

BROWN BOOK

TIGHT BINDING BOOK

UNIVERSAL
LIBRARY

OU_204466

UNIVERSAL
LIBRARY

శుభగ్రహసంబంధములేక జననకాలమునకు
 వీరిలో నెవరిదశయైన వచ్చినయెడలను, (బి) ద్వాదశమున కనిరాహువులుండి, క్షీణ
 చంద్రుఁడు సప్తమముననుండి, శుభగ్రహ
 సంబంధము లేనియెడలను, (సి) రవిపాపుల
 తోగలిసి, 9వ స్థానమందుండి, జననకాలము
 నకు వీని మహాదశవచ్చినయెడలను, (డి) గవి
 కుజశములు, లగ్నపంచమ నవమ ద్వాదశ
 ములలో నెచ్చటనైననుండి, శుభగ్రహసంబం
 ధములేక వీరిలో నెవరిదశ మహాదశ జనన
 కాలమునకు వచ్చినయెడలను, (ఇ) 9వమమందు
 రాహువుగాని, కేతువుగాని యుండి జనన
 కాలమునకు వీరి దశవచ్చిన యెడలను,
 (ఎఫ్) పితృస్థానాధిపతియున్న రాశ్యధిపతి
 పితృస్థాన మందుండి రవి రాహువుతో
 గలిసి శుభసంబంధములేక జననకాలమునకు
 వీరి దశవచ్చినయెడలను, (జి) నవమాధిపతి
 రాహువుతో గలిసి, నవమమందుండి, జనన
 కాలమునకు నీరాహుదశ వచ్చినయెడలను
 (హెచ్) పితృస్థానాధిపతి రవితోగాని
 రాహువుతోగాని కలిసి అష్టమాధిపతి సం
 బంధముండి, శుభసంబంధములేక జననకాల
 మునకు వీరిదశవచ్చిన యెడలను (ఐ) పితృ
 స్థానాధిపతికి రవిరాహువులు అష్టమ మం
 డుండి శుభసంబంధము లేనపుడును, (జే)
 పితృస్థానాధిపతికిని రాహువునకును షష్టా
 వ్యమముగలిగి, వీరిలో నెవరిదశ దశవచ్చినపు
 డును, (కే) ఏగ్రహములయిన పితృస్థాన
 మందుచ్చ యందుండి, రాహువుతో గలిసి
 వీరిదశవచ్చియుండిన యెడలను, (ఎల్) నవమ
 మందు పాపులు శుభసంబంధములేకయుండి,
 వీరిదశ వచ్చియుండునపుడును, (ఎమ్) సిం
 హమందు రాహువుగాని, కేతువుగాని
 యుండి, పాపగ్రహములతోగూడి, వీరిదశ
 వచ్చినపుడును, (ఎన్) జననకాలమునకు

రాహుమహాదశవచ్చి యీరాహువు పితృ
 స్థానాధిపతితోగూడి, శుభగ్రహ సంబం
 ధము లేనపుడును బాల్యమున తండ్రి చేరి
 పోవును.

తంతి. వై. వి. 1=తంతి. తీగియ: చూ, నూ
 త్రిము. 1; 2. వీణె మొదలగు వానికి వేసెడు
 ఉక్కు కమ్మ: చూ, సారణి. 3; వా. వి.
 3. వాగ్దలనందించెడి ఉక్కుతీగె, తంతువు.
 తంతియ. దే. వి. రూ.తంతె. మెట్టు. చూ, సోపా
 నము. (బ. తంతియులు=మెట్లు)

తంతిపు దే. వి: చూ, సంస్కృతము. ఆం, భా.

పృ. 140 (తరితీపు అని కొందఱు)

తంతు. వై. వి 1 = తంతి త్పద్యదేవత
 కొలువు (దేశ్యమరి 9. గ): చూ, పండు
 గ. 2; 2.=తంతిమ్. ఉధియాసాధక మైన
 ఉపాయము చిట్టె. (సం.ప.).—తంత్రము;
 3. వివాహాదులలోఁజేయు కార్యవిశేషము.

తంతుకాష్ఠము. సం. వి. అ. న. 1. సాలెనాని
 నాడె చూ, నాడె; 2. నూలు వడికెడు
 కడురు: చూ, తర్కుపు. [చూ, పురుగు.

తంతుకీటము. సం వి. అ. పుం. పట్టు పురుగు:

తంతునాగము. సం. వి. అ. పుం. నెగడు: చూ,
 మత్స్యము. 1. [పురుగు.

తంతునాథము. సం. వి. అ. పుం: చూ, సాలె
 తంతుధము. సం. వి. అ. పుం. ఆవారు: చూ,
 సన్న పము. [పురుగు.

తంతునాయము. సం. వి. అ. పుం: చూ, సాలె
 తంతునాయుడు. సం. వి. అ. పుం. 1: చూ,
 సాలెనాడు; ఆం. 2: చూ, జాతులు.

తంతుపు. సం. వి. ఉ. పుం. 1. నూలిపోగు:
 చూ, నూళియు. 1; 2: చూ, తంతునాగము;
 3: చూ, తంతి. 2; 4: చూ, తంతి. 3.

తంతున్నేహము. సం. వి. అ. పుం: చూ, తంతు
 ధము.

తంత్ర. దే. వి. చూ, చూ- తంత్రము.

తంత్రకము. సం. వి. కొత్తది (బట్టి): చూ, వస్త్రము.

తంత్రభేదము. అం. శివభక్తి ములగు చతుష్టయ రింత్రములలో నొకటి: చూ, తంత్రములు.

తంత్రము. సం. వి. అ. స. 1: చూ, రెండు 2; 2 స్వరాష్ట్రచింత (చూ, ఆవాసము. 4); 3 న్యాకరణ శాస్త్రము చూ, శాస్త్రములు; 4. పలుకుబాగాలు; 5 ఉత్తమమైన దొంగము: చూ, మందు. 1, 6 నవ విభజ్యోగములగు చూ, నిర్మాణము 2 (చూ, పోలికలు); 7. పరిభాషము. చూ, తైలము; 8. నూలుపడుగు: చూ, మగ్గము; 9 పరిజనము: చూ, పరివారము 1, 10. ఒకానొక వేదశాఖ చూ, వేదము; 11. కాణము: చూ, హేతువు. 1; 12. ఇట్లు ఏమిటిగనెను; 13. ఒక పదమునకు రెండగులు గలిగియుండుట; 14 తంతు శీలద్రోహ రాధనము: చూ, పండుగ. 2; 15. ఆగమములు ఇరుపదిమిగింటిలో నొకటి చూ, ఆగమములు. (చూ, ఉపవిద్యలు)

తంత్రములు. అం 1. మిత్రలంఘనము, మిత్రభేదము, సంధివిగ్రహము, లబ్ధనాశము, అసంక్షేపకారకము. (5); 2 అవ్యాస పాణి న్యాది. — అవ్యాసపాణిని, రాజ్యలక్ష్మి ప్రసాదక, సర్వసామ్రాజ్య, అంగాంగమన, రాజ్యపాలన, స్త్రీబాలరాజ, చామరద్యంధ్య, పరిహర్ష రాజ, ధని, గామి పాలన, మిత్రలక్ష్మి ప్రయోగ, దుర్గపాలన, ప్రాణలక్ష్మి ప్రయోగ, ప్రభులక్ష్మి ప్రయోగ, తోయలక్ష్మి ప్రయోగ, గంధలక్ష్మి ప్రయోగ, పుష్పలక్ష్మి ప్రయోగ, కామరూప, కళాశీవనిక, కుంజకంబళ, కనకప్రయోగ, బోధన, సత్యలక్ష్మి ప్రయోగ, పాదుక, ప్రజ్ఞలక్ష్మి ప్రయోగ, ఫల

క, చాపలేప, శల్య, భీమలక్ష్మి ప్రయోగ, మణి స్థానప్రయోగ, పాతాళగమన, మర్రిని, స్ఫులింగలక్ష్మి, శంఖమర్కత, చక్రాయుధ ప్రయోగ, భైరవాది ప్రయోగ, నూపతంత్ర, శేఖతంత్ర, పృథివి, అశ్వ, గజ, గోమత, విశ్వలక్ష్మి, కుల్క, మిత్రలక్ష్మి ప్రయోగ, జీవని, గిరి, పన, స్థానావర్తి ప్రయోగ, శ్రీచంద్రుని, విష్ణు దేవ, గిరి, శ్వం గకాద్య ప్రయోగ, నరనాథన, స్తంభిని, దామిని, మారిణి, ద్వేషిణి, మృగసంజీవని, ఉచ్చాటన, తోషణి, ఆకర్షణ, హా, మేఖలికా తంత్రములు (60); 3. శివభక్తి ములగు చతుష్టయ రింత్రములు — విహారము, తంబు, యోగిని, అంబరము, రిష్ట, తంబు, నిర్భయ, అంబరము, కాలాగ్ని, భైరవ తంత్రము, అగ్నిభైరవ రింత్రము, లక్ష్మిభైరవ తంత్రము, యోగిని భైరవ తంత్రము, మహాభైరవ రింత్రము, పరిగ్రాహ భైరవ తంత్రము, బాహ్యభైరవ తంత్రము, మహాభైరవ తంత్రము, కళాభైరవ తంత్రము, మహాభైరవ తంత్రము, వారాహ రింత్రము, ఇంద్రాణి తంత్రము, నామండా తంత్రము, శివమాతీ తంత్రము, యమభైరవ తంత్రము, చంద్రభైరవ తంత్రము, మాలినీశివ, మహానమ్మా పానము, వామనాష్ట రింత్రము, మహాదేవ తంత్రము, నాథులము, నాథులలోత్తరము, కామికము, హృద్య తంత్రము, తంత్రభేదము, గుహ్యతంత్రము, కలావాదము, వాచ్యాయ నాదికము, కళాసారము, కుండికామతము, మతోత్తము, వీణాభ్యుము, తోలితము, తోలితలోత్తరము, పంచామృతము, రూపభేదము, భూతోద్ధామరము, కులసారము, కులగోష్ఠీకము, కులదాదామణి, సర్వజ్ఞానోత్తమము, మహాకాళీ మతము, అరుణేశము, మిలినేశము, వికుంఠేశ్వరము,

పూర్వము, పశ్చిమము, దక్షిణము, ఉత్తరము, నిరుత్తరము, విమలము, విమలార్థము, దేవీ మతము, శుభాగమపంచకిము, పశ్చిమసంహిత, సనకసంహిత, శుకసంహిత, సనందనసంహిత, సనత్కుమారసంహిత (మహావిద్యలు 18 యను ఉపవిద్యలు 46 ను గూడిచతుష్టవిద్యలయ్యెను. స. సార. సం 75 సా.)

తంత్రి. సం. వి. ఈ. శ్రీ. 1. తంత్రి. లోహపుత్రుఁగఁ: చూ, సారణి. 3. 2 తిప్పత్రుఁగఁ: చూ, సోమచల్లి; 3. నాడి చూ, నగము (1)

తంత్రిక. సం వి. ఆ శ్రీ చూ, తంత్రి. 2 తంత్రితిర్చనము. సం వి. ఆ న ఆసుగోవి చూ, మగ్గుము.

తండ్రినము. పై. వి. తాన. మాటినిటికి తాన బ్రహ్మకర్మముగా చేసెడు రాగానామము. కళా. 3, ఆ. 197. చూ, స్వరము. 2.

తండ్రి. పై. వి. తండ్రి 1. తూర్పు, కురికి పాటు. చూ, పృథ్వి; 2 నిగ్గు. చూ, స్వప్నము. 2. [త్రాడికము.

తండ్రిణము. సం వి. అ. పుం. చూ, తండు

తండుపు. సం. వి. ఈ. పుం: చూ, రూ-తండుపు. [తండురీణము.

తండురీణము. సం. వి. అ. పుం. చూ, రూ-

తండ్రి. సం. వి. ఆ. శ్రీ-తండ్రి. చూ, తండ్రి.

తండ్రి. సం. వి. ఈ. శ్రీ.—పై.—

తండ్రిక. సం. వి. ఆ. శ్రీ.—పై.—

తంపటి. వా. వి. కుండలో తేగిలులోనగు వాని నినుంచుబోరగిలఁజెట్టిగడ్డిలోనగువానిచేతనుడి కించుట.

తంపటిదోనకాయ. జా. కృమవిరుద్ధముగా తయారైనది. [పద్మము. 1.

తంపర. దే. వి. తామరగుంపు, పండము: చూ,

తంపి. దే. వి. రూ-తంపి. 1. చాలిగుంట: చూ, రంధ్రము. 1; 2. కయ్యము: చూ, యుద్ధము.

తంబ. సం. వి. ఆ. శ్రీ. 1. ఆపు: చూ, ధేనువు; దే. వి. (1) రంబతీగఁ: చూ, శింబి.

తంబళ. దే. వి. రూ-తంబళి-తంబన-తంబళి-తంబిగ. 1 శివాగ్నివచన బ్రదికెడు జాతి. (తంబళవాడు, తంబళది); 2. అర్చకుడు: చూ, పూజారి; 3. శివాగ్నికుడు. చూ, పూజారి; 4. శిష్ట్యగ్నికుడు: చూ, పూజారి.

తంబలి. దే. వి.—పై.—

తంబిగ. దే. వి.—పై —

తంబిగ. దే. వి. రూ-తంబిగ. చూ, నవకోదగుడు. (ఇది నాత్మల్య సంబంధమునందు వాడబడును)

తంబిగ. దే. వి. మెడ నిడుపుగా నుండెను: చూ, పాత్రము 6.

తంబిగ. పై. వి. తంబిగ. రూ-తంబిగ. 16. చూ, బిజ-తంబిగ. ఈ, రా. 6, వీశె.

తంబిరా. పై. వి.—పై.— (తంత్రి + బిజ్జ)

తంబిరా. పై. వి.—పై.— (తంత్రి + బిజ్జ) తంబిరా. పై. వి.—పై.— (తంత్రి + బిజ్జ)

తంబిరా. పై. వి.—పై.—

తంబిరా. పై. వి.—

తక. పా. చూ, తాళమునందగు ధ్వన్యకర తకతక. దే. వి. , మాహూ.

తకము: చ. దే. అ. కిక్కిరి (తకపికలు + అడు) తకపికలాడ చలియే శకాం. 4, ఆ. 61: చూ, ఇట్టి చు.

తక. కలుసేయుట. జా. ఏమేతగ్గులు సేయుట. తక. “మకరాంకుని యనుచు మేనమామకు నీకుం దకపికలు సేయవలదనుము.” విజ. 2, ఆ. 196.

తకరరు. వా. వి. చూ, రూ-తకరారు.

తకరారు. వా. వి. 1. భేదము; 2. వివాదము.

తకాలి. హిం. వి. సేద్యముచేయుటకై సహాయముగా నియ్యబడెడు సామ్యు.

తక్క. దే. ఆవ్య. కాక: చూ, వివా.

తక్కటి. దే. వి. మాఁడు ముఖములుగల దీపారాతికపు తట్ట.

తక్కడ. వై. వి. 1. తర్కాది. రూ-తక్కిడ-తక్కడ. కూరనెల్లి*: చూ, శ్రీచక్రము. 1;

వై. వా. వి. 2. త్ర్యంకటమ్. (పేముతట్టలు

వ్రేలవేసిన) తక్కడ-రూ-తక్కిడ-తక్కిడి-

తక్కడ: చూ, తామ్ర.

తక్కరి వై. వి. 1. తర్కారి*: చూ, వై.

యంతి. 4; వై. వి. రూ-టక్కరి. (తక్కు+ఆరి)

మోసకాడు. వై. 8, ఆ. 111. చూ,

తక్కరి పుడు; 3. పంచకురాలు: చూ, (స్త్రీ)

తక్కారి. వై. వి. 3. చూ, రూ-తక్కారి. 1. *

తక్కాలి. వై. వి. 3. చూ, వై.

తక్కిడ. వై. వి. 3. చూ, వై.

తక్కిడి. వై. వి. చూ, రూ-తక్కడ. 1—2.

పంచన; 2. తక్కు. తస్కర. మోసము: చూ,

వై జయంతి. 4; 3. తక్కిరి. జయంతి*: చూ,

తక్కిడికాడు. వై. వి. చూ, రూ-తక్కడ. 2.

నుం, కాం. 47: చూ, మోసకాడు. ఆచ్చ.

తక్కిల. వై. వి. తర్కారి*: చూ, చూడు. 1.

తక్కిలి. వై. వి. 3. చూ, వై జయంతి. 4.

తక్కు. వై. వి. తక్కు. రూ-టక్కు

ము: చూ, పంచన; 2. ఆసత్వము. 1. మోస

విరథము; 3. న్యూనము: చూ, వై. తక్కు. చూ,

దే. వి. 4. మిగులు. భార. సా. 2, ఆ. 4, 2;

చూ, శేషము. 1; దే. వి. 5. ఇతరవి. 80:

చూ, పరాయి; దే. ఆ. కి. 8. తస్వ.

భార. సా. 2, ఆ. 100: చూ, మిడివోవు;

దే. స. కి. 7. విడుచు. భార. భిష్ణు. 3,

ఆ. 308: చూ, విసర్జించు; వై. ఆ. కి.

8. టక్కుచేయు: చూ, పంచించు.

తక్కుడు. దే. వి. తక్కుట. నిర్వ. 4, ఆ. 68.

తక్కులాడి. ద్వ. వి. (తక్కులు + ఆడి):

చూ, రూ-టక్కులాడి.

తక్కులాడు. ద్వ. వి. (తక్కులు + ఆడు):

చూ, రూ-టక్కులాడు.

తక్కువ. దే. వి. కొఱత: చూ, వెలితి. 2.

తక్కుపపడు ద్వ. ఆ. కి: చూ, లోపించు. 2.

తక్కుపపడెను. దే. వి. అధికరణము, అధిక

కానిము.

తక్కుపపాటు. ద్వ. వి. 1. కొఱతపాటు:

భార. ఆర. 6, ఆ. 17: చూ, లోపము.

2; 2. న్యూనము. చూ, వెలితి. 2.

తక్కు. దే. వి. 1. రెండువీసెలయెత్తు. రూ-తక్కుడు,

ఎత్తు, ఎత్తెడు, రెండువీసెలు; వై. వి. 2.

తర్కారి*: చూ, వై జయంతి. 4.

తక్కడ. వై. వి. 1. తర్కారి. తక్కిలి,

తక్కొలకము*: చూ, వై జయంతి. 4;

2. తర్కారి. కూరనెల్లి*: చూ, శ్రీచక్రము.

1; 3. త్ర్యంకటము: చూ, తక్కడ. 2.

తక్కుడు. దే. వి. 3. చూ, రూ-తక్క. 1.

తక్కుట. దే. వి. అల్పము: చూ, స్వల్పము.

తక్కుల. వై. వి. 3. చూ, రూ-తక్కడ. 1.

తక్కిడ. వై. వి. 3. చూ, వై.

తక్కిలి. వై. వి. 3. చూ, వై.

తక్కను. దే. ఆ. కి: చూ, యత్నించు.

భార. ఆది. 4, ఆ. 79.

తక్కొలకము. సం. వి. ఆ. న. రూ-కొలకము*.

చూ, తక్కడ. 1. (తక్కొలకమున కొం

దలు.)

తక్కిలము. సం. వి. అ.న:చూ, తక్కిలకము

తక్కిలబుట్టు. మి. వి: చూ, కటిఘము.

తత్తు. వా. వి. సింహాసనము: చూ, తత్తు.

తక్కిము. సం. వి. అ. న. పాతికపాలు నీళ్లుచే
ర్చిన మజ్జిక: చూ, మజ్జిక.

తక్కిటము. సం. వి. అ. పుం. పెరుగుచిలి
కడు కవ్యము: చూ, మంథానము.

తక్షకుడు. సం. వి. అ. పుం. 1. తక్షకుడను
సర్పరాజు: చూ, సర్పము; 2. పద్మవాడు
రూ-తక్షుడు-తక్షునుడు (కృశముగాఁజే
యువాడు): చూ, స్వర్ణకారుడు.

తక్షణము. సం. వి. అ. న. 1. (మా)ను చెక్కు
ట; వా. వి. 2. జరుగుడు, వెంటనే: చూ,
అకస్మాత్తు, డబ్బాటు.

తక్షణి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. బాడిస:చూ, వాకి
తక్షణిల. సం. వి. అ. స్త్రీ. తక్షణిలయనుదేశము
చూ, దేశము. [కుడు. 2.

తక్షుడు. సం. వి. న్. పుం: చూ, రూ-తక్ష

తగటి. దే. విణ. (తగటు + ఇ) రూ-తగటీ.
సరిగది: చూ, వస్త్రము.

తగటీ. దే. విణ. —పై. — [193: చూ, సరిగ.

తగటు. దే. వి. జెలతారు. అచ్చ. బాల, కాం.

తగడు. దే. వి. బంగారు లోనగుకానితేను.

పాండు. 3, అ. 202: చూ, సరిగ.

తగణము. పా. రెండుగురువులు. ఒకలఘువు
గలది. ఉదా. — శ్రీరామ (చూ, అష్టగణ
లక్షణము) [(చూ, ఉపగణములు.)

తగము. పా. త + గ. ఉదా. — విశ్వేశ్వరా.

తగరపాదికము. సం. వి. అ. న. తగరము: చూ,
లోహము. 1.

తగరము. సం. వి. అ. పుం. 1. తగరు. పొట్టే
లు: చూ, మేషము. 1; 2. జిహ్మము*:
చూ, నందివర్ధనము; నై. వి. (1). తమల-
తగ్గెల. రూ-తవరము: చూ, లోహము. 1.

తగరు. నై. వి. 1. తగర. పొట్టేలు: చూ,
మేషము. 1; అం. 2. దిక్పాల వాహనము*
ఎనిమిదింటిలో నొకటి: చూ, దిక్పా
వాహనములు.

తగరురవుతు. నై. వి. తగర రాహుత్త. అగ్ని:
చూ, వహ్ని. 1. (ఇట్లు తగర బాబాసామి)
తగవరి. దే. వి. (తగవు + అరి) రూ-తగవరి.
న్యాయాధిపతి: చూ, స్వామి. 3.

తగవు. దే. వి. రూ-తగువు. 1. న్యాయము.
భార. ఉద్యో. 2, అ. 64: చూ, సత్విము. 1;
2. తగుట; 3. ధనాది నిమిత్తమైన జిగ
డము: చూ, యుద్ధము; 4. పెండ్లప్పుడు
పెండ్లికూతునకు తల్లిదండ్రులిచ్చెడు బహు
మానము; విణ. 5. తగినది, యుక్తము. భార.
స్త్రీ. 2, అ. 62: చూ, సమీచీనము. 1;
వా. ప. 6. తగాదా. "తగవు తెచ్చినాడు."
తగవుగోరి దే. విణ. (తగవు + గోరి) సంధిచే
యువాడు: చూ, మధ్యస్థుడు.

తగాదా. వా. వి. 1. తగవు; 2. వ్యాజ్యము.

తగాయిదా. వా. వి. —పై. —

తగిరిన. దే. వి. తం టెము*: చూ, ప్రపున్నాటము.

తగు. దే. అ. కి. 1. ఒప్పు. అం, భా. తృ.
83: చూ, సమృద్ధిచే; 2. యుక్తముగు:
చూ, సరిపడు. 2.

తగుకత్తి. ద్వ. వి. సాదనకు ఉపయుక్తమైన
కత్తి: చూ, రిప్పి. 2.

తగులగట్టు. దే. స. కి. (తగులన్ + కట్టు)
తగిలించు: చూ, తగులబెట్టు.

తగులబడు. ద్వ. అ. కి. (తగులన్ + పడు)
తగులు, చిక్కు (స్వార్థమునపడు): చూ,
లోబడు.

తగులబెట్టు. దే. స. కి. (తగులన్ + పెట్టు)
1: చూ, తగులగట్టు; 2. కాల్య: చూ,
దహించు.

తగులము. దే. వి. రూ-తగులు-తవులు-తాలు

1. చొప్పు. చూ, పలపు 2; 2. ఆనక్తి.

భార. విరా. 2, ఆ. 261: చూ, వాంఛ,

3. అడ్డపాలు: చూ, వాంఛము. 1.

తగులాటకత్తై ద్వ. వి. (తగులాటము + కత్తై)

తగులాటముగల ఆడువ: చూ, స్త్రీ.

తగులాటము. దే. వి. (తగులు + ఆట) తగులు

చూ, బంధము. 1. (ఇది పోరాటము మానా
టము వంటిది.)

తగులు. దే. వి. 1 రూ-తవులు-తాలు ఆనక్తి

భార. ఆగ. 2, ఆ. 62 చూ, వాంఛ.

2. చొప్పు, అభిలాష: చూ, పలపు 2,

3. పశువు మొదలైనవి ఆం, భా. ద్వ. 231

చూ, మాత్రము. 1; 4. తగులాటము. కళా

4, ఆ. 43. చూ, బంధము. 1; అ. క్తి

5. చిక్కు: చూ, లోబడు; 6. తాగు

చూ, స్పృశించు; 7. సక్తము: చూ, మేళ

గించు 1; 8. అంటు. చూ, లంకించు. 1;

9. పానెగు: చూ, పాపము; 10. పట్టు:

“అయిల్లు కట్టుటకు ఖర్చు ఏమితిగలెను.”

, చూ, పట్టు; అం. పే. 11 తగులజేయు కళా,

3, ఆ. 197. తగులచే-రూ- తగుల్పు-తవు

లుచే. తాలుచే - తాలుపు. (సం. ప.) —

క్రియించు; స. క్తి. 12: చూ, వెంబడించు

తగులుకొను. దే. అ. క్తి. 1. మంటయెస్తు.

“అగుడినె తగులుకొన్నది.” : చూ, కాలు;

స. క్తి. 2. కామించు, రూ- తవులుకొను-

తాలుకొను: చూ, సంభోగించు.

తగులుకోలు. దే. వి. తగులుకొనుట : చూ,

లంకపాలు.

తగులుగొండి. దే. వి. (విటుని) తగులుకొను

వట్టిది. (ఆడుది): చూ, విటుకులాడి.

తగులుచే. దే. పే. చూ, రూ-తగులు. 11.

తగుల్పు. దే. పే. —పై.—

తగులుడు. దే. వి. 1 : చూ, తగులుకోలు;

2. పెట్టుబడి: చూ, వ్యయము.

తగులువల. దే. వి. —పై.—

తగులుబడి. దే. వి. —పై.— [బడు.

తగులువడు. ద్వ. అ. క్తి. చిక్కు: చూ, లో

తగులువాటు. ద్వ. వి. తగులువడుట.

తగువు. దే. వి: చూ, రూ- తగవు.

తగ్గించు దే స. క్తి అభిగరించు, తీసివేయు.

పే. — క్రియించుపఱచు. అ. క్తి. — అనుగు

పడు, ఓసరిలు- రూ- ఓసరిల్లు- ఒసరు. తగ్గు,

తఱుగు- రూ- తఱుగు (మి. ప.) —

అ. క్తి. — అల్పతనంగు. (సం. ప.) స. క్తి —

అధాగరించు.

తగ్గింపు. దే. వి. చాకి చూ, మె. 1.

తగ్గు. దే. వి. 1. తగ్గు- రూ- తగ్గుల: చూ,

కళా. 2, అం. 2. తగ్గివగులునుకొకటియుగు

తయము. (తగ్గివగులులు. — తయ స్థాన

వృద్ధులు. — తగ్గు నిల్పడ పెరుగుట): చూ,

పగ్గుములు; దే. అ. క్తి 3. తగ్గు-పగు: చూ,

నుగ్గు. 4; 4. ఓసరిలు. ఆం, భా. తృ.

98 చూ, తగ్గించు; 5. ననుకకుదీయు:

చూ, వెనుకదీయు; 6. తెగివడు. భార.

విరా. 4, ఆ. 87.

తగ్గుపల. దే. వి: చూ, రూ- తగ్గు. 1.

తచ్చేన. దే. వి. 1. అట: చూ, పరిహాసము;

2. కపటము: చూ, వ్యాజము. 1.

తచ్చేనలాడు. దే. అ. క్తి. పరిహాసించు చూ,

విసారింపు

తచ్చేనవేయు ద్వ. స. క్తి. (తచ్చేన + వేయు)

—పై.— పాండు. 1, ఆ. 198.

తటకా. దే. వి. నివ్వెట: చూ, వెలువెలుపాలు.

తటకాపడు. ద్వ. అ. క్తి. చేష్టలుతక్కు. పా-

2, ఆ. 37.

తటకాపాలు. ద్వ. వి. రూ- తటుకుపాలు.

అశ్వర్యము: చూ, వింత. 1.

తటతట. దే. వి. గుండెలదగటలోనగువాని
యందగుననుకరణము. పృథ్వా. 3, ఆ. 126

చూ, హూహూ.

తటతటాయించే వా. అ. కి. 1. వెనుకయుం
దులు ఆలోచించే, 2. సందేహించే.

తటనుట. దే. వి. 1 మోసము చూ, వంచన;

విణ. 2 మోసముగలది రూ-తటనుట: చూ,

సంచకము; 3 కలలుచున్నది. లక్ష్మీ 4,

ఆ. 172 చూ, న్యాయము.

తటమటించే దే. వి. కి. 1. మోసపుచ్చే

చూ, చంపించే, 2. కలచే. భాగ 4,

స్కం. 746. చూ, కలనుండునట్లు

తటము. సం. వి. 1 న. 1 సంమతి చూ,

భూము. 1 (చూ, సౌలము); పుం. 2.

2. తట రూ-తటి వీటిపట్ల చూ,

కోగనన్య, 3 తట చూ, స్థానము 1,

పుం. 4. తటచేయ చూ, పుష్కరము.

తటపట దే. వి. చూ, రూ-తటపట. 1-2-3,

4. కల్ల చూ, వితరణము.

తటపటచేయు. దే. స. కి. చూ, వంచించే.

తటపటలు వా. వి. బ. నిర్మిలు.

తటకట్లు. వా. వి. బ. —పై—

తటస్థము. సం. విణ. 1 సమీపమందున్నది

చూ, సమీపము. 1; 2. ఒకచూచినది.

చూ, సిద్ధము. 3; వా. వి. 3 కలుగఁజేసి

కొనకపోవుట. “తటస్థత్వమ్.”

తటస్థించు. సం. ఆ. కి. 1: చూ, సమీపించే;

2: చూ, సిద్ధించే

తటస్థుడు సం. విణ. 1. న్యాయస్థుడు: చూ,

సత్వసంఘుడు; వా. 2. కలుగఁజేసికొనని

వాడు.

తటకపరివాహన్యాయము. పా. చెఱువు నీరు

తూముగుండా కొంచెముగానైన విడువని

యెడల గట్టు బద్ధిలయి నీగంతయు వోవు
నను విధము.

తటకము. సం. వి. ఆ. పుం. రూ-తటకము-

తటకము-తటకము. చెఱువు: చూ,

చగన్ము. 1: ఆం. 2 సంతానములు ఏడింటి

లోనొకటి చూ, సంతానములు.

తటగము. —పై.—

తటన. దే. ది. కి. విణ రూ-తటాలున-తట

కున తటకున్న - తటకున పుచ్చున: చూ,

వేగము. 3. [వారించే.

తటాయించే కే. స. కి. అడ్డుించే చూ,

తటాయించే. కే. ఆ. కి. చూచే. ఆం. భా.

త్వి. 122 చూ, సోదరు. 4 [మహిమము.

తటాగము. సం. వి. ఆ. పుం దున్న: చూ,

తటాలు. కే. వి. చూ, తటాగం కై. 6, ఆ. 13.

తటాలున. దే. ది. కి. విణ చూ, రూ-త

టాన. పను 2, ఆ. 83

తటి సం. వి. తా. స్త్రీ. 1: చూ, తటము 2;

2 చూ, తటము 3.

తటిర. సం. వి. తా. స్త్రీ. రూ-తటిర-స్త

టిర మెఱువు చూ, విద్యుత్తు

తటిర సం. వి. తా. స్త్రీ. —పై.—

తటిరత్వమ్. సం. వి. ఇ. పుం. 1. మగ్గు: చూ,

మేఘము 1, ఆం. విద్యుత్తులు ఏడింటిలో

నొకటి చూ, విద్యుత్తులు.

తటిర్యంతము. సం. వి. తా. పుం రూ-తటిర్యం

తము. మబ్బు చూ, మేఘము. 1.

తటిని. సం. వి. తా. స్త్రీ. ఏఱు చూ, నది.

తటుకున. దే. ది. కి. విణ-చూ, రూ-తటాన.

కై. 4, ఆ. 107.

తటుక్కున. దే. ది. కి. విణ. —పై.—

తటుకుపాటు. ద్వ. వి. చూ, రూ-తటకాపాటు.

ఆం. భా. పృ. 132.

తట్ట. దే. వి. 1. తలుకు: చూ, పాత్రము. 6;

2. వెదురుబద్దలులోనగు వానితో నల్లిన పల్లిక, చిన్నగంప (అనికొందలు) “ఎందు పుతట్టతక్కడతట్ట.” మొ: చూ, సజ్జ. 1.

తట్టగిల్లు. దే. అ. కి. తట్టయగు. [అ. 62

తట్టము. దే. వి. చూ, టంగువాలు. కళా. 3,

తట్టన. వై. వి. ధైర్యము. ఉ, హరి. 3, ఆ.

123: చూ, సైర్యము. 1.

తట్టాడు. దే. స. కి. (తట్టు + అడు) (అడుగులు) ఇట్టుబడు. లక్ష్మీ. 3, ఆ. 147.

తట్టి. దే. వి. 1. కంచేము: చూ, పాత్రము. 6;

2. తెర. నిర్వ. 5, ఆ. 100: చూ, వేటతెర.

తట్టు. వై. వి. 1. తటమ్. ఒడ్డు: చూ, కోధ

స్సు; 2. వైపు: చూ, పార్శ్వము. 2;

3. చండ. రూ-తట్టువ-తట్టువము. గుఱ్ఱము:

చూ, హయము; 4. చండ. రూ-తట్టువ-తట్టు

వము. కుత్తితాశ్వము, పొట్టిగుఱ్ఱము (అని

కొందలు): చూ, హయము; దే. వి. 5. శబ్ద

దోషములలో నొకటి; ఆ. కి. 8. కలుగు

చూ, పుట్టు. 2; 7. తోచు: చూ, స్ప

రించు 2; స. కి. 8. చేతచే: చూ, పటత

రించు.

తట్టుగాలి. వా. వి. 1. పక్కగాలి; 2. కోప

ము; 3. చిరాకు; 4. పోవుకాలము (పోయి

కాలము) “నికు ఏమి తట్టుగాలి వచ్చి

నదిరా.”

తట్టుచేయు. ద్వ. వి. కోటకొమ్మమీది అవ

యవము: చూ, సదనము. 1.

తట్టుపునుగు. ద్వ. వి. తట్టియైత్తిన మేలైన

పునుగు: చూ, పూతిపునుగు.

తట్టుముట్టాడు. ద్వ. స. కి. (తట్టుముట్టి +

అడు) (దారిద్ర్యము) చుట్టుకొను: చూ,

వేష్టించు.

తట్టన. వై. వి. =: చూ, రూ-తట్టు. 3-4.

(అశ్వము. — స్వా. 4, ఆ. 113).

తట్టువడు. ద్వ. అ. కి. (తట్టు + వడు): చూ

బాధవడు. స్వా. 4, ఆ. 37.

తట్టువము. వై. వి. =: చూ, రూ-తట్టు. 3-4

(కుత్తితాశ్వము. — అచ్చ. బాల, కాం. 37).

తట్టువా. వై. వి. = — వై. —

తట్టువిలుగుబడు. ద్వ. అ. కి. తొప్పరిల

బడు. ఆం, భా. త్ప. 101: చూ, వాలు. 3.

తట్టి. వై. వి. = తప్ప. బంగారు పనిచేసి బ్రది

కడి జాతి (తట్టివాడు-తట్టిది): చూ,

స్వర్ణకారుడు.

తట్టు. వై. వి. = — వై. —

తడ. దే. వి. 1. ధన్యము * (దీనిభేదము గూబ

తడ) (గాత్రోపృత్తము): చూ, మహాబల;

2. అడ్డి: చూ, వాగము. 1; 3. కడ: చూ,

సమాపము. 1.

తడబడు. ద్వ. అ. కి. (తడ + పడు)

1. తొట్టుపడు: చూ, సంభ్రమించు;

2. వ్యత్యాసపడు. కళా. 3, ఆ. 10: చూ,

వ్యత్యస్తమగు; 3. చలించు: చూ, సలించు.

(పే. తడబడచు)

తడబాటు. ద్వ. వి. 1: చూ, వ్యత్యయము.

స్వా. 4, ఆ. 52; 2. చలనము: చూ, లోలము.

తడక. దే. వి. రూ-తడికి-తడికె-తడుక. 1. దడి,

ఈతబద్దలు లోనగువానితో నల్లి గుడిసె

లకు అమర్చెడు తలుపు: చూ, వాకిలి;

2. పక్షుల వేటాడువాడు మఱుగుగా

నుండుకొనెడుసాధనము. భాగ. 7, స్కం. 59;

వా. 3. ఒకానొకధ్వని. “తత్తడక తడక.”

తడకట్టు. దే. వి. 1 అడ్డగింత. రా. వి. 3,

ఆ. 8: చూ, వాగము. 1; స. క్రి. 2. అడ్డ

గించు. చూ, వారించు.

తడకగోపరి. దే. వి. తడికతోసివేసి లోపల

దూకెడు దొంగ. రూ-తడికదోపరి-తడిక

దోపరి: చూ, ముగ్ధు. 1.

తడకాలు. దే. వి. మల్లబంధవిశేషము. ఆం, భా. ద్వీ. త్. 209 (చూ, విన్నాణములు.)

తడగము. దే. వి. రూ-తడగము-తడగాము-తడకము. పక్కాల్లి, పద్మాకరము, ఎద్దు మీఁద నీళ్లుతెచ్చెడు తోలుసంచి: చూ సం. చి. [నడి. 3.

తడప. దే. వి. కట్టుగానుండు నార-చూ, తడపెట్టు. దే. స. కి. తడబజుచే.

తడయు. దే. అ. కి. ఆలస్యముచేయు చూ, వివరించే. 3. [దీయు.

తడప. దే. వి: తరవాయి, ఆవృత్తి: చూ, నెం తడవాడు. దే. అ. కి. (తడవి + ఆడు): చూ, దోఁగాడు; 2. తడబడు: చూ, లుకలుక లాడు.

తడవియాడు. దే. అ. కి. చూ, దోఁగాడు తడగెల్లు. దే. వి. తడబగ్దల కెల్లు చూ, బాణము. 1.

తడవు. దే. వి. 1. రూ-తడువు. ఆలస్యము. భా. ఉద్యో. 4, ఆ. 195: చూ, విలంబము. 1; 2. రూ-తడువు. చిరకాలము. (అంతమొ దలగు శబ్దములు ముందువచ్చునపుడు ఇది కేవలము కాలవాచకమగును. ఉదా.—అంతతడవు-ఇంతతడవు-ఎంతతడవు-కొంతతడవు మొ.); అ. కి. 3. చేతులలో అట్టిట్టు పొందు. భార. ఆది. 6, ఆ. 160: చూ, పొందు. 4; 4: చూ, దోఁగాడు; స. కి. 5: చూ, నిమయ. భార. ద్యో. 3, ఆ. 151; 6: చూ, పెడకు; 7. పగిస్తావించే. కళా. 3, ఆ. 38: చూ, వచించే; 8: చూ, విచారించే. కళా. 8, ఆ. 258; 9: చూ, రక్షించే. [కివుడు. వేం. ఆం. 2.

తడవుఁగనినపట్టిఁగన్నయ్య. ద్వ. వి: చూ, తడవుట. దే. వి: చూ, పెడకుట. ఆం, భా.

ద్వీ. 173.

తడవుడు. దే. వి. 1: చూ, తడవుట; 2. వరామరిక: చూ, విమర్శనము.

తడవుదాల్చు. దే. వి. బ్రహ్మచారి: చూ, పటువు.

తడ(డు)వులనిడుపడు. దే. వి. శేషుడు. అచ్చ. యు, కాం. 449: చూ, సగ్గుము.

తడకము. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, రూ-తటకము.

తడకా. వా. వి. శక్తి. “నాతడకా చూడుము”; (గోదావరి జిల్లాపొంతమున వాడుక)

తడగము. సం. వి. ఆ. పుం. 1: చూ. రూ-తటకము; 2. బంగారు కడియము: చూ, భూషణము. 2.

తడి. దే. వి. 1. లేమ: చూ, పడను. 2; 2. నీరు: చూ, సలిలము; విణ. 3. లేమగలది. చూ, వోడము.

తడిక. దే. వి: చూ, రూ-తడక తడికదోపరి. దే. వి (తడిక + తోగ్రిపరి): చూ, రూ-తడక దోపరి.

తడిక. దే. వి చూ, రూ-తడక. తడికదోపరి. దే. వి: చూ, రూ-తడకదోపరి.

తడిన్తు. సం. వి. త్. స్త్రీ: చూ, తటిత్తు.

తడితీయు. దే. అ. కి. అటు. చూ, మిడుకు. 8. తడిత్వంతము. సం. వి. త్. పుం: చూ, రూ-తటిత్వంతము. [గానుండునది.

తడిపాడి. దే. విణ. కొంచెము తడిగలిగి పాడి తడిపొత్తము గొంతుఁగోయుట. జా. చోఁచ క్రిందినీటివలె తెలియనీయకుండఁగ ఆయా సకట్టు చేంపుట. “ఉడుపతి హిమఘ్నణిచే బలెఁ, పడిపొత్తం గొంతుఁగోయు తగవఁ టిగిలివో.” (పాంచాలీపరిణయము)

తడిబట్ట. దే. వి. తడిసినబట్ట: చూ, పుస్త్రము.

తడియు. దే. అ. కి. ఇవముకొను: చూ, నాను.

తడియొత్తు. దే. వి. (తడి + ఒత్తు) తడిగుడుచే

కొనుగుడ్డ: చూ, వస్త్రము.

తడుక. దే. వి చూ, రూ-తడక.

తడుకు. దే. వి 1. తోట లోనగువానిచేట్టు
శ్లోకములు వెలుగు. స్వా. 4, ఆ. 37

చూ, పొలిసము 1; 2. లెట్టుకొలుకు
ముండ్లనల్లిన తడుక. ఆం, భా. తృ. 34
చూ, గొండెము. [కున

తడుకున దే. దృ. కి. చూ. రూ-తడు
తడుకుచే దే వి 1 చిన్నబట్ట రూ-తడు
పంచె-తడుపు, పొత్తియ-రూ-పొత్తి చూ,
వస్త్రము; 2 లోనినబట్ట చూ, శోకిబట్ట

తడుకుచే. దే. వి. —పై—

తడుకు. వా వి —పై—

తడుపు. దే. వి. 1 గోచి చూ, బొట్టము,

2. చిన్నబట్ట 8, ఆ. 26 చూ, తడు
కుచే. 1; 3 తడినబట్ట. కాశీ 2, ఆ. 75
చూ, తడుకుచే 2; విణ. 4 తడినినది
(వస్త్రము); పే. 5. తడియొకాయు

తడుపుగాలుపు దే. వి (తడుపు + తాలుపు)
ఒప్పుగాలి. చూ, పట్టు.

తడుము. దే. స. కి. 1 చూ, నియు. స్వా. 4,
ఆ 80; ఆ కి. 2 చూ, యొచించే

తడుపు. దే. వి చూ-రూ-తడుపు. 1.2.

తడుపుతీర్పు. దే. వి. లింపితిము [తడ్డు
తడ్డు. సం. వి. ఉ. పుం. నాపనడపుతెడ్డు చూ,
తడ్డుపు సం. వి. ఉ. పుం. —తడ్డు —పై,—

తడగము. దే. వి చూ, రూ-తడగము

తిణగాము. దే. వి. —పై—

తిణగామెద్దు. దే. వి. నీళ్లుతెచ్చేడి మెద్దు
చూ, పృథుభము. 1.

తన్. సం. విణ. స. 1. మళియొకటి; అప్య.

2. కాగణము చూ, హేతువు. 1.

తతగము. సం. వి. అ. పుం. గా. 1: చూ, వాయువు.

తతము. సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, తతగము; విణ.

2. విరివియైనది; 3. వ్యాపించినది: చూ, విపు
లము; ఆం. 4. వాద్యకమునైననునొకటి:
వాదిత్యము (చూ, అగ్రోగ్యము) (చూ,
వీణ) (చూ, తతవాద్యములు.)

తతవాద్యములు. ఆం. పరివాదిని, చగుగ్దశి, ఏకా
దశి, తగ్గియొదశి, వహతి, బృహతి, కలా
దశి, కచ్చపి, వితరము, పినాకిని, పాన్దవి,
రావణపాన్దము, ఉదుంబకము, పట్కర్ణము,
హస్తధము, సాగరి, ఆలాపిని, మద్రపీణ,
వ్యాకీయము, ఒం. (20) (పీణాగులు తత
ములు). చూ, వాద్యములు.

తతి. సం. వి. ఇ. (స్త్రీ) 1 గుంపు: చూ, సము
హము, దే. వి (1) కాలము య 1, ఆ. 95:
చూ, సమయము

తతియ్యా. వా. వి. విగతా, తక్కిన.

తత్తలము వా. సం. అప్య. అప్యడు: చూ,
నర్త్యము

తత్తడి దే. వి. గుట్టుచూ చూ, హయము.

తత్తడిసెప్పుడుగు దే. వి కుబేరుడు: చూ,
శ్రీగుడు. [నేన. 1

తత్తబడ. దే. వి. ఒండు. ఉ. హరి. 3, ఆ. 118 చూ,
తత్తపాటు. సై. వి. —తంగారి రూ-తత్తము—
తత్తల - తత్తలపాటు - తత్తలము: చూ,
సంధిమము. 1

తత్తగము. సై. వి. —పై—

తత్తల సై. వి. —పై.— (దేశ్యమని శ. ర.)

తత్తలపడు దృ. అ. కి. చూ, సంధిమించే.
తత్తలపాటు. సై. వి. చూ, రూ-తత్తరపాటు
(దృయము అని శ. ర.)

తత్తలపెట్టు. దే. స. కి. తత్తలపలుచే.

తత్తలము. సై. వి. చూ, రూ-తత్తలము.
(ఆం, భా. పృ. 140)

తత్వతీరి. దే. అ. కి. రూ-తత్వతీరి-తత్వ
తీరి. 1: చూ, సంభవిమిం; 2. చూ,
సలిం. [7, అ. 78.)

తత్వతీరి. దే. అ. కి. — పై — (చలిం — కి. శా.
తత్వతీరి దే. అ. కి. — పై. —

తత్వతీరి. దే. వి సారాయిపోసెడుతి. చూ,
సారాయితి. [చూ, లుబ్ధుడు. 2

తత్వరుడు. సం. విణ. (ఒకట) అనగలవాడు:

తత్వరుడు. పా. శశ్వరుడు సే వ్యధిక
ణము, అనమానాకిరణము అనివాడెదరు.

పరిధిమతత్వరుడు, సహితత్వరుడు సంస్కృ

లమందు మారేమే కలవు. నిజనములోనగు

వానిని కొంచెమునకే తత్వరుడులను కొందురు.

అదికాదు. అని అవ్యయాభాసనమానములు

అయోగ్యము, అశక్తి, అనేకము మొన్నెన

సహితత్వరుడు. ద్విశీయతత్వరుడు

పము-సెలదాల్పు; తృతీయా-సెలతత్వరుడు,

చతుర్థి-బాహ్యత సంపన్నతము, పంచమి-

చోగర్థము, షష్ఠి-మంత్రాపు, సప్తమి-

దైవ్యత అతీంద్రియం, వింశతీయం, తిగ్ద్యుడు

పరిధిగలు సంకరతత్వరుడు

ములు (తెలియునది) తత్వరుడు అయిదు

విధములు. — సమానాకిరణము, వ్యధిక

ణము, సహిత, పారితి, ఉపపన్నము చూ,

సమానము. 1; అం 2. శివానములు అయిది

టిలో నొకటి: చూ, శివానములు

తత్వ. సం. అవ్య 1. తత్వార్థము. (త ప):

అందు, అట, అక్కడ, అగ్గడ, అచేట-

రూ-అచ్చేట-అచ్చేట, అయ్యడ- రూ-

అయ్యడ-అడ; 2. కూడుకొనియుండుట;

3. పాలిపోవుట.

తత్వత్వము. సం. విణ. అక్కడకలిగినది.

తత్వత్వము. సం. వి. త. పుం: చూ, త్వా

త్వాముడు. [చూ, హంసుడు. 2.

తత్వత్వము. సం. విణ. తత్వము తెలిసినవాడు;

తత్వము. సం. వి. అ. న. 1 పరమాత్మ : చూ,

హంసుడు. 2; 2. స్వభావము : చూ,

రూపు. 3; 3: చూ, ఘనము. 1; (పంచవి

శతీతత్వములు. — అష్టప్రకృతులు పాడశవి

కారములు పురుషుడు. 4. పదార్థము: చూ,

వస్తువు; అం. 5 ఆకాశములు అయిదింటిలో

నొకటి: చూ, ఆకాశములు.

తత్వశంభవము అం. శివోక్తిములగు చతు

ష్టై తంత్రములలో నొకటి: చూ, తంత్ర

ములు.

తత్వ. సం. వి. ఈ. శ్రీ. ఆమె చూ, శ్రీ.

తత్వముక్తియు. పా. సంస్కృతభాషాద్వయము

‘ఇంచ’ చేర్చుకొనైనవి తత్వముక్తియు.

చూ, క్రియలు.

తత్వము. పా. సంస్కృతశబ్దముతోను బా

క్రమముతోను సమానమైనమానముగలది.

తత్వము. సం. వి అ. పుం ఎరవేసినమానము:

చూ, మాంసము.

తథా సం. అవ్య 1. వలెను. పోలికయందు

పర్తిండును (వల్, నా, యథా, తథా, ఇవ,

వివం ఈజును పోలికయందు పర్తిండును);

2: అలాగు- రూ- అలాగు; 3. పరస్పరనిర

సేతుములగు నవయవపస్త్రులను నొక క్రియ

తో సంబంధముగలుగుట; 4. పరమాము;

5 ఉత్తమపుచ్చేముట, 6. నిశ్చయము: చూ,

సత్యము; 7. నిశ్చయము; 8 తేస్స: చూ,

శుభము. 1; 9. సాంఘ్యము; 10. యోగ్యముగు

పని.

తథాగతుడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, బుద్ధుడు. 1.

తద్వము. సం. వి. అ. న. 1: చూ, సత్యము;

విణ. 2. సత్యమైనది: చూ, సత్యము.

తథాగతుడు. సం. వి. అ. పుం. బృహస్పతి

గోహము : చూ, రాహువు. 2.

తదా. సం. అవ్య. అప్పుడు: చూ, సద్యము.

తదాత్మ్యము. సం. వి. ఆ. న. ఆకాలము.

తదాముఖము. సం. వి. ఆ. న. ఆరంభము: చూ, యత్నము.

తదియ. వై. వి.= తృతీయా. రూ. తద్ద. 1. పక్షమునందు మూడవతిథి: చూ, హరివాసము; అం. 2. శుక్లపక్షతిథులు పదునేనింటిలో నొకటి: చూ, శుక్లపక్షతిథులు; 3. కృష్ణపక్షతిథులు పదునేనింటిలో నొకటి. చూ, కృష్ణపక్షతిథులు.

తదీయము. సం. విణ. తత్సంబంధమైనది.

తద్గణము. అం. 1. అలంకారములునూనింటిలో నొకటి (తనగుణమువిడిచి యన్యసంపర్కముచే తద్గణమునయ్యేట) “చెలియై ముగ్ధుర కాంతచే బడడమయ్యె”: చూ, అలంకారము, 3; 2. ఆగుణము.

తద్ద. దే. అవ్య. భృశార్థకము. “తద్దటగదు, తద్దనెమ్మి”. చూ, నెట్టన.

తద్దయు. దే. దృ.—పై.—

తద్దినము. సం. వి. ఆ. న. 1. ఆదినము, ప్రత్యాజ్ఞికము (వాడుకయందు మృతించొందిన దినము), ఏడుదీ, ఆజ్ఞికము: చూ, సాంపత్సరికము.

తద్దు సం. వి. ఉ. పుం.= తెడ్డు, నావ నడపునది, తిండుపు: చూ, పీలి. 2.

తద్దె. దే. వి. 1 ఉత్సవము. “అట్లత్తద్దె, ఉండాశ్శతద్దె.” చూ, పండుగ: 2; వై. వి. 2.=: చూ, రూ. తదియ.

తద్ధర్మాద్యర్థకము. (లాట్టు) పా. తద్ధర్మాద్యర్థకంబున డుజితరంబులు పరంబులగునపుడు దుగాగమంబగు. ఉ. చేయుదును=చేయుదును= మ. చేయుదువు= చేయుదురు. పృ. చేయును= చేయుదురు. (డుజితరంబులు= డుజ్జనకంబై నన్యములైనవి)

తద్భవము. పా. వర్ణలోప వర్ణాగమ వర్ణవ్యత్యయములచేదద్భవంబులగు. (వర్ణలోపము.-

భోజనమ్-బోసము. ఇల్లజకారమునకు లోపము; వర్ణాగమము.— రథః- ఆరదము. ఇచేట “అ” యాగమము; వర్ణవ్యత్యయము.- శుచిః-చిచ్చు, కక్షః- చేంక, చంద్రః-చేండు రుండు, సముద్రుండు-సంద్రము ఇవిసంస్కృతభవములు. పృవాకమ్-పవడము, కాంస్యమ్-కంచే ఇవి పాకృతిభవములు.)

తద్భవిష్యము. సం. విణ. దైవపరము, ఏభ్యరాశి. తనంతగలయతండు. వా. వి. నలువ: చూ, బృహ్మ. 1.

తనకన్నుమీసనవాడు. అం. గయాపిండదానార్తులలో నొకడు (ఇట్లు గయాపిండ దానార్తులలో చేడువారు తనతోబుట్టువు, తన బాయాదులు, తన పెదవంటి, తన బిడ్డలు, పన భార్య, తనయన్నదమ్ములు లోనగువారు): చూ, గయాపిండదానార్తులు.

తనకలి దే. వి. 1. చిక్కు, సంకటము: చూ, శోకము; విణ. 2. చిక్కుగలది; 3 చిక్కులకెట్టువాడు. ఉ, హరి. 3. ఆ 133 చూ, నూచకుడు. 1 [కము.

తనకా, తనఖా. వా. వి. తాకట్టు: చూ, వార తనికీ, తనిఖీ. వా. వి. శోధన.

తనజన్మసత్వత్రయము. అం. తానుపుట్టినసత్వత్రయము, ప్రకాశింపజేయుఁగూడనివగు పదునొకం డింటిలో నొకటి: చూ, ప్రకాశింపజేయుఁ గూడనివి. [వృతలు.

తనతల్లి. అం. మాతలయిదుగురిలో నొక: చూ, తనదీపమని ముద్దుపెట్టుకొనిన నోరుకాలును. లో. ఉదా.— “ఇంటిదీపముమయే నిగిలిం చేకొని ముద్దు పెట్టుకొన్న నోరులెట్లుగాలు, నృపుల సమ్మఖంబు నెవరు వెంచుచే జేస, వాడు మిగులఁ బరిభవంబునొందు.” (కుచే లోపాఖ్యానము.)

తనము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. చందనము: చూ, వాసన. 1; 2. చిత్తము: చూ, స్వాదయము, 2;

వై. అప. (1)= త్వమ్. భావార్థమునందు
పచ్చెడు ఒకపౌత్రయము. “గౌపౌతనము.

చిన్నతనము.” మొ. [పుత్రి]క. 1.

తనయ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. కూతురు: చూ,
తనయుడు. సం. వి. ఆ. పుం. కొడుకు: చూ,
పురుషుడు. 1.

తనరారు. ద్వ. అ. కి. (తనరు + ఆరు) రూ-
తనరు. 1. అతిశయించు చూ, ముమ్మరించు;
2. ఉన్నతమగు, నిక్కు. భార. విరా. 1,
ఆ. 162: చూ, పొడుగు. 6.

తనరు. వై. వి. 1. మంజులము చూ, హృద్యము;
అ కి. రూ-తనరారు. 2. అతిశయించు.
భా. ఆది. 7, ఆ. 180: చూ, ముమ్మ
రించు; 3: చూ, తనరారు. 2; 4. ఒప్పు:
చూ, సమ్మతించు; 5.=తనః: చూ, విజృం
భించు భార. విరా. 2. ఆ. 133.

తనరుచు. వై. అ. కి. రూ. తనర్య: చూ,
రూ-తనరు. 2-3-4-5; అం. పే. 6.
తనరిజేయు. లక్ష్మీ. 4, ఆ. 8.

తనర్య. వై. అ. కి. —వై.—

తనరుపు. వై. వి. రూ-తనర్య. 1. అతిశయము:
చూ, హెచ్చు. 2; 2. ఉన్నతము: చూ,
పొడవు 2, 3. విశాలము: చూ, విస్తారము. 1;
4: చూ, సంఘోషము.

తనర్య. వై. వి. —వై.— (పొడవునకు.—
భార. సభా. 1, ఆ. 62; అతిశయమునకు -
భార. స్త్రీ. 1, ఆ. 88)

తనపయస్సు. అం. తన యేండ్లు. పృకాశింపఁ
జేయఁగూడనివగు పదునొకండింటిలో నొ
కటి: చూ, పృకాశింపఁ జేయఁగూడనివి.

తనావి. దే. వి. స్తంభములమీదిగోడకు క్రింద
వేసెడు పెద్దపలక: చూ, మదనచేతులు.

తని. వై. విణ. 1. అల్పము. వై. 6, ఆ. 85:

చూ, స్వల్పము; 2.=తనుః. అలఁతి: చూ,
నూత్నము. 4.

తనిమము. సం. వి. న్. పుం. 1. కార్యము:
చూ, అవస్థలు; 2: చూ, విస్తారము. 1;
3. శరీరత.

తనియు దే. అ. కి: చూ, తృప్తిపడు.

తనియువాడు. దే. వి: ఆపోవువాడు. (సం.
ప).—ఆప్యాయిత [సౌహిత్యము.

తనివి. దే. వి. రూ-తనుపు. తృప్తి: చూ,
తనివలెనివాడు, దే. వి: చూ, అతృప్తుడు.

తనివు. దే. వి: చూ, రూ-తనివి.

తనివెచ్చే. దే. వి. ఇనుమంతకాఁక: చూ, మం
దోష్ణము (చూ, వేడిమి.)

తనివోవు. దే. అ. కి. (తనివి + పోవు) చూ,
తనియు.

తనిసను. దే. అ. కి. (తనివి + చేను) -వై.-

తనిసినవాడు. దే. వి: చూ, ఆప్యాయికుడు.

తను. దే. విణ. వృత్తియందు తనువుశబ్దమునకు
మీదివర్ణము లోపింపఁగా మిగిలినరూపము.
నిర్వ. 4, ఆ. 78.

తనుకాంతి పా. దీనికి ఉపమానములు.—బం
గరువు, మెలుపుతీగె, కుందనము,
పచ్చేపనుపుకొమ్ము.

తనుకు. దే. వి. 1. రూ-తన్కు. తాపము:చూ,
సంతాపము; అ.కి. 2. కలుగు. భార.సభా.1,
ఆ. 42: చూ, పుట్టు. 2; 3. జ్వలించు భార.
ఆది. 2, ఆ. 199: చూ, మండు.1; 4: చూ,
పృకాశించు ఉ. హరి. 4, ఆ. 89; 5.తపిం
చు చూ, సంతాపించు.

తనుగంధము. పా. దీనికి ఉపమానములు.—
కర్పూరము, ఉత్పలము, పొంగుపువ్వుము,
పద్మము, పువ్వు, మంచిగంధము, మెగలి
పువ్వు.

తనుజ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. కూతురు చూ, పుత్రిక. 1.

తనుజాడు. సం. వి. ఆ. పుం. కొడుకు: చూ, పుత్రుగడు 1. [వారవారణము.

తనుత్రము. సం. వి. ఆ. న. కడచము చూ, తనుత్రాణము. సం. వి. ఆ. న. —పై.—

(శిరస్థాణము శింసము, ముఖత్రాణము దలపము, ఉడత్రాణము నాగోడము, ౧౦ ఘాత్రాణము ముఖణము, బాహుత్రాణము బాహులము, అంగులీత్రాణము గోధ)

తనుత్వచ ౧౦ వి. చ్ స్త్రీ. —పై.— (ఇట్లు తనుత్వచము, రచనరము)

తనుపారు. దే. ఆ. కి. (తనుపు + ఆగు) 1 చూ, తన్నుపచు; 2. చ్చేజుడు. ఉ హా 4, ఆ. 31. చూ, తన్నుచే

తనుపు. దే. ౧ రూ-తన్ను 1. ఇగనూ చూ, తన్నుపు: 2 చూ, సంతోషము, 3. సిన్ధు యజ్ఞము; 4 క్షమాంతి ఆం, భా గ్న. 42 చూ, చెలుతురు 1; 5. రూ-తన్నుచనిచి. తన్ని భార. విరా. 1, ఆ. 310: చూ, సాహిత్యము, 6 తన్నుచచాము, 7 తని చూ, పదము. 2; కే. 8. రూ-తన్ను- తనియకేము.

తనుపగబార. అం. దూతీచతుష్టయము సందర్శి మొడిటిదానిలోని ఆటింటిలో నొకటి: చూ, దూతీచతుష్టయము.

తనుపస్త్ర. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. చూ, ముక్కు.

తనుమధ్య. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. ఆడుది: చూ, స్త్రీ; 2. సన్నని నడుముగల ఆడుది చూ, స్త్రీ; పా. 3. ఒకానొక వృత్తము. ఒక్కొక్కపాదమునకు ఒకతగణము ఒక యగణముగలదై యాఱవధందన్నసండు బుట్టిన వృత్తము. ఉదా.— “ కామేపలి వాసున్, మేమెంతుమనంగన్, స్వామి

తనుమధ్యన్, భూమిన్ దయలొప్పన్.”: చూ, వృత్తము. 1. [నైవేద్యము.

తనురసము. సం. వి. ఆ. పుం. చెనుట: చూ, తనుగుహము. సం. వి. ఆ. న. రూ-తనురు హము 1. గోమము: చూ, పెండుకి. 1; 2. పక్షి తొక్కు: చూ, తొక్కు.

తనువడు. ద్వి. ఆ. కి. (తనుపు + పడు) చేట్టి నను చూ, తన్నుచే.

తనుపు. సం. వి. ఉ. స్త్రీ. 1. రూ-తనుపు: చూ, శరీరము; 2 తోలు చూ, దొడు; 3. 3-రని చిన్న: చూ, స్వల్పము; 4 బక్కు చూ, పెలము, 5. సన్నము. (పిస్తాకులకు సన్నని నూలుపోలు): చూ, సూత్రిము 1; అం 6. భాషములు పండ్రెంకింటిలో నొకటి. చూ, భాషములు.

తనునచ్చే. దే. పి చూ, రూ-తనినచ్చే తనుహృదము సం. వి. ఆ. న. చూ, ముడ్డి.

తనూక్యతము. సం. వి. ఆ. చూ, రిచ్చు.

తనూజాడు సం. వి. ఆ. పుం. చూ, రూ- తనుజాడు.

తనూనపాస్త్ర సం. వి. ఆ. పుం. 1. అగ్ని: చూ, సహి. 1, అం 2. గహినతానము లుపేడింటిలోనొకటి చూ, గహినతానములు (చూ, తానములు. 2.) [చూ, తనుజాడు.

తనూశవుడు. సం. వి. ఆ. పుం. కొడుకు:

తనూరుహము. సం. వి. ఆ. న: చూ, రూ- తనురుహము.

తనూహృదము. సం. వి. ఆ. న. చూ, రూ- తనుహృదము.

తన్ను: చూ, రూ- తనుకు. 1.

తన్ను. దే. వి. 1. పాపతాడనము; స. కి. 2. అడుగుతాటించే, గుదితోయు, తన్ను, తాచే. (సం. ప) — అంభీతాడించే; 3. ఒరయు: చూ, రుద్దు. 1.

తన్నుగోల. దే. వి. (తన్ను + కోల) ఏటవా
లుగా పోటిపెట్టిన కోల: చూ, బోటు. 4.

తన్నుగట్టదొర్లుతానే తెచ్చుకొన్నట్లు. లో.
స్వయంకృతాపరాధము. ఉదా.—“తన్ను
గట్టదొర్లుతానై, కొనినచ్చిన జోడయను
చుఁ గుదియించి కరంబునఁ బాళముఁగొని
దాన న,ననధీసునిఁగట్టె నసురపర్యుండా
జిన్.” (కవికర్ణగసాయనము.)

తన్నుగన్నవాఁడు. అం. పితలు ఆయిదుగురిలో
నొకఁడు: చూ, పితలు.

తన్నుగోడ. దే. వి. అండగోడ: చూ, ముట్టు
గోడ. (చూ, మఱుఁగుగోడ.)

తన్నుబల్ల. దే. వి. ద్వారముయొక్క అరిఁగాళ్ల
మీఁదవేసెడు పలక చూ, మఱనచేసులు.

తన్నుబిల్లి. దే. వి చూ, బాలకీర్ణ.

తన్నుమానినధర్మము - మొదట చెడ్డతేరము గల
దా? లో. ఉదా.— “తన్నుమాని పరుల
రక్షింపవలెననట నీతికాదు. తన్నుమానిన
ధర్మము - మొదట చెడ్డతేరము గలదా?
యనులోకోక్తి విన్నాడపుగావా? (నీతి
చందిరిక - మిత్రోలాభము)

తన్నులాడు. దే. అ. కి. (తన్నులు + అడు)
ఒకరినొకరు తన్నుకొను.

తన్ను: చూ, రూ-తనుపు.

తన్నునము. సం. వి. అ. పుం. ఏనుఁగు వెన్నె
ముకయొక్క మాంసాదిభాగము: చూ, హస్తీ.

తన్నుయము. సం. వి. తన్నురూపమైనది.

తన్నాత్రము. సం. వి. అ. న. శబ్దాది-వంచన
నాత్రములు.—శబ్దము, స్వరము, రూపము,
రసము, గంధము.

తన్నీ. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. అఁడుది. చూ,
స్త్రీ; 2. కృశించిన దేహముగల అఁడుది:
చూ, స్త్రీ; దే.వి.(1)రూ-తనివి.తృప్తి విజ.

2, అ. 109: చూ, సాహిత్యము; (2) ఒకా
నొకపుత్రము. ఒక్కొక్క పాదమునందు
భ, త, న, స, భ, భ, న, యగణములు
గలిగి పదునాలుగింటి యతిగల ఇరువది నాలు
గవ ధండస్సునందుఁబుట్టిన పుత్రము: చూ,
పుత్రము. 1.

తపతప. దే. వి. తెంక్కలు గుండెలలోనగు
నవి కొట్టుకొనుట యుండిన ననుకరణము.

కళా. 8, అ. 24: చూ, హూహూ,

తపతి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. శనితల్లి చూ, పరి.

తపనతనయ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. జేమ్మి*;
చూ, శమి; 2. యమునానది: చూ, నది

తపనమణి సం. వి. ఇ. పుం. సూర్యకాంతమణి:
చూ, గిత్నము. 1.

తపనము. సం. వి. అ. న. 1. తాపము: చూ,
సంతాపము; 2. నాయికకు ప్రియమయోగ
కాలమందుమన్మథావేశముచేతగలిగెడు చేష్ట;
చూ, సంయోగము; పుం. 3 వేసవికాలము,
(జ్యేష్ఠ ఆషాఢ మాసములు) చూ, మాసద్వ
యము; 4 నరకములాటింటిలోనొకటి (పాపు
లనుదపింపఁజేయునది) చూ, నరకములు;
5. జీడి*: చూ, భిల్లాతకి; 6 పిన్ననెల్లి*:
చూ, శ్రీపద్మము. 1, 7. వెచ్చేన: చూ, వేడిమి.

తపనీయకము. సం. వి. అ. న. బంగాను: చూ,
లోహము. 1.

తపనీయము. సం. వి. అ. న. —పై—

తపనుఁడు. సం. వి. అ. పుం. రూ-తపానుఁడు
తాపనుఁడు: చూ, నూర్పుఁడు.

తపము. సం. వి. అ. పుం. రూ-తపస్సు. 1: చూ,
తపనము. 3; 5. న. 2: రూ-తపస్సు, అక్ష
రము, జపము-రూ-జాపము, మంత్రోవృత్తి,
(తె.న.).— కాక-రూ-కాకిక, తపము;
3. రూ-తపస్సు. తపోలోకము: చూ, లోక

ము. 1; 4. రూ-తపస్సు. చాంద్రియ
ణాది పుణ్యకర్మము (కృచ్ఛాధికర్మ);
న. పుం. 5. రూ-తపస్సు. శిశిరఋతువు
(మాఘ-పాల్మణమాసములు); చూ, మాసద్వ
యము; 6. రూ-తపస్సు. మాఘమాసము.
చూ, మాసము. 1, 7 పక్కి: చూ, పక్షి.

తపసి. వై. వి. 1. తపస్వి. జీవదారి చూ,
ముని. 1; 2. గారక. స్వా. 3, ఆ. 77
చూ, హింగుది [హిమాంశువు.

తపసికన్యాప. ద్వ. వి. చంద్రుడు: చూ,
తపనుడు. సం. వి. అ. పుం — వై —

తపస్తంతుడు సం. వి. అ. పుం. ఇంద్రుడు:
చూ, వేలుపుట్టెడు.

తపస్తతిండు. సం. వి. అ. పుం — వై —

తపస్థి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. కాశీపట్టణము
చూ, దేశము.

తపస్య. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. ప్రతాపస్థానము,
ప్రతీతచర్య (పనినిమిత్తము తిరుగులాడుట)

తపస్యము సం. వి. అ. పుం 1 పాల్మణమా
సము చూ, మాసము. 1; ఆ. న 2, సంద
పుష్పము.

తపస్వి సం. వి. న్. పుం. 1. తపసి-తపసి.
తాపనుడు, ప్రతి చూ, ముని. 1, విణ
2. కనికరింపఁదగినవాడు.

తపస్విని. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. తాపనురాలు:
చూ, స్త్రీ; 2 కటకకోపిణి* చూ, శిశు
లాదని; 3 జటామాంసి*. చూ, మాంస. 1

తపస్సు. సం. వి. న్. న-తపను-పము. చూ,
రూ-తపము.

తపాత్మయము. సం. వి. అ. పుం. పద్మకాలము
(శ్రావణ-భాద్రపద మాసములు): చూ,
మాసద్వయము. [నుడు.

తపానుడు సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ-తప

తపారము. దే. వి. రూ-తపారు. ఒకరకము
కుశ్శాయ: చూ, వస్త్రము.

తపారు. దే. వి. — వై. —

తపించే. సం. అ. కి. 1: చూ, సంతాపించే;
2: చూ, జపించే.

తపిసీలు. వా. వి. ఆరా, వివగము, రూ-తపిసీలు.

తపువు. సం. వి. న్. పుం. 1. నిన్వ: చూ,
వహ్ని. 1; 2: చూ, తపనుడు.

తపేల. దే. వి. రూ-తపేలా-రప్పేల-రప్పేలా.
పంచపాత్రము చూ, పాత్రము. 6.

తపేలా దే. వి. — వై. — [ండిము. 2.

తపోధని సం. వి. ఈ. స్త్రీ. చిట్టిపూరి* చూ,
తపోధనుడు సం. వి. అ. పుం. తపస్సేధన
ముగా గలవాడు చూ, ముని. 1.

తపోధనులను బ్రాహ్మణులు పా. నూగతు
రమున తపతీనదికి సమీపముననుండు
బ్రాహ్మణులు శివాలయములందు పూజారు
లుగానుండి శివాచ్ఛిత ద్వివ్యయల భుజించె
డిరు. భూమిని సానుబంధిచేసి జీవించెదరు.
ఋగ్వేదములు, చూ, బ్రాహ్మణులు. [ర్యుడు.
నిసోపమాండు. సం. క. హ్. పుం: చూ, నూ

తపోలోకము. అం. ఊర్ధ్వలోకములు ఏడింటిలో
నొకటి: చూ, ఊర్ధ్వలోకములు (చూ,
అఫలోకములు. [దేశము: చూ, దేశము.

తపోపటము. సం. వి. అ. పుం. బ్రహ్మవర్త
తపోవృద్ధు అం. వృద్ధులు ముగ్ధులలో నొకఁడు:
చూ, వృద్ధులు.

తప్తకాంచనము. సం. వి. అ. పుం. మేలిమి
బంగారము: చూ, లోహము. 1.

తప్తకుంభము. సం. వి. అ. పుం. తప్తకుంభమున
నరకము: చూ, నరకములు.

తప్తకృచ్ఛము. సం. వి. అ. పుం. ఒకానొక
ప్రతము. మూడురోజులు వేడినీరును,

మూడుగోజులు వేడిపాలును, మూడు
గోజులు వేడినేయియును, తాగి, మూడు
గోజులు ఏమియును తాగక ఉపవసించుట.
(6 పలముల నీరును-3 పలములపాలు
ను-1 పలము నేయియును తాగవలెను);
చూ, కృచ్ఛము.

త ప్ప తెలాంబున్యాయము. పా. కాగిననూనెపై
నీటిబొట్టువేసిన భగ్గనమండుననురీతి.

తప్తపాపాణకుండము సం. వి. అ. స. చూ,
తప్తకుంభము.

తప్తము. సం. విణ తపింపఁజేయఁబడినది. కాఁ
చబడినది:చూ, శాస్త్ర 2. [లోహము. 1

తప్తరూపకము. సం. వి. అ. న. నెండి చూ,

తప్తరూపము. సం. వి. అ. పుం —పై—

తప్తవాలుకము. సం. వి. అ. పుం. తప్తవాలుక
మను నరకము: చూ, తప్తకుంభము.

తప్తశిలారోహణము. అం. బౌద్ధధర్మములలో
నొకటి చూ, బౌద్ధధర్మములు.

తప్తశూక్ష్మకుండము. సం. వి. అ. పుం: చూ,
తప్తకుంభము.

తప్తసురాకుండము. సం. వి. అ. పుం.—పై—

తప్తాయపిండన్యాయము. పా. కాలిన యినుప
గుండునకు పొగయుండునుగాని తక్కిన
యిన్నిలక్షణములన్నియుఁ గలిగియుండునను
రీతి.

తప్తాయసపత్ర బిందున్యాయము. పా. కాలిన
యినుపత్రేకుపై నీటిబొట్టువడిన యెడల
నామరూపములు లేక నశించుననురీతి.

తత్తు. వా. వి. సింహాసనము: చూ, తత్తు.

తత్తుడు. సం. విణ. తాపయుక్తుడు.

తప్త. దే. వి. 1. గింజపట్టిన ధాన్యము: చూ,
ధాన్యము; అన్య. 2. కాక: చూ, వినా.

తప్తకనుజోమే. దే. స. కిర్:చూ,పాటఱోమే.
అం, భా. త్ప. 133.

తప్తకాయ. దే. వి: చూ, తప్త. 1.

తప్తట. నై. వి.—తమ్మట. చూ, వీశె.

తప్పితము. నై. వి.—దంభ. రూ-తప్పిదము-తప్ప:
చూ, నేరము (ద్యయమని శ. ర.)

తప్పిదము. నై. వి.—దంభ (తప్త + ఇదము)
—నై.—

తప్పిదారి. బా. పారపాటున. “ఈపరమగో
ప్యమో పుత్రయో పురంధ్రో తప్పిదారియో
యెఱింగింపఁ దరముగాదు.” (పాండురంగ
మహాత్మ్యము) (వాడుక తప్పిజాతీఅనియు)

తప్పిపోవు. ద్వ. వి: చూ, అసిపోవు.

తప్త. నై. వి. 1.—దమ్మ: చూ, తప్పితము
(దేశ్యమని శ. ర.); దే. స. కిర్. 2. అతిక్ర
మించే, భార. అది. 3, అ. 14: చూ, దాఁ
టు. 6; అ. కిర్. 3. తమ్మ. జై. 7, అ.
68: చూ, మిడివోవు; నై. అ. కిర్. 4. తప్త
చేయు.

తప్తడు. నై. వి. తప్తట: తప్తదల. [పక్షి.

తప్తడుగాయ. ద్వ. వి. ఒకానొకపక్షి: చూ,

తప్తడువడు. నై. అ. కిర్. (తప్తడు + వడు)

1.తప్తవడు; 2. సరితప్త. [ము. 1.

తప్తతోన. ద్వ. వి. తప్తదారి: చూ, మార్గ

తప్తదల. ద్వ. వి: చూ, తప్తడు.

తప్తదారి. ద్వ. వి: చూ, తప్తతోన.

తప్తదెబ్బలు. ద్వ. వి. బ. 1. బడులయందు
పొంగుపోయి వచ్చినందులకై వచ్చిన క్రిమ
మునుబట్టి బాలురను ఉపాధ్యాయులుకొట్టెడు
ఒకటిరెండు (సిగ్గెక్క) మొదలగు దెబ్బ
లు; వా.2. నేరనిష్ఠకి విధించే దెబ్బలు.

తప్పెట. నై. వి. 1.—తమ్మట:చూ, వీశె;2:చూ,
వాయసోలి; 3. అడవిఉలక:చూ,సరటి.

తప్పేల. వా. వి: చూ, రూ-తప్పేల.

తప్పేలా. వా. వి:—పై—

తపాపతు. వా. వి: మాటలేడా, భేదము,
లోపము, తప్పున. (తపాపతుఅనియు)

తబక. దే. వి: చూ, తప్ప. 1.

తబము. వై. వి:—తపస్సు: చూ, తపము. 2.

తబిన. వై. వి:—తపస్వి. ఋషి: చూ, ముని. 1.

తబిసి. వై. వి:—పై—

తబుకు. దే. వి. 1. తాంబూలపాత్రము: చూ,
పాత్రము. 6; 2. పాత్రీ: చూ, పాత్రము. 6.

తబుసు. వై. వి:—తపస్సు: చూ, తపము. 2.

తబేలా. వా. వి: గుట్టపులాయము.

తబ్బిబ్బు. దే. వి. తడవబాటు. స్వా. 3, ఆ.
28: చూ, వ్యత్యయము.

తద్దీలు. వా. వి: మార్పు.

తమ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. రేయి:చూ, రాత్రి,
వా. ఆప. (1) మీయొక్క. “తమసంబం
ధము.”

తమంగము. సం. వి. ఆ. పుం; రూ-తమంగము.
చూ, మంచె. (మండపము అనికొందలు)

తమకపడు. ద్వ. అ. కి. (తమకము + పడు)
1. త్వరపడు. జై. 2, ఆ. 22: చూ, సంభ్ర
మించు; 2. మోహించు, రూ-తమకించు—
తమికిను-మకు: చూ, వలచు. 3.

తమకము. దే. వి. 1. చెలిమి: చూ, స్నేహము
1; 2. యవయువతి సంభ్రవేషము: చూ,
వలపు. 2; 2. త్వర. ఉ. హరి. 4, ఆ. 253:
చూ, సంభ్రమము. 1.

తమకి. దే. వి. (తమకము + ఇ) 1: చూ,
వేగికాడు; 2: చూ, వలపుకాడు.

తమకించు. దే. ఆ. కి. 1: చూ, సంభ్రమించు;
2: చూ, సరించు. పంచ. నా. 2, ఆ. 11,

తమకు. దే. వి. 1. రీతి. పాండు. 3, ఆ. 79:
చూ, విధము. 1; ఆ. కి. 2: చూ, సరించు.

తమగము. వై. వి:—తమంగ: చూ, తమంగము.

తమట. దే. వి. అగ్నిజ్వాల; చూ, వహ్ని. 1.

తమటము. సం. వి. ఆ. పుం:—తముకు రూ-

తమ్మటము. 1. తప్పేట: చూ, వీడె; వై. వి.

(1)=తమట. తప్పేట: చూ, వీడె.

తమము. సం. వి. న. న. 1. చీకటి: చూ, మేచ

కము. 1; 2. గుణములు మూడింటిలో

నొకటి చూ, గుణములు; 3. ఏడుపు: చూ,

శోకము; పుం, న. 4. రాహుగ్రహము:

చూ, రాహువు. 2; ఆం. 5. మేఘములు:

తొమ్మిదింటిలో నొకటి: చూ, మేఘములు.

తమరకము. సం. వి. ఆ. న. తగరము: చూ,

లోహము. 1.

తమరము. సం. వి. ఆ. న.—పై—

తమరు. దే. వి. రూ-తాము-తారు. తానునకు:

బహువచనము. (ఆత్మన్ శబ్దబహువచనము)

తమలపాకు. దే. వి. తమలపుటాకు (ఏకారణ.

ముచేత నైనను చేమలాలను నిలుపనలసివచ్చి

నపుడు తమలపాకులను వెచ్చేచేసి స్తనముల

మీదవేసినపాలుపుట్టసండునందును. మాంస

గ్రాంతి సంబంధముగ ఉబ్బులను పోగొ

ట్టును.) చూ, రూ-తమలపాకు.

తమలపాకుతీకె. ద్వ. వి: చూ, నాగవల్లి. 1.*.

తమలము. వై. వి:—తాంబూలమ్. రూ-తము

లము-తమ్మలము-తమ్మలము: చూ, వీడి

యము.

తమసము. సం. వి. ఆ. న. 1. చీకటి: చూ,

మేచకము. 1; 2. ఒకనరకము: చూ, నరక

ములు; 3: చూ, నయ్యి.

తమనుడు. వై. వి: చూ, తమస్సు. 4.

తమస్విని. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. త్రిమామ:

చూ, రాత్రీ; 2. పసుపు: చూ, పల్లము. 6-

తమస్సగ్గము. అం. సృష్టిసగ్గములు తొమ్మిదిఁ
టిలో నొకటి: చూ, సృష్టిసగ్గములు.

తమస్సు. సం. వి. న. న. 1. రూ-తప-తమి:
చూ, రాత్రి; పుం. 2 ధూళి:చూ, రణువు.
1; 3. ముట్టు: చూ, రేతస్సు. 1; 4. రాహు
గ్రహము: చూ, రాహువు. 2.

తమాము. వా. అప. బొత్తిగా; అంతయు.

తమాయించే. దే. అ. కి. 1. అడఁగు: చూ,
సుగ్గు. 4; అ. కి. 2 స్తిమితమగు.

తమాలపత్రము. సం. వి. అ. న. 1. నొసటి
బొట్టు: చూ, బొట్టు. 1; 2. మకరికా
పత్రము: 3. చీకటిమాగ్ని: చూ, తమ
లము. 1.

తమాలము. సం. వి. అ. న. 1: చూ, తమాల
చత్రము. 1; పుం. 2. కత్తి: చూ, రిప్పి
2; 3. ఉలిమిరి: చూ, శ్వేతపుష్పము;
4: కాలస్కంధము, కృష్ణస్కంధము, తమా
లపత్రము, తాపింధము. (తెప).- చీకటి
చెట్టు, చీకటిమాగ్ని; 5. నేలయునిరిక: చూ,
భూమ్యాలకి; 6: చూ, నిమ్మ*.

తమాసా. వా. వి. 1. గమృత్తు; 2. వేడుక;
3. పృజ్ఞ; 4. శక్తి, 5 మాయ.(రూ-తమాసా.)

తమి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1: చూ, తమస్సు. 1;
2. చీకటి: చూ, మేచకము. 1; దే. వి.
(1) త్వర. కళా. 5, ఆ. 44: చూ, సం
భ్రమము. 1; (2) కుతూహలము. అచ్చ. అ.
కాం. 117: చూ, వ్యసనము. 8; న. (3) కోరిక:
చూ, వాంఛ; (4) చొక్కు: చూ, వలపు. 2.

తమిడ. దే. వి. రూ-తమిడ-తమిడ-తవ్విడ.
రాగిపైరు: చూ, సస్యము. 1; బ. 2. రాగు
లు: చూ, ధాన్యము.

తమిడ. దే. వి. —పై.—

తమికోను. దే. అ. కి. 1. త్వరపడు: చూ,
సంభ్రమించు; 2. కుతూహలపడు: చూ, సం

తోషించు; 3. కోరు: చూ, వాంఛించు;
4. మోహపడు: చూ, వలచు. 3; కే. 1.
5. తమికోల్పు, మోహపడుచు. అచ్చ. ఆర.
కాం. 58.

తమిరె. దే. వి. కాండినడిమిచీల: చూ, శమ్య.
తమిసగ్గి. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. చీకటిరేయి:
చూ, రాత్రి; 2. చిమ్మచీకటి: చూ,
మేచకము. 1.

తమిసగ్గము. సం. వి. అ. న. 1. చీకటి: చూ,
మేచకము. 1; 2. కోపము: చూ, రోషము.

తముప. వై. వి.=తమటము తుడుము: చూ, వీణె.
(దేశ్యమని శ. ర.)

తములపాకు. ద్వ. వి. (తములము + ఆకు): రూ-
తములపుటాకు- తమలపాకు, ఆకు.

తములము. వై. వి.=తాంబూలమ్: చూ, రూ-
తమలము.

తమోదీపన్యాయము. పా. దీపమున్నయెడల
చీకటి యుండదనునీతి (దీపమును బట్టుకొని
చీకటిని వెదకిననీతి)

తమోఘ్నుడు. సం. వి. అ. పుం. 1. నిష్ఠ: చూ,
వహ్ని. 1; 2: చూ, నూర్యుడు;
3. చూ, హిమాంశువు; 4. బుద్ధుడు: చూ,
బుద్ధుడు. 1; 5. కేశవుడు: చూ, విష్ణువు.
1; 6: చూ, శివుడు.

తమోనుశ్చ. సం. వి. ద్. పుం. 1. నిష్ఠ: చూ,
వహ్ని. 1; 2. చూ, హిమాంశువు; 3: చూ,
నూర్యుడు, 4: చూ, దివిటి. [నూర్యుడు.

తమోనుదుడు. సం. వి. అ. పుం: చూ,
తమోపమాడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, తమో
ఘ్నుడు. 1—2—3—4.

తమోమత్తు. సం. వి. న్. పుం. చంద్రుడు: చూ,
హిమాంశువు.

తమ్మ. వై. వి. 1.=తాంబూలమ్. నమలిన తాం

బూలము, చెమ్మ, ఆశేలము: చూ, వీడి
యము (దేశ్యమని శ. ర.); దే. వి. 2. తంబ*.
చూ, శింబ.

తమ్మంటు. దే. వి. (తమ్మె + అంటు) చెవినగ.
పాండు. 1, ఆ. 165: చూ, భూషణము.

2. (తమ్మెట్టు అనియు వాడుక)

తమ్మటము సం. వి. ఆ. పుం. 1. తమ్మెట
రూ-తమటము. కళా. 7, ఆ. 69; పను. 6,
ఆ. 9: చూ, వీణె; నై. వి. (1) = తమట.

—నై.— (పురుషోత్తమకవీయము)

తమ్మతనుసు. దే. వి. తమ్మపడిగము చూ,
పాత్రము. 6. [పడిగె.—నై.—

తమ్మపడిగ ద్వ. వి. రూ-తమ్మపడిగ-తమ్మ

తమ్మపడిగము. ద్వ. వి. —నై —

తమ్మపడిగె. ద్వ. వి. —నై.—

తమ్మలము. నై. వి. = తాంబూలమ్. రూ-తమ
లము చూ, వీడియము.

తమ్మళ. దే. వి: చూ, రూ-తంబళ.

తమ్మళి. దే. వి. —నై.—

తమ్మి. నై. వి. 1 = తామరనమ్. రూ-తామర
చూ, పద్మము. 1; 2. పద్మవ్యూహము;

దే. వి. 3. 2. కానొకచెట్టు: చూ, పృక్షము.

తమ్మికంటి. ద్వ. వి. (తమ్మ + కన్ను) 1 ఆం
డుది: చూ, (స్త్రీ); 2. కమలములపంటి
కన్నులుగల ఆండుది: చూ, (స్త్రీ); 3. పెన్ను
డు. చూ, విష్ణువు. 1. (ఇల్లు తామరకంటి.)

తమ్మికెంపు. ద్వ. వి: చూ, తమ్మితాయి.

తమ్మిగద్దియదళవాయి. ద్వ. వి. నలువ: చూ,
బ్రహ్మ. 1. [పాం. 1, ఆ. 9

తమ్మిచేక్కిలిగింత. ద్వ. వి. చూ, తమ్మిదొర.

తమ్మిచేట్టము. ద్వ. వి. —నై.— ఆం, భా. ప్ర. 81.

తమ్మిచోలి. ద్వ. వి. పద్మయోని. భాగ. 1,
స్కం. 19: చూ, బ్రహ్మ. 1.

తమ్మిచీవి. నై. వి. 1. పుష్కరద్వీపము: చూ,
లంక. 1; ఆం. 2. ద్వీపములు ఏడింటిలో
నొకటి: చూ, ద్వీపములు.

తమ్మిదొర. ద్వ. వి. పద్మినీవల్లభుడు: చూ,
సూర్యుడు. [హిమాంశువు.

తమ్మిపగతుడు. ద్వ. వి. అజ్ఞాని: చూ,

తమ్మిపుట్టు. ద్వ. వి: చూ, తమ్మిమోలి.

తమ్మివిడారంపు గరితమిన్న. ద్వ. వి. చూ,
తమ్మియింటిగరిత.

తమ్మియ. దే. వి. రూ-తమ్మె 1. చెవితమ్మె:
చూ, భూషణము. 2; పలుపుతమ్మె. చూ,
రూ-తమ్మె: 3 చెవియొక్క అడుగు
భాగము. [లక్ష్మి. 1.

తమ్మియింటి గరిత. ద్వ. వి. పద్మాలయ చూ,
తమ్మితాయి. ద్వ. వి. పద్మరాగమణి: చూ,
రత్నము. 1. [దొర.

తమ్మివొల్లంటి మగడు. ద్వ. వి: చూ, తమ్మి
తమ్మడు. దే. వి. రూ-తమ్మివాడు-తంబు:
చూ, సహోదరుడు. (పృథ్వియందు తమ్మి
గమితమ్మగుట్ట-తమ్మిదోయి-తమ్మిపోవు
మొ.) [తుండు.

తమ్మిల పగవాడు. ద్వ. వి: చూ, తమ్మిపగ
తమ్మిలము. నై. వి. = చూ, రూ-తమలము.
నై. 6, ఆ. 141.

తమ్మిలవిందు ద్వ. వి: చూ, తమ్మిదొర.

తమ్మివాడు. దే. వి: చూ, రూ-తమ్మడు.

తమ్మె. దే. వి: చూ, రూ-తమ్మియ.

తయనాయతి. వా. వి. కాచికోని యుండుట:
రూ-తయివాయితి.

తయారు వా. వి: చూ, సిద్ధము. [యతి.

తయనాయితి. వా. వి: చూ, రూ- తయనా

తయరు. వా. వి. రూ- తైరు: చూ, పెరుగు. 1.

తరంగవ్యాయము. పా. ఒకదానిచెంబడి నొకటి విడువకపచ్చునను రీతి.

తరంగప్రతిబింబవ్యాయము. పా. తరంగము నందు ప్రతిబింబించు నూర్వ్యుడొక్కడైనను, ప్రతిబింబములు తరంగములయందు జాల గాన్పించుననురీతి. [చూ, వీచి 1.

తరంగము సం. వి. అ. పుం. = తరగ. అల తరంగిణి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. ఏలు చూ, నది; అం 2 భాషాంగములు ప్రముఖకటిం టిలో నొకటి. చూ, భాషాంగములు (చూ, భాష 1)

తరండము. సం. వి. అ. పుం, న. 1. ఓడ, ఏలుదాటుపుట్టి. (అని కొండలు) చూ, హోడము, 2. గాలపుగాగము కట్టిన కొయ్యలో నగునది.

తరంగ. నై. వి. = తరంగ చూ, వీచి. 1

తరక. సం. వి. అ. స్త్రీ. కోరింద : చూ, ముగ్గురీ. [వాదించు

తరకటించు నై. అ. కిరి = తరిగించు చూ,

తరకటింపు. నై. వి. = తరగ చూ, వాచము. 1

తరకసము. దే. వి. హి. తరకసా. అమ్మల పొది స్వా 4, ఆ. 28. చూ, బాణము 1.

తరకసా దే. వి. 1 — పై — 2: చూ, తరకటింపు

తరక్షువు. సం. వి. ఈ. పుం. చూ, నివరి. 1

తరగంపియ దే. వి. రూ. తరగంపె. ఒకానొక అంపము: చూ, అంపము

తరగంపె. దే. వి. — పై. —

తరగతి. వా. వి. (తరము + గతి) 1. తరమున చలిపెడు భాగము; 2, క్లాసు. “మాబడి యందు నాలుగు తరగతులు గలవు”

తరగతిగుడ్డు. మి. వా. వి. బ. ఆడుదాని మెడనగ: చూ, భూషణము. 2.

తరటు. దే. వి. 1. రూ. తరటు. చేయికు: చూ, మునికోల. 2; 3. అక్వారుల శిశులంపు

నము: చూ, హయము; 3. తోలునారి: చూ, మార్పి. 1.

తరణము. సం. వి. అ. న. 1. (ఏలు మొదలై నవి) తాటుట. చూ, లంఘ; పుం. 2. ఓడ: చూ, హోడము.

గరణి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. రూ. తరము. తరి. తర్కి, ఓడ: చూ, హోడము; 2. ఏలు: చూ, నది; 3. దాటుట: చూ, లంఘ; 4. విన్నగోట * చూ, మహాసహ; 5. కు మారియను మందు; 6. చూ, నేమంతి *; పుం 7. చూ, నూర్వ్యుడు, 8 చూ, సము ద్విము [చూ, వాసి. 4.

తరతమభావము సం. వి. అ. న. తారతమ్యము:

తరతరము. తే. అవ్య కిరి విణ. 1. కిరిమక్కి మముగా. భాగ. ఆసి. 2, ఆ. 4; 2 పరం పరగా.

తరహ్యము. సం. వి. అ. న. తరతరము, ఆహ పము. (తే ప) — ఓడకీపు, కీపు.

తరహ్యుడు సం. వి. అ. పుం. చూ, మాలి మి. 3.

తరపు. దే. వి. కిరి. 1. పోగొట్టు. భాగ. 6, స్కం 89 చూ, భంగించు, వా. వి. 2. హి. తరపు. పక్షము, ఒకనైపు.

తరబడి దే. వి. (తరము + బడి) రూ. తరము.

1. చూ, పురుగుతరము 2 మానము: చూ, తరము; 3 సామ్యము: చూ, సమానము. 2; 4. పరుస: చూ, పంక్తి. 1; 5 వస్తువు: చూ, సగము. 2. [అనియు]

తరబియతు. వా. వి. నేర్పు (హి. తరిఫియ్యతు

తరము. సం. వి. అ. పుం. 1. దాటుట: చూ, లంఘ; 2. పడవ, పుట్టి (అని కొండలు): చూ, హోడము; 3. నిప్పు: చూ, వహ్ని. 1: 4. చెట్టు: చూ, వృక్షము; న. 5. పడి: చూ, వేగము. 3; 6: చూ, మాంసము;

7. బలము: చూ, శక్తి. 1; వా. 8. భూమి తరము; దే. వి. రూ- తరబడి(1): చూ, తరబడి. 1. భార. ఆది. 4, ఆ. 220; (2): చూ, తరబడి. 2. భార. ఉద్యో. 4, ఆ. 218; (3): చూ, తరబడి. 3. వసు. 1, ఆ. 41, (4): చూ, తరబడి. 4. స్వా. 4, ఆ. 40; (5): చూ, తరబడి. 5. విజ. 1, ఆ. 214; విణ. (6): చూ, శక్తిము; (7): చూ, శక్తిము. ఉ. హరి. 4, ఆ. 131; (8): చూ, సమానము. 2. నై. 3, ఆ. 156; (9): చూ, సంభ్రమము; (10): చూ, శైలిత్యము. ఆం, భా. తృ. 15, (11) ఇద్దఱు మోయుబరువు.

తరమిడి. వా. వి. 1. శీఘ్రము: చూ, వేగము.

3; కి. విణ. 2: చూ, మతీమతీ.

తరలము. సం. వి. ఆ. పుం. 1: చూ, రూ-తరళము. 1; 2. సారెవాండ్రవల్లె: చూ, దేశము; విణ. 3. మెఱయునట్టిది.

తరలి (తరళి). పా. ఒకానొక వృత్తము. ఒక్కొక్కపాదమునందు భ, స, జ, న, ర, గణములుగలిగి పదునొకటింటి యతిగల పదునెనిమిదవ ఛందస్సునందుఁబుట్టిన వృత్తము. (నులక్షణసారము 52 పు): చూ, వృత్తము. 1.

తరలిక. వా. వి: చూ, ప్రియాణము.

తరలు. దే. ఆ. కి. రూ-తరల్ల. ప్రియాణమగు చూ, వెళ్ళు. 3.

తరలుఁడు. సం. వి. ఆ. పుం. చూ, అంకురుగఁడు.

తరలుఁడు. వా. వి: చూ, తరలిక.

తరవరి. వై. వి.=తరవారి. రూ-తరవలి-తరవలి.

1. పట్టాకత్తి. (ముప్పదియంగుళములకు మించినది) ఉ. హరి. 6, ఆ. 50: చూ, రిష్టి. 2;

2. కత్తి: చూ, రిష్టి. 2. (చూ, బాణము. 1.)

తరవలి. వై. వి.=పై. ఉ. హరి. 4, ఆ. 223.

తరవలి. వై. వి.=పై.

తరవాని. దే. వి. కూటిసిర్కు: చూ, కుక్తము. 1.

తరవాయి. దే. వి. 1. కాలము: చూ, సమయము. 1; 2. ఉపక్రమము: చూ, యత్నము; 3. అనుక్రమము. భార. కర్ణ. 1, ఆ. 249: చూ, పరిపాటి; 4. ఆవృత్తి: చూ, తడవ; విణ. 5. మిగిలినది.

తరవారి. సం. వి. ఇ. పుం.=తరవరి-తరవలి-తరవలి: చూ, తరవరి.

తరవు. వై. వి.=తర్ర. శీఘ్రము: చూ, వేగము. 3.

తరసము. సం. వి. ఆ. న. పాల: చూ, మాంసము,

తరస్వి. సం. వి. న్. పుం. 1. పులి: చూ,

శార్దూలము. 1; విణ. 2. బలిమిగలవాఁడు:

చూ, లావరి; 3. వడిగలవాఁడు: చూ, వేగ

రకాఁడు.

తరన్ను. సం. వి. న్. పుం. 1. బలిమి: చూ,

శక్తి. 1; 2. వడి: చూ, వేగము. 3.

తరహా. వా. వి. కీతి: చూ, విధము. 1.

తరళ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. కాంపుడుగంజి:

చూ, సాదము (1); 2. కల్లు: చూ, సుర.

1; పా. 3. రూ-తరళము. ఒకానొక

వృత్తము. ఒక్కొక్కపాదమునందు న, భ,

ర, స, జ, జ, గురువులుగలిగి పండ్రెండవ

యింటి యతిగల ఏకీన వింశచ్ఛందస్సు

నందుఁబుట్టిన వృత్తము. (దీనినే ధృవకోకిల

యనియు అంగురు): చూ, వృత్తము 1.

తరళము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. రూ-తరలము.

హారమధ్య రత్నము: చూ, రత్నము. 1. (చూ,

భూషణము. 2.); 2. నెమ్మి: చూ, వంజ

లము. 2; 3: చూ, రూ-తరళ. 3; విణ. 4.=

తల్లడము. చలించువది: చూ, పలితము.

3; 5. అనురాగముగలది: చూ, వల్లభము;

6. పృకాశించువది: చూ, శుభ్రము. 4.

తరలితము. సం. విణ. చలించినది, పేంఖోలి

తము: చూ, పలితము. 3. /

తరళక్షణ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. అఁడువి:

చూ, (స్త్రీ); 2. చలియే కన్నులుగల ఆడుది,
కొలుగంటి: చూ, (స్త్రీ).

తరాజ్. వై. వి.=ఆరాచి. రూ-తరాను: చూ,
తాను (దేశ్యమని శ.ర.) [చూ,హోడము.

తవాన్ధువు. సం. వి. ఉ. పుం. ఒకానొకఓడ:

తరాలువు. సం. వి. ఉ. పుం. —వై.—

తరాను. వై. వి.=: చూ, రూ-తరాజ్. (దేశ్య
మని శ. ర.)

తరి. సం. వి. ఈ. (స్త్రీ). 1. ఓడ:చూ,హోడము,
2: చూ, పొగ; 3. మబ్బు: చూ, మేఘము
1; 4 మాగాని: చూ, భూమి. 1; 5. బట్ట
లులోనగు వానిపెట్టె; 6. ఓడతెడ్డు: చూ,
వీలి. 2. (అగప); వై. వి. (1)=తల్. తల్
చ్యుట. చూ, మధనము, వై. వి. బ. (2)—
తరంగః. రూ-తటి: చూ, వలి. 1

తరించే సం. స కిరి = తలీయ 1 సముద్ర
ములోనగు వానిని ఓడలోనగు సాధనములచే
దాచు. చూ, లంఘించే 2;వా. 2. మోక్ష.
ముకొందు. “మీరాక చేమా పెద్దలుతరించిరి”

తరిక. సం. వి. ఆ. (స్త్రీ). పడవ:చూ,హోడము.

తరికము. సం. వి. ఆ. పుం. —వై.—

తరికాడు. వై. వి. తొయ్యేవాడు.

తరిగంబము. వై. వి. (తరి + కంబము) చేల్లి
రాడు: చూ, దండవిష్కంభము.

తరిగట్టు. వై. వి. కవ్వంపుమల:చూ, పర్వతము.

తరిగట్టుతాడు. ద్వ. వి. శేషఫణి. సాం. తిర్వ.
10: చూ, సర్పము.

తరిగడవ. వై. వి. (తరి + కడవ) మంభని,
పెరుగు తొచ్చెడుకుండ:చూ, భండము. 3

తరిగొండ. వై. వి. (తరి + కొండ): చూ, త
గట్టు కాశి. 8, ఆ. 131. [హలి

తరిగొట్ట. ద్వ. వి.రూ-తటిగొట్ట. లాంగలి*:చూ.

తరిగోల. ద్వ. వి. (తరి + కోల) కవ్వము: చూ

మంథానము.

[నివేదనముచేయు.)

తరియేట్టు. ద్వ. స. కిరి. (పెరుగు దేవతాదులకు

తరిటి. దే. వి. రెండుపెండెలు దిగించెడు గోసె
పట్టు. రూ-తరిటి.

తరిటి. దే. వి. —వై.—

తరిటి. సం. వి. ఈ. (స్త్రీ). ఓడ:చూ,హోడము.

తరితీపు. ద్వ. వి. 1. ఆశ్చర్య. ఉ. రా. 8, ఆ.

51: చూ, మందమేలము. 1; 2. ఉద్భృతి.

స్వా. 5, ఆ. 7: చూ, విలంబము. 1; 3. గ

ర్వము. శకాం. 2, ఆ. 81: చూ, హంకా

రము; 4. చెలిమి: చూ, స్నేహము. 1,

5. కోరిక: చూ, వాంఛ.

తరితీపునేయు ద్వ ఆ. కిరి. (తరితీపు + చేయు.)

1. గర్వించే చూ, హంకరించే; స. కిరి.

2: ఒప్పరికించే, కన్నడించే. (సం. ప.).—

ఉపేక్షించే. [నూత్రము. 1.

తరితాడు. ద్వ. వి. తిప్పనతాడు: చూ,

తరిదాలువు. ద్వ. వి. (తరి + తాలువు) మంభరి

పర్వతమునుధరించినవాడు,రూ-తరిదాలువు.

లక్ష్మీ. 1, ఆ. 54: చూ, విష్ణువు. 1.

తరిదాలువు. ద్వ. వి. —వై.—

తరిపిమాడ. దే.వి. (రూ-తరుపు-తటిపి-తలుపు.)

బష్కయము (అటునెలల దూడ యనికొంద

టును, ఏడాదిపయస్సు చెల్లిన ఆడుదూడ

యని కొందఱును): చూ, ధేనువు.

తరిపట్టు. దే. స. కిరి. (తరి + పట్టు) దేవతల

సుద్దేశించి పెరుగును తొచ్చెడినిలుపు. ఉ.

హరి. 4, ఆ. 308.

తరివె. దే. వి. మూసుచిలుకుట. రూ-తరువడి-

తటిమెన.

తరివ. సం. వి. ఆ. (స్త్రీ). ఓడ:చూ,హోడము.

తరుచే. వై. స. కిరి.= తక్ష. రూ- తర్చు-

చిలుకు. భార. భీష్మ. 3, ఆ. 194: చూ,

మధించే.

తరువేట. దే. వి. రూ- తర్కుట-తర్మేట.

తరుణజ్వరము. పా. సప్తాహావధియను జ్వరము.
తరుణదధి. సం. ఇవి. వ. విదుదివముల పెరుగు.

చూ, పెరుగు. 1.

తరుణము. సం. వి. ఆ. న. 1. కుబ్జపుష్పము.

(ఇదే విగ్రహాశిపువ్రస). చూ, విగ్రహాశి, పుం

2. ఆముదపుఁజెట్టు: చూ, వ్యంహంబకము;

విణ. 3. యావనముగలది, కోడె: చూ, పడు

చేది, 4 కొత్తది: చూ, నూతనము; దే. వి

(1) కాలము చూ, సమయము. 1

తరుణి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ రూ- లిలుని

1 అడుది చూ, స్త్రీ, 2. యావనముగల

అడుది: చూ, స్త్రీ [వియస్సు. 1

తరుణిను. సం. వి. న్. పుం. జీవనము. చూ,

తరుణుడు. సం. విణ. రూ-తలునుడు. చూ,

యావనుడు. చూ, వాయువు

తరుతూరిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. నుడిగాలి

తరునలము. సం. వి. ఆ. పుం. ముల్లు చూ,

సితాగ్రము.

తరుపు. దే. వి. 1 చూ, తరిపిదూడ; 2. ముదు

రుగోగమల్లిక; 3 దృఢము చూ, స్థైర్యము 1

తరురాగము. సం. వి. ఇ. పుం. చిగురు' చూ,

విద్యుము. [చూ, శ్రీతాళము

తరురాజము. సం. వి. ఆ. పుం. తాటిచెట్టు

తరుపడి. దే. వి చూ, తరివె, కళా. 2, ఆ. 15

తరువార. దే. వి. రూ- తరువాయి : చూ,

పిమ్మట.

తరువాయి. దే. వి. —పై —(రూ-తరణాయి)

నిర్వ. 4, ఆ 18. [వారి.

తరువారి. సం. వి. ఇ. పుం: చూ, రూ- తర

తరువు. సం. వి. ఈ. పుం. 1. చెట్టు: చూ

వృక్షము; అం. 2. స్వామ్యములు ఎనిమిదింటి

లో నొకటి: చూ, స్వామ్యములు; దే. వి.

(1) ఇయ్యవలసినధనాధికమును ఇమ్మని చేయు
నిర్బంధము: చూ, బలవంతము; (2) పెక్కు
మందికలసి ఆయుధాదుల మోయుట (మో
యించేట, లేక ఎత్తుట) [చూ, స్త్రీ.

తరువుకి తై ద్వ. విణ. తరువువచ్చినది (అడుది):

తరువుకాడు. దే. విణ. తరువువచ్చినవాడు.

తరువోజ. పా. ఒకానొక వృత్తము. మూడిం

ద్రగణములు, ఒక సూర్యగణము, మగల

మూడింబ్రిగణము లొక సూర్యగణము 4-7

గణముల యాదియతరములు యశులు యెందు

గలగియుండును. ఉగా — శతముఖ, గుర్తి

హినాది- సకలద్యు, ధవులు, సతతవి, స్థిత

సిద్ధి - చేసగొల్తు, చెడల." చూ, వృత్తము. 1.

తరుకాయి. సం. వి. న్. పుం. పక్కి. చూ,

పక్షి

తరె. దే. వి. తలనొప్పి. చూ, శిరోభాగము.

తర్కము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. రూ- విశర్క

ము ఊహ చూ, హృల్లేము 3; 2. ఆధ్య

హారము చూ, హంసపాదము; 3 కారణము:

చూ, హేతువు 1; 4. కోరిక : చూ,

వాంఛ; 5. తరగటింపు (రక్కాస్త్రము

యెందు విధములు. — న్యాయశాస్త్రము,

కణాదశాస్త్రము): చూ, కాణాదము (చూ,

శాస్త్రము); 6. చూ, విచారిణ.

తర్కారి . సం. వి. ఈ. స్త్రీ. = తక్కిలి*:

చూ, నైజయంతి.

తర్కించు . సం. ఆ. కిర్. తర్కముచేయు.

తర్కుటము. సం . వి. ఆ. ప: (నూలు) పడుకుట:

చూ, పడుకుడు.

తర్కుపీరి. సం. వి. ఈ . స్త్రీ. రాటపుచెవి,

రాటముయొక్క అడుగుచేట్టము (అనికొండ

లు): చూ, వర్తని.

[లము.

తర్కులాసకము. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, ఝల్లా

తర్కపు. సం. వి. ఉ. పుం. (మూలపడికడు)

కడురు : కపాలనాలిక, కార్వాసనాలిక,
తంతుకావ్యము. (తె.ప).—కడురు, తిక్కడి.

తర్కకావ్యము. సం. వి. ఆ. న. కడురుమాటు
సాన, సామకము. చూ, రాయి.

తర్క. వై. స. కి. చూ, రూ. తరుచే.

తర్కము. సం. వి. ఆ. న. 1. (తె. ప).—

అడలుపు. రూ. అడలుపు, డట్టన; అం 2. హస్త
క్రియలు ఇరువదింటిలో నొకటి: చూ, హస్త
క్రియలు. [వేలు. 2.

తర్జని. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. జోట్టనవేలు: చూ,

తర్జిచే. సం. స. కి. చూ, తెదరించే.

తర్జుమా. వా. వి. 1. భాషాంతరము, 2. విమ
ర్శించి నిజమును తెలిసికొనుట.

తర్జుపు. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. = తెర్జుపు, మ్రాని
గరింఁట: చూ, తండుపు. 1. 2

తర్జకము. సం. వి. ఆ. పుం. 1 అప్పుడు పుట్టిన
దూడ. చూ, తేనుపు, 2. దిరిసెనె *. చూ,
శిశువు.

తర్జి. సం. వి. ఇ. పుం. 1. రూ. తగిణి. చూ,
హోడము; 2. చూ, నూర్కుడు.

తర్జనికము. సం. వి. ఆ. పుం. కాకిగూడు:
చూ, సదనము. 1.

తర్జనీకము. సం. వి. ఆ. న: చూ, తర్జి 1.

తర్జుపు. సం. వి. ఉ. పుం. చూ, నూర్కుడు.

తర్కణము. సం. వి. ఆ. న. 1. తనివి: చూ,
సాహిత్యము; 2 పితృయజ్ఞము; 3. పీఠా
నము, తృప్తిపొందుట; 4. యజ్ఞకావ్యము;
5. తర్కములు.— పాితృస్సన్ధ్యా తర్క
ణము.— సన్ధ్యాంతర్వయామి, గాయత్రీం
తర్వయామి, బ్రాహ్మీంతర్వయామి, నిమృ
తీంతర్వయామి; మాధ్యాహ్నికతర్కణము.—
సన్ధ్యాంతర్వయామి, సావిత్రింతర్వయామి,

రాద్రీంతర్వయామి, నిమృతీం తర్వయామి;
సాయంకాల తర్కణము.— సన్ధ్యాం తర్వ
యామి, సరస్వతీంతర్వయామి, వైష్ణవీంతర్వ
యామి, నిమృతీంతర్వయామి అని త్రివి
ధము.

తర్కము. సం. వి. వ. న. యూపస్తంభపుకొన.

తర్క. డే. ఆ. కి. చూ, రూ. తరలు.

తర్కణము. సం. వి. ఆ. న. దప్పిగొనుట.

తర్కము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. దప్పి. చూ,
పిపాస; 2. కోరిక. చూ, వాంఛ; 3. కడలి:
చూ, సముద్రము; 4. తెప్ప చూ, హోడము.

తర్కికుడు. సం. వి. రూ. తృప్తికుడు. దప్పి
గొన్నవాడు. చూ, సత్కర్మ.

తర్కుడు. సం. వి. ఆ. పుం. చూ, మూర్కుడు.

తర్కాశ. డే. వి. చూ, రూ. తరువారి. అం,
భా. తృ. 73. [చూ, భావ్యము.

తలక. డే. వి. రూ. తలకపొల్లుతలక, తప్పకడు:

తలచే. డే. వి. రూ. తలచే. 1. బాహుళ్యము.
భార. ఫిష్టు. 2, అ 188 చూ, విస్తారము.
1, వి. 2 బహుళము. చూ, మొత్తము;
3. అధికము. స్వా 3, ఆ. 84: చూ,
హెచ్చు. 1. [ఒక్క: చూ, మునుము.

తలచేదనము. డే. వి. రూ. తలచేదనము.

తలచేకోగముగల జాతకుడు. పా. అష్టమాధి
పతిగాని, షష్ఠాధిపతిగాని లగ్నమున నున్న
పుడును; చతుర్థాధిపతి గవిమూలతో గలిసి
నను, పాపాంశల యందున్నను, శుభసంబం
ధము లేనపుడును; లగ్నాధిపతి షష్ఠాష్టమ
ద్వాదశములలోనుండి పాపులచే జూడఁ
బడినను తలచే రోగవంతుడగును.

తలు. డే. వి. 1: చూ, రూ. తరలు. 1;

2. మోటుతనము. భార. ఆర. 1, ఆ. 300:
చూ, మార్గము; వి. 8. మూర్ఖము: చూ,

మార్గము; స. కి. 4. కఠోకొట్టు: రూ-
తఱులుగొను, తఱులునేయు.

తఱులుగొను. దే. స. కి. (తఱులు + కొను)
చూ, తఱులు. 4.

తఱులునేయు. ద్వ. స. కి. (తఱులు + నేయు)
—పై.— పాండు. 1, ఆ. 163.

తఱుతఱ. దే. వి. తత్తఱ: చూ, సంభ్రమము. 1.
తఱుతఱలాడు. దే. ఆ. కి. (తఱుతఱలు + అడు)
తత్తఱపడు: చూ, సంభ్రమించు.

తఱుపి. దే. వి. 1: చూ, తరిపిమాడ; 2. యావ
నము. పాండు. 4, ఆ. 286: చూ, వయస్సు
1; విరా. 3. లేతది. కాశీ. 1, ఆ. 123
చూ, లేత. 1.

తఱుపియావు. దే. వి. (తఱుపి + అవు) బహుకా
లమునకు ముందీనయావు, బష్కయజీ
చూ, ధేనువు.

తఱులు. దే. ఆ. కి. 1: చూ, సరించు; 2: చూ,
సంభ్రమించు; స. కి. 3. విడుచు: చూ,
విసర్జించు.

తఱులుచే. దే. పే. తలలజేయు. రూ-తఱుల్లు.

తఱుల్లు. దే. పే. —పై.—

తఱి. దే. వి. 1. రూ-తరి. కాలము: చూ, సమ
యము. 1; 2. దగ్గఱ ఆచ్చే. బాలకాం. 146:
చూ, సమీపము. 1; 3. తొడులోనగు
వాని యొత్తెడుతెల్ల. కాశీ. 5, ఆ. 284;
4. వృత్తియందు తఱిమైన శబ్దమునకు మీ
ది వర్ణము లోపింపఁగా మిగిలినరూపము
తఱిగోడు మొ; వై. వి. బ. 5 = తరంగః
చూ, వలి. 1. (దేశ్యమని శ.ర.); 6. = తరం
గః. అల: చూ, వీచి. 1.

తఱిగట్టుదారి. ద్వ. వి. వెన్నుడు. ఆం, సం.
దే. 7: చూ, విష్ణువు. 1. [యత్నించు.

తఱిగొను. దే. ఆ. కి. (తఱి + కొను): చూ,

తఱిగొట్టు. ద్వ. వి. చూ, రూ- తరిగొట్టు*.

తఱిపడు. దే. ఆ. కి. ఒత్తుడుపడు: రూ- తఱి-
పడు. [వెన్నెల.

తఱిపివెన్నెల. ద్వ. వి. పండువెన్నెల: చూ
తఱిమెన. దే. వి: చూ, తరివె. (దీనికి వృత్తి
యందంత్య వర్ణములోపించును చూ, తఱి. 4)

తఱిమెనఁబెట్టు. దే. స. కి. (రూ-తఱిమెనఁ
బట్టు) మానుచిలుకు: చూ, మలుచు 2.

తఱియఁబడు. వై. ఆ. కి. (తఱియన్ + పడు)
తఱియు. (స్వార్థమునపడు) భాగ. విరా.
4, ఆ. 213: చూ, సమీపించు.

తఱియు. దే. ఆ. కి. 1. —పై.— భార.
విరా. 5, ఆ. 16; వై. స. కి. 2. = తృ.
అతిక్రమించు: చూ, దాఁటు. 6; 3. = తృ.
దాఁటు. భార. ఆరి. 6, ఆ. 111: చూ,
తరించు. 1; 4. = చూ, తరించు 2.

తఱిపడు. దే. ఆ. కి: చూ, రూ-తఱిపడు.

తఱుగను. దే. ఆ. కి. 1. తగ్గు. భార. ఆర.
7, ఆ. 158; నిర్వ. 5, ఆ. 105: చూ,
సుక్ష్మ. 9; 2: చూ, తగ్గించు. [కాఁడు.

తఱుగరి. దే. వి. (తఱుగు + అరి) తఱుగు ధేర
తఱుగాకు. దే. వి. (తఱుగు + అకు) కొయు
గూర*: చూ, మారిపము.

తఱుగు. దే. వి. 1. అమ్మెడువానికిని గొనెడు
వానికిని నొకసరకును వెలకుదీర్చి తీసియిచ్చి
వారివద్ద నూటికింతయని దీసికొను ద్రవ్యము.
(కమిషన్, రుసుము, బోకరేతీ, లంచము
ఇత్యాదులు); స. కి. 2. ఖండించు: చూ,
నెలగు; 3. చించు. భార. ఆర. 2, ఆ. 157:
చూ, భేదిల్లు. 1; ఆ. కి. 4: చూ, తగ్గిం
చు. ఆం, భా. తృ. 98; 5. తురించేయు. ఆం,
భా. తృ. 132. [కము

తఱుగుధేరము. ద్వ. వి. అడిసాటా: చూ, వర్త

తలుచుచే. దే. వి. చూ, రూ-తలుచుచే. [దనము.

తలుచుచేదనము. దే. వి. చూ, రూ-తలుచుచే

తలుపు. దే. వి. 1: చూ, తరిపిదూడ; 2. వజ్ర
పరితనిధి: చూ, రత్నము. 1.

తలుము. దే. ఆ. కి. 1. కవియు. భార.

ఉద్యో. 4, ఆ. 150: చూ, వ్యాపించు

2. త్వరపడు. భార. విరా. 1, ఆ. 147.

చూ, సంధ్యమించు, స. కి. 3: చూ, వెం

బడించి పరుగెత్తించు. భార. దో. 1, ఆ.

331; 4: చూ, బలాత్కరించు; 5: చూ,

తటిమెనఁబెట్టు; 6. చూ, వెళ్ళగొట్టు.

తలులమెకము. ద్వ. వి. వలీముఖము. అచ్చ

యు, కాం. 197: చూ, వానరము.

తలులమారమెకము. ద్వ. వి.—పై—అచ్చ.

యు, కాం. 81.

తలుపు. దే. ఆ. కి. 1. తగ్గు: చూ, సుగ్రు.

9; స. కి. 2. ఖండించు: చూ, నెలగు.

తలుసలి. దే. విణ. 1. ఉద్ధతుడు: చూ, పాగ

రుఁబోతు; 2. ఉద్ధతురాలు: చూ, స్త్రీ.

తట్ట. దే. విణ. రూ-తట్టు. నీచుడు: చూ,

వ్యాధుడు. 2.

తట్టు. దే. విణ.—పై—

తల. దే. వి. 1. జత్తు. భార. ఉద్యో. 1. ఆ.

75: చూ, యుక్తి; 2. చివర: చూ, సుద.

3; 3. గుంపు: చూ, సమాహము; 4. నైతి.

చూ, శిరము. 1; 5. తలమీఁది నెండు

కలు; 6. పూనిక: చూ, యత్నము; 7. ముం

దుభాగము. భార. భీష్మ. 3, ఆ. 79: చూ,

ముంఁట. 1; 8. మొత్తము. భార. శల్య. 1,

ఆ. 100: చూ, వెరసి. 1; 9. ఎడ. వ్యవహా

రము: చూ, సత్యము. 1; 10. కాలము.

నిర్వ. 7, ఆ. 31: చూ, సమయము. 1; విణ.

11. మొదటిది. భార. ఉద్యో. 4, ఆ. 288:

చూ, మొదలు. 4; వై. వి. 12. = స్థలమ్.

తాపు: చూ, స్థానము. 1; 13. ఎటుక.

భార. భీష్మ. 2, ఆ. 258: చూ, సోద;

14. పక్షము. భార. ఉద్యో. 2, ఆ. 135:

చూ, పక్క. 2; ఆం. 15. కళాస్థానములు

పదునాటింటిలో నొకటి: చూ, కళాస్థాన

ములు.

తలంటు: చూ, రూ-తలయంటు.

తలఁకించు. దే. ఆ. కి. 1: చూ, సలించు;

ప్రే. 2. తలఁకఁజేయు.

తలఁకు. దే. వి. 1. రూ-తలకు: చూ, వెఱపు;

2. చలనము: చూ, లోలము; ఆ. కి.

3. చలించు. ఉ. హరి. 6, ఆ. 205: చూ,

సలించు; 4: చూ, భయపడు. భార. ఆది.

8, ఆ. 8.

తలఁగు. దే. ఆ. కి. రూ-తల్లు-తలపు. తొలఁగు.

భార. ఆర. 2, ఆ. 64: చూ, విరియు. 5.

తలఁగుడు. దే. వి: చూ, విమోచనము.

తలచే. దే. స. కి. రూ-తల్పు-తలచుచేయు.

1. ఎంచు, ఊహించు: చూ, యోచించు;

2: చూ, ధ్యానించు; 3: చూ, స్మరించు.

తలఁమెట్ట. ఆం. దశావస్థలలో నొకటి: చూ,

దశావస్థలు.

తలఁడు. దే. వి. (రూ-తలఁకు-తలగు-తల్లడింపు-

తల్లడము.) భయము: చూ, వెఱపు.

తలఁదన్నుట. జా. అతిశయించుట. “లోకము

నందన్ను దలదన్నువాడు లేకుండనే.” “జ్ఞా

దలదన్నం జేచునట్లు మించెననినం దప్పేమి

యొప్పేయగున్.” (కళాపూర్ణోదయము.)

తలఁపు. దే. వి. 1. గుండె. ఉ. హరి. 2, ఆ.

142: చూ, హృదయము. 2; 2. చింత.

భార. ఆర. 7, ఆ. 128; అభిప్రాయము

(అనికొందలు) భార. సా. 1, ఆ. 45: చూ,

పశ్చాత్తాపము; 3. కోరిక. భార. విరా. 1, ఆ. 187: చూ, వాంఛ; 4. జ్ఞప్తి. కళా. 7, ఆ. 38: చూ, స్మృతి. 1; 5. భావన, తలఁచుట. భార. ఉద్యో. 1, ఆ. 7: చూ, యోచన. [సరస్వ. 1.

తలఁపుకేళాకూలి. ద్వ.వి. మానస పరస్ప. చూ, తలఁపుచేయు. దే. ఆ. క్రి. భావించే. చూ, యోచించే. [ఘండు.

తలఁపుమోలి. దే. వి భావనాడు. చూ, మన్త తలఁపుమానికముగలాడు. ద్వ. వి. ఇందుగ్రిడు. సాం. దే. 11: చూ, వేలుపుతేడు. (ఇట్లు తలఁపుతాయి సంతరించినదొర.)

తలఁపుమిన్న ద్వ. వి. చింతామణి చూ, గత్తుము. 1. (ఇట్లు తలఁపు తనము-తలఁపు తాయి)

తలఁపుసాకిరి ద్వ. విణ. ఈకాగ్రము నీనెచింగి యొండుమరి పలుమాలు వాచచే తెలిపించు బడిససాక్షి, స్మృతితుడు చూ, సాక్షి. .

తలఁబట్టుట. జా. సమగ్రముగాఁ దలయుట "చేరివిన పురాణములన్నియు వాస బల బట్టిపోయినవి (భగవద్ రాజనూయము)

తలఁబాల్లు. ద్వ. విణ. (తలన్ + పాల్లు): చూ, నేనఁబాల్లు.

తలకట్టు దే. వి 1. కీరిటము: చూ, నీసకము. 1, 2 తలచేట్టు: చూ, పాగ. 2. (చూ, వస్త్రము.); 3. ముఖము: చూ, శైవ్యము; 4. పాగకట్టుట చూ, తలచేట్టు. 1; 5. ఆకారము యొక్క రూపాంతరము: చూ, వర్ణము. 1; 6: చూ, శ్రేష్ఠుడు; విణ. 7. ముఖ్య మైనది: చూ, శైవ్యము.

తలకడచే. దే. స. క్రి. తలమాటు. భార. భీష్మ. 2, ఆ. 245: చూ, కాటు. 6.

తలకపాల్లు. ద్వ. వి. గింజపట్టునిపడ్డు: చూ,

ధాన్యము.

[మత్స్యము. 1.

తలకప్ప. దే. వి. ఎరచిల్లపులుగు: చూ, తలకాడి. దే. వి. కాడికిముందటికాడి, పారి సంగము: చూ, యుగము. 5.

తలకాయ. దే. వి. తల. హరిశ్చ. 3, ఆ. 91: చూ, శిరము. 1.

తలకూడు. దే. ఆ. క్రి. 1: చూ, సిద్ధించే. భార. ఆర. 7, ఆ. 218; శ్రీ. 2. తలకూర్పు. పంచ. నా. 1, ఆ. 242.

తలకెడవు. దే. విణ. 1. రూ-తల్లకెడవు, తల క్రిందు- రూ-తల్లక్రిందు. (సం. ప.)— ఆహ్లాముఖము; 2 ఆహ్లాహణ కృమము గలది రూ-తల్లకెడవు, తలక్రిందు-రూ- తల్లక్రిందు: చూ, విలామము.

తలకొట్టుట జా. సరాఫముచేయుట, నిర్జీవ ముచేయుట "కట్టా! నాకు బలకొట్టిన యట్లు నట్టిపలుకులు నీయెడలొట్టజేసునే" (భగవద్ రాజనూయము.)

తలకొట్టమారి. దే. వి. (తలకొట్టు + మారి) 1. శిరశ్చేదనము సాగినవాడు, దుఃఖుడు: చూ, వ్యాధుడు 2; 2. అవినీతుడు: చూ, సముద్ధతుడు.

తలకొను. దే. ఆ. క్రి. 1 కలుగు: చూ, పుట్టు. 2; 2: చూ, యత్నించు; స. క్రి. 3. తాల్చు చూ, పహించు, శ్రీ. 4. తలకొల్పు కళా. 8, ఆ. 244.

తలకొను దెంచే. దే. ఆ. క్రి. (తలకొను + తెంచు) చూ, తలకొను 1. (స్వార్థమున తెంచు) భార. ఆది, 3, ఆ. 191

తలకొఱవి. దే. వి. అపరకర్మము చేయువాడు (తలగోరు వట్టినవాడు) శవము లొమ్మున నుంచెడు నిప్పు: చూ, పహ్ని. 1.

తలకొల. దే. వి. సాధువుకాని యాపును పిడుకు

నపుడు కొనను తొగ్గిడుకట్టి దానికొమ్ములకు

తగిలించి పట్టుకొనెడు కోల.

తలకోలు. దే. వి. తలకోనుట.

తలకింగడగుట. జా. వ్యత్యస్తమగుట. [కడపు.

తలకింగు. దే. వి. రూ-తలకింగు చూ, తల

తలగడ ద్వ. వి. (తల + కడ) 1. ఉపధా

నము. రూ-తలయంపి-తలాట-తలాటి-

తలాడు-తలాడ-తలాపి-తలాపు-తలడ-

తలపి-చూ, లోడు; 2 (పండుకొనునపుడు)

తలయంచుకొనెడు దిక్కు రూ-తలయంపి-

తలాట-తలాటి-తలాడు-తలాడ-తలాపి-

తలాపు-తలడ-తలపి: చూ, పొరెత్తు

తలగడుగు. దే. వి. (తల+కడుగు) చూ, తల

యంటు. 1. పాండు. 3, ఆ 3

తలగాము. ద్వ. వి. రామపు:చూ, రామపు. 2

తలగిల్లి మొలవేయుట. జా. తల తుంగించి పాఠ

పెట్టుట. అనగా నాశనము చేయుట. “న

న్నేమా విారు తలగిల్లి మొలవేయుదురని

భీతిల్ల దోను.” (ధర్మజరాజనూయము)

తలగుండే. ద్వ. వి. నిట్టరాడు-చూ, స్తంభము. 1.

తలగోరుపట్టుట. నా.వి. అపకర్మచేయువాడు

శవముతో నిష్పత్తినికొనిపోయి శవము

అొమ్మున నిష్పత్తినిచేసి కర్మచేయుట

(ఉత్తర సర్కారులలో వాడుక)

తలచేమరు. దే. వి. కిమ్మనూనియ: చూ,

న్నేపాము. 2.

తలచూపడి. దే. వి. అశోగము, ఇంటిముందటి

చూపడి: చూ, హజారము (చూ, అననము.1.)

తలచీల. దే. వి. మీటను మనసను జేర్చి బిగిం

చెడు చీల: చూ, శూలము.

తలచెట్టు. దే. వి. 1. పాగకట్టుట. భార విరా.

5, ఆ. 210 చూ, తలకట్టు. 4; 2. పాగ-

చూ, తలకట్టు. 2. (చూ, పస్త్రము)

తలచేపు. దే. ఆ. కి. 1. ఎదురుగు: చూ,

మోహరించు; 2. తోచు: చూ, పొడ

చేపు.

తలడించు. దే. ఆ. కి. (రూ-తలడిలు-తలడ

కుడచు-తలడపడు-తలడిలు-తలడిలు-

తలడించు-తలరు-తలకు-తలకించు.)చరించు:

చూ, సరించు

తలడిలు దే. ఆ. కి. —పై —

తలశల. దే. అవ్య. మనుష్యునికి మనుష్యునికి.

తలతలము. వా.అవ్య. తొలగుము తొలగుము.

తల తాకట్టు పెట్టుట. జా. తానమ్ముడువోపుట.

“ఎచ్చేటనో తల తాకట్టు పెట్టి తెచ్చి”

(ధర్మజరాజ నూయము)

తలతక్కి. వా. వి. పట్టినపట్టు పదిలగుండుట.

తలతొగ్గు. దే. వి. ఎద్దుకొమ్ములను గట్టెడు

కుచ్చెలతోలు తొగ్గు. చూ, మోర్చము. 1.

తలదువారము. ద్వ. వి. తలవాకలి. అచ్చ. ఆ,

కాం. 10. చూ, హజారము (చూ, సడన

ము. 1.) [లెండు:దొంపు.

తలనట్టు దే. వి. వేరుపురుగు కొట్టిక మోపు

తలనొచ్చు. దే. ఆ. కి. చూ, ఏర్పు. 1.

తలనొప్పి. వా. వి: చూ, తొర.

తలపట్టులు పట్టుకొనుట జా. కవాడపడుట,

జేట్టు పట్టుకొని కయ్యమాడుట. “తమలో

దాము తలపట్టులు పట్టుకొనుచే కష్టనష్ట

ముల పాలగుదురు.” (ధర్మజ రాజనూయ

ము); “లోడలకట్టు పట్టుకొని కయ్య

యంచే మొట్టొయటంచు తొట్టిలుచే.”

(చాటుధార.)

తలపట్టు. జా. సిగపట్టు “వాక్యోపవాక్యంబు

లం, గాకై ముందలకట్టుకుం దొడగిరా

కల్పాని కేదీస్థలిన్.” (పాంచాలీ పరిణ

యము)

తలపడు. దే. స. కి. 1. ఎదిరించు భార. —

దొ. 5, ఆ. 118: చూ, పరికించు;

2. తా. భార. విరా. 3, ఆ. 184; భార. శబ్ద. 2, ఆ. 287: చూ, స్పృశించు; ఆ. క్రి. 3. పార్థిరంభించు. కై. 7, ఆ. 178: చూ, యత్నించు; 4. ఏర్పడు: చూ, సిద్ధించు.

తలపాగ. వా. వి: చూ, పాగ. 2.

తలపాటు. ద్వ. వి. 1. పార్థిరంభము. నిర్వ. 10, ఆ. 11: చూ, యత్నము; 2. ఎదిరించుట: చూ, లూటీ. 4.

తలపాలు. వా. వి. 1. తలవైపు; 2. పుట్టి. ఆం, సం. మా. 28: చూ, శబ్దము. 1.

తల పుండ్లు గడగుట. జా. సహాయ సంగక్షణాదులు చేయుట “తలపుండ్లు గడిగించి తను బ్రదికించె, గాయడ తోరాపాతుండయిన దెచ్చి” (పాండుగంగ మహాత్మ్యము)

తలపుప్పపుటము ఆం. కరణములు నూటయెనిమిదింటిలో నొకటి: చూ, కరణములు.

తలపూ వాడకయుండుట. జా. ఆయాసపడకుండుట. “తలపూ వాడకయుండుము.” (పారిజాతాపహరణము.)

తలపెట్టు. దే. ఆ. క్రి. 1 పార్థిరంభించు. భార. కర్ణ. 3, ఆ. 115; చూ, యత్నించు, స. క్రి. 2. పరిష్కరించు కర్ణ. 5, ఆ. 57 చూ, పచించు; క్రి. 3. తలపడలేయు, ఎదిరింపలేయు.

తలపాలము. దే. వి. పాలిమేర వెంబడినున్న పాలము. భార. ఉద్యో. 2, ఆ. 13: చూ, భూమి. 1.

తలపోత. దే. వి. 1. చింత: చూ, తలఁపు. 2; 2. ఆలోచన, విచారము. భార. ఉద్యో. 1, ఆ. 178: చూ, యోచన.

తలపోలకము. సం. వి. ఆ. పుం. తంగేడు*: చూ, హేమపుష్పకము.

తలపోయు. దే. ఆ. క్రి. (తలఁపు+పోయు.) 1: చూ, యోచించు; 2: చూ, సత్సత్తాపపడు; 3 పురాతనవిషయములు ఆడిపోసి కొనుచు ఏడ్చు.

తలపాణము తోకకు వచ్చేట. జా. పాణిజాంతమునకు వచ్చేట. “పాముతల నలుక పాణము తోకబట్టును.”

తలబంటి. దే. వి. శిరఃపరిమళము: తలమునక-రూ-తలమున్ను. [7, ఆ. 103.

తలబీకనకాయ. దే. విణ. కలఁతనొందినది. కై. తలబీకనకాయ. వా. విణ.—పై.—

తలమాటు. నే. వి. చేటు. నిర్వ. 9, ఆ. 68: చూ, రుత్త.

తలమానికము. ద్వ. వి. 1. అలంకారార్థము శిరిమునందుంచుకొనెడు రత్నము: చూ, గన్నము 1; విణ 2: చూ, శైలిప్రకృతి.

తలమించు. దే. ఆ. క్రి. ముందుమించు.

తలమిగులు. దే. ఆ. క్రి. ముందుమిగులు. భార. ద్యో. 1, ఆ. 376.

తలమిడివారు. జా. తనపై యధికారులు, తనకంటె నెక్కువవారు. [4, ఆ. 281.

తలమిలు. దే. ఆ. క్రి. ముందుమిలు. పాండు.

తలము. సం. వి. ఆ. న. 1. వింటిదెబ్బ తగులకుండ చేతికి తోడుగుకొనెడి అత్తెము: చూ, వారవారణము; 2. అడవి: చూ, విపినము; 3. కారణము: చూ, హేతువు. 1; 4. పాతాళలోకము: చూ, లోకము. 1; పుం. న. 5. స్వరూపము: చూ, రూపు. 3; 6. క్రిందిభాగము: చూ, దిగువాలు; 7. రూ-తలము, కాళ్లు చేతుల క్రిందిభాగము; 8. తాటి*: చూ, కిరీతాళము; 9. చోచినవేళ్లుగల అణచేయి: చూ, నూస్తము; 10. కత్తియొక్క పిడి: చూ, పిడి; 11. ఎడమచేతి తంలిమిలు: చూ, స్వరము. 2;

12. అణచేతి దబ్బ, చెంపదబ్బ (అని కొందఱు); న. 13, అలవాలము: చూ, పాదు. 1; పా. 14. త + ల. ఉదా:— దామోదర. (చూ, ఉపగణములు.); దే. వి. (1) చోటు: చూ, స్థానము 1; (2) ఏతము-రూ-ఏతాము: (సం. ప).—ఆరఘ్యము, ఉద్ధటనము-రూ-ఉద్ధటనము, ఉద్ధరణి-రూ-ఉద్ధరణి, ఘటయంత్రము-రూ-ఘటయంత్రము; తద్వి.-(ఎ) మళ్ళికునీళ్ళిత్తెడు తాటిదోనె. (తె.ప).—కాశము; (బి) గిలక. (తె. ప).—కప్పి, గిలక; (సం. ప) - ఉద్ధరణి-రూ-ఉద్ధరణి; విణ. (3) సాధ్యము సా. 2, ఆ. 12: చూ, శక్యము.

తలముఖము. అం. నృత్తహస్తములు ఇరువదితోమ్మి దింటిలో నొకటి: చూ, నృత్తహస్తములు.

తలముదప్ప. దే. అ. కి. (తలము + తప్ప) అళిక్యమగు: దెప్పరించే

తలమునుక. దే. వి. రూ. తలమున్న. 1. శిరస్సానము: చూ, స్నానము. 1; 2. శిరఃపరిమాణము. విజ. 3, ఆ. 15: చూ, తలబంటి.

తలమున్న. దే. వి. —పై.—

తలముళ్ళు. దే. వి. బ. 1. వేంటకాని సాధనము: చూ, వాగుర; 2. దొంగయొక్క సాధనము; చూ, ములుబంతి; వా. 3. జేట్టుముళ్ళు.

తలయంటు. దే. వి. (తల + అంటు) 1. తలమీద (నూనె పెట్టి) రామట. రూ-తలంటు: చూ, స్నానము. 1; ఆ. కి. 2. తలమీద (నూనె పెట్టి) రామ. రూ-తలంటు; చూ, రుద్దు. 1; వా. 3. నెత్తికొట్టు. “దొంగఅమె నగలను తలయంటి దొంగిలించెను” (ఉత్తర సర్కారులలో వాడుక.)

తలయంపి. దే. వి. రూ-తలఁపి: చూ, తలగడ.

1. భార, ఉద్యో. 1, ఆ. 88. గ్రము.

తలయేడు. దే. వి. తలనొప్పి: చూ, శిరోభా

తలయేటు. దే. వి. గగనగంగ: చూ, నది.

తలయొత్తు. దే. అ. కి. 1: చూ, వర్ణిల్లు; 2: చూ, మొలకత్తు. పాండు. 2, ఆ. 52.

తలరు. దే. వి. 1. భయము. ఆం, భా. ప. 133: చూ, వెలపు; ఆ. కి. 2. చలించు. భార. సభా. 1, ఆ. 244: చూ, సలించు; 3. ఒప్పు: చూ, సమ్మతించు; 4. చింతించు. భార. ఉద్యో. 1, ఆ. 118: చూ, పశ్చాత్తాపపడు; 5. కలగు. భార. ఆర. 7, ఆ. 340: చూ, సంక్షోభించు; 8: చూ, సంభరించు. అచ్చే. యు, కాం 473.

తలలో నాలుక. బా. అత్యంతమెత్తి. (అవినా భావ సంబంధము) “తలలోపల నాలుక పూ, సలగోదారంబు.” పాండు. 3, ఆ. 53.

తలవంపు. దే. వి. 1. తలవంచుట; 2. మానభంగము. తలవకారము. అం. ఉపనిష్ఠులు పదింటిలో నొకటి చూ, ఉపనిష్ఠులు.

తలవరి. వై. వి. —దళవర. రూ-తలారి. దొంగల బట్టుబంటు: చూ, రత్నవండు.

తలవాకిటను మెలంగు చెలువ. ద్వ. వి: చూ, సరస్వతి.

తలవాకిలి. దే. వి. ఇల్లులోనగువాని మొదటి ద్వారము చూ, హోరము (చూ, సదనము. 1.)

తలవాడి. దే. వి. రూ-తలవాడు-తలవాడె, దవ, ఇత్తగ్గము: చూ, వాడెదవ.

తలవాడు. దే. వి. —పై.—

తలవాడె. దే. వి. —పై.—

తలవిడి. దే. వి. తలఁచేసిన తాటిచెట్టులోనగు తృణదుగ్ధముయొక్క తలతుండు.

తల విలాపితము. అం. కరణములు నూటయెనిమిది దింటిలో నొకటి: చూ, కరణములు.

తలవీడు. దే. వి. 1. పురఃపరీక్షము; 2. సమీప పరీక్షము.

తలపు. దే. అ. కి. రూ-తలగు. 1. తొ
లగు:చూ, విరియు. 5: అం. పే. 2. రూ-
తలగు తొలగించు.

తలవెట్టి. జా. బుద్ధిహంద్యము. “మ.తలవెట్టివచే
రింప నేటికి నమిద్దానంబు దానంబు.”
పాండు. 4. ఆ. 98

తలసంఘటితము. అం. కరణములు నూటయైన
మిడింటిలో నొకటి: చూ, కరణములు.

తల సంస్కృతితము. అం.—పై—

తలసాల. ద్వ. వి: చూ, తలదువారము.

తలా. దే. అవ్య. కి. విణ. చెటి. పృథా. 5,
ఆ. 89: చూ, మిథము.

తలాడు దే. వి: చూ, రూ-తలగడ. 1—2.

తలాపి. దే. వి. (తల + అపి) రూ- తల్లపి:
—పై.—(దిండునను. ఉ. పారి. 5, ఆ. 204.)

తలాపు. దే. వి —పై.—

తలాజీయ బాగ్మణులు. పా. శుక్ల యజుర్వేద
దులు. మాధ్యందిన శాఖవారు: చూ, బాగ్మ
హులు.

తలాట దే. వి: చూ, రూ-తలగడ 1—2.

తలాటగుమ్మము. వా. వి. సింహద్వారము.

తలాటము. దే. వి (తల + ఆట) 1. పికిలిపిట్ట
తెక్కలు లోనగువానిచే నేర్పఱచి గుఱ్ఱము
నెత్తిని నిలుపుగా నమర్చెడుతురాయి, లేవ.
స్వా. 4, ఆ. 28: చూ, భూషణము. 2;
వా. 2. తల: చూ, శిరము. 1; 3. జీవనము.
“నీతలాటము సుఖముగా జరుగును”

తలాటి. దే. వి. చూ, రూ-తలాట.

తలాడ. ద్వ. వి.—పై.—

తలాతలము. సం. వి. అ. న. ఏడవకిందిలో
కము. అథోలోకములు ఏడింటిలో నొకటి
చూ, అథోలోకము.

తలారి. వై. వి.—వశవర: చూ, రూ-తలవరి.

తలారిచే దే. అ. కి. మరలు: చూ, వట్టిల్లా
తలారిదొర. ద్వ. వి: చూ, కొత్తాలు.

తలి. దే. వి: చూ, రూ-తల్లి (1).

తలిక. దే. అవ్య. ముందు. చూ, ముందట. 1.

తలిమము. సం. వి. అ. న. 1.—తలిమము- తడి
మము. దూదిపఱపు: చూ, శయ్య. 1;

2. పేలుకట్టు. చూ, వితానము; 3. తాతికట్టన

పునేల: చూ, భూమి. 1; 4. కత్తి: చూ,

రిష్టి. 2; 5. రమ్యము: చూ, హృద్యము; విణ.

6. పెత్తనిది: చూ, మృదువు; 7. కుట్టి

మము: చూ, భూమి. 1.

తలియ. వై. వి.—సాగికా-సాల. రూ-తలిగ-
తలియ-తలిగ-తలియ-తెల. భోజనపాత్ర
ము: చూ, పాత్రము. 6.

తలిరు. దే. వి. చిగురు. భార. భీష్మ. 3, ఆ. 223:

చూ, విద్యుమము.

తలిరుచే. దే. అ. కి. రూ-తలిర్పు. 1: చూ,
పల్లవించే, 2: చూ, సంతోషించే;
3: చూ, ముప్పురించే. [శూద్రుడు.

తలిరుదానరి. ద్వ. వి. ఒకానొకదానరి: చూ,

తలిరుదిండి. దే. వి. (తలిరు + తిండి) కోయిల.

విజ. 3, ఆ. 33: చూ, పికిము.

తలిరుబోడి. దే. వి. (తలిరు + పోడి) 1. ఆ

డుది: చూ, స్త్రీ; 2. చిగురువలె మనోజ్ఞ

రాలగు ఆడుది: చూ, స్త్రీ.

తలిరుపు. దే. వి. తలిరుచే. రూ-తలిర్పు.

తలిరుమేతరి. ద్వ. వి: చూ, తలిరుదిండి. సాంబ.

తిర్య. 7.

తలిరువిలుకాడు. దే. వి. రూ-తలిరువిల్కాడు:

చూ, ముప్పుగడు. (ఇట్లుతలిరువిలుతుడు-

తలిరువిల్తుడు)

తలిర్పు. దే. అ. కి: చూ, రూ-తలిరుచే. (సం

తోషించుటకు.—భార. దో. 1, ఆ, 211;

అతిశయించుటకు. — భార. ఆర. 7, ఆ. 180.)

తలిదప్ప. దే. వి. చూ, రూ-తలిదప్ప.

తలివము. వై. వి. = తల్లి: చూ, రూ-తలివము. 1. తలుకు. దే. వి. రూ-తలుకు. అధిక పరికాశము.

అచ్చ. సం. కాం. 83 చూ, నెలుతురు 1

తలుగు దే. వి. రూ-తల్లి పనులగట్టెడు పలుపు, సంధానము: భార. విరా. 1, ఆ 275: చూ, నూత్రము. 1.

తలుని. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. చూ, రూ-తరుణి.

తలునుడు సం. విణ: చూ, రూ-తరుణుడు.

తలుపు. దే. వి. రూ-తల్పు: చూ, వాకిలి.

తలేలు. వా. వి: చూ, తలకొప్పి. (స్త్రీ).

తలోదరి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. అడుది: చూ,

తల్లడ. ద్వ. వి: చూ, రూ-తలగడ.

తల్ల. దే. వి. 1 చూ, రూ-తలుగు; ఆ. కిరి.

2. అపసరిల్లు. భార. ఆర. 6, ఆ. 368: చూ, రూ-తలగు.

తల్పు. దే. న. కిరి: చూ, రూ-తలచే

తల్పుము. సం. వి. ఆ న. 1. = తలివము. దూది పలుపు: చూ, శయ్య. 1; 2 అట్టడి, కొత్తశము మీదియిల్లు చూ, సదనము. 1; 3. పెండ్లాము: చూ, భార్య; 4 అన్నము. చూ, సాదము. (1)

తల్పు. దే. వి: చూ, రూ-తలుపు. [3, ఆ 28.

తల్లఁపి. దే. వి: చూ, రూ-తలాపి. రా, వి.

తల్లకడపు. దే. వి: చూ, రూ-తలకడపు.

తల్లకిందు. దే. వి. — పై. — కై. 2, ఆ. 78.

తల్లజము. అం. శ్రేష్ఠవాచకము దైదింటిలో నొకటి: చూ, శ్రేష్ఠవాచకములు. (వృత్తి

యందు ఉత్తరపడమై శ్రేష్ఠతను దెలుపును. “కుమారీ తల్లజము.”)

తల్లడకుడుచే. ద్వ. ఆ. కిరి. (తల్లడము + కుడుచే) రూ-తల్లడించు-తల్లడపడు-తల్ల

డిలు-తల్లడిలు. చలించు: చూ, సలించు.

తల్లడపడు. వై. ఆ. కిరి. (తల్లడము + పడు)

— పై. — భార. ఆర. 1, ఆ. 185.

తల్లడపాటు. దే. వి. 1. చలనము: చూ, లోలము; విణ. 2. కలఁత నొందినది: చూ, వ్యాకులము.

తల్లడపెట్టు. ద్వ. స. కిరి. (తల్లడము + పెట్టు)

1. బాధపెట్టు: చూ, బాధించు; 2. చలించు కేయు.

తల్లడము. వై. వి. 1. = తరళమ్. చలనము: చూ, లోలము; 2. బెదరు: చూ, నెఱపు.

తల్లడించు. దే. ఆ. కిరి. చలించు: చూ, సలించు.

తల్లడించు. వై. వి 1 = తరళమ్: చూ, తల్లడము. 1;

2: చూ, తల్లడము. 2; విణ. 3: చూ, తల్లడపాటు. 2.

తల్లడిలు. వై. ఆ. కిరి. చలించు స్వా. 5, ఆ. 91; భార. సభా. 1, ఆ. 267: చూ, సలించు.

తల్లడిలు. వై. ఆ. కిరి. — పై. —

తల్లి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. యావనముగల

అడుది, జీవరాలు: చూ, స్త్రీ; దేవి. (1).

రూ-తలి: చూ, మాత. 1; విణ. (2) మొదటిది:

చూ, పరిధమము. 1; (3) ముఖ్యము: చూ,

శ్రేష్ఠ్యము. ఉదా. — “తల్లి కొండరి-తల్లి

గోడ.” మొ; అం. 4. గయాపిండ దానా

ర్హులలో నొకతె: చూ, గయాపిండ దానా

ర్హులు.

తల్లికొండరి. దే. వి. మొదటికొండరి: చూ, లాంగలము.

తల్లిగోడ. ద్వ. వి. పునాది, ఇంటికి ముఖ్యమైన పక్కగోడ (అని శ. ర): చూ, మఱుగు గోడ.

తల్లితండ్రి. వా. వి. తాత: చూ, మాతామహుడు.

తల్లితల్లి. దే. వి. 1: చూ, లక్ష్మి; 2. అమ్మమ్మ: చూ, మాతామహి; అం. 3. గయాపిండ దానార్హులలో నొకతే: చూ, గయాపిండ దానార్హులు.

తల్లికి దీర్ఘాయువునిచ్చే జాతకుడు. పా. 1. మాతృస్థానాధిపతి కేంద్ర కోణము లలో నుండునపుడును, 2. మాతృస్థానమందు శుభులుండి, మాతృకారకుడు శుభులతోగూడి, మాతృస్థానాధిపతి బలవంతుడైనను, 3. చంద్ర శుక్రులు బలవంతులై, శుభసంబంధము న్నును శుభగ్రహంశలయందున్నను, 4. మాతృస్థానమునకు నాలుగింట శుభులుండు నపుడును, 5. మాతృస్థానాధిపతి స్వక్షేత్ర, ఉచ్చ, మూల, త్రికోణముల యందున్నపు డును, 6. మాతృస్థానాధిపతికి, పాపసంబంధములేక, శుభసంబంధముండు నపుడును తల్లికి దీర్ఘాయువు కలుగును.

తల్లియిల్లు. జా. చొరవగాఁ బ్రవేశించుటకుఁ దగిన స్థలము, సమస్తమగు కోరికలనుదీర్చు స్థలము, ఉనికివల్లు. “అశేషధర్మ విశేషము లకుం దల్లియిల్లె.” (ధర్మజ రాజనూయము.) తివక్షీరి సం. వి. ఈ. స్త్రీ. కర్మరి * చూ, వంశశోచన.

తవన. దే. వి. కొద్దికాలము. [లోహము. 1. తవరము. వై. వి. తవరమ్. తగరము: చూ, తవర్గము. పా. త ధ ద ధ న: చూ, కవర్గము. తవలి. దే. వి. 1 రూ-టవలి. అసత్యము: చూ, వితథము; 2. దొంగ: చూ, ముగ్ధము. 1. తవాక్షీరి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. చూ, రూ-తవాక్షీరి*. తవాయి. దే. వి. 1: చూ, తల్లి 1; 2: చూ, యుద్ధము; వా. 3. దండుగ. తవిడ. దే. వి: చూ, రూ-తవిడ-తవిడ. తవు: చూ, రూ-తగు.

తవుకోల. వా. వి: రూ-తవుకోల. అం, భా. ద్వి. 230: చూ, ముద్గరము. ప్రదుము. తవుటికి పాడుచు కొనుము. జా. పెట్టికి సిద్ధ తవుటిపాము. దే. వి. (తవుడు + పాము) రూ-తౌటిపాము. మలుగుచేప: చూ, మత్స్యము. 1.

తవుడు. దే. వి: రూ-తౌడు (సం. ప).—కంజాకము-రూ-కంబూకము, కండనము. తవులబడు. ద్వి. అ. కి. తగులు. భార. ఉద్యో 2, ఆ. 195: చూ, లంకించే. 1. తవులు: చూ, రూ-తగులు. (చిక్కు-టగు.—భార. ఆర. 1, ఆ. 211.)

తవులుకొను: చూ, రూ-తగులుకొను; పే. 3. తవులుకొలుపు. శై. 8, ఆ. 114.

తవులుచే. దే. పే. తగులజేయు: చూ, తగులు. 11. [చడు.

తవులువడు. ద్వి. అ. కి: చూ, రూ-తగులు

తవుల్లు. దే. పే. చూ, రూ-తవులుచే.

తవల. దే. వి. పెద్దనోటికండ. రా. వి. 3, ఆ. 103: చూ, పాత్రము. 6.

తవ్వ. దే. వి. మానికొలంగము, అర్ధశేను: రూ-తృవ్వ, పడి.

తవ్వడ. దే. వి: చూ, రూ-తవిడ. శై. 4, ఆ. 95. [గోటులు.

తవ్వడండుములు. వా. విణ. బ: చూ, కోటాన

తవ్వగోల. వా. వి: చూ, రూ-తవుకోల.

తవ్వము. సం. విణ. రూ-తవ్వము. బాడిసలో నగు వానిచే చెక్కబడినది. చెక్కబడిన కాస్తాదులు: చూ, తనూకృతము.

తవ్వీ. వా. వి. కోరిక. “తవ్వీ తీరినదా?”

తసరలు. వా. వి. వళము.

తసరము. సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ-తృస రము. [రూ-సడయి.

తసి. దే. వి. దట్టముగానాలు పరుస: సడ-

తనీలి. వా. వి. బహుమానము.

తనుకు. దే. వి. 1. అసత్యము: చూ, వితథము;
2: చూ, వంచన; 3. పేమ గలిగినట్లు
చేయుచేప్ట; ఆ. కిరి. 4. పేమగలిగినట్లు
చేప్టియే.

తనుకులాడి. దే. విణ. (తనుకులు + అడి)
తనుకులుగలది. (అడుది): చూ, స్త్రీ.

తస్కరము. సం. వి. అ. పుం. 1. మృంగ*:
చూ, శ్వసనము. 1; 2. కాకిదొండ*: చూ,
దొండ; 3 తోడేలు. చూ, వృకము; 4.=
తక్కిలి, మోసము: చూ, వంచన; 5.=
తెక్కిలి. దొంగతనము. (తస్కరము
అనియువాడుక). చూ, ముచ్చిలి.

తస్కరి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. ఒట్టికి సింద*.
చూ, పడ్డంగి. [లింయే

తస్కరించే. సం. స. కిరి చూ, ముచ్చి
తస్కరుడు. సం. వి. అ. పుం. దొంగ: చూ,
ముచ్చే. 1.

తస్స. దే.వి.దుర్మాంసము. "నీతస్స చెక్కెదను"

తపతప. దే. వి. 1: చూ, సంభ్రమము. అం,
భా. పృ. 140; 2: చూ, శ్రమము. 1;
3. తమి:చూ, వ్యసనము. 8. [మించే

తపతపపడు. ద్వ. అ. కిరి: చూ, సంభ్ర
తపతపపెట్టు. దే. స. కిరి. తమకపటచే
చూ, సంభ్రమించే.

తపశ్శీలు. వా. వి. రిచెన్యూ, వనూలు.

తపశ్శీలుగారు వా. వి. రిచెన్యూ వ్యవహార
ములజూచే ఉద్యోగస్థుడు, తాలూకాపై
యధికారి, జిల్లాకలెక్టరుకింది యుద్యోగి.

తళతళ. దే. వి. 1. (మిటుమిట్లుకొలుపు) భార.
ఉద్యో. 2, ఆ. 114. చూ, వెలుతురు. 1,
2. మెఱయుట యందగునను కరణము.
భార. భీష్మ. 2, ఆ. 174: చూ, హూహూ.

తలిగ. వై. వి. రూ.తలియ. 1. స్థాలికా-స్థాల.
కంచేము: చూ, పాత్రము. 6; 2. భగవన్ని
వేదవార్తమైన యన్నము: చూ, సాదము.
(1).

తలియ. వై. వి.=—వై.—

తరుకు. దే. వి. 1. రూ-తరుక్కు-తరుక్కు. కిర
ణము. అం, భా. పృ. 82: చూ, హాయ
నము. 2. 2. రూ-తరుక్కు-తరుక్కు. అధిక
ప్రకాశము: చూ, వెలుతురు. 1; 3. ఒకా
నొకడేగ: చూ, శ్వేనము; 4. అడుడేగ:
చూ, శ్వేనము.

తరుక్కుస్తు. దే. అ. కిరి. (తరుకు + ఒత్తు)
మిక్కిలి ప్రకాశించే భాగ. ఆర. 7, ఆ.
210: చూ, ప్రకాశించే. 1.

తరుక్కు. దే. వి. 1: చూ, రూ-తరుకు. 1;
2: చూ, రూ-తరుకు. 2; 3. మెఱయుట
యందగు నను కరణము. శశాం. 3, ఆ. 8:
చూ, హూహూ.

తరుక్కు. దే. వి.=—వై.—

తర్లు. దే. వి. బ. 1. చెఱువులోనగువానియందు
గాలిచేత ఉబికి దరిని మోచెడు చిన్న
చిన్న అలులు, తవాయి: చూ, వీచి. 1; వా.
బ. 2. పంటభూమియందు ఆప్పుడప్పుడు
నీరుపాటించేట. "వరిచేను ఎండకుండగ
పెక్కుతర్లు కట్టుటచే ఫలిచినది." (గోదా
వరీ మండలమున వాడుక)

తా

తా సం. వి. అ. స్త్రీ. 1. కరుణ: చూ, దయ;
దే. స. (1) తాను అనుదానికి పొరితిపది
కము.

తాండవతాలికుడు. సం. వి. అ. పుం. నంది
కేశ్వరుడు: చూ, కాలంకాయసుండు.

తాండవము. సం. వి. అ. పుం. న. 1. ఉద్ధత
మైన నృత్యము. (మృదుమధురమైన నాట్య
ములాస్యమనబడును) చూ, ఉద్ధతము. 2.
(చూ, నాట్యము); 2. తృణవిశేషము: చూ,
తృణము. 1; అం. 3. గతులు పండ్రెండిం
టిలో నొకటి: చూ, గతులు.

తాండవించు. సం. అ. క్రి. ఉద్ధతముగా
నృత్యముచేయు.

తాండ్ర. దే. వి. రూ-తాండి-తాండికాయ-
తాండ్ర: చూ, విభీతకము.

తాండ్రపురుగు. ద్వ. వి: చూ, సాలెపురుగు.

తాంతము. సం. విణ. బడలినది (క్లాంతము)

తాంతి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. బడలిక: చూ,
శ్రమము. 1.

తాంతిపుడు. సం. వి. అ. పుం. 1.
సూర్య సోమసిద్ధాంతముల నెఱిగినవాడు.
చూ, జ్ఞానసిద్ధాంతుడు; 2 విషనైర్దుడు,
గారడీడు: చూ, వ్యాళగారిసి; 3. తాం
తిక పతస్థుడు; వా 4. శంపిపెంచువాడు.

తాంబాళము దే. వి. తాంబూలము మొదలగు
నవి యుంచుకొనుటకు ఉపయోగముగు ఇత్త
డిలోనగు వానితోఁజేయు పెద్దతట్ట (చూ,
హడపము. 1) చూ, పాత్రము. 6.

తాంబూలదాని. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. వక్కలా
కుల తిత్తి. చూ, హడపము. 1.

తాంబూలదానిని. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. వక్కలా
కులతిత్తిగల ఆడుది: చూ, స్త్రీ.

తాంబూలదుడు. సం. వి. అ. పుం. తాంబూ
మిచ్చువాడు: చూ, వాగ్దలికుడు.

తాంబూలము. సం. వి. అ. న. 1. తమ్ములము.
తమ్మ, పక్కాము: చూ, విడెము; 2: చూ,
పోక; అం. 3. ఉపచారములు పడువా
ఁటిలో నొకటి: చూ, ఉపచారములు;

4. అర్చన లెనిమిదింటిలో నొకటి: చూ,
అర్చన; 5. భోగములు ఎనిమిదింటిలో
నొకటి: చూ, అష్టభోగములు. (భోగములు)
తాంబూలవల్లి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. రూ-తాం
బూలవల్లిక. తములపాప తీరగ: చూ,
నాగవల్లి.

తాంబూలవల్లిక. సం. వి. అ. స్త్రీ. —వై.—
తాంబూలసను యము. అం. గృహసమయములలో
నొకటి (స్త్రీలవలన విశేషసౌఖ్యము కలు
గును): చూ, గృహసమయములు.

తాంబూలి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. చూ, తాంబూ
లవల్లి*.

తాకించు దే. న. క్రి. 1. శ్రమపఱచు చూ,
శ్రమపెట్టు; పే. 2. తాకించేయు.

తాకు. దే. వి. 1 రూ-తాకుడు. ముట్టు:
చూ, స్పర్శము. 1; అ క్రి. 2. మార్కొను:
చూ, ప్రతిఘటించు; న. క్రి. 3. అంటు:
చూ, స్పృశించు; 4. (యుద్ధమున) ముట్టు.
భార. దో. 1, అ. 200. [అ. 197.

తాకుడు. దే. వి: చూ, తాకు. 1. సా. 2,
తాకుడువేకి. దే. వి. పరుస మేరకుపచ్చెడు
జ్వరము: చూ, రోగము. 1.

తాకుదల. దే. వి. (తాకు + తల) యుద్ధపా
రంభము: చూ, యుద్ధము.

తాగలి. దే. వి. పల్లపుమడి: చూ, భూమి. 1.

తామే. వా. వి. 1: చూ, రూ-తామే; దే. న.
క్రి. చూ, తమ్ము. 2. భార. విరా. 2, అ. 128.

తాజెడ్లకోతి పనమెల్లజెఱచె. లో. ఉదా-
తాజెడ్లకోతిపనమెల్లజెఱచినదన్నట్లు దుష్ట
నుండు తాను జెడుట చాలక తపవారికి
గూడ వీడనికీడుఁ దెచ్చిపెట్టును." (నీచం
దిక-విగ్రహము)

తాట. దే. వి. 1: చూ, పంచన; 2 రూ-
తడప. చెట్టుపైపట్టు: చూ, జెరడు.

తాటకతై ద్వ. వి. హాసకతై: చూ, శ్రీ
తాటకమ్మడు. ద్వ. వి. జీవనార్థము సన్యాసి
జేషము ధరించినవాడు, లింగి : చూ,
ముని. 1.

తాడి. దే. వి. 1: చూ, రూ-తాండ్రీ *; అం.

2. కరక-తాడి-ఉసిరిక-ఈఫలములుమూడిం
టిలో నొకటి: చూ, ఫలములు (చూ,
త్రయము.)

తాడికాయ. దే. వి. తాడిచెట్టుకాయ (కఫము,
దగ్గు, దాహము, వాంతి తగ్గించును.)

తాడె. దే. వి: చూ, రూ-తాడి.*.

తాపు. దే. వి. తన్ను: చూ, హతి.

తాచెట్టినదే భిక్షుము. జా. తనవలననే యారంభ
మైనది “సకల కృత్యములయందు దాచెట్టి
నదేభిక్షుమనుచు తేని నధిక్షేపించుచు”
(ధర్మజరాజనూయము.)

తాచేటిపెంకు భస్మము. పా. తాచేటి (డిప్ప-
బొరుసు) పెంకును ఒకదినము నిమ్మపండ్ల
రసములో నానచెట్టి వేడివిళ్ళతో
చక్కగా కడిగి రెండు మూడువారము
నుంచి చీలమునిచ్చి 100 పిడకలతో పుటము
వేయ భస్మమగును.

తాచేలు. దే. వి: రూ-తాచేలు, దాసరయ్య-
రూ-దాసరిగాడు, నల్ల దాసరిగాడు, మొగ
పిఱికి. (సం. పు).—అ, ఉద్భటుము, కచ్చ
పము, కతినప్పప్పుకము, కమరము, కూపా
లయము, కూర్మము, కోర్కడపాదము, కోర్
డాంఘ్రి, గూఢాంగము, చతుర్గతి, పృత్రము;
తద్విశేషములు.-ఆడుతాచేలు.- (తె. పు:)-
ఆడుతాచేలు; (సం. పు). — కచ్చపి,
కమరి, గరిణము, డులి-రూ-ధులి-తులి-
(చూ, పృత్రము. 4.)

తాకట్టు. దే. వి. (తాచు + కట్టు) అప్పుతీసి
కొనినవారియొద్ద నుంచెడు ఈడు: అగావు,

అడ్డము, ఆయకము. ఈడు, ఉద్దనపు,
ఉద్దర-రూ-ఉద్దనపు, ఎగుదల, ఏపు,
కుదుప, కోరు, గిరపు, గీపు, తనకా-
రూ-తనఖా, తాకట్టు, తేగడ, పాయిదా,
పెనుపు, బండకము, బోర్ది, రో-రూ-
రోయి, వారకము; (సం. పు).—అధి,
అహకము, బంధకము- (చూ, వారకము.)

తాకట్టుచే. వా. స. క్రి: చూ, కుదువపెట్టు.
తాగడించే. దే. స. క్రి. (తాచు + గడించే)
నిర్బంధించే. చూ, వారిండు.

తాగాడ. దే. వి. నూతిమీది కొయ్య. రూ-
తాగాడి-తాగాడు-తాగాడె-తాగాణి:
చూ, పినాహము.

తాగాడి. దే. వి.—పై.—

తాగాడు. దే. వి.—పై.—

తాగాడె. దే. వి.—పై.—

తాగాణి. దే. వి.—పై.—

తాగు. దే. స. క్రి. (నీళ్ళలోనగునవి) తాగు.
రూ-తాగు-తాగు.

తాగుబోతు. దే. వి. నియతి లేక మద్యపా
నముచేయు స్వభావముగలవాడు: చూ,
లాటిముచ్చే.

తాచే. వై. స. క్రి. 1.—పెం. తొలుచే: చూ, వారు. 1;
2. రంధ్రముచేయు: చూ, మల్పు, 3. ఆవలం
బించే: చూ, పొప్పుగొను; 4. నిలుపు.
ఆం. భా. తృ. 122: చూ, స్థాపించే.

తాజో. వా. వి. కొత్తది. పైనవారియుటను
అచి క్రిందవారియందైన విషయము.

తాజో. దే. వి. చూ, కుహాయ.

తాట. వా. వి. పలచన, బలములేమి. “తాట
చెక్కలు.”

తాటంకము. సం. వి. ఆ. పుం. రూ-తాడంకము.

దంతములోనగు వానిచే జేయబడిన చెవి

కమ్మ: చూ, భూషణము. 2.

తాటపక్క వేయుట. జా. చిదుకఁగొట్టుట.

“తప్పుచేసినవానిని తాటపక్క వేయుట
ధర్మము.”

తాటాకు. వా. వి: చూ, ఆకు. 4.

తాటాకుచేక్కెర. వా. వి: చూ, బాలకీర్ణ.

తాటాకుచేప్పుళ్ళకు కుండేర్పు బెదరపు. జా
బెదరింపుమాటలకు లక్ష్యముచేయకుండుట.

తాటామాటము. దే. విణ. చేక్కన తప్పినది.

అప్ప. 4, ఆ. 381.

తాటాబూటము. వా. విణ. —వై.—

తాటి. వై. వి.=తాళ*: చూ, శీర్షితాళము.

తాటిచే వై. స. క్రి.=తాడన. కొట్టు చూ,
మొత్తు. 2. [చెట్లనరుస

తాటికట్టన. వా. వి. హద్దుగానేర్పడిన తాటి

తాటికట్టెడ. ద్వ. వి. తాటిచెట్టుమీఁది పాము
చూ, సర్పము.

తాటికల్లు. వై. వి. తాలతి: చూ, సుర. 2.

తాటిగిటిపాము. ద్వ. వి. రూ-తాడిగిటిపాము:
చూ, సర్పము.

తాటిదాల్చోర. ద్వ. వి. 1. చూ, బలరా
ముడు; 2. చూ, భీష్ముడు.

తాటిపడగవాడు. ద్వ. వి.—వై.—

తాటిబెల్లము. వా. వి. ఒకరకము బెల్లము:చూ,
బెల్లము. (వేడినిచ్చును.

తాటిరిక్క. వై. వి. శ్రేష్ఠసత్తత్రము: చూ,
సత్తత్రము. 1. [చూ, మానము. 1.

తాటిరిక్కనెల. ద్వ. వి. శ్రేష్ఠమాసము, పెద్దనెల:

తాటిసవతురిక్క. వై. వి: చూ, తాటిరిక్క.

తాటోటు. దే. వి. 1. టక్కు, అసత్తము:

చూ, విత్తము; 2: చూ, పంచవ; 3: చూ,

బొంతులాడు; 4: చూ, పంచకుడు.

తాండకము. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, రూ—
తాటంకము.

తాడఘ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, సుతై.

తాడనము. సం. వి. ఆ. న. 1.=తాటింపు:

చూ, హతి; ఆం. 2. హస్తక్రియలు ఇరువ
దింటిలో నొకటి: చూ, హస్తక్రియలు.

తాడనములు. ఆం. సమతల తాడనము, ముష్టి
తాడనము (2)

తాడించే సం. స. క్రి.=చూ, తాటించే.

తాడి. వై. వి.=తాళ. తాటిచెట్టు: చూ,
శీర్షితాళము.

తాడిదన్నువానికిఁ దలదన్ను వాడుండును
లో. ఒకనిమించి యొకఁడుండును. ఉదా.—

“కడుఁబ్రావిణ్య ధురీణుఁడీతఁడయినన్...

సంక్షోభించున్ దాడిద, న్నెడు వానిందలఁ
దన్ను వాడుగలఁడన్వేషింప నంచెన్ని
తన్.” కళా. 2, ఆ. 86.

తాడిగిటిపాము. ద్వ. వి: చూ, రూ-తాటిగిటి
పాము.

తాడిత. ఆం. భూచారులు పదునాఱుగురిలో
నొకఁడు: చూ, భూచారులు.

తాడితము. సం. విణ. కొట్టబడినది: ఆయస్తము,
ఆవిధము, ఆహారము.

తాడితాంగములు. ఆం. శిరము, తొమ్ము,
పార్శ్వము, వీఁపు, యోని (5)

తాడు. దే. వి. 1. రూ-తాడు: చూ,
నూత్రిము. 1; వై. వి. 2.=తాళ. తాటి

చెట్టు. చూ, శీర్షితాళము.

తాత. సం. వి. ఆ. పుం. 1. తండ్రి: చూ, పిత

రుడు; ఆం. 2. గయాపిండ దానార్హులలో

నొకఁడు: చూ, గయాపిండదానార్హులు

విణ. 3. కనికరింపఁ దగినవాడు: చూ,

సురతుడు; వై. వి. (1)=ధాతా: అచ్చ.

యు, కాం. 428: చూ, బ్రహ్మ. 1; (2)=తాత. తండ్రికి తండ్రి: చూ, పితామహుడు; (దేవ్యమని కొండలు) (3) లిల్లికి తండ్రి:చూ, మాతామహుడు. 5. [దే. 10

తాతరల్లి. ద్వ. వి. చూ, లక్ష్మి. 1. (ఆం. సం తాత పనటికల్లి ద్వ. వి గంగ: చూ, నని తాతాచార్యులుగారి ముద్ది. బా. 1 తిరుగులేని తీర్మానము. (ఉత్తరగంగారూపలో వాడుక) వా. 2. చక్కాంకిరము, పంచసంస్కారము, సమాప్తయినము.

తాత్పర్యము. సం. వి. అ న 1. అధిపామము చూ, స్మృతి 1, వా. వి. 2 సారాంశము గాద్యక్షండుడు. సం. వి. అ. పుం చూ, బ్రహ్మచారి. [పంటిది

తాదృశ్యము. సం. విణ. రూ-తాదృశ్యము. అటు తాదృశ్యము. సం. విణ. —వై— తానకము. వై. వి. 1.=స్థానకమ్. కెట్లునిలుచుటయందలి భేదము; 2.= స్థానమ్. చోటు: చూ, స్థానము 1.

తానజభాష. అం. తానోచ్చప: చూ, భాష. 1. తానదనీల. అం టక్కజభాషభూషణనదియొకటింటిలో నొకటి: చూ, టక్కజభాషలు (చూ, భాష 1.)

తానము సం. వి. అ. పుం. 1.=తందనము. తన్నుకారముతో పాడెడుపాట: చూ, స్వరము. 2; వై. వి. (1)=స్థానమ్; చూ, స్థానము. 1; (2)=స్థానమ్. రా. వి. 2, అ. 1: చూ, స్థానము. 1; అం. (3) అష్టాదశ పదార్థములలో నొకటి. చూ, అష్టాదశ పదార్థములు. అష్టాదశ పదార్థములయందుఁ గలుగు భేదములు. — నాదము 2:—అహతము, అనా

హతము; శుక్రతులు 22:— తీనగ్రి, మము ద్వత్తి, మందె, ఛంకోవతి, దయావతి, రజని, రక్షిత, కాదిగ్రి, కోగ్రిగ్రి, వజ్రిక, పగ్రిసారిణి, పగ్రితి, మాగ్రిని, క్షీతి, రక్తా, సందీప, ఆలాపి, పరింతి, గోహాణి, రమ్యా, ఉగ్రి, ఓగ్రిభేణి, “స్వరము 2 — ఎడ్డము, ఋషము, గాంధూము, మగ్రిమము, పంచము, పైన నిపాదియు, గోము — మంద్రిము, మగ్రియు, పాగము, గోమము 3. — ఎడ్డ గోమము, మగ్రిమగోమము, గాంధూరి గోమము, ఎడ్డగోమగిరిమూర్చనలు 2:— పాగమాది, రజని, ఉత్తరాయిత, పుద్ధ ఎడ్డ, మత్సరకృష్ణు, అభ్యక్రాంతి, ఆధిరుద్ధత, మధ్యమగోమగిరి మూర్చనలు 2:— శావీరి, హరిణాశ్వ, కలిరోపత, శుద్ధమగ్రి, మారి, పారవి, హృష్యక; గాంధూరిగ్రామ గతమూర్చనలు. 2:— నంద, విశాల, నాముఖి, చిత్రి, చిత్రీనతి, నుఖి, ఆలాప: (చూ, తానములు.)

తానములు. అం. తానముల వివరము పద్ధమధ్యమ గోమములలోఁ జెప్పబడిన మూర్చనా సప్తకద్వయములో పగ్రిత్యేకమవాంతర భేదములు నాలుగు కలవు. వాటిచేత నొక్కొక్క సప్తకము ఇరువదెనిమిది భేదములుగా నైనది. అవాంతర భేదములు 4:— శుద్ధమూర్చన, కాకతీ మూర్చన, అంతరమూర్చన, కాకల్యంతక మూర్చన; తానములు మూడు. — శుద్ధతానములు 28, కూటతానములు 28, సర్వతానములు 28: (చూ, స్వరము. 2.)

తానము. సం. వి. అ. న. తనుత్యము.

తానాంబ. అం. టక్కజభాషలు ఇరువదియొకటింటిలో నొకటి: చూ, టక్కజభాషలు.

(చూ, భాష. 1.) [నము.

తాన. దే. స. తాళబ్దమునకు పర్వమైక పద

తానుజేసిన ధర్మము. అం. ప్రకాశింపజేయుఁ గూడనివి పదునొకటింటిలో నొకటి. చూ, ప్రకాశింప జేయఁగూడనివి.

తానుబట్టిన సంకేటికి మూడేకాళ్ళు లో ఉండు. — “నాసంకేటనంతె గుత్తి నెప్పిలి ఎంతె నెప్పిలి నలంపు తానుబట్టి సంకేటికి మూడేకాళ్ళ నుదున్న నాంబు” (నిజమొక — ముగ్ధాంగి ను) [చూ, సుగంధ

తానాంబ. సం. వి. అ. న. సుగంధము

తాన పరిచింపఁ దలఁచుకొనినామెను. అం. ఉండు. — “ప్రాయాని తననియర్పము, లేనివియులు దైవమున కల తనన్నన, మానవ్రణాకిటి లందినం, దానొక్కటి తలంపఁగాకి దైవంబులూ.” (మచేలో పాఖ్యానము)

తానోచ్చిత. అం. 1. పంచమిజభాషలు (చూ, భాష. 1); 2. తాజనభాష (చూ, భాష. 1)

తాప. దే. వి. 1 చూ, నిచ్చెన. పా. 2, అ. 93; 2. మెట్టు. చూ, సోపానము.

తాపత్రయములు అం. అ(అ) ధ్యాత్రికము, అధి భౌతికము, అధి దైవికము. (చూ, త్రయము)

తాపనము. అం. (తాపనము) నరకములు ఇరువది యొకటింటిలో నొకటి. చూ, నరకములు.

తాపనుడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ-లపనుడు.

తాపము. సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, సంతాపము; 2. బాధ: చూ, శోకము;

3 = దూప. దప్పి: చూ, పిపాస.

తాపములు. అం: చూ, తాపత్రయములు.

తాపరము. వా. వి: చూ, తాప. 2.

తాపనతరువు. సం. వి. ఉ. పుం. గారక: చూ, హింగుది.

తాపనము. అం. చూ, తాపనము.

తాపనుడు సం. వి అ పుం. 1. తపస్సు చేయునాడు: చూ, ముని. 1; 2. కృష్ణ గాంధార్యతాపనకృష్ణముల నాచరించు నాడు.

తాప సం. వి అ పుం. 1. బాగుండు చూ, బాగుండు 1; 2. చూ. — తాపి.

(1) కిలకలు చూ, ముత్తము. 1; (2) సోపా: చూ, సూపన. 1, 2. వి. (3) పీలుగా:;

(4) సున్నులూము ఇలువవనిముట్టు చూ, పిల-తాప.

తాపచే దై. సం. క్రి. 1. — స్థాపన. నిలుపు, పెంపొలుపు: చూ, స్థాపించు, 2. చెప్పు:

చూ, వారు. 1, 3 మోదు. కాశీ. 7, అ.

91 చూ, ముత్తు 2

తాపింఛము. సం. వి అ. పుం (నముద్ర)సమీప మందలి నల్లనియూపలుగల)చీకటిమామ్రక: చూ, తమలము.

తాపిక త్రిమ. ద్వి. వి. రూ-తాపికత్తై-తారుపు కత్రియ-తారుపుకత్తై-తారుపుది-తారుపు కత్రియ-తారుపుకత్తై కట్టని (సంధానము చేయునది): చూ, శంఘరి.

తాపికత్తై. ద్వి. పి. — పై—

తాపికాడు దే వి సంధానముచేయునాడు. భార. అది. 4, అ. 281.

తాపిత. దే. వి. రూ-తాపితా. మేలైన పట్టు బట్ట: చూ, వస్త్రము. [చూ, సంతాపితము.

తాపితము. సం. వి. తి. తిపింపజేయఁబడినది:

తాపిత. దే. వి. చూ, రూ-తాపిత.

తాపివాడు. వా. వి. చూ, రూ-తాపివాడు.

తాపి. దే. వి. నై. ఓ. చూ, రూ-తాపి.

తాపివాడు. వా. వి. రూ-తాపివాడు

సున్నునుపూయువాడు: చూ, సూనరి.

తాపు దే. వి. 1 - సాపనమ్. అనలంబము

చూ, పాపు. 2; నై. స. కి. 2. చెప్ప

చూ, వాసు. 1; 3 - సాపన. ఏగ్గులు

చూ, తాపించే 1 [ప్రస్తావన]

తాబందు. దే. వి. పాపడ, గాగర: చూ,

తాబేదారు. వా. వి. రెనక్కిండి నేననడు.

తామగ నై. వి. 1 - తామగనమ్. తామగనమ్ము,

కమలము: చూ, పద్మము. 1; 2. మంప

లాకానీపుము. రూ-దామగ, పడగామగ,

పొడదామగ. చూ, మండలము. 3.

తామగ కంపు. ద్వ. వి. పద్మరాగమణి. చూ,

రత్నము. 1 [సూర్యుడు]

తామగ చెలి. ద్వ. వి. పద్మవిమల: చూ,

తామగ తంపము. ద్వ. వి. రూ- తామగ తంపం -

తామగ తంపము. 1 కమలమండము: చూ,

పద్మము. 1; 2. అభివృద్ధి: చూ, సమృద్ధి.

తామగ తంపం ద్వ. వి. - - - - -

తామగ తంపము. ద్వ. వి. - - - - -

తామగ తంపాలు నా. సమృద్ధి. తామగ తంపాలు

సమృద్ధిగా నండునకి. తామగ తంపాలు నము

దాయము. "అభివృద్ధి నమలు తామగ

తంపంపై చెలంగ." (కెలియ), "చెలియ

తామగ తంపంపై చెలియ." (సాంగగి),

"ఉత్తమతనయాదసంపదలు తామగ తంపంపై

చెలియ." (కెలియ); "సం

పదతామగ తంపంపై చెలియ" (రామ

భుద్దయము). [పద్మము. 1.

తామగ తంపం. ద్వ. వి. కందారము: చూ,

తామగ తంపం. ద్వ. వి. (తామగ తంపం + అరి):

చూ, మన్మథుడు. [తంపము.

తామగ తంపము. ద్వ. వి. చూ, రూ-తామగ

తామగ తంపం. ద్వ. వి. చూ, పద్మకిందము.

తామగ తంపం. ద్వ. వి. కర్ణికి: చూ, మిదై. 2

(చూ, పద్మము. 1.)

తామగ తంపం. ద్వ. వి. (తామగ + అరి): 1. పద్మ

పద్మము; 2. పద్మపాదము చూ, విస్తరి.

తామగ తంపం. ద్వ. వి. కమలము: చూ,

పద్మము. 1.

తామగ తంపం. ద్వ. వి. చూ, తామగ తంపం.

తామగ తంపం. ద్వ. వి. తామగ తంపం.

సాంబ. రే 4 చూ, కెలియ.

తామగ తంపం. ద్వ. వి. చూ, సరిస్సు. 1.

తామగ తంపం. ద్వ. వి. చూ, తామగ తంపం.

తామగ తంపం. ద్వ. వి. తామగ తంపం.

పద్మము చూ, పద్మము 1

తామగ తంపం. సం. వి. అ. స. 1 - తంపం. తామగ:

చూ, పద్మము 1, 2. బంగారు: చూ,

లోహము. 1; 3. రాగి: చూ, లోహము. 1.

తామగ తంపం. సం. వి. కె. ప్రే. నేలయునిరిక:

చూ, భూమి.

తామగ తంపం. సం. వి. అ. పుం. వేలామాల

మను దేవు చూ, దేవు.

తామగ తంపం. సం. వి. ఇ. పుం - - - - -

తామగ తంపం. అం. మనువులు పనులుగురిలో

నొకడు: చూ, మనువులు.

తామగ తంపం. సం. వి. అ. పుం. 1. పాము: చూ,

సర్పము; పిఠా 2. తమిళముగలది; దే.

వి. (1) అలస్యము. పా. 4, అ. 11: చూ,

విలంబము. 1; సం. అం. 3. అస్త్రములు ఏబది

మూడింటిలో నొకటి: చూ, అస్త్రములు.

తామగ తంపం. సం. వి. ఈ. ప్రే. 1. చీకటి: చూ,

మేచకము. 1; 2. కటికచీకటిగలరాత్రి
(అధికమైన తమస్సుగలది): చూ, రాత్రి,
3: చూ, సోపాన. 1; వై. వి. (1)=తామ
సుడు. కోరి: చూ, గోపణుడు; (2) గు
ప్తుడు: చూ, వ్యాగుడు. 2.

తామసించే దే అ. కిరి. ఆలస్యముచేయు. వై.
3, ఆ. 10: చూ, వివరంచే 3.

తామసుడు. సం. వి. 1. తమోగుణము గల
వాడు; 2. చూ, రూ-తామసి. (2)

తామసిము. సం. వి. ఆ. న. 1. చీకటి
చూ, పేచకిము. 1, ఆం. 2. చీకటిమయ
మైన నీకము, నీకములు ఇసుదియొకటిం
టిలోనొకటి చూ, సరికములు

తామేలు దే. వి: చూ, రూ-తామేలు.

తామిక్కుము. సం. వి. ఆ. న. రాగి: చూ, లో
హము 1.

తామిక్కు. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. చూ, తామిక్కు. 2
తామిక్కు. సం. వి. ఆ. పుం. రాగిపని
వాడు: చూ, స్వేచ్ఛాకాముడు.

తామిక్కు. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. ఆరుగిరి
పునుగు చూ, పునుగు.

తామిక్కు. సం. వి. ఆ. పుం. 1. కోడి
చూ, పుంస; 2. తామిక్కు. అభిన
యా. విశేషము: చూ, పుంసము. 1;
ఆం. 3. అసంయుతహస్తములు నలుబదియై
దింటిలోనొకటి: చూ, అసంయుత హస్త
ములు. [యోని*

తామిక్కు. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, అశ్మ

తామిక్కు. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. తామిక్కు
యను నది. (తిరునల్వేలి జిల్లాలో నున్నది)
చూ, నది; 2. పడమటిదిక్కునందుండేదు
ఆడేనుగు, పరుగుదిగ్గజముభార్య, రూ-
తామిక్కు: చూ, హస్త; ఆం. 3. దిగ్గజ

భార్యలు ఎనమండలోనొకతే: చూ, దిగ్గజ
భార్యలు. [చూ, పేమపుష్పము.

తామిక్కు. సం. వి. ఆ. పుం. అశోకము*:
తామిక్కు. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. కాకి
దొండ*. చూ, గొండ.

తామిక్కు. సం. వి. ఆ. న. 1. రాగి: చూ,
లోహము. 1; పుం. 2. ఎఱుపు: చూ,
వగ్గము. 6; వి. 3. ఎఱుని: చూ, చర్మము.
6; ఆం. 4. ఒకానొకధస్తము: చూ,
ధస్తములు, 5. ఖండములు తొమ్మిదింటిలో
నొకటి. చూ, ఖండములు.

తామిక్కు. సం. వి. ఆ. పుం. ఉలద*:
చూ, సరిటి. (చూ, ధాన్యము)

తామిక్కు. సం. వి. ఆ. పుం. 1. కోయిల:
చూ, పిక్కు; వి. 2. ఎఱుని కన్నులు
గలవి. [లోహము 1.

తామిక్కు. సం. వి. ఆ. న. కింమే. చూ,
తామిక్కు. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. గురవెండ*:
చూ, క్షేత్రపాకి [తాయెల్లము.

తాయెలు దే. వి. తిండగిన మఱుగువస్తువు:
తాయె. వై. వి. వాయా-తాయె. తల్లి:
చూ, మార. 1.

తాయె. ద్వ. వి. (రూ-తాయెత్తు-తాయె-
తాయెతు-తాయెత్తు-తాయెదు-తాపిజే.)
1. జేబ్బ, కేయూ:ము: చూ, భూషణము.
2, 2 తల్లి కిడ్డలనుగట్టు రిక్షాబంధనము:
చూ, రిక్ష. 2.

తాయెత్తు ద్వ. వి.—వై.—

తాయెల్లము. వా. వి: చూ, రూ-తాయెము.
(గోదాపరీమండలమున వాడుక) (ఏమన్నా
అనుపముపంటిది.)

తాయె. ద్వ. వి: చూ, రూ-తాయె.

తాయెతు. ద్వ. వి.—వై.—

తామెత్తు. ద్వ. వి. (తాయి + ఎత్తు) — నై. —

తామెడు. ద్వ. వి. — నై. —

తార. సం. వి. ఆ. శ్రీ. 1. బృహస్పతిభార్య: చూ, భార్య; 2. వాభార్య, మగ్గీవుని భార్య (అని కొందిలు): చూ, భార్య; 3. తాదదేవి: చూ, భార్య; 4. ఓంకారము చూ, పగిలవము (చూ, ఓమ్); అం. 5 కిన్యకలు అయిదుగురిలో నొకటి: చూ, కిన్యకలు; దే. వి. (1) సుగంధవర్షలు చూ, స్వ.ము. 2.

తారకిమంత్రిము. పా. శ్రీరామ మంత్రి, చూ, మంత్రిము. 1. చూ, గుంపుడు తారకిమంత్రి సం. వి. ఆ. పుం. 1. తారకిమంత్రి తారకిమంత్రి సం. వి. ఆ. శ్రీ. అ. న. 1 కిన్యకలల్లగుడ్డు చూ, లోచనము, 2. కిన్యకల చూ, నడితెగలు. 1, అ. న. 3 కిన్యకల చూ, లోచనము, అం. 4 ఆకాశములు అయినెంటిలో నొకటి చూ, ఆకాశములు

తారకా. దే. పి. (తూ-తారకాణము-తారుకాణము-తార్కాణ-తార్కాణము) మూడల-తూ-మూడలికి. దృష్టాంతము చూ, రుచీవు.

తారకాణము. దే. వి. — నై. —

తారకాణిమే దే. స. కిర్ రూ-తార్కాణిమే, దృష్టాంతపజమే సా. 2. ఆ 273. చూ, రుచీవుపజమే.

తారకుడు. సం. వి. ఆ. పుం. 1: చూ, సొంగు, 2 తారకుడును రక్కసుడు: (తారకాసురుడు) చూ, రాక్షసుడు. 1, పి. 3. దాటించే వాడు.

తారణ. అం. 1. సంవత్సరములు అటువదింటిలో నొకటి: చూ, సంవత్సరములు; సం. పి. 2. తరింపజేయునది. [హాడము.

తారటి. సం. వి. ఈ. శ్రీ. చడవ: చూ,

తారటి. సం. వి. ఈ. శ్రీ: చూ, తారటి.

తారతమ్యము. సం. వి. ఆ. న. తరతమ భావము, న్యూనాధిక్యము: చూ, వాసి. 4. తారపీఠ. ద్వ. వి. ఎద్దు వెన్నుపైవేయుపీఠ: రూ-తారాపీఠ చూ, పీఠ.

తారమండ్రీ (వసన్తము. అం. ఆలంకారములు ఏకింటిలో నొకటి: చూ, ఆలంకారము. 3. తారమండ్రీము. అం. పుష్పగారిమగలమార్గము నలు ఏకింటిలో నొకటి: చూ, పుష్పగారిమగలమార్గము.

తారమాక్షికిము సం. వి. ఆ. పుం. తెల పుష్పముల శేనె చూ, పుష్పము 5.

తారమాక్షికిము పా. ని. శ్రీ. అం. పువ 3 కుముభావ కి పి. శ్రీ. మై. తం. పా. నెం. తం. పా. తం. పా.

తారు. సం. వి. ఆ. న. 1. వారి చూ, లోచనము 1; 2. కనుగుడ్డు చూ, లోచనము, 3 కిన్యక చూ, నకరము. 1; పుం. 4 పులుడిగిరిముత్యము చూ, రత్నము 1; 5. ముత్యము పులుగుడుగుట, విణ 8. తలలోనుంచి పలుకబడిన గొప్ప మార్కెత చూ, స్వగము. 2; దే. వి. (1) నాలుగుకాసులనాశెము: చూ, దమ్ముము; (2) మాక్తిక విశేషము చూ, రత్నము. 1.

తారలు. అం. 1 జన్మాది — జన్మము, సం పత్తు, విపత్తు, త్తేమము, పృథ్వీకృ, సాధనము, నైధనము, మిశ్రము, పరమ మైత్రి (9); 2 పురుషలక్షణాంగములు 58 లో నొకటి: (తారలు = నల్లగుడ్డు. — తేనెవలెను తేనెబీరగవలెను పచ్చేనైయున్న శుభకరము): చూ, లక్షణాంగములు; 3. శ్రీ. లక్షణాంగములు 58 లో నొకటి: (తారలు = నల్లగుడ్డు. — నల్లనైన భాగ్య వరి యగు): చూ, శ్రీ. లక్షణాంగములు;

4. నాట్యోపయోగాంగములు 19లో నొకటి (చూ, అంగము. 9): చూ, నాట్యోపయోగాంగములు.

తారనము. దే. వి. 1. దిగ్గజ: చూ, సమీపము.

1; 2. తలపాటు. జై. 5, ఆ. 415: చూ, యత్నము; విణ. 3. సమీపించినది. స్వా. 5, ఆ. 81: చూ, సమీపము. 1.

తారసింఁచే. దే. ఆ. కి. 1. రూ-తారసిలు. తారసిల్లు-తారు చూ, సమీపించే; 2: చూ, వ్యాపించే.

తారసిలు. దే. ఆ. కి. —పై —(సమీపించేటను. —కళా. 8, ఆ. 91; వ్యాపించేటను —ఉ. రా. 1, ఆ. 127)

తారసిల్లు దే. ఆ. కి. —పై. —

తారస్థాయి. అం: చూ, ఉచ్చరణము.

తారాకిర్యలు. అం. లేపనము, చలనము, పాతము, భ్రమణము, బ్రేక్షణము, నివర్తనము, నిష్క్రమము, సమన్వితము, పాకృతము. (9).

తారాజోష్ఠ. వా. వి: చూ, బాణసంచే

తారాడు దే ఆ. కి. 1. (తారి + ఆడు) చూ, తీరుగులాడు; 2 చూ, జీరాడు.

తారాపథము. సం. వి. ఆ పుం. ఆకాశము: చూ, వోగము. 1.

తారాపీట. ద్వ. వి: చూ, రూ-తాగపీట.

తారాప్రేషణము. పా. (తైలగాగ్రీ)తద్వి. — ద్విముఖి తారాప్రేషణము, బహుముఖి తారాప్రేషణము, తారాహీన తారాప్రేషణము ఇత్యాది. (ఇట్లు రేడియో, టెలెగ్రాఫ్).

తారాబల నిర్ణయము. పా. జన్మనక్షత్రము మొదలు చంద్రుడుండు నక్షత్రమువఱకు పలుమాలు తొమ్మిదినక్షత్రములు గణన

చేయవలయును. అట్లు గణన చేయగా నవితారలగు. అట్టి తారలలో పరమమైత్రీ మనఁగాఁ దొమ్మిదవతారతోఁగూడ సమ తారలు శుభ ఫలదములనియు మిగత జన్మ-విపత్-పృత్యక్-నైధనములనెడి నవమాది విషమ రిక్తతారలు నిషేధములనియు, ఇట్లు నిషేధించఁబడిన జన్మాది నైధనాంత విషమతారలలో జన్మతారయందుఁ దృతీయ పాదము విపత్తారయందాద్య పాదము పృత్యక్తారయందు నాల్గవపాదము నైధనతారయందు రెండవపాదము నశుభకరములు గాన నీపాదములను నిషేధించఁగా శేషించిన పాదములు దానపూర్వకముగ యాత్రోపాదేయములనియు నది యెట్లునన. -జన్మతారకు లాకమును, విపత్తారకుగుడమును, పృత్యక్తారకు లవణమును, నైధనతారకు సువృలతోఁ గూడిన సువర్ణమును దానముచేసిరేని నిషిద్ధ వ్యతిరీక్తపాదములు శుభకరములు. (చూ, తారు.)

తారాలగ్నము. పా. జన్మ ఋతుఁద్యంతమును పండ్రెండు ఖండములుగా భాగించినయెడల నందు జన్మకాల నక్షత్రభుక్తి ఎన్నవ ఖండమునందుఁ బడునో యాఖండసంఖ్యను జన్మలగ్నము మొదలు లెక్కింపఁగా వచ్చు లగ్నము తారాలగ్నమనఁబడును. (లేక) జననకాల మహానశాపరిమాణమును 12 భాగములుగ భాగించినయెడల నందు జననకాల మహాదశగర్భభుక్తి ఎన్నవ ఖండములోఁ బడునో జన్మ లగ్నమునకు నన్నవలగ్నము తారాలగ్నమగును.

తారి. వై. వి. ఆటాడించెడు నూత్రీధారి: చూ, నూత్రీధారుడు.

తారిణి. సం. వి. ఈ. శ్రీ. శాద్ధదేవి: చూ, భార్య.

తారీఖు. వా. వి. చూ, రోజే. చూ, దినము.

తారు. దే. ఆ. కి. 1. తిరుగు. రాఘ. 1, ఆ.

19: చూ, సంవత్సరము; 2. పోవు: చూ, నెట్టు. 3; 3. కదియు. స్వా. 3, ఆ. 16. చూ, సమీపించు.

తారుకాము. దే. ఆ. చూ, రూ-తారుకాణ

తారుకొను. దే. ఆ. కి. రూ-తారుకొను

1. కనియు చూ, పొందించు, చే. 2 తాముకొలుపు. [తారుకొను

తారుచే దే చే రూ-తారు కదియించు,

తారుచూడు దే. వి. రూ-తారుచూడు.

చూ, చూతుండు. [ఖండములు.

తారుణి. అం. ఖండములు 9 లో నొకటి. చూ,

తారుణ్యము సం. వి. ఆ. న. యావనము

చూ, పయస్సు. 1.

తారుపు. దే. వి. రూ-తారుపు. 1. తారుపు;

2 బరిణే. చూ, పాత్రము. 6.

తారుపుకత్తియ ద్వ. వి. చూ, రూ-తాపి

కత్తియ.

తారుపుకత్తె. ద్వ. వి.—పై.— [నర. 66)

తారుపురి. దే. వి.—పై—(అం. పదా.

తారుమారగు. దే. ఆ. కి. రూ-తాటు

మాటుగు. అం. సం. మా. 66: చూ,

స్వత్యస్తమగు [వ్యత్యయము.

తారుమారు. దే. వి. రూ-తాటుమాటు: చూ,

తాకేయుండు. సం. వి. ఆ. పుం. 1. అంగ

గు. చూ, వానరము; 2 బుధుండు

చూ, రాహువు. 2. ప్రభా. 3, ఆ. 85.

తార్కాణ. దే. వి: చూ, రూ-తారకాణ.

తార్కాణము. దే. వి.—పై.—

తార్కాణించు దే. స. కి: చూ, రూ-తార

కాణించు. పభా. 4, ఆ. 115.

తార్కిక పరిమాణములు. అం. పరిత్యక్తము,

అనుమానము, ఉపమానము, శాబ్దము. (4).

తార్కికుండు. సం. వి. ఆ. పుం. తర్క-

శాస్త్రము తెలివినవాడు: అతనిపాదకుడు,

ఫటతాసి.

తార్కికును చూ, రూ-తారుకొను (కదియు.-

పంచ. వా. 1, ఆ. 339; తార్కికులుపు.-

భాగ. 3, స్కం. 927)

తార్కికైలము. సం. వి. ఆ. న. గరుడ పచ్చే

తార్కికులనల బుట్టినది చూ, రసాంబనము.

తార్కికుడు. సం. వి. ఆ. పుం. 1. గుమ్మం

గుండు. చూ, హరిహరుడు; 2 అనూ

రుండు చూ, సూరియారుండు.

తార్కిక చే చే చూ, రూ-తారుచే

తారుచూడు. దే. వి. చూ, రూ-తారుచే

వాడు

తారుపు. దే. వి. చూ, రూ-తారుపు

తారుపులాడు. దే. ఆ. కి. (తారుపులు +

అడు) (పెంపుడు పొట్టేలు కోడి మొదలగు

నవి) జేగడమాడు చూ, వాటులాడు.

తారుపుకత్తియ. ద్వ. వి: చూ, రూ-తాపి

కత్తియ.

తారుపుకత్తె. ద్వ. వి.—పై.—

తారుపు. సం. వి. తరింపదగినది.

తాటు. దే. ఆ. కి. 1. అడగు. ఉ. హరి. 3, ఆ.

58: చూ, నుగ్గు. 4; 2: చూ, ముటుగు

పడు

తాటుమాటు. దే. వి. క్రియముతప్పట: చూ,

వ్యత్యాసము; వి. 2. క్రియము తప్పినది:

చూ, వ్యత్యస్తము.

తాటుమాటునడు. ద్వ. ఆ. కి. (తాటు

మాటు + పడు) చూ, వ్యత్యస్తమగు.

తాలకి. సం. వి. ఈ. ప్రి. తాటికల్లు చూ,

నర. 2.

తాలలి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, తాలికి.

తాలధ్వజుడు. సం. వి. ఆ. పుం. 1: చూ, బలరాముడు; 2. భీష్ముడు: చూ, శారసపుడు.

తాలవల్లి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. మురయనెడు గొంధ దగ్గవ్యము: చూ, రాజార్జును.

తాలభృత్తు. సం. వి. ద్. పుం: చూ, బల రాముడు.

తాలమద్దలము. సం. వి. ఆ. పుం. ఒకానొక వాద్యము: చూ, స్వరము. 2.

తాలము: చూ, రూ-తాళము.

తాలవ్యములు. పా. 1. "ఇ ఈ చ ఛ జ ఝ ఞ య శ"; 2. ఇ ఈ ఎ ఏ లం గూడిన చేదీలు తాలవ్యంబులు.

తాలాంక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. యమునా నది: చూ, నది. [రాముడు.

తాలాంకుడు. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, బల

తాలి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. నేలయసిరిక: చూ, భూమ్యాలికి; దే. వి. (1) పుస్తై. పాండు. 4, ఆ. 144. చూ, మంగళ సూత్రము (చూ, భూషణము. 2)

తాలించే. దే. స. కి. కూరలు మొదలగునవి తిరుగఁబోయూ తిరుగఁబోయూ.

తాలింపు. దే. వి. 1. తిరుగఁబోత: చూ, సాతాలింపు, 2. తాలించినకూర. పాండు. 2, ఆ. 24: చూ, కాకము 5.

తాలిక. దే. వి. మెలిక. చూ, లంకె.

తాలిబొట్టు. ద్వ. వి. 1: చూ, తాలి (1); 2. మంగళ సూత్రపుబొట్టు, బొట్టు, మినుమి: చూ, భూషణము. 2.

తాలిమి. దే. వి. రూ-తాల్మి-తాలికి. 1. ఓరిమి చూ, శాంతిము. 1; 2. ధైర్యము. కళా. 7, ఆ. 208. చూ, ధైర్యము. 1.

తాలిమికల్లియ. ద్వ. వి. రూ-తాలిమికల్లె.

తూమావంతురాలు: చూ, స్త్రీ.

తాలిమికల్లె. ద్వ. వి. రూ.—దై.—

తాలిమికాడు. దే. వి. చూ, సహనుడు.

తాలిశివ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, తాలి. 1. *

తాలీసపత్రిము. సం. వి. ఆ. స. 1: చూ, తాలీసపత్రి; 2: చూ, తాలి. 1.*

తాలు. దే. వి. ఎన్ను తీసి యెండిపోయినపైరు, తుచ్చధాన్యము: చూ, ధాన్యము.

తాలుచే. దే. స. కి. రూ-తాల్పు. 1. ధరించే: చూ, వహించే; 2. నూలు పిరిపెట్టు; 3. తిరికలు చేయు; 4. దారములోనగు వాని చేను; 5. పిండిలోనగువానిని, మెటికలులో నగు వానిని చేటతో తట్టియెత్తు.

తాలుపు. దే. వి. ధరించుట, రూ-తాల్పు: చూ, పెట్టుకొనుట. [అంకిలి. 1.

తాలుమాలము. సం. వి. ఆ. స: చూ, తాలువు. సం.వి. ఈ. న. రాజువ-దనడవపుడ-దొడ: చూ, నెలవి.

తాలువులు. అం. 1. పురుష లక్షణాంగములు 38 లో నొకటి. (తాలువులు—నెలవులు.— పద్మ దళసమమైన రాజీగును. రక్తస్థము లైన ధనభోక్తయగును. నీలవల్లములైన దరిదుర్గిడగును.); చూ, లక్షణాంగములు; 2 స్త్రీ లక్షణాంగములు 38 లో నొకటి. (తాలువులు—నెలవులు —ఎల్లగున్న శుభ పతియు అదృష్టవతియు నగును తెల్లవైన దానియగును. నల్లవైన దరిదుర్గిరాలును, దుఃఖవంతురాలును అగును) చూ, స్త్రీ లక్షణాంగములు.

తాలూకా. వా. వి. పరిగణా. బెల్లూగో చొక భాగము. "కాకినాడ తాలూకా."

తాలూకు. వా. వి. యొక్క; విణ. చెందినది; సంబం

ధించినది. “నాతాలూకు ఆ స్త్రీ.”

తాల్పు దే. స. కిరీ: చూ, రూ-తాలూమే
(దారములోనగు వాని పేనుటను.—
ఉ, హరి. 5, ఆ 131.)

తాల్పు దే వి. చూ, రూ-తాలూపు.

తాల్మి. దే. వి: చూ, రూ-తాలియ.

తాపకాళ్ళు. దే. వి. బ (తాపలము+కాళ్ళు)
ఏత మెత్తువాఁడు కాళ్ళుచేఁచుకొనుటకు అమ
ర్చిన పట్టలు రూ-తాపకొళ్ళు.

తాపకీనము. సం విణ నీది, త్వదీయము

తాపకొళ్ళు. దే. వి. బ: చూ, రూ-తాపకాళ్ళు.

తాపడము. దే. వి. 1. రూ-తాపశము. రుద్రా
క్షులలోనగునవి గుర్చిచ్చిన హారము. వై. 8,
ఆ. 170: చూ, భూషణము. 2; 2. కందు
కము: చూ, బంతి. 3.

తాపత్. సం. అవ్య. 1. అంతయు: చూ,
యావత్తు: 2: అందాఁక. అందనుక;
3. అంతమాత్రము; 4. పశింస నాగకము: చూ,
నేబాను; 5. పున్నమ అమవసలు.

తాపత్తు. వా. వి. తకారములోనగు అత్తరముల
క్రిందవ్రాయఁబడు ద్విత్వము “అ” “అత్త,
“కత్తి, తుత్తుమురు, బత్తెము, ముక్తి” మొ

తాపరము. వై. విణ.= సాపర. స్థిరమైనది,
స్థిరమైయుండునది.

తాపలము. దే. వి. 1. చోటు: చూ, స్థానము
1; 2. ఆధారము. భార. ఆర. 5, ఆ. 47.
చూ, పొప్పు; 3. ఇల్లు: చూ, నడనము. 1.

తాపశము. దే. వి: చూ, రూ-తాపడము.

తావారము. దే. వి: చూ, రూ-తావారము

తావి. దే. వి. 1. పరిమళము: చూ, వాసన.
1; 2. కమలధాన్యము: చూ, ధాన్యము.

తావిగట్టు. ద్వ. వి. మలయపర్వతము: చూ,

పర్వతము.

తావిగుబ్బలి. ద్వ. వి.—వై—

తావితోఁ బెనఁచినది. ద్వ. విణ. పంటచేయఁ
బడినది. పొనటినది, పొగటినది: చూ,
సంస్కృతము. 6

తావినూనె. దే. వి. తావిగలనూనె, అత్తరు:
చూ, పరీబోధనము. [చూ, వాయువు.

తావిమోపరి. దే. వి. గంధనమూడను గాలి:
తావివిలుకాఁడు. దే. వి: చూ, మన్మథుఁడు.

తావీజో వా. వి: చూ, రూ-తాయిత్. 1—2:

తావు. వై వి=సానమ్. రూ-టావు. 1. ఇల్లు:
చూ, నడనము. 1; 2. చోటు: చూ,
స్థానము. 1; వా. వి. 3. ఒకబంధు కాగి
తము. రూ-టావు-రావు; 4. చూ, పటపత్రిము.

తావుకొను. దే. అ. కిరీ. నెలకొను: చూ,
స్థిరపడు.

తావేజో. వా. వి. చూ, రూ-తావీజో.

తావేలు. వా. వి. తహవ్వేలు: రుజువు; ఆరా.

తాసికీలు. వా. వి. బ. కొండెములు.

తాసీలు. వా. వి. బ.—వై.— [దారు.

తాసీలుదారు. వా. వి: చూ, రూ-తహవ్వేలు

తాహతు. వా. వి. గొప్ప, మరియాద.

తాళ. సం. వి. ఆ. (స్త్రీ). తాటిచెట్టు: చూ,
తాడి. 1.

తాళకము. సం. వి. అ. న. 1. పర్వత ధాతు
విశేషము; 2. చూ, హరిదళము; 3. తొగరి
మన్ను: చూ, సురావ్రేజము. 2; 4. చిన్న
బీగము: చూ, బీగము; పా. 5. ఇదినున్నపు
నీటితోఁ జోలాయంతిమన రెండు జోములు
పండిన శుద్ధియగును; అం. 6. తాళకభస్మము:
చూ, భస్మములు.

తాళకళలు. అం. చంచత్పుటము-రూ-చాచ
త్పుటము, పట్టితాపుతిక, సంపద్యేష్టము,
ఉద్ధట్టము. (5): (చూ, తాళము. 2.)

తాళక్రియలు. అం. మార్గక్రియలు, దేశ్య
క్రియలు. (2).

తాళగింఁ. వై. అ. క్రి. తాళమువేయు.
లక్ష్మి. 2. ఆ. 82 చూ, తాళింఁ. 1. 2.

తాళగిరి. వై. వి. తాళమువేయువాడు: చూ,
సీకారి.

తాళజాతులు. అం. చతురశ్రము, త్రిశ్రము,
మిశ్రము, ఖండము, సంక్షిప్తము. (5):
(చూ, తాళము. 2.)

తాళపత్రము. సం. వి. అ. న. 1: ఆకు, కమ్మ,
తాటాకు; 2. చెవ్వాకు: చూ, భూషణము. 2.

తాళపాగ్రిణములు. అం. గాంధర్వ వేదమునందలి
తాళాధ్యాయమునందున్నవి 10 — కాల
పాగ్రిణములు 12, మార్గపాగ్రిణములు (తాళమా
ర్గములు) 6, నిశ్శబ్దక్రియలు 4 + దేశీయక్రియలు
4 = 8, అంగపాగ్రిణములు 6, గ్రహపాగ్రిణములు
4, జాతిక్రియలు 5, ముఖ్యకళాపాగ్రిణములు
5 + జన్యతాళములు 96 = 101, లయపాగ్రి
ణములు 3, యతిపాగ్రిణములు 6, ప్రస్తావి
ప్రత్యయ పాగ్రిణములు 19. మొత్తము (170)
మఱియు సాడకములు (సూర్యాదిసప్త
తాళములు) 7 — వాద్యములు 4, తలవాద్య
ములు 20, అనర్థవాద్యములు 18, సుషిర
వాద్యములు 10, ఘనవాద్యములు 6, పంచ
మహావాద్యములు 5. మొత్తము (63.) (చూ,
స్వరము. 2.) చూ, ఉపవిద్యలు.

తాళమార్గములు అం. (మార్గపాగ్రిణములు.) దక్షి
ణము, వార్తికము, చిత్రము, చిత్రోత్తరము, చిత్ర
రేచము 6, అతిచ్ఛిద్రము, 7. (అతిచిత్రోత్తరము)

తాళము. సం. వి. అ. న. రూ-తాలము. 1:
చూ, బీగము. (పుం. అనికొందఱు); పుం.
2. పాడునపుడు చేతులతో చేతచెడు
చేతపు. తద్విశేషములు. -తాళపాగ్రిణ కళా
భేదములు - (సం. - ప.) అద్వితీయకము,

అపగ్రీతతాళము, అవిశ్లేయము, ఉత్తరక్రీడ,
ఉద్భుట్టము, ఉద్భీక్షణము, ఉద్భీష్టము, ఏక
తాళము, కరుణాఖ్యము, కల-రూ-కళ,
కాన్త, కుడుక్క-కము, కృష్ణ, క్రియ,
క్రీడము, ఖండము, గరుడతాలము, తాళ
శుశ్రీయకము. మొ. (చూ, స్వరము. 2.)
తాళమానాప్త లవకాలము. (సం. ప.) —
కాప్త; తాళపాగ్రిణక్రియాభేదము. (సం. ప.) —
ఆవాపము; తాళాపాగ్రిణ జాతివిశేషము. —
(సం. ప.) - ఖండము; ఎనిమిది యక్షరముల
కాలము. - (సం. ప) — ఆదితాళము; సృత్త
గీతాదులకాలము. —: చూ, ఘనము. 1;
అఖ్యక్షరముయొక్క చతుర్థభాగోచ్ఛార
ణము చేయునంతటికాలము - తృటి. (మిగత
విశేషాంశములకు 'స్వరము. 2.' చూడుము.)
3. - తాడి. రూ-తాడము తాటి చెట్టు. చూ,
శ్రీతాళము; 4. కత్తిపరుషి చూ, పిడి.
2; 5 తాళమువేసెడు కంచునాద్యము చూ,
వీణె; 6 లాడి తెడకంటె హెచ్చు;
7 యక్షభూషము; చూ, సజ్జలపము; 8: చూ,
హరిదళము; 9. విల్లు' చూ, బాణము. 1;
10. అఱచెయ్యి' చూ, హస్తము; అం.
11. సశబ్దక్రియలు నాలుగింటిలో నొకటి: చూ,
సశబ్దక్రియలు, 12. ఘనవాద్యములు ఆటిం
టిలో నొకటి: చూ, ఘనవాద్యములు;
13 ప్రణవనాదములు పదింటిలో నొకటి: చూ,
ప్రణవనాదములు; దే. వి. (1) మల్లబంధ
విశేషము. భార. విరా. 2, ఆ. 18: చూ,
మల్లతాస్త్రము; వై. వి. (2) = తాల. తలుపు
లోనగు వానికి వేసెడు తాళము: (చూ,
తాళము. 1.) చూ, బీగము.

తాళముచెవి. వా.వి. తాళమువేయుటకును తీయు
టకును తగిన సాడవగు పనిముట్టు (కీ): చూ,
బీగము.

తాళములు. అం. ధృశము, మటినుము (మృదుము), రూపకము, తిరిపుట. జేంపె, ఆట, ఏకము (7): (చూ, తాళము. 2.)

తాళమాలిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. నేలతాడు* చూ, శిలింధృకము

తాళపరితము. అం. గాయకదోషములు 14 లో నొకటి: చూ, గాయకదోషములు.

తాళవృంతము సం. వి. ఆ. న: చూ, విసనకట్ట.

తాళపృథ్వీయకము. సం. వి. ఆ. పుం. తాళ పాణికళాభేదము. చూ, తాళము. 2.

తాళసపత్రము. సం. వి. ఆ. న. చూ, తాళస పత్తిరి.

తాళాంగములు (అంగపాణిములు) అం. అను దుగ్రతము (విరామము), దుగ్రతము, లఘుపు, గురుపు, ప్లుతము, కాక పాదము. (6)

తాళాధిగోపాణన్యాయము పా. తాటిచెట్టెప్పు- వాని నెంతదనుక నెగడోయుదురనునీతి

తాళాధ్యాయము. పా. 1 శివశక్తుల సామర స్యాత్మక రూపమే తాళము. మఱియు ఘాతజన్యములతో తన్మధ్యస్థము లయిన విరామకాలములతో నయిన స్వత్యగీతవాద్య కాల పరిచ్ఛేదనమే తాళశబ్దార్థము. దీనిని గుఱించి తేలుపునది తాళాధ్యాయము, వా. 2. కొట్టుట, తన్నుట. "నీకు పాఠము రాకున్నచో తాళాధ్యాయముతప్పదు."

తాళాలు. వా. వి. బ. చూ, కన్నాత. అం. భా. ద్వి. 207. (తాళములు)

తాళి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. తాళి. చూ, శ్రీతాళము, దే. వి. రూ-తాళి (1) పత కము, హరము నడుమనుండు గుర్తుపు ల్లి: చూ, భూషణము. 2, (2) రూ- తాపడిము. తానెళము, ఒకానొక హరము. ఈ, రా. 5, ఆ. 305: చూ, భూషణము. 2.

తాళించే దే. స. క్రి. 1. జోదమాడునపుడు

క్రింద వేయుటకై పాచికలను చేతనుంచే కొని యిటు నటు తిప్పు. ఈ. హరి. 3, ఆ. 64; వై. ఆ. క్రి. 2. తాళమువేయు. లక్ష్మీ. 2. ఆ 82: తాళగించే, దగువువేయు.

తాళిక. దే. వి. 1. ఓర్పు. చూ, శాంతము. 1; విణ. 2. చోలినది. చూ, శాంతము. 3

తాళికాయగు. దే. ఆ. క్రి. తాళు. ఆటు.

తాళితాళు. దే. ఆ. క్రి. మూర్ఖిల్లు. సాంబ. మా. 42: చూ, సామ్రాస్థిల్లు

తాళినపత్తిరి. వై. వి.=తాళినపత్తిరి. (సం. ప)- తాళినపత్తిరి- రూ-తాళినపత్తిరి (జ్వర హరము. అగ్ని దీప్తినిచ్చును. శ్లేష్మహరము. తాళిసాది మాన్యములలో నిది కలియును. బంగాళాదేశములోని స్త్రీలకు ప్రియమించిన తరువాత నిది టూనిక్ గా (బలముకలుగుటకు) నిచ్చెదరు. [భస్మములు.

తాళినము. అం. ఒకానొకభస్మము. చూ, తాళిసాదిచూర్ణము. పా. తాళినపత్తిరి, లవం గాలు, దాల్చినచెక్క, వాయువిశంకాలు, తవాక్షిరి, జాపత్తిరి, జోజికాయలు, శొంఠి, పిప్పలి, మిరియాలు, కరక్కాయలు, తాడి కాయలు, ఈసిరికపప్పు, ఏలక్కాయల లోని గింజేలు, రససింహారము వీనిని సమ భాగములుగ చూర్ణించేది.

తాళీ దే వి: చూ, రూ-తాళి (1) (2). (హరవిశేషమునకు-ఆచ్చ. నుం, కాం. 34.)

తాళీకుండు దే విణ. కార్యకర్త: చూ, వ్యవ హర్త 2.

తాళు. దే. ఆ. క్రి. 1: తాళికాయగు: చూ, శాంతించే; 2: చూ, సహించే; 3. ఆత్ర పడకవిచారించే: రూ-తాళుకొను, నిదానించే, నిబ్బరించే.

తాళుకొను. దే. ఆ. క్రి. -పై.-

తాత్పర్యము. వా.వి.1. ఒకానొకచాలకీర్తి: చూ, చాలకీర్తి; 2. ఒకానొకపాము: చూ, సర్పము. (ఇట్లు తాడిల్లిపాము)

తాత్పర్యము. దే. వి. రూ-తావారము. స్తంభముల మీదికి దించిన సోపా: చూ, నడనము. 1.

తీర్మానము

తి. పా. వ్యాకరణంబున. -1. అట్లు మొదలగు శబ్దంబుల తీర్మానంబున గమంబున శబ్దంబున కొక్కటికి లోపంబునగు; 2. విభక్తి పరంబగునపుడు గోయచ్చిత్తతులకు ది యత్తుంబు తీర్మానంబు; 3. టి-తీర్మానంబులు పరంబులగునపుడు త్వంబున కీర్తనంబు; 4. టి పర్వంబు పరంబగునపుడు కీర్తనం- మీదు- ముందు పుష్పర్థంబుల యుత్వంబున కీర్తనంబు; 5. దౌపవిభక్తి కముల త్వంతీయాన స్థముల కీర్తనంబు బహుళంబుగానగు. (4—5 అక్షరంబుల యంశంబులు 'తి.'కి సంబంధించినవిగాన నిటవినరంపబడియె.)

తింట. దే. వి. తినుట: చూ, సాపాటు

తిండి. దే. వి. 1 భోజనము: చూ, సాపాటు; 2. ఆహారము. పై 3, ఆ. 34: చూ, సాదము (1)

తిండికత్తియ ద్వ విణ. రూ-తిండికత్తి తిండి పోతు: చూ, (తీర్మానము) [భక్షకుడు తిండికాడు. దే. విణ. రూ-తిండికత్తి. చూ, తిండిపోతు. దే. విణ. 1: చూ, తిండికత్తియ, 2: చూ, తిండికాడు.

తిండికత్తి. దే. విణ: చూ, రూ-తిండికాడు. తిండుకీని. సం. వి. ఈ. తీర్మానము అన్ని మేడి* తింథిరి. సం. వి. ఈ. తీర్మానము చింతక: చూ, బహుపత్య.

తిండిక. సం. వి. ఆ. తీర్మానము—పై:—

తిండికము. సం. వి. ఆ. పుం. 1: చూ, తిండిక*; న. 2. చింతపండు: చూ, తిండికము.

తిండిక. సం. వి. ఈ. తీర్మానము: 1: చూ, తిండిక*; 2. దోడము: చూ, వ్యవహారము. 4.

తిండిక. సం. వి. ఆ. తీర్మానము: చూ, తిండిక*. తిండికము. సం. వి. ఆ. న: చూ, తిండికము.

తిండిక. సం. వి. ఈ. తీర్మానము: చూ, తిండిక.

తిండిక. సం. వి. ఆ. తీర్మానము—పై:—

తిండికము. సం. వి. ఆ. న: చూ, రూ-తిండికము-తిండికము.

తిండిక. సం. వి. ఈ. తీర్మానము: చూ, తిండిక; తిండికము. సం. వి. ఆ. న: చూ, రూ-తిండికము. [చూ, అనవములు.

తిండికము. సం. వి. ఆ. పుం. —చూ,

తుమ్మిక- తుమ్మిక: (అనాగమానమందు చెట్టు మొదలగు గొప్పతనైన పరిమళయుక్తములు, మధురయుక్తములు అగు గొప్ప పండ్లు పండును: చూ, గోపాదేశాస్త్రము)

తికము. దే. వి. 1 కలత. సా 1. ఆ 94: చూ, సంశాపము; 2: చూ, సంశాపము; 3 అంగములయొక్క అస్వాదనత. భాగ. 6, స్కం. 308

తికముకాను. దే. అ కిర్తి (తికముక + గొను) 1: చూ, సంశాపము. భాగ 6, స్కం. 275, 2 అంగములయొక్క అస్వాదనతను పొందు తికముకాదు.

తికముకలాడు. దే. అ. కిర్తి —పై:—

తికము. పై. వి. 1. తీర్మానము. ముద్దెలూన. చూ, రూ-టి; పై. స. 2. తీర్మానము. చూ, మూడు.

తికము. సం. వి. ఆ. పుం. చూ, తిమి. 2.

తిక్క. దే. వి. రూ-తిక్క. 1. పిచ్చి: చూ,

వెట్టి. 1; 2. పిచ్చివాడు: చూ, వెట్టి వాడు; 3: చూ, వెత్తము (చూ, భాతువు.) తిక్కనను. దే. అ. కి. (తిక్క + కొను) పిచ్చెత్తు: చూ, వెట్టిత్తు.
తిక్కటమక్కట. దే. వి. కలః: చూ, సం రాపము. [తిక్కణిక.
తిక్కటిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, రూ- తిక్కడి. దే. వి. నూలుపడికెడు చిప్పకదురు చూ, తరువు. [పగడము.
తిక్కణిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. చూ, మట్టి తిక్కన. ఆం కవులు ముగ్ధులొనొకడు చూ, కవులు.
తిక్క-శంకరయ్య బా. పట్టు వీడని వాడు తిక్త. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. కటుకగోహిణి: చూ, శమలాదని. 1.
తిక్తకగ్గోటకి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. కంద పల్లి*: చూ, పంథ్యాకగ్గోటికి.
తిక్తగుంజ సం. వి. ఆ. స్త్రీ కానుగ * చూ, శాచస్సుము.
తిక్తబీజ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. పెద్ద చేదు ఆనుగు * చూ, సొలు.
తిక్తము సం. వి. ఆ. న. 1. చేతిసొట్ట* చూ, పొట్ట; పుం. 2. కనగు, చేదు. (సం. ప).—కటువు; విణ. 3. మగంధము గలది, కపాయము, మరభి: చూ, వాసన; 4 చేదై నది
తిక్తవారము. సం. వి. అ. పుం. 1. తుమ్మెదల మైగునము: చూ, సంయోగము; 2. పిశాచము పట్టినమనస్సు: చూ, హృదయము. 2.
తిక్తశాకము సం. వి. అ. పుం. 1. ఉలిమిరి* చూ, క్వేతపుష్పము; 2. చేండరి* చూ, వేచేండరి [చూ, సొలు.
తిక్తలాబువు. సం. వి. ఉ. పుం. చేతిసొల*:

తిగ. నై. సంతోకము. రూ.తివ.తి. “తే. ఉన్నవాడీతడే తిగ-కన్నులేని, శంభుడవుచేయ.” (చంద్రాగోకము. 15): చూ, మూడు.
తిగకంటి. ద్వ. వి (తిగ + కన్ను) ముక్కంటి. ఆచ్చ. ఆ. కాం. 13. చూ, శివుడు.
తిగకాళ్ళదేవర. ద్వ. వి. నిప్పు: సాం. దే. 12: చూ, వహ్ని. 1.
తిగపోలురాయి. ద్వ. వి: చూ, శివుడు. (ఇట్లు తిగపోలు వేటకాడు)
తిగవంచ. ద్వ. స. రూ.తీవంచ. చూ, నాలుగు. తిగియు. దే. స. కి. రూ.తివియు. ఆకర్షించు: చూ, రెమ్ము.
తిగుచే దే. స. కి. రూ.తివుచే
తిగుచేవాడు. ద్వ. వి ఈడ్చువాడు (సం. ప) —కర్షకుడు-రూ.కార్షకుడు.
తిగ్గము సం. వి. అ. న. 1. వెట్టి చూ, వేడిమి; విణ. 2 వేడిమికలసి చూ, వేడిమి. [భాగ.విరా.5.ఆ.154.చూ, గాశి.1.
తిట్ట. దే. వి. గుట్ట. భార. దోరణ. 5, ఆ. 193; తిట్టట. దే. వి: చూ, శాపము. 1
తిట్టాడు. దే. స. కి. (తిట్టు + ఆడు) తిట్టు: చూ, శపించు.
తిట్టు. దే. వి. 1. చూ, తిట్టట. పాండు. 5, ఆ 270; 2. అపదూలు భార. ఉద్యో. 1, ఆ 331: చూ, నింద. 1; స. కి. 3. చూ, తిట్టాడు. కళా. 4, ఆ. 19; 4. చూలు: చూ, నిందించు. [పీటిబోవు.
తిట్టువడు. ద్వ. అ. కి. (తిట్టు + వడు): చూ, తిట్టువాటు. ద్వ. వి. చూ, తిట్టు. 2.
తిడిమి. దే. వి. 1. రథము పాలునప్పటి మోరె యంబగుధ్వస్యను కరణము. చూ, హూహూ; 2. రథము పాలునప్పటి మోరె: చూ, స్వగము. 2.

తిణింగిణి. అం. విన్నాణములు 32 లో నొకటి:
చూ, విన్నాణములు.

తిణింగి. అం.—వై.—(ఇట్లుతిణింగి.)

తితడువు సం. వి. ఉ. పుం. న. రూ. తితడువు.

చాలని (తె. ప) — జేల్లి-జేల్లెత

తితిక్ష. సం. వి. ఆ. ప్రస్తా. 1. ఓర్పు: చూ,
శాంతము 2, అం 2 శివాదులు ఆటెంటింగో
నొకటి చూ, శమాదులు.

తితిక్షువు. సం. వి. ఉ. చూ, సహనుడు

తిత్తి వై. వి. చుగితి 1 కొనిమితిత్తి. చూ,
భక్తప్రసాద; 2. మృగములలోలు. స్వా. 4, ఆ
60 చూ, బెడు. 1; 3 ఒనిచి మతిపా
యలు కేర్పించినలోలు. చూ, బెడు.
1; 4 చూ, తత్తెగ, 5. కత్తులతిత్తి చూ,
హడపము. 2; 6. పక్కామల తిత్తి చూ,
హడపము. 2; 7 అనిమి చూ, సం.చి.

తిత్తికాడు. వై. వి. చూ, సుతికాడు.

తిత్తిరి. సం. వి. ఇ. పుం=చూ, తీతువు.

తిథి. సం. వి. ఇ. పుం. ప్రస్తా. 1.—తేది. పాడ్య
మిలోనగునది (చుక్కపక్షము మొదలునుండి
కృమముగా విడచి తిథులు నంద, భద్ర,
జయ, రిక్త, పూర్ణ యన నామములకలవి
యగును.) : చూ, తిథులు; 2. ఆర్థికము, శాస్త్రానిన
ము: చూ, సాంపత్సరికము; అం. 3. పంచాంగ
ములలోనొకటి: చూ, పంచాంగములు: (చూ,
అంగము. 9); 4 దినాంగములు అయిదిం
టిలో నొకటి: చూ, దినాంగములు;
5. తద్వి.— మూడువారములుకూడినతిథికి—
అవమము, తిద్దుస్సప్తమృ: (చూ, దినము)

తిథివ్రణి. సం. వి. ఇ. పుం. చంద్రుడు
చూ, హిమాంశువు.

తిథులకు అధిపతులు. పా. పాడ్యమికి అగ్ని,
వి-బ్రహ్మ, త-పార్వతి, చ-విశ్ణుశ్వరుడు,
పం- ఆదిశేషుడు, ష- కుమారస్వామి,

స-మూర్త్యుడు, అ-శివుడు, న-అష్టవసువులు,
ద-దిగ్దేవములు, వ-యముడు, ద్వా-విష్ణువు,
తృ-సునృనుడు, చ-కు-కలిపురుషుడు,
సా-చంద్రుడు, అమా-సిద్ధిదేవతలు,

తిథులు. అం. తిథులు సంద్రునివలన నేర్పబడ
బడినవి. తిథి ముచగా అయినదిగ కేయలచే
విస్తరింబడునది (పాడ్యమి మొదలునాని
సంజ్ఞలును, పర్యాయములును “వారివాస
రము” అను పదము కడలూచుకొనవలెను)
(చూ, తిథి)

తినానము వై వి-తినినము. నెమ్మి చూ,
స్యంపెనము.

తినపించే. నే. స. క్రి. తినునట్లు చేయు.

తినించునాడు. నే. వి. చూ, అయితి.

తినితము. సం. వి. ఆ. పుం=చూ, తినానము.

తిను. దే. న. కిరీ: చూ, సాపడు.

తినుకు. దే. వి. 1. ముక్కిముక్కి విప్పించుట:
చూ, యాతన; అ. కిరీ. 2. ముక్కిముక్కి
విప్పించే చూ, విప్పించే

తినుట. దే. వి. తినబడుట: చూ, భుక్తము 1.
తినువాడు. దే. వి. తుడుచు చూ, మింగువాడు.

తిన్న. దే. వి. 1 మనోజ్ఞము: చూ, హృ
ద్యము; 2. యుక్తము. పాండు. 2, ఆ. 121.
చూ, యోగ్యము 2; 3. తిమ్మ, నిమ్మళము:
చూ, స్వస్థము, 4 నూటి, ఋషువు
(అనియు) చూ, లక్ష్మ్యము. 1; 5. సౌమ్య
ము. భాగ. సా 1, ఆ. 80: చూ, సవరణ-
రూ-సవరణము (చూ, సౌమ్యము)

తిన్నగా దే. దృ: చూ, ఒయ్య. 1.

తిన్నడనముగలవాడు. దే. వి: చూ, సరళుడు.

తిన్నన. దే. వి. 1. మనోజ్ఞత. అం, భా. తృ.
14: చూ, హృద్యము; 2. యుక్తత: చూ,
యోగ్యము. 2; 3. తిమ్మన, స్వస్థత: చూ,

స్వస్థము; 4. మయినడి-రూ-మెయినడి-మై
వడి: చూ, సామ్యత; 5. ఋజాభావము
పాండు. 8, 4. 94: చూ, హృద్యము
తిన్నెయ. దే. వి. రూ-తిన్నె-తీనియ-తీనె.
అచ్చ. అ, కాం. 10: చూ, వేదిక.
తిన్నె. దే. వి. 1.—పై.—; 2 గవనివాకిట
వాటముగ నేర్పఱచిన మట్టిదిబ్బ, హస్త
నఖము: దిబ్బ.
తిపరతాండము. వా. వి. మనస్సునకు కుదురు
పాటులేకుండ జేయుట. (తిపరతాండ్రము
అనియు)
తిపిరి. వా వి. చూ, సాఱకాయ.
తిపిరికిన్నెర. వా. వి. సాఱకాయచే రచించిన
వాద్యము: చూ, పీఠె.
తిపురుకట్టు. దే. అ. కిరి: చూ, వ్యాపించే.
తిప్ప. వై. వి.=ద్వీప. 1. కొండ చూ, పర్వ
తము; 2. చిన్నకొండ చూ, పర్వతము,
3. ఉడ్డ. వసు. 1, అ. 137. చూ, రాశి. 1.
తిప్పకాయ. దే. విణ. ఆకతాయ. చూ, వ్యా
ధుడు 2. (ఇట్లు డిప్పకాయ)
తిప్పతీగ. దే. వి. రూ-తిప్పతీగ * చూ,
సోమర్ల (దీనినుండి తిప్పనత్తు తీయుదురు.
ఇది బ్రహ్మములమీద పనిచేయును.)
తిప్పతిప్పురి. ద్వ. వి. 1. కోతి. అచ్చ.
కిక్కిం కాం. 28: చూ, వానగము,
2. కొండచిలువ: చూ, నర్పము.
తిప్పకొల్లు ద్వ. వి ఇళ్ళకిముక్: చూ, బాణ
తిసిరి. దే. వి. 1 మాటుపాటు: చూ, పృథ్వీ
యము; విణ. 2. ఆల్పము చూ, స్వల్పము,
3. 3. 3. కెక్కలానిపాపాటు (లేదా)
తిప్పి. దే. వి. ముంగిటికి పట్టు పోయేయే
వెనుకకు మరలించి మరలించి వట్టెడు గట్టి
పట్టు: చూ, న్యూత్రి. 1.
తిమి. సం. వి. ఇ. పుం. 1. నూలుయోజనముల

పొడవుగలచేప: చూ, మత్స్యము. 1;
2. మున్నీరు: చూ, సముద్రము.
తిమింగిలము. సం. వి. అ. పుం. తిమిని మింగి
గెడుచేప: చూ, మత్స్యము. 1.
తిమిటము. సం. వి. అ. పుం. నాటామ్రమను
ఫలవిశేషము: నాటామ్రము, నేటువు.
తిమితము. సం. విణ. 1. తడిసినది: చూ, వోదము.
వా. వై. వి. (1)=స్తిమితము. నెమ్మది.
తిమిరము. సం. వి. అ. న. 1. రూ-తిమిరము.
చీకటి: చూ, మేచకము. 1; 2. కంటి
లెవులు: చూ, చిడాలము. 2; 3.=తిమిరి.
రూ-తిమ్మిరము: చూ, తిమ్మిరి.
తిమిరి. వై. వి.=తిమ్మిర: చూ, రూ-తిమ్మిరి.
(శేషముని శ. ర.) ముత్త్యము. 1.
తిమిరిమాను. ద్వ. వి. ఒకరకముచేప: చూ,
తిమితిమింగిలము. జా. తిమిరిమింగిలచేపను
మింగిగెడుపెద్దచేప (గుడిని గుడిలోని లింగ
మును మింగిగెడి యూహగల వానియందు
వాడెదిరు)
తిమరు. వై. వి.=తిమ్మిర. 1. చూ, రూ-తిమ్మిరి
(ద్యేశముని శ. ర); దే. వి. 2. గర్వము:
చూ, హంకారము; అ. కిరి 3 చూ, సంప్ర
మించే; 4: చూ, విజృంభించే; 5. ఒళ్లు
విలుచే; 6. గర్వించే: చూ, హంకించే.
తిమరుకొను దే అ కిరి. అగ్రహముతో
కెనుగులాడి పదమించుకొను
తిమరుపట్టు. దే. అ. కిరి. కొఱడుపాటు.
తిన్న దే. విణ చూ, తిన్న. 3. [చూ, వానగము.
తిన్నెడు. దే. వి. (తిరుమల + డు) కోతి:
తిన్నెదియము దే. వి. (తిన్న + తియ్యము)
కెత్తిపెట్టి చూ, సంయోగము.
తిన్నన దే. వి. 1. స్వస్థత చూ, స్వస్థము;
2. మంజులము. ఆం సం. మాన. 52: చూ,
హృద్యము; 2 ఒకానొకకి. “ముక్కు
తిమ్మనార్య ముద్దుపలుకు.” పాం. పీఠిక.

తిమ్మనము. వై. వి.=తేమనమ్. వేల్ల పులుసు: చూ, మజ్జగ.

తిమ్మిని బ్రహ్మిని బ్రహ్మిని తిమ్మినిజేయు వాడు. జా. తలలు తీసి తలలు పెట్టు (మార్పు)వాడు.

తిమ్మప్ప. ద్వ. వి. వేంకటేశ్వరస్వామి రూ-తిమ్మప్పడు: చూ. వేలుపు.

తిమ్మప్పడు. ద్వ. వి. (తిరుమల + అప్పడు) —పై.—రా. వి. 1, ఆ. 26.

తిమ్మనడు. ద్వ. అ కిరి (తిమ్మ + పడు) నేది దేలు: చూ, రెక్కొను. [తిమ్మిరి.

తిమ్మిరము సం. వి. అ. న.=తిమురు: చూ, తిమ్మిరి వై. వి.=తిమ్మిరి. స్పర్శము తెలియని గోగము) (రూ-తిమిరి-తిమురు) (వేశ్యమని శ.ర) చూ, బోమ

తిమ్మ. వా. స. కిరి చూ, దీవింఁచే.

తియ్య దే విణ. కమ్మనిది. లక్ష్మీ. 1, ఆ 47: చూ, మధురము.

తియ్యబోడి. దే వి. (తియ్య + పోడి) 1. వెలకుపరె మనోజ్ఞురాలగు ఆడుది:చూ, (స్త్రీ); 2. ఆడుది: చూ, (స్త్రీ).

తియ్యకంట. మి. వి. కనదులేనకంట, చిరుగడము: చూ, సూరణము.

తియ్యగూర. ద్వ. వి. (తియ్య + గూర) పులుసు చేరిని కమ్మగూర. కాశీ, 7, ఆ. 186 చూ, వ్యంజకము. 1: (చూ, కాకము. 1.)

తియ్యదనము. దే. వి. కమ్మన చూ, మధురము. [స్మృ. చూ, రక్తబీజకము.

తియ్యదానిమ్మ. ద్వ. వి. తియ్యనివిత్తులుగలదాని

తియ్యన. దే. వి: చూ, తియ్యదనము (విశేషణ మగుచో “తియ్యనిపలుకులు”)

తియ్యనినోర. జేదుమేయుట. జా. మంచి వాడై యుండియుం జెడ్డనినముచూపించేట. “నీయట్టి గట్టి దొరప నుచితంజే తియ్యని

నోరంజేదు మేయుట నాయంబుగాదని.” (ప్రభావతీ ప్రస్తుతము.) [రాంకము.

తియ్యనిమ్మ. దే వి. కమ్మనిమ్మ: చూ, శర్క-తియ్యనాను. దే వి. చెఱుపి, రూ-తీయమార్చు. మధుత్వణము: చూ, రిసాలము. 3.

తియ్యనామిడి. దే. వి. ఎలనూవి, సహకారము: చూ, మామిడి.

తియ్యము. దే. వి. (రూ-తియ్య-తియ్యన-తీయ-తీయము) 1 విక్రయనచనము. ఉ. హరి.5, ఆ.

31: చూ, శల్లము. 2; 2 ప్రేమము. భార. ఆర. 6, ఆ. 184. చూ, స్నేహము 1;

3 మంజులము. ఆం. భా. త్ప 14: చూ, చూద్యము. [శిగుప్ప. 1.

తియ్యమునగ ప్పి ని. ప్లయమునగ: చూ, తియ్యమార్చు. దే. వి. చూ, రూ-తియ్యమాను.

తియ్యనిలుకాడు దే. వి: చూ, మన్మథుడు. తిరగలి దే. వి. చూ, రూ-తిరుగలి.

తిరపడు. వై. అ. కిరి. (తిరము + పడు): చూ, స్థిరపడు ఉ. హరి. 3, ఆ. 91. [4, ఆ.162.

తిరము. వై. విణ.=చూ, స్థిరము. ఉ. హరి. తిరస్కీరము. సం. విణ. 1. అడ్డుముగాఁబోవునది;

అం. 2. గీర్వాణేదములు నాలుగింటిలో నొకటి: చూ, గీర్వాణేదములు.

తిరస్కరించే. సం. స. కిరి. చూ, భంగించే.

తిరస్కర (రి) జి. సం. వి. ఈ. (స్త్రీ).—తెఱ: చూ, పస్త్రము. [చూ, పహేలనము.

తిరస్కారము. సం. వి. అ. పుం తెగడిక:

తిరస్కృతము. సం. విణ. తెగడఁబడినది:చూ, పహేలనము. [స్కాం.ము.

తిరస్కియ. సం. వి. ఆ. (స్త్రీ): చూ, తిర

తిరస్తు అం. (రాష్ట్రము)రాజ్యాంగములు ఏడిం

టిలోనొకటి: చూ, రాజ్యాంగములు. తిరి. దే. వి. జెడ. ఉ. రా. 3, ఆ. 108: చూ వేనలి. 1; 2. సుడి: చూ, సుడి. 1.

తిరిక. కే. వి. మెలిక: చూ, లంక
 తిరిగివచ్చే. దే. అ. కిరి 1. పగిడక్షిణమగు:
 చూ, వలగను; స. కిరి. 2. చరివేట్టింఱు
 4. హరి. 2, ఆ 169 చూ, వేట్టింఱు
 తిరివీపులాడు. దే. అ. కిరి (తిరివీపులు+అడు)
 పెనగులాడు: చూ, పెంటిగొను.
 తిరిపగాడు. దే. వి. (తిరిపము + కాడు) (రూ-
 తిరిపరి-తిరిపె-తిరిపెగాడు) భిక్షుకుడు: చూ,
 యాచకుడు.
 తిరిపగిట్టు దే. విణ. విడువని విచ్చేగాడు,
 అవిగిట్ట భిక్షుకుడు: చూ, యాచకుడు.
 తిరిపము. కే. వి. విచ్చేము చూ, యాచన.
 తిరిపమెత్తిగొను. దే. స. కిరి చూ, యాచించు.
 తిరిపరి. దే. విణ. (తిరిపము + అరి): చూ, తిరిప
 గాడు. కాశి 7, ఆ. 52
 తిరిపె. దే. విణ. —పై.—
 తిరిపెగాడు దే. విణ. —పై.—
 తిరిపెము. దే. వి. చూ, రూ-తిరిపము.
 తిరియు దే. స. కిరి రూ-తిరుచు భిక్షుమెత్తు
 భాగ సా 1, ఆ 217 చూ, యాచించు
 తిరిర. దే. వి. తిరికి యనుచేచ. చూ,
 మత్స్యము 1.
 తిరిగడు ద్వ. అ. కిరి. (తిరి + పడు) కలఁర
 పడు చూ, సంక్షోభించు
 తిరిగెట్టు. కే. స. కిరి. (తిరి + పెట్టు) కలఁత
 పఱచు చూ, సంక్షోభించు.
 తిరిటకము సం వి. ఆ. పుం. రూ-తిరిటము
 చూ, లాద్దుగు*
 తిరిటము. సం వి. ఆ. పుం. 1. —పై.—; స.
 2. కిరిటము: చూ, సీనకము. 1.
 తిరు. వై. విణ=శ్రీ. శ్రీపగిదము, శుభకర
 మైనది: చూ, శుభము. 4. “తిరునామము,
 తిరుమేను” మొ. (దేశ్యమని శ.ర.)
 తిరుడు. వై. విణ=స్థిర: చూ, స్థిరుడు.

తిరుకాపు. ద్వ. వి. భగవంతునియొక్క అలం
 కాగము చూ, భూషణము. 2.
 తిరుకొలను. వై. వి. రూ-తిరుకొళంబు. పుష్క
 రిణి: చూ, సగస్సు 1. (దేశ్యమని శ. ర.)
 తిరుకొళంబు. వై. —పై.—
 తిరుక్కైరము. జా. ఏమియులేకుండజేయుట.
 తిరుగఁబడు. ద్వ. అ. కిరి (తిరుగన్ + పడు)
 1. ఎదిరించు: చూ, పగిల్చుటించు,
 2. తిరుగు చూ, అల్లాడు. 2; 3. మరలు.
 భార. ఉగ్యో. 4, ఆ. 61 చూ, వట్టిల్లు;
 4. ఎదురెక్కు. లక్ష్మీ. 4, ఆ. 60: చూ,
 వట్టిల్లు, వా. 5. వీలవుక్కిందగు, వెలకిల
 బడు చూ, వెలికిలు (స్వార్థమునపడు)
 తిరుగఁబోత. దే. వి. రూ-తిరుగఁబోత. తిరుగఁ
 బోయుట, తాలింపు రా, వి. 2, ఆ 101:
 చూ, సాతాలిపు.
 తిరుగఁబోయు. దే. స. కిరి. (తిరుగన్ +
 పోయు) తాలించు చూ, సాతాలించు.
 తిరుగడ. ద్వ. వి. (తిరుగు + గడ) మరపెట్టిన
 గొట్టుము: చూ, మరచెట్టు
 తిరుగలి. దే. వి. 1 (తిరుగు + కలు) పిండిలోనగు
 నవి విసరెడు శిలాయంత్రము. రూ-తిరుగలి-
 తిరుగల్లు, జీక్కి. (సం. ప). —ఘరట్టుము,
 చక్కికాయంత్రము; వా. 2. బియ్యముపైనఁ
 గల ఎట్టువిచ్చారపోకుండునట్లు విసరెడు గలు
 కులగట్టు గల వడ్ల తిరుగలి. (ఈబియ్యము
 మరబియ్యముకంటె ఆగోగ్యప్రదిము); దే.
 వి. 3 (తిరుగు + కలి) భగము: చూ,
 విహారము 1.
 తిరుగాడు. దే. అ. కిరి. (తిరుగు + అడు) తిరుగు.
 2. 8, ఆ. 125. చూ, సంచరించు.
 తిరుగు. దే. వి. 1 రూ-తిరుగుడు. తిరుగుట.
 పాండు. 4, ఆ. 275: చూ, విహారము. 1;
 2. రూ-తిరువు. అపజయము. ఆం, భా. ద్వి-
 224: చూ, పరాజయము; అ. కిరి. రూ-

తిరువు. 3. చూ, సంఠరించు. ఉ. హరి. 6, ఆ. 140; 4: చూ, పరిభ్రమించు; 5. వెనుకకు మరలు. చూ, వెనుదీయు. 1: 6: చూ, పటిల్లు. భాగ. 1, స్కం. 82; స. కిరి. రూ-తిరువు. 7. పరివేష్టించు పాండు 4, ఆ. 275; నై. 2, ఆ. 4. చూ, వేష్టించు

తిరుగుబోతు. దే. విణ (తిరుగు+పోతు) 1. తిరుగునట్టి స్వభావముగలవాడు; 2. తిరుగునట్టి స్వభావముగలది: చూ, స్త్రీ; 3. మంట చూ, అంకులాడి, 4. లంజికాడు చూ, విటుడు.

తిరుగుడు. దే. వి. రూ-తిరుగుడు. 1 తిరుగుట చూ, విహారము 1; 2' చూ, సంభ్రమము, 3' చూ, స్వర్ణయము, 4. తిరుగుడునొక్క చూ, మ(అ)ర ; 5 చక్రము చూ, శక్టము. 1' (చూ, చక్రము. 10)

తిరుగుడుచీల. దే. వి. రూ-తిరుగుడుచీల తిరుగుడు నొక్కలుగల చీల: చూ, మ(అ)ర

తిరుగుడుతాళిడు. దే. వి. పక్షులను బట్టెడు సాధనము, తిరిప్పుడుతాళిడు: చూ, సూత్రము 1.

తిరుగుడునొక్క. దే. వి. (రూ-తిరుగుడు-తిరుగుడు-తిరుగుడునొక్క) చూ, మ(అ)ర.

తిరుగుడుపడు. ద్వ. ఆ కిరి. చూ, పరిభ్రమించు తిరుగుడుపాటు. ద్వ. వి. తిరుగుడుపడుట నిర్వ 3, ఆ. 2. [చూ, భూషణము. 2.

తిరుగుడుల్ల. దే. వి. స్త్రీల శిరోభూషణము తిరుగుడుల్లలు. దే. వి: చూ, బాలక్రీడ.

తిరుగుదల. దే. వి. మరలుట. చూ, మరలఁచాటు.

తిరుగుమొగము. ద్వ. విణ 1. ఆభిముఖము. "వ్యాధి కొంచెము తిరుగు మొగము పట్టి నది." చూ, ముందట. 1; 2. విముఖము: చూ, సాలయిక.

తిరుగులాడు. దే. ఆ. కిరి: తారాడు. తిరుగువాలు. దే. స. కిరి. (తిరుగు + పాలు) పరివేష్టించు. పంచ. నా. 1, ఆ. 247: చూ, వేష్టించు [వాద్యము: చూ, వీణ. తిరుచిన్నము. ద్వ. వి. సన్న గాణి. 2. కానొక తిరుచు. దే. స కిరి చూ, తిరియు.

తిరుమాగ్గము. మి. వి పనుపుదియ్యముచేర్చు చేసి వైష్ణవులు నొనటమంచున నెడు సాడి: చూ, బొట్టు. 1 [బొట్టు 1. తిరునామము. ద్వ. వి. తిరుమణిబొట్టు చూ, తిరునాళ్ళ. దే. వి. రూ-తిరునాళ్లు. దేనోత్పి వము: చూ, పండుగ 2.

తిరునాళ్ళు. దే. వి — పై — తిరునీలు దే. వి వైష్ణవులు నొటమంచున నెడు గోమయసంపద శిశ్రుము చూ, భస్మము

తిరునూడ దే. వి (తిరు + నూడ) నూడ, వైష్ణవులు తిరుమణి పట్టె మొచ్చి నవయుంచి చేంకను దిగిలించునొనెడు తాటాపల బుట్టు: చూ, సజ్జీ. 1.

తిరుపతి. దే. వి తిరుమల (చిత్తూరుమండలము లోనిది) వైష్ణవక్షేత్రము, చేంకటాచలము: చూ, పర్వతము.

తిరుపు దే. వి. తిరుగుట చూ, విహారము. 1. తిరుపులుగట్టు. దే. ఆ కిరి (తిరుపులు + కట్టు): చూ, వ్యాపించు పంచ. వేం 4, ఆ. 147. తిరుప్పాణి మాళ్వారు. అం చూ, ఆళ్వారులు.

తిరుమంగమాళ్వారు అం — పై — తిరుమ్జనము మి. వి. భగవంతుని యభిషేకము. చూ, స్నానము 1.

తిరుమణి. దై. వి. శ్రీచక్ర (తిరు + మన్ను) రూ-తిరుమన్ను వైష్ణవులు నొనటమంచు కొనెడు భవశిష్యుత్తిక. చూ, బొట్టు 1. (ద్వయమని శ. ర).

తిరుమణిసడము. మి. వి తామగపూసల దండ.

చూ, భూషణము. 2.

తిరుమన్ను. వై. వి. చూ, రూ-తిరుమణి.

తిరుమల. ద్వ. వి. చూ, తిరుపతి.

తిరుమాళిగ. ద్వ. వి. ఇల్లు చూ, సదనము. 1.

తిరుముడి దే. వి. వైష్ణవపుడు చూ, బ్రాహ్మణుడు

తిరుముడిచూశ్వాస. అం. చూ, ఆశ్వాసులు.

తిరునడికోల దే. వి. దాసరివారి దీప్తంధము

చూ, స్తంభము 1

తిరుగంగములు దే. పి. బ. తాళిగానము

చూ, భాగ్యము.

తిరువరాధనము మి. వి. (తిరు + ఆరాధనము)

(వైష్ణవుల భాషయందు) దేవతార్చన చూ,

సంస్కృత. (తిరువబ్దముపిళివైద్యత మత్స్యల

భాషలోనిది)

తిరువు. దే. అ. కిరి, స. కిరి: చూ, రూ-తిరుగు

తిరు. దే. అ. కిరి, స. కిరి — వై —

తిరోధానము సం. వి. అ. న. మఱుగుపాటు

చూ, వ్యవధానము. 3

తిరోభావము సం. వి. అ. పుం. మఱుగుపడు

టచూ, వ్యవధానము. 3. [పడు.

తిరోహిమగు. మి. అ. కిరి: చూ, మఱుగు

తిరోహిమగుడు సం. వి. మఱుగుపడినవాడు

తిర్యక్తరూపంధములు. అం. సముద్రము, ౪౮

న రితము, సమాంగకము, అభితిగము,

సంపుటము, వేణుకాఖ్యము, కుక్కుటము,

మానితము. (8).

తిర్యక్తగణము. అం. బంధము వైదింటిలో

నొకటి (కుశివాణి పక్కవాటుగంబవ్వ

లింప పురుషుడైదురుగ బవ్వలింబిహుడుట).

చూ, బంధములు.

తిర్యక్కు. అం. 1. రతులు నాలుగింటిలో

నొకటి: చూ, రతులు; 2. బాహుపరచార

ములు పదింటిలోనొకటి : చూ, బాహు
పరచారములు.

తిర్యక్కోక్తము. సం. వి. అ. పుం. ఈసస్థిలోపల

సస్థుమగు మొగ్గలది, భగవదము: చూ,

భగము. 12. ప్రాకటి చూ, కంఠకిర్యములు.

తిర్యక్కిన అం. కంఠకిర్యములు నాలుగింటిలో

తిర్యక్కినము. అం. స్పష్టిగములు తొమ్మిది

టిలోనొకటి చూ, స్పష్టిగములు

తిర్యగము అం. 1. చుంబనములుపదింటిలోనొకటి:

చూ, చుంబనములు; 2. చుంబనములు పదు

నైదింటిలోనొకటి చూ, చుంబనములు

తిర్యక దే. వి. రూ-తిర్యకిన నివము: చూ,

స్వేహము (తిరువరాగమునయనున నలి

గించెడు దీపము) చూ, తిరువరాధనము

తిర్యకిక దే. వి. — వై. —

తిటి దే. వి. 1 మెలి: చూ, లంకె; 2 కగ్గ

రంధ్రాదులలో దిద్దిపెడువర్తి. చూ, వత్తి

తిటి దే. వి. తిరిగిఅనుచేప చూ, మత్స్య

ము. 1.

తిటిగొట్టు. దే. వి. (రూ- తిటిపగొట్టు-తిరిప

గొట్టు-తిటిగొట్టు-తిటి-తిట్టె) చూ, యాచ

కుడు.

తిటిపగొట్టు. దే. వి. — వై. — [లింపు.

తిరుగుజ్జోర. దే. వి. తాలింపు చూ, సాత

తిరుగుల్లు. దే. వి. చూ, రూ-తిరుగలి. 1-2.

తిరుగుడు. దే. పి. 1. చూ, రూ-తిరుగుడు. 4;

2. ఛరిమణము: చూ, విహారము. 1.

తిరుగుడునొక్కు. దే. వి: చూ, రూ-

తిరుగుడు. 4.

తిట్టి. దే. వి. 1: చూ, రూ-తిటిగొట్టు. అం,

భా. ద్వి. 176; 2: చూ, కొడమ. (చూ,

పల. 1.)

తిట్టిగొట్టు. దే. వి. చూ, రూ-తిటిగొట్టు.

తిట్టె. దే. వి. — వై. —

తెలిక భాగము సమయము. అం. గృహ సమయములు
27లో నొకటి (క్షేమమును బొందును)
చూ, గృహ సమయములు.

తెలికము. సం. వి. అ న 1. సామగ్రిలను నెడి
య్యుచూ, లహణము. 1; 2. కడుపులో యడి
పక్కచుండెడు ఎత్తినిమాంసము. నీరు క్రి
(అని కొంటెలు) చూ, మాంసము, పుం స
3. నుచుటియెక్కి చూ, గొట్టు. 1; పుం
4. నల్లగుల్లలు చూ, హయము, 5 చూ,
పుట్టుచుచ్చే; 6. గొట్టుగు చూ, (దీనికో
హెడికిన కొడుగు) చూ, పుట్టులు,
7. చూ, పొట్ట, విణ 8. చూ,
తైల్యము; అం 9 సంయుక్తములు
32లో నొకటి చూ, సంయుక్తములు

తెలికాలకము సం. వి. అ. పుం చూ, పుట్టు
మచ్చ.

తెలికంచే. దే స. కి. 1. హేమే చూ,
వీక్షించే, అ. కి. 2. పశ్చికాంచే. లక్షి. 3,
అ 97 చూ, హవణిలు; 3 పశ్చిమతనాం
దు, తెలియు, తేలు: చూ, సెలయు.

తెలికాంబులము సం. వి. అ పుం. 1 - చూ,
తెలుపుకువాడు; అం. 2. బాతులు 18 లో
నొకడు. చూ, బాతులు.

తెలితండులన్యాయము వా. పుట్టులను బియ్య
మును గలిపినగోలయును, విడదీసిన విడును
అనుతి.

తెలితండులము. వా. 1 బాహ్యసంభోగాలింగన
విశేషము: చూ, కరిబంధము; అం. 2. జాత
స్మరాలింగనములు ఎనిమిదింటిలోనొకటి:
చూ, జాత స్మరాలింగనములు (చూ,
ఆలింగనములు)

తెలివర్తి. సం. వి. ఈ. శ్రీ, వ. పుం. రక్త
చందనము: చూ, వాసన.

తెలిపింజము. సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ-తెలిపేజము.

తెలిపివ్వుము. సం. వి. అ. న. చూ, తెలికపిండి.
తెలిపుష్పనాసిక. సం. వి. ఆ. శ్రీ. సుఖాను
భవముగలిగెడు కడుగు: చూ, శ్రీ.

తెలిపేజము. సం. వి. అ పుం పొల్లుపుట్టులు:
తెలిపింజము (చూ, సుష్ణులు). [క్షేరపాకి.
తెలిదీప సం. వి. ఆ శ్రీ. గుగ్గలంబా చూ,
అలహా. సం. వి. వ. పుం నారించి: చూ,
గగ్గ రాంకము. [చూ, సుమనస్సు.
తెలిభావని సం. వి. ఈ శ్రీ. తేలి, మాంసాశ్రి:
తెలిమయవాము సం. వి. అ. వ గుంటికము:
చూ, మయూము. [చంజయ 1.
తెలియంపుము. సం. వి. అ స గాగగ చూ,
అలలు సం. వి. అ పుం. బ తెలికలు.

1 చూ, సుష్ణులు (ఇది సంకల్పమున విశ్వి
బహుభవనాంబుకాదు), అం 2. గాన
ములు పదింటిలోనొకటి చూ, గానములు;
3 దానములు సమనాటికిగో నొకటి:
చూ, గానములు; 4 మహాదానములు చదు
నాటింటిలో నొకటి: చూ, మహాదానములు.
తెలిగ్నము. సం. వి. అ పుం తెలిగ్నము-రూ-
తెలిగ్నము, కొండచిలుప చూ, స్వము.

తెలిదనము సం. వి. అ. న. సుష్ణులపులిగము,
కృష్ణగవి శేషము: చూ, సాదము (1)

తెలికము. సం. వి. అ పుం. షట్టికాలోపుము*:
చూ, లొద్దుగు. [చూ, లొద్దుగు.

తెలిము. సం. వి. అ పుం. ఎత్తిగొద్దుగు*:
తెలిము. సం. వి. రూ-తెలిగ్నము. 1 తెలిలు
పండునద (సాము) చూ, భూమి. 1;
అ.న. 2. నూనె: చూ, స్నేహము. 2.

తెలిక. వా వి చూ, రూ-తెలిక.

తెలికము. సం. వి. అ. పుం. తెలికమును గగ్గం
ధ్యము చూ, రాజార్థము.

తెలిము. సం. వి. అ. పుం: చూ, లొద్దుగు*.

తెలి. వై. స. తెలికము: చూ, రూ-తెలి. అచ్చ.
సం, కాం. 58.

తివారివ్యాఖ్యలు. పా. వీరు కన్యాకుబ్జులు.

వీరుసామవేదులు. కాతుమశాఖ. గోవిలనూ
ర్యమువారు వైయున్నారూ చూ, కన్యా
కుబ్జులు. : (చూ, వ్యాఖ్యలు.)

తివాసి. వై. వి.=శ్రీభాసి. రూ-తివాసి. మేలైన
చిహ్నసము. ఉ, రా 6, ఆ. 128: చూ,
రల్లకము.

తివాసి. వై. వి.=—వై.—

తివియు. దే. స. కిరి (రూ-తివయే-తివియు-
తిగుచు) ఆకర్షించు చూ, రెమ్మ.

తివయే దే. స. కిరి.—వై.—

తివుట. దే. వి. 1. రూ-తివుట. శీఘ్రము. ఆం,
భా. ప్రి. 85: చూ, వేగము. 3; 2. కోరిక.
చూ, వాంఛ.

తివురు. దే. వి. 1. రూ-తివుట శీఘ్రము ఆం,
భా. ప్రి. 85: చూ, వేగము. 3; స కిరి
2. కోరు. భార. ఆది 8, ఆ. 242: చూ,
వాంఛించు, వై ఆ కిరి 3 =శీఘ్ర. త్వగ
పడు. భార. ఆది 7, ఆ. 115: చూ,
సంభ్రమించు; 4. కుతూహలపడు. భార.
ఆది 4, ఆ. 251: చూ, సంతోషించు;
5: చూ, యత్నించు. భాగ. ఆర. 3, ఆ. 3;
6. మోగెను. చూ, శబ్దించు, 7. కోపించు.
హరిశ్చ. 3, ఆ. 36 చూ, గోపించు.

తివ్వ. వై. వి.=శ్రీ (రూ-తీగ-తీగియ-తీగె-
తీవ-తీవియ-తీవి) చూ, లత. 1.

తివ్వఫల. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. రూ-తివ్వఫలి.
ఉసిరిక*. చూ, శ్రీఫలి 1.

తివ్వము. సం. వి. ఆ. ఫలం. 1. రూ-తివ్వము
పువ్వు చూ, నక్షత్రము. 1; 2. పువ్వు
మాసము, పువ్వుము: చూ, మాసము. 1;
3. కలియగము: చూ, యుగములు.

తీ

తీ. వై. స. పుట్టయందు తీగ శబ్దమునకగు
ఆదేశము. “తీవంచే”; 2.=తీ: చూ, రూ-
తిగ.

తీంట్రము. దే. వి. తీంట, దురద: చూ, విదర్పిక.

తీండ్రము. దే. వి. 1. ప్రికాశము: చూ, వెలు
తురు. 1; 2. తీష్ణము: చూ, మిడి. 4;
3. తేజము, ఉష్ణము (అనియు). పాండు. 3, ఆ.
110: చూ, వేడిమి; 4 ప్రితాపము: చూ,
వాడిమి; 5. చుట్టు. స్వా. 5, ఆ. 17;
పాండు. 2, ఆ 208 చూ, వేగము. 3.

తీండ్రము. వై. వి.=తీష్ణ. రూ-తీవ్రము.
వట్ట, భీకరము. భాగ. 7, స్కం. 345 చూ,
మిడి. 4 (దేశ్యమని శ. ర.)

తీండించు. దే. ఆ కిరి. ప్రికాశించు. స్వా.
6, ఆ. 39: చూ, హవణిల్లు, 2. జ్వలించు.
స్వా. 4, ఆ. 17. చూ, మండు. 1.

తీగ వై వి=శ్రీ. 1 వీణ మొదలగు వానికి
వేసెడు ఉప్పు-తీగ. చూ, సారణి. 3;
2 చూ, రూ-తివ్వ. వై. 3, ఆ 88; 3. మొల
నూలు చూ, భూషణము. 2; 4. స్త్రీల
మెడను ధరించెడు బంగారపునగ. కళా. 8,
ఆ. 137: చూ, భూషణము. 2.

తీగబోడి. ద్వ. వి. (తీగ + పోడి) రూ-
తీవబోడి. 1. తీగవలె మనోహరాలగు
ఆడుది: చూ, స్త్రీ; 2. ఆడుది చూ, స్త్రీ.

తీగకానుగు. ద్వ. వి: చూ, కాదప్పుము*.

తీగగతీక. ద్వ. వి: చూ, తృణము. 1.*

తీగజోడి. వై. వి: చూ, సుమనస్సు*.

తీగతుమడి. ద్వ. వి. చూ, దీర్ఘము*.

తీగపాచి. ద్వ. వి: చూ, కైవలము*.

తీగపాల. ద్వ. వి: చూ, మనుపాల*.

తీగపేరికల్కిమగడు. ద్వ. వి. కుమారస్వామి: చూ, స్కందుడు. [బచ్చేలి.

తీగబచ్చేలి. ద్వ. వి. ఆల్లుబచ్చేలి*: చూ, తీగమల్లియ. వై. వి. 1. ఒకానొకమల్ల*: చూ, మల్లె; బ 2. ఒకరకముగడ్డు చూ, ధాన్యము.

తీగమెలుగు ద్వ. వి. 1 ఉలుములేనిమెలుపు: చూ, విద్యుత్తు 1; 2 పొద్దుతిరుగుడు*: చూ, సూర్యాస్తమయిని.

తీగమోడి ద్వ. వి. గోలునుమోడివారెల: చూ, వారెల. [చూ, సెదనము 1

తీగయిల్లు. ద్వ. వి. (తీగ+ఇల్లు) సోదరిల్లు: తీగయెలుగు. ద్వ. వి. (తీగ+ఎలుగు) పీనస్వరిము. చూ, స్వరిము 2

తీగలువాలు. ద్వ. ఆ కి (తీగలు+పాలు). చూ, వ్యాపించు.

తీగవిలుకాడు. ద్వ. వి. చూ, మన్మథుడు: తీగనరులు వై. వి. బ. ఒకరకముపడ్డు. చూ, ధాన్యము. [పర్జిల్లు

తీగసాగు ద్వ. వి. (తీగ+సాగు): చూ, తీగియ. వై. వి. దీర్ఘ చూ, రూ-తీగ.

తీగె. వై. వి. —పై —

తీగెమెడనూలు. ద్వ. వి. మెడనగ: చూ, భూషణము. 2.

తీట. దే. వి. (రూ-తీంటిము-తీవరము.) దురద చూ, విదర్బిక (ఒకరకముగడ్డి).

తీటకసింద దే. వి: చూ, సముద్రాంత*. (దీని కమాయము గర్భాళయ ఉన్నాడములలో నుంచి పనిచేయును.) [ద్వి. 54.)

తీటకసివింద. దే. వి. —పై. — (ఆం. భా.

తీటకసివెంద. దే. వి. —పై. —

తీటకోసల. దే. వి. 1. —పై. —; 2. దూల గొండి*: చూ, శూకశింబి.

తీడిరించు. దే. ఆ. కి. పృథాకించు. కాశి. 3, ఆ. 235: చూ, హాదెల్లు.

తీపురము. దే. వి. శివ: చూ, నేరము. తీర్థ సం. వి. ఆ. స్త్రీ. ఊగోగూ*: చూ, మృదుదురిము [వేశ*. తీర్థికంటక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, దుష్ట

తీర్థకర్మ సం. వి. న్. ఘం తీర్థమగు కర్మ గలవాడు చూ, అయశ్శూరిముడు.

తీర్థగంధ సం. వి. ఆ. స్త్రీ 1. దీమము: చూ, యవాని, 2 నల్లాపలు: చూ, సన్న పను.

తీర్థగంధము. సం. వి. ఆ. పుం 1. మునగ*: చూ, శిశువు 1; 2. పెద్దతుమ్మి: చూ, శువికి; 3. నెలనెంపి: చూ, సోనెంపి

తీర్థశుంధము సం. వి. ఆ. పుం. గోమ: చూ, మళికము. 1. [లవణి.

తీర్థసర్ప సం. వి. ఆ. స్త్రీ ఉప్పి*: చూ, తీర్థము సం. వి. ఆ. న 1 —తీంధ్రము నట్ట: చూ, వేడిమి; 2 వినుము. చూ, పినుము. 1;

3 పోగు. చూ, యుద్ధము; 4. ఇందుప్ప: చూ, లవణము. 1; 5. ఇనుము చూ, లోహము. 1; పుం 6 గాజేప్ప. చూ, లవణము. 1; విణ 7 చెప్పుకొనడి. చూ, కాచిము 3, 8. వాండియెరుగు చూ, మిడి. 4.

తీర్థసారిము. సం. వి. ఆ. పుం. ఇప్ప*. చూ, మఘాకము [2, ఆ. 187.

తీడు. దే. స. కి. వాండిచేయు. పంచ. వేం. తీసువు వై. వి. పి. తీరి. (సం. ప). —అగ్రపా రావతిము, ఇంకో:ము, భగత్కామము, తిత్తిరి; తద్వి. తిత్తిరి చక్షుల సమాహము. — (సం. ప) —తైత్తిరిము.

తీన్లేణ. వా. అవ్య. నీరసము.

తీనియ దే. వి. రూ-తీన్నియ. అచ్చే. యు, కాం. 439: చూ, వేదిక.

తీనె దే. వి. —పై. — [మనోజ్ఞమగు.

తీపారు. దే. ఆ. కి. (తీపు+ఆరు): చూ,

తీపి. దే. వి. 1. తీపు. కమ్మనిరసము: చూ, మాధుర్యము; 2. కోరిక: చూ, వాంఛ; విణ. 3. కమ్మనిది: చూ, మధురము

తీపు. దే. వి. 1 కమ్మన: చూ, మాధుర్యము; 2: చూ, యాతన; 3. ఆరటిగెలలోని ఆత్మము. ఆం. భా. ద్వి. 58 చూ, పూగుత్తి, విణ. 4. కమ్మనిది: చూ, మధురము; అం. 5. రసములు ఆటింటిలో నొకటి: చూ, రసములు.

తీపుదాగుడు. దే. వి. (తీపు+తాగుడు) వేటాడుటగుండున సాధనము: చూ, వాగుడు.

తీమనగ. ద్వి. వి చూ, రూ-తీయ్యమునగ. ఆం. భా. ద్వి. 44

తీయ దే. విణ: చూ, తీపి. 3

తీయకోస దే. వి. తీయ్యనిదోస: (చూ, గోస.) చూ, హరివాలుకము

తీయన. దే. వి. చూ, తీపు. 1-5 [3, ఆ 182.

తీయము. దే. వి. చూ, రూ-తీయ్యము విణ.

తీయమునగ. ద్వి. వి చూ, రూ-తీయ్యమునగ.

తీయు దే. ఆ క్రి. 1 తొలగెను. చూ, విరియ. 5, 2. కృశించు: చూ, సాటసాట కోపు; 3. తిగ్గ చూ, సుగ్గము. 9; స. క్రి. 4. ఈడ్చు; చూ, తెచ్చు; 5. కొను చూ, విలుచు; 6. వెలయిచ్చికొను; 7. వేయు వారిల్ల 4, ఆ. 119: చూ, విసరు. 8.

తీయువాడు. దే. వి: చూ, గొప్పీత.

తీరబకన్యాయము. పా. ఒడ్డున కొంగ జపము చేయుచున్నట్లుండి చేప చేరువకురాగా లటుక్కున బట్టిమింగుననునీతి.

తీరము. సం. వి. అ. న. 1. పరి. ఒడ్డు: చూ, కోధన్ము; 2. తగరము: చూ, లోహము. 1.

తీరు. దే. వి రూ-తీలు. 1. న్యాయము. చూ, సత్యము. 1; 2. శరము: చూ, బాణము

1; 3. గీతి: చూ, విధము. 1; 4. మంజులము. వేం. ఆం. 58: చూ, హృద్యము; 5. సాగసు: చూ, సౌందర్యము; 6. సంధి: చూ, సాస్త్ర పదీనము; ఆ క్రి. 7. చేచ్చే: చూ, మరణించు; 8. చేక్కబడు, యుక్తమగు: చూ, సరిపడు 2; 9. శక్యమగు. నిర్వ. 7, ఆ. 76: చూ, సిద్ధించు; 10. చెడు: చూ, నశించు; 11. పాయు. చూ, విాయు. 1; 12. ఆనకాళిపడు.

తీరును. దే. వి. ఒకానొక నాట్యగతి చూ, నాటకము. 1. (తీరుకులు=కోపులు)

తీరుచు. వై. క్రి. చూ. (రూ-తీర్పు-తీలుచు తీలుపు) (దేశ్యముని శ ర) 1. వెలుపెరుపు, తీర్పు చేయు (అనినందము). చూ, సవరించు; 2. చేక్కబడుచు, దిద్దు విణ. 1. ఆ. 132: చూ, సవరించు; 3. నృత్య గీతవాద్యములు సమముకావించు; 4. నాళము చేయు. 5. పాయలీయు చూ, పాపు.

తీరుపరి. దే. వి. రూ-తీర్పు. (తీరుపు+అరి)

1. న్యాయాధిపతి: చూ, స్వామి. 3; 2. చారుడు. చూ, వేగువాడు; విణ. 3. అధిపతి: చూ, ప్రభువు 2; 4. కార్యిర్యాపకుడు. జై. 8, ఆ 57. చూ, సవర్థుడు.

తీరుపు దే. వి రూ-తీర్పు. 1. న్యాయము, తెగతెంపు (జడ్డి వెంటు). ఉ. రా. 6, ఆ. 133: చూ, సత్యము. 1; 2. చేక్కబాటు; 3. తాళమానలయ: చూ, నాటకము. 1; 4. బాకీని తీర్చుట; వా. 5. ధాన్యములుగొనిన వారు అమ్మినవారికిచ్చెడు పద్ధ

తీరువ. దే. వి. (రూ-తీరువాయి-తీర్పు.) పంట పెట్టువాడు రాగానకిచ్చెడు నీటిపన్ను: చూ, సిస్తు. 1.

తీర్పు. వై. క్రి. చూ, రూ-తీరుచు. (దేశ్యముని శ ర.) (చేక్కబడుచుటకు.—భార.

విరా. 1, ఆ. 101; నాశముచేయుటను. —
భార. ఉచ్ఛ్వా. 2, ఆ. 273, సుశించుటను. —
భార. విరా. 1, ఆ. 54; స్మృతిగీతవాద్య
ములు సమముకాంచుటను. — ఉ. రా. 6,
ఆ. 133)

తీర్థము. సం. విణ. దాటబడినది: చూ, లంపు.

తీర్థంకరుడు. సం. విణ. తీర్థకరుడు, బుద్ధి
ప్రభు: చూ, బుద్ధుడు 1

తీర్థకరుడు. సం. విణ. — పై. —

తీర్థకాకన్యాయము పా. కాకి గంగానితీర్థము
లయందు మునుగునుగాని దానిలవంగలుగు
ఫలము నెఱుంగనిన శీతి.

తీర్థమాట. మి. వి తీర్థమాడుట. కాశీ. 5, ఆ.
48: చూ, స్నానము. 1

తీర్థమాడు. మి. ఆ. కిరి. (తీర్థము + యడు)
స్నానముచేయు చూ, నీర్థాడు, కేరి. 2
తీర్థమార్పు కాశీ 6, ఆ. 270

తీర్థము. సం. వి. ఆ. న. 1 మహర్షులు స్నా
నముచేసిన పుణ్యోదకము: చూ, నీలియు,
2. పుణ్యనది చూ, నది; 3. చూ, కేపు
1-2; 4. నూరి దగ్ధముండడు నీటి
చూ, నిపానము. 1, 5. పుణ్యక్షేత్రము
చూ, భూమి. 1; 6. కిన్నము: చూ, యజ్ఞ
ము; 7. నియమనగరింధము: చూ, శాస్త్ర
ము; 8. ఉపాయము చూ, సాధి;
9. భాజనము చూ, పాశ్రమ 6; 10. స్త్రీ
రజస్సు, ముట్టునెత్తురు చూ, కేసము. 1.
11. ఉపాధ్యాయుడు (శి.) : చూ, గీర్థ
డు; 12. మంత్ర (శి. ౯) చూ, గీర్థుడు

తీర్థయాత్ర. ఆం. శకునరహితులు పరంతిలో
నొకటి. (గంగాది తీర్థములుసేవించుట): చూ,
శకునరహితులు

తీర్థరాజి. సం. వి. ఆ. పుం కాశి చూ, కేశము

తీర్థవాసి. సం. విణ. (న్. ఈ. ౯) తీర్థసేవ
చేయువాడు. తైర్థికుడు. [11-12

తీర్థుడు. సం. వి. ఆ. పుం చూ, తీర్థము.
తీర్థి: చూ, దూ-సీరుపరి.

తీర్థు నే వి. చూ, దూ-తీరుపు (చేక్క-బా
టనను — భార ఉచ్ఛ్వా. 4, ఆ. 182.)

తీరువి. నే వి అక్క-అ, పోరావి. భా.
కగా 1, ఆ. 128: చూ, వ్యాపారు. 1.

తీర్రేకి నే వి తీరులకి, అంకాయము చూ,
సం. 6

తీరు నే వి, ఆ. కిరి చూ, దూ-తీరు (నది
మేటను - భా ఉచ్ఛ్వా. 4, ఆ. 273, పా
యుటను. - భార ఆది 4, ఆ. 13, ఆనకాశ
నకునను — భా, ఉచ్ఛ్వా. 3, ఆ. 102.)

తీరుగడ నే వి 1 దూ-తీరులకి తీరుగడ
మరియక చూ, సమాధి 1, 2 చూ, పి
డికి

తీరుమే వై. కేరి-తీరు చూ, దూ-తీరుమే.
తీరులకి నే. కి: చూ, దూ-తీరుగడ ఉ. రా,
6, ఆ. 302 [సం. 1, ఆ. 636.

తీరుపడు ద్వ. ఆ. కిరి చూ, సరిమే పంచ.
నీరుపాటు. ద్వ. కి: చూ, తీరికి
తీరుపు వై కేరి చూ, దూ-తీరుమే రాధా
1, ఆ. 42 (దేర్థిమని శి. ౯)

తీరుపడి నే. వి. చూ, తీరికి
నీలగు నే ఆ. కిరి. (నీలు + అగు) దూ-తీలు
పడు అడగు చూ, సుగ్రు. 4.

తీలు నే వి. లోపలనెఱుంగుండు చూ,
స్త్రీము. [18: చూ, సుగ్రు. 4.
నీలుపడు. ద్వ. ఆ. కిరి నీలగు పొండు 4, ఆ
తీలుపాటు. ద్వ. వి. చూ, పీలుపాటు. పై 7,
ఆ. 52.

తీవ. వై వి. దీర్ఘ. చూ, చూ, దూ-తీవ.
తీవంచే ద్వ. సం. (క + శ) మాడునొకటి.
"నీ. నామాపి ముక్తి నీ తీ-వంచేకము

మటన్న, నదికిల్పిరాకయె-ట్లగునటంచే" చ
మ. 1, ఆ. 43; "ద్వి నాసనాతీవంచే-నయో
గెలుపంచే, నాకాంక్షావంచే యుకాయ
నాడు" చంకి పురా, 125, పా
శీవంచేమోగుల-ట్ట ద్వ. 1. సహస్రము దే. 1
సాం. 1.5. చూ, బ్రహ్మ. 1.
శీవంచే. 1. ఆ. 1. (తీవంచు + పదు)
చూ, సంస్కరించు
తీవంచాటు పై. వి. తీవరపడుట చూ, సంస్కరి
మము. 1 [వేగము 3
శీవంచు పై పి-వేగము. తీవరము చూ,
శీవంచే. 1. ఆ. 1. క్రిత్యతీవరము 4,
ఆ. 24.
శీవంచు. 1. ఆ. 1. పుం. 1. వేగవలబట్టి
నాడు చూ, వలకుడు (1. 1), 2. 1
ముద్రుడు చూ, సుమద్రిము; పై. 1
(1) 1. 1. వేగవలబట్టివాడు చూ, వల
కుడు (పురుషుడు కుమారుడు)
శీవంచు. పై. 1. దీర్ఘ చూ, రూ-శీవ. 1. ఆ. 1.
బాల, కాం. 189.
శీవంచు. 1. 1. చూ, రూ-శీవ
శీవంచు. 1. 1. దీర్ఘ చూ, రూ-శీవ [మ
తీవంచు. 1. 1. దీర్ఘ చూ, రూ-శీవ
తీవంచు. 1. 1. ఆ. 1. 1. నల్లము చూ,
నల్లము; 2. కలుకురోశీవ. చూ, శీవలా
దను. 1; 3. శీవగణితక. చూ, త్విగము 1
శీవగంధి. 1. 1. ఆ. 1. 1. 1. మము చూ
యవాని. [చూ, ముడము
శీవగంధిము. సం. వి. 1. ఆ. 1. పుం. కామివాదము
తీవంచు. సం. వి. 1. ఆ. 1. 1. పైలు: చూ,
పామ్రె. 2, 1. 1. 2. అధికము: చూ,
పేరాళము; 3. విక్రి. 1. వేడిమిగలది
చూ, వేడిమి; 4. కామగలది: చూ,
కామము. 1; 5. తీవంచు. శీవంచు: చూ,

వేగము. 3; ఆం. పుగ్గులు 22 లో
నొకటి చూ, పుగ్గులు
తీవంచు. దే. 1. క్రి. చూ, కొను. 8. [నము.
శీవంచు. వా. వి. ఎత్తివేచు చూ, కృష్ణక
తీవంచు. దే. 1. క్రి. 1. భా. 1. 1. చూ,
కలగు; 2. ద్విగించియు చూ, ఎత్తివేయు.
1, 3: చూ, ద్విగించు, 1. క్రి. 1. చూ,
కృష్ణము

తు

తు. సం. 1. 1. పాపాదానముందు 1 ద్విందు
"తత్తురాంతం," తత్తురాంతానానా సాగ
పార్తా విశిష్టాచూ, చ 1, 2. అయ్యకే, 3. 1. 1.
వమందు 1 ద్విందు "పూజ్యానా కపి
లాను పూజ్యతరా" చూ, హెచ్చు 2;
4. నిష్కాగ్రము. "వేదాన్తసంగ్రహం":
చూ, అయ్యము, 5. మర్యాదముందు 1 ద్విందు
చేను (పూజముందు 1 ద్విందు) "వేదా
న్తసంగ్రహాంతాం" చూ, సమ్మానము,
6. హేత్యుము. "ద్విజన్తబలైశ్చనాన
వీర్వ్యప్తిసంహతి" చూ, హేతువు 1,
7. అభిప్రాయము: చూ, ద్విగి 1, 1. 1. ద్విగి
ర: చూ, స్వప్నము 2, 9. ముముసుంశి
మిమల: చూ, సంహృదము; 10. గుం
డింపు చూ, వికాము. 1; 11. మేలు.
చూ, శుభము. 12: చూ, లుగనము. 1.
100 సం. వి. ఆ. 1. 1. 1. జీవితము: చూ,
1. 1; దే. వి. (1). తుంగముపై, నిడుముపై,
(అనికొంటు) చూ, త్విగము. 1.
తుంగధద్రి. సం. వి. ఆ. 1. 1. తుంగధద్రా
నది: చూ, నది; అం. 2. గంగలు 5 లో
నొకటి: చూ, గంగలు. (చూ, నది.)
తుంగధద్రిము. సం. వి. ఆ. 1. 1. ముపుడేను
గు: చూ, హస్తీ.
తుంగము. సం. వి. ఆ. 1. 1. కొండ: చూ,

పక్షతము; 2. కొబ్బరిక: చూ, నారికేళము;

3: చూ, పొన్న*; విణ. 4 పొడవైనది
చూ, పొడవు. 2.

తుంగమునై. నై. వి. చూ, శుంగ. (1)

తుంగి. స. వి. ఈ స్త్రీ 1: చూ, వాయింట, 2: చూ, రాత్రి. హిమాంశున

తుంగీపత్రి సం. వి. ఇ పుం చంద్రుడు చూ,
తుంట దే వి. 1 గునాకి. చూ, శకలము

4; 2. చెఱుకు*: చూ, సాలము 3; 2. 3. 4.

3 = సుంప - దుప్ప (పూ-తుంటి-తూట-సూట-తూట-తూట) దుప్పడు. పను 3, ఆ. 176
చూ, వ్యాఖ్య. 2.

శుంటరి మి. విణ (స్వరముని శ రి, పై. ఆ
మఱికిందలు) (శుంట+అ) (శుంట. పై,
అరి. సం అని శ రి.) (శుంటరి_శుం-గుప్ప
అని పురుషోత్తమకవీయులు) దుప్పడు, చా,
వ్యాధుడు. 2.

తుంటున్నాను. డి. వి. చూ, ఒకటి పదిహేను
తుంటుంటున్నాను. దే వి ఇక్కడ ఉన్నాడు. చూ.
మనస్సు ఉన్నాడు.

తుంటి. దే వి కంటిపాస్యభాగము, మాలుగు
స్థా. 4, ఆ. 17. చూ, గొంకి.

తుంటికూర. ద్వ. వి: చూ, శేపలము

తుంహ-హేరి, సం. ఖ. ఆ. స్త్రీ... హిందూ. చూ,
గి క్షుల.

శ్రుంధము సం. వి. ఆ న శ్రుంధము. 1. ముప్పు చూ, ముక్కు, 2 నోరు చూ, వదనము. 3, 4 మెగము చూ, వదినము 1; 4 ఏనుగుముప్పు (ఇగ్నెక్స్ ప్లెమ్ కోం పల్లు) చూ, పూస్తీ; పై. వి. (1) - శ్రుంధము. చూ, 4 కలము. 4.

తుండి. సం వి ఇ (ప్రీ). 1. రూ-తుంది ఉణ
కుడుగొడ్డు, ఊపి గొడ్డు. చూ, గొడ్డు 1,
పుం. 2 పక్షిముప్పు: చూ, తుంకము

1; 3. మొగము చూ, పడినము. 1; 5.

4. పక్షి:- చూ, పక్షి; 5 పంకాన్ని
యెండ్లయెడల చూ, బాప్తి
శుక్లిచు. పై పక్షి, ఖంించు, కేసిచు.
ఉ, బా. 6, ఆ 13) చూ, సెలరు
పండితరి సం. ని. స. (స్త్రీ). 1. దొంప*:
చూ, గిక్కల; 2 చూ, పిక్కి.

శుండిభుడు సరి. న. మా-శుండిభుడు-
శుండిభుడు. పాపము నొకటివాడు. గా,
గొడువాడు.

శుంషిలుడు సం. విదా. — ప —

గుండు. వై వి శ్రిం ప. తుం దుమ్ మా, శివ
రము. ౩

తండ్రి పేరు : _____

శ్రీమం. స. ప. : అక్షర పే _____

సామ్యవాంఛలు అ. - చూడండి, శుభం
అర్జునుం. (చూడండి, అంగము ?)

మంతుర్ము. సెం. డి (౨. ౪)) గుంపుడు:

తుండకూపి. సం ౩. భా. స్త్రీ సాక్షిని చూ,
బొడు 1. సోమరి.

శుంపిపరచ్యూతాఁడు సెం. వి. 19 పుం. మా,
 శుంపిపరచ్యూతాఁడు సెం. వి. 19, 20 కుమారు: మా,
 భూమిము 1

శుంది. సం వి. ఇ న 1 — $\frac{1}{2}$ —, పుం.

2 మా, మా-శం 1, 2 (క. క. న.)

3 కొండ (నూ-చుండినూ పు-నుండిభూ పు-
తుండి.) నొక్క శాపనాఁడు మా,
నొసేవాఁడు. క.పి.

శృంధికగము. సం. ౨ అ. ఖం: మా, శుగపి

హుందీకుడు. సం విశేష చూ, సుఖ-మృద 3.

మందిరము, ౧ కె. 1 మూల, కూ-
శుంబె 3; 2 చూ, ముం. 1000 ప్రభు-
మందిలు దు. సెం కె. 1000 — 2 —

తుండుడు స. వే. వి. (తుండుకు + తుండు)

- 1 ఆరాటము చూ, సంతాపము; 2 మనో
ప్రసంగ చూ, శోకము; 3 విచారము ఉ,
రా 8, ఆ 212 చూ, సంతాపము,
4 కలత చూ, సంతాపము; 5.
5 యోగింపక త్వరపడి చేయువాడు.

తుండుకులు దే. వి. బ (తుండుకులు + తుండు
కులు) తుండునియలు చూ, శకలము 4

తుండుకుము. సం. వి అ పుం ఆవాలు. చూ,
సగ్న పము

తుండుగ వై. వి. తుండుగ. రూ- తుండుగు
గాలిచే చెదరిపడు వానగానగు వాని నీటి
బొట్టు చూ, శీకరిము. (చూ, వాన. 1),
2. తొన్న చూ, పొన్న.

తుండుట్టు దే. వి. ద. తుండువాని చూ, వాన. 1.
తుండుపురు. వై. వి. చూ, రూ-తుండువర.

తుండుపెనుడు. దే. అ క్రి. (తుండుపెనులు +
అడు). 1 చూ, సంగిమే; 2. చూ, వేరిలాడు;
3. నర్తంచే పా 2, ఆ. 9. చూ, మలపు
గొను

తుండుసలు దే. వి. చలనము చూ, లోలము
తుండుపెనులు గునియు. దే. అ. క్రి. చూ,
సంగిమే

తుంబ సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. పాలునిశుకు
చెంబు చూ, పాశ్చిము. 8; వా. 2 చూ,
తుండు. 2

తుంబకము. సం. వి. సంగిమాట చూ,
తుంబి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. చుచ్చి* చూ,
తుంబి; 2 ఆనబ* చూ, సాణ.

తుంబిక సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. తూము. 2. 2
చక్రిము. నడిమిరంధ్రము; చూ, రంధ్రము.
1; 2. చూ, తుంబి. 2*.

తుంబీవికల వీణవ్యాయము. పా. తుంబికాయ
బుట్ట లేనిదే వీణ పాడెనునీతి.

తుంబురి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. ఆడుకుక్క
సరమ, శుని చూ, శునకము; అం. 2. ఆనంద
వాద్యమును పదునెనిమిదింటిలో నొకటి:
చూ, ఆనందవాద్యములు

తుంబురు అం. 1. భిన్నపక్షజభాషలు 17 లో
నొకటి. చూ, భిన్నపక్షజభాషలు (చూ,
భాష. 1.); 2. తుంబురు ఒకానొక తిండ్రి
వాద్యము: చూ, వీణ.

తుంబురుగ్యాదిమాగ్గము. అం. ఒకానొక చూ
గ్గము చూ, మాగ్గములు

తుంకుక. దే. వి. 1. కలత. చూ, సంతాపము;
2 శోపము. చూ, గోపము. 3. ఉడుకుట
యందగు ధ్వన్యనుకరణము: చూ, హూ
హూ, 4 కాంగుటయందగు ధ్వన్యనుకర
ణము: చూ, హూహూ.

తుంకుము. దే. వి. విస్తృతాల చేల్లకపు అంచేన.
తుంకూడి సం. వి. ఈ. స్త్రీ. తంకూడి*
చూ, వలగిగోచన పురాతనము.

తుంకాటము. దే. వి. మిక్కిలి పొక్కిరిచి చూ,
తుంక్కు. దే. వి. 1 అల్పము చూ, స్ఫుల్పము;
2 గాదముగట్టు, చెత్తి చూ, పెంట 1.
వా. 3 పనికిమాలినది, తుంక్కుడు.

తుంక్కుడు దే. వి 1 చూ, తుంక్కు. 2; వా.
2 చూ, తుంక్కు. 3.

తుక్కారము సం. వి. ఆ. పుం. గుట్టుము చూ,
హయము. తుకూడి*

తుకూడి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. చూ, రూ-
తుచ్చ సం. వి. ఆ. స్త్రీ. చిట్టేలకి*: చూ,
వల్కెల. వ్యాసండు. 2.

తుచ్చుడు. సం. వి. తొమ్మిది-తోచే. చూ,
శుజాలకము. సం. వి. ఆ. పుం. ఆరువండు*
చూ, రక్తఫల

తుజగు. దే. వి. చూ, వేగికాడు.
తుటాయిం. దే. స. క్రి. అలక్యముచేయు.

తుటారము. దే. వి. 1. పరుషవచనము, కట్టె
విరుపుమాట చూ, శబ్దము. 2; 2. దిట్ట
తనము. అచ్చ. అ. కాం 38 చూ, హం
త; 3 అధికృమణము: చూ, పర్వయము,
4. తుచ్చవచనము, తొచ్చెను. చూ,
శబ్దము. 2.

తుటారి దే. విణ. (తుటారిము + ఇ) రూ-
తుటారిక త్తియ-తుటారిక త్తై. 1 దిట్టతనము
గలవి చూ, (త్తై); 2 పాఠ్యముకలవి
చూ, (త్తై)

తుటారము దే స కిరి 1 తిసగిరించే
చూ, శంగించే; 2 అతికృమించే చూ,
దాటు. 8

తుటారిక త్తియ ద్వి. విణ చూ, రూ-తుటారి
తుటారిక త్తై. ద్వి. విణ — తై —

తుటారికాడు దే విణ 1 దిట్టతనము గల
వాడు చూ, దిట్టాడు, 2. పాఠ్యము గల
వాడు. (పాఠ్యమునకాడు)

తుటాపు. దే. వి. గుండలు అదరుటయందగు
ధ్వన్యనుకరణము చూ, హూహూ.

తుటుమన. సం. కి. అ. పుం. ఎలుక: చూ,
మూషికము.

తుటుము. దే. వి. 1 (రూ-తుట్టియ-తుట్టై-
సుగిట్టియ-తుగిట్టై-తుడుము) గుంపు: చూ,
సమాహము; 2. దండు. అం, పనా పర.
111: చూ, నేన. 1: 3. పరి, పరిగమి,
చతురంగబలనేన. అచ్చ. యు, కాం. 480
చూ, నేన. 1.

తుట్ట వా వి. 1. తేనినింప ఆగోపించేట
చూ, నింప. 1; 2. మండుచే గాలిచేనెగిరి
మట్తెయకచోట పడెడు గడ్డిలోనగువాని
చేట్ట చూ, పహి. 1; 3. తేనిమాట
పుట్టించేట; 4 అసత్యము. [చూ, సుద. 3
తుట్టకుద. దే. వి. (తుద + తుద) కట్టకడ:

తుట్టపురుగు వా. వి. పెంటపోగులులోనగువాని
యందుండెడు తుప్పవంటి పురుగు: చూ,
పురుగు.

తుట్టము. దే అన్య కి. వి. గొత్తిగా. (శ. ర.)
తుట్టియ. దే వి. రూ-తుట్టై. 1. పగము: చూ,
సమాహము, 2. తేనెతుట్టై చూ, మధు
పటలము

తుట్ట. దే. వి 1. దండుగ చూ, నేగి; విణ.
2. నాశమిడు. రా. వి 3, అ. 8: చూ,
నేరునిశ్చ.

తుట్టై. దే వి చూ, రూ-తుట్టియ.

తుట్టగట్టు. దే. అ కి. (తుట్ట + కట్టు)
(పుసుగులుపట్టి) ఉండలుగట్టు. న్నము
గుట్టె పుసుగు ద్వి. వి. సామాన్యపర్వము చూ,
తుట్టె పుసుగునంగ ద్వి. వి. గురుకుడు వేం.
10. 18: చూ, హరినానామండు

తుట్టగి. దే. వి 1 మంచెంటి తూనాన,
తుట్ట: చూ, వాగ. 1, వా. 2. ఊడ్చిన
పెంటగుచ్చ

తుడుచే దే స కిరి రూ-తుడుచ్చ 1. తిడి
పోవనిశ్చ చూ, పాగము. 4; 2 తొడుచే.
భాగ. సభా 2, అ. 200 చూ, సమ్మరించే.

తుడుపు. దే వి. రూ-తుడుచ్చ 1. తుడుచేట:
చూ, రుద్దుడు, 2. తప్పు వాగిలను గిట్టెనె
గిటుప. చూ, గిటుప 1, 3. నీట్లాటలోని
గలుపురింగు. రూ- తురుపు; 4 చూ,
టొడుపు. 3 వా. వి 5 తిప్పిన ఆగరములపైన
గీచిన గీత.

తుడుము దే వి. 1 రూ-తుడుముకు మడ్డుపు.
అచ్చ. సం. కాం 101 చూ, వీడి;
2 గుంపు రూ-తుటుము చూ, సమాహము.

తుడుచ్చ దే. స కిరి చూ, రూ-తుడుచే

తుడుచ్చ. దే. వి చూ, రూ-తుడుపు

తులివాగిము దే. వి. తుత్తెము. చూ, లోహము. 1.

తులె. దే. వి. తం. తియ. ఆం. పవా. నగ. 44

చూ, సోపానము.

తులెనాగము. దే. వి. చూ, రూ-తులెనాగము.

తులెము. దే. వి. — పై. —

తులె. దే. వి. కంగునపొగము* తులె.

తులె. దే. వి. — పై. —

తులెంబికి. సం. వి. ఆ (ప్రే. 7. కానోక

వాడ్యము చూ, పీక

తులెయలు దే. వి. బ (తులెయలు + తులెయలు)

చిన్న చిన్న తులెకలు చూ, తులెము 4.

తులెము. దే. వి. (తులెము + తులెము)

మిక్కిలి తులెము (తులెము + తులె)

తులె సం. వి. ఆ. ప్రే. 1. రూ-తులె. చిన్న

లకి*. చూ, పరిల, 2 నీలి* చూ,

రింజని.

తులెము. సం. వి. ఆ. న. 1. మార్గినపము

పండిన అంజనవిశేషము: చూ, రసాంజనము:

పుం. 2. అగ్ని: చూ, పహ్ని. 1; అం. 3

2. కానోక స్మయ చూ, స్మయము

తులెంజనము. సం. వి. ఆ. న. మాయిలుతులెము

చూ, రసాంజనము

తులె. దే. వి. రూ-తులె. 1. అగ్నిము చిన్న

చూ, నుడ. 3; 2. అంతము, కడ: చూ,

నుడ. 3.

తులెయలు నేర్పరి ద్వ. వి. కాలిపుట్టువు సాం.

మాన. 3: చూ, శూద్రుడు.

తులె దే. వి. 1 క క, అంతము చూ, నుడ.

3, 2 చావు చూ, మృణము. [శివుడు.

తులెయలు దే. వి. ఈశానము: చూ,

తులెయలు దే. ఆ. కి. చేచ్చు చూ,

మృణము

తులెము దే. వి. బహ్మదిన పరిశయము,

కల్పాంతము చూ, సంకర్తము. 1.

తులెనాడు. దే. వి. కనిపుడు: చూ, సహా

తులె.

తునక. దే. వి. చూ, రూ-తునక.

తునకొల. దే. వి. (తునక + కొల) తునచు

నట్టికొల: రూ- తునకొల- తునకొల-

తునకొల, దండి-రూ-దండె (సం కు)-

తులదండము

తునకొలము దే. వి. గవుండ్లనాడు బాడ్డితగి

కొలమొనపొయెడు తునకొలంటి దుడ్డు

కొల.

తునయ. దే. వి. రూ-తునె చూ, తునక

తునయ. దే. ఆ. కి. రూ-తునె, ఖండిత

మగు చూ, వక్కనాటు.

తునె. దే. ఆ. కి. — పై — ఆచ్చ. ఆరి,

కాం 101, 2 కిచ్చుచూ, మయి

తునక దే. వి. రూ-తునక చూ, కొలము. 4.

తునమాడు దే. న. కి. (రూ-తునము-తునా

డు-తునము)(తునము + ఆడు) 1 అంకించు:

చూ, కలగు; 2 చేపు. జై 5, ఆ 78:

చూ, అంపరించు

తునము. దే. న. కి. — పై. — (అంకించు. —

ఉ, హరి. 3, ఆ. 22)

తునముట. దే. వి. కొల చూ, వధము.

తునె. దే. వి. చూ, రూ-తునె.

తున్నకము. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, నంది*.

తున్నవాయము సం. వి. ఆ. పుం. బట్టలు

కుట్టుట చూ, సోచికము

తున్నవాయుడు సం. వి. ఆ. పుం. కుట్టిపు

వాడు: చూ, సోచికుడు.

తున్నాడు. దే. న. కి. చూ, రూ-తునమాడు.

తున్న. దే. న. కి. — పై —

తుపగ. దే. వి. తుపగ, రూ-తుపగ: చూ,

శీకరము: (చూ, వాన. 1.)

తుపాకి. దే. వి. నిపాయిలు మంచుగుండువేసి

కట్టించి కాల్చుడు ఇనుపకొండ చూ,

బాణము 1.

తుమ్మ. దే. వి. గాలివాన: చూ, వాన. 1.

తుపాను గాలి. దే. వి. ఈదురు చూ, వాయువు. [సీసము 1

తుపానము. శే. వి. వస్త్రపుటుట భేదము చూ, తుపాసి. వై. వి. = స్త్రీభాష. ఒకభాషను మఱి యొకభాషతో చెప్పేడువాడు

తుప్పు. దే. వి. ఉమియుట, కాండిరించి ఉమియుటలోనను వారియంగు గ్వనస్య కరణము: చూ, హూహూ.

తుప్ప. దే. వి. 1 చిన్న శాప, గుల్మము. చూ, సా. 2, వా. 2. పాగోము, చుప్పెనతో గుర్గగల పాగులగుంపు (అని నొంపలు) “సగుప్ప గొకము”

తుప్పట్టి. వై. ఆ. క్రి. త్వస్తి లినియు. స్వా. 2, ఆ. 11. చూ, లెప్పట్టుడు

తుప్ప. వై. వి. = సుపా. చూ, రూ-గుండు తుప్పలుమీలు దే. ఆ. క్రి. (తూలు+తూలు) మిక్కిలి చలించే చూ, నలించే

తుప్ప. దే. వి. రూ-గుండు 1 లోనాలులు చూ, లోనాలు. 1, 2 చూ, తుపుప్ప-వారికి. 4, 5 163, వా. 3. ముప్పట్టి (కంపు) “నిలియుట వహస్యము తుప్ప (కంపు) కొట్టుచున్నది.”

తుబాము. సం. వి. ఆ. పుం. చూ, రూ-తుబరము. [మేషము 1.

తుధము. సం. వి. ఆ. పుం మేకపోతు చూ, తుమిక. వై. వి. = తిందుక.* చూ, స్వాగ్ధము తుమికి. వై. వి. = వై —

తుమరు. దే. వి. 1 హుళి: చూ, కేసుపు; 1; 2. నూళ్ళుండము. భా. శల్య, 2 ఆ. 258: చూ, శకలము 4.

తుమలము. సం. వి. ఆ. న. 1. = కొమ్మి. దొమ్మి యుద్ధము: చూ, యుద్ధము; పుం. 2: చూ, తాండ*.

తుమ్మ. దే. వి. అరిమేదము*: చూ, విట్టగిను.

తుమ్మకట్ట. వా. వి. 1 గుమ్మచెట్టు కట్ట; 2. తులము చేయనలగు (అతి లేకమందు. — దగ్గకట్ట, ఇట్లుతినకట్ట ము.)

తుమ్మకుటుంబము. సా. వి. నానే కుటుంబములోని చిన్నకు, లేదా, గుమ్మకుటుంబములోని యొకటి. ఇట్లగుమ్మ, నల్ల తుమ్మ, బండెగురిగింజ, దిరిసెన, నీమచింత మొదలగునవి తుమ్మకుటుంబములోనివి.

తుమ్మలకొండములు. — ఆనులు ఓట్టము గానుపక్షి:కృతి కలవిగాను ఉండును. చిన్న తానులకొండ గాను ఉండును, గణలు ఎండవలయందును ముడుచుకొనును. ఆను లనుడును నుండు ముండు తుగ్గివుండునీ చెట్లయరగించేను. పుప్పలు ఉండు తూర్పు గిరి గా నుండును కొట్టుముగ్గ నొట గొట్ట వినుండును చూ, చిన్నకు కుటుంబము.

తుమ్మ. వై. వి. = గుండ్ల. తొగిల చూ, గురుక. తుమ్మక వై. వి. = వై —

తుమ్మక వై. వి. = వై — చూ, గవ్వము. పుప్పగొగిసాలు ద్వ. 3. ఒకకము డ్దు. తుమ్మ. దే. వి. (10 10.) — కాళము, గవ్వ గుచ్చ, గవ్వము, తొగి, తుగ్గము; ఆ. క్రి. 2. తులము చేయు

తుమ్మెద. శే. క. వాదేనెగొరికి యొక కము నల్ల కొక్కలపుగుడు చూ, గ్రమికము. తుమ్మెదకంటు ద్వ. రి. చూ, సంకెం.*

తుమ్మెదమాచిడి. శే. క. కొశామ్రము*: చూ, మాచిడి.

తుమ్మెదయల్ల. అం. మగ్గుగుని మొదటిదియగు వింటిముక్క నాది (కీసబాణములు. — కలుప, తానుక, మాచిలలు) (చూ, బాణము. 1.) పెం. అం. 8: చూ, మార్వి. 1. (చూ, మన్మథబాణములు)

తుమ్మెదరేపుడు. దే. వి. చూ, బాలకీర్తిడ.

తురంగము. సం. వి. ఆ. పుం. = తురగీ.

గుట్టము: చూ, హయము.

తురంగము. సం. వి. ఆ. పుం. = — పై. —

తురంగలీల. అం. జన్యతాశములలో నొకటి:

చూ, జన్యతాశములు

తురగి. వై. వి. = తురుప్ప. చూ, మేగ్గుడు

తురకన్గలి. ద్వ. వి. ఒకరకము దొగ్గలి*. చూ,

గక్తబాష్పము [పిరిగిట్ట

తురకపికిలి. ద్వ. వి. ఒకరకము పికిలిట్ట: చూ,

తురకతాయి. ద్వ. వి. బొంతతాయి చూ,

రాయి.

తురకవేము. ద్వ. వి. త్సణనింబము* (బుసు

రక్తమును బాకీ చేయును) చూ, వేము.

తురగనాతి. అం. అంతగబాతి త్రియముగా

నొకటి: చూ, అంతగబాతిత్రియము

తురగబ్రహ్మచర్యము సం. వి. ఆ. న. ఆభా

నముచే బ్రహ్మచర్యము సహించుట (లేక

పోవుటవల్ల అడుదానిని వదులుట.)

తురగము. సం. వి. ఆ. పుం. 1: చూ, రూ-

గుంగము; 2. గుండె* చూ, పూద

యము. 2, పా 3 ఒకానొకవృత్తము

ఒక్కొక్క పాదము న-న-న-న-న-న-న-న

గురువులతో గూడి పదునేనవయింటయతి

గల ద్వావింశ చ్చంపస్సు నందుద్భవించిన

పుత్రము. అప్ప. 4, ఆ. 248. చూ, పుత్రము

తురగములు. అం. సేనాంగములు నాలుగింటిగా

నొకటి. (గుట్టములు) చూ, సేనాంగములు

(చూ, అంగము. 9) (చూ, చతురంగములు)

తురగవల్లనము. పా. నవవిధరగడలలో నొకటి

ఒక్కొక్క పాదమువాయవ్రచారిగిరి గండు

పాదములు కలిసిఒకపాదముగాఅగును. యతి

యయిదవగణాద్వితీయము: చూ, రగడ (చూ,

పుత్రము.)

తురగి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1: చూ, పెన్నెరు*;

2. అడుగుట్టము* చూ, హయము; అం.

3. అవాంతరజాతులు మూడింటిలోనొకటి:

చూ, అవాంతరజాతులు.

తురా. దే. వి. రూతురాయి. 1. నిడుపుకాడ

బెట్టి కట్టిన పూబంతి చూ, పూబంతి;

2. తలనుంచెడు ఒకానొక-భూష. శశాం.

5, ఆ 7: చూ, భూషణము. 2.

తురామణము. సం. వి. ఆ. న. తడలడవనుండ

చేదువుట: చూ, పంసము.

తురాయి. దే. వి. చూ, తురా.

తురామహుడు సం. వి. హ. పుం. ఇంద్రుడు:

చూ, వేలుపు-అడు.

తురి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. కండెలుంచి నేనెడు

యంత్రము. చూ, నాడె.

తురికి వై. వి. 1: చూ, కచ్చి; 2. = గుంగ.

గుట్టము* చూ, హయము [వేగము. 1.

తురితము. వై. ఆప్య. కి. విణ. = తల్లిరితము: చూ,

తురితు. వై. ఆప్య. కి. విణ. = — పై. —

తురీన. వై. ద్వి. కి. విణ. = — పై. —

తురీయము. సం. వి. ఆ. న. 1 బ్రహ్మము,

మహాత్మ్య* చూ, హంసుడు; విణ. 2. నా

లయనస్థ. చూ, తుర్గము

తురుంజము సం. వి. ఆ. పుం. = శుణుము.

పూలపండలు మొదలగునవి తుటిమిరకొవ్వ:

చూ, వేనలి.

తురుజీ. దే. వి: చూ, గంజీము*.

తురుశు వై. ఆప్య. కి. విణ: చూ, తురితము.

తురుపు. వా. ప్రి. చూ, రూ-తురుపు.

తురుపు. వా. వి. 1. గుట్టపుడండు; 2. చిట్టాట

యంబి నాలుగురంగులలోను గెలుపుకొను

చెప్పెడు యొకానొకరంగు. (ఇన్నేటు

తురుపు, కళావరు తురుపు, అరకుతురుపు,

వైమాను తురుపు: తురుపు చుగుప్తఅనియు)

తురుము. వై. వి. 1. = తురుంభ: చూ, రూ-తులుము. 1; దే. వి. 2. చూ, రూ-తులుము. 2;

3. కాయ కెండలము: చూ, సమస్తీల.

తురుష్క-తుంపి. అం. చూ, తుండుపుపాంగములు. (చూ, అంగము. 9.)

తురుష్కము సం. వి. అ. పుం. 1. చిల్లమడ్డి తురుష్కము గంగింధ్యము. (కపియను గంధ ద్రవ్యము): చూ, రాజాగ్నము. (సువాసన కొనిత దీనిని తైలములో కలిపెదరు. టింప ర్ జెంబాయిన్ అనే యింగ్లీషు మందులో కలియును. ఇదిబ్బాస కోశములలో పని చేయును); 2. తురుష్క-దేశము చూ, దేశము; 3. టికము చూ, ముడ్డిపూస; స. 4 లిగ: చూ, మూడు.

తురుష్కాడు. సం. వి. అ. పుం. = తురక. (మాలవానికంటె నితగమగు పండ్రెండు కడవటి జాతులలోని నొకడు): చూ, మేచ్చుడు.

తుర్య. సం. వి. అ. స్త్రీ. చూ, తురి. తుర్యతుండి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. పిండిదొండ* చూ, రక్తఫల. [అవస్థలు]

తుర్యము. సం. విణ: చూ, తురీయము: (చూ, తులగలి. దే. వి. పృకాశము. భార. విరా.

1, అ. 294: చూ, వెలుతురు. 1.

తులగలించే. దే. అ. క్రి. 1. పృకాశించే. భార. భీష్మ. 2, అ. 155: చూ, హవణిల్లు; 2. అతిశయించే. విజ. 3, అ. 42: చూ, మువ్వరింఘే, 3. ఒప్పు. అం, భా. తృ. 83: చూ, సమ్మతించే.

తులగలిగను. దే. అ. క్రి. — వై —

తులుగు. దే. స. క్రి. (బలవంతమున లోపల చేసి) పుక్కు: చూ, దోపు. 5.

తులుగు. వై. వి. = త్వర. 1. వేగరపాలు: చూ, వేగము. 3; క్రి. విణ. 2. కీఘ్రము: చూ, వేగము. 3.

తులుము. వై. వి. 1. = తురుంభ. రూ-తురుము.

పూలుముడిచిన కొప్పు, కొప్పు (అనియు): చూ, వేనలి; దే. వి. 2. రూ-తురుము. పాడి: చూ, నురుము; స. క్రి. 3. గులుముపీటనో పాడిచేయు; వై స క్రి. 4. (కొప్పుగా) ముడుచే. భార. విరా 1, అ. 291, 5. (కొప్పున) చెనువు స్వా 3, అ. 84.

గులుముపీట. ద్వి. వి. గులుముబిడచువుగా చివరిను పండ్లొచ్చిన యినుకుకొన్నిచెక్కిన పీట: చూ, పీట.

గుట్ట. దే. వి. చూ, గుట్ట 140 దాము. 43. గుట్టు. వై. వి. 1 = త్వర: చూ, గు-గు లు, 2 పిట్ట ఎగురుటమందగు స్పృహనగుటలు. “పిట్ట గుట్టున యెగురపోయెను.” చూ, మూహూ.

తుల. సం. వి. అ. స్త్రీ. 1 చూ, తాళము, 2 — చూలము. తవాది, కడమున్ను, చూ, చూలము, 3 నూలు పలముల కొలది; 4. పోలిక: చూ, సామ్యము; 5. ఒక రాసి. చూ, రాశి 2; అం. 6. రాసులు పండ్లొండింటిలో నొకటి. (తులారాశి): చూ, రాసులు. (తులారూత్రము పృగాహము)

తులకించే. దే. అ. క్రి. 1. పృకాశించే. చూ, హవణిల్లు, 2 కుశూహలపడు. చూ, సం తోషించే.

తులకింపు. దే. వి. పృకాశము. వి. 1, అ. 190: చూ, వెలుగురు. 1.

తులము. దే. వి. పలమునందు మూడవభాగము. (రూపాయయెత్తు)

తులసి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. = తోళి: చూ, హరిపిరయ. (తులసి కనము విడుములరు విలుగుడు. గోమలు చేరవు.)

తులసి నేలము. అం. సుజ్ఞానదాయకములు 14గా నొకటి. చూ, సుజ్ఞానదాయకములు.

తులాకోటి. సం. వి. ఇ. పుం. అందె, మాపురము: చూ, భూషణము. 2.

తులాదండన్యాయము. పా. తానుబరువుగా నున్నవైపు కిందికి, తేలికగా నున్నవైపు మీదికిని(బోవుననుకీతి).

తులాదండము. సం. వి. అ. న:చూ, తునికోల.

తులాదవ్యము. అం. దివ్యములు అయిదింటిలో నొకటి: చూ, దివ్యములు.

తులాపురుషకృతము పా. ఒకానొక కృతము: చూ, కృతము.

తులాపురుషము. అం. 1. మహాదానములు 16లో నొకటి: చూ, మహాదానములు; 2. తెలిక పండి, పచ్చిపన్నువులు, మజ్జిగ, జలము, పిండి ఈ యిందునుకలిసినది తులాపురుషము

తులాబీజము. సం. వి. అ. పుం గురివెండః: చూ, శ్వేతపాక

తులామానము. సం. వి. అ. న. తానుమాత్రం చెడుతూనిక. (త్రాసు, తక్కువ, కాటాలో నగువానిచేతూ(చెడు తూనికలు.) ఇందుకు సంబంధించినమానములు. —

- (1)ట్రాయిలేక పండిబంగారు తూనికలు;
- (2) వ్యాపారపుతూనికలు; (3)వైద్యులతూనికలు;
- (4) చెన్నపురిగొన్న మెంటుతూనికలు,
- (5) గొలెలవ్యాపారతూనికలు; (6) సామాన్య జ్యువుతూనికలు (రైలుకాటా తూనికలు);
- (7) ధైర్యించి తూనికలు మొదలగునవి గలవు.

తులితము. సం. విణ. 1. సరిపోల్చబడినది:చూ, సుషమ; 2. తూచేబడినది

తులుచే. దే. విణ. వేగముగలది:చూ, వేగము. 3

తులువ. దే. విణ కుత్సితుడు:చూ, న్యాదుడు. 2

తులువకత్తి. ద్వి. వి. పంపుచేకత్తి: చూ, రిక్తి. 2. [యము.

తులువగుజ్జము. దే. వి. నీచాశ్వుము: చూ, హతుల్యము గు. మి. అ. క్రి. సరియగు, సమానముగు

తుల్యము. సం. విణ. సమము, సరి: చూ, సమానము. 2.

తుల్యయోగిత. అం. అర్థాలంకారములలో నొకటి: (వర్ణ్యముకేతరవస్తువునకును ధర్మకర్మము చెప్పట. ఉదా— కనులములు ముడిగెను. జారిణుల వదనములు ముడిగెను): చూ, అలంకారము 3.

తువర. వై. వి. 1. తొగర. ఒగరు-వగరు. రుచి, రూ-తువ్వర-తువర. చూ, రసము. 5; దే. వి. 2. రూ-తువ్వర-తువర. చినుకు: చూ, వాన. 1.

తువరము. సం. వి. అ. పుం. 1. తువర: చూ, తువర. 1; వి. 2. ఒగరైనది. చూ, తువర. 1. (చూ, రసము. 5)

తువరయావనాల(శీ)ము సం. వి. అ. పుం. కషాయ యావనాల ధాన్యము: చూ, ధాన్యము తువరి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ =: చూ, లోగరి.

తువాలు. వా. వి. రూ-తువాయిలు. రుమాలు, చేతిగుడ్డ: చూ, వస్త్రము.

తువ్వరి. దే. వి. రూ-తువర-తువర. 1. సన్న వాన. వై. 4, అ. 138. చూ, వాన. 1; 2. చూళి. చూ, రేణువు. 1.

తువ్వాయి. వా. వి. అప్పడే పుట్టినదాడ. “మాతపునకు తువ్వాయిపుట్టినది”; 2. పాలు తాగేడుదాడ.

తువ్వాయిలు. వా. వి: చూ, రూ-తువాయిలు.

తుపము. సం. వి. అ. పుం. 1: రూ-తుపము, ఉమక-రూ-ఉమక-ఉంక-నూంక-పాట్టు, పాట్టు (సం. ప).—కంకపత్రము, కటంగరము; 2: చూ, తాండ్ర *.

తుపాగ్రిహుడు. సం. వి. అ. పుం. ఆగ్నిహోతుగ్రిడు: చూ, పహ్ని. 1. [పహ్ని. 1.

తుపానలము. సం. వి. అ. పుం. ఉంకనివ్వ:చూ, తుపారము. సం.వి. అ. పుం. 1. మంచె:చూ, హి-

మము; 2. తుంపర. జేలు చూ, వాన. 1;
విణ. 3. చేల్ల విది: చూ, శీతలము. 5.
తుమారాట్టు. సం. వి. జ్. పుం. ఇందుగ్గిడు
చూ, వేలుపుత్రేడు.
తుపితుడు. సం. వి. ఆ. పుం. గణదేవతావిఠ
షము (వీరు ముప్పదియాయగురు): చూ,
గణదేవతలు. (క కాగాది ఆనుబంధములో)
తుపాదకము. సం. వి. ఆ. న. పులిగడుగు చూ,
శుక్తము. 1.
తుప్తి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ: చూ, సంతోషము.
తుప్తుడు. సం. విణ. చూ, ప్పొత్తుడు.
తుసము. వై. వి: చూ, రూ-తుసము.
తుస్సి. దే. విణ. తుసరభూమి, రూ-తుస్సి.
తోవర: చూ, సురాప్రజము. 2.
తుస్సు. వై. విణ. 1. అధమము చూ, హీనము.
1; వా. వి. 2. అపానవాయువు విడుచుట
యందలి ధ్వన్యనుకరణము. “తుస్సుపిత్తు”.
చూ, హూహూ; 3. టపాకాయ, పిసింగ్రీ
చిచ్చే బుడ్డిలోనగునవి పేలకను, సరిగా
కాలకను చీదుట లోనగువానియందలి ధ్వ
న్యనుకరణము: చూ, హూహూ.
తుస్సుపెంజెర. ద్వ వి పెంజెర భేదము ఒక
రకము కొండచిలవ (చూ, పెంజెర): చూ,
సర్పము. [ద్వి. 4
తుస్సి. దే. విణ: చూ, రూ-తుస్సి. ఆం, భా
తుహినకరుడు. సం. వి. ఆ. పుం. చేలివలుగు:
చూ, హిమాంశువు హిమము.
తుహినము. సం. వి. ఆ. న. మంచే చూ,
తుఫువము. ఆం. దేశములు ఏబదియాటిలో
నొకటి: చూ, దేశము.

తూ

తూ. దే. వి. 1. తూపాడుచేటుయందగు ధ్వన్య
నుకరణము: చూ, హూ హూ; వా. 2. బా

లబాళికలయొక్క ఆటలయందలిట్లు. “తూ
నానాడ్డునుతూ” (తూతూఅనియు)
తూఁగాడు. దే. ఆ. కి. (తూఁగి + అడు)
1: చూ, సలించే. భాగ. ఉచ్ఛో. 4, ఆ 344;
2: చూ, వేలాడు.
తూఁగియాడు. దే. ఆ. కి. — పై. —
తూఁగు. దే. వి. 1. నిధి: చూ, స్వప్నము.
2, 2. కూరుసుపాటు: చూ, పగ్గిమాల;
ఆ. కి. 3. తూఁగు చూ, వేలాడు; 4. కూ
గును చూ, నిదిగించే; 5. రూ-తూఁగాడు-
తూఁగియాడు, తూలు-రూ-తూలియాడు:
చూ, సలించే, 6. తూనిక చడు; 7. నదిచే
చూ, నెట్టు. 3
తూఁగుటుయ్యల. ద్వ వి తూఁగుమంచేము.
కళా. 2, ఆ. 17. చూ, పాలకి.
తూఁగుపలకి ద్వ. వి. తాఁపివాడు గోడల
మట్టముచూచుటకై తాయివేలఁగట్టిన నిడు
పాటుపలక
తూఁగుమంచేము. ద్వ. వి. చూ, తూఁగుటుయ్యల.
తూఁచే. దే. వే. తూఁగఁజేయు ఒడకట్టు
తూటు. దే. వి. 1. రూ-తుంట. ఖండము:
చూ, శకలము. 4; వై. విణ 2 = దుప్త.
దుప్తుడు. చూ, వ్యాధుడు. 2.
తూఁటకట్ట. వా. వి. గడ్డిని జేడగానల్లి నిప్పు
నుట్టించెడుకట్ట. [వ్రీకి గా-వాలు.
తూఁటకట్టు. దే. ఆ. కి. కోఁతెవడు చూ,
తూటర. వై. విణ. (తూటు + అర) = శుంథ.
దుప్తుడు. రూ-తూఁడరి. భాగ. 8, స్కం.
183: చూ, వ్యాధుడు. 2.
తూటాడు. దే. స. కి. (తూటు + అడు):
చూ, వేధించే. వై. 7, ఆ. 4.
తూటి. దే. వి. సలి, తుంటికూర: చూ, శైవలము.
తూటికూర. ద్వ వి. — పై. — (దేశ్యమిశ్.)

తూటిగానపు తేజగలదోటి. ద్వ. వి: చూ, సరస్వతి. ఆం. భా. పృ 42

తూటు. దే. వి. రూ-తూము. 1. కనుమ. ఆం. భా. పృ. 145 చూ, రంధ్రము. 1; 2. చిల్లి: చూ, రంధ్రము. 1.

తూటుకట్టు. దే. ఆ. కి. తూటుపడు, తూటుపోవు. భార. ఉద్యో. 4, ఆ. 131 చూ, తొటలువాలు.

తూడరి. వై విణ=శుంఠ. చూ, రూ-తూటరి. తూడు దే. వి. తామరపువ్వులోనగువానివేరు, చినుము. విజ. 1, ఆ. 199: చూ, పగ్గము. 1.

తూడుదిండి దే.వి.(తూడు + తిండి)తెలిపిట్ట అచ్చ యు, కాం. 30: చూ, హంస. 1

తూడునూలునారి. ఆం మన్మథుని మూడవది యగు చింటియొక్కనారి. (దీని బాణములు - మంకెన, అసోక, మల్లెపూలు) వేం. ఆం. 9. చూ, మార్వి. 1 (చూ, బాణము. 1.) (చూ, మన్మథబాణములు) వ్రేం. ఆం 8.

తూడుల్లుడు. దే. వి: చూ, మన్మథుడు. తూతెకొమ్ము దే. వి. మురళి, వంశనాళవాద్యము. చూ, ఏజె. (తూతూబాకా అనియు)

తూతూబాకా. వా. వి.—పై.—

తూకము. దే. వి. రూ-తూకు. 1. పూనిక. జై. 7, ఆ. 40. చూ, యత్నము; ఆం. 2. నాట్యములోని పదునాలుగు అంగములలో తుకయనది ఒకానొకయంగము: (చూ, నాటకము. 1.)

తూకు. దే. వి.—పై.—

తూకొను. దే. ఆ. కి. (తూకు + కొను) 1. పూను: చూ, యత్నించు; 2. పృవేశించు ఆం. భా. తృ. 122: చూ, సోకు. 4.

తూణము. సం. వి. ఆ. పుం. = కొన. రూ-తూణి-తూణీరము. అమ్మలపాది (ఇది ఆ. స్త్రీ.

గాను, ఈ. స్త్రీ. గానుగలదు): చూ, బాణము. 1.

తూణీరము. సం. వి. ఆ. పుం —పై.—

తూడము. సం. వి. ఆ. పుం. గంగరావి*: చూ, రావి. [మిడి*: చూ, మామిడి.

తూడసస్యకము. సం. వి. ఆ. పుం. పోకమా తూనరతుక్కుము. దే వి: చూ, బాలకీర్తి.

తూనిక. దే. వి: చూ, తులామానము. (రూ-తూనిక)

తూనికకోల. దే. వి: చూ, రూ-తునికోల.

తూనికవేయు. దే. స. కి. చూ, తూచే

తూనిక. దే. వి: చూ, రూ-తూనిక.

తూనికోల. దే. వి: చూ, రూ-తునికోల.

తూనిగ. దే. వి. పతంగిక. రూ-తూనిగ: చూ, మక్షిక.

తూనిగ. దే. వి.—పై —

తూనిగతానిగ దే. వి: చూ, బాలకీర్తి.

తూనుకోల. దే. వి: చూ, రూ-తునికోల.

తూనెగొట్టాట. దే. వి: చూ, బాలకీర్తి.

తూవరము. దే. వి. 1. చిల్లి. చూ, రంధ్రము.

1; 2. కనుమ. ఆం. భా. పృ. 145: చూ, రంధ్రము. 1

తూపరాణ. దే. వి. (రూ-తూపరాణి-తూపరాణము) తూము, నీళ్ళుబయటికివచ్చేతూము: చూ, తూము. 2.

తూపరాణము. దే. వి. 1. —పై.—; 2. ఒడవి: చూ, రంధ్రము. 1.

తూపరాణి. దే. వి: చూ, రూ-తూపరాణ.

తూపి. వై. వి.—స్తూప. గుడిలో మూలవిగ్రహము ఉండెడుచోటికి మీద విమానమువలె ఎత్తుగా కట్టిన కట్టడము.

తూపు. దే. వి. అమ్మ: చూ, బాణము. 1.

తూపురాసి. ద్వ. వి: చూ, తూము. 2.

తూపురిక్క. ద్వ. వి. శృంగనక్షత్రము, కరివేల్పురిక్క: చూ, నక్షత్రము. 1.

తూపురూపురిక్క. ద్వ. వి. చూ, తూపురిక్క.

తూపురిక్కనెల. ద్వ. వి. కానినామాసము: చూ, మాసము. 1.

తూపాడుచే దే స. క్రి: ఉమియు, క్రాయు తూబరము. సం. వి. ఆ. పుం. రూ-తుబరము కాలమున కొమ్ములు మొలసని యెద్దు. చూ, వృషభము. 1.

తూబరుడు సం. వి. ఆ. పుం. రూ-తుబరుడు.

1. పేడిమూరినాడు, ప్రియమున గడ్డము మీసమురాని మగవాడు: చూ, సోవిద ల్లుడు; 2. అంతఃపుర కావలినాడు చూ, సోవిదల్లుడు.

తూము. వై. వి. 1. = తుంచికా. బండిచక్కము నడిమిరంధ్రము: చూ, రంధ్రము. 1; 2. నీళ్లు బయటికి వచ్చేనట్లు కట్టినకట్టడము. వసు 5, ఆ. 17: చూ, మరిగొమ్ము; 3. నాలుగు కుంఠేములకొలది: చూ, ప్రస్తము; 4 నూది చెవి: చూ, రంధ్రము. 1; 5 నగలమోపు నందలి రంధ్రము: చూ, రంధ్రము. 1; 6. కన్నము చూ, రంధ్రము. 1; వా. 7. పంట కాలువకు పక్కను చేర్చివేసెడికుండతూర. “కుండతూము”: చూ, తూర. 4. (చూ, మరిగొమ్ము.)

తూర. దే. వి. 1. వానబొట్టు: చూ, వాన. 1; 2. తుంపర: చూ, సీకరము; 3. రూ-తూల. పండుచేప: చూ, మత్స్యము. 1; వా. వి. 4: చూ, తూము. 7. “కుండతూర, తాటితూర.” మొ.

తూరజిల్లు ద్వ. వి. ధారాపర్వము: చూ, వాన. 1

తూరనగోలు. దే. వి. బ: చూ, బాలక్రిడ.

తూగనడుక్కా. దే. వి. —పై.—

తూరనతుంకములు. దే. వి. బ. —పై.—

తూరి. దే. వి. తడవ, అవృత్తి (ఇదిఏకాద్యర్థక కబ్బ పూర్వకముగానే పరియోగింపబడును.

ఉదా“ఒకతూరి-ఈతూరి”): చూ, సా. 2.

తూరు. దే. వి. 1. శుచ్చధాన్యము: చూ, ధాన్యము; ఆ. క్రి. 2. సన్నగాతూరిపడు.

తూరుపాట. దే. వి. 1. ఒకానొక గాలి. రూ-తూర్పాట, తూర్పిడి చూ, వాయువు; 2. శుచ్చధాన్యోక్షేపణము: తూరుపాటఁ బట్టుట.

తూరుపాటఁబట్టుట. జా. 1. ధాన్యము తూరు (అనఁగాబొట్లు) గాలిలోనెగురునట్లు పట్టుట; 2. ఎగురఁగొట్టుట; 3. తేలిక చేయుట.

“నాలుక తుదిపలుకులైననూరికతూరుపాటఁ బట్టుచున్నాడవు” (ధర్మజరాజనూయము) తూరుపాటఁబట్టు. దే. స. క్రి. (తూరు + పాటన్ + పట్టు) రూ-తూర్పాటఁబట్టు. గల్ల పొట్టు లోపగునని యెగిరిపోవునట్లుగా చేట లోనగువానిలో ధాన్యములోనగు వానిని పైకెత్తి క్రిందుగాఁబోయు.

తూరుపు. దే. వి: చూ, రూ-తూర్పు.

తూరుపుఁగొండ ద్వ. వి. ఉదయాప్రి: చూ, పర్వతము.

తూరుపుడణి. ద్వ. వి. ఇందుగిడు. ఆం, భా.

పు. 46. చూ, వేలుపుతేడు.

తూరుపుతేడు. దే. వి. —పై.—

తూరుపెత్తు. దే. వి. (తూరుపు + ఎత్తు) రూ-తూర్పెత్తు. 1: చూ, ఎగరఁబోత; స. క్రి. రూ-తూర్పెత్తు. 2. ధాన్యాదికమును ఎత్తి తూర్పుగాలికివిడుచు, 8 వీడని గాలివాటము గాఎత్తి విడుచు; 4. వెండుకలు పాయఁదీసి అడ్డముగా మీదికెత్తిపట్టు. పొండు. 8, ఆ. 80.

తూర్పు. దే. పేర్. రూ-దూర్పు, సుగ్రహే. వై. 4, ఆ. 81: చూ, రూ-తూటచే.

తూర్ణము. సం. క్రి. విగ. ఆ. స. 1. త్వరితము: చూ, వేగము. 3; విగ. 2. వడిగలిది: చూ, వేగము. 3.

తూర్పాట. దే. వి. చూ, రూ-తూరుపాట. 1. తూర్పాటబట్టు. దే. స. కిరి: చూ, రూ-తూరు పాటబట్టు

తూర్పిడి. దే. వి. చూ, తూరుపాట. 1.

తూర్పు. దే. వి. (రూ-తూరుపు-తూలుపు)

1. పార్శ్వ: చూ, హరితు; అం. 2 దిశలు

నాలుగింటిలో నొకటి: చూ, దిశలు; 3 ది

శలు పదింటిలో నొకటి: చూ, దిశలు;

4. దిక్కులు ఎనిమిదింటిలో నొకటి: చూ,

దిక్కులు.

తూర్పెత్తు. దే. స. కిరి: చూ, రూ-తూరుపెత్తు.

తూర్వగంజ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. ద్రగడమను

వాద్యము: చూ, వీణె.

తూర్వత్రయకాశలము. అం. సుగుణములు ఇరు

పదెనిమిదింటిలో నొకటి: చూ, సుగుణములు

తూర్వము. సం. వి. అ. న 1 వాద్యము. చూ,

వీణె; పుం న 2. వాద్యపుమోరైత. చూ,

స్వరము. 2.

తూటబడు. ద్య. ఆ. కిరి. (తూటన్ + పడు)

తూటు, ప్రసేకించే. నిర్వ. 4, ఆ. 78:

చూ, సోఁతు. 4 [2, ఆ. 398.

తూటు. దే. ఆ. కిరి.—పై— భార. భీష్మ.

తూటుచే దే. కేర్ తూటజేయు గురియ్యే,

తూర్పు-రూ-చూర్పు. (ఎక్కించేఅనియు.)

తూటుపు దే. వి: చూ, రూ-తూరుపు-తూర్పు.

తూల. దే. వి. తూర. పండుచేప: చూ,

మత్స్యము. 1.

తూలంబాటు. దే. ఆ. కిరి. (తూలన్ + పాటు)

1. తూలు, చలించే చూ, సలించే, 2. తొ

లంఘ: చూ, విరియు. 5

తూలకంటకము. సం. వి. ఆ. పుం. గొట్టి*:

చూ, మొగదీర.

తూలకార్ముకము. సం. వి. ఆ. న. దూదియేకు

విల్లు, పింజనము: చూ, బాణము. 1.

తూలనాసిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, దూదియేట్ట.

తూలనాళిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ.—పై—

తూలపోవు. మి. ఆ. కిరి. (తూలము + పోవు)

చిన్నవోవు. భార. భీష్మ. 2, ఆ. 259:

చూ, చిన్నవోవు. (కేర్). తూలపుయ్యే భార.

ఉర్వో. 3. ఆ. 298.

తూలము సం. వి. అ. న. 1. గంగరావి*: చూ,

రావి; 2. ఆకాశము: చూ, వ్యోమము; పుం,

న. 3.—చూచి. విశ్చలుతీనప)త్రి, పిచువు:

చూ, క్రిత్తి.

తూలాడు దే. ఆ. కిరి. (తూలి + ఆడు) రూ-

తూలియాడు-తూలు. చలించే. భార. విరా.

5, ఆ. 184: చూ, సలించే.

తూలి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. తూలిక: చూ,

తొక్క. 1; దే. వి. (1.) (తూల + ఇ) చే

పలనుబట్టి జీవించెడి యొకానొకజాతివా

డు: చూ, వలతొడు; (2.) తూలికాడు.

మేకలనుబట్టి జీవించెడి యొకానొకజాతి

వాడు.

తూలిక. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. చిన్నయీక:

చూ, తొక్క. 1; 2. వ్యాపేడుకలము: చూ,

లేఖని; 3. (చిత్రమువ్యాపేడు) వాగగ,

జాలిని: చూ, వాగట; వా. 4.—తూలిక:

చూ, తూలిక. (1); నై వి.—తూలిక. (1)

మాల్యగింధి. అం. పదా. 4-33: చూ,

పూవులపొట్టము.

తూలికాడు. దే. వి: చూ, తూలి. (1), (2)

తూలించే. దే. స. కిరి. చేంపు. సాంబ. మా,

32: చూ, సంహరించే. [నై 7, ఆ. 92.

తూలియాడు. దే. ఆ. కిరి: చూ, రూ-తూలాడు.

తూలు. దే. ఆ. కిరి. 1.—పై.—; 2. అపస

రిల్లు: చూ, విరియు. 5; 3. ఉపశవిల్లు.

అం, భా. తృ. 87: చూ, సుగ్రమ్ము. 4.

తూలుచు. దే. పేర్. రూ-తూలుచ్చు. 1. చలింపఁ జేయు; 2. తొలగించు. పా. 1, ఆ. 101. తూలుమాటలు. వా. వి. తిట్లు, బండబూతులు, మచ్చితపుతిట్లు. తూలుచ్చు. దే. పేర్. చూ, రూ-తూలుచు. తూసర చూ, రూ-తువర. తూవరము. వై. వి. —పై— (సం. అనికొందిలు) తూషణము. అం. ముఖరతులు నాలుగింటిలో నొకటి: చూ, ముఖరతులు. తూష్టిమ్. సం. అన్య. మానమందు వర్తించును, తూష్టికామ్ చూ, మానము. తూష్టింశీలుడు సం. విణ మాటలాడక ఊరగుండువాడు రూ-తూష్టిగుడు తూష్టికామ్. సం. అన్య: చూ, తూష్టిమ్. తూష్టిమడు. సం. విణ చూ, తూష్టింశీలుడు తూస్తః. సం. వి. అ. న. దుష్ప్రతము: చూ, పాపము.

త్ర

త్రుటము. సం. వి. ఆ. పుం = చిటిక. త్రుటి చూ, స్వరము. 2. త్రుటి సం. వి. ఇ. పుం. 1. = చిటిక. —పై—; ఈ. స్త్రీ. 2. చిట్టెలికి: చూ, పత్రం. త్రుట్టు సం. పి. వ. స్త్రీ. 1. రూ-త్రుప్తము— త్రవము. దప్పి. పాండు. 5, ఆ. 179: చూ, పిపాస; 2. ఇచ్చే: చూ, వాంఛ. త్రుణమటి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. పూడిగుడిసె: చూ, సదనము. 1. [చూ, వేణువు. త్రుణకేతువు. సం. వి. ఉ. పుం. వెదురు*: త్రుణగండము. సం. వి. అ. పుం. ఉచ్చింగటుఁ డనుచేడు: చూ, మత్స్యము. 1. త్రుణగ్రాహి. సం. వి. న్. పుం. పచ్చే, మరక తము: చూ, రత్నము. 1. (చూ, త్రుణమణి. 2.) త్రుణజలూక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. జేలగవలెనుండి గడ్డిలో తిరుగు పురుగు: చూ, పురుగు.

త్రుణజలూక న్యాయము. పా. గడ్డిపైపురుగు చూ తికి సమీపమందు లెండుకాళ్లును వెనుక నైపున దిసర లెండుకాళ్లును గలది. అది వెనుక కాళ్లతో నీలబడి ముందునిలుచుటకాధారము చూచుకొని ముందుకాళ్ల నక్కడ బెట్టి తరువాత వెనుక కాళ్లు తీయుననీతి. త్రుణత సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. త్రుణభావము; 2. (రూ-త్రుణిత-త్రుణిత) విల్లు. చూ, బాణము. 1. [మేటి. త్రుణతేలి సం. వి. ఈ. స్త్రీ. గడ్డిమేటి: చూ, త్రుణదుగ్గిమములు. సం. వి. అ. పుం. బ. తాటి, కొబ్బరి, ఈత, శిర్డూరము మొ. త్రుణధాన్యము. సం. వి. అ. న. 1. విత్తక పం డెడు గురువు నివ్వరిదూసరిలో నగునవి: చూ, ధాన్యము; వా. 2. గడ్డిలో నెస్యుములు-చరి, జొన్న, గోధుమలో నగునవి. త్రుణధృక్. సం. వి. హ. పుం. బడబాగ్ని, కాకధ్వజము: చూ, వహ్ని. 1. త్రుణధ్వజము. సం. వి. అ. పుం. వెదురు*: చూ, వేణువు. [చూ, అశ్వతిక్రము. త్రుణనిండుము. సం. వి. అ. పుం. నేపాళకేము*: త్రుణపంచమాలము అం. వరి, దిగ్భ, గనప దంటు, వెణుకు, కామంచిగడ్డి (5) (పితృబృగము, దాహము, రక్తపితృము, మూత్ర కృచ్ఛము వీనిని హరించును) త్రుణపుష్పక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. కొండయల్లము*: చూ, శృంగజేరము. త్రుణపూలి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. గడ్డిబొమ్మ, చంచ: చూ, బింబము. 2. త్రుణమణి. సం. వి. ఇ. పుం, స్త్రీ. నీలము: చూ, రత్నము. 1; పా. 2. త్రుణగ్రాహి (అంబర), ఉన్నిగుడ్డతో రాచిన గడ్డిపోచలు మొదలగు వాని హక్కించు వస్త్రపు. త్రుణమత్కూణుడు. సం. వి. జూదములో జేమానతు ఇచ్చేవాడు: చూ, లగ్నముడు.

తృణము. సం. వి. అ. న 1. (కిక్కునలోనగు) గడ్డి. అంబరీషము, అద్వైతము, ఆహు, ఋశము, కక్షము, కచపము, కచ్చరుహ, క్షేత్రీయము, గవాదనము, ఘానము, తృణము (తె. ప).—కవసు, కనవు, గడ్డి, గవతము, గాదము, చెత్త, పిల్లుపులు. రూ. — పుల్లు, పూరి: (మా. హరిత. 1.) తృణవిశేషములు. ఊర్ధ్వమాలము, ముసేశ్వరము, కుండరము, ఖంజ, ఖగ్గడము, ఖగ్గచుదము, జయ, శాండవము, వారుణి. (తె. ప).—ఉలిన, ఉదగ, కాండగ, గాబ, గాబము, గునుకు, గొలిచె, గోళ్లగొండి, దూసరి, నాలి కచేలు, నెండగ, బగవట, బూరగడ్డి, పంచేపిదియ, నెట్టి చెఱుకు; అంటిరింతగడ్డికి. — (తె. ప) — అంటిరి-అంటిరింత, చిగిరింత; అడవికిక్కినను. — దేవనాళము. (తె. ప) — అడవికిక్కిన; అడవిగెననునకు. — పిండాంతుకము, పిండాలువు. (తె. ప). — అడవిగెనను; ఆపురుకసవునకు. — కుమారము, వీరణము, వీరతరము, వీరతృణము. (తె. ప). — అగురు-అపురు-బొరు; అశ్వలాయనదర్శకు. — అశ్వలాయకము, అశ్వవాలకము, కాళ, కాళగర్భము, కాళము, శరము; ఉప్పుగడ్డికి. — (తె. ప). — కాను, కాలె; కాకి చెఱుకునకు (కుండుతెల్లు). — ఇండ్రము, ఇత్వారిక-రూ. ఇత్వారిక, కాండ్రేక్షువు, కాకేక్షువు, కాళము, కాళేక్షువు, శిరచ్చదము, గుండగి, గుండ్రము, గుచ్చపుష్పిక, లేజనకము, ముంజము, ముంజేక్షువు, వాయనేక్షుకము, వాయనేక్షువు, శరము, శ్వేతచాపరకము. (తె. ప) — కాకిచెఱుకు, కాకితెల్లు, కుండుతెల్లు, పానికి, తెల్లు, తెల్లుకు. — కిలుకము, కాండకాండకము, చామరపుష్పము, శిలము. (తె. ప) — కనపపులు, కనుము, రెల్ల-రెల్ల-తెల్లు; పెద్దతెల్లుకు — ఖడ్గటము, బృహ

త్కాళము; తెల్లుగడ్డికి. — ఇత్తుగంధ, కాళము, పోటగళము, బల్లజము; కామంచికి. — కత్తెణము-రూ. కత్తెణము, కాకధాతువు, కాకమాలి, కాకమాలి, కామంచిక, గంధకత్తెణము, గుడఫల, చలము, చత్ర, చత్రాతిచత్రము, జలనాథము, జాత్యంధము, దేవగంధిక, దేవజగ్గము, దేవజగ్గము, దేవజగ్గిక, గ్ధాచకము, గ్ధాచుయము, పాము, బిందుచిత్రము, రాహిషము, వాయసి, సాగర్ధికము. (తె. ప). — కామంచి-కామంచి; గుడ్డికామంచికి. — అతిచత్ర, అతిచత్రము, ఆతపత్రము, గుహ్యము, చుకనాళనము, చత్ర, చత్రాతిచత్రము, తృణరాజము, చలఘ్నము — పాలఘ్నము, బీజకము, భూత్రుణము, మాలాతృణకము, రాహిషము. (తె. ప) — గుడ్డికామంచి-గుడ్డికామంచి, గొడుగుగడ్డి, కిక్కినకసవునకు (కోవి) పంటితృణము. — ధనునము, నడము-నలము-నళము-నళ-నళిక-నాలిక, నడ్య, పోటగళము, మృదువుపుము, నూన్యమధ్యము. (తె. ప). — కిక్కునకసవు, కోలిలకసవు, గనుపదంటు; కుశదర్శకు. — కర్మమాలము, కుతపము, కుధము, కుశము, కూర్చు, త్తురపత్రము, దిగ్భ, పవిత్రము. (తె. ప) — కొప్పె, దబ్బ; గండమాగ్గము. — కలాయ, గండదూర్వ, గండాని, గంధిపర్ణి, శకులాక్షి; గడ్డిదుబ్బునకు. (తృణస్తంధము) — కాండము, గుచ్చము, గుత్తము, (తె. ప) — కరుగు, కరువు, గంట, గంటకట్ట, దుబ్బు, పైరుదుబ్బు, పోట్కట్ట (మా, పోట్కట్ట); గడ్డిపరకకు. — (సం. ప) — తృణకము; గణిక-అనంత, అమర, గుణ, దూర్వి, భార్గవి, రసాల, లత, శతపర్వక, సహస్రవీర్య, హరిత-హరిత. (తె. ప). — గరిమిడి, గణిక; నల్లగణికకు. — శప్పము, శాంధవి. (తె. ప). —

[illegible][illegible]

త్యాగోజ్ఞానాదులు పా బలమనేనిది. ౧౫
 పాశురజీవి తాద్రుతి యేమగునైవం గట్ట
 వచ్చుననుకీలి.

శ్రీరామము, ౧ వి. ౬ పుం. ౧ పద్యము;
మా, శ్రీరామము, 2 నిత్యము; పద్యము;
మా, పీఠాంతము; 3. హరిశ్చంద్రము; మా,
హరిశ్చంద్రము.

ప్రణాసీరుదాధ్యము ఆం. ఆస్వసంచారమా, ముల
లో నొకటి: చూ, ఆస్వసంచార మార్గములు.

తృణశూన్య. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. రూ-తృణశూన్యము. తృణశూన్య-తృణశూన్యము. మల్లె*.
చూ, హసంతి. 2

తృణశూన్యము సం. వి. ఆ. న. 1.—పై.—
(అకాగాంర స్త్రీలమును అగును);
అ. పుం. న. ఆ. స్త్రీ. 2 మొగలిపండు.
చూ, మొగలి; విణ. 3. తృణములేనిది.

తృణశూన్య సం. వి. ఆ. స్త్రీ. చూ, రూ-తృణశూన్య*.

తృణశూన్యము. చూ, రూ-తృణశూన్యము
1—2—3.

తృణశూన్యము సం. వి. ఆ. పుం. కంఠగ
చూ, మక్కి. [రంధి 2

తృణశూన్య. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. అంటి. చూ,
తృణశూన్యము సం. వి. ఆ. న. గడ్డిమేడ,
మడుగు. చూ, సులము. 1

తృణశూన్య. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. చూ, రూ-తృణశూన్య.
తృణశూన్య. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. అంటి. చూ,
తృణశూన్యము సం. వి. ఆ. స్త్రీ. గడ్డిమేడ, చూ,
మడుగు. 5

తృణశూన్య. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. అంటి. చూ, రూ-తృణశూన్య.
మూడంటి చూ, తిగులు, తిగు.

తృణశూన్యము అం. దన్యతాశిములలో నొకటి
చూ, దన్యతాశిములు

తృణశూన్యశి సం. వి. ఆ. స్త్రీ. రూ-తృణశూన్యశి.
రూపశి. సపుంసకుడు, చేడి. చూ,
సౌమిల్లుడు.

తృణశూన్యము సం. వి. 1 మూడంటి; అం 2
లగ్నకారి కిత్తెములు పండ్లం దింటిలో
నొకటి (నైగ్రము, సోనిగం, యుద్ధము,
వార్తి, ఆభాసము, కంఠము, కిటులు, కాం
తము, ముసలిలు, ఉపాయము, ఆయువు,
సహజము, భాగ్యతృ, విక్రమము) చూ, లగ్న
కాకత్తెములు, 3. పక్షపంచముమూడవతిథి:
చూ, తృణశూన్య.

తృణశూన్యశుము సా. విణ. మూడుచోళ్ళు
దున్నినది (నేల) చూ, భూమి. 1.

తృణశూన్యశిరతృము అం. కృశుచతుష్టయము
సం దొకటి: చూ, కృశుచతుష్టయము.

తృణశూన్యశి. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. చూ,
రూ-తృణశూన్యశి.

తృణశూన్యశి. అం. కన్య, కన్య, హేను,
కన్య, గోత్ర, గోహ్యదులకుంకేయగు
మూడవవిక్ర-కన్యశిష్యములు.— చేత-
చే, తోడ-తో: చూ, విక్ర-కులు

తృణశూన్యము సం. వి. ఆ. పుం. 1: చూ, పుగో
రాశిము. 1-2-3, విణ. 4. తృణశూన్య
సమ. [తృణశూన్య.

తృణశూన్య. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. అంటి: చూ, సౌమి
లగ్నశిష్యము. మి. ఆ. కి. (తె. ప) — ఆదట
వోవు, ఆవోవు, తనియు, తనివోవు, తని
సమ, తనుపారు, తుప్పశిల్లు

తృణశూన్య సం. వి. ఆ. తనివొందనవాడు

తృణశూన్య. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. చూ, రూ-తృణశూన్య.

తృణశూన్య సం. వి. ఆ. వ. స్త్రీ. 1 పుష్ప చూ,
పిపాస; 2 కోరిక చూ, వాంఛ.

తృణశూన్య సం. వి. ఆ. 1 దిప్పిగొన్నవాడు:
చూ, సత్యట్టు, 2 ఇచ్చేగొన్నవాడు: చూ,
లుబ్ధుడు 2

తృణశూన్య. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. చూ, తృణశూన్య. 1—2;
అం. 3. పమాన్యములలో నొకటి. (చూ, రస
నా మలము) చూ, సోమ్యలు.

తృణశూన్య. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. చూ, తృణశూన్య.

తృణశూన్యము. సం. వి. ఆ. పుం. పుష్పాటక
మనుగడ్డి. చూ, తృణశూన్య. 1.

తె

తెంకాయ. దే. వి: చూ, రూ-తెంకాయ. [ట్టు.
తెంకాయచెట్టు. దే. వి: చూ, రూ-తెంకాయచె

తెంకి. దే. వి. రూ-తెంకి. చోటు చూ, స్థాన
ము. 1; 2. ఇల్లు చూ, సదనము 1. (దేవళ
ము అనికొందము)

తెంచే. దే. పేర్. తెగజేయు: మా-తెంచే.
తెంపు-తెంపు.

శ్రీమద్. దే. అ. కృ. 1. పరుండు చూ, శయ
నించు, నా 2. తీసికొనిరెందు. “అపండు
శ్రీమద్”

తెం దప్పలు బే. విణ. బ. (తెప్పలు + తెప్పలు)
రూ-సాంజేషలు. దశలేనిది. సా. 1, ఆ. 67
చూ, అపారము.

తెంపలు. దే. విగ. బ. — వై —
 తెంపక. దే. విగ. (తెంపు + అక) 1. తెనుదారి
 చూ, సాహసికుడు; 2 హూరుడు 2. 2,
 అ. 46. చూ, హంపీరుడు 2

తెంపి. దే. వి. 1 అనాధ: చూ, విధవ, 2. లే
గువ: చూ, సాహసము; 3 లేగుట: తెంపు.
భార. విరా. 5, ఆ. 61.

లేంపు. దే. వి. 1. తెగువ: చూ, సాహసము,
2. తెగుట. చూ, తెంపి 3; కే. 3. చూ,
చూ-తెంపే.

తేకతేక. దే. వి. ఉడుపట్ల, కాగితం, ఎ
యటయంపగు ధ్వన్యనకగణము. రామా. 5,
అ. 22 చూ, హూహూ

తెకలేన. దే విని (లేన + లేన) 1 గాల్గిగా
సంబంధములేనది. పా. 4, ఆ 58, కి
విని. 2 మిక్కిలివ్యక్తి. కథా 3, ఆ
191 చూ, వ్యావృత్తము. 2

తెక్కగిము లే వి అర్థశిశు చూ, క్షణసము.

తెక్కలి. వై. ఓ. 1 తరస్కరి. హాస్యము
చూ, ముచ్చిలి; 2. మోసము. భాగ. 3 ల్య
2, ఆ. 401 చూ, పంచన, 3 ఏమిటి.
చూ, పరిమాణము విధా. 4. మోసము చేయు
నది. భాగ. 6, స్కం. 352: చూ, పంచన.

తెక్కలికాడు. ప్ప. వి. 1. నొంక చూ,
మృచ్చ. 1; విణ. 2' చూ, సంఘము.
భార. ప్రో. 2, ఆ. 137

వెక్కోపాటు. పైకి ఆపని. భాగ. 6, స్థ. ౦.
343. చూ, విపశ్య.

ప్రశ్న. నం. 1. పశుమృగముల కేసు:-
 దూతులైన టిప్పుల కేసులైన కేసులైన-
 తెల్లగా, బిల్లు, 2. బిల్లు పా. 5, ఆ.
 10 మా. నిలాసము.

ప్ర. దే 1 రూ. - పేర సంపు అచ్చు.
ము, కాం. 23, చూ, సమూహము,
2 " 'చూపము' చూ, సమూహము;
3 పక్షము 4, 0 8, (9. 9) గూ,
4, 5, 2, 4 (అచ్చు - పక్ష) అచ్చు, 9, 9,
5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 100, 101, 102, 103, 104, 105, 106, 107, 108, 109, 110, 111, 112, 113, 114, 115, 116, 117, 118, 119, 120, 121, 122, 123, 124, 125, 126, 127, 128, 129, 130, 131, 132, 133, 134, 135, 136, 137, 138, 139, 140, 141, 142, 143, 144, 145, 146, 147, 148, 149, 150, 151, 152, 153, 154, 155, 156, 157, 158, 159, 160, 161, 162, 163, 164, 165, 166, 167, 168, 169, 170, 171, 172, 173, 174, 175, 176, 177, 178, 179, 180, 181, 182, 183, 184, 185, 186, 187, 188, 189, 190, 191, 192, 193, 194, 195, 196, 197, 198, 199, 200, 201, 202, 203, 204, 205, 206, 207, 208, 209, 210, 211, 212, 213, 214, 215, 216, 217, 218, 219, 220, 221, 222, 223, 224, 225, 226, 227, 228, 229, 230, 231, 232, 233, 234, 235, 236, 237, 238, 239, 240, 241, 242, 243, 244, 245, 246, 247, 248, 249, 250, 251, 252, 253, 254, 255, 256, 257, 258, 259, 260, 261, 262, 263, 264, 265, 266, 267, 268, 269, 270, 271, 272, 273, 274, 275, 276, 277, 278, 279, 280, 281, 282, 283, 284, 285, 286, 287, 288, 289, 290, 291, 292, 293, 294, 295, 296, 297, 298, 299, 300, 301, 302, 303, 304, 305, 306, 307, 308, 309, 310, 311, 312, 313, 314, 315, 316, 317, 318, 319, 320, 321, 322, 323, 324, 325, 326, 327, 328, 329, 330, 331, 332, 333, 334, 335, 336, 337, 338, 339, 340, 341, 342, 343, 344, 345, 346, 347, 348, 349, 350, 351, 352, 353, 354, 355, 356, 357, 358, 359, 360, 361, 362, 363, 364, 365, 366, 367, 368, 369, 370, 371, 372, 373, 374, 375, 376, 377, 378, 379, 380, 381, 382, 383, 384, 385, 386, 387, 388, 389, 390, 391, 392, 393, 394, 395, 396, 397, 398, 399, 400, 401, 402, 403, 404, 405, 406, 407, 408, 409, 410, 411, 412, 413, 414, 415, 416, 417, 418, 419, 420, 421, 422, 423, 424, 425, 426, 427, 428, 429, 430, 431, 432, 433, 434, 435, 436, 437, 438, 439, 440, 441, 442, 443, 444, 445, 446, 447, 448, 449, 450, 451, 452, 453, 454, 455, 456, 457, 458, 459, 460, 461, 462, 463, 464, 465, 466, 467, 468, 469, 470, 471, 472, 473, 474, 475, 476, 477, 478, 479, 480, 481, 482, 483, 484, 485, 486, 487, 488, 489, 490, 491, 492, 493, 494, 495, 496, 497, 498, 499, 500, 501, 502, 503, 504, 505, 506, 507, 508, 509, 510, 511, 512, 513, 514, 515, 516, 517, 518, 519, 520, 521, 522, 523, 524, 525, 526, 527, 528, 529, 530, 531, 532, 533, 534, 535, 536, 537, 538, 539, 540, 541, 542, 543, 544, 545, 546, 547, 548, 549, 550, 551, 552, 553, 554, 555, 556, 557, 558, 559, 560, 561, 562, 563, 564, 565, 566, 567, 568, 569, 570, 571, 572, 573, 574, 575, 576, 577, 578, 579, 580, 581, 582, 583, 584, 585, 586, 587, 588, 589, 590, 591, 592, 593, 594, 595, 596, 597, 598, 599, 600, 601, 602, 603, 604, 605, 606, 607, 608, 609, 610, 611, 612, 613, 614, 615, 616, 617, 618, 619, 620, 621, 622, 623, 624, 625, 626, 627, 628, 629, 630, 631, 632, 633, 634, 635, 636, 637, 638, 639, 640, 641, 642, 643, 644, 645, 646, 647, 648, 649, 650, 651, 652, 653, 654, 655, 656, 657, 658, 659, 660, 661, 662, 663, 664, 665, 666, 667, 668, 669, 670, 671, 672, 673, 674, 675, 676, 677, 678, 679, 680, 681, 682, 683, 684, 685, 686, 687, 688, 689, 690, 691, 692, 693, 694, 695, 696, 697, 698, 699, 700, 701, 702, 703, 704, 705, 706, 707, 708, 709, 710, 711, 712, 713, 714, 715, 716, 717, 718, 719, 720, 721, 722, 723, 724, 725, 726, 727, 728, 729, 730, 731, 732, 733, 734, 735, 736, 737, 738, 739, 740, 741, 742, 743, 744, 745, 746, 747, 748, 749, 750, 751, 752, 753, 754, 755, 756, 757, 758, 759, 760, 761, 762, 763, 764, 765, 766, 767, 768, 769, 770, 771, 772, 773, 774, 775, 776, 777, 778, 779, 780, 781, 782, 783, 784, 785, 786, 787, 788, 789, 790, 791, 792, 793, 794, 795, 796, 797, 798, 799, 800, 801, 802, 803, 804, 805, 806, 807, 808, 809, 810, 811, 812, 813, 814, 815, 816, 817, 818, 819, 820,

అగ్రము కే. న. కి (శిశు + అగ్రము)
 1. నా. మా, భువంశము. నా. 2 మగ్గపర్తి
 క గామండి శిశుమూమే
 అగ్రముమే కే న కి (శిశు + మామే)
 చంపు. భా. క. గా. 1, ఆ. 324 మా,
 సంహరించు

తెగబడు. ప్ప. అ. కి. (తగనీ - పను)
 తెగించు: చూ, గాహించు.

శేగంపాటు - ల. కి. (శేగం + పాటు):
చూ, శేగంబును.

అనిచే కే. బి. కలెగరు మా, ఎండ్రియం.
 పైగా. అ. కే. అ. కే. (తెలుగు + అంబు):
 మా, మా. అనిచే భాగ. అ. 4, ఆ 254.

తెగటాణుమే దే 29 తెగటాణుజేయుః
యా- తెగటార్పు
తెగటార్పు. దే 29 --పె--

తెట్ట. వై. వి. = ధట్ట. పోవు: చూ, రాశి. 1.
తెట్టలబడు. ద్వ. అ. కి. (తెట్టలన + పడు) రూ. తెట్టలు—తెట్టలు, తెల్ల
వాలు: చూ, పాల్వడు (స్వార్థమునపడు.)

తెట్టలు. దే. అ. కి. —వై—

తెట్టలు దే. అ. కి. —వై—

తెట్టెన్ను. ద్వ. వి. ఘంటాపథము, సంసరి
ణము, ఘంటలతోఁగూడిన యేనుగుల
వారి: చూ, మాగ్గము. 1.

తెట్టెరువు ద్వ. : —వై—

తెట్టి. దే. వి (రూ. తెట్టియ- తెట్టుప-తెట్టె-
తోట్టి- తోట్టుప.) 1 నీటివీఁడిమి,

2 కేకుఁగువీఁడితెట్టె చూ, మీఁగడ

తెట్టియ. వై వి రూ. తెట్టె. 1 —వై—

3 తేనెపెన, తెట్టె చూ, ముగ్గుపటలు.

3 త్యూకాపాదిభారము: రూ. తెట్టుప-
తెట్టె. [వసు 1

తెట్టు. దే. వి. కంచెకోట చూ, పోవు

తెట్టుప వై. వి. 1 నీటియందు గాలికొక

పక్కకేరిన తృణాదినమాహము. లక్ష్మి.

3, అ. 110 చూ, రూ. తెట్టియ 3;

2 వర్గము ఉ, రా. 3, ఆ 78 చూ, చూ
వాము

తెట్టుపగట్టు ద్వ. అ. కి. (తెట్టుప + కట్టు)

నీటియందు తృణాదికము గాలికొక పరి

క్కిరితేరు. నిర్వ. 1, ఆ. 51 రూ. తెట్టు

పలుగట్టు- తెట్టెగట్టు, తెట్టుపలుగొను-

తెట్టెలుగొను.

తెట్టులుగట్టు. ద్వ. అ. కి. —వై—

తెట్టులుగొను ద్వ. అ. కి. —వై—

తెట్టువు. దే. వి. కంచెకోట చూ, పోవు
నము. 1

తెట్టె వై. వి. 1: చూ, రూ. తెట్టియ. 1.2.3;

4. రూ. తెట్టెము. గుంపు: చూ, సమాహము

తెట్టెము. వై. వి. చూ, రూ. తెట్టె.

తెట్టెలుగట్టు. ద్వ. అ. కి. (తెట్టెలు + కట్టు)
పోవుకొను చూ, రాసినడు.

తెట్టెలుగొను ద్వ. అ. కి. (తెట్టెలు + కొను)
—వై— ఉ, హరి. 3, ఆ. 27.

తెట్ట. వై. వి. = తందులు- తంపూ. రూ.

తెట్ట. 1 కొయ్యగరిఁజే చూ, దర్శి. 1.

(చూ, పాత్రము. 6.); 2. పడవలో నడు
వలక: చూ, పీలి. 2

తెట్టనము: బాకగుణము తెలియునా

ఉదా.—“ఉ. కి రైపుగావు పావునుగా

వర్ణిషేదిగావు నీపున, తీర్చి నీగుణము

కును స్పష్టమై మూలము గావ పుణ్యవి,

స్వాత్రియం బొపవైకృతియ బూరుగు

గొంతునె యన్వితంతెన్, పల్లెయన్వి

దిద్దనను పచ్చనె పాకగుణానావళుర్”

(పాంచుంగ మాహాత్మ్యము. 5, ఆ. 45)

తెట్టుమాటొంగ ద్వ. కి. బలపడివి నీయు:

చూ, పోను [నించే

తెనములు. దే. అ. కి. పరుండు. చూ, కయ

తెనంగు తెనంగు వై వి (తెనంగ రూ. తెలుగు.

అంధ్రభాష య. 1, ఆ 1 చూ, భాష. 1.

తెనంగువాడు ద్వ. వి. చూ, రూ. తెలుగు

వాడు

తెన్నువాడు. వా. వి. —వై—

తెన్నిది దే. వి. 3: చూ, విధము 1.

తెన్ను దే. వి. 1 గా చూ, మాగ్గము. 1;

2 నుగ్గుము చూ, పండులము 3

తెన్నుండు. దే. అ. కి. రూ. తొన్నుండు.

పరుండు. చూ, కయనించే

తెప్ప. దే. వి. 1. రూ. తేప. తేపిక చూ,

హోడము; 2. రూ. తేప. పోవు. వసు. 1,

ఆ 183. చూ, రాశి. 1.

తెప్పడరంగ. దే. ద్వ. కి. విగ అతిశయ

ముగ: చూ, కేగము. 3

తెప్పలదేలు. దే. అ కి. 1 (తెప్పలన్ + తేలు)

1. ఓలలాడు: చూ, తేలు. 4; కే. 2. తెప్పలదేలు. కళా. 6, ఆ. 262.

తెప్పలదేలుట. జా. ఓలలాడుట. "నిచ్చేనిచ్చేలుగొల్పై యెచ్చేరించే కేలనంబులదేవులుదేలుచుండె" (కవికర్ణగసాయనము)

తెప్పి. వా. వి. మగగుటి తుదనుచగ్గములోపల నుండెడు ఎఱ్ఱనికండ. రూ-తొప్పి.

తెప్పిట్లు. దే. అ. కి. ఆపాయనునుండిశేలు.

(రూ-తెప్పిటిలు-తెప్పిటిల్లు-తెప్పిటు-తేలు)

ఉ, రా. 3, ఆ. 353 చూ, నెకరించే

తెప్పిటిలు. దే. అ కి. —పై.—

తెప్పిటిల్లు. దే. అ. కి. —పై.—

తెప్పిటు. దే. అ కి. —పై.—

తెప్పన. దే. ది. కి. వి. చూ, తెప్పదేలుగ

తెలక. దే. వి. 1. మొదల: చూ, నముహము,

వా. 2 తేరగావచ్చినసామ్యులూటోలోప

చ్చినసామ్యు. (ఉ తరసర్కారులలోవాడుక)

తెమడ. దే. వి: చూ, క్లేష్టము.

తెమలు. దే. అ. కి. 1. చలించే. పంచ. వా.

2, ఆ. 209 చూ, సరించే, వా. 2. తెల

పిచేకొను. [తెమల్లు

తెమలుచే దే. కే. తెలపిచేకొను రూ-

తెమల్లు. దే. కే. —పై—

తెమ్మ. నై. వి. 1. —తేమ: తెమ్మ చూ, పడను

2, 2. లోపిను, మంటిగడ్డ చూ, కళా. 1

తెమ్మ. వా. స. కి. చూ, రూ-శే.

తెమ్మెర. దే. వి. (తెమ్మ + ఎర) 1. చేల్లగాలే,

మలయహరుతము. విజ. 3, ఆ, 40. చూ,

వాయువు; 2. చిలుగారి, మందహారుతు.

చూ, వాయువు (ఎకకబ్దముననువృత్తియందు

గారియ్యమని తెలియవలయును)

తెమ్మెరకొడుకు. ద్వ. వి. చూ, క్షిముడు.

సాం. మా. 12.

తెమ్మెరకెలి. దే. వి. అగ్ని. సాం. దే. 12:

చూ, వమ్మి. 1.

తెయితక్కలు వా. వి. బ 1 ఒకరకము

గంతులు. "తెయితక్క-తెయ్య అనిగడెను";

2. కపటనాటకము "నీ తెయితక్కలును

నీతమామలును నాదగ్గఱపనికిరావు."

తెగ. నై. వి. 1 — గుంగ. అల. ఉ, హరి.

4, ఆ. 216 చూ, పీచి 1; 2 మఱుగు

చీ భాగ సా 1, ఆ 147 చూ, వస్త్ర

ము; 3. అడ్డపల చూ, నల. 1, 4. —క

స్కరిణి గంపడము: చూ, పిస్త్రము;

5 తట్టి చూ, వేటతె, బ. 0. చూ,

పగంపర. భా. సభా 1, ఆ 223, 7 అడ్డ

పాలు చూ, క్లృదము 3, వా. 8 నాట

కాగులయందు క్రిందపను విూచినను లా

గడుచిత్ర స్థములుగల(సీను) అడ్డపస్త్రము;

9 తోలుగావ్యలులోనగు ఆటలయందు గా

వ్యులనాచేరు కనువుగగట్టిర తెల్లని

బట్టి

తెగెగు నే ర రూ- తెగెగు. 1. గీతి చూ,

విధము. 1; 2 దారి చూ, మార్గము 1.

తెగెనాచ. ద్వ. వి. డమాను, ఓడకొయ్యకు

ట్లు తెంతుపటము చూ, వాచ. 2. (చూ,

పిస్త్రము)

తెగెనై నై. వి. (ఒడవకసాగునది) కాలన,

(గంపడ) చూ, క్ల. 4; వా. 2 పగం

పర. "వాడెగగ్గతె తెగెగాచేచ్చేచ్చెచ్చది."

తెగెనాటకపుడంగాలు వి. వి బ. చూ, తొమ్మ

లాటవాండుర

తెగెపి దే. వి. చూ, తెర 7.

తెగెయిగ. దే. వి. తూనీగ. ఆం, భా. ద్వి.

ఆ. చూ, మక్షిక.

తెగె. దే. వి. కబళము: చూ, సాపాలు.

తెరలబాటు. దే. అ. కి (తెరలన్ + పాలు)

తొలగు: చూ, విరియు. (స్వార్థమునపాలు.)

తెరలిక. దే. వి. గుంపు: చూ, సమాహము.

తెరలు. దే. వి. 1. రూ-తెరతెగ-తెర్లు. పరిం
పర. పాండు. 1, ఆ. 184: చూ, వెల్లి. 4;
ఆ. కి 2. తొలగు: చూ, విరియు. 5;
3 బయలుదేలు. 3, ఆ. 57, చూ,
వెల్పు. 3; 4. కలగు భాగ. కన్య. 3, ఆ. 52;
లక్ష్మీ. 3, ఆ. 38: చూ, సంక్షోభించు;
5 చేచ్చు. ఆం. భా. శ్లో. 87: చూ, మర
ణించు. 6. నీర్వులోనగునవి కాగి నలనల
సొంగు రూ-తెర్లు.

తెరలుచే. దే. పేర్ తెరలంకియు. రూ-తెరలుచ్చ.
భాగ. శ్లో. 4, ఆ. 147.

తెరలు దే. పేర్.—వై.—

తెరలుచు దే. వి. చూ, పర్యవాయము.

తెరవ. దే. వి. రూ-తెలవ. అడుది: చూ, (స్త్రీ)
తెరవాలు. ద్వ. ఆ. కి (తె + పాలు) బిడ్డ
దేటి తెగట్టు (తె-అల్ల)

తెరవు. దే. వి. (న-తె గు తెరకువ-తెగువు-
తెర్వు-తెలుపు) దార చూ, మార్గము. 1.

తెరవేలు. ద్వ. వి. తెయెత్తి ఆడకువేలు
చూ, వేలు. 3

తెరవేలుకాడు ద్వ. వి. తెయెత్తి వేటా
డకువేలుకాడు. స్వా. 4, ఆ. 40: చూ,
వేలుకాడు.

తెరుకువ దే. వి. దారి. చూ, రూ-తెరవు.

తెరుపుముఱపు దే. వి. రూ-తెలుపుముఱపు. అప
స్మారము: చూ, విస్మృతి.

తెరువరి దే. విణ. (తెరువు + అరి) దారిపడచే
వాడు: చూ, పాండు.

తెరువాటిండు. దే. విణ. (తెరువాలు + ఊడు)
రూ-తెరువాటుకాడు. దారిదొంగ: చూ,
మర్చిచ్చు. 1.

తెరువాలు. దే. వి. (తెరువు + అలు) (దొం
గలు) దారికొట్టుట, అభిగ్రహణము: చూ,
మర్చిచ్చి.

తెరువాటుకాడు. దే. విణ: చూ, రూ-తెరు
వాటిండు.

తెరువు. దే. వి. దారి. +, హరి. 6, ఆ. 28:
చూ, రూ-తెరువు.

తెర్లు చూ, రూ-తెరలు.

తెర్వు. దే. వి: చూ, రూ-తెగవు.

తెట. దే. వి. రూ-తెట్ట. 1 అగ్ని: చూ, సహ్ని.
1; 2. అడ్డపాలు: చూ, వ్యవధానము. 3;
విణ. 3. తెటపయినది.

తెటగు. దే. వి. 1. రూ-తెరగు. రీతి. అచ్చు,
యు, కాం. 37: చూ, విధము. 1; 2. చే
క్కువ. భార. ఆరి. 7, ఆ. 158: చూ,
సాంబర్యము; 3. సంధి. భార. ఉద్యో.
3, ఆ. 262: చూ, సామర్థ్యము.

తెటగునడు. ద్వ. ఆ. కి (తెటగు + పడు)
1 సంధియగు, ముడిపడు. భార. ఉద్యో.
1, ఆ. 21: చూ, సంధించు; శ్లో. 2. తె
టగునడుచే

తెటవ. దే. వి. 1. తెలివి. భాగ. 1, స్కం.
99 చూ, బుద్ధి, 2. ఉపాయము. స్వా. 2,
ఆ. 20: చూ, వెరవు

తెటకొను. దే. ఆ. కి. (తెటలు + కొను)
బయలుపడలు: తెటలు.

తెటగంటి. దే. వి. (ఓ. తెటగంటులు) (తెట +
కన్ను) 1. అనిమిషుడు. ఉ. రా. 4. ఆ.
343: చూ, వేలుపు; 2. అనిమిష (స్త్రీ):
చూ, వేలుపులు. 2; 3. చేప, అనిమిషము:
చూ, మర్ష్యము. 1

తెటగంటిదోనము తెచ్చిపలాపరి. ద్వ. వి. గరు
త్మంతుడు. వం. ఆం. 18: చూ, హరివా
హనుడు.

తెటగంటిమాగ్గు. దే. వి. కల్పవృక్షము. సాం.
దే. 13: చూ, వేలుపుకెట్టు.

తెటగంటియన్నులు. దే. వి. బ: చూ, అచ్చే
రలు.

తెలుగంటి-తేలు. దే. వి. ఇందుగడు చూ, వేలుపు-తేలు.

తెలుచే దే. న కి. తెలుపి-తేలు.

తెలుచేట. దే. వి. తెలుప. (సం. ప.)— ఉద్ధాటనము.

తెలుచోటి మెకము. ద్వ. వి (తెలుచోరు + మె కము) చూ, సింహము

తెలుప. దే. వి. 1. చూ, తెలుచేట; 2. ఓర్పు చూ, శాంతిము. 1; 3. ఆడ్డపాటు; చూ, పృథుధానము. 3; వి. 4. పాటుగు-పేటి: చూ, తెలుపి. 3 వా. 5 పుష్పము తెలు.

తెలుపి. దే. వి. 1. అవకాశము. భా. ఆ. 6, ఆ. 350: చూ, సందు. 6, 2 తలపైబ రువుగిగిపోవుట; వి. 3. మలుగు-పేటి తెలుప-హూ-తెలుపి. (సం ప.)— అ-కాశ ము, వా. 4 భా. 5 చూ, తెలుప 5

తెలుపుమలుపు. ద్వ. వి. 1. (విత్తవాస్యము తెప్పినప్పుడు కలుగు) మలుపు చూ, హూ-తెలుపుమలుపు; 2. అకటవికటము చూ, వ్యసోయము.

తెలుమొగము మెకము. ద్వ. వి: చూ, సింహము.

తెలులు. దే. అ. కి. 1. (వాసన) బయలు వెడలు: చూ, తెలుకొను; 2. చూ, మరణించే సాం. మా. 36.

తెలున దే. వి. (తెలు + నా.) అందుని. భా. ఆ. 4, ఆ. 255: చూ, హూ-తెలున.

తెలునామెకము ద్వ. వి: చూ, సింహము

తెలుపు. దే. అ. కి. 1. దారి చూ, హూ-తెలుపు. 2 రూ-తెలుగు. రీతి. ఆచ్చే. ఆ, కాం. 22: చూ, విధము. 1

తెలువుగాపరి. ద్వ. వి. కోల్చులి. సాం. గి. 1: చూ, కార్దూలము.

తెలుపి. దే. వి. రూ-తెలుప-తెలుపి-తెలుపి. 1. ఆడ్డ పాటు. చూ, పృథుధానము. 3, 2. ఆరతి. చూ,

విగామము; వి. 3 చూ, తెలుపి. 3.

తెలుసున. దే. వి. తెలివి. చూ, బుద్ధి తెల్ల. దే. వి. 1 అన్ని: చూ, పహ్ని 1; 2: చూ, తెలు 2.

తెల. వై విణ-అధవశ రూ-తెల్ల. (ఆమే)కిగ మంగు తెలతెల) సుక్తవర్ణము పంచ నా. 5, ఆ 19 చూ, వర్ణము. 6

తెలకపిండి వై. వి-విలపిష్టము చూ, హూ-తెలకపిండి.

తెలకలు. వై. వి. బ-విల చూ, సువ్యస తెలకనాడు. వై. వి-తెలఘాతుక: చూ, తెలు కులనాడు

తెలగ. వై. వి. గిరిగింగ రూ-తెలగా. 1 తిగిలింగ దేశ చూ, గిరి, నాల-లనునాడు: చూ, తూర్పు. 2 గిరిగింగ శేఖమనంబలి యొకానొక తూ-పజాతి: చూ, తూర్పు: 3 బి-పజాతి: (వృద్ధియందు క్షయనకు హాస్యము ఉదా-— తెలగ (గా) బిశేలు. (బ. తెలగలు-తె గాలు)

తెలగాణ్యము పా కృష్ణయ్య-శ్లో రులును, ఋగ్వేదమును కలరు. వీరు క్రమ సుగా ఆ-స్తంబ ఆశ్వలాయన కాణ్యయన మూత్రముల ననుష్ఠించువారు వీరిలో దుంప తెలగాణ్యమని, చేటితెలగాణ్యమని ద్వివిధ ము. వీరిలో గ్రామపాదకారి (పురోహిత) శ్లోక్తలన బడించువారు కొంతకాలము వఱకు సంధ్యముగ జాపబడిరి చూ, బా, చూ 111.

తెలుచే కే. న. కి. చూ, హూ-తెలుచే (ఇది తెలుచే క్రియ వంటిగా పండవచ్చును)

తెలతెలచోవు. ద్వ. అ. కి. (తెలతెల + చోవు) చూ, వైశ్వలంబాటు

తెలతెలనాటు. ద్వ. అ. కి. 1. వై-అవ్య. బాల, కాం. 78; 2. తెల్లతెల్లనాటు. చూ, వేపు.

తెలతెలవాలు. ద్వ. ఆ. కీర్తి. (తెలతెల+
పాలు). 1. —పై —అచ్చ. గాల, కాం.
78; 2. తెల్లగా తెల్లవాలు చూ, వేపు.

తెలనాకు. ద్వ. వి. తెల్లనినన్నపురములపాకు.
రూ-తెల్లనాకు. కళా. 2, ఆ. 17.

తెలవాలు. ద్వ. ఆ. కీర్తి. రూ - తెల్లవాలు.
1. ఉదయమగు చూ, వేపు; 2. తెల్లనగు:
చూ, నెల్లబాటు.

తెలి. పై. 1. = ధవళ. తెల్లనిది. “తెలి
నవ్వు”: చూ, వర్ణము. 6; 2. నిర్మలము,
శేట, నిచ్చలము: చూ, నిర్మల్యము; 3. కం
చేము రూ- తెలి. చూ, పాత్రము. 6,
4. పక్షిభృతము: చూ, హాస్యము. 1.

తెలికిపిండి. పై. 1: రూ- తెలికిపిండి. గానుఁ
గపిండి (సం. ప) — తిలపిప్పెము, విజ్యా
కము.

తెలికలు. పై. వి. బి. = తిలికనువు-రూ-నువున,
నూగు. రూ- నూవు. బొట్టుగు. రూ - బొట్టు
పు (వృత్తియందు ఏకపదనాంతము. తెలిక
పిండి మొ): చూ, నువ్వులు.

తెలికవాడు. పై. వి. = తిలఘాతుక: చూ,
రూ - తెలుకులవాడు

తెలికాకి. పై. వి. ధూంక్షము చూ, వాయు
సము. 1.

తెలిగ. పై. వి. = స్థలికా. కంచేము: చూ,
పాత్రము. 6.

తెలిగంటి. ద్వ. వి. (తెలి + కిన్ను) ధవళాక్షి,
అడుది ఉ, రా. 2, ఆ. 137: చూ, (ప్రీ)

తెలిగాము. పై. వి. = ధవళగోహ. శుక్రముడు.
చూ, రాహువు. 2.

తెలిగిబ్బ. ద్వ. వి. ఈశవృషభము. ఆం, భా.
పర్తి. 54: చూ, వృషభము. 1.

తెలిగాను. ద్వ. ఆ. కీర్తి. (తెలి + కొను)
పరిహరముచేయించే.

తెలిదమ్మి. పై. వి. (తెలి + తమ్మి) (రూ- తెల్ల
దమ్మి- నెదమ్మి- వెల్లదమ్మి) పుండకము:
చూ, పద్మము. 1.

తెలిదమ్మికింటి. ద్వ. వి. (తెలిదమ్మి + కన్ను)
పుండకాక్షుండు: చూ, కన్నువు. 1.

తెలిదేవన్నీడు. ద్వ. వి. —పై—

తెలిదమ్మకరి. ద్వ. వి. ఎరచిల్లపులుగు (ఒకా
నొక చేప అని కొంటులు). చూ, ముగ్గురి
ము. 1

తెలిచక్కము. పై. వి. = ధవళపక్షి: చూ-
తొలుచక్కము పక్షపక్షము: చూ, ప
తము. 1.

తెలిసిట్ట. పై. వి. = ధవళపిత్తన్. శ్వేతగ
రుస్తు: చూ, హంస (బట్టుతెలిపులుగు)

తెలిచదువాడు వా వి: చూ, “నేదమిండు.

తెలిమొము. పై. వి. = ధవళమ్మిగు చూ,
సింహము.

తెలిమొచవు. ద్వ. వి. కామధనువు: చూ, గోమ.

తెలిమొమువక్కి. పై. వి. = ధవళమొమువక్కి.
గురుత్మింసుండు చూ, పాతివానానుడు

తెలిము. పై. వి. = స్థలికా: చూ, రూ- తెలి.

తెలియవి. వా. వి. అపరిశ్రద్ధి: చూ, కపా
స్యము.

తెలియు. పై. ఆ. కీర్తి. 1. ఎలుకపడు భార.

ఉగ్గో. 2, ఆ. 102. చూ, కిగతమగు;

2. తేటపడు. పై. 8, ఆ. 63. చూ, కిగతమగు;

3. మేలుకొను. చూ, కేయ. 2, 4 పర్తి

నృతనొందు. భా. కీర్తి. 1, ఆ. 102.

చూ, వెలయు; 5. కీర్తి. 5. ఎల్లు - రూ-

ఎలుగు, కను, కనుగొను. రూ - కన్గోహ

తెలియేలు. ద్వ. వి. ఆకాశగంగ చూ, నది

తెలివరి వా. వి: చూ, విద్యాంసుడు.

తెలివాక. ద్వ. వి: చూ, తెలియేలు. సాంబ.
దే. 18.

తెలివి. పై. వి. 1 పరిసన్నత, శేట, శేటు-

భాగ. ఉర్వీ. 3, ఆ. 283: చూ, శక్తము.

3; 2 ప్రకారము, కాంతి చూ, తలుపు

రు. 1; 3 రూ- తెలివితే, వివేకము. భా.

సర్గ. 2, ఆ. 213: చూ, బుద్ధి; 4 తెలుపు

స్వా. 3, ఆ. 23 చూ, వర్ణము 6;

5. దేహత్యాగి శేషజ్ఞానము: చూ, బుద్ధి, ఇం

టిలి 3 న అర్థము చూడుము); 6. గోప

భాగ. సర్గ. 2, ఆ. 375. చూ, వికారము;

7 (నీర్మల) తేలుట స్వా 3, ఆ. 23

తెలివితే. ద్వ విణ పాక్షి, వివేకముగలది
(అడుగు) చూ, స్త్రీ.

తెలివితాడు. గో. వి. రూ- తెల్లవాడు.

1 పాక్షి, చూ, వివాహము, 2 స్వేచ్ఛ

చూ, నవరూపుడు.

తెలివితే. దే. వి. 1. తెలివి చూ, బుద్ధి; 2 దృ

ష్టాంతము: చూ, నిర్మలము. 1; 3. తెలియ

తేయుట

తెలివితేలు. భా. నిర్మలమైనబుద్ధి “నీ తెలివి

తేలుచుంచు.” “నాడు తెలివితేలు

గలవాడు”

తెలివితేనతము వా. వి. చూ, మఱపు. 2.

తెలివితేనవాడు. వా. వి. చూ, మూఁడుడు.

తెలివైడు. ద్వ. వి. చూ, మన్యుడు. వేం

అం 8.

తెలివేల్పు. వా. వి. చూ, శివుడు. అం

పదా. సుర. 10.

తెలుకులవాడు. వై. వి. = తిలఘాతక. రూ-

తెలికవాడు - తెలుకులి. గాండ్లవాడు.

(సం. ప.)—తిలఘాతకుడు.

తెలుగు తెలుగు. వై. వి. = తిలఘాతక: చూ,

రూ- తెలుగు.

తెలుగువాడు. ద్వ. వి. రూ- తెల్లవాడు.

తెలుగువాడు- తెలువాడు. (సం. ప.)—

అంఘ్రిడు.

తెలుకులి. వా. వై. వి.=చూ, తెలుకులవాడు,

తెలుచే. దే. స. కి. రూ- తెలుచే-తెల్పు.

1. మొక్కు రాఘ 1, ఆ. 5: చూ,

నమస్కరించు, 2 తేర్పు. చూ, తెలుపు. 9.

భా. విరా. 4, ఆ. 227; 3. ప్రాసించు.

కళా. 6, ఆ. 268 చూ, వేడికొను.

తెలుపాటు. ద్వ. ఆ. కి. (తెలుపు+అటు)

(రూ- తెలుపువాటు-తెల్లవాటు-తెలవాటు-

తెల్వాటు) 1. తెల్లనగు. చూ, తెల్లవాటు;

2. ఉపయమగు చూ, వేపు.

తెలుపు. దే. వి. 1 ఈటల చూ, విశ్రాంతి 2;

వై. వి. 2 = పవర (రూ- తెల్ల-తెల్లన-

తెలి-తెల్ల) భావశ్యము: చూ, పక్షము 6,

3. మిక్కిలిగరగర చూ, పరిశుద్ధి; 4 మేహ

గోగము: చూ, గోగము 1, విణ 5. తెల్ల

నది. చూ, వర్ణము 6; అం 6. పంచరంగు

లో నొకటి చూ, గంగులు; కే. 7 ఎఱి

గించు చూ, బోధించు; 8 మేలుకొలుపు.

భార. అర. 7, ఆ. 252 చూ, సభోద

యము; 9. తేర్పు: చూ, తెలుచే 2;

10. తెలియజేయు.

తెలుపుడు దే. వి ఎఱుక. రూ-తెల్పుడు:

చూ, నూచకము.

తెలుపుడునేయు. ద్వ. స. కి. (తెలుపుడు +

చేయు) ఎఱిగించు. చూ, నూచించు. (రూ-

తెల్పుడునేయు)

తెలుపువాటు. ద్వ. ఆ. కి. (తెలుపు+వాటు)

తెలుపాటు. లక్ష్మీ. 3, ఆ. 131: చూ,

తెల్లవాటు.

తె. తె. వై. వి.=స్థానికా. స్థానిక. భోజనపాత్రము,

కంచము. రూ-తెలియ: చూ, పాత్రము. 8.

తెల్లవాడు. వా. వి:చూ, రూ- తెలుగువాడు.

తెల్పు. దే. స. కి: చూ, రూ-తెలుచే.

తెల్పుడు. దే. వి: చూ, రూ-తెలుపుడు.

తెల్పుడు సేయు. ద్వ. స. కి. చూ, రూ-తెలు
పుడు సేయు.

తెల్ల. వై. వి. 1. = ధవళ. రూ-తెల. తెల్లనై
నది: చూ, పల్లము 6; 2 రూ-తెల్లమి.
తెల్లము, తేటరూ-తేటతెల్ల చూ, స్వప్తము.

తెల్లకల్లి. వా వి చూ, కల్లలి.*
తెల్లకణములు వా. వి గిత్తమునందు బేడకా
నులవలె నుండెడుకణములు. (ఇవిపాళా

ధా మేనవి.) (వైట్ కాపిలెన్.)

తెల్లకల్లిగట్టు. ద్వ. వి. కార్వపాటిలి* చూ,
పాటి. 2.

తెల్లకలువ వై. వి. = ధవళ కైగిప రూ-తెల్లకల్ల
కైగిపము* ఆం. భా. పర్. 164: చూ,
పద్మము. 1

తెల్లకల్ల. వై. వి. — వై. —

తెల్లకాకి వై. వి. చూ, రూ-తెలకాకి.

తెల్లకొక్కరి. వై. వి. బలక: చూ, బకము
తెల్లగగ్గెర. ద్వ. వి. అజ్జకము*: చూ, పర్ణాను
తెల్లగడ్డ. వై. వి: చూ, కల్లలి*.

తెల్లగన్నేరు ద్వ. వి. చూ, హయమారకము*
తెల్లగటిక. ద్వ. వి. శతవీర్య*: చూ, తృణము 1.
తెల్లగలేశు. ద్వ. వి: చూ, వర్షకేగువు* (అన
పాలతో ఉడికించినశుద్ధి. మూత్రములూ
జేయును.)

తెల్లగలువ. వై. వి. = చూ, రూ-తెల్లకలువ.
తెల్లగినియ వై. వి: చూ, కిరీషవత్యి*.

తెల్లగిసె. వై. వి. చూ, శుకనాసము. 1.

తెల్లగుబ్బలి. ద్వ. వి. కైలాసపర్వతము. వేం
ఆం. 77: చూ, పర్వతము.

తెల్లగురిగింజి. ద్వ. వి: చూ, శ్వేతపాకి*.

తెల్లగురిజి. వై. వి. — వై. —

తెల్లగోంట్ల. వై. వి. వైశేయకము*: చూ,
మహానహ.

తెల్లచెన్నంగులు. ద్వ. వి. బ. ఒకరకముకడ్డు

చూ, ధాన్యము [చూ, తృణము. 1.

తెల్లచెఱుపి ద్వ. వి. తేజనకము*: చూ, వారిశ. 1.

తెల్లచెఱుపపండు. బా. అశిమిపండు కైకల్పన
నేనవస్త్రపు. ఉదా — “సుంసము కమ్మ
పలపుం, శెంసినచేదమునం తెల్లచెఱుపనం
బండ్రై, సుంపిరియగు నక్కిన్నియ, మంచలం
బ్రామ్యంబునువ నా యగోమాయన.” (కవి
కిరణిసాయనము.)

తెల్లసినము వై. వి. రూ-తెల్లసినము పృథ్వి
పర్ణక: చూ, శణము.

తెల్లజీవము వై. వి. — వై. —

తెల్లకెక్కి వై. వి. శ్వేతకెక్కి చూ,
సుంవి 2

తెల్లజిల్లడు. ద్వ. వి. అల్పగియు* చూ, కేర
గిల్లడాలుమెనము ద్వ. వి. చూ, పింగాము

తెల్లగెగ్గెరము. వై. వి. శుభకము చూ, శివాము. 1.

తెల్లపమ్మ ద్వ. వి. సోమమ్మ* చూ,
కట్టదిగము.

తెల్లతెండ వై. వి. తిగ్భృతి* చూ, పర్వము
భూతి. [హయము.

తెల్లతేడి. ద్వ. వి. ఉత్తరశ్రవము చూ,

తెల్లతొళ్ళ వై. వి. కటకశ్రవము* చూ,
వారిపిరియ.

తెల్లదనము. వై. వి. తెల్లన చూ, పర్ణము. 6.

తెల్లచిచ్చి. వై. వి: చూ, రూ-తెలచిచ్చి

తెల్లదామర వై. వి. — వై. —

తెల్లదండె. ద్వ. వి. అశ్వఖిము*: చూ,
దిండె. [చూ, లంక. 1.

తెల్లగీని. వై. వి. = ధవళగీని. శ్వేతశ్రవము

తెల్లన వై. వి. = ధవళ. 1. పుక్లపర్ణము చూ,
పర్ణము. 6, వి. 2. తెల్లగిడి. అచ్చ. నాల,
కాం. 5 చూ, పర్ణము 6.

తెల్లనాకు. ద్వ. వి. (తెల్లని + ఆకు): చూ, రూ-
తెలనాకు (తెల్లన-తెల్లనాకు)

తెల్లనాగ ద్వ. వి. ఒకానొకచేత చూ,
పొన్నము 1

తెల్లనికొర ద్వ. వి. 1. చూ, శివుడు. వి. బ.
1, ఆ. 116; 2. చూ, బలరాముడు

తెల్లనిబట్టె. వై. వి చూ, హంస. సాంబ. తిర్య. 7.

తెల్లనిబట్టె వా. వి. శ్వేతపస్త్రము: చూ,
పస్త్రము

తెల్లనిముసింట. ద్వ. వి: చూ, బలరాముడు

తెల్లనీరుల్లి వా. వి తెల్లనీరుల్లిగడ్డ: చూ,
పలాండువు

తెల్లనేలగుమ్మడు. ద్వ. వి విదారి*: చూ,
భూమికర్కారువు [వారంగిని.

తెల్లపులుగుడు. ద్వ. వి శ్వేతవారంగిని*: చూ,

తెల్లపుటము ద్వ. వి కుప్పము, శివత్రెసు: చూ,
మండలము. 3.

తెల్లబల్లి వా. వి తెలుపుగంగులబల్లి: చూ,
బల్లి [ధాన్యము.

తెల్లబుడమలు. ద్వ. వి. ఒకరికమునద్దు: చూ,

తెల్లమి. వై. వి. రూ-తెల్లము. చూ, స్వప్నము

తెల్లము. వై. వి. —వై—

తెల్లములక. ద్వ. వి. శ్వేతబృహతి* (ములక
అనునది కపరీములక, తెల్లములక, పెద్దముల
క అని తిరిగివచ్చును.): చూ, హింసరి.

తెల్లమొదవు. ద్వ. వి: చూ, రూ-తెలిమొదవు.

తెల్లమాగ్రసు. ద్వ. వి. కల్పవృక్షము చూ, కే
లుపుఁకెట్టు

తెల్లయిలుగుడు. ద్వ. వి. శ్వేతపత్రము *:
చూ, కింశుప.

తెల్లయొప్పి. ద్వ. వి. మాక్తికఫల *: చూ,
లవణి.

తెల్లయుగగ పిల్లవేర్కొది. ద్వ. వి. కోడిదేగ:
చూ, పుంజు.

తెల్లయేనుగు. వై. వి. (తెల్ల + నీనుగు) విరా
వతము: చూ, హస్తీ.

తెల్లబొద్దుగు. వై. వి జీర్ణవృంతము *: చూ,
లొద్దుగు.

తెల్లవట్టివేరు. ద్వ. వి. లామజ్జకము *: చూ,
పట్టివేరు.

తెల్లపసె వై. వి హైమవతి *: చూ, వి.

తెల్లనాకుడు వై. వి శ్వేతకంటకారిక *:
చూ, వాండు

తెల్లనాళుగ. ద్వ. వి రూ-తెల్లనాళి-తెల్లనా
ళుగడ: చూ, వేగుబాము.

తెల్లనాటి. ద్వ. వి. —వై—

తెల్లనాలు ద్వ. ఆ. కిరి (తెల్ల + పాలు)

1. ఉదయమగు చూ, రూ-తెలనాలు. 1,

2. తెల్లనగు. భాగ. ఉద్యో 2, ఆ 112: చూ,

రూ-తెలనాలు 2; 3 చూ, తెల్లగిలబడు.

“వాని పని తెల్లనాటెను”

తెల్లనాళుగడ. ద్వ. వి: చూ, రూ-తెల్లనాళుగ.

తెల్లనాలు. ద్వ. వి. రూ-తెల్లనలు. నెట్టియావా
లు, సిద్ధార్థము: చూ, సర్వపము.

తెల్లనావిలి. ద్వ. వి. శ్వేతసురన, పుల్లనావిలి,
బండెడ *: చూ, నావిలి.

తెల్లనెంపలి. ద్వ. వి. శ్వేతపుంఖము. *: చూ,
నెంపలి. [చూ, కాకిబ.

తెల్లనుగంఠిపాల. మి. వి. ఉత్పల కారిబ*:

తెల్లనలు. ద్వ. వి: చూ, రూ-తెల్లనాలు.

తెల్లి వై. వి. —ధవళ. తెల్లదనము. చూ, పర్ణ
ము. 8.

తెల్లికాడు. దే. వి: చూ, రూ-తెలివికాడు.

తెవ. దే. వి. రూ-తెగ. గుంపు. అచ్చ. బాల,
కాం. 189: చూ, సమాపాము.

తెవడు. దే. స. కిరి: చూ, రూ-తెగడు.

తెవులు. దే. వి. చూ, రూ-తెగులు.

తెవులుగొంటు. దే. విణ: చూ, రూ-తెగులు
గొంటు-తెవులగొంటు. భార. విరా. 1, ఆ
101.

తెవులుగొను. దే. ఆ. కిరి. రూ-తెగులుగొను,
తెగులుపడు-రూ-తెవులుపడు. చూ, గోగ
పడు.

తెవులుపడు. దే. ఆ. కిరి. (తెవులు + పడు
—పై—కాశీ. 4, ఆ. 60 (టు.

తెవులగొంటు. దే. విణ చూ, రూ-తెవులుగొం
తెన్నుబాటు. వా. ఆ. కిరి. వెత్తులబాటు.
“నీ తెలివి తెన్నుబాటుచెన్నది; (ఇట్లు తెన్ను
ఓడు-తెన్నోడు అనియు ఉత్తర సర్గాయిల
లో వాడుక.)

తే

తే. వా కిరి. తీసికొనిరమ్ము తెమ్ము.
(చూ, తెచ్చు)

తేతు. దే. వి: చూ, రూ-తేతు *

తేతుప. దే. వి. 1 ధైగ్యము: చూ, ధైగ్యము.
1; 2 తెలివి.చూ, బుద్ధి; 3. భయము.భార
దో. 2, ఆ 19 చూ, వెఱపు; 4 నిలు
కడ: చూ, పాడు.

తేజిట్టు. దే. వి. 1. తెంకాయ*: చూ, నారి
తేళము; వా. వి 2 తేయాకుచెట్టు.

తేటిగీతము. తేటిగీతి. పా. ఉపజాతులలో
నొకటి. నాలుగుపాదములు సరియైనవే. ఒ
క్కొక్కపాదమున ఒక సూర్యగణము రెండిం
దరిగణములు మఱిరెండు సూర్యగణములు
గలిగి నాలుగవ గణాద్యక్షరము యతిగాగల
పద్యము. (గీతి-గీతము-ఎత్తుగీతి.) “ఉదా.
రామ, నామీద, నీకింతపేరము, రాదె.”:
చూ, పుత్రము. 1.

తేటి. దే. వి. తుమ్మెద: చూ, భగిమరము.

తేటితెగదో ధ్వ. వి: చూ, మన్మథుడు.

తేటియల్లెవాడు. దే. వి —పై—

తేటియల్లెవింటికొర. దే. వి —పై —ఆం,
భా. పృ. 45.

తేడు. దే. ఆ. కిరి 1.తెండు చూ, కియనించు,
వా. 2. తీసికొనిరాడు. (వృశి.)

తేగ. దే. వి. తాటి మొలక కెంటు-రూ-గం
గెట. (సం. ప) —అగోఁష్ఠ. (ఓనిని కా
ల్చుకొని నిండును కగోచనకారి)

తేగవ. దే. విణ. 1. తేసినది (నాగెము) చూ,
లోహము. 1; 2. వృద్ధి చూ, వాగము.

తేగము. దే. వి. తాగము చూ, తోగము

తేగాకత్తి. ధ్వ. వి. చూకత్తి చూ, రిప్టి. 2

తేజపృథము ఆం అస్త్రములు వేదవిమూఁ
డింటిలో నొకటి. చూ, అస్త్రములు

తేజఃఫలము సం. వి. ఆ. పుం. చూ, కంట
పృగము.

తేజనకము. సం. వి. ఆ. పుం. కాశీవెదురు(ఇద
తెల్ల చెఱకు అని శ. ౯) *. చూ, హరిత. 1.
(చూ, తృణము. 1.)

తేజనము. సం. వి. ఆ. పుం వెదురు *. చూ,
వేణువు. స్రవ.

తేజని. సం. వి. ఈ (స్త్రీ). చాగ* చూ,
తేజము సం. వి. న స —తేజి. రూ-తేజస్సు.

1. పృకాళము: చూ, వెలుతురు. 1;

2. కోశబలముపలన గలిగిన తేజస్సు చూ,

పృథావము; 3. పరాకర్మము, శౌ

ర్యము చూ, శక్తి. 1; 4. ఇందిరియము:

చూ, రేతస్సు. 1; ఆం. 5. దృఢములు తొ

మ్మిడింటిలో నొకటి: చూ, దృఢములు;

6 మూర్తులు ఎనిమిడింటిలో నొకటి: చూ,

మూర్తులు; 7. గుణములు ఆటింటిలో నొక

టి: చూ, గుణములు; 8. భూతములు ఆటిం

టిలో నొకటి: చూ, భూతములు.

తేజస్వి మిరన్యాయము. పా. వెలుగున్నచోట
జేకటి యుండదను రీతి.

తేజస్వి. సం. విణ. (న్. ఈ. న్.) తేజస్సుగల
వాడు.

తేజస్విత (పరాకర్షితు). అం. నాయకగుణముల
లో నొకటి: చూ, నాయకగుణములు.

తేజస్సు: చూ, రూ-తేజసు

తేజి దే. వి రూ-తేజి. 1. గుణము: చూ, హ
యము; 2. పూజ్యశ్రయము: చూ, హయము.
(ఇదే ఉన్నతవాది)

తేజితము. సం. విణ. వాడి చేయబడినది, శా
తము చూ, శితిము. 1

తేజి. దే. వి: చూ, రూ-తేజి.

తేజోపకర్షణము. అం. అస్త్రములు ఏబది
మూడింటిలో నొకటి: చూ, అస్త్రములు.

తేజోపరి. అం. దిక్పాలపట్టాములు ఎనిమిదింటి
లో నొకటి. చూ, దిక్పాలపట్టాములు.

తేజిరిలు. వై. అ క్రి.=తేజః, రూ-తేజిరిలు
చూ, ప్రకాశించు 1

తేజిరిలు వై. అ. క్రి. —వై—

తేజే వై. వి.=తేజః. 1. ప్రకాశము, కాంతి
అచ్చు. బాల, కాం. 26: చూ, వెలుతురు 1;
2. కోశబలము వలన కలిగిన తేజము, ప్ర
తాపము. అచ్చు బాల, కాం. 43: చూ,
ప్రభాపము. 1; 3 చూ, తేజము. 2.

తేట. దే. వి. 1. ప్రసన్నత చూ, శుద్ధము. 3;
2. నైర్మల్యము: చూ, నిర్మల్యము; 3. తే
జినమణ్డగ లోనగునది; విణ. 4. నిర్మలము.
“నీర్లుమిక్కిలి తేటగా నున్నది.” చూ,
నిర్మల్యము; 5. ప్రసన్నము. “వెలివితేట
లు” “ఇప్పుడు వీని మొగము తేటగా నున్న
ది.” చూ, శుద్ధము. 3; 6. విశదము.
“నీవు తేటగా మాటాడుము.” చూ, స్ప
ష్టము.

తేటతెల్ల. ద్వ. వి. 1. మిక్కిలి స్పష్టము:
చూ, స్పష్టము; 2. తెల్లని, విశదము. హరి
శ్చ. 4, ఆ. 8: చూ, స్పష్టము
తేటపడు ద్వ. ఆ క్రి చూ, విశదమగు. నను.
2, ఆ. 75

తేడక. దే. వి. శెప్ప చూ, హరిము

తేడా. వా. వి. 1 శ్లేదము “ఏనఁచునకును
దోషమును ఎంత తేడాకలలో నీరును నానను
అంత తేడాకలదు ” వా. వి. 2. పెయ్యె
తేడామాట. వా. వి చూ, మాటతేడా.

తేణుపు. దే. వి. రూ-తేణు-తేనుపు: చూ,
రూ-తేనుపు.

తేది. వై. =తిధి. 1. (సారమాసమునందు)
ది, చినము చూ, రోజు; 2. ఇంగ్లీషు
తారీఖు. (డేట్)

తేనియ. దే. వి. రూ-తేనె: చూ, మధువు. 5.
తేనియతిండి దే. వి. రూ-తేనెతిండి. తుమ్మెద,
మధుపము చూ, యిము

తేనెఁగ. దే. వి. చూ, రూ-తేనెట్లెఁగ. ఆం,
భా. ద్వి. 95.

తేనెరు. వా. వి. తేయాపవేసికాచినకమాయము.
(టి, టివాటర్)

తేనె. దే. వి. 1: చూ, రూ-తేనియ(పుట్టతేనె,
పెరతేనె లోనగు రకములుకలవు); అం.
2. పంచామృతములలో నొకటి: చూ, అమృ
తములు; 3. ఆర్ఘ్యములు ఎనిమిదింటిలో
నొకటి: చూ, ఆర్ఘ్యములు.

తేనెగడ్డ. ద్వ. వి. ఒకరకముగిడ్డ చూ, హరి
వాహనుడు.

తేనెగాజు. దే. వి. కాచవలయునీశము: చూ,
భూహణము. 2.

తేనెట్లెఁగ. దే. వి (తేనె + టెఁగ) సరఘ:
చూ, మధుమక్షిక.

తేనెతిండి. దే. వి చూ, రూ-తేనియతిండి.

తేనెతుట్ట. దే. వి: చూ, మధుపటలము.

తేనెతెర. దే. వి. చూ, తేనెతుట్ట
తేనెతోన. దే. వి. నూ-తేనెతోల 1. బకరకము
తియ్యనిభక్త్యము: చూ, భక్త్యము; వా.
2. చూ, తేనెతుట్ట.

తేనెతోల — వై.

తేనెదానిమ్మ. ద్వ. వి. తియ్యదానిమ్మ. చూ,
దానిమ్మ.

తేనెనటికె డెల్లము. ద్వ. వి. చిన్నిపూవుతేనె
చూ, డెల్లము 1

తేనెపట్టు చూ, తేనెతోన

తేనెపూసికత్తి జా. పైకినెమ్మదిగాఁ గాన్పించుదు
లోనఁగోర్వముగలవాడు “తేనె
పూసికత్తి ధాతీసురుండు” (పాండురంగ
మాహాత్మ్యము.)

తేనెమామిడి. దే. వి. తియ్యమామిడి. చూ,
మామిడి

తేనెమాను. దే. వి. చూ, కేశమస్తి. 3 *

తేనెయరటి. దే. వి. (తేనె + అరటి) బూడి

దెవ్వుపుపండ్లుగలనల్ల అరటి*. చూ, గంధ. 2

తేనెలుట్టిపడుట. జా మధురములుగనుండుట,
ఆనందించుచే తియ్యనిలాలాజలము ఊటుట.

“మనుషులచేనెలుట్టిపడఁబల్కవు నేడిది
యేమి.” (పారిజాతాపహరణము)

తేనెసారాయి. ద్వ. వి. తేనెతో-తేనెనవద్దము.
చూ, సుర. 2.

తేప. దే. వి. 1. తడవ చూ, వెండియు,
2. రూ-తెప్ప. భార. భీష్మ. 2, ఆ. 160
చూ, హోడము.

తేపిక. దే. వి. చూ, రూ-తేప 2. ఆం. భా.
పృ. 157.

తేమ. వై. వి. తేమ. 1. రూ-తెమ్మ: చూ,
స్తేమము; విణ. 2. తడిసినది: చూ, స్తేమము.

తేమగిల్లు. వై. ఆ. కి. చెమ్మగిల్లు: చూ, పద
నుకొను.

తేమనము. సం వి. ఆ. న. 1. తెమ్మ. తడి
యట: చూ, స్తేమము; 2. తెమ్మనము,
పజ్జగపులుసు: చూ, పజ్జగ.

తేమము సం వి. ఆ. పుం. తెమ్మ. తెమ్మ:
చూ, స్తేమము.

తేమానము. దే. వి. చూ, పడి.

తేమాను. దే. వి. 1 కొబ్బరి*. చూ, నారికే
ళము, వా. 2. తేయాను డెట్టు

తేయాను. వా. వి (తే + అను) తే అను ఒకా
నొక చెట్టుఆకు (తే అన్యదేశ్యము)

తేయు. దే. ఆ. కి. చూ, స్థిలంచే

తే. దే. వి. 1 తేట చూ, శుద్ధము. 3; 2. సం
బంధములేమి, విణ. 3 సంబంధములేనిది;

కి. విణ. 4 వ్యర్థముగా తేరకు; 5. అనా
యాసముగా. “వానికిసొమ్ము తేరగాపచ్చె

ను (తేర-తేరగా) తై 6, ఆ 203: తేరకు;
తద్వి — సునాయాసముగా — తేరకుచేర.

తేరకత్తియ. ద్వ. విణ. రూ-తేరకత్తై. 1. సం
బంధములేనిది (ఆడుది), రిత్తికత్తై. చూ,

స్త్రీ; వా. 2. తేరగాపచ్చెనయాడుది.

తేరకత్తై ద్వ. విణ — వై —

తేరకాడు. దే. విణ. సంబంధము లేనివాడు:
చూ, పరాయివాడు. (ఈదపమునకు, తేర

కడనుండెడు అగ్గములనుబట్టి ఇతర అగ్గము
లను ఊహించునది.)

తేరకు. దే. దృ. కి. విణ. చూ, తేర. 4-5.
తేరకుచేర. దే. అప్య. కి. విణ. చూ, తేర.

5. పాండు. 3, ఆ 67.

తేరకొను. దే. ఆ. కి. తేటపడు. స్వా. 3,
ఆ. 91. చూ, విశదము.

తేరినది. దే. వి. పృసన్నము. ఆం. భా. పృ.
158: చూ, శుద్ధము. 3.

తేరు. దే. వి. 1. రథము: చూ, శకటము.
1; 2. బండి: చూ, శకటము. 1; 3. జలా

దులవైగ్రత్యము: చూ, నిగ్రత్యము; అ.

క్రి. 4. కలుగు. రాఘ. 1, ఆ. 18: చూ, పుట్టు. 2.

తేరుకాఁడు. దే. వి చూ, గణిండు.

తేరుపూన్పు. దే. వి (తేరుపూన్పు + అరి) చూ, పాఠి అచ్చ. ఆ, కాం 118.

తేర్చు. శ. స. క్రి 1: చూ, తెలుచే 2; క్షే 2: చూ, రూ-తేలుచే. 1—2

తేలి. దే. వి. కాఁడుగా తేజిననెయ్యి: చూ, హవిస్సు 1. [వీక్షణము]

తేజహాపు. దే వి తేరగానఁజొచ్చేట: చూ, తేజిపాలహాపు. శ. వి —పై —

తేలు. దే వి 1 పరిసన్నత. ఆం, భా పరి 50 చూ, శుద్ధము 3, ఆ క్రి 2 చేయే. సాంఘ మాన. 36 చూ, మఱిించే. 3: చూ, తేలుపడు స్వా. 3, ఆ 23, 4 పరిసన్నతినందు చూ, కలయు; 5 ఉప శమిల్లు. చూ, సుగ్రహ. 4: 6 స్వస్థమగు, తేలుకొను. చూ, గొక్కను, 7 తెప్పిటలు చూ, నేకరించే; 8 కలుగు. చూ, పుట్టు 2; 9. సమాప్తమగు: చూ, సరిపోవు 3, 10: చూ, తేగకొను అచ్చ ఆర, కాం. 107

తేలుకొను. దే. ఆ. క్రి. చూ, తేలు 6.

తేలుగడ. దే వి 1. ముగియక: చూ, సమాప్తి 1; 2 తేలివిడి, దృష్టాంతము: చూ, నిద ర్శనము. 1.

తేలుచే. దే. క్షే. రూ-తేర్చు 1. పరిసన్న తనొందు; 2 చేంపు. చూ, మఱిించే.

తేలిగలబడు. ద్వి. ఆ. క్రి. (తేలిగల + పడు) 1. పైకితేలు: రూ-తేలిగలు-తేలిగిల్లు-తేలు-తేలాడు-తేలిపోవు, తేలియాడు; 2. పరిసర మగు. రూ-తేలిగలు-తేలిగిల్లు-తేలు. చూ, విస్మృతినొందు. (స్వార్థమునపడు)

తేలిగిలు. దే. ఆ. క్రి. చూ, తేలిగలబడు.

తేలిగిల్లు. దే. ఆ. క్రి. —పై. —

తేలివెయు. దే స. క్రి తేలిగలవేయు.

తేలాడు. దే ఆ. క్రి. (తే + అడు): చూ, తేలిగలబడు 1.

తేగించే. దే. స. క్రి గెయించే. చూ, వింయ మునొందు.

తేగ. దే వి. 1. లఘుత్వము: చూ, లాఘ సము; విం. 2 లఘువు: చూ, లాఘసము.

తేగకాటి. వా. వి ఉలకనగాలి: చూ, వాయువు.

తేగకపజయే. దే. ఆ. క్రి. లాఘవపజయే. చూ, తిగ్నకంచే

తేగపోవు. శ. ఆ. క్రి 1. హానిచేయక తొలఁ గిపోవు: చూ, విరియు 5; 2. తొలఁగి పోవు: చూ, విరియు. 5, 3 చూ, తేలు. 2, 4. చూ, తేలిగలబడు. 1.

తేగియాడు. శ. ఆ. క్రి చూ, తేలిగలబడు 1.

తేగిబ్రాహ్మణులు. పా. కీరుబుక్కిరులును క్షత్త్రుబుక్కిరులును కూడకలరు. వీరు తిల ఘాతకులకు పురోహిత్యము చేయువృత్తికల వారుగా నున్నారు చూ, బ్రాహ్మణులు.

తేలు. దే వి 1. పొట్టియ: చూ, పుచ్చికము.

1; ఆ. క్రి. 2. నీళ్ళిలోమునుగక మీఁద సంచరించే ఓలలాడు-రూ-ఓలాడు, జేలక

మాడు, తెప్పలదేలు, తేలిపోవు; 3. మను కవేయు, నీళ్ళలోక్రిడించే (అనికొండలు).

వి. 1, ఆ. 94: చూ, నీళ్ళాడు. 2; 4. పై కితేలు. పొందు. 3, ఆ. 65: చూ, తేలఁ

గిలబడు. 1; 5. తలహాపు: చూ, పొడ హాపు; 6. పరపశమగు: చూ, తేలిగల

బడు. 2; వా. 7. పల్లడియగు “వాండ్ర గుసగుసల లోనిసంగతి తేలినది.” 8. తెల

పియగు. “ఉధయవాదులును చెట్టియొక నూలురూపాయలు దిండుగతోను తేలిరి.”

తేలుకుట్టు. దే. అ.కి. తేలుకొండోపాడుచే
తేలుకొండి దే. వి వ్యక్తికాః: చూ, వ్యక్తి
కము. 2. [అరము.

తేలుకొండిముల్లు. దే. వి: అలము-రూ-అలము-
తేలుచే దే. పే. తేలఃతేయు: రూ-తేల్పు.
తేలుతో.క. దే. వి కొండే: చూ, వాలము.1
తేలుబాణము. మి. వి. ఒకకముబాణసంచు:
చూ, బాణసంచు

తేలుకుణి. మి. వి: చూ, తేలుకొండి*.ము 1.
తేలుమీను ద్వ. వి. చిలిచిము: చూ, మత్స్య
తేలుమేపరి దే వి చూ, చిలేశయ.

తేలుమొన. దే. వి చూ, తేలుకొండి*
తేలురా. ద్వ. వి వ్యక్తికరాశి చూ, రా.2.
తేలువాలు. దే. అ. కి. (తేలు + పాలు)
జనించు చూ, పుట్టు. 2.

తేల్పు దే. పే. చూ, రూ-తేలుచే ద్రుగ.2.
తేన. దే. వి. ఒకానొకపండుగ: చూ, పం
తేనము. సం. వి. అ. న. 1. ఆటతోట.చూ,
వనము. 2; 2. ఆట. చూ, విలాసము. 1.

తె

తెజసము. సం. వి. అ. న. 1 బంగారు నెండి
లోగు ధాతుద్రవ్యము. చూ, లోహము.
1; పుం. 2. రాజసగుణము. సత్త్వదిగుణ
ములు మూడింటిలో నొకటి చూ, గుణ
ములు. 2. (చూ, త్రేయము)

తెజసాదర్శ. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. బంగారు
లోనగునవి కరణమున: చూ, మూస.

తెలిల. నా. అం: చూ, రూ-తెలుల.

తెలిలము. సం. వి. అ. న. 1. చూ, రూ-తె
లుల; పుం. 2. పండెగ: చూ, భిక్ష్యము.

తెలుల. అం. రూ-తెలిల-తెలిలము. కరణములు
పదునొకటింటిలో నొకటి: చూ, కరణము.

14; కరణములు. 2. [చూ, తీసువు.

తెత్తికము. సం. వి. అ. న. తిత్తిరిపిట్టలగుంపు:

తెత్తియబ్రాహ్మణము పా. ఇంపు

అప్ట. ప. అను

1 — 8 — 78

2 — 8 — 76

3 — 12 — 164

— —

28 — 338

అ. బ్రాహ్మణమున 10 — 218

పరిశిష్టమున }
పరిపాకమున } 80

సంహితలోని 44 పాల్లలును, బ్రాహ్మణా
గణ్యకముల 38 పాల్లలును గలవి మొత్తము
82 పాల్లలు. ఈ మొత్తము కృష్ణయమున
లమునబడును. అక్షరమునుబట్టి కాం
దామకృమణిక ౧౫౫2 పాల్లల ౫52 కాం
డములనుగా విభజించినది అంగుచే రిప్ప
బోవు కాండము లాయాబుఖలు దట్టంచిన
వేదభాగముల గుంపులని యెఱుంగునది.

కాండములు — ఋషులు

పార్శ్వపర్వకాండములు. — పాశ్చాత్య

మంత్రములు. — చూడమానమంత్రములు -

యాజమానాధి - దా, కి హోత్రవిధి - దా

కహోత్రమంత్రములు - పాశ్చాత్యవిధి -

హోత్రవిధి - హోత్రమంత్రములు -

విశ్వమేధము - అనవ - సానికెంద్రాపతి

ఋషి. కీనిలో మొదటి 4 ను సంహితలో

నిపి. తరువాతయూడును బ్రాహ్మణముగా

నిని కడపటి రంధ్రునాగణ్యకము లోనివి.

సామ్యకాండములు. 2. — అష్టాశ్రమ - గ్రహ

ములు — దక్షిణాలు — అష్టాశ్రమవిధి గ్రహవిధి

దక్షిణాశ్రమలు — వాగ్దేయమంత్రములు -

వాజపేయ్యధి — ములు — ప్రధ్యయ -

పద్యవిధి అనునవి. పరిక సోముడుము.

ఇందు మొదటి 5 ను సంహితలోని తరువాతి 2 ను బ్రాహ్మణము లోనివి. కడపటి రెండువారణ్యకము లోనివి.

అగ్నేయకాండములు 7.—పునరాధేయమంత్రములు పునరాధేయవిధి—అగ్నిష్ఠానముంత్రములు తద్విధులు—అగ్ని లేక చయయనపంత్రములు—చయనవిధులు—చయనోపానువాక్యములు—అగ్నిష్ఠానముంత్రములు తద్విధులు—అగ్నిహోత్రవిధి అనునవి. ఇందు మొదటి 5 ను సంహితలోనివి. తక్కినవి 2 ను బ్రాహ్మణములోనివి. వైశ్వానరకాండములు 16—రాజసూయము—రాజసూయ బ్రాహ్మణాను బ్రాహ్మణములు—కామ్యపశువులు—కామ్యేష్టలు—ఉపానువాక్యములు—యాజ్ఞలు—అశ్వమేధమంత్రములు—సాత్రాయణము—అశ్వమేధవిధి—సాత్రాయణవిధి—ఉపహోమములు—కాకిలి (లేక) సాత్రామణి—సూక్తములు—నక్షత్రేష్టి—అచ్ఛిద్రములు—పాశుకహోత్రము—సౌమేధము అనునవి. దీనికి విశ్వేదేవులు ఋషులు.

ఇందు మొదటి 7 ను సంహితములోనివి తక్కినవి 9 బ్రాహ్మణములోనివి ఉపనిషత్కాండములు. 3—ఆరణ్యకములోని సప్తమప్రపాతకము సాంహితీయము. దీనికి సాంహిత్యుపనిషత్తు ఋషి.

ఆరణ్యకములోని 8—9 ప్రపాతకములువారు చేయము. దీనికి వారుణ్యుపనిషత్తు ఋషి. 10 వ ప్రపాతకము యాజ్ఞకీయము. దీనికి యాజ్ఞవల్క్యపనిషత్తు ఋషి. ఇట్లు వై 44 కాండములను తిత్తిరికాళా కాండములనరబడును. ఇంక.—

కాతకములు. 8.—అందుసానిత్రము—నాచికేతము—చాతుర్హోత్రము—వైశ్వస్థజము అను 4 ను హవ్యవాహీయములు. దీనికి

హవ్యవాహాండు ఋషి. ఇవి బ్రాహ్మణము లోనివి. ఆరణ్యకములోని మొదటి ప్రపాతకమారుణకేతు చిశ్వాను. దీని కరుణులు ఋషులు దివశ్వేనేష్టలు—అపామేష్టలు—అనునవి వైశ్వదేవకాండమనరబడును. దీనికి విశ్వేదేవులు ఋషులు ఆరణ్యకము స్వితీయప్రపాతకము స్వాయంభున కాండము. దీనికి స్వయంభుప్రఋషి. ఇట్లు చూపిన 58 కాండములుగాక, ప్రస్మిన్మృత్యుస్తేతి ప్రశ్నద్వయమును గొన్ని వైశ్వదేవ మంత్రములును, ఏకాగ్నికాండపనరబడుమన్నవి. ఈకాండమునకు విశ్వేదేవులు ఋషులు. ఇత్యాది—(చూ, యాచార్యేదము—ఉపనిషదులు). చూ, బ్రాహ్మణము తైత్తిరీయసంహిత. పా. ఈసంహితయందలి ప్రధానభాగములు కాండములేక, ఆప్తకములు. ఒక్కొక్కయప్తకము, ప్రపాతకములు లేక సౌశ్చములు గాను; ఒక్కొక్క ప్రశ్నమనువాకములుగాను; ఒక్కొక్కయనువాకము, కండికలులేక పంచాశత్తులుగాను విభజింపరబడినవి.

అప్త. ప్ర. అను

1 — 8 — 146

2 — 6 — 75

3 — 5 — 55

4 — 7 — 82

5 — 7 — 120

6 — 6 — 66

7 — 5 — 107

— — —

44 651

— — —

అను కండికలు

651 2193 (ఏబదిపదముల సమాహము పంచాశత్తనరబడును) (ఇది తెలుగుదేశ

మున పనస యని చెప్పబడుచున్నది. పనసా-
మునుబట్టి వచ్చినపదముల సంఖ్య 19290. అక్ష-
రముల సంఖ్య 253868. కాఖావాక్యములయొ-
క్క సంఖ్య 19488. వైవజ్ఞాపిన 44 ప్రశ్న-
లు సంహిత ఇత్యాది. (చూ, యజుర్వేదము.)

తైరు. దే. వి. డిడి: చూ, పెరుగు. 1.

తైరిమడు సం. విణ: చూ, తీర్గవాసి.

తైరికంద సం. వి. ఆ. స్త్రీ. కరివీరకండ*
చూ, సూరణము.

తైరింగనామవేద బాగ్యములు. పా. వీరు రణా-
యనకాఖవారు. వీరిలో భరద్వాజ, వాసూ-
లస, గౌతమ, అతిర్నినితుండిల (నితుండిన),
వాసిష్ఠి, కాండినులను సప్తగోత్రముల వారు
నుగలరు. వీరిది దాగిహ్యయణ సూత్రము
చూ, బాగ్యములు.

తైరిపర్ణి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ 1 చిల్లమడ్డి (దేవ-
దారుబంకచేరే జేయబడి సరళద్రుమమును
జేరుగలది) చూ, సల్లకి. 3; 2. వీరచం-
దనము: చూ, వాసన.

తైరిపాయిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1: ఖలాధార.

(తై. పు).— గబ్బిడము- రూ- గబ్బిడా-
గబ్బిడాయి-గబ్బిరాయి- గబ్బిలము- గబ్బి-
లాయి, జిబ్బటి-రూ-జిబ్బడాయి; గబ్బి-
లపుజాతి భేదములు.— ఆ జీన పత్ర,
చర్మచటక-రూ- చర్మచటి, జతుక-రూ-
జతుక. (తై. పు).—చివుక- చివుకపిట్ట,
చీమరాయి-రూ- చీమరువాయి-చీమవాయి,
జివుక-రూ-జీవుక; 2. ఎఱ్ఱతోటకూర *
చూ, మాడినము. ప్రపీఠిక

తైరిపివీరి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ ఎఱ్ఱచీమ: చూ,

తైరిపివీరిక సం. వి. ఆ. స్త్రీ. —పై—

తైరిము. సం. వి. ఆ. న. నూనె (ఇది ఏరంగాది
శబ్ద పూర్వకమైనపుడు తత్ప్రద్రవద్రవ్యమును
తైరియజేయును. ఏరండ తైరిము మొ.)
(నూనె=చేమరు కలుగజేసెడు క్రులుగల

చెట్టుకను నెనుక వచ్చినప్పుడు ఆయాయి
చేమరున కర్ణమగును. ఉదా.—ఇప్పనూనె,
వేపనూనె మొ: చూ, స్నేహము. 2. (చూ,
తైరిములు.) (చూ, హవిస్సు)

తైరిములు. అం. కర్పూర తైరిము, కేతికీ తైరిము,
ధన్వంతరీ తైరిము, సంఘాత్త తైరిము, పా-
శ్వాత్మసంబ తైరిము, పూతికా తైరిము, భూ-
నాగ తైరిము, ధృం గామలక తైరిము, మట్టి
తైరిము, మైనపు తైరిము, లక్ష్మీనారాయణ
తైరిము, లాక్షాది తైరిము, వాణాంక తైరిము,
విషముష్టి తైరిము, శంఖపుంఖాది తైరిము,
స్నేహాత్మ తైరిము ఇత్యాది. (చూ, తైరిము)

తైరిమిడు సం. వి. ఆ. పుం. చూ, తైరిమల
వాడు. [ము] చూ, భూమి. 1

తైరినము. సం. విణ. తిలలు పెండునల పొల
తైరిము. సం. వి. ఆ. పుం. పువ్యమానము, పా-
షము చూ, మాసము 1.

తొ

తొంక. దే. వి రూ-తోక. అచ్చ. సం. కాం.
105: చూ, వాలము. 1.

తొంగలి. దే. వి. 1. పరీకాము: చూ, నలు
తురు. 1; విణ. 2. వాలునది న్నా. 2, ఆ.
32: చూ, వాలుపు; 3 నికంఠేనది: చూ,
సాగివకము.

తొంగలింఱు. దే. ఆ. కి. 1. అలరు: చూ, నక
నింఱు; 2 అతిశయింఱు భాగ 3, స్కం.
47. చూ, ముప్పరింఱు, 3: చూ, పరీకా
నింఱు; 4: చూ, కిల్లిలు; 5: చూ, సగింఱు;
6. నిక్కు: చూ, కింగు.

తొంగలిగొను దే. ఆ. కి. చూ, తొంగలింఱు
తొంగలిపాట్లు. ద్వ. వి. బ: చూ, నసుస్కార
ము.

తొంగలితొప్ప. దే. వి. ఘనపత్నము: చూ, తొండి. దే. వి: చూ, రూ-దొండి.

తొప్ప.

[చూ, బొట్టు. 8]

తొంగిల్లు. దే. వి. బ. నీళ్లుగోనగువాని బొట్టు

తొంగు. గే. అ. కి. 1: చూ, తొంగుచే.

2. వాలు: 3, ఆ 29 చూ, వాలు 3

తొంట. గే. వి. 1. నెట్టుపట్టు చూ, దెగడు;

2 కనవునంటి, పిరి: చూ, వెంటి

తొంటచేసేవాడు ద్వ. వి. (తొంటచేయి +

వాడు) ఈచేబోయిన చేయికలవాడు,

కుకగుడు, కోణి: చూ, సంకరచేసులవాడు

తొంటచేయి. ద్వ. వి. ఈచేబోయినచేయి:

చూ, హస్తము

[చూ, తొలి 5

తొంటి దే. వి. తొల్లిటి “తొంటిపువ్వు”.

తొంక. దే. వి. పూర్వము—పై —

తొండ. దే. వి. చూ, నటము

తొండపుద్రాగిడు ద్వ. వి. (తొండము + ద్రా

డు) కపిలగాక్కినతోడకు కట్టెడుద్రాడు.

రూ-తొండాపుద్రాగిడు చూ, మాత్రము. 1.

తొండపుకోమ. ద్వ. వి. (తొండము + కోమ)

వీనికదోమ: చూ, మళకము. 1.

తొండము. వై. వి. 3. సుండ 1 గడహస్తము

చూ, హస్త; 2. పక్షిముక్కు చూ, ముక్కు,

3. ఈగముక్కు: చూ, ముక్కు; వా. 4.

కపిలగాక్కిన తోడ. (సంపుగనుండుగొట్టు

ములు లోనగువాని తొండము అనియే వా

డెదరు.)

తొండముచివర. ద్వ. వి. అంగురి.

తొండరప్పాడియాళ్వారు. అం. ఆళ్వారులు పం

డెంగిండుగురిలో నొకరు: చూ, ఆళ్వారులు.

తొండరూపురిక్క. ద్వ. వి. పువ్వులు, పొట్టు

రూపురిక్క: చూ, నక్షత్రము. 1.

తొండాడు. దే. స. కి. త్వరితము.

తొండాపుద్రాగిడు. ద్వ. వి: చూ, రూ-తొం

డపుద్రాగిడు.

తొండు. దే. వి. రూ-తొండారు. చేండిపోతు:

చూ, సోమరి

తొండుతనము దే. వి. రూ-తొండారుతనము,

అలసత్వము: చూ, విలంబము

తొండారు దే. వి: చూ, రూ-తొండు.

తొండారుతనము. దే. వి. చూ, రూ-తొండు

తనము. [11 చూ, స్వకము.

తొండ్లి. గే. వి. తొండ్లియనుచెట్టు. పాంస 4,

తొండ పై వి. తుండి రూ-తొండు. బొజ్జ

వాడు చూ, లండ.

తొండర. వై. వి. (తొర + తొర) రూ-తొం

పెరి=త్వర. 1. తొలుపాటు: చూ, స్థలము. 2,

2. వేగింపాటు: చూ, సంభ్రమము. 1,

3. బాధ: చూ, శోకము; 4. త్వర. మి

క్కిరిసంభ్రమము: చూ, సంభ్రమము 1.

తొంపర చేయు. వై. స. కి. 1. ఏమే చూ,

చాధించే; వా. 2. తొంపర పెట్టు, చుటుకు

దనము కలుగజేయు.

తొంపరపడు. వై. అ. కి: చూ, సంభ్రమించే

తొంపరపాటు. వై. వి: చూ, తొంపర. 2

తొంపరి. వై. వి. త్వర: చూ, రూ-తొంపర.

తొంపరిచేయు. వై. స. కి: చూ, రూ-తొం

పర చేయు. [దరపడు.

తొంపరిపడు. వై. అ. కి: చూ, రూ-తొం

తొంపరిపాటు. వై. వి. చూ, రూ-తొంపర

పాటు. [శబ్దము. 2.

తొంపరిమాట. ద్వ. వి. కొచ్చెమాట: చూ,

తొంపరిము. దే. వి. 1. కొళంబు: చూ, పులుసు.

2; వా. 2. కంగలపు.

తొండు. వై. వి. తుండి: చూ, రూ-తొండ.

తొంబ. వా. వి. గుంపు: చూ, సమూహము.

తొంబండు. ద్వ. స. బ. తొంబదిమంది (తొం

బదికి మహాన్మహాత్మ్యకరూపము.)

తొంబందుము. ద్వ. వి. బ ఆశకనకము
రూ-తొమ్మందుము.

తొంబది. ద్వ స.బ.తొమ్మిదివరులు.(సం.ప.)—
నవతి.

తొంబదితొమ్మిది. ద్వ స. బ. (93) నిర్ణ
ఉ. రా. 8, ఆ 84; “నూటికితొంబదితొ
మ్మండుగి ఉన్నీరునై.”

తొంబదినూలు. ద్వ.స. బ: రూ-తొంబనూలు-
తొంబన్నూలు-తొమ్మనూలు-తొమ్మన్నూ
లు (తొంబదినూలులు.)

తొంబనూలు. ద్వ. స. బ.—వై—

తొంబన్నూలు ద్వ స బ —వై—(ఇట్లుతొం
బదివేరు — హరి పూ. 3, ఆ 7.)

తొక్కితొక్కి. దే. కె. తొమ్మకూట. చూ,
శబ్దము 2.

తొక్కి వై. వి. 1. త్వక్. చెట్టులోనగువాని
తొలు, పట్ట చూ, తొగడు; వా. 2 నిర్ణ
త్వమునందుపయోగించుకూట. “పో పో
తొక్కకబుద్లు చెప్పినావు.”

తొక్కట దే. వి. రూ-తొక్కటము.తొగ్గి
క్కట-తొగ్గిక్కటము. 1. అనరు. శశాం
5, ఆ 121: చూ, సంకటము; 2 వ్యధ:చూ,
శోకము.

తొక్కటము. దే. వి.—వై—

తొక్కటపడు. ద్వ. అ. కి. రూ-తొక్కట
పడు. ఇంటిపడు: చూ, సంతాపించే

తొక్కటపాటు. ద్వ. వి. రూ-తొక్కటపా
టు: చూ, సంకటపాటు (చూ, శోకము)

తొక్కిన. అం. మల్లబంధములలో నొకటి:చూ,
మల్లశాస్త్రము.

తొక్కు. దే. వి. 1. ఉప్పును కారమునుచేర్చి
మామిడి కాయలోనగు వానిలోనొకటివేసి
తొక్కిన ముద్ద, పచ్చేడి చూ, భిక్ష్యము;
2. ఊరుబిండి: చూ, భిక్ష్యము; 3. ఆళ

క్తియు: చూ, లావు. 7; 4. ఆవ్యక్తము (వి
డ్డలమాట) భార. ఆది. 6, ఆ. 280: చూ,
శబ్దము 2; వై వి. 5. త్వక్. చర్మము:చూ,
రూ-తొక్కి. 1; దే స కి. 6. ఉప్పు
ను కారమునుచేర్చి మామిడికాయ లోనగు
వానిని తొక్కిలో వేసి నిదియనొట్టు.

తొక్కుడు దే. వి. చూ, తొక్కు. 1-2

తొక్కుడుగొమ్మ. ద్వ. వి. గజపకొందికమ్మ.
రూ- తొక్కుడుగొమ్మ-తొక్కుడుపట్టె-
తొక్కుడుపట్టె.

తొక్కుడుపచ్చేడి. దే. వి. ఉప్పును కారమును
చేర్చి తొక్కిలో వేసి తొక్కిన మామిడికాయ
లోనగువాని వ్యంజనము చూ, భిక్ష్యము.
తొక్కుడుపట్టె. ద్వ. వి 1 చూ, తొక్కుడుగ
గొమ్మ; వా 2 తొక్కుడువరముమీదిపట్టె.
(చూ, ఏరు)

తొగ వై. వి. 1 కట్టము: చూ, శోకము;విణ.
2. అగచాట్లపోతు, అగచాట్లమారి-అగ
సాట్లమారి, కడగండ్లమారి. (సం. ప).—
అభిషన్నుడు, కిప్తకీలుడు, కష్టాశ్వుడు,
కృచ్చుగిడు; దే. వి. 3 కలుస: చూ, పద్మ
ము. 1; 4. గుంపు. విజ 3, ఆ. 84: చూ,
సమాహము; 5. రీతి: చూ, విధము 1.

తొగకంటి దే. వి. (తొగ+కన్ను) 1. ఆడు
ది: చూ, స్త్రీ; 2. తొగలపంటి కన్నులు
గల ఆడుది: చూ, స్త్రీ.

తొగకొమ్మతొలగురావ. ద్వ. వి: చూ, మా
ర్యుడు. వేం. అం. 11.

తొగచెలికాడు. దే. వి. కుముదిబాంధవుడు,
చేందురుడు: చూ, హిమాంశువు.

తొగట. దే. వి. 1. గుడ్డువేసి బ్రదికెడుజాతి.
“తొగటవాడు, తొగటది, తొగటసెట్టి.”;
2. సారె: చూ, సారెవాడు.

తొగడు. దే. వి. లోపలికణగుట.

తొగర వై. వి.=తువరి. రూ-తొవర. ఒగరు: చూ, రసము. 5.

తొగరి. వై. వి.=తువరి. రూ-తొవరి. 1. తొవరి, కంది*: చూ, సురాష్ట్రజము. 1;

2 తొరిమన్న, సురాష్ట్రదేశపుమన్న: చూ, సురాష్ట్రజము. 2; 3. అడవి తొగరితీరె, అడవి కందితీరె: చూ, సురాష్ట్రజము. 3

తొగరు. దే. వి. రూ-తొవరు. 1. ఎలుపు, గక్తవగ్గము చూ, శబ్దము. 6; 2. ఎఱ్ఱనూలు: చూ, పోగు 1; విణ 3 ఎఱ్ఱనిది. పాండు. 4, ఆ. 9: చూ, వర్ణము. 8 [గరుకొలుపు]

తొగరుకొను. దే. ఆ. కి. ఎఱ్ఱనగు (చే. తొగరునున్నపులుగు. ద్వ. వి. చిలుక. ఆం, సం. తిక్క. 13. చూ, పకము. [93]

తొగరుమోసుపుల్ల. ద్వ. వి.—పై.—వేం. ఆం తొగఁజేడు. దే. వి. రూ-తొగలఁజేడు, వేం

దిమాను. చూ, హిమాంశువు. (ఇట్లు తొగదొర)

తొగలఁజేడు. దే. వి.—పై.—

తొగలవాడు. దే. వి: చూ, తొగట 2.

తొగవిందు దే. వి: చూ, తొగచెలికాడు.

తొగనూడు దే. వి: చూ, నూర్కూడు

తొచ్చియము. వై. వి.=తుచ్చమ్. తుచ్చనవనము. రూ-తొచ్చెము: చూ, శబ్దము. 2.

తొచ్చెము. వై. వి.—పై.—

తొటతొట దే. వి. తొటగుట, పడుటయందగు భవ్యనుకరణము: చూ, హూహూ. (తుటతుటఅనియు)

తొట్ట. దే. వి. 1. కోటరము. (రూ-తొటరి-తొటురి-తొఱ-తొఱట- తొట్ట-దొఱట-దొట్టట) చూ, రంధ్రము. 1, విణ. 2 పలు

ద: చూ, స్థూలము. 2

తొట్టగిలబడు. ద్వ. ఆ. కి. (తొట్టగిలన్ + పడు) తొట్టపడు. పాండు. 4, ఆ. 165. చూ, సంధిమించే.

తొట్టగిలు. దే. ఆ. కి. రూ-తొట్టగిల్లు. 1. అతి శయించే: చూ, యమ్యరించే; 2 కలుగు: చూ, పుట్టు. 2; వా. 3. సంపగు. “మంచే య తొట్టగిలినది”

తొట్టిల్లు దే. ఆ. కి.—పై.—

తొట్టి. దే. వి. 1: చూ, తెట్టి. ఆం, భా పృ. 157; 2 నోరువెడల్పును అడుగునన్నమునైన గంపవంటి పాత్రము: చూ, పాత్రము. 6; 3. పనులు నీళ్లుతాగుటలోనగువాని కుపయుక్తముగ తాతితో కట్టినకట్టడము: చూ, నిపానము; 4. కొప్పెర: చూ, పాత్రము. 6; 5: చూ, గాండి. 3; అం. 6. విన్నాణములు ముప్పదిరెండింటిలో కొకటి: చూ, పిన్నాణములు.

తొట్టికట్టు. దే. వి. 1. లోగిలి. చూ, నడనము. 1; 2 అంకణము: చూ, ముంగిలి. 2.

తొట్టియ. దే వి. రూ-తొట్టై 1. నేయునాడు నూలుకంటె నుంచేకొనెడు నాడె. చూ, నాడె; వై. వి. 2.=వోల ఉయాల. (రూ-తొట్టై - తొట్ట - తొట్టియ - తొట్టై: చూ, పాలకి [ఆ. 21: చూ, పాలకి.

తొట్టిల. దే. వి. తొట్ట-రూ-తొట్టైల. పసు 3, తొట్టు దే. వి. 1. చెలుపులోపలిపాలను చూ,

భూమి. 1; 2. స్పృశ్య: చూ, స్పర్శము. 1; 3. హము: చూ, సర్పము; 4 పడుట

యందగు భవ్యవ్యనుకరణము: చూ, హూహూ; 5. గుంపు, తెట్టుప: చూ, సమూహము;

అ. కి. 6. చూ, వ్యాపించే; 7: చూ, ప్రవహించే భార. ఆర. 5, ఆ 421; 8 చూ, సరివించే, 9: ఎగఁజెట్టు, ఎత్తివెట్టు (సం. ప.)— ఉద్వహించే; 10. నిండుకొను. పా.

4, ఆ. 68: చూ, మెండుకొను; 11. నాటు: చూ, మొలవేయు; 12. జేరుగు: చూ, పాగు;

స. కి. 13. అంటు: చూ, స్పృశించే; 14. అవలంబించే: చూ, పొపుగొను,

15. మొదలుకొను. భార. ఆది. 3, ఆ. 154.

చూ, వహించు.

తొట్టుకొను. దే. ఆ. కిరి: చూ, రూ-తొట్టు

6 మొదలు 15 వఱకు. (స్వార్థమునకొను)

తొట్టు. దే. వి: చూ, రూ-తొట్టు.

తొట్టె: చూ, రూ-తొట్టియ

తొట్టెల. దే. వి: చూ, రూ-తొట్టిల.

తొట్టె. దే. వి తొట్టె: చూ, రూ-తొట్టె. 1.

తొట్టెగిల్లు దే. ఆ. కిరి: చూ, రూ-తొట్టియ.

తొట్టెగిల్లుట. దే. వి. ఉరియట. ఆం, భా.

ప్ర. 143 చూ, స్థలము. 2.

తొట్టిలబడు. ద్వ. ఆ. కిరి. (తొట్టిలక్ +

పడు): చూ, సంభ్రమించు. భార. విరా.

2, ఆ. 104.

తొట్టియ. దే. ఆ. కిరి. రూ-తొట్టియ-తొట్టె

గిల్లు. 1. తడబడు: చూ, లుకలుకలాడు; 2. భే

దిల్లు. చూ, వేలుపడు. [7, ఆ. 213.

తొట్టియ. దే. ఆ. కిరి — పై. — భార. ఆర.

తొట్టు. దే. వి. 1. తొండర: చూ, సంభ్ర

ము 1; 2 చూ, తొట్టెగిల్లుట; 3 చూ,

రూ-తొట్టె. 1. [పే. తొట్టుకొలుపు)

తొట్టుకొను. దే. ఆ. కిరి: చూ, సంభ్రమించు

తొట్టుపడు. ద్వ. ఆ. కిరి. 1. — పై. — భార.

విరా. 4, ఆ. 51; 2: చూ, తొట్టియ 1

తొట్టుపాటు. ద్వ. వి: చూ, తొట్టెగిల్లుట

భార. విరా. 2, ఆ. 108.

తొట్ట. వై. వి. = పై. ఉయాల: చూ, రూ-

తొట్టియ. 2. (దేశ్యమని క. ర.)

తొట్టియ. వై. వి. = పై. — కలా. 5, ఆ. 2.

(దేశ్యమని క. ర)

తొట్టె. వై. వి. = పై. — (దేశ్యమని క. ర.)

తొడ. దే. వి. గడిమను మోకాటికి నడిమి

భాగము: చూ, కురు, కులుపు. (సం. ప.) -

అంకపారిక, ఉత్సంగము, ఊరుపు. తద్వి.

తొడవైభాగము. — ఒడి. (సం. ప.) -

అంకము, ఉత్సంగము, ఉపస్థ, కోలము,

కోడము, అస్య. ఆరాత్; తొడలోపలి

భాగము. — కీర్తిదోడ

తొడను. దే. ఆ. కిరి: రూ-తొడను-తొనను.

తొలకాడు- తొలను, చిందు.

తొడను. దే. ఆ. కిరి. 1. పారింఘించు. చూ,

యత్నించు; 2. మొదలుకొను. భార. ఆర.

6, ఆ. 115: చూ, వహించు.

తొడను. దే. వి: చూ, రూ-తొడను

తొడతొక్కిడి. వా వి. 1 ఐలుకు, జననమృద్ధము;

2. అధికము: చూ, హెచ్చు. 1.

తొడప దే. వి 1. త్వక్కు. ఆం, భా. ద్వి.

131: చూ, దెరడు; 2 బండ్లికల్లు గోనకు

వారి మొనను వేసెను లోపలయము చూ,

అంబము.

తొడపటము. దే. వి 1. రూ-తొడపటము. కారు

పుల సంభ్రమించు పనిముట్లు (చూ,

పిడసాన); వా 2 పెన్నెముందగిరివివరము

రెలియనిదొమ్మి: చూ, లటపటము "వారుచు

వీరుతురగుపుపడితొడపటమై కొట్టుకొనిరి;

3 చూ, తొడవైభాగము; 4. వేన్నెగ్గుచల్లార్చుట.

(గోనానరీ మండలపారింతును వాడుక.)

(తొడపడము - తొడపడము అనియు)

తొడపాళము. వా వి. వి తొడనుబొట్టనచూ

పుడువేర్కొనొక్కట చూ, సాంటిపిక్

(ఉత్తరస్కాంధులయందు వాడుక) శ్మశ్మడు

తొడపుట్టువు. దే. వి. ఊరుజాడు: చూ, వై

తొడవిడ్డ. దే. వి. — పై. — సాంబ. మాన. 2.

తొడవెల్లు. దే. వి: చూ, తొడపాళము.

తొడయు. దే. వి. కిరి 1 ఊడుచు: చూ, స

మృద్ధించు; 2 కడుగు: చూ, పగిలించు.

తొడరిక. దే. వి. అనుసరణము: చూ, వెంబడి.

తొడరు. దే. వి. 1. ఉత్సాహము: చూ, యత్న

ము; 2. అయతము: చూ, యత్నము; 3. అ

భిముఖము: చూ, ముందరి. 1; ఆ. కిరి.

4. కలుగు. లక్ష్మీ. 4, ఆ. 114: చూ, పుట్టు.

2; 5: చూ, యత్నించు. భార. విరా. 1,

అ, 127; 8 సక్తమగు చూ, మేళగించు 1;
7. తొట్టెపడు. భార. ఆర 2, ఆ. 85: చూ, సంధిమించు; స క్రి. 8. ఎరించు భార. సభా. 1, ఆ 123; భార. విరా. 1, ఆ 74. అభిగమనమగు (అనికొండలు): చూ, సృష్టిమిట్టెమ; 9. అనుసరించు. చూ, వెంబడించు; 10. పొందు చూ, పొంగించు, 11. అనుకరణముచేయు. పా. 4, ఆ. 28: చూ, అనుకరించు.

తొడరువు. దే. వి. 1 ఆయతము భార శల్వ 1, ఆ. 349 చూ, యత్నము; విరా. 2. మొదటిది.

తొడలు. అం 1. సఖ్యతస్థానములు తొమ్మిదింటిలో నొకటి: చూ, సఖ్యతస్థానములు, 2: చూ, కళలుండు స్థలములు; పా 3. దీనికి ఉపమానములు. — ఏనుగుతొండము, అరిటికంబము.

తొడలేనివాని నైదోడు. ద్వ. వి. గరుడుడు సాం. దే 15: చూ, హరివాహనుడు తొడవనుము. దే. వి. త్వక్కు అం, పరా. సరి 70: చూ, దెరడు.

తొడవెల్లు. దే వి బాణమును సంధించిన కార్యము: చూ, బాణము. 1. భూషణము 2. తొడవు. దే. వి రూ-తొడుగు. సగ: చూ, తొడి. దే. వి త్వర: చూ, సంధిముము.

తొడిబడు దే. ఆ. క్రి. (తొడి + పడు) 1. చలించు చూ, సరించు, 2 చెరుకుకొ 6, ఆ. 64 చూ, నల్లివెరియు; 3 తొట్టె పడు: చూ, సంధిమించు, వా. 4. (తొడిబడతను సత్తి(లనను)ఉచ్చారణలోపము కలుగు.

తొడికిలు. దే. స. క్రి: చూ, లంఘించు.

తొడికొను. దే. స క్రి (రూ- తొడుకొను- తొడికొను-తొడుకొను-తొడికొను-తొడికొను) పిలుచుకొను: చూ, వెంటదీసికొను.

తొడికెచ్చే. దే. స. క్రి. చూ, రూ-తొడికెచ్చే. [ము.

తొడిమ. దే. వి. రూ-తొడిమ: చూ, స్వంత తొడిమ. దే. వి. — పై —

తొడు దే స. క్రి. 1 సాములు లోనగునాని తొడుగు. భార. ఆది. 7, ఆ. 165: చూ, తొడుగు 8, 2 బాణముతొడుగు భార. భీష్మ. 3, ఆ. 40: చూ, తొడుగు 9.

తొడుకు. దే. వి. 1. గమహిష్యాదులు చూ, పనులము: 2. ఆవు. ఆవు అ, కాం 92: చూ, గేనుపు; 3 దొంగమేత: చూ, మేత; స. క్రి. 4. పట్టు. పొందు 5, ఆ 181: చూ, పొప్పుగొను; 5 ఒడిసిపట్టు; 6 ఒడియు చూ, తమ్ము. 2; (చూ, లంఘించు); 7. గ్రహించు చూ, పుచ్చుకొను. [అం. 2.

తొడుకుసామి. ద్వ. వి: చూ, శివుడు. వేం. తొడుకుసాహిణివామ. ద్వ. వి. హిమాద్రి. వేం, అం. 77: చూ, పర్వతము.

తొడుకొను. దే. స. క్రి. 1: చూ, రూ-తొడికొను; 2 తొడుగుకొను.

తొడుగజు. దే వి (తొడుగు + కజ్జ)(రూ తొడుగజ్జ-తొడుగు-తొడువు-తొడ్డు) ముండ్ల కంపమోపు, ముండ్లకంప (అనికొండలు) స్వా 3, ఆ. 130 చూ, పొంగిండు 1.

తొడుగజ్జ. దే. వి. — పై. —

తొడుగు. దే. వి. రూ-తొడ్డు-తొడువు. 1. — పై. — స్వా. 4, ఆ 54; 2. ఆభరణము, నగ: చూ, భూషణము 2; 3 దుప్పటి: చూ, పస్త్రము; 4. గదాబండ్లులు లోనగునానికి వేసేడు ఇనుము లోనగునాని కడియము: రూ. తొడువు- తొడువు- తొడ్డు, అనును; 5. కపచము. ద్వ. 2, ఆ. 78: చూ, వార వారణము; 6. శరము చూ, బాణము. 1; 7. గవుసెన, పీతె మొదలగునానియొట: చూ,

నివోళము; స క్రి. ౪ రూ-తొడు (పూ. ౧) జూలం. ౧) ౧౦౦౦ చూ, నిలింఁచే, 9. రూ-తొడు (వింటింకలు) సంధించే. రూ-తొడు. తొడుగు చూ, సంధించే 4 తొడుపు గే వి 1 అనుచు చూ, రూ-తొడుగు. 4, 2 కివచము చూ, గారివారి, ఇము, 3 చప్పనవ వారిలనేప్పటి చూ, ప్రిస్తాము 2. తొడుపు చూ, రూ-తొడుగు. తొడుసు. గే వి 1. చుట్టకము చూ, సంధించు; 2 గోగనంత చూ, ప్రీతి, 3 - శ్చ చూ, సుగ్రిహ. 3. తొడ్డు. చూ, రూ-తొడుగు (భూమియునుగలచేటుకు. ఫారి. ఆది 1, ఆ 114) తొణకు. వా అ. క్రి చూ, రూ-తొడకు "వింబలోని నీరుతొణకుచున్నది": తొణికిలు. తొణికిలు దే. స క్రి చూ, రూ-తొడికిలు, వా. అ క్రి. 2. చూ, తొణకు. తొత్తలుము దే. వి ఖేదము తెలియకూడక, తొడవలుము చూ, సంకరము. 1. తొత్తటికము. దే వి. (తొత్తు + అటికము) తొత్తుదనము [ముది చూ, వేళ్య తొత్తు. దే వి 1. దాని. చూ, దానినె; 2 బోగ తొత్తుకొడుకు. వా ద్వ. వి. 1. బోగముదాని కొడుకు, 2. దానివానికొడుకు, 3. తప్పదే సివవాని తిట్టెడుతిట్టు. "నీవునొగతొత్తుకొడుకువురా?" "తొత్తుకొడకా?" అని యు) (ఉ త్రానగ్నాదులలో వాడెచు) తొత్తులమరి. దే. వి. తొత్తులయిండ్లకుబోవు స్వభావముకలవాడు. తొన. దే. వి. 1. పనసపండులలోనితొల: రూ-తొల; వి. 2. అడ్డికము. 2. 1, ఆ. 105: చూ, రత్తకము; వా. 2. కడుపుమీడి

యడుపు చూ, మెడత. 3. తొనెలు దే. వి తొలురిపాటు. భూ క్రి. 1, ఆ. 110; చూ, సంధిమును. 1; ఆ. 1. 2 చింకు చూ, తొడకు, 3. చలిచే నుము 3, ఆ. 150, అం, భా స్థి ౪3 చూ, సంధించే [చూ, 4 మనించే. తొన్నుండు గే ఆ క్రి రూ-తొన్నుండు తొహము గే వి పగలముఖమునెగ్గెడుతొలుగు: రూ-తొహము తొప్పగెగ్గెను. దే ఆ క్రి (తొగ్గు+తొగ్గు) 1 మిక్కిలీగ్గెను. రూ-తొప్పగెగ్గెను. భాగ ఆగ 7, ఆ 76, పేర్ 2 తొప్పగెగ్గెను తొప్పగెగ్గెను —పై— తొప్పటిలచు దే ఆ క్రి తట్టుచిలుగెడుచూ చూ, చాళిలు. 3 [తట్టు-తొప్పలు) తొప్పటిలు దే ఆ. క్రి.—పై—(రూ-తొప్ప తొప్పటిల్లు దే ఆ. క్రి) —పై— తొప్పలు. దే. ఆ. క్రి.—పై— [గోలులు. తొప్పలుగోలు దే పూ ౪ చూ, తొటానె తొప్పి గే. వి 1 చూ, రూ-తొప్ప; వా 2 చూ, రూ-తొప్పి [గోనగునది) తొబక. దే. పూ. విత్తులురాలినది (మిపకాయ తొమ్మిండుగ్గి. దే స బ. తొమ్మిదిముండు. (తొమ్మిదికి మహావృత్తాంతకరూపము "నీ తొమ్మిదిగొడుగుల" ఉ, వా. 2, ఆ 144. తొమ్మిడుము. ద్వ. వి. ౪ (తొమ్మిది+తూము) చూ, రూ-తొమ్మిండుము. తొమ్మిదులు దే స బ. (తొమ్మిది+తూము) తొమ్మిదిగూటులు రూ-తొమ్మిదూము. నిర్వ. ఉ, రా. క్రి, ఆ. 84 తొమ్మిన్నూము. దే. స. బ. —పై— తొమ్మిడు గే. :. వాకము. "దానినితొక్కి తొమ్మిడుచేసినారు". చూ, మర్తి.

తొమ్మిది. దే. స. ఖండము, సంకము చూ, ముమ్మాడు. భార. గోళ 4, ఆ 183, భా. 4, ఖండ్ 2, ఆ. 34; భా. గోళ 3, ఆ. 207; కా. 3, ఆ 181; (తొమ్మిదికి బహువచనరూపము 'తొమ్మిదులు' గాని 'తొమ్మిదులు' గాని తెలియనది) (చూ, ఓమ్.)

తొమ్మిదియంకిములుగలవి అం పాళములు, ఆత్మలు, శక్తిములు, ఖండములు, గోళములు, బ్రహ్మలు, రసములు, రత్నములు, ధాన్యములు, నిధులు, రంధ్రములు, నాస్యకరణములు, స్థాయీభావములు, తారలు, మేఘములు, భక్తులు, చక్రములు, పరివృత్తులు, శిశోభేదములు, చేతనరత్నములు, అస్యకాళములు, అజ్ఞానదాయకములు, భక్తిలక్షణములు, గతిభేదములు, సంబంధములు, స్పృష్టిస్థములు మొ.

తొయ్యరి. దే. వి. ఆడురి: చూ, స్త్రీ తొరి పై. వి. 1 = త్య. వేగిపాటు చూ, వేగము. 3; 2 ఆపది హరిచ్చి 4, ఆ 108 చూ, విపత్తు, విణ. 3 = త్య. త్వరితము చూ, వేగము 3.

తొరంగు. దే. అ. క్రి. 1. రూ-తొరుంగు. విజ 1, ఆ. 179: చూ, స్రవింతు, 2 పగవ హించే. భార. విరా. 1, ఆ. 12: చూ, వెల్లిగను; 3. పడు. భార. ఆరి. 1, ఆ 183-184: చూ, దొరలు; 4: చూ, తొప్పటిలబడు.

తొరపడు. వై. అ. క్రి: చూ, సంధ్యమించే

తొరపాము. దే. వి: చూ, రూ-తొపపలుము. 1.

తొరిపుట. వా. వి: చూ, తొడపటము. 4.

తొరిలించే. దే. పే. శేష్యుచేల్లాపు: రూ-తొరుపు-తొర్లించే-తొల్లించే.

తొరలు. దే. అ. క్రి. 1. కలుగు. చూ, పుట్టు. 2;

2. వేజురూపమగు: మాటు తొరలుచే. దే. పే. రూ-తొరల్పు. బదిలించే: చూ, మాపు 3.

తొరల్పు. దే. పే. — పై — [లెస్స. 2. తొరితొరి దే అస్య క్రి విణ లెస్సగా చూ, తొసుంగు. దే అ క్రి: చూ, రూ-తొరంగు.

తొరుపు దే. స. క్రి చూ, తొరలించే

తొర్లించే దే. పే. — పై. —

తొట్ దే. వి. రూ-తొట్ట: చూ, రంధ్రము. 1.

తొట్లంగు దే వి 1. విడిపడుట రూ-తొట్లపు;

స క్రి 2 విడుచే కళా 7, ఆ 225:

చూ, విస్పర్షించే, వా 3 చటచే చూ,

త్రేక్కొను 1

తొట్లంగుచొచ్చే దే. అ క్రి (పసులు)

తప్పించేకొనిపోవు: రూ-తొట్లంగుపోవు.

తొట్లంగుపోవు. దే. అ. క్రి. — పై — భా.

విరా. 1, ఆ. 273.

తొట్లంగుట. దే. వి చూ, విమోచనము

తొట్ట. దే వి. చూ, తొట్

తొట్టలువాణు దే. అ క్రి. (తొట్టలు + పాణు)

చిల్లులుపడు. శై. 7, ఆ. 101: చందరవోవు,

చిల్లులువోవు, చీడలగొను, చీడలులవోవు,

తూటలకట్టు

తొట్లతేన దే వి పుట్టతేన. చూ, మధువు. 5.

తొట్లపు చూ, రూ-తొట్లంగు.

తొట్లదొర్లు. దే. వి. (తొర్లు + తొర్లు)

గట్టితొర్లుడు.

తొట్ట దే. వి. (రూ-తొట్ల-తొట్టలు-తొట్ట-

తొట్ల-తొట్ల-దొట్టలు-దొట్ట) చూ,

రంధ్రము. 1.

తొట్టి. దే. వి. 1. ముందటిసంక్షులేనినోరు: చూ,

పదనము 1; 2 చూ, తొడుకు. 1. ఆం,

భా. ద్వి. 281; 3. రిష్య, వీసర-రూ-వీస

రము: చూ, వెలితి.

తొట్టివాఁడు. దే. ౬౩. తొట్టినోటివాఁడు, పతి
తదంతఃకుఁడు. [చూ, కేనుపు

తొట్టు. దే. వి. ఆప్ర. పాండు. 5, ఆ. 240

తొట్టుపట్టు దే. వి. ఆవులమంద భార. ఆది
8, ఆ 210. చూ, కేనుపు.

తొల. దే. వి: చూ, రూ-తొన. 1.

తొలఁకాడు. దే. ఆ కి. (తొలఁకి + ఆడు)

1. చిందు: చూ, తొడఁకు; 2 చలించే చూ,
సలించే; 3 అతిశయించే చూ, మున్ను
రించే, 4 ప్రకాశించే చూ, హపణిల్లు

తొలఁకియాడు. దే. ఆ కి. —పై. —

తొలఁకు దే. వి. 1 అతిశయము: చూ, హె
చ్చ. 2; 2. ప్రకాశము చూ, వెలుగురు.

1; 3 ఆల: చూ, వీచి. 1; 4 చలనము
చూ, లోలము; ఆ కి. 5. చలించే చూ,
సలించే; 6. చూ, తొడఁకు. పా. 5, ఆ 88,
7. అతిశయించే. చూ, మున్నురించే, 8. చూ,
తొలఁకాడు. 4. కళా. 4, ఆ. 105.

తొలఁగఁబాలు దే. ఆ. కి. (తొలఁగన్ +
పాలు) తొలఁగు చూ, విరియు. 5.

తొలఁగించే. దే. స. కి. ఈగు చూ, విస
రించే

తొలఁగింపు. వా. వి. త్యక్తము.

తొలఁగు. దే. ఆ. కి: చూ, తొలఁగఁబాలు

తొలఁగుడు. దే. వి: చూ, రూ-తలఁగుడు

తొలఁగుబాన. ద్య. వి: చూ, శత్రువు

తొలఁచే. దే. పే. తొలఁగఁజేయు. పాండు.
2, ఆ. 53. [చూ, బెరడు.

తొలక. దే. వి. రూ-తొలు. చెట్టుపైపట్ట:

తొలకరి. ద్య. వి. రూ-తొలుకరి-తొల్కరి-

తొలుకారు-తొల్కారు. 1. (చైత్ర)వైశాఖమా
సములయందు కురియు) వాన "తొలకరివా
నలు" చూ, వాన. 1; 2. చర్మపు. సను.

3, ఆ 15: చూ, మానవ్యయము.

తొలకరించే దే. ఆ. కి. రూ-తొల్కరించే.

1 (చైత్ర)వైశాఖమాసములయందు) వానసం
రియు చూ, సరించే, 2. వానపరియు
చూ, పర్వించే, 3 కలుగు చూ, పుట్టు 2.

తొలకరిమెలుపు. ఆం. 1 ముల్లయుద్ధగతి భేదము,
కాయమానములు పండ్రెంపింటిలో నొకటి:
చూ, కాయమానములు; దే వి 2. పక్షకా
లారంభమందలి తటిస్తు. రూ-తొలుకరిమె
లుపు: చూ, విద్యుత్తు 1 [ఆం 97.

తొలకరిగల్గునస్య. దే. వి: చూ, హంస కేం,
తొలకరినూడు. దే. వి —పై —

తొలకు. దే. వి. మృగముల వెనుకకాల్చి మూల
మునకును ప్రక్కకును నడిమికోణము చూ,
ఉపరంధ్రము.

తొలకేనె. దే. వి. ఒకరముకేనె చూ, మగువు 5.

తొలసి. వై. వి. = కులసీ, తొళిసి: చూ, హరి
పిరియ.

తొలి. దే. వి. రూ-తొల్లి. 1 కందోము. ఆం,
భా. పృ. 145: చూ, రంధ్రము. 1; 2. క
న్నము. చూ, రంధ్రము. 1; 3. తొట్టి చూ,
రంధ్రము. 1; 4. బండికంటినడిమితుము,
పిండిక చూ, రంధ్రము 1; 5. ముందు,
పూర్వాకాలము. (రూ-తొల్లి-తొలుత-తొల్ల-
తొలితొలుత-తొంటి-తొంట్ల) చూ, మొదలు.
4; 6. ఎత్తనగోలు. లక్ష్మీ. 3, ఆ. 79 చూ,
మొదలు. 4 (ఆమేడితమందుతొలి తొల్లి);
విదా. 7. ముందటిది. "తొలిబాము": రూ,
తొల్లి. పెనుక-రూ-వెనుక: చూ, పూర్వము.
1; 8. మొదటిది. "తొలిముద్ద": చూ,
మొదలు. 8; అప్య. 9. పురాక్షరము. ఆం,
భా. తృ. 73. రూ-తొల్లి-తొలుత-తొలు
దొల్ల: చూ, మొదలు. 4.

తొలికి. దే. వి. ఒడపి: చూ, రంధ్రము. 1.

తొలికోడి. వా వి. శెల్లనాఅడోమున మెట్ట
మొట్ట కూనెడుకోడి చూ, పుంసే
నోడిచేరువులు దే. వి. బ మెట్టటిమనుకులు

రూ-తొల్గువులు: చూ, చేదుము. (ఇట్లు
తొలుపలుకులు, తొలుమినుకులు)

నోడిచోలాపు. వా వి. ఉపన్య చూ, కేనుపు
తొడిగుల్లి. దే. వి. ఆద్యకృషి, మున్నెక
ఆం, భా. ద్వి 233: చూ, లాంగలము. 1

తొడినాడు. దే. వి. రూ-తొలునాడు అన్య
నిన పూర్వనినము: చూ, గోజి:

నోడివారిము మి. వి. ఆ. పుం. భాను (ఆవి)
నాగుము చూ, వాంము. 2.

నోడివేలుపు. దే. వి. రూ-తొలువేలుపు 1. న
లుప చూ, బిస్మా. 1; 2. ఆమరుడు,
పూర్వదేవుడు: చూ, రాశినుడు 1.

తొలివేల్పుపగతురు. ద్వి. వి బ. దేవతలు. సాం.
దే. 18 చూ, వేలుపు.

తొలు దే. విణ నృక్తియంగు తొలుతళబ్బము
నకును తొలుకుళబ్బమునకును మీడివర్ణము
లోపింపగా మిగిలిన రూపము. “తొలు
మోలు, తొలుమబ్బు.” మొ.

తొలుక. వై. వి. తర్క: చూ, బెరడు.

తొలుకరి. ద్వి. వి: చూ, రూ-తొలుకరి

తొలుకరిమొలుపు. దే. వి చూ, రూ-తొలుకరి
మొలుపు

తొలుకారు. ద్వి. వి. 1. (తొలుప + కారు)
చూ, రూ-తొలుకరి. 1, 2. (తొలుత + కారు)
నుక్కారుపంబలలో మొడిటి కారుపం
ట. చూ, ముక్కారుపంబ

తొలుకు. దే. వి. 3. మరయు: చూ, వర్షించే
(శ్రీయంగు లెంతెవర్షిగోపము. “తొలు
కారు, తొలు మొగులు” మొ)

తొలుకుడుపు. దే. వి. (తొలుత + కుడుపు) ఆ
న్నపాశనము: చూ, కర్తములు. 1.

తొలుగట్టు. ద్వి. వి (తొలుత + గట్టు) ఉద
యాది, పూర్వపగ్వతము పను. 6. ఆ. 6
చూ, పర్వతము.

తొలుచేరువులు. దే. వి బ (తొలు + చేరువు
లు) చూ, రూ-తొ చేరువులు

తొలుచే. దే. వి. కి గూ-తొలు. 1. నాటు
లోననువాని గుర్మే. ఆం, భా. త్మ. 112:
చూ, నాటునాటు; 2. రంగుముచేయు:
చూ, మెల్లు; 3. తోడు, కల్లగిందే. భా. 1.
స్త్రీ 2, ఆ 103 చూ, వికారించే

తొలు గతివాడు ద్వి. వి. విపుడు చూ,
బాగ్వాండు

తొలుత చూ, రూ-తొలి. 5—7—8—9.
(ద్వి. పురాణకము.—నను. 4, ఆ. 36.)

తొలుతొలుత. ద్వి. ద్వి. కి. విణ: చూ, రూ-
తొలుదొల్త.

తొలుడివి. ద్వి. వి (తొలుత + డివి) నేరేడుడివి.
పను. 1, ఆ. 93. దీవులు ఏడింటిలో నొక

టి చూ, ద్విపములు. 71. చూ, హరిత్తు.
తొలుదెన. ద్వి. వి తూరుపుదెన. ఆం, భా. ప్ర

తొలుదొల్త. ద్వి. ద్వి. కి. విణ: చూ, తొలి. 9.
తొలునాడు. దే. వి: చూ, రూ-తొలినాడు.

తొలునీటిరిక్క. ద్వి. వి (తొలుత + నీటిరిక్క.)
పూర్వాపాధానక్షత్రము. నీటిరిక్క-రూ-
నీరురిక్క: చూ, నక్షత్రము 1.

తొలుపంది. దే. వి. (తొలుత + పంది) రూ-
తొల్పంది. ఆదిపరామము. అచ్చ. బాల,
కాం. 153: చూ, నూకరము.

తొలుపక్కము. ద్వి. వి. (తొలుత + పక్కము)
చూ, కలిపక్కము.

తొలుబలుకులు. దే. వి. బ. చూ, తొలిచేరువులు.
తొలుమినుకులు. దే. వి. బ. —పై. —

తొలుమొగులు. దే. వి. వర్షించేమన్న మేఘము.
అచ్చ. యు, కాం. 65: చూ, మేఘము. 1.

తొలురిక్క. ద్వ. వి. అభ్యసనక్షత్రము: చూ, నక్షత్రము 1. [చూ, మానము. 1.

తొలురిక్కనెల. ద్వ. వి. ఆశ్వయుజమాసము. తొలుపేలుపు ద్వ. వి: చూ, రూ-తొలిపేలుపు. తొలుసంజే. ద్వ. వి: చూ, మాస్కీదయము. తొల్లరి. ద్వ. వి: చూ, రూ-తొలకరి తొల్లరించు. దే. అ. కి: చూ, రూ-తొలకరించు [చేరువులు

తొల్పుదువులు. దే వి బ: చూ, రూ-తొలి తొల్పు. దే స. కి: చూ, రూ-తొలుచే తొల్లగమయ్య. ద్వ వి: చూ, శివుడు. తొల్లారు ద్వ. వి: చూ, రూ-తొలుకారు తొల్లి దే వి: చూ, రూ-5-7-8 తొలి. తొల్పంది. దే వి: చూ, రూ-తొలుపంకి తొల్లి దే. వి 1: చూ, తొలి 5, 2: చూ, తొలి 6; 3. బిలము: చూ, గంధము 1. అవ్య 4: చూ, తొలి. 9. ఆం. భా. త్వ 73; విణ. 5. ముంబటిది. "తొల్లింటివారు-తొల్లింటివారు": చూ, పూర్వము. 1. తొల్లించు. దే కే: చూ, రూ-తొలరించు తొల్లింటికత. వా. వి. పురావృత్తము: చూ, స మాచారము. 2.

తొల్లింటిది. దే విణ. పూర్వకాలసంబంధమైనది తొల్లిక. దే. వి. 1. ఒకరకముచేచ: చూ, స త్వము. 1; 2. రూ- తొల్లిక: చూ, ముగ్ధరము.

తొప. దే. వి. కలువ: చూ, రూ-తొగ.

తొపర. వై. వి.=తుపర: చూ, రూ-తొగర.

తొపరి. వై. వి.=తుపరి చూ, రూ-తొగరి.

తొపరు:చూ, రూ-తొగరు (ఎట్టినిది.—అచ్చయ, కాం. 323)

తొస్స. దే. వి. ఉచ్చారణలోపము. తొస్సి.

తొస్సి. వా. వి. — పై —

తొస్సె. దే. విణ. పండ్లులేనిది, బొక్కి: చూ, బోసి. [పేలవము.

తొళక. దే. విణ. పలుచేనిది, తనువు; చూ,

తొళసి. వై. వి.=తులసి. చూ, రూ-తొలసి.* తొళిక. వా. వి. చూ, రూ-తొల్లిక. 2

త్రో

త్రో. దే. అప. 1 తృప్తీయావిధిక్తి యందుచచ్చుడు ఒకానొక ప్రత్యయము. చూ, దే. 1; ద్రి 2. కూడ. భాగ. భీష్మ. 1, ఆ 112: చూ, పైతము; 3 ఎంట టి. 5, ఆ. 192: చూ, పంబడి [త్రోమ్. "

త్రోన్ వా. అవ్య. ఒకానొకరాగము "త్రొకి త్రోడి. దే. ప. చూ, రూ-త్రొంకి.

త్రోకగుంపి ద్వ. వి. ఆరోగ్యగానేపిచిన స్తంభము: చూ, స్తంభము 1.

త్రోకచిచ్చు ద్వ వి ఉపహితము, నిప్పుదగి లించిన పిడుకలపరుస. స్వా. 1, ఆ. 37: చూ, పిడక. [నక్షత్రము. 1.

త్రోకచుక్క. ద్వ. వి. ధూమకేతువు: చూ, త్రోకత్రొంచుకపోవుట. జా. పారిపోవుట. "నీమాటవిన్నవదానిలుచే నే మరుతేలి త్రోకత్రొంచుక కానఁ దొలగి చేసక." (రసిక జన మనోరంజనము)

త్రోకత్రొక్కినత్రొంచుకలె. లో. ఉదా.— "అనినఁ ద్రోకద్రొక్కిన త్రొంచుచేదంబువ సముత్థితుండై వశక్ష పక్షిందుర్గుండు రోషవేశంబున." (నీతిచంద్రిక—విగ్రహము.) [పురుగు.

త్రోకపురువు. ద్వ. వి. రూ-త్రోకపురువు:చూ,

త్రోకపురువు. ద్వ. వి.—పై—

త్రోకమిరియము. ద్వ. వి: చూ, చేలువ మిరియము (చూ, మిరియము) [నాన.

త్రోకలేనిపిట్ట. తొంబై ఆముడ వచ్చెను. లో.

త్రోగు దే. వి. 1. నిదుర: చూ, స్వప్నము. 2; 2 తడి: చూ, పదప. 2; ఆ. కి. 3.

మునుగు. పాండు. 1, ఆ. 150: చూ, నీ

శ్వాడు; 4. తడియు. కళా. 3, ఆ. 16.

చూ, నాను.

తొడిగాడు. దే. వి. ఒకానొకడేగ. స్వా.

4, ఆ. 58: చూ, శ్వేనము. 1.

తొడే. సై. వి. = తుచ్చ. (దేశ్యమని శ. ర)

మాదిగ. చూ, కడజాతివాడు.

తొడే. దే. ఆ. క్రి. 1. ఉదయించు. రూ. తొడే

తెంచే. భార. క్రి. 5, ఆ. 128: చూ,

స్ఫురించు 2; 2. భావముదయించు చూ,

స్ఫురించు 2, 3. పరిశ్రమమగు, తలచూపు

చూ, పొడచూపు; 4. ఫలపరిమితి నూపించు

అంచించు, అంచెకట్టు, అంచెనడచు, అంచెనడయు, అద్దించు, అద్దు, ఉండజూచు, ఉజ్జిగొను, ఉజ్జాయించు. (సం. ప.) -

ఉహించు; ప్రి. 5. తొడగెడయు. పాండు.

2, ఆ. 128.

తొడేట. వా. వి. చూ, ఉపసర్గి. 2

తొడే దే. వి. 1 ఇంటితొడేట. కళా. 2, ఆ

49: చూ, పనము. 2; 2. ఉపపనము, తొడే

పు, హానుతొడేట. కళా. 2, ఆ. 41.

చూ, పనము. 2; 3. ఆశ్రమము: చూ, సద

నము. 1.

తొడేటకాపు. దే. వి. రూ. తొడేటవాడు-తొడే

టేడు, కత్తెవేక్షకుడు: చూ, వనపాలుడు.

తొడేటకూర. దే. వి. చూ, మారిషము*.

తొడేటపోక. ద్వ. వి. భూపూగము * చూ,

పోక.

తొడేటమాలియ. ద్వ. వి. రూ. తొడేటమాలి-

తొడేటమాలియ-తొడేటమాలి. 1. (ఆకులుపువ్వులు

కూర్చికట్టిన దండ); చూ, వనమాల; వా. వి.

2. తొడేటమాలియవాడు.

తొడేటమాలి. ద్వ. వి. - - - - -

తొడేటమొల్ల. ద్వ. వి. కుందము, మల్లియ-రూ-

మల్లె*: చూ, మొల్ల.

తొడేటవాడు. ద్వ. వి. చూ, తొడేటకాపు.

తొడేటేడు. ద్వ. వి. (తొడేట+ఈడు)-వై.-

తొడేడు. శీ. స. క్రి. 1. కెల్లగించు: చూ,

విదారించు, 2. నూలిపోగుతీసి చుట్టు చూ,

చుట్టు. 5

తొడేడుడు. దే. వి. తంతునిస్సరణము (విస్సర

ణము = వెడలఁబాటు). చూ, వెలుపుడు.

తొడేడుబోసు. దే. వి. 1 పంపుచేయుట:

చూ, హింసాకర్మ; విణ 2. పంపుచేయు

వాడు. హింసాకర్మ చేయువాడు.

తొడేడేలు. దే. వి. రూ. తొడేడేలు. స్వా. 4 ఆ.

50: చూ, పృకము.

తొడేడేటికడుపుమేటి. ద్వ. వి. (తొడేడేలు +

కడుపుమేటి) చూ, భీముడు.

తొడేడేలు. దే. వి. చూ, రూ. తొడేడేలు.

(తొడేడేలుపు అనికొంపిలు.) [రామము. 3.

తొడేడేళ్ళకొంగ. ద్వ. వి. పెద్దదుప్పి: చూ,

తొడేతెంచు. దే. ఆ. క్రి. (తొడేచు + తెంచు)

1. ఉదయించు చూ, స్ఫురించు. 2; 2. కనఁ

బడు. భార. కర్ణ. 3, ఆ. 174: చూ, ప్రత్య

క్షమగు; 3. కనిపించు. భార. ఆర. 4, ఆ.

226: చూ, పరిశ్రమమగు; 4. దూరము

నుండి సమీపమునకు నడచు: చూ, వచ్చు. 2.

తొడేప. దే. వి. 1. పిండికూడు, సొకటి: చూ,

సాదము. (1); వా. 2. తొక్క. "తొడేప

తెగునట్లు కొట్టెను" [వాంధ.

తొడేపిక. దే. వి. రూ. తొడేపు. తలపు: చూ,

తొడేపు. దే. వి. 1 - - - - -

2 ఎలుపు: చూ, వర్ణము. 6; 3. పెంపుడుపనము: చూ,

పనము. 2; 4. చీమిడి. ఆం, భా. ద్వి. 126:

చూ, కింఘాణము; 5. బట్ట: చూ, పస్త్రము;

6 ఎట్ట(కపిల పర్ణము) బట్ట, అరుణపస్త్రము.

ఆం, భా. ద్వి. 154: చూ, పస్త్రము;

7. నుకేయలు లోనగునాని మూతెపిండి

(బూరెలపై చోవిపిండి అనికొందలు) చూ, సాదము. (1) [భా. ద్వి 113
తోబుట్టివది. దే. వి. చూ, సహోదరి. ఆం,
తోబుట్టు దే. వి (తోన్ + పుట్టువు) చూ,
రూ-తోడబుట్టు అచ్చ. బాల, కాం. 6
తోబుట్టుగు. దే. వి. (తోన్ + పుట్టుగు) - పై-
పై. 7, ఆ. 134
తోబుట్టువు. దే. వి. — పై. —
తోకము. సం. వి. ఆ. న. బిడ్డ చూ, శిశువు.
తోకొను. దే. స. కి. చూ, రూ-తోడికొను.
భా. ఆ. 3, ఆ. 220
తోకృము. సం. వి. ఆ. న. 1. గుళియ. చూ,
పింజాయిము; పుం 2 పచ్చేగు. చూ, పర్జము.
6; 3. పచ్చేయనలు చూ, భాగ్యము; విణ
4. పచ్చేనిది చూ, నర్జము 6.
తోటకము. పా. ఒకానొకవృత్తము. ఒక్కొక్క
పాదమునందు స-స-స-స గణములు ౧ శిరి
తొమ్మిదింటి యతిగల ద్వాదశభంజోద్భవ
వృత్తము. “కరుణా పరుణాలయ-కాం, తి
నిధి.”: చూ, వృత్తము. 1.
తోటి. దే. వి. మాల. పై. 9, ఆ. 65: చూ,
కడజాతివాడు. [2, ఆ. 33.)
తోడ: చూ, రూ-తో. (వెంబడికి — స్వా.
తోడంటు. దే. వి. (తోడు + అంటు) చేమిరి:
చూ, తోడు. 4.
తోడబుట్టు. దే. వి. (తోడన్ + పుట్టు) (రూ-
తోడబుట్టుగు-తోడబుట్టువు-తోబుట్టు-
తోబుట్టుగు) తోడు, తోడిచోలు, పైదో
డు. 1: చూ, సహోదరుడు; 2. చూ,
సహోదరి.
తోడబుట్టుగు. దే. వి. — పై. —
తోడబుట్టువు దే. వి. — పై —
తోడనము. సం. వి. ఆ. న. = తుండెము, తునుక:
చూ, శకలము. 4.

తోడా. దే. వి. 1. పాస్తభూషావిశేషము:
చూ, భూషణము. 2; 2 కాశికివేసికొను
కిరుదు: చూ, భూషణము 2, 3: చూ,
బాలకిర: వా. 4 శిష్టాద్భుత ముంతేతులకు
దగిలించుంకెల, 5. చేతికివేసికొనుచుదు.
(బంగారుమురుగు) “తోడామురుగు”
తోడి. ఆం. 1. రాగాంగములు పదు మూడిం
టిలో నొకటి: చూ, రాగాంగములు (చూ,
స్వరము. 2), 2. స్త్రీ రాగములు ఇరువది
నాలుగింటిలో నొకటి చూ, స్త్రీ రాగము
లు. (చూ, స్వరము. 2)
తోడికొను: చూ, రూ-తోడుకొను.
తోడికోడలు. దే. వి. మగనితోడబుట్టినవాని
భార్య, యాత: చూ, భార్య
తోడిచోలు. దే. వి. చూ, తోడబుట్టు
తోడితెచ్చే. దే. స. కి. 1. పిలుచు కొని
వచ్చే రూ-తోడితెచ్చే-తోడెచ్చే-తోతె
చ్చే; కి. 2 తోడితెప్పించే రూ-తో
డెచ్చే-తోతెచ్చే.
తోడిపెండ్లాడు. దే. వి. ఏకలు-ఏరాలు, సవ
తాలు, సపత్ని: చూ, సవతి. (చూ, భార్య)
తోడియల్లుడు. దే. వి: చూ, పడ్డకుండు.
తోడివాడు. దే. వి: చూ, సహాయుడు 1.
తోడు. దే. వి. 1. త్వక్కు. ఆం, బా. ద్వి.
27. చూ, బెరడు: 2: చూ, తోడబుట్టు.
1; 3. చూ, తోడబుట్టు. 2; 4. చేమిరి,
తోడంటు. (సం. ప) — ఆతంకము, ఆతిం
చనము; 5 ఆన: చూ, నెలవు; 6. (శపథ
మునందుబలుకునది) మాట: చూ, శబ్దము.
2; విణ. 7. సహాయము: చూ, వెంబడి;
వా. వి. 8. దిక్కు, అండ “నాకునీవుతోడు”;
వా. స. కి. 9. (నూలుపోగు) చేట్టు;
తోడుబాలు. ద్వి. వి పాలుపిండబోవునపుడు
పాలదుత్తలో నుంచుకొనెడు నీళ్లు: చూ,
సలిలము. 1.

తోడుకొను. దే. అ క్రి. రూ-తోడ్కొను.

తోడికొను. 1. (పాలు) చేరుకొను; స. క్రి

2 పిలుచుకొను. చూ, చెంటుచుకొను.

తోడుచెట్ట దే. వి. చేమిరిచెట్టు మట్టిగఁ చూ, మట్టిగ.

తోడుత. దే. ద్వి. వెంటడిని (రూ-తోడుతో-

తోడుతోడ. తోడ్తో-తోడ్తోడ) భార విరా

1, ఆ 118 చూ, పైను

తోడుతో. దే. ద్వి. —పై —

తోడుతోడ. దే. ద్వి. —పై —

తోడునీడ. దే. వి. 1 చూ, సహాయుడు స్వా.

2, ఆ. 17; బా. వి. 2 (చూ, తోడు. 7)

సహాయము. “అభిలక్ష్యలంఘనోదనుడగు
చే మెలగు” (కళాపూర్ణోదయము)

తోడుపట్ట. ద్వ. వి: చూ, తోడు. 1.

తోడుపడు. ద్వ ఆ క్రి. రూ-తోడ్పడు.

సహాయడు. [వెంటడి.

తోడపాటు. ద్వ. వి. రూ-తోడ్పాటు: చూ,

తోడుపాయసము. వా. వి వి అనుభవాపం

డిన పరమాన్నము

తోడుచెట్టు. దే. స. క్రి. చేమిరిచెట్టు.

తోడులేనివాడు. వా. వి. ఆ సహాయుడు:

చూ, విడి. 12

తోడువోపు. దే. ఆ క్రి. (తోడు + వోపు)

సరియగు, నశించు చూ, సమయ. 3.

తోడెము. దే. వి. రూ-తోలెము: చూ, స్వల్ప

ము [విరా. 4, ఆ. 68.

తోడైచ్చు: చూ, రూ-తోడిలెచ్చు. భార

తోడ్కొను దే. స క్రి: చూ, రూ-తోడు

కొను.

తోడ్తో. దే. ద్వి: చూ, రూ-తోడుత.

తోడ్తోడ. దే. ద్వి. —పై — [దు.

తోడ్పడు ద్వ. ఆ. క్రి: చూ, రూ-తోడుప

తోడ్పాటు. ద్వ. వి: చూ, రూ-తోడుపాటు.

తోణము. దే. వి. చాపకర్షణ బలసాధనము.

ఆం, భా. ద్వి 212 చూ, బాణము. 1.

తోతెచ్చు: చూ, రూ-తోడిలెచ్చు.

తోత్రము సం. వి. ఆ న. 1. ఏనుగును పొడి

చెడు బరిగోల, ఈడె, వైణుకము: చూ,

బాణము. 1, 2. పసులను దోలెడుమునికోల:

చూ, మునికోల 2; ఆం. 3 ముప్పదిరెండా

యధములూగ నొకటి. చూ, ముప్పదిరెం

డాయధములు (చూ, బాణము. 1.)

తోడకము పా ఒకానొకపృత్తము ఒక్కొక్క

పాదమున జ-జ-యగణములతోఁగూడి యె

నిమిదింట యతిగల ద్వాదశ సంస్కరణు

బుట్టిన పృత్తము. “కొలుతు, మురారి, ని-

గోక్క, లునీర్వన్” (అప్ప. 4, ఆ 232.

పాంట)

తోదనము. సం. వి. ఆ న. 1. నొప్పించుట;

2. చూ, తోత్రము. 2; ఆం 3. వాస్తక్రి

యలు ఇరుపదింటిలో నొకటి: చూ, వాస్త

క్రియలు.

తోడు. దే. వి. పరుసకట్టు.

తోనకము. నై వి.-తోరిణ. ఆసమండలదండ:

చూ, తోరిణము.

తోనమ్మ. దే. వి. అల్పబాణము: చూ, బాణ

ము. 1. [నము.

తోనికాడు. దే. వి. పుంశ్యేనము. చూ, శ్యే

తోపరా. వా. వి. ఉలవలసంచి.

తోపాటు. దే. అవ్య. 1. పరి: చూ, సామ్య

ము, వా. 2. కూడ.

తోపాకము. దే. వి. దేగలముఖమునకుఁగట్టెడు

తోలుగంత రూ-తోవారము: చూ, బెగడు.

తోపి. దే. వి. రూ-తోపి: చూ, సీసకము. 1.

తోపు. వా. వి. పింగళ (అరుణ) వర్ణము,

ఒకరకము ఎఱుపు “తోపుచీర”: చూ,

వర్ణము. 6.

తోమకము. దే. వి: చూ, తోముడు.

తోమరము. సం. వి. అ. పుం. న. 1. చిల్లకోల,
నర్మల: చూ, బాణము. 1; అం. 2. ముప్ప
దిరెండాయుధములలో నొకటి చూ, ము
ప్పదిరెండాయుధములు. (చూ, బాణము 1.)
తోమలియ ద్వి.వి. (తోట + మాలియ) చూ,
రూ-తోటమాలియ (సనమాల. — పాండు.

2, అ. 21)

తోమ- ద్వి వి — వై — [రద్దు. 1
తోము దే స క్రి మురికిపోయెను చూ,
తోముడు దే వి: చూ, దిగుడు.

తోయగాడు దే వి: (తోయము + కాడు)

విభముగలవాడు [ట్రుగు చూ, పద్మము 1

తోయజము. సం. వి. అ. న. తామగ, నీటిపు

తోయజాక్షి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ 1 ఆడుగు

చూ, స్త్రీ; 2 తామపువ్వుపంటి కన్నులు

గల ఆడుది. చూ, స్త్రీ (దీనికి సేనుగ

తప్పకంటి) [గల్లు.

తోయడింధము. సం. వి. అ. పుం. చూ, నడ

తోయదము. సం. వి. అ. న. 1. నెయ్యి చూ,

హవిన్న. 1; పుం. 2. ముప్ప: చూ, మేఘ

ము. 1; 3. కుంగ*: చూ, తృణము. 1.

తోయధి. సం. వి. ఇ. పుం. మున్నీరు: చూ,

సముద్రము. [చూ, శకులాదని. 2

తోయపిప్పలి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. నీరుపిప్పలి:

తోయము. సం. వి. అ. న. 1. జలము: చూ,

నలిమ; దే. వి. (1) వర్గము, తెగ. కళా.

7, అ. 70: చూ, సమాహము; (2) దండు

చూ, నేన. 1; (3) రీతి. భాగ. 2, స్కం

78: చూ, విధము 1; (4) అదను. భాగ.

1, స్కం. 453: చూ, సమయము 1;

(5) వరిజనము. చూ, సంగడము. 5; (6) శడవ

చూ, వెండియు [జము.

తోయగుహము. సం. వి. అ. న: చూ, తోయ

తోయలక్ష్మీభోయోగము. అం. తంకరిములు

అటువది నాలుగింటిలో నొకటి: చూ, తం
కరిములు.

తోయలి. దే. వి. చూ, నూ-తోయ్యలి.

తోయల వై. వి. 1 తోయల చూ, తోయలు.

1; వా. 2 బాగు: చూ, సంక్తి 1.

తోరణము. సం. వి. అ. పుం 1 - తోరణ-తోర

కము-తోరణము-తోరణము పుష్పహా కా

దులు గట్టుటకై గృహమునను బిలువలస్త

ద్వియను చేత సేవ అపవదించి నావ్ము

నకును, మంగిభాగము గా తోరణమునకు

గట్టెడు మామిడాము తోరణముని సము

నకును, తండు స్తంభముపైగాని గుమ్మము

నకుగాని కట్టినమామిడిగురు తోరణగాని

మాలికనుచేత; వా 2 బాగు: చూ,

పంక్తి. 1; అం 3 పాదశిఖులో నొకటి.

చూ, స్త్రీల క్షణాంగములు

తోరణస్తంభము. సం. వి. ఇ. పుం నాంకిము:

చూ, స్తంభము. 1

తోరణము వా వై. వి. చూ, తోరణము. 1.

తోరమల్లి. దే. వి. వర్ణము: తెల్ల గానుండు

అల్పమణివిశేషము చూ, రాయి, రిత్తము.

తోరము వై. వి. 1. వర్ణమాత్రము. స్వా. 3,

అ 88: చూ, సూత్రము. 1, విణ. స్థూల.

2. లావైనది: చూ, స్థూలము 4; 3 అధి

కము: చూ, హేచ్చే. 1; 4 మిక్కిలిబలము

కలది భార భీష్మ. 1, అ. 140. చూ,

బల్యము, 5. మంజులము: చూ, హృద్యము.

అం, సం. మాన. 52; 6. అందము చూ,

సౌందర్యము.

తోరహత్తము. వై. వి. స్థూలహస్త ఒకానొ

కమల్లబంధము చూ, మల్లశాస్త్రము.

తోరహత్తు వై. విణ చూ, నన్మిద్ది

తోరము దే. వి. రూ-తోరము, దేగనుగట్టు

తాడు: చూ, సూత్రము. 1.

తోలింమే దే. స. క్రి. చూ, తోలిమే.

తొలు దే. వి. 1. రూ- తొలుక. చక్రము
చూ, బెడు ; 2. జంతువు లోనగువారి
చక్రము చూ, బెడు; వా. 3. 3 వ
లులోనగువారి నడపించే చూ, బెడు.
తొలుక దే. వి. చూ, రూ-తొలు 1.
తొలుచే దే. పేర్ తొలకేయు తొలించే
తొలుకలుపు దే. వి. రూ-తొలుకలుపు అచ్చ
గా, కాం 176 చూ, 2 వచు.
తొలుకొను వా. అ. కిర్ చూ, తొలుకొచ్చు
తొలుకొచ్చుచు ద్వ. వి. ఆనగ్గము, తొలుకొచ్చి
నవాద్యము చూ, వీణ.
తొలుకొచ్చు. వా. అ. కిర్ తొలుకొచ్చు, బె
యు. 3. కిర్ — బెలుచే
తొలుకము. దే. వి: చూ, రూ-తొలకేము
తొలు దే. వి 1. కలున, ఆం పదా 8-4
చూ, పద్మము 1; 2. కొడంగ, సలగి 40,
భా ద్వి. పు. 21: చూ, సదనము. 1
తొలుకము. పా. ఒకానొకవృత్తము ఉదా —
భ, భ, భ, గ, 7 మతి. “ తొలుకలోచ
న-తొలకగుమయ్య ”
తొలుక. ఆం తంత్రములు 64 లో నొకటి.
చూ, తంత్రములు. [మాన 23.
తొలుకము. వై. వి. 3-చూ, సంతోషము సాం.
తొలుకొను వి. 1. తొలగెదగిన రాజు
విజ. 1, ఆ. 103 (చదంగమునందలి పరిభా
ష దీనిని భాషాంతరమందు ఎవో అందురు)
“ తొలసిరాజు అటకట్టు ”; జా. 2. లక్ష్మ
ము చేయకుండుట. [కొట్టివేయు
తొలసివేయు. వా.స.కిర్.1.తొలసివేయు; 2.(దావా)

తొ

తొ దే. అ. కిర్ చూ, రూ-తవు.తగు.
తొటిపాము. దే. వి. (తొడు + పాము): చూ,
రూ-తవుటిపాము.

తొడు దే వి: చూ, రూ-తవుడు.
తొగ్యతీక్రము. సం వి అ. న. నృత్త గీతవాద్య
ములు మూడును గూడుట, నాట్యము.
(చూ, ఉద్భవము-చూ, సామ్యము)
తొలబడు ద్వ. అ కిర్ చూ, రూ-తవుల
బడు. భార. ఉ. 1. 2, ఆ 135.
తొలు. దే అ కిర్ చూ. రూ-తగులు. (తవు
లునను — భార. ఆ 1, ఆ 211)
తొలుకొను: చూ, రూ-తవులుకొను. 1-2, దే.
పేర్ 3: చూ, రూ-తవులుకొలుపు 2
8, ఆ 114.
తొలుచే దే. పేర్ చూ, రూ-తగులుచే
తొలుపడు. ద్వ. అ కిర్ చూ, రూ-తవులుపడు.
తొల్యము సం. వి అ. న సామ్యము: చూ,
సమానము. 2. [కిటి చూ, దేశములు.
తొళవము అం. ఏబదియాలు దేశములలోనొ

త్య

త్యక్తము. సం. విణ. విడువబడినది, నిర్వాప్త
ధము: చూ, సముష్ణితము.
త్యజనము. సం. వి. అ. న. పర్జనము, విడుపు: చూ,
విహించనము. [విసర్జించే.
త్యజించే. సం. స. కిర్. పర్జించే, విడుచే.చూ,
త్యజేతిపంతము. సం. విణ. రూ-త్యాజితపంతము.
విడిచి పెట్టినది: చూ, హీనము. 3.

త్యా

త్యాగము. సం. వి. అ. పుం. 1.=తేగ-చోగ
ము, ఈవి: చూ, వితరణము.
త్యాగరత్నము. సం. వి. అ. న.=చోగర తనము,
చింతామణి: చూ, రత్నము. 1.

త్యాగరాజకృతి. పా. (సంగీతవిద్యను లోకము నకు త్యాగముచేసిన విద్వాంసుడగు) త్యాగరాజు చెప్పినకృతి (త్యాగరాజకృతులు చెప్పుగలవు.)

త్యాగి సం. విణ. (నో. ఈ. 5) 1 — చోగి కాత: చూ, వదాన్యండు. గ్రంథము

త్యాజితపతము సం. విణ: చూ, రూ-త్యజేత

త్యాజ్యము సం. విణ. 1. విడువదగినది. చూ, హీనము 2, వా వి. 2. విడువదగినకాలము;

3 నోషయు క్షమైనకాదెకాలము; (గ్రంథాంగమునందు పత్రికపెనును త్యాజ్యముమాడబడును.)

త్ర

త్రంగ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, ఉద్రింగము 2.

త్రంగము. సం. వి. ఆ. పుం. — పై. —

త్రంపి. దే. వి: చూ, రూ-తంపి. 1.

త్రచ్చేన. వై. వి. 1 ఆట చూ, పరిహాసము;

2. చిలుకుట చూ, మధనము; 3. చెక్కుట

చూ, చెరువు 1. [చిలుకు: చూ, మధిమే

త్రచ్చే. వై. స. క్రి=త్రా, తక్షీ రూ-తరుచే

త్రచ్చేట. వై. వి. చిలుకుట. ఆం. భా. ద్వి 265: చూ, మధనము.

త్రవ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1: చూ, సిగ్గు;

2: చూ, అంకులాడి; అం. 3. సంచారిభా

వములు 33 లో నొకటి. (తనవరుని నామం

బులబాగునందేర్కొని తననెచ్చెలి వినె

గదాయని యచ్చటి మోమువంచె): చూ,

సంచారిభావములు.

త్రిపిఘండు. సం. విణ. మిక్కిలిసిగ్గుగలవాడు.

చూ, హీనమంతుడు. [చూ, నోష.

త్రిపుక్కటి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. ములునోష.

త్రిపులము. సం. వి. అ. న. 1=తగరు: చూ,

లోహము. 1; 2. సీసము చూ, లోహము. 1.

త్రిపుపు. సం. వి. ఈ. న. 1 — పై —; ఈ.

నో. న. 2. — పై. — [చూ, నోష.

త్రిపుస. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. చేడుగలనోష:

త్రిపుసము. సం. వి. అ. న. సూ-త్రాపుసము.

తగరపుబొమ్మ: చూ, బింబము 3.

త్రిమ్ము. దే. వి 1. సూ-గుమురు-తుమ్ము-

దుము-గుమ్ము: చూ, చేపపు. 1; స క్రి.

2 చుమ్ముచేయు. రాగం. 1, 4 42

త్రయము. సం. స. అ. మూడినమాము.

త్రయ, త్రికము తద్వ్యజ్ఞములు — అం.

మాండంకములుగలవి — అంధిగారులు.

(తళాది), అంబలు, అమ్మలు, అన్నలు, అను

పాసము (అలంకారము), అభిషేకములు,

అలంకారములు, అవస్థలు, అవాంశములు

(పారిశ్రామిక), ఆస్తిపక్షము, ఆనందములు

(మనుష్యానందాది), ఇచ్చాదులు, ఈశ్వర

ములు, ఉదయములు (త్రయూది), భుజ

ములు, కలుకములు (త్రికము), కరణములు,

కర్మత్రయము (పృథ్వీత్యాది), కర్మలు

(కాయకాది), కర్మలు (పుణ్యాది), కర్మలు

(ఆగామ్యాది), కవులు, కాండములు, కాన్యము

లు, కాలములు (ఉదయాది), కాలములు (త్రిప

పణము=గ్రీష్మది), కావ్యకోషములు, కావ్య

పాకములు (పాకములు), కావ్యశీలు (రీతు

లు), మంథకాకత్రయము, కైర్తిపత్తిపుటి,

క్రియాకాలములు, క్రియలు, క్షేణములు,

గజజాతులు (జాతులు), గాయత్రీమంత్రత్ర

పాదములు, గుణములు (త్రైగుణ్యము),

గురువులు, చిత్రమాలాది, జాతకములు

(ఏలకులుమొ), జ్ఞానములు, తత్త్వములు,

తాపములు, త్రికము (శ్రింపిము), త్రిదం

డము (మనోదండాది 1-2), త్రికోషములు,

దండములు (మనోదండాది), దండలు, దిలు,

దీక్షలు, దేవత్రయము, దేవత్రయము, దేవా

ములు, (లక్షణములకుఁగలిగెను) దోషములు, ద్వైములు, ధవగతులు, నాక్షీకీయములు, నాదులు, నాయములు (దేవాది), నాయములు (పతిమొ), నాయకములు, నేత్రములు (జ్ఞానాది), నేత్రములు (సూక్ష్మసాధ్యాది), పత్రములు (లవంగపత్రాది), పాపములు, పుష్పవాత్రయము, పుష్పములు, పూర్వరాగము (సంసంగ, నీలి, మంజుష్యములు), పుష్పములు (శ్రేష్ఠాది), పుష్పములు (తృకము), బంధములు, గిష్టములు, భేదములు, మండలములు, మతములు, మదములు, మగువులు, ముక్తులు, మూర్తులు, మూలములు, యశులు, రాజ్యముగనుఁగములు, రాములు, లక్షణములు (లక్షణములు), లక్ష్యములు, లయములు, లవణములు, లింగములు (స్త్రీలింగాది), లింగములు (స్త్రీ, శైవాది), లోకములు (స్వర్గాది), లోకములు (ప్రభుత్వాది), సగములు, వానములు, విధులు, పృథులు, పృథులు, వేదములు (త్రయి), వేదములు, వైద్యశాస్త్రము, గుఱులు, వైద్యములు, వ్యంగ్యములు, వ్యాఖ్యములు, వ్యాఖ్యములు, శక్తులు (జీవనముమొ), శక్తులు (నిధులు) (ఉత్సాహాది), శక్తులు (ఇచ్ఛాది), శక్తులు (జీవనదాతృత్వాది), శక్తులతోడిసంఘములు, శాస్త్రములు, శుభములు, సంగములు, సంహితలు, సంహితములు, సిద్ధిత్రయము, సుఖములు, సూత్రిత్రయము (యజ్ఞోపవీతములొనగునవి), స్థానములు, స్థానములు, స్వాధ్యాయము (నావికాది) (ఇందుగల పదములకు 'త్ర' చేర్చి యుచ్చరింపవలెను—త్రిమూర్తులు, త్రిలోకములు త్రిగుణములు మొ.); చూ, మూడు అంకములుగలవి.

త్రయరాశికము. పా:చూ, రూ-త్రైరాశికము.

త్రయి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. ఋగ్వజ్ఞాస్సామవేదములు (చూ, వేదము): చూ, త్రయము,

2. మూటిసమాహము: చూ, త్రయము; 3 ఏనుగుకాశిసంకెల: చూ, శృంగిలము. 2; 4 కుటుంబముగల ఆడుది: చూ, స్త్రీ; 5. మంచినానస్సుగల ఆడుది: చూ, స్త్రీ; అం. 1. సర్వాధ్యక్షములు 'లెలిపెడు శాస్త్రము. రాజవద్వలు నాలుగింటిలో నొకటి: చూ, వద్వలు (చూ, అన్వీక్షకి)

త్రయీతిమపు సం. వి. ఈ. పుం: చూ, సూర్యుడు. (ధర్మము.

త్రయీధ్యక్షము. సం. వి. ఆ. పుం: వేదవిహిత త్రయీధ్యక్ష. అం. ఏకవింశతి స్థానములలో నొకటి. చూ, ఏకవింశతి స్థానములు

త్రయోదశము. సం. స. పదుమూడవది.

త్రయోదశి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. సకమునండు పదుమూడవతీధి: చూ, తీధులు-తీధి; 2. పదుమూడు తంతులుగల పరివాదియను వీణ. చూ, వీణ; విణ. 3. పదుమూడవది, అం. 4. తిలవాప్యములు ఇగురదింటిలో నొకటి చూ, తిలవాప్యములు; అం. 5. (శుక్లపక్ష-కృష్ణపక్ష) తిథులు-పదునేనింటిలో నొకటి. చూ, తిథులు.

త్రపు. దే. స. కి. చూ, రూ-త్రపు (పుట్టు పూర్వోత్తరములనెత్తు. భార. ఉద్యో. 1. ఆ. 311)

త్రపుకోల. దే. వి. చూ, రూ-త్రపుకోల.

త్రస్వ. దే. వి. రెండుసోలలు. చూ, రూ-త్రస్వ.

త్రస్వటము. దే. వి. త్రపుట కళా. 4, ఆ. 78.

త్రవిష్టలకెత్తుట. జా. నిశ్శేషముగా నిచ్చేట.

హెచ్చేగా నిచ్చేట, అమితలాభము గలిగించుట. "కొమరులుపుట్టి తమకేమాయటై త్రవిష్టలకెత్తెదగను చిత్తంబుతో" (ధర్మజరాజ నూయము); "తమకునేమి త్రవిష్టలకెత్తి రమరులీ, యుర్విమనుజులెమి యొక గరె 8." (వైజయంతీ విలాసము)

తృప్తితలపోకికొనుట య. పూర్వపుసంగతులను మరలజ్ఞప్తికేదెచ్చుకొని యదియే యాలోచించుట.” “శేవిసోనివి తృప్తితలపోకికొననేల.” (ధర్మజరాజనూతము)

తృప్తి. దే. స. కిరి రూ-తృప్తి-తృప్తికించు

1. ఖననముచేయు; 2. ఖండించు చూ, నెలగు; 3. పుట్టు పూర్వోత్తరములనెత్తు; 4. పరిస్థాపనకుఁబెట్టు; వా 5 (మొక్కలను గొప్పలు) తృప్తి; 6 (కొంపలు కట్టుటకును తీయుటకును గోతులు) తృప్తి.

తృప్తికోల. దే. వి రూ-తృప్తికోల-తృప్తికోల-తృప్తికోల. చూ, ముద్దము వ్రాడు తృప్తివాడు. వా. వి. చూ, రూ-తృప్తివాడు తృప్తివాడు. వా. వి. రూ-తృప్తివాడు (సం. ప) — ఖననము, ఖాతము

తృప్తిము. సం. వి. అ. న. గడ్డిపరక: చూ, తృప్తిము. 1. [మ 1.

తృప్తిము. సం. వి. తీరుగునది చూ, పలమాన తృప్తిము. సం. వి. అ. పుం. రూ-తృప్తిము.

పంజెకట్టి, నూలుచేట్టుట (అనికొందలు) చూ, మగము.

తృప్తిరేణువు. సం. వి. ఉ. (స్త్రీ). 1. సంజ్ఞాదేవి; పుం. 2. ముప్పదిపరమాణువుల కొలది.

తృప్తి. అం. సంచారీభాషమునఁబట్టిన దృష్టులు 20 లో నొకటి: చూ, సంచారీభాషమునఁబట్టినదృష్టులు. [మ.

తృప్తిము. సం. వి. భయపడినది చూ, భీత తృప్తి. దే. వి. ఆట చూ, పంజానము.

తృప్తికించు. దే. అ. కిరి. పరిహాసమాడు: చూ, పిసాళించు [నేతిపరి.

తృప్తిపు. సం. వి. భయపడువాడు: చూ, తృప్తి. దే. వి. వేగాధ్యయనముచేయునపుడునోట నుండి రాఁచెడు తుంపర, బ్రహ్మబిందువు

చూ, పృష్ఠ.

తృ

తృచే దే. వి రూ-తృచే. పడగదారి: చూ, తృచే. (తృచేలలోభేదములు-నెల్ల తృచే, తృచే, తృచే, గోదముతృచే. మొ.) తృగు నే స. కిరి. రూ-తృగు, ఆను, ఆర గించు, కుడుచు-రూ-మిచ్చు, కొలు, తెగ కొను. నిముసు. (సం. ప) — ఆను తెచ్చించు

తృగుబోతు. వా. వి. కల్లు సారాయి బ్రాంది లోనగువాని నెల్ల పన్నడు పానముచేయు వాడు. [నము. 1.

తృగుడు దే. వి. రూ-తృగుడు చూ, పా. తృగుడు. దే. వి. 1. కిరణము చూ, హాసము.

2. 2. రూ-తాడు. పేనినదాగము, పాశము: చూ, సూత్రము. 1; 3. తాడి. *. సాంబ.

సా 3. చూ, శ్రీతాళము; 4 రూ-తాడు. చేరు: చూ, సూత్రము 1, వా. 5. మంగళ

సూత్రము. “నాతృగుగట్టిదిగాన నాధర్మ 99 ఏండ్లు జీవించెను.” (బ. తృగులు-తృగులు—తృగులు)

తృగుతాలుపు. దే. వి. పాశి. అచ్చ. సం. కాం. 41: చూ, పరుణుడు. 1.

తృగువారుట య. దృఢత్వమునొందుట; సమ దృఢ్యము లేకుండుట. “తాపకాపరాధముల కంతయుగలద తృగు వారెడు దృఢ్యము దవులుకతన.” (శ్రీనివాస విలాసము)

తృగువడు. ద్వ. అ. కిరి. 1. కృశించు: చూ, సాటరాటకోపు; 2. దాగుమరు. [శక్తి. 1.

తృగు. వై. వి. చిరవిధి. బలము చూ, తృగుము. సం. వి. అ. న. 1. కలుఁగానుగు: చూ, వార్షికము. 1; 2. కాపు: చూ, రక్షణము; వి. 3. రూ-తృగుము. కాపబడి

నది. చూ, రక్షితము.

తాత. సం. వి. ఋ. పుం: చూ, రక్షకుడు
 తాతము. సం. వి. చూ, రూ-తాతము. 2.
 తాతపుషము. సం. వి. తాతపుచేత చేయబ
 డినది సము
 తాతపుసము. సం. వి. అ న చూ, రూ-తాతపు
 తాయంతి. సం. వి. ఈ. (స్త్రీ 1: చూ, తా
 తము 1 *; 2=తాయి. తల్లి చూ, మాత
 1; వి. 3. కావబడుచుండునది. చూ, ర
 క్షితము. [ము. 1 *
 తాయమాణ. సం. వి. ఆ. (స్త్రీ: చూ, తాత
 తానణ. అం. 1. పంచమభాషలు పదిలో
 నొకటి: చూ, పంచమభాషలు (చూ,
 భాష. 1.) ; 2 భిన్నపక్షజభాషలు 17 లో
 నొకటి: చూ, భిన్నపక్షజభాషలు (చూ,
 భాష 1.) [ఉద్యో 4, ఆ 195.
 తాతపు. దే. స. కిరీచూ, రూ-తాతగు భాగ.
 తాతపుడు. దే. వి: చూ, రూ-తాతగుడు.
 తాతసము. సం. వి. అ. పుం. 1. ధయము: చూ,
 నెలపు; 2. మణిసోప విశేషము: చూ,
 రక్షము. 1; అం. 3. సంచారీభాషములు
 33 లో నొకటి. (చిత్రపునందు వాగిన
 మన్మథ సింగాంచి యయ్యంతి బెదరుచాపు
 లతో దప్పునం దోపసాగెను) చూ, సం
 చారీభాషములు
 తాతము. దే. వి: రూ-తరాజే-తరాసు. (సం.
 ప) — ఆరాచి, ఏపణి, తుల, త్ర్యంకటము,
 నారాచి. తద్వి. -తక్కె డను. -తక్కిడ —
 రూ-తక్కిడి-తక్కెడ, దడ. (సం. స) —
 ధటము. పెద్దతక్కెడను. — కాటా.
 తాతసురాసి. ద్వ. వి. సులారాశి: చూ, రాశి. 1.
 తాతశురాశిగాడు. ద్వ. వి: ఎలికె: చూ,
 మూషికము.

త్రీ

తీ. సం. స. = తీ: చూ, మూడు.
 త్రింశత్తు. సం. స. త్ (స్త్రీ. 1: ముప్పది; అం.
 2. చూ, ముడ్డిపూస.
 త్రింశము. సం. స. ముప్పదపది.
 త్రింశాంశ. అం. (త్రింశాంశము) 1. పోడక
 వర్గసందోకటి. (లగ్నమును 30 సమభాగ
 ములు చేయుటకే త్రింశాంశయనిపేరు త్రిం
 శాంశకనుగొనవలసిన గగిహ మేరాశియం
 దెన్నపభాగమునందున్నదో కనుగొనవలెను.
 బేసిరాసులయిన మేష, మి, సిం, తు, ధ,
 కుంభములయందు గగిమముగా నీదిగువ
 వాగిన భాగములకు కుజ, శని, గు, బు,
 శుక్రులు త్రింశాంశాధిపతులగుదురు (అనగా
 కు5, క5, గు8, బు7, శు5=భాగములు 30
 సరిరాసులయిన పృథ్వీ, కర్క, కన్యా,
 పృథ్వీ, మక, మీనములయందు వరుసగా
 నీక్రిందిభాగములకు శుక్ర, బు, గు, క,
 శుబులు త్రింశాంశాధిపతులగుదురు. అనగా
 శు5, బు7, గు8, క5, శు5=భాగములు 30):
 చూ, పోడకపర్వ; అం 2. పర్వములు ఆజీం
 టిలోనొకటి. చూ, పర్వములు [రాత్నము.
 తీక. సం. వి. ఆ. (స్త్రీ) సూతిరిక: చూ,
 తీకంఠికము. సం. వి. అ. పుం. 1: చూ,
 ములుబెముడు*; 2 పెద్దపల్లెరు*: చూ,
 పల్లెరు; 3. లఘుగర్గము, ఏనుగుపల్లెరువంటి
 చేప: చూ, మత్స్యము. 1:
 తీకకుత్తు సం. వి. ద్. పుం. 1. తీకూటాద్రి:
 చూ, పర్వతము; 2. వెన్నుడు: చూ,
 విష్ణువు. 1, 3 అభినయవాస్తవిశేషము: చూ,
 వ్యంజకము. 1.
 త్రికటుకము. అం. సాంటిసిప్పిమిరియాలు. చూ,

త్రయము. (గళగోగగుల్మ పీనసములనుహరిం
చి దీపనపాచనశక్తి నిచ్చును.)

తిక్కలుపు సం. వి. ఉ. న. — వై. —

తిక్కము సం. వి. అ. న. 1. — తిక్క మూడి
సమూహము చూ, త్రియము 1; 2. — తిక్క
ము-రూ-టిక్కము చూ, ముద్దిపూస, 3 చూ,
తిక్కటుక్కము; 4 కరిక తాడి యుసిరికలు
చూ, త్రియము. 2; 5 మూడుగుగులు
కలయుగోటు: చూ, మార్గము. 1; పా
6. పిష్టాప్తమవ్యయములు; 7 కావ్యలక్షణ
మున — సంఖ్యాబద్ధమగు ముక్తకాణికముల
లోనొకటి చూ, మహాకావ్యము. (చూ,
దండము. 7)

తిక్కరణములు. అం. మనస్సు, వాక్కు, కాయ
ము. (చూ, త్రియము)

తిక్కానర్తి అం. అశుభావర్తములలో నొకటి
చూ, అశుభావర్తములు [బాణము. 1

తిక్కాస్తి. సం. వి. ఇ. న. — తిక్కాటి: చూ,
తిక్కుటము. సం. వి. అ. న. 1. ఇందుప్పు చూ,

లవణము. 1; పుం. 2: చూ, తిక్కకత్తు. 1.

తిక్కోణము. సం. వి. అ. న. మూడుమొనలు
కలసినరూపము, త్రిభుజము, ముక్కోణ
ము: చూ, కోణము, కోణమానము.

తిక్కోణములు. పా జన్మలగ్నమునకు 5—9
రానులు త్రిక్కోణములు అనబడును. వీటికి
కోణములనియు పేరుగలదు.

తిక్క. దే. వి: చూ, రూ-తిక్క. 1—2;
ద్య. 3. వినార్థకము: చూ, వివా.

తిక్కాటి. వై. వి.: చూ, తిక్కాస్తి.

తిక్కు. వై. వి. 1. — తిక్క. మోసము: చూ,
వంచన; దే. వి. 2. చిక్కు, బాధ: చూ,
శోకము; అ. కిర్. 3. తక్కు, తప్పు, గంటు
పడు: చూ, మిడివోపు.

తిగ్గతము. పా. సూత్రభార నటిమరీపులు

మువ్వురు సంభాషించుట (ఇదియుంబూర్వ
రంగాంగమే)

తిగ్గర్త. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. చూ, అంకులాడి.

తిగ్గర్తము. సం. వి. అ. పుం. తిగ్గర్తదేశము:
చూ, దేశము. [క. చూ, సాలపర్ణి.

తిగ్గుణ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. ముయ్యాయసాన్న

తిగ్గుణములు. అం: చూ, త్రయము, గుణములు.

తిగ్గుణాకృతము సం. విణ. మూడుచోట్లదు
న్నినది (సాలము) చూ, భూమి. 1.

తిగ్గుటము సం. వి. అ. పుం. — తిగ్గుడక. చూ,
సర్వానుభూతి.

తిగ్గుతములు. (తిగ్గుగుంధములు.) అం. ఏల
కులు, లవంగాలు, దాల్చినచెక్క. (వాతవి
కారము కఫగోగము విషవికారము వీనివిహ
రించి దీపనపాచనశక్తినిచ్చి శుక్లశృద్ధిని కలి
గించును) చూ, త్రయము.

తిగ్గుత సం. వి. ఆ. స్త్రీ. రూ-త్యగత 2.

తిగ్గుతయము సం. స. చూ, త్రి.

తిగ్గుదండము. అం. పుం. 1. మనోదండము, వా
గ్గండము, కర్మదండము అను మూడుదండ
ములుగల సన్యాసాశ్రమము: చూ, త్రయము;
అం. న. 2. మనోదండము, వాగ్గండము, క
ర్మదండము: చూ, త్రయము.

తిగ్గుదండి సం. వి. న్. పుం. మనోదండ, వాగ్గం
డ, కర్మదండములను మూడుదండములుగల
సన్యాసి: చూ, ముని. 1.

తిగ్గుదశాయుధము. సం. వి. అ. న. ఇందుగ్ని
వజ్రాయుధము: చూ, బాణము. 1. [గ్రము.

తిగ్గుదశాలయము. సం. వి. అ. పుం: చూ, స్వ

తిగ్గుదశుడు. సం. వి. అ. పుం. గేవత: చూ,
వేలుపు. [చూ, నది.

తిగ్గుదివ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. తిగ్గుదివ అనువీలు:

తిగ్గుదివము. సం. వి. అ. పుం: చూ, స్వర్గము.

తిగ్గుదేవుడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, తిగ్గుదశుడు.

త్రిదోషజము. అం. ఏనుగుయొక్క త్రిదోష
జనితజ్వరము. (ఇవిమూడు. — శీతజ్వర
ము, పాలరము, కూటలూర్జము అనునవి)
త్రిదోషము. అం. 1. వాతశ్లేష్మములు
చూ, త్రిమము; 2. శ్లేష్మములను గలిగెడివి -
అతివ్యాప్తి, అన్యవ్యాప్తి, అసంధిపము. చూ,
త్రయము.

త్రిద్యుస్సృష్ట. సం. వి. శ్. పుం. మూడు
వానములు కూడినతీధి, అపమము (చూ,
తిధి 5) చూ, వాగము

త్రిధాముడు. సం. వి. వ్. పుం. 1 అగ్ని
చూ, వహ్ని 1; 2 వెన్నుడు చూ,
శిష్టువు 1, 3 చూ, శివుడు, 4 చూ,
యముడు; 5. గణపతి చూ, పినాయ
కుడు. 1 [త్రెనుగు

త్రినగము. సం. వి. అ. పుం. = త్రెనుగు: చూ,
త్రినేత్రికియ. అం క్రియాంగములు పండ్రి
డింటిలో నొకటి (చూ, అంగము 9); చూ,
క్రియాంగములు.

త్రినేత్రమాడామణి. సం. వి. ఇ. పుం. చం
దుగిడు: చూ, హిమాయపు.

త్రిపతాకము. సం. వి. అ. న. 1. మూడు
తేలుగులనొసలు; పుం. 2. అభినయహస్త
విశేషము. (బొటనవేలినివంచి చూపుడు
వేలి మొదటగుండ్చి యంగరపువేలిని
వంచి కడమవేళ్ళను జోచిపట్టినది); అం.
3. అసంయుతహస్తములు 45 లో నొకటి:
చూ, అసంయుతహస్తములు.

త్రిపథగ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. గంగానది,
మతోన్దదియ్యురి: చూ, నది.

త్రిపద. పా. 1. ఒకానొకవృత్తము. ఒక్కొక్క
పాదమునందు నాలుగు ఇంద్రగణములుగలిగి
మూడవగణాద్యక్షరము యతిగాగలవృ
త్తము: చూ, వృత్తము. 1; 2. చిత్రకవత్స

మునందొకటి. ఉదా. — “దేవమునివంద్య
గోవిం - దితిజహరణ, పుండరీకాక్షయ
స్య క్త-పుణ్యపురుష, యమరసన్నతగోపాల-
హంసుమంస, దేవమద్యక్త హరియనా-
దిప్రదయయ్యే.” చూ, స్మృతి. 1.

త్రిపద. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. ఏనుగుకాలినంకెల:
చూ, త్రింభులము 2.

త్రిపర్తిక సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, పాలపట్టి *
త్రిపాస్తు సం. వి. వ్. పుం: చూ, శిష్టువు 1.
త్రిపుంసక్రము. సం. వి. అ. న. నొటయించిన
పిబూదిలోను వాని మూడురెండు, త్రి
పుండ్రము.

త్రిపుండ్రము. సం. వి. అ. న. — పై -

త్రిపుట. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. చిట్టెలక *:
చూ, పత్రిల; 2. తెల్లతెగడ *: చూ, సర్వాను
భూతి; 3 చూ, మల్లె *: 4: చూ, చూల్లి
బూసు *: అం. 5 నూళాదపత తాళములలో
నొకటి (చూ-త్రిపుటము.). చూ, నూడక
ములు. (ఇదెనపత తాళములలో నొకటి. చూ,
తాళములు, తాళము. 2): చూ, స్వరము. 2.

త్రిపుటము. సం. వి. అ. పుం. 1. ఏడక్షరముల
కాలము: చూ, త్రిపుట. 5; 2. తీగము:
చూ, గోధన; 3 నాడి: చూ, నగము (1).

త్రిపుటీఫలము. సం. వి. అ. న. ఆముదము *:
చూ, శృంగంబకము. [శివుడు.

త్రిపురదహనుడు. సం. వి. అ. పుం: చూ,

త్రిపురము. సం. వి. అ. న. 1. మయునిచేర్చిం
పబడిన మూడుపురములు: చూ, దేశము;
పుం. 2: చూ, బంగి.*.

త్రిపురాంతకుడు సం. వి. అ. పుం: చూ,
శివుడు. (ఇతనికి త్రిపురసంహారముపుడు
తేరు భూమి, చక్కములు సూర్యచంద్రులు,
గుఱ్ఱములు వేదములు, చాపము మేరువు, నా
రి శేషుడు, బాణము శిష్టువు అయ్యెను.)

తీర్థము. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. నల్లఉమ్మెత్త*
 చూ, హలాపుము. వివరము. 1.
 తీర్థపుట. దే. వి. రూ-తీర్థపు-తీర్థపుట: చూ,
 తీర్థపురి. దే. వి. (తీర్థపు + అరి.) రూ-తీర్థపురి-
 తీర్థపురి-దు-దిమ్మరి: చూ, దిమ్మరి-దు.
 తీర్థపుకొను. దే. అ. కి 1. తిరిగి కొను: చూ,
 నటిల్లు, పే. 2 తీర్థపుకొలుపు.
 తీర్థపుయాడు. దే. పే. (తీర్థపు + ఆడు) తు
 గడేయు, తీర్థపు, మలపు. భార. శిల్ప. 1,
 ఆ 317. చూ, మురించే. (స్వాగ్ధమున ఆడు)
 తీర్థపు. దే. వి. 1. తిరుగుడు. లక్ష్మీ. 5, ఆ
 172: చూ, విహరము. 1; పే. 2: చూ,
 తీర్థపుయాడు. 5, ఆ. 173. (తలతీర్థపు,
 ఒడలు తీర్థపు, గానుగతీర్థపు, చక్రము తీర్థపు
 ఇత్యాదులూహ్యంబులు.)
 తీర్థపుడుతాగిడు. దే. వి. చూ, తిరుగుడుతాడు.
 తీర్థపుతాగిడు. దే. వి: చూ, తరితాగిడు.
 తీర్థపుశ్శు. వా. వి. బ. 1. తిరుగుటలు; 2: చూ,
 బాలకీర్ష.
 తీర్థపాగెన. పా. పూ. స్వాత్మరమున కవ్వలనొకటి
 రెండక్షరములు. తక్కిన పాదమాలందు
 గూడగూర్చి చెప్పినవో వానిని ద్విపాగెన,
 తీర్థపాగెనములగురు. ఉదా. - “ భారవిసకల
 కలా శోభారవి.” “కుందమ్మలుచెలి రది
 ముల కుందమ్మలు.” తద్విశేషములు -
 నాల్గక్షరములు నచ్చేనది చతుఃపాగెన;
 సంయుక్తక్షరములనేకములున్నది డుష్కర
 పాగెన. ఉదా. “అస్త్రంబులతో నతని శి |
 రస్త్రాణియుడుల్చి”; విశేషణాంత్య నియమము
 గలది అంత్యపాగెన. ఉదా. - “రామ, మ
 హోద్దామ ధామ, రాజలలామా.” ర, బు;
 ల, శ, డ; ద, ధ; న, ణ; ఇవిసరియైన ప
 యోగంబులం జోపట్టు టంబట్టి విశేషప్రాస
 లయ్యె. ఉదా. - కం. “ఆముషి పురుగిడు

గట్టిన | చీరలు మృదులములు కేళికలం దేలిన
 యా| బాళికలంజోచి . . చిలుకలు గూసిన
 నెద ధియ | పడుచున్నది . . ఆవిగమున
 బాలునిసం | బోధనగాకంస పోనుకో
 మునేసిన | పాణంబాయింక ” (చూ, పాగెన
 యతి)
 తీర్థుల. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. రూ-తీర్థుల-తీర్థుల.
 1 కరకతాడి యుసిరికలు చూ, తీర్థము;
 2 దాగిడాకాశ్రయ భిక్షుగంధములు చూ,
 తీర్థము; 3 జాతిలపంగళూగ ఫలములు:
 చూ, తీర్థము.
 తీర్థులు. అం కరకతాడి ఉసిరికలు చూ,
 తీర్థము. [కటి: చూ, పగిచా యు.
 తీర్థాహువు. అం పగిచాములు 32 లో నా
 తీర్థంగి పా. 1. మాలికావృత్తములలో నొకటి
 న, న, న, న, న, న, న, న, న, మ, ప, గ.
 2—10—18 అక్షరములు పాగెనయతి ము
 మాటు. “వెనమరిచెడు దొర, బిసరువాన
 యనయ, నిసరమువేడ్క భజంతున్విమతింతు
 న్నక్తిచలంతున్.”: చూ, స్మృత్యము. 1;
 అం. 2 జన్యతాశములలో నొకటి చూ,
 జన్యతాశములు. [చూ, సర్వాపసూతి.
 తీర్థంబి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. తెల్లతెగడ*:
 తీర్థంబికము. సం. వి. ఆ. న రతి. చూ, సం
 యోగము
 తీర్థంబిము. సం వి. ఆ. న. 1 —పై—; అం.
 2 చిత్రీవర్ణములు 30 లో నొకటి: చూ,
 చిత్రీవర్ణములు. [బము.
 తీర్థిని పత్రిము. పా. చూ, చిక్కుడుకుటుం
 తీర్థినిము. అం. 1. జన్యతాశములలో నొకటి:
 చూ, జన్యతాశములు; 2. గమకములు 15 లో
 నొకటి: చూ, గమకములు.
 తీర్థభజము. పా. తీర్థోదము: చూ, తీర్థము.
 తీర్థముఖ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. బుద్ధురితల్లి చూ,
 బుద్ధుడు. 1.

తిరిమూర్తి. సం. వి. ఇ. పుం. 1. బ్రహ్మ క్షేమ్యన
మహేశ్వర్యుడు అను కేమ్యుగల మూడుగు
రులు గలవాడు; 2. చూ, బ్రహ్మ. 1
తిరిమూర్తులు అం. బ్రహ్మ క్షేమ్యన కేమ్యుగలు.
తిరిమూర్తులు సం. వి. 1 చూ, రూపుపట్ట,
2. చూ, చూ, విచిత్తు.
తిరిమూర్తుకాడు. దే. విణ చూ, తిరివృతి
భా. ఉన్యో. 4, ఆ. 273
తిరిమూర్తి సం. వి. 1. —పై—
తిరిమూర్తి. దే. విణ. (తిరిమూర్తి + ఈడు)
—పై—పము 3, ఆ. 137.
తిరిమూర్తి సం. ఆ. కీ. 1. చూ, సంఘం, మే,
స. కీ. 2 చుట్టి, మే. భా. ఆ. 3, ఆ.
23: చూ, పలగొను
తిరియంబుడు సం. వి. అ. పుం. చూ, రూ-
త్రియంబుడు (వాడుక)
తిరియామ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. రాతిరి: చూ,
రాతిరి; 2 పనుపు: చూ, పన్నము. 6,
3 యమునానది: చూ, నది. [రజస్వల
తిరిరాత్రి సం. వి. ఆ. స్త్రీ. ముట్టుచి చూ,
తిరిరాత్రికృష్ణము పా. మూడుదినములు పవ
సింఘట. చూ, కృష్ణము.
తిరిరాత్రిము సం. వి. అ. న. 1. మూడురా
త్రిము: చూ, రాత్రి; పుం. 2. ఒకానొక
యాగము: చూ, యజ్ఞము; 3. సట్టిణమునం
చిలి పెదురుపాది.
తిరిరేఖపోర్తి. అం. చిత్రవర్ణములు 30 లో
నొకటి: చూ, చిత్రవర్ణములు.
తిరిరేఖాన్వితగీర్ప. పా. రాజభార్యయయ్యెడు
మగువకు గుణులు: చూ, లక్షణము. 1.
తిరిలక్షణములు. అం. జహలక్షణము, అజహలక్ష
ణము, జహ దజహలక్షణము.
తిరిలింగము. సం. వి. అ. పుం. 1. తెలుగు
చూ, తెనుగు; అం. 2. ఏలదియలుదేక

ములలో నొకటి. చూ, దేశము.
తిరిలింగములు. అం. స్త్రీలింగ పుంలింగ నపుం
నక లింగములు. (3)
తిరిలోకములు అం. స్వర్గ సర్వ పాతాళములు.
తిరిలోకి. సం. వి. ఇ. పుం చూ, త్రైలోక్యము.
తిరిలోకం సం. వి. ఆ. స్త్రీ. పాద్యం: చూ,
స్వాహ. 2
తిరిలోచనుడు. సం. వి. అ. పుం. ముక్కంటి:
చూ, శివుడు. (ఇట్లుగి సేగుడు)
తిరివర్ణము సం. వి. అ. పుం మాండేండ్ల
కోడెనాడ. చూ, పృష్ఠము. 1.
తిరివర్ణము సం. వి. అ. పుం 1. భగవద్గ కామ
ములు చూ, త్రియము; 2. సత్సంజస్తమ
ములు చూ, త్రియము, 3. క్షయసాన
స్థలు: చూ, త్రియము; 4 త్రికలుక
ములు: చూ, త్రియము; 5. త్రిఫల: చూ,
త్రియము.
తిరివర్ణము. అం. ఆగోహితవర్ణగతా లంకార
ములు 12 లో నొకటి. (చూ, అలంకార
ములి) చూ, ఆగోహితవర్ణగతాలంకారములు.
తిరివిక్రమాయనము. అం. (తీవిక్రమ=తీలో
కా విశేషణ కార్ముతి=వ్యాప్తి) సక
లజగత్తును వ్యాపించియుండు వస్తువుకొఱకు
ననుస్కారిను: చూ, ఓమ్.
తిరివిక్రము. అం. ఉత్తానకరణబంధములు 41లో
నొకటి: చూ, ఉత్తానకరణబంధములు.
తిరివిక్రముడు. సం. వి. అ. పుం. మూడు
లోకములను మూడుఅడుగులుగా కొలిచిన
విష్ణువు. చూ, విష్ణువు. 1.
తిరివిష్ణవము. సం. వి. అ. న: చూ, స్వర్ణము.
తిరివృత్త సం. వి. ఆ. స్త్రీ. తెగడ. రూ-
తిరివృత్తు. తెల్ల తెగడ. చూ, సర్వాను
భూతి.
తిరివృత్తు. సం. వి. త. స్త్రీ. —పై—

తిరివేణి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. గంగ: చూ, నది. తిరివేతుడు సం. వి. అ. పుం. చూ, శివుడు తిరిశంపు. సం. వి. ఉ. పుం. 1. ఒకానొక రాజు చూ, రాజు. 1; 2. పట్టి చూ, మా ర్జాలము; 3 మిడుత చూ, శలభము. తిరిశంభుడు. సం. వి. వి. హరిశ్చంద్రమహారాజు: చూ, రాజు. 1 [దు 1 తిరిశరణుడు సం. వి. అ. పుం: చూ, బుద్ధుడు తిరిశిఖము సం. వి. అ. న. 1. తిరిశూలము చూ, ముమ్మెనవాలు; 2. సిగడండు చూ, భూమిము 2. తిరిశిఖముడు. సం. వి. అ. పుం. తిరిశిఖముడు ను రక్కసుడు: చూ, రాక్షసుడు 1 తిరిశిఖపురి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ - తిరిచినా పల్లె ఒకపట్టణము చూ, దేవము తిరిశిరుడు. సం. వి. అ. పుం. కు దేవుడు చూ, శ్రీదుడు. తిరిశూలము. సం. వి. అ. న. 1: చూ, తిరిశిఖము. 1; అం. 2. ముప్పదిరెండాయుధము లలో నొకటి. (ముమ్మెనవాలు): చూ, ముప్పదిరెండాయుధములు. (చూ, శాసము. 1); 3 అసంయతహస్తములు 45 లో నొకటి: చూ, అసంయత హస్తములు; 4. దిక్పాలాయుధములు 8 లో నొకటి. చూ, దిక్పాలాయుధములు. [చూ, బంగి. తిరిశూలినీ. సం. వి. ఈ. స్త్రీ గంజావి *: తిరిశ్శంగము. సం. వి. అ. పుం. పరికెగడ్డ: చూ, శ్శంగాటకము. 2. తిరిశ్రము. అం. తాళజాతులైదింటిలో నొకటి: చూ, తాళజాతులు. తిరిషవణము. అం. 1. మూడుసవనములు (ప్రాతస్సవనము, మధ్యంసినవనము, సాయంసవనము; (చూ, త్రియము): చూ, సవనము; 2. మూడుకాలములు: చూ, త్రియము.

తిరిష్టుప్ప. సం. వి. భ. స్త్రీ రూ-తిరిష్టుప్ప-తిరిష్టుప్పము. 11 వ పంపిస్త: చూ, పంపిస్తలు. తిరిసంధ్యము. సం. వి. అ. న. పూర్వాహ్నా మహ్యాహ్నా పూర్వాసంధ్యలు చూ,సంధ్యలు. తిరిసర. సం. వి. అ. స్త్రీ సుప్తలు వియ్యము ఉగ్గులుపోసిచేసిన పులము చూ, సాదము. (1) తిరిసీత్యము. సం. వి. వి. మాడుకోప్ప గున్న నది (సాలము) చూ, భూమి. 1. తిరినూత్రము. సం. వి. అ. న. 1 బ్రహ్మనూత్రము చూ, నూత్రము 1, పుం 2 నన్నమువలె ఆటలు రేఖలుగల ప్రహర్యము: చూ, రత్నము 1. తిరిస్తానగమకపొగ్గి. అం. సుగుణములు 28లో నొకటి. చూ, సుగుణములు తిరిస్తోత. సం. వి. న్ స్త్రీ 1 (మాడు పరివాహములుగలది) గంగానది. చూ, నది; 2 ఒకానొకనది: చూ, నది. తిరిస్వరములు. అం. ఉదాత్తము, అనురాధము, స్వరితము. (3): చూ, త్రియము. తిరిస్వరయ్యక్తరాగములు. అం. సామికములు: చూ, రాగములు. తిరిహల్యము. సం. వి. వి. చూ, తిరిసీత్యము. తిరిహాయణి సం. వి. ఈ. స్త్రీ. మూడేండ్ల పెయ్య: చూ, ధేనువు.

తు

తుంగు. డే. అ. కి. 1. చేయ్చే. సాంబ. మా. 30: చూ, మరణించే; 2. తునుకలగు. భార. గో. 5, అ. 333. చూ, పక్కినవాలు; 3: చూ, నశించే. [ద్వి. 225. తుంగుట. డే. వి: చూ, మరణము. అం, భూ.

తూర్గుడు. దే. వి. 1. ప్రశయము చూ, సం
వర్తము. 1; 2 నాశము: చూ, గుత్త.

తూర్గుడుపడు. ద్వ. అ. క్రి: చూ, నశించే.
తూర్గుచే దే. స. క్రి 1 చేపు ఆం, భా.

త్వ. 123: చూ, సంహరించే; పే. 2 తును
కలుచేయు; 3 చేపు చూ, సంహరించే,

4. ఉత్తరించే చూ, భేసిల్లు.

తూర్గుంచే. దే. వి. హింస. ఆం, భా. ద్వి.
224. చూ, పగులు.

తూర్గుపు వై. వి. — త్వప్త తునుక రూ-
తూర్గుపుడు. వై. 5, ఆ. 192 చూ, కికి
లము. 4 (దేవ్యమని శ. రి.) [శ. రి.)

తూర్గుపుడు. వై. వి. — వై. — (దేవ్యమని
తూర్గు. దే. వి. 1. తూర్గు, గర్వము: చూ,
హంకారము, 2 చిలుచు చూ, లోహము. 1
తూర్గుణము సం. వి. అ. న. తెగుట, చేచ్చుట
చూ, మరణము.

తూర్టి సం. వి. ఇ. శ్రీ 1. ల్పాక్షము
యొక్క చతుర్థభాగచ్ఛారణము చేయు
సంతటి కాలము: చూ, తాళము; 2. ఇం
చుక: చూ, స్వల్పము; 3. చూ, సంశయము,
4 చిట్టెలకి 8: చూ, పత్రం

తూర్టితము. సం. విణ. తెగినది కోర్గము.

తూర్టియ. దే. వి. రూ-తూర్టి. వర్గము: చూ,
సమాహము.

తూర్టి. దే. వి. — వై. — (తూర్టిలుగట్టి=
గుమిగుడి) పాండు. 5, ఆ. 246.

తూర్ప్పు. దే. వి. 1. రూ- తుప్పు ఇనుము
మీడి ముతీకి. పాండు. 1, ఆ. 182: చూ,
లోహము. 1; 2 రుచిలేమి. స్వా. 2, ఆ.
11: అరుచి, అశోచకము.

తూర్ప్పుడు. దే. వి. పశుపక్ష్యదులమేని రోమ
ము, ఉన్ని. భార. విరా. 5, ఆ. 233;
శై. 1, ఆ. 45: చూ, పెండుక. 1.

తూర్ప్పు. దే. వి. రూ- తుముది- తూర్ప్పు.-
దుమారము, ధూళి. చూ, లేణపు. 1.

తూర్ప్పు. దే. వి. నేర్చుచిమ్ముటయంపగు ధ్వన్య
ను కరణము: చూ, మామా

తూర్గుమింత. వా. వి. పెగుగుట. రూ-తూర్గు
మింత- తూర్గుగింత [ఘించే.

తూర్గుగించే దే. అ. క్రి ఎగురు: చూ, లం

తూర్గుగింత. దే. వి: చూ, రూ-తూర్గుమింత.

తూర్గుడంచే. దే. స. క్రి. చేపు: వేం. ఆం.
52 చూ, సంహరించే

తూర్గుట వా. వి. కీర్ణ: చూ, విలాసము 1.

తూర్గుంత దే. వి. 1. ఎగిరిపాటు: చూ, విజృం
భణము; 2. గర్వము: చూ, హంకారము

తూర్గుయాడు. దే. అ. క్రి. 1. ఎగిరిపడు
చూ, లంఘించే; 2. గర్వింపే. చూ, హంక
రించే (స్వార్థమునఅడు)

తూర్గు. దే. వి. 1. గర్వము: చూ, హంకా
రము; 2. ఎగిరిపాటు: చూ, విజృంభణము;
అ క్రి. 3. గర్వింపే: చూ, హంకరించే;
4. ఎగిరిపడు: చూ, లంఘించే, 5 చేచ్చే.
సాంబ మాన. 33: చూ, మరణించే.

తూర్గుబోతు. దే. విణ. తూర్గునట్టి స్వభావ
ముగలవాడు.

తూర్గుపిండి. ద్వ. వి. స్ఫోటకము కనిపించి
నప్పుడు పోలేరమ్మును కొట్టిపెట్టెడుపిండి:
చూ, సాదము. (1)

తూర్గుమింత. దే. వి: చూ, రూ-తూర్గుమింత.

త్రె

త్రెంచే. దే. పే: చూ, రూ-త్రెంచే.

త్రెంపు. దే. పే:—వై.—

త్రెక్కొట్టు. దే. అ. క్రి. ఎగడట్టు.

తెక్కోను. దే. స. కి. 1: చెరుమే-రూ-
చెరుమే. తొఱగు. భార. ఆగ. 6, ఆ.
192; 2. చేంపు. భార. భీష్మ. 3, ఆ. 306.
చూ, సంహరించు, 3: కలచే, కలచి
యాడు, కలగుండునెట్టు, వోపు, తటప
టించు. జై. 5, ఆ. 169; 4. కబళించు:
చూ, మ్రింగు; 5: చూ, తాగు. భార
విరా. 5, ఆ. 58.

తెక్కోలు. దే. వి. తెక్కోనుట.

తెక్కోలుకొను. దే. స. కి. చేంపు: చూ,
సంహరించు

తెగు. దే. అ. కి. చూ, రూ-తెగు.

తెగ్గు. దే. వి. చూ, రూ-తెగ్గు

తెగ్గు. దే. అ. కి. చూ, రూ-తెగు.

తెగ్గు. దే. వి. చూ, రూ-తెగు.

తెగ్గు. దే. అ. కి. రూ-తెగు. ఖండితమగు
చూ, వక్రవాలు

తెగ్గు. దే. అ. కి. 1: చూ, మరణించు,
2. పడు. భార. సభా. 2, ఆ. 69. చూ,
దొరలు.

తెగ్గు. దే. వి. చూ, మరణము.

త్రై

త్రై. దే. అ. కి. చూ, రూ-త్రై. దే.
సా. 6, ఆ. 28.

త్రై. దే. అ. కి. చూ, రూ-త్రై.

త్రై. దే. వి. చూ, రూ-త్రై.

త్రై. దే. వి. జగటపాటిన యెంగిలి లోన
గునది: రూ-త్రై.

త్రై. అం. 1. దక్షిణాగ్ని, గార్హప
త్యము, ఆహవనీయము (చూ, అగ్నిలు,
తిరుమయి: చూ, వర్షా. 1; 2: చూ, శుభా
వర్తములు.

త్రై. అం. 1. యుగములు నాలు
గింటిలో నొకటి: చూ, యుగములు; పా.

2. త్రై. అం. 1. యుగములు నాలు
జన్మలగ్నము: చూ, జన్మలగ్నసమయములు.

త్రై. దే. అ. కి. రూ-త్రై. దే. త్రై.
త్రై. (సం. ప).—ఉద్ధారించు.

త్రై. దే. వి. రూ-త్రై. త్రై. త్రై.
(సం. ప).—అర్హుల, ఉద్ధరణము-రూ-
ఉద్ధరణము.

త్రై. దే. అ. కి. చూ, రూ-త్రై.

త్రై. దే. వి. చూ, రూ-త్రై.

త్రై. దే. వి. చూ, రూ-త్రై.

త్రై

త్రై. సం. వి. అ. న. 1. సత్వరజస్త
మోగుములు. చూ, త్రై. 2. త్రై
సోగంధ్య మాంధ్యములు. చూ, త్రై.

త్రై. సం. వి. మూడుత్రై. త్రై.
వడ్డికి ఇచ్చెడువాడు.

త్రై. పా. రూ-త్రై. త్రై. త్రై.
మూడింటిపోవు. “క. ఇదురాసిమూడి

లోపల, కడనడుమగుణించి రాశిగైకొనిమొ
దట, స్వడిబాలుగొన్నలబ్ధము, పుడమిందరి

య(త్రై)రాశికంబుసాంధ్యగవచ్చున్.”(పా)

త్రై. సం. వి. త్రై. త్రై. త్రై.
కూర్చుడు: చూ, తెలగ.

త్రై. సం. వి. అ. న. రూ-త్రై. త్రై.
త్రై. త్రై. త్రై. త్రై.

త్రై. అం. 8-ధ-హీనతాన
ములు 7 లో నొకటి: చూ, 8-ధ-హీన

తానములు: (చూ, సర్వతానములు.)

త్రై. సం. వి. ధర్మాత్మకామముల
యందిచ్చగలవాడు.

త్రైవిద్య. సం. వి. అ. పుం. వేదము త్రే
సివవాడు: చూ, వేదాంతి. 1.

త్రో

త్రోక్కట. దే. వి. రూ-త్రోక్కటము-చూ,
రూ-త్రోక్కట.

త్రోక్కటపడు. ద్వ. అ. కి. చూ, రూ-
త్రోక్కటపడు. [టపాము.

త్రోక్కటపాటు. ద్వ. వి. చూ, రూ-త్రోక్క
త్రోక్కటము. దే. వి. చూ, రూ-త్రోక్కట.

త్రోక్కు. దే. వి. 1. త్రోక్కుడు. లక్ష్మీ 3,
అ. 36: చూ, సంయోగము, స. కి. 2. పాద
ములతో నదుము; 3 (అంటు) త్రోక్కు.
అంటకట్టు, అంటుత్రోక్కు, ఒత్తు, కదియ
కట్టు, పట్టు, మెట్టు.

త్రోక్కుడు. దే. వి. 1: చూ, త్రోక్కు.

1. భాగ. 6, స్కం. 349; 2. పక్షిరతము
చూ, సంయోగము; 3. ఆపద చూ,
విపత్తు. [త్రోక్కుడుగమ్మి.

త్రోక్కుడుగమ్మి. ద్వ. వి: చూ, రూ-

త్రోక్కుడుపట్టె. ద్వ. వి. 1.—పై.—, 2.

2. సాలెవాడు నేయునప్పుడు త్రొక్కుడు
చెక్కలు. [దిపలక

త్రోక్కుడుపలక. ద్వ. వి. తాల్గననివాని కిం

త్రోక్కుడుబిల్ల. దే. వి: చూ, బాలకీర్ష.

త్రోక్కుడుపడు. ద్వ. అ. కి. నలగుడుపడు:
రూ-త్రోక్కుపడు.

త్రోక్కుపడు. ద్వ. అ. కి.—పై.

త్రో

త్రోమే. దే. స. కి. 1. చేంపు: చూ, సంహ
రించు; 2 త్రోయి: చూ, నిషేధించు,

3. ఆకర్షిస్తచేయు. భార. ఉగ్ర్యో. 4, ఆ.
302: ఒప్పురికించే, కన్నడించే, తరితీపు
నేయు (సం. పు).— ఉపేక్షించు; అ. క్రి.

4. వేగముగలుగు. చూ, వడిగొను; 5. పూను.
ఉత్సహించు: చూ, యత్నించు, గి నడచు
చూ, నెట్లు 3; 7 కవియు: చూ, వ్యాపించు;
8 మీటు. కై. 1, ఆ 89: చూ, ముప్పు
రించు.

త్రోటి. సం. వి. ఈ. ప్రీ. 1. పక్షిముక్కు:
చూ, ముక్కు; 2. చేతముముక్కు: చూ,
ముక్కు; 3. ట్రెయి. చూ, బాంగ్రి.

త్రోటిక. అం. నాటికలు 18 లో నొకటి.
(5-7-8-9 అంకములు దేవమనుష్యులితము):
చూ, నాటికలు.

త్రోతలము. అం. శివభాగ్యములగు శత్రువృత్తి
తంత్రములలో నొకటి: చూ, తంత్రములు.

త్రోతల త్రేతము. అం.—పై.—

త్రోనోపు. దే. వి. (త్రోపు + త్రోపు)
మిక్కిలిత్రోపు: చూ, వహేలగును.

త్రోనోపులాడు. దే. స. కి. (త్రోనో
పులు + అడు) మిక్కిలిత్రోయు. చూ,
నిషేధించు.

త్రోపడు. ద్వ. అ. కి. (త్రోపు + పడు)
త్రోయబడు. చూ, రూ-త్రోపుపడు.

స్వా 3, ఆ. 23.

త్రోపనంగొజవి. దే. వి. 1. ఉభయగ్రస్తుడు:
చూ, నెలివాడు. 1; విరా. 2. ఉభయగ్రస్తు
రాలు. చూ, నలికత్తె.

త్రోపరి. దే. విరా. (త్రోపు + అరి): చూ,
నిరాకరిష్టువు. [చూ, నిధము.

త్రోపాటు. ద్వ. వి. త్రోపడుట, త్రోపు:

త్రోపాడు. దే. స. కి. (త్రోపు + అడు):
చూ, త్రోయు. భార. విరా. 2, ఆ. 343.

త్రోపు. దే. వి. 1. త్రోయుట. భార. సభా.

2, ఆ 41: చూ, తొలిపాటు; 2 తిరస్కారము: చూ, వాహనము; 3: చూ, నిష్ఠాధము. [ధము; 2. చూ, చిత్రిక. తొలిపుడు. దే. వి. 1. తొలిపు చూ, నిష్ఠా తొలిపుడు పెట్టు. దే. స. కి. చిత్రికతోవారి సు సుపుపుచే. [సల 1 తొలిపుడుసల. దే. వి. ఒకరకమువల చూ, తొలిపుడు ద్వ. ఆ. కి. చూ, రూ-తొలి పడు [రించే. తొలిపునేయు. ద్వ. స. కి. చూ, తిరస్కార తొలిపుడు దే. వి. చూ, రుద్దుడు. తొలియు. దే. స. కి. చూ, నిష్ఠాధించే తొలియువాడు దే. వి. చూ, తొలివరి తొలిలు. దే. స. కి. చూ, రూ-తొలి. 2. తొలిలుట. వా. వి. 1. యుష్టమువలనచాటుట, చోదనము. ఆం, భా. ద్వి. 220. చూ, విద్రాసము; 2 పనులు లోనగు వానిని నడపించుట. (తొలిలుట) తొలిస. దే. వి. దారి. చూ, మార్గము. 1 తొలిసనడచుట. ఆం. అష్టకప్తములలో నొకటి చూ, అష్టకప్తములు. [ధుండు. తొలివరి. దే. వి. (తొలిస + అరి). చూ, పాం

త్ర్య

త్ర్యంకటము. సం. వి. ఆ. న. = చూ, త్రాసు. త్ర్యంగటము. సం. వి. ఆ. న. ఒకరకము చిక్కుము: చూ, శిక్యము. 1. త్ర్యంగటుండు. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, శివుండు. త్ర్యంబకసఖుండు. సం. వి. ఆ. పుం: ముక్కుంటి చెలి, కుబేరుండు: చూ, శ్రీదుండు. త్ర్యంబకుండు. సం. వి. ఆ. పుం. రూ-త్రియం బుండు (అనికొందలు), ముక్కుంటి: చూ, శివుండు.

త్ర్యక్షరి. పా. శబ్దాలంకారములలో నొకటి: చూ, శబ్దాలంకారములు (చూ, హేతువు. 2) త్ర్యక్షరుండు. సం. వి. ఆ. పుం. మనువును ర్చనాండు: చూ, నాగవీటుండు. త్ర్యక్షుండు. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, శివుండు. [త్ర్య. సం. వి. ఆ. శ్రీ. మా. డేండ్ల పెయ్య: చూ, ధేనువు. త్ర్యశ్యము. అం. జాతికియలు అయిదింటిలో నొకటి: చూ, జాతికియలు.

త్రి

త్రివిధము. సం. వి. ఆ. న. చూ, రూ-త్రివిధము

త్రి

త్రివిధము. సం. వి. ఆ. న. సాంటి, సిప్పలి, మిరియాల: చూ, రూ-త్రివిధము: చూ, త్రికము. 3: చూ, త్రియము.

త్వ

త్వమ్. సం. స. 1. (యుష్మత్) నీకబ్దునునకు పృథమైక వచనము: చూ, నీవు; అవ్య. 2. నీవు అనుట: చూ, అసి. 2. త్వక్కుండురము. సం. వి. ఆ. న. చూ, వ్రణము. త్వక్కు. సం. వి. చ. శ్రీ. రూ-త్వచము. = తొలుక-తొక్కు. 1. తొలు: చూ, ఔరడు; 2. చెట్టుపట్ట: చూ, ఔరడు; 3. రూ-త్వచము. లవంగపుపట్ట: చూ, వరాంగకము; 4. నార: చూ, ఔరడు; 5. = చెక్కు. (కొం

తలోపలిభాగము కొంతవెలుపలిభాగము గల
మానితుండులోని పారాటుచెక్క: చూ,
బెరడు; అం. 8 జ్ఞానాదిపంచేంద్రియములలో
నొకటి: చూ, ఇంద్రియములు; 7. తృప్తిగాది
దేంద్రియములలో నొకటి: చూ, ఇంద్రి
యములు.

తృప్త్యము. సం. వి. అ. న. 1. లవంగపుపట్ట
చూ, వరాంగము; 2. ఇంగువాను: చూ,
పల్లము. 1. [చము.

తృప్త్యము. సం. వి. అ. పుం: చూ, గోమాం
తృప్త్యము. సం. వి. అ. స్త్రీ. శోభి చూ,
సిద్ధము. [చూ, శర్కరాంకము

తృప్త్యంగకము. సం. వి. అ. పుం. వారింజీ*
తృప్తీర. సం. వి. అ. స్త్రీ. (రూ-తృప్తీరము-
తృప్తీరి-తుకాక్షీరి-తుగాక్షీరి-తవాక్షీరి-తవ
క్షీరి)*: చూ, పంశనోచన.

తృప్తీరము. సం. వి. అ. న. —పై — (ఇది
ఆకారాంత స్త్రీలింగము, ఈకారాంత
స్త్రీలింగము అగును)

తృప్తీరము. సం. వి. అ. పుం. రూ-తృప్తీర
రము. నెదురు*: చూ, వేణువు. [ప్యము.

తృప్తీరము. సం. వి. అ. పుం: చూ, తృప్త
తృప్తము. సం. వి. అ. న. 1: చూ, రూ-తృప్త.

పా. 2. తృప్తములు.—ఆవరణతృప్తము,
ఆగంతుకతృప్తము, తాంతృప్తము, శ్లేష
తృప్తము, రక్తజలతృప్తము మొ.

తృప్తీసారము. సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ-
తృప్తీసారము. [పత్యల.

తృప్తీసారము. సం. వి. అ. స్త్రీ. ఏలకీ*: చూ,
తృప్త. సం. వి. అ. స్త్రీ. తరపు-తుట్టు-తోర-

దురము 1. శీఘ్రము, వేగపాటు: చూ, వేగ
ము. 3; 2: చూ, సంభ్రమము. (తృప్తరృప్తర=

దురదుర, అతివేగము.)
తృప్తపడు. మి. అ. కిరి: చూ, సంభ్రమించు.

తృప్తితము. సం. కిరి. విణ. అ. న. మారుతు.

1. శీఘ్రము: చూ, వేగము. 3; విణ. 2. వడి
గలది: చూ, వేగము. 3.

తృప్త్య. సం. వి. ఋ. పుం. 1. తృప్తి. పడ్డ
వాడు. తృప్త్య (అనికొండలు): చూ,
స్వర్ణకారుడు; 2. తుండు-తుంపు-తునుక:
చూ, శకలము. 1; విణ. 3. చెక్కబడినది:
చూ, రుషితము; 4. ద్వాదశాదిత్య
లలో నొకడు: చూ, ఆదిత్యులు.

తృప్తి

తృప్తిదృశ్యము. సం. విణ. నీవంటిది.

తృప్తిదృశ్యము. వా. వి. 1: చూ, తటటు. 2; 2.
మోటవాడు, మోటుది, మొద్దు (తృప్తి)ము
అనియు)

తృప్తిదృశ్య. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. రథ, లమ్మి, తేలి
కగా బోవురథము: చూ, శకటము. 1.

తృప్తిదృశ్యము. అం. అస్త్రములు 53 లో నొక
టి: చూ, అస్త్రములు (చూ, బాణము. 1.)

తృప్తిదృశ్యము. సం. వి. అ. పుం. 1. పృథ్వి
సురుడు: చూ, పృథ్వి; వా. 2: చూ,
నిష్ప్రయోజకుడు.

త్వి

త్విట్టు. సం. వి. ఋ. స్త్రీ. రూ-త్విష్-త్విషి.

1. కిరణము, జిగి (అనికొండలు): చూ,
వాయనము. 2; 2. మంట: చూ, పహ్ని. 1;
3. వెలుగు (ఇది త్విష్ అనిన ఆ. స్త్రీ.
అగును): చూ, వెలుతురు. 1.

త్విహించలి. సం. వి. ఇ. పుం. వెలుగుతేడు.
చూ, సూర్యుడు.

త్వ

త్వరుపు. సం. వి. ఈ. పుం. కత్తిలోనగువాని
పిడి: చూ, పిడి. 2.

క్ష. 2. కయోక్షగము. సం. వి. ఆ పుం. 1. కొం
 డ: చూ, వర్షతము; 2 చేంపనూమ చూ,
 సామాతువు. 3 అం చూ, పీచి. 1;
 4. ధియమను పాతికోలుట చూ, కోణము;
 5 నికోగము చూ, కోగము 1; 6. ధి
 యమను నులుతు. చూ, లక్షణము. 1;
 7 తినుట చూ, భుక్తము 1; 8. (ప్రీ) 8
 ఏలు: చూ, నది; 9. ధియమను పాతి
 లుట చూ, నిగణము; పాతి 10 తెలుపు
 గలది చూ, స్థూము 6; 11 తెలుపుగలది
 చూ, స్థూము. 6; 12 పెట్టె చూ, విభజనము;
 కొం. 13. అవర్ణమునది కోరికను యిక్కరము
 చూ, కష్టము; (“ధి” అను. — “ని” అను
 వర్ణముకొంటి “ధి” అను పాగాని “ని”
 యెన్నఁడుచుగలదు గానా. — “ని” అర్థము,
 సర్వము, సర్వభుక్తి, సానము, స్థితిము, స్థితిము మొ.)

అ

గూత్కొరము. సం. ౬౩౭. పుం. ఉమియ్యుట
 బోనగువాని మండగు భృవస్యమహాణము:
 చూ, హూహూ.

గూ.గూ. సం. అర్థ. — పే. —

ప్రై. సం. అశ్వ వాద్యానుకరణ బద్ధి విశేషము
చూ, హూహూ.

५

ద. ఒకయక్షరము. సం. వి. అ. పుం. 1. కుళ్యై
రుండు: చూ, శివుండ; 2. గురుండు: చూ,
రాహువు. 2; 3. తాగిగుడు: చూ, పాన
ము. 1; 4. రాగములేమి: చూ, విక్రీ;
5. మూపు: చూ, వీక్షాము; 6. పెండాము:

చూ, భార్య; 7. సరిగను పడనిన యను స-ప్త
స్వని ములలోకయ కరము: చూ, స్వగము.

2, 400 రి. సరఫరాక్షరములలో హాకటి, చా, సె శ్రములు; తి శవర్ణమునంబలిమూఁడవ యక్షరము చా, కవనము; నా 10 గా, పిలుపు

పేస్ సెం. బి. డి. సెంట్రాల్ మా, పి. డి.

పండు గే అ క్రి నూ - పండు: చూ, మేనును.

సంగమము. ఈ విధి చరిత్రనుది “సంగమము

జీవ్యము.”

పండుపలు నే న బ యీ-పండువు మా,

చేయిమి వచ్చు

సంచేన దే. వీ. సూ - సంచేనము - సంచేనము -

కంచే, ము. = పనిని చూ, పొణము. 1

(హా, గొర్రొమ్మ)

దం.చ.ము గే ౧౧ — ౧౧. —

దం.శే.ల : గానములు. సా. వే. పా. దే. పా. దే.

[illegible]

పర్యటన 7. 2 1 పర్యటన, మా-జ్యోతి "పర్యటన"

మోక్షము వేలుపు " చూ, పే 1, 2 నిం.

2. $\frac{1}{2}$ ని పాతా 5, 13: మా, నిను

మొదట, 3. - సూక్ష్మ . ఆధ్యాత్మికముగలవాఁడను.

అచ ౧. సూరి, కాం. 147 చూ. నిటఁడు:

4 - సంవత్సర పరిధి నిమిత్తము, మొత్తము, సంవత్సరము.

దంతుసోను   రి. సి. ఎక్స్-టెక్యూషన్   మా.

ముచుము.

దంటమోములదేవుని, పి. వి. అగ్ని. అచ్చ.

యు. కౌం. 280 మా. నహ్మ. 1.

దండ్రి జి. సి. రోడ్. 1. కొత్త పోస్టాఫీసు

వ్యాకృతము: చూ. సస్యము: 2. సస్యపండ్లము.

ఆం. ప్రా. దిం. 238. చూ. సప్తంకు. 3 యాప

వాల్మీకిదండము. ఆం. గా. ద్వి. 76. చూ.

సప్తమ్యుః వా. 4. పాదములేమి. “చోష.

[illegible]

404 100 1 జనాభా గణాంకాల కోసం

చూ, ఆకాశచారులు; నై వి (1) హాసము చూ, భూషణము. 2; దే. వి. (2) దగ్గఱ చూ, సమీపము. 1; (3) అండ. హరిశ్చ. 4, ఆ. 97: చూ, పొర్రు. 2; (4) ఎద్దు ముడ్డిపొడ ముల్లుకోలతో పొడువగా నేర్ప డినమచ్చ: చూ, బొరుసు 5; (5) తోలు సిద్ధిమూతికప్పు: దట్ట-రూ-దట్టా; (6.) ముప్పి యుద్ధసుయొక్క మొదటిగతి: చూ, యుద్ధము.

దండకడియు. నై వి. సందిదండ: చూ, భూ షణము. 2.

దండకము సం. వి. అ. పుం. 1. దండకారణ్య మును అడవి: చూ, విషినము (ఇది ఆ. శ్రీ. అగును.); 2. దండకమును దేశము: చూ, దేశము: 3. పొర్రన. “కృమలాంబదండ కము, అంజనేయదండకము”; 4. చెట్లు బోజ: చూ, మౌను; విణ. 5 మోసము: చూ, పంచన; పా. 6. మాల్వావృత్తములు అయిదింటిలో నొకటి. ఉదా.—న, స, హ,తగణములం దేదైననొకటియాది నుంచివీడ పడుదిదాడి దగణములంగూర్చుగురువుతో సమాప్తి నేయునది. “శ్రీరామ, నారాయ, జావాను, దేవాజ, గన్నాయ, కాభక్త, చింతామ, జీక్ష్మస్థ, విష్ణూద, యాశూన, మ న్తేన, ము: చూ, వృత్తము. 1. (చూ, గద్య.); 7. కావ్యలక్షణమున — చాటువు అనగానప్పటికప్పుడుకవిచెప్పిన పద్యములు. ఇవి గొంధస్థములుగావు. ఇది సంఖ్యాబద్ధము అసంఖ్యాబద్ధము అని యిరువైతఁగులు.(అసం ఖ్యాబద్ధములో దండకమొకటి): చూ, మహా కావ్యము. [కట్ట. చూ, పుస్తకము.

దండకవిలియ. ద్వ. వి. పొర్రెత్తలక్క-పుస్తకపు దండకారణ్యము. పా. ఇత్వైకునంకియుఁ డగు దండునిచేఁబాలింపఁబడి దేవేంద్రునిచే మృద్వర్ణము కురిపింపఁబడుటచే నరణ్యము

గామరినది. ఇదే దత్తమండలము, రాయల సీమ అనఁబడుచున్నది.)

దండగోల. దే. వి. (దండ + గోల) ఊత. శై. 1, ఆ. 100: చూ, పొర్రు. 2.

దండచక్రము అం. అస్త్రములు 53 లో నొక టి: చూ, అస్త్రములు (చూ, బాణము. 1.) దండనే. నై. వి. — గృప్తశయ-దృఢశయ. రూ- దండచేయి. పగండము' చూ, సందిలి.

దండచేయి. నై వి — నై. —

దండచేరు. ద్వ. వి. సందిటఁగట్టుకొనెడు తోర ము: చూ, నూత్రము. 1.

దండశ్రీయము. అం. వధము, అర్థహరణము, పరి క్లేశము (చూ, త్రీయము)

దండగరుడు. సం. వి. అ. పుం. 1. చూ, య ముడు; 2. చూ, రాజు. 1.

దండనము. సం. వి. అ. న. పండించుట: చూ, శిక్ష. 2.

దండనాయకుడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, నైనికుడు.

దండనీలుకడ. అం. ఉపనీతములు 16 లో నొ కటి: చూ, ఉపనీతములు.

దండనీతిశాస్త్రము. పా. (కామందకార్యర్థశా స్త్రము) అర్థశాస్త్రము నీతిశాస్త్రమును రాజనీతియును దండనీతియును అని వాడఁ బడుచున్నది. అందు దండనీతియొకటి (చతు రంగబలము లనునయింపేట) ఇదిరాజవిద్య లగు అస్వీక్షకి, త్రీయా, వార్త, దండనీతి యను నాలుగింటిలోను ఒకటి: చూ, రాజ విద్యలు (చూ, విద్యలు) (చూ, పరీకరణ ములు) (చూ, దండము.)

దండపడు. ద్వ. ఆ. కి. 1: చూ, సమీపించే; 2. ఎద్దు ముడ్డిపొడముల్లు కోలతో పొడువఁ గా బొరుసుగా నేర్చుడు.

దండపక్షము. అం. 1. సృత్రహస్తములు 29 లో నొకటి: చూ, సృత్రహస్తములు; 2. కరణ.

ములు 108 లో నొకటి: చూ, కరణములు.

దండపరుషము. అం. 1: చూ, కోగ్రజములు;

2. ధర్మశాస్త్రమునందలి వ్యవహారపదములు

18 లో నొకటి: చూ, వ్యవహారపదములు.

దండపాటు. ద్వ. వి. దండపడుట, సమీపించే

ట: చూ, సమీపము. 1.

దండపాదము. అం. 1. ఆకాశమండలములు 10

లోనొకటి: చూ, ఆకాశమండలములు;

2. కరణములు 108 లో నొకటి: చూ, కరణములు

దండపాలము. సం. వి. అ. న. తిమింగిలభేదము.

చూ, మత్స్యము. 1.

దండపాశికుండు. సం. వి. అ. పుం. గక్షకశేటుం

డు: చూ, పోలీసు.

దండపోరు. వా. వి. ఎక్కటికయ్యము. ఆం.

పదా. నర. 43. చూ, యుద్ధము.

దండపగ్రాహనహేతుకము. అం. శత్రువుతోడి

సంఘలు మూడింటిలో నొకటి: చూ, శ

త్రువుతోడి సంఘలు.

దండము. సం. వి. అ. పుం. న. 1. దుడ్డు. కట్ట

చూ, వేళిము. 1; పుం. 2. దండంగ. చూ,

నేగి. 4; 3. చెట్టుబోద: చూ, మృగము; 4. దంటు. కాండ. ఆకుల యీనెలు (అనికొం

దము): చూ, పర్వరీణము; 5. కవ్వము:

చూ, మంథానము; 6. వాద్యమువాయిచెడి

కొడుపు, కొడుపు, కోణము: చూ, వీణ;

7. దండ: చూ, నేన. 1; 8. గర్జము:

చూ, హంకారము; 9. ఆడుముడు: చూ,

పీడనము; 10. కొల: చూ, ఐధము; 11.

బార: చూ, వ్యామము; 12. తట్టువా, సా

ధారణగుణము: చూ, హయము; 13. తోక

తెగినయెడ్డు: చూ, పృషభము. 1; 14. హర

మునందలిపేట: చూ, భూషణము. 2; 15.

కవ్వము: చూ, లంచము; 16. దంట-దొం

తు. జత: చూ, డంట 1; 17. గుంపు: చూ,

సమూహము; 18. రాజశిక్ష, దండన: చూ,

శిక్ష. 2; 19. తొన్నలోనగుకట్ట: చూ, స

స్వము; 20. సస్యదండము: చూ, సస్యము;

21. యావనాశాదిదండము: చూ, సస్యము;

అం 22: చూ, ఉద్ధతము, 23. ముప్పదిరెం

డాయుధములలో నొకటి: చూ, ముప్పది

రెండాయుధములు (చూ, బాణము. 1);

24 ఆసనములు కింలీ నొకటి చూ, ఆస

నములు; 25 దిక్పాలాయుధములు 8 లో

నొకటి చూ, దిక్పాలాయుధములు; 26.

ఉపాయములు 4 లో నొకటి: చూ, ఉపా

యములు; 27. ఉపాయములు 7 లో నొక

టి. చూ, ఉపాయములు; 28. వ్యూహభేద

ములు 4 లో నొకటి. "దండాయుధము

భేదాః" యుద్ధమందు చేయబడు దండము

మొదలైనవి వ్యూహభేదములు బలము నడ్డ

ముగాదీర్చుట వ్యూహము. అది శబ్దముచేత

భోగమండలా సంహతములు మూడును

గ్రహించబడుచు. చతురంగబలము ఒకటి

వెనుక నొకటి నిలుపుట భోగము. మండలా

కారముగా సర్వశరీరముపలె దీర్చుటమండ

లము. బలమును వేటువేటుగాదీర్చుట అసం

హతము. తథాచ కామందకః— "తిర్యగ్వృ

త్తిస్త్ర దండస్యాస్య దోగోన్వావృత్తి రేవచ,

మండలస్సర్వతో వృత్తిః పుష్కగ్వృత్తి రసం

హత." ఇతి. అందు పగిలర దృఢకాదులు

17 దండభేదములు, గోమూర్తికా హింసక

సంచారి శకట పతంతకములను నైదును

భోగి భేదములు. సర్వతోధదగ్గి దుర్జయములు

మండలభేదములు. అర్థ చంద్రాక్షానాదులు

అసంహతభేదములు; పా. 29. దనుధా

తువుమీద గాని దండధాతువుమీద గానిదం

డశబ్దముపుట్టినది. ధాతువునకుక్షింపుటగాని

అడ్డగించుటగాని యర్థము. (ఆధాతువుమీద

దండితుడు. సం. విణ. దండింపబడినవాడు:
చూ, శిక్షితుడు.

దండియ. వై. వి. రూ.చండ. 1. దండికా.

వీణా మా, వీణె; 2. దండికా. భుంజుక.

మా, వీణె; 3. దండికా. కిన్నెక మా,

వీణె; 4. దండికా. కిన్నెక మా,

మా, కొంక, 5. వాణి మా, కొంక,

కోక; 6. పసుపునేల పాడు మా, పసుపు,

పు. పంకె కుట్ర అడ్డుముగా పోణెకొయ్య; పండుకాట ప్పి పా మా, పండుకాట

7. పంపు పం పండు పండుకాట పండుకాట పండుకాట పండుకాట పండుకాట

పండుకాట పండుకాట పండుకాట పండుకాట పండుకాట పండుకాట

పండుకాట పండుకాట పండుకాట పండుకాట పండుకాట పండుకాట

పండుకాట పండుకాట పండుకాట పండుకాట పండుకాట పండుకాట

మా, పండుకాట 1

దండియ. వై. వి. రూ.చండ. 1. దండికా.

కా. పై పాంతు 4, 19 27, 2. దండికా.

కా. పై పాంతు 4, 19 27, 2. దండికా.

కా. పై పాంతు 4, 19 27, 2. దండికా.

దండు వై. వి. 1. దండికా.

దండికా. పండుకాట పండుకాట పండుకాట పండుకాట పండుకాట

దండుకాట పండుకాట పండుకాట పండుకాట పండుకాట

దండుకాట పండుకాట పండుకాట పండుకాట పండుకాట

దండుకాట పండుకాట పండుకాట పండుకాట పండుకాట

దండుకాట పండుకాట పండుకాట పండుకాట పండుకాట

దండుకాట పండుకాట పండుకాట పండుకాట పండుకాట

దండుకాట పండుకాట పండుకాట పండుకాట పండుకాట

దండుకాట పండుకాట పండుకాట పండుకాట పండుకాట

దండుకాట పండుకాట పండుకాట పండుకాట పండుకాట

దండుకాట పండుకాట పండుకాట పండుకాట పండుకాట

దండుకాట పండుకాట పండుకాట పండుకాట పండుకాట

దండుకొను. వా. స. కిరి. అడుగుకొను. “అల్ల

లు భోగిమందు కోశాన పిడుకలు దండుకొను

దురు”); చూ, యాచించే.

దండుగ. వై. వి. చండ (రూ. దండుచండ. దండుగు-

దండుపు.) 1. రాజాధిపతుని బలాత్కా

రము చెసి పుచ్చుకొనేడు ధనము: చూ,

వడునుడి; 2. జేరిమానా: చూ, వడునుడి;

3. నన్ను మా, నేగి.

పండుకాట పండుకాట పండుకాట పండుకాట పండుకాట

పండుకాట పండుకాట పండుకాట పండుకాట పండుకాట

ము 1.

పండుకాట పండుకాట పండుకాట పండుకాట పండుకాట

చూ, పండుకాట

పండుకాట పండుకాట పండుకాట పండుకాట పండుకాట

పండుకాట పండుకాట పండుకాట పండుకాట పండుకాట

పండుకాట పండుకాట పండుకాట పండుకాట పండుకాట

పండుకాట పండుకాట పండుకాట పండుకాట పండుకాట

పండుకాట పండుకాట పండుకాట పండుకాట పండుకాట

పండుకాట పండుకాట పండుకాట పండుకాట పండుకాట

పండుకాట పండుకాట పండుకాట పండుకాట పండుకాట

పండుకాట పండుకాట పండుకాట పండుకాట పండుకాట

పండుకాట పండుకాట పండుకాట పండుకాట పండుకాట

పండుకాట పండుకాట పండుకాట పండుకాట పండుకాట

పండుకాట పండుకాట పండుకాట పండుకాట పండుకాట

పండుకాట పండుకాట పండుకాట పండుకాట పండుకాట

పండుకాట పండుకాట పండుకాట పండుకాట పండుకాట

పండుకాట పండుకాట పండుకాట పండుకాట పండుకాట

పండుకాట పండుకాట పండుకాట పండుకాట పండుకాట

పండుకాట పండుకాట పండుకాట పండుకాట పండుకాట

పండుకాట పండుకాట పండుకాట పండుకాట పండుకాట

పండుకాట పండుకాట పండుకాట పండుకాట పండుకాట

207 చూ, విన్నాములు.

పండుకాట పండుకాట పండుకాట పండుకాట పండుకాట

పండుకాట పండుకాట పండుకాట పండుకాట పండుకాట

చూ, శిక్షితుడు. 1.

దంతక్షతములు. అం. 1. ఉచ్చానకము-కోల

చర్చితము-ఖండార్థకము-పువ్వాళముడి-బిం

దుకము-మణిబిందుమాళిక-మూఢకము (చూ,

కామము. 8); 2: చూ, వాతేరకెంపు.

దంతభావనము. సం. వి. అ. న. 1: చూ, పలు

దోనుట; పుం. 2. చేండ్రో: చూ, నలి

చేండ్రో.

దంతభాగము. సం. వి. ఆ. పుం. ఏనుగు మం
దంతభాగము: చూ, హస్తీ.

దంతమధ్యము. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, కటము.

12. (చూ, శంఖము. 2)

దంతమలము. సం. వి. ఆ. పుం, న: చూ, పం
డ్లపాచి.

దంతము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. గదనము: చూ,
ఝల్ల 1—2; 2. కొండనడుము: చూ, పర్వ
తము; 3. పొడిటిల్లు: చూ, సదనము. 1;
4 పొడవుతాయి: చూ, రాయి.

దంతములు. పా. దీనికి ఉపమానములు.—
మొల్లులు, ముత్యములు, చాడిమీబీజములు,
పజ్జిపుముక్కలు, కేసరములు, నక్షత్ర
ములు, ఆం. 2. పురుష లక్షణాంగములలో
నొకటి (మల్లెమొగ్గలవలె నున్న రాజగు.
రక్షోవానగదంతములైన నిత్య మాకలిదప్పి
యొగలవాడగు. ముప్పదిరెండైన రాజును
భోగియునగు): చూ, లక్షణాంగములు;
3 స్త్రీలక్షణాంగములలోనొకటి(దంతములు
సమములై తెలుపుకలిగిన భువప్రదము. దాని
మృగింజీలవలె నున్న రాజపత్నియగు. నున్న
గనున్న సుఖవతియగు. విషమములైన దొం
గదగు. స్థూలములైన దుఃఖియగు. కాలినరీతి
నున్న మగని విడుచును. విరళములైన స్వల్ప
సుఖము దుఃఖముగలుగును): చూ, స్త్రీలక్ష
ణాంగములు.

దంతకోగముగల జాతకుడు. పా. ద్వితీయమున
శనిరాహువులుండి లగ్నాధిపతితో సంబం
ధించి గురుడు సీచపడినపుడును, అష్టమాధి
పతియగు గురువును గలిసి యష్టమమందుండి
లగ్నాధిపతి సీచనుబొంది యున్నపుడును
దంతకోగము గలుగును.

దంతకోగములు. ఆం. చాలనము, కిమిదంతము,
దంతహర్షము, కరాళము, దంతచాలనము,

దంతశర్కర, అధితము, శాపదంతము, దంత
భేదము, కలిపాకము.

దంతశి. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, పులిచింత*.

దంతశంము. సం. వి. ఆ. పుం. 1: చూ, నిమ్మ*;

2: చూ, వెలంగ*; 3. చింత*: చూ, బహు
పత్ర; 4. వారంశ*: చూ, శర్కరాంకము.

దంతావళము. సం. వి. ఆ. పుం. ఏనుగు (దం
తములుగలది): చూ, హస్తీ.

దంతి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1.—దంతి.దంతె.

జాంబవతి*. చూ, విశల్క. 5; 6. పుం. 2.

ఏనుగు: చూ, హస్తీ; 3. కొండ: చూ,

పర్వతము; 4: చూ, ముకూలకము*; విణ.

5. కోటపంటివాడు; వై. వి. (1) —దంతి.

జాంబవతి*: చూ, విశల్క. 5. (చూ,

దంతి. 1.); వా. వి. (2) పండ్లకట్ట.

(స్వనసాయపు పనిముట్టు. చెత్తచెదాగముల

నునొల్లి చేదుగుగును గుల్లగును చేయును.)

దంతియ. వై. వి. రూ.దంతి.1.—తండ్లక.మిదై

టింటికి అడ్డముగా వేసెడుపట్టె (చూలము):

చూ, మదనచేతులు; 2. అచ్చెక్కట్టుదంతె;

వా.3. కలుపు పోవునటుల దున్ను పనిముట్టు.

దంతురము. సం. విణ. పృక్కలగాఁగినదుము

పొడవైనది: చూ, పొడవు. 2.

దంతురుడు. సం. విణ: చూ, మిడిపండ్లవాడు.

దంతులు. వా. వి. మూడుచిన్న చిన్న గుంటకల

చేరిక (మూడుగుంటకలును ఒకకాడికే

కట్టబడి ఒకజేతపెద్దచేతనే లాగుబడును)

దంతె. వై. వి. 1.—. చూ, రూ.దంతి. 1.(1);

2.—తండ్లక: చూ, రూ. దండియ. 1;

3: చూ, రూ.దంతియ. 1; 4: చూ, రూ—

దంతియ. 2; 5: చూ, రూ.దంతియ. 3.

దంత్యము. సం. విణ. దంతమునందువుట్టినది.

దంత్యములు. పా. 1. ఇ యై త ధ ద ధ న ల స;

2. అ-ఆ, ఉ-ఊ, ఐ, ఓ, ఔ లం గూడిన

చే జేలు దంత్యంబులు. (దంతోష్ఠములఁబుట్టి నది—వ.)
 దండడి. దే. వి. 1. ఆరుపోరు చూ, యుష్ఠు; 2. తఱచే చూ, మొత్తము, వి. 3. తఱ చైనది. భాగ. ఆర. 4, ఆ. 184. చూ, మొత్తము.
 దంపడించే దే. అ. క్రి. తఱచేగు. భాగ. ఆర. 7, ఆ. 28. కర్గిదుకొను, జోదుకొను, జేబు కొను.
 దండడినెట్టు. దే. స. క్రి. ఘర్షించే భాగ. వి. 4, ఆ. 184: చూ, రాయడిచేయు.
 దందన. వై. వి. 1. దంధన. గారడము చూ, మాయము. 1; వి. 2. ఆలస్యము: చూ, విలంబము. 1. (రూ-దందనము.)
 దందనకత్తియ. వై. వి. రూ-దందనకత్తె. జోలముచేయునది: చూ, స్త్రీ.
 దందనకాడు. ద్వ. వి. జోలముచేయువాడు. దందశూకము. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, సర్పము. దందశూకుడు. సం. వి. ఆ. పుం. దందశూకుడును రక్కసుడు: చూ, రాక్షసుడు. 1. దందనము. సం. వి. వి. చూ, రూ-దందన. దంప. నా. వి. సాగుబడినేల “దంపతడిసినది.” దంపకట్ట. ద్వ. వి. (దమ్ము + కట్ట): చూ, దంపనాగలి.
 దంపతులు. సం. వి. ఇ. పుం. ద్వి. జీంపతులు. ఆరుగులు-రూ-ఆల్గులు. (వహూవగులు.)
 దంపనాగలి. వై. వి. (దమ్ము + నాగలి) అడుగుననున్నాడునాగలి. (ఇందలిభాగములు.-నాగటిదుంప, కఱుకోల, ఏడికోల, మేడి, పిడిసీల): చూ, లాంగలము. 1. (చూ, ఇనుపనాగలి, కైన్దూన్ననాగలి)(దక్షిణకన్నడపునాగలియు ఇట్లేయుండును.)
 దంపు. దే. వి. 1: చూ, దంపుడు; పే. 2: చూ, దంచే. భాగ. 6, స్కం. 370.

దంపుటిల్లు. దే. వి. (దంపు + ఇల్లు) దంచేనట్టి యిల్లు. చూ, నడనము. 1.
 దంపుడు. దే. వి. దంచేట: రూ-దంపు, కొట్టుము (సం ప) — అవహానము.
 దంపుడుజ్యము. వా. వి: చూ, పండులు. దంపుర్పు. వా. వి. బ.—పై.—
 దంబుగము. దే. వి. రూ-తంబుర (ఱ): చూ, వీణె.
 దంభము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. దంబు-దబ్బు. కపటము: చూ, వ్యాజము. 1; 2. దంభ: చూ, నేరము; ఆం 3. హేయగుణములు 18 లో నొకటి: చూ, హేయగుణములు.
 దంభోళి. సం. వి. ఇ. పుం. వజ్రాయుధము, తాతివాలు: చూ, బాణము. 1.
 దంశనము. సం. వి. ఆ. న. రూ-దంశనము. 1: రూ-దంశము-దంశనము. (తే. ప).—కఱచేట, కాటు; 2. కపచము: చూ, వారవారము; పుం. 3. రూ-దంశనము: చూ, పల్లు. 1—2.
 దంశము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. అడవియీగ. చూ, మక్షిక; 2. కాటు: చూ, దంశనము. 1; 3. కనచము: చూ, వారవారము.
 దంశి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. దోప: చూ, మశకము. [సందంశము.
 దంశిక సం. వి. ఆ. స్త్రీ. పటుకాటు: చూ, దంశితుడు. సం. వి. 1. కాటుపడ్డవాడు; 2. కపచముతోడిగినవాడు. [పల్లు. 1. దంష్ట్ర. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. కోఱపల్లు: చూ, దంష్ట్రాకరాళాంశము. అం. పృథ్వీంశములలో నొకటి: చూ, పృథ్వీంశములు.
 దంష్ట్రాయుధము. సం. వి. ఆ. పుం. పంది. అడవిపంది (అనికొందలు:) చూ, నాకరము.
 దంష్ట్రీ. సం. వి. న్. పుం.—పై.—
 దంసనము. సం. వి. ఆ. న: చూ, రూ-దంశనము.

దక్కించు. వా. స. క్రి. దెబ్బించు. “నాపమాన
దక్కించును.”

సక్తి-నంపుఁ గోర్చిప నో ౩ సక్తి జానానము:
చూ, ఆయనము.

దక్కినంపురాయణుడై. వి. (దక్కినము +
రాయణుడు) చూ, యసుడు (ఇట్లు దక్కిన
పుణ్యేశుడై)

దక్షిణము పై నిక్షిప్తా న్నిత్యంపుచున్న
చూ, పాదార్థ

జనమే 1 అనుమోదించింది. 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 100, 101, 102, 103, 104, 105, 106, 107, 108, 109, 110, 111, 112, 113, 114, 115, 116, 117, 118, 119, 120, 121, 122, 123, 124, 125, 126, 127, 128, 129, 130, 131, 132, 133, 134, 135, 136, 137, 138, 139, 140, 141, 142, 143, 144, 145, 146, 147, 148, 149, 150, 151, 152, 153, 154, 155, 156, 157, 158, 159, 160, 161, 162, 163, 164, 165, 166, 167, 168, 169, 170, 171, 172, 173, 174, 175, 176, 177, 178, 179, 180, 181, 182, 183, 184, 185, 186, 187, 188, 189, 190, 191, 192, 193, 194, 195, 196, 197, 198, 199, 200, 201, 202, 203, 204, 205, 206, 207, 208, 209, 210, 211, 212, 213, 214, 215, 216, 217, 218, 219, 220, 221, 222, 223, 224, 225, 226, 227, 228, 229, 230, 231, 232, 233, 234, 235, 236, 237, 238, 239, 240, 241, 242, 243, 244, 245, 246, 247, 248, 249, 250, 251, 252, 253, 254, 255, 256, 257, 258, 259, 260, 261, 262, 263, 264, 265, 266, 267, 268, 269, 270, 271, 272, 273, 274, 275, 276, 277, 278, 279, 280, 281, 282, 283, 284, 285, 286, 287, 288, 289, 290, 291, 292, 293, 294, 295, 296, 297, 298, 299, 300, 301, 302, 303, 304, 305, 306, 307, 308, 309, 310, 311, 312, 313, 314, 315, 316, 317, 318, 319, 320, 321, 322, 323, 324, 325, 326, 327, 328, 329, 330, 331, 332, 333, 334, 335, 336, 337, 338, 339, 340, 341, 342, 343, 344, 345, 346, 347, 348, 349, 350, 351, 352, 353, 354, 355, 356, 357, 358, 359, 360, 361, 362, 363, 364, 365, 366, 367, 368, 369, 370, 371, 372, 373, 374, 375, 376, 377, 378, 379, 380, 381, 382, 383, 384, 385, 386, 387, 388, 389, 390, 391, 392, 393, 394, 395, 396, 397, 398, 399, 400, 401, 402, 403, 404, 405, 406, 407, 408, 409, 410, 411, 412, 413, 414, 415, 416, 417, 418, 419, 420, 421, 422, 423, 424, 425, 426, 427, 428, 429, 430, 431, 432, 433, 434, 435, 436, 437, 438, 439, 440, 441, 442, 443, 444, 445, 446, 447, 448, 449, 450, 451, 452, 453, 454, 455, 456, 457, 458, 459, 460, 461, 462, 463, 464, 465, 466, 467, 468, 469, 470, 471, 472, 473, 474, 475, 476, 477, 478, 479, 480, 481, 482, 483, 484, 485, 486, 487, 488, 489, 490, 491, 492, 493, 494, 495, 496, 497, 498, 499, 500, 501, 502, 503, 504, 505, 506, 507, 508, 509, 510, 511, 512, 513, 514, 515, 516, 517, 518, 519, 520, 521, 522, 523, 524, 525, 526, 527, 528, 529, 530, 531, 532, 533, 534, 535, 536, 537, 538, 539, 540, 541, 542, 543, 544, 545, 546, 547, 548, 549, 550, 551, 552, 553, 554, 555, 556, 557, 558, 559, 560, 561, 562, 563, 564, 565, 566, 567, 568, 569, 570, 571, 572, 573, 574, 575, 576, 577, 578, 579, 580, 581, 582, 583, 584, 585, 586, 587, 588, 589, 590, 591, 592, 593, 594, 595, 596, 597, 598, 599, 600, 601, 602, 603, 604, 605, 606, 607, 608, 609, 610, 611, 612, 613, 614, 615, 616, 617, 618, 619, 620, 621, 622, 623, 624, 625, 626, 627, 628, 629, 630, 631, 632, 633, 634, 635, 636, 637, 638, 639, 640, 641, 642, 643, 644, 645, 646, 647, 648, 649, 650, 651, 652, 653, 654, 655, 656, 657, 658, 659, 660, 661, 662, 663, 664, 665, 666, 667, 668, 669, 670, 671, 672, 673, 674, 675, 676, 677, 678, 679, 680, 681, 682, 683, 684, 685, 686, 687, 688, 689, 690, 691, 692, 693, 694, 695, 696, 697, 698, 699, 700, 701, 702, 703, 704, 705, 706, 707, 708, 709, 710, 711, 712, 713, 714, 715, 716, 717, 718, 719, 720, 721, 722, 723, 724, 725, 726, 727, 728, 729, 730, 731, 732, 733, 734, 735, 736, 737, 738, 739, 740, 741, 742, 743, 744, 745, 746, 747, 748, 749, 750, 751, 752, 753, 754, 755, 756, 757, 758, 759, 760, 761, 762, 763, 764, 765, 766, 767, 768, 769, 770, 771, 772, 773, 774, 775, 776, 777, 778, 779, 780, 781, 782, 783, 784, 785, 786, 787, 788, 789, 790, 791, 792, 793, 794, 795, 796, 797, 798, 799, 800, 801, 802, 803, 804, 805, 806, 807, 808, 809, 810, 811, 812, 813, 814, 815, 816, 817, 818, 819, 820, 821, 822, 823, 824, 825, 826, 827, 828, 829, 830, 831, 832, 833, 834, 835, 836, 837, 838, 839,

దక్షిణను గే ౭ కి (పక్క + గు) స్వ
తంతువును భాగం ౭, ౭ 73 మా,
మూలం ౭, ౭

ప్రశ్నోత్తరాలు. నో. వి. 1. ఉత్తరము, కే. 1.
2 చూ, ప. ము 1

దశాక్షర్య సం. వి ఆ (స్రీ) మా, పాక్షి 1
దశాక్షర్య సం. ఆం స్వరములు 20లో నాడి మా,
స్వరములు (మా, మాలస్వరములు)

దక్షిణామూ. ౧౦. ని. అ. పుం మా, సూ-దా
క్షామూ.

దక్షిణ. సం. వి. ఆ. (క్రీ) 1 యుగములోను
పానియండు ఋత్విజులులోనను వాటికి ఇ
చ్చెడుసామ్యము. 2 సంభాసన; 3 పరిశీ
లము. సుడిదమ్ము: చూ, హెర్తు; అం. 3.
ఘాగ్ధర్యపాంగములు 4 లో నొకటి చూ,
ఘాగ్ధర్యపాంగములు (చూ, అంగము. 9).

దక్షిణకన్నడపు నాగలి. వా వి: చూ, ఓంప
నాగలి.

2. టీ 3 ఫ్యూజుము. అం. 1. డ్యూవములు సెం.డింటింగో
నొకటి (భూమియొక్క దక్షిణపుకొన) మా,
డ్యూములు, (సౌత్ పోల్) (పక్షిణి మహాసము

ద్రాక్షునకు క్రిందనున్నది.)

దక్షిణ నేగ్రము. అం నేగ్రములు అంకింతిలో
నొకటి: చూ, నేగ్రములు

గ్రామీణులను, అంధులను కేంద్రీకరిస్తూ
నొకటి చూ, పాఠశాలలు

పక్షి అనుహములుగా, అం మహామహులు, నులు
అను అంభిమహా నానా గా, అను అంభిమహులు.

పక్షిమృతం. పా. ౧౦౦, 1 వేల మా, ఎలవల;
2 వేల 3 వేల మా, ఎలవల, ౧. ౧. పక్షి

అప్పుడు మా, ముందు; 1-0. 4 ముందు
మూలు మూలగంధమును గూడ మూ, మా

5 శ్రీ-రామ కులమునందు, గానమునందు

నాకటి మా, గొంపోయి యిది; (నానానాలు
గిరికినా నాకటి మా, నాలు 7 పుట్టు

అ.వి.వి. - రెండవ భాగము, పాఠ్యములు;
 స. వి.వి. - రెండవ భాగములు, పాఠ్యములు.

పక్షి, మొదలైనవి అది సమర్థముగా నాలుగిది
 కి.గో ౧ కి.గో, మా, సమర్థములు.

సర్వేశ్వరమంత్రి ౧౦ వ. పం. పోయిన పం.
వంశము మా, మా.

పక్షి, పంప, స్తంభము ౯౦. పంప, స్తంభములు ౦ కిందికి వ్రాశి
న కటి మా, మా స్తంభములు.

చక్షిణాంశిః. పా. వైశాఖ్యమాతృత్వములగాఁ
నొకటి. బేసిపాదములందు స, న, బి, గురు
పులును, పరిపాదములందు స, ధ, ర, వ
గణములుచుగళిగి బేసిపాదములందు చాటిం
టను, సుచరణంగాంబు గుడింటను యాతిగల
గొల్లము (మా, వైశాఖ్యము.) మా,
మృత్యు. 1.

పక్షిణాన్ని. అం. అన్నలు 5 లో నొకటి. (చూ, అన్నలు) చూ, పహ్ని.1.

పక్షిణాగర్విస్మృతి. అం. అశ్వశాస్త్రమునందలి
చిత్రపథములు 30 లో నొకటి. చూ, చిత్ర
సర్పములు.

దక్షిణాపథము. సం. వి. అ. పుం. వింధ్యపర్వ
తను మొదలుకొని నేతువుపటపగల దేశము
చూ, దేశము.

దక్షిణాయనము. అం. 1. కర్కాటక సంక్రాంతి
లిమొదలు ఆటుసెలల కాలము. చూ, ఆయ
నము; 2. ఆయనములు రెండింటిలో నొకటి
చూ, ఆయనములు.

దక్షిణార్థుడు. సం. విణ: చూ, దక్షిణ్యుడు.
దక్షిణీయుడు. సం. విణ:—పై.—

దక్షిణుడు. సం. విణ. రూ-దక్షిణ్యుడు.
1. కుటిలముగాక చేక్కనైన మనస్సుకల
వాడు: చూ, సరళుడు; 2. దయకలవాడు:
చూ, సురతుడు; 3. నేర్పరి: చూ, సమ
ర్థుడు; అం. 4. శృంగారవాయువులు 4 లో
నొకడు (అనేకనాయికల యందు సమ
స్నేహవర్తి) (చూ, పతులు) చూ, శృంగార
వాయువులు.

దక్షిణేయుడు. సం. విణ: చూ, రూ-దక్షిణ్యుడు.

దక్షిణేర్మము. సం. వి. న్. పుం. వేటకానిచేత
కుడిదిక్కున గాయముచేయబడిన మృగము.

దక్షిణ్యుడు. సం. విణ. దక్షిణకుడిగినవాడు:
రూ-దక్షిణ్యుడు- దక్షిణేయుడు-దక్షి
ణార్థుడు-దక్షిణీయుడు-దక్షిణేయుడు.

దక్షుడు. సం. వి. అ. పుం. 1. కల్లుడు.
నవబ్రహ్మలలోనొకబ్రహ్మ: చూ, బ్రహ్మ. 1;
2. ఒకానొకముని: చూ, ముని. 1; విణ.
3. నేర్పరి: చూ, సమర్థుడు.

దఖలు. వా.వి. పశము "వాపదఖలుకాబడినది"

దగ. వై. వి. 1. దాహ: దప్పి. స్వా. 4, ఆ.
58: చూ, పిపాస; 2. తాపము: చూ,
సంతాపము.

దగదగ. వై. వి. దగదగ. (దేశ్యమని శ. ర.)
మొదలుట లోనగువాని యందగుననుకర
ణము: చూ, హూహూ.

దగదగము. ద్వ. అ. కిరి. దగదగముని పృథా
శించే చూ, హావణిల్లు.

దగర. నే. వి. 1. పితాచము చూ, రూ-డగర. 1;

విణ 2. గండు: చూ, రూ-డగర. 2

దగరము దే. వి. అశుభము: చూ, హాని. 2.

దగరు. దే. వి. యుద్ధసాధనములలో నొకటి:
చూ, యుద్ధము.

దగులుబాజీ. వా. వి. (రూ-దగుడుబాజీ-దగు
ల్పాజీ) దురుద్దేశముగలవాడు. [ణము.

దగళా. వా. వి. కనవము: చూ, వాగవార

దగా. వా. వి. మోసము

దగాకోరు వా. వి. మోసగాడు.

దగ్గతి దే. వి. రూ-డగ్గతి: చూ, సమీపము. 1.

దగ్గతివాడు. వా. వి. 1 అంతేనాని: చూ,
సన్నిహితుడు; 2. దగ్గతిమట్టము: చూ,
సన్నిహితుడు; 3. జ్ఞాతి. చూ, సన్నిహి
తుడు.

దగ్గతించే. దే. అ. కిరి: చూ, రూ-డగ్గతించే.

దగ్గలు. దే. అ. కిరి.—పై.—(రూ-డగ్గలు)

దగ్గ. దే. వి. 1: రూ-డగ్గ. ఉక్కిరి, ఉబ్బి
సము, కమ్మవాయి, కుముటు, గన. (సం.
ప) —కాళము-రూ-కాసము, త్తయధువు-
త్తనధువు, త్తయము, త్తవకము-త్తవము, గదా
గిరి; తద్వి.—పొడిదగునకు. (చూ, రోగ
ము. 1); అ. కిరి. 2: చూ, రూ-డగ్గ. 2.

దగ్ధ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. సూర్యుడున్నదిక్కు:
చూ, హరిత్తు; 2: కర్కశబలక; విణ. 3.
కాల్పబడినది: చూ, ప్లప్తము.

దగ్ధజ్వలితిధూమితనత్తత్రములు. పా. రవి-శ-
కుజ-రాహువు కూర్మరులుగావున నాగగిహ
ము లనుభవించి పిడిచిన నత్తత్రములు దగ్ధ
ములు. వాసముచేయనత్తత్రములు జ్వలిత
ములు. పృవేశంపబోవు నత్తత్రములు
ధూమితములు.

దగ్ధపటన్యాయము. పా. మడతపెట్టినబట్ట కాలి పోయిన మడతలుమడతలుగాను నూలిపో గులు స్పష్టముగాను గాన్పించును. కానిచే తిలో బట్టుకొనిన విడిపోవునచిత్ర

దగ్ధపటన్యాయము. పా నలుగురు మీది పట్టములుపెట్టినిలబెంచినచిత్ర. అంగు న్యాయాధికారిత్వరీతి. (కాలుకాలిన పట్టము)

దగ్ధమును వి అ క్రి. ఎయు చూ, మండు 1 దగ్ధము. సం. వి. కాల్యబడినది చూ, ప్లప్తము దగ్ధక. సం. వి. ఆ. ప్రే. మాడినగుంటము, మాడు: చూ, సాగుము (1)

దచ్చి. దే. స. ఎనిమిది. “సీ. వడిదచ్చియేనుగుల్.” సారం. 1, ఆ. 37. ఇరునాలుగు, ఎనిమిది-రూ-ఎనిమిది, దచ్చేవుక-రూ-దచ్చాక. (సం ప.)— అప్తము, ఆయువు, గజము.

దచ్చికడలు. ద్వ. వి ఎనిమిది దిక్కులు.

దచ్చికాళ్ళమెకము. ద్వ. వి: చూ, తరగము. 1 దచ్చియడుగులమెకము. ద్వ. వి.—పై.—సాంబ తిర్య. 4.

దచ్చేవుక. వై. స. రూ-దచ్చాక (దంట + చేవుకము) చూ, దచ్చి. కళా. 3, ఆ. 131 దచ్చాక. వై. స.—పై.— “మ....దచ్చాక

చాపంచియి, త్రిగబారాదుగ.” కళా. 3, ఆ. 31; “ ద్వ....దచ్చాక, మనిదాయ మాడు.” పండితా. పురాతన. 125. పుట.

దడబాగ్నాణులు. పా. నేపాళదేశపు బ్రాహ్మణులలో నొకతెగవారు చూ, బాగ్నాణులు.

దట్ట దే. వి. రూ-దట్టా. అండ. ఆం, భా. ద్వ. 243: చూ, దండ. (6)

దట్టన. దే. వి: చూ, తరజనము. [పిమ్మే. దట్టమగు. వా. అ. క్రి. ఘనమగు: చూ, వ్యాదట్టము. దే. వి. 1. పాపడ. స్వా. 6, ఆ. 8:

చూ, వస్త్రము; 2. తఱచే: చూ, మొత్తము; విణ 3 తఱచైనది. “దట్టకెంపు”: చూ, మొత్తము; 4. చిక్కదనము: చూ, సాంద్రము. 2; 5. కరళము. భాగ విరా. 3, ఆ. 161: చూ, నెలిసి. 1.

దట్టా దే. వి: చూ, రూ-దట్టా దట్టి వై. వి=ఘటి. రూ-దట్టి 1. దిండు, కాసె: చూ, వస్త్రము; వా. 2 నడికట్టు, కాసె కోకి: చూ, వస్త్రము; 3 చేలాడము: చూ, సస్త్రము.

దట్టింమే. వై. స. క్రి. 1 చూ, దట్టింగట్టు; దే. 2: చూ, గట్టింమే. భాగ. 7. స్కం. 144

దట్టింపు. వై. వి. దట్టింమేట. చూ, ఘ 5 దట్టింగట్టు వా అ. క్రి చూ, కచ్చింమే 2.

దట్టి వై. వి=చూ, రూ-దట్టి కళా. 3, ఆ. 265.

దట్టుడు. వై. వి=ఘట్ట. ధీరుడు. భార. ఆర. 5, ఆ. 223: చూ, దిట్టడు

దడ. వై. పి. 1. ధటః. కంచము (దేశ్యమని ర. ర.): చూ, లోలము; 2. ధటః: చూ, వాళా; 3. ధటః. కొయ్యతాగిను: చూ, తాగిను.

దడకట్టు. ద్వ. స. క్రి. పాతాగిదులను సరియెత్తు తాలలో దడతట్టనుచితూమే: చూ, పడి కట్టు. 4.

దడదడ. దే. వి. 1. దటదట, శీఘ్రము. ఆం, భా. పృ. 85: చూ, వేగము. 3; 2. నియమము లేనిపడి: చూ, వేగము. 3; 3. ఆటోపము: చూ, సంభ్రమము. 1; క్రి. విణ. 4. (నియమములేనిది) పడిగా.

దడదడమును. దే. అ. క్రి. దడదడకొట్టుకొను. దడదడ. దే. వి: చూ, సంభ్రమము. 1.

దడదద. దే. వి.—పై — “దడదదలగ్నము, తాతకు పెండ్లి.”

దడము. దే. విణ. 1. దట్టము: చూ, సాంద్రము. 2; వై. వి. 2. దళ: చూ, సేన. 1; 3. గుంపు.

భార. ఉద్యో. 1, ఆ. 220: చూ, సమా
హము; 4. లోహదళము: చూ, లోహము. 1
దడారి. వా. విణ. అనాయాసముగా సంపా
దింయేవాడు. [లభించిన బేరము.
దడారీ బేరము. వా. విణ. అనాయాసముగా
పడి. దే. వి. తడిక. రూ-తడుక-తడక-తడిక.
చూ, మఱుగుగోడ (చూ, వాకిలి)
పడిగ. దే. వి. కేటకము: చూ, హరిగ.
పడిబము. నై. వి. తలిమ. (రూ-దడిమము-దడిప
ము-దలిమము) తలిమము - తలిపము: చూ,
శయ్య. 1.
పడిమము. నై. వి. 1. తలిమ — పై. —; దే.
విణ. 2. సన్నము. కళా. 7, ఆ. 85: చూ
నూత్నము. 4. [చూ, భూమి. 1,
పడియ. దే. వి. ఉపత్యక్, కొంగచేరువనేల:
పడియబడు. ద్వ. ఆ. కిగ్. (పడియన్ + పడు)
రూ-దడియగబడు. పడియు. లక్ష్మీ. 1,
ఆ. 80: చూ, వణము. 2.
పడియము. దే. వి. (రూ-దడెము-దడ్డియము-దడ్డె
ము.) 1. పది నేరులయెత్తు, అయిదునేరుల
యెత్తు (అనికొందలు); 2. వీసెపట్టు.
పడియు. దే. ఆ. కిగ్: చూ, పడియబడు.
పడివము. నై. వి. 1. తలిమ: చూ, రూ-దడిమ
ము. 1; దే. విణ. 2: చూ, రూ-దడిమము. 2.
దడెము. దే. వి: చూ, రూ-దడియము.
దడ్డియము. దే. వి. — పై. —
దడ్డెము. దే. వి. 1. — పై. —; 2. మట్టికంచేము,
సానిక: చూ, పాతియము. 6. (రాయలసీమయం
దువాడుక)
దణా. నై. వి. దళ: చూ, నేన. 1.
దణాయడు. నై. వి. ధన్వీ: చూ, నై. నిరుడు.
దణాయింయే. వా. నై. ఆ. కిగ్. నిండు, కిగ్ కిగ్
తీయు, మార్పుండికదలకు.
దణి. నై. వి. ధన్వి. (రూ-దణియు- దణె. దణా

యడు) 1 తేడు: చూ, పగ్గిపు. 2;
2: చూ, దణాయడు
దణియ. నై. వి. — పై. —
దణె నై. వి. — పై. —
దణ్ణము వా. వి. నమస్కారము “దణ్ణమండి.”
దణ్ణము. నై. వి. — పండికా: చూ, పండియ 8.
(దణ్ణము అని కొందలు.)
దత్తకముని. అం. కామశాస్త్రమునాగిన మును
లలో నొకడు: చూ, కాము. (8)
దత్తకుడు. సం. వి. అ. పుం. దత్తపుత్రుడు:
చూ, పుత్రుడు. 1.
దత్తత సం. వి. ఆ. స్త్రీ. — దత్తు. 1. అంగీకా
రము: చూ, సమృతము. 1; 2. పెంపు:
చూ, పెంపకము. (వాడుకలోనిది.)
దత్తపుత్రాశోకము. బా. దత్తుని చోవునకేడుట్ట.
(తెచ్చిపెట్టుకొనిన దుఃఖము.)
దత్తపగిదానికము. అం. ధర్మశాస్త్రమునందలి
వ్యవహారపదములు 18 లో నొకటి: చూ,
వ్యవహారపదములు.
దత్తబాగిహ్మణులు పా: చూ, కపూరియే బాగి
హ్మణులు. (చూ, బాగిహ్మణులు.)
దత్తము. సం. వి. అ. న. 1. ఈవి: చూ, విత
రణము; విణ. 2. ఇయ్యబడినది: చూ,
ఇప్తము. 6.
దత్తి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ: చూ, దత్తము. 1.
దత్తిలుడు. అం. శాస్త్రప్రసక్తములలో నొకడు:
చూ, శాస్త్రప్రసక్తములు.
దత్తు. నై. వి. —: చూ, దత్తత. 1—2.
దత్తుడు. సం. వి. అ. పుం. 1. ఒకానొకరాజు:
చూ, రాజు. 1; 2. దత్తాత్రేయుడు; విణ.
3. తాకట్టు పెట్టబడినవాడు; 4. = దత్తు.
దత్తపుత్రుడు; చూ, పుత్రుడు. 1; 5. పుగు
షజాతి చతుష్టయమునందొకడు: చూ,
పురుషజాతులు; 6. పుత్రులు 12 గురిలో
నొకడు. చూ, పుత్రులు.

దద్దడము. దే. వి. రూ-దద్దడము. 1 అల్పదేవా
లయము: చూ, సదనము. 1; 2. బోడిచిద
చూ, సదనము. 1. (రాయలసీమలోని యిం
డ్లు చాలదలచు దద్దడములే.)

దద్దటిల్లు. దే. అ కిరి. రూ-దద్దట్లు. తబ్బిల్లు
పడు. కర్ణా. 5, ఆ. 24: చూ, భయపడు

దద్దలు. దే. అ. కిరి.—పై.—

దద్దళము. దే. వి: చూ, రూ-దద్దడము.

దద్దర్లు. దే. అ. కిరి: చూ, రూ-దద్దటిల్లు.

దద్దు వై. వి. రూ-దద్దురు.—చదుర్. చీమ
కుట్టుట లోనగువానిచే గలిగెడు బుడిపి
చూ, చదుర్పు.

దద్దురు. వై. వి.—పై.— [ప్రపున్నాటము.

చదుర్పుము సం. వి. అ. పుం. తగిరిస*. చూ,
చదుర్బుండు. సం. వి. రూ-దద్దబుండు, (చదుర్
పనుకుపగోగముగలవాండు) చదుర్బోగి.

చదుర్బోగి. సం. వి. రూ.—పై.—

చదుర్పు. సం. వి. అ. పుం. చదుర్పు. గిరింకి.

(తే. ప.)—ఆణియ-రూ-ఆణె. ఆణెము-
ఆనియ-ఆనె, కంఠి-రూ- కడఁతి-కణఁతి,
దద్దు-రూ-దద్దురు, బొరుసు. తద్వి.—చీమ
లోనగునవికుట్టిన దద్దురు.—(తే. ప.)-కంఠి
(చూ, మండలము. 3) (చదుర్పుకున్ద రోగ
జాతిలోనిది.)

దధి. సం. వి. ఇ. న. 1* చూ, పెరుగు (దధి
శేదములు.—అర్కొప్పుము, పొగ్గిగాటము,
అఘనము.); 2. సరళమును ధూపద్రవ్యము:
చూ, రాజార్జము; 3* చూ, మద్ది*.

దధిచారము సం. వి. అ. పుం. కన్యము: చూ,
మంథానము. [వెన్న; 2* చూ, వెలగ*.

దధిత్తము. సం. వి. అ. పుం. 1 మిసిమి: చూ,

దధిఫలము. సం. వి. అ. పుం.—పై.—

దధిబుసము. సం. వి. అ. న. మీఁగడఁతీసినపెరుగు.
(మీఁగడఁ పెరుగు అర్కొప్పుము): చూ,
పెరుగు.

దధిమథము. సం. వి. అ. ని. చిలుసట: చూ,
మథనము

దధిసారము. సం. వి. అ. పుం: చూ, దధిత్తము.

దధిసముద్రము. అం. సముద్రము 7 లో నొ
కటి (పెరుగుసంద్రము): చూ, సముద్ర
ములు.

దధిప్రీహిన్యాము. పా. పెరుగును వడ్లును
గలసినట్లుగా నేమియుతోచక యుండెనను
రీతి. [ముని. 1.

దధిచి సం. వి. ఇ. పుం. దధిచియనుముని*చూ,
దధిచిబ్రాహ్మణులు. పా. యజుర్వేదము, వీరు
గురువులుగను పైరుపైటైడి వారుగను యా
చతులుగను ఉన్నారు. వీరికీపేరు దధిచియను
బుద్ధివిబట్టి గలిగినది: చూ, బ్రాహ్మణులు.
దధ్యాకరము. సం. వి. అ. పుం: చూ, దధిసము
ద్రము.

దధ్యాజ్ఞము. సం. వి. అ. పుం.—పై.—

దధ్యజము. సం. వి. అ. పుం.—పై.—

దనము. వై. వి=నన: ఆస్తి, సాత్తు: చూ, వి
త్తము 1.

దనియము. వై. వి=ధన్యా. కొత్తిమిరి*. (తాప
మును వాంతిని శ్వాసమును తిగిదోషము
లనుపోగొట్టును. పచ్చిపనియాల మూత్రము
నధికపఱచును.): చూ, వితున్నకము. 1.

దనియలు. వై. వి. బ=ధనికా-ధన్యాక.
కొత్తిమిరివత్తులు. (విత్తులు చెప్పితోరావిన
గాని మొలకలెత్తవు. “దనియాలజాతి”):
చూ, వితున్నకము. 1.

దనియు దే. స. కిరి. కూడు:చూ, సంగమించే.

దనివు. దే. వి. కూడిక, సంగమము: చూ, సం
యోగము. [చూ, పఱు.

దనుక. దే. ద్రి. రూ-దాంక. పర్యంతార్థము:

దనుమ. దే. స. కిరి. రూ-దన్ము. 1. తాడు: చూ,
స్పృశించే; 2. పొందు, సక్తమగు: చూ,
పొపించు.

దనుజుఁడు. సం. వి. అ. పుం. రక్కసుఁడు
(కశ్యపునకు దనువను భార్యయందుఁగల్గిన
సంతతి): చూ, రాక్షసుఁడు. 1.

దన్ము. దే. స. కిరీ. చూ, రూ-దనుకు
దప్పము. దే. విణ. దట్టము చూ, సాంఘము 2.
దప్పళము. దే. వి. చూ, పులుసు
దప్పి. దే. వి. 1. రూ-డప్పి-దప్పిక. నీరుపట్టు.

భార. ఆర. 7, ఆ. 143. చూ, పిపాస;
2 అలసట చూ, శ్రమము. 1. [యము]

దప్పిక. దే. వి. —పై.— (స్వార్థమునకపిత్య
దఫా. వా. వి. తడవ, మరల.

దబకాయించే వా. సం. కిరీ. అనుము, గడమా
యించు, దబాయించే, బుకాయించే.

దబదబ. దే. వి. తలుపులోనగునవి తట్టుట, పరు
గెత్తుట, బాదుట, మొత్తుట లోనగువాని
యందగు ధ్వన్యనుకరణము: చూ, హూహూ.

దబము. దై. వి. —తపస్: చూ, తపస్సు.

దబరా. వా. వి. పెడబ్బయినగిన్నె, బొగిణి:
చూ, పాత్రము. 6.

దబాదిబ. దే. వి: చూ, రూ-దబదబ.

దబాయించే. వా. స. కిరీ: చూ, దబకాయించే.

దబాలున. వా. ద్వి. ఒక్కమాటుగా, దలు
క్కున, దిబుక్కున, దిబ్బున: చూ, వేగము. 3.

దబుక్కున. వా. ద్వి. —పై.—

దబ్బ. వై. వి. 1. —దర్శన: చూ, తృణము. 1;
2. కాపడిబద్ద: చూ, బద్ద. 3; 3. వెదురు
బద్ద: చూ, బద్ద, 2; దే. వి. 4. సాగరంగము*
(దీనిభేదములు: — కోలదబ్బ, తియ్యదబ్బ,
దూదిదబ్బ, పుల్లదబ్బ, నాగదబ్బ మొ): చూ,
శర్కరారంకము.

దబ్బడము. దే. వి. 1. రూ-దబ్బు- దబ్బడు,
మూకుడు, సిద్ధి (మూఁతలనియు): చూ,
పాత్రము. 6; వా. వి. 2: చూ, రూ-దబ్బ
నము.

దబ్బడించే. దే. స. కిరీ 1. చూ, బోలెలించే;

2. చేతులతో చేజుచే. చూ, పట్టుకొనించే.
దబ్బనము. దే. వి. రూ-దబ్బడము. గోనె

కుట్టెడునూది, బృహత్సూచి: చూ, నూది.
దబ్బయంగరము. ద్వి. వి. పవిత్రపుముడివలె
బంగారుతో చేసిన యంగరము: చూ,
భూషణము. 2.

దబ్బర. దే. వి. అరివాణము: చూ, పాత్రము. 6.

దబ్బట. దే. వి. 1. (రూ-డప్పట-దబ్బు-డబ్బు-
డబ్బు) బొంతు: చూ, వితథము; వై. వి. 2.
—దర్శ. (దేశ్యమని శ. ర.) మోసము. అచ్చి.

బాల, కాం. 172: చూ, పంచన; దే. వి.

3. ఆపద: చూ, విపత్తు; 4. తప్త: చూ,

నేరము; విణ. 5. కల్లరి: చూ, బొంతుకాడు;

6. మోసకాడు: చూ, పంచకుడు. 1.

దబ్బటకత్తియ. ద్వి. వి: దబ్బటలాడునది. దబ్బ
టీ చూ, (స్త్రీ). (రూ-దబ్బటకత్తి)

దబ్బటకాడు. దే. విణ. 1. కల్లరి: చూ, బొం
తులాడు; 2. మోసకాడు: చూ, పంచ
కుడు. 1.

దబ్బటి. దే. విణ. (దబ్బట + ఐ) 1: చూ, ద
బ్బటకాడు. 1; 2: చూ, దబ్బటకాడు. 2;
3: చూ, దబ్బటకత్తియ.

దబ్బవాడు. ద్వి. వి. మేదరవాడు: చూ,
వేణులాపకుడు. [వేలు. 2.

దబ్బువేళలు. ద్వి. వి. పవిత్రపువేళలు: చూ,
దబ్బాటు. దే. కిరీ. విణ: చూ, రూ-డబ్బాటు.

దబ్బిచిప్ప. దే. వి. కొబ్బరి, తాటి లోనగువాని
తుండ్రను బద్దలుచేసెడి పనిముట్టు.

దబ్బిలి. దే. వి: చూ, ధూర్జ. 1—2.

దబ్బు. దే. వి. 1. పంచము. సా. 1, ఆ. 71:

చూ, శబ్దము. 2; వై. వి. 2. —దర్శ. (దేశ్య
మని శ. ర.) బొంతు: చూ, వితథము; దే.
వి. 3: చూ, రూ-దబ్బడము; 4. చేజుచుట
లోనగువాని యందగు ధ్వన్యనుకరణము,

దిబ్బు: చూ, హూహూ; స. క్రి. 5. ఆను
చూ, వచించే.
దబ్బుడు. దే. వి. మూత: చూ, దబ్బుడు.
దబ్బున. దే. ద్రి. క్రి. విణ. శిఘ్రిముగా: చూ,
వేగము. 3.
దబ్బుర. దే. వి: చూ, రూ-దబ్బుర.
దబ్బునెట్టు. దే. స. క్రి. కష్ట: చూ, మూయ.
దభ్రము. సం. విణ. 1. =దబ్బుర. మోసము.
చూ, వంచన; 2. సన్ననినూలుపోగు: చూ,
పోగు. 1.
దమధము. సం. వి. అ. పుం. 1 క్లేశము నోర్పు
తనము, (బ్రహ్మచర్యాది క్లేశమును సహించుట):
దమము, దాంతి; 2. దండనము: చూ, శిక్ష. 2.
దమనము. సం. వి. అ. న. 1. అణచుట. దను
ము; పుం. 2. =దవనము. రూ-దవనము (అని
కొండలు): చూ, రుచి. (వాసనమొక్క);
అం. 3. అస్త్రములలో నొకటి: చూ, అస్త్ర
ములు. (చూ, బాణము. 1.); వా. 4. వ్యవ
హారమున — యజ్ఞాదికృతులకు చేయు
ధర్మము. “దానదమన వికృత్యాద్యధికార
ములు.”
దమనుడు. సం. వి. అ. పుం. 1. ఒకమని:
చూ, ముని 1; 2. సొరుడు: చూ, హం
వీరుడు. 2; విణ. 3. అణచువాడు: దమి.
దమము. సం. వి. అ. పుం. 1. దండోపాయము.
చూ, దండము 36; 2. చూ, దమధము. 1;
3. బ్రహ్మచర్యాదిక్లేశములనోర్పు. దాంతి.
(ఇందిరియనిగ్రహము); 4. చూ, దమనము 1;
5. =దమ్ము. అడుగు. (నీరుపెట్టి దున్నిన
నేల అనియు): చూ, బురద; అం. 6. మాన
సిక పూజాకుసుమములు 16 లో నొకటి.
చూ, మానసిక పూజాకుసుమములు.
దమయంతి. పా. నలునిభార్య (తనయందము

చేతనితరులనుదమింపజేయునది: చూ, భార్య.
దమి. సం. విణ. (న్. ఈ. న్) చూ, వమయ. 3.
దమించే. సం. స. క్రి. అణగఁగొల్పు: చూ,
పిసుకు. 3. (రూ-దమియించే అనియు)
దమితుడు. సం. విణ. అణపఁబడినవాడు.
(ఆచార్యులచేత శిక్షింపఁబడిన శిష్యు
డు): దాంతుడు. [డు: చూ, వసీ. 1.
దముననుడు. సం. వి. న్. పుం. అగ్నిహోతుని
దమ్ముడు. వై. విణ =ధార్మిక. కడలుములేని
వాడు. హరిశ్చ. 4, అ. 101. చూ, నిష్క-
పటి. 2.
దమ్ము. వై. వి. 1. =ధర్మమ్: చూ, పూర్వము 1;
దే. వి. 2. నాలుగుకాసుల నాణెము. చూ,
తారము. (1)
దమ్ముడి. దే. వి. 1. పైస, అణాలో పండెండవ
వంతు, అయిదుకాసుల నాణెము: చూ,
రువ్వ. 1; 2. పండుకాసుల నాణెము: చూ,
రువ్వ. 2.
దమ్ము. వై. వి. 1. =దమన. అడుగు: చూ, బురద,
2. నీరుకట్టి దున్నినదుక్కి (చూ, బురద)
దమ్ముకొను. ద్వ. అ. క్రి. అడుగునగు, పంకిలమగు.
దమ్ముపలక. వా. వి: అడవపై - రూ- అడ్డ
పట్టె. [చృషధము. 1.
దమ్ముము. సం. వి. అ. పుం. పత్నీకరము: చూ;
దయ. సం. వి. అ. స్త్రీ. 1: అనుకంప-రూ-
అనుకంపము, అనుకొలిశము, అర్థనము.
అహోబల, ఊ, ఓ, కరుణ, కాశేయము,
కారుణ్యము, కృప, ఖంబు, ఖమ్, ఘృణ,
జనని, జుగుప్స, ణ, తా, ప్రేమ-రూ-ప్రే
మము. (తే. ప) — అక్కటిక-రూ- అక్క
టికము, అక్కనము, ఉబలాటము, ఒగచే
దము, కనికరము, జోలి, నిబ్బరము (చూ,
ప్రేమము); పా. 2. దీనికి ఉపమానములు.
ఃష్టమూర్తి, బుద్ధుడు; అం. 3. యోగయ

మాంగములలోనొకటి: చూ, యోగయమాం
గములు, (చూ. అంగము. 8)
దయచేయు. మి. అ. కి. 1. కరుణించు. పాం
డు. 5, అ. 154: చూ, రూ-దయనేయు;
స. కి. 2. ఆచ్యే, ఆచ్యేకొను, ఇచ్చే,
ఇడు, బసలు, బసపు. నిర్వ. 3, అ. 81
చూ, పెట్టు. 8, వా 3. కూర్చుండు; 4.
రండు, రా; 5 పొండు, పో
దయనేయు. మి. అ. కి. చూ, గూ-దయచేయు
(కరుణించుటకు. —కనిపించు, దయచేయు
దయనేయు, నిబ్బరించు (పం స) కను
ణించు) [నము.
దయాధిక్యచేయు జూ దయతోగూడిన దా
దయాహము. సం. విణ చూ, కరుణాపరము
దయాపరుడు. సం. విణ దయాహువు: చూ,
మనకుడు. [కురుతులు.
దయావతి. అం. కురుతులు 22లో నొకటి. చూ,
దయాహువు. సం. విణ. ఉ-చూ, దయాపరుడు.
దయశ. సం. వి. అ. స్త్రీ 1. పియురాలు.
చూ, స్త్రీ; 2. ఆడువి: చూ, స్త్రీ
దయశము. సం. విణ. కోరిబడినది. చూ,
వాంధ
దయతుడు. సం. వి. అ. పుం 1. పాణినా
గుడు: చూ, పియుడు; విణ. 2. ఇప్తు
డు: చూ, స్నేహితుడు. 1.
దయవాలు. దే. అ. కి. రూ-దైవాలు.
1. అతిశయించు. చూ, మమ్మరించు, 2: చూ,
పారిలిపాలు.
దయ్యపుకంటికేలబెలుగింజ పెద్దది. లో. ఉదా.
“అక్కటకటా! దయ్యంబనకంటకిం బేల
పుగింజయుం బెద్దదియ్యనే.” (శృంగార
నైషధము)
దయ్యము. వై. వి. 1=దైవమ్. పితాచము. రా
ఘ. 3, అ. 23: చూ, భూతము; 2=దైవ
మ్. దేవుడు. రాఘ. 3, అ. 23: చూ,

వేలుపు; 3. విధి: చూ, బ్రహ్మ. 1. (అని
కొందలు.) (ఇదివిచార్యము)
దయ్య. దే. అ. కి. 1 రూ-దయ్య బలహీన
మగు: చూ, పలియు; 2. కృపించు: చూ,
శోషించు. (పర తెలిసికొనుట)
దన. వై. వి-ధగ: చూ, సం 1 (కొనడలచి
దరఖాస్తు. వా వి పిన్నపము “వాంటుదర
ఖాస్తు, నీటిదరఖాస్తు, పరీక్షదరఖాస్తు” మొ.
దరణము. వై. వి-ధగణము. ఎనిమిది దబ్బుల
నాణెము. (దేశ్యమని శ. ర)
దగడము. సం. క. అ. న. రూ-దారదము. ఇం
గిలీకము: చూ, హింసుశము.
దగము. సం. వి. అ. పుం, న. 1. భయము:
చూ, వెలుపు; 2 శంఖము: చూ, సంకు;
3. గొయ్యి, గుంట: చూ, రంధ్రము 1; అవ్య.
4. ఇంచుక “దగహసము” : చూ,
స్వల్పము. [హస్యము. 1.
దగహసము. సం. వి. అ. పుం చిలునవ్వు: చూ,
దరి. సం. రి. ఈ స్త్రీ. 1. గుహ. కృత్రీమ
మైన (మనుషులులేని) గృహకారమైన
పర్వతశిలము: చూ, రంధ్రము. 1. (చూ,
పర్వతము); వై. వి. (1)= తీరమ్. గట్టు.
పాండు. 4, అ. 40: చూ, గోధన్మ: (2)=
తీరమ్. దగ్గఱ. సా. 3, అ. 232: చూ, స
విాపము. 1; (3) పేర: చూ, సీమ. 1.
దరికొను. దే. అ. కి. 1 ఎరియు, కాలు (అని
కొందలు): చూ, మండు 1; కే. 2. దరి
కొలుపు. [కుడు.
దరిజీ. వా. వి. కుట్రపువాడు: చూ, సౌచి.
దరితుడు. సం. విణ. భయపడినవాడు: చూ,
వెలుపరి. [నము.
దరిద్రము. సం. వి. అ. న. లేమి: చూ, బీదత
దరిద్రుడు. సం. విణ: చూ, బీదవాడు.
దరిద్రేసి. దే. వి. దైవ్యముగలవాడు. దీనుడు.
వై. 5, అ. 198: చూ, పొయిడి.

దరిమిలా. వా. కిర్. విణ. తరువాత. “ దరిమిలా
యానాము” “దరిమిలాసంగతులు”

దరియాప్తు. వా. వి. రూ. దర్శాప్తు. విచారణ.
దరిసింఁచే. శ్రీ. స. కిర్. 1.= దర్శ. మోచే:
చూ, నీక్షించే, 2. కానుకగానిచ్చే: చూ,
పెట్టు. 8; వా. 3. (కోపాదులచేత) ఉచిత
ముగానిచ్చే. “ నీకేమి ? నేనువానికిదరిసిం
చే కొనెదను ”

దరిసెనము. వై. వి.=దర్శనమ్. రూ.దర్సెనము.
చేఁదరిసెనము, చేకానుక: చూ, లంచము.

దరుజే. దే. వి. 1. గోడలకు పూయు సున్నపు
గచ్చే: చూ, లేపనము. 2; 2. సున్నము
తాళితో కలుపుట. [సత్వము. 1.

దరుమము. వై. వి.=ధర్మమ్. న్యాయము: చూ,

దరువు. వై. వి. 1. గీతివిశేషము; 2.=గృహ.

(మూలాది సప్తతాళములలో నొకటి): చూ,
నూడకములు; వా. వి. 3. శరీరమందలి కం
డరాదుల బలము. “ పిండమునుపటివలె

లేడు. ఒడలంతయు దరువుతీసినది ”,

4. కొట్టుట. “ పాతమురానందున పంతులు
పిల్లవానిసొక్క దరువుతీసివాడు”

దరువుచేయు. వై. అ. కిర్: చూ, తాళగించే.

దరేఖానా. వా. అప్య. 1. దిక్కులేని; 2. అం
తులేని; 3. లెక్కలేని.

దరోబస్తు. వా. వి. సర్వము.

దరీజ. వా. వి: చూ, రూ. దరిజీ.

దర్దుర. సం. వి. అ. శ్రీ. దుర్గ: చూ,
పార్వతి. 1.

దద్దరము. సం. వి. అ. పుం. 1. కప్ప: చూ,
మండుకము. 1; 2. మబ్బు: చూ, మేఘ
ము. 1.

దర్పకుడు. సం. వి. అ. పుం. దుర్గతినిబొందు
వాడు: చూ, మన్మథుడు.

దర్పణము. సం. వి. అ. పుం. 1. అద్దము: చూ,
ముకురము; అం. 2. జన్యతాళములలో

నొకటి: చూ, జన్యతాళములు.

దర్పము. సం. వి. అ. పుం. 1. గర్వము: చూ,
హంకారము; 2. కస్తూరి: చూ, మృగము
దము; అం. 3. చూ, అత్యహృదయపరిజ్ఞా
నము; 4. అస్త్రములలో నొకటి:చూ,
అస్త్రములు. [రించే.

దర్పించు సం. అ. కిర్. గర్వించే చూ, హంక
దర్బారు. వా. వి. 1. కచ్చేరి, కొలువుకూటము:
చూ, సభ. 2; 2. దర్బారు అను రాగము:
చూ, స్వరము. 2.

దర్భ. సం. వి. అ. పుం. 1.=దబ్బ. కుఱము,
పవిత్రము, కుళము. చూ, తృణము. 1;
అం.2. అర్ఘ్యములు ఎరిమిదింటిలో నొకటి:
చూ, అర్ఘ్యములు.

దర్భముదిక్. సం. వి. అ. శ్రీ. దబ్బయుంగ
రము. పాండు. 3, అ. 50: చూ, భూష
ణము 2.

దర్భలు. అం. కుళము, కాళము, యవము, చూ
ర్వము,విశ్వామిత్రము, ఉసీరము, కుందుర
ము, గోధూమము, వీరసీ, మంజము (19)

దర్శాప్తు. వా. వి: చూ, రూ.దరియాప్తు.

దర్శి. సం. వి. ఈ. శ్రీ. 1. మిక్కిలిచిన్నగ
రిఁటె, మిల్కి, ఖజపము: చూ, పాత్రము.8;
తద్వి. — గరిఁటెకు, చిల్లుల గరిఁటెకు,
కఱ్ఱగరిఁటెకు—: చూ, పాత్రము. 8;
2. పాముపడగ: చూ, సర్పము.

దర్శీకరము. సం. వి. అ. పుం. పాము: చూ,
సర్పము.

దర్శీపాకరసన్ధ్యాయము. పా. గరిఁటె సహస్ర
పస్త్రపులలోను మెలఁగుచున్నను ఆపస్త్రపుల
రుచి దానికేదెలియదనునీతి.

దర్శకుడు. సం. వి. అ. పుం. మోచేవాడు,
ద్వారపాలకుడు: చూ, ప్రేక్షణికుడు;
విణ. 2. మోపెడువాడు: దర్శయిత;
3. నేర్పరి: చూ, సమర్థుడు.

దర్శనము. సం. వి. అ. స. 1. మోపు: చూ, వీక్షణము; 2. కన్ను: చూ, లోచనము; 3. అద్దము: చూ, నుకురము; 4. తెలివి: చూ, బుద్ధి; 5. కల: చూ, స్వప్నము; 6. కాస్త్రము: చూ, కాస్త్రములు; 7. ధర్మము: చూ, పూర్ణము. 1; 8. దరిసెనము, కాసుక: చూ, లంచము, అం. 9. దశావస్థలలో నొకటి చూ, దశావస్థలు; 10. ద్వాదశావస్థలలో నొకటి: చూ, ద్వాదశావస్థలు.
దర్శపూర్ణమానేష్టి. అం: చూ, వావిర్విజ్ఞములు.
దర్శని. సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, రూ-దర్శని.
దర్శనీయు సం. విణ. మోడదగినది: చూ, వీక్ష్యము. 2.
దర్శము. సం. వి. అ. పుం. 1. ఆమావాస్య: చూ, నూర్వేందుసంగమము (చూ, తిథులు); 2. ఆమావాస్యనాడు చేయదగినయిష్టి: చూ, యజ్ఞము; 3. మోపు: చూ, వీక్షణము; అం. 4. స—మ—హీనతానములు 7 లో నొకటి: చూ, స—మ—హీనతానములు (చూ, సర్వతానములు)
దర్శయిత. సం. విణ. (బు. ఈ. బు) మోపు వాడు; దర్శకుడు. [చూ, హిమాంకువు
దర్శవిపత్తు. సం. వి. ద్. పుం. చేందమాను
దర్శించే సం. స. క్రి—దరిసించే మోమే చూ, వీక్షించే. [క్షీతము.
దర్శితము. సం. విణ. మోపబడినది: చూ, వీ
దర్శని. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. ఉపరిధ్య: చూ, మార్గము. 1; వా. 2. చూపెడు ఒకానొక యంత్రము. “దూరదర్శని”
దర్శనము. వై. వి. చూ, రూ-దరిసెనము.
దలపము. సం. వి. అ. పుం. ముఖత్రాణము: చూ, వారివారిము. (చూ, తమత్రాణము)
దలారి. దలారి. వా. వి. తరగరి.
దరిమము. వై. వి. 1. తలిమ: చూ, రూ-దడి

బము; దే. విణ. 2. సన్నము: చూ, నూత్నము. 4.
దల్లు. వై. వి. జల: చూ, రూ-జేల్లు.
దవ. దే. వి. 1. చెఱుకొన: చూ, తలవాడి; 2. ధూలి. అం, భా. ద్వి. 220: చూ, రేణువు. 1.
దవంతి. దే. వి. అగడిత: చూ, పరిఖ.
దవగము. వా. వి. ఎండాను: చూ, సోరుగాను.
దవడ. వై. వి. చూ, రూ-దవుడ
దవనము. వై. వి. దమనం. వాసనగల మూలిక.* చూ, రుచి.
దవము. సం. వి. అ. పుం. రూ-దావము.
1. కార్పిచ్చే: చూ, పహ్ని. 1; 2. అడవి: చూ, విపనము.
దవసము. వై. వి. దాస్యమ్. కొలుచే, నీచు వరకము. (దేశ్యమని శ. ర్.) చూ, సేవ. 1.
దవాగ్ని. సం. వి. ఇ. పుం. ఎరగలి: చూ, పహ్ని. 1.
దవారిబాగ్నిహ్మణులు. పా. సేపాళగేశపు బాగ్నిహ్మణులలో నొకతెగవారు: చూ, బాగ్నిహ్మణులు.
దవిష్టము. సం. విణ. మిక్కిలిదవైసినది: చూ, సుమారము. (చూ, విపక్వికృష్టము)
దవీయు. సం. విణ. దవు. (న్. ఈ. న్) —వై.—
దవు. వై. విణ. దవీయ: చూ, రూ-దవు.
దవుడ. వై. వి. ధాడా. తాలవు. (రూ-దవడ-దాహప-దాడ) బుగ్గలోపరిభాగము. (దేశ్యమని. శ. ర్.) చూ, నెలవి.
దవుడనకాలుపట్టుకొను దే. అ. క్రి: చూ, పణతలపడు. అం, భా. త్వి. 104.
దవుడు. వై. వి. చూ-దాడు. ధారితకమ్. అశ్వగతి: చూ, హయము; 2. ధావనమ్: చూ, పరుగు. 2; 3. దండయాత్ర: చూ, యుద్ధము.

దవురు. దే. వి. రూ.కౌరు. కాంతి మా, వెలుతురు. 1 [ము. 2.

దవురుగల్లి. వా. వి. మెడంగ మా, భూమి దవ్వ. దే. వి. నూనినడిమి మెత్తనిభాగము చూ, ఏకద్విబీజదళ వృక్షములు.

దవ్వ. వై. విణ. మవీయము. (రూ.దవు రౌ- నౌపు భార. ఆం 2, ఆ 163) చూ, రూ.దవు

దశ. సం. వి. ఆ. (స్త్రీ) 1 = దెస కాలకృత మైనశితి. “సుకర్మమహాదళ మహారాజయో గమునుభవచ్చును”. చూ, పాటు (అపస). 2 దీపపువ్వు చూ, వత్తి. 2; బ 3. బద్దె చూ, వత్తి. [వాడు: చూ, రావణుడు.

దళకంఠుడు సం. వి. ఆ. పుం. పదికంఠముల దళకము. అం. స. ఈరేను. చూ, పడి.

దళమూగచరిత్రము. అం. ఈగంధమునుదండి వాసెను: చూ, కాన్యనాటకములు.

దళకోటి. అం. చూ, సంఖ్యాభేదములు.

దళక్షేరములు అం. మునగ, ముల్లంగిదుంపలు, మోదుగ, చింత, చిత్రిమాలము, అల్లము, వెలు, గుమ్మడు, ఉత్తరేణి, వాచుడు. (స్త్రీవా అనాపాగుల్లుఉదగ శోభకోగములు హరించును)

దళదానములు. అం: చూ, దానములు.

దళనము. సం. వి. అ. న. 1. కనచము: చూ, వాగవారణము. పుం. 2. దంతము. (దీని చేతపనితలయధరమును గొఱుకుదురు:) చూ, పల్ల. 2; 3. శిఖరము: చూ, సుద. 3.

దళనవాసస్సు. సం. వి. న్. న. పలుపలు: చూ, పెదవి.

దళబలములు. అం. బుద్ధి, త్వాంతి, వీర్యము, ధ్యానము, జ్ఞానము, కృప, శీలము, బలము, దానము, ఉపేక్ష.

దళబలుడు. సం. వి. ఆ. పుం:చూ, బుద్ధుడు.1.

దళభూమినుడు. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, దశార్హుడు.

దళము. అం. లగ్నకాగకర్పములు 12 లో నొకటి (రాజ్యము, ఆజ్ఞ, కర్మ, కీర్తి, ఉద్యోగము, మానము, జీవనము, వాణిజ్యము, కృషి, నిధి, రజ్జుము, ఊగపు, జానుపు, దత్తపుసుగ్రండు, ప్రభుసన్మానము, రాజాజ్ఞ): చూ, లగ్నకాగ కర్పములు.

దళమాంశ. అం. పోదశపద్ధలో నొకటి (లగ్నమును పది సమభాగములు చేయుట) దళమాంశయని పేరు. దళమాంశ కనుగొనవలసిన గృహమేరాసి యంచెన్నపభాగమునందున్నదో దలునుకొనవలెను గృహమోజరాశియందున్న యెడల నారాసి మొదలుగను, యుగ్యరాశియందున్నయెడల నారాసికి 9 వరాసి మొదలుగను బయనఁజెప్పిన రీతిని గృహమెన్నపభాగమందున్నదని కనుగొనఁబడెనో నన్నవరాసి దళమాంశయనఁబడును. ఆరాశ్యధిపతియే దళమాంశాధిపతియగును: చూ, పోదశపద్ధ.

దళమి. సం. వి. ఈ. (స్త్రీ) 1. పతమునందు పదియవతిథి. “విజయదళమి”: చూ, తిథి. (చూ, తిథులు); విణ. న్. 2. మిక్కిలివృద్ధుడు:చూ,వృద్ధుడు.1; విణ.3. పదియవది. దళమినుడు. సం. విణ. 1. నవ్వువీర్యుడు; 2. ముదునీ. చూ, వృద్ధుడు. 1.

దళము. అం: చూ, సంఖ్యాభేదములు.

దళరంధ్రములు. అం. (2 ముక్కు, 2 కన్ను, 2 చెవి, 2 మూత్ర-మలద్వార, వాక్కు, బ్రహ్మరంధ్రములు; (స్త్రీ)లకు ప్రసరంధ్రములు 2, గర్భవార్ధమునందొకటి అధికముగ గలవు)

దళరంధ్రుడు. సం. వి. అ. పుం. నూర్యవంశపురాజు (పలుదిక్కులను రథములుగలవాడు): చూ, రాజు. 1.

దశరూపకములక్షణములు అం 1 నాటకము,
2 ప్రకరణము, 3 భాణము, 4 ప్రహసనము,
5 డిహము, 6 వ్యామోగము, 7 సమవా
కారము, 8 అంకము, 9 పీఠీ, 10 ఈహాస్య
గము, (10) వీనిలక్షణము లాయాపదముల
కడ వివరింపఁబడియె: చూ, రూపకములు.

దశరూపశ్చిత్తు సం. వి. డ్. పుం వెన్నుండు
చూ, విష్ణువు. 1.

దశరూపము అం. ఈగ్రంథమును ధనంజయుఁ
డువారినెను చూ, కావ్యనాటకములు.

దశలక్ష. అం: చూ, సంఖ్యాభేదములు.

దశలు అం 1. బాల్య, యౌవన, కౌమారములు
మఱియు వాగ్దశ్యము చూ, అవస్థలు;
2 గవి, చంద్ర, అంగారక, బుధ, బృహ
స్పతి, శు, శని, రా, కేతు దశలు (9)

దశవిధకావ్యగుణములు. అం. క్లేషాది: చూ,
కావ్యగుణములు.

దశవిధగమకములు. అం. ఆరోహణము, అవగో
హణము, ధాలు, స్ఫురితము, కంపితము, ఆహ
తము, ప్రత్యాహతము, తిగ్రుత్వము, ఆంవో
పము, మూర్ఛన. (10) (చూ, 15. గమకములు.)

దశవిధధాతువులు. అం: చూ, ధాతువులు.

దశవిధనాడులు. అం: చూ, నాడులు.

దశవిధనాదములు. అం: చూ, నాదములు.

దశవిధనియమములు. అం: చూ, నియమములు.

దశవిధప్రళయములు. అం: చూ, ప్రళయములు.

దశవిధప్రాణిపురి. అం: చూ, పురులు.

దశవిధబాహ్యములు. అం. “ దేవోమునిర్విజ్ఞో
రాబా వైశ్యశూద్ర బిదాలకః । పశుమైచ్చ
శ్చఛండాలో దశవిప్రాప్రకీర్తితాః॥ ద్రావిడ
గౌదాడిభేదములచే నలరుమండు బాహ్యము
కాఖలవారియందుగలగుదాద్రావులనుసరిం
చి దేవ, ముని, ద్విజ, క్షత్రియ, వైశ్య, శూద్ర,
బిదాలక, పశు, మైచ్చ, ఛండాలురను భేద

ముగలవానిగుమండిరని స్మృతికర్తలు నిర్ణ
యించిరి చూ, గాహ్యములు.

దశవిధమన్తధావస్థలు. అం: చూ, దశావస్థలు.

దశవిధశాస్త్రలక్షణములు. అం: చూ, శాస్త్ర
లక్షణములు.

దశవిధసర్వణములు. అం: చూ, సర్వణములు.

దశశీగ్రము. అం: చూ, శస్త్రములు.

దశసహస్రము. అం: చూ, సంఖ్యాభేదములు.

దశాంగసూపము. అం. లే నె, మంచివాననగల
ముస్తలు, మంచి నెయ్యి, గంధకము, మహి
సాక్షిగుగ్గిలము, అగరు చెక్క, తాతిపువ్వు,
సగళ దేవదారుబంక, శిలారసపుటిగురు, ఆనా
లు (10) వీనిని చూర్చించి సూపమువేసిన
పసిపిల్లల వ్యాధులును, భూశబ్దాలును
హరించును)

దశాంశమానము. పా ఒకానొక మానము

దశాకర్షి. సం. వి. న్. పుం. దివ్య చూ,
స్తేహకము. [చూ, శస్త్రములు.

దశాక్షము. అం. శస్త్రములు 47 లో నొకటి:

దశానామేకాదశన్యాయము. పా. ఏదియో కొం
తమట్టుకు ఖర్చుచేయవలసి వచ్చినపుడు ఇం
కొకకొంఁదెము నహింపఁతెను. పదిలోపదు
నొకండు అనురీతి. [పరిమాణాదులు.

దశాపరమాణుములు. పా: చూ, గ్రహముల దశా

దశార్థుండు. సం. వి. అ. పుం చూ, బుద్ధుండు. 1.

దశాలి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. కంచెకోట: చూ,
ప్రాచీనము. 1.

దశావతారములు. అం: చూ, అవతారములు.

దశావతారుండు. సం. వి. అ. పుం. నెన్నుండు:
చూ, విష్ణువు. 1.

దశావస్థలు. అం. దర్శనము (హామేట), మానస్సం
గమము (తలచేట), సంకల్పము (కోరిక),
జాగరము, కార్యము (అరుచి), అతీ (చి
క్కుట), అలజ్జ (సిగ్గుపెడుచుట), ఉన్మా

దము (అఱచేట), మూర్ఖ, మరణోద్యమము
(చేచ్చేట) (10) చూ, అస్థలు. (చూ, కానును 8)
దశాహము. సం. వి. అ. పుం. మృతిసాందివనాని
కిఁబదియవనాఁడుఁడేయు శాస్త్రము చూ, శాస్త్రము
ఇందిరియములు.
దశేంద్రియములు అం నేత్రాది — చూ, దశోపనిషత్తులు. అం: చూ, ఉపనిషత్తులు
(చూ, వైత్తిరీయ బౌద్ధాదులు)
దస్త్రము. సం. వి. కఱఁబడినది. గ్రులు. దసరా. వై. వి. దశరాత్ర దేవీనవరాత్ర
సరిశీ. దే. వి. 1 ఒకరకముపట్టు కళా. 2, ఆ 15: చూ, మొగ్గపట్టు (చూ, పట్టు 17),
2 పదిలు, పరిత్యాగము: చూ, విమోచనము.
దనువంఁ. దే. వి. గుర్దొలబాటు కెట్టిలను గూర్చునాఁడు. [బాణము. 1.
దసెన. దే. వి. ఒకానొక ఆయుధము చూ, దస్త్రము. వా. వి: చూ, సంతకము.
దస్త్రము. వా. వి: చూ, రూ-దస్త్రము.
దస్త్రా. వా. వి. 1. ఇరుపదివారు కాలితములు
(తావులు): చూ, పటపత్రిక; 2. ఇరుపది
వారు గుణములకట్ట. చూ, బాణము. 1
దస్త్రావేజు. వా. వి. వాగ్దేవతావ్యక్తమైన సాధ
నము: చూ, పత్రికము.
దస్త్రు. వా. వి. 1. పోగుచేసినసామ్యు: చూ, విత్తము. 1; 2. పనులయిన సామ్యు: చూ, విత్తము. 1; 3. ధనము: చూ, విత్తము. 1.
దస్త్రూరి. వా. వి. 1. చేవార్జిత: చూ, వార్జిత; 2. ఇతరులవార్జిత: చూ, వార్జిత, 3. చే
వార్జిత. చూ, సంతకము.
దన్యఁడు. సం. వి. అ. పుం. 1. పగతుఁడు: చూ, శత్రువు. 1; 2. దొంగ: చూ, ముగ్ధు. 1.
దన్యూలు. అం. అశ్వినీదేవతలు (రోగములను
క్షయింపఁజేయువారు): చూ, అశ్వలు.

దస్త్రము. వా. వి: చూ, రూ-దస్త్రము.
దహనము. సం. వి. అ. న. 1. కాల్పుట: ఓష
ము; పుం. 2. చిత్రములము *: చూ, పక్షి సంజ్ఞకము; 3 నీడి*: చూ, భల్లాతకి.
దహనసంస్కారము పా చూ, అగ్నిసంస్కారము
దహనుఁడు సం. వి. అ. పుం. 1. అగ్ని: చూ, పక్షి. 1, వి. 2 దుష్టుఁడు. చూ, వ్యాధుఁడు 2. [లుఁగు. 5.
దహించే సం స. క్రి కాల్పు: చూ, నెదళము దే. అ. క్రి రూ-దళముకొను, దళగించే, అధికముగు: చూ, హెచ్చు. 3.
దళగించే. దే. అ. క్రి — పై —
దళనము. సం. వి. అ. న. 1. ఖండించుట చూ, హత; 2. చీల్చుట, భేదించుట: చూ, విదారణము. 1.
దళము. సం. వి. అ. న. 1. అకు: చూ, పర్ణము. 1; 2. దడము-దణా. దండు: చూ, సేన. (తెనుఁగు అని కొందఱు); 3: చూ, హరిదళము; 4. భాగ్యము, అదృష్టము: చూ, సంపత్తి; దే. వి. (1) ఆధిక్యము: చూ, హెచ్చు. 2; వి. (2) అధికము. స్వా. 5, ఆ. 51: చూ, హెచ్చు. 1; (3) తఱచే, ఒత్తడము: చూ, మొత్తము; (4) దట్టము: చూ, సాంభ్యము. 2.
దళముకొను. దే. అ. క్రి. 1: చూ, రూ-దళముకొను; పే. 2. దళముకొలుపు.
దళపరి. దే. వి. (దళము + పరి) 1. ఒకరకముపట్టు: చూ, ధాన్యము; వై. వి. 2. దళవాహి. సేనాధిపతి: చూ, పైనికుఁడు.
దళవాయి. వై. వి. 1. దళవాహి. (రూ-దళాయి-దళపరి): చూ, పైనికుఁడు; 2. రూ-దళాయి. సుంకరినహోయఁడైన యుద్ధోగ్యుఁడు.

దళవాహి. సం. వి. ఇ. పుం. = దళవాయి - దళ

పరి: చూ, సైనికుడు. [జాతి.

దళసంచే. దే. వి. (దళము + సంచే) దళము

దళసరి. స్వ. వి. (దళము + సరి) 1. ఘనత.

చూ, సాంద్రము. 2; విణ. 2. తటచే చూ,

దళము (3); 4 మందము, తోగు: చూ, విలం

బనము. 1; వా 5. ముగసు, (సాక్షప్త

నెడల్పు ఎత్తు అనుమూఁకింటిలో నొకటి)

“ఆ కమ్మి అడుగున్నర దళసరికలదు”,

6. చిక్కన. “ఆకాశిత మదళసరి.”

దళసూచి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. ముల్లు: చూ,

సితాగ్రము; విరేచని*.

దళస్మహి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. చూ, సుఖ

దళించే. సం. స. క్రి 1. ఖండించే. చూ,

సెలగు; 2. నిర్బంధించే చూ, భేదించే

దళితము. సం. విణ. 1 భేదించబడినది. (ఖం

డించబడినది (అనియ): చూ, విచ్చిన్నము.

3; 2. వికసించినది: చూ, హాసితము. 1.

దళుచు. దే. వి. భయము: చూ, వెలుపు.

దళ్యాయి. వై. వి. = దళవాహి: చూ, రూ-

దళవాయి.

దా

దా. దే. విణ. 1. రూ-దా: చూ, సవ్యము.

1; వా. అవ్య. 2. రా, రమ్మ (ఉత్తరస్థా

రులలోవాడుక)

దాంతి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, రూ-దమము. 3.

దాంతుడు. సం. విణ. రూ-దమితుడు. 1. గు

రు క్షితుడు: చూ, కిష్యుడు; 2. అడప

బడినవాడు; 3. తపశ్శీలము నోర్చువాడు.

దాంపత్యము. సం. వి. అ. న. ఆల్పగలభావము.

దాంభితుడు. సం. విణ. = దాంభితుడు: చూ,

పాత్రిహరకుడు.

దాక దే. ద్రి: చూ, రూ-దనుక.

దాకొను. దే. అ. క్రి. (దాగు + కొను):

చూ, ముఱుగువడు.

దాగనముచ్చెల్లు. దే. వి. బ: చూ, రూ-

దాగనముచ్చెల్లు. : చూ, సజ్జె).

గాగరి. దే. వి. ప్రిసేవకము: చూ, సోనము

గాగిసవాడు. దే. విణ: చూ, డ 11.

దాగిలిమూతలు. దే. వి. బ: చూ, రూ-దా

గనముచ్చెల్లు.

దాగిలిముచ్చెల్లు. దే. వి. బ — పై. —

దాగు. దే. అ. క్రి: చూ, రూ-దాగు.

దాగునూ దే. అ. క్రి. — పై. —

దాగురించే దే. స. క్రి. 1. దాచే. చూ,

మఱుగు; 2. చూ, వంచించే.

దాగురింత. దే. వి. గాగురించుట.

దాగురింతలు. దే. వి. బ. చూ, రూ-దాగన

ముచ్చెల్లు.

దాగురుమూతలు. దే. వి. బ. — పై. —

దాచియుంచే. వా. అ. క్రి: ఇల్లడయిడు.

దాచే దే. క్రి: చూ, రూ-దాగురించే.

హరిశ్చ. 3, అ. 20.

దాచేట. వా. వి: దాచుటకు, దాచుడు,

దాచురము, బండు. (సం. ప). — ఉపగూ

హనము, గుప్తి, గూహనము, గోపనము.

(చూ, బండు)

దాటడుగుపరువడి. అం: చూ, విసరులు.

దాటడుగుమొన. అం. 1. — పై. —; 2. మొ

నలు 12 లో నొకటి: చూ, మొనలు.

దాటరి. దే. వి. కప్ప: చూ, మందూకము. 1,

దాటించేవాడు. వా. విణ: చూ, ఉత్తర

కుడు.

దాటు. వై. వి. 1. వర్గము: చూ, సమూ

హము; ద్వ. వి. 2. పుతగతిభేదము: చూ,

హయము; దే. వి. 3. లంఘనము: చూ,

లంఘ; వై. వి. 4. = ధాటి. దంశయార్య:

చూ, యుష్ఠము, 5. = ధాటీ దండు. చూ, సేన. 1; వా. 6. రిప్పించేకొనిపోవుట; అ. కిరి. 7. చూ, లంఘించు; స కిరి. 8. చూ, తరించు, 9. అంగవించు, అడుగు పోటు, అతకిరించు, అవఘులించు, ఒత్తరించు, కడచు, గుంపించు, జీవదాటు, తస్స, తటియు, తలకిడచు, తుటారించు, మీటు, మేర మీటు, వాలు. (సం. పు).— అంతరించు, అతిక్రమించు, ఉల్లంపించు, కరిమించు (చూ, వాలు 12.)

దాటుకట్టు. ద్వ. అ. కిరి. గుంపుగూడు: చూ, సంతకట్టు 1

దాటుకొను. దే. అ. కిరి. చూ, లంఘించు దాటుట. వా. వి. చూ, లంఘు.

దాటుడువల. దే. వి. ఒకానొకపల:చూ,వల.1.

దాటుపరువడి. అం. చూ, పరువట్లు.

దాటులు. వా. వి. బ. పేరెములు చూ, లంఘు.

దాచన. దే. వి. దాచేట.

దాచరము. దే. వి. రూ-దాచరము. దొంగిరించి

చేట: చూ, ముచ్చిలి.

దాచరించు దే. స. కిరి. 1. దొంగిరించు:చూ, ముచ్చిలించు; వా. 2. తగులుకొను, వెంబడించు. (వీడునాకుదాచరించినాడు.)

దాచరీడు. దే. వి. (దాచరము + ఈడు)

దొంగ: చూ, ముచ్చిల్లు. 1.

దాచటికము. దే. వి. (దాచన + టికము): చూ, దాచేట.

దాచు. దే. పేరి. చూ, రూ-దాచు.

దాచుడు. దే. వి: చూ, దాచేట.

దాచురము. దే. వి. 1.—పై.— కళా. 6,

అ. 255; 2. దాచినసామ్యు. సా. 2, బ.

185: చూ, విత్తము. 1.

దాక. పై. వి. 1.=ధాటీ: చూ, స్వాదుఫల;

దే. వి. 2. బోగిడి: చూ, పాత్రము. 6;

3. వెడల్పునోరుగలటిక:చూ, పాత్రము.8.

దాకలి. దే. వి. (దాయి + కలు) చూ, రూ-దాకలి.

దాకల్లు. దే. వి. (దాపు + కల్లు) 1.—పై —;

2. బండికింటి కడకమ్మ. కమ్మ (సం. పు) సేమి. [చూ, సమీపించు.

దాకొను. దే. అ. కిరి. (దాచు + కొను):

దాక్షాయణి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1 గౌర:

చూ, పాగ్నతి. 1; 2. గోహిణీనక్షత్రము:

చూ, నక్షత్రము. 1; 3 అశ్వినాదినక్ష

త్రములు: చూ, నక్షత్రము 1; 4. నేల:

చూ, భూమి 1

దాక్షామ్యము. సం. వి. అ. పుం. గౌర, బో

రువ: చూ, హరివాహనుడు. (సంపాతి త

మ్ముడు.—అరుణాత్మజుడు, జటాయువు,

జరాయువు: (చూ, హరివాహనుడు.)

దాక్షిణాత్య. అం. 1 చూ, పంచమజభాషలు.

(చూ, భాష. 1); 2. చూ, క్షిప్రపక్షక

జభాషలు.(చూ, భాష. 1.)

దాక్షిణేయుడు. సం. విణ: చూ, రూ-దక్షి

ణ్యుడు. [టము.

దాక్షిణ్యము. సం. వి. అ. ప: చూ, మొగమా

దాక్షిణ్యుడు. సం. విణ:చూ,రూ-దక్షిణ్యుడు.

దాగలి. దే. వి: చూ, రూ-దాకలి.

దాచిని. వా. వి: చూ, రూ-దాల్చిని.

దాజపండాబ్రాహ్మణులు. పా. సామపేదులు.

చండపచిచండులను నామాంతరముసముత

మకలను. వీరు గోవిల, దాహ్యాయణ సూత్ర

ములకుఁజెందినవారు. కొండటిపుడు కృష్ణ

యజుర్వేదము నవలంబించుచున్నాడు: చూ,

ఉత్పాకులు (చూ, బ్రాహ్మణులు)

దాట్రాయి. పై. వి: చూ, బాలకీర్ణ.

దాడి. పై. వి. 1.=ధాటీ. దండయాశ్రయ: చూ,

యుద్ధము; 2.=ధాటీ. దండు: చూ, సేన.

1; 3. గడ్డము: చూ, శ్రమశ్రువు.

దాడింబ. వై. వి.=దాడిముః (రూ-దాడినిమ్మ-
దాడిమ్మ-దానిమ్మ-దాళింబ - దాళిమ్మ)*-
చూ, రక్తచీజము. [లక్ష్య 2, ఆ 60
దాడికాడు. వై. వి. చూ, వేగులవాడు
దాడిచేయు. వై. ఆ కిరి చూ, ఓండెత్తు
దాడినిమ్మ. వై. వి.= చూ, రూ-దాడింబ
దాడిమప్పుకము. సం. ౧. ౧౧ పుం. గోహి,
గోహితకము*. చూ, ములుమాదుగు
దాడిమము సం. వి. ఆ. పుం 1 =దాడింబ*;
చూ, దాడింబ; 2. ఏలకి* చూ, పత్రాల
దాడిమ. సం. వి. ఇ. పుం=చూ, దాడింబ*
దాడిమ్మ. వై. వి.=దాడిమ. —పై.—
దాడియాడు ద్వ. స. కిరి. మార్గొగును: చూ,
ప్రతిఘటించు.
దాఫ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ.=1. దాడ కోజుపల్లు
చూ, పల్లు. 1; 2. గుంపు-చూ, సమానము
దాణ. వై. వి.=భాదన. ఎద్దుగుట్టములులోనగు
వాని యొకరకముతాండ్రి: కాణము, భాణము.
(సం.ప) —భాదనము
దాణము. దే. వి. శుక్రము: చూ, సుంకము. 1.
దాణాధోడ. అం. విసరులు 15 లో నొకటి.
చూ, విసరులు. [చూ, వదాన్యండు.
దాత. సం. విణ. (ఋ. ఈ. ఋ.) ఇచ్చువాడు;
దాతము. సం. విణ. దితము, నజకంబడినది:
చూ, వృక్షము. [చూ, పట్టెడ. 6.
దాతికట్ట. దే. వి. (దాయి + కట్ట) దారుంగ:
దాత్యూహము. సం. వి. ఆ. పుం. 1: కర్క
రాంకము, కాలకంఠకము-రూ-కాలకంఠ
ము, కాకమద్దుపు, జలరంకము, జలరంజి.
(తె. ప). —కూకటిగుడ్డంగి- రూ-కూసురు
గుండంగి-కూసురుగుండె; 2: చూ, వాన
కోయిల. [లలిత్యము.
దాత్యిము. సం. వి. ఆ. ౩. కొడవలి: చూ,
దాదాపు. దే. వి. (దాపు + దాపు) మిక్కిలి
సమీపము: చూ, సమీపము. 1.

గాది. వై. వి.=ధాతీర్. రూ-దావిలి. (సం. ప.)
అంకపాళి, ఉపమాత, ధాతీర్ (చూ, మార. 1)
దావిలి. వై. వి. —పై — [దాతికట్ట.
దారుంగ. దే. వి. (దాయి + దుంగ) చూ,
దానపంచకము. అం. సంపాప్తము, ఉత్సర్గము,
సంపాప్తధనోత్సర్గము, స్వయంగాహము,
అతి మోక్షము. (5) [చేయు. 2.
దానమిచ్చే. మి. స. కిరి. ఇచ్చే. చూ, దయ
దానము. సం. వి. ఆ. న. 1. ఈహి చూ, విత
రణము; 2. వీనులగుకలము: చూ,
మచములు (చూ, హస్తీ); 3. పాలనము
చూ, రక్షణము; 4. ఛేదనము: చూ, పర్ణ
నము. 2; 5. శుద్ధి: చూ, శోభనము. 1;
అం. 6. చతురుపాయములలో నొకటి (ఇది
విదువిధములు. — తనమగల ధనమంతయు
నిచ్చేట, ఎక్కడచేసి ధనముతీసుకొన్నచో
దానికి దానముకూలందై యుండుట, ఆపూ
ర్వపస్తువులనిచ్చేట, ఒకని ధనముబుచ్చే
కొనబనినర్తింపజేయుట, అప్పు తీర్చుట):
చూ, ఉపాయములు; 7. ఉపాయములు 7
లో నొకటి: చూ, ఉపాయములు; 8. నాయ
కుడు నాయకయొక్క కోపమునుపోగొట్టు
నపుడు ఉపయోగించడు ఉపాయములు
6 లో నొకటి: చూ, ఉపాయములు;
9: చూ, రాజ మఖ్యగుణములు; 10. ధనగతి
త్యయమునందొకటి: చూ, ధనగతిత్యయము
(చూ, త్యయము); పా. 11. దీనికి ఉప
మానములు. —బలి, కర్ణుడు, దధీచి, శివి,
మేఘము, కల్పవృక్షము, కామధేనువు, చిం
తామణి. [నొకటి: చూ, నియమములు.
దానముచేయుట. అం. నియమములు 10 లో
దానములు. అం. 1. దశదానములు. — గోదాన
ము, భూదానము, తిలదానము, హిరణ్య
దానము, ఆజ్యదానము, వస్త్రదానము,

ధాన్యదానము, గుడదానము, రాష్ట్రదానము, లవాదానము; 2 ఘోషశకుచోదానములు.—గోదానము, భూదానము, తిలదానము, హిరణ్యదానము, రత్నదానము, విద్యాదానము, కన్యాదానము, దాసీదానము, శయ్యాదానము, గృహదానము, అగ్రహారదానము, రథదానము, గజదానము, అశ్వదానము, చాగదానము, మహిషదానము; మఱియొకవిధము.—తులాపురషము, హిరణ్యగర్భము, బ్రహ్మదండము, స్వర్ణము, పంచలాంగలము, స్వర్ణధేనువు, భూగోళము, కనకపర్వతము, కామధేనువు, కల్పవృక్షము, రజితపర్వతము, సహస్రధేనువు, సాలంకృతహేమవృషధేనువు, సాలంకృతలక్ష్మీప్రళిమ, సాలంకృతసప్తాచలము, సప్తసముద్రము, గజము, సర్పచ్ఛాయ. (18)3; చూ, దానము 6, 8, 9, 10)

దానవారి. సం. వి. ఇ. పుం. దేవుడు: చూ, వేలుపు. | చూ, రాక్షసుడు. 1.

దానవుడు. సం. వి. ఆ. పుం. రక్షసుడు.

దానవులు. ఆం. కశ్యపునకు దనువునందుగల్గిన సంతతి. వీరునూలుమంది ద్విమూర్తుడు, శంకుకర్ణుడు, హయశిరుడు, ఆయోముఖుడు, శంబరుడు, కపిలుడు, వామనుడు, మాచీవి, మఘసంతుడు, ఇల్వలుడు, సృమణుడు, క్షిప్రనుడు, కేతువు, కేతువీర్యుడు, శతహార్యుడు, మహాబలుడు, తారకుడు, హైహ్వసరుడు, పులోముడు, విద్యానకమహాశిరుడు, స్వర్ణానువు, వృషపర్వుడు, విప్రచిత్తి ఇత్యాది. స్వర్ణానువునకు బ్రధయ, పులోమునకు శచియు, హయశిరునకు పదానవియు, వృషపర్వునకు శర్మిష్ఠయుఁ బుత్రికలు. పులోమ, కాలకలు వైశ్వానరునకు బుత్రికలై మారీచునకు

భార్యలైరి. పులోమయందుఁ గన్గినవారు పోలోములు (80000) కాలకయందలి సంతానము కాలకేయులు (1400) హిరణ్యపుర నివాసులు శతహార్యునకు మూషకుడు, హుండుడు కల్గిరి. సుండునివలనఁ దాటికి యందు మారీచుడు పుట్టెను. సంహారమునకు గొప్ప దహః ఫలులగు నివాతకనచులనఁ బడు మూడుకోట్లమంది పుట్టిరి. వీరు మఱి పతీపుర నివాసులు (విద్యాధికల్పశత్రువు) దానశౌండుడు. సం. విణ. మిక్కిలియిది కాదు: చూ, వదాన్యుడు. దానహీనుడగురాజు. అం. అపరీకాశములు 9 లో నొకటి: చూ, అపరీకాశములు. దానింబ. వై. వి.=దాడిమః: చూ, రూ-దాడింబ. (దీని నేరు చెక్కుక పాయము నేవించిన కేగులలోనుండెడు పొడుగైనపాములు పడిపోవును. కేతకాయ అతి సారాదులకు మంచిది.)

దానిమ్మ. వై. వి.=--వై--

దాపనము. సం. వి. ఆ. స. దండుగగొనుట. దాపరము. దే. వి: చూ, రూ-దాపురము. దాపరించే. దే. ఆ. కి: చూ, సిద్ధించే దాపల. దే. వి. రూ-దాపల: చూ, సన్యము. 1. దాపలించే. దే. ఆ. కి. రూ-దాపలించే. 1. చుట్టిపచ్చ. భార. శల్య. 2, ఆ. 267: చూ, చలగొను; 2. చుట్టుకొను: చూ, వేష్టించే. దాపించే. దే. ఆ. కి: చూ, సమిపించే. దాపితుడు. సం. విణ. రూ-దాయితుడు: చూ, సాధితుడు. దాపు. దే. వి. 1 భయము: చూ, వెఱపు; 2. దగ్గఱ: చూ, సమీపము. 1; స. క్రి. 3. చెక్కు: చూ, వాటు. 1. దాపురము. దే. ఆ. కి. చూ, సిద్ధించే.

దాపురము. దే. వి. చూ, రూ-దాపురము.

దాప్యము. సం. విణ. దండుగఁగొనఁబడినది.

దాబ. వా. వి. ఒకానొకపిట్ట: చూ, పక్షి.

దామని. సం. వి. ఈ. (స్త్రీ)=దామెన: చూ, సూత్రము. 1.

దామము. సం. వి. న్ పుం, న. 1. తలుగు చూ, సూత్రము. 1; 2 హారము: చూ, భూషణము. 2.

దామర. దే. వి. 1. ఉరిత్రావు. పను. 4, ఆ 132: చూ, సూత్రము. 1; 2. చూ, రూ-దామెరి.

దామెన. వై. వి.=దామనీ. పెళ్ళి తలుగులుగల నిడివిత్రాడు: చూ, సూత్రము. 1.

దామెర. దే. వి. రూ-పలుదామెర. మండలా కారకుప్యన్యాధి: చూ, మండలము. 3.

దామెదరాయనము. అం. శమదమాది పట్న-సం పత్తిలనసంస్కరింపఁబడిన శుద్ధవనస్సుచేఁ బొందఁగిన వస్తువుకొఱకు నమస్కారము చూ, ఓమ్.

దామెదరుడు. సం. వి. అ. పుం. వెన్నుడు. (తులసిమాలిక యుదరమందు గలవాడు): చూ, విష్ణువు. 1.

దాయ. వై. వి.=దాయాదా. 1. సగోతుర్రాడు: చూ, సంగధుడు. 2. పగతుడు: చూ, శత్రువు.

దాయగట్టు. దే. స. కిరీ: చూ, ఉట్టుకట్టు.

దాయము. సం. వి. అ. పుం. 1. పంచుకొనఁ దగిన తండ్రిసొత్తు: చూ, విత్తము. 1; 2. ఈట: చూ, విత్తరణము; 3. ఆరణము: చూ, హరణము; 4. కట్నము: చూ, లం చేయు; 5 ఉల్లకుట్టుమాట: చూ, శబ్దము. 2; దే. వి. (1) ఆపద: చూ, విపత్తు, (2) పాచికలు గవ్వలు మొదలైనవాని యందలి పంచెము: చూ, వ్యవహారము. 4; (3) గవ్వ లాట: చూ, వ్యవహారము. 4.

దాయాదుడు. సం. వి. అ. పుం.=దాయ.

1. జ్ఞాతి: చూ, సంగంధుడు; 2. కొడుకు: చూ, పుత్రుర్రాడు. 1.

దాయి. సం. విణ. (న్. ఈ. న్) 1 ఇచ్చేవాఁ డు: చూ, పదాన్యర్రాడు, దే. వి. (1) చూ, రాకలి; వై. వి (2)=దాత్రీ: చూ, రూ-దాది, వా. కిరీ. (3) గాయే.

దాయు. దే. అ. కిరీ: చూ, రూ-దాయు.

దార సం. వి. అ. పుం. బ. 1. అగ్ని సాక్షిగా వివాహమాడిన పెండ్లాయ: చూ, భార్య; వై. వి.=ధారా. (1) త్యాగము: చూ, రిత రణము; (2) కత్తియంచు. చూ, వాసర; (3) చూ, నీటిచోలు. పా. 4, ఆ. 16; దే. వి. (4) క్రియము: చూ, విధము. 1.

దారకర్మి. సం. వి. న్. స: చూ, వివాహము.

దారకుడు. సం. వి. అ. పుం. 1. బాలకుడు: చూ, శిశువు; 2. కృష్ణనిసారథి: చూ, సారథి; విణ. 3. చీల్చువాడు: చూ, విదారకుడు. [నెల. 1.

దారణ. వై. వి.=ధారణ. క్రియము: చూ, దారణము. సం. వి. అ. స. చీల్చుట: చూ, రూ-విదారణము.

దారదము. సం. వి. అ. పుం. 1. స్థావర, విష భేదము: చూ, హలాహలము; 2. పాదిరస ము: చూ, సూతము; 3. ఇంగుప: చూ, హింగువు; 4 కడలి: చూ, సముద్రము; 5. రూ-దరదము: చూ, హింగుళిము.

దారపదము. పా: చూ, ఆహూతము.

దారబందము. వై. వి.=ద్వారబంధం. రూ-వో రము-దువారము: చూ, వాకిలి.

దారము. దే. వి. 1. చార్యము: చూ, గుర్ర చ్చిర్రీ; 2. నూలిత్రాడు: చూ, సూత్రము. 1.

దారముగట్టుట. జా. నాది నాదనన వానింగూర్చి నీవేదాగముగట్టితివాయనుట (నీవేపునైకట్టి

తి వాయునుట (పుష్పై=నాశమునో గూడినది, ముగళి నూగ్రిము) స్వాధీనము చేసిననుట, పంజశముతియుగట్టుట “వీ గారు మనము దాగుచుగట్టిమని మీఁదమాపు చూడరాదు” (ఫణిజరాజుసూయలు)

నా. పై 1 = గాన్ 1 చేయ చూ, మార్గము. 1, 2. ధార. నూ-గ్రిక త్తియంచే చూ, వాడక; 3. ధారీ ధంచే వాడు; 4. రూ-తారీ చూ, సూత్రధారుడు, వా 5 గతి, దిక్కు. “నాకేమిగారి.”

దారంచే సం. వి. కి. నీల్పు చూ, వివారించే గారితము. సం. వి. వివారితము, చీల్చబడినది.

చూ, విచ్చిన్నము 3

దారిదారి వా. వి. చూ, దారి 4. ధ్రువ్య 1 దారిదొంగ. వా. వి. ఎడతొగ్గకాడరి చూ, దారిద్యము సం. వి. అ. న. చూ, బీడతనము దాంపన్ను. వా. వి. చూ, సిద్ధు 1.

దారితము. వా. వి. అధ్యానము, అమాగ్గము, నిర్జనత్యము. [పురుగు

దారుకీటము. సం. వి. అ. పుం. ఘనము: చూ, దారుణము. సం. వి. అ. పుం. 1. భయానక రసము: చూ, రసములు; వి. 2. ధియంక రము: చూ, రసములు; వా. 3. చెప్పనలవి కానిది; 4. ఊహించ తరముకానిది; 5. వాగ్వివరణవికానిది.

దారున. దే. ద్వి. కి. వి. తటాలున. కళా. 3, ఆ. 67: చూ, వేగము. 3.

దారుపురుషస్వాయము. పా. కట్ట మొద్దునుజోచి మనుష్యుడని భిమపడినరీతి.

దారుపు. సం. వి. ఉ. న. 1. కొయ్య: చూ, పంట చెఱు; 2. దేవదారువు*: చూ, నూత్న దారువు; 3. ఇత్తడి: చూ, లోహము. 1.

దారుహరిద్ర. సం. వి. అ. స్త్రీ: చూ, మార్గి పనుపు. [దుపు. 1.

దారుహస్తకము. సం. వి. అ. పుం: చూ, తల

దారేషణము. అం. ఇవికరియమంగొకటి: చూ,

ఇషణము. (చూ, తిరియము)

దానోగా వా. 1. పై యధికారి [శక్తి. 1. దాన్యము. సం. వి. అ. న. నిలపు: చూ, దారిస్థూతము సం. వి. అ. పుం. పల్లంగిపిట్ట.

చూ, తతిసత్యకము 4

దార్శి సం. వి. ఉ. స్త్రీ 1 చూ, మార్గి పనుపు*; 2 చూ, బెండ*; 3. అడవికండ*: చూ, సూరణము

దార్శి సం. వి. అ. స్త్రీ. 1 చూ, బెండ*, 2 మార్గిపనుపున సండిన అంజన విశేషము చూ, రసాంజనము.

దా. దే. వి. పాలుకాచుటలోనగువానికి కేర్చిన పడకలపొగగు (గుంట) “పాలదాని”

గాలిగుంట దే. వి. పాముమొదలగునవికాదు గుంట, తింపి: చూ, రింధిము. 1 “మక్క దాలిగుంటసామ్యము”

దాల్చిని. వా. వి. రూ-దాచిని సుగంధద్రవ్యములలో నొకటి: చూ, రాజాల్లము.

దాడంతము. దే. వి. దుఃఖము: చూ, శోకము. దాడము. సం. వి. అ. పుం. 1. అడవి: చూ, వివినము; 2. కాటుచిచ్చే: చూ, వహ్ని. 1. దావరడంగి. దే. వి. చూ, రూ-దావరడంగి. దావరము. దే. వి. చూ, రూ-దావరము.

దావరి. దే. వి. రూ-దావరీడు. వీరుడు: చూ, కూరుడు.

దావరీడు. దే. వి. (దావరి + ఈడు)-పై-దావా. దే. వి. 1. చార్యము: చూ, ముగిచ్చిలి; వా. వి. 2. వ్యాజ్యము.

దావికము. సం. వి. రూ-దేవిక. దేవికయను. నది: చూ, నది. [చూ, తృణము. 1.

దాశపురము. సం. వి. అ. న. కయవడిముస్తా*: దాశార్థుడు. సం. వి. అ. పుం. వెన్నుడు: చూ, విష్ణువు. 1.

దాశేరకము సం. వి. ఆ. పుం ఒకానొక
దేశము: చూ, దేశము.

దాసనము దే వి. జప* చూ, హయదీనన
మారకము (గోపాదశాస్త్రోత్తా—అధ్య
కము, కిల్లు, రేగుచుండు, మాంసము మొదలు
నేనిన విశేషముగా ఫలించును): చూ, గోపాద
శాస్త్రము [దాశేరకము*.

దాసపూగము. సం. వి. ఆ. న: చూ, రూ-
దానిరయ్య నై. వి. తాచేలు: చూ, వృత్తము +
దాసరి. నై. వి. = గాస, దాసేర. రూ-దావారి
విష్ణుసేవకుడైన శూద్రుడు చూ, సాతాని
గాసరికాయ్య. ద్వ. వి. ఒకానొకచేప చూ,
మత్స్యము. 1

దాసరిగాడు. ద్వ. వి. చూ, దాసరయ్య.

దాసరిపాము. ద్వ. వి. ఒకానొకపాము: చూ,
సర్పము

దాసి. సం. వి. ఈ (స్త్రీ. 1. పనిచేయుట
చేర్చుటైనదాసి, వెలకుగొన్న పనికత్తె, ఉం
పుడుకత్తె (అనియు). చూ, పరిచారిక;
2. కాకివొండ*: చూ, రక్తఫల; 3. నల్ల
గోరంగు*: చూ, మహాసూ; 4. పిన్నపర
గోరంగు*: చూ, పీలుపు; అం 5. మహాదాస
ములు 18 లో నొకటి: చూ, దాసములు
(చూ, మహాదాసములు.2.); 6. మహాదాసము
లు 18 లో నొకటి. చూ, దాసములు (చూ,
మహాదాసములు.2.); 7 విశ్వర్యములు 8 లో
నొకటి: చూ, విశ్వర్యములు; 8. శృంగార
నాయికలు 8 కి సహాయులుగనుండెడు ఎన
మండలిలో నొకతె: చూ, నాయికలు.

దాసుడు. సం. వి. ఆ. పుం. 1. వెలకుగొన్న
పనివాడు: చూ, సేవకుడు; 2. అడుగు
పుట్టుపు: చూ, శూద్రుడు; 3. జ్ఞాని: చూ,
విద్వాంసుడు; 4. రూ-దాశుడు. చేపల
బట్టజోలిరి: చూ, వలకొడు. (ఈయగ్గమున

నిది శకాగోపధముఅగు)

దాసేయి సం. వి. ఈ (స్త్రీ) శింతనుని పెం
డ్లాము; చూ, భోగ్య

దాసేయుడు. సం. వి. ఆ. పుం. 1. పనివాడు.

రూ-దాసేరుడు, వ్యవహార: చూ, సమర్థు
డు; విణ. 2. రూ-దాసేరుడు. దాసికేయి

టీవకొడుకు. చూ, పుగురుడు. 1

దాసేరుడు. సం. వి. ఆ. పుం విణ —పై —

దాస్యము. సం. వి. ఆ. న 1 సేవనము కొలు

చు: చూ, సేవ, అం. 2. భక్తిలక్షణములలో

నొకటి: చూ, శిల్పలక్షణములు

దాహకుడు సం. విణ. కాల్యునాడు

దాహము సం. వి. ఆ. పుం 1. కాలట ఓ

పము, 2 పుగ. దిప్పి: చూ, శిపాన

దాహరి నై. వి. = గాస: చూ, దాసరి.

దాశవా. వా. వి. చూ, గాశువా.

దాశా. దే వి. 1. పడియొక్క యుక్కుప త
క్కునలు. రూ-దాశవా-దాశువా-దాశ్యా. నై

వి. 2 నెయ్యి నూనె మొదలగునవి తీయు

పాత్రములనుగాని అవియుంచునున్న పాత్ర

ములనుగాని సరియెత్తుతాలను దశతట్టమంచి

తూచుట: దడ, దాశవా-రూ-దాశువా-

దాశ్యా.

దాశాలు. అం. బ: చూ, మల్లశాస్త్రము.

దాశి. సం. వి. ఈ. (స్త్రీ) సెనగలులో నగునాని
పప్పు. [దాడింబ.

దాళింబ. నై. వి. = దాడిమి*: చూ, రూ-

దాళిమ్మ. నై. వి. = —పై—

దాళిషుడు. దే. వి. కార్యకర్త. వ్యవహార:

చూ, సమర్థుడు.

దాశు. దే. వి. వర్ణలేశము. “పనుపుగాశు”

దాశున. నై. వి. = తాలు: చూ, సెలవి.

దాశువా. దే. వి. రూ-దాశవా. దాశ్యా. శర

దృశువు మొదలుకొని సీరాసరింపండెడు

పల్లపుపంట: చూ, పిక్కారు; వా. 2. చూ,
రూ-వాళా. 1; 3. చూ, రూ-వాళా. 2.
దాశ్వా దే. వి. — పై. —

ది

ది. = అప. సంబంధము కలదును. “నా
నీ, నీది, వానిది, వీనిది” మొ. దీనికదిచూ
నచనమున వి “నావి, నీవి, వానివి, వీనివి”
మొ.

దింకలు అం బ చూ, పల్లశాస్త్రము.

దించే దే పే చూ, రూ-దించే

దింకేన. దే. వి. రూ-దింకేన *: చూ, విష్ణు
కార్ంత [రూ-దిండిడ.

దిండవ. దే. వి. అడ్డముగానమర్చిన దారువు

దిండిడ. దే. వి. — పై. — [కట్టినవాడు

దిండిడు. దే. వి. (దిండు + ఈడు) కాన

దిండు. దే. వి. రూ-దిండిడు. 1. నిడుపాటిగుం

డొప్పు తలగడ. చూ, లోడు; 2. నిడుపాటి

గుండొప్పుతలగడ వలె చెక్కెబడిన మార్

ను: చూ, పాపటము; 3. మెలుగుగల్గెల్లో

నగునవి యంటించెడు తాళ్లపనివాని సాన

తిరుగుడు కొయ్య; 4. ఓట్టి: చూ, పత్తము;

5. అడపట్టె-అడ్డపట్టె, అడ్డమాను.

దిందిం. దే. వి. మృదంగరసము. రూ-దిమిదిమి-

దిమును: చూ, స్వరము. 2.

దింపు. దే. వి: చూ, రూ-దింపు.

దింపులువోపు. దే. అ. కి: చూ, వేలొడు.

దికామొగము. పై. వి. రూ-దిక్మ-మొగము:

చూ, భయదుర్ముడు.

దిక్మ-మొగము. పై. వి. — పై. — వి. 3.

అ. 153. [అ. 37.

దిక్మ-మొగము. పై. వి. — పై. — పా. 5,

దిక్మ. సం. వి. శ్రీ. 1. = దిస్స-దెస.

రూ-దిశ-దిశ: చూ, హరిత్తు; 2. చేరుగడ:

చూ, శరణము. పై. వి. (1) = దిక్మ.
(చూ, దిక్మ. 1) చూ, హరిత్తు; (2) ఆశ్రి.
యము: చూ, పార్శవు. 2; వా. (3) గతి,
దారి “నీవేనాకుదిక్మ”

దిక్మ-మాలినతనము. వా. వి. ఎక్కటి, ఎగ్గ
తము, పెంటరిపాటు, పెంటి, పెంటిపాటు,
పెంటికంటియును (సం. పు. — అనహా
యత, అ. హాయము, ఏకాంతము, ఏకము,
ఏకలము.

దిక్మలు. అం. 1. తూర్పు, దక్షిణము, పడమర,
ఉత్తరము (4); 2. తూర్పు, ఆగ్నేయము, దక్షి
ణము, పైర్వతి, పశ్చిమము, వాయవ్యము,
ఉత్తరము, ఈశాన్యము. (8)

దిక్మకర్మము. పా. భూమ్యాకాములు కలిసినట్లు
కనుపించుగీత (హూనైజ్)

దిక్పారిణి. సం. వి. శ్రీ. పై. = దిచ్ఛేరి: చూ,
అంతులాడి [పాలుడు.

దిక్పాలకుడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, ఆశా
దిక్పాలకులు. అం. చూ, దిగ్విపతులు.

దిక్పాలపట్టణములు. అం. అమరావతి, తేజో
వతి, సంయమన, కృష్ణాంగన, శ్రీధావతి,
గంధవతి, అలక, యశోవతి (8)

దిక్పాలభార్యలు. అం. (దిక్పాలగభార్యలు)
శచీదేవి, స్వాహాదేవి, శ్యామలాదేవి, దీర్ఘా
దేవి, కాలికాదేవి, అంజనాదేవి, చిత్రరేఖ,
పార్వతీదేవి. (8)

దిక్పాలవాహనములు. అం. విరావతము, తగరు,
మహిషము, నరుడు, మొసలి, లేడి, గుఱ్ఱ
ము, వృషభము. (8)

దిక్పాలాయుధములు. అం. వజ్రము, శక్తి, దం
డము, కుంతము, పాశము, ధ్వజము, ఖడ్గము,
తిగ్మము. (8)

దిక్స్వస్తి కము. అం. కరణములు 108 లో నొ
కటి: చూ, కరణములు.

దిగ. దే. అప దిగువభక్తులను వృత్తియందు ఆదేశముగా వచ్చినరూపము. (వృత్తియందు ఇది అగ్రవిశేషముల నివృత్తుచున్నది. “ దిగఁ బోతే. దిగఁగోఁజే ”)

దిగంతము. సం. వి. అ. న. దిక్కులకొన, కరి శోలుకము. చూ, హరిశ్చ.

దిగంతరము. సం. వి. అ. న. దిక్కులనకిమి చోటు, కీళము: చూ, హరిశ్చ.

దిగంబరాంశము. అం: చూ, పృథ్వీంశములు.

దిగంబరఁడు. సం. వి. అ. పుం. 1. దినమొల వాఁడు: చూ, శివుఁడు; 2. చూ, భైరవుఁ ఁడు; విణ. 3. అనాసనుఁడు, ఋషి, కాక రూపఁడు—రూ—కాకలూపఁడు, కీసుఁడు, గోరంపపు, నగ్నఁడు. (తె. ప).—అంగ మొలవాఁడు, దినమొలవాఁడు—రూ—దిన మొలవాఁడు, బట్టఁగట్టనివాఁడు, బిత్తలి- బిత్తిలి. (చూ, బిత్తిలి.)

దిగఁగోఁజే. దే. వి. కుట్టాపిరి.

దిగఁదీయు. దే. స. కి. 1. దృష్టిగోపము మొ దలైన వానికి ఉప్పుమిర్చిలోనగువాని చుట్టి వేయు: చూ, సురాలించే, వా. 2. క్రింద కులాగు.

దిగఁదుడుచే. దే. స. కి. —పై.—

దిగఁదుడుపు. దే. వి. చూ, సురాళము.

దిగఁద్రావు. దే. అ. కి. 1: చూ, దిగు. 4;స. కి. 2. విడుచే. భార. ఆర. 7, ఆ. 480: చూ, విసర్జించే. 4.

దిగఁజోలు. వా. అ. కి: చూ, చిలుకు. 11.

దిగఁబోతే. దే. వి. దిగువప వ్యాపించేట.

దిగఁబడు. ద్వ. అ.కి.రూ—డిగఁబడు.1: చూ, దిగు. 4. స్వా. 4, ఆ. 20; 2. అడఁగుల క్షీ. 5, ఆ. 52: చూ, సుగ్మ. 4; 3. జోలు. భార. కర్ణ. 3, ఆ. 86: చూ, నల్లు. 2.

దిగదిగ. దే. వి. పచ్చట, పోవుట, వినరుట, మొలయుట లోనగువాని యందగు ననుకరణము (శ. 2.): చూ, హూహూ.

దిగఁగపతులు. అంఁఁఁదుర్ని. హి, అగ్ని, యముఁ డు, వైగృతి, వగుఁడు, వాయువు, కుబే రుఁడు, శుకానుఁడు. (8) [విసర్జించే.

దిగనాడు. దే. స. కి. రూ—దిగనాడు. చూ, దిగఁడుచే. దే. స. కి. —పై.—

దిగనన. దే. ది. కి. విణ. దిగువగా.

దిగు. దే. అ. కి. రూ—దిగు. 1. మోదనుండి క్రిందపడచే; 2. పరియాణమైపోవునపుడు దారిలోవిడుచే, 3. దిగుమతియగు; 4: రూ—దిగు, ఎరఁగు—రూ—ఎఱఁగు, డిగఁద్రావు—రూ—డిగఁద్రావు—దిగఁద్రావు—దిగఁద్రావు—డిగఁబడు.రూ—దిగఁబడు, డిగు—రూ—డిగు—దిగు (సం. ప).—అవతరించే, అవతరిల్లు. దిగుచే. దే. పే: చూ, రూ—డించే.

దిగుట. వా. వి. (సం. ప) — అవతారము, అవగోహణము, అవగోహము.

దిగుడు. దే. విణ. రూ—దిగుడు—దిగువాయి.

1. అవతము: చూ, భుగ్గుము. 1; 2. న్యూ నము: చూ, వెలితి. [వాటు.

దిగుదల. ద్వ. వి. (దిగుడు + తల): చూ, దిగు దిగుమతి. దే. వి. (ఓడలోనున్న సరకును కేపు నందు) దించేట. [(అనియ):చూ, వెఱపు.

దిగులు. దే. వి. బ. గుండెయదరు, భయము

దిగులుపడు. ద్వ. అ. కి: దిగులొందు.

దిగులుపాటు. ద్వ. వి: దిగులుపడుట.

దిగులొందు. ద్వ. అ. కి: దిగులుపడు.

దిగువ. దే. అవ్య. 1: చూ, క్రింద; దే. వి.

2: చూ, దిగువాటు; విణ. 3. క్రిందైనది.

దిగువాటు. ద్వ. వి. (సా. 1, ఆ. 124): అడు గు—రూ—అడ్డు, డిగువ—రూ—దిగువ, దిగు దల, పాడు. (సం. ప).— అథోభాగము, తలము.

దిగువాయి. దే. విణ: చూ, రూ-దిగుడు
దిగువాలు దే. ఆ కిరి (దిగుడు + పాలు)

1 మాదినుండి కిరిదికిపడు; 2. చూ,
సంజుచే ప్వా. 3, ఆ. 9.

దిగ్గదాపు. దే. ఆ కిరి చూ, దిగు. 4

దిగ్గజభాగ్యలు. అం. అభిము, కపిల, పింగళ,
అనుపమ, తామ్రస్థి, పుష్పదంతి, అంగన,
అంజనావతి. (8)

దిగ్గజములు అం. విరావతము, పుండరీకము, వా
మనము, కుముదము, అంజనము, పుష్పదంత
ము, సార్వభౌమము, సుపరీతికము (8)

చూ, హస్తి. [గము. 3

దిగ్గన. దే. పిరి కిరి. విణ: తటాలున చూ, దే
దిగ్గనాడు దే. స కిరి. చూ, రూ-దిగ్గనాడు.

దిగ్గియ. వై. వి. = దీర్ఘికా: చూ, రూ-దిగ్గియ
దిగ్గ: చూ, రూ-దిగ్గ.

దిగ్గడు. దే. విణ: చూ, రూ-దిగుడు

దిగ్గన. దే. పిరి కిరి. విణ: చూ, రూ-దిగ్గన.

దిగ్గన. దే. ఆ. కిరి (దిగ్గ + అను) ధయముచే
హృదయము దిగ్గరను (సంధియందుసర్వాధి
క్యము) [చూ, సస్యము.

దిగ్గోలు దే. వి. కోయుపైరునకు ముందుపైరు.

దిగ్గము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. లిప్తకము, విషము
పూసినబాణము, చూ, బాణము. 1; విణ.

2 పూయబడినది: చూ, లిప్తము.

దిగ్బంధము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. మంత్రముచేత
కట్టెడు దిక్కులకట్టు: చూ, మంత్రము.
1; 2. చూ, సాలెపురుగు.

దిగ్బలము. అం. ప ద్భలములలోనొ
కటి (బుధగురులు తూర్పుదిక్కున లగ్నమగు
తులై బలపంతులగుదురు. 7. విమలాలు దక్షిణ
దిక్కున లగ్నమునకు దశమస్థానమగుతులై బల
పంతులగుదురు. 8. నివళిమదిక్కున లగ్నము
నకు సప్తమమందుండి బలపంతులగుదురు. చంద్ర

శుక్రులు ఉత్తరదిక్కున లగ్నమునకుజ్యేష్ఠ
మందున్నవారై బలపంతులగుదురు. 9. గ్రహ
ములెక్కడ దిక్కులపంతులని చెప్పబడినో
తత్సప్తమస్థానమందు దిక్కులశాన్త్యులగుదురు.
పైనఁజెప్పబడిన స్థానములుగాక ఇలింగో
ట్లనున్న గొడల తెలిరాకమువలన దిక్కుల
సాధనము చేయవలయును. చూ, పద్భల
ములు.

దిగ్భిమము సం. వి. ఆ. పుం. 1 = విమృ.
దిక్కులతల్లిబిడ్డ: చూ, హరిట్ట, వా. 2. పిరి
మునునొందుట, శిశిప్య: చూ, విహారము 1.

దిచ్చేరి. వై. వి. = దీర్ఘికా: చూ, అంకులాడి.
దిచ్చేముగము. ద్వ. విణ. అచ్చశ్యము: చూ,
కంచేయిచే.

దిట వై. వి. = దీర్ఘికా: చూ, రూ-దిట్ట. దాద్ధము.
భాగ. 3. స్కం. 853; చూ, శక్తి 1.

దిటము. వై. వి. = దీర్ఘికా: (రూ-దిటపుదిట్ట-దిట్ట
ము) 1. దాద్ధము చూ, దైర్ఘ్యము; 2. ధృ
ఢము: చూ, స్థిరము; దే. విణ. 3. పచ్చే:
చూ, హెచ్చే. 2. [దేశ్యమని శ.ర.]

దిటవరి. వై. వి. = దీర్ఘికా: చూ, రూ-దిట్టడు.
దిటపు. వై. వి. 1 = దీర్ఘికా: దాద్ధము: చూ,
శక్తి 1; విణ. 2. = దీర్ఘికా: దృఢము: చూ,
దైర్ఘ్యము.

దిట్ట. వై. వి. 1 = దీర్ఘికా: చూ, రూ-దిట్ట; విణ.
2 చూ, సమర్థుడు. అచ్చ. సం. కాం. 187;
3. = దీర్ఘికా: చూ, రూ-దిట్టడు; 4. దాద్ధ
ముకలవాడు; 5. దృఢము: చూ, స్థిరము.

దిట్టడు. వై. విణ. = దీర్ఘికా: భార. భీష్మ. 1,
ఆ. 85: ఉటంకి-రూ-ఉటంకు, ఉక్కు,
ఉక్కుతునియ, ఉరియ-రూ-ఉటియ, గడు
సరి, గడ్డటికాడు, గాళకుడు, గుండా,
తుటారికాడు, దంట, దట్టుడు, దిటవరి-
దిట్ట-రూ-దిట్టడు-దిట్టరి, పెంకి, రణపెంకి.

(సం. ప) — అతిధృతి, అదీనుడు, ఏకా
గురిడు, ఓరుడు, భృష్టుడు, పైర్లకాలి
(చూ, హంపీరుడు. 4)

దిట్టము. పై. వి. 1. నిర్ణయము: చూ, సర్వము

1; 2. అర్హిమ-పర్హిమ చూ, రూ-రిట

దిట్టరి. పై విణ-అర్హ. చూ, దిట్టడు.

దిడ్డి దే. వి. 1. గననిలో. గూనినిక్క-చూ
దు వాకిలి చూ, వాకిలి (చూ, దినము
1); 2. చిన్న వాకిలి చూ, వాకిలి (చూ,
నడనము 1)

దిడ్డిగంత. వా. వి. పెరిటిగుమ్మము. చూ,

దిడ్డివాకిలి వా. వి. — పై — [పృథ్విము.

దిర్ఘము సం. విణ నటక బడినది దారము. చూ,

దితి సం. వి. ఇ. (స్త్రీ). 1. ఆమరుత్తి: చూ,

మాత. 1, 2. నటమడు చూ, హతి

దితిసుతుడు. సం. వి. ఆ. పుం దైత్యుడు

చూ, రాక్షసుడు. 1

దిద్దు దే. స. క్రి. 1. దండించే. కళా. 2, ఆ

34: చూ, శిక్షించే, 2: చూ, సపరించే.

కళా. 3, ఆ. 174, వా 3. బొట్టుదిద్దు,

4. అక్షరములుదిద్దు.

దిద్దుగడ. దే. వి. (రూ-దిద్దుడు-దిద్దుపాటు-
దిద్దుబడి)

దిద్దుడు. దే. వి. — పై —

దిద్దుపాటు. దే. వి. — పై. —

దిద్దుబడి. దే. వి. — పై. — (వాంఛ.

దిద్దుత. సం. వి. ఆ. (స్త్రీ). మోడనిచ్చే: చూ,

దిద్దుతువు. సం. విణ. ఉ. మోడనిచ్చేగల

వాడు చూ, వాంఛితుడు.

దిధత్. సం. వి. ఆ. (స్త్రీ). కాలపనిచ్చే: చూ,

వాంఛ. (చూ, వాంఛితుడు.

దిధతువు. సం. విణ. ఉ. కాలపనిచ్చేగలవాడు:

దిధిషువు. సం. వి. ఉ. (స్త్రీ). 1. మాటుమను

వుది: చూ, భార్య; ఉ. పుం. 2. మాటు

మనువుదాని మగడు: చూ, భర్త. 1.

దినకరుడు. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, నూన్యడు.

దినగోల. వా. వి: చూ, దినబత్తెము.

దినదినము. వా. సం. వి. పృథిదిసము చూ,

వాసరము

దినపగి. సం. వి. ఇ. పుం చూ, దినకరుడు.

దినబత్తెము. వా. మి. వి. (దినము + బత్తెము)

పృథిదిసమునను ఇచ్చేదుబత్తెము. హరిశ్చ.

4, ఆ. 17: చూ, పాదము (1). [అతుది

దినభిరము సం. వి. ఆ. స. వాటిది చూ,

దినభాగములు. ఆం. కాద్యము, శ్వేతము, మై

త్రము, కాంధర్వము, పావిత్రము, విజయము,

గాంధర్వము, కుతపము, కాహినేయము,

విరించము, సోమము, నిర్వృతి, మహేంద్రము,

వరుణము, భటము. (15)

దినమా. సం. వి. ఇ. పుం: చూ, దినకరుడు.

దినము. సం. వి. ఆ. న 1. పగలు (12 గంటల

కాలము) చూ, వాసరము; వా. 2. పగలురా

త్రికలసినకాలము(24గం కాలము) చూ, వాస

రము; 2. ఇంగ్లీషు నెలలోనితారీఖు. చూ,

గోశే; 4. సౌరమాసమందలి ఒకదినము,

తిథి: చూ, వాసరము; వా. 5. తద్దినము.

“నేడుమాతండ్రిగారిదినము”

దినవెచ్చేము. వా. మి. వి. (దినము + వెచ్చేము.)

పృథిదిసమును జరిగెడు వ్యయము. పాండు. 3,

ఆ. 16: చూ, వెచ్చేము. 2.

దినసరి. దే. వి. ఒకరకమువరి: చూ, సస్యము.

దినసరులు. దే. వి. ఒకరకమువడ్లు: చూ, ధాన్యము.

దినను. దే. వి. రూ-దినస్సు. 1. సామ్యము:

చూ, సమానము. 2; 2. వస్త్రపు: చూ,

సరకు. 2.

దినాంగములు. ఆం. తిథి, వారము, నక్షత్రము,

యోగము, కరణము (5): చూ, పంచాంగ

ములు. [లము.

దినాంతము. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, సాయంకా

దినారి. పై. వి. — దీనారాశి. పరి. హా. చూ, లోహము. 1.

దినుసు. దే. వి. చూ, రూ-దినుసు 1—2;

3 రీతి: చూ, విధము. 1.

దినుస్సు. దే. వి. రూ-దినుసు. 1 వస్తువు
కళా. 6, ఆ. 83: చూ, సరకు 2; 2 రీతి:

చూ, విధము. 1.

[కాం. 332.

దిన్న. దే. వి. చూ, రూ-జిన్న* అచ్చే. యు,

దిబదిబ. వా వి నడచుట కొట్టుట లోనగు

వానియందగు ధ్వన్యనుకరణము: చూ,

హూహూ.

దిబుక్కున. వా. దృ: చూ, దిబ్బున.

దిబ్బ. వై. వి.=ద్వీప. 1. చూ, తిన్నె. 2;

2. మెరకనేల చూ, భూమి 1; 3.=ద్వీప

కుప్ప. చూ, రాశి. 1.

దిబ్బడము. దే. వి: చూ, రూ-దబ్బడము. 1.

దిబ్బు. వా. పి. రూ-దిమ్ము చూ, దబ్బు. 4.

దిబ్బున. వా. దృ: చూ, దబాలున.]శము

దిబ్బెము. వై. వి.= దీపము చూ, స్నేహ

దిబ్బెమెత్తుట. జా. దీపముతోబ్రహ్మణముచే

యట. “దిబ్బెమెత్తగవచ్చే నబ్బురంబగు

కల్పిమేరమిడిసరితి మెలగఁ డనుచు”

(పాండురంగమహాత్మ్యము)

దిమాకు. వా. వి. 1. గర్వము: చూ, హంకా

కారము; 2. బలివి: చూ, శక్తి. 1; 3.

ధైర్యము: చూ, సైర్యము (ధిమాకుఅనియు)

దిమిదిమి. దే. వి. 1: చూ, రూ-దిందిం; 2. మ

ద్దలమోఁతె యందిగు ధ్వన్యనుకరణము:

చూ, హూహూ.

దిమిన. వా. వి: రూ-దిమ్మిస-దిమ్మెన, గట్టన.

(సం. ప).—ఘట్టన.

దిముకు. దే. వి: చూ, దిమిదిమి.

దిమ్మ. వై. వి. 1. వర్ణము: చూ, సమాహము;

2.=ద్వీప. కుప్ప. దిబ్బ. అచ్చ. బాల, కాం.

121: చూ, రాశి. 1; వా. 3=దిగ్భిమ.

దిగ్భిమనొంతుట, భృమము: చూ, విహ

రము. 1.

దిమ్మరి. వై. విణ=ధీహరి. (దిమ్మరి + అరి)

రూ-దిమ్మరి. 1. భృమకలవాడు: రూ-

దిమ్మరి=డు; 2. భృమకలది: చూ, స్త్రీ;

3. మత్తుకలవాడు. రూ-దిమ్మరి=డు:చూ,

సోమరి; 4. మత్తుకలది: చూ, స్త్రీ

దిమ్మరి=డు. వై. విణ=ధీహరి. (దిమ్మరి + ఈ

డు.) 1. చూ, రూ-దిమ్మరి. 1. శకాం. 1,

ఆ. 108; 2. చూ, రూ-దిమ్మరి. 3.

దిమ్మిస. దే. వి: చూ, రూ-దిమిస.

దిమ్మ. దే. వి. 1. గుంపు: చూ, సమాహము;

వై. వి. 2. చూ, దిమ్మ. 3. సా. 2, ఆ.

99; 3. మస్త: చూ, మదము. 1; వా. వి.

4. చూ, రూ-దిమ్మ.

దిమ్మవట్టు. ద్వ. ఆ. క్రి.(దిమ్మ + పట్టు)

1. భృమగొను: చూ, పరిభ్రమించు; 2. మత్తు

కొను: చూ, మబ్బుగొను

దిమ్మనడు. ద్వ. ఆ. క్రి. చూ, పరిభ్రమించు.

దిమ్మె. దే. వి. 1. తాపగడుద్దు: చూ, మిడ్లె. 2.

(చూ, పద్మము. 1.); 2. చిన్నచిన్న తాళ్ల

గుట్ట: చూ, పర్వతము; 3. కొయ్యబిరడ:

చూ, బిరడ.

దిమ్మెన. దే. వి. 1: చూ, రూ-దిమిన; 2. కాసె

వాని ఒకానొక కొఱుముట్టు.

దిరదిర. దే. వి. తిరుగుట యందగు ననుకరణము:

చూ, హూహూ.

దిరసన. వై. వి=శిరీషి. (రూ-దిరసనము-దిరి

సెనము-దిరిసెను-గిరిసెను)*: చూ, శ్యామ

శర్మ.

దిరిసనము. వై. వి.=—వై.—.

దిరిసెనము. వై. వి.=—వై.—.

దిరిసెము. వై. వి.=—వై.—.

దిద్దిర. దే. వి: చూ, రూ-దిరదిర. భార. ఆది-

4, ఆ. 38.

దిలాసా. వా. వి. ధైర్యము.

దిలీపుడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, రాజు, 1.

దివటి. వై. వి.=దీపయష్టికా. కాగడా: చూ,
రూ-దివటి

దివటి వై. వి.=పై.—

దివము. సం. వి. అ. ప. 1 చూ, స్వర్గము,
2 ఆకాశము: చూ, స్వర్గము; 3: చూ,
దివము 1-2-3-4

దివసము సం. వి. అ. పుం, న. చూ, రూ-దివ
ము 1-2-3-4. [వేల్పు శీఘ్రము

దివస్వతి సం వి ఇ పుం ఇందురుడు చూ,
దివాంధ్యాయము. పా అంధతక నిష్ఠమగుపగ
లు గుడ్లగూబు అనిష్ఠముగా నుండుననునతి.

దివాంధ్యము. సం. వి. అ. పుం. గుడ్లగూబు చూ,
సకినంపులులులు చూ, సూర్యుడు
దివారముడు. సం వి అ పుం. పగటివేలుపు
దివాకీర్తి సం వి. ఇ పుం 1: చూ, మంగళి
2. మాతవాడు: చూ, మాల. 1

దివాణము. వై. వి.=దేవాయనమ్. 1. దర్బారు:
చూ, సభ. 2; 2. కచ్చేరి. పాండు. 1, ఆ.
109: చూ, సభ. 2.

దివాతపచంద్రిన్యాయము. పా. పగటిచంద్రిని
వలె గాంతిహీనుడై యుండెననునతి.

దివారు. వా వి. పెగడ: చూ, మంత్రీ 1.

దివాభీతము. సం. వి. అ. పుం. 1. గుడ్లగూబు: చూ,
సకినంపులులులు; 2. కలువలకొలను: చూ,
సరస్సు. 1.

దివాభీతుడు. సం. వి. అ. పుం. 1. దొంగ:
చూ, ముచ్చే. 1; వా. 2. పనికిమాలిన
వాడు: చూ, నిప్పియోజకుడు.

దివాలా. వా. వి. వ్యవహారముచెడి కలుగునష్ట
ము, “దివాలాకోరు.”

గివాసై జయకము. అం. అశ్వ శాస్త్రమునందలి
చిత్రస్థలములు 30 లో నొకటి: చూ, చిత్ర
స్థలములు.

దివి. సం. వి. వ. స్త్రీ. 1. ఆకాశము: చూ,

స్వర్గము; 2. ఆకాశ. రూ-దివము: చూ,
స్వర్గము (వైశ్వానరముంబు); 3 నొంప
నాలుక: చూ, నోగము (చూ, దినన); 4
పుం 4: చూ, పాలపిట్ట, వా వి 5 చూ,
దివము. 3 (ఇది 20-4-1037 సం.)

దివిజుడు. సం వి అ పుం చూ, వేలుపు.

దివిటి వై. వి.=దీపయష్టికా కగోపము రూ-
దివటి-దివట్-దివి-ఇచ్చటి-దివ్విటి-
-దివ్విటి-దివ్వి-ఇచ్చటి-దివ్వి-దివ్వి-
టి-దివిటి, దివారు-రూ-ఇచ్చట-ఇచ్చటి-
తద్వి—అగ్ని, ఇంద్రియ, ఇంద్రియ-
ఇంద్రియ, కరవేయ-కరవేయ-కరవేయ-
కాగడ-కాగడా, కాలగిరియ, నోలగిరియ-
కోలగిరియ, చేరియ, చేరియ, పిరిగి
తులు, శంశేయ-శంశేయ, దివియకోల-
దివైకోల-దివైకోల, నడచియ, నిచ్చె
పంశ-నిచ్చెపంశ, సగలగులు, పెను
పంశ, ములు, మోబగులు, తిప్పి-(సం.
ప) — ఆకాశదీపము, కరవేయ, తిహా
సుత్తు, దీపయష్టిక. (చూ, స్నేహశము).

దివిట్టి. వై. వి.=పై.—సాంబ. తిర్గ. 28.

దివిదారికొమ్ము. ద్వ. వి: చూ, ఒడ్డగ.

దివియ. వై. వి.=దీప (రూ-దివ్యయ-దీవియ-
దివె-దివ్య-దివ్య-దీవె-దివ్యయ) 1. దీప
కా. దీపము. సా. 3, ఆ 27: చూ, స్నేహ
శము; 2: చూ, రూ-దివిటి.

దివియకంబము. వై. వి.=దీపస్తంభ: దీపపు
సెమ్మె. (రూ-దివకంబము-దివియకంబము-
దివ్యకంబము-దీవియకంబము: చూ, సెమ్మె.

దివియకోల. ద్వ. వి: చూ, రూ-దివటి

దివిపదుడు. సం. వి. వ. పుం. (రూ-దివిపత్తు-
ద్యుపత్తు-ద్యుపదుడు): చూ, వేలుపు.

దివు. దే. అ. కి: చూ, రూ-దిగు. రాఘ. 2.
ఆ. 86.

దివె. వై. వి.=దీప: చూ, రూ-దివియ. 1-2.

సము. అం. చూ, ప్రేమేయములు. | ఉపదిష్టము.

దిష్టాంతము. సం. ౩ అ. పుం. చోళ. చూ. మరణము

నిస వై. ౩. ౩౯ దిష్టి. రూ-దిస్స: చూ, హరిశ్చంద్ర [రూపు చూ, హరిశ్చంద్ర] దిసంతడుచే దే. స. కి. (దిసంతు 4 అడుచే) దిసంతు దే. వి. 1 చూలు: చూ, నింప 1

2. అలరింత: చూ, హాస్యము 1 దిసంతుకొట్టు. దే. స. కి. చూ, దిసంతడుచే స్నా 3, ఆ. 10౯.

దిసంతులుకొట్టు దే. స. కి. — పై — దిసమొల. ద్వ. వి. రూ-దిస్సమొల చూ, బిత్తల దిసమొలవాడు. ద్వ. వి. చూ, దిగంబరుడు. దిసమొలవేల్పు. ద్వ. వి. రూ-దిస్సమొలవేల్పు.

1. చూ, కిపుడు; 2. కాలభైరవుడు. దిస్స. వై. వి. = చూ, రూ-దిస దిస్సమొల. ద్వ. వి: చూ, రూ-దిసమొల. దిస్సమొలవాడు. ద్వ. విణ: చూ, రూ-దిసమొలవాడు. పాండు. 1, ఆ. 213.

దిస్సమొలవేల్పు. ద్వ. వి: చూ, రూ-దిసమొల వేల్పు. 1—2.

దిస్స. దే. వి. పాములుసకొట్టుట యందగు ధ్వన్యనుకరిణము (బుస్సు): చూ, హూహూ.

దీ

దీ. దే. అవ్య: చూ, రూ-డీ. [ఆ 91.

దీకు. దే. వి: చూ, రూ-డీసు. భార. విరా. 5, దీకోను: చూ, రూ-డీకోను.

దీకోలు. దే. వి. రూ-డీకోలు: చూ, లూటీ. 4.

దీక్ష. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1: చూ, శ్రీధర్ "తదేక దీక్ష"; 2. యజ్ఞాది క్రియారంభమందు అనుష్ఠించు బూనుకొనెడు ఆచార నియమము; ఆం. 3: చూ, గహీనతానములు.

దీక్షాంతము. పా: చూ, అవధృతము.

దీక్షించే. సం. అ. కి. దీక్షవహించు.

దీక్షితవాగ్మాణాలు. పా. 1. సారస్వతులలోని కంపితగళలోనివారు చూ, అగాధేఅను వాగ్మాణాలు (చూ, వాగ్మాణాలు);

2. కన్యాశుల్కమునని సంచగొడులలోని యొకానొకతెగవారు కీరు యను స్వరము ఆశస్త్రములునై యున్నాను: చూ, కన్యాశుల్కము (చూ, వాగ్మాణాలు)

దీక్షితుడు సం. వి. ఆ. పుం. సోమముగలరు క్షయనందు దీక్షవహించినవాడు

దీటి పై. వి. = చూ, రూ-దీటి

దీటు పై. వి. 1 సామ్యము చూ సమానము.

2; దే. వి. 2. ఆకృతిమణము: చూ, పురి.

4; వి. ౩ చేక్కిన చూ, సరి 11;

స. కి. 4 సరిచేయు. అష్ట. 2, ఆ. 86:

చూ, సరికెట్టు. [దుకొను 3.

దీటుకట్టు దే. అ. కి. పూర్వమును: చూ, మెం

దీటుకొను. దే. అ. కి. 1—పై. — భా. ౧.

కర్ణ. 1, ఆ. 120, భార. విరా. 5, ఆ. 34;

స. కి. 2 సవరించు. హరిశ్చ. 4, ఆ. 215:

చూ, సవరించు; 3: చూ, సరిపోలు; ప్రే.

4. దీటుకొలుపు. భార. ఉగ్రో. 4, ఆ.

223.

దీదివి. సం. వి. ఇ. పుం, స. 1. అన్నము:

చూ, సాదము. (1); పుం. 2. బృహస్పతి: చూ,

వేల్పుటొజ్జే. [హానము 2.

దీధితి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. కిరణము: చూ,

దీన. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. ఎలుక: చూ, మూష

కము; వి. 2 దీనురాలు: చూ, స్త్రీ.

దీనము. అం: చూ, దృష్టులు.

దీనారము. సం. వి. ఆ. పుం. = దినాది. ప్రా.డి

నాణెము, గడ్డిము: చూ, లోహము. 1.

దీనావస్థ. అం. గృహముల అవస్థలు 10 లో

నొకటి. (శత్రుత్వేత్రమందున్న గృహము

దీనావస్థను బొందును = రోగము, అనారోగము, విరోధముగలుగును): చూ, అవస్థలు.

దీనికి శే. స: చూ, ఇందులను. 2.

దీనికి. సం. వి. 1 చూ, దీపవాడు, 2 దీపవాడుగివాడు, 3. దీపవాడుగివాడు చూ, దీపవాడు. 4 దీపవాడుగివాడు నాడు, దీపవాడు చూ, పాపముకి

దీనికి సం. వి. 1. ఓమము చూ, యవాని, 2 దీపము చూ. స్నేహము, 3. ఇల్లు చూ, నదనము 1; 4 చూ, దీమము 2, 5 దీమముచునది చూ, నలుగురు 1; ఆం 6 అధికములకాములలో నొకటి (వర్ణావళియులను పాపములు ఉదా. — “మమమున గజపతి గొల్పును. సృతాపమున భూపతిగొల్పుచు”) చూ, అధికము 3. 7 జన్మతాళములలో నొకటి చూ, జన్మతాళములు. [నొకటి.

దీపకలికావ్యాసము. పా. న్యాయములలో దీపపుకొడి. వా. మి. వి. కొడి. చూ, సిగి. 4 దీపము. సం. వి. ఆ. పుం. 1 = 3 చెప్పు. రూ. పదీపము. దీపిక: చూ, స్నేహము, 2. తీగె చూ, లతి. 1; 3. బయిరవాసము. చూ, సత్తము; 4. చూ, మయ్యాగిభి; ఆం. 5. మోడతోపచారములలో నొకటి: చూ, ఉపచారములు. [దా: చూ, దివిటి.

దీపయస్తిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. = దివిటి, కాగ దీప-ల్లి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. దీపపునత్తి. చూ, 9త్తి. 2. [ధము.

దీపపృథుము. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, దీపస్తం దీపశిఖ. సం. వి. ఆ. న. కోటి, దీపపుకొడి చూ, సిగి. 4. [చూ, పెమ్మె

దీపస్తంభము. సం. వి. ఆ. పుం. = దీపగంటము దీపాగ్ని. సం. వి. ఇ. పుం. అగస్త్యుడు చూ, ముని. 1. [దీపతలను బూజించుట

దీపారాధనము. పా. దీపమును నెలగించి యిట్లు ఉపాసలి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. నరకచతుర్దశికిను

లు నాటి పండుగ (దీపములనయాహము): (చూ, గాణాచంఘ) [స్నేహము దీపిక సం. వి. ఆ. స్త్రీ. దీపము చూ, పుం. సం. వి. 1 నొకటి, స్త్రీ. పుం. చూ, నలుగురు 1; 2 కాననది, ఉపది లు చూ, పృజ్వలీతము; 3 మంసినా చూ, పృజ్వలీతము; ఆం 4: చూ, అగమములు

దీపాస్త్రం అం గోపాల అవస్థలు 10 లో నొకటి (ఉచ్చయందున్న గోపాల దీపాస్త్రం యంగుండును = వాహనము, పోష్యము, గాబ్రాజ్యత, గౌరవము, ఆయుష్యము కలగును) చూ, అవస్థలు [పుం. 1 దీపి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. కాంతి చూ, నలు దీపకము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. ఓమము చూ, యవాని; 2 యశలబియ్యము: చూ, బియ్యము; 3 నెయిలిజోట్టు. చూ, సిగి. 4

దీపవ్యము. సం. వి. ఆ. పుం. (రూ. దీపము-దీపకము-దీపనీయ) ఓమము: చూ, యవాని. దీపము వై. వి. రూ. దీమము. 1 = ధామ. ఇల్లు: చూ, నదనము. 1; 2 = దీపక: వేటమ్మగములు పక్షులు లోనగునవి, దీపకము, దీమ: చూ, వేటపిట్ట

దీమసము. దీ. వి. 1. ద్రోణము: చూ, ద్రోణము. 1; 2. ఉపాయము. భార, విరా. 2, ఆ. 91: చూ, వెరపు.

దీమము. వై. వి. = దీపక: చూ, దీమము. 2; స్వా. 4, ఆ. 22; 2 = ధామ. ఇల్లు. “దిక్కు దీమలేదు”: చూ, నదనము. 1.

దీర్ఘకోశిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. ఏనుగుజెలగ: చూ, బుడ్డపిడుగు.

దీర్ఘజంఘము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. దెగ్గరు: చూ, సారసము; వి. 2. నిడుపాటికిక్క గలది.

కిలుమట యందగు భవ్యనుకరణము చూ, చుందుము చే. వి. రూ-దుందు. చక్కార
హూహూ.

దుంకము చే. వి. వెజ్జము చూ, కంఠము. 1
దుంగి. చే. వి. మౌనిమొద్దు: చూ, మొద్దు.
దుండగము నై వి=దొప్ప్య. 1: చూ, సోమ; 2
దొప్ప్యము. చూ, కృతీకము 2; 3 కీడు
నై. 1, ఆ. 92: చూ, హాని. 2

దుండగీడు. నై వి. (దుండగము + క్క) 1
దుప్తుడు: చూ, వ్యాసుడు 1; 2. పూ
ర్తుడు: చూ, వ్యాధుడు. 2; 3 అపరాధ
చూ, రూ-దుండకాడు.

దుండకము నై. వి= చూ, దుండగము.
దుండి సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1=నొండక: చూ,
రక్తఫల; చే.వి (1) దొరపాని:చూ, రాజ్ఞి
దుండిగము. నై. వి=దుండుక: * : చూ, శో
ణకము.

దుండిలము. నై. వి=—పై.—
దుండుకము. నై. వి.=—పై.—
దుండుబలి. చే. వి: చూ, సోమరి.
దుండుబలితగము. చే. వి: చూ, చేండితనము.
దుండకాడు. చే. వి. 1. ధూర్తుడు: చూ,
వ్యాధుడు. 2; 2. దుండగములుచేయువా
డు: చూ, రూ-దుండగీడు 3.

దుంత. చే. వి. దున్న: చూ, మహిషము.
దుంతరిపుతు. ద్వ. వి: చూ, యముడు. [గము.
దుండిలము. నై. వి.=దుండుక: * : చూ, దుండి
దుండుకము. నై. వి.=—పై.—
దుండువాగము. అం: చూ, శస్త్రములు.
దుండుభి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. పాచికయం

దలి ఇత్తిగ: ఇత్తిగ, ఇద్దుగ (చూ, ఎట్ట-
ము); పుం. 2. భేరి: చూ, వీణె; 3. చూ,
పరుణుడు; 4. ఒకానొక రక్కసుడు:
చూ, రాక్షసుడు. 1. అం. 5: చూ, సంవత్సర
ములు; 8: చూ, ఆనందవాద్యములు.

పుదివటి. కథా. 8, ఆ. 10: చూ, నురుడు.
దుందు. చే. వి.—పై —

దుంప. చే. వి. 1 ద్వివార్షికము (గనములోన
గువానిగడ్డ) (చూ, ఏకదీపకము; చూ,
వేసు 1; 2. నాగటిగొడగ చూ, లాంగ
లము. 1.

దుంపతీయుట. వా. వి. 1. గడ్డ పెల్లగించేట;
జా. 2. కొంపతీయుట, 3. సముద్రము పెల్లగిం
మట, 4. మాంసమును ఛేదించుట

దుంపతెంపుట. జా —పై.—
దుంపబచ్చే. చే. వి. మట్టుబచ్చేలి*. చూ,
బచ్చేలి. [చూ, సన్నరాప్తము.
దుంపరాప్తము. ద్వ. వి. రూ-దుంపరాప్త*:
దుంపరాప్త ద్వ. వి.—పై.—

దుంపలదంపలుచేయుట. జా. పడరానిపాట్లు
చడుట, దుంపలుఅగు మెగకనేలలు పల్లపు
నేలలుగాజేయుట. “దుంపలు దంపలుచేసి
కొని వచ్చితిమి.” (ధర్మజరాజనూయము)
దుంబాల. వా. వి. పన్నులేనిది (బూనాము).
దుంబాడి. చే. వి. (దుమ్ము + పొడి) (మెంతి
జీలకఱ్ఱచేర్చిచేసిన) నున్ననికూరపిండి. రా,
వి. 2, ఆ. 101: చూ, సాదము (1).

దుఖపడు. మి. ఆ. కి. (దుఃఖము + పడు)
1. నొగులు: చూ, రోదించే; కి. 2. దుః
ఖపడమే. [ఉద్యో. 4, ఆ. 3.
దుఖపాటు. మి. వి: చూ, శోకము. 1. భార.
దుఖపెట్టు. మి. స. కి: అడజేడిపెట్టు, ఏవ
తీంచే, జాలిపెట్టు.

దుఖభాగులు. అం. ఈర్ష్యాకుపు, జాగుపా
పంతుడు, నిస్సంతోషి, కోరిధనుడు, నిత్య
శంకితుడు, పరభాగ్యోపజీవి. (6)
దుఖము. సం. వి. ఆ. స=మాకలి. 1. పీడ,
బాధ, న్యధ. (దీనియందు ఇందిరియములూ

దుష్టులులగును) చూ, శోకము; ఆ. పుం.
 2. వటుంబము: చూ, సంసారము.
 దుఃఖాన్వితుఁడు. సం. విణ. చూ, శిశువుఁడు.
 దుఃఖించు సం. అ. క్రి 1. చగచు చూ,
 నుగ్గు 5, 2. వడుపు: చూ, శోకించు
 దుఃఖితుఁడు సం. విణ. ఆముత్తము, ఆముత్తము,
 క్లిశితము, క్లిష్టము, క్లిశితము, క్లిష్టము
 (త. పు) — 2001-10-11 (చూ
 శోచ్యము)
 దుఃఖించు. సం. కణ. చూ, విమరుఁడు
 దుఃఖము చే వి. 1 పసాదిము, సుఖముమై
 ఇల్లు చూ, ఎవనము. 1, 2 అభయ, ఉట్టు,
 ఉప్పురాసులుం డెఱుచుట చూ, నట్టు
 దుఃఖము. సం. వి. అ. న. 1. తెల్లనిబట్ట
 చూ, పస్త్రము; 2. సన్ననిబట్ట చూ, పస్త్ర
 ము (నల్లపట్టుచు)
 దుక్కి. చే. వి. చున్నట్ట, కృషి చూ, వ్యవ
 సాయము(దీనిభేదములు. - రొంపిదుక్కి, వెలి
 దుక్కి.) (చూ చూ, పృథ్వీ. 1
 దుక్కి-దెద్దు చే. వి. (దుక్కి + ఎద్దు) హాక
 దుక్కిచుచ్చు. చే. వి: చూ, వ్యవసాయ.
 దుక్కివారు. ద్వ. వి. నాగలి: చూ, లాంగ
 లము. 1. (చూ, బలరాముఁడు.
 దుక్కివారుగాలుపు. ద్వ. వి. హలాయుధుఁడు:
 దుగ. వై. సం. క్రి. రూ-దువ. ఇనుమడి.
 కళా. 3, ఆ. 131: చూ, తెట్టి. 1.
 దుగపదిరూపుల దుండగిఁడు. ద్వ. వి. చూ,
 నూర్చుఁడు. వేం. ఆం. 11. సాంబ. మా. 2.
 దుగపుట్టుక. వా. వి: చూ, బాహ్యుఁడు.
 దుగమొగముల పులుఁగు. ద్వ. వి. గండభేరుం
 డము. అచ్చ. అ. కాం. 77: చూ, పక్షి.
 దుగమొగమువేల్పు. ద్వ. వి. నిప్పు. అచ్చ.
 యు, కాం. 279; చూ, వహ్ని. 1. (ఇట్లు
 దుగమొగములయ్య-దుగమొగపాదుసా.)

దుగలము. చే. వి. రూ-దుగులము. చివుక, వగ
 హా. 1/16 భాగము, 1/4 రూపాయ.
 దుగినుఁడు వై. వి-గుర్తిగా చూ, బహు 1.
 దుగుణము వై. సం. క్రి. రూ-1 దుగ చూ,
 కట్టి. 1; విణ. 2 సం. క్రి. రూ.
 దుగులము చే. వి. చూ, రూ-దుగులము.
 దుగ్గ వై. వి-గుర్తిగా చూ-గుర్తి 1 కాళి, సత్తి
 చూ, పాన్వ. 1, 2 గౌర చూ, పాన్వ. 1
 గుర్తిగా వై. వి. హిమావతి వేం. ఆం.
 77 చూ, చర్మము
 దుగ్గారి వై. వి. (దుగ + కా) సం. క్రి. రూ-దుగుర్తి.
 (టంకి మునకు 16 దుగ్గులు ఈకాగ్గ-నుబట్టి
 కాయినఁగా డిమ్మిడి)
 దుగ్గి. వై. వి-దుర్గా: చూ, రూ-దుగ్గ 1—2.
 దుగ్గికిన్నయ్య. ద్వ. వి: చూ, గుగ్గనండిగి.
 దుగ్గ. చే. విణ. రూపముచెడినది (తృణము)
 దుగ్గశుంబి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ పాలానుగుశు
 చూ, సోఱ.
 దుగ్గము. సం. వి. అ. న. 1 క్షీరము చూ,
 పాలు 1; విణ. 2. పిదుక(బడినది; 3. నిం
 ప(బడినది: చూ, భృతము. 2.
 దుగ్గాకము. సం. వి. అ. పుం పాలసముద్రము:
 చూ, సముద్రము. (ఇట్లు దుగ్గాకము)
 దుగ్గిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, మనుపాల. *.
 దుట్టుపు చే. వి. రూ-దుట్టుపు-జోట్టుపు, ఇ
 ట్టుపు: చూ, విహిణి.
 దుట్టుపు. చే. వి.—వై.—ఆం, భా. ద్వి. 61.
 (గాఢవిరేచనకారి, పక్షవాతములలోవాడె
 డరు.)
 దుడిదుడి చే. వి. గునగున: చూ, హూహూ.
 దుడుకఁడు. వై. విణ. (దుడుకు + అడు)
 1. బాలకుఁడు: చూ, శిశువు; 2. దుండుకు.
 దుడ్డుఁడు. భాగ. 7, స్కం. 253. చూ,
 వ్యాధుఁడు. 2. (ఇట్లు చెడుగుఁడు, నిడుకు
 ఁడు ము)

దుడుకు. వై. వి. 1. తప్ప. చూ, నేరము; 2. =
 దుండుక. దొడ్డుము చూ, శ్లోకము. 2;
 3. గడ్డుము, ఉడ్డుత చూ, హంకారము; విణ.
 4: చూ, దుడ్డుము. అచ్చ. సం, కాం. 187;
 5. ఉడ్డుతము, గడ్డునినది: చూ, బిట్టు. 4
 దుడ్డు. వై. వి. హ-గుడ్డు = పండు. 1. లాపు
 కట్ట చూ, వేత్రము. 1; 2 గదియ: చూ,
 గడ; 3. గుగిట్ట చూ, బంక. 3, 4 ఇను
 పడుడ్డు చూ, ముగ్ధరము; 5. కాణి: చూ,
 కాని. 1; విణ. 6 మోటుకాడు, దిట్టాడు
 (అనియ) చూ, హరించుముడు.
 దుడ్డుగట్ట ద్వ. వి. 1: చూ, దుడ్డు 1; 2 చూ,
 దుడ్డు. 3. (ఇక్కడదుడ్డుగట్టము స్థూలమాత్ర
 పరము)
 దుడ్డు. గోల. ద్వ. వి. —పై —
 దుడ్డు. దే. విణ. 1. చూ: చూ, శిశువు;
 2. బాలకుడు: చూ, శిశువు; 3. ధూర్తుడు.
 చూ, వ్యాధుడు. 2; 4. ధూర్తురాలు:
 చూ, స్త్రీ.
 దుత్త. దే. వి. పాలచెంబు, పాలముంటి, పాల
 కుండ, బుంగ: భాండము. 3: (చూ, పా
 త్రము. 8.)
 దుత్తాయి. దే. వి. కుటుంబ: చూ, వస్త్రము.
 దుత్తూరము. సం. వి. అ. పుం. (రూ-దుత్తూరము.
 ధుత్తూరము-ధుత్తూరము.) 1. ఉ మృత *.
 చూ, హలాపుష్పము; దే. వి. (1) కపటము:
 చూ, వ్యాజము (1)
 దుద్దు. దే. వి. 1. తామరపూవులోని దిమ్మ,
 కన్యక: చూ, మిద్దె (చూ, పద్మము. 1.);
 2. తాటాకు జోబుమీడి చెందిరిక; బ. 3.
 చెవివగ: చూ, భూషణము. 2; విణ. 4. అ
 సత్యము: చూ, వితథము.
 దుద్దు పెట్టుట. బా. మోసము చేయుట. “చేక్క
 న్నను దుద్దుపెట్టి యురకంగండలంచెను.”
 (సారంగధరచరిత్ర)

దుద్దుము. దే. అ. క్రి: చూ, ముమ్మరించు.
 దుదురుము. సం. వి. అ. పుం. పచ్చేరియ్యి *:
 చూ, పలాండువు.
 దునీడు వై. విణ. (రూ-దునీదారు-గునెదారి-
 దునేదారి-గుముదారు) హుండు: చూ,
 హంపీరుడు.
 దునీదారు. వై. విణ. —పై —
 దును. దే. వి. క్రి చూ, హు-గున్న
 దునుసు. వై. వి. బాధ, గుణము: చూ, శోకము.
 గునుము. వై. స. క్రి. చేంపు: చూ, సంహరించు.
 దునెదారి. వై. విణ: చూ, రూ-దునీడు; 2 =
 ధనుర్ధారి. కత్తిచేతపరించినవాడు: రూ-
 దునేదారి. (సం. ప) —ధనుర్ధారి.
 దునేదారి. వై. విణ. —పై. —
 దున్న. దే. వి. 1 చూ, దుంత; 2 పురుషపశువు.
 దున్నపోతు దే. వి. —పై. —
 దున్నయిననదన దూడనుగట్టుమన్నట్టు. లో.
 విమర్శనలీని పృథుత్వము. ఉదా. —“ చె
 పెడి వారొకవేళఁజెప్పినను విశేషివారిక
 యిన విశేషముండవలెను గదా! అట్లుగాక
 దున్నయిననదన దూడనుగట్టుమన్న మతిపన
 యొక్కదే. ” (నీతిచందిరిక-విగ్రహము)
 దుప్పటము. వై. వి.=ద్విపట్టి. (రూ-దుప్పటి-
 దుప్పట్-దుప్పటము) 1. నెలగలసన్నపాటి
 నెడల్పుబట్ట: చూ, పస్త్రము; 2. ముతుక
 నూలుతోనేసిన రెండుపొరలబట్ట; 3. కనచ
 ము: చూ, వారవారిము.
 దుప్పటి. వై. వి.=—పై. —
 దుప్పట్టి. వై. వి.=—పై. —
 దుప్పి. దే. వి. 1. జింక. ఇట్టి: చూ, హరిణము;
 2. దుప్పి, కాలుకొమ్ము పెకము: చూ,
 పృథుతము; 3. చమూరువు. పొండు. 5, ఆ.
 14: చూ, రామము. 3. [రసంచి (గుడ్డు).
 దుబరకా. వా. వి. చినిగినసంచులకు వేయు అస్త

దుబారా. వా. విణ. వ్యర్థమైనది.

గుబాసి. వా. వి. ఇవిభాషి. రెండుభాషలునే
ర్చినవాఁడు, భాషాంతరము చేయువాఁడు,
వ్యవహారికము జేసపువాఁడు.

దుబేళ్ళాహ్లాలు పా. వీరు కన్యాకుబ్జులు
వీరు పంచగౌడులలో నొకతెగవారు. మా
ధ్యం దినశాఖ. శుక్లయజుర్వేదమున కొంద
ఱును నామశాఖ గోవిల సూత్రీయులొక
కొంఁబును కలరు: చూ, కన్యాకుబ్జులు
(చూ, బాహ్లాలు.)

దుబ్బ. దే. వి. ఆఁడుగుడి: చూ, ఘగము. 12

దుబ్బ. వై. వి. సంతోష. చూ, వైరుదుబ్బ.
దుమగతికేతు. వై. వి. సమకేతు. తోఁక
చేక్క: చూ, నక్షత్రము. 1.

దుమదుమ. వా. వి. 1. మొగముచిట్టించుకొను
టయందగుననుకరణము: చూ, హూహూ;
దే. విణ. 2. మిక్కిలితడిగలది. కళా. 3,
ఆ. 68: చూ, ప్రిమితము. 2.

దుమా. దే. వి. వారియుట చేయుట పరుగె
త్తుట లోనగువాని యందగుధ్వనముకరణము
చూ, హూహూ. (దుమాదుమానియు)

దుమారము. దే. వి. ధూలి. స్వా. 5, ఆ. 38:
చూ, రేణువు 1.

దుమారు. దే. విణ. సమూలము: డోడా.

దుము. దే. వి: చూ, దుమారము.

దుముకు. దే. వి. రూ-దూకు. 1. ఒకానొక
ప్లుతగతి: చూ, హయము; 2. గంతు: చూ,
లంఘ; ఆ. కి. 3. గంతుచేయు: చూ,
లంఘించే. 3; 4. దాఁటు: చూ, లంఘించే.
2; 5. ఉలుకు: చూ, లంఘించే. 2.

దుముకులాడు. దే. ఆ. కి. గంతులాపేయు.
చూ, లంఘించే. 2.

దుముక్కు. దే. వి. ఉలుకుట యందగు ధ్వన
నుకరణము, దుముక్కు (అనికొందఱు): చూ,
హూహూ.

గుముదారి. దే. వి: చూ, దునీఁడు.

దుముదారు. దే. వి. దండు. స్వా. 3, ఆ. 54:
చూ, నేన. 1.

దుముదుములాడు. దే. ఆ. కి. దుమ్ములారేగు,
నీవ్వలారేగు. (ఇట్లునుమరుమూడువాడుక)

దుమ్ము. దే. వి. 1. ఎమి కె: చూ, శల్కము. 1;

2. (రూ-దుమారము-దువ-దున్న-తుమురు-
తుమ్ము-త్రమ్ము.) చూలి చూ, రేణువు. 1.

దుమ్ముచేయు. వా. స. కి: చూ, త్రమ్ము.

గుమ్మురేచే. దే. స. కి. కొరాడు. ఆం, భా.

త్య. 132. చూ, నెలగు.

దుమ్ములగొండు. దే. వి. ఒకానొకవృగము:
రూ-దుమ్ములగొండ్రి-దుమ్ములగొండు, కొర
వాసిగొండు-కొరసానిగొండు-కొర్కెగొండు.

దుమ్ములగొండ్రి. దే. వి.—పై.

దుమ్ములగొండు. దే. వి.—పై.—

దుయుముడి. దే. వి. రూ-దూముడి-దూయు
ముడి. నులభముగానూడఁదీయునట్లు మొన
మడిచి వేసినముడి: చూ, ముడి. 3.

దుయ్య. రూ-దూయు: చూ, రూ-దుయ్య.

దుర్. సం. ఉప. (౧) దుర్బలుఁడు=ఇచ్చేట

“దుర్” అనునది ఒకశబ్దముతో సమసించి
అభావార్థమును చెప్పవచ్చును. ఇది తఱుచు
ఈయగమందే యుండును. (౨) దుర్మా

ర్గుఁడు=ఇచ్చేట మార్గకల్పముతో సమసించి
దుష్టమును నర్థముకలదియైనది. (3) దుర్వహా

ము=ఇచ్చేట అశక్యము అను నర్థముకలదియై
నది. (4) దుర్జనము=ఇచ్చేట దుష్టము అను
నర్థముకలది యైనది. (5) దుర్బలము=ఇ

చ్చేట ధాత్వర్థమును సంఘటన కానిది యను

నర్థమునకు మార్చినది. ఇత్యాది.

దురంతము. సం. విణ. 1. అనవధి, అంతములే

నది. చూ, అపారము. 3; వా. 2. చేటు.

దురంతుఁడు. సం. విణ: చూ, అదీనవుఁడు.

దురితికినిను. సం. విణ. అతిక్రియింపఁగూడ

నిది [శుచి 1.

దుఃత్వము సం. విణ. చేటులేనిది చూ,

దురిది దే. వి. 1. తీట చూ, విద్యుక;

2 నను, కను: చూ, మను "దుగదకంబి"

గుఱికింబి ద్వ. వి కనుగలకంద *; చూ,

సుగణము

గుఱిగొండి. దే. వి: చూ, శూకశింబి. *

గుఱిగోల. దే వి.—పై —

గుఱిగురి. వై. ద్వి క్రి. వి. వేగము గా: చూ,

వేగము. 3.

దురిద్విష్టము. సం. వి అ. న. దుర్భగభావము,

దౌర్భాగ్యము చూ, అద్విష్టము. 1.

దురిద్విష్టసంతుడు. సం. విణ చూ, పెట్టిపుట్ట

నివాడు.

దురిధిగము. సం. విణ. 1. కష్టముచేతసొంద

దగినది; 2. కష్టముచేతచేరువదగినది

దురిధ్యము. సం. వి. అ. పుం. చెడ్డతోప.

చూ, మాగము. 1.

దురిపిల్లు. అ క్రి. 1. ఏడ్పు. భా. శల్య. 2.

అ. 389: చూ, శోకించే, 2. తపించే చూ,

సంతాపించే; 3. కలగు. జై 6, ఆ. 55;

చూ, సంక్షోభించే.

దురపుటోరెపు దాసరితండి. ద్వ. వి. నలువ.

వేం. ఆం. 4: చూ, బ్రహ్మ. 1.

దుఃఖిగోహము. సం. వి. అ. పుం. 1. ఉత్త

రెను*: చూ, శైఖరికము; విణ. 2. గృహిం

పఁగూడనిది

దురము. వై. వి. 1=త్వర. శీఘ్రము. శకాం.

3, ఆ. 100: చూ, వేగము. 3; 2=ఉదర:

చూ, యుద్ధము.

దురివాపము. సం. విణ. త్వేడము, దురాపము,

పొందఁగూడనిది.

దురా. దే. వి. అజ్ఞ. రూ-దురాయి. శకాం. 3,

అ. 48: చూ, సెలవు.

దురాకృతము. సం వి అ. న. 1. అకృత్యము;

క్రి. విణ. 2. అకృత్యముగా

దురాచారము. సం. వి. అ. పుం. 1. చెడ్డనడ

పడి: అనాచారము; విణ. 2. చెడ్డనడపడి

కలది: అనాచారము.

దురాచారుడు. సం. విణ. చెడ్డనడనడిల

వాడు: దురాశ్వుడు, గుర్మార్గుడు.

దురాడము. దే. వి ఒఱగుదిండు: చూ, లోడు.

దురాశ్వుడు సం. విణ. న్. చెడ్డమనస్సు కల

వాడు: చూ, దురాచారుడు; వా. 2. చెడు

గడు. చూ, వ్యాధుడు. 2

దురాగ్రము సం. వి. అ. పుం 1 తెల్లాపలు:

చూ, నర్లపము; విణ. 2. తిగస్కరింపఁదగ

నిది: కచాకుపు. [వాడు.

దురాగ్రుడు. సం. విణ. తిరస్కరింపఁదగిన

దురాపము. సం. విణ. పొందఁగూడనిది. చూ,

త్వేడము. 6.

దురాయి. దే. వి: చూ, రూ-దురా.

దురాలోహ. సం. వి. అ. స్త్రీ: చూ, శాల్మలి*.

దురాలోహము. సం. వి. అ. పుం. 1. తొండ:

చూ, సరిటము; విణ. 2. ఎక్కఁగూడనిది.

దురాలభ. సం వి. అ. స్త్రీ. 1. తీటుకసింద*:

చూ, సముద్రాంత; విణ. 2: చూ, దురా

పము. [చూ, శబ్దము. 2.

దురాలాపము. సం. వి. అ. పుం. చెడుపాలు:

దురాలోకము. సం. విణ. చూడఁగూడనిది:

చూ, మిచ్చేముగము. [వాంఛ.

దురాళ. సం. వి. అ. స్త్రీ: దురాస: చూ,

దురాపము. సం. విణ: చూ, దురాపము.

దురాస. వై. వి. దురాళ: చూ, వాంఛ.

దురితము. సం. వి. అ. న: చూ, పాపము.

దురీక్షణము. అం: చూ, జన్యశాళములు.

దురుద్ధానము. అం: చూ, శిక్షకాలములు.

దురును. దే. వి. 1. కారిన్యము: చూ, పరుషము;

విణ. 2. కఠినము: చూ, బెడిదము; కీర్తి. విణ. 3. కీర్తియు: చూ, వేగము. 3. బ్రతుడు. దురూదరుడు. సం. వి. అ. న: చూ, రూ-దురూదరుడు. సం. వి. అ. న. 1. జ్ఞానము చూ, వ్యవహారము. 4. 2. పంచము చూ, వ్యవహారము. 4. దురూదరుడు. సం. వి. అ. పుం. రూ-దురూదరుడు. జ్ఞానరూ: చూ, పంచకాండ. దుర్గ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. రూ-దుర్గి-దుర్గి గౌరి. (పనాదిదుర్గము నివాసముగాగలది): చూ, పార్వతి. 1; 2. నల్లపిచ్చుక: చూ, పిచ్చుక; 3 నీలిక: చూ, రంజని. దుర్గంధము. సం. వి. అ. పుం. 1 గబ్బు: చూ, వాసన; విణ. 2. గబ్బుగలది: చూ, వాసన దుర్గతి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. నరకము: చూ, నరకములు; 2. చూ, బీదతనము. దుర్గతుడు. సం. విణ: చూ, బీదవాడు. దుర్గపాలనము. అం: చూ, తంత్రములు. దుర్గము. సం. విణ. 1. పోకూడనిది: కలిమము, దుర్గము; 2. చూ, దురాపము. దుర్గము. సం. వి. అ. న. 1. కోట: చూ, పార్వతి; విణ. 2: చూ, దుర్గము. 1; అం. 3: చూ, సప్తాంగములు; 4. అష్టవర్గమునం దొకటి: చూ, అష్టవర్గము. దుర్గసంచరము. సం. వి. అ. న. పోరానిజలపి వాహాదులయందు పోవుటకుకట్టినకట్ట మె దలగునవి: చూ, సంకల్పము. దుర్గి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, రూ-దుర్గ. 1. దుర్గము. సం. విణ: చూ, వ్యక్తికము 2. దుర్బుటు. సం. విణ. ఖటింపనిది. దుర్బుడు. సం. విణ. దుర్బాతి, దుష్టుడు: చూ, వ్యాధుడు. 2. దుర్బయము. అం. 1: చూ, దండవ్రాహమము; 2: చూ, మండలవ్రాహమములు.

దుర్బయము. సం. విణ. అజితుడు, అపరాధి తుడు. గ్రుస్సనము. దుర్బాతము సం. వి. అ. పుం. అనమంజము, దుర్బాతి. సం. విణ. ఇ: చూ, దుష్టుడు. దుష్టయము. సం. విణ. ఎటుగఁగూడనిది: అప్రసద్ధి, గహనము. దుర్బాతము సం. విణ. అణపబడినది. దుర్గిసము. సం. వి. అ. న. 1 మృగ్యక్రిమిని దినము: చూ, ముసురుసొర్దు, వా. 2. అప జయముకలిగిన గోశి: క్రిమి. దుర్బుటుడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, నా దుర్బరము. సం. విణ. గిరింపగూడనిది దుర్బగ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1 నల్లయుష్మి *: చూ, లవణి; విణ. 2. తిక్కరింపఁగలది: చూ, పహాలనము. వాడు. దుర్బుడు సం. విణ. తిక్కరింపఁగలది దుర్బయము. సం. వి. అ. పుం చూ, అన్యాయము. చూ, బుద్ధపిడుగు. దుర్బామ. సం. వి. స్త్రీ. ఏనుగజలగ: దుర్బామము. సం. వి. అ. న. చూ, మూల సంక. చూ, మొగము. దుర్బిరీత్యము. సం. విణ. మోడగూడనిది: దుర్బివారము. సం. విణ. నివారింపగూడనిది. దుర్బలము. అం. (బలములేనిది): చూ, అశ్వ హృదయపరిక్షానము. దుర్బలస్య బలంరాజా. లో. బలములేనివానికి రాజేబలము. ఉదా.—“రాజులకాంత రక్షణంబుంబోలు ధర్మంబులొందులేవు. “దుర్బలస్య బలంరాజా”: యనవినవే. (నీతిచంద్రిక-విగ్రహము) దుర్బలుడు. సం. విణ: చూ, బక్కవాడు. దుర్భిణి. వా. వి. దూరపస్తు దుర్బయంత్రము: దూరదిర్భిని. దుర్బోధనము. సం. వి. అ. న: చూ, దుస్సలహా.

దుర్భాసుడు. సం. విణ. ద్వేషింపఁగిరవాడు.

దుర్భాగ. సం. వి. ౧ (స్త్రీ) తెల్లవాడు *

చూ, నాచుడు [దుర్భాహము

దుర్భాగము సం. విణ. భరింపఁగూడనిది చూ,

దుర్భాగుడు సం. విణ. చూ, దుర్భాగుడు

దుర్భాగము సం. వి. అ. న. త్నము. చూ,

పెంపు.

దుర్భాగి. వా. వి. దూరదర్శిని

దుర్భాగి సం. విణ. 1. దుర్బుద్ధికలవాడు. చూ,

వ్యాగుడు, 2, అం 2 చూ, సంపత్

ములు [ధుడు 2

దుర్భాగుడు. సం. విణ. కావరుడు. చూ, వ్యా

దుర్భాగము సం. వి. అ. న. (విషగృహాదుల

చేత వచ్చెడు) చెడ్డచావు: చూ, మునిము

గుర్భాగి. అం. నాటికలు 18 లో నొకటి

(4 అంకములు, కోర్కె, నాయక, స్త్రీ

హీతులు, ఒకరితర్వాతనొకరు నానులపు

దురు): చూ, నాటికలు

దుర్భాగతలేమిండుట. అం. చూ, నియమములు.

దుర్భాగరుడు. సం. విణ: చూ, దురాచారుడు.

దుర్భాగి. అం: చూ, దుర్భాగి 2.

దుర్భాగుడు. సం. వి. అ. పుం. 1. ఒకరాత్

నుడు: చూ, రాత్నుడు. 1; విణ. 2.

చూ, ముఖరుడు. [బన్నము. 2.

దుర్భాగము. సం. వి. అ. న. చెడ్డకేరు: చూ,

దుర్భాగముడు. సం. వి. అ. పుం: 1. గాంధా

రేయుడు: చూ, సుయోధనుడు; అం. 2:

చూ, దుష్టులు.

దుర్భాగము. సం. వి. అ. న. 1. నంజి: చూ,

లోహము. 1; 2. నూగుదోస* చూ, హరి

వాలుకము (చూ, దోస); విణ. 3. చెడ్డ

వర్ణముగలది: చూ, వర్ణము. 6.

దుర్భాహము. సం. విణ. వహింపఁగూడనిది, దుర్భా

రము: చూ, చెక్కనము. 4.

దుర్భాగుడు సం. విణ. 1: చూ, బీదవాడు;

2: చూ, దుష్టుడు.

దుర్భాగితుడు. సం. విణ. వినయములేనివాడు:

చూ, సముద్ధానుడు. [క్రమము 3

దుర్భాగము. సం. విణ. అంపరాలిది చూ, నె

దుర్భాగములు. అం. పిఠామహములతోడి దాన

ము, గర్వరిహితమైన జ్ఞానము, తుమానహిత

మైన శౌర్యము, త్యాగయొక్కమైన విత్తము.

దుర్భాగుడు సం. వి. ద్. పుం. 1. పగవాడు.

చూ, శత్రువు. 1; విణ. 2. చెడ్డమనస్సు

కలవాడు. చూ, వ్యాగుడు. 2

దులదుల దే వి: చూ, సంధిము. 1.

దులావి. వా. వి. దూరదర్శిని (చూ, దువారా)

దులి. సం. వి. ఇ. (స్త్రీ) 1. పులి ఆడుతా

బేలు: చూ, పుత్తము. 4; పుం. 2. సన్నా

సి: చూ, ముని. 1.

దులుపు దే. స. కి. 1. పక్కలనంటుకొని

యందు గింజలనురాలు; 2: చూ, విద

లించే; 3. తప్పలుఎంచే.

దున. వై. స. ద్విక. రూ-దుగ చూ, రెట్టి 1.

దువారము. వై. వి. 1. కన్నము: చూ, రంధ్ర

ము 1; 2. ద్వారము. గుంబము: చూ,

వాకిలి.

దువాళము. అం. (చూ, అశ్వధారలు) వేగమున

అంతమేరయు సమముగాపాటెడి యశ్వ

ధార) పుతము: రూ-దువాళి, నిబ్బరము,

పుటము: చూ, హయము. (చూ, ధారలు)

దువాళి. అం. - - - వై. - -

దువాళించే. దే. అ. కి. 1. దువాళముచేయు.

అం. వే. 2. దువాళముచేయించే.

దువ్వ. దే. వి. ధూళి: చూ, రేణువు. 1.

దువ్వగావించుకోణ. దే. స. కి. గాలి. సాంబ.

దే. 13: చూ, వాయువు. [టము. 1.

దువ్వటము. వై. వి. ద్విపట్టి: చూ, రూ-దువ్వ

దువ్వలున. వై. వి.=గూ-దువ్వల్వ. 1 చూ,దువ్వ
టము; 2. కట్టుగోక. చూ, వస్త్రము.

దువ్వల్వ. వై వి=—వై.—

దువ్వ వై. వి. రూ-దువ్వ=వ్వీ. 1. పులి:చూ, దువ్వ
కాదులము 1; 2 చిహ్నపులి: చూ, కా
దులము 1.

దువ్వ వై. వి.=—వై 1 2 —; దే స కి 3.
గుచ్చెనతో తల చిహ్నము, 4 అల్లన
డవు చూ, నిమగు; వా 5. ఇచ్చేకమాడు
దువ్వెన. దే. వి. 1. పన్నె చూ, పసిసాధని;
2 చిక్కంటు: చూ, పసిసాధని.

దువ్వెననుడు. సం. వి. అ. పుం. ఇందుగిడు
చూ, నేలుపుటేడు కల్లతనము
దువ్వెన సం. వి. అ. స్త్రీ. చెడుపని: కఱత,
దువ్వెనను. సం. వి. అ. న. అవశతునము, తో
కచేక్క: చూ, నత్తెరిము. 1. [దుము.]

దువ్వెననుము. అం. (పంచాంగమునందుచూ
దువ్వెననుడు. అంచుససేనుడు: చూ, దు
వ్వెన. [దుడు. 2.

దువ్వెనను. సం. వి. అ. ఒంటు: చూ, వ్యా
దువ్వెనరపాసి. పా. సంయుక్తాత్మరములనేకము
లున్నది. “అస్త్రంబుతో నతని కి రస్త్ర
ణంబు దుల్చి.”

దువ్వెనను. సం. వి. అ. చేయఁగూడనిది.

దువ్వెనను. సం. వి. అ. న. 1: చూ, పాప
ము; వి. 2. దువ్వెనగా చేయఁబడినది.

దువ్వెనను. సం. వి. అ. చూ, దువ్వెన.

దువ్వెనను. అం: చూ, శిక్షకాలములు.

దువ్వెనను. సం. వి. అ. చెడ్డది: (తె. ప).—అజప,
కీడు, చెడ్డ, గొట్టు, చెరుగొండి, దుడుకు.

దువ్వెనను. సం. వి. అ. స్త్రీ: కందరి-కందారి,
కందము, కృతగంధ, తీక్షణకంటక.*.

దువ్వెనను. సం. వి. అ. తుంట: చూ, దువ్వెనను.

దువ్వెనను. అం. దువ్వెనను, దువ్వెనను, కర్ణ,
శకుములు (4)

దువ్వెనను. సం. వి. అ. పుం. 1. నల్లకచోర
ము* చూ, నల్లకం; 2: చూ, బలగ
కొను.*.

దువ్వెనను. సం. వి. అ. స్త్రీ. ములక*:
దువ్వెనను. సం. వి. అ. స్త్రీ. మైలనాయతొండ:
చూ, నల్లము.

దువ్వెనను. సం. వి. అ. చూ, గురాపము
దువ్వెనను. సం. అవ్య; చూ, నిష్ఠుము.
దువ్వెనను. సం. ఉప. ఇది ‘దుక’ యొక్క రూప
మునే పొందుచు.

దువ్వెనను. దే. అ. కి. రూ-దువ్వెనను 1. శోణు
చూ, నల్ల. 2; 2. తప్పించుకొను; వా.
3: అనిబోవు, కూరు, తప్పిపోవు, దువ్వె
పోవు-చూసిపోవు. (“తప్పిపోవు” అను
పదముకడ ద్వ అ. కి. అని చేదువుకొన
వలెను.)

దువ్వెనను. దే. అ. కి. —వై.—

దువ్వెనను. సం. వి. అ. తరింపఁగూడనిది.

దువ్వెనను. దే. వి. 1. బట్ట చూ, వస్త్రము;
2. సాగను: చూ, సౌందర్యము.

దువ్వెనను. సం. వి. అ. విడువఁగూడనిది.

దువ్వెనను. సం. వి. అ. స్త్రీ: చూ, వాచుకు*.

దువ్వెనను. సం. వి. అ. పుం. 1. తీటకసింద*:
చూ, సముదాంత; వి. 2. తీక్షణమైన
స్వర్ణముకలది.

దువ్వెనను. సం. వి. అ. పుం:చూ, దుర్జాతము.

దువ్వెనను. దే. వి. రూ-దువ్వెనను:చూ, వత్సానని.

దువ్వెనను. వా. మి. వి. చెడ్డలలోచన. దువ్వె
ధనము: చూ, బోధనము (చూ, యోచన.)

దువ్వెనను. వై. వి.=చూ, దువ్వెననుడు
(దువ్వెననుని తమ్ముడు)

దువ్వెనను. సం. వి. అ. నహింపఁగూడనిది:
చూ, వెక్కనము. 4. [వెక్క. సి. 1.

దువ్వెనను. సం. వి. అ. తే. పకుడు: చూ,

దుస్సిర. దే. వి. చూ, రూ-దుస్సర*.
దుస్సిపోవు వా. అ. కిర్. రూ-దుసిపోవు,
కూరు చూ, దుసికిలు. 3.
దుహిత. సం. వి. ఋ. స్త్రీ. రూ-దుహి-
దుహిత. కూతురు చూ, పుత్రిక.
దుహ్యము. సం. విణ. గోహనముచేయఁదగినది
(గోహనము=పాలుపితునట)

దూ

దూ. వా.వి: చూ, రూ-దు. 2. ("చూచూ"అని
కుక్కను పిలిచితిని.)
దూకరి. వై. వి.=దుఃఖిమ్: చూ, శోకము.
దూకు. దే. అ. కిర్. చూ, రూ-దుముకు.
దూకుడు. దే. విణ: చూ, ఎగుడుదిగుడు.
దూకొను. దే. స. కిర్. (దూటు + కొను)
1. అస్సాదించు: చూ, భుజించు; 2. పొందు.
చూ, పొపించు.
దూట దే. వి. అరటియూచే:చూ, ఊచే. 2.
దూటు. దే. స. కిర్: చూ, పాడుచే.
దూటుకొను. దే. అ. కిర్. ఎగురు. భార. అర.
4, అ. 388: చూ, లగఘించు.
దూబఱచింది. దే. వి. 1. ఆతివ్యయను; విణ.
2. (దూయు + పఱ + తిండి) మిగులఁజెట్టక
ఁగొంతయున్నను అంతయు నెచ్చించి తిను
వాడు: చూ, బోగుబడి.
దూబిడి. దే. వి. (దూయు + పిడి) నూలుతోఁ
డునపుడు చీడుతగిలించేటగు నిలిపెడు పీఠ
మమర్చెడు కొయ్య.
దూగర. దే. వి. రూ-దూగఱ-దూవర (దూ
పము + కఱ) 1. కఱదూపము: చూ, పొగ;
2. ధాన్యాదిపరాగము: చూ, నూక;
3. చిట్టు తవుడు కలిసిన భాగము.
దూగఱ. దే. వి. —పై.—
దూడ. దే. వి. పత్నము. (ఆవుదూడ, ఎనుప

దూడ): చూ, ధేనుప.
దూడపాల. దే. వి. గూడపాల*: చూ, కారిబ.
దూత సం. వి. అ. పుం. 1. చూ, రాయబారి;
2. చూ, దూతుడు.
దూతవిక్కిము 'అం. దండనీతికాస్త్రములోని
ప్రకరణములు 20 లోనొకటి చూ, దండ
నీతికాస్త్రము: (చూ, కాసుందికము. చూ,
ప్రకరణములు)
దూతి సం. వి. ఇ. ఈ. స్త్రీ.=హోబి. 1. కుం
టెనక డై: చూ, కంభలి; అం. 2. నాయి
కలకు సహాయురాలు: చూ, నాయికలు.
దూతిక సం. వి. ఆ స్త్రీ 1.—పై.—; అం.
2. చూ, దూతీచతుష్టయము.
దూతీచతుష్టయము. అం. కామకాస్త్రములోని
వి —పారిక, చతురిక, సహసంచారిక, దూ
తిక. (దీనికి మతాంతరములు మూడు.—
మొదటిదానిలో ఆటు.—పాఠితీవేశిని, శిర్షి
ని, గారువు, లింగిని, నఖి, తనుపగిజాత;
రెండవదానిలో ఎనిమిది.—ప్రహిత, ఉద్వి
హిత, పత్రిహరి, భావన, పత్రికా, మూక,
స్వయం, భావదూతిక; మూడవదానిలో పది
యాటు.—బానిస, కన్య, చెలికత్తె, విధన,
చాకలది, గండమమ్మనది, పుప్పులమ్మనది,
మాటుడల్లి, ఇంటిపెత్తనకత్తె, నీళ్లమ్మకొ
నునది, చిత్తరువులను వ్రాయునది, భార్య,
రతిప్రేక్షకులది, కథలుచెప్పనది, చిలుక,
గోర్యంక.)
దూతీధేనుము. అం —పై.—
దూతుడు సం. వి. అ. పుం: ఎడకాడు,
కుంటెనకాడు, కుంటెనీడు, తారుచేనా
డు-తార్పునాడు, పెంటిగూర్పునాడు,
బడవా. (సం. ప.)—దూత (చూ, బడవా)
దూత్యము. సం. వి. అ. ప. రూ-దౌత్యము.
1. దూతభావము; 2. దూతకర్మము; 3. దూత
స్వభావము.

దూది. వై. వి. తూల. విత్తునీసిపర్తి. చూ, పర్తి.

దూదిచుట్ట. వా. వి. ఏను: చూ, పెంజిక.

దూదిదబ్బ. కే. వి. తోలదళము గానండ్డెదు డబ్బ*. చూ, శర్కరాంకము.

దూదినిమ్మ. దే. వి. చూ, మాకులుంగము. * దూదిపోవు. వా. వి. ఇంపిరూలము, గీర్మి హాసము. [టూళము.

దూది మూట నా. వి. కంటలము-కంటలు-కం దూదేసులవాడు. వా. వి. చూ, పెంజోరి.

దూసము. సం. వి. చూ, సంతాపితము

దూస వై వి. తాప. దప్పి (దేశ్యమని శర్క) చూ, సిపాస.

దూపటిలు. దే. అ. కి. (రూ-దూపటిలు- దూపించే-దూపిలు-దూపిలు) 1. దప్పిని చూ, నీరుకట్టు; 2. చూ, సంతాపించే.

దూపటిలు. దే. అ. కి. —వై. —

దూపము. వై. వి. అధూపః. వాసనగలపాగ. చూ, పాగ.

దూపార్తి. వై. వి. (దూపము + ఆర్తి) దూప మువేనడు పాదము పెట్టినరట్ట: చూ, సంచి. దూపించే. దే. అ. కి: చూ, దూపటిలు.

దూపిలు. దే. అ. కి. —వై. —

దూపిలు. దే. అ. కి. —వై. —

దూపె. దే. వి. 1. అడుగుతే: చూ, భగము. 12; 2. అపలక్షణము.

దూబ. దే. వి. 1. చూ, సావిదలుడు; విణ. 2. అధముడు:చూ, హీనుడు; 3: చూ, నిష్పరియోజకుడు; వై. వి. 4. ఒకరకము భాతము; 5. ఒకరకముగాదె: చూ, పంట సాల.

దూబూచి. ద్వ. వి. (దూయు + బూచి) రూ- దోబూచి. బాలకీర్తిదావిశేషమునందగు నను కిరణము. సా. 1, ఆ. 49: చూ, చూచూ; బ. 2: చూ, బాలకీర్తి.

దూము. దే. వి. చూ, రూ-గుముముకి.

దూయు. అ. కి. 1. చూ, రూ-దుయు. 1;

2: చూ, రూ-దుయు. 2; 3. పర్తివేశించు:

చూ, సోతు. 4; స. కి. 4. చూ, రూ-

దుయు. 3; 5. చూ, రూ-దుయు. 4

దూయుచేగ. ద్వ. వి. చూ, గున్నక *

దూయుముడి. దే. వి. చూ, రూ-దుయుముడి.

దూరగిరివ్యాయము. పా. నూనముగానున్న పర్వ తములు నునుపుగాఁగానించును దిగ్గజపఁ బోవగుట్టులు మెట్టులు ముండ్లుగానుండునను కీతి “దూరపుకొండలు నునుపు.”

దూరదర్శి సం. వి. నో. పుం. 1: చూ, విద్యాం సుడు; 2: చూ, హరివామానుడు; విణ.

3 చూ, దీప్తిదర్శి. 3.

దూరదర్శిని. పా. (తెలెస్కోప్) దుర్భిణి.

దూరవికల్పస్థలక్ష్యభేదనలక్షణములు. ఆం. పర్తిమే యములు. [వై —

దూరపాతిశ రాభ్యాస విస్తరకీర్తనము. ఆం. —

దూరపుచుట్టు. వా. వి. చూ, బంధువు

దూరము. సం. విణ. దప్ర. చూ, విపర్కప్రము.

దూరాన్వయము. ఆం. సంధికోషములు 15 లో నొకటి (వీడు నామేనబాప యల్లుండనుటకు వీడునాకలితోడబుట్టినవానికొడుకుకూతు మగడన చెప్పట ఈతడుదూరపుబంధువని తోచఁజేయుటకై యిట్లుచెప్పట గుణమే యగును. అట్టియుద్దేశములేకుండినదోషము): చూ, సంధికోషములు.

దూగు. దే. వి. రూ-దూలు: చూ, నింద. 1.

దూరుబారు. దే. వి. ఒకానొక పావురము:చూ, పావురము.

దూర్పు. దే. స. కి. 1. చెమ్మ: చూ, వారు.

1; వా. కే. 2: చూ, రూ-తూలుచే.

దూర్వ. సం. వి. ఆ. ప్రే. గతిక *: చూ, తృణము. 1.

దూర్వామూలన్యాయము పా. గతీకవేరు భూ
మిలోనుండియుండి చినుపపడగానే చిగు
ర్పును గానియెన్నటికిని చేపడనుతి.
దూలు. దే. వి. 1. అపవాదము: చూ, నిం. 1;
స. కి. 2: చూ, నింసించే, 3. చక్రవే
శించే చూ, సో. 4.
దూలుదుంకెన. దే. వి: చూ, బాలక్రీడ.
దూలుపడు. ద్వి. అ. కి. నిందింపబడు: చూ,
వీటిబోవు.
దూల. దే. వి. 1. చూ, విదర్శిక; వా. 2. సం
భోగేచ్ఛ: చూ, వాంఛ. 1. [కూకశింబి.
దూలకొండి. దే. వి. రూ-దూలగొండి*: చూ,
దూలగొండి. దే. వి. —పై. —
దూలగోవెల. దే. వి. —పై. —
దూలపోతు. దే. వి. ఎల్లప్పుడునుదూలగలవాడు
దూలము. వై. వి.=తులా-నూల ఇంటిమరుజేల
కాదరువుగానమచ్చెడు మ్రాసు: చూ, మద
నచేతులు.
దూలి. వై. వి.=ఘాలి. రూ-దూలి. ఆంధ్ర.
పదా. చర. 51: చూ, రేణువు. 1.
దూవర. దే. వి: చూ, రూ-దూగర.
దూపలుప. దే. వి. (రూ-దూపల్ల-దువ్వలుప-
దువ్వల్ల-దువ్వటము) నిచోళము: చూ,
వస్త్రము.
దూపల్ల. దే. వి. —పై. — [నింద. 1
దూషణము. సం. వి. అ. న. చూషించుట: చూ,
దూషణుడు. సం. వి. అ. పుం. ఒకరక్క-ను
డు: చూ, రాక్షసుడు. 1.
దూషించే. సం. స. కి: చూ, నిందించే.
దూషిక సం. వి. అ. స్త్రీ: 1. (రూ-దూషి-
దూషిక-దూషము) కంటిపుసి: చూ, పుసి;
2: చూ, వాగజ; 3: చూ, సాదెపురుగు.
దూష్య. సం. వి. అ. స్త్రీ. రూ-చూష. వరత్ర:
చూ, సూత్రము. 1.
దూష్యము. సం. వి. అ. న. 1. రాజగృహము:

చూ, సదనము 1; 2. బట్ట చూ, వస్త్రము;
విణ. 3. దూషించడగిన: చూ, హీనము. 2.
దూసర. దే. వి: చూ, రూ-దుస్సర *.
దూసరి. దే. వి. 1. అపవాదము: చూ, నింస.
1; 2. దూసరిగడ్డి *. చూ, తృణము. 1.
దూసరులు. దే. వి. బ. చూ, ధాన్యము.
దూసిపోవు. వా. అ. కి. చూ, రూ-చుస్సి
పోవు.
దూలి. వై. వి.=ఘాలి. చూ, రేణువు. 1.

దృ

దృంభువు. సం. వి. షి. స్త్రీ: చూ, సర్వము.
జై. 1, ఆ. 10.
దృఘ్. సం. వి. చ. స్త్రీ. రూ-దృఢ. 1: చూ,
లోచనము; 2: చూ, వీక్షణము; 3: చూ,
బుద్ధి; విణ. 4. చూచేవాడు.
దృగాయుధుడు. సం. వి. అ. పుం: చూ,
శివుడు. [యోజితము.
దృగ్ధము. సం. విణ. కూర్వబడినది: చూ, సం
దృగ్బలము. అం: చూ, పడబలములు.
దృఢదేశము. అం: చూ, దండపూహములు.
దృఢనాథము. అం: చూ, శస్త్రములు.
దృఢము. సం. కి. విణ. అ. న. 1. అత్యంతము:
చూ, హెచ్చే. 2; విణ. 2. అధికము: చూ,
హెచ్చే. 1; 3.=దిటము. దిటపుగలది: చూ,
సైన్యము; 4.=రుటము. గట్టిది: చూ, బెడి
దము; 5. బలిసినది: చూ, హులము. 2.
దృఢసంధి. సం. వి. ఇ. పుం. (దృఢమైన కీలు
గల హస్తాద్యవయవము): చూ, సంహతము.
దృతము. సం. విణ. ఆదరింపబడినది: చూ,
చౌరీతము.
దృతి. సం. వి. ఇ. పుం.=తిత్తి. కొలిమితిత్తి.
తోలుతిత్తి (అనియు): చూ, భస్మ.

దృతాఖ్యము. అం చూ, ఉద్ధితకరణబంధములు
దృష్టమే సం. విణ చూ, సాగముడోరు
దృష్టము. సం. విణ. సుప్రసాదించెడి. చూ,
స్వాతము

దృశ్య సం. వి ఆ స్త్రీ చూ, రూ-దృశ్యు.
దృశ్యు. సం. వి. చ్ స్త్రీ చూ, రూ-దృశ్యు
దృశ్యము. సం. విణ. 1. మోడదగినది: చూ,
వీక్ష్యము. 1; అం. 2. కాన్యము —స్వశ్య
ము, రిగ్యము అని ద్వివిధము. అందు దృశ్య
ము (చూడదగినది) నాటకము (మరారి-
కానంతలము లోనగునవి) (దీనికే రూపక
మని నామాంతరము) (చూ, అనూచ్యము)
చూ, కావ్యము. 4: (చూ, నాటకము. 1)
దృష్టము. సం. వి. 5 స్త్రీ. రూ-వృశ్యము 1 శిల
చూ, రాయి; 2. సన్నెకలు. చూ, రాయి
దృష్టత్యక్తి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. పాత్రము. చూ,
రాయి. ప్రాంతి. 1

దృష్టదృతి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. గౌరి: చూ,
దృష్టము. సం. వి. అ. న. రాజనకు తనబలము
పలనను, పగవారిపలనను పుట్టినబలము: చూ,
శక్తి. 1; విణ. 2: చూ, వీక్షితము; అం.
3: చూ, దృష్టులు; 4. కావ్యలక్షణంబున.
—ధరయశఃపరిధృతులు: చూ, అదృష్టము.

దృష్టరజ. సం. వి. క్. స్త్రీ. చూ, రజస్వల.
దృష్టాంతము. సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, ఉదా
హరణము; 2. కాస్త్రము చూ, కాస్త్రము
లు; 3: చూ, మరణము; అం. 4 ఒకయ
థాలంకారము. (వాక్యసాధరత్వము. ఉప
మానోపమేయముల సాధారణ ధర్మములను
బింబప్రతిబింబములవలెభిన్నవాక్యములతో
జూపుట): చూ, అలంకారము. 3. గ్రంథం.
దృష్టాంతీకరించే. సం. స. క్రి: చూ, ఉదాహ
రణము. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1: చూ, వీక్షణము;
2. కన్ను: చూ, లోచనము (తద్వి. —దోష
ముచేత కూరమైనమోపునను. —అదృష్టి);

3 చూ, బుద్ధి, అం. 4: చూ, వాచ్యోపయో
గములైన యంగములు (చూ, అంగము 3.)
దృష్టియే సం. స. క్రి. చూ, వీక్షించే
దృష్టిక్రియలు. అం. సమము, ఆలోకితము,
సాచి, ప్రలోకితము, ఉల్లోకితము, అవలో
కితము, అనువృత్తము, విలోకితము, పాన్వి
గతము, యాతము, నిహితము, అగ్ధనిమి
తము, ఉన్మీలితము, అగ్ధస్థలము, కంపిరము,
అంత్యేశితము, ఉద్భవ్యతలము, వ్యాపర్తము.
(18) చూ, దృష్టిభేదములు (మోయు
ఇందును సంబంధించినవి చూ, రూ-దృష్టులు
8, దృష్టులు 8, సంచారభావమునంగానైన
దృష్టులు. 20)

దృష్టికోషము. సం. వి. అ. న. చూ, కనుబొంబు.
దృష్టిభేదములు. అం. సమము, ఆలోకితము,
సాచి, ప్రలోకితము, నిహితము, ఉల్లో
కితము, అనువృత్తము, అవలోకితము (అం
కొండలు) (8) చూ, దృష్టిక్రియలు.
దృష్టిలక్షణాన్వీత్యము. అం: చూ, ప్రమేయ
ములు.
దృష్టులు. అం. స్నిగ్ధము, హృప్తము, దీనము, కృ
ద్ధము, దృప్తము, సభయము, జాగున్న, విస్మి
తము (8)

దె

దెంసేనము. దే. వి: చూ, రూ-దగచేన.
దెండము. దే. వి: చూ, రూ-దెండము.
దెర్తి. వా. వి: చూ, భూతము.
దెప్పము. దే. వి. దెప్పము: చూ, లక్ష్యము. 1.
దెప్పర. దే. వి. రూ-దెప్పర. 1. అనుభవము:
చూ, హాని. 2; 2. ఆళిక్యము: చూ, లావు. 7.
దెప్పగము. దే. వి. రూ-దెప్పరము. 1 అను
భవము: చూ, హాని. 4; 2: చూ, విపత్తు;
విణ. 3. ఆళిక్యము: చూ, లావు. 7;

4 దుస్సహము. చూ, వెక్కసము. 4; వా.
5 దుస్సహము: చూ, రూ-దేవురము. 6.
దేవురములు. దే. వి. బ. రుస్సహవచనములు.
భార. సభా. 2, ఆ 255. బ్రాహ్మణు
దేవురము. దే. ఆ కిరి రూ-దేవురము చూ,
దేవురము. దే. ఆ. కిరి.—వై.—
దేవురము. దే. వి. (దేవురము + తీకము)
గుహాత్మము చూ, హెచ్చే 1
దేవురము. వా స. కిరి 2. తీకము, దే.
దేవురము. దే. వి. 1. ఎత్తిపోడుపుచూ, సోత్పా
సము; స కిరి 2. చూ, రూ-దేవుర.
దేవురము. దే. వి. చూ, దేవుర. 1. (బ. దేవురము)
దేవుర. దే. వి. కొట్టు చూ, మెత్తు. 1.
దేవురము. అం: చూ, దాసుము.
దేవురము. దే. వి. (దేవుర + తీకము) బలిష్ఠమైన
వాన చూ, వాన 2.
దేవురము. దే. వి. కిరి. విణ: చూ, వేగము. 3
దే. వి. 1. దిశా. దిక్కు. భార. దోర్
2, ఆ. 57: చూ, హరిత్తు. 1; 2. వైపు
చూ, పార్శ్వము. 2; 3. దిశా. అవస్థ: చూ,
పాటు. 7; 4. దిశా. దురిష్ఠ: చూ, పీను
గుండెట; 5: చూ, రక్షణము; 6. అండ.
చూ, పార్శ్వ. 2

దే

దేంద్ర. దే. వి: చూ, కేంద్ర.
దేంద్రవాడు. దే. వి: చూ, రూ-కేంద్రవాడు
దే. వి. వై. వి.=శ్రీకృష్ణనితల్లి, దేవక: చూ,
మాత. 1.
దేవ. వా. వి: చూ, రూ-దేవ
దేవు. దే. స. కిరి: చూ, రూ-దేవు.
దేవు. వై. వి.=ధ్యాన. తలంపు: చూ, స్మృతి. 1.
దేవు. దే. విణ: చూ, పార్శ్వది.

దేయము. సం. విణ. ఇయ్యదిగినది: చూ, హీన
ము. 3
దేజి. దే. వి. రూ-దేరిజ: చూ, నదనము. 1.
దేజి. దే. వి.—వై.—
దేవముము అం: చూ, ఋణాత్మయము.
దేవకము. సం. వి. ఆ. పుం రూ-దేవనము.
1. చూ, పాచిక; 2. గెలువనిచ్చు: చూ,
వారిఫ [చూ, విష్ణువు. 1.
దేవకీనందనుడు. సం. వి. ఆ. పుం. కృష్ణాడు:
దేవకునిచ్చువము. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, కా
చిమము *
దేవకుసుము. సం. వి. ఆ. న. చూ, అవంగము.
దేవకృతి అం: చూ, గొడకృతి.
దేవకృతము. సం. వి. ఆ. న. చూ, చరిత్ర.
దేవగంగ సం. వి. ఆ. స్త్రీ. ఆకాశగంగ: చూ,
నది
దేవగంగ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. ఆరామశీతలము,
గుహ్యుటవర్గము, గంధాద్య. (తె. పు) —
గూడనాల *
దేవగడ్డలి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. దేవబోడతరము
*: చూ, ముండిని.
దేవగణవిశేషము. అం: చూ, దేవతాభేదము.
దేవగణాంశము. అం: చూ, పక్ష్యంశములు.
దేవచ్చండము. సం. వి. ఆ. పుం. నూలుకేటక
హరిము: చూ, భూషణము. 2.
దేవజగ్ధకము. సం. వి. ఆ. పుం. కామంచగడ్డి*:
చూ, తృణము. 1.
దేవజగ్ధక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ.—వై.—
దేవత. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. దేవుడు: చూ,
వేలుపు. [కెట్టు; 2: చూ, రచ్చ *.
దేవతరువు. సం. వి. ఈ. పుం. 1: చూ, వేలు
దేవతరువులు. అం: చూ, దేవవృక్షములు.
దేవతాది. వై. వి.=దేవతాళము. దావరడంగి.
*: చూ, విషవాళని.

దేవతాపంగాబ్రాహ్మణులు. అం. కృష్ణయశా
చ్యేదులు. శ్రీకృష్ణాది : స్వామయ గోధకులు
నైయున్నారు: చూ, ఉత్కృతులు (చూ,
బ్రాహ్మణులు)

దేవతాభేదము. అం. (దేవతలవలనబట్టినవారు)
విద్యాధరుడు, అప్పరసలు (ఉత్సాహిపరిధృ
తులు), యక్షులు (కుబేరాదులు), రత్నస్య
లు (ఐభీషణాదులు), గంధర్వులు (హాహా
హూహూపరిధృతులు), కిన్నరులు (గుణ
పుమోమగులవారు), పిశాచములు (మాంసా
శనులు, కుబేరానుచరులు), గృహ్యకులు
(మాణిభద్రుడు మొదలైన నిధిపాలకులు),
సిద్ధులు (విశ్వావసుపరిధృతులు), భూతములు
(ఇష్టమునొందెడి బాలగర్హపదులు); తద్విశే
షములు - కింపురుషుడు-కింబూరుషుడు,
దుర్ముఖుడు, దుర్ముడు, త్నేత్రపాలుడు,
కర్ణితువు, కుష్మాండుడు, కువేరుడు, కాలకి
కాలుడు, భేదరుడు; (తె. ప.)-జిక్కి
మోరవేలుపు (మిగత విశేషులను: చూ,
వేలుపు.) [దేవతాడి *.

దేవతాళము. సం. వి. అ. పుం. = చూ, రూ-
దేవదత్తము. సం. వి. అ. పుం. 1. ఒకఉపవాయు
పు (జ్యోగపరివర్తమానవాయుపు) : చూ,
వాయుపు; 2. అర్జునుని శంఖము: చూ,
సంకు. 1.

దేవదారి. నై. వి = దేవదారువు*: చూ, సూక్ష్మ
దారువు. (చర్మగోగములలో దీని తైలమును
వాడెదరు.) [నై. -

దేవదారువు. సం. వి. ఉ. పుం. = దేవదారి. -
దేవదారి. సం. వి. ఉ. స్త్రీ: చూ, లత. 1.
దేవద్యోక్కు. సం. వి. ఉ. (చ. ఉ. చ.)

1. దేవతలనుగూర్చిపోవువాడు; 2. దేవపూ
జకుడు: చూ, పూజోడి.

దేవనము. సం. వి. అ. న. 1. కీర్తి: చూ, విలా
సము. 1; 2. జోజేను: చూ, వ్యవహారము.

4; 3. గెలుపనిచ్చ: చూ, వాంఛ; 4. వర్ణ
హారము: చూ, సత్వము. 1; పుం. 5. పాచిక:
చూ, వ్యవహారము. 4

దేవనాయకుడు. అం: చూ, నాయకత్రియము.

దేవనాళము. సం. వి. అ. పుం అడవి కిక్కి-స
కనవు*: చూ, తృణము. 1

దేవబ్రాహ్మణులు పా. ఉంధస్వత్రిచే సాత్విక
మగు మితాహారమునుజింపుచే సంతుష్టికరిని
ఇందియ నిగ్రహానైవేద్యాస్త్రములయందని
యధారాగ్రహానము గలవాడై తత్వజిజ్ఞాస
గలవారిగునాదే దేవబ్రాహ్మణులు. (మీరు
దిశవిధబ్రాహ్మణులలోనివారు) చూ, బ్రా
హ్మణులు.

దేవభాగాంశము. అం: చూ, సప్త్యంశములు.

దేవభూయము. సం. వి. అ. న. దేవత్వము. చూ,
సాయజ్యము.

దేవమణి. సం. వి. ఇ. పుం 1. కాన్తుభము:

చూ, రత్నము. 1; 2 చూ, శివుడు;

3. గుణ్ణము మెడమణి: చూ, మడి. 1; అం.

4: చూ, శుభావర్తములు.

దేవమాత. సం. వి. ఋ. స్త్రీ: చూ, మాత. 1

దేవమాతృకము. సం. వి. అ. పుం. వానచేపం
డెడుదేశము: చూ, దేశము.

దేవమానము. సం. వి. అ. పుం. గర్భాష్టమ
మాసము: చూ, మాసము. 1.

దేవయజ్ఞము. సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, హో
మము; అం. 2: చూ, యజ్ఞములు.

దేవయోనివిశేషము. అం: చూ, దేవతాభేదము.

దేవగ. నై. వి = దేవ: 1. ఎకిమీడు: చూ,
పర్ణిపు. 2; 2: చూ, వేలుపు.

దేవరింపు. దే. వి. బలిమాలడము. అం. భా.
పు. 116: చూ, వాచారపము.

దేవరుడు. సం. వి. అ. పుం. రూ-దేవ్యుడు,
మగనితోఁబుట్టువు: చూ, సహోదరుడు.

దేవుడు దానిని సృష్టించాడు. పా. అచ్చనగల్గి పేరుముగ్గు
దేవుణ్ణానిని ఉండెనవాని నన్నిగిరిగిరిగా
నా, ఉన్నానాంకణ దేవుణ్ణాను, ఒక
రాజును కానబడుచును నీరొక్కయినా
దేవునిగా నొక శాఖనాను పి. రణ్ణా శాఖనా

సమారంభము మా, గానపాత్రములు
దేవులుడు నం పి. అ. పుం మా, అంగీకరుడు

1.2-3.

శ్రీకృష్ణాక్ష సు. సం. వి. ఆ. పుం చూ, స్వర్గము
దేవాల్లియు సం. వి. ఆ. పుం చూ, పొన్న
చెచ్చుకునులు. అం. (దేశతరువులు) మదరా
సు, హరిజాతియు, ఎంతోనయు, కప్పల
సము, హరిచందెనయు

గేపనత్తి. అం: చూ, స్వోడిల సత్వలు
దేసనులు. రే. ౩. ట: చూ, గాన్యము.

గోపాలయజ్ఞము. సం. వి. అ. న చూ, దేవ
భూయము.

దేశస్థురము. అం: చూ, స్పష్టి సగములు

దేవతము. వై వి = దేవాలయ చూ, సదనము. 1
 శై. పు. వై. వి. బ = దేవా దేవతలు. చూ,
 శై. పు.

దేవాంగి. దే. ప. మా, జీండ్రి-దేండ్రి. (దేవాంగులు సంస్కృతమని శ. ర.)

దేవాంశము. అం: చూ, పృష్ఠాంశములు

దేవాగ్న్యంశము. అం — పే. —

దేవాగిరి. సం. వి. న్ ఫుం. చూ, దేవలుడు

దేవాదీవుడు. సం. వి. ఆ పుం — పై. —

దేవాదిపర్ణని. అం: చూ, లక్ష్మజనిభాషలు
(చూ, భాష. 1)

దేవానాంప్రియము, సం. వి. అ. పుం 1. మే
క: చూ, మేషము, 1, 2. మేకపోతు:

చూ, మేషము. 1. [దు. రాఘు. 1, ఆ. 5.
దేవానాంస్త్రియండు. సం. విణః చూ, మూర్ఖుఁ
దేవాలయము. సం. వి. అ. న. 3. చూ, దేవశము.

దేవానామ. సం. వి. అ. పుం: చూ, రచ్చ*..

దేవీ సం.చి. ఈ.ప్రే. (క్షీణించునది) 1. దుగ్ధః
 చూ, ప్వాసిత. 1, 2 = గోవేరి. రాజిః చూ,
 రాజ్నిః 3. దోగ* చూ, సౌవ, 4 విక్క*
 చూ, స్పృశ్య.

దేవత. సం వి ఆ. స్త్రీ: చూ, దానికము
దేనిదీ. వా వి. కోటవాకిలి [ను ఉన్నదివు.
దేవీదేవున్నా వా. ౧ కోటవాకిలికి రాకూడదు
దేవీకోట. అం. శోణితిపురము చూ, దేశము
దేవీమతము అం: చూ, లంఠిములు.

దేవు లే. ~ కీర్తి 1 స్వచ్ఛంద సహనాయండుం
డి రహవయెస్తు, 2 చూ, పతన. ఆచ్చ.
సుం, కాం 8

దేవుడు సెం. వి. అ. పుం. 1 - దేవుడు: మా,
నేలుపు; వా. 2. (నాట్యప్రభాసయందు),
రాసు, ధీరానిమడు: మా, రాసు. 1

దేవునిదాసు. అం చూ, ఇ కునర హితములు.

దేవురించే. దే.అ. క్రిమా, వానోరు హరిశ్చ.
4, ఆ 103.

దేవురంపు. దే. వి చూ, గు. దేవరంపు.

దేవుడు. దే. వి. — పే —

దేవునికొట్టు నే విని: చూ, దేవ.

దేవులూడు. దే. స. కి (దేవులు + అడు)

1: చూ, నెడకులాడు; వా. 2 విచారించు.

దేవ్యుడు. సం. వి ఋ. పుం: చూ, రూ-దేవ
రుడు.

దేవరి. వై.వి.=దేవి.రూ-దేవేరి. 1 రాణి: చూ,
రాజీ; వా. 2. దొరసాని: చూ, రాజీ.

దేవేరి. వై ౧=1.—పై—; 2.—పై.—
పాండు, 1, ఆ. 239.

దేశకాలవిభజనము. అం: చూ, అంగపంచకము.
(చూ, అంగము. 9) [దు.

దేశకుడు. సం. విణా: చూ, అవ్వపనాయపంతు

దేశజగత్సములు. అం: చూ, ధర్మములు.

దేశభాషావిజ్ఞానము. అం. చూ, ఉపనిషత్తులు.

దేశము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. అనేకపట్టణములుగల గొప్పభూభాగము: ఉపరక్షము, జ, జనపదము, జనాంతము, జనపదము, డ, ఇ, ప్రదేశము, మంశలము, రాష్ట్రము, వియము. (తె. ప) — ఆణియము — ఆణెము, ఆణు, ఊరు, ఏతుక, కలంగ, నాడిక, నాడు, నాణిము, మానానిగాని, కలాలి, నీరు: చూ, దోములు, (చూచానికి చూ, నీరు. 1), అం 2 చూ, పిలవనిగాని, పిలవములు; 3: చూ, రాగాంగములు (చూ, అంగము 9)

దేశమును ౧౦. ద్రాహ్మమైన దేశములు. ౧౧. -
 ౧ అంగము, ౨ పంగము, పుంజియు; ౩ కశిం
 గము-కశింగము; ౪ కర్ణాటము; ౫ కేరళము.
 ౬ రేలము; ౭ కామరూపము; ౮ గౌడము.
 ౯ గడము, పుండ్రోను, వచోద్రి; ౧౦ - నవా
 సము, ౧౧ పుంతలము, ౧౨ కోంకణము-కోం
 కణకము; ౧౩ మగధము, కీకటము; ౧౪ సు
 రాష్ట్రము, ౧౫ మాళవము-మాలవము; ౧౬
 లాటము; ౧౭ భోటము; ౧౮ వరాటము;
 ౧౯ బలరము; ౨౦ కుసురము; ౨౧ కుసుపు,
 కుసుక్షేత్రము, గమిష్టుపు, ధగ్ధక్షేత్రము,
 వివళసము; ౨౨ అశ్వతీయము-అశ్వతీ, ఉజ్జ
 యని, విశాల. (తె. ప).—ఉజ్జేనీ; ౨౩
 పాండ్యము; ౨౪ మాద్రీయు; ౨౫ సింహళము;
 ౨౬ ఘూర్జరము, (తె. ప).—గుజ్జరాతి-
 గుజ్జే-గుజ్జరు. గుజ్జరాతి-గుజ్జరి; ౨౭ పా
 శీకము; ౨౮ మిశిలము; ౨౯ పాంచాలము;
 ౩౦ శూరసేనీ; ౩౧ గాంధారము; ౩౨ బా
 ఙ్గికము-బాహ్లికము; ౩౩ మౌహూయము;
 ౩౪ తాళసము; ౩౫ సాల్వము-శాల్వము,
 కాకమక్షియము; ౩౬ పుండ్రోకము; ౩౭
 పాగ్నిష్టోతపము; ౩౮ మత్స్యము; ౩౯ చేద-
 చైద్యము-చేదయము, డాహలము; ౪౦ బ
 డ్గరిము; ౪౧ నేపాళము; ౪౨ గౌళము;

౧౦ కాశ్యపము-కశ్యపము, కీరము, కాశ్యప-
 శిల్పము; ౧౧ కన్యాశుల్కము-కన్యాశుల్క-
 కాన్యాశుల్కము, కుశామలము, కాశము. గాధి-
 పురిము; ౧౨ కవిదర్శనము, కర ఖగ-
 సాహము; ౧౩ మహారాష్ట్రము, కల కోస-
 లము, కల సేయము, కల ఆహచ్ఛస్రము-
 కల చిహ్నము, కిరీంక-శీలము, అం-
 ధిమ-అంధము, అంధిమంథలము-అం-
 ధిమంథలము (తె. ౩) — కేయల-తె-
 లులు; ౧౪ పరిమాణము; ౧౫ కుహాట-
 కము; ౧౬ కాంధోజము-కంధోజము-
 కంధోజము; ౧౭ భోజము, ౧౮ భో-
 జము-భోజము-భోజము; ౧౯ హూణము;
 ౨౦ కాశి, ఆముక్తము, ఆనందకాండము,
 కాశము, కాశిక, జిహ్వ, వృక్ష, వృక్షరాశి,
 వారణాసి. (తె. ప.) — బహుశు ఇత్యాది:
 (మౌనీమ 1); మతిహిన్యముగ్ధదేహములు.
 ౧. అంగలభూమి-అంగలభూమి; ౨. అం-
 బుధము; ౩. అభిషేకము; ౪. ఆరేచిత-
 హరిద్ర; ౫. అలక-అళక; ౬. ఆంధ్రు; ౭.
 ఆకరి, ౮. ఆభీరుము; ౯. ఆట్టము;
 ౧౦. ఆర్యావర్తము, కర్మభూమి, పుణ్యభూ-
 మి; ౧౧. ఆశ్రియము, ౧౨ ఉత్పలము,
 ఒరిస్సా, ఓడ్రదేశము, ఓడ్రము (తె ప)
 — ఒడ్డాది; ౧౩. ఉదీచ్యము; ౧౪. ఉపవ-
 ర్తనము; ౧౫. ఉరువంజి-హరుమంజి-
 హరుమంజి-హరుమంజి; ౧౬. కచ్చు; ౧౭.
 కరూళము-కారుళము; ౧౮. కాంపిలము-
 కాంపిల్యము; ౧౯. కామరూపము; ౨౦. కీక-
 టము-కీకటాము; ౨౧. కంజినము; ౨౨. కు-
 కరము; ౨౩. కుజాలము; ౨౪. కుసుద్వంత-
 ము-కుసుదావాసము-కుసుద్వాస; ౨౫. కు-
 రాసాని; ౨౬. కొట్టాము; ౨౭. కోదండ-
 ము; ౨౮. కోమలము; ౨౯. కోలాంతము;
 ౩౦. కాంగము; ౩౧. కాశాంబి, పత్న

పత్తనము; 32. ఖశము, ఖశయ్యుస్కము; 33. గర్తము; 34. గోండము; 35. ఘోట్టాణము; 36. చీనము, 37. జవనము-యవనము; 38. తక్షశిల; 39. తామలిప్తము-తామలిప్తి, వేలామాలము; 40. తురుష్కము; 41. తిగ్గర్తము; 42. దండకము; 43. దక్షిణాపథము; 44. దశగ్ధము, కుక్కురము, యవనము, సాత్వతము; 45. దాశకము; 46. దేవమార్తకము; 47. నడ్వంతము-నడ్వలము; 48. నదీమార్తకము; 49. బ్రహ్మవర్తము, తపోవటము; 50. మందిరము; 51. మరుభువ; 52. మలయము; 53. లంపాకము; 54. శకము; 55. సింధువు, 56. సావీరము, కుమాలకము, 57. దోగ్రిణి. మతీయు, అచ్చి, అచ్చిమట్టము, కలంక, కోన ఇత్యాది: చూ, సీమ. 1; పృథానమగు పుణ్యనగరములు.—1. అయోధ్య, కోశలము-కోషల-కోసల-కోసలము. (తె.ప.)—అయోధ్య; 2. మధుర; 3. మాయ, 4. కాశి; 5. కాంచి. (తె. ప.)—కంచి; 6. అనంతి-అనంతిక, ఉజ్జయిని, విశాల. (తె. ప.)—ఉజ్జేని; 7. ద్వారతి; మతీకొన్ని ముఖ్యనగరములు.—1. గయ; 2. చంప; 3. పాగ్గోతి, షు, కామరూపము; 4. అశ్రునగరము; 5. ఉపపట్టణము, గుహ్య-గుహ్యము-గూహ్య. (తె. ప.)—పెంట-పేట; 6. రాజధాని, కటకము (తె. ప.)—రాచేపేడు. ఇత్యాది: (చూ, సీమ 1.) పట్టణమునకు.—కర్వటము, కోట్టము, ఖస్-ఖంబు, నగరము, నగరి, పట్టణము, పురము. (తె. ప.)—పట్టము-పట్నము, పోలు, సీమ; పరిసిద్ధికెక్కిన పట్టణములు.—1. ఆధిపానము; 2. అమర, అనగోహము, అమరము, ఇంద్రనగరి, ఇంద్రలోకము, సువర్చనము. (తె. ప.)—అమరావతి; 3. అలక, కాంతిమతి; 4. విశాని, విశి;

5. కుసుమపురము; 6. ఖపురము; 7. ఖర్వా. (తె. ప.)—కనుబా; 8. గంధవతి; 9. చంప, పుష్ప, మాటి; 10. తిగ్గరము; 11. దుర్గము, కోట్టము. (తె. ప.)—కోట; 12. ధార; 13. బాణపురము, బాణరాజనగరము, ఉపావనము, కోటివర్ణము-కోటివర్ణము-కోట్టవీపురము, దేవికోట, శోణితము; 14. బ్రహ్మపురి, అజాపత్య, అభిరి, ఆనందిని; 15. మాహిష్మతి, కథ; 16. యమపు, చిత్రితాకరి; 17. (తె. ప.)—రేవు (కరవా-పట్టణము); 18. నైకుంఠము; 19. శంకపురి-శంభుపురి, ఏకచక్రము, హరిగృహము; 20. హస్తినాపురము-హస్తినపురము-హస్తిని-హస్తివీపురము, గజసాహాయము-గజాహ్వ-గజాహ్వము-గజాహ్వయము; 21. తిరిచినాపల్లి (తిరిగినపురి) ఇత్యాది: (చూ, సీమ. 1); దిక్పాలపట్టణములు.—అమరావతి, అలక, కృష్ణాంగన, గంధవతి, తేజోవతి, యశోవతి, శృంగధావతి, సంయమని; గామిమాదులు.—1. పట్టణమునకు దిగ్గజుడారు.—ఉపపట్టణము; 2. గామము.—ఉపనసధము, కసితము, కీరము, కులము, గామిటిక, గామము, జనపదము, జానపదము, నివృత్త-నివృత్తి. (తె. ప.)—డోరు, కుప్పము, కొటిక-కొటిక, గామము, పల్లియ-పల్లె, పాడు, పాలెము, పొలము; 3. బ్రాహ్మణుల డోరు. అగ్రహారము, విహారపురి. (తె. ప.)—నల్లండ్లు; 4. వర్తకులపేట.—భేటము; 5. పుటకాపులపల్లె.—భేటము; 6. గొల్లపల్లె.—అభీరపల్లి, కర్వటము-ఖర్వటము-ఖర్వటము, భేటము-భేటము, గామిపృథానము, ఘ, ఘోషము. (తె. ప.)—గొల్లపల్లె, మంద, వేగపల్లె; 7. బోయపల్లెకు.—కశ్మలము, నిపాదము, కలరాలయము (తె. ప.)—పక్కణము, బోయపల్లె; 8. సాలెపేటకు —

తరలము; ౯. కమ్మరి వడగింగులపల్లె. — కర్వటము-ఖర్వటము-ఖర్వటము; ౧౦. కొండ పక్కపల్లె — కర్వటము-ఖర్వటము-ఖర్వటము; ౧౧. నన్నూలు గ్రామములుగల పరగణామముఖ్యగ్రామము. — కర్వటము-ఖర్వటము-ఖర్వటము; ౧౨. నగరమునకు దగ్గర అనున్న గ్రామము. — గృహ్య; ౧౩ మంగలిపల్లె కశంజనము; ౧౪. చిన్నపల్లె — కంకెక-ఖండికి; ౧౫ అడవిలోని ఊరు — అడవిపల్లె, కాయూరు; ౧౬. నూలపల్లె. — గ్రామాంతము (తె. ప) — మాంపల్లె, ౧౭. గ్రామముల గుంపు. — గ్రామక, చక్రిము; ౧౮. గ్రామ విశేషము — శీటకము; ౧౯. చెంబడిపల్లె - (తె. ప) — కుప్పము; ౨౦. చుట్టూరు. — జనపదము; ౨౧ మండలము, జనపదము; ఇత్యాది (చూ, సీమ. 1); మఱికొన్ని విశేషములు. — ౧ చంద్రిలోకము — అనంగాలయము; ౨ ఇహము, ఇహలోకము ఇత్యాది (చూ, లోకములు); ౩. విరావతము ఖండము-విరావతము; ౪. ఖండములు. — (చూ, ఖండములు. 1.) (చూ, విరోపా 572 పాఠట); ౫. తనదేశము కానిదేశము. — దేశాంతరము. ఇత్యాది: (చూ, దేశము. 1) (మిగిలినవానినిగూర్చి “సీమ. 1.” చూ, డుము.)

సత్యము. 1.

దేశరూపము. నం వి అ. న. న్యాయము: చూ, దేశపాండ్య. వా. వి. చిన్నజమిదారుడు.

దేశస్త్రీలు. అం: చూ, స్త్రీ.

దేశస్థబ్రాహ్మణులు. పా. ఋగ్వేదులు. — కొండలు సామవేదులు కొండలు అధర్వణవేదులు. ఈరెండుకాఖిలవారు ఋగ్వేదులతో చేట్టితి కము చేయుచున్నారు. వీరిలో దక్షిణ పరిగ్రహించేవారు భిక్షులనియు తదితరులు గృహస్థులనియు జెప్పదురు. వీరిలో రావు,

పంట్, దేశాహి, దేశపాండి, దేశముఖి, కులకగణి, పల్లె ఇత్యాదులు వీరిదిరుదములు: చూ, బ్రాహ్మణులు. [చూ, దేశారు. ౩]

దేశాంతరము. అం తనదేశముకాని దేశము: దేశాటనపచాతుర్యము. అం: చూ, సుగుణములు.

దేశి అం: చూ, రాగాంగములు

దేశిపండిత సం వి అ. పుం 1. గుగువు: చూ, పంతులు 1; 2 దేశములందు గూడు.

దేశియము అం: చూ, ఉద్ధతము. 2.

దేశియక్రియలు. అం. ధృవక, సర్పిణి, కృష్ణ్య, పద్మిని, పిష్టిత, విక్షిప్త, పతాక, పతిత. (8)

దేశీయము. పా: చూ, బాలీయము.

దేశ్యక్రియలు అం. 1 చూ, తాళక్రియలు; 2 ధృవకము, సర్పిణి, కృష్ణ్యము, పద్మిని, పిష్టిత, విక్షిప్త, పతాకము, పతిత (8). చూ, దేశీయక్రియలు.

దేశ్యము. సం వి. దేశమునవాడబడునది: చూ, గ్రామ్యము 10 (చూ, దేశ్యములు.)

దేశ్యములు. పా. 1 ఎ ఒ ఉ చే జీ ఆ ఈ యక్షరంబులుగల పదంబులు దేశ్యంబులు. ఉదా. — ఎవడు, ఒకడు, కొన, అనటి, సోపడి, తోలు, చెలును; 2. స్వాస్థ్యేమే గాగమంబులేని క్రియలు దేశ్యములు. “ఉదా. — పండు, చేయ, ౩. రేఫము ద్విత్వముగలవి

దేశ్యములు ఉదా. — అట్టు, ఇట్టి, కట్టి; 4. సర్వనామములును, కృత్తద్ధితాంతములును దేశ్యములు; 5. దౌపవిధక్రియలు దేశ్యములు. ఉదా. — కన్ను, ముల్లు, తాయి, పేను; 6. దువర్ణమునకు వెనుక ఉత్తములేని పదములు దేశ్యములు. ఉదా. — కత్తెడు, వెంకడు; 7. పృథను పవనైక లోపంబుగల

పున్నపుంసకంబులగుకారాంతములును అన్నియుకారాంతపదములును దేశ్యములు. ఉదా. — అన్న, పాలు, బల్లమె; 8. హ్రస్వాంతముల

బహువచనము రుపర్థంబాయెనేని యవిదేశ్య

ములు ఉదా.—అల్లురు, పగతురు, 9. సం
యుక్త వర్ణంబు బహువచనంబగు పదంబులు
దేశ్యంబులు. ఉదా.—అండు, తొట్టు,
కోమట్టు, డెర్లు, ఒకలండ్లు, 10 అయి, అవు,
గ, డొ, మొదలగునవి ఆదేశము గాఁగలవి దే
శ్యములు ఉదా —వితి=అయితి; డొడు=
అవుడు; కాకితము=కాకిడము; పోడిమి=పో
డిమి; పగలు=పపలు మొ.)

దేవము వై. వి=దేవప. చూ, విరోధము. 1
దేహింధము. అం (స్త్రీ) లక్షణాంగములలో
నొకటి. (సంకెంకలిగొట్టు పువ్వులవాసన
గలిగిన సాభాగ్యముగఁగి పతివశయై యుం
డును. క్షీణగంధ, కటుగంధ, రక్తగంధమ
లు దుఃఖపరిదములు ధాన్యగంధము, వేస
గంధము, గోమూత్రగంధము, హరిదళగం
ధము, దుష్టగంధము, గంధమూషికా గంధ
ము (చంచువాసన), మత్స్యగంధము, ఉగ్ర
గంధములైన విడువ వలెను): చూ, (స్త్రీ)లక్ష
ణాంగములు.

దేహపుపారుపు. అం: చూ, ఉపవీతములు.

దేహబాధ వా.వి. 1. మలవిసర్జనమునకు నడలుట;
2. శరీరాయాసము.

దేహము. సం. వి. అ. పుం. న. 1. మేను-చూ,
శరీరము; పా 2. దీనికి ఉపమానములు.—
సీత, శంపాలత; అం 3. పురుషలక్షణాం
గములలో నొకటి (శరీరము, అంగము.—
మిక్కిలిపొడవుగాక మిక్కిలిపొట్టిగాక మి
క్కిలిలావుగాక మిక్కిలి సన్నముగాక
యున్నబ్రశస్తము. భోజనము, నిదుర, రతి
శీఘ్రకాలమునకేయుచున్నానను అలస్యము
గఁజేయుట అయ్యర్హుధి. 108 అంగుళముల
పురుషుండైన దివ్యపురుషుండగు): చూ, ల
క్షణాంగములు; 4 (స్త్రీ)లక్షణాంగములలో
నొకటి. (లాగుగాక, సన్నముగాక, పొడ

వుగాక, పొట్టిగాకయున్న కేవలము. మృ
దువైనభోగియగు విరికయైననల్పాయునగు.):
చూ, (స్త్రీ)లక్షణాంగములు; 5. (దేహము):
చూ, టక్కునభాషలు. (చూ, భా. 1).
దేహయాత్ర. సం. వి. ఆ. (స్త్రీ). 1: చూ,
సాపాటు, 2. చూ, మరణము

దేహగోమము అం. 1. పురుషలక్షణాంగములలో
నొకటి (గోమము.— ఒక్కటియైనరాజగు.
రెండైనధనవంతుండగు. మూడైనసండితుం
డగు. బహుగోమమైన దరిద్రుండగును):
చూ, లక్షణాంగములు; 2. (స్త్రీ)లక్షణాంగ
ములలో నొకటి (గోమము.— సూక్ష్మము
లైన సుఖురతియగు. రూక్షములైన దీడ్డులు
లేనిదిగు) చూ, (స్త్రీ)లక్షణాంగములు.

దేహలి. సం. వి ఈ (స్త్రీ): శేహలి, ఉదుంబ
రిము, కుతుపము, గృహోపగ్రహణి (తె.ప) -
కడప-గడప. (చూ, వాకిలి)

దేహశీదీపవ్యాయము. పా. (దేహశీదీపవ్యా
యము) గడపఁమీద దీపముచెట్టిన నింటి
లోనఁ బైలు గూడ నుపయోగించుననీతి.

దేహి. సం. విణ (న. ఈ. న్.) 1. దేహము
కలవాడు: చూ, శరీరి; వా. 2. జీవా
త్మ: చూ, హంసుడు. 2; 3. దీచ్చేమెత్తు
వాని పొంగినయందలి విశేయతను నూచించు
శబ్దము. ఆభవతు భిక్షుండేహి."

దై

దైతేయుడు. సం. వి. అ. పుం. రూ-దైత్యుం
డు. (2. దైతేయులు=కళ్యపునకుగిరియందు
ఁగల్గిన సంతతి: చూ, రాక్షసుడు. 1.
దైత్య. సం. వి. ఆ. (స్త్రీ). కల్లు: చూ, సుర. 2.
దైత్యగురువు. సం. వి. ఉ. పుం. శుశ్రుఃడు=
చూ, రాహువు. 2.

దైత్యము. అం: చూ, శస్త్రములు.

దైత్యుని. సం. వి. ఇ. పుం. 1. నెన్నుడు: చూ, విష్ణువు. 1; 2. దేవుడు: చూ, వేలుపు. దైత్యుడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ-దైతే యుడు.

దైత్యపడు. మి. అ. కి: చూ, వాచేరు.

దైత్యపాటు. మి. వి: చూ, వాచేరపము.

దైత్యము. సం. వి. అ. న. 1.—పై.—; అం.

2. సంచారీభావములు 38 లో నొకటి (ఓ మన్మథుడా! పురవైకిందిరము దప్పించిన నీకీ విరివోడియననెంత! కరుణజోచిరక్షింపుము): చూ, సంచారీభావములు. [పు. 2

దైత్యము. సం. వి. అ. న. నిడుపు: చూ, పాప

దైత్యుని. 1. భగవంతుని యేర్పాటు: చూ, సంధానము; అం. 2. అగ్నిజలాదులవలన

బుట్టెడు కీడులలోనొకటి: చూ, అదృష్టము

దైత్యుని. సం. వి. అ. స్త్రీ. 1: చూ, సోదకత్తె; 2: చూ, బల్లి.

దైత్యుడు. సం. వి. అ. పుం. 1. జోష్యుడు:

చూ, సాంవత్సరుడు; 2. గణపడు: చూ, చంజీకరుడు.

దైత్యభూషణ. అం: చూ, భిన్నపంచమజభాషలు. (చూ, భాష. 1)

దైత్యము. సం. వి. అ. పుం, న. 1: చూ, వేలుపు; 2. దేవతది.

దైత్యము. సం. వి. ఇ. ఈశ్వరత్వము: చూ, అనిమిషత్వము. [చూ, వినికిడి.

దైత్యము. సం. వి. అ. పుం. ఉపకురితి:

దైత్యము. సం. వి. అ. న. 1. భాగ్యము: చూ,

అదృష్టము; 2. దయ్యము, పితాచము: చూ,

భూతము; 3: చూ, వేలుపు; పుం. 4. జ్యోతిష్టోమాది యజ్ఞముపొరంభించబడినప్పుడు

యథావిధిగా తల్పిర్వము నడపిన ఋత్వి

జాని నలంకరించి కన్యనిచ్చివేయు వివాహ

ము: చూ, వివాహము; అం. 3: చూ, విగ్ర

హములు.

దైవాలు. దే. అ. కి: చూ, రూ-దయివాలు.

(అతిశయించుటకు.— లక్ష్మీ. 5, అ. 95.)

దైవము సం. వి. ఇ. దైవమువలనగలిగినది:

చూ, సుగ్రీవాలు.

దైవకరాగజ్ఞానము. అం: చూ, మగుములు.

దొ

దొంకెన. ద్వ. వి: చూ, రూ-దొంకెన.

దొంగ. దే. వి. 1. రూ-దొంగ: చూ, మ్రుచ్చు.

1; 2. అరటిపువ్వులోనికాడ: చూ, మ్రుచ్చు.

2; వి. 3: చూ, ఎంచనము. (దొంగచూపు,

దొంగనిదగ్గి, దొంగభక్తి, దొంగకూడు మొ)

దొంగకాయ. పా. 1. (వృంతపరిణామఫలము)

జీడిమామిడిపండు: చూ, సుంజోకాయలు;

వా. 2. దొంగిలించినకాయ.

దొంగతనము. దే. వి. (దొంగపని, దొంగతీక

ము): చూ, ముగిచ్చిలి.

దొంగతొత్తులు. దే. వి. బ. 1: చూ, బాలికా

క్రీడ; వా. 2. దొంగబుద్ధికలవారు.

దొంగపని. దే. వి: చూ, దొంగతనము.

దొంగతీకము. దే. వి.—పై.—

దొంగిలించు. దే. స. కి. (రూ-దొంగిలు): చూ,

ముగిచ్చిలించు.

దొంగిలు. దే. స. కి.—పై.—

దొంగు. దే. అ. కి.—పై.—

దొంగు. దే. అ. కి: చూ, రూ-దొంగు.

దొండ. పై. వి. దుండి.* (దీనిభేదములు.—

అడవిదొండ, కాకిదొండ, చేతిదొండ,

నాగదొండ, నీటిదొండ, పాముదొండ, పిండి

దొండ, లింగదొండ, మరుదొండ (లేక)

మర్లదొండ మొ): చూ, రక్తిఫల.

దొండి. దే. వి. తూటు: చూ, రంధ్రము. 1.

దొండు. దే. వి. ఒకానొకచేప: చూ, మత్స్యము. 1. [చూ, శంఖలి.

దొంతక త్రియ. దే. వి. రూ-దొంతకత్తై. కుట్టని. దొంతర. ద్వ. వి. (దొంతి + తరంగ) 1. దొంతి.

విజ. 3, ఆ. 190 చూ, గోర. 1; 2. పం.

పర. విజ. 1, ఆ. 114; విణ. 2. పంపర

యైనది. కళా. 8, ఆ. 96; వా 4. ఇరుపది

రూపాయలు “ఒకదొంతర లంచేయ ఇచ్చి

నాను.” [ముద్దు 3

దొంతరముద్దు. ద్వ. వి. ఒకరకముముద్దు చూ,

దొంతరపడులు. ద్వ. వి. బ. చూ, అంలేయ. 2.

దొంతి దే. వి. య-దొంతరి-గోర. 1. ఒకటి

మీడనొకటిగా నుంచిన కుండలు లోనగు

వాని వరుస చూ, గోర. 1; 2. పంక్తి

లక్ష్య. 4, ఆ. 141 చూ, పరుస. 1, విణ

3 దొంతియైనది ఆం, భా. ద్వ. 34

దొంకనడు. వా 2 కి చూ, అనుకు 3

దొంకని ద్వ. వి. (దొండు + కి) 1 నుంచి

పలకలుగు ప్పని చూ, స్థలియ 2; 2. రా

కొను జననమూహము. భార. గోర. 4,

ఆ. 120: చూ, నుంచి. 1.

దొండడించే దే. అ కి చూ, నుండడించే

దొండము. వై. వి.=వృంద్య. 1 ద్వంద్వకో

ము: చూ, గోగము 1; వా. 2 శివ చూ,

నుంగి. 5 [నుంగి. 5

దొండు వై. వి.=నుండ-వృంద్యము దొ చూ,

దొంపు దే. వి. 1. మల్లవరుస చూ, సూమ.

1; 2. చూ, తలనట్టు

దొంపుగొట్టు. ద్వ. వి. (దొంపు + పు + కొ

ట్టు) (వ్యతిరేకముచే) పిలికి (దొండుపు

లులను గొట్టువాడు అని శబ్దము: చూ,

పాణి.

దొడప. దే. విణ. కుడిపి. (సం. ప).-కురూక్కి.

అనాకారి.

దొడ్డ. దే. విణ. రూ-దొడ్డు గొప్ప “దొడ్డమ్మ,

దొడ్డవాడు” చూ, మహితము.

దొడ్డలనము. దే. వి. 1. గొప్పతనము చూ,

యోగ్యత. 1; 2 మంచితనము: చూ, యో

గ్యత. 2.

దొడ్డయడవి. దే. వి. పెద్దయడవి: చూ, వివనము.

దొడ్డయెగు. దే. వి. మహోత్సము చూ, పృథ

భము. 1.

దొడ్డవాడు. వా. వి. చూ, శ్రేష్ఠుడు

దొడ్డి వై. వి. గోర. 1. పసులగొట్టుము: చూ,

సదనము 1, 2. పసులుపేయుకం దే. చూ,

వివీతము; 3. చూ, పెడు; వా 4. చూ,

మలుగుదొడ్డి. 5. పొంతుదొడ్డి

దొడ్డికట్టు. ద్వ. వి. చుట్టుకొల్లయ: చూ,

నడనము 1

దొడ్డికాళ్ళవాడు ద్వ. వి: చూ, సంజ్ఞపు.

దొడ్డికాళ్లు ద్వ. వి. పంగటికాళ్లు చూ,

ముడికాళ్లు

దొడ్డిగల. ద్వ. వి. ఒకరకమువల: చూ, వల 1

దొడ్డివాకిలి. ద్వ. వి. పెరటిగొరిము: చూ,

వాకిలి (చూ, సదనము 1)

దొడ్డు దే. విణ: చూ, రూ-దొడ్డు. [హెచ్చు. 3

దొడ్డువాణు. దే. అ కి అధికమగు: చూ,

గొత్త దే. విణ వేగిలాడునని.

దొడ్డ దే. వి. కొల్ల: చూ, లూ. 4.

దొడ్డకత్తై. ద్వ. విణ. కొల్లపెట్టుఆడది: చూ,

మరియ్య. 1 (చూ, స్త్రీ)

దొడ్డకాడు. దే. వి: చూ, వంగ. 1.

దొడ్డగొను. దే. స. కి. కొల్లగొను: చూ,

హించే [వోపు.

దొడ్డకోపు. దే. అ. కి. కొల్లకోపు. చూ, పటి

దొడ్డు. వై. విణ.=రుందీ. పెనబొడ్డివాడు:

చూ, బొడ్డివాడు.

దొన. వై. వి. 1: చూ, తూము 3; 2=రుణ.

దొని. కొండమొడిపల్లము: చూ, రంధ్రము.

1. 3=కూణ-దొగ్గిణి అంబులపాది: చూ,

బాణము 1; 4. ఈడగివానిక త్రిపిడక.

దొనకు. వే. వి. కీడు: చూ, హాని. 2. [యు.

దొనదొనము. దే. అ. కిర్తి దొనదొనమనికూ

దొనయొప్పు. వ్య. వి. (దొన + ఉప్పు) సంధి

దేవునందలి రుమయనెడు గనియందు క

త్తైలనగలుగు ఉప్పు. రామకము, చేవుటి

యొప్పు (అనికొండలు) చూ, లవణము.

దొనరు. వా వి. చూ, యోగ్యత.

దొనకు. వా వి. 1 దుఃఖము: చూ, శోకము;

2 విచారిము: చూ, సంతాపము.

దొన్నియ వై. వి.=దొగ్గిణికా. (రూ-దొన్నె-

దొప్ప-దొప్ప) పత్యిచుకము. చూ, పా

త్యము. 6.

దొన్నె వై. వి.=వై.—వై.—

దొప్ప. వై. వి.=వై.—వై.—

దొప్పదొప్ప. దే. వి. అడిచికొనుట యందగు

ధ్వన్యనుకరణము: చూ, హూహూ.

దొబ్బ. దే. వి. రూ-దొబ్బ. 1. సంజీడుము

క్క: చూ, మాంసము, 2. నెత్తురుముద్ద:

చూ, రక్తము 1; 3 పిండము. చూ,

ముద్ద. 2. [అపరి.

దొబ్బలగొట్టు. దే. వి. అదురుగుండియ చూ,

దొబ్బ. వా. స. కిర్తి. దొబ్బి 1. పడదొగ్గి

యు; 2 అపహరించే [తనము.

దొబ్బుడాయి. వా. వి. 1 గరువము; 2. పెంకి

దొబ్బులెగులు. వా. వి. మాధువుపట్టుదలగలవారి

స్వభావము.

దొమ్మ. దే. వి. 1: చూ, పశుకోగము; 2. అప

యపవిశేషము. అచ్చ. యు, కాం. 134

చూ, విశేషము. 3.

దొమ్మదోలు. దే. వి: చూ, పెన్నేరు *

దొమ్మర. దే. వి. గడకట్టియాడి జీవనముచేసెడి యొకానొకజాతి.

దొమ్మరవాడు. దే. వి: చూ, సంశనర్తి.

దొమ్మరి. దే. వి. (దొమ్మర + ఇ)—వై.—

దొమ్మి. వై. వి.=రుముల. 1. అందఱుకలియ

బడిచేయు యుద్ధము. శై. 7, ఆ. 178: చూ,

యుద్ధము; 2. అందఱుకలియబడుట;

3. సంఘటి: చూ, స్వరము. 2.

దొమ్ములాడు ద్వ. అ. కిర్తి (దొమ్ములు +

అడు) 1 దొమ్మియుద్ధముచేయు; 2. పెంకి

గొను: చూ, పెంకిగొను.

దొర. దే. వి. 1. రాజు: చూ, పరిభ్రు. 2;

2: చూ, పైనికుడు; 3: చూ, యోధునిగు

డు భార. విరా. 3, ఆ. 122; 5: 6.

4 సామ్యము: చూ, సమానము. 2; 5: చూ,

విభక్తికుడు; 6. సమసంఖ్య: చూ, సంఖ్య.

1; 7. చూ, సమానుడు. భా. కన్ధి 3,

ఆ. 29; వా. వి. 8. ఏమీకదారు; 9. పట్టి

నాయకుడు. చూ, నలమ; 10. ఐగోపాగే

శిస్తుడు 11. ఐగోపానుండిపచ్చినవాడు.

దొరకొ సన్నాసి. ద్వ. వి. రూ-దొరకొలు

సన్నాసి. సమ్మించి మోసపుచ్చి గంగిరెం

ణిని పోయెడు దొంగ. వి. 3, ఆ. 163.

(దొరకొ=యత్నించు): చూ, ముచ్చె. 1.

దొరకొను. దే. అ. కిర్తి. 1. చూ, యత్నించు.

భా. 1, స్కం. 7, స. కిర్తి 2. మొదలు

కొను: చూ, పహించు

దొరకు. దే. అ. కిర్తి 1. విష్ణు. గాఢ. 2,

ఆ. 68: చూ, సిద్ధించు, కే. 2. దొ

కంచు. [లోకము.

దొరకుడు. ద్వ. అ. కిర్తి. చిత్తుకొను: చూ,

దొరకొను. 7. ఆ. కిర్తి. (దొరకొ+కొను)

1. లభించు. భా. 3, ఆ. 6, ఆ. 137; భా.

విరా. 4, ఆ. 77 చూ, సిద్ధించు; 2. పుట్టు.

భా. సభా. 2, ఆ. 138: చూ, సంధించు;

వా. 3. పట్టుకొను. (దొరకొని = దొరకొని
బుచ్చుకొని) [7 వజ్రము.]
దొరకొలు. దే. వి: చూ, ఉపక్రమము (1 మొదలు
దొరకొలు సన్నాసి. ద్వ. వి: చూ, రూ-దొరకొలు
సన్నాసి. [అల: చూ, వీచి. 1.
దొరగడము. దే. వి. (దొర + కడలు) గొప్ప
దొరతనము. దే. వి. చూ, పరిభ్రమము
దొరయు. దే. అ. కి. 1. అంటు: చూ, లం
కించే. 1; 2. సమానమును. భార. కన్య. 1,
అ. 251: చూ, సరిపోవు. 1; 3. కలుగు
చూ, పుట్టు. 2; 4. జేరుగు: చూ, సాగు,
స. కి. 5. పోలు. చూ, సరిపోవు. 1
దొరలు. దే. అ. కి. 1. రూ-దొరలు: చూ,
సారలబడు; 2. కూలబడు. (చూ, చేతికల
పడు) స్వా. 5, అ. 40: చూ, పడు. 5,
3 కలయు: చూ, మేళగించే 1; 4. మా
లుకొను చూ, పరిశీలించు, స. కి. 5
అనుభవించు, చూ, భుజించు
దొరవి. దే. వి. రూ-దొరపు. కొలను కై 5,
అ. 97. చూ, సరస్సు 1.
దొరసాని ద్వ. వి. 1. రాజభార్య: చూ, రాజ్ఞి;
2 అంతఃపురస్త్రీ: చూ, స్త్రీ; వా. 3 విగో
పాదేశపు స్త్రీ; 4. నెలమమలసానిభార్య
గొరుగండి దే. వి. (దొరుపు + గండి) నిండిన
పూడు నీళ్లు నెలపలకు పోవుటకై యెక్కిరి
చిన దొరుపు తూము: చూ, మిరిగిమ్ము
దొరుపు. దే. వి. 1: చూ, రూ-దొరవి. గాఢము.
2, అ. 8, 2. నడబాప: చూ, సరస్సు. 1
దొరుపుపట్టెడ. దే. వి. గంతయెద్దుల తోడికిరిం
పెదగిరించెడు పట్టెడ.
దొర్లు. దే. అ. కి. స. కి. చూ, రూ-దొరలు.
దొట్ట. దే. వి. రూ-దొట్ట. కొటరము: చూ,
సంధ్యము. 1. [పించు.
దొట్టయు. దే. స. కి. పొందు చూ, పొర్చి
దొట్ట. దే. వి: చూ, రూ-దొట్ట.

దొలుపు. దే. కే. దొర్లుజేయు.
దొలుపుగమ్మి. చా. వి. ఇరుమపయిదొలుపుకట్టె-
దొనగు. వై. వి. 1. = వి. రూ-దొనగు-
దొనపు: చూ, పాపము (దేవ్యమని క. ర);
దే. వి. 2 రూ-దొనపు. ఆపద: చూ, విప
త్తు; 3 రూ-దొనపు, అడ్డు. అచ్చు. బాల,
కాం. 7: చూ, విఘ్నము.
దొనపు. — వై. —

దో

దో. సం. వి. నో పుం, న. భుజము: చూ,
స్కంధము. 1.
దోకరము అం. = చూ, దొక్కరము.
దోకిన. దే. వి. దోకుట దోకుడు.
దోగు. దే. స. కి. 1. నేలను ఎరుగుచెక్కు:
చూ, వారు. 1; వా. 2. దోగు.
దోగుడు. దే. వి: చూ, దోకిన.
దోచుడుబాట. దే. వి. చూ; కోలుడుపాట.
దోచుడుబాట. వా. వి. చూ, బాటకీడ
దోచాడు దే. అ. కి. (దోచి + ఆడు) బిడ్డ
నేలక జేతులూది మోకాళ్లతో నడచు.
రూ-దోచియాడు: చూ, రూ-దోచాడు.
దోచియాడు దే. అ. కి. — వై. —
దోచిపోవు దే. అ. కి. చూ, ఒరసికొనిపోవు
దోగు. దే. అ. కి. 1. మేనితోలాలయు;
2: చూ, రూ-దోచాడు. [చ్చిల్.
దోగురు దే. వి. దొంగతనము: చూ, ముగి
దోచు దే. స. కి. 1. అపహరించు: చూ, ముగి
చ్చిలించు, 2. దొంగిలించు. చూ, ముగిచ్చి
లించు, వా. 3. బలవంతముగా దొంగిలించు.
చూ, ముగిచ్చిలించు.
దోటముముక్కర. ద్వ. వి. దోటివంటి ముం
గర. రూ-దోటిముక్కర.

దోటమ్ము. ద్వ. ఓ. (దోటి + అమ్ము) దోటి
వంపైన అలుగుగల బాము, కర్ణిశరము:
చూ, బాణము. 1.
దోటి. దే. వి. అంటినపండ్లు కోసెడు సంకగ
చిల్లదోపిన కోట. మ్రుక్క
దోటిముక్కర. ద్వ. ఓ: చూ, రూ-దోటము
దోటు. దే. స. కిరి ఇచ్చే: చూ, కెట్టు 8.
దోపరి. దే. వి (రూ-దోపిడికాడు-దోపు
కాడు- దోపుడుకాడు- గోమేవాడు)
(దోపు + అరి) 1. దొంగ. చూ, ముచ్చే.
1; 2. కొల్లకాడు: చూ, ముచ్చే. 1.
దోపిడి. దే. వి. చూ, రూ-దోపు.
దోపిడికాడు. దే. వి: చూ, రూ-దోపరి.
దోపు. దే. వి. (రూ-దోపడము. దోపిడి-
దోపుడు) 1 దోమేకొనుట, 2. కొల్ల
చూ, లూచి. 4; 3. దోపిడి: చూ, ముచ్చి
చిల్ల; 4. అలుకలదోపు: చూ, పూర్ణానక
ము. 1; స. కిరి. 5: కూరుకొను-కూర్కొను,
కూర్కొను, చొనుపు-చొన్ను, చొప్పరించే-
చొప్పించే-చొప్పపటచే-చొప్పటచే
దోపుకాడు. దే. వి: చూ, రూ-దోపరి
దోకెన. వా. వి. నీరులోడు పనిముట్టు.
దోగ్గ. సం. వి. ఋ. పుం. 1. గొల్లవాడు
చూ, మహాశూన్యము; 2. దూడ: చూ,
ధేనువు; 3. కవిత్వము కెప్పి జీవించెడుకవి
చూ, మాటలలువాడు; విణ. 4: చూ, పిదు
కువాడు. [ధేనువు.
దోగ్గి. సం. వి. ఈ (స్త్రీ). ఈనిఁజ్చి. చూ,
దోణము. దే. వి. (రూ-దోణము-దోణము-
దోణము-దోనము) 1. భుజమునకుబలము
పచ్చుటకై తిప్పెడుకెట్టివాని యుపకరణ
విశేషము; 2. మ్రొనుసుకరముగా చీలుట
కై యక్కడక్కడ చెక్కిన పేకులనుదిగ
గొట్టెడి యుపకరణ విశేషము.

దోణము. దే. వి: చూ, రూ-దోణము.
దోడకము. పా. (పాచిపవృత్తము) ఒకానొక
పృత్తము. ఒక్కొక్కపాదమున ధ, భ,
భ, గ, గములుగలిగి ఏడింట యతిగల పదు
నొకండన ఛందస్సునందులుట్టినపృత్తము:
చూ, పృత్తము. 1.
దోదమ్మి. దే. వి. (రూ-దోదుమి-దోదుమ్మి)
పట్టా, పట్టాకత్తి, నైఋ, ఉభయపార్శ్వ
ధారాసి: చూ, బాణము. 1.
దోదసి. వై. వి.-ద్వాదశి, పక్షమునందు పం
డ్రెండవతిథి: చూ, సూర్యోందుసంగసుము.
(చూ, తిథులు)
దోదుమి. దే. వి: చూ, రూ-దోదమ్మి.
దోదుముదారి. దే. వి. ఒకరకముబాణము:చూ,
బాణము. 1.
దోదుమ్మి. దే. వి: చూ, రూ-దోదమ్మి.
దోనము. దే. వి: చూ, రూ-దోణము.
దోనమ్ము. ద్వ. వి.(దోని + అమ్ము)అల్పశరము:
చూ, బాణము. 1.
దోని. వై. వి 1.=దోగ్గి నాన. చూ, హోడ
ము; 2. చూ, దొన. 2; 3. కాలువతూము
పా. 2, ఆ. 38: చూ, మనిగొమ్ము; 4 అల్ప
ము: చూ, స్వల్పము.
దోనియ. వై. వి. రూ-దోనె-దోగ్గి. 1. పడవ:
చూ, హోడము; 2. చిన్నపడవ. చూ,
హోడము; 3 జలగడుగువాని సాధనము;
4. సానెవాడు చోపు చేట్టెడుమానిసు.
దోనె. వై. వి = వై. [ముచ్చిచ్చిలి.
దోపడము. దే. వి. దోమేకొనుట: చూ,
దోపుబోవు. దే. ఆ. కిరి: చూ, ముచ్చిచ్చిలంచే.
దోబూచి. వా. ఓ: చూ, రూ-చూబూచి.
దోవ. దే. వి: చూ, నుళకము.
దోమటి. దే. వి. అన్నము చూ, సాదము. (1)
దోమతెర. ద్వ. వి. గోమలుచొరగండ మంచే

మునంటి పందిరియట్లు వేయు పలగుడ్డ: చూ,
చతుష్క. 2. [కోగము. 1.

గోము. దే. వి. అశ్రిత పాటుకొనుట: చూ,
దోయి. వై. వి.=ద్వయా-ద్వింద్యము. సిత.

భార. దోగణ. 2, ఆ. 291: చూ, సంగడి. 5.
దోయికట్టు. ద్వ. అ కి. జీతకూడు: చూ,
సంధించే 3. [శూన్యము. 1.

దోయిడి. దే. విణ. రిత్త. వై 2, ఆ. 17: చూ,
దోయిలి. వై. వి.=ద్వయా పంపబడిన కెండు
చేతుల చేరిక: చూ, రూ-వోసిలి.

గోయిలించే వై స. క్రి-చూ, రూ-గోసిలించే.
దోర. దే. వి. 1. దొంతర, దొంతి, అడుగు.
(సం. ప).—ఉత్పంక్తి [అం, భా. ద్వి.
34); 2. రాసి: చూ, రాశి 1; విణ.

2. ఎఱ్ఱపాటిసది. “దోరగాయ, దోరకాగి
సపాలు”; 4. బజగినది. ”“దోగపాక”

దోరగలు. దే. వి. రూ-దోరగలు. చూ, వాటు
పడుట. [చూ, వాటుపడు.

దోరగలుపడు. ద్వ. అ. కి. రూ-దోరగలుపడు.
దోరగలు. దే. వి. చూ, రూ-దోరగలు

దోరగలుపడు. దే. వి. చూ, రూ-దోరగలు
పడు. స్వా. 5, ఆ. 35.

దోరగాయ. దే. వి. ఎఱ్ఱపాటిసలసమును పూ
రించుకొనుచున్న శిలాటువు చూ, శిలా
టువు. 2

దోరిగించే. దే. పే. దోరిగిల్లజేయు
దోరిగిలు. దే. అ. కి. రూ-దోరిగిలు. 1. ఎఱ్ఱ

వాటు చూ, పల్లటిల్లు; 2. ఒరగు చూ,
వారిలు. 3.

దోరిగిలు. దే. అ. కి. —వై —
దోరిణ. వై. వి.=దోరిణమ్. రూ-దోరిణము.
కళా. 3, ఆ 7 చూ, దోరిణము.

దోరిణపుంగమ్మ. వై. వి. (దోరిణము + కమ్మ)
:చూ, లచ్చికమ్మ.

దోరిణపుంగమ్మ. వై. వి. కపిలే బిల్లికింది య
డ్డపట్టె.

దోరిణపుసాటిరిక్క. ద్వ. వి. చెలిమియేక్క,
అనూరాధ: చూ, సత్తత్రియ. 1. [రణ.
దోరిణము. వై. వి.=దోరిణమ్: చూ, రూ-దో
దోరిపాక. దే. వి. ఓపాక: చూ, ససనము. 1.
దోరిము. వై. వి.=ద్వారమ్ గుమ్మము: చూ,
వాకిలి. (చూ, సదనము 1.)

దోరు. దే. అ. కి. 1. చేయ్యే. సా. 1, ఆ.
107. చూ, మరణించే, 2. ఒరగు: చూ,
వారిలు. 3.

దోరుచే. దే. పే. 1. చోడజేయు: చూ, మ
రణించే; 2. వారిల్లు పాండు. 3, ఆ 92.

దోర్పు దే. పే. —వై.—

దోరు. వా. వి ఒకరకముపట్టు చూ, పక్షి.
దోరిము. దే. వి: చూ, రూ-దోరిము. స్వా.
4, ఆ 27.

దోర్పుధ్యము. సం వి. ఆ స: చూ, డికిడి
పోటు. [మడిసంది.

దోర్పులము సం. వి. అ. పుం. చేంక: చూ,

దోల. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. చూ, రూ-దోల

దోపతి. వై. వి.=దోపతి. గొరికనబట్టు. 1. మగ
వానికట్టుబట్టు చూ, పస్త్రము; 2. ఆడు
దానికట్టుకోక జేగు: చూ, పస్త్రము. (దేశ్య
మని క. ర.); వా 3. మడిబట్టు: చూ,
పస్త్రము.

దోప. సం. వి. ఆ స్త్రీ. 1. భుజము: చూ,
స్కంధము 1; 2. చూ, రాతి.

దోపకము. సం. వి. అ పుం =దోప: చూ,
భక్త్యము

దోపకారి. సం. విణ. (న. ఈ. న.)= దోస
కారి. పాసి. చూ, వ్యాధుడు 2

దోపగానము. సం. వి. అ. పుం. ఇండుపుం
జెట్టు. చూ, సల్లకి.

దోషజ్ఞానం. సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, విద్యాంసుండు; 2. చూ, నైర్దుండు; విద్యా
3 దోషమును ఎఱిగినవాడు

దోషము. సం. వి. అ. పుం. దోషం - దోషము
1. తప్పు: చూ, నేకము; 2 చూ, పానుము;
వా వి. 3. (జ్వరాదులయందలి) సంధి.

దోషములు. అం. 1. కావ్యదోషములు త్రివిధము.
—పదదోషములు వాక్యదోషములు, అర్థదోషములు.
—అందు పదదోషములు (17); వాక్యదోషములు (24);
అర్థదోషములు (18); (పదదోషములకు — చూ, కావ్యదోషములు;
వాక్యదోషములకు — చూ, వాక్యదోషములు;
అర్థదోషములకు — చూ, అర్థదోషములు, 2 సంధిదోషములు (15) —
ఉత్పిన్నసంధ్యాది: చూ, సంధిదోషములు

దోషహింసను పా చూ, కావ్యసూత్రము
దోషానుగండు సం. వి. అ. పుం. చంద్రుండు,
రే తుండు చూ, హిమాంతువు.

దోషాచరణం. సం. వి. అ. పుం. 1 — పై —
2 చూ, రాక్షసుండు 1
దోష సం. వి. అ. పుం. (నీ ఈ నీ) — దోషం. చూ,
దోషం.

దోషించే సం. అ. క్రి. 1. దోషముపుట్టు,
వా. 2 బద్ధులయందు ఏర్పడుచున్న
చూ; 3. సంధిమోపు; 4. సంధించే

దోషం దోష వి కర్తృత్వం (దీనిభేదములు. — చేతి
దోష, తియ్యదోష, ఎక్కదోష, నూగు
దోష, ములుగున మొ). చూ, హంపాలు
కము

దోషకారి. వై. వి. అ. దోషకారి. 1. కుజుండు.
చూ, వ్యాధుండు. 2; 2. గుట్టుండు చూ,
వ్యాధుండు 2; 3. పరిశ్రీ గమనాదిదోష
ములచే చూడబడినవాడు చూ, పాపి
పుండు; 4. కుత్సితశ్రీ చూ, శ్రీ;
5 గుట్టురాలు, సంధి: చూ, శ్రీ.

దోషం. వై. వి. అ. దోషం. కనటు: చూ, పా
పము.

దోషము. వై. వి. అ. దోషం. 1 — పై —;
2. తప్పు: చూ, నేకము.

దోషి. వై. వి. అ. దోషి. 1. తప్పుగలవాడు:
చూ, దోషకారి 3; 2. మిక్కిలిపాపి: చూ,
దోషకారి. 3, 3 గుట్టుండు చూ, వ్యాధుండు
2, 4. తప్పుగల ఆడుది: చూ, శ్రీ;
5 పాపిపురాలు: చూ, శ్రీ ప్రత్యయము.
దోషియ వై. వి. అ. దోషకారి. దూ - దోషి: చూ,
దోషిని వై. వి. అ. దోషియ: దూ - దోషిని; అం
దోషి - అంధికి (సం ప). — అయి, అంధి.
దోషించే వై. వి. అ. దోషి చూ, దూ - దోషి
నించే

దోషి. వై. వి. అ. చూ, దూ - దోషియ.

దోషము. వా. వి. అంధినిపరచుటయు

దోషాచరణం. సం. వి. అ. పుం. 1 ఇచ్చే చూ,
వాంధు, 2 గంట్లము, గట్టికి గల వేవిప్పు:
చూ, వేకల్లు, 3 ఎగువు. చూ, పిడక;
4 రగులుపులవాదులకు అకాలమునందువుపా
రులను బట్టించెడు శ్రీలపాదతాడినాది
క్రియ. (అశోకమునకు దోషాచరణం పాదతా
డినము, పొగడకు ముఖసీసపు, దోరంటకు
ఆరింగనము, బొట్టుగునకు వీక్షణము, మామి
డికి కరస్పర్శము, సంపెంగకు ముఖారాగము,
కొంపగిండునకు పల్లవము, వానిలికి ఊర్పు,
మోరటికి పాట, సం. పొన్నకు సత్వ)

దోషాచరణం. సం. వి. అ. పుం. దోషాచర
ణం. వేవిళ్లుగల ఆడుది: చూ, శ్రీ.

దోషాచరణము. సం. వి. అ. పుం. దోషాచర
ణము. 1. గట్టిము. చూ, భూమిము. 1. 1.
దోషాచరణము అం. ఆయుర్వేదము (యన్య
దోషము) నందు జెప్పబడినది. పృథ
లతాదులకాలములయందు దీనినించి పరి
చయించు జేయుక్రియ. (దాడిమాచరణము

దోహము— ఇందు దాడిమ, నెలగ, మారేడు, నారికేళ, పనస, మాతులుంగము, బీజపూరము, నారింజీ, అరటి, దాగిత, మామిడి, లేతమామిడి, సంఝెంగ, పున్నాగ, గిరిమల్లిక, వకుళము, దాసనము, కేండు, తిండుకము, చింత, జోజి, కరవీర, గోరింట, మాధవీలత, చిక్కుడు, పొట్ల, బీర, కాకర, కూశ్మాండములోనగునవి): చూ, ఉపవిద్యులు. (చూ, కాకర, చింత, జోజి.)

దోహనము. సం. ౧. ఆ. న. పాలుపిడుగుట.

దోహలము. సం. వి. ఆ. పుం. ఉత్సాహము

చూ, యత్నము. [దోహదపటి.

దోహళసతి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, రూ-

దౌ

దౌ. దే. విణ: చూ, రూ-దవు.

దౌడ. వై. వి=దాధా. (దేశ్యమని శ. గ). (రూ-దపడ-దవుడ-దాళువ.) బుగ్గలోపలి

భాగము: చూ, నెలవి. [పల్లు 1.

దౌడపల్లు. వా. వి. పార్వదంతములు: చూ, దౌడు. వై. వి= చూ, రూ-దవుడు.

దౌత్యము. సం. వి. ఆ. న:చూ, రూ-దూత్యము.

దౌరాత్యము. సం. వి. ఆ. న. దురాత్యభా

వము, చెడ్డరసము: చూ, వ్యతికము. 2.

దౌరు. దే. వి: చూ, రూ-దవురు. రా, వి. 5,

ఆ. 35. [చూ, దౌరాత్యము.

దౌర్జన్యము. సం. వి. ఆ. న. దుర్జనభావము:

దౌర్భాగ్యము. సం. వి. ఆ. న. దుర్భాగభావము:

చూ, దుగదృష్టము. [స్వగడు.

దౌర్భాగ్యము. వా. సం. విణ: చూ, దుర్భా

దౌర్వాసము. అం: చూ, ఉపపురాణములు.

దౌవారికుడు. సం. ౧. ఆ. పుం. ద్వారపాల

కుడు: చూ, పృథిహారుడు.

దౌవు. వై. విణ:—దవీయ: చూ, రూ-దవు.

వై. 2, ఆ. 51. [దౌరాత్యము.

దౌష్ట్యము. సం. వి. ఆ. న.=దుండగము: చూ,

దౌహితుడు. సం. వి. ఆ. పుం. దుహితకౌ

డును: చూ, మనుచుడు.

దౌహితులు. అం. పిండదానకరులలో నొకరు:

చూ, గయాపిండదానార్థులు.

దౌహృదము. సం. వి. ఆ. న: చూ, దోహ

దము. 2. [భా. 1.)

దౌహ్య. అం: చూ, టక్కజభాషలు. (చూ,

ద్యా

ద్యావాపృథువులు. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. ద్వి.

మిన్ను మన్ను: చూ, దిగోసి. (ఇట్లు ద్యావా

భూములు. ఇ. స్త్రీ.)

ద్యు

ద్యుతి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1. కాంతి: చూ,

నెలుతురు. 1; 2. నెలుగు: చూ, హోయ

నము. 2. [చూ, సూర్యుడు.

ద్యుమణి. సం. వి. ఇ. పుం. చేదలుమానికము:

ద్యుమ్నము. సం. వి. ఆ. న. 1. ధనము: చూ,

విత్తము. 1; 2. బలము: చూ, శక్తి. 1.

ద్యూ

ద్యూతకారుడు. సం. విణ: చూ, కందకాడు.

ద్యూతము. సం. వి. ఆ. పుం. రూ-ద్యూతి.

1. జోజేము (ఇందలి జేగడము అక్షద్యూతి

కము):చూ, వ్యవహారము. 4; అం. 2. కామ

జంబులలో నొకటి: చూ, కామజంబులు.

3. స్వస్థనములలో నొకటి (నోదమా డుట) చూ, సప్తస్థనములు; 4. ద్యూతము.— పాశ్చాత్యద్యూతము, అపాశ్చాత్యద్యూతము అని ద్వివిధము (చూ, ఉపవిధ్యలు) న్యూతనమాహ్వయము. అం చూ, స్వపహార సమములు.

ద్యోతి

ద్యోతకము సం. విణ. పరికాశింపజేయునది చూ, శోభితము 5. [చూ, వెలుగురు 1. ద్యోతనము. సం. వి. అ. న. పరికాశించేట ద్యోతనము సం. విణ. ప్రకాశించేమన్నది చూ, శోభితము. 5. ద్యోతము. సం. వి. అ. పుగ = జోతము. పరికాశము, ఎంప చూ, వెలుగు 3. ద్యోతించే సం. అ. కిరి. పరికాశించే. చూ, హుణ్ణిల్లు. ప్రశోభితము. 5. ద్యోతితము. సం. విణ. పరికాశితము: చూ,

ద్ర

ద్రగిడము. సం. వి. అ. న: చూ, తూర్వగంజ. ద్రగిప్పము సం. వి. అ. న. 1. అడుగుపెరుగు: చూ, పెరుగు. 1; 2. మీదిపెరుగు: చూ, పెరుగు 1; 3. నీళ్ళుకలిసిన పెరుగు: చూ, పెరుగు. 1; పుం. 4. నీటికొట్టు: చూ, బొట్టు. 1. ద్రగిబ్బెడ. దే. వి: చూ, భిక్షము. ద్రగిమిడుడు. సం. విణ. (దూ-ద్రగిమిడుడు-ద్రామిడుడు=ద్రామిడుడు (ద్రామిడుడు.) ద్రగివిడజేళ్ళముడు. (చూ, అలవలు): చూ, ద్రాగివిడులు. (చూ, బాగిహ్మణులు)

ద్రవంతి సం. వి. ఈ. స్త్రీ. ఎలుక పీడికి: చూ, పిల్లకొకి ద్రగిము సం. వి. అ. పుం. 1. తడి: చూ, స్త్రీమము; 2 పరిహాసము: చూ, పిలాసము 1; 3. చూ, పుగు; 4. యుద్ధమువలనఁగా అంట చూ, పలాయనము. [స్రగించే. ద్రగివించే. సం. అ. కిరి కాలు, చేపు. చూ, ద్రగివిడజేళ్ళ స్త్రీ. అం. గే. స్త్రీలలోనొకతె: (చూ, ద్రగిస్త్రీలు) చూ, స్త్రీ ద్రగివడము అం ద్రగివిడజేళ్ళము. (తెలుగుదేశమునకును మైసూరునకును పట్టిగముగా నుండునట్టియు కొచ్చిరాజ్యము ననుగు మనశూలదేశమునకును మిమ్ముగానుండునట్టియు దేశమునకు ద్రగిడిదేవునిపేరు) చూ, దేము ద్రగిణము. సం. వి. అ. న. 1. ధనము: చూ, ప్రిము 1; 2 బంగారు: చూ, లోహము. 1; 3. త్రాణ. బలము: చూ, ప్రి 1. ద్రగివ్యము సం. వి. అ. న. 1. ధనము: చూ, ప్రిము 1, 2 ఇగ్గడి: చూ, లోహము 1; 3: చూ, పూలెరి, 4 మండు: ద్వి: చూ, లాద్ది; 5: చూ, లక్క; 6. ద్రగివ్యము, సుగ్ధమైనది చూ, పుగము; 7. ద్రగివికారము; అం 8. పృథ్వ్యాది: చూ, ద్రగిసములు ద్రగివ్యములు. అం. పృథ్వీ, అగ్ని, తేజము, వాయువు, ఆకాశము, కాలము, దిక్కు, అస్మ, మనస్సు. (8)

ద్రగివ్యాంగము. సం. వి. అ. న: చూ, ద్రగివ్యము. 4. ద్రగివ్యావస్థలు. అం. సమస్త ద్రగివ్యములును రస-గుణ-వీర్య-విపాక-పరిభాషములను అయిదు అవస్థలు కలిగియుండును.

ద్రా

దాక్. సం. అప్ర. కీర్తిముగ: చూ, వేగము. 3.
దాక్. నై. వి.=దాక్. గోస్త ని 3 చూ,
స్వార్థుల (కుండలు తొండ వీనిమాంసము
చెట్టు మెంటు వేసిన వెక్కు పండ్లు ఇచ్చును)
(చూ, గోహదిశాస్త్రము.) [—పై—
దాక్. సం. వి. ఆ. శ్రీ దాక-దాక్.
దాక్. పాకము. అం. (అగ్గిగాంభీర్యము పాక
మనంబడును. అది రెండు విధములు
1. దాక్. పాకము, 2. నారితేళ పాకము.)
—లుపలను లోపలను స్థరించుచున్న గసము
గలది దాక్. పాకము ఉదా.— “వీనుల
వింద్రయమృతపు సోనలసాంద్రయమందనుచు
చలదళిన్. గాముకి గ్రైదై యాచ్యున మానంది
బ్రహ్మమైన నధవళి పలికిన్.” (సను
2, 14) (చూ, నారితేళ పాకము) చూ,
పాకములు.
దాక్. రామము. అం. చూ, తిరిగిగము. (చూ,
అంధ్యంపండలము) గోదానీమండులములోని
యొకానొక పుణ్యక్షేత్రము.
దాక్. పుష్పము. సం. విణ. మిక్కిలి చీగ మైనది
చూ, మూల. 2
దాక్. 7. విణ 1 అసారము. చూ, పల్లవు 2,
2. అసారము: చూ, నిష్పరియోజనము,
3. అధముడు: చూ, హిందు 2,
4 అధము: చూ, హిందు 1.
దాక్. కము. సం. వి. ఆ. పుం. 1 గంధక పాన
జారులయందు తినుడు రిసవీశేషము, అగ్గు;
2. బుద్ధి నతాయి. చూ, రాము; విణ
3. సేర్పరి చూ, సురుడు. (శి. ర.),
4. మోసకాడు: చూ, పంచుడు (శి. ర.)
దాక్. విడ. అం: చూ, ఘోర్దైవపాంగములు.
(చూ, అంగము. 9.)

దాక్. విడకము. సం. వి. ఆ. పుం. క మౌరము*.
చూ, పక్ష్యంధ.
దాక్. విడపాగిజాయామము. జా. సులభముగా
పని. (ద్రవిడ పాగిజాయామమునియు.)
దాక్. విడము. సం. వి. ఆ. న 1. ద్రవిడభాష
చూ, భాష 1, పుం. 2: చూ, దాక్. విడ
కము*.
దాక్. విడవరాటి. అం. చూ, వరాట్యపాంగములు.
దాక్. విడి అం. ఉత్పల కై శివభాష: చూ,
భాష. 1.
దాక్. విడుడు. సం. విణ: చూ, ద్రవిడుడు.
దాక్. విడులు అం. ద్రవిడదేశమున నివసించే
బ్రాహ్మణులు దాక్. విడులు వీరి భాష
దాక్. విడు. వీరిలో కొన నీ మ
దాక్. విడులు; తుమ్మిగుంట దాక్. వి
డులు, పుమార దాక్. విడులు; చోళిపాండ్లు
తన్నాయిరము తిల్లమువ్వాయిరము అను
బ్రాహ్మణులు, శ్రీ ప్రభావన బ్రాహ్మణు
లు; శ్రీ పాంసరావ్ర బ్రాహ్మణులు; శ్రీ
నైష్ఠు బ్రాహ్మణులు; భాగవత దాక్. వి
ణలు; బృహచ్చరణ బ్రాహ్మణులు, నడిమ
బ్రాహ్మణులు; మాధ్వి బ్రాహ్మణులు కలరు:
చూ, బ్రాహ్మణులు (చూ, అభవలు. 1)
దాక్. హ్యరణము. అం: చూ, కల్పనూర్తిము,
కల్పము.

ద్రి

ద్రిండు. దే. వి: చూ, రూ-దిండు.
ద్రిమ్మరి. వా. వి. చూ, రూ-తిప్పరి
ద్రిమ్మరీడు. వా. వి.—పై.—

దు

దుగింగు. దే. స. కి: చూ, రూ-తుగింగు.

దుక్కిలిమము. సం. వి. అ. పుం: చూ, కిలిమము*. దుక్కిలిమము. సం. వి. అ. పుం. 1. ఇనుపగుడి
య: చూ, ముద్దము; 2. గండ్రొడ్డలి
చూ, ముద్దము. [బ్రహ్మ. 1

దుక్కిలిమము. సం. వి. అ. పుం. నలువ: చూ, ముద్దు. వై. వి. వంశ: చూ, రూ-ముద్దు
అచ్చ. య, కాం. 237.

దుక్కిలిమము. సం. వి. అ. న. 1. క. పి. చూ, రిప్టి 2, 2. విల్లు; చూ, బొణము. 1 పుం.
3. ఒక-కము తుమ్మెచ చూ, పట్నచము,
4 (రూ- దుక్కిలి- రూమి- గొంతు) శేలు: చూ, నృశ్చికము 1; 5 -కొన అం
బులపొడి. చూ, బొణము 1

దుక్కిలి సెం. వి. ఇ. ప్రి. చూ, రూ-దుక్కిలిమము 4
దుక్కిలిపక్కిలికనంధి. అం. చూ, సంధిగోన
ములు

దుక్కిలిమము సం. కి. వి. అ. న. 1. రిగ్గితము
చూ, నేగము. 3, వి. 2 పడిగలది చూ,
నేగము. 3; 3 కరగినది: చూ, తీవము
2; 4. చీలికది: చూ, సారపు; పా. 5. ఘో
కారముదుక్కిలిమము చూ, ను. 13; అం
6. చూ, కాలపొణములు; 7: చూ, పరిచార
ములు; 8: చూ, లయపొణములు; 9: చూ,
అంగపొణములు

దుక్కిలిమేరుప్రము అం. చూ, పరస్తో పర్య
యపొణములు (ఇట్లు దుక్కిలిమేరుప్ర-దుక్కిలి
మేరుప్రము)

దుక్కిలివిలంకితము. పా. సద్విశేషము 2. కొక్క
కపాదమున న-గ-గ-రగములుగలిగి ఏడింట
యతిగల పండ్రోడప ఛందస్సునందుండిన
వృత్తము. (చూ, బాతులు) చూ, వృత్తము 1.
దుక్కిలిమము. సం. వి. అ. పుం. ముల్లు: చూ,
సి తాగిము. [చూ, బోన
దుక్కిలిమము సం. వి. అ. న. గండ్రొడ్డలి

దుక్కిలిమము. సం. వి. అ. పుం. 1. రూ-దుక్కిలి
చెట్టు: చూ, నృశ్చికము; 2. పొణముగలిగి:
చూ, సూక్ష్మదారువు, 2. అంబోరు*. చూ,
మేడి.

దుక్కిలిమము. సం. వి. అ. పుం. రూ-దుక్కిలి
దు. 1: చూ, కింపురుషుడు; 2. విశుపాలుని
నేమీసాతుడు: చూ, దుక్కిలిమము.

దుక్కిలిమము సం. వి. అ. పుం. చూ, దుక్కిలి
భము. [లక్కా.
దుక్కిలిమము సం. వి. అ. పుం: చూ,
దుక్కిలిమము సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ-
దుక్కిలిమము.

దుక్కిలిమము. సం. వి. అ. పుం. కొంప
గోగు * చూ, మృదుదుక్కిలిమము.

దుక్కిలిమము సం. వి. అ. న. తాగిసు ముక్క
శూభముగలిగి మున్నము చూ, మున్నము.

దుక్కిలి సం. వి. అ. పుం. చూ, రూ-దుక్కిలిమము 1.
దుక్కిలిమము సం. వి. అ. పుం. రూ-దుక్కిలిమము:
చూ, రూ-దుక్కిలిమము.

దుక్కిలిమము. సం. వి. అ. పుం. — సె —

ద్రా

దుక్కిలిమము. సం. వి. అ. పుం. రూ-దుక్కిలిమము.
1. ఎట్టిలేని చూ, నృశ్చికము 1; 2. శేలు:
చూ, నృశ్చికము 1

ద్రే

దేక్కాణము అం. మోడలి నృశ్చికము. కి. పి.
(లగ్నమున మూడు నమభాగములు చేరిన
మొదటి దేక్కాణము అనునట్లు కలుగు
మన్నెనట్లు చేయఁ గాలగ్న మయొక్క మొద
టి భాగమునను లగ్నాక్షి సత్యము, ద్విశీయ

భాగమునకు నాలగ్నమునకు బంచమాధిప
నియు, గృహీయభాగమునకు నాలగ్నమునకు
స-మా-ధిపతియును దేర్కాణానికి పశులగు
దురు.) చూ, సోదాకర్ణ

దేర్కాణాలగ్నము. ౬౦ చూ, దేర్కాణము.
(జన్మలగ్నప్రమాణము - 3, జన్మచేయఁగా
దేర్కాణము 3 భాగములలో వర్ణమభాగములో
జాతకుడుజననమైన రుద్రులగ్నము మే దేర్కా
ణాలగ్నము. ద్వితీయభాగములో జన
నమైన రుద్రుల జననలగ్నమునకు ౬౦ పమ
గాన దేర్కాణాలగ్నము. తృతీయభాగము
లో జననమైన రుద్రుల జననలగ్నమునకు నా
మగా ౪ దేర్కాణాలగ్నము)

ద్రో

ద్రోహు. దే. వి. చూ, రూ-ద్రోహు.

ద్రోహు. దే. వి. చూ, రూ-ద్రోహు; వా.
2 ద్రోహు (రాయలసీమలో నాడుక)

ద్రో

ద్రోహువాడు. వా. వి. చూ, ద్రోహువాడు
ద్రోహాకము. పా. (32 కుంచేములు ద్రోహ
ము, 2 కుంచేములు ఆక్షకము)

ద్రోహుజీరి. సం. వి. ఆ. శ్రీ. 1. ఇద్దరు పాలు
నెరుడు ఆవు ఇద్దరు నెరుడుతాములు
(ఆమరుము); 2. తూమెడు పాలు నెరుడుతాములు
తూము-నాలుగుకుంచములకొలది (3 రి.)

ద్రోహుభు. సం. వి. ఆ. శ్రీ. - వై. -

ద్రోహు. సం. వి. ఆ. శ్రీ. 1. తూము;
2. నల్లము; పుం. 3. ఒక కొండ; చూ,
పర్వతము; 4. రు. వి. తూము; చూ, నూర్జక

ము; 5. కేలు-చూ, వృశ్చికము. 1, 6 ఎఱ్ఱ
కేలు-చూ, వృశ్చికము 1. 7 మాలుకాకి
చూ, వాయుము; దే. వి. (1). చూ, రూ-
ద్రోహు

ద్రోహు. సం. వి. ఆ. న. 400 గాఢము
ముల మధ్యనున్న గ్రామము: చూ, దేహము.
ద్రోహు. సం. వి. చూ, రూ-ద్రోహు
ద్రోహి. సం. వి. ఆ. శ్రీ. 1. ద్రోహు. చిన్న
గాఢ చూ, హోదము, 2 పసులుమేయు
కంఠ చూ, పీఠము, 3 - ద్రోహు-ద్రోహి.
కొండలము: చూ, రంధ్రము. 1; 4 -
ద్రోహు-ద్రోహు. చూ, పాత్రము 6, 5 -
ద్రోహు అరిణ చూ, హోదము; 6 - ద్రోహి
య-ద్రోహు లగడుగునాని సాధనము చూ,
ద్రోహి 3, 7. ఒక దేవు చూ, ద్రోహు,
8. పీఠము చూ, రంధ్రము, 9 - ద్రోహు చూ,
పీఠము, 10 - ద్రోహు అరిణచూ చూ.
ద్రోహు 1

ద్రోహుడు. సం. వి. ఆ. పుం. 1. ద్రోహుగా
ద్రోహు: ఆచార్యుడు, కీర్తిభూషణుడు,
కుంభాక్షుడు, కుంభయోని, కుంభసంధిపుండు,
గురువు; 2 గురువు. చూ, పంతులు 1.

ద్రోహు నై. వి. 1. ద్రోహు. రూ-ద్రోహు
ది. పాత్రుతి, పాంచాలి, దుర్గపదరాజుకు
తురు. చూ, పుత్రిక; 2 అంగన, కృష్ణ.
ద్రోహువాడు. వా. వి. ద్రోహు: చూ, ముగి
చ్చి.

ద్రోహు. నై. వి. ద్రోహు. రూ-ద్రోహు:
చూ, పాత్రుతి. 2.

ద్రోహు. సం. వి. ఆ. పుం. 1. చేంపనిచ్చు:
చూ, వాంఛ; 2. కీడు తలఁపు: చూ, వృశ్చి
కము. 2; 3 కలవాడు: చూ, వ్యాధుడు. 2.

ద్రోహి. సం. వి. ఆ. (న్. ఈ. న్) ద్రోహు.

(ద్రా

ద్రాక్షామయఁడు. సం. వి. ఆ. పుం: చూ,
అర్హణాను
ద్రాక్షామయఁడు. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, భూమి 1.
ద్రాక్షామయఁడు. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, భూ-
మి 1.

ద్వ

ద్వంద్వము సం. వి. ఆ. పుం: 1 - కొంచెము (స్త్రీ)
ప్రభులనీత చూ, సంగడి. 5; 2 ఇద్దరు
కలిత నాకను చేయుముద్ధము: చూ, యు
ద్ధము, 3. ఏకాంతము చూ, గహస్యము 1;
4. శీతోష్ణాలు, 5. చూ, చెండు, పా 6
ఉపయోగపడ్డా సరిధానము ద్వంద్వము “ద్వి
పది ద్వంద్వము — “తల్లిపిండుగులు”;
బహుపది ద్వంద్వము — “రామలక్ష్మణ
భరతశత్రుఘ్నులు; సమాహారద్వంద్వము -
“చింతామణిగదాతి” అయినను సదుమ
వచ్చునది కర్తృధారయము. విధిప్రతిబంధము
సించునది తత్పరము. చివర కలవాడు నచ్చు
నది బహువ్రీహి. విశేషము లూహ్యములు
చూ, సమానము.

ద్వయము. సం. వి. ఆ. పుం: 1. జేత:
చూ, సంగడి. 5; 2: చూ, చెండు

ద్వయాతిగుడు. సం. వి. ఆ. పుం: రజస్తమో
గుణహితుడు. రూ-ద్వయాతిగుడు.

ద్వయి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. = రోయి. (రూ-
ద్వయము- ద్వంద్వము - ద్వితీయము- ద్వై
తము) జేత: చూ, సంగడి. 5.

ద్వా

ద్వాదశాం. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, సంగడి. 5.
ద్రాక్షామయఁడు. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, భూమి 1.
ద్రాక్షామయఁడు. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, భూ-
మి 1.

ద్వాదశాం. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, సంగడి. 5.
ద్రాక్షామయఁడు. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, భూమి 1.
ద్రాక్షామయఁడు. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, భూ-
మి 1.

ద్వాదశాం. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, సంగడి. 5.

ద్వాదశాం. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, సంగడి. 5.

ద్వాదశాం. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, సంగడి. 5.
ద్రాక్షామయఁడు. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, భూమి 1.
ద్రాక్షామయఁడు. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, భూ-
మి 1.

ద్వాదశాం. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, సంగడి. 5.
ద్రాక్షామయఁడు. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, భూమి 1.
ద్రాక్షామయఁడు. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, భూ-
మి 1.

ద్వాదశాం. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, సంగడి. 5.
ద్రాక్షామయఁడు. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, భూమి 1.
ద్రాక్షామయఁడు. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, భూ-
మి 1.

ద్వాదశాం. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, సంగడి. 5.
ద్రాక్షామయఁడు. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, భూమి 1.
ద్రాక్షామయఁడు. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, భూ-
మి 1.

ద్వాదశాం. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, సంగడి. 5.

మును 12 భాగములు చేయుటచే ద్వాదశాంశమునబడును. గ్వాదశాంశ కనుగొనవలసిన గృహ మేరాశియందెన్నవ భాగము నందున్న గో కనుగొనవలెను. గ్వాదశాంశ కనుగొనవలసిన గృహమున్న రాశిమొదలు పండ్రెండు రాశ్యధిపతులును ద్వాదశాంశాధిపతులగుదురు. వైసంకషిప్త పరీకారము గృహమేరాశి యందన్నవ భాగమందున్న దని కనుగొనబడెనేయాగ్రహమున్న రాశి మొదలు నన్నసరాశి ద్వాదశాంశయనబడును ఆరాశ్యధిపతియే ద్వాదశాంశాధిపతి) చూ, యోడశిపర్షి ద్వాదశాశ్శుడు. సం. వి. అ. పుం. చూ, బుధుడు. 1. [స్యుడు ద్వాదశాశ్శుడు సం. వి. న్. పుం. చూ, సూ ద్వాదశాదిశ్శులు. అం. చూ, ఆదిశ్శులు. ద్వాదశాపర్షి. అం. చతుర్విప్రీతి, నునస్సంగము, సంకల్పము, పరీలాపము, గుగరము, కార్మ్యము, అంతి, లజ్జాత్యాగము, సంజ్వరము, ఉన్మాదము, మూర్ఛ, మరణము(12) చూ, అపసలు. ద్వాదశాహము. అం. 1: చూ, యోడశాసములు (చూ, కూటతాసములు); సం. వి. న్. న. 2. = యోసాల. నామకరణము: చూ, బార సాల; వా. 3. పండ్రెండువనాటి కర్మము ద్వాదశాశ్శులు. అం. చూ, ఆశ్శాదిలు. ద్వాదశి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. = చూ, యోడశి, నిం. 2 పండ్రెండువనాటి చూ, ద్వాదశము. ద్వాదశము. సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, సంకలము; అం. 2: చూ, యుగములు ద్వాదశయగము. అం. 1: చూ, ద్వాదశము. 2; 2. స్త్రీ. = ద్వాదశయగంబున కిష్టోదయలగ్న మే నిశ్చలగ్నము చూ, నిశ్చలగ్న సముయములు. [చూ, క్షేత్రగణలు ద్వాదశి. అం. క్షేత్రములు 24 లో నొకటి.

ద్వాదశకంటకము. సం. వి. అ. న. తలుపు: చూ, వాకిలి. [పరితిహారుడు ద్వాదశపాతుడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, ద్వాదశంశము. సం. వి. అ. పుం. = రారబండు: చూ, వాకిలి ద్వాదశము. సం. వి. అ. న. 1. = దువారము. = వై. = 2. ఉపాయము: చూ, సరిపు; 3 = దారి: చూ, మార్గము 1. [ద్వాదశము. ద్వాదశములు. అం. పాణి, ఉపన్ధ, పదము, వాణి ద్వాదశపతి. అం: చూ, పుష్కరగర్మములు (హు- గ్వారాపతి-ద్వాదశకాపురము) ప్రాలగుడు. ద్వాదశిన్దు. సం. వి. అ. పుం. చూ, ద్వాదశ ద్వాదశిన్దు. సం. వి. అ. పుం. = వై. =

ద్వి

ద్వికము. సం. వి. అ. న. 1. = దుగ చూ, నెండు; వి. అ. పుం. 2. కాకి: చూ, నాయనము; 3. జేక్కు: చూ, బలువుగుప్ప; అం. 4 సంఖ్యాస్థములగు ముక్తకాదకములలో నొకటి చూ, క్రిగము. 7. ద్విహారములు. అం. సంఖ్యాస్థము, యవతానము. ద్విగుణము. వా. = దుగుణము: చూ, రెట్టింపు. ద్విగుణాకృతము. సం. వి. అ. నెండుచోట్లదున్నినది (సాలము): చూ, భూమి. 1. ద్విగువు. పా. సంఖ్యాస్థావృపదము ద్విగువు. "మాడులోకములు.": చూ, సమానము. ద్వి. సం. వి. అ. స్త్రీ. 1. చూ, బారంగి *; 2. = యుగము గంభద్రియము: చూ, రాజా స్థము ద్విజవ్యాప్తములు. అం. ఎట్లగ్నములను ద్విజవ్యాప్తములు చేసెతిలను అతిగ్నము పూజింపుచే చేకూర్చయన సీతులై సత్త్వివర్తన ముగలవారే ద్విజవ్యాప్తములు (పీరుదశ

విధిబ్రాహ్మణులలోనివారు). చూ, బ్రాహ్మణులు

ద్వీజము. సం వి. అ. పుం. 1. షిట్ట మా,
పక్ష; 2. దింజెము మా, శల్లు 1,
3 పాసు మా, సర్పము. [1—2

ద్విజన్మము సం. వి. నో. పుం. చూ, ద్విజము.
ద్విజన్మము సం. వి. నో. పుం. 1. చూ, ద్విజము;
2. క్షత్రియుడు మా, ర-యి. 1, 3. కోమటి చూ, సెక్కుడు.

ద్విజగాఁ సం వి ఆ. పుం 1. చందుఁడు.
చూ, హిమాంబువు; 2 గుత్తుంతుఁడు.
చూ, హరివాహనుఁడు, 3. శేషుఁడు చూ,
సర్పము

ద్వితీయాది. సం వి. ఇ పుం. 1. పక్షి పాము
 లోనగునది; 2 చూ, గాఢస్థూలముడు.

ద్వి. వ. హ్యము. సం. ౩. ఆ పుం. పాము చూ,
సర్పము [సూ. ౨౦౮౬౮,

ద్విజిహ్వాడు. సం వి. కొండెగాడు. చూ,
దిగజుడు. సం. వి. అ. పుం చూ, దిగజుడు.

ద్వితీయము. సం. స, అ. న. 1. శీరః చూ, సం
గడి. 5; వా 2: మా, రెండు

ద్వితీయము. అం. చూ, ఉద్ధృతికి రీతివిధములు.

ద్వితీయ. సం. వి. ఆ. (స్త్రీ). 1. పెండ్లాము
చూ, భాగ్య; 2. దయ: చూ, తిగ, తిడు
లు (చూ, నూర్చుందునంగమము); పిఠ.
3. రెండవది.

ద్వీ⁶యాకము అం చూ, జన్యతౌళిములు.

ద్వితీయము. ఆం. 1. లగ్నకాలినిల్పములలో
నొకటి. (ధనము, వాసుక, మిటంబ, ముఖ,
నేత్ర), ఫోటన, జిహ్వ, ఆగ్రహ, దాతృత్వ,
పిండి, పిన్నము, ఒంగార, మారక, సత్త్వ, అన్న
త, లోభములు) చూ, లగ్నకాలికత్వ
ములు; 2: చూ, సంపాతి పూహములు

ద్వితీయాకృతిము. స. పీఠః చూ, ద్విగుణా
కృతము.

ద్వితీయాతత్పరము పా. విగ్రహమునందు
మొదటి పదము ద్వితీయావిప్లవమునందుండె
నేని ద్వితీయాతత్పరము.

స్వర్ణీయ నిధి క్తి. ఆం ని-సం-ల, కూర్చి-గుడిచి-
గుడించి: చూ, విధి పలు

ద్వితీయుడు. సం. వి. అ. పుం. 1. కొడుకు:
చూ, పుత్రుడు 1, వివా 2 గలవాడు.
ద్వితీయోక్త్యము అం. మా. కి. శుచిస్తుత్యము.
ద్వితీయ పా. ఏకవిధమై పాల్గుటాకిక
ద్వితీయుడు. సం. వి. అ. పుం. గణపతి చూ,
వివాసుడు 1 చూ, ప్రస్తావన.

ద్విపటము. సం. వి. అ స. క స్పడు దుప్పటి:
ద్విపటి. సం.వి.ఈ (స్త్రి) =దుప్పటము = సె=

ద్వీపవ. పా. 1. పికానొక పద్మధేను. మాండు
ఇంటిగిణములు, శుభదనాగ్గణము. మాం
డపగజాదినీయతి (రెండుపాదముల) చూ,
పుత్తము 1, 2 చిత్తగి పెత్తెచూకా* నొకటి:
చూ, పుత్తము 1; 3 కాపులగణము -
అసంఖ్యాద్యుల* నొకటి చూ, అసం
ఖ్యాద్యులు. [వనగు చూ, హా సి.

ద్వీపము. సం. వి. అ. పుం. గంటగొల్లపుడు,
ద్వీపలీ సం. వి. ఈ. (స్త్రీ) చూ, ఇనుపలము.
ద్వి. పాడవతువు. జూ పసికమల, వాడు.

ద్విపాద్యము సం. వి. అ. పుం. లోగనెందుగకం
 టె రఱింపుపిండుగ. చూ, నేగి.

ದ್ರವ್ಯಪ್ರಾಪ್ತಿ ಪಾಃ: ಮಾ, ತ್ರಿಪಾಃ.

ద్వీపిజిగములు. పా. ౧. కెనుమనములు —
 కంకి, కెనగ, పెనగ, చిక్కడు, లూసర్న
 యొ, ౨ యూఫోర్బియములు — కిముచిము,
 కట్టిపెండలము, పెద్దడ నీక, చెముడు,
 కొట్లములు మొ; ౩. పెదానములు —
 నువ్వు; ౪. కంబోజిటములు. — సుంబా,
 చేమంతి, ఒంత, కట్యూను మొ; ౫. కూగిసి
 ఫగములు — ఆడ, కాడెడ, మల్లంగి, ౬.
 మాల్గెనములు. — పుగిటి, పెండ, గోగు.

2. సాలసేనములు.—పాగాకు, ఉరలగడ్డ, పంగ, మిర్చి, మొ; ౮. అంబేలిఫలములు.— ధనియము, జీలకఱ్ఱ, ౯. మాకర్పిటములు.— గుమ్మడి, కాకర, ఆనబ, పొట్ట, బీట; ౧౦ అనాకార్డినములు.—మామిడి, జీడిమామిడి (చూ, ఏకబీజదళము, ఏక-ద్విబీజదళి గృక్షములు, సుంజికాయలు)

ద్విభల్లకము. అం. చూ, బాణాగ్రిములు ద్విభాషి. సం. వి. న్. పుం. చూపాన-దుబాసి. రెండుభాషలు తెలిసినవాడు.

ద్విముఖాహ. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. రెండుతలల పాను చూ, స్వము. [మాతృగుడు ద్వియాతీగుడు. సం. వి. అ. పుం. చూ, ద్వి ద్విరసనతి. పా. నవవిభాగడలగోనాకటి (ఇరు పరిమాతృలుగలిగి శగునొకంపక మాతృయే యతిగాగల పృత్తము) చూ, రగడ (చూ, పృత్తిము. 1.)

ద్విరసము. సం. వి. అ. పుం. చూ, ద్విపము ద్విరసనము సం. వి. అ. పుం. చూ, ద్విము ఖాహి. [ధృమరము.

ద్విరేఖము. సం. వి. అ. పుం. తుమ్మెద: చూ, ద్విలవణములు. అం. చూ, లవణములు.

ద్వివార్షికములు. పా. దుంపజాతిలోనివి చూ, ఏకవార్షికములు. (చూ, సుంజికాయలు) ద్వివిదాగణపుటకఫలము. పా. రెండునైపుల పగులుకాయ (చిక్కుడు, అలచేంద మొ) చూ, సుంజికాయలు

ద్విపత్తు. సం. వి. త్. పుం. (రూ-ద్విపంతుడు-ద్విపదుడు- ద్విపాడు- ద్వేషిణుడు) పగవాడు: చూ, శతృవు.

ద్విపాడు. సం.వి. అ. మ్. పుం.—పై.— ద్విశీత్యము. సం. విణ. రెండుచోట్లందున్నది (సాలము): చూ, భూమి. 1.

ద్విహల్యము. సం. విణ.—పై.—

ద్విహాయని సం. వి. మ్. స్త్రీ. రెండుహాయి యముగలపెయ్య (ఇట్లు ద్విపర్వ. 3. స్త్రీ.): చూ, ధేనువు.

ద్విస్వగయక్తురాగములు. అం. గాధికములు: చూ, రాగములు.

ద్వీ

ద్వీపము. సం. వి. అ. పుం. 1. పుణ్యోలు: చూ, శరడు; పుం. న. 2 = ద్వీ చూ, లంక. 1.

ద్వీపములు. అం. రంగా, ప్లక్ష. మళ, కల్పించ, శాక, శాల్మలీ, పుష్కరిద్వీపములు (7)

ద్వీపవతి. సం. వి. మ్. స్త్రీ. నిలు చూ, నది. ద్వీపి. సం. వి. న్. పుం. 1. పుణి: చూ, శాస్త్రిలము 1; 2 = ద్వీపి. నిలుపులి: చూ, శాస్త్రిలము. 1; 3 కడలి చూ, సము ద్విము.

ద్వే

ద్వేషిణుడు. సం. వి. అ. పుం చూ, ద్విషత్తు. ద్వేషము. సం. వి. అ. పుం.—దేషము, పగ: చూ, విరోధము. 1

ద్వేషి. సం. విణ (న్ శాన్): చూ, ద్విషత్తు: ద్వేషించే సం. అ. కిర్. చూ, విరోధించే.

ద్వేష్ట. సం. విణ. (ద్వేషించువాడు): చూ, ద్విషత్తు.

ద్వేష్యుడు. సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, ద్విష త్తు; విణ. 2. పగగొనడగినవాడు: చూ, ద్విషత్తు.

ద్వ్య

ద్వ్యక్షరము. అం: చూ, శబ్దాలంకారములు.
(చూ, హేతువు. 2)
ద్వ్యక్షరి. అం. —ప్రె.—
ద్వ్యప్తము. సం. వి. అ. న. గాని. చూ, లో
హము. 1

ద్వై

ద్వైతము. సం. వి. అ. న. 1. ఒకానొకవనము:
చూ, విషయము; వా. 2. జేత:చూ, సంగడి.5;
అం 3 మతత్రయమునందొకటి. (జీవా
త్మ పరమాత్మలను భేదముచెప్పెడి యొక
మతము) చూ, మతములు. (చూ,త్రయము)
ద్వైధము. అం. (భేదము) ఎద్దెములలో నొ
కటి. (ఇదిత్రివిధము. — బలపంతులగు నిద్ద
ఋశతువులనడుమ నుండెడువాడు వారి
రువులతో పోత్రేకముగా నీ వాడ న ని
చెప్పట, అందొకనితో సంధిచేసుకొనుట,
ఒకనితోకలహించుట): చూ, గుణములు.3
ద్వైధీభావము. అం. —ప్రె.—
ద్వైధీభావద్వయము. అం. స్వతంత్రము, పర
తంత్రము.(2)
ద్వైపము. సం. విగా. 1. ద్వీపచర్మముచే కప్ప
బడినది. (రథము): చూ, శకటము. 1;
2. ద్వీపసంబంధమైనది; 3. ద్వీపసంబంధ
మైనది [వ్యాసుడు.
ద్వైపాయనుడు. సం. వి. అ. పుం: చూ,
ద్వైపాయనుడు. సం. వి. అ. పుం. 1. గణపతి:
చూ, విషయము. 1; 2. జరాసంధుడు:
చూ, బార్హద్రగి.

ధ

ధ. ఒకయక్షరము. (వ్యాకరణవిషయము. —
శబ్దాదియందున్న అక్షరములు “త” లు
గాని “ధ” లుగావు. ఉదా. —ధనము,
ధాన్యము మొ. సజాతీయ ద్విత్యములలో
“అశ్వశ్శ, అశ్వశ్శామ, ఉత్తానము, ఉత్తి
తము” తప్ప దక్కినవి “ధ” లు గాని
“త” లు గావు. ఉదా. —బద్ధము, మద్ధ
ము, యద్ధము, సన్నద్ధము మొ.)
ధగిడిమియ్యూ. వా. వి. అడ్డుగానూర్చుండుట.
ధగిడి వా. వి. నీచురాలు.
ధట. సం. వి. ఆ స్త్రీ. —పిణి కణం చూ,
లోలము [చూ, హాస్యము.
ధటము. సం. వి. ఆ. పుం. నా బ్యత్రాయు:
ధటి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. ధటి: చూ,
పస్త్రము, 2. గోదవి చూ, కొట్టు
ధటిని. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. నూనీ మెలతార్చిడు:
చూ, మూత్రము. 1.
ధట్ట. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. దండు చూ, సేన 1.
ధట్టము. సం. వి. అ. పుం. —లెట్ట. చూ, సమా
హము.
ధనంజయము. సం. వి. అ. పుం. 1. ఒకానొక
ఉపవాయువు (శివశిరపర్వతమనవాయు
వు): చూ, వాయువు; 2. ఒకజాతిపాము:
చూ, సర్పము; 3. చూ, మద్ది. *
ధనంజయుడు. సం. వి. అ. పుం. 1. అర్జునా
డు: చూ, విజయుడు. 1; 2. అగ్ని: చూ,
పహ్ని. 1. [స్వాహ. 2.
ధనందది సం. వి. ఆ స్త్రీ. తొద్ధిదేవి: చూ,
ధనకీలుడు. సం. వి. అ. పుం. కుదేరుడు:
చూ, శ్రీదుడు. (8): చూ, త్రయము.
ధనగతులు. అం. దానము, భోగము, వాశము
ధనగాహితుడు. సం. విగా. అప్పువుచ్యేన
వాడు: అధమర్దుడు, ఋణగ్రస్తుడు,

ఋణి, ఋణికుడు, భాతకుడు-భాదకుడు. (తె. పృ. — అప్పలకాపు, అప్పల హోతు, అరవరి-అరువరి. [ద్రోగ. 4

ధనదాయాదులు. అం. ధర్మము, అగ్ని, రాజు, ధనగుడు. సం. వి. అ. పుం. 1. కుబేరుడు: చూ, శ్రీదుడు; విణ. 2. దాత: చూ, పదాస్యడు.

ధనధాన్యము. అం. 1: చూ, శస్త్రములు; వా. 2. సామ్యున్నా ధాన్యమున్నా “ధనధాన్యాభివృద్ధిరస్తు.” (ధనధాన్యాదులు)

ధననిక్షేపము. అం: చూ, సప్తసంతానములు.

ధనమదము. అం చూ, అధనమదము.

దినము. సం. వి. అ. న. 1. = దినము: చూ, విత్తము 2. ఆవులమంద: చూ, ధేనువు; 3 = దనియము. కొత్తిమెర (ఇట్లు ధని-ధనిక-ధనికా-ధానా-ధానక-ధానేయక-ధానేయకా-ధాన్య-ధాన్యాక-ధన్యాక-ధన్యా-దానీ-దానీక: చూ, విత్తున్నకము. 1; పా. 4. దీనికి ఉపమానము. — కుబేరుడు; అం. 5. చూ, ఆప్తైశ్వర్యములు, ఐశ్వర్యములు; వా వి. 6. పశుధనము.

ధనముకొల్లపోవుట అం: చూ, నష్టములు.

ధనపంతుడు. సం. విణ. అచ్యేకుప్య: చూ, సంపన్నుడు. [ఋణవిద్యుత్తు.)

ధనవిద్యుత్తు పా. అనుకూలవిద్యుత్తు (చూ, ధనవృద్ధులు. అం. కాయికవృద్ధి, కాలికవృద్ధి, కారితవృద్ధి, చక్రివృద్ధి. (4)

ధనహరి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. నల్లకచోరము *: చూ, పద్ధంధ; 2. చూ, బలురక్కెన *. [చూ, శ్రీదుడు.

ధనాధిపుడు. సం. వి. అ. పుం. పైడితేడు:

ధనాపహారము. అం: చూ, వింశతివిగ్రహములు.

ధని. సం. విణ. (న. ఈ. న్.) రూ-ధనికుడు. చూ, సంపన్నుడు.

ధనిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. మంచి ఆడుది: చూ, స్త్రీ; 2. యాపనముగల ఆడుది: చూ, స్త్రీ. [ధనము, 3

ధనికము. సం. వి. అ. పుం = దనియాల: చూ, ధనికుడు. సం. విణ. 1: చూ, రూ-ధని; 2: చూ, సజ్జనుడు; 3: అప్పలవాడు.

ధనియము. వా. సం. వి. అ. పుం. = దనియము: చూ, ధనము. 3.

ధనిష్ఠ. అం: చూ, నక్షత్రము. 1.

ధనుఃపటము. సం. వి. అ. పుం. (రూ-పటము-ధనువు) మోరటి *: చూ, శ్రేంకణము.

ధనురూర్ధ్వధరభాగనిర్ణయము. అం: చూ, పృమేయములు.

ధనుర్వయనామోద్దేశము. అం. — పై. —

ధనుర్ధరుడు. సం. విణ: చూ, విలుకాడు.

ధనుర్ధారి. సం. విణ: చూ, దునెగారి.

ధనుర్నిర్మాణాదివిశేషము అం చూ, పృమేయములు. [ములు.

ధనుర్బంధము. అం: చూ, ఉత్తానకగణబంధ

ధనుర్విద్యావిలాసము. అం. చూ, ధనుర్వేదము.

ధనుర్వేదము. అం. ఉపవేదములు 4 లో నొకటి.

(ఇది విల్లు మొదలగువానియొక్క ధారణము గ్రహణము ఆకర్షణము బాణసంధానము బాణవిసర్జనము మొదలగు క్రియలను బోధించును. దీనికి ధనుర్విద్యా విలాసమనియు వాడుకకలదు.) (చూ, ఉపవేదములు, ఉపవిద్యలు.)

ధనుర్వేదాంగములు. అం. చారి, స్థాన, న్యాస, పృవీచార, స్థాప్తవ, కరణ, న్యాయామ, మండల, గతి, ఆసనములు. (10)

ధనువు. సం. వి. న్. పుం, న. (రూ-ధనుస్స-ధన్వము.) 1. విల్లు: చూ, బాణము. 1,

2. నాలుగు మూలకొలది; పుం. 3. మోరటి: చూ, శ్రేంకణము; విణ. 4: చూ,

విలుకాడు; అం. 5. పండ్లెండురానులలో
నొకటి: చూ, రానులు; 6: చూ, కార్ముకము.
ధనుశ్చరపూజాయోజనము. అం: చూ, పృమే
యములు.
ధనుశ్చేరి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. చాగ్గ: చూ,
సృవ. చూ, విలుకాడు.
ధనుష్ఠంతుడు. సం. విణ. (త. ఈ. త.)
ధనుస్సు: చూ, రూ-ధనువు.
ధనూరాకర్ణణ కాళలోపన్యాసము. అం: చూ,
పృమేయములు.
ధన్నన్వితేబ్రాహ్మణులు. అం: చూ, కపూ
రియేబ్రాహ్మణులు. (చూ, బ్రాహ్మణులు.)
ధన్య. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. ఉనీరిక*: చూ,
శ్రీధరి; 2. ఉపమాత: చూ, దాది; (చూ,
మాత. 1.). 3. ఉదనియము: చూ, ధనము.
3; విణ. 4. ధన్యరాలు: చూ, స్త్రీ.
ధన్యాసి. అం: చూ, రాగాంగములు.
ధన్యడు. సం. విణ: చూ, సుకృతి.
ధన్వంతరము. సం. వి. ఆ. న: చూ, వింటిపట్టు.
ధన్వంతరి. సం. వి. ఇ. పుం. 1. దేవనైద్యుడు:
చూ, నైద్యుడు (చూ, ఉపవిద్యులు);
2: చూ, సూర్యుడు; 3: చూ, శివుడు.
ధన్వము. సం. వి. న్. న. 1. మెట్టినేల: చూ,
భూమి. 1; 2. విల్లు: చూ, రూ-ధనువు. 1;
పుం. 3. నిర్జలభూమి: చూ, భూమి. 1.
ధన్వయాసము. సం. వి. ఆ. పుం. తీటకసింద*:
చూ, సముద్రాంత.
ధన్వి. సం. వి. న్. పుం. 1. ఏఱుమద్ది*: చూ,
మద్ది; 2. అర్జునుడు: చూ, విజయుడు.
1; విణ. 3: చూ, విలుకాడు; 4: చూ,
సమర్థుడు; 5: చూ, సైనికుడు.
ధనునము. సం. వి. ఆ. పుం. కిక్కినకనవు:
చూ, తృణము. 1.
ధనుని. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. నాడి: చూ,
నరము. 1; 2. నఖమనెడు గంధద్రవ్యము:

చూ, రాజాన్వయము; 3: చూ, మెడ; 4. అగ
సాలెవానిగొట్టము; 5. గువ్వగుత్తిక*: చూ,
రాజాన్వయము; పా. 8. శుద్ధరక్తవాహిని,
(ధనునులు. — యశ్వధనుని, పుష్పసధనుని,
ధనునిపూజాము. మొ.)
ధనునుడు. సం. వి. ఆ. పుం. 1. అగ్ని: చూ,
వహ్ని. 1; విణ. 2. కొలిమితిత్తినుగు
వాడు; 3. కూర్మిరుడు: చూ, నిర్మయుడు.
ధనునులు. అం. బొడ్డును ఆక్రయించి యుండెడి
రసనాహినులగు బోలునాడులు. వాతమును.
పూరించు నటులకేయుటచేనవి ధనును
లనబడును. (గం ఆధోగామినులు గం ఊర్ధ్వ
గామినులు గం తిర్యక్కుగఁబ్రసరించునవిగ
నుండును.) (చూ, ధనుని. 6.)
ధన్మల్లము. సం. వి. ఆ. పుం. రూ-ధన్మల్లము.
కొప్ప: చూ, వేసలి.
ధన్మల్లము. సం. వి. ఆ. పుం. — పై. —
ధని. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. (రూ-ధరణి-ధారణి-
ధరుణి-ధారుణి) నేల: చూ, భూమి. 1;
2. బరాయువు: చూ, మావి. 2; 3: చూ,
మెడడు; నా. 4. బర: చూ, నల. 1.
ధరణము. సం. వి. ఆ. న. 1. ధంచేట: చూ,
పెట్టుకొలు; 2: చూ, దరణము.
ధరణా. నా. వి. సామ్యుఇమ్మని కూర్పుండుట.
ధరణి. సం. వి. ఇ. ఈ. స్త్రీ. 1. నేల: చూ,
ధర. 1; పా. 2. ఒకానొకపృథ్వు. (మొద
టిపాదము పండ్రెండవదగు ఒకతీ ఛందస్సు
నందలి తొటకవృత్తచ్ఛాయను, కడమమూ
డుచరణములును కవికల్పితములై నడచును.)
అప్ప. 4, ఆ. 205: చూ, పృథ్వు. 1.
ధరణిధరగతి. పా. ఒకానొకపృథ్వు. ఒక్కొక్క
పాదమునందు న, న, న, న, న, న, న, న, న
గురువులు గలిగి ఎనిమిదింటి బదునాటింటి
యతిగల పంచవింశచ్ఛందస్సునందున్నవించిన
పృథ్వు: చూ, పృథ్వు. 1.

ధరణీకంఠము. సం. వి. అ. పుం. పాటికంఠము.
చూ, మూరణము.

ధరణీధరము. సం. వి. అ. పుం కొండ, నేల
తాల్పు: చూ, పుష్పతము.

ధరణీధరుడు. సం. వి. అ. పుం 1. పుడమిరా
చూ, విష్ణువు 1; 2. శేషుడు: చూ,
సర్పము; 3 రాజు: చూ, రాజ్. 1

ధరణీప్లవము. సం. వి. అ. పు: చూ, సముద్రము

ధరణీశ్వరుడు. సం. వి. అ. పుం. 1 చూ,
ధరణీశ్వరుడు. 3; 2 చూ, శివుడు

ధరణము. సం. వి. అ. పుం 1 కొండ: చూ,
పర్వతము; 2 తాండేటి: పేరు; 3 చూ,
పర్వతి; 4 పురి: చూ, ధర. 4.

ధరాధరము. సం. వి. అ. పుం. 1. కొండ
చూ, పర్వతము; 2. తాండేలు. చూ, పు
స్తము. 4. [చూ, భార్యమృతము]

ధరామరుడు సం. వి. అ. పుం. నేలవేలుపు

ధరామరు వా సం. వి. పు: పామిసామ్యు

ధరించు సం. వి. పు. తాల్పు: చూ, పావ

ధరితి సం. వి. శు. స్త్రీ నా-రాముతిరి

నేల: చూ, భూమి 1.

ధర్మ. సం. వి. పు. ధర్మచేవాడు [హితము. 2.

ధర్మప్రము. సం. వి. పు. ధర్మచేవాడు చూ,

ధర్మకిర్తి పా. ఆలయములు సత్తములులోనగు

వానియందలి కార్యనిర్వాహకాధ్యక్షుడు.

ధర్మకాయుడు సం. వి. అ. పుం. చూ,

బుద్ధుడు. 1. [(ధర్మచేవాడు)

ధర్మచేవాడు సం. వి. అ. పుం — పై.—

ధర్మచింత. సం. వి. అ. స్త్రీ ధర్మమును చిం

తించుట ఉపాధి.

ధర్మజ్ఞుడు. సం. వి. పు. ధర్మము నెఱిగినవాడు

ధర్మదాత. నా సం. వి. పు. ధర్మమందే బుద్ధి

నిలపినవాడు, ఎల్లప్పుడును ధర్మము చేయు

ధర్మదేశతమ పాదములు. అం. అహింస, సత్య
ము, దయ, శాంతి. (4)

ధర్మద్రవి సం. వి. శు. స్త్రీ. ఆకాశగంగ: చూ,
నది. [కాయుడు.

ధర్మధాతువు సం. వి. శు. పుం: చూ, ధర్మ
ధర్మధ్వజి. సం. వి. శు. పుం: చూ, తాండ
దమ్ముడు.

ధర్మపత్ని. సం. వి. శు. స్త్రీ. అగ్ని సాక్షిగ

పండ్లాడిన పెండ్లాము: చూ, భార్య

ధర్మపాము అం. (కాలపాశము, సమణపా

శము) అస్థిములు 50 లో నొకటి. చూ,

అస్త్రములు. (చూ, బాణము. 1.)

ధర్మపుంగుడు. సం. వి. అ. పుం. చూ, అం

మిథుడు.

ధర్మపురి. అం. చూ, క్షేత్రములు

ధర్మము సం. వి. అ. పుం, న. 1 పుణ్యము.

ధూ-ధర్మపు: చూ, సుకృతము. 1,

2 పుష్కము-పిరిమము స్వామ్యము: చూ,

సత్యము. 1; 3 పోలిక, సమత్వము: చూ,

సామ్యము; 4 స్వరత్నము: చూ, స్వభా

వము; 5 ఆనాదము చూ, వర్తనము. 1,

6: చూ, అహింస, 7. వేదోక్తవిధ: చూ,

ఉపనిషత్తు 2; 8 వేదాంతము: చూ, ఉప

నిషత్తు 1; 9. కృతువు చూ, యజ్ఞము;

పుం. 10. విల్లు: చూ, బాణము. 1, పా.

11. దీనికి ఉపమానములు — ధర్మరాజు,

యమధర్మరాజు; అం 12. మామాంసాదులు

4 లో నొకటి: చూ, ఉపాంగము. 5;

13: చూ, పురుషార్థములు

ధర్మములు. అం ధర్మశాస్త్రములోనివి. — జాతి

ధర్మములు, దేశధర్మములు, కులధర్మములు,

గుణధర్మములు, ఆపధర్మములు (విపధర్మ

యముడు; 3. బుద్ధదేవుడు: చూ, బుద్ధుడు 1 [శివుడు.

ధర్మవాహనుడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, ధర్మకాస్త్రము. అం. కాస్త్రములలో నొకటి (ధర్మము అనగా యజమానుని మనస్సహితాత్మయను సంస్కారరూపమున ధరింపఁబడు గుణమునట వానికి సాక్షనముగ భృతీ స్మృతులచేత విధింపఁబడిన క్రియకూడ ధర్మమనఁబడును. బృహ్మ హృదయములో నుండి వినిపించిన పృథుల తాత్పర్యమునకు విరోధము రాకుండగ తనకు విధేయులగు ప్రధానులవంటి స్వాయంభువమనువు మొదలు గాఁగల 18 గురుబుధులపూజయములలో నుండి స్మరింపఁజేసిన గ్రంథము* స్మృతులనియును ధర్మసంహితలనియును వాటివనుసరించి కొందఱు ముచులు స్మరించినవి ఉపస్మృతులనియును వాఁడెడుచున్నవి మూలస్మృతులు— స్వాయంభువాది (చూ, స్మృతులు) త్రైగులుపుట్టినవి. ఇట్టి స్మృతులను ఉపస్మృతులను అనుసరించి పురాణములందు జరిగిన దేవతా సంవాదమున సంవాదవాక్యములను ఈ స్మృతులను మూలభూతులుగానే ప్రతివాక్యములను దాగుగ పరిశీలించి కమూనికుండు మొదలగువాగు నిర్ణయనింపుచు, ధర్మప్రపృత్తి, స్మృత్యర్థసారము, హేమాది, స్మృతిరత్నమహోదధి, స్మృతిచంద్రిక, ఎడశీతి మొదలగు ననేక స్వతంత్రగ్రంథములు చేసి యున్నారు వాఙ్మాయములు — మనస్మృతికి కుల్లూక భట్టియము, యాజ్ఞవల్క్య స్మృతికి విజ్ఞానేశ్వరీయము— సర్వస్వశ్రీ విలాసము, పరాలరస్మృతికి పరాశర మాధవీయము, అపస్తంబ స్మృతికి ఉజ్వలదత్తీయము ఈవీని తక్కిన స్మృతులకును పుట్టి యున్నవి. ప్రతిస్మృతియందును ఆచారవ్యవహారి-పాఠ్యైత్త కాండములుండును.

ఇత్యాది. (చూ, శ్వేతవేదములు, ధర్మములు, కాస్త్రములు, స్మృతులు) ధర్మసంహిత పం. వి. ఆ. (స్త్రీ. మన్వాదిధర్మకాస్త్రము, స్మృతి. చూ, ధర్మకాస్త్రము ధర్మాత్మండు, సం. వి. అ. న. చూ, సుకృతి. ధర్మాధికరణము సం. వి. అ. న. న్యాయవిచారణస్థలము: చూ, సప్ 2 ధర్మాధికృతుండు. సం. వి. అ. పుం. న్యాయము విచారించేవాడు. చూ, న్యాయాధికారి ధర్మాసనము సం. వి. అ. న. ధర్మాధికారి కూర్చుండు పీఠము చూ, పీఠ ధర్మి. సం. వి. అ. (నీ. ఈ. నీ.) ధర్మముగలది. ధర్మితము. సం. వి. అ. న. శతీ: చూ, సంయోగము ధర్మండు సం. వి. అ. పుం. 1. చూ, యముడు; 2. చూ, సోమయా. 1; 3. ఒకపనుచు చూ, వసువులు. [స్త్రము. 1. ధర్మపు. సం. వి. అ. పుం చూ, రూ-ధ ధర్మ్యము సం. వి. అ. ధర్మముగలన తొలగనిది. ధర్మణము సం. వి. అ. న. 1. చూ, హేమలసము; 2. ధర్మిందుట [అంతులాడి. ధర్మణి సం. వి. ఈ. (స్త్రీ) రూ-చర్మణి చూ, ధర్మింమే సం. న. 49. 1 తొ-స్మ-రించే చూ, భంగించే; 2. ధర్మణము చేయు ధనము సం. వి. అ. పుం 1. ఉమ్మెత్తక: చూ, హలాపుష్పము, 2. చీంకొక: చూ, నెలిచేంద్ర ధవళ. సం. వి. ఆ. (స్త్రీ) అవు చూ, శేనువు. ధవళకైగవము. సం. వి. అ. న. తెల్లగుండ: చూ, పట్టము. 1. [చూ, శుశ్రుండు 1. ధవళగ్రహము. సం. వి. అ. పుం. తెలిగాము: ధవళపక్షము సం. వి. అ. పుం. తెలిపక్కము: చూ, పక్షము. 1. [పట్ట: చూ, హంస. ధవళపిత్సన్ (న్ను). సం. వి. నీ. పుం. తెలి

ధవళము. సం. వి. అ. పుం. 1. తెలుపు. రూ-
ధవళి: చూ, వర్ణము. 6; 2. ఆబోతు: చూ,
వృషధము. 1; విణ. 3. తెల్లనిది: చూ,
వర్ణము. 6; 4. చేక్కనిది: చూ, వృషధము;
పా. 5. ఒకానొకవృత్తము: చూ, వృత్తము. 1.

ధవళములు. వా. వై. వి. బ. ఒకరకముపాట:
చూ, స్వరము. 2. [చూ, సింహము.

ధవళమృగము. సం. వి. అ. పుం. తెలిమెకము:

ధవళిను. సం. వి. న్. పుం. తెలుపు. రూ-

ధవళినుము: చూ, వర్ణము. 6.

ధవళినుము. సం. వి. అ. పుం. —పై.—

ధవిత్రము. సం. వి. అ. న. యగమునందు

అగ్నిని పృజ్వలించజేయుటకు కృష్ణాజినము
తో చేయబడిన వినకట్ట. యగమునందు

ఉష్ణపదార్థమందుగల యుష్ణత్వమును చేల్పా
ర్చుటకొఱకు కృష్ణాజినముతో చేయబడిన
వినకట్ట. (అని కొండలు): చూ, సురటి.

ధవుడు. సం. వి. అ. పుం. 1. పెనిమిటి: చూ,

భర్త. 1; 2. రాజు: చూ, రాజు. 1; 3. చూ,
మనుష్యుడు.

ధా

ధాటి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. దాడి. దండ

యాత్ర: చూ, యుద్ధము; 2. దాటు.

దండు: చూ, సేన 1; వా. 3. ధైర్యము;

4. శక్తి. "నీధాటికి నిలువలేరు."

ధాణు. అం: చూ, చిసరులు.

ధాణుకపాలు. అం. —పై.—

ధాణుధాక. అం. —పై.—

ధాణుధార. అం. —పై.—

ధాత. సం. వి. ఋ. భం. 1. తాత. నలువ:

చూ, బ్రహ్మ. 1; విణ. 2. ధరించువాడు;

3. చూ, రక్షకుడు; అం 4. ఆదిత్యులు

12 లోనొకడు: చూ, ఆదిత్యులు;

5. (రూ-ధాతు-ధాతృ): చూ, సంవత్సరములు.

ధాత కి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. ఆ రె *: చూ,
నుభిక్ష.

ధాతుపుష్పిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. —పై—

ధాతుభృత్తు. సం. వి. త్. పుం. కొండ: చూ,

పర్వతము. [చూ, రసవాది.

ధాతువాది. సం. వి. న్. పుం. కారంధమి:

ధాతువిచక్షణత్వము. అం: చూ, సుగుణములు.

ధాతువు. సం. వి. ఉ. పుం. 1. వాతములో

నగునది. (వాత, పితృ, క్లేష్మములు అను

నాడులు); 2. వనలోనగునది. (వన, ఆస్ప

క్కు, మాంసము, మేదస్సు, అస్థి, మజ్జ,

శుక్లము అని ఇవి యేడు. పక్షాంతరమున

రోమత్వజ్ఞాంసాస్థిస్సాయు నుజ్జాపాణి

ములు); 3. మణిశిలలోనగు శిలావికారము;

4. హోతృపు. కావి, గృహిక ధాతువు: చూ,

వర్ణము 6; 5. పృథివిలోనగునది (చూ,

భూతములు); 6. శబ్దములో నగునది: (చూ,

గుణములు); 7. తృక్కులోనగునది (చూ,

ఇందిరియములు); 8. భూధాతువులో నగు

నది; 9. క్రియ: (చూ, ధాతువులు. 3,

క్రియ, క్రియలు); పా. 10. కణసంహతి.

(కణసమితి; కణజాలము; ఘటకధాతువు;

పేళిజాలము; పేళిసంఘాతము).

ధాతువులు. అం. 1. శల్యములు, మాంసము,

శోణితము, చర్మము, మేదడు, మజ్జము,

శుక్లము (7); 2. దశవిధధాతువులు. —భా

ది, ఆదాది, జుహోత్యాది, దివాది, స్వాది,

తుదాది, రుధాది, తనాది, క్యాది, చురాది

(10); 3. అకర్మకములు (శ్లో. వృద్ధితయ

భయ జీవితమరణం లజ్జాసత్తాస్థితి జాగర

ణం | కాయన క్రియాదుది దిప్త్యర్థంధాతు

గణంత మకర్మకమాహు:), సకర్మకములు

(పూర్వోక్త అకర్మక భిన్న ధాతువులు);

4. (లడాదులు) లట్-లిట్-లృట్-లుట్-
లేట్-లోట్-లక్-లిక్-లుక్-లృక్.

(ఇందు లేట్ వేద సంబంధము) (10);

అం.5. బంగారు, నంది, రాగి, వంగము, నీస
ము, యాదము, లోహము (7). చూ,

లోహము. 1 [చూ, రాయ.

ధాతూపలము. సం. వి. ఆ. న. కేసురురాయి,

ధాతి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. నేల: చూ,

భూమి. 1; 2. దాది. ఉపమాత: చూ,

దాది (చూ, మాత. 1); 3. తల్లి: చూ,

మాత. 1; 4. ఉసిరిక *: చూ, స్త్రీఫలి;

విణ. 5. ధరించునది: చూ, హితము. 2;

6. ధరింపజేయునది: చూ, హితము. 2

ధాత్రేయి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. నేల: చూ,

భూమి. 1; అం. 2. నాయికలకు సహాయు

రాలు: చూ, నాయికలు.

ధాన. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. దనియాలు *:

చూ, ధనము. 3; 2. ముకుళము: చూ,

మొగ్గ. 1; బ. 3: బొరుగులు-రూ-బొరు

వులు-బొరులు.

ధానుష్కండు. సం. విణ. చూ, విలుకాండు

ధాన్యకృతి. అం: చూ, కిర్యాంగములు:

(చూ, అంగము. 9.)

ధాన్యపంచకము. అం. మారేడు పిండలు, పట్టి

వేరు, దనియాలు, శొంఠి, తుంగమపైలు. (5).

ధాన్యము. సం. వి. ఆ. న. పడ్లు. (వ. పరి):

అక్షతలు, ఛద్మము, తగిదిలియము, ప్రీహి,

స్తంబకరి. (తె. ప).—కొలుచే, పడ్లు

(చూ, స్తంబకరి); ధాన్యవిశేషములు.—

అవసరదార్లు, ఆతపనీయము, ఆర్య, ఆశువు,

ఈశ్వరప్రియములు, ఓడిక, కురువిందము,

ఖండికము, ఖమ్మారము, గౌరము, పతంగ

ము, పారిజాతము, మదనగంధులు, మన్మథ

బాణాలు, మల్లెశ్రీగంధులు, మోహనపుస

రులు, రత్నసరులు, రామబాణాలు, రామ

సాగరములు, హేయనము. (తె. ప).—ఆక్కు

శుభ్ర, అటగ్గికాదులు-అట్రగడములు-అట్రగ

డలు, అలుగురాజేనములు, ఆకుసన్నములు,

ఆరుగలు-ఆరెవడ్లు, ఇప్ప పూరాజేనములు,

ఉద్దులు, ఉండెరులు, ఎద్దుకట్టెపంకెలు, ఎఱ

డాలు, ఏనుగుకొమ్ములు, ఏలికిరాజేనములు,

ఒదివిరిపొలు, కంటసరులు, కంబులు, కట

కసరులు, కన్నెసరులు, కప్పరబోగులు,

కన్నురిపట్టియలు-కన్నురిపట్టెలు, కన్నురినిగ

రాలు, కాకితెక్కలు, కురవడాలు, కేస

రులు, కొండజొన్నలు, కోడిగుడములు,

కోదండరామములు, కేరిడి, గంగాజలం

బులు, గందసరులు, గంబూరరాజేనాలు,

గరుడసరులు, గవ్వసరులు, గాజీకప్పెరులు,

గుత్తిమల్లెలు, గుత్తులుగుత్తులు, గుత్తులు, గొజ్జ

గిరిబొలు, గొట్టికాయలు, గొలిపెలు, గొరు

రాజేనాలు, గొరికుంకుములు, చెందురుపంకలు-

చెంద్రపంకలు-చెంద్రపంకలు, చిటిమత్తె

ము, చిలుకముక్కులు, చెవనగులు-చెన్న

గులు, చేమపూరాజేనములు, జీసలు, జీవ్వాజి

పంకెలు, జోజిరాజేనములు, జిలకఱరాజే

నములు, జిలములు, జీనిసరులు, జీవముక్కు

లు, జోన్నులు, జోన్నులు, తావి, తిరు

వరంగములు, తీగపల్లియలు-తీగపల్లిలు-

తీగపల్లియలు, తీగపల్లియలు-తీగపల్లియలు-

తీసెనరులు, తుమ్మిపూరాజేనాలు, తెల్ల

చెన్నంగులు, తెల్లబుడములు, దివసరులు,

దెబ్బసరులు, దేవసరులు, నక్కతోకని

య్యము, నల్లచెన్నంగులు, నల్లబుడములు,

నల్లయాచెలు, నాగమల్లెలు, నీరుకావులు,

నెమిలిపడ్లు, పగడంపు తీగలు,

పచ్చేకప్పురపు సరులు, పచ్చేకన్నేరు,

పచ్చెసరులు, పాలకన్ను, పాలమింగడలు,

పాంగు, పిచ్చెక్ గోళ్లు, పునానలు, పునాసాటక డాలు, పునంగు, పునంగురాజేనాలు. పులిగోళ్లపంకెలు, పూబాళలు, పూతేమలు, పాంగుపాగ్రిలు, పొన్నశ్రీరాజేనాలు, పోతుగంటరాజేనములు, పగ్గయాగలు, బంగారు తీగెలు, బలరామబోగులు, బలుగుత్తులు, బసంగులు, బారతనేసలు, బాహుపురులు, బీటిసరులు, బుడమలు, బొగడసరులు, మంకెనలు, మండిగంపగ్రిలు, మణిసరులు, మల్లెలు, మామిడిగుత్తులు, ముత్తెసరులు, ముదుకసరులు, ముద్దుపాగ్రిలు, మైపాలలు, మొలగులికలు, మోదుగులిడిమెలు, మోదుగుమాడలు, రణపెండికొడుకులు, రసంగులు, రాజేనములు - రాజేనాలు, రెడ్డిపాలపంకెలు, రైలక్కుపాయలు, లత్తుకబొత్తులు, పంకసన్నములు, పంగాకుబుడమలు, పజ్జింపుడకుమలు, పట్టిసరులు, పన్నెపూలు, పరగలు, వాసనరాజేనాలు, వెదురుబియ్యము, వెన్నముద్దలు, వెలువడములు, సలపంగిపూవడ్లు, సంపెంగలు, సంబావులు, సన్నమండెగలు, సగ్గుబియ్యము, సాలంకలు, సీతాబోగసరులు, సుకగోగులు మొ (చూ, స్తంబకరి), (చూ, సస్యము. 1); ౧. ఆళ్లు. — కుద్రిపము - కోద్రీపము, కోరచూపము - కోరదువు, పరకము, పర్వరీపము. (తె. ప). — ఆళ్లు, పరగలు; ౨. ఊడరలు. — ఉదారము. (తె. ప). — ఊడరలు; 3 ఎండుబోసినపడ్లు — (తె. ప). — ఎండుగులు - ఎండువులు; ౪. ఎగురబోయినపడ్లు రాసి. — (తె. ప). — మండియ - మండె; ౫. ఎడ్లచేను అపబడినపడ్లు. — అపసితము. - అపసితము. - అపసితరి, ఋద్ధము; ౬. ఓవరధాన్యము. — కుల్మాషము; ౭. కాయ (పయర) ధాన్యములు. — (తె. ప). — అపరాలు, పయర - పయన - పయ్యర - పైర; ౮. కునుము. — కుసుంభము - కాసునుము.

(తె. ప). — కునుముపూరాజేనములు. — కునుములు - కుసుములు; ౯. కీచిడి. — (తె. ప). — కీచిడి - కీచ్చేడి, పిచిక చెంబ, పిచికసన్నపరి; ౧౦. కొట్టలు. — కంగుణి, కంకువు - కంగువు - కంగుగువు, కాసారము, గారి, ప్రియంగువు, ప్రియంగుకము, పీత తిండులము. (తె. ప). — కొఱ - కొట్టి; ౧౧. గంటలు. — గర్భుత్తు. — (తె. ప). — కంబు, గంటె, సజ్జ, ౧౨ గడ్డిగలపాల్లపడ్లు. — ఉమాకటము. (తె. ప). — బూగర; ౧౩. గింజేపట్టినపడ్లు. (కుచ్చధాన్యము). — కంకపత్రిము, కటంగరము - కడంగరము, కటునిప్పావము, కాకాయపము, నిప్పావము, బుబము - బుసము. (తె. ప). — ఇనుకు, కట్టు, గల్ల, చింక, తేంకరి, తప్ప, తిప్పకాయ, తబక, తఱక, తలకపాల్లు, తాలు, తూరు, పొల్ల, పొల్లకట్టు, పొల్లకాయలరాసి; ౧౪ గోదుమలు - గోధూమము, ప్లేచ్చభోజనము, సుమనము. (తె. ప). — గోదుమలు; ౧౫. అడవిగోదుమలు. — కుశిక, క్షుద్ర, గంధవిహ్వలము, గవేదువు - గవేదుక - గవేదుకము - గవేదువు - గవేదువు - గవేదుకము; ౧౬. గోధూమము; ౧౭. చిలువడ్లు - అణువు. (తె. ప). — చిలువడ్లు, ౧౮. చీనకమునపడ్లు. — కాకకంగువు, చీనకము - చీనము; ౧౯. చేర్చి పెట్టినపడ్లు. — (తె. ప). — కట్టుగడ్డు; ౨౦. చేక్కుగముదరని జొన్నలోనగునవి. — (తె. ప). — ఊడచేబియ్యము; ౨౧. చోమలు - శ్యామాకము, గజప్రియము, త్యూబంధువు, మునిభక్షము. (తె. ప). — చోమలు; ౨౨. జొన్నకంకులు పాగాకు లోనగునవి మిగ్గుటకై పెట్టినపాగ్రిగు. — (తె. ప). — మండియ - మండె; ౨౩. జొన్నలలో శ్లేషము. — ఉద్దాలకము, రక్తఘాణ్ణము. (తె. ప). — చింక; జొన్నలు. — జొన్నము,

గోధూమము, మైచ్చభోజనము, యాననాశము; ౨౩. తువరయావనాశము. — కపాయ; యావనాశము. తువరయావనాశము ౨౪. తూర్పైత్తి నధాన్యము. — బహుశీకృతము, పూతము; ౨౫. తృణధాన్యము. — కురి, గర్మత్తు, తృణధాన్యము, నీనాగము, యమశము (తె. ప). — అమవలు, గునకలు - గునుకలు, గొలివెలు, గోళ్లగొండిలు, చూసగులు, నివరి - నివ్వరి - నీవరి, బరపటలు; ౨౬. తేజకయైనపాళితనడ్లు. — (తె. ప) — ఆగాడి, కావలరాసి; ౨౭. తోవరి. — ఆధక, తువరి, సురాప్రదము. (తె. ప) — కంపి, తోవరి; ౨౮. ధాన్యములోని భాగము. — కణము; ౨౯. ధాన్యరాశి — (తె. ప). — అంబారము - అంబారు; ౩౦. నవధాన్యములు. — గోధూమము, యవము, పెసలు, పెసగలు, కందులు, బొబ్బరిలు, సువ్వులు, మినుములు, ఉలవలు; ౩౧. నిగ్గియములేని పంట. — (తె. ప). — గాళిపంట; ౩౨. సుతిచినపడ్లు. — బుద్ధము; ౩౩. పూర్వముగా పండరి పడ్డరాసి. — (తె. ప). — తూసరాసి; ౩౪. మూడేండ్లకొండటి పడ్లు. — అజము; ౩౫. యవలు. — అత్తలలు, అసిపత్రకము, కుంతలము, గంధవిహ్వలము, గోధూమము, యవ, స్థూలమధ్య-స్థూలమధ్యము, శిశుకాకము; ౩౬. పచ్చేయవలు. — తోకృతము; ౩౭. యవలులోనగునవి. — తోకృతము; ౩౮. రాగులు — గుచ్చకణీశము. (తె. ప). — అజవడు, ఉద్ది, తమిరద-తమిరద-తమిరద-తమిరద-తమిరద, గొడి, రాగి; ౩౯. వన్యశింబి. — ఆమ్లమల్లిక, వన్యశింబి; ౪౦. వరిపండు. — కణము, కణికము. (తె. ప). — పరిపండు; ౪౧. వీగిహి. — అణువు, అశువు, అశువీగిహి, ఉద్దాలకము,

కలమము, కలాబాత్తము, కలామకము, కుక్కుటాండము, కురువిందము, కృష్ణపచ్చము, కృష్ణపాక్యము, కృష్ణనీగిహి, కృష్ణశాలి, గంధము, గమ్మాటిక, జతూముఖము, పాటము, వీగిహి. (తె. ప). — ఎట్టిడిలము నడ్లు, ఎట్టిబుడమలు, ఎట్టివడ్లు; ౪౨. శాలి - కలమాత్తము, కాలశాలి, క్షిప్తశాలి, కైదారము, గంధశాలి; (తె. ప). — గటిక - నూదులు; (చూ, స్తంబకరి); ౨. చనియూలు: చూ, ధనము. ౩; అం ౩: చూ, అష్టైశ్వర్యములు, విశ్వైశ్వర్యములు; పా 4. ౧. టిపలుకువీక్షనపు నాతిలోనివి: చూ, ఏకవీక్షనము.

ధాన్యము కొల్లపోవుట అం చూ, నష్టములు. ధాన్యములు. అం. తృణధాన్యములు (వరి, నన్న, గోధూమ మొ); కాయధాన్యములు (ఉలవ, కం, పెసల ము), చేయుగిరింపలు (సువ్వులు మొ); నారపంటలు (పొత్తి - గోగు మొ), రంగుపంటలు (నీలి మొ), ఓ గులు ముప్పైదేర్పములు (సోగాగు, నల్లచుండు, గంబాయి మొ); చూ, ధాన్యము.

ధాన్యాకము. సం వి. అ. న. చనియూలు. చూ, ధనము. 3. [ము 1.

ధాన్యామ్లము. సం. వి. అ. న. కో చూ, శుక్త ధామనిధి. సం. వి. ఇ. పుం: చూ, సూర్యుడు. ధామము. సం. వి. న. న. 1. దీపము. ఇల్లు: చూ, సడనము. 1; 3. గోటు. చూ, స్థానము. 1, 3. నలుగు, కాంతి (అని కొంపలు): చూ, నలుగురు. 1; 4. కోశలము వలన కలిగిన తేజము: చూ, పరిభాషము. 1; 5. మేను: చూ, దీరము; 6. చూ, పుట్టుక. ధామార్గము. సం. వి. అ. పుం. 1. ఆపడ: చూ, బీజ. 2; 2. ఉత్తరము: చూ, తైళురికము; 3. దావరడంగి: చూ, వి. నాశని.

ధాయ్య. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. యాగమునందు
అగ్నిని పరిజ్వలించజేయునపుడు పఠించెడు
ఋష్యుఁ ధార్య

ధారి. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. గార. వైసుండి
పడు నీరులోనగువాని చోలు: చూ, నీటి
చోలు; 2. గార. చూ, వానకాలు; 3. గార.
దారి కత్తి లోనగువాని వాదర: చూ,
వాదర; 4. కుండలోనగువాని చిల్లి: చూ,
చిల్లి; 5. దండు ముందరిభాగము; 6. అర్విగతి: చూ, ధారిలు; 7. పరివా
వాము: చూ, పల్లవ; 8. చూ, సగుంపర;
9. ధారాపట్టణము చూ, జేబము; వా
10. గార. ఈ: చూ, విరరణము, 11. గార.
ఆశుకవిత్వము. చూ, మాటలులుట.

ధారకపాలు. అం: చూ, విసరులు.

ధారణ సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. మేర, ఎల్ల
(అనికొండలు): చూ, సచ్చానము; 2. కి
చుము: చూ, పూము; 6. అం. 3 అంగ
యోగములు 8 లోనొకటి. (ధిగపంతురి
వచ్చి ముట్టెట్టి వెలుగము): చూ, యో
గాంగములు (చూ, అంగము 9.)

ధారణము సం. వి. ఆ. న 1 ధరించేట, 2. గా
రాణ. వెల: చూ, వెల. 1. భూమి. 1

ధారణి. సం. వి. ఈ స్త్రీ. రూ-ధరిణి. చూ,
ధారిపోయు మి న కి వేలినిట్లుపోసికొని
చిత్తముచేయు

ధారిమల. సం. వి. ఆ. పుం. 1. అప్పు చూ,
భూ. 2; 2. ఒక కొండ చూ, పర్వతము
ధారిలలో భేదములు అం. లఘ్య, మధ్యా,
ద్వి (3) చూ, ధారిలు (చూ, హయము)

ధారిలు. అం. (నడకలు) అర్వికాస్త్రములోనివి -
అస్కంధము (గిరిపర్వతము) ధారిరకము
(పులకాడన), శచిము (చతుర్ముఖుడే
ము), పల్లితము (మధ్యజవచౌకళింపు),

పుత్రము (పూర్ణవేగమువాళము): చూ,
హయము (చూ, అర్విధారులు).

ధారాకదంబము సం. వి. ఆ. పుం. నీరుకడివి
*. చూ, హరిపియము.

ధారాటము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. గుట్టము:
చూ, హయము; 2. చూ, వానకోయిల.

ధారాదత్తము. పా. మంత్రపూర్వకముగా దాన
ముచేయుటనని

ధారాధరము సం. వి. ఆ. పుం. 1. మబ్బు:
చూ, మేఘము. 1, 2. బద్ధము: చూ,
రిప్పి. 2.

ధారావని సం. వి. ఇ. పుం. గాలి చూ, వా
యపు. (చూ, వాన. 1.

ధారానింపాతము. సం. వి. ఆ. పుం. జేబివాన
ధారాళము. సం. వి. ఇ. అడ్డపాటులేనిది: చూ,
పొంపులము. [(చూ, భాష. 1.)

ధారాలి. అం. చూ, ధిన్నపిడ్డని విభాషలు.

ధారి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. కోరింటి. చూ,
మయ్యరి.

ధారిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. చెవిలోరుపాము
చూ, సర్పము; 2. జెడ్డి చూ, స్వము.

ధారు. అం. చూ, విసరులు.

ధారుభూణ. అం. —పై.—

ధార్తరావ్ర్యము. సం. వి. ఆ. పుం. నల్లరిము
సూకాట్టుగల హంస. చూ, హంస.

ధార్తరావ్ర్యుడు. సం. వి. ఆ. పుం. 1. ధృత
రావ్ర్యునికొడుకు చూ, పుత్రుడు. 1;
2. ఒకానొకపాము: చూ, సర్పము. 1.

ధాగ్నిపత్తనము. సం. వి. ఆ. న: చూ, మిరి
యము

ధార్మికత. అం. చూ, నాయకగుణములు.

ధార్మికుడు. సం. వి. 1. చిత్తుడు. పుణ్య
త్తుడు: చూ, సుకృతి; 2. చూ, ధాని
మొడు.

ధార్య. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1: చూ, ధార్య; 2. కోరింద *. చూ, ముర్దురి; విణ. 3. ధరిం పడగినది: చూ, హితము. 2. [శక్తి. 1 ధార్యము. సం. వి. అ. న. దిట్టతనము: చూ, ధావనము. సం. వి. అ. న. 1. = దవుడు: చూ, పరుగు. 2; 2. శుద్ధి: చూ, శోధనము. 1. ధావనమొనర్చు. మి. ఆ. కిరి: చూ, పరుగెత్తు. ధావని. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. నక్కతోకసొన్న *: చూ, సృగాలవిన్న. [మము. ధావళ్యము. సం. వి. అ. న. చూ, రూ-ధవలి

ధి

ధిక్కారము. సం. వి. అ. పుం. తిరస్కారము, ధి: చూ, వహేలనము. [చూ, వహేలనము. ధిక్కృతము. సం. విణ. ధిక్కరంపడెనది. ధిక్కృతుడు. సం. విణ: చూ, వెలివాడు. ధిక్క్రియ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, ధిక్కారము. ధిమి అం: చూ, కిట. ధియాంపతి. సం. వి. ఇ. పుం. పూర్వజైన విశేషము: చూ, బుద్ధుడు. 1. ధిషణ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, బుద్ధి. ధిషణుడు. సం. వి. అ. పుం. బృహస్పతి: చూ, వేలుపుటొజ్జి. ధివ్యము. సం. వి. అ. న. 1. ఇల్లు: చూ, సడనము. 1; 2. చోటు: చూ, స్థానము. 1; 3. బుము: చూ, శక్తి. 1; 4. చూ, రిక్క.

ధీ

ధీ. సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, బుద్ధి. ధీంద్రియము. సం. వి. అ. న. చూ, జ్ఞానేంద్రియములు.

ధీమంతుడు. సం. వి. ఓ. పుం. 1: చూ, విద్వాంసుడు; 2: చూ, ధిషణుడు. ధీర. అం. 1. మధ్యాహ్నగల్గులు ధీర, అధీర, ధీరాధీరలను మూడు తెలుగులు (ధీర ఇతిర స్త్రీనిఁగాంచి వచ్చినపిదప పతినిఁజూచి దండించునది): చూ, స్వీయ. (ధీర, అధీర, ధీరాధీరల జ్యేష్ఠకనిష్ఠ భేదంబులచే నిరుగ అంగులైరి.); అం. 2: చూ, తంత్రములు. ధీము. సం. వి. అ. న. రూ-దిరము. సుంపసుపువ్వు: చూ, హమ్మిశిము. 1. ధీరలతి. అం. (ధీరలతినుడు) (సుఖమైనవాడు): చూ, నాయకులు. ధీరకాంత. అం. (ధీరకాంతుడు) (కాంతుడు వైనవాడు): చూ, నాయకులు. ధీరాధీర. అం. (ధీరాధీర పతి సన్నిపిధముల దండించునది). చూ, ధీర. 1 ధీరుడు. సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, విద్వాంసుడు; విణ. 2: చూ, దిట్టరి, 3. చూ, స్వతంత్రుడు ధీరోదాత్త. అం. (ధీరోదాత్తుడు) (ధైర్యము గలిగి కాంతుడై సర్వమెఱింగి దయాశాలి యైనవాడు): చూ, నాయకులు. ధీరోద్ధత. అం. (ధీరోద్ధతుడు) (గర్వమునా దంభమాయా కోర్కెధారులు గలవాడు. చూ, నాయకులు. [చూ, సలతేడు. ధీవరుడు. సం. వి. అ. పుం. = తీవరుడు జోలరి: ధీసవిపుడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, మంత్రీ. 1. ధీహారుడు. సం. విణ. = దిమ్మరి. మందుడు: చూ, సోమరి.

ధు

ధుంధుమారము. సం. వి. అ. పుం. 1. కఱచూపము: చూ, పొగ; 2. పట్టుపురుగు: చూ, పురుగు.

ధృతము సం. విణ. రూ-ధూతము. 1. కడలింపఁ
బడినది చూ, వేల్లితము; 2 విడుఁబడినది
చూ, నమ్మితిము; అం. 3-చూ, శిరఃకిరియలు.
ధృత్తూరము సం. వి. ఆ. పుం. (రూ-ధృత్తూర
ము-ధృత్తూరము, ఉ మౌత్త* చూ, హలా
పుప్పము.

ధృ ని సం. వి. ఈ. (స్త్రీ). ఏలు చూ, నది.

ధృ సం. వి. ఆ. (స్త్రీ). రూ-ధృతి. ఎరువు.
చూ, భారము 1

ధృంధరము. సం. వి. ఆ. పుం. (రూ-ధృణ
ము-ధృణ్యము-ధూర్ణవాము-ధౌర్ణయము)
1 ఎరువు మోసెడుఎద్దు చూ, పృష్ఠము
1; విణ. 2 ఎరువు మోయునది చూ, పృష్ఠ
ము 1.

ధృంధరుడు సం. విణ. (రూ-ధృన్ధరుడు-ధృ
ణారుడు. ధూర్ణవాడు-ధౌర్ణయము)
ఎరువు మోయువాడు చూ, ధౌర్ణవాహుడు

ధృతి సం. వి. ఈ. (స్త్రీ). చూ, రూ-ధృతి

ధృతిము సం. వి. ఆ. పుం. విణ. చూ, రూ-
ధృంధరము.

ధృతివాడు సం. విణ. చూ, ధృంధరుడు.

ధృతిని. ని. సృ. చూ, యుగసత్

ధృతిలు. ని. సృ. — పై — [ధృత్తూరము]

ధృత్తూరము సం. వి. ఆ. పుం. చూ, రూ-

ధృత్తూరము సం. వి. ఆ. పుం. విణ. చూ, రూ-
ధృంధరము.

ధృన్ధరుడు. సం. విణ. చూ, ధృంధరుడు.

ధృన్ధూరము. సం. వి. ఆ. పుం. చూ, రూ-
ధృన్ధూరము.

ధూ

ధృ చక్రము. సం. వి. న్. పుం. తెల్లకాకి.
చూ, వాయసము. 1.

ధూంగియాలబొగ్గిహ్మణులు. అం. నేపాళ దేశపు
బొగ్గిహ్మణులలో నొకతేగవారు: చూ,
నేపాళ దేశపు బొగ్గిహ్మణులు (చూ, బొగ్గి
హ్మణులు)

ధూతము. సం. విణ. చూ, రూ-ధూతము.

ధూననము. సం. వి. ఆ. న. కడలింపఁ.

ధూనము. అం. చూ, హస్తకిరియలు.

ధూపము. సం. వి. ఆ. పుం. చూపము

1. వాసనగల (పాంపా)డి, నల్లలములోనగు
వాని పొగ చూ, పొగ; అం.

2 చూ, ఉపచారములు 5

ధూపాయితము సం. విణ. లిపింపజేయుబడి
నది: చూ, సంశ్లిప్తము.

ధూపితము. సం. విణ. 1 ధూపమువేయుబడి
నది, 2 చూ, ధూపాయితము

ధూమకపింబము సం. వి. ఆ. పుం. బట్టికిడిమి
చూ, హాపిరియము

ధూమకపింపు సం. వి. ఆ. పుం. 1 ధూమగతి
కేసు తోకచుక్క చూ, కిక్క

2 అగ్ని చూ, వహ్ని. 1 [చూ, వహ్ని 1;

ధూమధ్వాండు సం. వి. ఆ. పుం. అగ్ని
ధూమనాకే పా పొగకొట్టయి [మేఘము 1.

ధూమయోని సం. వి. ఆ. పుం. మహ్న: చూ,
ధూమలము సం. వి. ఆ. పుం. 1. నలుపుమించే

గలనైన నొలుపు చూ, వర్ణము 6; విణ.
2 నలుపుమించేగలనైననొలుపుచుండు చూ,
వర్ణము. 6.

ధూమలకటము. పా. పొగబండి: చూ, శక
టము. 1 [చూ, హిమము.

ధూమి. సం. వి. ఆ. (స్త్రీ). చూపమంచే
ధూమ. వా. వి. కలత, బాధ్యము

ధూమ్య సం. వి. ఆ. (స్త్రీ). ధూమములగుంపు.
ధూమ్యాటము. సం. వి. ఆ. పుం. రూ-ధూచూ

టము. కూకటిమూఁగ. చూ, శృంగరాజము 3.

ధూమ్రపత్రిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. పాశ్చాత్య
ధూమ్రము. సం. వి. ఆ. పుం. విణ. చూ, గు
మలము. [పిట్ట

ధూమ్రశూకము. సం వి ఆ. న: చూ, లూట్టి
ధూగ్జటి. సం. వి. ఇ. అం 1: చూ, శివుడు;
2. కాశహస్తి మాహాత్మ్యము వాగ్దశికవి.

ధూర్తము. సం వి. అ న 1 ఒకరకముఉప్పు:
చూ, లనణము. 1, పుం 2 ఉమ్మెత్త*
చూ, పాలాపుష్పము.

ధూర్త. సం వి ఆ. పుం. రూ-ధూర్తాడు
1: చూ, పంచకాడు; విణ. 2 చూ,
పంచకుడు

ధూర్తాడు సం వి. ఆ పుం. విణ — పై.—
ధూర్తాహము సం. వి. ఆ పుం. విణ: చూ,
ధురంధరము

ధూర్గహుడు. సం విణ: చూ, ధురంధరుడు
ధూర్గహుడు సం వి ఆ పుం గాలి
చూ, వాయువు (ధూర్గహుడు)

ధూళి సం. వి ఇ ఈ. స్త్రీ రూ-ధూళి హాళి చూ,
రేణువు 1.] కడింబము

ధూళికడింబము సం వి ఆ. పుం చూ, ధూమ
ధూసరము. సం వి. ఆ పుం 1 బూడిడిరంగు
చూ, శర్మము 6. 2. గాడిద: చూ, రాస

ధము; విణ 3. బూడిడిరంగులది చూ,
శర్మము 6

ధృ

ధృతపూర్ణము. సం. వి ఆ. పుం. కానుగు *

చూ, బాంగి
ధృతమధ్య. పా. ఒకానొకవృత్తము. ఇది గోద
కవృత్తచ్ఛాయను బేసిపాఠములున్న తోడ
కవృత్తచ్ఛాయను నెపాఠములున్న నడ
చును: చూ, పృత్తము 1.

ధృతము. సం విణ. ధరింపబడినది, గృహీత
ము* చూ, హితము. 2. [హంసపాది *

ధృతరాష్ట్రపది. సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ,
ధృతరాష్ట్రాడు. సం వి. ఆ. పుం 1. దుగ్ధ్య
ధనుని తండ్రి: చూ, పితరుడు; 2. ఒకా
నొక పాము* చూ, నర్పము; 3. రాజు* చూ,
రాజు 1

ధృతి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. ధరించేట చూ,
పెట్టుకోలు; 2. ధైర్యము* చూ, స్థైర్యము. 1;
3. ఆనందము, సౌఖ్యము (అని కొందఱు):
చూ, సంతోషము; పుం. 4. చూ, యజ్ఞము;
అం. 5 చూ, ధంబస్సులు; 6: చూ, మో
గములు (గ్రహిణిని కొందఱు.)

ధృతిర్మాత. అం చూ, శస్త్రములు
ధృత సం వి. ఆ. స్త్రీ. ముయ్యాసహస్తి *

చూ, సాలపత్రి
ధృతికి అం: చూ, దేవునికిములు [ము. 1.
ధృవకోకల పా. పద్మవిశము చూ, పృష్ఠ
ధృవము. అం: చూ, సభిల్లరియు.

ధృవములు. అం. ఉత్తరధృవము, దక్షిణధృవ
ము. (2)

ధృవస్థానములు. అం ఆత్మశాస్త్రమునందు —
అ పక్షస్థలమున, అ కిరమున, అ మలద్వార
మున, అ మాంత్రికమున, అ లలాటమున,
అ కిరించెడిచేయందు (10) (ధృవస్థాన
మని కొందఱు) చూ, శుభాశర్తములు

ధృవుడు సం వి. ఆ పుం, అం: చూ, గూ-
ధృవుడు (ధృవుడు అని కొందఱు)

ధృష్టిలం సం వి. ఆ. స్త్రీ = డిండులం: *
చూ, అంసలాడి.

ధృష్టాండు సం. విణ 1 — డిట్ట — డింట్ట —
డిట్టాడు (రూ-ధృష్టాండు-ధృష్టాండు) చూ,
డిట్టాడు; అం. 2. 'అం గాన నామక చతుష్ట
యమంకొకడు. (పరస్త్రీ) గమనాదులచే

దప్పు చేసియు నిర్భయుఁడు.) : చూ, పతులు
(చూ, శృంగార నాయకులు.)

ధృష్టువు. సం. విణ. ఉ. 1: చూ, రూ-ధృష్టుఁ
డు; 2. సభలో సంశయింపఁబడినది: రూ-
ధృష్టువాము.

ధృష్టువాము. సం. విణ ఉ 2 = పై.—

ధే

ధే. వా. వి. గుఱ్ఱమును తోలుటయందగు ధ్వన్య
నుకరణము. కళా. 8, ఆ. 82: చూ, హూహూ.

ధేనుక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. లేఁగటియావు:
చూ, ధేనువు; 2. ఆఁడేనుఁగు చూ, హస్తీ;
3. ఆఁడుగుఱ్ఱము: చూ, హయము; 4. చిన్న
కత్తి: చూ, రిప్పి. 2; 5. దుర్గ : చూ,
పార్వతి. 1. [యూకము.

ధేనుకము. సం. వి. ఆ. పుం. చీరపేను: చూ,
ధేనుక సూదనుడు. సం. వి. ఆ. పుం. వెన్నుఁడు:
చూ, విష్ణువు. 1.

ధేనుకుడు. సం. వి. ఆ. పుం. ఒకరక్క-
నుఁడు: చూ, రాక్షసుఁడు. 1.

ధేనువు. సం. వి. ఉ. స్త్రీ. (దూడకుఁబాలు పడు
పునది=ఆవు) అప్పు-అప్పు- అప్పు, అన
దుహి-అనద్వాహి, అర్జున, ఇడ-ఇల-ఇళ,
ఉస్రి, కళ్యాణి, కుతపము, గవి, గోవు, ణ,
తంబ, ధవళ, ధేనుక, నారాయణుడు,
బహళ, మహి- మాహ- మాహేయి, రో
హిణి, వళ, శృంగిణి, సరిస్వతి, సవిత్రి,
సురభి, సౌరభేయి. (తె. పు).—ఆఁబసి,
ఆవు (బ. ఆలు), కుట్టి, గిడ్డి, తోడుకు,
తోఱు, పుయిరము- పైరము, పసులు,
పెయ-పేయ, పెండ్లపు, లేఁగటియావు;
(చూ, సౌరభేయి); తద్విశేషములు.—౧.
అడవియావు.—గవయము. (తె).—గుర
పిడి; ౨. అప్పుడేయానుమేన్నయావు.—

గోగృప్తి; 3. ఈమేకపోయిన మోలావు.—
అపతోక-అపతోక, ఉపహృతిని, సృష్ట
ర్భ; ౪. కట్టినపివననాబోతు పాఠఁగా
నీచేకొన్నయావు.—గర్భోపహృతిని, వేహ
త్తు; ౫. ఈనుమేన్నయావు (దూడతోఁగూడి
నయావు).—గోగృత్తి; ౬. ఒకవిధమైనపన్నె
గలయావు. (తె).—మోరియావు; ౭ కట్టు
టకు నీడువచ్చినయావు.—కాఱ్య; ౮ కామ
ధేనువు.—కరవీరి, కామద—కామగుఱు-
కామగుక్క, కామధేనువు (తె).—అడి
గిన నొసఁగెడియావు, ఈవులమొదవు, చేప
లుఁదొడుకు, జీజేగిడ్డి, తెలిమొదవు-తెల్లమొ
దవు, పొల్కడలికాన్ను, పుడుకుఁదొడుకు,
వింటిపసి, వెదికిలబడు దొడుకు, పలిగిడ్డి-
వేలుపుగిడ్డి, వేలుపుటావు; ౯. గొడ్డుఆవు.
గోవళ, సంస్కృత; (తె) - గొడ్డు; ౧౦. చోలా
కాలమునకుముంపినన యావు.—చిజనూతి,
బమ్మయణి. (తె).—తరిరయావు-తిఱపి,
యావు; ౧౧. చిత్రోన్మములుగలయావు.—
చిత్రోగవి. (తె).—చెమటియావు. చేమటి
యావు; ౧౨. తెల్లనియావు.—(తె).—
అచ్చోవు: ౧౩. తొలిమోలావు —ఉపసర్య,
గృప్తి-ఘృప్తి, నవసూతిక. (తె).—తొలి
మోలావు; ౧౪. దూడలుబ్రతుకనియావు.—
అభివాస్య; ౧౫. దేవతాదుల నుద్దేశించి
యధేచ్ఛముగా విడిచినయావు. (తె).—జి
న్నియ-జిన్నె; ౧౬. దానార్థమేర్పఱచిన
యావు.—క్షీరధేనువు; ౧౭. నల్లావు.—
నీలధేనువు. (తె).—కటియావు; ౧౮. నీటి
యావు.—ఉస్రిక-ఉస్త్రీక, కాలింది-కా
లింది. (తె).—నీటిఆవు-నీటియావు; ౧౯.
పుల్లావు.—కపిల. (తె).—పుల్లావు; ౨౦.
పొట్టిఆవు.—కుబ్జ; ౨౧. బంధెవడ్డయావు.—
ధేనువ్య; ౨౨. బెల్లము లోనగువానితో
జేసిన ఆవు.—గుడధేనువు. (తె).—గొడ్డు;

౨౩. మంచిరూపముగలిగి చోలపాలిచ్చెడి యావు. —నిచికిరూ-నైచికి; ౨౪ మైలపన్నె యావు. —శబలి-శబలి; ౨౫ యజ్ఞపథపు ఆవువు; ౨౬ రకలుగలయావు. —అగ్నిం, ౨౭. నెదుర్చు యాబోతు చేత నంటాడించే బడినయావు. —సంధిని. (తె) —ఎదావు. నదావు, నదమొదవు; ౨౮. నవత్సరేనువు-గుడ; ౨౯. సాగునైనయావు. —అచండ్రి, నుకర (తె). —గంగిఆవు; ౩౦. సాగువు కానియావు. —కరిట, కాగేనువు, నుకర. (తె). —అఅవ-అట్ట-నట్ట, ఒట్టియ-ఒట్టె, గోవావు, పోట్లావు; ౩౧. యజ్ఞమునందు ఆభివంతిర్చి చేంపబడిన పశువు — ఉపాకృతము, ౩౨. యజ్ఞమునందు బలి ముచ్చేటప మంతిరించేబడిన పశువు. — ఉపాకృతము, ౩౩. ఆవులశింట్ల —గోగోయుగ్మము, ౩౪. ఆవులమంద —కథాపరీ సంగము, గవ్య, గోకులము, గోధియు, గోధనము, గోపుండము, ఘోషము, ఘనము, ఘై నుకము. (తె) —కిరుపు, కిలారము-కిలారము, కోన, సింగిలి, పగుపు-పగుపు, పసిమంద, మొదలు; ౩౫. ఆవులకొడ్డి — గోగోష్టము, గోధనము (మిగిలినవిశేషములు “సారథేయ” చూడుము), చూడులు వానివిశేషములు. —౩౬. అప్పుడు పుట్టినయావు. —తేర్చకము, నారము; ౩౭. ఏడాదిలోపు ఆవుదూడ(కోక) పెయ్య — ఏకహాయని, ఏకాద్రి, కటాహము, దోగ్గి, సత్సము, కత్తెత్తె. (తె). —అబద్ధ-అబద్ధయ్య, ఎవపూడ, పెత్తె, దూడ, పెయ్య-పేయ, లేగ, ౩౮. గండేండ్ల పెయ్య. — ద్విహాయని, ద్విపద్మ, ౩౯. మూడేండ్ల పెయ్య. —త్రిహాయని, త్రిపద్మ; ౪౦. నాలుగేండ్ల పెయ్య. —చతుర్బ, చతుర్వాయని,

౪౧. వత్సతరి. (తె) —తరిపిమాడ, తరుపు-తరిపి-తలుపు; ౪౨. పాలచేపునకు నిర్మించిన పాణిములేని తోలుపెయ్య. (తె). —చేటపెయ్య-చేటపెయ్య. (మిగిలియున్న విశేషములకు “సారథేయ” చూడుము.)
గోనుస్య. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. బండపడ్డయావు, కుదువలెట్టిన యావు (అనికొండలు): చూ, ధేనువు. ౨; 2 బండపడ్డయెనుము, కుదువలెట్టినయెనుము(అనికొండలు) చూ, మహిషి.

ధై

ధైనుకము. సం. వి. ఆ. న ఆవులమంద: చూ, ధేనువు. ౩౪.

ధైయు. సం. వి. ఆ. న. 1. ధైత్వము, దీమ సము చూ, ధైయు. 1; పా. 2. నీనికి ఉపమానములు. — పశువు (మేనువు); అం 3 చూ, లింగార్ ధైయు.

ధైశాలి. సం. వి. ఇ. పుం చూ, ధైశాలి. ధైశతిము అం. సప్తస్వములలో నొకటి (నా భాగ్యవృద్ధిని ములనలయిట్టిన 3 బుద్ధిమంతుల చేతబాడబడునది). చూ, సప్తస్వములు, స్వరము 2 (చూ ఉచ్చితము).

ధైవతి. అం. చూ, ధైవతులు. (చూ, అంశములు).

ధో

ధోడ. అం: చూ, ధోనులు.

ధోరణము సం. వి. ఆ. న. ఎక్కిరిగిన మేనుగు లోనగునది చూ, వాహనము.

ధోరణి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1. పద్ధతి: చూ, విధము. 1, 2. పుక్తి: చూ, పున.

ధోరితకము. అం: చూ, ధోరితకము.

ధోళ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, పాలికి.

ధా

ధాతము. సం. విణ. కడుగబడినది: చూ, ప్రితాళితము.

ధారంధర్యము. సం.వి. అ. న ధరంధరత్వము.

ధారితకము. అం. దివుడు. (రూ-ధారితకము= జోడన) ఆస్కందితమునకంటె సధికమై చతురమైన యొక యశ్వధార): చూ, ధారలు.

ధారేయము. సం. వి. అ. పుం, విణ: చూ, ధరంధరము.

ధారేయుడు. సం. విణ: చూ, ధరంధరుడు.

ధార్త్యము. సం. వి. అ. న. ధూర్తత్వము.

ధ్యా

ధ్యాత. సం. విణ. ధ్యానించువాడు.

ధ్యాతిము. సం. విణ. ధ్యానింపబడినది.

ధ్యాతవ్యము. సం. విణ. ధ్యానింపదగినది: ధ్యేయము.

ధ్యానము. సం. వి. అ. న.= దేనము. 1. తిలఁచేట: చూ, స్మృతి. 1; అం. 2. యోగాంగములలో నొకటి. (చాంచల్యము లేక భగవంతుని మనసున తలఁచేట): చూ, యోగాంగములు (చూ, అంగము. 9); 3. సంచారీభావములు 33 లో నొకటి (అమృతహామహుడగు రాఘవేంద్రుండు నాకన్నులకుఁ గల నిప్పచ్చేరంబెట్లు తీర్చును ? ఎప్పుడు నామనంబున కాశ్వాసంబుగలుగు. ఇది యెన్నఁడేని చేకూరునో!): చూ, సంచారీభావములు.

ధ్యానించే. సం. స. క్రి. చూ, తలఁచు. 2.

ధ్యామము. సం. వి. అ. న. 1. రూ-ధ్యామము కామనిగడ్డి*: చూ, తృణము. 1; 2. దవ

నము*: చూ, రుచి. 1; విణ. 3. నల్లనిది:

చూ, వర్ణము. 6. [మము. 1.

ధ్యామము. సం. వి. అ. న: చూ, రూ-ధ్యా

ధ్యే

ధ్యేయము. సం. విణ: చూ, ధ్యాతవ్యము.

ధ్రు

ధ్రుతి. అం. (ధృతిఅనికొందఱు) సంచారీభా

వములు 33 లో నొకటి. (అంబనేనూ!

ఇకనాజన్మమునకు రామునొకసారి కన్ను

లం గాంచినంతలో: చూ, సంచారీభావములు.

ధ్రువ. సం. వి. అ. స్త్రీ. 1. సుగ్రీవేంద్రము:

చూ, సుగ్రవము; 2. గుఱ్ఱపునుడి: చూ,

సుడి. 1; 3. గుఱ్ఱపునుడియుండు చోటు;

4 చాఁగ*: చూ, సగిస; 5. ముయాశు

పొన్న*: చూ, సాలపర్తి; అం. 6. దిగు

వు (సూశాదిపస్త తాళములలోనొకటి):

చూ, నూడకములు.

ధ్రువము. సం. వి. అ. న. 1. ఊహ: చూ

యోచన; 2. నిశ్చయము: చూ, సత్యము. 1;

శైం. 3: చూ, మట్టి*: 4. మోగిడు: చూ,

వృక్షము; 5. గసిక. చూ, శూలము. 3;

6 పదునాలుగక్షరములు గలతాళవిశేషము:

చూ, స్వరము. 2; విణ. 7. ఎడతెగనిది:

చూ, సతతము; 8. కదలనిది: చూ, స్థావర

ము; 9. నిలుకడగలది: చూ, స్థిరము; అం.

10: చూ, యోగములు.

ధ్రువుడు. సం. వి. అ. పుం. 1. ధ్రువనక్ష

త్రము: చూ, రిక్కు; 2. నెమ్మఁ

డు: చూ, విఘ్నపు. 1; 3: చూ, శివుడు;

అం. 4: చూ, వస్తువులు. (ధృవుడు అని కొండలు)

ధ్వ

ధ్వంసము. సం. వి. అ. పుం. నాళము: చూ, రుత్త.

ధ్వంసించే. సం. స. క్రి: చూ, పాడునేయు.

ధ్వంసితము. సం. విణ. ధ్వంసము చేయబడినది.

ధ్వజము సం. వి. అ. పుం, న. 1. టెక్కెము:

చూ, సిడము; 2. టెక్కెపుకంబము;

3 గుఱుచూచూ, లక్షణము. 1; 4. మగగుటి:

చూ, శిశ్నము; 5: చూ, హంకారము; అం.

6: చూ, ప్రధానపూహములు.

ధ్వజముడు. సం. వి. అ. పుం కల్లమొడు

వాడు: చూ, సురాజీవి.

ధ్వజవి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. చండు: చూ,

సేన. 1; 2. సీమాభేదము.

ధ్వజాగోపాణము. పా. (దేవశాదులలో) ధ్వజ

మెత్తి చేయునొక కర్మము.

ధ్వని. సం. వి. ఇ. పుం. 1. మోతె, శబ్దము:

చూ, స్వరము. 2; 2. వ్యంగ్యప్రధానపదము:

చూ, స్వరము. 2; అం. 3. కావ్యస్వరూ

పము.

ధ్వనించే. సం. అ. క్రి. 1. మోయు: చూ,

శబ్దించే; 2. కూయు: చూ, శబ్దించే.

ధ్వనిగోపాణము. సం. వి. అ. న. చెవి: చూ,

శోత్రము.

ధ్వనితము. సం. విణ. మోయునది: చూ, రవ

ణము. 2. [దిబొంగు.

ధ్వనిద్యేణువు. సం. వి. ఈ. పుం: చూ, కణా

ధ్వన్యనుకరణము. అం. ధ్వన్యనుకరణంబులు

ద్వి-త్రి-చతుర్ముఖములగు. (ఇందు-ధ్వ

న్యనుకరణంబులకు ననుధాతువనుపర్యాయం

తైనపుడు కొన్నియెడల ముగా గమంబగు;

అను ధాతువనుపర్యాయం మైనపుడు ధ్వన్య

నుకరణంబులు దుదిహల్లునకు ద్విత్వంబగు;

ముగా గమంబగుచో ద్విత్వంబు విభాషనగు):

చూ, చూచూ.

ధ్వస్తము. సం. విణ. 1. నశించినది: అంతరిత

ము; 2. సోతినది: చూ, స్పృష్టము.

ధ్వ

ధ్వంక్షస్పృష్టము. సం. వి. అ. పుం: కోయిల:

చూ, పికము.

ధ్వంక్షము. సం. వి. అ. పుం 1. కాకి: చూ,

వాయసము; 2 కొక్కెన: చూ, బకము.

ధ్వంతము. సం. వి. అ. న. చాకటి. చూ,

మేచకము.

ధ్వంసము. సం. వి. అ. పుం: చూ, ధ్వని 1

న

న. ఒకయక్కరము. సం. వి. అ. పుం.

1 పిళ్ళారి: చూ, పినాయకుడు. 1; 2. కయ్య

ము: చూ, యుద్ధము; 3. దానము: చూ,

వితరణము; 4. మేలు: చూ, శుభము. 1;

స్త్రీ. 5. పొక్కిలి. చూ, గొడ్డు. 1;

6. తెలివి: చూ, బుద్ధి. 1; 7. వాద్యము: చూ,

స్వరము. 2; విణ. 8. గొడ్డాయి: చూ,

స్త్రీ; 9. కొంచెపుది: చూ, స్వల్పము;

10. మిక్కిలికష్టమైనది; 11. వేటయినది: చూ,

విభాజితము. 1; 12. నుండల మైనది: చూ,

హృదయము; 13. కఠినమైనది: చూ, ఒడి

దము; 14 కొరికల నీ చేర్చుకొనునది (పని);

అవ్య. 15. అభివార్ధకము: చూ, శూన్య

ము. 1; 16. సభార్ధకము: చూ, లేదు. 2;

17. నిషేధాగ్రకము: చూ, వద్దు; 18. ఈష
ఓగ్రకము: చూ, స్వల్పము; పా. 19. పాధా
కణముగానన్ని మంత్రములయందెమిడి యుం
డెడు ఒకానొకయక్కరము: చూ, మంత్ర
ము. 1; అం. 20. చూ, కవగము; దే. అప.

(1) సప్తమ్యేకపచనముచందు వచ్చెడి యె
కానొక పత్యయము. “పనమున”

నభే. సం. అవ్య 1 పోలిక; చూ, సమాసము.

2; 2. కొంచెము: చూ, స్వల్పము; 3. విరో
ధాగ్రకము చూ, విరోధము; 4. నిషే
ధాగ్రకము చూ, వద్దు; 5. మహియొకయగ్ర
ము; 6. ఆభావాగ్రకము చూ, శూన్యము. 1

సంగ నే. వి 1 చూ, పస్త; స క్రి 2 చూ,
కోరాడు

సంగ దే విణ. రూ-సంగనాది. గడుసుది.

సంగనాది దే విణ 1 —పై—; వి. 2
చూ, పక్షచిలుక [చూ, శబ్దము 2
సంగి. దే వి. ముప్పుతో మాటాడబడుమాట.
సంగిమాట దే —పై—

సంగ దే. అ క్రి. ముప్పుతో మాటాడు
సంచే వా. స. క్రి: చూ, రూ-సంగ 3
సంజ. వా వి. 1. మాగాణి: చూ, పొలము
(చూ, భూమి. 1.), 2. చూ, పచ్చెడి

సంజి వా. వి —పై—(రూ-సంగ)

సంజి దే వి. 1. విము. స్వా. 5, ఆ. 50. చూ,
విసము 1; 2. చూ, రూ-సంజి, 3 నెత్తురు
చేద్ది తెల్లపాముట నజి; స. క్రి 3 రూ-
సంచే కూగిలు లోపగు శ్యం: సములనుతిను
చూ, సాపడు [379. చూ, మాంసము

సంజిడు. దే వి. ఎఱచి. భాగ. ఆము 4, ఆ,
సంజిడుదింకి దే. వి 1. చూ, రాక్షసుడు

1. అచ్చ. సం, కాం 156; విణ. 2. మాం
సమునుదినువాడు

సంజిడుముక్క. వా. వి: చూ, మాంసము.

సంజివాలు దే. అ. క్రి. (సంజి + పాము).

నెత్తురుచేద్ది తెల్లపాము

సంజు. దే వి. 1. రూ-అంటు: చూ, స్నేహ
మ సను 4, ఆ. 36; విణ. 2 చూ, స్నేహ
తుడు శశాం. 1, ఆ. 33

సంజుకతై. ద్య. విణ: చూ, రూ-అంటుకత్తియ.
సంజుకాడు దే. విణ: చూ, రూ-అంటు
కాడు.

సంద్రకాయ. వా. వి: చూ, సీత.

సంది సం. వి. ఆ (స్త్రీ). 1 కొన్నితిగులు కలి
సిన తిగి: చూ, తిగి; 2. మంత: చూ,
పాశము 6; 3. కలిమి: చూ, సంపత్తి;
పా. 4. ఒకానొకవృత్తము. ఒక్కొక్క.
పాదము తగణ లగములతోగూడినదై విదన
శంపిస్తునందుట్టి స్వత్తము: చూ, వృ
త్తము. 1, అం. 5. చూ, గాంధారి గామి
గతమూర్ఖులు

సందకము సం వి అ. పుం 1 విష్ణుభక్తము
(నేపరలను సంతోషపెట్టునది) చూ, రిష్టి.
2; విణ 2. సంతోషించునది: చూ, సంకో
షము.

సందన సం వి. ఆ (స్త్రీ). 1 హితయు: చూ,
పుత్రిక; అం 2: చూ, సంపత్కములు.

సందనము. సం. వి అ న 1. ఇంద్రవియద్వా
న సము: చూ, పనము 2; 2. ఉద్యాన
పనము చూ, వనము. 2, అం 3: చూ,
జన్యతాశములు [1—2.

సందనవనము సం. వి. ఆ. స: చూ, నందనము.
సందినాస్త్రము. అం. చూ, అస్త్రములు.

సందినుడు. సం. వి. అ. పుం 1. కొడుకు:
చూ, పుష్కరిడు. 1; విణ. 2: చూ, హృ
ష్టుడు. [పాల్వతి. 1.

సందపుత్రి. సం. వి. ఈ (స్త్రీ). గౌరి: చూ,
సందిచాస్మాణులు పా ఉత్కృష్టలలో నొక
తెగవారు. శుక్లయజుర్వేదము. మాధ్యందిన

శాఖ: చూ, ఉత్కళ బాహ్యములు (చూ, బాహ్యములు)

నందయంతి. అం: చూ, అంశములు.

నంది. సం. వి. ఇ. ౧. పుం. 1. శివునివృషభము: చూ, వృషభము. 1; 2. ఎద్దు. చూ, వృషభము. 1; ౩. పుం. 3 కలశోవ్య: చూ, స్లక్షము, 4: చూ, మట్టి *; 5: చూ, నంది వర్ణనము (1)

నందిని. పా. ఒక్కొక్కపాదము ఛ, త, జ, గురువులుగలిగి ఆజింట యతిగల డుమధంది స్సునందులుట్టిన వృత్తము: చూ, వృత్తము. 1. నందిముఖి. సం. వి. ౧. పుం: చూ, నక్క-తో: కదియ్యము.

నందివర్ణనము. సం. వి. అ. న. 1. అమావాస్య (లేక) పున్నమ. (చూ, తిగులు): చూ, సూర్యోదయసంగమము; వా. నై. వి. (1) = నంద్యావర్త. గరుడసర్పనిపూవు. ఉ. రా. 3, ఆ. 201; (పురుషోత్తమ కవీయము): కాలపర్ణము, కాలానుసారకము, కుణి, కుచేరకము-కుచేరకము - కుచేరకము, తిగరము, నంది, నంద్యావర్తము. (తె. ప.)—నందివర్ణనము.

నందివర్ణనము. సం. వి. అ. పుం: చూ, శివుడు. నందివృక్షము సం. వి. ఆ. పుం. ఒకానొక చెట్టు: చూ, వృక్షము.

నందీశ్వరుడు. సం. వి. ఆ. పుం. (నంది) చూ, శాస్త్రప్రవర్తము. [సండు.

నందుడు. సం. వి. అ. పుం. ఒకానొక గోప నంద్యావర్తము. సం. వి. అ. పుం. 1. పడమట ఉక్కిరిచిక్కిన మూడుదిక్కుల వాకిళ్లుగల రాజగృహము: చూ, నదనము. 1; 2. చూ, నందివర్ణనము (1) *; అం. 3: చూ, ఏకవింశతి స్థానకములు.

నంబరు. వా. వి. 1. సంఖ్య; 2. గుణులు;

3. దావా; 4. ఇండ్లు భూములు లోనగువాని వరుససంఖ్య. (నెంబరు).

నంది దే. వి. విష్ణుపూజమందు చూ, పూజోపి. నం బెరుమాళ్లు. వా. వి. ఓ (నమ్ + పెరుమాళ్లు) చూ, శ్రీరంగుడు.

నకనకబడు. ద్వ. అ. కి. (నకనక + పడు) కృశించే: చూ, సాటసాటవోవు.

నకనకలాడు. దే. అ. కి. —వై—.

నకనకలు. దే. వి. బ: చూ, సాటసాట. స్వా.

3, ఆ. 28.

నకనకలుగడుచే. దే. అ. కి: చూ, నకనక బడు. కళా. 4, ఆ. 105. (రూ-నకనకలుగడుచే)

నకలు. వా. వి. 1 మార్కకనుచూచి వాగ్దానిన పత్రిక, ఆదిర్చుము. చూ, పర్వ. 2; విణ.

2. ఒకదానినిజూచి అదేమాదిరిగ వాగ్దానినది. నకిలీ. వా. విణ. 1. కపటముతో: గూడినది; 2 కలుపమైనది. “నకిలీపని.”

నకీలు. దే. వి. వెండిచెత్తమువాడు. స్వా. 5, ఆ 42 చూ, వేత్తహస్తుడు [మత్స్యము. 1. నమలప్లవము. సం. వి. అ. పుం. నీరుపిల్లి. చూ, నమలము. సం. వి. అ. పుం: చూ, ముంగి.

నమలుడు. అం. యుద్ధిష్ఠిరునితమ్ముడు: చూ, పాండవులు.

నమలేష్ట. సం. వి. ఆ. శ్రీ: చూ, సర్వాక్షి. ౧.

నక్క. నై. వి. 1. = నాక - నాక: చూ, స్వగాలము; విణ 2. తుద్రము. చూ, సాగారము. 2.

నక్కజిత్తులు. బా. కొంటెతనపు పనులు.

నక్కతో: కకనపు. ద్వ. వి: చూ, సింహపుట్టి

*. (నక్కతో: కపాన్న అనికొందలు).

నక్కతో: కపాన్న. ద్వ. వి. కొరిస్తువిన్న * —వై— (నక్కతో: కకనపు అనియు).

నక్కతో: కదియ్యము. ద్వ. వి. నందిముఖి, ఒక రకమువడ్డు: చూ, ధాన్యము.

నక్కదోస. ద్వ. వి. చిర్బటము *: చూ, హరి వానికము. (చూ, దోస.)

నక్కనడుము తొక్కుట. జా. శుభశకునము గుట. “మనమీ దిన మిక్కడికి నక్కనడుముదొక్కి వచ్చినారము.” (భా.జ)

నక్కనేరేడు. ద్వ. వి. కాకినేరేడు *: చూ, నేరేడు. [ఱు *: చూ, రేగు

నక్కరేగు. ద్వ. వి. రూ-నక్కరేను-నక్కే-నక్కరేను ద్వ. వి —పై.—

నక్కవినయము. నా. 1: చూ, ఘోటకబర్హుచర్యము. వా. వి. 2. కపటముతోఁగూడిన వినమృతి

నక్కవిరిగి. ద్వ. వి. ఊచిగ్లేపాతికము*: నూ-నక్కవిరిగ.

నక్కవిరిగ. ద్వ. వి. —పై —
నక్క. నా. వి. మోటుబిరి.

నక్కల్లు. ద్వ. వి. బ. (నక్క + కీళ్లు) పక్కపండ్లబిల్లు

నక్కల్లుపడుట. నా. చూటరాసుండు అంక్షల్లు నొమ్మకొనిపోవుట “మాగుతుండు దారి సంతై యారసంబున బోరునప్పుడు వారి నక్కల్లువడును.” (నీతిచంద్రిక-విగ్రహము)

నక్క. దే. వి. 1. మృనియతున “ఇది స్కందూలము”, 2. బంగారపుల్ల చూ, భూషణము 2, 3 బంగారు నూకల నడమ గనిపట్టెడి నిగ్గు; 4 నాగటికట్టు చూ, మడక; వా. 5 చింతగింజలఅంబలి సకెసులోని గుంబరిలతో బొమ్మలక్షణములను వారికిపెట్టెడి అంబు; 6. గోడ పట్టుటకొఱుపి త్రోవ్వడు పునాదులకిటునటు వెయ్య మొక్కలు (గంకలు); అ. కి. 7. ఒడుగు చూ, విరియు. 5; నా. 8. దాగు; 9. మూల దాగు.

నక్క. దే. వి. నక్కర. కంది*: చూ, సురాప్రజము.

నక్కర దే. వి.—పై.—

నక్కేఱు. ద్వ. వి. (నక్క + ఏఱు): చూ, రూ-నక్కరేగు*.

నక్తంచరము. సం. వి. అ. పుం. గుడ్లగూబ: చూ, సకినంపులులుగు.

నక్తంచరుడు. సం. వి. అ. పుం. రేదిగ్మృరి: చూ, రాక్షసుడు. 1.

నక్తము సం. వి అ. పుం. 1. చినిగినబట్ట: చూ, పస్త్రము; 2. వానినబట్ట: చూ, పస్త్రము; 3. బట్ట: చూ, పస్త్రము; 4. తడిని తుడుచుగడ్డ చూ, పస్త్రము; 5 చూ, నక్తంచము. [చూ, శాడఘ్నము

నక్తమార(ల)ము సం. వి అ. పుం. కానుగు*: నక్తము. సం. వి. అ న రేయి: చూ, రాత్రి.

నక్కిము. సం వి అ న. 1 అడ్డకమ్మ: చూ, లచ్చికమ్మ. 2 కొమ్మడుగమ్మ-కొమ్మడుగమ్మ, తొక్కుడుపట్టె, పుం. 3. మొసలి. చూ, మత్స్యము. 1.

నక్షత్రోపంక్తి. ఆం సంఖ్యాబద్ధములగు ముక్త. కాదికములలో నొకటి: చూ, త్రికము. 7.

నక్షత్రీమాల. సం వి. ఆ. (స్త్రీ) ఇరుపదియేడు ముత్తములుగుచ్చిన యెంటిపేటహారము. చూ, భూషణము. 2.

నక్షత్రీము. సం. వి. అ. న (నకింపనిది) 1. ఉడుపు, ఋక్షము, ఖమ, ఖంబ, గగనేచరము. జాని, జ్యోతి, తారకము, తారము, భిష్టము, భం. (తే. ప.)—చేక్క, రిక్క; (‘రిక్క’ అను పదముకడ ఆశ్వినాది నక్షత్రములయొక్క పర్యాయ పదాది వివరణములు మోచుకొనవలెను.)

నక్షత్రములు, వాని వివరణములు. పా. నక్షత్రములు దక్షిణాన పరిమితములు. అందువలన వీటికి దాక్షిణ్యమును పేరుగలిగెను. (చూ, రిక్క.)

నక్షత్రములు.	లింగములు.	రాసులు.	మహానక్షత్రములు.	సంఖ్య.	తారాజ్యములు.	బాలాంజములు.	నక్షత్రాధిపతులు.	గుణములు.	గణములు.
ఆశ్వి	పు	మే 4	కే	స	50	ఆశ్వి	ఆశ్విని దేవతలు	గుణము మొగము 3.	దేవ
భి	పు	మే 4	తు	స	24	భి	యమ	యోని 3.	మనుష్య
కృ	పు	మే 1; వృ 3	ర	స	30	కృ	అగ్ని	మంగళికా 6.	రాక్షస
గ్ధ	పు	వృ 4	చం	త	40	గ్ధ	బృహస్పతి	రథము 5.	మ
మృ	పు	వృ 2; మి 2	మ	త	14	మృ	చంద్ర	మృగముతల 3.	దేవ
ఆర్ద్ర	పు	మి 4	రా	త	21	ఆర్ద్ర	శని	సగ డాకారము 1.	మ
పుష్య	పు	మి 3; క 1	గు	స	30	పుష్య	అనితి	ధనురాకారము 5	దేవ
ఆశ్లేష	పు	క 4	అ	స	20	ఆశ్లేష	బృహ	పుష్య 3.	గేవ
మఖ	పు	క 4	మ	స	32	మఖ	సర్ప	సర్పము 6	రా
పుబ్బ	పు	సిం 4	తే	త	30	పుబ్బ	పితృ	పాలక 5	రా
ఉత్త	పు	సిం 4	వ	త	20	ఉత్త	ధనుడు	మంచేపుకొంగు 4.	మ
భా	పు	సిం 1; క 3	ర	త	18	భా	అర్జునుడు	అటచేయి 5.	దేవ
చిత్త	పు	క 4	చం	స	21	చిత్త	రవి	నేచు 1.	రా
స్వా	పు	క 2, తు 2	మ	స	20	స్వా	ఇంద్ర	మాణిక్యం 1.	గేవ
విశాఖ	పు	తు 4	రా	స	14	విశాఖ	నాయువు	శుక్లము 5.	రా
అనూ	పు	తు 3; వృ 1	గు	త	14	అనూ	ఇంద్రాగ్ని	కామవల 3, గొడు	దేవ
జ్యేష్ఠ	పు	వృ 4	అ	త	10	జ్యేష్ఠ	మిత్రుడు	గున 3	రా
మూల	పు	వృ 4	మ	త	14	మూల	దేవేంద్రుడు	అంబుము 6.	మ
పు	పు	ధ 4	మ	స	56	పు	రాక్షసుడు	పరిగిన మంచేపు	మ
ఉ	పు	ధ 4	వ	స	24	ఉ	గంగ	కోశు 4.	మ
ఆ	పు	ధ 1; మ 3	ర	స	20	ఆ	విశ్వదేవులు	నేలనాడము 3	మ
ధ	పు	మ 4	చం	త	10	ధ	విష్ణు	మృగ 4.	దేవ
శత	పు	మ 2; మం 2	గు	త	10	శత	అష్టదశపురుష	పట్టణప్రాకారము	రా
పు	పు	మం 4	రా	త	18	పు	పరుణ	100	రా
ఉ	పు	మం 3; మీ 1	గు	స	16	ఉ	అజైకపాద	విరివియైన మంచపు	మ
రే	పు	మీ 4	శ	స	24	రే	అహ్ని	కోశు 4	మ
రే	పు	మీ 4	మ	స	30	రే	అహ్ని	రేచు 3 (32)	దేవ

నక్షత్రసంధి పా. నక్షత్రాంతమును చెందుగడియలును నక్షత్రాంతని చెందుగడియలును కలిసిన కాలము. (చూ, రిక్క.)

నక్షత్రేకుడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, హిచూం శువు.

నఖంపనము. సం. వి. అ. న: కొప్పజలము.

(తె.)—అత్తెపరు-ఎత్తెసరు, ఎసరు.

నఖత్తము. అం. 1. అర్థచంద్రము, అర్థేందువు,

ఛురితము. (తె.)—గిల్లు-గిల్లుడు, గోటినా

టులు, గోటిసెలవంకలు, గోటిసొక్కులు,

గోరువంకలు-గొర్రవంకలు, గోరొక్కు, చెన

కు, చేదురుకునలు, చేదురువంకలు-చే

ద్రీవంకలు, సెలకునలు, సెలవంకలు. తద్వి-

ం. పిఱుడులమీది నఖత్తములు.—ఉత్పల

పత్రిము. (తె.)—కలువతేను-కల్వతేను;

౨. కంటియందుండేయునఖత్తము.—(తె.)—

కలువతేను-కల్వతేను, 3 నఖత్తభేదము

లు.—అచ్చురితకము, ఉత్పలపల్లకము,

ఊరువు, కంఠము, కత్తము; ౪. కపోలోను

కటోపరి పృథ్వీమందలివి.—(తె.) కొన్నె

లలు; ౫. పిఱుమీదండేయు నఖత్తములు.—

(తె.)—నమ్మలు; 2 చూ, కళలు.

నఖత్తములు. అం: (చూ, నఖత్తము) పరి

ష్ఠత, అనునిసత, మృదుత, ఉజ్జ్వలత, నిశ

ఖత, స్ఫుటత (6) (చూ, కామము. 8.)

నఖత్తస్థానములు. అం. చేతులు, తొడలు, చే

కలు, గజ్జెలు, పిక్కలు, పిఱుడులు, మెడ,

అొమ్ము, చేనులు (9) (చూ, అర్థచంద్రము.

చూ, కామము. 8); తద్వి.—నఖత్తస్థాన

భేదములు.—గండము, జఘనము ఇత్యాది.

నఖము. సం. వి. అ. పుం. 1. రూ-నఖరము,

కగకలటకము, కరజము-ఖరజము, కరవట్టు,

కగరుహము, కిరశూకము, కరవాలము, కరే

టుము, కరేటువు, కామాంకుళము, ఖిరురిము,

ఖరము, పునర్భవము. (తె.)—గోరు;

2. గంధద్రవ్యవిశేషము: చూ, రాజార్జము;

3. పిఱలోనగువాని వాయించెడికొడుపు,

కొడుపు: చూ, కలక.

నఖములు. పా. దీనికి ఉపమానములు.—నక్ష

త్రములు, ముత్యములు, వజ్రపుపలుకులు,

మొగలితేనులు.

నఖరము. సం. వి. అ. పుం, న. 1: చూ, నఖ

ము. 1; అం. 2: చూ, ముప్పదిరెండాయ

ధములు. (చూ, బాణము 1.) [పుంశే.

నఖరాయధము. సం. వి. అ. పుం. కొడి: చూ,

నఖోత్పాటని. సం. వి. ఈ. స్త్రీ: (తె.)—

గోరుగల్లు, గోరుగొండి-గోర్గొండి.

నగ. దే. వి. 1. తొడవు: చూ, భూషణము.

2; 2. లోహపాత్రము: చూ, పాత్రము-

6; 3. సాగాను దూనిలోనగువాని కంట్లపు

మూట; 4. సిద్ధలజోడు; 5. అంగి: చూ,

వస్త్రము. [చూ, ఉపగణములు.

నగగము అం. (న + గగ) “పరములీతే”:

నగణము. అం. మూడులఘువులు. “నృహరి”:

చూ, అష్టగణలక్షణము.

నగదు. వా. వి. 1. పైకము: చూ, విత్తము.

1; 2. చేతిచెల్ల, రొక్కము. (చూ, విత్తము. 1.)

నగధరుడు. సం. వి. అ. పుం గట్టుతాలుపు:

చూ, విష్ణువు. 1. [తము.

నగపతి. సం. వి. ఇ. పుం. కొండ: చూ, పర్వ

నగము. సం. వి. అ. పుం. 1. రూ-నాగము.

—పై.—; 2. రూ-నాగము. పాము: చూ,

సర్పము; 3. చెట్టు: చూ, వృక్షము; అం.

4. (న + గ) “పలుకుమీ”: చూ, ఉపగణ

ములు.

నగరబాహ్యస్థానములు. అం. కర్ణాటక బాహ్యస్థానము

లలో నొక తెగవారు: చూ, బాహ్యస్థానములు.

నగరము. సం. వి. అ. న. రూ-నగరి. పట్టణ

ము: చూ, దేశము.

నగరి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ.—పై.—

నగరు. దే. వి. (రూ-నగరు-నవరు-నవరు.)

1. రాజగృహము: చూ, నవరము. 1.

నగలచేప్పుడు. వా. వి. వస్తువులమోత: చూ, స్వరము. 2. [చూ, పునగణములు.

నగలము. అం. (న+గల) “కరుణజోడు”.

నగపరి దే. విణ. (నగపు+అరి)నవ్వగలవాడు.

నగపు. దే. వి (రూ-నగు-నపు-నవ్వ) 1. చూ,

హాసము, పా. 2 చినికి ఉపమానములు.—

నన్నెల, పాలు, చంద్రికాంతములు, ను

రుగు, మల్లెపూవులు, వజ్రములు, కీర్తికె

లెప్పుబడిన ఇతర వస్తువులు.

నగనైరి. సం. వి. న్ ఫుం గట్టువాయ, ఇం

దుగ్గిడు. చూ, వేలుపుట్టేడు.

నగరు. దే. వి: చూ, రూ-నగరు.

నగాధపుడు. సం. వి అ ఫుం గట్టులట్టేడు,

హిమంతుడు. చూ, పర్వతము

నగారా. వా. వి. పెద్దనంకా.

నగాసు. వా. వి. చిత్రిము

నగిషి. వా. వి అంటుమగు పెక్కడపుచని.

నగు దే. వి. 1 చూ, రూ-నగపు. అచ్చ

వాల, కాం. 138; అ. క్రి. 2 నవ్వు: చూ,

హాసించే

నగుచాటు. ద్వ. వి.రూ-నవ్రబాటు-నవ్వబా

టు. భార ఆగ 6, ఆ.30:చూ,చరిహాసము

నగొకనము. సం. వి న్. ఫుం. 1 పిట్ట చూ,

పక్షి, 2. చూ, నింబము; 3. పెరిబము.

చూ, శరభము 1.

నగ్గు దే. వి. నుగ్గు: చూ, మురుము.

నగ్గుచ్చు. సం. వి. ఆ (స్త్రీ) నల్లకణ్ణికాంత

ము. చూ, విష్ణుకాంతి.

నగ్గుహువు. సం. వి. ఉ. ఉ. ఫుం. నానాదర్శ

వ్యయలవేత చేయబడిన సుర బీజము,

కణ్ణము: చూ, సుర 2

నగ్గుక. సం. వి. ఆ. (స్త్రీ) 1. కన్యక, సమర్థా

డనిపడుచే: చూ, (స్త్రీ); 2. దిసమొల
యాడుది, ఉచ్చేమల్లి: చూ, (స్త్రీ).

నగ్గుడు. సం. వి. ఆ. ఫుం. 1: చూ, బద్ధు
డు. 1; 2. బట్టువాడు: చూ, చంది; విణ.

3. దిసమొలవాడు: చూ, విడిలి.

నగ్గోతర్వరుము పా. వ్యతిరేకార్థమునిచ్చే
అకాంబుతోలుగలపదము. ఉ.వా.-అధి

వుడు, అజ్ఞానము, అనాధ. (చూ, సమా

నము.)

నచ్చిక. దే. వి (రూ-నచ్చిగ, నమ్మకము-నమ్మి
క-నమ్మగ.) విసువాసము: చూ,విశ్వాసము.

నచ్చిగ దే. వి —పై—

నచ్చినవాడు. వా. వి ఆప్తుడు. ఆం భా.

ద్వి 187: చూ, స్నేహితుడు. 1.

నచ్చేచెప్ప. వా. స క్రి నచ్చేనటడులనువు.

నచ్చే దే. వి. 1. శాధ, దుఃఖము: చూ, శొక

ము; 2. ఆలస్యము: చూ, విలంబము 1; స.

క్రి. 3 నమ్మ. భాగ ఉద్యో. 4, ఆ 234:

చూ, విశ్వసించే

నచ్చేకాడు. దే. వి. 1 అలసుడు: చూ,

నోమరి, 2. బాధించు: చూ, వేసరి.

నచ్చేగుప్ప. దే. వి. నచ్చే పెట్టువాడు:

నచ్చేగొట్టు.

నచ్చేగొట్టు దే. వి —పై— [బాధించే

నచ్చేపెట్టు. దే. స క్రి. తొంటాపెట్టు: చూ,

నచ్చేబాటు వా. వి నచ్చేట

నడిరానా వా. వి. రాసులకిచ్చే కానుక.

నజీరు. వా. వి.—పై.—

నజ్జి. దే. వి. 1. అణువు, నలుజ్జి. స్వా. 3,

ఆ 33: చూ, స్వల్పము; వా. 2: చూ,

నంజి 3; విణ. 3 మిక్కిలి నలగినది:

గజిబిజి.

నటనము. సం. వి అ. న రూ-నాట్యము.

1. టట: చూ, వ్యంజకము. 1; 2. నటన,

కపట పరివర్తనము: చూ, వర్తనము. 1; వా.

3. కపటనాటకము: చూ, వ్యంజకము. 1

నటము. సం. వి. అ. పుం. 1. ఇరుగుడు*: చూ, శింశు; 2. దుండిగము *: చూ, శోణకము; 3. అశోకము*: చూ, హేమపుష్పము. నటవాలు. దే. వి. కేచితము. రూ-నట్టులు-నట్టువాలు: చూ, హయము.

నటి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. నట్టువుని పెండ్లాము (నూతన)ధారునిభార్య) (ఇది సకలభాషలు కఫిలు చదివి మాటలాడదగినవైయుండవలెను) చూ, భార్య; 2. కాకినొండ *: చూ, రక్తఫల; 3. గున్నగుత్తిక *: చూ, రాబాగ్గము; దే. వి. (1): చూ, వేశ్య.

నటించే. సం. అ. కి. 1. నర్తించే చూ, మలపుగొను; 2 ఉండు: చూ, వర్తించే; 3. కపటముగా పరివర్తించే: చూ, వర్తించే.

నటుడు. సం. వి. అ. పుం.=నట్టువుడు: చూ, నట్టు 8. [జాబు. (నాటిపెయిడ్డు).

నటుపెయిడ్డు. వా. విణ. (నీరింగు) బిళ్లలేని

నట్ట. దే. వి. బ. 1. పాశకము: చూ, వ్యవహారము. 4; అం. 2: చూ, పంచమహాదవజభాషలు. (చూ, భాష. 1.)

నట్టకనడుము. దే. వి. (నడుము + నడుము): చూ, రూ-నట్టనడుము.

నట్టకోతి. వా. వి: చూ, బాలకీర్తిద.

నట్టడవి. ద్వ. వి. (నడుము + అడవి) అరణ్యమధ్యము: చూ, విషనము.

నట్టనడుము. దే. వి. (నడుము + నడుము) సరిమధ్యము. ఉ. రా. 3, ఆ. 128: నట్టకనడుము.

నట్టాడు. ద్వ. అ. కి. 1. నర్తించే: చూ, మలపుగొను; 2. చరించే. చూ, సరించే.

నట్టి. దే. వి. గర్భగృహము. రూ-నట్టిలు-అయి నిల్లు: చూ, సదనము. 1. (చూ. రూ-నట్టు. 1-2.3.)

నట్టింటనుండి నాభాగ్యము దైవము తెచ్చేనా. లో. ఉదా.—“పరగనట్టింటనుండి నాభాగ్యమునిన, దైవమెక్కడగొని తెచ్చే తనకు నిచ్చే”. (కుచేలోపాఖ్యానము).

నట్టిలు. దే. వి. (నడుము + ఇల్లు). 1: చూ,

నట్టి. 2. గృహమధ్యము: చూ, సదనము. 1.

నట్టు. దే. వి. 1. రూ-నట్టి. చోటు. అచ్చ.

యు, కాం. 27. చూ, సానము. 1; 2. రూ-

నట్టి. ఇల్లు: చూ, సదనము. 1; 3. రూ-నట్టి.

వాసస్థానము: చూ, వీడునట్టు (చూ, సదనము 1); 4. సస్యకోగము: చూ, నావి; 5. ఆల

స్యము: చూ, విలంబము. 1; 6. రూ-నెట్టు.

ఉప్పురాసులుండుచోటు: చూ, భూమి. 1;

7. నిరోధము: చూ, వారణము. 1; 8. నట-

నర్తక. (రూ-నట్టుగుండు-నట్టువుడు-నట్టుప

కాడు-నట్టునాడు-నట్టున-నట్టువు) నాట

కుండు: చూ, కైలాషాడు; వా. 9. సీపై

లిగింపు.

నట్టుక. వా. వి: చూ, అటక.

నట్టుకొట్టు. దే. అ. కి. ఆలస్యముచేయు.

కళా. 7, ఆ. 191: చూ, వివరించే. 3.

నట్టుకొను. దే. అ. కి. కుదురుకొను. స్వా.

3, ఆ. 28: చూ, మట్టుపడు.

నట్టుగుండు. వై. వి =: చూ, రూ-నట్టు. 8.

నట్టువులుగు. ద్వ. వి. రూ-నట్టువపులుగు.

కేక: చూ, మయూరము.

నట్టువ. వై. వి.=1: చూ, రూ-నట్టు. 8; 2.=

నాట్య. నర్తనము: చూ, వ్యంజకము. 1.

నట్టుపకాడు. ద్వ. వి. (నైకృతమని కొందిలు)

=: చూ, రూ-నట్టు. 8.

నట్టుపచేవడి. ద్వ. వి. నాట్యకాల: చూ, సద

నము. 1

నట్టుపడు. ద్వ. అ. కి. (నట్టు + పడు): అంకి

లిపడు, అడ్డపడు-అడ్డిపడు, అడ్డుగొను, అతి

గొను, అరిపడు, ఆచపడు, నిలబడు-నిల్వ
బడు-నిలువబడు, నిలుచు-నిల్చు. (మి. ప.)

—అధ్యంతరమగు.

నట్టుపకిట్ట. ద్వ. వి: చూ, నట్టుపులుగు.

నట్టుపపులుగు. ద్వ. వి:—పై.— క్రము. 1.

నట్టునము. నై. వి:—నాట్యము: చూ, వ్యంజ

నట్టువాడు. ద్వ. వి:— చూ, నట్టు. 8. (నై.

అనికొండలు). [2: చూ, బాలకీర్ణ.

నట్టువారు. దే. వి. 1: చూ, రూ-నటవారు;

నట్టుపు. నై. వి:— చూ, రూ-నట్టువ.

నట్టుపుడు. నై. వి:— చూ, నట్టు. 8.

నట్టువొజ్జే. నై. వి. (నట్టువ + వొజ్జే) = నాట్యో

పాధ్యాయుడు. భార. విరా. 1, ఆ. 242:

చూ, పంతులు. 1. [ము: చూ, నడి.

నట్టేలు. దే. వి. (నడుము + వేలు) నడిపాధ్య

నట్టాట్టు. దే. వి. బ: చూ, రూ-అట్టాట్టు.

స్వా. 3, ఆ. 110.

నట్టాలు. దే.వి: చూ, రూ-నటవారు.

నడ. దే. వి. గతి (రూ-నడక-నడయాట-

నడత-నడపు-నడుపు): చూ, ప్రయాణము.

నడక. దే. వి. 1.—పై.—; 2. నడత: చూ,

వర్తనము. 1; 3 నడవడిక: చూ, వృత్తి. 1;

పా. 4. నీనికి ఉపమానములు.—హంస,

ఏనుగు.

నడకలు. అం: చూ, ధారణ.(చూ, హయము.)

నడగడు. దే. వి. (నడ + కాడు) గుట్టము.

నై. 8, ఆ. 79: చూ, హయము.

నడగొండ. వా. వి. జంగమపర్వతము: చూ,

పర్వతము. [ననించే

నడగొట్టు. దే. ఆ. కి. నిలుచే, ఉండు: చూ,

నడచే. దే. ఆ. కి. 1. గమనించే. ఉ, హరి. 8,

ఆ. 86: చూ, వెళ్లు. 3; 2. చక్రించే:

చూ, చక్రించే.

నడతోడు ద్వ. వి. కాలిబంటు. ఉ, హరి 4,

ఆ. 229: చూ, శబుండు. 1.

నడతి. దే. వి: చూ, రూ-నడక.(రూ-నడవడి-

నడవడిక-నడితి-నడి - నడువడి-నడపు.)

నడతెంచే. దే. ఆ. కి. (నడచే + తెంచే)

గమనించే. భాగ. కర్ణ. 1, ఆ. 46: చూ,

నెర్లు. 3.

నడగివియ ద్వ. వి. దివిటీ, కగచీపము. భాగ.

విరా. 5, ఆ. 320: చూ, స్నేహశము.

నడపనుగు. ద్వ. వి: చూ, వాగిడి.

నడపు. దే. వి: చూ, రూ-నడక. 1-2-3,

(ప్రయాణమునకు.—భాగ విరా. 1, ఆ.

345); కి. 4. నడవడికయు: చూ, వర్తిం

చే; 5. తోళిలు: చూ, నలుచే.

నడపుట. వా. వి: ఉత్తేసము.

నడచావి. ద్వ. వి: చూ, డిగియ. [ముము.

నడమీనము. సం వి. అ. పుం: చూ, చిలిచి

నడము. సం. వి. అ. పుం. రూ-గళము. కిక్క

నకసవు: చూ, తృణము. 1.

నడచూడు. దే. ఆ. కి. (నడ + ఆడు)

1: చూ, సంచరించే; 2: చూ, సనించే.

నడయాట. వా. వి: చూ, నడ.

నడవ. దే. వి. 1. నేతువిశేషము: చూ, నేతువు.

1; 2. దారి: చూ, మార్గము. 1; 3. తలవాకి

టికిని నడిపివాకిటికిని నడిమిచోటు: చూ,

హతౌరము.

నడవడి. దే. వి. రూ-నడువడి-నడవడిక. 1.(ప్రవ

ర్తనము: చూ, వర్తనము. 1; 2. చరిత్రము:

చూ, సమాచారము. 2; 3. నడవడిక: చూ,

వృత్తి. 1.

నడవడిక. దే. వి.—పై.—

నడి. దే. వి. 1. నడుమునకు వృత్తియందుగలుగు

నడిమి అను రూపమునందు మీరినట్లు చూ

లోపించగా మిగిలినది; 2. మధ్యము.(రూ-

నడిమి-నడు-నడుము: చూ, మండలము. 1; వా. 3. తాటికమ్మనుండి తీసినతడవ. (బ. నల్ల.) "చేటకు నల్లకట్టిరి." నడికట్టు. దే. వి. (నడిమి + కట్టు) 1. కానె కోక: చూ, వస్త్రము; వా. 2. చట్టి. చూ, వస్త్రము. నడికట్టుతొడు. దే. వి. ఏనుగునడుమున గట్టెడుతొడు, కత్త్య. కళా. 8, ఆ. 85: చూ, సూత్రము. 1. నడికిరేయి. ద్వ. వి. (నడిమికిన్ + రేయి) అగ్ర రాత్రము. భార. భీష్మ. 3, ఆ. 182: చూ, రాత్రీ. నడికొప్పు. వా. వి. మొగుడు: చూ, సదనము 1. నడితి. దే. వి: చూ, నడవడి. 1. నడినెత్తి. వా. వి. చూ, మాడపట్టు నడిపివాడు. వా. వి. 1. నడిమివయస్సువాడు; 2. ముగ్గుర ఆయిదుగురులోనగు (బేసి) సోదరులలో నడిమివాడు. నడిమి. దే. వి: చూ, నడి. 2. నడిమివోటు. వా. వి: చూ, నడి. 2. నడిమిదిన్నె. వా. వి. ద్వీపము: చూ, లంక. 1. నడిమివేలు. దే. వి. రూ-నడివేలు-నిడివేలు. పుధ్యమ: చూ, వేలు. 2. నడివేలు. దే. వి. (నడిమి + వేలు) —పై— నడిరయి. ద్వ. వి. (రూ-నడికిరేయి-నడురే): చూ, రాత్రీ. నడివేటు. వా. వి: చూ, అద్ద. 3. నడు. దే. ని. 1. వృత్తియందు నడుముకల్పము నకు మీదిపర్ణము లోపించగా మిగిలిన రూపము; 2: చూ, రూ-నడి. 2. నడుచు. దే. వి. కంపము: చూ, లోలము; ఆ. కిరీ. 2. కంపించే. నిర్వ. 2, ఆ. 5: చూ, పణకు. 2. [ము. 1. నడుకొను. వా. వి. మధ్యభాగము: చూ, మధ్య

నడుకొను. దే. ఆ. కిరీ. (నడుచు + కొను) కంపించే. భార. విరా. 4, ఆ. 84: చూ, నడుచు. 2. నడుగలను. వా. వి. యుద్ధభూమిమధ్యము. నడుగుంట. ద్వ. వి. (నడుము + గుంట): చూ, మాడపట్టు. నడుచే. దే. ఆ. కిరీ: చూ, రూ-నడచే. నడుచుతేటి. వా. వి: చూ, సర్వసాకాలము. నడుచొచ్చే. దే. ఆ. కిరీ. (నడుము + చొచ్చే) నడుమ పరివేరించే: చూ, సోచు. 4 నడుదింపు. దే. వి. మాంసవిశేషము: చూ, మాంసము. నడుదీను. దే. వి. ద్వీపము: చూ, నడిమిదిన్నె. నడునడు. దే. వి. నడుచుటయందగు ననుకరణము: చూ, హూహూ. నడుపు. దే. వి. 1. ఆరుగుడు: చూ, పరిచూణము; 2. పరిసర్తనము: చూ, వర్తనము. 1; పేర్. 3. కార్తిక. చూ, సర్తించే. నడుబొయ్యపుది. వా. వి. భౌగోళ: చూ, స్త్రీ. నడుమ. దే. ఏర్ ఎడ: చూ, మధ్యము. 2. నడుమంతరము. మి. వి. (నడుము + అంతరము) రూ-నడుమంతరము. 1. కవును: చూ, మధ్యము. 1; 2. మధ్యకాలము. అని. 3, ఆ. 100: చూ, సందు; విణ. 3. మధ్యకాలమున గలిగినది. నడుమంత్రీపుకల్పి. జా. (నడుమంత్రీపుసిరి) మధ్యకాలములోపచ్చిన యైశ్వర్యము. "క్షీతి నిటుగాదె యొక్కొకరికిన్ నడుమంత్రీపుకల్పిగల్గినన్". (విజయవిలాసము.) నడుమంత్రము. మి. వి: చూ, రూ-నడుమంతరము. (మధ్యకాలమునకు. — ఉ, రా, 2, ఆ. 9.) నడుము. దే. వి. రూ-నడుము. 1. కవును. భార. కర్ణ. 1, ఆ. 202: చూ, మధ్యము. 1; పా.

2. దీనికి ఉపమానములు.—ఆకాశము, సింహము, పిడికిలి, పేదతనము, ఏమియులేకుండుట.

నడుముకట్టుకొను. దే. అ. కిక్కి: చూ, సిద్ధమగు. నడురనలి. వా. అవ్య. మధ్యమధ్యను. నడురాతిరి. వా. వి: చూ, నడికిరేయి.

నడురా. ద్వ. వి.—పై.—

నడురేయి. ద్వ. వి.—పై.—

నడువడి. దే. వి: చూ, రూ—నడవడి.

నడువీది. వా. వి. ఘంటాపథము, తెట్టతెన్ను: చూ. మార్గము. 1.

నడ్డి. దే. వి. 1. వన్నెముకయొక్క మధ్యభాగము, వీచునకు మధ్యభాగము; విణ. 2. చేప్పట. [రము: చూ, పిట్ట.

నడ్డిగుంట. ద్వ. వి. పిటిడిమిఁదిగుంత, కుమంద నడ్డిపూస. దే. వి. నడ్డియొక్కకీలు.

నడ్డిముక్కుగలాఁడు. దే. విణ: చూ, నడ్డిముక్కువాఁడు. [వాఁడు: చూ, విసుగిఁడు.

నడ్డిముక్కువాఁడు. దే. విణ. చేప్పటముక్కునడ్డి. దే. వి: చూ, రూ—నడితి.

నడ్డు. దే. వి: చూ, రూ—నడుము. (నడుకొనకు.—ఉ, హరి. 5, ఆ. 159.)

నడ్డు. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. కిక్కిసవామి: చూ, తృణము. 1. క్రసవుగలదేశము: చూ, దేశము.

నడ్డుంతము. సం. విణ. (తే. ఈ. తే.) కిక్కిస నడ్డుంతము. సం. విణ.—పై.—

నష్ఠతత్పరుషము. పా. అకారనకారములు సమాసానినుండి వ్యతిరేకార్థమునుగోధించు నేని నష్ఠతత్పరుషము: చూ, తత్పరుషము. నతనాసిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. చేప్పటముక్కు: చూ, ముక్కు. [డు.

నతనాసికుఁడు. సం. విణ: చూ, నడ్డిముక్కువాఁడు. నతము. సం. విణ. 1. వంగినది: చూ, వక్రిము;

2. వంకరైనది: చూ, వేలితము. 2; 3. లోఁ

తైనది: స్వా. 2, ఆ. 25: చూ, లోఁతు; అం. 4: చూ, పార్శ్వకిరీయలు: 5: చూ, నాసికాకిరీయలు; 6: చూ, జంఘాకిరీయలు.

నతాగ్రిము. అం: చూ, అశ్వసంచారమార్గములు.

నతి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1. నమస్కారము. చూ, హాణిగలు; అం. 2. నాయకుఁడు నాయకయొక్క కోపమును పోగొట్టునపు డుడుపయోగించెడు ఉపాయములు 6 లో నొకటి: చూ, ఉపాయములు. 3.

నతిశోభిష్య. వా. వి. నతివిశేషము: చూ, హాణిగలు. [పురుగు.

నత్త. దే. వి. గుల్లయందుండు పురుగు: చూ, నత్తనల్ల. ద్వ. వి. తుద్రఙఖము: చూ, సంకు. 1.

నత్తడి. దే. వి. రూ—అత్తడి: చూ, హాయము.

నత్తి. దే. వి. తడఁబడుచు మాటాడెడు గోగము: చూ, గోగము. 1.

నత్తివాఁడు. దే. విణ: చూ, లోహాలుఁడు.

నత్తు. దే. వి. 1. ముక్కుపోగు: చూ, భూషణము. 2; అ. కిక్కి 2. తడఁబడుచు మాటాడు.

నత్రజని. పా. (నైట్రోజెన్) లవణవాయువు; సారజనకము; దహ్యతైరధాతువు. ఇందుకు సంబంధించిన పరిభాషాపదములు.—

నత్రజ ఏకాష్టజనిదము, నత్రజద్వ్యష్టజనిదము, నత్రజ త్రయచాష్టజనిదము, నత్రజ జత్యష్టజనిదము, చతుర్వజనిదము, నత్రజ త్రయ ఉదజనిదము ఇత్యాది: చూ, వాయువు.

నదము. సం. వి. అ. పం. 1. పడమరగాఁబాటెడి యేలు: చూ, నది; 2. నీటిమడుపు: చూ, సరస్సు. 1; 3: చూ, సముద్రము; 4. రూ—నాదము.=నాదు. మోగిం: చూ, స్వరము. 2.

నదరు. వా. వి. 1. ఎదురు; 2. కానుక.

నది. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. (మోగియునది) ఏలు: అధ్వగ, అపగ—అపగ, ఆధ్వి. అభిసంధువు,

అవి, ఆకాశగంగ, ఉగ్రశేఖర, ఋషి, ఋషి
కుల్య, కపింజల, కపిలధార, కమర, కర్ణువు,
కల్యాణగోత్ర, కల్లోలిని, కిరాతి, కుమార
సువు, కూలంకప, కూనరి, ఖజలము, ఖా
పగ, గంగ-గంగక-గంగాక-గంగిక, గాం
దిని, గాధిని, గౌరి, చాంపిల, జహ్నుతనయ,
జాహ్నువి, జ్యోతి, యలవతి, తటిని, తరం
గిణి, తరణి, తలోన, త్రిపథగ, త్రివేణి,
త్రిసోత్త, దివ్యోదకము, దేవగంగ, ద్వీప
పతి, ధర్మద్రవి, ధుని, నర్మద, నలిని, నిమ్న
గ, నిర్మరిణి, భద్రము, భాగీరథి, భీష్మ
సువు, మందాకిని, రోహిణి, లోకజనని,
లోకమాత, వహ, వియద్గంగ, విష్ణువది, వై
వలిని, సరిత్తు, సాగరగామిని, సింధువు,
సింధసింధువు, సురదీర్ఘిక, సౌనంతి, సోత్రి
స్విని - సోత్రిస్సు, సువర్ణముఖి-స్వర్ణది,
హేమవతి, హృది-హృదిని. (తె. ప.)—
అంచేలవిడిచి, అడుగుపుట్టువు, ఏలు, ఏల,
కడలివెలది, కరకంగుతలయేలు, కూల
బిడ్డ, చేదలేలు, జెక్క, జేపదారి చెబుగ్గ,
జోలంచే విడిచి, జోలు-జోలువు, తలయేలు,
తాతపనెటివెల్లి, తెగినయలువది చేవుగ
ముగితితోన, తెలియేలు, తెలివాక, నే
మంబుగన్న మన్నినెత్తి, పులుచూలినపతి
తెల్లి, పెరుమాళ్లడుగుబేగ్గ, సాందామల
పంట, బంగారు తామరపంటచేను, మిన్న
కొలకు, మిన్నవాక-మిన్నాక, మిన్నే
లు, ముత్తైరువులాడి, ముతోనదిగమ్మరి,
ముయ్యేలు, మెట్టుచోలు, తెప్పవేయని
మెప్పకేభాకూలి, వినువాక-విన్నాక,
వంత-వంత, వరత-వరత-వరత, వర
ది, వాక, వెన్నునమగుపాప, వెల్లివాక,
వేలుపుటేలు-వేల్పుటేలు, సతతపసులైంకి
(మిగిలియున్న పర్యాయపదములకు “హృ
దిని” చూసుము); తద్విశేషములు.—

(౧) పంచగంగలు.—౧. కావేరి, కనకావగ,
కవేరికన్య - కవేరిజ, అర్ధగంగ, అర్ధజాహ్ను
వి; ౨. కృష్ణ.—కృష్ణవేణి-కృష్ణవేణి-కృష్ణా
వేణి; ౩. గౌతమి; ౪. తుంగభద్ర; ౫.
భాగీరథి; (౨) ద్వీపములలోని మహానదులు.
—(ఇవి కీర్తికాపదములు కావు). ౧. జం
బూద్వీపము — అనుతప్తశిఖి, విపాళ,
త్రిదివ, కర్మువు, అమృత, సుకృత (7);
౨. శాల్మలి.—శోణి, తోయ, విత్పల్ల,
చక్క, శుక్క, విమోచని, నివృత్తి (7);
౩. కుళ.—ధూతపాప, శివ, పవిత్ర,
సమ్మతి, విద్యుత్తు, మహి, చాన్య. (7);
౪. కాంచన.—గౌరి, కుముద్వతి, సంధ్య,
రాత్రి, మనోజవ, ఖ్యాతి, పుండరీక (7);
౫. శాక.—సుమహరి, కుమారి, నలిని,
రేణుక, ఇళువు, ధేనుక, గంధర్వి (7);
౬. ప్లక్ష; ౭. పుష్కరద్వీపములో మహానదు
లు లేవు; (౩), నదులు.—అంతఃపర్వవాహ
అంతర్వాహిని, అగోద, కరలోయ; అర్జుని-
అర్జుని; అసిక్కి; ఆకాశగంగ మందాకిని;
ఉత్తరపినాకిని; ఉదుంబరావతి; ఋషికుల్య;
ఇరావతి-విరావతి; కనక; కపిళ; కల్యాప్తి;
కస్తూరి; కాదరి; కాలరాత్రి, భీమగిరి; కిరా
త, గంధోలి, భద్ర, మందాకిని, కుటిరు;
కుమారి-కుమారి; కుముదివతి-కుముద్వతి; కు
హూవు; కృతమాల; కాశికి, గండకి; గం
ధోలి; గుండకి; గోదావరి, గోదా, గోల,
తపనాత్మజ, తపని; గోమతి, వాసిష్ఠి; ఘట్ట
గ; ఘర్మరిక-ఘర్మరిక; చండిల; చందల;
చంద్రభాగ-చంద్రభాగ; చతుష్పాటి; చర్మ;
చర్మణ్యతి; చాంపిల; చిత్రగిరి; చిత్రనేన;
జంబాలిని; జంబువు. (తె) — జంబు-జంబే
లు-జేమ్మెలు-జేమ్మెలు, నేరటేలు; తటి
ని; తపతి; తరంగిణి; తామ్రపర్ణి, తీర్థము,
త్రిదివ; త్రియామ; దక్షిణపినాకిని; దావి

కము, దేవిక, ద్వీపపతి; ధుని; నదము; నర్మ
ద, మేఖలకన్యక, రేవ, సోమేద్భవ; పాతా
శగంగ భోగపతి; పాలారు; బాహుద, నైత
వాహిని; బ్రహ్మపుత్ర-బ్రహ్మపుత్రము;
మహానది; మాలిక; యమున, కలిందకన్య,
కలిందజ, కాలానుజ, కాలింది-కాలింద,
కృష్ణ, తపనతనయ, తపనాత్మజ, తాలాంక,
శమనస్వన, నూర్వతనయ. (తె. ప.)—జే
మున; విపాత్-విపాతా, వేద్రపతి; శక్తి;
శతదుర్భ-శతదుర్భ, శరాపతి, శైవలిని;
శోణము; సంధ్య; సరస్వతి; సింధు-సింధువు;
సువర్ణముఖి, స్వర్ణది; హేల. (తె) ఏల;
హిరణ్యవాహము, హృదిని-హృదిని, (మిగి
లియున్న వానికొకట “హృదిని” చూడు
ము.); (ర) గోదావరీ నదిలోపుట్టిన
సప్త గోదావరులు.—గౌతమి, వశిష్ట,
కాశిక, ఆత్రేయ (యి), శుల్క,
భారద్వాజము, వైవేత్యము; (గ) వీరభద్ర
పాపమండలినిగ. (తె).—కల్లేలు; (ఓ) నీ
శ్లోలీనది. (తె).—గొడ్డేలు; (ఓ) ఆమ
డను విడపాటెడు ఏలు.—నది; (గ) నదీ
మధ్యము. (తె).—నట్టేలు; (గ) సెలయేలు.
—(ఉత్సము, పృథ్వీపణము= సెలయూట)
ఝరము-ఝలము-ఝాలము-ఝరి. ఝారి,
నిర్జరము (తె).—కొండకాలువ, శిక్కర,
వాక, వాగు, వ్రంతి, సెల, సెలయేలు; (గం)
చిన్నయేలు. (తె).—జొల్ల; (గం) స్వామి
పుష్కరిణి. (తె).—కొమరేలు; చిన్ననీటి
కాలువ.—కర్జువు, కాలసారము, కుల్య.
(తె).—అప్పనము, అవుణ-జౌణ, అవుడు-
జౌడు, ఓడిక, జౌదగ, కాలవ-కాలవ-
కాల్వ, కయ్య-కయ్య, చింక, బట్టె, పం
క, వరవ; (గం) తూముకావ. —కుల్య
ము. (చూ, వాహనము.2.); (మిగిలిన విశే

షాదులకు “హృదిని” చూడుము) (చూ,
సముద్రము, చూ, సెలము:చూ, సెలయూ
ట, సెలయేలు). [సముద్రము.
నదీనము. సం. వి. అ. పుం. మున్నీరు చూ,
నదీపుష్కరిణి. పా. ఒకానొకవృత్తము, ఇది
సృష్టిచీవృత్తచ్ఛాయను మొదటి చరణము
న్ను, నంశస్థవృత్తచ్ఛాయను; రెండవచరణ
మున్ను, భుజంగ పర్యాయచ్ఛాయము; మూ
డవచరణమున్ను, ఇంద్రనంశచ్ఛాయను
నాలుగవచరణమున్ను నడచును: చూ,
వృత్తము.1.
నదీమాతృకము. సం. వి. అ. పుం. ఏటినిగ్ల చేత
పండెడు వైరుగల దేశము: చూ, దేశము.
నదీసముద్రస్థాయము. పా. అన్నినదులకు సము
ద్రుడేగతి యనునీతి. [మద్ది.
నదీనర్జము. సం. వి. అ. పుం. ఏలుమద్ది: చూ,
నర్జము. సం. వి. అ. 1. కట్టెబడినది: చూ, సిత
ము. 4; 2. పైకెత్తబడినది, నిక్కినది (అని
కొందలు). ఉన్నమితిము. [వరత్తి.
నర్జి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. టంగువాలు: చూ,
నన. దే. వి. 1. చిరురు: చూ, విద్యుమును;
2. కోరకము: చూ, మొగ్గ. 1; 3. పువ్వు:
చూ, సుమము.
ననంద. సం. వి. ఋ. స్త్రీ (రూ-ననాండ-
నానంద-నానాంద-ననందిని) మగనితోడ
బుట్టిన ఆడుది, ఆడుబిడ్డ. చూ, పదిసె.
ననబోడి. శే. వి. (నన + బోడి) 1. ఆడుది:
చూ, స్త్రీ; 2. పువ్వునలె మనోజ్ఞురాలగు
ఆడుది: చూ, స్త్రీ.
ననకారు. ద్వ. వి. వైత్రీ వైశాఖ మాసములు,
వసంతయుతువు: చూ, మాసద్వయము.
నననీరు. ద్వ. వి. పూదేనె: చూ, మకరందము.
ననయ. దే. అ. క్రి. 1. పుష్పించే. చూ, విక
సించే; 2. చూ, పల్లవించే.

ననవిలుకాడు. దే. వి. పుష్పధన్వండు: చూ,

మన్మథుడు (ఇట్లు ననవింటివాడు)

ననవిలుకానన్న. దే. వి. నలువ: చూ, బ్రహ్మ 1.

ననవిలుతుడు. దే. వి. చూ, ననవిలుకాడు.

ననుబాయి. వా. వి. రూ-నన్బాయి-నను

బాయి. చక్కగా ఉడుకని బియ్యము,

నలుకుబియ్యము: చూ, బియ్యము.

ననుబాయి. దే. వి. —పై—

ననుబాయివడు. ద్వ. ఆ. కి. ననుబాయి

యగు. జై. 8. ఆ. 188.

ననుచే. దే. ఆ. కి. 1. పూచే: చూ, రూ-

ననయు. 1; 2. మొగ్గయెత్తు; 3. చూ, పల్ల

వింఁ; 4. అనురాగమొందు; 5: చూ, ము

మృగించే; 6: చూ, సాగియు; పే. 7. నని

పించు.

ననుపు. దే. వి. 1. అనురాగము: చూ, స్నేహ

ము. 1; 2. అతిశయము. నై. 7, ఆ. 161:

చూ, హెచ్చే. 2; 3. ఇంపు: చూ, సౌంద

ర్యము; వా. 4. పెంపు.

ననుపుకత్తై. ద్వ. విగ. 1. ప్రియురాలు: చూ,

స్త్రీ; 2: చూ, అంకులాడి.

ననుపుకాడు. దే. విగ. 1. ప్రియుడు: చూ,

స్నేహితుడు. 1; 2: చూ, విటుడు. స్వా.

2, ఆ. 73.

ననుపువడు. ద్వ. ఆ. కి: చూ, పొత్తునేయు.

నన్న. దే. విగ. కుటుచ: చూ, హాస్యము.

నన్నులు. దే. స. (నాలుగు + నూలు) (400)

చతుశ్శతము. కాశీ. 5, ఆ. 182.

నన్నుకాడు. దే. విగ: చూ, రూ-ననుపుకాడు.

నన్బాయి. దే. వి: చూ, రూ-ననుబాయి.

ననీరు. వా. వి. ఊదువాద్యవిశేషము: చూ,

స్వరము. 2.

నప్ప. వా. వి. అబ్బి: చూ, శిశువు. ద్రవ్యము.

నపుంసకత్వము. సం, విగ. (ఊబ): చూ, పం

నపుంసకలింగము. అం: చూ, లింగములు.

నపుంసకుడు. సం. వి. ఆ. న: చూ, పండుడు.

నప్త. సం. వి. ఋ. స్త్రీ. 1. రూ-నప్తి.

(కొడుకు కూతురు, కూతుకూతురు:

చూ, మనుమరాలు; పుం. 2. పౌతుర్డు

(కొడుకు కొడుకు): చూ, మనుమడు.

(దౌహిత్యుడు=కూతురుకొడుకు); 3. పృ

పౌతుర్డు: చూ, ముమ్మనుమడు.

నప్తి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, నప్త. 1.

నప్ప. వా. స. కి. పచ్చీసులోనగు ఆటలలోని

కాయలు నడిపించే.

నఫా. వా. వి. లాభము. (నభాఅనియు)

నభిప్రాణుడు. సం. వి. ఆ. పుం. గాలి: చూ,

వాయువు

నభిము. సం. వి. న్. న. 1. రూ-నభసము-నభ

స్సు, ఆకాశము-చూ, వ్యోమము. 1; 2. చూ,

స్వర్గము; పుం. 3. శాశివణమాసము: చూ,

మాసము. 1; 4. మబ్బు: చూ, మేఘము. 1;

5 వర్షాకాలము (శాశివణ భాద్రపదములు):

చూ, మాసిద్దియము; 6. బిసితింతువు: చూ,

పద్మము. 1; 7. తమ్మపడికము: చూ, పా

త్రము. 6; 8: చూ, ముక్కు.

నభసంగమము. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, పక్షి.

నభస్యము. సం. వి. ఆ. పుం. భాద్రపదమాస

ము: చూ, మాసము. [ప్రాణుడు.

నభస్వంశుడు. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, నభ

నభోగజము. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, నభము. 4.

నమకము. వా. పృతిమంత్రమునకును ఆద్యంత

ములయందు నమశ్శబ్దమున్నందున నమక మ

నబడు చున్నది. “నమస్తే రుద్రామన్యవ

ఉతోత ఇష వేనమః” ఇత్యాది; (చమకము.

—హెచ్చగ చకార మకారములతోగూ

డిన పార్శ్వనమంత్రములుగలది కావున చమ

కము. “వాజక్ష్మమే పృసవిశ్చమే.” ఇత్యా

ది) (రెండును రుద్రాభిషేకమందుపయోగిం
తురు. గనుక చమకముగూడ నిచేటలేలుపఁ
బడియె). [భుగ్గుము. 1

నమనము. సం. వి. అ. న. వంగుట చూ,
నమలి. వా. వి. కేకి: చూ, మయూరము;
నమలు. దే. స. కిరి. రూ-నమలు. తిను: చూ,
సావడు.

నమలుట. వా. వి. దర్శణము.

నమస్కవాయ. పా. పంచాక్షరి: చూ, మం
త్రము. 1.

నమస్కితుడు. సం. విణ. రూ-నమస్కితుడు నమ
స్కరింపఁబడినవాడు: చూ, పూజితుడు.

నమస్కరించు. సం. స. కిరి: చూ, మొక్కు

నమస్కారము. సం. వి. అ. పుం. 1. చేమోడ్పుట

చూ, హానిగలు; అం. 2. పంచోపచా

రములలో నొకటి: చూ, ఉపచారములు;

3. షోడశోపచారములలో నొకటి: చూ,

ఉపచారములు.

నమస్కారనమయము. అం. గృహనమయములు

27 లో నొకటి (మంగళమునబొందును):

చూ, గృహనమయములు.

నమస్కారి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, సోఽతు

డుముడుంగు*. [రము. 1.

నమస్కృతి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ: చూ, నమస్కా

నమస్య. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. పూజ:చూ, సపర్య

నమస్వితుడు. సం. విణ: చూ, రూ-నమసి

తుడు.

నమస్సు. సం. వి. న్. స: చూ, నమస్త్తాము. 1.

నమాజే. వా. వి: చూ, నిమాజే. [1, అ. 18.

నమించు. సం. స. కిరి: చూ, మొక్కు. శశాం.

నమితము. సం. విణ. 1. వంగినది: చూ, వకిరి

ముము; అం. 2: చూ, చుంబనములు.

నమిలి. దే. వి: చూ, రూ-నమలి.

నముగాములు. వా. వి: చూ, మేలుకీర్ణు.

నముచిసూదనుడు. సం. వి. అ. పుం. ఇంద్రుఁ
డు: చూ, వేలుపుత్రేడు.

నములు. దే. అ. కిరి: చూ, రూ-నములు.

నమూడు. వా. వి: చూ, రూ-నమోజే-నమోడు.

నమూనా. వా. వి. మాదిరి రూ-నమోనా.

నమేరువు. సం. వి. ఉ. పుం: చూ, సునహస్త్వ

*: (దీనికి దోహదము హానితము).

నమోజే. వా. వి. చేరుచేర్చుట.

నమోను. వా. వి. —పై. —

నమోనా. వా. వి: చూ, రూ-నమూనా.

నమ్మకము. దే. వి: చూ, విశ్వాసము.

నమ్మదుంప. దే. వి: చూ, సుపుష్పము.

నమ్మలు. వా. వి. బ. వీరపుమీదఁజేయు నఖిక్ష

తములు: చూ, నఖిక్షలేములు.

నమ్మి. దే. వి. 1: చూ, నమ్మదుంప*; 2. రూ-

నెమ్మి: చూ, నమలి.

నమ్మిక. దే. వి: చూ, రూ-నమ్మకము.

నమ్మిగ. దే. వి —పై. —భార. ఉద్యో. 1,

అ. 315. [హితుడు. 1.

నమ్మినవాడు. వా. వి. ఆత్మ: చూ, స్నే

నమ్ము. దే. స. కిరి: చూ, విశ్వసించు.

నమ్మువాడు. వా. వి: చూ, నమ్మినవాడు.

నమ్మిమగు. వి. అ. కిరి. చూ, వంగు.

నమ్మిము. సం. విణ: చూ, నమితము. 1.

నయ. దే. వి: చూ, సౌందర్యము.

నయగారము. దే. వి. (నయము + కారము)

1. మృదుత్వము. స్వా. 1, అ. 135: చూ,

సుకుమారము; 2. మృదువచనము: చూ,

శబ్దము. 2; 3. కపటము: చూ, వ్యాజము. 1;

4. అనుకూలము: చూ, స్నేహము. 1.

నయగారి. దే. విణ. (నయగారము + ఇ)

1. చృదుత్వముగలవాడు; 2. మృదువచనము

గలవాడు.

నయనము. సం. వి. అ. న. 1. కన్ను: చూ,

లోచనము; 2. చూ, పొందింపు.

నయపుపారుపు. అం: చూ, ఉపవీతములు.

నయము. సం. వి. అ. పుం. 1. నీతి: చూ,

సత్యము.1; 2. చూ,నయనము. 2; 3. జోద

మునందలి భేదము: చూ, వ్యవహారము. 4;

దే. వి. (1): చూ, లాభము; (2) నునుపు.

భార. ఉద్యో. 2, ఆ. 110: చూ, స్నిగ్ధ

ము. 2; (3) మృదుత్వము. నిర్వ. 8, ఆ.

36 చూ, నయగారము. 1: (4): చూ,

సౌందర్యము; వి. (5) పెలతక్కువ: చూ,

వెల. 1; (6) నునుపైనది: చూ, స్నిగ్ధము.2;

(7) మేలైనది: చూ, త్రైవ్యము;(8) మృదు

వైనది: చూ, సౌందర్యము. 3; (9) అంద

మైనది: చూ, సౌందర్యము; నా. (10)

వ్యాధి తగ్గుచున్నదనెడు సూచన. “వాస

జ్వరము నిన్నటికంటె నయము”; (11) సమ

స్తతాస్త్రములలోను పాండిత్యమును కొద్ది

కొద్దిగా యొకనికిమించి యొకఁడు సంపా

దించినాడనెడు సూచన. (ప్రతివిషయము

నందును “నయము” అను శబ్దము ఉపయో

గించబడును.) “వానికంటె వీడు చేదుపు

సంధ్యలలో నయము.” [పించే.

నయించు. సం. స. కి. పొందించు: చూ, ప్రా

నర. దే. వి. 1. (రూ-నరపు-నరుపు-నెరపు):

చూ, పరితము. 1; 2. ముదిమిచేతెల్లఁబా

టిననెండుగిక: చూ, నెండుగిక. 1.

నరకఁడు. వై. వి. =నరకగ-నారంగ.దుష్టఁడు

చూ, వ్యాధుఁడు. 2. [విష్ణువు. 1.

నరకజిత్తు. సం. వి. త్. పుం. వెన్నఁడు: చూ,

నరకమునుభవించు జాతకుఁడు పా. గ. శనివం

చమమంగుండి రాహువుతోగలిసి ద్వాదశ

మున నున్నను, ౨. లగ్నాధిపతి పశ్చిమం

దుండి అష్టమమున బుధరాహువుండి ద్వా

దశమున శనియున్నను, 3. అంగారకుఁడు

ద్వాదశముందును లగ్నాధిపతిరాహువుతో

కలిసి యష్టమమున నుండునపుడును నరకము

కలుగును.

నరకము. సం. వి. అ. పుం. రూ-నాగకము.

(పాపిష్ఠులను తనసమీపమునుబొందించునది)

కుజము, దుర్గతి, నిరయము: చూ, నరక

ములు.

నరకములు. అం. తామిసగ్గియు, లోహ శంకువు,

మహానిరయము, శల్మలి-శాల్మలి, శారవము,

కుంభలము, పూతిమృత్తికము, కాలసూత్ర

ము, సంఘాతము, లోహితోదము, సవిషము,

సంపృపాతనము, మహానిరకము, కాకోల

ము, సంజీవనము, మహాపథము, అవీచి, అం

ధతామిసగ్గియు, కుంభీపాకము, అనిపత్రము-

అనిపత్రోదము, తపనము-తాపనము-(21).

ఇవిగాక మఱికొన్ని నరకములు. —అంబరీ

షము, ఋషీషము, కరాళము, కల్మషము,

కుట్మలము, కేనారము, ఘనవాళము, ఘ

నోదధి, తప్తకుంభము, తప్తపాషాణకుండ

ము, తప్తపాలుకము, తప్త కూర్మికుండ

ము, తప్తనురాకుండము, తపనము, దుర్గతి

పరితాపము, మహాశారవము, సంహారము.

(మిగతవానికి “సంహారము 2” చూడుము.)

నరకములు. వానిని ఆనుభవించువారు. పా.

౧. శారవము (కూటసాక్షి, పక్షిపాతి, అశత్రు

వాది, భూగిహంత, గురుహంత, గోఘ్నుఁ

డు, ఉచ్చాస్యసనిగోధకుఁడును); ౨. శూకర

ము (సురాపానము, బ్రహ్మహత్య, బంగారు

దొంగిలట మొ. చేయువారును); 3. తప్త

లోహము (క్షత్రియులను, వైశ్యులను, రాజ

ధటులను వధించువాఁడును, సోదరితో సంగ

మించువాఁడును, గురు తల్ప గుఁడును);

౪. మహాబ్యాలము(కోడలినిగాని, కుమార్తెను

గాని కూడువాడు); ౫. శబలము (పర
దూషకుడు, గురునమానించే వాడు,
వేదమును దూషించేవాడు, వేదవిక్రియుఁ
డు, పాండరాని స్త్రీని బాంధు వాడు);
౬. విమోహము (మర్వాద హీనుడు, చో
రుడు); ౭. కృమి భక్ష్యము (దేన, బా
హ్య, పితరులను ద్వేషించేవాడు);
౮. కృమికము (దుష్టులనాశించియాగాదులు
చేయువాడు); ౯. లాలాభక్ష్యము (పిశ్య
దేవతలను, దేవతలను, అతిథులను సత్కరిం
పక భుజించెడువాడు); ౧౦. విశననము
(శరకర్త, వేదకుడు, రంధ్రాన్వేషకుడు,
ఖడ్గాది యుద్ధ సాధనము చేయువాడు);
౧౧. అహోముఖము. (పట్టరాని దానమును
పట్టువాడు, అనర్హులచే యాగములు చేయు
చువాడు, తెలియకయే జ్యోతిశాస్త్రము
నెఱింగినట్లు నటించువాడు); ౧౨. కృమి
పూయము. (ఒంటరిగా తినువాడు, లక్క-
పాదరసము-మాంసము- ఉష్ణ - సువ్రులు
అమ్మెడు బాహ్యులు); ౧౩. రుధిరాం
ధము. (నాటకమువలన జీవించువాడు,
చేపల బట్టువాడు, కుండలయందన్నము
తినువాడు, విషముపెట్టువాడు, కట్టుపని
వాడు, తనభార్య వ్యభిచారమువలన జీవిం
చువాడు, పర్యయలయందు స్త్రీలతో సంగ
మించువాడు, ఇండ్లకు నిప్పుపెట్టువాడు,
మిత్రస్నేహము, శకునములు చెప్పువాడు,
గామిపుకొహితుడు); ౧౪. వైతరణి.
(కల్లమృతవాడు, గామియులను నాశనము
చేయువాడు, తేనెపట్టులను దీయువాడు);
౧౫. కృచ్ఛము. (కేతాపానము చేయువా
డు, మర్వాదను కేదించి వర్తించువాడు,
శత్రువులనివాడు, మోసముచే జీవించు
వాడు); ౧౬. అసిచక్రవనము. (అనవసర
ముగాఁజెట్టున నటకు వాడు); ౧౭. పన్నీ

జ్వాలము (గొట్టెలమందను బెంచెడువా
డు, వేటకాడు); ౧౮. సందింశము.
(ప్రతిలోపము చేయువాడు, స్వాగ్రము
భగ్నిస్తుడు); ౧౯. శృంగోజనము (చగటివే
ళను, స్వప్నముల యందును శత్రువులను
గానించు బ్రహ్మచారియు, పుత్రులచే జని
వింపబడు తండ్రిలును); (మిగతవివరముల
కు “ సంహారము. ౨. ” చూడుము)

నరకాంతకుడు. సం. వి. అ. పుం. కృష్ణుడు:
చూ, కృష్ణుడు. 1.

నరకాసురవ్యాయోగము అం.(ఈగ్రంథమునను
గ్రహితుఁకర్త): చూ, కావ్యనాటకములు.

నరకాసురుడు. సం. వి. అ. పుం. చూ, నుహి
కుడు [చూ, రాక్షసుడు. 1.

నరకుడు సం. వి. అ. పుం. ౨. కయసురుడు:
నగర. దే. వి. మడ్డుపు, గిడిగి: చూ, వీరె.

నరగజేము. దే. వి. — పై. —

నరగతి అం: చూ, గతులు. [రాజి. 1.

నరపాలుడు. సం. వి. అ. పుం. తీరడు: చూ,
నరపు దే. వి: చూ, నర. 1.

నరభూమి. అం: చూ, ఇలావృతము.

నరము. సం. వి. అ. ప. 1: చూ, రామకర్పూ
రము; దే. వి. (1). నాడి: చూ, సిర. 1.

నరయు. దే. అ. కి. ముదిమిచే పెండుకలు
తెనపకు: రూ-నరియు, ఉరియు.

నరప. దే. వి. ఆరప: చూ, మార్గము. 1.

నరవాహుడు. సం. వి. అ. పుం. కురేరుడు:
చూ, శ్రీనుడు. [2. చూ, సింగడు. 1.

నరసింగడు. పై. వి. — నరసింహ. కళా. 1, అ.

నరసింగము. పై. వి. 1. — పై. —; ౫: చూ,
నృసింహము, నారసింహము. [— పై. —

నరసింహము. సం. వి. అ. పుం. — నరసింగము.

నరాజి. దే. వి. (రూ-నరాజి-నారాజి-నా
రాజి) కర్తి: చూ, రిష్టి. ౨.

నరాజీ. దే. వి. చూ, రూ-నరాజీ. [యలుడు. నరాయణుడు. సం. వి. అ. పుం. చూ, రూ-నారా
సరి. దే. వి. ఒకరికము గొట్టెరింగు

సరి. దే. వి. గుండెయ్యిచ్చు పశుగోగము: చూ, పశుగోగము

నరియడు. దే. వి. నక్క. ఉ. రా. 6, ఆ.

235: చూ, స్వగాలము నరియు. దే. అ. కి: చూ, రూ-నరయు.

నరుడు. సం. వి. అ. పుం. రూ-నారుడు

1 చూ, మనుష్యుడు; 2. అర్జునుడు చూ, విజయుడు 1; 3. ఒకముడు చూ, ముని 1

నరుప. చూ, రూ-నరు

నరుజే. దే. వి. చీమలచేల్పు

నరుపు దే. వి. చూ, రూ-నర. 1.

నరులుగననికెద్దలు. మి. వి. బ. చూ, వేలుపు సాం. దే. 18.

నరేంద్రుడు. సం. వి. అ. పుం. 1 చూ.

రా. 1; 2 చూ, వ్యాళగారిహి

నర్మటము. పా. (కోకిలకాకము) ఒక్కొక్క పాదమున న-జ-భ-జ-భ-పగణములు గలిగి

11వ యింట యతిగలిగి సప్తదశ ఛందస్సు నందులుట్టిన వృత్తము చూ, వృత్తము. 1

నర్మము. సం. వి. అ. న. మేకపోతు చూ, మేషము. 1.

[నటనము 1

నర్మకము. సం. వి. అ. న: నాటకము. చూ,

నర్మకి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. ఆటకత్తె చూ,

కైలూప; 2. ఆడేమగు చూ, హస్తీ,

3. గుస్సునత్తిక *: చూ, రాజార్జును

నర్మకుడు. సం. వి. అ. పుం. 1 = నట్టువు (ఆట

చేపించువాడు): చూ, కైలూషుడు,

2: చూ, వ్యాళగారిహి, వి. 3. ఆడేడువా

డు. చూ, కైలూషుడు.

నర్మనక్షియము. సం. వి. అ. పుం. నెమలి చూ,

మయూరిము.

నర్మనము. సం. వి. అ. న: చూ, నటనము. 1. నర్మనకాల. సం. వి. అ. స్త్రీ. ఆటపట్టు చూ,

నదనము. 1

నర్మింమే. సం. అ. కి: చూ, మలపుగొయ.

నర్మిల్లు. సం. అ. కి:—పై.—

నర్మిడు. సం. వి. అ. స్త్రీ: చూ, నది.

నర్మదుడు. సం. వి. అ. పుం. నర్మనచివుడు.

నర్మము సం. వి. న్. న: చూ, పరిహాసము.

నర్మసఖుడు అం. (విదూషకుడు సూత్ర)ధా రునికి నర్మసఖుడనం బడును).

నర్మిలి. దే. వి: చూ, వాంఛ విజ 3, ఆ. 127.

నర్మిపర బాగ్మిణులు. అం ఘోర్జ బాగ్మి

ణులలో నొక తెగవారు ఋగ్వేదులు. శుక్ల

యజుర్వేదసూతులు. కృష్ణయజుర్వేదులు

సైకేష్వదేవాలయములందు పూజారులైయుం

దురు. శల్లభాచార్య సంప్రదాయము వా

రు ఈ తెగ ఋగ్వేదులు యజుర్వేదులు

సామవేదులునై యున్నారు రాజసిపల,

ధగ్మపూరు సంస్థాపన రాజులకు గురువులు:

చూ, ఘోర్జ బాగ్మిణులు (చూ, బాగ్

మిణులు) [భార. కో. 1, ఆ. 174.)

నఱు: చూ, రూ-నఱు. (ఖండించేటను.—

నఱుడు దే. వి: చూ, రూ-నఱుకు జై. 8,

ఆ. 119. [ఉ, రా 4, ఆ. 292.

నఱుకుడునడు. ద్వ. ఆ. క్రి చూ, ప్రక్కవాలు.

నఱుకువాడు. వా. వి. చూ, హింసరుడు.

నఱు. దే. కి: చూ, రూ-నఱు. భార. విరా.

1, ఆ. 101

నఱుకు. దే. వి. 1. ఓబ్బ. రూ-నరుకు-నఱుకు:

చూ, హతి; స. కి: 2. ఖండించే. రూ-నరు

కు-నఱుకు. భాగ. 6, స్కం. 370: చూ, సెలగు.

నఱుకుడు. దే. వి: చూ, రూ-నఱుకు, 1.

నఱు(రు)కుడుపరుపడి. అం: చూ, విసరులు.

(రూ-నఱుకుపరుపడి.)

నలుగుబియ్యము. దే. వి. చూ, ననుబొమ్మి
నలుగులాడు. దే. స. కి. నలుగుకొను.

నలుగులు. అం. మల్లశాస్త్రములోనివి. -లోపలి
నలుగు, గుజ్జెందుముకు, మోరణనలుగు (3)

నలుగు. దే. వి. దిగులుపడుట యందుగు నను
కగణము. చూ, చూచూ

నలుజే. దే. వి. అనువు అచ్చ కిష్కిం, కా,
105: చూ, స్వప్నము.

నలుమాడు. దే. స. కి. చూ, పాడినేయు.

భార. భీష్మ. 2, ఆ. 237

నలుము. దే. వి. 1: చూ, సురుము; స. కి.

2: చూ, నలుమాడు. భార. రో. 3, ఆ.

210

నల్లి. దే. వి. 1. పరియాసముచేత సిగుకడగిన
యావు: చూ, ధేనువు; 2. పరియాసముచేత
బండిలోననువానికి పూర్వదగినయెద్దు: చూ,
వృషభము. 1.

నల. అం. 1: చూ, రూ-నళ; నై విణ (1) =
నైల్య-నీల: చూ, రూ-నల్ల. 1; (2) (రూ-
నలి) నలును: చూ, పట్టిగడ్డి. (ఎండుకనవు)

నలక. దే. వి. రూ-నలచువ. 1. వ్యాధి: చూ,
రోగము. 1; 2: చూ, శ్రమము; 3 బాధ:
చూ, శోకము; 4. అత్యంత సూక్ష్మనస్తువు:
చూ, రేణువు. 1.

నలకువ. దే. వి. —పై. —

నలగు. దే. అ. కి. 1. నలియగు: చూ, సది
మదిమగు; 2: చూ, పీడితమగు. ఉ, హరి.

5, ఆ. 130; 3: చూ, నశించు; 4 శ్రమ
పడు. కళా. 4, ఆ. 83: చూ, వేసరు. 2.

నలగుడు. దే. వి. 1: చూ, పీడనము; 2: చూ,
శ్రమము.

నలగుడుపడు. దే. అ. కి: చూ, పీడితమగు.

నలగుడునల్లు. దే. స. కి: చూ, పీడించు
ఉ, రా. 5, ఆ. 187.

నలచు. దే. పే. నలగజేయు, రాఘ. 2, ఆ. 99.

నలకూబరుడు. సం. వి. అ. పుం. నుజేరుని
కొడుకు: చూ, పుత్రుడు. 1.

నలగము అం. (న+లగ) “గనుడహయా”:
చూ, ఉపగణములు.

నలదము. సం. వి. అ. స. 1: చూ, పట్టివేరు;

2. పూదేనె: చూ, మకరందము.

నలపుట వా. వి: చూ, పీడనము.

నలపై వా. వి: చూ, రూ-నలుబడి. (40)

నలము. సం. వి. అ. స. 1: చూ, రూ-నడము;

2: చూ, నలివము. 1; అం. 3. (న+ల)
“నరహరి”: చూ, ఉపగణములు.

నలమేనివొర. ద్వ. వి కృష్ణుడు: చూ, కృష్ణుడు 1

నలలము అం (న+లల) “కరగడ” చూ,
ఉపగణములు.

నలి. సం. వి ఈ ప్రస్తా. 1 గురుగుత్తికి:

చూ, రాగము; దే. వి. (1) చూ,
రేణువు. 1; (2) చూ, నలక 1; (3) చూ,
సురుము; విణ. (4) నలగినది స్నా 1, ఆ.

37) నలివలి విజ 1, ఆ 102) (5). నన్న
ము. లక్ష్మి 2, ఆ 85: చూ, మూత్తము.

4; ద్రి (6) అత్యంతము: చూ, మజ్జిమజ్జి;
ద్రి. కి. విణ (7) యోగ్యముగా. భార.

ఆగ. 7, ఆ. 313

నలికండ్లపాము. దే. వి. నలికేయే చూ, సర్పము.

నలికము. దే. వి. నన్నడనము [చూ, సర్పము.

నలికి. దే. వి. (రూ-నలికిలి-నల్లక-నలికేయే):

నలికిలి. దే. వి. —పై. —

నలికేయే దే. వి. —పై. —

నలిగులి. దే. వి. మిక్కిలి నలగినది: గజబడి,
నజ్జే. [శిల్పము. 2.

నలిగొట్టు. దే. విణ. సన్నమునునది: చూ,

నలిండి. దే. వి: చూ, చిలుదిండి.

నలిండికాడు. వా. వి: చూ, సోమరి.

నలినము. సం. వి. అ. వ. (రూ-నలినము-నల
ము-నలినము-నాళికము-నాళికము). 1. తా
మర: చూ, పద్మము. 1; 2. నీరు: చూ,
నలినము.

నలిన. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1: చూ, నలినము
1; 2. తామరకొలను: చూ, నలినము. 1;
3. తామరనీల: చూ, పద్మము. 1, 4 తా
మరతంపర చూ, పద్మము. 1; 5. మిన్నే
లు చూ, నది; పా. 6 ఒకానొక నృత్త
ము ఒక్కొక్కపాడుములలో స-స-స-స-స
గణములు గలిగి పదింటి యోగల వంచదశ
ఛందస్సునందులుట్టిన నృత్తము చూ, నృ
త్తము. 1.

నలినపద్మకోశము. అం: చూ, నృత్తపాస్తములు
నలినపద్మముడు. సం. వి. అ. పుం. నెమ్మడు:
చూ, విష్ణువు. 1. ప్రారి 3, ఆ. 80
నలినము దే. అ కిరీ: చూ, నలగు 1. ఈ,
నలు. దే. స పృథ్వియగు పాల్లపకమగునో
నాలుగునకాదేశముగా వచ్చును. "నలుగడ-
నలుమూల" మొ. (నాలుగు).

నలుగు వా పి: చూ, నలుగులించి భార
విరా 2, ఆ. 22; దే. అ. కిరీ. 2: చూ,
రూ-నలగు 1. [2: చూ, పీడనము.

నలుగుడు. దే. వి. 1: చూ, నలుగులించి;
నలుగులించి. వా. వి. నున్న: చూ, సాధము(1)
నలుడు. సం. వి. అ. పుం. 1. నలుమహారాజు:
చూ, రాజు. 1; 2. ఒకకోటి: చూ, నాన
రము; 3. పితృదేశత: చూ, యముడు.

నలుకువ. దే. వి. 1: చూ, నలక. 1, 2. చూ,
నలక. 3.

నలుగు. వా. వి: చూ, రూ-నలుగు. 1.

నలుగునోళ్ళలోబడుట. బా. అల్లరిపాలగుట,
అపకీర్తించుట. "పసులగాచేయేలు
గుంనోళ్ళలోఁబడ్డ గుఱుగువోవ" (శ్రీవా
ంబలము).

నలుగురు. దే స నాలుగునకు మహాన్యహత్వర్థ
క బహు వచనాంతాదేశము: రూ-నలుపురు-
నల్లరు-నల్లరు. [చతురము. 3-4.

నలుచేదరము. వా. వి. రూ-నల్లదరము: చూ,
నలుచే. దే. పేరీ. నలయజీయు: నలుపు.

నలుతుము. ద్వ. వి. (నాలుగు + తూము) చతు
రాక్షసి: రూ-నలుము.

నలుపగు. వా. అ. కిరీ: కడు: చూ, సందశించే.
నలుపలము. ద్వ. వి. చతుఃపలము: రూ-నల్ప
లము

నలుపు. వై. వి. నైల్మ-నీల. రూ-నల్ల-నల్లన.
1. నీలచర్మము: చూ, వర్ణము. 6; విణ 2 నీల
వర్ణముగలది. వై. 8, ఆ. 184 చూ, వర్ణము.
6; పేరీ. 3: చూ, నలుచే

నలుపుయెట్టిచెఱుకు. ద్వ. వి. ఒకరకము చెఱుకు
*. చూ, రసాలము. 3. [ముడు.

నలుపుగింటెముదాల్చు. ద్వ. వి: చూ, బలరా
నలుపుపాటు. వా. అ. కిరీ. చూ, కాటుకకట్టు.

నలుబది. దే. స. (40) రూ-నల్ల-నలువది-
నల్పది-నల్పది [బ్రహ్మ 1.

నలుప. ద్వ. వి (నాలుగు + పా): చూ,
నలుపంశు ద్వ. స. నలువదిమంది (నలువదికి
మహాన్యహత్వర్థక రూపము.)

నలుపలేజి. వా. వి: చూ, పాంస. [బది.

నలుపది. ద్వ. స. (నాలుగు + పది): చూ, నలు
నలుపరాణి. వై. వి: రూ నల్పరాణి. బ్రహ్మ.

భార్య: చూ, సరస్వతి.

నలుపు. దే. వి. 1. ఒప్పిదము, మంజులము: చూ,
హృద్యము; 2. సాగను. చూ, సౌందర్యము;
3: చూ, సామర్థ్యము. స్వా. 4, ఆ. 37;
4. కృమము: చూ, విధము. 1; విణ. 5. ఒప్పి
దమైనది: చూ, కీమంత. 2. (హృద్యము)

నలుపురు దే. స: చూ, రూ-నలుగురు

నలుసాల. ద్వ. వి. (నాలుగు + సా) చేట్టు-

కొల్లారు: చూ, సదనము. 1.

నలుసంత. ద్వ. వి. నలి: చూ, రేణువు. 1.

నలును. దే. వి.—వై.—

నలోదయము. అం. (ఈగ్నింధ్రమునకు కాళిదాసుకర్త): చూ, కావ్యనాటకములు.

నల్లురు. దే. స: చూ, రూ-నలుగురు.

నల్లుదరిము. పా. వి. చూ, రూ-నలుచేరము.

నల్లిగ. వా. స: చూ, ఇరాణు. అం, పదా.

నర. 124.

నల్లును. ద్వ. వి: చూ, రూ-నలుతుము.

నల్లులము. ద్వ. వి: చూ, రూ-నలుపలము.

నల్లుది. దే. స: చూ, రూ-నలుబది.

నల్మ్రముదేవర. ద్వ. వి: చూ, నలువ.

నల్ల. వై. వి: వైల్ల. నీల: 1: చూ, రూ-నలుపు. 1. భార. ఆది. 2, ఆ. 32; 2: చూ,

చొగ్గు. వై. 3, ఆ. 74; విణ. 3: వైల్ల.

నీల: చూ, నలుపు. 2; దే. వి. 4 చూ,

రక్తము. అచ్చ. సుం, కాం. 105.

నల్లబాటు. వా. అ. కి: చూ, సందడించు.

నల్లదనము. వై. వి: చూ, చోమనచోయ.

నల్లఅగలు. వా. వి. 1. అగరువు. చూ, రాగార్థము; 2: చూ, తాపువు.

నల్లఉమ్మెత్త. దే. వి. ఒకరకము ఉమ్మెత్త * (దీనిగింజలు నిమృతపండ్లరసములో ఒకరొజు నానవేసి యెండించుటయే శుద్ధి): చూ, హలాపుష్పము.

నల్లక. దే. వి: చూ, సురభి.

నల్లకంద. వై. వి. ఒకకంద: చూ, సూగణము.

నల్లకచోరము. వై. వి. చోరము *: చూ, రాజార్థము. [చూ, పద్మము. 1.

నల్లకలువ. వై. వి. రూ-నల్లగలువ-నల్లగల్వ:

నల్లగర్గర. ద్వ. వి: చూ, పర్ణాసము. *

నల్లగజక. ద్వ. వి. పచ్చిక: చూ, హరిత (చూ, తృణము. 1.)

నల్లగలికేరు. ద్వ. వి: చూ, వర్షకేరువు *.

నల్లగింజెన. ద్వ. వి. నల్లదింజెన. (సం. ప).—నీలపుష్ప *.

నల్లగినియ. వై. వి: చూ, శిశిషపత్ర *.

నల్లగినియ. వై. వి: చూ, శుకనాసము. 1. *

నల్లగుండె. ద్వ. వి: చూ, యక్ష్మిత్తు.

నల్లగురిగింజె. ద్వ. వి: చూ, శ్వేతపాకి. *

నల్లగుట్టము. వై. వి. నీలాశ్వము: చూ, హయము.

నల్లగుబ. ద్వ. వి. కృతమాలకము: చూ, సకేనంపులుబుగ్గు. [మొగలీర.

నల్లగొలిమిడి. ద్వ. వి. నీలదూర్వ *: చూ,

నల్లగొగట వై. వి: చూ, మహాసహ. *

నల్లగొడ్డు. ద్వ. వి. కనీసక: చూ, లోచనము.

నల్లగొలుపట్టి తెంకి. ద్వ. వి: చూ, మూలతేడు. వేం. ఆం. 4.

నల్లచీమ. ద్వ. వి. ఒకానొకచీమ: చూ, విపీలిక.

నల్లచెన్నంగులు. ద్వ. వి. బ చూ, ధాన్యము.

నల్లచెఱుకు. ద్వ. వి: చూ, రిసాలము. 3. *

నల్లచేమ. ద్వ. వి: చూ, శకుటము. *

నల్లచ్చిగాడు. ద్వ. వి. (నల్ల + లచ్చేసము + కాడు) 1: చూ, ఏటిరింతె, 2: ఒకానొకపక్షి: చూ, పక్షి.

నల్లజీడి. ద్వ. వి: చూ, భల్లాతకము. *

నల్లజీలకఱ్ఱ. వై. వి. రూ-నల్లజీలకఱ్ఱ: చూ, సుషవి. 2. [సర్పము.

నల్లజెట్టి. ద్వ. వి. ఒకరకముజెట్టి: చూ, నల్లతీగ. వై. వి. కమ్మెరావతీగ: చూ, సురలి. [స్కార్దకము. *

నల్లతుమిక. ద్వ. వి. కాకితుమ్మికి: చూ,

నల్లతుమ్మ. ద్వ. వి: చూ, ఓట్టెరము. *

నల్లతేగడ. వై. వి: చూ, సర్వాసుభూతి. *

నల్లతేలు. ద్వ. వి: చూ, ఎనుపతేలు.

నల్లతాళిచే ద్వ. వి. (రూ- నల్లదాచే) కృష్ణసర్పము: చూ, సర్పము.

నల్లదాసరిగాడు. ద్వ. వి: చూ, తాచేలు.
 నల్లరిసెనము. నై. వి. ఇరుగుడు*చూ, కింకుప
 న్నదింటెన*. ద్వ. వి: చూ, నల్లగింటెన*.
 నల్లకోమ. ద్వ. వి. తీర్ణతుండము: చూ, మళ
 కము. 1. బ్రుడ్డపిడుచు
 నల్లవొగుడు. దే. వి. రూ-నల్లద్రాపుడు:చూ,
 నల్లవొపుడు. దే. వి. 1.—పై—అచ్చ. ఆర,
 కాం 12; 2 రక్కసుడు: చూ, రాక్ష
 సుడు. 1. [ఆం. సం. దే. 20.
 నల్లదొవ్రవాడు. ద్వ. వి:చూ, మూలక్షేడు,
 నల్లన. నై. వి=నైల్వ-నీల: చూ, నల్లము. 6
 నల్లనగు. వా. అ. క్రి చూ, నలుపగు.
 నల్లనయ్య. నై. వి. 1. వెన్నుడు:చూ, విష్ణువు
 1; 2. కృష్ణుడు:—పై—; 3. కోమటి.
 సాంబ. చూ. 2: చూ, నైస్యడు; విణ.
 4. నల్లనివాడు: చూ, అసితుడు. 2.
 నల్లనయ్యరవాలు. ద్వ. వి. గరుడుడు. సాంబ.
 దే. 15: చూ, హరివాహనుడు.
 నల్లనియ్యాగ. వా. వి: చూ, మక్షిక.
 నల్లనివాడు. ద్వ. వి: కట్టి. (సం. ప).—
 కాలుడు.
 నల్లనేల. ద్వ. వి. కృష్ణభూమి: చూ, భూమి. 1.
 నల్లనేలగుమ్మడు. ద్వ. వి. పాలగుమ్మడు*.
 చూ, మహాఫలము.
 నల్లనైదువగేస్తు ద్వ. వి: చూ, శివుడు.
 నల్లపిచ్చుక. ద్వ. వి. పోతకి: చూ, పిచ్చుక.
 నల్లపులుగుడు. ద్వ. వి. కృష్ణకాంభోజి*: చూ,
 వాతంగిని.
 నల్లపూస. ద్వ. వి. నల్లనిగాజేపూస.
 నల్లపెనలు. ద్వ. వి. బ. కింబికము:చూ, పెనరి.
 నల్లబుడమలు. ద్వ. వి. బ: చూ, ధాన్యము.
 నల్లబుడుసర. ద్వ. వి: చూ, వాయసి*.
 నల్లమందు. ద్వ. వి. ఆభిని. (సం. ప) —అఫే
 నము, అహిశేనము.(దీనికి విరుగుడు ఎట్రా

సిన్ ఆను ఇంగ్లీషుమందు) (శుద్ధి.—నేతిలో
 నొకదినముమర్దించినశుద్ధి)
 నల్లమందుపాలు. ద్వ. వి. ఆభినిపాలు.
 నల్లమడుగు. ద్వ. వి. మిక్కిలిలోతుగల
 మడుగు: చూ, సగస్సు. 1.
 నల్లమృంగ ద్వ. వి: చూ, శర్వనము*.
 నల్లమర్ది ద్వ. వి: చూ, ఇనుమర్ది*.
 నల్లమట్టి ద్వ. వి: చూ, కర్మజము. 2.
 నల్లమామిడి. ద్వ. వి: చూ, చూమిడి*.
 నల్లయారెలు. ద్వ. వి. బ చూ, ధాన్యము.
 నల్లయతిపన. ద్వ. వి: చూ, విష*.
 నల్లయిరుగుడు. ద్వ. వి: చూ, కింకుప*.
 నల్లయుప్పి ద్వ. వి: చూ, లవణి*. ప్రుష్పము.
 నల్లయుమ్మిత్త. నై. వి. హేమికి*:చూ, హలా
 నల్లయొంగ ద్వ. వి చూ, పుంజే.
 నల్లగట్టి. ద్వ. వి: చూ, రంధ. 2.*
 నల్లతాయి ద్వ. వి నీలమణి:చూ, రత్నము 1.
 నల్లవంగ. నై. వి. నీటివంగ *: చూ, వంగ.
 నల్లవడు. నై. అ. క్రి: చూ, సంబడించే.
 నల్లవలుపదాలు. ద్వ. వి: చూ, బలరాముడు.
 నల్లవస. నై. వి. ఉగ్గి *: చూ, విష.
 నల్లవావిలి. ద్వ. వి. శేఫాలిక *: చూ, వావిలి.
 నల్లవిష్ణుకొంత. మి. వి. స్థూలపుష్ప *: చూ,
 విష్ణుకొంత. [వేణువు.
 నల్లచెడురు. నై. వి. కృష్ణసారకము *: చూ,
 స్లవో. దే. అవ్య. రూ-నల్లవో. జౌరా. భార.
 విరా. 3, ఆ. 93: చూ, సంతాపము.
 నల్లవో. దే. అవ్య.—పై.—
 నల్లనుగంధిపాల. మి. వి: చూ, శారిబ *.
 నల్లనలు. ద్వ. వి. బ: చూ, నర్లపము.
 నల్లి. దే. వి. (నల్ల + ఇ): చూ, మత్కుణము.
 నల్లిండ్లు. ద్వ. వి. బ. (నల్ల + ఇండ్లు) బొగ్గ
 ణులపల్లె, అగ్గివారము. భార. సభా. 2,
 ఆ. 121: చూ, దేశము.

నల్లక. దే. వి. రూ-నల్లికిరి: చూ, సర్పము.
 నల్లికనరము. వా. వి: చూ, బక్క-వాడు.
 నల్ల. దే. వి. తేన: చూ, విత్తస్తి.
 నల్లెడు దే. వి. జిట్టెడు: చూ, మూ. 1.
 నల్లెరు. దే. వి. రూ-నల్లెరు: చూ, హస్తీసుండి
 నల్లెరు. దే. వి. —పై—
 నల్లెరుపైబండి. వి. నిర్భయతరము, సులువు
 “నల్లెరుపై బండినడకమాకు” (నానారాజ
 సంపర్కనమ))
 నల్లజేక్కి. ద్వ. వి: చూ, హంస. వేం. ఆం. 97
 నల్లది. ద్వ. స: చూ, రూ-నలునది.
 నల్లము సం. వి. ఆ. పుం. నన్నులుమూల
 దూము.
 నల్లరాణి వై వి. చూ, రూ-నలునరాణి.
 నల్లరు. దే. స: చూ, రూ-నలువురు
 నవ. సం. స. 1. తొమ్మిది చూ, ముమ్మాడు;
 దే. వి. (1) దుగడ: చూ, విదర్బిక.
 నవత. దే. వి. 1. కయము: చూ, శోగము. 1,
 2. నవయుట; 3. దుఃఖము: చూ, శోకము
 నవకము. సం. వి. ఆ. స. 1: చూ, తొమ్మిది;
 దే. వి. (1) మృదుత్వము: చూ, సుకు
 మారము. [రిము.
 నవత్తరము. సం. వి. ఆ. పుం.=చూ, నవాసా
 నవఖండములు. ఆం. 1: చూ, ఖండములు. 4;
 2 భుత, హేమకూట, వైషధ, ఇలావృత,
 నీల, శ్వేత, కురు, భద్రాశ్వ, కేతుమాల.
 (ఇవే నవవర్ణములు.)
 నవగోజి. దే. వి. పెద్దదేరా: చూ, సదనము. 1
 నవగోహములు. ఆం: చూ, గోహములు
 నవటాకు. వా. వి. అగస్తోల, 1/8 సేరు, పది
 రూపాయలపెళ్లు.
 నవతి సం. వి. ఇ. స్త్రీ: చూ, తొంబది.
 నవదళము. సం. వి. ఆ. స: చూ, సంవర్తిక.
 నవద్రవ్యములు. ఆం: చూ, ద్రవ్యములు.

నవధాన్యములు. ఆం. చూ, ధాన్యములు.
 నవనంజని. పా. ఒకానొకవృత్తము. ఒక్కొక్క
 పాదమునందు స-జ-స-న-గగములు గలిగి
 తొమ్మిదింటియలిగలిగి 14 వ ఛందస్సునం
 దుఃఖుట్టి నవృత్తము: చూ, వృత్తము. 1.
 నవనము. సం. వి. ఆ. స: చూ, స్తోత్రము
 నవనిధులు. ఆం: చూ, నిధులు.
 నవనీతిము. సం. వి. ఆ. స. అప్పడు చిలికి యె
 త్తిన వెన్న: చూ, వెన్న.
 నవబ్రహ్మలు. ఆం: చూ, బ్రహ్మలు.
 నవచుము. సం. వి. 1 తొమ్మిదివది; ఆం.
 2. లగ్నకారకత్వములు 12 లో నొకటి
 (భాగ్యము, తీర్థయాత్ర, తపస్సు, పితృ,
 దాన, ధర్మ, గురుదేవతాభక్తి, విద్య, వాహ
 నము, పుత్రులు, గుఱ్ఱము, ఏనుగు, మహి
 షము, చట్టాభిషేకము) చూ, లగ్నకారక
 త్వములు.
 నవమల్లిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, విశ్వాతి.
 నవమాంకి. అం. హేడశవర్ణననొకటి. (లగ్న
 చును 9 నవభాగములు చేయుటయే నవ
 మాంకి. ఏగోహమునకు నవమాంకికమనోన
 వలెనో యాగోహమేహని యందెన్నవభాగ
 మునందున్నవో తెలిసికొనవలెను. అట్లుతె
 లిసికొని గోహము మే-సిం-ధనుస్సులయం
 దున్నయెడల మేపాదిగను, పృశ-కన్య-మక
 రముల యందున్నయెడల మకరాదిగను,
 మి-తు-కుంభములయందున్నయెడల కర్కా
 టకాదిగను, గోహమెన్నవ భాగమందున్న
 దనిచెలిసి కొనబడెనో నన్నవరాశి నవ
 మాంశయనబడును. ఆరాశ్యధిపతి నవమాం
 శ్యాధిపతియగును): చూ, హేడశవర్ణ.
 నవమాలిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, నవమల్లిక.
 నవమి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ: 1: చూ, తిథులు;
 వి. 2. తొమ్మిదివది.

నవము. సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, స్తోత్రము; వి. 2. రూ-నవీనము-నవ్యము. కొత్తది: చూ, నూతనము.

నవయు. దే. అ. క్రి. 1. (కోగానులచే)విక్రమ. భార. ఆర. 3, ఆ. 330: చూ, సాటసాట వోవు; 2. శుక్కించే. భార. ఆర. 7, ఆ. 28: చూ, శోషించే

నవరంగము. సం. వి. అ. న. ఒకానొక యిల్లు పాండు. 5, ఆ. 288: చూ, నదనము. 1.

నవరత్నములు. అం. 1: చూ, రత్నములు; 2. సంఖ్యాబద్ధములగు ముక్తకాదీకములలో నొకటి చూ, త్రికము. 7.

నవరసములు. అం: చూ, రసములు.

నవరసస్థాయిభావములు. అం: చూ, రసస్థాయిభావములు. [3: చూ, సౌందర్యము.

నవరు. దే. వి. 1: చూ, నగరు. 1; 2: చూ, నగరు. 2; నవల. దే. వి. 1. రూ-నవలా. ఆడుది: చూ,

స్త్రీ; 2. మానిక: చూ, నేరు. 1; వా.

3. కథయందలి చమత్కారమును చెలుపు పచనగ్రంథము: చూ, పుస్తకము.

నవలా. దే. వి. ఆడుది. స్వా 2, ఆ. 25: చూ, స్త్రీ. ప్రాణులు

నవలైభాషాణులు. అం: చూ, కపూరియే బ్రా

నవవర్షములు. అం: చూ, నవఖండములు. 2

నవసూతిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. (కొత్తగాఈని నది) రేగటియావు: చూ, ధేనువు.

నవాంబరము. సం. వి. అ. న. కొత్తబట్ట: చూ, వస్త్రము.

నవాతు. దే. వి. తెల్లనిచేక్కెర: చూ, జెల్లము.

నవారు. వా. వి. మంచేముపట్టెడ: చూ, పట్టెడ. 1.

నవార్చి. సం. వి. ఇ. పుం: చూ, అంగారకుడు.

నవాసాగరము. వై. వి.=నవతారము, ఒకరకము ఉచ్చ: చూ, లవణము.

నవాసారము. వై. వి.=చూ, రూ-నవాసాగరము. నవి. దే. వి. కరగోడ పెట్టుటకు నిడుపునల్లివ్వ మొత్తిన మట్టిపల్లము.

నవీనము. సం. విణ: చూ, నూతనము.

నవీనుడు. సం. విణ: చూ, నూతనుడు.

నవు. దే. వి. చూ, రూ-నవ్యు.

నవుకరి. వా. వి: చూ, శుశూంస. 2.

నవుకరు. వా. వి: చూ, నేనకుడు.

నవుకు. వా. వి. 1. లోతు. చూ, రంధ్రము. 1; 2: చూ, మొట్టి.

నవుడుకొట్టు. దే. అ. క్రి. రూ-నాడుకొట్టు. ఏమియుతోచక భరియించే. చూ, మిణక తించు.

నవురు. దే. వి. చూరువు: చూ, సుకుమారము.

నవోధావస్త్రము. సం. వి. అ. న. పెండ్లికూతునకుకట్టెడుమధుపర్కము: చూ, వస్త్రము.

నవోద్భృతము. సం. వి. అ. న: చూ, నవనీతము.

నవ్యము. సం. విణ. 1. నవీనము: చూ, నూతనము; 2. నుతించడగినది: చూ, శ్లాఘ్యము.

నవ్య. దే. వి. బాలించు: చూ, శిశువు.

నవ్యు. దే. వి. రూ-నవు. 1. అలరింత: చూ,

హాస్యము. 1; 2. అపహాస్యము: చూ, హా

స్యము. 1; 3: చూ, పరిహాసము; 4: చూ,

వికాసము; అ. క్రి. 5: చూ, హసించు;

6: చూ, వికసించు; స. క్రి. 7. పరిహసించు.

పంచ. వా. 1, ఆ. 470: చూ, వెక్కిరించు.

3; 4. అపహసించు. విజ. 1, ఆ. 150:

చూ, వెక్కిరించు. 3.

నవ్వలబాటు. ద్వ. వి: చూ, రూ-నగులబాటు.

ఉ, హరి. 5, ఆ. 141. [3, ఆ. 61.

నవ్వలటాల. దే. వి.—వై.—భార. ఉచ్యో.

నవ్వలట. దే. వి.—వై.—

నవ్వలబండి. దే. వి. నవ్వెడు న్యభావముగల

ఆడుది: చూ, స్త్రీ.

చేయుటాచారము. నాందికిఁ బదనియమము
గలదని కొందఱు, లేదని కొందఱు, పాదమే
పదమని కొందఱు, 8-12-18-22

పదము లుండవలెననియుండురు. నాంది ద్వివి
ధము. - శుద్ధనాంది, క్రియానాందిని. కేవల
పద్మపూర్వక దేవతాస్తుతి శుద్ధనాంది. ఈ
స్తుతిపద్యమునం “దాశీర్వమస్మిన్” యా, వస్తు
నిర్దేశములలో నొకటియుండును అక్షర
లు, పుష్పములు దొంగిలించి సభ్యులమీఁద
జేల్చుచే మంగళగీతముఁ బాడుట క్రియా
నాంది. పూర్వగంగమనఁగా నాట్యోపక
రణమునఁ గుళిలపులే విఘ్నోపశాంతికొఱ
కుఁ జేయు కృత్యము దీనికిఁ బెక్కు లంగము
లున్నవిగాని వానిలో నాంది ముఖ్యము);
3. భేరి చూ, దుందుభి 2, అం 4: చూ,
స-మ-హీనతానములు (చూ, పర్యతాన
ములు), 5: చూ, వేసరిపాడవజ భాషలు
(చూ, భాష 1); 6 చూ, జన్యతాశ
ములు [సంభవము.

నాందీకము సం. వి ఆ పుం. చూ, తోగణ
నాందీకరుడు. సం. విణ 1. మంగళపాఠకు
డు. నాందీనాది, 2. భేరివాయిచేవాడు.
నాందీనాది

నాందీవాది. సం. విణ. (క ఈ న్) — పై—

నాగటిచాలు వా. వి చూ, సీత 2

నాగటిచాలుకూర ద్వ. వి తిటిగొడ్డక చూ.
నాని

నాగటిచాలుపేరియతిప ద్వ. వి శ్రీరాముని
భాగ్య చూ, సీత 1 (చూ, భాగ్య)

నాగంటిచిప్ప ద్వ. వి (నాగణ్ + చిప్ప) నూ-

నాగటిచిప్ప, నాగంటిగుంఠ - నాగటి
గుంఠ, నాగంటిపడత - నాగటి పడత - నాగం
టి కూరు - నాగటికూరు పడత - పడత
చూ, లాంగలము. 1

నాగటిండు పై. వి: చూ బలరాముడు

నాగటిగుంఠ. ద్వ. వి: నాగటిచిప్ప.

నాగటిపడత. ద్వ. వి. — పై. —

నాగటియారు. ద్వ. వి. — పై. —

నాగటిసీల. ద్వ. వి. ఏడికోల జోరకుండుటకై
బిగించిన సీల.

నాగలి పై వి = లాంగలమ్ (నూ - నాగేలు -
నాగేలు - నాగేరు) 1. హలము చూ,
లాంగలము 1; 2 మడక: చూ, లాంగ
లము 1.

నాగలివాల్ జోడు పై వి చూ, నాగటి
జోడు [స్వము.

నాగరు. దే వి ధాన్యమునకు వడ్డీ గానియ్య ధా
నాగరు పై. వి. నాగిని *. చూ, శూలిని:

నాగేలు పై వి = చూ, నూ - నాగలి.

నాగేరు పై. వి. = — పై. —

నాగేలు పై వి = — పై. —

నాచికోలు. దే వి అమారియేకొనుట. భార-
శల్య 1, ఆ 49: చూ, మృచ్చిశి.

నాచే దే. వి. 1 తీగపాచి: చూ, శైవ
ము; 2: చూ, ముచ్చి, 1; 3. కి 3 చూ,
ముచ్చిలింమే అని 2, ఆ 138

నాచేడు దే వి త్సంద్రసలచరము: చూ,
మత్స్యము 1 [పర్కము. 1.

నాచేగ వా వి అంతరదామరి *. చూ,
నాడు దే వి 1 తోరీఖు ఆం, భావ్య
80 చూ, గోనీ, 2 ఆదివము 8, ఆ.
65; భార. ఉద్యో. 4, ఆ 407; ఉ, రా.
7, ఆ 332, కథా 4, ఆ. 131, 3 కాల
ము: చూ. సమయము 1; 4 ఆకాలము.

నాడునాడు వా వి నూ - నానాడు చూ,
వృత్తిశము [కై: చూ, శ్రీ.

నాడకత్తె దే వి నానియకలది నూ - నాణె
నాడెకాడు. దే వి. నాణెయకలవాడు.

నూ - నాణెకాడు చూ, శ్రేష్ఠుడు [శైము.
నాడేము. పై వి = నాగక: చూ, నూ - నా

నాచటాయి. దే. వి. (నామ + తాయి) విష

శిల: చూ, రాయి.

నాకబలి. సం. వి. ఇ. పుం. = నాగప - నాగవృ

నాగపలి - నాగపల్లి - నాప. పెండ్లిచివర నాటి

తంతు. కథా. 7, ఆ, 83

నాకము. సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, స్వగ్గము;

2 ఆకాశము: చూ, వ్యోమము. 1; 3. నక్క

చూ, స్వగలము.

నాకిని. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. =: చూ, నాగిని (1)

నాకు. వా. స. 1. నాకొజు; గే. స. 99

2. లేవావము చేయు.

నాకుట వా. వి. చూ, లేవావము.

నాకులి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. చూ, సర్పాక్షి *

నాకుపు. సం. వి. ఉ. పుం. 1. పుట్ట చూ,

పత్మికము; 2. కొండ చూ, వర్షతము;

3: చూ, మని 1. [అక్రేడు.

నాకేసుడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, వేలుపు

నాకిము. సం. వి. అ. పుం = నక్క. చూ,

స్వగలము.

నాక్షత్రిమానాబ్దము పా 27 లక్షత్రిములయం

గుఁ చంద్రుడు సంచరించుకాలము నాక్ష

త్రిమాసము ఇది 12 మాసములుకలది, ఇది

324 దినములుగలది చూ, మాసములు (చూ,

చాంద్రిమానాబ్దము)

నాగ వై వి. 1. పూర్వము: చూ, సత్తు.

2 వైద్య: చూ, విపులము, వా 3 చూ, నాగా 1

నాగడు వై వి - నాగ: శేషుడు చూ,

సర్పము [శివుడు.

నాగకంకణుడు సం. వి. ఆ. పుం: చూ

నాగకన్నియ ద్వ. వి: చూ, ఉల్కాపి. 2

నాగకృతి. ఆం. చూ, కీర్తనాంగములు (చూ,

అంగము 9) [రాక్షసు. 4

నాగకేసరిము సం. వి. ఆ. పుం. చూ, నుప

నాగకేసర చూర్ణకము. సం. వి. ఆ. పుం

చూ, కరికుమంధము:

నాగకేసరులు. ద్వ. వి. బ. చూ, ధాన్యము.

నాగగన్నేరు. ద్వ. వి. ఒకరకము గన్నేరు *:

చూ, హయమారకము. [చూ, మ్నుహి.

నాగచెముడు ద్వ. వి. ఒకరకము చెముడు *:

నాగజిహ్వాక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. మణిపిల.

చూ, రాయి. [వాసము. 3.

నాగదంతకము. సం. వి. అ. పుం: చూ, నాగ

నాగనింతి. ద్వ. వి. (సం. ప) - ఏరండ వత్తి

క, ఏరండఫల, కాండేరి, కామయాశిక,

నాగస్థాట క.

నాగదమని సం. వి. ఈ. స్త్రీ. చూ, ఈశ్వరి. 2.

నాగదారి. దే. వి. ఒకానొకముండ్ల చెట్టు: చూ,

వృక్షము. [చూ, నేరేడు.

నాగనేరేడు ద్వ. వి. ఒకరకము నేరేడు *.

నాగప వై వి. =: చూ, నాకబలి.

నాగపడగలదండ మి. వా. వి. ఆడువారి

మెడనక: చూ, భూషణము. 2

నాగపడగలు. మి. వా. వి. బ: - పై. -

నాగపసాని. వై. వి. నాకబలిచిరంటి. (చూ -

నాగవృసాని - నాగసాని - నానాపసాని -

నాపసాని): చూ, స్త్రీ.

నాగపాళము సం. వి. అ. పుం 1 విరివిని

అయుగము: చూ, బాణము. 1; 2 చూ,

రతిబంధము; ఆం. 3: చూ, ఉత్తానకరణ

బంధములు [మత్స్యము. 1.

నాగ పెండ్లి ద్వ. వి. ఒకరకము పెక జెర: చూ,

నాగవృ. వై. వి. =: చూ, నాకబలి.

నాగవృసాని వై. వి. చూ, గూ - నాగపసాని.

నాగబంధము వై. వి. = నాగబంధ సర్పాకృతి

మృగ్గ

నాగబంధము. సం. వి. అ. న. 1 = నాగబంధ

ము - పై -; ఆం. 2: చూ, కానుమాన

ములు; 3. చూ, శిష్టాలంకారములు:

4 చూ, సంయుక్తహస్తములు.

నాగబు సం. వి. ఆ. స్త్రీ. చూ, బీణ. 2. *

నాగబలాడు సం. వి. అ. పుం. చూ, భీమసేనుడు.

నాగదైత్యము. వై. వి. పొన్ను వేసిన మంత్రపూత
మైన చిన్న పేము. కథా. 2, ఆ. 48

నాగబ్రాహ్మణులు. పా నాగపురులలో నొక

తెగవారు చూ, ఆచార్య అను బ్రాహ్మ

ణులు (చూ, బ్రాహ్మణులు) [మల్లె *

నాగమల్లిక సం. వి. ఆ. స్త్రీ = చూ, నాగ

నాగమల్లె. వై. వి. = నాగమల్లికా. (రూ-నాగ

మల్లియ-నాగమల్లియ-నాగమల్లె) అప్తవ

త్రిక. చూ, మల్లె 1. (హసంతి 2)

నాగమల్లెలు వై. వి. బ. చూ, ధాన్యము.

నాగమత. సం. వి. ఋ స్త్రీ. చూ, గ్రా 9

నాగము. సం. వి. ఆ. న 1 సత్తు చూ, లోహ

ము 1; 2 తగరము చూ, లోహము 1; 3 చూ,

నాగపాళిము 2, పుం. 4 = నాగపు రూ-

నగము* చూ, స్వము; 5 వీరగు చూ

హస్తి, 6 కొండ రూ. నగము చూ, పర్వ

తము; 7 గృహము, గాము చూ, రాము

పు. 2, 8 చూ, నాగవాసము (8).

9 మబ్బు చూ, పీఠము 1; 10 ఉద్ధాన

పర్వతవాసవాయువు* చూ, వాయువు

11 ముప్పై * చూ, తృణము 1; 12 చూ,

నుపర్ణాశ్రయము *; 13 చూ, సొన్న *

14 (ఉత్తరగవడిమైనపుడు) శ్రేష్ఠము: చూ,

శ్రేష్ఠము; అం 15 అప్తనాగములు.

అనంకుడు, వామకీ, తక్షకుడు, శంఖపా

లుడు, కుశీకుడు, పద్మకుడు, మహాపద్మ

కుడు, కిశ్కంధకుడు: (చూ. సర్పము);

16 చూ, భస్మములు [తృణము. 1

నాగముపై వై. వి. భద్రముస్తకము *.

నాగయత్నము అం చూ, సహితానములు

(చూ, శుద్ధితానములు.)

నాగరింగము. సం. వి. ఆ. పుం. నారంజీ *

చూ, కర్కరాంకిము

నాగరము. సం. వి. ఆ. న. 1. చూ, శం?

2 ముప్పై *. చూ, హరిత, 3 నాగరదేవీ

యాత్రరము; పుం. 4. గోరట *.

చూ, నువోసహ; విణ 5 నగరమున బుట్టినది;

పా 6 ఒకానొకవృత్తము ఒక్కొక్క

పాదము భగణ, రగణ, వగణములతో గూడి

నడచుచున్నది మృగములు బుట్టినవృత్తము:

చూ, వృత్తము 1; దే: విణ (1) అడు

వారి కిశోభూష చూ, భూషణము 2.

నాగరముస్త సం. వి. ఆ. స్త్రీ ఒకానొక

కుంగ* చూ, తృణము 1. [మలు

నాగరాఖ్యము అం. చూ, ఉత్తానకరిణబంధ

నాగరికత సం. వి. ఆ. స్త్రీ చూ, నాగము 4

నాగరికము సం. విణ నాగైమెరి* చూ,

శ్రేష్ఠము [చూ, లోకము 1.

నాగలోకము సం. వి. ఆ. పుం. పాతాళము:

నాగవము సం. వి. ఆ. న: చూ, కరణము 14

నాగవలి. వై. వి. = చూ, నాగవలి

నాగవల్లి సం. వి. ఈ. స్త్రీ 1: చూ, తాం

బూలవల్లి, తాంబూలవల్లిక, తాంబూలి

(తె) తమలపాపతీగ*; వై. వి. (1) = చూ,

చూ-నాగవలి.

నాగవల్లినిపురిము జా. 1. పెండ్లియైననాటి

దప్పలు; 2 ముద్దఅపిండివగ్గల దప్పలు;

3 వ:యైన పిడిప పోరాటము. “గోలత

నింక నాగవలిలోపల నిష్ఠు* మేలకల్గెన్”

(విజయవిలాసము 3, ఆ. 72)

నాగవల్లినిభము సం. వి. ఆ. న (తె. ప) —

అకు, తమలపాను-తమలపాను- శములపు

టాను; తద్వి. — కారపునల్లతిములపానునకు —

(తె. ప) — కమ్మరాకు (కమ్మనాను తీ

గకు. —: చూ, నురలి) (విగతవా: కి* చూ,

నురలి)

నాగవాసము సం. వి. ఆ. పుం. 1. చూ, నాగ

లోకము; వై. వి. (1) వేత్యాసమూహము —

సా. 2, ఆ. 73. చూ, వేళ్ళ; (2) ఆట
మేళము. అచ్చ బాల, కాల, 83: చూ,
వేళ్ళ; దే వి (8) గొండ్లము తగిలించెను
రెండుకొనలువంచిన యినువకమ్మి నాగదం
తము, నాగము, నిర్యూహము. (తె. ను) —
కతీయెల.

నాగవీటుడు. సం వి ఆ పుం. మనువుకుడు
ర్పువాడు: ఖటకుడు, టాంకరుడు, తగ్గి
క్షురుడు.

నాగకుండి. సం. వి ఈ స్త్రీ ఖురాసాని.
పుచ్చే* చూ, పుచ్చే

నాగసంభవము సం వి ఆ న చూ, సిందూగము 1
నాగసత్వ. అం: చూ, ద్వాదశసత్వలు

నాగసరము వై. వి.=నాగస్వరము. చూ=నాగసార
ము. 1 పాములవాడు ఊ చెడుబుట్టు* చూ,

వీణె; 2 మంగలికోళ్ళు, సన్నాయి: చూ, వీణె
నాగసాని. వై. వి. చూ, గూ-నాగవసాని

నాగసుగంధ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ* చూ, సగ్నాక్షి*
నాగసారము వై. వి.=చూ, నాగస్వరము 1-2

నాగస్వరము సం వి ఆ. పుం= చూ, నాగ
సరము 1—1. [స్వము

నాగా నా వి 1 పనిచేయు: గోడె; 2. శూ
నాగాంతకుడు సం వి ఆ పుం గరుకుడు*

చూ, హరివాహనుడు [కేసరము*

నాగాఖ్యము. సం వి. ఆ పుం: చూ, నాగ
నాగానంద నాటకము. అం. (స్త్రీనార్డుడు గొం

ధకర్). చూ, కావ్యనాటకములు
నాగావసర్పితము. అం చూ, కరణములు

నాగాశనుడు. సం వి. ఆ పుం: చూ, నాగాం
శనుడు.

నాగిని సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. గొల్లడిడ్డు*.
చూ, శూలిని; వై. వి (1)=నాకివి. దేవత్వ

మొందిన ముత్తైదువ: చూ, స్త్రీ
నాగులొము ద్వి వి చూ, సర్పము

నాగుమల్లె. వై. వి.=నాగమల్లికా*: చూ, చూ-
నాగుమల్లె.

నాగులు. వై. వి. బ.=నాగా: (కళ్యపునకు
గదుగవయందుగల్గిన సహస్రసంఖ్యాకమగు
సంతతి. — కేష-వామకి-తక్షక-విరావత-
కంబళ-అశ్వతర — మహావద్దు-శంఖ కన్గో
టక-ధనంజయ-మహానీల విలాపిత మహా
కన్గి-దృతరాష్ట్ర-బలాహక-కుమార-పుష్ప
దంష్ట్ర, దుర్యుఖ, సుముఖ, శంఖపాల,
కపిల, వామన, నహుష, మణి, కంఖరోమా
దులు పృముఖులు): చూ, సర్పము.

నాగుపు. వై. వి. నాగ చూ, సర్పము.
నాగోదిము సం వి. ఆ న ఉదరత్యాగము:

చూ, వారవారము.
నాచికేతుడు. సం. వి ఆ. పుం చూ, వహ్ని 1*

నాచోన నా విణ మన్నితము, నాచేము.
నాట సం. వి. ఆ పుం 2. కానొకరాగము:

చూ, స్వరము 2
నాటకము సం. వి ఆ న. 1 నాట్యపరిగా

నమై వద్దగద్యాత్మకమైన గొంధవిశేషము.
(చూ, నాట్యము; చూ, ఉద్భవము: 2; చూ,

వ్యంగకము. 1) రూపకము - రూపము,
(గ దృశ్యము నాటకము. దీనికే రూపకమని

నామాంతరము; 2. నాటకమనగా నాట్య
ముచేజూపబడునది; 3 నాటకము త్రిసర్గ

(ధగ్గు-అర్థ- కామ)ఫలదము; 4 నాటకములు
వస్తు, నేతృ, రసభేదములచే బయలుయ్యె.

నాటకమా. పృథకరణము, భాగము, పృథా
సనము, డిము, గ్యామోగము, సమవాకా

గము, వీధి, అంకము, ఈహమ్మగము (చూ,
దశరూపకముల లక్షణములు); 5 దశరూప

కముల లక్షణములలో. — నాటకము. —
ఇందు గద్యపరిఖ్యాతము ధీరోదాత్తుడు,

నాయకుడు శృంగారపీఠరసములలో నొక
టిపృథానము ఇతరరసము లంగములు భా

రితిపృత్తి సంధుడైదునుగలవు. 5 మొదలు 10 లోపుగ నంకము లుండవలెను. అంక కథ పరిమితమని కొందఱు వత్సరిమని కొందఱు చెప్పగలరు; ౬ నాటకకథను నడి పించువాడు సూక్రధారుడు; 2 నాటక ములోని భాగములను “అంక” మని పేరు, ౮ సర్వనాటకములందుఁ బ్రథమమునఁ బూర్వరంగము, తర్వాతఁ బ్రస్తావనము జరుప వలెనని సామన్యలక్షణము) తద్విశేషములు. — ౧ నాటకాంగభేదములు. — అథవా సారితక్రియ, అవకృష్ట, అవతరణము, ఉత్థానము, గానము, మాణిక; 2 నాటకపరిశ్రేషము — అంకము, ఉద్భాతము, ఆశ్వాసము, ఆశ్వాసము; 3 విలంబితసృత్యము — శీసము, ౪ జిక్కిణియనునట్లు — (తె. ప) జిక్కిణి; ౫ నాట్యము — ఖంఖ; ౬ నాట్యగతిభేదము. — (తె. ప). — లోపు చారు, తీరును, తీరుపు తీర్పు, సారె; 2 నాట్యబంధము. — (తె. ప) — కంట, కట్టరము. కట్టరము; ౮ నాట్యత్వతీసుసంధి గర్భము; ౯ నాట్యచతుర్థసంధి — అవగర్భము; ౧౦ నాట్యచతుర్థాంగభేదము. — ఆగూరము, కలాసకము, కిసుపు, ఖర్వత్తము, చలి, చాల, చాళి, తగాకము. (తె. ప). — కలానికి (మిగతనానికి “వ్యంజకము 1” చూడుము); పుం, న. 2. నాటకగ్రంథము మొక్క నాట్యము, నై వి (1) = నాట్యము - సర్వక - సర్వము అట్లు. పాండు. 4, ఆ. 77: చూ, విలాసము. 1; (2) పర్వర్తము ఉ, హరి 2, ఆ. 70: చూ, పర్వర్తము 1 నాటకరత్నకోశము అం. చూ, కావ్యనాటకములు. నాటక సంఘము. అం (సంఘము) ముఖము, పర్వతీసుఖము, నిర్భయము, వివిధము, సేవ

నాటకసాల నై. వి. = నాట్యశాల అటవట్టు. స్వా 5, ఆ. 83 చూ, సదనము. 1. నాటకావతారము. అం. చూ, కావ్యనాటకములు. నాటామృతము సం. వి ఆ పుం. చూ, తిరుటము. నాటిక అం నాటికలు 16 లో నొకటి (4 అంకములు. సాత్విభేదముచేపర్వరణికనంటిది) చూ, నాటికలు నాటికలు అం. ఇవి 18 — నాటిక, పోటిక, గోష్టి. సత్తకము, నాట్యరాసకము, పృష్టావనము, ఉపలాస్యము, కావ్యము, శ్రేంకణము, రాసకము, సల్లాపకము, పృథాదితము, శిల్పకము, పిలాసిక, దుష్కల్లిక, ప్రకరణిక, హస్తీపకము, భాణికము. నాటిది నా వి. చూ, ఆసుని నాటివిడలు నా. ఆ. క్రి చూ, ఉచ్చే. 2. నాటు దే. వి. 1 నాటులోనగునాని నాటుట నాట్టుము; 2 నాటుట; ఆ. క్రి కి. సుగ్రమ్మకొను భార. ఉ. గోష్టి. 4, ఆ 407: చూ, స్తికవడు; స క్రి 4 నాటులోనగునాని స్థాపించే చూ, మొలవేయు; అం. శ్రీ 5. సుగ్రమ్మ ఉ. హరి 3, ఆ 60: చూ, మొలవేయు. నాటుకొను. వే. ఆ. క్రి: చూ, నాటు 3 (శ్రీ నాటుకొలుపు అచ్చ మం, కాం 31). నాటుపురిము. నా వి పల్లెనాగు నాట్టుము. శ్రీ వి. చూ, నాటు 1 నాట్యవర్జిత అం చూ, కావ్యనాటకములు. (ఎనిమిది మందిమిమ్రేడు వాగిసెయ) నాట్యభేదములు అం. స్వత్తము. స్వత్తము ననురేండును నాట్యభేదములే. నాట్యము సం. వి ఆ. న. = వట్టు. 1 స్వత్తము (నాట్యము మృదుమృదురమైనచో “లాస్యమని” ఉద్భత మైనచో “తాండవమని” చెప్పగలరు) చూ, తాండవము, చూ, లాస్యము

(చూ, వ్యజము. 1; చూ, నాటకము 1.); నాట్యమునకు భరతమూర్తియలఘాధారములు కాబట్టియే నాట్యమునకు “భరతము” ని పేరువచ్చినది: చూ, భరతము); 2. నృత్య గీతనాట్యములకూడిక: చూ, తేర్యభిక్తికము; ఆం. 3 చూ, విసయము

నాట్యరాసకు ఆం. నాటికలు 18 లోనొకటి. (ఒకంకము, నాట్య, గాన, హాస్య, ప్రణయ ములుండవలె): చూ, నాటిక

నాట్యలోచన ఆం: చూ, కావ్యనాటకములు నాట్యవిలాసము. ఆం. — పై — (నాల నాట్యకాల సం వి ఆ స్త్రీ = చూ, నాటక నాట్యశేఖరులు ఆం చూ, కావ్యనాటకములు నాట్యోపయోగములైన యంగములు. ఆం. ఇవి

19 - నీవిలో నొక్కొక్క గానికీ గల భేద సంఖ్య — శీర్ష 17, కీర్తి 19, తాగలు 9 పుటలు 9, భిష్మపులు 7 నాసికము 3, గండము లు 8, అధరము 8, చిలుకము 8, మఖము 8, కంఠము 4, హస్తములు 10, వక్షము 3, బొంగము 3, పార్శ్వములు 5, కటి 5, ఊపలు 5, జంఘలు 5, చరణములు 9. (చూ, ఉపని యులు: చూ, అంగము 9)

నా. దా. వా వి 1. సన్నవిగూలుపట్టె, 2 గుఱుములు ఎడ్లు లోనగునాని దేక గొలుకువేసిడు ఇమమనగ్గ.

నా. 10. వి. ఈ. స్త్రీ 1 చూ. వరము (1) (చూ, నాడులు), 2 చూ, నాడిక; 3 - నారి నారకులుపు: చూ, పరిగము; 4 ఈ స: చూ, పద్మగీతము; 5 కూరకాడ చూ, కాకము 1; 6. శైలగతిక: చూ, హంతరి (చూ, తృగము 1); 7 మోసకాని సడక. క్రారుడు.

నాడికముడు. సం. వి ఆ. పుం చూ, స్వర్ణ నాడిక సం. వి ఆ. స్త్రీ. 1. గడియకాలు

గడియ-గడి సం పు).—భుటిక, నాడి: (మిగతవానికి “విభుటిక” చూడుము.) వై వి. (1) రూ-నాడు-నాడిమ- ఆచ్య. ఆ, కాం 111: చూ, దేశము.

నాడిచరిణము. సం. వి. ఆ. న ఆగ నాస: చూ, స్వర్ణకారుడు.

నాడిదేహముడు. సం వి ఆ. పుం. భృంగీశ్వ రుడు: చూ, కలుడు.

నాడివీణము. సం. వి ఆ. పుం. చూ, నాడి 3. నాడు దే. వి 1: చూ, దేశము 2 జనపదము ఆ కీ) 3. నాటు భాం. కర్ణ. 2. ఆ. 243: చూ, ములకేయు: ప. కీ). 4 స్థాపిం చే. ఆం, భా 122 చూ, స్థిరము.

నాడు మొదలు. దే. అవ్య అప్పటినుండియు.

నాడులు ఆం. 1 దేశ భేదములనుబట్టి రాబడి న బాగోహ్మతాది వర్ణములకు గడిగినపేర్లు. (వోవాడు, ముగకనాడు, కాలనాడు, తెలనాడు, మంగినాడు మొ); 2 మండలము లోని అంతర్భాగములనుబట్టి ఆయాభాగ ములకు రాబడిన పేర్లు (చాగలునాడు, పోలునాడు మొ) (చూ, దేశములు); 3 ఇవి 10 — నాసికాగ్ధారములు, నేత్రీ ద్వారములు, కర్ణద్వారములు, శంఖినీనాడి గుపనాడి, బ్రహ్మనాడి, సుఖమునాడి (దశవిధనాడుల వివరము — ౧ ఇదానాడి యన చంద్రినాడి (ముక్కునకు ఎడను భాగమున నుండును. శివుడు అధిదేవత), 2. పింగళినాడియన సూర్యనాడి (ముక్కు నకు మడిభాగమున నుండును. విష్ణువు అధి దేవత), 3 ముఖమునాడి అన అగ్నినాడి ముక్కుమధ్యనుండును, (బ్రహ్మఅధిదేవత); ౪ కాంధారి నాడి (కుడి నేత్రీమంగుండును. ఇంద్రియ అధిదేవత); 5. ఆస్థిరీనాడి (నాలుక యందుండును. ఎడమ నేత్రీమం దును ఉండును పరుమెండధిదేవత); ౬ పు సానాడి. (కేడిదేవతయందుండును. దిగ్దేవత

అధిదేశత); 2. వయశ్యనినాడి (ఎడమచేవి
యందుండును బ్రహ్మ అధిదేశత); 3. అలం
బననాడి (శిశ్నమందుండును. అగ్నిఅధి
దేశత); 4. లకునాడి (గుడస్థానమందుం
డును భూమి అధిదేశత); 5. శంఖని
నాడి (నాభిస్థానమున నుండును: చంద్రు
డు అధిదేశత); (శరీరమునందు నుజ్జాతంకు
వులు (నాడులు) దాదాపుగ 700 కలవు)
నాడె. దే వి. నడును నూలికండె నుంచెను
నాడా: తోట్టియ - తొట్టె - తొట్టెనాక -
(సం. పృ).—ఉపర, తంకుకానము, తురి,
తుర్గ
నాణకము. సం. వి అ. న.=నాడెము.
రూపాయలోనకు నాణెము అనాతము (తె
పృ) —నాణెము. (చూ, లోహము 1)
నాణము. నా. వి. మాంసరసము. ఆం, భా.
ద్వి. 252.
నాణిము. దే వి: చూ, దేశము.
నాణియము. నై. వి =నాణక: చూ, రూ.
నాణెము.
నాణెకత్తె నై. వి: చూ, రూ-నాణెకత్తె.
నాణెకాడు నై. వి: 1. కోమటి. పాంబా
చూ 2: చూ, నైశ్యము; 2: చూ, చూ-
నాణెకాడు.
నాణెము. నై వి.=నాణక. (రూ-నాణియము-
నాణెము) 1 శుద్ధనీనారము చూ. లోహా
ము 1; 2 ముద్రించబడిన రాగి వెండి బం
గారములెల్ల: చూ, లోహము. 1; 3 ఇచ్చి
పుచ్చుకొనుటయందలి యోగ్యత; 4 నాగరి
కత; 5 యోగ్యతాయోగ్య పరిశీలనము
చూ, శ్రేష్ఠత; 6. మంజులము: చూ,
హృద్వయ
నాతిము. దే వి ఎత్తెము. రా. వి 2, ఆ. 34
చూ, సలబళము
నాతి న. వి. రూ-నాతుక ఆదుర: చూ, (స్త్రీ)

నాతుక దే వి. (నాతి + ఉక): చూ, రూ-
నాతి
నాతోడు బా. నాయన, నాపైబట్టు. నన్ను
చేపుకొనితిన్నట్టు. “నీ నెచ్చెలితోడును
య్య నఖి నిక్కముచెప్పుము” (పృభా
వతీ 1, ఆ 87), “కలయట్లుచెప్పునూ కల్ల
లాడిననీకునాతోడునుయ్య ప్రాగసఖినివు”
(49భావతీ. 3, ఆ 107)

నాదుము సం. వి. వి పుం =నాడు 1. ధ్వని,
మోత: చూ, స్వరము 2, ఆం. 2. ఆహ
తము. అనాహతము. అనిద్వివిధము (ఆహ
తము - పరిశీర్తనాది రూపముచేత శ్రోత్రు
శ్రోత్రగంజకమై భవభంజకమైయున్నది.
ఈ రూపాతి నాదిమున చే స్థాన భేదములనుబట్టి
22 భేదములు కలవు అవేగవలదునని గమక
పురులనిపించుకొనినవి: చూ, ఉచ్ఛ్రాంత
ము), అనాహతము (ప్రాణాగ్ని సంయోగ
రూపమైనది); (నానమనగా వ్యాకరణపృ
కారము=మోగడి అచ్చట ధ్వనియని
తాత్పర్యము. సంతోవ్యాకరణ పృకార
మైనచో. - న =ప్రాణము, =అగ్ని. ప్రాణా
గ్ని సంయోగరూపమైనది గమక నాదముని
పించుకొనినది: చూ, స్వరము 2; 3: చూ,
అప్రాదశపదార్థములు

నాదములు. ఆం (దిశవిధనాదములు) జల, భేరి,
సద్దెల, మృదంగ, ఘంటా, కాహళ, కింకిణీ,
వేణు, భృమర, ఓంకారనాదములు

నాదాంతరి ఆం: చూ, భాషాంగములు

నాదాదు. నా. వి. 1 నిర్వచ్య: చూ, వీరతనము;
2. పిల, 3 పొట్టి, 4 శక్తిశేషి; వి: 5
చిక్కినది; 6 పిలది

నాది దే. వి. నాసంబంధమైనది.

నాదించే సం. ఆ కిర్. మోగెను. శశాం.5,
ఆ 53. చూ, శక్తించే.

అధిదేవత); 2. పయ్యవినాడి (ఎడమచేవి
యందుండును బ్రహ్మ అధిదేవత), రా అలం
బననాడి (శిశ్నమందుండును. అన్ని అధి
దేవత); 3. లకునానాడి (గుడ్డస్థానమందుం
డును ఘామి అధిదేవత); 40 శంఖిని
నాడి (నాభిస్థానమున నుండును: చంద్రుని
డు అధిదేవత); (శరణమునగు మజ్జతంకు
వులు (నాడులు) దానాపుగ 700 కలవు)
నాడి. 1. వి. నడును నూలికండె నుంచెను
నాడా. అట్టియు - అట్టై - అట్టై నాకె -
(సం పద) - ఉపరి, తంకుకాపుము, తుగ్గ,
తుర్గ
నాగము. సం. వి. అ. న. = నాగము.
గూపాయనానకు నాకెను. అనాతము (తె
పద) - నాకెను (చూ, అనాము 1)
నాగము. నా వి మాంపునము అం, భా.
ద్య. 252.
నాగము. దే వి: చూ, దేవము.
నాగము. నై వి = నాగము చూ, చూ.
నాగము.
నాగకై నై వి: చూ, చూ. నాగకై.
నాగకాడు నై. వి: 1. కోమటి. పాంబా
చూ 2. చూ, నైవ్యము; 2. చూ, చూ.
నాగకాడు.
నాగము నై వి = నాగము. (చూ. నాగము -
నాగము) 1 కుద్దవీనారము చూ. అనా
ము 1, 2 ముగ్గించుబడిన గాగి వెండి బం
గారములబిల్ల చూ, అనాము. 1, 3 బిల్లి
పుచ్చేకానాటయందలి యొగ్గత; 4 నాగరి
కతి; 5 యొగ్గతయొగ్గత పరిశీలనము
చూ, (1) 3; 6 మంజులము. చూ,
హృదయము
నాగము దే వి అట్టెను రా, వి 2, ఆ 34
చూ, సంబరము
నాగి . వి. చూ. నాగము అడుగు చూ, (ప్రీ)

నాగము దే వి (నాగి + ఉక): చూ, చూ.
నాగి.
నాగోడు బా. నాగూన, నాపైబట్టు. నన్ను
చేపుకొనితిన్నట్టు. “నీ నెచ్చెలిగోడును
మృ 24 నిక్కముచెప్పెను” (పుభా
వతీ 1, ఆ 87), “కలయట్లుచెప్పెను కల్ల
లాడిననీకునాగోడును: మృ ప్రాసభివీవు”
(పుభావతీ. 3, ఆ 107)
నాగము సం. వి. వి. పుం = నాగు. 1. ద్వని,
మోత. చూ, స్వరము 2. అం. 2. అనా
తము - అనాతము అనిద్రివిధము (అనా
తము - వారకీర్తనాది రూపముచేత శోభిగ్గ
శోభిగ్గగంజకమై భవభంజకమైయున్నది.
ఈ చూనాతి నాగమున ప్రాసభేదములనుబట్టి
23 భేదములుకలవు అవేరింబడునని గనుక
పుగ్గులనించుకొనినవి చూ, ఉచ్చిత
ము), అనానాతిను(ప్రాణాన్ని సంయోగ
రూపమైనది); (నానమనగా వ్యాకరణపు
కారము = మోగడి అచ్చట ద్వనియుని
తాత్పర్యము. సంతృప్త్యాకరణ పుకార
మైనచో - న = ప్రాణము, = అగ్ని. ప్రాణా
న్ని సంయోగరూపమైనది గనుక నానమని
పింఛుకొనినది) చూ, స్వరము 2, 3. చూ,
అప్రాదేశికపదార్థములు
నాదములు అం (విశవిధనాదములు) జల, భీరి,
మర్దల, మృదంగ, ఘంటా, కాహళ, కింకిరీ,
వేణు, భృమరి, ఓంకారనాదములు
నాదాంతరి అం. చూ, భాషాంగములు
నాగాగు నా. వి 1 నిర్వచ్యే చూ, నిరతము;
2. పిల, 3 పొట్టి, 4 శక్తిలేమి; వి: 5
5 చిక్కినది; 6 పిలని
నాది. దే. వి నానబంధమైనది
నాదించే సం. అ కిగ్గి. మోగెను. శశాం 5,
ఆ 53 చూ, నిర్వచ్యే.

నాడు. వై. వి.=నాడు. శబ్దము, ధ్వని. సా.

2, ఆ. 98: చూ, స్వరము. 2.

నాదేయము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. కైరడిముక్త*:

చూ, ముస్తకము; 2. నీరుపర్బిబ్బ* చూ, పర్బిబ్బలి; విణ. 3. నదీసంబంధమైనది.

నాదేయి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. కిత్తలి*:

చూ, శర్కరాంకము; 2. వారదబ్బ*:

చూ, శర్కరాంకము; 3. తక్కలి* చూ,

వైజయంతి; 4. దాసనము* చూ, హయ

జీవన మారకము; 5: చూ, నాదేయము.

2*; 6. కాకినేరేడు (నేలనేరేడు)*: చూ,

లికుచము. (నాగరంగపు చెట్టుఅనికొందలు)

నాధము. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, ముక్కు

తాగ్గుడు. [చూ, పరాధీనుడు.

నాధంతుడు. సం. విణ. (త్. ఈ. త్):

నాధుడు. సం. వి. ఆ. పుం. 1. పెనిమిటి:

చూ, భర్త. 1; 2. తీడు, పర్బిబ్బలు:

చూ, స్వామి. 1; 3. ఇంద్రియ: చూ,

సహస్రాక్షుడు. [3, ఆ. 187.

నాన. వై. వి.=జ్ఞాన: చూ, సిద్ధ. భార. ఆది.

నానబ్రాహ్మ. దే. వి: చూ, నానబియ్యము.

నానగండ. వై. విణ. సిద్ధమాలినవాడు. పాం

డు. 5, ఆ. 178.

నానబియ్యము. దే. వి. నానబెట్టిన కొత్తచే

రుడు బియ్యము: చూ, బియ్యము.

నానాడు. దే. వి. రూ-నాడునాడు: చూ,

పర్బిబ్బనము.

నానాప. వై. వి.=: చూ, నాకబలి.

నానాపసాని. వై. వి: చూ, రూ-నాగపసాని.

నానారూపము. సం. విణ. పలుదెలుగులగులది;

చూ, వివిధము.

నానార్థరత్నమాల. అం: చూ, నిఘంటువులు.

నాను. దే. వి. 1. నానుకొరివి: చూ, భూష

ణము. 2; ఆ. కిర్. 2: చూ, ఊరు. 6.

నానుకొరివి. దే. వి: చూ, నాను. 1.

నానుచే. దే. కేర్. 1: రూ-నాన్పు. నానజేయు.

పాండు. 3, ఆ. 191.

నానుడి. దే. వి. (నాను+నుడి) 1. లోకోక్తి,

గాలిమాట: చూ, శబ్దము. 2; 2. సామెత.

సా. 2, ఆ. 258: చూ, శబ్దము. 2.

నానుడు. దే. విణ. 1.—పై—; 2. తడిసినది.

నానుడువాన. దే. వి. విడువకకురిసెడు పొడి

పొడి చినుకులవాన: చూ, వాన. 1.

నానుపు. దే. కేర్. (2ట్ట) చేలువచేయు.

నానుబోర. దే. వి. మాంసముగలటొమ్ము:

చూ, పక్షము.

నానేత. వా. వి. ఆలస్యము: చూ, విలంబము. 1.

నానాడి. వా. వి: చూ, రూ-నానుడి. ఆం,

భా. పర్. 111.

నానోడు. వా. వి.—పై.—

నాన్పు. దే. కేర్: చూ, రూ-నానుచే.

నానైల. దే. వి: చూ, భిక్షము.

నాన్న. దే. వి. రూ-నాయన. 1. తండి: చూ,

సవిత్వము. 2; 2. పూజ్యుడు: చూ, మహా

నీయుడు; వా. 3. (శూద్రులలో) అన్న;

4. (శూద్రులలో) మేనమామ.

నాప. వై. వి.=: చూ, నాకబలి.

నాపసాని. వై. వి: చూ, రూ-నాగపసాని.

నాపితుడు. సం. వి. ఋ. పుం: చూ, మంగలి.

నాభాగ్యము దేవరచిత్తము. లో. దయతో గూడిన

లాభము. “మామకస్వాంతక్షేధి, చేలువభా

గ్యంబు దేవరచిత్తమధిప.” (పాంచా)

నాభి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1. కస్తూరి: చూ,

మృగమదిము; పుం, స్త్రీ. 2: చూ, బొడ్డు.

1; పుం. 3. విషవిశేషము: వత్సనాభి, వస

నాభి; 4. బండికంటి నడిమితుము: చూ,

పిండిక. 1; 5. తిలకము: చూ, బొట్టు. 1;

6. తుత్తియుడు: చూ, రాజు. 1; 7. చక్ర

వర్తి: చూ, రాజు. 1; పా. 8. దీనికి ఉప

మానములు — పొన్న పువ్వు, సుడి, మడుగు, నూయి, చక్కము; అం. 9. పురుషలక్షణాంగములలో నొకటి. (బొడ్డు) (దిక్షిణాపర్వమై పర్వలమై యతిగంభీరమైన బ్రహ్మము. వామాపర్వమై మిక్కిలి లోఁతుగలిగిన పాపాత్ముడగు. ఉత్తరాపర్వమైన దుఃఖపరిమము); చూ, లక్షణాంగములు; 10. స్త్రీలక్షణాంగములలో నొకటి. (బొడ్డు) (లోఁతుగునున్న పూజ్యురాలగు. ఏటినుడివలె దిక్షిణాపర్వమైన రాజవర్తియు, పుత్రివతియు, పతిప్రియుయు, భోగియునగు. ఎడమ సుడియైన చచ్చేబిడ్డలు కలదియగు. లోపల సుడియున్న బాలయగు. బొడ్డుకు కొంచెము క్రింద కుంకుమవర్ణగర్భితమై పద్మసమునుగు చిన్నెయున్న మన్నెవాని యన్నుమిన్నయగు) చూ, స్త్రీలక్షణాంగములు; 11. చూ, అధమక్షేత్రములు; 12. చూ, కళలుండు స్థలములు; 13. చూ, హస్తక్షేత్రములు; 14. చూ, చుంబనస్థానములు; 15. నాభిశుద్ధి — గోమాత్రీములలో 3 రోజులు నాననైచి యెండించినపుద్గి (7 రోజులనికొండలు). నాభికానర్తి. అం. చూ, ఆశుభాపర్వములు. నాభిజన్మము. సం. వి. న్. పుం. పాక్కిలి మూల: చూ, బ్రహ్మ. 1. నాభివ్యతి. అం: చూ, చిత్రాక్షములు. నామకరణము. సం. వి. అ. న. 1. కిడ్డలకు పేరుపెట్టుట; అం. 2: చూ, కర్మములు. నామకా.వా.క్రి.విణ. స్వతంత్రము లేకుండగ నామగుంట. ద్వ. వి. (నామము + గుంట) గళగర్వము: చూ, రోగము. 1. నామధేయము. సం. వి. అ. న: చూ, పేరు. 1. నామమడచే. మి. స. క్రి. చేంపు. భాం. స్త్రీ. 2, అ. 54. చూ, అంహరించే. నామము. సం. వి. న్. న. 1: చూ, నామధే

యము; పా. 2. (నామము) పేరునకుఁబాల్చి తిపదికమని సంజ్ఞ. “రామ, కృష్ణ” మొదల. వి. (1) నొనట పెట్టుకొనెడుబాట్టు: చూ, బొట్టు. 1. నామములు. అం: చూ, పడిములు. హారము. 4. నామరులు. దే. వి. బ. పాచికలు: చూ, వ్యవ. నామర్థ. వా. వి. ఆగౌరవము. నామ. దే. వి. జొన్నలోనగువాని కొయ్య గాలున విగరించిన మొలక: చూ, మొక్క. 1. నామాక్షి. వా. వి. ఆపమానము. నాయంకరము. ద్వ. వి. (నాయకుడు + కరము): చూ, పరీభుత్వము. నాయకవాడి. ద్వ. వి. పంటపరామరిక చేసెడు. దివాణపు బంటు. రూ. నాయకవారి: చూ, మహనూలుదారు. నాయకవారి. ద్వ. వి. — పై — నాయకుడు. నై. వి. 1. పరీభువు. చూ, స్వామి. 1; 2. పర్నిడ్డులు భటులకధిపతి: చూ, స్వామి. 1. నాయడు. నై. వి. 1. శూద్రవిశేషము: చూ, శూద్రుడు; 2. నాయక: ప్రభువు: చూ, స్వామి. 1; 3. బలిశెలోనగువాని పట్టపుఁదేరు. నాయకగుణములు. అం. కావ్యలక్షణంబున — మహాకులీనత, మహాభాగ్యము (పరిపాలన), జౌజ్యల్యము, జౌదార్యము (దాతృత్వము), తేజస్విత (పరాక్రమ), ధార్మికత, నైదగ్యము (నేర్పు), పాండిత్యము (విద్యావివేకము) మొ. వీరికిఁడగిన నాయకులు సాధారణముగ ముగ్గురు: చూ, స్వీయ, ఆస్య, సామాన్య. (ఈ గుణములన్నియు పూర్తిగాగలవాఁడు త్రముడు. కొన్నియై కలవాఁడు మధ్యముడు. చాల తక్కువగలవాఁడ ధముడు) నాయకత్రియము. అం. దేననాయకుడు, మనుష్యనాయకుడు, ఉభయనాయకుడు. (3.)

నాయకసర్వసవిధులు. అం: చూ, నాయక

సఖులు. [రత్నము: చూ, భూషణము. 2.

నాయకము. సం. వి. అ. పుం. పతికమునడిమి

నాయకసఖులు. అం. విలుడు, విమాషకుడు,

పీతమద్దుడు, చేటుడు. (4)

నాయకస్వరూపము. అం. కీర్తిప్రశంసముఖి

త్వము, ఆర్థావసత్వము, సుగుణాభ్యుత్పము,

భూభరణధురీణత్వము, కావ్యగీతపీయత్వ

ము. (3)

నాయకుడు. సం. వి. అ. పుం. 1. = నాయకుడు.

అధిపతి(చూ, నాయకులు): చూ, స్వామి. 1.

2. శృంగార రసావలంబన పురుషుడు

(చూ, నాయకులు); విణ. 3: చూ, శ్రీమం

దు; నై. వి. (1). = నాయక. అధిపతి: చూ,

స్వామి. 1. (పురుషోత్తమ కవీయము.)

నాయకులు. అం. 1. సర్వగత సాధారణులయిన

నాయకులు నల్గురు. — ధీరోదాత్త, ధీరో

ద్ధత, ధీరకాంత, ధీరలలిత (4) (ధైర్యము

గలిగి శాంతుడై సర్వమేలింగి దయాశాలి

యైన వాడు ధీరోదాత్తుడు, గర్వానూ

యాదంభమాయా కోధాదులు గలవాడు

ధీరోద్ధతుడు, ప్రసన్నాత్ముడు ధీరుడు

శాంతుడునైనవాడుధీరశాంతుడు, నిశ్చిం

తుడు విద్యాసక్తుడు సుఖియైనవాడు

ధీరలలితుడు); 2. శృంగార నాయకులు

నల్గురు. — అనుకూలుడు, దక్షిణుడు,

ధృష్టుడు, శతుడు (4) (చూ, ఉపనాయ

కులు) [అనుకూలుడు. — ఒకే నాయిక యం

దాసక్తుడు; దక్షిణుడు — అనేక నాయికల

యందు సమస్తేహపత్రి; ధృష్టుడు. — పర

శ్రీగమనాదులచే దప్పచేసియు నిర్భయుఁ

డు; శతుడు. — నాయికామత్యవిధిత ప్రపి

యకారి (చూ, పతులు); 3. ఉపనాయ

కులు నల్గురు. — పీతమద్దుడు, విలుడు,

చేటుడు, విమాషకుడు. (చూ, నాయక

సఖులు, ఉపనాయకులు.)

నాయన. దే. వి. (నా + అన్న): చూ, రూ-

నన్న. [మహి.

నాయనమ్మ వా. వి. తండ్రితల్లి: చూ, పితా

నాయబారము. నై. వి. = న్యాయభారం. 1. సత్య

మునువహించుట; 2. రాజీకీబియ్యించుట.

నాయబారి. నై. వి. = న్యాయభారి. సత్యమాత.

నాయము. సం. వి. అ. పుం. 1. పాఠిపణము:

చూ, లాభము. 1; 2. నీతి: చూ,

సత్యము 1; నై. విణ. (1) = న్యాయం.

న్యాయయుక్తము: చూ, స్యాము. 1.

నాయిక. సం. వి. అ. స్త్రీ. శృంగారరసావలం

బనస్త్రీ: చూ, స్త్రీ.

నాయికలు. అం. వివిధశృంగార రమణీయలైన

రమణీమణులు స్వీయ, పరకీయ, సామాన్య

లను ముత్యైకంగులయి యుండిరి. అందు

స్వీయ పదమూడు, పరకీయ రెండు, సా

మాన్య యొకవిధములపుటచే ఒగ్గిధాననాయి

కలు పదునాల్గురైరి. అనన్తాభేదించుచే

శృంగారనాయిక లష్టవిధములైరి. ౧ స్వాధీ

నపతిక (ప్రియునిం దినను పశపటచుకొన్న

ది): ౨ వాసవసజ్జిక (పతి పచ్చవేశకు శయ

నాదుల లంకరించునది); 3 విరహోత్కంఠిత

(నాయకుడు వేశకురావన్న దపించుచది);

౪ వివర్ణబద్ధ(సంకేతస్థలము నంబియునింగాన

కకలగునది); ౫ కలహోత్కరిత(ముందు కోప

ముచే బలినివిడనాడి పిదప బాహులైప

పడునది); ౬ ఖండిత (ప్రియుడు పర

స్త్రీనిగూడిన చిన్నెలబోచికోపించునది),

౭ ప్రోషితభర్తృక (పతి పరదేశమున నుం

టచే బరితపించునది); ౮ అభినాక (ప్రి

యునిగూర్చి సంకేతస్థలమునకేగునది) (వీరికి

దూతి, దాసి, సఖి, చేటి, ధాత్రేయి, పా

లివేళిని, లింగిని, శిల్పిని యనువారు సహాయులు) (ధాత్రేయి=దాదికూతురు. పాత్రేవేళిని=పాదుగింటిది. లింగిని=సన్యాసిది. శిల్పిని=మచ్చిది.)

నాయికాత్రియము. అం. స్వీయ, పరకీయ, సామాన్య (3).

నార. దే. వి. 1. నడితడవ, చీల్చిన తాటిమట్టలోనగునది: చూ, శల్కము. 2; 2. జేసవ నాగపీఠమే: చూ, శల్కము. 2; 3. కూర మీఁదిపీఠమే, కడంబము: చూ, శల్కము. 2; 4. కొబ్బరి, ఈత, మొగలి, గోగులోన గువాని పీఠమే: చూ, శల్కము. 2; 5. చెట్టు మీఁదిపట్ట, వల్కలము. భార. అర. 2, ఆ. 326: చూ, వల్కలము. (చూ, బెరడు)

నారంగడు. సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, విటుడు; 2.=చరకడు. దుప్టుడు: చూ, వ్యాధుడు. 2.

నారంగము. సం. వి. అ. పుం. 1. నారింజి*: చూ, శర్కరాంకము; 2. కంచెకుడు*: చూ, శర్కరాంకము; 3. ఆమడబిడ్డలు: చూ, యమశశివులు; 4. పిప్పలిరసము.

నారకము. సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ-నరకము. నారిచీరలు. దే. వి. బ. పాత్రిచీరలు.

నారట్టము. సం. వి. అ. పుం. బీటికనేల, వివీతము: చూ, భూమి. 1. [పక్షి.

నారిణపక్కి. నై. వి.=నారాయణపక్షి: చూ,

నారిబిబ్బ. నై. వి.=నారపము. (దేశ్యమని శి. గ.): చూ, శర్కరాంకము.*

నారదము. సం. వి. అ. పుం. 1.= చూ, నారిబిబ్బ*; 2.=నారింజి*: చూ, శర్కరాంకము. (నారంగతప్పవము నారదమని కొందలు) [తులు.

నారదస్మృతి. అం: చూ, మూలస్మృతులు, స్మృ

నారదీయము. అం. 1: చూ, పురాణములు. 2: చూ, ఉపపురాణములు.

నారదీయరత్నాకరము. అం: చూ, భరతకాస్త్రగ్రంథములు. [ముని: చూ, ముని. 1. నారదుడు. సం. వి. అ. పుం. ఒకానొక దేవ నారపంటలు. అం. పృత్తి, గోగు, జేనుము, కిత్తనార. మొ.

నారమడి. దే. వి. నారతోనేసినబట్ట, ముకుటము-ముక్కుటము: చూ, వస్త్రము.

నారము. సం. వి. అ. న. 1. నరులగుంపు; 2: చూ, రూ-నారాచము. 1; పుం. 3. అవ్వడుపుట్టినదూడ: చూ, ధేనువు; 2. 4. నీర్పు: చూ, సలిలము.

నారవేళ్లు. దే. వి. బ. ఏకబీజవళ వృక్షముల వేళ్లు (కొబ్బరి, తాటి, ఈత, పరి, చోడి, జొన్న లోనగువానివేళ్లు): చూ, వేరు. 1. నారసము. నై. వి.=నారాచము: చూ, బాణము. 1.

నారసింహాయనము. అం. (నరసింహుః=అశ్వేన సరీయతే నక్షియత ఇతి చతుర్విధ నాశ రహిత ఇత్యర్థః): చూ, ఓమ్. [ములు.

నారసింహీయము. అం: చూ, ఉపపురాణ నారాచము. సం. వి. అ. పుం. 1.=నారాసము.

నారము, అచ్చేము ఇనుప బాణము, పృత్యేడనము: చూ, బాణము. 1; 2. నీటి యెనుగు: చూ, వాస్తి; అం. 3: చూ, ముప్పది రెండాయుధములు. (చూ, బాణము. 1); పా 4. ఒకానొకవృత్తము. 2. కొక్కపాదము తగణ, రగణ, వగణములుగలదై యెనిమిదివ ఛందస్సునందుఁ బుట్టిన వృత్తము: చూ, వృత్తము. 1.

నారాచి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. బంగారుపఱకెడు కొఱముట్టు. అగసాలెవాని ఇనుప తాళము. (అనికొందలు): చూ, సానము.

నారాజి. దే. వి: చూ, రూ-నరాజి.

నారాజీ. నే. వి.—పై.— [నారణపక్కి.
నారాయణపక్షి. సం. వి. 5. పుం. చూ,
నారాయణబలి. పా. సన్యాసికేతేయు కాగ్ధ
ము (పరిషత్తు).

నారాయణము. పా. తెత్తిరీయచును వేదభాగ
మునంవోకపన్నము (చూ, తెత్తిరీయ బాగి
హ్మణము)

నారాయణాస్త్రము. అం: చూ, అస్త్రములు.

నారాయణాంస్వాహా. అం. (నారాయణః=
నారస్య-జ్ఞానస్య-ముక్తేర్యా-ఆయనంపాగ్
ప్తిః= (రేఫాత్ పరనకారస్యణత్యవిధానాత్
సర్వప్రాణిబుద్ధిగుహానివాసాత్ శుద్ధచైతన్యమి
త్యర్థః): చూ, ఓమ్.

నారాయణి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1: చూ, పా
ర్యతి. 1; 2: చూ, లక్ష్మి; 3: చూ, శత
మూలి*.

నారాయణుడు. సం. వి. అ. పుం. (రూ-నార
యాణుడు-నరాయణుడు- నరాయణుడు)
(౧ అవతారపురుషుడు, ౨ ఉడకమందు
స్నానము, 3 నరసమూహమున కునికిపట్టు,
౪ నరసమూహమునివాసము, ౫ శబ్దగమ్యు
డు, ౬ సారూప్యముక్తికి స్నానము, ౭ తొం
బదియాలు తత్వములకు స్నానము, ౮ ఒక
మన్వంతరమున నరుడనుముషికి గుమారు
డు) 1. వెన్నుడు: చూ, విష్ణువు. 1; 2: చూ,
సూర్యుడు; 3. చంద్రుడు: చూ, హిమాం
శువు; 4. నలువ: చూ, బ్రహ్మ. 1; 5: చూ,
శివుడు; 6. అగ్ని: చూ, వహ్ని. 1; 7: చూ,
అశ్వమేధిని; 8. ఆవు: చూ, ధేనువు.

నారాళంసి. పా. నరులనుగుటించి చెప్పేడువేద
వాక్యముకలది. (పరిషత్తు)

నారి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. ఆడుది: చూ,
స్త్రీ: వై. వి. (1)=నాడి: చూ, నరము;

(2)=నాడి. నారికులుపు: చూ, వగిణము;

దే. వి. (3) వింటియల్లెతాడు: చూ, నూర్వి. 1.

నారింజి. వై. వి. 1.=నారింజి*: చూ, శర్క
రాంకము; అం. 2. (దోహదశాస్త్రోత్పా.
నాయువిశంగాలు, ఆవాలు, నువ్వులు, నీళ్లు
పాలతోనూటి కుండేటిమాంసముతో మూల
మందు లేపనముచేయ పెక్కుఫలముల నిచ్చే
ను.): చూ, దోహదశాస్త్రము. (నారింజిపం
డుతోక్కలో విటమినులున్నవి. మన ఆహా
రములో యీవిటమినులు లేకపోయినచో
మనకు తిమ్మిరినాతము వచ్చును.)

నారికడము. వై. వి.=: చూ, నారికేళము.*

నారికాయ. దే. వి. అల్లెతాగితి తాచుడువలన
చేతగలిగిన కిణము. (చూ, కిణము 1-2.)

నారికులుపు. ద్వ. వి. సెలపుండు: చూ, ప్రణము.

నారికడము. వై. వి.=: చూ, నారికేళము*.

నారికేడము. వై. వి.=—పై.—

నారికేళము. సం. వి. అ. పుం. 1.=నారికడము-

నారికడము-నారికేడము. (రూ-నారికేళము-

నారికేరి-నారికేరి- నారికేరము - నాడికే

గము-నారికేరము-నారికేరము) టెంకాయ

*: చూ, స్కంధఫలము; అం. 2. (దోహద

శాస్త్రోత్పా.—మినుములు, పెసలు, దేవ

దారువిత్తులును చేల్లనినీటిలో నానవేసి రుబ్బి

మద్యములోకలిపి ఉప్పుతోగూడ చెట్టుప్రే

ళ్ళకుమొదట రాత్రివేళ లేపనముచేసినచో

మధురములగు పెక్కుఫలముల నిచ్చును.):

చూ, దోహదశాస్త్రము.

నారికేళత్వగన్యాయము. పా. కొబ్బరిచెట్టెందుల

కెక్కిరివన దూడగడ్డికై యెక్కిరివన రీతి.

నారికేళపాకము. అం. 1. పాకములు 2 లో

నొకటి. (మిగుల కఠినమై యభేద్యమైనది):

చూ, పాకములు. (చూ, దాగ్ధపాకము);

2. పాకములు 4 లో నొకటి: చూ, పాక

ములు. (చూ, వృత్తులు.)

నారికేళాంజనము. అం: చూ, అంజనులు.

నారికేళాంబున్యాయము. పా. కొబ్బరికాయ
లోనికి నీరెట్లువచ్చినది తెలియదనినరీతి.

నారీ. పా. ఒకానొకవృత్తము. ఒక్కొక్కపా
దమునకు ఒక మగఁగముగలదై మూడవ ఛం
దస్సునందుద్భవించిన వృత్తము: చూ, వృత్త
ము. 1.

నారీసుతము. పా. ఒకానొకవృత్తము. ఇది పదు
నొకండవ త్రిష్టుప్థందస్సునందలి శాలినీ
వృత్తచ్ఛాయను జేసిపాదములున్న ఇంద్ర
వజ్రిచ్ఛాయను సరిపాదములున్న నడచేము:
చూ, వృత్తము. 1.

నారు. దే. వి: చూ, రూ-నాలు.

నారుచే. దే. కే. నాడఁజేయు: నారు.

నారు. దే. కే. —పై.—

నాలు. దే. వి: రూ-నారు, ఆకు, కోఁగు.
(సం. ప.)—అంకురాలి.

నాలునాలు. దే. స. కి: చూ, మొలచేయు.

నాలునాలుట. దే. వి: ఉడుపు-ఉడ్డు.

నాలుపోయు. దే. స. కి: ఆకుపోయు.

నాలము. వా. వి: చూ, లాడము.

నాలవకొలమువాడు. ద్వ. వి: చూ, శూద్రుఁడు.

నాలాకుసు. వా. వి. లాయఖలేని.

నాలాయనము. పా. దగ్గిరడవేదములోనిభాగము.

నాలి. దే. వి. 1. కుత్సిరపువని. స్వా. 3, ఆ.

51: చూ, వంచన; విణ 2. కుత్సిరము:

చూ, హీనము. 1; 3. మందము, ఆలస్యము.

స్వా. 3, ఆ. 28: చూ, విలంబము. 1;

4. తక్కువైనది: చూ, హీనము. 1.

నాలిక. దే. వి: చూ, రసన. శై. 7, ఆ. 100.

నాలిక చేటు. ద్వ. వి. 1. తృణవిశేషము: చూ,

తృణము. 1; 2: చూ, పశురోగము.

నాలికతీపు లోనవిషము. లో. ఉదా. —ఆజిత్తు
లమారి మృగముయొక్క తేనెమాటలకు

మోసపోయితిని. నాలిక తీపు లోన విష
మని యెఱుంగుదునా ” (నీతిచంద్రిక-
మిశ్రాభాషము). [నాలుకలు.

నాలికలు. దే. వి. బ. సర్వజన్మికలు. రూ-
నాలికి. హిం. వి. పల్లకి. రూ-నాలికి-నాల్కి.
(లాలికి-లాలికి-లాలికియని వాడుక.)

నాలిగాలి. వా. వి: చూ, చిటుగాలి.

నాలిజంఘము. సం. వి. అ. పుం. కాకి: చూ,
వాయసము.

నాలిబూతము. ద్వ. విణ. 1. కుత్సితుఁడు: చూ,
వ్యాధుఁడు. 2; 2. కుత్సితురాలు: చూ,
స్త్రీ.

నాలిముచ్చే. దే. విణ: చూ, నాలిబూతము. 1.

నాలీపు. వా. వి: చూ, నామర్తా.

నాలుక. దే. వి: చూ, రూ-నాలిక.

నాలుకమిగులుట. జా. (మాటమిగులుట) మా
షించేట “నాలుక మిగులరానీయకుము” (చి
న్నయనూరి నీతిచంద్రిక)

నాలుకలు. దే. వి. బ. 1: చూ, రూ-నాలికలు.

భాగ. 4, స్కం. 729; 2. బ్యాలలు. భాం.
దో. 5, ఆ. 229.

నాలుగాకులెక్కువచేదువుట. జా. విశేషాంశం
బులు తెలిసియుండుట. “అంతకునాలుగాకు
లెక్కువయే చేదివితివి.” (ధర్మజ)

నాలుగు. దే. స: రూ-నాలుపు-నాలు, ఆడ్డ-
ఉడ్డ-ఉడ్డా, చేపు-చా-చేపుకము-చాక
ము, తిగవంచే-తీవంచే, పుంజీ, మూడు
నొకటి-మూడునొకటి. (సం. ప.).—ఆల్ఫి,
చతుర్థము, చతుష్కము, చతుష్టయము,
చరము. (చూ, మూడునొకటి)

నాలుగుఅంకములుగలవి. అం. అంతఃకరణము
లు, అగ్నులు, అనుబంధములు, ఆభివయము
లు, అలంకారములు, అపస్థులు, ఆశ్రమములు,
ఉపవేషములు, ఉపాయములు, కరణములు,

కావ్యపూర్వులు (పూర్వులు), కర్మపులు, గీర్వాసములు, వాణిజ్యములు, జ్ఞాతులు, తార్కికపరిమాణములు, తాళగిహములు, దిశలు, దుష్టులు, ద్వారములు, ధనవృద్ధులు, నాయకనర్తకసచివులు, నృత్యములు, పతులు, పాకములు, పురుషజాతులు, పురుషగర్భములు, పరియోగములు, పాణిజాయాములు, మనుజువృత్తులు, ముత్తులు, ముఖరతులు, మేఘములు, యుగములు, యోగములు, రతులు, రథికులు, రాజవిద్యలు, మనుష్యవర్ణములు, వర్జితములు, వాదిత్యము, వేదములు, వేదోపాంగములు, వ్యాస(హ)వోధేదములు, శుశ్రూషలు, సముద్రములు, సాధనములు, స్వప్నోధేదములు, సేనాంగములు, స్త్రీజాతులు ఇత్యాది.

నాలుగుకంబాలాట. ద్వ. వి: చూ, బాలకీర్తి.

నాలువు. దే. స: చూ, రూ-నాలుగు.

నాల్గు. దే. వి: చూ, రూ-నాళిక.

నాల్గు. దే. స: చూ, రూ-నాలుగు.

నాల్గుకన్నులవేల్పు. దే. వి. అగ్ని. అచ్చ. బాల, కాం 54: చూ, వహ్ని. 1.

నావ. సం. వి. బా. స్త్రీ. = నౌక. 1. తరణి: చూ, హోడము; నై. వి. (1) = నావి. ఓడ: చూ, హోడము.

నావి. దే. వి. సస్యరోగము: ఆవ, చీడ, నట్టు.

నావికుడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, సరంగు.

నావురు. నై. వి: చూ, రూ-నాగురు*.

నాణ్యము. సం. విణ. ఓడచేతదాటించి దగినది.

(నద్యాదులు)

నాళకుడు. సం. విణ: చూ, తుట్టు. 2.

నాళము. సం. వి. అ. పుం. 1 చేటు: చూ,

రుత్త; 2. కనబడమి; 3. అనుభవములేమి;

4: చూ, మరణము; అం. 5: చూ, ధనగతులు.

నాశిలు. సం. అ. క్రి. నవయు: రూ-నాశిలు.

నాశిలు. సం. అ. క్రి. — పై —

నాస. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1: చూ, ముక్కు. 1; 2: చూ, లచ్చికమ్మి; 3. ఆవ *: చూ, సర్వపము.

నాసత్వము. సం. వి. అ. పుం. ద్వి. ఆశ్విని దేవతలు (అసత్వములేనివారు)

నాసాపుటావర్తి. అం: చూ, అశుభావర్తములు.

నాసాభరణము. సం. వి. అ. న. ఆడబాస, ముక్కర: చూ, భూషణము. 2.

నాసామణి. సం. వి. ఇ. పుం. — పై —

నాసి. దే. వి. పిల్లి: చూ, మార్జాలము.

నాసిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1: చూ, ముక్కు;

2. దీనికి ఉపమానములు. — తిలపుష్పము, సం. పెంగపువ్వు, కోడెరు; అం 3: చూ,

చుంబనసానములు; 4. పురుషలక్షణాంగములలో నొకటి (ముక్కు) (చిలుకముక్కువలెనున్న

రాజగు. దీర్ఘమైన భోక్తయగు. హృస్వమైన ధగ్మశీలుడుగు): చూ, లక్షణాంగములు;

5 స్త్రీలక్షణాంగములలో నొకటి. (ముక్కు) (సమముగనున్న పతిని సంపన్నుని చేయును.

సువృష్టపువ్వువలెను సం. పెంగపువ్వువలెనున్న సుఖవతియగు. పుడిసుడియున్న ధనవృద్ధియుం

బుతిగవృద్ధియును. ఎడమసుడియున్న విధవయగు. మచ్చేయున్న హానియగు. ఊర్ధ్వమైనను

హృస్వమైనను దాసియగు. దీర్ఘమైనకోపియగు. లంబమైన నవగళిస్తురాలగు. మిక్కిలి

పొడవు మిక్కిలి లావులేకున్న సుఖవర్జితురాలగు. చేటియైయున్న విధవయగు. నాసా

బిలముల రోమమున్న నవగళిస్తురాలగు. మీసములున్న విధవయగు): చూ, స్త్రీలక్షణాంగములు; 5: చూ, నాట్యోపయోగము

లైన యంగములు (చూ, అంగము. 9.)

నాసికాంగుళిన్యాయము. హా. ఎవని ముక్కురంధ్రములలో వాని వేర్వేర్వైనను పట్టునను

గితి.

నాసికాక్రియలు. అం. భావాధ్యాయ చక్రమే
యములోనివి. — స్వాభావిక, నత, మంద,
సోహృద, నికూడిత, వికృష్ట. (6).

నాసికాద్వారములు. అం: చూ, నాడులు.

నాసికావేదనము. సం. వి. అ. పుం: చూ,
నాన. 3. *

[నమయు. 3]

నాసిరిల్లు. వై. అ. క్రి.=నాశ. వశించు: చూ,
నాసిరము. సం. వి. అ. న. 1: చూ, నేనా
ముఖము. 1: 2. దర్పము: చూ, హంకా
రము.

నాస్త. హిం. వి. చేదిధిభోజనము, ఫలహారము.

నాస్తి. వా. సం. అవ్య. లేదు.

నాస్తికత. సం. వి. అ. స్త్రీ. పరలోకము లేద
నెడు బుద్ధి: చూ, మిథ్యాదృష్టి.

నాస్తిత్వము. సం. వి. అ. పుం. పరలోకము
లేదనెడువాడు.

నాస్తిక్యము. సం. వి. అ. న: చూ, నాస్తికత.

నాశము. సం. వి. అ. పుం, న. 1. రూ-నాశి.

తామరలోనగువానికాడ: చూ, చినము. 1;

2. కోగ్రివి: చూ, బాణము. 1; 3. చిమ్మనఁ

గోగ్రివి: చూ, కృంగము. 3; 4. అగిసాలెవాని

ఊడుఁగోగ్రివి: ఊడుఁగోగ్రివి, కోగ్రివి,

గొట్టము; 5. సస్యాది నాశము: చూ, కోగ్రివి.

2; (అకారాంతస్త్రీలింగమునగును); దే. వి.

(1). రూ-నాలము: చూ, లాడము.

నాశి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1: చూ, నాశము. 1;

2. కూరయొక్కనార, కాడ, గొట్టము.

నాశికము: చూ, రూ-నాశికము.

నాశికేరము. సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ-నాశి

కేళము*.

నాశికము. సం. వి. అ. న. రూ-నాశికము.

1. తామర: చూ, రూ-నలిసము. 1; 2. తా

మరతంపర: చూ, పద్మము. 1; పుం,

3. అమ్ము: చూ, బాణము. 1; 4. బాణపుము

లికి: చూ, బాణము. 1. [బ్రహ్మ. 1.

నాశికాసమడు. సం. వి. అ. పుం. నలువ: చూ,

ని

ని. సం. అవ్య. 1. నిశ్చయార్థకము: చూ,

సత్యము. 1; ఉప. 2 (నికర్షణము=ఇచేట"ని"

అనునది మిక్కిలి అనునర్థముకలది: నిక

షము=ఇచేట నిరర్థకము; నికారము-ఇచేట

ధాత్వర్థమును వంచనయును నర్థమునకు మార్చి

నది; నికాశము= ఇచేట ధాత్వర్థమును తుల్య

ముఅను నర్థముకలదిగా మార్చినది; నికృం

తనము=ఇచేట వ్యర్థము) అం. 3: చూ, స్వర

ము. 2; (చూ, గ. 1.) దే. అప. (1) ద్వితీ

యైకవచనమునందువచ్చెడు ఒకపరిశ్రయము.

"రాముని, సోముని" మొ; ద్వి. (2.) చార్థ

కము. అం, భా. తృ. 67: చూ, ను (14).

నింకిరి. దే. వి. రూ-నింపిరి. ముడికి: చూ,

మలము. 1.

నింకిటి. దే. అవ్య. క్రి. వి: చూ, వేగము. 3.

నింగి. దే. వి. ఆకాశము. స్వా. 4, అ. 99:

చూ, వ్యోమము. 1. [నాయుపు.

నింగిచోలి. దే. వి. నధస్వంతుడు: చూ,

నింగిమిరి. దే. వి: నువర్చల*

నింగినడు. ద్వ. అ. క్రి. (ఉ, హరి. 5, అ. 84):

అత్తయిల్లు, కూడు, నుగింపు, పడు. (సం.

ప). — అస్తమించు. [శివుడు.

నింగిసిగ. ద్వ. వి. వ్యోమకేశుడు: చూ,

నించు. దే. వేగ: రూ-నినుచు-నింపు, నెరపు-

నెలపు.

నింజలి. వా. వి. మనోవ్యగ: చూ, శోకము.

నింట. దే. వి. జలపూరము.

నిండెబడు. ద్వ. అ. క్రి. (రూ-నిండెబడు-

నిండు-నిండుకొను) పూర్ణమగు: చూ, నింబము. సం. వి. అ. పుం: మా, వేము*.

మెండుకొను. 3

నిండారు. దే. అ. కిరి — పై —

నిండు దే. వి. 1. పూర్ణమే చూ, సంపూర్ణమే;

విణ. 2. నిండినది, పూర్ణము భార ఆరి 1,

ఆ 100 చూ, సంపూర్ణము, అ కిరి. 3 చూ,

నిండుబడు; వా. 4. చూ, నిండుకొను 2.

నిండుకొను దే. అ. కిరి. 1. చూ, నిండుబడు,

వా 2 లేక పోవు. “బియ్యమునిండుకొనెను”

నిండుబేర్పనము. వా. వి. నెలబేర్పనము. ఆం.

భా. ద్వి 118: చూ, పయస్సు. 1

నిండుమాట. వా. వి. అంశము: చూ, సంభా

షణము (చూ, శబ్దము 2.)

నిండు. సం. వి అ (స్త్రీ) 1. చూటు చూ,

సెగ్గింపు; 2. అపదూటు. చూ, సెగ్గింపు

నిందించు. సం. స. కిరి. చూటు: చూ, సెగ్గించు

నిందించబడు మి అ. కిరి: చూ, పీటిబోవు.

నిందించుడు. సం. విణ దూటబడినవాడు

చూ, వెలివాడు 1. [హీనము. 2

నింద్యము. సం. విణ. నిందింపదగినది చూ,

నింద్యములు. పా కవులు వాడుకొనఁగూడనివి.

ఉదా.—వాస్తాడు, కొంటావు, ఇచ్చేసి,

అందాము మె. [చూ, వ్యాధుడు. 2

నింద్యుడు. సం. విణ. దూటదగినవాడు:

నింపాది. దే. విణ. (నింపు + అది) సమృద్ధము:

చూ, సమృద్ధి. [నిండుబడు.

నింపారు దే. అ. కిరి. రూ-నిమపారు: చూ,

నింపిరి. దే. వి: చూ, నింకిరి.

నింపు. దే. వి. 1. రూ-నిమపు. కళా. 8, ఆ.

235. చూ, సమృద్ధి; కేరి 2: చూ, రూ-

నించు. [స్మృడు.

నింపువాడు. దే. విణ. సమృద్ధుడు: చూ, సంప

నింబతరువు. సం. వి. ఉ. పుం. వారిజము *

చూ, సూక్ష్మిదారువు.

నింబము. సం. వి. అ. పుం: మా, వేము*.

నికటము సం. వి అ స 1. చగ్గట మా, సమీ

పము 1; విణ. 2. సమీపమైనది చూ,

సమీపము. 2: దే. వి. (1) నికంఠము:

చూ, బలసంకెము. [య. 2.

నికటస్థము. సం. వి. ఉపోస్థము చూ, నికట

నికము దే. వి, విణ: చూ, నూ-నిక, య

నికరము. సం. వి. అ. పుం 1 మా,

సమాపాము; 2 చూ, కిర్క. 2, వి. 2.

3. శేర్మము: చూ, శైర్మము, దే. విణ (1)

తోర్మపుడు పోగాయిగోనరి చూ, సారాం

శము, వా (2) శేర్మమైనది

నికర్షణము. సం. వి అ. న కట్టము చేర్చువా

లోబయలు చూ, సన్నిహేము [పారి 1

నికష సం. వి ఆ (స్త్రీ) రాగ్గసులత్త: చూ,

నికషము. సం. వి. అ. పుం. రూ-కషము. 1. కి

గల్లు, కాణము: చూ, సాన 1; 2 గంఠము

తీసెడుతాయి చూ, సాన 3, 3 కన్నులు

లోనగునవి నూటెడుతాయి చూ, సాన 2;

అవ్య. 4. సమీవాగ్ధమందు పక్తించుచు, హి

రుక్కు చూ, సమీపము 1

నికహత్తుజాడు. సం. వి. అ. పుం స్సోతి:

చూ, సోయిత్రేడు.

నికామము సం కిరి. విణ. అ. స: చూ, స్వేచ్ఛ.

నికాయము. సం. వి అ. పుం. 1 (రూ-నీకాయ

ము-నికాయము-నీకాయము) ఇల్లు చూ,

నదనము. 1; 2. తెగ: చూ, సమాపాము,

3. నిగా: చూ, లక్యము 1; 4. పోగు.

చూ, రా? 1; 5. పరమాత్మ: చూ, హం

సుడు. [యము. 1.

నికాయ్యము. సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ-నికా

నికారణము సం. వి. అ. స: చూ, పక్షము.

నికారము. సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, పంచన;

2: చూ, ఉత్కారము 1; 3: చూ, ఉత్కా

గము. 2; 4. దంపినిష్పీడనమునలనఁగలిగిన
ముఖానికారములో నగునది చూ, విపరీకా
రము 3; వా. 5 తిగస్కారము చూ,
పహేలనము.

నికాశము. సం. వి. ఆ పుం. 1. నిష్పయము
చూ, సత్యము 1; విణ. 2. రూ-నీకాశము.
తుల్యము: చూ, సమానము 2.

నికుంచకము. సం. వి. ఆ పుం. చూ, సోల
నికుంచకార్థము సం. వి. ఆ న. అద్ద, అరసోల
నికుంచితము, అం. 1. చూ, శిరఃకిరీయం; 2.
చూ, ప్రహక్రియలు; 3. చూ, రిరిణములు
నికుంజము. సం. వి. ఆ. పుం. న. రూ-కుంజ
ము. పాదర్థము చూ, సదనము. 1.

నికుంజికాద్దు. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. కుంజిక, కుంజ
పల్లరి *.

[కళల్య. 4

నికుంభము. సం. వి. ఆ. పుం. దంతి * చూ,
నికుంభుడు. సం. వి. ఆ. పుం. కుంభకర్ణుని కొ
డును: చూ, పుత్తుడు. 1.

నికుట్టనము. అం. చూ, కిరిణములు. హ్రము
నికుటుంబము. సం. వి. ఆ. న. చూ, సమా
నికూణిత. అం: చూ, నానికా క్రియలు.

నిక్కుంతనము. సం. వి. ఆ. న: చూ, ప. తి.

నిక్కుతము. సం. విణ. 1. చూఱబడినది: చూ,
హీనము. 2; 2. నగించిపబడినది: చూ,
శ్యవనీతము. 3; 3 తోపుడు చేయఁ
బడినది.

నిక్కుతి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. దెచరుమాట చూ,
శబ్దము. 2; 2: చూ, వంచన; 3. తోపుడు
చూ, నిక్షేధము; వా. 4. కడలు: చూ,
వ్యాజము. 1.

నిక్కుతుడు. సం. విణ: చూ, వంచకుడు.

నిక్కుత్తము. సం. విణ. నఱకఱబడినది: చూ,
విచ్చిన్నము. 3.

నిక్కుట్టము. సం. విణ. అధవము-చూ, హీనము 1

నిక్కుట్టుడు. సం. విణ. అధముడు: చూ,
వ్యాధుడు. 2. (చూ, హీనుడు.)

నికేతనము. సం. వి. ఆ. న. (రూ-నికేతము-
నీకేతము-కేతము) ఇల్లు: చూ, సదనము. 1.
నికోచకము. సం. వి. ఆ. పుం. ఊడుగు*: చూ,
మహాయమృతతిక్కి.

నిక్కుచ్చి. దే. వి. 1. నిర్బంధము: చూ, బల
పంతము; 2: చూ, శ్రమము. 1; 3. సంక
టము: చూ, శోకము.

నిక్కుము. దే. వి. (రూ-నికము-నిక్కువము)
1. నిష్పయము లక్ష్మీ. 4, ఆ. 157: చూ,
సత్యము. 1; 2. యథార్థము భార. కర్ణ. 1,
ఆ. 187: చూ, సత్యము. 1; 3. వ్యాయము:
చూ, సత్యము. 1; విణ. 4. సత్యమైనది:
చూ, సత్యము. 1; 5. పాసంగినయర్థము
గలది: చూ, అన్వయము

నిక్కుల. దే. వి. కన్నదియనుననుననునెచ్చెడు
కల. భార. ఆర. 6, ఆ. 401: చూ,
స్వప్నము. 1.

నిక్కువుడు. వై. వి. 1. దంఢములేనివాడు;
2=విష్కృపటి: చూ, సత్యపంతుడు.

నిక్కువొడుచే. దే. ఆ. క్రి. (నిక్కు + అన
పొడుచే) నిక్కున నిలుచే

నిక్కాఁక దే. వి. (నిండు + కాఁక) మిక్కిలి
కాఁక: చూ, వేడిమి.

నిక్కించు వా. స. క్రి. నిక్కునటులజేయు.

నిక్కు. దే. వి. 1. గర్వము: చూ, హంకారము. 1;
2. బులుపు: చూ, విలాసము. 2; 3. పడు
చేతనపు టెక్కు: చూ, టెక్కు; 4. ఉన్న
తి: చూ, పొడవు. 2; ఆ. క్రి. 5: చూ,
వర్ణిలు. భాగ. 5, స్కం. 2, ఆ. 78; 6. అతి
శయించు. ఉ. హరి. 6, ఆ. 57: చూ
ముక్కురించు; 7. గర్వింపు: చూ, హంక
రించు; 8. తనరారు, ఉన్నతమగు: చూ

సాదుగు 6; వా 9 ఉద్ధితమగు: చూ, లేచే 1.
 నిక్కబోతు. దే. విణ: చూ, సాగరుబోతు. నిక్కడు. దే. వి చూ, నిక్క. 4.
 నిక్కవము. దే. వి: చూ, రూ-నిక్కము.
 నిక్కపీనులజేక్కి. దే. వి. ఉద్ధైక్కవము.
 చూ, హానము (ఇట్లునిక్కవీన్ వాపురము) నిక్కపీనులజేక్కి నెక్కకాదు డ్వ.వి. ఇండ్రుడు. చూ, సహసామిండు.
 నిక్కణము. సం. వి. అ. పుం. (రూ-నిక్కణము-క్వాణము-క్వణము-క్వణము) పీణ లోనగువాని మోత: చూ, స్వరము. 2.
 నిక్కాణము. సం. వి. అ. పుం. —పై.—
 నిక్కేపము సం. వి. అ. పుం. 1. చెప్పి చూపి యుంచిన యిల్లడ: చూ, వాకిక; 2. నిధి: చూ, లిద్ది. 2; అం. 3. చూ, వ్యవహారపడ ములు, వా. 4. చేమిరి. చూ, తోడు. 4.
 నిక్కేపించే. సం. స కి. పాణు:చూ, పూడుచే. నిఖాతిము. సం. విణ. తక్కినబడినది.
 నిఖిలము. సం. వి. ఎల్ల చూ, సర్వము.
 నిగడము. సం. వి. అ. పుం. స. రూ-నిగళము.
 1. ఏనుగుకాలి సంకెల: చూ, శృంఖలము.
 2; 2. సంకెల: చూ, శృంఖలము. 3.
 నిగణము. సం. వి. అ. పుం. హోమహూమము: చూ, సాగ.
 నిగదము. సం. వి. అ. పుం. రూ-నిగాదము.
 స్పష్టముగా బలుకుట: చూ, పరిస్తావము. 2.
 నిగదించే. సం. స. కి. స్పష్టముగా చెప్పన. భాగ. 2, స్కం. 37: చూ, వచించే.
 నిగరిగ. దే. వి. 1. అధికపరిగ: చూ, నలుతురు. 1; 2. మెలయుటయందగు ననుకరిణము. పను. 6, ఆ. 85: చూ, హూహూ.
 నిగమము. సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, వేదము; 2. అంగశ్లవాడ: చూ, మార్గము. 1; 3. నాది: చూ, మార్గము. 1; 4. పట్టము. చూ,

సీమ 1 [నక్షత్రముడు.
 నిగముడు. సం. వి. అ. పుం. బేహాది: చూ, నిగరణము. సం. వి. అ. స. 1. రూ-నిగరణము-నిగారము: చూ, మింగుట; పుం. 2 కిం నము: చూ, మెడ.
 నిగరము. సం. వి. అ. పుం. 1 చూ, రూ-నిగరణము 1; పై. విణ. రూ-నిగరణము. (1) = నికిరణ. శ్లేష్మము. ఉ. రా 7, ఆ 397: చూ, శ్లేష్మము; (2) = నికర న్యాయము: చూ, సత్యము. 1, (3) బలము. చూ, కత్త 1.
 నిగ—గ—పీనతానములు. అం శ్లేష్మము, కామపము, గర్భదము, ఉష్ణాకపాలకము, స్విప్తికృష్టి, ముట్కారము, మోక్షదము (7): (చూ, సర్వతానములు.)
 నిగళిము సం. వి. అ. పుం, స చూ, రూ-నిగడము 1—2, అం. 3 గర్హములు ద్విస్వ భావరాసులలో చివరమాడు పాదముల యందున్న నిగళముపట్టు (చూ, పాళము, భుజంగము)
 నిగా(నిగహో) వా. వి. 1. దృష్టి చూ, పీక్షణము; 2 జాగరూకత, పై. వి. 3. నికాయ: చూ, లక్ష్యము. 1.
 నిగాదము. సం. వి. అ. పుం. చూ, రూ-నిగదము. నిగారము. సం. వి. అ. పుం. 1. చూ, రూ-నిగరణము. 1; పై. వి. (1) = నికిరణ: చూ, రూ-నిగరణము (1), (2), (3). (శ్లేష్మము నకు —అచ్చ. అ, కాం. 83)
 నిగాళము. సం. వి. అ. పుం, స. గుట్టుముమెడ సహిపపురోటు: చూ, హయము.
 నిగిడారు. దే. అ. కి. (నిగిడి + అరు) చూ, వ్యాపించే.
 నిగిరికి దే. వి. ఇగిరిక. చూ, హవిష్యు.
 నిగుడు. దే. అ. కి. రూ-నిగుడు. 1. చూ,

వ్యాపించు భార. ఆర 5, ఆ 3, ఉ, హరి
3, ఆ. 141; 2: చూ, విజృంభించు. భార.
శిల్ప. 1, ఆ. 123; 3 నిష్ఠ భార ఉన్యో
2, ఆ. 146: చూ, వీరు 5; 4 చోగు
భార. విరా. 3, ఆ. 79: చూ, పాడవగు;
5: చూ, సంఘమించు; 6: కన్నువేయు
భాగ భీష్మ 3, ఆ. 375: చూ, దృష్టించు,
7 చేక్కబడు. భార. ఉన్యో. 2, ఆ 61
చూ, సరిపడు. 2; 8. చిప్పిలు చూ,
యిలుగును [దుప్ప-నివుడుచే-నివుడు.
నిగుడుచే నే పేర్. నిగుడజేయు రూ-నిగు
నిగుడుచేచే దే ఆ కిర్ నిమ్మ. చూ, వీరు 5
నిగుడు. దే. పేర్ చూ, రూ-నిగుడుచే
నిగుణ. దే. వి. (రూ-నివుణ-నీలు)కట్టెరిప్పు
మీరికొన్నను ఉ, రా 5, ఆ. 58: చూ,
భీష్మము [రహస్యము.
నిగూఢము సం. విణ. మఱుగుపుచ్చినచే చూ,
నిగూహనము. సం. వి. ఆ. న. మఱుగుపుచ్చే
ట: చూ, బందు (చూ, దాచుట)
నిగ్గడి. దే. విణ. కరినము: చూ, దెడిచము.
నిగ్గ. దే. వి. 1. ఉత్కృష్టకాంతి: చూ, నెలు
తురు. 1; 2. వర్ణలేశము: చూ, వర్ణము 6;
3. కిరణము. ఆం. భా. పర్. 84. చూ, హ
యనము. 2; 4. పన: చూ, సారాంశము;
విణ. 5: చూ, నికరము. (1); ఆ. కిర్
6. రూ-నెగ్గు. నిర్వహిల్లు. చూ, రవణిచే
నిగ్రహము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. తోహటలు;
2. బెడరుమాట: చూ, శిబ్దము. 2; 3 చెఱ
చూ, బంధనాలయము; 4. మేర. చూ,
సన్మానము; 5. రూ-నిగ్రహము. అడ్డగిం
పు: చూ, వారణము. 1; అం. 6: చూ, హస్త
కిరీయలు.
నిగ్రహించు. సం. న. కిర్. 1. తోహడు; వా.
2. నెలుపాందు. "వానివ్యాజ్యము నిగ్ర

హించివచ్చి" ప్రాము: చూ, వాగణము. 1.
నిగ్రాహము. సం. వి. ఆ. పుం. రూ-నిగ్ర
నిఘంటుపాగ్నివ్యాము అం: చూ, సుగుణములు.
నిఘంటువు సం. వి. ఉ. పుం. పదపదార్థము
లను పర్యాయపదాదులను తెలియజే
సేడు పరిమాణగొందము.
నిఘంటువులు. అం నిఘంటువులు నాలుగు విధ
ములు — ౧. పర్యాయపదముల దెలుపు
శ్లోక (పద్య) గూప నిఘంటువులు, ౨. శ్లోక
(పద్య)గూప నానార్థనిఘంటువులు, 3. ఆకా
రాప పరిశిషదార్థనిఘంటువులు, ౪. ఆకా
రాప పరిశిషదార్థ పర్యాయ పద నిఘంటు
వులు (ఇందు సంస్కృత నిఘంటువులును,
తెలుగు నిఘంటువులును. ఉదాహరణలం
దెలుపు నిఘంటువులును గూడకలవు)
నిఘట్టనము సం. వి. ఆ న = నెగ్గడము: చూ,
శీవనము.
నిఘము. సం. వి. ఆ. పుం చదరపువస్తువు.
నిఘనము సం వి ఆ పుం. మడుపు: చూ,
సాపాటు. [వాన్యకరణబంధములు)
నిఘాతకము. అం: చూ, అహాసితములు. (చూ,
నిఘాతిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. డాకలి: చూ,
పట్టెడ. [సరాధీనుడు.
నిఘ్నుడు. సం. విణ. లోతునైనవాడు: చూ,
నిచయము. సం. వి. ఆ పుం: చూ, సమూహము.
నిచికి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ రూ-నైచికి. మంచి
రూపముగలిగి చాల పాలిచ్చెడియాపు: చూ,
ధేనువు. [సారితము. 1.
నిచితము. సం. విణ. పఱపబడినది: చూ, పర్
నిచుల (శ) ము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. ఎఱ్ఱగ
న్నేరు *: చూ, హయమరకము; 2. రూ-
(నిచోళము-చోళము.) కప్పడు దుప్పటి,
పక్కడుప్పటి (అనికొండలు): చూ, వస్త్ర
ము; 3. కీరుపొబ్బలి. *: చూ, పొబ్బలి.

నిచోళము. సం. వి. అ. పుం. 1: కోళము-
కోషము, ఖడ్గకోళము, ఖడ్గపిఠానకము-
ఖడ్గపిఠానము. (తే. ప) — ౨౭, గసీ-
గలీబు, గవిసెన-గవుసెన-గొసెన చూ,
నస్త్రము; ౨: చూ, నిమల (శ) ము 2.

నిచ్చెన వై. వి=నిశ్చేద: తాప (సం. ప).-
అధిగోహిణి, ఆగోహిణి, నిశ్చేద

నిచ్చెనపంజీ. ద్వ. వి. దివిటీలకమ్ములమర్చిన
నిచ్చెననంటి సాధనము, కరదీపము చూ,
స్నేహశము.

నిచ్చెనదిచ్చెనపంజీ. ద్వ. వి.—పై —

నిచ్చే. వై. అవ్య. రూ-నిచ్చేలు. 1=నిత్య సదా
క్షమ. వసు. 2, ఆ. 126: చూ, సతతము
2; 2. పృథిదివము. పంచీ. నా. 1, ఆ.

153: చూ, వాసరము, 3. ఎల్లప్పుడు:
చూ, సతతము. 2; వా. 4. తారీఖు. ఆం,
భా. పృ. 90. చూ, గోళో

నిచ్చేవులై. వై. వి.=నిత్యమల్లికా. ఎల్లప్పుడును
బూచెడుమల్లిక. ఆం, భా. ద్వి. 51. చూ,
రూ-నిత్యమల్లి

నిచ్చేయము. వై. వి.=నిత్యయ: రూ-నిచ్చేలము.
నిచ్చేలు: చూ, సత్యము. 1.

నిచ్చేలము. వై. వి. 1=—పై.—; 2=నిర్మ
లము. ఆం, భా. తృ. 15: చూ, సాచ్చెము.
2; విణ. 3.=నిత్యలమ్. కళా. 3, ఆ. 198:
చూ, స్థాపరము; 4. నిర్దోషము. శశాం. 2,
ఆ. 18. చూ, సమీచీనము. 2; 5. నిరంత
రము. రాఘ. 2, ఆ. 5: చూ, సతతము. 2

నిచ్చేలు. వై. వి. అవ్య.=నిత్య:చూ, రూ-నిచ్చే.
(సదాక్షమము.—పాండు. 2, ఆ. 53)

నిజము. సం. వి. అ. న.=నిజము. 1. కలతెఱ
గు: చూ, సత్యము. 1; 2. సత్యవచనము
చూ, శబ్దము. 2; 3: చూ, స్వభావము. 2;
విణ. 4. నిజమైనది: చూ, సత్యము. 1;

5 యథాగ్రము: చూ, సత్యము. 1; 6. తనది:
చూ, స్వకీయము; 7. కాశ్వతమైనది: చూ,
కాశ్వతము.

నిజమోహు. అం: చూ, మోహచక్షుప్తయము.
నిజాయతీ. వా. విణ వ్యాయమైన.

నిజేమరి. ద్వ. విణ చూ, సత్యకంఠుడు. 2.

నిజేము. వై. వి. విణ: చూ, నిజము (కలతెఱ
గునటు.—కళా. 1, ఆ. 168; నిజమైనది అను
టను—లక్ష్మీ 4, ఆ. 154; భాగ కర్ణ 3,
ఆ. 60) [మంత్రీ. 1.

నిజోగి వై. వి=నియోగి. రూ-నియోగి:చూ,
నిటలము సం. వి. అ. పుం, న.=నుదురు-నొం
లు (రూ-నిటాలము—నిటీలము—నిటిలము—
నీటిలము):చూ, లలాటము.

నిటలాక్షుడు. సం. వి. అ. పుం:చూ, శివుడు.
నిటాకు వా విణ నిలువున [నిటలము.

నిటాలము సం. వి. అ. పుం, న: చూ, రూ-
నిటిలము. సం. వి. అ. పుం, న:—పై—

నిటీలము సం. వి. అ. పుం, న —పై—

నిట్ట. దే. వి. 1 పృథాహము. భార. విరా. 2,
ఆ. 66: చూ, వెల్లప; 2. చోటు. భార.

విరా. 1, ఆ. 45. చూ, స్థానము. 1;
3 కంబము: చూ, స్తంభము 1; 4. ఎత్తు.

పాండు. 3, ఆ. 137: చూ, నిక్కు. 4;
5. పృక్క: చూ, పార్శ్వము. 2; 6.(రూ-

నిట్ర)-నిటు): చూ, లంకణము; విణ.
7. నిక్కినది. భాగ. 6, స్కం. 469: ఉన్న

మితము, నద్దము; 8. సరియైనది. ప్యా. 4,
ఆ. 73: చూ, ముషు. 1.

నిట్టకనిలుచే దే. అ. క్రి సరిగానిలుచే: రూ-
నిట్టనిలుచే, నిట్టనిలుచేండు. [నిల్వ.

నిట్టకనిలుపు. దే. వి. సరినిలుపు: రూ-నిట్టక
నిట్టకనిల్వ. దే. ప.—పై —

నిట్టగ్రిమ్ము. దే. అ. క్రి. 1. నిట్టవొడుచే.

లక్ష్మీ. 2, ఆ. 50: చూ, విజృంభించు; 2: చూ, పులకరించు.
 నిట్టనించు. దే. అ. కిరి. చూ, రూ-నిట్టకని
 లుచు. పాండు. 2, ఆ. 55.
 నిట్టనిలుచుండు. దే. అ. కిరి. —పై.—
 నిట్టపంట. దే. వి. నిష్కారము. [గుంజీ.
 నిట్టరాడు. దే. వి. రూ-నిట్టాడు: చూ, తల
 నిట్టలము. దే. వి. రూ-నిట్టలము. భాగ. 6,
 స్కం. 319. చూ, నిట్టలము. 1. [1, 2
 నిట్టవొడుచు. దే. అ. కిరి: చూ, నిట్టగిమ్ము
 నిట్టు. దే. వి. 1. రూ-నిట్టు. పస్తు. రా, వి
 2, ఆ. 69: చూ, లంకణము; 2: చూ, పి
 పాస; 3: చూ, పణపు; వి. 4: చూ,
 రా తిరి; వి. 5. రూ-నిట్టు: చూ,
 శుక్లము 2
 నిట్టుపాసము. ద్వ. వి. రూ-నిట్టుపాసము,
 శుక్లపవాసము: చూ, లంకణము.
 నిట్టారుచు. ద్వ. అ. కిరి. (నిడుద + ఊరుచు)
 రూ-నిట్టారు: చూ, పగర్పు.
 నిట్టారు. ద్వ. అ. కిరి. —పై.—
 నిట్టారుపు. ద్వ. వి. (నిడుద + ఊరుపు) రూ-
 నిట్టారు. దీర్ఘనిశ్వాసము: చూ, వాయువు.
 నిట్టారు. ద్వ. వి. —పై.—
 నిట్టారి. దే. వి. రూ-నిట్టారి. 1. ఇల్లి: చూ,
 లంకణము; 2. నిలుపు.
 నిట్టారు. దే. వి. —పై.—
 నిట్టారిడు. దే. వి: చూ, నిట్టరాడు.
 నిట్టారు. దే. వి. (నిట్ట + తాయి) పాడవు
 తాయి: చూ, రాయి.
 నిట్టిండు. దే. స. కిరి. నిలుపుగానుంచు.
 నిట్టిల్లు. దే. అ. కిరి. ఉపవాసముండు.
 నిట్టారి. దే. వి, వి: చూ, నిట్టు. 1-5. [ము.
 నిట్టారిపాసము. ద్వ. వి: చూ, రూ-నిట్టపాస
 నిడినుడక. ద్వ. వి: చూ, భక్ష్యము.
 నిడివి. దే. వి. (రూ-నిడుద-నిడుపు.) 1. దైర్ఘ్య

ము: చూ, పాడవు. 2; వి. 2. స్వము.
 లక్ష్మీ. 3, ఆ. 76: చూ, మూల. 2.
 నిడివేలు. దే. వి. నడియవేలు: చూ, నేలు. 2.
 నిడు. దే. వి. వృత్తియందునిడుద శబ్దమునకు
 మూడినర్థము లోపించగా మిగిలిన రూప
 ము. “నిడుమోము, నిడువారు” మొ.
 నిడుచేట్ట. దే. వి: చూ, కుసనిము
 నిడుచేను. దే. అ. కిరి (నిడుద + చేను) చోర.
 భాగ. ఆది. 7, ఆ. 175: చూ, పాడవని.
 నిడుచ. దే. వి. చూ, నిడివి. 2.
 నిడుచు. పా. దీర్ఘములు.
 నిడుదచెన్ను. దే. వి: చూ, సర్పము. అచ్చ.
 సుం, కాం. 57.
 నిడుపడు. దే. వి. —పై.—
 నిడుపకమ్మలు. ద్వ. వి. కి పాపము నిరుపకమ్మ
 లనుండు నిలుపులు. [పు. 1.
 నిడుపడుపాన్పుతేడు. ద్వ. వి: చూ, విష్ణు
 నిడుపు. దే. వి. 1: చూ, చోరు. 1. ఆం,
 భా. ద్వ. 152; 2. దీర్ఘము: చూ, పాడవు. 2;
 వి. 3: చూ, నిడివి 2.
 నిడుపుకాసె. దే. వి. చూ, అంగదట్టము.
 నిడుము. ద్వ. వి. (నిడుద + ము) తుంగ*:
 చూ, తృణము. 1.
 నిడువెండుక. దే. వి. (నిడుద + వెండుక)
 1. గను: చూ, శోమాంచము; వా. 2. పా
 డవుగనుండు వెండుక.
 నిడువెండుకట్టు. దే. అ. కిరి: చూ, పులక
 రించు. భాగ. భీష్మ. 1, ఆ. 181.
 నిడును. వా. వి. బాకిముద్ది. ఆం. భా. ద్వ.
 274: చూ, లోచనము. 1.
 నిడ్డ. వా. వి. చెబ్బ: చూ, హతి.
 నితంబము. సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, పిట్ట;
 (స్త్రీల మొలకు నెనుక నున్న పక్షి) నము. సు
 రితనమృగ్యముచేతమిక్కిలిగానించునది;
 2. మొల: చూ, శోణిఫలము; 3. కొండ

నడుము చూపర్యతము; 4 మూపు: చూ, స్కంధము. 1; 5. చరి: చూ, రోధస్సు; అం. 8. చూ, నృతహస్తములు; 7. చూ, కగణములు.

నితంబిని. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. గొప్పపిలుగులు గలఆడుది చూ, స్త్రీ; 2. ఆడుది చూ, స్త్రీ. చూ, హెచ్చు. 1.

నితాంతము. సం. కి. విణ. అ. న. 1. పెలు: నితైమ్మ. నై వి. = నిత్యమల్లికా *: నిచ్చేమల్లె. (సం. ప) — నిత్యమల్లి - నిత్యమల్లిక.

నిత్యకళ్యాణము పచ్చేత్తోరణము. జా. ఎడ తెగని పుధములు. “ నిత్యకళ్యాణములచ్చే తోరణమై జనులందఱు నుల్లసిల్లంగన్. ” (విజ. 1, ఆ. 84). మ్రుల్లె *.

నిత్యమల్లి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. =: చూ, నిచ్చే నిత్యమల్లిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. =: పై. — నిత్యము సం. కి. విణ. అ. న. = నిచ్చేలు.

1. ఎల్లప్పుడు: చూ, సతతము. 2, విణ. 2. ఎడతెగనిది: చూ, సాంద్రిము. 2; 3. స్థిరమైనది: చూ, శాశ్వతము. చతుష్టయము.

నిత్యానిత్యపస్తవివేకము అం: చూ, సాధన నిత్యైకపచనాంతములు. పా. సస్యలోహవాచక శబ్దములును, కొన్ని సంవారధాన్య వాచక శబ్దములును, సూరసవాచకములుసమానాగ్రములైన దేశ్యవిశేషణ శబ్దములును, కేల్వాదులును నిత్యైక పచనాంతములు.

నిదర్శనము. సం. వి. అ. న. 1. దృష్టాంతము: చూ, నృతాంతము. 7; పుం. అం. 2. నిదర్శనాలంకారము. (వాక్యార్థములను సామ్య రోపణము.) “ దాతకు సౌఖ్యత యెడియె యదెపూర్ణేందునకు నిష్కళంకత. ”: చూ, అలంకారము. 3.

నిదాఘము. సం. వి. అ. పుం. 1. వెట్టకారు: చూ, మానద్యయము; 2. వెచ్చేన: చూ,

వేడిమి; 3. చెమట: చూ, స్వేదము. నిదానము. సం. వి. అ. న. 1: చూ, ఆదికారణము; 2. పెయ్యపలుపు: చూ, నూత్రము. 1; 3. రోగనిర్ణయము: చూ, ఆదానము. 3; నై. వి. (1) = నిర్ధారణ. ఆత్యవడక విచారించుట: (సం. ప). — నిర్ధారణ.

నిదానించే నై. అ. కి. చూ, తారు. 3 నిద్రము. సం. విణ (కాలత హెచ్చిన ఛాన్యాదులు) పెంపబడినది: చూ, వర్ధితము. 1. నిద్రైక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. చూ, వాఁకుడు. * నిద్రాస్వనము. సం. వి. అ. న. మఱిమఱితలంచుట. [స్వప్నము. 2.

నిదుర. నై. వి. = నిద్రా. రూ. నిదుర. చూ, నిదురపోతు. ద్వ. విణ. రూ. నిదురపోతు: చూ, స్వప్నకుడు. చూ, నిద్రించు. నిదురవోవు. ద్వ. అ. కి. రూ. నిదురవోవు: నిదురించు నై. అ. కి. — పై. —

నిదేశము. సం. వి. అ. పుం. 1. పనుపు: చూ, సెలపు; 2. రూ. నిదేశము, చెప్పట: చూ, శంసనము; 3. దాపు: చూ, సమీపము. 1. నిదేష్ట సం. విణ. (ఋ. ఈ. ఋ) ఆజ్ఞాపించువాడు.

నిద్రము. నై. విణ. = స్నిగ్ధ. 1. రూ. నిద్రా. మనుపుగలది: చూ, స్నిగ్ధము. 2; 2. స్నేహము కలది: చూ, స్నిగ్ధము. 1; 3. నట్టమైనది: చూ, సాంద్రిము. 2; 4. చిక్కనైనది: చూ, స్నిగ్ధము. 3

నిద్రా. నై. విణ. = స్నిగ్ధము: చూ, రూ. నిద్రము. 1. నిద్దుర. నై. వి. = నిద్రా: చూ, రూ. నిదుర. రాఘ. 4, ఆ. 165.

నిద్దురపోతు. ద్వ. విణ: చూ, రూ. నిదురపోతు. నిద్దురలేనట్టి పెద్దలు. ద్వ. వి. బ. దేవతలు. వేం, అం. 20: చూ, వేలుపు. [వోవు. నిద్దురవోవు. ద్వ. అ. కి. చూ, దురూర. ని

నిద్ర. సం. వి. అ. స్త్రీ. 1. నిదుర: చూ, స్వప్నము. 2; అం 2. సంచారిభావములు 33 లో నొకటి. (అవస్థాన్ని నిదుర అని పిలువవలెనని దీనిని నిద్రాభావముగా పిలువవలెనని నేమాని నిద్రాభావ నేత్రకంబంబుల మాయమందెను) చూ, సంచారిభావములు; 3: చూ, శిక్షాకాలములు.

నిద్రాభావ. మి అ. కి: చూ, రూ-నిదుర-పోవు నిద్రాభావ. సం. వి. అ. చూ, నిదుర-పోవు. నిద్రాభావము. అం గి: సంచారిభావములు 27 లో నొకటి (భోగవిహీనము) చూ, గి: సంచారిభావములు.

నిద్రాభావ. సం. వి. అ. చూ, నిదుర-పోవు నిద్రాభావ. సం. అ. కి: నిద్రాభావ-నిద్రాభావ (తె ప) — పూరికడు, మునుకు, మునుకు, తూర్పు, నిదుర-పోవు, నిదుర-పోవు-నిదుర-పోవు, నిద్రాభావ.

నిద్రాభావ. సం. అ. కి: — పై. — నిద్రాభావ. సం. అ. కి: — పై. — నిద్రాభావ. సం. వి. అ. న. 1. కొలము: చూ, పండ్లము; పుం, న. 2. చోవు. చూ, మగము; 3. చేటు: చూ, రుత్త.

నిద్రాభావ. సం. వి. అ. న. 1. ఉంచేట: చూ, పెట్టుకొలు; 2. పాతల చూ, లిట్టి. 2. నిద్ర. సం. వి. ఇ. పుం. 1: చూ, లిట్టి. 2; అం 2: చూ, సంతానములు. చూ, శ్రీదుడు. నిద్రాభావ. సం. వి. అ. పుం. మునుకు: చూ, నిద్రాభావ. అం. మహాపద్మము, తిద్దిము, మకరము, శంఖము, కచ్చపము, ముకుందము, మండుము, నీలము, పరము (9)

నిద్రాభావ. సం. వి. అ. న. 1. కలయిక: చూ, సంయోగము; 2. పడట: చూ, వేపగురు. నిద్రాభావ. సం. వి. అ. న. మోపు: చూ, వీక్షణము.

ని. దే. ద్వి. చారకము: చూ, రూ-ను. అం, భా. త్వి. 67. భ్రష్ట: చూ, స్వప్నము 2. నిద్రాభావ. సం. వి. అ. పుం. రూ-నిద్రాభావ. నిద్రాభావ. సం. వి. అ. పుం. — పై — నిద్రాభావ. దే. పే: చూ, రూ-నిద్రాభావ. స్వా. 1, అ. 78.

నిద్రాభావ. దే. అ. కి: చూ, రూ-నిద్రాభావ. నిద్రాభావ. దే. వి. చూ, రూ-నిద్రాభావ. నిద్రాభావ. దే. వి. (నిద్ర + నాడు) గరితము. (సం ప.) — అధికము.

నిద్రాభావ. సం. వి. అ. పుం. రూ-నిద్రాభావ. 1. చేదుపుట చూ, పునము; నా 2 చూ, హెచ్చేరిక. ప్రపంచము. నిద్రాభావ. సం. స. కి: రూ-నిద్రాభావ. చూ, నిద్రాభావ. సం. వి. అ. పుం. కలయిక: చూ, భాండము. 3 [పుం 1—2. నిద్రాభావ. సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ-నిద్రాభావ. నిద్రాభావ. సం. వి. అ. న: చూ, నిద్రాభావ. తనము.

నిద్రాభావ. సం. వి. అ. పుం. 1. పడుట: చూ, పతనము; 2 వ్యాకరణమునందు సాగారణ విధికి సంబంధించిన విధిపరిపక్షము; 3: చూ, అవ్యయము. 4.

నిద్రాభావ. సం. స. కి: చూ, రూ-నిద్రాభావ. నిద్రాభావ. సం. వి. అ. న. నీళ్లగాడి: చూ, లట్టు. 1.

నిద్రాభావ. అం: చూ, ఉత్తానకరణబంధములు. నిద్రాభావ. సం. వి. అ. చూ, సమర్థుడు. నిద్రాభావ. ద్వి. వి. (నిద్ర + పచ్చ) రూ-నిద్రాభావ. ము 1: చూ, బీదతనము; 2. నాశము చూ, రుత్త.

నిద్రాభావ. సం. వి. 1: చూ, రూ-నిద్రాభావ. 1; 2: చూ, రూ-నిద్రాభావ. 2; వి. 3. ఉత్తది: చూ, శూన్యము. 1.

నిప్పటి. దే. వి: చూ, నిద్రాభావ.

నిష్పట్ట. దే. వి: చూ, నిష్పట్టి.
 నిష్పత్తు. దే. వి.(నిఱు + పత్తు): చూ, లంకణము.
 నిష్ప. దే. వి. రూ-నిష్పక. 1. అగిన: చూ, వహ్ని. 1; 2. నిష్పకణము. భార. భీష్మ.
 4, అ. 349: చూ, వహ్ని. 1.
 నిష్పఁదిండి. దే. వి. 1: చూ, వెన్నెలపులుగు;
 వా. 2: నిష్పకోడి.
 నిష్పక. దే. వి: చూ, రూ-నిష్ప.
 నిష్పకలు. దే. వి. బ. రూ-నిష్పలు. స్ఫులింగ
 మలు: చూ, వహ్ని. చూ, 2.
 నిష్పకోడి. వా. వి: నిష్పఁదిండి. 2. [దిండి. 1.
 నిష్పలను మింగుపులుగు. దే. వి: చూ, నిష్పఁ
 నిష్పలగుంపు. వా. వి: చూ, వహ్ని. 1.
 నిష్పలు. దే. వి. బ: చూ, రూ-నిష్పకలు.
 నిష్పవన్నె గుత్తుకానుగు. ద్వ. వి: చూ,
 శాడఘ్నుము. 1.*.
 నిబంధనము. సం. వి. అ. న. 1. ఏర్పాటు
 చూ, సత్యము. 1; 2. కట్టు: చూ, బంధము.
 1; 3. తంతులుగట్టెడి బిరడ: చూ, బిరడ;
 4. కారణము: చూ, హేతువు. 1; 5. కట్టు
 పాటు: చూ, సమ్మె; విణ. 6. కూర్పబడి
 నది: చూ, సంయోజితము.
 నిబంధము. సం. వి. అ. పుం. 1. మలమూత్ర
 బంధము; 2: చూ, నిబంధనము. 2; 3. వర్ష
 శనము మొదలైనది.
 నిబంధించే. సం. స. కి. 1: చూ, బంధించే;
 2: చూ, వాతించే. [చూ. సత్యము. 1.
 నిబద్ది. నై. విణ.=నిబద్ధ.(రూ-నిబ్బది-నిబ్బద్ది):
 నిబద్దించే. నై. స. కి. నిజపజుచే రూ-నిబద్దించే.
 నిబద్దించే. నై. స. కి. —పై.—
 నిబద్ధమగు. మి. అ. కి. చూ, సంధించే.
 నిబద్ధము. సం. విణ. 1. బంధింపబడినది: చూ,
 సత్యము. 4; 2. అడ్డగింపబడినది: చూ,
 రుద్ధము. 1. [వధము.
 నిబర్హణము. సం. వి. అ. న. చేంపుట: చూ,

నిబర్హితము. సం. విణ. చేంపబడినది: చూ,
 పోక్షితము. 2. [ము. 2.
 నిబిడము. సం. విణ. డట్టమైనది: చూ, సాంద్ర
 నిబిడికరించు. సం. స. కి. డట్టముచేయు.
 నిబిడికృతము. సం. విణ. డట్టముగాఁజేయబడి
 నది: చూ, సాంద్రము. 2.
 నిబిరీసము. సం. విణ: చూ, నిబిడము.
 నిబోధనము. సం. వి. అ. న. మోపు: చూ,
 వీక్షణము.
 నిబ్బది. నై. వి.=నిబద్ధ: చూ, రూ-నిబద్ది
 నిబ్బద్ది. నై. వి.=—పై.—
 నిబ్బరము. నై. వి. 1. అతీతయము: చూ,
 హెచ్చు. 2: 2. అత్యంతవిశేషము: చూ,
 హయము; కి. విణ. 3. అత్యంతము: చూ,
 హెచ్చు. 1; విణ. 4. నిర్భరము. తిన్నన:
 చూ, హృద్యము; వా. వి. 5. దెదరులేమి.
 నిబ్బరించే. నై. అ. కి. 1: చూ, ముమ్మరించే;
 2: చూ, నిదానించే. [చూ, ప్రేమము.
 నిబ్బరికము. దే. వి. య. నా. 2, అ. 216:
 నిబ్బరికించే. నై. అ. కి. 1: చూ, ముమ్మ
 రించే; దే. అ. కి. 2: చూ, యనయము.
 నిధము. సం. వి. అ. పుం. 1. నైపము: చూ,
 వ్యాజము. 1; విణ. 2. సమానము: చూ,
 ఉపమ. 4.
 నిభాయించే. వా. కి. తాళు.
 నిధుగ్నము. అం: చూ, వక్షకియలు.
 నిధృతము. సం. విణ. పక్కితము, శిక్షింపబడి
 నది: చూ, వినితము.
 నిమంతిగాము. సం. వి. అ. న. శాస్త్రభోజనా
 దులయందు తగిన వారిని నియమించుట.
 నిమంతించే. సం. స. కి. శాస్త్రభోజనాదుల
 యందు తగిన వారిని నియమించే: చూ,
 పిలుచే. [వాడు.
 నిమంతితుండు. సం. విణ. నిమంతింపబడిన

నిమజ్జనము. సం. వి. ఆ. న. మజ్జనము: చూ, నిమేషము. సం. వి. ఆ. పుం. 1.= నిమనము:

స్నానము. 1. [చూ, వృక్షము.

నిమటాయి. దే. వి. ఒకరికముతీంగ *: చూ,

నిమయము. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, వినిమయము.

నిమాజే. వా. వి. పార్థన: రూ-నమాజే.

నిమితకాండు. ద్వ. వి. బహువునానెడి పని వాడు: చూ, భారవాహుడు.

నిమితకాండుగి. ద్వ. వి. బాణశాలజీనిజనము.

నిమితము. వై. వి. 1: చూ, దైసి; విణ. 2.=: చూ, నియమితము. 1.

నిమిత్తము. సం. వి. ఆ. న. 1. కారణము: చూ, హేతువు. 1; 2: చూ, కునకము. 1; 3. గుటీ: చూ, లక్ష్యము. 1; 4. గుఱుతు: చూ, లక్షణము. 1; అం. 5: చూ, ఆశ్వ వ్యాదయపరిజ్ఞానము.

నిమిషము. సం. వి. ఆ. పుం. రూ-నిమేషము. =నిమనము(మినిట్) (60సెకనులకాలము) (1/60 గంట).

నిమిలనము. సం. వి. ఆ. న. 1. కనుమూయుట; 2. చోపు: చూ, మరణము.

నిమిలితము. అం: చూ, దృష్టికియలు.

నిముకళా. దే. వి. (నిమరు+కిళ్ళము) 1. కైలు చేసిన కళ్ళమునందలి యడుగు ధాన్యము: చూ, స్తంబకరి; 2. కొఱత:చూ, చెలితి. 2. నిముకు. దే. స. కిర్.స్తన్యపానముచేయు:చూ, తాగిం.

నిమరు. దే. స. కిర్. 1. ఆకర్షించే. ఆం, భా. త్య. 132: చూ, కెమ్ము. 2; 2. పేగ్గిమచే కరికము అల్లనతడవు: రూ-నిపురు.తడవు-తడుము, దువ్వు. (సం. ప).—అభిమర్శించే.

నిమరుట. దే. వి: అభిమర్శనము.

నిమనము. వై. వి.=: చూ, నిమిషము. [యము.

నిమేయము. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, నిమ

నిమేషము. సం. వి. ఆ. పుం. 1.= నిమనము:

చూ, రూ-నిమిషము; అం. 2: చూ, పుట: కిర్.యలు; 3: చూ, కాలపార్శణము.

నిమ్మగ. సం. వి. ఆ. (స్త్రీ). ఏటు: చూ, నది. నిమ్మము. సం. విణ: చూ, లోతు. 2. (చూ, భూమి. 1.)

నిమ్మ. దే. వి: (సం. ప).—విరావతము, కరుణము, కాక ఫలము, త్సంద్రాంబుసనస-త్సంద్రాంబువనస, గంభి, గంభీరము, గిలము, జంబీరము - జంబీరము - జంభీరము, జంభము, జంభలము, జలంద్రము, డహువు, తమాలము, దంతశతము, దంతహర్షణము; తద్వి. — అడవినిమ్మకు. — అడవినిమ్మ. (సం. ప). — వనజంబీరము.

నిమ్మళము. వై. విణ.=నిర్మల. 1. నిశ్చింత:చూ, మదిమది; 2: చూ, శాంతము. 1; 3: చూ, స్వస్థము.

నిమ్మళి. వై. వి=: చూ, నిమ్మళము. 2. నిమ్మళించు. వై. ఆ. కిర్. 1. నిశ్చింతమగు; 2: చూ, సేద చేరు.

నియత. సం. వి. ఋ పుం. (రూ-నియంతృడు-యంతృడు) 1. తేరునడపువాడు: చూ, సారథి; విణ. 2. నడపువాడు: చూ, సారథి.

నియంతృప్రణ. సం. విణ. 1. అడ్డగించడగిన వాడు; 2. ఆజ్ఞాపించడగిన వాడు.

నియంత్రణ. సం. వి. ఆ. (స్త్రీ). అడ్డగింత: చూ, వారణము. 1. [చూ, రుద్ధము. 1.

నియంత్రితము. సం. విణ. అడ్డగించబడినది: నియతము. సం. విణ. 1.=నీతకము. నియతి. నియమము గలది; 2. నిత్యమైనది: చూ, శాశ్వతము.

నియతకౌప్యము. అం. కౌప్యములు 2 లో. నొకటి (స్వగతము) (దరిసన్నవారికివిన.

బడుట అని కొందఱు): చూ, శాస్త్రము. (శాస్త్రము. — సర్వశాస్త్రము, నియత శాస్త్రము).

నియతి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1. నియమము: చూ, సత్యము. 1; 2: చూ, సంపత్తి.

నియమనము. సం. వి. అ. న. నియమించుట: చూ, సత్యము. 1.

నియమము. సం. వి. అ. పుం. 1. రూ-నియమము. = సేమము. 1. ఏర్పాటు: చూ, సత్యము. 1; 2. కట్టు: చూ, బంధము. 1; 3. పనుపు. చూ, సెలవు; 4. పట్టుదల: చూ, స్వర్గ. 4; 5. శరీరముకంటె భిన్నములైన మృజ్వలాదులు సాధనముగాఁగలిగి నిత్యము సేయవలయునను నిర్బంధములేని శౌచతపస్సాధ్యాయ దేవతా నమస్కారము: చూ, హానిగలు; 6: చూ, టైసి; 7: చూ, సమృద్ధి. 1; 8. శాస్త్రముచే నియమింపబడునది, పుణ్యకము: చూ, పృథము; అం. 9: చూ, యోగాంగములు (చూ, అంగము. 8.)

నియమములు. అం. 1. తపము, సంతోషము, ఆస్తికత్వము, దానము, భగవదర్చన, వేదాంతశ్రవణము, లజ్జ, మతి, జపము, పృథము. (10); 2. వితాన, విలోమ, పుష్పత్పన్న, అస్తిత్వ, మధ్యమాన, బహుపద, ఉత్క్రమ, శేషఫలనియమాదులు గలవు; 3. శౌచము, సంతోషము, తపస్సు, స్వాధ్యాయము, ఈశ్వర పరిణిధానము (5).

నియమించు. సం. స. కిరీ. ఆజ్ఞాపించు: చూ, సెలవచ్చు.

నియమితము. సం. విణ. 1. = నిమితము. నియమింపబడినది: చూ, బంధము. 1; 2. కట్టుబడినది: చూ, సితము. 4.

నియము. సం. విణ. నియమింపబడినది.

నియతనము. సం. వి. అ. న. దిగదొర్బుట.

రూ-నియతనము. అపనాయము. (తె.ప). — పడఁదొర్లుట.

నియామకుఁడు. సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, తండలు; విణ. 2. నియమించువాఁడు.

నియామము. సం. వి. అ. పుం. = సేమము: చూ, రూ-నియమము. 1.

నియమింపుఁడు. సం. విణ. నియోగింపబడినవాఁడు. అనుజ్ఞాతుఁడు, ఆజ్ఞాతుఁడు.

నియతము. సం. వి. అ. న. లక్ష: చూ, సంఖ్య. 1. [చూ, యుద్ధము.

నియమింపు. సం. వి. అ. న. బాహుయుద్ధము: నియోక్తవ్యము. సం. విణ. నియోగింపబడినది: చూ, పృథిసరము. 9.

నియోగ బాధ్యతలు. అం. ఆంధ్రులలో నొక తెగవారు. వీరిలో ఆటవేల నియోగలనియు, పాగ్జాటినియోగులనియు, నందవశీసులనియు భేదములుగలవు. కొందఱు కృష్ణయజుశ్వేదీయులు ఆపస్తంబసూతులు, కొందఱు ఋగ్వేదులు ఆశ్వలాయన సూతులు, కొందఱు శుక్లయజుశ్వేదులు కాత్యాయన సూతులునైయున్నారు. ఉత్తరపుండ్రీధారులు చక్కాంకనపరులొక కొందఱును, త్రిపుండ్రీధారులొక కొందఱును, మీసములుంచువారిొక కొందఱును నైయున్నారు. లౌకికవృత్తియందలి సమస్తతైగ్రామకరణములుగను లేఖకులుగను ఉన్నారు: చూ, బాధ్యతలు. (పండితుఁడు.) (నిజోగి)

నియోగము. సం. వి. అ. పుం: చూ, నియమము. 3. [నిజోగి.

నియోగి. సం. విణ. (న్. ఈ. న్.) = చూ, నియోగించు. సం. స. కిరీ: చూ, నియమించు.

నియోగింపుఁడు. సం. విణ. నియోగింపబడినవాఁడు. [చూ, సెలవు.

నియోజనము. సం. వి. అ. న. ఆజ్ఞాపనము:

నియోజ్యుఁడు. సం. వి. అ. పుం. పనివాఁడు: చూ, నేవకుఁడు. [చేయువాఁడు.

నియోజ్య. సం. వి. ఋ. పుం. బాహుయోజ్యము నియోగి. వై. వి. 1. చూ, నియోగి; 2. నియోగికాఖమఁ జెందిన బాహుయోజ్యుఁడు: చూ, లేఖకుఁడు.

నిర్. సం. ఉప. (౧) నిర్గమము=ఇచ్చేట "నిర్" అనునది నిర్గమము; (౨) నిర్గతము=ఇచ్చేట ధాత్వమును నిశ్చయము అను నర్థమునకు మార్చినది; (౩) నిర్గమము=ఇచ్చేటయూ తిబ్బముతో ననుసించి అభివాదముకలది యైనది; (౪) నిర్గతము=ఇచ్చేట నిర్గమమునది; (౫) నిర్గతము=ఇచ్చేట ధాత్వమును నిర్ణయమును నర్థమునకు మార్చినది. మొ.

నిరంతుక. సం. వి. అ. స్త్రీ. జిబిలిక*: చూ, హాస్యగవేధకు. [నిరర్థము.

నిరంతుము. సం. విణ. అడ్డములేనిది: చూ, నిరంజన. సం. వి. అ. స్త్రీ. చూ, పున్నమ.

నిరంజనము సం. వి. అ. పుం. 1. యజ్ఞమునకుఁడుగిన చిత్రపర్ణహరిణము: చూ, హరిణము. 1; విణ. 2. కాటుక లేనిది; 3. దోషములేనిది: చూ, సమీచీనము. 2.

నిరంతరము. సం. విణ. 1. దట్టము: చూ, సాంద్రము. 2; 2: చూ, సతతము. 2.

నిరంతరము. అం: చూ, శబ్దాలంకారములు.

నిరకు. వా. వి: చూ, రూపము.

నిరక్షరరేఖ. పా. భూమధ్యరేఖ.

నిరతము. సం. విణ. మిక్కిలి ఆసక్తికొన్నది: చూ, లోల. 3. [చూ, వాంఛ.

నిరతి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. మిక్కిలి ఆసక్తి:

నిరత్యయము. సం. విణ. నాశములేనిది: చూ, శాశ్వతము.

నిరపరాధుఁడు. సం. విణ: చూ, అనపరాధి.

నిరపాయము. సం. విణ. ఆపాయములేనిది.

నిరపేక్షము. సం. విణ. అపేక్షలేనిది: నిరాశము, నిస్పృహము.

నిరయము. సం. వి. అ. పుం: చూ, నరకము.

నిరర్థము. సం. విణ.= నిరుకళము, అడ్డములేనిది: చూ, విశ్మంఖలము.

నిరర్థుఁడు. సం. విణ: అనర్థుఁడు, అనివారణుఁడు, అబాధకుఁడు.

నిర్గమము. సం. విణ. 1. పృథ్వియోజనములేనిది: చూ, వ్యర్థము; అం. 2. కావ్యగోషములలో నొకటి. పాదపూరణమునకై పృథ్వియోగించిన పదము. ఉదా.—“తలచగ నెలయుచేలలి నుజ్జ్వలముగు నీతనివిలాస సౌప్తవమనగఁ” విలాసమునపదము మార్చిమిచ్చేట నావశ్యము. తలచగన్, నెలయుచేన్, లలిన్ అను శబ్దములు నిరర్థకములు. చూ, కావ్యగోషములు, పదదోషములు.

నిర్గమములు. అం. శిలములేని యాఁడుది; కన్నులులేని పాగిణి, కర్మహీనుఁడగు విప్రుఁడు, ఆపులేనియిల్లు, శాంతములేని చేదుపు, నీళ్లులేనియేలు, పురుషుఁడులేని స్త్రీ. (7)

నిరలంకృతి. అం. నాక్యగతదోషములలో నొకటి. (గుణములు చెప్పటతో శూన్యమైనది. ఉదా.—“బాహుయుతుఁడు రాజే.”): చూ, నాక్యగతదోషములు. [దు.

నిరవగ్రహుఁడు. సం. విణ: చూ, స్వతంత్రుఁ నిరవధికము. సం. విణ: చూ, నిరర్థము.

నిరసనము. సం. వి. అ. న. 1. (రూ- నిరాసనము- నిరాసము): చూ, వహేలనము; 2: చూ, దెదరింపు; 3: చూ, పథము; 4. ఉమియుట: చూ, నిష్ఠీవనము.

నిరసింఁచే. సం. స. క్రి. 1. తిరస్కరింఁచే. చూ, భంగింఁచే; 2: చూ, విసర్జింఁచే.

నిరస్తము. సం. విణ. 1. త్యరితముగా చెప్పఁబడినది (మాట): చూ, శబ్దము. 2; 2. తిరస్కరింపఁ

బడినది: చూ, వహేలనము; 3. చెడలగ్ని
 క్కలబడినది: చూ, వాంతము. 2; 4. న్యాయముచే తోయిబడినది; 5. పరియోగిం
 పబడినది (బాణము): చూ, పరియోక్తము.
 నిరాకరణము. సం. వి. అ. న. ఈసడింపు:
 చూ, వహేలనము.
 నిరాకరించు సం. న. క్రి: చూ, నిషేధించు.
 నిరాకరింపు. సం. విణ. ఉ. తిరస్కరించు
 వాడు: క్షిప్తువు. (తె. ప).—తోగ్రహరి,
 తోయివాడు.
 నిరాకారము. సం. వి. అ. పుం. 1: చూ,
 నిరాకరణము; 2: చూ, వ్యోమము. 1.
 నిరాకారుడు. సం. వి. అ. పుం. 1: చూ,
 విష్ణువు. 1; 2: చూ, శివుడు; 3: చూ,
 హంసుడు; విణ. 4: చూ, నిరాకృతి. 2.
 నిరాకృతము. సం. విణ: చూ, నిరస్తము. 4.
 నిరాకృతి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1: చూ, నిరస
 నము. 1; విణ. 2. రూపములేనివాడు: నిరా
 కారుడు; 3: చూ, అస్వాధ్యాయుడు.
 నిరాఘాటము. సం. విణ. 1. కొలదిలేనిది;
 2: చూ, నిరపథికము.
 నిరాతంకము. సం. విణ. 1: చూ, నిర్భయము;
 2: చూ, నిరామయము. 2.
 నిరాధారము. పా: చూ, దిక్కుమాలినతనము.
 నిరాపనిద. మి. వా. వి. అపమాణు. సా. 3,
 అ. 51: చూ, సెగింపు.
 నిరాబారి. నై. వి. నిరాహారి. ఉపవసించితప
 ముచేయువాడు: చూ, సన్యాసి.
 నిరామయము. సం. వి. అ. పుం. 1. రోగము
 లేమి; విణ. 2. రోగములేనిది: చూ, వా
 ర్తము. [చూ, వార్తడు.
 నిరామయుడు. సం. విణ. రోగములేనివాడు:
 నిరాయాసము. సం. విణ. ఆయాసములేనిది;
 చూ, మైమై. 2.

నిరాశము. సం. విణ: చూ, నిరశేతుము.
 నిరాసకము. సం. విణ. నిరసించునది: చూ,
 వహేలనము. [నము. 1.
 నిరాసవము. సం. వి. అ. న: చూ, రూ-నిరస
 నిరాసము. సం. వి. అ. న.—పై—
 నిరాహారి. సం. వి. ఇ. పుం: చూ, నిరాబారి.
 నిరీక్షణము. సం. వి. అ. న. చూపు: చూ, వీక్ష
 ణము
 నిరీక్షించు. సం. న. క్రి. చూచు: చూ, వీక్షించు.
 నిరీక్షితము. సం. విణ. చూడబడినది: చూ,
 వీక్షితము.
 నిరీశ(ష)ము. సం. వి. అ. న: చూ, లాంగలము.
 నిరు. నై. ఆప్య. గతార్థము. “నిరుడు, నిన్న,
 నిప్పచ్చే.” ము.
 నిరుకడము. దే. వి. ఒకచెట్టు: చూ, వృక్షము.
 నిరుకళము. నై. విణ: చూ, నిరర్థకము. పాండు.
 2, అ. 223.
 నిరుకు. దే. వి. రూ-నిరకు. 1. నిర్ణయము: చూ, సత్య
 ము. 1; 2. నిర్ణయముచేసినవెల: చూ, పణము. 6.
 నిరుక్తము. సం. వి. అ. న. 1: చూ, వేదాంగ
 ములు. (చూ, అంగము. 7); విణ. 2. చెప్పఁ
 బడినది: చూ, శబ్దము. 2; పా. 3. వ్యాకర
 ణమునకు సాధ్యముగాని వ్యుత్పత్తులనుగాని
 కోన్నిచోట్ల నట్టిశబ్దములుగల మంత్రభాగ
 ములనుగాని వివరించెడిగ్రంథము ఇది
 యాస్కమహాముని వ్రాసెను. (నిరుక్తము
 నకు భాష్యమును పుట్టియుండుటయేగాక
 వేదభాష్యములలో జాల మంత్రార్థముల
 దగ్గఱగ దీనితోడను పని గలుగుచుండునని
 తెలిసికొనవలసినది.)
 నిరుక్తి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1. అర్థనిర్వచనము;
 అం. 2. ఒకానొక అర్థాలంకారము. (నా
 మసంబంధముచే ననార్థకల్పనము. ఉదా.-
 “నీచరిత్రములచేతనేనీవుదోషాకరుడవు.”-
 చూ, అలంకారము. 3.

నిరదీమావియాపు. డే. వి. ఒకతూరి యీనిన

యాపు, గృప్తి: చూ, పారభేయ. (ధేనుపు.)

నిరుడు. డే. వి. (నిరు + ఏడు) కడవినసంస

వత్సరము: చూ, సంవత్సరములు.

నిరుత్తరము. అం: చూ, తంత్రములు.

నిరుద్ధము. సం. విణ. నిరోధింపబడినది: చూ,

రుద్ధము. 1.

నిరుపద్యము. సం. విణ: చూ, అరము. 7.

నిరుపమము. సం. విణ. ఉపమలేనిది.

నిరుపయోగము. సం. విణ: చూ, వ్యర్థము.

నిరూఢము. సం. విణ. పరిసిద్ధికెక్కినది: చూ,

రూఢము. 2. [1; 2: చూ, నియమము.

నిరూఢి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1: చూ, పరిసిద్ధి.

నిరూపణము. సం. వి. అ. న. 1. అరయక:

చూ, చెదకుడు; 2. మోపు: చూ, విత్తణము;

3: చూ, రుజేపు. [నిర్ధారించే.

నిరూపించే. సం. స. కి. నిరూపణముచేయు:

నిరూపితము. సం. విణ. నిరూపింపబడినది.

నిరూప్యము. సం. విణ. నిరూపింపదగినది.

నిరూహము. సం. వి. అ. పుం. 1. ముగిసినవా

క్యము: చూ, శబ్దము. 2; విణ. 2. ఉహ

లేనిది; 3. నిశ్చయింపబడినది: చూ, స్థిత

ము. 3.

నిర్మతి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1. అలక్ష్మి: చూ,

పెద్దమ్మ; పుం. 2. (రూ-నైర్మతి-నైర్మ

తుడు): చూ, సోకులకూడు; 3. దినము

యొక్క 12 ప భాగము: చూ, దినభాగ

ములు; అం. 4: చూ, దిగధిపతులు.

నిర్మతిమూల. మి. వి: చూ, రూ-నైర్మతిమూల.

నిరేఖత. అం: చూ, నఖిత్తములు.

నిరోగి. సం. విణ: చూ, పలుపు. 4.

నిరోధకము. సం. విణ: చూ, నిరోధము. 1.

నిరోధము. సం. వి. అ. పుం. 1. అడ్డు: చూ,

వారణము. 1; 2. చేటు: చూ, రుత్త.

నిరోధించే. సం. స. కి. చూ, వారింపే.

నిరోప్యము. అం. 1. శబ్దాలంకారములలో నొక

టి (ప, ఫ, బ, భ, మ, వ, యను నక్షరము

లు లేకుండగనుండునది): చూ, హేతువు.

2. (శబ్దాలంకారములు.)

నిర్గతము. సం. విణ. వెడలబడినది: చూ, వాం

తము. 2.

నిర్గతి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. చూ, వెడలబాటు.

నిర్గమనము. పం. వి. అ. న. —పై.—

నిర్గమము. సం. వి. అ. పుం. —పై.—

నిర్గమించే. సం. అ. కి. వెడలబడు: చూ,

వెళ్లు. 3.

నిర్గళనము. సం. వి. అ. న. వెలికిజోటు.

నిర్గళితము. సం. విణ. వెలికిజోటినది: చూ,

వాంతము. 2.

నిర్గుండి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1: చూ, వావిలి*;

2. నల్లవావిలి*: చూ, వావిలి. ((2)

నిర్గుండీప్యము. అం. నల్లవావిలి, తెల్లవావిలి*.

నిర్గుణుడు. సం. వి. అ. పుం. 1. భగవంతుడు:

చూ, వేలుపు; విణ. 2. గూరహితుడు.

నిర్గుంధనము. సం. వి. అ. న. చేంపుట: చూ,

వధము.

నిర్గుంగుడు. సం. వి. అ. పుం. 1. దినమొల

వాడు: చూ, బిత్తిలి; 2: చూ, బీదవా

డు; 3: చూ, మూర్ఖుడు.

నిర్గుటము. సం. వి. అ. న. బహుజనసమర్థము

గల అంగడి, అంగడిపిథి (అనికొండలు):

చూ, మార్గము. 1; విణ. 2. ఘటములేనిది.

నిర్హతము. సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, పిడు

గు; 2. వజ్జిము: చూ, రత్నము. 1.

నిర్హతాగ్ని. సం. వి. ఇ. పుం. మేఘాగ్ని:

చూ, వహ్ని. 1.

నిర్హుణుడు. సం. విణ: చూ, నిర్దయుడు.

నిరోపము సం. వి. అ. పుం. ధ్వని: చూ,

స్వరము. 2.

నిర్జనత్వము. సం. వి. అ. న. చూ, దారితేమి. (వాడుక.)

నిర్జనము. సం. విణ. జనములేనిది.

నిర్జర. సం. వి. అ. స్త్రీ. 1. చూ, సోమపల్లి*;
2. మురము, అందుగు*: చూ, సల్లకి.

నిర్జరుడు. సం. వి. అ. పుం. 1. దేవత: చూ, వేలుపు; విణ. 2. ముదిమిలేనివాడు.

నిర్జలభూమి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. నీరులేనిసేల: చూ, భూమి. 1.

నిర్జించు. సం. స. కి. చూ, విజయమునొందు. నిర్జితుడు. సం. విణ. గెలువఁబడినవాడు.

నిర్జీవుడు. సం. విణ. జీవములేనివాడు. [నది, నిర్భరము. సం. వి. అ. పుం. సెలయేలు: చూ, నిర్భరిణి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. ఏలు: చూ, నది; 2. ఒకానొకనది: చూ, నది.

నిర్ణయము. సం. వి. అ. పుం. ఏర్పాటు: చూ, సత్యము. 1. [సృజించు

నిర్ణయించు. సం. స. కి. ఏర్పాటుచేయు: చూ, నిర్ణయింపఁబడు. మి. ఆ. కి. చూ, ఏలు పడు. 2. [వాడు: నిర్ణేత

నిర్ణాయకుడు. సం. విణ. నిర్ణయము చేయు నిర్ణీక్తము. సం. విణ: చూ, శోధితము.

నిర్ణీతము. సం. విణ. నిర్ణయింపఁబడినది: చూ, స్థితము. 3. [చూ, రిజకుడు.

నిర్ణేజకుడు. సం. వి. అ. పుం. చోకలవాడు: నిర్ణేత. సం. విణ. (ఋ. ఈ. ఋ.) : చూ,

నిర్ణాయకుడు.

నిర్ణేయము. సం. విణ. నిర్ణయముచేయఁదగినది.

నిర్దంత్యము. అం: చూ, శబ్దాలంకారములు.

నిర్దగ్ధము. సం. విణ. చేక్కఁగా కాలినది: చూ, చిరజ్వలితము.

నిర్దయుడు. సం. విణ. దియలేనివాడు: అద యుడు, కూరుడు, ధమసుడు, నిర్భులుఁ డు. [చుట.

నిర్దేశనము. సం. వి. అ. న. చేక్కఁగా భేదిం

నిర్దళితము. సం. విణ. చక్కఁగా భేదింపఁబడి నది: చూ, విచ్చిన్నము. 3.

నిర్దహనము. సం. వి. అ. న. చక్కఁగాకాలుట.

నిర్దహించు. సం. స. కి. చేక్కఁగాకాలుచు.

నిర్దారణము. సం. వి. అ. న. చక్కఁగాచీల్చు ట. [చూ, నిర్దళితము.

నిర్దారితము. సం. విణ. చేక్కఁగాచీల్చఁబడినది

నిర్దిష్టము. సం. విణ. నిర్దేశింపఁబడినది.

నిర్దేశము. సం. వి. అ. పుం. 1. ఆజ్ఞ: చూ, సె లపు; 2. చెప్పట. చూ, శంసనము; 3: చూ, సమాపము. 1.

నిర్దేశించు. సం. అ. కి. 1. ఆజ్ఞాపించు: చూ, సెలవిచ్చు; 2 నిర్దేశముచేయు.

నిర్దేశ్యము. సం. వి. నిర్దేశింపఁదగినది.

నిర్దేష్టు. సం. విణ. (ఋ. ఈ. ఋ) నిర్దేశించు వాడు.

నిర్దోషము. సం. విణ. దోషములేనిది: చూ, సమాచీనము. 2.

నిర్ధనుడు. సం. విణ: చూ, చేబోడి.

నిర్ధరించు. సం. స. కి. నిర్ధారణచేయు: చూ, నిరూపించు. [నము. (1)

నిర్ధారణ. సం. వి. అ. స్త్రీ. 3: చూ, నిదా

నిర్ధారణము. సం. వి. అ. న. నిశ్చయము: చూ, సత్యము. 1. [నిర్ధార్యము.

నిర్ధారణీయము. సం. విణ. నిర్ధరింపఁదగినది:

నిర్ధారితము. సం. విణ. నిర్ధరింపఁబడినది.

నిర్ధార్యము. సం. విణ: చూ, నిర్ధారణీయము.

నిర్ధార్యుడు. సం. విణ. ఆపత్సంఘదిల యం దొక్కతీరున నుండెడి ధైర్యముతో పూనిన పవని విడువక చేయువాడు.

నిర్ధూతము. సం. విణ. విడువఁబడినది: చూ, హీనము. 3.

నిర్మిద్రము. సం. విణ. 1. నిద్రలేనిది; 2. జాగ రూతకలది.

నిరసంధము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. బలాత్కార

ము: చూ, బలవంతము; 2. కదలమెదలగూడనికట్టు: చూ, బంధము. 1.

నిర్బంధించే. సం. స. క్రి: చూ, సంధించే.

నిర్భయము. సం. వి. భయములేనిది: అభూతము, అభయము, నిరాతంకము.

నిర్భయము. సం. వి. అకుతోభయము, అభయము, అభీకుడు.

నిర్భరము. సం. క్రి. వి. అ. న. 1. కెల్లు: చూ, హెచ్చు. 1; వి. 2. నిబ్బరము.

తిన్నన: చూ, హృదయము.

నిర్భర్తనము. సం. వి. అ. న. 1: ఆదలుపు-ఆదల్పు, డట్టన. (సం. ప.)—తర్జనము;

2: చూ, లక్క.

నిర్భర్తించే. సం. స. క్రి: చూ, బెడరించు.

నిర్భర్తితుడు. సం. వి. చూ, బీదవాడు.

నిర్భిన్నము. సం. వి. చూ, నిర్భీతము.

నిర్భేదించు. సం. స. క్రి: చూ, విచారించు.

నిర్మదము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. మదముడిగినయేనుగు: చూ, హస్తా; వి. 2 మదములేనిది.

నిర్మర్త్యుడ. అం: చూ, పరిచారములు.

నిర్మలము. సం. వి. అ. న. నిచ్చేలము. అకళంకము, నిర్మాల్యము: చూ, శుద్ధము 3; 2. అభిరక్తము: చూ, శుద్ధము. 1; వి. 3. మయిలకానిది.

నిర్మలాంశము. అం: చూ, పక్ష్యంశములు.

నిర్మాణము. సం. వి. అ. న. 1: చూ, నిర్మితి; 2: చూ, యోగ్యత; 3 సారము: చూ, సత్యము. 1. [వాడు: నిర్మాయి.

నిర్మాత. సం. వి. (బు. ఈ. బు.) నిర్మించు నిర్మాయి. సం. వి. (న్. ఈ. న్.): చూ, నిర్మాత.

నిర్మాల్యము. సం. వి. ధరించి తీసివేసినది: చూ, నిర్మలము. 1.

నిర్మించు. సం. స. క్రి: చూ, సృజించు.

నిర్మితము. సం. వి. నిర్మింపబడినది: చూ, వ్యాపారము. 1. [నిర్మాణము.

నిర్మితి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. నిర్మించుట: నిర్మిమాష. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. నిర్మింపనిచ్చు: చూ, వాంఛ.

నిర్మృక్తము. సం. వి. ఆ. పుం. కుబుసము విడిచినపాము: చూ, సర్పము.

నిర్మృత్తుడు. సం. వి. ఆ. పుం. 1. సంగము విడిచినసవ్యాసి: చూ, సవ్యాసి; వి. 2. సంగమువిడిచినవాడు.

నిర్మూర్ధవ్యము. అం: చూ, శబ్దాలంకారములు. నిర్మూలము. సం. వి. వేరులేనిది.

నిర్మూలించు. సం. స. క్రి. 1. వేరులేనిదిగాఁ జేయు; 2. నాశముచేయు.

నిర్మూషకము. అం: చూ, శబ్దాలంకారములు.

నిర్మృష్టము. సం. వి. తుడవబడినది.

నిర్మోకము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. పాము కుబుసము: చూ, నీడరము. 3; 2. కుబుసము: చూ, వస్త్రము; 3. విడుపు: చూ, విమోచనము; 4 ఆకాశము: చూ, వ్యోమము. 1.

నిర్వంత్రీణము. సం. వి. చూ, నిర్వర్ణము.

నిర్వంత్రీతము. సం. వి. అడ్డములేనిదిగాఁజేయబడినది.

నిర్వాణము. సం. వి. అ. న. ఏనుగుకి డకన్ను: చూ, హస్తా; 2. చోపు: చూ, మరగాము; 3. చూ, మోక్షము. 1; 4: చూ, నిర్గతి.

నిర్వాతనము. సం. వి. అ. న. 1. పగతీర్పుట: 2. చేంపుట: చూ, వధము; 3 అప్పలోనగు వానిఁ దీర్పుట; 4. దాచేదెట్టినసామ్రామరల నప్పగించుట; 5. ఈచి: చూ, వితరణము. [వాంతిము. 2.

నిర్వాతము. సం. వి. నెడలబడినది: చూ, నిర్వాసము. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, బంధన.

నిరూపాము. సం. వి. అ. పుం. 1. సిగబంతి: చూ, భూషణము. 2; 2. చూ, నాగవాసము (3); 3. చూ, నిర్వాసము; 4. వాకిలి: చూ, నది నము. 1.

నిర్లక్ష్యము. సం. విణ: చూ, వహేలనము.

నిర్లజ్జము, సం. విణ. లజ్జలేనిది: క్షుణ్ణము.

నిర్లుత. వా. వి. క్షుణ్ణజలచరము: చూ, మత్స్యము. 1.

నిర్వచనము సం. వి. అ. న. 1. అర్థవివరణము చేసి చెప్పట; విణ. 2. మాటలేనిది.

నిర్వచనీయము సం. విణ. నిర్వచింపదగినది.

నిర్వచించే. సం. స. క్రి. నిర్వచనముచేసి చెప్ప. [రణము.

నిర్విపణము. సం. వి. అ. న. ఈవి: చూ, విత నిర్వర్ణనము. సం. వి. అ. న. మోపు: చూ, వీక్షణము. [సలుపు.

నిర్వర్తించే. సం. పే. నిర్వర్తిల్లజేయు: చూ, నిర్వర్తిల్లు. సం. అ. క్రి. నెఱవేలు: చూ, రపణించే.

నిర్వహణము. సం. వి. అ. న. 1. పరిస్థుతకథ యొక్క సమాప్తి: చూ, సంధి; 2. చూ, నిష్ఠ. 6.

నిర్వహము. సం. విణ. గట్టిది: చూ, బెడిదము.

నిర్వహించే. సం. పే. నిర్వహిల్లజేయు: చూ, సలుపు. [2. నెఱవేలు: చూ, సక్తమగు.

నిర్వహిల్లు. సం. స. క్రి. 1: చూ, జేరగు. 8;

నిర్వాకము. వా. విణ. గొప్పకుచేసినవని.

నిర్వాణము. సం. వి. అ. న. 1. ముక్తి: చూ, మోక్షము. 1; 2. నాశము: చూ, రుత్ర; 3. సుఖము: చూ, సంతోషము; 4. ఏనుగు నీళ్లలోమునుగుట: చూ, హస్తి; విణ. 5. చేల్లాటినది (దీపము నిప్పులోనగునది); 6. నీళ్లమునెగినది (ఏనుగు): చూ, హస్తి.

నిర్వాణుడు. సం. వి. అ. పుం. 1. పనివా

డు: చూ, సేవకుడు; 2. చూ, భారవాహుడు; విణ. 3. కాంతుడైనముని: చూ, సన్యాసి; 4. కాంతిబొందినది (పన్నీ మొ.)

నిర్వాతము. సం. వి. అ. పుం. 1. చలించని గాలి: చూ, వాయువు: విణ. 2. గాలిలేనిది (చోటు మొ.) గాలిలేని జేశాగులపేరు (అనికొండలు): నివాతము.

నిర్వాదము. సం. వి. అ. పుం. 1. అపవాదము: చూ, నెగ్గింపు; 2. వాదములేమి; 3. నిష్పిత వాదము.

నిర్వాపణము. సం. వి. అ. న. 1: చూ, పథము; 2. చూ, వితరణము.

నిర్వాసనము. సం. వి. అ. న. 1. రూ-నిరాస నము: చూ, పథము; 2. నెళ్లగొట్టుట.

నిర్వాసితము. సం. విణ. నెళ్లగొట్టబడినది.

నిర్వాస్యము. సం. విణ. నెళ్లగొట్టబడినది.

నిర్వాహకుడు. సం. విణ. నిర్వహించేవాడు: చూ, భారవాహుడు.

నిర్వాహము. సం. వి. అ. పుం. 1. బలిమి: చూ, శక్తి. 1; 2. జేరుగుబాటు: చూ, వృత్తి. 2.

నిర్వికారుడు. సం. విణ. వికారములేనివాడు.

నిర్విఘ్నము. సం. విణ. విఘ్నములేనిది: చూ, విశ్మంఖలము.

నిర్విణ్ణుడు. సం. విణ. నిర్దేవమునొందినవాడు.

నిర్వివాదము. సం. విణ: చూ, అవివాదము.

నిర్విశేషము. సం. విణ. విశేషములేనిది.

నిర్విష. సం. వి. అ. స్త్రీ. 1. అతివస *: చూ, విష; విణ. 2. విషములేనిది.

నిర్విప్రము. సం. విణ. 1. చూరబడినది; 2. పొందిబడినది: చూ, వ్యాప్రము. 3; 3. నిలిచినది. [నిష్క-శ.

నిర్విర్యము. సం. విణ. పీర్వములేనిది: చూ, నిర్వృతము. సం. వి. అ. న. 1. ఇల్లు: చూ, నదనము. 1; విణ. 2. సుఖించినది: చూ,

సంతోషము; 3. నశించినది: అంతరితిము, ధ్వస్తము.
నిర్వృతి. సం. వి. ఇ. ప్రే. 1. సుఖము: చూ, సంతోషము: 2. ఊటట: చూ, సమాశ్వాసము; 3. నాశము: చూ, రుత్త. [నిర్ధము. 3. నిర్వృత్తము. సం. వి. ఇ. ప్రే. 1. నెఱవేడినది: చూ, నిర్వృత్తి. సం. వి. ఇ. ప్రే. 1: చూ, సంతోషము; 2. ముక్తి: చూ, మోక్షము. 1; 3. నెఱవేటుట; వి. 4. వృత్తి లేనిది. నిర్వేదము. సం. వి. అ. పుం. 1. తత్వజ్ఞానదుఃఖేంద్రాయుల చేతఁగలుగు హేయత్వబుద్ధి. చూ, బుద్ధి; అం. 2. సంచారీ భావములు 33 లో నొకటి (ఓచలీ ' యతనింజోడ కున్న మణిమయాభరణంబులు శిలలును, చారములు సముద్రపుచినుములగును గాన్పించుచున్నవి!); చూ, సంచారీభావములు. నిర్వేదించే. సం. అ. కి. నిర్వేదపడు: చూ, విసుగు. 2. నిర్వేషము. సం. వి. అ. పుం. 1. కూలి: చూ, వేతనము; 2. దీతము: చూ, వేతనము; 3. భోగము: చూ, భుక్తి. 2; 4. మూర్ఖపోవుట. చూ, గోగము. 1. నిర్వోరిము. సం. వి. ఇ. ప్రే. 1. వైరములేనిది. నిర్వ్యధనము. సం. వి. అ. న. దెడ్డము: చూ, రంధ్రము. 1. నిర్వ్యాజము. సం. వి. ఇ. ప్రే. 1. నెపములేనిది. నిర్వ్యాపారాంబప్తస్వాదము. పా. పనితని మంగలి పిల్లితలగొఱుగుననుకీతి. [జ్ఞితము. నిర్వ్యాధము. సం. వి. ఇ. ప్రే. 1. తృక్తము: చూ, సముద్వేగము. సం. వి. అ. న. 1. నిశ్శేషముగా హరించుట; 2. పీనుగును కాలబుట. నిర్వాదిము. సం. వి. అ. పుం. రూ-నిర్వాదిము, ధ్వని: చూ, స్వరము. 2. నిర్వారిము. సం. వి. అ. పుం. నిర్వృతి: చూ, అభ్యవకర్షణము.

నిర్వారి. సం. వి. ఇ. ప్రే. 1. చూరముగా వ్యాపించునట్టిది (పరిమళము): చూ, సమాకర్షి. [ముల్లలోనగునది). నిర్వృతము. సం. వి. ఇ. ప్రే. 1. చూ, నిర్వృతి. సం. వి. ఇ. ప్రే. 1: చూ, నిర్వృతి. సం. వి. అ. పుం. చూ, రూ-నిర్వాదము. నిర్వేకుక జాయమానకటాక్షము. పా. అకారణముగ కలిగినదయ (వాడుక) నిర్వేకుకము. సం. వి. ఇ. ప్రే. 1. చూ, అపేకుకము. నిలు. వై. ఉప-నిర్. మిక్కిలి. "నిలుపేద": చూ, హేచ్చు. 1. [వాడు. నిలుపేద. వై. వి. రూ-ఇలుపేద: చూ, బీద నిట్టనీలుగు. చే. అ. కి. (నీలుగు + నీలుగు) 1. మిక్కిలినీలుగు; 2. గర్వింపు. చూ, హంకరించే. నిలబడు. ద్వ. అ. కి. (రూ-నిల్వబడు-నిలువబడు.) 1. నిలుచుండు, నిలుచే: చూ, మట్టుపడు; 2. అభ్యంతరచుగు: చూ, నట్టుపడు; 3. పృతిష్ఠితమగు: రూ-నిల్వబడు, నిలుచే-నిలుపు. నిలక. దే. వి: చూ, నిలుగు. 1 నిలకడ. దే. వి: చూ, రూ-నిలకడ. నిలయము. సం. వి. అ. పుం. ఇల్లు: చూ, సదనము. 1. [పు: చూ, కేషము. 1. నిలవ. దే. వి. (రూ-నిలువ-నిల్వ) నిలిచినపద్దు నిలవరము. దే. వి. ఇ. ప్రే. 1. చూ, రూ-నిలువరము. నిలింపుడు. సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, వేలుపు; 2. బోయ: చూ, వ్యాధుడు. 1. నిలీనము. సం. వి. ఇ. ప్రే. 1. అడగినది: చూ, స్తబ్ధము. 1. నిలుకడ. దే. వి. (రూ-నిలకడ-నిల్కడ.) 1. చోటు: చూ, స్థానము. 1; 2. స్థైర్యము. భార. విరా. 2, అ. 315: చూ, స్థితి. 3; 3: చూ, విరామము; 4. తక్కువ: చూ, జలితి. 2; అం. 5. మల్లబంధవి కేషము: చూ, మల్లకాస్త్రము.

నిలుగు. దే. వి. నిలుచేట: నిలక, నిలుపు-నిల్పు-
నిలుపు; అ. కి. 2. ఒడ్డునిలుచుకొను. స్వా.
3, ఆ. 58, (రూ-నీలుగు-నిల్ల-ఈలుగు)
నిలుచే. దే. అ. కి. రూ-నిల్పు. 1. నిలుచేందు.
చూ, మట్టుపడు; 2: చూ, నిలబడు.
3; 3: చూ, నిలబడు. 2; 4: చూ, వసించు.
5. చూ, శేషించు.
నిలుచేందు దే. అ. కి: చూ, నిలుచే. 1.
నిల్పుండు. దే. అ. కి.—పై.—
నిలుచుకొను. దే. అ. కి.—పై.—
నిలుచున్నవాడు. వా. వి. ఊర్ధ్వంధముడు,
ఊర్ధ్వస్తుడు
నిలుపు. దే. వి. రూ-నిల్పు. 1: చూ, నిలుగు.
1; 2: చూ, నిష్ట. 7. భార. కాం. 4, ఆ.
111; 3. సృతిప్త: చూ, సన్మానము;
4: చూ, రూ-నిలకడ. భాగ. దో. 2, ఆ.
355; విణ. 5. నిలుపునది. భార. భీష్మ.
2, ఆ. 266; 8. స్థిరమైనది: చూ, శాశ్వత
తము; పే. 7. నిలువఁబెట్టు: నిలువరించు-
నిల్వరించు; 8. అడ్డగించు: చూ, వారించు;
9. స్థిరపఱచు: చూ, స్థాపించు; 10: చూ,
నిలుపుచేయు.
నిలుపుచేయు. వా. స. కి: ఆపు, ఆపుచేయు,
నిలుపు, నిలుపుచేయు, నిలుపుదలచేయు.
(సం ప).—ఉత్తంభించు.
నిలుపుదలచేయు. వా. స. కి.—పై.—
నిలుపోపు. దే. అ. కి. (నిలుపు + ఓపు):
చూ, సహించు
నిలువ. దే. వి: చూ, రూ-నిలువ. [7, ఆ. 173.
నిలువబడు. ద్వ. అ. కి: చూ, నిలబడు. జై.
నిలువరము. దే. విణ. 1. (నిలువరము-నిలువార
ము-నిల్వరము) స్థిరమైనది: చూ, శాశ్వత
ము; 2. (రూ-నిలువరము-నిలువారము-నిల్వ
రము) యాధార్థము): చూ, సత్యము. 1;

3. (రూ-ఇలవరము-ఇలువరము - ఇలువార
ము-ఇలారము, నిలువరము-నిలువారము-నిల్వ
రము): చూ, సదనము. 1.
నిలువరించు. దే. అ. కి. రూ-నిల్వరించు.
1. చలింపకనిలుచు. భార. విరా. 5, ఆ. 181;
అం. పే. 2. చలింపకనిలుపు. కళా. 8,
ఆ. 121; 3: చూ, నిలుపు. 7.
నిలువారము. దే. విణ: చూ, రూ-నిలువరము.
నిలుపు. దే. వి. 1: చూ, నిలుగు. 1; 2. చేయి
మోడికత్తుకొని నిలుచున్నపురుషుని చేయి
పొడవుకొలది; 3. మోడిఅంతస్తు, మేడ.
లక్ష్మీ. 4, ఆ. 131: చూ, సదనము.
1; 4 ఆకృతి చూ, రూపు 3; 5 చేనిలో
కొంత కోసినతర్వాత కోయగలభాగము.
నిలుపుఁగొలుపు. దే. వి. నిలుచేండి చేయునేవ:
చూ, సవర్ణ.
నిలుపుకాళ్లు. దే. వి. బ. తానకాళ్లుపెనుక
మాను మొడతైనవాని కాఢారముగా నాటిస
రాటలు: చూ, స్తంభము. 1.
నిలుపుజీతము. ద్వ. వి. నిలుచేండి నేవచేయు
వానిజీతము: చూ, వేరనము.
నిలుపునీగుట. జా. ఒడలంతయు కంపముం
దుట. “నిలుపునీగుటెంతయునంటి కంబ
ముల్.” (కవికర్ణరసాయనము)
నిలుపుచాట్టు. వా. వి. వైష్ణవభక్తులచాట్టు:
చూ, బొట్టు. 1.
నిలుపులు. దే. వి. బ: చూ, అకికాళ్లు.
నిలువోపు. దే. అ. కి: చూ, నిలుపోపు.
నిల్కడ. దే. వి: చూ, రూ-నిలుకడ.
నిల్పు. దే. అ. కి: చూ, రూ-నిలుచు.
నిల్పు. దే. వి: చూ, రూ-నిలుపు.
నిల్పు. దే. వి: చూ, రూ-నిలువ.
నిల్వబడు. దే. అ. కి: చూ, రూ-నిలువడు.
నిల్వరము. దే. విణ: చూ, రూ-నిలువరము.

నిల్వరించే. దే. అ. కిరి, అం. కేరి: చూ, రూ-
నిలువరించే. (చలింపక నిలుచుటకు. - భార.

భీష్మ. 2, అ. 241.)

నివరి. నై. వి. = నీవారి. రూ-నీవరి- నివ్వరి.

విత్తకపండువరి: చూ, ధాన్యము.

నివర్తనము. సం. వి. అ. న. 1: చూ, మరల
బాటు; అం. 2: చూ, తారాకిర్యలు.

నివర్తించే. సం. కేరి. నివర్తిల్లజేయు: చూ,
వివర్తించే.

నివర్తితము. అం. 1: చూ, ఊరూకిర్యలు; విణ.

2. మరలబడినది: ఆపార్తము, ఆవర్తితము,
నివృత్తము.

నివర్తిలు. సం. అ. కిరి రూ-నివర్తిలు. మరల
బడు చూ, వర్తిల్లు.

నివర్తిలు. సం. అ. కిరి. - వై -

నివసతి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. ఇల్లు: చూ, సద
నము 1. [నీమ 1.

నివసధము. సం. వి. అ. పుం. ఊరు: చూ,

నివసనము. సం. వి. అ. న: చూ, నివసతి.

నివసించే. సం. అ. కిరి: చూ, వసించే.

నివహము. సం. వి. అ. పుం. గుమి: చూ, సమూ
హము.

నివాకము. సం. వి. అ. పుం. రూ-నీవాకము.

జయగుంట మొదలగువానిగుండ ధాన్యాదుల
వెల పరిస్థితిపలుచుట. వ్యవహారములయందు
న్యూనాధిక్యములు లేక కలిగినది పలుకుట
(అనికొందలు), మహర్షములైన ధాన్యాదుల
యందలి జనుల యాదరాతిర్యము (అనికొం
దలు) చూ, పరియామము.

నివాతకపములు. పా. సంహృదుడు గొప్పతన
ముపలనఁబొందిన మూడుకోట్ల రక్కసులు.
మణిమతీపుర నివాసులు. వీరిని ఆర్జునుడు
సంహరించెను.

నివాతము. సం. వి. అ. పుం. 1. ఆనరా: చూ,
పొర్రు. 2; విణ. 2. కవచము: చూ, వార

వారణము; 3: చూ, నిర్వాతము. 2; 4. గట్టి:
చూ, బెడిదము.

నివాపము. సం. వి. అ. పుం. పితృశ్శవదేశించి
నువ్వులనిశ్చల విడుచుటలోను గాఢల కర్మ
ము: (తర్పణము.) (తిలోదకమునువిడుచుట.)

నివారణము. సం. వి. అ. న: చూ, వారణము. 1.

నివారణీయము. సం. విణ అడ్డగింపఁదగినది.

నివారించే. సం. స. కిరి: చూ, వారించే.

నివారితము. సం. విణ. అడ్డగింపఁబడినది: చూ,
రుద్ధము. 1.

నివాసము. సం. వి. అ. పుం. (రూ-నివాసనము-

నివసము-నివసనము-వసనము-వాసము-నివ
సానము) 1. ఇల్లు: చూ, సదనము. 1;
2 చోటు: చూ, స్థానము. 1 (న. న. అని
కొందలు.) [చేయవారు.

నివాసి. సం. విణ. (న. ఈ. న) వాసము

నివాళి. నై. వి. (రూ-నివాళిక-నివాళి-
నివాళిక)=నిరాజన: చూ, హారతి.

నివాళించే. నై. అ. కిరి. ఆరతెత్తు.

నివాళిక. నై. వి.: చూ, రూ-నివాళి (స్వార్థ
మున కపరిత్యయము)

నివాళికరములు. నై. వి. బ: చూ, హాళిగలు.

నివాళితము. సం. విణ. చుట్టబడినది: చూ,
వ్యావృత్తము. 1.

నివిష్టుడు. సం. విణ. 1. కూర్చున్నవాడు;

2. ప్రవేశించినవాడు.

నివీతము. సం. వి. అ. న. 1. కంఠలంబితము,

మెడనుదండవల్లెవ్రేలెడు జేన్నిదము: చూ,
యజ్ఞోపవీతము. విణ. 2. ప్రావృతము, కప్పు
కొనుకోక: చూ, ప్రస్త్రము.

నివీతి. సం. వి. న. పుం. నివీతముగలవాడు.

నిపుడు. దే. అ. కిరి: చూ, రూ-నిగుడు.

నిపుడుచే. దే. కేరి: చూ, రూ-నిగుడుచే.

నిపుడు. దే. కేరి. - వై -

నిపురు. దే. స. కి. చూ, నిమరు. 2. భాగ. 4, స్కం, 226.

నిపులు. దే. వి. చూ, రూ-నిగులు.

నిపుతము. సం. విణ. నలుప్రక్కలచుట్టుబడినది: చూ, పరిక్షిప్తము.

నిపుత్తి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ: చూ, మరలఁబాటు.

నిపుత్తము. సం. విణ. మరలఁబడినది: చూ, నివర్తితము. 2.

నిపుత్తి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. నలుప్రక్కలచుట్టుట

నిపుత్తు. సం. వి. త్. పుం:చూ, రూ-నీపుత్తు.

నివేదనము. సం. వి. అ. న. 1. ఎటుక: చూ, బుద్ధి; 2: చూ, సమగ్ధము.

నివేదించు. సం. స. కి. 1. ఎఱిగించు: చూ, బోధించు; 2: చూ, సమర్పించు.

నివేదితము. సం. విణ. 1. ఎఱిగింపఁబడినది; 2. సమర్పింపఁబడినది: చూ, సన్వస్తము. 2.

నివేశము. సం. వి. అ. పుం. 1. ఇల్లు: చూ, నడనము. 1; 2. చొరవ: చూ, ప్రవేశము; 3: చూ, శిబిరము; 4: చూ, వివాహము; 5. ఇల్లడ: చూ, వాడిక; అం. 6: చూ, కరణములు.

నివ్వఁజిచ్చు. వై. పే. నివ్వఁజిల్లఁజేయు.

నివ్వఁజిల్లు. వై. అ. కి. రూ-నివ్వఁజిల్లు.

1. చూ, వ్యాపించు. భార. శల్క. 1, అ. 228;

2. పూర్ణముగు. అం, భా. తృ. 101: చూ, మెండుకొను; 3. అతిశయించు: చూ, ముమ్మరించు; 4. కలుగు: చూ, సంభవించు; 5: చూ, సిద్ధించు

నివ్వఁజిల్లు. వై. అ. కి. —పై.—

నివ్వరి. వై. వి.=నీవార: చూ, రూ-నివరి.

నివ్వాలి. వై. వి.=నీరాజన: చూ, రూ-నివాలి.

నివ్వాలిక. వై. వి.=—పై— [కరిణబంధములు]

నివ్వఁజిత్తము. అం: చూ, అదూషితములు. (వ్యాస నివ్వెర. దే. వి. (రూ-నివ్వెఱ-నివ్వెఱఁగు.)

1: చూ, భాగంతి; 2: చూ, వింత. 1;

3. పారవశ్యము. స్వా. 5, అ. 85: చూ,

విస్మృతి; 4. నిశ్చేష్టత: చూ, వెఱవెఱపాటు;

5. మిక్కిలిభయము: చూ, వెఱపు.

నివ్వెఱ. దే. వి. —పై—

నివ్వెఱఁగు. దే. వి. —పై— (పారవశ్యమునను. —భార. భీష్మ. 2, అ. 157)

నివ్వెఱపడు. దే. అ. కి. 1: చూ, విస్మృతి నొందు; 2: చూ, వెఱఁగుపడు; 3. భాగంతి పడు. భార. విరా. 4, అ. 85; 4. మిక్కిలి భయపడు: చూ, భయపడు.

నివ్వెఱపాటు. ద్వ. వి: చూ, నివ్వెర. (పాగప శ్యమునను. —కళా. 5, అ. 2; మిక్కిలి భయమునను. —భార. భీష్మ. 1, అ. 97)

నిశ. సం. వి. అ. స్త్రీ. 1. నిసి. రేయి: చూ, రాత్రి; 2. పసుపు: చూ, వర్ణము. 8; 3: చూ, మార్గిపసుపు; పా. 4 ఒక వృత్తము. న, న, ర, ర, ర, ర గణములు. 9 యతి. (11 వ ఛందస్సు): చూ, వృత్తము. 1. నిశంకబాగ్మాణులు. అం. ఉత్కలహలం నొక తెగవారు. శుక్లయాశ్రేయములు. కావ్యా శాఖ: చూ, ఉత్కలబాగ్మాణులు. (బాగ్మాణులు)

నిశాంశ. సం. వి. అ. స్త్రీ. జిబిలిక: చూ, హాస్యగవేధక.

నిశాంతము. సం. వి. అ. న. 1. ఇల్లు: చూ, నడనము. 1; 2: చూ, నేనుజోము; విణ.

3. మిక్కిలి అడఁగినది: చూ, స్తబ్ధము. 1. నిశాకరుడు. సం. వి. అ. పుం. చంద్రుడు, రేతేడు: చూ, హిమాంశువు.

నిశాఖ్య. సం. వి. అ. స్త్రీ. 1: చూ, విశ. 2.

నిశాచరి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1: చూ, రాక్షసి. 1; 2: చూ, అంతులాడి; 3: చూ, నిశాట నము. [మఁడు. 1.

నిశాచరుడు. సం. వి. అ. పుం. చూ, రాక్ష నిశాటనము. సం. వి. అ. పుం. పయిడికంటి: చూ, సకినంపులులుఁగు.

నిశాటుఁడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, నిశాచ
రుఁడు.

నిశాతము. సం. విణ. మిక్కిలివాఁడిచేయఁబడి
నది: చూ, శాతము. 1.

నిశాని. వా. వి. 1. సంస్థానాధిపతులు పాత్ర
స్సంధ్యాకాలములయందు తమకోటముందు
వాయింపించెడు మంగళధ్వని; 2. వివాహాది
శుభకర్మములలో పాత్రస్సంధ్యాకాలముల
యందు వాయింపెడు మంగళధ్వని; 3 చేదు
పురానివాని వాగ్విలునకు మాటుగా వ్రాయు
(వేయు) గుఱుకు. (ఎడమచేతి బొటనవేలి
ముద్ర). “నిశానీదారు.”

నిశాపతి. సం. వి. ఇ. పుం. 1: చూ, నిశాకరుఁ
డు; 2. కర్పూరము: చూ, సీరము.

నిశాణము. సం. వి. అ. న: చూ, వధము.

నిశారము. సం. వి. అ. పుం. రూ-నీశారము.
వేలికప్పడుదుప్పటి, శరీరమంతయుఁగప్ప
పరికిణి (అనికొండలు): చూ, వస్త్రము.

నిశానైజయికము. అం: చూ, చిత్రవర్ణములు.

నిశితము. సం. విణ. 1: చూ, నిశాతము;
2. సానఁబెట్టఁబడినది (పదునుపెట్టఁబడిన
ఖడ్గాదులు): క్షీణతము, తేజితము.

నిశితతి. సం. వి. ఇ. పుం:చూ, రూ-నిశాపతి. 1.

నిశీధము. సం. వి. అ. పుం.=నిసి. 1. నడురేయి:
చూ, రాత్రి; 2. రేయి: చూ, రాత్రి.

నిశీధిని. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. రేయి:చూ,రాత్రి.

నిశ్చయము. సం. వి. అ. పుం.=నిశ్చేయము:
చూ, సత్యము. 1. [స్వజించే.

నిశ్చయించే. సం. న. క్రి. నిర్ణయించే: చూ,

నిశ్చల. సం. వి. అ. స్త్రీ. 1. సేల: చూ,
భూమి. 1; విణ. 2.=నిశ్చలము. కదలనిది:

చూ, స్థావరము.

నిశ్చలతపన్వీయగుట. అం: చూ, నియమములు.

నిశ్చాయకుఁడు. సం. విణ. విశ్వయించేవాఁడు.

నిశ్చింతుఁడు. సం. విణ. చింతలేనివాఁడు.

నిశ్చితము. సం. విణ. నిశ్చయింపఁబడినది: చూ,
స్థితము. 2.

నిశ్చిష్టత. సం. విణ: చూ, నెఱవెఱపాటు.

నిశ్చేష్టాకరణము. సం. వి. అ. న. ఒకానొక
మన్మథబాణము: చూ, బాణము. 1.

నిశ్చేష్టితుఁడు. సం.విణ. చేష్టులుతక్కినవాఁడు.

నిశ్శ్రేణి. సం. వి. అ. స్త్రీ. 1.=చూ, నిశ్చైవ.
నిశ్శ్రేణికము. అం: చూ, శుభావస్థములు.(చూ,
ఆగంతుకములు 853 పారట.)

నిశ్శ్రేయము. సం. వి. అ. న: చూ, సదాఫః.

నిశ్శ్రేయసము. సం. వి. అ. న. 1. ముక్తి:చూ,
మోక్షము. 1; 2. మేలు: చూ, శుభము. 1.

నిశ్శ్రేయసుఁడు. సం. వి. అ. పుం:చూ, శివుఁడు.

నిశ్శ్వసనము. సం. వి. అ. న. రూ-నిశ్వాసము:
చూ, నిట్టూరుపు. [చూ, నిట్టూరుచు.

నిశ్శ్వసించే. సం. అ. క్రి. రూ-నిశ్వాసించే:

నిశ్వాసనము. సం. వి. అ. పుం:చూ, నిట్టూర్పు.

నిశ్వాసము. సం. వి. అ. పుం. 1.—పై—;
అం. 2: చూ, ఆగమములు.

నిశ్వాసించే. సం. అ. క్రి:చూ, రూ-నిశ్శ్వసించే.

నిశ్శబ్దకిరీయలు. అం ఆవాపము, నిష్కా
మము, విశ్లేపము, పరివేశము. (4)

నిశ్శబ్దము. సం. వి. అ. పుం. 1. తాళమానలఘు

చతుష్టయకాలము: చూ, స్వరము. 2; విణ.

2. శబ్దములేనిది (ఆకారాంతస్త్రీలింగమైన
పృథు రాత్రి అర్థము); అం. 3: చూ, కాల
పాత్రము. [రహస్యము.

నిశ్శలకము. సం. విణ. ఏకాంతము: చూ,

నిశ్శేషము. సం. విణ. అంతయు: చూ, సర్వము.

నిశ్శోధ్యము. సం. విణ. కడుగుటలోనగు వాని
చేత గరిగరికైనది: చూ, శోధితము.

నిషంగము. సం. వి. అ. పుం. 1. అమ్మలపొది:

చూ, బాణము. 1; 2. మిక్కిలిసంగము:
చూ, సంయోగము.

నివంగరచనాపదచనము. అం: చూ, పదమే
యములు.

నివంగి. సం. విణ. (న్. ఈ. వ్): చూ, విలు
కాడు. [డినది: ఆసితము.

నివణ్ణము. సం. విణ. 1. ఉండినది; 2. కూర్చుం

నివదిము. సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ-నిపా
దము. 2. [నదనము. 1; 2. కూర్చుండుట.

నివద్ద్య. సం. వి. అ. స్త్రీ. 1. దుకాణము:చూ,

నివద్ద్యర. సం. వి. అ. స్త్రీ. రేయి: చూ,
రాత్రి. [కాదము. 2.

నివద్ద్యరము. సం. వి. అ. పుం. ఆడును: చూ,

నివధము. సం. వి. అ. పుం. 1. వర్షపర్వతములు

7 లో నొకటి (ఇది హరివరమనెడు వర్షము

నకు ఉత్తరమందు బాలసూర్యప్రకాశమై

యుండును.); చూ, పర్వతము; 2. ఒక దేశ

ము: చూ, సీమ. 1; విణ. 3. గట్టి. చూ,

బెడిదము.

నిపా. వా. వి. మత్తు.

నిపాదిము. సం. వి. అ. పుం. 1. ఒకబోయపల్లె.

చూ, దేశము; 2. ఒకస్వరము (మనస్సు దీని

యందు నిపాదించును (కూర్చుండును); సప్త

స్వరములలో కడపటిదగుటవలన దీనియందు

స్వరములన్నియుఁ జేరియుండును); చూ,

స్వరము. 2. (సప్తస్వరములు.)

నిపాది. సం. వి. వ్. పుం. చూ, హస్తాగ్రో

హుడు. [భాష. 1.)

నిపాదిని. అం: చూ, భిన్నపక్షకజభాషలు.(చూ,

నిపాదుడు. సం. వి. అ. పుం. 1. పుల్కనుడ

ను ఒకబోయ:చూ, వ్యాధుడు.1; 2: చూ,

మాల. (1) [సంయుతహస్తములు.

నిపిద్ధము. సం. విణ. 1. నిశ్చేధింపబడినది;చూ,

నిపూదనము. సం. వి. అ. ప: చూ, పధము.

నిశ్చేకపరిమితము. పా. గర్భాధానము: చూ,

శోధనము. (సంగ్రహము)

నిశ్చేకము. సం. వి. అ. పుం:చూ,నిశ్చేకపరిమితము.

నిశ్చేధము. సం. వి. అ. పుం: అంగులితోరణము,

అచ్చాదనము, ఊమును, నిష్పతి. (తె. ప.)-

గెంటుట, తోపుడు, నూకుడు.

నిశ్చేధించే. సం. స. కి: నిరాకరించు.(తె.ప.).

—ఆగు, ఒత్తు, గెంటు, త్రో(దోపులాడు,

త్రోయు.

నిశ్చేతము సం. వి. అ. ప. 1. చక్కగా నే

వింటుట; 2: చూ, సోమపానము.

నిశ్చేవితము. సం. విణ. చేక్కగా నేపింపబడి

నది: చూ, నేవితము.

నిశ్చేవ్యము. సం. విణ.చక్కగానేవింపబడినది.

నిష్కంభము. అం: చూ, శిబ్దాలంకారములు.

నిష్కపటి. సం. వి. ఇ. పుం. 1.చిక్కపుడు:

చూ, సత్యమంతుడు; 2. కపటములేనివాఁ

డు: అకౌటిల్లుడు, నిష్కపటుడు. (తె.

ప.)—అంబుత్తు, దమ్ముడు.

నిష్కపటుడు. సం. వి. అ. పుం.—పై.—

నిష్కము. సం. వి. అ. పుం. 1. మాడ: చూ,

హిరణ్యము. 2; 2. పైడి, టంకము: చూ,

లోహము. 1; 3. నూటయెనిమిది మాడలు

(సువర్ణములు):చూ,హిరణ్యము. 2; 4. పత

కము: చూ, భూషణము 2; 5: చూ, పల

ము. 1; 6. బంగారు: చూ, లోహము. 1;

7. వెండి: చూ, లోహము. 1.

నిష్కర్ష. సం. వి. అ. పుం. నిశ్చయము; చూ,

సత్యము. 1. (శ. ర.) (ఆ. స్త్రీ. అని

కొందఱు).

నిష్కర్షము. అం. 1: చూ, ఆరోహిస్తర్గతా

లంకారములు; 2: చూ, అవరోహిస్తర్గతా

లంకారములు. [స్వజించే.

నిష్కర్షించే. సం. స. కి: నిశ్చయించే: చూ,

నిష్కళ. సం. వి. అ. స్త్రీ. 1. రూ-నిష్కళి.

విగతార్దవ, ముట్టుడిగిన అడుది: చూ,

స్త్రీ; విణ. 2. కళలేనిది; 3. వీర్యములేనిది: నిర్వీర్యము. [నిష్కళి. 1. నిష్కళి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, రూ-నిష్కాముడు. సం. విణ: చూ, అకాముడు. నిష్కాశితము. సం. విణ. 1. ఉనుపబడినది; 2. చెడలింపబడినది: చూ, చెడలఁబాటు. నిష్కాటము. సం. వి. అ. పుం. రూ-నిష్కాటము. 1. తొట్ట: చూ, రంధ్రము. 1; 2. అంతిపురము: చూ, నదనము. 1; 3. ఇంటితోట; చూ, వనము. 2; 4. తలుపు: చూ, వాకిలి; 5. మడి: చూ, భూమి. 1. నిష్కాటి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. పెద్దయేలకి *: చూ, పత్రాల. నిష్కాలి. అం: చూ, శస్త్రములు. బ్రతుము. 1. నిష్కాపము. సం. వి. అ. పుం: చూ, నిష్కాహము. సం. వి. అ. పుం. —పై— నిష్కాజితము. అం: చూ, సంచారీవర్ణగతాలంకారములు. [నిష్కాటము. 1. నిష్కాటము. సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ-నిష్కాహము. —పై—(రూ- నిష్కాహము) నిష్కాపి. సం. విణ: అకోపుడు, అకోధనుడు. నిష్కృతము. సం. విణ. 1. పాయశ్చిత్తము చేయబడినది; 2. చేయబడినది: చూ, వ్యాపారము. 1. [శ్చిత్తము; 2. చేయి. నిష్కృతి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1: చూ, పాయ నిష్కృమము. సం. వి. అ. పుం. 1. చెడు కులము: చూ, వంగడము; 2. సంపత్తు: చూ, బుద్ధి (శుశ్రూష, శ్రమణము, గృహణము, ధారణము, ఉపాస, ఆరోహణ, అర్థవిజ్ఞానము, తత్వవిజ్ఞానము అను ఎనిమిది విధములైన బుద్ధిసామర్థ్య విశేషములు నిష్కృమమనబడును); 3: చూ, చెడలఁబాటు. నిష్కృంతము. సం. విణ. బయలుచెడినది.

నిష్కృంతి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. బయలుచెడలఁట: చూ, చెడలఁబాటు. నిష్కృమము. అం. 1: చూ, తారాక్రియలు; 2: చూ, నిశ్శబ్దక్రియలు. నిష్క. సం. వి. అ. స్త్రీ. 1. ఉనికి: చూ, స్థానము. 1; 2. చేటు: చూ, రుత్త; 3. తుది: చూ, నుద. 3; 4. ముగియక: చూ, సమాప్తి. 1; 5. వేడికోలు: చూ, యాచన; అం. 6: చూ, నాటకసంధులు (రూ-నిష్కము): చూ, నిర్వహణము. 2; వా. 7. నిలుపుట: ఉత్తంధనము. (తె. ఏ.)—నిలుపు-నిల్పు. నిస్థానము. సం. వి. అ. న. మజ్జిగపులును: చూ, మజ్జిగ. నిస్థించు. సం. అ. క్రి. స్థిరమగు. నిష్థితము. సం. విణ. చేక్కిరానుంచేబడినది. నిష్ఠీవనపాత్రము. సం. వి. అ. న. వీకిదాను: చూ, పాత్రము. 8. నిష్ఠీవనము. సం. వి. అ. న. ఉమియుట: నిరసనము, నిష్ఠ్యాతి, నిష్ఠేవనము, నిష్ఠేవము. నిష్ఠరము. సం. విణ. 1. కలినము: చూ, లెడినము; 2. పరుషోక్తి, పరుషము: చూ, శబ్దము. 2. [ధుఁడు. 2. నిష్ఠారుడు. సం. విణ. కరినుడు: చూ, వ్యానిష్ఠాతము. సం. వి. రూ- నిష్ఠ్యాతము. (లోయబడినది: చూ, నిధము. [నిష్ఠీవనము నిష్ఠేవనము. సం. వి. అ. స్త్రీ, అ. పుం: చూ, నిష్ఠేవము. —పై— నిష్ఠ్యాతము. సం. విణ. 1. ఉమియబడినది; 2: చూ, రూ-నిష్ఠాతము. నిష్ఠ్యాతి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ: చూ, నిష్ఠీవనము. నిష్ఠాతుడు. సం. విణ: చూ, సమర్థుడు. నిష్పక్షము. సం. విణ. ఎనిమిదవపాలు మిగులునట్లు కాఁచబడిన కమాయలు, కష్టాతము: చూ, బృంగుడు. 1.

నిష్పత్తి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1. సేవకేలుట చూ, సిద్ధి. 1; 2. పరిసమాప్తి: చూ, సమాప్తి. 1; పా. 3. (Ratio) సంబంధము; రెండు సంఖ్యలకుగల సంబంధము. (సమాంతర సంబంధము నిష్పత్తి. నిరంతరసంబంధము. సమ సంబంధము; అనులోమనిష్పత్తి. వ్యసంబంధము నిష్పత్తి. ఆంతర్యమగ్ధ్య సంబంధము నిష్పత్తి. సమగుణకసంబంధము నిష్పత్తి. విలోమ సంబంధము మొ.)

నిష్పన్నము. సం. విణ: చూ, నిర్వృత్తము. నిష్పానము. సం. వి. అ. న: చూ, నిష్పత్తి. 1. నిష్పాదించే. సం. స. కి: చూ, సిద్ధించే. నిష్పాదితము. సం. విణ: సిద్ధించినది: చూ, సిద్ధము. 3. [సిద్ధము. 3 నిష్పాద్యము. సం. విణ: సిద్ధింపఁదగినది: చూ, నిష్పాపము. సం. వి. అ. పుం. 1. అనుములు: చూ, ధాన్యము; 2. చేటగాలి: చూ, వాయువు; 3: చూ, పవనము. 3; 4. పెసలు లోనగువాని పొట్టు: చూ, బరడు; 5. పొట్టు: చూ, సస్యము. 1; విణ: 6: చూ, స్థిరము. నిష్పిప్తము. సం. విణ: చేక్కఁగానూఁబడినది: చూ, మర్దితము. నిష్పిషణము. సం. వి. అ. న. చేక్కఁగానూఁటుట. నిష్పిర్యము. సం. వి. అ. వ. కాంతిలేని దివా చంద్రికులు: చూ, అశోకము. నిష్పియోజకుడు. సం. విణ: చూ, వ్యాజె. నిష్పియోజనము. సం. విణ: చూ, వ్యర్థము. నిష్పివాణి. సం. విణ: ఇ క్రితది (బట్ట): చూ, వస్త్రము. నిష్ఫలము. సం. విణ: ఫలములేనిది: అతిముక్త కము, అసంగతిము, అసంబంధము, అసంబద్ధము, పలాలము.

నిష్పము. సం. అవ్య. నిదింపఁదగినవానియందు వర్తించే: దుష్పము.

నిస్. సం. ఉ. వ. ఇది 'నిర్' యొక్క రూపమునే పొందును.

నిసర్గగణములు. అం. "య-ర-త-ధ-జ-స-న-మ": చూ, అష్టగణలక్షణము.

నిసర్గము. సం. వి. అ. పుం. 1. చూ, స్వభావము; 2. కలిగించేట; 3. చూ, వితరణము.

నిసి. నై. వి.=నిశా-నిశీధ: చూ, నిశీధము. 1-2. నిసిందా. వా. విణ. తెలియఁకుండునటుల కలిపి వ్యాసినది. "నిసిందావ్యాత."

నిసివెలుగు. ద్య. వి: చూ, నిశాకరుడు.

నినుంభితము. అం: చూ, కరణములు

నినుఁగు. నై. వి.=శిశుకా-శిశు. రూ. నినువు.

1. పక్షిలోనగువాని సుతతి: చూ, శిశువు;

2. స్తనపాయు. అచ్చ. య, కాం. 146:

చూ, శిశువు.

నినువు. నై. వి.=పై

నిన్మిప్తము. సం. విణ: 1. దాఁచఁబడినది: చూ, గహస్యము, 2. మగ్ధస్థము.

నిస్తంద్రిము. సం. విణ: చీరవంగలది.

నిస్తరిణము. సం. వి. అ. న, 1 దాఁటుట: చూ, లంఘ; 2: చూ, వెడలఁబాటు, 3. చూ, పోవు

[చూ, లంఘించే. 1. నిస్తరించే. సం. స. కి: చేక్కఁగాదాఁలు:

నిస్తర్హణము. సం. వి. అ. న. చూ, పథము.

నిస్తలము. సం. విణ: 1: చూ, పలితము. 3;

2. చూ, పృతము. 5.

నిస్తారకము. సం. విణ: నిస్తరింపఁజేయునది.

నిస్తారము. సం. వి. అ. పుం: చూ, నిస్తరిణము.

నిస్తాలస్యము. అం: చూ, శబ్దాలంకారములు.

నిస్తుషితము. సం. విణ: 1. మృకనగా చేయఁబడినది; 2. పొట్టిపోగొట్టినది; 3. విడువఁబడినది: చూ, హినము. 3.

నిష్క్రింశము. సం. వి. అ. పుం. 1. కత్తి: చూ, రిప్పి. 2; విణ: 2. కనికరములేనిది.

నిస్పందము. సం. వి. ఆ. పుం. మిక్కిలిచలనము: చూ, లోలము. [వేత్తము.

నిస్పృహము. సం. విణ. ఆశలేనిది: చూ, నిర

నిస్పృహము. సం. వి. ఆ. పుం. కాటుట.

నిస్సాగము. సం. వి. ఆ. పుం. గంజి: చూ, వారుపుడు.

నిస్వనము. సం. వి. ఆ. పుం. రూ-నిస్వానము.

ధ్వని: చూ, స్వరము. 2.

నిస్వానము. సం. వి. ఆ. పుం. —పై.—

నిస్సంగుడు. సం. విణ. తనకుటుంబమును వర్జించి ఋషివలె సంచరించువాడు.

నిస్సంతతి. సం. విణ. = నిస్సంత. సంతానము లేనిది: (తె. ప). — నిస్సంత.

నిస్సంత. పై. విణ. = నిస్సంతతి —పై—

నిస్సంధి. సం. విణ. చూ, నిర్వహము.

నిస్సంపాతము. సం. వి. ఆ. పుం. అద్దమరేయి: చూ, రాత్రి.

నిస్సత్తువ. పై. వి. = నిస్సత్వ. శక్తిలేమి: రూ-నిస్సత్తువు. (సం. ప). — ఆశక్తి, గ్లాని

నిస్సత్తువు. పై. వి. = —పై.—

నిస్సత్వము. మి. ఆ. కిరి: అశక్తియుగ. (తె. ప). — ఓటము-ఓటము.

నిస్సరణము. సం. వి. ఆ. న. 1. ఇల్లులోనగు వాని ముండిటిభాగము: చూ, సదనము. 1;

2. చోవు: చూ, మరణము; 3. ముక్తి: చూ, మోక్షము. 1; 4. చూ, వెడలఁబాటు; 5. చూ, వెరవు.

నిస్సహాయము. పై. వి. = నిస్సాధ. రూ-నిస్సానము. 1. చర్మవాద్య విశేషము: చూ, వీణె; అం. 2: చూ, అనధవాద్యములు.

నిస్సాకారము. వా. వి: చూ, నికారము. 4,

నిస్సాగము. సం. వి. ఆ. పుం. = చూ, నిస్సహాయము.

నిస్సాగము. సం. వి. ఆ. పుం. = —పై—

నిస్సార్. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. అరణి: చూ, గంధ. 2.

నిస్సార్కము. అం: చూ, జన్యతాళములు. [2...

నిస్సార్కము. సం. విణ. సారములేనిది: చూ, బెండు..

నిస్సార్కుడు. సం. విణ: చూ, అబలాడు. 1.

నిస్స్వకుడు. సం. విణ: చూ, బీదవాడు.

నిస్స్వడు. సం. విణ. —పై.—

నిహంత. సం. విణ. (బు. ఈ. బు) చేంపు వాడు: చూ, హింసకుడు.

నిహక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. చూ, రూ-నిహక.

నిహతము. సం. వి. ఆ. న. 1: చూ, హెచ్చే

వేత; పుం. 2. అనుదాత్తస్వరము: చూ,

స్వరము. 2. (చూ, అనుదాత్తము); విణ.

3. చేంపఁబడినది: చూ, నూదితము; 4. గుణింపఁబడినది: గుణితము.

నిహతి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. చోవు: చూ, మరణము.

నిహనము. సం. వి. ఆ. న. చేంపుట: చూ, పథము.

నిహక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. రూ-నిహక. 1. ఉ

డుము: చూ, బిలేశయ; 2. నీటియుడుము:

చూ, బిలేశయ. [మంచు: చూ, హిమము.

నిహగము. సం. వి. ఆ. పుం. రూ-నిహగము.

నిహింసము. సం. వి. ఆ. న: చూ, నిహనము.

నిహితము. సం. విణ. ఉంచేఁబడినది: చూ,

ప్ర్యాధము. 2.

నిహీనతానములు. అం. చాతుర్మాస్యము, సంస్థ,

శస్త్రశ్లోకము, చతుర్దశి, సాత్రామణి, చిత్ర,

ఉద్భిత్తు (7): చూ, శుద్ధతానములు.

నిహీనుడు. సం. విణ: చూ, హీనుడు.

నిహ్నము. సం. వి. ఆ. పుం. 1: అవిశ్వాసము.

(తె. ప). — అపనమ్మకము - అపనమ్మిక;

2. కపటము: చూ, వ్యాజము. 1; 3: చూ,

వహేలనము; 4. దాఁపటికము: చూ, బండు;

5. నమ్మిక: చూ, విశ్వాసము; 6. మఱుఁగు

మాట: చూ, శబ్దము. 2.

నిహ్నమిచ్చే. సం. న. కిరి: చూ, మఱుఁగువెట్టు-

నిహ్వాతి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. మఱుగుపుచ్చేట: చూ, నిహ్వావము. 4.

నీ

నీ. దే. స. 1. నీవు అనుదానికి పాఠితిపదికము; 2. సంబంధార్థమందు యుష్మచ్ఛబ్దమునకుం గల పాఠితిపదికము; 3: చూ, నా. (2).

నీగు. దే. స. కిరి: చూ, నివర్తింమ భార. ఆర. 5, ఆ. 289.

నీడు. నై. వి. కమ్మవారిబిరుదుకేరు. [1

నీకాయ్యము. సం.వి అ.పుం.ఇల్లు:చూ, సదనము.

నీకాళము. సం. వి. అ. పుం. 1. పృకాళము: చూ, వెలుతురు 1; 2. నిశ్చయము: చూ, సత్యము: 1; విణ. 3. తుల్యము: చూ, సమానము. 2.

నీకులొబడితిని. అం: చూ, చిహ్నములు.

నీకేతనము. సం.వి.అ. న: చూ,రూ-నికేతనము.

నీగపొగిన. నై. వి: చూ, బాలకీర్తిడ.

నీచపాత్రలు. అం. ఎటచేటిపృథ్వుతులు నీచపాత్రలు. (చూ, సూచ్యము.) [జైగా.

నీచమిత్రపురుషసంబాధి. అం. ఓరి-ఓరీ, శార-

నీచము. సం. విణ. తమ్మ-నై నరి:చూ, వెలితి.2.

నీచమిత్రసంబోధన. అం. ఓని-ఓనీ.

నీచాకలహమిచ్చంతిసంధిమిచ్చంతిసాధవ.లో.

నీచులు జేగడముంగోరుదురు. యోగ్యులు కలయికంగోరుదురు. “ఉడా.—మాచేతనయి నంతదనుకం గలుపుకోలుతనంబున కడంగుదము. “నీచాకలహమిచ్చంతి సంధిమిచ్చంతి సాధవ” యని ధర్మజ్ఞులు వచింతురుగాదె.”

(నీతిచంద్రిక). [మొ.

నీచార్థములు. అం. చీ, సీ, ఇస్మిలో, గాడు.

నీచుడు. సం. విణ.=నీచే. 1: చూ, హీనుడు;

2: చూ, హానుడు.

నీచే. నై. వి.=నీచ. 1. భూర్తుడు: చూ, వ్యాధుడు. 2; 2. అధముడు. చూ, హీనుడు.

నీచేతనము. నై. వి.=నీచత్వ. 1: లేగడములు చేతనము, గట్టిదనము, బవళి; 2. అధమత్వము. [8: చూ, వహ్ని. 1.

నీటికానువు. ద్వ. వి. అగ్ని. అచ్చ. బాల, కాం.

నీటికుప్ప. ద్వ. వి. 1: చూ, సముద్రము. 2. ను 5, ఆ. 36; వా. 2. జలమయము: చూ, సలిలము. [చూ, మత్స్యము. 1.

నీటికుమ్మరిపురుగు. ద్వ. వి. క్షుద్రజలచగము:

నీటికూర. నై. వి: చూ, పద్మము. 1.

నీటికెడుచెక్కుపుట్టువు. ద్వ. వి. చేచ. వేం, ఆం. 71: చూ, మత్స్యము. 1.

నీటిచెంబు. ద్వ. వి. నీరుగలచెంబు. చూ, పాత్రము. 6. [ముక్తరము.

నీటిచోలు. ద్వ. వి. దార. (సం. ప.)—ధార,

నీటిచోలి. ద్వ. వి. నిప్పు: చూ, వహ్ని. 1.

నీటితాత. నై. వి: చూ, వాయువు.

నీటితాలుపు. ద్వ. వి: చూ, మేఘము. 1.

నీటితోట్టి. ద్వ. వి: చూ, లట్టు. 1. [ము.1.

నీటిదయ్యము. నై. వి.జలగ్రహము: చూ, మత్స్య

నీటిపాచి. నై. వి. ఆకాళమూలిక; చూ, తృణము. 1. [1; 2: చూ, నీటియిక్క.

నీటిపుట్టుగు. ద్వ. వి. 1. తామర: చూ, పద్మము.

నీటిబిడ్డడు. ద్వ. వి: చూ, నీటిహోలి.

నీటిబొట్టు. నై. వి: చూ, బొట్టు. 6.

నీటిమూట. నై. వి: చూ, నీరుముడియ.

నీటిమోపరి. దే. వి: చూ, నీటితాలుపు.

నీటియాట. ద్వ. వి. జలకీర్తిడ: చూ, విలాసము.1.

నీటియాపు. ద్వ. వి. ఉస్మిక: చూ, ధేనువు (నీటితపు అనియు) [ము. 1.

నీటియిక్క. ద్వ. వి. కొస్తుగముణి: చూ, రత్న

నీటిరాసి. నై. వి: చూ, నీటికుప్ప.

నీటిరిక్క. నై. వి. పూర్వాపాద, తొలునీటిరిక్క: చూ, రిక్క.(నీరురిక్క)

నీటిరిక్కనెల. ద్వ. వి. ఆషాఢము: చూ, మాన
 ము.1. [2: చూ, సముద్రము.
 నీటితేడు. ద్వ. వి. 1: చూ, వరుణుడు;
 నీటితేనిరిక్క. ద్వ. వి. శతభిషము, నూలుచే
 క్కలపోవు. రూ-నీళ్లతేనిరిక్క: చూ,
 రిక్క. [లము.
 నీటిలము. సం. వి. అ. పుం, న: చూ, రూ-నిట
 నీటివంగ. వై. వి.= చూ, రూ-నీరువంగ*.
 నీటివాయి. ద్వ. వి. 1 అసత్యము: చూ, విరథ
 ము; 2. నత్యరము: చూ, సింగురము. 1; బా.
 3. నిలిచియుండనిది. “మనయత్నంబులన్ని
 యు నీటివాయిలగును.” (నీతిచంద్రిక-విగ్ర
 హము.) [మత్స్యము. 1.
 నీటింగ. ద్వ. వి. తుదగ్గి జలచరము: చూ,
 నీటు. దే. వి. 1. కృంగారగర్వము: చూ, హం
 కారము; 2: చూ, విలాసము. 2; 3. కైనే
 త: చూ, భూషణము. 2.
 నీటుకత్తియ. ద్వ. వి. నీటుగలది: చూ, స్త్రీ.
 నీటుకాడు. దే. వి. చూ, సౌందర్యవంతుడు.
 నీడ. దే. వి. 1: చూ, ప్రతిబింబము. 1; 2. ఛాయ:
 చూ, నెలుతురు. 1; 3. ఎండలేము; 4: చూ,
 రక్షకము, “తోడునీడ”.
 నీడము. సం. వి. అ. న. 1. చోటు: చూ,
 జ్ఞానము. 1; పుం, న. 2. పక్షిగూడు:
 చూ, నడనము. 1.
 నీవోడ్చివము. సం. వి. అ. పుం: చూ, పక్షి.
 నీతకము. వై. వి.= రియత. రూ-నీతము. నియ
 మము: చూ, బై. 1.
 నీతము. సం. వి. అ. న. 1. ధనము: చూ, విత్త
 ము. 1; 2. ధాన్యము: చూ, స్తంబకరి; వి. 3.
 3. పొందింపఁబడినది; 4. శిక్షింపఁబడినది:
 చూ, వినీతము; 5. లేఁబడినది: అనీతము;
 వై. వి. (1)= రియత. శా. 3, ఆ. 69:
 చూ, నీతకము.

నీతి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1. న్యాయము: చూ,
 నత్యము. 1; 2. పొందించేట; పా. 3. దీనికొ
 ఉపమానము.— చాణక్యడు.
 నీతికాస్త్రము. అం. (దీనిని చాణక్యడునాగి
 పెను.) చూ, విద్యలు.
 నీనుడుటనే పొద్దుపొడిచెనా. బా. అంతయు
 నీకేతెలియునా? “కానిమ్ము. వేగిరింపకు!
 నీనుడుటనె బొద్దుపొడిచినే.” (కళాపూ
 న్నోదయము.)
 నీపము. సం. వి. అ. పుం. 1. కడిమి*: చూ,
 హలిప్రియము; 2. నీరుకడిమి*: చూ, హలి
 ప్రియము; 3. మంకెన*: చూ, రక్షకము;
 4. నల్లురుగుడు*. చూ, శింశుప.
 నీరంధ్రియ. సం. వి. అ. న. 1. ఆకాశము:
 చూ, వోణ్మము. 1; వి. 2. సందులేనిది.
 నీరకము. సం. వి. అ. న. బేగడ: చూ, శుభ్రము. 1.
 నీరక్షీరము. అం. చూ, జాతస్మరాలింగనములు
 (చూ, ఆలింగనములు 2.)
 నీరజనము. సం. వి. అ. న.= రివాళి. రూ-నీరా
 జనము: చూ, హారతి.
 నీరజము. సం. వి. అ. న. 1. తామర. చూ,
 పద్మము. 1; 2: చూ, ముత్యము; 3. చెంగ
 ల్యకోప్పు: చూ, పారిభావ్యము; వి. 4. నీటఁ
 బుట్టినది.
 నీరగము. సం. వి. అ. పుం. 1. మబ్బు: చూ,
 మేఘము. 1; 2. తుంగ*: చూ, హరిత.
 (తృణము. 1.)
 నీరధి. సం. వి. ఇ. పుం: చూ, సముద్రము.
 నీరనిరన్యాయము. పా. నీరునునీరునుగలిసిన
 యెడల విడఁదీయుట యసాధ్యమనునీతి.
 నీరము. సం. వి. అ. న.= నీరు: చూ, సలిలము.
 (నీరశబ్దమునకు సంబంధించినశబ్దములు.—
 నీరకాకము, నీరదృశి, నీరపిప్పలి, నీరవిడాల,
 నీరబుద్బుద, నీగమానుష, నీరవర్తిక, నీరవా
 ర్తాక, నీరశుచి ఇత్యాదులూహ్యములు.)

నీరసము. సం. వి. అ. పుం. 1. దానిమ్మ *:

చూ, రక్తబీజకము; వా. 2. శక్తిలేమి; విణ.

3. రసములేనిది: చూ, విరసము. 1.

నీరాశు. ద్వ. వి. పా.చి. చూ, శైవలము.

నీరాఖువు. సం. వి. ఉ. పుం: చూ, నీరుపిల్లి.

నీరాజనము. సం. వి. అ. న. = చూ, రూ-నీరజనము.

నీరాట. ద్వ. వి. రూ-నీరాటము. 1. చూ,

స్నానము; 2. జలక్రీడ: చూ, విలాసము. 1.

నీరాటము. సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, రూ-

నీరాట. 1; 2: చూ, రూ-నీరాట. 2; 3. నీటి

యందు చరించుజంతువు: చూ, మత్స్యము. 1.

నీరాటరేవు. ద్వ. వి. (రూ-నీలాటిరేవు-నీర్లాట

రేవు.) స్నానముచేయురేవు: చూ, సరస్సు. 1.

నీరాడు. ద్వ. వి. 1. కూరాటిలో పోనెడు

వేస్తిస్సు; అ. కి. 2: చూ, స్నానమాడు.

నీరామని. ద్వ. వి. పర్వముతువు: చూ, మాస

ద్వయము. [నీరార్పు.

నీరారుచే. దే. పే. నీరాడలేయు: రూ-

నీరార్పు. దే. పే. — వై. —

నీరింకు. ద్వ. వి. ఎండు: చూ, మిడుకు. 8.

నీరిజే. దే. వి. ఒక ఆడవిచెట్టు: చూ, పృథ్వి.

నీరిప్ప. ద్వ. వి: చూ, మహాకము *.

నీరు వై. వి. = నీరమ్. 1. జలము: చూ, సలి

లము; 2. కన్నీరు. భాగ. 1, స్కం. 430:

చూ, సలిలము; 3. ఉచ్చే: చూ, మూత్ర

ము; విణ. 4. చూ, స్వల్పము. [చూ, సర్పము.

నీరుకట్టియ. వై. వి. రూ-నీరుకట్టె-నీర్కట్టె:

నీరుకట్టు. ద్వ. వి. 1. ఆశ్చర్య: చూ, మూత్ర

కృచ్ఛము; అ. కి. 2: చూ, పాతించే.

నీరుకట్టు తెవులు. ద్వ. వి: చూ, నీరుకట్టు. 1.

నీరుకట్టె. వై. వి: చూ, రూ-నీరుకట్టియ.

నీరుకడిమి. ద్వ. వి. ధారాకదంబము *: చూ,

హలివీరము. [రూసము. 1.

నీరుక కి. ద్వ. వి. = నీరకాక. మధ్యపు: చూ, వా

నీరుకాయ. ద్వ. వి. నీరుబుడ్డ: చూ, బుడ్బుదము. 1.

నీరుకాయవాడు. ద్వ. వి: నీరుపాప, నీరుమానిసి.

(సం. ప.) - కపురుషాడు. (చూ, మనుష్యుడు.)

నీరుకాయ. ద్వ. వి: చూ, సందేశకము.

నీరుకావి. దే. వి. రూ-నీర్కావి. కొంచెము

ఎఱుపు: చూ, వర్ణము. 8.

నీరుకాపులు. దే. వి. బ: చూ, ధాన్యము.

నీరుకార్లు. ద్వ. వి. బ. శోణహరితపర్ణములైన

యౌధయసంధ్యలయందు ఉంచెడు సూర్య

కిరణములు (ఇది వర్ణ సూచకము): చూ, హా

యనము 2. [రూ.

నీరుమక్క. వై. వి. జలశునకము: చూ, శునక

నీరుమప్ప. ద్వ. వి: చూ, రూ-నీటిమప్ప.

నీరుకోతి. ద్వ. వి. శింశువారము: చూ, వాన

రము.

నీరుకోడి. ద్వ. వి. జలశుక్కుటము: చూ, పుంజి.

నీరుగండి. ద్వ. వి. తూముకాలువ: చూ, వాహ

సము. 2. [లము.

నీరుగన్నేరు. ద్వ. వి. ఇలసము *: చూ, హింజ

నీరుగవినియున్న నిప్పుబోలె. లో. "అ. మంచే

మఱుగునడిన మార్తాండుడునుబోలె, నీరు

గవినియున్న నిప్పుబోలె." భార. విరా. 1.

ఆ. 228.

నీరుగుట్టు. ద్వ. వి. తుందిరజలచరము: చూ, మ

త్స్యము. 1.

నీరుగొబ్బి. ద్వ. వి: చూ, మొగనీర *.

నీరుగొలిమిడి. ద్వ. వి: చూ, పద్మము. 1.

నీరుచిచ్చు. వై. వి. = నీరగుచి. రూ-నీర్చిచ్చు.

బడబాగ్ని: చూ, వహ్ని. 1.

నీరుచిట్టి. వై. వి: రూ-నీరుచిట్టె, చెలిమిడి.

(సం. ప.) - జలతండులీయము. *

నీరుచిట్టె. వై. వి. — వై. — [సునిషణ్ణకము.

నీరుచెంచేలి. ద్వ. వి. ఒకానొకచెంచేలి *: చూ,

నీరుచేల్ల. ద్వ. వి: చూ, నీరుమజ్జిగ.

నీరుచేయును. ద్వ. వి. ఉచ్చేయోవరించేటలో కలుగుమంట: చూ, మాతృకృచ్చము.

నీరుచేంకి. ద్వ. వి: చూ, సరస్సు. 1.

నీరుడి. ద్వ. వి (నీరు + ఊడు) ఉచ్చేయకము గా దిగు రోగము:చూ, మాతృకృచ్చము.

నీరుడుము. ద్వ. వి: చూ, బిలేళయ.

నీరుతాటపు. ద్వ. వి. మబ్బు. అచ్చ. అ, కాం

188: చూ, మేఘము. 1. [కాం. 21.

నీరుతిట్ట. ద్వ. వి: చూ, సముద్రము. అచ్చ. అ,

నీరుతిత్తి. వై. వి.=నీరుదృతి. ఉచ్చేయజ్ఞ: చూ, మాతృకోశము.

నీరుతుట్ట. ద్వ. వి: చూ, నీరుకట్టియ.

నీరుతుమికి. ద్వ. వి: చూ, స్ఫూర్ణకము.*

నీరుతోటకూర. ద్వ. వి: చూ, మారిషము*.

నీరుదొత్త. ద్వ. వి: చూ, నీరుతుట్ట.

నీరుదోమ. ద్వ. వి. జలమశకము:చూ, మశకము.

నీరుదిగ్మూరి. ద్వ. వి. జలజంతువు. అచ్చ.యు.

కాం. 3: చూ, మత్స్యము. 1.

నీరుపంది. ద్వ. వి. జలనూకరము: చూ, నూకరము.

నీరుపట్టు. ద్వ. అ. కిరి: చూ, నీరువిడుచే. 1.

నీరుపట్టుకోమ. ద్వ. వి: చూ, నీరుదోమ.

నీరుపదును. దే. వి. కొద్దిపదును: చూ,స్తేమచూ.

నీరుపాది. ద్వ. వి. ఒకచెట్టు: చూ, వృక్షము.

నీరుపాప. ద్వ. వి. 1. నిప్పు; చూ, పహ్ని. 1;

2. తుదగ్గజలచరము: చూ, మత్స్యము. 1;

3: చూ, నీరుకాయవాడు.

నీరుపాపర. ద్వ. వి: చూ, నీరుపాప. 2.

నీరుపాము. ద్వ. వి: చూ, నీరుకట్టియ.

నీరుపాయము. ద్వ.వి.జేవ్యవము:చూ,వయస్సు.1.

నీరుపాటించు. ద్వ. అ. కిరి: చూ, నీరుకట్టు. 2.

నీరుపిప్పలి. వై. వి.=నీరుపిప్పలి*: చూ, శకులాదని. 2.

నీరుపిల్లి. వై. వి.=నీరుబిడాల:చూ,మత్స్యము.1.

నీరుపుట్టువ. ద్వ. వి. 1. శంఖము. అచ్చ. బాల, కాం. 3: చూ, సంకు. 1; 2. తామర: చూ, పద్మము. 1; 3: చూ, నీటియిక్క.

నీరుపుట్టువు. ద్వ. వి. 1:చూ,రూ-నీరుపుట్టుచ.1;

2:చూ,రూ-నీరుపుట్టువ.2;3:చూ,రూ-నీరుపు

ట్టువ. 3; 4. ఉచ్చైశ్రవము:చూ, హయము;

5. నిప్పు: చూ, పహ్ని. 1; 6: చూ, హి

మాంశపు; 7. విరావతము: చూ, హస్త.

నీరుపెట్టు. వా. అ. కిరి: చూ, నీరుకట్టు. 5.

నీరుపోసికొను. ద్వ. స. కిరి. 1: చూ, స్నాన

మాడు; 2: చూ, నీరుమోసికొను.

నీరుచగ్గిబ్బ. ద్వ. వి. రూ-నీరుచగ్గిబ్బలి*: చూ, విదులము.

నీరుచగ్గిబ్బలి. ద్వ. వి. —పై.— [చ

నీరుబుగడ. వై. వి.=నీరుబుద్బుద: చూ, నీరుకా

నీరుబుగ్గ. వై. వి.=—పై.—

నీరుబుడ్డ. వై. వి.=—పై— [దారికము.

నీరుబొద్ది. ద్వ. వి. ఒకరకముబొద్ది*:చూ, వృద్ధ

నీరుమజ్జిగ. వై. వి.=నీరుమజ్జికా. మూడుపాళ్లు

నీళ్లుగలసిన మజ్జిగ: చూ, మజ్జిగ.

నీరుచూనిసి. వై. వి.=నీరుచూనుప: చూ, నీరు

కాయవాడు.

నీరుచూంపు. ద్వ.వి. కీనీరునేల: చూ,భూమి.1.

నీరుచుట్టు. ద్వ. వి. 1. ఉచ్చేయ: చూ,మాతృము;

అ. కిరి. 2. నీరుచుట్టుకొను; వా. 3. ఉచ్చే

వెడలించే: నీరుచుట్టుకొను.

నీరుచుట్టుకొను. ద్వ. అ. కిరి. —పై—

నీరుచూడియ. ద్వ. వి: నీరుమూట. (సం.చ.)—

కమూతము.

నీరుమోపరి. ద్వ. వి. 1. కడప:చూ, భాండము.

3; 2. బిందె.చూ, పాత్రము. 6; 3. మబ్బు:

చూ, మేఘము. 1; వి. 4. నీరుమోచేదని.

నీరుమోరు. వై. వి.=: చూ, నీరుమజ్జిగ.

నీరుమోసికొను. ద్వ. స. కి. గర్భిణిధరించు:

నీరుపోసికొను.

నీరురాసి. వై. వి: చూ, సముద్రము.

నీరురిక్కి. వై. వి. పూర్వాపాద, తొలునీటి

రిక్కి: చూ, రిక్కి... (నీటిరిక్కి)

నీరుల్లి. ద్వ. వి. ఎఱ్ఱగడ్డ*: చూ, పలాండువు.

నీరువంగ. వై. వి.=నీరువార్తాక*: చూ, వంగ.

నీరువట్టివేరు. ద్వ. వి. లామజ్జకము చూ, వట్టివేరు.

నీరువట్టు. ద్వ. వి. 1: చూ, పిపాస; అ. కి

2. దప్పికొను. భార. ఆగ. 3, ఆ. 202: చూ, దూపటిలు. 1.

నీరువత్తిగ. వై. వి.=నీరువత్తిక: చూ, భత్త్యము.

నీరువరి. వై. వి.=నీవార (దేశ్యమని శ. ర.)

నీవారతృణము: చూ, హరిత; 2. నీవారధా
స్యము: చూ, స్తంబకరి. (సస్యము)

నీరువామి. ద్వ. వి: చూ, సముద్రము. అచ్చ.

కిష్కిం, కాం. 64.

నీరువిడుచు. ద్వ. అ. కి. 1: చూ, నీరుపట్టు;

2. నీరువదలు; 3: చూ, వెత్వలెచాటు.

నీరురు. ద్వ. అ. కి: చూ, సగివించు

నీరెండ ద్వ. వి: చూ, ఈరెండ.

నీరెత్తువంగ. ద్వ. వి: చూ, నీరువంగ.*

నీరెన. వా. వి: చూ, నీరుగుట్టు.

నీరేసుగు. ద్వ. వి. నీటిగజము: చూ, హస్తి.

నీరొట్టియ. ద్వ. వి. రూ- నీరొట్టా- నీరొట్టె:

చూ, భత్త్యము.

నీరొట్టు. ద్వ. వి. —పై—

నీరొట్టె. ద్వ. వి. —పై— [అం. 75.

నీర్కట్టె. వై. వి: చూ, రూ-నీరుకట్టియ. వేం,

నీర్కావి. దే. వి: చూ, రూ-నీరుకావి.

నీర్సవి. వా. వి: చూ, నీరెన.

నీర్చిచ్చు. వై. వి.= చూ, రూ-నీరుచిచ్చు.

నీర్చిచ్చుకాడు. ద్వ. వి. ఒకానొక టిట్టిభము:

చూ, లవముకి.

నీర్వట్టు. ద్వ. వి: చూ, రూ-నీరువట్టు. (దప్పికి.

—పాండు. 5, ఆ. 168.)

నీర్వామి. ద్వ. వి: చూ, రూ-నీరువామి. అచ్చ.

కిష్కిం, కాం. 91.

నీలు. దే. వి: చూ, రూ-నిగురు.

నీలంగువు. సం. వి. ఉ. స్త్రీ. 1. ఈగ: చూ,

మక్షిక; పుం. 2. నక్క: చూ, స్వగాలము;

3. రూ-నీలాంగువు: చూ, పురుగు.

నీలండు. వై. వి. నల్లగుట్టము: చూ, హము.

నీలకంఠము. సం. వి. అ. న. 1: చూ, ముల్లంగి*;

పుం. 2. నెమలి: చూ, మయూరము;

3 ఊరంబిచ్చేక: చూ, పిచ్చేక; 4. బంగారు

పిచ్చేక: చూ, పిచ్చేక; 6. పాము: చూ,

స్వము.

నీలకంఠుడు. సం. వి. అ. పుం. చూ, శివుడు.

నీలకము. సం. వి. అ. పుం. నల్లకోటి: చూ,

వానరము.

నీలగంధి. సం. వి. ఇ. పుం. ఒకరకముమాణి

క్యము (ఇది తుంబురమునఁబుట్టినది. నల్లదా

ఘగలది. అథమజాతిరత్నము' (చూ, మాణి

క్యము): చూ, రత్నము. 1.

నీలగ్నింటి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. నల్లగోరింటి*:

చూ, మహాసూ.

నీలదూర్వ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. చూ, నల్లగొలి

మిడి*. [ధేనువు.

నీలధేనువు. సం. వి. ఉ. స్త్రీ. నల్లనిలిపు* చూ,

నీలపునర్నవ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. గజజేరు. *:

చూ, వర్షకేతువు.

నీలపుష్పము. సం. వి. అ. న. నల్లగింటెన *:

చూ, విష్ణుకార్త.

నీలపుష్పి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. —పై.—

నీలమణి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. ఇంద్రనీలమణి:

చూ, రత్నము. 1.

నీలము. సం. వి. అ. న. 1. నల్లతాయి: చూ,

రాయి; 2.==నీలి*: చూ, రంజని; పుం. 3.==నల్ల. నలుపు: చూ, వర్ణము. 6; 4. ఒకానొక కొండ: చూ, పర్వతము; 5. ఒకనిధి: చూ, నిధులు; విగ. 6. నల్లనిది: చూ, వర్ణము. 6. నీలలోహితండు. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, శివుడు. “నీలలోహితపూజ”

నీలవర్ణి. ఆం: చూ, అనువర్ణములు
నీలసరిస్వతి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. బౌద్ధ దేవి: చూ, స్వాహా. 2. గ్రుపు. 3. నీలాంశువు. సం. వి. ఈ. పుం: చూ, రూ-నీలం నీలాంజనము. సం. వి. ఆ. న. 1. కాటుకతాయ: చూ, సౌవీరము. 2; ఆం. 2: చూ, అంజనములు.

నీలాంబరుడు. సం. వి. ఆ. పుం. 1: చూ, బలరాముడు; 2: చూ, సోమలతేడు; 3. శని: చూ, రాహువు. 2.

నీలాంబుజస్మము. సం.వి. అ.న: చూ, నీలాంబుజు* నీలాగ్నికర్ణి. ఆం: చూ, చిత్రవర్ణములు. నీలాటిరేవు. ద్వ. వి. చూ, రూ-నీరాటరేవు. నీలాబ్జము. సం. వి. ఆ. న. నల్లకలువ: చూ, పద్మము. 1. పుత్రట్ట.

నీలాలి. ద్వ. వి. రెండుముఖముల దీపారాత్రిక నీలాశ్వము. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, నీలండు. నీలి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. నల్లగోరంట*. చూ, నమోహా; 2.==నీలి*: చూ, రంజని; 2: చూ, అంశుళము; నై వి. (1).==నీలిని*. చూ, నీలి. 2; (2) నల్లనిబట్ట. నల్లనూలు (అనికొందలు): చూ, పస్త్రము; విగ. (3) ==నీలి. నల్లనిది. హాశ్చ. 2, ఆ. 8: చూ, ఎగ్గుము. 8; (4) గాగడముగలది. పాంశు. 3. ఆ. 71.

నీలిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. నల్లచావిలి*: చూ, చావిలి; 2. పాగ్చిత్తీగ*: చూ, శైవలము. నీలిగోతాము. ఆం: చూ, మల్లశాస్త్రము.

నీలిని. సం. వి. ఈ. స్త్రీ.==నీలి: చూ, నీలి. 2, (1). నీలిమ. సం. వి. న్. పుం. రూ-నీలిమము. నలుపు: చూ, వర్ణము. 6. [నవస్తువు.

నీలిమంద్రు. ద్వ. వి. నీలిమొక్కలు పండిచేసి నీలిమబ్బు. ద్వ. వి. వేటసాధనము.

నీలిరాగము. సం. వి. ఆ. పుం. బయటికి విశేషముగాకనబడకలోపల నెప్పటికినివీడకుండే డుగాధానురాగము. (చూ, పూర్వరాగము). నీలుడు. సం. వి. ఆ. పుం. 1. ఒకానొకకోతి: చూ, వానరము; 2. పూర్వజైవ విశేషము: చూ, బుద్ధుడు. 1.

నీలుగు. దే. వి. రూ-నీలు. 1. గాత్రవివాహము; ఆ. క్రి. రూ-నీలు 2: చూ, రూ-నిలుగు. 2; 3. చూ, మరణించే.

నీలోత్పలము. సం. వి. అ. న: చూ, నీలాబ్జము* నీలోత్పలవర్ణి. ఆం: చూ, అనువర్ణములు. నీలోత్పలి. సం. వి. ఇ. పుం. 1: చూ, నీలుడు. 2; ఆం. 2: చూ, భాసాంగములు.

నీల్లు. దే. వి. ఆ. క్రి. చూ, రూ-నీలుగు. నీవరి. నై. వి.=నీవారి: చూ, రూ-నివ్వరి. నీవాకము. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, రూ-నీవాకము.

నీవారిము. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, నీవరి. నీవి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1: చూ, సంచిమొదలు; 2: చూ, వలపుకీలు; 3: చూ, బంధనాలుము; 4. పండెపుసామ్ము.

నీవీబంధము. సం. వి. అ. న: చూ, నీవి. 2. నీవు. దే. వి. రూ-ఈవు. 1. ఎదుటవినువాడు; 2. నీశబ్దముననుప్రథమైకపదనము: చూ, త్వమ్; 3. బ్రాహ్మణుని తిరిస్కరించేనపుడు పయోగించే శబ్దము: చూ, హుం.

నీవృత్తు. సం. వి. త్. పుం. రూ-నివృత్తు. 1. గాగ్రిముము: చూ, నీమ. 1; 2. దేశము: చూ, నీమ. 1.

నీవగము. సం. వి. అ. స. 1. మోరు: చూ, వెలిసె; 2. బండికంటినడిమికమ్మి: చూ, బండికల్ల; 3. చూ, విపినము; 4. కేవతి: చూ, రిక్క.

నీకారము. సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ-నికారము. నీహారము. సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ-నిహారము.

[తె: చూ, లక్ష్మి. 1. నీశ సం. వి. అ. స్త్రీ. విష్ణుభార్యలలో నొక నీళ్లగాడి. వా. వి: చూ, లట్టు. 1.

నీళ్లపాటుడు. వా. వి: చూ, వెలువ.

నీళ్లమ్మకొనునది. అం. దూతీచతుష్టయమునందలి మూడవదానిలోని పదియాంటిలో నొకటి: చూ, దూతీచతుష్టయము

నీళ్లతేండు. వా. వి: చూ, పరుణుడు. [రిక్క.

నీళ్లతేనిరిక్క. ద్వ. వి: చూ, రూ-నీటితేని

నీళ్లవరుగు. ద్వ. వి. ఉప్ప: చూ, లవణము.

నీళ్ళాటబొడ్డులు. వా. వి. అ. పు. వి. తొమ్మిది నెలుగునిండిన పిదప పగిలవగు సమయమందలి సూచనలు.

నీళ్ళాటరేవు. ద్వ. వి: చూ, రూ-నీరాటరేవు.

నీళ్ళాడు. ద్వ. అ. కి. 1: చూ, పగిలవచ్చు.

భార. కల్ప. 2, ఆ. 160; 2: చూ, పొన్న మాడు.

నీళ్ళవములుట. జా. మాండ్యము వహించుట.

“నీవి యన్నియు నీళ్లవములక ” (నీతి చంద్రిక - విగ్రహము)

ను

ను. సం. అవ్య. 1 పగిల్పార్థము: చూ, పగిల్పము; 2: చూ, యోచన; 3. అప. (1) నా కబ్బమునకు పగిల్పమైకవచనమునందు వచ్చెడు పగిల్పము. “నేను”; (2) తలయేగలను పాదధర్మకబ్బములకు ద్విత్వమైకవచనమునందు వచ్చెడు పగిల్పము. “వనమును”; (3) కిరణములలో తద్ధర్మార్థక పగిల్పముపురుషైకవచనమునందును, తద్ధర్మవర్తమాన భవిష్యద్వ్యతిరేకార్థార్థమపురుషైకవచనములయందును వచ్చెడు పగిల్పము. “కొట్టును, కొట్టుదును, కొట్టుచున్నాను, కొట్టంగలను, కొట్టును” మొ; అవ్య. (4) సముచ్చయార్థమును తెలుపును. (ఇది ఉకారేతరములమీద యువగర్హకముగా వచ్చును. భార. ఆది. 1, ఆ. 12; ఆయువగర్హము ఒకానొకచో లోపించును. భార. సభా. 2, ఆ. 282; భార. భీష్మ. 1, ఆ. 31; 2, ఆ. 173): చూ, సముచ్చయము: చూ, యు; (5) అపగారణార్థము: చూ, సత్యము; 1; (6) సహితార్థము. స్వా. 1, ఆ. 72: చూ, పైయు; (7) వ్యతిరేకార్థవ్యతిరేకమైన పగిల్పమునందు సహితార్థమును తెలుపును. జై. 1, ఆ. 85; (8) ఏని, విని అను వానివలె వ్యతిరేకార్థవ్యతిరేకమైన పగిల్పమునందువచ్చును. భార. ఉద్యో. 1, ఆ. 28; ఉద్యో. 4, ఆ. 285; (9) ఎటులు, ఎట్లు, ఎట్లు అనుకబ్బములు కడపటలేరినప్పుడు ఏవిధముచేతనైన అను వర్థమును తెలుపును. భార. ఆర. 1, ఆ. 49; (10) కొన్నిచోట్ల అర్థవిశేషములను తెలుపును. భార. ఆది. 1, ఆ. 14; (11) వ్యతిరేకకిరణములమీద వికల్పార్థమును తెలుపును. భార. ద్యో. 3, ఆ. 162; (12) పాదపూరణమందు అంతలోనగు కబ్బములమీద వచ్చును. (అంతయును, అందఱును, ఎప్పుడును, తద్గయును, నిచ్చేలును, వాలాయమును, మలియును, పెండియును మొ. “ఇది యేనున” అనుచో ఏనుకబ్బముమీడిదియు పాదపూరణమనందునచ్చినదని యెఱుంగునది. ఇట్లు ఇతరస్థలములయందును తెలిసికొనవలయును. ఇది యెదుర్కొనునట్లు. నీనియుత్వమునను తలుచుగ లోపంబగు.);

(13) “న” కారము దుగ్రతము. (వకారము వకు దుగ్రతమని పేరుండినను నిజమైన దుగ్రతము “చ” అను నక్షరమని యెఱుంగవలయును. ఈదుగ్రతము ప్రత్యయముతో జేరివచ్చును. “తానుగుఱ్ఱమును గొనెను”లు ఇందుండు ‘ను’ కారములు పగ్రత్యయములు; “హరిచేతను, గిరిచేతను” ఇందుండు “సు”లు అగమములు; “రాముడును, లక్ష్మణుడును” ఇందుండు ‘సు’లు సముచ్చయార్థమును దెలుపు నవ్యయములు. వీనిలో ‘ను’ లోపించినను దోషము లేదు, ఇట్టి ‘ను’ కారములు దుగ్రతములగుగాని చేను-పేను-మీను-బోను ఇత్యాది పగ్రధనావిధప్రయోగములుండు ‘ను’ కారములు గావు. “ఉన్నాను” ఇట్టిచోట్ల దుగ్రతమునకు లోపములేదు ఇత్యాది; దృ. (14): చూ, ని. (2). ఆం, భా. తృ. 87.

నుంకు. దే. వి. పస్త: చూ, లంకాము.

నుక్కట. దే. వి. చలనము: చూ, లోలము.

నుగ్గాట. దే. వి. హింస. ఆం, పదా. సర. 115: చూ, వధము.

నుగ్గాడు. దే. స. క్రి. 1. చేంపు. ఆం, భా. తృ. 123: చూ, సంహరించు; 2. ఖండించు; చూ, సెలగు.

నుగ్గు. దే. వి. 1. తునుక: చూ, శకలము. 4; 2: చూ, నురుము; బ. 3: చూ, పిడక; ఆ. క్రి. 4. నుగ్గున, నలగు. లక్ష్మీ. 4, ఆ. 114: చూ, నదమదమగు.

నుగ్గులువాలు. దే. ఆ. క్రి: చూ, నుగ్గు. 4.

నుచ్చిల్లు. దే. వి. బ: చూ, షేనము.

నుచ్చే. దే. వి. 1. గొట్టెల మేకల పెంట్టుక, స్వా. 3, ఆ. 80: చూ, మలము. 1; స. క్రి. 2. నుచ్చేపాఠలుచేట్టు.

నుచ్చేపాఠ. దృ. వి. గొట్టెల మేకల చేన్నులకు జేట్టెడుగుడ్డ.

నుచ్చేన. వా. వి: చూ, మాడపట్టు.

నుజ్జే. దే. వి. త్తరిసొందినది.

నుడి. దే. వి. (రూ-నుడికారము-నుడు-నుడూగు-నుడువు-నొడి-నొడికారము-నొడుగు-నొడువు): 1: చూ, శబ్దము. 2; 2. వచనము: చూ, శబ్దము. 2; 3. చెడ్డపేరు: చూ, బన్నము. 2.

నుడికారము. దే. వి. 1. మాటచత్కారము: రూ-నొడికారము; 2: చూ, రూ-నుడి. 1. ఆం, భా. పృ. 110.

నుడివోనలుగు. దే. వి. ముమ్మెనవాలు. ఆం, పదా. మర. 12: చూ, బాణము. 1.

నుడు. దే. వి: చూ, రూ-నుడి. 1.

నుడుగు. దే. వి. 1. —పై—; స. క్రి. 2. చెప్ప: చూ, వచించు.

నుడుగుతీఁడు. దే. వి: చూ, వేల్పుటాజ్జే.

నుడువరి. దే. విణ. 1. మాటలహరి: చూ, పక్ష. 1; 2. చెప్పవాడు: చూ, పక్ష. 1.

నుడువు: చూ, రూ-నుడుగు. త్రము.

నుతము. సం. విణ. నులింపబడినది: చూ, స్తు.

నుతి. సం. వి. ఇ. (స్త్రీ: చూ, స్తోత్రము.

నుతించే. సం. స. క్రి: చూ, స్తుతించు.

నుతిక. దే. వి: చూ, సమాహము.

నుత్తము. సం. విణ. లోయబడినది: చూ, విధము.

నుదురు. వై. వి. నిలల (దేశ్యమని శ. ర.) 1: చూ, లలాటము; పా. 2. దీనికి ఉపమానము. —అర్థచంద్రుడు.

నును. దే. విణ. 1. వృత్తియందు నునుపు శబ్దము. నకు మీఁదిపర్వము లోపింపగా మిగిలినరూపము. (వృత్తియందిది అల్పార్థమునగును. ఉదా. — నునుజెక్కిలి, నునుసిగ్గు మొ.) (హల్లుపరమగుచో కడపటి ఉకారము వికల్పముగ లోపించును. (నునబూది మొ.); ద్ర. 2. చార్థకము: చూ, ని. ఆం, భా. తృ. 87.

నునుపరి. దే. వి. 1. నునుపుగలది: చూ, స్నిగ్ధము. 2.

నునుపు. దే. వి. 1. నున్నన: చూ, స్నిగ్ధము. 3;

వి. 2. నున్ననిధి: చూ, స్నిగ్ధము. 2.

నున్న. దే. వి. 1. నున్ననిఉముక; వి. 2. నును
పైనది: చూ, స్నిగ్ధము. 2.

నున్నన. దే. వి. (రూ-నున్న-నునుపు-నున్నవన
ము): చూ, స్నిగ్ధము. 2.

నున్నము. దే. వి. 1. చూ, నుత్తము.

నుయి. దే. వి. (రూ-నుయ్యి-నూయ-నూయి)
చేచబావి. పాండు. 4, ఆ. 274: చూ,
సగస్సు. 1.

నుయ్యి. దే. వి. —పై—

నురుగు. దే. వి. 1. రూ-నురువు: చూ, నుచ్చిళ్లు.
రాజ. 1. ఆ, 84; 2. గతి లేనిశరము, సరుదు:
చూ, బాణము. 1.

నురుగుదబ్బ. దే. వి. 1. చూ, యక్కత్తు. [గు. 1
నురువు. దే. వి. రూ-నురువు: చూ, రూ-నురు
నురువుడు. దే. వి. సస్యమంజరి చూర్ణము: చూ,
స్తంబకరి. [ప్ర. 154.

నురువు. దే. వి. 1. చూ, రూ-నురువు. ఆం, భా.
నుటిచిహుడు. దే. స. కి. నాశముచేయు.
రాఘ. 4, ఆ. 122: చూ, సరిపెట్టు.

నుటిపిడి. దే. వి. (రూ-నుర్పిడి- నూర్పు-
నూటిపిడి-నూలుపు.) ధాన్యాదికమునుకాళ్ల
తోను దూడలతోను తొక్కినూలుచేట.
భార. దో. 3, ఆ. 288: చూ, నూలుపు.

నులుచే. దే. స. కి. (రూ-నులుపు-నూర్పు-
నూలుచే) ధాన్యాదికమును కాళ్లతోను
దూడలతోను తొక్కినూలుచే.

నులుపు. దే. స. కి. 1. —పై—; 2. చేంపు.
చూ, సంహరించే; 3. పగహరించే. ఆం,
భా. తృ. 124: చూ, మొత్తు. 2.

నులుమాడు. దే. స. కి. 1: చూ, పాడిసేయు;

2. చేంపు. భార. కర్ణ. 2, ఆ. 378: చూ, సం
హరించే.

నులుము. దే. వి. 1: చూ, నురుము. భార.
ఆది. 6, ఆ. 180; స. కి. 2: చూ, పాడి
సేయు; 3: చూ, నులుమాడు. 2. [దు.

నులుముచేయు. ద్వ. స. కి: చూ, నులుమా
నులక. దే. వి. రూ-నుల్లు. మంచేమల్లెడుగోగు,
జనుము, మొగలిలోనగువాని నారలోపేనిన
(తొగ్గు) దారము: చూ, నూత్రిము. 1.

నులి. దే. వి. 1. ప్రేగులలోనొప్పి; 2. చిక్కు.
పగ్గభా. 2, ఆ. 42; కళా. 5, ఆ. 113: చూ,
నుగ్గు. 3; వి. 3: చూ, స్వల్పము.
“నులివెచ్చే-నులివేడి.”

నులింప. దే. ప్రే. నులియజేయు: రూ-నులుచే-
నులుపు, నులివెట్టు.

నులికొమ్మలమొకము. ద్వ. వి. జింక. సాంబ.
తిర్వ. 4: చూ, హరిజము. 1.

నులిగుల్ల. ద్వ. వి. తుద్రజలచరిము: చూ, మత్స్య
ము. 1. [తాపించే.

నులిగొను. దే. ఆ. కి. చిక్కుపడు: చూ, సం
నులితడ. దే. వి: చూ, మహాబల*.

నులిపురుగు. ద్వ. వి. కడుపులోని సన్నని యెమి
డిక: చూ, పురుగు.

నులియు. దే. ఆ. కి. 1. ఏదైననొకటి తాచు
టచే ప్లానముతప్పి యిట్లుతొలగెను. భార.
శల్య. 1, ఆ. 178; 2. పాడియగు: చూ,
వలియు. [వనివాళ్లు.

నులివాళ్లు. దే. వి. 2. కొంచెమువాడుటలు: చూ,
నులివాళ్లువాడు. దే. ఆ. కి. కొంచెమువాడు.
నులివు. దే. వి. నులియుట. (ఉలివుసంటిది)

నులివెచ్చే. దే. వి. మందోష్ఠము: చూ, వేడిమి.
నులివెచ్చన. దే. వి. —పై—

నులివెట్టు. దే. స. కి: చూ, నులింప.
నులుచే. దే. ప్రే. —పై—

నులుపు. దే. పేర్: చూ, నులివెట్టు.

నులుము. దే. స. కిర్. 1. చేంపు. ఆం, భా.శృ.

123: చూ, సంహరించు; 2. తొడబుగ్గలోనగు

వానికండ రెండువేర్లతో అటునిటునొక్కి

తిర్చివ్వు. కళా. 4, ఆ. 41: చూ, వడివేయు;

3. ఉన్నూలించు: చూ, భేదిల్లు.

నులును. దే. వి: న్యూనత: చూ, వెలితి. 2.

నుల్గు. దే. వి: చూ, రూ-నులక.

నువు. దే. వి. (రూ-నువు-నూ-నూవు) 1. స

న్యవిశేషము: చూ, సన్యము. 1; బ. 2. తెలి

కలు: రా. వి. 3, ఆ. 48: చూ, నువులు.

ను వ్వు. వా. వి. 1: చూ, నీ వు. (అప్ప);

2: చూ, నువు. *

నువు (నువులు). దే. వి. బ. (బుతురక్తము

జారీచేయును) 1: తెలకలు-తెలికలు, నువు-

నువు-నూ-నూగు-నూవు, బొట్టుగు-బొ

ట్టువు. (సం. ప).—కరిండము, కాకగుడ

ము, కాకరుహము, కుతపము, కురివము, క్షు

రికము, ఖురకము, ఛిన్నరుహము, తిల, తిల

కము, శ్రీమాన్. తద్వి. —గ. అడవి ను

వులు. (సం. ప).—జర్జిలము; 2 కుజీను

వులు - కులునువులు; 3. పొట్టినువులు.

(సం. ప) —కాతిలు, కాతువరిక; ౪. పొ

ల్లనువులు. (సం. ప).—తిలపింజము - తిల

పేజము. (మిగతవానికి “శ్రీమాన్”

చూడుము); 2: చూ, నవధాన్యములు, ధా

న్యము. [పాము. 2

నువులనూనె. వా. వి. తిలతెలము: చూ, స్నే

నున. దే. వి. 1. కంఠూతి. ఆం, భా. ద్వి.

129: చూ, విడిర్చిక; వా. 2. గొంతుకలో

ని పొడిదగ్గు.

నుసను. దే. వి: చూ, రూ-నునును.

నుసము. దే. వి: చూ, నుసము.

నుసలు. దే. ఆ. కిర్. 1. ఆలన్యముచేయు: చూ,

వివరించు. 3; 2. పూను: చూ, వహించు; స-

కిర్. 3. (ఒళ్లు) విలుచుకొను. కళాం. 4, ఆ.

82: చూ, విలుచు.

నుసి. దే. వి. 1. పురుగులుతొలుపఁగా రాలు

హ్రివిపాడి: చూ, నురుము; 2: చూ, స్వ

ల్పము.

నుసిపురుగు. ద్వ. వి. ఘనము చూ, పురుగు.

నునుగు. దే. స. కిర్: చూ, తిరస్కరించు. తై.

7, ఆ. 130. [దోమ: రూ-నుసను.

నునును. దే. వి. కండ్లయందు ముసరదు చిన్న

నునుము. దే. స. కిర్ ఆకర్షించు. వసు. 4, ఆ.

23: చూ, రెమ్ము. 2.

నునులు. దే. వి. 1. అలతి. భార. కల్ప. 2, ఆ.

267: చూ, లాఘవము. 1; ఆ. కిర్. 2 కొం

చెము చలింపు, మెదలు. సా. 2, ఆ. 123:

చూ, సలింపు.

నూ

నూ. దే. విణ. 1. వృత్తియందు నూవుకబ్బము

నకు అంత్యవర్ణము లోపించఁగా మిగిలినరూ

పము. (ఉదా.— నూచిండి-నూబువు

మొ); 2: చూ, రూ-నువులు.

నూక. దే. వి. ఒకానొకచెట్టు. చూ, వృక్షము.

నూగారు. వా. వి. రూ-నూగారు. 1: చూ,

రోమరాజి; పా. 2. దీనికి ఉపమానములు. —

తుమైదలచోలు, చీమలబారు, సలాకు,

కత్తి, నల్లతొగ్గిచే, ఇంద్రనీలముఘలవరుస,

ధూమము, మబ్బు. మొ.

నూగు. దే. వి. 1. కొన్నియాకులమీదను,

కాయలమీదను ఏర్పడియుండు చిన చిన్న

ముండ్లు: చూ, సితాగ్గము; 2. వడ్లులోనగు

వాని రేబువు, రూ-నూగుడు: చూ, సితా

గ్గము; 3. రేతలేదనము. భార. విరా. 1, ఆ.

245: చూ, సాకుమార్తము. 1; విణ. 4. లేత. చూ, నుకుమరము.
 నూఁగుడు. దే. వి: చూ, రూ-నూఁగు. 2.
 నూఁగుదోస. దే. వి. కూఁతురుబుడమ*: చూ, హరివాలకము.
 నూక. దే. వి: చూ, శంబూకము.
 నూకపాట్టు. వా. వి. ఊక: చూ, తుషము.
 నూకు. వా. స. కి. 1. తుడుచే, ఊడుచే (రాయలసీమలోవాడుక): చూ, సమ్మార్జించు;
 2. తుడుచే, ఒత్తు: చూ, పాము. 4;
 3. తోగ్గిలు. స్వా. 4, ఆ. 44: చూ, వెలుచు.
 నూకుడు. దే. వి. తోగ్గిపుడు: చూ, నిక్షేధము.
 నూగు. దే. వి: చూ, రూ-నూపు*.
 నూచే. దే. వి. రూ-నూచేము. పొడి. భార. భీష్మ. 2, ఆ. 211: చూ, నురుము.
 నూచేము. దే. వి. —పై— భార. భీష్మ. 2, ఆ. 381.
 నూటయెనిమిది. వా. వి. ఆష్టోత్తరశతము (108). నూతనము. సం. విణ. రూ-నూత్నము: చూ, హాస. [(తే. పు.)—కొగ్గిత్రవాడు.
 నూతనండు. సం. విణ: ఆధునికుండు, నవీనుండు.
 నూతియొఱ. వా. వి: చూ, బావియొఱ.
 నూత్నము. సం. విణ: చూ, రూ-నూతనము.
 నూదోస. దే. వి: చూ, రూ-నూఁగుదోస*.
 నూనము. సం. కి. విణ, ఆ. ప: చూ, నెట్టన.
 నూనియ. ద్వ. వి. రూ-నూనె. 1. తలచేయురు.
 పసు. 5, ఆ. 74: చూ, స్నేహము. 2;
 2. తైలము: చూ, స్నేహము. 2; 3. నువ్వుల నూనె: చూ, స్నేహము. 2.
 నూనె. ద్వ. వి. (నూపు + నేయి)—పై—
 నూనెయడి ద్వ. వి: చూ, వేనలి. స్వా. 3, ఆ. 31.
 నూనియగినె. ద్వ. వి. నల్లగినె*: చూ, శుకనాసము. 1.
 మాపురపాదిక. ఆం: చూ, ఆకాశచారులు.

నూపురము. సం. వి. ఆ. పుం, న. 1. ఆం: చూ, భూషణము. 2; ఆం. 2: చూ, కరణములు.
 నూయ. దే. వి: చూ, రూ-నూయి.
 నూయి. దే. వి. —పై.—
 నూరి(తీ)పోయుట. జా. బాగుగబోధనేయుట.
 “అప్పడీతనిజేరఁదీయవలసిన మిఁకెందఁతెందఁతెన్నెన్ని విధములనో నూరి(తీ)పోసిరి.” (నీతిచంద్రిక-విగ్రహము.)
 నూర్పు. దే. స. కి: చూ, రూ-నూఱుచే.
 నూర్పిడి. దే. వి: చూ, రూ-నూటిపిడి.
 నూర్పు. దే. వి: చూ, రూ-నూఱుపు.
 నూఱించులకత్తిచేఁగాంచుకోదు. ద్వ. వి. వజ్రపాణి, ఇంద్రుఁడు. వేం, ఆం. 12: చూ, సహస్రాక్షుండు.
 నూఱించులకైదుపు. దే. వి. శతకోటి, పజ్జాయధము. లక్ష్మీ. 2, ఆ. 48: చూ, బాణము. 1.
 నూఱించులవాలు. దే. వి. —పై.—
 నూతార్లు. జా. విస్తారము. “నొచ్చినతరువాత గిరులు నూతార్లు వడస్వచ్చునే.” (రామాభ్యుదయము.)
 నూటిపిడి. దే. వి: చూ, రూ-నూటిపిడి.
 నూటు. దే. స. 1. వంద: చూ, సంఖ్య. 1; స. కి. 2: చూ, వాడిచేయు; 3. సన్నెకంట మర్రించే: చూ, మర్రించే.
 నూఱుచే. దే. ఆ. కి: చూ, రూ-నూఱుచే.
 నూఱుచుక్కలపోవు. వా. వి. శతభీషము: చూ, రిక్క.
 నూఱుట. వా. వి. పొడిచేయుట: చూ, నురుము.
 నూఱుపు. దే. వి: చూ, నూటిపిడి.
 నూఱుతాయి. వా. వి. 1. సన్నెకట్లు: చూ, రాయి; 2. మంగలికత్తి నూఱుతాయి: చూ, రాయి.
 నూఱువందలు. వా. స. పదివేలు: చూ, సంఖ్య. 1.

నూలువేలు. వా. స. లక్ష, నియంతము: చూ,
సంఖ్య. 1.

నూలాను. వా. వి. సరకుపోయినప్పుడు కేషము.

నూలిగరను. దే. వి: చూ, బట్టతల.

నూలు. దే.వి. పృత్తిపడికినపోలు: చూ, స్తోకము.

నూలుకండె. దే. వి: చూ, సరిగ.

నూలుకొను. దే. అ. క్రి. రూ-నూల్కొను.

1: చూ, సమ్మతించు; 2: చూ, మట్టుపడు;

3: చూ, సరిపడు. 2; 4: చూ, వ్యాపించు.

(పేర్. నూలుకొలుపు-నూలుకొల్పు. సమ్మ

తించజేయుటకు.-కళా. 7, ఆ. 157; మట్టు

పజుచేటకు.-భార. విరా. 4, ఆ. 187.)

నూలుకొలు. దే. వి. నూలుకొనుట.

నూలుపోగెడుకు. వా. వి: చూ, కొల్లెత్తుట్టు.

నూల్కొను. దే. అ. క్రి: చూ, రూ-నూలుకొ

ను. (మట్టుపడుటకు.-భార. ఉద్యో. 2,

ఆ. 174.)

నూపు. శే. వి: చూ, రూ-నుపు.

నూపుచేను. దే. వి. తిల్యము. అం, భా. ద్వి.

223: చూ, భూమి. 1.

నృ

నృగాదికము. అం. నాటికలు 18 లో నొకటి.

(ఒక టేయంకము. గానము. సంభాషణము

గలది): చూ, నాటికలు.

నృత్తము. సం. వి. అ. న. 1. రూ-నృత్తము.

నర్తనము, కేవలభావాశ్రియము (కాళ్లతో

గంతులుచేయుట): చూ, నృంజకము. 1; (చూ,

నాటకము); 2.=నెత్తము. చోడేము: చూ,

వ్యవహారము. 4.

నృత్తపాస్తములు. అం. ఉద్భవము, తలముఖము,

విప్రకీర్ణము, గజదంతము, ఆరాళకటకా

ముఖము, ఆవిధవక్త్రము, సూచీవిధము, రేచి

తము, అర్థరేచితము, పల్లవము, నితంబము,

కేశబంధము, లత, కరిహస్తము, దండపక్షము,

ఉద్భవమండలము, పార్శ్వమండలము, ఉరో

మండలము, నలినీపద్మకోశము, ఉరఃపార్శ్వ

మండలము, కపోతము, మకరము, జ్ఞానము,

పరదాభయము, ముద్ర, గరుడపక్షము, ముష్టి

స్పృశికము, ముకుళస్పృశికము, పరియుక్తా

లపల్లవము (28)

నృత్యము. సం. వి. అ. న. తాళలయాన్వితము.

(మాటలాడకుండ భావమును హస్తాద్యవయన

ములచేగనబఱచుట): చూ, నృత్తము. 1.

నృత్యవిద్యావినోదము. అం: చూ, భరతతాస్త్ర

గ్రంథములు.

నృత్యసంగ్రహము. అం.-పై.-

నృపతి. సం. వి. ఇ. పుం. 1: రాజు: చూ,

రాజు. 1; 2: చూ, శ్రీదుండు.

నృపపదము అం. (దీనినేరాజ్యపదమందురు):

చూ, ఆరూఢము.

నృపలక్ష్యము. సం.వి. న్. న. రాజానకుబద్ధుడు

తెల్లగొడుగు: చూ, వారిత్రి.

నృపాలుడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, నృపతి. 1.

నృపుడు. సం. వి. అ. పుం.-పై.-

నృశంసుడు. సం. విణ: చూ, హింసకుడు.

నృసింహము. అం. (నరసింహము): చూ, విన్నా

ణములు.

[అవతారములు.

నృసింహావతారము. అం. (నారసింహము): చూ,

నృసింహుడు. సం.వి.అ.పుం. 1: చూ, విష్ణువు. 1;

2. నరశేషుడు: చూ, సింగుడు. 1.

నృపారి. సం. వి. ఇ. పుం.-పై.-

నె

నె. దే. విణ. నెజనెటికల్లములకు నృత్తియందు

అంత్యవర్ణములోపిరిపగా మిగిలినరూపము.

(నృత్తియందు దీనిమీది హల్లుపకు ద్విత్వ

మునచ్చెడి, ఉదా.—నెఱకబ్బమునకు.—
నెచ్చెలి, నెత్తమ్మి, నెత్తటి, నెత్తామర,
నెత్తావి, నెమ్మడి, నెవ్వగ, నెవ్వడిమె,
నెఱిశబ్బమునకు.— నెన్నడ, నెన్నడుము,
నెన్నడురు, నెన్నొసలు, నెమ్మెయి, నె
మ్మేను, నెమ్మొగము, నెమ్మొము మె. నె
న్నడ, నెన్నడము, నెమ్మేను ఇత్యాదిస్థల
ములయందు నెఱిశబ్బపూర్వకమై ఆగ్ధము
పొసఁగి యుండునట్లు నెఱిశబ్బపూర్వకమై
పొసఁగియుండదని యెఱుంగవలయును. కొ
న్నియెడల తత్సమపదము పగమగునపుడును
ద్వితమకానబడుచున్నది. “ నీవు నెమ్మన
మున” భార. ఆర. 4, ఆ. 377.

నెంజిలి. దే. వి. మనోవ్యధ: చూ, శోకము.
నెక్కర. దే. వి. ఒకానొక చెట్టు: చూ, పృక్షము.
నెక్కొను. దే. ఆ. కిరీ. (రూ-నెట్టుకొను-నెల
కొను-నెలవుకొను) 1. పాగుకొను. భాగ.
ఉద్యో. 1, ఆ. 287: చూ, స్థిరపడు; 2: చూ,
మట్టుపడు; 3. (రూ-నెక్కొలుపు-
నెక్కొలుపు) భార. విరా. 1, ఆ. 321.

నెక్కొలు. దే. వి. నెక్కొనుట.

నెగడి. దే. వి. 1. దుబ్బమ్మగములు బెదరుటకును,
చేలికాచేకొనుటకును వేసెడుమంట: చూ,
పన్నీ. 1; 2: చూ, భూతము.

నెగడు. దే. వి. రూ-నెవడు. 1. అగడు: చూ,
మత్స్యము. 1; 2: చూ, రెంతునాగము; ఆ.
కిరీ. 3. బయలుమెఱయు. భార. విరా. 1,
ఆ. 143; 4: చూ, పక్షిలు.

నెగపు. దే. వి. 1: చూ, హంకారము; 2. మం
డిపడుట: రూ-ఎగపు-ఎగసిపాటు, గోరింపు.

నెగయు. దే. ఆ. కిరీ. రూ-నెవయు-ఎగయు.
1. ఎగురు: చూ, లఘించే; 2. వైకిలేచే.
భార. విరా. 1, ఆ. 182: చూ, రేగు.

నెగయుడంచె. దే. ఆ. కిరీ.—వై.—భార.
ఆది. 5, ఆ. 173.

నెగపు. దే. వి. చూ, సందేనము.

నెగులు. దే. వి. (రూ-నెవులు-నొగులు-నోవి-
నోవ్వ-నోవు-నోవు) 1. నొప్పి: చూ,
శ్రిమము. 1; 2. దుఃఖము: చూ, శోకము;
3. దుఃఖరూపమైనవిచారము: చూ, శ్రిమ
ము. 1 (శోకము.)

నెగ్గడము. వై. వి. 1. ఎఱుఱుట: చూ, సమ్మగ్గ
ము; 2. ఎఱుట: చూ, సాంధ్యము.

నెగ్గు. దే. ఆ. కిరీ: చూ, రవణించే,
నెగ్గురు. దే. వి. గుండె యదరుట యందగు ధ్వ
న్యనుకరణము: చూ, చూచూ.

నెమ్మ. దే. వి. మిక్కిలి సన్నమైననూకలపయా
హము: చూ, శంబుకము.

నెచ్చెలి. దే. వి. 1: చూ, స్నేహితుడు; 2. స
ఖురాలు: చూ, స్త్రీ.

నెటిక. దే. వి. రూ-నెట్టిక. వేర్వేర్ల కీళ్ళ చేప్పు
డు: చూ, చిటిక.

నెటుకతట్లు. దే. వి: చూ, బాలకీర్తిడ.

నెటికురు. దే. వి. నెటికవిలుగుట యందగు
ధ్వన్యను కరణము. కై. 8, ఆ. 17: చూ,
చూచూ.

నెట్టన. దే. అవ్య. కిరీ. విగ. అనివార్యముగ.
భాగ. ఆది. 5, ఆ. 58: చూ, భృకము.
(రూ-నెట్టనము.)

నెట్టనము. దే. అవ్య.—వై—

నెట్టపంట. దే. అవ్య. కిరీ. విగ. నిష్కారణముగ.
నెట్టము. వా. వి. నెమలియొకలచేతేనిన దా
రము. (రూ-నెట్టియము-నెట్టెము): చూ,
మాత్రము. 1.

నెట్టిక. దే. వి: చూ, రూ-నెటిక.

నెట్టికనీల. వై. వి. 1. నెట్టికనీల. సదాచార
సంపన్నముగు స్వభావముగలవాడు. కై. 8,
ఆ. 190: చూ, నెట్టికనుడు; విగ. 2. నెట్టి
కనీలా, సదాచారి సంపన్నముగు స్వభావ
ముగల యాడుది: చూ, స్త్రీ.

నెట్టియము. దే. వి. (రూ - నెట్టియ - నెట్టియ)

1: చూ, రూ-నెట్టియ; 2 చుట్టకుదురు: చూ, మట్టు. 3; 3 గుండుపాగ: చూ, పాగ. 2

నెట్టి. దే. వి. 1. చోటు: చూ, స్థానము. 1;

2. ఉపద్రవము: చూ, శోకము; 3: చూ,

యత్నము; 4. రూ-నట్టు. ఉప్పరానులుం

డెడుచోటు: చూ, భూమి. 1; 5: చూ,

బాలకీర్తి; స. కి. 6. పూనితోయు.

భాగ. 3, స్కం. 13.

నెట్టుకొను. దే. అ. కి. 1: చూ, యత్నించు,

2: చూ, స్థిరపడు; 3: చూ, ముమ్మరించు.

శకం. 3, అ. 4; స. కి. 4: చూ, ఒలా

త్కరించు; వా. 5. అడ్డుకొను.

నెట్టుడుగాయ. వా. వి: చూ, నెట్టు. 5.

నెట్టె. దే. వి. పోలిక: చూ, సమానము. 2.

నెట్టెము. దే. వి. ద్వీపము (అపరి): చూ,

లంక. 1.

నెత్తకమ్మ. దే. వి. (నెత్తము + కమ్మ) పాచిక

లపంచెము. కభా. 6, అ. 118: చూ, వ్యవ

హారము. 4.

నెత్తపుపలక. ద్వ. వి. (నెత్తము + పలక)

రూ-నెత్తపలక: చూ, శారిఫలము. (వాడు

క) (నెత్తపలము అని కొందఱు.)

నెత్తపలక. ద్వ. వి.—పై.—(వాడుక)

నెత్తము. దే. వి. 1. దెప్ప, మ్మపు. స్వా. 4,

అ. 78: చూ, పర్వతము; 2.—నెత్త. పంచె

ము: చూ, వ్యవహారము. 4; 3.—నెత్త. పా

చికలాట. జై. 3, అ. 42: చూ, వ్యవ

హారము. 4.

నెత్తమ్మికిలనికాపు. ద్వ. వి. గాలి. వేం,

అం. 13: చూ, వాయువు.

నెత్తమ్మిడిమ్మల నిడుమందు. ద్వ. వి: చూ,

హిమాంశువు. వేం, అం. 11.

నెత్తరి. వా. వి. జోజేరి. అం, పదా. సర. 53:

చూ, పంచెకాడు.

నెత్తలులు. దే. వి. బ. (నెత్త + తలులు)

1. పెద్దయలలు: చూ, వీచి. 1; 2. రూ-ముత్త

రలు. అం, భా. ద్వ. 137: చూ, పరి. 1.

నెత్తి. దే. వి. తల. జై. 8, అ. 98: చూ,

శిరము. 1. (తలనెత్తిభాగమనికొందఱు).

నెత్తికాయ. వా.వి.—పై.—“నీనెత్తికాయ”

నెత్తురు. దే. వి. రూ-నెత్తు: చూ, రక్తము.

నెత్తురుఁబొద్దు. ద్వ. వి: చూ, సంచితము.

స్వా. 4, అ. 60.

నెత్తురుకందు. ద్వ. వి. రూ-నెత్తురుకందు. పాం

డు. 3, అ. 156: చూ, శిశువు.

నెత్తురుగడ్డ. వా. వి: చూ, పరిణము. 1.

నెత్తురుదాగివుడు దే. వి: చూ, రాక్షసుడు.

1. అచ్చ. యా, కాం. 60. [సర్వము.

నెత్తురుపెనుచాడ. వా. వి. ముట్టుబాము: చూ,

నెత్తురుచాడ. దే. వి.—పై.—

నెత్తురుబంక. దే. వి. మలముతోనెత్తురును బంక

యును పడురోగము' చూ, శోగము. 1.

నెత్తురువాలు. దే. అ. కి: చూ, పల్లటిల్లు.

నెత్తు. దే. వి: చూ, రూ-నెత్తురు.

నెత్తురుకందు. ద్వ. వి: చూ, రూ-నెత్తురుకందు.

నెనడు. దే. వి: చూ, మూలగ. భార. శో. 9.

2, అ. 312.

నెనరు. దే. వి. 1. కేగిమము: చూ, స్నేహము;

2. కృతజ్ఞత: చూ, శుభము. 1.

నెన్నడుము. వా. వి: చూ, మధ్యము. 1. సాం

బ. మాన. 15. [అం, 37.

నెన్నడురు. వా. వి: చూ, లలాటము. వేం,

నెన్నడుల్లను వారియును నేడు. వా. వి: చూ,

బ్రహ్మ. 1. అం. పదా. సర. 17.

నెన్నోపలు. వా. వి: చూ, నెన్నుదురు.

నెవము. నై. వి. (రూ-నెవము-నెవము) 1.= నిధి. మిష, కపటము: చూ, భాగము. 1; 2: చూ, సిగ్గు. ఆం, భా. కృ. 38; 3. కారణము. భార. ఆది. 8, ఆ. 112: చూ, హేతువు. 1; 4. తప్ప. భార. ఆర. 5, ఆ. 318: చూ, సాంటు, పా. 5. లేనిదిమీద మోపుట.

నెప్పరము. దే. వి. రూ-నెప్పరము. పా. 4, ఆ. 66: చూ, వేగము. 3.

నెప్పరి. దే. వి. 1. ఉపాయశాలి: చూ, సమర్థుడు; 2 ఉపాయశాలిని: చూ, స్త్రీ.

నెప్పరించు. దే. స. కి: చూ, రుజువుపఱచు.

నెప్పరము. దే. వి: చూ, రూ-నెప్పరము.

నెప్ప. దే. వి. 1. చోటు: చూ, స్థానము. 1; 2: చూ, స్థైర్యము; 3: చూ, వెరపు;

4: చూ, విధము. 1; వి. 5: చూ, నిలువరిము. 1.

నెప్పకొను. దే. ఆ. కి: చూ, స్థిరపడు. పా. 4, ఆ. 34.

నెమకు. దే. స. కి: చూ, వెదకు. పా. 2, ఆ. 83.

నెమకుట. వా. వి: చూ, వెదకుడు.

నెమకుడు. వా. వి. —పై.—

నెమరు. దే. వి. 1: చూ, రోమంధము; 2. నెరును: చూ, రేణువు. 1. [వేయ.

నెమరుచే. దే. ఆ. కి. రూ-నెమరు. నెమరు

నెమలి. దే. వి. 1. (రూ-నెమ్మి-నమలి-నమ్మి, నెమలి-నెమ్మిలి-నెవిలి). చూ, మయూరము; 2 రూ-నెముల*: చూ, పూరికరణము; ఆం. 3. (నెమలిపలుకు): చూ, కూడితములు.

నెమలికన్న. వా. వి: చూ, అర్థచంద్రిము. 5.

నెమలియడుగు. దే. వి. రూ-నెమలియడుగు.

1: చూ, పూరికరణము*; 2. 2. కుచనఖత్త తములు: చూ, పుట్టత. (చూ, నఖత్తము).

నెమలు. వా. వి: చూ, రూ-నెమలి. 2. *

నెమలి. దే. వి: చూ, రూ-నెమలి. 1. 2. 4, ఆ. 73.

నెమలిపడ్డు. దే. వి. 2. కాలిభాగము: చూ, భాగము. [రము. 2.

నెమలిసారము. వా. వి. పద్మస్వరము: చూ, స్వ నెమరు. వా. వి. 1. తైలలేపనము; 2. (వియ్యములోనగునవి) నెమరుట; 3. తడవుట.

నెమ్మది. వా. వి. 1: చూ, మదిమది. ఆం, భా. ద్వి. 181; 2: చూ, శాంతము. 1; 3. కుదిరిక: చూ, పాడు. 3; 4. ఆరోగ్యము.

నెమ్మయి. వా. వి: చూ, శరీరము. వేం, ఆం. 36.

నెమ్మలిపరుజే. వా. వి: చూ, నెమ్మలిపరుజే.

నెమ్మి. దే. వి. 1. చూ, సంతోషము, 2: చూ, శుభము. 1. ఆచ్య. సుం, కాం. 86; 3.=స్నేహ: చూ, స్నేహము. 1. భార. ఆర. 1, ఆ.

63, 4. రూ-నెమ్మది: చూ, శాంతము. 1. భార. ఆర. 2, ఆ. 338; 5. రూ-నెమ్మది: చూ, మదిమది; 6.=నేమి. తినానము *:

చూ, వంజులము. 2; 7: చూ, రూ-నెమలి. 1; 8.=నేమి బండికంటికడకమ్మి. రథ నేమి: చూ, శకటము. 1.

నెమ్మిక. దే. వి: చూ, రూ-నెమ్మి. 3,

నెమ్మిజోట్టు. ద్వ. వి: చూ, సిక. 1.

నెమ్మిరవుతు. గ్వ. వి. శిఖివాహనుడు: చూ, స్కందుడు. (ఇట్లు నెమ్మి తేడు)

నెమ్మలి. దే. వి: చూ, రూ-నెమలి.

నెమ్మలిపరు. దే. వి. కత్తిపిడి: చూ, పిడి. 2.

నెమ్ము. దే. వి. 1. తడి: చూ, స్త్రేమము; 2. ఎమిక: చూ, శల్యము. 1; 3. పలకలు-

తలుపులచెక్కలు లోనగునవి ఒకచానికొకటి చేర్చి యంటవేయలోపలజొప్పించెను మేను

లు; 4. బండిచక్రముల రంధ్రములయందు జొప్పించెను ఇనుపగొట్టములు; నై. వి.

5.=నేమి: చూ, రూ-నెమ్మి. 8.

నెమ్మకొను. దే. అ. కిరి: చూ, పదనుకొను.
 నెమ్మేను. వా. వి. చూ, నెమ్మయి వేం, అం 36.
 నెయి. వై. వి. (రూ-నెయ్యి-నే-నేయి)=
 స్నేహ. 1. ఘృతము చూ, వావిస్సు;
 2 తైలము: చూ, స్నేహము 2.
 నెయ్యపుటలుక. ద్వ. వి. ప్రిణయ కోపము
 చూ, రోషము.
 నెయ్యపుతేడు. ద్వ. వి: చూ, మన్మథుడు.
 నెయ్యమాడు. ద్వ. అ. కిరి. చూ, స్నేహించే
 నెయ్యమి. వై. వి. రూ-నెయ్యము=స్నేహం
 1 చూ, స్నేహము; 2: చూ, సౌందర్యము.
 నెయ్యము. వై.వి.= (రూ-నేయము-నెయ్యమి-
 నెమ్మి-నెమ్మిక)=స్నేహ. —వై.— (సౌం
 దర్యమునకు.—భార. అది. 7, ఆ. 172.)
 నెయ్యరి. ద్వ. విణ 1: చూ, స్నేహితుడు;
 2. సఖి: చూ, (స్త్రీ).
 నెయ్యి. వై. వి. 1.= చూ, రూ-నెయి; వా.
 స. కిరి. 2. (బట్టలు) నేయు (అపరి)
 నెయ్యుడు. వై. విణ.= చూ, స్నేహితుడు.
 భార. సభా. 1, ఆ. 77.
 నెయ్యురాలు. ద్వ. విణ. (నెయ్యము + ఆలు)
 చూ, నెయ్యరి. 2.
 నెర దే. విణ. పృత్తియందు నెరవు శబ్దమునకు
 మీడివర్ణము లోపింపఁగా మిగిలినరూపము:
 రూ-నెఱ-నెఱా-నేఱా.
 నెరదు. దే. విణ. 1 గొగ్గి. చూ, రత్నము. 1;
 2. సమముకానిది: చూ, విషమము.
 నెరవు. దే. వి. 1 రూ-నెరవు: చూ, వ్యాప
 నము; 2: చూ, పలితము. 1; విణ. 3. అధిక
 ము: చూ, హెచ్చు. 1; పేరి. 4. నెరలుచు.
 జేయు; 5: చూ, నించు; 6. నెఱవేర్చు.
 లక్ష్మీ. 2, ఆ. 76; 7. పఱపు; 8. వ్యాపిం
 పఁజేయు; 9: చూ, రువ్వు. 5.
 నెరయిక. దే. వి. నెరయుట.

నెరయు. దే. అ. కిరి. రూ-నెఱయు. 1: చూ,
 వ్యాపించు. లక్ష్మీ. 3, ఆ. 41; 2: చూ,
 మెండుకొను. భార. అది. 3, ఆ. 157;
 3: చూ, సిద్ధించు.
 నెరయెంటరి. వా. వి. తుమ్మెద. వేం, అం.
 98: చూ, భృమరము. [చూ, సరవెంద.
 నెరవంజి. దే. వి. (రూ-నెరవు-నెరవెంద *):
 నెరవు. దే. వి. 1. రూ-నెఱవు. పూర్తి: చూ,
 సంపూర్ణత; 2. రూ-నెరవు. చుట్టుట: చూ,
 వ్యాపనము; 3. రూ-నెఱవు, దారి: చూ,
 మార్గము. 1; 4: చూ, రూ-నెరవంజి *; విణ.
 5. రూ-నెఱవు. పూరణము: చూ, సంపూ
 ర్ణము; 6 అధికము: చూ, హెచ్చు. 1;
 7. యుక్తము: చూ, యోగ్యము. 2; 8. విశా
 లము: చూ, విస్తారము 1; 9: చూ, వ్యా
 పకము; 10. చూ, వ్యాప్తము. వై. 5, ఆ.
 161.
 నెరవెంద దే వి: చూ, రూ-నెరవంజి *.
 నెరసరి. వా. వి. 1. రూ-నెఱసరి: చూ, సిం
 హము; 2. పూర్ణోపమానము: చూ, ఉపమ.
 నెరను. దే. వి. 1. కళంకము: చూ, లక్షణము.
 1; 2. దోషము: చూ, వృజినము. 1;
 3 రూ-నెరును. ఉ, రా. 1, ఆ. 98: చూ,
 రేణువు. 1; 4. తప్ప. అని. 1, ఆ. 12: చూ,
 సొంటు; 5. గవుండ్లవాడు కత్తులునూ తెడు
 పాడి: చూ, రేణువు. 1.
 నెరి. దే. వి. రూ-నెఱి. పొండు, 1, ఆ. 117:
 చూ, వేలితము. 2.
 నెరుము. దే. స. కిరి. రామే: చూ, రుద్దు. 1.
 నెఱ. దే. విణ. 1. రూ-నెఱా-నేఱా. పృత్తి
 యందునెఱవు శబ్దమునకు మీడివర్ణము లో
 పింపఁగా మిగిలినరూపము. “నెఱాగాఁ-
 నెఱాదోగ” మొ; అచ్చ. యు, కాం. 420;
 వి. 2. కేశము. అం, భా. ద్వి. 145: చూ,
 వెండుక. 1.

నెలకు. దే. వి. రూ-నెలకు. జీవసానము, మగ్గుము (అనియు). భార. విరా. 3, ఆ. 161: చూ, మగ్గుము. 1.

నెలక. దే. వి: చూ, నెల. 2.

నెలకాడు. దే. విణ. (నెలవు + కాడు) చూ, పూర్ణాడు.

నెలను. దే. వి: చూ, రూ-నెలకు. భార. విరా. 3, ఆ. 161; ఉ. హరి. 5, ఆ. 98.

నెలవు. దే. వి, విణ, పే చూ, రూ-నెరవు (వ్యాపింపజేయుటకు.—శాం 3, ఆ. 102)

నెలమీటు మొన. అం: చూ, మొనలు.

నెలయు. దే. అ. కిరి చూ, రూ-నెరయు.

నెలవాది. దే. వి: చూ, సమర్థుడు. [చూ, విద్య. 1

నెలవిద్దె ద్వ. వి. చాస్తలాఘనముగల జాలవిద్య.

నెలవు. దే. వి: చూ, రూ-నెరవు. (అధికము.—అచ్చ. యు, కాం. 33; యుక్తము. —స్వా. 4, ఆ. 27; విశాలము.—ఉ. హరి. 4, ఆ. 272.)

నెలవేలు. దే. అ. కిరి: చూ, సిద్ధించే.

నెలవేలుచే. దే స. కిరి: చూ, సిద్ధినిందించు నెలవేలుట. దే. వి: చూ, సమాప్తి. 1.

నెలసరి. ద్వ. విణ. 1: చూ, శూరుడు; 2: చూ, రూ-నెరసరి. 1

నెటా. దే. విణ చూ, రూ-నెల. 1.

నెటి. దే. వి. 1. కచ్చభేదము చూ, పింజె. 4; 2. క్రిమము: చూ, విధము. 1. భార. ద్రో. 2, ఆ. 132; 3. న్యాయము. భార. ఉద్యో. 3, ఆ. 283: చూ, సత్యము. 1; 4. పరా క్రిమము. భార. ఆది. 4, ఆ. 201: చూ, శౌర్యము. 1; 5. రూ-నెరి. వక్రత: చూ, వేలితము. 2; 6: చూ, సౌందర్యము. కళా. 4, ఆ. 103; 7: చూ, తెక్క. 1. స్వా. 4, ఆ. 58; 8. పక్షియాకల చిక్కు. భార. ఉద్యో. 2, ఆ. 112; 9: చూ, నెటిక.

1; 10. ఆచారము: చూ, వర్తనము 1; 11: చూ, నెరవు. 1; 12. పంజ్జ: చూ, బుద్ధి; బ. 13. కేశము: చూ. నెండుకి. 1; 14. చుట్టుచెండుకిలు: చూ, నెండుకి. 1; విణ. 15. వక్రిము: చూ, వేల్లితము. 2

నెటిక. దే. వి. 1. వస్త్రపుకుచ్చె చూ, వలి. 2; 2. పైటపావడ. సై. 6. ఆ. 22: చూ, వస్త్రము [దుకి 1.

నెటిపలులు. దే. వి. బ అలకలు: చూ, నె నెటిపడు. ద్వ. అ కిరి: చూ, సిద్ధించే

నెటియ దే. వి. (నూ-నెటె-నెటియ-నెట్టె)

1. చీలిక: చూ, శకలము. 4; 2. నేల పగులు: చూ, నీట

నెటె దే వి —పై —

నెట్టియ. దే. వి —పై —

నెట్టె. దే వి. —పై. —

నెల. దే. వి. 1: చూ, హిమాంశువు, 2: చూ, పున్నము; 3: చూ, మాసము. 1. (బ. నెల్లు అని యయాశిచరిత్రము); 4. హోలు పాండు. 1, ఆ. 153: చూ, స్థానము. 1; 5. కర్పూరము. కళా. 7, ఆ. 60: చూ, సిరిము; 6. ఆడుదానితలనగ. చూ, భూపణము. 2. [ద్రో.

నెలత. దే. వి. ఆడుది. రూ-నెలతుక: చూ,

నెలతుక. దే. వి —పై —

నెలకట్టు. దే. వి. కట్టడపు నేల. భార. విరా. 4, ఆ 28: చూ, భూమి. 1.

నెలకున. దే. వి. హోలు నిర్వ. 2, ఆ. 11 చూ, స్థానము. 1.

నెలకూన. ద్వ వి. 1. బాలచందుకిడు: చూ, హిమాంశువు, 2. నెలవంక: చూ, నఖక్షతము.

నెలకొను. దే అ. కిరి. రూ-నెలవుకొను 1 నిలుకడయగు: చూ, స్థిరపడు; 2. నిలచుండు: చూ, మట్టపడు.

నెలగ. దే. వి. ధనము: చూ, విత్తము. 1.

నెలచూలి. దే. వి. బుధుడు: చూ, రాహువు. 2.

నెలచెలియలు. దే. వి: చూ, లక్ష్మి. 1.

నెలజీవ్యనము. ద్వ. వి: చూ, నిండుజీవ్యనము.

అం, భా. ద్వి. 118.

నెలతోడు. వా. వి: చూ, సూర్యుడు. సాంబ.

దేవ. 9. [శేఖరుడు: చూ, శివుడు.

నెలతాలుపు. దే. వి. రూ-నెలతాల్పు. చంద్ర

నెలతునియ. వా. వి. చంద్రశిఖ: చూ, శశికళ.

నెలతొనడము. దే. వి: చూ, వెన్నెలపులుగు.

నెలచారిసింగిణి. వా. వి: చూ, పర్వతము.

నెలపంది. వా. వి. ముండ్లపంది: చూ, సూకరము.

నెలపట్టి. దే. వి: చూ, నెలచూలి.

నెలపట్టు. దే. వి. చంద్రగిహణము: చూ,

గిహణము. 1.

నెలపాలు. దే. వి: చూ, నెలతునియ.

నెలపు. వా. వి. పరిమాత్మ భాగధేయము: చూ,

రూ-నెలపు. (సు. పా.) [త్రానడము.

నెలపులుగు. దే. వి. రూ-నెలపులు: చూ, నెల

నెలమేపరి. దే. వి. 1. విధుంతుడుడు: చూ,

రాహువు. 1; 2. శని: చూ, రాహువు. 2.

నెలయలుడు. వా. వి: చూ, మన్మథుడు.

నెలతా. దే. వి. రూ-నెలతాయి. చంద్రికాంత

పుకిల: చూ, రాయి.

నెలతాయి. దే. వి. —పై.—

నెలలు. అం. మాసములు: చూ, మాసము. 1.

నెలవంక. ద్వ. వి: చూ, నెలకున. (నఖత్త

ము.—పసు. 1, అ. 75.) [బాణము. 1.

నెలవంకకోల. ద్వ. వి. అర్ధచంద్రిబాణము: చూ,

నెలపత్తి. ద్వ. వి. 1. పచ్చైకప్పురపులుకు.

కళా. 7, అ. 80: చూ, సిరిము; 2. పోక*:

చూ, సౌరిసి.

నెలపరి. దే. విణ. రూ-నెలపరి. 1. పరిచయము

కలవాడు; 2: చూ, మర్మజ్ఞుడు. సా. 3,

అ. 239.

[రము. 2—

నెలవారము. మి. వి. సోమవారము: చూ, వా

నెలవీసము. దే. వి: చూ, నెలతునియ.

నెలవు. దే. వి. 1. ఇల్లు: చూ, సదనము. 1;

2. చోటు: చూ, స్థానము. 1; 3. వాసస్థా

నము: చూ, సదనము. 1; 4. పరిచయము:

చూ, సంస్తవము.

నెలవుకొను. దే. అ. కి: చూ, రూ-నెలకొను.

నెలవెలుగు. దే. వి: చూ, వెన్నెల.

నెల్లి. దే. వి. 1: చూ, శ్రీపర్ణము. 1*;

2. ఉసిరిక *: చూ, శ్రీఫలి. 1.

నెల్లిబద్ద. వా. వి. చూరుకుట్టుబద్ద. (విశాఖపట్ట.

ణ పార్థివమున వాడుక).

నెవడు. వా. వి: చూ, రూ-నెగడు. (బయలు

మెఱయుటకు.—పంచ. వేం 4, అ. 159).

నెవము. వై. వి. నిభ. మిష: చూ, రూ-నెవ

ము. (కారణమునకు.—నై. 8, అ. 47.)

నెవయు. దే. అ. కి: చూ, రూ-నెగయు.

(ఎగురుటకు.—భార. సభా. 1, అ. 254.)

నెవిలి. దే. వి: చూ, రూ-నెచలి. (అపి.)

నెవులు. దే. వి: చూ, రూ-నెగులు.

నెవ్వ. దే. వి. 1. దారిద్య్రము: చూ, సీదరము.

1; 2: చూ, వివత్తు; 3: చూ, వజ్రపు.

నెవ్వగ. వా. వి. రూ-నెవ్వము. అధిక విచార

ము: చూ, శోకము.

నెవ్వడి. వా. వి. అతిశీఘ్రము: చూ, వేగము. 3.

నెవ్వము. వా. వి: చూ, రూ-నెవ్వగ.

నెళపరి. దే. విణ: చూ, రూ-నెలపరి.

నెళము. దే. వి. 1. రూ-నెలపు. పరిచయము:

చూ, సంస్తవము, 2: చూ, మర్మము. 1.

నెళపు. వా. వి. —పై—

నెలినెలి. దే. వి. విలుగుటయందగు ధ్వన్యను

కరణము: చూ, హూహూ.

న

నే. దే. స. 1. నాశబద్ధమైక పదనమునకు
సరళసేరవర్ణములు పరములగుచో దుగ్రతము
లోపించిన రూపము. “నేగెలిచితిని” మొ;

వై. వి. 2: చూ, రూ-నెయి. 1; 3: చూ,
రూ-నెయి. 2.

నేఁజెల్ల. దే. అప్య. (నేను + చెల్లె) బత్సాగ్రకము:
చూ, సంతాపము.

నేఁడు. దే. వి: చూ, ఈదినము.

నేఁత. వై. వి. 1.=ప్రృతి. నేయుట: చూ,
ప్రృతి; బ. 2. సన్న బాగచోపులు: చూ,
పప్రము (దేశ్యమని శ. రి.) [రెవాఁడు.

నేఁతకాఁడు. దే. వి. రూ-నేఁతరి: చూ, సా
నేఁతపలక. దే. వి. నేఁతకాఁడునేయునపుడు
పడుగు పేకలను ఉగ్గించేపట్టిపలక.

నేఁతపురుగు. ద్వ. వి: చూ, సాఁతపురుగు.

నేఁతరి. దే. వి: చూ, రూ-నేఁతకాఁడు.

నేజి. దే. వి. (రూ-నేజో-నేజిము) 1. చిల్ల
కోల. శకాం. 5, ఆ. 25: చూ, సర్వల;
2. కుంతము: చూ, బాణము. 1.

నేజిను. దే. వి. —పై—

నేజో. దే. వి. —పై—

నేటించే. దే. అ. కి. దృఢపడు: నేటుకొను,
పదిలపడు, పనుగొను.

నేటు. దే. వి. 1. నిశ్చయము: చూ, సత్యము.
1; 2. నిజము: చూ, సత్యము. 1; 3. దృఢ
ము. అచ్చ. యు, కాం. 128: చూ, స్థైర్య
ము; 4. శీఘ్రము: చూ, శైలివ్యవస్థము.

నేటుకొను. దే. అ. కి: చూ, నేటించే.

నేటునేయు. ద్వ. అ. కి. నిశ్చయపఱచు: చూ,
రేణికిపచ్చే.

నేత. సం. విణ. (బు. ఈ. బు.) 1. ఏలిక:

చూ, ప్యామి. 1; అం. 2. నేతయనఁగాఁ
గథానాయకుఁడు. [(నాయకునకుమహాభాగ్య
(పరిపాలన) జౌదార్య (దాతృత్వ) శేజస్వి
తా (పరాక్రమ) వైద్య (నేర్పు) పాండి
త్య (విద్యావివేకము) ప్రముఖసుగుణములుం
డవలయును. ఈగుణములన్నియు పూర్తిగాఁ
గలవాఁడు తత్త్వముఁడు. కొన్నియె కలవాఁడు
మధ్యముఁడు. చాలతక్కువగల వాఁడప్రముఁ
డు. సర్వగ సాధారణులయిన నాయకులు
నల్వరు (చూ, నాయకులు), శృంగారనా
యకులు నల్వరు (చూ, నాయకులు), ఉప
నాయకులు నల్వరు. (చూ, నాయకులు.)]

నేతి. సం. అప్య: చూ, యద్వ.

నేతిచోలు. వా. వి. ఆజ్యధాగ: చూ, హవిస్సు. 1.

నేతిబీర (అ). ద్వ. వి. ఘృతకోశాతకి *: చూ,
బీజ. 2.

నేతిబీరకాయవాటము. జా. లోపలసారము రేనిది.

నేతిసంద్రిము. ద్వ. వి. సర్పిస్సముద్రము: చూ,
సముద్రము.

నేత్రకూటాపర్తి. అం: చూ, అశుభాపర్తములు.

నేత్రపర్వము. జా కనులపండువు. “నేత్రంబుల
కప్పురపర్వంబులొనర్చు.” (నీతిచంద్రిక-
విగ్రహము); “కన్నులపండువై ధగధగం”
(కవికర్ణరసాయనము.)

నేత్రము. సం. వి. అ. న. 1. కన్ను: చూ,
లోచనము; 2. తరిత్రాడు: చూ, సూత్ర
ము. 1; 3. ఏను: చూ, స్వర్ణది (నది);
4. చెలిపట్టుచీర: చూ, పప్రము; 5. తేరు:
చూ, శకటము. 1; 6. చెట్టువేరు: చూ,
వేరు. 1.

నేత్రములు. పా.కండ్లు. 1. వీనికిఉపమానములు.

—తామర తేకులు, రేడికన్నులు, తుమ్మెద,
కలవ, చేఁపలు, అం. 2. పురుషలక్షణాంగ
ములలో నొకటి. (రక్తశీతలైవ ధనమతుఁ

డగు. వ్యాపారమునైన నత్యంత కోపము
డగు. కుక్కుటాక్షుడగు సగాదుఃఖియగు.
మృగాక్షుడైన శుభలాభముడగు. బిడలా
క్షుడైనను హంసాక్షుడైనను సరాధము
డగు. మయూరాక్షుడగు నకులాక్షుడగు
నైన మధ్యముడగు. నేత్రాంతము లెఱునైన
లక్ష్మీయువుడగు. మధుపింగళ వర్ణమైన
వైశ్యర్యము దీర్ఘాయువునగు. ఏకాక్షుడైన
కూరడుడగు. మిడిగిడ్లుగలిగిన వైష్ణవు
డగు. తడికన్నులైన దుఃఖియగు. గుంటక
న్నులైన దరిద్రు దుఃఖియగు. గోమములున్న
దరిద్రుడగు): చూ, లక్షణాంగములు;
2. స్త్రీలక్షణాంగములలో నొకటి (కేడి క
న్నులవలెనున్న రాజభార్యయగు. విశాలమై
ననుభవతియగు. ఓంగళవర్ణములైన బిడ్డలు
లేనిదియును దుశ్శీలురాలును విధవయును
నగు. కాటుకపిట్టవలెనున్న భాగ్యవంతురా
లగు. ఎఱునైన వెండుగిరిలండి దరిద్రురా
లగు. మచ్చయున్న నశుభవదయగు. గుండ్ర
ముగనున్న రాక్షసీవయై దుశ్చారిణియగు.
గూబకన్నులైనను పిల్లికన్నులైనను ఎనమం
దుగిగురు మగలగుదురు. కదలుచున్న చోపు
గలిగిన జారిణియగు.): చూ, స్త్రీలక్షణా
ంగములు. [రోదనము. 2.

నేత్రాంబువు. సం. వి. ఉ. న. కన్నీరు చూ,
నేత్రామృతము. అం: చూ, అంజనములు.
నేత్రుడగు. సం. విణ. ఒడయుడు: చూ, స్వామి. 1.
నేదిష్టము. సం. విణ. రూ - నేదీయాంసము. మి
క్కిలి దగ్గఱ: చూ, సమీపము. 1.
నేదీయాంసము. సం. విణ. — పై—
నేను. దే. స: రూ - ఏను. (సం. ప). — అహమ్.
నేపథ్యము. సం. వి. అ. న. రూ - నైపథ్యము.
1. వస్త్రాద్యలంకారము: చూ, భూషణము.
2; 2. నటినిలుచుచోటు: చూ, రంగము. 3.
నేపాళ దేశపు బ్రాహ్మణులు, వారి జాతులయొ

క్క నామములు. అం. పార్వత్య, అధికారి,
అగ్జల, ఆచార్య, ఉక్తియాల, కండరియ,
కప్యాల, కొయిక్యాళ, కొయినాల - కొయి
నాళిల, ఖనాల, ఖాండ్యాల, గజ్జియాల,
గురగాయి, గైతాల, ఫిమిరియా, చంపా
గాయి, చవలాగాయి, దిజి, దంజాలరి,
దవారి, ధూంగియాల, నేపాళీయా, పండిత,
పనేగు, రిజాల, రిష్యాల, గుకాయి, లంసాల,
లహాని, వాస్తగాయి, సత్యాళ, సిద్ధియాల:
చూ, బ్రాహ్మణులు. (నేపాళ దేశము పర్వ
తములతో నిండినదగుటచే నిందు వసింయే
బ్రాహ్మణులు పార్వత్యాది నామములు కల
వానై గోమాంసభక్షకులను శూద్రజాతిలో
నగములగు కనోరా, భోటియాల నెడితెక్కు
వ జాతివారలచే నీళ్లు తెప్పించి యుపయో
గించుకొందురు. వీరిలో ఋగ్వేదులు, యజు
ర్వేదులు, మాధ్యంధినులు, సామవేదులు, అధ
ర్వణవేదులును కూడ కలరు. వీరు శాస్త్రేయ
మతమునకుఁ జెందిత ధర్మపాననాపరులై యొక
తెగవారును, తంత్రోపాసకులై యొక తెగ
వారునైయున్నారు. వీరిలో పార్వత్యాది
బ్రాహ్మణులు బ్రాహ్మణులకును త్తరియు
లకును పురోహితులై యున్నారు. కొందఱు
ఇతరజాతులవారికి పురోహితులై యున్నా
రు. నేపాళ దేశపు బ్రాహ్మణ తెగవారంద
ఱును గొఱ్ఱెలను మేకలను పక్షిజాతులను
భక్షించెదరు. ఆ దేశపుపరీభువు త్తతియుం
డగుటచే బ్రాహ్మణాదిజాతులవారు కులా
చారములు చెడకుండ కాపాడుచుందురు.)
నేపాళము. సం. వి. అ. పుం. 1. నేపాళ దేశము:
చూ, దేశము; 2. ఒకరకము చెఱుకు: చూ,
రసాలము. 3; 2. వి. (1) నేపాళము*: నే
పాళిక. (ఇదిద్వివిధము. — పెద్దనేపాళము, నీ
మనేపాళము.) (శుద్ధి. — గింజెలలోనివివస్థను
పేదనీళ్లలో రెండుజోములుఉడికించినశుద్ధి.)

నేపాళవేము. సం. వి. 1. అ. పుం: అశ్వతిక్తము,
తృణనింబము. *

నేపాళిక. సం. వి. 1. పుం: చూ, నేపాళము(1)*.

నేబు. గే. వి. 1. పండ్లెందుకానుల నానెము;

వా. బ. 2. డబ్బులు(కానులు) "నేబులసంచి"

నేమంబుగన్న మన్నినితల్లి. ద్వ. వి. దేవగంగ.

నేం, ఆం. 17: చూ, నది. చూ, నైసి.

నేమకము. నై. వి.=నియము. రూ-నేమము.

నేమము. సం. వి. 1. పుం. 1. కాలము: చూ,

సమయము. 1; 2. మేక: చూ, మేషము. 1;

3. ఖండము: చూ, శకలము. 4; 4: చూ,

పాకారము; 5. కపటము: చూ, వ్యాజము.

1; నై. వి. (1): చూ, రూ-నేమకము. కళా.

6, ఆ. 94; (2): చూ, వృత్తము.

నేమి. సం. వి. 2. పుం. 1.=నెమ్మి-నెమ్ము. బండి

కంటికడకమ్మి: చూ, శకటము. 1; 2. తిని

శము*: చూ, వంజులము. 2; ఇ. (ప్రీ).

3 త్రిక. సూత్రయందునీరత్తుటకు సమావమున

సంచినరాట్టము, ఏతము మొదలైనదారుయం

తము; వా. వి. (1): చూ, సామర్థ్యము. 1.

నేమించే. నై. స. కి. =నియము: చూ, నెలకమ్మ.

నేము. దే. స. కి. 1. ధాన్యముచేటలోబోసి

కొనియిటునటుదిక్కిపు; 2. రూ-ఏము-మే

ము. నాశబ్దప్రకరణ బహువచనమునకు రూ

పాంతరము.

నేయము. నై. వి. (రూ-నెయ్యము-నెయ్యమి)

1.=చూ, స్నేహము. రస. 3, గుచ్చము;

2. న్యాయము. "నేయముగాదు" క్షేత్రము:

చూ, సత్యము. 1.

నేయార్థము. ఆం. సంధిదోషములలో నొకటి.

(తనకే సంకేతమైనది): చూ, కాన్యదోష

ములు, సంధిదోషములు.

నేయి. నై. వి: చూ, రూ-నెయ్యి.

నేయ్య. నై. స. కి. 1. నేతనేయి: అనుప

యించు; 2: చూ, అల్లు; వా. వి. 3. జేబ్బు
తోమంచేముమీదపరుండు.

నేయ్యుడు. నై. వి. (రూ-నెయ్యరి-నెయ్యుడు)

=స్నేహ: చూ, స్నేహితుడు.

నేరబోతు. దే. విణ: చూ, వాగ్జె.

నేరవి. దే. వి. 1. అజ్ఞానము. భాగ. ఆర. 5,

ఆ. 311: చూ, మజ్జి. 2; 2. పాపము.

ఆం, భా. ద్వి. 191; భార. సభా. 2, ఆ.

224: చూ, వృజినము; 3: చూ, రూ-నేర

ము.

నేరము. దే. వి. తప్ప. (రూ-నేరమి-నేపము-నెప

ము-నెపము-నేరను): చూ, సాంటు.

నేరాజే. దే. వి. జీరబాజీ (బట్ట): చూ, ప

స్ర్రుము.

నేరిమి. దే. వి: చూ, రూ-నేరుపు. 1.

నేరుచే. దే. ఆ. కి. రూ-నేర్పు. 1. ఓపు:

చూ, పర్యాప్తమగు; స. కి. 2: చూ,

వాడుకపడు.

నేరుపరి. దే. విణ:(రూ-నేర్పరి-నేరుపుకాడు-

నేరుపులాడు-నేర్పుకాడు): చూ, సమ

ర్థము.

నేరుపు. నై. వి.=నైపుణ్య. రూ-నేర్పు. (దేశ్య

మని శ. ర) 1: చూ, సామర్థ్యము. 1;

2. చమత్కారము, విజ్ఞానము: చూ, సామ

ర్థ్యము. 1. ఆం, భా. పృ. 103; 3. అజ్ఞే:

చూ, సమర్థము; పే. 4. నేటువడేయు.

నేరుపుకాడు. దే. విణ: చూ, రూ-నేరుపరి.

నేరుపులాడి. దే. విణ. జాణ: చూ, (ప్రీ).

నేరుపులాడు. దే. విణ: చూ, రూ-నేరుపరి.

అచ్చ. బాల, కాం. 7.

నేరటేటు. దే. వి. జేంబు: చూ, నది.

నేరడు. దే. వి: చూ, రూ-నేరడు.

నేరేడ్లలు. వా. వి. బ: చూ, హణిగలు.

నేరేడు. దే. వి. (రూ-నేరేడు-నేతెడు-నేతే
తు): చూ, నురభివర్తి. (అభిమానమును,
మధుమానమును తగ్గించును. రక్షగ్రహణి
కట్టును.)

నేరేడుదీవి. ద్వ.వి:చూ, తోలుదీవి. వై. 5, ఆ. 78.

నేరేడుపండు. ద్వ. వి: జంబువు, బాంబవము.

నేర్పు: చూ, రూ-నేరుచే.

నేర్పురి. దే. విణ: చూ, రూ-నేరువరి.

నేర్పు. వై. వి, పేర్: చూ, రూ-నేరుపు (దేశ్య
మని క. ర.)

నేర్పుకాడు. దే. విణ: చూ, రూ-నేరుపుకాడు.

నేర్పువాడు. దే. విణ: చూ, బోధకుడు.

నేతా. దే. విణ: చూ, రూ-నేత. 1.

నేల. దే. వి. 1. పుడమి: చూ, భూమి. 1;

2. చోటు. ఉ, హరి. 2, ఆ. 204: చూ, స్థాన

ము. 1; 3. దేశము. భార. విరా. 4, ఆ.

221: చూ, సీమ. 1. (దేశము): వా.

4. పంటపండుపాలము. “నామనాలుగుపుట

నేలకలదు.” [రింయ.

నేలగలపు. దే. ఆ. కి. చేంపు: చూ, సంహ

నేల: బెట్టికాలరాచేట. బా. మిక్కిలికష్టపెట్టు

ట. “నేల: బెట్టి కాలరాచేనట్టియాచిన్న

వాండు.” (ధర్మజరాజమాయము.)

నేలకడివి. ద్వ. వి. భూకడంబము *: చూ,

హరిసియము. [స్థాలి. 2.

నేలకలిగొట్టు. దే. వి. భూపాటలి *: చూ,

నేలకుంగోలకుడెచ్చేట. బా. మిక్కిలిబాధపె

ట్టుట. “నేలకుంగోలకుడెచ్చేయన్నవా

డు.” (కళాపూర్ణోదయము. 7, ఆ. 35).

నేలగుమ్మడి. దే. వి: చూ, భూమికర్కారుపు. *

నేలగుమ్మడు. ద్వ. వి. విదారి *. (ఇది ద్వివి

ధము.—తెల్లనేలగుమ్మడు, నల్లనేలగుమ్మ

డు. ఇదియే తెల్లనేలగుమ్మడు): చూ,

భూమి కర్కారుపు.

నేలగొలిమిడి. దే. వి. గోలోమి*: చూ, మొగ
లీర.

నేలమాలి. దే. వి. మన్నుకానుపు: చూ, సీత.

నేలజేమ్మి. ద్వ.వి. పిన్నజేమ్మి*: చూ, శమిరము.

నేలతగేడు. దే. వి: చూ, హేమపుష్పకము*.

నేలతమ్మి. ద్వ. వి. మెట్టదామర*: చూ, సహ

స్యపత్యము.

నేలతాడి. ద్వ. వి. రూ-నేలతాడు: చూ, శిలం

ధృకము*.

నేలతాడు. గ్వ. వి.—పై—

నేలతామర. ద్వ. వి: చూ, నేలతమ్మి*.

నేలతాలుపు. దే.వి. 1: చూ, పర్యతము; 2. క్షత్రి

యుడు. అచ్చ.యు, కాం. 21. చూ, రాజో. 1.

నేలతోశ సి. ద్వ.వి. భూతులసి*: చూ, హరిప్రియ.

నేలనమలి. దే. వి. ఒకానొకపిట్ట: చూ, పక్షి.

నేలనేరేడు. దే. వి. భూమిజంబువు*: చూ, ను

రభివర్తి.

నేలపట్టి. దే. వి. 1. అంగారకుడు: చూ, రా

హువు. 2; 2. నరకాసురుడు: చూ, మహీ

సుతుడు; 3: చూ, నేలమాలి.

నేలపట్టిమగనిబంటు. ద్వ. వి. 1. అనుమడను

కోతి. ఆం, పదా. 5—21: చూ, వాన

రము; 2. కోతి: చూ, వానరము.

నేలపడక. వా. వి. 1. చేచ్చినవానిపడుక:

చూ, మృతశయ్య; 2. నేలపైపరుండుట.

నేలపల్లటి. దే. వి. ఒకరకముపాపురము: చూ,

మరటి.

నేలపాన్న. ద్వ.వి. కోలపాన్న*: చూ, పృశ్నిపర్ణి.

నేలపోడ. ద్వ.వి. బోధాంబకము*: చూ, స్రంసి.

నేలబవి. ద్వ. వి: చూ, పల్లకము. వేం, ఆం. 88.

నేలమలె. ద్వ. వి. భూమిలోపలియిల్లు. (రూ—

నేలమాలియ-నేలమలె): చూ, సదనము. 1.

నేలమాలియ. ద్వ. వి.—పై—

నేలమలె. ద్వ. వి.—పై—

నేలములక. దే. వి. (రూ-నేలములగ-నేలము
లుక) వార్తాకి*: చూ, వాడుడు.

నేలములగ. దే. వి.—వై.—

నేలములగ చెట్టువకు దొంకెనలుకట్టుట. జా.

పుట్టివది పుట్టినట్టుగానే యుండుట.

నేలములుక. దే. వి: చూ, రూ-నేలములుక.*

నేలయడుగు. వా. వి. పాతాళము: చూ, లో
కము. 1.

నేలయుసిరిక. దే. వి. భూమ్యాలిక*: చూ,
శివ. 4. (దీనిలో “ఫైలాన్ థిస్” అనుచే

దుగలపదార్థముండును. దీనిసమూలముఉబ్బు
లలోను సెగలలోను మూత్రవ్యాధులలోను
ఉపయోగింతురు)

నేలరేను. దే. వి. భూబదరి*: చూ, రేను. 1.

నేలతేడు. దే. వి. భూపతి: చూ, రాజే. 1.

నేలవిడిచిసాము. జా. నిరాధార వ్యాపారము.

“డిగరకయేల నేలవిడిచి సాముచేసెదవు.”

(నీతిచంద్రిక—మిత్రభేదము)

నేలవేము. దే. వి: చూ, భూనింబము*.

నేలవేలుపు. దే. వి: చూ, బ్రాహ్మణుడు.

నేలసంపెంగ. ద్వ. వి. భూమిచంపకము*: చూ,
సంపెంగ. [(రాయలసీమలో వాడుక)

నేలసెనగబుడ్డలు. వా. వి. వేరుసెనగకాయలు

నేలొపు. దే. వి. ఒకరకముడేగ: చూ, శ్వేనము.

నేవ. వా. వి. 1. కోపము: చూ, కోపము;

2. నిండు: చూ, స్థింపు.

నేవడము. దే. వి. (రూ-నేవలము-నేవళము)

రత్నాలదండ: చూ, భూషణము. 2. (రాయి.)

నేవము. నై. వి: చూ, రూ-నేవము.

నేవలము. దే. వి: చూ, రూ-నేవడము.

నేవళము. దే. వి.—వై.—కళా. 7, ఆ. 88.

నేవ్వుడు. అం: చూ, ఋత్విజాడు. 1.

నేస్తకత్తియ. నై. విణ. నేస్తకత్తె: చూ, స్త్రీ.

నేస్తకాడు. నై. విణ.: చూ, స్నేహితుడు.

నేస్తము. నై. వి.=స్త్రీహ: చూ, స్నేహము.

నేస్త్రీ. నై. విణ.=—వై.—

నేస్తు. నై. విణ.=—వై.—

నేస్తురాలు. ద్వ. విణ: చూ, నేస్తకత్తియ.

నేహరము. దే. వి: చూ, నేవలము.

నై

నైకభేదము. సం. విణ: చూ, ఉన్యాయము.

నైగనిగ్యము. సం. వి. అ. న. నిగనిగలాడుట.

నైగమము. సం. వి. అ. న. 1. వేదాంతము:

చూ, వేదము; విణ. 2. పట్టణముది.

నైగముడు. సం. వి. అ. పుం. 1. నాగసుడు;

2: చూ, నిగముడు.

నైచికము. సం. వి. అ. న. ఆవుయొక్క తల

భాగము: చూ, సారభేయ (ధేనువు.)

నైచికి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. చేక్కనిరూపము

మంచిప్రాయముగలిగి చాలపాలిచ్చుడియావు:

చూ, సారభేయి. (ధేనువు)

నైచ్చ్యము. సం. వి. అ. న (భక్త్యాదులచేగలుగు)

అధమభావము: చూ, హీనము. 1

నైబము. సం. విణ. 1. తిసిది: చూ, స్వతంత్ర

ము; 2: చూ, స్వాభావికము.

నైపస్యము. సం. వి. అ. న. చూ, నేపథ్యము.

నైపాలి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. నేపాళదేశపుమణి

శిల, మనటి: చూ, రాయి.

నైపుణము. సం. వి. అ. న.=నేర్పు. నేర్పరి

తనము: చూ, సమర్థనము.

నైపుణి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ.=—వై.—

నైపుణ్యము. సం. వి. అ. న.=—వై.—

నైమిత్తికము. సం. విణ. నిమిత్తమువలనగలిగి

నది; వా. 2. పితృసంబంధమైనది.

నైమేయము. సం. వి. అ. పుం. చూ, వినిమయము.

నై యగోగము. సం. వి. అ. న. మజ్జిచండు.

నై యాయుకుడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, న్యా
యాధిపతి. [అం. 2: చూ, శస్త్రములు.

నై రాశ్యము. సం. వి. అ. న. 1: చూ, వలపమి;

నై రృతి: చూ, రూ-నిరృతి. 2. 4. [(హరిత్తు.)

నై రృతిమూల. మి. వి: చూ, రూ-నిరృతిమూల.

నై రృతుడు: చూ, రూ-నిరృతి. 2-4.

నై స్పృశ్యము. సం. వి. అ. న. దయశేనితనము.

నై ర్మల్యము. సం. వి. అ. న. నిర్మలత్వము, గర

గర: చూ, శుద్ధము. 3: [చూ, వర్ణము. 6.

నై ల్యము. సం. వి. అ. న.=నల్ల. నల్లదనము:

నై వేద్యము. సం. వి. అ. న. రూ-నివేదనము.

1. నివేదింపఁదగినవస్తువు (దేవుని కారగింప
యినది); చూ, సమర్పణము; అం. 2: చూ,
ఉపచారము. 1; 3: చూ, ఉపచారము. 2.

నై షధము. అం. (దీనిని శ్రీహర్షుడు వ్రాసెను):

చూ, కావ్యనాటకములు.

నై షధుడు. సం. వి. అ. పుం. నిషధుడు, నల

చక్రపతి: చూ, రాజే. 1.

నై షాది. అం: చూ, శుద్ధజాతులు (అంశములు.)

నై స్కినుడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, రూపా

ధ్యతుడు.

నై స్థికుడు. సం. విణ: చూ, నెట్టికసీల. 1.

నై ష్ఠగ్యము. సం. వి. అ. న. నిష్ఠరత్వము.

నై సర్గికబలము. అం. షడ్బలమునందొకటి. (శ-

కు-బు-గు-కు-చం-రవులుఉత్తరోత్తరకృమ
మున బలవంతులగుదురు.) ౧. రవి పూర్ణబల

వంతుడు. 1; ౨. చం.రవికంటె 1/7 బల

ముతక్కువగలవాడు అనగా 1/1—1/7=

6/7; 3. శు=చంద్రునికంటె 1/7 బలము

తక్కువగలవాడు అనగా 6/7—1/7=

5/7; ౪. గు=శుక్రునికంటె 1/7 బలముతక్కువ

గలవాడు అనగా 5/7—1/7=4/7;

౫. బు=గురునికంటె 1/7 బలముతక్కువగల

వాడు అనగా 4/7-1/7=3/7; ౬. శు=

బుధునికన్న 1/7 బలముతక్కువగలవాడు

అనగా 3/7-1/7=2/7; ౭. శ=శుభానికన్న

1/7 బలముతక్కువగలవాడు అనగా 2/7-

1/7=1/7: చూ, షడ్బలము.

నై సర్గికము. సం. విణ: చూ, నైజము. 2.

నై స్త్రీంసికుడు. సం. విణ: చూ, అసిహేతి.

నై స్పృహ్యము. సం. వి. అ. న. ఇచ్చశేనితనము:

చూ, వలపమి:

నా

నాంచే. దే. శ్రీ. నావ్యజేయు. భార. కర్ణ.

1, ఆ. 192: చూ, నాగులుచే. 1, 2.

నాక్కము. దే. వి. పెద్దసదాప: చూ, సదాప.

నాక్కు. దే. వి. 1. రూ-నాక్కుడు. అదుము

డు వలనఁగలిగిన పల్లము: చూ, రంధ్రము.

1; 2. ముడుత. స్వా. 3, ఆ. 23: చూ, వలి.

2; స. క్రి. 3. పేనుచేదుపు: కుక్కు-క్రకుక్కు,

చేదుపు; 4. పంటనొక్కు: చూ, మాకొను;

5. అదుము: చూ, పినుకు. 1.

నాక్కుడు. దే. వి: చూ, రూ-నాక్కు. 1.

నాక్కులు. దే. వి. బ. పరులు: చూ, వలి. 1.

నాగ. దే. వి: చూ, యుగంధరము.

నాగచివర. దే. వి: చూ, పంగలగుంజే.

నాగులు. దే. వి. 1. వికలముగుట; 2. చూ, రూ-

నెగులు; 3. చూ, శోకము; ౪. క్రి. 4: చూ,

వైకల్యముగు. ఉ. హరి. 3, ఆ. 80; 5: చూ,

నొచ్చే. 1; 6: చూ, నొచ్చే. 2.

నాగులుచే. దే. శ్రీ. రూ-నాగుల్లు-నాంచే.

1. నాగులజేయు, ఎడలించే; 2. నొప్పించే:

చూ, హింసించే.

నాగుల్లు. దే. శ్రీ. —నై—

నాచ్చిళ్ళు. దే. వి. బ. చొంగ: చూ, లాల.

నాచ్చే. దే. ఆ. కి. 1: చూ, వేసారు; 2. దారి

ద్రాదులచే పీడనాంతు: నొగులు.

నాచ్చేకొను. దే. ఆ. కి. చూ, సుగ్గు. 1.

నాచ్చేకొలు. దే. వి: చూ, వివ్రతీసారము. 1.

నొట్ట. వా. వి: చూ, రూ-నొప్ప. "నొట్టమెక్క"

నొడలదొంతి. దే. వి: చూ, సంశయము (అపరి)

నొడి. దే. వి: చూ, రూ-నొడి.

నొడికాడు. దే. విణ: చూ, నుడువరి.

నొడికారము. దే. వి: చూ, రూ-నుడికారము.

(మాట చమత్కారమునకు.-కళా. 8, ఆ.

55; మాటకు.-అం, భా. పర్. 110.)

నొడికారి. దే. విణ: (నొడికారము + ఇ): చూ,

రూ-నుడువరి. ఉ, హరి. 4, ఆ. 155.

నొడుగు. దే. వి, స. కి. చూ, రూ-నుడుగు.

నొడుమే. దే. స. కి. తప్పలుపట్టు.

నొడుపు. దే. వి. తప్పలుపట్టుట.

నొడుపు. దే. వి, స. కి. చూ, రూ-నుడుగు.

నొప్పి. దే. వి. 1. బాధ: చూ, శోకము; 2: చూ,

విపత్తు. కై. 7, ఆ. 117; 3: చూ, శ్రమము 1

నొప్పించే. దే. పేర్: చూ, హింసించే.

నొప్పిగుంటి. వా. వి: చూ, వ్యాధితుడు.

నొప్పియెత్తు వా. స. కి. చూ, ఎత్తు. 29.

నొలి. వా. వి: చూ, శోకము.

నొల్లు. దే. స. కి. 1. చిడ్డలు నోటవేల్లి డుకొని

చేప్పరించే; వా. 2. గృహించే, నొల్లుకొను.

నొవులు. వా. వి: చూ, నొలి.

నొవ్వి. దే. వి. రూ-నొవ్వు. 1. వేదన: చూ, శ్ర

మము. 1; 2. తెవులు. పంచ. వా. 1, ఆ. 408:

చూ, శోగము. 1; 3: చూ, శోకము.

నొవ్వు. దే. వి. —కై—

నొసటియొముక. దే. వి. అరి: చూ, శల్యము. 1.

నొసలు. వై. వి. విలల. రూ-నెన్నెసలు. (దేశ్య

మని శ. గ) 1. నుదురు: చూ, లలాటము; అం.

2: చూ, కళ్ళుండుస్థలములు.

నొసలుబత్తుడు నోరుతోడేలు. బా. "సనఘనో

సలు బత్తుడును నోరు తోడేల, టన్నరీతి

దోచుచున్న దిపుడు" (వై జయంతీమసము)

నొప్ప. వా. వి. నుదురు: చూ, రూ-నొట్ట. (లలాటము)

నో

నోచే. దే. స. కి. నోము. పాండు. 2, ఆ.

30: చూ, ప్రతమాచరించే.

నోత. దే. వి. నోచేట.

నోటికితాళమువేయుట. గా. మాటాడకుండ

జేయుట. "ఈపాటికి నోటికితాళము వేయ

వచ్చును." (గిర్మజరాజసూయము)

నోటిరీగము. దే. వి. దేవతాపార్థిగ్ధనకై దొడల

యంచుపట్టుకొనెడు చాకపు లోహపుకమ్మ.

నోటీసు. వా. వి: పరీకటన.

నోటు. వా. వి. 1. బదులువుచ్చేకొని వాగిసి

యిచ్చెడు పార్థిమిస్సెరీనోటు; 2. రూపా

యలుగా మార్పుకొనెడు బ్యాంకినోటు;

3. జ్ఞాపకార్థము వాగిసియుంచుకొనెడు

రుక్కా. [గురుకు.

నోటెడు. వా. వి: గుక్కెడు-గుర్కెడు,

నోము. దే. వి. 1: చూ, ప్రతము; స. కి.

2: చూ, నోచే; 3. పోగొట్టుచూ, గంపించే.

నోయు. దే. ఆ. కి. నొచ్చే: చూ, వేసారు.

నోరు. దే. వి: చూ, వదనము. 1.

నోరుమెంగ. దే. విణ: చూ, మూంగ. కళా.

3, ఆ. 238.

నోరుమెదల్పుట. బా. మాటలాడుట. "బ్రహ్మ

యు నోరుమెదల్పలేని" పాండు. 3, ఆ.

151. "మిన్నకచేనంతనోరు మెదపక"

కళా. 3, ఆ. 238.

నోరూరు. దే. అ. కి. 1. రుచిగలవస్తువులను
తినెడుకోరికచే నోటనీర్కూరు; 2: చూ,
వాంఛించు. పా. 3, ఆ. 51.
నోరూరు. దే. అ. కి. మాటాడయత్నించు:
చూ, ఎత్తు. 23.
నోరూడక. జా. మాటాడ సంజేహింపక. “అ
చ్చేట నోరూడకాయన రచ్చేలో” (శుద్ధాం
ధనిగోష్ఠ్య నిర్వచన వైవిధ్యము)
నోవరి. దే. విణ. చూ, నొప్పగుంటి.
నోవి. దే. వి: చూ, రూ-నొవ్వి. [287.
నోవు. దే. వి.---పై.---భార. ఉద్యో. 3, ఆ.

నా

నా. సం. వి. కౌ. శ్రీ. 1. ఓడ. (సదాఠమును
గట్టుచు బొందించునది): చూ, హోడము;
దే. వి. (1): చూ, రూ-నపు-నపు
నాక. సం. వి. ఆ శ్రీ. = నావ: చూ, నా. 1;
నాకళకట న్యాయము. పా. ఓడలు బండ్లగును.
బండ్లోడలగునునీతి.
నాకాఖ్యము. అం: చూ, ఉత్తానకరణబంధములు.
నాకాదండము. సం. వి. అ. పుం. ఓడనడపుగడ:
చూ, పీలి 2.
నాకు. దే. వి: చూ, రూ-నపుకు.
నాడుకొట్టు దే. అ. కి: చూ, రూ-నపుడుకొట్టు.
నాబతు. నా. వి. మహారాజుల కోటముందు వా
యించెడు వాద్యము. “ధంకా నాబతులు”
నారు. దే. విణ: చూ, రూ-నపురు.

న్య

న్యంకువు. సం. వి. ఉ. పుం. 1. ఇట్టి (తలవంచు
కొనిపోవునది): చూ, హరిణము. 1; 2. ముని:
చూ, సన్యాసి.

న్యక్కారము. సం. వి. అ. పుం: చూ, పహేలనము.
న్యక్కతి. సం. వి. ఇ. శ్రీ. ---పై---
న్యక్తము. సం. విణ. 1. అధము; చూ, హీన
ము. 1; 2: చూ, సర్వము.
న్యత్తుడు. సం. విణ: చూ, హీనుడు.
న్యగోధము. సం. వి. అ. పుం. 1. మట్టి: చూ,
వటము. 3; 2: చూ, శమి; 3 బార: చూ,
వ్యామము. [రావి, మేడి(5)
న్యగోధాదిగణము. అం. మట్టి మామిడి, జోవ్వి,
న్యగోధి. సం. వి. ఇ. శ్రీ: చూ, భల్లాతకి*
న్యర్బుసము. సం. వి. అ. న. 1. పదియర్బుప
ములసంఖ్య: చూ, సంఖ్య. 1; విణ. 2. పది
యర్బుపములసంఖ్యగలది. [వ్యూఢము. 2.
న్యస్తము. సం. విణ. ఉంచేబడినది: చూ,

న్య

న్యదము. సం. వి. అ. పుం. మడుపు: చూ,
సాపాటు.
న్యాయము. సం. వి. అ. పుం = నాయము.
1. తగవు, న్యాయబుద్ధి: చూ, సత్యము. 1;
2. స్వభక్త్యమువలన చలించునందుట: చూ,
సత్యము. 1; అం. 3: చూ, తర్కము. 5;
బ. 4: చూ, న్యాయములు.
న్యాయములు. అం. న్యాయమనగా పోలిక.
(ఇవి సమయోచితముగాఁగొన్నిచోట్ల బ్ర
యోగించినచో గావ్యము శాస్త్రముగా
నుండును.) ఉదా.---అంకొల బీజన్యా
యము. మొ. (గ్రంథనిస్తరభీతిచే న్యాయ
ములనన్నిటి నిచేట నుదాహరింపలేదు.)
న్యాయశాస్త్రము. పా. న్యాయమనగా దృ
ష్టాంతము. దీనివలనఁదెలియఁబడని గవయా
దిపదార్థములను, తెలియఁబడినగోవు మొద
లగు పదార్థములనుజోపి వీటివంటివే గవ
యాది పదార్థములని చెప్పి తెలుపవచ్చును.

గనుక ప్రమాణము మొదలైన షాడశపదార్థములందొకటియగు దృష్టాంతపదార్థమునకు నామమైన న్యాయశబ్దముతో శాస్త్రము నకుఁ బేరేర్పఱుపఁబడినది: (చూ, ఉప విధిలు)

న్యాయాధికారి. సం. విణ: చూ, స్వామి. 3

న్యాయాధిపతి. సం. విణ: —ప్రే.—

న్యాయాన్యాయములు. పా: చూ, యక్తాయుక్తతలు.

న్యాయము. సం. విణ: చూ, యోగ్యము. 2.

న్యాయము. సం. వి. అ. పుం. 1. ఉనుచుట: చూ, విన్యాసము. 1; 2. ఇల్లడ: చూ, వాడిక.

స్వ

న్యబ్జుద్గమము. సం. వి. అ. పుం. బాఁతు: చూ, బాణము. 1.

న్యబ్జము. సం. వి. అ. న. 1. కర్మరంగమను మార్గినిసండు; పుం. 2. దర్భతోఁజేసిన సుగ్మిక్కు. (శ. ర)

న్యబ్జుడు. సం. విణ. 1. కింగిందుమోచేవాడు; 2. తెవులుచే పంకరైనవాడు.

న్యూ

న్యూంఖ. పా. పదునాఱోకారముల నుచ్చరించి న పిదప శబ్దమునుచ్చరించుట. అందు 1-7-13 ఓకారములను పుల్లములనుగాను తక్కినవాని ననుదాత్తములగాను ఉచ్చరింపవలెను.

న్యూనపదము. అం. వాక్యదోషములలో నొకటి. (“శ్రీరామచంద్రుని శరణుచొరమి హతుఁ డయ్యెను.” ఇందురావణుఁడను పదము న్యూ

నము. పదలోపముకొన్నియెడల నపార్థము న కడమిచ్చెను. “పిల్లవాఁడైనను వానికేఁ బెద్దవానికున్నంత యున్నది.” ఇందు తెలివి యను పదము లుపమము: చూ, వాక్యదోష ములు.

న్యూనము. సం. విణ. 1. తక్కువైనది: చూ, హీనము. 1; 2. నిందింపఁదగినది: చూ, హీనము.

2; వా. 3. తక్కువఁగలది: చూ, వెలితి. 2.

న్యూనాధిక్యము. సం. వి. అ. న: చూ, వాసి. 4.

న్యూనోపమము. అం. వాక్యదోషములలోనొకటి (ఉపమయందు న్యూనతయుండె నేనిన్యూనోపమము. ఉదా.—పీతాంబరుఁడైన హరి మేఘునిభుండు. మేఘముతోఁబోల్పఁదగిన గుణమునీలవర్ణము హరియందుఁజెప్పకుండుట చే నుపమ చోలదు. ఇత్యాది): చూ, వాక్యదోష ములు.

ప

ప. ఒకయక్షరము. సం. వి. అ. పుం. 1. గాలి: చూ, వాయువు; అం. 2: చూ, కపర్ణము; 3: చూ, స్వరము. 2; 4: చూ, పరుషములు; పంకక్షాళన్యాయము. పా. బురదలోదిగి కాళ్ళు కడుగుకొనుటకింటి దూరముగా నొత్తిగి లుటయే మేలనుసీతి.

పంకజము. సం. వి. అ. న. అసలుఁబుట్టువు. రూ-పంకేజము: చూ, సహస్రపత్రము.

పంకప్రక్షాళనన్యాయము. పా. అడుసుతోక్క నేల? కాలుకడుగ నేల?.

పంకమగ్నగజన్యాయము. పా. బురదలోనేనుఁ గు పడిచినచో దానినెత్తుట దుర్లభము. దాని నేనుఁగే యెత్తవలెననుసీతి.

పంకము. సం. వి. అ. పుం. న. 1. పంకి: చూ, బురద; 2. పాపము: చూ, వృజిన

ము. 1; దే. వి. (1) పాలు. శై. 4, ఆ. 79.:

చూ, స్రవ్యము. [(రూ-పంకేరుహము.)

పంకరుహము. సం. వి. ఆ. న: చూ, పంకజము

పంకా. వా. వి. కట్టచెక్కును గుడ్డపతికి వేర్ల

గట్టిలాగెడు యొకానొక పెద్దవిసనగట్ట.

“పంకాలాగుము.” [బురద.

పంకి. వై. వి.=పంకము. య. 5, ఆ. 12: చూ,

పంకించే. వై. ఆ. కి. 1.=కంప: చూ, సలిం

చే. శై. 3, ఆ. 40; దే. స. కి. 2. పట్టిం

చే. శై. 6, ఆ. 85; పాండు. 2, ఆ. 41:

చూ, పూయు.

పంకిణి. వా. వి. పరిమళద్రవ్యములుంచెడు

పాత్రయి: చూ, పాత్రయి. 6.

పంకిలనుగు. మి. ఆ. కి. చూ, ఆసలుకొను.

పంకిలము. స. వి. బుగదగలది (దేశము):

చూ, సీమ. 1.

పంకెన. దే. వి. తడి: చూ, స్త్రీయము.

పంకేజము. సం. వి. ఆ. న: చూ, రూ-పంక

జము. [పంకరుహము.

పంకేరుహము. సం. వి. ఆ. న: చూ, రూ-

పంక్తి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1.=బంతి: చూ,

శ్రేణి. 1; 2=పది: చూ, పది; పా. 3. పదప

ఛందస్సునందుబుట్టినవృత్తము. భ-భ-భ-X

7: చూ, వృత్తము. 1; 4. పంచమఛందస్సు

నందుబుట్టినవృత్తము. ఒకభగణము రెండు

గురువులుగలది: చూ, వృత్తము. 1.

పంక్తికంతుడు. సం. వి. ఆ. పుం. (పంక్తికం

ధరుడు) 1. పరుసగాఁగంతములు గలవాఁ

డు; 2. రావణుడు: చూ, రాక్షసుడు. 1.

పంక్తికంధరుడు. సం. వి. ఆ. పుం.—పై.—

పంగ. వై. వి. 1. రూ-పంగ్గ, పలవకొమ్మ,

పాయగొమ్మ. స్వా. 4, ఆ. 21: చూ,

కాళి; వా. 2. ఎడముగాచోపలబడినరెండు

కాళ్ళనడిమిభాగము. (అంగపంటిది.)

పంగటి. వై. వి. ఎడముగలది.

పంగటించే. వై. స. కి. ఎడముగాచాచే.

పంగటికొల్లవాడు. ద్వ. వి: చూ, సంజ్ఞావు.

పంగటికొల్లు. వా. వి. బ: చూ, ముడికొల్పు.

పంగనామము. ద్వ. వి. నడుమఎడముగలుగ

పంగవలెతీర్చినతిరుమణి: చూ, బొట్టు. 1.

పంగము. వై. వి. దేవభాగ్యమృత్యులమీద

దొరతనమువారు తీసెడు చతుర్థాంశమైన

కప్పము: చూ, శిస్తు. 1.

పంగలగుంజే. ద్వ. వి. 1: చూ, ఇటుకుమార్గము;

2: కోడిపీట, నొగచివర. (సం. ప).—

అనుకర్షణము—అనుకర్షము.

పంగిడి. దే. వి. (రూ-పంగిడి-పంగిడి, పంగెన)

ఓడము: చూ, వారి. 6.

పంగిడి. దే. వి.—పై.—

పంగిడియెత్తు. బా. మోసపుటెత్తు.

పంగు. దే. వి. 1: చూ, వెంటపు; వై. వి. 2.=

భగ: చూ, భగము. 12.

పంగువు. సం. వి. ఉ. పుం. 1. శని: చూ, రా

మావు. 2; వి. 2: చూ, కలి. 4.

పంగెన. దే. వి: చూ, రూ-పంగిడి.

పంగ్వంధన్యాయము. పా. ఒకఁడుగుడ్డి. మఱి

యొకఁడుమంటి. కుంటివానిని గుడ్డివాఁడు

మోచిగానిపోవుచేడెను. కుంటివాఁడు మా

ర్గము చెప్పచేడెను. పరస్పరలాభమునకై

పరస్పర సాహాయ్యము.

పంచకము. సం. వి. ఆ. న. 1. యుద్ధభూమి:

చూ, భూమి. 1; స. 2. నాలుగునొకటి:

ఇందియము; (తే. ప).—అయిదు—విదు,

అరపది, ఏను, చేవ్వంచే—చాపంచే—చాపంచి;

అం. 3. (అయిదు అంకములుగలవి) అంగము

లు, అన్నలు (గార్వసత్యాది), అన్నలు

(పూర్వాగ్వాది), అమృతములు, అలంకార

ములు, అవయవములు (పౌతిజ్వాది), అవస్థలు.

అశ్వధారలు, ఆకాశములు, ఆరామములు, ఆసనములు, ఇందిరియములు, ఇందిరియవిషయములు, ఉత్తరవాదములు, ఉపచారములు, ఉపనాయువులు, కన్యకలు, కన్యాదానాంగములు, కర్మేంద్రియములు, కల్పవృక్షములు, కాలములు, కావ్యములు, కృతసాక్షులు, కోలములు, కోశములు, క్రియలు, క్షారములు, క్షేత్రములు, ఖండములు, గంగలు, గవ్యములు, గురుమూలములు, గౌడులు, శ్లోలిర్లింగములు, రేంత్రములు, తవ్మాత్రములు, తాళకళలు, తాళబాతులు, తిక్తకగణము, త్మణములు, దినాంగములు, దేవతలు, ద్రావిడులు, నాటకసంఘలు, పంచాక్షరి, పంచసూత్రములు, పర్వతములు, పాకయజ్ఞములు, పితలు, పుత్రులు, ప్రకరణములు, ప్రాణములు, పౌద్గస్త్రస్కంధములు, భక్త్యములు, భూతములు, మన్మథభాణములు, మహాపాతకములు, మహాయజ్ఞములు, మహావాద్యములు, మాతలు, మార్గములు, ముఖములు (శివునివి), ముద్రలు, యానములు, రంగులు, లఘుమూలము, లవణములు, లోహములు, వర్ణములు, విలుకాని సానములు, విష్ణ్వాయుధములు, శస్త్రములు, శిఖలు, శిల్పములు, శివాననములు, సంస్కారములు, సమాధులు, సామములు, సూత్రములు, సోమయజ్ఞములు, హవిర్వజ్ఞములు, హేత్వాభాసము ఇత్యాది(సందర్భానుసారముగ ఇందు గలశబ్దములకు “పంచ” అనునది మొదట చేర్చి యుచ్చరింపవలెను.)

పంచకరహితము. పా. తిథివారనక్షత్రలగ్నముల సంఖ్యను కలిపి 9 చే భాగింపఁగా 1-2-4-6-8 సంఖ్యలు మిగులవండుట.

పంచకశ్రియము. అం: చూ, చిత్రపద్మములు.

పంచకోలములు. అం. శోంతి, చవ్యము, మోడి, పిప్పళ్లు, చిత్రమూలము. (5)

పంచకిరీయలు. అం. ఉక్తి, ఆదానము, గమనము, విసర్గము, ఆనందకము. (5) ౧

పంచక్షేత్రములు. అం. శ్రీశైలము, కాశీ, కేదారము, కాళహస్తి, పట్టిసము. (5)

పంచగవ్యము. అం. ఆవుపేద, ఆవుపంచితము, ఆవుపాలు, ఆవుపెరుగు, ఆవునెయ్యి (5)

పంచగూఢము. సం. వి. ఆ. పుం. తా. బేలు: చూ, వృత్తము. 4. (ఇట్లుపంచగుప్తము.)

పంచగౌడులు. అం. ఉత్కల, మైథుల, కనోజ, కాన్యకుబ్జ, సాగస్వతులు (5). (చూ, బాగ్ పాటలు.)

పంచచామరము. పా. షోడశభంజనోద్భవవృత్తము. జ-ర-జ-ర-జ-గ. 10: చూ, వృత్తము. 1.

పంచజనుడు. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, మనుష్యుడు. బ్రుద్ధుడు.

పంచజ్ఞానుడు. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, పంచతంత్రము. పా. (ఇదివిష్ణుశర్మకృతము): చూ, కావ్యనాటకములు. [రస, గంధములు (5)]

పంచలెన్మాత్రములు. అం. శబ్ద, స్పర్శ, రూప, పంచతిక్తగణము. అం. మారేడుపిండెలు, వట్టివేరు, దనియాలు, శుంఠి, తుంగముపైలు (5) పంచత్వము. సం. వి. ఆ. స. 1: చూ, మరణము; 2. పంచభావము.

పంచదశ. సం. వి. ఆ. శ్రీ. 1.=భద్ర. పదునైదు; 2: చూ, వృత్తము. 1.

పంచదశప్రకరణములు. అం. ప్రకృత్యత్వ, పంచభూత, పంచకోశ, ద్వైత, మహానాక్య వివేకములు; చిత్ర, తృప్తి, కూటస్థ, ధ్యాన, నాటకదీపములు; బ్రహ్మానందమందు యోగానందము, బ్రహ్మానందమందు ఆత్మానందము, ఆద్వైతానందము, విద్యానందము, విషయానందము. (15)

పంచదశి. సం. వి. ఈ. శ్రీ. 1. ఆమవస: చూ, సూర్యోదయసంగమము; 2: చూ, పున్నమ.

పంచదైవతములు. అం. బ్రహ్మ, విష్ణువు, మహేశ్వరుడు, దుర్గదేవి, సదాశివుడు. (5)

పంచనఖము. సం. వి. అ. పుం. పులి: చూ, శార్దూలము. [బిలేశయ]

పంచనఖి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. ఉడుము: చూ, పంచపాత్రము. సం. వి. అ. పుం. 1. పంచ

పాత్రముల సమూహము: చూ, పాత్రము. 6;

వా. 2. కోలగానుండులోహపాత్రము (పంచపాత్ర) అనియు: చూ, పాత్రము. 6.

పంచభద్రము. సం. వి. అ. పుం. విగుచ్ఛట్ట మంచినపుగలగుట్టము: చూ, హయము.

పంచమంగళము. సం. వి. అ. పుం. ప్రస శిర కుంభ చూలికా కక్షో మధ్యములయందు

మంచి సుగ్ధులగజము: చూ, హస్తీ.

పంచమజభాపలు. అం. కైశిక, తౌవణ, తానోద్భవ. ఆభీరి, ఘూర్జరి, మైంధవి, దాక్షి

ణాత్య, ఆంధ్రీ, మాంగళి, భావని (10)

పంచమము. సం. వి. అ. పుం. 1. కోయిల, చూ, పికము; అం. 2. రాగవిశేషము: చూ,

స్వరము. 2 (నాభి, ఉరము, హృదయము,

కంఠము, శిరస్సు అను అయిదు స్థానము

లందును బుట్టినది. కోయిలలచే విస్తరింపఁ

బడునది. సప్తస్వరములలో నొకటి); పిణ.

3: అయిదవది-ఏడవది; 4. ఇంపైనది: చూ,

హృదయము; పా. 5. (జ్యోతి: చూ, లగ్నకార

కత్వములు (సంతానము, బుద్ధి, మంత్రము, మన

స్సు, ఘనత, వినయము, రిహస్యము, క్షేమ

ము, అన్నప్రదానము, పాండిత్యము, ప్రజ్ఞ)

పంచమలక్ష్మిక. అం: చూ, టక్కుజభాపలు.

పంచమసాదవజభాపలు. అం. వేళావలి, శుద్ధ

మాళి, నట్ట (3) (భాష)

పంచమసాదవజవిభాష. అం: వల్లవిభాష. (1)

పంచమసాదవజాంతరభాపలు. అం. లలిత, కిర

ణావలి, శకాద్యావలి. (3) (భాష)

పంచవి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. పక్షమునందు అయిదవతీధి: చూ, తిథులు; 2. దౌర్దాని:

చూ, మాన. 1; అం. 3: చూ, శుద్ధజాతులు.

పంచమిజవిభాష. అం. కానలి. (1) (భాష)

పంచమిజవిభాషలు. అం. భర్మాణి, అంధోలిక (2)

పంచమివిభక్తి. అం. (వలన, కంటె, పట్టి):

చూ, విభక్తులు.

పంచముడు. సం. వి. అ. పుం. 1. మాలడు:

చూ, మాల(1); 2. అయిదవవాడు; 3: చూ,

సమర్థుడు. [స్వయం-

పంచముఖము. సం. వి. అ. పుం: చూ, పంచా

పంచముఖుడు. సం. వి. అ. పుం. పంచాస్యుఁ

డు, అయిదుమోములవేలుపు. చూ, శివుడు.

(ఈశానము, తత్సరుషము, వామదేవము,

సద్యోజాతము, అఘోరిము అని 5 ముఖ

ములు) [(చూ, తిక్రము. 7.)

పంచరత్నములు. అం: చూ, సంఖ్యాబద్ధము.

పంచరాశికము. పా. త్ర్యంబరాశికము మాదిరి నే

5 రాసులమీఁదలెక్కించుట.

పంచలక్షణము. అం (అయిదులక్షణములుగలది.)

పురాణము. (పురాణమాస్తి)మునందెల్ల సాధా

రణముగ సర్గము, పృథిసర్గము, వంశము,

మన్వంతరము, వంశానుచరితము అని పంచ

లక్షణములుండును. శ్రీకృష్ణభాగవతమునందు

దశలక్షణ లక్షితత్వము చెప్పబడియున్నది)

పంచపటుడు. సం. వి. అ. పుం. ఉరస్కటుఁ

డు: చూ, మహావృతి.

పంచవీరుడు. సం. వి. అ. పుం. పూర్వజైవ

విశేషము: చూ, బుద్ధుడు. 1.

పంచశరుడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, మన్మథుడు.

(ఉన్మాదన, తాపన, శోషణ, ప్రంభన, సమ్మో

హనములను నైదుబాణములుకలవాఁడు.)

పంచశాఖము. సం. వి. అ. పుం: చూ, హస్తము-

పంచసరము. సం. వి. ఆ. పుం = బన్న సరి: చూ, భూపగాము. 2. [చూ, శ్కర. 1
పంచసారము. సం. వి. ఆ. పుం = పంచేదార
పంచస్వరయోక్తరాగము. అం. (బౌడవము):
చూ, స్వరము. 2.
పంచాంగము. సం. వి. ఆ. న. 1. (తిథి, వారము,
నక్షత్రము, కరణము, యోగముల తెలిపెడి
పాత్రము): చూ, అంగము. 3; పుం. 2. తా.
చేలు: చూ, వృత్తము. 4; 3. ఒకానొకగు
జ్ఞము: చూ, వాయుము; 4. చూ, హణిగలు.
పంచాంగములు. అం: చూ, పంచాంగము 1.
పంచాంగపుష్పితము. సం. వి. ఆ. పుం: చూ,
పంచభద్రము. [చూ, వృషభకము.
పంచాంగులము. సం. వి. ఆ. పుం. ఆముదము*:
పంచాక్షరీ మహామంత్రము. అం. న-మ-శి-వా-
య (లేకన-మ-శి-వ-య: చూ, మంత్రము. 1.
పంచాణుడు. సం. వి. ఆ. పుం = పంచాణపు
వాడు. శిల్పి: చూ, స్వర్ణకారుడు.
పంచాదశ. అం. సంఖ్యాబద్ధమందొకటి: చూ,
తిక్కము. 7. [స్వము.
పంచావనము. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, ప్తంచా
పంచాననుడు. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, శివుడు.
పంచామృతములు. అం. 1: చూ, తంత్రములు;
2: చూ, అమృతము. 3. (వీనిమిశ్రము)
పంచాయతి. వా. వి. చూ, ఆయిదుగురికూటమి.
పంచార్చి. సం. వి. న్. స్త్రీ. బుధుడు : చూ,
రాహువు. 2. [స్వరము. 2
పంచాలి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. = పంచేశము: చూ,
పంచావలము. సం. వి. ఆ. పుం. ఉరస్కటము,
బాలురకట్టుబట్టు: చూ, పుస్త్రము.
పంచావయవములు. అం. పృథిజ్ఞ, హేతువు,
ఉదాహరణము, ఉపనయము, నిగమనము. (5)
పంచాస్యము. సం. వి. ఆ. పుం. తెలిసోటిమెక
ము: చూ, సింహము.

పంచాన్యూడు. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, పంచ
ముఖుడు.
పంచితము. దే. వి. ఆవుఉచ్చే: చూ, మూత్రము.
పంచితలు. దే. ఆ. కిరి. రూ-పంచితలు గోవు
మూత్రము విడుచు.
పంచియ. నై. వి. రూ-పంచే. కట్టుకొనుకెద్ద
పంచే; కట్టుకొనుచిన్నపంచే; అంగపస్త్ర
ము: చూ, పుస్త్రము.
పంచినేత. దే. వి. 1. ఒక్కొక్కనిపై నియ
మించినచేంగా; వా 2. పంచినెట్టుట గ్రాండు
సంచేమవు. సం. వి. ఉ. పుం: చూ, మిస్ట
పంచాత్తరవాదము. అం. సాహస్యనిరుక్తి, సవ్య
భిచారము, సత్త్వితిపక్షము, అసిద్ధిము,
బాధ (5)
పంచే. నై. వి. = పార్శ్వ-పార్శ్వం: రూ-పంచే
పాక-పంచేపాళి-పంచేది ఇంటిపక్క
పర్చిదేశము, ఇంటిపక్క పంచి కట్టినకట్ట
డము (అనియు). ఉ. వారి. 4, ఆ. 270:
చూ, సదనము. 1; 2. దిగ్గజ. చూ, సమీ
పము. 1; వా. 3: చూ, రూ-పంచియ;
విణ. 4. అధికము: చూ, హెచ్చే. 1.
పంచేకము. దే. వి. 1. గుజ్జముయొక్క పశ్చా
త్పర్చిదేశము. సా 1, ఆ 31: చూ, వాయుము;
నై. వి. 2: అయిదుతూములు, ఏడుము,
ఏనుము. (20 కుంచములు)
పంచేకరపాలులు. ద్వ. వి. బ. అత్యధిక దుఃఖ
ములు. కాశీ. 4, ఆ. 18: చూ, శోకము.
పంచగౌడులు. అం. "సారస్వతాః కన్యశుజ్ఞా
గౌడాశ్చత్యలమైధలాః | గౌడాః పంచవి
ధాః పోక్తావింధ్యాదుత్తరవాసిన్." సార
స్వతులు, కన్యాశుబ్బులు, గౌడులు, ఉక్కి
శులు, మైధలులు: చూ, బాగిపూజులు.
పంచేదార. నై. వి. = పంచసార: చూ, శర్కర.
1. [భుండు.
పంచేదారతింపి లేజికారు. ద్వ. వి: చూ, మస్క

పంచద్రావిడులు. అం. "మహారాష్ట్రాన్త్రద్రావిడాః
కర్ణాటాన్త్రపఘూర్జరాః । ద్రావిడాః పంచ
భాషాన్త్రావిద్యదక్షిణవాసివః" మహాభాష్య
లు, ఆంధ్రులు, ద్రావిడులు, కర్ణాటకులు,
ఘూర్జరులు: చూ, బ్రాహ్మణులు.

పంచేపాక. ద్వ. వి: చూ, పంచే. 1.

పంచేపాలి. ద్వ. వి:—వై—

పంచేబంగాళము. వై. విణ. దూరము. కాశీ. 1,
ఆ. 182: చూ, విభక్తికృష్ణము.

పంచేపట్టె. వై. వి. అయిదుపట్టెలు. (రుక్మాం
గదచరిత్ర. 1, ఆ)

పంచేపన్నియ. వై. వి.=పంచపర్వ. రూ-పంచే
పన్నె: చూ, పర్వము. 8.

పంచేపన్నీరునులు: వా. వి. బ: చూ, బా
ణసంచే.

పంచేణంపువాడు. వై. వి.=: చూ, పంచా
ణుడు. (రూ-పంచేణమువాడు-పంచే
ణపువాడు-పంచేణంబువాడు) (ద్వయమ
ని కొందఱు.) [ము. 1.

పంచేణము. వై. వి.=పంచానన: చూ, శిల్ప
పంచేది. ద్వ. వి: చూ, పంచే. 1. [పూరతి.

పంచేరతి. వై. వి.=పంచరాత్రిక: చూ, అశ
పంచేరము. వై. వి. 1. అతిశయము: చూ,
హెచ్చే. 2; 2: చూ, వ్యాపనము.

పంచేరించే. వై. ఆ. కి. 1: చూ, వ్యాపిం
చే. పాండు. 3, ఆ. 178; 2. అతిశయిం
చే. కాశీ. 6, ఆ. 125: చూ, సందడించే.

పంచే దే. స. కి. రూ-పనుచే. 1. ఆజ్ఞాపిం
చే. భార. ఆది. 1, ఆ. 30: చూ, సెల
విచ్చే; 2. పుచ్చే: చూ, సెలవిచ్చే;
3: చూ, భాగించే; 4: చూ, పంపు. 11.

పంచె. వై. వి: చూ, రూ-పంచెయ.

పంజరము. సం. వి. ఆ. న. 1.=పంజరము:
చూ, సదనము. 1; 2. గవుపెన: చూ,

విస్త్రము; పుం. 3: చూ, శరీరము; 4. శక్
రముయొక్క యొముకలగూడు: చూ, శల్క
ము. 1.

పంజి. దే. వి: చూ, పంగము.

పంజి. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1: చూ, పింజనము;
వా. 2: చూ, పింజి. [చూ, హంజి.

పంజియ. వై. వి.=భార్గి. రూ-పంజె. బారంగి:

పంజీకరుడు. సం. వి. ఆ. పుం. కరణము:చూ,
సంపత్తి.

పంజె. వై. వి. 1: చూ, రూ-పంజియ.*

2. దారిద్ర్యము:చూ, సీదరము. 1; 3. దరిద్రుడు:
చూ, శాతుడు. 1.

పంజెతనము. వై. వి: చూ, పంజె. 2.

పంజే. వై. వి: చూ, అవిక. రామా. 4, ఆ.
188.

పంజేన. దే. వి. నిగరమైనది. (ఆపగ)

పంజేరము. వై. వి.=:చూ, పంజరము. 1. ఆచ్చ.
ఆ, కాం. 90. [చూ, స్వరము. 2.

పంజేళము. వై. వి.=పంచాలి. కాశీ. 6, ఆ. 285:

పంజోయి. దే. వి. అగ్నిబొడి. హంస. 3, ఆ. 28:
చూ, స్నేహశము.

పంజే. దే. వి. 1. దివట్టి: చూ, స్నేహశము;

2: చూ, పంజోయి; 3. విడవలిలోనగువానికట్ట.

రామా. 5, ఆ. 41: చూ, విడవలి; 4. విడ

వలిలోనగువాని గంట: చూ, విడవలి.

పంజేలకమ్ములు. దే. వి. బ. రత్నములుచెక్కిన
కమ్ములు ఉ, రా. 3, ఆ. 81: చూ, భూష
ణము. 2.

పంట. దే. వి. 1. పండుట; 2. కృషి: చూ, వ్యవ

సాయము; 3: చూ, ఫలము. 1; 4. వరిపైరు:

చూ, సస్యము. 1. [పంటరెడ్డి: చూ, రెడ్డి.

పంటకాపు. దే. వి. 1: చూ, వ్యవసాయి; 2.

పంటపాలము. వా. వి. 1. పండినసేల: చూ,

భూమి. 1; 2. పండితుసేల: చూ, భూమి. 1

పంటరెడ్డి. దే. వి: చూ, పంటకాపు. 2.

పంటవలతి. దే. వి: నేల: చూ, భూమి. 1. పా.

1, ఆ. 24. (ఇట్లు పంటచెల్లె, పంటపాలంగి.)

పంటవలతితోడికోడలు. నే. వి: చూ, లక్ష్మి.

అం. పదా. సుర. 14.

పంటసాల. ద్వ. వి. (ధాన్యములుపోసెడుగాదెపాఠాఠఱ, పురి, కొట్టు, పొణక, బోరము లోనగు వానిసానము; మఱియు ధనాధికము దాచు కొనెడు బొక్కసములోనగువాని స్థానము): రద్ది.-గాదెకు.-కణజము, గరిసె-గఱిసె, గవిసె, గాజె-గాదె, గుమ్మి. (సం. ప.)-కంఠపు, కుశూలము-కుమాలము, కృదరము, కోష్ఠము, వీర్యగారము; పాఠఱకు.-కణజము, దూబ, పాఠఱ. (సం. ప.)-గుప్తి; పురికి.-కూటు, పురి; పొణకకు.-కుమి-కుమ్మి, కూటము, కొట్టె, గుమి, పొడక-పొణక, బొట్ట; (సం. ప.)-అవలలము; బోరమునకు.-బోరము; పద్దు ఉప్పులోనగు రామలుండెడుచోటునకు.-కొటారము-కొటారు-కొట్టరుపు, గొదాము, పంటసాల; బొక్కసమునకు.-ఉగ్రాణము, ఖజానా, పంటసాల, బండరము-బండారము-బండారు-బండరుపు, బొక్కసము, ములుగు (సం. ప.)-కోశము-కోషము, గంజము, భండారము, భండారము; సామగ్రిల కొట్టునకు.-ఉగ్రాణము, కొట్టిడి, కొట్టము-కొట్టాము-కొట్టు-కొరారు, గిడ్డంగి. (సం. ప.)-కోశము-కోషము-కోష్ఠము, కోస్తాగారము. (మిగతవిశేషదులకు చూ, “సదనము. 1.”)

పంటి. దే. వి: చూ, రూ-శనఱి.

పంటించే. దే. అ. కి. 1. శోనుచేయు. భాగ.

10, స్కం. పూ. 124: చూ, వివరించే;

2: చూ, సంభ్రమించే. [అర్చనము.

పంటితెవులు. వా. వి: పుష్పి-పుష్పి. (సం. ప.)-

పంటియ. దే. వి. రూ-పంటె-పరఱె-పంటెకోల. పంటెకట్ట. సాలెవాఱు నూలుచేట్టెడుసాధనము: చూ, మగ్గము. 1.

పంటె. దే. వి.-పై.-

పంటెకట్ట. దే. వి.-పై.-

పంటెకోల. దే. వి.-పై.-

పంటి. దే. వి. చిల్లులుగల అలుగులు మాఱు నాలుగుగలకట్ట: పంటికోల, బల్లగోల.

పంటికోల. దే. వి.-పై.-స్వా. 4, ఆ. 54.

పంటిించే. దే. స. కి. పంటితోఱాడుమే.

పండ. సం. వి. ఆ. (స్త్రీ). యథార్థమెఱిగిన బుద్ధి: చూ, బుద్ధి.

పండగ. వా. వి: చూ, రూ-పండుగ.

పండాకు. వా. వి. రూ-పండుటాకు: చూ, సారుగాకు.

పండాబొమ్మణులు. అం: చూ, ఉత్పలలు. (ఉత్పలదేశ దేవాలయములలో పూజోరులుగనుండురు. సామవేదులు, శుక్లయజుర్వేదులుగూడనున్నారు): చూ, బొమ్మణులు.

పండాలు. దే. వి. బ. (శండావారు) జగన్నాధ పార్వితానులు.

పండించే వా. స. కి. 1: చూ, పంచించే;

2. పండఱాఱిన కాయలు కావువేయు;

3. శపమునుకాల్పు; 4. ఆటలో గెలుపును

పొందించే [నలఱచుకొనువాఱు.

పండితంపున్యఱు. పా. తనను పండితునిగాఱ

పండితపుత్రిఱు. పా. పండితునికొడుకు.

(శుంభియని వాడుక.)

పండితబొమ్మణులు. అం. 1: చూ, నేపాళ దేశపు బొమ్మణులు; 2: చూ, కపూరియె బొమ్మణులు.

పండితరాయశతకము. అం. (దీనినిపండితరాయఱువారిసెను): చూ, కావ్యనాటకములు.

పండితుఁడు. సం. వి. అ. పుం. = పంతులు.

1: చూ, విద్వాంసుఁడు; 2. వ్యాపారి

పండు. దే. వి. 1: చూ, ఫలము. 1; విణ.

2 పండినది; వా. 3. జయము; 4 శాలుపు; అ

క్రి. 5. చూ, ఫలించు; 6. చూ, శయనిం

చు. పంచ. వేం 1, ఆ. 218 [డుఁడు.

పండుఁడు. సం. వి. అ. పుం. = పేడి: చూ, పం

పండుకొను. దే. అ క్రి: చూ, శయనించు

పండుగ. దే. వి. (రూ-పండుగ-పండుగు-పం

డువ-పండువు) 1: చూ, సంతోషము;

2: చూ, సంబరము; 3. సంకాగ్రింతిలోనగు

పండుగ: చూ, సంబరము.

పండుగలు. అం. సంపత్సరాదిపాద్యమి, భాను

విదియ, అక్షతృతీయ, నాగులచవితి, ఋషి

పంచమి, సుబ్రహ్మణ్యపక్షి, గిరిసప్తమి,

కృష్ణాష్టమి, శ్రీరామనవమి, విజయదశమి,

భీష్మయోకాదశి, క్షీరాబ్ధిద్వాదశి, శనిత్రయో

దశి, అనంతపద్మినాభచతుర్దశి, వ్యాసపౌర్ణ

మి, దీపావళి అమావాస్య, సంకాగ్రింతి ఇ

త్యాది

పండుగు. దే. వి: చూ, రూ-పండుగ. (ము.1.

పండుచేప. దే. వి. ఋషము: చూ, మత్స్య

పండుటాకు. వా. వి: చూ, రూ-సండాకు.

పండురితీబుదంట. ద్వ. వి. చిరుక: చూ, శుకము.

వేం. ఆం. 93.

పండువ. దే. వి: చూ, రూ-పండుగ.

పండుపంటికాపురము. జా. సమస్తసంసదలతో

నిండియున్న కాపురము.

పండువు. దే. వి: చూ, రూ-పండుగ.

పండుకాన్నెల. ద్వ. వి. పూర్ణచంద్రిక: చూ,

వెన్నెల. [పుంజే: చూ, పుంజే.

పండిట్టది. ద్వ. వి. ఒకరికము పండెపుకొడి

పండిరము. వై. వి. = భిక్షు: చూ, భిక్షుము.

సా. 1, ఆ. 23.

పండిండు. ద్వ. స. (పది + రెండు): చూ,

ముచ్చాకము. [లము.

పండ్లపాచి. వా. వి. దంతఫలము: చూ, శమ

పండ్లమూత. దే. వి. రూ-పండ్లమూత. 1. చే

లయందుగల పైరులోని గాఢముపోవునట్లు

దున్నెడుసాధనము; 2 అపంగ్య, ఫలేగ్రిహి.

పండ్లమూత. వా. వి — పై.—

పండ్లకొలుకుట. జా. అధికముగకోపడుట.

“పాపితుంబురుడాయంచే బండ్లకొలుకు

కొంచు.” (కళాపూర్ణోదయము.)

పంతకాడు. ద్వ. విణ. (పంతము + కాడు)

1. పోటీచేయువాఁడు: పోటిగాఁడు, 2. ప్ర

తిష్ఠకలవాఁడు; 3. పారుషముగలవాఁడు.

పంతగించు. వై. అ. క్రి. 1. చూ, పోటీచేయు;

2. పృతిష్ఠచేయు: పట్టు, పట్టుపట్టు; 3: చూ,

శాలవిచ్చు.

పంతము. వై. వి. 1. = స్వర్ణ. రూ-పంతు. ఉ,

వారి. 5, ఆ. 178: చూ, స్వర్ణ. 4; 2. పా

రుషము. ఉ, వారి. 3, ఆ. 47: చూ, శక్తి.

1; 3. రీతి: చూ, విధము 1; 4. పోటి.

కళా. 1, ఆ. 146: చూ, స్వర్ణ. 1.

పంతు. వై. వి. 1. = స్వర్ణ: చూ, రూ-పంత

ము. 1; దే. వి. 2. మేలిమి: చూ, హెచ్చు.

1; విణ. 3. మేలు: చూ, శుభము. 1. [త్రీ.

పంతులమ్మ. వా. వి. ఉపాధ్యాయిని: చూ,

పంతులు. వై. వి. బ. = పండిత. (దేశ్యమని శ. ర)

1: అయగారు- అయవారు- అయ్యగారు-

అయ్యవారు, ఒజ్జే-ఒజ్జే, చేరువులయ్య, రాకు

రు. (సం. ప.)—ఇజ్జ, ఉపాధ్యాయుఁడు,

కలారుఁడు, గురువు, తీర్థము, తీర్థుఁడు, దేశి

కుఁడు, దోర్నిఁడు; తద్వి. — నాట్యోపాధ్యాయుఁడు.

—నట్టువొజ్జే; (మిగతవానికి చూ,

“నుగాచార్యుఁడు.”); 2. బ్రాహ్మణు

లలోగొప్ప యాద్యోగస్థులకును, లౌక్యుల

కును, నియోగులులోనగువారికిని పూజ్యవాచ

కము. (దేశ్యమని శ. ర.)

పంథ. సం. వి.న.పుం. తోన:చూ, చూర్ణము. 1.
పంద. వై. విణ. 1. పిటికి. భార. ఆర. 6, ఆ.
245: చూ, వెఱపరి; 2: చూ, పండుడు.

పంది. దే. వి: చూ, సూకరము. (దీనిభేదము
లు.—ఊగిబంది, అడవిపంది, ముండ్లపంది.)
పందికొక్కు. దే. వి. రూ-కొక్కు: చూ, చూపి
కము.

పందికొమ్ము. వా. వి. పందికోఱ.చూ, పల్లు. 1.
పందికోఱ. వా. వి.—పై—

పందిగడ్డ. ద్వ. వి: చూ, శృంగుటాకము*.
పందిగోరు ద్వ. వి. వేటకానిసాధనము: చూ,
బాణము. 1.

పందితోక. వా. వి. ఋషభము:చూ, వాఱము. 1.

పందిపీట. ద్వ. వి. గాడిమొడలగు ఎక్కుడు
బండ్ల చివరను పందిమూతివలె మ్రానులోన
గువానితోఁజేసి యుదున్న పరికరము: పంది
ముక్కు, పందిమూతి, ముట్టియముట్టె.

పందిపోటు. దే. వి. పందినిపొడిచెడియూఁటె.

రూ-పందీఁటె: చూ, బాణము. 1.

పందిముక్కు. దే. వి: చూ, పందిపీట.

పందిమూతి. దే. వి. —పై—

పందియము. వై. వి=ఫణిత:చూ, రూ-పందెము.

సందిరి. దే. వి రూ-పందిలి. కాయమానము:
చూ, నదనము. 1.

పందిలి. దే. వి.—పై—

పందిపెంట. వా. వి.ఇది గుఱ్ఱపుపెంటవలె వేఁడి
చేయును. నీరుపెట్టెలును కూర మొక్కలు,
ఉల్లి, చెఱుకు, తములపాములు మొదలగునన్య
ముల కిదిమంచిది. ఈ పెంటవలన తయారైన
ఫలాదులను బాగుగతోమి కడిగివండనిచో
వీనినంటియుండు సూక్ష్మజీవులు కీడుచేయు
ను. ఇందుస్ఫురత్పంచాష్టజనిదముకలదు

పందీఁటె. దే. వి: చూ, రూ-పందిపోటు. గ్రము.
పందుము. వై. వి. పదితూములు:చూ, రూ-పదు
పందెకాడు. ద్వ. వి. రూ-పందెపుకాడు.

వికర్. 7, ఆ. 124: చూ, హారకుడు. 2.

పందెపుకాడు. ద్వ. వి: చూ, రూ-పందెకాడు.
ఆం, పదా. నర. 53.

పందెపుకోడి. వా. వి: చూ, రూ-పుంజే.

పందెనమందుము. వా. వి. పదునెనిమిది తూ
ములు

పందెమిడు. వా. స. కిర: ఒడ్డు, కాయు.

పందెము వై. వి.=ఫణిత. రూ-పందియము.

1. ఒడ్డనము, జోజేములోనగు వానియందు

ఒడెడువాఁడు గలిచెడి వానికిచ్చేనట్లు

పంతమాడిపెట్టెడు ధనాదికము: చూ, వ్యవ

హారము. 4; 2. దాయము, జోజేము: చూ,

వ్యవహారము. 4. [చూ, పంపిణి. 1.

పందేరము. దే. వి. ధనాదికముపంచిపెట్టుట:

పందొమ్మందుము. ద్వ. వి. పందొమ్మిదికూములు.

పందొమ్మిది. ద్వ. స: ఏకోనవింశతి.

పందొమ్మిదవవాడు. ద్వ. వి: ఏకోనవింశుడు.

పందొయ్యెత్తు. ఆం. ఒకానొకరాగము: చూ,

స్వరము. 2. (చూ, గానశాస్త్రపండితుఁడు)

పంపకము. దే. వి. 1. పంచేట: చూ, భాగ

ము. 1; 2. పంపుట: చూ, పేర్పణము.

పంపర. సం. వి. ఆ ప్రస్త్ర: పంపరపనస*.

పంపరపనస. మి. వి.—పై.—; తద్వి.— పుల్ల

పంపరపనసకు.—పుల్లపంపరపనస. (సం.

పు).—ఆ (ఆ) ప్లపంపర, కుంతిభోజము.

పంపించే. దే. స. కిర: చూ, పంచే. 1-2-11.

సంపిణి. దే. వి. 1:చూ, పందేరము; 2.కట్టుపడి.

పంపు. దే. వి. 1: చూ, వ్యభిచారము. ఆం,

పదా. నర. 99; 2. ఆజ్ఞ. శై. 7, ఆ. 98:

చూ, సెలవు; 3. ఆజ్ఞాపింపఁబడినపని. నిర్వ

8, ఆ. 82; 4: చూ, రూ-పంపకము. భార.

ఉద్యో. 3, ఆ. 9; 5. దాస్యము. ఆం, ప

దా. నర. 67: చూ, సేవ; 6. పరిమళ్య

పరుస. పను. 1, ఆ. 99: చూ, భూమి. 1;

వై. వి. 7. మారణకర్మము: చూ, హింస.1;

8. పీసెలో 8వ పంతు (15 తులములు);
 9. ఆభిచారవాసకము; స. కి. 10: చూ,
 సెలవిచ్చే. నిర్వ. 5, ఆ. 102; 11. అరుగఁ
 జేయు: అంపు-అనుయే-అనుపు-అనుపు, పంచే-
 పంపించు-పనుయే-పన్ను, పుచ్చే; వా. వి.
 12. గాలిలోనగువాని నెక్కించుకొట్టము.
 పంపుట. వా. వి: చూ, పేరిమణము.
 పంపువడు. ద్వ. అ. కి. ఆజ్ఞాపించబడు. జై.
 4, ఆ. 122: చూ, సెలవిచ్చే. సెలవిచ్చే.
 పంపువెట్టు. దే. స. కి. ఆజ్ఞాపించు: చూ,
 పంబ. నై. వి.=పంపము. చర్మవాద్యవిశేషము,
 “పంబనాదము.”: చూ, పిజె. [వాడు.
 పంబలవాడు. వా. వి. బ. పంబయించెడు
 పంబిన.వా.అవ్య.భృశాన్ధకము:చూ, భృశము. 3.
 పంబు. దే. వి. 1. ఎద్దుమీఁదవేసెడు పెద్దసిద్దె:
 చూ, సిద్దె; 2. జయము: ఆం, పదా. నర. 118:
 చూ, విజయము 1; అ. కి. 3: చూ, సందడించు
 పంబురాట్లు. దే. వి. బ. దేనినేని ఈడ్చికట్టెడి
 తార్కిభృ: చూ, నూత్రిము. 1. (పంబుతార్కి
 భృ అనియు)
 పకపక. దే. వి. రూ-పకాపక. నవ్వుటయందగు
 ధ్వన్యను కరణము. ఉ. హరి. 2, ఆ. 148: చూ,
 హూహూ.
 పకాపక. దే. వి. —నై—
 పకాలి. దే. వి: చూ, రూ-పక్కాలి.
 పకాలు. వా. వి: చూ, పకపక.
 పకీరు. వా. వి. 1 మహమ్మదీయుల బై రాగి;
 2. మహమ్మదీయునిచిహ్నము; 3. చిచ్చేగాడు.
 పకీలు. దే. వి. ఏయుటయందగు ధ్వన్యనుకరణ
 ము: చూ, హూహూ.
 పకోడి. వా. వి. రూ-పకోడా:చూ, భక్ష్యము.
 పక్క. నై. వి.=పక్ష. రూ-పగ్గిక్క. 1: చూ,
 పార్వము. 2; 2: చూ, ప్రక్క. 2; 3: చూ,
 సహాయము; 4: చూ, పక్షము. 1; దే. వి.
 5: చూ, శయ్య

పక్కణము. సం. వి. అ. పుం. బోయవట్ల:చూ,
 దేశము.
 పక్కణి. నై. వి.=ధరణి. డబ్బి.రూ-పక్కణి.
 (దేశ్యమని శ. ర): చూ, పాత్రిము. 8.
 పక్కము. నై. వి.=పక్షము. 1: చూ, పక్క.
 4; 2: చూ, స్నేహితుడు; 3: చూ, పక్క.
 3; విణ. 4. తోడు: చూ, పక్క. 5.
 పక్కా. వా. విణ. పక్వమైన, సిద్ధమైన, నిం
 దు. “పక్కారంగు” పక్కావ్యవహారము.”
 పక్కాలి. దే. వి. రూ-పకాలి: చూ, తగడము.
 పక్కి. నై. వి. 1.=పక్షి. పులుగు చూ, పక్షి;
 2.=స్పృక్కా. స్పృక్కాయను గుంధ్యము.
 రూ-పక్కియ-పక్కె: చూ, రావార్లుము;
 వా. 3. రీతి: చూ, విధము. 1. [విష్ణువు. 1.
 పక్కిగాల్వేలుపు. ద్వ. వి. గరుడధ్వజుడు:చూ,
 పక్కిణి. నై. వి.=: చూ, రూ-పక్కణి.
 పక్కిపాప. వా. వి. పక్షిపిల్ల: చూ, పక్షి.
 పక్కియ. దే. వి. రూ-పక్కె. 1. (రూ-పక్కె-
 పగ్గిక్క-పగ్గిక్కె-పగ్గిక్కె) బరివెంక*: చూ,
 కాభోట; నై. వి. 2.=పక్షి. భార. ఆర. 1,
 ఆ. 303: చూ, పార్వము. 2; 3. పక్షము.
 ఆం. భా. ద్వి. 138: చూ, పగ్గిక్క. 2;
 4. ఒకానొకచేప: చూ, మత్స్యము. 1.
 పక్కి-రాయడు. నై. వి: చూ, హరివాహనుడు.
 పక్కు. దే. వి. 1: చూ, పృథ్వుడు; 2. ఎండిన
 మెతుకు: చూ, సాదము. (1); 3. ఎండినప
 ట్టు; 4. నవ్వుటలోనగు వానియందగు ధ్వన్య
 ను కరణము. స్వా. 4, ఆ. 103: చూ,
 హూహూ (ఆమేగిడితమందుపక్కుపక్కు)
 పక్కున. దే. ద్వి. కి. విణ. తటాలన. స్వా. 3,
 ఆ. 69: చూ, వేగము. 3.
 పక్కె. చూ, రూ-పక్కియ. (చేపలలోని భేద
 ములు.—చందమామపక్కె, బుడ్డపక్కె,
 మొదలగునవి)

వక్రేర. వై. వి.=పృథ్వీ. 1. గుప్తములోనగు
వాని అంగీ, కంబళము. పా. 4, ఆ. 78;
భార. ఆర. 1, ఆ. 378; భార. దో. 1,
ఆ. 353; భార. విరా. 3, ఆ. 131; భో.
3, ఆ. 238: చూ, పృథ్వీరము; 2. కవచము:
చూ, వారవారణము.

వక్రేరాలు. ద్వ. వి. అంతఃపురకావలికై.
రామ. 6, ఆ. 171: చూ, స్త్రీ.
పక్తిమము. సం. వి. 1. పండినది: చూ,
శాగిణ. 2; 2. పండబడినది:చూ, శాగిణ.2.
పక్వము. మి. ఆ. కి: చూ, ఫలిమే.

పక్వము. సం. వి. 1. పరిపాకము:బొందినది.
(నశించినవాయిత్తపైనది); 2. చేటుమూడి
నది: చూ, పరిణతము. 1. స్రవనము. 1.
పక్షకము. సం. వి. ఆ. పుం. దిడ్డివాకిలి: చూ,
పక్షగ్రహణము. అం: చూ, సూర్యగ్రహణము.
పక్షచరము. సం. వి. ఆ. పుం. తనకడుపును
బాసియొట్టిజరించెడి యేనుగు: చూ,
హస్తి.

[చూ, హిమాంశువు.
పక్షచరుడు. సం. వి. ఆ. పుం. చంద్రుడు:
పక్షజన్మడు. సం. వి. న్. పుం.—పై —
పక్షతి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1. పాడ్యు: చూ,
హరివాసరము; 2: చూ, తొక్కమొదలు.

పక్షపరిమాణపృథంస. అం:చూ,పృథమేయములు.
పక్షపాతము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. ఒకపృక్క
కొఱుగుట; వా. 2. పక్షపాతబుద్ధితోవర్తిం
చేట. (ఒకపక్షము పనిచేయుట): చూ,
పలపక్షము.

[వాడు.
పక్షపాతి. సం. వి. న్. పుం. పక్షపాతముకల
పక్షభాగము. సం. వి. ఆ. పుం. ఏనుగుయొక్క
పార్శ్వభాగము: చూ, హస్తి.

పక్షము. సం. వి. ఆ. పుం. 1.=పక్క-పక్కము,
నెలయందు పడునైదుదినములు. (ఇది ద్వివిధ
ము.—శుద్ధ (శుద్ధ) పక్షము; కృష్ణ(బహుళ)

పక్షము) శుక్ల పక్షమునకు.—ధవళపక్షము,
శుక్లము,సితపక్షము.(తె.ప.)-తెలిపక్కము,
తొలుపక్కము; బహుళపక్షమునకు.—అసి
తపక్షము, కృష్ణపక్షము,కృష్ణము, బహు
ళపక్షము. (తె. ప.)—కటిపక్కము, మలు
పక్కము; పక్షమునకు.— (తె. ప.)—
పక్క-పక్కము, (మిగతవానికి“చూ, శుక్ల
ము. 3”); 2: చూ, తొక్క. 1; 3.=పృ
క్క-పక్క. వైపు: చూ, పార్శ్వము. 2,
4. పృక్కయిల్లు: చూ, నదనము. 1;
5:చూ, విశోధము; 6. బలము: చూ,శక్తి.1;
7. రాజైక్కిడి యేనుగు: చూ, హస్తి;
8.పొయ్యినోరు: చూ, పొయ్యి; 9: చూ,
స్నేహితుడు; 10: చూ, సహాయుడు. 1,
11. తర్కవిషయసాధ్యము; 12 ఏటము:
చూ, పృక్క. 2; 13. కేశతత్పర్యాయము
లకు పరమైనచో సమాహము. “కేశపక్ష
ము” మొ: చూ, సమాహము.

పక్షములు అం. 1: చూ, పక్షము. 1; 2 నుడి
తొక్క, ఎడమతొక్క; 3. వాదిపక్షము,
ప్రతివాదిపక్షము; 4. పాండవులపక్షము,
కారవులపక్షము. ఇత్యాదులూహ్యంబులు,
5. పూహంగములు.

పక్షవంచితము. అం:చూ, సంయుతహస్తములు.
పక్షవాతము. సం. వి. ఆ. పుం. శరీరమును
ఒకపృక్క కొఱుగఁజేసెడి రోగము: చూ,
రోగము. 1.

పక్షాంతము. సం. వి. ఆ. పుం. 1: చూ, పున్న
ము; 2. అమవస: చూ, సూర్యేందుసంగ
ము.

పక్షాంతరము. వా. సం. అవ్య. 1. ఆలోచింపఁ
గా ఒకపద్ధతిని; 2. మఱొక పద్ధడు.

పక్షి. సం. వి. న్. పుం.=పక్షి. (తొక్క
లుగలిగినది) 1. చిలుక మొదలైనది: అండ
జము, అగౌకసము, అనేకజము, అధిగము,

ఉకము, ఉత్పతము, కటాకుపు, కాహళము, కీకశాస్యము-కీకసాస్యము, కీశము, కుక్షము, కుటరుపు, కులాయస్థము, కాంతిపు, ఖగము, ఖచరము, ఖజాకము, ఖేటము, ఖేలి, గరుత్మంతము, గాంధారరాజము, చంచుభృత్తు, తపము-తపస్సు, తరుశాయి, తుండి, దివకసము, ద్విజన్మము, ద్విజము, ద్విజాతి, నగౌకసము, నధిస్సంగము, నాడీచరణము, నీడోద్భవము, పతంగము-పతగము, పతత్తు-పతత్తి-పత్తి, పత్రిరగము, పితృంగము, బంధురము-బంధూరము, వారంగము, వాజి, విహంగము-విహంగము-విహగము, వికిరము, విష్కిరము, విహాయము-విహాయసము, వ్యోమచారి, శకుంతము, శకుంతి, శకునము, శకుని. (తె. ప).—ఇరులుట్టుపు, గువ్వ, గూడుకానుపు, గ్రుడ్డుకానుపు, పక్కి, పిట్ట, పులుగు, పులుపు; తద్విశేషములు:—పర్యాయపదములఁజేపెడివి.—గజే, హరివాహనుడు (గరుత్మంతుడు), సకేసంపులులు (గుడ్లగూబ), డేగ (శ్వేనము), జీనువాయి, జీలుగు, తీతుపు, తైలపాయిక, వాత్యూహము, పాలపిట్ట, పావురము, సాకుడుపులుగు (పికము), పిగిలిపిట్ట, పిచ్చిక, పిన్నగిడ్డ, పెన్నడపులుగు, బకము, బటుపుగువ్వ, బెగగువ్వ, భారిటము, భృంగరాజము, మల్లజేగురు, మహాపక్షము, రాబందు, లకుముకి, లావుక, పర్తిక, వానకోయిల, వాయసము, విల్పారిక, వెన్నెలపులుగు (చకోరము), వేసడము, వ్యాహుటము, వ్యోమనాసిక, శకునము, శతపత్రిము, శారిక, శుకము, సారసము, హరితము; (మఱియు) పలురకముల పక్షులు.—అంగద్విరంతము, అట్టయోధి-అష్టయోధి, అపచక్రిము, కంఠాగ్ని, కచాటరము, కతిసాలము, కరకము, కరటుపు, కవి, కాష్ఠపట్టము, కురాకుపు, కుభరము,

కోంకణము, క్షుద్రాచూడము, గండభేరుండము, గలేగండము, గిరిపర్తికము, గుంద్రము, గూధలక్తము, చివరము, వ్రవము ఇత్యాది. (మఱియు) పలురకముల పక్షుల తెనుగుపేర్లు.—అంబటిజోరిగాడు, అణుజే, అలజేడిదరి, ఆచకపెర్రగాడు, ఉల్లంకి-ఉల్లంగి, ఉల్లాము, ఎప్పెగ, కల్లేడు, కళుగు-కళుక్కు, కాటిగాడు, కుటాక, కురుజే, కేర్జము, గడ్డిపిట్ట, గావ, గుండుములుపుగాడు, గుడుగురావిలము, గున్నంగి, గొంగడికాడు, గొబడి, గోగడి, గుగ్గిడుకానుపు, వేల్లపిట్ట, చోకిబాన, చీతలన, జిట్ట, జీనువ-జీనువాయి, జేమ్మ, తప్పడుగాడు, గోరువా, నల్లచ్చిగాడు, నేలనమిలి, సగడంపు జిట్ట-సగడపుజిట్ట, పరబ, పటిక; పటిగపిట్ట, పానుకాడు, పానులనారిగాడు, పాలకాకి, పానళము, పురిడిపిట్ట, పూరెడు, పూరేడు, పెడిసె, పొట్టిపిట్ట, పొడిపిట్ట, పొన్నంగి, పోతుకాడు, పోపిట్ట, పోలుగ-పోలువ, బంగరుపిచ్చిక, బట్టమేక, బెలంచి, బెళగువ్వ, బెళవ, బొజ్జపిట్ట, మాస, ముల్లంగిపిట్ట, మూగ, రివ్వ, లాటి, లావిల, లాటకజిట్ట, లొట్టకన్నజిట్ట, పంగపండు, పరిక, వాజము, వామన, వామనపాతుకాడు, వెదురుకంపజిట్ట, వెదురుపిచ్చిక, వెన్నడాము, వెన్నముద్దికోడి; (మఱియు) కేర్జమునకు.—గేరంజనము-గేరజము. (తె. ప).—కెర్జము-కేరజము-కేర్జము; గండభేరుండమునకు.—గండభేరుండము-భేరుండము. (తె. ప).—ఇరుదలపులుగు, ఇరువాయిపక్కి, ఏనుగులతిండి, రుగమొగములపులుగు; చడుదలపక్కి. —డాబ-దాబ, పడదల-పడుదల; నారాయణపక్షి. —నారాయణపక్షి. (తె. ప).—నారణపక్కి; ఈకలురాల్చినపక్షి. —(తె. ప).—అణుజ, మరుజ, గూటి

గువ్యః గువ్యలగుంపునకు — (తె. ప). —
 గువ్యకరి; పక్షిజాతికి. — కష్టిక - కష్టిక;
 పక్షిసిల్లకు. — అవటము, చమపము. (తె.
 ప). — పక్షిపాప; శైక్యములచే నయ
 మ్మనచేసిన పక్షిసిల్లకు. — (తె. ప) — విగు
 బోధ; ఆడుపక్షికి. — (తె. ప) — పక్షిణి
 మొదలగునవి. (మిగత విశేషాదులకు “శకుం
 తి” చూడుము); అం. 2: చూ, గతులు. —
 పక్షిణి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. రెండుపగళ్ల
 నడుమనున్న రాతిరి: చూ, రాతిరి; 2: చూ,
 రాతిరి; 3: చూ, పున్నకు; 4. ఆడుపక్షి.
 చూ, పక్షి; వా. 5. చేరిపోయినవానిగూ
 ర్చి దగ్గరబంధువులులోనగువాకింకలుగుతిరి
 రాతిరివృత్తా శౌచము: చూ, వృత్తాశౌచము
 పక్షివృత్తాశ్వాసము. అం. పక్షి చెట్టుమీఁద
 నిలుచునట్టిదనునీతి: [గాళనుడు.
 పక్షిసింహుడు సం. వి. ఆ. పుం. చూ, పన్న
 పక్షికరించే. సం. ఆ. కిరి. పక్షముంచే
 పక్షుము. సం. వి. న్. 1. శైవ్యవెండుగిరి.
 చూ, వెండుగిరి. 1; 2. పక్షికుగిరి: చూ,
 వెండుగిరి. 1; 3. నూలులోనగునాని
 నన్నపు కుడక: చూ, నూత్రిము. 1, 4. అక
 రుపు, కింజల్కము: చూ, నవాసరిపత్రిము.
 పక్షులము. సం. వి. పక్షములుగలది.
 పక్షులించే సం. అ. కిరి: చూ, శైవ్యవేయు.
 కాశి. 2, ఆ. 41.
 పగ. వై. వి. 1. రూ-పగర: చూ, విరోధము. 1.
 నిర్వ. 5, ఆ. 189; 2: చూ, రూ-పగ
 తుఁడు. [ధించే.
 పగబట్టు ద్వ. అ. కిరి. పగనామ: చూ, విరో
 పగకెరించు. వా. స. కిరి: చూ, అభియోగించు
 పగకెడును. వా. వి. 1: అభిగిహుడు, అభి
 యుక్తుఁడు; 2 చూ, లూ. 4.
 పగనామ. ద్వ. అ. కిరి. విరోధపడు. భార.

శుద్ధో. 4, ఆ. 227: చూ, విరోధించే.
 పగచేటు. ద్వ. వి. చూపించేట చంద. శం.
 1, ఆ. 800: చూ, పెద్దపు.
 పగటిచీను. వా. వి: చూ, సకివంపులులుగను.
 పగటిచీని. ద్వ. వి: చూ, నూర్వడు.
 పగటివేలుపు. దే. వి. — వై. — (రూ-పగటివేల్పు.)
 పగలు. వై. వి. 1. = పగికట: (నకాళము: చూ,
 వెలుతురు. 1; 2: చూ, లావణ్యము; 3 విరో
 ధపుమాట. అం, భా. పగి. 116: చూ, చంద
 యము. 2; స. కిరి. 4 = పగికటించే. కళా.
 8. ఆ. 175; హరిశ్చ. 1, ఆ. 87: చూ,
 వెల్లడించే
 పగడ. దే. వి. 1. ఒకటి: చూ, వంది; 2. పాచి
 కలమీఁది ఒకటిమక్కు: చూ, వ్యవహారము. 4.
 పగడచావంచే యడుగులుగలపక్షి. ద్వ. వి.
 తుమ్మెద: చూ, భృగుము.
 పగడ వంటిదొర. ద్వ. వి: చూ, నినాయకుడు. 1.
 పగడపుజిట్ట. ద్వ. వి. రూ-పగడంపుజిట్ట. ఒక
 రకముపిట్ట: చూ, పక్షి.
 పగడపుతీరగెలు ద్వ. వి రూ-పగడంపుతీరగెలు.
 ఒకరకముపక్షు: చూ, ధాన్యము.
 పగడపుతీరగెలు. వై. వి. రూ-పగడంపుతీరగెలు =
 పగివాళ్లగెలు. అగ్గి: చూ, రికగెలు.
 పగడము వై. వి. 1. = పగివాళ్లము: చూ, రత్న
 ము. 1; వా. వి. 2: చూ, రూ-పగడ 1;
 పా. 3 పగడముకుద్ది - నిమ్మచిండ్లసముగో
 నానవేయుటయేనుద్ది.
 పగడలపాల. ద్వ. వి (పగడ + పాలె) 1. పాచి
 కలు సారెలుగల సొగటాలజీత: చూ, వ్యవ
 హారము. 4; 2. సొగటాలఅట, సొగటాడ:
 చూ, వ్యవహారము. 4.
 పగతుఁడు. ద్వ. వి (పగ + తుఁడు) (రూ-
 పవతుఁడు - పగ-పగలు - పగనామ): చూ,
 శకునిపు. 1.

పగతురాలు ద్వ. వి. (పగతుడు + అలు) క్తు
రాలు: చూ, స్త్రీ.

పగదారి. వై వి 1. పగగొనడగివవాడు: చూ
శతువు. 1; 2 పగకెరించేవాడు: చూ,
శతువు. 1.

పగదెంచే. వా. స. క్రి. చేంపు. అం. భా. త్వు.
123: చూ, సంహించు.

పగదెంచేట: వా. వి. చేంపుల అం. పదా.
వర. 115: చూ, హింస. 1.

పగయ్యాగుట. దే. వి. వైరపద్ధి. అం. భా. ద్వి.
224: చూ, విరోధము. 1.

పగలు. ద్వ. వి. బ. (పగ + వాలు) శతువు
వు. భార. సా. 1, అ. 120: చూ, శతువు
వు. 1. [పగటితోతి

పగలింటిదొర. దే. వి (పగలు + దొర): చూ.
పగలు. దే. వి. రూ-పవల. 1. పట్టపగలు: చూ, వాస
రము: వా. వి. 2. పందెగొందు గంటలకాలము:
చూ, వాసరము; 3. 24 గంటలకాలము: చూ, వాస
రము; 4. విరోధములు. "పగలు పెరిగినవి"

పగలుకానవిపుల్లు. ద్వ. వి: చూ, పలుగుపిట్ట.
చేం. అం. 101 [పగిమాణము

పగలుసొగ్గకట్టువిధము. పా: చూ, అన్య.
పగలువత్తి. ద్వ. వి. మతాబు: చూ, బాణాసంచు.
పగలునేయవలంతి వా. వి: చూ, పగలింటిదొర.
పగలొత్తులు. వా. వి. బ. కరదీపికాభేదము:

చూ, స్నేహశము

పగవాడు. ద్వ. వి: చూ. పగతుడు.
పగిడి. దే. వి. 1: కరలుజేము. (సం. పు).—
ఇత్యాయము*; 2. రూ-పగిడి. ఉపధ: చూ,
లంచేము; 3. రూ-పగిడి, కవైము; చూ,
శిస్తు. 1.

పగిడి. దే. వి: చూ, రూ-పగిడి 2—3; * =
పగిక్కరి, రీతి: చూ, విధము. 1.

పగులగొట్టు. దే. స. క్రి. పగులజేయు: పగు
లుచే- పగుల్లు. [రించే.

పగులబాటు. దే. అ. క్రి. పగులు: చూ, విదా
పగులు. దే. వి. 1. చీలిక. అం. భా. ద్వి. 130:
చూ, స్ఫోటము; అ క్రి. 2. రూ-పవుల.
పగిక్కలగు: చూ, పగులబాటు.

పగులుచే. దే. పే: చూ, పగులగొట్టు.

పగుల్లు. దే. పే:—పై.—

పగుళ్ళువాటు. దే. అ. క్రి: చూ, పగులబాటు.
పగోదా. వా. వి: చూ, రూ పగోడి.

పగ్గము. వై. వి.=పగిగివా. రూ-పగ్గము.

1. గుట్టుములోనగునావి కత్తెములోనగునావి
యందు తగిల్చి యిడ్చిపట్టెడుతాగిడు.
భార. విరా. 3, అ 180: చూ, నూత్రి
ము. 1; 2. సాలెవాడు పడుగునీడ్చికట్టెడు
తాగిడు: చూ, నూత్రిము. 1; 3. తరితాగి
డు. స్వా. 5, అ. 30. చూ, నూత్రిము. 1;
4. తాగిడు నీలా. 2, అ. 68: చూ, నూ
త్రిము. 1; 5. ఎడ్డతలకుఁగట్టెడితాగిడు:
చూ, నూత్రిము. 1; వా. వి. 8. రథాదుల
నులాగెడితాగిడు: చూ, నూత్రిము. 1.

పగ్గించే. వై. అ. క్రి. పగిజ్జలుపలుకు.

పగ్గియ. వై. వి. రూ-పగ్గ=పగిజ్జ. 1. గర్వో
క్తి: చూ, శబ్దము. 2; 2. సామర్థ్యమును తెలుపు
మాట: చూ, శబ్దము: 3; 3. చూ, సామర్థ్య
ము. 1.

పగ్గ. వై. వి.=—పై.—(2వ యర్థమునను.—

ఉ, రా 6, అ. 80; 3వ యర్థమునను.—
అచ్చ. య, కాం. 287.) [కారము.

పవ. సం. వి. అ. స్త్రీ. పంట: చూ, నూప
పచంపచ. సం. వి. అ. స్త్రీ.=పచ్చే-పనువు.
రూ-పత్రింపచ. *: చూ, పా రి దుర్తి వు.
పచనము. సం. వి. అ. ప.=బాసనము: చూ,
పచ.

[చూ, పర్రుడు.
పచా(చో)రి. వా. వి. చిల్లరదినుసులమ్మవాడు:

పది. సం. వి. ఇ. పుం. అగ్ని: చూ, పహ్ని. 1
పచేరము. వై. వి.=పగిచార: 1: చూ, విహ
రము. 1; 2: చూ, పచోరు.

పచేరు. వై. వి.=పై.—(వాడుక.)

పచేరిమము. సం. విణ. తనంతట పక్వమైనది:
చూ, కాగిణ. 2.

పచ్చి. దే. విణ. 1. తడిగలది: చూ, స్తిమితము.
2; 2. ఉడుకనిది; 3 ఎండనిది; 4. కాల
నిది; 5. తేలినిది; 6. మలుగులేనిది;
7. మురురనిది; 8. వండనిది; 9. మండనిది.

పచ్చిక. దే. వి. (పచ్చి + కలది) కాదము: చూ,
హరిత. (కృణము. 1) [సరస్వ. 1.

పచ్చికపడియ. వా. వి. అల్పసరస్వ: చూ,
పచ్చికాయ. వా. వి. 1: చూ, కలాటుపు;
2 లేతపయస్సువాడు: చూ, యాపయడు.

పచ్చిచ్చేగడ్డి. వా. వి: చూ, గడ్డి.

పచ్చిదేలు. దే. అ. క్రి. పచ్చియగు.

పచ్చిదొంగ. వా. వి. గజదొంగ: చూ, హరికుడు. 1.
పచ్చినెత్తురు వా. వి. నికరమైనరక్తము: చూ,
రక్తము. 1.

పచ్చిపులుసు. వా. వి. కాచేరిచింతపండురసము.
పచ్చిబియ్యపుమామిడి. దే. వి. నార లేక కండ
గల మామిడి*: చూ, మామిడి.

పచ్చిబియ్యము. దే. వి. 1. నానబ్రాలు: చూ,
బియ్యము; 2. ఉక్కుడుచేయని బియ్యము:
చూ, బియ్యము; వా. వి. 3. ఈనంశత్సరపు
కొత్తపంటబియ్యము: చూ, బియ్యము.

పచ్చియము. వై. వి. రూ-పచ్చెము.=పక్వతో
హరిణ. మౌమేచేండగా దొంగిలుట: చూ,
మృచ్చిలి.

పచ్చిను. వా. వి: చూ, బాలికాక్రిడ.

పచ్చెకాడు. ద్వ. విణ: చూ, పచ్చిదొంగ.
(వైకృతము అనికొండలు).

పచ్చెపువాడు. ద్వ. విణ.—పై.—

పచ్చెము. వై. వి.=: చూ, రూ-పచ్చియము
పచ్చెగ. వై. వి.=పగివరణ: చూ, మిహి.

పచ్చెంచే. వై. అ. క్రి.=పగిసర: 1. పగిసరిం
చే. య. 1, అ. 87: చూ, పర్తింమ; స. క్రి.
2.=పగిసర: చూ, రూ-పచ్చెరించే. 2. హరి.

పూ 7, అ. 189, 3. (అంగడియందమ్ముటకు)
సరకులగుర్పు. భార. అని. 8, అ. 78; 4. పరి
పటమే ఉ. హరి. 4, అ. 271, 5: చూ, పగి
యొగించే. 2. భో. 5, అ. 248; 6 బాణము
పగియొగించే. పను 5, అ. 60: చూ, పగి
యొగించే. 4; 7. చోయే. మార్క. 1, అ.
251: ఒగ్గు, ఒడ్డు, చోయే, చోయే; 8: చూ,
పచోరించే 1. పను. 3, అ. 85; 9: చూ,
సపరించే. హరి. ఉ. 6, అ. 252; 10: చూ,
సగటు. 4. [నము

పచేరింపు. వై. వి. పగిసరణము: చూ, వ్యాప
పచోరము. వై. వి.=పగిసాహి. అంగడి: చూ,
సదనము. 1.

పచోరించు. వై. స. క్రి (రూ-పచేరించు -
పసరించు) 1. నడపు రామా. 7, అ. 144:
చూ, పర్తింమ, 2. పగిసరించడేయు. ప్యా.
5, అ. 101. చూ, వ్యాపించే.

పచోరు. వై. వి.=పగిచార: (రూ-పచేరు-పచే
రము) మండపాపవిన్యాసము: చూ, పగియా
ణము.

పచ్చే. వై. వి. 1.=పచంపచ రూ పచ్చేన. పసరు
పన్నె: చూ, పర్ణము. 6; 2. పనుపుపన్నె రూ-
పచ్చేన: చూ, పర్ణము 6; 3. మరకతమణి: చూ,
రత్నము. 1, 4 పచ్చేనిచెట్టు మొదలైనది.
పాండు. 3, అ. 48; హరి. 3, అ. 182; 5. కర
చరణాడుల యందు పాడుచేకొనుటచేత
నేర్పడెడు పసరుపన్నె రేఖ; విణ. 6. పసరు
పన్నెగలది: చూ, పర్ణము. 6; 7. పనుపు
పన్నెగలది: చూ, పర్ణము. 6.

పచ్చెదనము. వై. వి. - పచంపచ: చూ, పచ్చె. 1. పచ్చెదబాగులు. ద్వ. వి. బ. కోధనాక్షరలు: చూ, నేసదబాగులు.
 పచ్చెగన్నులమెకము. ద్వ. వి: చూ, సింహము.
 పచ్చెగన్నులవేల్పునూడు. ద్వ. ౧. సింగరాక్షుడు. అచ్చ. నుం. కాం. 105: చూ, రాక్షసుడు. 1. [చూ, ధాన్యము.
 పచ్చెగపురపురము. వా. వి. ఒకరకమునట్లు.
 పచ్చెగవ్వరమయ్యె. జా. ఆపురూపమయెను.
 “పచ్చెగవ్వరమయ్యె భావనలకు.” (విజయవిలాసము).
 పచ్చెగవ్వరము. వై. వి. చేల్లదనమును, మంచి పరిమళమునుగల కర్పూరము: చూ, సిరము.
 పచ్చెగన్నెరు. ద్వ. వి. 1. పచ్చెపూవులగన్నెరు*: చూ, బాయమారకము, 2. పీపిధాన్యము: చూ, ధాన్యము
 పచ్చెగజ్జము. వై. వి. కలీనము: చూ, హయము.
 పచ్చెగజ్జముగలాడు. ద్వ. వి: చూ, మార్కడు. ఆం, భా. పృ. 81.
 పచ్చెగోరంట వై. వి: చూ, మహాసహ*.
 పచ్చెచేపంతి. వై. వి. కురంటకము*: చూ, నేమంతి.
 పచ్చెజీనము. వై. వి: చూ, కణపుష్పి*.
 పచ్చెజోవ్వి. ద్వ. వి. కలజోవ్వి*: చూ, ప్లక్షము.
 పచ్చెడము. వై. వి.=పచ్చెప్పది. 1. బట్టయ 2, ఆ. 68: చూ, సప్త్రము; 2. పగిక్కదుప్పటి. లక్ష్మీ. 3, ఆ. 89: చూ, సప్త్రము; 3. కట్టుబట్ట. కాశీ. 6, ఆ. 184: చూ, సప్త్రము; 4 అంగసప్త్రము: చూ, సప్త్రము.
 పచ్చెడి. దే. వి. 1. కునుక: చూ, కకలము. 4; 2. సంజో. పాండు. 4, ఆ. 184: చూ, రుచిగాయ; 3. ఊరుబిండి: చూ, భక్త్యము; వా. 4. ముద్ద: చూ, సరవచము.

పచ్చెతలపిచ్చెక. ద్వ. వి. బంగారుపిచ్చెక: చూ, పిచ్చుక.
 పచ్చెన వై. వి.=పచంపచ: 1: చూ, రూ-పచ్చ. 1; 2: చూ, రూ-పచ్చ. 2 స్వా. 4, ఆ. 28.
 పచ్చెనీరుల్లి ద్వ. వి. దుర్దుగిమము*: చూ, ముకందకము. 1 [సచ్చన: చూ, వల్లము. 6.
 పచ్చెనచేర వై. వి.=పచంపచ. రూ-పచ్చె.
 పచ్చెనచ్చన వై. వి.=—వై—
 పచ్చెనీట్ట. వై. వి: చూ, హరితము. 3
 పచ్చెపూమొగలి. ద్వ. వి: చూ, హేమపుష్పిక*.
 పచ్చెపూమొల్ల. ద్వ. వి: చూ, మొల్ల*.
 పచ్చెపూసాయె. జా: చూ, పచ్చెగవ్వరమయ్యె.
 “పచ్చెపూసాయె బోపాలెతియారు.” (విజయ విలాసము).
 పచ్చెపెసలు. వా. వి. హరితము*: చూ, పెసర-
 పచ్చెపైము గుట్టము పచ్చినదాకనె. లో. “పచ్చెపైముకంబు గుట్టము, చచ్చినదాకనె యట్లన్న సామెత వివరే.” (నిరంకుశోపాఖ్యానము).
 పచ్చెముపాడు. దే. విగ. (పాడు + పాడు) మిక్కిలి శూన్యము. వై. 4, ఆ. 20: చూ, శూన్యము. 1. [మహాసహ-
 పచ్చెములుగోరంట ద్వ. వి. కుతటకము*: చూ, పచ్చెయరటి. ద్వ. వి. మహారంధ*: చూ, రంధ.
 పచ్చెయిరుగుడు. ద్వ. వి: చూ, కంకుభ*.
 పచ్చెయెన్నుల్లు. ద్వ. వి: చూ, చిగురుబిల్లు. వేం ఆం. 9
 పచ్చెతాయి. ద్వ. వి: చూ, పచ్చె. 3.
 పచ్చెతొక్కలపిట్ట. ద్వ. వి: చూ, కుకము.
 పచ్చెలునదారి. ద్వ. వి: చూ, విష్ణువు. 1.
 పచ్చెవారుపచ్చజోడు. ద్వ. వి. రూ-పచ్చెవార్వపుజోడు. 1: చూ, మార్కడు; 2: చూ, ముక్కుగుడు. అచ్చ. బాల. కాం. 8.
 పచ్చెవార్వపుజోడు. ద్వ. వి.—వై—

పచ్చేవిలుతుండు. ద్వ. వి: చూ, మన్నుండు.

భార. ఆర. 7, ఆ. 174 [బ. తిర్య. 8.

పచ్చేవిలుతునిలేజి. ద్వ. వి: చూ, కుకము. సాం

పచ్చేసరులు. వా. వి: చూ, ధాన్యము

పచ్చేసెగ. వా. వి. ఒకానొక సెగరోగము:

చూ, గోగము. 1.

పచ్చోకు. ద్వ. వి: చూ, హరితపత్రిక *.

పచ్చే వై. వి.=పచ్చిజా: చూ, పచ్చి.

పచ్చేదొర. ద్వ. వి. నలువ. వేం. ఆం. 4: చూ, బ్రహ్మ. 1.

పచ్చే. వై. వి=పచ్చాత్. 1. వెనుక. భార. ఆది.

7, ఆ. 269: చూ, వెనుక. 1; 2: చూ,

సమాపము. 1. ఉ, రా. 2, ఆ. 330

పటకా. వా. వి. సడ్డికట్టు (బెట్టు): చూ, నూ

తొము. 1.

పటకారు. వా. వి: చూ, రూ-పట్టుకారు(లు).

పటకారుండు. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, స్వర్ణ

కారుండు.

పటకుటీరవ్యాయము. పా. డేరాయెక్కడకా

వలెనన్న సచ్చేట నిల్లుగా నేర్చుకుననురీతి.

పటచ్చరము. సం. వి. ఆ. న. ప్రితగుడ్డ.

చూ, వస్త్రము.

పటపట. దే. వి. కడలటకొలుకుట పగులుట

విలుగుట లోనగువానియందగు భవ్యవ్యనుకర

ణము. పా. 3, ఆ. 32; ప్యా. 4, ఆ. 113:

చూ, హూహూ.

పటపత్రము. సం. వి. ఆ. న: కాకలము-కాక

లము, పత్రిక. (తె వ).—కాకితము—కాకి

దము—కాకితము—కాకితము. తద్వ. —ఒక బం

దుకాకితమువకు.—(తె).—టావు-రావు-

తావు; ఇరుపదిపాలుగు కాకితములకు —

(తె).—దస్తా; ఇరుపదిదస్తాలకు.—(తె).—

రీము; పదిరీములకు.—(తె).—బేలు. (మిగ

తవానికి “చూ, సంపుటము. 3.”)

పటము. సం. వి. ఆ. పుం, న. 1.=కడము-పుట్టు

ము. బట్ట చూ, వస్త్రము; 2. చిత్తరువు

వార్యము సప్తాదికము: చూ, వస్త్రము;

పుం 8: చూ, మోటిక, వై. వి. (1).=

స్ఫటా. పాఠపడగ: చూ, సర్పము.

పటలపాఠము. సం. వి. ఆ. న. మోరుకొణిగె:

చూ, వెలిసె.

పటలము. సం. వి. ఆ. న. 1. ఇంటిక గ్న: చూ,

సదనము. 1; 2: చూ, సమాహము. 3: చూ,

పరివారము. 1; 4 గ్రంథభాగము: చూ,

సర్గము. 1; 5. నేత్రోగోగము: చూ, పార్వ

ణము; 6 నోసటిబొట్టు: చూ, బొట్టు. 1;

7.=పొట్టుము. నేనాసమాహము: చూ, నేన.

1; పుం. 8. రత్నదోషము: చూ, రత్నము. 1.

పటలి సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, సమాహము.

పటపటి. దే. వి: చూ, వ్యాపకము.

పటపణింపే. దే. ఆ. క్రి: చూ, వ్యాపింపే.

పటవాసకము. సం. వి. ఆ. పుం. వస్త్రములకు

వాసనకట్టెడు బుక్కాము: చూ, సురుము.

పటహము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. తప్పెట: చూ,

వీణె; పుం. 2. యుద్ధవాద్యపుమోత: చూ,

స్వరము. 2; ఆం. 3: చూ, పంచమహావా

ద్యములు; 4: చూ, అధవాద్యములు.

పటా. వై. వి.=పట్ట. దూ-పట్ట-పట్టా. గోసె

పట్టలోనగునది: చూ, సం.చి.

పటాకి. వా. వి: చూ, పటాను.

పటాణి. దే. వి. గుట్టము. ఉ, రా. 4, ఆ. 200:

చూ, హయము.

పటాపంచే దే. వి. రూ-పటాపంచము. అగో

చరము. పాడు. 2, ఆ. 8: చూ, వయ్య

మెగము.

[85.

పటాపంచేము. దే. వి.—వై.—విజ. 2, ఆ.

పటాపంచేలు. వా. వి. బ: చూ, కకవికలు.

పటాలము. వై. వి. దిండు: చూ, నేన. 1.

పటాను. వా. వి. మణిసిలితోడేరి వర్ణమాదము
ను కలుగఁజేయు ఒకానొక యంగడిమందు:
పటాకి.

పటిక. వై. వి.=స్పటిక: చూ, పటికారము.
(ఆవుపాలలోఁజూరఁజెట్టివకుద్ది.)

పటికపుతాయి. వా. వి: చూ, పటికము.
పటికబెల్లము. ద్వ. వి: చూ, కర్కర. 1.
పటికము. వై. వి.=స్పటిక: చూ, రాయి
పటికారము. వై. వి.=స్పటికా. (పటిక + కా
రము): చూ, వెలికారము.

పటికిరింత. దే. వి. చేలము: చూ, లోలము.
పటికిరించే. దే. స. క్రి. (ఉ, హరి. 6, ఆ
85): ఆవ్వరించే. చేవ్వరించే, చేమచు,
చేమ, తట్టు, దబ్బడించే. (సం. క).—
ఆస్సాలించే, ఆస్సాటించే.

పటిమ. సం. వి. క్. పుం. 1. నేర్పు: చూ,
సామర్థ్యము. 1; 2. ఓపిక: చూ, శాంతము. 1
పటివ్వుము. సం. వి. గ. మిక్కిలిపటువైనది.
పటిరము. సం. వి. ఆ. న. 1. చందనము: చూ,
వాసన. 1; పుం. 2. చందనవృక్షము*: చూ,
మగంధము. [(అం. 1.

పటుకారు(అం). దే. వి: చూ, రూ-పట్టకారు
పటుకు. దే. వి. రూ-పటుక్కు. పడవైచేట,
తెగించేటలోనగునావి యందగు ధ్వన్యను
కరణము: చూ, హూహూ.

పటుక్కు. దే. వి. — వై. — (పుటుక్కు)
పటుతారించే. దే. స. క్రి. అటుదటు చెరుకం
గఁజూచే. అం. భా. తృ. 188.

పటుకర్ణి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, స్వర్ణక్షీరి*
పటుపు. సం. వి. ఉ. న. 1. ఇందువ్వు: చూ,
లవణము. 1; పుం. 2 చేతిపాట్ల*: చూ,
పాట్ల, వి. 3. చూ, సాహసికుడు; 4. ని
రోగి; 5.=వటగ: చూ, సమరఁడు:

పటుసారె. వై. వి.=పట్టకారిక. (రూ-పటుసా

లిను- పట్టుసారిను-పట్టుసారె): చూ,
సారెనాఁడు.

పటెనుంచేము. వై. వి.=పట్టికానుంచ. (రూ-
పటెనుంచేము-పటెడనుంచేము) అం. భా.
ద్వి. 184: చూ, మంచేము.

పటేలు. వా. వి. 1. పేలుట వగులుట యందగు
ధ్వన్యనుకరణము: చూ, హూహూ; 2. ఒ
కానొకజాతివారి విరుదు (పేరు). “పల్లభా
యివపేలు.” మొ

పటోలము. సం. వి. ఆ. పుం. 1: చూ, పటుత్త.
2*; 2.=పాట్ల*: చూ, పాట్ల:

పటోలి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ=హోళి. రూ-పటో
లిక*: చూ, పాట్ల.

పటోలిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ — వై —

పట్ట వై. వి. 1. చెట్టుమీఁదితోలు: చూ, బెర
డు; 2: చూ, రూ-పటా.

పట్టకము. సం. వి. ఆ. పుం. 1.=పడిగ. తమ్ము
పడిగము: చూ, పాత్రిము. 6; పా. 2. మూ
డువలకలుగల గాఢోక్తి.

పట్టడ. దే. వి. కమ్మరపాల: చూ, సదనము. 1.
పట్టాము. సం. వి. ఆ. న.=పట్టు-పట్టుము
(రూ-పట్టపము-పత్తనము-పాట్టణము-పా
త్తనము): చూ, దేశము.

పట్టవగలు. దే. వి. (వగలు + వగలు) పట్టవ
ధ్యాపాము: చూ, వాసగము.

పట్టవగలులేవు. జా. పట్టుటకుఁదార్జులేవు
అనఁగా లొంగఁడనుట.

పట్టపుటేనుగు. వై. వి.=పట్టణానేకప: రాక
క్కెడియేనుగు: చూ, పాత్తి.

పట్టపుదేవి. మి. వి. పట్టపురాణి: చూ, రాజ్ఞ.
పట్టపునాడు. దే. వి: చూ, పలఁతఁడు.

పట్టభంగము. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, సోపా
నము. స్వా. 2, ఆ. 21.

పట్టభద్రుఁడు. జా. సం. వి. ఆ. పుం. 1. పట్ట

మార్పుది. ఒకానొకవందెభుకొడి పుంజే: చూ, పుంజే; 2 కట్టాభిషిక్తుడు.

కట్టమార్పుది. వా. వి: చూ. కట్టభిషిక్తుడు. 1. కట్టము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. రాజ్యాభిషేక కాలమున నొనటగపైడుపట్టె: చూ, లలాటముకము; 2. కట్టనూలు: చూ, నూత్రిము. 1; 3. చెట్టుమీడిపట్ట. చూ, చెరడు. 4 (రాజేరైతులకిచ్చెడు) పట్టా (కవులు): చూ, కట్టా. 1; 5. చేదుకము: చూ, మగ్గుడు. 1; 6. (వర్ణము మొదలైనవానికికట్టెడు) కట్టు; 7. సన్నెకల్లు: చూ, రాయి. 8: చూ, పీట; దే. వి. (1): చూ, బిరుదము; వై. వి. (2)=పట్టణ. రూ-పట్నము. య. 2, ఆ. 82: చూ, దేశము; (3)=పట్టిం అడ్డకత్తి: చూ, బాణము. 1. (రిష్టి 2.)

పట్టపారాయి. వై. వి: చూ, నుర. 2. కట్టా. వై. వి. 1: చూ, కవులు. 1; 2 రెండు వైపుల వాదిరగల పెద్దకత్తి. చూ, బాణము. 1. (రిష్టి 2); 3. చూ, రూ. పటా.

కట్టాకత్తి. వై. వి: చూ, కట్టా. 2. కట్టాభిషేకము. వా. సం. వి. ఆ. పుం. కట్టాభిషిక్తునిగజేయుట, కట్టముగట్టుట.

కట్టి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. పలక (లలాట పట్టిక): చూ, లలాటము; 2: చూ, పట్టము. 1; ఈ. స్త్రీ. వ. పుం. 3. ఎట్టలాద్దుగు*: చూ, లాద్దుగు; దే. ఆప. (1) కంచమి విధికివీరియము; (2) అకత్యము(కొడుకు కూతురు): చూ, కిశువు; వి. (3) కొడుకు: చూ, నూనుడు. 1, (4) కూతురు: చూ, నూని. 1; (5) హేతువునందును గుణము నందును క్రియయందును పట్టెను; వా. (6): చూ, పట్టి. 1.

కట్టింపు. దే. పే. 1. పూయు: చూ, లేపనముచేయు; 2. విద్యార్థులకు నూతనపఠనము

చేయు; 3. పొరంభముచేయించు; వా. 4. ఎద్దనకు బుడ్డకొట్టింపు.

కట్టింపు. దే. వి. 1. (విద్యార్థులకు నూతనపుస్తకపఠనమును)పొరంభముచేయించుట (అక్షరాభ్యాసానంతరము పాత్రముకట్టింపుకర్మము); 2. పొరంభముచేయించుట; 3 కాంత: చూ, వాంఛ. వా. 4. పట్టుదిల; 5. పట్టుసరి.

కట్టిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. పలక (ఫాలపట్టిక). చూ, లలాటము; 2. మంచేము లోనగు వాని చేట్టము: చూ, మంచేము; 3. కమ్మరి వాని దాగలి: చూ, పట్టెడ. 8; వా. దే. వి. (1): కట్టి-కట్టి జోబితా. (పెద్దమ్మలు.) కట్టికాఖ్యము సం. వి. ఆ. పుం: చూ, కట్టి 3.*. కట్టికామంచేము. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, పట్టె మంచేము. [కట్టి 3.*.

కట్టికాలోధిము. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, పట్టినడలబంగారు. జా. ప్రియత్నించిన ప్రితి కార్యమును సఫలమగుట

కట్టికట్టి. దే. వి. 1: చూ, మనుమడు; 2: చూ, మనుమరాలు; వా. కి. 3. గట్టిగా నొక్కినొక్కి.

కట్టికల్లార్పుట. జా. వివాదముచే నిధాంతము చేయుట. “జారనోరాదులు నుజనలంబట్టి కల్లార్పురు” (ధర్మజరాజనూయము): “పట్టికల్లార్పినామిది కట్టిలేని, పోనివాడునే యగఁబాడియానెమిటు” (రసికజనమనోరంజనము)

కట్టియ. వై. వి. రూ-పట్టె. 1. పలక: చూ, లలాటము; 2.=కట్ట: చూ, కట్టము. 1, 3.=కట్టికా. మంచేములోనగు వానిపట్టె. అని. 2, ఆ. 81; య. 1, ఆ. 97: చూ, మంచేము; 4. మిద్దటింటిమీడి అడ్డదూలము: చూ, మదనచేతులు; 5. కక్కు: చూ, పార్వము. 2; 6. పట్టెనలెత్తిరిన ద్విపదగి

వ్యపురేఖ; వా. 7. కోకసరిగవట్టె: గోటు;

8. ఎట్టుచుట్టివట్టె: చూ, సమాలంభము;

9. చూ, మగటి.

వట్టియము. వై. వి = పాటక. రూ - వట్టియము

1. పెద్దకత్తి: చూ, రిప్పి 2; 2. కత్తి: చూ, రిప్పి. 2. [లపు.

వట్టిలి. దే. వి. కమి, కమిలికి, కుప్ప: చూ,

వట్టిపము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. అడ్డకత్తి: చూ.

బాణము 1. (రిప్పి. 2); 2. ఒకవిగట్టివట్టియము.

వట్టి. దే. వి. 1. వస్తువులపేర్లకానితా వట్టి, వ

ట్టిక, బాబితా; నా 2. కారపుక్కి - కారాకిర్తి,

మిఠాయికిర్తి మొలగునని; 3. ఇనుములోనగు

వానితేను: చూ, సరిగ; (విగట్టెనులపై

నేనుబడిను పాలా(స్త్రీ) వట్టి.

వట్టు వై. వి 1. = వట్టు. కాశేయము. వట్టుపు

రుగువలన కలిగి: రుమాలు: చూ, మాత్రము 1:

దే. వి 2. వడ్డు. భాగ. ఉద్యో. 4, ఆ.

242 చూ, స్వర్గ 4, 3 గిగాణము. (చం

దిగిగిహణము - నెలవట్టు, మార్గగిహణము

= రోగిగివట్టు): చూ, వ్యతిగిహణము. 1;

4 చోటు: చూ, పానము. 1. 5: చూ,

వైకాలము. స్వా. 3, ఆ. 28, 8. వాసస్థా

నము: చూ, సదనము. 1; 7. పూత: పా

1, ఆ. 99; అచ్చ. బాల, కాం 33 చూ,

సమాలంభము: 8. ఆవకాశము. భార. ఆగ.

4, ఆ 224: చూ, సందు 6; 9. ధైర్యము.

చూ, స్థగ్యము. 1; 10: చూ, విషయము. 4.

య 3, ఆ. 115: 11. ఆవలంబము చూ,

పాగిపు. 2; 12. కారణము: చూ, హేతువు.

1. 13. కోరిక: చూ, వాంఛ; 14: చూ,

ఘట్టుము. 4; 15. పేకాట (చీట్టాట)యందు

చావును లోనగువానివలన వట్టివట్టు. “క

ళావదు ఆనువట్టు ఇప్పేటు జాకీవట్టు, ఆర

ఖురురుపువట్టు, చైహనుహనువట్టు” మొ;

16. జెట్టికీ తెటిగికరచగజావ్యవయ్యములను

ఇటువంటుకదలక యగుముట. “పస్తీవట్టు,

చూ, సన్నుగము; 17. మేట్టజీకము: చూ,

సంబాగము: ఆ. కి. 18 చెల్లు: చూ,

సిద్ధియే, 19. బహుకాలము చెల్లు, 20. వడ్డు

వట్టు. జై 4, ఆ. 50; 21 ఇంసగు. భార.

విరా. 1, ఆ 192 చూ, రఘుమను;

22: చూ, యత్నించు; 23 అంటు: చూ,

లంకించు. 1; 24. అక్కజలగు, 25. వట్టు

దలచేయు భార. ఉద్యో. 4, ఆ 308: చూ,

వంతగించు. 2; 26 కలుగు: చూ, సంధివిం

చు; 27. శంఖములోనగువాని నూడు: ఈల

కొట్టు, ఈలవిడుచు, ఈలవేయు, ఊడు,

ఒత్తు, (సం. వ.) - చూకించు; స. కి. 19.

28. గిహించు భార. విరా 2, ఆ. 47:

చూ, స్వీకరించు, 29 నిష్పంఢము చేసి గి

హించు; 30 ఆవలించు. భార. విరా. 2,

ఆ. 140: చూ, పాగిపుగొను, 31. ఊడు:

(చూ, ఆ కి. వట్టు. 27); 32: చూ, చూ

గొను; 33: చూ, వినుకు. 1, 34. జెట్టి

కీ తెటిగి కరచరజావ్యవయ్యములు ఇటువంటు

కదలక యదుము. “పస్తీ వట్టు”, 35. తకు

లు - తవులు - తెలు (చూ, ఆ. కి. వట్టు.

23) (గొంతుపట్టు, దెయ్యమువట్టు, గంధము

వట్టు మొ, తిక్కవట్టు, నొక్కివట్టు, నీరు

వట్టు, నోట(బట్టు, పెంకివట్టు. మొ.); ఆం 36:

చూ, చిన్నములు. [ఎత్తవగోల.

వట్టు(గొమ్మ. దే. వి: ఆనుకట్టు, ఊతగోల,

వట్టు(గొమ్మలు. జా. ఆధారములు. “వట్టుకొ

న్ములు కమణీయభావములకు.” (కవికర్తగపా

యనము); “నూన్యకలక్ష్మీకేబట్టుగొమ్మలై.”

(పాండురంగమాటోత్సాహము); “లక్ష్మీలీలకుం

బట్టుగొమ్మ.” (రామాభ్యుదయము).

వట్టుకారు(లు) దే. వి. (రూ - కుటకారు(లు),

చటుకారు(లు)): చూ, సందంశము.

పట్టుకొను. దే. అ. కిరి. 1. నెలకొను. నిర్వ. 10, ఆ 115. చూ, స్థిరపడు; 2. నిలుచుండు: చూ, మట్టుపడు; 3. (వాయుగోగము మొదలగువానిచేత) దిగిసికొను: చూ, దిగిసికొను; పేరి 4. పట్టుకొలుపు. [2, ఆ. 292. పట్టుకొలు. దే. వి: చూ, నిలకడ. భార. విరా. పట్టుగా. వా. అప్య. 2. త్తిలి. పట్టుచీర. వా. వి. పట్టాంశుకము. (స్త్రీలుధరింతురు) ఆం, భా. ద్వి. 152: చూ, పస్త్రము. పట్టుచీనువు. ద్వ. వి. చూ, పిగిలిపిట్ట పసు. 1, ఆ. 113 పట్టుట. వా.వి. గృహణము: చూ, స్వీకారము. 2. పట్టుడు. దే. వి. 1. —పై.—; వా. 2. పంఠము: చూ, స్పర్శ. 4. పట్టుదల. దే. వి. —పై.— పట్టునూలు. వా. వి: చూ, పట్టు. 1. పట్టుపంచె. వా. వి. పట్టాంశుకము చూ, పస్త్రము (ఇంను అంచేగలవి పురుషులను, అంచే లేనివి విధవలను ధరింతురు) పట్టుపట్టు. వా. అ. కిరి: చూ, పంఠగించే. 2. పట్టుపురుగు. నై. వి. ఇంటిగోపము: చూ, పురుగు. పట్టుబడి. దే. వి. 1. ఏదేనొకదానిక్రిందవ్యయమైన సామ్యు; వా. 2. ధాన్యాదులు సంచలలో నింపుట: బస్తాబంది. పట్టురబావిహ్మణులు. అం. శైవబావిహ్మణులు లో నొకతెగవారు. వీరును మూత్రదుబావిహ్మణులు (కేరికి దేశములు) ను కృష్ణశుక్లయజ్ఞములను ఋగ్వేదమునకును అధర్వణశాఖలకును జేంది ఆపస్తంబ హిరణ్యకేశి సత్యాపాథ: శాంభవీయాది నూత్రీయులకు జేంది శైవ వైష్ణవాది పవిత్రులై లాక్యనైదికములయందలి సమర్థులైయున్నారు: చూ, శైవబావిహ్మణులు (బావిహ్మణులు)

పట్టువడు. ద్వ. అ. కిరి. చిహ్ను. భార. ఆర. 7, ఆ. 102: చూ, లోబడు; 2. చూ, విడితమగు. భార. విరా. 2, ఆ. 47; పేరి. 3. పట్టువటుచే భార. సభా 2, ఆ 21. పట్టుసారుచ. దే. వి. మిటచొక్కిమ్మవాడు పట్టుకొనుటకు గుంజితో చేర్చి కట్టిన పంగల కొయ్య. పట్టుసాలిను. నై. వి = పట్టశాలిక: చూ, రూ-పటుసాలె. (ఇట్లు పట్టుసాలె, పట్టుసాలె వాడు.) [-అచ్చ యు, కాం 462) పట్టె. నై. వి. చూ, రూ-పట్టియ, (పట్టునునను. పట్టెడ. దే. వి. 1. మంచేమునకలైదు నవారు. అని. 2, ఆ. 61: చూ, నూత్రీయ. 1; 2. ఎగ్గు మొదలైనవాని మెడకుకట్టుటకు ఉపయోగముగా నూలితో నేసినపట్టె చూ, నూత్రీయ 1; 3. పట్టె వలెచొంగగొట్టివత్తగడు: చూ, సరిగ; 4. పట్టె వలెగొనినతోలు. రామా. 2, ఆ 21: చూ, జెడడు; 5. ఆడుదాని మెడనగ: చూ, భూషణము. 2; 6 చెక్కెడుమార్గినికి ఊతగా క్రిందనుంచేకొనెడు కట్టి దుంగ బల్ల ఇనుపముద్ద లోనగునది, కమ్మరదాగలి (అనియు): డాకలి-డాకల్ల-డాకలి-డాకల్ల-దాగలి, డాయి-దాయి, దాతికట్టి, దాదుంగ. (సం. ప).—ఉద్దసము, కర్మధారము, చతురశ్రికము, నిఘాతిక, పట్టిక; 7. ఒకా నొకచెట్టు: చూ, వృక్షము. [చూ, పుంజే. పట్టెడజొట్టుది. వా. వి. పందెపుకోడిపుంజే: పట్టెడమంచేము. నై. వి: చూ, రూ-పట్టెమంచేము. [కొయ్యలక్రిందిచెట్టును. పట్టెడమార్గను. దే. వి. సానదిండు పక్కిక పట్టెమంచేము. నై. వి. నవారుఅల్లినమంచేము, రూ-పట్టెమంచేము: చూ, మంచేము. పట్టెమాటువు. ద్వ. వి. పస్త్రమునందలి చిత్రవర్ణ విశేషము: చూ, పస్త్రము.

పట్టెము. వై. వి. చూ, రూ-పట్టియును. (క త్రికి. — కళా. 3, ఆ. 120)

పట్టెపద్యము. మి. వి. మగవారు మిక్కిలి పెడల్లుగాను, దళముగాను పట్టెవలె తీర్చిన నొసటిబొట్టు. హరిశ్చ. 4, ఆ. 162 చూ, బొట్టు. 1.

పట్టెస. వా. వి. చూ, రూ-పట్టియును. పట్టుము. వై. వి. పట్టణము: చూ, దేశము. పట్టులవాడు. వా. వి. చూ, పట్టుసాలె. పట్రి. దే. వి. ఒకానొక కిరాతుడు, కిరాతుల జాతి (అనియు): చూ, వ్యాధుడు. 1.

పట్రివాడు. దే. వి. కిరాతుడు. చూ, వ్యాధుడు. 1.

పట్రిది. దే. వి. ఎఱికెత్త: చూ, సోదకత్తె.

పరనము. సం. వి. అ. న. చేదువు: చూ, విద్య. 1.

పరాణి. వా. వి. 1. యవన బేదము; 2. కచ్చిదే శత్రు గుఱ్ఱము. చూ, హయము.

పరానులు. వా. వి. ఒకానొక జాతివారు.

పరించే. సం. స. క్రి. అధిక గించే, అధికమించే, అనుసంధించే. (తె. పు: — చేదువు, సంత చెప్ప(చూ, సంత చెప్ప) సెప్పవాడు.

పరిత. సం. విణ. పరించేవాడు: చూ, సంత

పరితము. సం. విణ. పరింపఁబడినది: అధికతము.

పరితవ్యము. సం. విణ. పరింపఁదగినది.

పడ. దే. వి. బ: చూ, రాశి. 1.

పడఁడు. దే. వి. రూ-పడఁడు. 1. గుహ. అచ్చ.

యు, కాం. 384: చూ, రంధ్రము. 1;

2 సందు. స్వా. 5, ఆ. 52: చూ, సరి. 9.

పడఁతి. దే. వి. హనువు. కాశీ. 6, ఆ. 19:

చూ, పార్శ్వము. 2.

పడఁతి. దే. వి. (రూ-పడఁతి-పడఁతుక-పడఁ

తుక) ఆడుది: చూ, స్త్రీ.

పడఁతుక. దే. వి. (పడఁతి + ఉక) — పై —

పడఁద్రోయు. వా. స. క్రి: (సం. ప.) — నిపతిం

చే-నిపాతించే.

పడఁద్రోయుట. వా. వి. చూ, నియాతనము.

పడక. వా. వై. వి. రూ-పడుక, పటపు: చూ, శయ్య. 1.

పడగ. వై. వి. 1. = స్ఫటా. (రూ-పడిగ-పడి

గ) పాముపడగ: చూ, సర్పము; 2. = పతా

కా. టెక్కము. నిర్వ. 6, ఆ. 91: చూ,

సిడము; 3 ఆడుదాని చెవిపగ. పంచ. వేం.

4, ఆ. 418: చూ, భూమణము. 2; 4 నదీ

పార్శ్వము. (రూ-పడిగమడ-పడిగమెడ-

పడిగమడి) చూ, మడి. 1. [సర్పము.

పడగదారి. వై. వి. = స్ఫటాధారి. పాము: చూ,

పడచే. దే. స. క్రి. రూ-పడయు. 1. పొందు:

చూ, పార్శ్వించు; 2: చూ, సంపాదించు;

3: చూ, పగనవించు.

పడచే. వా. వి. చూ, పనిముట్టు.

పడత. దే. వి. చూ, రూ-పడత.

పడతామర. వా. వి. చూ, మండలము. 3.

పడదల. వా. వి. 1. ఒడ్డాణము: చూ, భూష

ణము. 2; 2. రూ-పడుదల: చూ, పక్షి.

పడపు. దే. వి. 1: చూ, సంపాదనము; 2. ఆర్జి

తము: చూ, విత్తము, 1.

పడపుఁగొమ్మ. వా. వి. చూ, శేక్య.

పడమట. వా. వి. రూ-పడమర. 1. పశ్చిమ

దిక్కు: చూ, హరిత్తు. 1; విణ. 2. పశ్చిమ

ము: చూ, హరిత్తు. 1. [పర్వతము.

పడమటికొండ. ద్వ్య. వి. కుంభకొండ: చూ,

పడమటిగాలి. వా. వి. పడమరనుంచి వీచెడు

గాలి: చూ, వాయువు.

పడమటిదొర. దే. వి. చూ, వరుణుడు.

పడమటిపంక తీఁడు. వా. వి. — పై —

పడమర: చూ, రూ-పడమట. 1—2.

పడము. వై. వి. 1. అంబలమున కిందపటచెడు

రత్నకంబళము. రా. వి. 2, ఆ. 43: చూ,

రత్నకము; 2. = పట్ట. బట్ట: చూ, పస్త్రము.

పడయు. దే. స. క్రి: చూ, రూ-పడచే. (పర్వ
సంచుటకు. — నిర్వ. 3, ఆ. 58; సంపా
దించుటకు. — భాగ. ఆర. 3, ఆ. 132).

పడవ. దే. వి. 1: చూ, యుద్ధము; 2. ఎక్క-
టికయ్యము చేయు భూమి: చూ, భూమి. 1;
3. పృథ్వీయము: చూ, హాని. 2; నై.వి.4.=
స్థవ. చిన్నిదోసె: చూ, హాదము.

పడవలము. దే. వి. (పడలు + వలము) 1: చూ,
నేనాముఖము. 1; వా. 2. పూజ్యాశ్వము:
చూ, హయము.

పడవవాడు. వా. వి: చూ, సరంగు.

పడవాలు. నై. వి. రూ-పడాలు: 1. శేనాధి-
పతి: చూ, సైనికుడు; 2. స్వల్పశేనాధిపతి
అని. 4, ఆ. 23: చూ, సైనికుడు; వా.
3.=పరీతహార: చూ, వేగువాడు.

పడసాల. ద్వ. వి. (పడము + సాల) కూటము:
చూ, సభ. 2. [పన్నాగము.

పడాల. నై. వి. అందలముమీది పన్నాగము.

పడాలు. నై. వి: చూ, రూ-పడవాలు.

పడి. దే. వి. రెండుసోలలకొలదితవ్వ-తృప్య.

పడిక. నై. వి.=పరీతహార. రూ-పడికము.

తమ్మపడిగము: చూ, పాత్రము. 6.

పడికము. నై. వి.=పై

పడికట్టు. దే. వి. 1. తూనికకట్టె: చూ, రాయి;

2. మర్యాద: చూ, సన్మానము; 3. చూ,
సోపానము; వా. స. క్రి. 4: తూచే, తూ-
నికవేయు, దిడకట్టు.

పడిగ. నై. వి. 1.=పట్టక. రూ-పడిగము: చూ,
పడిక; 2.=స్ఫటా: చూ, పడగ. 1.

పడిగము. నై. వి.=పట్టక: చూ, రూ-పడిగ. 1.

పడిగల్లు. దే. వి. తుపాకిగుండు: చూ, పిరంగి
గుండు. [చూ, నేపకుడు.

పడిగాపు. దే. వి. పంచేసుకాయెండుబంటు:

పడిగాపులుండుట. జా. నిరీక్షించియుండుట.

“అంకణభూమిపల్లములు, నందలముల్పడి గా
పులుండంగన్” (నై. 2, ఆ. 71.)

పడిగె. నై. వి.=స్ఫటా: చూ, రూ-పడిగ. 1.

పడిగెమడి వా. వి: చూ, పడగ. 4. ఆం, భా.

ద్వి. 6. (రూ-పడిగమడ-పడిగమెడ)

పడితరము. దే. వి. 1. ఏరుపాలు: చూ, వైసి;

2. ఏలేటెవచ్చే మొత్తము: చూ, వార్షి-
కము. 4.

పడిద. వా. వి. (రూ-పడిదియ-పడిద-పడిది-
య) చోకలవాడు చేలవలు అడ్డకిచ్చేట.

పడిదియ. దే. వి. —పై

పడిదియము. దే. వి. రూ-పడిదెము. 1 బజ్జి చూ,
ధక్షిణము; 2 కట్టు: చూ, యూషము.

పడిదె. దే. వి: చూ, రూ-పడిద.

పడిదెము. దే. వి. 1. చూ, రూ-పడిదియము. 1.

నై. 3, ఆ. 50; వా. 2: చూ, రూ-పడిదియము. 2.

పడినవాడు. వా. విగ. (సం. ప.) — పతితుడు.

పడియ. దే. వి. రూ-పడె. హారళ్ళ. 2, ఆ. 67:

చూ, సరస్సు. 1.

పడియచ్చే. ద్వ. వి: చూ, గండరువు.

పడివాగె. ద్వ. వి. 1. ఎక్కుటకాయిత్రపటుచే
నపుడు సురించెడు గుట్టపుసవరణ; వా.
2: చూ, పడవలము. 2. [ప. 2.

పడిసెము. నై. వి.=పరీతహారము: చూ, రొం

పడిసేటు. వా. వి: చూ, వ్యాధుడు. 2.

పడిహారి. నై. వి.=పరీతహారి. (రూ-పడిహారు-
డు-పడిహారి-పడిహారుడు) 1: చూ, వేత్తి

హస్తండు; 2 ద్వారపాలకుడు: చూ, ప్రతి
హారుడు. 2.

పడిహారుడు. నై. వి. —పై

పడు. నై. ఆ క్రి. 1. చూ, శయించు; 2: చూ,
మరిణించు. భార. ఆర. 4, ఆ. 401; 3. అస్త

మించు. భార. ఆర. 2, ఆ. 67: చూ, నింగి

వడు; 4. శృంగమునొండు: చూ, వేసరు 2;

5.= పత్. పతనమగు. కూలబడు, కూలు,

కడయు, డుల్లు-డొల్లు, దొరలు; 6. చూ, రాలు; 7. పూడు: చూ, మెండుకొను. 3; 8. కీర్తి. 8. అనుభవించే భార. ఆర. 2, ఆ. 203: చూ, భుజించే 2; 9=వత్. పొందు భార. విరా. 2, ఆ. 316: చూ, పొందించే పడుక. వై. వి: చూ, రూ-పడుక. పడుకట్టిల్లు. ద్వ. వి. (పడుక + ఇల్లు) శయనగృహము: చూ, సదనము. 1. పడుకు. దే. వి. 1. శిల: చూ, రాయి; 2 రూ-పడుకు చేతీయ: చూ, పర్వతము. ట్టువు. 2. పడుగాయ. ద్వ. వి. రాలినకాయ: చూ, శలా పడుకు. దే. వి. 1: చూ, పంగము. ఆం, పదా. చర. 48; 2. ఆతానము, వస్త్రము నేతయం ఏలి నిడుపుములు: చూ, మగ్గము; 3. చూ, రూ-పడుకు. 2; 4. పైకప్పుతీసిన జొన్న పుచ్చెల పరిపుష్పలోనగునది. పడుగొమ్మ. ద్వ. వి. ఊడ: చూ, శిశు. 1. పడుచేడు. వా. వి. బాలకుడు: చూ, శిశువు. పడుచే దే. వి. 1. కన్యక: చూ, స్త్రీ; 2. యువతి: చూ, స్త్రీ; 3. బాలుడు. మర్క. 5, ఆ. 304: చూ, శిశువు; 4. కన్నాటికము కానివేశ్య: చూ, వేశ్య; 5. పోటి. భార. ఉద్యో. 4, ఆ. 285: చూ, స్త్రీ. పడుచేతేత. ద్వ. వి: చూ, వ్యభిచారము. పడుచేతనము. వా. వి. 1. బాల్మము: చూ, శైశవము; 2. యౌవనము: చూ, పయస్సు. 1. పడుచేసి. దే. విణ. (పడుచే + అది): చూ, పడుచే. 2. [రాశి. 2. పడుచేరాసి. ద్వ. వి. కన్యారాశి: చూ, పడుచేలతిండి. దే. విణ: చూ, శిశుఘాతినీ. హరిశ్చ. 5, ఆ. 130. పడుచేవాడు. దే. విణ: చూ, యౌవనుడు. పడుట. వై. వి.=పతన: చూ, రాలుపు. పడుదల. దే. వి: చూ, చూ, రూ-పడుదల. 2. ఆం, భా. ద్వి. 204.

పడుపు. వా. వి: చూ, పడుచేతేత. పడుపుకత్తియ. వా. వి: చూ, పడుపుకొమ్మ. పడుబాటు. వా. వి. 1 నతి: చూ, హానిగలు; విణ. 2 శిథిలమైనది: చూ, శ్లఘ పడువ. దే. విణ. మిక్కిలిపల్లమైనది (నేల): చూ, భూమి. 1. పడువరి. ద్వ. వి. కోతేకోయునప్పుడు గింజేలు రాలి మొలచిన పరిపైరు: చూ, సస్యము. 1. పడే. దే. వి: చూ, రూ-పడియ. భాగ. 10, స్కం. ఉ. 257. పడ్డ. వై. వి. 1. తొలిహాలియాపు: చూ, సౌరభేయ (ధేనువు); 2. గేదె. చూ, మహిషి. పణ: చూ, దే. వి: చూ, రూ-పడకు. పణతి. వా. వి: చూ, రూ-పడతి. పణతుక. వా. వి. —పై. — పణత. దే. వి. రూ-పడత: చూ, నాగటిచిప్పు పణఫరములు. పా. జన్మలగ్నమునకు 2, 5, 8, 11 రాసులు పణఫరములనబడుచు. పణము. సం. వి. ఆ. పుం. 1.=పండుము: చూ, వ్యవహారము. 4; 2. విలువ: చూ, వెల. 1; 3. కూలి: చూ, వేతనము; 4. ధనము: చూ, విత్తము. 1; 5. జోదము: చూ, వ్యవహారము. 4; 6: చూ, నిరుకు; 7: చూ, అక్షయము. 8; 8. కర్మ మెత్తు రాగి టంకము: చూ, లోహము. 1; 9. గవ్వయెత్తు; 10. అమ్మదగిన కూరలోనగువానిపిడికిలి; 11.=పన్ను: చూ, శిస్తు. 1; దే. వి. (1): చూ, విన్నాణములు. పణవము. సం. వి. ఆ. పుం.=పంబ. 1. ఉడుక, వాద్యభేదములలో నొకటి: చూ, వీణ. (స్వరము. 2.); ఆం. 2: చూ, ఆనందవాద్యములు; పా. 3. ఒకానొక వృత్తము. ఒక్కొక్క పాదమునందు మగణ, నగణ, యగణ గురువుతోగూడి యాటించయతి గలిగి 10 వ ఛందిస్సనందులుట్టిన వృత్తము: చూ, వృత్తము. 1.

పణస. సం. వి. అ. పుం. = పనస*: చూ, పనస. 2.
 పణాయితము. సం. విణ. (రూ-పనాయితము-
 పణితము-పనితము) పాగడబడినది: చూ,
 స్తుతము.
 పణాగ్ధము. సం. వి. అ. పుం. చూ, అడ్డిగ.
 పణితము. సం. విణ. 1: చూ, రూ-పణాయిత
 ము; 2. పంచెముగాఁజేయఁబడినది; 3 నీమ
 యందలి యేకదేశము
 పణితవ్యము. సం. విణ. 1. పాగడబడినది: చూ,
 స్తుత్యము; 2. అమృతదగినది: చూ, విశ్రేయము.
 పణిదము. వా. వి. గుడపాకము: చూ, శర్కర. 1.
 పణిదియ. దే. వి: చూ, రూ-పణిది
 పణిహార. వై. వి. = చూ, రూ-పణిహార.
 పణిహారుడు. వై. వి. = —పై—
 పణుగు. వా. వి: చూ, పడుకు. 2.
 పణ్య. సం. వి. అ. స్త్రీ: చూ, మాసేరు*.
 పణ్యము. సం. విణ. 1: చూ, పణితవ్యము.
 1; 2: చూ, పణితవ్యము. 2.
 పణ్యవీధి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. విపణి, అంగడి
 వీధి: చూ, మార్గము. 1.
 పణ్యంగన. సం. వి. అ. స్త్రీ: చూ, వేశ్య.
 పణ్యజీవుడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, వర్త
 కుడు.
 పణ్యారము. వై. వి. = పణ్యహార. 1. నానఁబ
 ప్ప: చూ, సూపము; 2: చూ, భక్ష్యము.
 పతంగము. సం. వి. అ. న. 1. పాదరసము: చూ,
 సూతము; పుం. 2: చూ, పక్షి; 3: చూ,
 శలభము; 4: చూ, బాణము. 1; 5: చూ,
 మార్జాలము; 6. కాలిధాన్యము: చూ, ధాన్య
 ము. [మక్షిక.
 పతంగిక. సం. వి. అ. స్త్రీ. తేనెటీగ: చూ,
 పతంగుడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, సూర్యుడు.
 పతంతకము. అం: చూ, భోగపూహములు.
 పతకము. వై. వి. = పదక. హారమునడుమనుం

డెడు రత్నపుబ్బ: చూ, భూపణము. 2.
 పతగము. సం. వి. అ. పుం. (రూ-పతంగము-
 పతంగము-పతిము.) చూ, పక్షి.
 పతిత్తు. సం. వి. త్. పుం —పై—
 పతత్రము. సం. వి. అ. న. పత్రము: చూ,
 తొక్క. 1.
 పతత్రి. సం. వి. ఇ. న్. పుం. చూ, పతగము.
 పతత్ప్రకగ్నము. అం. అతిశయముతస్పిచెప్పట.
 (ఈభటుడు పులులను, పరాహులను,
 జింకలను వధించెను. ఇందు ముందుఁజెప్పిన
 వానికన్న వెనుకటివి బలహీనులు కావున
 దోషము. పులులను జేంపినాడని చెప్పిన
 తరువాత జింకలను జేంపినాడని చెప్పట
 యందు సారస్యములేదు.) చూ, వాక్యదో
 షములు. [పతద్ధాహము: చూ, పాత్రము. 8.
 పతద్ధాహము. సం. వి. అ. పుం. = పడికము. రూ-
 పతద్ధాహము. సం. వి. అ. పుం. = —పై—
 పతనము. సం. వి. అ. న. = పడుట: చూ, రాలుపు.
 పతయాశువు. సం. విణ. ఈ: చూ, పాతుకుండు.
 పతాక. సం. వి. అ. స్త్రీ. 1 = పడగ. టెక్క
 ము: చూ, సిడము; 2. టెక్కపుఁగంజము:
 చూ, స్తంభము. 1; 3: చూ, సౌభాగ్యము.
 పతాకము. అం: చూ, అసంయుతహస్తములు.
 (బాటనవేరినివంచియోపుడు వేరిమొదటఁ
 గూర్చి వేర్లన్ని వేక్కఁగఁజోచి పట్టి
 నది.) [ములు.
 పతాకస్పృశికము. అం: చూ, సంయుతహస్త
 పతాకి. సం. విణ. (న్. ఈ. న్) టెక్కము
 గలవాడు: చూ, వైజయంతికుడు.
 పతాకిని. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. ధ్వజిని: చూ,
 నేన. 1.
 పతి. సం. వి. ఇ. పుం. 1. మగఁడు: చూ,
 సామి. 2; విణ. 2. ఏలిక: చూ, స్వామి. 1.
 పతింపర. సం. వి. అ. స్త్రీ. తనంతట మగని

వరించునట్టి ఆడుది, వర్య, స్వయంవర: చూ, స్త్రీ.

పతిత. ఆం: చూ, దేశీయకీర్తయలు.

పతితుడు. సం. వి. 1: (తె. ప.)—పడిన వాడు; 2. పదవిచెడినవాడు.

పతిపత్ని. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. రూ-పతిపత్ని. మగనాలు: చూ, స్త్రీ.

పతిమ వై. వి.=పతిహ: చూ, బింబము. 3.

పతిపత్ని. సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, రూ-పతిపత్ని.

పతిపతిత. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. సాధ్య: చూ, స్త్రీ. పతులు. ఆం. శృంగారనాయకచతుష్టయము చూ, నాయకులు. 2.

పత్నము. సం. వి. ఆ. న. రూ-పట్టణము: చూ, సీమ. 1 (దేశము)

పత్న. వా. వి. బోడ: చూ, సూచన. 1.

పత్ని. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1: చూ, పర్యాయము; 2. సేనావిశేషము. (ఒకరథము, ఒక యేనుగు, మూడుగుఱ్ఱములు, ఏవురుకాల్వ రునుగలది): చూ, సేన. 1; పుం. 3. కాలిబంటు: చూ, భటుడు; దే. వి. (1): చూ, రూ-పత్ని.*

పత్నికట్టు. వా. వి: చూ, పత్నిరేకు.

పత్నిరాకు. వై. వి.=పత్ని: చూ, పత్నిరి.

పత్నిరి. వై. వి.=పత్నిమ్. 1. పూజనుపయోగించెడుబిల్వదళాదులు. కాశీ. 2, ఆ. 49 మా, పర్ణము. 1; వా. వి. 2. గంజోయిపత్నిరి. “పత్నిరీషీల్చుచేన్నాడు”: చూ, పర్ణము. 1

పత్నిరబొట్టు. వై. వి. తిలకవిశేషము: చూ, బొట్టు. 1.

పత్నిరేకు. దే. వి. లోహోదులనొకదానితో నొకటి యదికించునపుడు పత్నివలె గొట్టిపెట్టెడు సహితీయమైన పొడిరేకు: పత్నికట్టు.

పత్తు. వా. వి. 1. నేల: చూ, భూమి. 1;

2. రూ-పన్దు: చూ, లంకణము.

పత్తెచ్చేము. వై. వి.=పత్తెత్తుము, విందియకము: చూ, స్పష్టము.

పత్ని. సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, భార్య.

పత్నిర్ముంకారము. సం. వి. ఆ. పుం. నీటినుడి: చూ, నుడి. 1.

పత్నినాడి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, పొరక.

పత్నిపరకుపు. సం. వి. ఉ. పుం. ఆకుకాయ: చూ, పృశ్నినము. (చీరణము-చీర్ణము అను పదములకు “పృక్షాదనము. 1.” చూశుము)

పత్నిపాత్రము. సం. వి. ఆ. పుం. కుట్టుడాకు: చూ, పత్రిము. 8.

పత్నిపాశ్య. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. పాపటబొట్టు: లలాటిక: చూ, బొట్టు. 1.

పత్నిభంగము. సం. వి. ఆ. పుం. స్త్రీలయొక్క చెక్కిలి స్తనములు లోనగువనియందు లిఖించెడుమకరికాపత్రము పత్నిరేఖ, పత్నిరేఖ, పత్నింగులి, పత్నిపరి.

పత్నిము. సం. వి. ఆ. న. 1.=పత్నిరాకు-పత్నిరి-పత్ని. ఆకు: చూ, పర్ణము. 1; 2. వ్యవహారముయొక్క చెల్లుబడికై యొకరికొకరువారిని కొనెడు ఆకు: చూ, డస్తానేజ్; 3: చూ, పత్నిరేము; 4. ఎక్కడగినయేనుగు లోనగు నది. చూ, వాహనము; 5: చూ, బాణము. 1; 6. మేరకత్తి: చూ, రిష్టి. 2; 7. లవంగపుపట్టు: చూ, పరాంగకము; 8. భోజనపాత్రము (కుట్టినఆకు(అడ్డాకు), కుట్టినఆకు (తామరపాకు)లోనగునది) చూ, విస్తరి. ప్రక్షి.

పత్నిరథము. సం. వి. ఆ. పుం. పులుగు: చూ, పత్నిరేఖ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, పత్నిభంగము.

పత్నిల. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. పెద్దయేలకి: ఏల, వింది, కటుచాతుర్ధాతకము, కన్యక, సుత్రి, చంద్రిబాల, త్వచిసుగంధ, దాడిమము, నిమ్మిటి, పుటిక, పృథ్వీక, పృథ్వీల, బహుళ, బృహదేల. (తె. ప.)—ఏలకి, పెద్ద

యేలకి, శేకలకి; తద్విశేషములు.— సన్న
యేలకికి.—ఉపసంఘిక - ఉపసంఘిక, వీరీ
క, కటుక, కపాతక, కపాతపర్ణి, కోరం
గి, తుచ్చ, తిరుపుట, తుర్రీ, బహుళ, భ
ద్రేల, మహాతుక, నూత్న, నూత్నేల.
(తే. ప).—చిట్టేలకి, పిన్నయేలకి, సన్న
యేలకి, (చూ, నూత్నేల); 2: చూ, శ్రీ
రాళము*. [మరియ: చూ, రిప్టి. 2.
పత్రిక. సం. వి. ఆ. శ్రీ. మిక్కిలినిడుపు
పత్రికే. సం. వి. ఆ. శ్రీ: చూ, పత్రికంగము.
పత్రికాహనము. సం. వి. ఆ. పుం చూ, బా
ణము 1. [సితాగ్రము
పత్రికాచి. సం. వి. ఈ. శ్రీ ముల్లు: చూ,
పత్రికాస్మహి. సం. వి. ఈ. శ్రీ: చూ, సువి
రచన*.
పత్రికాస్మహి. సం. వి. చ్. శ్రీ —పై.—
పత్రికాహి. అం: చూ, దూతీచతుష్టయము.
పత్రికాంగము. సం. వి. అ. న. 1. గత్తచంద
నము. చూ, వాసన.1; 2: చూ, భూర్జము*;
3. చూ, పద్మకాన్యము. * [భంగము.
పత్రికాంగుళి. సం. వి. ఈ. శ్రీ: చూ, పత్రి
కతి. సం. వి. న్. పుం 1. డేగ: చూ, శ్వేన
ము; 2: చూ, పక్షి; 3: చూ, బాణము. 1;
4: చూ, పర్వతము; 5: చూ, మౌను;
6: చూ, రథికుడు; 2. వి.(1)=పత్రి: చూ,
రూ-పత్రి.
పత్రిక. సం. వి. ఆ. శ్రీ. 1. కాగితము: చూ,
పటపత్రిము; 2: చూ, పత్రిము. 2; అం.
3: చూ, దూతీచతుష్టయము; వా. 4. వా
రూపత్రిక. “అంధ్రపత్రిక, హిందు” మొ.
పత్రికార్జము. సం. వి. ఆ. న. 1. ఉదకిన పాత్రి
చీర, పట్టుచీర మొ: చూ, వస్త్రము; పుం.
2: చూ, శోణకము * [మాగ్గము. 1.
పథము. సం. వి. ఆ. పుం. తోస: చూ,

పథికుడు. సం. వి. చూ, పాంథుడు.
పథ్య. సం. వి. ఆ. శ్రీ. కరక*: చూ, హా
తికి.
పథ్యాకందము. పా. (పథ్య): చూ, కందము.8.
పదంపడి. దే. అప్య. రూ-పదపడి. 1. వెనుక.
ఉ, హరి. 4, ఆ. 17: చూ, వెనుక. 1;
2. మలీయు. భాగ. 4, స్కం. 118: చూ,
వెండియు.
పదకము. సం. వి. ఆ. పుం. 1.=పతక. సర
విశేషము: చూ, భూషణము. 2; వై. వి.
(1)=పదక. క్రమము. నిర్వ. 4, ఆ. 31:
చూ, విధము. 1; వా. (2) పన్నుగడ,
రచన [ణములు.
పదకవితారచనానైపుణ్యము. అం: చూ, సుగు
పదకీర్తన. అం. ఒకానొక రాగము (చూ, గాన
శాస్త్రపండితుడు): చూ, స్వరము. 2.
పదఖండనము. అం: చూ, కాయమానములు.
పదగతము. అం: చూ, అర్థాంత సంక్రమితవా
చ్యము.
పదగతములు. అం: చూ, కావ్యదోషములు.
పదగళాప్తి. అం: చూ, విన్నాణములు.
పదగుడు. సం. వి. ఆ. పుం: చూ,భటుడు. 1.
పదచోళి. వై. వి. పెక్కణమును నాట్యము: చూ,
వ్యంజకము. 1.
పదచ్ఛేదము. పా. పదములు విభజించుట.
పదటము. దే. వి. (రూ-పదటు-పల్లటము):
చూ, సంభ్రమము. [చూ, రేణువు. 1.
పదటి. దే. వి. ధూళి. అం, భా. నిర్వ. 220:
పదటు. దే. వి: చూ, రూ-పదటము.
పదడు. దే. వి. బూడిద: చూ, భస్మము.
పదదోషములు. అం: చూ, కావ్యదోషములు.
పదను. దే. వి. 1: చూ, సమయము.1; 2. తడి.
రామా. 4, ఆ. 176. చూ, స్తేమము; 3. నై
శిత్యము, రూ-పదను. య.2, ఆ. 67: చూ,

వా.డి. 1; 4. పరిపాకము: చూ, పరువు;
 వా. 5: చూ, రూ-పదును. 1. [మగు.
 పదనుకొను. దే. అ. క్రి. తడియు: చూ, స్త్రీమ
 పదపడి. దే. అవ్య: చూ, రూ-పదపడి. (నెను
 కఅనుటకు — భార. ఆది. 3, ఆ 109; మఱి
 యు అనుటకు. — భార. ఆది. 1, ఆ. 68.)
 పదభ్రమకము. పా. ఒకానొక చిత్రకవిత్వము:
 చూ, వృత్తము. 1.
 పదఃసు. సం. వి. అ. న. 1. పాదము: చూ,
 హజ్జే; 2. పద్యపాదము, చరణము: చూ,
 వృత్తము. 1; 3. ఇనుకలోనగుచోట్ల గనం
 బడెడు పాదచిహ్నము: చూ, లక్షణము.
 1; 4. చిహ్నము: చూ, లక్షణము. 1;
 5. శబ్దము (ధ్వనితోఁగూడినది) చూ, స్వ
 రము. 2; 6. వాక్యము, పాట (అనికొం
 దఱు): చూ, శబ్దము. 2; 7. పరియత్నము:
 చూ, యత్నము; 8: చూ, స్థానము. 1;
 9: చూ, వ్యాజము. 1; 10: చూ, సరికు. 2;
 11: చూ, వేరు. 1; పుం. 12. కిరణము:
 చూ, హోయనము. 2; పా. 13 కత్తెము.
 (Term); ధనము. (దీనిని సంబంధించిన
 పరిభాషాపదములు. — శుద్ధపదము, తుల్య
 పదము, పూర్వపదము, సాధారణపదము
 (తర్క), సహాహారక సాధారణపదము, శుద్ధ
 సాధారణపదము (తర్క) ఇత్యాది.
 పదములు. అం. 1. నామములు, క్రియలు, అవ్య
 యములు, విశేషణములు, సర్వనామములు
 అని ౫ విధములు; (పదములనఁగా (వర్ణన
 ముదాయము) మాటలు. ఉదా. — కేవుఁడు,
 చిలుక, మోచె, భరి, నల్లని, ఒకటి మొ.);
 2. తత్వము (సంస్కృతప్రాకృత తుల్యం
 బగుభాష), తద్భవము (సంస్కృతప్రాకృ
 తతద్భవంబగుభాష), దేశ్యము (త్రిలింగదేశ
 వ్యవహారసిద్ధంబగు భాష), గాఝ్యము

(లక్షణవిరుద్ధమగుభాష) అని ౪ విధములు;
 3. పదములు. — కళలు, గుర్రపగ్గకృతికములు
 అనిద్వివిధము
 పదయముకము. అం: చూ, యముకము.
 పదరము. వై. వి. తములపాపలయడపము చూ,
 హడపము.
 పదరు. వా. వి. 1. చదరుఁబోతుతనము: చూ,
 శబ్దము. 2; 2 నింద: చూ, నెగ్గింపు; బ.
 3. త్వరితోక్తి. స్వా. 6, ఆ. 44: చూ,
 శబ్దము. 2; బ 4. కోహోక్తి మా, శబ్దము.
 2; 5. చలనము. చూ, లోలము; అ. క్రి.
 6. రూ-పదును. త్వరపడు కళా. 6, ఆ.
 222: చూ, సంభ్రమించు; 7. కోపించు:
 చూ, రోషించు; 8. చలించు: చూ, సలించు;
 స. క్రి. 9. ఆక్షేపించు. భార. ఆది 5, ఆ.
 101: చూ, నెగ్గించు
 పదలము. వా.వి. అరవీసె. ($\frac{1}{2}$ వీసె=రెండువలుల
 ములు=60 తులముల యెత్తు)
 పదవి. సం. వి. ఈ. (స్త్రీ) 1. తోగిన: చూ,
 మార్గము. 1; వై. వి (1) కలిమి: చూ, సం
 పత్తి 1; (2)=పద. ఉన్నతమగుస్థితి. “చక్క
 పర్తిపదవి. మహారాజపదవి.”
 పదాజి. సం. వి. ఇ. పుం: చూ, భటుఁడు. 1.
 పదాడము. వా. వి: చూ, బిరుదము. [గము.9.)
 పదాతి. సం. వి. ఇ. పుం: చూ, పదాజి (అం
 పదార్థాటిక. అం: చూ, హస్తప్రాణములు.
 పదార్థము. సం. వి. అ. పుం. 1. వస్త్రపు: చూ,
 సరకు. 2; 2. శబ్దములయొక్క అభిధేయము.
 పదార్థములు. అం. 1. దృశ్యము, గుణము, కర్మ
 ము, సామాన్యము, విశేషము, సమవాయము,
 అభావము (7); 2 మాంసకృత్తులు, పిండిప
 దార్థములు, కొర్రువుపదార్థములు, ఉప్పుప
 దార్థములు, నీరు (5); 3. పదములయొక్క
 అర్థములు (టీక); 4. సరకులు.

పదార్థాశ్లగౌర. ద్వ. వి. చంద్రుడు: చూ, హిమాంశువు. ఆం, పదా. సుర. 23.

పదాలు. ద్వ. స. రూ-పదియాలు-పదునాలు, కల-కళ: చూ, హేడళము. 1.

పది. సం. వి. ద్. పుం. 1. పాదము. రా. వి.

1, ఆ. 38. చూ, హజ్జే; వై. స. (1)=పంక్తి: దశమము, పంక్తి (తె. ప) — ఈరేను, ఈ వైదు, బంతి, రెండయిదులు-రెండైదులు.

పదింబదిగ. ద్వ. కిర్. విణ. (పదియిం + పది + కాన్) 1. గట్టిగా, చక్క-గా. రాఘ. 4, ఆ. 101; వా. 2. అదేపనిగ.

పదిమడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, పదాతి.

పదికోట్లు. మి. వి. స. బ. అర్బుదము: చూ, సంఖ్య. 1. [నాణము 1]

పదినూటంచేలనాలు. ద్వ. వి. చూ, కడిపలుగు పదియార్దుము. ద్వ. వి. పదునాలుతూములు.

పదియాలు. ద్వ. స: చూ, రూ-పదాలు.

పదియేడు. ద్వ. స: రూ-పదునేడు.

పదియేడ్డుము. ద్వ. వి. పదియేడుతూములు: రూ-పదునేడ్డుము. [దు పదిపేను]

పదియేను. ద్వ. స: రూ-పదునేను (వాడుకయం పదిరెండు. ద్వ. స: చూ, ముచ్చాకము.

పదిలపడు. వై. అ. కిర్. 1: చూ, నేటింఁచే; 2. చూ, స్థిరపడు; పేర్. 3. పదిలపఱుచే

పదిలము. వై. వి.=భద్ర. 1 సుఖము: చూ, సంతోషము; 2. ఆపధానము: చూ, హెచ్చే 8క; 3: చూ, స్థైర్యము. హరి. ఉ. 10, ఆ.

147; విణ. 4: చూ, పేలుకోలు. నీలా. 2, ఆ. 59; 5. దృఢము. భో. 4, ఆ. 309: చూ, స్థైర్యము. 1. [స్థిరపఱుచే. కై. 7, ఆ. 221.

పదిలించే వై. స. కిర్. 1. దృఢపఱుచే; 2: చూ, డిదిలుడు. వై. విణ. 1.=భద్ర: చూ, పేలు కొనియుండువాడు. హరి. ఉ. 6, ఆ. 69;

2. స్థిరుడు, శని: చూ, రాహువు. 2.

పదివేలకు. జా. శాశ్వతముగా. “నీరు మనవలదే పదివేలకైన” (దాశరథివిలాసము); “చాలు పదివేలువచ్చె నీచలమువిడుపు” (రిసికగాన మనోరంజనము); “చాలుపదివేలవచ్చెబాం చాలిదొరకినట్టెగద.” (పాంచాలీపరిణయము)

పదివేలు. ద్వ. వి. నూలుపందలు: చూ, సంఖ్య. 1. పదివేసుములసామి. వై. వి: చూ, విష్ణువు. 1.

పదుండుర్. ద్వ. స: చూ, రూ-పదుగుండుర్.

పదుగు. దే. వి. 1. పంక్తి చూ, శ్రేణి. 1;

2. కొలము: చూ, పంగడము; 3. రూ-పదువు. సజాతీయప్రాసే సమాహము. చూ, పంగడము.

పదుగుండుర్ ద్వ. స. పదిమంది: (రూ-పదు గురు-పదువురు-పదుండుర్-పదురు-పదువు). పగుగురు. ద్వ. స.—పై.—(పదికి మహస్మ హత్యర్థక బహువచ నాంతాదేశము.)

పదునల్లము. ద్వ. వి. పదునాలుగుతూములు.

పదునాలు. ద్వ. స: చూ, రూ-పదాలు.

పదునాలుగు. ద్వ. స: రూ-పదునాల్గు, ఈరేడు. (సం. ప).— ఇంద్రియము.

పదును. దే. వి. (పది + ఊను.) రూ-పదను.

1. పదియంగుళములపఱకు నేలయందు తడి చొచ్చేనంతటిపన్న ప్రిమాణము; వా. 2: చూ, రూ-పదను. 3.

పదునుపెట్టు. వా. స. కిర్: చూ, వాడిచేయు. పదునెనమందుము. ద్వ. వి. పదునెనిమిదితూములు. పదునెనిమిది. ద్వ. స: అష్టాదశకము.

పదునెనిమిదివర్ణములు. అం. పృబంధమన కవి కల్పిత చరిత్రము. ఇందు 18 వర్ణలనికొంద టు, 22 వర్ణలని కొందఱు. ఈచెప్పిన వర్ణ నెంఁదేవేని 4-5 తక్కువైననుసరే. పెక్కులు లోపించినచో దానిని పృబంధమనరు. 18 వర్ణములు.—పుర, సముద్ర, పర్వత, రవి, శశి, ఋతు, వివాహ, రతి, నిరహ, మతోదయ, వన, జల, యాన, పాన, దౌత్య, వృష, మంత్ర, పదివేలకు. జా. శాశ్వతముగా. “నీరు మనవలదే పదివేలకైన” (దాశరథివిలాసము); “చాలు పదివేలువచ్చె నీచలమువిడుపు” (రిసికగాన మనోరంజనము); “చాలుపదివేలవచ్చెబాం చాలిదొరకినట్టెగద.” (పాంచాలీపరిణయము)

యన్ధములు. వీనికి శ్రీ, దౌహృద, మృగ
య, జయములు కలిపినచో 22 పద్యనలగును.

(చూ, కావ్యము. 5)

పదునేడు. ద్వ. స: రూ-పదియేడు.

పదునేడుము. ద్వ. వి: రూ-పదియేడుము.

పదునేను. ద్వ. స: రూ-పదియేను. [ము.

పదునొకటి. వై. స. ఏ, ఏకాదశకము, ఏకాదశ

పదునొకల్లుము. వై. వి: (పది + ఒకండు +
తూము) పదునొకండుతూములు.

పదుపు. దే. వి: చూ, రూ-పదుగు. 3 అచ్చ.

య, కాం. 491. (ధేనుపు)

పదుము. వై. వి: చూ, పదుము.

పదుమున్నము. ద్వ. వి. పదుమూడుతూములు.

పదురు. వై. స. 1: చూ, రూ-పదుగురు. కాశీ

3, ఆ. 142. 2: చూ, విధము. 1; బ.

3: చూ, రూ-పదురు. 3, ఆ. కి. 4: చూ,

రూ-పదురు. 6.

పదురయే. దే. పే. రూ-పదురయే పదురయే

య: చూ, పక్కలించే

పదుపు. దే. వి. చూ, రూ-పదుగు. 3

పదుపురు ద్వ. స: చూ, రూ-పదుగురు.

పద్మండు. సం. వి. ఆ. పుం. (రూ-పద్మండు-

పద్మండు-పత్తి-పదాతి-పదాతిపండు-పదాతి

గుండు): చూ, ధటుండు. 1.

పద్మము వై. వి. (రూ-పద్మండు-పద్మము.)=పద్మమ్.

ధంగోబద్ధమైన కావ్యము. నీలా. 2, ఆ. 91:

(చూ, పృథ్విము. 1). చూ, శ్లోకము.

పద్మ వై. వి. 1=పృథ్విజ్ఞ: చూ, స్పర్శ. 4;

2=స్పర్శ. పోటి: చూ, స్పర్శ. 1; 3:=

ఘోరి అంకెలకల్తెము; వా 4. (అంగడిసరు

కుల) బాపితా; 5: (ఒరులు పత్రిమునకు మా

టుగావారినిది) పద్మ; 6. (కూలోలనుస్తరు)

పద్మ; 7. తొకట్టుపద్మ, 8. సత్రిమందు భో

జనపుపద్మ; 9: కరుడు, చిట్టా-చిరా. "ప

ద్మలసాత్తము"; వి. 10.=అబద్ధ. నిజముకా

నిది: చూ, విశేషము; వా. కి. 11. వెళ్లు "సీపు

పద్మ. నేను వచ్చెదను." (వాడుక. అపరి)

పద్మ. వై. వి.=పద్మమ్: చూ, రూ-పద్మము.

పద్మము. వై. వి.=పై-య. 1, ఆ. 12.

పద్మతి. సం. వి. ఇ. శ్రీ. 1. లోప: చూ,

మార్గము. 1; 2. వరుస: చూ, విధము. 1;

3. అడుగు: చూ, బురద.

పద్మాల్లి. ద్వ. స. చూ, రూ-పదునాలుగు.

పద్మ. సం. వి. ఆ. శ్రీ. 1: చూ, లక్ష్మి;

2. బారంగి: చూ, హంజిక; 3 మెట్టనా

మరక: చూ, సహస్రపత్రిము

పద్మకంపి సం. వి. ఆ. శ్రీ. తామరదుంప: చూ,

సహస్రపత్రిము. (పద్మకందము అనియు)

పద్మకము సం. వి. ఆ. స. 1: చూ, పద్మము.

5; 2: చూ, పద్మకాష్ఠము: పా. 3. ఒకా

నొక వృత్తము. "స-ధి-జ-జ-న గురువులు."

11వ యింటయతి. పదునాటపంపి: చూ,

వృత్తము. 1.

పద్మకాష్ఠము. సం. వి. ఆ. న. ఒకానొక ఓషధి:

పత్రింగము, పద్మకము, పన్నెగము.

పద్మకోశము. అం: చూ, అసంయుతహస్తములు.

(అయిదువేళ్లను కొనలు కూడపండునట్లు

విల్లువలెపంచి యెడముగలవానిగాబట్టునది.)

పద్మగర్భి. సం. వి. ఇ. పుం. (రూ-పద్మగర్భండు,

పద్మనాభి, పద్మనాభండు) చూ, విష్ణువు. 1.

పద్మచారణి. సం. వి. ఈ. శ్రీ: చూ, పద్మ. 3.

పద్మనాభము. అం. 1: చూ, శస్త్రములు; పా.

2. ఒకానొక వృత్తము. "త-తి-త-త-త-త-

తి-గగములు" 13వ యింట యతి. 23వ పం

పన్ను: చూ, వృత్తము. 1.

పద్మనాభాయనము. అం. (పద్మనాభః=హృదయ

పద్మస్య నాభౌ నాభేతి. పరిభాగే ప్రకా

శ నాత్.): చూ, ఓమ్.

పద్మనాభుడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, పద్మగర్భి. పద్మనాయకుడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, వెలమ పద్మపత్రిము. సం. వి. అ. న. 1: చూ, తామరపాకు, 2. మెట్టతామరదుంప: చూ, సహస్రపత్రము పద్మపాణి. సం. వి. ఇ. పుం. 1. ఒకానొక బుద్ధుడు: చూ, బుద్ధుడు. 1; 2: చూ, సూర్యుడు.

పద్మపుండ్రు. మి. వి చోరపుష్పి: చూ, శంకిని. పద్మబాంధవుడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, సూర్యుడు.

పద్మము. సం. వి. అ. పుం. న. 1. తామర, క మలము: చూ, సహస్రపత్రిము; అం. బ 2: చూ, నిగులు. (లిబ్బి. 2.); 3: చూ, పూర్వాభేది ములు; 4. సంఖ్యాభేదము: చూ, సంఖ్య. 1; 5 ఏనుగు మొగమునందలి బొట్లసమా హము, బోల, పొగరుపొడ, పద్మకము. చూ, హస్తీ; పుం. 6: చూ, సర్పము.

పద్మరాగము. సం. వి. అ. పుం. తామరకెంపు, మాణిక్యము, (ఇది సింహాళమున పుట్టినది. రక్తపద్మముగలది. ఉత్తమభాతి గత్తము.) చూ, రత్నము. 1. [చూ, సహస్రపత్రిము.

పద్మలతాశిఖ. సం. వి. ఆ. (స్త్రీ). తామరగూడు పద్మచలము. మి. వి: చూ, వెలమ.

పద్మపూహము. అం: చూ, పరిభానపూహ ములు. (పూహములు)

పద్మాంశము. అం. చూ, పద్మాంశములు.

పద్మాకరము. సం. వి. అ. పుం 1 కొలను చూ, సరస్సు. 1; 2 చెఱువు. చూ, సరస్సు. 1. [ప్రపున్నాటము.

పద్మాటము. సం. వి. అ. పుం. తగిరిసక: చూ, పద్మాలయ. సం. వి. ఆ. (స్త్రీ): చూ, లక్ష్మి.

పద్మాసనము. అం. 1: చూ, ఆసనములు; 2: చూ, ఉత్తాసకరణబంధములు.

పద్మి. సం. వి. న్. పుం. ఏనుగు: చూ, హస్తీ.

పద్మిని. సం. వి. ఈ. (స్త్రీ). 1. తామరతీగ: చూ, సహస్రపత్రిము; 2. తామరకొలును: చూ, సరస్సు. 1; 3. తామరతంపరి: చూ, సమృద్ధి; 4. పద్మినీజాతి (స్త్రీ). (స్త్రీలలో నత్యుత్తమ మైనది. పాంచాలుడను పురుషుడు ప్రేమించేను. నాలుగవజామునఁ బంకజాసనపద్మ మను బంధమివ్వెను. నాళి, పిఱుచులు, తోడలు కళాస్థానములు. పంకలైన బహు కేశములు, కుటిలములగు స్తనములు, మొల్ల మొగ్గలవంటిదంతములు, పద్మింగంధము, హం సస్వరము, ముఖసౌభాగ్యము, ష్రీమంగోరు ట కి లిగియుండును) చూ, (స్త్రీ); 5 ఆడే నుగు: చూ, హస్తీ; 6: చూ, పద్మాలయ; అం. 7: చూ, (స్త్రీ) బాతులు, 8. చూ, దేవీయ క్రియలు.

పద్మినీపత్రిజలబిందున్ద్రాయము పా తామర పాకులోనినీరు ఆకునంటకుండుననుకీర్తి.

పద్మినీపద్మభుడు. సం. వి. అ. పుం. చూ, సూ ర్యుడు.

పద్మ. సం. వి. ఆ. (స్త్రీ). తో: చూ, మాగ్గము 1. పద్మకావ్యము అం. (గణయతిపాస నియమము గలది): చూ, కావ్యము. (తిక్కనసోమయా జి నిర్వచనోత్తరరామాయణము మొ॥ వి) పద్మభిమకము. పా చిత్రకవిత్వమునందొకటి: చూ, వృత్తము. 1.

పద్మము. సం. వి. అ. న. పద్మై: చూ, పద్మి యము.

పద్మములు అం: చూ, బాతులు. 5.

పద్మ్యుడు సం. వి. ఆ. పుం. చూ, శూచ్యుడు.

పదుమే దే. పే: చూ, రూ-పదుమే.

పన. దే. వి. ఓదియ-ఓదె: చూ, సస్యము. 1.

పనటి. దే. వి. రూ-పంటి. 1 పంటకుండ- చూ, భాండము. 3; 2 గుండ. చూ, భాం డము. 3.

పనవు. వై. స. కిరి = పనివ. ప్రలాపించే చూ, రోగి.

పనన వై. వి. 1. = పంచాశత్తు. పనిశ్చాంశము. (పంచదినముల సమాహము పంచాశత్తనఁ బడును. ఇది తేనుఁగుదేశమున పననయని చెప్పబడుచున్నది): చూ, తైత్తిరీయ సం హిత. 1432 పొరట; 2 = పణన * : చూ, వేరుపనన (గో పా ద శాస్త్రము) (చెట్టు మొదటనుండి కొమ్మలపటముదామర పాకులుచేటి చెట్టు మొదట నన్న ముళ్ళకంప వేయ గొప్పఫలములు పెక్కులుపుట్టును.) పననలవాండుగి వ్య. వి. బ. కమాసాలెవారిని

యాచించిబ్రదుకువారు. [యితము. పనాయితము. సం. విణ: చూ, రూ-పణా పని. దే. వి. 1. చేత: చూ, వ్యాపారము. 1; 2. కర్మము: చూ, వ్యాపారము. 1; 3 చూ, పరియోజనము; 4: చూ, శిల్పము; 5. ఆజ్ఞ భార. ఆది. 2, ఆ. 46: చూ, సెలవు; వా. 6. సేవకావృత్తి. “మా అబ్బాయికి కలె క్తరు ఆసీసులోపని.”; 7. స్వతంత్రీవృత్తి. “మా అబ్బాయికి మాభూములు సేవ్యము చేయించెడుపని.”

పనియచ్చె. వా. వి. అధికకాంతిగల కృత్రిమ పద్మరాగము. ఆం, భా. ద్వి. 227. చూ, రత్నము. 1.

పనిగొను. దే. స. కిరి. నియోగించే భార. విరా. 1, ఆ. 269: చూ, సెలవిచ్చే. పనిగోరడిబండ. వా.వి. పనులుచేసెడిపలుగాకి. పనిచెలుచేవాడు. వా.వి:చూ, వినియముడు.

1. (ఇట్లు పనిచెలుపు వేల్పు) పనిచెలుపు. వా. వి: చూ, విఘ్నము. పనిచేసిన పాతికపట్టము. లో. “ఉదా. — “మేముపనిచేసినపాతికపట్టమునుమాట మడి: చెట్టక.” (ధర్మజరాజనాయకు) పనితము. సం. విణ: చూ, రూ-పణాయితము.

పనిముట్టు. దే. వి: చూ, సాధనము. 2. పనివంచే. దే. స. కిరి. చూ, పనిగొను. పనిపడు. ద్వ. ఆ. కిరి 1. అక్కటపడు: చూ. వాంఛించే, వా. 2 పనియందు నేర్పఱియును. పనివాడు. దే. వి. 1: చూ, సేవకుడు; 2. క ర్మకారుడు. చూ, వ్యవహార. పనివిను. దే. అ. కిరి 1. అజ్ఞావళవర్తియగు. రామా. 4, ఆ. 4 చూ, విను; 2. వచ్చెదను. భో. 6, ఆ. 378, 3. పోయెదను. “ఏనుబని యెదనన్న ” భార. ఆను. 1, ఆ. పనుసు. దే. అ. కిరి చూ, రోషించే ఉ. హరి. 4, ఆ. 63.

పనుగొను. దే. అ. కిరి (పన్ను + కొను) 1. చూ, నేటించే భార. ఆది. 4, ఆ. 163; 2. కలు గు: చూ, సంభవించే పనుచే. దే. స. కిరి: చూ, రూ-పంచే. 1-2-11. పనుపడు. ద్వ. ఆ. కిరి. 1. రూ-పన్నుపడు: చూ, వాడుకపడు: 2: చూ, పనుగొను. 2; 3. నాటు: చూ, మెలవేయు.

పనుపరి. దే. విణ. రూ-పన్నరి. అజ్ఞకులోబ డినవాడు: చూ, పరాధీనుడు.

పనుపు. దే. వి. రూ-పన్ను. 1: చూ, పని. 5; వా. 2. దాస్యము: చూ, సేవ.

పనులసాకిరి. వా. వి: చూ, నూర్చుడు ఆం, పదా. సుర. 20. [బ్రాహ్మణులు. పనేరుబ్రాహ్మణులు. ఆం. చూ, సేవాశీదేశపు పన్ను. దే. స. కిరి: చూ, రూ-పనుచే పన్ను. దే. విణ. 1: చూ, వృద్ధుడు; 2: చూ, కేరులేనివాడు.

పన్నకము. దే. వి. (రూ- పన్నుగడ- పన్నిక- పన్నికము): చూ, రచన.

పన్నగము. సం. వి. అ. పుం. 1. పాము: చూ, సర్పము; 2: చూ, పద్మకాఢము*.

పన్నగాళనుడు. సం. వి. అ. పుం. పాచుమే పరి: చూ, హరివాహనుడు.

పన్నము. సం. వి. 1. జోతినది: చూ, సస్త్రి
ము; వై. వి. (1).=పర్వత. వేదమునందిలి
అట్టమునకు అవయవము. (వేదపరిశీలనము)
(చూ, తైత్తిరీయ బ్రాహ్మణము-తైత్తిరీయ
సంహిత) చూ, వేదము. [ద్రవు నడల్పులు.

పన్నా. వా. వి. కాగితము బట్టిలోనగువాని పా
పన్నాగము. దే. వి. 1: చూ, పడాల. 1; వా.

2 ఎత్తుగడ; 3 మోసము

పన్నార చీ వి. బాలిక లాలెడుగురిగి య. 3,
అ. 151. [త్రయము. 6

పన్నారలోవి. వా. వి. చిన్నగిన్నె: చూ, పా
పన్నిక. దే. వి: చూ, పన్నకము.

పన్నికము. వా. వి. —పై—

పన్నిడుము. వై. వి.=పణితమ్. 1 జోదమునందు
బడ్డడు ధనాధికము చూ, వ్యవహారము 4;
2 పాచికలు గవ్వలు మొదలగువాని పొరిక:
చూ, వ్యవహారము. 4.

పన్నిద్దలు. ద్వ. స. (పది + ఇద్దలు) (రూ-ప
న్నిరుగురు-పన్నిరువురు-పన్నిరువురు) పం
డ్రొందు మంది. (పండ్రిండింటికి మహస్త్రి
హత్యక బహుపచనాంతాదేశము)

పన్నిద్దము. ద్వ. వి. పండ్రిండుతూములు-రూ-
పన్నిద్దము.

పన్నియ. దే. వి: చూ, రూ-పన్నె.

పన్నిరుగురు. ద్వ. స: చూ, రూ-పన్నిద్దలు.

పన్నిరువురు. ద్వ. స. —పై—

పన్నిర్దము. ద్వ. వి: రూ-పన్నిద్దము.

పన్నిర్దము. వా.వి. రూ-పన్నిల్లము. పండ్రిండు
సలములు. ఆం. భా. ద్వ. 289.

పన్నిర్వురు. ద్వ. స: రూ-పన్నిరువురు.

పన్నిల్లము. వా. వి: రూ-పన్నిర్దము.

పన్నీరుము. సం.వి. అ.న =పన్నీరు:చూ, సలిలము.

పన్నీరు. వై. వి.=పన్నీరు —పై.—

పన్ను. వై. వి. 1.=పణ. పంగము: చూ, సిస్తు.

1.(ఇందుల భేదములు.—ఇంటిపన్ను, భూమి
పన్ను, వృత్తిపన్ను మొ.); వా. 2. చూ,
పల్లు. 1; దే. వి. 3. ఒప్పెనది. భార.
ఆది 3, ఆ. 128 చూ, హ్యచ్ఛము; దే. అ.
కి. 4. యుద్ధమునకు సిద్ధపడు. ఉ. హరి. 3,
ఆ. 52: చూ, సిద్ధించే; 5. కలుగు. హరిశ్చ.
2, ఆ. 90: చూ, సంభవించే, అం. పే. 6: చూ,
సిద్ధపడచే. ఉ. హరి. 4, ఆ. 212; 7 కలు
గఁజేయు పొందు. 5, ఆ. 122; స. కి.
8. ఏర్పడచే, రచించే. చూ, సృజించే;
9. చూ, ఉపదేశించే; 10. చేయు: చూ,
సమకట్టు, (మాయోపాయముపన్ను; కాపడి
బద్ధకు మట్టుపన్ను; యుక్తి పన్ను మొ.)

పన్నుండు. దే. అ కి. చూ, శయనించే.

పన్నుగడ. దే. వి. 1. చూ, పన్నకము; 2 ఏత
భుకడపపైపించెనుంచి తాగ్భలో బిగిం
చేట; వా. 3 కాపడిమట్టుబద్ధకు సన్నా
హముచేయుట [(పే. పన్నుపడచే)
పన్నుపడు. ద్వ. అ. కి. చూ, రూ-పనుపడు.

పన్నె. దే. వి. రూ-పన్నియ. 1. మగ్గమునందు
పడుగునూలు వేలువేలుచొప్పించుటకై నడు
మడువ్వెనపండ్లనలె నిలుపునేర్పడి యుండు
నట్లు వెదురుబద్దలతో అడ్డముగాఁగట్టిబడిన
సాలెవాని సాధనవిశేషము; 2 అంకపన్నె
నెనుకటియనుసముల్లు; 3. రువ్వెన. ఆం,
పదా. 4—31: చూ, పరిసాధని.

పన్నరి. దే. వి. 3: చూ, రూ-పనుపరి.

పన్ను. దే. వి: చూ, రూ-పనుపు.

పప్ప. దే. వి. 1: చూ, భక్త్యము; వా. 2. బం
డికియెడమవైపునపూసెడుఎద్దు (చూ, టిట్టి):
చూ, పృథుభము. 1; వా. 3. ఆడుగుటి.
(అపరి)(నీచబాతులయందు వాడుక)

పప్పణము. సం. వి. అ. పుం: చూ, పాపట*.

పప్పర. దే. వి: చూ, మోదుగు*.

పప్పలి. దే.వి. 1. పస్త్రమునందలి చిత్రవర్ణము: చూ, వర్ణము. 6; 2. చిత్రవర్ణముగల పస్త్రము: చూ, పస్త్రము.

పప్పలిపచ్చేడము. వా.వి. బొంత: చూ, పస్త్రము.

పప్పు. దే. వి. 1: చూ, సూపము; 2. పొట్టుపోయి బద్ధమైన కాయధాన్యము: చూ, స్తంభకరి (ధాన్యము) క్రయము.

పప్పుకట్టు. వా.వి. పప్పువేసికాచినచోరు: చూ, పప్పుచేయు. ద్వ. స. కి. 1: చూ, నలుమాడు, వా. 2. కందులు, పెసలులోనగువాని పొట్టుపోయి బద్ధమగునట్లుచేయు.

పబలుట. వై. వి.=పరబలు. వృద్ధినందుట.

పబువు. వై. విణ=పరీభువు: చూ, స్వామి. 1.

పబ్బము. వై. వి.=పర్వ. 1. ఉత్సవము: చూ, సంబరము; 2. సంకారాంతిపండుగలోనగునది: చూ, సంబరము; 3. ఆతిథ్యము. పంచ. నా. 5, ఆ. 58: చూ, విందు. 2.

పట్టికు. వా.వి. బహిరంగమైన; అందఱికిచెందిన.

పమిదె. వై. వి. (రూ-ప్రమిద-ప్రమిదె-ప్రమిద) దీపముంచే పాత్రము: చూ, పాత్రము. 6.

పముజే. దే. వి: చూ, రూ-పంజే. 2

పమ్మకము. దే. వి. అంచేలుమడిచి పట్టెడికుట్టు: చూ, న్యూలి. 1.

పమ్మ. దే. అ. కి. 1. అతిశయించే. మాగ్గ. 5, ఆ. 245: చూ, సందడించే; స. కి. 2. అంచేలు మడిచికుట్టు: చూ, పొడుచే. 3.

పయిట. వై. వి.=పైరా (రూ-పయిట-పయ్యట-పయ్యెట-పయ్యెట-పయ్యెట-పయ్యెట-పయ్యెట-పయ్యెట-పయ్యెట) స్త్రీలతోమ్ముమీడిపస్త్రము. విజ. 2, ఆ. 28: చూ, పస్త్రము.

పయనము. వై. వి.=పరీయాణ. (రూ-పయనము-పయనము): చూ, పరీయాణము.

పయనించే. వై. అ. కి.=పరీయాణించే: చూ, వెళ్లు. 3.

పయర. దే. వి. (రూ-పయర-పయ్యర-పయ్యెర-పయ్యెర) 1. దక్షిణపుగాలి: చూ, వాయువు; 2. గాలి: చూ, వాయువు; 3. చూ, అపరాలు.

పయస్య. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. పాల*: చూ, రాజాదనము. 1; 2. పిన్నపాల*: చూ, రాజాదనము. 1; 3. రెడ్డివారి నానఁబ్రాళు*: చూ, స్వర్ణక్షీరి; విణ. 4. పాలక. హితవై నది; 5. పాలయొక్క వికారము (నెయ్యి-పెరుగు-చేల్లమె): చూ, స్తవ్యము.

పయస్విని. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. ఆవు: చూ, సోగభేయ (ధేనవు); 2. ఏలు: చూ, స్వర్ణది (నది); 3. చూ, పాలగొలిమికి.

పయస్సు. సం. వి. న. న (రూ-పయసు-పయసు-పాయసు-పాయసు)=పాయి. 1. చేసుపాలు: చూ, స్తవ్యము; 2. పాలు: చూ, స్తవ్యము; 3. నీరు: చూ, నలిలము

పయాట. వా. వి. రూ-పైయాట. 1. చూ, వ్యభిచారము; 2. ఉపనతి: చూ, సంయోగము; 3. చీట్లాటయందలి ఆటపై యాట.

పయి. దే. వి. 1. (రూ-పై-పైని) ఉప్పుగము: చూ, మీడు. 2; ద్వి. 2. (రూ-పై-పైని) ఊర్ధ్వార్థకము. ఆం. భా. త్వి. 66.

పయింబక్కంబడుట. బా. స్నేహముగానుండుట, ఎక్కువ మమతగానుండుట. “పయింబక్కంబడంగ జేక్కినికుమారుని మక్కువ మీఱ” (సారంగధరచరిత్ర).

పయింబ. వై. వి.=: చూ, రూ-పయింబ.

పయింబకొంగు. ద్వ. వి. రూ-పైంబకొంగు; చూ, మైదోలు.

పయిడి. దే. వి. రూ-పైడి. 1. బంగారు: చూ, లోహము. 1: 2. ధనము: చూ, విత్తము. 1; 3. ఉంకుప: చూ, శుల్కము. 2; 4. రోయి: చూ, శుల్కము. 3.

పయిడికంటి. దే. వి (పైడి + కన్ను) (రూ-
పయిడికంటె-పైడికంటి.) 1: చూ, సకి
సంపులులు; 2 మెడనగ: చూ, భూప
ణము. 2; విణ. 3. బంగారుచేయకన్నులు
గలది: పయిడికంటె

పయిడికంటె. దే. వి. —పై.—
పయిడిమోలాలు. దే.వి. రూ-పైడిమోలాలు
పనుగర్భ: చూ, భూమి. 1.

పయిడితామర. ద్వ. వి. రూ-పైడితామర.
మెట్టతామర: చూ, సహస్రపత్యము.

పయిడినెలతి. దే. వి. రూ-పైడినెలతి:
చూ, లక్ష్మి. 1. [చూ, పృత్తి. *.

పయిడిపృత్తి. ద్వ. వి. రూ-పైడిపృత్తి.
పయిడిబాసము. ద్వ. వి రూ-పైడిబాసము
చూ, గాలిమాట (శబ్దము. 2.)

పయిడిముడుచే దే. అ. కి. రూ-పైడి
ముడుచే. నిశ్చితార్థముచేయు.

పయిడిముడుపు. దే. వి. రూ-పైడిముడుపు,
నిశ్చితార్థము.

పయిడియుమెత్త. ద్వ. వి. రూ-పైడియు
మెత్త. కాంచనము *: చూ, యుగపత్తి
కము. [రుడు: చూ, శ్రీరుడు.

పయిడిశ్రేణు. వా.వి.రూ-పైడిశ్రేణు కుచే
పయికము. దే. వి. రూ-పైకము. 1. రండు

కాసుల నాణెము:చూ, హరుపు. 4; 2. చూ,
విత్తము. 1; 3: చూ, సమానము.

పయికాపు. జా రూ-పైకాపు, పైజాగృత్త.
“సచోత్త భరంబునకుం బయికాపువో లె.”
(కథాపూర్ణాదయము).

పయికుటమి. దే. వి. రూ-పైకుటమి. ఉపరి
సెరతము: చూ, సంయోగము.

పయికును. దే.అ.కి.రూ-పైకును 1. మీలు:
చూ, సంపదించు; 2. కవియు చూ, వ్యా
పించు; 3. చూ, యత్నించు; 4. కలుగు:
చూ, సంభవించు. (కే. పయికులుపు)

పయిచేయి. జా. రూ-పైచేయి. అధికుడు.
“చిల్వరాయనికిలై చేయియయ్యె.” (శ్రీని
వాసవిలాసము). [రుక.

పయిజోటు. దే. వి. రూ-పైజోటు: చూ, పా
పయిజోటుమట్ట. దే. వి. రూ-పైజోటుమట్ట:
చూ, మత్స్యము. 1. [చర. 83.

పయిశ. వా. వి: చూ, పడరు. 1. అం, పదా.
పయిడ. దే. వి. రూ-పైన. పిల్లకాయ: చూ,
శిశువు. [శ్రీ.

పయిదలి. దే. వి. రూ-పైదలి. ఆడుది: చూ,
పయినము. వై. వి:ప్రయాణ: చూ, రూ-
పయనము.

పయిపడు. ద్వ. అ. కి.రూ-పైపడు. 1: చూ,
సంపదించు; 2. కవియు:చూ, వ్యాపించు.

పయిపయిగ. దే. ద్వి.కి. విణ. (పయిపయి +
కాన్) రూ-పైపైగ: చూ, సులభము. 2.
పయిపాటు. ద్వ. వి. రూ-పైపాటు. 1. (పైప
డుట) కవియుట: చూ, వ్యాపనము; వా.
వి. 2. చీకటితప్పనలన వచ్చేడురాబడి;
3. ఇతర వృత్తిపలన వచ్చేడు రాబడి.

పయిబూసికొనుట. జా. సంబంధములేనివి కలు
గలేసికొనుట. “అయినదానికెగానిదానికి
నడ్డమువచ్చి పయిబూసికొనక.” (నీతిచం
దిక—విగ్రహము.)

పయిగ. దే. వి. రూ-పైగ: చూ, రూ-పయర.
పయిరము. దే. వి. రూ-పైరము. అవు: చూ,
ధేనువు.

పయిరు. దే. వి. రూ-పైరు చూ, సస్యము. 1.
పయిరుడుబ్బు. వా. వి రుబ్బు: చూ, రూ-
పైరుడుబ్బు. [పస్తాదు. 2.

పయిరుమాను. వా. వి. రూ-పైరుమాను: చూ,
పయిరులయెకిమిడు. దే. వి. రూ-పైరులయెకి
మిడు:చూ, హిమాంశువు. [ముచ.

పయిశాచము. అం. (పైశాచము): చూ, అస్త్ర

పయిన. వా. వి. రూ-పైస. [(కానికి పైసలు= 3; కాని=1 అణా; పైస=దమ్మిడి (అని కొందలు); (కానికి దమ్మిడిలు=4 (అనికొందలు)]: చూ, రుప్య. 1.

పయిరులునులు. వా. వి. రూ-పైరులునులు. మబ్బు: చూ, మేఘము. 1.

పయిలుమాను. వా వి: చూ, రూ-పయిరుమాను. పయినరము. దే. వి. రూ-పైసరము రతి: చూ, సంయోగము. [ప్రార్థము.

పయినలా. వా. వి. రూ-పైసలా. తీర్పు, పరి పయోజము. సం. వి. అ. న నీటిపుట్టుగు, తా

మర: చూ, సహస్రపత్రము.

పయోధరము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. బ. పాలిం

ద్దు: చూ, స్తనము; 2 మబ్బు: చూ, మేఘము. 1; 3: చూ, ముక్కుంటిపండు; 4. కో

శకారమును చెఱుకు: చూ, రసాలము. 3.

పయోధి. సం. వి. ఇ. పుం: చూ, సముద్రిము.

పయోముఖవిపకుంభస్యాము. పా. లోపలవిము నోటపాలునుగలకుండ యనురీతి.

పయోరాశి. సం. వి. ఇ. పుం: చూ, పయోధి.

పయ్య. వై. వి.=పాటల. రూ-పయ్య. 1. పాటలవర్ణము, పల్లవస్మైగలది: చూ, వర్ణము. 6.

పయ్యట. వై. వి.=పైరా:చూ, రూ-పయ్యట.

పయ్యద. ద్వ. వి.—పై.—

పయ్యర. దే. వి: చూ, రూ-పయ్యర. (దక్షిణపు గాలికి.—స్వా. 3, ఆ. 84; గాలికి.—

అచ్చ. బాల, కాం. 63.)

పయ్య. వై. వి, విణ: చూ, రూ-పయ్య.

పయ్యట. వై. వి.=పైరా:చూ, రూ-పయ్యట.

పయ్యద. ద్వ. వి. (పయి + ఎద)—పై.—

పయ్యర. వా. వి. 1: చూ, రూ- పయ్యట;

2. పయ్యరగాలి: చూ, రూ- పయ్యర.

పర. సం వి. ఆ. స్త్రీ. 1. వాగ్భదము; దే.

వి. (1) కంటిపార:చూ,పార. 4; (2) అర

టిలోనగువాని పార: చూ, పార. 5; వై. విణ. (3) వృత్తియందు పరముశబ్దమునకు మీఁదివర్ణములోపింపఁగా మిగిలినరూపము. [చెక్క.

పరంగి. వై. వి. 1. శ్వేతముఖుఁడు; 2 పరంగి పరంగీలాగి. ద్వ. వి. కెంపుజాతివస్తువు

పరంజము. సం. వి. అ. పుం. 1: తిలయంత్ర

ము. (తె. పు).— గానింగ- గా ను గ- గానుఁగు-గాన్లు; 2. యేరకత్తియలుఁగు.చూ, రిప్పి. 2; 3. నురుగు: చూ, శేనము; 4.= పరుఁజే. కత్తిపిడి: చూ, పిడి. 2

పరంజే. వై. వి. రూ-పరంజో. గోడకట్టుబాటు నకత్తుగకట్టినకట్టడము: చూ, సారు. 3.

పరంజో వై. వి.—పై.—

పరంజోగూడు. ద్వ. వి పరంజోబొక్క: చూ, రంధ్రము. 1.

పరంపర. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1.=తెర తెర. పరు

స (విడువక సాగునది): చూ, వెల్లి. 4;

2. పుత్రపౌత్రపారంపర్యము: చూ, సంతా

నము 2; 3. బాధ: చూ, శోకము; వా. వి.

(1) పరుస: చూ, పరింపర. 1.

పరంపరాకము. సం. వి. అ. న. యజ్ఞమునందలి

పశువధ: చూ, శసనము.

పరంపరావాహనము. సం. వి. అ. న. లేరుమో

కు, పలువురు మోయఁదగిన యందలము, మొ

దలగునది (అనికొందలు): చూ, సూత్రము. 1.

పరంపరుడు. సం. వి 'అ. పుం: చూ, మమ్ము

నుమఁడు.

పరఁగు. వై. అ. క్రి. 1.=పర్యాయకో. ఒప్పు.

ఆం, భా. త్ప. 83: చూ, సమ్మతించు;

2.=పర్యాయకో. పర్యాయముగు. మార్క. 4,

ఆ. 220: చూ, వెళ్లు. 3; 3.=పర్యాయకో;

పర్యాయక్రమగు; 4.=పర్యాయకో. పర్యసరిల్లు.

భార. ఉద్యో. 2, ఆ. 316; 5. పర్యసరించు.

ఉ. హరి. 5, ఆ. 313: చూ, వ్యాపించు;
6. పృసిద్ధమగు. మార్క్. 5, ఆ. 220;
7. పృసింపిం. చూ, నెల్లిగొను; 8. విహరించు. పృథ్వా. 1, ఆ. 65

పరచే. వా. వి: చూ, రూ-పరచే.

పరచు. దే. వి: చూ, పిడక.

పరచి. దే. వి: చూ, రూ-పనచి. 1-2.

పరచిపుట్టువు. దే. వి. కుంభసంభవుడు, అగస్త్యుడు య 1, ఆ. 95: చూ, సన్యాసి.

పరచె. దే. వి: చూ, రూ-పంచెయ.

పరక. దే. వి. 1. రెండుపీసములు; వా. 2. రెండు కానులు, ఆరుపైసలు, అరణా, 1/32 వంతు రూపాయ; 3. పంచెందు, డబ్బెను. (పండ్ల వర్తకులు పరకకొక పండుపైగా నిచ్చెదరు); 4. గడ్డిపోచ. స్వా. 4, ఆ. 48: చూ, మేటి పరకాయప్రవేశము పా. ఒకశరీరమునుండి వేటొక నిర్జీవశరీరమున జీవుని బ్రవేశింపజేయుట. [చూ, వస్త్రము

పరకాళాగుడ్డ. వై. వి. తెల్లని నాణ్యమబట్ట: పరకీయ. అం. 1. ఇది అన్య, కన్యయని ద్వివిధము. (అన్య అతిరహస్యమైన పరపురుషభాగముకలది. కన్య వివాహముకానిది. సామాన్యవేళ. ఇట్లు స్వీయ 13, పరకీయ 2, సామాన్య. 1. విధములవుటచే బ్రధాననాయికలు పదునాఱుగురైరి. (చూ, నాయికలు, స్వీయ, అన్య, కన్య); విణ. 2. ఇతరునిది. పరిగడ. వై. వి. పరిసర. రూ-పరపడ. ఊరి వెలుపలిపాలము: చూ, భూమి. 1.

పరగడుపు. ద్వ. వి. (పరము + కడుపు) ఆహారమువేయనికడుపు: చూ, భూమి.

పరగణా. వా. వి. జేమిలోనిభాగము: చూ, సీమ. 1 (దేశము). [శిశువు.

పరచేటివాడు. వా. వి. ప్రసపాయి: చూ, పరచి. దే. వి. యాచితకము: చూ, బాకీ. 2.

పరచి త్రవరిజ్ఞానము. అం: చూ, మగుడుములు. పరజాతుడు. సం. విణ: చూ, సేవకుడు.

పరజే. దే. వి. ఒకానొకపిట్ట: చూ, పక్షి పరతంత్రము. అం: చూ, ద్వైధభావద్వయము.

పరతంత్రుడు. సం. విణ: చూ, పరాధీనుడు.

పరద. వా. వి: చూ, బకము. [ద్వి 187.

పరిదము. వా. వి: చూ, హడపము. ఆం, భా.

పరదా. వా. వి. 1. తెర: చూ, వస్త్రము; 2. బాడు. ఆం, భా. ద్వి. 199: చూ, ముసుగు. 3.

పరదూషణము. అం: చూ, యోడకసంఘలు

పరదేశి. సం. వి. వ. పుం: చూ, వింగు. 4.

పరపతి. వై. వి. 1. మాటనిలుకడ; 2. పరభృతి. అప్పటినికొనుట: చూ, పగవత్తెము.

పరిపత్తెము. వై. వి. పరిభృతి చూ, పరపతి. 2.

పరిపిండాడుడు. సం. విణ: చూ, పరాన్నుడు.

పరపు. వా. వి. 1: చూ, పరిణాహము;

2: చూ, శయ్య. 1; 3. విశాలము. నిర్వ. 9,

ఆ. 102: చూ, విస్తారము. 1; విణ. 4. విరి

విగలది: చూ, విఘటము; వై. పేర్.

5. (బాణము)ప్రయోగించు. హరి. ఉ. 10,

ఆ. 89: చూ, ప్రయోగించు. 4; 6. ప్రవ

హింపజేయు హరి. పూ. 2, ఆ. 71.

పరపుకరము. వా. వి: చూ, హణిగలు.

పరపురుషుడు. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, విష్ణువు. 1.

పరబ్రహ్మము. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, హింసుడు.

పరభక్షము. అం. మక్షికము, ముళకము, వేళక,

మూషికము, యాచకుడు, గామిణి, గణ

కుడు (7).

పరభాగము. సం. వి. ఆ. పుం. గుణోత్కర్షము.

పరభృతము. సం. వి. ఆ. పుం. కోయిల: చూ,

సాంకుడుపులుగు. [సము.

పరభృత్తు. సం. వి. త్. పుం. కాకి: చూ, వాయు

పరమనీచ. అం: చూ, గృహముల దళాపరిమాణ

ములు.

పరమపదము. సం. వి. అ. న. విష్ణువుండెడు
చోటు, వైకుంఠము: చూ, స్వర్గము.

పరమభాగవతోత్తములు. అం. పృష్ఠాదుడు,
నాగుడు, పరాశరుడు, పుండరీకుడు,
వ్యాసుడు, అంబరీషుడు, శుకుడు, శౌన
కుడు, భీష్ముడు, దుక్మాంగదుడు, అర్జును
డు, వసిష్ఠుడు, విభీషణుడు మొ.

పరమము. సం. వి. అ. పుం. 1. పరమాత్మ: చూ,
హంసుడు; విణ. 2. ఆద్యము; 3: చూ,
త్రైవ్యము; 4. పృథానము, అవ్య. 5: చూ,
సమృతము. 1.

పరమహంస. సం. వి. అ. పుం. ఉత్తమపదము
నొందిన సన్యాసి: చూ, సన్యాసి.

పరమాణువు. సం. వి. ఉ. పుం. సూక్ష్మముల
కంటె సూక్ష్మమైనవిణువు: చూ, రేణువు. 1.

పరమాత్మ. సం. వి. న్. పుం: చూ, పరమము. 1.

పరమాత్మయందలి ఆపస్థలు. అం. చిత్తు, అంత
ర్యామి, సూత్రాత్మ, విరాట్టు. (4)

పరమాత్ముడు. సం. వి. న్. పుం: చూ, పర
మాత్మ. [పరమాయంపు

పరమానా. వా. వి. రాజాజ్ఞ, రాజోసన్నదు:
పరమాన్నము. సం. వి. అ. న: చూ, సాదము(1).

పరమాయంచే వా. స. కి: చూ, సెల: చ్చే.

పరమాయంపు వా. వి. చూ, పరమానా.

పరము. సం. వి. అ. న. 1. కేవలము: చూ,
సర్వము; 2: చూ, మోక్షము. 1; విణ.

3 = పరాయి - పెర. ఇతరము: చూ, వేటు.
3; 4. దూరము: చూ, విపరీకృప్తము;

5. మీడిది: చూ, మీడు. 1; 6. చూ,
త్రైవ్యము; దే. వి. (1) రథకూబరము. చూ,

యుగంధరము; (2) కట్టెబండిమీడినవిణువు
మౌను: పలుగాడి; (3) చేదును. కాశి.

5, ఆ. 205: చూ, సహలము; వై. వి.

(4) = పౌ: చూ. అనశనపృథము, నిరాహార
పృథము.

పరమనదు వై. అ. కి: 1. = పృథామ: చూ,
సాగిలపడు; 2. పౌ: చూ. పవేళము చేయు:
పౌ: చూ. చారముపడు.

పరమేశ్వరుడు. సం. వి. అ. పుం. 1. చూ,
శివుడు; 2: చూ, విష్ణువు. 1

పరమేష్టి. సం. వి. న్. పుం: చూ, బృహ్మ. 1.
పరమోచ్చ. అం: చూ, గృహముల దశాపరి
మాణములు

పరలోకములు, వానియధిపతులు. అం. దేవలో
కము(దేవేంద్రుడు), బృహ్మలోకము (లేక)
సత్యలోకము (బృహ్మ), త్రైలాసము (ఈశ్వ
రుడు), వైకుంఠము (విష్ణువు).

పరపంజీ. దే. స. కి: చూ, సేష్టించే.

పరపంకుడు సం. విణ. (త్. ఈ. త్): చూ,
పరాధీనుడు.

ప. వడ. వై. వి. - చూ, రూ-పరగడ
పరవళమగు మి. అ. కి: చూ, విస్మృతి నొందు.

పరవళము. సం. విణ. 1. చూ, పరాధీనము;
వా. వి. 2. ఒడలెటుంగమ: చూ, విస్మృతి.

ప. వా. వా. వి. 1. పౌ: పరగపస్త్రము: చూ,
సస్త్రము. (పరదానియు); 2. రూ-పర్వా.
పృమాదము: చూ, స్థానిత్యము.

ప. వాది. దే. విణ: చూ, వేగిరకాడు. స్వా.
3, ఆ. 84.

పరవు. దే. వి. 1: చూ, వ్యాపనము. స్వా.
4, ఆ. 115; అ. కి: 2. రూ-పర్వ: చూ,
వ్యాపించే. [పరముడు.].

ప. శురామము. అం: చూ, అపతారములు (పర
శురాముడు. సం. వి. అ. పుం. 1: కార్తవీ

ర్యరిపువు, జామదగ్ని. (పరశురాముడు
జమదగ్నికి రేణుకయందు బుట్టినవాడు.

అతనితండ్రిని గార్తవీర్యార్జునుడను చక్క

చర్చించెను. అందుచేతఁ బరశురాముఁడు
రాజవంశము నాశనము చేయుచుండెను.
రాజులనందఱను ఇరువది యొక్కసార్లు
యుద్ధముచేసి చంపెను. ఇతనికి గండ్రగొడ్డలి
అయుధము. దానిని యీశ్వరుఁడిచ్చెను.
పరశువుగండ్రగొడ్డలి. పరశువును దాల్చిన
వాఁడుకానఁ బరశురాముఁడనబడెను. ఇది
యే పరశురామవతారము. చూ, అవతార
ములు; 2. జమదగ్నికొడుకు: అగ్ర్యక్షుఁడు;
3: చిరజీవి. మ్రుద్ధరము

పరశువు. సం. వి. ఉ. పుం. గండ్రగొడ్డలి చూ,
పరశ్వధము. సం. వి. అ. పుం. 1 —పై.—;
అం. 2: చూ, మున్నదిచెండాయుధములు.

పరశ్వతము. సం. వి. గ. స. నూటికంటె నధికసం
ఖ్య గలది: చూ, సంఖ్య. 1.

పరస. దే. వి. ఉత్సవమునందువచ్చెడుజనము.
పరసవేది. వై. వి.=స్వర్ణవేది. రూ-పరుసవేది:
చూ, స్వర్ణవేది. (ఇనుమునంటి బంగారము
చేయు రసము.)

పరస్పరము. సం. వి. గ. చూ, మిథము.
పరస్పరోపకారదర్శనము. అం: చూ, సామకం
చకము. [స్త్రీ

పరస్త్రీ. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. అన్యస్త్రీ: చూ,
పరస్పహసము. సం. వి. గ. స. వేయకంటె అధి
కమైన సంఖ్యగలది చూ, సంఖ్య. 1. [దము.

పరస్మైపదము. పా. క్రియాపదముయొక్క భే
పరా. సం. ఉ. ప. (౧. పరాక్రిమము=ఇచ్చేట
, పరా' అనునది ధాత్యర్థమును వీర్యమునునర్థ
మునకు మార్చినది; ౨. పరాజయము=ఇచ్చేట
ధాత్యర్థమును వ్యతిరేకార్థమునుగామార్చినది;
3. పరాభవము-ఇచ్చేట ధాత్యర్థమును అప
మానమును నర్థముగామార్చినది; ౪. పరాయ
ణము.=ఇచ్చేట ధాత్యర్థమును ఆకళియనును
నర్థముగా మార్చినది; ౫. పరానువు=ఇచ్చేట

“అను” శబ్దముతోఁగలసి తానుకొట్టబడిన
యను నగ్రముకలవి యయినది. ఇత్యాది.)

పరాంగము. సం. వి. అ. పుం: చూ, సముద్రము.
పరాంతిక. పా. వైతాళియజాతి వృత్తములలో
నొకటి. నాలుగుపాదములును పృవర్తక
వృత్తచ్ఛాయనే నడమేను: చూ, వృత్తము. 1.
పరాకక్యభ్రము. అం: చూ, కృభ్రము. 5.
పరాకు. దే. వి.=పరాక్. 1: చూ, స్థానిత్యము;
2. తత్పరత. విజ. 2, అ. 152.

పరాకుఁడు సం. వి. అ. పుం. కుత్సికుఁడు:
చూ, వ్యాధుఁడు. 2.

పరాకుపకు. ద్వ. అ. క్రి చూ, పరిమానించే.
పరాక్రిమము. సం. వి. అ. పుం. 1. చూ, వీ
ర్యము 1; 2' చూ, శక్తి. 1; 3: చూ,
సామర్థ్యము. 1; 4' చూ. యత్నము; పా.
5 దీనికి ఉపమానములు.—మనూరస్వామి,
శ్రీరామమూర్తి, అర్జునుఁడు, పశురా
ముఁడు, బలరాముఁడు మొ [క్రిమము.

పరాకాంగింతి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. చూ, పరా
పరాగము. సం. వి. అ. పుం 1: చూ, పుష్పా
డి; 2. దుమ్ము: చూ, రేణువు. 1; 3. నలు
గులించి: చూ, సాదము (1); 4. గామా
పు సూర్యచంద్రులబట్టుట: చూ, గృహ
ణము. 1; 5. చందనము: చూ, వాసన. 1;
6: చూ, విఖ్యాతి; 7. ఒకానొకకొండ:
చూ, పర్వతము.

పరాచీనము. సం. వి. అ. న. పెడ మొగము:
చూ, వైముఖ్యము.
పరాజ్ఞుఖము. సం. వి. అ. న. 1—పై.—;
అం. 2: చూ, శస్త్రములు; 3: చూ, హస్త
ప్రచారములు.

పరాజ్ఞుఖత్వము. సం. వి. గ. విముఖత్వము:
చూ, వైముఖ్యము.
పరాజ్ఞుఖుఁడు. సం. వి. గ. చూ, విముఖుఁడు

పరాచేకము. వై. వి.=చూ, పరిహాసము. (వా).
పరాచితుడు. సం. విణ: చూ, పరాచుడు.
పరాచీనము. సం. వి. అ. ప: చూ, పరాచులు.
పరాచీనుడు. సం. విణ: చూ, విముఖుడు.
పరాజయము. సం. వి. అ. పుం: చూ, పీడ. 7.
పరాజితుడు. సం. విణ: చూ, పరాభూతుడు.
పరాత్పరుడు. సం. విణ: శ్రేష్ఠులకందటికి శ్రే
ష్ఠుడు: చూ, శ్రేష్ఠుడు. [చూ, పశము. 1
పరాధీనము. సం. విణ: ఒకరికి లోబడినది
పరాధనుడు. సం. విణ: అధీనుడు, ఆయిత్తు
డు, అస్వచ్ఛందుడు, క్షణుడు, గృహ్యము
డు, నాధవంతుడు, నిఘ్నుడు, పరితం
తుడు, పరవంతుడు. (తె. ప.)—చాలు
మానిసి, పనుపరి-పన్నరి.

పరాన్నభుక్తు. సం. విణ: చూ, పదనిక.*
పరాన్నుడు. సం. విణ: ఒకరింటినుండి తిను
వాడు: చూ, భక్షకుడు.

పరాభవ. అం: చూ, సంవత్సరములు.
పరాభవము. సం. వి. అ. పుం. 1. చూ, పహే
లము; 2. చూ, సంస్థ. 3.
పరాభవించే. సం. స. క్రి. చూ, భంగించే.
పరాభూతి. సం. వి. ఇ. (స్త్రీ) చూ, పరా
భవము.

పరాభూతుడు. సం. విణ: యుద్ధమందోడిన
వాడు: చూ, పహేలనుడు.

పరామరిక. వై. వి.=పరామర్శ. రూ-పరామ
రిక. స్వా. 3, అ. 129: చూ, పరామర్శము.

పరామరిస వై. వి.=—వై—
పరామరిసించే. వై. స. క్రి.=పరామర్శించే.
ఉ, రా. 7, అ. 17: చూ, విమర్శించే.

పరామర్శము. సం. వి. అ. పుం.=పరామరిక:
చూ, విమర్శనము. [చూ, విమర్శించే.
పరామర్శించే. సం. స. క్రి.=పరామరిసించే;
పరామృతము. సం. వి. అ. పుం. చూ, పడగలు.

పరాయణము. సం. వి. అ. న. 1. ఆశ్రయము=
చూ, సన్నిధానము. 2; విణ. 2. అభీష్టము:
చూ, వాంఛ.

పరాయణుడు. సం. విణ: ఒకట ఆసక్తిగల
వాడు: చూ, లబ్ధుడు, 2. [వేలు. 3.
పరాయి. వై. విణ: పర. ఇతరము: చూ,
పరాయివాడు. వై. విణ: చూ, వేలయినవాడు
పరారి. దే. విణ: ఎత్తుపడి ఊరువిడిచిపాటి
పోయినవాడు: చూ, పాంథుడు.

పరారువు. సం. వి. ఉ. పుం: చూ, పాల్ల.*
పరార్థవాది. సం. వి. న్. పుం చూ, పక్షిలు.
పరార్థ్యము సం. విణ: చూ, శ్రేయ్యము.
పరార్థ్యుడు సం. వి. అ. పుం: చూ, శ్రేయ్యుడు 2.
పరావతి. పా ఒకానొక వృత్తము. బేసిపాదం
బుల ర-జ-ర-జ-గురువులును, సరులును
జ-ర-జ-ర-గురువులును గలిగి బేసిపాదం
బుల 9, సరులును 10, యతులుగలవృత్తము
చూ, వృత్తము. 1.

పరావృతము. సం. విణ: పార్లాడినది.
పరావృత్తము. అం. 1. చూ, శిర:కిరీయలు;
2. చూ, ఏకవింశతిసానకములు.

పరాశరగోత్రము. అం. చూ, గోత్రము. 13.
పరాశరస్మృతి అం. (కలియుగధర్మములచెలు
పునది) చూ, స్మృతులు (దీనికివ్యాఖ్యానము
పరాశరమాధవీయము.)

పరాసకము. వా. వి: పరియాచేకము.
పరాసనము. సం. వి. అ. న. చేంపుట: చూ,
హింస. 1. [స్థితుడు.

పరాసువు. సం. విణ: చేచ్చినవాడు: చూ, సం
పరాస్కంది. సం. వి. న్. పుం. దొంగ: చూ,
హారకుడు. 1.

పరాస్తము. సం. విణ: 1. అపజయమొందినది:
చూ, పీడ. 7; 2. నిరాకరింపబడినది: చూ,
పృథ్వీరిష్టము.

పరి. సం. ఉ. ప. 1. (౧. పరిశుద్ధుడు=ఇచ్చేట

“పరి” అనునదినిరర్థకము; ౨. పరిధానము= ఇచ్చేట అంతట అను నర్థముగలది; 3. పరిదానము=ఇచ్చేట ధాత్యర్థమునూర్పు అను నర్థముగా మార్చినది; ౪. పరిభూతము=ఇచ్చేట ధాత్యర్థమును తిరస్కరించే అను నర్థముగా మార్చినది; ౫. పరిభ్రమము=ఇచ్చటఅంతట అను నర్థముకలది. దే.వి. (1) చూ, సమూహము. హరి ఉ 6, ఆ. 173; (2) పదాతి. ఆం, పదా. నర. 42 చూ, భటుడు. 1; (3). దండు. భార. విరా. 4, ఆ. 78: చూ, సేన. 1; (4). పక్షి. స్వా. 4, ఆ. 10: చూ, శ్రేణి. 1; (5). వేదనము: చూ, వ్యాపనము; (6) చతురంగబలసేన. చూ, సేన. 1; (7) పంటబోదె (లేక)ముటికిబోదె చూ, స్వర్ణది; (8). రూ-పారి. ఆవృత్తి (ఈయర్థముందిది యేకార్థబ్రహ్మార్థముగానేపరియోగింపబడును. ఉదా.—ఒకపరి-ఒక్కపరి. మొ)

[5, ఆ. 45.

పరిజించే. వై. స. క్రి. పరుశోతోబట్టు.భో. పరిక. దే. వి. 1. ముగ్ధ: చూ, రంగవల్లి; 2. ఇల్లఅలికి పెట్టిన ముగ్ధయొక్క అలంకారము చూ, రంగవల్లి. [14: చూ, శాతుడు పరికట్టె వా. వి. దిద్దుడు. ఆం, భా. తృపరికథ. ఆం. కావ్యభేదము. తద్వి. — ఆఖ్యా యిక, (ఉపలబ్ధార్థ), ఆశ్వాసము, ఉచ్ఛ్వాసము, కఠి, ఖండకథ, చంపుపు: చూ, సంపుటము. పరికరము. సం. వి. అ. పుం. 1. ఉపకరణము చూ, సాధనము. 2; 2: చూ, సమూహము; 3: చూ, పరివారము. 1; 4. నడికట్టు: చూ, వస్త్రము; 5: చూ, యోగవట్టె; 6. చూ, యత్నము; 7: చూ, మంచేము; 8: చూ, స్మృతి. 3; ఆం. 9. పరికరాలంకారము. సాభిప్రాసు విశేషములుగలది. “ఉదా.—

చతుర్భుజః దైవవిష్ణుశేఖరుష్కములిచ్ఛను”: చూ, అలంకారము. 3.

పరికరాలంకారము. ఆం. సాభిప్రాయవిశేష్యము గల యర్థాలంకారము; “ఉదా.—ఈరాజు శత్రువులకుయముడు. స్త్రీలకుఁ గాముడు. యాచకులకుఁ గామధేనువునయ్యె. ఇతనిం జూచి స్త్రీలుకాముడని, రిపులు కాలుడని, దీనులు కల్పస్పృశుమనియెన్నుచుండిరి.”: చూ, అలంకారము. 3.

పరికరించు. వై. స. క్రి.=పరీక్షా. రూ-పరికించు. 1, ఆ. 103: చూ, విమర్శించు.

పరికర్మము. సం. వి. న్. స: చూ, స్నానము. 1. పరికాడు దే. వి. యూధపము: చూ, హస్తి. పరికి. దే. వి. ఒకానొకరిరాతుడు: చూ, వ్యాధుడు. 1.

పరికించు. వై. స. క్రి. 1: చూ, రూ-పరికరించు భార. ఆది. 3, ఆ. 130; 2: చూ, వెదకు. ఆం, భా. తృ. 122.

పరికించుట. వా. వి: చూ, వెదకుడు. ఆం. పదా. చర. 39.

పరికిణీ. దే. వి. సావడ: చూ, నస్త్రము.

పరికూటము. సం. వి. అ. పుం. గవనివాకిట నుండెనుమంటిదిబ్బ.

పరికె. దే. వి: చూ, శృంగాలకము*.

పరికెగడ్డ దే. వి.—వై—

పరికృమము. సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, విహారము. 1; ఆం. 2: చూ, జన్యతాశములు.

పరికృమనహము. సం. వి. అ. పుం. మేకపోతు: చూ, మేషము. 1.

పరిక్రియ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. చుట్టుకొని పచ్చేట: చూ, వ్యాపనము; ఆం. 2. చూ, షోడశసంధులు.

పరిశ్లేశము. ఆం: చూ, దండకీత్రయము.

పరిక్షిత్తము. సం. విణ. నలువక్రక్కలఁజోట్టబడి
నది: చూ, వ్యావృత్తము. 2.

పరిక్షేత్తము. సం. వి. అ. పుం. 1. చుట్టుకొని
యుండుట: చూ, వ్యాపనము; 2: ఉన్న
మనము-ఉన్నయము-ఉన్నాయము. (తె.
పు).—ఎత్తుట.

పరిఖ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. అగడిత:చూ, స్వర్ణది.
పరిగణనము. సం. వి. అ. న. ఎన్నిక: చూ,
సంకల్పము.

పరిగణించే. సం. స. క్రి: చూ, తెక్కించే.

పరిగణితము సం. విణ. 1. కదలిపోయినది:చూ,
వేల్లితము. 1; 2. చుట్టబడినది: చూ, వ్యా
వృత్తము. 1; 3 తెలియబడినది: చూ,
వ్యక్తము. 2; 4. పొందబడినది: చూ, వ్యా
ప్తము. 3; 5. మఱువబడినది.

పరిగమి. వా. వి: చూ, పరి. 6.

పరిగియ. దే. వి: చూ, రూ-పరిగె.

పరిగృహీతము. సం. విణ. ప్రియముతోపుచ్చే
కొనబడినది: చూ, స్వీకృతము. 2.

పరిగె. దే. వి. రూ-పరిగియ. 1. పరిగె*; 2 పరి
గచేపు: చూ, మత్స్యము. 1; క్రి. విణ.
3: చూ, వేగము. 3; వా. వి. 4 కోసిన
చేలోదిగబడిన వెన్నలు: రూ-పటిగ.

పరిగెచేను. వా. వి. సస్యముకోసినపాలము చూ,
భూమి. 1. [చూ, లగ్నిదుకు. 1.

పరిగెబ్బిరుకు. వా. వి. పరిగెయేర్చుకొనువృత్తి:

పరిగొను. దే. అ. క్రి. 1. (వసు. 5, ఆ. 85):
పవుఁజోలుతీరు- పాఁజోలుతీరు, బారుతీరు;
స. క్రి. 2: చూ, వేడ్తించే. హరి. పూ. 6,
ఆ. 85.

పరిగ్రహణము. సం. వి. అ. న. ప్రియముతో
పుచ్చుకొనుట: చూ, స్వీకారము. 2.

పరిగ్రహము. సం. వి. అ. పుం. 1 —పై—;
2: చూ, భార్య; 3.=బలగము: చూ, పరి

వారము. 1; 4: చూ, సంఘముదలు; 5: చూ,
కాపము. 1; 6. ఉపకరణము: చూ, సాధన
ము. 2; అం. 7: చూ, హస్తక్రియలు.

పరిగ్రహించే. సం. స. క్రి. ప్రియముతో పు
చ్చుకొను: చూ, స్వీకరించే.

పరిఘము. సం. వి. అ. పుం. 1. (పరిఘ): చూ,
యోగములు; 2: చూ, లపుడి; 3: చూ, బా
ణము. 1; 4. గడెమాగిను: చూ, విమృంభ
ము. 2; 5 కోటగవను: చూ, వాకిలి;
6. గాజోకుండ: చూ, భాండము 3; 7. కుం
డ: చూ, భాండము 3; 8 దెబ్బ: చూ,
హతి; 9. ద్వారమునందుంచు లాటికట్ట:చూ,
లాటి; 10 చేపుట (హింసింపేటయు హిం
సించేనదియు పరిఘము): చూ, హింస. 1;
అం. 11: చూ, ముప్పదిరెండాయుగములు.

పరిఘాణించే. దే. అ. క్రి: చూ, ఎరుగాడు.

పరిఘాతనము సం. వి. అ. పుం: చూ, పరిఘము. 2.

పరిఘోషము. సం. వి. అ. పుం. 1. ఉఱును:
చూ, స్తనితము; 2. నైగచేదలి పెడుమాట:
చూ, శబ్దము. 2; 3. మోఁత. చూ,
స్వరము. 2.

పరిచయము. సం. వి. అ. పుం. 1. ఎఱుక: చూ,
సంస్తవము; 2: చూ, స్నేహము.

పరిచయించే. సం. అ. క్రి: చూ, స్నేహించే.
నై. 7, ఆ. 128.

పరిచరించే. సం. అ. క్రి: చూ, సేవింపే.

పరిచరుడు. సం. వి. అ. పుం. పరిధిస్తుడు.
కాచియుండు శబ్దము, సేనగాయేర్పడుడు
(అనికొండలు): చూ, భటుడు. 1.

పరిచర్య. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, సేవ.

పరిచార్యము. సం. వి. అ. పుం: చూ, ఉప
చార్యము. [సేవకుడు.

పరిచారకుడు. సం. వి. అ. పుం బంటు:చూ,
పరిచారము. సం. వి. అ. పుం: చూ, పరిచర్య.

పరిచారక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. ఉడిగపుడి: కర్మ
కరి. (తె.ప).—ఉడిగపుకత్తె; తద్వి. —
౧. నెలకు గొన్నదాసి. — కుటహాక, కుటి,
దాసి. (తె. ప). — ఇంటిపాప, ఉంపుడు
కత్తియ-ఉంపుడుకత్తె; ౨. (శివపరిచారికలు.-
కర్మమోటి, చామండ-చామండి, చర్మ
ముండ, చర్మిక.)

పరిచార్యుడు, సం. వి. పరిచర్యచేయువాఁ
డు: చూ, సేవ్యుడు.

పరిచితము. సం. విణ. పరిచయముగలది: చూ,
సంస్తవము. 1. చూ, సంస్తవము. 1.

పరిచితి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. పరిచయము, నెలపు
పరిచ్యుతము. సం. విణ. చేక్క-గావిడువబడి
నది: చూ, హీనము. 3.

పరిచోళిక. దే. వి. మల్లిబంధవిశేషము: చూ,
మల్లికాస్త్రము.

పరిచ్ఛదనము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. కష్టము
బట్ట: చూ, వస్త్రము; 2. పరిజనము: చూ,
సంఘము.

పరిచ్ఛిత్తి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. నిశ్చయము:
చూ, సత్యము. 1. చూ, విభాజితము.

పరిచ్ఛిన్నము. సం. విణ. పరిచ్ఛేదమునొందినది:

పరిచ్ఛేదము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. గంధభా
గము, ఆశ్వాసము: చూ, సంపుటము; 2. మేర:
చూ, సీమ. 1.

పరిజనము. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, పరివారము. 1.

పరిధవము. వా. వి. అతిశయము, విశేషము: చూ,
హేచ్ఛ. 2 (దేశ్యమని శ. ర)

పరిధవించే. వా. పే. 1. పరిధవెల్లడేయు:
చూ, వర్తించే, 2. అతిక్రమించే భాగ.

6, స్కం. 3. 3: చూ, వాలు. 12; 3. ధరిం
చే. కాశీ. 3, ఆ. 12: చూ, పహించే.

(దేశ్యమని శ. ర)

పరిధవిల్లు. వా. ఆ. కి. 1. ఒప్పు. ఆం, భా.

తృ. 83: చూ, సమ్మతించే; 2. పగవర్తిల్లు:
చూ, వర్తించే; 3. అతిశయిల్లు. భాగ. 8,
స్కం: చూ, సందడించే. (దేశ్యమని శ. ర.)

పరిణతము. సం. విణ. 1. పరిపాకమునొందినది:
చూ, పక్వము. 2; 2. కొమ్ముతో నడ్డము
గాఁ బొడిచినది (ఏనుగు): చూ, హస్త.

పరిణతి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1. పరిపాకము: చూ,
పరువు. (5); 2. తివిధమైన తెనుగుకియ
లలో నొకటి.

పరిణధము. సం. విణ: చూ, సితము. 4.

పరిణమించే. సం. ఆ. కి: చూ, సంతోషించే.

స్వా. 5, ఆ. 95; భాగ. 2, స్కం. 244.

పరిణయము. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, వివాహము.

పరిణాహము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. తేమము:

చూ, శుభము 1; 2. అడ్డముగా విసరబడిన
యేనుగుకొమ్ముదెబ్బ: చూ, హస్త; 3. చూ
ఱురూపు (పాలు పెరుగగుట, కావము
భిన్నమగుటమొ పక్వతల యన్యధాత్వము
జేరు): చూ, పగిలిబింబము. 1; ఆం. 4. ఒకా
నొక యర్థాలంకారము. (ఉపమానము ఉప
మేయముగాఁ బరిణమించేట. ఉదా. — మద
పతి తనకనుదమ్ములతోఁ బరింజూచె చూ,
అలంకారము 3.

పరిణామిన్యాయము. పా. కాలమునబట్టి పగిలి
వస్తువునకును మార్పుగలుగుననీతి.

పరిణాయము. సం. వి. ఆ. పుం. సారలయొక్క
సన్యాససవ్య పగ్గసాదము.

పరిణాహము. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, నెడలుపు,
పరిణేత. సం. వి. ఋ. పుం. మగఁడు: చూ,
సామి. 2.

పరితపించే. సం. ఆ. కి: చూ, సంతాపించే.

పరితము. వై. వి. = పరభృతి: కోయిల. య. 5,
ఆ. 11: చూ, సాకుడుపులుగు.

పరితాపము. సం. వి. ఆ. పుం. రూ-పరితాప

ము. 1: చూ, సంతాపము, 2: చూ, సర
కములు. [ప్రము: చూ, సంతోషము.
పరిశుప్తి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. మిక్కిలిసంతో
పరితోషము. సం. వి. అ. పుం. —పై. —
పరితోషించు. సం. అ. క్రి. మిక్కిలిసంతో
షించు చూ, సంతోషించు.
పరిత్యక్తము. సం. విణ. బొత్తిగావిడువబడి
నది: చూ, హీనము. 3.
పరిత్యక్తుడు. సం. విణ. చూ, వెలివాడు.
పరిత్యజించు. సం. స. క్రి. బొత్తిగావిడుచు
చూ, విసర్జించు
పరిత్యాగము. సం. వి. అ. పుం. బొత్తిగావిడు
చుట చూ, విమోచనము.
పరిత్యాజ్యము సం. విణ బొత్తిగావిడువదగి
నది: చూ, హీనము. 3. [మానములు.
పరిత్యాడు. అం. (ఉరిత్యాడు) చూ, కాయ
పరిత్యాగము. సం. వి. అ. న. 1: చూ, రక్ష
ణము; 2. చోలుననెడితలపు: చూ, యోచ
న; 3 చేంపనచ్చినవాని నడ్డగించుట, పర్యా
క్షి: చూ, హస్తవారణము. 3.
పరిదానము. సం. వి. అ. న: చూ,వినిమయము.1.
పరిది. నై. వి.పరిధి: చూ, పరిధి.
పరిదేవనము. సం. వి. అ. న. దుఃఖముతోబలి
కెడుమాట: చూ, వాచారపము.
పరిదేసి. వా. వి. రూ. -పరిదేసి: చూ, విందు 4
పరిదోగి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. నారికడపు
పొత్తి: చూ, పొత్తి. 4. [వస్త్రము.
పరిధానము. సం. వి. అ. న. దోపతి: చూ,
పరిధి. సం. వి. ఇ. పుం. =పరిది. సూర్యాదిపరి
వేషము: చూ, వరదగుడి; 2. సున్నయొక్క
మేట్టుగీత: చూ, సున్న. 1; 3. యజ్ఞమునందు
పశుబంధవార్థము నాటినపైబట్టగలకొయ్య,
యజ్ఞార్థమైన మేడిచెట్టు మొదలైనదాని
కొమ్మ (అనికొండలు).

పరిధిస్థుడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, పరిపర్యుడు.
పరిపంథి. సం. వి. న్. పుం. 1: చూ, కళువు;
2. తెరువాలుదొంగ: చూ, హాతకుడు. 1.
పరిపక్వము. సం. విణ. 1. పరిపాకముపొందినది:
చూ, సంస్కృతము. 5; వా. 2. జ్ఞానోదయ
మైనది.
పరిపణము. సం. వి. అ. న: చూ, పంచిముదలు.
పరిపరి. దే. విణ. 1. బహుప్రకారము. శై. 2,
అ. 15; అవ్య. 2. కణశోర్ధకము: అం, భా,
త్య. 67: చూ, చింగుటపందలు 4.
పరిపరిగతులు. వా. వి. బ. నానావిధములు.
పరిపాకము. సం. వి. అ. పుం: చూ, పరువు. (5)
పరిపాటి సం. వి. ఇ. స్త్రీ. =పరువడి. సాంసి:
చూ, విధము. 1.
పరిపాలకుడు సం. విణ చేక్కెగా కాపాడు
వాడు చూ, స్వామి. 1.
పరిపాలనము. సం. వి. అ. న. చేక్కెగా కాపా
డుట: చూ, నిషము. 1. [దు: చూ, రక్షించు.
పరిపాలించు సం. స. క్రి. చేక్కెగా కాపా
పరిపాలితము. సం. విణ చేక్కెగా కాపావల
బడినది: చూ, రక్షితము.
పరిపూతము. సం. విణ చేక్కెగా పవిత్రమై
నది: చూ, శుక్లము. 3. [ములు.
పరిపూర్ణచంద్రాంశము. అం. చూ, పవ్యంశ
పరిపూర్ణత. సం. వి. అ. న. ఆభోగము: చూ,
సంపూర్ణత. [చూ, సంపూర్ణము.
పరిపూర్ణము. సం. విణ. చేక్కెగా నిండినది:
పరిపూర్తి. సం. విణ. స్త్రీ. చేక్కెగానిండుట:
చూ, సంపూర్ణత. [చూ, ముస్తము. 1.
పరిపేలవము. సం. వి. అ. న. తుంగముపై *:
పరిపోవు. వా. అ. క్రి: చూ, వెల్లివిరియు. అం,
భా. త్య. 105. వ్రాడు: చూ, రక్షకుడు.
పరిపోషకుడు. సం. విణ. చేక్కెగా పోషించు
పరిపోషణము. సం. వి. అ. న. చేక్కెగా పో
షించుట: చూ, రక్షణము.

పరిపాషించు. సం. స. క్రి. చేక్కగా పాషించు: చూ, రక్షించు.

పరిపాక్షితుడు. సం. విణ. చేక్కగా పోషిం
పబడినవాడు: చూ, రక్షుడు.

-పరిష్కరము. సం. వి. అ. పుం. 1. నీరుకోడి:
చూ, పుంజో; విణ. 2. కడలునది: చూ, లోలము.

పరిబర్హము. సం. వి.అ.పుం. 1. క్షేతచ్ఛత్రాది
రాజార్హవస్తువు: చూ, వారిత్ర, 2. పరివా
రము: చూ, సంఘము.

పరిధిపము. సం. వి. ఆ. పుం. ఆచమనము (గు-
పరిభాపము-పరాధపము-పరీధపము-పరీభాప
ము-పారాధపము). చూ, వహేలనము.

పరిధివిచ్ఛేదం. సం. స. క్రి. మా, పరాధివిచ్ఛేదం
పరిభాషము. సం. వి. ఆ. పుం. మా, రూ. పరిభాషము.
పరిభాష. సం. వి. ఆ. (స్త్రీ). 1. పదార్థవిచ్ఛేదం
కాచార్యులయొక్క గుర్తింపు కృత్యాలు.
మా, శబ్దము 2, 2 గంగిరసం షోడశ నిర్వాహ
ము కొంతమంది చేయునట్టి సంతక విశేషము (చూ.
కండరములు)

పరిభాషణము. సం. వి. ఆ న. 1. నిండతో
గూడిన దుర్బాక్ష్యము చూ, శబ్దము. 2
2 అంశము. చూ, సంభాషణము; 3 నియ
మము చూ, ప్రైసి

పరిభ్రాతము సం. విణ ఆపమానింపఁబడినది
చూ, సహేలనము (నెగ్గింపు)

పరిభ్రాతుడు. సం. విణ. తిరస్కరింపబడి
వాడు. చూ, పహేలమడు.

గుట్ట: చూ, విహారము. 1.

పరిగ్రహించు. సం. ఆ. క్రి. అంతటతిరుగు, గురు
టిల్లు: చూ, విహరించు మా, వృత్తము

పరిమండలము. సం. విణ. అంతటగుండ్రమైనది

చరిమళము, సం. వి. అ పుం. యా-పరీమళము

1. మెదుపుటవలనను, గాయడివలనను బుట్టిన

యొప్పిదపుతావి: చూ, వానిన. 1; 2. సుర
తమున నలగిన మేనిపూతలోనగువానిపలనఁ
బట్టినతావి చూ, వానిన. 1; 3 (కుంకుమా
దుల) మెదుపుట: చూ, విమర్శనము.

పరిమళించు. సం.అ. క్రి. తావివీచు:చూ,విసయ.రి.

పరిమాణము. సం వి అ. న. 1. పూములోనగు వా
ని కొలత: చూ, సరమితి; వా. వి 2 చూ,
సంచిమొదలు; 3 విశాలము

పరిమాణాగతములు అం. “అంతి, ఇంత, ఎడు”
అనునవి. గ్రం. చూ, సుగుడు.

పరిమాణనము సం. వి. అ. స అంతట గుండుచే
 పరిమాణు. నే ని చేంపుట చూ, నిం 1.
 గుండుచే దే ని కర్. (పూచు + మూచు)

[illegible]

శ్రీ దొమ్మరి వీధి బస్సు మార్గము.
 పూర్వము నుండి ఇ. నీ. కుమార్తె ఇ. నీ. కుమార్తె.

గోళము, చరమాక్షము, పునాక్షము, మితి.

(తే ప).—అలలి, నొల(చి-నొలి, నొలల్,

పాశ్చిము, మధ్యము, దక్షిణము, వాని తర్ఫు -

పరియాచేకము. వై. వి. పరిహాసము. రూ-పరేచే
కము. 1: చూ, పరిహాసము; విణ. 2. పరిహా
స గురుత్వము.

పరియాచేకమునేయు. వై. స. కిరి నెక్కిరించే.
కాశి. 4, ఆ. 81: చూ, హాసించే

పరియాచేమిడు. వై. వి. పరిహాసక చూ,
హాస్యగాడు.

పరియు. దే. ఆ. కిరి. 1. తప్పు: చూ, మిడివోవు;
2 నశించే చూ, సమయు 3; 3. మీడి
భాగము సాగిపోనమై చెక్కలు వాసి రాలు.

పరిరింధము సం. వి. ఆ. పుం. రూ-పరిరింధ
ము కొరిగిలింత: చూ, సంశ్లేషము

పరిపట్టము వై. వి. 1. ఆలపట్టము చూ, మూక
వాన; 2. పరిపట్ట. ఒకానొకమూగికి చూ,
పుష్కము; 3 పరివేష్టన. విష్ణువ్రసాదముగా
గిరిహించి తలమం నట్టుకొనెడు పట్టు బట్ట
చూ, పెత్తము.

పరిపర్వము సం. వి. ఆ. న. 1 గొత్తిగా విడు
చేట చూ, విమోచనము; 2 చేంపుట చూ,
హింస 1 [చూ, హీనము 3

పరిపర్వము సం. వి. ఆ. చొత్తిగావిడువబడినది.

పరిపర్వము. సం. వి. ఆ. న. 1 (రూ-పరిపర్వ
ము-పరిపర్వము) పర్వపులమాలుపు చూ,
వినిమయము 1; 2 (రూ-పరిపర్వము-పరి
పర్వము) చుట్టిచుట్టుట చూ, న్యాచనము,
3 (రూ-పరిపర్వము-పరిపర్వము) నడుకకు
తిరుగుట చూ, నైముఖ్యము, 4. కథావిభా
గము చూ, సంపుటము, అం 5 చూ,
క్రైస్తానకిగణబంధములు.

పరిపర్వము సం. వి. ఆ. పుం. 1. వై. —
1-2-3, అం 4: చూ, సంచారిపర్వగతాలం
కాములు (రూ-పరిపర్వము)

పరిపర్వించే సం. ఆ. కిరి చుట్టిపర్వే, తిరుగు
చూ, విహరించే

పరిపర్వము. అం. 1: చూ, తిర్యక్కరణ బంధ
ములు (బంధములు); 2: చూ, కంఠకిరీయ
లు; 3: చూ, హస్తకరణములు.

పరిపరధము. సం. వి. ఆ. పుం. ఊరు: చూ,
నీమ. 1. (దేశము).

పరిపాదము. సం. వి. ఆ. పుం. రూ-పరీపాదము.
1 నింద: చూ, నెగ్గింపు; 2. వీణవాదం
చెడు కొడుపు: చూ, శలాక. 2.

పరిపాదిన. అం: చూ, రతపాద్యములు (ఏడుతం
తులుగలపీణే) (చూ, వీణే)

పరివారు. వై. వి. పరివార. పరిహనము చూ,
సంఘము. [ముండనము.

పరివాపనము. సం. వి. ఆ. న. గొలుగుట. చూ,
సరివాపము సం. వి. ఆ. పుం. రూ-పరీవాప
ము. 1. సెప్పెట్టుట, 2. కొలఁది: చూ, పరి
మితి (కొలది); 3 చూ, పాదు 1, 4 తని
వి చూ, సాహిత్యము.

పరివాపితము సం. వి. ఆ. 1. గొలుగబడినది,
ముండితిను. చూ, వాపితిను. 1; 2 చేక్కె
గా భేదంపడెడిది చూ, విచ్ఛిన్నము 3.
పరివారిము సం. వి. ఆ. పుం. రూ-పరివార
ము. 1 పరివారు. పొగిణిసమూహము. చూ,
సంఘము. 2. చండు: చూ, నేన 1;
3. కత్తియొలు చూ, ప్రత్యాకారిము, 4 తిరి
గెడిపొగిణి. చూ, శరీర.

పరివారు వై. వి. చూ, పరివారము. 1.
పరివాహము. సం. వి. ఆ. పుం. రూ-పరీవాహ
ము. 1. కలఁజే: చూ, వాహనము. 2;
2: చూ, పరిబర్హము. 1.

పరిహాపితము. అం. చూ, శిరి కిరీయలు.
పరివిగ్నము. సం. వి. ఆ. వ్యవస్థ తప్పినది: ఉద్వి
గ్నము.

పరివిత్తి. సం. వి. ఇ. పుం. తమ్మునికి పెండ్లి
యయి తినులేమండెడి యన్న. రూ-పరివిత్తి

దు. (వీనికి రెండు పాజ్వాపత్యకృత్యములు పాఠ్యమిచ్చెత్తము. అట్లు చేయనిచో నరకము ను పొందును).

పరివీర్తుడు. సం. వి. అ. పుం.—పై.—

పరివృథుడు. సం. విణ. వీరిక. రూ-పరీవృథుడు: చూ, స్వామి. 1.

పరివృతము సం. విణ. రూ-పరీవృతము.

1. చుట్టబడినది: చూ, వ్యావృత్తము. 2;

2. పొందబడినది: చూ, వ్యాప్తము. 3;

3. తెలియబడినది: చూ, వ్యక్తము. 2.

పరివృత్తము. అం. 1: చూ, జంఘాకీర్యలు; 2: చూ, కరణములు.

పరివృత్తి. అం. ఒకానొకయర్థాలంకారము(కొంచెమిచ్చి హేమ్యగోనుటగాని హేచ్చిచ్చి యింకొకగోనుటగాని పరివృత్తియే. ఉదా - “ఏకవిశిఖమువిడిచి యరివృత్తపాలపురవరముల గొనియె.”): చూ, అలంకారము. 3.

పరివేత్త. సం. వి. ఋ. పుం. అన్నకన్నముందుఁ బెండ్లాడిన తమ్ముడు. (వీనికిరెండు ప్రాజాపత్యకృత్యములు ప్రాయశ్చిత్తము. ఇవి చేయనిచో నరకము తప్పదు.)

పరివేదిని. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. పరివేత్తయగువానిని పెండ్లిచేసికొనినస్త్రీ. (దీనికికాపాజ్వాపత్యకృత్యము. అదిచేయనిచో నరకము సిద్ధము.) (మఱియుఅట్టి పరివేత్తకుపిల్లనిచ్చినవాడు, అట్టిపెండ్లికి యాజకుఁడుకూడ నరకమును పొందుదురు. కన్యాదాతకు కృత్యము, యాజకునకు చాంద్రాయణము ప్రాయశ్చిత్తములు.)

పరివేశము. సం. వి. అ. పుం. 1. రూ-పరివేశము-

పరివేశము. గాలిగుడి: చూ, పటదగుడి;

2. వేష్టనము: చూ, వ్యాపనము.

పరివేశము. సం. వి. అ. పుం.—పై—

పరివేష్టనము. సం. వి. అ. న. 1.—పై—;

2: చూ, పరిపట్టము. 3.

పరివేష్టించే. సం. స. కిరి: చూ, వేష్టించే.

పరివ్యాధము. సం. వి. అ. పుం. 1. కొండగోగు*: చూ, మృదుదుగ్రిమము; 2. నీరుప్రబృ*: చూ, విదులము.

పరివ్యాజకుడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, సన్యాసి.

పరివ్యాప్తి. సం. వి. క్. పుం.—పై—

పరిశిష్టము. సం. విణ. కడపట శేషించినది: చూ, శేషము. 1.

పరిశీలనము సం. వి. అ. న: చూ, శోధన. 1.

పరిశీలించే. సం. స. కిరి: చూ, శోధించే.

పరిశుద్ధము. సం. విణ. మిక్కిలి శుద్ధిపొందినది: చూ, శుద్ధము. 3.

పరిశుద్ధి సం. వి. ఇ. స్త్రీ. మిక్కిలిగరగర, తెలుపు చూ, పరిశీలనము.

పరిశుద్ధుడు సం. వి. అ. పుం: చూ, శుద్ధుడు.

పరిశేషవ్యాయము పా. అఁడువాండుగ్రిను మగవాండుగ్రిను గలసి పదిమంది. అందులో నలుగురు మగవాండుగ్రి అని చెప్పఁగా మిగిలిన ఆఱుగురు అఁడువాండుగ్రిని చెప్పనక్కఱలేకుండగనే తెలియుననుకీతి.

పరిశోధనము. సం. వి. అ. న: చూ, పరిశీలనము.

పరిశోధించే. సం. స. కిరి: చూ, పరిశీలించే.

పరిశ్రమము. సం. వి. అ. పుం. 1. చూ, స్వభావము; 2. మిక్కిలి అలపు: చూ, హంత.

పరిశ్రాంతము. సం. విణ. మిక్కిలి యూజుటఁ జెందినది. [జట: చూ, శ్రాంతి.

పరిశ్రాంతి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. మిక్కిలియూపరిషత్తు. సం. వి. ధ్. స్త్రీ. 1. = పరుస. సమితి:

చూ, సభ. 2 (పరిషత్తు 5 విధపక్షములు. -

౧. వేదవేదాంగములు పరించి యజ్ఞాదికము నాచరించిన ఆహితాగ్నులు నలుగురుండుట;

౨. వేదవేదాంగములు పఠించియజ్ఞాదికమునాచరించిన ఆహితాగ్నులు ముగ్గురుండుట;

2. అహితాగ్నులు కాకపోయిననువేదవేదాం
గములు పరించినవారలు అయిదుగురుండుట;
౪. అహితాగ్నులుకాకపోయిననువేదవేదాం
గములు పరించినవారలు ముగ్గురుండుట;
౫. ఆశ్వువిద్యానుభవముకలిగి మనవ నిలుండై
అహితాగ్నియగు వాడొకడుండుట. ఇట్లు
లేక చేవల నామధారక బ్రాహ్మణులు వేల
కొలది యున్నను వాగు పరివృత్తిమునను అర్హు
లుకారు); 2 చూ, సమూహము; వా
3 పరుసు. చూ, పంగడము

పరిహారము సం. వి. అ. న. పుడిసిట నీళ్లుపోసి
కొని భోజనపాత్రాదుల చుట్టుబడించుట.
పరిష్కరించు సం. స. కి. చూ, సవరించు
పరిష్కారము సం. వి. అ. పుం. 1 చేక్కడై
ట్టుట పరిష్కృతి, 2. తొడవు చూ, భూ
మాము. 2.

పరిష్కృతిము సం. వి. అ. 1 చేక్కడైట్టుటచేసెడి
చూ, సుకృతిము 3, 2. అలంకరింపఁబడి
నది. చూ, స్మృతిము. 2.

పరిష్కృతి సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1 చూ, పరి
ష్కారము 1, 2 చూ, పరిష్కారము 2.
పరిష్కృతుండు సం. వి. అ. చూ, భూమితుండు.
పరిష్కరించు సం. వి. అ. పుం. కొంగిరింతి.
చూ, సంక్షేపము.

పరిసంఖ్య. అం. 1 ఒకానొక యర్థాలంకారము
(ఒకనొకేదని మరొండునొకయమించుట
ఉదా.--“స్నేహక్షయము చెలులగుండుంబు
లందుఁగాదు దీనములందుఁగాని.” చూ, అ
లంకారము 3, అం. 2; చూ, విధులు
పరిసరము సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, సమీప
ము. 1; 2 పంగడ. ఊరుపరి పొలము; చూ,
భూమి 1; 3. చూ, మరణము.

పరిష్కరము సం. వి. అ. పుం. చూ, పరికిర్య. 1.
పరిసర్వ. సం. వి. అ. స్త్రీ. రూ. పరిసారము -

పరిసారము. 1. కొండ లోనగువాని సమీప
మార్గము ననుసరించిపోవుట; 2. అంతటతిరు
గుట: చూ, వ్యాపనము.

పరిసారము. సం. వి. అ. పుం. —పై.—
పరిసారము. దే. వి. గంతు. స్వా. 4, అ. 27:
చూ, లంఘ. [బాతుండు.

పరిస్కందండు. సం. వి. అ. పుం. చూ, పర
పరిస్థితి. సం. వి. అ. న. అగ్నిచేట్టు పఱచిన
దీర్ఘ: చూ, హరిత. 1. (తృణము. 1.)

పరిస్థాయిము సం. వి. అ. పుం. ఏనుగుమీద
పఱచెడియెట్టికంబళి, కుధము చూ, రల్లకము.
పరిష్పందము. సం. వి. అ. పుం. 1. మాల్వ్యాది
నిర్మాణము చూ, రచన; 2. దిగ్విజౌర్యప
కరణము చూ, సాధనము. 2.

పరిస్థాపనము సం. వి. అ. న. 1. చీల్చుట
చూ, విదారణము. 1; 2 పరికాశింపఁజేయు
ట చూ, వెలుతురు. 1

పరిస్థాపించు సం. స. కి. 1 చీల్చు చూ,
విదారించు; 2 పరికాశింపఁజేయు.

పరిస్మృతి. సం. వి. అ. స్త్రీ. 1. కల్లు చూ,
సుర. 1; విణ 2. కాటినది: చూ, సుగ్రతము.
పరిహరించు. సం. స. కి. చూ, విచరించు
పరిహసనము. సం. వి. అ. న. పరియాచేకము:
చూ, హాళి.

పరిహసించు. సం. స. కి. నవ్వు చూ, హసించు.
పరిహస్తిబ్రాహ్మణులు. అం. మైథిలులలో నొక
తెగవారు. (నామవేదులుకొండలును, కృష్ణయ
జుర్యేదులుకొండలును, శుక్లయజుర్యేదులొక
కొండలును వైయున్నార్య: చూ, బ్రాహ్మ
ణులు

పరిహారము. సం. వి. అ. పుం. 1 విడువు చూ,
విమోచనము; 2. చేయి. చూ, హస్తము.
(3 రి) వ్రాడు: చూ, హరకుండు. 1.
పరిహరి. సం. వి. అ. (న్. ఈ. న్.) పరిహరించు.

పరిహార్యము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. హస్తవలయ

ము: చూ, భూషణము. 2; విణ. 2. విడువ

దగినది, హేయము: చూ, హీనము. 3.

పరిహాసములు. అం: చూ, సభాసప్తాంగములు.

పరిహాసము. సం.వి. ఆ. పుం. రూ-పరీహాసము:

చూ, పరిహాసనము.

ప-రి-హీనతానములు. అం. సాభాగ్యకృత్తు,

శారీరి, శాంతి, పుష్టికృత్తు, నైవేద్యము,

ఉచ్చాటనము, పశీకరణము. (7) చూ, తాన

ములు. [చూ, హీనము. 3.

పరిహృతము. సం. విణ. పరిహరింపబడినది.

పరిహృతీ సం. వి. ఇ. స్త్రీ. చూ, పరిహరిము. 1.

పరీక్ష సం. వి. ఆ. స్త్రీ. చూ, సరిశీలనము.

పరీక్షపడు. సం. విణ. కాలగణిపడు చూ,

శోధపడు

పరీక్షాతంత్రములు అం:చూ, పంచతంత్రములు.

పరీక్షించే సం. స. క్రి.=పరీకించే: చూ,

శోధించే 1. [యూడు.

పరీక్షిత్తు సం. వి. త్. పుం: చూ, బ్రాహ్మణ

పరీతము. సం. విణ. చుట్టుకొనబడినది: చూ,

వ్యావృత్తము. 2. [పరితాపము 1.

పరీతాపము సం. వి. ఆ. పుం చూ, రూ-

పరీధావి అం: చూ, సంవత్సరములు. [భవము.

పరీభవము. సం. వి. ఆ. పుం చూ, రూ-పరి

పరీభావము. సం. వి. ఆ. పుం. —పై—

పరీరంభము. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, రూ-పరి

రంభము.

పరీవర్తము. సం. వి. ఆ. పుం చూ, రూ-పరి

వర్తము. 1—2—3; అం. 4. చూ, హస్త

ప్రాణములు. [వాదము.

పరీవాదిము. సం. వి. ఆ. పుం చూ, రూ-పరి

పరీవాపము. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, రూ-పరి

వాపము. [వారము.

పరీవారిసు. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, రూ-పరి

పరీవాహము. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, రూ-పరి

వాహము. 1—2.

పరీవృథుడు. సం. విణ:చూ, రూ-పరివృథుడు.

పరీవృతము. సం. విణ: చూ, రూ-పరివృతము.

పరీప్తి సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1. ఆమంత్యగ్రాగము

వెదకుట చూ, వెదకుడు; 2. పరిచర్య.చూ,

నేవ; అం. 3 అప్తసేధులలో నొకటి (ప్రా)

కామ్యము). చూ, సిద్ధులు (విభూతులు).

పరీసారిము. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, రూ-పరి

సారిము. [హాసము.

పరీహాసము. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, రూ-పరి

పరుండు. దే. ఆ. క్రి (పడి + ఉండు): చూ,

శయనించే (రేఫాదేశము.)

పరుణ్ణి. వై. వి. —పగు. కత్తిపిడి. స్వా 4,

ఆ. 28. చూ, పిడి 2.

పరుడు. సం. వి. ఆ. పుం. 1: చూ, శత్రువు;

2. పరమాత్ముడు చూ, హంసుడు. 2;

విణ 3 అన్యుడు చూ, వేరియినవాడు.

పరుగిడు. వా. ఆ. క్రి రూ-పరువిడు. పరుగ

చ్చు. చూ, వెళ్లు 1

పరుగు. దే. వి. 1 చూ, పరువు. (1);

2. (రూ-పరుగు-పరువు-పర్వు) చూ, పరీ

ధాపనము.

పరుగుగొను. వా. ఆ. క్రి చూ, పరుగిడు.

పరుగునేల. వా. వి: చూ, పరువు. (1).

పరుగుమెట్టు. వా. వి. —పై.—

పరుగువాలు. వా. ఆ. క్రి. (రూ-పరువువాలు-

పరుగునెట్టు-పరువునెట్టు-పరుగెత్తు-పరువ

త్తు-పరుగుగొను-పరువుగొను-పరుగిడు-పరు

విడు): చూ, వెళ్లు 1.

పరుగునెట్టు. వా. ఆ. క్రి —పై.—

పరుగెత్తు. వా. ఆ. క్రి—పై.— [శయ్య. 1.

పరువు. వా. వి. 1: చూ, నైశామ్యము; 2: చూ,

పరుము. వా. వి: చూ, సురుము.

పరువడము. దే. వి. చేయము, చయనము: చూ, పన్నీ. 1.

పరువడి. దే. వి. ఏ. 1. సర్వాయము: చూ, సమానము. 2; 2.=పరిపాటి. కృమము. ఉ, హరి. 2, ఆ. 88: చూ, విధము. 1.

పరువము. వై. వి. 1.=పాఠ్యము. హరి. ఉ, 5, ఆ. 218: చూ, వయస్సు. 1: 2.=ప్రాశ్న. యావనము: చూ, వయస్సు. 1; 3. పరిపాకము: చూ, పరువు; 4.=పర్వ. ఉత్సవము: చూ, సంబరము.

పరువల్పు. అం. ఎడమకుగు పరువడి, కుడియడుగుపరువడి, కదలుపరువడి, దాటుపరువడి, కోపుపరువడి, ఒంటియడుగుకత్తెర, సర్పబండుకత్తెర, చిట్టడుగుకత్తెర, జోగినకత్తెర, పాదలికకత్తెర, పాపురపు పావులు, జోగిన పావులు. (12) (మల్లకాస్త్రములోనివి)

పరువిడు. దే. ఆ. కిరి: చూ, రూ-పరుగిడు.

పరువు. సం. వి. ఉ. పుం. ౧. న. 1. నెదురుగనుపు, గంగి, పర్వము: చూ, వేలుపు; దే. వి. (1) కోనుమారము: కూతనేల, కూతపట్టు, కూతపట్టునేల, కూతనేలు, కోసు, పరుగు-పరుగునేల-పరుపు-పర్వ, పరుగుమెట్టు. (సం. ప).—కోశము, గవ్య, గోమితము, గోరుతము, గోవు; తద్వి.—రెండుకోనులకు.— ఇరుపరువునేల-ఇరుపర్వనేల. (సం. ప).—కోశద్వయము, కోశయగము, గోయుజ (మిగతవానికి “చూ, విచక్రకృష్ణము”); (2) ధావనము: చూ, రూ-పరుగు. 2; (3) ఇంటికప్పు: చూ, సదనము. 1; వై. వి. (4)=భర. గొప్పదనము: చూ, సన్మానము; (5)=పర్వ: కొలికి, పదను, పరువము, పరువు. (సం. ప).—పరిపాకము, పరిణతి, పాకము.

పరువుగొను. దే. ఆ. కిరి: చూ, రూ-పరుగుగొను. అచ్చ, యు, కాం. 80.

పపురువాలు. దే. ఆ. కిరి: చూ, పరువుగొను.

పరువుకెట్టు. దే. ఆ. కిరి.—వై.—

పరువెత్తు. వా. ఆ. కిరి.—వై.—

పరుషము. సం. విణ. 1: కఠినము, నిష్ఠురము.

(తె. ప).—ఈటతాటలు, కంకర, కరసు, కఱసు, నీటుసు, కొవ్విడము, గండ్రాలు, చిడిపి, దురుసు, పరుషదనము, పరుచన-పరుసనము-పరుసు, పలుసము, పిలుము, పల్లడము, మొలుసు, మొట్ట; (మిగతవానికి “చూ, శబ్దము. 2.”), 2. నిష్ఠురవాక్యము: చూ, శబ్దము. 2; 3. చిత్రవర్ణము: చూ, వర్ణము. 6; 4=కరుసు, బిరుసు-చెరుసు, కఠినము: చూ, బెడిదము; అం. 5. పదదోషములలో నొకటి (శుభ్రీకటువు): చూ, కావ్యదోషములు; 6. వాక్యగతదోషములలో నొకటి (కఠినార్థముగలది): చూ, వాక్యగతదోషములు (వాక్యదోషములు); 7. కావ్యదోషములలో నొకటి (వినుటకుగరిసములగు పదములుగలది. ఉదా.—“సుధ్ధేర్జ్ఞాపరిమూర్ధ ధృతాగ్ధోద్వధి పతికొల్తు.”): చూ, కావ్యదోషములు; 8: చూ, అర్థదోషములు (“ఈరాజా సాంవర్ధ్యమునకు మంటలొంటిని మన్యుడుడేసాటి.”)

పరుషములు. అం. 1. క-చ-ట-త-ప (ఇవికఠినోచ్చారణములు); 2. తెలుగులమీఁది తత్సమశబ్దంబుల క-చ-ట-త-ప లకు గ-స-డ-డ-వ లురావు.

పరుషోక్తి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ: చూ, పరుషము. 2.

పరుస. వై. వి. 1. బాటసారులగుంపు: చూ, సమూహము; విణ. 2. కఠినుడు. భార. ఉద్యో. 3, ఆ. 47: చూ, వ్యాధుడు. 2; 3.=పరిషత్: చూ, పరిషత్తు. 1; 4.=పరిషత్. కడుపు: చూ, పంగడము; 5.=పరిషత్. గుంపు: చూ, సమూహము.

పరుసదనము. వై. వి.=పరుసత. (రూ-పరుసన

ము-పరుసన-పరుస-పలుసము): చూ, పరు
షము 1.

పరుసన. వై. వి.=—వై—

పరుసనము. వై. వి.=—వై—

పరుసము. వై. వి.=స్వగృహేధి: చూ, రూ-పరుస
వేది; విణ. 2. రూ-పలుసము: చూ, పరుషము.

పరుసవేది. వై. వి.=స్వగృహేధి: చూ, రూ-పరు
సవేది హరి ఉ 5, ఆ. 2౪8

పరుసు. వై. వి. 1. పరుషత: చూ, పరుషము.
1; 2. తీరి. చూ, విధము 1.

పరూషము. సం. వి. అ. పుం. పేరీడు*. చూ, ముగ్ధు
ఖిరూరిక.

పరూష సం. వి. ఈ. స్త్రీ. చిట్టిడు*. చూ,
మగుఖిరూరిక. [సము.

పరచేకము పై వి =పరహాసము: చూ, పరిహా

పరతిరాట్టు. సం. వి. అ. పుం: చూ, యముడు

పరతుడు సం. వి. అ. పుం 1. భూతివిశేష

ము చూ, భూతము; విణ. 2. చేచ్చినవా

డు చూ, మృతుడు (తద్వి—క్రి

శేషుడు, మృతిశ్రవుడు, జీవన్ముక్తుడు, జీవ

న్ముక్తుడు ఇత్యాది.)

పరేద్యవి సం. అవ్య. మలునాటికినేరు

పరేష్టక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. పెక్కు ఈత లీనిన

యావు, బహునూతి: చూ, సౌరభేయ

(దేనువు). [కుడు.

పరైధికుడు సం. వి. అ. పుం: చూ, పరజా

పరోక్షము. సం. విణ ఇంద్రియోచరముకానిది.

పరోక్ష. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. మాకీయాభేదము

(ఒకనికెంతలాడినది)

పరోపకారార్థమిదంశరీరమ్. లో. ఈశరీరము

పరులకుపకారము చేయుటకొఱును. “అరయ

బరోపకారార్థ మిదంశరీరమ్మను వాక్యసా

రము గ్రహించి.” (మచేలోపాఖ్యానము)

పరోయుతులు. సం. విణ. పదివేలకంటె నధిక

మైన సంఖ్యగలది: చూ, సంఖ్య. 1.

పరోష్ఠి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. చూ, తైలపాయిక.

(తైలపాయికదగ్గఱ పరోష్ఠి చేర్చుచేదువుము.)

పర్కటి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. న. పుం. 1. జోవ్వి:

చూ, ప్లక్షము; 2. పోకమానిన లోనగు

వాని కొత్తపండు: చూ, సగిసి. 1.

పర్జరి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. పచంపచ, మార్గి

పసుపు*: చూ, హరిదుర్వు.

పర్జన్యన్యాయము. పా. మేఘునివలన చేటిసేల

ను మంచిసేలనుగూడ వానకురియును. మంచి

సేలను గురిసినది యుపయోగించేను. చేవి

టిసేలను గురిసినది వర్షమగుననుగీరి.

పర్జన్యము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. ఉణుము:

చూ, స్త్రీతము; 2. ఉళిమెడు మేఘము:

చూ, మేఘము, 1.

పర్జన్యము సం. వి. ఆ. పుం. 1. వర్షాధిప

త. ఇందుగడు చూ, సహస్రాగ్నిమందు, ఆం

2: చూ, ఆదిత్యులు [సహము.

పర్ణభోజనము. సం. వి. ఆ. న. చూ, పరికిమ

పర్ణము సం. వి. ఆ. న. 1 (పృథ్వీనుని నిండి

యుండునది) (చూ, ఆం) ఆగ్రము, ఉట

ము, కచపము, కపచము, ఛదినము-ఛదము,

దళము, పత్రము, ప్లము, పూళము.

(తె. ప).—ఆకు, గాదము; తద్వి.—

౧. ఎండిన ఆకునకు.—(తె).— ఎండాకు,

కారాకు, చొక్కాకు, చొరుగు-చొరువు,

సారుగాకు; ౨. గంజాయిఆకునకు —(తె).—

పత్తిరాకు-పత్తిరి-పత్తి; 3. వివికనఆకునకు. —

చీకాకు, బ. పండిన ఆకునకు.—(తె).—కా

రాకు, పండుటాకు-పండాకు; ౪. పూజాదళ

మునకు.—(తె).—పత్తిరాకు-పత్తిరి-పత్తి

(మిగత విశేషాదులకు “చూ, సారుగాకు”);

పుం. 2: చూ, మోదుగు *.

పర్వతాకము. సం. వి. అ. న. ఆకుమూర.

పర్వతాల. సం. వి. అ. స్త్రీ. ఆకుటిల్లు: చూ, సదనము. 1. [ఆకుటుట్ట.

పర్వస్తంభము. సం. వి. అ. పుం: ఆకుచుట్ట, పర్వాస. సం. వి. ఆ స్త్రీ. 1. గర్గర*: చూ, సుగంధికము; 2. నల్లగర్గర*: చూ, సుగంధికము.

పర్వాసము. సం. వి. అ. పుం.—వై.—

పర్వ. సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, పర్వంధక*.

పర్వ గూపాబాహ్యహృణులు. అం. ఉత్కృణులలో నొక తెగవారు. (శుక్లయశోర్యదము, మాధ్యం దినశాఖ): చూ, బాహ్యహృణులు.

పర్వటము. సం. వి. అ. పుం: చూ, పాపట 2.*

పర్వటి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, కృష్ణ. 14.

పర్వణము. సం. వి. అ. పుం: చూ, పర్వటము*.

పర్వసీమండు. సం. వి. అ. పుం. అగ్ని: చూ, పహ్ని. 1.

పర్వాటకము. వై.వి: చూ, త్వణము. 1.

పర్వానా. వా. వి: చూ, నెలపు.

పర్వంకము. సం.వి. అ. పుం. 1. పరియంకము.

పలంకు: చూ, మంచము; 2 చూ, పర్వస్తిక

పర్వంతము. సం. వి. అ. పుం. పఱదాంక, దనుక: చూ, పఱవ. [అనునవి.

పర్వంతార్థకములు. అం “దనుక, దాంక, పఱవ”

పర్వటనము. సం. వి. అ. న. వృజ్య. భిక్షులోన గు వానికొఱకు తినుట: చూ, విహారము. 1.

పర్వటించే సం. అ కిర్తి భిక్షులోన గువానికొఱకు తినుట: చూ, సంచరించే

పర్వయము. సం. వి. అ. పుం. కర్మములుతప్పట చూ, వ్యవస్థయము.

పర్వసానము. సం. వి. అ. న. ఘుగియిక చూ, సమాప్తి. 1 [మాప్తము.

పర్వపసితము. సం. వి. ముగిసినది: చూ, స

పర్వపస్థ. సం. వి. అ. స్త్రీ. విరోధించేట: చూ, విరోధము. 1.

పర్వవస్తము. సం. వి. 1. పడినది; 2. కొట్టె బడినది: చూ, పర్వహతము. 1. [యోగపట్టె.

పర్వస్తిక. సం. వి. అ. స్త్రీ. పర్వంకము: చూ, పర్వాప్తము. మి. అ. కిర్తి. (తె. ప).—అటు, ఉడుగు, ఓపు, కలుగు—కట్ట—కలుపు, నేరు చే—నేర్పు.

పర్వాప్తము. సం. వి. అ. న. 1. యథేష్టము: చూ, స్వేచ్ఛ; 2. తృప్తి: చూ, సౌహిత్యము; 3: చూ, శక్తి. 1; 4. నివారణము: చూ, వారణము. 1.

పర్వాప్తి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1: చూ, పర్వాప్తము. 2; 2. చూ, పరిత్యాగము 3.

పర్వాయము. సం. వి. అ. పుం. 1. అచనరము: చూ, సమయము. 1; 2. కర్మము: చూ, విధము. 1; 3 పోలిక: చూ, సమానము. 2; అం 4 ఒకానొక యర్థాలంకారము (ఒకపన్ను వున కే నేక సంకల్పయముల జేప్పట. ఉదా— “కామినీముఖపరిసర తమ్మివిడిచి చంచురిం బొందె.”) చూ, ఆలంకారము. 3

పర్వాయోక్తి. అం. (పర్వాయోక్తము) ఒకా నొక యర్థాలంకారము (చేయవలసిన పనిని భంగ్యంతరము చేడల్పుట ఉదా.— “సము ద్విపానము చేసిన మునికివందనము.”): చూ, ఆలంకారము. 3.

పర్వాయోచనము సం. వి. అ. న. చేక్కెగా ఆలోచించేట: చూ, యోచన

పర్వాయోచించే సం. న. కిర్తి చేక్కెగా ఆలో చించే: చూ, విమర్శించే [బాక్. 2.

పర్వాయచనము. సం. వి. అ. న. అప్పు: చూ,

పర్వవస్తము. సం. వి. చూ, విధము.

పర్వదానము. సం. వి. అ. పుం. తోర్మయట: చూ, విధము

పర్వవీతము. సం. వి. అ. న. 1. చేరిట: చూ, సాదము. (1); వి. 2. బహుకాలము ఉం చేబడినది: చూ, పూర్వము. 2.

పరుగుగొస్తాము. సరే. విదా. శోభిణి బడినది: చూ,
విద్దము. [చూ, విద్దము.

పర్యవసము. స. వి. ఆ. పుం. తోర్ముటః
పర్యవసించు. సం. స. కిర్. తోర్ముః యా,
రాక్షాటా.

పర్యవేక్షకులు. సం. వి అ న. 1. చేరిది: మా' సానము (1); నిధి. 2. బహుకాలము ఉం చేబడినా. మా, పూర్ణము. 2

చర్యేపణ. సం. వి. ఆ (స్త్రీ) మా, చర్యే. 1.
 పర్వతమార్గము. సం. వి. ఆ. పుం. కొండమీది
 దారి: మా, మార్గము 1.

పర్వతము సం వి. ఆ. పుం (సంధులుగలిగి
నది): అగమము, అగము, అచాము, అనిరి,
అబ్దము, అద్భుతము, అని, అహర్యము, బుయ్య,
ఐగా, కండరాకరము, కటికి, కలింగము,
కాలంజగము, గంబము, హిందము, శశీలము,
పెట్టాము, పెట్టిము, సు, మత్స్యము,
మధనము, మధ్రము, మళికుము, మశేషమును,
కేశాగము, క్షితిధరము, క్షిత్తిల్లిపుట్టు, గంగా
ధరము గజచ్ఛాయ, గిరి, గోత్రము, గోమేధ
ము, గోవిందము, గ్రామము, ఘనాసుదము, చి
మరము, తీర్మాతగుటము, తీర్మాతము, తీర్మాన
ము, నుంగము, ధ, దండ, ని, ధరణి, ధరణీధరుము,
ధగము, ధరాధగము, ధానుభృష్టు, ఎగము,
నావపు, నాగము. నిష్ఠురి, వత్సి, వృక్షశై
ఖరము, భూభృష్టు, విహితము, మహేం
ద్రము, వరాహము, వలానాకము, వ్యంగ
కము, శేఖరి, శేఖోచ్చయము, శ్రింగ, శైల
ము, సానుమంతము; స్థావరము, స్థిరము,
(తె. ప).—కరుష, కొండ, గట్టు, గుడు.
గుట్ట, గుబ్బలి, చేట్టు, తిప్ప, నేలతాలుపు,
పుడమితులుపు, మల, మెట్ట-మెట్టు, తిడ్డిశే
పములు.-గ.ఆంజనపర్వతమునకు.- ఆంజనా
చలము, నీలము.(తె.ప).-కవ్వముల కాటుక
కొండ, కాటుకగుబ్బలి; ౨.అస్తాద్రికి —

అల్లము, అద్దుడము, అస్తము, అస్తావంతు, అస్తాదిరి, కవకాచలము, కవకాదిరి, చగడు త్తొల్లివస్తు. (తె. పు) — కుంగింకుగొండ, కుంకుడుగట్టు, కుంగింకునుల, కుంగింకుమెట్టు, పడముటిగొండ; 3. ఉరయ్యదిరికి. — ఉదయము, ఉదయదిరి, ఖగాసనము, పూగ్య పగ్గతము (తె. పు). — తూనుపుగొండ, నోలుగట్టు, పుట్టుగట్టు, పొడుపుగొండ, మునుగట్టు, గ ఋక్ష నునిగొండకు — ఋక్షవరత్రయము, ఋక్షము; ౪. కింకరేశ్వ పగ్గతవి నేమమునకు — కిక్కింగను కిక్కింగని, ౬ కన్యపుగొండకు — ఇందిరిలము, మందిరము, మథాదిరి (తె. పు) — కన్యపునుల, కన్యపుగొండ, కన్యపుగుల, తొగట్టు తరిగొండ; 2. కుల (కుగ్గిగాన) పగ్గతములు — ముపొందగ్గియు, ముయము సహ్యము, ముక్తినుంకము, గంధునాదము, వింధ్య, పాటయ్యత్రిము (7) (చూ, 492 పాట). ౮ కృతకాదిరికి — కృతకాదిరి, క్రిడాస్థానము (తె. పు). — అటగిచ్చ, అటగట్టు, చేతగట్టు, కైంసపగ్గతమునకు. — అవరావృత్తినిలము, అప్రాపదము. కన్యావేదిక, కుశరాచలము కుశేరాచలము, కేలాసము, కైలాసము, గణపగ్గతము, గౌతమిగర్వాము, గజశపరీష్ఠము, గజతాదిరి, కివాదిరి (తె. పు). — తెల్లగుబ్బలి, మడికామనులగట్టు, ముక్కంటినుల, ముక్కంటియల్లు, మిసపు చేతగట్టులు పెంకి, పెండిగొండ, పెండిగుండు, పెండిమంచుగొండ, పెలిగొండ, పెలితిప్ప; ౧౦. కొండ గుహకు. — (చూ, గంధ్రియ. 1); ౧౧. కొండచేతయను. — అగము, తిరు. (చూ. అగము, భృగువు. (తె. పు). — కొండచేతయ, కొండచదుము, గుబ్బపేట, చేతి. చేతయ, జోలుపు, చదుకు-చదుగు-చదుగు; ౧౨. కొండ

నడుమనకు — దింతము; ౧౩. కొండమీద
సముమైనచోటునకు — పర్వము, ముపు,
(తె. ప) - దెవు, నెత్తము, పాళి; ౧౪. కొంచా
దిక్కి — కొంచము - కొంచము. (తె. ప). -
కొలవే; ౧౫. చక్కవారీ పర్వతమునకు. —
చక్కవారము. (తె. ప). — కడవటిమల,
మెట్టుగొంప, బటువుగుబ్బలి, మేరగట్టు.
నుడిగట్టు; ౧౬. చిత్రికూటాదిక్కి. — గుణే
శ్యామ, చిత్రికూటము; ౧౭. చిన్న చిన్న
రాళ్ళగుట్టకు. — (తె. ప). — దిమ్మె;
౧౮. త్రికూటాదిక్కి. — త్రికకుత్తు, త్రికూ
టము; ౧౯. దోళికాదిక్కి — దోళిణము,
ఓషధీశము; ౨౦. పర్వతద్వనించు కొండ
కు. — (తె. ప). — పలుకుడుబండ; ౨౧.
మలయాదిక్కి. — ఆపాదము, గిరిసారము, చం
చనాచలము, మలయము (తె. ప). - గండిప్ర
గొండ; ౨౨. మేరుపర్వతమునకు. — ఉరు, కన
కాచలము, కనకాదిక్కి, కర్ణికాచలము, కల్యా
ణగోత్రము, కాంచనగిరి, చామికరము, జ, మే
రువు, శక్తిగిరి, దాచలము, నుమేరువు, హేమా
ద్రి. (తె. ప). - శేతగట్టు - శేతగట్టు, నెలనా
రిసింగిడి, పొంగట్టు, బంగరుకొండ - బంగారు
కొండ, వేలుపునుల - వేల్పునుల, వేలుపులయిల్లు,
వేపనైల వసిడిగట్టు; ౨౩. మైసాక పర్వత
మునకు. — క్రొంచానుజము, మైసాకము.
(తె. ప). — గట్టుపట్టి, గట్టురామాలి -
గట్టారామాలి, ౨౪. రై ప త ప ర్వ త ము
నకు. — కృష్ణాచలము, కైవతము; ౨౫. కర్ణ
పర్వతములు. - చైత్రము, హిమవంతము, హే
మకూటము, నిషధము, మేరువు, కర్ణి, శృంగి;
(7); ౨౬. వృషభపర్వతమునకు. — ఋష
భము, విష్ణుశ్రీత్రము, వృషభము, వేంకటా
చలము. (తె. ప) — తిరుపతి, తిరుమల;
౨౭. హిమాదిక్కి. — ఆదిరాజు, ఉమాపతి,
కారము, గోవిందుడు, పగవతి, పగా

ధిపుడు, నారాయణుడు, మేనాదవము,
హిమధాతువు, హిమవంతము, హిమాచలము,
హిమాద్రి, హిమాలయము. (తె. ప). - కొండ
తీడు, గట్టులతీడు, గట్టుయోగిమీడు,
గుబ్బలిదోర, చేలిగొండ, చేలునగట్టు, చేలు
పలమల, చేల్లనవలిదిబ్బ, తోడుకుసాహిణి
మామ, దుగ్గతండ్రి, దుగ్గకన్నయ్య, పులుమోలి
తాత, వేసికంటిమామ, మంచుగుబ్బలి, మం
చుగొండ, మంచుటిలదాల్పు, రెల్లుకానుపు
తాత, నడకుగుబ్బలి, నడకుగొండ, వలిమల;
౨౮. పర్వతవిశేషములు — ఆమోయముఖము;
ఋష్యమూకము; కకుభము; కగోతుగిలు (సము
ద్రము వందలి కొండలు); కలిందము; కా
లాంజనము; కులాచలము; కూపిక (నీటివడి
మిగొండ); కూలకము (శృమిపర్వతము);
కేదారము; (తె. ప). - కొండకోట (వరణా
కారమైనకొండ); కోలాహలము; గులూచి -
గులూచి (పర్వతప్రాంతము); గోమంతము;
గోక్షర్పనము; ధారముల; (తె. ప) - నడగొండ
(జంగమపర్వతము); గరాగము; కంధ్యము;
౨౯ శిలకు - (చూ, రాయి); (మిగతవానికి
“చూ, హిమాలయము”)

పర్వతుడు సం. వి. ఆ. పుం బకానొక దేవ
ఋషి: చూ, సన్యాసి (కుభ్యము. 1.
పర్వతోద్భూతము. సం. వి. ఆ. న. వేగడ. చూ,
పర్వము. సం. వి. న్. పుం. 1. గనుపు: చూ,
బుడిపి; 2 దర్శనగిరి పర్వత: చూ, పున్న
మ; 3 = పర్వము - (పర్వము - పరుగు, పం
డుగ: చూ, నువరము; 4. విభవదాది: చూ,
విభవతు; 5: చూ, సమూహము; 6: చూ,
శంసనము; 7. ఉత్పాదంతరము; 8. గర్వింధ
సంధి: చూ, సంపుటము (పర్వము).

పర్వములు. ఆం. 1. కృష్ణపర్వము, కృష్ణపర్వ
చతుర్దశి, కుమారు (ఆమవస), పూర్ణిమ
(పున్నమ), రవిసంకాంతి (5): చూ, పం

చక్రము; 2. భాగ్యవర్తములు. — ఆది, సభా, ఆర, విరా, ఉద్యోగ, భీష్మ, గోగి, కర్ణ, శల్క, పాపిక, స్త్రీ, కాంతి, ఆనురాగనిక, అశ్వమేధ, అగ్నియవాస, మాసల, మహావీర, స్థానిక, స్వర్ణారోహణ వర్తములు. (18) వర్తరీకుడు. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, వహ్ని. 1. వర్తరీగము. సం. వి. ఆ. న. 1. ఆకులయినా: చూ, పారక; 2. జోజేనాడేడు కంబలి. చూ, వ్యవహారము 4 (రల్లకము); 3. గమ పు: చూ, బుడిపి; 4: చూ, వసర. 2. వర్తసంధి. సం. వి. ఇ. పుం. పున్నమకును పాడ్యమికిని, అమావాస్యకును పాడ్యమికిని మధ్యకాలము: చూ, పున్నమ చర్యా. వా. వి. 1. గుటి: చూ, లక్ష్యము. 1, 2: చూ, రూ-వరనా 2, 3. చూ, వెలుపు “నీకు వర్తాలేదు” వర్త. దే. వి. 2: చూ, రూ-వరుగు. 2 2: చూ, రూ-వరుపు (1); ఆ. కి 3. రూ-వరపు: చూ, వ్యాపించే. [చూ, శల్యము. 1. వర్త. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. వ్యక్తియొక్క. పట. దే. వి. 1. రూ-పట ఉత్పవండేడు బయలు: చూ, భూమి 1, 2. రూ-పట. బయలు: చూ, భూమి 1, 3 రూ-పట. మన్నము లోన గునాని గొలిచెడు మానవిశేషము; 4: చూ, స మూహము; వై. వి. 5. = వర: ఇతరము: చూ, వేలు. 3, 6 మిక్కిలి భో. 5, ఆ. 289: చూ, హెచ్చే 1, 7 = వృద్ధు. గొప్పది. భార. విరా. 4, ఆ. 86: చూ, విపులము. [ఉ 7, ఆ. 84: పటగు. వై. ఆ. కి: చూ, వ్యాపించే. పారి పటగడ. వై. వి. 1. = పరిసర. (రూ-పరిగడ-వరపడ-పటగడము) ఇతరస్థలము. ఉ. పారి. 4, ఆ. 48: చూ, భూమి. 1; 2: చూ, పార్యము. 2. రామా. 7, ఆ. 249. పటగడము. వై. వి. = — వై. —

పటగు. వై. ఆ. కి = పరిసర-పరియుజ్: చూ, వ్యాపించే. పటచినపాటు. వా. వి. పొందించిన దురవస్థ. పటయే. దే. ఆ. కి. 1. పాటు. భార. ఆది. 2, ఆ. 67: చూ, వ్యాపించే; 2. పటపట: ఒగు. ఒడ్డు; వై. పే (రూ-పటజే-పట పు); 3. పడజేయు. కళా. 7, ఆ. 225; 4 దుప్పటిలోనగునానిపటయే; 5. పాటు పడజేయు. భార. ఉద్యోగ. 1, ఆ. 245. పటయేట. వా. వి: చూ, త్రోలు. పటత నే. వి (రూ-పటతి-పటద-పటన-పట్య, వరద-పటద) పరివాహము: చూ, వెల్లువ. పటతి. దే. వి — వై — పటతెంచే నే ఆ. కి. (పటయే + తెంచే). పాటపయ్యే. భార. ఆది 5, ఆ. 255. పటద దే. వి: చూ, రూ-పటత. పటపట. దే. వి. చించేట నమలుటలోనగునాని యందగు వ్యవస్థనుకరణము: చూ, హూహూ. పటపు. దే. వి. 1. పడక: చూ, శయ్య. 1. 2. కిప్పుము చూ, నేగము. 3: 3. విరివి. కళా. 2, ఆ. 133: చూ, విస్తారము. 1; వి. 4. విరివిగలిది: చూ, విపులము; దే: పే. 5 పోగొట్టు. భార. క్విరా. 4, ఆ. 201: చూ, భంగించే; 6 త్రోలు: చూ, వెలుచే; 7: చూ, పరిమోగించే; 8: చూ, పూయు విర్య. 6 ఆ. 128. పటప. దే. వి: చూ, రూ-పటత. [బరుపు. పటి దే. వి. 1. రీతి: చూ, విధము. 1; 2. కాడి పటిక. దే. వి. 1. ఒకానొకతాయి. చూ, రాయి, 2. ఒకరకమునక్కి: చూ, పక్షి. పటిగ. దే. వి: చూ, రూ-పరిగ. 4. [పక్షి-పటిగపట్టు ద్వ. వి. పటిగయేటితి నెదుపట్టు: చూ, పటిగబ్రతుకు. ద్వ. వి: చూ, రూ-పరిగెబ్రతుకు. పటిగరి. దే. వి. (పరిగ + అరి) పటిగయేటా వాడు: పటిగవాడు.

పటిగవాడు. దే. వి. చూ, పటిగరి సడవు. పటిగొను దే. స. కి. అవహరించు: చూ, పటిగటి దే. వి. పీడనము. హ. ఉ. 8, ఆ.

6, హ. ఉ. 8, ఆ. 48: చూ, సమ్మగ్గును పటియ దే. గ. రూ-పట్టియ చూ, శకలము. 4. పటియనాయు. దే. అ. కి. 1. చీలు: చూ, విదారిండు; పే. 2. పటియవాపు. భా. వి. రా. 1, ఆ. 77.

పటివోవు. దే. అ. కి. 1. చూగవోవు. ఉ. హ. 3, ఆ. 44: చూ, ముగియేవు; 2. నకించు: చూ, సమయము. 4

పలుగు. దే. వి: చూ, చూ నరుగు పలుమే దే. పే. చూ, రూ-పలుము 8-4-5 (పడచేయుటను—భాగ. 6 స్కం. 370).

పలుపు. దే. వి. 1. పడక: చూ, శయ్య 1, పే. 2 చూ, రూ-పలుము. 3 4 5.

పటే. వా. వి. 1: చూ, రూ-పటియ; 2 గర్తము: చూ, సంధిము. 1.

పట్ట దే. వి. 1. చూ, ముడ్డి. సాంబ. మాన 19, 2 చూ, రూ-పట్ట. 1-2-3 [ము 1 పట్టడుపు. వా. వి. పోషించురము: చూ, లవణ

పట్టకుంట. వా. వి. పట్టనేలయందుపండినకుంట పట్టియ. దే. వి: చూ, రూ-పటియ

పట్టు. దే. వి. చినుగుటయందగు ధ్వన్యనుకరిణము: చూ, హూహూ

పట్టే దే. వి. 1' చూ, రూ-పట్టియ; వా. 2: చూ, రూ-పట్ట. 1. [పాత్స్యము. 1

పట్టేరూను. దే. వి. పెనుచొరచేడు: చూ, పలంకము. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. పల్లెము*: చూ, స్వామికుంటకము. 1; 2. గుగ్గిలము*: చూ, ముగిసాక్షి; 3. చూ, మోదుగు*: 4. రాష్ట్ర* చూ, స్వరాష్ట్రము, 5. బోడతరము* చూ, పాపుడు. [కులతీరు

పలంకపుడు. సం. వి. వైకృతి; చూ, పో

పలంగు. వై. వి=వర్గంక: చూ, శయ్య. 1. పలంకువు సం. వి. ఉ. పుం: చూ, రూ పలాంకువు.*

పలయ. దే. అ. కి. పడు: చూ, ఫలించు(ఆపు). పలక. వై. వి. 1.=ఫలకమ్ వాయుడగినసాధనము (సం. పు).—ఖమ్, ఫలకము; 2.=ఫలకమ్. కే. డేము: చూ, వారగ, 3=ఫలకమ్. జోదినా చేడుబల్లు చూ, శారిఫలము, 4 తలుపు లోనగువాని మపమూగించెడు మృసి చెక్క: చూ, శకలము. 4, 5 బల్ల, మేజో, మార్పుండుటకై కాళ్ళువర్చిన యెత్తునలక: చూ, పేట; 6. సాలెవాడు నేతపరితక్తై డుసాధనము చూ, ఎగ్గరి; 7.=ఫలకమ్. నుదురు. చూ లలాటము

పలకపుల్ల. వా. వి. బలపము: చూ, లేఖరి.

పలకము వై. వి. 1=పర్వత. కుక్కి, చిన్న మంచేము. చూ, మంచేము; 2 ఒకానొక గట్టము (నిలువునుడి యగ్గభాగముగలది): చూ, వాయము.

పలకపరి. వై. వి. స్త్రీపురుషుల కింతాధరిణము: చూ, భూషణము 2.

పలగండెడు. సం. వి. ఆ. ఫల. సున్నముపూరితపూయువాడు, శేపమడు: చూ, సూరి. పలఘ్నము. సం. వి. ఆ. పుం. గుడ్డికాంచు*: చూ, తృణము. 1.

పలచే. వా. వి. చూ, రూ-పలచే.

పలచేసే. వా. వి' చూ, రూ-పలచేసే

పలచేము. దే. వి. చూ గంగము నిర్వ. 1, ఆ. 83. [ఆ. 18 (చూ, నాడులు 1.)

పలవాడు. దే. వి. రూ పల్నాడు పృథ్వా. 1, పలపల దే. వి. 1 తొరెగుట యలదగుననుకరి. మ. ఉ. రా. 5, ఆ. 208: చూ, హూహూ; 2. వేగుటయందగు ననుకరిణము. కాశీ. 5, ఆ. 144: చూ, హూహూ; వి. 3. విర

శము. పాండు. 2, ఆ. 43: చూ, వెలితి. 1; 4. కృశము: చూ, సారపు.
 వలవలన. దే. వి. 1. వైరశ్యము: చూ, వెలితి. 1; 2. కార్ష్యము: చూ, సాటసాట; విరా: 3 విరళము: చూ, వెలితి. 1; 4 కృశము: చూ, సారపు.
 వలవైశ్యము పా శాన్త్యమున మాంసము నుపయోగించే పూర్వకాలపుకర్మ.
 వలము. సం వి ఆ. న. 1 విష్కము నాలుగు కర్మములయొక్క (వెండివలము-ఇరువు; బంగారువలము=సురుబిస్తము) తర్కి — (సంప).— అక్షిము, అస్థివలము, కర్మము (తేవ) — అగవలము; 2 మూడుగురుములు (తేక) 1/8 కేరు చూ, కశమానము 1. 3. రూ—పలము—సాము—పాలము చూ మాంసము; వై వి. (1) = ఫల విగులు: చూ లాభము 1
 వలము సం వి ఆ. న. 1—పాలము చూ పము. 3; 2. బురద: చూ, కాగము 2; 3. నూపుండి చూ, పాదము (1)
 వలలుడు. సం. వి. ఆ. పుం కక్కిముడు చూ, రాక్షసుడు. 1 [కాఖ 1.
 వలప చే వి రెండుకొమ్మల మొలు: చూ వలవకొమ్మ నా. వి. పంగ. పర్వ. పాయగొమ్మ, ఎడముగాచేచింకాఖ: చూ, కాఖ 1
 వలవరము. వై. వి.=వర్జిలావము స్వప్నభాషణము (రూ. వలవరము— వలవరింక—వలవరింక—వలవరింపు— వలవరింపు— వల్లఅపు: చూ, రిబ్బము 2
 వలవరించే. వై. ఆ. క్రి.=వర్జిలావ. వర్జిలాపించే. (రూ—వలవరించే—వలపు—వలము—వల్వరించే)క, హరి. 5, ఆ. 282: చూ, గొల్లు 2
 వలవరింక వై. వి.=వర్జిలావ. 1. వలవరించేట చూ, రూ—వలవరము; 2. వ్యక్తికై: చూ, కల్పము. 2.

వలవరింపు. వై. వి.=వర్జిలావ. చూ, రూ—వలవరము. ఆం. భా. పర్. 118.
 వలవింయే. వై. ఆ. క్రి. =వర్జిలాపించే: చూ, రూ—వలవరించే. వై. 6, ఆ. 76.
 వలాండువు. సం. వి. ఉ. పు. రూ—వలాండువు నీరుల్లి* (ఇందు) భేదములు — ఎజ్జనీరుల్లి, తెల్లనీరుల్లి, వచ్చేనీరుల్లి): చూ, మకందకము 1 (ఇదె ఎజ్జనీరుల్లి)
 వలాములు నా. వి. బ. నాశివము చూ సంపు 3. వలాములు చేయుట. నా. న. క్రి. 1. పాడుచేయుట; 2 కోవిడిచేయుట
 వలాయనము. సం. వి. ఆ. న. పాశిసోవుట: చూ, సంధ్యాకము. [గర్జిలుకాడు.
 వలాయుకుడు. సం. విరా. పాశిసోవుననాడు: వలాలము సం. వి. ఆ. పుం, న. 1. పొల్ల—పొల్లు చూ, పుష్పము; 2 క్షి, మోడు: చూ శ్మూము. 1. (శ్మూము 1 అను పదముందు “వలాండు” అను పదము “వలాలము” అని చేరువవెను)
 వలాశము. సం. వి. ఆ. న. 1 ఆము: చూ, వర్ణము 1; పుం 2 ఆసుచచ్చే చూ, వర్ణము. 6, 3 గంట్లక కోగము*: చూ, నిర్దగింధ; 4 చూ, మోడుగు*: విరా. 5. ఆసుచచ్చే విరా: చూ, వర్ణము. 6.
 వలాశి సా. వి. పుం 1. చెట్టు: చూ, వృక్షము; 2 కోరిం* చూ, ముచవత్తి, 3. జ్యోతి* చూ, వృక్షము; 4. చూ, వలాశము 3*, 5: చూ, రాక్షసుడు. 1.
 వలాశుడు. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, వలాశి. 5. వలాస్త్రీ నా. వి. పుంములకంటిచే మలామువట్టి. రూ. పాలాస్త్రీ
 వలీక్కి. సం. వి. ఈ (స్త్రీ) 1 ముగిసినయూడతి, వృద్ధ: చూ, (స్త్రీ); 2. తోలిమోలియపు: చూ, సూరభేయి (భేనువు).
 వలితము. సం. వి. ఆ. న. 1: వర—వరపు—వరపు—

సెరువు. (సం వ.) - పాకము; 2. నరచెండుగిరి:

చూ, నర. 2; 3. బురద: చూ, కాము. 2;

4: చూ, తాపువు.

వలియ. వై. వి = పల్లి. రూ - పల్లె: చూ, సీను. 1. (దేశము).

వలు. దే. వి. రూ - పల్లు. 1. దంతము. భాగ.

9, స్కం. 198: చూ, రూ - పల్లు. 1;

2 అనేకము: చూ, విస్తారము. 1; అస్య.

3. వానార్థము. అం, భా. త్య. 63.

వలుగు. వై. వి = పట్టికము. ఉ. వారి. 2.

అ. 172; భార. సభా. 1, అ. 12: చూ, పటికము.

వలుక. వై. వి. 1. తెల్లన. వారి. ఉ. 3, అ

43: చూ, పల్లము. 6; 2. = పలక. చాలు:

చూ, వారిగ. [అం పా. 2, అ. 59.

వలుక: బాలు ద్వ. అ కి: చూ, వెల్ల: బా

వలుకన. వై. వి: చూ, రూ - పలుక. (విశేషణ మగుచో. - విక). 2, అ. 155.)

వలుకప్పు వా. వి. రూ - పల్కప్పు. పెదవి: చూ, వాలెతి.

వలుకమి వా. వి: చూ, హానము.

వలుకరించే. దే. స. కి. రూ - పల్కరించే.

1. మాటాడు: చూ, పచించే; 2 పిలిచి మాటా

డు: చూ, పచించే; 3 నిగ్గులేపి మాటాడు:

చూ, పచించే, అం. పే. 4. మాటాడిం

చే: చూ, పచించు; స. కి. 5: చూ,

హెచ్చేరించే.

వలుకరింత. దే. వి. (రూ - పల్కరింత - వలుక రింపు) 1. మాటాడుట: చూ, కల్పము. 2;

2: చూ, హెచ్చేరిక.

వలుకరింపు. దే. వి. - వై. -

వలుకసరి. వా. వి: చూ, రూ - పలకసరి.

వలుకు, దే. వి. రూ - పల్కు. 1. తునుక. య.

1, అ. 97: చూ, కలము. 4; 2. మాట:

చూ, కల్పము. 2; 3. పవనము: చూ, కల్పము.

3: 4. చేడువు: చూ, విద్య: 5. నిండు. భార.

ఉద్యో. 2, అ. 298: చూ, సెగింపు: 8. వ

క్షిర్యని: చూ, స్వరము. 2; 7. విత్తులోవలి.

భాగము: చూ, బద్ద. 1; 9. వీణాదిస్వరము:

చూ, స్వరము. 2; స. కి. 2 (అను. భార.

అర. 7 అ. 309) చూ, పచించే; 10. నిం

దిండు: చూ, సెగించే; అ. కి. 11. మాటా

డు: చూ, పచించే.

వలుకు: జెలి. దే. వి. రూ - పల్కు: జెలి. పను.

1, అ. 3: చూ, సగస్య.

సలుకు: దత్తడి. దే. వి. చిలుక: చూ, పుకము.

వలుకు: గోడు. దే. విణ. మాటతోడు.

వలుకుడుబండ. వా. వి. పృథివ్యనించేకొండ:

చూ, పర్వతము.

వలుకుపల్లెదవము అం: చూ, సప్తస్వపవనులు

వలుకుబంగారము. బా. అపురూపము. "చిలు

కా నీతోనైనను వలుకంగారాదె వలుకు

బంగారటే" (విజ. 2, అ. 181).

వలుకుబడి. దే. వి. రూ - పల్కుబడి. 1. ఉచ్చా

రణము: చూ, కల్పము. 2; 2. పచోనిబంధ

నము: చూ, రాజి.

వలుకుతాయి దే. వి. పృథివ్యనిచ్చేకిల రూ -

వలుకుతాయి: చూ, రాయి.

వలుకులపులుగు. వా. వి: చూ, వలుకు: దత్తడి.

వలుకులు పా (చూ, కూజితములు) దీనికి ఉత్

మానములు - కోకిల వాక్కులు, చిలుక వాక్కు

లు, చేక్కెర, లేనె, కర్పూరము, అమృతము,

నామిడి, పండు, చెఱుకు మొ. [బృహత్. 1.

వలుకువెండిమగడు. వా. వి. నలువ: చూ,

వలుకెంపు. దే. వి: రూ. పల్కెంపు: చూ, వలుగంటి.

వలుగంటి. వా. వి. (రూ - వలుగంటు - వల్లంటి -

వల్లంటు, వలునొమ్మ - వల్నొమ్మ, వలు

కెంపు - పల్కెంపు) పంకక్షతము: చూ, వాత

రకెంపు.

వలుగంటు. వా. వి. - వై. - అం, భా. ద్వ. 180.

పలుగఱ. ద్వ. వి. చండ్లపాడి. చృభా. 5. 4. 88: చూ, నురుము.

పలుగాడి. దే. వి. 1. పెండెము. చమలదొడ్డి లోనగునానికి పెట్టెకుతలుపు. ఉ. దారి. 3, ఆ. 34: చూ, వాకిలి; 2. బండివరము వారి. పూ. 5, ఆ. 174: చూ, చగము. (2); విణ. 3 పెక్కుగాఁచులుగలది.

పలుగాకి. దే. విణ. దుప్టుడు. హరిశ్చ. 2, ఆ 154: చూ, వ్యాధుడు. 2.

పలుగు. దే. వి. 1. గుంటకగుడ్డలకును, పాపటపు నుజ్జలకును తగిలించెడు దళమైన తగడు: చూ, సరిగ; వా. వి. 2. గడ్డపలుగు: చూ, పలుగుగుంటక; వై. వి. 3. = స్పటిక చూ, రాయి; 4 = ఫాల పశువు పలుపు చూ, నూత్రిము. 1; దే. విణ. 5: చూ, పలుగాకి. హరిశ్చ. 2, ఆ. 154.

పలుగుండుగ్గి. దే. స. బ. (రూ-పలువుండుగ్గి-పలుగురు-పలువురు-పల్వరు, పెక్కుండ్రు-పెక్కుండుగ్గిరు-పెక్కురు) అనేపలు.

పలుగుగుంటక. దే. వి: చూ, పలుగు 2. పలుగుడు. వా. వి. శరీరమునుపగుల్పుశోగము చూ, విపానిక.

పలుగుడుఁబాము. దే. వి. కట్టెడ: చూ, సర్పము. పలుగుఁబట్ట. ద్వ. వి. గుడ్లహబ: చూ, సకినంపుఁబలుగు.

పలుగురు దే. స. బ: చూ, రూ-పలుగుండుగ్గి పలుగుతాయి. వా. వి: చూ, రూ-పలుకుతాయి పలుగుమ్మలమెకము. ద్వ. వి. ఏనుగు: చూ, రాస్తి పలుగుణ్ణు. దే. వి. పలుగులోని గాదము పెల్ల గించుటకై మండ్లవలె మేకులమర్చిన పుక పలుచే. దే. విణ. రూ-పలుచే 1. దళపరికానిది.

2. వెలితియైనది, వెలితి: చూ, హీనుము. 1; 3. చిక్కనకానిది: చూ, వెలితి 3; 4. చాలు వైనది: చూ, లభ్య: 3; 5. పన్నమైనది: చూ, నైకము.

పలుచేన. దే. వి. రూ-పలుచేన. 1. పన్నుఁదనము, పన్నున: చూ, నూత్ము. 4; 2. వెలితితనము, తక్కువ: చూ, వెలితి. 1, 3. అనుకుఁదనము: చూ, పిదపిద. 3; 4. చాలుఁదనము. స్వా. 4, ఆ. 70: చూ, లాఘవము. 1; వా. 5. నీరు కలిసిన పాలు మజ్జిగ లోనుగునవి తేటగా అగుట. ("పాలుపలుచేన, మజ్జిగ పలుచేన." మొ.) [మ.

పలుచేవివచ్చు. వా. వి. నూనఖిరము: చూ, నూన పలుదుర(అ). ద్వ. వి: చూ, రూ-పలుకచ్చు. పలుదోముట. దే. వి. (సం. ప) - ఖమ్, దంతధావనము.

పలునొక్కు. దే. వి. రూ-పల్నొక్కు: చూ, పలుగంటి. [తలి. 6.

పలునట్టడ. దే. వి. పంకరబాజినము: చూ, సం పలుపు వై. వి = ఫాల. రూ-పలుగు 1. పమలమె డఁగట్టెకుతలుగు: చూ, నూత్ము 1. (దేశ్య మని శ. రి); 2. గుట్టము మెడఁగట్టెనుఁత్రాడు- బార. విరా. 5, ఆ 53 చూ, నూత్రిము 1. పలుమరు. దే. ద్వి. కిగ్ విణ ! (పలు + మారు) (రూ-పలుమారు-పలుమఱు-పలుమాఱు-పల్మరు-పల్మారు-పల్మఱు-పల్మాఱు; నూటిమాటి కి. రామా. 3, ఆ. 153. చూ, శశ్వత్తు.

పలుమఱు. దే. ద్వి. కిగ్ విణ — వై. —

పలుమాఱు. దే. ద్వి. కిగ్. విణ. — వై. —

పలుమారు. దే. ద్వి. కిగ్ విణ. — వై. —

పలుము. వై. వి. = పృలాప. 1: చూ, పలవరము; ఆ. కిగ్. 2. చూ, పలవరించే.

పలుమేరు. దే. వి: చూ, పృత్యము. స్వా 4, ఆ. 37.

పలువ. ద్వ. విణ. (పలు + వా): చూ, పలుగాకి; 2. చూ, పలుము. 1; వా. 3. బొంకు: చూ, వితథము. [పలువితిములా.

పలువగలు. వా. వి. బ. ఉచ్చాఽచవములు: పలువతిట్టు. వా. వి: చూ, పలువ. 3.

పలువరము. వై. వి.=చ్యోలాపః చూ, రూ-
పలవరము.

పలువరింతి వై. వి.=—వై.—

పలువరింపు. వై. వి.=—వై.— [కప్పు.

పలువలున. దే. వి. రూ-పల్వల్ప చూ, పలు

పలువిశములు. వా. వి. బ. చూ, పలువగలు.

పలువిత్తు. దే. విణ. పలుపురకులుట్టినవాడు:

లంజెకొడుగు చూ, నూరుడు 1.

పలుపుంపు దే. స. బ. చూ, రూ-పలుగుంపు

పలుపురు దే. స. బ. —వై.—

పలుము వై. విణ=పరుమ చూ, రూ-పరు

సము 2 వాళ్ళి, 5. ఆ 111

పల్కన. వై. వి: చూ, రూ-పలుకన. (ఆమ్మీ

దేత గుండు పలుపల్కన. —య 1, ఆ 123)

పల్కపు దే. వి: చూ, రూ పలుకపు

పల్కరించు చూ రూ-పలుకరించు (మాటా

డుటకు —తార ఆం 4, ఆ 88; మాటా

డించేటకు. —స్యా 4, ఆ 41).

పల్కరింత దే. వి: చూ, రూ-పలుకరింత.

పల్కు: చూ, రూ-పలుకు

పల్కుకెలి. దే. వి: చూ, రూ-పలుకుకెలి

పల్కుటలుమేలులు వా. వి. బ. దేపరిలు.

సాంబ. దేప 8 చూ, కలుపు.

పల్కుడు. వా. వి పల్లము: చూ, రంధ్రము 1.

పల్కుబడి. దే. వి: చూ, రూ-పలుకుబడికలా.

8. ఆ. 163.

పల్కులచెలియత్త. వా. వి: చూ, లక్ష్మి. 1.

పల్కపు దే. వి: చూ, రూ-పలుకెంపు.

పల్లంటి వా. వి: చూ, రూ-పలుగంటి.

పల్లంటు. వా. వి. —వై.— [5, ఆ. 70.

కల్లాకి. దే. వి: చూ, రూ-పలుగాకి. రామా,

పల్నాడు. వా. వి: చూ, రూ-పలనాడు.

పల్నాక్కు. వా. వి: చూ, రూ-పలునాక్కు.

పల్పల: చూ, రూ-పలల.

పల్పల: చూ, రూ-పలపలన. (విశ్వావసు. —

భాగ. 10, స్కం. పూ. 75).

పల్పరు దే. దృ. కృ. విణ: చూ, రూ-పలు

మరు. పల్పలు. ఉ. వారి. 2, ఆ. 124.

పల్పలు. —వై.—

పల్పారు. —వై.—

పల్పారు. —వై.—

పల్పంకము. సం. వి. ఆ. పుం 1 = పలంకము.

పలంకు: చూ, మంచేకు; 2. అగకు: చూ,

మంచె; 3. యశులులోనగువారి యాన

ము చూ, సవారి. 4: చూ, యోగపట్టె;

5. = పల్లకి-పాలకి. రూ పల్పంకిక: చూ,

సవారి. [చూ, పల్పంకము. 5

పల్పంకిక. సం. వి. ఆ. (స్త్రీ) = పల్లకి-పాలకి:

పల్పకుణము. సం. వి. ఆ. న = పల్లాయనము-

పల్లము. (రూ-పల్లయనము-పల్లాయము-ప

ల్లాయము) గుట్టపుకీను చూ, వాయము.

పల్లయనము. సం. వి. ఆ. న —వై.—

పల్లాయము. సం. వి. ఆ. న. 1 — వై.—, 2 =

పల్లన. ఏనుగువూడింతిబారి చూ, వాస్త్రీ-

ల్ల వై. విణ.=పాట 1 పాటలపర్ణముకలవి:

చూ, పర్ణము 6; 2 కపిలపర్ణముకలవి. కాశీ.

4, ఆ. 158 చూ, పర్ణము. 6, 3 అరుణ

పర్ణముకలవి, పల్లకమ్మ: చూ, పర్ణము. 6.

పల్లకట్టు. దృ. విణ పల్లంపైచే పట్టువది.

పల్లకమ్మ. వా. వి. 1. ఒకానొక గాగ్రుచేపత:

చూ, మహాలక్ష్మి. 3; 2. చూ, పల్ల. 8.

పల్లకి. వై. వి = పల్పంకికా రూ-పల్లకి ఉత్సవ

విగ్రహములు వహనములు లోనగువారివిశుభ

దినములలో మనుష్యులు సౌసికొనిపోయేకు

నాహనము. జై. 2, ఆ. 103; చూ, సవారి.

పల్లకి. వై. వి.=—వై.—కలా. 3, ఆ. 7.

పల్లగింమే వై. స. కృ.=పల్లాయ: చూ, పల్ల-మే.

పల్లగేద. వా. వి. తెల్లబట్టె: చూ, మహిషి.
పల్లట. దే. వి. రూ-పల్లటము. 1: చూ, లోల
ము; 2: చూ, వ్యత్యాసము: 3: చూ, సం
భ్యమము. [స్త. కప్తము: చూ, కోకము.
పల్లటము. దే. వి.—పై—; పై వి. 4.—పర్య
పల్లటి. దే. వి. రూ-పల్లటీ-చేపల్లటీ-అంతర
పల్లటీ. 1. పుతగతిభేదము: చూ, హయము;
2. ఎగపు:చూ,సంధీనము; పై. వి 3.—పాట
లాంఘి. 2. కానొకపావురము: చూ, సురటి.
పల్లటిలు. దే. అ. క్రి. రూ-పల్లటిల్లు 1' చూ,
సలియే. భార. ఆర 5, ఆ. 394; పై. అ.
క్రి. 2.—పర్యస్త. తడబడు: చూ, వ్యత్య
స్తమగు (దేశ్యమని శ. ర); 3: చూ, పల్ల
బాటు; 4 ఎట్టివాటు; వా. 5' చూ,
కోకించే. [విరా. 2, ఆ 135)
పల్లటిల్లు.—పై — (ఎట్టివాటుటకు — భార
పల్లటీ: చూ, రూ-పల్లటి (పారావతవిశేషము
నకు.— సా. 1, ఆ. 117)
పల్లటీల్లాను. దే. అ. క్రి. ఎగురు. కళా. 8, ఆ
98: చూ, లంఘించే. [ఆ. 41.
పల్లటీల్లాంటు. దే. అ. క్రి.—పై—కళా. 8,
పల్లటీల్లైయే దే. అ. క్రి.—పై.—
పల్లడము. దే. వి. రూ-పల్ల డము: చూ,
శబ్దము. 2.
పల్లన. పై. వి.=పల్ల్యాణ. (రూ-పల్లనము-
పల్లము-పల్లాయనము) 1: చూ, పల్లాయ
ణము; 2. అంబారి. పా. 4, ఆ. 111: చూ,
పల్ల్యాము. 2. [5, ఆ. 132.
పల్లనము. పై. వి.=పల్ల్యాణ.—పై.—వికృ.
పల్లపులుంట. ద్వ. వి. నీరాసరాను పండెడు
పంట. చూ, వ్యవసాయము.
పల్లము. సం. వి. అ. పుం. 1. ధాన్యముపోకెడు
పెద్దగరినె: చూ, సదనము. 1 (పంటపాల);
పై. వి. (1).—పల్లల. (రూ-పల్ల-పల్లమ-
పల్కుడు) గోయి: చూ, రంధ్రము. 1;

(2).—పల్ల్యాణమ్. కోగిరి. స్వా. 4, ఆ.
38; కళా. 3, ఆ. 81; హరి. ఉ. 7, ఆ.
92' చూ, పల్లన. 1; (3).—పర్య: పల్లపు
నేల: చూ, భూమి. 1; విణ. (4) పల్ల
(నేల): చూ, భూమి. 1.
పల్లజపులు. ద్వ. వి. బ. (పలు + అజపులు)
1: చూ, పలవనము; 2. (సలున + అజపులు)
ఆడరానిపెక్కు చూటలు. హరిశ్చ. 4, ఆ. 109.
పల్లనము. సం. వి. అ. పుం. 1. చిగురు: చూ,
విమృశము; 2. చిగిరించిన కొమ్మ. చూ,
కాఖ. 1; 3. కోక వెఱుగు చూ, మైజాటు;
4. లత్తుకరంగు: చూ, వర్ణము. 6; 5. శృం
గారము: చూ, సౌందర్యము; 6. విడివి:
చూ, విస్తారము 1; పుం. 7. వెనుకటిచర
ణములయందలి యగ్రమునుసరించి నంగీత
ము మొదటపెప్పెడు వాక్యము చూ, స్వగ
ము. 2, అం. 8: చూ, స్మృతహస్తములు.
పల్లవి. అం. 2. కరకముధాగము చూ, స్వరము. 2.
(చూ, గానశాస్త్రపండితుడు)
పల్లవించే. సం. అ. క్రి: (తే. ప).—ఇంకి
యే, ఇగిరించే-ఇవిరించే, ఇగురుకొను, ఇగు
రుయే-ఇగుర్పు-ఇగురే, ఇగురొత్తు, ఇపు
రు, ఇపురుయే-ఇపుర్పు-ఇపురుయే-ఇపుల్పు,
చిగిరించే, చిగురుకొను, చిగురుయే-చిగుర్పు,
చిగురొత్తు, తలిరుయే-తలిర్పు, ననయు,
మొగ్గయ్యే.
పల్లవితము సం. విణ 1. చిగిరించినది చూ,
సంభూతము; 2. శ్రుకచే నెట్టివైనది: చూ,
వర్ణము. 6: 3. విరివియైనది: చూ, విభ్రము.
పల్లవుడు. సం. వి. అ. పుం. రూ-పల్లవితము:
చూ, విటుడు
పల్లా. హిం. వి. నూటయిరువది పక్కానేరుల
మానము, పండుము (శ. ర)
పల్లాయనంబువాడు. ద్వ. విణ. రూ-పల్లాయన

మువాడు. ఆప్తుడు: చూ, స్నేహితుడు.

భార. ఉద్యో. 1, ఆ. 94.

పల్లాయనమువాడు. ద్వ. విణ.—పై —

పల్లాయనము. వై. వి. 1. ఆప్తత: చూ, స్నేహము 1, 2 = పల్లయన చూ, పల్లన. 1.

పల్లి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ 1 = పల్లె-పల్లియ: చూ, సీమ. 1 (దేశము); 2. గుడిసె చూ, సదనము. 1; 3. = బల్లి. గౌలి: చూ, బల్లి.

పల్లించే వై. స. కి. పల్లముకట్టు. పా 4, ఆ 66 పల్లిగించే

పల్లిక. వై. వి. = బిలక. రూ-పల్లిక. వెడల్పుగల చిన్నతట్ట చూ, సోదనము [సత్స్యము 1

పల్లికతట్ట. వా. వి. ఒకానొకచేచు. చూ,

పల్లియ. వై. వి. 1. = పల్లి: చూ, రూ-పల్లె. 1. దే వి. 2: చూ, రూ-పల్లె. 2, 3. చూ, రూ-పల్లె. 3.

పల్లు. దే. వి. 1 రూ-పల్లు, అవుడు-బొడు, కోణ, పన్ను. (సం. ప).—ఖరువు, ఖాస నము, జంభము, దంతము, దళనము, ద్విజ స్త్రము, ద్విజము, రదనము, గదము, వక్త్ర ఖరువు, హాసువు; తద్విశేషములు.—౧ కోణ పల్లునకు.— రూ-పల్లు, కోణ, దొడ, (సం. ప).—దంప్త, దాడ; ౨. పందికోణ కు.—కొమ్ము, కోణ, పందికొమ్ము, పంది కోణ; 3. పాముకోణకు.—కోణ. (సం. ప).— ఆక, ఆకిస్సు, దంప్త; ౪. ఏనుగుదంతము నకు —(చూ, హస్తీ); (మిగతవానికి “చూ, హాసువు.”); వై. వి. 2. = ప్లవ. నిమ్మము. చూ, రంధ్రము. 1. [గ్రము. 1.

పల్లుడు. వై. విణ. = ప్లవ. పల్లము: చూ, రం

పల్లె. వై. వి. రూ-పల్లియ. 1. = పల్లి. చిన్నఊరు: చూ, సీమ 1 (దేశము); దే. వి. 2. రూ-పల్లియ. అగ్నికులక్షత్రియబాతి; 3. రూ-పల్లియ. చేదుపులడి: చూ, స్కూలు.

పల్లెకూటము. దే. వి: చూ, పల్లె. 3.

పల్లెబూరివాడు. వా. వి: గాగ్రమేయఁడు, గాగ్రమ్మఁడు. [బుట్టిన యాడుది.

పల్లెత. దే. ప అగ్నికులక్షత్రియబాతియందుఁ పల్లెమాట. దే. వి పల్లెబూరి పలుకు. చూ, .

శబ్దము 2. [స్వాదుకంటకము.

పల్లెరు. దే. వి రూ-పల్లెరు = పలంకన*: చూ, పల్లెరుపూవు. వా. వి. (రూ-పల్లెరుబూవు) జీడయందును, చెవులయందును ధరించెడు ఆడుదానినగ: చూ, భూషణము 2.

పల్లెవాడు. వా. వి. అగ్నికులక్షత్రియబాతియందుఁ బుట్టినవాడు (ఇతఁడు ఓడవాటిం చేయే సర్వస్వములను మోసెడు వృత్తిగల వాడు): చూ, సరంగు.

పల్లెరు దే. వి. చూ, రూ-పల్లెరు*.

పల్లెరుగాయ. దే. వి: చూ, పల్లెరుపూవు.

పల్లాత్తు. దే. వి: చూ, పలుగంటి పాండు.

3, ఆ. 10. [రించే రుక్మి. 3, ఆ 96.

పల్వరించే వై అ. కి. =: చూ, రూ-పలప పల్వలము. సం. వి. ఆ. న. పడియ: చూ, సరస్సు. 1. [బాల, కాం. 135.

పల్వల్వ. దే. వి: చూ, రూ-పలుపలుప. అచ్చ. సల్వాలుగలదొర. వా. వి. సర్పరాజే. కేం. ఆం. 102: చూ, సర్పము.

పపటిగుడ్డినాబ. వా. వి: చూ, సకినంపులులు గు. సాంబ. తిర్వ. 10.

పపడగీతి. పా. ఇది ఆటవెలదిపల్లె నడచేను. పృతిపాదమునను రెండవయత్నరముపాస: చూ, వృత్తము. 1. [డము.

పపడము. వై. వి. = పృవాళ: చూ, రూ-పగ పపడించే. దే. అ. కి. (రూ-పపళించే-పవ్వడించే-పవ్వళించే): చూ, శయనించే.

పవతుడు. ద్వ. వి: చూ, రూ-పవతుడు. సం. కేం. 4, ఆ. 181.

పవనతనయుఁడు. సం. వి. అ. పుం. 1: చూ,
భీముఁడు. 1; 2. హనుమంతుఁడు: చూ,
వానరము; 3. అగ్ని: చూ, పహ్ని. 1.

పవనము. సం. వి. అ. పుం. 1. ఆవము; 2. గాలి:
చూ, వాయువు; 3: రూ-పవము, నిష్పా,
వము. (తె. పు).—ఎగరఁబోఁత, తూరు పె
త్తు-తూర్పైత్తు. (చూ, స్తంబకరి)

పవనాశనము. సం. వి. ఆ. పుం. పాము: చూ,
సర్పము. గ్రవాయువు.

పవనానుడు. సం. వి. ఆ. పుం. గాలి చూ,
 పవనము. సం. వి. ఆ. పుం. చూ, రూ - పవనము. 3.
 పవర్గము. ఆం. “ప-ఇ-భ-ధ-మ”: చూ, క పవర్గము.
 పవలు. దే. వి: చూ, రూ - పగలు.

పవళించు. దే. అ. కి: చూ, రూ- పవడించు.
పవళింత. దే. పి. పవళించుట: చూ, శయ్య 1
పవళింపు దే. వి.—పె.—

పనాడము, వై. వి. 1. రూ-పానాడము. కోరి
కనెఱవేఱునినాడు దేవునిజేయు నిందా
గోపణము; 2. చూ, చిరుదము. ఆం, భూ.

ద్వి. 103.   మ్రు: చూ, బాణము. 1.

పవ. సం. వి. ఇ. పుం. రూ-భవి. వజ్రాయుధ
 పవిత్రకము. సం. వి. అ. న. 1. శ్లోసూత్రము,
 జేనపనారత్రాడు: చూ, మాత్రము. 1; పుం.
 2: చూ, మేడి *; 3: చూ, రావి *.

పవిత్రము. సం. వి. ఆ. న. 1. జేందెము: చూ,
యజ్ఞోపవీతము; 2 దర్భ*: చూ, తృణము. 1;
3. నీరు: చూ, సరిలము; 4. ఆవుపేడ:
చూ, పిడక; 5. తామ్రము: చూ, లోహ
ము. 1; విణ. 6. పరిశుద్ధమైనది: చూ,
శుద్ధము. 3. గ్రాంథు: చూ, శుద్ధుండు.

పవిత్రుడు. సం. వి. అ. పుం. శుచియైన
పవిత్రుని. నె. వి. పరిశుభ్రుని. చూ, రూ-పగిని.

పవనః. నై. వి. రూ-పాఠః. 1. పరుస,
బారు: చూ, శ్శేణి; 2. దండు: చూ, సేన.1;

అం. 3. బుము, రాజ్యాంగములలోనొకటి.
(చూ, అంగము. 9.)

సమైక్యత. వా. వి. రూ-పాఠశాలకమ్య:
చూ, భూషణము. 2.

పవనజేతులవారు. ద్వ. అ. కి. రూ-పాఞ్జేలు
 తీరు: చూ, పరిగొను

పవనజేతనీయమే ద్వి. ౩౧. బాహుతీర్ఘ్న (యా-
పవనజేతనీర్ఘ్న - పాశాతీయమే - పాశా

తీర్చు-పాఠశాల తీర్చుచు - పాఠశాల తీర్చు -
పాఠశాల కీయు - పాఠశాల నీయు - పాఠశాల

సేయు, పాఠశాలకు వెళ్ళియు (అనికొందలు)
పవులు దే. అ. కి. (రూ-పగులు-పాలు):
చూ, విదారించు. [త.ము. 6.

పవ్య. వా. వి. తతముఖభాండము: చూ, పా
పవ్యడిందు దే. అ. క్రి చూ, రూ-పసళించు.

పవ్వలించే. దే. అ. కిరీ.—పై.—
పవ్వలించు. వా. వి: చూ, రూ—పవలించి.

పశుకంతగవము. సం. వి. అ. పుం అతిపు.చూ,
స్మరము. 2.

పశుపతి. సం. వి. ఇ. పుం: చూ, శివుడు.
పశుపాదరోగము. సం. వి. అ. న. గొరిసెగాలి:
చూ, పశురోగము.

పశుబాహ్మణులు. అం. “గమ్యాంగమ్యాంసజా
నాతి స్త్రియంయోఽశౌచనిర్దుఃఖః । కృత్వా

కృత్య పరిభ్రాంత సవిప్రో పశురుచ్యతే.”
(గర్వాగర్వములను కృత్యాకృత్యములను

ఎఱుగక పరస్మైలోలులగువారు) చూ,
బాహ్యులు. | మక్షిక.

సమక్షము. సం. వి. అ. స్త్రీ. జోషీగారు: మా,
సమక్షము. సం. వి. అ. పుం. దర్శిని: మా,

మాగ్గము. 1 (నక్షత్ర) మాగ్గమనియువాడుక).
 పశురంగములు. సం వి. అ పుం. బ పశువు

అను వచ్చెడు తెలుగు పాఠశాలమునకు —
అడప-అడుప, గాలికుంటు, గొర్రె గాని,

పుప్పు; చుట్టికొన్ని రోగములు.—ఆదురు

దిక్కు-అరువుదిక్కు - అవురుదిక్కు; ఉంగడ-ఉంగడి, కడుపూడ; కప్పనావురు; కింక; గురుకు; మొక్క; గొమ్మ; వరిడి; నాల్కచేటు. మొ. (చూ, గోగము.1.) పశువు. సం. వి. ఉ పుం 1=పసలము-పసుగుము-నాలుగుకాళ్ల బంతువు చూ, మృగము 1; 2. గొట్టె: చూ, మేషము. 1. పశ్చాత్. సం. అవ్య. 1 పడమటిదిక్కునందు పర్తించేను; 2. వెనుకదిక్కునందు పర్తించేను. [11 పశ్చాత్పాపడు. మి. అ. కింక చూ, మృగము. పశ్చాత్పాపము. సం. వి. అ. పుం చూ, విప్రతీసారిము. పశ్చాద్భాగము సం. వి. అ. పుం. చూ, వెనుక. 1 పశ్చిమము. సం. విణ. 1 పడమటిది: చూ, హరిత్తు. 1; 2. వెనుకటిది: చూ, వెనుక. 1, 3. కడపటిది: చూ, వెనుక 2; అం. 4' చూ, తింత్రములు. పశ్చిమముదిక్కిము. అం. చూ, సముద్రములు. పశ్యతోహరుడు. సం.వి. అ. పుం. 1. కమసాలె: చూ, స్వర్ణకారుడు; 2.=పచ్చెపువాడు. ఎదుటదొంగిలించేవాడు:చూ, హోగకుడు. 1. పశ్యత్థాలుడు. సం. వి. అ. పుం. చూ, శివుడు పశ్యహి. సం. వి. ఈ. (స్త్రీ). తొలుచుచున్నట్లు రూ-పశ్యహి: చూ, సారభేయ (ధేనువు) పస. వా. వి. 1. అధికపశ్యధ: చూ, వెలుతురు. 1; 2. ఉపస్థితి, తోచేట. అం, భా. తృ 30, చూ, స్ఫురణము. 2; 3. సారము: చూ, సారాంశము; 4: చూ, సమృద్ధి కళా. 1, అ. 33; 5: చూ, సామర్థ్యము. 1 కళా. 1, అ. 10; 2. వి. 8 =పచంపచా. పసుపు: చూ, పళ్లము. 6. పసందు. వా. వి: చూ, సౌందర్యము. పసంగు. దే. అ. కింక: చూ, విశదమగు.

పసగడుగు. వా. వి. కడుగు: చూ, శుక్తము. పసగరగొను దే. స. కిం. పీడించే. హరి. పూ. 7, అ. 187: చూ, హింసించే 2. పసదనము. వై. వి. 1 =ప్రసాదనమ్. అలంకారశోభ: చూ, భూషణము. 2; 2. తాను కోటిపవని నెఱవేరినప్పుడు నెఱవేర్చుకొన్న వాడు సంతోషించి నెఱవేర్చినవానికి సంతోషముగా నిచ్చెడు వస్త్రాభరణాది ద్రవ్యము పారితోషికము; వా 5 (రూ-పసాదము-సాదము)భోజనము:చూ, సాదము. (1). పసను. దే. వి 1. ఎఱుపుమించినపసుపువస్త్రము: చూ, వర్ణము. 6, విణ. 2. ఎఱుపుమించిన పసుపువస్త్రేగిలది: చూ, వర్ణము 6; 3 చూ, సౌందర్యము. పసపస. దే. వి: చూ, నానుడువాన. పసపు వై. వి =పచంపనా. రూ-పసుపు 1. హరిద్రము: చూ, వర్ణము 6. (దీనిభేదములు —కస్తురిపసపు, కూరపసపు, మౌని పసపు), 2. హరిద్రావర్ణము: చూ, వర్ణము. 6; 3. తాటిమీఁదితాచిపూసికొనెడుపసుపు, బండారు: చూ, వర్ణము. 6; విణ. 4 పసుపువస్త్రే కలది: చూ, వర్ణము. 6 పసపుంజోయ. వా. వి. పసుపురంగు చూ, వర్ణము. 6. పసరము. వై. వి.=పశు: చూ, రూ-పసులము. పసరించే. వై. అ. కింక=పశిసర: చూ, వ్యాపించే. పసరింపు. వై. వి.=పశిసర: చూ, వ్యాపనము. పసరిక. వా. వి: చూ, రూ-పసరిక. 4. పసరు. వై. వి. 1: చూ, వ్యాపనము. హరి. ఉ. 8, అ. 158; దే. వి. రూ-పసురు; 2. ఆకునలిసిన రసము: అసరు, ఆకుపసరు. (సం. ప).—వర్షణము; విణ. 3. ఆకు పచ్చెన. ఉ.రా. 6, అ. 8: చూ, వర్ణము. 6.

పసరుగాయ. దే. వి. ముదిరినపింఠ: చూ, కలా
టువు. 2.

పసరుచోయ. వా. వి. చూ, పసపుంజోయ.

పసరుమొగ్గ ద్వ. వి. (రూ-పసిమొగ్గ, పసిరిక
మొగ్గ) లేతమొగ్గ చూ, మొగ్గ. 1.

పసలము. వై. వి. చూ, రూ-పసలము.

పసాదపడు. వై. స. కి. తిను: చూ, సాపడు.

పసాదము. వై. వి. పసాదనమ్. అన్నము
చూ, సాదము. (1.)

పసాపడు. వై. స. కి. (పసాదము + సాపడు)

చూ, రూ-పసాదపడు అచ్చ. బాల, కాం 75

పసారము. వై. వి. రూ-పసారు. 1. అంగడి.

రాజ. 2, ఆ 90 చూ, సలనము. 1; 2 =

పసార. సంచారము. (రూ-పసారు-సచేరు-

పచోరు) చూ, పసారము.

పసారు. వై. వి. —పై—అచ్చ బాల, కాం 34

పసి. దే. వి. 1 పశ్చాదులమీదిగాలి స్వా. 4,

ఆ. 41; స్వా. 4, ఆ. 51: చూ, వాయువు;

2. పువ్వులమీదిగాలి. భో 3, ఆ. 176

చూ, వాయువు; వై. వి. 3 = పశు. గోకు

లము: చూ, పసులము. హరి. ఉ. 8, ఆ

285; (బ. పసులకు. — హరి. ఉ. 8, ఆ.

260); 4. అకలి చూ, బుభుక్ష; 5. చూ,

వాసన. 1; విణ. 6. లేత: చూ, సుకుమ

రము.

పసిడి. దే. వి. 1. బంగారు. కాశీ. 5, ఆ. 53:

చూ, లోహము. 1, 2. ధనము: చూ, విత్త

ము. 1.

పసిడికంటి. దే. వి: చూ, రూ-పసిడికంటి.

పసిడికంటె. వా. వి. —పై— (రూ-పైడి

కంటె. [2, స్కం. 51.

పసిడికాయ. దే. వి: పొత్తిమాలికాయ. భాగ

పసిడిపుట్టుముదాల్పు. ద్వ. వి: చూ, విష్ణువు. 1.

అం. సం. దే. 7. (ఇట్లు పసిడివలన

దాల్పు.)

పసిడిపురుగు. ద్వ. వి. పొత్తిమాలికాయపురుగు.

మార్క. 2, ఆ. 118: చూ, పురుగు.

పసిడిపేడు. దే. వి: చూ, ప్రిదుడు.

పసిక. దే. వి. 1. పరు: చూ, సారాంశము;

వా. 2: చూ, సమృద్ధి; 3: చూ, సామ

ర్థము. 1.

పసిగావు. ద్వ. వి. గోపకుడు పొందు. 2,

ఆ. 128. చూ, మహాకూర్మిడు.

పసిగొను. దే. ఆ. కి. గాలిపట్టు: పసిపట్టు.

పసితిండి ద్వ. వి. పులి. అచ్చ. బాల, కాం.

122 చూ, శార్దూలము.

పసిపట్టు వా. ఆ. కి: చూ, పసిగొను

పసిపాప. దే. వి. 1. లేతబిడ్డ: చూ, శిశువు;

విణ. 2 మిక్కిలిలేత యైనది. వై. 8, ఆ.

12: చూ, సుకుమరము.

పసిబిడ్డ. వా. ప: చూ, పసిపాప 1.

పసిమండ వా. వి. పసులము, ఆవులమంద:

చూ, ధేనువు

పసిమనుపరి. వా. వి: చూ, పసిగావు.

పసిమనువు వా. వి. గోరక్షణము: చూ, రక్ష

ణము.

పసిమి. దే. వి. (రూ-పసిమి) 1. ఆసుపచ్చే

న. కళా. 3, ఆ. 83 చూ, వర్ణము. 6;

2. ఎలుపుమించిన పసుపునన్నె. కళా. 3,

ఆ. 204: చూ, వర్ణము. 6; 3 గోగోక్షేనపు

నన్నె. హరి. ఉ. 7, ఆ. 80: చూ, వర్ణ

ము. 6. [ది: చూ, వర్ణము. 6.

పసిమిడి. దే. విణ. (పసిమి + మిడి) పసిమిగల

పసిమొగ్గ. వా. వి: చూ, పసరుమొగ్గ.

పసిరిక. దే. వి. (పసరు + ఇక) 1. పసరునన్నె:

చూ, వర్ణము. 6, 2. పచ్చేపిట్ట: చూ, హరి

తము. 3; 3. నల్లగతిక: చూ, హరిత; వా.

4: రూ-పసిరిక, కామాల-కామెల. (సల.

ప.)—కామల-కామలము; విణ. 5. పసరు

నన్నెకలిది: చూ, వర్ణము. 6.

పసిరికపాము. దే.వి. పచ్చేపాము:చూ, సర్పము.

పసిరికపిట్ట. ద్వ. వి: చూ, పసిరిక. 2.

పసిరి: మొగ్గ. ద్వ. వి: చూ, పసరుమొగ్గ.

పసివాడు. వా.వి:చూ, శిశువు. సాంబ మాన 5.

పసుపాడు. ద్వ. అ. కి. (పసుపు + ఆడు) పసు

పుపూసికొని జలకమాడు: చూ, స్నానమాడు.

పసుపు: చూ, రూ-పసపు. (పసుపు పుండ్లు

మాన్పను. పసుపు పటిక కలిపి చెవిలోపో

సిని చీముగాలుతున్నను.)

పసుపుచిట్ట. వై. వి: చూ, పసిరికపిట్ట.

పసుపుముద్ద. ద్వ. వి:—వై.—

పసుపుమొల్ల. వై. వి: చూ, పచ్చేపూమొగలి*.

పసుపులమ్మ. వా. వి: చూ, మహాలక్ష్మి. 3.

పసురము. వై. వి:—పశు: చూ, రూ-పసులము.

పసురు. వా. వి: చూ, రూ-పసరు. 2.

పసులకా:పరి. వా. వి: చూ, పసిగా:పు.

పసులకొట్టము. వా.వి. పశువులసాల: చూ, సద
నము. 1.

పసులదారి. వా. వి: చూ, పశుమార్గము.

పసులపుంత. వా. వి:—వై.—

పసులపోలిగాడు. ద్వ. వి. ఏటిరింత: చూ,
వ్యాహ్నిము.

పసులము. వై. వి:—పశు. గోమహిషజాతి

(శాకభక్షకజంతువుల గణము): (రూ-పసు

రము-పసరము-పసులము), పసి, తోడుకు,

లోట్టి: చూ, సారథేయి (ధేనువు).

పసులవాడు. ద్వ. వి: చూ, పసిగా:పు.

పసులు వై. వి. బ.=పశు. గోవులు: చూ,
ధేనువు.

పస్తాయిచే దే. అ. కి: చూ, పశ్చాత్తాప
పడు. [లంకాగణము.

పస్తెల్లి. వా. వి. (రూ-పస్త-నిప్పస్త): చూ,

పస్త. వై. వి —వై.—

పస్తుండు. వా. అ. కి: ఉపపసిండు.

పస్తున్నవాడు. వా. వి: ఉపాపితుడు.

పస్తము. దే. వి. (రూ-పస్త్యము - వాస్త్యము -

పస్త్యము-అపస్త్యము) ఇల్లు:చూ, సదనము. 1.

పస్స. వై. వి, విణ: చూ, పయ్య. 1—2.

పశపశ. దే. వి. పశికాశించేటి యందగు నను

కరణము: చూ, హూహూ; వా. 2. లెంప

లు వాయిచేటి, ఎండినఆకులు లోనగునవి

విలుచేటి యందగు ధ్వన్యను కరణము:చూ,

హూహూ.

పశశబ్దాహ్వానము. అం: చూ, మహారాష్ట్రలు.

(వీరువాజసనేయ శాఖవారు. బొంబాయి

రాజధానియందుఁజూడనగు. ఇతరబ్రాహ్మ

ణులు వీరియాచారముల నిండింతురు) (చూ,

బ్రాహ్మణులు).

పశ్చాలమ్మ. వా. వి: చూ, మహాలక్ష్మి. 3.

పల్లిక. వా. వి: చూ, రూ-పల్లిక.

పళ్ళము. వై. వి. (రూ-పళ్ళము-పళ్ళెరము)

1. భోజనపాత్రము. కాశీ. 3, ఆ. 307:

చూ, పాత్రము. 8; 2. తాంబూళము: చూ,

పాత్రము. 8.

పళ్ళెము. వై. వి:—వై.—

పళ్ళెరము. వై. వి:—వై —పా. 3, ఆ. 38.

పా

పాంచజన్యము. సం. వి. అ. పుం. విష్ణుశంఖము:

చూ, బాణము. 1. [నహ్ని. 1.

పాంచజన్యండు. సం. వి. అ. పుం. అగ్ని: చూ,

పాంచాలము. సం. వి. అ. పుం: చూ, దేశము.

పాంచాలి. సం.వి. ఈ. (స్త్రీ 1. పంచమి, ద్రౌప

ది: చూ, నూన. 1; 2:చూ, పుత్రడి. 2; అం.

3: చూ, రీతులు; వా. 4: చూ, పంచాలి.

పాంచాలిక. సం. వి. ఆ. (స్త్రీ: చూ, పాంచాలి. 2.

పాంచాలుడు. సం. వి. ఆ. పుం. 1. పాంచాల
పురుషుడు: చూ, పురుషజాతులు; విణ.

2. పాంచాలదేశమునందుఁ బుట్టినవాడు.

పాంజేలు. నై. వి. రూ-పాంజేలు, ఆడుదాని
కాలినగ: చూ, భూషణము. 2.

పాండరము. సం. వి. ఆ. పుం. 1: చూ, రూ-
పాండురము; విణ. 2: చూ, రూ-పాండురము.

పాండవబీడు. వా. మి. వి. రూ-పాండవబీడు-
పాడవ. దున్ననినేల. చూ, భూమి. 1.

పాండవాభీలుడు. సం. వి. ఆ. పుం. చూ, వృష్ణు
పు. 1.

పాండవులు. అం ధ్యై రాజు, అర్జునుడు, భీముఁ
డు, నకులుడు, సహదేవుడు (వీరియజ్ఞాత
వాసమందలి కేర్లు — (వరుసగా) కంఠభట్ట,
సృహన్నల, వలలుడు, దామగ్గింకి, తంత్రీ
పాలుడు; (ద్రౌపది=మాలిని)

పాండితి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ: రూ-పాండిత్యము.

పాండిత్యము. సం. వి. ఆ. న. — పై—

పాండిమ. సం. వి. న్. పుం. రూ-పాండిమము.

తెలుపు: చూ, వర్ణము. 6.

పాండిమము. సం. వి. ఆ. పుం. — పై—

పాండీడు. నై. వి. = పాండ్య: పాండ్యదేశపు
రాజు: చూ, రాజు. 1.

పాండుకంబళి. సం. వి. న్. పుం. 1. తెల్లనికం
బళిచేగప్పబడిన రథము: చూ, శకటము.
1; విణ. 2. తెల్లకంబళిగలది.

పాండుపృథ్వుడు. సం. విణ. చెడుగుణములు
కలవాడు.

పాండురము. సం. వి. ఆ. న. రూ-పాండరము.

1. తెల్ల పులుము: చూ, మండలము. 3; పుం.

2. తెలుపు: చూ, వర్ణము. 6; 3. తెలుపు

మించిన పచ్చేన: చూ, వర్ణము. 6, 4. తెలు

పు పనుపు కలసినరంగు: చూ, వర్ణము. 6;

విణ. రూ-పాండరము. 5. తెల్లనిది: చూ,

వర్ణము. 6; 6. తెలుపుమించినపచ్చేనిది: చూ,
వర్ణము. 6.

పాండువు. సం. వి. ఈ. పుం. 1. = పాలుడు. పాం
డుగోగము: చూ, గోగము. 1; 2. కేసీదు*:
చూ, మధుఖర్జూరిక; 3. తెలుపు: చూ, వర్ణ
ము. 6, 4: చూ, పాండురము. 3; 5 చూ,
పాండురము. 4; విణ. 6. చూ, పాండురము.
5; 7: చూ, పాండురము. 6; 8. పాండు
రాజు. (ఇట్లు పాండుడు - పాండువుడు):
చూ, రాజు. 1.

పాండ్యము. అం పాండ్యదేశము: చూ, దేశము.

పాందాను. వా. వి: చూ, పాడవము. 1.

పాంధుడు. సం. వి. ఆ. పుం. రూ-పాంధుడు.
తెరువరి: చూ, వాలనారి.

పాంశల. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, రూ-పాంశుల.

పాంశలవణము. సం. వి. ఆ. పుం. విరిణము:
చూ, లవణము. 1. [వివ్రుడు.

పాంశుచందినడు. సం. వి. ఆ. పుం: చూ,

పాంశుల. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. రూ-పాంశల—

పాంశుల: చూ, జంతులూడి

పాంశువు. సం. వి. ఈ. పుం. 1. రూ-పాంశు
వు. దుమ్ము: చూ, చేణువు. 1; 2. ఎరువు:
చూ, విడక.

పాంసనము. సం. వి. ఆ. న: చూ, సహేలనము.

పాంసనుడు. సం. విణ. దూపకుడు: చూ,
వ్యాధుడు. 2.

పాంసుల. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1: చూ, రూ—

పాంశుల; 2. పుడమి: చూ, భూమి. 1.

పాంసువు. సం. వి. ఈ. పుం: చూ, రూ-పాం
శువు. 1.

పాంసు. వా. ఆ. కి: చూ, రూ-పాంసు. 3-4.

పాంసుడు. దే. వి. రూ-పాంసుడు. 1: చూ,

పాంసుడు. 1; 2: చూ, పాంసుడు. 2;

3. నూతిపాఠశాల: చూ, కైవలము; 4. నీళ్లమీద
దబలిన పాఠశాలకూర * : పాఠశాల-పాఠశాల.

(సం. ప).—గుండాలపు, జలమంటపము:

(చూ, కైవలము)

పాఠశాలాడు. వా. అ. కి. చూ, రూ-పాఠశాల
లాడు.

పాఠశాల. వా. వి: చూ, పాఠశాల.

పాఠశాల. వై. వి: చూ, సంబంధము. య 2,
అ. 108.

పాఠశాల వై. వి. రూ-పాఠశాల 1. సంస్థముటికి:

చూ, శమలము; 2. నీటియందుకలిగెడు

పచ్చని ముటికి. రూ-పాఠశాల: చూ, కైవ

లము; 3. నీటియందుకలిగెడు పచ్చని తీగ * :

చూ, కైవలము; వి. 4. రూ-పాఠశాల

పాఠశాల: చూ, పురాతనము.

పాఠశాల. వై. వి. మజ్జిగచిక్కనకేయునొకా
నొక తీగ * : బదర. (సం. ప).—ఘృష్టి: (చూ,
కైవలము)

పాఠశాల. దే. వి. బ: చూ, రూ-పాఠశాల.

“పాఠశాల పట్టిలు.”

పాఠశాల. దే. వి. 1. పాలు, కాశీ. 3, అ. 181: చూ,

స్తవ్యము; 2. పాలయొక్క వికారము: చూ,

స్తవ్యము.

పాఠశాల. వై. వి. = పుస్త్ర. రూ-పాఠశాల. 1. బట్ట

చూ, పుస్త్రము; 2. జీర్ణ పుస్త్రము: చూ,

పుస్త్రము; వి. రూ-పాఠశాల: చూ, పురా

తనము.

పాఠశాల. వై. అ. కి. = పాఠశాల. (రూ-పాఠ

శాల-పాఠశాల-పాఠశాల) పాఠశాలయగు.

పాఠశాల. వై. అ. కి. — వై —

పాఠశాల. వా. వి. చూ, స్థాపితము. 1

పాఠశాల. దే. వి. (పాఠశాల + అల) 1. ధాన్య

ముంచెడు గొయ్యి: చూ, పంటపాల; 2 విధ

చూ, లిచ్చి. 2.

పాఠశాల. వా. వి. ఎటుక: చూ, సంస్థము.

పాఠశాల. దే. వి. 1. భూమిలో నగునాని లోపల

దిగినట్లు పర్వతములో నగునాని కిందిభాగ

ము. భాగ. 5, స్కం. 2, అ. 11; భార.

విరా. 2, అ. 19; స. కి. 2: చూ, పూడుచే.

పాఠశాలయెములమేటి. వా. వి: చూ, వినాయ

కుడు. 1. [కము. 1.

పాఠశాలము. ద్వ. వి. నాగలోకము: చూ, లో

పాఠశాలముగట్టు. ద్వ. వి: చూ, వినాయకుడు. 1.

పాఠశాలపు. దే. వి. పరుణాయుధము: చూ,

బాణము. 2.

పాఠశాలపులవేళపు. వా. వి: చూ, శివుడు.

పాఠశాలము. ద్వ. వి. శృంగి, ఒకానొక అడు

చేప: చూ, మత్స్యము. 1.

పాఠశాలపరి. దే. వి. 1. గరుడకుడు: చూ,

హరిహరము; 2. నెమలి: చూ, మయూ

రిము.

పాఠశాల. దే. వి. — పై. — య. 4, అ. 108.

పాఠశాల. దే. వి: చిన్న పాఠశాల, పిన్న పాఠశాల,

(సం. ప).—గోతుంచి *.

పాఠశాలము. వా. వి: చూ, శ్రీపర్తి. *

పాఠశాలము. ద్వ. వి: చూ, పాఠశాలపు.

పాఠశాల. దే. వి. నాగులము: చూ,

సర్పము. (సదనము. 1.

పాక. దే. వి. రూ-పాక. నాల: చూ,

పాకకృష్ణము. సం. వి. అ. పుం. కలివి*.

(రూ-కృష్ణపాకము-ఫలకృష్ణము-కృష్ణఫలము-ఫల

పాకము-పాకఫలము. కృష్ణపాకఫలము-కృ

ష్ణఫలపాకము-పాకకృష్ణఫలము-పాకఫలకృ

ష్ణము): చూ, సామ్యపుష్పఫల.

పాకత్రయము. అం. నాశిశ-కదలి-నాగిపా

కములు. (చూ, పాకములు, త్రయము)

పాకనాటిరెడ్డు. వా. వి. ఒకానొక రెడ్డిజాతివా

రు: చూ, రెడ్డి.

పాకనాడు. దే. వి: చూ, నాడులు.

పాకనాడు. దే. వి. దేశవిశేషము: (చూ, నాడులు)

పాకపుచేమిడి. వా. వి. బెల్లపుపాకపు పిండి
ముద్ద: చూ, సాదము (1)

పాకము. సం. వి. అ. పుం. 1. పరిపాకము:
చూ, పరుపు. (5); 2. పంట: చూ, సూద
కారము; 3. నర: చూ, పలితము. 1;
4. పిల్ల: చూ, స్త్రీ; 5. పాగు: చూ, కర్క-
ర. 1; అం. 8: చూ, కావ్యస్వరూపము;
అం. 7: చూ, పాకములు.

పాకములు. అం. ౧. దాగ్పాకము (మృదుమ
ధురమై సర్వజనవేద్యమైనది), ౨. నారక
పాకము (మిగులకఠినమై యభేద్యమైనది),
మఱియు 3. కడళీపాకము, ౪. రసాలపా
కము అనియు నాలుగు విధములు.

పాకలము. సం. వి. అ. న. 1: చూ, పారిభా
వ్యము *; పుం. 2. గుట్టము. చూ, హయ
ము, 3. గజమునకుగలుగు పిత్తజ్వరము
చూ, రోగము. 1.

పాకశాసని. సం. వి. ఇ. పుం. ఇందుగ్రికొడు
కు* చూ, సూనుడు 1.

పాకశాసనుడు సం. వి. అ. పుం. చూ, పాకారి
పాకశాస్త్రము. పా. ఆయుర్వేదమున నీపాక
శాస్త్ర మొకభాగము ఇందు నల భీమపాక
ములు పగిలిండులు. (భీమనేనుఁడొక నాఁడు
ధర్మసాధకు వచ్చి పాకశుద్ధినించిన చోరు
తెచ్చి తాగివునున నాతఁడు సభాస్థలమని
సంకయించిన నాభీమనేనుఁడు కోపించి సభ
యందాచోరు పాఱఁబోయ దానిచినుకులచ్చే
టి స్తంభములయందును ద్వారములయందును
సోఁకి స్తంభాది దారువులు చిరిగించెనట
ఇత్యాది): చూ, ఉపవిద్యలు. [సదనము. 1

పాకశాసము. సం. వి. అ. న. పంటయిల్లు చూ,
పాకాన్నము. సం. వి. అ. న. పాకెన-పాకెన్న.
సదస్యపువిందు: చూ, సాదము. (1).

పాకారి. సం. వి. ఇ. పుం. ఇందుగ్రికొడు: చూ, సహ

సాగ్రికొడు. [యెత్తెడువాఁడు: పాకీవాఁడు.

పాకి. దే. వి. రూ. పాకీ. మఱుగుపెరటికుప్ప

పాకీ. దే. వి. —పై. —

పాకీవాడు. దే. వి. 1. —పై. —; వా.

2. నేలపైపాకకెడుశిశువు: చూ, పాకె
డువాడు. 2. (పాకువాడు అనియు)

పాకుడు. వా. వి. కిడ్డ: చూ, శిశువు.

పాకత. వా. వి. పాకీవానిభాగ్య: చూ, భాగ్య.

పాకెన. పై. వి. పాకాన్న రూ. పాకెన్న-

పాకెన-పాకెన్న: చూ, పాకాన్నము.

పాకెన్న. పై. వి. —పై. —

పాక్యము. సం. వి. అ. న. 1. అట్టుప్పు: చూ,

లపణము 1; పుం. 2. యపడారము: చూ,

లపణము. 1

పాక్షికము. సం. వి. ఇ. పక్షమునగలిగినది

పాగ. దే. వి. రూ. పాగా 1. అశ్వశాల: చూ,

సదనము. 1; 2. రూ. పాగా, తలకట్టు, రల

చేట్టు, తలపాగ. (సం. ప). —ఉష్ణము,

చోలండుకము-చోలండుకము తద్వి —

గుండుపాగకు. — నెట్టియము-నెట్టియ (మిగ

తవానికి “చూ, సీసకము 1.”), 3. గుట్ట

ములవరుస: రూ. పాగా-బాగా. (సం. ప). —

అశ్వపంక్తి, అశ్వతగము (చూ, హయ

ము), 4. గుట్టుములగుంపు: చూ, హయము;

పై. వి. బ. 5. పాదుకా. (రూ. పాగా-

పావ-పావా)పావకోళ్లు. చూ, సమ్మళిగలు.

పాగడ. వా. వి. నూలుపిడి: చూ, సూత్రిము. 1.

పాగడము. పై. వి. పాటక. రూ. పాడగము-

పాడపము. ఆడుదానికాలినగ: చూ,

భూషణము. 2.

పాగా: చూ, రూ. పాగ. (పావకోళ్లు. —పై.

8, అ. 103; అశ్వశాలకు. —కాశీ. 1, అ. 35).

పాగు నై. వి. = పాక. గుడ (చేక్కెర) పాకము: చూ, శర్కర. 1.

పాచకి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, పంటలక్క. పాచకుడు. సం. వి. ఆ. పుం. 1: చూ, నూప కారుడు; 2. అగ్ని: చూ, పహ్ని. 1

పాచనము. సం. వి. ఆ. పుం. 1: చూ, పాచి తము; 2. పులుసు: చూ, పుల్లన. 1; 3. = పాచేనము - పాసనము. గ్రహణి: చూ, రోగ ము. 1. [హరితకి.

పాచని. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. కరక*: చూ, పాచిక. నై. వి. 1. = పాశక. జోడమాడెడు అడ్డసాళ్ళు: చూ, వ్యవహారము. 4; వా. 2. దాసి: చూ, దానిసె.

పాచితము. నై. వి. = పాశ్చిత్తము. రూ- పాచితము. దోషనివృత్తి. పాండు. 5, ఆ. 47: చూ, శిక్ష. 1. [సము. 3.

పాచేనము. నై. వి. = పాచన. బేది: చూ, పాచ పాచే. దే. పేర్. (పాయజేయు) 1. తొలఁ గింపే. భార. ఆర. 1, ఆ. 195: చూ, విసర్జించే; 2. చిక్కడలించే

పాట్. సం. అప్య: చూ, సంబోధనార్థములు. పాట. దే. వి. 1. సంగీతము: చూ, స్వరము. 2;

2. గీతి. భార. సభా. 1, ఆ. 127. (రూ- పాటి-పాటు-పాళము): చూ, విధము. 1; 3. ఏలము: చూ, వేలము. 4; నై. వి. 4. = పారా. అగలుసాంటి*: చూ, విధికర్తి.

పాటకత్తె. వా. వి. గాణ: చూ, స్త్రీ

పాటకము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. = చూ, పాగ డము; 2. = పట్టియము. పట్టకత్తి: చూ, పిట్టి. 2; 3. వాద్యము: చూ, స్వరము. 2; 4. నద్యా దితీరము: చూ, రోధస్సు; 5. అక్షాదిచాలన ము. చూ, వ్యవహారము. 4; 6. సేనానివేశ నము: చూ, శిబిరము; నై. వి. (1) = స్ఫోటకము. రూ- పాటకము - పోడకము, మహా

చి: చూ, స్ఫోటకము; వా. (2) తక్కువ, హీనము. "పాటకపుజాతి."

పాటకాడు. వా. వి. రూ- పాటరి. 1. గాణ: చూ, సీకారి; 2. వేలముపాడినవాడు. పాటచ్చరయమికన్యాయము. పా. దొంగకుగస్తీ తిరుగుపని యిచ్చినయెడల నానిదొంగతనము పట్టువారుండరను గీతి. [హరితము. 1.

పాటచ్చరుడు. సం. వి. ఆ. పుం. దొంగ: చూ, పాటన. దే. వి. 1. కై నేత: చూ, భూషణము. 2; 2. సంస్కారము. స్వా. 3, ఆ. 53: చూ, సాతాళింపు (ఇదివిచార్యము); 3. ఆదరణము: చూ, ముద్దు [విదారణము. 1. పాటనము. సం. వి. ఆ. న. చీల్చుట: చూ, పాటపాట. దే. విణ. కొంచెము కొంచెము. కళా. 4, ఆ. 89: చూ, స్వల్పము.

పాటసాలము. దే. వి. చిలువేరు పైరయ్యెడు నేల: చూ, భూమి 1. పాటబండి. దే. వి. గాడీ: చూ, శకటము. 1. పాటము. నై. వి. కంపులు నాణెము మోచేటకు తిగినయెండ. చూ, వెలుగు. 3.

పాటరి. వా. వి: చూ, పాటకాడు. పాటజవలి. వా. వి. సంగీత సప్తస్వర సమూ హము: చూ, స్వరము. 2.

పాటల. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. రూ- పాటలము. కలిగొట్టు*: చూ, స్థాలి. 2; 2. పాటల గంధి: చూ, స్త్రీ.

పాటలము. సం. వి. ఆ. స్త్రీ, ఆ. న. 1. కలి గొట్టుపువ్వు: చూ, స్థాలి. 2; ఆ. పుం. 2. ఎఱ్ఱవడ్లు: చూ, ధాన్యము; 3. = పయ్య. తెలుపుమించిన యెలుపు: చూ, వర్ణము. 6; విణ. 4. = పయ్య. తెలుపు మించిన యెలు పుగలది: చూ, వర్ణము. 6.

పాటలి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. ముక్కుము*: చూ, మొక్కుము; పుం, స్త్రీ. 2. = పాదిరి*: చూ, పాటల.

-పాటవము. సం. వి. అ. ప. 1. ఆరోగ్యము: చూ, లాఘవము. 2; 2. నైపుణ్యము: చూ, సమర్థనము; 3. శక్తత: చూ, శక్తి. 1; 4. తెల్ల్యము: చూ, మిడి. 4; వా. 5. కేమము: చూ, పరిణమ. 1.

పాటి. దే. వి. ఏ. 1. సామ్యము. భాగ. 10, స్కం. పూ. 1598: చూ, సమానము. 2; 2. పరిమాణము. పాండు. 1, ఆ. 148: చూ, శపథము; విణ. 3. సమము: చూ, సపాటము; 4. సామాన్యము. ఉ. హరి 3, ఆ. 8: చూ, సాధారణము. 2; 5. న్యాయము. భార. విరా. 5, ఆ. 278: చూ, సత్యము. 1; 6. కొండదివి. కాశీ. 7, ఆ. 130; వా. వి. 7. రీతి: చూ, విధము. 1.

పాటించే. దే. స. క్రి. 1. అడిగించే. భార. ఉద్యో. 2, ఆ. 89. చూ, సంబాధించే; 2 చూ, పరిశీలించే; 3: చూ, విమర్శించే, 4: చూ, వహించే; 5. చూ, పొందించే. వై. 1, ఆ. 95.

పాటింపు. వా. విణ: చూ, పాటన. 3.

పాటికంద. వా.వి. ఊరంగండ్: చూ, సూరణము.

పాటిగొను. దే. స. క్రి: చూ, సరిపెట్టు.

పాటితము. సం. విణ. చీర్చబడినది, ఘటితము: చూ, విచ్ఛిన్నము. 3.

పాటి నేల. దే. వి. ఊరెత్తుపడిపోయి పాడుపడిన నేల, పాడు: చూ, భూమి. 1.

పాటిరేవు. దే. వి. దిగినడవి దాటిపోదగిన రేవు. చూ, రేవు. 1.

పాటిలు. వై. అ. క్రి = పొప్పిరి. రూ-పాటిలు. కలుగు: చూ, సంభవించు.

పాటిల్లు. వై. అ. క్రి. = పై—

పాటినము. వై. వి. = పారిన: చూ, పారినము.

పాటిలు. దే. వి. బ. అడుదాని పాస్తభూష: చూ, భూషణము. 2.

పాటు. వై. వి. 1. కష్టము: చూ, శోకము; 2: చూ, విపత్తు; 3. చూ, శ్రమము. హరి. ఉ. 4, ఆ. 98; 4: చూ, విధము. 1; 5. పడుట. కళా. 6, ఆ. 75: చూ, రాలుపు; 6. సముద్రజలోల్పూరితము: వా. 7. ఉడుకువ: చూ, విరామము.

పాటునబడు. వై. అ. క్రి. యథార్థస్థితికివచ్చు.

పాటుపడు. వై. అ. క్రి: చూ, వేసరు. 2.

పాటుమానిసి వై. వి: చూ, పాట్లమారి.

పాట్లరి. వా. వి. ఆట్లడు: చూ, వ్యాధుడు 2.

పాట్లమారి. ద్వ. విణ. మిక్కిలిశ్రమపడు స్వభావముగలవాడు: చూ, శ్రద్ధధానుడు

పార సం. వి. ఆ. శ్రీ 1. చిలువొడ్డి* చూ, విధకర్ణి; 2. విసవొడ్డి* చూ, విధకర్ణి.

పాతికబాగిహ్మణులు. అం: చూ, కపూరియ గాగ్రహ్మణులు.

పారకుడు. సం. వి. అ. పుం. వేదపాఠము చేయు వువాడు అగ్ర్యేత, పాతి, పరిత. (తె ప.) — చేయవరి, సంతచెప్పవాడు; రద్దీకేషములు.—ం. వైదికములుకాని గ్రంథములు చేయవువానికి — అజపుడు; ౨ బట్టువానికి. — స్వస్తిముఖుడు. బ. (తె. ప.) — క్రిక్కలు, చేదువరులు, బట్టులు-బట్టు-బట్టు వారు, బూతులు, పంది; 3. అన్యకాభాపాతకునకు. — కాభాదండుడు (మిగతవానికి “చూ, సంతచెప్పవాడు.”)

పారము. సం. వి. అ. పుం. 1 చేయపు (రూ-పరనము-పరము-నిపారము) చూ, విద్య. 1; 2. వేదపరనము: చూ, విద్య 1; 3 బ్రహ్మయజ్ఞము: చూ, యజ్ఞము, 4. ఎచ్చేరిక: చూ, హెచ్చేరిక.

పారకాల. సం. వి. ఆ. శ్రీ బడి: చూ, స్కూలు.

పారి. సం. వి. నీ. పుం. 1 చూ, పారకుడు; 2: చూ, వహ్ని సంజ్ఞము*.

పాఠీనము. సం. వి. అ. పుం. = పాటిసము. సహ

సృష్టింపుము: చూ, మత్స్యము. 1.

పాఠ్యము సం. విణ. పరింపఁడుగద. పశితవ్యము.

పాడగము. వై. వి. = పాటక: చూ, రూ-పాగడము.

పాడము. వై. వి. = వై. —

పాడము. దే. అ. కిరి. నశించే. చూ, సమయు 3.

పాడలి. వా. వి. గోడకుక్రిందుగా నిర్మించిన

క్షుద్రశాల: చూ, సదనము. 1.

పాడవ. వా. వి. పాంశపబీడు' చూ, భూమి 1.

పాడవబీడు. వా. వి. — వై. — [డము

పాడహము వై. వి. = పాటక: చూ, రూ-పాగ

పాడి. దే. వి. 1. ధర్మము చూ, పుణ్యము. 1;

2. న్యాయము: చూ, సత్యము. 1; 3 చూ,

సమానము. 2; 4 చూ, వ్యవహారము. 3,

5: చూ, స్వభావము. భార విరా. 3, 6. 42

పాడింటో దీపముఁ దెట్టినట్లు లో. ఉదా. —

“పాడింటికెనిడిన దీపపక్షియుఁబోలేన్”

(కుచేలోపాఖ్యానము) [డము.

పాడిగము. వై. వి. = పాదాంగద. చూ, పాగ

పాడియాబాహ్మణులు. అం. ఉత్పిఠులలో

నొకతెగవారు (సామవేదులు. గోబిలనూత్ర

జ్ఞులు. పాగోహిత వృత్తిగలవారు. కాలకృ

మమున కృష్ణయజ్ఞాఖనవలంబించుచున్నా

రు): చూ, బాహ్మణులు.

పాడియావు. వై. వి. మిగులపాలెచ్చుగోవు:

చూ, సారథేయు (గోవువు).

పాడు. దే. వి. 1: చూ, పాటివేల; 2. శూన్య

గామము: చూ, సీమ. 1 (దేశము);

3. పల్లె. చూ, దేశము; 4. చేటు: చూ, సంస్థ.

3; విణ. 5. చిక్కులైన స్థితిగలది; 6. రుత్త:

చూ, శూన్యము. 1; అ. కిరి. 7: పాటపాడు,

అలపించే (సం. ప). — అలాపించు.

పాడునయ్య. దే. వి. అంధకూపము: చూ,

సరస్సు 1. [శబ్దము. 2.

పాడునూట. వా. వి. ఆకుభవావృత్తి: చూ,

పాడుముంగ. వా. వి. పాడుపనులు చేసెడు

అడుమి: చూ, (స్త్రీ).

పాడుపడు. ద్వ. అ. కిరి: చూ, పాడలు.

పాడువాలు. ద్వ. అ. కిరి. — చే — హరి. పూ.

5, అ. 32. [డమోపి. చూ, (స్త్రీ).

పాడువిధవ. వా. మి. వి. పాడుపనులు చేసెడుముం

పానువెధవ. వా. మి. వి. తుంటరి: చూ, వ్యా

ధుడు. 2.

పాడునేయు. వా. స. కిరి: అలపించునేయు, కా

డుచేయు. (సం. ప). — ధ్వంసించు.

పాడె. దే. వి: చూ, శవయానము.

పాడెగట్టు. వా. వి: చూ, వ్యాధుడు. 2.

పాడ్యము. వై. వి. = పృథివీ. పృథివీ.

మొదటితిథి. (ఇది సంస్కృతమనికొందలు)

చూ, పృథివీ.

పాణి. దే. వి. మాల. హరిశ్చ. 2, అ. 174:

పాణి సం. వి. ఇ. పుం. 1 రూ-పాణము. మని

కట్టుమొసలుకొని చోలచినవేళ్లతోఁగూడిన

చేయి: చూ, హస్తము; అం. 2 చూ, ఇం

దియములు; వై. వి. (1) = పానీయ. ముత్తె

పునరు. చూ, సలలము.

పాణింధము. సం. వి. అ. పుం. 1. కొలిమి

తిత్తి: చూ, భద్రు; 2 చీకటి: చూ, మే

చకము. 1, 3. ఒకానొక వాద్యము: చూ,

పీణ.

పాణిగృహీతి. సం. వి. ఈ. (స్త్రీ): చూ, భార్య.

పాణిగ్రహణము. సం. వి. అ. న. చేడట్టు: చూ,

వివాహము.

పాణిఘడు. సం. వి. అ. పుం. చేతులతో తా

ళముచేయువాడు: పాణివాడుడు.

పాణిని. సం. వి. ఇ. పుం. రూ-పానిని. (ఇతఁ

డు వ్యాకరణసూత్రకర్త. ఇతని చిత్రచరి

త్రము పారాశర్యమను పురాణమున విశేష

ముగ గలదు): చూ, సన్యాసి. [హణము.

పాణిపీడనము. సం. వి. అ. న: చూ, పాణిగృ

పాణినడము. దే. వి. ఆమ్ములపాణి: చూ, బాణము. 1. [ఘ్రుండు.

పాణివాడుడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, పాణి

పాణోకృతి. సం. వి. ఇ. (స్త్రీ) చూ, వివాహము.

పాత. సం. విణ. కాచేవాడు చూ, రక్షకుడు.

పాతకము. సం. వి. అ. పుం. మహాపాపము: చూ, వృజినము. 1.

పాతకములు అం. స్వగ్గ నేయము, సురాపానము, బ్రహ్మహత్య, గురుపత్నీగమనము, ఇవిచేయు వారితోడి సహవారము (5)

పాతనము. అం. చూ, భూక్తియలు.

పాతము. సం. వి. అ. పుం 1. పతనము చూ, రాలుపు; 2. రాహుగ్రహము: చూ, రాహు పు. 1; విణ 3. కావలబడినది: చూ, రక్షితము; అం 4. చూ, తారాక్రియలు.

పాతరకతై. వా. వి. ఆటకతై: చూ, కైలూషి.

పాతరకలాడు. ద్వ. అ. క్రి చూ, నర్తించే భాగ. 10, స్కం. పూ. 726.

పాతరలు నై వి. బంపాత్ర. 1: చూ, పాతరకతై; 2. ఆట చూ, వ్యంజకము. 1.

పాతరి వా వి: చూ, పాతరకతై. అం, భా. పృ. 129 [ప్రాణములు

పాతాళకము. అం: చూ, పృష్టాగపృథ్వయ

పాతాళగరుడ. సం. వి. ఆ. (స్త్రీ). దూసరి*. చూ, పతానదని.

పాతాళము. సం. వి. అ. న. 1. క్రిందిలోకము: చూ, లోకము. 1; 2 బడతాగ్ని: చూ, వహ్ని. 1; అం. 3: చూ, అధోలోకములు; 4: చూ, లోకములు.

పాతిక. నై. వి. రూ-పాతిక. 1=పాద-పాతిక, కాలు, ఒకటిలో నాలుగవభాగము, 1/4 వంతు; వా. 2. ఇరువది యైదు, నూలులో నాలుగవభాగము; (ఇట్లు తూనిక, కొలత

మానములయందు 1/4 వంతు పాతికఅని గ్రహించేనది)

పాతిక. నై. వి.= —నై—

పాతివ్రత్యము. సం. వి. అ. న. 1. పతివ్రతా త్వము: ఈలుపు; పా. 2 దీనికిఉపమానములు —నీత, అనుంధతి, దమయంతి, సావిత్రి, పార్వతి, సరస్వతి, లక్ష్మి.

పాతు నై. వి=పాత. 1. భూస్థాపనము: పాతుట; 2: చూ, లిల్చి. 2.

పాతుకుడు సం. విణ: చూ, పతయారుపు.

పాతుట. నై. వి=పాత: చూ, పాతు. 1.

పాత్రము. సం. వి. అ. న. 1 నవ్యాదులయొక్క-రెండుదరులనడుము:చూ,వంకము 1; 2 భృగుంసాద - (స్త్రీ) నేషాధారియై నటనముచేయు పురుషుడు చూ, భూమింసుడు; 3 చూ, మంత్రీ 1; 4 చూ, యోగ్యము; బ. 5. (ప్రపము మొప్పలైనయజ్ఞపాత్రము: చూ, పాత్రము 8-రె, (స్రస్ర 1); త్రి 8. భాజనము. (ఇది తెనుగున భాజనాగ్రమునందు కొందఱిచే పాత్ర అని పరియోగింపఁబడియున్నది. ఒకచో నర్తకియను నర్థమందు పైకృతముగా పృయోగింపఁబడియున్నది “ త్రిపాత్రలప ” (య. 4, ఆ) (పాత్రము=ఆధ్యవస్త్రపులను రక్షించునది) పాత్రము, భాజనము, స్థాలము, స్థానిక, హరివాణము. (తె. ప.)—అరివాణము, కంచేము, కోర, చాకి, చాకి, తిట్ట, తట్టి, తలియ-తలియ, తలిగ, తెలి, తెలిగ, తెలియ-తెలె, బోనపుట్టిక; పాత్రముల భేదములు.— గ. అండీకి.—అలంజరము-అలింజరము-అవింజరము- అలింజరము, ఆ, కర్పరము-ఖర్పరము, గోల, గోలకము-గోళకము, నందా, మందామణి, మణికము, లోహకటాహము-హండ-హండా, హండి-హండీ. (తె. ప.)—అండా-అండి-అండీ, అనికి,

అలాయము, కంగాళము - గంగాళము, కడవ-కడువ, కప్పెర-కొప్పెర, కళాయి, కాంగు, కొట్టె, గాబు, గోలియము-గోలెము, డేక్చా-డేగిన-డేకిచే- డేకిన, తచెల, తొట్టి, నీరుమోపరి, పవ్య, పెద్దబాన, బందడము-బందరము-బందలము, బాన; ౨. అటికకు - (తె.ప)-అటిక-అట్టిక, ఎసల, చేట్టి, డాక-డాక, బోగిణి; ౩. కరాటమునకు. - కరండకము-కరండము, ఛ. (తె. ప) — కరడ, కరపటుము-కరపడము-కరాటము, గుండీ, డబ్బు-డబ్బి, తారుపు-తారుపు, పక్కణి-పక్కిణి, పూనె, బరణి-బరిణె; ౪. కల్లుతొగడుగిన్నెకు. — అనుకర్షణము, అనుకర్షము, అనుతర్షణము, అనుతర్షము, గల్పగర్కము, చమనము, చషకము, పారి, పిష్టవర్తి, పరకము, నుర. (తె. ప). — కల్లుగిన్నె, కోర, చిప్ప; ౫. కాచపాత్రమునకు. (మాంతికునిది) . — (తె. ప). — ఆవిలి; ౬. కొమ్ము-చెంబునకు. — జారీ-గూరి. (తె. ప) — జోరీ; ౭. కొయ్యతో-జేసిన నీటిపాత్రమునకు. — అద్దుని; ౮. గండపుకుడకకు. — (తె. ప). — నుడక, గండపుకుడక; ౯. గంపవంటి పాత్రమునకు. — (తె. ప). — గుండిగ, తొట్టి; ౧౦. గరగకు — ఘటము (తె. ప). — గరగ-గరిగ; ౧౧. గరి-కెకు. - (కట్టగరి-కె). — శండుపు-తందుపు-తెర్దుపు. (తె. ప). — కొయ్యతెడ్డు, తెడ్డు-తొడ్డు, చేట్టువ-చేట్టుపము, పొన్నట్టు; (ఇసుపగరి-కె). — కంది-కంభి, కరిత్రము, కాపు, ఖజ, ఖజపము, ఖజము, ఖజాక, దర్వి. (తె. ప). — గం-కె-గరి-కె-గటి-కె, చేట్టువము; (మిక్కిలిచిన్నగరి-కె). — ఖజపము, దర్వి. (తె. ప). — మిల్లి; (చిల్లులుగరి-కె) — (తె. ప). — చేట్టుము, రిత్రెడ; ౧౨. గళ్యాకు. - (తె. ప). — గరిగడ, గల్లా, గళాను;

౧౩. గాజీగిన్నెకు (చిన్నమూతిగలనిడుపాటి కాచపాత్రము). — కటఖాడకము, కాచపాత్రము, కాచభాజనము, కున్ననము, కున్నారము, కుహనము. (తె. ప). — కుప్పి-కుప్పియ-కుప్పె, కోగివి, గాజీగిన్నె, పిడత-పిడుత, బుడిగ-బుడ్డి-బుడ్డిగ, బోడిగ; ౧౪. గిండి-చెంబునకు. — ఆలుక, ఆలుపు-ఆలుపు, ఆరు, కనకాలుక, కరక, కర్కరి-కర్కరిక, కర్కలి, గలంతిక-గళంతిక, చషకము, పారి, భృంగారము, (తె. ప) — కలంత, కైతట్టి, గరిగ-గరిగ, గరిగపిడత, గలంతియ, గిండి, గిండి-చెంబు, చిన్నపిడత, జోరీ, వేసలు; ౧౫. గిన్నెకు. — (గిన్నె). — కోళము-కోషము, కొళిక, గల్పగర్కము, చషకము, పారివాణము. (తె. ప). — ఆరివాణము, కోరగిన్నె, చిప్ప, డబ్బర-చిబ్బర-చిబ్బర; తిడ్వి. — ఉగ్గుచిప్పకు. — గుండకము (తె. ప). — గుండక, పారడ, పాలడ; బిచ్చేగానిగిన్నెకు. — అక్షియపాత్రము, కటాహము, కమరము, కర్పరము-ఖగ్గరము, కోళిక-కోషిక, భవనాసి, భాజనము. (తె. ప). — కడప, కడుప, కప్పెర-కొప్పెర, చిప్ప; చిన్నగిన్నెకు. — (తె. ప). — పన్నాగులొలివి; ౧౬. మల్లకిఅనుపాత్రమునకు. — చుల్లకి, ౧౭. చెంబునకు. — (తె. ప). — చీ (చే)ముంత, చెంబు, తంబుగ, సగ్గెడ; ౧౮. జలపాత్రమునకు. — కర్కరికము, గడ్డకము, గడ్డకము. (తె. ప). — నీటిచెంబు, ౧౯. జోజోలపాలికకు. — పాలిక. (తె. ప). — జోజోలపాలిక, పాలిక, పాలియ, ౨౦. జోడ్డవలంటిపాత్రమునకు. — నంద. (తె. ప). — ముంత; ౨౧. తాంబూలపాత్రమునకు. — తాంబూళము; (తె. ప). — కంపె-కుంపె, కుప్పియ-కుప్పె, జోలవల్లక, తలుకు, పళ్ళము, పల్లెము-పల్లెరము; (చూ, పాడపము); ౨౨. త్రైదిపాకపాత్రమునకు. — కటాహము, కర్కరము, కలశము, కుండము, కుటుము, గుండము, ఘటము, నిపము. (తె. ప).

పు).—కడవకడువ, కుండ, నీరుమోదరి; ౨౩. దీపపాత్రమునకు. కాళిక, చక్రవాటము, మల్లము. (తె. ప).—కుంది, కుందియన, కుందెన, పదుడు-పగిమిద-పగిమిద-పగిమిదు; ౨౪. దొప్పకు. (తె. ప).—గూడ, దొప్ప-దొప్ప, దొన్నియ-దొన్నె, పాట. (సం. ప).—పుటము, పుటి; ౨౫. నీరుతోడెడు పాత్రమునకు. (తె. ప).—చేద, బొక్కెన; ౨౬. పంచపాత్రమునకు. పంచపాత్రము; ౨౭. పంచపాత్రములనమాహమునకు. పంచపాత్రము; ౨౮. సచనపాత్రమునకు. (తె. ప).—తపేల-తపేలా, పంటి-పనటి-పరటి, బాసము, లోపి, నెసల; ౨౯. పలుగకముల పాత్రములకు. అయోముఖము, ఆపవనము, కడత్రము, కతనము, పగిలాలపాత్రము, భాజనము; ౩౦. పరిమళద్రవ్యము లంచు పాత్రమునకు. (తె. ప).—పంకిణి; ౩౧. పశ్యేమునకు. కందుపు. (తె. ప).—కంచేము, తలుకు, నగ, పశ్యము-పశ్యేము-పశ్యేరము; ౩౨. పానపాత్రమునకు. కాంస్యము, కుళపము, కోషము, కాళిక, గల్వర్కము, చపకము, పానపాత్రము, పానభాజనము (తె. ప).—కానండ్డి; ౩౩. పాలచెంబునకు. గవి, తుంబ, దోహని, నిపానము, నిలింప, పార, పారి, రోహిణి. (తె. ప).—ఈడుముంత, గుత్త, పాలతప్పేల, పాలచెంబు, బుగ్గ; ౩౪. పింగాణి చిప్పకు. (తె. ప).—కుప్పి-కుప్పియ-కుప్పె, పింగాణి, పింగాణిచిప్ప, ౩౫. పీకెదానుకు. ఆచామనకము, కటకొలము, కలాచి, చర్మితపాత్రము, నభము, విష్ణీవనపాత్రము, పట్టకము, పతద్గ్రహము, పాలము, పూగపీతము, పగిలిగ్రహము, పోంతము. (తె. ప).—కళాంజి-కాళంజి-కాళాంజి, కళాసిక, తమ్మతనుకు, తమ్మపడిగ-తమ్మపడిగము, తనుకు, పడిక-పడికము,

పడిగ-పడిగము, పీకెదాను; ౩౬. పురోడాళపాత్రమునకు. ఇడ; ౩౭. పుష్పదులం చెడు కరండమునకు—(చూ, సజ్జ. 1.); ౩౮. పెనమునకు. అగ్నిప్రము, కందుపు, నేడ్వదని. (తె. ప).—కంచే, పెనము; ౩౯. బూరెల మూకుడుకు. ఋచీషము-ఋజీషము-రుచీషము, ఖిలక, పిష్టపచనము. (తె. ప).—బాణలి, బూరెలమూకుడు-బూరెలమూకుడు, రం. బైరాగులతోలకు. కక్షపాల. (తె. ప).—కకపాల. కక్కపాల-కైపాల; ౪౦. మంగలమునకు. అంబరీషము, కందుపు, భాగిప్రము. (తె. ప).—కంచేకంటు, బాణలి, బొరుసు, మంగలము, మండ, వేపుడు, వేపుడుచేటి; ౪౧. మందు మర్చించేన్నెకు. ఖల్లము (తె. ప).—కలునము-కల్వము: (చూ, రాయ); ౪౨. మట్టి కంచేమునకు—(తె. ప).—దడ్డెము, బట్టబట్టె, మల్ల, సాద, సానిక; ౪౩. మాదిగ వాడు కొవ్వం చెడు పాత్రమునకు. (తె. ప).—కొమ్ము; ౪౪. ముడుపుల చెల్లించే డిబ్బి. (తె. ప).—డబ్బ-డబ్బి-డిబ్బి; ౪౫. మూకుడుకు. ఉడించనము, కూర్మపల్లకము, వర్ణమానకము, వర్ణమానము, శరావము. (తె. ప).—దబ్బడము, దబ్బు, దబ్బుడు, దిబ్బడము, పలక, మూకుడు, సిబ్బి; (ఇత్తడి మూకుడు) (తె. ప).—సిబ్బి; (చిల్లలుగల మూకుడు). (తె. ప).—జ్జలి మూకుడు; ౪౬. యజ్ఞపాత్రవిశేషములు. ఉపభృత్తు, గ్రహము, చమనము-చమసి, జాహుపు, ధుగివ, సాత్రము-పగిలిత, శమ్య, సుగ్రు-సుగ్రవము; ౪౭. రాగిపాత్రమునకు. కిట్టాలము; ౪౮. రాగి లోనగు బిందెకు. పగిలుము (తె. ప).—బిందియ-బిందె; ౪౯. లోహదళమునకు. (తె. ప).—తగటు-తగడు, దళము, రేకు-తేకు; ౫౦. లోహపాత్రమునకు. ఖరపాత్రము.

భాగసోదము, లోహపాత్రము, లోహీక; ౫౨ వంశికడుగనిపాత్రమునకు. — (తె. ప). — బ. అంటులు-అంటు; ౫౩. సవ్యా సులపాత్రమునకు. — కతుంభము, కమండ లువు, కరకము, కుండి, కుసుంభము, చైత్య ముఖము. (తె. ప). — కమండలము, జోరీ, బుడిపి-బుడ్డి, బుడ్డి-బుడ్డిగ, బోలె; ౫౪. హు క్కాకు నిప్పుపెట్టుకొనెడు పాత్రము (తె. ప). — చిల్లలు (ఇందు వాయుబడినవాని లోగొన్ని మట్టితో జేయబడిన వైనను పాత్రములని వాడబడుటచే నిందువాయు బడియే చూ, భాండము. ౩) (మిగతవానికి “చూ, హరివాణము.”)

పాత్రలాడు. ద్వ. అ క్రి చూ, రూ-పాత్రక లాడు. రుక్మి. ౩, ఆ. ౩6.

పాత్రలు. అం. వేమధారులు. [సజ్జనుడు పాతుకొడు. సం విణ. యోగ్యుడు; చూ, పాత్రేసమిత్తవ్యాయము. పా. భోజనసమయ మునకుస్థిరదువారుపనికుపయోగించేనుంకితి.

పాథస్య. సం. వి. న. న. 1. జలము: చూ, సలిలము; 2. అన్నము: చూ, సాదము. (1) పాథేయము. సం. వి. అ. న. అన్నము బియ్య ముగోనగుదారిబత్తెము. “స్వర్గపాథేయము”. చూ, సంబళము.

పాథోధి. సం. వి. ఇ. పుం: చూ, సమద్రము పాథోనిధి. సం. వి. ఇ. పుం. — పై. —

పాదకటకము. సం. వి. అ. పుం. అందియ: చూ, భూషణము. 2. [ద్వి. 67

పాదక, వా. వి: చూ, బానిసె. అం, పదా పాదకృచ్చము. పా: చూ, అధికృచ్చము.

పాదక్రియలు. అం. అడుగులు అడపలు గంతు లు అనియును విశేషముగానైన కుప్పీలు పేరెములు అల్లీలు మొగ్గులు మెఱములు అని యును మొదలుగ వాడబడుచున్నవి: (చూ, ఉద్దేశము, వ్యంజకము).

పాదగర్జనము. సం. వి. అ. న. అభివాదనము: చూ, హణిగలు. [నడ-కాల్పడ.

పాదచారము. సం. వి. అ. న: (తె. ప). — కాలి పాదచారి. సం. వి. న్. పుం. 1. కాలిబంటు: చూ, భటుడు. 1; విణ. 2. నడచిపోవు వాడు; అం. ౩ చూ, గతినిశేషములు.

పాదచ్ఛాయలు. పా. మనుష్యుడు నూర్గున కెదురుగ నిలబడి తిగ్గనివేలి చెవియందుంచు కొని యదితననీడలో గుర్తుపెట్టుకొని ఆనో టికి తాను నిలుచుండియున్న పాదముతోఁ గూడ కలిపి కొలిచిన సన్నియడుగులగునో అవి పాదచ్ఛాయలగును (చూ, అహాసగ్రహ ణము). [చూ, శూద్రుడు.

పాదజుడు సం. వి. అ. పుం. అడుగుపుట్టువు: పాదట్టు. దే. వి. (పాడు + తట్టు) రూ-పా దొట్టు. వాసములకుబట్టెకుబూసి. బూసి.

పాదతలము. సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, ఆర కాలు; పా 2 దీనికి ఉపమానములు. — మెట్టదామర, చెంగలుపలు, కెంపులు, పగ డములు, చిగుళ్లు మొ.

పాదతలములు. అం. 1: చూ, లక్షణాంగములు. (పురుషుని అఱకాళ్లు — ఎఱ్ఱదామరలఱకా లు రక్తిమయు, మృదుత్వముగలిగి చెమటలేక యున్న నైశ్వర్యపరిదము. చెటలవలెనుండి చెమటగలిగి వేర్వేరుండులుగలిగి తెల్లనైయు న్న దారిద్య్ర దుఃఖము లనుభవించుచు.); 2: చూ, స్త్రీ లక్షణాంగములు (అడుదా ని అఱకాళ్లు. — తామరపువ్వులఱకా రక్త వర్ణములైన రాజపత్నీయగు. అంతయు భూ మిసంతిన అప్తపుత్రసంపదనాంగ మిగనికి సంతసమొసంగును. ఛద్రములై. ఘృగివతి యగు. కుటువలైన పతిదుఃఖిత యగు. గుం టలు చెమటయు లేకున్న సుఖగ్రయగు. ఆరుగుడులైన దరిద్రురాలగు.)

పాదరలరేఖలు. అం: చూ, లక్షణాంగములు. (ధ్వజ, వజ్ర, అంకుశ, ఛక్ర, శంఖ, పద్మ, కలశ, హల, మత్స్య, కుండలము మొదలగు రేఖలున్న శ్రీపతియును, భూపతియును అగును. రేఖలు రక్తవర్ణము లైలోఁతుగనున్న శుభప్రదము.)

పాదనఖములు. అం. 1: చూ, లక్షణాంగములు. (పురుషుని కాలిగోళ్లు. — రక్తతామ్రస్వర్ణములైన రాజగును.); 2: చూ, శ్రీలక్షణాంగములు (ఆడుదానికాలిగోళ్లు. — రక్తవర్ణములైన భాగ్యవతియగు. ఊర్ధ్వముఖములైన దానియగు)

పాదనివాళిము. అం: చూ, విన్నాళములు పాదప సం. వి ఆ శ్రీ. పాపరోగ్యు: చూ, పాదుక.

పాదపము. సం. వి ఆ పుం. 1. చెట్టు: చూ, పృక్షము; 2 కార్కశ్చంద్రకౌశేడు పేట చూ, సింహాసనము

పాదపవృక్షము పా: చూ, వృక్షము 1 పాదపుపాగువు. అం: చూ, ఉపసీతములు.

పాదపరీవాళిము. సం. ప ఆ. పుం (లే. జ) - అడుగు-అడ్డు (చూ, పాదీ)

పాదసంధిము. సం. వి. అ. న. ఆవుగదలొసగునది చూ, సోరఁఖలు (గేనువు)

పాదము. సం. వి. అ. పుం. 1. = పాదు రూపము. చూ, పాదీ; 2 కొణిము చూ, హానునము. 2; 3: చూ, పేను 1; 4. పద్మమునందలి యొకచరణము చూ, పృత్తము. 1; 5 = పాతిక-పాపు పాదిక. 1/4వ వంతు. 6 కొండతటితిప్ప, పృథ్వంతపర్వతము: చూ. హిమాలయము (పర్వతము), అం. 7: చూ, ఇందియములు. [స్థలములు.

పాదములు. అం. (అడిగులు): చూ, కళలుండు పాదయమకము. అం: చూ, యమకము.

పాదరక్ష. సం. వి. ఆ. శ్రీ. (పాదమును రక్షించునది) పాదుక: చూ, సమ్మాలిగులు.

పాదరసము. వై. వి. = పారద: చూ, నూతము. (శుద్ధి. — కఠిమాపము, ఇటికి పాదము, పెరుగు, చెల్లము, పసుపు వీటితో విడివిడిగా మాతీ గుడ్డలో వడపోయుటయే శుద్ధి. ఇంగిలీకములోనుండి తీసిన పాదరసము విడిగా శుద్ధులు చేసినగానికంటె శ్రేష్ఠము).

పాదరి. వై. వి. = పాటరి: చూ, రూ-పాదిరికి.

పాదరేఖలు. అం: చూ, శ్రీలక్షణాంగములు. (వజ్ర, చక్ర, పద్మ, ధ్వజ, స్వస్తిక, పద్మమాన, తోరణ, మకరరేఖలున్న రాజపత్నియగు అంకుశ, కుండల, మాణికాది రేఖలున్న భాగ్యవంతులగు రాసలగు తల్లియగును.)

పాదలి. వై. వి. 1 — పై —; 2 పీఠపాక: చూ, సదనము. 1; విణ. 3: చూ, సీనుడు. పాదవశ్రీకము సం. వి. ఆ న గోపికాలు: చూ, హాదీ

పాదసరిము. సం. వి ఆ. పుం చూ, పాంక్షీ. పాదసేనుడు. సం. వి ఆ. పుం: చూ, సేనుడు.

పాదసోక్తము. అం. వి. ఆ. పుం. కార్కశ్చంద్రకౌశేడు పేట పేటము. చూ, పేటాకి.

పాదాంగము సం. ప ఆ. న. చాడిగిము: చూ, పాదకటకము.

పాదాంగుములు అం. 1 చూ, లక్షణాంగములు. (పురుషుని కాలిగోళ్లు. — పాదగులై నమునులై గునువులై అంగములై గునుగు. శ్రేష్ఠకొనలు నమమై పంకినరేపన్న రాజగు. నరములుగనిపించుచే శుక్రములై కుటిలములై విరిళములైన దుశ్శయగు. బొటనవేలు విస్తారమైన దుశ్శయగు. పండ్లవ వేలు బొట్టనవేలుకన్న నల్లకమైన శ్రీ సంగీగీయగు. మూడవవేలిధికమైన భార్యకు హనియగు. నాలవవేలు హిన్యమైన

పరశ్రీలోలుడగు. ఇదియ దీర్ఘమైనవిద్య
భోగములుగలుగు. చిటికెనవేళిలు హృస్వ
మై సన్నమైన భోగియగు. బొట్టనవేళిలు
రెండవమాండవ వేళియునుములైన యుత్త
మండగు. చిటికెనవేళిలు పొడవైన వేళిలై
ములగుమేళుచేలైన దాసత్వమునొందును);
2. చూ, శ్రీలక్షణాంగములు. (ఆడుదాసి
కాలివేళ్లు — పెనరకాయలవలెనున్న భా
గ్యవతియగు. మృదువులైన నుఖవతియగు.
విగళములైన దాసియగు. రెండవవేళిలు బొ
టనవేళిలకన్న పొడవైన విగళయు జార
యునగు. మాండవవేళిలు పొడవైనయున్న
దుశ్శీలరాలును దౌర్భాగ్యురాలును కృపణు
రాలును అగును. నాలుగవవేళిలు కుటుచే
యైన కలహిణియయగు. ఇది యెత్తుగనున్న
విగళయు దరిదుర్గిరాలును అగును. చిటికెన
వేళిలు భూమినంటకున్న విగళయు జారయు
అసౌఖ్యరాలును అగు. నాలుగవవేళిలును
చిటికెనవేళిలును భూమినంటకున్న జారిణి
యగు)

పాదాంటిపురుగు. దే. వి: రూ-పాదాండ్ర-

పాదొట్టుపురుగు చూ, సాలెపురుగు.

పాదాండ్ర. దే. వి. —పై— [హజ్జే

పాదాగ్రిము. సం. వి. అ. న. మీఁగాలు:చూ,

పాదాతము. సం. వి. అ. న. పదాతులసమాహ

ము: చూ, భటుడు. 1. [భటుడు. 1.

పాదాతిసుడు. సం. వి. అ. పుం. పదాతి:చూ,

పాదాపవిధకము. అం: చూ, కరణములు.

పాదాపర్తి. అం: చూ, ఆశుభావర్తములు.

పాది. దే. వి. 1. ఏలుదాఁటించేసాధనము:

చూ, హోడము; 2. కక్కర కాఁజే కారు

కోడి పూరేడు లోనగు పెంపుడుపిట్టలను

పైకివిడిచి పిట్టలనుపట్టెడు ఒకానొకవేట:

పాదివేట, పారివేట: (చూ, వేట);

వై.వి. 3.=పాద. కుదురు: చూ,రూ-పాదూ-

పాదిక. సం. వి. ఆ. శ్రీ. 1. చిన్నకంబము:

చూ, స్తంభము. 1; 2.=పాతిక: చూ,

పాదము. 5; విణ. 3. నాలుగవది.

పాదిగువ్వ. దే. వి. పాదివేటకుపయుక్తమైన

పెంపుడుపిట్ట: చూ, శకుంతి (పక్షి).

పాదిరి. వై. వి.=పాటలి. (రూ-పాదరి-పాదిలి);

కలిగొట్టు*: చూ, స్థలి. 2.

పాదిలి. వై. వి.=పై.— [21.

పాదివేట దే. వి: చూ, పాది. 2. య. 2, ఆ.

పాదు. వై. వి. 1.=పాద. (రూ-పాది.)కుదురు.

కళా. 4, ఆ. 78: చూ, విల్లము; 2.=పాద.

కింగు. భాగ. 5, స్కం. 2, ఆ. 120:చూ.

దిగువాటు; 3. నిలుకడ:చూ,స్థితి 3.

పాదుక. సం. వి. ఆ. శ్రీ. 1. (రూ-పాదప-

పాదుపు) పావకోళ్ళు: చూ, సమ్మాలిగలు;

అం. 2 చూ, ఆవర్తరూపములు.

పాదుకము సం. వి. అ. న. నుచ్చె: చూ,

సమ్మాలిగలు.

పాదుకాంతాభిషేకము. అం:చూ,అభిషేకములు.

పాదుకృతుడు. సం. వి. ఆ. పుం. రూ-పా

దుకృతుడు: చూ, మాదిగ.

పాదుకొను. ద్వ. అ. కి. 1: చూ, స్థిరపడు;

2: చూ, మిట్టపడు. అని. 2, ఆ. 139;

వే. 3. పాదుకొలుపు.

పాదునిలుచే ద్వి. అ. కి: చూ, పాదుకొను.

2. హరి. ఉ. 6, ఆ. 157.

పాదుపు. సం. వి. ఉ. ఉ. శ్రీ. 1: చూ, పా

దుక. 1; 2: చూ, పాదుకము.

పాదుసా. వై. వి. (రూ-పాదుసాహి-పాదు

సా): చూ, రాజా. 1.

పాదుసాహి. వై. వి.=పై.—

పాదుసా. వై.వి.=పై.—(వాడుక).

పాదూకృతుడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, పాననీడు. వా. వి: చూ, పాచకుడు. 1.

రూ-పాదూకృతుడు.

పాదూకాచుడు. సం. వి. అ. పుం. పావకోళ్లను,

చెప్పలను తెచ్చెడువాడు: చూ, మాదిగ.

పాదొట్టు. దే. వి: చూ, రూ-పాదట్టు.

పాదొట్టుపురుగు. ద్వ. వి: చూ, పాదాంటి

పురుగు. [మేఘము. 1

పానోదకము. సం. వి. అ. పుం. మన్యు: చూ,

పానోధి. సం. వి. ఇ. పుం: చూ, రూ-పానోధి.

పానోనిధి. సం. వి. ఇ. పుం.—పై.—

పాద్యము. సం. వి. 1. పాదముకొఱకైనది

(జలాదికలు); అం. 2: చూ, ఉపచారములు.

పానకము. సం. వి. అ. పుం. 1. చెల్లము,

యాలగులగింజలు, మిరియములగుండ మున్న

గునవికలిపిన పానీయము: చూ, సలిలము;

దే. వి. (1) ఫలరసము. పంచ. వా. 1, అ.

321; అచ్చ. అ, కాం. 105. చూ, రసము.

13; (2) పాదు: చూ, విల్లము.

పానగోష్ఠిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. కల్లుతాగెడు

చోటు (లేక) ఇల్లు: చూ, సదనము. 1.

పానపాత్రము. సం. వి. అ. పుం. 1. కల్లుతా

గెడుగిన్నె: చూ, పాత్రము. 6; 2. నీరు

తాగెడుగిన్నె: చూ, పాత్రము. 6.

పానము. సం. వి. అ. న. 1. తాగిగుడు: చూ,

సరకము. 3; 2. తాగెడుగిన్నె: చూ,

పాత్రము. 6; 3: చూ, రక్షణము; అం.

4: చూ, కామజంబులు: వై. వి. (1) = లిం

గపీతము. (తే. ప).—జిలేరి, పానపట్టము;

(2) = పాగిణము: చూ, పాగిణము. 6.

పానలు. దే. వి. బ: చూ, సంశయము.

పానపట్టము. దే. వి: చూ, పానము (1).

పానసము. వా. వి. రూ-పానసము: చూ, సద

నము. 1. [నుమవి. 1.

పానసి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. అం. గాతర*. చూ,

పాననీడు. వా. వి: చూ, పాచకుడు. 1.

పానారము. దే. వి. పండుపోక: చూ, పోక.

పానిని. సం. వి. ఇ. పుం: చూ, రూ-పానిని.

పానీయము. సం. వి. అ. న. 1. నీరు: చూ,

సలిలము; వి. 2. తాగెడుగినది: చూ,

స్వాదితము; 3: చూ, రక్షితము.

పానీయవల్లి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. ఆరెతీగె*:

చూ, నుపవికాఫల.

పానీయశాలిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. చేలిపంజిలి:

చూ, సదనము. 1.

పానుపు. దే. వి. రూ-పాన్పు. 1 పడక: చూ,

శయ్య. 1; 2: చూ, మంచము; 3. పటపు.

అని. 3, ఆ. 12: చూ, శయ్య. 1.

పాన్పు. దే. వి. —పై.—

పాప. దే. వి. 1. రూ-పాపడు. భార. ఆర.

7, ఆ. 187: చూ, శిశువు; 2. ఆప: చూ,

లోచనము.

పాపంపుమొన. అం: చూ, మొనలు.

పాపడు. దే. వి. రూ-పాప. 1. బాలుడు.

భార. విరా. 5, ఆ. 284: చూ, శిశువు;

2. పురుషశిశువు. భాగ. 10, స్కం. పూ.

115: చూ, శిశువు. [చూ, విధకర్ణి.

పాపచేలి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. అగలుసాంటి*:

పాపట. దే. వి. 1. కేశవీధి. (ఇదిపాయుధాతు

కృదంతము: చూ, నేన. 3; వై. వి. 2: చూ,

వృకధూమకము*.

[బొట్టు. 1.

పాపటచేటు. ద్వ. వి. లాలాటిక: చూ,

పాపటపడ్డ. వా. వి. పైరుమీద దున్నెడుసాధ

నమునకు వేసిన యడ్డుకట్ట.

పాపటపుగుడ్డలు. వా. వి. బ. పాపటపడ్డకు

బండ్లపరి వేసిన మేకులులోనగునవి.

పాపటపునొసలు. వా. వి. బ. పాపటపడ్డకువేసి

కాడికిగట్టినవి.

పాపటపుపాన్నలు. వా. వి. బ పాపటపు
గుణ్ణలకువేయుపాన్నలు.

పాపటబొట్టు. ద్వ. వి. 1: చూ, పాపటచేటు;
2: చూ, భూషణము. 2.

పాపటము. దే. వి. గొరివైరుమీదగాదముపోవ
దున్నెడుపనిముట్టు. రూ-పాపనము.గుంటక
-గుంటుగు, దిండు-దిగిండు:చూ, చూలము.

పాటపపుయ్య. దే. పేర్. (పాపటవోవజేయు)
దారివిడిచి తొలగించే. రామా. 8, ఆ.165:
చూ, పాయపడు. 1.

పాపటవోపు. దే. ఆ. కిర్. —పై.—
పాపడశకము. అం. అనతోక్తి, దోహతోప
తోక్తి, కళతోక్తి, నిష్ఫలోక్తి, చార్యకర
ణము,దుష్కార్యకరణము,దుష్కార్యపేక్ష,
పరభార్యాపేక్ష, పరద్రవ్యాపేక్ష, జీవ
హింస. (10). [ము].

పాపడి.వా.వి.పాముది:అహేయము.(చూ, సర్ప
పాపనము. దే. వి: చూ, రూ-పాపటము.

పాపము. సం. వి. అ. న. రూ-పాపము. 1.=
పాపివ. దుష్కృతము: చూ, వృజినము. 1;
2: చూ, దయ. “పాపము వానికాలువిటిగి
నది”; విణ. 3. దుష్కృతముగలది.

పాపరహితుడు. సం. విణ: అనఘుడు.

పాపలగనుతావు. ద్వ. వి: చూ, భగము. 12.

సాం. మా. 19. [చూ, వ్యాధుడు. 2.

పాపాత్ముడు. సం. వి. న్. పుం. పాపాలముద్ద:
పాపాలపరపీడనమ్. లో. పెరవారిని బాధిం
చేట పాపముకొఱకు. “పా । పాయ పర
పీడన” మ్మన । న్యాయమ్మన ” (కుచేలో
పాఖ్యానము)

పాపాలముద్ద. మి. వి: చూ, పాపాత్ముడు.

పాపాసు. వై.వి.=పాదపోష:చూ,సమ్మరిగలు.

పాపి. సం. విణ.=పావి. (న్.ఈ.న్) 1: చూ,
పాపాలముద్ద; 2: చూ, వ్యాధుడు. 2.

పాపిష్ఠుడు.సం.విణ.మిక్కిలిపాపి:చూ, పాపి-
పాపు. దే. పేర్. 1. పాపజేయు; 2: దును-
దున్ను: జై. 8, ఆ. 174.

పాపుడు. సం. విణ. 1. చూ, పాపి. 1—2;..

3: చూ, హింసకుడు; 4: చూ, హీనుడు..

పాపోసు. వై. వి.=పాదపోష: చూ, రూ-పా-
పాసు. [పాపము.

పాపము. సం. వి. న్. పుం, విణ:చూ, రూ-

పామ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, రూ-పామము.

పామనుడు. సం. విణ. 7.జ్జకలవాడు, కమ్మ;

రుండు: చూ, వ్యాధితుడు. [వ్రణము.

పామము. సం. వి. న్. పుం, న. గజ్జ: చూ,

పామరుడు. సం. విణ. 1: చూ, మూర్ఖుడు::

2: చూ, హీనుడు; 3: చూ, గోండుడు.1.

పాము. దే. వి. 1: చూ, సగ్విము; 2. కష్టము:

చూ, శోకము; స. కిర్. 3. రూ-పామిము:

చూ, రుద్దు. 1.

పాముచూపు. వా. వి. ఋ: చూ, సర్పము.

పాముది. దే. వి: చూ, రూ-పాపది. [ఫల.

పామదొండ. ద్వ. వి. నాగదొండ*: చూ,రక్త

పాముమేత. వా. వి: చూ, వాయువు.

పాములనారిగాడు దే. వి: చూ, పక్షి.

పాములబిడారు. వా. వి: చూ, వల్మీకము.

పాములమేతరి. వా. వి: చూ, హరివాహనుడు.

పాములవాడు. దే. వి: చూ, వ్యాళగాగ్రిహి.

కాశీ. 2, ఆ. 87. [మేతరి.

పాములవేటకాడు. వా. వి: చూ, పాముల

పాయ. దే. వి. 1. చీలిక. స్వా. 3, ఆ. 38:

చూ, శకలము. 4; 2. ఖండము: చూ, శక

లము. 4; 3. చర్మములోనగుకాని ఖండము.

హరిశ్చ. 4, ఆ. 213: చూ, శకలము. 4;

4. ఒకనదిలోనుండి చీలితిన పాపది: చూ,

స్వర్ణది (నది); 5: మునుము-మున్న.

పాఠ్యబా. దే. అ. క్రి: చూ, పాఠ్య. 3. పాండు. 3, అ. 22.

పాఠ్యకట్టు. దే. వి. ఒకముఖ్యగామముతోఁ జేరిన యువగామముల సమూహము, జన పదము: చూ, సీమ. 1 (దేశము).

పాఠ్యకారి. దే. వి. భాగవ్యకారము భూస్వా తంత్ర్యములేని రైతు: చూ, రైతు.

పాఠ్యకానా. వా. వి: చూ, మఱుగుదొడ్డి.

పాఠ్యగిల్లు. దే. అ. క్రి:(రూ-పాఠ్యగిల్లు, తొలఁ గు. నై. 3, ఆ. 83: చూ, విరియ. 5.

పాఠ్యగిల్లు. దే. అ. క్రి.—పై.—

పాఠ్యగొమ్మ. దే. వి. పంగ. ఉ, హరి. 5, ఆ. 58: చూ, కాఖ. 1.

పాఠ్యపోసు. వై. వి.=: చూ, రూ-పాపోసు.

పాఠ్యము. వై. వి.=ప్రాయ. 1. ఈడు. పర. 2, ఆ. 49: చూ, పయస్సు. 1; 2. యాప నము: చూ, పయస్సు. 1; 3. తీవితకాలము: ఈడు. భూషణము. 2.

పాఠ్యపట్టము. వై. వి.=పాదపట్ట, అందె: చూ, పాఠ్యపడు. ద్వ. అ. క్రి. 1. తొలఁగు. హరి. ఉ. 4, ఆ. 38: చూ, విరియ. 5; 2. చీలు: చూ, విదారించు; 3. గారివిడిచి తొలఁగు. హరి. పూ. 9, ఆ. 78: చూ, పాపటపుమ్మ, పాపటవోపు; 4: చూ, వెలిపడు.

పాఠ్యనాటు. వే. అ. క్రి: చూ, పాఠ్యపడు. 1. భార. విరా. 5, ఆ. 61.

పాఠ్యసము. సం. వి. అ. న. 1=పాసెము: చూ, పరమాన్నము; పుం. 2. సరళ ద్రివము: చూ, రాజార్హము.

పాయి. సం. విణ. (న్. ఈ. న్.) 1: చూ, త్రాగుజోతు; వై. వి. (1)=పయస్. పాలు: చూ, స్రవ్యము.

పాయికానా. వా. వి: చూ, రూ.పాఠ్యకానా.

పాయిదా. వా. వి: చూ, వృద్ధి. 4.

పాయు. దే. అ. క్రి. 1: చూ, పాఠ్యపడు. 1; 2. చిక్కెడలు; 3. చూ, ముద్దకట్టు; 4: చూ, వేటుపడు; స. క్రి. 5: చూ, విసర్జించు.

పాయుపు. సం. వి. ఉ. పుం. 1: చూ, ముడ్డి; అం. 2: చూ, ఇందిర్యములు.

పాయ్యము. సం. వి. అ. న. 1. త్రాన్సు-మూర-తూములోనగువానము: చూ, వద్దు; 2. నీరు: చూ, సలిలము; విణ. 3. నిందింపఁదగినది: చూ, హీనము. 2.

పార. దే. వి. రూ-పాఠ: చూ, ముద్దరము.

పారంగతుఁడు. సం. విణ. దరిజేరనివాఁడు: పారగుఁడు.

పారంపరి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, పారంప ర్యము. వై. 1, ఆ. 58.

పారంపర్యము. సం. వి. అ. న. రూ-పారంపరి. 1. కులక్రమము. (పుం.గురుక్రమముఅనికొం దఱు. అనున్యాయము అనికొందఱు): చూ, వితిన్యాయము; 2. పరంపరాభావము.

పారజోచు. వా. స. క్రి. తప్పకనుజోచు.

పారఁగుఁడు సం. విణ: చూ, పారంగతుఁడు.

పారడ. ద్వ. వి. ఉగ్ధచిప్ప. చూ, పాత్రము. 6.

పారణ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. రూ-పారణము. 1. ఉపవాసముండి మఱునాఁడుచేయుభోజ నము: చూ, సాపాటు; పుం. 2: చూ, మేఘ ము. 1; వా. 3. పార్వణము: చూ, పిండము. 4.

పారణము. సం. వి. అ. న. —పై—

పారతంత్ర్యము. సం. వి. అ. న. సరాధీనత: ఆత్.

పారతము. సం. వి. ఆ. పుం.=పాదరసము: చూ, సూతము.

పారతికము. సం. విణ. పరలోకసంబంధమైన ది: ఆముతికము, ఆముష్మికము, పారలౌకి కము. [తము-

పారదము. సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ-పార

పారదారికుడు. సం. వి. అ. పుం. పరదార
రతుడు. [2: చూ, వాటచారి.

పారదేశికుడు. సం. విణ. 1. అన్యదేశస్థుడు;
పారమార్థికుడు. సం. విణ. 1. పరమార్థబుద్ధికల
వాడు; 2: చూ, శ్రేష్ఠుడు.

పారమేశ్వరము. అం: చూ, ఆగమములు.

పారమేష్వరరాజ్యము. పా. మోక్షరాజ్యము.

పారము. సం. వి. అ. న. 1. ఆపరిచితి: చూ, శోధ
స్సు; 2: చూ, సమీపము. 1; 3: పాశము.

కొలది; అం. 4. మల్లబంధవిశేషము: చూ,
మల్లశాస్త్రము.

పారశాకికము. సం. వి. అ. న. 1. చూ, పాయ
సము. 1; వి. 2: చూ, పారతిక్రమ.

పారపతము. సం. వి. అ. పుం. = చూ, రూ-పా
రాపతము. 1.

పారపము. సం. వి. అ. పుం. 1. = పారువాయి-
పావురాయి. : చూ, రూ-పారాపతము. 1; వై.
వి. (1) = పారాపతము: చూ, పారపము. 1.

పారపశ్యము. సం. వి. అ. న. 1: చూ, విస్తృతి;
పా. 2: చూ, అశ్వహృదయ పరిక్షానము.

పారవి. అం: చూ, మధ్యమగాగ్నిమగత మూర్ఖ
సలు. [చూ, బాణము. 1.

పారశవము. సం. వి. అ. పుం. 2. ఆయుధము:

పారశవుడు. సం. వి. అ. పుం. శూద్రీవనిత
యందు బ్రాహ్మణునివలనఁ బుట్టినవాడు:
చూ, నూనుడు. 1.

పారశీకము. సం. వి. అ. పుం. = పారసి.
1. (రూ-పారసికము-పారసికము): చూ, దేశ
ము; 2. పారశీకదేశపుగుట్టము: చూ,
హయము.

పారశక్తికుడు. సం. వి. అ. పుం. రూ-పార
శక్తుడు: చూ, యాష్ఠీకుడు.

పారశ్యుడు. సం. వి. అ. పుం. = వై. —
పారసి. వై. వి. 1: చూ, స్వర్ణకారుడు; 2. =

పారశీక. పారశీకదేశభాష: చూ, భాష
1; విణ. 3. పారశీకదేశమునందుఁగలిగినది.
సా. 4, ఆ. 28. [పారశీకము.

పారసికము. సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ-
పారసికము. సం. వి. అ. పుం. — వై. —

పారసైగేయుడు. సం. వి. అ. పుం. పరస్త్రీ
వలనఁబుట్టినకొడుకు: చూ, నూనుడు. 1.

పారా. వా. వి. రూ-పహారా: చూ, రక్షణము.
పారాణి. దే. వి. 1. కుంఠములోనగువానితో
పాదములకుఁజేసెడు అలంకారము: చూ,
భూషణము. 2; వా. వి. 2. పసుపునున్నము
కలిపిన వస్తువు. (పుంస్థలమాన్వసు).

పారాణియే దే. స. కి) పారాణిపాదములకు
అలంకరించే చూ, సింగారించే

పారాపతము. సం. వి. అ. పుం. = చూ, రూ-
పారాపతము. 1.

పారాయణము. సం. వి. అ. న. 1. అంతయు:
చూ, రూ-పరాయణము; 2. అంతయుచేడు
పుట, 3. పారమునుపొందుట.

పారాపతము. సం. వి. అ. పుం. 1. = పారువా
యి-పావురాయి. (రూ-పారపతము-పారప
ము): చూ, సురదీ; 2. కోఁతికుమికి *:
చూ, స్ఫూర్ణకము; 3. విశాలముఖముగలబా
ణము: చూ, బాణము. 1; అం. 4: చూ,
శ్లో భావదూషితములు.

పారాపతాంశి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ: చూ, మానేరు*.
పారాపతాంశ. అం. ఏగ్రహంబున కైనను పోడ
శవర్ణ చేయఁగా ఆటువర్ణంబులు స్వవర్ణంబు
లు వచ్చెనేనిఁ బారాపతాంశయగును.

పారావారము. సం. వి. అ. న. 1. ఈవలావలి
దరులు: చూ, రోధస్సు; పుం. 2. (రూ-పరా
వరము-పారవారము-పారాపారము): చూ,
సముద్రము.

పారాశరి. సం. వి. ఇ. పుం. 1. వ్యాసముని:
చూ, సవ్యాసి; 2. ముని: చూ, సవ్యాసి.

పాఠాశర్యభాగ్యములు. అం: చూ, ఘోరర
భాగ్యములు. (యజుర్వేదము. పరాశర
బ్రుహినిబట్టివీరికీ నామముకలిగినది. జాహ్ను
రు-కత్తియవాడలలో గానంబడియెదరు)

పాఠాశర్యము. అం: చూ, ఉపపురాణములు.

పారి. సం. వి ఈ. శ్రీ. 1. గిండి: చూ, పా
త్రము. 6; 2. ఈడుముంత చూ, పాత్ర
ము 6; 3 = శారి. ఏనుగుకాలి గొలుసు:
చూ, శృంఖలము. 2; 4: (తె. ప).—మల్ల
చిప్ప; 5 నీరుపగిబ్బు*: చూ, విదులము;
కే. వి. (1) తడవ. ఉ. రా 3, ఆ. 54: చూ,
వెండియు; (2) మన్ను: చూ, భూమి. 1

పారిక. దే. వి: చూ, బానిస.

పారికాంక్షి. సం. వి. న్. పుం. 1. ముని: చూ,
సన్యాసి; 2. తపస్వి: చూ, సన్యాసి; 3. కృ
చ్చి చాంద్రాయణాదివ్రతశీలుడు.

పారికాఘ. దే. వి: చూ, పరిచరుడు.

పారిజాతకము సం. వి. అ. పుం. 1. = పారిభద్ర
*: చూ, సూక్ష్మదారువు. (దీనిలో “ని క్
టాన్తిన్” అనేపాముఖ్య పదార్థముకలదు.
దీనిపసరు విరేచనకారి. జ్వరహరము);
2: చూ, వేలుపురజెట్టు; అం. 3. ఒక దేవవృక్ష
ము. (దేవవృక్షములు.—మందారము, పారి
జాతము, సంతానము, కల్పవృక్షము, పారి
చంపనము) (5)

పారిజాతము. సం. వి. అ. పుం. —వై.—

పారిజాతములు. సం. వి. అ. పుం. బ: చూ, ధాన్యము.

పారిజాతాంశ. అం. ఏగ్రహమునకై నను పోడశ
వర్గచేయఁగా రెండువర్గంబులు స్వవర్గంబులు
పచ్చెనేనిఁ బారిజాతాంశయగును.

పారిణి. సం. వి. ఈ. శ్రీ. పచ్చేయిరుగుడు*:
చూ, శింశుప.

పారితథ్య. సం. వి. ఆ. శ్రీ. 1. జేడబిల్ల: చూ,
భూషణము. 2; 2. సిగవువ్వు: చూ, భూష
ణము. 2.

పారివోషికము. సం. వి. అ. న: చూ, స్వర్ణము. 3.
పారిపాక్ష్యకుడు. అం. సూత్రధారుని పక్క
నెయ్యండి యతడుచెప్పెడుసర్వాంశములను
బరిష్కరించేవాడు. ఇతనికి మరీఘండని
పేరు. (దండుడు, పింగళుడు, పారిపాక్ష్య
కుడు ఈ ముగ్గురును నామాంతరి ధారులై
సూర్యనమఃబరిచగ్యనేయు నిందాదులు 18
మందిలోఁగ్రామముగముఖులై యున్నారు.)

పారిష్టము. సం. విణ. చలించేనది: చూ,
లోలము.

పారిభద్రము. సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, రూ-
పారిజాతకము*; 2: చూ, వేము *.

పారిభాష్యము. సం. వి. అ. న. చెంగల్యకోస్తు
*. చూ, వాలుకము.

పారియాత్రోకము. సం. వి. అ. పుం. భారతవన్
మునందలికులపర్వతము: చూ, పర్వతము.

పారియాత్రము. సం. వి. అ. పుం. —వై.—

పారివాఁడు. దే. వి: చూ, పారికాఘ.

పారివేట. వా. వి: చూ, పాది 2.

పారిషదుడు. సం. వి. అ. పుం. రూ-పారి
షత్తు. శివభటుడు. (ప్రముగ్ధణమునందలి
చండి కేశ్వరాది): చూ, ప్రమథుడు.

పారిహారికుడు. సం. విణ. పరిహారము చేయు
వాడు.

పారిహర్యము. సం. వి. అ. పుం. 1. నూడిగము:
చూ, భూషణము. 2; 2. కపటము: చూ,
వ్యాజము. 1; 3: చూ, రూ-పరిహర్యము;
విణ. 4. పరిహారము చేయఁదగినది: చూ,
హీనము. 3.

పారీంద్రము. సం. వి. అ. పుం: చూ, సింహము.

పారిక(ఖ)త్తు. వా. వి: చూ, విభాగవతిము.

పారిణుడు. సం. విణ. పారముముట్టినవాడు.

పారు. దే. అ. క్రి: చూ, రూ-పాణు.

పారుకాడు. దే. అ. క్రి: చూ, పాణు. 1.

పాఠకు. దే. వి. పాసనము: చూ, రోగము. 1. పాఠపత్తెకాడు. దే. వి. దొరతనమువారికి య్యవలసిన ధనమును పుజలవలనరాబట్టెడి అధికారి. (తిరువతిమున్నగు దేవస్థానములలో వాడుక. ఇతనినే దేవస్థానపుతహాస్థీలుదారం దురు.): చూ, స్వామి. 3.

పాఠపత్తెకారు. దే. వి. —పై—

పాఠపత్తెము. దే. వి. రూ-పార్వత్యము. దేవుని కిని దొరతనమువారికిని ఇయ్యవలసినధనమును పుజలవలనరాబట్టెడి అధికారిము: చూ, రసము. 1.

పాఠప. దే. వి. జోడ. ఉ, రా. 6, ఆ. 73: చూ, నూచన. 1. [చూ, పీక్షింపే.

పాఠపచూచే. వా. స. కి. చెక్కెగాజోచే. పాఠపము నై. వి. = పారావత. సా. 2, ఆ. 65: చూ, మరటి.

పాఠపాయ. నై. వి. బ. —పై—

పాఠపేటి. వా. వి. ఉత్పవవిగ్రహాదులను వేట పు తీసికొనిపోవుట.

పాఠప్యము. సం. వి. అ. న. రూ-పాఠప్యము. 1: చూ, పరుసము. 1; 2. పరుసడినపు మాట చూ, శబ్దము. 2.

పాఠ (త) డుబండ్ల కెదురుగాఁగాళ్ళు జోగు రా? లో. “పాఠాడు బండ్లకెదుగు, కాళ్ళ సాతున యో పెట్టికాన వినుము.” (పవల యాశ్చర్యచరిత్ర). [చూ, శర్కరాంకము.

పాఠేవతిము. సం. వి. అ. న. ఒకానొక ఎఱ్ఱకి తల్లికి పాఠలుము. సం. వి. అ. న: చూ, సస్యము.

పాఠైంపే దే. అ. కి. రూ-పాఠైంపే చ్చే 1. పరుగెత్తినప్పు; 2: చూ, వెల్లిగొను.

పాఠ్యక్యము. సం. వి. అ. న. చూ, వేటుపాటు. 1.

పాఠ్యప. అం: చూ, సంవత్సరములు. (విఘంటు కర్త కొట్టి శ్యామల కామశాస్త్ర జనన ము. —పాఠ్య సంఘ అధిక శ్రేష్ఠ బ. ఆది వారము రాత్రి ౧౦ గడియలకు విశాఖ

నక్షత్రము శిరోవీధినిదాటిఅమరాధరానై యుండఁగా శేషతీనక్షత్ర పుణిమచరణ మకరలగ్నమందు జననము. బుధమహాదశా శేషము. సం 15-నె4-రో 13-గ౯).

పాఠ్యము. సం. వి. అ. పుం. 1. గుఱ్ఱము: చూ, చాయము; వి. 2. పృథివీసంబంధమైనది: చూ, భూమి. 1.

పాఠ్యపుడు. సం. వి. అ. పుం. 1. అర్జునుడు: చూ, సుధదేవుడు; 2: చూ, రాజు. 1

పాఠ్యుడు. సం. వి. అ. పుం. —పై—

పాఠ్యత్యము. దే. వి: చూ, రూ-పాఠపత్తెము. పాఠ్యీతు. వా. వి: చూ, వెలపరి.

పాఠ్యణము. సం. వి. అ. పుం. 1. పాఠ్యణము మృగము: చూ, మృగము. 1; పుం. న. 2. పిండపరిదానము, పాఠణ-పాఠణము: చూ, పిండము. 4; వి. 3. పాఠ్యతీసంబంధ మైనది. చూ, హిమాలయము

పాఠ్యతి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1 (పాఠ్యతముననుఁ గూతురు): అ, అంబ, అంబిక, ఆగత, అదితి, అనంత, అపర, అపరాజిత, అపర్ణ, ఆర్య, ఇంద్రాక్షి, ఈ, ఈశాని, ఈక, ఈ శ్వర, ఈశ్వరి, ఈశ్వరేశ్వరి, ఉమ, ఇన్ది, ఏకపాటల, ఏకానంశ, వింద్రి, కధ, కపాలి ని, కిమల, కర్పూరికన్పరి, కర్పూరి, కల్యాణి, కాత్యాయని, కార్తికేయపునపు, కాలంజ రి, కాలరాత్రి, కాలి-కాలి, కాలిక, కిరాతి, కుజ, కుమారసుపు, కుమరి, కుమ్మండి, కృష్ణసింగళ, కేటభ-కైటభ-కైటభి, కోటరి, కోటవి-కోటవి, కామరి, కాశిక-కాషికి. త్తను, తీరసాగరమత, తేమ, గంగ, గణ నాయిక, గిరిక, గిరిజ, గిరిమత, గృహపృ శుపు, గోమిని, గోల, గౌతమి, గౌరి, చండ ముండ-చండముండి, చండాలిక, చండి, చండిక, చర్ప, చర్పిక, చర్మముండ, చా

శ్లోక (చాండిక), జయ, జయంతి, కామసి, దక్షశక్య, దక్షజ, దక్షత, దాక్షయణి, దుర్గదుర్గి, దృష్టదృష్టి, దేవి, భేమక, సంధపుత్రి, వారాయణి, సింగ, పృథ, బర్హిధ్వజ, బాధ్యవి, భవాని, భాగ్యవి, భాగ్యమరి, మంగళ, మాత, మాతృక, మారి, మృదాని, మేనకాత్మజ, యమస్వస్, యమున, యాదవి, రుద్రాణి, లంఖ, వారాలిక, పృథాకపాయి, శక్తి, శర్వాణి, శివ, కాంధవి, శివదూతి, శిఖరవాసిని, శూలనృక్కు, శైలేయి, పష్టి, సతి, సర్వమంగళ, సర్వార్థానుసాధిని, సింహధరి, సినిపాలి, సోహిండి, హైమవతి. (అవ్య).— అంతి. (తె. ప).— అమృత, కటిచేడియ, కల్పలదారదారి, కొండమాలి, కొండరామాలి, గట్టుపట్టి, గట్టుకామాలి-గట్టామాలి, గయిరమ్మ- గవరమ్మ- గైరమ్మ, గవురు-గారు, చెండి-చెండి, జేగముతల్లి, దుగ్గ-దుగ్గి, మలయమ్మ, ముక్కంటిచెలది, లచ్చినెచ్చెలి, పలిమలహుతురు, వెనకయ్యతల్లి, వేల్పుటేటిసతి, సత్తి, సామిలల్లి, సామిసామేను చేకొన్నచోన, సింగమునెక్కదంట; తద్వి. — ౧. కాలికి. — కాలి-కాలి, కాలిక-కాలిక. (తె. ప). — దుగ్గ, సత్తి; ౨. పార్వతిదూతకు. — గృలాజిహ్వాడు. (ఇందు “క్షీరసాగరమత” పారపాటున పడినది. రద్దుచేయవలెను) (మిగతవానికి “చూ, హైమవతి”); 3. దౌగిపది: చూ, మాన. 1; 3. ఒకగోపిక: చూ, మహాకూడి; 4. అంబుగు*: చూ, సల్లకి; 5. పాలకూర*: చూ, సుమంగళ; అం. 6: చూ, వేసరపాడవజభాషలు; 7: చూ, కాస్త్రప్రసర్తములు.

పార్వతీసందమడు. సం. వి. అ. పుం. కుమారస్వామి: చూ, స్కందుడు.

పార్వతీయము. సం. వి. అ. పుం. 1. పొద్దుతిరుగుడు*: చూ, నూర్కానుపత్రిని; 2. ఏలుజోజి*: చూ, సుభిక్ష; 3. కొండగొనుగు*:

చూ, మృదుద్రుమము; వి. 4. పర్వతమునందు: బుట్టిపది: చూ, హిమాలయము. (పర్వతము) పార్వతీలోచనము. అం: చూ, జన్మతాళములు. పార్వము. వై. వి. ౩: చూ, రూ-పారుపము. పార్వకాంత. అం: చూ, ఆకాశచారులు. పార్వకాంతము. అం: చూ, కరణములు. పార్వక్రియలు. అం: సమున్నతము, వతము, పృసారితము, వినిపర్తితము, అపస్వతము. (5) పార్వగతము. అం. 1: చూ, దృష్టిక్రియలు; 2: చూ, హస్తప్రచారములు.

పార్వజానువు. అం: చూ, కరణములు.

పార్వతలము. అం: చూ, హస్తప్రచారములు.

పార్వతోముఖము. అం. — వై —

పార్వనికుటనము. అం: చూ, కరణములు.

పార్వభాగము. అం: చూ, పక్షభాగము.

పార్వమండలము. అం: చూ, స్మృతహస్తములు.

పార్వము. సం. వి. అ. న. 1. పర్వపులసమాహము; పుం. 2. — పంచే (ఎముకలచేతపూర్వమై యుండునది. వేంక క్రిందిభాగము): కచ్చము, పక్షము. (తె. ప). — అంక, అంచే, ఇడుపు, ఇరుగు-ఇరుపు, ఇట్టియలు, ఓర, కడ-కడ, కలకు, కడను- కలను, కెలపు-కళపు, కోపు, కోస, చేక్కి-చేక్కియ, చోయ, చెంప, చెరంగు-చెఱంగు, చేయి, తట్టు, దెస, నిట్టి, పక్క-ప్రక్క, పక్కియ-పక్క, పట్టియ-పట్టె, పఱగడ, పారుగు-పార్గు-పారుపు, బగి-బగులు, బరి, బరివాగె, మయి-మెయి-మై-మే-మేను, లెంప, పయిపు-వైపు, వలను, సంగడి, సూరెలు; తద్వి. — ౧ ఏనుగుకటుమరలకు. — కుంజము; ౨ కంటిక్రింద మొదలుకొని చెక్కిల్ల పార్వమునకు. — కుంజము; 3. గుమ్మముపక్కకు. — (తె. ప). — ఈడుపు - ఈడ్చు; ౪. చెక్కిలిక్రిందిభాగమునకు. — ఋగి; ౫. చె

క్రిందిమీదిభాగమునకు. — హనువు; ౬. శిరః పార్శ్వమునకు. — అక్షము, కటము, కణము, కతలము. (తె. పు). — కడత - కణత, కడక. (మిగతవానికి “చూ, సూరలు”); విణ.

3: చూ, సమీపము. 1; ఆం. 4: చూ, తాడితాంగములు.

పార్శ్వములు. ఆం. 1: చూ, స్త్రీలక్షణాంగములు. (ఎండియున్న మగఁడుచేయ్యెను); 2: చూ, నాట్యోపయోగాంగములు (అంగము. 9) [ములు.

పార్శ్వవేష్టితము. అం: చూ, ఉద్ధితకగణబంధ పార్శ్వసంఘటితము. అం. — పై —

పార్శ్వవర్తి. అం: చూ, అశుభావర్తములు.

పార్శ్వోన్నత. అం: చూ, అశ్వసంచారమాగ్ధములు

పార్శ్వ. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1. వేదమైత్రినయఁ దుది: చూ, (స్త్రీ); పుం. న. 2 చూ, మడమ; 3. దండునెనుక: చూ, వెనుక. 1; 4: చూ, వెనుక. 1.

పార్శ్వగ్రాహనాండు. అం: చూ, ద్వాదశరాజ మండలము (దండైతి పోవురాజునకు వెనుక దిక్కుననుండు శత్రువు). పార్శ్వగ్రాహండు.

పార్శ్వగ్రాహండు. అం — పై —

పార్శ్వత. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. అటకాలుమీఁగాలు మడమను మూసికొనియుండెడు ముచ్చ: చూ, సమృద్ధిగలు.

పార్శ్వతము. సం. వి. ఆ. న. ముండటనుండిరతం చెడునేన: చూ, నేన. 1 [ములు.

దారి పార్శ్వగతము. అం: చూ, ఏకవింశతిస్థానక

పార్శ్వయుద్ధము. అం: చూ, యుద్ధము.

పార్శ్వవిధము. అం చూ, ఏకవింశతిస్థానకములు.

పార్శ్వలు. అం: (మడములు) 1: చూ, లక్షణాంగములు.

(పురుషవిమడములసమములైరక్తవర్ణములైన నుత్తముండగు); 2: చూ, స్త్రీలక్షణాంగములు. (స్త్రీమడములు మట్టిసండ్లవలె పగడపుచోయగలిగిన పుత్రసంతియగు.)

పాఱ. దే. వి. చూ, రూ-పార.

పాఱఁజేయే. వా. స. క్రి. దృష్టించిచేయే. విజ..

1, ఆ. 95: చూ, వీక్షించే.

పాఱఁగోలు. వా. స. క్రి. తఱుము: చూ, వెంబడించే.

పాఱఁబోక. వా. వి: చూ, వారఁబోత.

పాఱఁబోత. వా. వి. — పై —

పాఱఁబోయ. దే. స. క్రి: కుమ్మరించే.

పాఱముత్త ద్వ. వి. (పాఱ + అముత్త) (రూ-పాఱవాతముత్త-పాఱవాతియముత్త): చూ, బాణము 1.

పాఱవాతముత్త ద్వ. వి. — పై — అం, భా. ద్వి. 213.

పాఱవాతియముత్త. ద్వ. వి. — పై — అచ్చ.

సం, కాం. 121.

పాఱవేయు. దే. స. క్రి. 1. విసరివేయుపాఱవైచే, 2. వదలివెడుచే పాఱవైచే.

పాఱవైచే. దే. స. క్రి. — పై — స్వా. 2, ఆ. 17.

పాఱాడు. దే. అ. క్రి. (రూ-పారు-పారాడు-

పారుకాడు) 1. పరుగెత్తు. భాగ. 7, స్కం.

99. చూ, వెళ్లు. 1; 2: చూ, వెల్లిగొను;

3. పాసనముచేయు చూ, విప్పించే; 4: చూ,

వ్యాపించే. ఉ. హరి. 3, ఆ. 58; (ఇదికొన్ని

క్రియలకు స్వార్థమందును, కొన్నిటికి ఇంచు.

కౌన్సనమందును, మఱికొన్నిటికి ఆరంభార్థ

మందును ఆనుప్రయుక్తమగుచున్నది. విరియఁ

బాటు, తెల్లవాటు, పండఁబాటు మొ.)

పాటుండు. నై. వి. = విప్ర: చూ, స్వస్తిముఖుండు. 1.

పాటుటక్క. ద్వ. వి. (పాటుండు + అక్క),

1. బాఁపనది: చూ, స్త్రీ; 2. బ్రాహ్మణునిభా

ర్య: చూ, భార్య. [రాక్షసుండు. 1. (రాక్షసి)

పాటుటనుర, మి. వి. బ్రహ్మరాక్షసుండు: చూ,

పాటలు. దే. వి. బ. మునుకుట్టుకొనెడు

ఆకులు. య. 1, ఆ. 120.

పాటుడు. దే. వి: చూ, పటత.

పాటుత. దే. వి: చూ, పాటుటక్క.

పాటుతెంచే దే. అ. కి. చూ, రూ-పాటెంచే
పాటునీరు. వా. వి. ప్రవాహజలము: చూ, సలలము.

పాటుపోగు. దే. వి. దూరదూరముగా పోయు
నూలిపోగు: చూ, నూత్రిము. 1.

పాటులకెకిమీడు. వా. వి: చూ, బ్రహ్మ. 1

పాటువాడు. దే. వి: చూ, స్వస్తిముఖుడు. 1.

భార. ఆర. 4, ఆ. 342 సంబంధము.

పాటువేట. దే. వి. చేవోత్సవము: చూ,

పాల. దే. వి 1: చూ, సుమంగళి *; వై వి

2: చూ, పాలగుమ్మ; 3: పాటల. చూ,

వర్ణము. 6; 4: పాటల. కలిగొట్టు *: చూ,

స్థలి 2; విణ. 5 శ్వేతము: చూ, వర్ణము

6. (ఇది పాలుధాతుకృదంతము).

పాలంక. సం. వి. ఆ. ప్రే. రూ-పాలుక్కి.

కుండురువు: చూ, రాజార్జును.

పాలకడలలుడు. ద్వ. వి: చూ, విష్ణువు. 1.

పాలకడలి. ద్వ. వి. కీ. రాధి. చూ, సమద్రము

పాలకడలివెన్న. ద్వ. వి: చూ, హిమంశువు.

పాలకన్నులు. దే. వి. బ: చూ, ధాన్యము.

పాలకము. సం. వి. అ. పుం. 1. ఏనుగుపిత్త

జ్వరము: చూ, హస్తీ; 2: చూ, త్రిదోష

పజము; 3: చూ, రక్షణము.

పాలకాకి. వా. వి. 1. తెల్లకాకి: చూ, వాయ

సము. 1; 2. ఒకానొకపిట్ట: చూ, పక్షి.

పాలకాయ. దే. వి: చూ, భక్త్యము.

పాలకాపడి చుక్కలు. వా. వి. బ. చూ, గొల్ల

కాపడి చుక్కలు.

పాలకి. వై. వి. పల్లంకికా. (రూ-పాలకి-పల్ల

కి-పల్లకి-పల్లకి-పాగ్గి) వై. 7, ఆ.

145 చూ. సవారి.

పాలకి. వై. వి. చూ, రూ-పాలకి.

పాలకిబాంగు చుక్క. ద్వ. వి. చుగు: చూ, రిక్క. 1

పాలకుండ. వై. వి. పాలుకాచెడు కడప: చూ

భాండము 3.

పాలకుప్ప. ద్వ. వి. పయోరాశి: చూ, స్తస్యము

పాలకుర. వై. వి: చూ, సుమంగళి *.

పాలకొడిస. ద్వ. వి: చూ, వత్సకము *.

పాలకొయ్య. దే. వి: చూ, యూపము. 1.

పాలగచ్చే. దే. వి: చూ, సమాలంభము.

పాలగరువు. ద్వ. వి. మీదయిసుకగలతాతిపా

లుసేల: చూ, భూమి. 1.

పాలగార. దే. వి: చూ, పాలగచ్చే.

పాలగుండె. ద్వ. వి: చూ, పాలకొయ్య.

పాలగుమ్మ. దే. వి: చూ, పాలపిట్ట

పాలగుమ్మడు. వై. వి. నల్ల సేలగుమ్మడు * (ఇక్క

డవ్యతిరేకలక్షణ) చూ, సర్వతోభద్ర.

పాలగొలిమిడి. ద్వ. వి. పయస్విని *. చూ,

మొగలీర.

[గంటు.

పాలగోతుడు. ద్వ. వి. పాలకుండ లోనియడు

పాలఘ్నము. సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ-

పలఘ్నము *.

[పాత్రము. 6.

పాలచెంబు వై. వి. పాలుపితికడుచెంబు: చూ,

పాలచేప. దే. వి: చూ, మత్స్యము. 1.

పాలచేరులు. ద్వ. వి. బ. రూ-పాలచేర్లు. గజ్జీవర

ము. స్వా. 4, ఆ. 42. : చూ, సిర. 1. [ఆ. 413.

పాలచేర్లు ద్వ. వి. బ. —పై. —ఉ. రా. 7,

పాలచొట దే. వి. తెల్లనిచొట: చూ,

మత్స్యము. 1.

[పారడ.

పాలడ. ద్వ. వి. (పాలు + అడగు): చూ,

పాలతప్పెల. వా. వి: చూ, పాత్రము. 6.

పాలతుత్తము. ద్వ. వి: చూ, భిర్రరి (సున్నపు

నీటిలో కొండుదోములు వండిన శుద్ధి.)

పాలపేకు. దే. వి. రూ-పాలతేకు, గృహద్యు

మము *: చూ, కాకోటము.

పాలకే. దే. వి: చూ, రూ-పాలకే.*

పాలనము. సం. వి. అ. న: చూ, రక్షణము
(అ. స్త్రీ. ఆనమ).

పాలనీలగుమ్మడు. వా. వి: చూ, వాలగుమ్మ
డు*.

[హనువు.

పాలపండ్లు. ద్వ. వి. బ. పుట్టుదంతములు: చూ,

పాలపాపండు. ద్వ. వి: చూ, శిశువు.

పాలపిట్ట. వై. వి: పాల, పాలగుమ్మ. (సం.చు).-
కికి-కికి, కికిదివి-కికిదివి + కికిదివికికిదివము.

కికిదివి, కూటకము, క్షీరము, చాపము-చాప
ము, చిత్రవాలము, దివి. (చూ, శకుంతి).

పాలపూస. దే.వి. తెల్లనిగాజోపూస:చూ,పూస.

పాలబుగ్గలు. ద్వ. వి. బ: చూ, లెంప. 2.

పాలమడ్డి. వా. వి:చూ, సరళద్రవము.

పాలమన్ను. ద్వ. వి:చూ, భూమి. 1.

పాలమీగడలు. వా. వి. బ. 1: చూ, భక్త్యము;
2: చూ, ధాన్యము.

పాలము. సం. వి. అ.పుం. 1. కొయ్యపడిగము:

చూ,పాత్రము. 8; 2. మడ్డ:చూ,లోహము. 1.

పాలముంచెదరో నీలముంచెదరో జా. మేలుచే
సెదరోక్షీడుచేసెదరో. "సీ.నీటను ముంచెదో
పాలముంచెదవోయీబాలనింక." (శక రేఖా
టకము)

పాలమున్నీటి కూతురు. ద్వ. వి:చూ,లక్ష్మి. 1.

పాలమున్నీటియల్లుడు. ద్వ. వి: చూ,విష్ణువు. 1.

పాలమున్నీరు. ద్వ.వి. క్షీరాభి:చూ,సముగ్రిము.

పాలతాయి. వా. వి. తెల్లతాయి:చూ,రాయి.

పాలలము. సం.వి.అ.న.పాలను:చూ,పలలము. 1.

పాలవన్నె. వా. వి. పయ్య:చూ,వర్ణము. 8.

పాలవల్లి. వా. మి. వి. దేవునిపీఠమునకు మీఁదు
గా వేలొడగట్టెడు పాలలత.

పాలవాగు. వై. వి:చూ, పాలమున్నీరు.

పాలవాహనిక. అం: చూ, అంతరభాషలు.

పాలవిలుగుడు. ద్వ. వి. కూకు: చూ, స్తవ్యము.

పాలవెల్లి. ద్వ. వి: చూ, పాలమున్నీరు.

పాలసంద్రిము. వై. వి: చూ, పాలవెల్లి.

పాలసతాగ్ని. ద్వ. వి. బ. రూ-పాలసతాగ్ని
గుట్టముకాళ్ళుగట్టెడుతాగ్ని: చూ, సూత్రా
ము. 1.

పాలనుడు. వై. వి.బ.బాలిశ: 1: చూ, పాం-
వీరుడు; 2: చూ, మూర్ఖుడు. ఉ. రా.
7, ఆ. 484; 3: చూ, వ్యాధుడు. 2. ఆచ్య.
బాల, కాం. 159; 4. పలకాశ: చూ, రాక్ష-
సుడు. 1.

పాలనున్నము. ద్వ. వి: చూ, పాలగమ్మె.

పాలనురాలు. మి. వి. 1. దుష్టస్త్రీ: చూ,
స్త్రీ; 2. మూర్ఖరాలు: చూ, స్త్రీ.

పాలాడు. దే. స. క్రి. ఖండించే. స్వా. 4,
ఆ. 50: చూ, నెలగు.

పాలానుగు. ద్వ. వి. దుగ్ధతుంబి*: చూ, సాఱ.
పాలారుచే. దే. స. క్రి. రూ-పాలారు. భాగ.
3, స్కం. 670: చూ, పాపించే. 8.

పాలారు. దే. స. క్రి. -వై. -

పాలావు. ద్వ. వి: చూ, పాడియావు.

పాలాశదీలము. పా. (తృతితగతి) ఒకానొకవృ
త్తము. "న-న-న-న-న-గగములు. 11
యతి. 17 వచందస్సు": చూ, వృత్తము. 1.

పాలాశము. సం. వి. విణ: చూ, రూ-పలాశము.

పాలాసతాగ్ని. ద్వ. వి. బ: చూ, రూ-పాలస
తాగ్ని.

పాలాస్త్రీ. వా. వి: చూ, రూ-పలాస్త్రీ.

పాలించే సం. స. క్రి: చూ, రక్షించే.

పాలిండ్లు. ద్వ.వి.బ.స్త్రీస్తనములు:చూ,స్తనము.

పాలింది. సం. వి. ఈ. స్త్రీ:చూ,పాలిని.*

పాలిందితము. సం. వి. అ. పుం, న: అశ్రుంతక
ము, అశ్రుంతము, కుశలి*.

పాలిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. పాలియ: చూ,
జోజోలపాలిక; అం. 2: చూ, సుషీరవాద్యము.
లు; వై. వి. (1). పాలికా:చూ,పాలిక. 1.

పాల్కికాఁపు. దే. విణ. (రూ-పాల్పేట్టుము, పాల్కి
వాఁడు, పాలేరు, పాలేరువాఁడు. ఇతి రూ
పాంతరములని కొందఱు) 1. భాగముఁడు:
చూ, సగంధుఁడు; వా. 2. రైతుయొక్క పా
లములోఁజేరిచేయుబంటు; 3. మేడిపాలకి
దున్నెడు మడకవాఁడు: చూ, వ్యవసాయి.

పాల్పేట్టుము. దే. విణ. — పై—

పాల్కిము. సం. వి. అ. పుం. 1. పెద్దపేఁటఁ: చూ,
కాకోటము; విణ. 2: చూ, రక్షితము; 3. పెం
చుకొనఁబడినది: చూ, వర్జితము. 1.

పాలిని. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. నల్ల తెగడఁ:
చూ, సర్వానుభూతి; విణ. 2. పాలించునది:
చూ, రక్షితము.

పాలియ. వై. వి. =: చూ, పాలిక. (1), 1.
పాలియము. వై. వి. =: పాల్కికా. రూ-పాలెము.
ఊరుపరిపల్లె: చూ, సీమ. 1 (దేశము.)

పాలివాఁడు. దే. విణ: చూ, పాల్కికాఁపు.

పాలు. వై. వి. 1. = పయస్సు: చూ, స్త న్యము (పా
లకును లేద్విశేషములకును “చూ, స్త న్యము”);
2. మట్టిలో నగు చెట్లరసము: చూ, స్త న్యము;
దే. వి. 3. భాగము: చూ, పంచకము. 2;
4: చూ, పంతు. 5; 5: చూ, పకము. 1;
6: చూ, సమీపము. 1; 7. రూ-ప్రాలు: చూ,
బియ్యము; 8: చూ, సేనబాగాలు; అ. కి. 9:
చూ, వెల్లెబాటు.

పాలుకృ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, పాలంకృ.

పాలుగొను. దే. స. కి. రూ-పాల్గొను: చూ,
సంవిభాగించు.

పాలుడు. వై. వి. =: పాండు: చూ, పాండుపు.

పాలునీరును వెలిఁజేయుపక్కి. వా. వి: చూ, పాంస.

పాలుపడు. ద్వ. అ. కి. రూ-పాల్పడు. 1: చూ,
లోఁబడు; 2: చూ, సమకట్టు. 2. వై. 4, ఆ. 28.

పాలుపుచ్చు. దే. ప్రే. (పాలుపోఁజేయు) 1: చూ,
పాలుగొను; 2. నిర్ణయించు: చూ, సృజించు.

పాలుపోవు. దే. అ. కి. 1: చూ, విభక్తముగు; 2: ఏరు

పడు-విర్పడు. (వి. ప). నిర్ణయించఁబడు;

3. పోయే: చూ, స్ఫురించు.

పాలుశాస. దే. వి. ఉభయరాశియైన అంబార
ములో కాఁపువానికి చేరవలసిన వర్తనధాన్య
ము: చూ, స్తంబకరి (ధాన్యము)

పాలుమాలిక. దే. వి. (రూ-పాల్మాలిక-పాల్మ
మాలిక-పాల్మాలిక): చూ, విలంబము. 1.

పాలుమాలు. దే. అ. కి. (రూ-పాల్మాలు-
పాల్మమాలు-పాల్మాలి) బద్ధకించు: చూ,
వివరించు. 3. [1—2.

పాలువెట్టు. దే. స. కి. చూ, పాలుపుచ్చు.
పాలెగాఁడు. వా. వి. చిన్న జేమిదారుఁడు:
గుత్తగాఁడు, ఇజోరాదారు-ఇజోరాదారుఁ
డు, మొఖాసాదారు: చూ, రాజు. 1.

పాలెము. వై. వి. =: చూ, రూ-పాలియము.

పాలెలు. దే. వి. బ. బిల్లలమొలత్రాగిటియందలి
చెడి బంగారముల బిల్లలు. భో. 4, ఆ. 80:
చూ, భూషణము. 2.

పాలేరు. దే. వి. 1. మేడిపాలకి దున్నెడు మడ
క: చూ, లాంగలము; విణ. 2: చూ, పాల్కికాఁపు.

పాలేరువాఁడు. దే. విణ: చూ, పాల్కికాఁపు.

పాలేఱు. ద్వ. వి. 1: చూ, పాలమున్నీరు; 2. క్షీర
నది. పర. 4, ఆ. 233: చూ, హృదిని (నది).

పాల్కొల్లనిపిల్లియున్నదా. లో. “పాల్కొల్లనిపిల్లి
గలదెవరికింపంగన్” (కుచేలోపాఖ్యానము).

పాల్కొడలి. ద్వ. వి: చూ, రూ-పాలకడలి.

పాల్కొడలికాన్పు. ద్వ. వి. కామధేనువు: చూ,
ధేనువు.

పాల్కొడలిపట్టి. ద్వ. వి: చూ, పాలకడలి వెన్న.

పాల్కి. వై. వి. =: చూ, రూ-పాలకి.

పాల్కొను. దే. స. కి. చూ, రూ-పాలుగొను.

పాల్పడు. దే. ఆ. కి. చూ, రూ-పాలుపడు.
రామా. 2, ఆ. 32.

పాల్కూరిక. దే. వి: చూ, రూ-పాలుమాలిక. పాల్కూలు. దే. అ. కి: చూ, రూ-పాలుమాలు. పావ. వై. వి.=పాదుకా: చూ, సమ్మాలిగలు. పావంచే. ద్వ. వి. 1. మెట్టు: చూ, సోపానము; 2. (చె టు వు లో న గువానియందలి) మెట్టు: చూ, సోపానము; 3. (గుమ్మము లోనగువానియందలి) చీడి: చూ, సోపానము; 4. (మేడ కొండలో నగువానియందలి) మెట్టు: చూ, సోపానము.

పావకము. సం. వి. అ. పుం. 1. చూ, వహ్ని సంజ్ఞకము*; 2. చీడి*: చూ, భల్లాతకి; 3. నెల్లి*: చూ, శ్రీపర్ణము. 1.

పావకుడు. సం. వి. అ. పుం. 1. ఆగ్ని: చూ, వహ్ని. 1; 2. చూ, సూర్యుడు; 3. మంచి నడవడి కలవాడు: చూ, శుద్ధుడు.

పావకోడు. వై. వి.=పాదుకా (రూ-పావుకోడు-పా(కోడు) పావ-పాగ-పాగె: చూ, సమ్మాలిగలు. (ద్వయమని శ. ర.)

పావటి. దే. వి: చూ, పావచే.

పావడ వై. వి. 1. ధాతవస్త్రము. కళా. 7, ఆ. 65; ఉ. రా. 6, ఆ. 125: చూ, వస్త్రము; 2.=పావన. పావార. పరికిణీ: చూ, వస్త్రము; 3. బట్ట. పృభా. 1, ఆ. 80: చూ, వస్త్రము.

పావడము. దే. వి. కానుక. విక్రి. 5, ఆ. 115: చూ, లంచము.

పావనము. సం. వి. అ. న. 1. సాంతపనాది ప్రతము: చూ, కృచ్ఛము. 7; 2. చూ, నలీలము; 3. ఆవుచేడ. చూ, పిడక; 4: చూ, రుద్రాక్షము. 2; పుం. 5. అందుగు బంకతో చేసిన ధూపద్రవ్యము: చూ, రాజార్చనము; 6. పచ్చెగుంట గలిజేరు *: చూ, పర్వతేతువు; విణ. 7. పవిత్రము: చూ, శుద్ధము. 3.

పావని. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. ఆవు: చూ, సారభేయి (భేనువు); 2. గంగ: చూ, హృదిని (నది); 3. తులసి*: చూ, హరి ప్రియ; ఇ. పుం. 4: చూ, భీముడు; 5. హనుమంతుడు: చూ, వానరము; విణ. 6. పవిత్రురాలు: చూ, స్త్రీ.

పావనుడు. సం. విణ: చూ, శుద్ధుడు.

పావలా. వై. వి.=చూ, రూ-పావులా.

పావలి. దే. వి: చూ, విచిల్లిక*

పావళము. వా. వి: చూ, పక్షి.

పావాడము. దే. వి: చూ, రూ-పవాడము. 1.

సావి. వై. వి.=పావి. పర. 2, ఆ. 176: చూ, పాపాలమద్ద.

పావిలి. దే. వి: చూ, రూ-పావలి*.

పావు. వై. వి. 1.=పాద. వరహలోక్ భాగము; 2.= పాదుకా: చూ, సమ్మాలిగలు; వా. 3 నాలుగు సమభాగములలో నొకభాగము.

పావుకోడు. వై. వి.=పాదుకా: చూ, రూ-పావ కోడు. [పరుసల్లు.

పావురపుపావులు. అం. (పావుపావులు): చూ, పావురపుబలుకు. ద్వ. వి. రూ-పావురాబల్కు. మణితము: చూ, స్వరము. 2.

పావురము. వై. వి. 1.=పారావత. (రూ-పావు రాయి -పారుపము-పారవము-పార్వము-పారువాయి): చూ, సురటి; అం. 2: చూ, కూడి తములు. [బలుకు.

పావురాబల్కు. ద్వ. వి: చూ, రూ-పావురపు పావురాయి. వై. వి.=చూ, రూ-పావురము. పావులా. వై. వి.=పాద. రూ-పావలా. (రుం-4-0). పావునేరు. వా. వి. 1 సోల, 20 తులములపెత్తు; 2. ఆటుతులముల బంగారు మొదలగునది.

పాశకము. సం. వి. అ. పుం.=పాచిక. రూ-పాగకము. సాగటాలకాయ: చూ, వ్యవహారము. 4.

పాశము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. తాళిడు: చూ, నూత్రము. 1; 2. కేశపర్యాయములకు పర మైనచో వానిసమూహము: చూ, సిక. 4; 3. కర్ణభ్రూపూర్వక మైనపుడు సుకర్ణము; 4. ఛత్రపూర్వక మైనపుడు కుత్సితఛత్రము: అం. 5. గృహములు చరరాసులలో మొదటి మూడు పాదములయందున్న పాశముపట్టును (చూ, నిగళము, భుజంగము); అం. 6. చూ, ముప్పదిరెండుయధములు.

పాశి. సం. వి. స్, పుం. 1: చూ, పరుణుడు. 1; 2: చూ, యముడు; 3: చూ, వ్యాధి తుడు; విణ. 4. పాశధరుడు: చూ, సూత్రధారుడు. 5.

పాశుపతము సం వి. ఆ. పుం. 1. పశుపతి య ధిదైవతముగాఁగల యొక యస్త్రము: చూ, బాణము. 1; 2. పశుపతిమతము; 3: చూ, ఒకపుష్పము*; విణ. 4. పశుపతియందాస కలది.

పాశుపాల్యము అం. గోమహిష్యాదిపోషణవృ త్తి: చూ, వైశ్యవృత్తి. [చూ, వేదము.

పాశురము. పా. ద్రవిడవేదములోని భాగము: శాస్త్రాత్మము. సం. విణ: చూ, పశ్చిమము.

పాశ్చాత్యుడు. సం. వి. ఆ. పుం. 1: చూ, పరుణుడు. 1; విణ. 2. పడమటివాడు; 3: చూ, వెనుకటివాడు. 2; 4: చూ, వెనుకటివాడు. 1.

పాశ్య. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. తాళిళ్ళయొక్క సమూహము: చూ, సూత్రము. 1. త్రము. పాపండుము. సం. వి. ఆ. పుం. వేదబాహ్యము పాపండ్డి. సం. వి. స్. పుం. రూ-పాపండుఁ డు. వేదబాహ్యుడు: చూ, సర్వలింగి.

పాపండుడు. సం. వి. ఆ. పుం. —పై — పాపాదారుడు. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, తాతివనివాడు.

పాపాణదారణము. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, వృక్షాదనము. 1. [బండబుట్టు. *. పాపాణభేది. సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, పిండి పాపాణము. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, రాయి. పాపంగు. దే. వి. రూ-పాపంగు. శాలిధాన్యము: చూ, ధాన్యము.

పాపనము. వై. వి.=చూ, పాచనము. పాసిక. వై. వి=పాళిక. చూ, రూ-పాచిక. పాసియము. వై. వి=పాయస. రూ-పాసము: చూ, పాయసము. 1.

పాసము. వై. వి.=—పై. — [ఆ. 84. పాళ. దే. వి: చూ, పోకపాత్తి. స్వా. 3, పాళము. దే. వి. 1: చూ, విధము. 1; 2: చూ, సమయము. 1. పా. 4, ఆ.16; వై. వి. 3.= ఫాల.రూ-పాళా. బంగారులోనగువానికడ్డి: చూ, శలాక; 4.=పార కొలది. పాండు. 4, ఆ 211: చూ, పరిమితి.

పాళా. వై. వి.=: చూ, రూ-పాళము. 3. పాళి. సం. వి. ఇ, ఈ. స్త్రీ. 1. అంచే: చూ, మైజోలు; 2. గులుతు: చూ, లక్షణము. 1; 3. చోటు: చూ, స్థానము. 1; 4. విరు: చూ, శ్రేణి. 1; 5. చెవితమ్మె: చూ, భూషణము. 2; 6. కొండనెత్తము, స్తుపు: చూ, హిమాల యము (పర్వతము); 7. మీసములుగల ఆఁ డుది: చూ, స్త్రీ; 8. పేను: చూ, యూక ము; వై. వి. (1)=పాళికా. జోదమాడెడి పలక, జోదము (అనికొండలు). (రూ-పా లియ.పాళె-పాళీ): చూ, వ్యవహారము. 4; (2). = పాళికా: చూ, సాళియము. 1; (3). సారెలపోత. చూ, వ్యవహారము. 4; వా. వి.(4): చూ, రూ-పాళీ. 3.

పాళియ. వై. వి.=: చూ, రూ-పాళి. (1). పాళియము. వై. వి.=పాళికా. 1. దండువిడియూ చోటు (రూ-పాళె-పాళెము): చూ, శిబి.

రము; 2. బలమ్. దండు: చూ, శేవ. 1;
3: చూ, రక్షణము; 4 పాలెగాని పట్టణ
ము (రూ-పాలెము) పాలెముపట్టు: చూ,
సీమ. 1 (దేశము)

పాలి. వై. వి. రూ-పాలి. 1. పాలికా: చూ,
పాలి (1); 2. పాలికా: చూ, పాలి (2);
దే. వి. 3. వ్యాసేడి ఇనుపకలముయొక్క
మొన: రూ-పాలి; వా. 4. పాలి. పాలినివచ్చె
డుజ్వరము: చూ, రోగము. 1.

పాలె. వై. వి. చూ, రూ-పాలెయ్.
పాలెబుదిగు. ద్వ. ఆ. క్రి. 1. (దండు) విడి
యు: చూ, విడియు. 1; కే. 2. పాలెం
బుదించే. ఉ, రా. 4, ఆ. 146.

పాలెగాడు. ద్వ. వి. (పాలెము + కాడు)
పాలెముపట్టుదొర. అని. 3, ఆ. 9.

పాలెము. వై. వి. చూ, రూ-పాలెయము (దం
డువిడియు చోటునకు. రామా. 7, ఆ. 40;
దండునకు. ఉ, రా. 7, ఆ. 63; చిన్న
పట్టణమునకు. య. 1, ఆ. 87)

పాలెముపట్టు. ద్వ. వి: చూ, పాలెయము. 4

వి

పింగ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1: చూ, రోచన;
2: చూ, పాగ్యరి. 1; 3: చూ, హింగుపు.
2; 4: చూ, వృంతము.

పింగటించే. వా. స. క్రి: చూ, పింగళించే.

పింగము. సం. వి. ఆ. స. 1: చూ, హింగేర
ము*; పుం. 2. రూ-పింగళము. గోరోజీ
నమువంటి వస్త్రే: చూ, వర్ణము. 6; విణ.
3. రూ-పింగళము. గోరోజీనమువంటివర్ణముగ
లది: చూ, వర్ణము. 6.

పింగలి. దే. వి. 1. వెనుకటిది; 2: చూ, వెను
కటివాడు. 1—2. నిర్వ. 6, ఆ. 146.

పింగళ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. దక్షిణదిక్కునూ
దలి అడేనుడు: చూ, హస్తీ; 2. పింగళ
వాడి: చూ, నాడులు. 3; 3: చూ, సకే
నంపులులును; 4. పింగళయను బోగముది:
చూ, వేళ్ళ; అం. 5: చూ, సంవత్సరములు;
6: చూ, దిగ్గజభార్యలు.

పింగళము. సం. వి. ఆ. పుం. 1: చూ, రూ-
పింగము. 2; 2: చూ, వానరము; 3: చూ,
సర్పము; 4: చూ, ముంగిస; 5: చూ, లిల్పి.
2; విణ. 8: చూ, పింగము. 3.

పింగళాక్షుడు. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, పచ్చే
కన్నులవేల్పుమాడు.

పింగళి. వా. వి: చూ, పుంజే.

పింగళించే. వా. స. క్రి. మోసమునరాబట్టు:
పింగటించు, పిక్కిరించే.

పింగళుడు. సం. వి. ఆ. పుం. 1. నూర్పుని
చుక్కనుండేను వారిలో నొకడు (చూ,
దండుడు, పారిపార్శ్వకుడు); 2. అగ్ని:
చూ, వహ్ని. 1; 3: చూ, శివుడు.

పింగాక్షుడు. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, శివుడు.
పింగాజీ. దే. వి. పింగాణిమట్టిగిన్నె: చూ,
భాండము. 3.

పింగాణిచిప్ప. వా. వి. వై. —

పింగు. వా. వి: చూ, సామ్యు.

పించియుము. వై. వి. పింఛము. (రూ-పించెము-
పించేము-పీచేము-పెంచేము) 1. నెమలిపురి.
పాండు. 1, ఆ. 218: చూ, శిఖండము; 2. నెమలి
పురికన్ను: కన్ను. (సం. ప). చంద్రాకము.

పించెము. వై. వి. — వై. —

పించే. వా. వి. బలము: చూ, శక్తి. 1.

పించేను. వా. వి: పెన్నను.

పించేమడపు. వా. వి: చూ, హింస. 1.

పించేము. వై. వి. రూ-పించము=పింజ. 1: చూ,
హామిక; 2: చూ, హంకారము; 3. పింఛ:
రూ-పించియుము.

పింఛే. వా. వి. బోఁక: చూ, శల్కము. 1.
 పింఛేమన్నగొను. వా. స. కిరీ:చూ, సంతరించే
 పింఛము. సం. వి. అ. న. 1. = చూ, పింఛియము;
 2. = పింఛే బాణపుగొన: చూ, బాణము. 1,
 3. శ్రీకృష్ణుని శిరోభూషణము: చూ, భూ
 షణము. 2.
 పింజ. సం. వి. ఆ (శ్రీ). 1. చూచి: చూ, సము
 ద్రాంత. 3; 2. పసుపు. చూ, వర్ణము. 6.
 పింజనము. సం. వి. అ. న. చూచేమట్లు, చూ,
 బాణము. 1.
 పింజము. సం. వి. అ. న. 1. = పింఛే. బలము:
 చూ, శక్తి. 1; 2. చూ, హింస. 1; విణ.
 3. కలఁతపాతీనది. చూ, వ్యాకులము.
 పింజరము. సం. వి. అ. న. 1. బంగారు: చూ,
 లోహము. 1; 2. చూ, హరిదళము; పుం.
 3. ఎఱుపుమించిన పసుపురంగు: చూ,
 వర్ణము. 6; 4. నామగ్రము చూ, లోహము.
 1; విణ. 5. ఎఱుపుమించిన పసుపురంగు
 గలది. చూ, వర్ణము 6; 6 చూ, పింజము. 3
 పింజలము. సం. వి. అ. పుం మిక్కిలి కలఁత
 పాతీన నేనలోనగునది: చూ, నేన. 1.
 పింజలి. అం. చూ, హిందోళజభాషలు.
 పింజించే దే. స. కిరీ. 1. పింఛపోయు; 2 నీళ్లు
 చిలుకరిలఁజిమ్ము. భాగ. 8, స్కం. 47. చూ,
 పోక్షించే. [మ. 1
 పింజిక. సం. వి. ఆ. (శ్రీ). నూలిచుట్ట చూ, నూత్రి
 పింజూషము. సం. వి. అ. పుం. చూ, శమలము
 పింజే. దే. వి. 1. మంగుఁజెక్కి కొనెడివిస్త్రపు
 కుచ్చె. స్వా. 3, ఆ. 71: చూ, వలి. 2; 2. నెను
 కకుఁజెక్కుకొనెడి దోఁజితికొంగు. ఉ, రా.
 6, ఆ. 381: చూ, వలి. 2; 3. కచ్చభేదము
 చూ, వలి. 2, బ. 4. కుచ్చిట్లు: చూ, వలి. 2
 పింజే నై. వి. = పింఛ. 1. చూ, పింఛము. 2;
 2. చూ, పింజము.

పింజేకాడ. ద్వ. వి: చూ, పింజే. 1.
 పింజేనఁగోవి. దే. వి. చిమ్మనకోవి. జై. 2,
 ఆ. 69: చూ, శృంగము. 3.
 పింజేపింజేగఱచేట. జా. ఒకదాని వెనుకనొకటి
 పోవుట (పింజే = బాణముయొక్క వెనుకభాగ
 ము.) “పింజేపింజేగఱచేకొని పాటురూపు
 లొక్కటియవోలె.” (కళాపూర్ణోదయము)
 పంజారి. ద్వ. వి. రూ. పెంజారి. 1. చూచేకుల
 వాడు. చూ, రూ. పెంజారి; వా. 2. తుమ్మ
 డు: చూ, వ్యాధుడు. 2; 3 తుచ్చశ్రీ: చూ,
 శ్రీ. [(అనికొండలు): చూ, సదనము. 1.
 పింగ. సం. వి. ఆ. శ్రీ = పేట. అం. శృవాడ
 పిండకము సం. వి. అ. న. 1 చిల్లముడ్డి చూ,
 సల్లకి (రాజాన్నము); 2. చూ, భూతము.
 పిండఖర్జూర. సం. వి. ఆ (శ్రీ) ఆచుపిండక.
 పిండదానకరులు అం. చూ, గయాపిండదానా
 ర్థులు.
 పిండపాదము. సం. వి. అ. పుం. చూ, హస్తీ.
 పిండపుష్పము. సం. వి. అ. న. 1 మెల్లనూయి:
 చూ, సరస్సు. 1; 2 ఆశోక పులుపు చూ,
 హేమపుష్పము; 3 దానపులుపు చూ,
 హయబీజనమారకము. [చూ, సాఱ.
 పిండఫల. సం. వి. ఆ. (శ్రీ). చేడుసాఱక:
 పిండము సం. వి. అ. న. 1. బిరుదుఁజేరువు:
 చూ, వృత్తి. 2; 2. ఇనుము: చూ, లోహ
 ము. 1; పుం. 3. = పిండలి. అన్నపుపిడుచే
 ముద్ద: చూ, సాదము. (1); 4. పితృదేవతల
 కిచ్చెడు అన్నములోనగువానిముద్ద చూ, నా
 డము (1); 5. గర్భము: చూ, భూగణము. 1;
 6: చూ, శరీరము; 7. శరీరమునందు ఏక దేశము:
 చూ, శరీరము; 8. గృహమునందు ఏక దేశము:
 చూ, సదనము. 1; 9. చెండు: చూ, సరి.
 3, 10. గజమంథము. చూ, హస్తీ, 11. బో

శము: చూ, సౌరభము. 3; 12 బలము: చూ, శక్తి. 1; 13: చూ, సమాహము; 14. దట్టము: చూ, సాంద్రము. 2; 15: చూ, రూపిండకము. 1; 16. దాసనము*: హయజీవన మారకము. [ఉ, హరి. 4, ఆ. 229. పిండలి. వై. వి. పిండ: చూ, పిండము. 3. పిండాంశుకము. సం. వి. ఆ. న: చూ, తృణము. 1. పిండాకూడు. వా. మి. వి: చూ, పిండము. 4. (దీనిని ఒకానొకటిట్లునందుకుయోగించెదరు) (ఇట్లుపిండాకుడు) [చూ, వాన. 1. పిండాభ్యము. సం. వి. ఆ. న. వానతూర: పిండాలుపు. సం. వి. ఉ. పుం. 1. చోజకంద*: చూ, సూరణము, 2 చూ, పిండాంశుకము *. పిండి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. పిండు: చూ, సమాహము; 2. ఒకానొక ఈడు*: చూ, హింతాలము; 3. మంగ *: చూ, శ్వసనము; 4: చూ, సాజి*: వై. వి. (1) పిష్టము. బియ్యములోనగువానిపొడి: చూ, సాదము. (1). (ఉడికినపిండినిగూడ పిండిఅనివాడె దరు.) [2: చూ, పిండకము. 1. పిండిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1: చూ, వాభి. 4; పిండికూడు. ద్వ. వి. సంకటి. చూ, సాదము (1). పిండికూగ. వై. వి: పిండిబొద్దికూర*. వై. 4 ఆ. 96. పిండికొండ. వై. వి. నగభేది*: కొండపిండి. పిండితము. సం. వి. 1. దట్టము: చూ, సాంద్రము. 2; 2. గుణింపఁబడినది: చూ, పాచ్చే వేత; 3. ఎంచేఁబడినది: చూ, సంశ్లేయము; 4. చేర్చఁబడినది: చూ, మట్టనము. పిండివొండ. వై. వి: చూ, రక్తఫల *. పిండిపీచే. వా. వి: చూ, సంవాహనము. 1. పిండిపోక. వై. వి. చిమిడిన అన్నపు ముద్ద: చూ, సాదము. (1). (లగడపిండమందురు). పిండిబండ. వా. వి: చూ, పిండిబండదుట్టు*.

పిండిబండదుట్టు. వా. వి: పిండిబండ. (సం- పు).—అశ్మగర్భజము, అశ్మస్తుము, అశ్మభేది, పామగభేది. (చూ, వృత్తు) *. పిండిబొద్దికూర. వా వి: చూ, పిండికూర*. పిండిమిరియము. వై. వి: చూ, భక్ష్యము. పిండిలము. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, వంతెన. పిండివంట. ద్వ. వి. 1. అప్పము: చూ, భక్ష్యము; 2. చేక్కిలము: చూ, భక్ష్యము; వా. బ. 3. పిండితోతయరైన గొట్టె మొసలగునవి.. పిండిపడియము. వై. వి: చూ, భక్ష్యము. పిండివంటవాడు. వా. వి: చూ, అపూపకుడు.. పిండికృతము. సం. వి. ముద్దగాఁజేయఁబడినది.. పిండితకము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. మంగ*: చూ, శ్వసనము; 2: చూ, మరువము*. పిండితగర. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: కఫభర్దనము*. పిండు. సం. వి. ఆ. పుం. 1. చెండు(తెనుగున ఉత్తము) భార. ఆది. 5, ఆ. 203. చూ, సరి. 3; వై. వి. (1). బృంద: చూ, పిండి. 1; దే. న. కి. (2). పాలుపిండు: చూ, గిడుగు; (3) రసము పిండు: పిడుచు; (4) (తడి సినబట్ట) పిండు: పిడుచు. పిండుగట్టు. ద్వ. ఆ. కి: చూ, సంతనకట్టు. భాగ. ఆర. 3, ఆ. 13. [టువు. 2. పిండ. దే. వి. (చూ- పిండియపి-ందె): చూ, శలా- పిండియ. దే. వి. చూ- పిందె. 1. —పై. —వసు. 1, ఆ. 135; 2. రత్నాలపొంగులులోనగువాని యందుజేపచుట్టు నేర్పజచెడు తదవయవము. పిందె. దే. వి. —పై— పింపిణీ. దే. వి. స్త్రీ వేణీవిశేషము: చూ, వేణి. 2.. పింపినలాడు. దే. ఆ. కి. 1. బాలికలు పెంచు మీఁదుగా నొకవిధమైనధ్వని కలిగించుచు నర్తించు. రక్తి. 1, ఆ. 88: చూ, మలపుగొను; 2. నర్తించు: చూ, మలపుగొను. పింపినలు. దే. వి. బ: చూ, పింపిళ్లు.

పింకిర్లు. దే. వి. బ:చూ, రూ-పింకిర్లు.

పింకిర్లు. దే. అ. కి:చూ, పింకినలాడు.

పింకిర్లు. దే. వి. బ. 1: చూ, బాలికాకీర్తి; చూ. 2 చూ, సన్నాహము; 3: చూ, లంఘు; 4: చూ, హానిగలు.

పింకిర్లుగూయు. దే. అ. కి: (పింకిర్లు + గునియు) చూ, పింకినలాడు. (1 వ యగమునను. — హరి. పూ. 7, ఆ. 160; 2 వ యగమునను. — య 3, ఆ. 56; కళా. 6, ఆ. 6.)

పికపికలు. దే. విణ. బ:చూ, వికావికలు నిర్వ. 6, ఆ. 148.

పికము. సం. వి. అ. పుం'చూ, సాతుడుపులుగు పికవర్ధనము. సం. వి. అ. పుం'చూ, వాయసము.

పికిలి దే. వి. రూ-పిక్కిలి చూ, పిగిలిపిట్ట.

పికిలిపువ్వు. ద్వ. వి. పికిలిపిట్టతో'క కిందిపువ్వు.

పికులు. వా. అ. కి: చినువు చూ, విచారింపే

పిక్కి. వై. వి. 1. = పిండికా: చిలుతోడ-చిలు

దొడ, జేంగ. (సం. పు). — జంఘ, టంక,

పగిసృత. (చూ, హజ్జే); 2. = స్పృక్కా *

చూ, రాజార్జుము; వా. 3. గింజే. “బీడి

పిక్కి” “పనసపిక్కి”: చూ, విత్తనము.

పిక్కిటిలు. దే. అ. కి: రూ-పిక్కిటిల్లు.

1: చూ, వర్ధిల్లు; 2: చూ, వ్యాపించే,

3: చూ, పినులు. ఉ. రా. 6, ఆ. 45;

4: చూ, మెండుకొను నిర్వ. 10, ఆ. 10;

5: చూ, సందడించే

పిక్కిటిల్లు. దే. అ. కి: — పై — (సందడించే

టను. — భాగ. 6, స్కం 221; వ్యాపించే

టను. — పగిభా. 1, ఆ. 68.)

పిక్కిపాళము. వా. మి. వి. చూ, సాంటిపిక్కి.

పిక్కిలు. పా. 1. దీనికి ఉపమానములు. —

మొసగులు, కాహళములు, పరిపాట్లు, అం

బులపాదులు, ఆపుతో'క; అం. 2: చూ, నఖు

తసానములు.

పిక్కారు. ద్వ. వి. (పిదప + కారు) దా'వా-

దా'లువా-దా'వా: చూ, రెండవపంట.

పిక్కిలి. దే. వి. 1: చూ, రూ-పికిలి. కై. 1, ఆ.

45; వా. 2. అబద్ధము. “పిక్కిలిఅట”: చూ,

విరథము.

పిక్కిలించే. వా. స. కి: చూ, పింగళించే.

పిక్కు. దే. వి. 1. కపటము; చూ, వ్యాజము 1;

2: చూ, వంచనము; 3: చూ, మృగము;

4. కొర్ర బట్టమడతలోనున్న తక్కువచెంగు:

చూ, వలి. 2; దే. స. కి: 5: చూ, వంచించే;

ఆ. కి: 6: చూ, వెనుదీయు.

పిక్కు-మెకము. వా. వి. నక్క: చూ, స్వగాలము.

పిగిలి. వా. వి: చూ, రూ-పికిలి. [గమంధలి తూలిక.

పిగిలిమచ్చ. వా. వి. పిగిలిపిట్టయొక్క పృష్ఠభా

పిగిలిపిట్ట వా. వి: పికిలి-పిక్కిలి-పిగిలి- పిలి;

తెచ్చి-తురకపికిలి; పట్టుజీనువు (చూ, శిశుంలి)

పిగులు. దే. అ. కి: చూ, రూ-పిగులు

పిచండము. సం. వి. అ. పుం. 1. కడుపు: చూ,

భూ'ణము. 1; 2. పటపు: చూ, శయ్య. 1.

పిచండిలుడు. సం. విణ: చూ, బొజ్జేవాడు.

పిచిండము. సం. వి. అ. పుం. 1. చూ, పిచం

డము. 1; 2. మృగములవీ'పు: చూ, వీ'పు.

పిచికారి. వా. వి. నూనితో'మంగు ఎక్కించుట.

పిచుతూలము. సం. వి. అ. స. చూ, పిచువు. 1.

పిచుమండము. సం. వి. అ. పుం'చూ, వేము.*

పిచుమర్దము. సం. వి. అ. పుం. — పై —

పిచులము. సం. వి. అ. పుం. 1. నీరుకాకి: చూ,

వాయసము. 1; 2 గన్నేరు * చూ, హయ

మారకము; 3. పక్కె*: చూ, శాఖోట.

పిచువు సం. వి. ఉ. పుం. 1. దూసి: చూ,

సముద్రాంత. 3; 2. కుష్ట భేదము: చూ, విపా

దిక: 3. మాడ. చూ, హిరిణ్యము. 2; 4 చూ,

రాక్షసుడు. 1.

పిచ్చటము. సం. వి. అ. న. 1. తెగరము: చూ,

లోహము. 1; 2. సత్తు: చూ, లోహము

1; పుం. 3. కింటికితలు: చూ, హర్షణము.

పిచ్చి. వై. వి.=పిత్తము: చూ, పిచ్చి.

పిచ్చిక. దే. వి. చూ, రూ-పిచ్చిక.

పిచ్చికనుంటు. దే. వి. (రూ-పిచ్చికుంటు-పిచ్చికనుంటు-పిచ్చికుంటు). 1. అనూరుడు: చూ, నూరునూతుడు; విణ. 2. కాళ్లులేని వాడు: చూ, నూరునూతుడు. [8, అ. 13.]

పిచ్చికుంటు. దే. వి. -వై- (అనూరునకు. -వై

పిచ్చితనము. వా. వి: చూ, పిచ్చి. 1. బ్రహ్మ.

పిచ్చిలు దే. అ. కి. రూ-పిచ్చిలు చూ, బుగు

పిచ్చిలు దే. అ. కి. -వై- (వాడు అనియు)

పిచ్చివాడు. ద్వ. విణ: చూ, నెట్టివాడు. (పిచ్చి

పిచ్చి. వై. వి. 1.=సత్తు. మతిభిమ: చూ, నెట్టి

1; వా. 2: చూ, వృషణము; విణ. 3: చూ,

హీనము. 1. రామా. 7, అ. 259.

పిచ్చ్యుంచము. వా. వి. కొలతతగ్గెడు కుంచము

పిచ్చ్యపట్టు. దే. వి. 1 బుభత్సము: చూ, లోభము;

వా 2. వీడనిపట్టునల. చూ, పెసర.

పిచ్చ్యపెసర. దే. వి. ఒకరికము పెసర*

పిచ్చ్యించే దే. అ. కి. 1. చూ, సందడించే.

ఉ, హరి. 8, అ. 181; 2. భయపడు అచ్చ.

యు, కాం. 170: చూ, సుగ్రహు. 6; స.

కి. 3: చూ, పశించించే. భార. విరా.

3, అ. 205.

పిచ్చ్య. దే. వి. రూ-పిచ్చ్య. 1. చింతివత్తు: చూ,

విత్తనము; వై. వి. రూ-పిచ్చ్య. 2.=పిత్త.

జంతువుల కడుపులోని పిత్తకోశము; వా.

3: చూ, వృషణము; 4: చూ, పిచ్చి. 1.

పిచ్చ్య. దే. వి: రూ-పిచ్చిక, ఊరఁచిచ్చిక,

పిట్ట (సం. ప) -అటకము, కలవింకము,

కలానువా(నా)ది, కలావికలము, కాలకంఠము,

కాలానునాది, కులింగకము, కులింగము, గృహ

నీడము, గృహబలిభుక్కు-చటకము, చటా

కము, చిత్రోష్ణము, నీలకంఠము, వృషణము

ణము; తద్విశేషములు. -గ. అడవిపిచ్చ్యకు. -

(సం. ప). - కులింగము; ౨. ఆడూ

ఊరఁచిచ్చ్యకు. - (సం. ప). - అకృష్టిక,

కుమారి, చటక-చటకక, చటకోత్తము;

3. ఆడూపిచ్చ్యకపిల్లకు. - (సం. ప). -

చటక; ౪. నల్లపిచ్చ్యకు. - నల్లపిచ్చ్య.

(సం. ప). - కుమారి, కృష్టిక, గాంధార

రాజము, దుర్గ, పోతకి, శకురి; ౫. బంగరు

పిచ్చికకు. - పచ్చేతలపిచ్చ్యక, బంగారుపి

చ్చ్యక. (సం. ప). - కలికారము, కావ్యక

ము, నీలకంఠము, పీతముస్తకము, పీతముండ

ము; ౬. మగపిచ్చ్యకపిల్లకు. (సం. ప). - చా

టకైరము; ౭. మందపిచ్చ్యకు. - ఉవ్వ,

ఉవ్వపిట్ట, కాటుకపిట్ట, కురవకపులుగు,

మందపిచ్చ్యక, రువ్వపులుగు-ఋవ్వపులుగు.

(సం. ప) - కణాటినము, కణాటిరకము-

కాకచ్చదము, కాకచ్చది, కృష్ణము, ఖంజఘే

టము, ఖంజఘేము, ఖంజనము, ఖంజరీట

ము, గూఢనీడము, గోలత్తిక, చంచలము, చర

టము, తండకము; ౮. ఆడూకాటుకపిట్టకు. -

(సం. ప). - ఖంజరీటి; ౯. నల్లనికడుపుగల మం

దపిచ్చ్యకు. - (సం. ప). - కృష్ణము. (మిగ

తవానికి "చూ, శకింతి")

పిచ్చ్యకాలు. దే. వి. పర్వటమను తృణము*:

చూ, హరిత (తృణము. 1)

పిచ్చ్యకుంటిది. వా. వి: కుంటిది. (అపరి)

పిచ్చ్యకుంటు. దే. వి, విణ: చూ, రూ-పిచ్చిక

కుంటు (అనూరునకు. - కాశీ. 1, అ. 126)

పిచ్చ్యకపైబిహ్వస్త్రము. బా. కొద్దివానివొడ

విస్తారపరిమితిను చేయుట. "పిచ్చ్యకపై

నిహ్వస్త్రమన్నటు" (ధర్మజరాజనూయ)

పిచ్చ్యగూడు. వా. వి: చూ, గూడు. 1.

పిచ్చ్యకుంటు. దే. వి, విణ: చూ, రూ-పిచ్చ్య

కుంటు. (అనూరునకు. - ఉ, రా. 1, అ. 17.)

పిచ్చ్యగుంటివాడు. దే.వి. 1. కమ్మవారిసరిఅడిగి
కొని జీవించువాడు: చూ, యాచకుడు;

2: చూ, యాచకుడు.

పిచ్చ్యగుంటుమీద భాగీరథి పువేళించినట్లు.

లో. పిచ్చ్యకపై బ్రహ్మస్త్రమువంటిది. (సా
రం. 3, ఆ. 175.)

పిచ్చె. దే. వై. వి: చూ, రూ-పిచ్చె.

పిచ్చెత్తు. వా అ. కి: చూ, వెట్టెత్తు.

పిచ్చ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. ఆరణి*: చూ, రంభ
2; 2: చూ, పృథ్వీకారము; 3. గుప్తపుకా
లిపుండు: చూ, పృథ్వీ; 4. పోత*: చూ,
సగ్గాసి. 1; 5: చూ, సమూహము; 6. పాము
యొక్కజొల్లు: చూ, స్వంధిని; 7: చూ,
శాస్త్రలీలవేదము; 8. పరుస: చూ, శ్రేణి
1; 9. గంజిమీడి మీద: చూ, సాని
ము. (1). [చూ, సదనము. 1.

పిచ్చందనము. సం. వి. ఆ. న. రాజగృహరచన:

పిచ్చము. సం. వి. ఆ. న. 1: చూ, పించియుము;

2: చూ, సిక. 4; పుం. 3: చూ, వాలము. 1

పిచ్చిల. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. ఇరుగుడు* చూ,
శింశుప; 2. బూరుగు*: చూ, శాస్త్రాలి; విణ
3. వేరినది; 4. మీదగడకట్టినది: చూ,
విజిలము.

పిటకము. సం. వి. ఆ. పుం. న. 1. పుండు
రూ-పిటకము: చూ, పృథ్వీ; పుం.
2. చిన్న పెట్టె. రూ-పేటకము: చూ, సందుకా;
3. బుట్టిక. చిన్నగంప: చూ, సజ్జె. 1; 4. :
చూ, పిడుగు.

పిటము. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, పిటకము. 3.

పిట్ట వై. వి. 1. పిత్తన్. పులుగు: చూ,
పక్షి; 2: చూ, జచ్చెక; 3: చూ, గడ్డ.

పిట్టగూడు. ద్వ. వి. పక్షిగృహము: చూ,
సదనము. 1.

పిట్టతగవుపిట్టతీర్చెను. లో. "పిట్టతగవుపిట్టతీర్చి

నట్లా జతరమాదాలంటు కాళ్లతో నారెంటిని
జక్కంబట్టి" (నీతిచంద్రిక-సంధి).

పిట్టపిడుగు. దే. కి. వి. 1. అనివార్యము:

చూ, వాలాయము. 2; 2. అధికారము:

చూ, రపము. 1. [సాదము. (1).

పిట్ట. వై. వి.=పిట్ట. వాసెపోలె; చూ,

పితరము. సం. వి. ఆ. న. 1. కవ్యపుకోల: చూ,

స్తంభము. 1; 2. మునై*: చూ, హరిత (తృణ

ము. 1.); పుం, న. 3 వంటకుండ: చూ,

భాండము. 3; 4 చూ, ఉఖ్యము.

పిడక. వై. వి.=పిట్టక. (దేశ్యమని శ. గ.)

పిసికిముద్దగాజేసి తట్టియెండించిన పేడ:

రూ-పిడుక, చేతిపులిడక. (సం. ప).—

ఉత్పలము, ఉపలనాడి, గ రి ం డ ము,

గ హ ర ము, గో గ ణ ము, గోగ్రంధి,

గోహలము-గోహళము, చాణసు, ఛగణము,

బు ష ము - బుసము; తద్విశేషములు.—

౧. ఎరివికి — రూ-పిడుక, ఎరివి-ఎరువు,

గ త్త-గ త్తము, గొబ్బరము. (సం ప).—

కరీషము-కారీషము, గోగ్రంధి, దోహదము,

పాంశువు, శుష్క-గోమయము; ౨ ఏరుపిడ

క ను— రూ-పిడుక, ఏరు పిడక-ఏర్పిడక-

ఏలుపిడక-ఏత్పిడక, ఏలునుగ్గు, నుగ్గు,

పరట, వంట. (సం. ప).— కరీషము—

కారీషము; 3. కాలిన పిడక తునుకను.—

కచిక-కచ్చిక; ౪. గోమయమునకు.—

పెండ-పేడ. (సం. ప) — గోకృతము,

గోపురీషము, గోమయము, గోవిట్టు, గోవి

వృ, గోకృత్తు, గోహన్నము; ౫. నివృతగిలించిన

పిడకలవరునకు.—తోడచిచ్చు. (సం. ప).—

ఉపాహితము; ౬. పేడకు.— పెండ-

పేడ. (సం. ప).— గోమయము; (మిగతవాని

కి "చూ, శుష్క-గోమయము.") (శమలము).

పిడకనిచ్చు. వా. వి: చూ, పన్నీ. 1.

విడక మొసలి. వా. వి. రూ-పిడుక మొసలి:

చూ, మత్స్యము. 1.

విడచే వా. వి. రూ-పిడుచే:చూ, సాదము(1).

విడచేపాత. వా. వి: చూ, అలుకుచేట్టు.

విడత. వా. వి. రూ-పిడుత. 1. మిక్కిలిచిన్న

కుండ. చూ, భాగము. 3; 2. చిన్నగిన్నె:

చూ, పాత్రము. 8.

విడప. వా. వి. పిడిచినబట్ట చూ, వస్త్రము.

పిడి. దే. వి. 1. రూ-పిడికిలి. గుప్పిలి, గబ్బిలి,

ముప్పి(చూ, హస్తము.); 2 కత్తిలోనగువాని

పిడి: గాజోపరుణ్ణో, జేర, పరుణ్ణో, నెమ్మలిపరు

ణ్ణో-నెమ్మలిపరుణ్ణో. (సం. ప).—తలము,

త్యరపు, పరగజము (మిగతవానికి “చూ,

రిప్పి. 2.”); 3. ఆడుబింక. ఉ. హరి. 4,

అ. 29; హరి. ఉ. 7, అ. 155 చూ, హరి

ణము 1; వా. 4. (నూలులోనగువాని)పిడి,

పాగడ. చూ, నూత్రము. 1; 5. శర్మిష్ఠతో

నేడము లోనగువానిని పల్లించుట.

పిడికట్టు. దే. వి. రూ-పిడికిటికట్టు: చూ,

లస్తకము.

పిడికిటికట్టు. వా. వి.—పై—

పిడికిటిపోటు. వా. వి: చూ, గోర్రధ్యము.

పిడికిలి. శే. వి: చూ, పిడి. 1.

పిడికిలించే దే. స. క్రి. పిడికిటిబట్టు. భార.

ఉద్యో. 2, అ. 180.

పిడికిలింత. వా. వి. సతి: చూ, హణిగు.

పిడికెడు. వా. వి. పిడికిలిపట్టెడు పరిమాణము

చూ, హస్తము. [చూ, మేడి.

పిడికొల. దే. వి. నాగేలులోనగువానిమేడి:

పిడిగంట. ద్వ. వి. నిడుపుపిడిగలగంట రాజ

1, అ. 167: చూ, పిడె.

పిడిగంటలింగయ్య భీమలింగయ్య. వా.జా. పట్టి

పట్టు పిడనివాడు.

పిడిగుద్దులు. దే. వి. బ. 1: చూ, బాలక్రీడ;

2. (ముప్పియ్యద్దమునంద) గుద్దులు.

పిడిగొట్టు. దే. స. క్రి: చూ, బుడ్డకొట్టు.

పిడివెలిమూర. దే. వి: చూ, రత్తి. (చిటికెన

చోచినపిడిమూర అరత్తి):చూ, హస్తము. 1.

పిడియము. దే. వి. రూ-పిడెము. బా.తు. స్వా-

4, అ. 30: చూ, బాణము. 1.

పిడియేనుగు. ద్వ. వి. కరిణి: చూ, వాస్త్ర.

పిడివాటు. దే. వి. 1. పనకట్టలను చేతికొలది

నెత్తి గింజేల రాలగొట్టుట : బల్లకొట్టు;

2: చూ, రాజి. 3. [బము. 1.

పిడివాదము. వా. వి: చూ, డడ్డవాదము.

పిడివేయు. దే. అ. క్రి. 1. పనులకటిలోచేయిడి

త్తిప్ప; వా. 2. (కట్టిలోనగువానిని కత్తిలో

నగువానికిమొదట) చెక్కివేయు.

పిడిసాన. ద్వ. వి: చూ, నైధనిక.

పిడుఁజే. వా. వి. (రూ-పిడుఁడు- పిలుఁజే)

కొలుఁజే, గోమరి, చెక్కకొలుఁజు, చెక్క-

పిడుఁజు: చూ, బుడ్డపిడుఁడు.

పిడుఁడు. వా.వి.—పై.— [దేశ్యముని శ.ర).

పిడుక. వై. వి.=పిట్టక: చూ, రూ-పిడక.

పిడుక మొసలి. దే. వి చూ, రూ-పిడక మొసలి.

పిడుగు వై. వి.=పిటక. రూ-పిడ్గు. (దేశ్యముని

శ. ర.) (సం. ప).—అశని, నిర్వాతము,

పిటకము; తద్వి.—చోపిడుగు. బ్రాణము 1.

పిడుగుకైదుపు. దే. వి. పజ్జాయుధము: చూ,

పిడుగుమొత్తినరాయి. జా. 1. పిడుగుచే అడు

ముడు పడినరాయి; 2 జవాబుచెప్పని

వాడు, మూర్ఖుడు.

పిడుచే. దే. వి: చూ, రూ-పిడచే.

పిడుచేపాత. ద్వ. వి: చూ, రూ-పిడచేపాత.

పిడుచే. దే. స. క్రి. చూ, పిడు, (2) (3) (4).

పిడుత. దే. వి: చూ, రూ-పిడత.

పిడెము. దే. వి: చూ, రూ-పిడియము. [శ.ర.)

పిడ్గు. వై. వి.=: చూ, రూ-పిడుగు (దేశ్యముని

పిలుఁజే. వా. వి: చూ, రూ-పిడుఁజే.

విశ్వాకము. సం. వి. ఆ. పుం, న. 1: కిణ్వము, తిలపిష్టము. (తె. పు).— గానుగపిండి, తెలకపిండి—తెలికపిండి; 2. ఇంగువ: చూ, హింగువు. 1; 3. చిల్లమడి: చూ, సల్లకి (రాబార్డుము); 4. కుంకుమపువ్వు: చూ, పమ్మిళిము. [సవిత. 2.

పిత. సం. వి. ఋ. పుం=పితరుడు: చూ, పితర. వై. వి.=పితృ.—పై.—మార్క. 3, ఆ. 177. పితరదొర. ద్వ. వి: చూ, యముడు.

పితరుడు. వై. వి.=పితృ: చూ, పిత. భార. ఆర. 4, ఆ. 215. [రిక్క.

పితరులయొక్క. వై. వి.=పితృక్ష. మఖ: చూ, పితరులు. వై. వి. బ.=పితరః. పితృదేవతలు: రూ—పితరులు, పితాళ్లు. [లోభము.

పితలాటకము. దే. వి. రూ—పితలాటము: చూ, పితలాటము. దే. వి.—పై.—

పితలు. అం. కన్నవాడు, పడుగుచేసినవాడు, చేదుపుచెప్పినవాడు, అన్నము పెట్టినవాడు, వెజుపుదీర్చి కాపాడినవాడు. (5) (ద్వి. తల్లిపండుగిలు.) [హుడు. 1

పితాపిత. సం. వి. ఋ. పుం: చూ, పితామ పితామహి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. తండ్రితల్లి. అయ్యమ్మ, నాయనమ్మ, బామ్మ, మామ్మ. (చూ, సవిత. 2.)

పితామహుడు. సం. వి. ఆ. పుం 1. తండ్రి తండ్రి.(రూ—పితమహుడు—పితామహుడు—వైతామహుడు): ఆ, గురువు, పితాపిత. తృపిత. (తె. పు).—తండ్రితండ్రి, తాత. (చూ, సవిత. 2); 2. తండ్రి: చూ, సవిత. 2; 3: చూ, బగ్గి. 1.

పితాళ్లు. వై. వి. బ: చూ, పితరులు.

పితకు. దే. న. కి: చూ, రూ—పిరుకు. పారి. పూ. 1, ఆ. 134. [చూ, యుద్ధము.

పితూరి. వా. వి. రాజదోహము, కలహము:

పితృదేవత. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, పితరదొర. పితృవతి. సం. వి. ఇ. పుం.—పై.—

పితృపిత. సం. వి. ఋ. పుం: చూ, పితామ హుడు. 1.

పితృవ్రాసువు. సం. వి. ఊ. స్త్రీ. పొగ్గిడ్డు పా దుచేటకు ముందైదుగడియల పఱకును, ప్రా ద్దుగుంకిన వెనుక మూడు గడియలపఱకును గలకాలము: చూ, సందేహము. [తృకర్మము.

పితృమేధము. పా. తల్లిపండుగిలకుఁజేసెడు అం పితృయజ్ఞము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. తనువు: చూ, తర్పణము. 2; అం. 2: చూ, యజ్ఞములు.

పితృవనము. సం. వి. ఆ. న: చూ, శ్మశానము. పితృవ్యడు. సం. వి. ఆ. పుం. తండ్రితోడఁ బుట్టినవాడు. [ట్టినది:చూ, మేనత్త.

పితృప్రస. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. తండ్రితోడఁబు పితృసామనసము. అం: చూ, శస్త్రములు.

పితృక్షము. సం. వి. ఆ. పుం.=: చూ, పితరు లయొక్క.

పితృగాణము. అం: చూ, ఋణత్రయము.

పితృజలము. అం: చూ, తిగిదోషము.

పితృడి. వై. వి.=పితృళ (రూ—పితృలి—ఇతృడి— ఇతృలి): చూ, లోహము. 1.

పితృము. సం. వి. ఆ. న. 1: చూ, ధాతువు. 1; వా. 2.=పిచ్చే: చూ, పెత్తి. 1; 3. జత్రరో గము, కాంతిదము:చూ, రోగము. 1.

పితృల. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, శకులాదని*. పితృలము. సం. వి. ఆ. న. 1.=ఇతృడి: చూ, పితృడి: విణ. 2. పిచ్చేగది.

పితృలి. వై. వి.=పితృళ: చూ, రూ—పితృడి.

పితృ. దే. వి. 1. అపానవాయువు: చూ, వా యువు; ఆ. కి. 2. అపానవాయువువిడుచు: పితృకొను.

పితృకొను. వా. ఆ. కి. 1: చూ, పితృ. 2; 2. అసమర్థతను వెల్లడించు. [పెత్తెము. పితృము. సం. విణ. తండ్రి: పితృగిత్తము.

పితృత్వము. సం. వి. : చూ, పితృత్వము (వాడుక)
 పితృత్వము. సం. వి. త్. పుం. 1: చూ, పక్షి
 (ఇందుగల పితృత్వమును తప్ప. పితృత్వము అని
 చేయవలెను); వి. 2 పక్షినిచ్చేగలది
 పిదప. వా. అశ్వ. 1: చూ, పిమ్మట; దే. వి.
 2: చూ, వెనుక. 1; వి. 3. వెనుకటిది: చూ,
 వెనుక. 1; 4. తక్కువ: చూ, సీనము. 1.
 పిదపిద. దే. వి. 1. చూ, నుకమారము 2; వి. 2.
 ముద్దగాక పలుచేసెనది: రూ-పిదపిదన,
 అనుకు, అనువు, తొళక, చలచేన, పేలవము,
 బక్క, ముదుగు-ముదుము-ముదువు (మిగత
 వానికి "చూ, విరళము. 3")
 పిదపిదన. దే. వి. వి. —పై—(వి. 2వ అర్థ
 మునకు —భాగ. 10, స్కం. పూ. 758)
 పిదుకు. దే. స. కి: రూ-పిదుకు, పిందు, పిదు
 చే, ఈడు. చూ, రెమ్మ. 2.
 పిదుకువాడు వా.వి: కోగ్గ.
 పిధానము. సం. వి. అ. న: చూ, వ్యవధానము 3.
 పిన. దే. వి. రూ-పిన్న. చిన్న చూ, స్వల్పము.
 పినగుమ్మడు ద్వ. వి. పేను* చూ, కాళిటము.
 పినతండ్రి వా. వి పిన్నయ్య: చూ, సవిత. 2.
 పినతల్లి. వా. వి. తల్లిచెల్లెలు (మలీయు) పిన
 తండ్రిభార్య (మేనమామభార్య మేనత్త కా
 దు-పినతండ్రిభార్య పినతల్లి కాదు అనునది నిజ
 మగు లోకోక్తి): చూ, మాత 1.
 పినధిము సం. వి. : చూ, రూ-అ: పథము.
 పినాకము సం. వి. అ. పుం. న. 1 శివునిపిల్ల
 (త్రిపురగహనకాలమున బాణజ్వాలలచే నాక
 మును గప్పినది.) చూ, బాణము. 1; 2. త్రి
 శూలము: చూ, బాణము. 1; 3. వట్టివాన:
 చూ, వాన 1.
 పినాకి. సం. వి. న్. పుం: చూ, శివుడు.
 పినాకిని. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. = పెన్న: చూ,
 హాగిని (నది); 2. కానొకవీణ: చూ, వీణ;

అం. 3: చూ, తతవాద్యములు.
 పినుగు. దే. వి. 1. రూ-పిలుగు. లుబ్ధకుడు:
 చూ, లోభి: వి. 2. రూ-పిలుగు. లుబ్ధు
 డు: చూ, లోభి. [రూ-పిను.
 కిన్న. దే. వి. 1: చూ, శిశువు; వి. 2: చూ,
 పిన్నకక్కెగ. ద్వ. వి. కక్కెగ: చూ, బకము.
 పిన్నగోరలు. ద్వ. వి: చూ, సహ. 3.* [మడు.
 పిన్నగిద్ద. ద్వ. వి. చింద: చూ, హరివాహ
 పిన్నచెత్తు. వా. వి: చూ, హరిని *. [రము.
 పిన్నజేమ్మి. ద్వ. వి. నేలజేమ్మి*: చూ, శమీ
 పిన్నటనాడు. దే. వి. రూ-పిన్ననాడు. జై.
 1, అ. 59: చూ, శైశవము.
 పిన్నతుమికి. దే. వి. కాకితుమికి*: చూ,
 మూర్ఖత్వము. [శూకంబి.
 పిన్నచూలగోనల. దే. వి. కంఠార *: చూ,
 పిన్ననాడు. దే. వి: చూ, రూ-పిన్నటనాడు.
 పిన్ననీలి ద్వ. వి. విషాణిక * చూ, రంజని.
 పిన్ననుదురు. దే. వి. పినుగునొసటి బుడిపి,
 వాతకుంభము: చూ, హస్తీ.
 పిన్ననెల్లి. దే. వి. త్తుదాగ్ని మంధము*: చూ,
 శ్రీపర్వము. 1. [సురభిపత్తి.
 పిన్ననేరేడు. ద్వ. వి. కాకినేరేడు *: చూ,
 పిన్నపాపర. దే. వి: చూ, పాపర *.
 పిన్నపాప. దే. వి. కన్యక: చూ, స్త్రీ.
 పిన్నపాల. దే. వి. చిలుపాల *: చూ, సుమం
 గళ. (ఒడ్డుల పచ్చేకామెర్లము వాడెదరు.)
 పిన్నబూరుగు. దే. వి. చూ, శామ్రలి *.
 పిన్నములక. దే. వి. నేలములక *: చూ,
 వాడుడు. [చూ, హస్తీకంబి.
 పిన్నముల్లిగి. ద్వ. వి. త్తుదాగ్నిములకము *:
 పిన్నమ్మ. వా. వి: చూ, పినతల్లి. [పర్వము. 2.
 పిన్నయివ్వు. దే. వి. మధూళిక *: చూ, వాన
 పిన్నయేలకి. వా. వి: చూ, పత్రిల*.
 పిన్నయ్య. వా. వి: చూ, పినతండ్రి.
 పిన్నరగటిదూల. వా.వి: చూ, స్వల్పదురాలభ*.

పిన్నటికము. వా.వి.మా, శైశవము. గ్రో.గు. పిన్నవరగ్రో.గు. దే. వి. పిలుపు *. చూ, పగ పిన్నవాడు. వా. వి: చూ, శిశువు. పిన్ని. వా. వి: చూ, పినతల్లి. చూ, బాత్తాము. పిన్నీను. వా. వి. ఒకరకము నూనిబాత్తాము: పిపాస. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. అనుబంధ, ఉదన్య, ఓషము, తర్లము, తృట్టు, తృష, తృష్ట, దాహము. (తె. ప) —డప్పి-దప్పి, దప్పిక, దగ, చూప, నిట్టు, నీరువట్టు-నీర్వట్టు. పిపాసితుడు. సం. వి. నీరుత్రాగనచ్చే గొన్నవాడు: పిపాసువు. పిపాసువు. సం. వి. ఉ. —పై— పిపీలి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, రూ-పిపీలిక. పిపీలిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. రూ-పిపీలి, హీర. (తె. ప).—చీమ, నన్నగాడు; తద్విశేషములు.—౧. ఎఱ్ఱచీమకు.—కంబిక, ఘృతేలిక, తైలపిపీలి-తైలపిపీలిక, రక్తపిపీలిక. (తె).—ఎఱ్ఱచీమ; ౨ చిన్నఎఱ్ఱచీమకు.—కపిక; ౩. పెద్ద ఎఱ్ఱచీమకు. (తె).—కొఱచీమ; ౪. కొండచీమకు.—ఉద్దీపకము, పజ్జిపాతువు. (తె).—కొండచీమ, గామ; ౫. నల్లచీమకు.—ఉలంగవము, కృష్ణపిపీలి, కృష్ణపులంగవము, మర్కటపిపీలిక, మహద్వజ్జిపాతి. (తె).—కండచీమ, కండ్ర, కట్టచీమ, గండ్రచీమ, నల్లచీమ, పెద్దనల్లచీమ; ౬. ఒకరకము నల్లచీమకు.—(తె)—చేలిచీమ; ౭. తెట్టెపెట్టెడునల్లచీమకు.—అస్థ్యపదేహిక, ఉద్దీపకము, ఉపజహ్వక, ఉసతీక, కన్యాపిపీలిక, వమిగు, వమిగు, వమిగు; ౮. పుట్టపెట్టెడుచీమకు.—ఉపదేహిక, శిథిలి. (తె).—చెద, చెదపురుగు, చెదలు, చేకొణుక—చేకొణుడు; ౯. బాగ్ని. (తె).—బాచనచీమ.(చూ, హీర)

పిపీలికాన్యాయము. పా. చీమ పండుకొఱకు చెట్టుమొదటినుండియు పాణిపోయిపండునకు కన్నమునైచి లోని రసమానుననురీతి. పిప్పలి. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. పిప్పలి*: చూ, పిప్పలి. 1. చూ, ప్లక్షుము. పిప్పలచ్చదము. సం. వి. ఆ. పుం. జోవ్వి*: పిప్పలము. సం. వి. ఆ. న. 1. జలము: చూ, సలిలము; పుం. 2. చూ, రావి*; ౩. బాతు: చూ, శరారి. పిప్పలాశనము. సం. వి. ఆ. పుం. ఏనుగు: చూ, హస్తీ. పిప్పలి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ 1: అమృత, ఉపకుల్య, ఉషణము, ఉషణ, కటి, కటురీజ, కణ, కపమ్మ, కృకల, కృష్ణ, కోగంగి, కోల, కోలమూలము, కోల్య, క్రాంచాదనము, చపల, జటిల, తండులఫల, పిప్పల, మాగధి, వైదేహి, శౌండి. (తె) —పిప్పలి తీగె, పిప్పళ్లమోడి*; తద్విశేషములు.—౧. అడవి పిప్పలికి.—కారంధము, తుద్ర, పిప్పలి, వనపిప్పలి, వనీరము. (తె).—అడవిపిప్పలి; ౨. గజపిప్పలికి.—కచ్చటము, కపిలిక, కపివల్లి, కరిసప్పలి, కాండీరము, మంజరిపిప్పలి, కృత్తిమ, కోలవల్లి, గజకణ, గజపిప్పలి, గజాహ్వ, గృహకాండము, చవికాఫల, జలపిప్పలి, పశిరము-వసిరము, శేర్యుని. (తె).—ఏనుగుపిప్పలి; ౩. నీరుపిప్పలికి.—కోప్పి, కైరి, తోయపిప్పలి, పిత్రల, లాంగల, శకులాదని, శారద. (తె).—నీరుపిప్పలి, బాక్కెన; ౪. పిప్పలీమూలమునకు.—కోలమూలము, గింధికము, చటక, పిప్పలీమూలము*. (మిగతవానికి—చూ, శౌండి); ౫. పుం. 2: చూ, రావి*; ౬. ౩: చూ, పిప్పలీద్యయము. [పిప్పలి.1*]. పిప్పలితీగె. వా. వి. వి. పిప్పలికట్టె: చూ,

విప్పలీద్యయము. అం. విప్పలీ, గజవిప్పలీ.

విప్పలీమూలము. సం. వి. అ. పుం: చూ, విప్పలీ. 1 *

విప్పల్యాదిలేహ్యము. అం: చూ, లేహ్యములు.

విప్పల్లమోడి. వి. వి: చూ, విప్పలీ. 1. *

విప్పి. వై. వి.=విప్పలీ. రసములేని తుమ్మ-
(దేశ్యమని శ. ర.): విప్పిరి, పినరు.

విప్పిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, శమలము.

విప్పిపన్ను. వా. వి పురుగుపట్టినపన్ను. రూ-
పుప్పిపన్ను: చూ, హానువు (పల్ల.)

విప్పిరి. వై. వి.=విప్పలీ: చూ, రూ-విప్పి.
(దేశ్యమని శ. ర.) జై. 6, ఆ. 157.

విప్లవు. సం. వి. ఉ. పుం:చూ, పుట్టుమచ్చే.

విమ్మట. దే. వి. 1. మనోవ్యధ. విజ. 3, ఆ.

3: చూ, శోకము; 2: చూ, అవతల. 2;

ఏర్. 3. అనంతరము: చూ, వెనుక. 1;

4. పరోక్షమందు. [ప్రియాలము. 1.

విచూళము. సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ-

వియ్యి. దే. వి: చూ, రూ-పీయి.

విర. దే. వి. కానిలోభాగము-రూ-పిఱు, ప్రియ.

విరంగి. వా. వి. 1. రూ-పిరంగి. కత్తి: చూ,

రిప్పి. 2; 2: చూ, పుంజే; 3: చూ, వాన

రము; దే. వి. 4. (రూ-పిరంగి-పిరంగి-పే

రంగి) ఒకానొకతుపాకి: చూ, బాణము. 1.

విరంగిగుండు. వా. వి. జేటుగుండు, పడిగల్లు:
చూ, గాయి.

విరంగిచెక్క. వా. వి: (సం. పు).—ఏలాపర్ణి,

కార్పూర్. (ఈచెట్టు వైనా జపానుదేశ

ములలో పెరుగును. హిందూదేశములలోలేదు.

సవాయికి పనిచేయును.)

విరంగి. దే. వి: చూ, రూ-పిరంగి. 4.

విరంగు. వా. వి. —పై.—

విరి. దే. వి. రూ-పురి. 1. గోనెలులోనగునవి
కుట్టెడు తొగ్గిడు: చూ, సూత్రము. 1;

2. మెలి: చూ, లంకె; 3. వెంటి. కళా. 6,

ఆ. 58: చూ, సూత్రము. 1.

విరిగొను. వా.స. క్రి 1:చూ, వేప్తించు; దే. స.—
క్రి. 2: చూ, మెలిపెట్టు; ఆ. క్రి. 3: చూ,—
వెంటిగొను.

విరువీచు. దే.వి. (వీచు + వీచు) రూ-పిర్వీచు.

1. బాధ. పృథ్వా. 5, ఆ 155: చూ, శోక
ము; 2: చూ, వైశుస్యము. కళా. 1, ఆ. 176.

విరువీచులాడు. దే. ఆ. క్రి: చూ, విరిగొను. 3.—

విరువీచునేయు. ద్వ. స. క్రి. 1.—పై.— పర.

5, ఆ. 54; 2: చూ, హింసించు. హరిశ్చ.

4, ఆ. 163.

విరువీచులునేయు. ద్వ. స. క్రి.—పై.—

సిర్వీచు. దే. వి: చూ, రూ-పిరువీచు. (బాధ
కు—పొందు. 4, ఆ. 146.)

పిఱు. వా. వి: చూ, రూ-పిర.

పిఱికి. వై. విఱు=భీరుకః. భార. ఉద్యో. 3.

ఆ. 57: చూ, వెఱపరి. [ఆ. 86.

పిఱికికండ. వై. వి: చూ, వెఱపు. కాశీ. 2,

పిఱికిమెకము. వై. వి.=భీరుకమ్మగ. ఇట్టి: చూ,
హరిణము.

పిఱు. దే. వి. వృత్తియందు పిఱుడుశబ్దమునకు

మోదికర్ణము లోపింపఁగా మిగిలినరూపము.

పిఱుడు. దే. వి. 1. రూ-పిఱు: చూ, శోగిని.

1; 2: చూ, వెనుక. 1. భార. ఆది. 6, ఆ.

9; అం. 3: చూ, కళలుండుస్థలములు;

4: చూ, నఖక్షతస్థానములు.

పిఱుడుకొను. దే. స. క్రి: చూ, వెంబడించు.

ఉ, హరి. 3, ఆ. 24.

పిఱుడులు, అం. వీనికి ఉపమానములు.—

భూమి, ఇనుకతిన్నెలు, బండిచక్రములు,

గిన్నెలు.

పిఱుతివియు. దే. ఆ. క్రి. (పిఱుడు + తివియు)

(రూ-పిఱుతివుచు—పిఱుదీయు—పిఱువోవు—

పిఱునను): చూ, వెనుదీయు.

పిఱుతివుచు. దే. ఆ. క్రి.—పై.— య. 3, ఆ. 34—

పిలుచుచు. దే. అ. కి. — పై. — స్వా. 3, ఆ 31.

పిలుచు. దే. వి. 1 పరుషభాషము. ఉ. హరి.

2, ఆ. 126; విణ. 2. చూ, పరుషము. 1

హరిశ్చ. 4, ఆ. 11.

పిలువడు. ద్వ. అ కి 1: చూ, వెనుదీయు;

2: చూ, సుగ్రు. 6. కై. 8, ఆ. 156

పిలువెట్టు. దే. స. కి చూ, రాకొట్టు.

పిలువోపు. దే. అ. కి చూ, వెనుదీయు. హరి

పూ. 6, ఆ. 165.

పిలుసను. దే. అ కి — పై —

పిట్ట. దే. వి. చూ, రూ-పిలుచు. 1

పిలక. వై. వి. = పిలుక - పిల్లక, రూ-పిలుక -

పిల్ల. 1. (కిందగడ్డలోనగువాని యందుం

డు) మొలక చూ, విత్తనము; 2 (మూల

శంక తెవులునందలి) మొటిమ: మొటిమ,

మొలక-మొల్క, 3 (లలమీదకొద్దిగా

నుంచుకొనన) పిట్ట చూ, పండుక. 1; 4

(పక్షిలోనగువాని) పిట్ట చూ, శమంతి(పక్షి).

పిలపిల. దే. వి. నూగుట-వచ్చేట- పోవుట-

చిక్కించుట లోనగువాని యందలి అనుకరి

ణము. సా. 3, ఆ. 117, విణ. 2, ఆ. 193

చూ, హూహూ. (చిలచిలనియువాడుక)

పిలుచు. దే. వి, విణ చూ, రూ-పిలుచు.

(లుబ్ధునకు-పంచ. వేం. 1, ఆ 217.)

పిలుక. వా. వై వి = చూ, రూ-పిలక.

పిలుకు. దే. వి: చూ, హంకారము.

పిలుకుమారు. దే. అ. కి. (రూ-పిలుకుమారు-

పిల్కుమారు) 1: చూ, మరణించు; 2. పాకారు,

నాశమగు: చూ, సమయము. 3.

పిలుకుమారుచే. దే. పే. పిలుకుమారుచేయు.

(రూ-పిలుకుమారుచే-పిలుకు

మారు) 1: చూ, సంహరించు. కై. 6, ఆ.

190; 2. నాశముచేయు: చూ, సమయము. 3.

పిలుకుమారు. దే. పే. — పై. —

పిలుకుమారు. దే. అ. కి: చూ, రూ-పిలుకుమారు.

పిలుకుమారుచే. దే. పే: చూ, రూ-పిలుకు

మారుచే.

పిలుకుమారు. దే. పే. — పై. —

పిలుచే దే. స. కి. రూ-పిల్పు: చూ, సంబో

ధించు.

[సంబోధనము.

పిలుపు దే. వి (రూ-పిల్పు-పిలుపుడు): చూ,

పిలుపుడు. దే. వి. — పై. —

పిలువని పేరంటము. బా. తనకుండాను వచ్చినది.

“పిలువని పేరంటంబనుచు” విజ. 1, ఆ. 79.

పిల్క. వా. వై. వి = చూ, రూ-పిలక.

పిల్క. వా. వై. అ కి చూ, రూ-పిలుకుమారు.

పిల్పు దే. స. కి చూ, రూ-పిలుచు.

పిల్ల. వై. వి. 1. = పిల్లక 1 పక్షిలోనగువాని

సంతతి: చూ, శమంతి (పక్షి), 2 మమహ్య

దులసంతతి: చూ, శిశువు; 3. పృథ్వీదులసం

తతి “అరటిపిల్ల”: చూ, పృథ్వీము, 4. ఆడు

పడుచు. చూ, పిల్ల; బ. 5. పిడ్డలు, విణ. 6.

చిన్న: చూ, స్వల్పము. [పిల్ల.

పిల్లగోరిలు. వా. చ్చ. వి. మురగి. పి. 1, ఆ. 81: చూ,

పిల్లగోరి. ద్వ. వి — పై. —

పిల్లకాయ. ద్వ. వి: చూ, శిశువు.

పిల్లకోడి మేకలు వా. వి. బ ఆకాశమున

సంచరించెడు మేకలగుంపు. (ఇవి రైతులకు

వేళెఱువును.)

పిల్లగడ్డము. ద్వ. వి. నడుమమాత్రము కొంచెము

వెంకుకలుగల గడ్డము. చూ, శ్రువు.

పిల్లగాడు. ద్వ. వి: చూ, పిల్లకాయ.

పిల్లగిలులు. ద్వ. వి. బ: చూ, బాలకీర్తి.

పిల్లజోట్టు. ద్వ. వి. తలముందటినెగ: చూ, సిక. 4.

పిల్లదీపు. ద్వ. వి: చూ, బాలకీర్తి.

పిల్లదీవి. వై. వి. — పై. —

పిల్లనగోరిలు. ద్వ. వి: చూ, రూ-పిల్లగోరిలు.

పిల్లనగోరి. ద్వ. వి. — పై. —

పిల్లనూయి. ద్వ. వి నూతిలోపలి చిన్ననూయి: చూ, సరస్సు. 1. [పిల్లపీచేర] పిల్లపిచ్చేర. ద్వ. వి: చూ, శతానరి* (రూ- పిల్లపీచేర. ద్వ. వి.—పై— పిల్లపెనర. ద్వ. వి. ముద్దపర్ణి*. చూ, పెనర. పిల్లమిరియము. వా. వి 1 వేశ్యాకన్య*. చూ, మిరియము; 2: చూ, పిల్లమెఱము. 1—2 పిల్లము. సం. వి. అ. పుం. 1. తడికన్ను: చిల్లము, చుల్లము చూ, లోచనము; విణ. 2. తడికన్నుగలది చిల్లము, చుల్లము పిల్లమెఱము. ద్వ. వి. 1 తలకిందుగావేసెడు లాగు. పిల్లరుగంతు, మెఱము: చూ, వాలు మొగ్గ; 2. లాగు. రామా. 6, ఆ 72: చూ, వాలుమొగ్గ [సాం మా. 19 పిల్లంగలిగించుకామ. వా వి చూ, శిశ్నము పిల్లవేలి. ద్వ. వి. చిటికెనవేలి. 2. 8, ఆ 41 చూ, వేలు. 2. పిల్లాడి. దే వి. (రూ-పిల్లాణి-గిటిపిల్లాణి) ఆడుగాని కాలి నాలుగవవేలివనగ. కథా 7, ఆ. 204. చూ, భూషణము. 2 పిల్లాకము. సం. వి అ. పుం. 1.—పిల్ల చూ, పిల్లక. 4, 2.—పిల్లక బీసము: చూ, విత్తనము. పిల్లాణి. దే వి: చూ, రూ—పిల్లాడి. పిల్లి. వై. వి.—బిడాల: చూ, మాజ్జాలము. పిల్లికనీతనము. ద్వ. వి. వైమూర్తము: చూ, రత్నము. 1. పిల్లికూన. వా. వి. పిల్లిపిల్ల: చూ, మాజ్జాలము. పిల్లిగడ్డ వై. వి: చూ, పునుగుచేట్టము. నీలా. 1, ఆ. 911. పిల్లితేగలు. వా. వి: చూ, పిల్లపిచ్చేర*. పిల్లిపెనర. ద్వ. వి. కాకిపెనర*: చూ, పెనర. పిల్లిశీలము. జా. కృత్తిమనస్సభావము. “శీలమఖిలంబునిది పిల్లిశీలమనుచు” పాండు. 3, ఆ. 38. పిల్లు. దే. వి. రూ-పుల్లు*. విక్ర. 2, ఆ. 171: చూ, తృణము. 1.

పిల్లరుగంతు. ద్వ. వి. (పిల్ల + వేరుగంతు): చూ, పిల్లమెఱము. 1. పిల్లింగము. సం. వి. అ. పుం. 1. కపిలవర్ణము: చూ, వర్ణము. 6; విణ. 2. కపిలవర్ణముగలది: చూ, వర్ణము. 6. పిశాచకి. సం. వి. న్. పుం: చూ, శ్రీదుఃడు. పిశాచము. సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, దేవతా భేదము; 2.—పిసాసి: చూ, భూతము; 3. చూ, పిల్లి. పిశాచసత్త్వ అం: చూ, ద్వాదశసత్త్వలు. పిశాచి సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. స్త్రీపిశాచము: చూ, భూతము; 2: చూ, మాంసి* పిశిత సం. వి ఆ. స్త్రీ: చూ, పిశాచి 2. పిశితము సం. వి. అ న: చూ, మాంసము. పిశు. సం. వి ఆ. స్త్రీ. 1. స్పృక్క: చూ, రాజార్హము; 2 చూ, షడ్ధర్మిధ* పిశునము. సం. వి. అ. న. 1. కుంకుమపువ్వు: చూ, వహ్నిశిఖము. 1; పుం 2 చూ, వాయునము. పిశునుడు. సం. వి అ. పుం. 1 వారిదుడు: చూ, సన్యాసి; విణ. 2. చూ, సూచకుడు 1; 3 చూ, హీనుడు, 4: చూ, వ్యాధుడు. 2. పిప్లకము. సం. వి. అ న. 1. నూబాడి: చూ, శ్రీమాన్. 1; పుం. 2: చూ, ఛిత్త్యము; 3. కంటితేవులు. చూ, హర్షణము; 4 కించి జ్ఞానాధిక్యమును ప్రసాంతవిస్తృతియు గల గజవిశేషము: చూ, హస్తి. పిప్లవచనము. సం. వి. అ. న. బూరెలమూతుడు: చూ, పాత్రము. 6. గ్రుగ నూటుట. పిప్లవేషగాన్యాయము. పా. నూతనపిండినే వ్యర్థ పిప్లపరిమిత్య పూషన్యాయము. పా. పిండియెంతయో రొట్టెయు సంతయే యనురీతి. పిప్లము. సం. వి. అ. న. 1.—పిండి (విసిరినది): చూ, పిండి (1); 2.—పిట్టు. వాసెనపోత: చూ, సాదము (1); 3. సీసము: చూ, లో

హము. 1; వా. 4: చూ, పితౄకము; విణ.

5. పాడిచేయబడినది.

విష్వనర్తి. సం. వి. ఇ. న: చూ, చమనము. 1.

విష్వసారథము. సం. వి. అ. పుం,న. చందనము.
చూ, వాసన. 1. [కము.

విష్వతరము. సం. వి. అ. పుం: చూ, పటవాస

విస. దే. వి. అవివేకము చూ, వెట్టి 2.

విసక. దే. వి. తల వెంట్రికలయందు చెమటచే
బందనగొను ముటికి: చూ, మలినము.

విసరు. దే. వి. 1: చూ, పిప్పి; 2. కడిగినధాన్య
ములో తోపుడుపడినది: చూ, స్తంబకరి
(ధాన్యము); 3 లేళము చూ, స్వల్పము
4: చూ, శివలము.

విసాసి. నై. వి = విశాచ. 1. విశాచము చూ, భూ
తము; 2 అడుదయ్యము చూ, భూతము

విసాశము. దే. వి. 1. చూ, వెలుతురు. 1,2 చూ,
పరిహాసము. పర. 3, ఆ. 196, 3: చూ, వ్యా
సనము; 4 చూ, వికాసము పొండు. 4,
ఆ. 13; 5 దొంగటక్కరి. చూ, వంచన;
6: చూ, గోపము

విసాళి. దే. విణ. 1. వ్యాపనముగలది విజ. 2,
ఆ. 128 చూ, హిండితము; 2 పృకాశము
గలది. పాండు. 4, ఆ. 132 చూ, శోభి
తము. 5, 3 దొంగయెత్తుగలది; వా
4. కోపముగలది (అడుది), కోపన: చూ,
స్త్రీ; 5. పునరుడు: చూ, వ్యాధుడు. 2,
6: చూ, మూర్ఖుడు; 7. కుత్సితపు అడుది
చూ, స్త్రీ.

విసాళించే. దే. అ. క్రి. 1: చూ, వ్యాపించే
జై. 7, ఆ. 198; 2: చూ, హవణిలు;
3: చూ, హేళనము చేయు. కళా. 1, ఆ. 143;
4. పరిమళించే. స్వా. 2, ఆ. 55: చూ,
విసరు. 6; 5. దొంగటక్కరివేయు: చూ,
వంచించే; 6: చూ, రోషించే; స. క్రి.
7: చూ, హాసించే.

విసి. వా. వి. 1: చూ, రూ-పిస; దే. వి.

2. తొలయించు బిగగొట్టుటకై చెక్కిన స్తం
భము పట్టెలోనగువానివివర.

విసికిళ్లు. దే. వి. బ. 1. జొన్నలులోనగువాని
యూచేబియ్యము; చూ, స్తంబకరి (ధాన్య
ము); 2. పినుకుటలు. [ఆ. 84: చూ, లోభి.
విసిడి. దే. విణ (రూ-పిసిని-విసినారి) జై. 1,
పిసినారి. దే. విణ. —పై—

విసిని. దే. విణ. —పై—

విసినిగొట్టు. దే. విణ. —పై—

విసినితనము వా.వి. లోభతనము. చూ, లోభము.
పినుకు. దే. స. క్రి 1. పిండిలోనిగువానిచేత
మర్చించే చూ, సమ్మర్చించే, 2 పాదములు
లోనగువాని నొక్కు: అదును, ఇలుకు, ఊడ
దు, ఒత్తు. కుమ్మ, నొమ్మ. (సం.ప) —
ఘర్షించే (చూ, సమ్మర్చించే); 3 అడ
గజేయు అడచే-అడచే, అదుము, అనిం
చే, అను, ఇలుకు, ఊడు, ఒత్తియాడు,
ఒత్తు, మర్చిమ్మ, దమించే-దమియించే, పట్టు.
(చూ, సమ్మర్చించే).

పినుకుట వా. వి. చూ, పిండిపిచే.

పినుకువాడు వా. వి: చూ, సంవాహుడు.

విస్తాపపు. వా.వి అభిషేకము (జ్ఞాపకశక్తినిచ్చేను).
విహితము. సం. వి. అ. న. 1. కనుకైవ్యమూ
త: చూ, మూత. 3, విణ 2: చూ, సగిత
ము; అం. 3. చూ, పుటకియలు; 4: చూ,
అకాశమండలములు; 5: చూ, అలంకారము 3.
(ఇతర రహస్యవృత్తితానెఱిగినట్లు చెప్ప
ట. ఉదా. —“పతియును దేవతా నింకిరిరా
గ శయ్యబడినె.”) [జేర్చెడుపదము.

పిళ్ల. వా. వి. కొన్ని జాతుల పేరునకు తుదను
పిళ్ళారి. దే. వి: చూ, వివాదుడు. 1.

పిళ్లు. దే. వి. బ. దూడలను కుడవనీని యావు
లను దూడలు చేచ్చినయావులను మరులు
కొలుపుటకై తద్యోనిద్యారమునజొప్పించి
లాగెడు తోరపుకులుచే కనవువెంటి, పాదు
గుపట్టుట.

పి

వీడిపిండ్లట్టు వా స. కి. నలిపిననల్లేరుకాడవలె
జేయు, బాధించు: చూ, హింసిండు.

వీడు దే. స. కి. 1. పెలుకు: చూ, పెలు
కు; 2. తీసివేయు. పెరుకు-పెర్కు-పెలు
కు; వా. 3. లాగు చూ, రెమ్మ. 2.

వీడులూట. దే. వి. చూ, పిరువీడు.

వీడులూటపంచాంగము. బా సాధ్యముకానిపరి.

వీడులూడు. దే. అ. కి. చూ, వెంటిగొను.

వీడువీడికాడు. దే. స. కి. మిక్కిలిపెలుకులాడు

వీడిక దే. వి. 1 నాగసరిము లోనగు వాద్య
ములునున బొప్పిం చెడుకోవిపుల్ల; 2 కా
శేవలె నొట్టిన చిన్న ఆకుచుట్ట; 3. తాగి
మిగిలినపొగచుట్ట [త్రయము 6

వీడికాడు వా. వి. తమృతదీగము: చూ, పా
వీడికాడు దే. అ. కి. 1: చూ, సాటసాట
వోవు అచ్చ. ఆ, కాం. 22; 2 చేప్పట
యగు

వీడిచే నై వి. పింధ చూ, రూ- పించియును
వీడిచేమడపు. దే. వి: చూ, రూ-పించేమడపు.
వీడిచేమణిచే. వా. స. కి. (రూ- వీడిచేమడ
చే-పించేమడచే-పించేమణిచే) చూ, సం
హరించు. [4: చూ, శక్తి. 1.

వీడిచేము. వై. వి: చూ, రూ-పించేము. 1-2-3;

వీడిచేర. దే. వి: చూ, శతావరి * (ఇదిద్వివిధ
ము. పిల్లవీడిచేర, పెద్దవీడిచేర. ఇదెట్లవీడిచేరి.)

వీడిచే దే. వి. జీలు, నార: చూ, శల్కము 2.

వీడిట. వై. వి. పీత: చూ, సింహాననము.

వీడిటుమిడి. వా. వి. దిట్టుముగావేయబడినముడి.

వీడిటెట్టు ద్వ. అ. కి. లేపక యొకచోటనే
పాడుకొనియుండు. స్వా. 4, అ. 42; సారం.

1, ఆ. 92.

వీడిటెట్టుమెకము. ద్వ. వి: చూ, నూకరము.

వీడి. వా. వి. 1: చూ, మెడ; 2. పిల్ల. "అడు
వీడి" (భద్రాచలపాఠమున వాడుక).

వీడిడు. వా. వి. కొడుకు. "వీడిడుపుట్టెను"
చూ, నూనుడు. 1. (భ-పా)ం-వాడుక.)

వీడి. వా. వి: చూ, రూ-వీడి. 1-2. (భద్రాచల
పాఠమునవాడుక).

వీడియ. వా. వి. —పై —

వీడి. వా. వి —పై. —

వీడిగడ్డ. ద్వ. వి: చూ, పిన్నగిడ్డ.

వీడికేళి సం. వి. ఇ పుం. చూ, విలుడు.

వీడిమర్దుడు సం. వి. 1 —పై. —; అం.

2 ధృష్టుడు: చూ, నాయులు. 2, 3 చూ,
నాయులు 3

వీడిము. సం. వి. అ పుం. = వీడి' చూ, పిడి.

వీడి సం. వి. ఈ. (స్త్రీ) = —పై —

వీడిక. సం. వి. ఆ. (స్త్రీ) 1 ఎగ్గుడు- ఎగ్గులుతు;
2. ఉత్కృష్టపీఠము చూ, సింహాననము.

వీడి సం. వి. ఆ. (స్త్రీ). 1. బాధ: చూ, శోక
ము; 2 కరుణ: చూ, హాస్యము. 2; 3 సిగ
దండ, కచ్చే' చూ, భూషణము. 2; 4. తెల్ల
తెగడ*. చూ, సర్వానభూతి.

వీడినము. సం. వి. అ స. 1. పరులచేగలుగు
రాయిడి: చూ, సమ్మర్దము; అం. 2: చూ,
ఆలింగనములు.

పిడాకరుడు. సం. వి. చూ, కనుకుట్టు.

పిడావః. అం. రాశ్యంతనవాంశయందున్న గి
హము పిడావస్థను బొందును. = బంధమిత్ర
విరోధము, బంధనము, దాసత్వము గలుగును.
(చూ, అవస్థలు. 5.)

పిడించే సం. స. కి. 1. చూ, వీడితమగు;
2: చూ, హింసిండు; 3: చూ, సమ్మర్దించు.

వీడితమగు. మి. అ. కి: అణగు, అదుముడు
పడు, అలుగులపడు, ఇటుకు, ఈండించు,
ఒత్తుపడు, కిమియు, కనుగు, దండసిలు

దండసిల్లు, నలఁగు, నలఁగుడువడు, నలఁగుడు పెట్టు, పొట్టుపాదలగు. (సం ప) — వీడించే. (చూ, సమ్మర్దించే.)

వీడితము. సం. విణ. 1: చూ, గజబిజి. 5; 2: చూ, సమ్మర్దితము; ఆం. 3: చూ, ఉత్తా నకరణబంధములు; 4: చూ, చుంబనములు.

వీడ్వమానము. సం. విణ. వీడింపఁబడుచున్నది వీత. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. పనుపు: చూ, వర్ణ ము. 6; వై. వి. (1) = వీతము. ఎండ్రకాయ. చూ, హరిలాంధనము.

వీతకి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. అగ్ని మేడి, తిండుకిని. (తె. పు). — అగ్ని మేడి.* (చూ, వృక్షము) వీతఘోష. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. చూ, వీతపుష్పము. 1.* వీతచండనము. సం. వి. ఆ. న: చూ, వాసన. 1. వీతదారువు. సం. వి. ఉ. పుం. స్త్రీ. (రూ- పూతిదారువు) 1. దేవదారువు*: చూ, సూ త్కృదారువు; 2: చూ, హరిదుగ్రవు *.

వీతదుగ్రవు. సం. వి. ఉ. పుం. 1: చూ, వీతదా రువు. 2; 2. సరళము*: చూ, సర్వానభూతి. వీతనము. సం. వి. ఆ. గ. 1. మంతుమపువ్వు: చూ, వహ్ని శిఖము. 1; 2: చూ, హరిదళ ము; 3: చూ, వీతదారువు. 1* [మహాన్న.

వీతని. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. రూ-పివని*: చూ, ముయ్య వీతపుష్పము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. గోఁగు, మృదుదుగ్రము*: చూ, వరగోఁగు; 2: చూ, శ్లేతపుష్పము *.

వీతభద్రము. సం. వి. ఆ. పుం. — వై. —

వీతమస్తకము. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, భృంగ రాజము. 3.

వీతము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. = వీత: చూ, వీత. 1; 2. పనుపురంగు: చూ, వర్ణము. 6; విణ. 3. పనుపురంగులది: చూ, వర్ణము. 6; 4. త్రాగఁబడినది: ఆవీతము. [చూ, పిచ్చేక. వీతముండము. సం. వి. ఆ. పుం. పచ్చేకలపిచ్చేక:

వీతముస్తకము. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, వీతముండము వీతమృ. వా. వి. ఆంబేద: చూ, వాగై; 2. పని చేయని ఆడుది: చూ, స్త్రీ. (ఉత్తరస రా్యరులలోవాడుక) “చేతకానివీతమృ”.

వీతశాఖము. సం. వి. ఆ. పుం ఆశోకము*. చూ, హేమపుష్పము. [చూ, సర్జకము 2. వీతసారకము. సం. వి. ఆ. పుం. వేగిన *: వీతసాలము. సం. వి. ఆ. పుం. — వై. —

వీతాంబరుడు. సం. వి. ఆ. పుం. 1: చూ, పచ్చేవలవ దారి; విణ. 2. వీతపస్త్రముగలవాడు.

వీతి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1. పానము: చూ, సరకము. 3; పుం 2 గుణ్ణము. (రూ-వీతి). చూ, హయము. వీతిగోరుపంక. ద్వ. వి: చూ, విల్పారిక.

వీతిరిగుంట. ద్వ. వి: చూ, మఱుఁగుదొడ్డి.

వీతువు. సం. వి. ఉ. పుం: చూ, సూర్యుడు.

వీతోలు. వా. వి. పైనుండునన్నని చర్మము: చూ, తెరడు. [డు; 2. చూ, వహ్ని. 1.

వీధువు. సం. వి. ఉ. పుం. 1: చూ, సూర్యుఁ

వీనము. సం. వి. ఆ. న. 1: చూ, సంతోషము;

పుం. 2: చూ, స్వేదము. 1; విణ. 3. బలిసి

నది, వీనము, వీవరము: చూ, నూలము. 2.

వీనశము. సం. వి. ఆ. పుం. రూ-వీనసము: చూ,

రాంప. 2.

వీనసము. సం. వి. ఆ. పుం. — వై. —

వీనస రోగజాతమిడు. పా. ౧. పప్తమమందు చంద్రుఁడును అప్తమమందుశనియును లగ్నా ధిపతి వ్యయమందు నున్నపుడును, ౨ లగ్నా ధిపతి పాపుఁడై వ్యయమందును పాపగర్భి హంశలయందును నుండి పప్తమమందు చం ద్రుఁడును అప్తమమందు శనియును నుండు నపుడును, 3 ప్తాధిపతిఁ జంద్రునితోఁగలి సి యప్తమమున శనిచేఁ జొడఁబడినను, ౪ ద్వాదశమందుఁ బాపగర్భహములుండి య ప్తమమున శనిచంద్రులు గలిసినను వీనస రోగము గలవాఁడగును.

వీనాహము. సం. వి. అ. పుం: చూ, తాగాడి. వీనుగు. దే. వి. రూ-వీన్లు చూ, శవము. వీనుగుండి. దే. వి: చూ, భూతము. వీనుగునకుఁ జేసిన శృంగారము రాజులకుఁ జేసిన కొలువు. జా. వృథము. వీనుగుపెంట. వా వి. 1. శవకాలువ్యము: చూ, భస్మము; 2. దుగవస్థ: కొడిమె-కొడినె, జీండ్లము, దన; 3. కప్టము: చూ, శోకము. వీనోధ్వి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ పెద్దసాదుగుగల యావు, వీవరస్తన: చూ, సారభేయి (భేనువు) వీన్లు. దే. వి: చూ, రూ-వీనుగు. వీయి. దే. వి. రూ-వీయి: చూ, శమలము. వీయూషము. సం. వి. అ. న. రూ-వీయూషము. 1. అమృతము: చూ, నుధ. 1; 2. జేన్ను పాలు: చూ, స్తవ్యము వీరంగి. వా. వి: చూ, రూ-వీరంగి. 4. వీరంగి బాణము. వా. వి. వి —తై— [వీకులు. వీరు. దే. వి. 1: చూ, గుమ్మ. 1; అ. కిరి. 2: చూ, వీరుచే దే. స. కిరి: చూ, రూ-వీర్లు. వీర్లు. వా. వి. తురకల జ్ఞాపకార్థమైన గులుతు. వీల. దే. వి. బక్కు: చూ, సాలపు. వీలి. దే. వి. 1: చూ, పిలిపిట్ట. స్వా. 4, అ. 14; 2. ఓడకుదారిచూపెడు చుక్కాను. అగవ-అపక-అబక (ఇవి వాడుకలోనివి), కడపుఁ జేయి, చుక్కాని-చుక్కాను. (సం. ప).— అరితేరిము, కర్ణము, కేనిపాతకము-కేనిపాతనము-కేనిపాతము; తద్వి. — ౧. ఓడనడపు గెడకు. — (సం. ప) — త్రిపణి- త్రిపణి, నాకా దండము; ౨. ఓడలోనుండు కట్ట గుద్దలికిని లవణాదులనుతొవ్వునట్టి మౌనుగుద్దలికిని. — (సం. ప). — అభిరి; 3. పడవతోనెడుపలక (ఓడతెడ్డు)కు. — కొయ్య తెడ్డు, తెడ్డు-తెడ్డు. (సం. ప). — కృపీటపాలము, కేనిపాతకము-కేనిపాతనము-కేనిపాతము, ఖజపము, తండువు-తండువు-తెడ్డు-తెడ్డువు-తెడ్డు-తెడ్డువు. (చూ, హోడము).

వీలిక. దే. వి. గుడ్డముక్కు: చూ, పస్త్రము. వీలికాండు. దే. వి. కల్గ ధారుండు: చూ, సరంగు. వీలిదండలు. వా. వి. బ. సందిట నుంచుకొనెడు కుచ్చేలమాలికలు: చూ, భూపణము. 2. వీలు. దే. అ. కిరి: చూ, రూ-వీకులు. వీలుకము. సం. వి. అ. పుం. 1. పక్షిపిల్ల: చూ, శకుంతి (పక్షి); 2. = విల్క. కండక: చూ, నూరగాము. వీలుచే. దే. స. కిరి: చూ, రూ-వీల్పు. వీలుపర్తి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. చోడక: చూ, సగవ; 2. దొండక. చూ, రక్తఫల. వీలువాది. సం. వి. న్. పుం. ఒకమతమువాడు. వీలువు. సం. వి. ఈ. పుం. 1 గొలుగుక: చూ, పరగోగు; 2. ఏనుగు: చూ, హస్త, 3: చూ, పరమాణువు; 4. తాటిచెక్క: చూ, శకలము. 4.5 చూ, నుమము; 6. చూ, బాణము. 1. వీల్పు. దే. స. కిరి. రూ-వీలుచే-వీరుచే-వీర్పు. 1. నీరు పాలులోనగునవి జేట్టు జేట్టు; 2. గాలిని వీల్పు: ఎగఁగోలు. (సం. ప). — ఉచ్చస్వించే. వీవము. సం. వి. (న్. ఈ. న్) బలికినది: చూ, రూ-వీవము. 3. (స్త్రీలింగము వీవరి.) వీవరము. సం. వి. అ. పుం. 1. తాచేలు: చూ, స్పర్తము. 4 (తాచేలు); వి. 2: చూ, వీవము. (కొరివ్విసదిఅనియు) వీవరస్తని. సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, వీనోధ్వి. వీవరి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. పెద్దపీచేరక: చూ, శతావరి.

పు

పుంఖము. సం. వి. అ. పుం. = పింజే. బాణపుపిడి: చూ, పింఛము. 2. పుంఖానుపుంఖము. జా. పరంపరగా, ఒకదాని వెంబడినొకటి. “కంఖారవంబులు పుంఖాను పుంఖంబులుగా” (ధర్మపై రాజనాయకు)

పుంఖతము. సం. వి. 1. పుంఖానుపుంఖము
గాఁజేయఁబడినది; అం. 2: చూ, హస్త
పాఠములు. [యములు.
పుంఖోద్వేజితవిభజనము. అం: చూ, పృమే
పుంఖోపసంఖ్యానము. అం.—పై —
పుంగవము. సం. వి. అ. పుం. 1. ఎద్దు: చూ,
వృషభము. 1, 2. ఒకటొకటి: చూ, వృక్షము
పుంగవుడు. సం. వి. అ. పుం. (ఉత్తరపద
మైనచో) శ్రేష్ఠుడు: చూ, శ్రేష్ఠుడు.
పుంగుడు. దే. వి. 1. రూ-పుంగుడు: చూ,
పులికిరి; 2. చూ, పుండరీకము. 9;
3: చూ, బొప్పి [చూ, రాశి. 1
పుంజము. సం. వి. అ. పుం.=పుంజి పొవు
పుంజి వై వి. 1: చూ, సమృద్ధి; 2 పరిమెను
లగువైరు చూ, సస్యము. 1; 3=పుంజ
చూ, పుంజము; వి. 4 చూ, సంపన్నము. 2
పుంజికొను. ద్వ. అ. కిరి: జేజేరుకొను.
పుంజీ. దే. వి. (స): చూ, నాలుగు
పుంజీగవించే. సం. అ. కిరి: చూ, పోగువడు.
పుంజీ. వా. వి. ఎద్దడి నేల: చూ, భూమి 1
పుంజీము. వై. వి. 1. ముప్పదియొకలనూలు
చూ, సూత్రము. 1; వా. 2. (నులకమంచే
ముయొక్క) కాళ్లకట్టుతొడు. చూ, సూ
త్రము. 1.
పుంజోలదండ. వై. వి. ఆడుదానిమెడనగ.
పాండు. 3, అ. 62: చూ, భూషణము. 2.
పుంజో. దే. వి: అజ్ఞివాలు, అడుగువాలుపులు
గు, ఆరణి, కొమరుడాలు, కోడి, పెట్టపోలి,
మెట్టవాలుపిట్ట-మెట్టవాల్చిట్ట. (సం.ప).-
అండజము, ఇంసగివాముము, ఉదగిధము,
కలావికము, కాలజ్జము, కావృకము, కాహ
ళము, కిరిటి-కిరీటి, గుక్కుటకము, కుక్కు
టము, కుమాగోపవాహము, కుహకస్యనము,
కుహకస్యరము, కృకవాకువు, గోవృకము,
చందగికి, చటకము, చరణాయుధము,

జ్ఞాని, తామ్రచూడము, నఖరాయుధ
ము; తద్వి — ౧. అడవికోడి కి.-
అడవికోడి, కానపుంజో, కారుకోడి-కాటు
కోడి, గునవనకోడి, పొడకోడి. (సం.ప).-
కుక్కుటము, కుక్కుభము, కులాలము, కుహ
కస్యనము, కుహకస్యరము, వనకుక్కుటము;
అ ఆడుకోడికి.—పెంటి, పెట్ట, బోలు (సం.
ప).—కుక్కుటి; 3 కుక్కుట(స్త్రీ)పురుష
సామాన్యమునకు.—కోడి; ౪. గామిపుకో
డికి.— (సం. ప).—కృక వాకువు,
మయూగచటకము; ౫. తెల్ల వార
ము న మొదిట కూయు కోడి కి —
తొలికోడి; ౬. నీరుకోడికి.—గుండగి.
చిలన, నీరుకోడి. పుల్లగొరక, బుడకోడి,
బొల్లికోడి (సం ప) — ఆంత్రసమావృ
తము, బలకుక్కుటము, పరిష్కనము, సలిలకుక్కు
టము, ౭ పంచపు కోడిపుంజోనమి — కాకి
వన్నె, జెట్టి. (సం ప).—కపిలము; ౮. పుం
జోలరకములు.— అరణ్యట్ట, ఈశలదాగ
ము, కంచుడమారము, కాల్చిచ్చే, కోడిడే
గ, గద్దెకాకు (సం)లది, గరుడండు, గా
జోలగాడు, తెల్లయరగపిల్లవేల్లది, నల్ల
యరగ, పండెట్టది, పట్టెడజేట్టది, పింగళి,
పిరంగి, మూగబిట్టకోడి, పుంజోలవేగు
విత్తు, రణదేరు, రాహుత్తి, పమలపాతాళ,
సెలకాలుది. (సం. ప).—పట్టదమృదు.
(మిగతవానికి “చూ, సెలకాలుది”).
పుంజోదాలుపు. దే. వి: చూ, స్కందుడు.
పుంజోలవేరువిత్తు. వా. వి: చూ, పుంజో.
పుంట. దే. వి. (రూ-పుంటె-పుగంట-పురంట-
పూట) సంధ్య:చూ, సంజోము.
పుంటె. వా. వి.—పై—
పుండరీకము. సం. వి. అ. న. 1. తెల్లతామ్ర*:
చూ, సహస్రపత్రిము; 2. తెల్లగొడుగు: చూ,
వారిత్రి; 3. ఒకతీర్థము; 4. గంధద్రవ్యము:

చూ, రాజార్జును; పుం. 5. ఆగ్నేయపు
దిక్కునందలి ఏనుగు: చూ, హస్తీ (చూ, దిగ్గ
జనులు); 6. పులి: చూ, శార్దూలము. 1;
7. కప్ప: చూ, హరి. 12; 8. తియ్యవామిడి*:
చూ, మామిడి; 9. తెల్లపాడలకుప్పము: చూ,
విపాదిక. క్రకంటి: చూ, విష్ణుపు. 1.
పుండరీకాక్షుండు. సం. వి. అ. పుం. తెలిదమ్మి
పుండరీకుండు. సం. వి. అ. పుం. 1. ఒకానొక
ముని: చూ, సన్యాసి; 2 నిఘంటుకర్తలలో
నొకఁడు. ద్రవ్యము.
పుండర్యము. సం. వి. అ. న: చూ, రూ-పాం
పుండరించే. దే. అ. కిరి. అభూతకల్పనచేయు.
పుండ్రాకోరు. వా వి: చూ, పంచకుండు. 1.
పుండికూగ. వా. వి. గోగుహార: చూ, వరగోగు.
పుండు. దే. వి. కుటుపు: చూ, విజయము.
పుండ్రకము. సం. వి. అ. న. 1: చూ, పుండ్ర
ము. 5 *: 2: చూ, పుండ్రము. 6.
పుండ్రము. సం. వి. అ. పుం. 1. నలుపుగలిగిన
యెఱ్ఱచెఱువ *: చూ, రసాలము. 3;
2: చూ, పుండరీకము. 1; 3. బొట్టు: చూ,
బొట్టు. 1; 4: చూ, పురుగు; 5. పుండ్ర
కము, పువ్వులగురివెంద *: చూ, శ్వేతపా
కి; 6. పుండ్రకము, పంగదేశము చూ,
దేశములు. స్రుండు. 1.
పుండుండు. సం. వి. అ. పుం: చూ, రాక్ష
పుంథ. దే. వి. ఇనుకదారి: చూ, మార్గము. 1.
పుంభావము. సం. వి. అ. పుం: చూ, పౌంధిమము.
పుంలింగము. అం: చూ, లింగములు.
పుంశ్చలి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, అంకులాడి.
పుంసవనము. సం. వి. అ. న. 1. గర్భవిహ్నుము
తేలిసతోడనే పురుషుండు పుట్టవలెననిచేసె
డు శుభకర్మము: చూ, కర్మములు; 2. క్షీర
ము: చూ, స్తనము.
పుంస్థానకములు. అం. వైష్ణవము, సమపాదము,

వైశాఖము, మండలము, ఆలీఘము, పృత్యా
లీఘము (6) (చూ, స్థానకములు.)

పుకారు. వా. వి. పదంతి: చూ, శబ్దము. 2.
పుకిలించే. దే. స. కిరి: రూ-పుక్కిలించే;
గుప్పించే. (సం. పు).—గంఢూషించే.
పుకిలింత. దే. వి: రూ-పుక్కిలింత. పుక్కిలి.
పుక్కు-బుగ్గ. (సం పు).—గంఢూషము.
పుక్కు. దే. వి. రూ-బుగ్గ. 1: చూ, లెంప 2;
2. నీటికాయ: చూ, స్ఫోటము. 2; 3. పర్వ
తాదులయందుండి సంతతభాగిగా పైకుదికి
వచ్చెడు నీరుబుగ్గ: చూ, స్ఫోటము. 2; వా.
4 చూ, పుకిలింత. శ్రు. డు.
పుక్కునుండు. సం. వి. అ. పుం చూ, పుల్కు
పుక్కిటిపురాణము. జా. పుక్కిటినుండి వెలు
వడు వ్యగ్రపుపలుములు. “పుక్కిటిపురాణము
లఁ బొగ్గెదలుచునతఁడు” (రామలింగేశ
శతకము); “కన్యకయిది పుక్కిటిపురాణమై
తోచెఁచె జేమి.” (రామాభ్యుదయము)
పుక్కిలి. వా. వి. 1: చూ, రూ-పుకిలింత; దే. వి.
2. బుగ్గలోపలిభాగము.
పుక్కిలించే దే. స. కిరి: చూ, రూ-పుకిలించే.
పుక్కిలింత. దే. వి: చూ, రూ-పుకిలింత.
పుచ్చి. వా. వి. (రూ-పుచ్చియ-పుచ్చె.)
1. కొబ్బరి పూచింద చూ, స్కంధఫల
ము; 2. తలపుట్టె: చూ, శల్యము. 1.
పుచ్చికోలు. వా. వి. రూ-పుచ్చికోలు: చూ,
పృథిగిహము.
పుచ్చినట్టు. వా. కిరి. విణ. తప్పనిసరిగా.
“నానాకీని పుచ్చినట్టు తీర్పుము.”
పుచ్చియ. వా. వి: చూ, రూ-పుచ్చి.
పుచ్చె. వా. వి.—పై—
పుచ్చే. దే. వి: పుచ్చేతీరె, పుచ్చేపాదు. (సం.
పు).—కర్కారుకము, కలింగము. కలింగము.
కాలింగము—కాళింగము—కాళింగి,
కృష్ణబీజము, గోతుంబ. తద్వి. — ౧. ఖురా

సానిపుచ్చేకు. — (సం. ప) — డంగరి-డాంగరి, డింగరము, నాగకుండి; ౨. తిక్తకాళింగికి. — చేతిపుచ్చే. (చూ, హరివాలుకము.) పుచ్చేటిక. వా. వి. (రూ-పుచ్చేడిక-పుచ్చేడిక-పుచ్చేడికతనము) చూ, సిగ్గు.

పుచ్చేడిక. వా. వి. — పై —

పుచ్చేడిక. దే. వి. 1. — పై —; 2. చూ, హీ) మంతుడు; 3. హీ) మంతురాలు: చూ, స్త్రీ.

పుచ్చేడికతనము. వా. వి: చూ, పుచ్చేటిక.

పుచ్చేటిక. వా. వి: చూ, పుచ్చే.*

పుచ్చేపాదు. వా. వి. — పై —

పుచ్చే. దే. వి. 1. ఆముదపుమడ్డి; చూ, మడ్డి

2; స. కి. 2. ఆజ్ఞాసించే: చూ, నెలవిచ్చే,

3 ఇలుకు. భాగ. 4, స్కం. 105—106

చూ, పీఠ. 1; 4. గృహించే పంచ నా.

1, ఆ. 245: చూ, స్వీకరించే; ఆ. కి.

5. పుష్పిపట్టు: చూ, రూ-పుచ్చే; 6. పోతే

యు. భార. ఆర. 3, ఆ. 372 చూ, పుచ్చే.

2; స. కి. 7: చూ, పంపు. 11.

పుచ్చేకొను. దే. స. కి. 1: చూ, పుచ్చే.

4 భార. సభా. 1, ఆ. 143; 2. పరిగృ

హించే: చూ, స్వీకరించే.

పుచ్చేకోలు. దే. వి: చూ, రూ-పుచ్చికోలు.

పుచ్చేట. వా. వి: ఉత్తేజనము.

పుచ్చటి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. (పున్న పుంసకలింగమని కొందఱు) నెటికవిలుతుట: చూ, వేల్పుడి.

పుచ్చము. సం. వి. ఆ. పుం, న. 1. తోక: చూ, వాలము. 1; 2. నెనుకచీక: చూ, నెనుక. 1.

పుచ్చాపర్తి. అం: చూ, అశుభాపర్తములు.

పుట. వా. వి. (సం. వి. అ. న. అనియు, దీనికి పొరటతప్పవమనియు కొందఱు); చూ, పొరట.

పుటక్రియలు. అం. వివర్తితము, ఉన్నేషము, పిహితము, కుంచితము, సమము, వితాళిత

ము, స్ఫురితము, నిమేషము, పృస్థతము.

(9) (చూ, ఉపవిద్యలు).

పుటపుట. దే. వి. అదురుట యందగుననుకరణము: చూ, హూహూ.

పుటపుటన. దే. వి. 1 చూ, హెచ్చే. 1; విణ.

2. చూ, పృష్ఠద్ధము. పొండు. 2, ఆ. 35.

పుటపుటనగు. దే. ఆ. కి: పృష్ఠద్ధమగు. స్వా.

3, ఆ. 28. [సీమ. 1 (దేశము).

పుటభేదనము. సం. వి. అ. న. పట్టణము: చూ,

పుటభేదము. సం. వి. అ. న. 1. — పై —;

2. చతుర్విధవాద్యము: చూ, స్వరము. 2;

3. ఏటివంపు, చక్కాణి: చూ, హృదిన (నది).

పుటము. సం. వి. ఆ. పుం, న. 1. పూలుబుట్ట:

చూ, సజ్జే 1; 2. దోవ: చూ, హరివాణము.

(పాత్రము 6); 3. గుట్టపుకాలిగొరికి: చూ,

వింఖము; నై. వి. (1). = పుత్ర ఆశ్వగతి:

చూ, హయము; వా. (2) లోహోనులను పు

టమువేయుట: రూ-పుతము

పుటముబ్బు. ద్వ. ఆ. కి. మీడికుబ్బు. వను.

2, ఆ. 39. [చూ, మల్లకాస్త్రము.

పుటములు. వా. వి. బ. మల్లయుద్ధవిశేషము:

పుట(క)ములు. అం. అంకపోత, కుక్కుట, గజ,

గోవర, మహా, వరాహ పుటములు మొదలగునవి.

పుటమెగయు. ద్వ. ఆ. కి. 1. మీడికెగయు:

చూ, రేగు. 1; 2. దాటు. రామా. 6, ఆ.

84: చూ, లంఘించే.

పుటలు. అం: చూ, నాట్యపయోగములైన

యంగములు (అంగము. 9.)

పుటి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. = పుటిక-పుటిక-బుట్ట:

చూ, పుటము. 1; 2. చూ, పుటము. 2.

పుటిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. ఏలకి: చూ, ప

త్రెల, నై. వి. (1). = పిటక. (రూ-పుటి

క-పుటి-పుటిక-బుట్ట-బుట్టి-బుట్టిక): చూ,

పుటము. 1.

పుటిక. వై. వి.=చూ, రూ-పుటిక. (1)

పుటికము. సం వి. అ. న. 1. దోసిలి: చూ,

హస్తము; విణ. 2. కుట్టబడినది: చూ,
స్వాతము; 3. దోష్యుగాజేయబడినది.

పుట్టుక్క. దే. వి. తెగుటయందగు ధ్వన్యను
కరణము: చూ, హూహూ.

పుట్ట. వై. వి. 1.=పుటకమ్: చూ, వల్మీకము.

(దేశ్యమని శ. ట.); 2. చిన్న పాద: చూ,
పాద. 2; 3. జన్మస్థానము “రోగముల
పుట్ట”: చూ, స్థానము. 1; 4. చూ, పునా
ది; 5. చూ, రాశి 1. [తిర్వి. 10.

పుట్టకాచరి. వా వి. చూ, సర్పము సాం.

పుట్టకాపు దే వి. 1.—పై—; 2. చూ,
నెలుగుబంటి. [దుండు

పుట్టకాలివాడు. వా. విణ. చూ, వల్మీకపా

పుట్టకాలు. దే. వి. బోటకాలు చూ, హడ్డ.

పుట్టకీటు. వా. వి. పుట్టగోడ.

పుట్టకుట్టము. అం. చూ, శౌమమండలములు.

పుట్టకూటిమెకము వా. వి. చూ, పుట్టకాపు. 2

పుట్టకూడు దే. వి. నీమగుడ్డతో గలనిన
పుట్టమట్టిముద్ద స్వా. 4, ఆ 37.

పుట్టకూడుదిండి. వా. వి. చూ, పుట్టకాపు. 2.

పుట్టకూడుమెక్కుమెకము. ద్వ. వి.—పై—

పుట్టకొక్క. ద్వ. వి. చూ, పుట్టగొడుగు.*

పుట్టకొట. ద్వ. వి. కొటకు బలముకొలుకు కొట
బయలువేసిన మట్టితీన్నె: చూ, నేదిక.

పుట్టకొలలు. వా. వి. పుట్టమిండికి ఖరములు. చూ,
వల్మీకము. [సర్పాక్షి.

పుట్టగొడుగు. వా. వి. కుక్కగొడుగు*: చూ,

పుట్టగోచి. దే. వి. పోటముంజి: చూ, బొట్టము.

పుట్టచాలు. వా. వి. వాల్మీకిమహర్షి: చూ,
సన్యాసి.

పుట్టచెండు. ద్వ. వి. 1. ఎగురగొట్టియాడెడు
బంతి. రామా. 8, ఆ. 51: చూ, సరి. 3; బ.

2: చూ, బ్రాహ్మకీర్తి.

పుట్టచెమ్మ. వా. వి. చూ, వల్మీకశింబి *.

పుట్టచేన్దు. దే. వి. చూ, పుట్టగొడుగు.*

పుట్టతమ్మ. దే. వి. చూ, పుట్టచెమ్మ *.

పుట్టతేనె. దే. వి. (పుట్టగోపెట్టిన) పెరతేనె=

చూ, మధువు. 5. [చూ, వృద్ధీకము. 1.

పుట్టతేలు. దే. వి. మండగబ్బ-మండగిబ్బ:

పుట్టనిట్ట. వా. వి. చూ, పుట్టకాచరి.

పుట్టపుట్టువు. దే. వి. చూ, పుట్టచాలు. వికర్.

1, ఆ. 9. [సం. మా. 17.

పుట్టపెట్టెనట్టు. వా. వి. చూ, పుట్టకాచరి ఆం,

పుట్టమనెడుగబ్బి. వా. వి.—పై—

పుట్టము. వై వి.—పట. బట్ట చూ, వస్త్రము.

పుట్టి దే. వి. 1. ఏలుదాడెడుసాధనము:

చూ, హోడము; 2. చూ, ఖారి; 3. ఇరు

వది మునుగులు; వై వి. 4=పుటి: చూ,

పుటిక. (దేశ్యమని శ ట)

పుట్టింమే దే. శ్రీ. చూ, స్పటింమే

పుట్టింమేట. వా. వి. కలిగించేట. చూ, సంధ

నము. 1. [ఆ. 156.

పుట్టిక. వై. వి. చూ, రూ-పుటిక కళా. 6,

పుట్టినవాడు. వా. విణ: చూ, సంభూతుడు.

పుట్టినిల్లు. దే. వి. (పుట్టిన + ఇల్లు) రూ-పుట్టి

ల్లు, మాతృగృహము: చూ, సదనము. 1.

పుట్టిమున్నట. జా. నప్తమగుట (పుట్టి=ఏలు

దాటించుబట్ట) రామా. 8, ఆ. 55.

పుట్టు. దే. వి. 1. చూ, రూ-పుట్టుక. 1; ఆ.

కీర్తి. 2. జన్మించు: చూ, సంభవించు.

పుట్టుక. దే. వి. (రూ-పుట్టు-పుట్టుగు-పుట్టు

వు): చూ, సంభవము.

పుట్టుకచేల్వజోతి. వా. వి. చూ, హిమాంశువు.

పుట్టుకల్లరి. దే. విణ. పుట్టుకమొదలు కల్లలాడు

వాడు. భార. ఆర. 5, ఆ. 405: చూ, ము

ఖరుడు. [చూ, పర్యవము.

పుట్టుగట్టు. ద్వ. వి. ఉదయాది. య. 3, ఆ. 148:

పుట్టుగు. దే. వి. చూ, రూ-పుట్టుక.

పుట్టుగొడ్డు. దే. విణ. పుట్టుక మొదలు గొడ్డుతనముకలది (అడుది): చూ, (ప్రేమ). [కేచీను.

పుట్టుగుడ్డి. దే. విణ. జనుపాంధుడు: చూ, పుట్టుచీను. దే. విణ. —పై— భార. ఆది. 4,

ఆ. 231

[చూ, జాతకర్మము

పుట్టుచెయ్యపు. ద్వ. వి. రూ—పుట్టుచెయ్యపు

పుట్టుచెయ్యపు. ద్వ. వి. —పై—

పుట్టుచోటు. వా. వి. (సం. ప).—అభిజనము, ఆకరము, జన్మభూమి. ప్రాముగలవాడు.

పుట్టుపాప దే. విణ. వ్యాధిచే తెల్లబోలిన దే పుట్టుపునుగు వా. వి. లోకుశమృగమదము.

పుట్టుబడి. దే. వి: చూ, పుట్టుక.

పుట్టుమచ్చే దే. వి: మచ్చే, మలుపు. (సం. ప).

—కాలకిము, తిలకము, తిలకాలకము, జటు

లము—జడులము, పిల్లపు (చూ, లక్షణము. 1.)

పుట్టుమూగ. ద్వ. వి. పుట్టుక మొదలుమూగ. చూ, మూగ. 3.

పుట్టుమొండి వా. వి. పుట్టుక మొదలు మొండి వాడు: చూ, సూరసూతుడు.

పుట్టువడుగు ద్వ. వి. 1. పుట్టుక మొదలు బ్రహ్మచారి: చూ, వటువు; 2. చూ, విష్ణువు. 1

పుట్టుపు దే. వి. చూ, రూ—పుట్టుగు.

పుట్టునెట్టి దే. విణ. పుట్టుక మొదలు నెట్టివాడు: చూ, నెట్టివాడు

పుట్టెడు. వా. వి. పుట్టెడుపరిమితి. (80 కుం.

అనికొండలు, 200 కుం. అని కొండలు)

పుట్టెడుసేల. వా. వి. 20 కుంటలు (2 పండుములు, 4 ఏడుములు, 8 ఎకరములు,

80 కుంచేములు, 800 శెంట్లు, 38720 చతురపు

గజములు) [8, స్కం. 155.

పుట్టిల్లు. దే. వి: చూ, రూ—పుట్టినిల్లు. భాగ.

పురము. వా. వి: చూ, రూ—పుటము. (2).

పుడక. వా. వి. (రూ—పుడుక—పుల్ల) 1. తృణ

కాండము: చూ, హరిత(తృణము. 1); 2. కట్టె

పుల్ల (చిన్న చిడుగు): చూ, సమిధ; 3. అడ్డము.

“పానకములోని పుడక” చూ, సంకోధము.

పుడమి. నై. వి. = పృథ్వీ: చూ, భూమి. 1.

పుడమిచెలి. వా. వి: చూ, పత్మికము.

పుడమితాలుపు ద్వ. వి. 1. శేషుడు: చూ, సర్ప

ము, 2 కొండ. అచ్చ. బాల, కాం. 40: చూ,

పన్నతము; 3 భూపతి. చూ, రాజు. 1.

పుడమితేరక్క. వాడు. వా. వి: చూ, శివుడు.

పుడమినంటు వా. వి: చూ, విష్ణువు. 1

పుడమిపట్టి. ద్వ. వి. 1. అంగారకుడు చూ, రా

మావు. 2; 2. చూ, సేలపట్టి 3; భూమిజ.

రామా. 5, ఆ. 65. చూ, సీత

పుడమిపుట్టు. ద్వ. వి. 1 భూజము, చెట్టు చూ,

వృక్షము; 2. చూ, పుడమిపట్టి 3. రామా.

5, ఆ. 244.

[సాంబ. దే. 17.

పుడమిముద్దియకోక. వా. వి. చూ, సముద్రము.

పుడమిమొలనూలు. వా. వి. —పై—

పుడమిరూ. వా. వి. చూ, పుడమినంటు.

పుడమితేడు. ద్వ. వి: చూ, రాజు. 1

పుడమివేలుపు ద్వ. వి. చూ, బాహ్యులు. వాడు.

వర. 2, ఆ. 136.

[తేడు.

పుడమికుడు. నై. వి. = పృథ్వీశ: చూ, పుడమి

పుడికిరించే. దే. స. కి. రూ—పుడికిరించే.

1. కొంచెముగాయిచ్చే: చూ, పెట్టు. 8;

2. సన్నిపాతిదోషముచేత గృహించే.

పుడికిరింత. దే. వి. (రూ—పుడికిరింత—పుడుక

రింత) 1. ఈవి: చూ, స్వర్ణము. 3; 2. పు

డికిరించేట.

[బాలక్రీడ.

పుడికిళ్లు. దే. వి. బ. రూ—పుడికిళ్లు: చూ,

పుడిగ. వా. వి. (రూ—పుడుగ—పుడుకు—పులుకు)

ఈవి: చూ, స్వర్ణము. 3.

పుడిసరి. వా. వి. రూ—పుడిసరి. కుడియబట్టిన

చేరలో సగము: చూ, హస్తము.

పుడిసిరి. వా. వి. —పై—

పుడిసిలించే. దే. స. కిరి. పుడిసిటబట్టు.

పుడిసిలింత. దే. వి. పుడిసిటబట్టు.

పుడిసెడు. వా. వి. కుడియబట్టినచేగలోనగము

పరిమాణము: చూ, హస్తము.

పుడుకులు. దే. వి. బ. రూ-పుణకులు. కాశీ.

7, ఆ. 138: చూ, భక్ష్యము.

పుడుక. దే. వి: చూ, రూ-పుడక. గ్రామ. 2.

పుడుకబావిలి. దే. వి. స్త్రీచెవిసగ. చూ, భూష

పుడుకరింత. దే. వి: చూ, రూ-పుడికిరింత.

పుడుకు. దే. వి. రూ-పుణకు. 1. ఈవి: చూ,

స్వర్ణము. 3; స. కిరి. 2. కొంచెముగాయి

చుప్ప. వికృ 2, ఆ. 170: చూ, పెట్టు. 8;

3. ఇచ్చు. హరి. ఉ. 9, ఆ. 46: చూ,

పెట్టు. 8; 4. (అయిదు వేర్వేలతో) గృహిం

చే ఉ. హరి. 5, ఆ. 202: చూ, స్వీక

రించు; 5. తృప్త్యు: చూ, మధించు;

6. (చీకటిలో) తడవు: చూ, చెదకు.

పుడుకుగల్లు. దే. వి. చింతామణి. అచ్చ బాల,

కాం. 8: చూ, రత్నము. 1. గ్రామపు.

పుడుకుదొడుకు. దే. వి. కామధేనువు: చూ,

పుడుకుమాను. దే. వి: చూ, వేలుపుటెట్టు.

అచ్చ. బాల, కాం. 2. ద్వి. 182.

పుడుగ. వా. వి: చూ, రూ-పుడిగ. ఆం, భా.

పుడికిపుచ్చుకొనుట. జా. పుడికి గృహించుట

విజ. 1, ఆ 198; విజ. 2, ఆ. 182.

పుడికిరించే. దే. స. కిరి: చూ, రూ-పుడికిరించే.

పుడికిరింత. దే. వి: చూ, రూ-పుడికిరింత.

పుడికిళ్ళు. దే. వి. బ: చూ, రూ-పుడికిళ్ళు.

పుణకులు. దే. వి. బ*చూ, రూ-పుడుకులు.

పుణకు. దే. స. కిరి: చూ, రూ-పుడుకు.

పుణ్యంపుమొన. ఆం: చూ, మొనలు.

పుణ్యకము. సం. వి. ఆ. న: చూ, పృథము.

పుణ్యక్షేత్రము. సం. వి. ఆ. న: ఆక్షేత్రము,

దివ్యక్షేత్రము. (చూ, క్షేత్రములు. "కకారా

ది" అనుబంధములో)

పుణ్యక్షేత్రములు. ఆం. 1: చూ, పుణ్యక్షేత్రము;

2: చూ, భూమి. 1. (చూ, పుణ్యనగరములు)

పుణ్యజనుడు. సం. వి. ఆ. పుం. 1. నైర్వతి:

చూ, సోకులక్షేడు; 3: చూ, రాక్షసుడు.

1; 3: చూ, యక్షుడు; 4: చూ, పుణ్య

త్ముడు. [శ్రీ]దుడు.

పుణ్యజనేశ్వరుడు. సం. వి. ఆ. పుం: చూ,

పుణ్యనగరములు. ఆం: చూ, దేశము 1516

పాగట. [1515 సారిట.

పుణ్యభూమి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ: చూ, దేశము

పుణ్యము. సం. వి. ఆ. న.=పున్నియము-పున్నె

ము. 1. ధర్మము చూ, సుకృతము. 1;

2. దానము: చూ, స్వర్ణము. 3; విణ. 3: చూ,

శుద్ధము. 3; 4: చూ, హృద్వము.

పుణ్యంతుడు. సం. విణ. (త్. ఈ. త): చూ,

పుణ్యాత్ముడు. [కుడు.

పుణ్యస్థోమడు. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, బాహు

పుణ్యాత్ముడు. సం. విణ. (న్) పుణ్యస్వరూపు

డు: చూ, సుకృతి. [రోజో.

పుణ్యాహము. సం. వి. ఆ. న. పుణ్యదినము: చూ,

పుణ్యాహవాచనము పా. దైవాదికగృ పౌరం

భమునందు విఘ్నేశ్వర పూజానంతరము మం

గళార్థము పుణ్యాహవాచనము శబ్దమును

మూడుమాలులు చెప్పెడు శుభకర్మము.

పుత్రపుత. దే. వి. చలనమునందగు ననుకరణము:

చూ, హూహూ. [ఉ. హరి. 6, ఆ. 104.

పుత్రపుతపోవు. దే. ఆ. కిరి: చూ, వివశమగు.

పుత్ర. వై. వి.=పుత్ర: చూ, వెనుక. 1.

పుత్రడ. వా. వి. నూలికండె: చూ, నూత్రిము. 1.

పుత్రడి. వై. వి.=పుత్రలికా. (రూ-పుత్రలి-

పుత్రలిక) 1. అపరంజి, మేలిమి (దేశ్యమని

శ. ర): చూ, లోహము. 1; 2. బొమ్మ:

చూ, సకిన. 3.

పుత్తడికాసు. వా. వి. చూ, మత్స్యము. 1.
 పుత్తలి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. = చూ, పుత్తడి. 2;
 వై. వి. (1) = పుత్తలి: చూ, రూ - పుత్తడి. 1.
 (దేశ్యమని శ. ర)
 పుత్తలిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ = పుత్తడి. 1. కిర్తి.
 బంగారుబొమ్మ: చూ, సకిన 3; 2. కిర్తి,
 లోహపుబొమ్మ: చూ, సకిన. 3
 పుత్తిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. చూ, పెరయ్యాగ.
 పుత్తెంచే. దే. పేరి. (పుచ్చే + తెంచే) 1. చూ,
 రూ - పుచ్చే. 6. ఉ, హరి. 1, ఆ 59, న. కిర్తి.
 2: చూ, రూ - పుచ్చే. 3. ఆం, భా. శృ. 121.
 పుత్తరింజీవకము సం. వి. అ. పుం: చూ, పుత్తరింజీవ*.
 పుత్తరికామేష్టి. సా పుత్తునింగోరి చేయుయా
 గము: చూ, యజ్ఞము. [జీవీ*
 పుత్తరింజీవము. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, పుత్తరి
 పుత్తరింజీవ. సం. వి. ఇ. పుం: అక్షుఘలము, ఆర్థ
 సిద్ధి, కుమారజీవము, కృతజ్ఞము, గర్భం
 డము, గర్భకరము, పుత్తరింజీవకము, పుత్తరి
 జీవము, నూనజీవ* (దీని విత్తులు గర్భోత్ప
 త్తిగలుగజేయును. (చూ, నూనజీవ).
 పుత్తరిధాతి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. అశ్మిజాత,
 గంధాలుపు, పుత్తాలుపు*.
 పుత్తరివతి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. కరవీరి. చూ, స్త్రీ
 పుత్తాలుపు. సం. వి. డా. స్త్రీ. చూ, పుత్తరిధాతి*.
 పుత్తిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. కూతురు: చూ,
 నూన. 1; 2: చూ, పుత్తడి. 2: 3. లక్క
 దూది: చూ, పుత్తి, 4. = పాత్తిక. బొమ్మ
 చీర: చూ, వస్త్రము.
 పుత్తుగడు. సం. వి. ఆ. పుం. = బురకడు.
 (పున్నామ నరకమునుండి రక్షించేవాడు)
 1. కొడుకు. మార్కం. 3, ఆ. 100: చూ,
 నూనడు. 1; అం. 2: చూ, సంతానములు;
 3: చూ, పుత్తులు. 1; 4: చూ, పుత్తులు. 2.
 పుత్తులు. అం. 1. (కొడుకులు) (వీరుపన్నిద్ద
 టు..—ం. ఔశనుడు (భార్యయందు

తనకుబుట్టినకొడుకు), ౨. క్షేత్రజుడు
 (ఏదేని యొక కారణమున సంతానవిచ్ఛి
 కలుగఁగా పెద్దలయనుజ్ఞ చేతతనభార్యయం
 దు దేవరుఁడులోనగునారికిబుట్టినకొడుకు);
 3. దత్తుడు (దత్తుతీసికొన్నకొడుకు),
 ౪. కృత్రిముడు (గుణజ్ఞుడని యభిమానించి
 పెంచుకొన్నకొడుకు), ౫. గూఢోత్పన్ను
 డు (భార్యయందు తనకు తెలియకుండ అం
 నుమగనికిబుట్టినకొడుకు), ౬. ఆపవిద్ధుడు
 (తల్లిచేతగాని తండ్రిచేతగాని యుద్ధయుల
 చేతగాని విడువబడఁగా తెచ్చి పెంచుకొ
 న్నకొడుకు), ౭. కానీసుడు (తనభార్య
 యందు కన్యాత్వమున రహస్యముగా నితరు
 నికి బుట్టినకొడుకు), ౮. సహోద్భుడు
 (గర్భిణి గానుండ తెలిసికాని, తెలియక కాని
 వినాహము చేసికొన్న భార్యయందుబుట్టిన
 యాకొడుకు), ౯. క్రితుడు (తల్లిదండ్రుల
 వద్ద నెలయిచ్చి కొనుకొన్నకొడుకు),
 ౧౦. పానర్థపుడు (పునర్భవునందుబుట్టినకొ
 డుకు), ౧౧. స్వయందత్తుడు (తల్లిదండ్రులు
 లేక కాని తల్లిదండ్రులచేత సకారణముగ
 విడువబడికాని తనంతట నేనునీకుబుత్తు
 డనయ్యెదనని వచ్చినకొడుకు), ౧౨. జ్ఞాతి
 రేయుడు (జ్ఞాతికొడుకు). వీరిలో మొదటి
 యార్ధరు బంధువులు దాయాదులు నగుదురు.
 వెనుకటి యార్ధరు బంధువులగుదురుగాని
 దాయాదులు కారు. ఇది భారతమునందు
 వ్రాయబడియున్న విధము ననుసరించినది.
 జ్ఞాతిరేయుడనువానికి మాటుగా వనుస్మృ
 తియందు పారశపుడు (లేక) శౌదుగిడని
 యు, విజ్ఞానేశ్వరియమునందు పుత్తికా
 పుత్తుడనియు వ్రాయబడియున్నది):
 చూ, నూనడు. 1; 2. పుత్తులనంబడు
 వారు. — శిష్యుడు, భృత్యుడు, పుత్తు
 డు, దౌహితుడు, భగినీపుత్తుడు (5)-

పుత్రేషణము. అం: చూ, ఈషణత్రయము.
పురియబాట్టు. ద్వ. వి. ఊర్ధ్వపుండ్రము: చూ,
బాట్టు. 1.
పుదీన. వా. వి: రూ-పుదీన-పొదీనా, ఈగ
యెంగిలికూర *. (జీర్ణశక్తినిచ్చును).
పుదీనా. వా. వి:—పై —“పుదీనాపువ్య”.
పుదురిదావిడులు. అం: చూ, చావిడులు.
పునఃపునః. సం. అవ్య. మాటిమాటికి: చూ,
శశ్వత్తు.
పునరుక్తవదాభాసము. అం: చూ, శబ్దాలంకార
ములు. (మరలఁజెప్పినట్లు దోపించేనది.
ఉదా.—“జిష్టుఁడిందుడు”)
పునరుక్తి. అం: చూ, వాక్యగోపములు (చెప్పిన
దేచెప్పట ఉదా.—“చక్కమున రాక్ష
సులదుర్గింపే చక్కదుడు”)
పునర్జీవితము. సం. వి. అ న. ఉజ్జీవనము.
పునర్నవ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. గలిజేరు *: చూ,
శోధస్మి.
పునర్నవము. సం. వి. అ. పుం. గోరు: చూ,
నఖము. 1. (నఖముకడఁజూపఁబడినవానికి
సంబంధించిన మిగతవిశేషములు.—నఖము
చిప్పకు —కర్మరుహము, కాలి, కేశి, లోల
ము; తంతిమీటుగోరునకు.—(తె).—కొడు
పు, గోరు; పులియొక్కగోరునకు.—(తె).—
పులిగోరు.(నిగతవానికి “చూహస్తము”)
పునర్భవ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. చంద్రికశ, జౌ,
కల, కళ: చూ, పున్నము.
పునర్భవము. సం. వి. అ. పుం. 1. గోరు: చూ,
పునర్నవము; 2. కుటుంబము: చూ, సంసా
రము. 1; విణ. 3. మరలఁబుట్టినది.
పునర్భవు. సం. వి. ఊ. స్త్రీ: చూ,దిధివువు. 1.
పునర్వసు. సం. వి. ఉ. పుం. 1. పునర్వసు
నక్షత్రము: చూ, రిక్కి; 2.పునాన. ముం
దుపంట: చూ, సస్యము. 1.

పునర్వసువు. సం. వి. ఉ. పుం. 1. చూ,విష్టువు.
1; 2. చూ, శివుఁడు; 3. కార్త్యాయనముని:
చూ, సన్యాసి. [పునః పరనము.
పునశ్చరణము. సం. వి. అ. న. మంత్రముయొక్క
పునస్సంధానము. సం. వి. అ. న. 1. విచ్చిన్నా
గ్నిని మరల హోమగుండమునందుఁ గూర్చు
ట: చూ, వహ్ని. 1; వా. 2. కలపడము,
గర్భాధానము.
పునస్సంస్కారము. సం. వి. అ. పుం. ద్వితీయ
వారోపనయనాది సంస్కారము. [బంధము.
పునాది. దే. వి. గోడకింద పుట్ట. చూ, మూల
పునాన. వై. వి:—1. చూ, పునర్వసు. 2; బ.
2. సూర్యుఁడుపునర్వసునక్షత్రమందుండఁగా
విత్తినసప్తలరానగుధాన్యము: చూ, ధాన్యము
పునానాటక డాలు. వా. వి. బ: చూ,ధాన్యము.
పురిస్త్రీ. వా. సం. వి. సువాసిని: చూ, స్త్రీ.
పునీతుఁడు. సం. విణ: చూ, శుద్ధుఁడు.
పునుగు. దే. వి. 1. పూలిగడ్డ, జాలిక, గంధ
పిడాలిక, పూతికోశి: చూ, రాబాద్దెము;
వా. 2. కమలధాన్యము: చూ, ధాన్యము.
పునుగుప్పిల్లి. ద్వ. వి. రూ-పున్దుప్పిల్లి: చూ,మార్జా
లము.
పునుగురాజేనాలు. దే. వి. బ. మిక్కిలివాసన
గల శాలిధాన్యము: చూ, ధాన్యము.
పునుక. దే. వి. రూ-పున్న. తలచిప్పయెముక:
చూ, శల్యము. 1. [శివుఁడు.
పునుకకంచేమువాడు. దే.వి. కపాలధృతు: చూ,
పునుకకంచేమువానివిల్లు. ద్వ. వి. మేరునగము:
చూ, పర్వతము. [వాఁడు.
పునుకచేట్టులదణి. ద్వ. వి: చూ, పునుకకంచేము
పునుకతాలుపు. దే. వి.—పై.—
పునుకదారి. ద్వ. వి.—పై.— [యను.
పునెము. వై. వి, విణ:పుణ్య: చూ, రూ-పున్ని
పున్న. దే. వి: చూ, రూ-పునుక.

పుస్తకచిల్లి. ద్వ. వి: చూ, రూ-పునుగుపిల్లి.

పున్న. దే. విణ. చిన్న: చూ, స్వల్పము.

పున్నము. వై. వి.=పుణ్యమా. (నిండుతిథి) శుక్ల

పక్షమునందు పదునేవతిథి: సెల. (సం. ప) —

అశ్వత్థ, నిరంజన, పంచదశి, పక్షిణి, పూర్ణ, పూర్ణిమ, పూర్ణమాసి, పూర్ణిమ; తదిత్య శేషములు. — గ. ఒకకళతక్కువైన చంద్రుడుగల

పున్నమకు. — (సం. ప). — అనుమతి.

౨. చంద్రునిలో పదునాఱవభాగమునకు — (సం.). — డౌ, కల-కళ, పునర్భవ; ౩. దర్శ

పరితివత్సంధికి. — (సం.). — పర్వము,

౪. పున్నమకునుపాడ్యమికిని, అనువసకును పాడ్యమికినినడుమ కాలమునకు. — (సం.). —

పర్వసంధి; ౫. చైత్రపౌర్ణిమకు (వసంతోత్సవము) — (సం.). — కర్దమి-కూర్దమి, కామవహ

ము, చైత్రావళి-చైత్రీ, మధ్యాత్మవము, వాసంతి, నవనంతము; ౬. శ్రేష్ఠపౌర్ణిమకు. — (సం.). —

శ్రేష్ఠి - శ్రేష్ఠి; ౭. ఆషాఢపున్నమకు. — (సం.). — ఆషాఢి; ౮. ఆశ్వయుజపూర్ణిమకు.

(సం.). — ఆశ్వయుజి, కోబాగరము, కామ

దీచారము, ద్యూతపూర్ణిమ, శరత్పర్వము,

శారది. (మిగిలినవానికి చూ, హరివాసం

ము. చూ, హిమాంశువు.)

పున్నాగము. సం. వి. అ. పుం. 1. = పాన్న. సురపా

న్న* (అనికొందలు): చూ, సురపాన్న; 2. ఇం

దుని యేనుగు: చూ, హస్తి; 3. పురుషశ్రే

ష్ఠుడు: చూ, శ్రేష్ఠుడు; 4. తెల్లగలవ: చూ,

సహస్రజత్రము; 5. జోడికాయ; అం.

6: చూ, దోహదశాస్త్రము.

పున్నియము. వై. వి.=పుణ్య. (రూ-పునియము-

పునెము-పున్నెము). 1: చూ, సుకృతము. 1

కాశీ. 2, ఆ. 45; 2.=పుణ్య. ఈవి: చూ, స్వ

ర్వము. 3; విణ. 3. సుకృతముకలది.

పున్నెము. వై. వి. విణ. — పై—

పుష్పము. వై. వి.=పుష్ప: చూ, సుమము.

పుష్పి. దే. వి. రూ-పుష్పి. 1: చూ, పంటితె

వులు; వా. వి. 2: చూ, గోరుచేట్టు.

పుష్పించే. దే. వే: చూ, పుష్పే 6. [హాసువు.

పుష్పిపన్ను. వా. వి. రూ-పిష్పిపన్ను: చూ,

పుష్పిపురుగు. ద్వ. వి. సులిపురుగు: చూ, పురుగు.

పుష్ప. దే. వి. పశువులగొరిజెలు వ్రస్సిపురుగు

లుపడెడు వ్యాధి: చూ, పశుగోగము.

పుష్పాడి. ద్వ. వి. (పూ+పాడి) పుష్పముల

యందలిపూలి: చూ, సుమనోరజము.

పుబ్బ. వై. వి.=పూర్వా. సాముకంటి చుక్క:

చూ, రిక్క (సం. అనికొందలు)

పుమాంసుడు. సం. వి. న. పుం: చూ, మను

ష్యుడు. [చూ, వస్త్రము.

పుముత్తరీయము. సం. వి. అ. న. అగ్ధోరుకము:

పుయిలోట. దే. వి. 1: చూ, సిద్ధ; 2: చూ,

చెఱపు; 3: చూ, పిటికికండ; 4. రూ-పుయి

లోటము. జేంకు. భార. విరా. 3, ఆ. 208:

చూ, సంకోచము. 3; 5: చూ, మోమోటము.

పుయిలోటము. దే. వి: చూ, రూ-పుయిలోట 4.

భార. విరా. 2, ఆ. 70.

పుయిలోడు దే. అ. కి. 1: చూ, సంకోచించే.

భార. ఉద్యో. 1, ఆ. 22; 2. భిన్నుడగు.

ఆం. శే. 28: చూ, విన్నవోవు.

పురంట. వా. వి. 1: చూ, రూ-పుంట; 2. కాల

ము: చూ, సమయము. 1.

పురందరుడు. సం. వి. అ. పుం. రూ-పురందు

డు. 1: చూ, రాముడు; 2: చూ, సహ

స్యాక్షుడు.

పురందుడు. సం. వి. అ. పుం. — పై—

పురంధి. సం. వి. ఇ, ఈ. స్త్రీ. 1. కుటుంబివి:

చూ, స్త్రీ; 2. ఆడుది. చూ, స్త్రీ.

పురంట. వా. వి: చూ, రూ-పుంట.

పురడించే. వై. అ. కి. = పూర. (రూ-పురడించే)

పురాణింఁ-పురాయింఁ)1: చూ,వర్ణిల్లు.

హరి.పూ,6 ఆ 174; 2: చూ, విజృంభింఁచే.

పురణింఁచే. నై. ఆ. కిరి —నై.—

పురపుర. దే. వి. పొక్కుటయందగు ననుకరణము: చూ, హూహూ.

పురపురబొక్కు. దే.స. కిరి. మిక్కిలివెతనొందు: చూ, శోకింఁచే.

పురపురలాడు. దే. స.కిరి.మిక్కిలిఅపేక్షపడు: చూ, వాంఛింఁచే. [మాయించే

పురమాయించే. వా. స. కిరి: చూ, రూ-పర

పురము. సం. వి. ఆ. న. 1. పట్టణము: చూ, దేశములు; 2. పాటలీపుత్రమును పట్టణము: చూ, సీమ. 1. (దేశములు); 3. ఇల్లు చూ, సదనము. 1; 4. మేడ: చూ, సదనము. 1; 5: చూ, శరీరము; 6: చూ,మూడు; పుం. 7: చూ, మహిసాక్షి *.

పురస్కరించే. సం. స. కిరి. 1. ముందిడుకొను; 2. పూజించే: చూ, సమర్పించే.

పురస్కారము. సం. వి. ఆ. పుం. (రూ-పురస్కృతి - పురస్క్రియ) 1. ముందిడుట; 2.పూజనము: చూ, సపర్య; 3: చూ,సన్మానము; 4. పరిగ్రహించుట:చూ, స్వీకారము. 2; 5. తడుపుట; 6. శత్రువులకృమించుట; 7. అపదూటుపడుట.

పురస్కార్యము. సం. విణ.పురస్కరింపఁదగినది.

పురస్కృతము. సం. విణ. 1. ముందిఁబడినది; 2. పూజింపఁబడినది: చూ, సన్యస్తము. 2; 3. సన్మానింపఁబడినది: చూ, సన్యస్తము. 2; 4. పరిగ్రహింపఁబడినది: చూ, స్వీకృతము; 5. తడుపఁబడినది: ఉక్షితము; 6.శత్రువుచేనాకృమింపఁబడినది;7.అపదూటుపడినది: చూ, హీనము. 2. [రము.

పురస్కృతి. సం. వి. ఇ. శ్రీ: చూ, పురస్కా

పురస్క్రియ. సం. వి. ఆ. శ్రీ.—నై.—

పురస్సరుడు. సం. విణ: చూ, పురోగముఁడు.

పురహరుడు. సం. వి. ఆ. పుం:చూ, శివుఁడు.

పురాకృతము. సం. విణ. పురావజన్మమందుఁ చేయఁబడినది (శుభాశుభకర్మము)

పురాణగుఁడు. సం. వి. ఆ. పుం:చూ,బ్రహ్మ 1.

పురాణపురుషుఁడు. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, విష్ణువు. 1.

పురాణము. సం. వి. ఆ. న. 1: చూ, పురాణములు; న. 2. పదునెనిమిది; పుం. 3. కర్ష మెత్తుటంకపాలవాటు; విణ. 4. స్పృశింఁచి: చూ, పురాతనము; అం. 5: చూ, ఉపాంగము. 4; 6. (పంచలక్షణము).— నైవ స్వతాది— సర్గ (సృష్టి) పృథిసర్గ (పృథ్వీ), వంశ (సూర్య చంద్రవంశ)మన్వంతర (మను వ్రలైన స్వామంధున, స్వారోచిష, రైవత, తామస, ఉత్తమ, వైవస్వతి, చాక్షుస, సూర్య సావర్ణి, ధర్మ సావర్ణి, రావ్య, దక్ష సావర్ణి, బ్రహ్మ సావర్ణి, రుద్ర సావర్ణి, శౌచ్యులను పదు నెనిమిది కాలములోజేరిన చరిత్ర) వంశానుచరిత (సూర్యచంద్రవంశముల కథ) లను పంచలక్షణములుగలది.

పురాణములు. అం. 1. (అష్టాదశమహాపురాణములు) — ౧ బౌద్ధము ౧౦౦౦౦, ౨ పాద్మము=౨ ఖండములు ౫౦౦౦౦, ౩ వైష్ణవము=౬ అంశములు ౮౦౦౦, ౪ శైవము ౨౪౦౦౦, ౫ భాగవతము=౧౨ స్కంధములు ౧౮౦౦౦, ౬ భవిష్యత్తరము ౩౧౦౦౦, ౭ నారదీయము ౨౫౦౦౦, ౮ మార్కండేయము ౩౨౦౦౦, ౯ ఆత్మీయము ౮౦౦౦, ౧౦ బ్రహ్మకైవరము ౧౨౦౦౦, ౧౧ లైంగము ౧౧౦౦౦, ౧౨ వారాహము ౨౪౦౦౦, ౧౩ స్కాండము=౫౦ ఖండములు ౧౦౦౦౦౦, ౧౪ వాసునము ౧౪౦౦౦, ౧౫ మాత్స్యము ౧౪౦౦౦, ౧౬ కూర్మము ౬౦౦౦, ౧౭ గారుడము ౧౨౦౦౦,

చూ బ్రహ్మాండము ౧౨౦౦౦; 2. ఇవిద్వివిధ
ము. — మహాపురాణములు (బ్రాహ్మసిద్ధి)
(చూ, పురాణములు. 1.), ఉపపురాణములు
(సనత్కుమారీయాది) (చూ, ఉపపురాణ
ములు.)
పురాణియే. సం. స. కి. 1. పురాణముచెప్ప;
నై. అ. కి. (1) = పురాణ: చూ, రూ-పుర
డించే 1. భార. విరా 1, ఆ 285; పాండు.
4, ఆ. 77; (2): చూ, రూ-పురడించే 2.
పురాణేతిహాసాదులను తెలియజేసెడివారు. అం:
చూ, ఉపదేశములు.
పురాతనము. సం. వి. = ప్రాతది: చూ, ప్రాత. 4.
పురాయించే నై. అ. కి. = పురాణ. చూ, రూ-
పు: డించే. పాండు. 4, ఆ. 77.
పురా. సం. వి. ఇ. పుం: చూ, కిపుడు.
పురావృత్తము. సం. వి. అ. న. తొలిటికథ: చూ,
సమాచారము. 2.
పురా. వా. వి. లెక్కలవిరా.
పురి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. రూ-పురము. =
పోలు. పాండు. 1, ఆ. 107: చూ, సీమ. 1.
(దేశములు); దే. వి (1) నెమిలింపము. రామా.
6, ఆ. 10: చూ, శిఖండము; (2): చూ, పిరి.
1; (3): చూ, పిరి. 2; (4): అటుము, అల
ము, ఆవరింత, ఒత్తు, దీటు. (సం. పు). —
అధిష్ఠానము, అధ్యాసనము, అభివేదనము,
అయోగము, ఆకర్షణము, ఆకాశి, క్రాం
తి, (అవ్య) అజ్. తద్వి. — విణ. ఆకర్షిమింపఁ
బడినది అనుటకు. — (సం.) — అవృత్తము; (5)
కూటు: చూ, పంటసాల; (6) గోనెకృష్టేడు
తాగిడు: చూ, సూత్రము. 1; (7): చూ, పాం
కారము. [2: డీకొను-డికొను.
పురికొను. దే. అ. కి. 1: చూ, వ్యాపించే;
పురికొలుపు. దే. పే. 1: చూ, నెలవిచ్చే;
2. పేరేపించే: చూ, కే. చే.

పురికొను. వా. వి. రూ-పురికొను. చూ, పురి. (6).
పురికొను. వా. వి. 1. — పై. —; 2 పురికొనే:
చూ, పురుగు.

పురిటిల్లు. వా. వి. రూ-పురుటిల్లు: చూ, సదనము. 1.
పురిపిట్ట. ద్వ. వి. పూరేడు: చూ, పక్షి.

పురిడిపిట్ట. ద్వ. వి. నెమలి: చూ, మయూరము.

పురిపులుగు. దే. వి. — పై —

పురిలోము. దే. స. కి: చూ, పురులోము.

పురివిచ్చే. దే. అ. కి: చూ, వేలుపడు.

పురివిదర్శుపిట్ట. ద్వ. వి: చూ, పురిపిట్ట వేం. అం.

97 (ఇట్లు పురిపిప్పి: చూడెడు పులుగు)

పురినెట్టు వా. స. కి. చూ, పే. డు.

పురీతత్తు సం. వి. త. స. చూ, పే. వ్ర.

పురీషము. సం. వి. అ. స: చూ, శిమలము. 1.

పురుగు. నై. వి. = పులక. (రూ-పుర్గు-పురువు—

పుర్వు-పుర్వు. (సం. పు). — కీటకము, కీటము,

కృకణము, కృపణము, కృమి, కోషకారము,

కర్మి, కిర్మి, ఖర్జువు, తంతురీణము-తందు

(దూర్ణము, నీలంగువు-నీలాంగువు, పుండ్ర

ము, పులకము; తద్విశేషములు. — గ: ఆరుద్రపు

రుగు, మిడుగులు-బురువు-మిడుగులు-బుర్బు,

మిడుగులు-మిణుగులు, మిణుగులు-బు

రువు-మిణుగులు-బురువు, మెణుగులు-బురువు-మె

ణుగులు-బురువు. (సం). — ఆర్ద్రము, కీట

మణి, కోటికము, కోటిరము, ఖర్జుతము—

ఖర్జుతము, జ్యోతిరింగణము, జ్యోతిర్బీజము.

జ్యోతిర్మాత, తామరకృమి; ౨: ఉరిదే, కుమ్మ

రపురుగు. (సం). — కీటరాజము, ఘర్జరము,

ఘర్జరము, ఘర్జరము, పృథుకంఠము, యము

కీటకము; 3: (సం). — కాలిక-కాలిక, క్షీర

కీటము; ౪: కొంకిపురుగు, నులిపురుగు. (సం). —

కీకసము; ౫: కేగులుపురుగు-కేవులుపురువు,

పట్టుపురుగు, పసిడిపురుగు; (సం). — ఇంద్ర

గోపకము, ఇంద్రగోపము, కావ్యతంతువు

కోశకారము, తంతుకీటము, ధురిధుమారము; ౬: నునిపురుగు, పుష్పిపురుగు (సం) — కాష్ఠ కీటము, కాష్ఠలేఖకము, ఘుణము, ర్యుక్తా; ౭: చీడ, చీడపురుగు. (సం). — శత్రుకీటకము, సస్యసంహారి; మఱికొన్ని రకములు — ౮: కర్ణకీటి, కర్ణదుందుభి, భుజ్జువు, గోపాలిక. శకుంతము; ౯: కీచేతాయి; ౧౦: కుంకుడు చురువు; ౧౧: కృమి, ఫలకము; ౧౨: గిట్టుపురుగు; ౧౩: గురువు; ౧౪: జోజులు; ౧౫: తుట్టపురుగు, పెంటపురుగు; ౧౬: తృణ జలుక; ౧౭: తోక పురువు. తోక పురువు; ౧౮: నత్త; ౧౯: పురికొన-పులికొచ్చే; ౨౦: పులుకాసిపురువు; ౨౧: పూత్యం డము; ౨౨: పేడపురుగు; ౨౩: వడ్లచిలుక, చిలకపిట్ట, చిలుకపిట్ట, నంగనాచి, పెంకె పురుగు. (సం. ప). — అశ్వతరీము; ౨౪: సెనగలులో నగు అపరములకును చింతపండులోనగువాని కిని బట్టెడు పురుగు — పెంకె పురుగు; ౨౫: పుస్తకములను తొలిచెడి క్రిమి. (సం.) — రామబాణము. (మిగతవానికి “చూ, సస్యసంహారి”)

పురుటాలు. దే. వి. రూ-పురుటియాల. భాగ.

8, స్కం. 520. చూ, బాలెంతరాలు.

పురుటితగువు. వా. వి. పురుషుడు పురుటాలు నకుకాయపువస్త్రపులులోనగువానిని బంపుట.

పురుటియాల. దే. వి.: చూ, రూ-పురుటాలు రామా. 6, ఆ. 250.

పురుటిల్లు. దే. వి: చూ, రూ-పురుటిల్లు.

పురుడించే. దే. ఆ. క్రి. 1. పోలికయగు; స, క్రి.

2: చూ, సరిపోలు. భార. విరా. 2. ఆ. 330. పురుడు. దే. వి. 1: (సం) జాతము, జాతాశౌచము.

రామా. 3, ఆ. 124; 2. జాతాశౌచ సమయము. భార. ఆర. 3, ఆ. 241; 3. ఉప

మావాచకము: చూ, సమానము. 2; విణ.

వ. 4: చూ, సమానము. 2. పారి. ఉ. 5,

ఆ 75; 5: చూ, సమానుడు. (ఈయర్థము నందు పురుడు అని కొందఱు).

పురుగువు. సం. విణ. (ఉ. ఉ. ఉ) రూ-పురు

హువు. మిక్కుటము: చూ, రూ-పురువు. 3.

పురులోము. దే. ఆ. క్రి. తాత్పర్యము సెలయించు

చే: రూ-పురులోము.

పురువు. సం. వి. ఉ. న. 1. తల: చూ, శిరము.

1; 2: చూ, పురురవుడు; విణ. 3. = పారి.

మిక్కుటము: చూ, హెచ్చే 1; నై. వి.

(1) = ఫలక. రూ-పురువు: చూ, రూ-

పురుగు. [ము: చూ, హయము.

పురుపకము. సం. వి. ఆ. పుం. ఒకానొకగుఱ్ఱ

పురుషకారము. సం. వి. ఆ. పుం. పురుషవర్గ.

యత్నము.

పురుషజాతులు అం. 1. పాంచాలుడు, కూచి

మారుడు, భద్రుడు, దత్తుడు (4); 2. శశి

వృషభ, తురగజాతులు (3)

పురుషభుజములు. పా. దీనికి ఉపమానములు. -

ఏనుగు తొండములు, పాములు, కాడి.

పురుషము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. క్రియలమీది

విభక్తులసంజ్ఞ: చూ, పురుషములు; 2: చూ,

శాస్త్రము; 3: చూ, సుగపాన్న*.

పురుషములు. అం. పృథమ, మధ్యమ, ఉత్తమ

పురుషములు (3).

పురుషమృగారతి. వా వి: చూ, అశ్వరతి.

పురుషమేధము. అం: చూ, మహీనతాసములు.

పురుషలక్షణాంగములు. అం: చూ, లక్షణాంగ

ములు.

పురుషలీల. అం: చూ, కరణములు.

పురుషసూక్తము. పా. విష్ణుదిదేవుల పూజావి

ధానము. కాశీ. 3, ఆ. 82.

పురుషాంతరము. పా. 1: చూ, తరబడి. తరము;

అం. 2: చూ, పోడకసంధులు.

పురుషాయితము. సం. వి. ఆ. న. 1. ఉపరతి.

కాశీ. 3, ఆ. 82: చూ, సంయోగము; అం-

2: (చూ, విపరీత కరణబంధములు, వ్యావకరణబంధములు)

పురుషార్థములు. అం. 1. (పురుష పరియోజనములు) ధర్మార్థ కామమోక్షములు (4);

2. (పురుషార్థత్రయము) ధర్మార్థ కామములు (3).

పురుషికము. సం. వి. అ. న. చూ, ఊర్ధ్వస్థితి

పురుషుడు. సం. వి. అ. పుం. రూ-పూరుషు

డు. 1: చూ, మనుష్యుడు; 2. ఆశబ్దవాది

చూ, సాంఖ్యుడు; 3: చూ, హంసుడు.

పురుషోత్తమాయనము. అం. (పురుషోత్తమః=

పురుషజీవేషు వ్యాపకత్వాదితి పురుషో

సచానావు త్తమశ్చ-పురుషోత్తమః): చూ,

ఓమ్

పురుషోత్తమడు. సం. వి. అ. పుం. 1: చూ,

శివుడు; 2: చూ, విష్ణువు. 1.

పురుహువు. సం. విణ. చూ, రూ-పురుభువు.

పురుహూతుడు. సం. వి. అ. పుం: చూ,

సహసాగ్రీతుడు. [దు: చూ, రాజు. 1.

పురూరవుడు. సం. విణ. రూ-పురూరవసు(పు)

పురూరవసు(పు)డు. సం. విణ. —పై—

పురే. దే. అవ్య. రూ-పురే. పరిశంసనార్థకము;

చూ, సేవాసు.

పురే. దే. అవ్య. —పై. —భాగ. 3, స్కం. 381.

పురోగముడు. సం. విణ: చూ, ముందునడచే

వాడు.

పురోగామి. సం. విణ. (న్. ఈ. న్.)-పై.-

పురోగుడు. సం. విణ. —పై.—

పురోటి. సం. వి. ఇ. న. నీటినుడి: చూ, నుడి. 1.

పురోడాశము. సం. వి. అ. పుం. 1. యజ్ఞార్థ

మైన అపూషము: అదము, వింద్రాగ్నేయి;

2. సోమలతరనము; 3. హుతశేషము: చూ,

హుతము. [త్రిక: చూ, లేఖ. 3.

పురోణి. నై. వి. చిన్నఉత్తరము, అశుభుండప

పురోధ. సం. వి. అ. పుం. రూ-పురోధనుడు:

చూ, యజ్ఞికుడు.

పురోధనుడు. సం. వి. న్. పుం. —పై.—

పురోభాగము. సం. వి. అ. న: చూ, ముందట. 1.

పురోభాగి. సం. విణ. (న్. ఈ. న్.) ఎప్పు

డును తప్పలు నెదివేవాడు.

పురోహితుడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, పురోధ.

పురువ. నై. వి. =: చూ, రూ-పురువు (1)

పుతీయ. నై. వి. (రూ-పుతీయ-పుత్రై) ఉ.

హరి. 2, ఆ. 126: చూ, శల్యము. 1.

పుట్ట దే. వి. ఎడమ: చూ, సవ్యము. 1.

పుట్టాకులు. వా. వి. బ. లేనిపోని చిక్కులు: మారా

ముళ్లు. (ఉత్తరసర్కారులలో వాడుక)

పుట్టియ నై. వి: చూ, రూ-పుతీయ

పుట్టు. దే. వి. 1 పలుచేనిమలము: చూ, శమల

ము; వా. 2. పలుచేని పేడ: చూ, శుష్క

గోమయము; 3. పలుచేరి అడుసు: చూ,

శాదము. 2.

పుత్రై. నై. వి: చూ, రూ-పుతీయ.

పుల. దే. వి. పనుపుఁబించిన తెలుపువన్నెగలది.

రూ-పుల్ల: చూ, వర్ణము. 6.

పులోదాల్పుతాయి. వా. వి. నీలమణి. వేం. ఆం.

84: చూ, రత్నము. 1. [శర్కర. 1.

పులకండము. ద్వ. వి. రూ-పులకండము: చూ,

పులకము. సం. వి. అ. పుం. 1.=పులకము-పు

లుకము-పుల్లము. పెసరిపప్పుచేర్చి వండినయ

న్నము: చూ, సాదము (1); 2 ఏనుగునకిచ్చెడు

యన్నపుముద్ద: చూ, సాదము. (1); 3: చూ,

పురుగు; 4. కృమి, చెట్టుమీది నల్లపురుగు:

చూ, పురుగు. ౧౧; 5. నులిపురుగు: చూ,

పురుగు. ౪; 6. మణిరోషము: చూ, రత్న

ము. 1; 7. వజ్జము: చూ, రత్నము. 1;

8: చూ, హరిదిశము; 9. కడప: చూ,

హరిపీయము; 10: చూ, పులకము (1); నై.

వి. (1)=పులక. గగుర్పాటు: చూ, రోహం

చము.

పులకరము. నై. వి.=పులకః. 1: చూ, పుల

కము (1); 2. జ్వరము: చూ, రోగము. 1. పులకరించే వై. అ. కి: గగురుపాడుచే, గరు పాటు, ఃట్టగ్రమ్ము, నిట్టవోడుచే, నిడుచెం దుగ్గకట్టు.

పులకలు. సం. వి. అ. పుం. 1. = పులకలు - పుల్కలు. గగురు: చూ, పులకము (1) (శ. ర); వై. వి. బ. (1) = పులక. గగురు: చూ, పులకము. (1) (అనికొంపలు)

పులకించే. సం. అ. కి. గగుర్పాటుగలదియగు. (తెనుగు అనికొంపలు).

పులగము. వై. వి. = పులక: చూ, పులకము. 1.

పులగలి. వా. వి. పులికడుగు: చూ, శుక్తము. 1.

పులపరము. వా. వి: చూ, పులకరము.

పులపాడుచే. దే. అ. కి. శృ. అ. పు. వేయకచేచే రూ - పుల్పాడుచే: చూ, వీక్షించే

పులము. సం. వి. అ. పుం. 1. = పులకలు. (రూ - పులకము - పులకము - పులకము) గగురు: చూ, పులకము (1); విణ. 2. = పెల్లు: చూ, హెచ్చు. 2; అం. 3: చూ, ధారలు.

పులస. వా. వి: చూ, మత్స్యము. 1.

పులసరము. దే. వి. పాకము చెడుటవలనగలిగిన పులుసు. [బుండు. 2.

పులసరి. దే. వి. పొగరుబోతు: చూ, హేరం పులస్త్యుడు. అం. సప్తముపులలో నొకడు: (చూ, సన్యాసి): చూ, ఋషిశ్రేష్ఠులు.

పులహుడు. అం. — వై. —

పులకము. సం. వి. అ. పుం. 1. పాల్లుధాన్యము: చూ, స్తంబకరి; 2. మెతుకు: చూ, సాదము (1); 3. చయము, సంక్షేపము: చూ, సంగ్రహము. 2; 4. = పులగము: చూ, పులకము. 1.

పులాపు. వా. వి. 1. మాంసాదులంజేర్చి పండిన పంటకము; 2. మాంసాహారము.

పులి. దే. వి. 1. (రూ - పులుపు - పుల్పు) పుల్లస:

చూ, శుక్తము. 3; 2: చూ, శార్దూలము; విణ. 3. పులిసినది: చూ, శుక్తము. 4.

పులికడుగు. దే. వి: చూ, పులగలి.

పులికాడు. దే. వి. 1. పులిసినయన్నము: చూ, సాదము (1); 2. భిక్షాన్నము. వసు. 1, అ. 98: చూ, సాదము (1); 3. పులియొక్క అహారము: చూ, సాదము (1).

పులికోచే దే. వి. పులిమొగమువంటి ముఖము కలిగి విషపు కోటలుగల సాలెపురుగు వంటి యొక పెద్దపురుగు, పులికోస: చూ, పురుగు. (దీనిపోటు పాముకాంటివంటిది.)

పులిగంజి. ద్వ. వి: చూ, పుల్లనీర్య.

పులిగాయము. దే. వి. ఆటినగంటివచ్చే.

పులిగోరు. ద్వ. వి. 1. పులిగోరునుచూర్చినహారము: చూ, భూషణము. 2; 2. పులియొక్క గోరు: చూ, పునర్నవము; 3: చూ, వ్యాఘ్ర సఖము*.

పులిగోళ్లవంకెలు. దే. వి. బ: చూ, ధాన్యము. పులిచించేలము. ద్వ. వి. (రూ - పులిచించేల - పులిచించేలి - పులిచెంచేలి) చూ, మనిషణ్ణకము*.

పులిచించేల. ద్వ. వి. — వై. —

పులిచించేలి. ద్వ. వి. — వై. —

పులిచెంచేలి. ద్వ. వి. — వై. — [వృక్షము.

పులిచెవులాగు. ద్వ. వి. ఒకమందు చెట్టు: చూ, పులిజోదము. ద్వ. వి. ఒకరకముఆట: చూ, వ్యవహారము. 4. [అ. 185: చూ, బెరడు.

పులిలోలు. వా. వి. పులిచర్మము. పాండు. 1, పులిశ్రే:పు. దే. వి. అజీర్ణపుశ్రే:పు. (చూ, శ్రే:పు) [హేరాళము.

పులిసము. సం. విణ. అధిక్యముగలిగినది: చూ, పులిసీరు. ద్వ. వి. ఊద్య:చూ, సలిలము.

పులివాకినవాడు. బా. చోవు: దప్పినవాడు. (నీతిచందిగ్గిక - సంధి)

పులివోరుకండ. బా. తప్పకనశించుటకు సిద్ధమై

సా. (ప్రభావతీ పుస్తకము. 1, ఆ. 38.)
 పులిపి. దే. వి. (రూ-పులిపికాయ-పులిపి-
 పులిపులి- పులిపులికాయ పులిపి-పులిపి)
 కేమము: చూ, వగిరము.
 పులిపికాయ. దే. వి. —పై—
 పులిపిలి. దే. వి. —పై—
 పులిపులి. దే. వి. 1. —పై—: విణ. 2; గజిబిజి.
 (సం. పు.) —పీడితము.
 పులిపులికాయ. దే. వి: చూ, పులిపిరి.
 పులిపెంజెర. దే. వి: చూ, సర్పము.
 పులిమల. దే. వి: చూ, పులిపిరి.
 పులిమిపుచ్చే. దే. స. కి. (విషయము) తేలిక
 గాపోయె. నిర్వ. 1, ఆ. 7.
 పులిమిడపుట్టి. జా. కష్టముమిడకప్తము.
 పులిమెకము ద్వ. వి. ఒకచేపచూ, మత్స్యము. 1.
 పులిమెట్టు. దే. వి. తేర్చినకడుగుయొక్కయడు
 గుది. మెట్టు, మెడుద: చూ, శుక్తము. 1.
 పులిమేర. వా. వి. (రూ-పాలిమేర-పాలిమేర)
 సీమ. ఆం, భా. ద్వి. 24: చూ, హద్దు.
 పులియ. దే. వి. (రూ-పులియ-పుల్ల) 1. విస్త
 రాకు: చూ, విస్తరి; 2. ఎరిగిలివిస్తరి: చూ,
 విస్తరి.
 పులియడు. దే. వి. పులిపలెనుండుటచే కుక్క
 కియ్యబడినపేరు: చూ, నివరి.
 పులియబాటు దే. స. కి. పుల్లనగు: పులియు.
 పులియాట. దే. వి: చూ, బాలక్రీడ.
 పులియు. దే. స. కి: చూ, పులియబాటు.
 పులియోర. వా. వి. (రూ-పులిహోర-పులిహో
 ర) పులును పనుపులోనగునవి కలిపిన అన్న
 ము: చూ, సాదము (1).
 పులిరును. దే. వి. తొండాపుత్రాగిటికి అనుకుదల
 గా నమర్చిసయిరును; రూ-పుల్లిరును.
 పులిపరుగు. దే. వి. పులియబడినపరుగు. కాశీ.
 7, ఆ. 188: చూ, పరుగు. 1.

పులిసరి. దే. వి: చూ, వాతంగిని*.
 పులిహోర. వా. వి: చూ, రూ-పులియోగ.
 పులు. దే. వి. 1. రత్నమాణిక్యము. పర. 2, ఆ.
 31: చూ, రత్నము. 1; 2. రూ-పుల్లుకనవు:
 చూ, తృణము. 1; విణ. 3. రూ-పుల్లు చూ,
 స్వల్పము; వై. వి. 4. =పులక. గగురు: చూ,
 గోమాంచము.
 పులుగు. దే. వి. 1. పిట్ట: చూ, పక్షి; వా. వి.
 2: చూ, పులుగుపిట్ట; 3. తీతువు. “పులుగు
 కూత పిల్లలకు కీడుచేయును.” (దీనికూత
 వోషపరిహారమునకు. — “ఫిఫి రేపల్లెవాడు
 మావాడు” అని ముమ్మాలు స్మరింతురు)
 పులుగుతత్తడికాతు. ద్వ. వి: చూ, విష్ణువు. 1.
 పులుగుపిట్ట. ద్వ. వి: చూ, సకినంపులులుగు.
 పులుగుబొల్లడు. ద్వ. వి: చూ, పారివాహనుడు.
 పులుగుతాయి. దే. వి. పచ్చే: చూ, రత్నము. 1.
 పులుగుతేడు. దే. వి: చూ, పులుగుబొల్లడు.
 పులుగులదొర. దే. వి. —పై. —
 పులుకండము. వా. వి: చూ, రూ-పులకండము.
 పులుకాసిపురువు. ద్వ. వి. 1. పచ్చేతొక్కల
 పురువు: చూ, పురువు; బ. 2. అల్పలు.
 పులుకాసిపులుగు. దే. వి: చూ, శుకము.
 పులుకుపులుకు. దే. వి. రూ-పుల్కు-పుల్కు.
 తెప్పమాసిమాసి తెఱిమేట మోమేట యం
 దగు ననుకరణము. సా. 2, ఆ. 110: చూ,
 మాహూ.
 పులుగడిగినముత్యము. జా. నిర్మలమైనది. వాస
 నలేకుండగడుగుబడినముత్యము. పాండు.
 3, ఆ. 9; పారి. 1, ఆ. 57. [పులకము. 1.
 పులుగము. వై. వి. =పులక. రూ-పుల్లము: చూ,
 పులుగరి. దే. విణ. రూ-పుల్లరి. జోడయెఱిగిన
 వాడు. పర. 5, ఆ. 51: చూ, వాటచారి.
 పులుగాకు. దే. వి: చూ, శోకము.

పులుగు. దే. వి. 1. గుఱుతు: చూ. లక్షణము.

1; 2. జోడ: చూ, మాచన. 1.

పులుగుడు. దే. వి: చూ, పులిసరి* (ఇది ద్వివిధము. — నల్లపులుగుడు, తెల్లపులుగుడు) (గృహణికట్టును).

పులుగులగదుమరి. వా. వి: చూ పనులపోలిగాడు.

పులుచే దే వి: చూ, రూ-పులస

పులుచూలితాత. దే. వి. హిమాలయము. సాంబ.

ఫా. 1: చూ, పర్వతము. [17: చూ, నది

పులుచూలి సపతితల్లి. ద్వ. వి. గంగ. వేం. ఆం.

పులుదిండితాయి. దే. వి. ఇంద్రనీలమణి: చూ,

రత్నము. 1. [భక్ష్యము.

పులుప. దే. వి. ఉలుప. కాశీ. 7, ఆ. 186: చూ,

పులుపు. వా. వి. రూ-పుల్పు: చూ, పులి. 1

పులుమానిసి. ద్వ. వి. అల్పమునుష్యుడు: చూ,

మనుష్యుడు.

పులుము. దే. వి. 1. కృష్ణరోగము: చూ, విపాదిక;

స. కిర్. 2. తోము: చూ, రుద్దు. 1; 3: నలుచే

నలుపు; 4 ఉనుము: చూ, రుద్దు; 5: చూ,

మొత్తు. 2.

పులుముడు. దే. వి: చూ, రుద్దుడు.

పులుమాను. దే. వి. తాళనారికేళాదిత్యునిదుర్గ

మము: చూ, హరిత (తృణము. 1.)

పులుపు. వా. వి: చూ, రూ-పులుగు (రాయల

సీమయందువాడుక) [జనము. 1.

పులుసు. దే. వి. 1: చూ, పులి. 1; 2: చూ, వ్యం

పులునుగూర. ద్వ. వి. పులునుపోసి పండినకూర.

రూ-పుల్లగూర: చూ, వ్యంజనము. 1. [యి

పులెదాల్పుతాయి. దే. వి: చూ, పులెదాల్పు తా

ఫలోజే. దే. వి: చూ, కర్కర. 1. [వారిత్రి.

పులోటజము. సం. వి. ఆ. న. గొడుగు: చూ,

పులోమజ. సం. వి. ఆ. శ్రీ. శిచి: చూ,

భార్య. [సాక్షి: చూ.

పులోమజత్తు. సం. వి. త్. పుం: చూ, సహ

పుల్కము. వై. వి: = పులక (రూ-పులకము)

గగురు: చూ, రోమాంచము.

పుల్కరము. వై. వి: = పై. (రూ-పులకరము)

పుల్కలు. వై. వి: = పై. (రూ-పులకలు)

పుల్కశుడు. సం. వి. ఆ. పుం. రూ-పుల్కనుడు.

1: చూ, నిషాదుడు. 1; 2: చూ, నిషా

దుడు. 2, 3: చూ, హీనుడు.

పుల్కనుడు. సం. వి. ఆ. పుం. — పై. —

పుల్కపుల్క. దే. వి: చూ, రూ-పులుకుపులు

కు. వై. 7, ఆ. 53.

పుల్లము. వై. వి: = చూ, రూ-పులగము.

పుల్లరి. దే. వి: చూ, రూ-పులుగరి. పర. 5,

ఆ. 161.

పుల్లిరి. దే. వి: చూ, రూ-పులిపిరి.

పుల్లిలి. దే. వి. — పై —

పుల్పు. వా. వి: చూ, రూ-పులుపు.

పుల్పాడుచే. దే. ఆ. కిర్. చూ, రూ-పులపాడుచే.

పుల్ల. దే. వి. 1: చూ, పులి. 1; 2: చూ, పుడక.

1; 3. పొయినిడుకట్టె: చూ, వంటచెఱకు;

విణ 4. పుల్లనిది: చూ, శుక్తము 4; 5. పను

పుమించిన తెలుపువన్నె గలది: చూ, వర్ణము. 6.

పుల్లంటుతాయి. దే. వి. (పుల్ల + అంటుతాయి).

ఇంద్రనీలమణి: చూ, రత్నము. 1.

పుల్లగూర. వా. వి: చూ, రూ-పులునుగూర.

పుల్లకంద. ద్వ. వి. ఒకరకముకంద *: చూ,

నూగము.

పుల్లకలివె. దే. వి: చూ, ఓక*. [వాడుక]

పుల్లకాయ. వా. వి. పొట్లకాయ (రాయలసీమలో)

పుల్లగిలు. దే. ఆ. కిర్. రూ-పుల్లగిల్లు. భయప

డు. భో. 5, ఆ. 87: చూ, నుగ్గిమ్మ. 6.

పుల్లగిల్లు. దే. ఆ. కిర్. — పై —

పుల్లగొరక. దే. వి: చూ, పరిష్కపము. [కోల.

పుల్లలి. దే. వి. సాదనకాండ్లు గుటికినా పెడు

పుల్లతీగ. ద్వ. వి: చూ, సోమలత*. పాండు. 5,

ఆ. 289. (ఇందు 24 రకములుగలవు)

పుల్లదానిమ్మ. ద్వ. వి: చూ, రిక్తబీజము*.

పుల్లన. దే. వి. 1: చూ, శుక్తము. 3; విణ: 2: చూ, శుక్తము. 4.

పుల్లనీళ్లు. ద్వ. వి. కూటినీళ్లు: చూ, శుక్తము. 1.

పుల్లపంపరపనస. ద్వ. వి: చూ, పంపరపనస*.

(చూ, వేరుపనస) [సముద్రాంత. 3.

పుల్లపర్తి. దే. వి. ఒకానొకపర్తి *: చూ,

పుల్లపర్తిబ్బ. దే. వి. చుక్కూర*: చూ, సహసరివేధి. 2.

పుల్లపర్తిబ్బలి. దే. వి. —పై—

పుల్లబచ్చేలి. దే. వి. 1 —పై—; 2 అత్యమ్మవర్ణ*. చూ, బచ్చేలి. [మామిడి

పుల్లమామిడి. దే. వి. కొండమామిడి *: చూ,

పుల్లయసిరిక. దే. వి. కొండయసిరిక* (దీనికాయలు పెద్దవి. ఊరుకాయకుపరికస్తము)

: చూ, శ్రీఫలి. 1.

పుల్లరి. దే. వి. పనులు కనవుమేయుటకై యిచ్చెడుపన్ను: చూ, లావణి.

పుల్లరుజే. దే. వి. ఒకచేప: చూ, మత్స్యము. 1.

పుల్లలావు. వా. వి. పులుపుపాచ్చే. “మజ్జిగలో పుల్లలావు.”

పుల్లవడు. ద్వ. అ. కిరి: చూ, స్తంభింఛే భార.

ఉద్యో. 4, ఆ. 162; భావ. ఆర. 4, ఆ. 360.

పుల్లవావిలి. దే. వి. తెల్లవావిలి*: చూ, వావిలి.

పుల్లవిలుచుట. బా. దృష్టిరోషము తీర్చుట.

ధయము తీర్చుటకై పుల్లను విఱచి పాట

వైచుట. పాండు. 3, ఆ. 156. [వాక్యము.

పుల్లవిలుపుమాట. బా. కలియనుండగఁజేయుభేద

పుల్లవెలగ. దే. వి. ఒకవెలగ *: చూ, వెలగ.

పుల్లసిలు. దే. అ. కిరి. రూ-పుల్లసిలు.

1: చూ, నెల్వలఁబాటు; 2: చూ, సంక్షోభింఛే.

పుల్లసిలు. దే. అ. కిరి. —పై—

పుల్లకు. వా. వి: చూ, పులియ. 2.

పుల్లాపు. దే. వి. కపిలగోవు: చూ, భేనువు.

పుల్లియ. దే. వి: చూ, రూ-పులియ.

పుల్లిరును. దే. వి: చూ, రూ-పులిరును.

పుల్లు. దే. వి, విణ: చూ, రూ-పులు. 2—3.

పుల్లుడి. దే. వి. ఒకానొకప్పడు సాగుబడికి

ఉపయోగించెడు పొలము: చూ, భూమి. 1.

పుల్లురుకుపాము. దే. వి: చూ, నర్మము.

పుల్లె. దే. వి: చూ, రూ-పులియ. (పుల్లెఅకు)

పుల్లెన. దే. వి. ఒకనుండుచెట్టు: చూ, పృక్షము.

పుపు. వై. వి.=పుప్ప. (రూ-పువ్వు-పుప్పము-

పూ-పూపు.) 1. పుప్పము. ఉ, రా. 3, ఆ.

199: చూ, సుమము; 2. కాకరవత్తి లోన

గునానియంబలి పువ్వు; 3 కంటియందుపడె

డు పువ్వు; 4: చూ, సౌందర్యము. [బోడి.

పువులబోడి. ద్వ. వి: చూ, రూ-పువ్వారు.

పుపుటెత్తు. ద్వ. వి. (రూ-పువ్వుకెత్తు-పూటె

త్తు-పూపుటెత్తు) తూలిక: చూ, పూవుల

పొట్టము

పువులదేనె. ద్వ. వి: చూ, మధువు. 5.

పువ్వాటు. ద్వ. వి. ముందునెనుకలసూఁగాడుట.

పువ్వార. ద్వ. వి. రూ-పువ్వారము, ఈడుకొబ్బరి

పరిలోన గునాని చెట్లపూత: చూ, సుమము.

పువ్వారము వా. ద్వ. వి. —పై—

పువ్వారుబోడి. ద్వ. వి. (పువ్వు + ఆరు +

బోడి) (రూ-పువులబోడి - పూబోడి -

పూపులబోడి) 1. పువ్వువలె మిక్కిలి మ

నోళ్లారాలగు ఆడువి: చూ, (స్త్రీ); 2. ఆ

డువి: చూ, (స్త్రీ).

పువ్విలుకాడు. ద్వ. వి. పుప్పధిన్వయం.

ఉ, రా. 7, ఆ. 468: చూ, మన్మథుడు.

పువ్విలుకుడు. ద్వ. వి. —పై—పాండు. 5, ఆ. 22.

పువ్వు. వై. వి.=పుప్ప: చూ, రూ-పుపు.

పువ్వుటెత్తు. ద్వ. వి: చూ, రూ-పువుకెత్తు.

పువ్వులపొట్టము. వై. వి. —పై—

పువ్వులముడుపు. ద్వ. వి. రూ-పూలముడుపు.

గర్భిణికి చేయించెడు పుప్పధారణము:

చూ, సీవంతము 2.

పుష్పలమ్మనది. అం: చూ, దూతీచతుష్టయము.

పుష్పతము. సం. విణ. పుష్పము. పోషింపబడి
నది (పక్షిమృగాదులు): చూ, రక్షితము.

పుష్కర. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. మెట్టతామర *:
చూ, సహస్రపత్రము.

పుష్కరము. సం. వి. అ. న. (రూ-పూష్కర
ము-పూష్కరము) 1. ఆకాశము: చూ,
వ్యోమము. 1; 2. నీరు: చూ, సలిలము;
3. తామర: చూ, సహస్రపత్రము; 4 మెట్ట
తామరదుంప: చూ, సహస్రపత్రము; 5: తొం
డముచినద. (సం. పు). అంగురి-అంగులి-అంగు

లి, కర్ణిక, గంహపము, ప్రోతస్స (చూ, హస్తీ),

6. వాద్యములు: చూ, వీణ; 7. కత్తివాదర

చూ, వాదర; 8. అమ్మ: చూ, బాణము

1; 9. కుష్మనునెడు ఓషధి: చూ, పుష్కర

ములము; 10. పుష్కరద్వీపము: చూ, లంక. 1;

11. పుష్కరమను తీర్థము; (సం. యోగి) సుం

పత్నరముల కొకమాటున చెప్పడు పుణ్యనదుల

తీర్థము): చూ, భూమి. 1: పుం. 12. పె

గ్గురు-తెగ్గురు: చూ, సారసము; 13. పు

ష్కరమనురోగము: చూ, రోగము. 1;

14. పుష్కరమను సాము: చూ, సర్పము;

15. ఏనుగు: చూ, హస్తీ; వా. సం. 16. పండ్లెండు.

పుష్కరములము. సం. వి. అ. న. కాశ్మీరము,

పుష్కరము *. (వారుకమనికొందిలు).

పుష్కరాహ్వాము. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, పు

ష్కరము. 12

పుష్కరి. సం. వి. క్. పుం. 1. మగయేనుగు:

చూ, హస్తీ; 2. ఏనుగు: చూ, హస్తీ.

పుష్కరిణి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1 కోనేలు:

చూ, సరస్సు. 1; 2. తామరకొలను: చూ,

సరస్సు. 1; 3. ఆడేనుగు: చూ, హస్తీ.

పుష్కరుడు. సం. వి. అ. పుం. 1. ఒకరాజు:

చూ, రాజు. 1; 2. శరుణుని కొడుకు: చూ,

నూనుడు. 1. [2: చూ, హీరాశము.

పుష్కలము. సం. విణ. 1: చూ, శైవ్యము;

పుష్పము. సం. విణ. 1: చూ, పుష్పతము; 2: చూ,

నూలము. 2.

పుష్పి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1: చూ, సంరక్షణము;

2: చూ, శక్తి. 1; 3: చూ, సమృద్ధి.

పుష్పిక్వర్తు. అం. (చూ, తానములు. 3): చూ,

ప-8-హీనతానములు. [చూ, పట్టదము.

పుష్పంధయము. సం. వి. అ. పుం. తుమ్మెద:

పుష్పకము. సం. వి. అ. న. 1. కుబేరుని విమా

నము: చూ, విమానము. 1; 2. కుసుమాంజ

నము: చూ, రసాంజనము; 3 రత్నకంక

ణము: చూ, భూషణము. 2; 4. కుంపటి:

చూ, పొయ్యి; విణ. 5 కృష్ణుని తేరిగట్టము

లలో నొకటి: చూ, హయము. [ధయము.

పుష్పకీటకము. సం. వి. అ. పుం. చూ, పుష్పం

పుష్పకేశువు. సం. వి. ఉ. న. 1: చూ, పుష్ప

కము. 2; పుం. 2 చూ, మన్మథుడు

పుష్పదంతము. సం. వి. అ. పుం. 1. వాయువు

దిక్కునందిలి యేనుగు. చూ, హస్తీ; అం.

2. చూ, దిగ్గజములు. (చూ, హస్తీ)

పుష్పదంతుడు. సం. వి. అ. పుం. ఒక విద్యా

ధరుడు: చూ, వేలువు. [గ్రుడు.

పుష్పధన్వన్తుడు. సం. వి. క్. పుం: చూ, మన్మ

పుష్పపథము సం. వి. అ. పుం: చూ, భగము. 12.

పుష్పపుటము. అం: చూ, సంయుతపాస్తములు.

పుష్పఫల. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, సోఱ.*

పుష్పఫలము. సం. వి. అ. పుం: చూ, వెలగ.*

పుష్పబాణవిలాసము. అం. (ఈగింధమును కాళి

దాసు వాగ్దేవుడు): చూ, కావ్యనాటకములు.

పుష్పమంజరి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1: చూ,

పూగుత్తి; బ. 2: చూ, ధాన్యము.

పుష్పమాలిక. అం: చూ, ఉద్ధతము. [రములు.

పుష్పమాలికాబంధము. అం: చూ, శబ్దాలంకా

పుష్పము. సం. వి. అ. న. 1. పుష్పము: చూ,

మమము; 2. స్త్రీరజస్సు: చూ, రజస్సు. 3;
3. గండివనము, స్థానేయమను గంధధృ
వ్యము: చూ, రాబార్హము; 4. మాచి*: చూ,
స్థానేయము. 2; అం. 5: చూ, ఉపచారములు;
6: చూ, అప్తభోగములు.

పుష్పరథము. సం. వి. అ. పుం. రూ-పుష్పర
థము, కీర్తనామోగ్యమగు రథము: చూ,
శకటము. 1. [దము.

పుష్పరసము. సం. వి. అ. పుం: చూ, మకరం
పుష్పరోచనము. సం. వి. అ. పుం: చూ, సుపర్ణా
ఖ్యము.*

పుష్పలావిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. పూలబంతులు
సరములు లోనసనవి గుచ్చి యమ్మెడు
అడుగు: చూ, స్త్రీ. [ధయము.

పుష్పలిహము. సం. వి. హ. పుం: చూ, పుష్పం
పుష్పవంతులు. సం. వి. త. పుం. ద్వి. సూర్య
చంద్రులు.

పుష్పవతి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, రజస్వల.
పుష్పశకటి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. ఉపసృతి.
చూ, వినికిడి. [గడు

పుష్పశరుడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, మన్మ
పుష్పసమయము. సం. వి. అ. పుం పూదటి, ససం
తలుతువు చూ, మానద్యయము. సపండు.

పుష్పసమాహవరిణామఫలము. పా: చూ, అనా
పుష్పాంజనము. సం. వి. అ. న. చూ, పుష్పకము 2
పుష్పంచే సం. అ. క్రి. అ. పుష్పంచే. చూ, వికసించే
పుష్పిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. దంతమలము, చూ,
శమలము; 2. లింగమలము: చూ, శమలము

పుష్పిణి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, పుష్పవతి.
పుష్పితము. సం. వి. ఈ. పూచినది: చూ, పానీతము. 1
పుష్పీమోహినీ. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. ఉమ్మెత్త.*

చూ, హలాపుష్పము. [మ: చూ, రిక్క.
పుష్పమి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. పుష్పమిరక్షతృ
పుష్పము. సం. వి. అ. పుం. 1. —పై.—

2. పాషమాసము, సహస్యము: చూ, మాసము;

3: చూ, పుష్పరాగము; 4. కలియుగము:
చూ, యుగములు. [ధము.

పుష్పరథము. సం. వి. అ. పుం: చూ, పుష్పర
పుష్పరాగము. సం. వి. అ. పుం. శ్వేతముచి
విశేషము: చూ, రత్నము. 1.

పుసలాయించే. వై. స. క్రి: చూ, బుజ్జించే.
పుసి. దే. వి. రూ-పుసె: చూ, శమలము.

పుసికండ్లవాడు. దే. వి: (సం. ప). — చిల్ల
డు-చుల్లడు.

పుసుకు. దే. వి. రూ-పుసుక్కు. తుమ్మట లోన
గువానియందగు ధ్వన్యనుకరణము: చూ,
హూహూ.

పుసుక్కు. దే. వి. —పై.—

పుసుగుడుగాడు వా వి చేరములనడుమ సం
ధాత. (బోక్రగు): చూ, సంధాయకుడు.

పుస్తకము. సం. వి. అ. న. సాత్తము-సాస్త
కము చూ, సంచుటము. 3. (పుస్తకమనియు)

పుస్తకవాచకము. అం. చూ, ఉపనిద్వలు. 1.

పుస్తము సం. వి. అ. న. 1. చెటి. చూ, లవ
ము; 2 = సాత్తము: చూ, పుస్తకము;

3. మాంసపుచేక్కిలము: చూ, ఛత్వము;
4 = సాత్తపు చూ, సరస్వతి.

పుస్తయ. దే. వి: చూ, రూ-పుస్తె.

పుస్త. దే. వి. దుర్గంధము. చూ, వాసన. 1.

పుస్త. దే. వి. రూ-పుస్తయ: చూ, భూషణము. 2.

పుస్తయడుపు. దే. వి. 1. కంఠబొట్టు: చూ,
భూషణము 2; వా. 2. చూ, లంకె. 3.

పుప్పు. వా. వి. కోపము: చూ, రోషము.

పులిందము. సం. వి. అ. పుం. 2. కదేళము: చూ,
సీమ. 1 (దేశము)

పులిందిక. అం: చూ, భిన్నపక్షకజభాషలు.

పులిందుడు. సం. వి. అ. పుం. ఇతరభాష తెలి
యక అడవియందుండి మిక్కిలి జీవహింసా
పరుడై తిరిగెను బోయ: చూ, వ్యాధుడు. 1.

పులిహార. వా. వి. చూ, రూ- పులిహార.
(పులిహార-పులిహార అనియు)

పూ

పూ. వై. వి. పుష్పమ్. కాశీ. 1, ఆ. 2: చూ,
రూ- పుపు.

పూంచే. దే. పే. పూనజేయు. భార. విరా.
4, ఆ. 45: పూనుచే-పూన్పు.

పూండ్లు. దే. విణ. బ: చూ, రూ-పూండ్లు.
పూగమ్మ. ద్వ. వి. ఉత్తంసము: చూ, భూష
ణము. 2. [4, ఆ. 188.

పూచే. దే. అ. కి. చూ, పూను. 1. శకాం.

పూజేచ. ద్వ. వి. ఒకచేచ: చూ, మత్స్యము. 1.

పూట. దే. వి. 1. రూ- పురట. కాలము:
చూ, సమయము 1; 2 దినము. భో. 4,
ఆ. 254: చూ, రోజే; 3: చూ, రూ-పుంట;
4. ఒకడు చేయవలసిన పనిని నేను చేసె
దనని మఱియొకడు పూనుట, పృతిభూత్వ
ము; విణ. 5 చూ, లగ్నకుడు 1. [2, ఆ. 86.

పూటకాకపు. దే. విణ: చూ, పూట 5. వై. 2,

పూటకాడు. దే. విణ: చూ, సూపకారుడు.

పూటకూళ్ళమ్మ. ద్వ. వి. వెలతీసికొని వేళవేళ
కు అన్నము పండిపెట్టెడు పంటలక్క:
చూ, స్త్రీ. [చూ, సదనము. 1.

పూటకూళ్ళయిల్లు. దే. వి. పంటపూటియిల్లు:

పూటకూళ్ళవాడు. దే. వి: చూ, పంటపూటి
వాడు. 2.

పూటకూళ్లు. దే. వి. బ. వెలతీసికొని వేళవేళ
కు పెట్టెడు అన్నము: చూ, సాదము. (1).

పూటపడు. ద్వ. అ. కి. ఒకడుచేయవలసిన
పనిని నేను చేసెదనని మఱియొకడు పూని
క గొను: చూ, రూ-పూటపడు. [ఆ. 171.

పూటపడు. ద్వ. అ. కి. —పై. —పర. 4,

పూటపెట్టు. దే. స. కి. ఒకడుతాను చేయ

వలసిన పనిని మఱియొకనిని నీవుచేయుమనా
పూనిక గొలుపు. పర. 4, ఆ. 170.

పూటె. వా. వి. ఘులిక: చూ, పూస. 1.

పూండులు. దే. విణ. బ. రూ-పూండ్లు. (అనే
కసంవత్సరములు). వై. 4, ఆ. 88; స్వా.
1, ఆ. 72: చూ, సంవత్సరములు.

పూత. కే. వి. 1. బచ్చెన: చూ, సమాలంభ
ము; 2. చందనము: చూ, వాసన. 1; 3. చం
దనాదుల పూత: చూ, సమాలంభము;
4. పాలగమ్మ: చూ, సమాలంభము. [ము 6.

పూతపసుపు. ద్వ. వి. ఓలగందము: చూ, వర్ష
పూడటి. ద్వ. వి: చూ, పుష్పసమయము.

పూతేనియ. ద్వ. వి. రూ-పూతేనె- పూప్ర
దేనియ. య 4, ఆ. 64: చూ, మకరందము.

పూతేనె. ద్వ. వి. —పై. — [ము. 2.
పూదోట. ద్వ. వి. పూలదోట: చూ, పన
పూపు. దే. వి. 1. యత్నము. హరి, పూ. 9,
ఆ. 57: చూ, సన్నాహము. 2, 2: చూ,
శ క్తి. 1; 3: చూ, శౌర్యము.

పూదాళ. ద్వ. వి. 1. పువ్వులుగలపాళ: చూ,
సజ్జె. 1; బ. 2: చూ, ధాన్యము.

పూదించియ. ద్వ. వి. రూ-పూదించె. లేత
పించె: చూ, శలాటుపు. 2.

పూదించె. ద్వ. వి. —పై. —

పూదబోడి. ద్వ. వి: చూ, రూ-పుప్రబోడి.
పూగఖండము. సం. వి. అ. న. వీయె: చూ,
పోక. [శంకుల.

పూగదళిని. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. పోకొత్తు: చూ,
పూగఫలము. సం. వి. అ. న. పోకపండు:
చూ, పోక.

పూగపీఠము. సం. వి. అ. పుం. పీఠిదాసు:
చూ, పాత్రము. 6. [పాత్రి.

పూగపుష్పిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, పోక
పూగము. సం. వి. అ. న. 1. పోక *: చూ,

పోక; పుం. 2.=పోగ్గు. గుంపు: చూ, సమాహము; బ. 3.=బాగాలు. 2. త్రినవక్కలు; 4. గంగరావి *: చూ, రావి.

పూగుత్తి. వై. వి.=పుష్పగుచ్ఛరూ-పూలగుత్తి, పూలగెల:చూ, సుమము. తద్విశేషములు.—

౧. పుష్పలుకాయలులోనగువాని గుత్తికి.— అత్తము, కుచ్చే, గుత్తి, గుద్ది, గొతు, గెల, గొల. (సం).—గుంఛము- గుంజము- గుచ్ఛకము- గుచ్ఛము- గుత్తకము- గుత్తము, గులుంఛకము- గులుచ్చము- గుళుచ్చము- స్తబకము; ౨. గెలలోనొకభాగమునకు.— అత్తము-అత్తెము, అస్తము, గెల- గొల, చీపు, తీపు; 3. వికసిం చిన పుష్పలగుత్తికి.—(సం).—గుంఛము(గుచ్ఛము): (చూ, స్తబకము) (చూ, సుమము)

పూచి. దే. వి. 1. రూ-పూచిక:చూ, త్పణము. 1; 2. రూ-పూచీ: చూ, బాధ్యత; వై. వి. 3. రూ-పూత: చూ, వికసనము. 2.

పూచిక. దే. వి: చూ, పూచి. 1-2.

పూచినతంకేడు. వా.బా. సిరిసంపదలతో నిండిన సంసారము. “వానిగృహము పూచినతంకేడు”

పూచినమావు. దే. వి. మచ్చెలుగల గుట్టము: చూ, హయము. [కత్తు.]

పూచీ. వా. వి: చూ, రూ-పూచి. 2. “పూచీ పూచే. వై. ఆ. కి. 1.=పుష్ప. పుష్పించే: చూ, వికసించే; 2. తప్పసుట్లపాడము. ఆము. 5, ఆ, 3. నిస్సారమగు భార.సభా. 2, ఆ. 41: చివుకు.

పూచెండు. వా. వి. పూలబంతి: చూ, సరి. 3.

పూజ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ.=పూజే. 1:చూ, సపర్య; ఆం. 2:చూ, ఉపచారములు. 2.

పూజకుండు. సం. విణ:చూ, పూజోరి. 1-2-3.

పూజనము. సం. వి. ఆ. న: చూ, పూజ.

పూజనీయుండు. సం.విణ:చూ, సన్మానితుండు.

పూజాకరుండు. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, పూజకుండు.

పూజించే. సం. స. కి. 1: చూ, సమర్పించే; వై. స. కి. (1) పూజనీయు. అచ్చు. బాల. కాం. 15: చూ, సమర్పించే.

పూజితము. సం. విణ: చూ, సన్వస్తము. 2.

పూజితప్ర్యండు. సం. విణ: చూ, పూజనీయుండు.

పూజితుండు. సం. వి. ఆ. పుం. 1: చూ, వేలపు; విణ. 2: చూ, పూజనీయుండు.

పూజె. దే. వి. 1. ఘటాదులమీదిచిత్రిము; వై. వి. 2.=పూజ: చూ, సపర్య; వా. 3. కరగిపోసినబంగారువెండిలోనగువానిపూస. పూజెకుండలు. ద్వ. వి. అయిరేని. య. 4, ఆ. 117: చూ, భండము. 3. [—వై.—

పూజెగులు. దే. వి. బ. (పూజె+కాంగులు), పూజెనీయు. ద్వ. ఆ. కి. ఘటాదులనుచిత్రించే. ఉ. హరి. 8, ఆ. 80: చూ, వాక్యము; 2: చూ, పూజించే. 1- (1)

పూజ్యము. సం. విణ. 1. గరి, గంగ, మహితము: చూ, సత్తు. 4; వా. 2. ఉత్తది.

పూజ్యస్త్రీ. సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, స్త్రీ.

పూజ్యండు. సం. వి. ఆ. పుం. 1:చూ, గురువు. 8. (వాడుక). 2: చూ, గురువు. 9. (వాడుక), విణ. 3. పూజింపదగినవాడు: చూ, సన్మానితుండు.

పూజే. వై. వి.=పూజా: చూ, పూజ. నీలా, 3, ఆ. 37.

పూజేరి. వై. వి.=పూజాకర. (ద్వయమని శ.రి) (పూజే+ఆరి) కళా. 4, ఆ. 80: చూ, రూ-పూజోరి. (వైకృతమని కొండలు).

పూజోరి. వై. వి. రూ-పూజేరి. (విక. 6, ఆ. 124.) 1. పూజచేయువాడు: తంబళి. తంబళి-తంబి గ-త మృళ-త మృళి. (సం. పు.)— అర్చకుండు, ఆరాధికుండు, దేవలుండు, దేవా

జీవి-దేవాతీవుడు, పూజకుడు-పూజకరుడు;
 2. విష్ణుపూజకుడు:-తంబళి-తంబళి-తంబిగ-
 తమ్మళి-తమ్మళి, నంది. (సం. ప.)-దేవద్ర్యమ్మ,
 దేవలుడు, దేవాతీవి-దేవాతీవుడు, పూజకుడు-
 పూజకరుడు, విష్ణుర్పతుడు; 3. శివార్పకుడు:-
 తంబళి-తంబళి-తంబిగ-తమ్మళి-
 తమ్మళి. (సం. ప.)-కరూకుడు, దేవలుడు,
 దేవాతీవి-దేవాతీవుడు, పూజకుడు-పూజా-
 కరుడు, శివార్పకుడు. (ఈనూడు అగ్రము
 లలోను మిగిలినవానికి “చూ, నేనుడు.”)
 పూజార్థకములు. అం. “అయ్య, గారు, జియ్య”
 అనునవి.
 పూటము సం. వి. అ. పుం. 1. ఒకరకముగట్ట
 ము: చూ, హయము; దే. వి. (1) బరువు.
 చూ, భారము. 1.
 పూటు. వా. వి: చూ, పూటము (1).
 పూటెత్తు. ద్వ. వి చూ, రూ-పుపుటెత్తు.
 పూడ. దే. వి: చూ, ముడ్డి.
 పూడిక. దే. వి. నూయి మొలగు వానియందు
 అడుగున పూడిన మన్ను చూ, భూమి. 1
 పూడు. దే. వి. 1. —పై—; అ. క్రి. 2. పల్లము
 మట్టిలోనగువానిచే నిండు చూ, సంపూర్ణ
 మగు; 3. నిండు: చూ, సంపూర్ణమగు.
 పూడుఁబాము. దే. వి. మట్టిలోపూడియుండెడు
 ఇరుదల పాము: చూ, సర్పము.
 పూడుచే దే. పేర్. రూ-పూడ్చు. 1 పూడఁ
 జీయు; 2. పాఁతు: చూ, మూయు 1.
 పూడ్చు. దే. పేర్.—పై— [చూ, లిట్టి 2.
 పూడుపు దే. వి. 1. పూడ్చుట; 2. నిక్షేపము:
 పూత. దే. వి. చూ, పూచి. 3.
 పూతన. సం. వి. అ. స్త్రీ. 1. ఒకరక్కసి:
 చూ, రాక్షసి; 2 కరక*. చూ, హారీతకి
 పూతనము. సం. వి. అ. పుం. గజవిశేషము,
 (వివాహకర్ణనయన చరణములలో నేదేనియొ
 క్కటి నొకపక్క కలుగక మటియొక

పక్క నన్నియుఁ జేక్కఁగాఁగలిగి మేఘ
 మువలె నల్లవై మంజిషవన్నెగల నఖిరోమ
 ములుగలిగినది. యూ ధనాశక మందు.).
 చూ, హస్తీ. [విష్ణుపు. 1.
 పూతనానూదమఁడు. సం. వి. అ. పుం: చూ,
 పూతము. సం. వి. 1. తూర్పైత్తివది: బహుళీ
 కృతము; 2. పరిశుద్ధమైనది: చూ, సమీచీ
 నము. 2; 3. పడకట్టఁబడినది: చూ, పడఁ
 బోత; 4 = పూచి (మూలల వెలిసెలంబట్టు
 నది): చూ, బూఁజే. 2. [చూ, శుద్ధుడు.
 పూతాత్ముడు. సం. వి. అ. పుం పరిశుద్ధుడు:
 పూతీక సం. వి. అ. స్త్రీ. 1. గుడబల, (తే) —
 కొమ్మనగొక్కెఱిండి* (చూ, స్మృతము.)
 (దీని పర్యుత్త కఘహరము, జ్వరహరము);
 అం. 2: చూ, తైలములు; వా. వి. (1).
 చీఁపురుముల్లు చూ, సితాగిము.
 పూతీకము. సం. వి. అ. పుం. 1. రూ-పూతీ
 కము. *: చూ, పూతీకరజము; 2. పూతి
 మార్జాలము: చూ, మార్జాలము.
 పూతీకరజము. సం. వి. అ. పుం: చూ, రీడాకరజము.
 పూతీకాప్తము. సం. వి. అ. న 1. దేవదారుపు*:
 చూ, నూత్నదారువు; 2. చూ, సరళము*.
 పూతికోశి. సం. వి. ఇ. న. చూ, పునుఁగు. 1.
 పూతిగంధి. సం. వి. ఇ. పుం. గదురు. దుర్గం
 ధము: చూ, పుస్త
 పూతిగడ్డ వా. వి: చూ, పూతికోశి.
 పూతిదారువు. సం. వి. ఉ. పుం: చూ, పూతి
 కాప్తము. 1 *.
 పూతిపునుఁగు. వా. వి: చూ, తట్టుపునుఁగు.
 పూతిఫలి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. కారుగచ్చే*:
 చూ, సోమరాజి.. [నరకములు.
 పూతిమ్మత్తికము. సం. వి. అ. పుం: చూ,
 పూతీకము. సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ-
 పూతీకము. 1.

పూతుడు. సం. వి. అ. పుం. 1. అగ్ని: చూ, పహ్ని. 1; విణ. 2: చూ, శుద్ధుడు.

పూ(పూ)త్కృతి. అం: చూ, రతిధ్వసులు.

పూత్యండము. సం. వి. అ. పుం. 1. కస్తురి మెకము: చూ, సివెరి. 2; 2. గదురుకంపు గల ఒకపురుగు: చూ, పురుగు.

పూదండ వా. వి: చూ, పృథివరము. 5. [ము. పూదారము. వా. వి. అకరుపు: చూ, సహస్రపత్ర] పూదియ. దే. వి. రూ-పూద. పూజె. బంగారు పూస. కళా. 8, ఆ. 9: చూ, పూస. 1.

పూఁ దే. వి — పై — [దు. కళా. 3, ఆ. 12. పూదగట్టు. దే. అ. కి. బంగారుపూసగానేర్చు పూనిక. దే. వి. రూ-పూనికి-పూన్కి.

1. యత్నము: చూ, సన్నాహము; వా. 2 ఒట్టు. చూ, శపథము; 3. పట్టుదల: చూ, స్పర్థ 4.

పూనికి — పై. — [హూదుగిడు.

పూనిగిల్ల. ద్వ. వి. ఒకతెగగొల్ల: చూ, మహా పూనీరు. వై. వి. = పన్నీర. పన్నీరు చూ, సలిలము.

పూను. దే. అ. కి. 1. కడఁగు వారి, ఉ. 3, ఆ 94: చూ, సమకట్టు. 2; స. కి. 2. ధరించు: చూ, సవరించు. 4; 3. రూ-ఊను, పహించు. ఉ. రా. 7, ఆ. 174: చూ, సవరించు. 4; 4. సివముఎత్తు-సివమెత్తు.

పూనుచు. దే. పే. పూనఁజేయు చూ, రూ-పూనుచు. భార. ఆది. 3, ఆ. 195; భార. సభా. 1, ఆ. 99. [నేసఁబాల్లు.

పూనుక. ద్వ. వి. మిక్కిలి సన్ననుక: చూ, పూనునె. ద్వ. వి. సంపెంగనునె. చూ, స్నేహము. 2.

పూనె. దే. వి. బరణి: చూ, పాత్రము. 6.

పూన్కి: చూ, రూ-పూనిక.

పూన్పు. దే. పే. చూ, రూ-పూనుచు.

పూప. దే. వి. 1: చూ, రూ-పూబిందియ.

కళా. 1, ఆ. 116; 2. అడ్డపట్టుపాప: చూ, శిశువు; 3. కంటిపాప: చూ, లోచనము; విణ. 4. లేత: చూ, సుమమరము.

పూపము. సం. వి. అ. పుం. 1. అపూపము: చూ, భిక్ష్యము; 2. ఒకానొక పిండివంట: చూ, భిక్ష్యము.

పూపలిక. సం. వి. అ. స్త్రీ. — పై. —

పూబంతి. ద్వ. వి: చూ, పూచెండు.

పూమేను. వా. వి: చూ, మత్స్యము. 1.

పూమొగ్గ. వా. వి: చూ, మొగ్గ. 1.

పూయము. సం. వి. అ. పుం. 1. చీమ: చూ, రక్తము. 1; 2. జుండము: చూ, వ్యవహారము. 4; 3. పేనుడు: చూ, శివము.

పూయు చే. స. కి. 1. (చండనములోనగు దానిని) అలఁడు. చూ, లేపనముచేయు; 2. (మన్నులోనగువానిని) మెత్తు. చూ, లేపనముచేయు; 3. (మొగ్గలోనగునవి) విరియు: చూ, వికసించు; వా. 4 (నాలుకలోనగునది) గజిగలదియగు; 5. (బండికి ఎడ్లను) కట్టు.

పూరికము. సం. వి. అ. పుం. 1. ఊపిరిఁబూరించుట: చూ, కుంభకాదిత్రయము; 2. మాది ఫలము* చూ, సుపూరము

పూరకుడు. సం. విణ. నించువాడు.

పూరగించు వై. స. కి. 1. = పూరణ. నెఱవేఱుచు. చూ, సిద్ధిగొందించు, 2: చూ, వెలుచు.

పూరగిల్లు. వై. అ. కి. (రూ-పూరటిల్లు-బూరటిలు) నిండు: చూ, సంపూర్ణమగు.

పూరటిల్లు. వై. అ. కి. — పై. —

పూరణము. సం. వి. అ. న. 1. నించుట: చూ, సంపూర్ణత; 2. గుణించుట: చూ, హెచ్చేత; 3. = పూర్ణము-పూర్ణము. బూరెలుమడుములు లోనగు పిండివంటలలోపల జేర్చుదు లెల్లము పప్పులోనగునానిముద్ద: చూ, భిక్ష్యము; 4. గలిజేరు*. చూ, శోధింపి; విణ. 5. నించునది: చూ, సంపూర్ణము.

పూరణి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1: చూ, పేక. 1;
 2. బూరుగు*: చూ, కాల్మరి.
 పూరణిమే. సం. స. క్రి. = చూ, పూరణిమే. 1.
 పూరము. సం. వి. అ. పుం. 1. జలవీరవాహము
 : చూ, వెల్లువ; 2: చూ, భక్త్యము; 3 విగ్రహసం
 శుద్ధి: చూ, వర్ణము; 4: చూ, పూరణము 4*.
 పూరా. వా. విణ. పూరాగా: చూ, నీదా.
 పూరాణము. సం. విణ: చూ, పురాతనము.
 పూరాయించే. వై. ఆ. కిరీ = పూరణ: చూ,
 రూ-పురాయించే.
 పూరి. దే. వి. 1. గడ్డి: చూ, త్రూము. 1;
 2. మృగములచేను: బాలు. 2 4, ఆ. 79: చూ,
 వృన్యము; 3. ఒకపట్టణము: చూ, నీమ. 1
 (దేశము); వై. వి. 4. = పూరికా. రూ-పూ
 రీ: చూ, భక్త్యము.
 పూరించే సం. స. కిరీ. 1: చూ, పూరిగించే;
 2. = పురిడించే చూ, పుగడించే 1, 3 = పుర
 డించే చూ, పురడించే. 2; 4. ఊడు:
 చూ, పట్టు. 27.
 పూరించేట. వా. అన్య. ఊడుట: ఆక్ష.
 పూరిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. = బూరె: చూ,
 భక్త్యము; 2. = పూరీ: చూ, భక్త్యము.
 పూరిగుడిసె. వా. వి: చూ, పూరిల్లు.
 పూరితము. సం. విణ. 1. రూ-పూర్తము-పూర్ణ
 ము. నింపఁబడినది: చూ, సంపూర్ణము;
 2. గుణించఁబడినది. గుణితము, నిహితము, పిం
 డితము: చూ, హెచ్చవేత.
 పూరిల్లు. వా. వి. గడ్డియిల్లు: చూ, సదనము. 1
 పూరీ. వై. వి. = పూరికా: చూ, రూ-పూరి. 4.
 పూరువొన్నె. ద్వ. వి. ఒకచెట్టు: చూ, పృథ్విము.
 పూరుపుడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, మనుష్యుడు
 పూరెడు. ద్వ. వి. రూ-పూరెడు: చూ, పక్షి.
 పూరేకు. ద్వ. వి. రూ-పూరేకు. పుష్పదళము:
 చూ, సంపర్క.

పూరేకులు. ద్వ. వి. బ: చూ, ధాన్యము.
 పూరేడు. దే. వి: చూ, రూ-పూరెడు.
 పూర్ణ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, పున్నము.
 పూర్ణకుంభము. సం. వి. అ. పుం: చూ, భద్ర
 కుంభము (చూ, గృహణము 1.)
 పూర్ణగృహణము. అం: చూ, సూర్యగృహణము.
 పూర్ణఘటన్యాయము. పా. నిండుకుండ తొణ
 కదనురీతి.
 పూర్ణపాత్రము. సం. వి. అ. న. 1. దోఁపు,
 ఉత్సవకాలమునందు సంతోషముచే వస్త్రాధ
 రణాదికము దోచుకొనుట: చూ, పూర్ణాన
 కము. 1; 2. వస్తుసంపూర్ణపాత్రము: చూ,
 హరివాణము (పాత్రము. 6.) పూర్ణమగు.
 పూర్ణమగు. మి. అ. కిరీ. నిండు: చూ, సం
 పూర్ణము. సం. వి. ఆ. న. 1. వింటివారిని చెవి
 దాక తిగుచేట: చూ, కింటిని; విణ 2. నిం
 డినది: చూ, సంపూర్ణము; 3. శక్తికలది: చూ,
 యోగ్యము. 5; 4. చూ, సర్వము; 5. = పూర్వ
 ము: చూ, పూరణము. 3; అం. 6: చూ,
 గండక్రియలు; 7: చూ, జరకక్రియలు.
 పూర్ణవేగము. అం: చూ, ధారలు.
 పూర్ణానకము సం. వి. అ. పుం. 1. పూర్ణపాత్ర
 ము. (తె. పు).—గోఁపు; 2. తప్పెట: చూ, వీణె.
 పూర్ణానుస్వారము. పా. ఇదిసిద్ధము, సాధ్యము అని
 ద్వివిధము. (చూ, సున్న. 1.) [వృద్ధుడు. 1.
 పూర్ణాయుర్దాయవంతుడు. సం. విణ. చూ,
 పూర్ణాహుతి. పా. హోమాంతముందు వీరితికై
 పరిమళద్రవ్యాదులతోఁజేయుహోమము.
 పూర్ణిమ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. = పున్నము (అఖండ
 చంద్రుఁడుగలిగినది): చూ, పున్నము.
 పూర్ణీభవించే. సం. అ. కిరీ: చూ, పూర్ణమగు.
 పూర్ణుడు. సం. విణ: చూ, సంపూర్ణుడు.
 పూర్ణోపము. అం: చూ, అలంకారము. 3 ("ని
 క్తిహంసాంగనవలెస్వగ్గంగంబేలుచుండె.")
 (చూ, లుప్తోపము.)

పూర్వము. సం. వి. అ. న. 1. నూతిని బావిని
చెలుపును తల్లివించేట, నుడికట్టించేట,
తోట పెట్టించేట, అన్నము పెట్టెట;
2. పాలనము: చూ, సంరక్షణము; విణ.
3. నింపబడినది: చూ, పూరితము. 1,
4. కప్పబడినది: చూ, స్థగితము.
పూర్తి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. నింపు చూ, సమృద్ధి
పూర్వము. నై. పి. = చూ, పూరిణము 3.
పూర్వ. సం. వి. ఆ స్త్రీ తూర్పు, తొలి గ
కు చూ, హరిత్తు [చూ, హరిదిని (వది)
పూర్వగంగ సం. వి. ఆ స్త్రీ చూ, నర్మద
పూర్వజ సం. వి. ఆ స్త్రీ. 1 అక్క. చూ,
సహోదరి; విణ. 2. మొదట పుట్టినది చూ,
మొదలు 4 [చూ, సంఘము. 1.
పూర్వజన్మము. సం. వి. అ. పుం. అనుకము.
పూర్వజనుడు. సం. వి. అ. పుం. చూ, బుద్ధుడు.
పూర్వజుడు. సం. వి. అ. పుం. 1. అన్న
చూ, సహోదరుడు; విణ. 2. మొదట పుట్టి
నవాడు: చూ, సహోదరుడు.
పూర్వదేవుడు. సం. వి. అ. పుం. తొలివేల్పు:
చూ, రాక్షసుడు. 1.
పూర్వపక్షము. సం. వి. అ. పుం. 1. పాదము:
చూ, పాదే. 2 శుక్లపక్షము: చూ, పక్షము.
3 (పక్షము.1.), వా. 4. సిద్ధాంతముకానిది.
పూర్వపర్వతము. సం. వి. అ. పుం. తూరుపు
గొంప: చూ, పర్వతము
పూర్వఫలని. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. = పుట్టు:
చూ, రిక్క. [పూర్వాభాషి.
పూర్వభద్రపదము. సం. వి. అ. పుం: చూ,
పూర్వమీమాంస. అం: చూ, గహన.
పూర్వము. సం. విణ. 1. మొదటిది: చూ,
మొదలు. 4; 2. మొదటి దిక్కుది, సౌర
స్యము: చూ, హరిత్తు; 3. మొదటి చోటు
ది: చూ, మొదలు. 4; 4. మొదటికాల

ముది: చూ, మొదలు. 4; అం. 5: చూ,
తంత్రములు. 3.
పూర్వరంగము. అం: చూ, నాంది. 2.
పూర్వరాగము. సం. వి. అ. పుం. శ్రీపణము
పలనగాని దర్శనముపలనగాని పరిస్పరము
పృథ్విబొందిన యనురాగముగల నాయికా
నాయకులకు అయోగమునందుగలిగిడి పా
శేషము. (ఇది త్రివిధము — (చూ, నీలి
రాగము, కుసుంధరాగము, మంజీషారాగము).
పూర్వరాత్రము సం. వి. అ. పుం. ముండటి
దినము రాత్రి: చూ, రాత్రి.
పూర్వగూఢము. అం: చూ, అలంకారము. 3.
(పెరుగుణములచేడినరూపునిల్పుట ఉదా -
“శివుని కంగనీలముచే నల్లనయ్య నీచుద్వే
మున భుజగేండుగ్గిడు లల్లబడియ.)
పూర్వవాదములు. అం. పంచలక్షణి, వ్యక్తకర
ణము, సిద్ధాంతలక్షణము, అవచ్ఛేద కల్ప
నిరుక్తి, పక్షత (5).
పూర్వసముద్రము. అం. చూ, సముద్రములు.
పూర్వాషాఢ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. నీటిరిక్క:
చూ, రిక్క. [కాశ్లమేక్క. చూ, రిక్క.
పూర్వాభాషి సం. వి. ఆ. స్త్రీ. ఎనిమిది
పూర్వాష్టము. సం. వి. అ. పుం. దినపూర్వ
భాగము, లేదగులు: చూ, వాసము.
పూర్వలు. సం. వి. అ. పుం. 2 ముండటివారు.
పూర్వోత్తర. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. ఈశాన్యది
గాభగము: చూ, హరిత్తు.
పూర్వైక్క. ద్వ. వి: చూ, పూర్వేకు.
పూర్వైకు. ద్వ. వి: చూ, రూ-పూర్వేకు. [పాకి.
పూర్వగురిగింజే. ద్వ. వి. వాసంతి*: చూ, శ్వేత
పూర్వోట. ద్వ. వి: చూ, రూ-పూర్వోట.
పూర్వండ్. నై. వి: చూ, రూ-పూర్వండ్.
పూర్వపాటము. నై. వి: చూ, పూర్వపాట.
పూర్వబంతి. ద్వ. వి: చూ, రూ-పూర్వబంతి.

పూలబుట్ట. వై. వి.కటినము: చూ, పాత్రము. 6
 పూలబుట్ట. ద్వ. వి: చూ, మత్స్యము. 1.
 పూలము. సం. వి. ఆ. పుం. గడ్డికట్ట [డుపు.
 పూలముడుపు. ద్వ. వి: చూ, రూ-పువ్వుల ము
 పూలమృవాడు. ద్వ. వి: చూ, మాలకరి.
 పూలవరహా వా. వి: చూ, పూలి. 2.
 పూలవరా వా. వి. —పై —
 పూలి. దే. వి. 1. ఒకచెట్టు: చూ, వృక్షము;
 వా. 2. పూలవరహా (రు 3-8-0): చూ,
 వరహా. [నంచే
 పూవత్తి. వై. వి.పుష్పవత్తి: చూ, బాణ
 పూవంటి. ద్వ. వి: చూ, రూ-పువ్వులుకాడు.
 వర. 2, ఆ. 35:
 పూవంటివాడు. ద్వ. వి. —పై. —
 పూవిలుకాడు. ద్వ. వి. —పై. —
 పూవిలుతుడు. ద్వ. వి. —పై. —
 పూపు. వై. వి.పుష్ప: చూ, రూ-పువు.
 పూవుచేనియ. ద్వ. వి: చూ, రూ-పూచేనియ
 పాండు. 1, ఆ. 182. [స్వా. 6, ఆ. 61
 పూవుబోడి. ద్వ. వి: చూ, రూ-పువ్వుబోడి.
 పూవుగట్టు. ద్వ. ఆ. కి. పూవుగలదియగు.
 రామా. 8, ఆ. 144.
 పూవులెత్తు. ద్వ. వి: చూ, రూ-పువులెత్తు.
 పూవులపొట్టుము. వై. వి. —పై —
 పూవులమ్మనయంగటనే గట్టెలమ్మట. లో.
 “కటకటా! పూవులమ్మనంగడినే కట్టె,
 లమ్మజేసెను.” వైజ. 3, ఆ. 72; “పూవు
 లుముడిచిన యంగళ్లనే కలకల వీడ్చెల్లనవ్వ
 గట్టెలు మోసెన్.” పాండు. 3, ఆ. 21.
 పూవుడు: సం. వి. న్. పుం. 1: చూ, సూ
 ర్యుడు; అం. 2: చూ, ఆదిత్యులు.
 పూష్కరము. సం. వి. ఆ. న. రూ-పూష్కర
 రము: చూ, రూ-పుష్కరము.
 పూష్కరము. సం. వి. ఆ. న. —పై. —

పూస. దే. వి. 1. పూదియ: చూ, మాత్రా--
 (1); 2. మణి: చూ, రత్నము. 1; 3. వేళా
 లు లోనగువానికీలు: చూ, సంధి. 7;
 4. రంధ్రముగలిగినమణి: చూ, రత్నము. 1;
 5. రంధ్రముగలపూస. శబ్ద. —౧. తెల్లని
 గాజేపూసకు. —పాలపూస; ౨. గాజేపూ
 సకు. — గాజేపూస (సం). —కాచము;
 3. రంధ్రముగల ముత్యమునకు. —పూస.
 (మిగతవానికి “చూ, హరుమంజి.”)
 పూసకజ్జెము. ద్వ. వి. మనోహరము. చూ, భక్త్యము.
 పూసకామంచి. ద్వ. వి: చూ, తృణము. 1.
 పూసగురుగింజ. ద్వ. వి: చూ, పూలగురుగింజి*;
 (ఇట్లు రూ-పూసగురివెంద-పూసగురువెంద-
 పూసలగురువెంద-పూసలగురువెంద.)
 పూసగుచ్చినరీతి. జా. వివరముగా. “పూస
 గుచ్చినరీతిని వినిపించెను.” (నీతిచంద్రి
 క-సంధి); “చిలుకలకొలికి తెలుగెల్లబూస
 గుచ్చిన రీతిన్.” (విజయ విలాసము);
 “పూసగుచ్చినరీతి నవ్వవ్వబోడి చెప్పి
 నది విని” (కళాపూర్ణోదయము). [ము. 1.
 పూసయెముక. దే. వి. వెన్నుపూస: చూ, శల్య
 పూసలలోదారము. జా. అభేదముగా, లోపల
 పగివేళించి, ఇప్తముగా. “పూ. సలలో
 దాగంబు పాలజ్జేలిననీడం. బలె.” పాండు.
 3, ఆ. 59. (ఇని ఉపమానము)
 పూసలవాడు. దే. వి: చూ, పాసలవాడు.
 పూసికొను. వా. న. కి. 1. కలుగజేసికొను;
 2. చందనాదుల నలంకరించు.

పృ

పృక్క. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. పిక్క *:
 చూ, స్పృక్కా; 2. ఒకకాకము: చూ,
 కాకము. 1.

పుక్తము. సం. విణ. కూడుకొన్నది: చూ,
సంచితము. 2.

పుక్తి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. తాచుడు: చూ,
స్వము. 1. [సవాలు.

పుచ్చ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. పగ్గము. చూ,
పుచ్చించే. సం. స. కి. పగ్గించే. చూ,
సవాలువేయు.

పుతన. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. దండు చూ,
నేన. 1; 2. నేనావిశేషము. (ఇన్నుటనలు
వదిమూడు రథములు అన్నియేనుగులు,
ఏన్నుట యిరువది తొమ్మిది గుట్టులు,
వేయినన్నుట పదునేవురు కాల్యురును
గలది) చూ, నేన. 1

పుతనాసాట్టు. సం. వి. హే. పుం. ఇందుగిడు
చూ, సహసాగిడు. [చూ, సహసాన్న.

పుథకప్పర్తి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. కోలపాన్న *.

పుథగ్జనుడు. సం. వి. ఆ. పుం. 1. నీచుడు:
చూ, హీనుడు; 2. మూర్ఖుడు చూ,
స్తబ్ధుడు; 3. చూ, పాపాలముద్ద.

పుథగ్విధము. సం. విణ. పెక్కు విధములుగలది:
చూ, వివిధము.

పుథవి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. రూ-పుథివి-
పుథివి=పుడమి: చూ, భూమి. 1.

పుథివి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ.=పుడమి. —పై.—

పుథివీపతి. సం. వి. ఇ. పుం. 1. రాజు: చూ,
రాజు. 1; 2. చూ, యముడు; 3. చూ,
వృషభము. 3 *

పుథివ్యాది పంచతత్వములు. అం. పృథివీతత్వము
8 గడియలు, జలతత్వము 4 లు, అగ్నితత్వ
ము 4 లు, వాయుతత్వము 4 లు, ఆకాశ
తత్వము 4 లు=4 30 లు. (ఆదివారము
మొదలు బుధవారమువఱకు పృథివ్యాదిగా
జరించేను. గు-శు-శనివారముల యందు
ఆకాశము మొదలుగా జరించేను. ఈ 5 న

వరుసగా సంవద, శుభము, అర్చి, రోగము,
కార్యాదియు నిచ్చేనవి).

పుథకము. సం. వి. ఆ. పుం. 1=బొడిగ:
చూ, శిశువు; 2. అటములు-అడుములు,
ఖగ్గరిక, చిటికకము-చిటికము-చివుటము:
చూ, సాదము. (1) [పుథకము. 1.

పుథకుడు. సం. వి. ఆ. పుం =బొడిగ. చూ,
పుథకోమము. సం. వి. హే. పుం. 1. చూ,
మత్స్యము. 1; విణ. 2. పెద్దవెండుకిలుగలది.
పుథులము. సం. విణ. 1. పెద్దది చూ, సుగ.
3; అం 2. చూ, గతివిశేషములు.

పుథువు సం. వి. ఈ. స్త్రీ. రూ-పుథివి.
1 నల్లజీలకఱ్ఱ చూ, సువి. 2; 2 ఇంగువ
మాను చూ, హింగువు. 1; పుం.
3 అగ్ని చూ, వహ్ని. 1; 4 పృథ్వీరాజు:
చూ, రాజు. 1; విణ. 5. పట గొప్పది:
చూ, సుగ. 3; 6 వివిధునది చూ, సుగ. 3.

పుథుశేఖరము. సం. వి. ఆ. పుం. చూ,
పర్వతము. [మేషము. 1.

పుథానకము. సం. వి. ఆ. న. మేక: చూ,
పుథి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1=పుడమి: చూ,
రూ-పుథివి; 2. చూ, రూ-పుథివు. 1;
3: చూ, రూ-పుథివు. 2; పా. 4. ఒక
పుత్తము. “జ-స-జ-స-య-వ, 12 యతి.”
ఉదా.—“పగిసన్న, పదనాం, బుభాధృ,
తపర, శృధామా-ధవా.”: చూ, పుత్తము. 1.

పుథిక్. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. పెద్దయేలకి: చూ,
పత్రిల (పుథిక్ అనియు)

పుథివీపంచకము. అం. అహంకారము, అపా
నము, ఘ్రాణము, గంధము, గుదము (5)
పుధాకువు. సం. వి. ఈ. పుం. 1: చూ, సర్ప
ము; 2: చూ, పృథ్వికము. 1; 3. పురి:
చూ, కార్దులము. 1; 4. చిలుకపులి: చూ,
కార్దులము. 1.

పుష్పల. సం. వి. ఆ. శ్రీ: చూ, పుష్పిక.
 పుష్పి. సం. వి. ఇ. పుం. 1. కిగణము చూ,
 హాయనము. 2; 2. చూ, పుష్పి పర్తి; విణ.
 3: అల్పతనువు, కిగారుడు. (తె).—
 అలిపిరి-అల్పిరి: చూ, శరీరి. 2; 3. బోయ
 చూ, వ్యాసుడు 1
 పుష్పి పర్తి. సం. వి. ఈ. శ్రీ: కోలపాన్న*:
 చూ, సురపాన్న. [వినాయకుడు. 1
 పుష్పి శృంగుడు. సం. వి. ఆ. పుం చూ,
 పుష్పతము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. దుప్పి: చూ,
 హరిణము. 1, 2. రూ-పుష్పత్తు-పుష్పదము.
 నీటిబొట్టు: చూ, విపులిము; విణ. 3. బి
 హ్మబిందువుతోగూడినది, రూ-పుష్పత్తు
 చూ, బిహ్మబిందువు [బాణము. 1
 పుష్పల్కము. సం. వి. ఆ. పుం. అమ్మ: చూ,
 పుష్పత్తు. సం. వి. త్. న. 1. చూ, పుష్పతము.
 2; పుం. 2. చూ, పుష్పతము. 1; విణ. 3
 చూ, పుష్పతము. 3.
 పుష్పదంశకము సం. వి. ఆ. పుం. రూ-పుష్ప
 దంశకము: చూ, మార్జాలము [యువు
 పుష్పదస్వం. సం. వి. ఆ. పుం. చూ, వా
 పుష్పదాజ్యము. సం. వి. ఆ. న. పెరుగుతో
 గలపబడిననేయి; చూ, పావిస్సు. 1.
 పుష్పము. సం. విణ: చూ, పార్థిరము. 1.
 పుష్పి. సం. వి. ఇ. శ్రీ: 1. తాచుడు: చూ,
 స్వర్ణము. 1; 2. కిరణము. చూ, హాయ
 నము. 2. [ము మడ్డికిచెట్టెననురీతి.
 పుష్పఖలీనన్యాయము. పా. నోటికిచెట్టినకల్ల
 పుష్పతాడనాద్దంతభంగ. లో. తుంటినిగొట్టిన
 బండ్లురాలినవి. “పుష్పంబన నెక్కడ?
 సాక్ష్యంబు పలిచనన నెక్కడ? “పుష్ప
 తాడనాద్దంత భంగ యనునట్లున్నది” (నీతి
 చంద్రిక)

పుష్పభాగము. అం: చూ, హస్తక్షేత్రములు.
 పుష్పమాంసాదనము. సం. వి. ఆ. న. కడచిన
 పనికి చింతించుట
 పుష్పము. సం. వి. ఆ. న. 1: చూ, ముడ్డి;
 2. పుష్ప చూ, వీలపు: 3 నెనుకప్రక్క చూ,
 నెనుక. 1; 4. యజ్ఞ సంబంధి స్తోత్రవిశేష
 ము; 5. పెరడు చూ, పెరడు; 6. పార
 ట: చూ, పారట; అం. 7. చూ, లక్షణాం
 గములు (వీలపు.—పురుషుని వీలపు.—
 మచ్చేయున్న కోరికబొసగువాడగును);
 8: చూ, శ్రీలక్షణాంగములు. (వీలపు —
 అడుదానివీలపు.—మాంసయుక్తమై రోమ
 రహితమై అరటి యావలెనున్న ధనవంశు
 రాలగు. రోమమున్నన శుభవృద్ధము. మడి
 యున్న మగడుచేయ్యెను.); 9 చూ,
 గురుమతమున పూర్వహంగములు (అనుబంధ
 ములో చూడుము); 10: చూ, శుక్రముత
 మున పూర్వహంగములు.
 పుష్పస్వక్తికము. అం: చూ, కరణములు.
 పుష్పానుసారి. అం: చూ, బాహుప్రచారములు
 (హస్తక్రియా భేదములు)
 పుష్పాధానతలము. అం. చూ, ఏకవింశతిస్థానక
 ములు (స్థానకములు)
 పుష్ప్యము. పం. వి ఆ. న. 1. పుష్పములనెడి
 యజ్ఞ సంబంధి స్తోత్రవిశేషములనమాహము;
 పుం. 2. మోపుమోసెడు గుట్టము: చూ,
 హాయము.
 పె
 పె. డే. విణ. పుష్పియందు పెనుపుశబ్దమునకు
 మీడి పర్ణములోపింపఁగా మిగిలినరూపము.
 (దీనికి పర్ణము సరళములు పరములగునపుడు
 ను మాగమంబగు. పెన్ గురుజే, పెన్ జీ
 కటి, పెన్ దడి, పెన్ బులుగు మొ. ఇందలి

దురితంబునకుబిందువునకు. పెంజీకటి మొ
(ఒకానొకచో స్థిరము పరమగునపుడును
బిందువు కానంబడియెడి. “ పెంబూలియె
నంగ ” మార్గము. 6, ఆ. 107)

పెంకి. దే. వి. 1. ఒకటింగ *: చూ, వృక్ష
ము; వా. వి. 2. మిక్కిలి ఎఱుపు. చూ,
వర్ణము 6; 3 చూ, రూ-పెంకె. 1.2-3.
పెంకితనము వా వి. చెప్పినచూటవివకపోవుట.
పెంకివాడు వా. వి: చూ, దిట్టడు
పెంకు. దే. వి (రూ-పెంచి-పెంచిక-పెంచే)

1. శలపెంకు. ఆం. భా ద్వి. 133: చూ,
శల్యము. 1, 2. ఇంటికికెక్కి పుడు ఓనుబిల్లి.
చూ, శర్కర. 3, 3 మండ లోనగువాని
పెంకు: చూ, దోశ; వా 4 చితికిన అద్ద
ము లోనగువాని పెంకు; 5. కొబ్బరి లోన
గువాని పెంకు; 6. ముట్టించిచ్చ

పెంకె. దే. వి. రూ-పెంకి. 1 మొండికటై
చూ, వ్యాధుడు 2; 2: చూ, మూర్ఖుడు.
చూ, స్థూలుడు; వా. 3 చూ, దిట్టడు.

పెంకెపురుగు. ద్వ. వి. 1. వడ్లచిలుక: చూ,
పురుగు; 2. పెనగలులోనగు అపరదను
మలకున, చింతపండు లోనగువానికినిబ
టైడు కిరిమి: చూ, పురుగు.

పెంచి. వా. వి: చూ, రూ-పెంకు.

పెంచిక. దే. వి.—పై—కై. 4, ఆ. 137.

పెంచేము. వై. వి.—పింఛ: చూ, రూ-పించి
యము.

పెంచే. దే. వి. 1: చూ, రూ-పెంకు. రామా,
7, ఆ. 67; కే. 2. రూ-పెంచే. వరిల్ల
జేయు; స.కి. 3. పోషించే: చూ, రక్షించే.

పెంచేకొను. దే. స. కి. దత్తుతీసికొను.

పెంచులబేరీ. వా. వి: చూ, బాలకీర్తిడ.

పెంజోరి. ద్వ. వి: చూ, రూ-పింజోరి. (వాడుక)

పెంజీకటి. వా. వి. కటికచీకటి: చూ, మేచ
కము. 1.

పెంజెర. దే. వి. ఒక కొండచిలువ (దీని భేద
ములు:—లోన్ను పెంజెర, పొట్టపెంజెర, రక్త
పెంజెర): చూ, సర్పము.

పెంట. దే. వి. 1 ఇంటి పెంట: చూ, సంకరము. 2;
2. ఎరువుపప్పు. కై. 4, ఆ 100: చూ, సంకరము.
2; 3 అవులమంది ముందున్న చోటు. రూ—
పెంటు చూ, సౌరభేయి (గోనువు); వై.
వి. 4—పింతా రూ—పెంట. సగరము చూ,
నీను 1 (దేశము); 5—పింతా. రూ—పె
ట. అంగడి, శాఖావగరము (అనికొండలు):
చూ, సదనము 1

పెంటగట్టు. దే. ఆ కిరి మండికట్టు-మండిగట్టు.
పంటగాడిద. వా. వి: చూ, వారికె.

పెంటబట్టు. దే. వి. పసులకొడ్డి స్వా 4, ఆ.
60: చూ, సౌరభేయి (గోనువు)

పెంటపురుగు. వా. వి. తుట్టపురుగు చూ,
పురుగు. [చూ, శకటము. 1.

పెంటబండి. దే. వి. అమళము, గంతీర్థము:
పెంటి. దే. వి. పశుపక్ష్యాది ప్ర్యేబాతి. రామా.

6, ఆ. 107; భార. ఆది. 5, ఆ. 53: చూ,
శకుంతి (పక్షి.)

పెంటిక. దే. వి. (రూ-పెంటిక-పెంటుక)
మేకలు లోనగువానికేడ: చూ, సుష్క
గోమయము (శమలము. 1.)

పెంటికరడు. దే. వి. చిన్నఅల: చూ, పీచి. 1.
పెంటిగూర్చువాడు. వా. వి: చూ, దూతుడు.

పెంటిజంక. వా. వి. ఆడుదుప్పి: చూ, హరి
ణము. 1. [తాళము.

పెంటితాడి. వా. వి. ఆడుతాడి*: చూ, శ్రీ
పెంటిపడుట. ద్వ. వి కపగూడుట.

పెంటె. వా. వి: చూ, రూ-పెంటి. 3.

పెంటికి. దే. వి: చూ, రూ-పెంటిక.

పెంటుక. దే. వి.—పై—

పెండ. దే. వి. రూ-పేడ: చూ, పిడక.

పెండరము. దే. వి. రూ-పెండారము: చూ, గండపెండరము.

పెండలము. దే. వి: చూ, సమష్టిల*.

పెండారము. దే. వి: చూ, రూ-పెండరము.

పెండారిమూఁక. వా. వి. దండులోని అల్లరి జనము: చూ, నేన 1.

పెండియము. దే. వి. రూ-పెండెము. 1: చూ,

పెండరము. 2. గొడ్డి మొదలైనవానివాకిటి

కొట్టెట్టుడు పెండెము, 3: చూ, పలుగాండి. 1.

పెండిలి. దే. వి. రూ-పెండి: చూ, వివాహము

పెండిలియగు. దే. స. క్రి వివాహమగు: చూ,

రూ-పెండియగు. భార. ఆది 8, ఆ 144

పెంశిలియాడు. దే. స. క్రి. —పై.—

పెండిలిసేయు. దే. స. క్రి. —పై —(అం పే)

పెండ్లాడఁదేయు. —ఉ, హరి. 4, ఆ. 19)

పెండె. దే. వి. 1. ఇంటి వాసములమీఁదిఅడ్డు

కొయ్య. రా, వి. 3, ఆ. 40, 2. పొగాకు

మొదలైనవాని నగయందు నగము.

పెండెకట్టు. వా. వి. రెండువాసములు కలిపి

కట్టినకట్టు. [గాతీర్చిన విబూతిరేఖలు.

పెండెకట్టు. వా. వి. బ. పెండెలవలె పట్టెలు

పెండెకట్టు. వా. వి. చెడుగుడులోనగు అటల

యందుండెడు యజమాని: రూ-పెండెకట్టు.

పెండెము. దే. వి: చూ, రూ-పెండియము.

పెండెరము. దే. వి: చూ, రూ-పెండరము.

పెండేకట్టు. వా. వి: చూ, రూ-పెండెకట్టు.

పెండేరము. దే. వి: చూ, రూ-పెండేరము.

పెండ్రము. దే. వి. (పెండి + అము) రూ-పెం

డ్లాము-పెల్లము-పెల్లము)భాగ. 9, స్కం,

474. చూ, భార్య. [యూడు.

పెండ్లాడు. దే. స. క్రి: చూ, రూ-పెండిలి

పెండ్లాము. దే. వి: చూ, రూ-పెండ్రము.

పెండ్లి. దే. వి. రూ-పెల్లి: చూ, రూ-పెండిలి.

పెండ్లికుండలు. ద్వ. వి. బ: చూ, భాండము. 3.

పెండ్లికూతురు. దే. వి. రూ-పెల్లికూతురు.

1. వివాహదీక్షితురాలు : చూ, పధువు;

2 కోడలు: చూ, స్తుష.

పెండికొడుకు. ద్వ. వి. రూ-పెల్లికొడుకు.

1. వివాహదీక్షితుడు: చూ, వరుడు; 2 అల్లు

డు: చూ, మేనల్లుడు.

పెండిగుమ్మడి. దే. వి. వివాహోదయలో నుప

యోగించెడి వడియముల గుమ్మడి, బూడిద

గుమ్మడి * చూ, సర్వతోభద్ర.

పెండ్లిపాలకి. వా. వి. వధూవరులు ఊరేగెడు

పాలకి: చూ, సవారి.

పెండ్లిపీట. వా. వి. వధూవరులు కూర్చుండెడి

పీట(అరుగు) చూ, సింహాసనము.

పెండియగు. వా. స. క్రి రూ-పెండిలియగు.

భార. ఆది. 7, ఆ. 281 [పై. 4, ఆ. 48.

పెండియాడు దే. స. క్రి: చూ, పెండిలియగు.

పెండిలేసినాడు. వా. వి. అకృతోద్భావండు,

అవివాహితుడు, కుండుడు. [నేయు.

పెండిసేయు. దే. స. క్రి: చూ, రూ-పెండిలి

పెండలకడ. దే. ద్వి. క్రి విణ. (పెన్ + తల

కడ) రూ-పెండలాడ, పొగ్గుపోకమునుపు.

పెండలాడ. దే. ద్వి. క్రి. విణ. —పై. —

పెందిరువడి. దే. వి. (వైష్ణవ పరిభాషయందు;

గరుడుడు: చూ, హరినాహనుడు.

పెండరువు. దే. వి. రాజమాగ్గము. భార. ఉద్యో-

3, ఆ. 145: చూ, మాగ్గము. 1.

పెందొడ. దే. వి. ఊరుములము.

పెందోవ. దే. వి. ముక్తి: చూ, సదాగతి. 2.

పెంపకము. వా. వి: చూ, దత్తత.

పెంపగు. దే. అ. క్రి: చూ, పర్ణిలు. [హరించే.

పెంపరల్లాడు. దే. స. క్రి. చేంపు: చూ, సం

పెంపారు. దే. అ. క్రి: చూ, రూ-పెంపారు.

భార. ఉద్యో. 3, ఆ. 96.

పెంపు. దే. వి. 1: చూ, సమృద్ధి; 2: చూ,

హెచ్చు. 2; 3: చూ, సన్మానము ; 4: చూ,

సంస్థ. 3; 5. రూ-పెనుపు. మహత్వము; 6: చూ, పెంపకము; పేర్. 7. నాశము చేయు. భాగ. 10, స్కం. పూ. 154; వసు. 1, ఆ. 28; స. కిర్. 8. చేంపు: చూ, సంహరించు.

పెంపుడు. దే. వి. పెంప(బడినది).

పెంపుడుగున్న. వా. వి. చూ, సాచుడుపులుగు.

పెంపుడుచిలుక. వా. వి. పంజేగమునందుంచి పెంచెడు చిలుక. చూ, శుకము

పెంపురూటు. దే. ఆ. కిర్: చూ, సంపడించు పు. 1, ఆ. 202

పెకలు. దే. ఆ. కిర్ 1. పెల్లిగిల్లు. పా. 3, ఆ. 31: చూ, విదారించు; 2. రాలు: చూ, సడలు 4; 3. ఉన్మాళించు చూ, విదారించు, 4. పర్మాణమగు. జై. 2, ఆ. 10.

పెకలించు. దే. పేర్. పెకలఁజేయు: రూ-పెకలుచు. పెకల్పు-పెగలుచు. పెగల్పు. రామా.

8, ఆ. 92.

పెకలుచు. దే. పేర్. —పై.—

పెకల్పు. దే. పేర్. —పై.—

పెక్కండుర్. వై. స. బ.=పుష్కల. (రూ-పెక్కండురు-పెక్కరు) పా. 4, ఆ. 54 (పెక్క శబ్దమునకు మహావృహత్వర్థకరూపము): చూ, పలుగుండుర్.

పెక్కండురు. వై. స. బ.=—పై.—

పెక్కణము. వై. వి. రూ-పెక్కణము.=పేక్షణ. 1. అభినయముతోడి నృత్యము. ఉ. హరి. 4, ఆ. 216: చూ, వ్యంజకము. 1; 2. మల్లరంగము: చూ, మల్లశాస్త్రము.

పెక్కిలి. దే. వి. ఒకచెట్టు: చూ, పృథుము.

పెక్కు. వై. స.=బహు. పుష్కల: చూ, హేరాళము. [పెక్కండుర్.

పెక్కురు. వై. స. బ.=పుష్కల: చూ, పెక్కువ. దే. వి. 1: చూ, వర్ధనము. 1. భార.

ఆర. 3, ఆ. 26; 2. చూ, హెచ్చు. 2. జై. 5, ఆ. 199.

పెగడ. దే. వి. (రూ-పెగడ-(పెగడ-పెగ్గడ-పె)వడ) 1: చూ, మంతిర్; 2. చూ, శీర్షుడు. 2; 3. యువరాజు: చూ, రాజు. 1. పెగలు. దే. ఆ. కిర్: చూ, రూ-పెకలు.

(పెల్లిగిల్లుటకు.—భాగ. 6, స్కం. 61.)

పెగలుచు. దే. పేర్: రూ-పెకలించు పెగల్పు. దే. పేర్. —పై.—

పెగ్గడ. దే. వి: చూ, రూ-పెగడ.

పెగ్గయుడు. వై. వి. (పెద్ద+గుమ్మడు.) శ్రీపర్వీ: చూ, సర్వతోధర్మ.

పెగ్గురు. వై. వి=పుష్కర. రూ-పెగ్గురు: చూ, సారసము [హరి. 3, ఆ. 10.

పెచ్చోరి. దే. విణ: చూ, మూర్ఖుడు. ఉ.

పెచ్చే దే. వి. 1. అతిశయము. పాండు 1, ఆ. 111: చూ, రూ-హెచ్చే 2; 2: చూ, కొ

సరు; 3. నెలగలోనగు కాయలపై పెంకు: చూ, బరడు; విణ 4. అధికము. చూ, హెచ్చే. 1.

పెచ్చే పెరుగు. దే. ఆ. కిర్. మిక్కిలిపర్థిలు. ఆం. భా. తృ. 89: చూ, పర్థిలు.

పెటపెట. దే. వి. పండ్లుకొలుకుటలోనగు వాని యందగు ధ్వన్యను కరణము. భాగ. 6, స్కం. 249: చూ, హూహూ.

పెటపెటము. దే. ఆ. కిర్. పెటపెటమునధ్వని కలదియగు: పెటపెటలాడు.

పెటపెటలాడు. దే. ఆ. కిర్. —పై.—

పెటిలు. దే. ఆ. కిర్. కాలిధ్వని పూర్వకముగా బర్జిల్లగు. రూ-పెటులు-పెట్లు-పెడులు. పర. 3, ఆ. 229.

పెటుకు. దే. విణ: చూ, విరసము. 2. శ్రబ్దము. 2.

పెటుకుమాట. దే. విణ. విరసపుమాట: చూ, పెటులు. దే. వి. 1: చూ, పెట్లకంబము. స్వా. 5, ఆ. 44; ఆ. కిర్. 2: చూ, రూ-పెటిలు.

పెట్ట. దే. వి. (పశుపక్షి స్త్రీజాతి) 1. ఆడు
కోడి: చూ, పుంజే; 2. ఆడుపిట్ట: చూ,
పక్షి; (పశుపక్షి స్త్రీజాతికి. — కాశీ. 6,
అ. 292); 3. గడ్డ, లోప్తము: చూ,
భూమి 1.

పెట్టపోలి వా. వి. చూ, పుంజే.

పెట్టనూరి. దే. వి. — పై —

పెట్టి వై. వి. = పేటిక చూ, రూ-పెట్టిరు.

పెట్టిక. వై. వి. = — పై. —

పెట్టిపుట్టనివాడు. వా. వి. అదృష్టహీనుడు.

పెట్టిపుట్టినవాడు వా. వి. చూ, సంపన్నుడు

పెట్టిరు. వై. వి. (రూ-పెట్టి-పెట్టె-పెట్టిక-పే-
డె) 1. = పేటికా చూ, సందుకా; 2. ప్ల
కి నడిమిపెట్టె చూ, సందుకా; 3. బండి
పొముమీది పెట్టె చూ, సందుకా;
4. పాముచేట్టుకొనుపెట్టె: చూ, సందుకా.

పెట్టు. దే. వి. 1. రూ-పెట్టుడు ఈవి: చూ,
స్వర్గము. 3, 2 చూ, మాలు 1; 3 చూ,
హతి. కళా. 7, ఆ 255, 4 చూ, వెండి
యు; స. కిరీ. 5: చూ, హావణించే. 4,
6. (పక్షులు లోనగునవి) గుర్తింపు వెలి
పుచ్చే: చూ, వెలిపుచ్చే; 7. గుర్తింపుదాని
పిల్లలనుచేయు; 8: చూ, పహించే హరి
పూ 9, ఆ. 178; 9. అచ్చు, అచ్చుకొను,
ఇచ్చు, ఇడు, ఒసగు- ఒసపు, యిచ్చేయు-
దియనేయు, దోటు, పుడుకు-పుణకు, పె-
ట్టు, విడుచు (సం. ప). — దానమిచ్చే;
తన్వి — ౧. కానుకగానిచ్చేటకు. — దిరి-
సించే, ౨. కొంచెమిచ్చేటకు. — పుడికిరి-
చే-పుణికిరించే-పుడుకు-పుణకు. (మిగత
వానికి “చూ, విడుచు. 3”); 10: చూ,
మోపు. 7; 11. గోడ మొదలగువాని శేపు.
భార. ఉద్యో. 1 ఆ, 298; 12: చూ,
మొలనేయు. రామా. 6, ఆ. 43; 13: చూ,

మొస్తు. 2; అ. కిరీ. 14: చూ, సంభవించు.
ఉ, హరి 6, ఆ. 96.

పెట్టుజెట్టు. దే. వి. చూ, వేలుపుడెట్టు
పెట్టుకొను. దే. స. కిరీ: చూ, పహించు.

పెట్టుకోలు. దే. వి. పెట్టుకొనుట: చూ, సం-
భృతి. 2.

పెట్టుడు. దే. వి: చూ, రూ-పెట్టు. 1.

పెట్టుబడి. దే. వి. దేనిని వెచ్చేయునకై మొద-
టపెట్టిన ధనము. చూ, వ్యయము.

పెట్టుమందు దే. వి: చూ, వశ్యుధము.

పెట్టువడు. ద్వ. అ. కిరీ చెబుతీసు.

పెట్టె వై. వి. = పేటికా చూ, రూ-పెట్టిరు.
(పల్లకి నడిమిపెట్టెను. — పై. 3, ఆ 61.)

పెట్టెబండి. ద్వ. వి. పరముమీదిపెట్టెపలెనను
ర్చిన బండి చూ, తకిటము. 1

పెట్టెనెట్టు. ద్వ. అ. కిరీ (పాము) చేట్టుకొను.
పాండు. 4, ఆ 250 చూ, వేట్టింపు.

పెట్టికొలికికట్టు. దే. స. కిరీ. పెట్టెకొలికికట్టు
విడిచికట్టు చూ, విడిచికట్టు.

పెట్లకంబము. ద్వ. వి. అదుగువేటుకొట్టుము:
పెట్లదిమెట్ట, పెట్టుగోగివి, పెలులు.

పెట్లదిమెట్ట. దే. వి. 1. — పై —; 2. చేలయం-
దుపక్షులను దోలుటకై సర్పాకారముగా
పేసిపెట్టుకొని యుండెడు చేరు చూ,
నూత్రియ 1.

పెట్లమాది. దే. వి. 1. చెబులుతీసు స్వభావము
కలవాడు: కొట్లమారి; 2. చెబులుతీసు స్వ
భావముకలది: చూ, స్త్రీ.

పెట్లాగు. అం: చూ, విన్నాములు.

పెట్లు దే. అ. కిరీ. చూ, రూ-పెట్టులు.

పెట్టుగోగివి. దే. వి: చూ, పెట్లకంబము. హరి
శ్య. 2, ఆ. 6.

పెట్టుప్పు. దే. వి: చూ, లవణము. 1.

పెరిల్లు. దే. వి. 1. హతియందగు ధ్వన్యనుకరణ

ము: చూ, హూహూ; 2. పిడుగుపడుటయం దగు ధ్వన్యనుకరణము. కళా. 4, ఆ. 86: చూ, హూహూ.

పెడ. నై. వి. 1. = పృథు, పృథ్. పెద్దది. పర. 4, ఆ. 151: చూ, విపులము; 2: చూ, వెనుకటిది; 3: చూ, వ్యత్యయము. ఉ. రా. 7, ఆ. 123.

పెడ(బాయు. దే. స. కి). రూ-పెడ(బాయు: చూ, వేలుపడు.

పెడక. నై. వి. రూ-పెడక. = పృథ్. 1. కత్తి యొక్క పృథ్ భాగము; 2. అనుయొక్క పృథ్ భాగము. 3. ఇంటియొక్క వసారాపైక పృ: చూ, సదనము. 1. [పెడగంటి(రెడ్డు)

పెడకంటి(రి)రెడ్డు. వా. వి. బ: చూ, రెడ్డి(ఇట్లు పెడకంత. వా. వి. తప్ప(లో) ప: చూ, మార్గము. 1. పెడకట్టె. నై. వి. రూ-పెడసరకట్టె. 1: చూ, స్తబ్ధుడు; 2: చూ, పాలసురాలు.

పెడకట్టెమూట. ద్వ. వి. కట్టెవిరుపుమూట: చూ, శబ్దము. 2. [కట్టుట.

పెడకట్టు. ద్వ. వి. బ. చేతులను వెనుకకు వితించి పెడకేలు. నై. వి. వెనుకకు తీర్చిన భుజము: చూ, స్కంధము. 1. [చూ, హజ్జే.

పెడగాలు. ద్వ. వి. వెనుకకు మడిచినకాలు: పెడచెవి. నై. వి. చెవివెనుకటి భాగము. భార. ఉద్యో. 4, ఆ. 78: చూ, శోభితము.

పెడచెవి(కట్టు ద్వ. స. కి). 1: వివకపోవు; వా. 2. చేక్కగావిను: చూ, విను. 2.

పెడచేయి. నై. వి. మీఁజేయి: చూ, హస్తము. పెడతల. ద్వ. వి. తలవెనుకటి భాగము: చూ, శిరము. 1.

పెడదారి. నై. వి: చూ, పెడకంత.

పెడసెల. ద్వ. వి. తీర్పరి: చూ, స్వామి. 3 (అశ్రు)

పెడబొబ్బ. ద్వ. వి. 1. యుద్ధమునం దుత్సాహముచే చేయుధ్వని: చూ, స్వరము. 2; 2. విపరీతధ్వని, మొత్తుకోళ్లు: చూ, స్వరము. 2.

పెడమరలు. ద్వ. వి. (రూ-పెడమర్లు - పెడమలు) 1. వెనుకకు తిరుగుట. నై. 6, ఆ. 118: చూ, సంద్రావము; ఆ. కి). 2. వెనుకకు తిరుగు: చూ, వెనుదీయు. 1.

పెడమర్లు. — నై. — [పెడమరించు]

పెడమలు. — నై. — నిర్వ. 3, ఆ. 27. (పే)

పెడమల్లె. నై. వి. పెద్దమల్లె: చూ, మల్లె.

పెడము. నై. వి. రూ-పెడమోము: చూ, నై ముఖ్యము.

పెడమోము. నై. వి. — నై. — [మొగమువడు.

పెడమోమువడు. ద్వ. ఆ. కి): చూ, మాలు

పెడరేచే నై. పే): చూ, పురికొలుపు. 2.

పెడతొక్కల గొడ్డు. వా. వి: చూ, వాగిజె.

పెడలు. దే. వి: చూ, పెరడు.

పెడసరికట్టె ద్వ. వి: చూ, రూ-పెడకట్టె.

పెడసరము. దే. వి: చూ, మార్గము.

పెడిసె. దే. వి: చూ, పక్షి.

పెడుచేడు. వా. వి: చూ, శిశువు. ఆం, భా.

ద్వి. 118. [ఆది 8, ఆ. 259.

పెడులు. దే. ఆ. కి): చూ, రూ-పెటిలు. భార.

పెడ్డ దే. వి మట్టిపెల్ల: చూ, భూమి 1.

పెడక. నై. వి. = పృథ్: చూ, రూ-పెడక.

పెతరులమ్మక్క. నై. వి: చూ, రూ-పెతరులమ్మక్క.

పెతరులసామి. నై. వి: చూ, యముడు.

పెతరులు. నై. వి. బ: చూ, పితాళ్లు.

పెత్తనగాడు. ద్వ. వి: చూ, పారుపత్తెకాడు.

పెత్తనదారు. వా. వి. కొద్ది ముదరాతీసికొని

రైతులదగ్గఱ శిస్తులు రాచటటు వాడు.

పెత్తనము. నై. వి. = పృథ్. (పెద్ద + తనము)

1. అధికారము: చూ, రచము. 1; 2: చూ,

వార్ధకము. 1; 3: చూ, సన్మానము.

పెడ. నై. వి. రూ-పెడ్డ. = పృథ్, పృథ్.

1: చూ, పృథ్వుడు; 2. అన్న: చూ, సహో

దరుడు; 3. గొప్పవాడు: చూ, ఊమా

హేములు: 4. అధికము: చూ, హేమ్య. 1; 5: చూ, శ్రేష్ఠ్యము; 6. దీర్ఘము: చూ, పాడవు. 2; 7: చూ, విద్వాంసుడు; 8 = పృథువు: చూ, విపులము; క్రి. విణ. 8. అత్యంతము (ఇదియువర్ణాంత మయ్యెడి): చూ, మతిమతి. [సవిత. 2. పెదతండి. ద్వ. వి. తండికిఅన్న: చూ, పెదతిల్లి. ద్వ. వి. తల్లికిఅప్ప: చూ, సవిత. 2. పెదవి. దే. వి: చూ, వాతెణ. [అం. 75. పెదవికెంపు. వా. వి: చూ, వాతెరకెంపు. వేం. పెదవిగంటు. వా. వి. --పై. --సాంబ. మా. 51. పెద్ద. వై. విణ. = చూ, రూ-పెద. (దీర్ఘమున కు.-భాగ. ఆది. 4, ఆ. 64) పెద్దకక్కర. వై. వి: చూ, బకము. పెద్దకడుపువాడు. ద్వ. వి: చూ, లండ. పెద్దకడుపువేల్పు. ద్వ. వి: చూ, వివాయకుడు. 1. పెద్దకప్ప. ద్వ. వి: చూ, మంహాకము. 1. పెద్దకాకర. వై. వి. మహాకారవేల్లము*: చూ, సుపవి. 1. పెద్దకాచి. వై. వి. కాకాదని*: చూ, వాయసి. పెద్దకాపు. ద్వ. వి. కాపువారిలో పెద్ద. పెద్దకూకటిమూగ. ద్వ. వి. మాందిలపము: చూ, శృంగరాజము. 3. పెద్దకొంగ. వై. వి. బలాకము: చూ, బకము. పెద్దకొమ్మ. ద్వ. వి: చూ, కాఖ. పెద్దగతిక. ద్వ. వి. గండాలి*: చూ, హరిత(తృణము. 1.) (తెల్లగతిక, తీగగతిక అనియు) పెద్దగుమ్మడి. వై. వి: చూ, పెండ్లిగుమ్మడి*. పెద్దగుమ్మడు. వై. వి: చూ, రూ-పెగుమ్మడు*. పెద్దగోచి. వా. వి: చూ, పుట్టగోచి. పెద్దగోరంట. వై. వి: చూ, సహ. 2. [శమల. పెద్దచేతరాసి. వై. వి. మహాఝరసి*: చూ, పెద్దచేమంతి. వై. వి: చూ, నేమంతి*. పెద్దజిల్లిమెకము. ద్వ. వి. నృమరము: చూ, సవరపు మెకము.

పెద్దబీతుమౌను. ద్వ. వి. చూ, కాకోటము*: పెద్దతనము. వై. వి. 1: చూ, సన్మానము. 2 = వృద్ధత్య: చూ, వార్ధకము. 1. పెద్దతల. ద్వ. విణ. 1. పెద్దగానుండి కార్యము నడిపించువాడు. కళా. 6, ఆ. 150; వా. 2. గొప్పశిరము. పెద్దతలవాడు. ద్వ. వి: అడ్డతలవాడు. (సం. ప). --ఉరుశిరుడు. [స్కూర్జకము. పెద్దతుమ్మి. వై. వి. మహాదోగము*: చూ, పెద్దతోలువేలుపు. ద్వ. వి: చూ, రాక్షసుడు. 1. పెద్దదగు. వా. ఆ. క్రి. 1. గొప్పదగు; 2. (దీపము) అతిపొవు. "దీపము పెద్దదగుచున్నది." పెద్దదవనము. వై. వి. మహాదవనము*: చూ, రుచి. 5. పెద్దదుప్పి. ద్వ. వి: చూ, రామము. 3. పెద్దదూలగోవెల. ద్వ. వి. మహాత్మ్యగుప్త*: చూ, కూకశింబి. [హరిబాలకము. పెద్దదోస. ద్వ. వి. రాజకర్కటి*: చూ, పెద్దనక్క. వై. వి. గృంధీరము: చూ, స్వగాలము. పెద్దనల్లచీమ. ద్వ. వి. గండ్రచీమ: చూ, పిపీలిక. పెద్దనవు. ద్వ. వి. రూ-పెద్దనవు. అట్టహాసము: చూ, హాస్యము. 1. పెద్దనవు. ద్వ. వి. --పై. -- [మరణము. పెద్దనిదుర. వై. వి. రూ-పెద్దనిదుర: చూ, పెద్దనిదురపోవు. ద్వ. ఆ. క్రి: చూ, మరణించే. పెద్దనిద్దుర. వై. వి: చూ, రూ-పెద్దనిదుర. భాగ. 6, స్కం. 429. పెద్దనీలి. ద్వ. వి. ఆజలోమి*: చూ, రంజని. పెద్దనవు. ద్వ. వి. మహాతిలము*: చూ, శ్రీమాన్. పెద్దనెల ద్వ. వి. తాటిరిక్కనెల: చూ, మాసము. 1. పెద్దనేపాళిము. ద్వ. వి: చూ, నేపాళము*. పెద్దనేరేడు. ద్వ. వి. మహాజంబువు*: చూ, సురభిపత్య. [దుకంటకము. 1. పెద్దపల్లెరు. ద్వ. వి. మహాపలంకప*: చూ, స్వా. పెద్దపాచి. వై. వి: చూ, వైవలము. వేం, అం. 74.

పెద్దపాఠం. ద్వ. వి: చూ, సుపూరము*.
 పెద్దపీచేర. ద్వ. వి: పీపరి*: చూ, శతమూలి.
 పెద్దపులి. ద్వ. వి: చూ, కాదులము.
 పెద్దపులంగు. ద్వ. వి: చూ, సకీనంపులులుంగు.
 పెద్దపెన్నేరు. ద్వ. వి: మహాశ్వగంధ*: చూ, వారాహాక్షి. [శుక్తిము. 2.
 పెద్దపాల. వై. వి: గోమాంసము: చూ, పెద్దబట్ట. వై. వి: పాడుగు చెడల్లులు పొచ్చు గాగలబట్ట: చూ, పుస్త్రము.
 పెద్దబాడిపె. వై. వి: చూ, వాకి. [గవేధక
 పెద్దనీటి. ద్వ. వి: వినుగునీటి*: చూ, హృస్వ
 పెద్దబోడత (స)రము. ద్వ. వి: మహాముండిని*: చూ, హపుమ. [చూ, స్వర్ణవల్లి
 పెద్దమనేరు. ద్వ. వి: మహాశ్యోతిష్మతి*: పెద్దముత్తపపులగము. ద్వ. వి: అలిబల*: చూ, సహదేవ. [హింగులి.
 పెద్దమలక. ద్వ. వి: మహానారాకి*: చూ, పెద్దమ్మ. వై. వి: (మి.ప).-మూదేవి.(సం.ప).- అలక్ష్మి, కాలకంఠిక, కాలకర్ణి-కాలకర్ణిక, శ్రేష్ఠ, నిర్మతి; 2:చూ, పెదతల్లి.
 పెద్దమృంగ. ద్వ. వి: చూ, శ్వసనము.*
 పెద్దమృను. ద్వ. వి: చూ, శోణకము.*
 పెద్దయల. ద్వ. వి: చూ, వీచి. 1.
 పెద్దయూడ. ద్వ. వి: స్వర్ణపారేపతము*: చూ, శర్కరాంకము. [పత్యలి.
 పెద్దయేలకి. వై. వి: బృహదేల*: చూ, పెద్దయ్య. వై. వి: చూ, పెదతండిరి.
 పెద్దకోగము. మి. వి: చూ, పులుము. 1.
 పెద్దటికము. వై. వి: చూ, పెద్దతనము. 1—2
 పెద్దలచోటుది. జా. అన్యతంతుగిరాలు. “తరుణీమణి, పెద్దలచోటుదాన” (ఉత్తర హరి శృంగారోపాఖ్యానము. [ఆ. 104.
 పెద్దలు. వై. వి: బ. తెలిసినవారు. పాండు. 2,

పెద్దవరగోగు. ద్వ. వి: బృహత్పిలుపు*: చూ, వరగోగు.
 పెద్దవాడు. ద్వ. వి: చూ, వృద్ధుడు. 1.
 పెద్దవాకిలి ద్వ. వి: గోపురద్వారము:చూ, వాకిలి. వా. 2. వాకిలికిముందుండువిశాలపరిధేశము.
 పెద్దవారము. మి. వి: చూ, బుధవారము.
 పెద్దవిన్నపము. వై. వి: 1.చెపుడు: చూ, బాధిర్యము:వా. 2. గొప్పమునవి. [బధిరుడు.
 పెద్దవిన్నపము వాడు. ద్వ. వి: చూ, పెద్దవిరి. ద్వ. వి: మహానీలి*: చూ, రంజని.
 పెద్దవీది. ద్వ. వి: రాజమార్గము:చూ,మార్గము 1.
 పెద్దవేము. ద్వ. వి: మహానింబము*: చూ, వేము.
 పెద్దవేలుపు. ద్వ. వి: చూ, బృహత్. 1.
 పెద్దవేలిం. ద్వ. వి: బొట్టనవేలి:చూ,వేలు.2.
 పెద్దనదాప. వా. వి: చూ, నొక్కము.*
 పెద్దాకుచెట్టు. ద్వ. వి: చూ,వృక్షము.
 పెద్దాపురి. దే. వి: గోదావరీమండలమందలిపెద్దాపురముతాలూకాలో తయారు చేయబడే డుబెల్లము: చూ, శర్కర. 1. [(ధాన్యము)
 పెద్దారుగ. ద్వ. వి: వరకము*: చూ, స్తంబకరి.
 పెద్దింటమ్మ. ద్వ. వి: (పెద్ద + ఇల్లు + అమ్మ): చూ, మహాలక్ష్మి. 3.
 పెన. దే. వి: 1: చూ, యుద్ధము; 2. మెలిక. పాండు. 5, ఆ. 284: చూ, లంకియ. 3;
 3. కట్టు: చూ, బంధము. 1; 4. రెండు పశువులనుచేర్చి కట్టేడుబంధము. చూ, లంకియ. 5.
 పెనకుప. దే. వి: రూ-పెనకుప. 1.వాదము చూ, వ్యాజ్యము; 2. కలయిక: చూ, సంయోగము; 3: చూ, యుద్ధము; 4: చూ, మేళనము; 5. చుట్టుకొనుట: చూ, వ్యాపనము; 6. చూ, యుద్ధము; 7: అల్లికచిల్లిక-అల్లిచిల్లి, పెనగు. *
 పెనకుపలుగొను. దే. ఆ. కి. మెలికడు; చూ, చెంటిగొను. భాగ. 8, స్కం. 399.

పెనగెబడు. ద్వ. అ. క్రి: చూ, పెనకుపలుగొను. జై. 5, అ. 31.

పెనగెగాడు. దే. అ. క్రి:—పై—

పెనగెయాడు. దే. అ. క్రి:—పై—

పెనగు. దే. వి. 1: చూ, రూ-పెనకుప. 7; అ.

క్రి: 2: చూ, పెనకుపలుగొను; 3: చూ, పెట్టె

పెట్టు; 4: చూ, మేళగించే. భార. ఆది. 5,

అ. 48; 5: చూ, వాలులాడు; 6: మాతాడు:

చూ, వక్క లించే; వా. స. క్రి: 7. పొగిపించే:

చూ, సక్తమగు. [డి: చూ, యుద్ధము.

పెనగులాట. దే. వి. రూ-పెనగులాటము, మల్ల

పెనగులాటము. దే. వి. —పై—

పెనగులాడు. దే. అ. క్రి: మల్లాడు: చూ, పెం

టిగొను. [77: చూ, సమీపించే.

పెనగుపడు. దే. అ. క్రి: చేరు. నిర్వ. 10, అ.

పెనగుడు. దే. అ. క్రి:—పై—

పెనగొను. దే. అ. క్రి: 1.—పై.—; 2: చూ,

పెనగులాడు. భార. ఉద్యో. 2, అ. 9.

పెనచే. దే. క్రి: పెనగెజేయు. భో. 2, అ.

64: పెనపు, మెలచే.

పెనపరి. దే. వి. (పెనపు + అరి) వివాదశీలుడు:

చూ, రెచ్చెల; 2. భేదశీలుడు. భార. ఉద్యో.

3, అ. 214.

పెనపు. దే. వి. 1. వివాదము: చూ, పెనకుప. 1;

2. భేదము: చూ, వేలుపాటు. 1; క్రి: 3:

చూ, పెనచే; 4. కలపు.

పెనము. దే. వి. స్వేదని: చూ, పాత్రము. 6.

పెనయు. దే. అ. క్రి: 1: చూ, మేళగించే;

2: చూ, పెనగు. 7. [4, అ. 73.

పెనవెట్టు. దే. స. క్రి: చూ, వడివేయు. స్వా.

పెనవేయు. దే. స. క్రి: 1.—పై.—; 2. పగు

పులను ఒకటితో నొకటి కేర్చుముడివేయు:

చూ, లంకవెట్టి. 1.

పెననలు. వా. వి. (రూ-పెన్నలు-పెనిసిలు-

పెన్నిలు): చూ, లేఖని.

పెనిమిటి. దే. వి. (పెనుపు + మేటి) రూ-

పెన్నిటి. మగడు: చూ, సామి. 2.

పెను. దే. వి. పృత్తియందు పెనుపు శబ్దము.

నకు మీడివర్ణము లోపింపగా మిగిలిన

రూపము. పాండు. 2, అ. 55; పాండు-

2, అ. 58.

పెనుకుప. దే. వి: చూ, రూ-పెనకుప.

పెనుగొమ్మ. దే. వి. (పెనుపు + కొమ్మ):

చూ, పెద్దకొమ్మ.

పెనుబాము. దే. వి. (పెనుపు + పాము) కొం-

డచిలువ. భార. ఆర. 2, అ. 88: చూ,

సర్పము.

పెనుచే. దే. స. క్రి: చూ, రూ-పెంచే. 2-3.

పెనుతిండి. ద్వ. వి. ఆబూతి: చూ, సాదము. (1).

పెనుపంజో. ద్వ. వి: చూ, స్నేహశము. వేం.

అం. 70.

పెనుపడు. దే. అ. క్రి: (పెనుపు + పడు)

1: చూ, ముమ్మరించే. జై. 2, అ. 64;

2: చూ, వర్ణిలు.

పెనుపరి. దే. వి. (పెనుపు + అరి) స్పృహబొందిం

చేవాడు: చూ, సంతోషకుడు. [పెంపారు.

పెనుపారు. దే. అ. క్రి: గొప్పయగు: రూ-

పెనుపు. దే. వి. 1, పృద్ధి: చూ, హెచ్చే. 2-

2: చూ, రూ-పెంపు. 5; 3. పెంచుట:

చూ, సంతోషము.

పెనుమననము. ద్వ. వి. (పెనుపు + మననము)

కాశి, వారణాసి. కాశీ. 6, అ. 124: చూ, సీమ. 1.

(దేశము.) [కులు): చూ, వేదము.

పెనుమినుకులు. దే. వి. బ. (పెనుపు + మిను

పెనుమినువేటరి. ద్వ. వి: చూ, వలతేడు.

వేం, అం. 31. [చూ, పెద్దమగ్గును*.

పెనుమాగ్గు. దే. వి. (పెనుపు + మాగ్గు):

పెనువెల్లి. దే. వి. (పెనుపు + వెల్లి) 1. పగళయ

కాలమునందలి యేకార్థము: చూ, వెలువ. 2.

పెనువేళలు. దే. వి. (పెనుపు + వేళలు): చూ, పెద్దవేళలు.

పెన్న. వై. వి.=పి నాకిననది: చూ, పి నాకిని. 1.

పెన్నడవులుగు. దే. వి(పెన్ + నడవులుగు): చూ, లకుముకి.

పెన్నిదుర. వై. వి: చూ, మరణము.

పెన్నెరు. దే. వి. రూ-పెన్నెరు*: చూ, వారాహాకిర్తి.

పెన్నెఱులవాడు. ద్వ. వి: చూ, నుకేకుడు.

పెన్నెరు. దే. వి: చూ, రూ-పెన్నెరు*(ఆవు పాలలో ఉడికించిన శుద్ధి.)

పెన్నెరుగడ్డ ద్వ. వి.—వై.— (చూ. 15.

పెన్నెసలు. ద్వ. వి: చూ, లలాటము. సాం.

పెన్ను. వా. వి: చూ, పించేను.

పెట్టిటి. దే. వి: చూ, రూ-పెనిమిటి. కళా. 8, ఆ. 138.

పెప్పె. వా. వి. శూన్యము.

పెప్పెప్పె. వా. వి. 1. మిక్కిలి శూన్యము;

2. చేతకానివానిమాట. (తెత్తెత్తె-మెమ్మెమ్మె మొదలగునవిఈయర్థమందువాడెదరు.)

పెమ్మె. దే. వి: చూ, రూ-పెరిమె.

పెయ్య. దే. వి. రూ-పేయ.1. పత్నము: చూ, ధేనువు; 2. పాలువిడిచిన ఆడుదూడ:చూ, సారిభేయి (ధేనువు); 3. ఆవు. ఉ. రా.

5, ఆ. 208: చూ, ధేనువు; 4: చూ, స్తబ్ధుడు; 5: చూ, హీనుడు.

పెయ్యదూడ. దే. వి: చూ, పెయ్య. 1-2-3.

పెయ్యమ్మ. వా. వి: చూ, వాగ్రికె.

పెర. వై. స.=పర: రూ-పెరి.1: చూ, వేలు.

3. మార్క. 5, ఆ. 76; దే. వి. 2. తేనె

తెట్టె.పాండు.1,ఆ.181: చూ,మధుపటలము.

పెగక. దే. వి: చూ, పించే.

పెరజ్జ. దే. వి: చూ, సర్పము. [చూ,వాకిలి.

పెరటిగుమ్మము. వా. వి .దొడ్డివైపు గుమ్మము.

పెరటినుందు. జా. స్యాధీనము.

పెరడు. వై. వి.=వృద్ధ. (దేశ్యమని శ. ర) ఇం

టివెనుకదొడ్డి: చూ, స్థానము.1. (బ.పెళ్లు)

పెరతేనె. వా. వి: చూ, పుట్టతేనె.వేం.అం.72.

పెరము. వై. వి.=పేము: చూ, రూ-పెరిము.

పెరయ్యాగ. దే. వి. తేనెటీగ: చూ, మక్షిక.

పెరయు. వా. స. కి:చూ, పెనగు. 7.

పెరశేమే. వై. స. కి.=పేర్. పేర్శ

పణచేయు. (రూ-పెరిశేపు-పేర్శే-పేర్

శేమే-పేర్శేపు-పేర్శేపించు) వై. 8, ఆ.

215: చూ శేమే. (శేమలనికొండలు).

పెరశేపు. వై. స. కి =—పై—

పెరవణి. వై. వి.=పేర్గణ. భాంజోపనిసృత్య

ము: చూ, వ్యంజకము. 1.

పెరసు. దే. వి. పాల: చూ, మాంసము.

పెరిము. వై. వి.=పేము. (రూ-పెరము-పెరి

మె) పర. 3, ఆ. 137: చూ, స్నేహము.1.

పెరిమె. వై. వి. 1.—పై—; 2. రూ-పెమ్మె.

స్వా. 3, ఆ. 84: చూ, సన్మానము.

పెరుగాకు. దే. వి: చూ, కాకిని. 2.*.

పెరుగు. (రూ-పెర్గు-పెరుపు-పెర్వు) దే. వి.

1. దధి: చూ, స్తన్యము; 2: చూ,వృద్ధుడు;

3. వీండ్లుచెల్లినది: చూ, వృద్ధ; 4. వృద్ధిపాం

దినది: చూ, వృద్ధము. 2; ఆ. కి. 5. రూ-

పెఱుగు: చూ, పల్లిలు. మార్క. 3, ఆ.

380; 6. ఎదుగు. పాండు. 5, ఆ. 165:

చూ, పాడవగు.

పెరుగుకడవ. ద్వ. వి: చూ, భాండము. 3.

పెరుగుముంత. ద్వ. వి.—వై.—

పెరుగుట. దే. వి. 1. తగ్గుట: చూ, వెలితి.

2; 2. ఎదుగుట, వృద్ధి: చూ, హెచ్చు. 2;

3: చూ, వర్ధనము. 1.

పెరుగుడు. దే. వి: చూ, పెరుగుట. 2—3.

పెరుగుతోటకుర. దే.వి:చూ, పెరుగాకు. *.

పెరుగుసందిగ్గము. ద్వ. వి. దధ్యుదము: చూ,

సముద్రము.

పెరుకు. దే. అ. క్రి: చూ, రూ-పెర్కు.

పెరుగు. దే. అ. క్రి. తెగు. పా. 4, అ. 87: చూ, నృక్కనాటు.

పెరుమాణ్ణిల. దే. వి. (పెరుమాళ్లు + కోయిల) కాంచీపురము: చూ, సీమ. 1 (దేశము)

పెరుమాళ్లుడుగుబుగ్గ. ద్వ. వి. గంగ: చూ, నది.

పెరుమాళ్ళు. దే. వి. బ: చూ, విష్ణువు. 1. పర. 2, అ. 173.

పెరువు. దే. వి, విణ, అ. క్రి: చూ, రూ-పెరుగు (దధికి.—హరి. పూ. 5, అ. 206; ఏండ్లు చెల్లినదానికి, ఏండ్లు చెల్లినవానికి.—కాశీ. 2, అ. 163; వృద్ధిపొందినది అనుటకు.—రాజ. 2, అ. 46)

పెర్కు. దే. అ. క్రి. రూ-పెరుకు-పెలుకు, 1. పీచు: చూ, మెలుకు; 2. పెల్లగించు: చూ, విదారించు; 3. చూ, పహించు; అం. పేర్. 4 మోయించు

పెర్లు. దే. వి, అ. క్రి: చూ, రూ-పెరుగు. (వర్ణిల్లుటకు.—వికర్. 7, అ. 50.)

పెర్వు. దే. వి, అ. క్రి.—పై.—(దధికి.—హరి. పూ. 5, అ. 198)

పెట. దే. వి. 1: చూ, రూ-పెర. 2; వై. స. 2.—పరి: (రూ-పర-పెర-పరాయి) భార. అది. 2, అ. 67: చూ, వేటు. 3.

పెటగాయ. ద్వ. విణ: చూ, వ్యాధుడు. 2. శకం. 3, అ. 78.

పెటమగడు. ద్వ. వి. జారుడు: చూ, విటుడు.

పెటిక. దే. వి: అంకియము-అంకెము, అండియము-అండెము. [దులు మోయించుట.

పెటికాటము. దే. వి. ఏడ్లులోనగువానిచే ధాన్యా

పెలుకు. దే. స. క్రి: చూ, రూ-పెర్కు. (మోయించుటకు.—భార. సభా. 1, అ. 268)

పెలుకుట. వా. వి: ఉత్పాటనము.

పెలుగు. దే. అ. క్రి. 1. కడగు. భార. అది. 6, అ. 202; భార. అది. 6, అ. 147: చూ, సమకట్టు. 2; 2: చూ, విజృంభించు; 3: చూ, రూ-పెరుగు. 5.

పెలుకులు. దే. అ. క్రి. రూ-పెల్కులు: చూ, విహ్వలించు. భార. సభా. 1, అ. 118.

పెలుచు దే. వి. (రూ-పెల్పు-పెలుచేన-పెల్పున-పేల్పు-పేల్పున) 1: చూ, హెచ్చు. 2. భార. అది. 5, అ. 178; 2. అధికము. 3, అ. 7: చూ, హెచ్చు. 1; 3: చూ, రోషము. భార. విరా. 2, అ. 54; స్వా. 4, అ. 86; 4. కారవ్యము: చూ, బెడిదము; 5: చూ, సంభ్రమము; ద్వి. 6. ఉచ్చైరర్థకము, గట్టిగా. నిర్వ. 3, అ. 7.

పెలుచేన. దే. వి, ద్వి —పై.— (కోపము నకు.—హరి. పూ. 1, అ. 182; కారవ్యము నకు.—హరి. ఉ. 5, అ. 149)

పెల్కులు. దే. అ. క్రి. చూ, రూ-పెలుకులు.

పెల్పు. దే. వి, ద్వి: చూ, రూ-పెలుచే.

పెల్పున. దే. వి, ద్వి.—పై.—

పెల్ల. దే. వి: చూ, లోప్తము.

పెల్లగించు. దే. పేర్: చూ, విదారించు.

పెల్లగిలు. దే. అ. క్రి. రూ-పెల్లగిల్లు. 1. ఉన్మాదితమగు: చూ, విదారించు; 2. పాటు: చూ, చెర్చు. 3.

పెల్లగిల్లు. దే. అ. క్రి.—పై.— (1 వ అర్థమునకు.—రామా. 5, అ. 312.)

పెల్లాటకత్తె. వా. వి: చూ, వేశ్య.

పెల్లిదము. ద్వ. వి. (పెల్లు + ఇదము) 1. పెల్లు. భార. విరా. 3, అ. 172: చూ, హెచ్చు. 2; విణ. 2. అధికము: చూ, హెచ్చు. 1.

పెల్లు. వై. వి.=పుల. 1: చూ, హెచ్చు. 2;
విణ. 2: చూ, హెచ్చు. 1. [సందడించు

పెల్లుకొను. ద్వ. ఆ. క్రి. అతిశయిల్లు: చూ,
పెసర. దే. వి. ఒకానొక సస్యము. (సం. పు.)-

గంధసారము, ముద్దము. (పెసలు. బ. పెసర
ధాన్యము) తద్విశేషములు. —౧. అడవి

పెసర, కారుపెసర - కాలు పెసర.
(సం.)— కులీనకము, కృమీలకము,

మమృతము, మపుష్పకము, మయప్తకము -
మయప్తకము, వనముద్దము; ౨. కాకిపెసర,

కారుపెసర - కాలుపెసర, పిల్లిపెసర - పిల్లి
పెసర; (సం.)— కాకపర్తి, కాకముద్ద, కు

రంగిక, కోశిల, తుదగినపా, మహానూపపర్తి,
మార్జాలగంధిక, ముద్దపర్తి, సహ, హాస్య; 3

కొమ్ముపెసర - కొమ్ముపెసలు; ౪: నల్లపెసలు.
(సం. పు.) - కృష్ణముద్దము, సంతము, శింబికము;

౫: పచ్చేపెసర. (సం.)— ఖండిరము - ఖండిర
ము, హరితము; ౬: పిచ్చేపెసర; ౭. పెసర

కుప్పనను. — (చూ, నూపము), ౮ పెసరపా
ట్టనను. — (చూ, బరడు) (మిగతవానికి

“చూ, స్తంబకరి”.)

పెసరకట్టు. వా. వి. పెసరచారు.
పెసరపప్పు. దే. వి. చూ, పప్పు.

పెసరపాట్టు. వా. వి. చూ, శింబ.
పెసవము. వా. వై. వి.=పుసవ: చూ, పుసవము. 1.

పెళ పెళ. దే. వి. 1. విలుచేట ఉలుముట
అర్చుట లోనగువానియందగు ధ్వన్యనుకర

ణము. (విలుచేటకు. — ఉ, రా. 7, ఆ.
415; అర్చుటకు — య. 5, ఆ. 81.);

2. ఒకధ్వని: చూ, స్వరము. 2.
పెళ పెళయను. దే. ఆ. క్రి: చూ, శబ్దించు. పా.

2, ఆ. 19. [185; 2: చూ, విరసము. 2.
పెళుచే. దే. విణ. 1: చూ, న్నల్లుడు. పాండు. 4, ఆ.
పెళ్ళుమాను. దే. వి. దున్నినపిమ్మట సుట్టుప

ల్లముల సరిపడమీదనీ ద్వుడు పలక (చూ,
దిండు. 5)

పెళ్ళము. వా. వి: చూ, రూ - పెండ్లాము.
పెళ్ళాము. వా. వి. — పై. —

పెళ్ళి. వా. వి: చూ, రూ - పెండ్లి. [తురు
పెళ్ళి కూతురు. వా. వి: చూ, రూ - పెండ్లి కూ

పెళ్ళి కొడుకు. వా. వి: చూ, రూ - పెండ్లి కొడుకు.
పెళ్ళి వారు. వా. వి. పెండ్లికి వచ్చిన బంధువులు.

పెళ్ళు. దే. వి 1: చూ, పెళ పెళ (విలుచేటకు -
పారి. పూ. 6, ఆ. 84.); బ. 2: చూ, పెరడు.

పెళ్ళెము. దే. వి. మద్యము చేయుటకు అనేకవస్తు
వులు చేర్చి చేసినపిండి: మేదకము; 2: చూ,

కిణ్యము.*.

పే

పేట. వై. వి.=పింరా: చూ, పెంట. 4—5.
(5 వ యర్థమునను. — బి. 4, ఆ. 132)

పేటు. దే. వి: చూ, పగులు. 1.
పేడ. దే. వి: చూ, రూ - పెండ. [పేడముద్ద.

పేడకడి. వా. వి. (ఒకసారి వెలువరించిన)
పేడగువ్వ. దే. వి: చూ, సురటి.

పేడనీళ్లు. దే. వి. బ. రూ - పేన్నీళ్లు. కలయం
పి: చూ, సలిము.

పేడపురుగు. ద్వ. వి: చూ, పురుగు.
పేడు. దే. స. క్రి. దారముపేను: పురివెట్టు.

పేక. దే. వి. 1. వస్త్రములనేత్రయందలి యడ్డ
నూలు: చూ, మగ్గము; వా. 2. చీట్లపేక (ఇం

దలి రంగులు. — అరఖు, ఇన్నేలు, కళాపరు,
డైమాను.)

పేగు. దే. వి: చూ, రూ - పేవు.
పేచకము. సం. వి. ఆ. పుం. 1: చూ, సకినంపుర

బులుగు; 2. ఏనుగు లోక మొదలు: చూ,
హస్తి; 3. దానినమీపము.

పేచకి. సం. వి. ఇ. పుం: చూ, హస్తి.

పేచిక. దే. వి. ఒకచెట్టు: చూ, పృథ్వు.
 పేచిలము. సం. వి. అ. పుం. చూ, పేచకి.
 పేచీ. వా. వి. తగవు. (యిగాండు.
 పేచీకోరు. వా. వి. కలహశీలుడు: చూ, లడా
 పేచి. వా. వి. చూ, పుట.
 పేట. సం. వి. ఆ. (స్త్రీ). 1 = పట్టె (రూ-పేట
 ము-పేటి-పేడ): చూ, సందుకా; దే. వి.
 (1) యట్టి: చూ, భూషణము. 2.
 పేటకము. సం. వి. ఆ. న. = పట్టె: చూ, పేట. 1
 పేటనలెట్టు. ద్వ. ఆ. కి: చూ, సమకట్టు. 2.
 కళా. 6, ఆ. 83.
 పేటాడు. దే. ఆ. కి: చూ, వేటుపడు.
 పేటాపన. వా. వి. దురాలోచన.
 పేటి. సం. వి. ఈ. (స్త్రీ). 1 = పట్టె: చూ,
 పేట. 1; వై. వి. = పట్టా. రూ-పేటి. (1)
 సడికట్టు: చూ, పస్త్రము (దేశ్యమని శ. ర)
 పేటిక సం. వి. ఆ. (స్త్రీ). 1 = పట్టె: చూ,
 పేట. 1; 2: చూ, సమాహము.
 పేటి. వై. వి. = పట్టా: చూ, రూ-పేటి. (1)
 (దేశ్యమని శ. ర.)
 పేటు. దే. వి. 1. సరిగలోపగువానితో నేనిన
 పట్టె: చూ, పస్త్రము; 2. పర్వతశిఖరము:
 చూ, హిమాలయము.
 పేడి వై. వి. = పండక. భాగ. సభా. 2, ఆ.
 14: చూ, సౌవిదల్లుడు.
 పేడితనము. వై. వి. ఊబ: చూ, పుండత్వము.
 పేడు. దే. వి. 1. సన్ననికట్టచెక్కి: చూ,
 సమిధ. 1; 2. పంటకట్టియ: చూ, సమిధ. 2.
 పేడ. వై. వి. 1. = పేటి: చూ, పేట. 1; వి. వి.
 2. తూబరుడు: చూ, సౌవిదల్లుడు.
 పేడెమూరి. వై. వి. గడ్డముమీసములేనిది:
 చూ, పదనము. 1. [2, ఆ. 38.
 పేడెత్తు. దే. ఆ. కి: చూ, విరియు. 5. స్వా.
 పేణి. వై. వి. = పేనికా: చూ, భక్తిము.

పేద. వై. వి. 1: చూ, భటుండు. 1. సా. 2,
 ఆ. 34; వి. 2. = భీత: చూ, వెఱపరి. స్వా
 4, ఆ. 105; 3. దరిదుగ్గిండు. విక. 2, ఆ.
 171: చూ, బీదవాడు; 4. అశక్తుండు.
 భాగ. ఆర. 2, ఆ. 168: చూ, కాతుండు
 పేదకోపము పెదపులచేటు. లో. నిరుపయోగము.
 కళా. 6, ఆ. 30.
 పేదరాలు వా. వి. దరిదుగ్గిరాలు: చూ, (స్త్రీ).
 పేదర్మి. ద్వ. వి. రూ-పేదటిమి. 1. దరిద్రము.
 పంచ. వా. 5, ఆ. 35 చూ, నీదరము. 1.
 2: చూ, వెఱపు. [చూ, నీదరము. 1.
 పేదటికము గ్వ వి దారిద్ర్యము విక. 2, ఆ. 178:
 పేదటిమి. ద్వ. వి. చూ, రూ-పేదర్మి.
 పేదపడు. వై. ఆ. కి 1 దారిద్ర్యముపొందు.
 భాగ. ఉద్యో 2, ఆ. 42; 2. దై. ర్యముపొందు.
 పేనా. వా. వి. కలము (పెన్): చూ, లేఖని.
 పేనిక. సం. వి. ఆ. (స్త్రీ). = పేణి: చూ, భక్తిము-
 పేను. దే. వి. 1: చూ, యూకము; స. కి.
 2: చూ, పేడు.
 పేనుకొలుకుడు. దే. వి. చూ, బట్టతల.
 పేనుగ్రుక్కినపాటి. బా. తేలిక గా, స్వల్పకాలము
 లో. "పేనుగ్రుక్కినపాటిగానిప్తమైన యర్థ
 మెల్లబడసి" (ప్రభావతీ ప్రగ్నయన్నము.)
 పేనుగుడ్డు. దే. వి: చూ, ఏత్తు.
 పేనుపిల్లి. దే. వి. = పై = [పేడనీళ్ళు.
 పేన్నీళ్ళు ద్వ. వి. బ. (పేడ + నీళ్ళు): చూ, రూ-
 పేపజోవ్. వా. వి: చూ, వేత్రిము. 1.
 పేపపాద. దే. వి వేత్రగుమ్మిని*: చూ, వేత్రము. 2.
 పేపలెత్తము. వా. వి: చూ, పేపజోవ్.
 పేపర. దే. వి. ఒకపక్షి: చూ, పక్షి.
 పేము. దే. వి. రూ-పేము: చూ, వేత్రిము. 2.
 పేముబొద్దు. దే. వి. గోడబొద్దు: గోలు.
 పేయ. దే. వి: చూ, రూ-పెయ్య. 1-2-3.

వేయగంజి. వా. వి. మెతుకులుగలగంజి: చూ, సాదము. (1)
 వేయము. సం. వి. ఆ. న. 1. నీరు. చూ, సలి
 లము; 2. పాలు. చూ, స్తవ్యము; పుం.
 3 అచ్చేపుండేట: చూ, శుద్ధము. 3; 4. నెల
 ప, కాపుడుగంజి: చూ, సాదము. (1);
 విణ. 5. త్రావడగినది చూ పానీయము
 పేయూషము. సం. వి. ఆ. న: చూ, రూ-పీ
 యూషము. [2: చూ, రూ-పీరంగి 4.
 పేరంగి. వా. వి. 1. కత్తి: చూ, రిప్పి. 2,
 పేరంటము. వా. వి: చూ, రూ-పేరంటము
 పేరంటాలు. వా. వి: చూ, రూ-పేరంటాలు.
 పేరంట్రము. దే. వి. రూ-పేరంటము-పేరం
 టము 1. పసుపుబొట్టులకు ముతైదువుల
 బిలువేట. హరిశ్చ. 4, ఆ. 138; 2. పసుపు
 బొట్టులకు ముతైదువులపచ్చిచేయుకార్యము.
 పేరంటము దే. వి.—పై.—(1 వ యర్థము
 నకు.—కళా. 7, ఆ, 59; 2 వ యర్థము
 నకు —హరి. ఉ. 8, ఆ. 257.)
 పేరంటలు. దే. వి: చూ, రూ-పేరంటాలు.
 పేరంటాలిహార. వా. వి. ఒకకూరకు.
 పేరంటాలు. దే. వి. (రూ-పేరంటాలు-పేరం
 టాలు) 1. పేరంటమునకు పచ్చిన ముతైదున.
 కళా. 7, ఆ. 70: చూ, స్త్రీ; 2. మృత
 సువాసిని, జిక్కిణి: చూ, స్త్రీ.
 పేరడవి. ద్వ. వి. మహారణ్యము: చూ, విపినము
 పేరసాపద్ధతి అం: చూ, ఉద్ధతము.
 పేరణము. నై. వి.=పేర్గణ. (రూ-పేరణి-
 పేరిణి) 1: చూ, పెరివణి. ఉ. హరి. 4,
 ఆ. 215; దే. వి. 2. కవచము: చూ, వార
 వారణము; 3. అంగీ: చూ, వస్త్రము.
 పేరణి. నై, దే. వి.—పై.—(అంగీకి.—రా,
 వి. 2, ఆ. 52; పెరివణికి.—ఉ, రా. 2,
 ఆ. 115.)

పేరము. దే. వి. రూ-పేరము. 1. గుట్టపుపరు
 గు: చూ, పాయము; 2. పరుగు: చూ, పగి
 ధావనము. [యము.
 పేరా. వా. వి. కథాభాగమును తెలుపు విష
 పేరాముదపుండజిట్టు. ద్వ. వి రక్షిరండము *:
 చూ, వ్యడంబకము. [స్నేహము. 2.
 పేరాముదము. ద్వ. వి. రక్షిరండతైలము చూ,
 పేరాముదాలు. ద్వ. వి బ పేరాముదపు
 విత్తులు.
 పేరాస. వా. వి. అత్యోశ: చూ, వాంఛ.
 పేరిణి. నై, దే. వి: చూ, రూ-పేరిణి.
 పేరిమ. దే. వి. గుట్టు: చూ, రహస్యము. 1.
 పేరిమ. దే. వి. (పేరు + ఇమి) (రూ-పేర్మి-
 పేరిమె-పెమ్మె) 1. అతిశయము: చూ,
 హెచ్చే 2; 2 గౌరవము: చూ, సన్మానము;
 నై వి. 3.=పేర్మి: చూ, స్నేహము.
 పేరిమికాడు. దే. విణ: చూ, విశ్రుతుడు.
 అచ్చ. సం, కాం. 184. [ఖర్జూరిక.
 పేరీడు. దే. వి. ఖర్జూరము *: చూ, మధు
 పేరు. దే. వి. 1. నామము: చూ, సంకేతము. 1;
 2. కీర్తి. హరి. ఉ. 9, ఆ. 141 చూ,
 సమాఖ్య. 1; 3. దండ. పాండు. 3, ఆ.
 50: చూ, భూషణము. 2; విణ. 4. వెద్ద:
 చూ, విఫలము; 5. అధికము. రామా. 3,
 ఆ. 143: చూ, హేరాళిము. 1; అ. క్రి.
 6: చూ, ముద్దకట్టు. హరి ఉ 10, ఆ. 206;
 7. చట్టముగు. చూ, వ్యాపించే; 8. చూ,
 సందడించే.
 పేరుంగరము. దే. వి. రూ-పేరుటుంగరము.
 మునిగ: చూ, భూషణము. 2.
 పేరుకొను. దే. న. క్రి. రూ-పేర్కొను.
 1. పేరుకెట్టిపిలుచే. పేరుగుప్పే; 2 పిలుచే:
 చూ, సంబోధించే; 3. ఉచ్చరించే ఉ హరి.
 2, ఆ. 128; నై. 4, ఆ 94. చూ, పవం

చే; 4: చూ, స్తుతించే; అ. క్రి. 5; చూ, పేరు. 6.

పేరుకొనుట. దే. వి. రూ-పేర్కొనుట పేరు పెట్టిపిలుచుట అం, భా. పృ 113 చూ, సంబోధనము.

పేరుకొలు. దే. వి. రూ-పేర్కొలు —పై— పేరుగొమ్మే. దే. స. క్రి. 1 చూ, పేరుకొను 1; 2 చూ, వచించు, వా. 3 గారమునకు పూనులులోనగునాని నెక్కించు

పేరుచే దే. అ. క్రి. రూ-పేర్చు. 1: చూ, విజృంభించు, 2 చూ, ముమ్మరించు, స. క్రి. 3. ఒకటివీడునొకటి పెట్టు, 4. ఒకటి వీడు నొకటి పెట్టి యేర్పరుచు

పేరుటుంగరిము. దే. వి: చూ, రూ-పేరుంగరిము పేరుటుగము వా. వి. పేరుడు చూ, శాల. 4 పేరుడు దే. వి. సునీధవింపినముద్ద చూ, సాదము (1)

పేరుపు. దే. వి. రూ-పేర్పు. 1. ఒకటివీడు నొకటి పెట్టుట: చూ, వసున 1; 2. కుండవెంకు చూ, బోరె.

పేరుపెట్టు వా. స. క్రి: చూ, సంకేతించు పేరులేనివాడు. వా. వి. పన్న. (సం) -అనా మకుడు, అనామధేయుడు.

పేర. వా. వి: చూ, రూ-పేరము.

పేరక్కు. వా. అ. క్రి. ప్రసిద్ధి కక్కు.

పేరెది. వా. వి: చూ, పేరుటుగము. *.

పేరము. వై. వి.-పేంఖా: చూ, రూ-పేరము. 1-2. (దేశ్యమని శ. ర)

పేరములు. అం: చూ, పాదక్రియలు.

పేరమునాలు. వా. అ. క్రి. పాలు: చూ, వెళ్లు. 1.

పేరలకి. వా. వి. చూ, పుర్రెల*.

పేరైనవాడు. వా. వి: చూ, విశ్చితుడు. 1.

పేరోజేము. వై. వి.-పేరోజి: రూ-పేరోదనము. మగకతమణి విశేషము: చూ, రత్నము. 1.

పేరోజము. సం. వి. అ. న. తుండ్రమణివిశేషము:

చూ, రత్నము. 1 (దీనితద్భవము పేరోజేము అనికొంపలు)

పేరోదనము వై. వి.-చూ, రూ-పేరోజేము.

పేరోగము వా. వి. ఒడ్డోలగము: చూ, సభ. 2.

పేర్కొను దే. స. క్రి, అ. క్రి: చూ, రూ-పేరుకొను. (1 సత్కరమునకు. —హరి. ఉ. 9, ఆ. 115)

పేర్కొనుట. వా. వి: చూ, రూ-పేరుకొనుట.

పేర్కొల్కు దే. వి: చూ, రూ-పేరుకొలు

పేర్పు శే. అ. క్రి, స. క్రి: చూ, రూ-పేరుచే

పేర్పు. దే. వి: చూ, రూ-పేరుపు

పేర్పి దే. వి, వై. వి: చూ, రూ-పేరివి (అతి కియమునకు —భాగ. ఆరి 4, ఆ. 32; గౌరవమునకు. —భాగ. సభా. 1, ఆ. 7)

పేర్పించు వా. వి. మట్టేపలరానీని తొగ్గిడు

అం భా. ద్వి. 151 చూ, సూత్రము 1.

పేలపిండి. ద్వి. వి. సత్తువు చూ, సాదము. (1).

పేలు దే. వి. బ. రూ-పేలలు. పేలులు-పేల బాళిలు చూ, సాదము (1)

పేలవము. సం. విణ. పలుచేసిది: చూ, విగళము. 3

పేలా. దే. వి. నీళ్లుతొగ్గిడు ఒకానొకరిన్నె: చూ, హరివాణము (పాత్రము, 6)

పేలాపన. వా. వి. 1 పలవరింత: చూ, శబ్దము.

2; 2. అనవసరపు సంభాషణ: చూ, శబ్దము.

2; 3. సంధివోషముననాడెడు పలవరింత:

చూ, శబ్దము. 2. [దే. చూ, ప్రస్తావము.

పేలిక. దే. వి. రూ-పేలిక-పేలిక. చింపిగు

పేలిక. వా. వి.-పై—

పేలు. దే. అ. క్రి. రూ-పేలు. 1. సెగచేత

వేగి యులుకు; వా. 2. అదేపనిగూటలా

డు: చూ, పదరు. 5.

పేలుచే. దే. పేర్. రూ-పేల్చు. పేలజేయు.

పేల్చు. దే. పేర్.—పై—

పేవు. దే. వి: చూ, రూ-పేవు.

వేళలము. సం. వి. అ. పుం. 1. కోయిల: చూ, సామండుపులుగు; 2. చూ, కోకలి; విణ. 3 సమట్టరాలు: చూ, స్త్రీ; 4. చీకనిది చూ, ప్లాన్యము.
 పేళి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. గుడ్డు (ఇకారాంతమునగు). చూ, పేళికోళము; 2. చూ, పృత్యాకారము; 3.=పేసెము. మాంసపుముద్ద చూ, చుక్తము. 2; 4 =పేసెము. గుంజు చూ, పేసెము. 1.
 పేళికోళము. సం. వి. అ. పుం: అండము, ఆహారము, కోళము-కోషకము-కోపము, డింబము-డింధము, పేళి. (తె. పు).—గుడ్డు-గుడ్డు (చూ, శకుంతి-పక్షి).
 పేళిజాలము. పా: చూ, ధాతువు. 10.
 పేళిసంఘాతము. పా.—పై.— [సురుము.
 పేషణము. సం. వి. అ. న. నూలుట: చూ, పేషణి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. సన్నికల్లు. చూ, రాయి.
 పేషకము. సం. వి. అ. న.—పై—
 పేష్కను. వా. వి. జమిందారులు పృథుత్వమువారికి కట్టెడుపన్ను: చూ, సిన్దు. 1.
 పేష్కారు. వా. వి. అమల్దారు కిందియొక్కరి.
 పేసెము. వై. వి. =పేళి. (అనుకగురసదృశ్యము)
 1. పండ్లలోనిగుడ్డు. గిజేరు, గుంజు, గుడ్డు, పేసెము-బేసము. (సం.).—పేళి; తద్వీ. ౧. కొబ్బెరకు.— కుడక, కురిడి-కురిడీ, కొప్పెర-కొబ్బెరి-కొబ్బెర; ౨. తాటిటెంక గుంజేనకు — (తె) బుడ్డుగుంజే; 2.=పేళి: చూ, పేళి. 3.

పై

పై. దే. వి, అవ్య: చూ, రూ-పయి. 1—2.
 పైట. వై. వి.=పైరా: చూ, రూ-పయిట.
 పైటకొంగు. ద్వ. వి: చూ, రూ-పయిటకొంగు.

పైడి. దే. వి: చూ, రూ-పయిడి
 పైడికంటి. దే. వి. (పైడి + కన్ను) చూ, రూ-పయిడికంటి.
 పైడిమోలాలు. దే. వి: చూ, రూ-పయిడి మోలాలు. య. 4, ఆ 9. [జామర.
 పైడితామర ద్వ. వి: చూ, రూ-పయిడి పైడినెలత. దే. వి చూ, రూ-పయిడి నెలత. య 1, ఆ. 28.
 పైడిపత్రి ద్వ. వి: చూ, రూ-పయిడి పత్రి. పైడిబాసము. ద్వ. వి. చూ, రూ-పయిడి బాసము. [డిముడుచే.
 పైడిముడుచే. దే. అ. కిరి: చూ, రూ-పయిడి పైడిముడుపు. దే. వి: చూ, రూ-పయిడి ముడుపు. [యమ్మెత్త *.
 పైడియమ్మెత్త. ద్వ. వి: చూ, రూ-పయిడి పైడితేడు. దే. వి: చూ, రూ-పయిడి తేడు. పైకము. సం. వి. అ. న. 1. పికమలగుంపు: చూ, సామండుపులుగు; దే. వి. (1): చూ, రూ-పయికము. (1) (2) (3).
 పైకాపు. జా: చూ, రూ-పయికాపు.
 పైకిజేల్లు. వా. స. కిరి: ఎగజేల్లు.
 పైకిక్రిందికి వా. అవ్య: ఎగదిగ-ఎగాదిగ.
 పైకిదువ్వు. వా. స. కిరి: ఎగదువ్వు.
 పైకినూడు. వా. స. కిరి: ఎగనూడు.
 పైకూటమి. దే. వి: చూ, రూ-పయికూటమి.
 పైకెత్తు. వా. స. కిరి: చూ, ఎత్తు. 16.
 పైకెత్తుట. వా. వి. (సం).—ఉత్సాదనము.
 పైకొను. దే. అ. కిరి: చూ, రూ-పయికొను. (కలుగుటకు.—మార్గ. 4, ఆ. 186, ప్రే. పైకొలుపునకు.—పా. 5, ఆ. 30; పయికొను అనుటకు — కళా. 7, ఆ. 227.)
 పైచేయి. జా: చూ, రూ-పయిచేయి.
 పైశోలు. దే. వి: చూ, రూ-పయిశోలు.
 పైశోలుమట్ట. దే. వి: చూ, రూ-పయిశోలుమట్ట.

పైఱ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. = పయిట — పైట: /

విజ. 3, ఆ. 32.

చూ, రూ-పయిట, “పైగాపట” (మరు
న్నుండిన శతకము)

పైఱచేట్లు జా. ఎక్కువలు. “పైఱచేట్లనీని
కిన్.” పాఠ. 2, ఆ. 95. [ప్రముగ.

పైఱగము. సం. విణ. పింగమనందు పండబడిన
ది పింగము చూ, ఉగ్గము. [సంగ.

పైఱైగ. దే. చి. కి. విణ. చూ, రూ-పయి
పైసాగి. వా వి చూ, డెగడు.

పైఱాణి. వా. వి రూ-పైగాణి. జగతి చూ,
పైగాణి. వా వి. — పై —

పైయాట వా వి: చూ, రూ-పయాట. [యు]

పైఱాలము వా వి: చూ, రోము [మైనది.

పైర. దే. వి. చూ, రూ-పయి (పయగి ఆని

పైఱామహము. సం. విణ. పితౄమహసంబాధ

పైరు దే. వి: చూ, రూ-పయిరు.

పైఱత్తకము సం. విణ. పితౄసంబంధమైనది.

పైరుదుబ్బు వా వి: చూ, రూ-పయిరుదుబ్బు.

పైఱత్తప్పనీయుడు. సం. వి. అ పుం రూ-పై

పైరుమాను వా. వి: చూ, రూ-పయిరుమాను.

త్తప్పనీయుడు. (తండ్రితోడబుట్టిననా
ని కొడుకు) మేనల్ల కొడుకు చూ, మేనబాప

పైగులయకివొడు. దే. వి. చూ, రూ-పయిరు-
లయకివొడు. [ఆం, పదా సుర. 43.

పైఱత్తప్పనీయుడు — పై —

పైగులునుటు వా వి: చూ, రూ-పయిరులునుటు.

పైఱము. సం. విణ. కితౄముపలనగలిగినది (వ్యా

పైలాపచ్చీను జా. 1 సమయేతనపుచ్చేట్ట; 2

ధి). పైఱము (అనికొండిటు) చూ, రోగము. 1

పండెపుపావుల మొడిటిగెలుపు

పైఱత్తప్పకృత్తి. అం. చూ, పృకృత్తిత్తయము.

పైలుమాను. వా. వి: చూ, రూ-పయిలుమాను.

పైఱత్తములు. అం. ఆపల్ల, విపల్ల, సూర్యాపల్ల,

పైశాచము సం. వి. అ. పుం. 1. నిద్రించియు

కామల, ఆమ, రక్త, స్వేద, ఉన్మాద, పుం

తాగిమైమఱచియు శీలము సంగక్షింపక

డకీక, భుజంగ, కరిపాద, శీత, మూర్ఛ, మ

బరాకుపడి యున్నదానిని సంభోగేచ్ఛచే

గుగ, కుసుమ, క్రోధ, భ్రంశి, శిరః, క్షుధ,

రహస్యముగాఁజేసికొనుపెండ్లి: చూ, వివా

త్వష్ట, దుర్భాష, చర్మ, దుర్గంధ, మదములు.

హము (ఇది యధనము); విణ. 2. పిశాచ

(24)

సంబంధమైనది.

పైఱత్తిము. సం. విణ. 1: చూ, పితౄము; 2. పితౄ

పైశున్యము. సం. వి. అ. న: (తె). — ఒరుదల,

సంబంధమైన అహోరాత్రము (మనుష్యుల

కొండెత్తనము, కొండియము- కొండెము,

యొక్క మానము పితరులకొక యహోరా

కొండెకానితనము, పిరుపీకు- పిర్వీకు,

త్రము.) [188; పాండు. 5, ఆ. 159

పీఠులాట.

పైఱి. దే. వి: చూ, రూ-పయి. ధో. 4, ఆ.

పైస. వా. వి: చూ, రూ-పయిస.

పైఱిలి. దే. వి: చూ, రూ-పయిలి.

పైసర. అం: చూ, ఉపవీతములు.

పైసము. పై. పి: చూ, రూ-పయినము.

పైసరము. దే. వి: చూ, రూ-పయిసరము.

పైసాకాస్త్రము అం: చూ, అస్త్రములు.

పైసలా. వా. వి: చూ, రూ-పయిసలా.

పైసి. వా. దగి: చూ, పయి. 2.

పా

పైపడు. ద్వ. అ. కి. చూ, రూ-పయిపడు.

పా. దే. విణ. 1. పృత్తియందు పాన్తుశబ్దము

పైపాటు. ద్వ. వి: చూ, రూ-పయిపాటు.

నకు మీఁదిపల్లము లోపింపఁగా మిగిలిన

రూసము. (దీనికి పగుచనరశిములు వరముల గునపుడు నుమాగమంబగు పాంబట్టును); అస్య రూ-పో 2 నిబ్బయాధికము. పగ. 4, ఆ. 178: చూ, న్యాయము. 1, 3 అనాది గమను తెలుపును చూ, హేళనము పాంకవడు. ద్వ. అ. క్రి. చూ, నిర్దించే పాంకము దే. వి. 1. చూ, స్నేహము, 2. చూ, సాంస్కృతికము పాంకించే శే. స. క్రి: చూ, పాండిత్యము పాంభేసించే వా. సం. ఆ క్రి పాగరెమ్మ పాంగటిసెల. దే. వి. (పాంగలి + సెల) మార్గ శీర్షమానము, లింగతల చుక్కసెల చూ, చూము 1. పాంగటిపండుగ. ద్వ. వి. (పాంగలి + పండుగ) మకరసంక్రాంతి చూ, సంక్రాంతి. 2. పాంగట్టు ద్వ. వి. (పామ్మ + గట్టు) హేమా ద్వి చూ, వర్వతము పాంగరము. శే. వి. 1: చూ, భక్త్యము; వా. 2. ఉబ్బరము, పాంగరింపు చూ, గోగము. 1. పాంగలి దే. వి. 1 పాలుచేర్చి పాంగించునట్టి అన్నము, పాయసము (దీని భేదములు— పప్పుపాంగలి, చుక్కెరపాంగలి): చూ, పాడము (1), వా. 2. పులగము: చూ, పాను (1) పాంగరింపు. వా. వి: చూ, పాంగరము. 2. పాంగరించే దే. అ. క్రి. నిమ్మ: చూ, వీడు. పాంగారు. దే. అ. క్రి. 1. చూ, సందడించే. య. 3, ఆ. 54; 2. చూ, విజృంభించే. భార. ఆర. 5, ఆ. 180; 3. ఉబుకు భార. ఆర. 4, ఆ. 229: చూ, సందడించే; 4. చూ, సంతోషించే ఉ. హరి. 3, ఆ. 90; 5. చూ, పాంగలించే. [ఆ. 30: చూ, పాడము (1). పాంగిలి. దే. వి. పట్టులయాహారము. మార్క. 8, పాంగు. దే. వి. 1: చూ, సంతోషము; 2. చూ, హంకారము. హరి. ఉ. 8, ఆ. 207;

3. పోటు, ఉ. పైన, ఉ. ము (సం)—ఉల్బణము: చూ, సముద్రము, 4. చూ, సాంగరము. 2, 5. ఆట్లమ్మ. చూ, స్ఫోటకము, అ. క్రి. 6. చూ, పాంకిరించే, 7. చూ, సంతోషించే; 8: ఉబ్బరించే, ఉ. ము. కడుపుమ్మ. పాంగునట్లు. ద్వ. వి. బ. చిట్టుమినునట్లు చూ, పాడుము (1) పాంగుపాల్లు దే. వి. 4: చూ, భాగ్యము. పాంగులమ్మ. వా. వి. 1. కౌన్యోజమ్మ వాసు: చూ, మహాలక్ష్మి 3, 2: చూ, స్ఫోటకము. పాంచిక. దే. వి: పాంచే పంచ. నా. 1, ఆ. 528. [ముఖంబుపడు. పాంచే. శే. వి. 1.—పై —; అ. క్రి 2. చూ, పాంచేవేయు వా అ క్రి చూ, పాంచే 2. పాంసే దే. స. క్రి (హి-పో-జే-పో-జే) వారి లోనగువాని నలుసులువాయ సన్నము గాఢీయు: ముంటఁగిల్పు. పాంచే. దే. ద్వి. కొఱుకుఅను పృథ్విమూర్ధము నందు వచ్చెనది భార. ఆది. 2, ఆ. 181. పాంత వై. వి. 1. తీరము: భార. ఉద్యో. 4, ఆ. 130: చూ, శోభస్సు; 2: చూ, మార్గము; 3.—పాంతం. పు. 2, ఆ. 17; పాండు. 2, ఆ. 6: చూ, సమీపము 1. పాంతకడవ. వై. వి. పొయ్యిదగ్గర నీళ్ళపండ: చూ, భాండము. 1. పాంతకత్తె. ద్వ. వి. (పాంతము + కత్తె) కుంఠెనకత్తె: చూ, శంభరి. పాంతనము. ద్వ. వి. (పాండు + తనము) గృహ మైశ్రి. [ఉద్యో. 2, ఆ. 163. పాంతము. శే. వి: చూ, స్నేహము. భాగ. పాండసచ్చే. వా. వి. ఆలిప్ప: చూ, వాంఛ. పాందామరలపంట. వా. వి. గంగ. సాంబ. దే. 16: చూ, నది. [సక్తమును. పాందించే. వా. స. క్రి. పాంపించే: చూ, పాందించేట. వా: వి: చూ, పాందింపు.

పాండించేనాడు. వా. వి. ఆనేత: చూ, సంధా
యనుడు. [ము. 1

పాండించు. వా. వి. ఆనయను: చూ, సంధాన
పాండిక. దే. వి. 1: చూ, పాంకము; 2 చేరిక.

రామా. 5, ఆ 68: చూ, సమీపము. 1;

3 కలయిక. రామా. 5, ఆ. 138: చూ, సంయో
గము; 4: చూ, స్నేహము.

పాండికపడు. వా. అ కిరి: చూ, సిద్ధించే.

పాండికపడుచే. వా. స. కిరి. అన్వయించే. చూ,
సంధించే. 2.

పాండు. దే. వి. (రూ-2ందు-పాండిక) 1: మై

తిరి: చూ, స్నేహము. అచ్చ. నుం, కాం. 72;

2. సంధి: చూ, సాదృశ్యము; 3. పాప్తి

చూ, లాభము. 1; 4. అభేదము. ఉ, హరి.

2, ఆ. 88: చూ, సమరసము; 5 ఆనుకూల్య

ము. నై. 4, ఆ. 128: చూ, పాండు. 1;

విణ 6: చూ, స్నేహితుడు; ఆ. కిరి.

7. (కన్ను) వాలు. భార. ఆది. 6, ఆ. 285;

స. కిరి 8: చూ, పాండించే.

పాండుకాడు. దే. విణ: చూ, స్నేహితుడు.

భాగ. 6, స్కం. 215.

పాండుకొను. దే. అ. కిరి. నెలకొను. పంచ. వా

1, ఆ. 310: చూ, స్థిరపడు.

పాండుట. వా. వి. కలన, పాండుపాటు, అందు

బడి: చూ, సంసక్తము. [సరిపడు. 1.

పాండుపడు. ద్వ. ఆ. కిరి. అనుకూలించే చూ,

పాండుపడుచే. వా. స. కిరి: చూ, రూ-పాండి

కపడుచే

పాండుపాటు. ద్వ. వి: చూ, పాండుట.

పాండునాడు. వా. విణ: చూ, ప్రాప్తుడు.

పాంపిరి. దే. వి. 1. సాంద్రీత: చూ, సాంద్రీ

ము. 2; విణ 2. అచ్చేము. భో. 4, ఆ.

107: చూ, సాంద్రీము. 2.

పాంపిరివోవు. దే. అ. కిరి. 1. అతిశయించే.

భార. ఆర. 7, ఆ. 433: చూ, సందడించే;

2: చూ, కట్టి, 3: చూ, న్యాసింపే. నిర్వ. 3,

ఆ. 65; 4: చూ, సంభవించే నిర్వ. 7, ఆ. 62;

5: చూ, సంశోషించే, నిర్వ. 5, ఆ. 95;

6: చూ, విజృంభించే. భార. ఉద్యో. 2,

ఆ. 213; 7: చూ, వెలయు 4.

పాంపు. దే. వి. 1. మెడవెనుకటిభాగము: మె

డపాంపు, మెడపంపు, 2. ఉత్సాహము:

చూ, సన్నాహము. 2; 3. ఒప్ప. అచ్చ.

య, కాం. 140: చూ, హృద్యము; 4: చూ,

శౌర్యము 1.

పాంపెనలారు. దే. అ. కిరి. ఒప్పగు.

పాంబోరవేల్పు వా. వి నలువ: చూ, బ్రహ్మ.

1 వేం ఆం. 4

పాకారు. దే. అ. కిరి. రూ-పోకారు. నాశ

మగు: చూ, సమయు. 3.

పాకారుదే దే. పేరి. రూ-పోకారుచే నాశ

ముచేయు. రామా. 2, ఆ. 52: చూ, సమయు. 3.

పాకాలు. దే. అ. కిరి. రూ-పోకాలు. 1. వెడ

లు. స్వా. 6, ఆ. 45: చూ, వెళ్లు. 3;

2. పోవు. కాశీ. 2, ఆ. 156; జై. 7, ఆ.

228: చూ, వెళ్లు. 3.

పాక్కిడ. వా. వి. వ్యధ. చూ, శోకము.

పాక్కిలి. దే. వి. 1. ఎత్తుడుప్రాయ్య: చూ,

హసంతి; 2. మూడురాళ్లుపెట్టినప్రాయ్య:

చూ, హసంతి.

పాక్కి. దే. వి. 1. గుణుతు. పంచ. వేం. 3,

ఆ. 252: చూ, లక్షణము. 1; 2: చూ,

వెరవు: 3: చూ, సమీపము 1. ఆం, భా.

తృ. 21. [చూ, శబ్దము. 2.

పాక్కిపోవడి. వా. వి. జనశృతిభేదము, పాప్తు:

పాక్కిలి. దే. వి. 1: చూ, బొడ్డు. 1. వసు.

2, ఆ. 73; 2. గుంట. వసు. 2, ఆ. 73:

చూ, రంధ్రము. 1. బ్రహ్మ. 1.

పాక్కిలిచూలి. దే. వి. నాభిజన్మడు: చూ,

పాక్కిలిపాపడు. దే. వి. — పై. —

పాక్కు. దే. వి. 1: చూ, పాక్కిపోవడి;
2: చూ, శోకము. భాగ. 8. స్కం. 487;
3. ఎండితేచినపెల్ల చూ, భూమి. 1,
4 బొబ్బ: చూ, చ్చిణము; అ క్క. 5 చూ,
శోకించే. భాగ. 7, స్కం. 63, 6 చొబ్బ
లేచే భార. విరా. 1, ఆ 147; 7 ఉలు
కు పంచ. వా. 1, ఆ 328: చూ, నుక్క
6; 8. (లోకమంతు) వ్యాపించే చూ,
వ్యాపించే

పాక్కుడు దే. వి చూ, పాక్కు 3.

పాగ. నే వి రూ-పాద (సం).—అన్నింగ
ము, కంఠరాలము, కచమాలము, కరిమాల
మా, కాలఘామము, భుతమాలము, గృహ
భూమము, ట, తిర, ఘాసము, ఘామము,
మంగము, మరుద్వ్యాహము, శిభిస్థజము,
తద్వి. — ౧. పాగమోచన దూగజు —
కలహూపము, పాగజు (స) - కాలఘామము,
గంధపిఠాచిక, గృహఘామము, గంధమాల
ము; ౨. కాయలు పండుటకు ఎలుకలులో
లోనగునవి చేయ్యేటనున వేదకు పాగమ -
జోడిరి; 3. వాసనగలపాగమ. — రూపము
(సం) — ఘాసము, భూమము; ౪. పాగ
పంక్తికి — పాగమని - (సం). - కాలిక-కాళి
క; ౫. హోమఘామము. — (సం) - నిగణ
ము. (“మిగతవానికి చూ, వాయువు”).

పాగకన్ను. దే. వి. అన్నిజనించిన శివుని ఫల
నేత్రము. చూ, లోచనము.

పాగకట్ట. దే. వి. ఇంటిపైకప్పునందులయందు
పాగచేతిచేట్టబడి కట్టవలెగనక బడెడు
నూర్వకిరణము: చూ, హాయనము. 2.

పాగగుమి. వా. వి: చూ, పాగ.

పాగనూడు. దే. వి. ఇంటికప్పునందు పాగపో
వుట కేర్పఱచిననందు.

పాగచే. దే. పేర్. పాగయజ్ఞేయు. 1. పాగ
యించే. నై. 6, ఆ. 108: చూ, సాతా

లించే; 2. పాగుపు. ఉ, రా 5, ఆ. 288:

చూ, పాగపు. 2. [రెట్టు.

పాగచేట్టు దే వి. పాగానుచేట్టు చూ, పిగ

పాగమోచు దే ఆ. క్క పాగడెట్టు

పాగచెట్టు దే వి పాగానుచేట్టు క్కియిన్ను

ము, ఘామకృతిక

పాగమోచుట. గా. చెడుట, వన్నెగ్గుట “వా

రునికోపాన్ని పాగమోచు” 3, ఆ 181.

పాగడ నై. వి. — రువళ రూ-పాపడ చూ,

పమళము, (నిరదెక్కచూడము సంతానము

కలుగుటకు సంజానలో వాడెడు పండు

గుంజి గ క్కగిహానికెట్టు)

పాగడపండ్. నై. వి పాపడతావులహారము.

పాగడిక దే వి (రూ-పాగడిత-పాగడు-

పాగడై-పాగడికోలు) 1 చూ, స్తోత్రము;

2 క్క చూ, సహభ్య 1, వా 3 స్తుతించేట.

పాగడికోలు. దే వి. — పై. — (స్తుతికి. —

భార సభా 2, ఆ. 49, క్క క్కి. — భార.

ఆగ 7, ఆ. 230)

పాగడిత నే. వి. — పై. —

పాగడు. దే వి. — పై. —; స. క్క. 4 చూ,

స్తుతించే భాగ. 10, స్కం 1018; పాండు.

1, ఆ. 112.

పాగడ. నే. వి: చూ, రూ-పాగడిత (స్తుతి

కి. — ఉ, హరి 6, ఆ 23, క్క క్కి. —

భాగ. ఉద్యో. 2, ఆ. ౪7.)

పాగడవడు. ద్వ. అ. క్క. స్తుతింపబడు

పాగపు. దే. వి. రూ-పాగుపు. 1: చూ, సాతా

లింపు; పేర్. 2: రూ-పాగుపు. పాగచే.

పాండు. 1, ఆ. 190: చూ, సాతాలించే.

పాగబండి వా. వి. రైలుకమ్ములపైబండి, కేకలబం

డి, ఘామశకటము: చూ, శకటము. 1.

పాగబాణము. మి. వి. ఒకరకము బాణము:

చూ, బాణము. 1. [చూ, హిమము.

పాగమంచే. వా. వి. పాగతోగూడిన మంచే:

పొగయు. దే. అ. కిర్. 1 పొగగలదియగు; 2 కుములు భార. ఉద్యో. 2, ఆ. 274. చూ, పొవులు.

పొగరు. దే. వి. 1: చూ, హంకాగము, 2. ధైర్యము రామా. 8, ఆ. 103 చూ, పొడవు. 2; 3. తీక్షణంధము: చూ, రూ-పావరు.

పొగరుగోతు. దే. విణ: చూ, హేరంబుండు.

పొగరుగోయిల. వా. వి: గండుగోయిల.

పొగరుపొడ. వా. వి: చూ, పద్మము. 5.

పొగరుమాన్పు. వా. స. కిర్. చేంపు: చూ, సంహరించు

పొగరెక్కు. వా అ. కిర్: పొంభేపించు

పొగాకు. దే. వి. ధూమ్రపత్రము. (దీనిలో "నికొటిన్" అను విషముకలదు. పాము విషమునకు పొగాకు విలుగుడు. పొగాకుతోలులోనికి పాముచేరదు):(సం) — గృధ్రాగ్రీ, గృధ్రాని, గృధ్రపత్రము.

పొగుపు. వా వి, పేర్: చూ, రూ-పొగుపు.

పొగులు దే. అ. కిర్ 1. పరితపించు రామా 5, ఆ. 241: చూ, సంతాపించు; 2: చూ, పొగయు. 2 భాగ. 10, స్కం. పూ. 239.

పొచ్చెము. దే. వి. 1. కపటము. హరి. పూ. 2, ఆ. 217; వా8. ఉ. 9, ఆ. 122. చూ, వ్యాజము. 1; 2. న్యూనత. పాండు. 2, ఆ. 53. చూ, వెలితి. 2; విణ. 3. న్యూనము.

భార. ఉద్యో. 3, ఆ 11: చూ, వెలితి 2

పొట. వై. వి. 1. దొప్ప: చూ, పాత్రము. 6: వా. 2. =పుట, పొట, పేజీ.

పొటకరించు. దే. అ. కిర్. 1: చూ, సందడించు కాశీ. 5, ఆ. 107: 2: చూ, పొట్టు. భాగ. 8, స్కం. 504.

పొటకణ. దే. వి (రూ-పొటకణ్ణ-పొట్టకణ. పొట్టకణ్ణ) కషలగర్భము బయటికిరాక లోపలబలిసియుండు వరిమొదలగ వాని ఎన్ను. సస్యగుచ్ఛము (అనికొంచము).—అత్తము,

కరుగు- కరువు, గంటకణ్ణ, పొట్ట, పరిపొట్ట- (సం).—కలముము. (చూ, సుముము).

పొటకణ్ణ దే. వి — పై.—

పొటపొట. దే వి రాలుట పడుట మరియుట పొడముట లోనగువానియందగు ధ్వన్యను కరణము: చూ, హూహూ (పడుటకు — రామా 8, ఆ. 74; రాలుటను.—భాగ.

9. స్కం. 102)

పొటమరించు దే. అ. కిర్ 1. పొటమరిలు-పొటమరిల్లు, ఉబ్బు: చూ, లేచు; 2. చిగురు లోనగునది పుట్టు: రూ-పొటమరిలు-పొటమరిలు.

పొటమరిలు. దే. అ కిర్ — పై —

పొటమరిల్లు. దే అ. కిర్.—పై.—

పొటము. వై. వి. 1: చూ, ముక్కుకణము; దే అ. కిర్. 2. రూ-పొడము. పుట్టు. వికర్. 2, ఆ. 87: చూ, సంభవించు.

పొటి. వై. విణ.=పర. (రూ-పొట్టి-పొడటి-పొడటు-పొడడు-పొనుగు) 1: చూ, వామనుడు; 2: చూ, వామనము. [5, ఆ. 49. పొటిపొటి. వై. విణ: చూ, స్వల్పము. సాండు.

పొటుకు దే. వి. రూ-పొటుక్కు. 1. చెట్టు మీదనుండి వానచినుకులు పడుట యందగు ధ్వన్యనుకరణము. చూ, హూహూ; 2. పొద్దు పొడుచుట యందును పొగ్గుకుంకుట యందును అగు అనుకరణము: చూ, హూహూ, (కుంకుటకు. —పా. 3, ఆ. 169)

పొటుక్కు. దే. వి.—పై.—

పొట్టెలు. దే. వి రూ-పొట్టేలు. గొట్టెపోతు: చూ, మేపము. 1.

పొట్టో. వా. వి. యంత్రముమీదతీసెడు మనుష్యుడుల పృథివింబము: చూ, పృథి. 2.

పొట్ట. దే. వి. 1. కడుపు: చూ, భూగ్రణము. 1; 2. పరిపొట్ట: చూ, పొటకణ.

పాటకః. దే వి మా, రూ-పాటకః.

పాటకః. దే వి ఎన్నుపాటకట్టు పురుషు
పాటకః. దే వి మా, రూ-పాటకః

పాటకూటివాడు వా. విణ. పాటకూటువాడు
(సం).— ఆత్మంధరి, ఉదరంధరి,
కుక్షింధరి. [పాటకము. (1)

పాటకూడు నే వి కడుపుకూడు మా, పాటకపట్టెడు. నే వి. టంగునామ మా, పుష్కరి.

[ము. 1
పాటకంధర దే. వి. ఒకచేడు మా, మల్లం
పాటకపోడికొను నే. వి. కిరి మానానానము
పంచకేకడుపు నించుకొను.

పాటకము దే వి మా-పాటకము మా, లంగోటి.
పాటకీ. సం. వి మా పాటకము. మా,
పాటకము 3

పాటకవాడు. నే. విణ. మా, లండు
పాటకూటువాడు వా. విణ. మా, పాటక
కూటివాడు

పాటకీ. నై విణ=పం మా, రూ-పాటి
పాటింపుచీణము దే. వి. ఒకరకము చిన్నచీ
ణము. మా, పృశ్చినుము.

పాటికంధి. ద్వ. వి. బ. మా, సురాప్రజము*
పాటికాకర నై వి. కశోక్తుము * మా,
సువి 1.

పాటికంకాయ ద్వ. వి. పాటికొబ్బరి* మా,
సంధంధలము [లము.

పాటికక్క నై. వి. ఓడినక్క: మా, సృగా
పాటికట్ట నై వి. ఒకట్ట: మా, పక్షి.
పాటికట్ట నై. వి. గుజ్జెపాట్ల*, మా, పాట్ల
పాట్లమెడ. ద్వ. వి. కుటుచేమెడ: మా, మెడ
పాట్లయ దే. వి. లేలు. అచ్చ. యు, కాం.

41: మా, పృశ్చికము.

పాటికడుగు. నై వి: మా, పృష్ఠపు 1
పాట్టు. దే. వి. 1. ఉముక: మా, కుము 1,

2 కాయధాన్యముమీదిలోలు మా, కంబ.
పాట్టునపులు దే. వి. ఒకరకమునపులు:
మా, శ్రీవాస 1

పాట్టుపాడలగు నే వి కిరి పీశిమగు
పాట్టెలు నే. వి మా, రూ-పాట్టెలు
పాట్టెలు. దే. వి -- పై -- [ము.

పాట్టెలు ద్వ. వి (పాట్టి + య) మా, పృశ్చి.
పాట్ట నై వి 1=పటోలికా రూ-పాట్ట-గా
శ్చి. (సం) — పాట్టోలిక, కిన్య, కిన్య

కచ్చుడు-కిన్యకచ్చుడు, కాశిక, పిష్టాది,
హోతా, హంగో, హలి, హ్యోత్తి, తిల
కము, పుగోలము, పుగోలి, పుగోలిక,

పరూపు, హాసపూలిక, హ్యో
కీములు — ౧. హ్యోపాట్ట (సం) —
కిన్యకచ్చుడు, ౨. కచ్చుకాట్ట, పాట్టికాట్ట.

(సం) — కిన్యకచ్చుడు, ౩. చేతిపాట్ట
(సం).— అమృతఫలము, కిన్యకచ్చుడు, కిన్య
ఫలము, కటుపు, కిన్యకచ్చుడు, కిన్యకచ్చుడు,

కానమగ్గు, కానమగ్గునము, కులకము, కుల
ము, కుచ్చుము, తిక్తము, పుకుపు, పుగో
లము; ౪. చేతుడు, లింగపాట్ట (సం) —

లింగబీజ, సిద్ధికి (మా, సిద్ధికి), ౫. కా
కర* మా, సువి. 1.

పాట్టపూరిక్క నై. వి. పొండరూపురిక్క-
పూరిము. మా, రిక్క [మా, మాసము. 1.

పాట్టపూరిక్క నై. ద్వ. వి. పుష్కరమాసము:
పాట్టము నై వి. 1=పటల. గుంపు అచ్చ.

యు, కాం. 100 మా, సమాహము; 2 =
పటల అచ్చ కిన్య, కాం 72. మా,
నేన 1, 3=పాట్టి. పుష్కరము లోనగువా

నిని అమృతానగువానియందుంచి విడచిన
మడుపు: పాటము. (సం).— పాట్టి.
పాట్టు. దే. అ. క్రి. పాచిపట్టు (అప్ర) (శక).
పాడ. దే. వి. 1. రూపు. పారి. ఉ. ౪.

ఆ 57: చూ, స్వరూపము; 2. దృష్టి-చూ, పీక్షణము; 3. బగ్గ. పాండు 5, ఆ. 14: చూ, సిద్ధము; వా. 4 చూ, పాడపాము పాడక. దే. వి. రూ-పాణక. చూ, పంటసాల. పాడకట్టు. దే. ఆ. కి. 1. కనబడు. స్వా. 6, ఆ. 31 చూ, సాక్షాత్కరించు, 2. ఎదురగు: చూ, సాక్షాత్కరించు. [వేం. అం 2. పాడకోకిలట్టుపోడ ద్వ. వి: చూ, శివుడు పాడకోడి. వా. వి: చూ, పుంజే. పాడగను. దే. స. కి. 1 మోచే నిర్వ. 7, ఆ. 80; ఉ, హరి 1, ఆ 55: చూ, పీక్షించు, కే. 2. పాడగనించు. పాండు. 2, ఆ 48 [దు మానిసి పాడగరి వా. వి. ఉద్గంతుపడు: చూ, సాగు పాడగాంచు. దే. స. కి. చూ, పాడగను. పాడగానుపు. దే. వి. రూ-పాడగాన్ను చూ, పీక్షణము. పాడగాన్ను దే వి — పై — పాడగు వా. వి. (రూ-పాడపు-పాడుగు-పాడుపు). 1 రూపు: చూ, స్వరూపము, విణ 2. నిడుపు: చూ, సోగ; 3. చూ, పాడగరి [భా. 4, ఆ. 81 పాడమోచే. ద్వ. స. కి. చూ, పాడగను పాడమోపు. ద్వ. ఆ. కి. 1: చూ, పాడకట్టు. 1, 2. తలమోపు, తోచు; 3: చూ, పాడకట్టు 2. భార. ఆ. 4, ఆ. 284 పాడతంచు. దే. ఆ. కి. 1. తెలవాలు. నై. 5, ఆ. 48: చూ, వేగు. 4; 2. పుట్టు. ఉ, హరి. 5, ఆ. 112: చూ, సంభవించు పాడదామరి. దే. వి. 1 చూ, మండలము. 3, 2. ఒకరికముపచ్చోను పాడనీడ. దే. వి. సంగులగుండతోచి పాడ పాడగానేర్పడు నీడ (నీడకు — చోయ, నీడ (సం). — ఛాయ) చూ, వెలుతురు. 1 పాడవత్తి. ద్వ. వి చూ, వృక్షము.

పాడపాము. వా. వి: చూ, సర్పము. పాడము. దే. ఆ. కి. రూ-పాడ్చు. జనించు. — పాండు. 1, ఆ 157; పాండు. 2, ఆ. 55: చూ, సంభవించు. [5: చూ, హరిణము. 1. పాడమేను మెకము. ద్వ. వి. దుప్పి సాంబ తి. పాడయెండ. దే. వి. సంగులగుండతోచి పాడ పాడగా నేర్పడు ఎండ పాండు 5, ఆ. 14 చూ, వెలుగు. 3 [పాండు దే. 3. పాడలగింజెముదాల్చు. ద్వ. వి చూ, శివుడు. పాడలమెకము. ద్వ. వి. చూ, పాడమేను మెకము [చూ, సారథేయ (కేసుపు) పాడలాపు వా వి. చిన్న చిన్న మచ్చలుగలపు: పాడనగు. వా. ఆ. కి. చూ, సాగు. 2. పాడపడు దే. ఆ. కి. 1. చెడు. కథా. 8, ఆ. 121 చూ, సమయము. 3, 2 చూ, మరణించు. ఉ. హరి. 4, ఆ. 196 పాడపడచే దే. కే. (పాడపడగఁజేయు) 1. వెణుచు. భార. ఆ. 5, ఆ 18 చూ, హేళనము చేయు, 2 చేంపు చూ, సంహరించు పాడపడు ద్వ. ఆ. కి. చూ, పాడకట్టు 1-2. పా. 5, ఆ 67. పాడపు. దే. వి చూ, రూ-పాడగు. (రూపున ను. — ఉ, హరి. 2, ఆ 69) పాడపునూపు. ద్వ. ఆ. కి. 1: చూ, పాడపడు. పాడనుత్తె. దే. వి. చిన్ననుత్తె. చూ, వృక్షము 1 పాడి. దే. వి. (రూ-పాడుము-పాడ్చు) 1 చూ, ర్ణము: చూ, సురుము; వా. 2 సారవంతి మగునూట; 3. చీట్లాటలోని చేతిముక్క. “ఇస్తోకుపాడి”; 4. అతుకుటకు పయ్యకునుగు టంకములోనగువాని ముక్క, టంకపుపాడి: విణ. 5. ఎండినది: చూ, వానము. 6 పాడిగించు వా. స. కి. ఉత్తభించు చూ, సాగఁగఁదీయు. [గఁదీయుట, పాడిగించుట. వా. వి. ఉత్తంభనము: చూ, సాగ

పాడిగొట్టు దే.స. కి చేనియందలిచెట్లుకొట్టు
పాడిచీకటి. దే. వి. మనమనకని చీకటి:చూ,
మేచకము. 1. [అ 84

పాడిదగ్గు. వా. వి: చూ,గోగము. 1. కాశీ 3,
పాడిపట్ట. వా. వి. 2.కానొకపక్షి: చూ, పక్షి
పాడిసేయు. ద్వ.స.కి: చూ, సురుముచేయు.
పాడిసేయుట. వా. వి: చూ, సురుము.

పాడుగు. దే. వి, విణ: చూ, రూ-పాడుగు. 1-
2-3; వి. 4: చూ,హిందు. 2; విణ. 5:చూ,
రూ-పాడుగు. 2; అ. కి 6. ఉన్నతమగు
తనరారు, నిస్క; 7: చూ, వర్ధిల్లు

పాడుగునుడుగు దే. వి. ఆకాశగంగ చూ,
హోదిని(వడి)

పాడుచే దే. అ. కి. 1. పోట్లాడు భార.
సభా. 1, ఆ 197: చూ, వాల్మీకీ; 2.ఉదయించు:చూ, వేపు; స. కి 3. పిడి
కిలి లోనగువానితో కుగ్ము. పంచ. వేం.
1, ఆ. 763: చూ, స్ఫోటించు: 4 బల్లము
లోనగువానితోనుగ్ము: చూ, మొలవేయు,
5: చూ, వేగము. 3 భార. ఆర. 1, ఆ
159; 6. (తేలులోనగునవి) కుట్టు, అంటిం
చే, మీటు. అచ్చ, యు, కాం. 223. చూ,
కుట్టు. 7; 7 (అని)పెట్టు కళా 3, ఆ. 193,
8. (అను) కుట్టు చూ, కుట్టు 5; 9. (గుడ్డ)
కుట్టు: చూ, పము 2; 10. (చీమ) కుట్టు:
చూ, కుట్టు. 10.

పాడుచేసొను. వా. స.కి 1. చూ,పాడుచే.4;
2 (2.కరినొకయధ్యులులో) పాడుచేసొను
పాడుచేట. వా. వి. కుట్టుట. చూ, న్యూతి 1
పాడుపు. దే. వి. 1 —వై.—; 2. ఉదయము.
చూ, వేగుపోము; 3: చూ, పోటు. 4.

పాడుపుగొండ. ద్వి. వి. ఉదయాది. రామా.
8, ఆ. 202: చూ, పర్వతము.
పాడుము. దే. వి. రూ-పాడు. 1. పాడి: చూ,

సురుము; 2. నస్యము: చూ, ముక్కుపాడు
ము. (పాగాకుకాల్చి వేయి సున్నము లోన
గునవి వేసినుండినగుండ.)

పాడువ.దే. వి. (పాడుచేవాడు) రూ-పా
లు. దుగ్గునుడు. ఫో. 3, ఆ. 48: చూ,
వ్యాధుడు. 2.

పాడువడు. దే. విణ.(పాడువ + అడు)-వై-
పంచ. వేం. 1, ఆ. 604.

పాడుపు. దే. వి, విణ. చూ, రూ-పాడుగు.
1-2-3-4-5. (ఉన్నతికి. — భార. ఆవి.
4, ఆ. 93; ఎన్నునకు. — పాండు. 2, ఆ.
322, ఉత్కలప్రమునకు. — ఉ, వారి. 2,
ఆ. 171.) [ఆర. 6, ఆ. 178

పాడ్డు. దే. వి చూ, రూ-పాడుము. భార,
పాణక. దే. వి: చూ, రూ-పాడుక.

పాణకుకట్ట. దే. వి. తేలికయైనకట్ట: చూ, వే
త్రము. 1.

పాణివి. వా. వి. చూ, హెచ్చేరిక.

పాణుకుగడ్డి. వా. వి: చూ, తృణము 1. *

పాతక.దే.వి.1 ఆకులులోనగువానికట్ట:పాత్ర-
పాత్ర; వా. విణ 2.భాపు:చూ,నూలము. 2.
పాతము. వై. వి. 1 —పాట్లట చూ, సోట్లము.
3; 2: చూ, సమాచూము.

పాతుకు. దే. వి. భావ్యపురాని చుట్టుగీచెడు
గిటి: చూ, శేఖ. 3.

పాత్రము వై వి=పుస్తకమ్. 1 పుస్తకము:
చూ, సంపుటము. 3, 2. కావ్యము: చూ,
సంపుటము. 3; 3. గ్రంథము చూ, సంపు
టము. 3. [సం. దే. 4.

పాత్రముముత్తో. వా. వి: చూ, సంస్కృతి. ఆం.

పాత్ర. దే. వి. రూ-పాత్ర. 1: చూ, రూ-
పాతక. 1; వా. 2: చూ, ఆమద్యోగములు.

పాత్రము. వై. వి.=పుస్తక. రూ-పాత్రము
చూ, రాయి.

పాత్రములు. దే. వి. ఒకపచ్చిక*:చూ, వారి
(తృణము 1)

పాత్రి నై వి 1. విశల్య, చెన్న చెఱు*:చూ,
హాలిని, 2=పుత్రికా గొమ్మనీగ కళా.5,
ఆ. 3 చూ, వస్త్రము; 3 ఏ: చూ,
వల్లలము; 4. పోకపూగుత్తివొడిపట్ట,
మహా, పాశ చూ, పోకపాత్రి; 5 ఆగ
టిపట్టముడత పాత్రిక.

పాత్రిక నై వి 1=పుత్రిక. భార విరా. 4,
ఆ. 471: చూ, పాత్రి 2; 2' చూ, రూ-
పాత్రి 5. (స్వార్థమున కి పృథ్వీయము.)

పాత్రికడుపు నై. విద్రోగడుపు చూ,వస్త్ర. 1
పాత్రిగడ్డ నై వి: చూ, పాత్రి. 1*

పాత్రిగడ్డ. వా వి చూ, పాత్రి 2

పాత్రిచీర. నై వి వాచీ: చూ, పాత్రి 2
పాత్రిదామర. నై. వి ముడుగుదామర*

చూ, సహస్రపత్రిము. [వసిడికాయ

పాత్రినాలికాయ. ద్వ. వి. పాత్రినూలినుడు
పాత్రినూలు ద్వ. వి. పట్టుపుగునసేడు పట్టు
నూలు చూ, మాత్రిము. 1.

పాత్రియ వా. వి. 1 అడుపంచె చూ, పస్త్ర
ము; 2 చూ, రూ-పాత్రి. 2. ఆం, భా
ద్వి 157.

పాత్రు. దే. వి 1: చూ, స్నేహము. భార
ఉద్యో. 3, ఆ 260, 2 సంగతి చూ, సం
యోగము; 3' చూ, పాత్రియ 1, 4 చూ,
వాత్రియ. 2, నై. 5.=పుస్తక చూ, రూ-
పాత్రుపు; దే. 6: చూ, పాత్రినూలు, 7: పా
త్రుగుడుపు: చూ, సజ్జి; విణ. 8' ఉమ్మడి.
(సం).—అవిధక్తతి; 9: చూ, సంగతము.5.
హరి. పూ. 5, ఆ. 151.

పాత్రుకత్తె. ద్వ విణ. నెచ్చెలి. భాగ.10,స్కం.
పూ. 772. చూ, త్రీ.

పాత్రుకాడు. దే. వి చూ, స్నేహితుడు.

పాత్రుగుడుపు. దే. వి: చూ, పాత్రు. 7.

పాత్రుటాలు. వా. వి చూ, వేళ్ళ.

పాత్రువడు వా వి చూ, సరివడు. 1.

పాత్రుపు నై వి.=పుస్తక: చూ, సరస్వతి.

పాత్రుసేయు. ద్వ. ఆ. కి చూ, స్నేహించే.
నై. 1, ఆ. 111

పాత్తె వా వి చూ, రూ-పాత్రియ

పాత్తెము. దే. వి గరిజీసాలయంచు క్రిందపఱు
చెడి యెట్టునున్న చూ, భూమి. 1.

పాత్రి. వా. వి చూ, రూ-పాత్రి.

పాత్రిము. నై. వి= చూ, రూ-పాత్రిము

పాద. దే. వి. 1. పాదలిల్లు చూ, సదనము. 1;

2. ఒకటితోనొకటి పెనంగొన్న ద్రాక్షతీగ
లోనగువానిపాద: చూ, పీరుధము 1.

పాదక దే వి పెద్దయెలుగు, పెద్దగొంతు:
చూ, స్వగము 2

పాదలు. వా. విణ చూ, వామనడు.

పాదడు. దే విణ —నై — [రక్క.

పాదరిండ్లచేక్క. ద్వ. వి. పునర్వసు* చూ,
పాదలిల్లు దే వి రూ- పాదరిండ్ల చూ,
పాద. 1 [2, ఆ. 112.

పాదరు కే. వి: చూ, పాద 2 భాగ. విరా.

పాదరుటిల్లు దే వి చూ, రూ-పాదలిల్లు.

పాదలాడు దే. ఆ కి రూ-పాదలియాడు.

పాదలు. హరి, ఉ. 7, ఆ. 204: చూ,సర్పిల్లు.

పాదలిక. దే. వి. 1. సెంపు. చూ, పద్ధనము.1;

వా. 2. చక్కవాకము: చూ, బటుపుగువ్వ.
పాదలికకత్తెర. అం: చూ, పరువల్లు.

పాదలికదండి. అం: చూ, డండిలు.

పాదలియాడు.దే.ఆ. కి: చూ, రూ-పాదలాడు.

పాదలు. దే. ఆ. కి. చూ, పాదలాడు. భార.

ఆం. 4, ఆ. 223; పాండు. 2, ఆ. 55.

పాదలుకొను. దే. ఆ. కి. 1.—పై—;2. బలి

యు. నిర్వ. 8, ఆ. 86: చూ, స్థానించే.

పాదనట్టు దే. స. కి. 1: చూ, సూచించే. 1.

నై.5,ఆ.54;2.ఆరోపించే*చూ, మోపు. 7.

పాది. దే. వి. 1. గుంపు. నిర్వ. 8, ఆ. 58: చూ, సమాహము; 2. అమృతలసాని శై. 5, ఆ. 111: చూ, బాణము 1; 3: చూ, పాదుగు భో. 6, ఆ. 25, 4 (మంగలి) పాది: చూ, హడపము. 2; 5 బరువుచూ, భారము. 1

పాదికట్టు. దే. వి వాకిటిముందటిపంచేపాక, ఇదుపు. పర 4, ఆ, 186 చూ. సపనము.1. పాదిగిలి. దే వి. పక్కకును సందిటికిని నడిచి భాగము హఠశ్చ 5, ఆ. 181.చూ,మూల 1 పాదిగాను. దే అ క్రి 1: చూ, పోగునడు, స. క్రి 2 చూ,వేష్టించే ఉ, హరి. 4 ఆ 137. పాదిటి. దే విణ చూ, హమనుడు పోదీసా వా. వి చూ, రూ-పుడినాం. పాదుగు. దే వి. రూ-గాదువు భో. 6, ఆ 20 చూ, ప్రియము పాదుగుచేయు. వా. అ క్రి. (ఆవుబోనగునపి యానఁబోవు సమయమున) పెద్దపాదుగు గలదియగు

పాదుగుపట్టుట. వా వి: చూ, విద్య పాదుక దే వి:చూ,పాది. 5 (స్వాధీనునఉక) పాదుగు. దే వి. 1: చూ, పొత్తి 2, స. క్రి రూ-పాదువు 2. క్రియ్య. రూ-పాదువు పు. 2, ఆ 73, 3 (రత్నదులన) చెప్పు; 4 కప్ప చూ,మూయు. 1,5 షడలు గుర్తడను తెక్కలతోనీళ్ళ; 6 ఖచించే చూ, వారు.

పాదుగుడు. దే. వి. కప్పడు. పర. 1, ఆ. 145: చూ, వ్యవధానము 3.

పాదుగునీళ్లు. వా. వి. బ: చూ, బాలకీర్తి.

పాదుపు దే వి. 1. వృద్ధి. భో 6, ఆ 316:చూ, హెచ్చు. 2;వా. 2. వ్యయము చేయకుండుట.

పాదురు. దే. అ. క్రి: చూ, వికసించే (పేర్. పాదిరించుట. — య. 4, ఆ. 20.)

పాదువు దే. వి 1: చూ, రూ-పాదుగు; 2: చూ, పాదుగుడు భా. విరా 4, ఆ. 117; అ. క్రి. 3 చూ, వ్యాపించే పాండు. 1, ఆ. 188; స. క్రి రూ-పాదుగు 4:చూ, పాదుగు. 2; 5 చూ,పాదుగు. 3, 6: చూ, పాదుగు 4. పా. 1 ఆ. 52; 7 చూ, పా గుగు. 5; 8 చూ, పాదుగు 6

పార్డు వై. వి. రూ-పార్డు. =బర్డు: 1 చూ, నూత్యుడు; 2: చూ, సమయము 1;3.చూ, దినము; 4 చూ, పుంట; 5: చూ, వేసవ; బ 6 పగిలవదినములు రూ-పార్డు, పార్డు నెల-పార్డులనెల

పాన. వై. వి. 1 =పున్నాగ: చూ,రూ-పాన్న. 1*; దేవిణ 2 చూ, రూ-పాన్న 2. ఉ, రా.6,ఆ 61: (పానహనరు. — స్వా 4,ఆ 16) పానఁటినది. వా వి రూ-పానఁటినది: చూ, తావితోఁచెనఁచినది ఆం,భా ట్య 252.

పానరారు. దే అ క్రి. ఒప్పు. అచ్చ. యు, కాం 499 చూ, సమ్మతించే

పానరు దే వి 1 చూ, హృద్యము వేం ఆం. 56, 2 రూ-ఒనరు చూ, సాందర్యము; 3 చూ, స్నేహము, అ క్రి 4 అగు.చూ, కపణించే; 5 పానగు. శశాం. 4, ఆ. 191: చూ, పానరు, 6. ఒప్పు చూ, సమ్మతించే.

పానరుమే దే. పేర్ రూ-పానర్పు (పానరఁ కేయు) కావించే,కాఁజేయు,2. పానఁగించే.

పానరుపడు. ద్వ. అ క్రి: చూ, సరిపడు. 1. పానర్పు. దే. పేర్: చూ, రూ-పానరుమే. (కావించేటను. — మార్కం. 3, ఆ. 339.)

పానలు దే.అ క్రి.దిగదిగమండు:చూ,వెలుగు.5.

పానిక. దే. వి ముంజిగడ్డి*: చూ, త్మణము.1.

పానుగు. దే వి.1. — పై —;విణ.2. నిశ్చేజము. భార. ఆర. 6, ఆ. 239; 3: చూ, వామ నుడు; 4: చూ, హృస్వము.

పానుగుచేచ. దే. వి. చూ, మత్స్యము. 1.

పానుగుపడు. దే. అ. క్రి. 1. రూ-పానుపడు-

పాన్నడు. నిస్తేజమగు. నిర్వ. 6, ఆ. 110;

2. సశించు. భాగ. ఆర. 5, ఆ. 152; వారి.

పూ. 7, ఆ. 89: చూ, సమయము. 3;

3: చూ, వ్యర్థమగు; 4 తగ్గు: చూ, సుగ్రుమ్ము. 9;

అ. (పే). పానుగుపడుచునుటకు.—

భో. 2, ఆ. 281.)

పానుపడు. ద్వ. అ. క్రి.—పై.—(వ్యర్థమగు

టకు.—హరి. ఉ. 10, ఆ. 167; తగ్గుటకు.—

హరి. ఉ. 1, ఆ. 168)

పానుపు. దే. విణ: చూ, శౌర్యము 1.

పాన్న. నై. వి. 1.—పున్నాగః. రూ-పాన *

చూ, సుపాన్న. (దీని విత్తులనూ నెనుయూ

రపుదేశములో “డొంబాయు” అందురు.

వాతసాప్పలను హరించును. విరేచనకారి.);

2. రూ-పాన. న్యుగోచరమైనది రా. వి.

3, ఆ. 83. [2, ఆ. 24.

పాన్నంగి. దే. వి. ఒకపిట్ట: చూ, పక్షి. య.

పాన్నగంటి. దే. వి. మత్స్యక్షి *: చూ, శీత

సారము*. [99. చూ, పాత్రియు. 6.

పాన్నట్టు. దే. వి. చేట్టుపము. బహు. 4, ఆ.

పాన్నరి. దే. విణ. రూ-పాన్నరి. మనోజ్ఞము:

చూ, హృద్యము. [చూ, శార్దూలము. 1.

పాన్నాడ దే. వి. ఒకరకము చిటుతపులి

పాన్నారి. దే. విణ. 1: చూ, స్వర్ణకారుడు;

2: చూ, రూ-పాన్నరి. కాశి. 1, ఆ. 7.

పాన్నికొమ్మ. వా. వి. మనోజ్ఞారాలు. ఆం,

పదా. సర. 54: చూ, స్త్రీ.

పాన్ను. దే. వి. 1. గోకలిపాన్ను, బొందియ:

చూ, శంబరము. 4; 2. బంగారు: చూ,

లోహము. 1.

పాన్నడు. ద్వ. వి: చూ, రూ-పానుపడు.

పాప్పర. వా. వి: చూ, ఔరసు.

పామ్మ. వా. క్రి. 1. పో, నిశ్చయమును చెలుపును:

చూ, సత్యము. 1; అ. క్రి. 2: చూ, వెల్లు. 3.

పాయి. దే. వి. (రూ-పాయి-పాయి-పాయి-

య్య): చూ, రూ-పాయి.

పాయి. దే. వి.—పై.—

పార. దే. వి. 1. కపటము. అచ్చ. బాల,

కాం. 108: చూ, వ్యాజము 1; 2. పార

పాటు. పంచ. నా. 3, ఆ. 328. చూ,

స్థానిత్యము; 3. కుబుసము: చూ, నీడరము.

3; 4. నేత్రగోగ విశేషము. పర, కీసర

చూ, హర్షణము; 5. అరటిలోనగువాని

యావరణవిశేషము. సా. 3, ఆ. 133 పర;

6. బొత్తి, మడత: చూ, మడుపు. 1.

పారంబోక. వా. వి. రూ-పారంబోక. సర్కా-

రు భూమి. చూ, భూమి. 1.

పారంటిపది. వా. వి: చూ, రూ-పారంటిపది.

పారంటు. దే. స. క్రి. కూరాకునీళ్ళిగురపొర్లిం

చినండు: చూ, సంస్కరించు. 2.

పారక. దే. వి. 1: చూ, సమూర్జిని; 2. పగ్గ

రీణము: ఈన, ఈనపుడక, ఈనపుల్ల, ఈని

య-ఈనె, కాండ, కామ. (సం).—కాండ

ము, దండము, నాడి, పత్రినాడి, పర్వరీణము;

తద్వి.—(తె).—ఈనను.—ఈన, ఈనపుడక,

ఈనపుల్ల, ఈనియ-ఈనె, చీరపురుపుల్ల.

(చూ, కాకము. 1.); 3 చూ, పొత్తి. 3.

పారికచేచ. దే. వి: చూ, మత్స్యము. 1.

పారికటి. దే. వి. వాకిటిచేరువగోడ: చూ,

మటుగుగోడ. [తప్పవడి: చూ, సుడి. 1.

పారికసుడి. దే. వి ఎద్దులోనగువానిమీది

పారచి. దే. వి. చేబదులు: చూ, బాకి. 2.

పారట. నై వి. పృథ్వీ, పుటు: చూ, పుట-

పార తెరపు. వా. వి: చూ, తప్పతోవ.

పారపడు ద్వ. అ. క్రి: చూ, పగ్గూదించు.

పారపాటు. ద్వ. వి: చూ, పార. 2.

పొరపు. దే. వి. 1. భేదము. కై. 5, ఆ. 192: చూ, వేలుపాటు; విణ. 2. వేటైనది. ఉ, హరి. 5, ఆ. 100: చూ, విలక్షణము 2. పొరపొచ్చెము. వా. వి. కపటకల్మషము. పొరపొచ్చు. దే. అ. కిరి. పొరదారి నెక్కు. పొరయు. దే. స. కిరి. 1. రూ-చాటయు. పొందు: చూ, సక్తమును; 2. ఫలము కెందు; అ. కిరి. 3: చూ, సిద్ధించు; 4: చూ, పొంచు 2 పొరలబడు. ద్వ. అ. కిరి: చూ, లుగిననుగు. పొరలాట. దే. వి. చూ, లుకనము పొరలాడు. దే. అ. కిరి. (రూ-పొరిలయాడు-పొర్లాడు). చూ, పొలంబడు. పొరిలిక. దే. వి. రూ-పొర్లిక. 1: చూ, పొరలాట, 2 చూ, సంయోగము. పొరిలిపాటు. వా. అ. కిరి. దయివాటు-దైవాటు పొరిలియాడు. దే. అ. కిరి. చూ, రూ-పొరలాడు పొరిలు. దే. వి. 1: చూ, పొరిలిక ఉ, హరి 3, ఆ. 128, అ. కిరి. రూ-పొర్లు 2 చూ, పొరిలబడు. ఉ, హరి 6, ఆ. 134; 3 పరిపర్తిలు. చూ, పర్తియే, 4. పశుమిగునము కూడు. చూ, సంధోగించు పొరలుచు. దే. పేరి. పొరలబడుము ఉ, హరి. 5, ఆ. 287: రూ-పొరలించు-పొరల్పు. పొరిలుడండము. దే. వి. పొరిలుచు కెట్టెడు డండము: చూ, హణిగలు. పొరిలుపెట్టు. దే. అ. కిరి. చూ, పొరిలబడు. పొరల్పు. దే. పేరి: చూ, రూ-పొరిలుచు బారాటు. వా. వి. చెట్టుపట్ట నంటియుండెడు లోపలిభాగము: పొరాటు చెక్క. పొరాటు చెక్క. వా. వి. —పై— పొరి. కై. వి. 1: చూ, రూ-పొలి 1; ద్వి. కిరి. విణ. 2: పురు. అత్యంతము: చూ, మతిమతి; 3. పునరర్థకము: చూ, వెండియు (పొరిపాడి. —భో. 7, ఆ. 141); 4. కృమముగా.

భార. ఆరి. 1, ఆ. 118; 5. దృశ్యముగా: బిగ్గర, చెట్టు. పొరిగొను. ద్వ. స. కిరి. 1. చేంపు: చూ, సంహరించు; 2 నాగముచేయు: చూ, సరిపెట్టు. పొరిగొనుట ద్వ. వి. చేంపుట: చూ, హింస: 1. పొరిమోపు. దే. వి. 1. ఉగ్రదృష్టి: చూ, వీక్షణము; 2. భేదస్పృహి: చూ, వీక్షణము పొరిమారుచు. దే. పేరి. (రూ-పొరిమాలుచు-పొరిమార్పు-పొరిమాలుచు-పొరిమాల్పు) చేంపు రాజ 1, ఆ. 49. చూ, సంహరించు పొరిమార్పు. దే. పేరి. —పై— పొరిమాలుచు. దే. పేరి. —పై— పొరిమాలు. దే. అ. కిరి: చూ, మరణించు. పొరిమాలుచు. దే. పేరి. చూ, రూ-పొరిమారుచు. పొరిమాల్పు. దే. పేరి. —పై— పొరిపుచ్చు. దే. పేరి. 1. —పై. — నిర్వి. 5, ఆ. 37; 2: చూ, రూ-పొరిపుచ్చు. పొరివోపు. దే. అ. కిరి: చూ, సారిమాలు. నారుగు. దే. వి. (రూ-పొర్లు-పొరువు) 1 ప్రక్క: చూ, పొర్లుము. 2; 2 ఇరుగుననుపొర్లి; 3 చూ, సమీపము. 1. కాశీ. 7, ఆ. 226. పొరువు. దే. వి. —పై —. ఉ, హరి. 6, ఆ. 28. పొర్లు. దే. వి. —పై. — పొర్లాడు. దే. అ. కిరి. చూ, రూ-పొరలాడు. పొర్లిక. దే. వి: చూ, రూ-పొరిలిక. పొర్లు. దే. అ. కిరి. చూ, రూ-పొరలు. పొర్లుకట్ట. దే. వి. వెల్లువపొరలిరాక అడ్డముగా వేసెడు కట్ట: చూ, సేతువు. 1. [సురపాన్న. పొర్లుగాడి. దే. వి. తొగిపుపుచ్చిక *: చూ, పొర్లుట. వా. వి: చూ, తొగిమ్ము. 1. పొజుడు. దే. వి: చూ, హృస్వము. పొజుడువోపు. దే. అ. కిరి: చూ, గూనుగిల్లు. పొజయు. దే. స. కిరి: చూ, రూ-పొరియు. 1. పొజిపుచ్చు. దే. పేరి: రూ-పొరిపుచ్చు, కలం

చిరూడు, కలచే, కలసుండునెట్టు, చోపు, ఆలోడించే, తటమటించే, తెల్లొను.

పాటివోపు చే ఆ. కిరి. కలగు నిక్క. 8, ఆ 79: చూ, సంక్షోభించే.

పాల. వై వి = సలప (రూ-పాలప-పాలి-పాలును) 1 చూ, మాంసము. పాండు. 5, ఆ 235, 2 మాంసపుదుగ్గంధము చూ, వాసన 1; 3. చేడమిడిపాట్టు చూ, శల్కము. 3, రే. విగ 4. అల-అల్ల-ఒల్ల. ప్రిద్ధినితెలుపును: చూ, సంభాషన. 3 [(తృణము. 1)

పాలము. దే. వి. తృణశ్రేణికి చూ, హరిత పాలతి. దే. వి. (రూ-పాలితి-పాలి, పాలి-సుక-పాల్తుక, పాలుత పాలుతుక, పాల్తి-పాల్తుక-పాలి) ఆడుది: చూ, స్త్రీ.

పాలతుక దే వి — పై.—
పాలప దే. వి కట్టంగఫలము. (అడవి)

పాలతుప దే. వి. శోడ చూ, సూచన 1 పాలిండి ద్వ. వి. రూ-పాలినుండి. కిర్వాదుడు ఉ. రా. 4, ఆ. 308: చూ, రాక్షసుడు. 1.

పాలపము. దే. వి. 1' చూ, వ్యాపనము. పా 5, ఆ. 103; 2' చూ, వాసన. 1; 3. ప్రికాము. పాండు. 4, ఆ. 42: చూ, వెలుతురు. 1; విగ. 4. వ్యాపించినది. భార. విరా. 2, ఆ. 83 చూ, వ్యాప్తము. 1.

పాలపరి. దే. వి. (పాలము + అరి) 1 శోడతెలిసినవాడు: చూ, వాటచారి; 2. దారిద్ర్యం గ. చూ, హరితుడు. 1.

పాలపాల దే. వి. పొక్కుటయందగు ననుకిరణము: చూ, హూహూ.

పాలమరి. దే. వి. (పాలము + అరి) పాలము కాపు: చూ, నేద్యకాడు.

పాలమారు. దే. ఆ. కిరి: చూ, ప్రిమాదింఁచే; నా. 2. గొంతులోని పదార్థము ముక్కున కెక్కి ఉక్కిరిబిక్కిరియగు.

పాలము. దే. వి. 1. మైరుపెట్టునేల: చూ, భూమి. 1; 2 పరిమైరు పెట్టునేల: చూ, భూమి. 1; 3. పసులుమేయు కంచె: చూ, వివీతము; 4. అడవి: చూ, వివీనము; 5. వోలు. పాండు. 2, ఆ 6: చూ, స్థానము. 1; 6. ఊరు. హరి. పూ 5, ఆ. 220: చూ, దేశము; 7. చూ, పాలప; 8 రూ-పాలుపు-పాల్పు. రీతి. చూ, విధము. 1

పాలముపాటు ద్వ. వి. కృషి: చూ, నేద్యము. పాలయలుకి. దే. వి (పాల్ల + అలుక) రూ-పాలయల్ల. చూ, నెయ్యంపుటలుక పాలయల్ల. దే వి — పై.—

పాలయిక. దే. వి. 1. మెలగుప. చూ, సంచారు, 2 చూ, వ్యాపనము.

పాలయు. దే. ఆ. కిరి 1 చూ, సంచరించే. భార. ఆర 6, ఆ 324; 2 చూ, వ్యాపించే రామా 5, ఆ 181; 3: చూ, సమీపించే; 4. చూ, సోకు. 4. వికర్ 3, ఆ. 53.

పాలస. వై. వి = పల: చూ, మత్స్యము. 1. పాలసాడు. దే. ఆ. కిరి. రూ-పాలసియాడు: చూ, పాలయు. 1 వికర్. 1, ఆ 85.

పాలసియాడు. దే. ఆ. కిరి — పై. — భో. 6, ఆ. 25. [రూ-పాల. 1-2-3.

పాలసు. వై. వి = పల. రూ-పాలుసు: చూ, పాలనుండి. ద్వ. వి. 1: చూ, రూ-పాలనుండి. ఉ. రా. 5, ఆ 138, 2' చూ, సోకులతేడు; 3 చూ, మాంసాహారి.

పాలి. వై. వి. 1. చేపుట: చూ, హింస. 1; 2. = పలి. రూ-పాలి "పాలిమేర". చూ, లాడి 2, 3: చూ, లాభము "పాలిగలుగు"; 4: చూ, నేగి, "పాలివోపు "; 5. ఆహికము, పాలి: చూ, రోగము. 1.

పాలికట్ట. వా. కి. కళ్లముడచెప్పడు కొండ మిరపముక్కల పీచుగు: చూ, సమృద్ధిని.

పాలితి. వా. వి. చూ, రూ-పాలతి. ఆం, భా.

ద్వి. 104. [ఆ. 237: చూ, భూమి. 1.

పాలికలను. ద్వ. వి. యుద్ధభూమి. ఉ, పారి. 5, పాలికలును. వా. ఆ. కి. లాభముకలును. (ధాన్యదుల కొలతపొరంపుమాట.)

పాలికేక. వా. వి. 1. పాలిమేరలో వేయుకేక:

చూ, స్వరము. 2; 2. నిరుపయోగముగ కేక:

చూ, స్వరము. 2; 3. పెద్దకేక: చూ, స్వరము. 2.

పాలిమేర. వై. వి. (రూ-పాలిమేర-పాలమేర)

గ్రామద్వియమధ్యసీమ: చూ, హద్దు.

పాలిమేర. వై. వి. —వై. —

పాలిమోపు. వా. వి. పరిశుష్పయొక్క మొదటి

వోపు. [శ్రము: చూ, సంస్థ. 3.

పాలియిక. దే. వి. 1: చూ, మరణము; 2. నా

పాలియు. దే. ఆ. కి. 1. నశించే. చూ, సమ

యు 3; 2. చూ, మరణించే. య. 3, ఆ 106.

పాలివుచ్చే. దే. పే: చూ, సంహరించే.

పాలివెంటి. వా. వి. పుష్పనూర్పునందు పశువులు

వేయు పేడ: చూ, శుష్కగోమయము

(పిడక).

పాలివెట్టు. దే. వి. గుడికేర్పటచినస్థితి.

పాలివేయు. వా. స. కి. బలివేయు.

పాలివోపు. దే. ఆ. కి. 1: చూ, పాలియు 1;

2: చూ, పాలియు. 2; 3: చూ, వ్యర్థమును.

స్వా. 6, ఆ. 36; 4: చూ, ఛంగపడు.

య. 3, ఆ. 106; 5 ఉడుగు: చూ, స్రుక్కు. 4.

పాలు. వై. వి. చూ, పాల. 1. ఆం. పదా. నర. 70.

పాలయే. దే. ఆ. కి. రూ-పాలు. 1. ఒప్ప:

చూ, సమ్మతించే; 2. ఎదురగు. హరిశ్చ. 5,

ఆ. 172: చూ, ప్రత్యక్షమును; 3. కనబడు.

పా. 2, ఆ. 78: చూ, ప్రత్యక్షమును;

4: చూ, స్థిరపడు. [ఆం. భా. ద్వి. 104.

పాలుతొక. వా. వి: చూ, రూ-పాలుతొక.

పాలునోరు. దే. వి. వింకరనోరు: చూ, వదనము. 1.

పాలుపారు. దే. ఆ. కి. రూ-పాలు. 2.

పారు: చూ, సమ్మతించే.

పాలుపు. దే. వి. రూ-పాలు. 1. తెక్కు:

చూ, విలాసము. 2; 2: చూ, విధము. 1;

8: చూ, హృద్యము; 4: చూ, సౌందర్యము;

5: చూ, శైర్యము; విణ. 6: చూ, స్థిరము.

భార. ఆది. 7, ఆ. 3.

పాలుప. దే. విణ: చూ, రూ-పాడుప.

పాలుపడు. ద్వ. ఆ. కి. (రూ-పాల్లపడు-పా

ల్లపడు) 1. తయించే: చూ, సుక్కు. 9;

2: చూ, వ్యర్థమును.

పాలుసు. వై. వి: చూ, రూ-పాలసు.

పాలు. దే. ఆ. కి: చూ, రూ-పాలుయే.

పాల్తి. దే. వి: చూ, రూ-పాలతి.

పాల్తుక. దే. వి. —వై—పాండు 2, ఆ. 117.

పాల్వారు. దే. ఆ. కి: చూ, రూ-పాలుపారు.

పాల్పు. దే. వి, విణ: చూ, రూ-పాలుపు.

పాల్ల. వై. వి. 1. =పులాక. బొత్తిగా గింజప

ట్టరిధాన్యము: చూ, ధాన్యము; 2. కల్ల:

చూ, వితథను: విణ. 3: చూ, వ్యర్థము;

4. తోపుడైనది: చూ, విధము. 2.

పాల్లకట్టు. వా. వి: చూ, పాల్ల. 1.

పాల్లతనము. వా. వి. రూ-పాల్లతనము. 1. అప

జయము: చూ, పీక. 7; 2. పారుషములేమి.

పాల్లపడు. వై. ఆ. కి: చూ, రూ-పాలుపడు.

(వ్యర్థమును. —భార. ఆర. 4, ఆ. 360).

పాల్లవుచ్చే. ద్వ. పే: పాల్లవోవజేయు.

పాల్లవోపు. ద్వ. ఆ. కి: చూ, పాలుపడు.

ఉ, హరి. 4, ఆ. 7.

పాల్లు. వై. వి, విణ: చూ, రూ-పాల్లు. 1-2-3-4.

పాల్లుదనము. వై. వి: చూ, రూ-పాల్లతనము.

భార. ఆర. 6, ఆ. 62. [తృణము. 1.

పాల్లుగడ్డి. వా. వి. కడంగరము*. చూ,

పాల్లులు. ఆం: చూ, వ్యంజనములు.

పాల్లవడు. వై. అ. కిరి: చూ, రూ-పాల్లవడు.

పావ. దే. వి: చూ, రూ-పాగ.

పావడ వై. వి: చూ, రూ-పాగడ.*

పావడు. దే. వి, స. కిరి: చూ, రూ-పాగడు.

పావయు. దే. అ. కిరి: చూ, రూ-పాగయు.

పావరు. దే. వి: చూ, రూ-పాగరు.

పావులు. దే. అ. కిరి: చూ, రూ-పాగులు

పాసంగింమే. వా. స. కిరి: చూ, పావరుమే. 2.

పాసంగు. దే. అ. కిరి. 1. ఒప్ప: చూ, సమ్మ

తించు, 2. చెక్కబడు. భార. ఉద్యో. 1,

ఆ. 313: చూ, సరిపడు. 2; 3. అనుకూ

లించే. భార. ఉద్యో. 4, ఆ. 167;పాండు.

2, ఆ. 55: చూ, సరిపడు. 1; 4: చూ,

లభించే. శశాం. 2, ఆ. 20; 5: చూ,

సిద్ధించే.

పాసగ. వా. వి: చూ, లండు.

పాసగుడు. దే. వి. 1: చూ, స్నేహము;

2. ప్రాప్తి: చూ, లాభము. 1.

పాసపాన. దే. కిరి. విణ. త్వరితముగా. (అప).

చూ,వేగము. 3. [అప.

పాసరాకు. దే. వి. దిగుకై మూచూచేఒకానొక

పాస్తకము. వై. వి.=పుస్తక. రూ-పాస్తకము.

చూ, సంపుటము. 3. (పాస్తకముఅనియు.)

పాస్తకము. వై. వి.=పై.

పాశవు. వా. వి. రూ-ఒశవు. ఆం, భా. పృ.

126: చూ, వీణాపండము.

పాశ్చ. వై. వి=పటోలికా. ఆం, భా. ద్వి. 60:

చూ, రూ-పాట్ల*.

ప్రో

పో. దే. అ.కిరి.రూ-పొమ్ము:చూ,రూ-పొ.2-3.

(2వఅర్థమునను. —కాశి.5,ఆ.118;3వ అర్థము

నను. —కశి. 2, ఆ. 73.)

పోక. వై. వి.=పూగమ్ *: రూ-పోక,పో:

కమాగను, ఒప్పలు. (సం).—అకోటము,

అన్వాటికము, కజకము, కరమట్టము, కమా

యుము, కాండకారము, క్రిముకము,క్రముక్కి

క్రిమువు, క్రిరము, క్రిపురము, గువాకము-

గువాకము-గువాసువు, ఘ, ఘోంట, ఘోం-

టాఫల, చామరపుష్పము, చిక్క, చిక్కణ-

ము, ఛటాఫలము, ఝాణి, తాంబూలము,

పిచ్చ, పూగము, సగింసి; తద్విశేషములు. —

౧: కారుపోక. (సం)—గోరేయకము,

తైలపూగము; ౨: గొంటు, గొంటుపోక.

(సం).—ఖరము; 3. తోటపోక (సం).

—భూపూగము; 4: నేలపోక. (సం).—

తుదగిఫలము, బోధాంబకము; ౫. పండు

పోకకు:—పానారము. (సం).—పోడము;

౬: ఆఖోటము, కీరేప్టము; (చూ, సగింసి.

1); పూగభాగములు.—౭. పోకపండు,

చిక్కా. (సం).—ఉద్వేగము, క్రిముకఫల

ము, క్రముకము, తువక్కత్తు, గువాకఫలము,

చిక్కటి, పగ్గటి, పూగఫలము; ౮: పోక

కగెల.(సం)-గోలకము-గోళకము; ౯: ఆరం

గవువక్క, ఆరంగము, చెక్క, నెలవత్తి,

పోకచెక్క, పోకవక్క, బాగ-బాగము-

(బ) బాగాలు, లీయె-వీయె,వక్క. (సం).—

పూగఖండము. ఇందు “అల్కలాయిడ్ ఎరీ

వలైన్” అను చేమరు నూటికి ఒకపంతును,

నూటికి 14 పంతులు“టానిక్కు”నుమఱియు

గాలిక్కు-అసిడ్డు”ను ఉండుటచే తాంబూ

లముఎఱ్ఱబడును); ౧౦: చోయవక్క, చికి

నము, చికిని. (సం).—చిక్కణము, చిక్క

ము; ౧౧: పోకపట్ట.(సం).—ఖపురము, ఖేల

కము,ఖోలకము; ౧౨: పోకపొత్తి, పొత్తి,

పాశ. (సం).—కుహళి, పూగపుష్పి (నారి

కడపు పొత్తికి.-పరిదోజి అందురు);

౧౩. పోకగంజి, కవిరి, కాంచే. (సం). - ఖదిరో
 దూతము, ఖాదిగము; ౧౪: పోకగంజియుం
 డ, కవిరియుండ, కయిరపడి - కైరపడి, కా
 చేపడియుము, గరిపడి, గరిపడియుము (సం). -
 ఖాదిరము, రంగదము. (చూ, సంగిసి. 1.)
 పోకగంజి. వై. వి. కవిరి: చూ, పోక.
 పోకగంజియుండ. వా. వి. కవిరియుండ: చూ,
 పోక.
 పోకగెల. వా. వి. గోలకము: చూ, పోక. [పోక.
 పోకచెక్క. వా. వి. పూగఖండము: చూ,
 పోకపండు. వై. వి. పూగఫలము: చూ, పోక.
 పోకపట్ట. వై. వి. ఖుళరము: చూ, పోక.
 పోకపేరు. ద్వ. వి: చూ, భక్ష్యము.
 పోకపాడి. వా. వి: చూ, తమ్మ
 పోకపాత్తి. ద్వ. వి. పూగపుష్పిక: చూ, పోక.
 పోకబంతిపువ్వు వై. వి. ఒకరకముబంతిపువ్వు.
 పోకమామిడి. వా. వి: చూ, మామిడి *.
 పోకముడి. ద్వ. వి. నీవి. ఉ. రా. 6, ఆ. 11:
 చూ, వలపుకీలు.
 పోకమాగిను. వా. వి: చూ, పోక *.
 పోకపక్క. వా. వి. పూగఖండము: చూ, పోక.
 పోకు. దే. వి. మంచుకదినిగడ్డి. రూ-పో
 కు. హరి. పూ. 6, ఆ. 10: చూ, హరిత
 (తృణము. 1.)
 పోకొత్తు. ద్వ. వి: చూ, పూగదళిని.
 పోగు. దే. వి. రూ-పోగు. (పోగుగుదా
 డు) 1. తంతువు: చూ, సూత్రము. 1;
 2. వేటాడెడు చోట చేట్టిరానేర్పడెడు
 తాగిడు: చూ, సూత్రము. 1.
 పోగుగుదాడు. దే. వి. — వై. — (2వ అర్థము
 నకు. — య. 1, ఆ. 111.)
 పోగుపోత. దే. వి. పోగుపోయుట.
 పోగుపోయు. దే. స. కిర్. సంతపకై తిన్నగా
 పోగుపాతించుట.

పోగువాలు. దే. స. కిర్. 1: అనుపోయు
 అనువోయు; 2: చూ, వేష్టించు.
 పోగొట్టు. దే. స. కిర్: చూ, భంగించు. [పోచీ.
 పోచి. దే. వి. మనికట్టుమీడిచోటు: రూ-
 పోచీ. దే. వి. — వై. —
 పోచీలు. దే. వి. బ. అడుచారి ముండేతినగ:
 చూ, భూషణము. 2.
 పోచే. వా. వి. రూ-పోచే. 1. దారము:
 చూ, సూత్రము. 1; వా. 2. జేన్నిదము.
 “మట్టవానికి పోచేపడినచో నాకుబెంగ
 ఉండదు.”: చూ, సూత్రము. 1. [ధ్రుండు 2.
 పోచేవాడు. వా. వి. దుష్టుడు: చూ, వ్యా
 పోజే. దే. స. కిర్. రూ-పోజే. చూ, పొంజే.
 పోడి. దే. వి. (రూ-పోడిమి-పోడి-పోడి
 మి). 1. ఒప్పు: చూ, పూర్వము; విణ.
 2: చూ, సౌందర్యము. భార. ఆది. 3, ఆ. 111.
 పోడిమి. దే. వి. 1. రూ-పోడి-పోడిమి.
 ఒప్పు: చూ, రూ-పోడి. 1; 2: చూ, సం
 పద. భార. ఉద్యో. 3, ఆ. 197: 3: చూ,
 సౌఖ్యము. కళా. 7, ఆ. 223; 4: చూ,
 విధము. 1. కళా. 3, ఆ. 159; కాశీ. 3,
 ఆ. 99; వా. 5: చూ, పొదుపు. 2; విణ.
 5: చూ, పోడి. 2.
 పోత. దే. వి. పోయుట. నిర్వ. 5, ఆ. 112,
 (కరిగిన లోహదులపోత, ధాన్యాదులపో
 త, వృక్షాదులకునీళ్లపోత మొ).
 పోతఅచ్చే. వా. వి: కరుగు, కరువు.
 పోదగినవాడు. వా. వి: చూ, బాటసారి.
 పోపు. దే. వి: చూ, పోకు.
 పోక. దే. వి. 1: చూ, రూ-పోకడ. 1;
 2: చూ, రూ-పోకడ. 2; 3: చూ, రూ-పో
 కడ. 3; అం. 4. సంధ్యాది: చూ, గుణ
 ములు.
 పోకడ. దే. వి. 1. గమనము: చూ, చక్రమా

ణము; 2. నడత: చూ, వర్తనము. 1. కళా. 6, ఆ. 242; 2. కపట ప్రవర్తనము: చూ, వర్తనము. 1; 3. నాశము: చూ, సంస్థ. 3. పోకడపెట్టు. దే. స. కి. 1: చూ, పోగొట్టు. కాశీ. 5, ఆ. 48; 2. చూ, వికృతముచే పోకమాను. దే. వి: చూ, రొంపిమాను. పోకలాడి. దే. విణ. కపటప్రవర్తనముగలది: చూ, స్త్రీ. పోకలాడు. దే. విణ. (పోకలు + ఆడు). కపటప్రవర్తనముకలవాడు. కాశీ. 6, ఆ. 72: చూ, వ్యాధుడు. 2. పోకాడు. దే. ఆ. కి. నశించే. పా. 2, ఆ. 58: చూ, నమయు. 3. ప్రాగొట్టు. పోకారుచే. దే. పే. రూ-పోకారు: చూ, పోకారు. శే. పే. —ప్ర. — పోకాలు. దే. ఆ. కి: చూ, పోకాడు. పోకిరి. దే. విణ. 1. దుర్మార్గప్రవర్తనముకలవాడు: చూ, వ్యాధుడు. 2, వా. 2. వ్యభిచారి పోకిళ్లు. దే. వి. బ. దుర్మార్గ ప్రవర్తనము: చూ, వర్తనము. 1. [2: చూ, నేగి పోకు. దే. వి. 1. నడవడిక: చూ, వృత్తి. 1; పోగండడు. సం. విణ: చూ, లేవనొలిపివాడు. పోగర. దే. వి. కమసాలెవాని పనిముట్టు. పోగు. వై. వి. పూగ. రూ-పోగు. చూ, రాశి. 1. పోగుపడు. వా. అ. కి: చూ, సంబంధించే పోచికోలు. వా. వి. చూ, రూ-ప్రాచికోలు. పోచికోలుతిండి. బా. పనియేమియుఁజేయక తినుట. “పెండిగిన్నెలో పెన్ననించుకొని, పైండిగిన్నెలో పాలుపాసికొని పోచికోలు తిండ్లుతినుచు” (ధర్మజ రాజనూయము). పోచిళ్ళు. వై. వి. బ. రూ-ప్రాచిళ్ళు. శిశునము చూచేటకై యిరుగుపొరుగిండ్లమీద అక్షరలు నీళ్లుచేయుట.

పోట. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. మాచేకమ్మ: చూ, స్త్రీ; 2. దాసి: చూ, నేవకురాలు (పరిచారిక); దే. విణ. (1) పెద్ద: చూ, విఫలము. [స్తంభకరి (ధాన్యము). పోటకందులు. దే. వి. బ. తెల్లకందులు: చూ, పోటకత్తి. ద్వ. వి. అడవిపక్షి: పోటకత్తి: చూ, రిష్టి. 2. [చూ, స్ఫోటకము. పోటకము. వై. వి. = స్ఫోటక. రూ-పోడకము: పోటగళము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. కిక్కన కనవు: చూ, తృణము. 1; 2. తెల్లు. *: చూ, తృణము. 1; 3: చూ, మత్స్యము. 1. పోటనబంతి. ద్వ. వి. (పోటు + బంతి) పను. 2, ఆ. 155: చూ, పుట్టచెండు పోటముంజి. ద్వ. వి: చూ, పుట్టగోచి. పోటరి. దే. విణ: చూ, హంపీరుడు. 2. భార. విరా. 2, ఆ. 257. పోటి. దే. వి. 1: చూ, స్పర్థ. 1; 2. ఊతగా నిలిపిన స్తంభాదికము: చూ, స్తంభము. 1; విణ. 3: చూ, మాటు. కాశీ. 6, ఆ. 304. పోటిగాడు. దే. వి: చూ, పంతకాడు. 1. పోటిచేయు. వా. అ. కి. చూ, పంతగించు. 1. పోటు. దే. వి. 1: చూ, కౌర్వము. పొండు. 5, ఆ. 226, 2: చూ, యుద్ధము. భార. విరా. 4, ఆ. 83; 3: చూ, పొంగు. 3; 4. పొడుపు. భార. విరా. 5, ఆ. 236: ఆశి పోటు, కుగ్గిముట్టు-కుగ్గిముట్టు, పొడుపు. (సం) — ఆ. స్ఫోటనము; తద్వి. — మోచేతి పోటునకు. — (సం) — కేల. (మిగతవానికి “చూ, హాళము. 2.”) పోటుగంబము. ద్వ. వి: చూ, పోటి. 2. పోటుగలుపు. దే. వి. రెండవసారి తీయుకలుపు. పోటుగోల. ద్వ. వి: చూ, పోటి. 2. పోటుకాడు. దే. విణ: చూ, పోటరి. అచ్చయ, కాం. 232. పోటుపడు. వా. అ. కి: కుగ్గిముట్టుపడు.

పోటుబంటు. దే. విణ: చూ, పోటుకాడు.

వికృ. 4, ఆ. 59. [విరా. 5, ఆ. 88.

పోటుమగడు. దే. విణ:—పై.—భార.

పోటుమానిసి. ద్వ. విణ:—పై.—

పోటుముట్టు. దే. వి: చూ, బాణము. 1. వికృ.

2, ఆ. 192.

పోటులాడు. దే. ఆ. కిృ. రూ-పోట్లాడు:

చూ, వాటులాడు. [చేయు: పోట్లాడు.

పోట్లాగు. దే. ఆ. కిృ. యుద్ధప్రయత్నము

పోట్లాడు. దే. ఆ. కిృ. —పై.—

పోట్లాట. దే. వి: చూ, యుద్ధము.

పోట్లావు. దే. వి. సుకత: చూ, భేనువు.

పోడకము. పై. వి:—సోట్టక: చూ, రూ-పో

టకము. [ఆ. 107: చూ, భూమి 1.

పోడు. దే. వి. చిలువేరు పైగునేల. య. 1,

పోధము. సం. వి. ఆ. న. పానారము: చూ,

పోడక. [4, ఆ. 50.

పోణి. దే. వి, విణ: చూ, రూ-పోడి. శశాం.

పోణిమి. దే. వి: చూ, రూ-పోడిమి. (సాం

ద్యమునకు.—రాజ 1, ఆ. 61.)

పోతము. సం. వి: ఆ. పుం 1.—పిల్ల, పక్షిపిల్ల:

చూ, శపంతి (పక్షి); 2. పదేంద్రయేను

గు: చూ, హస్త; 3. మనుజులక్కెడికడ

చూ, హోడము, 4. ఇంటిచోటు చూ,

సదనము 1, 5. చూ, వస్త్రము.

పోతరము. దే. వి. 1. కొప్పు. కళా. 3, ఆ.

154: చూ, హామిక; 2: చూ, హంకారము.

ఆం, భా. పృ. 133. [పోతురాజు.

పోతురాజు. వా. వి. తుదగిపురుషదేవత: రూ-

పోతరి. దే. వి. ఒకచెట్టు: చూ, వృక్షము.

పోతరించే దే. ఆ. కిృ: చూ, మదించే. 1.

పోతలకప్పియుడు. సం. వి. ఆ. పుం: చూ,

బుద్ధుడు. [చూ, సాయాత్రికుడు.

పోతపడిజుడు. సం. వి. ఆ. పుం. ఒడచేరగాడు:

పోతపహుడు. సం. వి. ఆ. పుం. రూ-పోత

వాహుడు: చూ, సరంగు.

పోతధానము. సం. వి. ఆ. న. చేపపిల్లలగుంపు:

చూ, మత్స్యము. 1.

పోతు. దే. ఆ. ప. 1 రూ-మోతు. తొచ్చిల్లమునందువ

చెడుఒకానొకప్రత్యయము“తాగుబోతు,

లిండిపోతు” మొ; వి. 2. పశుపక్ష్యదులలో

పురుషజాతి. “ఆబోతు, ఎనుబోతు”

మొ; 3. ఎద్దు: చూ, వృషభము. 1;

4. ఎనుబోతు: చూ, మహిషము.

పోతుడు. వా. వి. 1: చూ, శిశువు; ఆం.

2: చూ, ఋత్విజుడు.

పోతుకరడు. దే. వి. పెద్దెలు: చూ, వీచి. 1.

పోతుకాడు. వా. వి. ఒకపక్షి. చూ, పక్షి.

పోతుగంటరాజేనములు. వా. వి. బ. చూ, ధాన్యము.

పోతుగుట్టముగలాడు. వా. వి: చూ, యముడు.

పోతురాజు. వా. వి: చూ, రూ-పోతరాజు.

పోతుకాసు. ద్వ. వి: చూ, యముడు.

పోతులరాజే. వా. వి: చూ, నివర్తి.

పోత్రము. సం. వి. ఆ. న. 1. పందినూతి:

చూ, నూకరము; 2. నాంగటిదుంప మొన:

చూ, లాంగెము. 1; 3. చూ, వస్త్రము;

వా. 4: చూ, రూ-పోతరము. 1.

పోత్రి సం. వి. నో. పుం. పంది: చూ, నూకరము.

పోగు. వా. వి. 1. లేత: చూ, సుకుమారిము;

కిృ. 2 ధాత్వర్థమందుపామ్ము.

పోనాడు. దే. స కిృ. 1. చూ, పోగొట్టు;

2: చూ, నిందించే. పర. 2, ఆ. 27.

పోని. దే. విణ. పోలిక. భారి. ఆర. 2, ఆ.

33: చూ, సమానము. 2.

పోపడు. ద్వ. ఆ. కిృ. (పోసు + పడు) పోవు:

చూ, చెళ్ళు. 3.

పోపరి. వా. వి. దారిద్ర్యం: చూ, హరకుడు. 1.

పోపిట్ట. ద్వ. వి. (పోట + పిట్ట) ఒకపిట్ట: చూ, పక్షి.

పోవడి. వా. వి: చూ, విధము. 1.

పోవడి. దే. వి. (పోవు + బడి)రూ-పోవడి.

జోడ. రామ. 6, ఆ. 87: చూ, నూచన. 1.

పోవెట్టు. దే. వి. (పోట + వెట్టు)చూ, పృజా
దము. 1.

పోయు. దే. ఆ. కి. 1: చూ, సంభవించు; స.

కి. 2. (జలాదికము) విడుచు: చూ, విసర్జిం

చు; 3. (నాటు) విడుచు: చూ, విసర్జించు;

4. ఉరితగిలించు; 5. (బాణమును) సంధిం

చు; 6: బలుకు, మలుకు.

పోయేకాలము. వా. మి. వి. 1. వినాశకాలము.

(దీనినేపోయి (వు) (పోయి)కాలమనివాడె

దరు); 2. గడచిపోవుచున్నకాలము.

పోరంబోకు. వా. వి: చూ, రూ-పోరంబోకు

పోరచి. దే. వి. 1. కానుక: చూ, లంచే

ము; విగ. 2: చూ, వ్యర్థము; 3. ఆపారము:

భార. ఆది. 5, ఆ. 179: చూ, ఫల్గువు. 2.

పోరాట. దే. వి. 1. కలహము: చూ, యుద్ధము;

2. పోట్లాట: చూ, యుద్ధము; 3. మల్లాడుట:

మల్లట-మల్లాట. [భాగ. 8, స్కం. 19.)

పోరాటము. దే. వి. — పై. — (కలహమునకు. —

పోరాడు. దే. ఆ. కి. రూ-పోరు. 1. కలహిం

చు: చూ, వాటులాడు; 2. యుద్ధము చేయు:

చూ, వాటులాడు; 3. మల్లాడు: చూ, వెంటి

గొను. భార. ఉద్యో. 3, ఆ. 242.

పోరాని. దే. విగ. ఆప్తమైన. భార. ఉద్యో.

3, ఆ. 329.

పోరామి. దే. వి. 1. పేరిమము: చూ, స్నేహ

ము. 1; 2. ఆప్తత. విక్రి. 7, ఆ. 145: చూ,

స్నేహము. 1; 3. సంకటము. హరి. పూ. 3,

ఆ. 208; విక్రి. 7, ఆ. 145: చూ, శోక

ము; 4. పని: చూ, వ్యాపారము. 1.

పోరితమాడు. దే. ఆ. కి: చూ, పోరాడు. (మ

ల్లాడు. — భార. ఉద్యో. 4, ఆ. 3.)

పోరితము. దే. వి. 1: చూ, పోరాట. 1. కాశి.

3, ఆ. 124; 2: చూ, పోరాట. 2. భార.

ఉద్యో. 1, ఆ. 305; 3: చూ, స్పర్థ. 1.

పోరు. దే. వి: చూ, రూ-పోరాట. 1-2-3; ఆ.

కి. 4: చూ, రూ-పోరాడు. 1-2-3; అం.

7: చూ, గుణములు. [చూ, సన్యాసి.

పొరుదిండి. దే. వి. కలహశనుడు, వారదుడు:

పొరుపెట్టు. గే. ఆ. కి. బిడ్డఉడుగక గట్టిగా

వచ్చు. బి. 2, ఆ. 299.

పోరున. దే. వి. 1. నెల్లా. శకం. 3, ఆ. 13:

చూ, వస్త్రము; 2. పొర. పొండు. 4, ఆ.

293: చూ, సీదరము. 3.

పోరోగిరపుడంట. వా. వి: చూ, పొరుదిండి.

పోరోగిరపుడిండి. వా. వి. — పై —

పోఱుడు. దే. విగ: చూ శిశువు.

పోఱి. దే. విగ: చూ, పడుచు. 5.

పోఱిగాడు. దే. విగ: చూ, పోఱుడు.

పోలడు. దే. వి: చూ, వ్యాఘ్రాటము.

పోలక. ద్వ. వి. (పోలు + అక) పోలకమ్మ: చూ,

మహలక్ష్మి. 3.

పోలకమ్మ. ద్వ. వి. — పై —

పోలానిగంటలు. ద్వ. వి. బ. ఏనుగు మెడమ

గట్టెడు గంటలు.

పోలి. వా. వి. ఆడుది: చూ, (స్త్రీ).

పోలిక. సం. వి. ఆ. (స్త్రీ). 1. — పోలీలు (రూ-

పోలీ. ఈ. (స్త్రీ): చూ, భక్త్యము; దే.

వి. (రూ-పోలికి-పోల్కి.) (1). సామ్య

ము, ఉపమ: చూ, సమానము. 2;

(2): చూ, స్వరూపము.

పోలికి. దే. వి. రూ-పోల్కి: చూ, పోలిక(1)

పోలిగాడు. దే. వి: చూ, పోలడు.

పోలీను. వా. వి. దండపాశికుడు: చూ,

నేవకుడు. 1

పోలు. దే. వి. 1. బవ్య. హరి. పూ. 7, ఆ-

16: చూ, హృద్యము; 2: చూ, శరము; ఆ. కి. 3. ఒప్పు. స్వా. 1, ఆ. 55: చూ, సమృద్ధిచే; 4 యుక్తమును: చూ, సరిపడు. 2; 5. శక్యమును. భార. ఉద్యో. 3, ఆ. 40: చూ, వసపోవు; స. కి. 6: చూ, సరిపోలు. భార. ఆర. 2, ఆ. 19. [పక్షి.

పోలుగ. దే. వి. రూ-పోలుప. ఒకపిట్ట: చూ, పోలుకట్ట. దే. వి. రూ-పోలుగట్ట. బండినొగ మ్మిడితోట్టికి ఈవలావల అమర్చినకొయ్య: చూ, యుగంధరము.

పోలుగట్ట. దే. వి.—పై.—

పోలుచే దే. పేరి పోలుజేయు రూ-పోల్పు. (చూ, నిరూపించే-నిర్ధరించే).

పోలుపొందు. దే. వి. వృత్తాంతము: చూ, సమాచారము. 2.

పోలుప. దే. వి: చూ, రూ-పోలుగ.

పోలె. దే. దృ నలె, బలె: చూ, సామ్యము.

పోలెవాడు. వా. వి: చూ, వ్యాధుడు. 2.

పోలేరమ్మ. వా. వి: చూ, పోలక.

పోలేరు. వా. వి.—పై —

పోల్కి. దే. వి చూ, రూ-పోలిక (1)-(2).

పోల్పు. దే. పేరి చూ, రూ-పోలుచే.

పోపడి. దే. వి: చూ, రూ-పోబడి.

పోవు. దే. అ. కి. 1. సమీపమునుండి దూర మున కరుగు: చూ, వెళ్లు. 3; 2: చూ, మరణించే భార. ఉద్యో. 2, ఆ. 258; 3. యత్నించే. భార. ఆర. 2, ఆ. 31: చూ, సమకట్టు. 2; 4. కడచే: చూ, సను. 3; 5. నశించే: చూ, సమయు. 3; 6. కలయు: చూ, మేళగించే; 7. అగు: చూ, రవణించే.

పోవుడెంచే. దే. అ. కి. పోవు. భార. ఆది. 2, ఆ. 195: చూ, సను. 3.

పోవువాడు. వా. వి. గంత: చూ, వాటచారి.

పోషకుడు. సం. విణ: చూ, రక్షకుడు.

పోషణము. సం. వి. ఆ. న. పోషి-పోషనము: చూ, సంరక్షణము.

పోషించు. సం. స. క్రి.=పోయే: చూ, రక్షించు. పోష్ట. సం. విణ. (ఋ. ఈ. ఋ): చూ, పోషకుడు. [రక్షితవ్యము.

పోష్యము. సం. విణ. పోషింపఁదగినది: చూ, పోషనము. వై. వి 1.=పోషణము: చూ, రక్షణము; దే. వి. 2. కాంతి. య. 4, ఆ. 13: చూ, వెలుతురు. 1; 3. పాలు: చూ, స్తవ్యము; 4. పైపూత. పాండు. 3, ఆ. 113.

పోసనాలు. దే. వి: చూ, పోసనము. 3.

పోసరము. దే. వి: చూ, రూ-పోతరము.

పోసరించే. దే. అ. కి. చూ, రూ-పోతిరించే. పాండు. 4, ఆ. 16. [ము. 1.

పోసలెక్క. దే. వి. ఒకచేప: చూ, మత్స్య పోనూడు. దే. వి: చూ, సమ్మతిగలు.

పోష్ట వా. వి. 1. తపాలాఆఫీసు; 2. ఉద్యోగస్తుని నియోగించుట కేర్పఱచిన కాళిపరిశ్రమ. (రూ-పోష్ట)

పోహణ. వై. వి. 1. కూరుపు: చూ, సంధానము. 1; 2. నేర్పు: చూ, సామర్థ్యము 1.

పోహణించే. వై. స. కి. కూర్పు: చూ, సంధించే. 2. [భక్త్యము.

పోలి. వై. వి.=పోలికా. ఒబ్బట్టు: చూ, పోలె. వై. వి.=పై—

పా

పాండరీకము. అం. 1: చూ, భావదూషితములు; 2: చూ, తానములు.

పాండర్యము. సా. వి. ఆ. న. రూ-పుండర్యము: చూ, రాజార్థము.

పాండ్య. అం: చూ, దేశస్త్రీలు (స్త్రీ).

పాఠశా. వై. వి.=పుంజ: చూ, రూ-పపుఞ్జే,
పాఠశాలకమ్య. వా. వి: చూ, రూ-పపుఞ్జేల
కమ్య. [య. 4, ఆ. 155.

పాఠశాలతీరు. ద్వ. వి: చూ, పపుఞ్జేలతీరు
పాఠశాలతీరుచే. ద్వ. వే: చూ, రూ-పపుఞ్జేలు
తీరుచే [8, ఆ. 52; రామా. 7, ఆ. 274.

పాఠశాలతీర్పు. ద్వ. వే:—వై.—రామా,
పాఠశాలనేయు వై. స. కి: చూ, రూ-
పపుఞ్జేలు నేయు. వై. 3, ఆ. 98.

పాగండడు. సం. వి. ఆ. పుం. బాలుడు:
చూ, శిశువు.

పాతనము. సం. వి. ఆ. న. తానిను మూర తూ
ములోనగు మానము: చూ, వర్జు.

పాత్తికము సం. వి. ఆ. న. నేతిచాయగలతేనె:
చూ, మధువు. 6.

పాత్రి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. కొడుకుకూతు
రు, కూతుకూతురు. నష్ట: చూ, మనుమ
రాలు; 2. పంది: చూ, నూకరియ.

పాతుగ్గిడు. సం. వి. ఆ. పుం. కొడుకుకొడుకు
చూ, మనుమడు. [చెప్పట.

పానశపునము. సం. వి. ఆ. న. మరలమరల

పానర్పపుడు. సం. వి. ఆ. పుం. పునర్పపునందు
బుట్టినకొడుకు: చూ, పుత్రులు.(పుత్రుగ్గిడు)

పారము. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. కామంచీ: చూ,
త్విణము. 1; విణ. 2. పురమునందుబుట్టినది.

పారస్త్యము. సం. విణ. 1. మొదటిది: చూ,
మొదలు. 4; 2. మొదటిదిక్కుది: చూ,
హరిత్తు.

పారాణికుడు. సం. వి. ఆ. పుం: ఏకనటుడు.

పారాణికులు. అం: చూ, సభాసప్తాంగములు.

పారుషము. సం. వి. ఆ. న. 1. మగతనము.
చూ, శక్తి. 1; 2. పురుషపరియత్నము;
3. పురుషవ్యాపారము; 4. పరాక్రమము: చూ,

శక్తి. 1; విణ. 5. పురుషునిచేయెత్తుపాడవు;
నిలువు (సోగ).

పారుషేయము. సం. వి. ఆ. న. 1. పురుషుడు
చేసినపని; విణ. 2. పురుషుడుచేసినది.

పారోగవుడు. సం. విణ. పంటయింటిఅధికారి.

పారోహితుడు. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, యా
జ్ఞీకుడు. [మానము.

పార్ణమానము. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, పూర్ణ
పార్ణమాసి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1: చూ, పున్న
మ; అం. 2: చూ, తానములు.

పార్ణము. అం: చూ, తతవాప్యములు.

పార్ణిమ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, పార్ణమాసి. 1.

పౌస్త్యుడు. సం. వి. ఆ. పుం. 1: చూ, శ్రీ
దుడు; 2. రావణుడు: చూ, రాక్షసుడు. 1.

పాలు. దే. ఆ. కి: చూ, రూ-పపులు.

పాలామి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. ఇందునిభార్య,
శచి: చూ, భార్య.

పాలాములు. పా. మాచీమనకుఁబులోమయందు
గల్గినసంతతి (80, 000 దానవులు).

పాషము. సం. వి. ఆ. పుం. పుష్కవిశానక్షత్రము
తోఁగూడిన పున్నమగలనెల, పుష్కమానము:
చూ, మాసము. 1.

పాషి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. పుష్కమానమునందలి
పున్నమ: చూ, హరివాసరము(పున్నమ)

పాష్పరము. సం. వి. ఆ. న. మెట్టతామరదుం
ప: చూ, సహస్రపత్రము.

పాష్పకము. సం. వి. ఆ. న. కుసుమాంజనము:
చూ, రసాంజనము.

పాష్పము. సం. విణ. 1. పుష్పముచే చేయఁబడి
నది; 2. పుష్పసంబంధమైనది.

పాళి. సం. వి. ఇ. పుం: అభ్యుషము-అభ్యా
షము-అభ్యోషము, అపక్వము, కరధిత్తము,
కుల్మాసము. (తె.).-గుగ్గళ్లు. (ఉడికినగుగ్గళ్లు
కుసు ఇవే.)

పా

పాట్. సం. అవ్య: చూ, సంబోధనార్థకములు.

పు

పుష్పితుడు. సం. విణ: ఉపితుడు. (తె).-
ఉన్నట్టివాడు-ఉన్నవాడు.

ప్ర

ప్ర. సం. ఉప. పృక్తార్థకము. ఇది సంస్కృత
పదములకు ముందునిలిచి మిక్కిలియను నర్థ
మునిచ్చుచున్నది. ఉదా.-ప్రోక్తము, ప్రో
క్షితము, ప్రోత్తుంగము, ప్రోత్థితము, ప్రో
త్సహము, ప్రోద్ధామము, ప్రోద్ధతము. మొ
(౧ పృక్తంపనుడు=ఎక్కువగా గదల్చు
వాడు; ౨. ప్రకటనము=ప్ర + కట=ఇచ్చేట
ధాత్వార్థమునుసూర్చి పరిస్థితిను నర్థమును
దెచ్చినది; ౩. పృక్తరము=ఇచ్చేట “ప్ర”
అనునది ధాత్వార్థమునుసూర్చి పరిస్థితినును
నర్థమును దెచ్చినది; ౪. పృక్తరము=ఇచ్చేట
సమాహమను నర్థమునుదెచ్చినది; ౫. పృక్
ర్థము=ఇచ్చేట అతిశయమును నర్థము నిచ్చుచు
న్నది; ౬. పృకాండము=ఇచ్చేట “ప్ర”
అనుదానికి కాండశబ్దముతో సమాసము;
౭. పృకామము=ఇదియు మైరితిసే; ౮. పృ
కారము=ఇచ్చేట ధాత్వార్థమునుసూర్చి పోలిక
అను నర్థము నిచ్చినది; ౯. పృకాళము=
ఇచ్చేట ధాత్వార్థమును కుత్కర్తము నిచ్చినది;
౧౦. పృక్తిర్థము=ఇచ్చట కీర్ణశబ్దముతో సమ
సించి వ్యాప్తమైనదను నర్థమును దెచ్చినది;
౧౧. పృక్యతము=చేక్క-గాఁ జేయఁబడినది

యను నర్థముందు ధాత్వార్థమున కుత్కర్తమును
బ్రస్తుతము అను నర్థముందు ధాతువునకర్థాం
తరము నిచ్చినది; ౧౨. పృక్యతి=ఇచ్చేటబ్ర
త్వయమున కాదియందుండు శబ్దస్వరూపము
ను దెలుపుచున్నది; ౧౩. పృక్యప్రము=ధాత్వ
ర్థమును అతిశయమైనదను నర్థమునకు
సూర్చినది; ౧౪. పృకోపము=ధాత్వార్థమున
కుత్కర్తము తెచ్చినది. ఇత్యాది.)
ప్రంగ. వై. వి. రూ.-ప్రగ: చూ,రూ-పంగ. 1.
ప్రండి. వా. వి. కన్యాశుల్కము(శు పా) చూ,
శుల్కము. 2. [2: చూ,వత్సక్రియలు.
ప్రకంపితము. అం. 1: చూ, కంఠక్రియలు;
ప్రకంపనుడు. సం. వి.అ పుం. మిక్కిలిబలము
గల గాలి: చూ, వాయువు. [భాషన. 3.
ప్రకటనము. సం. వి. అ. న.=పగలు:చూ, సం
ప్రకటము. సం. విణ.-పై-
ప్రకటించు. సం. స. క్రి: చూ, వెల్లడించు.
ప్రకటితము. సం. విణ. ప్రకటింపఁబడినది,అవి
ప్రకృతము: చూ, శోభితము. 5. .
ప్రకరణము. సం. వి. అ. న. 1: చూ, పృస్తా
వము. 1; 2. గ్రంథభాగము:చూ,సంపుటము;
3. నాటకభేదము. (కథకల్పితము. ధీరశాం
తుడు నాయకుడు. శృంగారరసము ప్రధా
నము. భారతవృత్తి. తక్కిన విషయములచే
నాటకమును బోలునది. నాయకుడు పృథా
ని. ద్విజుడు. నాయకుల(స్త్రీ) లేక వాగ
కాంత కావచ్చును. (స్త్రీపురుషు లేక మండ
లమున రారాదు. వచ్చెనా వారకాంతయే
యగును.); చూ,నాటకము, దశరూపకముల
లక్షణములు. [టిడి: చూ,నాటికలు.
ప్రకరణిక. అం.(కొంచెము భేదముగనాటికపం
ప్రకరణములు. అం. 1. కామందికుండను ఋషి
యొక నెయ్యి శ్లోకములకులోపు గాకామందిక
మనుదండనీతి శాస్త్రమును సూత్రించెను-

ఈ గ్రంథమునందు ప్రకరణములు.—

౧. ఇండియజయాధ్యాయము, ౨. విద్యాసము
ద్వైతము, ౩. ఆచార వ్యవస్థాదండనీతి,
౪. సప్త పరికరభాగము, ౫. సేవాధర్మము,
౬. కంటకశోధనవిధి, ౭. ఆత్మరక్షణవిధి,
౮. మండల వికల్పము, ౯. సంధివికల్పము,
౧౦. విగ్రహవికల్పము, ౧౧. యానవిధి,
౧౨. మంత్రవికల్పము, ౧౩. దూతవికల్పము,
౧౪. ప్రకృతివ్యవస్థావిధి, ౧౫. రాజవ్య
వస్థావిధి, ౧౬. యాత్రావిధి, ౧౭. స్కం
ధావార నివేశవిధి, ౧౮. ఉద్యోగవిధి,
౧౯. యుద్ధసన్నాహవిధి, ౨౦. పూజావిధి
గాది. (ఈ ఇరుపదిసర్గలయందీ ప్రకరణములలో
పాఠాన్ని యంశములుజేరియున్నవి ఇత్యా
ది.); 2. సంగ్రహము, న్యాయబోధిని, దీపిక,
నీలకంఠీయము, ముక్తావళి (5).

పరికరము. సం. వి. అ. న. 1. అగలు: చూ,
రాజాల్లము; పుం. 2: చూ, సమూహము;
3. చెదరిన పుస్తకాలనుగది: ఉపకారము;
4: చూ, మేలు. 12. [ప్రాశ్న.

పరికర. అం. 1 చూ, వస్తువు. 2; 2: చూ, ప్రా
పరికరము. సం. వి. అ. పుం. అతిశయము: చూ,
హెచ్చే. 2.

పరికరాండము. సం. వి. అ. పుం, న. 1. చెట్టు
నడిమినిదుకొమ్మ: చూ, కాఖ. 1; 2. చెట్టు
బోదె: చూ, కాఖ. 1; విణ. 3. పరిశస్త్రవా
చకము. (ఇది వృత్తియందు ఉత్తర పదమై
శీఘ్రతను తెలుపును. ఉదా.—గోపరికాం
డము మొ): చూ, శీఘ్రవాచకములు.

పరికరామము. సం. క్రి. విణ. అ. న. ఇచ్చేవచ్చి
నట్లు: చూ, సేవచ్చ.

పరికరము. సం. వి. అ. పుం. 1. పోలిక:
చూ, సమానము. 2; 2: చూ, సేతుపాలు. 1.

పరికరము. సం. వి. అ. పుం. 1. ఎండ: చూ,
వెలుగు. 3; 2. వెలుగు: చూ, వెలుతురు.

1; 3. తలయాడించుచేసవ్వడునవు: చూ,
హాస్యము. 1; విణ. 4. మిక్కిలి పరిసిద్ధము:
చూ, సంభాషన. 3; 5. బయలుపడినది:
చూ, వ్యంజితము; 6. సమానము: చూ,
సుషమ. 2; 7. కాశగోగముగలది.

పరికరాయుద్ధము. సం. వి. అ. పుం: చూ,
యుద్ధము.

పరికరశిఖనము. పా. పాటోతీయువిద్య.

పరికరశిఖనము. సం. అ. క్రి. 1. వెలుగు: చూ,
హాస్యము. [చూ, వెలుతురు. 1.

పరికరశిఖనము. సం. విణ. వెలిగించబడినది:
పరికరశిఖనము. అం. చూ, ఇతివృత్త
విస్తరము. [రవ్యము. 1. *

పరికరము. సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ—పరిక
పరికరము. సం. వి. అ. పుం.—పై—

పరికరము. సం. వి. అ. న. 1. వింజుమరము:
చూ, మరలటి; 2. వివి: చూ, హేరాశ
ము; పుం. 3. గుట్టుము: చూ, హయము
పరికరము. సం. వి. అ. పుం. 1. రూ—పరిక
రము—పరికరము: చూ, పూరికరము*;
విణ. 2. చేల్లదగినది: చూ, సేచకము. 2.

పరికరము. సం. వి. అ. పుం. అడవిమల్ల *:
చూ, హసంతి. 2.

పరికరము. సం. విణ. 1. చేక్కెగారతేయబ
డినది: చూ, సుకృతము. 3; 2. పరికరము
వలన పొందబడినది.

పరికరము. సం. వి. ఇ. శ్రీ. 1. (అంకః) మొ. ప్రత్యయ
మురాకముందున్న శబ్దస్వరూపము: అక్షరము,
పరిధానము; 2. ఉపాదానకారణము: చూ,
మాయ; 3. పారవర్తము, పురశ్శేణులు;
4. సత్త్వాదిగుణసామ్యవర్ధ; 5: చూ, స్వ
భాషము; 6.—పరిగి. రీతి: చూ, విధము. 1;
7: చూ, భగము. 12; అం. 8. సామ్యము:
చూ, పరికృతులు. 2; 9. అవ్యక్తాది: చూ,
పరికృతులు. 1; 10: చూ, ఛందస్సులు; 11: చూ,
తత్వము. పరికరము అంకః=వికృతి అంకః—అంకి
య. మొ.)(చూ, పైకృతము)చూ, పాకృతము—

పరికృతిత్రయము. అం. క్లేష్ట-వైత్య-వార
పరికృతులు. (చూ, త్రియము.) [ములు.
పరికృతివ్యసన విభాగము. అం: చూ, పరికరగా
పరికృతివ్యూహములు. అం. దండవ్యూహములు,
భోగవ్యూహములు, మండలవ్యూహములు,
అసంహతవ్యూహములు (4).

పరికృతులు అం. 1. అవ్యక్తము, బుద్ధి, అహం
కారము, చంచలత్వాత్మలు; 2. స్వామి,
అమాత్మ్యుడు, సుహృత్తు, కోశము, రాష్ట్ర
ము, దుర్గము, బలము (7); పా. 3. పరికృ
తులయందుదంత్యములులేవు. “ఉదా.—చం
దుగిడు—చాంద్రిము—చుబుకము—చూతము—
చోరుడు—చైత్రము—చాలము—జనుడు—
జాలము—జామపు—జూటము—జోనాళములు.
మొ”; అం. 4: చూ, పరికృతిత్రయము.

పరికృప్తము. సం. విణ. పరికిర్నముగలది.
పరికోపము. సం. వి. అ. పుం. ముమ్మరము:
చూ, హయ్యే. 1. [హయ్యే. 3.
పరికోపించే సం. అ. కిర్. ముమ్మరించే: చూ,
పరికోపము. సం. వి. అ. పుం. 1. తొట్టికట్టు:
చూ, ముంగిలి. 2; 2. బుజ్జెముతుడ, కలాచి
క: చూ, స్కంధము. 1; 3. ముంజేయి:
చూ, హస్తము; 4. ఇంటికొన, కిలాచిక:
చూ, సదనము. 1.

పరిక్కి. వై. వి. 1.=పృక్కి: చూ, పక్కియ*;
2.=పక్షి. ఏట-ఏటము, తల, తెగ, పక్కి-
పక్కియ-పక్కి-పరిక్కి, బరి, శెట్టి,
పంక. (సం).—పక్షము: చూ, మూరెలు
(చూ, పార్శ్వము. 2); 3.=పక్షి. వైపు:
చూ, పార్శ్వము. 2.

పరిక్కిగోచి. వా. వి. ఓరగచ్చే, వాగగోచి:
చూ, లంగోటి. [చూ, రూ- పరిక్కి. 1. *
పరిక్కి. వై.వి.=స్పృక్కి. (దేశ్యమని శ. ర.).
పరిక్కి. వై. వి.=—వై.—రూ-పరిక్కి..
పరిక్కిమధంగము. అం: చూ, వాక్యదోషములు.

(పూనిన పరిక్కిమమునకు ణంగముకలిగించే
ట. ఉదా.—“అతనికి నారచీరలు వస్త్ర
ములు, కూరలు మధురాహారములు, అడవి
యిల్లు.” తొలుతనన్నియు బహుపచనములఁ
జెప్పి “అడవియిల్లు” అని ఏకపచనమునఁజె
ప్పట పరిక్కిమధంగము.)

పరిక్కిమము. సం. వి. అ. పుం. 1. కర్కిమము:
చూ, విధము. 1; 2. రూ-ఉపకర్కిమము,
ఉపధ; 3: చూ, పరికిరియ. 1; 4. రూ-
ఉపకర్కిమము, పనికిముందు యత్నము—చూ,
సన్నాహము. 2; 5: చూ, అవసరము. 1.

పరిక్కింతము. సం. విణ. 1: చూ, సన్నాహము. 2;
2: చూ, ఉల్లంఘితము; 3. కడపఁబడినది.

పరిక్కియ. సం. వి. ఆ. (స్త్రీ). 1. అధికారము:
చూ, రవము. 1; 2: చూ, పరిస్తాపము. 1;
3. మేలైనకార్యము: చూ, వ్యాపారిము. 1;
4. శబ్దరూపముకలిగినవిధము: చూ, విధము. 1.

పరిక్కిణము. సం. వి. అ. పుం. రూ-పరిక్కిణా
ము, విశాధ్యని: చూ, స్వరము. 2.

పరిక్కిణము. సం. వి. అ. పుం.—వై.—
పరిక్షాళకుడు. సం. విణ. చేక్కెగా (చేక్కగా)
కడుగువాడు: చూ, శోధకుడు.

పరిక్షాళనము. సం. వి. అ. న. చేక్కెగాకడు
గుట, షాళనము: చూ, శోధనము. 1.

పరిక్షాళితిము. సం. విణ. చేక్కెగాకడుగుబడి
నది, షాళితము: చూ, శోధితము.

పరిక్షిప్తము. సం. విణ. 1. చేక్కెగాసరిచేయఁ
బడ్డది: చూ, ససి. 1; 2. చేర్చబడ్డది: చూ,
మట్టనము. [చూ, హీనము. 1.

పరిక్షిణము. సం. విణ. మిక్కిలితీయించినది:
పరిక్షేపణము. సం. వి. అ. పుం. చేక్కెగా
విసరివేయుట: చూ, విమోచనము.

పరిక్షోభించే. సం. అ. కిర్. మిక్కిలికలఁత
పడు: చూ, సంక్షోభించే.

ప్రక్షేపము. సం. వి. అ. పుం. ఇనుపబాణ

ము, నారాచము: చూ, బాణము. 1.

ప్రఖరము. సం. వి. అ. పుం. 1. = పక్కర.

గుట్టపుకవచము, కంబళము చూ, హయము;

2. కంచేరగాడిచా చూ, రాసభము;

3. కుక్క: చూ, శునకము; 4. ఏనుగుకవచ

ము. చూ, పాస్తి; విణ. 5. మిక్కిలికఱకై

నది: చూ, రూక్షము. 1.

ప్రఖ్యాతము. సం. విణ. 1 మిక్కిలిప్రసిద్ధికె

క్కినది చూ, వికృతము 1; అం 2. చూ,

వస్తువు 2 [చూ, సంభావన. 3.

ప్రఖ్యాతి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ మిక్కిలిప్రసిద్ధి:

ప్రఖ్యాడు. సం. విణ. (ఉత్తరపదమైనచో)

తుల్యుడు: చూ, సమానుడు.

ప్రగండము. సం. వి. అ. పుం. మోచేతికిమో

చిభాగము, సందిలి: చూ, హస్తము. 1.

ప్రగడ. వై. వి. = ప్రధాని: రూ - పెగడ, మం

త్రి. చూ, సచివుడు. 1. [వాడు.

ప్రగతజానుకుడు. సం. విణ: చూ, గొడ్డికాళ్ల

ప్రగతము. సం. విణ. 1. బొత్తికాపోయినది:

చూ, విగతము. 1; 2. ఎడముకలది: చూ,

విరళము.

ప్రగల్భ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. స్వీయాంతర్భేద

విశిష్టనాయికా విశేషము. (పదునెనిమిదేం

డ్లకు మించినవయసుగలిగి సంపూర్ణయౌవన

ముచే వెలయునది. దీనికి రతికళాపరిజ్ఞానము

మెండు.) చూ, స్వీయ; అం. 2. చూ,

యౌవనభేదములు.

ప్రగల్భుడు సం. విణ: చూ, ప్రాణుడు.

ప్రగఢము. సం. క్రి. విణ. అ. న. 1. పెల్లు:

చూ, హెచ్చే. 2; 2. అధికము: చూ,

హెచ్చే. 1; 3. దృఢము: చూ, బెడిదము. 5.

ప్రగణ. అం. ఒకానొకవృత్తము. ఒక్కొక్క

పాదమునకు ఒకనగణము, రెండుగురువులుగ

లిగి పదవధంధస్సనందులుట్టి పృత్తము:

చూ, పృత్తము. 1.

ప్రగణము. సం. విణ: చూ, సరి. 7.

ప్రగ్గ వై. వి: చూ, రూ - ప్రంగ - పంగ.

ప్రగ్గడ. వై. వి. = ప్రధాని: చూ, రూ - ప్రగడ -

ప్రగ్గము. వై. వి. = ప్రధాని: చూ, రూ - ప్రగడ.

ప్రగ్గడ. వై. వి. = ప్రధాని: చూ, రూ - ప్రగడ.

ప్రగ్గిహము. సం. వి. అ. పుం. 1. చెఱసాల:

చూ, సదనము 1; విణ. 2. చెఱబడ్డది: ఉపగ

హము. (తె) — బంది, వి. 3. తౌగిసు, తూనిక

కోల మొదలైనవానితౌగిడు. రూ - ప్రగిగ

హము: చూ, నూత్రము 2; 4. = పగ్గము. రూ - ప్ర

గ్రహము. చూ, నూత్రము. 1; 5. గుట్టునులో

నగువానిగట్టెడు పగ్గము. రూ - ప్రగిగ

హము: చూ, నూత్రము. 1; 6. బంగారు:

చూ, లోహము. 1; 7. నియమనము: చూ,

సత్యము. 1; 8. చూ, స్కంధము. 1; 9. చూ,

హరిదుగ్ధివు *

ప్రగిగిహము. సం. వి. అ. పుం. = పగ్గము: చూ,

రూ - ప్రగిగిహము. 3 — 4 — 5.

ప్రగిగివము. సం. వి. అ. పుం, న. 1. కలశము:

చూ, హరివాణము (పాత్రము. 6); 2. బఱ

గుడిండు: చూ, లోడు; 3: చూ, మెడ;

4. పాగిసాదముపంటికిటికి: చూ, వాతాయనము

ప్రగ్గుణము. సం. వి. అ. పుం. 1. రూ - ప్రగ్గు

ణము. తలవాకిటికి ప్రక్కనుండెడు చిన్న

గది, హజోరము: చూ, సదనము. 1; 2. ఇను

పగుదియ: చూ, బాణము. 1; 3. రాగిబిందె:

చూ, పాత్రము. 6 - ర్. ప్రగ్గుణము. 1.

ప్రగ్గుణము. సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ - ప్ర

ప్రగ్గురము. సం. వి. అ. పుం. రూ - ప్రాగ్గురము.

జలాదిధార, కాలుట: చూ, సగ్గము.

ప్రగ్గురము. సం. విణ. మిక్కిలి తిరుగుడు

గలది: చూ, వ్యాఘ్రార్థితము.

ప్రచండము. సం. వి. అ. పుం. 1. తెల్లగన్నెరు*

చూ, హయమరకము; విణ. 2. చేరరానిది;

3. వాఁడిమిగలది: చూ, శిలము. 1; 4. సా
ధ్యముకానిది: చూ, ముగ్ధయ్య. 2.

ప్రచకృము. సం. వి. అ. న. ప్రయాణమైన
నేన: చూ, నేన. 1.

ప్రచయము. సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, సమూ
హము; 2. అనుదాత్తస్వరవిశేషము: చూ,
స్వరము. 2. [వాఁడు: ఘోర్మితుఁడు.

ప్రచలాంకుఁడు. సం. వి. కునికిపాటుపడు

ప్రచారము. సం. వి. అ. పుం. 1. పచేరము
తిరుగుట చూ, సంచారము. 1; 2. కులా
చారము: చూ, వర్తనము. 1; 3. చూ, వ్యా
పనము; 4. ప్రవేశనిర్గమమార్గము: చూ,
మార్గము. 1.

ప్రచారములు. అం. (మల్లశాస్త్రములోనివి)
భ్రాంతము, ఉద్భ్రాంతము, అప్లతము, అవి
ఘ్రతము, అహికము, అవిధము, అకరము,
అవికరము, వికృతము, మిశ్రితము, మాన
వము, నిర్మర్యాద, చిత్రకము, భిన్నము,
సవ్యజానువు, అపసవ్యజానువు, క్షిప్రము,
దుర్బుధుతము, సవ్యబాహువు, వినితబాహువు,
త్రిబాహువు, సవ్యోత్తరము, ఉత్తరము,
సవ్యకరిము, కుంగబాహువు, పృథితము,
యాధికము, అపృష్టప్రవాహరణము, పల్లిత
ము, కుంచితము, స్వస్తికము, గుండంబము
(32). [శము. 2.

ప్రచాలము. సం. వి. అ. పుం: చూ, ప్రవా
ప్రచురము. సం. వి. 1. అధికము: చూ, హే
రాశము; వా. 2. వెల్లడియైనది, చిట్ట: చూ,
స్పష్టము.

ప్రచేతనుఁడు. సం. వి. న్. పుం. రూ-ప్రచే
తుఁడు-ప్రచేతనుఁడు. 1: చూ, వరుణుఁ
డు; 2. వాల్మీకుఁడనుముని: చూ, సన్యాసి;
వి. 3. గొప్పమనస్సు కలవాఁడు.

ప్రచేతుఁడు. సం. వి, వి. —పై. —

ప్రచోదనము. సం. వి. అ. న: చూ, ప్రేరేపిం.
ప్రచోదని. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1: చూ, వాఁ
కుడు; 2. సంకడిలేడ్డు. చూ, హోడము
(పీలి.)

ప్రచోదితము. సం. వి. 3: చూ, ప్రేరితము.
ప్రచ(చ్చ)ర్దిక. సం. వి. అ. స్త్రీ: చూ, చాంతి.
ప్రచృదపటము. సం. వి. అ. పుం. 1. గవునెన:
చూ, వస్త్రము; 2. పటచెడుబట్ట: చూ,
వస్త్రము

ప్రచృదము. సం. వి. అ. పుం. 1. పచ్చేడము:
చూ, వస్త్రము; వా. 2. కప్పుడు. చూ,
స్థగనము.

ప్రచృన్నము. సం. వి. అ. న. 1. లోవాకిలి,
అంతర్దానము: చూ, వాకిలి; 2. కప్పబడి
నది. చూ, స్థగితము.

ప్రచ్ఛాదనము. సం. వి. అ. న. 1. ఉత్తరీ
యము: చూ, వస్త్రము; 2. చూ, ప్రచ్ఛ
దము. 2. [నముచేయు.

ప్రచ్ఛాదించే సం. న. క్రి. కప్పు: చూ, స్థగ
ప్రచ్ఛాదితము. సం. వి. 3: చూ, ప్రచ్ఛన్నము. 2.
ప్రజ. సం. వి. అ. స్త్రీ. = సజీ. 1. సంతానము,
కులము: చూ, సంతతి. 1; 2. జనము, మంది:
చూ, సంతతి. 1.

ప్రజంఘాగ్రము. సం. వి. అ. న. మోకాలి
మొదలు: చూ, హజ్జీ.

ప్రజనము. సం. వి. అ. పుం. 1. ఆవు ఎనుము
లోనగువాని తోలిమోలు: చూ, వెద. 3;
2. మోలొనట్టికాలము: చూ, వెద. 3.

ప్రజవి. సం. వి. (న్. ఈ. న్): చూ, వేగిర
కాఁడు. [నూతిక.

ప్రజాత. సం. వి. అ. స్త్రీ. పురుటాలు: చూ,
ప్రజావతి. సం. వి. ఇ. పుం. 1. నలువ: చూ,
బ్రహ్మ. 1; అం. 2: చూ, బ్రహ్మలు.

ప్రజావతి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. తోడబుట్టి

నవానిభార్య: చూ, భార్య; 2. అన్నపెండ్లాము, వదిలె: చూ, భార్య.
 పృజ్ఞ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. = పగ్గ 1: చూ, బుద్ధి; 2. = చూ, పగ్గయ. 2; 3. = చూ, పగ్గయ. 3.
 పృజ్ఞాకాయుడు. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, బుద్ధుడు.
 పృజ్ఞానము. సం. వి. అ. న. 1: చూ, బుద్ధి; 2. గుణులు: చూ, లక్షణము. 1.
 పృజ్ఞాపత్రిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. పుస్తకమందు గుణులు వేసిన కాగితము: చూ, సంపుటము. 3.
 పృజ్ఞాడు. సం. వి. ఆ. పుం. 1: చూ, విద్వాంసుడు; విణ. 2: చూ, పృజ్ఞాపు.
 పృజ్ఞాపు. సం. విణ. (ఉ). దొడ్డికాల్లవాడు: చూ, సంజ్ఞాపు.
 పృజ్వలనము. సం. వి. ఆ. న: చూ, జ్వలనము.
 పృజ్వలించు. సం. స. క్రి: చూ, జ్వలించు.
 పృజ్వలితము. సం. విణ. 1. మండినది, జ్వలితము: చూ, శోధితము; 2. ప్రకాశించినది: చూ, శోధితము. [చూ, సండినము.
 పృజీనము. సం. వి. అ. న. మొదటియెగురు: పృణతి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1. నమృత: చూ, వినయము. 1; 2. సతి: చూ, హానిగలు.
 పృణతుడు. సం. విణ. 1. మిక్కిలిపంగినవాడు: చూ, వినముడు; 2. నమస్కరించినవాడు: చూ, వినతుడు; 3. శిక్షించబడినవాడు: చూ, శిక్షితుడు. 1. [చూ, మృక్కు.
 పృణమిల్లు. సం. ఆ. క్రి. పృణామము చేయు: పృణయకోపము. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, పాలయలుక.
 పృణయము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. పేమము: చూ, స్నేహము; 2. పాగ్గన: చూ, స్తోత్రము; 3. చూ, వినయము. 1; 4: చూ, విశ్వాసము; 5. పరిచయము: చూ, సంప్రదము 1.
 పృణయించు. సం. స. క్రి. జ్వలింపజేయు. కళా. 8, ఆ. 26.

పృణయిని. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. ప్రియురాలు: చూ, స్త్రీ; విణ. 2. పేమగల ఆడుది: చూ, స్త్రీ.
 పృణవము. సం. వి. ఆ. పుం: అక్షరము, ఓమ్, ఓంకారము, కలాపము, తాన. (మిక్కిలి స్తోత్రము చేయబడునది.) (ఓ 3 మ్-ఓమ్-ఓం=పృణవము, ఓంకారము, ఉద్గీర్ణము, ఏకాక్షరము, తారకము, శబ్దబ్రహ్మము) ఓంకారము పరబ్రహ్మముయొక్క నామము లన్నిటియందును సర్వోత్కృష్టమైన నామము. మిగిలిన నామములెల్ల దీనియందంతర్గతములు. “ఓంఖంబ్రహ్మ” యాజ్ఞ. ౧౦. ౧౭. “అవతిరత తీర్థోమ్” రక్షించుటచేత “ఓమ్”; “ఆకాశమివవ్యాపకత్యాత్ ఖమ్” ఆకాశమువలెసర్వవ్యాపకమండగుటచే “ఖమ్” “సర్వేభ్యో బృహత్సాద్భ్రహ్మ” అన్నింటికంటె గొప్పవాడగుటచే “బ్రహ్మము” కాన ఓంకారము సర్వవ్యాపకమండైన పగ్గ బ్రహ్మస్వరూపము. ఇక్కడ ఓంకారము బ్రహ్మసాగ్రిప్తికిరూఢియైనట్టియు, పూర్ణమైనట్టియు సాధనమని స్పష్టికరించుటకే ఆదిబ్రహ్మముతో అభేదముగ (తద్రూపముగ) చెప్పబడినది. ఏదేని ఒక సాధనమును రూఢియైనదని చెప్పవలసివచ్చినపుడు సాధనమనియే చెప్పక సాధ్యవస్తువుతో నేకరూపకముగ (తద్రూపముగ) చెప్పనాచారముగలదు. దీనికి ఔపచారిక ధర్మమందురు. ఉదా:—అయర్వృద్ధియందు ఘృతము ఉత్కృష్టమైన సాధనమని చెప్పటకు “అయర్వైఘృతమ్” “యథార్థముగ ఘృతము ఆయువే” అని చెప్పబడినది. అట్లే ఇక్కడ ఓంకారము బ్రహ్మమని చెప్పబడినది. (చూ, ఉద్గీర్ణము) “సర్వేవేదా యత్సద మామనన్తి తపోగంఠి సర్వాణిచక్షుషదన్తి: యదిచ్ఛంతో బ్రహ్మచర్యం చరన్తి తత్రైవ

దగ్ంసంగ్రహేణ బ్రహ్మేమ్య మిత్యేతత్ ॥”
కథ. ౧. ౧౫. అన్ని వేదములును సమస్త
ధర్మానుష్ఠాన రూపతత్వరణమును, ఎవనిని
చెప్పుచు గాఢించుచున్నవో, ఎవనినిజాం
దగ్ంరి బ్రహ్మచర్యవృత్తియు నాచరించుచు
న్నారో అట్టి పరమేశ్వరుని యొక్క
ఉత్తమ నామమే ఓంకారము. “ఓమిత్యే
కాక్షరం బ్రహ్మవ్యాపారనామమస్మరన్ ।
యఃపరియాతిత్య జ్ఞేహం సయాతి పరమాం
గతిమ్॥” భగవద్గీత. ౮. ౧౩. “ఓంతత్పదితి
ని ద్దే శో బ్రహ్మణ స్త్రీ విధః స్మృ
తః॥” భ. గీ. ౧౭. ౨౩. (చూ, ఓ మ్.)
“తస్మాగ్ంమిత్యు దాహ్మత్య యజ్ఞదానత
షఃకీయాః । పవర్తంతే విధానోక్తాః సత
తం బ్రహ్మవాదినామ్.” భ. గీ. ౧౭. ౨౮.
“పరిణవోధనుః శరోహ్యతా బ్రహ్మతల్ల
క్ష్యముచ్యతే । అపరిమితేన వేదవ్యంశరప
త్తస్మయోభవేత్ ॥” ముండక. ౨. ౨. ౪.
“తస్యవాచకః పరిణవః” పాతంజలి యోగ
దర్శనమ్. ౧. ౨౭. ఆయీశ్వరునకు “పరిణ
వమే” (ఓంకారమే) నామధేయము. “తజ్జ
వస్తదర్థ భావనమ్.” ౧. ౨౮. “తతః
పరిత్యక్తేతనాధిగమో వ్యంతరాయాభావ
శ్చ॥” ౧. ౨౯. “పరిణవః సర్వవే
దేషు” భ. గీ. ౭. ౮. “తైలధారావ
దచ్చినం దీర్ఘం ఘంటానినాదవత్ ।
అప్లుతంపరిణవస్యాంతంయస్తంవేదసవేదవత్ ।
“ఓమితి బ్రహ్మ । ఓమితి దగ్ం
సర్వమ్॥” తైత్తి. ౩. ౮. “అవలేష్టిలో
వశ్చ॥” ౧. ౧౮౧ అని పాణిని యొక్క
ఉదాహరణము. “ఓమభ్యాదానే ॥”
౮. ౨. ౮౭. “ఓంశబ్దస్యప్లుతః స్వాదార
మౌ ॥ ఓ ౩ మ్ అగ్నిమితేపురోహితమ్ ॥”

సంతారంధమందు “ఓమ్” శబ్దముయొక్క
ఉచ్చారణ ప్లుతము. ప్లుతముత్రైమాసికము.
కాన “ఓ” తరువాత “౩” అంకెవారియ
బడును; “ఓ ౩ మ్.” “అప్లు” ధాతువునుండి
“తస్మా దాపేదోంకారః సర్వమాప్నోతీ
త్యర్థః॥” గోపభ. బ్రా. ౧, ౨౬. ఇది
బ్రాహ్మణ గ్రంథకారుల మతిము. “అకా
రం చాప్యకారంచ మకారంచప్రణాపతిః ।
వేదత్రియాన్ని రదుహదీ భూర్భువః స్వరితీతి
చ॥” మను. ౨. ౭౬. ఇది స్మృతికర్తల
మతిము. “పరికృష్టోనవః ప్రణవః, పుష్కల
స్తోత్రమిత్యర్థః, ఋషుతావతిధాతో, య
ద్వాపరిణాతి పరిస్తాయతే అనయాబ్రహ్మే
తిపరిణవః॥” పుష్కలమైనట్టి స్తోత్రము
పరిణవము; “పారిణాన్ సర్వాన్ పరమా
త్మని పరిణానయతీత్యే తస్మాత్పరిణవః;
చతుర్థావస్థిత ఇతి సర్వదేవవేదయోనిః సర్వ
వాచ్యవస్తు పరిణవాత్మకమ్॥” ఆధర్వశిఖో
పనిషత్; “దేవాశ్చేతి సంధతాం సర్వేభ్యో
దుఃఖభయేభ్యః సంతారయతీతితారణా
త్తరః.” (చూ, గాయత్రీ.) ఇత్యాది విశే
షంబులెల్ల పరిణవము మంత్రగ్రాజములలోని
కెల్లశిరోమణియని చెప్పుచున్నవి. (గాయ
త్రీమంత్రార్థవివరణము) “తే. పురుషనూ
క్తము శ్రీనూక్తమును జపింపఁ, బావమాని
జపింపఁదత్సగతమితి, నర్థితరుద్రియంబు
పంచాక్షరంబు, పరిణవమంత్రంబు జపియిం
బఁబ్రతిదినంబు.” కాశీ. ౩, ఆ. 82.
పరిణహితము. సం. విణ. (రూ-పరిణహితము)
1. పాండఁబడినది: చూ, సంసక్తము;
2. ఒప్పుకొనఁబడినది: చూ, స్వీకృతము.
1; 3. ఉంచఁబడినది: చూ, పూర్వము. 2.
పరిణాదము. సం. వి. ఆ. పుం. 1: చూ, పోదె
ట్టు; 2. గట్టిమోఁత: చూ, స్వరము. 2;
3. చెవుడు: చూ, బాధిర్యము.

పరిణామము. సం. వి. అ. పుం: చూ, పరిణాతి. 2.
 పరిణాశము. సం. వి. అ. పుం. రూ- పరిణా
 శము: చూ, రూ-పరిణాశి.
 పరిణాశి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. కాలవ (లేక)
 తూము, నీళ్లుపోవుటకు భూమిలోత్రవ్విన
 కోవి (అనికొండలు): చూ, వాహనము. 2.
 పరిణాళిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. —పై. —:
 వా. 2. కర్మము, ఏర్పాటు, పద్ధతి.
 పరిణిధి. సం. వి. ఇ. పుం. 1. వేసువాడు:
 చూ, సందేశహరుడు; 2. పార్శ్వన: చూ,
 స్తోత్రము. [హణము.
 పరిణిపత్తి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ: చూ, పాదగర్భ
 పరిణిపాతము. సం. వి. అ. పుం. —పై. —
 పరిణిహితము. సం. విణ: చూ, రూ-పరిణిహి
 తము. [చూ, పాత్రము. 6.
 పరిణీత. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. యజ్ఞపాత్రము:
 పరిణీతము. సం. వి. అ. పుం. 1. మంత్రము చేత
 సంస్కరింపబడిన అగ్ని: చూ, పహ్ని.
 1; విణ. 2. చేయబడినది: ఆహితము,
 ఉద్భృతము, కృతము: చూ, వ్యాపారము. 1;
 3. చొప్పించబడినది; 4. తోయబడినది,
 నికృతము, పొల్ల: చూ, విధము. 2; 5. నీ
 ఘ్నపోసి పండబడినది. [చూ, స్తుతము.
 పరిణుతము. సం. విణ. మిక్కిలిపొగడబడినది:
 పరిణుతి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. మిక్కిలిపొగడిక:
 చూ, స్తోత్రము. [చూ, స్తుతించే
 పరిణుతించే. సం. స. క్రి: మిక్కిలిపొగడు:
 పరిణేయము. సం. విణ: చూ, వశ్యము.
 పరిణేయుడు. సం. విణ: చూ, వశ్యుడు.
 పరితితి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. (రూ-వతతి-పరితి
 త-పరితతి) 1. లత*: చూ, పృక్షము;
 2: చూ, విరివి. 2.
 పరితనము. సం. విణ: చూ, పురాతనము.
 పరితప్తము. వా. విణ. కాంచేబడినది: చూ,

కాగ్ని. 2.
 పరితలము. సం. వి. అ. న. 1. ఒకపాతాళము:
 చూ, లోకము. 1; పుం. 2: చూ, పాణి. 1.
 పరితలాల్పభాండము. సా. వి. అ. న: చూ,
 పాత్రము. 6-28.
 పరితాపము. సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, పరిభా
 పము. 1; 2. వాడిమి: చూ, వేడిమి. 3;
 అం. 3: చూ, వేదావశ్యపాంగములు.
 పరితాపరుచీయము. అం. (విద్యానాడుగవారి
 పెను): చూ, కావ్య నాటకములు.
 పరితాపవంతుడు. సం. విణ: దంశి.
 పరితాపవరాటి. అం. చూ, వరాట్యపాంగ
 ములు (అంగము. 9).
 పరితాపశేఖరము. అం: చూ, జన్యతాళములు.
 పరితాపసము. సం. వి. అ. పుం. తెల్లజిల్లేడు*:
 చూ, విక్రీణము.
 పరితాపించే. సం. అ. క్రి. పరితాపముచూపు.
 పరితారకుడు. సం. విణ: చూ, వంచకుడు. 1.
 పరితారణము. సం. వి. అ. న: చూ, వంచన.
 పరితారించే. సం. స. క్రి: చూ, వంచించే.
 పరితారితుడు. సం. వి. మోసపుచ్చేబడిన
 వాడు: చూ, వంచకుడు.
 పత్రి. సం. అవ్య. 1. తుల్యము: చూ, సమా
 నము. 2; 2. పత్రికి పత్రి: ఆదర్శము, పత్రి
 తిబింబము. (తె).- నకలు, కాపి, పాటా;
 3. మారు. జై. 8, ఆ. 107: చూ, సమానము.
 2; చా. 4. ఒకగింఠము “అనేకపత్రిలు
 చదివెనిన”; బ. 5. గింఠములసంఖ్య: వా
 అవ్య. 6. వ్యతిరేకమును తెపపును. “యతి
 అనిన పత్రియనును”; 7 (విరామములేకుం
 డగ) ఒక్కొక్కటివంతున అను దొరిని తెలు
 పును “పత్రికబ్దము, పత్రి విషయము,
 పత్రి మనిషి, పత్రి దినము” మొ;
 ఉప. 8. గ. పత్రికారము=ఇచ్చేట “పత్రి

అనునది ధాత్వర్థమును బదులుచేయుట అను
నగముగా మార్చినది; ౨. పౌతికూలము=
ఇచ్చేట కూలబడుముతో సమసించి పౌతికేక
మైన అనునగమును విచ్చేయెన్నది; ౩. పౌతి
ఫూటనము=ఇచ్చేట ధాత్వర్థమును మాటొడ్డుట
అను నగమునకు మార్చినది; ౪. పౌతిజ్జ=
ఇచ్చేట ధాత్వర్థమును 'పౌతి' యను నగము
కల దానినిగా మార్చినది; ౫. పౌతిదాన
ము=ఇచ్చేట తిరిగి అనునగముకలది; అం. 4.
చూ, శుక్రులు. [భూసుగము. 2.
పౌతికగ్మము. సం. వి. న్. న. కై నేత: చూ,
పౌతికారము. సం. వి. అ. పుం: పౌతికృతి,
పౌతివిధానము. (తె) — మాటుచేత-మాటు
నేత. (చూ, పౌతి. 8).
పౌతికూలము. సం. వి. అ. క్రి. చూ, ఎదురుచే 1.
పౌతికూలము. సం. వి. అ. అనుకూలముకానిది
చూ, సవ్యము. 3. (చూ, పౌతి. 8).
పౌతికృతము. సం. వి. అ. మాటుచేయబడినది.
పౌతికృతి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ 1. పౌతిమ:చూ,
హరిణి. 3; 2: మాటురూపు; 3: చూ, పౌతి
కారము. [వ్యాసుడు. 2.
పౌతికృష్టము. సం. వి. అ. అడిబండ: చూ,
పౌతికియ. సం. వి. అ. స్త్రీ 1: ఉపకృమము,
చికిత్స, పౌతికృమము, పౌతికారము;
2: చూ, మందు 1. [సెకను సెకను.
పౌతిక్షణము. సం. క్రి. వి. అనుక్షణము:చూ,
పౌతిక్షేపము. సం. వి. అ. 1: చూ, పౌతికృ
ష్టము; 2. అడ్డగింపబడినవాడు; 3. పం
పబడినవాడు. [ట: చూ, సంభావన. 3.
పౌతిఖ్యాతి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. మిక్కిలిచెప్ప
పౌతిఖ్యాత. సం. వి. అ. దానము పుచ్చుకొను
వాడు: చూ, స్వీకృతుడు. (గ్రహీత)
పౌతిగృహీతుడు. సం. వి. అ. దానము పుచ్చు
కొన్నవాడు: చూ, స్వీకృతుడు.
పౌతిగ్రహము. సం. వి. అ. పుం. 1. పట్టు,

పుచ్చుకొనుట: చూ, స్వీకారము. 2; 2. దాన
గ్రహము; 3. నేనకు వెనుకటిబలము (ఎక్కు
డరాజుతానుండి తనపైస్వము గాసిక జెంద
కుండునట్లు చేపట్టివచ్చునో ఆపైస్వము వెనుక
ఇన్నూటు విండ్లపట్టుననుండు పౌతిగ్రహమైన
మూక); 4. తమ్మ పడిగము: చూ, పాత్ర
ము. 6; 5. గ్రహభేదము; అం. 6: చూ,
కర్మములు. 3; 7: చూ, గురుమతమున వ్రా
హ్మంగములు. (తకారాది అనుబంధములో
చూడుము); 8. చూ, శుక్రమితమున పూర్వహం
గములు.
పౌతిగ్రహించే. సం. స. క్రి. దానముపుచ్చే
కొను. [గ్రహము. 4.
పౌతిగ్రహము. సం. వి. అ. పుం: చూ, పౌతి
పౌతిగ్రహము. సం. వి. అ. పుచ్చుకొనబడినది,
గ్రహము: చూ, స్వీకృతము. 2
పౌతిఫూటనము. సం. వి. అ. న. ఒడ్డురము.
(చూ, పౌతి. 8): చూ, మాటొడ్డు. 1.
పౌతిఫూటించే. సం. అ. క్రి. మాటొడ్డు: చూ,
పక్కలించే.
పౌతిఫుము. సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, గోష
ము; 2: చూ, మాటుదెబ్బ; 3. పగతీర్చుకొ
నుట; 4. మార్పు: చూ, రోగము. 1.
పౌతిఫూతనము. సం. వి. అ. న. చేంపుట: చూ,
హింస. 1. [కొనువాడు.
పౌతిఫూతి. సం. వి. అ. (న్. ఈ. న్.) పగతీర్చు
పౌతిచ్చాడు. సం. వి. అ. స్త్రీ: చూ, పౌతి
కృతి 1-2-3.
పౌతిజాగరము. సం. వి. అ. పుం: చూ, హె
చ్చేరిక. (కామేట అని కొందఱు)
పౌతిజ్జ. సం. వి. అ. స్త్రీ. 1.=పంతు: చూ,
స్పర్ధ. 4; 2: చూ, సమృతము. 1.
పౌతిజ్ఞాతము. సం. వి. అ. చూ, స్వీకృతము. 1.
పౌతిజ్ఞాతవ్యము. సం. వి. అ. అంగీకరింపదగి

ప్రతిబంధించు. సం. స. క్రి. అడ్డగించు: చూ,

పృథివర్షుడు. సం. వి. 1. అడ్డగించబడిన వాడు; 2. పృథిహానుడు; 3. మనసు చెడిన వాడు: చూ, హతుడు. 3.

పృథిబింబు. సం. వి. అ. న. 1. పృథిఫలనము. చూ, వికారము 1; 2. పృథిమ చూ, పృథిక్ష్మతి 1; నా 3. పృథికిపృథి చూ, పృథి 2

పృథిబింబింబే సం. అ. కిరీ చూ, పృథిఫలించే పృథిబింబితము సం వి. చూ, పృథిఫలితము పృథిభ. సం. వి. ఆ. పృథి. అన్నటప్పటికి

వికసింబెడు బుద్ధి చూ, హృద్భేషము 2

పృథిభింబు. సం. వి. అ. పుం. చూ, పృథిభింబు 1

పృథిభయము. సం. వి. అ. న. 1. పృథిభయము. చూ, రసములు; వి. 2. పృథిభయము సముగలది చూ, రసములు

ప్రతిభాపి కేషకాలిత్యము అం చూ, సుగుణములు పృథిభువు సం. వి. అ. పుం. పూటకాఁపు చూ, లగ్నముడు. 1.

పృథిభాత్వము సం. వి. అ. న. చూ, పూట 4.

పృథిమ. సం. వి. ఆ. పృథి. 1 = పృథిమ: చూ, పృథిక్ష్మతి 1; 2. ఏనుగువాహిత్యము క్రింది కొమ్మలనడిమిచోటు, పృథిమానము. చూ, హస్తా; 3. తడగ పైడిబిడ్డ: పృథిమానము (తె).—బిడ్డ.

పృథిమగ్గుము. అం: చూ, జన్మతాళములు.

పృథిమానము. సం. వి. అ. న. చూ, పృథిమ

పృథిమార్గము. సం. వి. అ. పుం: ఉచ్చింగము, త్రింగ-త్రింగము, పృథిమార్గపురము.

పృథిమార్గపురము. సం. వి. అ. పుం — పై—

పృథిమాల సం. వి. ఆ. పృథి. అంతాది. గింధము. చూ, సంపుటము. 3

పృథిమక్తము. సం. వి. 1. కట్టబడినది (ప

స్త్రము) చూ, పస్త్రము; 2. తోడుగబడి నది (కవచము): చూ, వారవారము.

పృథిమఖసంధి. అం: (పృథిమఖము) ఒక నాటక

సంధి, యత్న బిందువులచే పృథిమఖసంధి: చూ, సంధులు.

పృథిమోక్షము అం: చూ, దానపంచకము.

(దానపంచకమునందలి పదుములలోని అతిమోక్షమును పృథిమోక్షముని చేయుదు)

పృథియత్నము సం. వి. అ. పుం. 1. ఇస్స:

చూ, వాంఛ; 2. ఆనుహల్యము. చూ, స్నే

హము. 1; 3. చూ, పృథిహాను 1; 4. చూ, సుస్థానము. 6

పృథియాతన సం. వి. ఆ. పృథి. 1. చూ, పృథి

క్ష్మతి. 1; 2. తుల్యయాతన ప్రోక్షము. 1.

పృథియోగము. సం. వి. అ. పుం. పగ చూ,

పృథియోగి సం వి. (న్ ఈ న్). చూ,

పృథిపశుడు. 1. [ము 1.

పృథిహోధకము సం. వి. చూ, పృథిబంధక

పృథిహోధము. సం. వి. అ. పుం 1. ఎదిరించేట:

చూ, లూట్ 4; 2. దొంగతనము చూ,

హరణము. 1.

పృథిహోధించే. సం. న. కిరీ. చూ, పృథిబంధించే.

పృథిహోధి. సం. వి. న్. పుం. 1. ఎదిరించేవాఁ

డు: చూ, పృథిపక్షుడు 1—2; 3. కొంగ:

చూ, హరకుడు 1 [ముకలది.

పృథిహోమము. సం. వి. అ. అవరోహణ క్రిమ

పృథినచనము. సం. వి. అ. న: చూ, పృథి

వాక్యము. [పరివసంధిము.

పృథినసంధము. సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ-

పృథిపసింబే సం. అ. కిరీ. ఉండు: చూ,

పసింబే

పృథిపస్తాపము. అం: చూ, అలంకారము. 3.

(ఉపమానోపమేయ వాక్య సమత్వము.

“ఉదా.—చాపమున శూరుడుదగు. తాప

మున సూరుడు దగు.”)

పృథివాక్యము. సం. వి. అ. న. మాముమాట:

చూ, సమాధానము. 4.

పత్రికాది. సం. విణ. (న్. ఈ. న్) వాదికి
పత్రికపక్షము వాడు: చూ, శత్రువు. 1.

పత్రికాదియే. సం. అ. కి. వాదికి పత్రికపక్ష
ముగా మాటాడు. [గులనుండువాడు.

పత్రికాసి సం. విణ. (న్. ఈ. న్) ఇరుగుపొరు
పత్రికవిధానము. సం. వి. అ. న: చూ, పత్రికారము.

పత్రికవిరోధి. సం. వి. ఇ. పుం: పత్రికవిరోధి. 2
పత్రికవిష. సం. వి. అ. స్త్రీ. (విషమునకువిరోధి)

అతిపస*: చూ, విష.

పత్రికవేశము. సం. వి. అ. పుం. ఇరుగుపొరుగు
ఇల్లు: చూ, సదనము. 1.

పత్రికాసనము. సం. వి. అ. న. పిలిచిపనిపంచేట.

పత్రికీర్ణము. సం. వి. అ. న. కుదుప: చూ,
వారకము (1) [చూ, రొంప

పత్రికాశ్రయము. సం. వి. అ. పుం. = పడినెము

పత్రికాశ్రయము. సం. వి. అ. పుం. 1. = పడినెము:
చూ, రొంప; 2. ఇల్లు, చూ, సదనము 1,

3 పాపపు: చూ, సన్నిధానము. 2; 4. కొలు
వుకూటము. చూ, సభ. 2; 5. సత్తరువు: చూ,
సదనము. 1.

పత్రికాశ్రయము. సం. వి. అ. పుం. చూ, పత్రికా. 2.

పత్రికాశ్రయము. సం. వి. అ. పుం. = పడినెము.

చూ, రొంప.

[నము.

పత్రికాశ్రయి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ: చూ, పత్రికాశ్రయి

పత్రికాశ్రయము. సం. విణ. నిషేధింపబడ్డది: నిషే
ధము, బహిష్కారము.

పత్రికాశ్రయము. సం. విణ. నిషేధించేవాడు.

పత్రికాశ్రయము. సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, పత్రిక
బంధము; అం. 2: చూ, అలంకారము. 3.

(ముందుచేసినపని యెగతాళి యన్నట్లు
దానికి వ్యతిరేకముగఁజెప్ప పాపవాక్యము.

“ఉ... యాకృష్ణ! జలకీర్ణుడలుగాదు
వాడిగల బాహుధమునుమీ.”)

పత్రికాశ్రయించే. సం. స. క్రి: చూ, ప్రతిబంధించే.

పత్రికాశ్రయించు. సం. వి. అ. పుం: చూ, పత్రికాశ్రయించు. 1

[బద్ధము. 1.

పత్రికాశ్రయించు. సం. విణ. అడ్డంపబడినది: చూ,
పత్రికాశ్రయించు. సం. వి. అ. స్త్రీ. 1. గౌరవము: చూ,

సన్మానము; 2. చోటు: చూ, స్థానము. 1; 3. శాశ్వతముగ నిలుపుట; 4. నేల: చూ,

భూమి. 1; 5: చూ, ఛందస్సులు; 6. కీర్తి: చూ, సమాఖ్య. 1.

పత్రికాశ్రయించు. అం: చూ, దండవ్యూహములు.

పత్రికాశ్రయించే. సం. స. కి. శాశ్వతముగనిలుపు.

పత్రికాశ్రయించు. సం. విణ. శాశ్వతముగనిలుపఁ
బడినది: చూ, శాశ్వతము.

పత్రికాశ్రయించు. సం. వి. అ. పుం, న 1. ఏనుగు
కుంభముల కిందిచోటు: చూ, పాస్తీ;

2. చేతఁగట్టుకొనుతోరము, కంకణము: చూ,
పత్రికాశ్రయించు; 3. చూ, భూషణము. 2;

పుం. 4. కడియము: చూ, భూషణము. 2;

5. పూచండ్: చూ, భూషణము. 2;

6. ఒకానొకమంత్రము: చూ, మంత్రము 1;

7. సేనపెనుకటి దిక్కు: చూ, సేన. 1;

8. పరీక్షించు, పూరము. 3; విణ. 3: చూ,
నియోక్తవ్యము.

పత్రికాశ్రయించు. అం: చూ, పురాణము. 6.

పత్రికాశ్రయించు. సం. వి. అ. స్త్రీ: కటము, కాండ
పటము, యవనిక. (తె) — చాచ, డమాను,

తెరచాచ (చూ, వస్త్రము.) [స్పర్ధ. 1.

పత్రికాశ్రయించు. సం. వి. అ. స్త్రీ. పోటి: చూ,
పత్రికాశ్రయించు. సం. అ. కి. పోటీచేయు.

కాశీ. 2, ఆ. 98: చూ, స్పర్ధించు.

పత్రికాశ్రయించు. సం. వి. ఇ. స్త్రీ: చూ, పత్రికాశ్రయించు
పత్రికాశ్రయించు. సం. విణ: చూ, పత్రికాశ్రయించు
పత్రికాశ్రయించు. అం: చూ, ఋత్విజుఁడు.

పత్రికాశ్రయించు. సం. వి. అ. పుం. (రూ-పత్రికా
హరికుడు-పాపిహరికుడు.) గారడిబద్ధము.

యందు సేర్పరియైనవాడు: చూ, వ్యాళ
గాలిహి.

ప్రతిహరణము. అం: చూ, శస్త్రములు. ॥

ప్రతిహరి. సం. వి. న్. పుం. = పడిహరి: చూ,
ప్రతిహరుడు. 1-2.

చౌతిహారుడు. సం. వి. అ. పుం = పడిహారి.

1. కటిక: చూ, వేత్రహస్తండు, 2 ఉపస్థితుండు, కఠావేక్షకుండు, క్షత్ర, గర్వాటండు, ఏండి, దౌహరికుండు, ద్వారపాలకుండు, ద్వార్ధితుండు, ద్వార్ధుండు, పరిహరి-పరిహారుండు. (తె).-గొల్ల, పడిహరి-పడిహారుడు, పణిహరి-పణిహారుడు; తద్వి. — ద్వారపాలకురాలునను — పరిహరి

ప్రతిహాసము. సం వి అ. పుం. గన్నేరు *
చూ, హయమాగకము.

పృథ్వికము. సం వి. అ. ఘం. 1. అవయవము: చూ, విపయము. 3; విణా. 2: చూ, పృథ్వి కూలము; 3. అనుకూలము: చూ, స్నేహము. 1.

ప్రతీకారము సం. వి అ. పుం. 1: చూ, నైర
శుద్ధి; 2. చికిత్స: చూ, పరికిర్యు. 1.

ప్రతీకాశము. సం. విణ. (ఉత్తరపడిము) తుల్యము: చూ, సమానము. 2. (చూ, ఉపమ.

403 వ పాదట.)

ప్రతిక్షణము. సం. వి. అ. న. (ప్రత్యాశతో)
ఎదురు చూచుట: చూ, వీక్షణము.

ప్రతీక్షించు. సం. ఆ. కి (ప్రత్యాశతో) ఎదు
రుమాచు: చూ, వీక్షించు

పరిశీల్యుడు. సం. వి. చూ. పూజ్యుడు. కి.
 పరిశీచి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. పడమర: చూ,
 వారిరు. 1. [పుటివది.

పరిశీలనము. సం. విణ. పశ్చిమదిక్కునందు.
పరిశీలనము. సం. విణ. 1. పరిశీలనకెక్కినది:చూ.

బడినది: ఆద్యతము, ద్యతము; 4. సంతోషమునొందినది: చూ, ముదితము. 2.

ప్రతీతి. సం. వి. ఇ. క్రీ. 1. పరిస్థి: చూ,
సంభావన. 3; 2. ఎటుక: చూ, సంస్థానము;
3. ఆదరము: చూ, సన్మానము; 4: చూ,
సంతోషము.

ప్రతీతుఁడు. సర. విణ: చూ, విశ్రుతుఁడు.

ప్రతీపదర్శిని. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. ఆడుది:
చూ, స్త్రీ.

ప్రతీపము. అం. 1: చూ, అలంకారము. 3 (ఉప
మానమున కుపమేయత్వము కల్పించుట.
“ఉదా — నీకన్నులను సమముతమ్మి.”);
విణ 2: చూ, ప్రతిబింబము.

పశ్చిమపురం సె. వి. అ. పుం. 1. పగతుడు:
చూ, శత్రువు 1; 2. చంద్రిపంశుడైన
ఒకానొకరాజు: చూ, రాజు. 1.

ప్రతీరము. సం. వి. అ. న. (నద్యాది) తీరము:
చూ, రోధస్సు.

ప్రతీవాపము సం. వి. అ. పుం. 1. జనోపద్య
వము చూ, వివర్తు; 2. నిక్షేపించుట;
3. రాలిన లోహపుసాడినికాచి చాగఁగ
గొట్టుట.

ప్రతీతీకారము. సం. వి. అ. పుం. 1. ద్వారము:
చూ, వాకిలి; 2. పూర్వము నేను వీనికి
మేలుచేసినాగాన నిప్పుడు వీడు వాకు
మేలుచేయునని యెంచి చేయునట్టి సంధి:
చూ, సంధి. 1.

ప్రతిహరి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. ద్వారపాల
కురాలు: చూ, ప్రతిహరుడు. 2; 5. పుం.

2. ద్వారపాలకుడు: చూ, ప్రతిహారుడు. 2.
ప్రతిహారుడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ-
ప్రతిహారుడు. [నది: చూ, వేదితము. 2.

ప్రతిభాను. సం. వి. మిక్కిలివ్యధపెట్టె
ప్రతిభాను. సం. వి. అ. పుం: చూ, సిఠు.

పృథ్వీదరము. అం: చూ, దండవృహములు.
పృథ్వీ. సం. వి. ఇ, ఈ శ్రీ దేవతా: చూ,
మాగము. 1.

పృథ్వీ పై వి = బవనీ. (దేశ్యమని శ. ర) విత్తుల
తో నుండుమాది. (దీని భేదములు - ఎత్తుపరి
త్తి, జీవపృత్తి, పుల్లపృత్తి, వైడిపృత్తి
మొ). చూ, సమదాంత. 3 [పృత్తి 4

పృత్తిము సం. వి. రూ - పృత్తనము చూ,
పృత్త్యంగము అం చూ, జన్యతాశములు.

పృత్త్యంతపగ్గతిము. సం. వి. అ. పుం. పెద్ద
కొండ చేరువనుండు చిన్నకొండ: చూ,
హిమాలయము (పర్వతము)

పృత్త్యప్రేరిణి సం. వి. ఈ. శ్రీ. 1 ఎలుక
చెవి*. చూ, స్ఫోటశోభ; 2. చింతి: చూ,
విశల్య. 4.

పృత్త్యక్షి సం. వి. ఈ శ్రీ ఉత్తరేశు*
పృత్త్యప్రసక్తి. సం. వి. ఈ శ్రీ - వై -
పృత్త్యక్షమగు మి. స. కి. చూ, సాక్షాత్కరించే.

పృత్త్యక్షము. సం. వి. అ. పుం. - పత్తేచ్ఛము.
1: చూ, స్పష్టము; అం. 2: చూ, పృత్త్య
క్షాది పృమాణములు; 3: చూ, రసవద
లంకారములు.

పృత్త్యక్షవాది. సం. వి. న్. పుం. కై నుండు
చూ, బుద్ధుడు.

పృత్త్యక్షాపృమాణములు. అం. పృత్త్యక్షము,
అనుమానము, ఉపమానము, శబ్దము, అర్థా
పత్తి, అనుపలభి, సంభవము, వితహ్యము
(ఇందు మొదటనుండి నాలుగు తార్కికుల
మతమునందు, అటువేదాంతల మతమునందు,
ఎనిమిది పారాణికుల మతమునందుని క్రమ
ముగా నెఱుంగునది)

పృత్త్యగ్గయు. సం. వి. 1. సూతనము: చూ,
హాస; 2 చూ, పరిశుద్ధము.

పృత్త్యగ్గము అం: చూ, అలంకారము. 3 (బల
పంథుడగు శత్రువు నేమి నేయఁజాలక యత

నిపక్షమునారిని బాధించుట. "ఉదా -
తన్నుంగల్పిన మామృలదాకియున్న చెవు
లపై నెక్కి నున్నవియులు ") [పు. 1.

పృత్త్యగ్గము. సం. వి. అ. పుం. చూ, శత్రు
పృత్త్యయము సం. వి. అ. పుం. 1. సుప్తిశాది;
2: చూ, విశ్వాసము; 3 చూ, పృత్తి 1;
4. బుద్ధి: చూ, హృల్లేఖము 2, 5 నడవడి:
చూ, పర్వనము 1; 6: చూ, శపథము;
7 అవకాశము: చూ, నందు 6; 8. చూ, వశ
ము 1, 9 చూ, హేతువు. 1

పృత్త్యయినుండు. సం. వి. అ. పుం. ఆప్తుడు: చూ,
నేహితుండు. [2: చూ, పృత్తివాది.

పృత్త్యగ్గి. సం. వి. న్. పుం 1 చూ, శత్రువు 1;
పృత్త్యగ్గసాయము. సం. వి. అ. న. మడుపు:
చూ, సాహసము. [చూ, భుక్తిము. 1.

పృత్త్యవసరిము. సం. వి. అ. పుం. కుటుంబడినది:
పృత్త్యనాయము సం. వి. అ. పుం. పాపము:
చూ, వృజినము 1, 2 దుర్బుద్ధిము (చూ,
అద్భుత్తము 1)

పృత్త్యహము. సం. అప్య. చూ, వాసగము.
పృత్త్యాకాగము. సం. వి. అ. పుం. సుద్ధాదుల
యొక చూ, పస్త్రము

పృత్త్యాఖ్యాతము సం. వి. అ. మాడదని నిరాక
రింపబడినది చూ, పృత్త్యాగిష్టము.

పృత్త్యాదిష్టము సం. వి. అ. నిరాకరింపబడినది:
నిగ్రహము, నిరాకృతము, పరాస్థము, పృతి
షిద్ధిము, పృత్త్యాఖ్యాతము, పృత్త్యాశేషము.

పృత్త్యాదేశము. సం. వి. అ. పుం: చూ,
పృత్త్యాఖ్యాతము

పృత్త్యాదికము. సం. వి. అ. న. పృత్తిసంపత్త
రము చేసెడు శాగ్ధము: చూ, శాగ్ధము. 1.

పృత్త్యాహ్నము. పా: చూ, కృత్యము. 6.
పృత్త్యాగ్ధము. సం. వి. అ. న. 1. విలుకాడు
ఎడమకాలు ముందిటికిచోచినవిలుచుట. చూ,

సానము. 4; అం. 2. చూ, గతివిశేషములు; 3 చూ, పుంసానకములు. [వాంఛ. పృత్యాశ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. అడియాస చూ, పృత్యాశ. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. చేరిక, సంగతి. చూ, సంయోగము. పృత్యాశము. సం. వి. ఇ. చేరికయైనది. పాత్తు చూ, సంగతియు 5 పృత్యాశము. సం. వి. అ. పుం పూహము వెనుకనుండు సుబియోక్త పూహము: చూ, పూహాభేదములు. పృత్యాశము సం. వి. అ. పుం. 1. విషయ ములపలన నిందియములు మరలించుట చూ, అంగము 9, యోగాంగములు, 2 (వ్యాక రణమున) వర్ణసంగ్రహము పృత్యుత్కృమము. సం. వి. అ. పుం పయో గము, యుద్ధముకొఱకైన భటుల యుద్ధ మము. (అనికొండలు) చూ, సన్నాహము 2. పృత్యుత్తరము. సం. వి. అ. న. మాలుత్తరము చూ, సమాధానము. 4. పృత్యుత్థానము సం. వి. అ. న. అభ్యాసము, అభ్యుత్థానము, పృత్యుత్థము పృత్యుత్థకుడు సం. వి. ఇ. ఎదురుకొనిలేచిన వాడు: చూ, శత్రువు 1. [తానము. పృత్యుత్థము. సం. వి. అ. పుం చూ, ప్రత్యుత్థ పృత్యుత్థమిచ్చే. సం. అ. కి. ఎదుర్కొనిపోవు. కాశి. 2, ఆ. 159 చూ, వక్కలించే పృత్యుత్థము సం. వి. న. స. రూ-పృత్యాశ ము: చూ, వేగుపోము. పృత్యుత్థము. సం. వి. అ. పుం, న. —పై— పృత్యుత్థుడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, వసువులు పృత్యుత్థము. సం. వి. అ. పుం. చెలువు: చూ, విఘ్నము. పృత్యుత్థుడు. సం. వి. అ. పుం. బుద్ధశిష్యుడు: చూ, బుద్ధుడు. 1.

పృత్యుత్థము. సం. వి. అ. న. చూ, వేలువేలు. పృత్యుత్థమే. సం. అ. కి. చూ, వేలువేలు. పృథ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. పృథ్యాశ: చూ, సం భావన. 3. పృథమచష్టేమము. అం. చూ, కృతుచక్రువ్యయము. పృథమము. సం. వి. ఇ. 1. మొట్టిది: చూ, మొదలు. 4, 2. ముఖ్యము చూ, క్రైస్త్యము; అం. 3. చూ, అసంవాతల్యసాములు. పృథమావిధక్తి అం. “డు-చు-పు-లు” చూ, విధక్తులు. [పెట్టబడినది. పృథమాస్థితము. సం. వి. ఇ. ముం. గా పృథేవ పృథానభైవము. అం. చూ, తంత్రములు. పృథానవాక్యము. పా. కర్తృ కర్మ క్రియలు మూడును గలసినది. తక్కిన పదము లంగములు. పృథానపూహములు. అం. చూ, పూహములు. పృథితి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ: చూ, పృథ. పృథితుడు. సం. వి. ఇ. చూ, పృథితుడు. పృథిమ. సం. వి. న. పుం. చూ, విరివి. 2. పృథిమము సం. వి. అ. పుం —పై— పృథిక్షణము. సం. వి. అ. న. 1. పృథిక్షణమే ట చూ, సంపత్తిము; అం 2. చూ, ఉప చారములు. 2. పృథిక్షణమే. సం. స. కి. దేవతాదుల నుద్దేశించి వుడికి తిరిగవచ్చు చూ, పలకాను. పృథరము. సం. వి. అ. పుం 1: చూ, బాణము. 1; 2: చూ, విదారణము. 1; 3: చూ, విలువు. 1; 4. ఆడుదానికి కలుగు రక్తస్రావ రోగము: చూ, రోగము. 1. [డు. పృథర్యకుడు. సం. వి. ఇ. విశదపఱచిచూపువాఁడు పృథర్యనము. సం. వి. అ. న. విశదపఱచి చూపుట: చూ, వీక్షణము. పృథర్యతము. సం. వి. ఇ. 1. విశదపఱచిచూపబడినది. చూ, స్పష్టము; 2. చూడబడినది: చూ, వీక్షితము.

పరిధానము. సం. వి. అ. న. గొప్పయివి.

“అన్న పరిధానము”: చూ, స్వర్ణము. 3

పరిధీపము. సం. వి. అ. పుం. అంజనాద్రియం
దులుట్టిన రక్తవర్ణముగల విషభేదము.

పరిధీపము. సం. వి. అ. పుం. దీపము, దివ్య
చూ, రూ-దీపము. 1.

పరిదేశము. సం. వి. అ. న. కానుక: చూ,
నూడిద. [దేశిని.

పరిదేశిని. సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, రూ-పరి

పరిదేశము. సం. వి. అ. పుం. 1. రూ-చూ,
స్థానము. 1; 2: చూ, రేళము; 3. రూ-
పారిదేశము. లూడితిలి: చూ, హస్తము,
4 రూ-పారిదేశము. దైత్తిలి: చూ, హస్తము.

పరిదేశిని. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. జేట్టనవేలు
చూ, వేలు. 2.

పరిదోషము. సం. వి. అ. పుం. 1. మునిమాపు:
చూ, సందెహము; 2. మిక్కిలిదోషము:
చూ, వృజనము 1.

పరిద్యుమ్నయనము. అం. (పరిద్యుమ్న=పరి
కన్నోద్యోతయతి, స్వయంజ్యోతి రూప
త్వాత్): చూ, ఓమ్. [భూడు.

పరిద్యుమ్నుడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, మన్మ
పరిద్యోతనుడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, నూ
ర్యుడు. [ము: చూ, సంధానము.

పరిద్రవము. సం. వి. అ. పుం. రూ-పరిద్రావ

పరిద్రావము. సం. వి. అ. పుం.—పై—

పరిధనము. సం. వి. అ. న. 1: చూ, యుద్ధము;
2. చీల్చుట: చూ, విదారణము. 1.

పరిధానము సం. వి. అ. న. 1. పరమాత్మ: చూ,
హంతుడు; 2: చూ, పరికృతి. 1; 3. బుద్ధి:
చూ, హల్లేఖము. 2; ఏ. 4. ముఖ్యము: చూ,
[తైత్త్యము; 5. బయూనా. ముందిచ్చేసామ్యు:
చూ, సకలకారము; వా. 6. వివాహోత్సా

ర్వము వధువున కలంకారాదులనిచ్చి నిశ్చ
యించుకొనుట.

పరిధాని. సం. వి. ఇ. పుం. కార్యసహాయుడు,
మంత్రి: చూ, సచివుడు. 1

పరిధానుడు. సం. వి. అ. న. 1.—పై.—;
2. మధ్యమాధికారి, ఏ. 3. ముఖ్యుడు: చూ,
శ్రేష్ఠుడు. [యిచ్చుట.

పరిధారిణము. సం. వి. అ. న. ఫలమపేక్షించి

పరిధావనము. సం. వి. అ. న: ధావనము, ద్రవము.

(తె).—చవుడు, పరుగు-పరువు-సర్వ, పాటు
డు, పేరము-పేరము; తద్వి. —అల్పధావన
మునకు, —గునుక-గునుకు-గునుకుడు-గునుగు
డు, గునుగుపరుగు; చేయేసంతటి పరుగు
నకు.—(తె).—చోపరువు; (చూ, సంచా
రిము.) [నెట్లు 1.

పరిధావించే సం. అ. కి. పరుగెత్తు: చూ,
పరిధ. సం. వి. ఇ. పుం చూ, నేమి.

పరిధితము. అం: చూ, పరిచారిములు.

పరిధ్వంసము. సం. వి. అ. పుం. చేటు: చూ,
సంస్థ. 3. [వాహనము. 2.

పరినాళము. సం. వి. అ. న. నీళ్లతూము: చూ,
పరిన్న. దే విణ. మనోజ్ఞము: చూ, హృద్యము.

పరిన్నదనము. వా. వి: చూ, సౌందర్యము.

పరిన్నన. దే. వి. మనోజ్ఞత. (ఇది విశేషణముగు
చో.—పాండు. 5, ఆ. 128; పాండు. 2,
ఆ. 108): చూ, పరిన్న.

పరిన్ననివాడు. వా. వి: చూ, సౌందర్యవంతుడు.

పరిప. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, పానీయశాలిక.

పరిపంచము. సం. వి. అ. పుం. 1. భూలోకము:

చూ, లోకము. 1; 2: చూ, సంసారము. 1;

3. శబ్దరిస్తరము: చూ, శబ్దము. 1; 4: చూ,

విరివి. 2; 5. రచన: చూ, విన్యాసము. 2;

6: చూ, వ్యత్యయము; 7. మోసపుచ్చేట:

చూ, పంచన.

ప్రపంచం. సం. స. కి. చూ, విస్తరించు. ప్రపంచితము. సం. వి. విస్తరించు. ప్రపత్తి. సం. వి. ఇ. ప్ర. 1. భక్తిపరులు చేయు శరణాగతి; వా. 2. గౌరవాదులు. ప్రపదము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. ముంగాలు: చూ, హజ్జే; 2. మింగాలు: చూ, హజ్జే. ప్రపదములు. అం. (మింగాలు) 1: చూ, లక్షణాంగములు (పురుషునికి-కూర్మోన్నతములై రక్తవర్ణములైన రాజీను; 2: చూ, ప్రలక్షణాంగములు) (ప్ర. కి. — తా. చేటి పీఠపువల నుండి మెత్తగనున్న భాగ్యవతియను.) ప్రపన్నుడు. సం. వి. ప్రపత్తిచేసినవాడు. ప్రపాకము. పా. కొన్నియనువాకములుగల వేదభాగము. చూ, వేదము. ప్రపాతము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. కొండచే తీయ: చూ, పర్వతము. ౧౧; 2. పనికి పాటు: చూ, ప్రమిల. [వర్తములు ప్రపానోత్తరప్రదేశావర్తి. అం: చూ, అశుభా ప్రపితామహి. సం. వి. ఈ. ప్ర. ప్రపితామహునిభార్య: చూ, సవిత. 2. ప్రపితామహుడు. సం. వి. ఆ. పుం. 1. ముత్తాత: చూ, సవిత. 2; 2. నలున: చూ, బ్రహ్మ. 1. [ప్రపున్నాటము.*. ప్రపున్నటము. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, రూ-ప్రపున్నాటము. సం. వి. ఆ. పుం: రూ-ప్రపున్నటము, ఉరణాక్షము, ఉరణాఖ్యము, ఉరణాక్షము, ఏడగజము, చక్రమగ్ధము, చక్రమగ్ధము, డదుఃస్సుము, పద్మాటము. (తె).—తంజియము-తంజెము, తగిరిస-తిగిరిస.(చూ,నృత్యము.) ప్రపుల్లము. వా. సం.వి. చూ, రూ-ప్రపుల్లము. ప్రపాండరికము. సం. వి. ఆ. న. రూ-పుండర్యము-పాండర్యము) పుండరికమును గంధద్రవ్యము: చూ, రాజార్జుము.

ప్రపాతి. సం. వి. ఈ. ప్ర. ఇనుమును రాలు: చూ, నూన. 1. ప్రపాతుడు. సం. వి. ఆ. పుం. ముమ్మనుడు: చూ, నూనుడు 1. [చూ, శకలము. 4. ప్రప్స. డే. వి. తునుక. అం, భా. ప. 79: ప్రప్రపితామహుడు. సం. వి. ఆ. పుం ప్రపితామహుని తండ్రి: చూ, సవిత. 2. ప్రపుల్లము. సం. వి. రూ-ప్రపుల్లము వికసిం చినది: చూ, సంపుల్లము ప్రబంధకల్పన. సం. వి. ఆ. ప్ర. చూ, కథ 1. ప్రబంధప్రాగల్భ్యము. అం: చూ, సుగుణములు. ప్రబంధము సం. వి. ఆ. పుం. 1: చూ, కావ్యము: 2. కబ్బము: చూ, సంపుటము. 3; అం. 3: చూ, సంతానములు. [చూ, కైన్యము. ప్రబర్హము. సం. వి. గుఖ్యము, మొదటిది: ప్రబర్హుడు. సం. వి. చూ, శ్రేష్ఠుడు. 2. ప్రబలము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. చిగురు: చూ, విదుర్ముము; వి. 2. మిక్కిలి బలముకలది: చూ, యోగ్యము. 5. ప్రబలు. వై. ఆ. కి. ప్రబలు. 1: చూ, సందడించు. కై. 2, ఆ. 99; 2: చూ, పరిలు. హరి. పూ. 6, ఆ. 79. ప్రసిద్ధము. సం. వి. చూ, సంపుల్లము. ప్రబుద్ధుడు. సం. వి. 1: మేలుకొన్నవాడు; వా. 2: చూ, వాగై. ప్రబోధనము. సం. వి. ఆ. న: అనుబోధము. (తె).—అత్తరు-అత్తరుపు, తావినునె; తద్వి.-చేరినీఅత్తరునక: చూ, స్నేహము. 2. ప్రబోధము సం. వి. ఆ. పుం. 1. మిక్కిలితెలివి: చూ, హృల్లేఖము. 2; 2: చూ, మేలుకోలు. ప్రబోధాంజనము. అం: చూ, అంజనములు. ప్రబోధించు. సం. స. కి. 1. మిక్కిలితెలుపు: చూ, బోధించు; 2: చూ, మేలుకొలుపు. ప్రబ్బ. డే. వి. రూ-ప్రెబ్బ-ప్రబ్బలి-ప్రెబ్బలి*: చూ, సహసప్రేధ. 2.

పరిభ్రము. నై. వి.పర్య. రూ-పబ్రము: చూ,
సంబరము. 3.

పరిభ్రు. దే. వి. చూ, రూ-పరిభ్రు. * రసి 6,
అ. 84. [2, అ. 43.

పరిభ్రుకోలు. దే. వి. (పరిభ్రుకొనుట. భాగ సభా.

పరిభ్రు. దే. వి. 1. నిండు కాశీ, 5, అ. 183

చూ, క్రింది, స. కి. 2. నిండించే. భార.

సభా. 2, అ. 43 చూ, క్రింది, 3. కల

యు. ఉ. రా. 5, అ. 208 చూ, సక్తమును;

అ. కి. 4: చూ, వ్యాపించే భో. 4, అ.

105; 5: చూ, వర్ణము; 6: చూ, సందడించే.

భాగ. 10, స్కం. పూ. 352; 7: చూ, వర్ణించే.

భాగ. 10, స్కం. 123.

పరిభ్ర. సం. వి. అ. స్త్రీ. 1. వెలుగు: చూ,

వెలుతురు. 1; 2 కు చేరుని పట్టణము: చూ,

సీమ (1) (దేశము); 3. సూర్యనిభార్య:

చూ, భార్య; 4 దుర్గ-చూ, పార్వతి. 1; చా. 5.

పిరభద్రోస్సవమునకు వస్తానులతో పాడవు

గగన్ పైకి ప్రభానుభూష "ప్రభలసంబరము"

పరిభ్రంజనము. సం. వి. అ. పుం. 1. గాలి:

చూ, వాయువు; వి. 2. చేక్కెగావిలు

చువాడు.

పరిభ్రవ. అం: చూ, సంవత్సరములు.

పరిభ్రవము. సం. వి. అ. పుం. 1. పుట్టుక: చూ,

సంభవము. 1; 2. పుట్టుటకు కారణము: చూ,

హేతువు 1; 3. తెలివికి మొదటి యిటు

చూ, స్థానము. 1; 4. పరిభ్రవము: చూ,

శక్తి. 1. [సంభవించే.

పరిభ్రవించే. సం. అ. కి. పుట్టు: చూ,

పరిభ్రాకరి బాహ్యములు. అం: చూ, కపూరియె

బాహ్యములు.

పరిభ్రాకరుడు. సం. వి. అ. పుం. 1: చూ,

సూర్యుడు; 2: చూ, పహ్ని. 1.

పరిభ్రాకరిత. అం: చూ, పృథ్వి. 1. ("న-జ-

జ-భ-ర-న-వగణములు. 13 యతి. 20 వ.
ఛందస్సు.)

పరిభ్రాతము. సం. వి. అ. న. 1 = వలువార. చూ,

వేగుజము; అం. 2: చూ, వృత్తము. 1.

("న-జ-జ-ర-గురువులు. 8 యతి. 13 వ

ఛందస్సు")

పరిభ్రానుడు. అం: చూ, వసువులు. (పరిభ్రాన

నుడు-పరిభ్రావనుడు అని కొందిలు)

పరిభ్రావము సం వి అ పుం. 1: అధిష్ఠానము,

ఆయతి, తేజము-తేజస్సు, దండి, ధామము,

పరిభ్రావము. (తె) — 2 అపు, తేజో (చూ,

శక్తి. 1); 2: చూ, శక్తి. 1.

పరిభ్రావసిద్ధము వా. సం వి. అ. అలవాటైనది:

చూ, సిద్ధము. 3.

పరిభ్రావసిద్ధి అం: చూ, సిద్ధిత్రియము (త్రయము.)

పరిభ్రావస్సు. సం. వి. అ. పుం. 1. మదముపట్టిన

యెనుగు: చూ, వాస్తి; వి. 2. మిక్కిలి

భేదపడినది: చూ, వ్యస్తము 1.

పరిభ్రుత్వము. సం వి. అ. పుం. చూ, స్వారాజ్యము.

పరిభ్రువు సం వి ఉ. పుం. 1: చూ, విష్ణువు.

1; వి. 2 — పలువు: చూ, స్వామి. 1;

3: చూ, సమరుడు.

పరిభ్రుశక్తి. అం. 1: చూ, శక్తిత్రియము (త్రై

యము); 2: చూ, వింశతివిగ్రహములు.

పరిభ్రువృత్తము. అం: చూ, వృత్తము. 1 ("న-

న-న-జ-జ-జ-జ-జ-జ వగణము. 9-15

యతులు. 24 వ ఛందస్సు.)

పరిభ్రూతము. సం. వి. 1. అధికము: చూ,

హేరాళము; 2. ఉన్నతము: చూ, సోగ 3;

3: చూ, సంభూతము.

పరిభ్రృతి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ: చూ, మొదలు. 8.

పరిభ్రృష్టము. సం. వి. అ. న. సిగనువేరిడు

దండ: చూ, భూషణము. 2.

పరిభ్రష్టి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. ఒడయురాలు.
చూ, స్వామిని.
పరిమ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. యథార్థజ్ఞానము,
రూ-పమితి: చూ, హృల్లభము. 2.
పరిమత్తుడు. సం. వి. 1. పరిమాదపడినవాడు;
2. మిక్కిలిమత్తుకొన్నవాడు: చూ, మత్తుడు
పరిమృదనము. సం. వి. ఆ. న. చూ, పరిమాపణము
పరిమథాధిపతి. సం. వి. ఇ. పుం: చూ, శివుడు.
పరిమథాస్త్రము. అం: చూ, అస్త్రములు.
పరిమథితము. సం. వి. అ. న. నీళ్లుపోయక చిలి
కినమట్టిగ: చూ, మట్టిగ.
పరిమృదు. సం. వి. అ. పుం: చూ, పారిమృదుడు
పరిమద. సం. వి. " స్త్రీ. 1. యావనాదిమద
ముగలవాడు. 2. ఆడుది: చూ,
స్త్రీ.
పరిమదము. సం. వి. అ. పుం. 1. రూ-పగ్రహ
దము. పాండు. 2, అ. 104: చూ, సంతోష
ము; వి. 2. మిక్కిలి మదముగలది; రద్ది—
మదముగలది. మల్లరము, మిటారి.
పరిమదవనము. సం. వి. అ. న. రూ-పగ్రహదావ
నము. అంతఃపురస్త్రీలు విహరించే ఉద్యాన
వనము: చూ, వనము. 2.
పరిమదావనము. సం. వి. అ. న. —పై—
పరిమనుడు. సం. వి. (న): చూ, హృల్లభుడు.
పరిమాణము. సం. వి. అ. న. 1. పరిత్యజ్ఞాది
జ్ఞానకారణము; 2. అంగుళీమానాదమానము;
3. అంగుళీమానము; 4. చూ, సత్యము. 1;
5. మేరి: చూ, హద్దు; 6. కాస్త్రము: చూ,
కాస్త్రములు; ఏ. 7. ఎటుగనది; వా. 8:
చూ, శిష్యము; 9. న్యాయస్థానమున రామా
యణమును తలపైనిదుకొని యథార్థమును
చెప్పట. [గములు.
పరిమాణములు. అం: చూ, పరిత్యజ్ఞాది పరిమా
పరిమాణి. అం: చూ, వృత్తము. 1. ("జ-ర-

పరిమాణములు. 8 వ ఛందస్సు.")
పరిమాణీకరించే. సం. న. కిరి సత్యముగానెంచే.
పరిమాత. సం. వి. (బు. ఈ. బు) ఎత్తిగె
డివాడు: చూ, విద్వాంసుడు.
పరిమాతామహి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. మాతామ
హుని తండ్రి భాగ్య: చూ, సవిత. 2.
పరిమాతామహుడు. సం. వి. అ. పుం. మాతా
మహుని తండ్రి: చూ, సవిత. 2.
పరిమాదపడు. మి. అ. కిరి: చూ, మోసపోవు.
పరిమాదము. సం. వి. అ. పుం. 1 ఏమటుపాటు:
చూ, ఫాలోత్తము; చా 2 కష్టము
పరిమాది. సం. వి. 1. పరిమాణముగలవాడు;
అం. 2. చూ, సంవత్సరములు
పరిమాదించే. సం. అ. కిరి (తె).—ఏమట్టి,
ఏమటు, పరాకుపడు, పారిపడు, పాలమారు.
పరిమాదీచ. అం: చూ, సంవత్సరములు.
పరిమాపణము. సం. వి. అ. న. చేంపుట: చూ,
హింస 1.
పరిమితాక్షరము. అం: చూ, వృత్తము. 1 ("స-
జ-స-స గణములు. 9యతి. 12వ ఛందస్సు.")
పరిమితి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. చూ, రూ-ప్రము.
పరిమిద. దే. వి. రూ-పగ్రహ. మల్లకము: చూ,
పాత్రము. 6.
పరిమిదే. దే. వి. —పై—
పరిమితము. సం. వి. 1: చూ, పోక్షితము.
2; 2. చేచ్చినది: చూ, సంస్థితము. 1.
పరిమితుడు. సం. వి. చేచ్చినవాడు: చూ,
సంస్థితుడు. [స్వప్నము. 2.
పరిమాల. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. మనికీపాటు: చూ,
పరిమాలనము. సం. వి. అ. న. చూ, సాపు.
పరిమూలము. సం. వి. అ. న. 1. శేరుగుచేన్న
కాలము; పుం. 2. పున్నాగము: చూ,
సాన్న; వి. 3. ముఖ్యము: చూ, కైవ్యము.
పరిమూలుడు. సం. వి. చూ, పరిధానుడు 3.

ప్రముదితవదన. అం. చూ. వృత్తము. 1. (“న-
నల-రగణములు. 8యతి 12వ శబ్దము.”)
ప్రముదితుండు. సం. విణః చూ. హృష్టుండు
ప్రమృతము. సం. వి. అ. న. 1. కృషి. చూ. వ్యవ
సాయము; విణ. 2. సశించినది: అంతరితము,
అస్పృశము, అపసన్నము, ఉపహతము, భవస్త్వ
ము, నిర్వృతము [గఁదగినది.
ప్రమేయము. సం. విణ. యశార్థముగా ఎఱుఁ
ప్రమేయములు. అం. (ధనుర్విద్యా విలాసము
లోనివి): గురుసంకీర్తనము, శిష్యపఠము,
విద్యాప్రభావసూచనము, ధనుర్దయనామో
గ్దేశము, ధనుర్విరాజితాది విశేషము, బాణ
భేదపరగణము, బాణనిర్మాణాదికము, పుం
ఖోపసంఖ్యానము, పక్షపరిమాణ ప్రశంస,
నిషంగరచనా ప్రశంసము, మార్గీవిధానకర
ణము, అంశభీత్యాదీనము, జ్యోతిర్మహా
ప్రకరణము, ధనుర్భాగ్యధరభాగ నిర్ణ
యము, ముష్టిపకరణము, స్థానోపసంఖ్యాన
ము, శిరగ్రహణ హస్తప్రతిపాదనము, పం
ధాన క్రిమివివరణము, ఆకర్షణహస్తప్రస్తా
వము, బాణహస్త క్షేత్రనిరూపణము, దృష్టి
లక్షణాన్వీక్షణము, ధనురాకర్షణకాళలోప
న్యాసము, పుంఖోద్వేజిత విభజనము, చాప
ముష్టిరేఖవివరము, శిరమోచనప్రకారము,
చాపోచ్చరణ లక్షణము, శరాభ్యాసోచిత
మాసోపన్యాసము, శిరవ్యాపారయోగ్యతిథి
వారాని వివరణము, ఖురళికారంగ ప్రసంగ
ము, రంగప్రవేశ లక్షణ నిర్దేశము, ధను
శ్చుర పూజాయోజనము, గురుప్రణామనైవే
దము, శిరశరాసన గృహణ పౌర్వవ్య
సూచనము, లక్ష్యశుద్ధిలాభము. లక్ష్యనేదికా
రిచనావివేచనము, నారాచమోచన ప్రకా
ర సూచనము, చిత్రలక్ష్య భేదనోపాయ
ప్రతిపాదనము, శాబ్దిలక్ష్య శరాభ్యాస
విలాసము, దూరనికటన్థ లక్ష్యభేదన లక్ష

ణము, రథాగోహణ శరాభ్యాస విశేషభాష
ణము, గజాగోహణ శరప్రయోగ విభాగ
ము, హయాగోహణ శరమోక్షణ లక్షణము,
దూరపాతి శరాభ్యాస విస్తరి కీర్తనము,
శరప్రయోగ సమయా సమయనిరూపణము,
శిరగమనగుణ గోష విభాగము, దివ్యాస్త్ర
మంత్రితంత్ర ప్రయోగ విస్తర ప్రస్తావము
(46) (ఈప్రమేయములకు ఉద్దేశలక్షణ
ములు దోతాచార్య ప్రణీతమైన ధనుశ్శా
స్త్రమునందుఁజోడఁదగినవి. మంత్రప్రయో
గయుక్తములగునని యస్త్రములనఁబడును.
మంత్రప్రయోగములేక ప్రయోగించునవి
శస్త్రములనఁబడును: చూ. అస్త్రములు,
శస్త్రములు). [మము.

ప్రమోదిము సం. వి. అ. పుం. చూ. సంతో
ప్రమోదించే. సం. అ. కి. చూ. సంతోషించే
ప్రమోదూత అం: చూ. సంవత్సరములు.
ప్రమృద్ధి. దే. వి. చూ. రూ-ప్రమిద. పరి
1, ఆ. 94.

ప్రమృ. దే. స. కి. చూ. వేష్టించే.
ప్రయతుండు సం. విణః చూ. శుద్ధుండు.
ప్రయత్నము. సం. వి. అ. పుం. మిక్కిలియ
త్నము: చూ. సన్నాహము. 2.
ప్రయత్నించే సం. అ. కి. మిక్కిలి యత్నిం
చే చూ. సమకట్టు. 2.
ప్రయస్తము సం. విణ. (నేయి నూనె లోనగు
వానిచేత) సాతాలింపఁబడినది: చూ,
సంస్కృతము. 6. [చూ. క్షేత్రములు.
ప్రయాగ. అం. రూ-ప్రయాగము. తీర్థవిశేషము:
ప్రయాగము. సం. వి. అ. పుం. 1.—పై.—;
బ.2: చూ. ధాన్యములు; వి.3: చూ. యజ్ఞము;
4: చూ. హయము; అం. 5: చూ. దేశములు.
ప్రయాగలు. వా. వి. బ: చూ. ప్రయాగము. 2.
ప్రయాగుండు. సం. వి. అ. పుం: చూ. సహ
సాక్షుండు.

ప్రయాణము సం. వి. అ.న.=పయనము: చొ,
సంచారము.

ప్రయాణించే. సం. ఆ కి. పయనించే చూ,
 పైపు. 2. ప్రస్థితము

ప్రయాణము. సం. ౩౬౩ ప్రయాణమైపోయినది
ప్రయాణము. సం. ౩౬౩ అ. పుం. 1 జయసుంధ

1. నవనానిగుండి ధాన్యాదుల పుష్టి
 పలుచేటి; 2. వ్యవహారాదులందు హే
 మ్యైతగ్గులకే కలిగినది కలిగినట్లు చెప్పటి,
 3 మహామునైన ధాన్యాదుల యందలి
 జనుల గూడిరాతికయము

పరియాసపడు. ఓ. అ కి. చూ, శ్రమపడు
 పరియాసము సం. వి. అ పుం = బహువచనము.
 చూ, శ్రమము. 1

పరిచయ దే వి. 1. నింప భార. విరా. 2, ఆ.
154. చూ, నెగ్గింపు; 2. నడి, నెచ్చు. చూ,
నెగ్గము. 2.

పరిచయము. మి. స. కిరీ: చూ, శరీరము పెట్టు
 పరిచయము. మి. అ. కిరీ: చూ, పరచు. 1.
 పరిచయము. సం. వి. 1. పరిచయము. పరిచయము
 నది; 2. మిక్కిలికూడుకొన్నది: చూ, సహి
 తము

ప్రయుక్తాలపల్లవము. అం: చూ, నృత్తపాస్తములు.
ప్రయుతము. సం. వి అ. న. 1 చలత్త. సంఖ్య:
చూ, సంఖ్య. 1; విణ 2. చలత్త. సంఖ్య
గలది. గ్రంథేవాండు. ప్రయోజనండు.

ప్రయోక్త. సం. వి. (బు. ఈ బు) ప్రయో
ప్రయోగము. సం. వి. అ. పుం. 1. = పరగుట.

ఉల్లేశము. (తె).— నడపుట; 2. మంత్రీ
తంత్రాదులను నడపుట; 3. ప్రియత్నము:
చూ, సన్నాహము. 2; 4. తారకాణము:
చూ, దుఃఖింపు; 5. కర్తృకర్తృత్రియల కూ
డిక; వా.8. భూతాదులను ప్రయోగింపటెట్లు:
కలుమోతు, చేతిబడి.

ప్రయోగాత్మకము. అం చూ, ప్రస్తావనాం
గములు (సూత్రధారుడిదిగోయని సూచించు
కథా విశేషము.)

ప్రయోగించే సం. అ. క్రి 1. నడపు చూ, వర్తించే; 2. మంత్రితంత్రాదులను నడపు. (తే).—గుప్తించే, గుప్త, పచేరించే, వలపు; 3. గంభీరమునందు వాక్యమును ప్రయోగించే, 4. బాణాదులను ప్రయోగించే చూ, నెలయు 2.

ప్రయోజకుడు సం. విణ. 1. చూ, ప్రయోక్త;
2 కార్యము నెఱవేర్చువాడు: చూ,
సమరుడు.

ప్రయోజనము సం. వి. అ. న. 1. పని: చూ, వ్యాపారము. 1; 2. కార్యము: చూ, వ్యాపారము. 1; 3. చూ, హేతువు. 1.

ప్రగోచన. అం. చూ, ప్రస్తాపన.

ప్రగోహము. సం. వి అ. పుం 1: చూ, మొల
క; అం. 2: చూ, ఉపసంహృతి.

ప్రతిబంధములు సం. వి. అ. పుం: చూ,
బలరాముడు.

పరిలంబము. సం. వి. అ. పుం. 1 మిక్కిలి
 లంబనము: చూ, వేలిడు, 2. హారవిశేషము:
 చూ, భూషణము. 2; 3: చూ, స్తనము;
 4. కొమ్మ: చూ, కాఖ. 1; 5. చూ, హింతాల
 ము*; 6. తగరము: చూ, లోహము. 1.

ప్రతిబంధము. సం. వి. అ. పుం. ఒకరక్క
 నుండు: చూ, రాక్షసుండు. 1.

పరిలంభము, సం. వి అ. పుం: చూ, వంచన.

ప్రళాపము. సం. వి. అ. పుం. 1. = పనుపుట.
 పలవరము - పలుము, నడుపు: చూ, శోకము;
 2. = చూ, పలవరము; అం. 3: చూ,
 ద్వాదశావస్థలు [గొల్పి. 2.

ప్రలాపించు. సం. అ. క్రి.=పలవరించు: చూ,
ప్రలోకితము. అం: చూ, దృష్టిక్రియలు.

పల్నాథనము. సం. వి. అ. న. మృగములను
పట్టుటకు పెట్టుచున్నా: చూ, ముచ్చే. 3.
పల్నాథము. సం. వి. అ. పుం మిక్కిలిలాగ
ము చూ, లోగము.
పల్నాథించే. సం. స. కిరి. ఆనగొనకేయు.
భార. ఆర. 8, ఆ. 323.
పల్లించినము. ద్వ. వి. (పల్లద + తనము)
1: చూ, రూ-పల్లదము; 2. చూ, పాంకారము,
3. చూ, గోపము.
పల్లించేడు. వా. వి. (రూ-పల్లదించు-పల్ల
దించు): చూ, తలకొట్టునా. 1—2.
పల్లదించాడు. వా. వి. —పై—
పల్లదము. దే. వి. 1: చూ, రూ-పల్లదించుము.
1—2—3; 4. పారుష్యము. భార. ఉగో. 2,
అ. 44: చూ, శబ్దము. 2; 5. దుర్భాష
ణము. భార. సభా. 2, ఆ. 69, భో. 6, ఆ.
16: చూ, శబ్దము. 2; 6. దుష్కృత్యము.
భార. ఆర. 8, ఆ. 246; భాగ. 7, స్కం.
225. [దుష్టనకు.—వికృ. 1, ఆ. 129].
పల్లదించు. వా. విణ: చూ, పల్లదించు.
పల్లదించు. దే. విణ. —పై.—(దుష్టనకు.—
మార్క. 2, ఆ. 93; భార. ఆని. 1, ఆ. 125)
పల్లదురాలు. దే. విణ (పల్లద + ఆలు)
దుష్టరాలు. నిర్వ. 5, ఆ. 121 (దుష్టరాలు=
దుర్భాషలాడునది) చూ, స్త్రీ.
పల్నాథ. సం. విణ. (ఋ. ఈ. ఋ) చేక్కె
గామాటలాడువాడు: చూ, వక్త. 1.
పల్నాథనము. సం. వి. అ. న. 1: చూ, వేదము;
2. గొప్పమాట: చూ, శబ్దము. 2.
పల్నాథనీయు. సం. విణ. చేక్కెగా మాటాడ
దగినది: చూ, వక్తవ్యము. 2.
పల్నాథము. సం. వి. అ. పుం. 1. చతుష్పదము;
చూ, మార్గము. 1; విణ. 2. వాటపు పల్ల
ము: చూ, రంధ్రము. 1.

పల్నాథము. సం. విణ. ఆసక్తుడు: చూ, బుద్ధు
డు. 2; 2. నమ్మించు: చూ, వినముచ్చించు;
3: చూ, సమర్థుడు. [వృద్ధుడు. 1.
పల్నాథించు. సం. విణ. వ. ముసలి: చూ,
పల్నాథ. వా. అం. చూ, రూ-పల్నాథము.
పల్నాథము. సం. వి. అ. న. 1 (చూ, గోత్రము.
13) మిగిలినవి.—(1)కశ్యప. = లభించలేదు;
(2.) అత్యంత. అత్యంత. — అత్యంత, అగ్ర
వాస, అత్యంత; ముఖ్యము ౨. బీజావాస;
3. వామరధ్య; 4. సుమంగలగోత్రములు
గానవచ్చుచున్నవి; (3). అంగీరస. = అ.
యాస్య — అంగీరస, ఆయాస్య, గౌతమ;
౨. జౌళి — అంగీరస, జౌళి, గౌతమ;
ముఖ్యము 3. అరణి; 4. జౌళి; 5. జౌళి
మితి; 6. బాదరాయణ; 7. భద్రా; 8.
మద్రా; 9. సాశ్వంకామి; 10. సాత్య
కి, 11. ద్విగోత్రీకులు. — అంగీరస, బాన్స
స్వత్య, భారద్వాజ, కాత్య, అక్షిల (కాత్య,
అక్షిల యనువారు విశ్వమిశ్రగోత్రీకులు
(లేక) అంగీరస, కాత్య, అక్షిల ముగ్గురు
ఋషులు. ముఖ్యము అంగీరస, బాన్స స్వత్య,
భారద్వాజ, మాందవ, మాతవచన అయిదు
గురు ఋషులు. ముఖ్యము అంగీరస, మాందవ,
మాతవచన ముగ్గురు ఋషులు గానవచ్చు
చుండె; (4). కాళిక. = ఉలూకి; ౨. జౌ
లకి; 3. బధిర; 4. బృహదగ్నయ;
5. యజ్ఞసల్మ; 6. వాలకయ; 7. శాలవక;
8. శాలినయ గోత్రములు మూపట్టుచున్నవి;
(5). వశిష్ట. = లభించుయ్యె; (6) ధృగ. = అర్జి
షేగోత్రీకులు కొందఱు బామదగ్గి గోత్రీ
కుల పల్నాథమునే చెప్పుదున్నారు. కాళిక
యందలి వైణ (వేణు) గోత్రీకులు కొందఱు
తైత్తిరీగోత్రీ పల్నాథమునే చెప్పుదున్నారు;
(7). అగస్త్య. = కేళి; 8. కేళియ
లకు పురోహితునియొక్క పల్నాథము చెప్పి

వరింపవలెనని, (లేక) ఋషితో గూడవరించే
డమైనచో మానవ, బల (వ), పౌరూరవన అని
వరింపవలయును; ౨. వైశ్యులను వాత్సప్రి
అను ఋషిప్రసరము హోతృచేష్టవలయును.
వత్సప్రివత్ అని అప్యర్కుడు వరింపవల
యును; ౩. పృథ్వీధులును, ముద్గలుడును,
విష్ణువృద్ధులును, కంబుడును, ఆగస్త్యుడు
ను, హరితుడును, సంకృతీయును, కపియు
ను, యస్కుడును పగస్పరము వివాహము
ఇష్టమైనది, ౪. ఎంతిరవతు విశ్వామిత్రుడు
ఉంచున్నాడో అంతవతు పశిష్టుడును,
అత్యియును, కశ్యపుడును వేషేణుగా
ఒక గోత్రము గలవారలు అగుచున్నారు;
౫. రెండుప్రసరములు గలవారికిని మూడు
ప్రసరములు గలవారికిని వివాహము లేదు.
మూడుప్రసరములు గలవారికిని అయిదుప్ర
సరములుగలవారికిని వివాహము లేదు; ౬ ఋ
షులు — విశ్వామిత్ర, జమషిన్వి, భౌగద్యాజ,
గౌతమ, అత్రి, వశిష్ట, కశ్యప మతీయు
అగస్త్యుడు; ౭. ప్రసరములయం చెంతవతు
ఒకేఋషిఅనువరించుచున్నాడో అంతవతు
భృంగిరులయొక్క గణముకంటె వేలుచోట
సమానగోత్రముగలది కనుక భిన్నప్రసరముల
వారితో వివాహము చేయవలయును. ఎవరు
రెండు గోత్రములుగలవారో వారికి రెండు
గోత్రములయందును వివాహము కూడదు.
సమానఋషులుబహుమంది అగుటవలన ఋషు
లకుగర్హణము-భిరద్యాజులకు పగస్పర వివా
హము లేదియ్య. ఇత్యాదివివగములు ప్రసర
ఖండమును గ్రంథమందుఁ జూడవగును.;
2. పేరు: చూ, సంకేతము 1; 3. కులము: చూ,
పంగడము.

ప్రసరము. సం. వి. అ. పు. అగ్నిష్టమాది
ప్రసరము. సం. వి. అ. పు. అగ్నిష్టమాది

యాగములకు అంగభూతమైన యాగవిశేష
ము: చూ, యజ్ఞము.

ప్రసరము. అం: చూ, వృత్తము. 1. (వైతాళీయ
జాతివృత్తములలో నొకటి బేసిపాదంబులు
ఉదీచ్యవృత్తి ఛాయను, సరిపాదంబులుపా
చ్యవృత్తి ఛాయను నడచుచు: చూ, వైతా
ళీయము.)

ప్రసరము. అం: చూ, ప్రస్తావనాంగములు.
(భారతివృత్తి నాళియించి ప్రస్తావ మైనవసం
తి, శరత్ప్రసృతి ఋతువులలో నొక దానిని
వర్ణించుట.)

ప్రసరము. సం. వి. అ. సడవువాడు.

ప్రసరము. సం. వి. అ. స: చూ, వర్ణనము. 1.
ప్రసరము. సం. ఆ. కి. రూ-ప్రసరము: చూ,
వర్ణనము

ప్రసరము. సం. ఆ. కి. — పై —

ప్రసరము. సం. ఆ. కి. 1. మిక్కిలివృద్ధిబొందు:
చూ, వర్ణము; 2. చూ, ప్రసరము. (ప్ర.
ప్రసరము)

ప్రసరము. సం. వి. అ. పు. గూర్హణముగలప్ర
బంధము, సగ్రహణము: చూ, సంపుటము. 3.
ప్రసరము. సం. వి. అ. స. బాలకీర్తనాదుల
శకటము: చూ, శకటము. 1; 2: చూ,
యానపాత్రము.

ప్రసరము. సం. వి. అ. పు. 1. బహిర్గమన
ము: చూ, సంచారము; 2. మహావాయువు:
చూ, వాయువు; 3. గాలి: చూ, వాయువు.
ప్రసరము. సం. ఆ. కి. చూ, వెల్లిగొను. 1.
ప్రసరము. సం. వి. ఇ. పు. లాక: చూ,
మగ్గము.

ప్రసరము. సం. వి. అ. పు. కారణములేక
యే కలిగి లోకమునందంతట వ్యాపించిన
మాట: చూ, శబ్దము. 2.

ప్రసరము. సం. వి. అ. స. 1. కామ్యదాన

ము: చూ, స్వగృము. 3; 2. నిషేధము: చూ, వాచణము. 1. ప్రణము
ప్రవాసము. సం. వి. ఆ. న: చూ, ప్రవాసము. సం. వి. ఆ. న. 1. పరదేశవాసము: చూ, సదనము. 1; 2. పరదేశగమనము, ఊరువిడిచి పోవుట: ఈతి, ప్రవిక్షేపము, విధురము (తే) — ఎడఁబాయుట. (చూ, విధురము); అం 3: చూ, విప్రీలంఘము.
ప్రవాహము సం. వి. ఆ. పుం. 1: చూ, వెల్లుప; 2. ప్రవృత్తి చూ, పర్తనము. 1, 3. పరంపర. చూ, వెల్లి. 4. గ్రోగము. 1. ప్రవాహిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. గ్రహణి: చూ, ప్రవాళముణి. అం: చూ, డంతక్షతములు ప్రవాళము. సం. వి. ఆ. పుం. 1 = పగడము: చూ, రత్నము. 1, 2: చూ, పీఠాండము, 3. చిగురు: చూ, విదురము.
ప్రవిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. చూ, ఆహోలము. ప్రవిదారణము. సం. వి. ఆ. న: చూ, యుద్ధము. ప్రవిక్షేపము. సం. వి. ఆ. న: చూ, ప్రవాసము 2. ప్రవిష. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. అతివస* చూ, విష. ప్రవిష్టుడు. సం. వి. ఆ. ప్రవేశించినవాడు: చూ, సాహసికుడు.
ప్రవీక్షించే. సం. న. కి: చూ, పీక్షించే. ప్రవీక్షాంశము. అం: చూ, పుష్ట్యంశములు. ప్రవీణుడు. సం. వి. ఆ. చూ, సమర్థుడు. ప్రవృత్తము. అం: చూ, సంఘారి పర్తగతాలంకారములు.
ప్రవృత్తి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1. నడక: చూ, పర్తనము. 1; 2. ప్రవేశము: చూ, సాహసము. 1; 3. బ్రదుకుఁదెచ్చు చూ, పృత్తి. 2; 4. పృత్తాంతము: చూ, సమాచారము 2; 5. ఎడతెగకఁజేయ్ జలాదుల పరంపర: చూ, ప్రవాహము. 1.
ప్రవృత్తుడు. సం. వి. ఆ. ప్రవర్తించినవాడు.

పరివృద్ధుడును. వి. అ. కిరి. పుటపుటను.
 పరివృద్ధుడు. సం. విణ: 1. పెరిగినది: చూ, నృప్తము. 2; 2. కొనసాగి పెరిగినది: (ప్రసృతము.
 పరివృద్ధుడు సం. విణ: చూ, పౌంఘుడు.
 పరివేకము. సం. విణ: చూ, శ్రైస్త్రము
 పరివేగుడు. సం. విణ: చూ, పరిగ్రానుడు. 3.
 పరివేసి. సం. వి. ఇ. (స్త్రీ). 1. నీచుగుమిడి
 బజ వెడి యెట్లకంబలి. చూ, కల్లకము; 2.
 సర్వకారము గాల్పినజీవ: చూ, రూ. - వేణి2;
 పరివేశకము. అం. చూ, సూచ్యము (ఒకరుగాని
 ఇద్దరుగాని లేక పెక్కుండుగాని నీచ
 పాత్రలు వృత్తిపరివర్తమా? కథ చెప్పట.)
 పరివేశనము. అం. చూ, నిశ్చలక్రియలు.
 పరివేశము సం. వి అ పుం. చూ, సాహసము. 1.
 పరివేశించే సం అ. కిరి. చూ, సా. 4.
 పరివేష్టము సం వి అ పుం బాహువు: చూ,
 స్కంధము 1 (చూ, హస్తము.)
 పరివ్యక్తము. సం. విణ: చూ, స్పష్టము.
 పరివ్రజితుడు. సం వి. అ పుం: చూ, సన్యాసి.
 పరివ్రజ్య. సం. వి. ఆ (స్త్రీ). 1. సన్యాసాశ్రమము: చూ, సదనము. 1; 2 తిరిప్పట: చూ,
 విహంగము. 1. [చూ, భాండము. 3.
 పరివృ. డే. వి. కుండ. భాగ. 8, స్కం. 205:
 పరిశంస. సం. వి. ఆ (స్త్రీ). 1: చూ, స్తోత్రము;
 వా. 2. హులీ: హుల: చూ, శబ్దము. 2.
 పరిశంసార్థకములు. పా. అయ్యారె-బళా-బలి-
 బళీ-బళిర, బళా-భళి-భళీ-భళిర, మగ్ధూ-
 మగ్ధూరె, బాపురె.
 పరిశంసించే సం. స. కిరి: చూ, స్తుతించే.
 పరిశమనము. అం. చూ, అస్త్రములు.
 పరిశస్త్రము సం. విణ 1. (సన్నిధికెక్కినది: చూ,
 సంభావన. 3; 2. (నేయినా నెలిననువానిచే)
 సాగవలడినది: చూ, సాతాశింపు; 3: చూ,
 శ్రేష్ఠము.
 పరిశస్తి. సం. వి. ఇ. (స్త్రీ): చూ. పరిసిద్ధి. 1-

పశ్చిమము. సం. విణా పుష్పిద్ధికైకదగినది
 చూ, సంభావన. 3 [చూ, శాంతి. 1
 పశ్చిమాంతి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. మిక్కిలిశాంతి:
 పశ్చిమాంతుడు సం. విణా. మిక్కిలిశాంతిసొందిన
 వాఁడు: చూ, సహసురుడు. [పశ్చిమము.

పరిశ్రమ. సం. వి. ఆ. (ప్రత్యేక) = పన్నయ్య, మా, మా-
 పరిశ్రమ కర్త. సం. వి. ఋ. పుం. మా, కథంశి గిమండు
 పరిశ్రమ. సం. వి. ఆ. పుం. మా, సహాయి.
 పరిశ్రమ కర్త. సం. ఆం. 1. నల-ఎందు-ఎట-
 ఎప్పుడు మొ. “ఉగా — నలరావు, ఎందు-
 గలదు, ఎందుకుంటివి, ఎప్పుడు వచ్చెను”; అయ్య
 2. న-ఎవడు-నల-నల-ఎందుకు.

ప్రశ్నించు నం న కిచ్చి మా, సవాసజేయు
ప్రళయియు, సం. పి అ ఘం ఘట తట మా,
సమాశ్వాసము.

పరిశ్రామము నం విణ చూ, పరిశ్రామము 6
 పరిశ్రామము. ౦. విణ (ము ఈ ము) అడుగువా
 డు. చూ, పరిశ్రామము 2 (పరిశ్రామము
 పరిశ్రామము నం. వి హే ము చూ, యుగ
 పరిశ్రామము నం. విణ చూ, ముందుచూచువాడు
 పరిశ్రామము నం వి ఈ (పరిశ్రామము) చూ, గూ-పరిశ్రామము
 పరిశ్రామము నం. వి ఆ. ము 1 విణమునుగము
 2. పరిశ్రామము: చూ, శంసనము; అం.
 3: చూ, యానపంచకము.

ప్రసంగానంతరము అం. చు, యానము. 2.

పృసంగించు. సం. స క్రి. 1. ఏదేని యొకవిషయమును
 యును విస్తరించి చెప్పు: చూ, పచించు,
 2: చూ, పృసావించు భో. 6, ఆ. 130.

ప్రసక్తి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ 1: చూ, ప్రసంగము. 2; వా. 2 సంబంధము: చూ, సంయోగము.

పరిసక్తిం. సం. అ కి. పరిస్తావమునపవచ్చు.
 పరిసక్తి. సం. వి. ఇ. ప్రేమ: మా, పరిపాదము. 1.
 పరిసన్న. సం.వి. ఆ. ప్రేమ: కలు: మా, సుర. 2.

పృసన్నతనోందు. మి. పేరి: తేఱుచే-తేర్పు.
 పృసన్నమగ్యము. అం:చూ, స్థాయీవర్ణగతాలి
 కారిములు (అలంకారిము. 3.)

ఉగ్రసన్నము సం. విణా. 1 నిర్మలము: చూ, సమీ-
చీనము. 2; 2 చూ, సంతోషము

పరిసన్న రాఘవనాటకము. అం (జయదేవుడు
వ్రాసెను); చూ, కావ్యనాటకములు.

ప్రసన్నాంతము అం: చూ, ప్రసన్న మధ్యము.

ప్రసన్నాది అం — పే —

ప్రసన్నాద్యంతము అం.—పె—

ప్రసిద్ధము సం. చి. అ. పుం. విశ్వాత్కారము:
చూ, హరిము 2.

ప్రసాదము. సం. వి. అ. న. అంబట నేనవ్యా
పించేట: చూ, బిబిము.

ప్రసరణి. ౧౦ వి ఇ, ఈ (20) - 11 -

ప్రసంగము. సం వి ఆ పుం 1 నానాపదము:
 మా, సంవృత్తులు; 2. మా, వివచనము;
 3. మా, నేగము. 3, 4 ఇరుపద్యముల భా-
 ము మా, భాషము. 1 [వ్యాపించు.

ప్రసరించు సం. అ. క్రి. రూ-ప్రసరించు. మా.
ప్రసరించు సం. అ. క్రి.—ప్ర—

ప్రసక్తము. సం. వి. అ. న. మా, ప్రసక్తము 1.

ప్రసిద్ధి శము. అం. చూ, కరణములు [సచినము. 1.

పరీక్షనగ్నహము. సం. వి. అ. న. పురిటిల్లుచూ,
 పరీక్షనగ్నహము. సం. వి. అ. న. చూ, ఉబ్బనీరు.
 పరీక్షనగ్నహము. సం. వి. అ. న. తోడిమి:చూ,
 వృంతము. 1.

ప్రసవము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. = పెనసము,
కాసుపు: చూ, సూతి. 2; న. 2. పువ్వు: చూ,
సుముము; 3. పండు: చూ, ఫలము. 1; ఫుం.
4 పుట్టుక: చూ, సంధవము. 1; 5. బిడ్డ: చూ,
శిశువు; 6. పశ్చాదులయొక్క, ఈయక: చూ,
సూతి. 2. [చూ, సంధవింమే.

ప్రసవించే. సం. స. క్రి.(బిడ్డ)కను, ఈను, కను:

పరిసవ్యము. సం. విణ: చూ, సవ్యము. 1-2-3;

4. అనుకూలము: చూ, స్నేహము. 1.

పరిసాదనము. సం. వి. అ. న. 1. తేర్పుట, 2.=

పసదనము: చూ, పసదనము. 1; 3. అన్నము.

చూ, సాదము (1).

పరిసాదని. సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, మూలుగు*.

పరిసాదము. సం. వి. అ. పుం. 1. పరిసవ్యత.

రూ-పరిసవ్య: చూ, సాదము. (1); 2. అనుగ్ర

హము: చూ, సాకతము. 2; 3 చూ, స్వాస్థ్య

ము; 4.=పసాదము భగవంతుడులోనగు

వారిచే భుక్త పరిశిష్టమైన అన్నాదులు చూ,

సాదము. (1); అం. 5: చూ, గుణములు. 1;

6: చూ, స్థాయివర్ణగతాలంకారములు (అలం

కారము. 3.); 7: చూ, సంచారవర్ణగతాలం

కారములు. [యిచ్చే చూ, విడుచు 3

పరిసాదించే. సం. న. కి. అనుగ్రహించి

పరిసాధనము. సం. వి. అ. న. 1. పరిసాధ్యలంకర

ణము: చూ, భూషణము. 2; 2. చూ, సిద్ధి 1.

పరిసాధని. సం. వి. ఈ. స్త్రీ: కంకతము, కంక

తిక, కేశమార్జకము, కేశమర్జనము. (తే) —

చువ్వెన, పన్నె. తద్వి- (తే) — ఈరు పెన-

ఈర్వెన, చిక్కంటు-చిక్కంటే, చిక్కో-

ల, చువ్వెన.

పరిసాధితుడు. సం. విణ: చూ, సజ్జుడు. 2.

పరిసారణము. సం. వి. అ. న. 1. చోంచేబ:

చాపు; 2 తిగుచేబ; అం. 3: చూ, హస్త

పాణములు; 4: చూ, కర్మములు. 2.

పరిసారణి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, లంకెసవ

రము*.

పరిసారము. సం. వి. అ. పుం. 1.=పసారము

చూ, సంచారము; 2. వ్యాపనము: చూ, సం

వృతము.

పరిసారి. సం. విణ: (న్. ఈ. వ్) పరిసరించేనది.

పరిసారిణి. అం: చూ, సృతిలు.

పరిసారితము. సం. విణ: 1. చోంచేబడినది: నిచో

తము; 2. తిగునబడినది: ఆకర్షితము; అం.

3: చూ, ఉత్తానకరణబంధములు; 4: చూ,

బాహుక్రియలు; 5: చూ, పార్శ్వక్రియలు.

పరిసితి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. నిర్బంధము: చూ, బం

ధము. 1. (కట్టెడు సాధనము అనియు)

పరిసితుడు. సం. విణ: చూ, తత్పరుడు.

పరిసిద్ధము. సం. విణ: 1 పరిసిద్ధి కక్కినది: చూ,

సంభావన. 3; 3. అలంకరింపబడినది: చూ,

సజ్జితము. 2.

పరిసిద్ధి సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1. భావ: చూ, సంభావన.

3; 2. అలంకారము: చూ, భూషణము. 2.

పరిసవ్య. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. తల్లి: చూ, సవి

తి 1, 2. ఆడుగుణము: చూ, హయము;

3 అరటి: చూ, రంభ. 2; 4. ఒకటితో

నొకటి పెనగొన్న దాక్షిణ్యతలో నగునది:

చూ, వృక్షము.

పరిసూత. సం. వి. అ. స్త్రీ: చూ, సూతిక.

పరిసూతము. సం. వి. అ. న. 1 చూ, పరిసవ

ము 2; విణ: 2: చూ, సంభూతము.

పరిసూతి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1: చూ, పరిసవము.

2; 2: చూ, పరిసవము. 4; 3. చూ, పరిస

వము. 5.

పరిసూతిక. సం. వి. అ. స్త్రీ: చూ, పరిసూత.

పరిసూతిజము. సం. వి. అ. న. బాధ: చూ,

శోకము.

పరిసూనము. సం. వి. అ. న. 1: చూ, పరిసవము.

2; 2: చూ, ఫలము. 1; విణ: 3: చూ, పరిసూ

తము. 2. [భుడు.

పరిసూనేషువు. సం. వి. ఈ. పుం: చూ, మన్య

పరిసృత. సం. వి. అ. స్త్రీ. చూ, పిక్క.

పరిసృతము. సం. వి. అ. పుం. 1. చేర: చూ,

రూ-పరిసృతి. 1; విణ: 2: చూ, పరిసృద్ధము.

2; 3. తీర్చబడినది; అం. 4: చూ, పుటక్రి

యలు.

పరిసృతి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1. చేరః చూ, హస్తము; 2. పుడికిలి: చూ, హస్తము.

పరిసేకము. సం. వి. అ. పుం. 1. చేట్టుట: చూ, పోక్షిణము. 1; 2 జోటుట: చూ, పులి నము. 2. ప్రపంచము.

పరిసేవకము. సం. వి. అ. పుం. :చూ, పీఠా పరిసేవము. సం. వి. అ. పుం. 1.—పై—; 2: చూ, స్త్రీనము.

పరిస్తరము. సం. వి. అ. పుం. 1 = పాత్రరము చూ, రాయి; 2: చూ, రత్నము. 1; 3 కుడము చూ, హరిత (తృణము 1); 4 చిగుళ్లులోనగు వానిచే ఏర్పడిన పెద్ద: చూ, శయ్య 1 పరిస్తరించే సం. స. క్రి 1: చూ, విస్తరించే, 2. ఛందః పరిస్తారము చేయు.

పరిస్తవము. సం. వి. అ. పుం. చూ, విషయము. 1. భార. సభా. 1, ఆ. 33

పరిస్తా పరిత్యయపారిణములు అం. పరిస్తారము, సంఖ్య, నష్టము, ఉద్దిష్టము, పాతాళకము, దుశితమేరువు, లఘుమేరువు, గురుమేరువు, పుత్రమేరువు, సంయోగమేరువు, ఖండప్రస్తారము, దుశితమేరునష్టము, దుశితమేరుద్దిష్టము, లఘుమేరునష్టము, లఘుమేరుద్దిష్టము, గురుమేరునష్టము, గురుమేరుద్దిష్టము, పుత్రమేరునష్టము, పుత్రమేరుద్దిష్టము. మఱియు యతిపరిస్తారము (అనికొండలు) (20)

పరిస్తారము. సం. వి. అ. పుం. 1. ఛందశ్శాస్త్రమునందలి పరిత్యయవిశేషము; 2. పృక్ష పరిస్తారము; అం 3: చూ, స్థాయివర్ణగతాలంకారములు (అలంకారము. 3); 4. చూ, సంచారివర్ణగతాలంకారములు; 5: చూ, పరిస్తారపరిత్యయపారిణములు.

పరిస్తారములు. అం: చూ, పరిస్తారపరిత్యయ పారిణములు. (పది అనికొండలు)

పరిస్తావన. అం. పరిస్తావనద్వివిధము — పరిగోచన, ఆముఖమునని. పూర్వరంగము చేయు వాఁడొక సూత్రధారుఁడు. పరిస్తావన పరిసర్తకుఁడు (నటస్థాపకుఁడు) మఱియొక

సూత్రధారుఁడు అని కొందఱు. ఇద్దఱు నొకరే కావచ్చునని మఱికొందఱుదురు. ఎట్లయిన బరిస్తావనతోనే కథ పారింభ మవును. (కవి కావ్యపరిముఖ పరిష్టతార్థప్ర శంసచే కోశితలచిత్రిము రంజించుట పరిగోచన. సూత్రధారుఁడునటితో గాని, మరీషు నితోఁగాని, విదూషకునితోఁగాని పరికృతముబోధించుచున్నట్లను విచిత్రముగఁబలు కుట ఆముఖము) పరిస్తావనయే ఆముఖమని ఆముఖమే ప్రస్తావనయని ఇదిరెండుపర్యాయ పదములని మతాంతరము.

పరిస్తావనము. అం: చూ, నాటికలు. (రెండంకములు, గాననాట్యములుగలవు. నీచపాత్రలు) (సగ్వనాటకముల యందుఁ బరిభ్రమమునఁ బూర్వరంగము. తర్వాతఁ బరిస్తావనముజేరుప వలెనని సామాన్యలక్షణము)

పరిస్తావనాంగములు. అం. (చూ) కర్ణోద్ఘాతము, పరిసర్తకము, ప్రయోగాతిశయము (శి); అంకాదిన నాంది ఋతువర్ణనమును ముఖ్యములు పరిస్తావనానంతరము విష్కంభమునికొండలు, అంకద్వయపద్యమందే విష్కంభముని కొండలు చెప్పుదురు. దేవ, మనుష్యమిశ్రిమములం దెట్టిగో కథయట్టివేషముతో నది సూత్రధారుఁడు వినిపింపవలయు. సాధా గణముగా నాకథ పరిష్కృతరూపమైనది. ఆసంభాషణ వచనముగాను, వర్ణనాంశము మాత్రము పద్యరూపముగాను ఉండును. కొన్నిచోట్ల గీతములును జేర్తురు. స్త్రీ పాత్రలుపద్యములలో ముచ్చేటించే పూర్వాచారముగానరాదు దృశ్యపరిబంధములలోఁ గావలసినంతవఱకే తీసికొని శక్తిగ న కథను పదిలనను లేక సంగ్రహించి చెప్పిననుదెచ్చ లేదు. దూతాహ్వానము, పథ, యుద్ధము, రాజ్య దేశవిప్లవము, సంగోధము, భోజనము, స్నానము

నము, సంభోగము, అనులేపనము, సత్ప్రసాదము, పరిష్కారములు పరిష్కారముగఁ జూపఁగూడదు. సేవభ్యవచన, ఆకాశభాషితములుండవచ్చును. నాయుపనిషత్తులయే చెప్పరాదు మరలబ్రతికనా చెప్పవచ్చును. నాటకములైనను భావత్యములే గాని శోకాంత్యములులేవు (చూ, నాంది) (చూ, నాటకము.)

పరిష్కారము. సం. వి. అ. పుం 1: ఆపరచము, పరికరణము, పరిక్రియ; పుం 2 చెప్పుట చూ, పరిసంగము 2; ఆం. 3: చూ, పరిష్కారము. (పరిష్కారము అనియువాడుక.)

పరిష్కారము సం. స. క్రి. పరిష్కారమునకు తెచ్చు చూ, వచ్చియు

పరిష్కారము. సం. వి. అ. (స్త్రీ). (ఈనాటివేపునముయమన) పొదుగుచేసిన ఆవు: చూ, సారథేయ (ధేనువు)

పరిష్కారము సం. వి. 1 మిక్కిలిస్తూతంపఁబడినది చూ, స్తూతము; 2. చెప్పబడినది: చూ, శబ్దము. 2, 3. పరిష్కారముచేయఁబడినది చూ, సన్నిహితము. 2; 4 సిద్ధముచేయఁబడినది: చూ, సిద్ధము. 2; వా. ఆవ్య. 5 ఇచ్చుడు: చూ, సాంపత్రికము. 2.

పరిష్కారము. అం. చూ, అలంకారము. 3 (పరిష్కారపర్వముచే పరిష్కారమేదోతకమవుట. “ఈ మాలియుండఁదేటి, కేతకికేగెదేల?”) [చూ, స్తూతి.]

పరిష్కారము. సం. వి. ఇ. (స్త్రీ). మిక్కిలిస్తూతము: పరిష్కారము. సం. స. క్రి. మిక్కిలిస్తూతముచే చూ, స్తూతిచే. [దు. 1. పరిష్కారము. సం. వి. అ. పుం: చూ, ఋత్విజుఁ

పరిష్కారము సం. వి. అ. పుం. మరుషము*. చూ, సమీరణము.

పరిష్కారము. సం. వి. అ. న. తూములోనగు వానికొలత: చూ, మానము.

పరిష్కారము. సం. వి. అ. పుం 1. —పై— (కొలతలు — అధికము (తూము), దోణము (నలుతుము) (ఇది తూమునకు ఇద్దమునకుగూడ వేరు), భారి (పుట్టి), వాహము (ఇరువది పుట్టు), నికుంచకము (సోల), కుడువము (మానెడు): చూ, కొలత, 2. నాలుగుమాని కల కొలది: కుంచము. (తె) —కుంచము; 3. కొండవెత్తము: చూ, పర్వతము.

పరిష్కారము. సం. వి. అ. న. 1. (గెలువనిచ్చు యించిన రాజయొక్క) ప్రయాణము: చూ, సంచారము; 2: చూ, శాస్త్రము.

పరిష్కారము సం. స. క్రి. చెక్కఁగాస్తాపనము చేయు. చూ, స్థాపించు.

పరిష్కారము. సం. వి. చెక్కఁగాస్తాపింపఁబడినది: చూ, స్థాపితము.

పరిష్కారము. సం. వి. చూ, పరియాతము. పరిష్కారము. అం: చూ, స్థితకరణబంధములు. పరిష్కారము. సం. వి. అ. న. 1. చేటు చూ, శూర్మము; 2 పరికారము; 3. చెట్టు: చూ, వాతి.

పరిష్కారము. సం. వి. అ. న. 1: చూ, సెలయూట; 2. చెమట: చూ, స్వేదము. 1.

పరిష్కారము. సం. వి. అ. పుం: చూ, మూత్రము. పరిష్కారము. అం: చూ, అస్త్రములు.

పరిష్కారము. వా. వి: చూ, బ్రహ్మబిందువు.

పరిష్కారము. సం. వి. 1. కొట్టఁబడినది: ఆయస్తము, ఆవిధము, అహతము, తాడితము, పర్వవస్తము; తద్వి. —కొట్టఁదగినది. (సం). —గాధము; 2. పొడిచేయఁబడినది; 3. విస్తరింపఁబడినది.

పరిష్కారము. అం: చూ, వృత్తము. 1 (ఒక్కొక్కపాదమునందు న, న, భ, న, తగణములు, ఎనిమిదింటయతి, 14వ ఛందస్సు.)

పరిష్కారము. సం. వి. అ. న: చూ, బాణము. 1.

ప్రహరము. సం. వి. అ. పుం. 1. హోము: చూ, యామము. 1; 2. దెబ్బ: చూ, హతి.
ప్రహరి నై వి రూ-ప్రహరి-పాకారము పా 4, ఆ 76: చూ, పాకారము.
ప్రహరించే. సం. స. కీ కొట్టు చూ, మొట్టు 2 ప్రహరించేచే. మి. అ. కి: ప్రహరించేచే, ప్రహరించేట్టు, ప్రహరిదిరుగు. [ఆ. 68.
ప్రహరించేట్టు. మి. ఆ. కి: —పై.—నను. 4, ప్రహరిదిరుగు మి. అ. కి: —పై—కాశి 1, ఆ. 116.
ప్రహర్ణము. అం: చూ, అలంకారము. 3 (ఒక కార్యమునకై పరియత్నించేనపుడుపకరణ ములయందె ఫలనిర్దియగుట. “ఉదా.—గని యున్నచోటు గనిపెట్ట నంజనమువేయుటకు వేరుఁడౌవ్వఁబోగా నక్కడ నిధి దొరికినది”
ప్రహర్షణి అం: చూ, స్పృశ్యము. 1. (మ, న, జ, ర, గురువులు, 8 యతి, 13 వ ఛందస్సు)
ప్రహర్షణుడు సం. వి. అ. పుం: చూ, బుధుడు. 1.
ప్రహసనము. సం. వి. అ. స. 1. పెద్దనవ్య: చూ, హాస్యము; 2. పరిహాసము: చూ, హాళి; అం. 3 చూ, నాటకము. (కథకల్పి న్నము, పాపండ్ చోరాదులలో నొకఁడు నాయకుడు. హాస్యరసము ప్రధానము భారతివృత్తి. సేవక, భిక్షుక, వేశ్యాప్రభృ తులే రాజ పరివారము. ఒకటేయంకము. ముఖనిర్వహణ సంఘులయెడే.)
ప్రహసించే. సం. అ. కి: పెద్దనవ్యనవ్య: చూ, హాసించే.
ప్రహసితము. సం. వి. అ. స. శిరఃకంపముతోఁ గూడినవ్య. (ఇదిమధ్యము): చూ, హాస్యము. 1 [అము. 2.
ప్రహస్తము. సం. వి. అ. పుం: చూ, ప్రత ప్రహస్తుడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, రాక్ష సుడు. 1.

ప్రహరకుడు. సం. విణ: చూ, ప్రహరి. 1.
ప్రహరిము. సం. వి. అ. పుం. 1=బవరము: చూ, యుద్ధము, 2: చూ, రూ-ప్రహరిము. 2.
ప్రహరి. సం. విణ (న. ఈ. న్) 1: చూ, హరకుడు. 3; వా. 2: చూ, రూ-ప్రహరి. ప్రహసుడు. స. వి. అ. పుం: చూ, శివుడు. ప్రహి. సం. వి. ఇ. పుం. నూయి. చూ, సరస్సు. 1.
ప్రహిత అం చూ, దూతీచతుష్టయము. ప్రహితము. సం. విణ. వింటనుండి విడువఁబడి నది (బాణము): చూ, బాణము. 1.
ప్రహికుడు. సం. విణ: చూ, వృత్తిస్సుడు. ప్రహేయము. అం: చూ, పృత్యము. 1. (న, న, మ, య గణములు 8 యతి 12వ ఛందస్సు.)
ప్రహేలిక. సం. వి. అ. స్త్రీ. చూ, ప్రవల్లిక. ప్రహ్లాతి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. చూ, రూ-ప్రహ్లాదము. ప్రహ్లాదుడు. సం. విణ: చూ, ప్రముదితుడు. ప్రహ్లాదము సం. వి. అ. పుం: చూ, సంతోషము. ప్రహ్లాదుడు సం. వి. అ. పుం. రూ-హ్లాదుడు. హిరణ్యకశిపుని కొడుకు: (చూ, నూనుడు. 1) చూ, పరమభాగవతోత్తములు.
ప్రహ్వము. సం. విణ. 1. నమ్యము: చూ, ప్రక్రిమ ము; 2. ఆసక్తము: చూ, సహితము.
ప్రళయము. సం. వి. అ. పుం. రూ ప్రళయము. 1. కల్పాంతము: చూ. సంవత్సరము; 2. ఆహ్లా యము: చూ, హాని. 2; 3. చోవు: చూ, సావు; 4. మూర్ఛ: చూ, హాగము. 1.
ప్రళయములు. అం పృత్తి, అపస్తా, శరీర, మను, బ్రహ్మ, విష్ణు, రుద్ర, మహేశ్వర, సదాశివ, విరాట్పురుషప్రళయములు (10).

ప్రా

[ప్రా. వై. విణ. = పురా. వెనుకటి: చూ, రూ-పాత. 4. (పృత్తియందు ప్రాగ్తతబ్రుమనకుమిదివర్ణ

ములుబోపింపఁగామిగిలినరూపము. ఉదా.-

“పామిట్టి, పామేలుపు” మొ.) (దీనికి వృత్తియందు ఆచ్చేపరమగునపుడు యదాగ మంబును, పరుషములు పగంబులగునపుడు నుగాగమంబునగు. ఉదా.- “పాయిల్లు, పాయియేలు, పాంగెంపు, ప్రాణౌతు. ప్రాణ బచ్చే, పాంగెసిండి” మొ.)

పాంగణము. సం. వి. అ. న. 1. చూ, మంగిలి. 2; 2. పణపవాద్యము: చూ, స్వరము. 2

పాంగితము. సం. వి. అ. పుం. 1. తీరము: చూ, రోధస్య; 2. =పంచే-పాంత: చూ, సమీ పము. 1.

పాంగితరము. సం. వి. అ. న. 1. అడవి: చూ, వివినము; 2. తొట్ట: చూ, రంధ్రము. 1; 3. దవ్యున యెడారితోగ: చూ, మాగ్గ ము. 1; 4. పాలిమేర: చూ, హద్దు. 1.

పాంగంపు. సం. విణ. (ఉ) పాడునై నది: చూ, సోగ. 3.

పాంగు. దే. వి. 1. చూ, ఉపస్థము; 2: చూ, మలినము. భార. ఆరి. 7, ఆ. 28; ఆ. కిరి 3: రూ-పాచు, అల్లు, ఎక్కు; 4: రూ-పాచు, ఎక్కు, జేరగు-జేరుగు, తడవు, పాంగుదెంచే. (సం. ప).—అధిరోహించే, ఆరోహించే.

పాంగుడు. దే. వి. రూ-పాచుడు. 1: ఎక్కు డు, జేరగు-జేరుగు. (సం. ప)—అధిరో హణము, ఆరూఢి, ఆరోహణము, ఆరోహ ము; 2. పండలపాచి: చూ, శమలము.

పాంగుదెంచే. దే. అ. కిరి: చూ, పాంగు. 4. పా. 2, ఆ. 38.

పాంగులాడు. దే. అ. కిరి. రూ-పాంగులాడు. 1. పాంగెయెక్కు; ౩. 2. బ్రతిమాలు; 3. పీఠులాడు; 4. వచ్చినంతరాచటటు.

పాంగెకువాడు. దే. విణ. 1: ఎక్కుకువా

డు. (సం).—ఆరోహకుడు; వా. 2: చూ, పాకీవాడు. 2.

పాంగొను. దే. అ. కిరి: పాచిపట్టు.

పాంగబ్బము. వై. వి. బ. (పాంగెత + కబ్బ ము): చూ, వేదము.

పాంగి. వై. వి, విణ: చూ, రూ-పాచి. (పాంగెతనటకు.—హరి. పూ. 5, ఆ. 209.)

పాంగిచిపురుగు. వా. వి. తుండ్రజలచరము: చూ, మత్స్యము. 1.

పాంగెడువులపెట్టె ద్వ. వి: చూ, సూర్యుడు. పాంగెడువులు. ద్వ. వి. బ: చూ, పాంగబ్బ ము స్వా. 2, ఆ 62.

పాంగెత. వై. వి. రూ-పాత. 1. భృత్యుడు. ఉ, హరి. 4, ఆ. 93 చూ, నేనకుడు;

2. బట్ట చూ, పస్త్రము; 3. జీర్ణపస్త్రము: చూ, పస్త్రము; విణ. 4. =పురాతన. రూ- పాత-పాగి, అడువ, తుకాటము, చెనుకటి. (సం).—చిరంతనము, చిరత్నము, జీర్ణము, ట

కము, పురాతనము, పురాణము-పూరాణము, పగితనము-పగిత్నము, పాగిక్తము, (అవ్య)- కిన్ను; 5. మొదలు, పూర్వము: చూ, లోవి డి; 6 పాంగెతి. “పాంగెతచీర”.

పాంగెతిలు. వై. అ. కిరి. =పాగిక్తన. పాంగెత పడు: రూ-పాంగెతిలు, పాంగెబడు.

పాంగెతిల్లు వై. అ. కిరి. =పై.—బ్రుము. పాంగెతెబలుకులు. ద్వ. వి. బ: చూ, పాంగె పాంగెబడు. వై. అ. కిరి. 1: చూ, పాంగెతిలు; 2. అలరడు: చూ, సిద్ధించే.

పాంగెబలుకులెంకి. ద్వ. వి: చూ, సూర్యుడు. ఆం, భా. పగి. 181. చూ, పాంగెబ్బము.

పాంగెబలుకులు. ద్వ. వి. బ. రూ-ప్రాబల్లులు: పాంగెబల్లులు. ద్వ. వి. బ. —పై.—ఉ, రా. 2, ఆ. 178. [ర్యుడు. సాం. దే. 9.

పాంగెబల్లుసొమ్ముపెట్టె. ద్వ. వి: చూ, సూ

పాగిక. దే. వి. చూ, రూ-పాక.

పాగికటము. సం. విణ. చూ, పగికటనము.

పాగికామ్యము. అం. పరిష్టి: చూ, సిద్ధులు.

(విధూతులు.)

పాగికారము. సం. వి. అ. పుం = పగిహరి: అవి, కంథావాటము, కళత్రము, నేమము, వర గము. (తె).—కీట, పగిహరి-పగిహరి.

పాగికృతభవము. పా: చూ, పాగికృతము.

పాగికృతభాషాభేదములు. అం. ఇవిఆలు.—

౧. మహారాష్ట్రదేశములో పాగికృతము,

౨. కూరనేనదేశములో శౌరనేని, ౩. మగ

ధదేశములో మాగధి, ౪-౫ బాహ్లిక, నహ్య,

నేపాల, పాండ్య, కేకయ, కుంతల, వోళ,

భోట, గాంధార, నుధేష్ట, ద్రవిడి, గాడ,

లాటదేశములను పికాచదేశములందుఁ బైశా

చియు, చూళియును, ౬. ఆఫీర, ఘాజ్

రాది దేశములందపగింకభాషయును వాడు

చేన్నారు: (చూ, పాగికృతము. 1; భాష. 1.)

పాగికృతము పా. ౭. కానొకభాష. (సంస్కృత

పదములు చెందువిధములుగాఁ దెనుఁగునం

బ్రవేశించేచేస్తు వి. (1) అందుఁ గొన్ని ప్రా

కృతభాషలోఁజొచ్చి పాగికృతపదములై

అచ్చేటనుండి తెనుఁగునఁజేరుచేస్తువి; (2)

మఱికొన్ని సంస్కృతశబ్దములు పాగికృతభా

షయందుఁజేరక సరిగా తెనుఁగునంబ్రవేశించే

చేస్తువి. ఈసంస్కృత పాగికృతశబ్దములు

తెనుఁగునఁ జేరునపుడు చివరమాత్రముస్వల్ప

ములగుమార్పులు చెందినంజెందుఁగానియితర

భేదములనొందవు. ఈద్వివిధపదములే తత్స

మంబులని వ్యవహరింపబడును. ఇట్లు తెలుఁ

గులోనికి వచ్చిన సంస్కృత పదములు

“సంస్కృతసమము” లనియు, ఇట్లే వచ్చిన

పాగికృతపదములు “పాగికృతసమము” లని

యుఁదెలియఁబడుచున్నది. ఇట్టి పదములు

గాక, సంస్కృత పాగికృత శబ్దంబులలోఁ

గొన్ని చివర మార్పులేగాక, పదములలోని

వర్ణములు పోయిగాని, వర్ణములు మాటి

కాని, కొత్త వర్ణములు చేరికాని మాటు

రూపంబులనొంది తెనుఁగునఁజేరడు కొన్ని

సంస్కృతపాగికృతశబ్దములు “తద్భవంబు

లు” అని చెప్పఁబడును. ఇట్లు సంస్కృత

మునుండి పుట్టినపదములు “సంస్కృతభవ

ములు” పాకృతమునుండి పుట్టినవి “ప్రాకృతభ

వములు” సంస్కృతసమ, ప్రాకృతసమ, సం

స్కృతభవ, పాగికృతభవములేకాక, “దేశ్య

ములు” అనెడిపదంబులును దెలుఁగునంగలవు.

సంస్కృతసమంబులు గాక తక్కిననాల్గు విధ

ములైన యాంధ్రపదంబులు “ఆచ్చికము

లులేక అచ్చే తెనుఁగులనియుఁ దెలియఁ

బడును (ఉదర్పణము.) (ఇది తెలుఁగుభాషా

ప్రణాళికయైనను విషమంతయుఁ దెలుపుట

కిచేసి వివరింపఁబడియె: (చూ, పాగికృత

భాషాభేదములు, భాష. 1.); అం. 2: చూ,

భారాక్షియులు.

పాగికృతసమము. పా: చూ, పాగికృతము.

పాగికృతుడు. సం. విణ పామరుడు: చూ,

హీనుడు.

పాగికెన. వై. వి.=పాకాన్న. (రూ-పాకెన-

పాకెన్న-పాగికెన్న) య. 4, ఆ. 115:

చూ, పాకాన్నము.

పాగికెన్న. వై. వి.=—వై.—

పాగికృతము. సం. విణ: చూ, పాగికె. 4.

పాగిగల్గము. సం. వి. అ. న. 1. పగిగల్గ

త్వము; 2. స్త్రీలయొక్క అయత్నజమైన

యొకానొక శృంగారచేష్ట.

పాగిగోతిషము. అం: చూ, దేశములు.

పాగిగార్భము. సం. వి. అ. పుం. 1. అతిశయ

ము: చూ, హెచ్చే. 2; 2. పర్వతములు

లోనగువాని శిఖరము: చూ, శిఖరము. 1.
 పాగ్గినరుడు. సం. విణ. 1: చూ, ముందునడ
 చూవాడు; 2: చూ, మొదటివాడు.
 పాగ్గిహరము. సం. విణ. 1. ముందునడచేసది:
 పాగ్గియము; 2. మొదటిది. చూ, తైవ్యము
 పాగ్గిహరుడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, పరి
 ధానుడు.
 పాగ్గియము. సం. విణ. చూ, పాగ్గిహరము.
 పాగ్గియడు. సం. వి. అ. పుం. చూ, పాగ్గి
 హరుడు.
 పాగ్గియశము. సం. వి. అ. పుం హవిగ్గహము
 నను ముందున్న పాగ్గిహము చూ, నను
 నము. 1 [రము. చూ, నివము
 పాగ్గిహము. సం. వి. అ. పుం హ-పగ్గిహ
 పాగ్గిది. సం. వి. అ. పుం. 1. తూర్పు. చూ,
 హరిస్తు. 1; 2 పచ్చెను: చూ, హరి
 పరిక. [చ. 7 ఆ. 133
 పాగ్గిచితము. వై. వి. చూ, రూ-పాచితము
 పాగ్గిచీన. సం. వి. అ. పుం. చిలుగొడ్డ
 చూ, పిచ్చికర్ణి.
 పాగ్గిచీనబర్హి. సం. వి. అ. పుం. 1 ఇందు
 డు: చూ, సహసాగ్గితుడు; 2 ఒకానొక
 రాజు: చూ, రాజు. 1.
 పాగ్గిచీనము. సం. వి. అ. న. 1. కంపకోట చూ,
 వెలుగు; విణ. 2. పూర్వదిశయందుగలిగి
 నది; 3. పూర్వకాలమందుగలిగినది.
 పాగ్గిచీనావీతము. సం. వి. అ. న. కుడిభుజము
 మీదుగా ఎడమపార్శ్వమున వ్రేలేడుజింప
 ము: చూ, యజ్ఞోపవీతము. [నము. 1.
 పాగ్గిచీరము. సం. వి. అ. న: చూ, రూ-పాగ్గిచీ
 పాగ్గిమగ్యము. సం. వి. అ. న. పరిచురత్నము
 పాగ్గిచేతనుడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ-
 పగ్గిచేతనుడు.
 పాగ్గిచ్యము. సం. వి. అ. పుం. 1. శరాపతియను

నది యెల్లగాఁగల పాగ్గిక్షణముల మధ్యదేశ
 ము: చూ, దేశములు; విణ. 2. తూర్పుదిక్కు
 నందలిది: చూ, హరిస్తు. 1.
 పాగ్గిచ్యవృత్తి. అం. చూ, వై తాళీయము, వృత్త
 ము. 1. (బేసిపాచింబులందు 14 లఘువులు
 సరిపాచింబులందు 16 లఘువులు గలిగి బేసిపా
 చింబులేడింట సరిపాచింబుల తొమ్మిదింటము
 తిగల వృత్తము)
 పాగ్గిజనము. సం. వి. అ. న. మునికోల చూ, నిల్లు.
 పాగ్గిజాపత్యకాండములు. అం: చూ, తైత్తిరీయ
 చాగ్గిశ్శాము.
 పాగ్గిజాపత్యకృచ్చిము. అం. చూ, కృచ్చిము 6.
 పాగ్గిజాపత్యము. సం. వి. అ. న. 1 అధికారము:
 చూ, నివము. 1, 2 ఇష్టకేయము చూ,
 యజ్ఞము. 3 పంశైంబుచినములతో ముగిం
 పఁచిగిన స్మరము చూ, కృచ్చిము 6 చూ,
 స్మరము, పుం 4 మీరిరువురుగూడి ధర్మ
 ముచేయుచో వరునితో సభాసించి కన్నె
 నిచ్చిచేయు పెండ్లి చూ, వివాహము; అం.
 4 చూ, కర్మములు, 5. చూ, తానములు
 (మధతానములు) [సారథి.
 పాగ్గిజిత. సం. వి. అ. పుం. తేరుపూసరి: చూ,
 పాగ్గిజ్జ. సం. వి. అ. పుం. 1. మంచిబుద్ధిగల
 అడుది: చూ, పుం. 2. బుద్ధి: చూ, పూర్ణ
 ధము. 2.
 పాగ్గిజ్జి. సం. వి. అ. పుం. 1. లౌకికవ్యవహార
 మునందు మిక్కిలి తెలివిగల అడుది: చూ,
 పాగ్గిజ్జ. 1; 2. పండితునిభార్య: చూ, భార్య.
 పాగ్గిజ్జుడు. సం. విణ. 1: చూ, సుధి; 2: చూ,
 సమర్థుడు. [రాశము.
 పాగ్గిజ్జ్యము. సం. విణ. అధికము: చూ, పే
 పాగ్గిజ్జ్యవాకుడు. సం. వి. అ. పుం. తగవరి:
 చూ, స్వామి. 3. [పాగ్గిసంసకము.
 పాగ్గిణగడ్డము. వై. వి. పాగ్గిణగట్ట: చూ,
 పాగ్గిణగడ్డకనుగొనురీతి. పా. ఎవని సూక్ష్మద

శలో నెవని పాణినిదశ కనుగొనవలెనో
యట్టివాని నూత్నదశాపరిమాణమును పాణిని
నశానాథుని మహాదశా సంవత్సరసంఖ్యచే
గుణింపవలెను. అట్లుగుణించిన మొత్తమును
120చే భాగించినయెడల పాణినిదశాపరిమాణ
ము తెలియును. [భర్త; 2: చూ, యముడు.
పాణినినాథుడు. సం. వి. అ. పుం. 1: చూ,
పాణినిభయము. సం. వి. అ. న. పాణినిమునకు
భంగము. (వా)
పాణినిము. సం. వి. అ. పుం. 1: పానము
గాలి: చూ, వాయువు: 2: పానము. హృద
యమందలిగాలి చూ, వాయువు; 3. కావ్య
జీవనము, 4. బలిమి: చూ, శక్తి 1; 5. భో
శము: చూ, శశము; బ. 6: పానము: అస
వు-అనువు, చైతన్యము, జీవన్ము, జీవితము,
(తే). - ఉనుము, పానము, మందల, మిడుకు;
తద్వి. - కొంచెము మిగిలియున్న పాణినిము. -
(తే). - మట్టును, (మి) కొఱపాణినిము;
విగ 7 నిండింపఁబడినది: చూ, సంపూర్ణము.
పాణినిము పాణినిముగా. జా. ఏకీభావముతో.
“పాణినింబు పాణినింబుగా నిను మన్నిం
పఁడొ” (పారి. 2, ఆ. 25.)
పాణినిముగ్నించుట. అం. చూ, చిహ్నులు.
పాణినిములు. అం. 1 పాణిని, అపాన, సమాన,
ఉదాన, వ్యానవాయువులు: చూ, వాయు
వు, 2. ఘాతజఘ్నములతోను తన్మధ్యస్థము
లైన విరామకాలములతోనైన వృత్తగీత
వాద్యకాల పరిచ్ఛేదము తాళశబ్దార్థము.
ఇట్టి తాళమునకు పాణినిములు 10. కాల
పాణినిదా: చూ, తాళపాణినిములు.
పాణినివాయువు. సం. వి. ఉ. పుం. చూ,
పాణినిము. 1—2. [ప్రవేశము.
పాణినిచారము. సం. వి. అ. పుం. పాణినియో
పాణినిచారముపడు. మి. అ. కిరి: చూ, చర

ముపడు. 2.
పాణినియము. సం. వి. అ. పుం. “ఓం
భూః ... .. బ్రహ్మభూర్భు
వస్సువరోమ్.”: చూ, యోగాంగములు (అం
గము. 9.) (నాసికాముఖములయంగు సంవ
రించెడు వాయువును మంత్రీపూర్వకముగా
నిరోధించుట.) (చూ, ఓమ్, గాయత్రి.)
పాణిని సం. వి. న్. పుం. 1 మనుష్యాదిజంతు
వు: ఆత్మవీరుడు, చేతనము; విణ. 2. పాణి
నిముగలది: చూ, హంసుడు. 2.
పాణినిమూతము. సం. వి. అ. న. కోడిపండు
లోనగునది: చూ, సమాహ్వయము. 2.
పాణినిము. సం. వి. అ. పుం: చూ, బ్రహ్మ 1.
పాణినిము. అం. పాణినిసహాయుచే బల్య
బడుపాలులు పాణినిబలబడును ఉదా. —
“క, గి, చు, న్నూ, టీ, వ్లు, యు, రా” మొ.
పాణినిముడు. సం. వి. అ. పుం. చూ, పాణిని
నాథుడు. 1-2. [సాదిము. (1)
పాణినిరాశనము. సం. వి. అ. పుం. చేడ్చి చూ,
పాణినిగోచరము. సం. వి. అ. న. — పై—
పాణినిస్నానము. సం. వి. అ. పుం. వేకువతాన
ము. చూ, స్నానము. 1.
పాణినిస్సంధ్య. అం. పాణినికాలసంధ్యానందన
ము: చూ, సంధ్యానందనము.
పాణినికూల్యము సం. వి. అ. న. ప్రతికూలత్వము.
పాణినిపదికము. పా. భార్యభిన్నంబును ప్రత్యయ
భిన్నంబును ప్రత్యయంతభిన్నంబునగు అర్థ
వచ్చుబ్రూపము. దీనికి నామమనియుఁ బేరు
గలను. ఉదా. — శివ-శివా, పారి, నదీ. మొ.
పాణినిబోధకము. అం: చూ, చుంబనస్థానములు.
పాణినిభావ్యము. సం. వి. అ. న. పాణినిభూత్వము.
పాణినివేశిని. అం. 1. దూతికావిశేషము: చూ,
నాయికలు; 2: చూ, దూతీచతుష్టయము.
పాణినిహారము. సం. వి. అ. పుం. గారిడి

విద్యయందు సేద్యరియైనవాడు: చూ, వ్యాకృ
గామి.

ప్రాధమకల్పితుడు. సం. వి. అ. పుం. కొత్త
గా చేదునవారంభించిన శిష్యుడు: చూ,
కైత్తుడు.

ప్రాధమమితుడు. సం. విణ: చూ, మొటివాడు
ప్రాధమ్యము. సం. వి. అ. న. పృథమత్వము.

ప్రాధ్యపడుట. మి. వి. వేడుకొనుట (శి. ర)

ప్రాధ్యపడుట. మి. వి. —పై—(వాడుక)

ప్రాధ్యపించు సం. అ. కి. పుట్టు: చూ,
సంభవించు [చూ, సంభవము. 1

ప్రాధ్యుర్భావము. సం. వి. అ. పుం. పుట్టుక

ప్రాధ్యుర్భావము. సం. విణ. పుట్టివది: చూ,
సంభూతము [స్మృత్యము. 3

ప్రాధేశము సం. వి. అ. న. దానము. చూ,

ప్రాధేశము. సం. వి. అ. పుం. చూ, రూ-ప

దేశము. 3—4.

ప్రాధాన్యము. సం. వి. అ. న. పృథావత్వము.

ప్రాధమడు. సం. విణ. ఆక్రయించు (తె).—
పొందువాడు. [లాభము. 1.

ప్రాప్తము. సం. వి. అ. న. =ప్రాప్త చూ,

ప్రాప్తము. సం. విణ. పొందెదగినది: చూ,
లభ్యము. 1. [అ. 244: చూ, సక్తమగు.

ప్రాప్తించు సం. స. కి. పొందు. ఉ, రా. 6,

ప్రాప్త. పై. వి. 1.—ప్రాప్తము. ఆశ్రయము.

చూ, సన్నిధానము. 2, 2: చూ, సహిషము

ప్రాప్తగను. వా. స. కి: అండగను, ఊతె

కొను, ఊడు, ఊను, చేపట్టు, తాచే, తొట్టు,

తొడుపు, పట్టు. (సం).—ఆవలంబించు,

అలంబించు, ఆశ్రయించు, ఉపసర్పించు.

ప్రాప్తచెఱచేవాడు. వా. విణ: (సం).—
ఆశ్రయాశుడు. [సరాసుపు.

ప్రాప్తపంచత్వము. సం. వి. అ. పుం. చూ,

ప్రాప్తము. సం. విణ. 1. పొందెదగినది: చూ,

సంసక్తము; 2. కూడుకొన్నది: చూ, సహి-
తము. [పుడు; 2. చూ, సుధి.

ప్రాప్తరూపుడు. సం. విణ. 1: చూ, సురూ

ప్రాప్త్యాశ. అం (ఉపాయపాయములయొక్కచే

గాగ్యసంభవము.) (బహుమూలవాసి కథ

పతాక; అపాయములేమండఁ గార్యమొనర్ప

యత్నించుట నియతాప్తి; కొంతవఱకేవచ్చి

నిలిచిపోవుకథ, పృక్తి)

ప్రాప్తి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1. పొందు: చూ,

లాభము. 1; 2. శుభోదయము: చూ, లాభ

ము 1; 3. అధికము: చూ, హెచ్చు. 1;

అం. 4. ఒకవిశ్వము: చూ, సిద్ధులు

(విభూతులు) [చూ, సక్తమగు.

ప్రాప్తించు సం. అ. కి. కలుగు, పొందు:

ప్రాప్తము సం. విణ. చూ, ప్రాప్తము.

ప్రాప్తము సం. వి. అ. న. పృథమత్వము,

బలవత్.

ప్రాప్తము. సం. వి. అ. న: చూ, పృథమత్వము.

ప్రాప్తాతకము. సం. వి. అ. న: చూ, రూ-

ప్రభావము.

ప్రాప్తతము సం. వి. అ. న. కానుక: చూ,

సూడిది.

ప్రాప్తము. సం. విణ. 1. మేరమీఱని

వాడు; 2. సత్వములేవనివాడు; 3. శా

స్త్రులు నెఱిగినవాడు: చూ, శాస్త్ర

విరుడు.

ప్రాప్తము. సం. వి. అ. న. 1. దృష్టాంతము:

చూ, వృత్తాంతము. 7; 2: చూ, సాక్ష్యము. 1.

ప్రాప్తి. దే. వి. 1. కౌర్మము: బెట్టిదము;

విణ. 2. కూరము: చూ, రారము. 2;

3. కూరుడు: చూ, వ్యాధుడు. 2;

4. కూరురాలు. వికృ. 6, అ. 78: చూ, స్త్రీ.

ప్రాప్తిముఖులు. ద్వ్య. వి. బ. రూ-ప్రాప్తిముఖులు:

చూ, ప్రాప్తిముఖులు.

ప్రాప్తిముఖులు. ద్వ్య. వి. బ.-పై-య. 1, అ. 18.

ప్రామాణ్యము. సం. వి. అ. న. అష్టా చూ, నాగకము (1)

ప్రామాణ్యము. దే. స కి 1 రూ-పాము విజ 3, ఆ. 80: చూ, రుద్దు 1; 2 పూము. కాశీ. 7, ఆ. 38: చూ, లేపనము చేయు; 3. మూయు; స్వా. 4, ఆ. 106 చూ, స్థగనము చేయు; 4. తడిపోవనొత్తు భాగ. 1, స్కం-192 అప్పళించే, ఉనుము, ఒత్తు, చేయి, శుశుచు-తున్ను, నూపు; 5. చెలుము-చూ, తాచే, 6. పడించే చూ, హింసించే 2, 7 శుండించే మార్క. 1, ఆ 39. చూ, సెలగు.

ప్రామాణ్యము. దే. వి: చూ, పులుముడు
ప్రాయశ్చిత్తము సం వి అ. న = పాచితము - పాచితము చూ, శిషి. 1.

ప్రామాణ్యము. సం. వి. అ. పుం. 1. = పరుసము - పాంసము. పాండు 2, ఆ 27: చూ, పుసు. 1; 2. మరణార్థము సర్వకర్మ పరిత్యాగ పూర్వకమైన ఉపవాసము: చూ, లంకణము; 3 చూపు చూ, సాపు, 4 చూ, బాహుళ్యము; 5. వృత్తి ముందులైన పదమైన రోసమానము. "పశుప్రామాణ్యము" ము

ప్రామాణ్యము. దే. వి. 1. పాగుసము. జై. 7, ఆ. 150; చూ, శ క్తి. 1; 2. భాగ్యము. హరి. పూ. 5, ఆ 222 చూ, సంపద; 3 సామం గల్యము. నై. 2, ఆ. 138.

ప్రామాణ్యము. దే. విణ. 1: దరిద్రే. (సం) — దీనుడు; 2. భాగ్యహీనము. చూ, సీదరము. 1

ప్రామాణ్యము. సం. వి: చూ, సామాన్యము. 3
ప్రామాణ్యము ద్వ. వి. మున్నీరు. చూ, సమద్రము
ప్రామాణ్యము. సం. వి. అ. పుం. 1. ఆరంభము: చూ, సన్నాహము 2; 2. దొరకోలు చూ, సన్నాహము. 2

ప్రామాణ్యము. సం. అ. కి: చూ, సమకట్టు. 2.
ప్రామాణ్యము సం. వి. అ. పుం. 1. శరీరము నెత్తి

చెడి కన్నవిశేషము. ఆగామి, సంవిత్, ప్రా
రబ్ధములలో నొకటి: చూ, త్రియము; విణ.

2. ఆంధ్రము: చూ, సన్నాహము. 2
ప్రామాణ్యము. సం. వి. ఈ శ్రీ. చూ, కరిబంధము.
ప్రామాణ్యము. సం. విణ. 1: కథంకశిఖుడు, సగి
శ్చిక్ష, పృష్ఠ (తే) — అడుగునాడు; 2: చూ, వేడునాడు

ప్రామాణ్యము. సం. వి అ. శ్రీ. రూ-ప్రామాణ్యము.
1 అడుగుట చూ, వేడికోలు; 2 వేడు
ట చూ, స్తోత్రము.

ప్రామాణ్యము సం వి. అ. న — పై —
ప్రామాణ్యము. పా. వ్యతిరేకమధ్యమపురుష
చివర ఎ, ఏ, ఓ, అయ్య, అమృ అను
నవిచేరి ప్రామాణ్యముగను. ఉదా. — ఎం
డనె, వండనె, వండనో, వండనో, వండ
నయ్య, వండగమ్మ. (ఇట్లు వండర మొ)

ప్రామాణ్యము సం విణ. 1 అడుగడగడవి; 2 వేడడగడగడవి: ఆశాస్యము

ప్రామాణ్యము సం. స. కి 1. వేడు: చూ, వేడి
కోలు; 2. కోరు. చూ, వాంఛించే.

ప్రామాణ్యము. సం. విణ. 1. అడుగడగడగడవి. చూ,
వాంఛితము; 2. వేడడగడగడవి. అరితము -
అరితము; 3. శత్రువుచే అడ్డగించబడినది
చూ, రుద్దుము 1. [వేడడగడగడవి. చూ,

ప్రామాణ్యము. సం. విణ అర్థశిఖుడు: చూ,
ప్రామాణ్యము సం వి. అ. న. మెడనుండి సరి
గా నురమున వేగెడు పూలపండులోనగు
నది చూ, భూపణము. 2

ప్రామాణ్యము. సం వి. అ. శ్రీ. మెడనుండి
సరిగా నురమున వేగెడు బంగారు కాసు
లపండులోనగునది చూ, భూపణము 2

ప్రామాణ్యము. దే. వి. బ చూ, రూ-పాలు. 7—8.
ప్రామాణ్యము. దే. వి. చూ, రూ-పాలుచాలిక.
ప్రామాణ్యము. దే. ఆ. కి: చూ, రూ-పాలు
చాలు.

పాల్లెయము. సం. వి. అ. న. చూ, హిమము.

పాల్లెయలిక. దే. వి. చూ, రూ-పాలుమాలిక.

పాల్లెయలు. దే. అ. కిరీ: చూ, రూ-పాలు
మాల. పా. 1, ఆ 9.

పాల్లెయ. వై. వి. 1. దోషము: చూ, వృజినము.

1; 2. పద్ధతి. వై. 2, ఆ. 112: చూ, విధ

ము. 1; విణ. 3. ఆనుకూలము. కళా. 3, ఆ.

191: చూ, స్నేహము. 1; 4. యుక్తము.

పర. 1, ఆ 128: చూ, సహితము.

పాల్లెయరణము. సం. వి. అ. న. 1. ఉత్తరీయము:

చూ, వస్త్రము; 2. ముసుగు: చూ, వ్యా

పనము.

పాల్లెయరము. సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, పాల్లె

వరణము. 1, 2 కంబళి: చూ, రెల్లకము;

3. పాపడ. అంగడిట్టము: చూ, వస్త్రము

పాల్లెయ్యము. సం. వి. అ. న. పల్లెయ్యము:

చూ, సామర్థ్యము. 1.

పాల్లెయ. వై. అ. కిరీ: చూ, రూ-పరపు 2

పాల్లెయ్య సం. వి. వ. (స్త్రీ). వర్ణరత్నపు. (రూ-

పాల్లెయ్య: చూ, మానద్యయము(బుతువులు)

పాల్లెయ్యము సం. విణ. కప్పుకొనబడినది (దు

ప్పటి)

పాల్లెయ్యము. సం. విణ: చూ, హీనుడు.

పాల్లెయ్య. సం. వి. వ. (స్త్రీ): చూ, రూ-ప్రావృట్టు.

పాల్లెయ్యాయణి. సం. వి. ఈ. (స్త్రీ): చూ,

కూకళింబి*.

పాల్లెయ్యేణ్యము. సం. వి. అ. పుం. 1. కడప:

చూ, పాలిప్పియము; 2. కొడిసె*. చూ,

పత్నకము; విణ. 3. పాల్లెయ్యట్కాలమున

బుట్టినది.

పాల్లెయ్యపు. ద్వ. వి. (పాల్లెయ + పేలుపు)రూ-

ప్రావేల్పు, అనురుడు, పూర్వదేవుడు. చూ,

రాక్షసుడు. 1. [సాపాటు.

పాల్లెయ్యము. సం. వి. అ. న. కుడుపు: చూ,

పాల్లెయ్యము. సం. వి. అ. న. పల్లెయ్యము.

పాల్లెయ్యము. సం. స. కిరీ. 1: చూ, సాపడు;

2. పానముచేయు: చూ, తాగె.

పాల్లెయ్యము సం. విణ. 1. భుజింపబడినది: చూ,

లిప్తము. 2; 2. తాగెబడినది: ఆపీలము,

పీతము.

పాల్లెయ్యము. సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, సభ్యుడు.

1; విణ. 2. పల్లెయ్యచేయువాడు: కథం

కథికుడు, పల్లెయ్యకర్త, పల్లెయ్య, పాల్లెయ్యము.

(తె).—అడుగువాడు.

పాల్లెయ. పా. పాల్లెయ్యమునబ్రతివరణముయొక్క

రెండవయత్నము. “అనంతరాక్షరంపాల్లెయ్య”

యని నన్నయ భట్టియము. పాల్లెయ్యమునకు

పాల్లెయ్యముగాని స్వరము పల్లెయ్యము

గాదు అనగా నొకేపాల్లెయ్య ఏయచ్చెత్తోనై

నగూడి యుండవచ్చుననుట మొదటి చగ

ణముందలి రెండవవర్ణమేయదే నాల్గవర

ణములందును రావలెను. పాల్లెయ్యమునకు

ముందు పాల్లెయ్యమున్న పాల్లెయ్యము. దీర్ఘము

న్నదీర్ఘము. సున్నయున్న సున్న. నాల్గవో

ట్ల సరిగ నుండవలసినదే. పాల్లెయ్యములు

ద్విత్వ, సంయుక్తములు గలవయ్యెనేని

నాల్గవోట్ల నట్టి ద్విత్వసంయుక్తములే రా

వలెను. సున్నగాని సంయుక్తముగాని యు

న్నపుడు దానికేబూర్గము పాల్లెయ్యదీర్ఘము

లతోఁబనిలేదు. అవి యెట్లయినను గురువులే.

కం॥ చంచలబోచన లప్పుడు । గాంచిరి

కమలాకరంబుఁ గాననసీమన్.” రేఫసం

యుక్తముగాని అతిసున్నగాని యొకపాద

మందుండి తక్కినచో లేకున్నను దప్పు

లేదు. “ఉ॥ త్కీర్తియ వంశవర్ధనులు సర్వి

జనస్తుతి పాత్రులైన మాం । ధాతృ ముఖావ

నీశ్వరులు.” “వాడు పరమాత్మఁడనినే

పీడక.” సంధివలన మాటిన సిద్ధమైన “గ,

స, డ, ద, వ, బ, య” లు మిత్రములు

“ఉ. భయభక్తుల తోడనువా. నియోడలనేఁ
దిరుగుచేంటి.” దుర్జయము, బిందువునుగలిసి
ద్విత్వములైన “నమ”లు సిద్ధియైన
“స్తమ్య” లతో మైత్రినందును. “ఉ. భ.
క్తిమృతపారు పూజనములు. సెమ్మదితోఁ
జేతు.” ఇత్యాది. (చూ, తిప్రప్రాస.) (ఛం
దోలక్షణము.)

ప్రాసంగము. సం. వి. అ. పుం: చూ, తల
కాడి (కాడికి వెనుకటికాడి అని కొందఱు)

ప్రాసంగికము. అం: చూ, వస్తువు. 2.

ప్రాసంగ్యము. సం. వి. అ. పుం. కాడిమోసె
డువద్దు. కాకటము: చూ, వృషభము. 1.

ప్రాసంగ. దే. వి. ఒకసవ్యము. పాండు. 3, ఆ
3; అచ్చ. కిష్కిం, కాం. 69: చూ, స్తంబ
కరి (ధాన్యము.)

ప్రాసము. సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, ప్రాస
యతి; 2. చూ, ప్రాస; 3. ఈఁటె చూ,
బాణము. 1; అం. 4: చూ, ముప్పదిరెండా
యుధములు.

ప్రాసయతి. పా. (ప్రాసము) ప్రాసయతియన
పద్మపాదద్వితీయాక్షరమును, వికృతాక్షర
ద్వితీయాక్షరమును, మైత్రిగలుగుట “భాసు
రంబగు పాత్రముచేసివాడ.” ఇందు భా
తర్వాతి “స” ప్రాస; భాసు యతిచే సరి
కాదు కావున, చే తర్వాతి “సి” ప్రాసకు
సరిపెచ్చేబడియె. ప్రాసయతి సీస, గీత,
లయగార్హమలందె కలదు. సీస, గీతములకుఁ
బ్రాసలేదు. లయగార్హి లయ విభాతులకుఁ
బ్రాసయతియేగాని యతిలేదు. దండకము
వకు గణపర్ధానమెకాని యతిప్రాసలులేవు.
ఇత్యాది. [(ప్రసవము=పుష్పము.)]

ప్రాసవము. సం. విణ. ప్రసవసంబంధమైనది.

ప్రాసాదము. సం. వి. అ. పుం. 1. దేవళము;
చూ, సదనము. 1; 2. రాజగృహము: చూ,

సదనము. 1.

ప్రాసీకుండు. సం. విణ: కాంతికుండు, కాంతి
కుండు. (తే).—ఈఁటెకాడు.

ప్రాస్థాము. సం. వి. అ. పుం. ఉదయాది పది
గడియలవఱకుఁ గలకాలము, లేఁబగలు: చూ,
వాసరము.

ప్రి

ప్రియులు. వై. అ. క్రి. 1.=భిష్. విరియు.స్వా.

3, ఆ 23: చూ, వికపించే; 2. బిగువుతగ్గః
చూ, సడలు 6; 3. తగ్గ కళా 8, ఆ. 99:
చూ, సుగ్గు. 9, 4. షాడు. మార్గు. 7,
ఆ. 242 చూ, సడలు. 4; 5. జోలు: చూ,
సడలు. 5; 6. తొలగు. హరి. పూ. 7, ఆ.
98: చూ, విరియు. 5.

ప్రియ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. ప్రియురాలు:
చూ, స్త్రీ; దే. వి. (1): చూ, పిర-పిఱ.

ప్రియంగువు. సం. వి. ఉ. స్త్రీ. 1. కొఱ్ఱలు:
చూ, ధాన్యము; 2 నల్లాపలు: చూ, సర్వ ప
ము; 3. పిప్పలి*: చూ, శౌండి (పిప్పలి);
4.=పేంకిణము*: చూ, సన్నకదుర్తిపు; న.
5. కుంకుమము: చూ, వహ్నిశిఖము. 1.

ప్రియంపడు. మి. అ. క్రి: రూ-ప్రియపడు.
ఇష్టమగు: చూ, సంధించే. 2.

ప్రియంపద. అం: చూ, పృథ్వు. 1 (న, భ,
జ, రగణములు. 8 యతి. 12వ ఛందస్సు.)

ప్రియంపడుండు. సం. వి. అ. పుం. 1. ఒకభేచ
రుండు: చూ, వేలుపు (దేవతాభేదములు);
విణ. 2. ఇచ్చేకమాడువాడు: చూ, శ్లక్షుండు. 2.

ప్రియకము. సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, ప్రియం
గువు. 5; 2. చిత్రవర్ణముగలజింక: చూ, హరి
ణము. 1; 3. తుమ్మెద: చూ, సారంగము.
3, 4. కడప*: చూ, హరిప్రియము; 5. ప్రేం

కణము*: చూ, శ్యామ. 7; 6. వేగిన *: చూ, సగ్గకము. 2.

వియకాంత. అం: చూ, వృత్తము. 1. ("న, య, న, య, న గురువులు. 11 యతి 16 పఠంధ స్సు); వా. చం. వి. ఆ. స్త్రీ. 2. చూ, ప్రియురాలు
వియత సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, స్నేహము. " వియగర్భికనాటిక. అం. (శ్రీహర్షుడు వ్రాసె ను) చూ, కార్యనాటకములు. [పడు వియపడు. మి. అ కిరి చూ, రూ-ప్రియం వియము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. వృద్ధి * చూ, రాజావృత్తము; 2: చూ, స్నేహము మార్గ. 3, ఆ. 98, 3: చూ, సంతోషము; విణ. 4: అనుగ్రహము. ఇప్తము* చూ, వల్ల భము. 2; 5: (తే).—గాయకము, గిరాకి; 6. కోరబడినది: చూ, వాంఛ; అం. 7 చూ, జన్యతాశ్రములు.

వియవాది. సం. విణ. (న్. ఈ. వ): చూ, ప్రియంపడుడు. 2

వియవాదిక. సం వి ఆ. స్త్రీ. 1. వినాహాది ప్రియుక్తమగు వంగళవాద్యము. చూ, వీణ, 2. వినాహాది ప్రియుక్తమంగళవాద్య ధ్వని: చూ, స్వరము. 2.

వియాల. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. దాక్షి * చూ, స్వాదుఫల.

వియాలము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. రూ-పియా శము *: చూ, సన్నకదుర్నిపు; 2. అడవి మామిడి: చూ, మామిడి. [లము. 1. *

వియాలపు. సం. వి. ఉ. పుం: చూ, ప్రియా ప్రియుడు. సం. వి. ఆ. పుం. 1. పాగిణ నాథుడు: చూ, సామి. 2; 2: చూ, స్నేహితుడు.

వియూరాలు. వా.మి. వి: చూ, ప్రియసి.

ప్రి

ప్రిణనము. సం. వి. అ. న. శృప్తిఁబుట్టించుట: చూ, సౌహిత్యము.

ప్రితి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1: చూ, సంతోషము. పాండు. 2, ఆ. 104: లక్ష్మీ. 3, ఆ. 103; 2=బాతి: చూ, స్నేహము; 3 మన్మథుని భార్య: చూ, భార్య; అం. 4: చూ, యోగ ములు; 5. చూ, వృత్తము. 1. (ఒక్కొక్క పాదమున ఒకరగము రెండుగురువులు గల ది 5వ ఛందస్సు.)

ప్రితిదత్తము. సం వి. అ. న. అత్తగారి చేతఁ గాని మామగారిచేతఁగాని పేర్నుచేయుఁ బడినదియు పాదపంచన కాలమునందియ్యఁ బడినదియునైనస్త్రీధనము: చూ, విత్తము 1. ప్రితుడు సం. విణ: చూ, హృష్టుడు.

ప్ర

ప్రంగుడు దే. వి. చూ, రూ-పుంగుడు.

1—2—3 [భాగ. 7, స్కం. 12.

ప్రచ్చే. దే. అ కిరి చూ, రూ-ప్రచ్చే. 5.

ప్రప్తి. దే. వి: చూ, రూ-ప్రప్తి. 1—2;

3. మనీషివిశేషము: చూ, రత్నము. 1

ప్రప్రప్తి. వై. వి=పులక: చూ, రూ-పురుగు.

ప్రప్తము. సం విణ: చూ, రూ-ప్రప్తము.

పె

పెంకడము. వై. వి.=ప్రియంగు *. చూ, సన్నకదుర్నిపు.

పెంకణము. వై. వి.=పై.—

పెక్కణము. వై. వి.=పేక్కణము: చూ, రూ-పెక్కణము. 1—2.

పెగడ. వై. వి.=పగిధాని (ద్యయమని శ.ర.):
చూ, రూ-పెగడ. 1—2—3; ఆం.

4. (అమాత్యుడు): చూ, రాజ్యాంగములు.
పెగడ. వై. వి.=పగిధాని (ద్యయమని శ. ర.)
(పేరు + కడ)—వై—(యువరాజునకు.—
వై. 3, ఆ. 28) [సాని: చూ, భార్య.
పెగడసాని. ద్య. వి. మంత్రభార్య, మంతు
పెగబ్బ. దే. వి: చూ, రూ-పగిబ్బ *.
పెగబ్బలి. దే. వి.—వై.— [నిజముగా.
పెగబ్బొత్తి ద్య కిరి విణ. (పేరు + బొత్తి)
పెగడ. ద్య. వి. చూ, రూ-పెగడ.

(పే

పేరికడము. వై. వి.=పీయంగు *. రుక్మి.
3, ఆ 35. చూ, సన్నకద్రువు.
పేరికణపద్ధతి. అం: చూ, ఉద్ధతము
పేరికణము. వై. వి. 1=: చూ, రూ-పేరిం
కడము. *. స్వా. 3, ఆ. 84; అం. 2:చూ,
నాటికలు (ఒకంకము, యుద్ధకథ, నీచపా
త్రనాయకుడు). [డను *.
పేరికనము వై. వి.=: చూ, రూ-పేరింక
పేరింఖ. సం. వి ఆ. స్త్రీ. 1. డోల, ఉయ్య
ల: చూ, సవారి; 2. పర్వతనము చూ,
విహారము. 1; 3. సృత్యము: చూ, వ్యంజక
ము. 1; 4.=పేరెము. అశ్వగతి: చూ,
పేరెము.

పేరింఖణము. సం. వి. అ. న. 1. సృత్యవిశేష
ము. భార. విరా. 1, ఆ. 233: చూ, పేరిం
ఖ 3; 2: చూ, పేరింఖ. 2; 3. పగివేశము:
చూ, సాహసము. 1; 4. నాటకము:చూ,
వ్యంజకము.1. [బంధములు.

పేరింఖాయితము. అం: చూ, ఉత్తానకరణ
పేరింఖావతి. అం: చూ, వ్యానకరణ బంధము

లు. (అజనదియగు వివరీతకరణబంధములలో
నొకటి).

పేరింఖితము. సం. విణ. 1. ఊచేబడినది,
అందోళితము: చూ, లోలితము; 2. కదలిం
పబడినది: చూ, వేల్లితము. 2; అం.
3: చూ, ఆగోహిపక్షగతాలంకారములు;
4: చూ, అపగోహి పక్షగతాలంకారములు.
పేరింఖోలిక. సం. వి. ఆ స్త్రీ. దాతాడోల:
చూ, సవారి.

పేరింఖోళితము. అం చూ, కరణములు.
పేరింఖుడు. దే. విణ. అధిపతుడు. పంచ. నా.
1, ఆ. 414 చూ, హేమాహేములు.

పేరింబాగిలు. దే. వి. బ. (పేరిల + బాగిలు)
పేరిగింజలు. పాండు. 4, ఆ. 196. చూ,
పేలలు.

పేరిక్ష. సం. వి. ఆ స్త్రీ. 1. బుద్ధి: చూ,
హృల్లేఖము. 2; 2 ఈక్షణము: చూ, వీక్ష
ణము; 3 సృత్యక్షణము.

పేరిక్షణము సం. వి. ఆ న. 1 సేత్రము:
చూ, లోచనము; 2: చూ, పేరిక్ష. 2;
3 పగిత్యక్షణము; 4.=పెక్కణము. సాభిన
యసృత్యము: చూ, వ్యంజము. 1; 5.=పెక్క
ణము. జెట్టిల కుస్తీతాపు, మల్లరింగము:చూ,
వ్యంజకము. 1: (చూ, మల్లకాస్త్రము).

పేరిక్షణికుడు. సం. విణ. 1: దర్శకుడు.
(తె).—మోచేవాడు; 2: చూ, పగిహారు
డు. 2. [నీయము: చూ, వీక్ష్యము. 2.

పేరిక్షణీయము. సం. విణ. మోడదగినది: దర్శ
పేరిక్షితము. సం. విణ. మోడబడినది, వీక్షిత
ము: చూ, స్పష్టము.

పేరిగు. దే. వి: చూ, రూ-పేరివు.

పేరిమే వై. స. కిరి.=పేరిరణ. రూ-పేరిరే
మే: చూ, రేమే

పేరితపురము. సం. వి. అ. న. యమపట్టణము:

చూ, సీమ (1) (దేశములు.)
 ప్రేతపురీకాంశము. అం: చూ, పప్త్యంశములు.
 ప్రేతము. సం. వి. అ. పుం. 1. వరకమందుడు
 జంతువు; 2. ఒకానొక భూతము: చూ,
 భూతము. 2; విణ. 3. పీనుగు: చూ,
 సంస్థితుడు.
 ప్రేతవనము. సం. వి. అ. న: చూ, శ్రుకానము.
 ప్రేతవాలరన బాహ్యులు. అం: చూ, ఘూ
 ర్జర బాహ్యులు. (వీరు యజుర్వేదములు.
 కత్తియనాగా పరిదేశములందుఁ గానంబడి
 యెదరు) (చూ, బాహ్యులు)
 ప్రేతవాహితుడు. సం. వి. అ. పుం: అవిష్టు
 డు, భూతావిష్టుడు.
 ప్రేత్య. సం. అవ్య. జన్మాంతరము: అముత్య
 ప్రేత. వై. వి: చూ, వేగుజ్జము.
 ప్రేమ సం. వి. న్. పుం. న. రూ-ప్రేమ
 ము.=పెరిమ-పెర్మి. 1: చూ, సంహృషము;
 2: చూ, స్నేహము; వా. 3. దయ: చూ,
 హర్దము. 2.
 ప్రేమపంచకము. అం. అభ్యాసయోగము, అభి
 మానజము, సంపత్కయోగము, వైషయిక
 ము, పృథావసాత్వము (5) [1-2-3.
 ప్రేమము. సం. వి. అ. పుం: చూ, ప్రేమ.
 ప్రేము. దే. వి: చూ, రూ-ప్రేము.
 ప్రేముడి. వై. వి.=ప్రేమ: చూ, స్నేహము. 1.
 ప్రేముడించే వై. అ. కి. 1: చూ, శోకించే,
 2: చూ, ప్రియంపడు. భార. ఆర. 6, ఆ.
 123; 3: చూ, బాధపడు. పంచ. నా. 3,
 ఆ. 333:
 ప్రేయసి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. ప్రియురాలు.
 పాండు. 2, ఆ. 27: చూ, స్త్రీ.
 ప్రేయసుడు. సం. వి. న్. పుం: చూ, ప్రియు
 డు. 1-2. [రసవదలంకారములు.
 ప్రేయస్సు. అం. 1: చూ, గుణములు; 2: చూ,

ప్రేరనుడు. సం. విణ. ప్రేరేపణ చేయువాడు.
 ప్రేరణశేఖ. అం. జిచ్చ, నిజంతము, గ్యంత
 ము అనునవి.
 ప్రేరణము. సం. వి. అ. న. (ఇది ఆ. స్త్రీ. గాను
 కనబడుచున్నది అనిశ.ర.): చూ, ప్రేరేపణ.
 ప్రేరణి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ.=పేరిణి: చూ, రూ-
 పెరపణి. పు. 1, ఆ. 194.
 ప్రేరణీయము. సం. విణ. ప్రేరణ చేయుదగినది.
 ప్రేరి. అం: చూ, మాశన కైశికజభావలు.
 ప్రేరించే. సం. స. కి. =ప్రేరేచు-పెరరే
 చే: చూ, రేచే.
 ప్రేరితము. సం. విణ. 1. ప్రేరేపణబడినది:
 ఉత్తేజితము, ప్రివోదితము; అం. 2: చూ,
 హస్తప్రాణములు
 ప్రేరేచే వై. స. కి.=ప్రేరణ: చూ, ప్రేరిం
 చే. ఉ. రా. 2, ఆ. 129.
 ప్రేరేచేట. వా. వి: (సం).-ఉత్తేజనకము,
 గర్జాపలము, ప్రివోదకము.
 ప్రేరేపనుడు. వై. విణ: చూ, వోదపనుడు. 2.
 ప్రేరేపణ. వై. వి.=ప్రేరణ: రూ-ప్రేరేపణ
 ము: చూ, హెచ్చేరిక. 4
 ప్రేరేపణము. వై. వి.=ప్రేరణ.-పై —
 ప్రేరేపించే. వై. స. కి.=ప్రేరణ: చూ, ప్రే
 రించే.
 ప్రేరేపు. వై. స. కి.=ప్రేరణ.-పై.—
 ప్రేరిడము వై. వి.=ప్రిలాప. (నేత్యమని శ.
 ర): చూ, పదరు. 1
 ప్రేరిరి. దే. వి. వదురుబోతు. హరి. ఉ. 1, ఆ.
 17: చూ, పక్త. 1.
 ప్రేరిలు. దే. వి. బ: చూ, రూ-పేరిలు(వృత్తి
 యందేక వచనాంతము. ప్రేరిగింజేలు.)
 ప్రేరిక. దే. వి: చూ, రూ-పేరిక.
 ప్రేరి. దే. అ. కి: చూ, రూ-పేరి. 1-2;
 3. రణ్ణ: చూ, పదరు. 5; 4. వేగు, తపించే:

చూ, సంతాపింపే (నెగచేర వేణియులును
టను. — 2. 4, ఆ 28; అగేపనిగమాటలా
డుటను — భాగ. ఉగ్యో 2, ఆ 263)
పేర్లుచే చే పేర్ (పేర్లలచేయు) చూ, పేర్ల
చే భాగ. ఆగ. 4, ఆ. 245 (నూ—పేర్లు.)
పేర్లుచే చే. పేర్ — పై —
పేర్లుచేడు. దే. విణ. చూ, పేర్లు
పేర్లుచే దే. వి. గా. పేర్లు—పేరు—పేర్లు (సం
ప) — అంధ్రము—అంధ్రము—ఇది, ఉచ్చా
గము, పురీతస్తు రెవ్వ — కడుపునపుట్టిన శిశువు
ప — (చూ, పేర్లుచేని పదులులు అన్నియు
దీనికి పరింతయు) “ఇతడు నా పేర్లు”
(పాడుక)
పేర్లుచేయు వా ఊటటపాలురంపు మంధ్రము
పేర్లుచేడు సం విణ. పంపునాడు
పేర్లుచేయు. సం క. ఆన ప్రాము: (తే ప).
అంధ్రము, అంధ్రుని, పంపు
పేర్లుచేయుడు . విణ. పంపుచేరిననాడు
పేర్లుచే
పేర్లుచేయు . పంపుచేరిననాడు.
పేర్లుచే. సం విణ. మిక్కిలిపేర్లుచేయమనది: చూ,
పల్లము. 2.
పేర్లుచేడు. సం. వి. ఆ. పుం. 1 చూ, పేర్లు
చేడు, విణ. 2: చూ, పేర్లుచేయుడు

పై

పైమనీగగతి. వా వి. నాలుగవ(చిన్న)తగగతి.
పైపేటు. వా. వి. పల్లముకానిది.
పైపము. సం. వి. ఆ. పుం. 1: చూ, పేర్లుచేయు;
2. మద్దనము: చూ, సంవాసము; 3. ప్లేశ
ము: చూ, శోకము; 4. ఉన్మాదము: చూ,
సీసము. (2).

ప్రా

ప్రాద్దు. వై. వి.=బద్ధి: చూ, రూ—ప్రాద్దు
233

(సూర్యసమ. — భార. ఆగ. 2, ఆ 118; కాల
మునను. — నిగ్య. 10, ఆ 83, ఉపకాంబము
నను. — భాగ 10, స్కం 813; పర్వతాదిన
ములను. — రామా 3, ఆ. 107, ఉపకాంబము
అను సద్ధమునందుకొంపలు అవ్యయముగా
హరినియున్నారు ఆనమున పొందెడి
పూట, పొద్దులెంప గివ్యాదిగాపములు
నిర్దిష్టవు)
ప్రాద్దుగట్టుడు. వాచి చూ, అహలదగాంబము.
ప్రాద్దుగట్టు ద్వ. వి. యాకాంబము అచ్చు.
సం, కాం. 8. చూ, నిగ్యము 1
ప్రాద్దుగట్టుడు వై. వి. 1 చూ, ముద్రాకు;
2 చూ, రామాపు 2, 3 మందరిక నా
శ్చ అందు సూర్యోపకాంబమునాడు: చూ,
రామాంబము, 4 చూ, సూర్యోపకాంబము 1
ప్రాద్దుగట్టు పై ప — పై —
ప్రాద్దుగట్టు పై ప — పై. — (యమునను —
సాంబ దే 12)
ప్రాద్దుగట్టు ద్వ. వి. — పై. — [దే 10.
ప్రాద్దుగట్టు వై. వి. చూ, హిమాలయపు సాంబ.
ప్రాద్దుగట్టు పై ప — పై. — [దే 15,
ప్రాద్దుగట్టు ద్వ. వి. — పై. — (అం, సం.
ప్రాద్దుగట్టు ద్వ. వి. చూ, సూర్యోపకాంబము 1;
ప్రాద్దుగట్టు ద్వ. వి. 1. పర్వతమునెల,
రూ—ప్రాద్దుగట్టు చూ, మానము. 1;
వా 2 చూ, ప్రాద్దు. 6.
ప్రాద్దుగట్టుగట్టు. ద్వ. వి. చూ, విష్ణువు.
1. అం, పదా. సుగ. 14. [గిహాణము).
ప్రాద్దుగట్టు. ద్వ. వి. చూ, సూర్యోపకాంబము.
ప్రాద్దుగట్టు. వై. వి. ఉత్తరగట్టు: చూ,
రక్క. [చేరినెల చూ, మానము. 1.
ప్రాద్దుగట్టుగట్టు. ద్వ. వి. పాల్లనమానము,
ప్రాద్దుగట్టు. ద్వ. వి. చూ, ప్రాద్దుగట్టు.
ప్రాద్దుగట్టు. ద్వ. వి. 1: చూ, రూ—ప్రాద్దుగట్టు.
కళా. 5, ఆ. 125; వా. 2: చూ, ప్రాద్దు 6.

పోయి. దే. వి. చూ, రూ-పోయి.
పోయి. దే. వి. రూ-పోయి-పోయి-
పోయి (ఇవి తీర్చిదిద్దుము — గడ్డపోయి,
గాడిపోయి, గంటపోయి): చూ,
హసంతి

ప్ర

పోయి. సం. వి. అ. న. తమ్ముపడిగము.
చూ, పాత్రము. 6.

పోయి. వై. వి. = పూగ: చూ, రూ-పోయి. *
పోయి. దే. వి. చూ, రూ-పోయి.

పోయి. దే. వి. బ: చూ, రూ-పోయి.
పోయి. వా. వి: చూ, రూ-పోయి [హంస
పోయి. దే. స. కి: చూ, రూ-పోయి.
పోయి. వై. వి: చూ, రాశి. 1

పోయి. సం. వి. అ. న. 1. (నీళ్లు) చిలుక
రించేట: చూ, సంపోయి. 1;
2. (యజ్ఞమునందు) పశువును వధించేట చూ,
శననము.

పోయి. సం. స. కి: 1. (నీళ్లు) చిలుక
రించే. చూ, సంపోయి; 2. (యజ్ఞము
నందు) పశువును వధించే, చేంపు. చూ,
సంహరించే.

పోయి. సం. వి. 1. చిలుకరింపబడినది:
ఉత్పిక్తము; 2 (యజ్ఞమునందు) వధింప
బడినది: అపాకృతము, ఉపసంపన్నము,
ప్రమాతము. (చూ, నూడితము)

పోయి. వై. వి. రూ-పోయి: చూ, రాశి. 1.
పోయి. దే. అ. కి: చూ, సంతనకట్టు.

పోయి. దే. వి. రూ-పోయి. 1. (బు
హీసత్వము పొందిన గవాదికమును) కాపా
డి యనుభవించుకొనుట; వి. 2: చూ,
వ్యర్థము. "పోయిచికోలుమాటలు"

పోయి. వై. వి. బ: చూ, రూ-పోయి.
పోయి. వై. స. కి: = పోయి. 'అన్నపానాదు
లిచ్చి పోయి' చూ, సంతరించే. 1.

పోయి. వై. వి. 1 = పోయి. పోయి. వై. వి. = పోయి.
2 రూ-పోయి: చూ, పోయి;
3. రూ-పోయి. నిపుణుడు, ఉపాయకారి
(అనికొందలు) అచ్చయ, కాం. 284; 4: చూ,
సమరుడు.

పోయి. వై. వి. = పోయి. 2-3-4.

పోయి. సం. వి. అ. న. 1. బట్ట. రూ-పోయి
ము-పోయి. చూ, పుస్త్రము; వి. 2. =
గాంత, కట్టబడినది (గాంత). చూ, పుస్త్రము.

పోయి. సం. వి. అ. పుం, న 1 పూ, గుట్టపు
ముక్కు: చూ, ముక్కు; పుం. 2 గర్భసింహ
ము: చూ, భూమి. 1; 3 పిలుచు: చూ,
శోకి. 1; 4. శీర్షి పుస్త్రము: చూ, పుస్త్ర
ము; వి. 5. తేరువరి చూ, వాటచారి;

6. పోయి. కెక్కనది: భావన. 3;

7. పోయి. పంపబడినది: 1.

పోయి. వై. వి. 1 = పోయి. పాండు 2, అ.

12: చూ, సంరక్షణము, 2: చూ, వైభవము.

య. 4, అ. 161. క్ర. 1, అ. 44.

పోయి. వై. స. కి: చూ, సంతరించే. 1.

పోయి. అం: చూ, అగమములు.

పోయి. సం. వి. లేచినది: ఉద్ధిష్టము.

పోయి. అం: చూ, అశుభావర్తములు.

పోయి. వై. అ. కి: పోయి. పంపబడినది (ఇది
తోయి. పంపబడినది: చూ, సంరక్షించబడు.

పోయి. ద్య. వి. పోయి. రక్షకుడు
(అని కొందలు) అచ్చ. అ, కాం. 34:

చూ, సంరక్షించు. [7, అ. 342.

పోయి. వై. వి: చూ, పోయి. 1. భార. అర.
పోయి. ద్య. వి. (పోయి + అలు) 1. ఇ
ల్లాలు. రామా. 1, అ. 8: చూ, భార్య-

(పో)లు=ఇల్లు); 2. ఆడుది. ఆం, భా.

ద్వి. 104: చూ, స్త్రీ.

పాపాలు. నై. వి.=పురీ. పట్టణము. “అపాపాలు”

ఉ, రా. 3, ఆ 179 చూ, దేశము.

పోలుగుడుపు దే. స. కి రూ-పోల్డుడుపు
చూ, రేచే.

పోర్టుదుపు. దే. స క్రి.—పే.—

పోవడి. నా. వి. ప్రతిష్ఠ: చూ, సన్మానము

పోవు. బై. వి = పోయి: మా, రూ-పోవు

(రాశికి.—హరి, ఉ. 9, ఆ. 215, హరి, ఉ.
3, ఆ 175)

ప్రొఫెసరు డబ్ల్యు. ఆర్. కింగ్ మా, రాసిపడు

పోషణము. సం వి.అ.పుం. కాయ్చట. మాన్గోయి
ము, ఓషణము, దహనము,

పోషితభర్తృక. అం: మా, నాయికలు (సిం
యండు చేశాంతరగతుడైయండ ఖేదము
నొందియుండు నాయిక.)

పోస్టపద. సం వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, రూ-
పోస్టపద. [పోస్టపదము.

పోష్యపదము. సం వి అ. పుం: చూ, రూ.

హాస్తితుఁడు. సం. విణ. దేశాంతగతుఁడు.

పోస్ట్ సెం. వి. ఈ. స్త్రీ. ఎగిరపడెడుచేప
చూ, మత్స్యము. 1.

ప్రశ్నాము. సం. వి. అ. పుం. 1. ఏనుగు
కాలు, చూ, హస్తి; 2. ఏనుగు మోకాలు
చూ, హస్తి; 3. కూర్పు; 4. నేర్పు.

పోహించు. సం. విణ. 1: తార్కికుడు,
అక్షపాదకుడు, ఘటశాసి; 2: చూ,
సమర్థుడు.

३)

ప్రశ్న. సం. వి. ఆ. (ప్రతి) = సూక్ష్మ. బోటి. 1:

చూ, స్త్రీ; అం. 2: చూ, స్వీయ-యశాపన

భేదములు. (స్త్రీయాంతర్భేద విశిష్టనాయికా
విశేషము, ఉరియ, పదునెనిమిదియేంద్రులు
పైఁబడిన వయస్సుగలిగి సంపూర్ణయావ
నముగలది.) [ద్రము. 1.

పౌర్ణమి. సం. వి. పెరిగినది చూ, సృష్ట
 పౌర్ణి. సం. వి. ఇ (స్త్రీ) (రూ-పౌర్ణిమ-
 పౌర్ణిమము.) 1: చూ, సామర్థ్యము. 1; ఆం.

2. మా, గుణములు. [ప్రాధి. 1.

ప్రొఫెసర్. ఎం. వి. కె. పుం: చూ, మా-

పౌర్ణిమము. సం. వి. ఆ. పుం.—పై.—

హోదాను స. వి. హోదా. 1. నిపుణుడు
చూ, సమర్థుడు, 2: పరిష్కర్త.

పాల్గొన్న అంః మా, ఆంధ్రకారిము. 3.
(విశేష హేతువు లేకున్న నదే హేతువుగ
చెప్పట “ఉదా — లేమకొప్పు యమునా
తీరతయూ బాలసీలము.”)

పౌష్కపద, సం. వి. ఆ. స్త్రీ, రూ-హౌష్కపద.

పూర్వాభాద్య: చూ, రిక్క. 1.

ప్రొఫెసర్ పదము. సం. వి. అ. పుం. రూ-ప్రొఫెసర్
పదము శ్లోచిత పదమాసము: చూ, మాసము. 1.

అ

పక్షము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. జోవ్వి *: చూ, సుపార్శ్వము; 2. కలజోవ్వి *: చూ, సుపార్శ్వము; 3. రావి *: చూ, శ్యామలము. 2; అం. 4. చూ, దీగపములు.

ప్ర. అం: చూ, సంవత్సరములు.

పసంగ అం: చూ, సంవత్సరములు.

ప్రపంగమము. సం. వి. అ. పుం. (సూ-ప్రపంగ
ము-ప్రపంగము) 1. కోఁటి: మా, వానరము;
2. కప్ప: చూ,హారి. 12.

పవంగము, సం. వి. అ. పుం.—పె.—

పవగము. సం. వి. అ. ఘం. — పె. —

సవగుండు. సం. వి. అ. పుం. 1. గరుడుండు.
చూ, హరివాహనుండు; 2 అనూరుండు
చూ, సూరసూతుండు.

ప్రసము సం. వి. అ. పుం. 1. కయిండిముక్తా*
చూ, ముస్తకము; 2. గంధతృణము*. చూ,
హరిత. (తృణము. 1), పుం. 3 = పడప,
తెన్న చూ, హోడము; 4. కప్ప* చూ,
హి-ప్రసంగము. 2; 5 కోతి: చూ, రూ-
ప్రసంగము. 1; 6. గొక్కె: చూ, మేష
ము 1; 7. నీరుకాకి. చూ, వాయసము. 1;
8 నీరుకోడికన్నె లేడి (అనికొండలు) చూ,
కెలుకాలుది (పుంజే); 9 = కల్లు: చూ,
పర్వణము. 2; 10. చూ, పుత్రము. 1;
11 దాణు. చూ, లంఘ; 12 కాకితుమ్మి
క* చూ, స్ఫూర్జము, 13 శివ్యి.
సుపార్జ్యము. [సురియూరుపు

ప్రవ్రుడు. సం. వి. అ. పుం. మాలవాడు: చూ,
ప్రస్ను. వా. వి: సంకలనపుగులుతు. +

ప్రా

ప్రాక్షము. సం. వి. అ. పుం. జోవ్యవండు.

ప్రాటు. వా. వి. 1. పద్ధతి; 2 కొలతను స్కేలు
బీట్టు కంపను అనువానితో పుస్తపటది
పటముగీయును.

ప్రానలు. వా. వి. ఒకరకము మెత్తనిబట్ట: చూ,
పస్త్రము.

ప్రాను. వా. వి. కొలతపటము.

ప్రాలికము. అం: చూ, గమకములు.

ప్రీ

ప్రీడను. వా. వి. (వకీలు) వ్యాయవాది.

ప్రీహము. సం. వి. న్. పుం. (రూ-ప్రీహము)

హృదయమున యెడమపక్క నుండెను
మాంసగోళము: గుల్మము.

ప్రీహశత్రువు. సం. వి. ఉ. పుం. ములుమోదు
గు*: చూ, రోహి. 2.

ప్ర

ప్రశము. సం. వి. అ. పుం. 1. మూడునూత్రల
కాలముగల స్నగము, ప్రసము* చూ, స్వర
ము 2; అం. 2 = పుటము వేగమున అంత
మోయు సమముగాఁబోయెడు అశ్వధారా
విశేషము, నిబ్బరము: చూ, ధారలు, చూ.
హాయము. [ప్రాణములు.

ప్రతమేరునప్తము అం: చూ, పృష్ఠాని పృత్యయ
ప్రతమేరువు. అం. — పై —

ప్రతమేరుద్విప్తము. అం. — పై. —

ప్రప్తము. సం. విణ. కాల్యబడినది: ఉపితిము,
దగ్ధ, దగ్ధము, పుర్రము.

ప్రో

ప్రోషము సం. వి. అ. పుం. చూ, రూ-పోషము

ఫ

ఫ ఒకయక్షరము.

ఫక్కి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. రీతి: చూ, విధము 1.
ఫక్కి-క సం. వి. ఆ. స్త్రీ. ఏకగ్రంథము: చూ,
సంపుటము. 3.

ఫత్త. వా. క్రి, విణ. మాత్రము; ఉరక; ఉత్త.
ఫణ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. అ. పుం. రూ-ఫణము.
పడగ: చూ, సర్పము.

ఫణము. సం. వి. అ. పుం. — పై. —

ఫణి. సం. వి. న్. పుం: చూ, సర్పము.

ఫణిజ్జకము. సం. వి. అ. పుం. రూ-ఫణిర్జకము.
మరువము*: చూ, సమీరణము.

ఫణిర్జకము. సం. వి. అ. పుం. — పై. —

ఫణితము. సం. వి. అ. న. 1. వామ్మ: చూ,
శబ్దము. 2; విణ. 2. చెప్పబడినది: చూ,
శబ్దము. 2.

ఫణితి సం వి ఇ. (స్త్రీ) చూ, ఫణితము. 1
ఫర్మానా వా వి. రాజాజ్ఞా చూ, రాసనము. 5
ఫర్వానా. వా. వి. — పై —

ఫలకము సం వి. అ. పుం. పలక 1: చూ,
పలక; పుం, న. 2. చూ, రూ-ఫలము 7 8;
3. వార్జితపలక: చూ, పలక.

ఫలకోశము. సం వి అ పుం చూ, వృక్షము
ఫలపాకాంతము సం. విణ ఓషధ్యము (ఒక్క
పంటతోన తుదిముట్టెడిఅరటి, వరి మొదలగు
వారిపేరు) [చూ, సుషవి. 1

ఫలపూరకము. సం. వి. అ పుం. మట్టుకాకగి*.
ఫలపూగము. సం వి అ పుం. మాదిఫలము*.
చూ, సుపూరము.

ఫలము. సం వి అ న 1 పృసనము, పృసూ
నము (తె) — పంట. పండు; తర్వ. —
పెద్దపండునను. — (తె). — గొబ్బండు; 2 ల
భించిన పృతిపదార్థము; 3. పృయోజనము.
చూ, వ్యాపారము 1, 4. — పలము: చూ,
పలము (1); 5 జోడికాయ; 6. పృత్తికా
య; 7. కేడెము చూ. హరిగ; 8. బెత్తము
తోచేసిన కేడెము చూ, హరిగ; 9. బాణ
ము ములికిచూ, బాణము. 1; 10. నాగటి
కట్టు: చూ, కలుగోల. (హలము. 1);
11. పందికోశచివర: చూ, నూకరము;
12: చూ, ఫలసాయము; విణ. 13. అధిక
ము: చూ, హేరాళము.

ఫలములు. అం. అశ్వత్థము (రావిపండు), వైణ
వము (నెదురుబియ్యము), ప్లాక్షము (జోవ్వ
పండు), వైయగోధము (మట్టిపండు), ఇం
గుదము (గారపండు), బార్హతము (ములగ
పండు), జంబువు (నేరేడుపండు), ఫేనిల
ము (రేగుపండు) మొ. [పూరకము.

ఫలమూలకము. సం. వి. అ. పుం: చూ, ఫల
ఫలవంతము. సం. విణ. (తే. ఈ. తే.) రూ—

ఫలవతి. పండ్లుగలది (వృక్షము). ఫణి, ఫలిత
చూ, ఫలిని: చూ, వృక్షము

ఫలపాడబము. సం. వి అ పుం: చూ, గాడింబ*.

ఫలసమృద్ధి సం. వి ఇ. (స్త్రీ): ఆమిరి.
ఫలపదనము. పా: చూ, స్మృత్యము. 1. (న, న, న,
న, న గురువులు. 10 యతి 16: ఫండుస్సు.)

ఫలసాయము. వా. వి: పండినపంట: ఫలము
ఫలాధ్యక్షము. సం వి. అ న: చూ, సుమంగళ*.
ఫలానా. వా. సం వి. కేరనకబదులు గానుచ్చ
రించెడిది, ఒకానొక, అట్టి “ఫలానావారు”
ఫలాశ్రియము. సం. వి అ పుం. కొంపగొను
గు* చూ, నృదుగుచ్చుము

ఫలి సం వి. ఈ (స్త్రీ) 1 కేరింకణము* చూ,
సన్నకదుర్మిపు; విణ. 2 చూ, ఫలవంతము.

ఫలించే సం అ క్రి. 1. పక్ష్యమగు (తె). —
ఉరియు, పండు, పలకను, 2. నెఱవేలు:
చూ, సిద్ధించే [విణ. 2 ఫలించినది.
ఫలితము. సం. వి. అ. పుం 1: చూ, వృక్షము;
ఫలినము. సం. విణ: చూ, ఫలవంతము.

ఫలిని. సం. వి. ఈ. (స్త్రీ): చూ, రూ-పాలిని*
(తటిగొట్ట; వెన్నపెదురుకూర; సిన్నచెఱకు.
ఈమూడింటికిని నర్తించును); 4: చూ, సన్న
కదుర్మిపు*; విణ. 5: చూ, ఫలవంతము

ఫలేగ్రిహి. సం. విణ. (ఇ). అపంధ్య,
పండ్లమార్చు: చూ, పృక్షము. [స్థాలి. 2.
ఫలేరువా. సం. వి. అ. (స్త్రీ). కలిగొట్టు*: చూ,
ఫలపదయము. సం. వి. అ. పుం: చూ, స్వర్గము.
ఫల్గునాడు. సం. వి. అ. పుం. అర్జునాడు: చూ,
సుభద్రేశ్వరండు.

ఫల్గువు. సం. వి. ఉ. (స్త్రీ). 1. కుక్కమేడి*: చూ,
బొమ్మమేడి; విణ. 2. సారములేనిది: చూ,
బెండు. 2.

ఫసండు. వా. వి. సాగసు.
ఫసలీ. వా. వి. మహమ్మదీయుల పత్నీరము.
ఫణిశిక్కు-మహాసముద్రము. అం: చూ, సముద్ర
ములు.

ఫా

ఫాంటము. సం. వి. అ. పుం: అనాయాసకృతము.

[శర్కర. 1

ఫాణితము. సం. వి. అ. న. చేక్కర: చూ, ఫామేదా. వా. విణ. గొప్ప.

ఫాయదా. వా. వి: చూ, పాయిదా.

ఫారము. వా. వి. 1. ఒకతరగతి (క్లాసు); 2. ఒకభాగము; 3. ఒకపెద్దకాకితము(షీటు).

ఫారసి. వా వి: చూ, పారసి. [చూ, శివుడు ఫాలనేతుడు. సం. వి. అ. పుం. ముక్కంటి.

ఫాలము. సం. వి. అ. న. 1. నెత్తి: చూ, శిరము. 1; 2: చూ, లాలము; పుం 3 చూ, రూ-ఫలము. 10; విణ. 4 నూలుతోనేయ.

బడినది (నెత్త్రము): చూ, పనెత్త్రము ఫాలుడు. సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, బలరాము.

డ: 2: చూ, ఫాలనేతుడు.

ఫాల్గుణము. సం. వి. అ. పుం. 1. పాల్గునికము: చూ, మాసము. 1; 2. ఏలుమద్ది *: చూ, సాలము. 3.

ఫాల్గుణము. వా సం వి అ పుం చూ, రూ-పాల్గుణము 1.

[ము. 1

ఫాల్గునికము. సం. వి. అ. పుం చూ, ఫాల్గుణ ఫాల్గునుడు సం వి అ పుం చూ, ఫల్గునుడు

ఫి

ఫిదిరము. సం. వి. అ. న. (రూ-ఫిదురము-ఫిదిరము- ఫిదురము-ఫిది-ఫిది-ఫిదువు-ఫిదువు.)

పజాయుధము: చూ, బాణము. 1.

ఫిరంగి వా. వి: చూ, పిరంగి.

ఫిరాయింమే. వా. న. కిర్. (పిరాయింమే అనియు) మార్పు.

ఫిరాయింపు. వా. న. కిర్. (పిరాయింపుఅనియు) మార్పు. "ఫిరాయింపు పెండ్లి".

ఫిర్కా. వా. వి. పరిపాలనలోనిఒకభాగము.

ఫిర్కాది. వా. వి. మొఱసెట్టువాడు.

ఫిర్కాదు. వా. వి. మొఱ్ఱ, విన్నపము.

ఫి

ఫిజో. వా. వి. 1. చేయించుకొనినపనికియిచ్చెడు గౌరవద్రవ్యము. "ఫిజోదరు ఫీజు"; 2. చేదుపుకొనినందులకు బడికి చెల్లించెడు ద్రవ్యము. "స్కూలుఫీజు"; 3. రిజిస్ట్రేషన్ రుసుము మొ.

పు

పురుషత్తు. వా. వి. అపకాశము, నియమితకాలము. (పురుషత్తుఅనియు)

పుల్లము. సం. విణ. 1 పుల్లము, ఉత్పల్లము: చూ, సంపుల్లము; అం. 2 చూ, గండక్రియలు.

పుల్లరీకము. సం. వి. అ. పుం: చూ, సర్పము.

ఫే

ఫేనము. సం. వి. అ. పుం. సముద్రపునురుగు: చూ, సముద్రము. (పాలనురుగునకు --కార్కరకము. (చూ, స్తవ్యము.)

ఫేనిక సం. వి. ఆ. (స్త్రీ) = ఫేణీ: చూ, భక్ష్యము.

ఫేనిలము. సం. వి. అ. న. 1 శేనుబండు: చూ, ఫలములు; పుం. 2. అంబుపరీసాధనము-అంబుపరీసాధము, అరిష్టము, అరిష్టసాధనము, కటకము, కాంతము, కృష్ణబీజము, ఊణము, గర్భసాతిము, గర్భసాధము.

(తె) —కుంకుడు *: విణ. 3. మరుగుగలది.

ఫేరవము. సం. వి. అ. పుం. రూ-ఫేరవు.

నక్క: చూ, స్పృగాలము.

ఫేరవు. సం. వి. ఉ. పుం. —నై.—

ఫేరవుడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, రాక్షసుడు. 1.

ఫేల. సం. వి. ఆ. (స్త్రీ). రూ-ఫేలి. ఎంగిలి: చూ, భుక్తియ్యితము.
ఫేలి. సం. వి. ఈ. (స్త్రీ). —పై.—

ఫా

ఫాతము. సం. విణ. 1. తినఁదగినది; 2 తినఁ బడినది: చూ, భుక్తము.

బ

బ. ఒకఅక్షరము. అం. 1: చూ, సరళములు;
2 చూ, కవర్గము [చూ, రోగము. 1. బంక. దే. వి. 1. చూ, బంధన; 2 గృహణి: బంకమున్ను. ద్వ.వి.చిక్కుమున్ను:చూ,భూవి.1 బంకముచ్చే దే విణ: చూ, లోభి.
బంకు. దే. వి. 1. సందువీధి: చూ, సందు 5, 2. కూరునివలె నటించువాడు. ఉ. హరి 4, ఆ 131; 3. చూ, రక్షకుడు.
బంకత. దే. విణ. (బంక + ఎత్) లుబ్ధురాలు. చూ, (స్త్రీ).
బంకోలు. పై.వి. జన్మభయవీలనుబంపెడి యొక ద్విపము [వెలుపల. 1 బంగనబయలు. వా. వి. మిక్కిలిబయలు: చూ, బంగరము. పై. వి. 1.=భృంగార. (రూ-బంగ రు.బంగారు.బంగారుము) చూ,లోహము.1; 2.=భృమరక: చూ, బొంగరము.
బంగరు. పై.వి.1=భృంగార: చూ,బంగరము 1; 2: చూ, సంపెంగ*. ఆం, పదా. 6-71.
బంగరుకొండ. పై. వి. రూ-బంగారుకొండ. 1.హేమాద్రి. బృ.2, ఆ. 174: చూ, పర్వ తము;వా.విణ.2.మంచివాడు;చూ, సుకృతి.
బంగరుపురువు. పై. వి. తీంద్రజలచరము: చూ, మత్స్యము. 1.
బంగరుమొగలి. ద్వ. వి: చూ, స్వర్ణకేతకి *.

బంగరువు. పై వి.=భృంగార: చూ,రూ-బంగర ము. 1. పాండు 1, ఆ. 106.
బంగల. దే. వి. కుంపటి: చూ,హసంతి.
బంగరము. పై. వి. 1.=భృంగార: చూ,రూ- బంగరము. 1; 2. ఒకచెఱుపు*. చూ, రసా లము. 3; విణ. 3. దుర్లభము. రూ-బంగా రు; చూ, నెక్కనము 3.
బంగారు. పై. వి, విణ.—పై.— [రంభ. 2. బంగారుఅళి. ద్వ. వి. సువర్ణకదలి*. చూ, బంగారుఇల్లు. ద్వ. వి. స్వర్ణగృహము: చూ, నదనము 1. [పుంబులుగు. బంగారుకంటి వా. వి. కనకాక్షి: చూ, సకినం బంగారుకడుపువాడు. ద్వ. వి. చూ,బృహత్.1. బంగారుకాళ్లయ్య జా శుభప్రదమైన పాదవ్యాస ముకలవాడు. “బంగారుకాళ్లయ్య జేజీ వేయేడులు రాజ్యమేలు మనుచున్” పైజ. 2, ఆ. 851.
బంగారుకుండ. పై. వి. 1. స్వర్ణగుట్టము: చూ, హరివాణము. (పాత్రము. 6), విణ. 2.చూ, పౌద్వము; జా 3. అందకత్తె, బంగారు బొమ్మ. “బలిరా తేరకు తేరదిక్కె నిటులీ బంగారుకుండంచే” (పాండు 3, ఆ. 67.)
బంగారుకొండ. పై. వి, విణ: చూ, రూ-బం గరుకొండ. [ఆం. 17: చూ, నది. బంగారు తొమరపంటచేసు. ద్వ. వి. గంగ. వేం, బంగారుతీరము. పై. వి. బ. కాలిధాన్యము: చూ, ధాన్యము. [పిచ్చేక. బంగారుపిచ్చిక. ద్వ. వి. పచ్చేతలపిచ్చిక:చూ, బంగారుపూత. ద్వ. వి. బంగారుపునీటితో చేసిన మలామా. (గిట్టు) బంగారుబొమ్మ. 1. జా:చూ, బంగారుకుండ.3; ద్వ. వి. 2: చూ, (స్త్రీ).
బంగాళిము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. ఒకపిట్ట: చూ, కశంతి (పక్షి); ఆం. 2:చూ, రాగాం

గములు; నై. వి. (1) =వంగ. వంగదేశము: చూ, దేశములు (సం. అనికొండలు) బంగాళా వా. వి. మండువాలేనియిల్లు చూ, సదనము. 1. “బంగాళాసంహితా” బంగాళాభూతము. వా. వి. చెన్నపురిరాజధాని కిత్తూర్పువల్లగసంక్షయము. చూ, సముద్రములు. బంగాళాదుంప. వా. వి. ఒక జాతిదుంప. బంగాళి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. కొమ్మరిటి చూ, రంధ్ర. 2; ఆం. 2 చూ, భిన్న వజ్రకజ ధాతులు; 3 చూ, మాశవక్తరికి బ భాషలు. బంగి నై. వి. 1. =ఫంగి. గంజో-గంజోయి-గంజోయి-గాంజో-గంజోయి, బంగు. (సం) -కలంజము, గంధారి. జయ, కింగ్ జూనియర్ (“సం గాంజో” అనునదిముక్కడ నున్న పదములుగూడ దీనికి వర్తింపవచ్చని కొందఱు); వా 2 రిపాటులో పంపెడు మూట (పార్సెల్) బంగిమచ్చే ద్వ. 3. బంగితాగినివాడు. బంగు నై. వి. =ఫంగి చూ, హి-బంగి. 1. బంజీరు. వా వి. బీడునేల: చూ, భూమి 1. బంజోరి. వా. వి. లంబాడీజాతివారు. బంటి దే. అప నీళ్లకొలతను దలిపెడి పృథ్వీయము. “సముద్రము మోకాలిబంటి” బంటు. నై. వి. =ఫంట. 1 చూ, నేనకుడు, 2. చూ, భటుడు 1; 3: చూ, భక్తుడు పా 1, ఆ. 14; 4: చూ, శిష్యుడు. య 1, ఆ. 132; విణ. =ఫంట. 5. శూరుడు చూ, హంపీరుడు; 6. దాసుడు చూ, నేనకుడు. [చూ, శౌర్యము 1 బంటుతనము. నై. వి. =భటత్వ. శూరిత్వము బంటుమెకము. నై. వి: చూ, సూకరిము. బంటోరు. వా. వి. బంటు: చూ, నేనకుడు. బండ. దే. వి. 1. పెడల్పుతాయి: చూ, రాయి; 2. పొట్టిగోకలి. చూ, గోకలి; 3: చూ,

గుదిగట్టు; 4. అటిగిరది; నై. వి. 5 = భండ. నెత్తిగోరులవాడు, మేనుకోసికొని కిచ్చే మెత్తువాడు, విణ. 6 =భండ. (రూ-బండడు-బండగుడు) ఆకతాయ: చూ, వ్యాధుడు. 2. బండడు. నై వి. =భండక: చూ, రూ-బండ. 6. బండగు. నై. వి. =బంధక. 1: చూ, బోను 2; 2 చూ, బోను 3 బండగుడు నై. వి. =భండక. నై. 8, ఆ. 122 చూ, రూ-బండ. 6. [కానము 1. బండబూసు. వా వి. పచ్చిబూసు: చూ, బండము నై. వి. =భండమ: చూ, స. కు. 2. బండము. నై. వి. =భండ. (రూ-బండారము-బండవపు) చూ, భండారము. బంధువు. నై. వి. =పై. బంధుము నై. వి. =భాండ్. రూ-బండాలము. 1 చూ, సంచిమొదలు; 2: చూ, సామగ్గము; 3 చూ, సామగ్గి 2 బండాట ద్వ. వి. తట్టు: చూ, కాపము. 1. (రూ-బండాటము) బండాటము ద్వ. వి. =పై. బండారము నై. వి. =భాండాగార: చూ, భాండాగారము. బండారి. ద్వ. వి. (బండారము + ఇ) గొక్క సమున కధికారి. మార్క్కు. 1, ఆ 48: బచ్చే. బండారు. నై. వి. 1 =భండార: చూ, రూ-బండగము; 2. బిలగందము: చూ, పూతపమపు. బండారుడు. సం. వి. ఆ. పుం. గేదెలనుకాచెడివాడు. బండారుపిచ్చిక. దే. వి. చూ, బంగారుపిచ్చిక. బండాలము. నై. వి. =భాండ: చూ, రూ-బండలము. 1—2—3. బండి. దే. వి. 1. (మనుష్యాదులకుపయక్తమగు నది) తేరు: చూ, శకటము. 1; 2. (దేశదులకు పయక్తమగునది) భము: చూ, శకటము. 1;

బందాకోరు. వా. విణ: చూ, బందా.
 బందారు. దే. వి. 1. ఒక చెట్టు: చూ, వృక్షము; 2: చూ, బాలకీర్తన.
 బంది. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1.=బందా. చెఱ: చూ, సదనము. 1; 2.=బందె. కైదు: చూ, శిక్ష. 2, విణ. 3: చూ, పగ్గిహము. 2; వై వి. (1)=బంధ. నిర్బంధము: చూ, బలవంతము; వా. (2) ఇబ్బంది, బాధ.
 బందికాడు. ద్వ. వి. రూ-బందికాడు. 1 బందిపోటు గొంగ. పా. 2, ఆ. 59. చూ, హారతుడు. 1; 2: చెఱబడ్డవాడు; (సం)-ఉపగ్రహుడు.
 బందికానా. వా. వి: చూ, బంది. 1 (దదారి చల పాఠమున వాడుక.)
 బందిగము. వై. వి.=బంధక. —పై.—
 బందిపట్టు. ద్వ. వి. బందిపోటు: చూ, హరణము. 1.
 బందిపోటు. ద్వ. వి —పై.— [(రూ-బందె.) బందియ. వై. వి.=బంధక: చూ, బంది. 1. బందు. దే. వి. 1. బోరువపిట్ట. చూ, బోరువ (శకుంతి); వై. వి. 2. ఆవరణము: చూ, సగనము; 3: చూ, దాచుట; 4=బంధ. పైపై మొదలగువాని మూలల బిగించెడి యినుములోనగునాని తగడు; 5.=బంధ. నిరోధము: చూ, సంరోధము.
 బందుకట్టు. వై. వి: చూ, సమాఖ్య. 2.
 బందుగు. వై. వి.=బంధు. 1.(రూ-బందుగుడు-బందువు-బందువుడు.) :చూ, సంబంధి. 1; ఆం. 2: చూ, అప్తైశ్వర్యములు. [ఆ. 70.)
 బందుగుడు. వై. వి.=పై.—(నీలా. 3.
 బందువు. వై. వి.=పై—
 బందువుడు. వై. వి.=పై.—
 బందె. వై. వి.=బంధక. 1. చెఱ: చూ, బంది. 1; 2: చూ, బంది. 2; 3. పశువులచెఱ. స్వా.

3, ఆ. 128: బందెలదొడ్డి; 4. నిర్బంధము-చూ, బలవంతము. [6, స్కం. 448: బందెకత్తె. వై. విణ. చెఱలోవేయునది. భాగ. బందెకాడు. ద్వ. విణ: చూ, బందా. బందెకానా. వా. వి: చూ, రూ-బందికానా. బందెగొను. ద్వ. స. కి. చెఱబెట్టు. బందెడ. దే. వి. శ్వేతసురస*: చూ, వావిలి. బందెలదొడ్డి. వా. వి: చూ, బందె. 3. బందెలపోతు. ద్వ. విణ. చెఱవేయుస్వభావము: గలవాడు: చూ, బందా. బందోబస్తు. వా. వి. కట్టుదిట్టము, జాగ్రత్త: చూ, హుసారు.
 బంధకము సం. వి. ఆ. న. 1.=బందిగము: చూ, బంది 1; 2. మాటుపు: చూ, విగిమయము; పుం. 3 కుదుప: చూ, వారకము. (1). బంధకవిత్వము. ఆం చక్రము, ఖడ్గము, రథము లోనగునాని యాకృతులుగఁ బద్యములూ చెప్పట: చూ, మాటలల్లుట.
 బంధకి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. అంకులాడి: చూ, వైరిరిణి; 2. ఆటకత్తె: చూ, స్త్రీ; 3. అండేనుగు: చూ, వాస్తీ.
 బంధనము. సం. వి. ఆ. న. 1. కట్టు, పగిసితి: చూ, బంధము. 1; 2. కట్టుటకుందగి సాధనము; 3: చూ, బంధకము. 3; 4. కొల: చూ, హింస. 1; 5 కైదు: చూ, బంది. 2; 6. చెఱసాల: చూ, బంది. 1; 7. తొడిమ: చూ, వృంతము. 1; 8.=బంధము: చూ, లంకియ. 2.
 బంధనములు. ఆం. మూలము, గానము, జాలాంధరము. (3).
 బంధనాలయము. సం. వి. ఆ. పుం. చెఱ, చెఱసాల: చూ, సదనము. 1.
 బంధము. సం. వి. ఆ. పుం. 1: అనుబంధము, అభివరము, ఆకలనము, ఉత్తానము, ఉద్దానము, కచము, కలహము, ఝ, ఠ, నిబంధన

ము, నిబంధము, నియమము, నిర్బంధము, పృసితి, బంధనము. అవ్య. — ఆజ్, విణ - నియమితము. (తె). — నిమితము; వి. — (తె). — కట్టనము, కట్టు, కట్టుట, తగులము. తగులు, తెవులు. తెలు, పెన, బా8; 2. చెఱసాల: చూ, బంధనాలయము; 3 కుదున: చూ, వార కము (1); 4. కావ్యరచనావిశేషము; 5. సంయోగవిశేషము. చూ, బంధములు. బంధములు. అం: చూ, రతిబంధములు. (చూ, కామము.) బంధ స్తంభము. సం. వి. అ. పుం. (ఏమఁగును కట్టెడు) కట్టుకంబము: చూ, స్తంభము. 1. బంధించు. సం. స. కిరి: చూ, సంధించు బంధుకము సం. వి. అ. పుం. రూ-బంధూకము. మంకెన *. చూ, రిక్తకము. బంధుజీవకము. సం. వి. అ. పుం. — పై — బంధుత. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. బంధుసమూహము: చూ, సంబంధము. 1. బంధుర. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, వేశ్య. బంధురము. సం. వి. అ. న. రూ-బంధూకము. 1. కిరి: 2: చూ, సీసకము (1); పుం. 2. కలం సం: చూ, హంస; 3: చూ, పక్షి; 4. నూనెమిడ్డి. చూ, స్నేహము. 2, 5. ఆడుగుటి: చూ, పగము. 12; 6: చూ, బంధుజీవకము*; విణ. 7 ఒప్పిదమైనది: చూ, వ్యాధ్యము: 8. వంగినది. రూ-బంధూరము: చూ, వక్రియము; 9. మధ్యోన్నతమును పాఠ్యానతమునైనది; అం. 10: చూ, పృత్రము. 1 (స, న, న, న, స, భ, భ, భ గురువులు. 14 యతి, 25 ఛందస్సు.) బంధురితము. అం: చూ, ఉత్తానకరణబంధములు. బంధులుండు. సం. వి. అ. పుం. అంశటాలికొడుకు: చూ, నూనెండు. 1. బంధువినాశము. అం: చూ, వింశతివిగ్రహములు.

బంధువు. సం. వి. ఉ. పుం. 1 = బంధుగు: చూ, బంధుగు; 2. జ్ఞాతి: చూ, సగంధుండు. 2; 3: చూ, స్నేహితుండు. 1; 4: చూ, బంధుజీవకము*. బంధూక పుష్పము. సం. వి. అ. పుం. చూ, వేగిన*. బంధూకము. సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, రూ-బంధుకము*; 2. చూ, బంధూక పుష్పము బంధూరిము. సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ-బంధురము. బంధు దే వి: చూ, పండ్లపాచి. బంబ. దే. వి: చూ, స్థూలము. 2. బంబం. వా. వి శింఖముయొక్క ధ్వన్యనుకరణము: చూ, హూహూ. బంబము. అం. చూ, స్పృత్రము. 1 (ఒక్కొక్క పాదమునకు ఒక భగణము, ఒకగురువు. 43 ఛందస్సు) బంబోతు. వా. విణ: చూ, బలిమికాండు. బంధరము. సం. వి. అ. పుం: చూ, భృమరము. బంహిష్ఠము. సం. విణ. మిక్కిలిబహువు. బక జిహ్వా సం. వి. త్. పుం. భీమసేనుడు: చూ, పృకోచిరుండు. [రచి. బకదా. దే. ప పారావతవిశేషము: చూ, సుబక పుష్పము. సం. వి. అ. పుం. చూ, శ్రీవల్లి* బకము. సం. వి. అ. పుం. 1 = వక్క: చూ, వకము, కవ్వము, గృహబలిప్రియము, గృహ బలి భుక్తి, చంద్రివిహంగమును, జాలపాదము, బకోటలు. (తె). — ఆడెలు-ఆడెలు, ఆరణపక్కి, కొంగ, కొక్కరాయి, కొక్కెర, తమ్మపకంటి, పరది, గాతు, వక్క, వక్క-కొంగ, వక్క-పులుఁగు, పగ్గటము, వాలుకొంగ; తద్వి. — ౧. ఓడకొంగను. — (తె). — ఓడకొంగ, ఓడకొఱకు; ౨. కొంగను. — కలీకము — కాలీకము, కార్పించము. (తె). — కొంగ,

చక్రి, ద్వికము: తద్వి. — ఆడుజేక్కవను.

(సం). కామిని (మిగతవానికి: చూ, “శకుంతి”)

బటువుబిల్ల దే. వి: చూ, దిండు. 1.

బటువువాలు. ద్వ. వి: చూ, బటువడిదము.

బటుకరిణము. మి. వి: చూ, వడుగు.

బట్ట వై. వి. 1. = పట చూ, సస్త్రము (స్త్రీపు

రుషుల కట్టు సస్త్రముందును, పైనధరించే

బట్టయందును, సాధారణముగా నూలుతో

నేయబడిన పత్తిమూర్తియందును వర్తి

చేయ.); 2: చూ, సురము; 3. పశువులు

లోనగువాని మేనిచేత. “బట్టావు.”

విణ. 4. చెంట్రికలాడినది. “బట్టతల.”

బట్టగట్టరివాడు. ద్వ. విణ: చూ, దిగంబ

రుడు 3.

బట్టకడిమి. ద్వ. వి: చూ, చాలిపిరియము *.

బట్టగు. వా. ఆ. కి చెఱఁగుమాయ: చూ,

సమర్థాడు.

బట్టగుత్తు వై. విణ. సిగ్గుచాలినవాడు.

బట్టతల. దే. వి: చెంబురెల, నూలిగరిను, పేను

కొలుసుడు. (సం). — ఇంద్రిలుప్తకము-

ఇంద్రిలుప్తము, కేశస్థము.

బట్టతలకు మోఁకాళ్లకు ముడిపెట్టుట. లో. “బ

ట్టతలమోఁకాళ్లముట్లు పెట్టఁగలదొకాని”.

(కళాపూర్ణోదయము.)

బట్టతలవాడు. వా. విణ (సం)-ఇంద్రలుప్తగుడు,

వింద్రలుప్తగుడు, ఖలితి-ఖలితి, ఖల్లిటుడు-ఖల్లి

టుడు, ఖల్లిఁగుడు, ఖర్వాటుడు, బ్రభువు.

బట్టబయలు వై. వి. (బయలు + బయలు) 1. మి

క్కిలిబయలు. పర. 1, ఆ 112. చూ, వెలు

పల. 1; విణ. 2. మిక్కిలి బయలైనది.

బట్టమేక. ద్వ. వి. ఒకపక్షి: చూ, పక్షి.

బట్టలపెట్టె. వై. వి. కరోటకము: చూ, సందుకా.

బట్టావు. వా. వి. పెద్దతెల్లమచ్చలుగలఆవు: చూ,

సారభేయి (ధేనువు.)

బట్టి. దే. వి. రూ. బట్టి. 1. అదేపనిగ చేదువుట,

వాగ్ధోరణి; 2. ఆమము (చూ, కావు. 6.);

3: చూ, ఆభోయంత్రము. [కాఠిక.

బట్టికాడు. దే. వి. 1: చూ, శుకము; 2: చూ,

బట్టినిగోల. దే. వి: చూ, ఎత్తనగోల.

బట్టి దే. వి: చూ, రూ. బట్టి.

బట్టు. వై. వి. చూ, పాఠకుడు.

బట్టువాడు. ద్వ. వి. — పై—

బట్టె. దే. వి. కాలవ: చూ, నది. [ము. 6.

బట్ట. దే. వి. దిద్దెము. రూ. బట్టె: చూ, పాత్ర

బట్టె. దే. వి. — పై—

బట్టాడా. వా. వి. రూ. బట్టవాడా. ఉత్తర

ములు, వేతనములులోనగువాని నిచ్చెట.

బడ. దే. వి. 1. పెద్ద “బడగొండ”: చూ,

పెచ్చె 1; 2. మిక్కిలి “బడబాకినోరు”:

చూ, పెచ్చె. 1; [లో వాడుక]

బడకా. వా. వి. ఒకాయు. (ఉత్తరస్కాంధుల

బడగా. వా. వి. — పై—

బడగులు. వా. వి. నీలగిరిపొంతవాసులలో

నొక జాతి. పడగులు.

బడగొండ. ద్వ. వి. పెద్దమబ్బు: చూ, మేఘము. 1.

బడప. దే. వి 1 ఆపద. చూ, విపత్తు; 2. కష్ట

ము. చూ, శోకిము.

బడబ సం. వి. ఆ స్త్రీ. 1. ఆడుగుట్టము:

చూ, పాయము; 2. బాహ్యజాస్త్రి: చూ,

బాఁపత; 3. తార్కుకత్తె: చూ, శంభి.

బడబమోలు. వా. వి: చూ, సాబను.

బడబడ. దే. వి. పాటుట తొందరమాట లో

నగువానియందగు భవ్యస్వకరణము. పాండు,

5, ఆ. 232; చూ, హూహూ.

బడబాగ్ని. సం. వి. ఇ. పుం. బడబాలనము:

చూ, పహ్ని. 1.

బడబానలము. సం. వి. ఆ. పుం. — పై—

లక్ష్మీ. 5, ఆ. 81.

బడబాలోకనాత్మకము. అం: చూ, శిఖాకా
లములు.

బడలిక. దే. వి. అలయిక: చూ, శివుము. 1.

బడలు. దే. వి. 1. —పై.—; అ. కి. 2: చూ,
వేసరు. 2.

బడలుపడు. ద్వ. అ. కి. చూ, బడలు. 2.

బడవ. వై. వి. = వడవా. 1. చూ, బడబ. 3;

2. దూతుడు. రూ-బడవా: చూ, విట
దూత; వా. 3. రూ-బడవా. ఒకతిట్టు: చూ,
శాపము. 1; వా. 4: చూ, రూ-బడవ.

బడవా. వై. వి. = వడవా; చూ, రూ-బడవ.

1-2-3.

బడాయి. వా. వి. 1. గర్వము: చూ, హంకా
గము; 2: చూ, స్తోత్రము; విణ. 3: గొప్ప,
జేంబోటము, డంబు-డబ్బు-డాబు. (పటా
టోపమనియు వాడుక).

బడాయించే. వా. అ. కి. 1. ఆభివృద్ధియగు:
వృద్ధియగు; స. కి. 2. ఆభివృద్ధి చేయు:
వృద్ధి చేయు. [మాయకారుడు.

బడాయికోరు. వా. వి: డాంబిరుడు: చూ,

బడి. దే. వి. 1. కప్పము: చూ, సిస్తు 1;

2: చూ, స్కూలు; 3. దిట్టము: చూ, సత్య

ము. 1, 4. క్రిమము: చూ, విధము. 1;

ద్ర. 5: చూ, వెంబడి. 2. పసు. 1, అ. 9;

6. గుణార్థకము. “ఇబ్బడి” మొ; అప.

7. భావాధికమునందు పచ్చెడి యొకానొక

పరిత్యయము. (బడి ఏల్యరులకగు) “ఏలు

బడి, పచ్చెబడి” మొ. [భక్త్యము.

బడికోడి. దే. వి. రూ-కోడిబడి: చూ,

బడికోలు. దే. వి. పోలిక: చూ, సమానము. 2.

బడిత. దే. వి. రూ-బడితి: చూ, లవుడి.

బడితపాతము. వై. వి. చదివినపాతము.

బడితి. దే. వి: చూ, రూ-బడిత.

బడిదిరిప్ప. దే. స. కి. (బడిమి + తిరిప్ప).

(వృష్టిగోష పరిహారాగమ) దిగదుడుచు:
చూ, సురాళించే.

బడిపెద్ద. వా. వి. 1. అన్నితరగతులకును యజ

మాని; 2. తనతరగతికి యజమాని (మానే
టరు); 3. పాఠశాలకు అధికారి.

బడిమి. దే. ని. 1. బడియుట; 2. చక్కాకార

భృమూము; 3: చూ, భూతబలి.

బడియ. దే. వి. రూ-బడి. 1. చిన్నదుడ్డుకట్ట,

హరి. పూ. 6, అ. 84: చూ, వేత్రము. 1;

2: చూ, శవయానము.

బడియు. దే. స. కి. చూ, బడిదిరిప్ప.

బడిలి. దే. వి. బెజ్జెము: చూ, రంధ్రము. 1.

బడివారిడి. వా. వి. రూ-బడివారిడి. 1. రెం

టికినిగల విశేషభేదము; 2. పత్తివానికిని

వేసెడుపన్ను.

బడిశము. సం. వి. అ. ని. (రూ-బడిశ-బడిశి-

బడిశము): చూ, మత్స్యబంధనము.

బడిసేవాటు. దే. వి. 1: చూ, సురాళింపు;

విణ. 2. దిగదీసివేసినది. కాశీ. 7, అ. 51.

బడుగు. దే. వి. 1: చూ, శవము; విణ. 2: చూ,

శాతుడు. కాశీ. 4, అ. 50; 3. కృశము.

కళా. 8, అ. 164: చూ, సారపు.

బడువ. దే. విణ. రూ-బాడువ-బాడవ: చూ,

భూమి. 1.

బడువు. దే. విణ: చూ, రూ-బడుగు. 2—3.

బడె. దే. వి. చూ, రూ-బడియ. (చిన్నగుడ్డు

కట్టము.—భో. 4, అ. 45.)

బడ్డి. వా. వి: చూ, రూ-బడ్డి.

బడ్డి. వా. వి. రూ-బడ్డి. గడమంచె-గడపంచె.

బడ్డికాపు. వా. వి. ముందుజాగిత. (ఉత్తర

సర్కారులో వాడుక.)

బడ్డు. దే. వి. మగగుటి: చూ, శిక్నము.

బల్లము. వై. వి. కొత్తయిత్తడి పాత్రముల

సమాహము: చూ, హరివాణము. (పాత్రము. 6.)

బద్ధర. వా. వి. చీలిక: చూ, శకలము. 4.

బద్ధించే. దే. స. కి. 1. అంచేనావేయు; 2. (సరిగనున్నదారేదాఅని) కొలిచినది తిరుగకొలుచే; వా. 3. నాణెమువారీని లెక్కకట్టు.

బద్ధింపు వా.వి. నాణెమువారీని లెక్కకట్టుట బద్ధియ. వై. వి. రూ-బద్ధ. 1 =వస్త్ర. వస్త్రము మొదలు: చూ, వస్త్ర; 2. అపరకర్మము చేయునపుడు జేయదయవలె వేసికొనెనువస్త్ర ఖండము; వా. 3. కొలతబద్ధులైపు, నాడా.

బద్ధు. వై. వి. 1. బంధ. పంచ. నా. 1, ఆ. 557: చూ, వికథము; 2. అబద్ధపుహట: చూ, శబ్దము 2

బద్ధర దే వి —వై.—

బద్ధ. వై. వి.=వస్త్ర: చూ, రూ-బద్ధియ. 1-2-3 బద్ధి. వై. వి.=వ్యాదళ. ఉ. హరి. 3, ఆ. 122: చూ, ముచ్చాకము.

బద్ధిము. వై. వి.=భద్ధి: చూ, మేలుకోలు. బద్ధిరజాపన్యాయము. పా. చెవిటివాని చెవిలో నేకాంతమునకెప్పిననురీతి.

బద్ధిరవీణాన్యాయము. పా. చెవిటివానికి వీణ వినిపించుననురీతి. [శంకూదననురీతి

బద్ధిరశంఖాన్యాయము పా చెవిటివాని చెవిలో బద్ధిరత. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. చెవుడు: చూ, బాధిర్యము. [చూ, బాధిర్యము.

బద్ధిరతము. సం. వి. బద్ధిరముగా చేయబడినది: బద్ధిరుడు. సం. వి. అనేడమూపుడు, ఏడమూపుడు, ఏడుడు, కల్లుడు, కల్లుడు.

(తె).—చెవిటి, చెవిటిమూగ, పెద్దవిన్న పమువాడు, లవిటి, విననివాడు; తద్వి. — మూగచెవుడుకలవానికి — కలంబుడు.

(మిగతవానికి: “చూ, విననివాడు.”)

బద్ధ. అం. చూ, భూచారులు.

బద్ధకము. సం. వి. అ. పుం. =చూ, బద్ధకము.

బద్ధచుగు మి. అ. కి. కట్టుపడు.

బద్ధము. సం. వి. కట్టుబడినది: చూ, సందానికము. 1.

బద్ధాననము. అం. స్వస్తికాది: చూ, ఆననములు. బద్ధుడు. సం. వి. కట్టుబడినవాడు.

బద్ధ్యమానకము. అం: చూ, గతివిశేషములు.

బద్ధ్యము. సం. వి. అ. పుం. నీళ్లురాకుండకట్టిన కట్ట చూ, నేతువు. 1.

బద్ధ్యుడు. సం. వి. చావడగిన వాడు.

బనాతు. వా. వి. ఒకరకము ఉన్నిబట్ట: చూ, వస్త్రము. (బనాతు అనియు)

బనాయించు. వా. స. కి. 1. కల్పించు: చూ, సృజించు; వా. 2. డమాయించు: బుకాయించు.

బనారసు. వా.వి. కాశీపట్టాను: చూ, దేశములు.

బనియచు. వా. వి. శరీరమును అంటియిండెడి చొక్కాయ: చూ, వస్త్రము.

బన్న పడు. వై. అ. కి. భంగపడు: చూ, ముక్కపోవు. 2.

బన్నము. వై. వి.=భంగ-భగ్న. 1. అపమానము: చూ, యడి. 3; 2: చూ, విపత్తు; 3 అపజయము: చూ, వీర. 7.

బన్నునగము వై. వి.=పంచనరం. నానావిధ మణులు గుచ్చినవారము. పొండు. 4, ఆ.

231: చూ, భూషణము 2

బన్నసరి. వై. వి.=—వై—య 4, ఆ. 100.

బభ్రాజమానము వా. వి తెలివితక్కువతనము.

బభ్రువు. సం. వి ఉ. స్త్రీ. 1. కపీలగోవు: చూ, సౌరభేయ (ధేనువు); పుం. 2: చూ, వెంట్రుక; 3: చూ, విష్ణువు. 1, 4: చూ, శివుడు; 5: చూ, వహ్ని. 1; వి. 6 పచ్చేనిది: చూ, వర్ణము. 6; 7: చూ, బట్టతలవాడు.

బమ. వై. వి.=భ్రమ: చూ, రూ. బమ్మ. 1-2.

బమపుర్య. వై. వి: చూ, భ్రమరము. 1.

బమి. వై. వి.=భ్రమర.—వై—

బమ్మ. నై. వి. 1.=బగ్గిహ్మ. నలువ: చూ, బగ్గిహ్మ. 1; 2.=భగ్గిమ: చూ, రూ-బమ్మర; 3.=భగ్గిమ: చూ, బొమ్మ.

బమ్మచోరి. నై. వి.=బగ్గిహ్మచారి. (రూ-బమ్మ చోరి-బమ్మసారి): చూ, వటువు. 1.

బమ్మశండి. ద్వ. వి: చూ, విష్ణువు. 1.

బమ్మశేవరిశండి. ద్వ. వి.—పై—

బమ్మదండి. నై. వి.=బగ్గిహ్మదండి*: చూ, వా రాహి. 5.

బమ్మమేడి. వా. వి: చూ, రూ-బగ్గిహ్మమేడి*.

బమ్మర నై. వి.=భగ్గిమ. రూ-బమ్మ: చూ, భాగింతి. 1. [పాటుటసుర.

బమ్మరక్కసి. నై. వి.=బగ్గిహ్మరక్షస: చూ,

బమ్మరించే నై. అ. కిరి: భగ్గిమ. రూ-బమ్మ రిలు-బమ్మరిలు: చూ, సంభగ్గిమించే.

బమ్మరిలు. నై. అ. కిరి:—పై.— [అ.50

బమ్మరిలు. నై. అ. కిరి:—పై—వికగ్గి. 4,

బగ్గిహ్మచోరి.వా.నై.వి.= చూ, రూ-బమ్మచోరి బమ్మసారి. నై. వి:—పై.—

బమ్మెగ. నై. వి.=భగ్గిమ: చూ, రూ-బమ్మర.

బమ్మెరపోక. ద్వ. వి. భగ్గిమపడుట: చూ, భాగింతి. 1. [హరి. పూ. 9, అ. 49

బమ్మెరపోవు. ద్వ. అ. కిరి: చూ, బమ్మరించే.

బయకాడు. ద్వ. వి. (బయలు + కాడు)

1. గాయకుడు. శకం. 4, అ. 191; అవి.

2, అ. 41; విజ. 1, అ. 184: చూ, సీకారి;

2: చూ, వైజీకుడు; 3. గానవిద్యోపాధ్యాయుడు: చూ, సురాచార్యుడు; నై. వి.

4.=భయకార, బోగముమేళము వెనుక శబ్దములంగొలుపువాడు.

బయకారము. ద్వ. వి. (బయలు + కారము)

యావనమునందుబయలుపడు శృంగారచేష్ట: చూ, శృంగారచేష్టలు. (ఆలసానిపెద్దన్నగారి ఉల్లేపనాలిక.)

బయకారి. ద్వ. విణ. విలాసవతి: చూ, స్త్రీ-బయట. వా. ద్వ. బహిరర్థకము: చూ, వెలపటా. బయలు. నై. వి.=బహి. 1. ఆకాశము: చూ,

సురవర్తము; 2 బహిఃప్రదేశము: చూ, వెలుపల. 1; 3. చెట్లుచేచులులేని నిర్జలభూమి: చూ, భూమి. 1; విణ. 4. ఏమియులేనిది: చూ, శూన్యము. 1.

బయలుదామర. నై. వి: చూ, నేలతమ్మి*. బయలుదేరు. ద్వ. అ. కిరి: చూ, నిర్గమించే.

బయలుపడు నై. అ. కిరి. రూ-బయల్పడు: చూ, సుబ్బు. 2.

బయలుపడచే. వా. స. కిరి: చూ, వెలిచుమ్మే.

బయలుమెఱయు.ద్వ.అ.కిరి: చూ, బయలుపడు.

బయలువెడలు. ద్వ. అ. కిరి. 1: చూ, బయలుదేలు; 2. కడకుబోవు: చూ, సమర్థాడు;

3. చూ, విప్పించే.

బయలువోవు. ద్వ. అ. కిరి: చూ, బయలుపడు.

బయల్పడు. ద్వ. అ. కిరి.—పై.— [కరువు. బయనా. వా. వి. రూ-బహోనా: చూ, సంచే

బయనారి. వా. అవ్య. వివరమైన.

బయికలు. దే. వి. బ. రూ-బైకలు: చూ, బయ్యంకలు.

బయిజే. దే. వి: చూ, రూ-బైజే.

బయిడాలము. దే. వి: చూ, రూ-బైడాలము.

బయిరవాసము. నై. వి.=బహిర్యాసము: చూ, రూ-బైరవాసము. (బయిరువాసముఅనియు).

బయిరాగి. నై. వి.=విరాగి. బగ్గి. 2, అ. 175: చూ, రూ-బైరాగి.

బయిరి. దే. వి: చూ, రూ-బైరి.

బయిలగు. ద్వ. అ. కిరి: చూ, రూ-బైలగు. ఉ. రా. 2, అ. 137.

బయిలు. నై. వి.=బహి: చూ, రూ-బైలు.

బయినా. దే. వి: చూ, రూ-బైనా.

బయిసి. నై. వి: చూ, రూ-బైసి. '(భాగ్యమునకు.—పంచ. వా. 1, అ. 83.)

బయిసికిలు. వా. వి: చూ, రూ-బైసికిలు.

బయిసుక. దే.వి: చూ, బైసుక. ఉ. హరి. 3, ఆ 124.

బయ్యంకలు. దే. వి. బ. బైకలు: చూ, వేవిల్లు.

బయ్యండు. దే. విణ: చూ, సోమరి.

బరందు. వా. వి. బాగింది: చూ, నుర. 2.

బరక. దే. విణ. బరుసు; చూ, రూక్షము. 1.

బరకము. దే. వి. 1. దూదిబరువు; 2. నారనూలు

లోనగువానితో నేయబడిన వస్త్రభేదము.

చూ, వస్త్రము.

బరకు వా.స. కిరి (రూ-బరుకు. బఱకు-బఱకు)

చూ, రూ-బరుకు (గోదావరీమండల పొంగిం

తిమునవాడుక.) [ముద్రి]

బరగడ. దే. వి. ధాన్యపురానిపైముద్రి చూ,

బరగడము. దే. వి. ఒకచెట్టు: చూ, పృక్షము.

బరడు. వై. వి = బర్బర. 1. పెసరపాట్లు. రూ-

బెరడు, పొప్పర-బొబ్బర, పెచ్చే. (సం-

కోశము-కోషము, నిష్పావము, బర్బరము;

(మి గ త వా ని కి “చూ, శకలము 1.2”);

2. చక్రము: చూ, రూ-బెరడు. 1; 3. చిం

త వెలగ ఆనబ లోనగువానిదొలక: రూ-

బెరడు: చూ, బోలు. [పాత్రము. 6

బరణి. వై. వి = భరణి. పా. 4, ఆ 43: చూ,

బరణిచుక్క. వై. వి = భరణి రూ-బరికెచుక్క:

చూ, రిక్క.

బరతరపు. వా. వి. సమాప్తము. [బులుగు.

బరతుక్కిట్ట. వై. వి = భరత: చూ, సాచుడు

బరపట. దే. వి. 1. ఒకానొకత్యేగము: చూ,

త్యేగము. 1; బ. 2: చూ, ధాన్యము.

బరమా. దే. వి: చూ, పిడిసాన.

బరవసము. దే. వి. 1. ధైర్యము: చూ, ధైర్య

ము. 1; 2. ఉత్సాహము: చూ, యత్నము;

3. = పరవశ: చూ, విస్మృతి; 4: చూ,

సంతోషము.

బరాడీబొమ్మలు. అం: చూ, మహారాష్ట్ర

లు. (వీరుశుక్లయజుర్వేదములు. మాధ్యందిన

కాళివారు. కొందఱు ఋగ్వేదములు. ఋగ్

కాళి ఆశ్వలాయన మాత్రముగలవారు. వీరా

రు దేశవాసులు. చాలకాలము నైజాము

రాజ్యమునవసించినవారగుటచే వీరిని వీరారు

బొమ్మలునియు, బంగాళీలనియు అం

దురు) (చూ, బొమ్మలు)

బరాతము. వా. వి. 1 లిఖితపూర్వకమైనఆజ్ఞ:

చూ, వెలపు. 1; 2: హండి-హండీ; 3 బత్తె

ము: చూ, సాడము (1) (ఉత్తరరక్కరు

లలో వాడుక)

బరాబరి. దే. వి. 1. రూ-బరాబరిక. ఎచ్చేరిక:

చూ, హెచ్చేరిక. 1; విణ. 2. సరియైనది:

చూ, సుషము 2; వా. 3. లక్ష్యములేనిది.

“నిమట వెండుగిక్కువలె బరాబరి.”;

4. నిండింపబడినది చూ, పూరితము. 1.

బరాబరిక. దే. వి: చూ, రూ-బరాబరి. 1.

బరావర్ణ. వా. వి. జీతములులోనగువానిల్లు.

(అక్కిలెన్నురోలు).

బరి. వా. వి 1: చూ, రూ-బడి. 2; దే. వి.

2. చూ, ప్రిక్క. 2; 3: చూ, శత్రువు.

కా. 6, ఆ 294; 4: చూ, తోత్రెము.

1; 5: చూ, తోత్రెము. 2; 6. దొంగ. స్వా.

5, ఆ. 82: చూ, హరకుడు. 1; 7: చూ,

ప్రిక్క. 3. జై. 2, ఆ. 13, 8. గీటు:

చూ, రేఖ. 3; 9. వృత్తియందు బరికి శబ్ద

మునకు మీదివర్ణము లోపింపగా మిగిలిన

రూపము. [యీ: టే: చూ, బరిగిమ్మ.

బరికట్టె. ద్వ. వి. (బరిగి + కట్టె) అలుగులేని

బరికాడు. దే. వి. మాపటి. నిర్వ. 7, ఆ. 55:

చూ, హస్తాకోహుడు.

బరికాయ వా. వి. కొంటె: చూ, వ్యాధుడు. 2.

బరికె. దే. వి. 1. గలుకులుగల యెంపినతాటి

కుట్ట; వా 2 (చింత) జోడ. “సంతులు

చింతిబరికెతో కొట్టెను” చూ, వేత్రిము. 1;

3. చింపిటి, జేంజేలు. మార్క. 5, ఆ.

141: చూ, నెండుగ్గ. 1.

బరిగమ్మ. ద్వ. వి. (బరిగ + కమ్మ). చూ, హేతి (బాణము. 1).

బరిగి. దే. విణ: చూ, శూన్యము. 1.

బరిగిరాతు. ద్వ. వి. పల్లమువేయని గుఱ్ఱము మీదనెక్కిడు సారథి: చూ, సారథి.

బరికోల. దే. వి. 1: చూ, బరి. 4; 2. శరము. చూ, బాణము. 1. వసు. 3, ఆ. 149.

బరిచి. దే. వి. రూ-బరిచీ. ఈటె: చూ, బాణము. 1.

బరిచీ. దే. వి.—పై.—

బరిబోగి. ద్వ. వి. (బరిగ + బోగి) చూ, పాము లవాడు. కై. 7, ఆ. 82

బరిదెగవ్వ. ద్వ. వి. చూ, భక్ష్యము.

బరిదెపురుగు. ద్వ. వి. బొద్దీక్ చూ, మక్షిక బరిణిపురుగు. ద్వ. వి.—పై.— (రూ-బరిణిపురుగు) బరిణిపురుగు. ద్వ. వి.—పై.—

బరిణిమేక్క. ద్వ. వి.=: చూ, రూ-బరిణిమేక్క. బరితము. ద్వ. వి.=భరత: చూ, బరతుపిట్ట.

బరితోలు. వా. వి. పార్శ్వపుచక్రము: చూ, బెరడు.

బరిదెగు. వా. అ. కిరి: చూ, విడిపడు. 4.

బరిపోటు. అం. (చూ, విన్నాణములు): చూ, మల్లకాస్త్రము. [శరీరము.

బరిమేను. వా. వి. దిగంబరదేహము. చూ,

బరివాగె. వా. వి. 1. పగిక్క: చూ, పార్శ్వము. 2; 2: చూ, పురోభాగము.

బరివెంక. దే. వి: చూ, కాభోల *.

బరిస. దే. వి: చూ, బడిత.

బరుకు. దే. స. కిరి. రూ-బరకు. 1. తోలులేమే నట్లు గీలు, బలుటు; 2. గీలు: చూ, అక్కు. 2.

బరుహే. దే. వి: చూ, భూషణము. 2.

బరువడి. దే. దగ్గి. మరల. భో. 3, ఆ. 253: చూ, పెండియు.

బరువసము. వా. వి: చూ, రూ-బరువసము.

బరువు. ద్వ. వి.=భర. రూ-బరువు. 1: చూ, భారము. 1; 2: సరకులునింపిన కంట్లము లోనగునది. [సింహాస్యము.

బరునడ్డసరము. ద్వ. వి. అంబుము*: చూ, బరుసు. ద్వ. వి.=పరుష. 1: చూ, గలుగు. 1;

2. విణ. కఱకై నది: చూ, రూక్షము. 1.

బర్గురము. సం. వి. అ. పుం. 1. పొయ్యపు: పశువు: చూ, మృగము. 1; 2. మేక: చూ, మేషము. 1; 3. పరిహాసము: చూ, హాళి.

బర్బర. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, వాయింట *.

బర్బరద్విజుండు. సం. విణ: చూ, మిడిపండ్ల వాడు.

బర్బరము. సం. వి. అ. పుం. 1. చూ, బారంగి*;

బ. 2.=బొబ్బర. చూ, ధాన్యము; 3=బర డు: చూ, శిశులము. 1-2; విణ. 4. గలుకులు గలది. కై. 1, ఆ. 14; అం. 5: చూ, దేశములు.

బర్బరము. సం. వి. అ. పుం: చూ, బొబ్బలి*.

బర్బరము. సం. వి. అ. పుం: తుమ్మ*. చూ, విట్టెరము.

బర్బర్యజి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ: చూ, పార్వతి.

బర్బరపుష్పము. సం. వి. అ. న. (రూ-బర్బరపుష్ప ము-బర్బరము) 1. గండివనము*: చూ, రాజా ర్జుము; 2. పచ్చోకు: చూ, హరితపత్రికి; 3. మాచిపత్రి*: చూ, స్థాణేయము. 2.

బర్బరము. సం. వి. అ. పుం, న.—పై.—;

4. నెమిలిపురి: చూ, శిఖండము; 5. ఆకు: చూ, సారుగాకు (పల్లము. 1.)

బర్బర. సం. వి. న్. పుం. 1.=బర్బరము. నెమలి:

చూ, శిఖి 2; 2. దర్బ*: చూ, హరిత (తృణము. 1.); 3 అగ్ని: చూ, వహ్ని. 1;

4. కురువేరు*: చూ, హిరేరము: అం.

5: చూ, తానములు.

బర్హిచూడము. సం. వి. అ. న. నెమలిజేట్టుచేట్టు: చూ, పూతికరజము.

బర్హిణము. సం. వి. అ. పుం: చూ, బర్హి 1-2.

బర్హిపుష్పము. సం. వి. అ. న: చూ, రూ-బర్హిపుష్పము. [చూ, వేలుపు.

బర్హిర్ముఖుడు. సం. వి. అ. పుం. నిర్జరుడు:

బర్హిశ్శుష్క. సం. వి. న్. పుం: చూ, వహ్ని. 1

బర్హిష్టము. సం. వి. అ. న: చూ, బర్హి. 4.*

బర్హిష్మ. సం. వి. న్. పుం: చూ, బర్హి. 2-3.

బలకు. వా. స. కిరి: చూ, రూ-బరుకు.

బలటు. దే. స. క్రి. గో. చూ. భో 6, ఆ. 383: చూ, బరుకు 1-2; 3. పైంగగాగో. చూ.

బలబల దే. వి ఈడుపుటయందగుధ్వస్యనుకరణము' చూ, హూహూ.

బలకు. వా. స. కిరి: చూ, రూ-బరుకు.

బలత్తి. దే. వి గేడ: చూ, మహిషి. [లము. 1

బలచోరలమెకము. వా. వి. పులి చూ, శార్దూ

బల. సం. వి. అ. స్త్రీ. 1: చూ, ముత్తప

పులగము *; 2. విద్యావిశేషము: చూ,

విద్యలు; అం. 3: చూ, తతివాద్యములు.

బలగము. వై. వి. పరిగ్రహ. రూ-బలగరము-బల్గ

ము, మందికళా. 3, ఆ. 136: చూ, పరివాగ

ము. 1. [రామా. 5, ఆ. 51: చూ, రక్షణము.

బలకరము. దే. వి. రూ-బలకరము. కావలి.

బలకరించే. వై. అ. కిరి. చూ, వ్యాపించే.

బుకాయించే దే. అ. కిరి. (బలము + ఇంచే)

అతిశయించే. చూ, సంపదించే. (సంధియం

దు వర్ణవికారము)

బలకొట్టు. దే. అ. కిరి. "అ" అనిశులిపట్టు.

బలకొను. దే. అ. కిరి. (బలము + కొను): చూ,

బలకాయించే. భాగ. 3, స్కం. 987.

బలగరము. వా. వి: చూ, బలగము. (కు.పా.)

బలదేవుడు. సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, బల

రాముడు; 2: చూ, వాయువు.

బలపడు. ద్వ. అ. కిరి. (బలము + పడు) అధిక

మగు: చూ, హెచ్చే. 3.

బలపము. దే. వి. 1. పలకపుల్ల: చూ, లేఖని;

2. చోరసాధనము: చూ, ములుబంతి;

3. ఖటికశిల: చూ, రాయి.

బలభద్రిక. సం. వి. అ. స్త్రీ. 1: చూ, వార్హి

కము. 1. * [రాముడు.

బలభద్రుడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, ఒల

బలము. సం. వి. అ. న. 1. గంధము: చూ,

వాచన. 1; 2. రసము: చూ, సూతము;

3. రూపము: చూ, స్వరూపము; 4. సత్తు

వ: చూ, శక్తి. 1; 5. బలుపు: చూ, శక్తి.

1; 6 వైస్యము: చూ, నేన. 1; పుం.

7 కాకి: చూ, సకృత్ప్రజము; అం 8: చూ,

సప్తాంగములు (అంగము 9); 9: చూ, అశ్వ

హృదిను పరిజ్ఞానము; 10: చూ, గుణములు;

దే. విణ. (1) అధికము: చూ, హేరాళము.

బలముతీ. వా. విణ. శరీరబలముకలవాడు:

చూ, బంబోతు. [వేష్టించే.

బలయు. వై. స. కిరి. = పల. పరివేష్టించే. చూ,

బలరామబోగులు. వా. వి. బ: చూ, ధాన్యము.

బలరామము. అం: చూ, అపతారములు.

బలవంతము. సం. విణ. (త్. ఈ. త్.) 1. బల

ముగలని' చూ, స్థాల్యము; వై. వి (1) = బలా

త్కారము: చూ, హతము. 2. (వై కృతము

అనికొందలు) [వుడు: చూ, లాపరి.

బలవంతుడు. పం. విణ. (త్) = బలాయి- బలా

బలవంతు నాకొనించేట. అం: చూ, గుణములు.

బలవత్. సం. అవ్య. మిక్కిలి యనునర్థమందు

వర్తించును. (బలవత్, సుప్త, కిముత, సు,

అతి, అతీవ ఈలనుమిక్కిలియను నగమందు

వర్తించును): చూ, హెచ్చే. 1.

బలవిన్యాసము. సం. వి. అ. పుం: చూ, పూహా

భేదములు. [చూ, సహసాగ్రీకుడు.

బలనూదనుడు. సం. వి. అ. పుం. ఇందుగిడు:

బలా. దే. అప్య. రూ-బలా. స్యా. 4, ఆ. 99: చూ, నేబాసు.

బలాక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. రూ-వలాక. 1. బిస కంఠిక, పెద్ద పెంటికొక్కర: చూ, బకము; 2. బిసకంఠిక, పెంటికొక్కర: చూ, బకము. బలాకము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. పెద్దకొక్కర (బకము): చూ, శకుంతి. 2. కొక్కర (బకము): చూ, శకుంతి.

బలాత్కరించే. సం. స. కి. (తె).—ఒత్తు, తీటుము, నెట్టుకొను. [వంతము (1).

బలాత్కారము. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, బల బలాదూరు. వా. వి. నిగడుడుపు: చూ, మరా శము. 1. [ఆ. 164.

బలారా. దే అప్య. చూ, రూ-బలా. విజ 3, బలారాతి. సం. వి. ఇ. పుం: చూ, బలనూద నుడు.

బలారి. సం. వి. ఆ. పుం.—పై.—

బలారుడు. సం. వి. ఆ. పుం.—పై.—

బలారే దే. అప్య: చూ, రూ-బలా.

బలారే. దే. అప్య.—పై.—

బలాహకము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. రూ-వలాహ కము. మబ్బు: చూ, మేఘము. 1; 2. రూ- వలాహకము. నిప్పువు తేరి గుఱ్ఱములలో నొక టి: చూ, హయము; 3. హము: చూ, సర్పము.

బలి. సం. వి. ఇ. పుం. 1. కప్పము: చూ, సిన్దు 1, 2. (పూజార్థమైన) కానుక: చూ, నూడిద; 3. చామరదండము: చూ, సురటి 1; 4. 2కామర రాజు: చూ, రాక్షసుడు. 1; 5: చూ, బలిచక్రివర్తి; 6. ఎర, గావు, బారి, పొలి: చూ, లాడి; విణ 7.(న్. ఈ న్): చూ, బలవంతుడు.

బలిచక్రివర్తి. సం. వి. న్. పుం: విరజీవి, బలి బలిజె. దే. వి: రూ-బలై, గాజోలవాడు.

బలితము. వై. విణ. 1=బలిష్ఠ. బలువిడి. లా: తు:చూ, నూలము. 2; 2.=బలిష్ఠ. లావైనది: చూ, నూలము. 4; 3.=బలిష్ఠ. బలముగలది: చూ, స్థాల్పము.

బలితుడు. వా. వి: చూ, బంబోతు.

బలిధ్వంసి. సం. వి. న్. పుం. రూ-బలిధ్వం సుడు: చూ, విష్ణువు. 1.

బలిధ్వంసుడు. సం. వి. ఆ. పుం.—పై—

బలిపుష్టము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. కాకి: చూ, బలము. 7; 2. వక్త్రకొంగ: చూ, బకము.

బలిభుక్తు. సం. వి. జ్. పుం. కాకి: చూ, బలము. 7; 2 ఊరణియ్యేక: చూ, (ఓయ్యేక) శకుంతి.

బలిమి. వై. వి=బల. రూ-బల్మి. 1. దేహబల ము:చూ, శక్తి. 1; 2: చూ, బలాత్కారము. బలిమికాడు. ద్వి. విణ. రూ-బలియుడు:చూ, శక్తుడు.

బలియు. వై. ఆ. కి. 1=బల: నూలించే; 2. అధికమగు. రాఘ. 1, ఆ. 61: చూ, హెచ్చే 4.

బలియుడు. వై. వి. 1: చూ, బలరాముడు; 2 =బలవంత: చూ, బలిమికాడు.

బలిష్ఠము. సం. విణ. మిక్కిలిబలముకలది: చూ, నూలము. 4. [చూ, లోకము. 1.

బలినద్యము. సం. వి. న్. స. పాతాళలోకము: బలీసినవాడు. వా. వి: చూ, బలిమికాడు.

బలీయము. సం. విణ:చూ, బలిష్ఠము. [భము.1.

బలీవర్దము. సం. వి. ఆ. పుం. ఎద్దు: చూ, వృష ఒలు. వై. విణ=బల: చూ, వృషపు.5- 6;

3. (వృత్తియందు బలుపుశబ్దమునకు మీడి వర్ణములోపింపఁగా మిగిలినరూపము. “బలు వడి-బలువిడి.” మొ). (హల్లపరమగుచో ఉత్తమునకు వికల్పముగా లోపంబగు ఉదా.—బల్వింట. మొ.)

బలుడు. సం. వి. ఆ. పుం. 1: చూ, బలరా
ముడు (ఇతనినాగలిసంపర్కము. రోకలి
సౌనందము.); 2: చూ, రాక్షసుడు. 1;
3. కాకి: చూ, సకృత్ప్రజను; విణ.
4: చూ, బలిమికాడు; వా. 5: చూ,
మాంసలుడు.

బలుగు. వా. వి. ఉపకాళి: చూ, కాళి. 1.
బలుగుత్తులు. వై. వి. బ. (బలువు + గుత్తులు.)
చూ, ధాన్యము.

బలునంజెమెకము. వా. వి: చూ, హస్తీ.

బలుపు వై. వి.=బల. రూ-బల్పు. 1: చూ,
బలము. 4—5. గ్రూ, బలకాయించే
బలుపుకొను. ద్వ. ఆ. కిరీ. రూ-బల్పుకొను:
బలరక్కసి. వై. వి (బలువు + రక్కసి)
బృహచ్చదము *: చూ, స్వర్ణక్షీరి.

బలరక్కస. వై. వి.—వై.—
బలవిడి. దే. వి. రూ-బల్విడి. నిర్వ. 1, ఆ.

42: చూ, విధము. 1; 2: చూ, బలాత్కా
రము; 3. చూ, బలితము; వై వి. 4 =బల
పత్రి: చూ, యుద్ధము; వా. 5. దండు
చూ, నేన. 1.

బలువు. వై. వి. 1.=బలవ: చూ, శక్తి. 1; విణ
2. మిక్కుటము. వై. 5, ఆ. 103: చూ,
హేరాశము; 3. పృథువు, పెద్ద: చూ,
సుర. (3); 4.=భర. బరువు చూ, భార
ము. 1.

బలువుడు. వా. వై. విణ.=బలవంత: చూ,
బలిమికాడు. (ఇదివిచార్యము).

బలును. దే. వి. కసింద. *: చూ, వేషణము.

బలుహజ్జేమెకము. ద్వ. వి. వీనుడు: చూ, హస్తీ.

బలె. దే. ద్వి: చూ, పోలె.

బలె. దే. ఆవ్య: చూ, బలా.

బల్లము. వై. వి: చూ, రూ-బలగము.

బల్లె. వా. వి: చూ, రూ-బలితె.

బల్లెమెకము. వా. వి: చూ, బలునంజెమెకము.

బల్పు. వై. వి.=బల: చూ, రూ-పలుపు
బల్పుకొను. ద్వ. ఆ. కిరీ: చూ, రూ-బలుపు
కొను. (చూ, తృణము. 1.

బల్పుజము. సం. వి. ఆ. పుం. మొదపగడ్డి *:
బల్పి. వై. వి.=బల: చూ, రూ-బలిమి.

బల్వ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. పెన్నేరు *: చూ,
వారాహకర్ణి.

బల్వము. సం. విణ. బలముచేయునది.

బల్ల. దే. వి. 1. కుంచేము: చూ, పర్ణిష్ఠము. 2;
2: చూ, పలక. 5; 3. కడుపులోని దుర్మాం
సపుబిళ్ళ.

బల్లకట్టు. దే. వి. కాలువకు ఇటునటు మనుష్యు
ల దాటించే పడవ: చూ, హోడము.

బల్లగోల. వా. వి: చూ, పంటిరీ-పంటిరీగోల.
బల్లాడపట్టి. ద్వ. వి. ఒకానొకకాసె: చూ,
పస్త్రము.

బల్లి. వై. వి =పల్లి-పల్లి: చూ, హోలాహలము. 2.
బల్లిదము. వై. విణ.=బలిష్ఠ. మిక్కిలిబలముగలది:
చూ, మూలము. 4 (వి. అనికొండలు.)

బల్లిదుడు. వై. విణ.=బలిష్ఠ: చూ, శస్త్ర(దు).
బల్లియము. వై. వి =భల్ల. (ఆత్తలము. 1—2):
చూ, బాణము. 1:

బల్లు. దే. వి. రూ-బల్లు 1. తెల్లవాలుట
యందగు సనుకరణము: చూ, హూహూ;
2. విలుగుట యందగు ధ్యన్యనుకరణము:
చూ, హూహూ.

బల్లెగోల. ద్వ. వి. (బల్లెము + గోల): చూ,
(ఆత్తలము. 1): చూ, బాణము. 1.

బల్లెము. వై. వి.=భల్ల: చూ, రూ-బల్లియము.
1—2. (2 స ఆర్థమునకు. —ఆవ్య. యు,
కాం. 384.)

బల్విడి. వా. దే. వై, వి: చూ, రూ-బలువిడి.

బవ. ఆం: చూ, కరణములు.

బవంతము. దే. వి. కపటము: చూ, నూత్నము. 12.

బవంతి. దే. వి. 1. చిత్రవర్ణముగలచీర: చూ, వస్త్రము; 2. చిత్ర వర్ణము: చూ, వర్ణము. 6; 3 కొలారము. కొల్లారము. కొల్లారు, మేట్టుకొల్లారము- మేట్టుకొల్లారు చూ, సదనము. 1; వా 4. ఇల్లు: చూ, సదనము. 1. బవనిక. నై. వి.=వృత్తాదని. చూ, రూ-బవనిక*. బవరము నై. వి.=పరీహార: చూ, యుద్ధము. బవరి. వా. వి రూ-బవరి: చూ, సాంద్రిము. 2. బవనిక. దే. వి. జోతరయందలి బవినీలవృత్తము. బవనసము. నై. వి.=ప్రయాస: చూ, శ్రమము. 2. బవినీడు. దే. వి. జోతరయందు సుద్దులు చెప్ప మే బవని యాడువాడు. కాశీ. 7, ఆ 231. బవిర. దే. వి. గుండ్రని కర్ణభూష. ఉ, రా. 6, ఆ. 118: చూ, భూషణము. 2. బవిరి. దే. వి. రూ-బవిరి. 1. కేచితము: చూ, హయము; 2: చూ, భాంతి. 1; విణ 3 గుండ్రము. విజ 3, ఆ 82: చూ, పర్వ లము; 4. రూ-బలివరి: చూ, సాంద్రిము. 2. బవిసనము. నై. వి: చూ, బయిసణ. బవిసి. నై. వి. 1: చూ, రూ-బవిసి. 1—2; 3 మర్యాద, గౌరవము: చూ, సన్మానము; 4. గణ్యత; 5. యశము: చూ, సమాఖ్య. 1; 6 నియతి: చూ, సత్యము. 1; 7: చూ, శుభము. 1. బవిసిన. నై. వి: చూ, బయిసణ. బవిసెన. నై. వి —నై.— బవిలి. వా. వి. మూర్ఖ: చూ, రోగము. 1. బవిరి. దే. విణ: చూ, రూ-బవిరి. బమ్మయణి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. తణియపు: చూ, ధేయపు. బమ్మయము. సం. వి. ఆ. పుం. తణిపిమాడ: చూ, సౌరభేయ (ధేయపు) [ము. 1. బస. నై. వి.=వార. ఉనికిపట్టు: చూ, సాన బసవడు. నై. వి.=వృత్త. (రూ-బసవన- బసవన్న). చూ, వృత్తము. 1.

బసవన. నై. వి.=వృత్త. (బసవడు + ఆన. శ. ర) (ద్వయమని శ. ర): చూ, బసవడు. బసవన్న. నై. వి.—నై.— బసవన్నాట. వా. వి: చూ, బాలకీడ. బసవి. నై. వి. రూ-బసివి. 1. బారిణి: చూ, పైవారిణి; 2. శివదాసియై వ్యభిచరించు స్త్రీ: చూ, పైవారిణి. బసివి. నై. వి.—నై.— బనుము. నై. వి.=ధన్య: చూ, భస్మము. బస్తకము. సం. వి. ఆ. న. రూ-బాస్తకము. రుమాకరలపణము, రౌమకము: చూ, లపణము. 1. బస్తము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. మేడిపోతు: చూ, మేషము. 1; వా. వి. 2. క్షేమ్యద్యో కమును తగ్గించేమందు. బస్తా. వా. వి ధాన్యాదులతోనింపెడుమూట. (సంచిగాక 166 పానులతూనికగల సరుకు) బస్తాంది. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. అటకమా మిడి*: చూ, మామిడి; 2. బిడ్డి *: చూ, నడ్డి; 3. గాడిదగడవర *: చూ, శ్వస నము. 2; 4. మామెన *: చూ, శారిబ. బస్తాబంది. వా. వి: చూ, పట్టుబడి. బస్తీ వా. వి. పెద్దపట్టణము: చూ, దేశము. బహదరు. వా. వి గొప్పవారి బిరుదు: రూ-బహ దూరు-బహద్దరు. బహదూరు. వా. వి.—నై.— బహద్దరు. వా. వి.—నై.— [చూ. బహి. సం. అవ్య. వెలుపటిఅనునగమందు ఎత్తిం బహిత్యము. సం. వి. ఆ. న. ఒకరకముపేడ: చూ, హోడము. బహిరంగపటమే. మి. ఆ. కిరి: చూ, వెలిపుచ్చే. బహిరంగము. సం. వి. ఆ. న. 1. వెలుపటి అప యరము; విణ. 2 =బహిరము. బహలుపడి నది: చూ, వ్యంజితము.

బహిరంగవిద్యలు. ఆం: చూ, మహావిద్యలు.

(చూ, ఉపవిద్యలు)

బహిరంధి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, వేరు పనన *.

బహిర్దేశము. వా. సం. వి. ఆ. న. 1. తనదేశము కానిదేశము; 2. చెంబట్టికను నెడలుచోటు,

బహిర్భూమి: చూ, భూమి 1. [కెలి.

బహిర్ద్యూతము. సం. వి. ఆ. న: చూ, తలవా

బహిర్భూమి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ: 1. మలవిస్కృత స్థలము: చూ, భూమి. 1; 2. బయలు.

బహిర్లాపి. సం. వి. న్. పుం. ఉత్తరము వేలు

మాటలయందణగియుండునట్టివిషమసమస్య.

బహివడు మి. ఆ. కిక్రి: వెలివేయబడు

బహివెట్టు. మి. ఆ. కిక్రి: చూ, వెలివేయు.

బహిష్కరణము. సం. వి. ఆ. పుం:చూ, వెలి 2.

బహిష్కరించే. సం. స. కిక్రి. చూ, బహివెట్టు

బహిష్కారము. సం. వి. ఆ. పుం:చూ, వెలి.2.

బహిష్కృతము. సం. విణ: చూ, పృథివీధము.

బహిష్కృతుడు. సం. విణ. బహిష్కరించ

బడినవాడు. [సమర్థాడు.

బహిష్టయగు. మి. ఆ. కిక్రి. కడకుబోవు: చూ,

బహుకరుడు. సం. విణ: చూ, ఖలపుపు.

బహుక్షముడు. సం. వి. ఆ. పుం. 1: చూ,

బుద్ధుడు, వా. 2. మిక్కిలిశాంతుడు.

బహుగర్వవాక్కు. సం. విణ. చ్. కుత్సితపు

మాటలాడువాడు: చూ, వక్త 1.

బహుధా. సం. అవ్య అనేకవిధములచేత.

బహుధాన్య. ఆం: చూ, సంవత్సరములు.

బహుపత్రి. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. చింత *

చూ, కుక్లిక.

బహుపదద్రవ్యములు. పా. “వాచీకూపతతా

కములు, ధర్మార్థకామమోక్షములు.” మొ

బహుపాత్తు. సం. వి. చ్. పుం. రూ-బహుపా

దము. మట్టి *: చూ, పటము.

బహుపాదము. సం. వి. ఆ. పుం:చూ, బహుపాత్తు.

బహుపుత్రిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, వాఁ కుడు*.

[క్షుడు. 1.

బహువ్రీదుడు. సం. విణ చూ, స్థూల ల

బహుమతి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ: చూ, సన్మానము.

బహుమానము. సం. వి. ఆ. న.—వై.—

బహురంధ్రిణి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. (తె).

కమ్మమ్మకమ్మమ్మ.

బహుయాపము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. ఊసర

వెల్లి: చూ, సరటము; 2: చూ, సజ్జరసము;

ఆం. 3: చూ, వ్యంజకము. 1.

బహుయాపుడు. సం. వి. ఆ. పుం. 1: చూ,

బిష్ణువు. 1; 2: చూ, శివుడు; 3: చూ,

మన్మథుడు; 4: చూ, బుద్ధుడు; విణ.

5. పెక్కురూపములు కలవాడు.

బహుగోగము. సం. వి. ఆ. న. మేక: చూ,

మేషము 1.

బహువచనము ఆం. ఒకటికన్న నెక్కువ పస్తు

పులను చెప్పనది. [విరిగి *.

బహువారికము. సం. వి. ఆ. పుం: చూ,

బహువార్షికములు. ఆం: చూ, ఏకవార్షికములు.

బహువిదారణపుటకఫలము. పా. చూ, ఎండు

కాయలు: చూ, గుంజోకాయలు.

బహువిధము సం. విణ: చూ, వివిధము.

బహువు. సం. విణ. (ఉ. ఉ. ఈ. ఉ)

1. అధికము: చూ, హేరాళము; 2. ఎడ

ముగలది: చూ, సురి (3).

బహువ్రీహి. ఆం. అన్యపదార్థ పృథానము

బహువ్రీహి. (సంఖ్యపూర్వపద, సహపూర్వ

పద, సంఖ్యోభయపద, దిగంతరాళ, వ్యతి

హోరలక్షణ, తెనుగున స్త్రీసమఘటితంబ

యొకానొకండు బహువ్రీహిచూపట్టెడు.

తెలుగునను బహువ్రీహిని సమాసాంత

కార్యంబులు గానంబడియెడి. ఇత్యాది).

బహునుత. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1: చూ, పిల్లపీఠ

చేరక; విణ. 2. జాతపత్య: చూ, స్త్రీ.

బహునువర్ణము. అం: చూ, తానములు.

బహునూతి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. చూ, పరేష్టుక.

బహుళ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. ఆపు: చూ,

ధేనువు; 2. పెద్దయేలకి: చూ, పత్రిల;

3. చిట్టేలకి: చూ, పత్రిల; 4. నీలి: చూ,

స్త్రీ. ఫలి. 2; బ. 5. కృత్తికానక్షత్రము: చూ,

రిక్క. [చూ, పక్షము. 1.

బహుళపక్షము. సం. వి. ఆ. పుం. కటిపక్కము:

బహుళము. సం. వి. ఆ. న. ఆకాశము: చూ,

సురవర్ణము; పుం. 2: చూ, బహుళపక్ష

ము, (చూ, శుక్లము. 8); విణ. 3. ఆధికము:

చూ, హేరాశము; 4. తఱచు. చూ,

మొత్తము.

బహుళీకృతము. సం. విణ తూర్పుత్తినది (ధా

న్యము), పూతము: చూ, స్తంబకరి (ధాన్యము.)

బహుళుడు. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, వహ్ని. 1.

బహూకరణము. సం. వి. ఆ. న: చూ, బహూ

కృతి.

బహూకరించు. సం. స. కి: చూ, సన్మానించు.

బహూకృతి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ: చూ, సన్మానము.

బహ్వశిని. సం. వి. ఇ. పుం: చూ, భక్షుపండు.

బళకరము. దే. వి: చూ, రూ-బలకరము.

బళా. దే. అవ్య. మెచ్చును తెలుపును (రూ-

బళార-బళారే-బళి-బళిర- బళిరయ్య-బళి

రా-బళిర-బళిరే-బళిర-బళిరే-బళి-బలా-

బలార-బలారే-బలె-బలె: చూ, నేబాను.

బళాయి. వై. విణ. బలవాన్. కాశీ. 7, ఆ.

253: చూ, శక్తుడు. [8, ఆ. 55.)

బళార. దే. అవ్య: చూ, రూ-బళా. (రామా.

బళారే. దే. అవ్య. —పై.—

బళి. దే. అవ్య. —పై.—

బళిర. దే. అవ్య. —పై.—

బళిరయ్య. దే. అవ్య: చూ, బళార.

బళిరా. దే. అవ్య. —పై.— (యక్తి. 5, ఆ. 59.)

బళిర. దే. అవ్య. —పై.—

బళిరే. దే. అవ్య. —పై.—

బళీ. దే. అవ్య. —పై.— (పర. 3, ఆ. 292)

బళిర. దే. అవ్య. —పై.—

బళిరే. దే. అవ్య. —పై.— [బహుక్కున.

బహుకు. వా అవ్య. సారకు సారకు: రూ-బహుకున-

బహుకున. వా. ద్వి. 1. —పై.—; వా. వి.

2. డోకునందగు ధ్వన్యను కరణము: చూ,

హూహూ. (రూ-బహుక్కున-బల్లన.)

బహుక్కున. వా. ద్వి, వి. —పై.—

బహువు వా వి. పూటము: చూ, రూ-బలువు.

(కొండవోరలవాడుక)

బళ్ల వా. వి: చూ, రూ-బల్ల. 1.

బళ్లు. వా. వి. 1: చూ, రూ-బల్లు; బ. 2 బండ్లు

“బళ్లుకట్టిరి” (ఇదివిచార్యము)

బళ్లన. వా. వి: చూ, బహుకున. 2.

బా

బాంకి. వా. వి: చూ, రూ-బ్యాంకి.

బాంకినోటు. వా. వి: చూ, రూ-బ్యాంకినోటు.

బాండు. వా. వి. 1. పూచీపత్రము; 2: చూ,

బ్యాండు. [డము. 3.

బాండ్వ. వై. వి. బాండ్. కుండ: చూ, భాం

బాండ్లి వా. వి. పండెడిలోహపాత్రము: చూ,

హరివాణము (పాత్రము. 8)

బాండి. వా. వి. 1. వేడిమినిచ్చెడి మత్తుద్రవ

ము: రూ-బ్యాండి; 2. పనికిలై.

బాంధకినేయుడు. సం. వి. ఆ. పుం: చూ,

అంకులాడి కొడుకు: చూ, నూనుడు. 1.

బాంబు. వా. వి. పొగముతీసెడు ఒకానొక

బాణసంచే: చూ, బాణసంచే.

బాణి. వై. వి. భక్తి. రూ-బాణి. నిలువ:

చూ, శేషము. 1. (ఆరసున్నకలదనికొండలు)-

బాకీ. వై. వి. = చూ, రూ-బాకీ.
 బాచు. దే. వి. 1. కటారి: చూ, బాచు. 1;
 2. మేరకత్తి: చూ, రిష్టి. 2; 3. చేల్లాణము:
 చూ, బాచు. 1.
 బాచుదారు. వా. వి. బాగుదారు: చూ, రిష్టి. 2.
 బాచే. దే. వి: చూ, శ్యేనము.
 బాచి. దే. వి. రూ-బాచి. 1 = పీఠి: చూ,
 స్నేహము; విణ. 2. అధికము: చూ, హేరా
 శము; వై. వి. 3 = భాంతి: చూ, భాంతి. 1;
 విణ. 4. దుగ్గళము: చూ, వెక్కసము. 3;
 5 పిరియము: చూ, వాంఛ.
 బాచు. వై. స. కిర్. = బాధ కొట్టు: చూ,
 మొట్టు. 2. (బాచు అని కొందఱు)
 బాచుకొను. వై. స. కిర్. — వై. —
 బాచుడు. వై. వి = బ్రహ్మ- బ్రాహ్మణ.
 (రూ-బాచుడు- బాచువయ్య) చూ,
 బ్రాహ్మణుడు.
 బాచుత. ద్వ. వి. (బాచున + త) = బ్రాహ్మణీ.
 బాచునక్క: చూ, (స్త్రీ)
 బాచున. వై. వి. బ్రహ్మకులము.
 బాచునకొలము. వై. వి = బ్రహ్మకులము, కవి
 లము: చూ, సంతతి. 1. [పత
 బాచునక్క. వై. వి = బ్రాహ్మణీ: చూ, బా
 బాచునచీము. ద్వ. వి. గోరీచనపురంగుగచీము,
 బ్రాహ్మి: చూ, పిపిలిక.
 బాచునది. వా. వి: చూ, బాచుత.
 బాచునబూరి. వా. వి. ఒకానొక చెట్టు: చూ,
 వృక్షము. [89: చూ, బాచుడు.
 బాచునయ్య. వై. వి = బ్రాహ్మణ. నీలా. 1, ఆ.
 బాచునవాడు. ద్వ. వి. — వై. — గుడి.
 బాచునుడు. వై. వి. = చూ, రూ-బాచుడు.
 బాచునకిము. ద్వ. వి. (బాచున + కిము) =
 బ్రాహ్మ్య. బ్రాహ్మణత్వము.
 బాకా. వా. వి. కావాలిను చూడువాడ్యము.
 “సమయమునకు లేనిబాకా —”. చూ, వీణె.

బాకాపట్టు. వా. ఆ. కిర్. బాకాడుడు.
 బాకి. దే. వి. రూ-బాకి. 1. అప్పు: చూ, వార
 కము. (1); 2: చూ, శేషము. 1; విణ.
 3 విస్తృతము: చూ, హేరాశము.
 బాకినోటిమెకము. ద్వ. వి: చూ, సింహము.
 బాకినోరుమెకము. ద్వ. వి. — వై. —
 బాకిళ్ళుమారి. వా. వి. దుష్టుడు: చూ, వ్యా
 ధుడు. 2.
 బాకి. దే. వి: చూ, రూ-బాకి. 1 — 2.
 బాకిపడు. వా. ఆ. కిర్. అయ్యే, అప్పుపడు-
 అప్పుపడు, (మి) జుణపడు.
 బాకురుబాకురు. వా. వి. బాకుల అతిపునందగు
 ధ్వనముకరణము: చూ, చూచూ.
 బాగుము. వై. వి = భాగ 1. రూ-బాగులు-
 బాగాలు పక్కపాడి. రాజ 1, ఆ. 134:
 చూ, పోక; 2: చూ, భాగము. 1.
 బాగరి. ద్వ. విణ. 1: చూ, సౌందర్యవంతుడు;
 2. అందకత్తె. విజ. 1, ఆ. 175: చూ, (స్త్రీ).
 బాగులు. వై. వి. బ = భాగ; చూ, బాగుము.
 1 శశం 2, ఆ. 80; కథా. 4, ఆ. 69.
 బాగా. వా. వి 1 చూ, రూ-పాగ-పాగా;
 అవ్య 2. సాగనుగా.
 బాగాలు. వై. వి. బ: చూ, రూ-బాగులు.
 బాగు. వై. వి = భావుక. 1. క్షేమము: చూ,
 శుభము. 1; 2: చూ, విధము. 1; 3: చూ,
 సౌందర్యము; విణ. 4: చూ, పృథ్వీము;
 5. అందముగలది: చూ, సౌందర్యము;
 6. క్షేమముగలది: చూ, సుఖము; 7 యోగ్య
 మైనది: చూ, శ్రేష్ఠ్యము; 8. యుక్తమైనది:
 చూ, సంగతము. 3. 9. హితవైనది: చూ,
 సమర్థము; 10 సఫలమైనది: చూ, సిద్ధిము 3.
 బాగుపగులు. బా. మంచిచెడ్డలు.
 బాగుగా. వా. కిర్. విణ. అలూర, సరిగా.
 బాగుచేయు. వై. స. కిర్. చేక్కపజుచే.
 బాగుదారు. వై. వి. చిన్నకత్తి చూ, బాచుదారు.

బాగులాఁడి. ద్వ. విణ. అందకత్తె. పా. 1, ఆ.

38: చూ, స్త్రీ.

బాజోలు. వా. వి.బ. భజంత్రీలవాద్యధ్వని:చూ, స్వరము. 2. [చారము.

బాజోఱము. వై. వి.=ప్రసార: చూ, వ్యభి

బాజోటి. వా. వి: చూ, రూ-బజోటి.

బాజోలు. వై. వి.=ప్రసార:చూ,రూ-బజోలు.

బాజో. వై. వి. 1.=భా. కాంతి. ఆచ్చ. బాల, కాం. 28: చూ, వెలుతురు. 1; 2. ప్రక్క:

చూ, నూలెలు. (పార్శ్వము. 2.)

బాజోబందు. వై. వి.=భుజబంధ: చూ, భూషణము. 2. [మాగము.1.

బాట. వై. పి.=బాహ్యట. రాజమాగము చూ,

బాటసారి వై. విణ =పాటచారి-బాహ్యట చారి: చూ, సమీరణుడు. 2. [పని.

బాడకాచోకిరి వా.వి. 1. వెట్టిపని; 2. ఎక్కువ బాడబము. సం. వి. ఆ. న. 1. గోడిగలమూఁక:

చూ, హయము; పుం. 2.(రూ-బాడవము-బడబము-బాడాబము): చూ, బడబానలము.

బాడవ. వా. వి. రూ-బాడువ. పల్లపునేల: చూ, భూమి. 1.

బాడబికము. అం:చూ, ఉత్తైవకరణబంధములు.

బాడబుడు సం. వి. ఆ. పుం చూ, బాహ్యణుడు. [చూ, బాహ్యణము. 1.

బాడబ్యము. సం. వి. ఆ. న. రూ-బాడవ్యము:

బాడవ్యము. సం. వి. ఆ. న. —వై.—

బాడానువు. సం. వి. ఉ. స్త్రీ.=బాడిస-బాడిత: చూ, వాళి.

బాడి. వా. వి: చూ, బురద.

బాడిగ. వై. వి.=భాటక. 1: చూ, భాటకము; 2. కూలి: చూ, సంబళము. 2.

బాడిత. వై. వి.=బాడాను: చూ, వాళి.

బాడిద. వై. వి. 1.=—వై.—(వాడుక);

2.=పారిభద్ర: * చూ, వారిదము (1).

బాడిదము. వై. వి.=—వై.—

బాడియ. వా. వి: చూ, బాడి.

బాడిస. వై. వి. 1.=పారిభద్ర: * చూ, బాడిస. 2; 2.=బాడాను: చూ, బాడిత.

బాడిసె. వై. వి.=—వై.—

బాడు. దే. వి. పరదా: చూ, మునుగు. 3.

బాడుకాబంటు. వా. వి. మానసీనుడు: బాడుగోలు.

బాడుగ. వై. వి: చూ, బాడిగ.

బాడుగోలు. వా. వి: చూ, బాడుకాబంటు.

బాడుదల. దే. వి. (బాడు + తలఁగించుట) అవమానించుట: చూ, నడి. 3.

బాడువ. దే. వి: చూ, రూ-బాడవ.

బాడే. దే. వి: చూ, బురద.

బాధము. సం. వి. ఆ. న. 1. ప్రతిజ్ఞ: చూ, స్వర్ణ. 4; కి. విణ. 2. వెల్లు: చూ, హెచ్చు. 2; విణ. 3. అధికము: చూ, హేరాళము.

బాణ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. బాణమాలము: చూ, బాణము. 1; ఆ. పుం. 2. నల్లగోరంట: * చూ, బాణము. 3.

బాణనిర్మాణాదికము.అం:చూ,ప్రమేయములు.

బాణపుంఖి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ,వెంపలి*.

బాణభేదపరిగణనము. అం:చూ,ప్రమేయములు.

బాణపురము. అం. శోణితపురము: చూ, దేశములు.

బాణము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. అంబకము, అజిహ్మగము, అస్త్రకంటకము, అస్త్రము, అశీకము, అయుధము, ఆశుగము, ఇషువు, ఈ, కంకపత్రము, కటంబము-కడంబము-కదంబము, కణము, కర్పరము, కలంబము-కళంబము, కాండము, కాదంబము, కాదంబము, కింకారువు, కూటము, క్షిపణి, క్షురప్రము, ఖగము, గోవు, ఘ, ఘాతము, చక్రపుంఖము, చిత్రపుంఖము, నాళికము-నాళీకము, పత్రము, పత్రవా

హము, పత్తి, పీలుపు, పుష్కరము, పృష్ఠ
తిగ్రము, పృథ్వరము, పృథ్వరణము, మార్గ
ణము, రోపము, వాజి, వికర్షము, విపాతము,
విశిఖము, విహంగము, వీరతరము, శణము,
శరము, శలాక, శల్మము, శస్త్రము, శిఖి,
సరము, సాయకము, సాయము, నూచీసు
ఖము, నూలత్నేడము, స్వరుపు, హనుపు,
పేతి. (తె) — అంప, అంపకోల, అంపఱ,
అంబు-అమ్మ, అలుఁగు-అల్లు, అయిదము,
కట్టియ-కట్టె, కత్తి, కయిదుపు-కైదుప-
కైదుపు, కోల, గసిక, గిట్ట, చిలు
కు, జిట్ట, జిరా, తీరు-తీలు, తూపు,
తొడుగు- తొడుపు- తొడ్డు, నారసము,
పోటుముట్టు, బరిగోల, ములికి-ముల్కి,
లకోరి, సరము, సరుడు, సెల, సెల
కట్టియ-సెలకట్టె. (మిగతవానికి “చూ,
పేతి. 4.”); తద్విశేషములు. — ౧. అగ్ని
ప్రసారణాయుధములు. — దంపన, నాళ
ము, శతఘ్ని. (తె) — కోలివి, గుంటకోలి
ప, జెంగి, జెజ్జోయి, జెబురుజెంగి, జెవురు,
తుపాకి, పిరంగి, సురకోలివి; ౨. అచ్చేము
ఇసుపబాణమునకు. — అహాపు, ఏషణము,
కాండగోచరము, ఖురాలకము - ఖురా
లికము, నారాచమా, పృక్షేడనము,
పృఘము, పృసరము, రామబాణము,
లోహనాళము; (తె). — గొరక, గొరక
కట్టె, నారసము; ౩. అమ్మలపొదికి. —
ఇషాధి, ఇష్వాసము, ఉపాసంగము, కలా
పము, తూణము, తూణీరము, దోలి
ణి, నివంగము, శరధి, శరనిధి. (తె). —
అంబులపొది - అమ్మలపొది, తరకసము,
తరకసా, పాణిపడము, పొది, పాన, బత్త
డిక-బత్తలి- బత్తలిక; ౪. అర్థచంద్రి
బాణమునకు. — అర్థచంద్రిము, కరఫలము,
క్షురపగ్గము, క్షురపగ్గము. (తె). — కత్తి

వాతాయుధము, కొఱపను-కొఱపము, సెల
పంకకోల; ౫. అర్జునునిధనువునకు. — గాండిప
ము-గాండిపము; ౬. అలుఁగులేనియొకటెను.
(తె). — బరికట్టె, బరిగమ్మి; ౭. అలుఁ
గులేనిన చేతికట్టెను. — (తె). — గొరకకట్టె;
౮. అల్పకుంతమునకు. — గొరక, గొరకకట్టె;
౯. అల్పశరమునకు. — (తె) — దోనము;
౧౦. అస్త్రకయనెడిబాణమునకు. — అంధకము;
౧౧. (చూ, అస్త్రములు); ౧౨. ఆకాశబా
ణమునకు. — ఆకాశబాణము; ౧౩. ఆగ్నే
యాస్త్రమునకు. — (తె). — చిచ్చేఱకోల;
౧౪. ఆయుధపు అంచేనకు. — అశ్విము -
అశ్వి-అశ్వి, కుటి, కోటి, కోణము, ధార.
(తె). — దార, దారి, వా-వాయి-వాదర;
౧౫. ఆయుధవిశేషములు. — చక్రఫలము;
ఆరాముఖము, కంపణము; కరముక్తము;
కర్ణిక; కాకతుండము; కుంతము; కుణపము;
కోంకణము; కౌశేయము; ఖురప్రము; గద;
చక్రము; ముసుండి; విజ్జలము, శాయకము;
(౧) (తె). — అంబు; ఉండసురియ; ఒడ్డగ;
కట్టగుదియ; కత్తికాసు; కోల; గుమితి-
గుమ్మితి; చింగోటి, చికటారి- చిక్క
టారి; డొంకెన-దొంకెన; తగుకత్తి; దసెన;
దోదుముదారి; బాణా; మొహదా; సత్తి;
సామంతరాగోల, సిరాణము; మతీయు. —
౧౬. ఇంద్రిధనుస్సనకు. — అధనాశ్విము,
అశని-అశుని, ఇంద్రచాపము, ఇంద్రధనువు,
ఇంద్రాయుధము, ఈ, విరావతము, కోటి
రము, కాశికాయుధము, త్రిదశాయుధము,
శక్తిధనువు. (తె). — కొరడు-కొఱడు, మువ్వ
స్నేవిల్లు, రతనపువిల్లు; (౧) చేక్కిని యింద్రి
ధనుస్సనకు. — ఋజురోహితము, రోహితము;
౧౭. ఇరుపదిశాలుగు బాణములకట్టె. (తె). —
దస్తా; ౧౮. ఈకటెను. — కణయము, కుం

౩౩. తిక్కాస్తికి. — తిక్కాస్తి. (తె). —
 తిక్కటి; ౩౪. తిక్కాలమునకు. — తిక్కా
 లము, పినాకము. (తె). — నుడివేసలుఁగు,
 ము మొననాలు; ౩౫. దుష్కంటకశరము
 నకు. (తె) — చిలుకమ్ము — చిలుకుటమ్ము,
 గోటమ్ము; ౩౬. దూదియేనువల్లునకు. — తూల
 కార్ముకము, పంజిక, పింజనము. (తె). —
 పింజే; ౩౭. ధనువునకు. — అజగవము — అజీగ
 వము — అజీగావము — అజగవము — అజగావము —
 అజగవము, అనుకము, ఇమ్మసము, కార్ముక
 ము, కాలవృష్టము, కోదండము, గాండివము,
 గాండీవము, గుణి, చాపము, ట, తాలము,
 తృణత, తిగిత, తృణిత, దుగ్గిణము, ధనువు,
 ధన్వము, పినాకము, బాణాసము, శిరా
 వాపము, శిరాసనము, స్థావరము. (తె). —
 విలు — పిల్లు, సింగాణి — సింగణి — సింగిణి, కమాను;
 ౩౮. నాలుగుమూలవిల్లునకు — కోదం
 డము; ౩౯. నాలుగువక్రగ్రల తీరిన ఇను
 పదండమునకు. (తె). — చేవుకాడిగుడియ —
 చాకాడిగుడియ; ౪౦. నాలుగుమూల
 బాణమునకు. — గడ (తె). — గుడియ, దుడ్డు;
 ౪౧. వైశ్యధిధనువునకు. — కమలము; ౪౨. పం
 డీతె — పందిపోటు; ౪౩. పట్టినమునకు. —
 పట్టినము. (తె) — అడ్డకత్తి, మొహదా;
 ౪౪. పాశుపతాస్త్రమునకు — పాశుపతము;
 ౪౫. పెద్దపిరంగికి (తె). — దంచేన —
 దంచేనము — దంచేనము, పిరంగి, మకోలి,
 సుబాణము; ౪౬. (చూ, ప్రిమేయములు);
 ౪౭. పాప్రాయుధమునకు — కుంతము,
 పాప్రము; ౪౮. ఒరిగోలను. — తోత్రము.
 (తె). — బరి, బరిగోల; ౪౯. బలరాముని
 గదాయుధమునకు. — ఖేటము; ౫౦. బల్లె
 మునకు. — ఖంజము, ఖేలి, బల్లము. (తె). —
 అత్తలము — అత్తకము, బల్లియము — బల్లెము — బల్లె

కోల, బోడమ్ము; ౫౧. బాణపుకొనను. —
 పింఛము, పుంఖము (తె). — పింజే; ౫౨. బా
 ణపుములికికి. — నాళికము. — నాళికము, ఫల
 ము. (తె). — అలఁగు. — అల్లు, చిలుకు, ములి
 కి. — ముల్కి, సెల; ౫౩. బాణమునను. — (చూ,
 బాణము. 1.); ౫౪. బాణముననుగట్టిన
 యీకలు. — (తె). — అంపగరి. — అంపగఱి;
 ౫౫. బాణమునుసంధించుకార్యకమునను. —
 (తె). — తొడఁజిల్లు; ౫౬. బాణముల గుంపు
 నను. — కాడంబము. (తె). — అంపఱు;
 ౫౭ బాణములమునను. — బాణ; ౫౮. బాణ
 విశేషమునను. — (మి). పాగ బాణము; ౫౯ బా
 ణాగ్రిములు — (చూ, కార్యకము 7, బా
 ణాగ్రిములు); ౬౦. బాణ్య దేవునివిల్లునను —
 ఘోరరూపిణి; ౬౧. భిండివాలమునను. —
 కోణము, భిండిపాలము. — భిండివాలము. — భిండి
 వాలము, లగుడము, స్వగము, ౬౨. రామబాణ
 మునను. — ఆమోఘ, పృశ్నేడనము. రామబాణ
 ము; ౬౩. (చూ, మన్మథబాణములు): ౬౪.
 (చూ, మల్లయధాయుధములు.); ౬౫. (చూ,
 ముప్పదిరెండాయుధములు: చూ, ఆయుధము
 లు.); ౬౬. మెడకత్తెరికు (తె). — గండ
 కత్తెరి. — గండకత్తెరి; ౬౭. మొనలను. —
 (చూ, మొనలు.); ౬౮. యుద్ధసాధన విశే
 షమునను. (తె). — దగరు; ౬౯. రిష్టికి. —
 (రిష్టి = కత్తి) (చూ, రిష్టి. 2.); ౭౦. వంక
 రఅలఁగులయీకలు. — (తె). — డొం
 కెనడదొంకెన; ౭౧. వంకిణికి. (తె). —
 చేల్లాణము, చిల్లాడము — చిల్లాణము, పిడి
 యము. — పిడెము, బాఁకు, ముప్పిడి, మొల
 కత్తి, వంక, వంకిణి; ౭౨. వజ్రాయుధము
 నను. — ఆశని. — ఆశుని, అహి, అస్థికము, కులి
 శము, గిరికంఠము, గిరిపక్షభిత్తు, గోవు, జం
 భారి, జనురి, దంభోలి, నిర్భూతము, పవి,
 ఫిది. — భిది, ఫిదిరము. — ఫిదురము. — భిదిరము. —

భిదురము, ఫిదువు. — భిదువు, భద్రము, వజ్ర
 ము, వజ్రాయుధము, వజ్రాశని, శంబము. —
 సంబము, శతకోటి, శతదారము, శతారము,
 శతహృద, స్వరపు, హృదిని. — హృదిని,
 (తె). — నూటంచులకైదువు, పిడుగుకైదువు,
 తాతివారు; ౭౩. వరుణపాశమునను. — నాగ
 పాశము, నాగము. (తె). — పాఁపతూపు, పాఁప
 రమ్ము; ౭౪. వింటనుండివిడువఁబడినబాణము
 నను. — విణ. పృహితము; ౭౫. వాయుధనువు
 నను. — కిశితము; ౭౬. విశాల ముఖసాయ
 కమునను — (తె). — అడ్డవాతీయమ్ము,
 పాతావతము — పాతవాతమ్ము — పాత
 మ్ము — పాతవాతీయమ్ము; ౭౭. విషము
 పూసినబాణమునను — దిగ్గము, శిష్టము;
 ౭౮. విష్ణుచక్రమునను. — అరి, ఆయుధేం
 ద్రము, కాపాడికి. — కామోడికి. — కామోడి, చర
 గము, పాంచజన్యము, సుదర్శనము. (తె). —
 కూతవారు, లచ్చిరగోరూరఁగొమ్ము, వల
 మురి; ౭౯. వెదురువిల్లునను — కోడండము,
 వేణుచాపము. (తె). — వెదురుజిల్లు; ౮౦. వేఁ
 టసాధనములు. — (తె). — గెడ, తడ
 విల్లు, పందిగోరు, పిడియము. — పిడెము, బాఁ
 కు, ముప్పిడి, వడవోలు, వెడవవాతీయలు. —
 గు; ౮౧. శక్తియను బాణమునను. — కాసువు;
 ౮౨. శిఖిరధనువునను — (తె). — కపోదా;
 ౮౩ శివునివిల్లునను. — ఖట్వాంగము, ఖంభి
 రము; ౮౪. శూలమునను. — శూలము, శ్రీలము,
 సీసకము; ౮౫. నామనాయువారు త్రిప్పెడు
 కోలకు. (తె). — చిటుత; ౮౬. సూర్యనిజిల్లున
 ను. — చామికరము, చామికరము; ౮౭. శూలా
 గ్రిబాణమునను. — గోధనము; ౮౮. (చూ,
 ముద్గరము); (మిగతవానికి “చూ, హేతి.
 4.”) (బాణము తెనుఁగు అనికొందలు);
 2. ఆవుపాదుఁగు: చూ, స్తవ్యము; (చూ,
 సారథేయ; 3. నల్లగోరంట, బాణః చూ,

మహాసహ; అం. 4: చూ, అసంయుతహస్తములు; 5: చూ, ఆనందవాద్యములు.

బాణలి. దే. వి. 1. కంచే కంటు: చూ, పాత్రము. 6; వా. 2. బూరెలమూతడు : చూ, పాత్రము. 6.

బాణవిద్య. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. బాణసంచేలను కాల్యుట; వా. 2. ధనుర్విద్య.

బాణసంచే. వి. వి. (బాణము + సంచే.) దీపావళి అమావాస్యనాటిరాత్రి (ఆశ్వయుజ బ 30 రాత్రి) తుపాకిమందుతోఁజేసి కాలెడు పగలు పత్తులులోఁగునవాని వేడు కవిశేషము: తద్వి—౧. అవాయి, అవాయి గొట్టము, చేదురజోతి, చివ్వ, జోవ్వ, తారాజోవ్వ. (సం).— ఆకాశబాణము, చంద్రజ్యోతి, చంద్రీద్యుతి, చంద్రవ్యోతి, (మి).— తేలుబాణము; ౨. కాఁకరపత్తి; 3. మండవిరుసులు; ౪. చిచ్చేబుడ్డి; ౫. టపాకాయ; ౬. పంచేపన్నె బిరుసులు; ౭. పగలు పత్తి; ౮. పూపత్తి; ౯. బాంబు, ౧౦. మతెబు-మతెబు, ౧౧. బాణసంచే పగ.—కురుజో, ఇత్యాదులుబాణములు. (మిగతవానికి: “చూ, సీమటపాకాయలు”) [యములు.

బాణహస్త క్షేత్రనిరూపణము. అం: చూ, ప్రమే బాణ. దే. వి. దండాయుధము. “బాణ కణ్ణ”: చూ, బాణము. 1.

బాణాగ్నిములు. అం. ఇవి పదివిధములు.— ౧. ఆరాముఖము, ౨. ద్వీధల్లకము, 3. వత్స దూతము, ౪. కర్ణికము, ౫. కాకతుండము, ౬. తురపము, ౭. గోవుచ్చము, ౮. అర్ధ చంద్రము (చేదురుపంకలు), ౯. సూచీము ఖము, ౧౦. భల్లము. ఇట్టి ప్రిసిద్ధిగల బాణములయొక్క విసర్జనాది క్రియలకాస్తవమై నది కార్ముకము: చూ, కార్ముకము. 7: చూ, బాణము. 1.

బాణాత్మజ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. అర్జుని, ఉప: చూ, మాన. 1.

బాణాసనము. సం. వి. ఆ. న. విల్లు: చూ, బాణము. 1.

బాణాసురుడు. సం. వి. ఆ. పుం. 1. బాణుడు: చూ, రాక్షసుడు. 1; అం. 2: చూ, శాస్త్రప్రవర్తకులు.

బాణుడు. సం. వి. ఆ. పుం. 1.—వై.— బాతలించే దే. ఆ. కి: చూ, సంభ్రమించే. బాతాకా (ఘా)ని వా. వి. 1. వ్యర్థోక్తులు; 2: చూ, వదరుబోతు.

బాతినీ. వా. వి. 1. గుట్టు: చూ, రహస్యము. 1; 2: చూ, వేగువాడు.

బాతు. దే. వి. 1. రూ-బాతువు: చూ, శరారి; 2: చూ, సాపాటు; 3: చూ, శర్కర. 1; 4 రూ-బాతువు: చూ, బకము.

బాతువు. దే. వి: చూ, రూ-బాతు. 1—4.

బాద నై. వి.=బాధా: చూ, శోకము.

బాదము. నై. వి. రూ-బాదము*: చూ, పృక్షము. చరము. (1)

బాదర. వా. వి. రూ-బాదరు. చూ, రూ-బాదరబంది. వా. వి. జెంజోటము: చూ, శ్రమము 1. (ఉత్తరసర్కారులలో వాడుక.)

బాదగము. సం. విణ. 1: చూ, ఫాలము. 4; దే. వి. (1) రూ-బాదర-బాదరు. జానకితాగ్రి డుంచుడు కర్ణాటకపు తుపాకిచెవి.

బాదరాయణుడు. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, సమానుడు.

బాదరించే నై. ఆ. కి: =భాగితా: చూ, సరిపోవు. 1. కాశీ 3, ఆ. 241.

బాదరు. వా. వి: చూ, రూ-బాదరు. (1)

బాదామము. సం. వి. ఆ. న. బాదముకాయ.

బాదాము. నై. వి: చూ, రూ-బాదము*.

బాదు. వా. స. కి: చూ, మొత్తు. 1.

బాదుకొను. వా. స. కిరి: చూ, బాదు.

బాధ. సం. వి. ఆ. (స్త్రీ). 1. బాధ: చూ, శోకము; 2. కంటుట: చూ, నిశ్చయము; అం.

3: చూ, పంపించు. [నితము.

బాధకము. సం. వి. బాధించునది: చూ, హిం

బాధకుడు. సం. వి. చూ, వేసరి.

బాధపడు. వి. ఆ. కిరి: కక్కసపడు, కట

కటబడు, కుతిలపడు, కొట్టాడు, కోడాడు,

గాసింబడు, గాసిలు-గాసిల్లు, చేడ్పడు,

తట్టుపడు, పెప్పరిలు-దెప్పరిల్లు, ప్రిముడిం

చే, మెర రలాడు. ("చూ, శ్రమపడు")

బాధించే. సం. స. కిరి: చూ, హింసించే. 2.

(ఇందు బాధపడచే, నొప్పించే, తొందర

పెట్టు మొదలగునవిచేరును.) [హింసితము.

బాధితము. సం. వి. బాధింపబడినది: చూ,

బాధిర్యము. సం. వి. ఆ. స. కర్ణకుండువ, కర్ణ

క్షేదము, కర్ణగూఢకము, కర్ణవృత్తిసాహ

ము, కర్ణసంపాదము, కల్లత్వము, క్షేద

ము, పృణాదము, బధిరత. (తె).—చెము

డు-చెవుడు, చెవుడుపాటు-చెవుడాటు,

పెద్దవిన్నపము. ("చూ, శోభింపు. 1")

(వి. చూ, బధిరతము.) [హామి

బాధ్యత. వా. సం. వి: (తె).—పూచి-పూచీ,

బాధ్యము. సం. వి. బాధింపబడినది: చూ,

హింసితము.

బాస. వై. వి.=భాండ-భాజన. 1. కడివచూ,

భాండము. 3; 2. ఏతపుకడవ: చూ, భాం

డము. 3; వా. 3. చోకలికడవ: చూ, భాం

డము. 3; వి. 4. పెద్దది. "బాసకడుపు":

చూ, సుర. (3). [తక్కుతమగు.

బాసగిలు. దే. ఆ. కిరి. రూ-బాసగిలు. బలా

బాసగిల్లు. దే. ఆ. కిరి.—పై—

బాసము. వై. వి.=పపన. 1. పంట: చూ,

నూపకారము; 2.=మహాపన: చూ, పంట

పాల. ఉ. హరి. 4, ఆ. 196.

బాససీకుడు. ద్వ. వి. 1. పంట: చూ, నేప

కుడు. 1; 2. పాదనేపకుడు: చూ, నేపకు

డు. 1.

బాససీడు. ద్వ. వి. (బాసము + ఈడు)

1: చూ, నూపకారుడు; 2: చూ, బాససీ

కుడు. 1; 3. చూ, బాససీకుడు. 2.

బానిస. దే. వి. దాసి: చూ, రూ-బానిసె.

బానిసము. దే. వి. దాస్యము: చూ, నేప.

బానిసీడు. దే. వి. (బానిసము + ఈడు):

చూ, బానిసీకుడు. 1—2.

బానిసె. దే. వి. 1. రూ బానిసె, గులాము—

గుల్లాము, తొత్తు, పాచిక, పాడకీ, పాకి,

బోనక త్తియ—బోనక త్తె, పగవు—పరవుడు,

విలువరమ్ముడు. (సం) —కింకర.—కింకరి ("చూ,

స్త్రీ"); అం. 2: చూ, దూతీచతుష్టయము.

బాపతు వా. వి. విషయము. "నానాబాపతు

లు" (ఉత్తరసర్గార్థంబుగాడుక.)

బాపు. దే. అవ్య: చూ, బల్లీ. విజ. 1, ఆ. 102.

బాపురె. దే. అవ్య —పై.—

బాపురే. దే. అవ్య —పై.—

బాబయ్య. వా. వి. 1. తండ్రి: చూ, సవిత.

2; 2. పినతండ్రి: చూ, సవిత. 2; 3. పూ

జ్యుడు: చూ, శుద్ధుడు.

బాబా. వై. వి. గుఱ్ఱము. రామా. 1, ఆ. 124:

చూ, హయము. [దుండు.

బాబారాతు. వై. వి. కుబేరుడు: చూ, శ్రీ

బాబు. వై. వి.=భావ: చూ, బాబయ్య 1 2 3.

బాభ్రవి. సం. వి. ఇ. (స్త్రీ): చూ, పార్వతి.

బాము. వై. వి. 1.=భవ. అన్యము: చూ, సం

భవము; 2: చూ, శోకము.

బార. దే. వి 1: చూ, న్యామము. 1; వై. వి. 2.=

ద్వాదశ. సూ-బారా. పండ్రెండు. అచ్చ-

బాల, కాం. 8: చూ, ముచ్చాకము.

బారింగి. వై. వి.=భాజ్జీ*: చూ, హంజిక.

భారకము. వై. వి.=భారక. 1. మేనిబరువు: మా, భారము. 1; వా. వి. 2. రొంపతగులుట. బాకీంపు.
 భారకయిపోటిరి. ద్వ. వి. కుమారస్వామి. ఆం, పదా. సుర. 19. మా, స్కంధుడు.
 భారకాడి. దే. వి. కోడెలను ఎద్దులతో నేర్చి మగపుటగు కట్టెడుకాడి.
 భారకీంమే వై. ఆ. కిర్తి=భార. భారమగు భారకీంపు వా. వై. వి.=మా, భారకము 1. భారచోపు. వా. వి: మా, రూ-బారుచోపు. భారచోపుట వా. వి. కుడిఎడమలకు రెండు చేతుల చోపుట.
 భారతీసేలు. వా. వి. బ: మా, భాస్యము భారపట్టె. ద్వ. వి. నిడుపుపట్టె రూ-బారు పట్టె. [వడుగు భారపోయు దే. స. కిర్తి చేతికొలది నూలు బాబలావతీలు. వా. వి. బ పండ్లెండుమంది గామిసేవకులు —నంబి, రాడ్డి, కళణము, పురోహితుడు, తలారి, వడ్లంగి, కమ్మరి, కమ్మరి, చోకలి, మంగలి, మాల, మాదిగ (12) భారమేనులపోడ. వా. వి. మా, సూర్యుడు వేం, ఆం. 11. [దేవ. 9 భారరూపులవేలుపు. వా. వి. —వై— సాం. బాసాల. వై. వి.=ద్వాదశాహ. బాలసారె. (మా, నామకగణము)
 భారసి. వై. వి.=ద్వాదశి: మా, దోడసి
 భారం. వై. వి.=ద్వాదశి: మా, రూ-బారు.
 భారాది. దే. విణ. 1. అధికము. స్వా. 4, ఆ. 37: మా, హేరాళము; 2. అనేకము. పాండు. 4, ఆ. 232: మా, హేరాళము.
 భారి. వై. వి. 1: మా, శోకము; 2.=పారీ. రూ-బారీ: మా. శృంఖలము. 2; 3.=భార, కొల. హరి. ఉ. 8, ఆ. 99: మా, హింస. 1; 4. కట్టు: మా, బంధము. 1; 5. బలాత్కారము: మా, బలవంతము (1); 6. కపి

లెయెడ్డును నిర్బంధముగా యేర్పఱచినదారి: మా, మార్గము. 1.
 భారికె. వా. వి. దినబత్తెములేని నెట్టిడు: నెట్టి వాడు-నెట్టిడు [దము. (1).
 భారిజీము. వై. వి.=పారిభాత*: మా, వారి.
 భారిదము. వై. వి.=పారిభద్రక*: —వై.— భారిముద్ర. వి. వి ఎడంబెట్టు: మా, దీవారము. భారిసమరు. ద్వ. స. కిర్తి. పంపగలాడు: మా, హింసింపే 3.
 భారిసము. దే. వి. 1. వేసున మా, వేసును. 1; వై. వి. 2.=పారిభద్ర*: మా వారి దము. (1). [న, న్యాయనాది. భారిస్తరు వా. వి అడ్డొలేటు, పకీలు, స్తీడ హారీ. వై. వి. 1. మా, రూ-బారి 2; వా. వి. 2 హేమేర్పగ్గము; 3 పదలుట: 4. భార. గొప్ప. “భారీమనిసి.” భారీవాడు వా. వి సాడగరి.
 భార. వై. వి. 1=వారి. పంక్తి. పు. 2, ఆ. 127 మా, శ్రేణి 1; 2: మా, సమూహము. రా. వి. 5, ఆ. 20; 3=భార: మా, భారవ.
 భారుచోపు దే. వి. రూ-భారుచోపు పెన్ను మూరలతెకు (తేకు=అట్ట), మూరకోక, తెక్కుచోపు: మా, ప్రస్త్రము
 భారుచేయు. వా. స. కిర్తి. తుపాకిలోమందు గుండువేసికూరు
 భారుడము. ఆం: మా, ఉద్ధృతము.
 భారుతీయ. వా. ఆ. కిర్తి: మా, పరిగొను.
 భారుదూలము. వై. వి. నిడుపాటిదూలము.
 భారుపట్టె వా. వి మా, రూ-భారుపట్టె. భారువ. వై. వి.=భార. ఇరవదిమణుగుల కొలది: భారు, భారి, పుట్టిఅనునవి దీనికి చెల్లును. భారెడు. వా. వి. భారకొలది: మా, మూర. 1. భార్తము. సం. వి. ఆ. స. ములగపండు: మా, ఫలములు.

బార్హద్రగి. సం. వి. ఇ. పుం: జరాసంధుడు, ద్వైమాతురుడు

బార్హద్రస్థమానాబ్దు. పా. ఒకరాశియందు బృహస్పతి నివసించియుండు కాలము ఇది వింధ్యపర్వతమున కుత్తరదేశమున వ్యవహరింపఁబడుచున్నది. ఇది 361 దినములుగలది.

బాల. సం. వి. ఆ (స్త్రీ). 1. ఆడుది: చూ, (స్త్రీ) (12 సం॥ల నెఱజేప్పనము మతాంతరమున 16 సం॥లముల పఱు.); 2. కొబ్బరి: చూ, స్కంధఫలము; 3 వసుపు చూ, పగ్గము. 6; 4 వల్లికావిశేషము: చూ, వాసంతి. 2; న. 5. కురువేరు: చూ, మీరేదము. [చూ, శిశువు

బాలకుడు. సం. వి. ఆ. పుం. మాణవకుడు:

బాలక్రీడ. అం: (బాలబాలికలఱటలు): - ౧. బాలక్రీడావిశేషములు. - ఖంజపాపము; హరిణక్రీడనము; మఱియు (తే) - అంపలములు; అక్కిలికిండ; ఆన్నచిలు - అప్పచ్చిలు, అప్పళములు; అల్లి, అల్లానేరేడు - అల్లానేరేడు - అల్లానేరేడు - అల్లానేరేడు; ఆకుపీకలు - ఆకుపీకలు; ఆడిక, ఆడికోడలు; ఆలంకిగుడి, ఆలంకి, ఆలంకులు, ఇళిక; ఆలకూతలు; ఉట్టు, ఉప్పట, ఉప్పట్టు, ఉప్పనబట్టు, ఉప్పనబట్టెలు, ఉప్పనగుండము; ఉప్పలపోటి; ఏలపాటలు; ఒక్కనికొక్క; ఒడ్డువిడుపు, ఒట్టిలుచిందిఱ; కట్టపుట్టచెండు; కట్టెగుట్టుము, కాలికంచేము; కట్టుగానుగు; కుందికార్లు, కుందనగిరి, కుందనగుడి; కుప్పిగంతులు; కుమ్మరసారలు; కొండకోతి, కొంతికామ్మచ్చి, కొగ్గిలకోతులు; గంగెద్దలాట; గంటిపోట్లాట; గచ్చేకాయలాట, గచ్చేకాయలు; గట్టినబోడి, గడ్డెనబొద్దు; గిరిసింగన్నపుత్తి; గుంటచోట్లు; గుడిగుడిగుంచేము - గుడుగుడుగుంచేము; గురిగింజి; గుట్టపెక్కుడు; గుల్లు; గూవనాలు; గొట్టిల్లు; గోటవొద్దుడు

కాయ, గోటికాయ, గోలీ, గోలీకాయ, (సం). - గు లి, గో ల క ము; గోడిపట్టెలు; (మి) చక్రాలిత్రీష్ణుడు; చోకిబాన; చోకిమాల; చింతాకుచుండు; చిందుపరువు; చిక్కబిళ్ల - చిక్కవాటిల్లు; చిటికలాట; చిట్టిరాట్లకాయ; చిడుగుడు; చిమ్మతాయి; చిమ్మబిల్లులు; చిలుతినగోడు; చిట్టిపట్టె; చిట్టుబుట్టు; చీకటిమొటికిళ్లు; చొండ్రొట్లు; చెంగనలు - చెంగనాలు; చెండు; జిరుపతాదిదాబాట; తన్నుబిల్లు; తాటాకుచేక్కెర, తాల్లపాము; తుమ్మెదకోపుడు; తూనరకుక్కుము; తూరిగతానిగ, తూనెకొట్లాట; తూరనగోలలు, తూరనడుక్కా, తూరనతుంకము; తోడా; తొగిష్ణుళ్లు; తొగిష్ణుడుబిళ్ల; దాటాగిలు, చూబూచులు, దోబూచి; దూబుదుంకెన; దోకుడుబార; నట్టకోతి; నట్టువాలు; నాలుగుకంబాలాట; నిగిపోగిన; నెటికతట్లు, నెట్టుడుగాయ, నెట్టు, పచ్చీను; పిడిగుద్దులు; పిల్లగిలులు, పిల్లపిల్లు, పిల్లదీవి; పుటచెండు - పుట్టచెండు, పులికిట్లు, పులియాట, పెంచేలచేరి; సాగుగునిట్లు; బండికలు, బంతిమానులాట; బందారు; బనవన్నాట; బిల్లగోట్లు; బిల్వబిద్దెము, బుడికిన్ను; బూచికన్నులకచ్చే; బొట్టనగోలలు; బొమ్మగములు; బోటిరాళ్లు; బోర్లపక్కె; మంకెలు; మొకమాట; రామన్నాట; విద్దియము - విద్దెము; వినాయకపిరి; వన్నెలపన్నులు; వేలిబొట్టన; సరిచేనులు; సింగన్నదాటులు; సిరిసింగజావత్తి - సిరిసింగజాలవత్తి. (ఇందు కొన్ని బాలికాక్రీడలగుటయు వాడుకయందు గానవచ్చుచున్నవి); మఱియు - బాలికాక్రీడా విశేషములు. - అచ్చము; అక్షమాలనకేలి; క్రిడాదురము; గిరియకము. మఱియు (తే). - అంజి;

అచ్చేనగండ్లు-అచ్చేనగాయలు-అచ్చేనగుండ్లు, అచ్చేనలు; అట్టచెమ్మ; అమ్మనబోంట్లు, అమ్మనములు-అమ్మనలు; ఈనెగాజులు; ఉడ్లపల్లించి; బిడ్డుగుండ్లు; బడ్డుబిడ్డులు; బప్పలకుప్ప; బిమ్మనగుంటలు; కంబాలాట; కనుమూసిగంతలు(చూ, మూసిగంతలు); కుచ్చెళ్ళు; కుప్పీలు; గీరగింజే-గీరనగింజే-గీరనగింజే; గుజ్జనగూళ్లు-గుజ్జనగూళ్లు; గాలిపటము, గాలిపడగ, గిలక; గుజ్జనజేతీమలు; గొబ్బిళ్ళు; చిలుకనవిల్లులు; చెమ్మచెక్క; జోబిల్లు; దొంగతొట్టలు; పింపిటలు-సింపిట్ట, పింపిసలు; బిరికీలు, బొమ్మపెండ్లిండ్లు; మూసిగంతలు, కనుమూసిగంతలు, డాంగనముచ్చేలు-డాంగనముచ్చిళ్ళు, డాంగిలిముచ్చేలు-డాంగిలిమూతలు-డాంగుడుమూతలు-డాంగురింతలు-డాంగురుమూతలు-డాంగనముచ్చేలు-డాంగిలిముచ్చేలు-డాంగిలిమూతలు-డాంగురుమూతలు; మేలిమచ్చేలు (ఇందుకొన్ని బాలకీర్తనలగుటయు వాడుకయందుగానవచ్చుచున్నవి) (మిగతవానికి “చూ, సిరిసింగకాలపత్తి”)

బాలతనయము. సం. వి. ఆ. పుం. చేండ్రక:

చూ, పట్టదిరము. [హరిత (తృణము. 1.)

బాలశ్యామము. సం. వి. ఆ. న. పచ్చిక: చూ,

బాలపాపచిన్నె. వా. వి: చూ, బాలార్జును.

బాలబందు వా. వి. 1. దేవనాగరలిపినిబోలు

లిపి; 2. సంఘేలు వట్టువాడు.

బాలము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. అయిదేండ్ల

యేనుగుపిల్ల: చూ, హస్తీ; పుం. న. 2. సురు

వేరుక: చూ, హీరచేరుము; విగ. 3. పదునా

తేండ్లకు లోబడినది (అడుది): చూ, శ్రీ.

బాలమూషిక. సం. వి. ఆ. శ్రీ. చిట్టెలుక:

చూ, మూషికము.

బాలయజ్ఞోపవీతుడు. సం. వి. ఆ. పుం. ఉర

స్కటుడు: చూ, మహావీతి.

బాలప. అం: చూ, కరణములు.

బాలవాహ్యము. సం. వి. ఆ. పుం. మేడక: చూ, మేషము. 1.

బాలవర్జుడు. సం. వి. ఆ. పుం. పూర్వజై న విశేషము: చూ, సుగతుడు.

బాలశలాటువు. సం. వి. ఉ. న. లేతపిండ: చూ, శలాటువు. 2. [మల్లకాస్త్రము.

బాలసంగడము. అం. మల్లసాధనము: చూ,

బాలసారె. వా. వి: చూ, బారసాల.

బాలనూర్వోదయము. అం. 1: చూ, అంజనములు; వా. 2. ఒకానొకఘటికాపథము; 3. ఆరుణోదయము. (వాడుక).

బాలాజి. వై. వి. 1 తిరుపతివేంకటేశ్వరులకు వైరాగులువాడెట్లుపేరు; వా. 2. ఒకానొకజాతివాడు: చూ, సింగులు.

బాలార్జును. పా. (బాల+అర్జును) పుట్టినది మొదలు 12 సంవత్సరముల లోపున బాలురకు గలుగు కీడులు లేక మరణములు (౧. 4 సం. లోపున తల్లిదోషములవలనను, ౨ 4 సం. మొదలు 8 సం. లోపున తండ్రిదోషముల వలనను, 3. 8 సం. మొదలు 12 సం. లోపున బాలునియొక్క దోషముల చేతను గలుగునని కొండలు ఋషుల యభిప్రాయము). [సూతిక.

బాలింత. వా. వై. వి. రూ-బాలెంత: చూ,

బాలింతరాలు. వా. వై. వి.-పై.-

బాలింతబోలు. వా. ద్వ. వి: చూ, రూ-బాలెంతబోళము.

బాలిక. సం. వి. ఆ. శ్రీ. 1. పదునాతేండ్లకులోబడినపిల్ల: చూ, శ్రీ; 2. కన్యక: చూ, శ్రీ; 3. అడుది: చూ, శ్రీ; 4. చెవిబొగడ: చూ, భూషణము. 2.

బాలికాకీర్త. అం: చూ, బాలకీర్త. [లోడు.

బాలికము. సం. వి. ఆ. న.=బాలీసు: చూ,

బాలిశుఁడు. సం. వి. 1. = పాలనుఁడు: చూ,

నబ్బుఁడు; 2. బాలుఁడు: చూ, శిశువు.

బాలీను. వై. వి. = బాలిశము: చూ, లోడు.

బాలుఁడు. వా. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, బాల
కుఁడు. [3, ఆ. 84

బాలెంత. వై. వి: చూ, రూ-బాలెంత. స్వా.

బాలెంతరాలు. వా. వై. వి. — పై —

బాలెంతబోలు. వా. ద్వ. వి: చూ, బోళము.

బాలెంతబోళము. ద్వ. వి. — పై. —

బాలెబ్రాహ్మణులు. పా. చూ, కపూరియైబ్రా
హ్మణులు.

బాలేయము. సం. వి. ఆ. న. 1. పిన్నముల్లంగి*:

చూ, హస్తికంద; పుం. 2. గాడిద: చూ,

రాసభము; వి. 3. బాలునికి హితమైనది;

4. మెత్తనిది చూ, సాంధ్యము. 3.

బాలేయశాకము. సం. వి. ఆ. పుం. బారంగి*.

చూ, హంజిక.

బాల్యము. అం. 1: చూ, ఆపస్థలు 2. చూ, ఓశలు.

బాల్యంగి సం. వి. ఈ. స్త్రీ. దోసకాయ: చూ,
హరివాలకము.

బావ. వై. వి. = భావుక. 1. తోడబుట్టినదాని

మగఁడూ, బాపగారు, బాపమఱుడి. (సం.) —

భావుకుఁడు; వా. 2. బాపగారు: చూ, మగని

అన్న; 3. తనకంటె పెద్దవాడైన మేనత్త

మేనమామల కొడుకు: బాపగారు; (తద్వి.) —

మేనత్తకొడుకునను. — పైతృష్టనీయుఁడు —

పైతృష్టనీయుఁడు); 4. భార్యతోడబు

ట్టినవాఁడు: బాపగారు; 5. నటుఁడు సూత్ర

ధారునిపిలిచెడు పేరు: బాపగారు.

బాపంజి. వై. వి. = వాగుజీ*: చూ, సోమరాజి.

బాపగారు. వా. వి: చూ, బాప. 1-2-3-4-5

బాపమఱుడి. వా. వి: చూ, బాప. 1.

బావి. వై. వి. 1. = వాపీ. సయ్య: చూ, సర

స్సు. 1; 2. చెఱువు: చూ, సరస్సు. 1;

3. = వాపీ. దిగుడుబావి: చూ, సరస్సు. 1;

4. పల్లము: చూ, రంధ్రము. 1.

బావిడీ. వా. వి. బావి. 1.

బావియొఱ. వా. వి: ఒఱ, ఒఱపెంకు, నూతి

యొఱ. తద్వి. — నూతిపైయొఱకు. — తల్లియొఱ.

బావీలీ. డే. వి. ఆఁడుదానికొనచెవినగ: చూ,

భూపణము. 2. [చూ, భూషణము. 2.

బావీలీగులును. వా. వి. మగవానికొన చెవినగ:

బావుకొను. డే. స. కి. 1. అంతయు నాకే

కావలయునని ఆతురతపడు; 2. అన్నము

లోననునది చేతనిండుగ యెత్తి నోటనిడు

కొను. హరి. పూ. 5, ఆ 208-చూ, భుజించే. 2.

బావుటా. వా. వి. శెండా.

బావురు. వా. వి. 1. బావురుఁబిల్లి: చూ, నూ

చకము. 5; 2. ఏడ్చుటయందగు ధ్వన్యను

కరణము చూ, హూహూ.

బావురుఁబిల్లి వా. వి: చూ, బావురు. 1. కళా.

6, ఆ 269.

బావురుగడ్డము. డే. వి. పిల్లగడ్డము, మేఁకగడ్డ

ము: చూ, శ్రీశుక్రపు. [రా. 4, ఆ. 195.

బావురుగాఁడు డే. వి. చూ, బావురు. 1. ఉ,

బావురుమను. డే. ఆ. కి. (బావురు + అను)

1. జనశూన్యమగుటచే బావురుమని మాఱు

మోఁతకలదియగు: చూ, శిబ్దించే; 2. పెద్ద

యేడుపుయేడ్పు: చూ, శోకించే.

బాప్పము. సం. వి. ఆ. న. 1. కన్నీరు: చూ,

గోదనము. 2; 2. కొయ్యగూర *: చూ,

మారిషము; పుం. 3. అవిరి: చూ, హర్ష

ణము; 4. ఇసుము: చూ, లోహము. 1.

బాప్పిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. ఇంగువమార్గను

*: చూ, హింగువు; 2. ఇంగువమార్గనిఅకు.

బాస్. వా. వి. మంచది.

బాస. వై. వి. = భావ. 1. సంస్కృతాదిభావ:

చూ, భావ. 1; భావల; 2. పృథిజ్ఞ. కాశీ. 5, ఆ.

271: చూ, స్వర్గ. 4; 3. = భావ. వచనము:

చూ, శబ్దము. 2; 4. ఒట్టు: చూ, కాపము.

1; 5. జేన్నియ: చూ, వృతము; 6. వృహ
ణము. య. 3, ఆ. 38: చూ, శవధము;
7. సంకేతము, పైగ: చూ, రహస్యము;
8: చూ, భాషణము. 2.

బాసట. దే. విణ. ఏ. చూ, సహాయము.

బాసనము నై. వి.=భాజన. పచనపాత్రము:
చూ, పాత్రము 6-20.

బాసము. నై. వి. జోలె: చూ, జోలియ. 2.

బాసనాలు. నై. వి. 1: చూ, వేలుపు; 2. ఋషి:
చూ, సన్యాసి. య. 2, ఆ. 49.

బాసనాలుదిట్టరులు. వా. వి. బ' మా, బాస
నాలు. 1.

బాసనాల్లార. ద్వ. వి. 1. ఇంగురెడు: చూ,
సహస్రాక్షుడు; 2 ఋషిశ్వరుడు: చూ,
సన్యాసి. [వచించు.

బాసాడు. ద్వ. ఆ కి. మాటాడు చూ,
బాసికదంప. ద్వ. వి. తలముందుపక్కినం
చేబడెడి పుష్పహారము: చూ, భూష
ణము. 2 [నవట్టు అనియు వాడుక].

బాసికపట్టు. ద్వ. వి: చూ, పద్మాసనము (బాసి
బాసికము. దే. వి. పెండ్లియందు వధూవరుల
నొసటగట్టెడు మూడుపక్కిలేర్పడిన
పూక్తికాది హారము. పను. 4, ఆ. 86: చూ,
భూషణము. 2.

బాస్తకము. సం. వి. ఆ. న: చూ, రూ-బస్తకము
బాహ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. బాహువు: చూ,
స్కంధము. 1.

బాహటము. నై. వి.=బాహ్యట: చూ, స్పష్టము.
బాహటము. నై. విణ.=బాహ్యట. —పై. —
(సం. అనికొందలు).

బాహిరహృ. ద్వ. ఆ. కి. 1: చూ, బయలు
పడు; 2: చూ, సామ్రాజ్యము.

బాహిరము. నై. విణ.=బాహిరంగ. 1. బయలు
పడినది, వెలియైనది (అనికొందలు): చూ,
స్పష్టము.

బాహు. సం. వి. ఉ. పుం, స్త్రీ. రూ-బాహువు:
స్కంధము. 1.

బాహుకుడు. సం. వి. ఆ. పుం: అశ్వవిడుడు,
కీచకుడు, పుణ్యస్థానము: చూ, నలుడు. 1.
బాహుజుడు. సం. వి. ఆ. పుం. 1 రాచేవాఁ
డు: చూ, రాజు. 1; విణ. 2. ఋషియనం
దుపుట్టినవాడు. [తనతాత్రాణము.

బాహుతాత్రాణము. సం. వి. ఆ. న: చూ,
బాహుద. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. బాహుదయననది:
చూ, నది. [భూషణము. 2.

బాహుదుము. సం. వి. ఆ. న. జోబ్బ: చూ,
బాహుపురి. సం. వి. ఆ. న. —పై. —

బాహుపురులు. అం: చూ, ధాన్యము.

బాహుపర్వణములు. అం (చూ, హస్తకియా
భేదములు) ఉద్ధము, అధోముఖము, తిర్య
గ్గు, అపవిధము, ప్రసారితము, అంచితము,
మండలగతి, స్వస్తికము, ఉద్వేషితము, శు
ష్కసూత్ర. (10.) (చేతిమడుపు.

బాహుమధ్యము. సం. వి. ఆ. న: చూ, మో
బాహుమూలము సం. వి. ఆ. న. చేంక: చూ, మిసెరి
బాహులము. సం. వి. ఆ. న. 1: చూ, తన
తాత్రాణము; 2. కార్తీకమాసము: చూ, మా
సము. 1. [స్వామి. చూ, స్కంధము.

బాహులేయుడు. సం. వి. ఆ. పుం కుమార
బాహువారకము సం. వి. ఆ. పుం చూ, విరిగి.

బాహువు. సం. వి. ఉ. పుం, స్త్రీ: చూ, రూ-బాహు
బాహుసహస్రభ్రుత్తు. సం. వి. త. పుం: చూ,
హైహయము. [ప్రాయము.

బాహుశ్యము. సం. వి. ఆ. న. బహుళభావము:
బాహుద్విత్యానువిధము. అం: చూ, సమాధులు.

బాహ్యము. సం. విణ. 1: చూ, స్పష్టము; వా.
2: చూ, బహిర్యము 2; 3: చూ, శౌచములు.

బాహ్యశబ్దానువిధము. అం: చూ, సమాధులు.
బాహ్యపాదప. అం: చూ, వేసరపాదపభాషణము.

బాహ్యసంగము. అం : చూ, సంగములు.

బాహ్యకము. సం. వి. అ. న. రూ-బాహ్యకము.

1. ఇంగువ: చూ, హింగువు; 2 కుంకుమ పువ్వు: చూ, పహ్ని శిఖము. 2; పుం. 3. ఒక దేశము: చూ, దేశములు, 4 బాహ్యక దేశపు గుడ్డము: చూ, హయము.

బాహ్యక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. బాహ్యకదేశస్త్రీ: చూ, స్త్రీ (బాహ్యకము.

బాహ్యకము. సం. వి. అ. న. పుం: చూ, రూ-

బాహ్యకపుండ్ర సం. వి. అ. పుం. బాహ్యకదేశపు రాము: చూ, రాము. 1.

బాళి. చే వి 1: చూ, స్నేహము, 2: చూ, మూర్ఖ; 3. చూ, వాంఛ. ఉ. రా 1, అ 28; 4 చూ, విచారిము. 2; విణ. 5 చూ, హేరాళము. (సమము

బాళెలు. వా. వి. బ. పుష్పవిశేషములు చూ,

బి

బింకిము. చే వి. రూ-బింకెము. 1. గర్వము పర. 3, ఆ. 277: చూ, హంకారము; 2. బిగువు: చూ, లవణి, 3. గర్వోక్తి. పాండు. 2, ఆ. 41: చూ, శబ్దము 2; 4 శూలత: చూ, శౌర్యము. 1: వా. 5. నిర్ము. చూ, లేచుట.

బింకెము. చే. వి. —పై—

బింగీలు. వా. వి. బ. బడిపిల్లల శిక్షలగు గుంజిళ్లు గోడకున్న కోపిండములోనగువానిలో నొకటి.

బిందము. వై. వి.=బృంద: చూ, సమాహము.

బిందియ. చే. వి. రూ-బింద: చూ, పాత్రము. 6-ర౯.

బిందీ. వై. వి. లలాటిక: చూ, బొట్టు. 1.

బిందుకము. అం: చూ, చంతక్షతములు.

బిందుచిత్రము. సం. వి. ఆ. పుం. కామంచీ*: చూ, తృణము. 1.

బిందుతంత్రము. సం. వి. అ. న. 1: చూ, చతురంగము; 2 చూ, శాశిఫలము.

బిందుమాలి. అం: చూ, జన్యతాళములు.

బిందువు. సం. వి. ఉ. పుం. 1. నీటిబొట్టు: చూ, బొట్టు. 1, 2. చొక్క: చూ, బొట్టు. 1; 3. చూ, సున్న. 1, 4: చూ, శుక్రము.

1, 5: చూ, భూమిమధ్యము; 6 చింతక్షతవిశేషము: చూ, వాలెంకెంపు; అం 7: చూ, ఆరోహివర్ణగతా లంకారములు; 8. చూ, కాలపాణిము, పా. 9. ఒక నాటకలక్షణము (మధ్యమధ్య నవాంతరములు పచ్చిననుసారు ధ్వముచే జడకుండునట్లుపలుపట బిందువు); అం. 10: చూ, సంధావర్ణగతాలంకారములు.

బిందె. చే. వి. చూ, హి-బిందియ. [నరటము.

బింబకము. సం. వి. అ. పుం. ఊనిపల్లి: చూ,

బింబచ్చద. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. చూ, శింశుప.*

బింబము సం. వి. అ. న. 1. చూ, పృథిబింబ

ము. 1; 2. దొండపండు, ఓస్తి: చూ, రక్త

ఫల, 3. పృథిమ. చూ, హరిణి. 3; 4. చూ,

సమానము. 2; పుం. 5: చూ, బింబకము;

పుం, న. 6. (చంపూనార్యాది) మండలము:

అ, గోలము-గోళము, ర, మండలము.

(కె) — బిల్ల-బిల్లి-బిల్లిక-బిల్లి ("చూ, మం

డలము. 9"); వా. 7: చూ, భగము. 12;

అం. 8: చూ, ఆగమములు.

బింబాద్ధిక లేహ్యము. అం: చూ, లేహ్యములు.

బింబిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. దొండ*: చూ,

రక్తఫల. [వికారిము. 1.

బింబితము. సం. విణ. పృథిబింబించినది: చూ,

బింబోష్టి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. దొండపండు

పంటి పెదవిగలఅడుది: చూ, స్త్రీ; 2. అడు

ది: చూ, స్త్రీ.

వికారి. వై. విణ.=వికారి. రూ-వికాసి. 1.=వికిర

వాన్. బిచ్చగాడు: చూ, యాచకుడు;

2. దరిదుర్గడు: చూ, శాతుడు; 3. వికృత

వేషధారి; 4. అపర్యయజనుడు: చూ, వాగ్జె.

వికాసి. వై. విణ. = — పై —

వికాళి. వై. వి. = వికారి. వికృతవేషధరుడు.

వికిరము. వై. వి. = వికిరమ్: చూ, వేడికోలు.

వసు. 1, ఆ. 64.

వికిరాలమారి. ద్వ. విణ: చూ, వికారి. 1

విక్ల. వా. వై. విణ. 1: చూ, నిలుపేవ; 2. బల
హీనము. “రయుకువిక్ల (లేక) చేస
విక్ల.” [దుర్జనుము.

విక్లి. దే. వి. అక్షోటము *: చూ, మృదు
విక్లిరించే. దే. స. క్రి: చూ, టిక్లించే

విగ. దే. దృ. క్రి. విణ: రూ-విగ్. విగియ.

“విగంగొట్టు-విగబట్టు.”

విగబట్టు. వా. స. క్రి వుంచించే.

విగాసి. దే. విణ. ధూర్తుడు: చూ, వ్యాధుడు. 2

విగి. దే. వి. 1. విగువు: చూ, లవణి; 2. గర్వ
ము: చూ, హంకారము; 3. దృఢత: చూ,
స్త్రైవ్యము. 1.

విగించే. దే. పే. విగువుచేయు. వా. 3, ఆ.

4: రూ-విగియించే, విగుచే, ఇలకలచే—
ఇల్కలచే-కలకలచే. [చూ, విగి. 3.

విగితము. దే. విణ. (విగి + ఇతము) దృఢము:

విగిబద్ధ. ద్వ. వి. రెండుగాండికములకు నడుచు
వేయు విగువుబద్ధ: విగువు. [ప్రచేయు.

విగియు. దే. ఆ. క్రి. 1: విగువుకొను; 2. విగు

విగిసికొను. వా. ఆ. క్రి: చూ, వట్టుకొను. 3.

విగుచే. దే. పే: చూ, విగించే.

విగుతు. దే. విణ. పదులుకానిది.

విగువాళ్లు. వా. వి. బ. కట్టెలమోపుకట్టెడు

తాగ్గు: చూ, సూత్రము. 1.

విగువు. దే. వి. 1: చూ, విగి. 2; 2: చూ,

విగి. 3; 3: చూ, వింకము. 4; 4: చూ, విగి

బద్ధ; 5. తాగ్గిటికొలత; 6: చూ, వింకము. 2.

విగువుకొను. దే. ఆ. క్రి: విగియు.

విగ్. దే. దృ. క్రి. విణ: చూ, రూ-విగ.

విగ్గర. దే. దృ. క్రి. విణ. 1: ఎత్తిలి, ఒత్తిలి,
గట్టిగ; 2: పారి, విట్టు.

విచోనా. వా. వి. పడక.

విచ్చే. వా. వి. = భిక్ష: చూ, వేడికోలు.

విచ్చేగాడు. వై. విణ. = భిక్షువుడు. (ద్వ. అని
కొందలు) 1: చూ, యాచకుడు; 2: చూ,
సన్యాసి.

విచ్చేపుకోగి. ద్వ. విణ. — పై. —

విచ్చేయు. వై. వి. = భిక్షము: చూ, విచ్చే.

విచ్చేమెత్తు. వా. వి: చూ, ఎత్తు. 26.

విజోగు. దే. స. క్రి: చూ, బొంతు. వా. 3,

ఆ. 214.

[సము. 2.

విటారము. దే. వి. ఒయ్యారము చూ, విలా

విటారి. దే. వి. విలాసవతి చూ, స్త్రీ.

విటికి. వా. వి. పలుపభాగ్య: చూ, భార్య.

విట్టవిట్టు. దే. వి. (విట్టు + విట్టు) మిక్కిలి
విగువు. భో. 4, ఆ 303.

విట్టు. దే. అవ్య. 1: చూ, వేగము. 3; 2: చూ,

హెచ్చు. 2; 3: చూ, విగ్గర. 2; వా.

4. కొలతబద్ధ: చూ, స్లాట్టు.

విట్టువిట్లు. దే. అవ్య. తటాలున. భో. 5, ఆ.

77: చూ, వేగము. 3.

విడ. వై. వి. = అపత్య. రూ-విడ్డ-విడ్డ: చూ,
శిశువు. (ఇది ఆ-ఈ-ఏ శబ్దములగు అనుప
యుక్తమై స్త్రీనాచకమగును. ఉదా.—
అవిడ-ఈవిడ-ఏవిడ ము.) (దేశ్యమని. శ. ర.)

విడము. సం. వి. ఆ. న. అట్టుప్పు: చూ,
లపగాము. 1. [అం. 2: చూ, ఖైరములు.

విడలపగాము. సం. వి. ఆ. న. 1. — పై. —;

విడాయించే. వా. స. క్రి. 1. కోపముతో

మూతి పెదవులు గట్టిగానొక్కి మూసికొను;

2 ఒకదానిలో మరొకదానినుంచే.

విడారము. దే. వి. 1. చూ, పాళియము. 1
 కై 3, ఆ. 118, 2: చూ, వీడుకట్టు
 విడారు. దే. వి. 1 చూ, విడారము. 2 వి.
 1, ఆ 195; 2. చేనుప.చూ,లంకాగీతండా,
 3. చూ, విడారము 1.
 విడాలకము సం వి ఆ. న 1' చూ, హరిద్ర
 ము; 2 చూ, పురుగు 1; 3 కింటిమందు
 చూ, మందు. 1
 విడాలకము సం వి ఆ. న 1' చూ, హరిద్ర
 గాహా సాగ్రం పుష్పం ప , స్వకార్య
 ముద్ద్య నదానవిడాలక ఆచార్య (దురూ
 న్న దుర్దానాను కచ్చే చేట సంహృత్తు
 ముననాయని నచిందే స్వకార్యము కొలు
 ఎల్లప్పుడు సంపదం కేమనానిలు) చూ, పరి
 విధి బాహ్యములు
 విడాలము సం. వి. ఆ. పుం 1. కిల్లి చూ,
 సూచకము. 5, 2 కిలుగుళ్లు చూ, లోచ
 నము, 3. కింటివేవులు. చూ, పార్వణము
 విడాలకము సం వి. ఆ. న చూ, రూ-బిడి
 లనణము
 విడాలక వర్ణచనన్యాయము పా పల్లి మలసాగ్ర
 నము చేయునపుడు గొలుచుకొన్న అంగువిడిచి
 పూడ్చివేయుననుకీతి.
 విడియము కై. వి=వీరీడా (దేవ్యమని ౪. ర.)
 రూ-బిడిము చూ, సగ్గ
 విడుపు. దే. వి. 1 ఆచకాళము చూ, సంకు
 6, విణ. 2 అనకాళిమగలది.
 విడెము కై. వి=వీరీడా (దేవ్యమని ౪. ర.)
 చూ, రూ-బిడిము. [నకాసాగ్రముండు.
 విడొండు. సం వి న. పుం ఇందుగిడు: చూ,
 విడ్డ. కై. వి=అపత్య. (దేవ్యమని ౪. ర.)
 1: చూ, రూ-బిడి. భో. 1, ఆ. 70, 2 కొ
 డుకు: చూ, నూనుడు. 1; 3. కూతురు
 చూ, నూన.1.

విడ్డండు. దే.వి (నై, అనికొంబలు) 1. మగ
 కేమపు: చూ, కేమపు, 2. కొడుకు కాశి.
 4, ఆ. 13' చూ, నూనుడు. 1; 3. నీలం
 డు. చూ, కేమపు.
 విడ్డంట్టు దే వి పుష్పంవేదన: చూ, వేదస.1.
 విడ్డంట్టి. దే వి 1 చూ, బాళింత, 2 విడ్డము
 గొల్లెట్ల చూ, సంత 2
 విడ్డంట్టి యల్లమావలు అం చూ, గ చూ
 పింపబానార్లు
 విడ్డంట్టి సుంకెల్లముతోను పాగాట్లగు చని
 పోవు కాకమడు పా. ౩. లగ్నముకన్యగై
 యచేట కిషయును, మింకమున పాగును,
 మింకమున నయమును సంకీర్తికి పుష్కరగా
 సంబంధములేక కాపూవుల గాని, పేమపుచే
 గారి మోపబడునపుడును, ౨ లగ్నమున
 రామాపుండ, శనిబాధ చేసేపులు మింకమున
 సంకీర్తి కిషతో కెంచెయిన మహాదేవ - మ్మే
 సంకీర్తి గాగు.
 విడ్డంట్టి గొలును అం చూ, అపకాళములు.
 విడ్డంట్టి చూ, రూ-బిడ్డ
 విత్తాపోవు. కే. ఆ. కిర్తి చూ, సరింమే.
 విత్తము కే ౧ 1 నోతి చూ, బుంకు.
 1; 2. పొంగారచేట్ట నీలా 3, ఆ 10:
 చూ, విలాసము 2, కొ. 3 చంచుము.
 సాగ. 2, ఆ. 33 చూ, సరియ. 3,
 4 చూ, సానము అని 2, ఆ 27.
 విత్తములాడు. దే ఆ. కిర్తి. చూ, పర్వకాశింమే.
 విత్తి. కే వి. (కర్తము + ఇ) 1. శృంగార
 చేట్టులగల ఆడున. రాజ. 3, ఆ-రిక:చూ,
 (త్రి); 2. ఆడుది. చూ, (త్రి).
 విత్తరంమే. కే. అ కిర్తి. 1. సరసమాడు. కాశి.
 7, ఆ 188; 2: చూ, విత్తములాడు;
 3: చూ, సరింమే; 4. డొంగాడు చూ, వీలాడు.

చిత్తరిజంకదాల్పు. ద్వ. వి. చంద్రుడు: చూ, హిమంకువు.

చిత్తల. దే. వి: అంగమొల, దినమొల-దిన్నమొల.

చిత్తలి. దే. వి. 1: చూ, దిగంబరుడు 3; విణ. 2. దినమొలది.

చిత్తిరి. వా.వి. 1. మాయ. “వాడు నన్ను చిత్తిరి పెట్టి ఆటగెలుపొందినాడు.”; 2: చూ, పిక్కిలి. 2. (ఉత్తరసర్పారులలోవాడుక).

చిత్తిలి. దే. వి: చూ, దిగంబరుడు. 3. ఆం. భా. త్మ. 12.

చిత్తెడ. దే. వి. చేక్కిలములులోనగువాని నెత్తెడు లోహదళము: చూ, హరివాణము (పాత్రము. 6.)

చిద్ద. వా. వి. రూ-చిద్దె, చిస్త, దుర్గతి, నరకము, రోషరము: చూ, సంహరము. 2

చిద్దిము. వై. వి. భిన్నమే: చూ, వేలుపాటు. 1 చిద్ద. దే. అ. కిర్: చూ, మణింఁచే. సా. 1, ఆ. 107.

చిద్ద. దే. వి: చూ, రూ-చిద్ద.

చిద్దెమువాడు. వా. వి. ఆటలాడి బీవింఁచే వాడు: చూ, నైలూఁడు.

చిబ్బరించే దే. అ. కిర్. (పులి) కూయు. రూ-చిబ్బరిల్లు: చూ, శబ్దించే

చిబ్బరింత. దే. వి. పులికూత: చూ, స్వరము 2.

చిబ్బరిల్లు. దే. అ. కిర్: చూ, రూ-చిబ్బరించే.

చిబ్బిలికాయ. దే. వి. ఆడుదానికాలి మూడవ పోలివగ. కళా. 7, ఆ. 66: చూ, భూషణము. 2. (పిల్లేళ్లు అని కొందఱు)

చిబ్బి. దే. వి. 1: చూ, తోరణము; 2. తురుమ్మల యంతఃపురస్త్రీ. పసు. 1, ఆ. 45: చూ, స్త్రీ.

చిబ్బుకడుపువేల్పు. వా వి: చూ, వినాయకుడు. 1.

చిబ్బోకము. అం. రూ-చిబ్బోకము. నాయికకు గర్వాతిశయముచేత ఇష్టపస్త్రపునందేయు

కిలిగెడు అనాదరము: చూ, శృంగార చేష్టలు.

చిబ్బోకము. అం.—పై.—

చిమ్మటి. దే. వి. 1. మనోవ్యధ: చూ, శోకము; 2. స్వనశముకానిబుద్ధి చూ, హృల్లేఖము. 2; 3: చూ, సంకోచము. 3 పొండు. 2, ఆ. 190; విణ. 4. స్వనశముకాని బుద్ధిగలది. హరి, ఉ. 7, ఆ. 230

చిమ్మటిగాను. దే. అ. కిర్. వివశత్వమునొందు: చిమ్మటివోవు. [2: చూ, సామృత్తిలు.

చిమ్మటివోవు దే. అ. కిర్. 1.—పై.—;

చియ్యము. దే. వి. పొట్టాడవలచిన ధాన్యము: పాలు-పొగ్గిలు. (సం).—తండులము; తద్విశేషములు.—౧ ఆక్షతలకు.—ఆక్షింతలు, తలఁబొగ్గిలు, దీవనఁబొగ్గిలు-దీవనఁబొగ్గిలు, పచ్చేఁబొగ్గిలు, పాలు-పొగ్గిలు, మెట్టుఁబొగ్గిలు, విలుగనిచియ్యము, నేనఁబొగ్గిలు, నేనలు. (సం).—ఆక్షతలు; ౨. ఈ సంపత్సగువు పంటచియ్యమునకు.—పచ్చిచియ్యము; 3 ఉప్పుడు చేయనిచియ్యమునకు.—పచ్చిచియ్యము; ౪ ఉప్పుడుచేసినచియ్యమునకు.—ఉప్పిళ్లు-ఉప్పుడు; ౫. చేరుళ్లుకు.—చేరుడుచియ్యము, చేరుడులు-చేరుళ్లు, దంగుడులు-దంగుళ్లు; ౬. చేక్క-గాడకని చియ్యమునకు.—ననుఁబాయి—ననుఁబొగ్గిలు—నన్నాగ్గిలు, నలుకుచియ్యము; ౭. తండులకణమునకు.—(చూ, శంబుకము); ౮. నానచియ్యమునకు.—నానఁబొగ్గిలు, నానచియ్యము, పచ్చిచియ్యము, (సం).—లాజము; ౯. పెండ్లిపథూనరులపై చేరుగుచియ్యమునకు.—సుంకు; ౧౦. పగియాళపు చియ్యమునకు.—క్షేమతండులములు; ౧౧. యవలచియ్యమునకు.—(సం).—దీప్యకము. (మిగతవానికి “చూ, నేనఁబొగ్గిలు.”) చిరడ. దే. వి. 1: చూ, పీఠానుబంధము;

2. మూతవేసెడు తటిమెనకొయ్యతునుక: గట్ట, దిమ్మె, మూత.
 'విరవిర. దే. దృ. కి. విణ. రూ-విణవిణ. అతి త్వరితముగా: చూ, వేగము. 3.
 విరాన. దే. దృ. కి. విణ. రూ-విణాన. —పై—
 'విరికి. దే. వి. 1. మెడనగ: చూ, భూషణము.
 2; వా. వి. బ 2' చూ, బాలికాకీర్తి.
 'విరీన. దే. దృ. కి. వి: చూ, విరవిర.
 విరీలున. దే. దృ. కి. విణ —పై—
 'విరుదము. సం. వి. అ. పుం 1. = విరుదు: అభిజ నము. (తే). —అరిగ, పవాడము—పావాడ ము—పవాడము, పట్టము, విరుదు; 2. = విరు గు సాహస్యచిహ్నము; 3 = విరుదు. శౌర్య చిహ్నము.
 'విరుదాధ్యుడు. సం విణ. = విరుదాయత్తు విరుదా రి = విరుదు. విరుదులాడు: చూ, కూరుడు. 5.
 విరుదాయత్తు. వై. విణ. = విరుదాధ్య. —పై—
 విరుదారి. వై. విణ. = —పై— (శు. పా.)
 విరుదులాడు. వై. విణ. —పై— (వ్య. అనియు)
 విరుదు. వై. వి. 1: చూ, పృతిష్ఠ. 1; 2. = చూ, విరుదము. 1; 3 = చూ, విరుదము. 2; 4. = చూ, విరుదము. 3; విణ. 5: చూ, సమర్థుడు; 6: చూ, సమర్థము. 3; 7. = విరు దాధ్య: చూ, కూరుడు. 5.
 విరుసగు వా. అ. కి. 1. కలమగిలు, విణు; వా. 2. సరిగాపచనముకానిదగు. విణు.
 విరుసు వై. వి. రూ-విణుసు (దేశ్యమని శ. ర.) = పరుష. 1. గట్టి. కళా. 3, అ. 243: చూ, బెడిదము; బ. 2. విరుసుగోవి, విణుసు; విణ. 3. కఠినము. శై. 7, అ. 39: చూ, బెడిదము; వా. 4. చిముడపండునటుల ఉడ కరెట్టుట. "విరుసుపడును."
 విరుసుగోవి. దే. వి: చూ, విరుసు. 2.
 విణవిణ. దే. దృ. కి. విణ: చూ, రూ-విరవిర.

విణాన. దే. దృ. కి. విణ: చూ, రూ-విణ విణ. (రూ-విరాన). [విరీన).
 విరీన. దే. దృ. కి. విణ. —పై— (రూ- విరీలున. దే. దృ. కి. విణ. —పై— (రూ- విరీలున).
 విణువిణు దే. వి. తాలులలోనగునవి పడుటయం దగు ధ్వన్యనుకరణము: చూ, హూహూ.
 విణుసు. వై. వి, విణ = పరుష: చూ, రూ- విరుసు. (దేశ్యమని శ ర) (కాన్యమునకు. — కళా. 8, అ. 84)
 విణుపైనవాడు. వా. వి. 1. బెట్టుసరిగలవాఁ డు; 2 కఠినపూర్ణుడు: చూ, వ్యాసం డు. 2. [నకు. —భో. 4, అ. 309.)
 విణు. దే. వి: చూ, విగి. 1—2—3. (విగువు విణువిగియు. దే. అ. కి. (విగియు + విగియు) మిక్కిలివిగిసికొను. కాశీ. 7, అ. 50.
 విణు. దే. వి 1 తడిక విగువుగానిలుమేట కై దాముగట్టియూచ్చి యారించెడుకొయ్య: విగి; 2. ఉద్ధతి: చూ, హంకారము; విణ. 3 గట్టి చూ, బెడిదము; 4: ఉదుటు, దు డుకు, బెట్టిదము. (సం). —అవలిప్రము, ఉత్పిక్తము, ఉద్ధతము, ఉద్వృత్తము; అ. కి. 5: చూ, విరుసగు. 1. భో. 4, అ. 115; 6. చూ, విరుసగు. 2.
 విలకము. సం. వి. అ. పుం. = పల్లక: చూ, పల్లక. విలవిలలాడు. వా. అ. కి. ముద్గుపలుకులతో నాడుకొనుచు కలసి మెలిసియుండు.
 విలవిలాక్షులు. వా. వి. బ. ఒకజాతిపిట్టలు: చూ, శకుంతి (పక్షి).
 విలమెట్లు. వా. వి. బ: చూ, విలచెప్పలు.
 విలము. సం. వి. అ. న. 1. = బెలము—విలము: చూ, రంధ్రము. 1; 2. గుహ. చూ, రంధ్ర ము. 1; పుం. 3. ఉచ్చైశ్చనము: చూ, హయము.

జీతీలి. వా. వి. ముగ్గుముద్దు

విలువము. వై. వి. విల్వ. 1: చూ, శ్రీఫలము 3;

2 మాడుచుండు చూ. శ్రీఫలము

జీతీకము సం. వి. ఆ. ప్రీతి నూ-చింతయము

అండము, కోకిడుము, గోధ, గోధక, గోలి,

నిహక-నిహక, పంగనగ్గి, మునగ (తె) —

ఉడుము, ఉలుము, ఏనరి, లేలుమేసరి,

తెప్ప — ౧. ఉడుపపిల్లము. — గొగ్గము,

గొగ్గయము, గొగ్గము (తె) —

ఉడుపపిల్ల; ౨ నీరుడుమునను. — గోధ

క, నిహక-నిహక. (పె) — నీరుడుము

(మిగతవానికి “చూ, హాహాలము”)

విలేకయము. సం. వి. ఆ. పుం 1. — వై —;

2. పాము చూ, నవ్వుము; 3 ఎలుక: చూ,

మూకము.

విల్కుమార్పు. వా. వి. కొం. చూ, హింస. 1

విల్కు. వా. వి. 1. కొన్ని రాసులుకొని

మొత్తము; 2. కొన్ని సంవత్సరములమక్త;

కలిపిన మొత్తము; 3. కొన్నింటి మొత్తము

జిల్ల. దే. క. రూ-జిల్ల. 1. ఇండము. ఉ, హరి.

3, ఆ. 99 చూ, శకలము 4; 2 (మూర్త

చంద్రానుల) బింబము. రూ-జిల్ల. జిల్ల. క.

చూ, బింబము. 6; 3. గుండ్రపుతలగడ

చూ, బోడు; 4. కపిలెరాట్టము చూ,

రాటణము. 2; 5. చెవిసగ: చూ, భూషణ

ము. 2; 6. పలుచేని గుండ్రనిపస్తపు;

7. తాళ్లపనివాడు దిండునకంటిం చెడు చ

కగ్గము; 8. మెడలోనగుచోట్టయందు గుం

డ్రముగాలేచెడు నెత్తురుగడ్డ: చూ, నెత్తురు

గడ్డ (నెగరోగముచే గడ్డలో పుట్టిన గడ్డఅని

కొండలు); 9. తపాలుబిళ్ల; విణ 10. రూ-

బిళ్ల. గుండ్రొది.

బిల్లకట్టు. దే. వి. రూ-బిళ్లకట్టు. 1 మెడలో

నగుచోట్ట యందు నెత్తురుగడ్డకట్టు; వా.

2. పుట్టుముపెట్టుటనముందు మూచుళ్లలో

నుం నడు ముందుజిళ్లల అమరిక

జిల్లకట్టులు. దే. వి. బ. తములపానులముడెలవ

కొందిమూచెనునంతనచేసికట్టెడుకట్టులు.

బిల్లగోళ్లు. దే. వి. బ. చూ, గాలికిడ

జిల్లచెప్పలు. దే. వి. బ. రూ-జిల్లచెప్పలు.

తోలుజిళ్లలను శుచ్చేలమర్చిన చెప్పలు.

చూ, సమ్మాలిగలు.

జిల్లతలగడ. వా. వి. చూ, జిల్ల. 3

జిల్లవాలు. స్ప. వి. చక్కాముఖము చూ,

నాణము. 1.

బిల్లి. వా. వి. 1. (చంద్రానుల) బింబము:

చూ, రూ-జిల్ల 2; 2 చెడుగుడు అటలో

నికూతి. “అల్లి బిల్లి, వెంగలనార బిల్లి బిల్లి

బిల్లి (గుడుగుడుగుడు)” చూ, స్వరము. 2.

జిల్లిక. దే. వి. చూ, జిల్లి 1

జిల్లి. వా. వి. రావలసిన సొమ్మునను చెప్ప-

“శతపుజిల్లి” (చూ, బరాహ్మ)

బిల్లకలెక్టరు వా. పి. చూ, నుంకరి.

బిల్లబిడ్డము. వా. పి. చూ, బాలకిడ్ల.

జిల్లము. సం. వి. ఆ. న. విలువము 1. మారే

డుపండు. చూ, శ్రీఫలము; పుం. 2 మారే

డు*. చూ, శ్రీఫలము.

జిల్వాది. అం: చూ, లేహ్యములు.

బిస. దే. వి. 1. ఏతపుమానిసికొంది యరభాగ

ము: మిట; 2 యంత్రపుకీలు. స్వా 4. ఆ.

37; 3: చూ, యంత్రము. 1.

బిసకంఠిక. సం. వి. ఆ. ప్రీ: చూ, బలాక:

(చూ, శకుంతి.) [సహస్రపత్రము.

బిసపగిమానము. సం. వి. ఆ. న. తామర: చూ,

బిసబిస. దే. వి: చూ, వేగము. 3.

బిసము. సం. వి. ఆ. న. 1. తామరతూడు,

మృణాళము: చూ, సహస్రపత్రము; 2. తా

మరతీగ: చూ, సహస్రపత్రము.

బిసరుహము. సం. వి. అ. న. చూ, బిసపునూనము.

బిసాను. వా విణ 1. నిర్దేశము; 2. బలూచూరు

బిసారు. వా. విణ. — పై —

బిసి. దే. వి. చూ, బిస్సు. 1

బిసిని. సం. వి. రూ. (స్త్రీ). 1: చూ, బిసము.

2; 2. తామరికొలను: చూ, సరిస్సు 1;

3 చూ, తామరితంపము. 1. [అ 27

బిసిసి. దే. విణ. లగుపుబిగువుగలది. పగ. 5,

బిసివోపు. దే. అ. కి. పట్టుపదలు.

బిస్త. దే. వి: చూ, బిద్ది.

బిస్తము. సం వి అ. పుం రూ-విస్తము-కర్ష
మెత్తు బంగారు, మాడ, సువర్ణము: చూ,
లోహము 1.

బిస్తి. వా వి. తోలుచుచులతో నీర్ముమాయు
వాడు. (చకాళిని కొందలు)

బిస్సు దే. వి. వేగమునందగు ధ్వన్యనుకరణము
సా. 1, ఆ. 93: చూ, హూహూ.

బిళ్ళ. వా. వి, పిణ: చూ, రూ-బిల్ల.

బిళ్ళకణ్ణలు వా వి. బ. చూ, రూ-బిల్లకణ్ణలు.

బిళ్ళకుడుములు వా. వి. బ. మోదకవిశేషము:
చూ, భక్ష్యము [చెప్పలు.

బిళ్ళచెప్పలు. దే. వి బ: చూ, రూ-బిల్ల

బిళ్ళదున్న. వా. వి: చూ, ముక్కొమ్మ మెకము.

బిర్బు. దే. వి. చూ, సోధకము *.

బీ

బీట దే. వి రూ-బీటిక. అచ్చ. కిష్కిం, కాం. 103: చూ, సోఫటము.

బీటగిలు. దే. అ. కి. రూ-బీటగిల్లు: చూ, సోఫటించే.

బీటగిల్లు. దే. అ. కి. — పై. —

బీటలువాలు. దే. అ. కి. — పై. —

బీటలువోపు. దే. అ. కి. — పై. —

బీటిక దే. వి. చూ, రూ-బీట. [వీ. 3.

బీకము. వా. వి. బీకెడిడువాల్లము: చూ,

బీకర. వా. వి. బీక. చూ, హ్యిస్సగవేగుక.

బీగము దే. వి తాలము-తాళము. తద్వి —

౧ కుంచిక-కుంచెకోల. (సం). — కూర్చుక;

౨. తాళముచెవికి. — తాళముచవి, చెవి.

బీజకోళము. సం. వి. అ. పుం. తామరిపూస:

చూ, మిద్ద 2. [సాగర *.

బీజపత్రము. సం. వి. అ. పుం చూ, హేమ

బీజపూగము. సం. వి. అ. పుం: చూ, మాది

ఫలము *. (చూ, గోహడికాస్త్రము)

బీజమాతృక. సం వి ఆ. (స్త్రీ) చూ, బీజపత్రము*.

బీజము. సం. వి అ. న 1: చూ, విత్తనము;

2 విత్తులుసాటు' చూ, వెద. 2; 3 = బీర

దేము చూ, వృషణము; 4 చూ, రేతస్సు

1; 5 చూ, హేతువు. 1; 6. బలము చూ,

శక్తి 1; అం. 7. ఫలాగమ కార్యములచే

నిర్విహణసంధియేర్పడియె. గొప్పదైన పృ

యోజనము కొఱకైన యుత్సాహసారంభ

ము. మొదట స్వల్పముగ సుదృశింపబడి

తర్వాతచరావ్రాత శాఖోపశాఖలుగ విస్త

రించిన నాయకోపనాయకుల యుత్సా

హము బీజము: చూ, సంధులు.

బీజాంకురన్యాయము. పా. (చెట్టుమందా? విత్తన
ము మందా? చెట్టులేక విత్తనములేదు.
విత్తనములేక చెట్టుపుట్టుదు.) గింజీయందు
మొలక అణగియున్నదనురీతి.

బీజాకృతము. సం. విణ. విత్తిదున్నినది (పాల
ము), ఉత్తకృష్టము: చూ, భూమి. 1.

బీజాక్షరములు. అం. (హ్యిం-హీం-హూం-
హ్యియిం-హ్యియిం-హ్యియిం): చూ, మంత్ర
ము. 1. (బీజాక్షరములు పెక్కురీతుల
నుచ్చరింతురు.)

బీజావర్తి. అం: చూ, అశుభావర్తములు.

బీజావాపము. సం. వి. అ. స. విత్తుట, ఉప్పి: చూ, వెద. 2. భూమి. 1. బీజావాపితము. సం. విణ. ఉత్తము: చూ, బీజోదకము. సం. వి. అ. పుం: చూ, వడగల్లు. బీజ్యుడు. సం.విణ:చూ,నత్తులపర్వనూనుడు. బీటిసేల. వా. వి. చిరకాలమునుండి దున్ననిసేల. చూ, భూమి 1. బీటిసరులు. వా. వి. బ: చూ, ధాన్యము. బీడు. చే. వి. 1: చూ, బీటిసేల; 2. మట్టమైన యినుము (కాకరపువ్వువస్తులలోని మందు లో బీడు కలిపెదరు): చూ, లోహము. 1; విణ. 3. నిక్కపైము: చూ, హీనము 1; 4. ఉత్త: చూ, శూన్యము 1. బీతు. వై. వి.=భీతి: చూ, సాధ్యనము. బీతుకొను. ద్వ. అ. కి. ఇయపడు. పు. 2, ఆ. 82: చూ, సుగ్రు. 8. బీద. వై. విణ. 1: చూ, సన్యాసి; 2: చూ, బీదవాడు; 3: చూ, పేదరాలు; విణ. 4.= భీత. భయమునొందినది: చూ, భీతము. బీదతనము. వై. వి: చూ, సీదరము. 1. [చే. 13. బీదలపెనువాడ. ద్వ. వి: చూ, వాయువు. సాం. బీదవాడు. వా. వి: గాలిగుడ్డు, గుల్లకాడు, పంజె, పరికట్టె, పేద, బికారి - బికాసి, బీద, బొబ్బలగొట్టు, బ్రక్క, లాల్లగాడు. (సం).— అకించనుడు, అభావుడు, అగ్రహీనుడు, ఇత్వరుడు, కంఠేరుడు, కటుంటునుడు, కాకరూనుడు—కాకలూనుడు, కీకటము, కీనాశుడు, త్తుల్లముడు, ఖి, ఖిద్రుడు, జాయాచీవుడు, జాయానుజీవుడు, దరిదుగిడు, దీనుడు, దుగ్గతుడు, మర్విధుడు, నిర్గంఘుడు, నిర్ధనుడు, నిర్భత్నితుడు, నిస్సముడు, నిస్సృడు, భీతుడు. తద్వి.— మిక్కిలి బీదకు.— ఇరుపేద— నిలు

పేద, బుక్కాపకీరు. ("చూ, లాల్లగాడు.") బీభత్సము. సం. వి. అ. పుం: చూ, రసములు. బీభత్సుడు. సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, సుభద్రోకుడు; విణ. 2. వికారముగలవాడు: చూ, వెట్టి. 5; 3. కూర్పుడు: చూ, వ్యాధుడు. 2; 4. కనికరముగలవాడు: చూ, సురతుడు. బీర. వా. వి: చూ, రూ—బీట*. బీరజేము. వై. వి.=బీజ: చూ, బీజము. 3. బీరతీగె. ద్వ. వి. 1. కోశాతకీలత*. చూ, బీట; అం. 2: చూ, గోహుళశాస్త్రము. బీరనరము. వా. వి: చూ, రూ—బీటనరము. (శు పా.) [1; 2: చూ, హంకారము. బీరము. వై. వి.=వీర్యమ్ 1: చూ, శౌర్యము. బీరాజో. వా. స. కి. తుడిచిపెట్టచేయు. బీరింగు. వా. వి: చూ, నటుపెయిడ్డు. బీరిజేము. వై. వి.=బీజ: చూ, బీజము. 3. బీరు. వా. వి. 1. అతిశయము: చూ, హెచ్చే. 2; 2. ఒకరకము సారాయము: చూ, సుర. 2. బీరుప. వా. వి. రూ—బీరువా. లోపలంతస్తులమర్చిన పొడవగుపెట్టె: చూ, సందుకా. (అలమారునకు.—చూ, సందుకా) బీరువా. వా. వి.—వై.— బీట. చే. వి. రూ—బీట*: చూ, హాస్యగవేధుక; విణ. 2. పెద్ద. "బీటెండు": చూ, సుర. (3). [సిర. 1. బీటనరము. వా. వి. రూ—బీరనరము: చూ, బీటు. చే. విణ: చూ, వ్యర్థము. "బీటుపడు." బీటుపడు. ద్వ. అ. కి: చూ, వ్యర్థమును. హరి. ఉ. 3, ఆ. 8. బీటువాలు. చే. అ. కి.—వై.— బీటువోవు. చే. అ. కి. 1.—వై.—; 2. బెండుపడు: చూ, పలియు. 2.

బు

బుంగ. దే. వి. 1. చిన్నమాతిగలకుండ: చూ, భాండము. 3; వా. 2. బుట్ట: చూ, సజ్జే. 1. బుంగనామము. దే. వి. నడుమఎడములేక తీర్చి నతిరుమణి: చూ, బొట్టు. 1.

బుండ్రము. వా. వి. గుడ్లగూబ: చూ, సకినం పులులుగు. [ము. 2. *.

బుకము. సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ-బక బుకాయించే వా.స.కి:చూ, బనాయించే. 2 బుకాయంపు. వా. వి. డమాయంపు.

బుక్క. దే. వి. రూ-బుక్క-బుక్కా-ము చూ, సురుము.

బుక్కనము. సం. వి. అ. న. కుక్కనూతి: చూ, స్వరము. 2.

బుక్కము. సం. వి. న్. న. అ. పుం 1. కౌత్తమనందు పరినిర్ధయైన మాంసము: చూ, కుక్కము. 2; 2 మేకపోతు: చూ, మేషము. 1.

బుక్కా. దే. వి: చూ, రూ-బుక్కా.

బుక్కాపకీను. వా. వి. 1: చూ, చీడవాడు: 2. ఒకానొకనురక.

బుక్కాము. దే. వి. 1: చూ, రూ-బుక్కా. స్వా. 3, ఆ. 84; 2. పుప్పాడి. చూ, సుమనోజము. [యమైడువాడు.

బుక్కావాడు. దే. వి. గండవొడిలోనగునవి బుక్కింగులతోను. వా. వి. టిక్కెట్లుఅమ్మెడు చోటు. ["ఎక్కాలబుక్కా."

బుక్కు. వా. వి. పొత్తము: చూ, సంపుటను.

బుగడ. దే. వి. ఆడుదానికొన చెవిసగ. రూ-బొగడ: చూ, భూషణము. 2.

బుగబుగ. దే. వి. బుగులు కొనుట యందగు ధ్వన్యనుకరణము. కళా. 2, ఆ. 78: చూ, హూహూ.

బుగులు. దే. వి: చూ, రూ-గుబులు.

బుగులుకొను. దే. అ. కి. 1. గుబాలించే.

వర. 3, ఆ. 239: చూ, వలచే. 1; 2: చూ, వ్యాపించే. కాశీ. 6, ఆ. 240; 3: చూ, విజృంభించే. అచ్చ. యు, కాం. 280; 4. నీటిబొట్టులోనగునవి లోపలనుండిపైకు జై. 6, ఆ. 197: ఒడ్డగిలు-ఒడ్డగిలు; చిదుపు, చిప్పిలు-చిప్పిలు, నిగుడు-నివుడు, పిచ్చిలు-పిచ్చిలు.

బుగులుపుచ్చే. దే. పే. చూ, బయలుపడచే.

బుగులుపోవు. దే. అ. కి: చూ, బయలుపడు.

బుగులుబుగులు. దే. వి. కర్మస్కటయందగు ధ్వన్యనుకరణము: చూ, హూహూ.

బుగ్గ దే. వి: చూ, రూ-సగ్గ. 1—2—3.

బుగ్గి. దే. వి. 1. బూడిద: చూ, భస్మము; 2. ఘోళి: చూ, రేణువు. 1.

బుచ్చి. దే. విణ. చిన్న: చూ, స్వల్పము

బుచ్చిగాడు. దే. విణ: చిన్నవాడు.

బుచ్చివాలు. దే. అ. కి: చూ, విన్నవోవు.

బుజ్జే దే. వి. 1 కుండలీకరణము: చూ, సున్న. 1; వై. వి. 2.=భుజ. రూ-బుజ్జేము: చూ, స్కంధము. 1. [నము. 3.

బుజ్జేపత్తిరి. వై. వి.=భుజపత్తిరి.*: చూ, రేఖ

బుజ్జేపత్తిరి. వై. వి.=—పై —

బుజ్జేము. వై. వి.=భుజ: చూ, రూ-బుజ్జే. 2.

బుజ్జేముపుట్టువు. ధ్వ. వి. రాచేవాడు. అచ్చ.

బాల, కాం. 123: చూ, రాజ్. 1.

బుజ్జేముబుజ్జేముకలుపుట. జా. కార్మమునకు సహాయమగుట, సవారిహాయవాడికఁడె గుబుజ్జేము మఱియొకఁడు దిగుబుజ్జేమువేయక సరిగాపట్టుట. "ఎన్నిగతులఁజూచిన దను రానెన్నునితో బుజ్జేముబుజ్జేము గలుపుటయే మేలు." (ధర్మజరాజనూయము)

బుజ్జేగము. దే. వి. 1. ఇచ్చేకము, ఉపలాలనము.

బుడమ. దే. వి. చూ, రూ-బుడమ.

బుడ్డ దే.వి.1: చూ, పట్టవాఁపు; 2. నీరుకాయ: చూ, స్ఫోటము. 2.

బుడ్డకాయలు. వా. వి. వేరుసెనగకాయలు (రాయల సీమలో వాడుక.)

బుడ్డకొట్టు. వా. స. కిర: ఎద్దుపట్టు, పిడిగొట్టు బుడ్డగించు దే. ఆ. కిర: కోరాడు, కోరు

బుడ్డగింపు. దే. వి. బుడ్డగించుట.

బుడ్డపక్కె. దే. వి. చూ, మత్స్యము. 1.

బుడ్డపిడుదు. దే. వి. పశువులమేననంటికొని

క్రమమునొచ్చి సంఘటనము తద్వారా —
1 అంపారుపిడుచు, కొలుచుకొలుచు—
కొనుచు, గోమరి; 2 చెక్కకొలుచుకొ—
చెక్కకొలుచుచు—చెక్కపిడుచు, పిడుచు—
పిడుచు—పిడుచు; (సం).—బృహదస్పత్రి—
మూర్తి; 3 జలగ—కలగ, నల్లదొంగిడు—
నల్లదొంగిడు. (సం).—అర్చనస్సు, ఉరి-
గము, కారుండి, జలమక్షిక, జలనూచి,
జలాటని, జలూక—జలౌక—జలౌకన—జలౌ-
కనము, ఝల-ఝూలి, పటాలుక, వేణివే-
ధిని; 4. ఏనుగుజీలగ. (సం)—గిరిక,
ద్విగోళిక, దుర్వాహ; (“చూ, వేణివే-
ధిని.”)

బుడ్డబుడుసరి. దే. వి. రూ—బుడ్డబూసరి,
కాచేరి—కాజేరి—కాసరి. (సం).—కాళ-
హరి. *

బుడ్డబూసరి. వా. వి.—వై.—

బుడ్డవాడు. దే. వి. అండవృద్ధిగలవాడు.

బుడ్డి దే. వి. చిన్నమాతలగు నిడుపాటికావ-
పాత్రము, చూ, పాత్రము. 8-13; 2. కమండ-
లము: చూ, పాత్రము. 8-13.

బుడ్డిగ. దే. వి.—వై.—

బుడ్డి. దే. వి: చూ, రూ—బుడ్డిపి.

బుత్త. వా. వి. ఆడుగుటి. సాం. మా. 19
చూ, ధగము. 12.

బుత్తి. వై. వి.—భక్తి. తిండి. నీలా. 1, ఆ. 118:
చూ, సాపాటు.

బుదవారము. వై వి—బుదవారము సౌమ్యవార-
ము, పెద్దవారము: చూ, వారము. 2.

బుదుడు. వై. వి.—బుధ. 1: చూ, నెలయోగి;
2 పండితుడు: చూ, విద్వాంసుడు;
3: చూ, వేలుపు.

బుద్ధి వై. వి.—బుద్ధి. 1 సుతి, అచ్చ. సం, కాం.
12: చూ, పృథ్వీము 2; అం. 2. చూ,
మానసిక పూజామనుషులు.

బుద్ధిమెకము వై వి. నకి: చూ, స్థగలము.

బుద్ధుడు. వై. వి.—బుద్ధ: చూ, బుద్ధుడు.

బుద్ధుడము సం వి ఆ. పుం—బుద్ధుడము.
1 నీరుబగ్గ చూ, స్ఫోటము. 2; 2 గర్భ-
మునండి అపయవ విశేషము

బుధవారము. సం. వి. ఆ. పుం—బుధవారము:
చూ, బుదవారము.

బుధితము సం విణ. తెలియబడినది: చూ,
వృత్తము. 2. [బురుడు.

బుధుడు సం వి ఆ. పుం—బుధుడు: చూ,
బుద్ధిము సం విణ చూ, బుధితము.

బుధావతారము. అం: చూ, అవతారములు.
(ప్రజలంపిలును వేదమార్గములను, నీతినివిడి-
చిరి. సహింసల కలవాటపడిరి. ఇదిచూచి
సహింసలేక అహింసను బోధించుటకై దేవు-
డుబుద్ధుడై పుట్టెను. ఇదియు బుధావతార-
ము) (చూ, బుద్ధుడు.)

బుద్ధి. సం. వి. ఇ. (ప్రీ—బుద్ధి: చూ,
బుద్ధి 1-2 (అంతఃకరణ వృత్తులు నాలుగింటి-
లోనొకటి. ఇది పండ, మేధ, చార్వి, గృ-
హీతి, శౌరీ, చత్వరి అని ఆఱువిధములు)
బుద్ధిగుణములు. అం. శుశూప్స, శృణుము, గర్భ-
హణము, ధారణము, ఊహము, అపోహము,
అర్థవిజ్ఞానము, తత్వజ్ఞానము. (8)

బుద్ధిపెడతలబట్టుట. బా. బుద్ధిపెడుట. “పెద్ద తనముచోయి బుద్ధిపెడతలబట్టెన్.” తార 4, జ. 15; “ఉవిటలను బుద్ధిపెడతలనుండుగావె.” పాండు. 3, ఆ. 81.

బుద్ధిమంతుడు. సం. విణ. (కే. ఈ. ల్). చూ, సహృదయుడు.

బుద్ధిహీనుడు. సం. విణ. అహ్నుపక్కి.

బుద్ధుడు. సం. వి. ఆ. పుం = బుద్ధుడు: అక్షుచరణుడు, అద్వయవాది, అభిమానుడు, అర్కబంధువు, అద్భుడు, అసముడు, కనిష్ఠగుడు, కరుణాకూర్పుడు, కారభూషణుడు, కులిశాసనుడు, కేవలి, ఖనముడు, గుణాకరుడు, గోపేనుడు, గౌతముడు, చైత్యుడు, జితార్థి, జినుడు, తథాగతుడు, తమోఘ్నుడు, తమోపహుడు, తాపి, త్రిమూర్తి, త్రిగుణుడు, తీర్థంకరుడు. — తీర్థంకరుడు, దళబలుడు, దళభూమికుడు, దశార్హుడు, ద్వాదశాఖ్యుడు, ధర్మకాయుడు, ధర్మచతురుడు, ధర్మధాతువు, ధర్మరాజు, నగ్నుడు, సంసర్జానుడు, బహుక్షుముడు, భగవంతుడు, భగవానుడు, మహాబలుడు, మహాబోధి, మహాముని, మహాసుఖుడు, మాయాదేవీసుతుడు, మాయాసుతుడు, మారిజిత్తు, ముని, మునింద్రుడు, మైత్రీబలుడు, రాగశని, లోకజ్ఞు, వజ్రి, వినాయకుడు, విశ్వబోధుడు, పితరాగుడు, వ్యోమాభుడు, శంభువు, శాక్యముని, శాక్యసింహుడు, శాస్త్ర, శౌధోదని, శ్రీగురుడు, శ్వేతకేతుడు, పడభిక్షుడు, సంకుప్తుడు, సంబుద్ధుడు, సమంతభద్రుడు, సర్వజ్ఞుడు, సర్వదర్శి, సర్వార్థసిద్ధుడు, సాగువు, సుగతుడు, సునిశ్చితుడు, సుభాషితుడు: (చూ, సన్యాసి); తద్విశేషములు —

బుద్ధభేదములు. — అనంతుడు, అసలోకితుడు, అసితాభ్రశేఖరుడు, అహీగుడు, అనీచదర్శి, కన్యారాముడు, కాచింద్రపూమాడు, కీగకుడు, కుంభువు, కృపాదైతుడు, క్షుణ్ణకుడు, క్షుణ్ణుడు, ఖజిత్తు, ఖసర్పిణుడు, గుణసాగరుడు, చక్రినంపరుడు, చింతామణి, జంభులుడు, జటాధరుడు, జినుడు, పద్మపాణి, పోతలకపిరియుడు, బహురూపుడు, బౌద్ధుడు, భిన్నకుడు, మహాశ్రిమంతుడు, మహావీర్యుడు, లోకనాథుడు, లోకేశుడు, లోకేశ్వరుడు, పజ్జిసూర్యుడు, వై నాయికుడు, సగోజి, సుఖాపవీశ్వరుడు, సుధాన్వి, హలాహలుడు మఱిన్ని ౧. కబాదుడు; ౨. పాద్ధమతస్థుడు. — కీగకుడు, క్షుణ్ణుడు; 3. పాద్ధభిక్షుడు — చీవరి, ౪. పాద్ధభ్రాగ్నిహుడు. — చైత్యుడు; ౫. బుద్ధశక్తివిశేషము — కులిశాసని, ఖదూరవాసిని, మహాశ్రి, ౬. బాధుని శిష్యులు. — ఏకచారణుడు, ఖడ్గుడు, పర్వతేక బుద్ధుడు, సుదుంతుడు, స్వయంభువు; ౭. బుద్ధభిక్షుక శిష్యులు. — గోమ, చేలుకుడు, వైత్తుడు, మహాపాసకుడు, శ్రీమణికుడు; ౮. బుద్ధులిల్లి. — గౌరిపాత్రి, త్రిముఖ, రిథాచన, మరాచి, వజ్రిమూక, వజ్రివారాహి, వికట, ౯. పూర్వజైనవిశేషము. — అష్టా చక్రివంతుడు, కుమారుడు, ఖడ్గి, జ్ఞానదర్పిణుడు — జ్ఞానదర్పిణుడు, దండి, ధయాంపతి, నీలుడు, నీలోత్పలి, పంచపీరుడు, పూర్వజినుడు, ప్రజ్ఞాకాయుడు, బాలవర్జితుడు, మంజుఘోషుడు, మంజుభద్రుడు, మంజుశ్రీ, మహారాజో, వజ్రిధరుడు, వాగీశ్వరుడు, వాదిరాట్టు, విభూషణుడు, శార్థాలవాహనుడు. శిఖాధరుడు, సింహకేలి, స్థిరచక్రి: (చూ,

సన్యాసి.); 2: చూ, విద్వాంసుడు; విణ.

3: తెలియబడినవాడు.

బుద్ధము. సం. వి. అ. పుం. 1. బుద్ధము: చూ, వేరు. 1; 2: ఊడ చూ, శిష్య. 1.

బుద్ధుడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, శిష్యుడు.

బుబ్బదము. నై. వి = బుద్బద చూ, బుద్బదము. 1.

బుభుత్. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. అశనాయ, తొరిక, తులము, చుట్టు, తుల, జిగుత్తు, భోగ పితాచిక (తె) — అంగడ, ఆకలి, ఆకొంట, గొడ, పసి. తద్వి. — మిక్కిలి తులనము. — (తె) — అట్లాంకలి.

బుభుక్షుడు. సం. విణ అశనాయుడు, తులకుడు, జిగుత్తువు (తె) — అపనైనవాడు, ఆకొన్నవాడు.

బుభుత్స సం. వి. ఆ స్త్రీ బోధగోపనిచ్చ: చూ, వాంఛ.

బుయ్య. దే. వి: చూ, ఇత్త.

బుయ్యారము. దే. వి: చూ, బలదనాలయము.

బురక. వా. విణ చూ, వామనుడు. [డు 1. బురకడు. నై వి. పుత్రక చూ, సూను

బురకా. వా. వి. గవుసన. చూ, పుస్త్రము.

బురజి దే. వి. చిలుగజ్జె. చూ, భూపణము. 2.

బురడా. వా. వి. చూ, రూ-బురుడా.

బురద. దే. వి: చూ, సుబ్బలి.

బురదకమ్మి. ద్వ. వి. గడపకిరీడికమ్మి.

బురదగొట్టు. వా. అ కిర్తి. బురదలో విక్రమింతు.

బురదపాయ. దే. వి. నీరుకట్టె. చూ, సర్పము.

బురబుర. వా. వి. 1 రొంపపట్టుట. 2. పాంగుటయందగు భవ్యనుకరణము: చూ, హూహూ. [లాడు. 2.

బురబురలాడు. వా. అ కిర్తి. చూ, బసవస

బురమా. వా. వి: చూ, పిడిసాప.

బురికి. వా. వి: చూ, వామనుడు.

బురక. దే. వి. 1. బిడ్డ చూ, శిష్యు; విణ.

2. పొట్టి: చూ, హాస్యము; 3: చూ, వామనుడు; 4. గుట్టునుతలచుందుడెమగురాయి.

బురుకడు. నై వి. 1. పుత్రక. బిడ్డ ఉ, రా.

6, ఆ. 183. చూ, శిష్యు. (దేశ్యమని శ. ౧);

దే. వి 2. వేటకక. చూ, తులకము;

విణ. 3: చూ, వామనుడు

బురుశి. వా. వి. 1. గడి, కోటగోడయందుండెడుదిబ్బ: చూ, సదనము 1; 2: చూ, గజ్జియ

బురుడా దే. వి. బొంప: చూ, పితృము.

బురుడు. దే. వి — పై. —

బురుమడు. సం వి అ పుం చూ, మేలక.

బురుమా. దే. వి: చూ, రూ-బురుమా.

బురునా. దే. వి. 1 ఎట్టపట్టు చూ, సూత్రిము 1, 2. పట్టు ఉ, రా 6, ఆ. 128. చూ, సూత్రిము 1

బురును వా వి సందుకలకుంచె.

బురుసామ్మ దే. వి. రూ-బుట్టకొమ్మ-బుట్టకొమ్మ, చిమ్మనగోవి. చూ, పృంగము. 3.

బుట్ట. దే. వి. 1 చూ, జీనుగోవి; 2: చూ, పుటియ; 3: కొద్దెరకాయ మేడలగువానిగుల్ల; 4 ఎండినసాకాయ; 5. పిలెలోనగువానికాయ; 6. పాములవాని నాగసరము: చూ, నాగసరము. 1, 7. తల: చూ, శిగము 1; 8. సారకాయ కమంపలుపుట్టకాయ; 9. తాటికొంక: చూ, డొక్కట్ట, విణ. 10. పెద్ద: చూ, సుర. (3).

బుట్టడు. వా. వి. కిల్లనాడు. “బుట్టిబుట్టడుకొట్ట”. చూ, శిష్యు.

బుట్టకొట్టి ద్వ. వి. మోటకొట్టి చూ, కట్టి. 2. బుట్టకాయ. ద్వ. వి. 1: చూ, బుట్ట. 8. చూ, పార. 4, ఆ. 42; 2: చూ, బుట్ట 7.

బుట్టకొమ్ము. దే. వి. చూ, రూ-బుట్టకొమ్ము.
బుట్టగుంజే. వా. వి. దొక్క-బుట్టలోనిగుంజే.
బుట్టకొమ్ము. దే. వి. చూ, రూ-బుట్టకొమ్ము.
బుట్టజింక. దే. వి. బుట్టముక్కుగలజింక: చూ,
హరిణము 1. [తలము. (2).]

బుట్టతలము. దే. వి. బుట్టయేతము: (చూ,
బుట్టరోసె. వా. వి. ఏలుదా-తెడుపుట్టి చూ,
హోడము. [చూ, సుగంధం.

బుట్టపిట్ట వా. వి. ఒకానొకపారావతము.
బుట్టలాడిన. ద్వి. వి. తొట్లచెక్కెడుబాడిన.
బుట్టముక్కు. దే.వి. పెద్దరంధ్రములుగలముక్కు-
చూ, ముక్కు.

బుట్టముక్కువాడు. దే. వి. దొట్టముక్కు-
వాడు: చూ, వాడిముక్కు-వాడు

బుట్టి దే. వి. 1 తరిపిటిపు: చూ, సౌరభేయి
(భేనుపు); వా. 2. ఆడుపిల్ల “బుట్టిబుట్ట
డు”: చూ, స్త్రీ. (కుట్టిపంటిది)

బుట్టు దే. వి. 1. పక్షియెగురులయందగు ధ్వన్య
సుకరణము: చూ, హూహూ; వా. 2. చీ-
దుట యందగు ధ్వన్య సుకరణము: చూ,
హూహూ. [చూ, భూషణము. 2

బులాకి. వా. వి. రూ-బులాకు: చూ, అడ్డబాస

బులాకు. వా. వి. —పై — [8, ఆ. 213

బులియు దే. ఆ. కి. చూ, సుఖంచే. కళా.

బులియుచేండుట. వా. ఉబ్బుచేండుట. “ముక్త
కన్యలను బెండ్లియాడిబులియుచేన్న, క్రొత్త
బెండ్లికొడుకు” (కళాపూర్ణోదయము)

బులుపు. దే. వి. 1. సుఖము. కళా. 8, ఆ
213; చూ, సంతోషము; 2: చూ, విలా
సము. 2. ఆం, భా. ప. 133; వా
3. చూల: చూ, విదర్బక.

బుల్ల దే. వి. మగగుటి: చూ, శిశ్నము.

బుల్లి వా. వి. 1. పిల్ల: చూ, స్త్రీ; 2 కూతు
రు: చూ, సూన. 1; విణ. 3. చిన్న: చూ,
స్వల్పము. (ఉత్తర సర్కారులలోవాడుక.)

బువి. వై. వి. భూ: చూ, భూమి. 1.

బువ్వ. దే. వి. కూడు, అన్నము: చూ, సాదము (1)-

బువ్వంబంతి. వా. వి. వివాహమునందు బంధు
వులయిన మగవారు ఆడువారు అందఱును
ఒకటిగా-గూర్చుండి వేడుక గాభుజించేట,
వివాహ చతుర్థబంధుజనసభ్యి: బువ్వము-
హరిబువ్వము (చూ, సాపాటు.)

బువ్వకుడుపు. దే. వి. (చూ,) అన్నప్రాశనము.
బుషము. సం. వి. అ. న: చూ, రూ-బుసము.
బుస. దే. వి. 1. పాముయొక్క పూత్కారము:
చూ, స్వరము. 2; 2: చూ, నిట్టూరుపు.
వసు 1, ఆ. 75

బుసకొట్టు. దే. ఆ. కి. 1: చిట్టుమను;
2 చూ, నిట్టూరుచే, 3. (ఏనుగుతోండము
ముతో) పూత్కారముచేయు య 1, ఆ
122; 4. (సింహము) పూత్కారముచేయు;
5. (పాము) బుసను; వా 6 మైముఱచి
నిదిగించే (చూ, నిదిగించే); 7. గులుపెట్టు.
గుర్వెట్టు- గుట్టుపెట్టు; 8: బుసపెట్టు,
బుసబుసలాడు, బుసకొట్టు [ఆం. 102.

బుసకొట్టుపుట్టుపు. దే. వి: చూ, సన్నము. వేం,
బుసపెట్టు వా. అ. కి. చూ, బుసకొట్టు. 8.
బుసబుస. దే. వి. నీళ్లుసాంగుట లోనగువాని
యందగుధ్వన్యసుకరణము. చూ, హూహూ.

బుసబుసలాడు. దే. అ. కి. 1 చూ, బుస
కొట్టు 8; వా. 2. రొంపచే ముక్కుగుండా
చీమిడిలోనగునదిననించే బుర్రబుసలాడు.

బుసము. సం. వి. అ. న. రూ-బుషము.
1. చాల్లు, బుసీ, బూగరి: చూ, ధాన్యము;
2. మింగడతీసిన పెరుగు: చూ, స్తన్యము;
3. చూ, పిడక; 4. పొల్లుకనపు: చూ,
తృణము. 1.

బుసీ సం. వి. ఈ. స్త్రీ. పశ్చిమసముద్రము
నడుమనుండేడు పరుణోద్వాననది: చూ,

హోదిని (నది); దే. వి. (1) నిగులు: చూ, భస్మము; (2) గడ్డిగలిగిన సొల్లుభావ్యము, బూగర. (సం) ఉమాకటము: చూ, స్తంభ కరి (భావ్యము); (3) భావ్యముమీదిసొల్లు: చూ, శింబ; (4) ఇండ్లవాసములకుబట్టెడు బూసి: బూగర. (సం) — ఉమాకటము. బుసివోపు. దే. అ. కి. చెడు చూ, సమయము 3 బుసుకుజొన్న. ద్వ. వి. ఒకానొకజొన్న*. చూ, సస్యము 1. బుస్సకొట్టు. వా. అ. కి. చూ, బుస్సకొట్టు 8 బుస్సు. వా. వి. బుస్సకొట్టుట యందగు భవ్య నుకరణము. అప్ప యు, కాం. 149 చూ, హూహూ.

బూ

బూజేము. నై. వి.=భూత: చూ, భూతము. 2 బూజే. దే. వి. 1. పూతిగంధము: చూ, వాస న; 2 ఎండసోకమిచే తడిసన్నపులమీది గలుగు కొంచెము మాసినతొలుపు: రూ- బూడు (సం).—పూతము బూజునలు. వా. వి. అయిరేని చూ, భం డము. 3. [రుపాలు బూజుపట్టు దే. అ క్రి:బూగిచేచే, బూ బూడిచేచే దే. అ. కి. —పై — బూడు దే. వి. చూ, రూ-బూజే. 2 బూడుపాలు. దే. అ. కి:చూ, బూజుపట్టు పాండు. 5, ఆ. 14; పాండు. 1, ఆ. 165 బూక. దే. విణ. 1 అబద్ధోక్తి చూ, శిబ్దము. 2; 2 బూటకము: చూ, వితథము. బూగర. దే. వి 1: చూ, బుసి (2), 2: చూ, బుసి (3); 3. చూ, బుసి (4). బూగరమండ. వా. వి. నూర్చినవరిరాశి. బూచి. నై. వి.=భూత: చూ, భూతము. 2. బూచికన్నులకచ్చే. వా. వి: చూ, బూకీగడ.

బూచిగాడు. ద్వ. వి. బూచినలెనుండుటచే క్కుక్త్యుబసినపేరు: చూ, సివరి. 2. బూచివాడు. ద్వ. వి: చూ, భూతము. 2. బూచులతేడు. ద్వ. వి: చూ, శివుడు బూటకము. దే. వి. 1: చూ, బూక. 1; 2 చూ, బూక 2; 3: చూ, వంచనము. పు. 1, ఆ 148; 4: చూ, మాయము. 1. నీలా. 2, ఆ. 41. బూటకీడు. దే. విణ. (బూటకము + ఈడు) రూ-బూటకుడు. 1: చూ, పృథిహరకు డు; 2: చూ, వంచకుడు. బూటకుడు. దే.విణ —పై.—[చూ, భస్మము. బూడిద. నై. వి. రూ-బూడిచ-బూడ్డ=భూతి: బూడిదరింగు. వా. వి. చూ, భూసరిము 1. బూడిదగుమ్మడి. నై. వి: చూ, పెండ్లిగుమ్మడి*. బూడిదపండు. ద్వ. వి చూ, విభూతిపండు. పాండు. 5, ఆ 14 [సుంకము 1. బూడిదపన్ను. ద్వ. వి. శవముపైపన్ను: చూ, బూడిద. నై. వి.=భూతి. చూ, రూ-బూడిద బూడిదలోహోమముచేసినట్లు. లో. —పై— “బూడిదలోహోమమువలె, బూడింటికనిడిన దీప పక్షియైబోలె.” (వచేలోపా ఖ్యానము) (బూడిదలోహోసిన పన్నీరు నంటిది) బూడ్డ. నై. వి.=భూతి: చూ, రూ-బూడిద. బూడ్డి. నై. వి.=—పై.—(వాడుక). బూతనాడుడు నై. వి.=భూతనాథ. 1. చూ, బూచులతేడు; 2: చూ, బూచిగాడు. బూతపిల్లి. నై. వి. (బూతము + పిల్లి): చూ, పూతకము. బూతము. నై. వి. 1=భూత. య. 2, ఆ 80. చూ, భూతము. 2; 2=భూత. (సం).— పొగిణి, ఆత్మవీరుడు, చేతనము, భూతము. బూతములసామి. నై. వి. చంద్రుడు: చూ, హిమాంశువు.

బూతాటము. దే. వి. (బూతు + ఆడుట) బూ

తులాడుట: చూ, శబ్దము. 2.

బూతి. వై. వి. 1.=భూతి: చూ, బూడిద;

2 =భుక్తి. తిండి: చూ, బుక్తి.

బూతు. దే. వి. 1 తుచ్చితపుతిట్టు: చూ,

శాపము. 1; 2. తుచ్చితపుతిట్టుతిట్టువాడు;

3 అబద్ధోక్తి: చూ, శబ్దము. 2; 4. బట్టు

వాడు: చూ, స్వస్తిముఖుడు. 2

బూద. దే వి పాలపండ్. పను. 4, ఆ. 20:

చూ, భాండము. 3 [1, ఆ. 165.

బూది వై. వి =భూతి:చూ, బూడిద. పాండు.

బూదె వై వి.=భూత. 1. చతుర్దశితితి: చూ,

హరివాసరము; 2: చూ, శివరాత్రి).

బూలు వా. వి. తురక (స్త్రీ). చూ, (స్త్రీ).

బూమి. వై. వి =భూమి: చూ, భూమి 1

బూమియ. వై. వి. రూ-బూమె.=భూమికా.

1. కపటము. చూ, సూక్ష్మము. 2,2: చూ,

పంచనము; 3: చూ, బూటకము; 4. చూ

టువేషము: చూ, వేషము. 1; 5. అబద్ధోక్తి:

చూ, శబ్దము 2.

బూమె వై. వి =—పై. — (చూటువేషము

నకు — య 2, ఆ 58)

బూమెక త్తియ. వై. విణ బూమెలుకలది.చూ-

బూమెకతై, బూమెలాడి. కా. 5, ఆ

316. చూ, (స్త్రీ).

బూమెకతై వై. విణ—పై —

బూమెలాడి వై. విణ —పై —

బూమెకాడు. ద్వ. విణ బూమెలుకలవాడు

బూమెలాడు.

బూమెలాడు ద్వ. విణ —పై.—

బూర. వై. వి. 1.=పూర. (రూ-బూరగ-

బూర-బూరుగ) కాపాళము వాద్యము.

అచ్చ. యు, కాం. 226. చూ, వీణ, విణ.

2: చూ, స్థూలము. 2.

బూరడు. వై. విణ. విజృంభించినవాడు.

పంచ. వేం. 1, ఆ. 704.

బూరకాడు. ద్వ. విణ. ఏనుగుకాలివాడు.

బూరకాలు. ద్వ. వి. ఏనుగుకాలు. ఉ. హరి.

2, ఆ. 122: చూ, హజ్జీ.

బూరగ. వై. వి. 1 నాగనరమునకు సుతియ

చెప్పుడువాద్యము: చూ, బూర. 1; 2 నుషి

రవాద్యము, ఆహికము, తార: చూ. స్వర

ము 2.

బూరగడ్డి. ద్వ. వి: చూ, తృణము. 1.

బూరగొమ్ము. ద్వ. వి కొమ్ము, శృంగము.

రామా. 8, ఆ 69: చూ, పీఠె

బూరగొమ్ముశుపాసి. ద్వ. వి చూ, విష్ణువు 1.

వేం. ఆం 2.

బూట వై వి.ఉల్బణము' చూ, మెచ్చే. 2.

బూటించ్చే. వై. వేళి బూరటిల్లలేయు.

బూరటిలు. వై. ఆ. కిరి బూటిల్లి. 1 =పూ

రిణ పూర్ణమును' చూ, సంపూర్ణమును;

2 ఉబ్బు' చూ, శేచే.

బూరటిల్లు వై. ఆ కిరి —పై. —

బూరదిప్పకాయ. వా. వి: చూ, భక్త్యము.

బూరా. వై. వి.=పూర' చూ, రూ-బూర 1.

బూరనీసు. వా. వి రూ-బూరనీసు. మెత్తవి

కంబళి' చూ, రల్లకము

బూరియ వై. వి.=పూరకా. రూ-బూరె. వై.

6, ఆ. 124. చూ, భక్త్యము. (పూర్ణము

అని గుంటూరుప్రాంతమున వాడుక)

బూరుగ వా. పి. 1. చూ, బూర. 1; 2 రూ-

బూరుగు-బూరువు. చూ, శాల్మలి.

బూరుగు. దే వి: చూ, రూ-బూరుగ. 3. *

బూరుగుకాయ. ద్వ. వి. కర్కటము: చూ,

శాల్మలిశలాటువు.

బూరుగుదీవి. ద్వ. వి: చూ, ద్వీపములు.

బూరుగుబంక. దే. పి. అజహాన. చూ, శాల్మ

లీ వేప్తము.

బూరువు. దే. వి: చూ, రూ-బూరుగ. 2.*

బూరె. వై. వి = పూరికా: చూ, రూ-బూరియ
బూరెలమానుడు. వా. వి. రూ-బూరెలమాను
డు. (బూరెలు వందడి చెడల్పు పాత్ర
ము): చూ, పాత్రము. 6; (కొన్ని దే
మలయందీ కబ్బమునకు అపార్థము నుపపా
దించుచున్నారు.)

బూర్మీను వా. వి: చూ. రూ-బూరినీను
బూర్మలమానుడు. వా. వి: చూ, రూ-బూరెల
మానుడు

బూల. దే వి. 1. తాటిమార్గిలోనిగొండు
(ఏకవీరబిళ్ళ వ్యక్తబాగుల న్యాయబన్నియు
నిట్టివే) (చూ, ఏక, ద్వివీరబిళ్ళవ్యక్తములు);
వా. వి. 2 నిస్సాగము: చూ, బెండు 2

బూలి. దే వి. నిస్సాగమైనది చూ, బెండు 2
బూసము. దే వి. చూ, ధాన్యము (ఇది చిం
త్రిము) [2: చూ, సాగపట్టు.

బూసి. రే. వి 1 పాడట్టు-పాగొట్టు; వా

బృ

బృంద. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. తొళసిక: చూ,
హరిహరియ. 3 [చూ, సముహము

బృందము సం. వి. ఆ. న. బిందువు, పిండు

బృందాంకుడు సం. వి. ఆ. పుం. 1: చూ,
వేలుపు; వి. 2 చూ, మనోజ్ఞుడు;

3: చూ, కేళికుడు 2. [చూ, వ్యూహము

బృందప్రము. సం. వి. వి. మిక్కిలిమనోజ్ఞుడైనది.

బృంహితిము. సం. వి. ఆ. న. ఏనుగుయొక్క
గీక: చూ, స్వరము. 2

బృసి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, రూ-బ్రిసి-
బురిసి-బురిసి. (బురిసి అని క. ర.)

బృహచ్చరణబౌద్ధాదులు అం: చూ, ద్వావి
డులు. (సానువేదులు. దావ్యోయణ మూర్తి)
ముగలవారుకొందిలు).

బృహచ్చరము. సం. వి. అ. పుం. బలురక్కసిక:

చూ, స్వర్ణశ్రీ. 2.

బృహతి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. చూ, వాడు

డు*; 2. ములక*. చూ, శిశిపు. 1;

3. ఉత్తరీయము: చూ, వస్త్రము; 4. క్షా

వసువీణ: చూ, వీణ; వి. 5. గొప్పది:

చూ, సుర. (3), అం. 6 తొమ్మిది అక్షర

ముల పాదముగల ఛందస్సు: చూ, ఛంద

స్సులు; 7: చూ, తతివాద్యములు.

బృహతిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, బృహతి. 3.

బృహత్కుశ్. సం. వి. ఇ. చూ, గాళి వాడు.

బృహత్తు. సం. వి. ఇ. ఈ. ఈ. 1: చూ,

బృహతి. 4; 2: చూ, పట్టనాఁపు.

బృహత్పాట. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. ఉ. మౌత్త*:

చూ, హలాపుష్పము.

బృహత్స్విలుగు. సం. వి. ఈ. పుం. పెద్దవర

గోగు: చూ, వరగోగు [బుడ్డపిడుగు.

బృహదర్చుమా. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. చూ,

బృహదారిణ్యకము. అం చూ, ఉపనిషత్తులు.

బృహదేల. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. పెద్దయేలకీ:

చూ, పత్రిల.

బృహద్భీజము. సం. వి. అ. న. 1: చూ, పట్ట

వాఁపు, పుం. 2. అంబాళము*. చూ,

మామిడి.

[వహ్ని. 1.

బృహద్భానువు సం. వి. ఈ. పుం. అగ్ని. చూ,

బృహన్నల. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. అర్జునునికేవలం

తరమునందలి నామము: చూ, పాండవులు:

(చూ, సుధదేవుడు.)

బృహన్నలము సం. వి. అ. పుం. పెద్దకొక్కస*:

చూ, హరితి (స్థిరాము. 1.)

[కాయ.

బృహన్మరీచము. సం. వి. అ. న: చూ, మిరెప

బృహన్పతి. సం. వి. ఇ. పుం. 1: చూ, సురాచా

ర్యుడు; 2. గురుడు: చూ, రాహువు. 2.

బృహస్పతివారము. సం. వి. అ. పుం. 1. గురువా
రము: చూ, వారము. 2; అం. 2: చూ,
వారములు [యజ్ఞము.
బృహస్పతిపవము. సం. వి. అ. పుం: చూ,
బృహస్పతిస్మృతి. అం: చూ, స్మృతులు.

బె

బెంగ. దే. వి. 1 కూత. సా. 2, ఆ. 4. చూ,
స్వగము. 2; 2. విరహవ్యధ: చూ, శోకము
బెండ. దే. వి: ఎద్దునాళిక—ఎద్దునాలుక (సం)—
మరస, మళస్థలి, ఖగవతి, గోగ్రంథి, గోజి
హ్య, గోజిహ్వీక, దార్వి-దార్విక, మండూ
కపర్తి; పా 2 బహువిధాన పుటకఫల
ము: చూ, గుంజికాయలు. [1-2.

బెండగిల్లు. దే. అ. కి: చూ, రూ-బెల్లగిల్లు
బెండు. దే. వి. 1 బీలుగు: చూ, స్వర్ణపుష్పి;
విం 2 సారములేనిది హరి. పూ. 4, ఆ
154. కాయకము, చివుకు—చీకు, జేబ్బు,
దాగిబ, పోరచి, బూల, బూలి, మక్కి
(సం).—అసారము, నిసారము, ఫల్లువు.
బెండుమానిసి ద్వ. వి: చూ, బక్క. 1.
బెండుపడు. ద్వ. అ. కి: ఎత్తుపడు; చూ.
పలియు. 2.

బెండడి. వా. వి. 1. ఆడును: చూ, కాదము.
2; 2 కంకరి: చూ, లేపము.

బెంటేలు. వా. వి. బెదరు: చూ, సాధ్వసము.
(ఉత్తరసర్కారలలోవాడుక)

బెంటేలుపడు. వా. అ. కి: 1. బెదరు: చూ,
సుగ్గు. 6; 2. నిశ్చేష్టతనొందు. (ఉ॥
స॥ లాగోవాడుక). [చూ, శబ్దించే

బెకబెకలాడు. దే. అ. కి: (కప్పలు) కూయు:
బెకబెకలు. వా. వి. బ. (కప్పల) కూత: చూ,
శబ్దము. 2

బెక్కణ వై. వి.=పేర్కొన: చూ, పెరిపణ.

బెక్కొట్టు. దే. అ. కి: (బెంగ + కొట్టు) వా
పోవు: చూ, శబ్దించే

బెగడు. దే. వి. 1. రూ-బెగడు భయము:
చూ, బెంటేలు; అ. కి: 2. (రూ-బెగడు-
బెగడుపడు - బెగడిలు-బెగడిల్లు-బెగిలు-
బెగిల్లు-బెగిలించే) భయపడు: చూ, బెంటే
లుపడు 1.

బెగడుపడు. ద్వ. అ. కి: 1: చూ, రూ-బెగ
డు. 2; పేర్. 2. బెగడుపలుచే.

బెగద. వా. వి. భాగభేయము అం. పగా.
చర 48: చూ, సిస్తు 1.

బెగడిలు దే. అ. కి: రూ-బెగడిల్లు: చూ,
బెగడు 2. [అ 66.

బెగడిల్లు. దే. అ. కి:—వై.—మార్క. 8,
బెగడు. దే. వి, అ. కి: చూ, రూ-బెగడు.

బెగలము. వై. వి. 1.—విక్లబ: చూ, బెగడు. 1;
2 (సం)—విహ్వలత. మార్క. 1, ఆ 239.

బెగలించే వై. అ. కి:—విహ్వల 1. భయపడు:
చూ, బెగడు. 2; 2. పెలకులు: చూ,
విహ్వలించే. నిర్వ. 5, ఆ. 87.

బెగలికము వై. వి.=విక్లబ. చూ, బెగడు. 1.
హరి. పూ. 9, ఆ. 49.

బెగిలు. వై. అ. కి: రూ-బెగిల్లు. 1.—విహ్వ
ల: చూ, బెగలించే 1, 2: చూ, బెగలించే.
2; 3. చింతించే చూ, సుగ్గు 11;
4: చూ, నలించే; 5. చెదరు: చూ, నెల్లివిరి
యు. 1

బెగిల్లుట. వై. వి: చూ, బెగడు. 1.
బెగిల్లు. వై. అ. కి:—చూ, రూ-బెగిలు.
(చలించుటకు.—అచ్చ. బాల, కాం. 98.)

బెగ్గురము. వై. వి.=పుష్కర. సాం. తి. 11:
చూ, సారసము. 2.

బెగ్గురు. వై. వి.=—వై.—[కాలుది.(పుంజీ).
బెగ్గోడి. వా. వి. ఒకానొకకోడి: చూ, పెల

బైబిలు. దే. వి. తూ.టు: చూ, రంధ్రము. 1. బైబి. దే. వి. తీర్థము: చూ, వేండ్రము. బైబిలము. దే. స. క్రి. (నిర్బంధమునుండి) మరలించు.

బైబిదము. దే. వి. (బైబి + ఇదము.) 1. ఉద్ధతి: చూ, హంకారము; 2. కార్తవ్యము: పాగిమిడి; వై. వి. 3. కరినము: చూ, బెడిదము. 5; 4. = భీతిదమ్. ఘోరము: చూ, తెగడు. 1; 5. చూ, బైబి; 6. కూర్చు. భో. 6, ఆ 357: చూ, కారవము. 2; 7. ధృఢము: చూ, స్థైర్యము. 1; 8. చూ, ిట్టు. 4; 9. నిష్ఠురోక్తి. చూ, బ్రహ్మ. 2

బైబిరుడు. దే. వి. (బైబి + ఇరుడు) 1. పాగరులతోతు: చూ, హేరంబుడు. 2, 2. కూర్చుడు: చూ, వ్యాధుడు. 2; 3. కరినుడు: చూ, వ్యాధుడు. 2.

బైబిరురాలు. దే. వి. (బైబిద + లు) బైబిదముగల ఆడుది: చూ, (స్త్రీ).

బైబి. దే. వి. 1. అతిశయము: చూ, హెచ్చే. 2; 2. గౌరవము: చూ, సన్మానము; 3. గర్వము. ఉ. రా. 2, ఆ. 309: చూ, హంకారము; వి. 4: చూ, బైబిరుడు. 1; క్రి. వి. 5. అత్యంతము: చూ, మతిమతి; 6. గట్టిగా; 7. దృఢముగా. హరి. పూ. 8, ఆ. 48.

బైబిసరి. వా. వి. రూ-బైబిసరి. 1. ఘోషణ: చూ, శబ్దము. 2; 2. చూ, తెగనీలుగులు. 1; 3. చూ, తెగనీలుగులు. 2; 4. చూ, బైబి. 1; 5. చెప్పినవిషయము సరిగా గమనింపకుండుట; 5. దిశము, తెలియనితనము

బైబిసరి. వా. వి. — వై. —

బెడకు. దే. వి. (రూ-బెడకు-బెడకు) 1: చూ, తలగుడు; 2. చలనము: చూ, లోలము; 3. కులుకు: చూ, విలాసము. 2;

అ. క్రి. (రూ-బెడకు-బెడకు.) 4. తొలగు. వసు 4, ఆ. 50: చూ, విరియు. 3; 5: చూ, సలించు. కళా. 4, ఆ. 105; వా. 6. కీలుతిప్ప; 7. నరముతప్పిచొప్పియెత్తు.

బెడగారు దే. అ. క్రి: చూ, రమ్యమగు. స్వా. 3, ఆ. 71.

బెడగు. దే. వి. 1. చూ, విలాసము 2 కళా. 3, ఆ. 33; 2. చూ, సౌందర్యము; వి. 3. అధిశము. వసు 5, ఆ. 5: చూ, హేరాళము; 4. చూ, హృద్యము; అ. క్రి. 5 చూ, బెడగారు.

బెడద. దే. వి. 1. బాధ: చూ, శోకము; 2. చూ, విపత్తు. హరిశ్చ. 3, ఆ. 21; 3. అశుభము: చూ, హాని. 2; వా. 4: చూ, భారము. 1; 5. గందరగోళము: చూ, రద్దు. 2.

బెడక. దే. వి. 1. ధాన్యముపోసినగోనె, బస్తా: చూ, సంచి; 2. ఉత్తగోనె: చూ, సంచి.

బెడద. దే. వి: చూ, భక్త్యము.

బెడిగ. వా. వి. రూ-బేడిగ: చూ, నిస్తు. 1.

బెడిదము వై. వి. రూ-బేడిదము = భీతిద.

1. ధయంకరత్వము: చూ, సాధ్యనము; 2. కరినత్వము. చూ, బెడిదము. 5; వి. 3. ధయంకరము: చూ, సాధ్యనము; 4. అధికము పగ. 3, ఆ. 48: చూ, హేరాళము; 5. గట్టిది: వి. — చూ-బేడిదము, కటికి, కరకసా, కర్కశ, గట్టి, గొట్టి, నిగ్గడి, బైబిదము, మొదుక, మొప్పియ-మొప్పె; వి. — కక్కనము, కడిది, కఱకుదనము, గొడ్డ, పెలుచే, బిరుసు-బిలుసు, బెడిదము; వి, వి. — కఱకు, గడుసు, దురుసు; వి, ద్రి — పెల్పు-పెలుచేన-పెల్లన; (సం) — వి. — అచ్చిచ్చిము, అయోమయము. ఉహోధము, కంఠుటము, కతగము, కలలుము, కఠినము, కఠోరము, కశాలము, కర్కరము,

కర్కశము, కీటకము, కూరము, గాటము, జతరము, జరతము, క, దృఢము, న, నిర్విహము, నివాతము, నిషధము, నిష్కము, నిస్సంధి, పరుషము, మూర్తిము, మూర్తిము, వృత్తము; వి.—కంకణము, కార్కశ్యము, గణగణ, మూర్తి. (మిగతవానికి “చూ, వృత్తము. 6—10.”); 6. పరుషాక్షి: చూ, శబ్దము 2.
 బెడిదుడు. వై. వి. 1: చూ, వెఱపరి. 1; 2. కరిమడు: చూ, వ్యాధుడు. 2; 3. కూర్మరుడు: చూ, వ్యాధుడు. 2.
 బెడిదురాలు. ద్వ. వి. (బెడిదము+అలు) చూ, బెట్టిదురాలు.
 బెడియు. దే. అ. కి. 1. బెనుకు, తప్ప: చూ, మిడివోపు; 2 బెనుకు: చూ, వైకల్యమగు బెడిసెకొట్టుట. వా. వి. 1. ఉగ్గరదేవతలను కృమవిరుద్ధముగా ఆరాధించినందున కలిగెడి హాని, 2. దేవతాదులు ఎదురుతిరుగుట.
 బెడ్డ. వా. వి. రూ—బెడ్డు. మంటిగడ్డ: చూ, భూమి. 1.
 బెడ్డు. వా. వి.—వై —
 బెణుకు. దే. వి, అ. కి. చూ, రూ—బెణుకు.
 బెణుకు. వా. వి, అ. కి. —వై —
 బెత్త. వై. వి: చూ, బెత్తిలి.
 బెత్తము. వై. వి.—వేత్తి చూ, పేము.
 బెత్తిక. వై. వి. లోష్టము, ఎండిలేచినమట్టి పెళ్ల: చూ, భూమి. 1.
 బెత్తిలి వై. వి.—భిత్తి. తర్జని మొదలైన నాలుగువేళ్ల అడ్డకొలత ఉ, రా. 3, అ. 123. చూ, హస్తము.
 బెత్తు. వై. వి. 1: చూ, బెత్తిక; 2.—వేత్తి: చూ, బెత్తము; దే. వి. 3. చూ, సన్మానము.
 బెత్తెడు. వా. వి: చూ, బెత్తిలి.
 బెడరించు. వా. స. కి: చూ, వెఱపించు.

బెడరించు. దే. వి. బెడరించుట: చూ, సంకోచము 3. [2: చూ, బెరడు. 2.—బెడరు. దే. వి. 1: చూ, బెరడు. 1; అ. కి. బెడరుచేయుట. అం. చూ, భేదోపాయములు. బెడరుపడు. ద్వ. అ కి: చూ, బెడరు. 2. బెడరుపోతు దే వి: చూ, వెఱపరి. 1—2 బెట్టులి. ద్వ. వి. (పెద్ద+పులి) పెద్దపులి. చూ, కార్దులము. [పత్రిము. 4. బెట్టులుగు. వా. వి. పడ్డంగిపిట్ట: చూ, శత బెట్టె వా. అవ్య. లేదు. “నీకుబెట్టె—నీఅబ్బకు బెట్టె.”: చూ, తూన్యము. 1.
 బెరడు. వై. వి.—బర్బర. 1: రూ—బరడు, అంట, కడసనము—కడసము—కళసనము—కళాసము, చేట్ట, చెక్క, తాట, తిత్తి, తొంట, తొక్కి, తొక్కు, తొడప, తొడసనము, తొలక—తొలుక, తోడు, తోడుపట్ట, తోలు, తోలుక, నాగ, పట్ట, పీతొలు, వైపారి, పొప్పర; (సం) —అజినము—అజినము, అన్యగర, అన్యగర, ఉక, వి, విక్యము, కటుచాతుర్ధాతకము, కృత్తి, ఖల్లము, ఖల్లి, ఖేటము, చక్రము, చోచకము, చోచము, చోలకము, చిల్లి, చామ, తనువు, త్వక్కు, త్వచము, పట్టము, శకలము. (మిగతవానికి “చూ, శకలము. 1—2”); తద్వ.—
 ౧. ఎండిన అరటిపట్టము.—చొదుము; ౨. బలిచినుతిపోయుటకేర్పఱచినతొలునకు—తిత్తి. (సం).—శృతి, సుతి; 3. చర్మఖండమునకు.—అట్ట; ౪. చర్మములనమూహమునకు. (సం).—చార్మణము; ౫. డేగలతొలుగంతకు—తొపారము—తొపారము; ౬. దాగితుత్వక్కునకు—కారపుంజెక్క; ౭. పచ్చిచర్మమునకు.—కరుసు; ౮. పట్టెడపలెకోసిన తొలునకు.—పట్టెడ; ౯. పులితొలు. (సం).—ద్వీపము; ౧౦. పొరాటు, పొరాటు చెక్క: (సం).—

త్యక్తు; ౧౧: పక్కతోలు, బరితోలు; ౧౨. మృగచక్రమునకు. — అట్ట, తిత్తి, తోలు; ౧౩. పంగపుపట్టుకు. (చూ, పరాంగకము. 1.); ౧౪. వింటివారిదెబ్బ కాపాడెడు ఉడుము తోలునకు. (సం.) — గోధ; ౧౫. సన్న గాంగో సిని తోలునకు. — చాలు (మిగతవానికి “చూ, శకలము 1—2.”); 2. చూ, రూ-బగడు 1; 3. చూ, రూ-బగడు. 3

బెరయు. దే. అ. కిరి. 1: చూ, వ్యాపించే వారి. పూ 6, ఆ. 95; 2. చూ, సంధించు. భాగ. 2, ఆ. 250, 3 చదు, పల్లు భార. (ప్రీ) 1, ఆ. 73 చూ, సిద్ధించు, స. కిరి 3 పొందు. కళా. 3, ఆ. 105 చూ, సక్తమగు.

బెరసు. వై. విణ. 1. = పరుష. కూరము. నీలా 1, ఆ. 72 చూ, సారవము. 2; 2. ముతుక. నీలా 3, ఆ. 49 చూ, స్థూలము. 4.

బెరికి దే వి. కొలుగ చూ, సాడ్డు. 1. బెరుకు. దే. వి. 1. కేరము: చూ, వేలుపాలు. 1; 2. పరిమోజనము చూ, వ్యాపారము. 1.

బెరిక. దే. వి: చూ, బెడక. 1

బెరించి. దే. వి: చూ, పక్షి (ఆపరి)

బెలము వై. వి 1 = బిల: చూ, రంధ్రము. 1; వా. 2 ఒకానొక ఎరివి “వేడలముపోసిన పాలుముచుండును.” చూ, కుష్మగోమయము (గోదావరీమండలమున వాడుక)

బెల్లయు. దే అ. కిరి: చూ, వ్యాపించు

బెల్లము దే. వి. 1. గుడము: చూ, శర్కర. 1; వా. 2 మగగుటి: చూ, శిశ్నము (పిల్లల ముద్దునందు పయోగింతురు)

బెల్లి. దే. విణ. 1: చూ, పంచకము. కళా. 3, ఆ. 34; 2. చూ, పంచకుండు; 3. చూ,

జిజ్జీరక త్రియ. (అ. కిరి 2: చూ, బుజ్జగించు బెల్లించు. దే. స. కిరి 1. చూ, వచించు; వా. బెల్లించుకొను. — వై. —

బెల్లింపు. దే. వి. 1: చూ, పంచనము; 2. ఇచ్చే కము చూ, బుజ్జగము. 1; విణ. 3: చూ, బుజ్జగము. 2.

బెల్లింపుమాట. వా వి 1. ఇప్టక్తి: చూ, శబ్దము. 2; 2 చూ, బెల్లింపు. 2

బెమకు. దే. అ. కిరి: చూ, బెడియు. 1—2.

బెస్త. దే. వి. బోయ చూ, మోపరి.

బెస్తవాండు దే వి. — వై. —

బెహరము. వై వి. = వ్యవహార. (రూ-బేహరము-బేహరము-బేరము-బేవరము). చూ, వర్తకము

బెహరి. వై. వి. = వ్యవహార. రూ-బేహరి-బేహరి. కళా 6, ఆ. 97: చూ, పెట్టి 2.

బెళుకు దే వి. 1. అధికపరిచ చూ, నలుతుగు. 1, 2. చూ, విలాసము. 2, 3 చూ, లోలము అరి. 5, ఆ. 29, వా. 4. ఒకానొకడేగ చూ, శ్వేనము, అ. క్రి. 5 రూ-బెడకు: చూ, నలించు; 6. ఒగయు. పాండు. 4, ఆ. 3. చూ, రుద్దు; వా. 7. తళితళమని పరికాశించు రూ-బెళుకు: చూ, రావణి.

బెళుగు దే. వి. చూ, రూ-బెడకు.

బెళుగువ్వ. దే. వి. (బెడన + గువ్వ) (సా. 4, ఆ. 58); కంపపులుగు-గంపపులుగు, గబ్బు, గబ్బులుగు, డబ్బు, శివ (సం). — అలజము, కుక్కుటకము, కుక్కుభయ, కులాలము, శీపంశీమము, భాసంతము, లజ్జాభాసము; తద్వి — జలకుక్కుభయనకు — (సం). — గోధండీరము, జలకుక్కుభయ. (చూ, శకుంతి.)

బెళవ. దే వి — వై —

బెళుకు. దే. వి, అ. కిరి: చూ, బెళుకు. 1-2-3-4-5-6-7 (అధికపరిచకు — కళా. 1, ఆ. 135; తళితళమని పరికాశించుట — య. 5, ఆ. 65.)

బే

బే. వై. వి. చూ, రూ-అంబే. భో. 6, ఆ. 44.
బేటు. దే. వి. 1: చూ, బెత్తిక; (కొండ లో
నగు వారియందలి చీలిక. (పేటు అని
వాడుచున్నారు.)

బేగడ. దే. వి. కాకిబంగారు చూ, శుభ్రము. 1.
బేగరి వా. వి. గుట్టుపువాడు: చూ, సాది. 1.
(పాయము.)

బేగి. వా. కి. వి. వేగముగా. “బేగిరమ్మ.”
బేగిరావులు. వా. వి. బ. వేగముగావచ్చువారు.
బేజిరూరు. వా. వి. తొండరలేనిది.

బేజోరు వా. వి. అలయిక. శ్రీమును.
బేడ. దే. వి. పరకరూపాయ, (రు 0—2—0).
బేడలు. దే. వి. బ. కాయధాన్యములపప్పు.
చూ, పప్పు. 1.

బేడిక. వా. వి. భాగధేయము. చూ, నిస్తు. 1.
బేడిగ. దే. వి.—వై.—

బేడిజేము దే. వి. బక్కు: చూ, వంచన.
బేడిదము వై. వి.=భీతిద: చూ, రూ-బెడిదము
బేడిమాక. వా. వి. అల్లరిమాక. [ము. 1.
బేడిన. దే. వి. శఫరిఅనుమిను చూ, హత్స్య
బేడిగమిను. దే. వి.—వై.—

బేడీలు. వా. వి. బ. సంకెళ్లు: చూ, శ్చింఖలము. 3.
బేడాయి. వా. వి. వికారరూపము, దుష్టులధరింపమి
బేతాహతు. వా. వి. తాహతులేనిది. (తాహ
తు=గొప్ప.)

బేతాశము. సం. వి. అ. పుం. 1. పితాచము:
చూ, భూతము; 2. భూతావిష్టమృత శరీ
రము: చూ, శరీరము.

బేతాహుడు. సం. వి. అ. పుం: యమకింకరుడు
బేది. దే. వి. చూ, పాచనము. 3.

బేవరవా. వా. వి. లక్ష్మ్యములేనిది.
బేబాచెయ్య. వా. వి. గొప్పనమర్రతకలవాడు.

బేబేబాబ్బాణులు. అం. కన్యాకుబ్జులలోనొకరు.
(సామవేరులు కొందఱు యజుర్వేదులకా
కొందఱు): చూ, బాబ్బాణులు.

బేమరమ్మతు. వా. వి. మరమ్మతులేనిది.
బేకత్తె. వై. వి. (బేరము + కత్తె) బేరమా
డునని: చూ, స్త్రీ.

బేరకాడు. ద్వ. వి. బేరమాడువాడు, ఆమాం
తగాడు, చిల్లరబేరగాడు.

బేరజేము. దే. వి. 1. మత్సితుడు: చూ, వ్యా
ధుడు. 2; 2. ధూర్తుడు: చూ, వ్యాధు
డు 2; 3. మత్సితపునడక; 4. మత్సితురాలు:
చూ, స్త్రీ; బ. 5. పరుషోక్తి: చూ, శబ్ద
ము. 2.

బేరమాడువాడు. ద్వ. వి. చూ, బేరకాడు
బేరము. సం. వి. అ. న. 1. పృతిమ చూ,
వారిణి. 3; వై. వి. (1) =వ్యవహార: చూ,
చహారము. పాండు. 1, ఆ. 111; (2) వెలకు
వస్తువునిచ్చుకొలది నడుగులు.

బేరి. వై. వి. 1 =వ్యవహార (బేరము + ఇ.)
1. చూ, వైశ్యుడు; 2 =భేరి. దుందుభి
అచ్చ. యు, కాం 205: చూ, పీఠే.
బేరీజి. వా. వి. 1. రాబడిమొత్తము; 2. లెక్క
వివరము.

బేరుండము. వై. వి.=భేరుండ. గజములదన్న
కొనిపోవు ఒకానొక పక్షి: చూ, శకుంతి
(పక్షి.)

బేల. వై. వి. =భేల. 1. మూఢురాలు, ముగ్ధ:
చూ, స్త్రీ; 2. మూఢుడు. చూ, స్తబ్ధుడు.
బేలరి దే. వి. (బేలు + అరి): చూ, వంచ
కుడు. భాగ. 3, స్కం. 381.

బేలాయఖు. వా. వి. తగనిది, పనికిరానిది.

బేలు. దే. వి. 1: చూ, వంచన; వా. 2. జామీ
ను; 2 ఇరుపదిరీములకట్ట: చూ, పటపత్రము.
బేలుపడు. ద్వ. అ. కి. రూ-బేల్చుడు. 1: చూ,
మోసపోవు; కే. 2. బేలుపటచే.

బేలుపోవు. దే. అ. కి. 1: చూ, బేలుపడు; పే. 1.

2. బేలుపుచ్చే. [పంచించే.

బేలుపెట్టు. దే. స. కి. మోసపుచ్చే: చూ, బేలరము. బే. వి.=వ్యవహార: చూ, బేహారము. బేవారసు. వా. విణ. నాధుడు లేనిది, హక్కుదారుడు లేనిది.

బేసు. వా. వి. (రూ-బేసు-భేసు) మంచది. బేసము. వై. వి.=పేళ. 1: చూ, పేసము. భాగ. 8, స్కం. 450; 2.=పేష. కోలము: చూ, పేసము.

బేసరి. దే. వి. 1. ఒకరకముముక్కరి: చూ, భూషణము 2; 2. అడ్డవాస: చూ, భూషణము, 2; 3. లలంతికావిశేషము: చూ, భూషణము. 2.

బేసి. వై. వి.=విషము (దేశ్యమని శ. ర.) సమముకానిది: చూ, విషము (1-3-5 ము) బేసికంటి. దే. వి. (బేసి+కన్ను) విరూపాక్షుడు, ముక్కంటి. య. 1, ఆ. 85: చూ, శివుడు.

బేసికంటిమామ ద్వ. వి: చూ, పర్వతము. బేసికంటివేల్పు. దే. వి: చూ, బేసికంటి. బేసికై దువ్రుతీడు. ద్వ. వి. అసమశరుడు: చూ, మన్మథుడు.

బేస్తవారము. వా. వి: చూ, బృహస్పతివారము. బేస్త వా. వి. పేక, జోదములోనగువారియందలి కొద్దిగెలుపు. “బేస్తుకన్న తగ్గిన నుదేలు, “బేస్తుకన్న హెచ్చిన ఆట” (వాడుక)

బేహారము. వై. వి.=వ్యవహార: చూ, రూ-బేహారము. [బేహార; 2: చూ, వైశ్యుడు. బేహరి. వై. వి.=వ్యవహార. 1: చూ, రూ-బేహరి. వై. వి.=వ్యవహార: చూ, రూ-బేహరి. [చూ, రూ-బేహరి.

బేహరి. వై. వి.=వ్యవహార. (బేహరిము + ఇ): బేహరికుడు. వై. వి.=వ్యావహారిక. వ్యాపారము తెలిసినవాడు.

బై

బైండు. వా. వి. పుస్తకమునకు అట్టకట్టుట. బైకిలు. వా. వి. బ: చూ, రూ-బయ్యంకలు. బైజీ దే. వి: చూ, రూ-బయిజీ. బైడాలము. దే. వి: చూ, రూ-బయిడాలము. బైరవాసము. వై. వి.=బహిర్వాస: చూ, రూ-బయిరవాసము. (బైరువాసము అనికొండలు) బైరవుడు. వై. వి.=భైరవ: చూ, భైరవుడు. బైరాగి. వై. వి.=విరాగి: చూ, రూ-బయిరాగి. బి. 2, ఆ. 175.

బైరి. దే. వి: చూ, రూ-బయిరి. బైలగు. ద్వ. ఆ. కి. చూ, రూ-బయిలగు. ఉ, రా. 2, ఆ. 137.

బైలు. వై. వి.=బహి. చూ, రూ-బయిలు-బయిలు. బైసణ. దే. వి: చూ, రూ-బయిసణ. బైసి. వై. వి.=భివిష్య. 1. నియతి: చూ, సత్యము. 1, 2. గౌరవము, మర్యాద: చూ, సన్మానము; 3. భాగ్యము. పంచ. నా. 1, ఆ. 183: చూ, సంపద; 4. కీర్తి: చూ, సమాఖ్య. 1 బైసికిలు. వా. వి: చూ, రూ-బయిసికిలు. బైనుక. దే. వి: చూ, రూ-బయినుక. రుక్మాం. 5, ఆ; ఉ, హరి. 3, ఆ. 124.

బొ

బొంకణము. వై. వి.=బోక్కణ: చూ, రూ-బొక్కణము. బొంకపు. దే. వి. ఒకచేద: చూ, మత్స్యము. 1. బొంకరి. దే. విణ. (బొంకు+అరి): చూ, బొంకులాడు. బొంకి. దే. వి: చూ, రూ-బోకి. బొంకించే. దే. స. కి. 1. మోసపుచ్చే: చూ, పంచించే; పే. 2. బొంకజేయు.

బొంకు. దే. వి. 1. కల్లచుట. హరి. పూ. 5,

అ. 234: చూ, శబ్దము. 2; వి. 2. కల్ల: చూ, విశేషము; స. కిర్. 3. అన్యతమాడు: డబ్బు, బిజీగు, బొల్లు. [చూ, (స్త్రీ)

బొంకులాడి. దే. వి. ఆనత్యములాడునది: బొంకులాడు. దే. వి. అన్నెకాడు, కల్లరి-కల్లరీడు, జిల్లికాడు, టక్కరి, బొంకరి. (సం).— అన్యాయనాది.

బొంగ. వా. వి. 1. జలప్రసాద విశేషము. “చేసుగట్టంతయు బొంగలే”; 2 చిన్న మూతిగలకుండ: చూ, భండము. 3.

బొంగరము. నై. వి = భృగురక. తాడుచుట్టి యాడెడువస్తువు: రూ-బంగరము-బొంగరము-బొమ్మరము. (సం).—గిరికము, భృగమరికము. [భక్ష్యము.

బొంగరాలు. వా. వి. బ. (బొంగరాలు): చూ, బొంగు. దే. వి. ఎండిన లావుబోలువెదురు. చూ, వెదురు

బొంగుగొంతుకవాడు. వా. వి. (సం) — అన్యరుడు, అసౌమ్యస్వరుడు.

బొంగురము. నై. వి. = భృగురక: చూ, రూ-బొంగరము.

బొంగువెదురు. ద్వ. వి. 1. చూ, బొంగు; 2. గాలిపోకున మోగెడు బొంగువెదురు చూ, బొంగు

బొంక. నై. వి = బంధ. (దేశ్యమని శి ర.) చూ, బోను. 1.

బొండకొమ్మ. వా. వి. — పై —

బొండమాను వా. వి. — పై —

బొండము. దే. వి. పెచ్చెతో గూడిన బెంకాయ, కొబ్బరిబొండము: (రూ-బొండలము-బొండాము-బొండ్లము-బొండ్లాము — బొండ్లము): చూ, స్కంధఫలము.

బొండ్లము. దే. వి. — పై —

బొండాము. దే. వి: చూ, బొండము.

బొండిగ. దే. వి. తొడిమ: చూ, వృంశము. 1.

బొండు. వా. వి. 1. కంఠము: చూ, మెడ; దే. వి. 2. పరిమండలము, గుండ్రమైనది: “బొండుగంటలు”: చూ. వర్తలము.

బొండుగ. దే. వి. కంఠనాళము. అచ్చ. యు, కాం. 136: రూ-బొండున. (సం).— కృకము.

బొండుమల్లె. ద్వ. వి. గుండుమల్లె*: చూ, మల్లె.

బొండువ. దే. వి: చూ, రూ-బొండుగ.

బొండము. దే. వి: చూ, తడుపు. 2.

బొండ్లము. దే. వి: చూ, రూ-బొండము.

బొండ్లాము దే. వి. — పై. —

బొండ్లము. దే. వి — పై. —

బొంత. నై. వి. 1 = కంఠా: చూ, పస్త్రము; దే. వి. 2. శిర్ష: చూ, నుర. (3)

బొంతక త్రియ. వా. వి. బట్టని: చూ, శింభలి. బొంతకాకి. ద్వ. వి. మాలకాకి: చూ, వామసము. [స్పృహ.

బొంతకెముడు. ద్వ. వి. బొమ్మకెముడు*: చూ, బొంతరెటి. దే. వి. శిర్షకాయల అరిటి, మహేంద్రి*: చూ, రంభ. 2

బొంతతాయి దే. వి. చూ, శురకతాయి.

బొంతు. దే. వి. 1 చొడి బొన్న గంటెలోనగు వాని గింజెలయడుగున నుండి పుగురుపంటి బొట్టు; వా. 2: చూ, బొండు. 4

బొంద. దే. వి. 1: చూ, రంభము. 1; 2. తాడులోనగువానిచిన్న చెట్టు; వా. 3 తల నలికిన అరిటిచూపు: బొందియ-బొందె. (దీనిదొప్పలుచిస్తల్ల కుపయోగించును); వి. 4: చూ, లంబ.

బొందికోల. దే. వి. 1. సానక త్రి: చూ, రిష్టి. 2; (ఇదెమల్లయుట్ట సాధనాయుధము).

బొంతడము. ద్వ. వి. (బొంత + డడము): రూ-బొందళము, కవచము: చూ, వారవారము

బొందకీడు. ద్వ. వి. చూ, వర్తితుడు.

బొందపక్క. దే. వి. చూ, మత్స్యము. 1.

బొందపువ్వు. ద్వ. వి. తాటిమోచన పట్టియుం
దెడు నూగులూపు చూ, సుమము.

బొందళము. ద్వ. వి. (బొంత + చలము): చూ,
రూ-బొందడము. ఉ, రా. 4, ఆ. 222.

బొంది. దే. వి. 1. మేను: చూ, శరీరము;
2. ఎముకలగూడు: చూ, శిల్పము. 1.

బొందియ. వా. వి. రూ-బొందె. 1. చూ,
బొంద. 3; 2. అగిటిఊచే: ఊచే,
చూట [2. బొందిలీకులస్థుడు

బొందిలి. దే. వి. 1. కానొకజాతి; వా.
బొందివేట. వా. వి. కాజీలుమొదలగు గూళ్ల
లోనుంచెడి పక్షులతోనాడెడువేట.

బొందు. దే. వి. 1. చేరు. “పెండ్లి పరిధానపు
బొందు” చూ, సూత్రము. 1; 2. చొక్కా
య ముడివేసెడు సన్ననాడా; 3. పున్న
సరము కళా. 4. ఆ. 82: చూ, భూషణ
ము 2; 4 వెన్నచీయుటకు యోగ్యముగాని
వరిలోనగునది: బొందు.

బొందుపోవు దే. అ కి. 1. వరిలోనగునది
వెన్నచీయ యోగ్యముగాకపోవు; వా. 2.
సూత్రము తెగు.

బొందుబోవుస్తానొంపంటిమగడు. లో. పుస్తామా
త్రముకట్టి నిరున్యోగియై భార్యను ఆదరించే
నిభర్త.

బొందె. వా. వి. చూ, రూ-బొందియ.

బొంపిరి. వా. వి. 1. చూ, హెచ్చే. 2; విణ.
2: చూ, సంపూర్ణము.

బొంపిరిపోవు. వా. అ కి. చూ, బలకాయంచే.

బొంబాయి. వా. వి. 1. ఒకానొక రాజధాని;
2. నీరువెలువరించేగొట్టము, కుళాయి-కుళాయి.
(పెప్.)

బొంగి. వా. పి; చూ, రూ-బొంగి.

బొక్క. వై. వి.=భూకమ్మ. 1. చిలము: చూ,
రంధ్రము. 1; 2. కన్నము: చూ, రంధ్రము.
1; 3. గొయ్యి: చూ, రంధ్రము. 1; 4. శవ
మునుపూడ్చెడుగొయ్యి; దే. 5. నోరునిండిన
పొడియగు తినుబండము. “వాడుఅడు
కులు రెండు బొక్కలు బొక్కినాడు” (శ.
ర.): బొక్కు.

బొక్కణము. వై. వి.=బోక్కాణ. విబూది
సంచి: చూ, రూ-బొంకణము.

బొక్కనియ. వై. వి.=బోక్కాణ. రూ-బొ
క్కెన. గుఱ్ఱమునకు ఉలవలు పెట్టెడు బొ
క్కెన: (సం).--బోక్కరము-బోక్కా
ణము. [సర్పము.

బొక్కలెరడు. ద్వ. వి. ఒకపాము: చూ,
బొక్కలాడు. ద్వ. వి. (బొక్కలు+అడు)

1. కన్నగాడు: చూ, హోరకుడు. 1;
2 దొంగ: చూ, హోరకుడు. 1; 3: చూ,
సర్పము; వా 4. ఎలుక: చూ, మూషికము.

బొక్కసము. దే. వి. 1: చూ, పంటసాల;
2 అగ్ధభారము. కాశీ. 5, ఆ. 67; ఆం.

3. చూ, సప్తాంగములు. (ఆంగము. 9.)
బొక్కి దే. వి. 1: తొస్సె, బోసి; 2. మాంస
ములేనిది.

బొక్కితొమ్మవాడు. వా వి. చూ, కుబ్జుడు.

బొక్కిన. దే. వి. 1. బట్టలపెట్టె, కఠోటకము:
చూ, సందుకా; 2: చూ, రూ-బొక్కినా.
బొక్కినా. దే. వి. 1. చిన్నమూట; వా. 2: చూ,
బొక్కెన. 4.

బొక్కు. దే. వి. 1. నిండిననోరు: చూ, బొక్కు.
5; స. కి. 2. నోటినిండతిను: చూ,
బొక్కులాడు.

బొక్కులాడు. దే. స. కి. చూ, బొక్కు. 2.

బొక్కిన. దే. వి. 1: చూ, నీరుపిప్పలి; వై.
వి. 2.=బోక్కాణ: చూ, బొక్కనియ;
3.=బోక్కాణ నీళ్లైతిపోసెడు తోలు

సంచి: (సం) — కరకపత్రిక; 4. — బోక్సా
ణ. రూ-బొక్కిన-బొక్కినా. నీరుచేదడి
పాత్రము: చూ, పాత్రము. 6-౨౬.

బొగడ. దే. వి 1: చూ, రూ-బుగడ; 2. మం
చేపుగోడు శిఖరము; బ. 3 చూచుకము.
కళా. 1, ఆ 131: చూ, స్తనము; 4. గం
దపట్టెమీడి గుబ్బ: గుబ్బ; 5. చెలువుకట్ట
లోనగునానియందు నీళ్లుమాచీపచ్చెడు బొం
గ: చూ, బొంగ. [పెను కాయ

బొగడము. వా. వి సొగటాల పాళిగదులు నడ
బొగడనరులు. వా. వి. బ. చూ, ధాన్యము.

బొగిణి వా. వి. చూ, దబరా.

బొగ్గము వా. వి. ఉక్కతో-గూడినవేడిమి
చూ, వేండ్రము. (ఉత్తరసర్కారులలో
వాడుక.)

బొగ్గు. దే. వి: నల్ల, మసి, నిప్పు. (సం). — అంగా
రము. అంగారము, అగ్నిచిత్తు, అడ్డుల, ఇం
గాలము, ఉల్క, కాలిక-కాలిక-కాలిక
ము, కాలి, కోకిలము. (చూ, వహ్ని. 1)

బొగ్గుగజమేట. బా. (పూరిగజమేటపంటిది)
నీచదగ్గకు పచ్చెట “వారు కట్టకడకు సిగ్గు
బడి బొగ్గు గజవకమానరు.” (ధర్మజరాజ
నూయము.)

బొగ్గులకుప్ప. వా. వి. అంగార్య: చూ, వహ్ని. 1.
బొచ్చె. దే. వి. 1. కుండలోనగునానిపెంకు
చూ, పెంకు. 3; 2. తలపుట్టె: చూ, పింఛే;
3. ఒకచేప: చూ, మత్స్యము 1.

బొచ్చే. వా. వి. కేశము: చూ, వెండుక.

బొచ్చేమెకము. ద్వ. వి: చూ, భిల్లము. 2.

బొజ్జెగు. వై. వి. — భుజంగ. అచ్చ. ఆరి, కాం.
1: చూ, విటుడు.

బొజ్జి. దే. వి: చూ, పొట్ట. 1.

బొజ్జిదేవర. వా. వి: చూ, వినాయకుడు. 1.

బొజ్జివాడు. దే. వి: చూ, లండ.

బొటనవేలికొన. అం: చూ, కళాసానములు.
బొటనవేలు. దే. వి. చూ, పెద్దవేలు. (రూ-
బొట్టనవేలు-బొట్టవేలు-బొట్టవేలు-పొట్ట
వేలు-పొట్టవేలు.)

బొటనవేలు. దే. వి. — వై—

బొటవేలు దే. వి. — వై. — [యము.

బొటిమ దే. వి. మెటిమ: చూ, స్థూలొచ్చ

బొట్ట. దే. వి. వెదురుబద్దలగాద చూ, పంటసాల.

బొట్టడి దే. వి. దొర్లించెడునల్లతాయి: చూ,
రాయి.

బొట్టనగోలలు. దే. వి. బ: చూ, బాలకీడ.

బొట్టనవేలు. దే. వి. 1: చూ, రూ-బొటన
వేలు; అం. 2. చూ, కళలందుస్థలములు.

బొట్టము దే. వి. గోచి. చూ, లంగోటి.

బొట్టవేలు. దే. వి. చూ, రూ-బొటనవేలు.

బొట్టి. వా. వి. బొట్టికాణ శ్రేష్ఠవాచకము:
చూ, స్వస్తిముఖుడు. 1.

బొట్టియ. వై. వి. 1. — పుత్రిక. రూ-బొట్టె.
కొడుకు. అచ్చ. యు, కాం. 70: చూ,
నూనుడు. 1; 2. — పుత్రిక రూ-బొట్టె.
కూతురు. అచ్చ. యు, కాం. 486: చూ,
నూన. 1; వా 3. బాలకుడు: చూ, శిశువు;
దే. వి 4. బాణములోనగునాని చివర
నేర్పటచెడు తామర మొగ్గపంటి ములికి:
బొట్టె, బొట్టెకోల. [బొట్టియ. 1.

బొట్టియడు. వై. వి. — పుత్రిక: చూ, రూ-
బొట్టియకోల. వా. వి. డుపుడక్కవాడు శిశు
నము చెప్పునపుడు చేతితో బట్టుకొను చిన్న
సన్న పుకట్ట.

బొట్టు. వై. వి 1. — పుండ్రము. పుండ్రము. తద్వి. —
౧. చుక్క-బొట్టునకు. — చుక్క, చుక్క-బొట్టు,
బొట్టు. (సం). — అపాంగము, కలాప
కము, కేశేరువు, చిత్రికము, చిత్రిపత్రి
ము, చిత్రిము, తమలపత్రిము, తిమా

లము, తిలకము, నాభి, పుండ్రము, బిందువు, విశేషకము; ౨: (సం).—అంగులితోరణము; 3: అడ్డబొట్టు; ౪: కావలిబొట్టు, కావిబొట్టు, కావు; ౫: చోరు. (సం).—బాషము; ౬: చోరిక-చోటిక, పత్తిరొట్టు, 2: చేరుచేక్క-చేర్చుక్క, చేలుచేక్క, చేక్కచేలు, పాపటచేలు, పాపటబొట్టు (సం).- పత్తిపాశ్య,లలాటిక; ౮: తిరుమాళ్లము, తిరుమణి, తిరుమన్న; ౯: తిరునామము, పంగనామము; ౧౦: చిలుపుగొట్టు, పురియగొట్టు. (సం) - ఊర్ధ్వపుండ్రము; ౧౧: (సం).—పటలము, పట్టేర్ధనము; ౧౨. నీటిబొట్టునను.— (చూ, “బొట్టు. 6”); (మిగతవానికి “చూ, విశేషకము. 1”); 2: చూ, తాటిబొట్టు. 1; ౩ చూ, తాటిబొట్టు 2; 4. అనుస్వారము: చూ, సున్న 1; 5: చూ, బొట్టు 1; 6 నీటిబొట్టు, చేక్క. (బ) తొంగిల్లు (సం) —కణము, జలబిందువు, ద్రోష్ణము; 7 =భట్ట విభానామామబంధము, భట్ట: చూ, స్వప్తిముఖుడు; వా. 8 ఒక కాని (రు 0-0-3) (రాయసీమలోవాడుక), 9. నేయి నూనెలోనగు వాని పడ్డన యందుపయోగించెడిమాట “నేతిబొట్టు, నూనెబొట్టు” మొ; 10. (పాయింటు) బిందువు; 11. మద్యము. “ఇవిపేడుతొగిన బొట్టుమహిమయే”: చూ, సుర. 2; 12: పచ్చబొట్టు (అంటిపిడనిది.)

బొట్టుగు. వై. వి. రూ-బొట్టువు*, చూ, సువ్యస (సువ్యసలు)

బొట్టుదారము. ద్వ. వి. బొట్టునగుచెప్పుడు మంగళసూత్రము: చూ, భూషణము. 2.

బొట్టుపెట్టె వా. వి ఆడువారు కుంకుమాదుల సుంచుకొనెడు చిన్నపెట్టె: చూ, సంచుకా.

బొట్టువు. వై. వి: చూ, రూ-బొట్టుగు*.

బొట్టె: చూ, రూ-బొట్టియ.

బొట్టెడు. వై. వి.=పుత్తరీ. బాలుడు. అచ్చ. బాల, కాం. 201: చూ, శిశువు. బొట్టెకోల. దే. వి: చూ, బొట్టియ. 4. కళా. 7, ఆ. 129.

బొడబొడ. దే. వి. 1. కాలుటయందగు ధ్వన్యనుకరణము: చూ, హూహూ; 2. మోయటయందగు ధ్వన్యనుకరణము: చూ, హూహూ.

బొడాబొడి. వా.వి. వెలడియైనట్టి. “బొడా బొడిమాటలు”: చూ, రూ-బొళాబొళి.

బొడిగ వై. వి.=పుష్పక* చూ, బొట్టెడు.

బొడిప. దే. వి చూ, బొడివి. 1.

బొడిమ. దే. వి. పాపకోశ్యబిగడ.

బొడియ. దే. వి. రెండుస్థైలకు వేసెడుపెన.

బొడ్డ. దే. వి అత్తి*: చూ, మేడి.

బొడ్డనబావి. ద్వ. వి. నడుమ స్థిలమయిగల కోనేలు. పర్వభా. 1, ఆ 65: చూ, సరస్సు. 1. [రూ-బొడనరము.

బొడ్డనరము. దే. వి పైరులోమొలచే మొక్క*:

బొడ్డు. గె వి 1. (లక్ష్మీ. 5, ఆ. 63): పాపిల్లి (సం) — ఉదానము, గుల్మము, గుంకూప, తుండికరము, న, నాభి. రెద్ది — ఉలుకుడు గొడ్డు, ఉడుబొడ్డు. (సం) — కుండి-తుంది; అం. 2 చూ, కళాస్థానములు. [వాయువు.

బొడ్డుగాలి. వా. వి. సమానవాయువు: చూ, బొడ్డుదేవిక ద్వ. వి. మొట్టు కొల్లగరము నడిమి చూపడి. చూ, సదనము. 1. [అమల.

బొడ్డుకాండ. దే. వి: బొడ్డుపుడక. (సం).—

బొడ్డుపుడక దే. వి.—పై.—

బొడ్డుతాయి. వా. వి. కోటగుమ్మమునడుమ తాయి: చూ, రాయి.

బొడ్డువాడు. వా. వి. గోండుడు, తుండిభుండు-తుండిభుండు-తుందిలండు. [రెద్ది.వా.

బొణిగ. దే. వి. సరకుతోనున్న చేతిసిద్ధ: చూ,

బాణిగలు. దే వి బ 1 పొట్టుపీడి బ్రహ్మలుకాని
 కాయధాన్యము చూ, ప్రింబకిరి (ధాన్య
 ము); 2. బొంతుపీడనిజొన్నలానగునవి;
 3. చూ, భక్త్యము
 బొత్త. దే వి. 1. తామ్రాది పాత్రములబొంతు:
 చూ, బొండు. 1, వా. 2. దండుగ: చూ, నేగి.
 4; 3. నిలవసాములోని తలుగు (తెక్కువ.)
 బొత్తము. వా వి బొత్తము, నుండీ. (బటన్న)
 తిద్ది. — పిన్నీను.
 బొత్తను. వా వి — పై. —
 బొత్తి. వా. వి: చూ, పొర. 6
 బొత్తిగ. వై. దిగి. కిగి. విణ. మొదలంటు:
 చూ, పడారిము
 బొత్తు వా. వి బొత్తులొకము.
 బొత్తొసాంతో బొత్తొమ్మిది అం. చూ,
 సాంతో బొత్తొమ్మిది (చూ, ఉత్కలము.)
 బొద్ది దే వి. ముడవ* చూ, తృణము. 1.
 బొద్ది. దే. వి. 1. ఓడలు చేసెడు రోటు: చూ,
 స్థానము. 1; వా. 2. చూ, పాడు. 1;
 3. బొట్టియ చూ, రంధ్రము. 1.
 బొద్ది దే వి 1: చూ, శ్యామము. 7 *; వై
 వి 2. = రుద్ర పద్మ చూ, సుగ. (3)
 బొద్దికూర. వా. వి: చూ, బొద్ది 1. *
 బొద్దిక దే. వి: చూ, బండెపురుగు.
 బొద్దిగ. వా. వి. — పై. —
 బొద్దు. దే. వి. 1. గోడలోనగు వానియందలి అంచె
 తిద్ది — గోడ బొద్దునకు. — అడగుబొ
 ద్దు, బొద్దు, మొలతాడు; 2. పేనుబొద్దు
 నకు — కమ్మి, బొద్దు; 2. చూ, గడ్డిబొద్దు; బ.
 3 పాస్తాభరిణము: చూ, భూషణము. 2.
 బొద్దుకీటు. వా. వి. పునాదిగోడపై పెట్టెడుకీటు.
 బొనము. దే. వి. మెలుగు.
 బొప్పడు. దే. విణ: చూ, బేల. 2.
 బొప్పటము. వా. విణ. లేకుండంగ చేయుట. “నీకు
 బొప్పటము అయినదా?”: చూ, కూన్యము.

బొప్పాయి. వా. వి. రూ-బొప్పాయి*: చూ, ప్ప
 తము. (దీనిపండుతనిన ప్రీతిలనుపాలుపడును.
 కడుపులోని పిల్లలు కరుగును. మూలశంక
 లుతగ్గును.)
 బొప్పి. దే. వి. కంతి, కదుము, గనుపు, గాడి
 ము, గాగ్ర, పుంగుడు-పుంగుడు, పిడిపి.
 బొప్పి (సం) — గొంపి.
 బొబ్బ. దే. వి. 1 పెద్దతెలుపు: చూ, స్వరము.
 2; 2. పొక్కు చూ, పగిలము, 3. సింహ
 నాదము. చూ, స్వరము. 2; వా 4 నాగ
 గెడునీగు: చూ, నలీలము. (ఉత్తరసర్పా
 రులలో వాడుక.) [ప్రంకము. 3.
 బొబ్బము వా. వి. రూ-బొబ్బము* చూ,
 బొబ్బమెకము ద్వ. వి: చూ, సింహము.
 బొబ్బర. వై. వి — బొబ్బర. 1. చూ, బాడు
 1, 2: చూ, బెరడు; 3. అలచేందలను సస్య
 ము* చూ, సస్యము. 1.
 బొబ్బర బొత్తొమ్మిది అం. చూ, కగ్గాటపలు.
 బొబ్బరలు. వై. వి బ చూ, ధాన్యము. (చూ,
 రాజమాపము)
 బొబ్బరించే. దే. అ కిగి. బొబ్బరేయు.
 బొబ్బరింత. దే. వి. బొబ్బరింపు: చూ,
 స్వరము. 2.
 బొబ్బరింపు. వా. వి. — పై. —
 బొబ్బలగొట్టు. వా. వి: చూ, బీదవాడు.
 బొబ్బలి వై. వి. = బర్బర. అజభక్తము, కఘా
 తకము*. చూ, పట్టదిరము
 బొబ్బాటము. దే. వి: చూ, బొబ్బరింత.
 బొబ్బము. వా. వి: చూ, రూ-బొబ్బము.
 బొబ్బాయి. వా. వి: చూ, రూ-బొప్పాయి*.
 బొబ్బెట్టు. వా. వి: చూ, బొబ్బరింత.
 బొమ. వై. వి. = భూగి: చూ, రూ-బొమ్మ.
 (ప్రతిమము. — వికగి. 7, అ. 72.)
 బొమముడి. దే. వి. రూ-బొమ్మముడి: చూ,
 భుగ్రుణి.

బొయ్య. వా. వి. రూ-బొంయి. కుక్కూత,

బుక్కనము: చూ, స్వరము. 2. ముద్దరము.

బొరిగ. వా. వి. రూ-బొరిగ. గుద్దలి: చూ,

బొరిగ. దే. వి. —పై.—

బొరియ. దే. వి. చూ, రూ-బొటియ. (శు.పా.)

బొరిలింగళాయ. వా. వి. చూ, భక్త్యము

బొరుగులు. దే. వి. బ: రూ-బొరువులు-బోరులు.

(సం).— ధాన: చూ, సాదము. (1)

బొరువులు. దే. వి. బ.—పై.—

బొరుసు. దే. వి. 1. కణితి. రాజ. 3, ఆ. 71

చూ, దిరువు; 2. మంగలము: చూ, పా

త్రెను. 6-8, వా 3 గుత్తిచూ, నీలమండ:

4. తాచేటి పీపుచిప్ప: చూ, చిప్ప.

(సం) — కటాహము; 5: చూ, దండ. 4

బొటియ. దే. వి. (రూ-బొరియ-బొట్టియ-

బొట్టె.) కలుగు. అచ్చ. యు, కాం. 418.

చూ, రంధ్రము. 1; 2 గొయ్య: చూ, రం

ధ్రము. 1; 3. పర్వతలిలము. అచ్చ. కీష్కిం

కాం 26: చూ, రంధ్రము. 1, 4 లోపలి

నీరికిపోయి యెండిన నారికడపు బొండె

ము. (చూ, కురిడి-కురిడి-కుర్తీ)

బొటియచూలి. దే. వి: చూ, పుట్టచూలు.

అచ్చ. అ, కాం 117.

బొట్ట. దే. వి. 1. బొట్టేకడుపు నీలా 2, ఆ

రి: చూ, భూగ్రము. 1; 2 కడుపు: చూ,

భూగ్రము. 1.

బొట్టజిట్ట. దే. వి: చూ, పక్షి.

బొట్టవాడు. దే. వి: చూ, బొట్టివాడు.

బొట్టిము. దే. వి: చూ, రూ-బొటియ.

బొట్టె. దే. వి.—పై.—

బొల్లడు. దే. వి. బొల్లిగుట్టము. వైజ. 1, ఆ

రి: చూ, హయము.

బొల్లి. దే. వి. 1. తెల్లనిది: చూ, వర్ణము. 6;

2. తెల్లనివాడు; వా. 3. సోబ: చూ,

కోఫ. 1.

గొల్లకోడి. ద్వ. వి: చూ, నీరుకోడి.

బొల్లిగడ్డ. ద్వ. వి. రూ-బొల్లిగడ్డ. గరుడుడు:

చూ, హరిహాసుడు

బొల్లిగొద్ద. ద్వ. వి.—పై —

బొల్లివెమ్మగముపిట్ట. ద్వ. వి.—పై.— [ము.

గొల్లిపూస. దే. వి. ఇంద్రికల్లి*. చూ, సుపూర

బొల్లిబూసర వా. వి. (సం)— అగ్ధచంద్రిక,

కర్ణిస్ఫటి, కోపలత, చంద్రిక, చిత్రపర్ణి,

తిర్నిపుట *

బొల్లిమోగ మెకము. ద్వ. వి: చూ, వెలుగుబండ్లి.

బొల్లు దే. వి. 1 అసత్యము: చూ, వితథము;

అ. కిర్ 2: చూ, బొంకు. 3.

బొల్లులమారి. వా. వి. చూ, ముఖరుడు.

బొనబొన. దే. వి. వెడలుటయందగు ధ్వన్యను

కరణము ఉ, రా. 4, ఆ. 291: చూ,

హూహూ.

[తోలు.

బొసిక. దే. వి. కెంకాయ మొదలగు వానిపై

బొనుక. దే. విణ. 1. బలిసినవాడు. జై. 8,

ఆ. 98. చూ, లావరి; 2: చూ, బొట్టవా

డు; విణ. 3. బలిసినది. జై. 8, ఆ. 98:

చూ, స్థవిప్రము.

బొనుకు. వా. వి: చూ, సిగ్గు

బొళాబొళి. వా. వి: చూ, రూ-బొళాబొళి.

బొనుకు. దే. వి. కర్నిస్కుట లోనగువాని యం

దగు ధ్వన్యనుకరణము. రూ-బొళుక్కు-

బొళుకుబొళుకు: చూ, హూహూ.

బొళుకుబొళుకు. దే. వి.—పై.— రామా.

7, ఆ. 115.

బొళుక్కు. దే. వి.—పై.—

బొళ్ళ. వై. వి. 1. పటోలికా*: చూ, రూ-

పొట్ట; వా. విణ. 2. ఉత్తడి: చూ, శూన్య

ము. 1; 3: చూ, బోలు.

బొళ్ళపాయ. వా. వి. కల్లుదొగిడు తాటాకు

లోనగువానిపాయ: ఎడ్డగోడేడి. (చూ, పా

త్రము. 6-8.)

బో

బోడి. దే. వి. కుత్సితపాత్రము. చూ, హరివా
ణము (పాత్రము. 0); 2. జేలగడుగుదోసె;
3. తలపుక్కు: చూ, పెంచే; 4. చూ,
పెంకు. 3.

బోడిక. దే. వి. ఎముక. చూ, శల్యము 1.

బోడిటి. దే. విణ. 1: చూ, పంటి. కళా. 7, ఆ
222; 2: చూ, పంటివాడు. కళా. 7, ఆ. 232

బోడిటిగాడు. వా. విణ: చూ, బోడిటి. 2

బోక్కుణము. సం. వి. ఆ పుం. రూ-బోక్కు-
ణము.=బోక్కునియ-బోక్కున. 1: చూ,

బోక్కునియ; 2. నీళ్ళుపోసెడుబోక్కున

బోగపుచేడియ. వా. వి: చూ. వేశ్య.

బోగమాట. దే. వి. బోగముదాని నృత్యము
చూ, వ్యంజకము. 1.

బోగము. వై. వి.=భోగః. 1. లంకావల: చూ,
శుల్కము. 3; 2. విక్రయము: చూ, వెల. 1.

య. 4, ఆ. 75; 3. సుఖము. చూ,
సంహోషము.

[వేశ్య

బోగముది. ద్వ. వి. (బోగము + అది): చూ,

బోగములేమ. ద్వ. వి —పై.—వేం, ఆం. 34

బోగి. వై. వి. 1.=భోగి. సంకాంతిపండుగకు
తోలిదినము (వాడుక); వై. విణ. 2.=

భోగి. చూ, సుఖి. 2; 3. భోగముగలది.

చూ, సుఖము. 2. [పాత్రము. 6

బోగిణి. వా. వి. ఒకరకముగిన్నె: చూ,

బోగు. దే. వి. పూనిక. నీలా. 1, ఆ. 65:
చూ, సన్నాహము.

బోగుబడి. దే. విణ: చూ, దూబబడిది.

బోటి. దే. వి. 1. ఆడుది. భాగ. 3, స్కం.

31: చూ, త్రీ; 2. చెలికత్తె. విక్ర. 4, ఆ.

138: చూ, సఖి. 1; 3: చూ, దూతి. 1.

బోటికత్తియ. ద్వ. వి. రూ-బోటికత్తె. 1: చూ,

బోటి. 2 వసు. 4, ఆ. 120; 2: చూ,
బోటి. 3.

బోటికత్తె. ద్వ. వి.—పై.—

బోటిగాడు. వా. వి. 1: చూ, స్నేహితుడు;

2: చూ, సమానుడు.

బోటితనము. వా. వి: చూ, సమగ్ధనము.

బోటితాళ్ళు. వా. వి. బ: చూ, బాలక్రీడ.

బోటు. వై. వి. 1. కొండమొదలగువానియం

దుబ్బగానుండెడుచోటు: చూ, స్థానము.

1; 2=ప్రాథ ప్రాథుడు. ఉ, హరి. 2, ఆ.

171: చూ, సమర్థుడు; 3: చూ, దుర్మతుడు.

కళా. 7, ఆ. 222; వా. 4 చూ,

తన్నుగోల; 5. పడప: చూ, హోడము.

బోటాగ్గు. వా. ఆ కి. తన్నుగోలనానించే.

బోడ. దే. వి. (రూ-బోడడు-బోడి-బోడు-

బోడివాడు): చూ, ముండితుడు. ఉ,

హరి. 4, ఆ 42; 2: చూ, సన్యాసి. పాం

డు. 5, ఆ. 179; 3: చూ, మోగిడు;

4. బోడిది. ఉ, హరి. 4, ఆ. 42: బోడు.

బోడడు. దే. విణ: చూ, రూ-బోడ. 1.

బోడతరము. దే. వి. ముండిని *: చూ, హపుష.

బోడపత్రిము. వా. వి. హామిలేనిదస్తావేజు.

బోడమ్ము. వా. వి: చూ, బాణము. 1.

బోడసరము. దే. వి: చూ, రూ-బోడసరము.*

బోడసెనగులు. వా. వి. బ: చూ, కలాయము. 1.

బోడి. దే. విణ. 1: చూ, రూ-బోడ; 2: చూ,

సన్యాసి; 3: చూ, ముండితము.

బోడించే దే. స. కి. బోడిచేయు.

బోడింపు. దే. వి. కోగట: చూ, ముండనము.

బోడిక. దే. వి. 1. బాలకుడు: చూ, శిశువు.

2: చూ, సేవకుడు.

బోడిగ. వా. వి. 1. బించెపంటికుండ:

చూ, భాండము 3; 2. గాజోగిన్నె: చూ,

పాత్రము. 6.

బోడిగుండు. వా. వి. బోడితల. చూ, శిగము. 1.

బోడితల. వా. వి. — పై —

బోడియ వా. వి. ఆడుది: చూ, స్త్రీ

బోడివాడు. వా. వి: చూ, బోడ. 1.

బోడు. వా వి 1 — పై. —; విణ. 2: చూ, బోడ. 4.

బోడి. దే వి: చూ, రూ-బోడి 1-2-3.

బోడి. వా. వి. రూ-బోడి. 1 మొట్టమొదట

సరకు అమ్మ గావచ్చిన సామ్యు. చూ,

విత్తము. 1 (ఈనిఘంటురాజమునకు పదునై

దురూప్యములనొసంగిబోడి చేసినసుకృతులు

నెంకిరు చందాదార్లు “మహారాజరాజశ్రీ

ఆంధ్రభీష్మ న్యాయతీసుబౌరావుపంతు

లుగారు.” రాజమహేంద్రవరము.);

2. మొట్టమొదట గొంధములులోనగు వాని

కొనంగినవరఖాస్తు(పజ్జప్తి) చూ,విన్నపము.

(ఈనిఘంటు రాజమునకు దగఖాస్తునొసంగి

బోడిచేసిన సుకృతులు నెం 1రుచందాదార్లు

“మహారాజరాజశ్రీ రావుసాహెబ్

గిడుగు వేంకటరామమూర్తి పంతు

లుగారు.” పర్లాకిమిడి.); 3. ఆడుది:

చూ, స్త్రీ.

బోడ. వై. వి = పోత. (రూ-బోడు-బోదులా-

బోదులా-బోడె) పక్షిలోనగువానిపిల్ల చూ,

కిందు. 3.

బోడికాడవాడు. వా.వి చూ, పశ్చీకపారుడు.

బోడికాలు వా. వి: పుట్టకాలు (సం).—అల

సము చూ, హజ్జీ

బోడన. వై వి.=బోధనా.1. దుగ్బోధనము.సా.

2, ఆ. 125:చూ,బోధనము వా. 2 మంచి

బోధనము: చూ, బోధనము.

బోడిలా. వై. వి = చూ,రూ-బోడ.(వాడుక.)

బోదారసింగి. వా. వి కేదారశృంగము*: చూ,

మూర్ఖజకరంజము

బోదియ దే వి. రూ-బోడె. 1: చూ, కాండ

ము. 10 (శాఖ. 1.) స్వా. 2, ఆ. 23:

2 స్తంభముమీది అవయవ విశేషము; వా.

3. మిరెప లోనగు నేలయందు ఈవలావల

కాలువలేస్తాచి కట్టినకట్ట; 4: చూ, పరి.

8; 5. స్తంభములమీది దూలములకింద

నుండునది బోడపేట.

బోడు. వై. వి 1 = పోత: చూ, రూ-బోడ.

(దేవ్యమని క. ర.); దే. వి. 2 నాగరము

మోసెడు ఎద్దుగంత; 3. గోము. య 4, ఆ.

148 చూ, సుసహనము.

బోగులా వై వి = పోత: చూ, రూ-బోడ.

బోడె. దే వి: చూ, రూ-బోదియ

బోడకాయ. దే వి. కడపకిందకమ్మి.

బోడిపేట వా. వి: చూ, బోదియ. 5.

బోధకిరుడు సం. వి ఆ. పుం. నేడనునను

రాకల మేల్కొలిపెడువాడు: చూ, వై

తాళికుడు.

బోధకుడు సం. వి ఆ పుం. 1 ఉపాధ్యా

యుడు చూ, సురాచార్యుడు(పంతులు);

విణ 2 బోధించేవాడు: అనుశాసకుడు,

ఉపదేశుడు, ఉపదేష్ట. (తె) — నేర్పు

వాడు.

బోధచేయు మి స. కిరి చూ, బోధించే.

బోధనము. సం. వి. ఆ. న.=బోడన. (ఇందుమం

చిబోధనము చెడుబోధనము కలిసియుండు

ను) అపబోధము, ఉపదేశము. (తె) కిఆ

పుట, బోడన; తద్వి. — ౧. చెడుబోధనము

నకు. — దుగ్బోధనము, దుస్సలహా. (తె). —

బోడన; ౨. మంచిబోధనమునకు — బోధ

నము. (తె). — బోడన [బోధనము.

బోధనీయము. సం. విణ. బోధించడగినది:

బోధపడు. మి ఆ. కిరి. ఆకలింతకుచ్చె.

బోధము. సం. వి. అ. పుం. 1. తెలివి: చూ, పృథ్వీము. 2; అం 2: చూ, సంసారిభావములు. ("రామునివిజయవాక్త వినినంతనే శత్రుండు జొర్రొంటి మాండ్ర్యమును గెంటునవ నవోద్భూతిమగు తెలివి నెలకొనియె")

బోధాయనము. అం చూ, కల్పసూత్రము, కల్పము [2. సమాధిపక్షము]

బోధ సం వి. ఇ. పుం. 1. చూ, రావి ౧. బోధించే అం స క్రి నివేదించే (సం) — ఎఱిగించే, కఱపు. పేర్. — గెలుపు. (మి) — బోధచేయు తద్వి — మిక్కిలి తెలుపుట — సర్వబోధించే.

బోధగుడు. సం. వి. బోధంపడజేసినవాడు బోధద్రుహము, సం. వి. అ. పుం. చూ, బోధ. 1. బోధన. అం చూ, కళ్లు.

బోధ్యము సం. వి. బోధనీయము.

బోధనకత్తియ వై. వి (బోధము + కత్తియ) రూ-బోధనకత్తి. 1. అన్నమునండి పెట్టునది చూ, పంటలక్క (చూ, స్త్రీ), 2. దాని. చూ, బానిసె.

బోధనకత్తి. వై వి. — పై —

బోధనకాడు ద్వ. వి (బోధము + కాడు): చూ, పూటకాడు

బోధనపుటిక. వై. వి. = బోధజనపుటి రూ-బోధనపుటిక. చూ, పాత్రము. 6. [సదనము 1

బోధనపుటిల్లు వా. వి మహానసము. చూ,

బోధనపుటిక. వై. వి. = చూ, రూ-బోధనపుటిక.

బోధనము. వై. వి 1. అన్నము చూ, సాదము (1); 2. = బోధజన: చూ, సాపాటు

బోధనముకత్తి. వై. వి: చూ, రూ-బోధనకత్తియ.

బోధనముపెట్టె. వై. వి. తోలుకప్పినగుండ్రని పెట్టె చూ, సందుకా.

బోధు. దే. వి. 1. బొండ్, బొండ్కొయ్య, బొండ్మూను, మిడిబోధు. (సం) — ఉన్మా

ధము, కూటము, కూటమంత్రము: తద్వి. —

ం: ఎల్లకెదోను, ఎల్లకెదల, ఎలుకబోను;

అ: కాలిబోను; 3: పులిబోను; ౪:

సాకిబోను; మొ: ("చూ, సాకిబోను");

2: చూ, బండగు 1, 3 చూ, బండగు 2.

ఉ, రా 5, ఆ 133

బోసుకొయ్య. దే. వి. అటునిటు తీసికొనిపో

డగిననుండిపోయ్యి చూ, హసంతి

బోలు. వా. వి. కోడిపెట్టె చూ, పుంస.

బోమ. వా. వి: తిమిర-తిమ్మిర-తిమ్మరు (సం) —

ఉన్మాదము, తిమిరము—తిమ్మిరము చూ,

స్వాపము. 4

బోము. దే. వి. బలవంతము: చూ, హాసము. 2.

బోయ దే. వి. (రూ-బోయిండు-బోయి-

బోయి-బోయిండు) 1 వైచిత్తండు:

చూ, పులతీండు; 2 కిరానిండు. చూ,

వ్యాసండు 1, 3. భరివాహండు చూ,

పై, వా 4. కొమ్ముకాండు చూ, బోయ

నేండు

బోయండు. దే. వి — పై — [చూ, స్త్రీ.

బోయత. దే. వి. కిరానిస్త్రీ, రూ-బోయత:

గోయనేండు. వా వి: చూ, బోయ. 4.

బోయపల్లె. వా వి. నిమగ్నలగ్నము, కళ్ల

లము చూ, దేళము.

బోయ దే. వి: చూ, రూ-బోయ.

బోయి. దే. వి — పై. — [ఉండు.)

బోయిండు. దే. వి. — పై. — (స్వాగమున

బోయెత. దే. వి: చూ, రూ-బోయత.

బోర. దే. వి. తొమ్మ: చూ, పక్షము.

బోరగించే. దే. క్రి. బోరగిలించేము.

బోరగిలు. దే. అ. క్రి. రూ-బోరగిల్లు 1. తొ

మ్ముభూమినాన; 2. తొమ్ముభూమినాన

బరండు. వారి. పూ. 5, ఆ. 133.

బోరగిల్లు. దే. అ. క్రి. — పై. —

బోరతలుపు. వా. వి. నగరులోనగునాని వాకిటి
పెద్ద తెక్కతలుపు. రూ-బోరుతలుపు-బో
ర్తలుపు: చూ, వాకిలి. [చేగము 3.
బోరన. దే. ద్వి. క్రి విణ. శీఘ్రముగా చూ,
బోరపొగితుడు. దే వి: చూ, నవ్వుము. అచ్చ
బాల, కాం. 63 [దబ్బడించే.
బోరలించే వా. స. క్రి: రూ-బోర్లించే,
బోరినము. వా. వి. కోలము చూ, వేసము 1.
బోరు. దే. వి. 1. నానగురియుట యందుగు భృ
న్యసకరణము: చూ, హూహూ; విణ.
2. పెద్దది చూ, సుగ. (3).
బోరుకలగు. దే అ. క్రి. మోగెను. స్వా 5,
ఆ 81, విజ 3, ఆ 112 చూ, శబ్దించే
బోరుకాకించే. దే పేర్ బోరుకాడకీయు.
రూ-బోర్కాడించే. భాగ. 10, స్కం
పూ. 189.
బోరుకాడు. దే. అ. క్రి (బోరుక + ఆడు)
(బిడ్డలు) స్నానముచేయు రూ-బోర్కా
డు: చూ, స్నానమాడు.
బోరుకొను. దే. అ. క్రి: చూ, బోరుకలగు.
బోరుతలుపు. వా. వి: చూ, రూ-బోరుతలుపు
బోరునును. వా. అ క్రి వెక్కి వెక్కి-యేడ్చు
(కారునును).
బోరులు వా. వి. బ' చూ, రూ-బోరులు.
బోరుప. ద్వి. వి. (బోరు + వా) బోరుపట్ట,
బందు. చూ, హరివాహనాడు.
బోరంపోతు. దే వి. 1. తిండిపోతు: చూ,
భక్షుడు; 2. బలవంతుడు: చూ, శక్తుడు.
బోరము. దే. వి. 1. మీదిలోనగునానిమూట,
వా 2 ధాన్యదులనింపు గుండ్రని గోనె
పట్టాలగా: చూ, పంటసాల. [కాడించే.
బోర్కాడించే దే పేర్: చూ, రూ-బోరు
బోర్కాడు. దే అ క్రి: చూ, రూ-బోరుకాడు.
బోర్తలుపు. వా. వి: చూ, రూ-బోరుతలుపు.
బోర్లగొట్టు. వా. అ. క్రి: చూ, బోర్తపడు.

బోర్లపక్క. వా. వి. చూ, బాలకిరీడ.
బోర్లించే వా. అ. క్రి: చూ, రూ-బోరలించే.
బోలతా. వా. వి: రూ-బోల్తా, టోకరా.
బోలతాకొట్టు వా. అ. క్రి చూ, బోల్తాపడు.
బోలతాపడు. వా. అ క్రి. —పై.—
బోలము. సం. వి. అ పుం. = బోళము: చూ,
సారభము. 3.
బోలు దే విణ. బోలయేయున్నేని: గుల
క, గుల్ల, డోలక, డోల్ల, బరుడు, బెరడు,
బొల్ల. (ఏకవీటిభవ్యములు బోలుగలవి)
బోలె. దే. వి 1 తలపుట్టె చూ, బోకి 3,
2. కమండలము: చూ, పాత్రము 6, 13;
3 ఓటిమండచూ, భాండము 3, 4 మండ
గొచ్చె చూ, పెంతు. 3 [సమృద్ధి:
బోలెడు. వా. విణ. తెక్కపెట్టలేనన్ని. చూ,
బోల్తా. వా వి చూ, రూ-బోలతా
బోల్తాపడు వా. అ క్రి బండిగిలు. బండిగిలు.
బోర్లగొట్టు, బోలతాకొట్టు, బోలతాపడు,
బోలరాము. వా వి: చూ, రూ-బోలరాము.
బోసనము వై వి. = బోసన. అన్నము: చూ,
సాదము (1)
బోసి. దే. వి. బోక్కి, బొప్పె
బోసినోరు వా. వి. పండ్లూడిననోరు.
బోసినడు ద్వి. అ. క్రి. బోసినోరు
బోసివోవు. దే. అ. క్రి. 1 —పై —; పేర్.
2 బోసెవుచ్చె. కాశి. 7, ఆ 85.
బోసేయు. వై. స. క్రి (బోసను + చేయు)
భుజించే. హంస. 4, ఆ. 32 చూ, సాపడు.
బోళము వై. వి. = బోల అంధగనము: చూ,
సారభము. 3.
బోళా. వై. విణ. కపటములేని, వెల్లడియైన
బాధానాడి-బాధానాళి-బోళానాళి.
బోళాబోళి. వై. వి. —పై —

३०

పౌర్ణమి. అం: చూ, బుద్ధావతారము. (చూ, అవతారములు.)

పౌద్ధికాస్త్రిస్కంధములు. అం. రూప, వేదనా,
విజ్ఞాన, సంజ్ఞా, సంస్కారములు.

బౌద్ధుడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, బుద్ధుడు.

३२

బ్యాంకి. వా. వి. ఫి నా గారము: మా, రూ - బాంకి
 బ్యాంకి చోటు. వా. వి. సామ్యు చెలామణీ పశ్య
 మ: సూ - బాంకి చోటు. [దు

బ్యాంకు. వా వి. భబంస్రీలమేశము: రూ-బాం

2

బృక్క. దే. విదా: చూ, రూ-బక్క.

బ్రతికించే. దే. స. కి చూ, పోషించే.

బృతిమాలు. నా. స. క్రి. చూ, రూ - బతిమాలు

బ్రతుకు, దే. వి. రూ-బ్రదుకు. 1. జీవనము.

నీలా. 3, అ. 24: చూ, స్థితి 5; 2. జీవ

నోపాయము: చూ, స్థితి. 5; అ. కి.

3. (భో. 5, ఆ.26౪) రూ-బృదుకు, మను, మిదుకు. (సం) — ఉజ్జ్వలించే, జీవించే

బృతుకుఁదెరువు. దే. వి: చూ, బృతుకు. 2.

బృదిమి. దే. వి: చూ, బృతుకు. 1—2.

బృదుకు. దే. వి. అ. క్రి: మా, రూ-బృదు
కు. (జీవనమునను.—హరి, పూ. 1, అ.
164; జీవించేటను.—భార. ఉచ్ఛో. 1,
అ. 348.)

బ్రదుకుగొడ్డేటగుట. చా. వ్యర్థమగుట. నీళ్లులేని
కాలువయగుట. “ఏలా చిడ్డములేని బ్రదుకు

గొడ్డేటయ్యఁ బింతింపఁగన్.” (కవికర్త
రసాయనము.)

బృహ. దే.వి.రూ-బద్ధ.1.తునుక చూ, *కలము.4:

2. చీలిక : చూ, శకలము 4, వ. వి 3.

భిత్తమ్. పేడు: చూ, సమిధ. 1; 4 = వే: త్ర: చూ, పేము. [చూ, వారిగ.

బద్ధపరి. ద్వ. వి. పేయతో న్లసి క్ డేముః
 బద్ధగ వై. వి.=భేద (బద్ధ + అగ) మా,
 బద్ధ 1—2. (ద్వయమని శ ర.)

బర్నిలవారు దే. వి. బ. చూ, వేరిహిస్తుడు.

బృహ్మము. సం. వి. అ. పుం: చూ, బాధ్మము 1.

బ్రహ్మ (దు. సం వి. అ. పుం. 1 - సాన్మ-ప్రసా)

గు: చూ, సూక్ష్మం; 2: చూ, శీఘ్రం.

బృమయ్య సై. ఆ. కీర్తి - ఛిప్: చూ, బమ్మ
రంచే [సంగారము. 1.

బ్రహ్మరి నై . వి...భ్రమణ. తిరుగుడు: చూ,

బ్రమగిదిరుగు. డ్ల. అ. కిల్. చూ, వేష్టెంచు.

ఉ. పారి. 3, ఆ. 62. [ప్రూ. 6, ఆ 136.

బ్రమరివాణు. దర్. అ. క్రి.—పె.—హరి,

ಬೃಹದ್ರೂಪವಾಚು. ದೇ ಅ. ಕೆ. ೧. — ೧ —

బ్రహ్మమేడి. వా వి. రూ-బ్రహ్మమేడి*: చూ,
 ప్తమేడి. [సోమవలరి.

ఒప్పు. వై. వి. = బ్రాహ్మ. సోమ ది*: చూ,

బర్ని మెన్డె. నె వి. = బర్ని హుత్వ. విపురి జింపుట.

బల్లె. దే. వి కూలుటయందగు ధ్వన్యనుకర
తాము. పర. 5. ఆ. 228: చూ. హూహూ.

బ్రహ్మచర్యము (పరివేశము అనికొందఱు) అం:
చూ, తారాకీర్తియలు.

బి.సి. సం. వి. ఈ. ప్రై. పరిశ్రమలు కూర్పుం
దు దిర్ఘదాయనము: య-ఎని-బైసి-
బి.సి.

బ్రహ్మ. సం. వి. న్. పుం. బహు. బౌమ్మ.
(ప్రజలను వృద్ధిబొందించువాడు.) 1: ఆ,
అంబుజగర్భుడు, అక్షరుడు, అగ్రజస్యుడు

విలుకానన్న, నలుగు, నల్మొను దేవర, నెన్ను-
గుళ్లును వాయుడు సేడు, పజ్జివోర, చలుకు-
నలచి మగఁడు, పాలులకెకినాఁడు,
పెన్సి నేలువు, పొంబోర వేల్పు,
పొక్కిలి మోలి, పొక్కిలిపాపఁడు,
బంగారుకడుపు వాఁడు, బమ్మ-బొమ్మ,
మినుగులపిణి, ముదియనివారిలోఁజెట్టి, మొద-
టివేల్పు, మొదలు తామరఁ గన్నముగ్గుకొ-
డును, వేలుపుగమికాఁడు-వేల్పుగమికాఁడు,
నేలుపుఁజెట్ట- నేల్పుఁచెట్టి (నిగతవానికి
“చూ, హిరణ్యగర్భఁడు”), 2. నెన్ను-
డు చూ, విష్ణువు. 1, 3. పాఁడు చూ,
బ్రాహ్మఁడు; 4 చూ, గుత్తిఁడు 1;
వా 5. యాజ్ఞనుఁడు, పాగోహితుఁడు;
చూ, క్షేయుఁడు (అంధ్రీవాచస్పత్యిగర్భకు
బ్రహ్మ “బ్రహ్మశ్రీ శ్రీపాద నాగా-
వధానులు గారు.” అరట్లకట్ట;
6. పితకాకారుఁడు. “అంధ్రీ వాచస్పత్య
మయొక్క పితకకు బ్రహ్మ “బ్రహ్మశ్రీ
కాశీభట్ట బ్రహ్మ యను బ్రహ్మయ్య
శాస్త్రి గారు.” కాకినాడ;
అం 6: చూ, బ్రహ్మలు; 7 చూ, శాస్త్రపరివర్త-
కులు; 8. చూ, చేతనరిత్తుములు; 9: చూ,
మూర్తులు; 10. వేదము (అని కొందఱు)
బ్రహ్మకూర్చుము. పా. కృష్ణవర్ణపు గోవు మూ-
త్రము ౧ చలము, తెల్లపుగోమయము
అంగుస్తార్థపరిమాణము, తామరీవర్ణపు గోవు
పాలు ౨ చలములు, రక్తవర్ణపుగోవుపెరు-
గు 3 ప, కపిలగోవునెయ్యి ౧ ప, కుశోద-
కము ౧ చలము వీనిని గాయత్రీలోనగు
మంత్రములతో గ్రహించిన బ్రహ్మకూర్చు-
మనఁబడిన (అట్టి యావులపాలు లభించేని
చో కపిలగోవునుబంధమైనవి గ్రహించేది.)
బ్రహ్మకేవలము. అం: చూ, పురాణములు.

బృహ్మస్మృతం. సం. వి. భజింపుచేండుగా
మందు లేచిపోయిన బృహ్మస్మృతం చూ,
స్వస్తి ముఖండు 1

బృహ్మచర్యము. అం. 1: చూ, ఆశ్రమము. 2.
2 చూ, యోగయమాంగములు (అంగములి).
3: చూ, సాత్వికగుణములు

బృహ్మచారి సం. వి. న్. పుం. 1. బ్రహ్మ
చారి-బ్రహ్మచారి-బ్రహ్మచారి చూ, పట,
పు, 2. గంగరావి* చూ, రావి.

బృహ్మచారులు. అం. గాయత్రీ బృహ్మచారి,
పారిజాతబృహ్మచారి, వైదికబృహ్మచా
రి, వైదికబృహ్మచారి (4) చూ, పటుపు
(ముంజితోడు లోనగువాని ధరించి వేదము
చేదివి బృహ్మచర్య ప్రతీకమునందుచువాడు
బృహ్మచారి బృహ్మ=వేదము)

బృహ్మచరి సం. వి. ఆ (స్త్రీ): కుముదిము*.

బృహ్మజ్ఞానము. అం: చూ, మానసికపూజా
కుసుమములు.

బృహ్మజ్ఞము. సం. వి. ఆ పుం: చూ, బృహ్మ

చారి 2.*; వి. 2 బృహ్మజ్ఞానము

బృహ్మజ్ఞుడు. అం: చూ, బుద్ధిండు 1

బృహ్మత్వము. సం. వి. ఆ న: చూ, బృహ్మ
భూయము.

బృహ్మదండము. అం: చూ, దానములు.

బృహ్మనండి. సం. వి. ఈ. (స్త్రీ): చూ,
వారాహి. 5.

బృహ్మచర్య. సం. వి. ఆ (స్త్రీ): చూ, యవాని

బృహ్మదారువు. సం. వి. అ. న. గంగరావి*:
చూ, రావి.

బృహ్మవాడి. అం: చూ, వాడులు.

బృహ్మపురిము. సం. వి. అ. పుం. 1. హిమా
లయమునుండి పడమరపాటుడి యొకయేలు
చూ, నది; 2. విషభేదము బృహ్మవలన
(ఇది కపిలవర్ణమై మలయాద్రియందుబుట్టి
నది): చూ, కాలాహలము.

బృహ్మపురి. అం: చూ, దేశములు.

బృహ్మబంధువు సం. వి. ఈ. 1 గుటింపరబడు
వాడు; 2. చూఁబడినవాడు: చూ, నిం
దితుడు. (ఈలాగుననే తత్త్వబంధు శబ్ద
మున తిరస్కారమందుఁజెప్పఁబడును)

బృహ్మబిందువు. సం. వి. ఈ. పుం. వేదపాఠ
మందిలి నోటితుంపర. (తే) —తృస్స,
వృస్స. తద్వి. —బృహ్మబిందువుతోఁ గూడి
నది —పృథులము—పృథుత్తు (చూ, స్వందివి).

బృహ్మభూయము సం. వి. అ. న. బృహ్మభూయము
నొందుట. బృహ్మత్వము, బృహ్మసాయుజ్యము.

బృహ్మము. సం. వి. న్. పుం. 1: చూ, హం
నుడు; 2: చూ, వేదము, 3 తపస్సు చే
యుట, అం. 4 చూ, యోగములు.

బృహ్మమేఖలము. సం. వి. అ. పుం. బృహ్మచారి
ముంజిత్యైము: చూ, హరిత (త్యైము. 1.)

బృహ్మయజ్ఞము. సం. వి. అ. పుం. 1. వేదపాఠ
ము: చూ, వేదము, అం. 2: చూ, మహాయజ్ఞ
ములు (యజ్ఞములు); 3: చూ, తానములు.

బృహ్మగంధము సం. వి. అ. న. 1. నడునెత్తి:
చూ, సోడు, అం. 2: చూ, చక్కములు.

బృహ్మగంధము. సం. వి. అ. పుం. 1. మృతినాం
దిన సన్యాసులను తీసికొనిపోయెడు వాహా
నము: చూ, శవయానము; వా. 2. బృహ్మ
యొక్కతేరు: చూ, శకటము. 1.

బృహ్మలు. అం. ౧ భృగువు, ౨ పులస్త్యుడు,
3 పులహుడు, ౪ అంగిరసుడు, ౫ అశ్వి,
౬ కక్రీతువు, ౭ కల్యుడు, ౮ డక్షుడు, ౯ వశిష్ఠుడు,
౧౦ మరీచి, ౧౧ భరద్వాజుడు, ౧౨ అంగిరసుఁ
డు, ౧౩ పులస్త్యుడు, ౧౪ పులహుడు,
౧౫ కక్రీతువు, ౧౬ దక్షుడు, ౧౭ వశిష్ఠుడు,
౧౮ వామదేవుడు.

బృహ్మవర్చనము సం. వి. అ. న. సదాచారా
ధ్యయన సమృద్ధి.

బ్రహ్మవర్చస్సు. పా. బృహ్మణసూపము.
 బ్రహ్మవాదము. అం. చూ, కళలు.
 బ్రహ్మనాని సం. వి. న్. పుం. చూ, వేదాంతి 1
 బ్రహ్మసర్వము సం. వి. అ. న. నలికండ్లపాము:
 చూ, సర్వము.
 బ్రహ్మసానర్థికము అం: చూ, మనువులు
 బ్రహ్మసువర్ణల. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. చూ,
 పొగ్గితిరుగుడు * [బ్రహ్మభూయము
 బ్రహ్మసాయుజ్యము సం. వి. అ. న: చూ,
 బ్రహ్మనువు సం వి. ఊ. పుం: చూ, మన్మ
 ఘండు [యజ్ఞోపవీతము.
 బ్రహ్మసూత్రము. సం. వి. అ. న. చూ,
 బ్రహ్మసాపనము. అం. చూ, సంతానములు
 బ్రహ్మపాత్ర్య సం. వి. ఆ. స్త్రీ = బ్రహ్మైత
 1: చూ, బ్రహ్మైత; అం. 2: చూ, మహా
 పాతకములు.
 బ్రహ్మాంజలి, సం. వి. ఇ. పుం. వేదాధ్యయన
 కాలమునందలి మొక్కు: చూ, హానిగలు.
 బ్రహ్మాండగోళము. పా: అండకటాహము. అం
 డకోళము.
 బ్రహ్మాండము. అం: చూ, పురాణములు. చూ,
 ఉపపురాణములు. [మి. చూ, భూమి. 1.
 బ్రహ్మరణ్యము. సం. వి. అ. న. వేదిపారభూ
 బ్రహ్మవర్తము. సం. వి. అ. పుం. శ్రీశ్రీకివాయ
 వ్యభాగపు దేశము: చూ, దేశములు.
 బ్రహ్మసనము. సం. వి. అ. న. ధ్యానోపాయ
 భూతమైన పద్మస్వస్తిక దండాద్యాసనము:
 చూ, ఆసనములు.
 బ్రహ్మ. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. పాన్నగంటికూర
 *: చూ, రూ-బ్రహ్మ. 4.

బ్ర

బ్రాం. వి. రూ-బ్రాం. వి.

బ్రాంతి. దే. వి, నై. వి, విణ: చూ, రూ-
 బ్రాంతి. (సే)మును. —కళా. 6, ఆ. 215;
 స్వా. 6, ఆ. 70; పియమునను. — ఉ,
 వారి 2, ఆ. 143; లక్ష్మీ. 3, ఆ. 73; అధి
 కమునను. —భార. ఆర. 7, ఆ. 289).
 బ్రామిక. నై. వి. —భృమ చూ, భాం. తి.
 బ్రాహ్మణబాయిలు. అం. చూ, మహారాష్ట్ర
 లు (బ్రాహ్మణులను కొనియెదరు. వేదవిహీ
 తాచారముననే వర్తించుచున్నారై బ్రాహ్మ
 ణులను బ్రాహ్మణేతర స్త్రీలను బుట్టిన
 వారు.)
 బ్రాహ్మణశిరస్కారము పా. (‘హం’ అనిగాని
 ‘నీ’ అనిగాని శిరకంఠై పెద్దయును బ్రాహ్మ
 ణుని తిరిగ్మరించిన వెంట నేన్నానమెనర్చి
 ఉపసమముండి రాత్రి వారికిననుగ్మరించి
 క్షమింపుడని పొర్పించిన పాపనివృత్తి
 యగును. ఇదే పారియశ్చితము.)
 బ్రాహ్మణపూజాసమయము. అం. (రాజ్యము
 కలుగును): చూ, గృహసమయములు
 బ్రాహ్మణబుద్ధిపుండు. సం. వి. అ. పుం. బాతి
 మాత్రోపసీపియైన బ్రాహ్మణుడు: చూ,
 స్వస్తిముఖుడు.
 బ్రాహ్మణము. పా. 1. మంత్రాత్మకమైనవేదము
 బ్రహ్మమనఁబడును. దానికి సంబంధించినది
 బ్రాహ్మణము. I బ్రాహ్మణములందు. విధి-
 అర్థవాదము-ఉపనిషత్తు అని మూడుభాగ
 ములుండును. విధులు. — కర్మప్రతిపాదక
 ములు, కర్మవిధాయకములు, కర్మస్వరూప
 బోధకములు నగు హక్యములు; అర్థవాద
 ములు. — కర్మప్రగోచనాపరములైన హక్య
 ములు; ఉపనిషత్తులు. — ఇదిహాసరూపములు.
 సంవాదాత్మకములు. తత్వవిచారపరములు -
 బ్రహ్మప్రతిపాదకములునగు భాగములు;
 II. ఋగ్వేదబ్రాహ్మణము హోతచేయు
 కృత్యములను, సామవేద బ్రాహ్మణముద్ధాతృ

కృత్యములను, యజుర్వేద బాహ్యము గుణము
కార్యములను, అధర్వణ బాహ్యము బ్ర
హ్మకార్యములను బోధించును. ౧. ఋగ్వేద
బాహ్యములు — విశ్వరూప బాహ్యము
ము, మంత్రబాహ్యము, క్షాత్రీయ
హ్యము; అనునవి ముఖ్యము; ౨. సామవేద
బాహ్యములు 8. — పౌష్కము, సుడ్వింశము,
సామవిధి, ఆశ్వేయము, దేవతాధ్యాయము,
ఉపనిషత్తు, సంహితోపనిషత్తు, వంశము
అనునవి — ఇందు (1) పౌష్కబాహ్యము
మునకు మహాబాహ్యము, తాండ్య
బాహ్యము, పంచవింశతి బాహ్యము
అను నామాంతరములు కలవు. ఇందు 25
అధ్యాయములు 350 ఖండములు కలవు.
(2) సుడ్వింశబాహ్యము — ఇందు 6
పరిపాఠకములు 68 ఖండములు 520 గ్రంథ
మును గలవు (3) సామవిధాన బాహ్య
ము. — మూడు పరిపాఠకముల చిన్న
గ్రంథము. (4) ఆశ్వేయబాహ్యము. —
ఆశ్వేయబాహ్యము కౌఠుసుమనియు శైవి
నీయుములేక తలపకారమునియు ద్వివిధము.
(5) దేవతాధ్యాయబాహ్యము. — దీనికి
అగ్నిబాహ్యమున నామాంతరము కలదు
(6) ఉపనిషద్బాహ్యము — ఇదియే
ఛాందోగ్యపనిషత్తు. బ్రహ్మవిద్యకు ముఖ్య
మైన దుపనిషత్తు (7) సంహితోపనిషద్బా
హ్యము. — ఇది యైదనపాఠముల చిన్న
గ్రంథము. (8) వంశబాహ్యము. —
నామవేద సంప్రదాయప్రవర్తకుల వంశవర్ణం
పరలు పక్కాణింపఁబడియె; III. (1) కృ
ష్ణయజుర్వేద బాహ్యము. — (దీనికి
మూడుకాఖలు. — కశకాఖ, మైత్రాయ
ణీయకాఖ, తైత్తిరీయము.) (2) శుక్లయజు
ర్వేదబాహ్యము. — శతపథమును పేర

నెలయుచున్న యీబాహ్యము గుణము
నందును బరిమాణమునందునుగూడ గొప్పది.
దీనికి మాధ్యం దినమనియు, కాణ్యమనియు
రెండు పాఠములుగలవు. మాధ్యందినము 14
కాండములును, 6000 కంఠికలును, కాణ్య
ము 17 కాండములును, 7624 కంఠికలును ఉ
న్నట్లు కనఁబడుచున్నవి. ౧. మాధ్యందినము
లోని కాండములు 14. — హవిర్విజ్ఞము,
ఏకపదిక, అధ్వరిము, గర్హము, సవము,
ఉఖానంధరణము, హస్తీభుజశతము, చితి,
సంచిత, అగ్నిగహస్యము, అష్టాధ్యాయ,
మధ్యమము, అశ్వమేధము, ఆరణ్యకము;
౨. కాణ్యములోని కాండములు 17 — హవ్య
వాహము, ఏకవాయువు, ఉద్ధగము, అధ్వర
ము, గర్హము, వాజకేయము, రాజసూయము,
ఉఖానంధరణము, హస్తీభుజము, చితి, శతరు
ద్రీయము, అష్టాధ్యాయ, మధ్యమము, అశ్వ
మేధము, అగ్నిగహస్యము, ఆరణ్యకము, 17 వ
కాండముకానరాదు; IV. అధర్వణబాహ్య
ము. — గోపథము. ఇదిపూర్వభాగము, ఉత్తర
భాగమునని ద్వివిధము పూర్వభాగమునం
దైదును, ఉత్తరభాగమునందానిను పరిపా
ఠకములుకలవు. ఇత్యాది. (చూ, వేదము,
ఉపనిషదులు, యజుర్వేదము, తైత్తిరీయబా
హ్యము, తైత్తిరీయసంహిత, వితరేయబా
హ్యము, వాఙ్మయము, బాహ్యములు);
2. బాహ్యమునమూహము: బాడబ్యము -
బాడవ్యము, బాహ్యమ్యము. (చూ, స్వప్తి
ముఖండు. 1.)
బాహ్యములు. అం. (చూ, బాహ్యము)
ఇవి తత్తత్కాలమునందలి మతధర్మములను
వర్ణవ్యవస్థలనుసాంఘికాచారములను దెలియఁ
జేయుచున్నవి. మంత్రములను యజ్ఞాదిక్రి
యలకు సమన్వయింపఁజేయు వాఙ్మయ
రూపమైన గ్రంథము బాహ్యము, తైత్తి

రీయ-శతపథ-బుగ్వేద-సామవేద-య-
 క్షేద-అధర్వ (గోపథము)- విశ్వేద-
 కావ్యతకీ (కావ్యాయన)-మంత్ర-కృష్ణయ
 సాక్షేద-శుక్లయ-క్షేద (శతపథము) బా
 హ్యములు మతయు ఆంధ్రర్యామి బా
 హ్యము: (చూ, వేదము.)

బాహ్యముయొక్క. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. చాదిగి

*: చూ, హంజిక. [చూడు 1

బాహ్యముకాచుండు అం: చూ, ఋత్వి
 బాహ్యముకాయనడు సం.వి. ఆ పుం. విద్యాం
 నుడునునర్కగ్గుపరుడు నైవనంశిక గ్రవలన
 బుట్టిన విపురిడు: చూ, స్వస్తిముఖుడు 1.

బాహ్యముకాదు సం. వి. పితృతగలయందా
 హ్యంపవలసినవారు మంత్రయుక్తముగ
 జేయు భోజనము చూ, సాదము (1).

బాహ్యము. సం.వి. ఈ స్త్రీ. 1 = బాపనక్క.
 బాహ్యమునిభార్య: చూ, భార్య; 2. నలి
 కండపాము. చూ, సర్పము; 3. చూ, బ్రా
 హ్మణముక్క *

బాహ్యముడు. సం.వి. ఆ పుం.=పాటుడు-
 బాపడు-బామ్మడు కాశీ, ఆ 89; "సత్యం
 దానమధాగ్రోహమాన్మశంస్యంత్రపాఘృణా
 తపశ్చద్యుత్యతే యత్రసప్రాహ్మణ ఇతి స్మృ
 తః." (భారతము.): చూ, స్వస్తిముఖుడు 1.

బాహ్యములు. అం. (౧. చూ, కల్పసూత్ర
 ములు) "శిష్యావ్యాకరణంధన్వోనిరుక్తంజ్యో
 తిషంతథా, కల్పశ్చేతి పడంగానివేదస్యా
 హుగ్గునీషణః॥ శౌచాచారగ్ధితస్సమ్యగ్ని
 ఘసాగ్నిరుపియః॥ నిత్యవ్రతీ సత్యవరస్స
 పై బాహ్యుణ ఉచ్యతే॥" అట్టి బాహ్య
 ణులలో. — "మహారాష్ట్రాధిపా ద్వివిదాః
 కర్ణాటాశ్చైవ ఘోషరా, దావిదాః పంచ
 దాహ్యోక్తావిధ్య దక్షిణానిసః." ౧ మహా
 రాష్ట్రులు, ౨ ఆంధ్రులు, ౩ దావిదులు,

౪ కర్ణాటకులు, ౫ ఘోషరులు వీరుపంచ
 దావిదులు. అందు ౧. మహారాష్ట్ర బా
 హ్యులు. — (చూ, మహారాష్ట్ర బాహ్య
 ణులు) వారిలో కావ్యులు, కర్ణాటక బా
 హ్యులు, కీర్ణంతబాహ్యులు కొంక
 ణస్థ బాహ్యులు, గృహదేబాహ్యులు,
 దేవ ఋత్విబాహ్యులు, పశశబాహ్య
 ణులు, దేశస్థబాహ్యులు, మాధ్యందిన
 బాహ్యులు, బరాడీ బాహ్యులు,
 కళంకీ బాహ్యులు, పాధ్యాబాహ్య
 ణులు, బాహ్యుణాయాలు, మాపశాబా
 హ్యులు, సాపారాబాహ్యులు, గోము
 ఖబాహ్యులు, మింపక బాహ్యులు.
 (వీరందఱు మహారాష్ట్ర దేశమునగు బా
 హ్యుణాఖిలలోనివారు.); ౨ ఆంధ్రులు. —
 (చూ, ఆంధ్రులు 853 పొరట); ౩ దా
 విదులు. — (చూ, దావిదులు 1528 పొర
 ట); ౪. కర్ణాటకులు. — (చూ, కర్ణాటకులు
 755 పొరట). కన్నడభాష పుట్టాడు దేశ
 మందలి బాహ్యులు కర్ణాటకులు వీరి
 లో. — (1) ఆరవనొమ్మలు అను బా
 హ్యులు. — ఇందు ఉరిచి బాహ్యులు,
 కన్నడ బాహ్యులు, పుమ్మెబాహ్య
 ణులు, సగరిబాహ్యులు, గొబ్బరబా
 హ్యులు చేరుదురు. (2) అమలవాసీ
 బాహ్యులు మళయాళమున దేవాలయా
 గ్నులు. (3) సంబూరి బాహ్యులు మళ
 యాళదేశపువారే. (4) పొట్టిబాహ్యులు
 కన్నడదేశమున దేవాలయగ్నులుగనున్న
 రు, (5) మూత్తుబాహ్యులు కేరళ
 దేశములు. (6) పట్టర బాహ్యులు
 (చూ, పట్టర బాహ్యులు 1663 పొరట);
 ౫. ఘోషర బాహ్యులు. — (తకారాది
 అనుబంధములో "చూ, ఘోషర బాహ్య
 ణులు.") వీరిలో అగస్త్యులవారు అను బా

హ్మణులు, అక్షయమంగళులను బ్రాహ్మణులు, అనాపలులను బ్రాహ్మణులు, దౌష్ట్యబ్రాహ్మణులు, కపిల బ్రాహ్మణులు, భద్రాయత బ్రాహ్మణులు, భేదావాలరను బ్రాహ్మణులు, గర్మానలీ బ్రాహ్మణులు, గుగలీ బ్రాహ్మణులు, గోమతి వాలుగను బ్రాహ్మణులు, చాకపలను బ్రాహ్మణులు, జంబు బ్రాహ్మణులు, ర్మూలీ బ్రాహ్మణులు, తిపోగనులను బ్రాహ్మణులు, తలూజీయ బ్రాహ్మణులు, దుర్గచి బ్రాహ్మణులు, నర్సిపర బ్రాహ్మణులు, పారాశర్య బ్రాహ్మణులు, శ్రేణివాలరను బ్రాహ్మణులు, భాగ్యవర్మ బ్రాహ్మణులు, మొత్తలలు అను బ్రాహ్మణులు, కూర్మక నాలుగను బ్రాహ్మణులు, రజనాలరను బ్రాహ్మణులు, పట్టులుగను బ్రాహ్మణులు, పరంపరి బ్రాహ్మణులు, వాల్మీకి బ్రాహ్మణులు, శ్రీమతి బ్రాహ్మణులు, నజోదార్మ బ్రాహ్మణులు; తప్పి కేషములు — (౧) వైశవ బ్రాహ్మణులు — (చూ, శైవ బ్రాహ్మణులు - వీరిలో శాస్త్రేయ బ్రాహ్మణులు చేరియున్నారు. చూ, శాస్త్రేయ బ్రాహ్మణులు); (౨). పంచగౌడులు. - ౧ సారస్వతులు, ౨ కన్యాకుబ్జులు, ౩ గౌడులు, ౪ ఉత్కలీలు, ౫ మైథిలులనియు పంచవిధములగు గౌడ బ్రాహ్మణులు వింధ్య కుత్తరమున పర్తింపుచేన్నారు. అందు — ౧ సారస్వతులు. వీరిలో మొదటి తెగకు: - (చూ, కపూరియ బ్రాహ్మణులు; రెండవ తెగకు: — చూ, ఆచార్య అను బ్రాహ్మణులు; మూడవ తెగకు: — చూ, ఆమగోతర బ్రాహ్మణులు.); ౨ కన్యాకుబ్జులు. — (చూ, కన్యాకుబ్జులు); ౩ గౌడులు. — (చూ, గౌడి (డ) బ్రాహ్మణులు); ౪ ఉత్కలీలు. — (చూ, ఉత్కలీ బ్రాహ్మణులు); ౫ మైథిలులు. — (చూ, మైథిలులు); (౩): చూ, సేవాకీదేశపు బ్రా

హ్మణులు వారిజాతులయొక్క నామములు; (౪): చూ, దశవిధ బ్రాహ్మణులు. ఇత్యాది; 2: చూ, మనుష్యులగులు బ్రాహ్మణోమముదేవతా. లో. బ్రాహ్మణుడే నాడైనము. “దర్శిమతి బ్రాహ్మణోమము దైవమునెడు, బుద్ధి” స్వా ౧, ఆ. ౩ బ్రాహ్మణ్యము సం. వి. ఆ. ౧. 1: చూ, బ్రాహ్మణము. 1, 2 బ్రాహ్మణభాషము; ౩ బ్రాహ్మణాకర్యము. బ్రాహ్మణ్యుడు. సం. వి. ఆ. పుం. శని: చూ, రాహువు. 2 బ్రాహ్మణ్యము సం. వి. ఆ. న. 1. కెడ్డవేల్లి మొదటనుండెడు బ్రాహ్మణీధము; పుం. 2. కెడ్డయునాచూ ముగలనగునిదానేపిలిచి పహుసహితిముగ పస్తాగిదులచే నలంకరించి పూజించి కన్యనిచ్చిచేయు వివాహము చూ, వివాహము, వివా ౩ బ్రాహ్మణంబంధమైనది; అం. 4: చూ, పురాణములు, 5 చూ, ఏక విశంతి స్థానకములు బ్రాహ్మి. సం. వి. ఈ శ్రీ 1: చూ, మాతృ కలు; 2: చూ, సరస్వతి; ౩. వాచపనవీమ: చూ, పిపీలిక; 4. రూ-బ్రాహ్మి. పాన్న గంటికి: చూ, శీతసారము; 5. బారంగికి: చూ, హంజిక, 6. బ్రాహ్మి* చూ, సోమద. (సోమెదికూర అనియు); అం. 7: చూ, మాతలు.

బ్రాహ్మీతంత్రము. అం: చూ, తంత్రములు. బ్రాహ్మ్యము. అం: చూ, వివాహములు.

బురి

బురింగు దే. ఆ. కి. 1: చూ, మెండుకొను. 3; 2: చూ, మఱుగునడు; 3: చూ, స్నాన మాడు; 4: చూ, మరణించు. అం, భా. తృ. 87.

బుంగుడు. దే. విణ. 1. మఱిగినది. (సం) — కృత్తము, నిష్పక్వము; 2. మునిగినది: చూ, విగాహితము.

బుంగుడునడు. ద్వ. అ కిరి. రూ—బుంగు పడు: చూ, బుంగు. 2 (పే. బుంగుడు పజుమే.) [భార విరా. 2, ఆ. 192.

బుంగుడునాటు. ద్వ. వి. బుంగుడునడుట. బుంగునడు. ద్వ. అ కిరి: చూ, రూ—బుంగుడునడు.

బుంగుమే. దే. పే. బుంగుజేయు. బుంగుయ్య. దే. అ. కిరి: చూ, నశించే. బుంగి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, రూ—బుంగి. బుంగి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ.—పై.—

బే

బేరీలు. వా. వి. బ: చూ, భక్త్యము. బేరీపు. వా. వి. తేరీపునందలిధ్వని.

బో

బోరి. వై. వి.=వృద్ధి: చూ, వృద్ధి 4.

బ్లా

బ్లాంకెటు. వా. వి.బజాతుపచ్చేడము(దుప్పట్). బ్లాకు. వా. వి. 1. నలుపు. “బ్లాకుదోర్డు”; 2. కొన్ని భాగములు కలిసినభూఖండము; 3.వృత్తిబింబపుబొమ్మ; 4. అగౌరవచిహ్నము. “బ్లాకుమార్కు.”

భ

భ. ఒకయక్షరము. సా. వి. ఆ. పుం. శుక్ర: దు: చూ, రామపు. 2.

భమ్. సం. వి. ఆ. పుం.నక్షత్రము:చూ, రిక్కు. భంగ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. బ. జేనపవిత్రులు.

భంగపడు. మి. అ. కిరి: చూ, మొక్కుపోవు. 2. భంగపాటు. మి. వి. భంగపడుట. భార. విరా. 1, ఆ. 53.

భంగపెట్టు. మి. స. కిరి: చూ, భంగించే. భంగము. సం. వి.ఆ. పుం. 1.=బన్నము. చెఱు

పు: చూ, హాని. 2, 2. అ. చూ, వీచి. 1; 3 అగౌరవము: చూ, నడి. 3; 4. గోగము: చూ, హనువు. 4; 5. ఒకానొకగోగము: చూ, హనువు. 4; 6 చూ, వహేలనము.

భంగి. సం. వి. ఇ, ఈ. స్త్రీ. 1:చూ,విధము.1. భార. విరా. 1, ఆ. 236; ఈ. స్త్రీ. 2: చూ, భంగము. 3: 3: చూ, నేరుపు. 1; 4.=బంగి: చూ, బంగి 1.

భంగించే సం. స. కిరి చూ, హేళనముచేయు. భంగుర. సం. వి. ఆ. స్త్రీ.అతివిష*:చూ,విష. భంగురము. సం. విణ. 1. నశించినది: అంతరితము, ధ్వస్తము, నిర్వృతము; 2. పంకరై నది: చూ, వేల్లితము. 2.

భంగ్యము. సం. విణ. రూ—భాంగీనము. భంగలుపండునది (పాలము): చూ, భూమి. 1. భంజకము. సం. విణ. విఱుచునది.

భంజనము. సం. వి. ఆ. న: చూ, విఱుపు. 1. భంజి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. పాయవలె పంక రగాపోయెడి అశ్వగతి. రూ—భంజలిక: చూ, హయము. [2, ఆ. 101.

భంజలిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ.—పై.—పా. భంజించే. సం. స. కిరి: చూ, విఱుచే.

భంజిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. బారంగి*: చూ, హంజిక.

భంటాకి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, ములక. *. భండపడు. సం. విణ.=: చూ, బండపడు. భండనము. సం. వి. ఆ. న. 1: చూ, యుద్ధము;

2. కవచము: చూ, వారవారణము; 3: దు
శ్శేష్ట. (తె).—క అత, కల్లతనము.
భండారము. సం. వి. ఆ. పుం = బండరము
బొక్కనము: చూ, పంటసాల.
భండి. సం. వి. ఈ స్త్రీ రూ-భండి 1. మంగ
టిక: చూ, సమంగ 1; 2. దిరిసెన: చూ,
శ్యామనగ; 3 చిట్టిహూరి-చూ, గండిరము 2
భండించే సం. ఆ కిరి బండారాటాడు.
భండిరము. సం. వి ఆ పుం. 1 చూ, రూ-
భండిరము 1—2—3
భండియము. సం. వి ఆ. పుం: చూ, భండిరము 2.
భండిరము సం. వి. ఆ పుం. 1: చూ, భండి 1;
2. రూ-భండిరము-భండి-భండిర-భండిలము,
అల్పమాంపము, ఊలుకము, కణమారిపము,
కీడేరము, గండిరము-గండిరి, ఘనవామకము,
ఘనస్వరము, ఘోష, చిల్లి-భిల్లి, జీవాంశికము,
తండులి-తండులికము-తండులీయకము-తం
డులీయము - తండులేరము, భండియము.
(తె).—చిట్టి-చిట్టి, చిట్టహూరి-చిట్టిహూరి,
యంతుక * (చూ, పృశ్ఠము); 3 చూ,
భండి* 2.
భండిరి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. —పై —
భండిలము. సం. వి ఆ. పుం. —పై. —
భండుడు. సం. వి ఆ పుం. ఆకతాయ: చూ,
వ్యాగుడు. 2.
భంబు. సం. వి. ఆ. న. 1 నక్షత్రము: చూ,
రిక్క; 2 ఆకాశము: చూ, సురవర్తము;
పుం. 3. కిరణము చూ, హాయనము. 2.
భక్తము. సం. వి. ఆ. న. 1. అన్నము: చూ,
సాదము. (1); విణ. 2. భాగింపబడినది:
విభక్తము.
భక్తి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. = బత్తి. కొలువు:
చూ, నేప. 1. (చూ, భక్తులు); 2. = బత్తి
ఆయుముతో గూడిన స్నేహము. లక్ష్మీ. 5,
ఆ. 150: చూ, విరాళి. 2; 3. పాలు: చూ,

భాగము. 1; వా. 4 = బత్తెము. కూలి:
చూ, సంబళము. 2, 5. = బాకి. నిలువ: చూ,
శేషము
భక్తిలక్షణములు. ఆం: శ్రీపదము. కీర్తనము,
స్మరణము, పాదనేప, అర్చనము, వందనము,
దాస్యము, సఖ్యము, ఆత్మనివేదనము. (9)
భక్తుడు సం. వి ఆ పుం. = భక్తుడు. భక్తి
గలవాడు, డింగగిడు చూ, నేపగుడు
భక్తులు అం. 1 భక్తి ఎనిమిదివిధములు. —
భాగవత వాత్సల్యము, సగవ
త్పూజయందినమోదము, సగవర్చన, భగ
వద్విషయమునందరింభము, భగవత్కృపా
శ్రీవశేచ్ఛ, స్వరనేత్రాంగ వికారము, సదా
భగవదనుస్మరణము, అమాంసభక్షణము (8);
2 పక్షిత్తు, నారదుడు, పృష్ఠానుడు,
భార్గవి, పృథుడు, అహోరుడు, గరుత్మం
కుడు, ధనంయుడు, బలిచక్రవర్తి. (9)
భక్తుడు. సం. విణ: అదత్తి, అదినశిలుడు,
ఆస్మరుడు, ధౌదరికుడు, భావ
కుడు, మితనుడు, ఘనస్మరుడు, చు
లుడు, బహ్వశిని, హోక్త (తె).—ఆబూ
రికాడు, తిండికాడు, తిండిపోతు, తిండి
డు, బోరెంపోతు, మింగనగొండి, మేతరి,
మేవరి; తద్వి. — ఒకరియింటి కూడుతిన
వాడు. — పరపిండారుడు, పరాన్నుడు.
(చూ, మేవరి.)
భక్షణము సం. వి. ఆ. న. తిండి చూ, సాపాలు.
భక్షణీయము. సం. విణ: చూ, భక్ష్యము. 2.
భక్షించే. సం. స. కిరి: చూ, సాపగు. లక్ష్మీ.
4, ఆ. 103. [ము. 1.
భక్షీతము. సం. విణ. తినబడినది: చూ, భుక్త
భక్ష్యంకారుడు. సం. విణ. పిండివంటకాడు:
చూ, మాపకారుడు.
భక్ష్యకారుడు. సం. విణ. — రూ-పై. —
భక్ష్యము. సం. వి. ఆ. న. 1 = పండేరము—

చణ్డాగ్రము. (తె).— తినుబండము, పండే
రము-పణ్డాగ్రము, పిండివంట. తద్విశేష
ములు.—౧. పంచభక్త్యములు —భక్త్యము,
భోజ్యము, రేహ్యము, చోష్యము, పానీ
యము, ౨. అంగారపాలి, అంగార
పోణి. (తె).—అంగరపూవీయ, అంగరగ్లా-
అంగరగ్లా, ౩. అతిరసము. (తె).—అరినియ-
అరిసె-అరినియ-అరిసె; ౪. అపూపము-అ
పూపకము-అపూపకము, కాండపము, చ
ర్మపము, పూపము, పూపలిక, భూరిగం
ధ్యము. (తె).—అట్టు, అప్పచి-అప్పచ్చి,
అప్పడము-అప్పళము, ౫. అపంతికము, ఉ
చపక్వము. (తె).—ఇడ్డెన, వాసెనకుడుము;
౬. (తె).—అప్రగు-బోగగు, ౭. ఆఖ్య,
ఉపకారిక. (తె).—ఉక్కిర, ఉక్కిర; ౮.
(తె).—ఆమవడ-ఆవడ; ౯. (తె).—
ఇంచుమంచి; ౧౦ ఇడి, ఇడిసుడక, ఇడిసుడుము;
౧౧ ఉఖ్యము, పిరరము-పెరరము; ౧౨. ఉట్ర
పడియము; ౧౩ ఉత్కారిక, కేసుండకము-కే
సుండము, ఖండపాలము, ఖండికము, మోడ
కము. (తె).—ఉండము-ఉండ్రాలు, కుడుము;
౧౪. ఉపమ-ఉపమ; ౧౫. ఉప్పడుపిండి;
౧౬. ఉలుప-పులుప, ఉరుచిండి, ఉరుపు-
ఉరుపు, తొక్కు-తొక్కుడు, పచ్చేడి, పడి
దియము-పడిదెము, పిండిమిరియము, బట్టి,
౧౭. ఏలకికాయ; ౧౮. కడియపుట్టు,
౧౯. కపోళి; ౨౦. కరంబము. (తె).—
కర్జకాయ, కశాయము-కజ్జాయము-కజ్జము-
కజ్జియము - కజ్జము; ౨౧. కవణము;
౨౨. (తె).—కూళ్ళపిండిలు; ౨౩. కైసుం
దికము; ౨౪. కోవా; ౨౫. కాదెరము;
౨౬. (తె).—కోమ్ములు; ౨౭. ఖండఖండి
తము, పూరిక. (తె).—పూరి-పూరీ,
౨౮. గుడపిండము; ౨౯. ఘారిక. (తె).—
ఘారియ-ఘారె, వడ; ౩౦. (తె).—గోరు

మిటులు; ౩౧. చరుప్రణము, చిత్రాపూ
పము; ౩౨. చర్పటి. (తె).—బబ్బట్టు-
బొబ్బట్టు; ౩౩. చామ్యము; ౩౪. (తె).—
చిమిడి, చేలిమిడి, ౩౫. (తె).—చేగోడి;
౩౬. (తె).—చేల్లగుత్తులు; ౩౭. (తె).—
చోచట్టు; ౩౮. (తె).—జలేడి; ౩౯.
(తె).—జిల్లేడుకాయ; ౪౦. (తె).—
జిడియ-జిడె; ౪౧. గోవకము. (తె).—
గోనియ-గోసె; ౪౨. (తె).—ద్రీప్తు; ౪౩.
(తె).—నానైల; ౪౪. (తె).—నిడి
సుడక, ౪౫. (తె).—నిప్పటి-నిప్పట్టు;
౪౬. (తె).—నీరుసత్తిగ, నీరొట్టియ-నీరొ
ట్టు-నీరొట్టె; ౪౭. (తె).—పగోడి-పగో
డా; ౪౮. (తె).—పప్ప; ౪౯. (తె).—
పాలకాయ; ౫౦. (తె).—పాలమీగడలు;
౫౧. (తె).—పిండివడియము; ౫౨. (తె).—
పుడుకులు-పుడుకులు; ౫౩. పూంణము-
పూణ్యము. (తె).—పూర్ణము, ౫౪. పూరి
ము; ౫౫. (తె).—పూ సకజ్జియము.
౫౬. పేనిక. (తె).—పేణి-పేరి
ణి; ౫౭. (తె).—పొంగరము-పొంగరాలు-
బొంగరాలు; ౫౮. (తె).—పోక-పేరు-
పోకఉండలు; ౫౯. (తె).—పోతె-పో
లి-పోళె; ౬౦. (తె).—బటాసాలు; ౬౧.
(తె).—బడికోడి; ౬౨. (తె).—బరిడె
గప్ప; ౬౩. (తె).—బిల్గసుడుములు; ౬౪.
(తె).—బుడుకు; ౬౫. (తె).—బూరియ-
బూరె; ౬౬. (తె).—బెడద; ౬౭. (తె).—
బొణిగలు; ౬౮. (తె).—గూరిలింగకాయ;
౬౯. (తె).—మడత; ౭౦. (తె).—
మణుగుబూలు; ౭౧. (తె).—మిఠాయి;
౭౨. (తె).—మినుపపోక, మినుపసున్ని,
సుకిని-సుకియ-సుకుని-సున్ని; ౭౩. (తె).—
ముక్కులు; ౭౪. (తె).—ముత్తెఱుకప్ప;
౭౫. మూండము. (తె).—మోరుండ,

కొబ్బరి యుండ; ౭౬: యంత్రిక, సం
యావము. (తె) — సీం తిక, సా
నత్తు; ౭౭: (తె) — రొట్టెయ-రొట్టె; ౭౮
(తె). — వెన్న పడిదము - వెన్న పాలకాయ -
వెన్న ప్పము, వెన్న మెలుగు, వెన్నయుండ,
౭౯: (తె) — నడికుడక; ౮౦: (తె). —
సరదాలు; ౮౧: నేలిక. (తె) నేవ-నేవియ-నేకె,
౮౨: (తె) — సొట్టిబూరె; ౮౩: (తె) —
హోలిగ-ఓలిగ; మతయు. — ౮౪: అడ్డక;
౮౫: అడ్డాణము; ౮౬: అమృతకళము;
౮౭: అమృతఫలము; ౮౮: అర్పటము;
౮౯: ఖాద్యము; ౯౦: చంద్రకాంతము;
౯౧: తైలము; ౯౨: పిట్టకము; ౯౩: పుస్త
ము. ఇత్యాది భక్త్యవిశేషములు గలవు.
(౧౩-౨౩ కడనున్న పదములు ఒకటి అని
కొండలు) (చూ, సాపాటు: చూ, సాదము(1).
(మిగతవానికి "చూ, హోలిగ."); విణ.

2. తిండగినది: ఖాద్యము, భక్త్యజీయము

భక్త్యములు. అం: చూ, భక్త్యము. 1.

భగంధరము. సం. వి అ పుం మగ్న సానమునం
డలివగిణము చూ, పగిణము.

భగణము. అం. (ఒక గురువు-రెండు లగువులు.

ఉదా. — రాముడు.) చూ, అష్టగణలక్షణము.

భగము. సం. వి. అ. పుం. 1. రూ-భాగ్యము.

శ్రీ. చూ, సంపత్తి 1; 2. వీర్యము: చూ,

రతస్సు. 1; 3: చూ, వాంఛ; 4. తెలివి:

చూ, స్మృత్యము. 2; 5: చూ, వైరాగ్యము,

6. కీర్తి: చూ, సమాఖ్య. 1; 7: చూ, మా

హాత్మ్యము; 8: చూ, సన్మానము; 9: చూ,

యత్నము; 10: చూ, ధర్మము. 1, 11: చూ,

మోక్షము; 12. = పం గు: అంక తి,

అవాద్య దేశము, ఆనకము, ఆశము,

ఇ, ఉత్తమాంగము, ఉపస్థ, ఓ, కందర్ప

కూపము, కామమందిరము, కన్యకో

శము, కోశము-కోషము, క్షేత్రము, గుహ్య

ము, గూఢము, బ, జన్మచక్రము, పుష్ప వ
ధము, పృథ్వీ, బంగారము-బంధూ
రిము, బింబము, యోని, రత్నము, రతి, రతి
కుహరము, రతిగృహము, సంధి, సంబాధము,
సంసారహర్షము, స్మృతకూపకము, స్మరాం
గారము. (తె) — అచ్చోటు-అచ్చోటు,
అడుగునీ, ఒడికట్టు, కచ్చే, కగి, గుంట,
దుబ్బ, దూపె, పంగు, పాపలగనుతావు,
బాత్త, గుయ్య, మరునిల్లు, అందు;
తద్వితేషములు. — ౧. ఉపస్థోపల సదుమ
మొగ్గలది. — తిర్యక్కోశము; ౨. పశుయో
నికీ. (తె) — ఒడి, కరి-కటి, ౩. యోని
మూలము: — ఉదకము, కల్మాషి (తె). —
కచ్చేమొదలు; ౪. యోనిలోపలితావు: —
కోశము; ౫. స్త్రీపురుషులగుటి — అవక
రము, అవస్థ, రము, కాపినము, కాలినము,
గుహ్యము, గూఢము, పరాంగము, పరంజనము;
౬. స్త్రీలలోజితిసంచారస్థానము: — బాసువు,
(మిగతవానికి "చూ, స్మరాంగారము");
13. బలము: చూ, శక్తి 1; 14. = బాగు:
చూ, యోగ్యత; అం. 15. చూ, చుంబన
స్థానములు; 16. చూ, స్త్రీలక్షణాంగములు.
(భగము తా. బేటివీపు-వినుగువీపు-రో
మము-చిన్నముక్క-విస్తీర్ణము - తామగపు
వృక్షము ఈయాటును గలిగియున్న పుష్పగ
ములు. ఖరపృష్ఠము-మందూక పృష్ఠము-రో
మంహితము-చిర్ల నాళికము-మంకిర్లము-విగ
ళము ఈయాటును గలిగిన పుష్పములు.
కుడిపక్క-నెత్తుగనున్న కొడుకులగనును.
ఎడమపక్క-నెత్తుగనున్న కన్యకలగనును.
రావించిగురాకుపలెనున్న సౌభాగ్యవతియు
పుణ్యాత్మరాలునునగు. కుడనుడియున్న
రాజపత్నీయగు ఎడమకుడియున్న గొడ్డారి
లగు. మచ్చేయున్న మగనింజింపును. తా.
బేటివీపుపలెనుండి సమమైననుపు గలిగిన

శుభపరిదమై పుత్రపరిదమై ధనధాన్యములు
 గలుగఁజేయును. చివరను కుంకుమవర్ణమై
 యెఱ్ఱనిమచ్చేయున్న నుత్తమరాలగు. ఈమ
 చేచ్చి దక్షిణభాగముననున్నను బలితస్త్రము. ని
 ర్మాంసమై మిక్కిలి సాడవై తెల్లని నాడితోఁ
 గూడిన గోర్భాగ్యురాలై చరిత్రదుఃఖమునుభ
 వించును. దీర్ఘమైన మగని మామను మఱచి
 నిఁజేంపును); 17 చూ, కళాస్థానములు
 భగవంతుఁడు సం. వి. త్. పుం. రూ-భగవా
 నుఁడు. 1 చూ, విష్ణువు 1, 2' చూ,
 శివుఁడు, 3 చూ, సుధుఁడు; విణ
 4 చూ, సన్మానితుఁడు.
 భగవతి సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. నది చూ,
 హానిని (నది); 2' చూ, సుగంధి; 3. పా
 ర్వతి చూ, హైమవతి (పార్వతి); విణ.
 4. పూజ్యస్త్రీ చూ, స్త్రీ.
 భగవత్కథాశ్రివశేచ్ఛ. అం చూ, భక్తులు.
 భగవత్పూజయందనుమోదిము అం చూ,
 భక్తులు.
 భగవదర్చన. అం.—పై — [భక్తులు
 భగవద్గొప్పఁడును నందలి దంధము అం: చూ,
 భగవానుఁడు. సం. వి. త్. పుం: చూ, రూ—
 భగవంతుఁడు.
 భగిని. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. రూ-భగిని. 1: చూ,
 సహోదరి; అం. 2. చూ, గయూపిండ
 దానార్థము
 భగిపుత్రుఁడు. అం. చూ, భాగ్యవంతుఁడు.
 భగాలి. సం. వి. ఇ. పుం: చూ, శివుఁడు.
 భగిరథుఁడు. అం: చూ, మహారాజులు (రాజు. 1.)
 భగుఁడు. సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, సూర్యు
 ఁడు; అం. 2: చూ, ఆదిత్యులు.
 భగురు. అం: (భ + గ. ఉదా.-మాధవుఁడా): చూ,
 ఉపగణములు.
 భగ్నిచ్చందము. అం: చూ, వాక్యబోధము.

భగ్నమగు. మి. అ. కి: చూ, మొక్కపోవు. I.
 భగ్నము. సం. విణ.—బన్నము. భంగము నొం
 దినది: (తే).—బడత
 భగ్ని సం. వి. ఈ. స్త్రీ. చూ, రూ-భగిని.
 భజన. సం. వి. అ. స్త్రీ. రూ-భజనము 1'
 చూ, నేప. “రామభజన”, 2. భాగించుట:
 చూ, విభజనము
 భజనము. సం. వి. అ. న —పై —
 భజమానము. సం. విణ. 1. నేవించుచుచి చూ,
 నేపితము; 2 భాగించుచుచి చూ, విభాజక
 ను, 3. న్యాయముతోఁగూడినది చూ, యో
 గ్యము 2.
 భజించే సం. స. కి: 1 కొలుచు చూ, నేపిం
 చు; 2 భాగించు చూ, విభజించు
 భద్రవ్యము సం. విణ. 1 నేపింపఁదగినది: చూ,
 నేవ్యము; 2 భాగింపఁదగినది: చూ, విభాజ్యము.
 భటము సం. వి. అ. పుం. దినముయొక్క పగు
 నేనవభాగము చూ, దిగభాగములు (పాన
 రము.)
 భటిత్యము. సం. విణ. ఇనుపసలకప గుర్తిచ్చి
 కార్చినది: చూ, కఱుపట్టు: చూ, మాంసము
 భటుఁడు. సం. వి. అ. పుం.—బంటు 1. అతిగ
 ఘుఁడు, అస్త్రబీవి-అస్త్రబీవుఁడు, ఆగ్రభ
 టుఁడు, ఉష్ణుఁడు, ఉష్ణులుఁడు, ఏకపీరుఁ
 ఁడు, క్షిపరుఁడు, పత్తి, పచ్చికుఁడు, పదా
 జి-పదాతి, పద్గుఁడు, పాదాతికుఁడు, యోధ-
 యోధుఁడు-యోధ, హంపీరుఁడు. (తే).—
 బంటరులు, కాలరి, కాలిబంటు-కాల్పంటు,
 కాలుమానిసి, కాలురువు-కాల్వరు, జోదు,
 నడజోదు, పదగుఁడు, పరి, పేద, బంటు,
 మానిసి, లెంక-లేక, సిపాయి; తద్విశేష
 ములు.— ౧. పదాతినేనకు.—పాదాతము.
 (తే).—కాలుబలము, మంది; ౨. రక్షణా
 రముకూడఁబోవుబంటునకు.—అంగరక్షకుఁ
 ఁడు, పరిచరుఁడు, పరిధినుఁడు. (తే).—

పారివాడు; 3: (చూ, మహారఘడు).

(మిగతవానికి "చూ, హంపీరుడు.

2. "); 2. పసివాడు: చూ, సేవడు;

నా. 3 కార్పారి: చూ, వ్యవసాగ 2.

భట్టారకుడు. సం. వి. అ. పుం 1. (నాట్యపరిభాషయందు) రాజు: చూ, రాజు 1;

2: చూ, నవ్యాది; 3. చూ, సూర్యుడు.

భట్టికావ్యము. అం. (ఈగ్రంథమునుభట్టివారిసేను): చూ, కావ్యనాటకములు.

భట్టిని. సం. వి. ఈ. స్త్రీ 1 (నాట్యపరిభాషయందు) రాజభార్య: చూ, భార్య, 2 బ్రాహ్మణనిభార్య: చూ, భార్య.

భట్టు. సం. వి. ఈ. పుం బొట్టు: చూ, బొట్టు 7

భట్టుడు. సం. వి. అ. పుం బట్టు: చూ, పాఠకుడు [ము 9.)

భట్టారిలు. అం: చూ, సభాంగములు (అంగ

భద్రి సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1 చూ, తిథి 1;

2. గంగ: చూ, నది; 3 బౌద్ధదేవి: చూ,

స్వామి. 2; 4 కృష్ణుని అప్తమహిమలలో

నొకతే: చూ, మహిమలు.

భద్రకము అం: చూ, వృత్తము. 1. (౧. ౧-

న-ర గణములు. 9వ ఛందస్సు, ౨. న-న-

ర-వగణములు. 7 యతి 11వ ఛందస్సు;

3. భ-ర-న-ర-న-ర-న గురువులు. 12

యతి 22వ ఛందస్సు అని తిథివిధము.)

భద్రకుంభము. సం. వి. అ. పుం: చూ, పూర్ణకుంభము.

భద్రదారువు సం. వి. ఈ. న-చూ, దేవదారి.*

భద్రపదము. అం: చూ, భద్రము. 8.

భద్రపర్ణి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. గుమ్మడు*: చూ, సర్వతోభద్ర.

భద్రబల. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, లంకేశ్వరము*.

భద్రము. సం. వి. అ. న. 1. కల్యాణము: చూ,

కుభము. 1; 2. బంగారు. చూ, లోహము. 1;

3 నాగముద్రై*: చూ, హరిత. (తృణము.

1.); అం 4: చూ, కరణములు; పుం.

5. గజజాతివిశేషము: చూ, హస్తీ. (ఈజా

తిగజము శుభకార్యములయందు పురపరిచారయోగ్యమైనది); 6. ఎద్దు: చూ, వృషభము.

1; 7. కాటుకపట్టి: చూ, శకుంతి (పిచ్చేక);

8. నూ-భద్రపదము-భద్రపదము: చూ,

మానము. 1; విగ. 9 శుభకరము చూ,

శుభము. 1; 10 = పదిలము-బద్ధిము: చూ, హెచ్చేక. 1; 11 = పద్దు. అం కెలపరుస: చూ,

పద్దు. 3; 12: చూ, కైన్యము; అం.

13: చూ, గజజాతులు. [ము. 3*.

భద్రముస్తకము. సం. వి. అ. పుం: చూ, భద్ర

భద్రమువము. సం. వి. ఆ. న. కొడిసెకాయ,

(కొడిసెపండు అనియు) చూ, వత్సకము.

భద్రకణిపు. సం. వి. ఈ. పుం. ఇందుగ్రి

వచుడు. చూ, హస్తీ. [వాసన. 1.

భద్రశ్రీ. సం. వి. ఈ. స్త్రీ చందనము: చూ,

భద్రసురము. సం. వి. అ. పుం చేతికటారి:

చూ, బాణము. 1.

భద్రాకరణము. సం. వి. అ. న. చూ, పపనము.

భద్రాశ్వము. సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, నవ

ఖండములు. 2 (చూ, ఇలావృత్తము);

2: చూ, వర్షములు.

భద్రాసనము. సం. వి. అ. న. మణులు మొద

లగువానితో జేసిన రాజాసనము: చూ, ఆస

నములు.

భద్రుడు. సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, వీరభ

దుడు. (చూ, పృథ. 4.); 2: చూ,

శివుడు; 3 = పదిలుడు: చూ, మేలుకొని

యుండువాడు; అం. 4: చూ, పురుష

జాతులు. 1. [వత్సరి.

భద్రేల. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. సన్నయేలికి*: చూ,

భయంకరము. సం. విణ. భయమునుపుట్టించు
నది: చూ, రారవము. 2.

భయంకరుడు. సం. విణ: చూ, వెఱవరి.

భయదుర్ముఖుడు సం విణ: చూ, వెనుదీయువాడు
భయపడు. మి. అ. కి: చూ, ముక్కు. 6.

భయపెట్ట. మి. స. కి: చూ, వెఱపించు.

భయము. సం. వి. అ. న. 1: చూ, సాధ్యము;
విణ. 2: చూ, భయంకరము; అం. 3: చూ,
శిక్షకాలములు; 4: చూ, స్థాయిభావ
ములు; 5: చూ, పాశములు.

భయముడిసియాడరించినవాడు. అం. 1: చూ,
గయాపిండదానార్తులు; 2: చూ, పితలు.

భయముదీర్చినవాడు. అం — పై. —

భయశీలుడు. సం. విణ: చూ, వెఱవరి

భయానకము సం. వి. అ. పుం. 1. పులి: చూ,
శార్దూలము. 1; 2. రాహువు: చూ, రా
హువు 2; విణ. 3. భయానకరసముగలది
చూ, రారవము. 2; అం. 4. చూ, రసములు
భయాపహుడు సం. వి. అ. పుం. మండలేశ్వ
రుడు: చూ, రాజు 1.

భరంతు. వా. వి. ఇంటిముట్టు.

భరందు. వా. వి: బొగింది-బొంది-బరందు.

భరటుడు. సం. వి. అ. పుం. 1. పరపుడు.

కూలివాడు: చూ, సంబళకాడు; 2 ముష్ట

రి: చూ, మృత్యురుడు.

భరణము. సం. వి. అ. న. 1. కిరించేట; 2. రూ-

భరణ్యము. కూలి: చూ, సంబళిక. 2;

3 జీతము: చూ, సంబళిక. 2; 4. చూ,

మనోపృత్తి; 5. ఇరుపదితూములమానము.

భరణి సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. ఒకసత్తత్రయము:

చూ, రిక్క; 2: చూ, భూమి. 1; 3. =

బరిణై-పక్కణి. చూ, పాత్రము. 6.

భరణ్యము సం. వి. అ. న. 1. కూలి: చూ,

సంబళిక. 2; 2. జీతము: చూ, సంబళిక. 2.

భరతము. అం. 1. నాట్యమునకు భరతమని
పేరు: చూ, నాట్యము. 1; 2. = బరతుపిట్ట:
చూ, సాతుడుపులుగు; అం. 3: చూ,
నవఖండములు; 4: చూ, కళలు; 5: చూ,
ఖండములు.

భరతవాక్యము. అం చూ, ఇతిపృత్తవిస్తరము.
(వివక్షితార్థ స్మృతిపాదనాది యాజులక్షణ
ములతో నాటకములను జేసి తుదను దేశ
క్షేమము కొఱవ సూత్రగారుఁడార్యాద
ము చేయును. ఆపద్యమే భరతవాక్యము)

భరతశాస్త్రగ్రంథములు అం: శార్దూలేష పోక్త
సంగీత రత్నాకరము, నారదీయరత్నాకర
ము, స్వరరాగ సుధాసము, సోమనాథీ
యము, స్వరమేళకళానిధి, సంగీత రత్నా
కరము, రాగమంజుషా, సుగతిరంజని, భర
తార్ణవము, సుధాసంగ్రహము, నృత్యసం
గ్రహము, అభినయ దర్పణము, కోహళీయ
ము, నృత్యవిద్యావిసోదయము, భరతసూత్ర
ములు, శిలాశిలసూత్రములు, కృత్యాశ్వాసూత్ర
ములు, ఆశ్వమేధ పర్వరణము, రంగలక్ష్మీ
విలాసము, సంగీతమాడామణి, సంగీత
సాగ్రసంగ్రహము మొదలగునవి.

భరతసూత్రములు. అం. 1. — పై. —; 2. నా
ట్యమునకు భరతసూత్రము లాధారములు.
(చూ, నాట్యము) గ్రంథములు.

భరతార్ణవము. అం: చూ, భరతశాస్త్ర గ్రం

థరద్వాజము. సం. వి. అ. పుం. రూ-భార

ద్వాజము, ఏటిగింత. చూ, వ్యాసూరిటము.

భరద్వాజబ్రాహ్మణాలు. అం: చూ, కపూరియె
బ్రాహ్మణాలు. (చూ, బ్రాహ్మణాలు.)

భరద్వాజుడు. సం. వి. అ. పుం. 1. భరద్వా
జుడను ముని: చూ, సన్యాసి; 2: చూ,
దోణుడు. 1; అం. 3: చూ, సప్తయుగ
లు (చూ, మహర్షులు); 4: చూ, బ్రహ్మణు-

భరము. సం. వి. అ. పుం. 1. = పరువు. అతిశ

యము: చూ, హెచ్చే. 2; 2 = బరువు: చూ, భారము 1, 3 = బారు - బారుప: చూ, రూ - భారము. 3.

భరించే. సం. స. కిరి 1. మోచే: చూ, రూ - సంభరించే, 2. పోచే. చూ, సంభరించే. 1.

భర్తుడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, శివుడు.

భర్తనము సం. వి. అ. న: చూ, వేంపు.

భర్జించే. సం. స. కిరి 1: చూ, వేచే, 2 శర రమునయిముడు, ఒంటబట్టు

భర్త సం. వి. ఋ. పుం. 1. మగడు: చూ, నామి. 2; విణ. 2 చూ, మోచేవాడు; 3: చూ, సంక్షుడు.

భర్త. వా. సం. విణ. పూర్తి: చూ, సంపూర్ణము.

భర్తదానము. సం. వి. అ. పుం. (నాట్య పరిభాషయందు) యువరాజు: చూ, రాజు. 1.

భర్తదారిక. సం. వి. అ. స్త్రీ (నాట్యపరి భాషయందు) రాజుకూతురు. చూ, సూన. 1.

భర్తనము. సం. వి. అ. న. జెడరింపుమాట చూ, శబ్దము. 2.

భర్తము. సం. వి. అ. న్. న. 1. బంగారు: చూ, లోహము. 1; సం. వి. న్. న. 2. జీతిము: చూ, సంబధిక. 2.

భర్మాణి. అం: చూ, పంచమిజవిభాషలు.

భలము. అం (భ + ల ఉదా. - వేళవుడు): చూ, ఉపగణములు.

భల్లము. సం. వి. అ. న. 1. = బల్లము: చూ, బాణము. 1; పుం. 2. (రూ - ఫల్లము - ఫల్ల కము - ఫల్లకము - ఫల్లగము - అచ్చఫల్లము - అచ్చభల్లము - అచ్చము - భల్లి - భల్లకము - భల్లకము - భాలాకము - భాలకము): చూ, వెలుగుబంటి; అం. 3: చూ, బాణాగ్రములు.

భల్లాతకము. అం: చూ, ముప్పదిరెండాయధ ములు: బాణము. 1.

భల్లాతకి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. జీడి*. చూ, స్ఫోటకోళ; అం. 2: చూ, రేహ్యములు;

3: చూ, స్త్రీరాగములు.

భల్లారె. వా. సం. అవ్య రూ - భల్లాశ: చూ, నేబాను.

భల్లారే. వా. సం. అవ్య - పై. -

భల్లంగము సం. వి. అ. పుం. గట్టిపెరుగు*: చూ, పెరుగు. (చూ, చేపాటికట్టి)

భల్లకము. సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, భల్లము. 2; 2. = ముల్ల కోతి: చూ, వానరము.

భల్లకము. సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ - భల్ల కము. 1.

భల్లకముష్టిన్యాయము. పా. వెలుగుబంటి పిడి కిలి యెన్ని పిదచులను విడువదనరీతి.

భవంతి. వా. సం. వి. ఇ. పుం. = బవంతి.

1. ఇల్లు: చూ, నడనము. 1; 2: చుట్టుకొల్లా రము: చూ, నడనము. 1.

భవనీయము సం. విణ. నీడి.

భవనము. సం. వి. అ. న. 1: (తె). - అగుట, కావుట; 2. ఇల్లు: చూ, నడనము. 1.

భవనాసి వా. వి. దిచ్చేగానిగిన్నె: చూ, పాత్రము. 6-౧౧.

భవము. సం. వి. అ. పుం. 1. = రాము. పుట్టుక: చూ, సంభవము. 1; 2: చూ, సంసారము. 1; 3. పాప్తి: చూ, లాభము. 1; 4: చూ, భవికము; 5: చూ, శక్తి. 1.

భవార్పకుడు. సం. విణ (కో) నీవంటివాడు.

భవాని. సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, పార్వతి.

భవికము. సం. వి. అ. న. (రూ - భవుకము - భావుకము - భివ్యము - భవివ్యము - భవితవ్య ము) వేలు: చూ, శుభము. 1.

భవిత. సం. విణ. (ఋ. ఈ. ఋ.) కాంగల స్వభావముగలవాడు: భవిష్టువు, భూష్టువు.

భవితవ్యము. సం. వి. అ. న. 1. = బయిసి - బవిసి,

భాగ్యము: చూ, సంపత్తి. 1; 2: చూ, భవికము; విణ. 3. కాదగినది.

భవిలుడు. సం. విణ: చూ, విటుడు.

భవిష్యపు సం. వి. (ఉ): చూ, భవిత
భవిష్యత్తు సం. వి. (త: ఈ. త) కాంగల
ది: భవిష్యము, భిష్యము, భావి; అం
2: చూ, క్రియాకాలములు.

భవిష్యత్కాలము సం. వి. అ. న. రాంగలకాల
ము: చూ, సాంపరాదము. 3. (చూ.
కాలర్యయము). గ్రూ, రాంగలపంట.

భవిష్యత్పలము. సం. వి. అ. న. ఉద్భవము
భవిష్యత్కము. అం. రాంగలకాలమును నెలు
పును (సీనినిల్పట్టుఅందురు)

భవిష్యము. సం. వి. అ. న. 1 చూ, భవికము;
వి. 2 కాంగలది: చూ, భవితవ్యము. 3.

భవిష్యత్తరము అం: చూ, పురాణములు.

భవుడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, శివుడు

భవ్య. సం. వి. అ. స్త్రీ 1 పార్వతి: చూ,
హైమవతి (పార్వతి); 2. గజపిప్పలి *
చూ, శౌండి (పిప్పలి).

భవ్యము సం. వి. అ. న. 1 చూ-భవికము;

2. ఎముక: చూ, చిల్లము 1; వి. 3

శుభమైనది. చూ, శుభము. 1, 4. సత్య

మైనది-చూ, సత్యము. 5; 5. యోగ్యమైనది

చూ, శ్రేయ్యము; 6. కాంగలది. చూ, భవి

ష్యత్తు. [సంకము.

భవికము. సం. వి. అ. పుం. కుక్క: చూ,

భవికము. సం. వి. అ. న. కుక్కయొక్కమొ

లుగు: చూ, స్వరము. 2. [భిరమరము. 1

భవలము. సం. వి. అ. పుం. తుమ్మెట చూ,

భవితము. సం. వి. అ. న. చూ, భవ్యము.

భవ్రు సం. వి. అ. స్త్రీ. గర్భము, చర్మపర

వేళిక, దృతి, పాణింధము, భవ్రు. (తె)-

కొలిమితిత్తి, తిత్తి, తోలుతిత్తి.

భవ్రు. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. —పై.—

భవ్రుకాలవిత్తవ్యాయము. పా. తిత్తి నేడినై చినను

దానికి భంగములేదు. కాని కొడవలెయుంచి

నవో జీర్ణవేయుననునీతి.

భస్మగంధిని. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. కేణుకయను
గంధద్రవ్యము, హూరేణువు: చూ, రాజా
న్యము.

భస్మగర్భ. సం. వి. అ. స్త్రీ. 1. కంపుటిగుగు
డు* చూ, శింశుప; 2. ఇరుగుడు*: చూ,
శింశుప.

భస్మచ్చన్నాన్నివ్యాయము. పా. బూడిదచే
గవ్వబడిన యిన్నివయికి లేనట్లుండి లోపల
గణగణలాడు చుండుననునీతి.

భస్మము. సం. వి. న్. పుం = బహుమయ: అర్హ

టము, ఉల్క, కర్మిగువు, డూరము, పార్శ్వ

టము, భవితము, భస్మము, భూతము, భూతి,

రక్ష. (తె) — కరక, నిగులు-నిపులు-

నీలు, వడడు, బగ్గి, బుగ్గి, బుసి, బహుమయ,

బూడిద-బూడిద-బూడ్డ, బూతి-బూది-

విబూది, వెలిమిడి-వెల్మిడి-వేర్మిడి, సిగరి.

తద్వి — ౧. కుట్టు; ౨. తిరునీలు, 3 భస్మ

ము, భావము, విభూతి (తె.) — విబూది;

3 పీనుగుపెంట; (మిగిలినవానికి “ చూ,

సిగరి 1 ”)

భస్మములు. అం సునర్ల, రజిత, తామర, నాగ,

వంగ, సత్తు, లోహ, రస, శంఖ, శృంగ,

అభిరక, తాళక, విమల, సోపిగ, ఇంగిలీక,

శిలాజిత్తు, గంధక, తుత్త, పాపాణాది భస్మ

ములు. (ఇవి అన్ని పుటమునలన నగును)

భస్మాంగుడు. సం. వి. అ. పుం-చూ, శివుడు.

భస్మీకరించు. సం. స. క్రి భస్మముచేయు.

భలిర. వా. సం. అవ్య రూ-భలిరే. చూ, సెబాను.

భలిరే. వా. సం. అవ్య. —పై.—

భా

భా. సం. వి. అ. న్. స్త్రీ. 1. చూ, సూర్యు

డు; 2. (సూర్యుని) కిరణము చూ, హా

నము. 2; 3. (రూ-భాస్కర-భాజము-

భాసన) = బాహే, కాంతి. చూ, వెలుగురు. 1.

భాంగీనము. సం. విణః చూ, చూ—భంగ్యము.
భాండపుష్పము. సం. వి. ఆ. పుంః చూ,
సర్పము. (త్రి)కాండ శేషము).

భాండము. నం. వి. అ న. 1 తొడవు: చూ, భూషణము. 2; 2. నుజ్జపుండ్రుడవు. చూ, భూషణము. 2; 3 = బాండువ. అబ్బము, ట, ఊళి, కరీరము, కలశము—కలసము, కలశి—కలసి, కులశకము—కుంశము, కుంభి, కుటము, కుహసము, కురిక, కుపురము, గుల్మము, భుటము, మటి, చులు కము—చులూకము, నిపము, పరిఘము, భాజనము. (తె).—అలకి, కడవ, కుండ, పనటి—పరటి, పగ్గస్, బాండువ, బాన, మలువ, తద్విశేషములు—౧. అమృతకలశము; ౨. (తె)—అయిరేని—విరేని, అయిరేనికడవలు. విరేనికడవలు, అరిమెనకుండలు. అరిమెనకుండలు, హోసెగులు, పూసెకుండలు, పూసెగులు, పెండ్లికుండలు, బూసెగులు; 3 ఊళి, ఊష్ణిక, కౌసము, కుండము, కుండి, కుంభము, కుంభి, పిరరము, స్థాలి. (తె)—పండి—పనటి, లోవి, పంటకుండ; ౪. ఏతపుకడవ. (తె).—బాన; ౫. కంఠాల, కలశి—కలసి, గర్గరి, జాలగోడిక, మంఘిని (తె).—తరిగడవ, పెరుగుకడవ, పెరుగుముంత; ౬. (తె).—కడముంత—కడుముంత; ౭ (తె).—కాపుపాతఱ; ౮. కన్ననము. (తె).—కూన; ౯. కుహనము, కురిక (తె).—కుప్పియ—కుప్పె, జోడి—జోడీ, పింగాణి, పింగాణిచిప్ప; ౧౦. (తె)—కూటికుండ; ౧౧. (తె).—కొడుము, బోడిగ; ౧౨. క్వణనము, హండికానుతము. (తె).—అటిక; ౧౩. గంజ, గంధవాహము. (తె).—కల్లుకుండ, లూట్టి; ౧౪. (తె).—గల్ల; ౧౫. గుండగినుకుండకు (తె).—కుండ; ౧౬. (తె).—గురిగ—గురిగి—గు

య; ౧౩. గోలకము-గోళకము. (తె).—
 ఓటిపండ; ౧౪. సుటి, చులుకము-చులుకము
 (తె) —గగగ-గరగ, గరగముంత, పిడత-
 పిడుత; ౧౫ (తె) —చెరవ-చెరవము-
 చెర్చము-చెర్చ; ౨౦. (తె).—చేరపండ;
 ౨౧ చరువు; ౨౨. (తె).—చేల్లపండ;
 ౨౩ (తె).—చోకిబావ, బావ; ౨౪. నిండుపం-
 డను, డా; ౨౫. నీళ్లపండను. కలశి;
 ౨౬. పరిఘము (ఇదిగాజుపండ); ౨౭. పా-
 లంపండ, బూద; ౨౮. (తె) —పొంతకడవ;
 ౨౯ (తె) —బండదము-బందలము; ౩౦.
 (తె) —బొంగ; ౩౧. మేడమీఁదికలతము
 నను (తె).—పండ; ౩౨. (తె).—మండిగ.
 (ఇందుఁగొన్ని లోపాపాత్రము లయినను
 భాండములని వాడఁబడుటచేసిందువార్యుఁ
 బడినఁ: చూ, పాత్రము. 6) (మిగతవానికి
 “చూ, పాత్రవాదము.”); 4.—బండము.
 ఎమ్మె చూ, సరితు. 2; 5: మొదలిసామ్యు;
 6.—బండాలము-చూ, సంచిమొదలు.

భాండశుద్ధి అం. మా, పుష్కలు.

భౌండాగారము. సం వి. అ. న = బండాగారము.

1. హాకక్రమము, ధనమందుహోటు: చూ, సంటసాల;వా. 2. గ్రంథములుగడెడియిల్లు: గొంథముటి “శ్రీసత్యవనీ పుస్తక భాండా గారము. కరప”, 3: చూ, సదనము 1.

భాండి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ మంజీటి*: చూ,
సమంగ 1.

భౌండికము. అం. చూ, ఉద్ధతము.

భాంశ. అం: చూ, పోడోకపర్లు. (అగ్నమును 27
సమభాగములు చేయవలెను. భాంశకము
గొనవలసిన గగినామే రాశియందున్న
భాగమునందున్నదో తెలిసికొనవలెను. అట్టిగ
హమున్న రాశి మొదలు బయనగగినామెన్నడు

భాగమందున్నదని గమనంబడెనోయన్నరాసి భాంశయనబడును. ఆరాశ్యధిపతికే భాంశాధిపతియని నేను.)

భాగోపండు. సం. వి. అ. పుం. చూ. సూర్యుడు.

భాగధేయము. సం. వి. అ. న. 1. భాగ్యము. చూ. సంపత్తి 1; పుం. 2. కిప్పము. చూ. సిస్తు. 1.

భాగము. సం. వి. అ. పుం. 1. బాగము. పం. పకము: అంశము-అంసము, అనచ్చేదము, ఏకదేశము, సౌ, కల-కళ. ధక్తికంటకము, వాటము, (అవ్య).—అను, అభి. (తె).—పంపకము, పంపు, పాలు, పంసు, వాటా (మిగరవానికి “వాటా” చూడుము.);

2. బాగము. పాలు: చూ. పంతు 5, (1-2 అగ్రములు స్వల్పభేదము గలిగియుండును);

3. భాగ్యము: చూ. సంపత్తి 1, వా.

4. వాచు టోటిలోకొకడవంశు: చూ. వాయు, 5. బాగాలు పోకిలు; 6. ముక్క చూ. శకలము. 4

భాగవతబ్రాహ్మణము. అం (చూ. బ్రాహ్మణము): చూ. రావిడులు. (పీరిలో ఋగ్వేదులును శుక్లయశ్వేదులును కలరు. వీరు ఆశ్వలాయన కార్యాయన ఆపస్తంబ బోధాయనాది సూత్రప్రవర్తకులై శివమతమును సమముగా మోచుచే వైష్ణవచిహ్నములను ధరించెదరు.)

భాగవతము. అం. 1 చూ. పురాణము; 2. (ఈగ్రంథమువ్యాసమునివ్రాసెను). చూ. కావ్యనాటకములు.

భాగనుడు. సం. విణ: చూ. పాలికాపు. 1.

భాగవతవాత్సల్యము. అం: చూ. భిక్షులు.

భాగహారము. పా. భాగహారము చేయుట. (భాగ

హరపుగుఱుతు ÷): చూ. హరణము 3.

భాగించు. సం. స. కీ: చూ. సంవిభాగించు.

భాగినేయుడు. సం. వి. అ. పుం. తోడెలుట్టి

నదానికొడుకు, మేనల్లుడు: చూ. స్వస్థి. యుడు.

భాగీరథి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. గంగ: చూ. నది; అం. 2. చూ. గంగలు.

భాగ్యపదము. అం. చూ. ఆరూఢము.

భాగ్యము. సం. వి. అ. ప. 1. అదృష్టము: చూ. సంపత్తి. 1; 2. చూ. అదృష్టము. 1,

3. బాగము: చూ. సుకృతము. 1; విణ

4 భాగింబడిగినది చూ. విభాజ్యము;

5 మేలైనది: చూ. సుకృతము 3.

భాగ్యసంతుడు. సం. విణ. చూ. సంపన్నుడు.

భాగ్యశాలి. సం. వి. ఇ. పుం. —పై.—

భాజనము. సం. వి. అ. న. 1. బానసము:

చూ. భవనాని; 2. బాన కడప: చూ,

భాండము. 3, 3 చూ. యోగ్యము 2.

భాటకము. సం. వి. అ. పుం. బాడిగ. (తె).—

అడవి, అద్దియ-అద్ద, ఇంటికప్పులు, ఇంటి

పన్ను, ఇల్లరి, బాడిగ-బాడుగ.

భాట్టరహస్యము. అం (ఈగ్రంథముఖండదేవుడు వ్రాసెను): చూ. కావ్యనాటకములు.

భాణము. అం: చూ. నాటకము. చూ. దిశరూపక

లక్షణములు; చూ. రూపకములు, (ఇతివృత్తి

ముత్పద్యము. ఘోర్తవిటుడు నాయకుడు.

శృంగారపీఠములు నూచనామాత్రములు.

భారతివృత్తి. ఏకాంకము. ముఖనిర్వహణ

ములు రెండుసంధులు. ఇందుఁ బ్రణయ, కల

హ, పంచనరే ముఖ్యములు. గానవాద్యములు

మెండు.)

భాణికము. అం: చూ. నాటికలు. (ఒక అంకము,

హాస్యము, ప్రణయకలహము, కారణము,

దూషణాదులు గలది.)

భాతి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1. కాంతి: చూ. వెలు

గురు. 1; 2. రీతి: చూ. విధము. 1.

భాతువు. సం. వి. ఈ. పుం: చూ. సూర్యుడు.

భాద్రపద. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. ఉత్తరభద్రపదా
నక్షత్రము. చూ, రిక్క-

భాద్రపదము. సం. వి. ఆ. పుం. భాద్రపదమా
సము. చూ, మాసము 1.

భాద్రపది. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. భాద్రపదసా
ర్థమి: చూ, హరివాసరము.

భాద్రము. సం. వి. ఆ. పుం. చూ, భాద్రపదము.

భానుమంతుడు. సం. వి. ఆ. పుం. 1: చూ,
సూర్యుడు; విణ. 2 కిణిములుగలవాడు

భానువాగము సం. వి. ఆ. పుం. ఆదివాగము:
చూ, వారము. 1

భానుపు. సం. వి. ఈ. పుం. 1. సూర్యకిణిము:
చూ, హేయనము 2; 2 చూ, సూర్యుడు.

భానేయుడు సం. వి. ఆ. పుం. చూ, సూర్యుడు.

భామ సం. వి. ఆ. స్త్రీ. ఆడుది: చూ, స్త్రీ.

భామడు. సం. వి. ఆ. పుం. చూ, సూర్యుడు.

భామము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. కోపము: చూ,
గోపము; 2: చూ, భానువు. 1.

భామిని. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. కోపన. (దా
సమయమునందు కోపముచూ పెడు ఆడుది:

చూ, స్త్రీ); 2. ఆడుది: చూ, స్త్రీ.

భామడు. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, భామడు

భారకము. సం. వి. ఆ. న. = బారకింపు. మేని
బరువు.

భారకుడు. సం. వి. ఆ. పుం. బరువుమోసెడి
కూలివాడు: చూ, భారవాహుడు.

భారతచంపు. అం (ఈగ్రంథము లక్షణకవి
వాగ్దేవుని). చూ, కావ్యనాటకములు.

భారతపర్వములు. అం: చూ, పర్వములు. 2

భారతము. సం. వి. ఆ. న. 1. వ్యాసపోక్ష
మైన అయిదవశేదము: చూ, వేదము; అం.

2. హిమవత్పర్వతమునకును, దక్షిణసముద్ర
మునకును నడుమైనదిక పర్వము. చూ, పర్వము
లు. (చూ, ఇలాపృతము, నవఖండములు.);

3 (ఈగ్రంథమువ్యాసముని వాగ్దేవుని). చూ,
కావ్యనాటకములు; అం. 4 చూ, పర్వములు.

భారతపర్వములు. అం: చూ, భారతము. 2.

భారతి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. చూ, సగస్యతి;

2. వామ: చూ, వామక; 3: చూ, గోష్ఠము
వాసిక; అం. 4: చూ, కావ్యపృథ్వులు.

(వృత్తులు) (ఇంచేక పోగ్రంథపద సందర్భమై
నది. హోస్య శాంతి అద్భుతములందు బ్రహ్మ
ర్షిల్లు ఇంద్రక్షరములుమిత్రముగానుండును.

ఉదా — “అమ్మునివరుండు సంసారంబు
సారంబుని తలంచి సన్నన్ద్రస్వస్వగుండై
నదీపాంతంబులగు నునుమిత్ర ఫలిత వసంబుల
సారంగ పతంగములు తనకు సహచరులుగా
నుటజాంతరంగాననిననించితపోనియమంబున
నుండె.”) [2: చూ, కల్పసూత్రము.

భారద్వాజ. అం. 1: చూ, గోత్రము. 13;

భారద్వాజము. సం. వి. ఆ. పుం. 1 ఏటిరింత:
చూ, రూ-భరద్వాజము; 2: చూ, భార
ద్వా. 2

భారద్వాజపూర్తి. అం: చూ, స్మృతులు.

భారద్వాజి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. అడవిపొత్తికి:
చూ, సముద్రాంత. 3.

భారద్వాజుడు. అం: చూ, శాస్త్రప్రసక్తములు.

భారము సం. వి. ఆ. పుం. 1. బరువు: చూ,
విపదము. 3; 2 ఇరువదికొలుముల యెత్తుగల

దాని పేరు (అనిఅమరుడు); 3: (తె).—
బారున-బారు. (సం).—భరము.

భారయప్తి సం. వి. ఇ. స్త్రీ. కావడిబద్ధి:
చూ, విహంగిక.

భారవాహుడు. సం. వి. ఆ. పుం: ఉత్కలు:
డు, ధురంధరుడు, ధురీణుడు, ధుర్యుడు,

ధూర్వాహుడు, ధోగేయుడు, నిర్వాణు
డు, నిర్వాహుడు, భారకుడు, భారికు

డు. (తె).—ఉత్కలుడు, నిమితకాడు.

భారవి. అం: చూ, కావ్యములు.

భారీ. వా. వి. 1. గొప్ప. “మీభారీనేనెఱుంగ నిదికారు”; 2 పొడవు. “వాడు భారీమని పి”. (బాసీఅనికొండిలు) (ఉత్కల సర్కారులో వాడుక)

భార్యవార్యవార్యులు. అం చూ, ఘోర బాగ్ వార్యవార్యులు (తకారాది అనుబంధములో) చూ, బాగ్ వార్యవార్యులు (మాధ్యందినులు. పుక్తయజులైనారు. భృగుమనా రిబిబ్బివీరికి నామముగలిగినది.)

భార్యను. అం. చూ, ఉపపురాణములు.

భార్యవి. సం వి. ఈ. స్త్రీ 1: చూ, లక్ష్మీ. 1, 2 చూ, పార్వతి; 3. గణిక. చూ, త్వణము. 1; అం. 4: చూ, చక్రములు

భార్యవండు. సం వి. అ పుం. 1. శుభ్రండు చూ, రామపు. 2:2: చూ, పరశురాముడు

భార్య. సం. వి. ఈ. స్త్రీ = బారంగి. చూ, చాండిక.

భార్య సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. (అగ్ని సాక్షి గా పెండ్లాడిన పెండ్లాము.) పాండు 3, ఆ 11. అర్థాంగి, ఆలి, కడతల్లిము-కలతల్లిము-కళ తల్లిము, మలి, క్షేత్రము, గృహము, గృహిణి, గేహము, చింతాయన, జ, జమ్, జాని, జాయ, తల్పము, డి, డిమ్, దారి, ద్వితీయ, ధర్మపత్ని, పత్ని, పరిగ్రహము, పాణిగృహిణి, పద్మపు, పశ, సహచరి, సహధర్మిణి. (తె).—ఆలు, ఇల్లాలు, గరిత, గేస్తురాలు, పెండ్లము-పెండ్లాము, పెళ్లిము-పెళ్ళాము, పోయాలు, రాణి, రాణివాసము. (మిగత వానికి “చూ, సహధర్మిణి.”); తదితరములు.—౧. అగస్త్యునిపత్ని.—కాశీతకీ-కాశీతకీ, లోపామద్ర, విదర్భజ; ౨. అగ్ని భార్య.—అగ్నియ, గభస్తీ, స్వాహ, మాతభక్తిప్రియ; 3. అతిభార్య.—అతి

యి, అనసూయ; ౪. అన్నభార్య.— పగి బావతి, భాగ్యబాయి. (తె).—వదిన-వది నియ-వది నె-వన్నె; ౫. అర్జునునిభార్య.— సుభద్ర; ౬ ఆచార్యునిభార్య.—ఆచార్యణి, ఆచార్యాని, ౭. ఇంద్రునిభార్య — ఇంద్రాణి, వింది, చారుధార, జయవాహిని, పుణో మజ, పుణోమి, వృషాకపాయి, శచి, శతావరి; ౮. ఉపాధ్యాయుని. (పాక శాస్త్రము సంగీతశాస్త్రము మున్నగునవి నేర్పవాని భార్య, బడిపంతులుభార్య) ఉపాధ్యాయుని, ఉపాధ్యాయ, ఉపాధ్యాయి, ఉపాధ్యాయుని. (తె) — ఒడ్డిపాని, పంతులమ్మ, సోమిడము; ౯ కళ్యణునిభార్య.—అరిప్త; ౧౦. కుచేరునిభార్య.—చార్వి, చిత్రరేఖ; ౧౧. మనునిభార్య.—మనుద్వతి; ౧౨. కో పాటిభార్య — అరి, వైశ్య; ౧౩. గరుడను భార్య — ఉన్నతి; ౧౪. గురువల్లి - గుర్వి; ౧౫. గోపాలునిభార్య, — ఆశీరి, గోపాలిక, మహాశూద్ర; ౧౬. గౌతమునిభార్య.—అహల్య; ౧౭. చంద్రునిభార్య.— చారుకాంతి, చారు మతి, ౧౮. చేరివచ్చిన పెండ్లాము. (తె). చేరుగొండి; ౧౯. జరత్కారునిభార్య.— జరత్కారుపు, మనసాదేవి; ౨౦. కృష్ణుని భార్య.— సాంబవతి; ౨౧. తనభార్య.— కూర్మ; ౨౨. (తాను శూద్రురాలయినను) కోమటి భార్య.—అరి; ౨౩. తోడబుట్టి నవానిభార్య.—(చూ, భార్య. 1-౪); ౨౪. కళరథుని పత్నిలు.—(౧). శ్రీరాము నితల్లి.—కోసలాత్మజ, కాళల్య—కాసల్య. (౨) భరతునితల్లి.—కేకయి-కేకేయి, కైకయి-కైకేయి. (తె).—కయిక-కైక; (౩) లక్ష్మణశత్రుఘ్నులతల్లి.—సుమిత్ర; ౨౫. ద్రోణునిభార్య.—కృపి; ౨౬. ధర్మరాజు దులభార్య.—కృష్ణ, ద్రౌపది, పాంచాలి,

నైరంధి (తె).—కోపది-కోపది(చూ, నూన. 1.); ౨౭. ధృతరాష్ట్రనిభార్య.— గాంధారి; ౨౮. నట్టువునిభార్య.—కారిక, నటి; ౨౯. నలునిభార్య.—దమయంతి; ౩౦. (నాట్య పరిభాషయందు)రాజుభార్య —భిట్టిని; ౩౧. నారదునిభార్య.—సత్యనతి; ౩౨. పంశితుని భార్య —పార్జిణి; ౩౩. పట్టాభిషిక్తురాలు కాని రాజుభార్య —భోగిని; ౩౪. పలుప భార్య (తె).—బిటికి, ౩౫. పాండురాజు భార్య.—సంతి, మాదిరి. (తె).—గొంతి; ౩౬. పాకీవానిభార్య. (తె).—పాకెతి; ౩౭. పూర్వానిభార్య.—ఆరి; ౩౮. పెద్దభార్య.— అధివిన్న, అహూహ, కృతసావత్తిక; ౩౯. పిడ్డలుగల స్వభాతిభార్య —పలపాలిక-కులస్త్రీ, ౪౦. యుధునిభార్య —ఇడ, ఇల-ఇళ; ౪౧. బుద్ధునిభార్య —అనంత, ఓంకార, జయ, తార, తారిణి, త్రిలోచన, ధనంబడి, నీలసరస్వతి, చంద్రి, మనోరమ, మహాతార, మహాస్త్రీ, లోకేశ్వరాత్మజ, లోచన, విసుధార, వైశ్య, శంఖిని, శివ, శ్రీ, స్వరూరవాసిని, స్వాహ. (చూ, స్వాహ. ౨); ౪౨. బృహస్పతి భార్య.—బాలిని, తార; ౪౩. బ్రాహ్మణుని భార్య.— బ్రాహ్మణి, భిట్టిని (తె).—పాటుటక్క, పాటుత, బాపత, బాపనక్క, బాపనది (చూ, స్త్రీ); ౪౪. మంత్రిభార్య. (తె).—పెద్దగడసాని, మంతుసాని; ౪౫. మగని తోడబుట్టినవాని భార్య.—యాత. (తె).—తోడికోడలు; ౪౬. మనువుభార్య.—సరస్వతి; ౪౭. మన్మథునిభార్య.—కామి, కేసతి, కేలికళాపతి, పీరితి, రతి, రాగలత, సే; ౪౮. మాలు మనువుది.—దిధిఘువు, పునర్భువు; ౪౯. మేనమామభార్య.—మాతుల, మాతులాని, మాతులి; ౫౦. మునిభార్య.—విరాపతి, యమపత్ని;

౫౧. రాజుభార్య.—అనూర్యంపశ్య, క్షుత్రియ, రాష్ట్ర. (తె).—కొరసాని, రాణి; ౫౨. రావణునిభార్య —(సం).—మంహోదరి-మంగోదరి; ౫౩. లక్ష్మణుని భార్య.— ఊర్మిళ, ౫౪. పరుణునిభార్య.—గౌరి; ౫౫. వాయుభార్య —ఇడ, ఇల-ఇళ; ౫౬. వాలి భార్య.—తార; ౫౭. విశ్వమణునిభార్య.—సరమ; ౫౮. శంతనుభార్య.—కాలి, చిత్రాంగదనువు, ధృవోదరి, దాసీయి, యోజనగంధరి, విచిత్రావీర్యనువు, వ్యాసమాత, సత్యపతి, ౫౯. శుమినిభార్య — శతపర్వ; ౬౦. శూద్రునిభార్య.—శూద్రి, ౬౦. శ్రీరామునిభార్య —సుమరి, భూమిజ, సీత. (తె).—చోలు పేరిటి పూహోడి, నాగటి చోలు పేరియతివ; ౬౧. సత్యవంశునిభార్య —సావిత్రి; ౬౨. సపతి.—సపత్ని. (తె).—వీరలు—వీరాలు, సపతాలు, సపతి, ౬౩. సుగ్రీవునిభార్య.—రుమ; ౬౪. సూర్యునిభార్యలు.—(పద్మిని ఉప చాయలోనగు వారు)కాలిందీనువు, చాయ, పగిళ, మమనువు, మహావీర్య, యమనువు, రాష్ట్ర, రవంతనువు, వివస్వత, సంజ్ఞ, సువర్చల, సూర్యస్వరేణువు, స్వాతి. మతేయు.—ఉష, తపసి, తగ్గిసరేణువు, త్యాప్తి, దసగినువు, ద్యుమయి, పద్మిని, ప్రియ, ఇత్యాది. (తె)—చోయ. (చూ, స్త్రీ.) (విగతవానికి “చూ, స్వాతి. 1.”); ౬౫. సోమయాజి భార్య (తె).— సోమదమ- సోమదమ్మ, సోమసాని-సోమసాని. ఇత్యాది. (విగిలినవానికి “చూ, సహధర్మిణి.”); ౬౬. 2:చూ, మాతీనతుప్తయమ.

భార్యతల్లి. ఆం: చూ, మాతలు.

భార్యాటికుడు. సం. వి. ఆ. పుం. పెండ్లాము మాబజేపదాటనివాడు. [కామశాస్త్రము.)

భార్యాధికారి. ఆం:చూ, సప్తాధికరణములు(చూ,

భార్యభర్త్యక్రియము. అం: చూ, వివాదములు. భార్యభర్త్యసంబంధము అం: చూ, సంబంధములు.

భాలాకము. సం. వి. అ. పుం: చూ, నెలుగుబంటి. భావ. సం. వి. అ. పుం: చూ, సంవత్సరములు. భావక్రియ. అం: చూ, క్రియాంగములు (అంగము. 9) [చూ, మన్మథుండు

భావజుండు. సం. వి. అ. పుం: తలఁపుచూలి భావదూతిక. అం: చూ, దూతీవతుష్టయము.

భావదూషితములు. అం. సాగ్ధాలము, గాగ్ధభము, ఔష్ఠ్యము, పాండవీకము, విపరీతము, నిగము, పారావతము, మాయూరము, మూషికము, భేరుండము, గారుడము. (చూ, అచూషితములు, వ్యాసకరణ బంధములు.)

భావాధ్యాయప్రమేయము. అం: చూ, ఉపవిద్యలు (417 పౌరటలో 14 చూడుము.)

భావన. సం. వి. అ. స్త్రీ. 1. తలఁపు: చూ, యోచన; 2. వాసనకట్టుట; అం. 3: చూ, దూతీవతుష్టయము. [పంచమజభాషలు.

భావని. అం: చూ, పంచమజభాషలు చూ, మాశపభావపరియోగము. అం: చూ, పరియోగములు భావబోధకము. సం. వి. అ. పుం. చూ, వ్యంజకము. 1

భావము. సం. వి. అ. పుం. 1 సత్తు చూ, శక్తి. 1; 2. మనోవికారము: చూ, వికారము. 1; 3. అభిప్రాయము: చూ, స్మృతి 1; 4. ఆత్మ: చూ, హంసుండు. 2; 5. పుట్టుక: చూ, సంభవము. 1; 6. భాత్యగ్రహపక్రియ; 7. చూ, స్వభావము; 8. చూ, పదార్థము; 9. చూ, విభూతి. 1; అం. 10. రత్నాది (చూ, రతులు); 11: చూ, శుశూరిషలు; 12. (నాటకలక్షణమున) భావమున మనోవికారము బహిర్వ్యవహరములు. (చూ, భావములు) ఇది యువయువతీజనముల మనసులనుండి రసమునుబట్టింపే యేండును. రం. మ

నఁగాగతి. రసములుతోమ్మిది. (చూ, రసములు); 13: చూ, శృంగారచేష్టలు, 14: చూ, శుశూరిషలు. [స్ఫురించే.

భావముదయించే సం. అ. క్రి. తోచే: చూ, భావములు. అం. 1. (నాటకలక్షణమున) విభావ, అనుభావ, సాత్వికభావ, వ్యభిచారిభావ, సాయీభావములని భావములైదు. చూ, సాయీభావములు; 2: తమ, ధన, భాగ్య, పుత్ర, శత్రు, పితృ, భాగ్య, రాజ్య, లాభ, వ్యయ, వాహన, కళత్రభావములు. (చూ, లగ్న కాగకత్వములు.)

భావలగ్నము. పా. జాతమని నూనోదరూది జననకాలమునఁగల నయిన ఘటికాదులను 5 చే భాగించవలెను. భాగించఁగా వచ్చిన విభక్తము నొకచోటనుంచేకొనుము. శేషము మిగిలినదాని నొకటిగాఁజేచేకొనుము. ఈ ఒకటిని బయివిభక్తముతోఁగలుపుకొని యీ మొత్తము నొకచోట నుంచేకొనుము. జాతమండు జన్మించిన వారాధిపతి అంశ చక్రములో నేరాశియందుండునో రాశి చక్రములో నారాశి మొదలు పయికలిపిన మొత్తముసంఖ్యచే లెక్కింపఁగా నేలగ్న మగునో యదియ భావలగ్నమగును.

భావవికారములు. అం. అస్తి, జాయతే, పరిణమతే, వర్ధతే, అపక్ష్యతే, వినశ్యతి. (6)

భావశబలత అం: చూ, గనపదలంకారములు.

భావి. సం. వి. (న్ క. క్. క్) కాఁగలది. చూ, భవిష్యత్తు. [లక్షీ. 3, అ. 128, 135.

భావించే. సం. అ. క్రి: చూ, యోచించే.

భావికము. అం. 1: చూ, అలంకారము. 3.

(భూతభవిష్యద్వంతులను బ్రత్యక్షంబులుగఁ జెప్పట. ఉదా — ఇదిగో యిప్పటికి సురాసురులు యుద్ధమొనర్చుచుండఁచితి.”)

2: చూ, గుణములు.

భావితము. సం. వి. 1. పాంచబడినది: చూ, సంసక్తము; 2. కర్నూరాదులచేత వాసన కట్టినది: చూ, వాసితము.

భావీని. సం. వి. ఈ. (స్త్రీ). రూ-మానిని. 1. భావముగల ఆడుది చూ, (స్త్రీ); 2. ఆడుది: చూ, (స్త్రీ).

భావుడు. సం. వి. అ. పుం.=బాబు (నాట్య పరిభాషయందు) విద్వాంసుడు: చూ, విద్వాంసుడు.

భావుకము సం. వి. అ. న.=బాగు: చూ, రూ-భావునిడు. సం. వి. అ. పుం.=వావ: చూ, బావ. 1—2—3—4.

భావోదయము అం: చూ, రసపరిలంకారములు భావోక్త అం: చూ, భావికము 1.

భాస్వము. సం. వి. అ. అపభ్రంశముకాదగినది

భాష. సం. వి. ఆ. (స్త్రీ). 1.=భాస. సంస్కృతాది: చూ, భాషలు; 2. మాట. చూ, శబ్దము. 2; 3. చూ, ప్రతిష్ఠ. 1; 4. ప్రమాణము: చూ, శపథము; 5. చూ, సరస్వతి; అం. 6: చూ, అష్టాదశపదార్థములు.

భాషణము. సం. వి. అ. న.=బాస: చూ, సంభాషణము.

భాషలు. అం (చూ, ఉపవిద్యలు 419వపాఠం.) తద్విశేషములు —గ. అంధము-అంధము. (తె).—తెనుగు-తెలుగు, ౨. ఆపభ్రంశము; 3. (తె).—కన్నజా-కన్నజా, కన్నడము; ౪. (తె).—గుజరాతి-గుజరాతి; ౫. గీర్వాణము, సంస్కృతము; ౬. ద్రావిడము. (తె).—అఱవము; 2. (తె).—పారసి; ౮. ప్రాకృతాది. — సంస్కృతము, ప్రాకృతము, శౌరసేని, మాగధి, వైశాచి, చూళికావైశాచి, ఆపభ్రంశము, అంధము; ౯. హరువు. ఇత్యాది. (మిగిలియున్న వానికి “చూ, సంస్కృతము.”)

భాషంగములు. అం. 1. గాంధారి, కొహలి, శికిర, ఉత్పలి, గౌరి, నాదాంతరి, నీలాత్పలి, చాయ, తరంగిణి, గాంధారగతిని, రంజని. 11; అం. 2. చూ, అష్టాదశపదార్థములు.

భాషానిష్ఠానము అం: చూ, కళ్లు.

భాషావిశేషము అం: చూ, కళ్లు.

భాషించే సం. అ. క్రి: చూ, సంభాషించే.

భాషితము. సం. వి. అ. న. 1. మాట చూ, శబ్దము. 2, వి. 2. మాటాడినది: చూ, బద్ధము. 2

భాష్యము. సం. వి. అ. న. 1. సూత్రీవ్యాఖ్యానగ్రంథము: చూ, సంపుటము 3; వి. 2. మాటాడఁదగినది: చూ, సంభాష్యము.

భాష్యసంహాసనము. అం: చూ, సంహాసనములు.

భాసంతము. సం. వి. అ. పుం 1: చూ, దైశగుప్త్య; వి. 2. చేక్కినది: చూ, సంస్థితము. 2.

భాసమానము. సం. వి. అ. చూ, వ్యోతమానము.

భాసలాప ౨. అం: చూ, అశుభానందములు.

భాసిల్లు. సం. అ. క్రి: చూ, ప్రకాశించే. (ఇట్లు ఉద్భాసిల్లు, సమద్భాసిల్లు)

భాసుడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, సూర్యుడు.

భాసురము. సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, పటికపుణాయి; వి. 2. ప్రకాశించునది. లక్ష్మీ. 3, ఆ. 139: చూ, శుభ్రము. 5.

భాస్కరమాలిక. అం: చూ, సంఖ్యాబద్ధము.

భాస్కరవిలసితము. అం: చూ, వృత్తము. 1. (“భ, న, జ, య, భ, న, న, న గురువుగలది. 13 యతి. 25వ ఛండస్సు.”)

భాస్కరుడు. సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, సూర్యుడు; 2. అగ్ని: చూ, వహ్ని. 1.

భాస్వంతుడు. సం. వి. త్. పుం. 1: చూ, సూర్యుడు; వి. 2. ప్రకాశించేవాడు.

భాస్వదంత. అం. ఏగ్రహంబునకైనను హడశవర్ణచేయఁగా ద్వాదశవర్ణంబులుస్వవర్ణంబులు

వచ్చెనేని భాస్వరంశయగును. [తుఁడు. భాస్వరుఁడు. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, భాస్వరం

భి

భిండ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. చాటి కొమ్మలూడ
లుగలచెట్టు: చూ, హాస్వకాభాశీఘము.

భిండిపాలము. సం. వి. ఆ. పుం. రూ-భిండివా
లము-భిండివాలము) హస్తప్రమాణమయిన
విడిచిపాటుగుదియ, ఇనుపయలుగు కట్ట,
స్వగము. రెండుమాఁడు చక్రములుగల
మాదిగకత్తి (అనికొంచులు): చూ, ముప్పది
రెండాయుధములు: చూ, బాణము 1.

భిండివాలము. సం. వి. ఆ. పుం.—పై —

భిండివాలము. సం. వి. ఆ. పుం.—పై—

భిక్ష. సం. వి. ఆ. స్త్రీ.=బిచ్చము-బికిరము,
రూ-భిక్షము. 1. బిచ్చము: చూ, వేడి
కొలు; 2. బిచ్చమెత్తినవస్తువు; 3. కడికొ
లది అన్నము: చూ, సాదము.(1); 4. కూలి
చూ, సంబంధిక. 2; 5. కొలువు: చూ, నేవ 1.

భిక్షము. సం. వి. ఆ. పుం.—పై.—

భిక్షించు. సం. స. కిరి: చూ, యాచించు.

భిక్షుకనేవ. అం: చూ, శివసరహితములు.

భిక్షుకుఁడు. సం. వి. ఆ. పుం.=బిచ్చగాఁడు.

1: చూ, యాచకుఁడు; 2: చూ, సన్యాసి.

భిక్షువు. సం. వి. ఉ. పుం. 1. బ్రహ్మచారి
చూ, పటువు; 2: చూ, సన్యాసి.

భిత్తము. సం. వి. ఆ. న.=బద్ధ. తునుక: చూ,
శకలము. 4.

భిత్తి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1: చూ, భేదనము.
1; 2. గోడ: చూ, మలుగుగోడ; 3.=బెత్త:
చూ, జోట్ట.

భిత్తిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1: చూ, పిడుగు;
2: చూ, భిత్తి. 2; 3. చేల్లగడ్డ *: చూ,
శతమూలి.

భిత్తిబిడాలన్యాయము. పా. గోడమీది పిల్లి
వలె నిటునటుగాక యుండెననుకీర్తి. (గోడ
మీది పిల్లివాలము.)

భిద సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. భేదము: చూ,
వేటుపాటు. 1; 2: చూ, భిత్తి. 1; 3. భే
దోపాయము (ప్రక్కలొంటును, ప్రక్కలొం
చుంటును చేర్పు): చూ, స్ఫుటనము. (చూ,
భేదము. 4)

భిదురము. సం. వి. ఆ. న. జాతివాలు, వజ్రా
యుధము: చూ, బాణము. 1.

భిన్నకుఁడు. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, బద్ధుఁడు.

భిన్నగ్రంథిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, పెద్ద
బోడతరము*.

భిన్నపంచమజభాషలు. అం. దైవతభాషణ,
శుద్ధభిన్న, వరాడి, వినాత. (4)

భిన్నపంచమి. అం: చూ, కమజభాషలు.

భిన్నపంచమిజవిభాష. అం: కాసలి. (1).

భిన్నము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. నీలరత్నదోషము:

చూ, రాయి; విణ. 2.=బిద్దుము, పగిలినది;

3 దారితము, చీలినది: చూ, విచ్ఛిన్నము.

3; 4 విరిసినది; 5. వేటుపడినది: చూ;

వ్యస్తము. 1; 6. కూడినది: చూ, సహితము;

అం. 7. చూ, అర్థదోషములు; 8: చూ,

ప్రచారములు; పా. 9. భిన్నము; భాగము,

అంశము; అపూర్ణము; కలాసవర్ణము. (ఇం

రుకుసంబంధించిన శాస్త్రపరిభాషాపదములు.

౧. సంశ్లిష్టభిన్నము, సంమిశ్రభిన్నము, చి

క్రయినభిన్నము; ౨. సంయుక్తభిన్నము;

3. అవిరామభిన్నము; వితత్తభిన్నము; ౪. దిశాంశ

భిన్నము; ౫. అవకాశభిన్నము; విషమభిన్న

ము; ౬. మిశ్రమభిన్నము; సంకరభాగామ

భిన్నము; ౭. క్రియభిన్నము; సమభిన్నము;

సప్రభిన్నము; ౮. అంశబోధకభిన్నము;

చిక్కాభిన్నము; ౯. లుప్తభిన్నము; ౧౦. సాధా

రణభిన్నము.) ఇత్యాది.

భిన్నలింగము. అం: చూ, వాక్యరోషములు.

(అడుదానిని మగవానితోగాని, మగవానిని అడుదానితోగానిబోల్చుట మొ)

భిన్నవచనము. అం: చూ, వాక్యరోషములు (ఒకనిని అనేకులతోబోల్చుట).

భిన్నవరాళి. అం: చూ, హిందూజభాషలు

భిన్నపక్షజభాషలు. అం. గాంధారీపీఠిక, చేల్లి, స్వరపల్లి, నిపాదిని, త్రావణ, మధ్యమ, శుద్ధి, దాక్షిణాత్య. పులిండిక, కుంబురు, పక్షభాష, కాలిండి, లలిత, శ్రీకంగిక, బంగాళి, గాంధారి, పైంఁగివి (17) (చూ, భాషలు).

భిన్నపక్షజభాషలు అం. ధారాళి, మాళవి, కాలిండి, ఆదిహేవాకవర్ణని(4)(చూ, భాషలు)

భిన్నావలిత అం: చూ, ఉత్పలపక్షికిభాషలు విల్లుడు. సం. వి. అ. పుం. బోయడు చూ, వ్యాసడు. 1.

భిషక్కు. సం. వి. అ. పుం. చూ, వైద్యుడు.

భిషజాత్మి. సం. వి. ఆ. స్త్రీ అడ్డసరము* చూ, సింహాస్రము [సాదము. (1).

భిస్స సం. వి. ఆ. స్త్రీ అన్నము చూ,

భిస్సట. సం. వి. ఆ. స్త్రీ దగ్గిక. మాడన్నము: చూ, సాదము (1).

భీ

భీ. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. భయము: చూ, సాధ్యసము

భీకరము. సం. విణ: చూ, భయంకరము.

భీకరుడు. సం. విణ: చూ, వెఱపరి.

భీతము. సం. వి. అ. వ. 1 = బీతు. చూ, భీ;

విణ. 2 భయమునొందినది: చూ, సాధ్యసము.

భీతి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1 = బీతు: చూ, భీ;

2. వడచు: చూ, లోలము.

భీతిల్లు. సం. అ. కిరీ: చూ, భయపడు.

భీతుడు. సం. విణ. = సేద: చూ, బీదవాడు.

భీత్యావస్థ అం: చూ, అవస్థలు (ఆశించారమందున్న గర్భిణీయు భీత్యావస్థను గొందును = అశుభము, ధననాశముగలుగును)

భీభత్సము. అం. (నికృతిము = వివస్వచ్చేను): చూ, బీభత్సరసము.

భీభత్సరసము. అం. (సగుప్తవలనబుట్టునది): చూ, రసములు, రసదృష్టులు

భీభత్సండు సం. వి. అ. పుం = వివస్వచ్చేడు. అర్జునుడు: చూ, సుభద్రేసుడు

భీమకాశీశము. అం: చూ, లింగములు.

భీమము. సం. వి. అ. పుం 1 భయూనికరసము: చూ, రసములు; విణ. 2 భయూనికరసము కలది చూ, భీమము 2

భీమరథి సం. వి. ఇ. స్త్రీ. కాలగంధి: చూ, నది.

భీమలక్ష్మీపర్యయోగము అం: చూ, తింగియులు.

భీమసేనుడు. సం. వి. అ. పుం మామితి. చూ, వ్యకోదరుడు.

భీమరామము. అం: చూ, ఆరామములు.

భీముడు సం. వి. అ. పుం. 1. ధర్మరాజు తమ్ముడు: చూ, సామిరి; 2. భీముడునురాజు: చూ, రాజు. 1; 3: చూ, శివుడు; అం. 4 చూ, పాండవులు; విణ. 5. భయంకరుడు: చూ, వెఱపరి.

భీమేశలింగము. అం: చూ, శివేశలింగములు.

భీరుతుడు సం. విణ. = పిరికి రూ = భీరుతుడు: చూ, వెఱపరి.

భీరువు. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1 వెఱపరియగు అడుది: చూ, స్త్రీ; 2. అడుది: చూ, స్త్రీ; ఈ. స్త్రీ. 3 చూ, పిల్లపిచ్చెరికి; విణ. 4. చూ, భీరుతుడు.

భీలుతుడు. సం. విణ: చూ, రూ = భీరుతుడు.

భీషణము. సం. వి. అ. పుం, విణ: చూ, భీమము

భీష్మము. సం. వి. అ. పుం, విణ. = పై. =

భీష్మసువు. సం. వి. ఊ. స్త్రీ. గంగానది: చూ, నది.
భీష్మియే. సం. ఆ. కి. మూగపువట్టుపట్టు.
భీష్మండు. సం. వి. అ. పుం. 1. చూ, శివుడు;
2: చూ, శాంతనవుడు; 3: తాటిడాల్ దొర,
తాటిపడగవాడు; విణ. 4: చూ, భీరుడు.

భు

భుక్తము. సం. విణ. 1. తనబడినది: చూ, లీడము. (తద్వి. — అనుభవించబడినది అనుటకు. — చూ, లీడము)

భుక్తి సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1. — బూతి. భోజనము: చూ, సాపాటు; 2. — బుత్తి. ఆనుభవము, అనుభుక్తి, అనుభూతి, అనుభోగము, ఆస్వదనము — ఆస్వాదనము, ఉపభోగము, ఉపలంభము, నిర్వేళము (తె). — శుడుపు.

భుక్త్యుతము సం. వి. అ. న. ఎంగిలి: చూ, సంపర్కము

భుగ్నము. సం. విణ. 1. పంగినది. చూ, పకిరిముము; 2. విడిగినది, రుగ్నము: చూ, పృక్లము.

1; 3. పంకరైనది: చూ, వేల్లితము. 2.

భుగ్వాది. అం: చూ, చూర్ణములు.

భుజ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. — బుజేము. చేయి: చూ, హస్తము. 1.

భుజంగత్రేస్తరేచిత్రము. అం: చూ, కరణములు.

భుజంగతాశిత. అం: చూ, ఆకాశచారులు.

భుజంగప్రయాతము. పా: చూ, పృత్తము. 1.

(“య, య, య, యగణములు. 8 యతి. 12వ ఛందస్సు.”)

భుజంగభుక్తు. సం. వి. త్. పుం. పాపమేపరి, నెమలి: చూ, శిఖి. 2.

భుజంగమము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. పాము: చూ, సర్పము.

భుజంగము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. — పై. —;

2: చూ, నిగళిము; అం. 3. గృహముల సీర రానులలో మధ్యమాండు పాదముల యందున్న భుజంగము పట్టును. (చూ, నిగళిము, పాళము.)

భుజంగవిజృంభిత. అం: చూ, పృత్తము. 1. (“మ, మ, త, న, న, న, ర, స, వగణములు. 9 వ యింటను 19వ యింటను యతి. 28 వ ఛందస్సు.”)

భుజంగశిశురుతము. అం: చూ, పృత్తము. 1. (“ఒక్కొక్క వాదమునందు రెండున గణములు ఒక యగణము గలిగినదై 9 వ ఛందస్సునందు బుట్టినది.”)

భుజంగాంచితము. అం: చూ, కరణములు.

భుజంగాక్షి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, సర్పాక్షి*.

భుజంగుడు. సం. వి. ఆ. పుం. — బొంగు. చూ —

భుజగుడు: చూ, విటుడు.

భుజకీర్తి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ: చూ, బాహుపురి.

భుజగము. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, భుజంగముము.

భుజగము. సం. వి. అ. పుం. — పై. —

భుజగాశనుడు. సం. వి. ఆ. పుం. గరుడుడు:

చూ, హరివాహనుడు

భుజపత్రిము. సం. వి. ఆ. పుం. — బుజీపత్రి*:

చూ, లేఖనము. 3.

భుజబంధము. సం. వి. ఆ. పుం. — బాజీబందు:

చూ, భూషణము. 2.

భుజమధ్యము. అం: చూ, ఉత్తమక్షేత్రములు.

భుజములు. అం. 1: చూ, లక్షణాంగములు.

(పురుషునకు. — కరికరసములై మోకాళ్ల వలకు పొడవులైన భూపాలుడగు. కుఱచే

లైనదానజీవి.); 2: చూ, స్త్రీలక్షణాంగ

ములు. (స్త్రీకి. — తీగెలవలెను తామర

తూండ్లవలెను మెత్తనైన సుఖపతియగు,

దక్షిణావర్తమున్న బలిపిత్రయగు. వామా

చర్తమయిన దరిచుగ్రాలగు. రోమములేమన్న భోగియగు. రోమముగలిగి సన్నములైయున్న మగఁడు చేయ్యేను; పా 3. వీనికిఉపమానములు. —తామరతూండ్లు, పూవులదండలు, తీగెలు.

భుజశిరిస్తు. సం. వి. వీ. న. మూపు: చూ, స్కంధము. 1. [వక్షము

భుజాంతరము. సం. వి. అ. న. అమృత: చూ, భుజి. సం. వి. ఇ. పుం. అగ్ని: చూ, వహ్ని. 1. భుజించే. సం. స. కి. తిను: చూ, సాపదా.

భుజిష్ట. సం. వి. అ. స్త్రీ. 1. పరిచారిక: చూ, స్త్రీ; 2: చూ, వేళ్య.

భుజిష్టము. సం. వి. అ. పుం. చేతకట్టుకొనెడు తోరము: చూ, సూత్రము. 1.

భుజిష్టఁడు. సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, పరిచారకుఁడు; విణ. 2: చూ, స్వతంత్రుఁడు.

భువనము. సం. వి. అ. న. 1. జీగము: చూ, దేశము; 2. ఉడకము: చూ, సలిలము; 3. ఆకాశము: చూ, సురవర్తము.

భువనేశ్వరము. సం. వి. అ. న. మేట్టుబవంతి: చూ, నదనము. 1. [లోకములు.

భువనోక్తము. సం. వి. అ. పుం: చూ, ఉద్ధర్వ భువి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1: చూ, భూమి. 1;

2. చూ, స్థానము. 1.

భుసుండికి. అం: చూ, ముప్పదిరెండాయధములు: (చూ, బాణము. 1.)

భూ

భూ. సం. వి. ఊ. స్త్రీ. =బువి: చూ, భూమి. 1.

భూకవంబము. సం. వి. అ. పుం: చూ, నేలకడిమి*.

భూకము. సం. వి. అ. న. 1. =లోక్క, బిలము: చూ, రంధ్రము. 1; 2. కాలము: చూ, సమయము. 1.

భూగోళము. సం. వి. అ. పుం. 1. భూమండలము; 2. లోకజ్ఞానమును కలిగించే గ్రంథము: చూ, సంపుటము. 3; అం. 3: చూ, దానములు.

భూగృహము. సం. వి. అ. న. చూ, నేలచులె. భూచారులు. అం సమపాద, అర్థగతి, స్థిరావర్త, త్రయ్యాపిత, ఉపావృత్త, తాడిత, బద్ధ, జనిత, ఉచ్చండిత, స్వంతిత, శకటాస్య, అవస్యందిత, సమాసాదితమత్తలీ, మత్తల్లి, ఏకాకి, కీర్తిత. (16)

భూజము. సం. వి. అ. పుం. పుడమిపుట్టు: చూ, వృక్షము.

భూబాని. సం. వి. ఇ. పుం. 1: చూ, విష్ణువు. 1; 2. రాజే: చూ, రాజు. 1.

భూబావధానుము అం: చూ, కళలు. [యము.

భూతకాలము. అం. కడచినది: చూ, కాలత్రీ భూతకేశము. సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, మరులుడిడ*; 2: చూ, మాంసి. 1*.

భూతదయ. అం: చూ, మానసికపూజా కుసుమములు. [భూమి. 1.

భూతధాత్రి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. నేల: చూ, భూతనాథుఁడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, బూతనాథుఁడు. 1.

భూతబలి. అం. బడిమి: చూ, యజ్ఞములు.

భూతమంజరి. అం: చూ, హింసోళజభాషలు.

భూతము. సం. వి. అ. న. 1. పృథివ్యాది: చూ, భూతములు; 2. =బూచి-బూతము, పితాచారి: చూ, సోకుము. 1; 3. పాగిణి: చూ, హంసుఁడు. 2; అం పుం. 4 =బూడి. కృష్ణచతుర్దశి. చతుర్దశి (అని కొందఱు): చూ, తిరుగులు; 5. (పితాచము): చూ, దేవతాభేదము; విణ. 6. తగినది: చూ, సమీచినము. 4; 7. కడచినది: చూ, వృత్తము. 7; 8. నిక్కువమయినది: చూ, సత్యము. 5; 9 పొందఁబడినది: చూ, సంపత్తము;

10. వెలసినది చూ, సంభూతము, 11 (ఉత్తరపదమైనది) సమాసమైనది: చూ, సుషు 2; అ. న 12 = బూది చూ, భస్మము; అం. 13. చూ, క్రియాకాలములు.

భూతములు అం పృథివి, అవ్వ, తేజము, వాయువు. ఆకాశము (భూమి, నీరు, కాంతి, గాలి. ఆకాశము) (5)

భూతయజ్ఞము అం. (భూతబలి) చూ, మహాయజ్ఞములు (యజ్ఞములు)
భూతివేళ సం. వి. ఈ. స్త్రీ తెల్లవావిలి* చూ, వావిలి.

భూతిశిలాపాతిము. అం: చూ, కళలు.

భూతినర్గము. అం: చూ, స్పష్టినర్గములు.

భూతాత్మము. అం: చూ, ఆత్మలు.

భూతాత్మ్యము. సం.వి. అ. పుం 1: చూ, శరీరము; అం. 2: చూ, ఆత్మలు.

భూతాత్మ్యండు. సం. వి. అ. పుం చూ, బ్రహ్మ. 1. [విగ్రహములు.

భూతానుగ్రహవిచ్ఛేదము. అం చూ, వింశతి భూతాంధకము. అం: చూ, భూతకాలము. (దీనిని లిట్టుఅందురు.)

భూతార్థవాదము. అం: చూ, అగవాదములు. భూతావాసము. సం. వి. అ. పుం. తాండ్ర*.

చూ, సంపర్తము. 3. [వాహితండు

భూతావిష్టుండు. సం. వి. అ. పుం: చూ, పేర్ల భూతి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1. విశ్వర్యము: చూ, సంపత్తి. 1; 2. సంపద: చూ, సంపత్తి 1, 3 = బూడిద-బూది: చూ, భస్మము; 4 సత్త: చూ, సత్వము. 1; 5. పుట్టుక: చూ, సంధనము. 1; 6. ఏనుగు శృంగారము: చూ, హస్తీ.

భూతికము. సం. వి. అ. న. రూ-భూతికము.

1. ఓమము: చూ, యవాని; 2. కర్పూరము: చూ, సిరము; 3. కామందికసప్త: చూ,

హరిత (తృణము. 1.); 4. చీపురుకసప్త: చూ, హరిత (తృణము. 1.); 5 వాసనగడ్డి*: చూ, హరిత (తృణము. 1.); 6. నేలవేము*: చూ, భూనింబము.

భూతిలకము అం: చూ, వృత్తము. 1. ("భ, భ, ర, స, జ, జ నరువులు. 12 యతి. 19వ ఛందస్సు.")

భూతీకము. సం. వి. అ. న: చూ, రూ-భూతికము. భూతుండు సం. వి. అ. పుం చూ, సూనుండు 1. భూతులనె. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. నేలతోళసి*: చూ, హరిపియ [కము 5. *

భూత్యండు. సం. వి. అ. న: చూ, భూతి భూలేశుండు సం. వి. అ. పుం. చూ, బూమేలతీండు భూతోద్ధామరము. అం. చూ, లంఠ్యములు భూత్కృతి. అం. చూ, రతిధ్వనులు.

భూదారిము. సం. వి. అ. పుం. పంది: చూ, నాకరము. [బుండు.

భూదేవుండు. సం. వి. అ. పుం చూ, వ్యాహృ భూధరము. సం. వి. అ. పుం. నేలతాలుపు: చూ, హిమాలయము (పగ్వతిము.)

భూధాతీ. సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, నేల యుసిరిక*.

భూనాగతైలము. అం: చూ, తైలములు.

భూనింబము. సం. వి. అ. పుం: చూ, నేలవేము*.

భూనుతము. అం: చూ, వృత్తము. 1. ("ర, స, భ, భ, గగములు. 10 యతి. 14వ ఛందస్సు.")

భూపతి. సం. వి. ఇ. పుం: చూ, నేలతీండు. భూపది. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. మల్లె*: చూ, వాసంతి, 2.

భూపరీక్ష. అం: చూ, ఉపవిద్యలు. [గొట్టు.* భూపాటలి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, నేలకలి

భూపుండు. సం. వి. అ. పుం: చూ, భూపతి. భూపూగము. సం. వి. అ. పుం. తోటపోక*: చూ, పోక.

భూబదరి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. చూ, నేలచేను*. భూభరణధురీణత్వము. అం: చూ, నాయకస్వ రూపము.

భూభుజుడు. సం. వి. బ. పుం: చూ, భూపతి. భూభృత్తు. సం. వి. త్. పుం. 1. కొండ: చూ, పర్వతము; 2. చూ, భూపతి.

భూమి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1. = బూమి. (ఉడికము పలనఁబట్టినది) అదితి, అనంత, అబ్జిమేఖుల, అసని, ఇజ్య, ఇడ, ఇర, ఇల-ఇళి, ఉర్వి, కల్పాణి, కాశ్యపి, కీటకము, కు, కుంభిని, కేదరము-కేదారము, కిలి-కెలి, కు, కుమ్, కుమ-కుమ్, క్షీతి, క్షేత్రము, క్షోణి, క్షోణి, ఖండిని, ఖగవతి, ఖలము, ఖస్తని, గంజ, గంధమాత, గంధవతి, గవ్వారి, గిరికర్ణిక, గిరిస్తని, గోత్ర-గోత్రము, గోవు, గారి, ఘ, ఘనశోణి, చతురంత, చత్వరము, జగతి, జగద్రహ, వీవ, బ్యా, ట, రరి, దాహ్మయణి, ధర, ధరణి, ధరిత్రీ. ధాత్రీ, ధాత్రేయి, ధారణి, రిక్తి, పాంసుల, పృథవి-సృనివి-పృథ్వి, పృతివృ, ధరణి, భువి, భూ, భూతధాత్రీ, మధ్యమలోకము, మర్త్యము, మహాకాంత, మహి, మాత. మేదిని, రత్నగర్భ, రస, వసుంధర, వసుధ, వసుమతి, విపుల, విశ్వ, విశ్వంధర, సముద్రాంబరమేఖుల, సర్వంసనా, సనా, స్థిర, స్వస్తని, హరిపీయ. (తే ప).—నేల, పంటపలఁతి, వత్తు, పయిడిమోలాలు-పైడిమోలాలు, పుడమి, బువి-బూమి, మను-మన్ను, లచ్చిసవతి. (మిగతవానికి "చూ, హరిపీయ. 2."); తద్విశేషములు. -౧: ఆంతర్వేది, కుశస్థలి, కోటిఫలి, గయ, తీర్థము, పుష్కరము, పర్యాయగ-పర్యాయము ఇత్యాది పూర్వక్షేత్రములకు: చూ, క్షేత్రములు, దేశములు; ౨: అక్షతలు; 3: అగవీనము, అగవ్యము; ౪: అధిత్వక;

౫: అనీకస్థము, రణఖలము. (తే).—పాలి కలను; ౬: అనుపము-అనూపము. (తే).—కీనీరు నేల-కీర్ణనీరు నేల, నీరుముంపు; ౭: అపగి వాతము, ఇంద్రాగ్నిసము, ఇరిణము-ఈరణము-ఈరిణము, ఈషము-ఈషరము-జౌ సరము, క్షౌరమృత్తిక, క్షౌరభూమి, ఖలము, గుంజ. (తే) —ఉప్పన, ఉప్పమున్ను, ఊసర-ఊసరము, కారపుమున్ను; కారము-కారు, చేగ-చేగడు-చేగుడు-చేడు-చేవుడు-చాట-చాడు, చేపటినేల - చేవుటినేల, పాండవనీడు-పాడవనీడు, పాడవ, బంజేరు; ౮: అవతారిము. (తే) —కగవాఁక; ౯: (తే) —ఆళము, ౧౦: ఆటి; ౧౧: ఆసితము, గవీనము; ౧౨ ఖని-ఖాని, గంజ, చామికరము (తే).—గని; ౧౩: ఆశకికము; ౧౪: ఆలూనశాలిసలము; ౧౫: ఆశితము-ఆశితము, గవీనము; ౧౬: ఆసురీణము; ౧౭: ఇక్షుశాకటము, ఇక్షుశాకినము; ౧౮: (తే).—ఉట్టు, ఉప్పశము, నట్టు-నెట్టు; ౧౯: ఉద్యాహనము, శంభాకృతము - సంభాకృతము; ౨౦: ఉపసుంము; ఉపశల్యము, ౨౧: ఉపత్యక; ౨౨ ఉప్తక్ష్మము, ఉప్తము, బీజాకృతము, బీజావాపితము; ౨౩: ఉమ్మము; ౨౪: ఉర్వర-ఊర్వర. (తే).—పంటపాలము; ౨౫: (తే).—ఎడరు-ఎడారి-ఎడారు, పఱ-పట్టి, బయలు-బయలు-బైలు; ౨౬: (తే).—ఒడ్డుఱి కము; ౨౭: జౌమినము; ౨౮: కక్షము, కన్నము. (తే).—కసెను-కసెము; ౨౯: కచంగల; ౩౦: కర్మభూమి, కృష్ణభూమి, (తే).—నల్లనేల, రేగటినేల, రేగడ-రేపడ; ౩౧: (తే)—కడిమిడి; ౩౨: (తే).—కటినేల; ౩౩: కాంగవీనము; ౩౪: కాచము, క్షౌరము; ౩౫: కామృత్తి, కామృత్తిక; ౩౬: కామలము, కుముదము, ధన్యము, నిర్జల

భూమి, మరుధరిత్రి, మరువు. (తె).—ఎద్దడి
 నేల, పుంజే; 32: కాలపాలకము; 33: (తె).—
 పంటనేల; 34: కుట్టిమము, తెలిమము,
 (తె).—నెలకట్టు; 35: కూలకము-కూల
 ము, జాంగలము, ధన్వము, నూపము,
 స్థలము, స్థలి. (తె).—ఇంకుప, గర
 పనేల-గరుపనేల, గరుము-గరువు, గరు
 సు, దిబ్బ, మిట్ట, మిట్ట, మెండు, మెట్ట,
 మెరక, మేడు, వెలిగడ; 36: కృష్ణము,
 నీత్యము; 37: కేదారము, క్షేత్రము, ఖం
 బు, గోత్రము, తటము, నిష్కృటము,
 వపుము, వారటము, నీమ. (తె).—ఆప,
 ఊడుపుమడి, కయ్య, గుడ్డము-గుడ్డము,
 చెలక-చెలిక-చెల్క, చేను, సంజే, మడి,
 పరిమడి, పాలము, వేవిలి, సంజే; 38: కై
 దారకము - కైదారము - కైదారికము -
 కైదారిణము - కైదారిము, కైత్రము,
 పాంశుమధ్యము; 39: (తె).—కొఱు-
 కొఱు, చెలిక, పరిగచేను; 40: కొద్ది
 మీను; 41: కొలుతీనము-కొలుతీనము;
 42: (తె).—కీవాడ-కీవాడ; 43: కిండి
 కము, పారేణువు. (తె).—కండిక, లంక
 నవల్ల, లంకపాలము; 44: (తె).—గంజే,
 చేను, పాలము, మాగాణి, మాగిలి;
 45: గంభీరము-గంభీరము, నిమ్మము. (తె).—
 ఆప, ఉద్గరి, గొల్లము, బడవ-బడువ-బాడ
 వ-బాడువ; 46: (తె).—గయాళు; 47:
 గోపిచందనము-గోపిచందనము; 48: చర
 ణము; 49: చాణకీనము; 50: (తె).—
 చిక్కమన్న, బంకమన్న, రేగడి-రేపడి;
 51: చిల్లుము; 52: (తె).—చేలిగరువు,
 53: (తె).—జిపె; 54: (తె).—జిరా
 యితీ; 55: (తె).—జేడియ-జేడి; 56:
 (తె).—తలపాలము; 57: (తె).—తాళిలి; 58:
 తిబ్బము, తైలీనము. (తె).—నూపుచేను;

59: తృతీయాకృతము, త్రిగుణాకృతము,
 త్రిసీత్యము, త్రిహల్యము; 60: (తె).—
 తొట్టు: 61: (తె).—దుకాణము; 62:
 (తె).—దొడ్డి, పెడలు, పెరడు, పెప్పు;
 63: దొడ్డికము; 64: ద్వితీయాకృతము.
 ద్విసీత్యము, ద్విహల్యము, ద్విగు
 ణాకృతము; 65: నారట్టము,
 వివీతము. (తె).—కంచయ-కంచె, కర,
 కొరక, కొరన, కొఱు, కొఱు, చెలిక-
 చెల్క, దొడ్డి, పాలము, బీటినేల, బీడు,
 లంక; 66: (తె).—పంపు; 67: (తె).—
 పడవ; 68: (తె).—పడువ, పల్లము;
 69: పరిసరము. (తె).—పరగడ-పరపడ-
 పఱగడ-పఱగడము; 70: (తె).—పాట
 పాలము; 71: (తె).—పాటినేల, పాండు;
 72: పార్థివము; 73: (తె).—పాలగ
 రువు, పాలమన్ను, సుద్ద, డల్లి;
 74: (తె).—పుల్లుడి; 75: (తె).—
 పూడిక, పూడు; 76: (తె).—పొత్తము;
 పారంబోకు-పారంబోకు; 77: (తె).—
 పోడు; 78: బ్రహ్మగణ్యము; 79: భంగ్య
 ము, భాంగీనము; 80: బహిష్కరము, బహి
 ష్కరము. (తె).—మఱుగుదొడ్డి, మఱుగు
 పెరడు; 81: మృతాలకము-మృతాలకము,
 మృత్తిక, మృత్తు, మృత్స, మృత్స్న. (తె).—
 తొగరి-తొపరి; 82: మృత్తిక, మృత్తు.
 (తె).—పారి, మట్టి-మట్టి, మను-మన్ను,
 మిత్తిక; 83: మృత్స, మృత్స్న; 84: లవ
 ణాకరము. (తె).—ఉట్టు, ఉప్పళము,
 ఉప్పిలము, ఉప్పవము, ఉప్పబట్టి, మహ
 ల-మాలు, పఱ-పట్టి; 85: (తె).—విగిరి,
 విరిగి-విరివి-విటిగి; 86: వైహీయము;
 87: శర్కర, శర్కరలము; 88: శోణిమృ
 త్తిక. (తె).—ఎఱ్ఱగరువు, ఎఱ్ఱమున్ను;
 89: సహ్యా. (తె).—చేదను-చేదను

౯౫: సర్వదుంబాలా; ౯౬: సికిత, సైకలము.

(తే).—ఇనుకదిన్నియ—ఇనుకదిన్నె, ఇనుకదిబ్బ, ఇనుకనేల; ౯౭. స్థండిలము.

౯౮: హాల్య. ౯౯: హస్తినీఖము, మాలకము.

(తే).—తిన్నె,దిబ్బ. (మిగతవానికి “చూ,హరి

ప్రియ 2”)(ఇందలి పదముల అర్థవివరణాదు

లను శీర్షికాపదములకడఁజేయుదుము. మఱియు

ఇందుగలశబ్దములుకొన్ని “ఒకానొకచోటు”

అను నర్థమందుఁగూడ వర్తించును: చూ,

స్థానము. 1.); 2. చోటు: చూ, స్థానము.

1; అం. 3. చూ, దానములు; 4: చూ,దిశలు

భూమిక. సం. పి. ఆ. స్త్రీ. 1. మాటువేషము:

చూ, వేషము. 2; 2. రచన చూ, విషయ

సూచిక; 3 = బూమె. కపటము: చూ,

సూక్తము. 2

భూమికర్కారుపు. సం. వి. ఉ. పుం. నేలగు

మృడికి (ఇదే నల్లనేల గుమృడి) చూ,

స్వతోభద్ర. [గ*. చూ, సంపద

భూమిచంపకము సం. వి. ఆ. పుం. నేలసంపె

భూమిజ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. నీత, శ్రీరా

మనిభార్య చూ, భార్య; వా. 2: చూ,

నాఁగటిచాలు; వా. 3: చూ, హోదిని (నది)

భూమిప్రధానహేతుకము. అం: చూ, శత్రు

పుత్రోడిసంఘలు.

భూమిజంబుక. సం. వి. జి. స్త్రీ. 1: చూ,

నేలనేరేడు *; 2: చూ, నారింజి*.

భూమిజంబుపు. సం. వి. ఉ. పుం: చూ, నేలనే

రేడు. *

భూమిజుడు. సం. వి. ఆ. పుం. 1. అంగార

రుడు: చూ, రాహుపు. 2; 2. నరకాసు

రుడు: చూ, మహీసుతుడు.

భూమిస్పృశుడు. సం. వి. శ్. పుం. 1. కోమ

టి: చూ, వైశ్యుడు; 2: చూ, మనుష్యుడు.

భూమ్యునికి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. నేలయుసిరిక:

చూ, శివ. 4.

[హేరాశము.

భూయస్సు. సం. విణ. (స్). అధికము: చూ,

భూయిష్ఠము. సం. విణ.—పై.—

భూరి. సం. వి. ఇ. న. 1. బంగారు: చూ,

లోహము. 1; విణ. 2: చూ, భూయస్సు;

అం. 3: చూ, సంఖ్యాభేదములు.

భూరిశేన. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, సంబరేను *

భూరిమాయము. సం. వి. ఆ. పుం. నక్క: చూ

స్థులము.

భూరిమాయుపు. సం. వి. ఉ. పుం —పై.—

భూరిరంధ్రము. సం. వి. ఆ. పుం. అట్టు: చూ,

భక్షిము. [చూ, హస్తిన.

భూరుండి సం. వి. ఈ. స్త్రీ. గురుగు *

భూరుహము. సం. వి. ఆ. పుం. పుడమిపుట్టు:

చూ, వృక్షము. [చూ, లేఖనము. 3.

భూర్జపత్రిము. సం. వి. ఆ. పుం = ఋజేపత్రి*:

భూర్జము. సం. వి. ఆ. పుం.—పై.—

భూలింగశకునిన్యాయము. పా. తానొకరికి

గూడదని చెప్పినకార్యము తానే చేయు

ననునీతి.

భూలోకము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. పృథంవ

ము: చూ, లోకము 1; అం. 2: చూ,

ఊర్ధ్వలోకములు. (చూ, భూగోళము.)

భూవరుడు. సం. వి. ఆ. పుం. పుడమిఁటేడు:

చూ, రాజు. 1. [కువలయము. 3.

భూవలయము. సం. వి. ఆ. పుం, న: చూ,

భూశయ్య. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, నేలపడక.

భూష. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, భూషణము. 2.

భూషణధ్యవి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. ఆహూతము:

చూ, స్వరము. 2.

భూషణము. సం. వి. ఆ. న. 1. అలంకరణము:

చూ, భూషణము. 2; 2: అ, అమ్. అంకము,

అట్టము, అలంకారము, అలంకృతి, అలం

కరియ, అపలేపము, ఆకల్పము, ఆలంభము,

అబ్ధము, ఆభరణము, ఋ, కండళము, కలా-
పము, జ, నేపథ్యము-నైపథ్యము, చరిత్రా-
రము, పరిపక్వతీ, పృథికర్మము,
పృథిసరము, పృథాసరము, భాంశము,
భూష, మండనము, మండము, లలామము,
విభూషణము, వేషము, శ్రీ (ఆవ్య).— అల-
ము, ఆక్. (తె).— ఒడమి—ఒడమె, ఒప్పదము,
కయినేత—కైనేత, గోవులు, చిన్నినము,
చిన్నిపుపు, చిన్నిపూతేను, తొడపు—తొ-
డుపు—తొడుగు—తొడ్డు, నగ, నీటు, పాటన,
మిన్న, రవణము, పన్నియ—పన్నె, వేసము,
సామ్రా, హవణిక. (మిగతవానికి “చూ,
హవణిక. 2.”); తద్విశేషములు — ౧: అ-
శ్వాభరణము, ఆదానము, గండము, భాం-
డము. (తె).— గుట్టపుతొడపు; ౨: (తె).—
గణెము; ౩: గంగి; ౪: (తె).— తిరు-
కాపు; ౫: పృథాసరము. (తె).— పసడన-
ము; ౬: కంఠభూషణము—(౧) (తె).— అడ్డి-
గలు; (౨) (తె).— అణడా - అణడు;
(౩) అ, ఉత్సాహము, కంఠసూత్రము, మంగళ-
సూత్రము, శతమానము, సూత్రోత్తమపు.
(తె).— తాలి, తాలిబొట్టు, పుస్తె,
బొట్టు, బొట్టుగారము, మినుకు; (౪) (తె).—
ఉత్తండము—ఉత్తండాలు. (౫): ఉరన్నా-
తిగిక, కంఠభూష, భూషణము, కంఠమాల,
కంఠసరము, కంఠాభరణము, కంఠి, కంఠిక,
గైవసము, గైవేయకము—గైవేయము, చి-
లనీలిక—చిలమొలిక; (౬). (తె).— కంటసరి,
కంటికు—కంటె; (౭): (తె).— కట్టాసి-
గుండ్డు; (౮): (తె).— గజ్జెలపట్టెడ, దవురు-
గల్బి; (౯) గలమేఖల-గళమేఖల, సూత్రా-
లి. (తె).— కురికంటు—కుత్తికంటు; (౧౦):
(తె).— గోధుమపూసలు; (౧౧). (తె).—
గోల్కపతికంటు; (౧౨): (తె).— చిలుక

తాలి; (౧౩): (తె).— తరగతిగుండ్డు; (౧౪):
(తె).— తీగ - తీగియ - తీగె - తీవ-
తీవియ - తీవె, తీగెమెడనూలు; (౧౫):
(తె).— నాగ పడగల దండ; నాగప-
డగలు; (౧౬): (తె).— నాను, నాను,
కోవి; (౧౭) (తె).— పట్టెడ; (౧౮) (తె).—
పయిడికంటి—పైడికంటి; (౧౯) (తె).—
పలకసరి—పలుకసరి; (౨౦) (తె).— పుంజోల-
దండ; (౨౧): (తె).— వికిరి; (౨౨) మకరకంఠి.
(౨౩) (తె).— ముల్లెముగ్గలు, (౨౪) (తె).—
మెడనూలు; (౨౫) వ్యాఘ్రనఖము. (తె).—
పులిగోరు; (౨౬): (తె).— సరకు, హారము,
హావిశేషములు— (౨౭) అర్జమాణకము;
(౨౮): అర్జశ్శి, కలాపకము; (౨౯) అర్జహారము;
(౩౦) గుచ్చకము—గుచ్చము—గుత్తము; (౩౧) గు-
చ్చార్ధము, గుత్సార్ధము; (౩౨) గోపుచ్చము,
గోస్తనము. (౩౩) మాణవకము; (౩౪): ఏక-
యప్తిక, ఏకసరము, ఏకావళి. (తె).— ఒంటి-
పేటదండ; (౩౫) నక్షత్రముల, మజ్జియు.—
(౩౬) కంకణము; (౩౭): కంఠసూత్రము,
దామము, సరము, హారము. (తె).—
కోస, చేరు—చేలు, తాపడము—తాపళము,
జిగిని, దండ, పేరు, వడము, సరి, సరిగ-
సరిగ, సోగు; (౩౮): కకుప్ప (తె).— సంపెం-
గదండ; (౩౯) (తె).— కట్లదండ, ఉత్తరిగ,
గుబ్బసరము; చీరము, బన్నసరము—బన్నసరి,
ముత్తడము; ముత్తెసరము—ముత్తెసరి; మెలు-
గు నల్లలు; (౪౦) గర్భకము.
(౪౧): చంద్రచ్చందము; (౪౨): చతుష్కీ;
(౪౩): చాటుకారము; (౪౪) (తె).— టీకా;
(౪౫): తరలము—తరళము; (౪౬): (తె).—
తిరుమాణిపడము; (౪౭): దండము, దండిక;
(౪౮): కేవచ్చందము; (౪౯): నిష్కము, పత-
కము—పడకము; (౫౦): (తె).— సేవడము—
సేవలము—సేవళము, సేహరము; (౫౧): పంచ

సరిము. (తె).—బన్న సరి; (౫౨): (తె).—
పుస్త్రముడుపు; (౫౩): పరిలంబము-పారిలం
బము; (౫౪): పారిలంబిక; (౫౫): యష్టి.
(తె).—కేట. (౫౬): లంఠెన-బాఱ్ఱెన;
(౫౭): లంఠి. (తె).—గొలుసు, జింజరి,
తాళి-తాళి; (౫౮): (తె).—సరపణి-సరిపణ-
సరిపణ-సరిపెన; ౭. కటిభూషణ: (౧): అం
గనము, ఈ, ఓడ్డాణము, కత్తి, కటితెరి
ము, కటిసూత్రము, కాంచి, కక్వరి. (తె).—
అంగళ, ఒడికట్టు, ఒడిదారము, ఒడ్డణము-
ఒడ్డాణము, కమరు-కమ్మరు, తీగ-తీగము-
తీగ, తీవ-తీవియ-తీవ, పడదల, మొల
కట్టు, మొలనూలు; (౨) (తె).—అంగబిల్లి;
(౩): అత్యూహము, చిత్రమేఖల; (౪): కలా
పము; (౫): (తె).—గడ్డగోరు-గొడ్డగోరు,
(౬): (తె).—గు నా మొల నూలు;
(౭): (తె).—పాతెలు; ౮. కర్ణభూషణ-
(౧): (తె).—అంటుబోడు, అంటుపోగులు,
అవతంసము, ఉత్తంసము, కర్ణపత్రము, కర్ణ
దర్పణము, కర్ణపాలి, కర్ణపూరము, కర్ణ
ముసరము, కర్ణలత, కర్ణవేప్తకము, కర్ణవేప్త
నము, కర్ణాంధువు-కర్ణేంధువు, కర్ణిక,
తాటంకము-తాడంకము, తాళ
పత్రము, పాలి, బాలిక; (౨): (తె).—
ఆకు; (౩): కమ్మ, చెవియాకు-చెవ్వాకు, చెవుల
పూవులు; (౪): (తె).—కుంఠెన,
కుంఠెనకుమ్మేలు; (౫): (తె).—ఒంటు,
(౬): (తె).—కంటిలు-గంటిలు; (౭): (తె).—
కత్తెరబావిలి; (౮): (తె).—కమ్మి,
(౯): కుండలము, కుబ్జము. (తె).—గుండ
పోగులు, తమ్మంటు, తమ్మియ, పోగులు-
పోగులు; (౧౦): పాలిక, రత్న
తాటంకము. (తె).—కమ్మసంజ్ఞలు,
పంజోలకమ్మలు-పాఞోలకమ్మలు; (౧౧):
(తె).—కుంపెన, గుమ్మతీలు; (౧౨):

(తె).—కుమ్మే; (౧౩): (తె).—కుట్టుకాడ,
కుట్టుపోగులు, పోగులు; (౧౪): (తె).—
గవుడసరము, చెంకకల్లి, చెంపనరులు;
(౧౫): (తె).—చెంకిరిక-చెందిరిక;
(౧౬): (తె).—చేమంతిపువ్వు; (౧౭): (తె).—
చేవుకటులు-చాకటులు, చేవుకట్టులు-
చాకట్టు; (౧౮): (తె).—శింపులు;
(౧౯): (తె).—దుర్గులు; (౨౦):
(తె).—పడగ; (౨౧): (తె).—పూగవు;
(౨౨): (తె).—బవిర; (౨౩): (తె).—
బావిలి; (౨౪): (తె).—బావిలిగొలుసు;
(౨౫): (తె).—బిల్లి; (౨౬): (తె).—
బుగడ-బొగడ; (౨౭): (తె).—బుగడ
గొలుసు; (౨౮): మకరకుండలము; (౨౯):
(తె).—మద్దికాయలు, (౩౦): (తె).—
రాకే-రావికేక, (౩౧): (తె).—లకా-
కు; (౩౨): (తె).—విచ్చేటాకు; ౯. నాసా
భరణములు—(౧): అర్ధచందిరిక; (౨):
(తె).—కలాపరు-కళాపరు; (౩): (తె).—
కోలాటకమ్మ; (౪): (తె).—నత్తు; (౫):
నాసాభరణము, నాసామణి. (తె).—అడ్డ
బొంబ, ముంగర-ముక్కర-ముక్కల,
ముక్కు-ముంగర; (౬): (తె).—ముక్కు-
గమ్మి-ముక్కుపోగు; (౭): (తె).—బులాకి,
బులాకు; (౮): (తె).—చేసరి; ౧౦. పాదభూషణ-
(౧): అండుకము, చేయము, ఝు, తండిక
ము, తులాకోటి, నూపురము, పాదకటకము,
పాదాంగదము, మంజీరము, కింజిసి, హంస
కము. (తె).—అందియ-అందె, గడపెండ
రము-గండపెండారము, పాగడము-పాడ
గము-పాడము-పాడపాము-పాడిగము, పెం
డరము-పెండారము-పెండియము-పెం
డెము-పెండెరము-పెండెరము; (౨): కరపర్తక;
(౩): కింకిణము-కింకిణి, తుంద్రీఘంటిక, ఘం
టాకరప, ఘర్భరి. (తె).—గజ్జియ-గజ్జె,
చిలుగంట, బరుజీ, బురజీ. బురుజీ, ముస్వి-

మాప; (ర): (తె) — గజ్జెగొలుసు, పాంతే
 ౧౦-పాంతేలు; (౫): (తె) — గొలుసు, జీల్లి
 పెండెము, (౬): (తె) — మట్టి, (౭): (తె) — జెం
 గియ-పెంగె, (౮): పుంపుటి, (౯): (తె) —
 తోడా; (౧౦): పాదాంగు కిమివిభూష
 లు. (తె) — చిటికివిభాగలు - చిటికెన
 గొద్దులు - చిటిగొద్దులు, పిల్లాడి - పిల్లాడి,
 గట్టపిల్లాడి, కిట్టిలికాయ, మట్టియలు - మ
 ట్టియలు, (సం) — అనీకస్థము, పీమగ్య
 యలు (లె) — పేరమద్దియలు - పేర
 మద్దియలు - పేరమద్దియలు - పేరమద్దియలు,
 (౧౦): (తె) — పారాణి; (౧౧) (తె) —
 మట్టియ-మట్టి, మిమే, మట్టియ-మట్టి,
 ౧౨. కిమివిభూషణ — (౧) అంతింపుము,
 ఆపిడిము, ఉత్తంసము, కిమి
 విభూషణము, తిరిగిభూషణము, నాగరము, నిరూ
 ణము, పాతకెళ్ళ, పీడ, పరిశుద్ధము,
 శిఖ, కేళిము (తె). — కిమి, కిమివాడు,
 పుష్పయ-పుష్ప, తిలాటము, తురా-తురాయి,
 సిగడిండ, సిగడింతి; (౨): (తె). — కిగిదిగ,
 కొప్పవల; (౩): (తె). — పుష్ప, జీడగంట,
 (౪): (తె) — చేమంతిపువ్వు; (౫): (తె). — చేరు
 మేకి, చేమంతిపువ్వు - చేరుకక; (౬): (తె)
 చేదురుకూసలు, చేదురుపంకలు; (౭): (తె). —
 నీడకెళ్ళ, (౮): (తె). — జీల్లి, (౯): (తె) —
 జిలిబిబిల్లి; (౧౦): (తె). — తిరుగుడుబిల్లి, నాగ
 నము, నెల; (౧౧) (తె). — పల్లెరుపూవు-
 పల్లెరుబూవు, పల్లెరుకాయ; (౧౨): (తె). —
 పాపటబొట్టు; (౧౩): పింఛము; (౧౪): (తె). —
 పానకము; (౧౫): ముసులుము (చూ, సీసకము.
 1.); (౧౬): (తె). — ముత్యాలపచ్చె, (౧౭)
 (తె). — ముగలికేసు; (౧౮): (తె). — రాగి
 డి; (౧౯). శంఖచరి. (తె). — తురా-తురా
 లు; (౨౦): (తె). — సూనకతురాయి, సూన

కము; ౧౨. హస్త భూషణ:—(౧): అంగడి
 ము, కేయూరము, గుంఘము, చూడ,
 చూచుచుము, భుజబంధము.
 (తె) — జేబ్బు, తాయిత-తాయిత్తు-తాయె
 తు-తాయెత్తు, తాపిషి, చండకడియము,
 బాజీబండు, సిందికడియము, సందిడండ,
 సందిడండ, సందిండ; (౨): అంగురీయకము,
 అంగురీయకము - అంగురీయకము,
 అంగురీయకము, అంగురీయకము,
 ముదాంగురీయకము, ముదాంగురీయకము. (తె). —
 ఉంగురము - ఉంగురము, ఉంగురముంగురము,
 ఉంగుర, కేయంగురము, కేయంగురము,
 బంగుర, ముదుంగురము -
 ముద్దుంగురము - ముద్దుంగురము,
 నేర్పినిగ, నికాయంగురము, (౩): (తె). —
 ఆకొత్తు, ఉప్పులు, కడియము, కడెము, సూసి
 గము, (౪): ఆనాపకము, ఆనాయకము, కం
 కణము, కంబువు, కిటకము, కిరీమూషణము,
 క, తిరంగము, పరిహారము - పారిహారము,
 సలయము. (తె) సూడిగము, (౫) కంబూత్త
 మము; (౬): (తె) — కనుపులనండ్లు, (౭):
 (తె) — కియిడిండ - కైడిండ, కియిలాగు -
 కైలాగు, చేడిండ; (౮): కిట్టాలము. (తె) —
 రాగిగాజీ, (౯): నువలయము (౧౦): (తె). —
 గాజీ; (౧౧): (తె). — గీటుగాజీలు; (౧౨):
 (తె) — గొలుసు; (౧౩): (తె). — గొట్టు;
 (౧౪): (తె) — చేకిట్టు; (౧౫): (తె) — లేన
 గాజీ; (౧౬): (తె) — తోడా; (౧౭): దిర్భ
 ముదిగ. (తె). — చిట్టయంగురము; (౧౮):
 (తె). — నమ్మ; (౧౯): (తె). — పిలిడిండలు;
 (౨౦): పుష్పకము. (తె). — పోచీలు; (౨౧):
 (తె). — పోచీలు; (౨౨): (తె). — బొద్దులు; (౨౩):
 (తె). — ముంగామురుగు; (౨౪): (తె). —
 మురడిగొలుసు; (౨౫): (తె). — మురుగు-
 ముద్దు - మురువు - మురువు; (౨౬): (తె). — వం
 కి; (౨౭): (తె). — సూలచేకిట్టు (మిగత

వానికి “చూ, హావణిక.2”) (చూ, భూషణములు)

భూషణములు. అం. (అలంకారములు) సుజ్ఞానము, అనులేపనము, మాల్యము, వస్త్రము, ఆభరణము (5).

భూషణార్థి. అం. (అలంకారములబోండుపటచెడివాడు): చూ, కృత్రిక ర్థ.

భూషించే. సం. స. కిరి: చూ, స్తుతించే.

భూషితుడు. సం. విణ: చూ, సజ్జాడు. 1.

భూష్టువు సం. విణ (ఉ) కాంగలస్వభావము గలవాడు.

భూసురుడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, నేల నేలువు. [గొడుగు న.

భూస్థానము. సం. వి. అ. పుం: చూ, పుట్ట

భూస్థానము. సం. వి. అ. న: చూ, తృణము. 1. న.

భృ

భృంగము. సం. వి. అ. న. 1: చూ, పరాంగము. 1. న; పుం. 2. తుమ్మెద: చూ, పట్టెదము; 3: చూ, భృంగరాజము 3; 4: చూ, భృంగరాజము. 1. న.

భృంగరాజము. సం. వి. అ. పుం. 1. అంగారకము, కుంతలవర్ణనము, కేశరంజనము, కేశ్యము, సేనరాంజనము, భృంగము, భృంగము, మహానీలము, మార్గవము-మార్గవము, మేషవిలోచనము, రాజ. (తే).—కలగర, గుంటకలగర - గుంటలగర - గుంటగలిశేరు.* (“చూ, రాజ.”); 2. గండుతుమ్మెద: చూ, పట్టెదము; 3. ఆటకము, కటము, కలవింకము, కలింగము-కలింగము, కశికారము, కావ్యకము, భూమ్యాటము, వీరముక్తకము, భృంగము. (తే) —కూకటిమత్తె, కూకటిమువ్వ, కూకటిమూఁగ, లింగరాజు.

తిచ్చి.—మాంబిలవము. (తే).—పెద్దకూకటిమూఁగ. (“చూ, శకుంతి”)

భృంగగోలము. సం. వి. అ. పుం కంఠుఁగ: చూ, మక్షిక.

భృంగామలక తైలము. అం: చూ, తైలములు.

భృంగారము. సం. వి. అ. పుం: చూ, భృంగరాజము. 1; 2. బంగారుగిండి చూ, పాతము. 6; 3. బంగారు చూ, లోహము. 1.

భృంగారి సం. వి. ఈ స్త్రీ. ఈలపురుసు చూ, గిల్లి.

భృంగి సం. వి. ఈ స్త్రీ. 1. అశివన*. చూ, విష; 2. పుం. 2. భృంగీశ్వరుడు: చూ, శలుడు; అం. 3. చూ, దండలు (భృంగి దండ)

భృంగిదండ అం: చూ, దండలు. (భృంగి. 3.)

భృంగిపటలము. అం: చూ, దండలు.

భృంగిరిటుడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, భృంగి 2.

భృంగిశ్వరుడు. సం. వి. అ. పుం.—వై—

భృంగుడు సం. వి. అ. పుం: చూ, విలుడు.

భృంగుర. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. అశివన*: చూ, విష.

భృంగుమతము. అం: చూ, కళలు.

భృంగువల్లి అం: చూ, ఉపనిపట్టులు.

భృంగువు. సం. వి. ఉ. పుం. 1. కొండచేతియ: చూ, పర్వతము; 2. ఒకముని: చూ, సన్యాసి; 3. శుక్రుడు: చూ, రామువు. 2; 4: చూ, శివుడు.

భృంగుస్మృతి. అం: చూ, స్మృతులు.

భృతముడు. సం. వి. అ. పుం. కూలివాడు: చూ, సంబళకాడు. [దృక్ము.

భృతము. సం. విణ. 1. ధరింపబడినది; 2: చూ, భృతి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1. మోచేటి 2. కూలి: చూ, సంబళిక; 3. విలుప: చూ, వెల. 1.

భృతిభుజుడు. సం. వి. జ్. పుం. కూలివాడు: చూ, సంబళకాడు.

భృత్య. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. చూ, భృత్య. 2
భృత్యుడు సం. వి. అ. పుం. 1 పనివాడు,
బంటు చూ, సేవకుడు; అం. 2. (స్వపక్ష
మువాడు.) చూ, ఆహారము; 3 (విశ్వ
గ్యములు.) చూ, అస్త్రశస్త్రములు, 4 చూ,
పురుగులు
భృత్యము. సం. కి. విణ, ఆ. న. 1 పేల్లు చూ,
హెచ్చే 2; విణ 2. అధికము చూ, హే
రాశము; అవ్య 3 అగత్యము. అవశ్యము,
గానము. (త) — నెట్టన-నెట్టనము
భృత్తము. సం. విణ. వేచేబడినది
భృద్ధి సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1 చూ, కర్జనము;
2. పాదవి చూ, వివినము

భే

భేకము సం. వి. అ. పుం. 1. కిప్ప చూ, హరి
12; 2 చూ, మేఘము. 1.
భేకి సం. వి. ఈ. స్త్రీ. అడుకప్ప చూ,
హరి. 12.
భేకాశమతిము. అం. చూ, కళలు.
భేదకుడు. సం. విణ భేదించేవాడు
భేదతంత్రము అం (మిత్రభేదము): చూ, తం
త్రములు. 1.
భేదత్రయము. అం. స్నేహరాగావయము,
సౌందర్యాత్సాదనము, సంతర్జనము (3)
భేదనము. సం. వి. అ. న. 1. భేదించేట చూ,
స్ఫోటము 1; పుం. 2. పుల్లబచ్చేలి: చూ,
హీలమోచి; అం. 3: చూ, హస్తక్రియలు
భేదపజచేట. అం: చూ, గుణములు.
భేదము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. బద్ధ: చూ, భేద
నము. 1; 2. వేటిమి: చూ, వేటుపాటు.
1; 3. చూ, విశేషము. 2; అం. 4: చూ,
భేదములు; 5: చూ, ఉపాయములు. 1;

6: చూ, ఉపాయములు. 3; 7: చూ,
ఉపాయములు. 4
భేదములు. అం: చూ, భేదోపాయములు.
భేదించే సం. పే. భేదిల్లజేయు: చూ,
స్ఫటించే [విచ్చిన్నము. 3
భేదితము. సం. విణ. భేదించబడినది: చూ,
భేదిల్లు. సం. అ. కి. ఎడంబాయు: చూ, వేటు
పడు; 2. చీలు: చూ, భేదించే
భేదోపాయములు. అం. ఒండొరులమైత్రీచెలు
చేట, ఒండొరులకు రాయినీఫట్టించేట,
బెదరుచోపుట (3)
భేద్యము. సం. విణ. భేదించదగినది.
భేరి సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1: బేరీ చూ, పిణ;
అం. 2 చూ, ఆనద్ధవాద్యములు; 3 చూ,
పిణవనాదములు.
భేరుండము. సం. వి. అ. పుం. 1. బేరుండము
చూ, పక్షి; విణ. 2: చూ, భయంకరము;
అం. 3. చూ, భావనూపితములు; 4 చూ,
సంయుతహస్తములు.
భేల. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. = బేల. ముగ్ధ చూ, స్త్రీ.
భేలుడు సం. విణ 1 మూర్ఖుడు చూ,
స్తబ్ధుడు; 2: చూ, వెలుపరి; 3 చలించే
వాడు.
భేషజము. సం. వి. అ. న. 1. బేషధము: చూ,
మందు. 1; 2. అల్లము: చూ, శృంగభేరము.

భై

భైక్షము. సం. వి. ఆ. న. భిక్షాసమూహము,
భిక్షాద్రవ్యము.
భైరవము. సం. విణ. 1: చూ, భయానకము.
3; అం. 2: చూ, భయానకము. 4; 3: చూ,
తానములు; 4: చూ, రాగాంగములు.
భైరవాంజనము. అం: చూ, అంజనములు.

భైరవాదిపరియోగము. అం: చూ, తంత్రములు
భైరవి. సం. వి. ఈ. (స్త్రీ). 1. పార్వతి: చూ,
హైమవతి (పార్వతి); 2. ఒకానొకరాగము
(ఇందుకుసంబంధించినరాగముఅనందభైరవి)
చూ, స్వరము. 2; వా. 3 కండ్లు చీకట్లు
కియ్యట్ట. “వానికండ్లు భైరవికియ్యినవి”;
4 ఒకమందు. (భైరవులు. — అనందభైరవి,
సన్నిపాతభైరవి, స్వచ్ఛందభైరవి మొ.)
భైరవుడు. సం. వి. అ. పుం = నైరవుడు.
1 చూ, శివుడు; 2 మక్క చూ, శునకము,
3 యిచ్చిపుసుగిడు చూ, నూరుడు. 1,
2, 3 4 భియానకరసముగలవాడు: చూ,
నిగంబరుడు 2

భైరవజ్యము. సం. వి. అ. న: చూ, భేషజము 1

భో

భో సం. అస్య. (భో:). చూ, సంబోధనార్థ
కములు

భోక్త. సం. విణ (ఋ ఈ. ఋ) 1. భుజిం
చేవాడు చూ, భక్త, నుడు; 2. అనుభవించే
వాడు; వా 3. బ్రాహ్మణార్థము చేయువాడు.

భోక్తవ్యము సం. విణ. 1. భుజింపదగినది:
స్వాతము, భోజ్యము; 2. అనుభవించదగి
నది: భోగ్యము.

భోక్తృభోగ్యసంబంధము. అం చూ, సంబంధ
ములు

[చూ, సదనము. 1.

భోగిగృహము. సం. వి. అ. న. పడక ఇల్లు.

భోగము. సం. వి. అ. పుం. 1. = బోగము. సుఖ

ము: చూ, సంభోషము; 2. భోజనము:

చూ, సాపాటు, 3. పాముయొక్క పడగ:

చూ, సర్పము; 4. పాముయొక్క శరీరము:

చూ, సర్పము; 5. ధనము: చూ, హిరణ్య

ము. 3; 6. వేశ్యాదులకిచ్చేదు వెల: చూ,

శుల్కము; 7. పాలనము: చూ, సంరక్షణము;
అం 8. చూ, వ్యూహభేదములు; 9. చూ,
ధనగతులు.

భోగములు. అం: చూ, అష్టభోగములు; ఇవి
చతుర్విధము — ౧. గంభ, తాంబూల,
పుష్ప, భోజన, పస్త్ర, సతి, స్నాన, సం
యోగములు; ౨ గంభ, తాంబూల, పుష్ప,
అన్న, పస్త్ర, స్త్రీ, పానుపు, గానములు;
3 గంభ, తాంబూల, పుష్ప, గృహ, పస్త్ర,
స్త్రీ, ఆధిరణ, శయ్యలు; ౪ ధన, ధాన్య,
వాహన, భోజన, పస్త్ర, సతి, స్నాన,
సంయోగములు

భోగవతి సం. వి ఈ. (స్త్రీ) 1 పాతాళము
చూ, లోకము 1; 2. పాతాళమునందలి
యేలు: చూ, నది, విణ 3. భోగముగలిది.

భోగవర్ధిని. అం: చూ, కమలవిభావము
భోగవ్యూహములు అం. 1. చూ, పర్యక్తి
వ్యూహములు; 2. గోమాతృకము, అభిసారి,
శకటము, మకరము, పతంతకము. (5).

భోగసమయము. అం. (భార్యాపుత్రులుగలుగు
దురు) చూ, గృహసమయములు.

భోగి. సం. వి. న్ పుం. 1. పాము చూ,
సర్పము; 2. రాజు: చూ, రాజు. 1;
3: చూ, మంగడి; విణ. 4. = బోగి. చూ,
బోగి. 1; 5. = బోగి. మకవాసి: చూ,
బోగి. 2.

భోగించే. సం. అ. కి. 1. చూ, సుఖించే:
వా. 2. కావలసినంతభుజించే. చూ, సాపడు;
3. చూ, సంభోగించే. [వాయుపు.

భోగికాంతుడు. సం. వి. అ. పుం: చూ,

భోగిని. సం. వి. ఈ. (స్త్రీ). 1. ఆడుబాము:

చూ, సర్పము; 2. చూ, వేశ్య; 3. పట్టాభి

షిక్తురాలుకాని రాజభార్య: చూ, భార్య

భోగివిలసితము. అం. (చూ, విలసితము): చూ,

వృత్తము. 1. ("భ", స, జగురువులు. 7యతి. 10 ప పందిస్సు)

భోగ్యము సం. వి. అ. న. 1. భనము: చూ, హిరణ్యము. 3; 2 భాన్యము: చూ, స్తంబ కరి (భాన్యము); విణ. 3. భోగింపదగినది భోక్తృవ్యము.

భోజచరిత్ర. అం (ఈగ్రింఘమును పల్లాలుడు వాగ్నియ) చూ, కావ్యనాటకములు

భోజనపుటి. సం వి ఈ. స్త్రీ. = బోనపుటిక. కంచేము. చూ, హరివాణము (పాత్రము. 6)

భోజనము. సం. వి. అ. న. 1. = బోనము - బోన నము: చూ, సాపాటు; అం. 2: చూ, భోగములు; 3: చూ, శకునసమయములు.

భోజనసమయము. అం. (భోగముకలుగున) చూ, గృహసమయములు.

భోజము. అం: చూ, దేశములు.

భోజ్యము. సం. విణ. 1 భుజింపదగినది: చూ, భోక్తృవ్యము. 1; అం. 2: చూ, భక్ష్యములు.

భోటజభాష. అం. మాంగళి: చూ, సంస్కృతము.

భోటము. అం: చూ, దేశములు.

భోషణము. పా. వి. పెద్దకట్ట: చూ, సందుకా.

భౌ

భౌచ్యమనువు. అం: చూ, మనువులు.

భౌతికము. సం. వి. అ. న. 1 ముక్తైము: చూ, రత్నము. 1; విణ. 2. భూతసంబంధమైనది.

భౌతికుడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, శివుడు.

భౌమవారము. సం. వి. అ. పుం. మంగళవారము చూ, వారము. 2.

భౌమమండలములు. అం. భృగవర్షము, శకటాస్యము, సమము, స్ఫురితము అన్యధము, పుట్టపట్టము, ఏకక్షిప్తితము, అస్పృశ్యతము, ఆకర్తము, అభోగతము. (10).

భౌముడు. సం. వి. అ. పుం. 1. అంగారకుడు:

చూ, రామపు. 2; 2. సరకాసురుడు: చూ, మహీసుతుడు; విణ. 3. భూమియందుఁబడినవాడు; అం. 4: చూ, రుద్రులు.

భౌరికుడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, కనకాధ్యక్షుడు.

భ్ర

భ్రంశము సం. వి అ పుం. 1. చలించేట: చూ, లోలము; 2. లోలుట: చూ, స్థలము. 2. [భ్రామింపడు.

భ్రమింపడు సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ-భ్రమిటి. సం వి. ఇ స్త్రీ. చూ, రూ-భ్రమిటి. [గుళుచుట్ట.

భ్రక్షము. సం వి. అ. పుం. తనతప్పను ముల: భ్రమ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. మైకము: చూ, హామిక; వా. 2: చూ, సందేహము; 3: చూ, స్థానిత్యము; 4: చూ, భ్రాంతి. 1.

భ్రమణము. సం. వి అ. న. 1 = బ్రమరి: చూ, విచారము. 1; పుం. 2. తుమ్మెద: చూ, పట్టడము; అం. 3: చూ, తారాకిర్యలు; 4: చూ, కళలు.

భ్రమణాంశము. అం: చూ, పవ్యంశములు.

భ్రమము సం. వి అ పుం 1 = బ్రమ్మర: చూ, భ్రాంతి. 1, 2 = బ్రమ్మర. తిరుగుడు: చూ, భ్రాంతి. 2, 3. బండికంటి తిరుగుడు; 4: జలనిగ్గము: చూ, వాహనము. 2.

భ్రమరకము. సం. వి. అ. పుం. 1. చూ, ద్రమిరము. 1; 2 = బంగరము: చూ, బొంగరము; 3: చూ, భ్రమరము. 2.

భ్రమరకీటన్యామము. పా. ఒకపదార్థమును దీప్తిముగ భావించిన దానియట్లే తానునగు కీటి. (తుమ్మెదపురువుందెచ్చి తననూటిలో నుంచి దానియేట్లు తిరిగి ధ్వనిచేయుచే నుం

భిక్షుడు సం. వి. — పే. —

३

ఛాం. సం. వి. ఇ. (ప్రే.) 1 = బా. తి. - బా. తి.
 తి. మిథ్యామతి, ఉన్నది లేనట్లును లేనిది
 ఉన్నట్లును తలచుట. లక్ష్మీ. 4, ఆ. 129:
 చూ, విభ్రమము. 1; 2: చూ, భ్రమణము.
 1; ఆం. 3: చూ, అలంకారము. 3. (పము

భాగ్యము. సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, పావ్వుతి.
భాగ్యము. సం. వి. అ. పుం. మంగలము.
చూ, పాత్రము. 6.

భు

భ్రాకుంసుడు. సం. వి. అ. పుం: మా, రూ-
భ్రాకుంసుడు.

భృగువటి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1: చూ, రూ-
భృగువటి; అం. 2: చూ, భృగిక్రియలు.

భృగువులు. అం. రూ-భృగువులు. (కనుబొమలు)

1: చూ, లక్షణాంగములు (పురుషునికి.—
కనుబొమలచివర గుండ్రముగా దక్షిణావర్త
ములుగలిగిన నూతనండ్లు బ్రదికి యేకచ్ఛ
తాగ్నిపతయగు. పార్వతీశోజములనంటిన
ముప్పదేండ్లు బ్రగుతును; 2: చూ, స్త్రీలక్ష
ణాంగములు. (బాలచంద్ర) సమములైన
మగని ధనవంతునిజేయును. చంద్రాయుధ
ముపతెనున్న సుఖభోగియగు. మన్వేయు
న్నబుత్రనాశనమగు. మధ్యమడియున్న
అంకులాడియగు. బొమలనడుము వెండ్రుక
లున్న మగనిజేంపును కలిసియున్న దిరిద్రు
రాలగు.)

భృ

భృగుకుంసుడు. సం. వి. అ. పుం. స్త్రీవేష
ధారియైనటనముచేయుపురుషుడు: రూ-భృ
కుంసుడు-భృగుకుంసుడు - భృకుంసుడు-
భృగుకుంసుడు - భృకుంసుడు - భృగుకుంసు
డు, కచర, పాత్రము. (చూ, నాటకము.)

భృగువటి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ: రూ-భృగువటి-
భృగువటి, భృగుధంగము. (తె).—బొమ్మ
ముడి-బొమ్మముడి.

భృగిక్రియలు. అం. భృగువటి, కుంచితము,
రేచితము, పాతనము, ఉత్తేజము, సహజము,
చతురము. (7)

భృగిణ. సం. వి. అ. స్త్రీ: మోలాలు.
తద్వి.—మోలాండ్రగుంపునకు.— గార్భి
ణము-గార్భిణ్యము.

భృగిణము. సం. వి. అ. పుం. 1. శుక్లకోణిత
పిండము: అర్భకము, ఉదరము, కబంధము,

కృత్స్నము, కోశము, గరభము-గర్భము,
చతువు, జరర, దోహదలక్షణము, పిండము.

(తె).—కడుపు-కడుపు, కరువు, మోడి,
వేలకటి-వేలకటి(మిగతవానికి “చూ, వేల
కటి”); తద్విశేషములు.—౧. కడుపు (గ

ర్భకుహరము)నకు.—ఉదరము, కంజరము-
కంజారము, కుక్షము, కుక్షి, కృత్స్నము,
కృపిటకము-కృపిటము, జరర-జరరము,
తుందను, తుంది, పిచండము. (తె).—

కడుపు-కడుపు, డొక్క, పొట్ట, బొజ్జ,
బొట్ట, వాలుగడుపు-వాలగడుపు. ౨. కడు
పులోనిపిండమునకు.—గర్భము, ప్రోథము.

(తె).—మోలు; 3. క్రింగడుపునకు.—
(చూ, వస్త్రీ.2); ౪. నల్లముయొక్కగర్భస్థపిం
డమునకు (తె) —చొబలము; ౫. జరరకోశ

మునకు.—జరరము; ౬. తిండివేయనిగడుపున
కు.—(తె) పరిగడుపు; ౭. బొజ్జకడుపునకు.

(తె).—పొట్ట, బొజ్జ, బొట్ట; ౮. బాగిపా
ణి(స్త్రీ)గర్భమునకు—ఖరపు; ౯. లోగడుపున
కు—కోస్తము. (మిగతవానికి “చూ, వేల
కటి.”)

భృగుధంగము. సం. వి. అ. పుం: చూ, భృగు

భృగుమధ్యము. సం. వి. అ. న: బిందువు.

భృగుమధ్యావర్తి. అం: చూ, అనుభావర్తములు.

భృగువు. సం. వి. ఊ. స్త్రీ:—బొమ్మ. 1: ఆవి,
కూర్చిక, కోదండము. (తె).—కనుబొమ్మ,

బొమ్మ-బొమ్మ; అం. 2: చూ, చక్రిములు.

భృగువులు. అం: చూ, రూ-భృగువులు.

మ

మ. ఒకయక్షరము. సం. వి. అ. పుం. 1: చూ,

శివుడు; 2: చూ, బ్రహ్మ. 1; 3: చూ,

హిమాంకువు; 4: చూ, వహ్ని. 1;

5. పాగిణి: చూ, సంతతి. 1; 6: చూ, యము
డు; 7: చూ, సమయము. 1; 8: చూ,

చివము; 9: చూ, విష్ణువు. 1; అం.
 10: చూ, కవర్గము; 11. మధ్యమస్వరస్థానము.
 మధ్యమము (మ): చూ, సంగీతస్వరములు
 (స్వరము. 2). [సంతతి. 1
 ముస్. సం. వి. అ. న. జనము, మంది: చూ,
 మంకు. దే. విణ. 1. మూగ: చూ, స్తబ్ధుడు;
 2: చూ, మొండి. 1.
 మంపతనము. దే. వి. 1. వేడితనము: చూ,
 విలంబము. 1; 2. మూగత్వము: చూ,
 మార్గము.
 మంకెన. దే. వి. 1: చూ, రక్తము. 3.*
 పాండు. 2, ఆ. 41; 2 ఎద్దుమీద నీళ్ళ
 బిందలు తెచ్చేనపుడు ఆ బిందలక్రింది నుడు
 రుగానంతవచ్చేసి యంచేబడు బెత్తపుబుట్ట
 లజేత: చూ, మట్టు. 3.
 మంకెనలు. దే. వి. బ. చూ, ధాన్యము;
 2: చూ, బాలక్రిడ.
 మంక్షు. సం. అవ్య. శీఘ్రముగ: చూ, వేగము. 3.
 మంఖుణము. సం. వి. ఆ. న. పిక్కలకుదొడిగి
 కొను కవచము: చూ, వారవారము.
 మంగ. దే. వి: చూ, శ్వసనము.* (మంగలది)
 మంగల. దే. వి. కైరకజాతి. (మంగలవాడు,
 మంగలకత్తి ద్వ. వి త్సరిము: చూ, రిప్టి. 2.
 మంగలకత్తిరూపు. ద్వ. వి. కృత్తిక: చూ, రిక్కు.
 మంగలపక్కె. దే. వి: చూ, మత్స్యము. 1
 మంగలపిట్ట ద్వ. వి: చూ, వ్యాపారిము.
 మంగలము. సం. వి. ఆ. న: చూ, రూ-మంగ
 శము. 1-2; దే. వి. (1) వేపుడుచేటి: చూ,
 పాత్రము. 8-౧౧.
 మంగలవాడు. దే. వి: చూ, మంగలి.
 మంగలి. దే. వి. 1: రూ-మంగలవాడు,
 మంగి. (సం).—అంతాపసాయి-అంతేవసా
 యి, అంబుడు, కల్పకుడు, కేశచిత్తు,
 త్సరమర్తి, త్సరి, కైరికుడు, చండిలుడు,

చండాలుడు-చాండాలుడు, దివాకీర్తి, నా
 పితుడు, ముండి ("చూ, శిల్పము."); అం.
 2: చూ, శిల్పము. [7, ఆ 75: చూ, పిద.
 మంగలికొప్పు. దే. వి. బ. సన్నాయి. కళా.
 మంగలిపని. దే. వి. కైరము: చూ, ముండనము.
 మంగళ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1: చూ, పార్వతి;
 2. తెల్లగజిక*: చూ, హరిత (తృణము. 1)
 మంగళకౌశిక. అం: చూ, స్త్రీరాగములు.
 మంగళదేవత. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, లక్ష్మి.
 మంగళమహాశ్రీవృత్తము అం: చూ, వృత్తము. 1*
 ("భ, జ, స, న, భ, జ, స, న, గగములు.
 9-17 యతులు. 16వ ధంపము.)
 మంగళము. సం. వి. ఆ. న 1: చూ, శుభము.
 1; వా. 2. స్థంపము.
 మంగళముచేయు. వా. మి. స. కి. 1. కేళి
 స్సుకోరు. చూ, నీవించే; 2. స్థంపము
 చేయు. [జోహారు-జోహారు.
 మంగళ వాచకములు. అం: (తె).—జేతే,
 మంగళవారము. అం: చూ, వారములు.
 మంగళహారతియు సం. వి. ఆ. న: బొట్టు
 దారము. కళా. 7, ఆ. 75: చూ, భూష
 ణము. 2; 2. మాంగల్యము, పుస్తై: చూ,
 భూషణము. 2.
 మంగళహారతి. వై. వి. మంగళార్తి. రూ-మం.
 గళారతి: చూ, హారతి.
 మంగళారతి. వై. వి. —వై.—
 మంగళార్తి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. =మంగళహా
 రతి. —వై.—
 మంగళాశాసనము. సం. వి. ఆ. న. (నైవేద్యపరి
 భాషయందు) ఆశీర్వాదము: చూ, దీపన.
 మంగళుడు. సం. వి. ఆ. పుం. కుండ: చూ,
 రాహువు. 2.
 మంగళ్య. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. గోరోజనము,
 చూ, గోచన. 1; 2. జమ్మి*: చూ, శమి. 1;

3. తెల్లవనః* చూ, విష; 4. చూ, సదాప. * [మంగళ్యము. 6. మంగళ్యము. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, రూ-మంగళ్యము. సం. వి. ఆ. న. 1. మల్లెపూవాసన గల అగలు, మల్లెపూవాసనగల కృష్ణాగరు (నల్లఅగలు) (అనికొండలు): చూ, రాజాగ్నము; 2. చూ, మీఁగడపెరుగు; పుం. 3. కలుకాంత*: చూ, వాన్నికము. 1; 4: చూ, మాచేడు*; 5: చూ, రావి*; 6. మంగళ్యము, చిటుసెనగలు: చూ, సెనగలు; విణ. 7. చూ, శుభకరము. మంగి. దే. వి: చూ, రూ-మంగలి. మంగు. దే. వి. రూ-మంగుడు-మాగు. ముఖ సిద్ధము: చూ, సిద్ధము. మంచకము. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, మంచె. మంచము. సం. వి. ఆ. పుం: మంచేము. 1: చూ, మంచేము; 2: చూ, మంచె. మంచి. దే. వి. 1. యోగ్యత: చూ, సామర్థ్యము. 2; 2 ఇష్టోక్తి: చూ, శబ్దము. 2; 3. బుజ్జింపు: చూ, సమరసము. 2; అం. 4. సామము: చూ, ఉపామములు. (1-2-3-4); విణ. 5: చూ, సజ్జనుడు; 6: చూ, త్రైప్యము; 7: చూ, యోగ్యము. 2. (మఱియు దీనికి సందర్భానుసారముగా వసేకారములు చెప్పెదరు.) [వాచన. 1. మంచిగండము. ద్వ. వి. శ్రీచందనము: చూ, మంచిచెడ్డలు. దే. వి. బ: ఆవుగాములు-జొగాములు, కలిమిలేములు, సముగాములు, బాగుఓగులు, పేలుగీళ్లు. (సం) — ఉచ్చనీచములు, సుఖముఖములు, (వ్య) కష్టసుఖములు మొ. మంచిలేననుచేయుట. అం: చూ, సామము. 3. మంచితెలివి అం: చూ, రాజలక్షణములు. మంచితోడ. దే. వి. సత్పథము: చూ, మార్గము. 1.

మంచిదారి. దే. వి: చూ, మంచితోడ. మంచిది. దే. అవ్య. మాబాగు: చూ, సమృద్ధి. 1. మంచినదత. దే. వి. 1: చూ, శీలము. 2. 2: చూ, వర్తనము. 1. మంచినీరు. ద్వ. వి. కుడినీరు: చూ, సలిలము. 1. మంచినూనె. ద్వ. వి. అంటునూనె: చూ, స్నేహము. 2. మంచిపని. దే. వి: చూ, హితము. 1. మంచిపాము. దే. వి. నాగులబాము: చూ, సర్పము. మంచిబెల్లము. దే. వి. చెఱువరసముతోడేసిన: బెల్లము: చూ, శర్కర. 1. మంచిమాట. వా. వి. 1. పరిభాష: చూ, శబ్దము. 2; 2. ఇష్టోక్తి: చూ, శబ్దము. 2. మంచిముత్యము. ద్వ. వి. అకృత్రిమమైన ముక్తికము: చూ, రత్నము. 1. మంచియ. వై. వి. మంచ: చూ, రూ-మంచె. మంచివాడు. దే. వి. 1. చూ, మంచి. 5. 2: చూ, సుకృతి. 1. [చూ, శయ్య. 1. మంచె. వై. వి. మంచ. రూ-మంచియ. అరప: మంచేము. వై. వి. మంచ. పానుపు: చూ, శయ్య. 1. మంచే. దే. వి. 1: చూ, హిమము; పేర్. 2. (రూ-మనుచే-మనుపు) మనఁజేయు. మంచేగొండ. ద్వ. వి. హిమపర్వతము: చూ, పర్వతము. [మాసద్వయము. మంచేకారు. దే. వి. హేమంతయుతువు: చూ, మంచేగుబ్బలి. ద్వ. వి: చూ, మంచేగొండ. మంచేటిలదాల్చు. దే. వి. — వై. — మంచేతటి. దే. వి: చూ, మంచేకారు. మంచేతాగ్రదుపులుగు. దే. వి: చూ, వెన్నెలపులుగు. మంజరి. సం. వి. ఇ, ఈ. స్త్రీ. 1. చిగించిన లేతకొవ్వు: చూ, శాఖ. 1; 2. బొట్టుగు*: చూ, శ్రీమాన్ (సువ్రు); 3. పెద్దముత్యము: చూ, రత్నము. 1; 4. పూగుతి: చూ, స్తబ

శుభము; అం. 5: చూ, మహాకావ్యము; 6: చూ, తుదగిప్రబంధము; పా. 7: చూ, పృథ్వీ. 1. (ఒక్కొక్కపాదమున మూడింద్రగణంబులును ఒక సూర్యగణంబును గలిగి మూడవ గణాద్యక్షురము యతిగాగల పృథ్వీ ద్విపదపత్రనే నడచును కాని పాగ్రసములేదు. యతియున్న చోలును)

మంజుడి. వై. వి. 1 = మంజుస్థమ్. చిత్రవర్ణ పస్త్రము. పాండు. 1, ఆ 110; వై. 6, ఆ. 108: చూ, పస్త్రము; 2. నీలపస్త్రము. ఉ. వారి 2, ఆ. 171: చూ, నీలి (2)

మంజుమ. సం. వి. 5. పుం. రూ-మంజుమము: చూ, మనోజ్ఞత.

మంజున్య. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. = మంజుటి: చూ, సమంగ. 1; 2. మిక్కిలి ప్రకాశించెడి యెలుపు: చూ, వర్ణము. 6.

మంజుపాఠము. సం. వి. ఆ. పుం. బయటికిని విశేషముగ నెబడుచు లోపలను ఎప్పటికిని విడకుండెడు గాఢానురాగము (చూ, పూర్వ రాగము.)

మంజీరము సం. వి. ఆ. పుం. అండు: చూ, భూషణము. 4. [బుద్ధుడు.

మంజుభూషణుడు. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, మంజుభద్రుడు. సం. వి. ఆ. పుం. — వై. — మంజుభాషిణి. పా: చూ, పృథ్వీ. 1. ("స-జ-స-జ గురువులు. 9 యతి. 13 వధందస్సు)

మంజులము. సం. వి. ఆ. న. 1. పా: చి: చూ, కైవలము. 1; 2. పొదరిల్లు: చూ, సదనము. 1; పుం. 3. ఒకరకము కూకురుగుండెంగ: చూ, దాత్యూహము (చూ, శకుంతి); విగ 4. ఒప్పదమైగది: చూ, హృదయము; అం. 5: చూ, సంయుతహస్తములు.

మంజుపు. సం. విగ. (ఉ): చూ, మంజులము. 4.

మంజుశ్రీ. సం. విగ: చూ, బుద్ధుడు.

మంజూష. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. = మంజీస. పెట్టి య: చూ, సంధుకా.

మంజీటి. వై. వి. = మంజీష్ఠ: చూ, సమంగ. 1. మంజీస. వై. వి. = మంజూప: చూ, మంజూష. మంజోడి. దే. వి. రూ-మంజోలి. 1. వజ్రముల తూనిక; వా. 2. బట్టతలతూనిక.

మంజోళి. వా. వి. — వై. — [లుబడి.

మంజోరు. వా. వి. 1: చూ, సప్తలి. 1; 2. చె మంట. దే. వి. 1: చూ, రోషము; 2. బ్యాలు: చూ, పహ్ని. 1; 3. చేతునిమనెడునొప్పి. "గాయముమంట యెత్తుచున్నది."

మంటకము. సం. వి. ఆ. పుం. = మండగ: చూ, ఛిత్త్యము. [మంటనేయి.

మంటచేయురు. దే. వి. కాలిన గరిటెచేయురు:

మంటనేయి. దే. వి. — వై. — [సదనము. 1. మంటపము. సం. వి. ఆ. న. రమ్యభవనము. చూ, మంటలెట్టు. వా. స. కి: చూ, మండలెట్టు. మంటమారి. దే. విగ. 1. జ్వలనశీలుడు. 2. కోపశీలుడు. వసు. 4, ఆ. 44.

మంటిగడ్డ ద్వ. వి. గడ్డ: చూ, భూమి. 1.

మంటిగోడ. ద్వ. వి: చూ, రూ-మట్టిగోడ.

మంటినూనె. ద్వ. వి. (మన్ను + నూనె): చూ, మట్టిలెలము.

మండ సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. ఉసిరిక: చూ, శ్రీఫలి. 1; దే. వి. (1). కొమ్మ: చూ, కాళి. 1; (2). చిన్నకొమ్మ. స్వా. 4, ఆ. 37: చూ, కాళి. 1; (3). విరతకాళి: చూ, కాళి. 1; (4): చూ, సీలమండ.

మండలెట్టు. వా. స. క్రి. దహింపజేయు: చూ, చలుగు. 5. (కోపమువచ్చినపుడుగూడ వాడెదిరు.)

మండకంచేము. ద్వ. వి. అంచేకట్టిన కంచే ము: చూ, హరివాణము (పాత్రము. 6)

మండగబ్బ. వా. వి. రూ-మండగబ్బ: చూ, పృథ్వీకము. 1.

మండనము. సం. వి. అ. న. 1: చూ, భూషణము. 2; 2. అలంకరించేట: చూ, భూషణము. 2; విభా 3 అలంకరించేనది.

మండమడు. సం. విభా: అలంకరింపువు, అలంకర్త. మండపము. సం. వి. అ. పుం, న. 1. చేవిక:

చూ, సదనము. 1, 2. చేవడి: చూ, సదనము. 1; వై. వి. (1) = మంటపము. చేవిక: చూ, మండపము 1.

మండపి. సం. వి. ఈ శ్రీ. చిన్నమండపము: చూ, సదనము. 1.

మండము. సం. వి. అ. న. 1. మీగడ రూ-మండాము: చూ, స్తవ్యము; పుం, న. 2. గంజి: చూ, సాదిము. (1); 3. నెయ్యి నూనె లోనగువాని పైలేట: చూ, హవిస్సు. 1; పుం. 4. ఆముదము*: చూ, వ్యధంబకము; 5: చూ, భూషణము. 2; 6. ఒక కూరాకు; దే. వి. (1). రూ-మండాము. చేపలకొడుమ చిల్లకోల: చూ, సర్వల.

మండలకము. సం. వి. అ. న. ఎఱ్ఱపులుము: చూ, మండలము. 3

మండలగతి. అం: చూ, బాహువ్యచారములు.

మండలచ్చదిము. సం. వి. అ. న. అటకమామిడి.

*: చూ, మామిడి. [లు (3).

మండలశ్రియము. అం. సూర్య, చంద్ర, అగ్ని మండలమాపణము. అం: చూ, విశంతివిగ్రహములు.

మండలము. సం. వి. అ. న. 1. చూ, పరిగగుడి; తద్వి. — మగ్గము. (తె). — నడినడిమి — నడిమి — నడిమిచోటు; 2. — మూడెము: చూ, దేశములు; 3. కుప్తము చూ, సితము. 1; 4. విలుకాడు రెండుకాళ్లతో మండలాకారముగా నిలుచేట: చూ, స్థానము. 4 (చూ, విలుకాని స్థానములు.); 5 పన్నిట్టలురాజులు (చూ, ద్వాదశరాజమండలము); పుం 6. చూ, సమూహము, 7. పలయాకా

ముగఁదీర్చినయొక పూహము: చూ, పూహ; హాభేదములు; 8: చూ, కునకము; త్రి. 9. సూర్యచంద్రాదుల చింబము: చూ, చింబము. 6. (చూ, పర్వలము); 10: చూ, పుంసానకములు

మండలవికల్పము. అం: చూ, పక్రకరణములు. మండలపూహములు. అం: చూ, పక్రకృతి-పూహములు.

మండలస్వస్తికము. అం: చూ, కరణములు.

మండలాగ్రము. సం. వి. అ. పుం. కత్తి చూ, రిప్తి. 2.

మండలి. సం. వి. ఈ శ్రీ. 1: చూ, సమూహము; వా. 2. సమితి: చూ, పరిషత్తు; న్. పుం. 3: చూ, సర్వము; 4: చూ, మండలేశ్వరుడు, 5: చూ, సూర్యుడు; 6. పిల్లి: చూ, నూచకము. 5; 7. కుక్క: చూ, కునకము. మండలూటి. దే. వి. రూ-మండిలూటి. మర్త పగ్గము: చూ, పగ్గము.

మండలేపడు. సం. వి. అ. పుం. అధ్యశ్రు సార్వభౌములకంటె ఇతరుడైనరాజు: చూ, రాజు. 1.

మండలేశ్వరుడు. సం. వి. అ. పుం. — పై — మండనాయి. ద్వ. వి గుల్ఫమారుతము: చూ, వాయువు.

మండహరకుడు. సం. వి. అ. పుం. కల్లమ్మ వాడు: చూ, శౌండికుడు.

మండాటము. దే. వి. దైన్యముతో యాచించేట: చూ, యాచన.

మండాడు. దే. స. క్రి. దైన్యముతో యాచించే: చూ, వేడు. 4.

మండాము. సం. వి. అ. న. 1: చూ, రూ-మండము. 1: దే. వి. (1): చూ, రూ-మండము (1). [రూ-మండీ.

మండి. దే. వి. ఒకకాలు నేలమోకరించేట:

మండిగ. వా. వి. 1. కుంపటి: చూ, హసంతి;

2. బాణసంచల మందులనూతెడు వట్టిపా
పాత్రయ: చూ, భండము. 3-32.

మండిగండ్రలు. దే. వి. బ: చూ, ధాన్యము.

మండిగము. దే. వి. వాకిటి క్రింది అడ్డుకొయ్య: చూ, శిల. 2.

మండిగలు. వై. వి. బ-మంటక. రూ-మండె
గలు. చేక్కెరవేయని గోడుమపూస: చూ,
భక్తియము. [సజ్జాడు. 2

మండితుడు. సం. విణ. అలంకృతుడు: చూ,
మండివడు. దే. ఆ క్రి: చూ, మండు. 1.

మండిపాలు. దే. వి: చూ, సంభ్రయము.

మండియ దే. వి. రూ-మండ. 1. కొన్నకంప
లు పొగాకు లోనగునవి మృగ్గుటకై ప్రోగు
వేసి మీదకప్పి పట్టుట, 2 ఎగురబోయక
ముందు కళ్లములో ప్రోగుచేసి ధాన్యపురాసి.
మండిలూటి. దే. వి: చూ. రూ-మండలూటి.

మండీ. దే. వి: చూ, రూ-మండి. [మల్లశాస్త్రము.

మండీలు దే. వి. బ. మల్లవిద్యాభేదము: చూ,
మండు. దే. ఆ. క్రి. 1. జ్వలింమే. పాండు. 2,

ఆ. 109; స్వా. 4, ఆ. 88. చూ, వెలుగు.

5 (చూ, మండు. 3.); 2. మేలుకుమనిశొచ్చే
“గాయము మండుచున్నది”; 3 ఈస్ట్రా
మలచే తపించే: అడిచిపడు, ఎగసిపడు
(చూ, మండు. 1)

మండునెల. దే. వి. వసంశబురువు. ఉ. హరి
2, ఆ. 194: చూ, మానవ్యము.

మండువా. వై. వి. 1. మందురా. ఒక తట్టు
గోడలేని గుట్టలసాల. స్వా. 1, ఆ. 40
చూ, సదనము. 1; 2. చతురముగా స్తంభ
ములమీద దించినది; 3. పాక: చూ, సది
నము 1; వా. 4. నాలుగిండ్ల బవంతిపడువ
ను వెలుగునచ్చుటకును వాననీరు పడుటకు
ను తగిన కాళిభాగము. “మండువాలోగిలి.”

మండువాలోగిలి. వా. వి. నాలుగిండ్ల బవంతి:
చూ, సదనము. 1.

మండుకతులాన్యాయము. పా. కప్పలనుతక్కి
డలో బెట్టగా నిలుపకి పారిపోవుచుండు
ననురీతి. [మూ: చూ, శోణకము.

మండుకపర్ణము. సం. వి. ఆ. పుం. దుండిగ
మండుకపర్ణి. సం. వి. ఈ స్త్రీ. 1. పొన్న
గంటి*. చూ, శీతసారము; 2: చూ, బెండ*;

3: చూ, మంజిష్ఠ*. 1.

మండుకపుత్రాన్యాయము. పా. కప్ప దాటు
వేసినట్లు కొంచెముపని చేసి యదివిడిచి
మతికొంత చేయుటయనురీతి.

మండుకమక్షికాన్యాయము. పా. కప్ప పాము
నోటనుండియురిగనుమింగబోవుననురీతి.

మండుకము సం. వి. ఆ. పుం. 1. కప్ప: చూ,
వారి. 12; 2: చూ, మండుకపర్ణము.

మండుమాడు. సం. వి. ఆ. పుం. ఒకబుడి:
చూ, సన్యాసి.

మండురము. సం. వి. ఆ. న. 1. ఇనుపచిట్టె
ము: చూ, శింఘాణము. 1; 2. ఇనుపచిట్టెము
తో: తేసినసిందూరము: చూ, శింఘాణము. 1.

మండ. దే. వి: చూ, రూ-మండియ.

మండెగలు. వై. వి. బ-మంటక: చూ, రూ-
మండిగలు. వై. 8, ఆ. 204; వై. 6, ఆ. 134.

మండెచేటనలుగు. వా. వి. ఎగురబోసిన వడ్ల
రాసిపైన చేటతో నునుపుచెట్టుట.

మండెము. వై. వి. 1: చూ, రూ-మాడెము.
దుర్గమస్థలము: చూ, స్థానము. 1; 2: చూ,
మాన్యము. 1.

మండెవెంటినలుగు. వా. వి. ఎగురబోయని
వడ్లరాసిపైన చేటతో నలుగురబెట్టుట.
చూ, వెంటినలుగు. [తూ.ము.

మండ్రి. దే. వి. ఒకముండ్ల చెట్టు: చూ, వృ
మండ్రీబు. దే. వి: చూ, పుట్టలేలు.

మండ్రాటను. దే. వి: చూ, సంతాపము. ఉ.
హరి. 2, ఆ. 167.

మండ్రాదు. దే. ఆ. కిరి: చూ, సంతాపించు. మంత సం. విణ. (బు. ఈ. బు) ఆలోచించువాడు.

మంతనము. వై. వి.=మంత్రాగమ్. 1. ఆలోచన, హరి. ఉ. 1, ఆ. 14: చూ, యోచన; 2. ఏకాంతము. అచ్చ. సుం, కాం. 88: చూ, రహస్యము. 1; అం. 3. తిరిక క్తులలో మూడవది: చూ, జేతనము; 4 (చూ, త్రియము.)

మంతరము. వై. వి.=మంత్రాగమ్. రూ-మంత-మంత్రము. 1. పరిసవోపాయము; 2. జాల విద్య: చూ, విద్యలు; 3. గాయత్రిలోనగు నది: చూ, గాయత్రి(చూ, మంత్రము. 1;) 4.=: చూ, మంత్రము. 1.

మంతరసాని. వై. వి.=మంత్రాగమ్. పరిసవ మంత్రజ్ఞ: రూ-మంతరసాని-మంత్రసాని. మంత్రవ్యండు. సం. విణ. ఆలోచించడగినవాడు. మంతిరి. వై. వి.=మంత్రీ. పరిధానుడు. ఉ. రా. 2, ఆ. 220: చూ, సచివ్రుడు. 1.

మంతరించు. వై. ఆ. కిరి. 1. మంత్రమువేయు: మంత్రించు; వా. 2. మంత్రించు: చూ, పిలుచు.

మంతు. వై. వి. 1.=మంత్రీ. అచ్చ. క్షిప్రం, కాం. 8: చూ, రూ-మంతిరి; 2. చదరంగము లోని రాజుల రాజ్యతనం దెడుకాయ, ద్యూత మంతిరి; 3: చూ, రూ-మంతరము. 1. కళా. 2, ఆ. 48; 4: చూ, రూ-మంతరము. 2; దే వి. 5: చూ, పరిస్థితి. 1.

మంతుకెక్కినవాడు. ద్వ. వి: చూ, చొర. 5. ఆం, భా. తృ. 4. [రూ-మంతరసాని. మంతురసాని. వై. వి.=మంత్రాగమ్. చూ, మంతువు. సం. వి. ఉ. శ్రీ. 1. తెలివి: చూ, హృల్లభము. 2; పుం. 2: చూ, నేరము; 3: చూ, మనుష్యుడు; 4. రాజు. చూ, రాజు. 1.

మంతుసాని. వై. వి.=మంత్రాగమ్. చూ, రూ-మంతరసాని.

మంత్రీకాడు. ద్వ. వి. (మంత్రము + కాడు) ఇంద్రజాలవిద్య నెఱిగినవాడు. అచ్చ. యు, కాం. 448: చూ, వ్యాకర్ గాహి.

మంత్రీణ. సం. వి. ఆ. శ్రీ. =మంతనము. రూ-మంత్రీణము. రహస్యాలోచన: చూ, యోచన.

మంత్రీము. సం. వి. ఆ. న. — వై. —

మంత్రీధితి. సం. వి. ఇ. పుం. అగ్ని: చూ, నహ్ని. 1.

మంత్రీపదము. అం: చూ, ఆరూఢము.

మంత్రీబ్రాహ్మణము. అం. బుగ్వేదబ్రాహ్మణ ములలోనొకటి. ఇందలి మొత్తము 4000. (దీనివ్యాపకముగానరాదు): చూ, బ్రాహ్మణము.

మంత్రీము. సం. వి. ఆ. పుం. (విచారించు బడునది). 1.=మంతరము: ఆంకము, ఆస్త్రము, క్షిపణి, గుహ్యభాషితము, మనువు. (తె). --మంతరము. తద్విశేషములు. — ౧. అన్నపూర్ణపంచదశాక్షరి (ఐం హ్రీం సాః శ్రీం క్లీం ఓం నమోభగవత్యన్నపూర్ణే); ౨. దేవీపంచాక్షరి (ఓం ఈం ఈం నమః); 3. నారాయణాష్టాక్షరి. (అష్టాక్షరి) (ఓమ్ నమోనారాయణాయ); ౪. రామాష్టాక్షరి (ఓమ్ శ్రీం రాంరామాయ నమః); ౫. వాసుదేవ ద్వాదశాక్షరి (ఓమ్ నమోభగవతే వాసుదేవాయ); ౬. శివదాక్షరి (షడక్షరి) (పంచాక్షరి) (ఓమ్ నమశ్శివాయ); ౭. శ్రీరాజరాజేశ్వరీ పంచదశాక్షరి (క, వ, ఈ, ల, హ్రీం, హ, స, క, హ, ల, హ్రీం, స, క, ల, హ్రీం); ౮. సూర్యాష్టాక్షరి (సూరాష్టాక్షరి) (ఓమ్ ఘృణీస్సూరియ ఆదిత్యోమ్); ౯. సౌభాగ్య విద్యేశ్వరీపంచాక్షరి. (శ్రీం క్లీం హ్రీం బ్లూం

విం); ౧౦. హయగ్రీవద్యాచశాక్షరీ (ఓమ్ సమో భగవతే హయగ్రీవాయ) ఇత్యాది మంత్రం బుల్లె యంత్రం బుల్లెతో ఘపాసింపడగివవి; మజ్జియు. — ౧౧. ఆ; ౧౨. ఆఘసుర్వణ ము; ౧౩. అజప; ౧౪ అవసరము; ౧౫. ఆర్ష ము; ౧౬. ఆపగ్రీర్వస; ౧౭. ఆశుగ్రీతము; ౧౮. అసురి; ౧౯. ఉపాంశువు; ౨౦. ఋజ్ఞంత్రము; ౨౧ వింద్రము; ౨౨. గాయ త్రి; ౨౩. గారుడము. (తే) — గారుడము; ౨౪. జవ్యము; ౨౫. తారకవంత్రము; ౨౬. దిగ్బం ము (మంత్రముచేకట్టెడు దిక్కులకట్టు); ౨౭. పగ్గిసరము; ౨౮. బీజాక్షరములు; ౨౯. హంస; ౩౦. హృద్వ్యము. ఇత్యాది (మిగతవానికి “చూ, హృద్వ్యము. 5.”); 2. ఏకాంతము చూ, రహస్యము. 2; 3. ఆధర్వవేదము: చూ, వేద ములు; అం. 4: చూ, యోగములు (యోగ చతుష్టయము); 5. చూ, పగ్గికాశింపడేయం గూడనివి; 6: చూ, శక్తులు; 7: చూ, కిరీయ లు; వై. వి. (1): చూ, రూ-మంత్రము. 1; (2): చూ, రూ-మంత్రము. 2. త్రిపుడు. మంత్రీవాది. సం. వి. ౧. పుం: చూ, మాం మంత్రీవికల్పము. అం: చూ, పగ్గికరణములు. మంత్రీకై. అం. 1: చూ, శక్తిత్రియము; 2: చూ, విశంతి విగ్రహములు. మంత్రీసాని. వై. వి. = మంత్రీసానినీ. మంత్ర సాని-మంత్రురసాని-మంత్రుసాని. మంత్రీసిద్ధి. అం. 1: చూ, కళలు; 2: చూ, సిద్ధిత్రయము (త్రయము). మంత్రాంగము. సం. వి. అ. న. మంత్రీత్వము. మంత్రాన్నిత్తి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. జపము: చూ, తపము. 2. మంత్రీ. సం. వి. ౧. పుం = మంత్రీ-మంత్రు. 1. ధీసచివుడు: చూ, సచివుడు; 2: చూ, సహాయుడు. 1. [1—2. మంత్రీంచే సం. అ. కిరీ: చూ, మంత్రీరించే,

మంత్రీసింహాసనము. అం: చూ, సింహాసనములు. మంత్రీపదేశము చేసినవాడు. అం: చూ, గయాపిండ దానార్థులు. మంత్రజము. సం. వి. అ. న: చూ, కలంబుటము. మంత్రదండము. సం. వి. అ. పుం: చూ, మం థానము. మంత్రనము. సం. వి. అ. న. 1: చూ, మంత్రము; పుం. 2: చూ, మంత్రానము. త్రిపు. 6. మంత్రని. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. తరిగడప: చూ, పా మంత్రము. సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, మంత్రా నము; 2. కంటిసాపి: చూ, హర్షణము; 3 అంబలి: చూ, సాదము (1); 4. వధము: చూ, హింస. 1. మంత్రరజ్జువు. సం. వి. ఉ. పుం: చూ, తరిత్రాడు. మంత్రరము. సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, మంత్రా నము; వి. 2. చొరవలేనిది: జిహ్వాము, మం దము. (తే). — మనలిక; 3. మెల్లగానబోవు నది: జిహ్వాగము, మందము. (తే). — మన లిక; 4. వంకరైనది: చూ, వేల్లితము. 2; 5. విరివియైనది: చూ, సుర. 3. మంత్రరుడు. సం. వి. అ. పుం. మెల్లగానడచే వాడు: మందగామి. మంత్రరువు. సం. వి. ఉ. పుం. చామరపుగాలి: చూ, నాయువు. [చూ, పర్వతము. మంత్రాది. సం. వి. ఇ. పుం. కవ్యపుగొండ: మంత్రానము. సం. వి. అ. పుం. రూ-మంత్రన ము-మంత్రము, మంత్రము, కవ్యము: చూ, వైశాఖము. 2; తద్వి. — (కవ్యపుగొత్తికి. — చూ, వైశాఖము. 2.) మంఠుడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, సూర్యుడు. మంద. దే. వి. 1. గొల్లపల్లె: చూ, దేశములు; 2 పనులమంద: చూ, సౌరభేయి (ధీనవు); 3. ఊరికి వెలుపల పనులుండుచోటు; 4. గో వులమంద యుండుచోటు, పశువులసాల (అని కొందఱు): చూ, సదనము. 1.

మందకట్టు. దే. వి. 1. గొల్లపల్లెవారు ఏర్పాటు చేశాన్న యేర్పాటు: మందగట్టు; వా. 2: చూ, పెంటగట్టు; 3. పరిమళ్ళయిండు బలమునకై చతువులను నిలుపుట: మందగట్టు. మందగట్టు. దే. వా. వి. — పై. — [మంఘరణడు. మందగామి. సం. వి. (న్. ఈ. వ.): చూ, మందగించే. వై. ఆ. కి. 1. మందమగు. “అడక లిమందగించెను.”: జేంపారు. (సం.)—మందీ భవించే, వా. 2. చూ, సన్నగిలు. “నాడి మందగించినది.”: 3 తగ్గు “ధరమందగించెను.” మందగొను. దే. ఆ. కి. మందగాఁగూడు. మందట. దే. వి. 1. వ్యవహారయోగ్యము; 2: చూ, సమీపము. 1. పంచ. నా. 1, ఆ. 562; 3: చూ, వినయము. 1. హరి, ఉ. 7, ఆ. 33. మందటిలు. దే. ఆ. కి. రూ-మందటిల్లు. అడక గు. య. 4, ఆ. 81: చూ, సుగ్రహ. 3. మందడి. వై. వి. 1.—మందురా. లాయము: చూ, సదనము. 1; వా. 2. ఉమ్మడి. “మీ కునుమాకును వ్యవహారపుమందడివిడి పోవల యును.” “గోడమందడి.” మొ. మందడిడు. దే. వి. (మందడి + ఈడు) గుట్ట పువారి: చూ, సాహితీ. మందపిచ్చేక. దే. వి. కురవకపులుగు: చూ, పిచ్చేక. [అ. 15: చూ, వేగత. మందపోయాలు. ద్వ. వి. గొల్లది. పాండు. 2, మందము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. గజజాతి విశే షము. (యుద్ధకాలమందు వాహనయోగ్య మైనది): చూ, హస్తీ; వి. 2. చొరప లేదిది: చూ, మంధరము. 3; 3 మెల్లదిది. చూ, మంధరము. 3; అం. 4: చూ, గజజా తులు; 5: చూ, ముఖరజ్జువులు; 6: చూ, నాసికాకీర్యలు; 7: చూ, కుగ్రతులు; దే. వి. (1). ఓట్టుము: చూ, సాంద్రము. 2; (2). లావు: చూ, స్థూలము. 2.

మందరము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. కవ్యపుణ్యం ద: చూ వర్వతము; 2. మందరమను కల్ప వృక్షము: చూ, కల్పవృక్షములు; 3: చూ, స్వర్గము; వి. 4. అలసము: చూ, విలంబ ము. 1; 5. బహుళము: చూ, హేరాళము. మందరావర్తి. అం: చూ, అశుభావర్తములు. మందరి. దే. వి: చూ, నైద్యుడు. మందల. దే. వి. 1. ఉనులు: చూ, పొగిము. 6; 2 మేర: చూ, విధము. 1; 3: చూ, సమీపము. 1; వా. 4. హద్దు: చూ, సీమ. 1. మందరించే దే. స. కి. 1. చెప్ప: చూ, వచిం చే; 2 ఆజ్ఞాపించే. భాగ. 2, స్కం. 186: చూ, నెలవిచ్చే; 3 మనవిచేయు. అని. 3, ఆ. 25: చూ, విన్నవించే; 4: చూ, హెచ్చే రించే, 5. తలఁచు: చూ, యోచించే; వా. 6. అదమాయించే. (కొద్దిగాశిక్షించే.): చూ, శిక్షించే [2: అదమాయంపు. మందరింపు. దే. వి. 1: చూ, వ్యవహారము. 3; మందస వై. వి.—మంజూపా రూ-మందసము. పైపై: చూ, సందుకా. [83. మందసము. వై. వి.—పై. — నీలా. 3, ఆ. మందస్మితము. సం. వి. ఆ. పుం. చిటునగవు: చూ, హాస్యము. 1. మందహాసము. సం. వి. ఆ. పుం. — పై. — మందాకిని. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. గంగ: చూ, నది; 2. అకాశగంగ: చూ, నది; 3. అటు వదేండ్ల ఆడుది: చూ, స్త్రీ; పా. 4: చూ, పృథ్వీ. 1. [మూ, పృథ్వీము. మందాకు. దే. వి. (మందు + అకు) ఓషధి: మందాకాగ్రంతము. పా: చూ, పృథ్వీ. 1. (“మ, భ, న, త, త, గగములు. 11 యతి. 15 వ ఛందస్సు.”) మందాక్షము. సం. వి. ఆ. న: చూ, సిద్ధ. మందాగ్ని. సం. వి. ఇ. పుం: అగ్నిమాంధ్యము. మందాత్మగాంశము. అం: చూ, పద్మ్యంశములు.

మందామణి. సం. వి. ఈ. శ్రీ. పెద్దబాస: చూ, పాత్రము. 6-౧.

మందారము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. ఈగిమార్గము: చూ, వేలుపుడెట్టు; 2. జిల్లేడు*: చూ, వికీ రణము; 3. పారిభద్రము*: చూ, వారిదము (1); ఆం: 4: చూ, కల్పవృక్షములు; దే.వి (1) మేఘావరణము: చూ, మేఘము 1.

మంది. దే. వి. 1. జనము: చూ, సంతతి. 1, వా. 2. సంతానము చూ, సంతతి. 1, 3. గుమి. ఉ, రా 6, ఆ. 105: చూ, పరి వారిము. 1; 4. కాలుబలము. య. 4, ఆ. 155: చూ, భటుడు; వా. బ 5. చుట్టము లు. “పెండ్లివారు ఎంతమందినచ్చిరి (ఎంత మంది=ఎందలు చుట్టములు.)”. చూ, సం బంధి. 1.

మందిరము. సం. వి. ఆ. న. 1. ఇల్లు చూ, సదనము. 1; 2. కట్టణము: చూ, దేశములు; వా. 3. దేవగృహము: చూ, సదనము. 1; 4. అల్పదేవాలయము, ఇంటిలోని దేవుని పీఠము (అని కొందలు) “రామమందిరము”: చూ, సదనము. 1; పుం. 4: చూ, సముద్రము

మందీభవించే. సం. ఆ. కి. 1: చూ, మంద గించే. 1; వా. 2: చూ, మందిగించే. 2.

మందు. దే.వి. 1.(ఇందు(చూ)భస్మములు, చూర్ణములు, లేహ్యములు, రసాయనములు, ఘృతములు, తైలములు, ద్రావకములు, ఘటికావధములు, అంజనములు, కషాయములు, ఆసనములు మొదలగునవి చేరున) (సం).— అగదము, అజాయువు, ఔషధము, కమలము, గదారాతి, జయ్యపు-జాయువు, తంత్రము, పృతికియ, భేషజము-భైషజ్యము, యోగము; తద్విశేషములు. ౧. అతికించే మందునకు. (సం).—జీవగట్టి, జీవసౌషధము, జీవాతువు; ౨. కంటి మందునకు.

(సం).—బిడాలకము; 3. కృష్ణము మందునకు. (సం).—కుత్సితము, కృష్ణఘ్నము, కృష్ణ హంత్రీ, వాసుచి, హితావళి; ౪. పుంటిమందునకు (సం).—ఉపనాసము. (తె) — మలము-మొలము-మొల్లము; ౫. చాలెంతమందునకు.(తె).—కాయము (సం)-సర్వ్య; ౬. బిడ్డలమందునకు. (సం).—కారము; ౭. తెల్లముతోపండిన మందునకు. (సం).—గుడకము, గుడేరము; ౮ విషమునకు — (చూ, సంగరము 6.); (మిగతవానికి “చూ, సంగరము. 6.”); 2. వశ్యోషధము. ఋషి: చూ, రాజార్జును; వా. 3. చౌవునకు ఇచ్చెడి ఔషధము. “మందులవాడు మందుపెట్టి కాకినిచేం పెను”: చూ, సంగరము. 6; 4. చికిత్స, ఉపకర్మము, పృతికర్మము, పృతికియ, పృతికారము; 5: చూ, వెరవు; విణ. 8: చూ, వెక్కను 3.

మందుడు. సం. వి. ఆ. పుం. 1. శని: చూ, రాహువు. 2; 2. చూ, సోమరి: 3: చూ, హీనుడు, 4 ఇచ్చేనచ్చిట్లు తిరుగువాడు: చూ, సంచారి. 2; 5. నిర్భాగ్యుడు. చూ, వాగ్వి; 6: చూ, స్తబ్ధుడు; 7: చూ, వ్యాధితుడు. [చూ, సదనము. 1.

మందుపట్టె. దే. వి. బాణసంచు చేసేడుకాల: మందుభాయి. వా. వి. నల్లమందుతి నెడి తెవులు గొంటు: చూ, వ్యాధితుడు.

మందుమల. ద్వ. వి. మందుచెట్టుండుకొండ: చూ, హిమాలయము (పగ్వరము.)

మందుర. సం. వి. ఆ. శ్రీ. 1=మందువా. లాయము: చూ, సదనము. 1; 2. పడక: చూ, శయ్య. 1.

మందురతుడు. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, ముండ్డిడు. విక. 3, ఆ. 17. [శువు

మందరా. దే. వి. చంద్రుడు: చూ, హిమా

మందులనూరి. దే. విణ. 1. మర్లుమంగు పెట్టునది;

2. మర్లుమంగు పెట్టువాడు; మందులవాడు. మందులవాడు. వా. విణ 1: చూ, మందుల

నూరి. 2; 2: మంగులు అమ్మెడువాడు;

3. మందులు చేయువాడు; 4 చూ, మందరి;

5 ఒకానొకరి రాతుడు చూ, వ్యాధుడు 1.

మంగమేలము. దే. వి. 1. ఉపేక్ష: చూ,

సయాట; 2: చూ, పరిహాసనము; 3. పేర్

మము, స్నేహము (అనీకొందలు). భో 4

అ. 157. చూ, స్నేహము. 1.

మంకోదరి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ 1. రావణుని

భార్య: చూ, భార్య; అం 2: చూ, కన్య

కలు. [చూ, వేడిమి.

మంకోష్టము. సం. వి. అ. న. విణ ఇంచేక వేడి.

మంద్రితారవ్రసన్నము. అం: చూ, అలంకార

ము. 3 [లంకారములు

మంద్రిమధ్యము. అం: చూ, సంచారివర్ణగత

మంద్రిము. సం. విణ. 1. గంభీర మైనది (స్వర

ము): చూ, స్వరము. 2; అం. 2: చూ,

స్థాయి.

మంద్రిస్థాయి. అం: చూ, ఉచ్చతమము. (హృ

దయనునందుండెడి మొదటి 7 శుశుల

గుంపు.) [లంకారములు.

మంద్రింతము. అం: చూ, సంచారివర్ణగత

మంద్రిది. అం.—పై.— [మబ్బుకొను.

మంపిలు. దే. అ. క్రి. రూ-మంపిలు: చూ,

మంపిలు. దే. అ. క్రి.—పై.—సా. 1, అ. 68.

మంపు. దే. వి. మత్తు, మైకము. విజ. 1, అ.

147: చూ, హామిక.

మంపుగొను. దే. అ. క్రి. 1: చూ, మంపిలు.

ఉ, హరి. 4, అ. 28; పేర్. 2. మంపు

గోలుపు. [ముదహనము.

మంబరము. దే. వి. కాల్పుట. (సం).—ఒష

మంబరమునేయు. దే. స. క్రి: చూ, ఓహించే.

ఉ, హరి. 3, అ. 153.

మంబె. దే. వి: అఱకడ—అఱకడము, ముల్బె,

మంభము. సం. వి. అ. న: చూ, పొగ.(చో).

మకతేకియ. అం: చూ, క్రియాంగములు

(అంగము 9.)

మకరందము. సం. వి. అ. పుం. 1: ఆనవము,

కొనుచుము, పుష్పరసము, మగందము.

(తె) —కమ్మనీరు, పూచేనియ-పూచేనె-

పూవుచేనియ. (“చూ, సుమనోజము.”);

అం 2: చూ, జన్యతాళములు.

మకరకంఠి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. నడుమ మొసలి

ముఖమేర్పఱచిన కంఠభూష: చూ, భూష

ణము. 2.

మకరకుండలము. సం. వి. అ. న. మొసలి ముఖ

మేర్పడజేసిన పురుషునికర్ణభూష: చూ,

భూషణము. 2. [రధ్వజుడు.

మకంకేతనుడు సం. వి. అ. పుం: చూ, మక

మకరతము. సం. వి. అ. న. రూ-మకరతము,

ఉ, రా. 6, అ. 78: చూ, రత్నము. 1.

మకరతోరణము. సం. వి. అ. పుం, న. మొసలి

రూపమేర్పడజేసిన తోరణము. (చూ, తో

రణము.) [నములు

మకరతోరణములు గట్టించుట. అం: చూ, తోభ

మకరధ్వజుడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, మక

రాంకుడు.

మకరము. సం. వి. అ. పుం. 1. పెద్దచేప:

చూ, మత్స్యము. 1; 2. మొసలి: చూ,

మత్స్యము. 1; అం 3. మకరమనుధి: చూ,

నిఘలు: చూ, లిబ్బి. 1-2; 4. అభినయ

హస్తవిశేషము: చూ, వ్యంజకము. 1;

5. మొసలిరాసి: చూ, రాసులు; 6: చూ,

ఆనవములు; 7: చూ, శస్త్రములు; 8: చూ,

భోగవ్యూహములు; 9: చూ, పృథానవ్యూ

హములు; వా. వి. అ. పుం. 10. మట్టమధ్యా

హ్నము, ఎండవేళ. “నెత్తిమాడుమండెగా

మకరములోపచ్చితిని.”

మకరాంకుడు. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, మన్మథుడు. సముద్రము. మకరాలయము. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, మకరిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. స్త్రీలకు చెక్కిళ్ళు లోనగు తావులయందు లక్ష్మితో వ్రాసెడు మకరరూపమగు రేఖ. ఉ, రా. 1, ఆ 44: మకరికాపత్రము.

మకరికాపత్రము. సం. వి. ఆ. న.—పై.— మకరిపల. వి. వి. మృగములనుబట్టెడువల: చూ, పల. 1 స్థలము, బస. మకాము. వా. వి. ప్రియాణమందునిలుచే మకిల. వై. వి. 1. నలుపు: చూ, వర్ణము. 9; 2.—మలిన. చూ, లినము 1. మకిలి వా వి చూ, మకిల.2. స్రీసకము.(1.) మకుటము. సం. వి. ఆ. న. కిరీటము చూ, మకురము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. అద్దము: చూ, మకురము; 2. చూ, పొగడ*; 3: చూ, మల్లెపువ్వు; 4. ముద్రిసారెడిగిప్పెడుకట్ట. మకురు. దే. వి: చూ, మార్భము.

మకురుతనము. దే. వి.—పై.— మకుప్తము.సం.వి.ఆ.పుం.బ (రూ—ముకుప్తము— మపున్తము—మయప్తము— మయప్తము) అడవి పెసలు: చూ, పెసర. [విశిష్ట. 4. మకూలకము. సం. వి. ఆ. పుం. చింతి*: చూ, మకూలము. సం. వి. ఆ. పుం.—పై.—

మక్క. వై. వి. 1. నితంబైక పార్శ్వము: మలుగు—మల్గు; 2. బిడ్డలతల్లి పొత్తికిడుపునఁ బుట్టెడి అపాయకరమగు నెత్తురుగడ్డ. మక్క నగాయ: చూ, వర్ణము. 1; 3. కాలఖండ ము: చూ, యక్కత్తు.

మక్కనగాయ. ద్వ. వి: చూ, మక్క. 2. మక్కలు. వై. వి.—మస్మీ. మొక్కబొన్నలు: చూ, స్తంభకరి (ధాన్యము). మక్కల్లము. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, మక్క.2.

మక్కరించే. దే. ఆ. క్రి. 1 తిరుగుకొను: చూ, వెనుదీయు; 2: చూ, సరిపడు. 3. వై. 6, ఆ 108; 3: చూ, సరిపోలు. ఉ, హరి. 6, ఆ. 250; అం. పేర్. 4. తిరుగు కొనఁజేయు స్వా. 1, ఆ 59; 5. సరిపఱచే కాశీ. 3, ఆ. 118; 6 సరిపోల్చు ఉ, హరి. 5, ఆ. 50

మక్కా. వై. వి.—మఘ. యవనదేశమందు ముఖ్యపట్టణము:చూ,నీను.(1) (దేశము.) మక్కి. దే. వి. నిస్సారము: చూ, చెందు. 2. మక్కికిమక్కి. బా 1. ఉన్నదున్నట్లు. “తెల్లనేయుచో, మక్కికిమక్కియన్నటుల మార్చినకావ్యము శాస్త్రవృత్తిమెట్లగున్.” (శ్రీ నివాసవిలాసము); వా. 2. వారుచేసినట్లు పేరుచేయుట. “దెబ్బకుదెబ్బ యన్నటుల మక్కికిమక్కిచేసెను.”; 3. అసలుకు సరి యగునకలు.

మక్కు. దే. వి 1. చూ, లినము: చూ, మలి నము. 1, 2. చింతఅంబలితో బొప్పలగు పెట్టిన అతుకు; ఆ. క్రి. 3. కాంతిహీన మగు. చూ, మక్కు; 4: చూ, శోషించే. పంచ. నా. 2, ఆ. 179; 5: చూ, మరణించే. య. 3, ఆ. 123; స. క్రి. 6 గీటు. అచ్చ. యు, కాం. 423 చూ, అమ్మ; వా. వి. బ. 7. పునాదులయొక్క నూలిత్రాటికొనను కట్టెడు కట్టిపుల్లలు; బ. 8. పునాదులయొక్క ఆధ్వంతముల నెలు నటుగుచ్చెడుకొయ్యతునకలు; బ. 9. ఎముకలు: చూ, శిల్యము. 1.

మక్కువ. దే. వి. కూరిమి: చూ, స్నేహము. 1. మక్కు. దే. వి. బ. చూ, మక్కు. 9 మక్కు. వా. వి. చైతు ఈనాందాయనకిచ్చెడు ధాన్యాదికము.

మక్షిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: క్రిమిలూనము, తుదర్, గంధలోలుప, చర్మణ, నీలగుపు.

(తె).—ఈగ-ఈగె, ఈవ-ఈవె, నల్లని యీగ; తద్విశేషములు.—౧. అడవి యీగకు.—తుంద్ర, తుంద్రీక, గోమక్షిక, దంశము, వనమక్షిక. (తె).—అడవి యీగ-అడవిగ, జోట్టిగ-జోట్టిగ-జోట్టిగ; ౨. కణుదురీగకు.—కంట క, కంటకాసన, కణ, కాష్ఠకారి, గండ్లోలి. గంఢోలి, గృహిణి, తృణపట్టదము, భృం గరాలము, పరటము, పరోలము, విపస్సు మ్మ, కూకకీటము. (తె).—కందురీగ-కందురు-కడుదురీగ-కణుదురీగ, కడుదురు-కణుదురు-కనుదురు; 3. చిన్న యీగకు.—తుంద్రదంశిక; ౪. తేనెటీగకు.—తుంద్ర, పరంగిక, తుత్తిక, మధుమక్షిక, సరఘ. (తె).—జోట్టిగ, తేనెటీగ-తేనెగ, తూనిగ-తూనెగ, తెరయీగ, పెరయీగ; ౫. నీరుపట్టు యీగకు.—ఘోణి; ౬. నూటిపట్టు యీగకు.—మంభీరమక్షిక, ఘోణి; 2. పశు మక్షికకు.-పశుమక్షిక. (తె).—జోట్టిగ-జోట్టిగ-జోట్టిగ; ౭. జోట్టిగకు. (తె).—బరిడె పురుగు-బరిణిపురుగు-బరిణె పురుగు, బొద్దిగ-బొద్దిగ; ౮. పల్లిక మక్షిక కు. (తె).—ఈసలు. (మిగతవానికి “చూ, సరఘ”)

[యజ్ఞము

మఖము. సం. వి. అ. పుం. రూ-మఘము:చూ, మఖపంతుడు. సం. వి. న్. పుం. ఇందుగిడు: చూ, సహసాగ్రితుడు.

మఖపుడు. సం. వి. న్. పుం.—పై.—

మగ. దే. వి. పుంస్త్యము. “మగవాడు.”

మగంటు. దే. వి: చూ, పౌరుషము. 1. (ఇది

చింత్యము.)

[శౌర్యము. 1.

మగంటిమి. దే. వి. 1.—పై.—; 2: చూ,

మగడు. దే. వి. 1. పురుషుడు. నిర్వ. 1, ఆ.

4: చూ, సునుష్యుడు; 2. భర్త: చూ,

సామి. 2; 3. పృథువు. రామా. 5, ఆ. 204: చూ, స్వామి. 1; 4. శూరుడు:చూ, హంపిరుడు. 2; (వృత్తియందంత్యవర్ణ లోపము. “మగపాటు, మగపొందు.”) మొ.

మగడుదేనియాడుది. ఆం: చూ, అపృకాశములు.

మగచెయ్యలు. ద్వ. వి. బ: చూ, సంయోగము.

మగణము. ఆం. మూడుగురువులు. “వైకుంఠా”-చూ, అష్టగణలక్షణము.

మగతనము. దే. వి. 1. చూ, పౌరుషము. 1.

2: చూ, శౌర్యము. 1.

మగది. దే. వి. మొగది.

మగధము. ఆం: చూ, దేశములు.

మగఘడు. సం. వి. అ. పుం. పంకాపలి చేది పెడువాడు: రూ-మగఘడు, మధుకుడు: చూ, పంది. [పరిపత్ని.

మగవాలు. దే. వి. (మగని + అలు): చూ,

మగనిఅన్న వా. వి: బాప, బాపగారు.

మగనిపేతెదనున్న వగలాడి. దే. వి: చూ, లక్ష్మి. 1.

మగనిపైదోడు. వా. వి: చూ, దేవరుడు.

మగపమలు. వా. వి. బ: చూ, మగచెయ్యలు.

మగపాటి. దే. వి: చూ, మగంటిమి. 2.

మగపాడి. దే. వి. 1.—పై.—; 2: చూ, పయి కూటమి.

మగపొడుములు. దే. వి. బ: చూ, మగచెయ్యలు.

మగపొక్కికూటమి. దే. వి: చూ, మగపాడి. 2.

మగమానికపువాలు. ద్వ. వి. పశ్చాత్యుధము.

నీలా. 3, ఆ. 8: చూ, హేతి. 4 (బాణము. 1.)

మగమానికము, ద్వ. వి. పజ్జిము:చూ, రత్నము. 1.

మగతొలివాలు. ద్వ. వి. చూ, మగమానికపువాలు.

మగతాయి. దే. వి: చూ, మగమానికము.

మగలాగు. దే. వి: చూ, పయి కూటమి.

మగవాండు. దే. వి. 1: చూ, మగవాండు. 1.
విజ. 1, అ. 78; 2: చూ, మగవాండు. 4.
మగవానినడక. పా. (దీనికి ఉపమానములు.—
ఏమగు, ఎద్దు, సింహము)
మగవానినత్తము. పా. (దీనికి ఉపమానము.—
తలుపు.) [మ: చూ, వాగనరము 1
మగిడి దే. వి. పాములవాండు ఊడెడువాడ్య
మగియింమే. దే.స. కి. చేంపు. చూ, సంహరింమే.
మగుడ. దే. ది. పునరగ్రకము చూ, వెండియు
మగుడబడు. ద్వ. అ కి పరలు: చూ, వట్టిల్లు.
మగుడు. దే. అ. కి. —వై — [దు.
మగుడుచే. దే. పే. మగుడజేయు. చూ—మగు
మగుద్దు. దే. పే. —వై — [మదులు
మగులు. దే. వి. గోడమీడికప్పు: మదురు—
మగులుగోడ. ద్వ. వి. మదురుపెట్టినగోడ, మదు
రుగోడ. క. శా. 3, అ. 86. చూ, మఱుగుగోడ.
మగువ. దే. వి. ఆడుది: చూ, (స్త్రీ)
మగ్గపుగుంత. ద్వ. వి. సాలెవాండు సేయుటకు
గూర్పున్న పుడుకాలుచేయకొనెడుపల్లము.
హంస. 2, అ. 11.
మగ్గము. దే. వి. సాలెవాండు సేసెడుతుంతియు.
తద్విశేషములు(ఉపకరణములు).—౧. అయ్యే;
౨. ఆను; ఆమఁగోవి; ౩. కారపుంబడుగు; ౪.
కుంచీయ—కుంచె: ౫. (సం).—తంత్రాతర్య
నము; ౬. పంటియ—పంటె, పంటికట్ట,
పంటెకొల, పరకటె. (సం).—తనరము—
తరిసరము; ౭. పదుగు. (సం)—ఆశాన
ము, తంతరిము; ౮. పలక; ౯. పేక; ౧౦
లాక, లాకచేయి, లాకబద్ద. (సం).—పగి
వాణి; ౧౧. లాకకట్ట; ౧౨. సరి; (మిగత
వానికి “చూ, సరి. 2.”) (౧) మగ్గము
యొక్క ఉపకరణములు.—(ఇందుకొన్ని
శీరికలుకాసేరువు.) అయ్యే అ తు పు ట;
అయ్యేబద్ద; అయ్యేతాడు; ఆరిక (తడు

పుట); ఆర్పుట (చేయుట); ఊడితెలు,
కండి; గడ్డపాణి, గడ్డపలుగు; చేడు;
చేడుముల్లు; మేట్టుకట్టలు, మేట్టుబద్దలు,
గుదిబద్దలు; గోజే, గంజ; జోవ్వలు—ను
వ్వలు; దోనియ—గోనె; నాడి; వాడిముల్లు;
నేరలాకలు; బండి; మొలలాకలు; మోకు;
మోకుగిలక; మద్దకడ్డి (౨) రాట్నములోని
భాగములు.—అడ్డ; ఆకులు; ఇరును; ఊ
చేలు; కిదురు; గుంజేలు; చెవులనడుమ దా
రము; చెవులపీట; తొక్కుడుపీట; దార
ము, పోగు, తంతువు. (మిగతవానికి “చూ,
సరి. 2.”) [వాండు.
మగ్గరి. దే. వి. (మగ్గము + ఆరి): చూ, సాలె
మగ్గ. దే. అ. కి. ఉక్కచే చెమ్మగిల్లిచెడు:
మగ్గడుపాణు.
మగ్గడు. దే. వి. మగ్గట
మగ్గడుపాణు. దే. అ. కి. చూ, మగ్గ.
మగ్గారు. వా. వి. అధికారము. [హితము.
మగ్గము. సం. వి. మునిగినది: చూ, విగా
మఘ. సం. వి. ఆ. (స్త్రీ). 1: చూ, మక్కలు;
అం 2: చూ, పిరరులమేక్క.
మఘము. సం. వి. ఆ. పుం. 1: చూ, రూ—
మఖము; 2. ఒకదీవి: చూ, లంక (1)
మఘవంతుడు. సం. వి. న్. పుం: చూ, రూ—
మఖవంతుడు.
మఘవుడు. సం. వి. న్. పుం.—వై.—
మఘాభువు. సం. వి. ఊ. పుం. శుక్రుడు:
చూ, రాహువు. 2.
మచ్చిక. అం: చూ, శ్రేష్ఠవాచకములు.
మచ్చిక. దే. వి. రూ—మచ్చిక—మచ్చిక. 1. పే
మము: చూ, స్నేహము. 1; 2. మోహము—
భాగ. 7, స్కం. 46; మార్క. 5, అ.
200: చూ, పలపు. 2; 3: చూ, వాంఛ;
4: చూ, బుజ్జెగము. 1.

మచ్చిక పడు. ద్వ. అ. కి. 1: చూ, మరులుకు
ను. 1; 2: చూ, స్నేహించు.

మచ్చిక. దే. 2: చూ, రూ-మచ్చిక.

మచ్చిక. దే. వి. — పై — (వాంఛకు. — క్ర. 6, అ. 76.)

మచ్చికంటి. ద్వ. వి. (మచ్చెము + కన్ను)
1 చేపలపంటి కన్నులుగల ఆడుది: చూ,
స్త్రీ; 2 ఆడుది కథా 3, అ. 129. చూ,
స్త్రీ.

మచ్చెము. నై వి = మచ్చ. 1. చేప: చూ,
మత్స్యము. 1, 2 చిన్నాము: చూ, లక్షణ
ము. 1; 3. చంద్రకళకము: చూ, లక్షణ
ము. 1.

మచ్చే. దే వి. 1. రూ-మచ్చేము. గాయపుగులు
కు: చూ, లక్షణము. 1; 2: చూ, పుట్టుమ
చ్చే; 3: చూ, రూ-మచ్చెము. 3.

మచ్చేమాయు. దే. అ. కి. 1: చూ, నశించు.

మచ్చేము దే. వి: చూ, రూ-మచ్చే. 1. పసు,
6, అ. 73.

మచ్చేరము నై. వి.=మత్స్యర. 1. చూ,
మాత్స్యము. 1; 2: చూ, విశోధము.

మచ్చేరి నై. విణ (మచ్చేరము + ఇ) 1.=మత్స్యర.
ద్వేషి: చూ, శత్రువు; 2. వోరుడు: చూ,
హరకుడు. 1; 3: చూ, మాత్స్యర్యశీలుడు.
భాగ. 6, స్కం. 273.

మచ్చేరించు. నై అ. కి. 1. చేలపట్టు: చూ,
నూడుకొను. 3; 2: చూ, ద్వేషించు భాగ.
1, స్కం. 332

మచ్చేరికము నై. వి.=మత్స్యర. 1: చూ, మచ్చే
రము. 1. వారిశ్చ. 1, అ. 84; 2: చూ, మ
చ్చేరము. 2; 3: చూ, పోటి. 1. వికృ. 5,
అ. 62.

మచ్చేరించు. నై. అ. కి. 1: చూ, రూ-మ
చ్చేరించు. 1. వికృ. 8, అ. 8; 2: చూ,
రూ-మచ్చేరించు. 2. నై. 8, అ. 65.

మచ్చేరిండు. నై. విణ.=మత్స్యర. (మచ్చేరి +
ఈడు): చూ, మచ్చేరి. 3. పృథా. 1, అ.

77. (స్వాధ్యమున ఈడు.)

మచ్చేరిన్నుడు. ద్వ. వి: చూ, పలుకుడు.

మచ్చే. దే. వి. 1. మోడకట్టడములేని మిదె
టిల్లు. అచ్చ. అ. కాం. 10. చూ, సదనము. 1;
2. చొక్కుపాడి: చూ, మైదు; 3: చూ,
పృథాభనము. భాగ. 10, స్కం. పూ.
1297; 4 ఎన్నె సరిచేయకొనుటకు అగపా
రెవాడిచ్చెడు పెండిబంగారుల ముక్క,
మచ్చేముక్క: చూ, గోహము. 1; 5. చూ
88: చూ, సామ్యము.

మచ్చేకత్తి. ద్వ. వి. మోటకత్తి: చూ, రిప్టి. 2.
మచ్చేముక్క దే. వి. చూ, మచ్చే. 4.

మచ్చేలు. దే. వి. బ పెండిబంగారుల మచ్చే
కమ్ములు. హంస 2, అ 181: చూ, లోహ
ము. 1. [మత్స్యము 1.

మచ్చము. సం. వి. అ. పుం.=మచ్చెము: చూ,
మజ్జ. సం. వి అ. స్త్రీ, న్. పుం. 1. చెట్టుచేప:
చూ, సాగము; న్. పుం. 2. ఎముకలయం
దలి నేయి, అసిన్నేహము: చూ, స్నేహము.
మజ్జనము. సం. వి. అ. న. 1.=మజ్జనము. పాం
డు. 2, అ. 108: చూ, స్నానము; అం.
2: చూ, భూషణము. 2.

మజ్జము. అం: చూ, భాసపులు.

మజ్జిగ. నై. వి.=మార్జికా. చేల్ల, మోరి. (సం) -
అరిష్టము, కాలశేయము-కాలసేయము, గోర
సజము, గోరసము, ఘనరసము, ఘోలము-
ఘోళము, దిండూహతము, తద్విశేషములు. —
౧. చేల్లతో తడిపినది (సం) — దొడ్డికొరము-
దొడ్డికొరము; ౨. చేమిరి పెట్టుచేల్లకు. —
తోడుచేల్ల; 3. నీళ్లుకలియనిచేల్లకు — కాను.
(సం) - కోధము, పృథుశితము, ముగిరి: ౪.
పాతిక పాలునీళ్లు చేర్చినచేల్లకు (సం) - కంకర

ము, కచ్చగము, కలురము-కట్టరము, తక్కి
ము; ౫. మాఁడుపాల్లు నీర్లుకలిసినచేల్లకు. -
నీరుచేల్ల, నీరుమజ్జగ, నీరుమారు, బక్కనీర్లు,
బక్కమజ్జగ; ౬. చేల్లపులుసు, తిప్పనము,
మెంతిమజ్జగ. (సం).—తేమనము, మార్జిక;
2. సగమునీర్లుచేర్చినమజ్జగము. (సం). ఉద
శ్చిత్తు—ఉదస్యిత్తు. (మిగతవానికి “చూ, స
స్యము.”)

మజే. దే. అప్య. (రూ—మజ్జ—మజ్జే—మజ్జరే—మ
జ్జరే—మజ్జ—మజ్జరే—మజ్జరే—మజ్జ—మజ్జ
రే.) ప్రిశంసనార్థకము. ఉ, హరి. 5, ఆ.

270: చూ, నేజాసు.

మజ్జ. దే. అప్య. —వై.—వికృ. 8, ఆ. 18

మజ్జకా. వా. వి. తమాహ, క్షే.

మజ్జకూరు. హ.వి. వైసఉదహరించినప్రగామము.

మజ్జబతు. వా. విణ. గట్టి.

మజ్జరి వా వి: చూ, మశాఖత్తు.

మజ్జే. దే. అప్య. చూ, రూ—మజే.

మజ్జేనము. వై. వి.=మజ్జన: చూ, మజ్జనము.

మజ్జరి. దే. వి. చూ, వైచికి.

మజ్జరే. దే. అప్య: చూ, రూ—మజే.

మజ్జరే. దే. అప్య. —వై.—

మజ్జ. దే. అప్య. —వై.—

మజ్జరే. దే. అప్య. —వై.—

మజ్జరే. దే. అప్య. —వై.—

మజ్జా మి. అప్య. —వై.—

మజ్జారే. మి. అప్య. —వై.—

మటమట. దే. వి: చూ, రూ, మలమల.

మటమటలాడు. దే. ఆ. కిృ. మండు: చూ, నె
లుగు. 5.

మటము. వై. వి.=మరము. పరదేశులు సన్యాసు
లు లోనగువారువనించే గృహము: చూ, సద
నము. 1. [చూ, మొక్కచిక్కుడు.

మటిక. దే. వి: రూ—మట్టిక, గోరుచిక్కుడు*.

మటిమము ఆం. (మత్తము) పదియక్షరముల
కాలము: చూ, తాళములు.

మటుమాయ. దే. విణ. (చూచుచు + చూచుచు)
రూ—మటుమాయము. 1. మిక్కిలిచూచు;
వా. 2. బొత్తిగా కనబడకుండజేయుట.

మటుమాయము. దే. విణ. —వై — సా. 2,
ఆ, 114.

మటుమాయకాడు. దే. విణ. మిక్కిలిచూచులు
గలవాడు: చూ, వ్యాళగాగిహి.

మటుమాయలాడు. దే. విణ. —వై. —

మట్ట. దే. వి. 1. తాటి, కొబ్బరిలోనగువానిఆకు
లకొమ్మ(వృంకము): చూ, శాఖ. 1; 2. ఆవు
లోనగువానితోడ. భార. విరా. 4, ఆ. 284:
చూ, వాలము. 1; వై. వి. 3.=మర: చూ,
వామనుడు; 4. గోడకు సున్నముకొట్టెడు
కుంచె: కుంచెయ—కుంచె.

మట్టగించే. వై. స. కిృ.=మర 1. మట్టుచేయు;
వా 2: మట్టముచేయు.

మట్టగిడును. దే. వి: చూ, మత్త్యము. 1.

మట్టనలక. వై. వి. (మట్టము + నలక) శిల్పిల
మట్టముచూచెడునలక.

మట్టపుబంగారు. వై. వి: చూ, కోరాబంగారు.

మట్టమధ్యాహ్నము. మి. వి. (మధ్యాహ్నము +
మధ్యాహ్నము.): చూ, పట్టవగలు.

మట్టము. దే. వి. 1: చూ, పరిమితి; వై. విణ.
2.=మర. వెలితి: చూ, సొడ్డు. 1; 3.=మర.
పొట్టి. భాగ 8, స్కం. 542: చూ, హృ
స్యము; 4. చేనను, సమము: చూ, సపాట
ము (వృత్తియందు హల్లుపరమగునో చూ
వర్ణము లోపించును.—మట్టనలక మొ.)

మట్టముచేయు. వా. స. కిృ. 1: చూ, మట్టగిం
చే; 2. ఎన్నటికిని వైకిరాకుండగ అడగగ
దొరక్క.

మట్టసము. వై. విణ.=మర. 1. కులుచైనది: చూ,

చాగ్గిస్వము; 2: చూ, పరిమితి. య. 2, ఆ.

87; 3: చూ, పరిమితము. 2.

మట్టిసి. వై. విణ. = మత్య: చూ, వామనుడు.

మట్టాడు. దే. ఆ. కి. (మట్టి + ఆడు) 1. గమ
నించే. భాగ. 3, స్కం. 414: చూ, వెళ్లు.

3; 2: చూ, సంచరించే, 3: చూ, వ్యా
పించే.

మట్టి. వై. వి. = మృత్తికా. మన్యు: చూ, భూమి 1.

మట్టిక. దే. వి: చూ, రూ-మట్టిక.

మట్టిగోడ. వా. వి: చూ, మఱుగుగోడ.

మట్టితైలము ఆం. మట్టిపలనందీ నెడుద్భతి: చూ,
తైలములు.

మట్టిసూనె. ఆం. — వై —

మట్టిపగడము వై వి: ఇటికపగడము. (సం) -
ఇప్తకపగ్గివాళము, తిక్కటిక - తిక్కటిక
(చూ, రత్నము. 1)

మట్టియ. వై. వి. రూ-మట్టె. 1 = మృత్తికా
చూ, మట్టి; దే. వి. 2 మగ: గానికాలి రెం
డపవేరిమించే, రూ-మట్టె, మించే, మెట్టి
య-మెట్టె: చూ, భూషణము. 2; బ.
3. ఆడుదానికాలి రెండపవేరిమెట్టె. కళా.
7, ఆ. 66: చూ, భూషణము. 2.

మట్టు. వై. వి. = మిత. పాండు. 2, ఆ. 161.
చూ, మితి 2; 2. పర్యంతము: చూ, పట
కు; 3. కుదురు భార. విరా. 4, ఆ. 284:
కుదురు, గడ్డిబొడ్డు, చేట్టుకుదురు-చేట్టుకుదు
రు, నెట్టియము-నెట్టెము. (సం). — ఆధార
కుండము; తద్వి. — గ. గుండుగాచేట్టియే
ట్టుకు-చేట్టు, 2. మోఁపు కిందితలమోడుగా
నుంచుకొనెడుచేట్టుకు-చేట్టు; 4. తక్కువ:
చూ, సొడ్డు. 1; దే. వి. 5: చూ, వామను
డు; 6: చూ, తొక్కిళ్లు. 3. పా. 1, ఆ.
23; 7. పగ్గిదేశము: చూ, స్థానము. 1;
8. ఇల్లు: చూ, సదనము. 1; విణ. 9. మప్పి
తము: చూ, మితము. 1; స. కి. 10: చూ,

ఒత్తు. 20. హరి. పూ. 6, ఆ. 88.

మట్టుకాంకర. ద్వ. వి: చూ, పొట్టికాంకర*.

మట్టుకొను. దే. ఆ. కి. 1: చూ, మట్టుపడు-

విక. 1, ఆ. 139; పే. 2. మట్టుకొలుపు.

మట్టుచేయు. వై. స. కి. 1: చూ, మట్టుగించే.

మట్టుపడు. వై. ఆ. కి. 1 ఆడఁగు. కై. 5, ఆ.

145: చూ, సుగ్గు. 4; ద్వ. ఆ. కి.

2 ఇరవుకొను, ఇరవుపడు, ఇలుకుకొను,

కుదురుకొను, కుదురుపడు-కుదుర్చుకొను,

నట్టుకొను, నిలుబడు-నిలువఁబడు-నిల్వఁబ

డు, నిలుచే-నిల్పు, నిలుచేండు-నిల్పుండు,

నిలుచుకొను, నూలుకొను-నూల్చుకొను, నె

క్కిన, నెప్పకొను, నెలకొను-నెలవుకొ

ను, పట్టుకొను, పాదుకొను, పాదునిలుచే,

మట్టుకొను (మిగతవానికి "చూ, స్థిరపడు.");

పే. 3. మట్టుపఱచు కై. 6, ఆ. 20

మట్టుపెట్టు. ద్వ. స. కి. చేంపు. ఉ, రా. 5,

ఆ. 11; ఉ, రా. 2, ఆ. 13: చూ, సంచా

రించే.

మట్టుచచ్చేలి. ద్వ. వి: చూ, దుంపబచ్చేలి*.

మట్టుబీట. ద్వ. వి. ఒకబీట*: చూ, చాగ్గిస్వగ
వేధుక.

మట్టుమిగులు. ద్వ. ఆ. కి. అతిక్రమించే:

చూ, వాలు. 12 (దాటు 6)

మట్టుమీలు. ద్వ. ఆ. కి. — వై. —

మట్టె. వై. వి. 1: చూ, రూ-మట్టియ. 1. కాశీ.

4, ఆ. 97; దే. వి. 2: చూ, రూ-మట్టియ.

2; బ. 8: చూ, రూ-మట్టియ. 3; విణ.

4. బట్టచోటలుగలది. "మట్టెయపుమె."

మట్టి. ద్వ. వి. దున్నునపుడు కొండగిరిరుగక

నడుమనిలిచెడుకొంచెముతావు. పాండు. 3,

ఆ. 24. మ్రు: చూ, సవనము. 1.

మతము. సం. వి. ఆ. పుం. = మబము. ఆశ్చర్యము

మత్యము. ఆం. 1: చూ, మటిమము; 2: చూ,

జన్యతాళములు.

ముడ. దే. వి. 1. పరివాహమాగ్గము. హరి. పూ.

8, ఆ. 37: చూ, మాగ్గము. 1; 2. మడ చెట్టు:

చూ, పృథ్వు. [లాంగలము.

మడక. దే. వి. 1. మడత, మడుపు; 2: చూ,

మడగు. దే. ఆ. కి. రూ-మడగు. 1: చూ,

నంగు; 2: చూ, నివర్తిలు. మార్గ. 6, ఆ. 206

మడచే. దే. కే. మడగనేయు: మడుచే-

మడుచే. [అడుది: చూ, స్త్రీ

మడతి. వై. వి.-మడవతి. (దేశ్యమని. శ. ర.)

-మడగుక. వై. వి.-మై. (దేశ్యమని శ

ర) (స్వాగ్గమున ఉకి)

మడకట్టు. దే. వి. 1. లావుకట్టు చూ, వేతము.

1; వా. 2 వంటకట్టు. “మీ అడుతులో

మడకట్టులుకలవా?” చూ, సమధ. 2,

3. మడ, మడకట్టు చెట్టు: చూ, పృథ్వు.

మడత. దే. వి. 1. చేలుప, ధౌతపస్త్రము: చూ,

పస్త్రము; 2. బట్టుమడుపు చూ, మడక.

1; 3. కడుపుమీడిమడుపు: చూ, తొన. 1,

4: చూ, భిక్ష్యము; వా. 5: చూ, మతకము. 1.

-మడదొక్క. దే. స. కి. (మడగన్ +

తొక్క) తాటాకులు పంక్తివలె వరుసగా

అలాగదొక్క.

-మడమ దే. వి: గుడికాలు. (సం).- పార్శ్వి,

ఘటి. (ఉ, హరి. 6, ఆ. 108) చూ, హజ్జి

(దీనికి ఉపమానము.- మట్టిపండు.)

మడమపాల్లు. దే. వి గాలిపాటు సరిగా లేక

పరిపెన్నులో గింజిలుకట్టినవిగాక పాల్లుఅయి

నది: మడపపాల్లు.

మడయు. దే. ఆ. కి. చూ, మరణించే.

మడవ. దే. వి. (మడ + వా.) మళ్ళకు పాదు

లకు నీళ్ళుపాటెడి కలువముఖము. కళా.

4, ఆ. 96. [ము. 1.

మడవచేచ. దే. వి. ఒకచేచ: చూ, మత్స్య

ముడపపాల్లు. దే. వి: చూ, రూ-మడమపాల్లు.

249

మడపు. దే. ఆ. కి. 1. విముఖమగు: చూ,

లేటమొగమువడు; 2. నిష్ఫలమగు.

మడి. దే. వి. 1. పడిగ-పడిగమడ-పడిగమెడ-

పడిగమడి: చూ, హోదిని (నది); 2: చూ,

మడత. 1; 3 పరిపాలము: చూ, భూమి. 1,

వి. 4. పరిసృద్ధము: చూ, శుద్ధము. 3;

5. ఆచారము, శుచి: చూ, పర్వము. 1;

6. (పృథ్వియందు ఉత్తరపడమైన మడుగు

శబ్దమునకు ఆదేశముగా వచ్చెడిరూపము.

“ఇనుమడి-ముమ్మడి. మొ”)

మడికట్టు. ద్వ. వి 1. రూ-మడికట్టు-మనిక

ట్టు: చూ, హస్తము. 1, వా. ఆ కి.

2. రూ-మడిగట్టు. ఆరవేయబడినపస్త్రము

ధరించు: మడిగట్టుకొను, 3 రూ-మడిగట్టు.

నలువొక్కలను గట్టుచేసి మడిగాయేర్పఱ

చే మడిగట్టుకొను.

మడికాసు. దే. వి. వెండి: చూ, లోహము. 1.

మడికాసుగట్టు. దే. వి. కైలాసము. చూ, పర్వ

తము.

మడికాసుమలకొడు. దే. వి: చూ, శివుడు.

మడిగట్టు. వా. వి. 1. చేనుగట్టు; ఆ కి.

2. చూ, రూ-మడికట్టు. 2; 3: చూ, రూ-

మడికట్టు. 3. [2-3.

మడిగట్టుకొను. వా. ఆ. కి. చూ, మడికట్టు.

మడిచేటు. ద్వ. వి. (మడిచి + చేటు) వైష్ణవ

స్త్రీలు ముందుమండియైతి వెనుకకు చెక్కు

కొనుకోక చేటు: చూ, మైదోలు.

మడిచెసలు. దే. వి. మడియందు వైరగు నల్ల

పెసలు: చూ, స్తంభకరి (పెసర)

మడిమ. అం: చూ, కళాసానములు.

మడిపంచే. వా. వి. ఆరవైచినబట్ట చూ,

పస్త్రము.

మడిబట్ట. వా. వి.-మై.-

మడిమంచే. దే. వి. బహిసము స్యా. ఆ. 6,

28: రూ-మడిమంచేము, నిస్సత్తువ-నిస్సత్తువు. (సం).—అశక్తి, గ్లావి.
మడిమించేము. దే. విణ—పై—
మడియిండు. దే. విణ మూఁడు. సా. 2, ఆ.
127: చూ, స్తబ్ధుడు
మడియాల. దే. వి. రూ-మడిలు: చూ, రజకి.
మడియించే. దే. స. కి. చేంపు. సా. 2, ఆ.
37: చూ, సంహరించే.
మడియ. దే. ఆ కి. 1: చూ, మరణించే;
2: కివ్వు, తునుగు.
మడియట. దే. వి: చూ, మరణము.
మడియగాలి. వా. వి: చూ, మిమ్ము. 1
మడినాలు. దే. వి: చూ, రజసుడు
మడిసంచి. దే. వి. (ఇతరులు అంటున్నాడనిది)
ఆరివైచినబట్టలు దేవుడు లోనగునవిగల
సంచి చూ, సంచి
మడిసంది. దే. వి. (రామా. 6, ఆ. 164):
చేంక-చేంకిలి-చేక్కిలి. (సం).—కత్తుము,
కత్తు, డోర్మాలము, బాహుమాలము.
(చూ, పాస్తము.)
మడుగు దే. వి. (రూ-మడుపు-మడ్లు-మణుగు-మణువు) 1. గుణము. “దీనికది యెన్ని
మడుగులు హేచ్చే” చూ, రెట్టి; 2. హరి
దము: చూ, సరస్సు. 1; 3. కొలను. పంచ.
నా. 3, ఆ. 340: చూ, సరస్సు. 1; 4 పరి
శుద్ధి: చూ, సుద్ధి. 2; 5. పరిశుద్ధవస్త్రము. పా.
2, ఆ. 14: చూ, వస్త్రము; 6. ఎనిమిదివీసెల
కొలది, బారువలో ఇరువదవంతు; 7. అడె
కువ: చూ, వినయము. 1; 8. ఆకుమడుపు.
గుక్తి. 5, ఆ. 57: చూ, స్మృతపక్షము; విణ.
9: చూ, మడి. 4; ఆ. కి. 10: చూ, పంగు.
హరిశ్చ. 1, ఆ. 73; 11: చూ, సుగ్రు. 4.
ఉ, హరి. 2, ఆ. 58; ఉ, హరి. 5, ఆ. 103.
మడుచే. దే. పే. చూ, రూ-మడచే.

మడుపు. దే. వి. 1: చూ, మడుగు. 5. అని.
5, ఆ. 31, 2: చూ, మడక. 1; బ.
3: చూ, రూ-మడుగు 8; స. కి. 4. చేం
పు: చూ, సంహరించే.
మడుపు. దే. వి, ఆ. కి. చూ, రూ-మడుగు.
మడేలు. వా. వి: చూ, రూ-మడియాల
మడ్లు. దే. వి, ఆ. కి. చూ, రూ-మడుగు.
(గుణమునకు —పాండు. 3, ఆ. 137.)
మడ్డి. దే. వి. 1: చూ, బంధురము. 4; విణ.
2: చూ, స్తబ్ధుడు.
మడ్డిపాలు దే. వి. బంకగానుండు నొకరనము
మడ్లు. దే. వి. ఇనుపగుండు. పృథ్వా 5, ఆ.
60: చూ, రాయి.
మడ్డుకత్తి ద్వ. వి: చూ, ముచ్చేకత్తి.
మడ్డుపు. సం. వి. ఉ. పుం. 1. గుమ్మెట, తు
డుము. చూ, వీణె; అం. 2: చూ, ఆనధ
వాద్యములు. [1-2.
మణిగు. దే. ఆ. కి. చూ, రూ-మడగు.
మణి. సం. వి. ఉ పుం, స్త్రీ. 1. రూ-మాణి.
పచ్చేతాయి లోనగునది (అశ్రుజాతి): చూ,
రత్నము. 1; 2. ముత్యములోనగునది (అన
శ్రుజాతి). చూ, రత్నము. 1; 3. రతనము:
చూ, రత్నము. 1; 4. నంద, మంత: చూ,
పాత్రము. 6; 5. మని: చూ, మడికట్టు;
6. గొత్తైమెడచేన్ను: చూ, స్తన్యము;
7. మగవాని కామచివర: చూ, శిశ్నము;
8. ఒకానొకపాము: చూ, సర్పము; అం.
9: చూ, క్రియలు; 10: చూ, అసంయత
హస్తములు.
మణికట్టు. వా. వి: చూ, రూ-మడికట్టు.
మణికము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. కాగు. మంత
(అని కొందఱు); చూ, పాత్రము 6; అం.
2: చూ, రదత్తములు.
మణికావము. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, వెంపలి*.

మణికారుడు. సం. వి. ఆ. పుం. రత్నములను

సానబట్టువాడు: చూ, సానలవాడు.

మణిగ. దే. వి. (రూ-మణిగ-మణిగె-మణిగె.)

చూ, దుకాణము. 1.

మణిగణనికరము. పా: చూ, వృత్తము. 1. ("న-
న-న-న-స. 9 యతి. 15 వ ఛందస్సు")

మణిగము దే. వి. రూ-మణిగము అధికారము

చూ, రపము. 1. [చూ, సహులంధము.

మణిగాననము దే. వి. సన్నపన్నపుపూతె

మణితము. సం. వి. ఆ. న. రూ-మణితము

1 రతికాలమునందలి గళగపము: చూ, స్వ

గము 2, 2. కోకిలధ్వని చూ, స్వగము

2; అం 3 చూ, రతిధ్వనులు.

మణిదిపిక. పా చూ, వృత్తము 1 (మొదటి

పాదము.—"న-ధ-ధ-న-ధ-న-గణములు.

13 యతి; రెండవపాదము—"న-న-న-న-

జ-ధి సగణములు. 14 యతి, మూడవపాద

ము.—"న-ధ. ౧-న-న-న-న-న-గణము

లు. 12 యతి; నాలుగవపాదము—"న-ధ-

౧-న-న-జ-నగురువు 12 యతి)

మణిపూరికము. అం. చూ, చుక్కములు. (వెన్నె

ముకయందలి పట్టుకగ్గములలో నొకటి)

మణిపూరిము. అం.—పై.—

మణిపగివాళము. సం. వి. ఆ. పుం, న రెండు

భాషలుకలిపిన కక్షిత్వము:చూ, మాటలల్లుట.

మణిబంధము సం. వి. ఆ. పుం. 1. మన. చేతి

మనికట్టు: చూ, పాస్తము. 1; అం. 2 చూ,

అధమక్షేత్రములు.

మణిబంధములు. అం. (ముంజేతులు) 1: చూ,

లక్షికాంగములు (పురుషునకు—ముడుసులు

కనిపించుచున్నదని. నిక్కలి కుఱచేయైన

రాణి. మూడురేఖలున్న మణిఖచితభాష

ణములధరించుచు); 2: చూ, (స్త్రీ)లక్షికాంగ

ములు. (బాదెనవతిచేపును.)

మణిబిందుమాలిక. అం: చూ, దింతక్షిత్తములు

మణిభూషణము. పా: చూ, వృత్తము. 1. ("న-

న-ధ-ధ-గణములు. 10 యతి. 15 వ ఛం

దస్సు.")

మణిమంత్రినిధాదిసిద్ధి. అం. చూ, కళలు.

మణిమాల. పా: చూ, వృత్తము. 1. ("త-య-

త-య గణములు. 7 యతి. 12వ ఛందస్సు.")

మణిరంగము పా: చూ, వృత్తము. 1. ("ర-

స-స-గురువులు 6యతి. 10వ ఛందస్సు.")

మణింజనము సం. వి. అ. న. వర్ణపుట్రము.

మణివకాడు దే. విణ. (మణివము + కాడు)

చూ, పాపవస్త్రేపుకాడు.

మణివము దే. వి. చూ, రూ-మణిగము

మణిసరులు దే. వి. బ. చూ, ధాన్యము.

మణినిల పై వి -మనశ్శిలా కటంధిర. (సద్ధి-

మన్నపునీళ్ళలో రెండుభాములు డోలాయం

తగ్గినవ పండినశుద్ధి: చూ, రాయి

మణిసూత్రస్థాయము పా పూ. ల-లో దాగ

మువలె లోపలకలిసి యుండుననుగతి.

మణిసానపగ్గియొగము. అం: చూ, శింశ్రములు.

మణిచుకము. సం. వి. అ. పుం రాదినీవండి:

చూ, లోహము 1.

మణుగు దే. వి. అ. కి: చూ, రూ-మడుగు.

మణుగుయాల. స్వ. వి. బ. కుజేరిమూలమును

ధిక్ష్యము: చూ, ధిక్ష్యము.

మణుచే. దే. కే: చూ, రూ-మడుచే.

మణువు. దే. వి. అ. కి: చూ, రూ-మడుగు.

మణికారు వా. వి. మునగిలినకుసహాయకార.

మతంగజము. సం. వి. అ. పుం ఏనుగు చూ,

హస్తి.

మతంగుడు. సం. వి. అ. పుం. 1. కకుముషి:

చూ, సన్యాసి; 2. రూ-మతంగుడు:

చూ, మాదిగ.

మతకము. దే. వి. 1. కపటము: చూ, సూక్ష్మ

ము. 2; 2: చూ, నూయము. 1; 3: చూ,

స్నేహము. 1. [వి: చూ, వ్యాళగాహి.

మతకరి. దే. విణ. (మతకము + అరి) మాయ

(తె).—కటకటాలు, కటకటాకమ్ములు
(మత్తాలంబము చింత్యము.)

మత్రి. వై. వి. మదము చూ, మత్తా.

మత్రికాడు. ద్వ. వి. చూ, వలపుకాడు.

ఉ. హరి. 5, ఆ 149.

మత్రిల్లు. వై. అ. కిరి=మత్త. చూ, మదించు. 1.

మత్తి. వై. వి.=మత్త-మద: చూ, మత్తి.

మత్తుడు. సం. విణ. 1. మదట చూ, శౌండుడు;
2: చూ, హృష్టుడు; 3: చూ, సోమరి.

మత్తుదగివ్యములు. పా. (ఓషధులు) పాగాను,

కల్లు, గంధాయి, నల్లమందు మొదలగునవి.

మత్తేభవిశ్రిదితము. పా. (మత్తేభము): చూ,

పృత్తిము 1. (“స-భ-ర-న-మ-య-వ

14 యతి. 20వధందన్ను.”) గ్రూర్పనలు.

మత్సరకృత్తు. అం: చూ, పక్షగాని గత

మత్సరము. సం. వి. అ. పుం. 1.=మచ్చేరము:

చూ, హంస. 7; 2. కోర్ధము: చూ, రోష

ము; విణ. 3. ఈర్ష్యకలది; 4. కోర్ధము

గలది: చూ, రోషము; అం. 5: చూ, హే

యగుణములు; 6. (మాత్సర్యము): చూ,

అరివర్ణములు.

మత్స్యండి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. రూ-మత్స్యం

ది. కండచేక్కెర: చూ, శర్కర. 1.

మత్స్యండి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. —పై.—

మత్స్యధాని. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. చేపలబుట్ట,

కువేణి: చూ, వల 1.

మత్స్యపిత్త. సం. వి. ఆ స్త్రీ. కటుకరోహి

ణి: చూ, శివలాదని.

మత్స్యబంధనము. సం. వి. అ న: చూ, వల.1.

మత్స్య బంధము. అం: చూ, శబ్దాలంకారములు.

మత్స్యము. సం. వి. అ. పుం. 1. (రూ-మచ్చ

ము-మత్స్యము)=మచ్చేము. (మాంసముహరిం

చేసిచ్చచేత చూచించునది.) అండజము,

అనిమిషము - అనిమేషము, అప్పుచును,

ఆత్మాశి, కచరము, క్షుత్త, గోనద్దము, చప

లము, జలపిచ్చకము, ఝషము, పృథుకోమ

ము, పోటగళము, మినము, విసారము, పైసారి

ణము, శంబరము, శకులి. (తె).— చేప, (బ)

తెఱగంటి, నీటికెడుచెక్కు పుట్టువు, మచ్చే

ము=మచ్చేము, మరునిడాలు, మిలు-మిను-

మిలు, వాలుగ; తద్విశేషములు.—గ. అం

డాలువు; ౨ అంబుకీశము, ఆపసాఘ్యము,

ఉలూపి, జలకూర్మము, శిశుకము, మినడిం

భము. (తె).—ఉలచేచేప, ఉలచేమిను,

ఉలస-ఉలచే, ఉలచేమిను; 3 అంబు

గజము, అంబుమర్కటము, అపహారము-అప

హారము, అసిదంష్ట్రము, ఆరామము,

కుంభి, కుంభీరము, క్షీరశుక్లము, గిల

గానిహము, గానిహము, చపలాంగము,

చులుక, జలకంటకము, జల

కపి, జలజిహ్వము, జలరూపము, జలనూ

కరము, జలనూచి, ఝషము, ఝషా

శనము, నక్రము, మకరము, మకోలి, మాయా

దము, మినరము, వార్షటము, శింశుమార

ము, శిశుకము, హృదగనిహము. (తె).—

కడలిరాత్రుడి, పిడకమొసలి - పిడుక

మొసలి, మరునిడాలు, మొసలి;

౪. కుంభీరము - కుంభీలము, గిలగానిహ

ము, గోమఖము, నక్రము. (తె).—కాటు

మొసలి; ౫. అకూపారము, అపహారము-

అపరాహము, అపహారకము, కూర్మరాట్టు,

జలకిరాలము, జలగ్రహము, జలహస్త, జలాం

టకము, జలాండకము, తంతునాగము,

తంతువు. (తె).— అగడు - నెగడు -

నెవడి - నీటిదయ్యము; ౬. అతిశృంగ

కము, శృంగి. (తె).—కోమ్ముచేప, పాం

పమిను, ౭. (తె) - అరిజి. అరుచి. లద్వి. -

కల్లరుజి, పుల్లరుజి మొ; ౮. అర్థశిఖరిము,

తిమింగిలము, చిండిపాలము, F. అపహారము.

గార్జనుము; ౧౦. అసిపుచ్చకము, చపలాంగము, జలకపి, జలచరము, జలౌకసము, నీరాటము, శింశుమారము. (తె).—నీరు దిగిమ్మరి; ౧౧. ఆలస్యము, కఫహాటి, జలనూకరము. (తె).—నీరుపంది; ౧౨. ఇంఛాకము, జలవృక్షకము. (తె).—చిలుచేప, చెయ్య-రొయ్య; ౧౩. ఇల్లిశము-ఇల్లిశము, ఇల్లిలము, గాంగేయము, జలతాలము, జలవాపికము, పొగ్గిషి, రాజశంఖము, వారికర్పూరము, శంఖరాధిపము, శంఖరి. (తె).—ఇల్లన, ఇల్లిసె, ఇల్లెము, ఇల్లెన, బేడిస; ౧౪. ఉచ్చింగటుడు, తృణగంధము; ౧౫ ఉద్గంధపాలము; ౧౬ ఉద్గిము-ఉద్గిము, జలమగ్ధారము, జలాఖువు-జలాఖువు, జలనవలము, జలదీపాలము, జలప్లవము, నల్లవలము, నీరాఖువు (తె).—నీరు పిల్లి; ౧౭. ఉరగము; ౧౮. ఎఱ్ఱమీను(చూ, నర్మము), ౧౯. ఏరంగము; ౨౦. కిరకతోలిము, జలవృధము, జలనూచి. (తె).—గద్దము-గద్దచేప; ౨౧. కంటకాకృష్టము, నుజ్జిశము, నుడిశము, మలీశము-మలీశము, మలీశము-ఖలిశము-ఖలిశము-ఖలిశము, ఖలిశము. (తె).—గుడి, గుడిశెల్ల; ౨౨. కజ్జలి; ౨౩. కరండి, జలశయము, మూకము, శంబరము; ౨౪. (తె).—కరవాడు-కరవాడు, వట్టిచేప, వరుగుజేప; ౨౫. కర్ణఫలము; ౨౬. కలకము, గండ్లము, గండ్లము, శకిలి-శమలి, శమలము, శమలార్చకము (తె).—కచ్చేమీను, బేడిస, బేడిసమీను, లంజబేడిస; ౨౭. కలభము; ౨౮. కవయ, కవిక, కక్రికచప్పి, రాశీవము. (తె).—కొలువాసములు, చొలు-చొలు-చొలు, చొలుచుతె, సొలు-సొలు, సొలుచేప; ౨౯. కశ్యపము-కాశ్యపము; ౩౦. కాకోచి, కాకోచికము, జలవాపికము; ౩౧. కాతరము,

కాశలము; ౩౨. నంచిక, నంభిలము, నంభీరము, నంచికము; ౩౩. నుడుంగము; ౩౪. తుంద్రజలచరములు.—నూటము; (తె).—ఎగచిల్లిపురుగు; కత్తిరి; నురుమింద; కొయ; గవ్యము; చొప్పుడునుల్ల; తలకప్ప; తెలిదేమ్మకరి, పసిమిరి, వాచేడు, విద్వూత, నీటినుమ్మరిపురుగు; నీటికె, నీరుగుట్ట; నీరుపాప; నీరెడ; నీర్పలి; నులిగుల్ల; పాగిచిపురుగు; బంగరుపురుగు, రుండము; నెల్లపోలిక; ౩౫. కోంకణము; ౩౬. క్రోడీముఖము, ఖడ్గము, గండ్లము-గండ్లము, గడ్డము, గలానిలము, శమలార్చకము (తె).—గండ్లగెండ్ల; ౩౭. క్షణనిశ్వాసము. శింశుమారము-శింశుమారము; ౩౮. క్షణగంధము-క్షణగంధము, గాంగళము-గాంగళము, గాంగళియము, గాంగేయము; ౪౦. గిరిప్పి; ౪౧. గంధుపది (తె).—ఆడు ఎఱ్ఱ (ఆడెఱ్ఱ)(చూ, నర్మము); ౪౨. గద్దము, గద్దాలము, యోగ నాటిక, ౪౩. గడ్డకము; ౪౪. గవాచి, ౪౫. గుడము; ౪౬. గుల్మము; ౪౭. గోమీనము, ౪౮. గార్జనుమృదురిక, మృదురము, మద్దువు (తె).—బొమ్మడాయి; ౪౯. ఘర్జిలము; ౫౦. చంద్రిచంచల; ౫౧. చిత్రీఫలకము, చిత్రీఫలము, చిత్రీఫలి, ఫలకి; ౫౨. చిరిచిము-చిరిచిము-చిరిచిము-చిరిచిము-చిరిచిము. (తె).—తేలు మీను; ౫౩. చులుంపి; ౫౪. చులుకి; ౫౫. చిత్రీపదాలము, చిత్రీపల్లికము, పారీనము, సహస్రీదంష్ట్రము. (తె).—కొలు-కొల్లు, కొల్లుమీను, పాటిసము, బేడిస; ౫౬. చీరము; ౫౭. చాగలకము; ౫౮. చాత్కూటము; ౫౯. తిమి; ౬౦. త్రికంటకము; ౬౧. నీరు కోడికి. —(చూ, పుంజే); ౬౨. నీటినుమ్మమునకు. —(చూ, సూయము.); ౬౩. కాలము; ౬౪. సిద్ధుల. (తె).—ఉప్పజేప; మతి

కొన్ని చేపలరికములు (తెలుగుపదముల తోవ్వనహరింపబడునవి) - అంబుపక్కెర; అల్లెదము-అల్లెదమ్ము; ఆకుజెల్ల; ఇంగిలాయి; ఇసుకదొందు; ఈసపిట్ట; ఉణుజే; ఉల్లాగుజేప; ఉల్లికుచ్చేడము; ఒల్లెంక; కడిపెల; కదిర; కనుగుజేప; కల్లుపజే; కాగిస; కుంటముక్క; కూరముక్క; కొరడు, కొరద; గజ్జె; గొల్లదొందు; గుడ్డింగిలాయి, చేందమామపక్కె; చేదువాచేప; చోట, చోటమీను; చిత్తర; చీరచింపు; చుక్కకార, చుక్కపిల్ల; కల్ల; కేక; తిమిరమీను, తిరిర, తిలకి, తూరి-తూల; పండుజేప; తెల్లనార; తొల్లిక; దానరికొయ్య, దొండు, నాగపంజెర; నీరుపావర; పక్కె; పయిబొంతుకట్ట; పల్లికట్ట; పరిగియ-పరిగి, పట్టెమీను, పాలచేప, పాలచోట, పుత్తడికాను; పులన, పులచే, పుల్లరుజే, పులిమెకము; పూజేప, పూమేను, పూలమట్ట; పైబొంతుకట్ట; పొట్టపెంజెర; పానుగుంజేప; పారకచేప; పాలస; పోసతెక్క; బుడ్డకట్ట; బొంకపు; బొందపక్కె; బొచ్చె, మంగలిపక్కె; మట్టగిడును; మడవచేప; మలుగు, మాచెనపక్కె; మాతగొరక; మిసి; మిసికల్లు; ముకుందమ్మ; ముచ్చేంగి; ముట్టచేప; ములువాలుగ; మెత్తడి; మేప; మొట్టె; మోరపక్కె; రాతిగొరక; రామ, లత్తిచేప; పంజీరము - పజ్జీరము, పంజీ, పందొందు; పడగవ్వ; వాలుగ, వాలుగుంకి, వాలుగపాము, వాలుపు; వింజిలి; వెలిమొట్ట; పొరంగి. (మిగతవానికి "చూ, సోరంగి.") అం. 2. మత్స్యదేశము: చూ, దేశములు; 3: చూ, మత్స్యవతారము; 4: చూ, ఆసనములు.

మత్స్యశ్రీ. సం. వి. ఈ. (స్త్రీ). 1. పాన్నగంటికూర: చూ, శీతసారము; 2: సోమెదకూర.

మత్స్యవతారము. అం. చూ, ఆవతారములు. (దేవతలకురాజగు ఇంద్రుడును బ్రహ్మయును శ్రీమహావిష్ణువును పార్థింపిరి. శ్రీమహావిష్ణువు చేపయాపమును గాల్చి సముద్రమున నడచియున్న సోమకాసురుని జింపెను. సోమకుడు దొంగిలించిన నాలుగు వేదములనుగూడ విష్ణుదేవుడు సీసికొని బ్రహ్మకిచ్చెను ఇదియే మత్స్యవతారము.) మధనము. సం. వి. అ. న: ఉన్మంథము, దధిమధనము, దధిమథము, మంథనము. (తె).- చిలుకుట, చిలుకుడు, తరి, తరుమేట-తరిమేట, తరిచ్చేన.

మశింయే. సం. స. కిరి: (తె).-గిలకరించే, చిలుకు, తరుచే-తరు-తరిచ్చే, పుడుకు.

మథితము. సం. వి. అ. న. 1. నీర్ముకలియని మజ్జిక: చూ, మజ్జిక; విణ. 2. తరిచ్చేబడినది, 3. బరయబడినది

మదంతి. అం: చూ, శుభ్రము.

మదకలము. సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, మదపు సేనుగు; విణ. 2. మత్తుచేత వ్యక్తముకాని మాటలుకలది.

మదట. వై. విణ. 1.-మద: చూ, మత్తుడు.

1; 2. మత్తురాలు, డిమ్మరి-డిమ్మరి చూ, (స్త్రీ). మదటతనము. వై. వి.-మత్తుత్వ: మత్తుత.

మదటయేనుగు. ద్వ. వి. గంభీరవేది: చూ, మదపుమేనుగు.

మడినకంటకము. సం. టి. అ. పుం: ఉదర్కము. (తె).-ఉమ్మెత్తములు. [ములు.

మదనకామేశ్వరిలేహ్యము. అం: చూ, లేహ్య మదనగంధులు. దే. వి. బ. చూ, ధాన్యము.

మదనచేతులు. దే. వి. బ: తనాబి, దంతియ-దంతె, దూలము. (సం).-తండకము(చూ, స్తంభము.)

మదనదర్శణము. పా: చూ, పృత్తము. 1.

(“ధ, స, జ, ర, ఙ, గురువులు. 11యతి. 18వ ఛందస్సు.)

మదనము. సం. వి. అ. పుం. 1. ఆమని: చూ, సంబరము. 3; 2. ఉ మైత్త * : చూ, చాలాపున్నము; 3. మంగ*: చూ, శ్వసనము 3; 4. మరునము: చూ, సిక్థకము; 5. ఒకపక్షి: చూ, కంజలము; 6: చూ, మగ్గమాతంగి *; అం. 7: చూ, జన్యతాళములు.

మదనవిలసితము. పా. చూ, వృత్తము. 1.

(“స, స, గ. యతిలేదు 17వ ఛందస్సు”)

మదనవృత్తము పా: చూ, వృత్తము. 1. (ఇది పసంతి తిలకపరిశేషడయేను. 9యతి.)

మదని. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. జేనాదిశిల్లి: చూ, సంకుపు. [ధాండు.

మదనుడు సం. వి. అ. పుం: చూ, మన్మ మదపుడినుగు. ద్వ. వి: చూ, మడుటయేనుగు. మదనుడయే. మి. స. కి (మదము + అడయే) చేంపు కై. 5, అ. 58: చూ, సంచరించే.

మదము. సం. వి. అ. పుం. 1. మత్త. క్రొవ్వ: చూ, హామిక; 2. ఏనుగుకొవ్వ: చూ, హామిక; 3. సాండు: చూ, రేతస్సు. 1, 4. ఏనుగురేతస్సు: చూ, రేతస్సు. 1. (చూ, హాస్తి.); 5. కస్తూరి: చూ, మదాహ్వాము; 6: చూ, హంకారము; 7: చూ, సంతోషము; అం. 8. చూ, సంచారి భాషములు. (“అమృతమనంబున గపివరులు మధురమధుపాన వ్యామత్తులైతూలుచే దేలుచే సోలుచే వివిధగతుల జెలంగంబొడంగి 8.”); 9: చూ, హేయగుణములు; 10: చూ, గజపదములు; 11: చూ, అరివర్గములు.

మదములు. అం. 1. (ఏనుగునకు మదము ఎనిమిదవోట్లబుట్టును.) - గ. చెక్కిల్లకు. దానము, 2. కన్నులకు. స్త్రీపు. 3. చెవులకు. -

సాగరము, ర. తొండముచివరకు. - శీకరము, ౫. చేను మొనలకు. - శిక్యము, ౬. మేహమునకు - మదము, ౭ హృదయమునకు. - ఘర్మము, ౮. చరణములకు. - మేఘము పుట్టును. చూ, హాస్తి; 2. (తీ)మదములు. - గ. విద్యామదము, ౨ ధనమదము, 3. కులమదము; 3 (అద్వైతములు). - గ. అన్నమదము, ౨. ఆర్థమదము, 3. స్త్రీమదము, ర. విద్యామదము, ౫. కులమదము, ౬. రూపమదము, ౭. ఉద్యోగమదము, ౮ యావనమదము. (లేక) గ ధాన్యసంగ్రహ, ౨. ధన, 3. మాన్యక్షేత్ర, ర విన్య, ౫. సత్కులపరినాత, ౬ సౌందర్య, ౭ ఉత్తమగ్రామనివాస, ౮ యావనమదములు. [ము. 1.

మదయిచ్చువు. సం. వి. ఉ. పుం: చూ, గేఘ మదలేఖ. పా. చూ, వృత్తిము. 1. (“మగణ సగణ గురువులతోఁగూడినది. 7వ ఛందస్సు.) మదల. వా. వి. అలయ: చూ, సోమరి.

మందలతనము. వా. వి: చూ, విలంబము. 1.

మదస్థలితము. అం: చూ, కరణములు.

మదసాము. సం. వి. అ. స కల్లుత్రాగడియిల్లు. చూ, సదనము. 1. [చూ, హాస్తి.

మదహాత్తి. వై. వి = మదహాస్తి. మదపుటేనుగు: మందావరము. సం. వి. అ. పుం ఇంద్రునివినయ: చూ, హాస్తి. [హాస్తి.

మదావళము. సం. వి. అ. పుం. ఏనుగు: చూ, మదాహ్వాము. సం. వి. అ. పుం: చూ, మృగమదము. మది. వై. వి. 1. గుండె: చూ, హృదయము. 2; 2 = మతి. బుద్ధి. ఉ. హరి. 5, అ. 191: చూ, హృల్లేఖము. 2.

మదించే. సం. అ. కి. 1. కొవ్వ: చూ, మబ్బుకొను; వై. అ. కి. (1) తలయే. రా, వి. 3, అ. 52: చూ, సంకల్పించే; స. కి. (2) మదింపుచేయు: చూ, తోయే. 4.

మదింపు. నై. వి. అంశ-అంచేవా, ఉవులు-

డౌలు.

[సాంబ. తిర్వ. 7

మదికొలంపులుగు. ద్వ. వి. చూ, హంస.

మదికొలనునెక్కొనుపిట్ట. ద్వ. వి. —పై—

మదిమది. నై. వి. నెమ్మది. ఉ, హరి 5, ఆ

43: చూ, శాంతము. 1.

మందిర. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1 కల్లు: చూ, సుర.

2; 2 కుచేరుని కూతురు, కటమాలిని చూ,

సూన. 1; అం. 3: చూ, సంచారభావమున

బుట్టినదృష్టులు.

మదిరాక్షి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. మడముకప్పి

న కన్నులుగల ఆడుది: చూ, స్త్రీ; 2. ఆ

డుది: చూ, స్త్రీ.

[స్థానము

మదిరాగ్యహము. సం. వి. ఆ. న: చూ, మడ

మదీయము. సం. విణ. (తె) —నాది

మదుగు. దే. వి. మదుమ-మదువు. భాగ.

10, స్కం. పూ. 758: చూ, పిదపిద. 2

మదువు. దే. వి. 1. ఆకుపచ్చే: చూ, పచ్చము.

6; వా. 2. మదువుపెట్టినసోమ్మలోనగునది.

మదుము. దే. వి: చూ, హి-మదుగు.

మదురు. దే. వి. 1. చూ, మగులు; ఆ. కి.

2: చూ, మాగు 3.

మదురుకప్పు. వా. వి. గణికమ్మ-గణికమ్మ

చూ, వృంతము. 1.(మట్ట)

మదురుగోడ. ద్వ. వి. చూ, మగులుగోడ.

మదురువు. నై. వి. 1. మత్తు: చూ, హామిక;

2. మధు. కల్లు. చూ, సుర. 2.

మదువు. దే. వి: చూ, రూ-మదుగు.

మదోక్కటము. సం. వి. ఆ. పుం. 1 చూ, మది

పుటేమగు; 2. కపోతము: చూ, సురటి.

మద్గరిము. సం. వి. ఆ. పుం. బొమ్మదాయి:

చూ, మత్స్యము. 1.

మద్గువు. సం. వి. ఉ. పుం. 1. నీరుకాకి: చూ,

వాదనము. 1; 2: చూ, మద్గురము.

మద్దత్తు. వా. వి: చూ, సహాయము.

మద్దల. నై. వి. మద్దల. మృదింగము. రూ-

మద్దల: చూ, పీణ.

మద్ది. దే. వి: చూ, సాలము. *. (దీనిభేద

ములు.—ఇనుమద్ది, ఏనుమద్ది.) (దీనిని

డిజిటాలిస్ అనుఇంగ్లీషుమందునకు బదులుగా

నుపయోగింతురు. గుండెనొప్పికేమందు.)

మద్దికాయలు. దే. వి. బ. చెవితిమ్మెలనునగ:

చూ, భూషణము. 2.

మద్దెల. నై. వి. మద్దెల: చూ, రూ-మద్దల.

మద్దెలరూపురిక్క. నై. వి. మద్దెలరూపురిక్క.

ధనిష్ఠ: చూ, రిక్క.

మద్దెలసంచే. అం: చూ, దండలు.

మద్దెలసంచేదండ అం.—పై.—

మద్దెలన. అం.—పై.—

మద్ద్యము. సం. వి. ఆ. న. కల్లు: చూ, సుర. 2.

మద్దింకరుడు. సం. విణ: చూ, కుంభంకరుడు.

మద్దికము. పా: చూ, వృత్తము 1. (“భ, ర,

న, ర, న, స, న నురువులు. 11 యతి.

22వ ఛందస్సు.”)

మద్దిము. అం: చూ, దేశములు [సోమపల్లి.

మధుక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. తిప్పతీగ*: చూ,

మృకంఠము. సం. వి. ఆ. పుం. కొయిల చూ,

సాంకుడుపులుగు.

మధుకము. సం. వి. ఆ. న. 1: చూ, యృమ

ధుకము*; 2. రూ-మధుకము. ఇప్ప *:

చూ, వానపర్శిము. 2; 3. నెనులి: చూ,

శిఖి. 2.

మధుకరము. సం. వి. ఆ. న. 1. శిఖిష్యము:

చూ, సాదము. (1); పుం. 2. తుమ్మెద:

చూ, పట్టుడు; 3. జీవకము, సర్జకము*:

చూ, రాజాగ్ధము.

మధుకరి. అం: చూ, సుషిరవాద్యములు.

మధుకుడు. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, మగధుకుడు.

మధుకేటము. సం. వి. అ. పుం. తుమ్మెద: చూ, పట్టదము. [వారము.

మధుకృమము. సం. వి. అ. పుం. చూ, మధు మధుత్వము సం. వి. అ. న. చెఱకు* చూ, రసాలము. 3. [గుడు.

మధుదీపుడు. సం. వి. అ. పుం. చూ, మస్క మధుద్రము. సం. వి. అ. పుం. చూ, మధు కేటము. [మధుకము. 2.

మధుదుగ్గము. సం. వి. అ. పుం. ఇప్ప* చూ, మధుపటలము. సం. వి. అ. న. కరండము, త్తేద్రపటలము. (తె) — తుట్టియ—తుట్టె, తెట్టియ—తెట్టె, తేనెతుట్ట, తేనెతెర, పెర—పెఱ. తద్వి. — మధుపగ్గము (“చూ, సారము”)

మధుపము. సం. వి. అ. పుం. 1. తుమ్మెద, తేనెతిండి: చూ, పట్టదము; విణ. 2. మధ్య పాపము చేయునది.

మధుపర్కము. సం. వి. అ. న. 1. పెరుగుతో కలిపినతేనె. చూ, సారము; 2. పెండ్లి లో పఘావరులకిచ్చెడు నూతన వస్త్రము: చూ, వస్త్రము.

మధుపర్తి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1: చూ, రూ- మధుపర్తిక; 2: చూ, మధుక*; 3. నీలి*. చూ, రంజని. [చూ, సర్వతోభద్ర.

మధుపర్తిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. రూ-మధుపర్తి*. మధుపుష్పము సం. వి. అ. పుం. చూ, మధు గుగ్గము*.

మధుపుష్పపర్తి. అం. చూ, అనువర్ణములు.

మధుపేయిడు. సం. వి. అ. పుం. చూ, బల రాముడు. [చూ, మక్షిక.

మధుమక్షిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. తేనెటిగ: మధుమక్షికాన్యాయము. పా. ఈగలుచేర్చిన తేనెమనుష్యుల యధీనమగుననురీతి.

మధుమతి. పా: చూ, వృత్తము. 1. (“నగణ భగణ గురువులు. 7 వ ఛందస్సు.”)

మధుమేచము, సం. వి. అ. పుం. మాత్రిరోగ ము: చూ, మాత్రికృచ్చము. [ము. 1.

మధుయష్టిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. చూ, మధుక మధుర. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. ఒకపట్టణము, కాశీ. 3, అ. 47: చూ, దేశములు; 2. చూ, సదాప*; 3. అడవిసదాప*: చూ, సదాప; పా. 4: చూ, వృత్తము. 1. (పృథాత వృత్తచ్ఛాయను మొదటిచరణమును, అపరా జిత వృత్తచ్ఛాయను రెండవచరణమును, మాలినీవృత్తచ్ఛాయను మూడవచరణమును, నాలవచరణముకలికల్పితమును); అం. 5: చూ, త్నేత్రములు; 6: చూ, పుణ్యనగరములు.

మధురకవిమూర్ఖాదు. అం: చూ, అశ్వాదులు.

మధురగతి. పా: చూ, వృత్తము 1. (నవవిధ రగడలలో నొకటి. పదునాలుగుమాత్రాలు. 9వ మాత్రయతి) (చూ, రగడ)

మధురమీనాక్షి. అం. చూ, అత్తులు.

మధురము. సం. వి. అ. న. 1. చూ, విషము; 2. తుమ్మెద: చూ, పట్టదము; పుం 3 తియ్యన: చూ, మాధుర్యము. 1; విణ. 4. తియ్యనిది. (తె). — తియ్యనీయ, తీరిపి—తీరిపు. తద్వి. — మిక్కిలితియ్యనిది. — అతిమధురము; 5. ఇంపైనది: చూ, హృద్యము.

మధురస. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. చోగ*: చూ, సగ; 2. దాగ్గ*: చూ, స్వాదుఫల; 3. పిన్న పాల*: చూ, సుమంగళ.

మధురాక్కర. పా. చూ, వృత్తము. 1. (“ఒక సూర్యగణమును, మూడిందిగణములును, ఒక చంద్రిగణమును గలది. నాలపగణాద్య త్తురంబుయతి.”) [దానింబ.*

మధురాష్ట్రఫలము. సం. వి. అ. పుం. చూ,

మధురిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. అడవిసదాప*: చూ, సదాప; 2: చూ, సదాప*; అం. 3: చూ, కతుజవిభాషలు.

మధురిపుడు. సం. వి. ఉ. పుం. చూ, విష్ణువు 1. మధురిమ. సం. వి. వ. పుం. తియ్యన: చూ, మాధుర్యము. 1. [(చూ-మధురిమ.)

మధురిమము. సం. వి. ఆ. పుం.—పై.— మధులిహము సం. వి. హా పుం. చూ, మగు

పము. 1. [కృమము, మగుకృమము మగువారిము. సం. వి. ఆ. పుం. మద్యపాం మగువానిని. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. ఏఱుకొడి * చూ, సుగిత్తు.

మగువు. సం. వి. ఉ. స్త్రీ. 1. పాంతుర * చూ, సుమంగళి; 2. సీరు చూ, సలి లము, 3. పాలు చూ, స్తవ్యము; పుం, 2. 4 = మగురువు. కల్లు చూ, సుర 2 తద్వి - ఇప్పకల్లునకు — మధ్యాసరము, మాడిచకిము - మాధ్యకము, మాద్వీకము, 5 తేనె (ఇది తిరివిగుము. — మాక్షికము, భ్రామరము, సారిసుము, పౌత్తికమనికొండలు) విగతి విశేషములకు: — చూ, సారథుము; 6. పూం దేనె చూ, సారిసుము; పుం. 7 పైత్రీ ము, పైత్రీకము: చూ, మాసము. 1; 8 పసంతిబుతువు: చూ, మాసద్వయము; 9 ఇప్ప. *: చూ, మగుకము. 2; 10 గోరె ట *: చూ, సహ 2; 11. పుప్పొడి: చూ, సుమనోరజము. (ఈయర్థముపకు మగుకము— మగుళి—మగుళి— మచుళిక— మధుళిక రూపాంతరములనికొండలు ఇది చింత్యము.); అం. 12: చూ, మాసములు.

మగువులు అం. మాక్షికము, భ్రామరము, సారిసుము. (3) [లిహము.

మధువృతము. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, మగు మగుశిగువు సం. వి. ఉ. పుం. లేనెవ్విగాన మైముండెను ఎఱ్ఱపుత్తుల మునగ *. చూ, శిగువు. 1. [చూ, శ్వేతపాకి

మగుళి. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. తెల్లగురిశ్శిక.

మగుశేరిణి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. చూ—మగుశేరిణి.

1 చోగ్గ* చూ, సగిన. 2; 2. పిన్నయ ప్ప*: చూ, వానవృక్షము. 2.

మగుష్టిల. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. ఇప్ప. *: చూ, వానవృక్షము 2

మగుస్థిరము. సం. వి. ఆ. పుం —పై.—

మగుసారథి. సం. వి. ఇ. పుం. చూ, మన్మథుడు [మగువృతము.

మగుసూదనము. సం. వి. ఆ. పుం: చూ,

మగుసూదనము. అం (మగుసూదనం = మగుసూదనముతి = నాశయతి అనునస్వభావ సంహారకత్వాత్) చూ, ఓన్.

మగుసూదనముడు సం. వి. ఆ. పుం. చూ, విష్ణువు. 1.

మగుసగిన. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. చూ, మగువు 1.*

మగుకము. సం. వి. ఆ. పుం 1: చూ, గూ— మగుకము. 2. *, 2. నీరప్ప*. చూ, మహాలక్ష్మి.

మగుచ్చిప్రము. సం. వి. ఆ. స: చూ, మయినము.

మహాలక్ష్మి. సం. వి. ఆ. పుం. మహాలక్ష్మి.

(లే) - నీరప్ప*(కొండయిప్పఅనికొండలు): చూ, సుమంగళి.

మహాలక్ష్మి సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. పుప్పొడి: చూ, సుమనోరజము, 2. చోగ్గ *: చూ, సగిన. 2.

మహాలక్ష్మి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1. కల్లు చూ,

సుర. 2, 2. పూం దేనె: చూ, మగువు. 6.

మహాలక్ష్మి. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. పిన్నయిప్ప *: చూ, వానవృక్షము. 2.

మధ్య. అం 1: చూ, యంపిస్తులు; 2 స్వీయాం తర్ఫీది విశిష్ట నాయికావిశేషము. (ఉదయం చిన యావనముగలది. పదుమూడేండ్లు

మొదలు పదునెనిమిదేండ్లపర్యంతము పయ నుగలది.) (ఇది పతి యన్న సతీసత్తైవనము

గోపింపక తనపాతివ్రత్యభావము తప్పక

యందును): చూ, స్వీయ. (చూ, మధ్య పరిగృహము.)

మధ్యజన. అం: చూ, ధారలు.

మధ్యదేశము. అం: కురుక్షేత్ర పరియాగ హిమా ద్వి వింధ్యములకు నడిమిదేశము: చూ, సీమ.

(1) (దేశములు).

మధ్యమ సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. దుద్దు: చూ, మిద్దె. 2; 2. వాగ్భేదము: చూ, శబ్దము. 2; 3: చూ, నడిమివేలు; 4 కొత్త గ్రంథమైనది నది (ఆడుది) దుద్దురజ: చూ, రజస్వల.

మధ్యమకాలము అం: మూడవరాగము: చూ, స్వరము. 2 (చూ, గానశాస్త్రమండీరుడు, చూ, సప్తస్వరములు.)

మధ్యమక్షేత్రములు. అం: కపోలములు, అధరము, పృచ్ఛము, కటి, ఊరులు. (5)

మధ్యమగ్రామగతమార్చనలు. అం: సాపీరి, వారిణాశ్యము, కలలోపనతము, శుద్ధమధ్యము, మారి, పారవి, హృష్యకము. (7).

మధ్యమగ్రామము. అం: 1: చూ, గ్రామములు; 2: చూ, కనుజభాషలు; 3: చూ, టక్కజభాషలు.

మధ్యమపాత్రలు. అం: పురోహిత బ్రాహ్మణాదులు: చూ, సూచ్యము.

మధ్యమము. సం. వి. ఆ. పుం, న. 1. నడుము, కపును: చూ, వీరం. 1; పుం. 2. చూ, మధ్యదేశము; 3: చూ, మధ్యమ. 3; విణ. 4. నడిమిది; అం: 5: చూ, మధ్యమకాలము; 6. (మ): చూ, మ. 11; 7: చూ, హస్తక్షేత్రములు; 8: చూ, ఉత్తమక్షేత్రములు; 9. నడుము: చూ, లక్షణాంగములు (పురుషనకు. — సింహసమమైన బ్రహ్మచర్యము); 10. నడుము: చూ, స్త్రీలక్షణాంగములు. (పిడికిటిలో నిమిడి సూక్ష్మమైయున్న సుత్రము. సింహమధ్యమైన

రాజపత్నియగు. మచ్చేయున్న సంతతి చేయ్యెను. ఎడమనుడియై యల్పమై లోతుగ నున్న దుఃఖనతియగు); 11: చూ, శుద్ధజాతులు. (అంశములు); 12: చూ, కనుజభాషలు. [చతుష్టయము.

మధ్యమమమత్వమోహము. అం: చూ, మోహమధ్యమస్థాయి. అం: చూ, ఉచ్చతమము. (కంతమునందుండెనుండవశుగ్రతినప్తకము). మధ్యమాది. అం: చూ, రాగాంగములు.

మధ్యము. సం. వి. ఆ. న. 1. అవికాళము: చూ, సందు. 6; పుం, న. 2. చూ, మధ్యమము. 1; 3: చూ, మండలము. 1; పుం. 4. మానమున ఆరత్ని ప్రమాణము హీనమైన యేనుఁగు: చూ, హస్త; విణ. 5. నడితరముది; 6. నడిమిది: చూ, మంశలము. 1; అం; 7: చూ, లయలు; 8. చూ, పురుషములు; 9: చూ, గురుమతమున వ్యూహాంగములు. (తకారాది అనుబంధమున చూడుము); 10: చూ, శుక్రమతమున వ్యూహాంగములు; 11: చూ, స్థాయి. (చూ, మధ్యమస్థాయి); 12: చూ, లయస్థాయిములు; (చూ, స్వరము. 2) (విలంబిత, ద్రుత, మధ్యంబునెడి లయ విశేషములు పరుసగా తత్వ, ఓఘ, ఘనములనబడును. (విలంబిత ద్రుతములయొక్క కూడిక చేత రెంటినడుమనుండునది మధ్యము.)

మధ్యమండు. అం: చూ, ద్వాదశ రాజమండలము. మధ్యమోదీచ్యవ. అం. (జాతులు): చూ, అంశములు.

మధ్యరాత్రుము. సం. వి. అ. న: చూ, నడికిరేయి. మధ్యలోకము. అం. భూలోకము: చూ, లోకము. 1.

మధ్యవిత్తు. అం: చూ, హిందోళజభాషలు. మధ్యవృత్తము. అం: చూ, ఊర్ధ్వవృత్తము.

మధ్యస్థుఁడు. సం. విణ. ఇరుకత్తులకు న్యాయము చెప్పవారు: తగవుగోరి. (జడ్జి)

మధ్యా. ఆం: చూ, ధారలు.

మధ్యాక్కిర. పా: చూ, వృత్తము. 1. (రెండు ఇంద్రగణములు, ఒకనూర్యగణము, తిరిగి రెండు ఇంద్రగణములు, ఒకనూర్యగణము. నాలవగణాద్యక్షరముయితి.)

మధ్యాపగిల్లులు. ఆం. మధ్యాపగిల్లులు ధీర, అధీర, ధీరాధీరలను మూడులెఱుంగులైరి. (ధీర.—ఇలరస్త్రీనిఁ బొందివచ్చిన పతినిఁ జూచి దండించెనది. అధీర.—అన్యాయముఁ జైనను పతిసేమియనక పరాజ్ఞుఖురూపది. ధీరాధీర.—పతిని అన్నివిధములచేత దండించెనది. ధీర-అధీర-ధీరాధీరలు జ్యేష్ఠకనిష్ఠ భేదంబుచే నిరుదెఱుంగులైరి. (చూ, స్వీయ, యుగ్ధ, మధ్య, పగిల్లు, పరకీయ, నామాన్య.)

మధ్యాపూము. సం. వి. అ. పుం. 1. (తె).—పట్టపగలు, మిడసరలగ్గము. (మి).—మట్ట మధ్యాపూము: చూ, వాసరము; తద్వి.—మిడసరలగ్గము; ఆం. 2: చూ, కాలములు. 1; 3: చూ, కాలపంచకము.

మధ్యాసపము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. ఇప్పపువ్వు కల్లు చూ, మధువు. 5; ఆం. 2: చూ, ఆసపములు. [కము.

మన. దే. స. మనము అనుదానికి ప్రాతిపది మనఃపరిభ్రమండు. సం. వి. ఆ. పుం. తలఁపు చూలి: చూ, మన్మథుండు.

మనన. వా. వి. ఆయుష్యు: చూ, వయస్సు. 1. మననము. సం. వి. అ. న. 1. చింతన, గమనము: చూ, సంత. 4, ఆం. 2: చూ, యోగాంగములు.

మనమఁడు. దే. వి. 1. కొడుకుకొడుకు: రూ-మనుమఁడు-మన్మఁడు, పట్టిపట్టి. (సం).—నప్త: చూ, నూనుడు 1; 2. కూతు కొడుకు: రూ-మనుమఁడు-మన్మఁడు, పట్టి

పట్టి. (సం).—దౌహితుండు, నప్త: చూ, నూనుడు. 1.

మనమరాలు. దే. వి. 1. కొడుకుకూతురు. రూ-మనుమరాలు, పట్టిపట్టి. (సం).—నప్త, నప్తి: చూ, నూన. 1; 2. కూతుకూతురు: రూ-మనుమరాలు, పట్టిపట్టి (సం).—దౌహిత్రీ, నప్త, నప్తి: చూ, నూన. 1.

మనము. సం. వి. న్. న. రూ-మనస్సు. 1. గుండె: చూ, హృదియము. 2; 2. బుద్ధి: చూ, హృల్లేఖము. 2, బ. దే. వి. (1) సీమను నేనును; వా (2). వింతకువునకిచ్చెడు భరణము: చూ, మనపైతి.

మనవృత్తి వా. సం. వి. ఇ. స్త్రీ: మనోవృత్తి, మనువృత్తి, మనోవర్తి (తె) —మనము.

మనవి. దే. వి: చూ, విన్నపము. రాసు 1, ఆ. 34.

మనశ్శిల. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: మణిసిల: చూ, రాయి. మనశ్శుద్ధి. ఆం: చూ, శుద్ధులు.

మనసరి. మి. విణ (మనసు + అరి) 1. శూరుండు: చూ, హంపీరుండు. 2, 2. బుద్ధిమంతుండు: చూ, సహృదయుండు. [భవుండు.

మనసిజుండు. సం. వి. అ. పుం: చూ, మనఃపరి

మనసు. సం. వి. న్. న. (రూ-మనస్సు-మనము) 1. చూ, మనము. 1; 2: చూ, మనము. 2; విణ. 3. ఇష్టము: చూ, వల్లభము. 2; ఆం. 4. చూ, మానసికపూజాకుసుమములు; 5: చూ, ఇంద్రియములు; 6: చూ, దివ్యములు; 7: చూ, అంతఃకరణములు; 8 చూ, కరణములు; 9. వి. (1): చూ, మనసు. 1.

మనసుంచే. మి. ఆ. కిరీ చూ, మనస్కరించే-మనసు-గులుట. ఆం: చూ, మన్మథావస్థలు.

మనసువిలుగుట. జా. ఇష్టముపోవుట. “అంత నామాట మనసు విడిగి.” (నీచంద్రిక-విగ్రహము).

మనస్కరించే. సం. అ. కిరి: చిత్తగించే, మన
సుంచే.

మనస్కారము సం. వి. అ. పుం. మనఃవీర్య
త్వము, మనఃపూర్తి (అనికొండలు) చిత్త
భోగము.

మనస్వి. సం. వి. (న. ఈ. న.) మంచిమన
స్సుగలవాడు: చూ, సహృదయుడు.

మనస్సంగము. అం. (మనస్సంగము) 1: చూ,
ద్వాదశాపస్తంభ; 2: చూ, దిశాపస్తంభ.

మనస్సంగము అం. --వై. -- [1—2
మనస్సు. సం. వి. న. న. చూ, రూ-మనసు
మనాయించే వా. స. కిరి: చూ, విను 2.

మని వై. వి = మణి: చూ, మడికట్టు. [108.

మనికట్టు. ద్వ. వి. --వై. -- ఉ, హరి. 6, ఆ.
మనికి. దే. వి. రూ-మన్ని. 1: చూ, స్థానము

1 వసు. 2, ఆ. 4; 2. జీవనము. మార్గ. 7, ఆ. 169 చూ, వర్తనము 2, 3. వాస

స్థానము: చూ, వీడుపట్టు; 4 జీవించేట
చూ, మనికి. 2; 5 పనించేట చూ, మనికి.

3, 6. వాసగృహము: చూ, సదనము. 1.

మనికితపడు. ద్వ. అ. కిరి: చూ, శోకించే.
వికరి 6, ఆ. 142.

మనికితిపాలు. ద్వ. వి. మనోద్యుత చూ, శోకము.

మనికిపట్టు. దే. వి. 1. వాసగృహము చూ, సద
నము 1, 2 చోటు: చూ, స్థానము. 1.

మనికితేడు దే. వి. గృహస్థుడు: చూ, యజ

మానుడు (ఇంటికాపు) [వ్యక్తము 2

మనితిము సం. వి. తెలియబడినది: చూ,
మనియకాడు. దే. వి. పాఠపత్తెకాడు. చూ,

స్వామి 3. [అపంపెడు వైకిము.

మనియార్డు. వా. వి. విలాసదారునకు తపాలు
మనిసి. వై. వి. = మనుజు. (రూ-మానిసి-మాసి)

: చూ, మనుష్యుడు. [ఖము. 2.

మనివ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. బుద్ధి: చూ, హృద్యే

మనిసి. సం. వి. న. పుం. 1: చూ, విద్వాం

నుడు; వి. 2: చూ, బుద్ధిమంతుడు.

మను. వై. వి. రూ-మన్యు = మృత్స్ను. 1. సేల.

స్వా. 2, ఆ. 11: చూ, భూమి. 1; 2. మట్టి:

చూ, భూమి 1; దే. 3: చూ, ముక్కొ

మ్ము మెకము; 4. ఋశ్యవాచక మైన మన్న

శబ్దమునకు వృత్తియందు ద్విత్వములోపించిన

రూపము "మనుబోతు" ము; ఆ. కిరి.

5. జీవించే. మార్గ. 7, ఆ. 169. చూ,

బిరుదు 3; 6. మెలగు: చూ, వర్తించే.

మనుగు దే. అ. కిరి. చేయ్యే: చూ, మనిగించే.

మనుకువ. దే. వి. 1. వాసస్థానము. య. 1, ఆ.

51 చూ, పడనము. 1; 2. ఇక్క: చూ,

స్థానము. 1; 3. చెలియ: చూ, స్నేహము 1.

మనుగడ. దే. వి. 1 నివసము: చూ, మనికి. 2;

2 జీవనోపాయము: చూ, స్థితి. 5.

మనుగుడుపు దే. వి. (మనుపు + గుడుపు) అల్లి

యము. చూ, విందు. 2.

మనుచే. దే. స. కిరి 1: చూ, పోషించే; ప్రే.

2 మనలేయు: చూ, మంచే 2

మనుజునత్వ. అం. చూ, ద్వాదశానత్వము.

మనుజుననుడు. సం. వి. అ. పుం. చూ, మాని

సిడిండి. [మనుష్యుడు.

మనుజుడు. సం. వి. అ. పుం. మనిసి: చూ,

మనుజేందుగిడు. సం. వి. అ. పుం. చూ, మాని

సితేడు.

మనుడిండి. ద్వ. వి. చూ, మాలుధానము.

మనుపరి దే. వి. (మనుపు + అరి): చూ,

రక్షకుడు.

మనుపాల. దే. వి: చూ, పాలకూర*.

మనుసీనుగు. దే. వి. జీవచ్ఛవము చూ, శవము.

మనుపు దే. వి. 1: చూ, రక్షణము; ప్రే.

2: చూ, రూ-మంచే. 2.

మను వెంటి. ద్వ. వి. అడుముక్తిమృగము: చూ,

ముక్కొమ్ము మెకము. [మృ మెకము.

మనుబిళ్ల. ద్వ. వి. బిళ్ళదున్న: చూ, ముక్కొ-

మనుబోతు. ద్వ: చూ, మనుబోతు.

మనుమడు. దే. వి: చూ, రూ-చునమడు.

అని. 5, ఆ. 45. [రూ-చునమరాలు.

మనుమరాలు. దే. వి. (మనుమ + అలు) చూ, మనురాట్టు. సం. వి. 2. పుం. కుబేరుడు

చూ, శ్రీరుడు

మనునృత్తి. వా సం.వి. ఇ శ్రీ చూ,మననృత్తి. మనువు. సం. వి. ఉ. పుం. 1: చూ. మంత్రము.

1; 2. చూ, విష్ణువు. 1; బ. 3. కాలాగ్ని

జుడు. (చూ, మనువులు=వైవస్వతాది);

దే. వి. (1): చూ, మగడు. 2. (2). జీవ

నము. మార్క. 5, ఆ. 199 చూ, వర్త

నము. 2, (3). మగనిపరించుట; (4). నడవడి.

భాగ. 2, స్కం. 74. చూ, వర్తనము. 1,

అ. కి. (5). రూ-మనుగు చూ, మరణిం

చే; స. కి. (6). చూ, పోషించే. సాంబ.

సా. 123.

మనువులు. అం: స్వామ్యంభువుడు, స్వామో

చిహుడు, ఉత్తముడు, తామసుడు, దైవ

తుడు, చాక్షుడు, వైవస్వతుడు, సూ

ర్యసావర్ణి (సూర్యసావర్ణిక), దక్షసావర్ణి

(దక్షసావర్ణిక), బర్హిసావర్ణి (బర్హిసావ

ర్ణిక), ధర్మసావర్ణి (ధర్మసావర్ణిక), రుద్ర

సావర్ణి (రుద్రసావర్ణిక), రామ్యుడు, ధౌ

చ్యుడు. (14). [రాట్టు.

మనుష్యధర్మము. సం. వి. 1. పుం.చూ, మను

మనుష్యనాయకుడు. అం: చూ, నాయకత

యము.

మనుష్యయజ్ఞము. సం. వి. అ.పుం. అతిథిపూజ:

చూ, మనోయజ్ఞములు (యజ్ఞములు)

మనుష్యవర్ణములు. అం. బ్రాహ్మణ (బ్రాహ్మ),

క్షత్రియ, వైశ్య, శూద్రులు. (4)

మనుష్యసర్గము. అం: చూ, సృష్టిసర్గములు.

మనుష్యుడు. సం. వి. అ. పుం.=మనిసి: ఉ,

ఏధతుడు, కర్మార్థుడు, కర్మి, కుండీరు

డు, జనపదుడు, జానపదుడు, బాచాలు

డు, ధవుడు, నరుడు, నారుడు, పంచ

జనుడు, పునాంసుడు, పురుషుడు, పూరు

షుడు, భూమిస్వర్మనుడు, మంతువు, మను

జుడు, మర్త్యుడు, మానవుడు, మానుషుడు,

మానుష్యుడు, విసుడు. (తే).—మగడు,

మగవాడు, మనిసి-మానిసి-మాసి, మిండ

గాడు, మిండగీడు, మిండడు. తద్వి —

౧ (తే).—అడవివానిసి; ౨ (సం)—

అతికాయుడు; ౩ (తే).—పులుషానిసి;

౪. పుట్టినవానికి.—(చూ, సంభూతుడు.)

(మిగిలినవానికి “చూ, సంభూతుడు.)

మనెదారి. దే. వి. పృథువు, ఏకిమీడు: చూ,

స్వామి. ౨.

మనోగుప్త. సం. వి. ఆ శ్రీ: చూ, మనశ్శిల.

మనోజన్మ. సం. వి. 1. పుం చూ, మనోజుడు.

మనోజనసుడు. సం. వి. రూ-మనోజవుడు,

తండ్రిని బోలినవాడు (కొడుకు): చూ,

నూనడు. 1.

మనోజవుడు. సం. వి. 1. పుం.—వై.—

మనోజుడు. సం. వి. అ. పుం. తలపుచేలి.

చూ, మన్మథుడు.

మనోజ్ఞ పా. చూ, వృత్తము. 1. (“నజజ—

భి-గణములు. 10 యతి. 15 ఛండ్స్సు”)

మనోజ్ఞత. సం. వి. అ.న-మంజిమ-మంజిమము.

మనోజ్ఞమగు. మి. అ. కి: మనోరముగు-

(తే).—ఇంచే.

మనోజ్ఞము. సం. వి. 1. చూ, హృద్యము.

మనోజ్ఞుడు. సం. వి. 1. చూ, సౌందర్యవంతుడు.

మనోదండము. అం: చూ, తిదండము. 1—2.

మనోధవుడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, మనో

జుడు.

మనోమమకోశము. అం: చూ, కోశములు. ౪

మనోరథము. సం. వి. అ. పుం. కోరిక: చూ,

వాంఛ.

మనోరమ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. బౌద్ధదేవి: చూ, భార్య; పా 2: చూ, వృత్తము. 1. ("న-ర-జ-గురువులు. 7 యరి. 10వ ఛం దస్సు.")

మనోరమమగు. మి. ఆ. కిగ్: చూ, ఇంచే. 3. మనోరమము. సం. విణ చూ, హృద్యము.

మనోవర్తి. వా. సం. వి. ఇ. స్త్రీ: చూ, మనవృత్తి.

మనోవృత్తి. వా. సం. వి. ఇ స్త్రీ — పై.— మనోహరుడు సం. విణ. మనసు చెడినవాడు.

చూ, హరుడు. 3.

మనోహరము. సం. వి. ఆ. న. 1. బంగారు: చూ, లోహము. 1; 2: చూ, భక్త్యము; విణ 3: చూ, హృద్యము.

మనోహరవృత్తము. పా. చూ, వృత్తము. 1. ("ఇదికలితాంత వృత్తచ్ఛాయను చేసిపాద ములున్న తోటకవృత్తచ్ఛాయను పరిపాద ములున్నా నడచేసు")

మనోహరుడు. సం. విణ. చూ, మనోహరుడు. మనోహ్య. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, మణిసిల.

మన్ని. దే వి: చూ, రూ-మనికి.

మన్నిండి. ద్వ. వి. చూ, రూ-మనుడిండి.

మన్న. దే. వి. 1: చూ, సంరోధము. 1; వై.

వి. 2 = మన్యా. పడతలయందుండు నరము:

మన్ని. (సం).—మన్యా: చూ, సిర. 1.

మన్నడు. దే వి: చూ, మనెదారి.

మన్నన. వై. వి.=మానన. 1. బహుమానము, గౌరవము (అనికొందలు): చూ, సన్మా నము; వా. 2 ఆపరాధక్షమము: చూ, మన్నింత. 2.

మన్నా. వా. వి. అటకాయించు. "దేవిడ్డి మన్నా": చూ, సంరోధము. 1.

మన్ని. వై. వి. 1.=మన్యా: చూ, మన్న. 2, దే. వి. 2: చూ, మనికి. 3.

మన్నించే. వై. స. కిగ్. 1: చూ, సమ్మానించే; 2. ఆదరించే: చూ, సంబాధించే; వా. 3. ఆపరాధమును త్త మించే: చూ, సహించే.

మన్నింపు. వై. వి. 1. మన్నించేట: చూ, మన్నన. 1; 2 చూ, మన్నన. 2.

మన్నిక. వై. వి.=మానన: చూ, మన్నన. 1. మన్నిగొను. దే. స. కిగ్. వేంపు. ఉ, హరి. 5, ఆ. 288. చూ, సంహరించే.

మన్నియ. వై. వి.=మాననీయ: చూ, మనెదారి. అచ్చ. ఆర, కాం. 73. [మన్నెడు]

మన్నియడు. వై. వి.=—పై.—(రూ-

మన్నియము. వై వి.=మాన్య. (రూ-మన్నెయ-మండెయ-మన్యము) 1: చూ, మాన్యము. 1; వా. 2. కొండలనడుమనున్న భూమి,

గోగభూయప్తమగునేట (అనికొందలు). "గడుమన్నియములోకాపురంబు." రూ-

మన్నెము. (సం).—మన్యము.

మన్నెడు. వై వి.=మాననీయ. (ద్వ. అనికొందలు): చూ, రూ-మన్నియ. అచ్చ. కిప్పిం, కాం. 58.

మన్ను. వై. వి. 1.=మృత్యు. నేల: చూ, రూ-

మను. 1; 2.=మృత్. మట్టి. చూ, రూ-

మను. 2; దే. వి. 3: చూ, ముక్కొమ్ము

మెకము. ప్యా. 4, ఆ. 20; 4 యుద్ధసాధ

నము, ఉ, హరి. 3, ఆ. 35 చూ, హేరి. 4.

మన్నుకానుపు. ద్వ. వి. సీతాదేవి. అచ్చ. యు,

కాం. 109. చూ, సీత. 1.

మన్నుమిన్ను. వా. వి: చూ, రోచసి. 3

మన్నుమిన్నుగానకుండుట. బా. క్రిందుమీఁ

దులుతెలియకుండుట. "మీరు మన్నుమిన్నుఁ

గానకున్నారు." (ధక్మజరాజసూయము)

మన్నుతేడు. ద్వ. వి: చూ, మన్నియ.

మన్నె. వై. వి.=మాన్య. (దేశ్యమని క. ర) —పై.—

మన్నెడు నై. వి.= చూ, మన్నుతేడు.
మన్నెకాడు. ద్వ. వి.=—పై—అచ్చ.
సం, కాం. 11. [దేశమునకు దొర.

మన్నెడి. నై. వి. 1.=—పై—; 2. అరణ్య
మన్నెము. నై. వి. 1.=మాన్య: చూ, మాన్య
ము. 1; 2: చూ, రూ—మన్నియము. 2.

మన్నెముల్లు. ద్వ. వి. మేడకలకాలిగిట్టిలలోని
ముల్లుతీసెడు పెద్దనూచి: చూ, నూచి.

మన్నెవాడు. ద్వ. వి.=మాన్య: చూ, మన్నియ.

మన్నెటికము. ద్వ. వి. మండలేశ్వరత్వము.

మన్నెలు దే. వి. బ నతివిశేషము చూ,
హణిగలు.

మన్మడు. దే. వి: చూ, రూ—మనమడు.

మన్మధి. అం: చూ, సంవత్సరములు

మన్మథబాణములు అం: ౧. అరవిందము. (ఉన్మాద
దాము) (విక్షువధములు) (చెఱువవిల్లు)
(స్త్రీస్తనములయందుఁ బ్రయోగము); ౨.
అశోకము. (శోదనము) (ప్రయోగస్థలము
అధరము); 3. చూతము. (సమ్ప్రాపానము)
(ప్రయోగస్థలము శరస్సు); ౪. మల్లిక,
నవమల్లిక. (శోణము) (ప్రయోగస్థలము
నేత్రములు); ౫. నీలాత్మలము (మారణము)
(ప్రయోగస్థలము గుహ్యము.) (5). చూ,
బాణము. 1—౬3.

మన్మథిబాణాలు. అం: చూ, ధాన్యము.

మన్మథము సం. వి. అ. పుం. 1. కామచింత*,
2: చూ, వెలగ*.

మన్మథావస్థలు. అం. కనులహోమేట, మనసు
రగులుట, సంకల్పింపేట, నిద్రాపట్టకుండుట,
చిక్కిపోవుట, అన్నింట వినుగువుట్టుట,
నిద్రింపదుమేట, చిత్తభ్రంశనొందుట, మూర్ఛ
నొందుట, మరణమునకు యత్నింపేట. (10).

మన్మథుఁడు. సం. వి. అ. పుం. (బుద్ధినిగలియఁ
బెట్టువాడు.): అంగజుఁడు, అంగభవుఁడు,

అంగహీనుఁడు, అజుఁడు, అతనుఁడు, అనం
గుఁడు, అనన్యజుఁడు, అసమశరుఁడు, అస
మేషువు, ఆత్మధువు, ఆత్మయోని, ఆశయే
శయుఁడు, ఇ, ఇశుధన్యుఁడు, ఇశుశరా
సనుఁడు, ఇశుసాయనుఁడు, ఈశ్వరుఁడు,
ఋశ్వకేశువు, కంజనుఁడు, కంతుఁడు, కం
దర్శుఁడు, కమినుఁడు, కలాపేరి—కలాపేరి,
కామజుఁడు, కామదేవుఁడు, కాముఁడు,
కాయజుఁడు, కార్తి, కింకిరాటుఁడు, కింకి
రాతుఁడు, కింకిరుఁడు, కినుమాయునుఁడు,
కుసుమేషువు, క్రోధుఁడు, గృతుఁడు,
గృధువు, చే తో భి పు ఁ డు, చోరుఁడు,
జరాభీరువు, ఝషకేశుఁడు, ఝష
ధ్వజుఁడు, పంచళరుఁడు, పంచేషుఁడు,
పుష్పకేశువు, పుష్పధన్యుఁడు, పుష్పశరుఁ
డు, పద్మిన్యుఁడు, పద్మినీషువు, బహు
రూపుఁడు, బ్రహ్మసువు, భావజుఁడు, మక
రకేశుఁడు, మకరధ్వజుఁడు, మకరాంకుఁ
డు, మదినుఁడు, మధుదీపుఁడు, మధుసారథి,
మనసిజుఁడు, మనోజన్ముఁడు, మారుఁడు, మిన
తనుఁడు, ముర్ఖురుఁడు, రణరణుఁడు, రతి
పతి, రతిరమణుఁడు, రమణుఁడు, రవిషురుఁడు,
రాగరజువు, రాజమిశ్రుఁడు, రూపాస్త్రుఁడు,
వాముఁడు, విధాత—విధాత్యుఁడు, విశ్వకేశు
వు, వీరధన్యుఁడు, శంబరారి—సంబరారి,
శమాంతకుఁడు, శ్రీపుత్రుఁడు, సంకల్ప
జన్ముఁడు, సంకల్పజుఁడు, సంకల్పభివుఁడు,
సంకల్పయోని, సంసారగురువు, సురభి
సాయనుఁడు, స్మరుఁడు, స్వయంభువు,
స్వాదుధన్యుఁడు. (తే. ప).—అంచేయే
నుగుమావంతు, అలరువిలుకాఁడు—అలరు
విల్కాఁడు, అలరువిలుతుఁడు—అలరువిల్లుఁ
డు, ఇంచేవిలుకాఁడు—ఇంచే
విల్కాఁడు, ఇంచేవిలుతుఁడు—ఇంచేవిల్లుఁ

డు, ఇగురువిలుతుడు-ఇగురువిల్తుడు, ఎల్ల
పుడు విగ్రహులైరుదో, కందుడు, కన్ను
లవిలుకాడు-కన్నులవిల్కాడు, కన్నుల
విలుతుడు-కన్నులకల్తుడు, కమ్మవిలు
కాడు-కమ్మవిల్కాడు, కమ్మవిలుతుడు-
కమ్మకల్తుడు, కలుములగరితబిడ్డ, కోయిల
తెగదణి, కొంజిగురులవిల్కాడు, గాడ్డు
టగదిపుదొర, గాలిశేరెమ్మ మన్నెడు,
గారవంక తెగదణి, చేక్కనయ్య, చేక్కెర
విలుకాడు, చిగురాకువిలుకాడు-చిగురు
విలుకాడు, చిలుకరివుతు-చిలుకరాతు,
చెఱుకువిలుకాడు, చావంచేకూపుబోడు,
జేమిని ముక్కాలివిలుకాడు, జోబిల్లియల్లు
డు, డెండమ్మమోలి, తలపుమోలి, తలిరు
విలుతుడు, తానూతూపరి, తావివిలుకా
డు, తియ్యవిలుకాడు, తీగవిలుకాడు, తేలి
తుంటవిలుకుడు, తూడువిల్తుడు, తెలి
చిల్తుడు, తేటితెగదణి, తేటియల్లవాడు,
తేటియల్లెవింటిదొర, ననవిలుకాడు, నన
విలుతుడు, నెయ్యపుతేడు, నెయ్యల్లు
డు, పంచేదారతిండి పేజికాతు, పచ్చేవారు
పపుబోడు-పచ్చేవార్గపుబోడు, పచ్చేలు
తుడు, పువ్విలుకాడు, పూలవిలుతుడు,
పూవింటి, పూవింటివాడు, పూవిలుకాడు,
పూవిలుతుడు, పేసికైదువబోడు, మయి
సున్నవబోరు, మరుడు, మినుమునలి
సి డెంబులమేటి, రాచిల్ల నెమ్మరాతు, లేమా
విలాయపుతేజికాతు, పలపురాయణు, పల
దొర, పలరాజు, పలతేడు, వాలుగడాలు,
విరికలుకాడు-విరివివిలుకాడు, వెడవంటి,
సత్తిరావగలు, సిరిమోలి-సిరిపిల్ల, సాగనరి.
(మిగతవానికి "చూ, స్వాదుధన్వండు.")

మన్వనము సం. వి. అ. పుం. ఆలుమగలు సుక
రతికాలమునందు దేశభాషతో జెవిలో

మెల్లగా చెప్పకొనుమాట: చూ, శబ్దము. 2.
మన్వ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. మన్వి: చూ, సిర. 1.

మన్వము. చా. సం. వి. అ. న. మన్వియ
ను-మన్వెను. 1: చూ, మన్వియము. 1;
2: చూ, మన్వియము. 2.

మన్వానర్తి. అం: చూ, అశుభావగ్తములు.

మన్వపు సం. వి. ఉ. పుం. 1. కోగిధము:
చూ, గోషము; 2: చూ, గోకము; 3. దై
న్యము: చూ, వాచారపము; 4: చూ,
యజ్ఞము.

మన్వంతరము సం. వి. అ. న. 1. డెబ్బది
యొక్క చివ్వయగములు చూ, పురాణము.
6; అం. 2 మనుకా మగ్ధ్యచరిత్రము: చూ,
పంచలక్షణము

మపుత్రకము సం. వి. అ. పుం: చూ, మపుత్రకము.

మప్పితము దే. వి. మట్టు: చూ, మితము. 1.

మప్ప. దే. న. కి. చూ, రూ-మరపు.

మబ్బ. దే. వి. 1: చూ, మేఘము 1; 2 మధ్య
పానమదము చూ, హామిక; 3 చీకటి.

రామా. 6, ఆ 23: చూ, క్యామిక. 1;

4. అజ్ఞానము. చూ, స్వాపము 3.

మబ్బకొను. దే. అ. కి. కానరించే, కొగ్గివు, కొగ్గివుగొను, దిమ్ముకొను, దిమ్ముపట్టు,
పోతరించే, పోనరించే, మంపిలు-మంపిల్లు,
మంపుగొను, మత్తిల్లు, మస్తకొను; (సం).-
మదించే-మదియించే (మిగతవానికి "చూ,
హంకరించే.")

[వర్తము.

మబ్బతోగెన. దే. వి. ఆకాశము: చూ, సుర
మబ్బునగ. దే. వి: చూ, వాయువు. అం.
పదా. సుర. 35.

మబ్బపువ్వులపల్లి. ద్వ. ప. చూ, సముద్రము.

మబ్బుపూనిసపు. ద్వ. వి. అగ్ని. అం, భా.
ప. 47. చూ, పష్పి. 1.

మబ్బుమేపరి. దే. వి. చూ, మబ్బుపగ. అచ్చ.
సం, కాం. 121.

మబ్బురవుతు. ద్వ. వి. మేఘవాహనుడు,
ఇంద్రియ. చూ, సహస్కాక్షుడు.

మబ్బురావుంటనము. వా. వి. మత్తుపస్త్రపులు
కలిపిచేసినమందు మబ్బురావుంటు.

మబ్బురావుంటు. వా. వి. —పై —అం, భా.
స్య. 303.

మబ్బురూపరి. ద్య. వి. విరాపతము: చూ, హస్త
మబ్బువిప్ప దే. వి. చూ, మబ్బుచగ.

మధ్యపెట్టు. మి. స. కి. 1. మోసపుచ్చే;
2. కిమ్మిపెట్టు.

మమకారము. వా. స. వి. అ. న. 1. పేయ
ము, దియ (అనికొండులు): చూ, పేహ
ము. 1; అం 2: చూ, పేయగుణములు.
మమత. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. మమత్వము: చూ,
మమకారము 1.

మమ్మ దే. అవ్య. (రూ-మమ్మర- మమ్మరే-
మమ్మా- మమ్మర- మమ్మరే): చూ,
సేబాను

మమ్మర. దే. అవ్య. —పై. —

మమ్మర. దే. అవ్య. —పై. —

మమ్మ. దే. అవ్య. —పై —రామా 5, 4. 225.
మమ్మాయము. వా. వి. సుహమ్మాయమనలేచ్చాము
మమ్మర. దే. అవ్య. చూ, రూ-మమ్మ 4 శాం.
5, ఆ. 29

మమ్మర. దే. అవ్య. —పై. —

మమ్మ దే. వి. 1 సముద్రముమీఁదిపడలకు
విఘాతముగా పీడెడు సుడిగాలి చూ,
వాయువు; 2. (రూ-మము-మమ్మలను)
అస్పదగ్గక ద్వితీయా బహువచనము.

మయటము సం. వి. ఆ. న. గడ్డిమేడ, గడ్డియ
లు (అనికొండులు) చూ, సరసము 1.

మయము. సం. వి. ఆ. పుం. 1 ఒంటె: చూ,
లాట్టిపెట్ట; 2. కంచేగగాడిబ: చూ, రాస
భము; బా. వి. (1) కవులు; (2) మధ్యభాగము,
సట్టినడుము. [మకుష్ఠము

మయప్తము. సం. వి. ఆ. పుం. బ: చూ,

మయప్తము: చూ, మయప్తము.

మయి. దే. వి. రూ-మై. 1. చూ, శరీరము;
2. చూ, విడుము. 1; 3 తడవ: చూ, సార.
7, 4: చూ, పార్శ్వము. 2; 5. పెన్నడి:
చూ, నెంబడి. 2; అప. 6 కొన్నియెడల
తృతీయావిధిక్రియందునచ్చెడుపరిత్యయము
రూ-మై [మంపు.

మయికము. దే. వి. రూ-మైకము మస్తు చూ,
మయికోను. దే. అ. కి. (రూ-మయికోను-
మేకోను-మైకోను): చూ, నమ్మతిందే.

మయికోలు. దే. వి. రూ-మైకోలు. ఇచ్చేగింతి-
చూ, నమ్మతి 1.

మయిబోలు. దే. వి. కొంతయెడలగుడముగా
అడ్డకమ్ములు వాటిందిన ఆడువానిపేర
కొంగు చూ, రూ-మైబోలు.

మయితాలుపు. దే. వి. (రూ-మైతాలుపు- మె
యితాలుపు- మేతాలుపు- మమతాలుపు)
పొగిచి చూ, శరీర.

మయిద పై. వి. రూ-మైద. 1. మాంబ్య: చూ,
మయికము, దే. వి. 2. రూ-మైద. గోగ
ట*. చూ, సూ 2.

మయిదానము. వా. వి. రూ-మైదానము బహిః
ప్రశేషము. చూ, నలుపలు. 1.

మయిదు పై. వి. మాంబ్య. రూ-మైగు.
1. మంపు చూ, హామిక; 2. మాయ చూ,
వంచన; 3 చొక్క-చాడి చూ, రూ-
మైగు. 3

మయినపునత్తి పై. వి. ముప్పిచ్చునత్తి రూ-
మైపునత్తి: చూ, పత్తి. 1. [స్థికము.

మయినము పై. వి. ముడిన రూ-మైనము చూ,
మయిమయి. దే. వి. 1' రూ-మైపై-మైమ
యి-మేమయి-మైమయి (సం) -అనానూ
సము; కి. వి. 2. అనాయాసముగా రూ-
మైమై-మయిమయి-మేమయి-మైమయి.

మయిమలుపు. దే. వి. రూ-మైమలుపు: చూ,

విస్త్రుతి.

[వారవారణము.

మయిమలుపు. దే. వి. రూ-మైమలుపు: చూ,

మయిల. వై. వి. రూ-మైల. 1. నలుపు:

చూ, వర్ణము. 6; 2. చీకటి: చూ, మబ్బు. 3;

3. మలిన. (గూ-మకిల-మైల) చూలి

స్యము: చూ, మలినము. 1; 4. అశుచిత్వ

ము: చూ, రూ-మైల. 4. 5. మైలకోక.

చూ, నస్త్రము; విణ. 6: చూ, మలినము. 1;

7. అశుచి: చూ, రూ-మైల. 4.

మయిలకోక. ద్వ. వి. రూ-మైలకోక: చూ,

మయిల. 5.

మయిలపడు వా. అ. కి. రూ-మైలపడు: చూ,

మలినమగు. [లారు.

మయిలారు. దే. వి. ఒకత్తు ది దేవత: రూ-మై

మయిలారువాడు. దే. వి. కోమట్లనడిగి కొని

చివించేవాడు. రూ-మైలారువాడు.

మయిల. వా. వి. అరకోసదురము రూ-మైలు.

మయిలుతుత్తిము. వై. వి. మయూరతుత్తిము.

రూ-మైలుతుత్తిము. (పెరుగుతో నూతి

పుటము వేసినపుధి): చూ, రసాంజనము.

మయిపడి. దే. వి. రూ-మైపడి. 1: చూ,

సమృత్తి. 1; 2. చూ, స్నేహము. 1; 3: చూ,

విధము. 1; 4: చూ, సౌమ్యత.

మయిసున్నపటిరు. వా. వి: చూ, మన్నుఁడు.

మయిఁడు. సం. వి. అ. పుం. అసురశిల్పి: చూ,

ద్వర్ణకారుఁడు.

మయిపు. సం. వి. ఉ. పుం. 1. కిన్నగుఁడు

(చూ, దేవతాధేదము.); 2. మయిపను

మృగము.

మయూఖము. సం. వి. అ. పుం. 1. కిరణము:

చూ, హాసము. 2; 2. కాంతి: చూ,

వెలుతురు. 1; 3. జ్వాల: చూ, వహ్ని. 1.

మయూరకము. సం. వి. అ. వ. 1. మయిలుతు

త్తిము: చూ, రసాంజనము; పుం. 2. ఉత్త

రేను*: చూ, శైఖరికము.

మయూరతుత్తిము. సం. వి. అ. న. మయిలు

తుత్తిము: చూ, మయూరకము.

మయూరము. సం. వి. అ. పుం. 1. నెమలి:

చూ, శిఖి. 2; 2. నెమలిజోట్టు: చూ, నీక. 1;

3 ఓమము: చూ, యవాని; 4: చూ,

మయూరకము. 2.*; 5. గురుంటకము, తిల

మయూరము; అం. 6: చూ, ఆసనములు;

7: చూ, అసంయుతపాస్తములు

మయూరలలితము. అం: చూ, కరణములు.

మయూరవిదళ. సం. వి. అ. స్త్రీ: చూ, నల్ల

తెగడ*.

మయూరశిఖి సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, దీపము. 4*

మయూరసారి. పా: చూ, వృత్తము. 1. ("ర-

జ-ర గురువులు. 7యతి. 10 వ ఛందస్సు")

మయూరాసనము. అం: చూ, ఆసనములు.

మయూరాస్యము. అం: చూ, అసంయుతపాస్త

ములు.

మయ్యంకి. దే. వి: చూ, తాళము. 5.

మర. దే. వి. రూ-మఱ. 1. కీలు: చూ, మగ్గ

ము. 1; 2. తిరుగుడునొక్క: చూ, హిండ్

నము; 3 తిరుగుడుచీల: చూ, హిండ్నము.

మరందము సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ-మక

రందము. 1.

మరక. దే. వి: చూ, రూ-మఱక.

మరకతము అం (రూ-మరతకము-మకరతము):

చూ, రత్నము. 1.

మరకత్తి. దే. వి. కీలుకత్తి: చూ, రప్పి. 2.

మరకత్తిపీట. వా. వి. మరకత్తిని ఆడించే

అనికపీట (మామిడికాయలు తలుగుటకు

సులువుగనుండును.)

మరకము. వా. వి. ఎనిమిదిపట్టు, తూము.

మరకాడు. దే. వి. 1. నావికుడు. స్వా. 5.

అ. 47: చూ, సరంగు; 2. మరకకులఁగఁడు-

మరగాలు. దే. వి. కృత్రిమపాదము: చూ, హజ్జే.
మరగు. దే. అ. కి. 1. పరిచితమగు. మార్కు.

3, ఆ. 319: చూ, స్నేహించు; 2. ఆశపడు:
చూ, వాఛించు; స. కి. 3. ఆశించు,
ఇచ్చించు చూ, వాంఛించు.

మరగొమ్ము. దే. వి. గుఱ్ఱముమీద పల్లమునకు
మందుచెనుకలనా నికకై యెత్తుగా నేర్పఱ
చియుండు భాగము. కళా. 3, ఆ. 81.

మరచొట్టు. దే. వి: చూ, తిరుగడ.

మరణము. సం. వి. అ. న. 1. చావు: చూ,
సావు; అం 2: చూ, ఊర్పులు; 3. చూ,
అవస్థలు; 4: చూ, ద్వాదశావస్థలు.

మరణమునకు యత్నించుట అం 1: చూ, మన
భావస్థలు; (ఇందుకు పాఠ్యశ్చిత్తము.—
మరణప్రయత్నము చేసి మానవవారిలో బ్రా
హ్మణునకు అడివిలో నాలుగుతోనలు కలి
యుచోట శిఖిలోగూడ వపనముచేయుచు
కొని పాఠ్యబ్రాహ్మణ్యము నాచరించి గో
ద్యయము దక్షిణగా నొసంగవలెను. త్కత్రి
యుండు పాఠ్యబ్రాహ్మణ్యము నాచరింప
వలయును వైశ్యుండు పుణ్యతీర్థయాత్రసలుప
వలయును. శూద్రుండు పదితివులను ఒక
యెద్దును దాన మొనర్పవలయును.)

మరణించు. సం, అ. కి. చేయ్యె: చూ, సమయు

మరణోద్యమము. అం. 1: చూ, ద్వాదశావస్థలు,
2: చూ, దశావస్థలు. (తిము.

మరతకము. సం. వి. అ. న. చూ, రూ—మూక
మరపు. వా. వి. 1: చూ, రూ—మఱపు; దే.

శ్రే. 2 మరగఁజేయు. భాగ 8, స్కం. 0.89.

మరమేకు. దే. వి. రూ—మరామేకు. తిరుగుడు
చీల: చూ, మర. 3.

మరమ్మతు. వా. వి. భూమి లోనగువానిని
బాగుచేయుట: చూ, మహాశ్చత్తు. 1.

మరల. దే. అవ్య: రూ—మఱల: చూ, వెండియు.

అం, భా. త్వు. 89.

[వటిలిలు.

మరలబడు. ద్వ. అ. కి. నివర్తిలు: చూ,
మరలబాటు. ద్వ. వి. రూ—మరలబాటు—

మరలబాటు, మానుట, తిరుగుదల. (సం).—

అప్రవృత్తి, అగ్రము, ఆవర్తనము—ఆవర్తము,

ఆవృత్తి, ఉపసంహారము, నివర్తనము, నివృత్తి,

(అవ్య).—అతి; తద్వి. —గ. పనసయొక్క

ఆవృత్తులకు —(సం). ఘన; 2. పనసయొక్క

ఆవృత్తికి. (సం).—జట. (ఇట్లు శీర్షికాపద

ములకడచేదువుకొనుము.) (చూ, వెండియు)

మరిలించు. దే. స. కి. శ్రే. —మూలుచు—

మరల్పు, మలపు, కర్మములుచే. (సం).—

ఉపసంహరించు

మరలు. దే. అ. కి. రూ—మఱలు. 1: చూ,

మరలబడు; 2 వెనుకకుదిరుగు. రాఘ. 3,

ఆ 84. [లించు.

మరిలుచే. దే. శ్రే రూ—మరల్పు: చూ, మర

మరల్పు. దే. శ్రే.—వై.—భో. 2, ఆ. 253.

మరలబాటు. ద్వ. వి. చూ, రూ—మరలబాటు.

మరవలి. దే. వి మనుగుడుపు: చూ, విందు. 2.

మరసాన. ద్వ. వి తాళ్ల పనివాని సాధనము.

మరాటము. దే. వి. లాంగలి అను చెట్టు: చూ,

లాంగలి. 1.

మరాటి. వై. వి = మహారాష్ట్ర. రూ—మరాటి,

మరాటివాడు—మరాటివాడు: చూ, మహా

రాష్ట్రుండు.

మరాటిమొగ్గ. వై. వి. ఒకానొకరిగడిపిస్తువు.

మరాటివాడు వై. వి: చూ, మరాటి.

మరాట్ట. వై. వి.—చూ, రూ—మరాటి. (దు.

మరాటివాడు. వై. వి: చూ, రూ—మరాటివా

మరామేకు. వా. వి: చూ, రూ—మరమేకు.

“నిలుచుండిన మరామేకు, కూర్చుండినమరా

మేకు.” (ఉత్తరస్కాంధులలోవాడుకి.)

మరి. దే. వి. ఏ. రూ—మఱి. 1. తడవ, వార

ము: చూ, వెండియు; అవ్య. 2. ఇంకను

చూ, ముజీ. 2; 3. అనంతరము: చూ, వెనుక. 1.

మరిచే. సం. అ. కిరి: చూ, రూ-మరిచే. మరిగొమ్మ. దే. వి. కలఁజే: చూ, వాహనము 2. మరిచము. సం. వి. అ. న. మరీచము=మరియ

ము: చూ, వేల్లజము [మహాశక్తి. 3. మరిడిమహాలక్ష్మి. మి. వి. ఈ. (స్త్రీ) చూ, మరిడివ్యాధి. మి. వి. కలరా: చూ, విషాచిక. మరిడెమ్మ. వా. వి.చూ. మహాలక్ష్మి. 3. “మరి డెమ్మతీగము”

మరియాది వై. వి. 1. న్యాయము: చూ, సత్య ము. 1; 2.=మర్యాదా. కట్టుపాటు. చూ, మర్యాద, 3: చూ, విధము 1

మరీచము. సం. వి. అ.న.=చూ, సూ-మరిచము మరీచి. సం. వి. ఇ. పుం. (స్త్రీ). 1 కిరణము

చూ, హాయనము 2; పుం. 2 మరీచి అను ఋషి: చూ, సన్యాసి; అం. 3. చూ, ఋషి శ్రేష్ఠులు (గోత్రము 13); 4. చూ, బిహారు.

మరీచిక. సం. వి. అ. (స్త్రీ): చూ, మృగతంత్ర మరీచికాద్వయము. అం: మిరియములు, తెల్లమిరి

యములు (2). [దేశరూ-పము. “వేమరు” మరు. దే. వి. పృథ్వియందు మారుతబ్రహ్మనకా

మరుండ. సం. వి. అ. (స్త్రీ) ఉచ్చలలాటిక. మరుడు. వై. వి.=పుర. చూ, వృన్మగుడు.

మరుతేజి. ద్వ. వి. చిలుక. చూ, శుకము. మరుతేరు. ద్వ. వి: చూ, వాయువు. పాంబ.

దే. 13.

మరుత్తు. సం. వి. త్. (స్త్రీ). 1. పిక్క* చూ, స్పృక్కు: చూ, రాజాస్థము; పుం. 2 (రూ-మరుతము- మారుతము- మరుత్సంగత ము): చూ, మరుతేరు, 3. చూ, వేలుపు; అం. 4 చూ, మహారాజులు.

మరుత్సంతుడు. అం: చూ, మహారాజులు. మరుత్సంతుడు సం. వి. త్. పుం: చూ, మబ్బరపురు.

మరుద్రాధము. సం. వి. అ. న. గుఱ్ఱము: చూ, హాయము.

మరుద్వాహము. సం. వి.అ.న: చూ, పొగ.(హా). మరుధరిత్రి. సం. వి. ఈ. (స్త్రీ). ఎద్దడివేల:

చూ, భూమి. 1. [హరివాహనుడు. మరునయ్యతేజి. ద్వ. వి. గరుడుడు: చూ, మరునల్ల ద్వ. వి: చూ, శిమగము.

మరునాడు. వా. వి: చూ, రూ-మలునాడు.

మరువిడాలు. ద్వ. వి. 1. చేప. చూ, మత్స్యము. 1; 2. మొసలి: చూ, మత్స్యము 1.

మరునిల్లు ద్వ. వి. (మరుని + ఇల్లు). చూ, భగము. 12 [పదా. సు. 10.

మరునినూడు. ద్వ. వి చూ, శివుడు అం,

మరున్మాల. సం. వి. ఆ (స్త్రీ) చూ, మురుత్తు 1.*.

మరుపత్రి సం. వి ఈ. (స్త్రీ). ఇంకపుక:

చూ, హింసువు.

మరుపని. ద్వ. వి మృతము: చూ, సంయోగము.

మరుపు. దే. వి. రూ-మరుపు చూ, విస్మృతి.

మరుభవ. సం. వి ఆ. (స్త్రీ): చూ, దేశములు. ౫౦.

మరుమరీచికన్యాయము. పా. ఎడారిలో నెండ

మావులు సీక్రపదెగాన్నింది యెంతమారిము

పోయిననల్ల యుండుననుశీ [శువు.

మరుమామ వై. వి. చంద్రుడు: చూ, హిమాం

మరులు. దే. వి 1. పికాచము చూ, శోకుడు 1;

2 మోహము. చూ, పలపు; 3 తీరని

ప్రేమ. అం, భా. పృ. 136. చూ,

స్నేహము. 1.

మరులుదీగ ద్వ. వి: చూ, మరులుజేడ. *.

మరులుబొటు. దే.వి చూ, రూ-మరులబొటు.

మరులుకొను. దే. అ. కిరి. 1. కామించే. చూ,

పలవే. 2; ప్రే 2 మరులుకొలుపు.

మరులుజేడ ద్వ. వి: చూ, మరులూతంగి. *.

మరులుమాతంగి. దే. వి. —పై. —

మరులుమొత్త. దే. వి. —పై. —

మరులు-తేడు. దే. వి. పిశాచపల్లభుడు: చూ, సో-తుడు. 1.

మరువకము సం. వి. అ. పుం 1. మరువకము* చూ, వాసన మొలక; 2. మంగ*: చూ, శ్వసనము.

మరువము. వై. వి. మరువకము*. రామా 1. ఆ. 48: చూ, మరువకము 1.

మరువు. సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, మరుధరి తిరి, 2. కొండ: చూ, హిమాలయము (పర్వతము). [వానిని*

మరుహేతువు. సం. వి. ఉ. పుం. చూ, మధు మరోలి. సం. వి. ఇ. పుం. మొసలి. చూ, మత్స్యము. ౧-3

మర్కటకము. సం. వి. అ. పుం. 1. కోతి: చూ, వానరము; 2 చూ, సాలెపురుగు.

మర్కటకిశోరన్యాయము పా. కోతిపిల్ల తల్లి యెంత యబాగిత్త గనున్న ను తల్లికిడువును బట్టుకొని విడువదనురీతి. (స్వప్నయత్నము లేక భగవంతుడు కాపాడడు.)

మర్కటగృహము. సం. వి. అ. న. కోతి-తం కి: చూ, నడవము 1. [చీమ: చూ, పిపిలికి.

మర్కటపిపిలిక సం. వి. అ. స్త్రీ. పెద్దనల్ల

మర్కటము. సం. వి. అ. పుం. 1. కోతి చూ, వానరము; 2: చూ, సాలెపురుగు;

అం. 3. చూ, గళులు. [మర్కటగృహము

మర్కటవాసము సం. వి. అ. పుం: చూ,

మర్కటి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. తీగకానుగ*: చూ, శాదస్సుము; 2. దూలగొండి*: చూ,

శూకశింఘి. [చూ, నరంగు

మర్కారి. వా. వి. పడవనడిపించేవాడు:

మర్తలు. వా. విణ. రూ-మర్తరలు. సమాప్తము

మర్తరలు వా. విణ. -వై. - [ములు.

మర్త్యము. అం. (భూలోకము) చూ, లోక

మర్త్యుడు సం. వి. అ. పుం: చూ, మనఃస్థుడు.

మర్దనము. సం. వి. అ. న. 1. పిసుకులు: చూ, సంవాహనము; 2. నూలుట: చూ, సురుము.

మర్దలబంధము. అం. ఒకానొక శబ్దాలంకారము: చూ, హేతువు 2

మర్దలము. సం. వి. అ. పుం. 1. మర్దల (దీని ధ్వనిగుండెలము) చూ, వీణ; అం 2: చూ, వాద్యములు.

మర్దలాదులాన్దములు. అం: చూ, వాద్యములు. మర్దరూప్య అం మర్దలమాపురికి గానినః: చూ, రిక్కి [రించే.

మర్దించే. సం. స. కిగ్ నూలు చూ, సమృ

మర్దనము. సం. విణ. నూలుబడినది, పీడితము: చూ, సమృద్ధితము

మర్దించి. అం: చూ, కళలు [పర. 5, ఆ. 35. మర్దించు. దే. వి. చూ, రూ-ములునాడు.

మర్దించుడు సం. వి. అ. పుం (లే) - ఆణి కాడు-ఆణికాడు. ఒళవరి, కీలరి, నెలవరి.

మర్దము సం. వి. న్. న. 1. వీరసానము:

ఆయువు-ఆయుస్సు. (తే). - అనరు, ఆణి-

ఆణి, ఆను, ఆయుము, ఒళవు, కిలుసు, కీల

కము, కీలు, కొలుసంది, గాయకము, గుట్టు,

గురుసు, గుడికొండి, తాపి-తాపి, నెలుతు,

నెలుతు, నెళవు, పిమ్మ, మర, మారాటుము,

మలుపు, లోచెయ్యి-లోచెయ్యి. ("చూ,

లోచెయ్యి"); 2 చూ, రిశ్యాము. 1.

మర్దము. సం. వి. అ. పుం - ముతి ముతి

ఆసులు లోనగువానియొక్క మోత: చూ,

స్వరము. 2.

మర్దస్పృశ్ము. సం. విణ. (శ్. ఈ. శ్.) మర్ద

మును దాటునది (మాట), ఆయుతునము:

చూ, శిల్పము. 2.

మర్యాద. సం. వి. అ. స్త్రీ. 1. పోలిపేరి:

చూ, హద్దు 1; 2. తీగము. చూ, గోధస్య; 3 - మర్యాద, కట్టుపాటు; 4. మర్యాద: చూ, సత్వము. 1; 5: చూ, సన్మానము.

మర్కమాతంగి. వా. వి. ముట్టినతోడనే మరులు
పుట్టించెడి యోషధి*. రూ-మరులుమాతంగి,
మరులుండిగ, మరులుజెడ, మరులుమొత్.

(సం).—గోలోమి, భూతకేశము, మదనము.

మర్కచాము. దే. వి: చూ, మనుడిండి. [తము. 1
మర్కము. సం. వి అ. పుం. ఓరుపు: చూ, శాం
మఱ. దే. వి: చూ, రూ-మర. 1-2-3.

మఱుగు. దే. వి. (మఱుడి + ఆలు) 1. తమ్ము
నిభార్య: చూ, రిత్తిక; 2. భార్యచెల్లెలు;
3. తనకంటె చిన్నదగు మేనత్త మేనమామల
కూతురు.

మఱుడి. దే. వి. 1. చెల్లెలిమఱుగుడు; 2. భార్య
తోబుట్టువు; 3 మేనమామకొడుకు; 4. మ
గనితమ్ముడు. (సం) — ఋ, దేవరుడు.

మఱక. దే. వి. 1: చూ, రూ-మరక; 2. మే
కపడ్డ. పంచ. వా. 5, ఆ. 11: చూ, మేప
ము. 1. | ఆ. 328 చూ, స్వాపము 3.

మఱుకువ. దే. వి. అజ్ఞానము. భార. ఆరి. 1,
మఱుగుజ్జో ద్వ. విగ: చూ, రూ-మఱుగుజ్జో.

మఱుమే. దే స. కి. మఱుపులెందు పా. 4, ఆ. 16.

మఱుపు. దే. వి. రూ-మఱుపు. 1: చూ, విస్త్రు
తి; 2: చూ, మఱుకువ; 3: చూ, పారవశ్య
ము ఉ, హరి. 5, ఆ. 73; 4. చూ, ప్రమా
దిము. స్వా. 4, ఆ. 63.

మఱు. దే. అవ్య: చూ, రూ-మఱు.

మఱులు. దే. ఆ. కి: చూ, రూ-మరలు 1-2.

మఱి. దే. అవ్య. రూ-మరి. 1: చూ, రూ-
మరి. 1; 2. ఇంకను. రూ-మరి. అన-అన
గ-అనగా-అనాగ-అనా; 3: చూ, మరి 3
మఱిగ. దే. వి. జోడ్డ నెలపలె బలపపు తాతి
గోడేయబడినపాత్రము: చూ, హరివాణ
ము (పాత్రము రి).

మఱిమఱి. దే. అవ్య. 1 మఱియు మఱియు:
అందం, ఆడాడ, అనయము. (సం).—

అత్యంతము; 2 అనయము, అఱిమఱి, ఎర,
ఏపొద్దు, కడు, తరమిడి, నలి, పెద-పెద్ద,
పొరి, బెట్టు, హాలెము. (సం).—అనిశము.
(మిగతవానికి “చూ, హాలెము.”)

మఱియు దే. అవ్య. 1: అదిగాక, ఇంతేకా
కుండ, కాక; 2: చూ, వెండియు.

మఱియొకటి. ద్వ. స. (మఱి + ఒకటి) అవ్యము:
చూ, వేలు. 3.

మఱియొకడు. ద్వ. స: చూ, వేలునునవాడు.

మఱియొకనాడు. ద్వ. వి. మఱియొక దినము.

మఱు. దే. వి పృత్తియందు మఱుగు-మఱుస-
మాలుకబ్బముల కాదేశరూపము (“మఱు
పడు, మఱునాడు, మఱుమాట” ము.)

మఱుగు. దే. వి. 1. ఛోటు. కథా. 4, ఆ.
102: చూ, స్థగనము; 2: చూ, మఱుగు
చోటు; అ. కి. 3 ఏమరించే, కను మొఱ
గు, డాగు, డాగురించే, డాగియుండు;
4 చోటగు చూ, లాచే 2; 5 చూ,
సంతాపించే

మఱుగుగోడ. వా వి మన్ను ఇటుక తాయి
లోనగువానిచే పెట్టుబడినగోడ. తద్వి.—
౧. అండగోడ, తన్నుగోడ, ముట్టుగోడ;
౨. అడ్డగోడ, అరగడి, మఱుగుగోడ
(సం).—అర్థమధ్యము; 3. అలస, గోడ.
(సం) — ఓ, కుడ్యకము, కుడ్యము, కూడ్య
ము, కుడ్యము, తేత్రము, భిత్తి-భిత్తిక;
౪. కణాతిగోడ-కనాతిగోడ, సరాతి;
౫. తడికను తడిక-తడుక-తడక-తడి
కె, దడి, అంతిక-అంతికె. (చూ, వాకిలి);
౬ తల్లిగోడ; ౭. పునాది; ౮. పొరకటి;
౯. మంటిగోడను. (సం).— కంధ;
౧౦. మగులుగోడ, మదురుగోడ;
౧౧. వెలుగునను. (చూ, వెలుగు.) (మిగ
తవానికి “చూ, సరాట.”)

మఱుగుకొడ్డి. దే. వి. విష్ణువిసర్జనసానము:

పాయకానా - పాయికానా, పీతిరిగుంట,

మఱుగుపెరడు. (బోరుహోలు మఱుగు

దొడ్డి అనిమతీయొకటి) [ఓలము

మఱుగుచోటు. దే. వి. అంతరువు, అంతస్తు,

మఱుగుపడినవాడు. వా. వి: (సం).—తిగో

హితుడు. [లాఁచే.

మఱుగుపడు ద్వ. ఆ. కి. మఱుగు. చూ,

మఱుగుపెడు దే వి. చూ, మఱుగుకొడ్డి

మఱుగుమాట. దే. వి. ఆపలాపము చూ,

శబ్దము. 2

మఱుగునట్టు. దే. స కి. చోటునెట్టు, మఱు

నెట్టు, మాటు. (సం).—అపరిపియ, నిహ్న

వియే

మఱుగున. దే. వి: చూ, సంతాపము.

మఱుగుజ్జి ద్వ. విణ. (మాటు + గుజ్జి) గూని

వాడు, గూనిది. చూ, వామనుడు.

మఱునాడు దే. వి. (మఱుస + నాడు):

(సం) —అపరదినము, అస్యేద్యువు, ఇత

రేద్యువు.

మఱుపడు. ద్వ. ఆ. కి: చూ, మా-మఱుగుపడు,

మఱుపు. దే. వి: చూ, రూ-మఱుపు.

మఱుమాట. దే. వి. (మాటు + మాట) చూ,

సృతివాక్యము.

మఱుమోత దే. వి. (మాటు + మోత)

రూ-మాటుమోత. చూ, స్వరము 2.

మఱున. ద్వ. వి (మఱుగు + నా) 1. కుండ

చూ, భాండము. 3, విణ. 2. చూ,

మూగ. 1.

మఱువకందు. ద్వ. వి. కుంభసంభవుడు, అగ

స్తుడు. అచ్చ. అర, కాం. 7: చూ,

సన్యాసి.

మఱుపు. దే. వి. 1. కవచము. మార్క. 8, ఆ.

107: చూ, వారవారము; 2 చోటు.

చూ, సగనము; 3: చూ, మర్మము. 1;

4: చూ, పుట్టుమచ్చ.

మఱుచెట్టు. దే. స. కి: చూ, మఱుగునెట్టు.

మఱుస. దే. విణ. ఆపలిది. శై. 8, ఆ. 93.

(పుత్తియందు అంత్యవర్ణమునను వికల్పం

బుగా లోపంబగు. “మఱునాడు, మఱు

పుట్టువు, మఱుమేనువు. ” మొ)

మఱుసంజే. ద్వ. వి. (మఱుస + సంజే) సాయం

సంధ్య, మఱుసంజే: చూ, సాయంకాలము.

మఱ్ఱి దే. వి. 1. రూ-మఱ్ఱి*. భో. 2, ఆ.

61: చూ, పటము. 3; 2. రూ-మఱ్ఱియ

ఆకము: చూ, రోగము. 1. [ఫలములు.

మఱ్ఱిపిండు. వా. వి. వైయగోగము. చూ,

మఱ్ఱి. దే. వి: చూ, రూ-మఱ్ఱి 1.

మఱ్ఱియ. దే. వి. చూ, రూ-మఱ్ఱి. 2

మల శై. వి: చూ, హృతిము

మలక. దే. వి. 1. చిహ్న: చూ, సుగ్రహు.

3; 2 మెలిక. చూ, లంకె; 3 చేట్టు.

కా. 5, ఆ 244: చూ, సంవృతము; విణ.

4 వంకర: చూ, వేల్లితము. 2

మలకతూము ద్వ. వి. పదిమంచేమలకొలది

గల మానవిశేషము.

మలకపుట్టి. దే. వి ఇగ్నాముసంచేమల కొల

దిగల మానవిశేషము (గరిసెను మూడుమల

కపుట్టు) [మెలుపు: చూ, విగ్నస్తు 1.

మలకమెలుపు దే. వి. ధనురాకారమగు

మలకవాలు. దే. వి. పాదగతు. చూ, సమ్రా

లిగలు [చూ, సంచి.

మలగ దే.వి. ఎద్దుపైగంగతోడి నదికుగోనె:

మలగు దే. ఆ కి 1 తిరుగు. చూ, సంచ

రించే; 2. చూ, మలలబడు; 3: చూ, వం

కరవోవు.

మలచే దే. పే. 1. మలగఁజేయు. మల

పు; స. కి. 2: చూ, తొలుచే.

మలపు. దే. వి. 1 నర్తనము: చూ, వ్యంజ

కము. 1; పే. 2: చూ, మలచే. 1.

మలఁపుగొను. దే. ఆ కిరి: ఆడు, గునియు,గుని
సాడు, చిందాడు, చిందుదొక్కు-చిందు
లుదొక్కు, తుంపెనలాడు, నట్టాడు, పాత
రలాడు-పాత్రోలాడు, పింపిళ్ళాడు, పింపి
సలాడు,పింపిళ్ళుగూయు. (సం).—నటించే,
నర్తించే, నర్తలు-నర్తలు

మలక దే. వి. రూ-మల్కు. 1. మూశుడు;
చూ, పాత్రోము. 6-౪౬ (6-౪౬లో గల
“పలక” ను “మలక” గా సవరింపుము.);

2. శురక: చూ, మ్లేచ్చుడు.

మలకడము దే వి. చూ, మలకవాలు.

మలగొంగ. ద్వ. వి. నగవైరి, ఇందుగ్గిడు. చూ,
సహసాగ్గిడు

మలగొను దే. అ. కిరి (మలక + గొను) పెన
గొను 5, ఆ. 32; కళా. 2, ఆ 48.
చూ, నెంటిగొను.

మలచేము. దే. వి. 1. ఆధికము: చూ, హెచ్చే.

1; 2. గొప్పది. ఉ, రా. 3, ఆ. 128: చూ,
సుర. (4)

మలదూషితము. సం. విణ: చూ, మలినము. 3

మలప దే వి. దూడచేచ్చి పాలిచ్చెడుధేన్వా
దికము: చూ, సొరథేయి (ధేనువు.)

మలపబట్టె. దే వి. దూడచేచ్చి పాలిచ్చెడు
శబ్ద: చూ, హేరింబము.

మలపు. దే. వి. 1. ఆధికము.ఉ,హరి. 6, ఆ.
29 చూ, హెచ్చే. 2; శే. 2 మరల
జేయు: చూ, మురించే; 3:చూ, మగలించే
అచ్చ. ఆర, కాం. 100

మలపువు. సం. వి. ఊ (స్త్రీ): రూ-మలయువు.
కుక్క-మేడి*. చూ, పట్టిమేడి.

మలమనిక. ద్వ. వి. రూ-మలమన్కి. కోతి.

అచ్చ యు, కాం. 88: చూ, వానరము.

మలమన్కి ద్వ. వి.—పై.—

మలమల. దే. వి రూ-మలమట. మాడుట

మలుగుటల యందగు ధ్వన్యను కరణము
చూ, హూహూ.

మలమానము. సం. వి. ఆ. పుం: అధికమానము,
మలిష్టువము. (మానము. 1.)

మలము. సం. వి. ఆ. పుం, న. 1. విప్ల: చూ,
శమలము; 2: చూ, కిట్టము. (చూ, మలము
లు); 3. దోపము: చూ, వృజినము; అం.
4 (మ + ల) “రాధానాథ.” చూ, ఉపగణ
ములు.

మలములు. అం. వన, శుక్లము, రక్తము, మజ్జ
ము, మూత్రము, విష్ణు, పింజూషము, నఖ
ము, శ్లేష్మము, అశ్రిపు, మాషి-దూషి-
దూషి-దూషము, స్వేదము (క్రియ్య, శే
తస్సు, సెత్తురు, మెడడు, ఉచ్చే, ఏరుగడ
ము, గులిమి, గోరు, తెమడ, కన్నీరు, కం
టిపుసి, చెమట) (12) (చీమిడి 13వ దని
కొందలు): చూ, శమలము

మలయ. సం వి. ఆ. (స్త్రీ). తెల్ల తెగడ*. చూ,
సర్వానుభూతి.

మలయస్త్రీ. అం. ఒక (స్త్రీ): చూ, (స్త్రీ).

మలయజము సం. వి ఆ. పుం. 1. చందనము*:
చూ, నుగంధము; 2. చందనము: చూ, వా
నన. 1; పా 3 చూ, వృత్తము. 1. (“న-
జ-న-న-న-న-న-న-న-న-న-న-న-న-న-న-న-
యశులు. 26 వ ధంవస్సు.”)

మలయమారుతము. సం. వి ఆ. పుం. కమ్మ
గాడ్డు. చూ, వాయువు.

మలయము. సం వి ఆ. పుం. 1. కొండ: చూ,
పర్వతము; 2. ఆరామము: చూ, వనము. 2;
3: చూ, దేశములు; అం. 4. మలపర్వతము:
చూ, పర్వతము. 2.

మలయమ్మ. వై. వి. (మల + అమ్మ): చూ,
పార్వతి. య. 2, ఆ. 3.

మలయిక. దే. వి: చూ, విహారము. 1.

మలయు నే. అ. కి. 1. తిరుగు. కాశీ. 7, ఆ. 96, చూ, సంఘంఁచే; 2. పెనయు. పా. 1, ఆ 22 చూ, వెంటిగొను, 3: చూ, వ్యాపించే; 4: చూ, యత్నించే, 5: చూ, విజృంభించే నను, 3, ఆ. 96; 6. తపించే య 5, ఆ. 115 చూ, సంతాపించే

మలయువు. సం. వి. డి. శ్రీ. చూ, మలపువు* మలవిలుకానలేరు. ద్వ. వి. గోపతి వేం, ఆం 96: చూ, వృక్షము 1.

మలహరి ఆం 1. చూ, శ్రీరాగములు; 2 చూ, ఉపాంగము. 6. (అంగము. 9); 3: చూ, స్వరము. 2.

మలక. దే వి శ్రీఖండము. చూ, వాసన. 1 మలామ దే. వి. బంగారు నీరు మొలగువని పూత: చూ, సమాలంఘము. 1.

మలాము. దే వి: చూ, రూ-మొలాము 1-2 మలారము. దే. వి 1 రూ-మలారము. మట్టి గానిలగుది, 2. నిడుపు కాయకొనను రెల్లలు కట్టి పీఠిలోనగునది డొడ్చెడు నాధ నము: చూ, సమ్రాద్ధి [ఆ. 62 మలికితము. దే వి: చూ, సందేహము య 4, మలిగ. దే. వి. అపరాధము చూ, సదనము. 1. మలిగండ్లు దే. వి. బ. మలిచి తీయఁదగినతాయి: చూ, రాయి.

మలినత. సం. వి. ఆ. శ్రీ: చూ, మలినము. 1 మలినమగు. మి. అ. కి: కందుఁబాటు-కందు వాటు, మయిలనడు-మైలవడు, మాఁగుడు వాటు, మాఁగువడు, మాఁగుచాటు, మాయ మలినము సం. విణ. మకిల. 1. అశుచి, అశు ద్ధము, కచ్చరము. (తె).—కనుమాలము. మయిల-మైల; విశేష్యములు-అనాచారము, అశుద్ధత, పినక, మలినత, మలిన్యము.(తె).-కనటు, కర్చియ్యే, పాఁగెను, మకిల-మకిలి, మక్కు, మయిల-మైల, మలుకుప, మనటు-

మచ్చు, మనడు, మసి, మాఁగు-మాఁగుడు, మాపు-మాపుడు, మాసి, ముకి-ముటికి, రామ్మే. ("చూ, రామ్మే. 4"); 2 నల్ల నిది: చూ, వల్లము 6; 3. దూషితమైనది. అన చ్చము, అహోశితము, అవిలకము, అవిలము, ఉద్వేజితము, కలుషము-కల్పనము, కశ్మలము-కష్మలము, మలహాశితము, మలీమ సము (తె).—కారాహారము; అం: 4 చూ, సంచారభావమునఁ బుట్టిన దృష్టులు. మలిన. సం. వి. ఈ. శ్రీ. చూ, ముట్టుత. మలిమిడి దే వి పనుపావిగోగము: చూ, హనువు 4 (గోగము. 1)

మలిముచ్చము. సం. వి ఆ పుం 1 గోమ: చూ, మలికము 1, 2: చూ, మలమానము. మలిముచ్చుడు. సం. వి. ఆ. పుం. 1. కొంగ: చూ, హోతుడు 1; 2 అగ్ని: చూ, వహ్ని. 1. [వారము 2 మలివారము వా వి. సోమవారము' చూ, మలీమము సం వి ఆ పుం. 1. ఇనుము: చూ, లోహము 1; 2: చూ, మలినము 3. మలు. దే. విణ. మలుకుప ఆదేశరూపమైన మలుకబ్బమునను రూపాంతరము. ("మలు కారు-మలుసంజీ" మొ)

మలుగు. దే. వి ఒక చేప చూ, వార్వము. 1. మలుకారు ద్వ. వి 1 చేలికారు. చూ, మాన ద్వయము; 2. ముక్కారు పంటలో రెండవ కారు.

మలుకు దే. వి రూ-మల్కు. దాగములోనగు వాని నెచురెగురుగ తిగిలించి మరల పెన మర్ల తిగిప్పినది.

మలుకున. దే. వి. ముకికి: చూ, మలినము. 1. మలుగు. దే. వి. రూ-మల్లు. 1 కుంటి. చూ, రొండి; 2: చూ, మక్కు. 1, అ. కి. 3 ఉపశ మిల్లు' చూ, సుగ్మము. 4, 4: చూ, నశించే.

మలుచు. దే. స. కి. రూ-మల్లు. 1: కోడు, చెరుగు; 2: తటిమెనబట్టు-తటిమెనబట్టు; 3: చూ, తాచే. 2.

మలుచోలు. దే. వి. రెండవమూలు.

మలుపక్కము. ద్వ. వి కటిపక్కము: చూ, పక్షము. 1.

మలుపు. దే. పేర్. మలుగడేయు. 1. ఆర్పు; 2. నశింపజేయు ఆచ్ఛ. యు, కాం. 314;

3. (రూడలు లోనగు వానిని) మల్లించు-మల్లించు, మలచోలు.

మలుసంజే. ద్వ. వి: చూ, రూ-మలుసంజే.

మల్కు. దే. వి: చూ, రూ-మల్కు

మల్కు దే. వి: చూ, రూ-మలుకు శతాం 5, ఆ 7.

మల్లు దే. వి: చూ, రూ-మలుగు.

మల్లు. దే. స. క్రి: చూ, రూ-మలుచే. (తటి మెనబట్టుటను. —విజ. 1, ఆ. 132)

మల్ల. నై. వి = మల్లక. మట్టికంచేయు' చూ, హరివాణము (భాండము. 3.)

మల్లకము. సం. వి. ఆ. పుం, ఆ. స్త్రీ 1. = మల్ల. —పై.; 2 దీపపు ప్రమిద: చూ, హరి వాణము (పాత్రము. 6.); వా. 3. ఆపర కర్మమందలి పిండివంట (చూ, చతురంగు లము) [ధ్రు. 2

మల్లకుడు. దే. విణ. కరినుడు: చూ, వ్యా

మల్లగుల్లము దే. వి: వాడులాట.

మల్లచిప్ప. వా. వి: (సం) —పారి.

మల్లచేఱు. ద్వ. ఆ. కి. (మల్లట + చేఱు) భుజాస్థానముచేయు. హరి. పూ. 8, ఆ. 136. [చేఱు.

మల్లచేఱుట. ద్వ. వి. భుజాస్థానము: మల్ల మల్లచేఱుపు ద్వ. వి. —పై. —

మల్లట. ద్వ. వి: రూ-మల్లట, పోరాట.

మల్లడి దే. వి. 1: చూ, సంతాపము; 2. పెనకువ, గుర్దులాట: చూ, యుద్ధము.

మల్లడించు. దే. ఆ. కి. 1: చూ, వెంటిగొను- 2. అతిశయించు. భాగ. 4, స్కం. 515: చూ, సందడించు.

మల్లడిగొను. దే. ఆ. కి. 1: చూ, వెంటిగొను. హరి. పూ 7, ఆ. 156; 2: చూ, పరిత పించు; పేర్. 3. మల్లడిగొలుపు. పాండు. 4, ఆ. 292.

మల్లతాళము. అం: చూ, జన్యతాళములు.

మల్లబంధములు. అం. కుస్తీలు, జెట్టిపోరాట ములు. భాగ. దశమస్కం. పూ. 138:

ఇవి ౧౦౦ — (వీనిని కిర్లికలలో చేర్చలేదు. ఇవి ఒకదానితరువాత నొకటికొకటి దోడుగ సం బంధించియు సక్రిమముగనుండును. అట్లు దీనికొదోడుఅని ఒకదానికొకటి కలిపి చేరువ వశము). ౧ దస్తీ (హస్తము), ౨ ఒకయించి (కిత్తరి), ౩ ఉల్ తామాప్ (బోరగిలవేసి ముంచేట), ౪ పఛాడ్ (నిపాతనము), ౫ కస్తీబా (పాదసంఘర్షణము), ౬ ఉల్ రా బద్లీ (స్వతి రేకముగా మార్పుట), ౭ పిఛలీ (పుష్టము), ౮ ఫర్షీ (సమీకరణము), ౯ ఫరీబా-ఫరేదా (మోషణము), ౧౦ లుకాన్ (ఉడపు), ౧౧ ఝాలీ (ఉద్ధారణము), ౧౨ డగ్ బేట్ (గుల్ఫశృంఖల), ౧౩ కసోటా (గీర్వాతాడనము), ౧౪ డూప్ (నిమజ్జనము) ౧౫ ఉల్ రాకఫా (ప్రతిష్ఠామర్షము), ౧౬ ఉల్ రాలుకాన్ (స్వతి రేకముగా నూపుట), ౧౭ లప్పి (చుట్టచుట్టుట), ౧౮ డూకీ (కూర్పరాకర్షణము), ౧౯ కోనిటాల్ (కూర్పరాపనము), ౨౦ ఖైరా (బధిరము), ౨౧ భితర్ (బాహ్యము), ౨౨ ఉతార్ (అవతారణము), ౨౩ ఝాలీ, ౨౪ డగ్ బేట్ (చరణశృంఖల), ౨౫ కొన్యా (న్యో) భర్నా (కూర్పరాపూరణము), ౨౬ ఉల్టాబిహాన్ (ఉత్తానపాతనము), ౨౭ కిలా వర్ (ఆకస్మికవేగము), ౨౮ గెర్లిబాన్

(కత్తుప్రవేశము), ౨౯ గావ్ పూడ్ (ఆకస్మిక నిపాతనము), ౩౦ గంధడా (గార్లభ నిపాతనము), ౩౧ ఖిసా (ఆగ్రహము), ౩౨ కిలావర్ (ఆకస్మికోపవేశనము) (౨౬-౨౯), ౩౩ ఉల్ రావేడీ (ప్రతిశ్ఛంఖల), ౩౪ చాబన్ (చతుర్దిశాపరణము), ౩౫ చాబూవ్ (విస్మయము), ౩౬ ఉల్ రావేడీ (నెను కకుఁజుట్టుట), ౩౭ యిరేకేచస్తీ (పాద తాడనము), ౩౮ ఉల్ రావేడీ (పృష్ఠ నిబంధనము), ౩౯ దుప్పీ (అవగాహనము), ౪౦ సరేకసోటా-సరేకసోటా (శిరోబంధనము), ౪౧ అభేరాపట్ - అభేరాపట్ (ద్విగుణబంధనము), ౪౨ బగేలీ (కత్తుము), ౪౩ ఉలబ్ దాన్ (కాతనిపాతనము), ౪౪ షత్ రంజి (చతురంగము), ౪౫ ఉల్ రామావ్ (వామ పాదస్యాసము), ౪౬ కస్తీబార్ (౨౯) (అనలగాన కర్ణము), ౪౭ బహిర్ వా (బధిరము), ౪౮ డడ్ ధరానా (కబంధపూరితము), ౪౯ రూమ్ (పరివేషము), ౫౦ గోదీ (బడి), ౫౧ బహిరా (శ్రివము), ౫౨ దుప్ (ముంపు), ౫౩ రూమ్ (౨౯ పరివేషము), ౫౪ పాంధరానా (చరణపరివేషము), ౫౫ రాకస్తీ (కకుప్పరివేషము), ౫౬ బహిర్ వా (౪౭) (బధిరము), ౫౭ ధడ్ ధరాతి (పత్తత్యాగము), ౫౮ సీనేబన్ (ఊగోనిరోధము), ౫౯ సక్ నూట్ (ముక్త నొక్కుడు), ౬౦ కిలావర్ బంగ్ (నాచు విన్యాసము), ౬౧ సీనేతడుఖ్ (ఊగో ధగ్గుము), ౬౨ నాగిన్ (నాశికానిరోధము), ౬౩ పాంధరానా (వామపాద తాడనము), ౬౪ బంకోటా (నిర్బంధము), ౬౫ లప్పీ (పరివేషము), ౬౬ డూలీ (ఉయ్యెల), ౬౭ ధోబిఛాట్ (రిజకధావ

నము), ౬౮ సనారి-ధస్సా (ప్రవేశము), ౬౯ సకోతా (హస్తాకర్ణము), ౭౦ చాటా ల్ ధరానా (చతుర్భుజబంధము), ౭౧ డగ్ బేడీ (౧౨-౨౪) (చరణశ్ఛంఖల), ౭౨ గజ్ బేడీ (గజశ్ఛంఖల), ౭౩ కస్తీబార్ (అనను దిపాదము), ౭౪ బాగ్ లీ-బగ్ లీ (కత్తుము), ౭౫ గంధడా-గధడా! (సవ్యపాదతాడనము), ౭౬ ఉల్ రాగజ్ బేడీ (ప్రతిరేకగజ శ్ఛంఖల), ౭౭ చండమొనోడి (కత్తునీడనము), ౭౮ ఉల్ రాగజ్ బేడీ (ప్రతిరేక ద్విపశ్ఛంఖల), ౭౯ గిర్లెదాన్ (౨౮), ౮౦ ఉల్ గాముట్టా (ప్రతిహాలబంధము), ౮౧ థాకోలీ (కిరణాడనము), ౮౨ చాబన్ (౩౪) (నిశాపరణము), ౮౩ లవేనీ (౧౭-౬౫) (పరివేషము), ౮౪ ఉల్ రావేడీ (పృష్ఠనియాతనము), ౮౫ వన్ ట్ లీట్ (ఉద్ఘాతపాదము), ౮౬ మర్చి (౧౦౦) (సెంహాసనము), ౮౭ గూలీ (హీల), ౮౮ వన్ ట్ లీట్టా (చరణవిమయము), ౮౯ కిలా వర్ (౨౭-౩౨) (ఆకస్మికోపవేశనము), ౯౦ ఖివేఛ్ (కత్తున్యాసము), ౯౧ వన్ (ఏకము), ౯౨ ధరాటి (తిరుగుడు), ౯౩ ఆదాడ్ కా (అర్ధకంకాళము), ౯౪ ఏక్ లంగ్ (ఒంటిపంకి), ౯౫ లప్పీ దాన్ (నిహింసనము), ౯౬ జన్ ధడా (పార్శ్వకర్ణము), ౯౭ గజ్ మహర్ - గజ్ మహర్ (గజచంద్రిక, ౯౮ సయ్ ధరా (ప్రతిష్ఠాప్రసాదము), ౯౯ దువ్ కీ (పాదస్థయా కర్ణము), ౧౦౦ సుడీ) "కుస్తీమల్లయుద్ధ బోధిని" అను గ్రంథమునందు వీనినిగణము లన్నియు చూడవలయును. కిమ్మ తురు ౦.౪.౦ గ్రంథకర్త భాగవతుల లక్ష్మీపతి శాస్త్రి గారు, తాలూకారామచంద్రపురము; (ఈ శాస్త్రవిషయములంతరించినను గొన్నిలోకాచారంబు గానున్నవి ఇందువివరింపబడియె.)

తద్వి. — ౧. దండులు 12, ౨. గతులు 12, 3. పరువళ్ళు 12, ౪. మొనలు 12, ౫. కాయ మానములు 12, ౬. విసరులు 14, ౭. ఉప పీతములు 16, ౮. విన్నాణములు 32, (ఆం. భా. ద్వి. టి. 203), ౯. పృచారములు 32, ౧౦. నలుగులు 3, ఇట్టి లక్షణములనేక ములీమల్లశాస్త్రసాంప్రదాయమువలనఁ దెలియఁదగు (వీని వివరములకు శీర్షికలం జోడుము) న మతయు కొన్ని తెనుఁగుఁ బేళ్ళఁ బరగుచున్న వాని నిటఁ బొందుఁపలు పఁచును వానిని సందర్భమునఁ బట్టి పైవానితో సమన్వయించుకొనవలయును. — ౧. ఆయుధము — చేతాగ్రదు, ౨. ఆయుధాగ్రము — ములు — మల్లు; 3. పరికరములు — కంబు, కటిక-కట్టిక, కొణత — కొణతము — కొణిత, నీల గోతాము, గాలసంగడను, మోడు, లోడి-లోడు, సంగడము; ౪. కుస్తీలతావునకు. — పెక్కణము — పెక్కిణము (సం) — పేక్షణము; ౫. యుద్ధక్రియలు. — ఉప్పరించే, ఉప్పళించే, కలయు మెలకువ; ౬. మెలకువలకు. — ఇంగళింపు, కాలిపాదువ, జింపు, తెక్కు; ౭. విజ్ఞానమునకు. — ఉపతాయి, ౮. విద్యాభేదములు — కన్నాత, గస్తాలు, తాళాలు — దాళాలు, దండెములు, దింకలు, పావుపావులు, పుటములు, మండీలు, లాగులు ఇత్యాది. (చూ, ఉపనిషదులు) (సర్వాస్థానానంగిహము) మల్లము సం. వి. ఆ. పుం: చూ, మల్ల మల్లయుద్ధము పా చూ, మల్ల బంధములు. మల్లగము. దే. వి. 1 గర్భము: చూ, హంకారము; విణ. 2. మడించినది. కళా. 6, ఆ. 222. మల్లశాస్త్రము. అం చూ, మల్ల బంధములు. మల్లనాల. వై. వి. భోజనశాల. పారిశ్చ. 4, ఆ. 193. చూ, సరసము. 1.

మల్లాట ద్వ. వి: రూ, మల్లట, పోరాట: చూ, యుద్ధము. [4, ఆ. 115. మల్లాడు. ద్వ. ఆ. క్రి: చూ, వెంటిగోను. స్వా. మల్లానుడి. దే. విణ. 1: చూ, పీడితము; 2 పీడితుఁడు ఉ. హరి. 5, ఆ. 166. మల్లారము. దే. వి: చూ, రూ-మలారము. 1. మల్లిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ = మల్లియ*: చూ, మల్లె 1; 2 మట్టిపాత్రము చూ, భాండుము 3; ఆం. 3. (శోషణము) చూ, మిగ్గులబాణములు; 4. (మర్రిక): చూ, జన్యతాళములు. మల్లికము. సం. వి. ఆ. పుం. చూసిన ముక్కు — కార్లుగల హంస: చూ, హంస. 1 మల్లికాక్షము సం. వి. ఆ. పుం. 1. చూసిన ముక్కుకార్లుగలహంస. చూ, హంస, 2. తెల్లని కన్నులుగల గుట్టుము. చూ, చాయము. మల్లికాభద్రము. సం. వి. ఆ. న: చూ, చుట్టెత్తు. మల్లికామోదము. ఆం. చూ, జన్యతాళములు. మల్లికార్జునలింగము. అం: చూ, జ్యోతిర్లింగములు. మల్లియ వై. వి. = మల్లికా. రూ-మల్లె, మల్లె తీరగ*: చూ, హంసంతి 2. మల్లు వై. వి. 1. = భల్లుక. కోఁతి చూ, వారము; 2 జెట్టి పెనఁకువ: చూ, యుద్ధము; వా. 3. మల్లుతాను చూ, పుస్త్రము. మల్లుడు. సం. వి. ఆ. పుం. 1. జెట్టి: చూ, సాదనకాఁడు. 1, విణ. 2 చూ, శ్రేష్ఠుఁడు. మల్లుకట్టు ద్వ. స. క్రి అడ్డగించే. చూ, సంగోధించే. మల్లుతాను. వా. వి. మల్లుబట్ట: చూ, మల్లు. 3. మల్లు పెనఁగు. ద్వ. ఆ. క్రి. జెట్టి పెనఁకువగా పెనఁగు. మల్లె. వై. వి. = మల్లికా. రూ-మల్లియ. 1: చూ, హంసంతి 2; 2. = మల్లక: చూ, మల్లు; 3 ఉపశాఖ: చూ, శాఖ. 1. మ్రల్లికాభద్రము. మల్లెత్తు. వా. వి. (సం). — అత్మంతకము,

మల్లజేగులు. ద్వ. వి: చూ, రాబందు.

మల్లెపువ్వు. వై వి: (సం).—మకురము: చూ, హసంతి 2.

మల్లెమొగ్గలు. ద్వ. వి. బ. 1 మెడనగ: చూ, భూషణము. 2, 2 కుంభమునుళములు, గువాకము—గువాకము: చూ, హసంతి. 2.

మల్లెగుడి ద్వ. వి. మల్లెపూగుత్తివలె మనోజ్ఞ మగుటచే కుక్కకీయ్యబడినపేరు. స్వా 4, ఆ. 32: చూ, సివరి. 2

మల్లెల. దే. వి. బ. 1: చూ, ధాన్యము; 2 స్ఫోటకజనితక్రియ.

మల్లెశ్రీగంధులు. మి. వి. బ: చూ, ధాన్యము మపురి దే. వి. రూ—హరి: చూ, నాగనగము. 1 మవ్యము. దే వి 1. కోమలత. నిర్వ 5, ఆ 105. చూ, సౌమహర్షము. 1; విణ 2. కోమలము. కర్ణ. 7, ఆ. 174 చూ, మకు మారము. 2.

మళకము. సం. వి. ఆ పుం. 1. ఘోషము, దంకి, మలిష్టువము, రణరణము. దోమ; తద్వి. —౧. ఘోణి. (తె).—వీనికదోమ, తొండపుదోమ; 2 చిన్నదోమకు —(తె) — చీకటియొగ. (చూ, సరళు); 2. దేహము విరియుగోగము: చూ, గోగము. 1.

మళహరి. సం. వి ఈ శ్రీ చతుష్కీ, జాలి క. (తె).—దోమతెర: చూ, వస్త్రము.

మశాఖత్తు వా. వి. 1. భూమికీటెట్టిని ఎరుపు: రూ—మశాఖత్తు, మరన్మత్తు—మరిమృత్తు; 2. తిల్వలుచేసిన వస్త్రపులకు మజ్జోరి. మశా ఖత్తు, మజ్జోరి.

మశాఖత్తు. వా. వి.—పై —

మశాతు. వా. వి. నేలకొలుచుట, సర్వే.

మపాలు. వా. వి. కగదీపిక: చూ, స్నేహశము.

మపాల్లి. వా. వి. దివిటీపట్టువాడు, దీపము వెలిగించేవాడు.

మషి. సం. వి. ఇ, ఈ. శ్రీ—మసి. రూ—మసి.

కాకిరమువారిపడుమసి: మసి. (తె).—మసి. మషిమణి. సం వి. ఇ. శ్రీ. (తె).—మసిబుడ్డి.

మస దే. ప: చూ, విలాసము. 2

మసగు. దే. ఆ. కి: చూ, విజృంభించే హరి, పూ. 7, ఆ 167

మసక. వై. వి రూ—మసకన. 1—మేచక: చూ, మురిచీకటి. శై. 7, ఆ. 193; స్వా. 4, ఆ 37; 2.—మేచక: ఇంచోకనలుపు చూ, శర్లము 6

మసకన వై. వి.—మేచక.—పై.—(ఆమేగిడి తమందు మసమసకన)

మసకపులొము. దే. వి. సుగతమొనరించే పాము: చూ, సర్పము

మసకము. దే. వి 1. రతి. భో 5, ఆ 118:

చూ, సంయోగము; 2 సంభోగేచ్ఛ ఈ, హరి 3, ఆ. 64: చూ, వాంఛ, 3. అహి రతి: చూ, మసకలుపాలుట. [యోగము.

మసకలుపాలుట దే వి అహిరతి చూ, సం మసకొను. దే ఆ. కి (మసకము + కొను)

1 సంభోగేచ్ఛగొను; ప్రే. 2. మసకొల్పు. అచ్చ ఆ, కాం. 34

మసటు. దే వి రూ—మస్త 1. ముడికి. పాం దు. 5, ఆ 41: చూ, మలిసము. 1; 2. నిం పి. చూ, మలము 1.

మసడు. దే వి —పై.—

మసనము. వై. వి.—శ్రీశానమ్: చూ, శ్రీశానము.

మసమసకన. వై. వి: చూ, మసక. 1—2.

(మునిచీకటికి —శై. 2, ఆ. 101)

మసరి. దే. వి. 1. భూసరవర్ణము: చూ, వర్ణము 6, విణ 2. భూసరవర్ణముగలది.

మసరు. దే. వి. ఆవేశము. మార్క్. 6, ఆ. 66.

మసలిక. దే. వి. 1. మాంద్యము, అలస్యము: చూ, విలంబము. 1; విణ. 2: చూ, మంధ రము. 2; 3: చూ, మంధరము. 3.

మనలు దే. అ. కిరి. ఆలస్యముచేయు చూ, విహరించు 3; 2 నీకుమలముల(నలసల) కాగు; 3: చూ, విహరించు; 4 చూ, వెనుకదీయు; 5. చూ, సంచరించు.

మనలుకొను. దే. అ. కిరి —పై— (విహరించుట) —భాగ 3, స్కం 508).

మనాగము. సం. వి. అ. పుం. ఇంద్రగీలము.

పాండు 2, అ. 44: చూ, రత్నము 1.

మనాల. వా. వి. రూ-మనాల. 1. పొగపు సరకులు చూ, సంబాధము; 2 పశువులు లోనగువాని వ్యాఘ్రానికి చెప్పు మందు, 3 తాంబూలములోని పరిమళ ద్రవ్యముల గుండ్; 4. కార్పుసరకులు.

మనాల. వా. వి. —పై—

మసి. సం. వి. ఇ. ఈ. స్త్రీ. 1 =మసి-చూ, రూ-మసి; ఈ స్త్రీ 2. పెద్దపదాపక: చూ, సదాప, వై. వి. (1) నలుపు: చూ, పగ్గము. 6; (2) =మసి: చూ, బొగ్గు; (3) చూ, మలినము 1; (4) =మసి చూ, మసి. 1.

మసికట్టు. ద్వ. వి. బంగారులోనగువానిచిలుము.

మసికోతి ద్వ. వి. నల్లకోతి: చూ, వానరము.

మసిబుడ్డి మి. వి. (సం) —మషమణి

మసిలె. దే. వి. టానుబుడి. చూ, శకటము. 1.

మసీదు. దే. వి. తురకల పార్శ్వనామందిరము:

చూ, సదనము. 1.

మసుర. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. రూ-మసుర.

1: చూ, వేళ్ళు; పుం. స్త్రీ. 2. చిటు సెనగలు: చూ, సెనగలు

మసూర. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. పుం. స్త్రీ-పై -మసూరము. సం. వి. ఆ. పుం. బిల్లతలగడ: చూ, లోడు. [చూ, సర్వామధాతి.

మసూరవిదళి. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. నల్లతెగడక:

మసూరి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. రూ-మసూరిక. ఒకరకముగడ్డి. చూ, విదర్బిక. (చూ, వృణము)

మసూరిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1: చూ, మసూరి; 2. (రూ-మసూరిక-మసూరిక) చూ, స్ఫోటకము. [ప్రకనాశము. 1.

మస్మణ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. నల్లగిసెక: చూ, మస్మణము. సం. వి. 1 చిక్కనిది: చూ, స్నిగ్ధము. 3, 2. సున్ననిది: చూ, స్నిగ్ధము. 2 (మస్మణానికొండలు).

మసెల. దే. వి. అటక. చూ, సదనము 1.

మసోదా వా. వి. చిత్తువ్యాసినది: చూ, మసాయిదా. [వేణువు.

మస్కరము. సం. వి. ఆ. పుం. సదురుక: చూ,

మస్కరి సం. వి. న. పుం. 1. చూ, సన్యాసి; 2: చూ, యాచకుడు. 1

మట్టు దే. వి: చూ, రూ-మసటు.

మస్తకము. సం. వి. ఆ. పుం, న. రూ-మస్తము.

తల: చూ, శిరము. 1.

మస్తకి. వా. వి. ఒకరకముమందు.

మస్తము. సం. వి. అ. న: చూ, రూ-మస్తకము.

మస్తరించు దే. న. కిరి. లోబలించు. కాశి.

5, అ. 236 చేతులన్నలించు

పాస్తరు దే. వి. 1. లోచనము. చూ, పశము.

1; వా 2. పనివాండ్రు మొత్తముపడ్డు.

మస్తి వై. వి. =మదహస్తి మనించినయెనుగు: చూ, హస్తి. [మెదడు.

మస్తిష్కము. సం. వి. అ. న. తలమెదడు: చూ,

మస్తీ వై. వి. =మదహస్తి: చూ, రూ-మస్తి.

మస్త వై. వి. 1 =మత్త మెదడు: చూ, హమిక, దే. వి. 2 చూ, సమృద్ధి; 3 మీఁగడ:

చూ, ప్రవ్యము; 4. చేరింగమందు రాజా తరువాత నొక జంతువును ఉంచినట్లుగా ఆట.

మస్తువాడు. ద్వ. వి. మస్తుడు: చూ, సోమారి.

మస్తువు. సం. వి. ఉ. న: చూ, మండము. 1.

మస్తికాస్థి. సం. కషికంఠకము, శిరోస్థి: చూ, శల్యము. 1.

మహాంతు. శీ. వి. దేవస్థానమునను ధర్మకర్తృత్వము జేరిగింతువై రాగి, మరాధిపతిగా నుండువై రాగి (అని కొందఱు): చూ, సన్యాసి.

మహాజేరు. వా. వి. పెక్కుమంది చేరి వాగ్ని కొను పార్థనాపత్రము. (పిట్టను, అర్జి) మహాదోతులు. వై. వి. బ. దీపభేదయ: చూ, స్నేహశము.

మహాతి. సం. వి. ఈ శ్రీ. 1. నూలు తంతులు గల నారదుని వీణ: చూ, వీణె, 2. తెలుగు న్యాయమున తిర్యగితర శ్రీ వాచకబ్బ ములకు సంజ్ఞ: విణ. 3. గొప్పది: చూ, సుర. (3); అం. 4. చూ, తతవ్యాసులు మహత్తత్వము. అం: చూ, ఆపరణములు.

మహాత్మ సం. వి. ల్. స. 1. దొరతనము: చూ, స్వాగౌరవము; పుం. 2 బుద్ధి తత్వము: చూ, స్వభావము; 3 పురుషవాచక శబ్దములకు సంజ్ఞ: పుంలింగము; విణ 4. మహత్త్వమును తెలుపును అంట; 5: చూ, మహతి. 3; అం 6: చూ, ఆకాశములు. [ద్రాగార్జును

మహత్త్వము. సం. వి. ఆ. పుం: ఉదారత్వము, మహత్సర్గము. అం: చూ, సృష్టిర్గములు. మహదాత్మ అం: చూ, ఆత్మలు.

మహాచ్ఛయము. సం. వి. ఆ. స: చూ, రూ— మహాభయము. [సన్యానితుడు.

మహానీయుడు. సం. విణ. గొప్పవాడు: చూ, మహామహనాడు. వా. వి. ఇప్పడును కాదు గదా ఎల్లప్పుడును (మందు నెనుకలయం దును) [మహాస్సు.

మహాము. సం. వి. ఆ. పుం. చూ, రూ— మహాగ్లోకము. అం: చూ, ధార్మ్యలోకములు. మహాలక్ష్మి. అం: చూ, రూ— మహాలక్ష్మి (వాడుక). మహాలయము. వా. సం. వి: చూ, రూ— మహాలయము. మహార్షులు. అం. 1: చూ, గోత్రము. 13; 2: చూ, ఋషి శ్రేష్ఠులు.

మహాలు. వా. వి. 1. దేశములోని భాగము; 2: చూ, రాజమందిరము; 3. ఉప్పుపండుభూ భాగము: చూ, భూమి. 1. [చూ, సేద్యము. మహానూలు. వా. వి. రూ— మహాన్ములు పంట: మహానూలుదారు. వా. వి: చూ, నాయకవా 3. మహాస్సు. సం. వి. స. 1. తేజము: చూ, చలుతురు. 1; 2. ఉత్సవము: చూ, సంబరము. 3.

మహాన్ములు వా వి: చూ, రూ— మహానూలు. మహాన్ములుదారు. వా. వి: చూ, రూ— మహానూలుదారు.

మహాంగము. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, లాట్టిట్ట. మహాకిందిము. సం. వి. ఆ. పుం. 1 చూ, వెలుల్లి; 2 దూడకండ్ల: చూ, సూగము. మహాకరింజము సం. వి ఆ. పుం. కాగ్నిమగ్న: చూ, కాడిఘ్నము.

మహాకారము. అం: చూ, లక్ష్మములు. మహాకారవేల్లము. సం. వి. ఆ. పుం పెద్దకా: కర*. చూ, సుషవి 1

మహాకాల. సం. వి. ఆ. శ్రీ: చూ, విషముప్తి*. మహాకాలుడు. సం. వి. ఆ. పుం 1. చూ, శివుడు; 2. ఒక శివభటుడు.

మహాకాళీమతము. అం: చూ, తంత్రములు.

మహాకావ్యము. అం. (అప్పడప్పడు కక నెప్పవ ప్లములు గంధస్థములుగావు.) ఇది సంఖ్యా బద్ధము, అసంఖ్యాబద్ధము అని యిటుతెలుగులు. (1) సంఖ్యాబద్ధము ముక్తకాదికము. — ౧. ముక్తకము, ౨. ద్వికము, 3. త్రికము, ౪. పంచకత్తిములు, ౫. వారణముల, ౬. సహకత్తిములు, ౭. భాస్కరమాళిక, ౮. శశికళ, ౯. సత్కల్యేపంక్తి, 10. త్రిశంథి, 11. రాగమాల, 12. పంచాదళ, 13. శతకము, 14. అష్టాక్షరశతము, 15. సప్తశత; (2) అసంఖ్యాబద్ధము రిగదే, గద్య, ద్విపద, టండక, మంజర్యాదులు. వైని

కెప్పిన లక్షణములుగలది మహాకావ్యము.

(చూ, త్సంద్రిప్రబంధము.)

మహాకులీనత. అం: చూ, నాయకగుణములు.

మహాకులండు. సం. విణ: చూ, సాధువు. 3.

మహాకోశాతకి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, పెద్ద బీజి*.

మహాక్కర. పా: చూ, వృత్తము. 1. ("ఒక ఇనగణమును, అయిదిండిగణములును, ఒక చంద్రిగామును గలిగి యిదిదవ గణాద్యక్ష రము యతిగాగల వృత్తము.)

మహాక్షీతి. అం: చూ, సంఖ్యాభేదములు.

మహాక్షోణి. అం:—పై.—

మహాక్షోభము. అం:—పై.—

మహాగణులు. పా. జేంగాల గురువులబిరుదు.

మహాజంబువు. సం. వి. ఉ. పుం: చూ, పెద్ద నేరేడు*.

మహాబాలి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. పచ్చే పువ్వుల ఆవడ*: చూ, హృస్వగపేసక.

మహాత్యోలిపృతి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. లతావిశేషము: చూ, లత 1.

మహార్యుసి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. శమల*

మహాతండువు. సం. వి. ఉ. పుం, ఊ. స్త్రీ.

పెద్దతెడ్డు: చూ, హరినాణము(పాత్ర)ము. 6)

మహాతలము. అం: చూ, అడ్డలోకములు.

మహాతార. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, మనోరమ. 1.

మహాతలము. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, పెద్దనువ్వు*.

మహాతుక సం. వి. ఆ. స్త్రీ. సన్నయేలికి*: చూ, పత్రం.

మహాత్మగుప్త. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. చూ, పెద్ద చూలగోవెల*. [చూ, పల్ల. 1.

మహాదంతము. సం. వి. ఆ. పుం. ఏనుగుదంతము:

మహాదమనము. సం. వి. ఆ. పుం: చూ,రుచి. 5

మహాదిశలకు అంతర్గతలను గట్టు విభము. పా.

ఎవని మహాదిశలో నెవనియంతరిము కను

గొనవలెనో నామహాదశానాధుని దశా సంప

త్సరసంఖ్యను అంతర్గతానాధుని మహాదశా

సంవత్సర సంఖ్యచే గుణించవలెను. అట్లు

గుణించేగా వచ్చినయంకలు మూడింటి

కన్న నెప్పుడు హెచ్చేండనరవు. అట్లు గుణించేగావచ్చిన

యంకలలో మొదటి

యంకలను నెలలను కొనుము. చివరయం

కెను మూడింటిచేత గుణించవలెను. గుణిం

చేగా వచ్చినవి రోజులను కొనుము. మొ.

(ఇందుకు మఱియొక సూత్రముకొఱప"చూ,

అంతర్గత.")

మహాదశాశేషము. పా. జన్మనక్షత్ర ఏష్యభుటిక

లను జననకాల మహాదశసంఖ్యచేత గుణించే

వలెను. గుణించేగావచ్చినమొత్తమునుబుట్ట

ద్యంతము చేతనుభాగించవలెను. భాగించేగా

వచ్చినవిభక్తము సంవత్సరముగను. శేషము

మిగిలిన, దానిని 12చేతను గుణించి బుట్ట

ద్యంతము చేతను భాగించవలెను. భాగించే

గావచ్చిన విభక్తము నెలలగును. శేషముమిగి

లిన, దానిని 30 చేతను గుణించి బుట్టద్యం

తము చేతను భాగించినయెడలవచ్చే శిభక్తము

దినములగును. శేషముమిగిలినదానిని 60చేతను

గుణించి బుట్టద్యంతముచేతను, భాగించిన

యెడల వచ్చే విభక్తముగడియలగును. మొ.

మహాదానములు. అం: చూ, దానములు

మహాదేవతంత్రము. అం: చూ, తంత్రములు.

మహాదేవతలు. అం: చూ, దేవతలు.

మహాదేవుడు. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, శివుడు.

మహాదైత్యుడు. సం. వి. ఆ. పుం. పెద్దతొలి

వేలుపు: చూ, రాక్షసుడు. 1.

మహాద్రావికము. అం: చూ, ద్రావికములు.

మహాద్రోణము. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, పెద్దతుమ్మి*.

మహాధనము. సం. వి. ఆ. న. 1. చిల్లముడ్డి:

చూ, సలకి; 2. బంగారు: చూ, లోహము.

1; 3. కృషి: చూ, నేద్యము; 4. గొప్పనెలగల

బట్ట: చూ, పన్నెత్తుము; 5. గొప్పనెలగలవస్తువు:

చూ, సరకు. 2; విణ. 6. గొప్ప నెలగలది.

మహానటుడు. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, శివుడు.

మహానరకము. అం: చూ, నరకములు.

మహానసము. సం. వి. ఆ. న. = నానసము. వంటి
యిల్లు: చూ, సదనము. 1.

మహానసశశన్యాము. పా. వంటియింటి కుం
డేలు ఎక్కడికి పోగలదనుచీతి.

మహానాటకము. అం. (ఈగింధమును హను
మంతుడు వాగినను): చూ, కాన్యనాట
కములు.

మహానాథము. అం: చూ, శస్త్రములు.

మహానిధి. అం: చూ, సంఖ్యాభేదములు.

మహానిరయము. అం చూ, నరకములు.

మహానిశ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. రాత్రియొక్క
రెండుమూడు తోములవేళ: చూ, రాత్రి.

మహానీలము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. సింహశ
ద్వీపమనందు గలిగిన యింద్రానీలమణి.
చూ, రత్నము. 1; 2. మాన్యంగరాజము*.

మహానీలుడు. సం. వి. ఆ. పుం. దేవయోని
సర్పము చూ, సర్పము. [చూ, సుగృహము.

మహాపక్షము. సం. వి. ఆ. పుం. కన్నె లేడి:

మహాపక్షము సం. వి ఆ పుం. 1 పొగిణాం
తము; 2. రాజమార్గము: చూ, మార్గము. 1;
అం. 3 చూ, నరకములు.

మహాపద్మము. అం. 1: చూ, నిధులు, 2: చూ,
సంఖ్యాభేదములు; 3 దేవయోని సర్పవిశే
షము: చూ, సర్పము. [పల్లెలు.*.

మహాపలంకము సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, పెద్ద

మహాపాతకములు అం. స్వర్ణస్తేయసు, సురా
పానము, బ్రహ్మపాత్య, సురుపత్నీగమనము,
మహాపాతకసహనానసము (చూ, పంచకము.)

మహాపాతకసహనానసము. అం —పై.—

మహాపారేవతము. సం. వి. ఆ. పుం: చూ,
పెద్దయూడ* [పెద్దమృంగ.*.

మహాపిండితకము. సం. వి. ఆ. పుం: చూ,

మహాపుత్రజీవి సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, పెద్దచుంగ*.

మహాపురాణములు. అం: చూ, పురాణములు.

మహాపుర్రయము. సం. వి. ఆ. పుం లోకనాశ
నము, బ్రహ్మకల్పితయము: చూ, సంప

ర్తము. 1 (చూ, కల్పము 1) [వర్షములు.

మహాపుష్కానగమనము. అం: చూ, కలియుగ

మహాపుష్కానికము. అం: చూ, భారతవ్యములు.

మహాప్రాచీరము. సం. వి. ఆ. పుం: చూ,
సముద్రము. [చూ, సుభివత్తి.

మహాఫల. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. రాజజంబువు*.

మహాఫలము సం. వి. ఆ. పుం చూ, పినగుమ్మడు*.

మహాబల సం. వి. ఆ. స్త్రీ: ఆవర్తని, చర్మ
రంగ (తె).—గూఢతప, నులితప; తద్వి.—

గాత్రివృక్షము. (తె).—తడ.

మహాబలము సం. వి. ఆ. న. సీసము: చూ,
లోహము 1.

మహాబలుడు. సం. వి. ఆ. పుం. 1' చూ, వా
య్యపు; 2' చూ, బుద్ధుడు; విభా 3 మిక్కి
లిబలము కలనాడు. చూ, శిష్టుడు.

మహాభయము. సం. వి. ఆ. న. రూ-మహాద్భ
యము. మిక్కిలివెఱపు: చూ, సాధ్యసము.

మహాభాగ్యము. సం. వి. ఆ. న. 1 గొప్పసం
పద. "అకాగ్యమే మహాభాగ్యము" చూ,
సంపత్తి 1; అం. 2 చూ, నాయకగుణములు.

మహాసూరి. అం: చూ, సంఖ్యాభేదములు.

మహాభైషము అం: చూ, తంత్రములు.

మహామాగుడు. సం. వి. ఆ. పుం. 1. కార్య
సహాయుడు: చూ, వ్యవహార 2, 2. మా

వజ్జివారి. చూ, హస్త్యాశోముడు, 3 చూ,
సంపన్నుడు. [బోడతము*.

మహాయుండిరి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, పెద్ద

మహామాయాశంబరము అం చూ, తంత్రములు.

మహావిద. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: అనుధారిణి,
మహామేద.*.

మహాయుని. సం. వి. ఇ. పుం: చూ, బుద్ధుడు.

మహామూలము. సం. వి. అ. పుం: చూ, పెద్ద ముల్లంగి*: చూ, ముల్లంగి. [మాస్తి.

మహాన్యగము. సం. వి. అ. పుం. వీనుగు:చూ, వహావేద. సం. వి. అ. స్త్రీ:చూ,మహామిద*.

మహాయజ్ఞములు. అం.(చూ, యజ్ఞములు; చూ, పంచకము) బ్రహ్మ, దేవ, భూత, పితృ,

మనుష్యయజ్ఞములు. (ఇంకను బోధిస్తామాట

యజ్ఞములను గలవు.) [చూ, రంభ. 2.

మహాగంధ. సం. వి. అ. స్త్రీ. పచ్చెయరెటి*:

మహారజతము. సం. వి. అ. న. మంగారు చూ, లోనము. 1.

మహారజనము. సం. వి. అ. న. 1.—వై.—;

2. కుసుమపువ్వు: చూ, వహ్నిశిఖము 2

మహారణ్యము. సం. వి. అ. న. చూ, పేరడవి.

మహారథుడు. సం. వి. అ. పుం. 1. పదునొకం

డువేలమంది విలుకాండ్రో* బోరెడి యో

ధుడు. తనను సారథిని గుఱ్ఱములను కా

పాడుకొనుచు పోరిడియోధుడు (అని కొం

డలు)(చూ, భటుడు). చూ, హంపిరుడు;

విణ. 2. గొప్పరథముగలవాడు.

మహారాజపోషకులు. పా. ఏదేని యొక ఘన

కార్యమునకు చేయూతనొసంగడి సుకృ

తులు. “అంధ్ర వాచస్పత్యమునకు

మహారాజపోషకులు మహారాజరాజ

శ్రీ శ్రీసాహిత్యసామ్రాట్ట డాక్టర్

ఆఫ్ తెటర్ను జయపురాధీశ్వరులు

శ్రీశ్రీశ్రీ మహారాజా శ్రీశ్రీశ్రీ

విక్రమదేవవర్మ బహద్దరువారు జయ

పురము.” ఇత్యాది.

మహారాజికులు. అం చూ, గణదేవతలు.

మహారాజు. సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, బుద్ధు

డు; 2. చక్రవర్తి: చూ, రాజు. 1.

మహారాజులు. అం: గయుడు, అంబరీషుడు,

శశిబిందువు, అనంగుడు, చృగువు, మరుత్మరా

తుడు, మరుత్తు, సుహాతుగుడు, పగళు

రాముడు, శ్రీరాముడు, దిలీపుడు, నృ

గుడు, రంలిదేవుడు, యయాతి, మాంథా

త, భగీరథుడు. (16) (చూ, రాజు. 1)

మహారాత్రిము. సం. వి. అ. పుం. ఆద్రినుశేయి:

చూ, రాత్రి. [గములు (అంగము. 9.)

మహారాష్ట్రాఘోరజరి. అం చూ, ఘోరజ్వలపాం

మహారాష్ట్రాబ్రాహ్మణులు అం. (మహారాష్ట్రా

లు). చూ, బ్రాహ్మణులు. (ఘోరజ్వలము

నకు దక్షిణమునను, కన్నడదేశమునకు తర

మునను, ఆంధ్రదేశమునకు పశ్చిమునను

నుండు దేశము మహారాష్ట్రదేశము. ఈదేశ

మున పర్వతముగల భాషయు మహారాష్ట్ర

మే. ఆదేశమంపలి బ్రాహ్మణులు మహా

రాష్ట్రులనంబడుదురు.)

మహారాష్ట్రము. అం: చూ, దేశములు

మహారాష్ట్రీ(స్త్రీ). అం. మహారాష్ట్రదేశపు ఆ

డు. చూ, స్త్రీ.

మహారాష్ట్రుడు. సం. వి. అ. పుం.మరాటి-

మరాటి,మరాటివాడు-మరాటివాడు,ఆరె.

మహారాష్ట్రము. అం: చూ, నరికములు.

మహాలయము. వా. సం. వి: చూ, మాలయము.

“మహాలయ అమావాస్య”.

మహాలక్ష్మి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. రూ-మహా

లక్ష్మి (వా) 1:చూ,సరిస్వతి; 2. కన్దుని పెం

పుడుతల్లి: చూ, రాధ. 2; 3 నారాయణ

శక్తి. తద్విశేషములు — గామదేవతలు.

(తె).—అంకమ్మ-అంకాలమ్మ-అంకు; (తె)-

అసిరమ్మ; (తె).—ఉప్పాలమ్మ; (సం).—

డొలి; (తె).—ఎఱ్ఱపొత్తమ్మ; (తె).—ఎఱ్ఱ

మరికమ్మ; (తె).—ఎల్లమ్మ; (సం).—

కనకదుర్గి; (సం).—కర్ణిసుత; (తె).—

కాటెత్త-కాటెటి; (సం) —కామేశ్వరి;

(సం).—కాలిక-కాలిక; (సం).—కులాం

కురి; (తె).—గంగనమ్మ-గంగమ్మ-గంగా

నమ్మ; (తె).—గంటలమ్మ-గంటాలమ్మ;
(తె).—గొంతెమ్మ-గొంతేనమ్మ-గొంతేలమ్మ;
(తె).—గొట్టాలమ్మ; (మి).—ధనమ్మ; (తె).—
నూకాలమ్మ; (తె).—పల్లకమ్మ; (తె).—
పల్లాలమ్మ; (తె).—పసుపులమ్మ;
(తె).—పెద్దింటమ్మ; (తె).—పోలక-
పోలకమ్మ; (తె).—పోలేరిమ్మ-పోలేరు;
(సం).—మారి; (మి).—మరిడిమహాలక్ష్మి.
(తె) మరిడెమ్మ-మారెమ్మ; (తె).—అమ్మవా
రు, అమ్మోరు, ఆటలమ్మ-ఆట్లమ్మ, సొంగు
లమ్మ; (తె) — ముత్యాలమ్మ; (తె) —
ముసుళ్లమ్మ; (సం).—మూలదేవి, మూల
భద్ర, (తె).—మొగరారమ్మ; (సం).—
శ్యామలాంబ. (తె).—సోమాలమ్మ మొ (మిగి
త వానికి “చూ, సోమాలమ్మ.”); వా
4 లచ్చి చూ, లక్ష్మి 1.

మహాపర్తి. అం: చూ, అనుభాపర్తి ములు.

మహావాక్యము. పా. రెండుసాహస్యవాక్యముల
సంబంధముగలది.

మహావాతగజన్యాయము. పా. గొప్పగాలిలో
నేనుగనునే కొట్టుకొని పోవుచుండగా
నిక యల్పజంతువులలెక్కయేమిటనుగితి.

మహావాతము. సం. వి. అ. న. 1. గాలితో
గూడిన పెద్దవాన. చూ, వాన. 1; వా. 2.
చేయ్యేవాతము. (చేపివేయునది.)

మహావాద్యములు. అం. భేరి, కాహళము, పట
హము, శంఖము, జయఘంట. (5). (చూ,
వీణె). [ములక. *.

మహావారాకి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, పెద్ద

మహావిద్యలు. అం. వేదములు ౪, ఉపవేదములు
౪, అంతరంగవిద్యలు ౪, బహిరంగవిద్యలు
౬—మొత్తము ౧౬. (ఈమహావిద్యలవలన
౪౬ ఉపవిద్యలుగలిగి అన్నియు ౬౪ వి
ద్యలయ్యె. ఈ ఉపవిద్యలయందొక్కొక్క

దానియందవాంతర భేదములును గలిగియుం
డునట్టివియెడల ఉపవిద్యలను 414 పాఠటా “ఉ
పవిద్యలు” అనుశబ్దముకడ జోషించుకొనవలెను.)

మహావీరచరిత. అం. (ఈగొంఠము భవభూతి
వ్రాసెను): చూ, కావ్యనాటకములు.

మహావీర్యుడు. సం. వి. ఆ. పుం. చూ,
బుద్ధుడు. [రిహీనతానములు)

మహావృత్తిము. అం: చూ, తానములు (చూ,
మహావృత్తి. సం. వి. న్ పుం: ఉరస్కిండు,
కోటింగుడు, పంచపటుడు, బాలయ్య
పవీసుడు.

మహాశింఖము. సం. వి. ఆ. న. 1. నోసలు. చూ,
లలాటము; 2. మనుష్యునియెముక: చూ,
శిల్యము 1, అం 3 చూ, సంఖ్యాభేదము.
మహాశతాపరి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ: పెద్దపల్లవీ
చేని* చూ, శతాపరి. [చిరము.

మహాశయము. సం. వి. ఆ. పుం. చూ, సము
చుహాశయము. సం. వి. ఆ. పుం. 1: చూ,
సముద్రము; విరా 2. గొప్ప యభిప్రాయ
ముగలవాడు.

మహాశూద్రు. సం. వి. ఈ. స్త్రీ: 1. గొల్లది:
చూ, వేగిత; 2. గొల్లవానిభార్య: చూ,
ఆభిరి. 2 (చూ, భార్య) [చూ, వేగిడు.

మహాశూచ్యుడు. సం. వి. ఆ. పుం. ఎత్తగొల్ల:
మహాశ్యామ సం. వి. ఆ. స్త్రీ: బంతుకారీ:
చూ, సుగలి. [ముండిని*.

మహాశ్యాపణిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, మహా
మహాశ్రీ. సం. వి. ఈ. స్త్రీ: బాద్దదేవి: చూ,
బుద్ధుడు. [పెన్నేరు*.

మహాశ్యగంధ సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, పెద్ద
మహాశ్వేత సం. వి. ఆ. స్త్రీ: నల్లసేలగుమ్మ
డు. చూ, సర్వతోభద్ర

మహాసంహోదానము. అం: చూ, తంత్రములు.
మహాసర్పము. సం. వి. ఆ. పుం. పెద్దపాము
(సర్పరాజు): చూ, సర్పము.

మహానా. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1: చూ, మృష
పర్తి*; 2: చూ, గొడ్డెంగ*; 3: చూ, పెద్ద
గోరంట*.

మహానుఖుడు. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, బుద్ధుడు.
మహానూనపర్తి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. పిల్ల పెనర*:
చూ. పెనర.

మహాసేనుడు. సం. వి. ఆ. పుం. 1. కుమార
స్వామి: చూ, స్కందుడు; విణ. 2. గొప్ప
సేనగలవాడు: చూ, సైనికుడు.

మహాస్యగర. పా. చూ, పృత్రము. 1. (“స, త,
త, స, స, ర, ర సురువులు. 9-16 యతు
లు. 22వ ఛందస్సు.”)

మహానానము. సం. వి. ఆ. న: చూ, పేగోలగము.
మహి సం. వి. ఇ. ఈ స్త్రీ. 1. పుడమి: చూ,
భూమి. 1; 2. ఆవు: చూ, ధేవు.

మహిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. (హ-మహిక, హి
మికి): చూ, హిమము.

మహితము. సం. వి. ఆ. న. 1. శివునిశూలము
చూ, హేతి (బాణము. 1-౨౩.); విణ.
2. గొప్పది: చూ, సుర (3); 3 పూజ్యుడు
చూ, సత్తు 4.

మహిమ. సం. వి. ఓ. పుం. 1. గొప్పతనము
చూ, యోగ్యత; ఆం. 2. ఒక విశ్వరూపు
చూ, సిగ్గులు (విభూతులు.)

మహిమము. —పై.—

మహిరుడు. సం. వి. ఆ. పుం. (హ - మహి
రుడు): చూ, సూర్యుడు.

మహిమము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. (బలముగలదో
టవలన వాదించబడునది) అనూపము, కత్త
ము, కటావము, కలుషము, కాలితనయము,
కాసాము, కృష్ణము, కృష్ణశృంగము, కోణ
ము, కోర్నిధము, గజచ్ఛాయము, గడ్డపస్వరి
ము, జడాత్మ, జరంతము, రక్తాక్షము, రజస్వరి
లము, లలాయము, వాహస్వియము, సైరిభము.
(తే) - ఎనుపోతు, కాతెనుపోతు, జేమునెక్కిరిం

తే, దుంత, దున్న, దున్నపోతు, పోతు; తద్వి —
౧. కోడె ఎనుపోతునకు — (తే) - కుట్టి, కోడి
య-కోడె, కోడెమాడ: (చూ, వృషభము);
౨. నల్ల ఎనుపోతునకు. — గవలము. (మిగత
వానికి “చూ, సైరిభము.”); ఆం. 2: చూ,
గతులు; 3: చూ, దిక్పాలవానములు.

మహిషవాహనుడు. సం. వి. ఆ. పుం. పోతు
రాతు: చూ, యముడు.

మహిపాక్షము. సం. వి. ఆ. పుం. కాలరసము*.
మహిషి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. పట్టపుదేవి:
చూ, రాజ్ఞి. 1; 2. బట్టి చూ, హేరం
బము; 3 ఒకానొక చెట్టు. చూ, పృక్షము.

మహిపాక్షి సం. వి. ఈ. స్త్రీ. గుగ్గులువు,
జంబుకము, టుండుగము, పలంకప. (తే).-
గుగ్గిలపుచెట్టు, గుగ్గిలము*.

మహిషులు. ఆం. శ్రీకృష్ణుని అష్టమహిషులు.
(భద్రలోనగువారు.)

మహిళ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. హ-మహిళ.
1. అడుది. (24 వీండ్లుగల అడుది):
చూ, స్త్రీ; 2. పేంకణము*: చూ,
సన్నకదువు.

మహిక్షితుడు సం. వి. తే. పుం. 1. పుడమి
తేడు: చూ, రాజు. 1; 2. తేడు: చూ,
రాజు. 1. [చూ, పర్వతము.

మహిచ్చము. సం. వి. ఆ. పుం పుడమితాలుపు:
మహినతానములు. ఆం: (చూ, తానములు)
ఇడ, పురుషమేధము, శ్వేదము, వజ్రము,
ఇషువు, అంగిరస్సు, కంకము (7).

మహిరునాము సం. వి. ఆ. పుం. పుడమిపుట్టు:
చూ, పృక్షము.

మహీలత. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. ఎట్టి, గంధూ
పదిము: చూ, సర్పము. [సేత. 1.

మహీనుత. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. భూమిజ: చూ,
మహీనుతుడు. సం. వి. ఆ. పుం. 1. ఆంగా
రసుడు: చూ, రాహువు. 2; 2. నరకాసురుడు.

కుజుడు, భూమిజుడు, భౌముడు. (తె). -
నేలపట్టి, పుడమిపట్టి.

మహేంద్రగిరి. అం: చూ, లింగములు.

మహేంద్రజాలము. అం. 1: చూ, కళ్ళలు;

2: చూ, అవాంతరిములు; వి. 3. గారడీవిద్య:
చూ, మాయము. 1.

మహేంద్రము. అం. కులపర్వతములలో నొక

టి: చూ, పర్వతము. (చూ, కులపర్వత
ములు.) [చూ, రంభ 2.

మహేంద్ర. సం. వి. ఈ స్త్రీ. బొంతురటికి:

మహేంద్రుడు. సం. వి. ఆ. పుం. ఇంద్రుడు:
చూ, సహస్రార్జునుడు.

మహేంద్రుడు. సం. వి. గొప్పయభిప్రాయ
ముగలవాడు. [సల్లకి

మహేంద్ర. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. అందుకు: చూ,

మహేంద్రుడు. సం. వి. ఆ. పుం. 1: చూ,
శివుడు; 2. గొప్పపర్వతము: చూ, స్వామి.

1; అం. 3: చూ, మూర్తులు

మహాత్మము. సం. వి. ఆ. పుం. అబోతు: చూ,
వృషభము. 1. [సహస్రపత్నము.

మహాత్మలము. సం. వి. ఆ. న. తామర చూ,

మహాత్మాచూడు. సం. వి. అద్భుత కార్యా
రంభముకలవాడు.

మహాదేయము. సం. వి. ఆ. న. 1: చూ,

కన్యాకుబ్జము. 2; పుం. 2. ఆధిపత్యము:

చూ, స్వారాజ్యము; 3. ఆభివృద్ధి. చూ,

మోహ్యే. 2; 4: చూ, మోక్షము. 1.

మహాదేవము. సం. వి. ఆ. పుం. ఒకరోగము.

చూ, రోగము. 1.

మహాద్యముడు. సం. వి. మహాత్మాచూడు.

మహాపథము. సం. వి. ఆ. న. 1. ఆతివసన:

చూ, విష; 2: చూ, వెల్లుల్లి; 3. రూ-

మహాపథి. ఉపగమము: చూ, సొంటి.

మహాపథి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, మహా

పథము. 3.

సశయాశస్త్రీ. అం. మశయాశదేశపు ఆడుది:
చూ, స్త్రీ.

మశయాశము. అం. శయాది చుట్టుపగల

దేశము: చూ, దేశములు. [సదనము. 1.

మశిగ. వై. వి. అంగడి. రూ-మశిగ: చూ,

మశిగ. వై. వి. పై. పై.

మశ్శా. వా. వి. మరల, తిరుగ, మళ్ళి. [మలుపు. 3.

మల్లించే. వా. పేర్: రూ-మల్లించే చూ, మ-

మళ్ళి. వా. వి: చూ, రూ-మళ్ళా.

మల్లు. వా. వి. బ. 1. పరిమల్లు; దే. ఆ. కిర్.

రూ-మరలు చూ, పటిల్లు.

మా

మా. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1: చూ, లక్ష్మి. 1;

వై. వి. (1). మహా. మిక్కిలి. "మా

బాగాయె." చూ, మడిమటి, దే. అవ్య.

(2) బలిర. వై. 6, ఆ. 95. చూ, సేబాను;

స. బ. (3) మాయొక్క. "మారాజ్యము."

మాంగల్యము. సం. వి. ఆ. న. 1. మాంగళ్యము;

2. చూ, తాలిబాట్టు. 1, 3 చూ, తాలి

బాట్టు. 2.

మాంగళి. అం. 1: చూ, పంచమలభాలు;

2. చూ, మాళవకై శిశిభాషలు.

మాంజివ్యము. సం. వి. ఆ. న. 1. ఎఱుపుమించిన

పసుపుపన్నెగలచీర. చూ, పన్నెము; పుం.

2. ఎఱుపుమించిన పసుపుపన్నె. చూ, పర్ణ

ము. 6, 3. మంజిటికి. చూ, సమంగ. 1;

వి. 4. ఎఱుపుమించిన పసుపుపన్నెగలది:

చూ, పర్ణము. 6.

మాంహాశ్యము. అం: చూ, ఉపనిషత్తులు.

మాంతిప్రేడు. సం. వి. ఆ. పుం: కాలింగుడు-

కాలింగుడు, మంతిప్రేడు, మంతివాది,

మంతిప్రేడు-మాంతిప్రేడు.

మాంధాత. అం: చూ, మహారాజులు (రాజు. 1.)

మాందాళి. దే. వి. 1. రవా-రవాలు. "మాం

దాళిపచ్చే." చూ, రత్నము. 1; 2. పచ్చే

పట్టుచీర. సం. వేం. 4, ఆ 342. చూ, సుస్త్రిము. [మూగ: చూ, భృంగరాజము. 3 మాండలము. సం. వి. అ. పుం. పెద్దకూకటి మాండ్రిము. సం. వి. అ. న. 1. = ముయిగు ఆల స్వము: చూ, విలంబము. 1; 2. = ముయిదు: చూ, రూ-మయికము.

మాంసభక్షకుడు. సం. వి. అ. పుం: క్రవ్యాత్తు- క్రివ్యాదుడు, క్రివ్యాశి.

మాంసము. సం. వి. అ. న. 1. పాలసు. (మాం సమునము ఇందుల విశేషములకును గల సర్వాయదములకు “చూ, శుక్తము. 2.”. అం. 2: చూ, ధాతువులు.

మాంసలుడు. సం. విణ. 1. బలిసినవాడు: చూ, శస్త్రుడు; 2. బలిమిగలవాడు: చూ, బలుడు. 4. (చూ, శస్త్రుడు.)

మాంసాశనుడు. సం. విణ: చూ, మాంసాహారి మాంసాహారి. సం. విణ: మాంసాశనుడు. (తె)- కాచుమేపరి, పాలసుదిండి.

మాంసి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. (మాంసమువంటి అవయవములుగలది.) అంబాధవచక, ఆ మిషి, కాలిక, కృష్ణజట, కేశి, కొలవన, గంధమాంసి, గోలోమి, జట, జటామాంసి, జటిల, తపస్విని, పిశాచి, పితృ, భూతకేళము, మిసి, లోమళ* (చూ, లోమళ); 2. కారుకొల్లి* చూ, నాయ సోలి. [కుడు

మాంసికుడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, సంహారి మాడు. దే. వి. రూ-మాగ్రు. మాగ్రు: చూ, వృక్షము.

మాగాయ దే. వి. (మావి + గాయ) 1. మామిడికాయ; 2. మామిడికాయసాప్పరగించి రెండువైపులను తటగి ఉప్పుతో ఊరగి బెట్టిన ఊరగాయ: చూ, రుచిగాయ.

మాగు. దే. వి. 1: చూ, మలినము. 1; 2: చూ, రూ-మంగు. వారి. పూ. 5, ఆ. 120; ఆ. క్రి 3: కనియు, కమియు, మదురు. మాగుడు. దే. వి. 1. నలుపు: చూ, వర్ణము. 8; 2. కనటు: చూ, మాగు. 1; వా. 3. మబ్బు. “అకాళము మాగుగు గానున్నది”: చూ, మేఘము 1.

మాగుగువాటు. దే. అ. క్రి. (మాగుగు + పాటు) (రూ-మాగుగుపడు-మాగుగువాటు.) మాయ పృథా. 5, ఆ 57. చూ, మలినము. మాగుగుడు. ద్వ. అ. క్రి. (మాగు + పడు) —పై —మార్గ. 1, ఆ. 169.

మాగువాటు. దే. అ. క్రి. (మాగు + పాటు) —పై —ఉ, వారి 6, ఆ. 157.

మాటిసంగ. దే. వి (మాటిస + సంగ) కామక్తి. కాశీ. 2, ఆ 62; కాశీ 3, ఆ. 171: చూ, స్త్రీ. మాటు. దే. వి 1. కాంక్ష: చూ, వాంఛ; 2: చూ, మాటు; ఆ. క్రి. 3. తగులముగొను: చూ, మాటుపడు.

మాటుమడుగు. దే. అ. క్రి జింహాబి ముడిగి నిశ్చిబ్దమగు. (రూ-మాటుమడుగు-మాటు మణుగు-మాటుమణుగు.)

మాటుమడుగు దే అ. క్రి. —పై. —

మాటుమణుగు దే అ క్రి. —పై —

మాటుమణుగు. దే అ. క్రి. —పై —

మాటుపడు. ద్వ. అ. క్రి: చూ, వాంఛించు మాడించే. దే. పేర్: మాడుచు.

మాడు. దే. వి. 1: చూ, దగ్ధిక; 2. ఇంటి యొకభాగపుకప్పు: చూ, సదనము. 1; ఆ క్రి. 3: చూ, దగ్ధమగు.

మాడుచే. దే. పేర్. మాడజేయు. రామా. 7, ఆ. 242: మాడించే. [నాయసోలి*.

మాడె. వై. వి. 1. చూ, రూ-మండెము; 2: చూ,

మాండ్రము. వై. వి. రూ-మండ్రము. మండ్రలాధి

పతుల భూమండలము స్వా. 1, ఆ. 37:

చూ, రూ-మండ్రము.

మాతు. దే. వి. చతురంగపు ఆటయందు బం
టుతో గాక తక్కినవానితో రాజోనుగట్టు
ట: మాటు.

మాకందిము. సం. వి. అ. పుం: చూ, మామిడి*
(దీనికి దోవాదక్రియకరస్పర్శము). [కరి.
మాకరి. వై. వి.=మాలాకర: చూ, రూ-మాల
మాకలి. సం. వి. ఇ. పుం: చూ, రూ-మాతలి.
మాకొను దే. స. కి. కాటుచేయు వానిశ్చ.

5, ఆ. 46. కఱువ, కొలుసు

మాక్షికము. సం. వి. అ. న. 1 తెలపట్టుముగల
జేసె: చూ, సారము; అం. 2: చూ,
సుధువులు.

మాఖము. సం. వి. అ. పుం. చూ, రూ-మాఖము.

మాగధి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. అడవిమొల్ల*.

చూ, యూధిక; 2: చూ, పిప్పలి*.

3. చూ, పాకృతభాషా భేదములు; అం.

4: చూ, వ్యాకరణములు; 5. చూ, భాషలు.

మాగధుడు. సం. వి. అ. పుం: మాగధుడు,
సుధుడు. [దేశము.

మాగాణి. దే. వి. 1 చూ, సంజ; 2. చూ,

మాగాని. దే. వి. — పై —

మాగిలి. దే. వి: చూ, దేశము.

మాఘము. సం. వి. అ. పుం. 1 మాఘమాసము.

చూ, మాసము. 1; అం. 2: చూ, కావ్యములు.

మాఘుడు. అం. (ఇతడు శిశుపాలపథవారి సను):

చూ, కావ్యనాటకములు.

మాఘ్యము. సం. వి. అ. న: చూ, మొల్ల*.

మాచి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. కాంచీ: చూ,

వాయసి. 1; దే. వి (1). చూ, మాచి

పత్రి*.

మాచిపత్తిరి. ద్వ. వి: చూ, రూ-మాచిపత్తిరి*.

మాచిపత్తిరి. ద్వ. వి: చూ, సౌజేయము. 2.

మాచెనపక్క. దే. వి: చూ, మత్స్యము. 1.

మాచేకమ్మ. ద్వ. వి. (మాచే + ఆక + ఆమ్మ).

రూ-మాచకమ్మ: చూ, టోట. 1.

మాసిం. వా. వి. గంజాయి. (తెల్లము మొదలగు
నవి చేర్చి సిద్ధము చేసిన మత్తువస్తువు)

మాట. దే. వి. 1. విలును: చూ, శబ్దము. 2;

2 వచనము: చూ, శబ్దము. 2; 3: చూ,

వార్త. 1; 4: చూ, నింద. 1; 5: చూ, నింద.

2; 6. పరిశిష్టావచనము: చూ, శబ్దము. 2.

మాటకాడు. దే. విణ. (రూ-మాటకారి-మాట
లవారి): చూ, వాచాటుడు.

మాటకారి. దే. విణ. 1: చూ, వాగ్వి; 2 చూ,
వాచాటుడు [పోవుట.

మాటతప్పట. వా. వి. వాగ్దత్తును నెఱవేర్చక

మాటజేరా. వా. వి. తేడాట (సం) — ఇ.

మాటదాటనివాడు. దే. విణ చూ, విగ్ధముడు.

మాటపట్టింపు జా. వివాదము “మాటపట్టింపు
బట్టి” (రసికజనమనోరంజనము).

మాటయిచ్చేట. జా. క రాబు చేయుట. “తను
లంకారాజ్య పట్టాభిషిక్తుని గావించగ
నటుయిచ్చి” (రామాభ్యుదయము).

మాటలవారి దే. విణ. చూ, వాచాటుడు.

మాటలలుట. వా. వి. కయిత-కయితము-కైత-

కైతము, గుది, గురిహూపు (సం). -కవిత్వము,
గద్యము, గుంఘనము-గుంధనము-గుంఠము,
గ్రంథనము, వచనము. (ఇదిచూశ్వికము. —

౧. ఆసుకవిత్వము, ౨. బంధకవిత్వము, 3. గర్భ
కవిత్వము, ౪. చిత్రకవిత్వము.) తిద్వ. —

౧ రండుభాషలు కలిసిన కవిత్వమునను. —

(సం) — మణిపరీవాళము; ౨: (చూ, అవ
ధానములు); 3. గణపాదగహితకవిత్వము. —

(సం) — గద్యము, చూర్ణకము — చూర్ణి —

చూర్ణక, సత్తువు; ౪. గద్యపద్యాల సంఘ
గ్భము. (సం) — గంగింఘనము.

మాటలు చెవిని నాటుట. జా. తెలియునట్లు దృష్టాంతముగాఁ జెప్పట. “ఏవియో నాలుగు మాటలు నీచెవి నాటఁబూసుకొన్నాడ.” (ధర్మజరాజసూయము.)

మాటవరుసను. జా. సంగతి తెలియుటకు. “నీవు కల్లుత్రాగుదువని మాటవరుసను ఆన్నాడు.”

మాటాడు. దే. అ. కి. 1. పలుకు: చూ, వచించు; స. కి. 2. అను: చూ, వచించు.

మాటికి. దే. ద. 1: చూ, రూ-మాటిమాటికి; 2: చూ, వెండియు. [శక్వత్తు. 1.

మాటిమాటికి. దే. ద. ముహుర్ధక్రము: చూ, మాటు. దే. వి. 1: చూ, మఱుగు. 1; 2. చూ,

వెండియు; 3. వేటకాని దాగుడుపల్లము: అనువు. (సం).— ఉభయము చూ, రంగుము. 1; 4: చూ, టంకపుసాడి; స. కి. 5: చూ, మఱుగుచెట్టు; 6. అతికించు చూ, సంధించు 3.

మాటుపడు. ద్వ. అ. కి: చూ, మఱుగుపడు. మార్చుడు. సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, దిండుడు; 2: చూ, వ్యాసుడు.

మాడ. దే. వి. 1 పదదశకము, 2. ఆరవరా: చూ, సువర్ణము. 2

మాడపట్టు. దే. వి. చూ, సోడు [సోలి. మాడి. దే. వి. అడవియులవఁ చూ, వాయు

మాడికి. దే. ద. రూ-మాడ్కి చూ, విధము. 1. (ఇది వేలుగా పరియోగింపఁ బడదు.

“అమ్మాడికి, ఇమ్మాడికి, చెప్పినమాడికి” మొ.);

వి. 2. ఉపమావాచకము. (చూ, ఉపమ 2.).

మాడు. దే. అ. కి. మెలయు: చూ, ఎత్తించు మాడుగు. వై. వి.=మాలికా. (రూ-మాడువు).

1. మేడ: చూ, సదనము. 1; 2 రాజగృహము. చూ, సదనము. 1.

మాడువు. వై. వి.=మాలికా.—వై.—(మేడకు.—మార్క. 2, అ. 292).

మాడే. వై. వి.=మండల. (రూ-మాడేము): చూ, మన్నెము.

మాడేము. వై. వి.=—వై.—

మాడ్కి. దే. ద. చూ, రూ-మాడికి.

మాడ్చు. దే. వి. ఒకానొకచెట్టు: చూ, పృథుము-

మాణపకము. సం. వి. అ. పుం. ఇరువది నేటల మణిహారము: చూ, భూపణము. 2.

మాణపకుడు. సం. వి. అ. పుం. (మనువుయొక్క అల్పమైన అపత్యకము) బాలకుడు:

చూ, శిశువు. [చూ, శిశువు.

మాణవ్యము. సం. వి. అ. న. బాలురగుంపు:

మాణిక్యము. సం. వి. అ. పుం. 1=మానిక.

కెంపు. (దీనికి సింహాశము, కాలపురము, ఆంధ్రము,

తుంబరము ఇవి నాలుగు జన్మదేశములు. సింహాశమునందు పుట్టిన కెంపురక్త

వర్ణముకలది. అది పద్మరాగము. అది ఉత్తిమము; కాలపురమునందు పుట్టినది

పసుపుదాగుకలది. అది శుభ్రవిందము. అది మధ్యము; ఆంధ్రమునందు పుట్టినది అశోక

పుచిగురుదాగుకలది. అది సౌగంధకము. అదియునుధ్యము. తుంబరమునఁ బుట్టినది

నీలపుదాగుకలది. అది నీలగంధ. అది ఆధమము. (చూ, రత్నములు; (చూ, రత్నము 1.)

మాణితము. సం. వి. అ. న: చూ, రూ-మణితము. 1.—2.

మాణిబంధము. సం. వి. అ. న. రూ-మాణిమంధము. వైంశలవణము: చూ, లవణము. 1.

మాణిమండ. అం: చూ, చూర్ణములు.

మాణిమంధము. సం. వి. అ. న: చూ, రూ-మాణిబంధము.

మాత. సం. వి. ఋ. స్త్రీ. 1. (గర్భమిమె

యందిమిడియుండును.): అంబ, అంబిక,

అక్క, అత్త, ఆర్య, ఇజ్య, శ్రా, జనని,

జనయిత్రీ, బామ, బ్యా, త్రాయంత్రీ, ధా

త్రి, పృనువు, మాతృక, సవిత్రీ. (తె).—

అప-అప్య, అమ-అమ్మ, అప-అప్య, కన్న

ది, తల్లి-తల్లి, తాయి; తద్విశేషములు.—

చి. అనుదలతల్లికి.—దిత్తి: ౨. ఉపమాతకు. అంకపాల్లి, ఉపమాత, ధన్య, ధాత్రి, మాతృక. (తె).—దాది-దాదిలి; ౩. దేవతల తల్లికి—అదిలి, ఋ, ఋనామ, ఋ, ఋ, క ర వీ రి, దేవ మాత; క. ధృత రాష్ట్రానితల్లికి.—అంబిక; ౫. పినతల్లి (తల్లి చెల్లెలు, పినతండ్రిభార్య)కి. (తె).—పినతల్లి, పిన్నమ్మ, పిన్ని; ౬. రాక్షసుల తల్లికి.—నికష; ౭. శ్రీకృష్ణునితల్లికి.—దేవకి. (తె).—దేకి; ౮. వ్యాసునితల్లికి.—సత్యవతి. (మిగతవానికి “మా, సవిత్రి 1.”); ౯. 2. బ్రాహ్మణి: చూ, మాతృకలు; ౩: చూ, లక్ష్మి. 1; 4: చూ, పార్వతి; 5. నేల: చూ, భూమి. 1; 6. ఆపు: చూ, సారథి (ధేనువు); పుం. 7: చూ, కొల గాడు; అం. ౮. 8: చూ, మాతలు.

మాతంగజాతి. అం: చూ, జాతులు. [హస్తీ మాతంగము. సం. వి. అ. పుం. ఏనుగు: చూ, మాతంగి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1: చూ, హైమవతి (పార్వతి); 2. వశిష్ఠునిభార్య: చూ, భార్య.

మాతంగుడు. సం. వి. అ. పుం.=మాదిగ: రూ-మాతంగుడు: చూ, మాదిగ.

మాతంగరక. దే. వి: చూ, మత్స్యము. 1.

మాతరపితలు. సం. వి. ఋ. పుం. ద్వి: రూ-

మాతాపితలు, పితలు. [వాయువు

మాతరిశ్వుడు. సం. వి. న్. పుం. గాలి: చూ, మాతలి. సం. వి. ఇ. పుం. రూ-మాకరి. ఇందు

నిసారధి: చూ, సారధి.

మాతలు. అం. 1: చూ, మాతృకలు; 2: రాజభార్య, అన్నభార్య, గురుభార్య, తనతల్లి, భార్యతల్లి (5) (చూ, పంచకము.)

మాతాపితలు. సం. వి. ఋ. పుం. ద్వి: చూ, రూ-మాతరపితలు. [వస్త్రము.

మాతాది. దే. వి. జలతార, జిరబాహి: చూ,

మాతామహుడు. సం. వి. అ. పుం: (తె).—

అమృత్యు, తల్లితండ్రి, తాత.

మాతామహి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ: (తె).—

అమృత్యు, తల్లితల్లి.

మాతుల. సం. వి. అ. స్త్రీ. మేనమామభార్య,

మాతులాని, మాతులి: చూ, భార్య.

మాతులము. సం. వి. అ. పుం. 1. ఉమ్మెత్త:

చూ, హలాపున్ను; 2. ముట్టుబామ: చూ, సర్పము; ౩. కుసుమలు: చూ, స్తంభకరి (ధాన్యము.) [కాయ.

మాతులపుత్రికము. సం. వి. అ. పుం. ఉమ్మెత్త

మాతులపుత్రకుడు. సం. వి. అ. పుం. మేన

మామకొడుకు: బాప, బాపగారు.

మాతులాని. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1.=మాతృ.

జీనము, భంగ, కుసుమలు (అనికొండలు):

చూ, ధాన్యము; 2. మేనమామభార్య: చూ,

మాతుల (చూ, అత్త. 4); 3. లంకలు.

(ఇదిచింత్యము.)

మాతులాహి. సం. వి. ఇ. పుం. నెత్తురుపెను

పొడ, ముట్టుబామ: చూ, సర్పము.

మాసాలి సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1: చూ, మాతు

లాని. 2; 2: చూ, మాతులాని. 1.

మాతులుంగము. సం. వి. అ. పుం రూ-మాలుం

గము=మాదీపలము: చూ, నుపూరము.

మాతులుడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, మేనమామ.

మాతులేయుడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, మా

తులపుత్రకుడు.

మాతృక. సం. వి. అ. స్త్రీ. 1. తల్లి: చూ,

మాత. 1; 2. దాది: చూ, మాత. 1..౨;

3. చూ, పార్వతి; 4: చూ, వర్ణమాల;

5. అసలుగింభము: చూ, సంపుటము. 3;

౬: చూ, మాతృకలు.

మాతృకము. సం. వి. అ. పుం. ఎడమపక్క

కొమ్ము చెవిలోనగునానిచే కొఱపడిన

యేనుగు: చూ, హస్తీ. (దీనిచేరాజునకు
దారిద్ర్యము కలుగును.)

మార్తకలు. అం: బాగ్నీ, మాహేశ్వరి, కా
మరి, వైష్ణవి, వారాహి, ఇంద్రాణి,
చాముండ. (7)

మార్తప్వసేయి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. తల్లితోడ
బుట్టినదానికూతురు: చూ, సూన. 1.

మార్తప్వసేయుడు. సం. వి. ఆ. పుం. రూ -
మార్తప్వసేయుడు. తల్లితోడ బుట్టిన
దానికొడుకు: చూ, సూనుడు. 1.

మార్తప్వసేయి. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. తల్లితోడ
బుట్టినదాని కూతురు చూ, సూన. 1.

మార్తప్వసేయుడు సం. వి. ఆ. పుం: చూ,
రూ-మార్తప్వసేయుడు.

మార్తసౌదాయకము. అం: చూ, స్త్రీధనములు.

మార్త. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1 అక్షరవయస
ము (బాణాకృతిగలది. లఘుపు, లఘువే
మార్త, మార్తయిన నొక చిటికాలము పలు
కలడునది.); 2. పృత్యంశము: చూ,
పృత్యము. 5; 3: చూ, స్వల్పము;
4. కొలలది. రూ-మా త్రిము:
చూ, వాసి. (6) (పరిమితి); 5: చూ,
తుగి. 1; 6: చూ, సంఘము. 1, 7. తొ
డవు: చూ, హవణిక (భూపణము 2);
8. ధనము: చూ, హిరణ్యము. 3; ఆ. న. 1.
9. అవధారణము: చూ, వినుము; 10: చూ,
సగ్వము; దే. వి. (1) చిన్న మందుంట:
మందుకొప్పెను -కతివ, మహనము, గుడము,
గులిక—గులిక—గులిక, గోలము—గోళము,
ఘనరసము, ఘుటిక. (తె).—ఉంట, ఉండ,
కొప్పెయ—కొప్పె, గుండు, పూల, పూదియ—
పూద, పూస; (2) =మాతులూని. జీవవనార
సంచి: చూ, సంచి.

మార్తము. వా. సం. వి. ఆ. న. 1: చూ,

మార్త. 4; అవ్య. 2. ఇతర వ్యవచ్చేదము—
మార్త్యము. సం. వి. ఆ. న. 1. మార్త్యము:
చూ, హంస. 7; అం. 2: చూ, అరివగ్గములు.
మార్త్యగ్రామము. సం. వి. (తె).—అంకకాండ,
చేలపకారి, చేలపాది, కేలమరి, మచ్చేరి,
మచ్చేరీడు.

మార్త్యస్వామ్యము. పా. పెద్దచేప చిన్న చేపను
దినుననుకీతి. [ణములు.

మార్త్యము. అం. (౧౪౦౦౦ కలది): చూ, పురా
మాడ. దే. వి. వా. పుగోగము: చూ, పగిము.
మాదము. సం. వి. ఆ. పుం. చూ, రూ-మద
ము. (విద్యాధివాదులపల వచ్చినగర్వము)
మాదగోష్ఠి. వా. వి. దగా, మోసము. (ఉత్తర
సర్కారులలో వాడుక.)

మాదవళము. దే. వి (రూ-మాదళిము-మాదావళ
ము-మాదావళి.) 1. కపిలవర్ణము: చూ, నర్మ
ము. 6; 2. కపిలవర్ణముగలచీర: చూ, పద్మము.

మాదిగము. దే. వి.—పై.—

మాదావళము. దే. వి.—పై —(కపిలవర్ణము
నను.—కళా. 8, ఆ. 139)

మాదావళి. దే. వి —పై.—

మాదిగ. వై. ని.—మాతంగ: ఆసాది, గూబరి,
గొడగరవాడు, గొడగరి, గొడారి, గొడారి
వాడు, గోసంగి—గోసంగి, చేచ్చెడి, ముచ్చె
వాడు. (సం).—మగ్గులుడు, గోహింస
కుడు, చగ్గుకారుడు, చగ్గురుపు, పాదు
కృతుడు—పాదూకృతుడు, పాదూవాహు
డు, మతంగుడు—మాతంగుడు. తద్వి —
మాదిగజాతిక.—గొడగర, మాదిగ. (“చూ,
శిల్పము.”)

మాదిగకత్తి. వై. వి. మాదిగవానికత్తి: చూ, రిప్టి. 2.
మాదిపలము. వై. వి.—మాతులుంగ. రూ—మాదీ
పలము: చూ, మహారము.

మాదిఫలము. వి. వి.—పై.—ఉ, రా. 6, ఆ.

81; య. 2, ఆ. 47; య. 1, ఆ. 36.

మాదిరి. దే. వి. ఏ. రూ-మాదిరి. 1: చూ, సామ్యము; 2: చూ, విధము. 1; 3. ఉపమా వాచకము: చూ. సామ్యము; విణ. 4: చూ, సమానము. 2.

మాదీపలము. వై. వి. చూ, రూ-మాదిపలము. మాదీఫలము. వి. వి. చూ, రూ-మాదిఫలము. మాద్యపడు. సం. విణ. నావంటివాడు.

మాదెన. దే. వి: చూ, నూలపుష్పము. *. [విష. మాద్యి. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. అతివస*. చూ, మాదిరి. సం. వి. ఈ స్త్రీ. 1. పొందురాజు

భార్య: చూ, భార్య; దే. వి. ఏ (1) చూ, రూ-మాదిరి. 1, వి. (2) చూ, రూ-మాదిరి. 2; (3): చూ, రూ-మాదిరి. 3; విణ.

(4) చూ, రూ-మాదిరి 4 [మాధవకము.

మాద్యకము. సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ-మాధవకబళిము. వా. సం. వి. అ. పుం. మధుకరసంబంధమైన ముద్ది, భగవంతుని స్మరింపించుచు ఆడిగెడి కీర్తనపురుద్ద (అని కొందఱు) (మా దా క బ శ ము అనియు వాడుక): చూ, నాడము (1).

మాధవకము. సం. వి. అ. పుం. 1. ఇప్పుపువ్వు కల్లు: చూ, మధువు 4, 2. కల్లు. చూ, సుర. 2, 3. దాగ్గి కల్లు. చూ, సుగ. 2.

మాధవకరము వా సం. వి. అ. న: చూ, మాధుకరము

మాధవచంపు. అం. (ఈగింధము భట్టాచార్యుడువ్రాసెను): చూ, కావ్యనాటకములు.

మాధవము. సం. వి. అ. పుం. 1. వైశాఖమాసము: చూ, మాసము. 1, 2. నసంతయుతువు: చూ, మాసద్వయము.

మాధవాయస్వాహ. అం. (మాధవః=యాయా విద్యాయాస్తస్యాః, ధనోతి=కంపయతి, మానాధ్యానాచ్చ యోగాచ్చ విధిభారత మాధవమ్): చూ, ఓమ్.

మాధవి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1: చూ, భూలగురింజీ*; 2: చూ, మాదిపలము*; 3: చూ, సదాప*; 4. కల్లు: చూ, సుర. 2; 5. తేనె: చూ, సారథుము; 6. చేక్కెర: చూ, శర్కర. 1; 7. చూ, లక్ష్మి. 1; 8. గోమహిష్యాది సమృద్ధి: చూ, సమృద్ధి; 9. కూలెనకత్తె: చూ, శింశి.

మాధవుడు. సం. వి. అ. పుం. లచ్చిమగడు: చూ, విష్ణువు. 1.

మాధుకరము. సం. వి. అ. న. మధుకరవృత్తి. భో. 3, ఆ. 33: మాధవకరము.

మాధురి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1: చూ, మాధుర్యము. 1; 2. కల్లు: చూ, సుగ. 2.

మాధుగ్యము. సం. వి. అ. న. తీ.పు: (ఇందుల విశేష్య విశేషణంబులకు: “చూ, సురసము. 2”); 2. పక్షులులోనిగునవి విచ్ఛేదకు బోయవేసెడు ఈల: చూ, స్వరము 2; అం. 3: చూ, కావ్యగుణములు; 4: చూ, గుణములు; 5: చూ, శృంగారచేష్టలు.

మాధ్యందినబ్రాహ్మణులు. అం: చూ, మహారాష్ట్రులు. (శుక్లయజుర్వేదమునకుఁ జీరిన వారు, వీరు శతపథ బ్రాహ్మణము కాత్రా యన సూత్రము మాధ్యాహ్నకసంధ్య ప్రధానముగా గలవారు. మాధ్యాహ్నమునకు ముందు వీరినిఁ జూడఁగూడదని కొందఱందురు. ఇది చింత్యము. కోణాపూరు, నాసికా, దక్షిణమహారాష్ట్రదేశములందు వీరినిఁజూడనగు): చూ, బ్రాహ్మణులు.

మాంధ్యందినము. అం. చూ, కల్పసూత్రము.

మాధ్యస్థము. సం. వి. అ. న. మధ్యస్థుడుచేయు తీర్పు. [ధ్యాపందనము.

మాధ్యాహ్నకసంధ్యావందనము. అం: చూ, సం మాధ్వబ్రాహ్మణులు. అం: చూ, దాగివిడులు, (వీరు శుద్ధముగ ఆజనలు. వీరు ఇతరబ్రాహ్మ

బలమండి చడుచేలను తీసికొందురు గాని వారిపడుచేలను ఇతరులకియ్యనొల్లరు. వీరు కృష్ణయజుర్వేదములు, ఆపస్తంబ సూక్తులు. వీరినే వీరవైష్ణవులని కూడ చెప్పుదురు. వీరు ద్వైతమతమునకుఁ జెందినవారు: చూ, బాగ్మిణులు.)

మాధ్వి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. మధ్యము: చూ, సుర. 2; 2. మకరందము చూ, సుమనో రజము.

మాధ్వికము. సం. వి. అ.న. (రూ-మాధ్వికము-మాధ్వికము-మాధవీకము): చూ, రూ-మాధవీకము. 1—2—3.

మాన. వై వి.=మానమ్. (రూ-మానిక-మానికై) యెండుతవ్వలు, కుడపము-కుకుపము: చూ, నేరు.

మానగ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ =మన్నిక. 1: చూ, మన్నన. 1; 2: చూ, వినయము.

మాననియము. సం. వి. మన్నింపఁచెననిది, త్న మింపఁదగినది: మాన్యము.

మానము. సం. వి. ఆ. న. 1. తాగిను, మూర, తూములోనగునవి: దుగ్ధమును, పాయ్యము, మాయ్యము, పాతపము: చూ, (తె).—వర్జ. (ఇది తిరివిధము.—తులా మానము, అంగుళీమానము. పృష్ఠమానము) (ఇందు ౧ ట్రాయి లేక వెండిబంగారు, ౨ వ్యాపార, 3 వైద్య, ౪ చెన్నపురిగార్న మెంటు, ౫ దోలలవ్యాపార, ౬ సామాజ్య, రైలుకాటా, ౭ షెరించితునికలును. మఱియు ౧ వైద్యుల ద్విపమానపు, ౨ ఇంగ్లీషు పరిమాణపు, 3 చెన్నపురి, ౪ జేతవాల్, ౫ ద్వైర్జమాన, ౬ ధరాతల, ౭ భున, ౮ భూగోళ, నావిక, ౯ కోణ, ౧౦ షెరించి పరిమాణపు కొలతలను మున్నగునవి గలవు); 2. కొలఁది: చూ, వాసి (6) (పరిమితి); 3. మానిక: చూ, నేరు, పుం. 4. చిత్రైన్న

త్యము; 5. గర్వము: చూ, హంకారము; 6. స్త్రీలకు పురుషులయెడఁగలుగు కోపము: చూ, రోషము; అం. 7: చూ, హేయగుణములు; 8. (విశంతి విగ్రహము): చూ, విగ్రహములు.

మానములు. అం. 1: ౧ చాంద్రిమానాబ్దము, ౨ నాక్షత్రమానాబ్దము, 3 సౌరమానాబ్దము, ౪ బాహ్యస్వత్యమానాబ్దము, ౫ సావనమానాబ్దము; 2: చూ, మాన.సు. 1.

మానపతి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. మానముగల ఆడుది: చూ, స్త్రీ; 2. ఆడుది: చూ, స్త్రీ; 3: చూ, స్త్రీయ.

మానపము. అం. 1: చూ, ఉపపురాణములు; 2: చూ, పృథ్వారములు. [గ్రాము. 1.].

మానవాస్త్రము. అం: చూ, అస్త్రములు. (బా మానవుడు. సం.వి.అ.పుం: చూ, మనుష్యుడు.

మాననము. సం. వి. ఆ. న. 1: చూ, మనసు.1; 2 మాననసరస్సు: చూ, సరస్సు. 1.

మానసింఁచే సం ఆ. క్రి. తలఁచే. ఉ. రా. 5, ఆ. 181: చూ, యోచించే.

మానసికపూజాశుకుమములు. అం: మనస్సు, బుద్ధి, వాక్కు, శమము, దమము, అక్రోధము, మానము, నిరాశోరము, నిద్రాత్వాగమ, భూతదయ, అభినివేశము, నైర్మల్యము, అచాంచల్యము, వేదాంతవిచారము, బ్రహ్మజ్ఞానము. ఆనందము. (16.)

మానసికము. అం. 1: చూ, స్వాధ్యాయము; 2: చూ, కర్మములు (కర్మము.)

మానసౌకసము. సం. వి. న. పుం: చూ, హంస. మానా. వా. వి. పరిపడి, నెలపడి: చూ, మేలు బంతి. ప్రుచ్చి మాటలాడెడు స్త్రీ.

మానాపతి. వా. మి. వి. తనలోపములను కప్పి మానాపమానములు. అం: చూ, ప్రికాశింపఁ జేయుఁగూడనివి.

మాని. సం. విణ.(న్.ఈ.న్)మానముగలవాఁడు.

మానిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, మాన.

మానికదారి. వై. వి.=మాణిక్యధారిణీ. (మాని కము + దారి): చూ, వేశ్య.

మానికము. వై. వి.=మాణిక్య. కెంపు. పను.

1, ఆ. 2: చూ, రత్నము. 1; 2. మణి:

చూ. రత్నము. 1.

మానికె. వై. వి. 1.=మాన చూ, మాన; 2.=

మాప. మణి: చూ, రత్నము. 1.

మానితము. సం. విణ. 1. మన్నింపబడినది: చూ,

సన్మానితము; అం. 2: చూ, తిర్యక్కరణ బంధములు.

మానిని. సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, మానవతి.

1—2, అం. 3: చూ, వృత్తము. 1. (“భ, భ, భ, భ, భ, భ గురువులు. 13 యతి 22 వ ఛందస్సు)

మానిపనుపు. ద్వ. వి. రూ-మానిపనుపు: చూ,

హరిదువు. (ఇద ఎట్టిక సింధువేరు లేక కాలేయకము.)

మానిపుక్కిటిపులుగు. దే.వి: చూ, బెబ్బులుగు.

మానిపోటుపులుగు. దే. వి — వై. —

మానిసి. వై. వి. 1 =మానుష చూ, మనుష్యు

డు; 2.=మానషీ. మనుష్యస్త్రీ: చూ, స్త్రీ;

3 చూ, భటుడు. పర. 5, ఆ. 62.

మానిసిదిండి. ద్వ. వి: చూ, రాక్షసుడు. ఉ,

హరి. 4, ఆ. 263.

మానిసిరాతు. వై. వి.=మానుషరాహుత్త. సరి

వాహనుడు, కుపేరుడు: చూ, శ్రీదుడు.

మానిసితేడు. ద్వ. వి. మనుజేందురుడు: చూ,

రాజు. 1.

మానిసిసింగము. వై. వి.=మానుషసింహ. అచ్చ.

యు, కాం. 488: చూ, సింగడు. 1.

మానీగ. దే. వి. భృంగవిశేషము: చూ,

సారంగము. 3.

మాను. దే. వి. 1. రూ-మాను. చెట్టు. పను.

1. ఆ. 45: చూ, వృక్షము; 2. బోదె: చూ,

రూ-మాను; 3. మనోజ్ఞత: చూ, హృద్య

ము; 4. విసర్జనము: చూ, విమోచనము;

విణ. 5. మనోజ్ఞము: చూ, హృద్యము; స.

కి. 6. విడుచు: చూ, విసర్జించు; వా.

7. (పుండు) వలించు చూ, సుగ్రు (9);

8. (బడికి) రాసుండగపోవు.

మానుచే. దే. పే. మానజేయు, మానించు:

రూ-మాన్యు-మానుపు [లఁబాటు.

మానుట. నే. అవ్య. నివృత్తి, ఆక్ష: చూ, మర

మానుపు. దే. పే: చూ, రూ-మానుచే.

మానుపనుపు. ద్వ. వి: చూ, రూ-మానిపనుపు.

మానుపోటుపు. దే. వి: చూ, బెబ్బులుగు.

మానుషి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ.=మానిని. మనుష్య

స్త్రీ: చూ, స్త్రీ.

మానుషుడు. సం. వి. ఆ. పుం.=మానిసి: చూ,

రూ-మనుష్యుడు. [నమూనాము.

మానుష్యకము. సం. వి. ఆ. న. మనుష్యుల

మానెడు. ద్వ. వి. మడవపరమాణము.

మానెరు. దే. వి. రూ-మానేరు* చూ,

స్వర్ణవల్లి.

[మేనేజరు.

మానేజరు. వా.వి. కార్యనిర్వాహకుడు: రూ-

మానేరు. దే. వి: చూ, రూ-మానేరు.*

మాన్యు. దే. పే: చూ, రూ-మానుచే.

మానైనవాడు. నే. విణ: చూ, సౌందర్యవం

తుడు.

[మాను. 3.

మానోజ్ఞకము. సం. వి. ఆ. న. మనోజ్ఞత: చూ,

మాన్యక్షేత్రములు. అం: చూ, మదములు.

మాన్యము సం. వి. ఆ. న. 1.=మన్నియము-

మన్నెము. (తే).— ఇనాము- ఈనాము,

కట్టు బడి, క్వీటి రెండు, మండెము-

మన్నియము-మన్నెము; 2. కొండల

నడమను అరణ్యమధ్యముననుగలభూమి,

కోగభూయిష్టమగుభూమి (అనికొందలు);

(తె). - మండేము-చున్నియము-మన్నెము;

విణ. 3: చూ, మాననీయము.

మాపు. దే. వి. 1: చూ, పుంట; 2: చూ,

రాత్రి. భాగ. 10, స్కం. పూ. 1050;

3. మైల: చూ, మలినము. 1; పే. 4. మా

యజేయు, పోగొట్టు.

మాపుడు. దే. వి. మైల: చూ, మలినము. 1.

మాపు. వా. వి. మన్నింపు, త్నమింపు.

మాపుచేయు. వా. స. కి. 1. త్నమించు; 2. క

నబడనుండగజేయు.

మాబాగు ద్వి. వి. 1: చూ, సప్తతి. 1; అవ్య.

2. మిగలమంచిది. చూ, సప్తతి. 1.

మామ. నై. వి. 1.=మామక. తల్లిసోదరుడు:

చూ, మేనమామ; 2. అలమగల తండ్రి:

చూ, శ్వశురుడు; 3. తండ్రితోబుట్టువు

యొక్క భర్త, మేనత్తమగడు. (శూద్రు

లుకొందలు తల్లిసోదరుని (మేనమామను)

“నాన్న” అని పిలుచుచున్నారు.)

మామకీనము. సం. విణ. నాది, నాయది.

మామకుడు సం. వి. అ. పుం=మామ. 1: చూ,

మామ. 1; విణ. 2. నానాడు; వా. 3. పూ

జ్యుడు: చూ, సన్మానితుడు.

మామమామ. నై. వి. 1. చూ, షష్ట్య. 1. (ల

క్ష్మీదేవిని పెండ్లాడుటచే తనకు మామయైన

సమదునికి పెండ్లామగు గంగాదేవి తనకు

కూతురు వరుసయగుటచే విష్ణువు సమదుని

నకు మామ అయినని యెఱుంగునది.); 2. స

ముదుగిడు: చూ, సముద్రము.

మామమామబావ. నై. వి. చందుగిడు. ఆం,

పదా. సు. 23: చూ, హిమాంశువు.

మామ. దే. అవ్య. మామమామ.

మామాటయేమాట. జా. నిజము. “మాభోగంబు

లె యాత్మభోగములుగా మామాటయేమాట

గా.”. కళా. 5, అ. 15.

మామిడి. దే. వి: రూ-మామిడి-మావి: (సం).-

ఆమగ్గిము-ఆమగ్గిము, కాంతము, కామనల్ల

భము, కామశరము, కామాంగము, కీర్త్య

ము, కేశవాయుధము, కోకిలానందము, కోకె

లావాసము, గంధబంధువు, నామరపుష్పము,

చూతకము-చూతము. మాకందము, రసాల

ము*; తద్విశేషములు — ౧. అంటుమామి

డి; ౨. అంబాళము, నల్లమామిడి. (సం).-

అంబరీషము, ఆహ్నితకము, ఆప్లపాటలము,

ఆప్లతకము, కపి, కపిమాడ, కపిచూతము,

కపిప్రియము, కపిరసాధ్యము, కపితనము,

కీరము, గుడలీజకము, టంకము, పీతనకము,

పీతము, బృహద్వీజము, స్తనక్షీరము, స్నిగ్ధ

వృక్షము; 3. అటక మామిడి — అటిక

మామిడి. (సం).—మండల చృదము,

బస్తాందిగ్గి, మండలచృదము, రక్తపు

ష్పము, విశాలము, శ్వనాశికము; ౪. ఆష

విమామిడి. (సం) — పీఠ్యాలము; ౫. ఎల

మావి, తియ్యమామిడి, తేనెమామిడి. (సం).-

ఆతిసారభము, పుండరీకము, సహకారము;

౬. కట్టుమామిడి; 2. కొండమామిడి, పుల్ల

మామిడి. (సం) — కుశ, కుశాస్లక, కోశా

మగ్గిము, తుంగామగ్గిము, ఘనస్కందము,

జంతువృక్షము, రక్తకము, లాక్షవృక్షము;

౭. కోతిపిష్టిమామిడి, కోతిమామిడి;

౮. గుజ్జీమామిడి, రాచేమామిడి. (సం).—

కామఫలము, కామాయుధము, కామేష్టము,

కోకిలానందము, కోకిలోత్పనము, రాజా

మగ్గము; ౧౦. తుమ్మెదమామిడి. (సం).—

కోశామగ్గిము, కిగిదుగ్గిపు; ౧౧. పచ్చి

లియ్యపుమామిడి; ౧౨. పోకమామిడి.

(సం).— తుంగామగ్గము, తూదసస్యకము;

౧౩. ముంతమామిడి (సం).—అగ్గిజము,

౧౪. (సం).—అక్కిబము-అక్కిబము; ౧౫.

(సం).—అర్బుదఫలము. (ఇట్లే పలురకముల

అంటుమామిళ్లు, పలురక మల మొక్క మామిళ్లు కలవు.) (మిగతవానికి "చూ, సహకారము.") మామిడి అల్లుడు. దే. వి. అల్లుడులో భేదము, కస్తురి పసుపు (అని కొందఱు)*: చూ, శృంగ జేరము.

మామిడిగుత్తులు. ద్వ. వి. బ: చూ, ధాన్యము.

మామిలీతు. వా. వి. పద్ధతి: మామిలీయతు.

మామిలీయతు. వా. వి. 1. వై.—

మామూలు. వా. వి. 1 వాడుక, అలవాటు:

చూ, స్వభావము; 2 వాడుక గాని చెప్పుడు విత్తము; 3. లంచము గాని చెప్పుడు విత్తము; 4. బహుమతి.

మామెన. దే. వి: చూ, శారిబ*.

మాయ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1: అజ, ఉపాగా నము, పృక్వతి, పృథ్వాచారము, పృథానము, (తే).=మాయము; 2.=మాయము. ఇంద్ర జాలాది విద్య: చూ, మాయము. 1; 3. = మాయము: చూ, పంచన; 4. ఒక పట్టణము. కాశీ. 3, ఆ. 87. చూ, దేశములు; 5 బుద్ధి: చూ, మౌల్లేఖము. 2; 6: చూ, విష్ణువు. 1; అం. 7: చూ, ఉపాయములు. 1; 8: చూ, పుణ్యనగరములు; పా. 9. దీనికి ఉపమానము. రాక్షసులు.

మాయకాడు. దే. విణ. (వై. =మాయావి అని కొందఱు); 1: చూ, పంచమకాడు. 1; 2 ఇంద్రజాలికుడు: చూ, వ్యాళగాహి.

మాయదారి. ద్వ. విణ. —పై.—

మాయపోతు. దే. విణ. —పై.—

మాయము. వై. వి 1 =మాయ: (దేశ్యమని శ ర.) కనికట్టు-కనుకట్టు, కయిలాటము-కైలాటము, గారడము-గారడి, దండన, బూటకము, బూమియ, మతకము, మాయము, వేడబము. (సం).-మహారము, మాటము, చింతాయన, చిత్ర, జంత్రము, జాలము, మాయ, మాయో

సాయము; తద్వి.-కర్కటముఖము, కాలకూటము, కుస్మతి, కృష్ణాంగము, వాగతుండము, జాంగలి, మహేంద్రజాలము, శాంబరి: (చూ, ఇంద్ర) జాలికము.) ఇత్యాది (మిగతవానికి "చూ, వేడబము."); 2.=మాయ: చూ, మాయ. 1; 3.=మాయ. చూ, పంచన; విణ. 4. అ దృశ్యము వై. 3, ఆ. 82: చూ, మౌల్లేఖము; అం. 5: చూ, మాయ. 7.

మాయలవారి. మి. విణ. (వై అని కొందఱు = మాయావి): చూ, మాయకాడు. 1-2.

మాయలాడి. మి. విణ. టప్పలాడి: చూ, స్త్రీ. మాయలాడు. మి. విణ: చూ, మాయకాడు. 1-2. పాండు. 5, ఆ. 206.

మాయాంశము. అం: చూ, పవ్యంశములు. మాయాకారుడు. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, మాయకాడు. 1-2.

మాయాదేవీసుతుడు. సం. వి. ఆ. పుం. రూ-మాయాసుతుడు. శాక్యబుద్ధదేవుడు: చూ, బుద్ధుడు.

మాయావి. సం. విణ. (న. ఈ. న్).=మాయదారి: చూ, మాయకాడు. 1-2.

మాయాసుతుడు. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, మాయాదేవీసుతుడు.

మాయి. సం. విణ. (న. ఈ. న్): చూ, మాయకాడు. 1-2; దే. వి. (1) నలుపు: చూ, వర్ణము. 6; 2. మలుగు. చూ, స్థగనము.

మాయిమడు. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, మాయకాడు. 1-2.

మాయు. దే. అవి. 1. రూ-మాయురె: చూ, నేబాసు; అ. కి. 2: చూ, మలినమగు; 3: చూ, నశించు.

మాయుడు. సం. వి. ఆ. పుం. 1. చూ, విష్ణువు. 1; 2 అనుమతి: చూ, రాక్షసుడు. 1.

మాయుకము. సం. వి. ఆ. పుం. నేనాపతికిని
రాష్ట్రమునకును నాశము కలుగజేయు
వీనుఁడు. (నల్లని శరీరమును, నల్లని నాలుక
యును, కుటుచే దేహమును, అల్పములైన
కర్ణవాల మేహనములును, దీర్ఘమగు తొండ
మును, కృశమగు గీర్వాణమును, దుర్గంధమును
గలది): చూ, హస్తీ.

మాయురె. దే. అవ్య: చూ, మాయ. 1.

మాయువు. సం. వి. ఉ. స్త్రీ. పిత్రము: చూ,
రోగము. 1.

మాయూరము. సం. వి. ఆ. న. 1 నెమిళ్ళగుంపు:
చూ, శిఖి. 2; విణ. 2. మయూరసంబంధ
మైనది; ఆం. 3. చూ, భావమాపితములు.

మాయోపాయము. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, మ్హ
యము. 1.

మాయ్యము. సం. వి. ఆ. న: చూ, మానము. 1.

మారకజిత్తు. సం. వి. త్. పుం: చూ, బుద్ధుఁడు.

మారకము. సం. వి. ఆ. న. 1 = మార్కము:
చూ, మరణము; వా. 2. (రూ-మరుగడ-
మారకము-మార్కము- మార్పు-మాటుపు.)
ఒకటియిచ్చి మఱియొకటి పుచ్చుకొనుట:
చూ, వినిమయము; 3. పెద్ద వాణ్యమును
యిచ్చి దానికి సరిపడు చిన్న వాణ్యము
లను కోరువారు ఇచ్చెడురునుము. “రూపా
యకు పైస మారకము.” మొ; వా.
4. బంధకము, తొకట్టు: చూ, వారకము. 1.

మారకస్థానములు. పా. జన్మలగ్నమునకు ౨-౭
స్థానములు, అనఁగా ఆయుస్థానమునకు వ్య
యస్థానములు గనుక మారకస్థానములయినవి
౭వస్థానముకంటె ౨వమారకస్థానము పూర్వ
మైనది వ్యయస్థానముకూడ నొకప్పుడు మారక
స్థానమగును. హ్రీంసకుఁడు.

మారకుఁడు. సం. విణ. చేంపువాఁడు: చూ,
మారజిత్తు. సం. వి. త్. పుం: చూ, మారక
జిత్తు.

మారణము సం. వి. ఆ. న. చేంపుట: చూ,
హింస. 1; 2: చూ, మారకము. 1; 3. మా-
రణమనువిద్య; ఆం. 4. (సిలోత్పలము);
చూ, మన్మథభాణములు; 5: చూ, విద్యలు;
6: చూ, కళలు; 7 చూ, అస్త్రములు;
8: చూ, ఉపవిద్యలు.

మారదుఁడు. సం. వి. ఆ. పుం 1: చూ, విష్ణువు. 1;
2: చూ, శివుఁడు; 3: చూ, సంబంధి. 1.

మారాకు. వా. వి. మొలకకు మొదటపుట్టిన ఆకు
నను తరువాత పుట్టిన ఆకు.

మారాటము. దే. వి. రూ-మాతాటము. కల
వారు: చూ, యుద్ధము.

మారాము. నై. వి. = మర్కము. 1: చూ, మర్కము.
1; వా. 2. గారాబము. “మావాఁడు గా
రాముచే బడికిపోవుటలేదు.” చూ, గార్
ము. 3.

మారాముల్లు. వా. వి. బ: చూ, పుట్టాకులు.

మారి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1: చూ, మారకము;
2. మసూరిక: చూ, స్ఫోటకము; 3. వర్ష
ము: చూ, వాన. 1; ఈ. స్త్రీ. 4. జన త్న
యము; 5: చూ, పార్వతి; ఆం. 6: చూ,
మధ్యమగామగత మూర్ఖునలు; దే. వి.
(1) ఒక గామిమదేవత. చూ, మహాలక్ష్మి. 3;
అప. 2. తాచ్చీల్యమునందు వచ్చెడియొకా
నొక పౌత్ర్యము. “కొట్లమారి, మొట్లమారి.”

మారిణి. ఆం: చూ, తంత్రములు.

మారిమసలు. దే న. కి. చేంపు: చూ, హిం
సించే. [సవిత్రి. 1.

మారిష. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. దక్షునితల్లి: చూ,
మారిషము. సం. వి. ఆ. పుం: ఆరామశాకము.

(తె).—తోటకూర. తద్విశేషములు.—

౧: అంబుబాష్పము, అశువకోగ్నిష్టి, జలకూ
ర్పిక. (తె).—నీరుతోటకూర; ౨. ఎత్తి
తోటకూరకు. —తెలపాయిక; 3. కుణం.

బము, ఛక్కని-ఛక్కిక-ఛక్కిక, ఛల్లిక, జీవం
తిక-జీవాంతిక, జీవాంతకము, బాష్పము,
రక్తవాళము, రోమక. (తె) — కొయు
గూర-కొయుగూర-కొయ్యగూర-కొయ్య
గూర, కొయ్యతోటకూర-కొయుతోట
కూర, తేలుగాను; ౪: మహాబాష్పము, జీవశా
కము, కాకిని. (తె) — చిలుకతోటకూర, పెరు
గాను, పెరుగుతోటకూర; ౫: ములుతో
టకూర. (మిగతవానికి “చూ, కాకిని. 2.”)
చూరిపాడు. అం. రూ-మూర్ధుడు. 1: చూ,
పారిపార్వ్యపాడు; 2 పూజ్యుడు: చూ,
సన్మానితుడు.
మారీచము. అం: చూ, ఉపపురాణములు.
మారీభత్తు. వా. వి. రూ-మారీభత్తు. 1. చూ,
పశము. 1; 2. ద్వారా, పరంగా, గుజార్తున.
మారీభత్తు. వా. వి. — పై —
మారు. దే. వి. 1. రూ-మాలు. పృతి: చూ,
సమాసము. 2; 2. చూ, మజ్జిగ; వా. స.
కిర్తి. 3. రూ-మాలు. (కట్టతో) కొట్టు:
చూ, మొత్తు. 2. [చూ, మస్మగ్గుడు.
మారుడు. సం. వి. అ. పుం. రూ-మరుడు:
మారుగడ. దే. వి: చూ, మారకము. 2.
మారుతము. దే. వి. గాలి: చూ, వాయువు.
మారుతాపహ. సం. వి. అ. స్త్రీ. ఉలిమిడి *
చూ, శ్వేతపుష్పము.
మారుతి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1. స్వాతీనక్షత్ర
ము: చూ, రిక్క; ఇ. పుం. 2: చూ, భీమ
సేనుడు; 3. హనుమంతుడు: చూ, వాన
రము. [తుడు: చూ, శత్రువు. 1.
మారుతుడు. వా. వి. రూ-మార్తుడు-మాలు
మారేడు. వై. వి.=మాలూర. రూ-మారేడు*:
చూ, శ్రీఫలము.
మారెమ్మ. వా. వి: చూ, మహాలక్ష్మి. 3.
మారేడు. వై. వి.=మాలూర: చూ, రూ-మా
రేడు.*

మార్కండేయును. అం. (3౨౦౦౦ కలది): చూ,
పురాణములు. [చిరజీవి. 4.
మార్కండేయుడు. సం. వి. అ. పుం: చూ,
మార్కటకము. అం: చూ, స్థితకరణబంధములు.
మార్కము. వై. వి.=మారక: చూ, రూ-మార
కము. [చూ, భృంగరాజము 1.
మార్కవము. సం. వి. అ. పుం. గుంటగలగర*:
మార్కు. వా. వి. 1 గులుతు; బ. 2. బడిపిల్ల
లుగెలుపునందు పొందెడు గుణములు.
మార్కాను. దే. అ. కిర్తి. రూ-మాలుకొను;
1: చూ, పృథిఘటింమే; ౨. కిర్తి. 2: చూ,
స్పృశించే.
మార్కక్రియలు. అం: చూ, తాళక్రియలు.
మార్గణ. సం. వి. అ. స్త్రీ. (రూ-మార్గణు-
మృగణ) 1: చూ, వెడకుడు; 2: చూ, యా
చన; అ. పుం. 3: చూ, బాణము. 1.
మార్గణము. సం. వి. అ. న, పుం. — పై. —
మార్గణుడు. సం. విణ: చూ, యాచకుడు.
మార్గపాణము. అం: చూ, తాళమార్గములు.
మార్గము. సం. వి. అ. పుం. (దీనిచేతబహుళ
మును వెడకుదురు. తెరువదుల యడుగులచేత
దుడవబడునది) 1: అధ్యము, ఆయనము,
బుతి, నిగమము, కాయస్థ, భవకము, ఖల్ల
ము, గతి, గమము, గృహతటి, గోత్రము,
ద్వారము, పంక్తి, పథము, పదివి, పద్మ,
పద్ధతి, పథ్య, వర్తన, వర్తము, పహము,
వాటము, వివధము, విశిఖ, వీధి, నృజము,
సరణి, సానువు, స్పృతి. (తె). — చేనుప,
చొప్ప, జోడ, జొంక, తెన్ను, తెరంగు-
తెలుపు-తెరుపు-తెరుపు, తెరుకువ, తొగిన,
దారి, నడవ, నెరవు-నెలుపు, పొంత, వాడ,
వాడకట్టు, రస్తా, వీధి, వెంట, నడవ, సరవి.
(మిగతవానికి “చూ, స్పృతి. 1.”); తిద్విశే
షములు. -౧. (తె). -అక్కలవాడ; ౨. అతి

పథము, కల్యాణగోత్రము, సత్సథము, సన్మార్గము, సుపథము. (తే).—యంచితోప; 3. అపథము, ఉన్మాదము. (తే) తపస్వితోప, తపస్వదారి, పెడకంఠ, పెడదారి, పారతెరపు, మాటుదారి; ౪: అశ్వీనము—అశ్వీనము—అశ్వీనము; ౫: (తే) ఇణుకువీది, కంఠ—కర్పిత—గంఠ, గల్లి, సందు (“చూ, సందు 5”); ౬: ఉపనిష్కరము—ఉపనిష్కరము, గుర్తుము. (తే).—ఉక్కలము; ౭: ఉపరధ్య, దర్శిని, పశుమార్గము. (తే).—పసులదారి, పసులపుంత, పుంత, వాళి; ౮: ఏకపది. (తే) కాలితోప; ౯: కదధ్యము, కాపథము, దురధ్యము, పధ్య, విపథ; ౧౦: కరాంగణము, నిగమము, నిర్భటుము; ౧౧: కాంతరిము; ౧౨: క్రియాకోహము, గ్రామము, ఖము, చంగలము, జన్యము, నిగమము, పణ్యవీధి, విపణి, హట్టము. (తే) బజోలు, బాజోలు, ౧౩: గృహంతరము, త్రికము, (తే).—ముయ్యెలగుట్ట; ౧౪: సూధమార్గము; ౧౫: ఘంటాపథము, రథ్య, విశిఖ, సంసరణము. (తే) తెట్టతెన్ను, తెట్టతెరువు, దండుదారి, దండుబాట, నశువీది, పెందెరువు, పెద్దవీది, బండిబాట, బాట, రచ్చెరహదారి; ౧౬: ఘర్షరము, పర్యతమార్గము. (తే) అరవి—నరవ, కురవ—కురువు; ౧౭ అధ్యము, చతుష్కము, చతుష్పథము, చత్వరము, జంఘాపథము, జలనూచి, పట్టము, పృసణము, శృంగాటకము. (తే) చేదుకము; ౧౮: ఛాయాపథము, చేపథము, నధస్సరిత్తు, సోమధార; ౧౯. (తే)—చేట్టు, చేట్టుదారి; ౨౦: పృచారము; ౨౧: పార్పితరము; ౨౨: (తే) బారి; ౨౩: (తే) పుడ; ౨౪: మహాపథము; ౨౫: ములుతోప; ౨౬: (తే) వంకదారి; ౨౭: వెలుపలకు పోవ దారిలేని

సందునకు.—(తే) ముట్టుసందు: (మిగతవానికో “చూ, స్మృతి. 1.”); 2 మృగశీర్షానక్షత్రము: చూ, రిక్క; ౩. మార్గశీర్ష మాసము: చూ, మాసము. 1; 4: చూ, చెదకుడు; 5. కన్యూరి: చూ, మృగముదము; అం. 6. తాళమునకు పార్పణములు పది. అందిది యొకటి: చూ, తాళపార్పణములు: (చూ, తాళమార్గములు); మార్గములు. అం: కపిమార్గము, విహంగమార్గము, మార్జాలమార్గము, మినమార్గము, కూర్మమార్గము (5). మార్గము. సం. వి. అ. పుం: చూ, మార్గము*. మార్గశీర్షము. సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ—మార్గము. 3. మార్గితము. మార్గితము. సం. వి. చెదక—బడినది: చూ, మార్గము. సం. వి. 1. చెదక—దగినది: మృగ్యము; 2. తుడువ—దగినది: మార్గశీర్షము. మార్గ. చే. స. క్రి. 1: వడ్డించు; పే. 2. నాళనముచేయు: చూ, సమయు 3; 3: తొరలుచే—తొరలు, బడలాయించు, పిరాయించు—ఫిరాయించు [స్వరము. 2. మార్గము. సం. వి. అ. స్త్రీ. మురజధ్యని: చూ, మార్గము. సం. వి. అ. స్త్రీ, అ. న. 1. తోనుడు: చూ, శుద్ధి 2; పుం. 2. లాద్దున*: చూ, లోధ్యము. మార్గని. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. చీపురుకట్ట: చూ, సమ్మార్గని; అం. 2: చూ, శుగితులు. మార్గశీర్షము. సం. వి. చూ, మార్గము. 2. మార్జాలకర్ణి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. కర్ణమోటి, చాముండాదేవి: చూ, మార్తకలు. మార్జాలము. సం. వి. అ. పుం. 1. పిల్లి: చూ, రూ—మార్జాలము; అం. 2: చూ, వ్యాసకరణబంధములు. [చూ, మార్జాలము. మార్జాలక. సం. వి. అ. స్త్రీ. పునుగుపిల్లి:

మార్తలకబళన్యాయము. పా. పిల్లి భోజనము చేయువారియొద్దఁగూర్చుండి వాకెత్తు కబళములన్నియుఁ దన నిమిత్తమేయని తలంచుచుండునను రీతి

మార్జాలకిశోరన్యాయము. పా. పిల్లితననోటితోఁ బండ్లు తగులకుండ నతి జాగ్రత్తతోఁ బిల్లను దీసికొను పోవుననురీతి (స్వప్న)యత్నము లేకున్నను భగవంతుఁడే రక్షించును)

మార్జాలగంధిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ పిల్లిపెసరకః చూ, పెసర.

మార్జాలము. సం. వి. ఆ. పుం. (మూషకగ్రహణము చేతగ్రహము నుశుద్ధిచేయనది) 1 రూ-మార్జారము, ఆఖుభుక్కు, ఓతువు, కాహళము, కుండము, క్రిందము, గాత్రసంకోచి, జహరము, త్రిశంకువు, పతింగము. పిశాచము, పృషింశకము, బిడారకము, బిడాలము, మండలి, మేనాదము, పృషదంశకము, పృషాహారము, నూచకము. (తె).—చీలి, నాసి, పిల్లి; తద్వితేషములు.—౧: కోహకము, హిహకము; ౨: కళిము, కస్తూరి, గంధమృగము, పూతికము, మార్జారిక, మృగపాక. (తె) ఒత్తెడుపిల్లి, కమ్మబిల్లి, కస్తురిపిల్లి, చేట్టపుమెకము, చేట్టపుమెకము, పునుగుపిల్లి, పుసుపిల్లి, బూతపిల్లి; 3: గంధలేశిక-గంధవేశిక, వేదముఖ్య, సంకువు. (తె) జీవాజిపిల్లి జీవాదిపిల్లి-జీవాజిపిల్లి; ౪: పిల్లిమొగము నకు.—ఛర్దువు; ౫: జీవాది పిల్లి, చివుకపిల్లి, చుక్కపిల్లి; ౬: జేంగల బిడాలము—జేంగలబిడాలము. (తె) జేంగపిల్లి-జేంగుపిల్లి; ౭: (లే) పిల్లికూన; ౮: (తె) బావురు - బారువుగాఁడు, బావురుబిల్లి; ౯. మానుబిల్లి.(మిగతవానికి “చూ, నూచకము.5”); ౧౦. 2: చూ, గతులు.

మార్జాలవర్ణి. ౧౦: చూ, చిత్రవర్ణములు.

మార్జింమే. సం. స. క్రి. తుడుమే, లొడయః చూ, సమూర్జింమే.

మార్జిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ=మజ్జిక. 1. చేల్లః చూ, మజ్జిక; 2. కొన్నిసంవారుపులు చేర్చి పక్వముచేసిన పెరుగు: చూ, స్తవ్యము; వా. 3 మెంతిమజ్జిక పాగుపుపెట్టినది: చూ, మజ్జిక. ద్రుఁడు: చూ, నూర్మ్యుడు.

మార్జండుడు. సం. వి. ఆ. పుం. రూ-మార్జం మార్జండుడు. సం. వి. ఆ. పుం.—పై.—మార్జండు. దే. వి: చూ, రూ-మారుతుడు.

మార్జరు. వై. వి. బ.=మారక. శత్రువులు. మార్దంగినుడు సం. వి. ఆ. పుం. మృదంగము వాయించేవాఁడు: మారజినుడు.

మార్జవము. సం. వి. ఆ. న. మృదుత్వము: చూ, మెత్తన. 1.

మార్జవానుగుడు. ౧౦. (మృదుపదములలోనే విరళార్థమును రసమును జూపువాఁడు): చూ, కృతికర్త.

మార్జ్వీకము. సం. వి. ఆ. న. 1: చూ, రూ-మార్జ్వీకము; విణ. 2. ద్రాక్షసంబంధమైనది. మార్జుడు. ద్వ. ఆ. క్రి. రూ-మాలుపడు: చూ, వేలుపడు. వై. 1, ఆ. 62.

మార్జు. దే. వి. రూ-మాలుపు. 1. ఒకటియిచ్చి మఱియొకటి పుచ్చుకొనుట: చూ, మారకము. 2; వా. 2. బంధకము: చూ, వారకము. (1).

మార్జెట్టు. దే. ఆ. క్రి. రూ-మాలుపెట్టు. ఎదిరించు. చూ, ప్రితిఘటించు.(చూ, నచించు). మార్జాట. దే. వి. రూ-మాలుమాట. ప్రితివాక్యము: చూ, సమాధానము. 4.

మార్జి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. రూ-మార్జి: చూ, మార్జి. మార్జనము. 1.

మార్జి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ.—పై.—మాటకము. దే. వి: చూ, మార్జు. 1—2.

మాటలు. దే. వి: చూ, మూగు. 1. ఉ, హరి.

5, ఆ. 133; భార. ఉద్యో. 3, ఆ. 107.

మాటాకు. దే. వి. పాగ్గెడుగొయ్య. భాగ

8, స్కం. 65: పాగ్గెడు (సం).—ఉ పప్పుము

మాటాట. దే. వి: చూ, రూ-మారాటము.

మాటాటము. దే. వి.—వై.—భాగ. 8,

స్కం. 321.

మాటాడు. దే. ఆ. కి. 1: చూ, మార్చెట్టు;

2. చూ, మాటుమోయు.

మాటి. వా. వి: చూ, రూ-మరి.

మాటు. దే. వి. (రూ-మటు) 1: ఈడు,

ఉత్తి, బదులు, పెట్టు. (సం) —పత్రినిధి;

2. తడవ: చూ, వెండియు; 3. పలుమాటు

చూ, శశ్వత్తు. 1; 4. పెండవతూరి పెట్టె

దగిన భోజ్యపదార్థము. వై. 6, ఆ. 133

చూ, సాదము (1); 5: చూ, శతువు. 1;

ఏ. 6. పత్రి: చూ, సమానము. 2; 7. అన్య

ము: చూ, వేటు. 3; ఆ. కి. 8: చూ,

నశించే; 9: చూ, మార్చడు; 10. వేటు

రూపము: తొరలు; వా 11: చూ, రూ-

మారు. 3.

మాటుంచే. దే. స. కి. చూ, ఎడపెట్టు. 2.

మాటుదల్లి. దే. వి. 1. విమాత: చూ, సవిత్రి.

1: ఆం 2: చూ, గయాపిండదానాస్త్రాలు;

3: చూ, దూతీచతుష్టయము. [మార్కొను.

మాటుకొను దే. ఆ. కి. స కి. చూ, రూ-

మాటుగడ దే. వి: చూ, మారకము. 1-2.

మాటుచెలగు. దే. ఆ. కి. చూ, పత్రిధ్వనించే

మాటుచేత. వా. వి: చూ, పత్రికారము.

మాటుచే దే. పే. మాటజీయు.

మాటుతుండు. దే. వి: చూ, రూ-మారుతుండు.

మాటుదల. దే. వి. మాటుపాటు: చూ, వ్యర్థ

యము.

మాటుదెబ్బ. వా. వి. పత్రిఘము: చూ, హతి.

మాటునీళ్లు. ద్వ. వి. బ. ముట్టునీళ్లు మటునటి

నాటి స్నానము: చూ, ముట్టునీళ్లు.

మాటుపడు. ద్వ. ఆ. కి. చూ, రూ-మార్చడు.

మాటుపలుకు. దే. ఆ. కి. ఎదురాడు: చూ,

వచించే.

మాటుపాటు ద్వ. వి: చూ, మాటుదల.

మాటుపు. దే. వి: చూ, రూ-మార్చు. 1-2.

మాటుపెట్టు దే. ఆ. కి. చూ, రూ-మార్చెట్టు.

మాటుబేరము. దే. వి చిల్లరపర్తము: చూ,

పర్తము. 1.

మాటుమగండు దే. వి ఉపపతి: చూ, సామి 2.

మాటుమనవు దే. వి. ఆడుదాని ద్వితీయపర

ణము: చూ, వివాహము

మాటుమనువుది. దే. వి. (మాటుమనువు + అది):

చూ, దిధిమవు. 1.

మాటుమసలు. దే. ఆ. కి. సమత్విముగా కల

హించే. చూ, నాటులాడు.

మాటుమాట దే. వి: చూ, రూ-మార్చాట.

మాటుమూల. దే. వి. ఎదురుమూల: చూ,

మూల (1).

మాటుమొగము. ద్వ. వి: చూ, పెడము.

మాటుమొగమువడు. ద్వ. ఆ. కి. పెడమొము

వడు.

మాటుమోత. దే. వి: చూ, పత్రిధ్వనము.

మాటుమోయు. దే. అన్య: చూ, మాటుపలుకు.

మాటురూపు. వా. వి 1. (సం) పత్రికృతి;

2. పత్రిబింబము: చూ, వికారము. 1.

మాటునేత. వా. వి. పత్రివిధానము.

మాటొడ్డు దే. వి. 1 ఒడ్డారము. (సం). పత్రి

ఘటనము. (చూ, పత్రి. 8.); ఆ. కి.

2: చూ, పత్రిఘటించే.

మాటొత్తు. దే. వి: చూ, ఎదురొత్తు.

మాటొత్తులు. దే. వి. చూ, ఎదురొత్తులు.

మూ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. = మాలె. పూదండ.

చూ, భూషణము. 2; 2. పిక్క: చూ,

రాజ్యము; వై. వి. (1) చండాలడు: చూ, నురియాళువు, తద్వి. చండాలస్త్రీకి: చాలెత (సం). చండాలి.

మాలంకము. సం. వి. ఆ. పుం. చూ, సముద్రము.

మాలడు. వై. వి. చూ, మాల. (1).

మాలకము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. చూ, వేము*;

2. గగ్గర*: చూ, మగంధికము; 3 తిన్నె, దిబ్బ: చూ, హస్తినఖము

మాలకరి. వై. వి. 1. చూలాకాగరూ-మాలకరి పూలమృవాడు (సం). మాలకరుడు -

మాలాకారుడు, మాలి, మృలికుడు; 2. వన పాలకుడు. భో. 5, ఆ. 192. [కరి. 1

మాలకరుడు. సం. వి. ఆ. పుం. చూ, మాల మాలకాకి. వై. వి. చూ, బొంతకాకి.

మాలగబోతు. దే. వి రూ-మాలగబోతు: చూ, సోమరి. [మ: చూ, లొండులనము.

మాలగుడు. దే. వి రూ-మాలగుడు. ఆలసత్వ మాలతి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. జోజి*: చూ,

సుమన; 2. ఒకానొకాడుది: చూ, స్త్రీ. మాలతీమాధవీయము. అం. (ఈగ్రింధమును భవ

భూతివ్రాసెను): చూ, కావ్యనాటకములు. మాలనూలు. ద్వ. వి. మాలలునేయు సన్ననూలు:

చూ, నూత్రము. 1.

మాలపల్లె. వై. వి: చూ, వెలివాడ.

మాలము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. చండాలజాతి

విశేషము; పుం. న. 2. దిబ్బ: చూ, మాలకము. 3. మాలయము. సం. వి. ఆ. పుం, న. చందనము,

ఏకాంగము: చూ, మగంధము. (హ*).

మాలవము. అం: చూ, రూ-మాళవము.

మాలవీణె. వై. వి. కిన్నెర: చూ, వీణె.

మాలాకందము. సం. వి. ఆ. న. ఆడవికంద*: చూ, సూరణము. [చూ, రూ-మాలకరుడు.

మాలాకారుడు. సం. వి. ఆ. పుం. మాలకరి:

మాలాత్మకము. సం. వి. ఆ. పుం. (మాలా త్మణము) చిప్పకసపు: చూ, త్మణము. 1.

మాలానీపకము అం: చూ, అలంకారము. 3. (దీపకము, ఏకావళి కలిసి యగుచున్నది. "మదనుడు దాని మనిషుండే, దాని మని నీయుండుండే")

మాలాయము. వా. వై. వి. మహాలయము. భా ద్రపద బహుళపాడ్యమి మొదలు ఆమువస వఱకును పితృకర్మల నాచరించెడి పుణ్యకాలము: (సం) మహాలయము.

మాలి. సం. వి. న్. పుం. 1: చూ, మాలకరి. 1;

2. సుమండను రాక్షసుని కొడుకు: చూ, నూరుడు. 1; విణ. 3. మాలగలవాడు: చూ,

హరి. 5; వై. వి. (1) తోటకామేవాడు: చూ, వనపాలుడు; వా. (2) మహాలక్ష్మి:

చూ, మహాలక్ష్మి. 1—2—3.

మాలిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. మాలియ. రూ- మాలికము. దండ, పూదండ, పూదండల

గుంపు (అనికొంపలు): చూ, హవణిక. 2 (భూషణము. 2.); 2. మెడదీగ: చూ,

హవణిక. 2 (భూషణము. 2); 3: చూ, విరజోజి*;

4: చూ, మాడుగు. 1; 5: చూ, మాడుగు. 2; 6. ఒకనది: చూ, హృదిన

(నది); 7. కూతురు: చూ, నూన. 1; పా. 8 పెక్కుచరణములుంచి చెప్పిన దానిని

మాలికయందురు. (తలుచుగ నీమాలికలు గీత, సీస, చంప, కోత్పల, ద్విపది, రగడల యందె కన్నట్లుచేన్నవి.) (చూ, మాలికా పృత్తములు).

మాలికాడు. ద్వ. వి. జోలరి. అం, భా. పగ్గి. 158: చూ, వలతీడు; వా. 2. పడవనడ పువాడు: చూ, సరింగు.

మాలికాగోళము. అం: చూ, రదక్షతములు.

మాలికాపృత్తములు. అం. లయగాగ్రహి, లయ విభాతి, లయవిహారి, త్రిధంగి, దండకము. (5).

మాలికుడు. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, మాలకరి.

మాలిగ. నై. వి.=మాలికా: చూ, రూ-మాలిగ. మానిని. పా: చూ, వృత్తము. 1. (౧.—“న, న, మ, య, య, య. 9 యతి.”; ౨.—“ఏడుభగణములు గురువు. 13 యతి”); 2. చూ, తుదగ్గిపరిబంధము. మాలిగీవిద్య. అం: చూ, తంత్రములు. మాలిగ్యము. సం. వి. అ. న. మలిసత: చూ. మలినము. 1. మానిమి. దే. వి. 1. పేర్లు: చూ, స్నేహము. 1; 2. చూ, వాత్సల్యము; 3. ఓడనడపుశాస్త్రము; 4. చూ, మాలిమికాడు. మాలిమికాడు. దే. వి. మాలిమికాస్త్రమునెఱిగినవాడు: చూ, సరంగు. మాలికు. నై. వి. రూ-మాలె. 1.=మాలికా. పండు: చూ, హావణిక. 2 (భూషణము. 2.); 2. మిద్దెటిల్లు: చూ, నడనము. 1; 3. రాజగృహము: చూ, నడనము. 1. మాలియెబ్రాహ్మణులు. అం: చూ, కళూరియెబ్రాహ్మణులు (బ్రాహ్మణులు). మాఠీషు. వా. వి. గుఱ్ఱమును తోముట: చూ, హయము. మాలు. వా. వి. 1: చూ, రూ-మూలు. 2; దే. అ. కిరి. 2. చెడు. భాగ. విరా. 2, ఆ. 192. చూ, నకించే. మూలుంగము. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, రూ-మాతులుంగము. [చూ, సోమరి. మూలుగఁబోతు. దే. వి. రూ-మూలుగుఁబోతు మూలుగు. దే. వి. రూ-మూలు. 1: చూ, పాలుమాలిక; 2. బెస్తల బుజ్జిముమీఁది తడిముడతలపాత్తులు; అ.కిరి. 3. సోమరితనముఁబొందు: చూ, యా-మూలు. [బోతు. మూలుగుఁబోతు. దే. వి. రూ-మూలుగుఁబోతు. దే. వి: చూ, రూ-మూలుగుడు. మూలుగులు. దే. వి. బ. రూ-మూలుగులు: చూ, మెత్త. 5.

మాలుచే. దే. పేర్లు. మూలజేయు: రూ-మాలుచు. మాలుఘానము. సం. వి. అ. పుం: చూ, ముఱ్ఱుఁబాము. మూలారము. సం. వి. ఆ. పుం: 1.=మూలెడు*: చూ, శ్రీఫలము; 2: చూ, వెలగ*. మాలె. నై. వి. = : చూ, రూ-మాలియ. మాలెత. ద్య. వి. (మాల + ఎత్త) మాలది.(సం). చండాళి: చూ, మాల (1). [1—2—3. మూలు. దే. వి, అ. కిరి: చూ, రూ-మూలుగు. మూలు. దే. పేర్లు: చూ, రూ-మాలుచే. మూల్యము. సం. వి. అ. న. 1. (రూ-మాల-మాలి) చూ, హావణిక. 2 (భూషణము 2); 2: చూ, పుష్పము 1; అం. 3: చూ, భూషణములు. మూల్యవంతము. సం. వి. త్. పుం. 1. క్కొంచ పర్వతము (ఇది మేరుపర్వతమునకు పడమట గంధమాదన నమ ప్రయాణమైయుండును.): చూ, హిమాలయము (పర్వతము ౧౪); అం. 2: చూ, కులపర్వతములు. [మావటి. మావంతి. నై. వి.=మావంత. ఏనుకాపరి: చూ, మావంతు నై. వి. 1.—పై.—వా. 2. మాయొక్క భాగము. మావతుడు. నై. వి. రూ-మావంత.—పై.—(రూ-మావతుడు-మావంతు-మావటి-మావటిడు-మావటివాడు.) [59. మావటము. దే. వి: చూ, మోద కళా. 7, ఆ. మావటి. నై. వి.=మావంత. పా. 2, ఆ. 31: చూ, హస్తాగ్రోహుడు. [కొండలు.) మావటికాడు. ద్య. వి.—పై.—(నై. అని మావటిడు. ద్య. వి.—పై.—మార్క్. 3, ఆ. 318. (స్వార్థమునకుడు.) మావలి. దే. వి: (సం) సుగంధిమూల*. మావి. దే. వి. 1: చూ, రూ-మామిడి*, 2. గర్భపరిండమునకు రక్షకముగా మీఁదకొమ్మకొని యుండు తోలుగంబి. (సం) అపర-అమర-అపరి, ఉల్బము, కలలము, గర్భాక

యము, జరాయువు, ధర. తద్వి. — గోళ్ళి
త్వత్తిసానమునకు. — (సం) గర్భశయ్య,
గర్భాశయము; (చూ, భూ)ణము. 1. చూ,
వేరికటి.)

మావికామృయిలుపులుగను. ద్వ. వి. కోకిలము.
సాంబ. తి. 7: చూ, సాంతుడుపులుగను.

మావిడి. దే. వి: చూ, రూ—మావిడి.*

మావు. దే. వి. 1. గుట్టము చూ, హయము;

2. అశ్వసంగమము: చూ, సంయోగము;

3. చేచుపల: చూ, పల. 1. మావతుడు.

మావుతుడు. వై. వి. — మావంత చూ, రూ—

మావుమోమువాడు. ద్వ. వి. కింపురుషుడు,

తుంగంగపదనుడు (చూ, దేవతాభేదము)

మావెలగ. ద్వ. వి. ఉలిమిరి: చూ, శ్వేత

పుష్పము. [చూ, మినుము.

మావపర్తి సం. వి. ఈ. స్త్రీ. కారుమినుము:

మావము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. మినుములు:

చూ: ధాన్యము; 2. ఆయిదు గురిగింజెలయె

త్తు; 3. త్వగ్గోషభేదము; 4. మూర్ఛము. చూ,

పూర్ణము.

మావీణము. సం. వి. గూ—మావ్యము మావ

ములుచుండునది (చాలము; చూ, హరిపిరియ. 2.

(భూమి. 1.) [“మాలమాప్తివాండు.”

మాప్తి. దే. వి. మాలవాండ్రుగో నొకజాతి.

మావ్యము. సం. వి. చూ, రూ—మావీణము.

మావ. దే. వి: చూ, పక్షి.

మావకమ్మ. ద్వ. వి: చూ, రూ—మావేకమ్మ.

మావటి. దే. వి. (రూ—మావటిడు—మావ్టిడు)

1. కూరుడు: చూ, హంపీరుడు. 2; 2. శస్త్ర

విద్యాదక్షుడు: చూ, సాదనకాడు. 2,

3. మల్లుడు: చూ, సాదనకాడు. 1; వి. 3.

4: చూ, శ్రేష్ఠుడు.

మావటిడు. దే. వి, వి. — వై. — (మల్లు

నకు. — స్వా. 5, ఆ. 47).

మాసద్వయము. ఆం: (చూ, ఋతువులు) ౧. వ

సంత (వైతరీ వై కాళి): — పుష్పసమయము,

మధువు, మాధవము, వసంతము, సురభి.

(తే): — ఆమని, ననకారు, పూచటి;

౨. గీర్వాస (శ్రేష్ఠ ఆపాధ): — ఉష్ణము, ఉష్ణ

ము, ఉష్ణోపగమము, ఉష్ణోకము, ఉష్ణము,

ఉష్ణోగమము, ఉష్ణోపగమము, గీర్వాసము,

ఘర్మము, తపనము, తపస్సు. తపస్సు, నిదా

ఘము, శుచి (తే). — ఆమని, ఎండకారు,

విసరి, వెట్ట, వెట్టకారు, వెట్టికారు, వేనగి-

వేనవి; 3. వర్ష (కార్యభాద్యపద): —

ఘనకాలము, ఘనాకరము, జలాన్వయము, న

భము, పార్వాపుట్టు-పార్వాపుట్టు-పార్వాపుట్టు,

వర్షము. (తే) — కారు, చిత్తడి, చిత్తటి,

తొలకరి-తొలకరి-తొలకరి, తొలుకారు-

తొలకారు, నీరామని, వాన, వానతటి;

౪. శరత్తు (ఆశ్వయుజ కాక్రీక): — ఘనా

త్యయము, శరత్తు. (తే). — వెన్నెలకారు;

౫. హేమంత (మార్గశీర్ష పుష్య): — హేమం

తిము, సూ-సమాము (తే). — మంచేక

మంచేకటి; ౬. శిశిర (మాఘపాల్మణ

తిపము, తపస్సు, శిశిరము. (తే)

కారు, చేలితటి, జేలుబుకారు,

నీతు-నీతువు. (మిగతవానికి

త్వరము) [చూ

మాసహాసము సం. వి. ఆ.

హాసము. సం. వి. ఆ. పుం

ములు: అపూర్ణము

గము, వర్షాంశక

చేందు, నెల. త

అధికమాసన

౨. బిగ

న

పరిమాణము; వై. వి. (1) రెండున్న
ర చిన్న మెత్తు.

మాసములు. అం. (ఇవిపండ్లెండు. ౧ వైత్రీ-
వైత్రీకము, వైత్రీము, వైత్రీ
కము, వైత్రీ, నురిభి. (తె). ముత్తెపు
రిక్కనెల; ౨. వైశాఖ-మాధవము, రా
ధము, వైశాఖము. (తె) చేటిరిక్కనెల;
3. శ్రేష్ఠ. -శ్రేష్ఠ స్థాము, శ్రేష్ఠ
మూలీయము, మిథునమాసము, శుక్రము,
శుచి. (తె) తాటిరిక్కనెల, పెద్దనెల; ౪. ఆ
షాఢ-ఆషాఢము, శుచి (తె) నీటిరిక్క
నెల; ౫. శ్రావణ-సభము. శ్రావణము
(తె) తూపురిక్కనెల; ౬. భాద్రపద-
సభస్యము, పోస్థపదము-పొష్ఠపదము,
భద్రము-భాద్రము, భద్రపదము-భాద్రప
దము; 7. ఆశ్వయుజ-ఆశ్వయుజము,
ఆశ్వినము, ఇషము. (తె) తొలురిక్కనెల;
౮. కార్తిక-కార్తికము, కార్తికము-కార్తి
కము, కాముదము, బాహులము. (తె)
తైరనెల; ౯. మార్గశిర-ఆగ్రహాయణి
శు, మార్గము, మార్గశిరము, మార్గశిరము,
సహము, హైమవసము. (తె) జంకతల
ల, పొంగటినెల; ౧౦. పుష్య-
తైషము, పాపము, సహస్యము;
—మంధమాసము, మనుమాకర
ాలము, తపము-తపస్సు, మా
(తె) చేటినెల, జెన్నపురిక్క
నెల;—తపస్యము, ఫాల్గు
నికము. (తె). చేటి
౧. (మిగతవానికి
గా, మాసము. 1.)

గడు: చూ,
శ్రుము.
చూ,

సోగ. 3.

[మసారము.

మాసారము. సం. వి. ఆ పుం: చూ, రూ-
మాసి. వై. వి. 1. మలిన: చూ, మలినము 1;
వా. 2. మానుష: చూ, రూ-మాసి.
మాసిక. దే. వి. 1. అతుకు: చూ, సంధానవసన
ఖండము; 2. చిత్తు: చూ, సుక్కు. 3.
మాసికము. సం. వి. ఆ. న. అన్వాహార్యము,
ఆల్లికముపటకు నెలనెలకు చేసెడి శాగ్ధము:
చూ, సాంవత్సరికము. (శాగ్ధము 1.); 2. పృతి
అమవసయందు చేసెడి శాగ్ధము: చూ,
సాంవత్సరికము (శాగ్ధము. 1); విణ.
3. మాససంబంధమైనది.

మాస్తీడు. దే. వి, విణ: చూ, రూ-మాసటి.
(శూరునకు — రామా. 8, ఆ 91.)

మాహ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, మాహాయి.
మాహాత్మ్యము. సం. వి. ఆ. న. 1. గొప్పతనము:
చూ, సామర్థ్యము. 2; అం. 2. చూ, విశ్వర్య
ములు. [ములు.

మాహిష్మతి. అం. మాహిష్మతీపురము: చూ, దేశ
మాహిష్మ్యడు. సం. వి. ఆ. పుం. అంతఃపుర
కాపలికి తగినవాడు: చూ, సౌవిదల్లుడు.
మాహేంద్రము. అం. దినముయొక్క పదుమూ
డపభాగము: చూ, దినభాగము (వాసరము).
మాహేంద్రుడు. సం. విణ. మేదరి: చూ, వేణు
లావకుడు. [చేనువు.

మాహాయి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. ఆపు: చూ,
మాహేశ్వరి. అం: చూ, మాతృకలు.
మాహేశ్వరీతంత్రము. అం: చూ, తంత్రములు.
మాశవ. అం: చూ, ఉత్పలకై శిశిజభావలు (రెం
డపది భిన్నావళిత.)

మాశవకై శిశిజభావలు. అం. 1. బంగారి, మాం
గలి, పార్వ, పేరి, మాశవవేసరి, ఖంజరి,
ఘూర్జరి, గొడి, పారవి, అర్ధవేసరి, శుద్ధమా
శవి, సైంధవి, ఆభీరిక (13); 2. కాంభోజి,
హేవాకపర్వని (2)

మూలవపంచమిజభాషలు. అం: వేదవతి, భావని,
విభావని. (3) [ములు. మూలవము. అం. (రూ-మాలవము): చూ, దేశ
మూలవవేపరి. అం. 1: చూ, టక్కజభాషలు;
2: చూ, హిందోళజభాషలు; 3: చూ, మా
శవక్తశికిజభాషలు.
మూలవశ్రీ. అం: చూ, రాగాంగములు (అంగము. 9)
మూలవి. అం. 1: చూ, టక్కజభాషలు; 2: చూ,
భిన్నపజ్జజవిభాషలు.
మూలిగ. వై. వి = మాలికా. 1: చూ, చూడుగు. 1
పర్వము. 1, ఆ. 88; 2: చూ, చూడుగు. 2.

మి

మింగడ. దే. వి. (రూ-మింగడ-మిపడ)
1 కాగినపాలమీడి తెట్టె, సంతానిక: చూ,
స్తవ్యము; 2. పెరుగుమీడి తెట్టె, మస్తుపు:
చూ, స్తవ్యము.
మింగనగొండి. దే. వి. చూ, భక్షకుడు.
మించినదానికి తగ్గివ్రుకొనుట. జా. వెనుకటిగాధ
లను మరలఁ దలపోసికొనుట. “చెవి, బెట్టక
యూరకొంటినిటు మించినదానిని దగ్గివ్రు
కొంటి” (రసికజనమనోరంజనము)
మించిలి. దే. వి. చూ, నిశాంకుశ*.
మించే. దే. వి. 1: చూ, విద్యుత్తు. 1; 2. కిరి
ణము, ఆం. భా. పర్. 82: చూ, హామనము.
2; 3. పర్కాశము. హరి. ఉ. 7, ఆ. 55. చూ,
వెలుతురు. 1; 4. ఆధిక్యము. రామా. 7,
ఆ. 192: చూ, సూచ్యే. 2; 5. పురుష
పాదతర్జ్వన్యాధరణము. మట్టై. మెట్టియ-
మెట్టై: చూ, భూషణము. 2; ఆ. కిర్.
6: చూ, పర్థిలు; 7. అతిక్రమించే: చూ,
మట్టుమిగులు; 8. అతిశయించే: చూ, సంప
డించే.
మించే గాలు. దే. వి. కుడిపాదము. రామా. 5,

ఆ. 19: చూ, హజ్జే.
మించేబోడి. దే. వి. రూ-మించేబోడి.
1. మెఱుపువలె మనోజ్ఞురాలగుటఁబడి: చూ,
స్త్రీ; 2. అఁబడి: చూ, స్త్రీ.
మించేబోడి. దే. వి. — పై. —
మించేవల. దే. వి. 1. అతిక్రమణము: చూ,
వ్యత్యయము; 2. చూ, మించే. 4.
మింజేమిలె. వా. అవ్య. మొత్తములోనొకపాలు.
మింటఁదెట్టినదీపము. జా. గొప్పతనము, పగిసి
ద్దము. “వాఁడు మింటఁదెట్టిన దీపమువలె
మిటమిట ఁడుచున్నాఁడు.” (ధగ్గజరాజ
సూయము).
మింటముక్కిడివల దే. వి. ఒకవల: చూ, వల. 1.
మింటిఁజెట్టు. దే. వి. కల్పవృక్షము*: చూ,
వేలుపుఁజెట్టు.
మింటికి మంటికి సూత్రముపన్నుట. జా. అసం
దర్భాలోచన నేయుట.
మింటిచూలి. దే. వి: చూ, వాయువు.
మింటితెరువరి. దే. వి. 1: చూ, సూర్యుఁడు:
2 చూ, వేలుపు. [విటు
మింగుఁడు. సం. వి. అ. పుం. = మిండఁడు
మిండ. వై. విణ. 1. పుత్తియందు
నను మిండివర్ణము లోపింపఁగా
పము. (“మిండతపసి=విటత;
2, ఆ. 110; మిండకు మ్మెద
పాండు. 2, ఆ. 11; మిం
పాండు. 3, ఆ. 16); దే
కండ్లపాము.
మిండఁడు. వై. వి. 1
గాఁడు-మిండగీ
2. పురుషుఁడ
3. అధికు
మిండకోగ
మింగ

మిండత. ద్వ. వి. (మిండడు + త): చూ, రూ-మిండకోర.
రూ-మిండకోర.

మిండకోరము. ద్వ. వి. (మిండడు + తికము)
జాగత్తము: చూ, అంతు.

మిండలకోర. ద్వ. వి: చూ, రూ-మిండకోర
(86 ఏండ్లుగలస్త్రీ.)

మిండలకోరి. ద్వ. వి.—పై.—

మిక్కటము. దే. విణ. (రూ-మిక్కటము—
మిక్కిలి-మిగిలి-మిమ్ముటము) 1. అతిశయ
ము: చూ, హెచ్చే. 2, 2 అధికము: చూ,
హేంకము; 3: చూ, శ్రేష్ఠము.

మిక్కిణ దే. వి: చూ, పతిపత్తి.

మిక్కిలి. దే. విణ: చూ, మిక్కటము. 1-2-3.

మిక్కిలికంటివేల్పు. దే. వి. ముక్కంటి చూ,
శేపుడు.

మిక్కిలికను. దే. వి. రూ-మిక్కిలికన్ను. శివు
నిఫాలనేత్రము: చూ, లోచనము.

మిక్కిలికన్ను. దే. వి.—పై — ప్రామి 3.

క్కిలివాడు. దే. విణ. అధికుడు: చూ,

—లు దే. అ. కి. అతిశయించే ఉ,

6, అ. 106: చూ, సందడించే.

. దే. వి: చూ, రూ-మిక్కటము.

(రూ-మిగిలి-మిగులు-మివులు)

చూ, లాభము. 1; 2. అధికము:

కాళము; 3. మిగులు: చూ,

—

శిష్టము: చూ, శేషము. 1.

—మిగత. 1-2-3;

చూ, సందడించే;

265: చూ,

గా—

మిగుల్పు. దే. కే. చూ, రూ-మిగులుచే.
పర. 1, అ. 149,

మిటమిట. దే. వి. 1. కాయుటయందగు భవ్య
నుకరణము. కళా. 6, అ. 285: చూ,
హూహూ; 2. ముండుటయందగు భవ్యను
కరణము: చూ, హూహూ.

మిటమిటన. దే. వి. కిందుమిడులఁ గానకుం
డుట. (విణ. మిటమిటని) [త్వము.

మిటాయి. వా. వి. రూ-మిటాయి: చూ, భ

మిటారము. దే. వి. 1. అతిశయము. అచ్చ.

చాల, కాం. 144. చూ, హెచ్చే. 2;

2 నిస్క. నీలా. 3, అ. 24: చూ, శలాసము. 2.

మిటారి. దే. వి. 1. ముడుముగల గూడుని:

చూ, (స్త్రీ); 2. అడుది: చూ, (స్త్రీ);

3. విలాసవతి, ఎమ్మెలాడి: చూ, (స్త్రీ);

4. ముడుముగలది. “మిటారితోత్తు” మొ; 5. ఉ

న్నతిగలది. “మిటారిబల్పిణుడు.”;

6. నిమ్మగలది. “మిటారిగుబ్బ” మొ.

మిటారించే. దే. అ. కి. 1. నిమ్మ. కళా

7, అ. 76: చూ, వీగు; 2: చూ, విజృం

భించే. య. 1, అ. 112; 3. అతిశయించే.

ఉ, రా. 1, అ. 130: చూ, సందడించే.

మిటారింపు. దే. వి: చూ, మిటారము. 2.

మిట్ట. దే. వి. 1 ఉన్నతభూమి చిన్నకొండ

(అనికొండలు). “మిట్టనేల”: చూ, భూమి.

1; విణ. 2: చూ, శ్రీశ్రీ. 1. “మిట్టకోల”;

3 ఉన్నతము. “మిట్టపండ్లు”. చూ, సోగ.

మిట్టపండ్లవాడు. దే. వి. మిడిపండ్లవాడు.

(సం).—దంతురుడు. [మిడిపండ్లు.

మిట్టపండ్లు దే. వి. బ. ముండటికి వచ్చినపండ్లు:

మిట్టపెత్తనములు. జా. మెరకను గూర్చుండి

చేయుపెత్తనము, కట్టపెత్తనము. “మిమ్ము

మిట్టపెత్తనములకు విడిచిపెట్టట యిదిమా

తప్పే.” (ధర్మజరాజనాయము.)

మిట్టమిట్ట. దే. వి. (మిట్ట + మిట్ట.) 1. అత్యున్నతమగు నేల: చూ, భూమి. 1; విణ. 2. అత్యున్నతము.

మిట్టాడు. దే. అ. కిర్. (మిట్టి + ఆడు): చూ, సంచరించు. కాశీ. 5, అ. 207; స్వా. 4, అ. 68.

మిట్టించు. దే. అ. కిర్. మిట్ట, ఎగురు. కళా. 6, అ. 228: చూ, లంఘించు. [లంఘించు.

మిట్టిపడు. ద్వ. అ. కిర్. ఎగిరిపడు: చూ, మిట్టిపాటు. ద్వ. వి. మిట్టిపడుట, గర్వము: చూ, హంకారము. [5, అ. 23.

మిట్ట. దే. అ. కిర్. చూ, మిట్టించు. కాశీ మిరాయి. వా. వి: చూ, రూమిటాయి.

మిడసరిల్లము. వా. వి 1: చూ, మధ్యాహ్నము. 1; 2. చుట్టమధ్యాహ్నమందుంచిన ముహూర్తము: చూ, మధ్యాహ్నము. 1.

మిడి. దే. వి 1: చూ, మిట్టిపాటు. ఉ, హరి. 5, అ. 295; విణ. 2. మిడిసిపాటుగలది. “మిడిగోను”; 3 ఉన్నతము “మిడిపండ్లు”. చూ, మిట్ట 3; 4: చూ, శీర్షము 1 “మిడిమధ్యాహ్నము”

మిడిగుల్లవాడు. దే. విణ ఉన్నేతుర్నిడు.

మిడిగుల్లు. దే. వి. బ. ముండ్టికురికిన కనుగుల్లు ప్రడు పాము: చూ, సర్పము.

మిడినాగు. ద్వ. వి. రూమిడునాగు. ఎగిరిఎగిరి మిడిపండ్లవాడు. దే. విణ: చూ, మిట్టపండ్లవాడు.

మిడిపండ్లు. దే. వి. బ: చూ, మిట్టపండ్లు.

మిడిబోను. దే. వి: చూ, బోను.

మిడిమాసి. ద్వ. వి: చూ, కూరుడు.

మిడిమేలము. దే. వి. 1: చూ, దున్న

2. గర్వము. ఉ, రా. 6, అ. 275 హంకారము. [చూ

మిడియ. దే. వి. వేదవాక్యము. పర. 2

మిడియు. దే. అ. కిర్. 1. చూ

2. వెలిపియును.

మిడివోవు. దే. అ. కిర్. (మిడిసి + వోవు)

1: చూ, తొలగఁబాటు; 2. తక్కు. రాఘ.

4, అ. 198 నెంటువడు, చిక్కు, తక్కు,

తప్ప, తిక్కు, పరియు, బెడియు, బెసుకు.

మిడిసిపడు ద్వ. అ. కిర్. చూ, మిట్టిపడు.

మిడిసిపాటు ద్వ. వి: చూ, మిట్టిపాటు.

మిడుగు. దే. వి. అగ్నికణము: చూ, పహ్ని. 1.

మిడుగురుపురుపు. దే. వి. ఖగ్యోతము: చూ

పురుగు. [మిడు

మిడుగులు. దే. వి. 1. — పై. —; 2

మిడుగులులురుపు. దే. వి: చూ, గ

గురుపురుపు

మిడుగులులురుపు. దే. వి. —

మిడుకు. దే. వి. 1: చూ, ప

ము. ఉ, హరి. 3, 20

2; అ. కిర్. 3

216: చూ

లంఘించె

28; ఉ,

రించు. వ

చ

ప

(“

మిడు

మిడు

మిణకరము. దే. వి. ఏమియుతోచేక భగిమిం

చేట.

[కొట్టు.

మిణకరించే. దే. ఆ. కిక్కి. నవుడుకొట్టునాడు

మిణుంగు. దే. వి: చూ, రూ-మిడుంగు.

మిణుంగులు. దే. వి: చూ, రూ-మిడుంగులు.

మిణుంగులుబురువు (బుర్వు). దే.వి:చూ,రూ-

మిడుంగులుబురువు.

మిణుంగులుబూచి. దే. వి.—పై —

శంపచుడు. సం. విణ: చూ, లోళి.

శివు. సం. వి. ఉ. పుం-చూ,నముద్రము.

విణ. 1.=మట్టు. కొలదియిడు

చితము, పరిమితము; (తె).—

స్థితము; 2. తెలియబడినది:

స్థితము.

[(అంగము. 9)

స్థితము. 1. మాంగములు.

స్థితము. 2. పరిమితి.

స్థితము. 3. పరిమితి.

స్థితము. 4. పరిమితి.

స్థితము. 5. పరిమితి.

స్థితము. 6. పరిమితి.

స్థితము. 7. పరిమితి.

స్థితము. 8. పరిమితి.

స్థితము. 9. పరిమితి.

స్థితము. 10. పరిమితి.

స్థితము. 11. పరిమితి.

స్థితము. 12. పరిమితి.

స్థితము. 13. పరిమితి.

స్థితము. 14. పరిమితి.

స్థితము. 15. పరిమితి.

స్థితము. 16. పరిమితి.

స్థితము. 17. పరిమితి.

స్థితము. 18. పరిమితి.

స్థితము. 19. పరిమితి.

స్థితము. 20. పరిమితి.

స్థితము. 21. పరిమితి.

స్థితము. 22. పరిమితి.

స్థితము. 23. పరిమితి.

స్థితము. 24. పరిమితి.

స్థితము. 25. పరిమితి.

పోవువాని శత్రుదేశమునకావలి దేశపు

రాజుచూ, రాజు. 1; 2:చూ, నూర్పుడు;

అం. 4: చూ, ఆదిత్యులు; 5. (అరి

మిత్తుడని కొండలు); చూ, ద్వాదశ

రాజమండలము; 6: చూ, తారలు.

మిత్రమిత్తుడు. అం: చూ, ద్వాదశ రాజమం

డలము. [లు మిత్రములు.

మిత్రములు. పా. పంత్వతాలవ్యములైన చేజి

మిత్రలక్ష్మీప్రయోగము. అం: చూ,తంత్రములు.

మిత్రలాభము. అం: చూ, తంత్రములు;

మిత్రులునశించేట. అం: చూ, నష్టములు.

మిత్రోత్సంగము. అం: చూ, సంయుతహస్త

ములు.

మిత్రము. సం. అవ్య. న. 1: అన్యోన్యము, ఇత

రేతరము,పరస్పరము (తె).—(సర్వ).—ఒం

డొకటి. (పరి).—ఒండొరు-ఒండొరుల.

(అవ్య).—చెరి-చెరి; 2. ఏకాంతము:

చూ, రహస్యము. 1.

మిథిలము. అం.=మిథిల: చూ, దేశములు.

మిథునము. సం. వి. అ. న. 1. ఆలుమగంజిత,

ద్వంద్వము, దొండము: చూ, సంగడి. 5;

2.ద్వియము.చూ, చండు. 2; అం 3. మిథు

నరాశి: చూ, రాసులు.

మిథ్య. సం. అవ్య. ఆ, మృష, అసత్యము (మి

థ్యాదృష్టి = నాస్తికత్యము. మిథ్యామతి=

భ్రాంతి): చూ, వితథము.

మిథ్యాదృష్టి. సం. వి ఇ (స్త్రీ). ఇహలోకమే

కాని పరలోకము లేదనెడిబుద్ధి: నాస్తికత.

మిథ్య. సం. వి. ఇ. (స్త్రీ). ఒకదానిచే

తొకటియని తలంచేట: చూ, భ్రాంతి.1.

మై. వి.=మిథిలా. జనకరాజుపట్టణము:

దేశములు.

కీ. వి. రూ-మిదె. 1. మాడుపుమీద

చలకలుకప్పి గచ్చేపూసినకచ్చు-

లో దద్దళములందు) అచ్చు.

యూ, కాం. 280 చూ, సదనము. 1; 2. తా
మరపూవు లోనగువానిలోపలిది మొ. శాం.
2, ఆ. 7: చూ, సహస్రపత్రము; 3. ఉంగ
రముమీద నిమిత్తమున నేర్పఱచెడి తదవ
యవనిశేషము. [శాం, 2, ఆ. 7.
మిదై. దే. వి. — పై. — (2 వ యర్థమునకు —
మిధస్సంభాషణము. పా. రహస్యసంభాషణము,
అన్యోన్యస్థభాషణము.
మిధ్యాధ్యవని. అం: చూ, అలంకారము. 3
(ఒకబద్ధము ను స్థిరపఱచుట కింకొకబద్ధము
గల్పించుట “గంగననుమముదాల్చినవాడు
నుమి హేయసకలపఱచును.”)
మిధ్యాభియోము. సం. వి. ఆ. న. కల్లజేగడ
ము: చూ, యుద్ధము.
మిధ్యాభిశంసము. సం. వి. అ. పుం. ఆపచూ
లు: చూ, నింద. 1—2.
మిన. దే. వి. కాంతి: చూ, వెలుతురు. 1.
మినమిన. దే. వి. అధికపరిభా: చూ, వెలుతురు. 1.
మినమిననివాడు. దే. వి. గంగరనివాడు.
(సం). — మేదురుడు.
మినమినలా. దే. అ. కిరి. మినమినయని
మొదల: మినుకు-మినుకుమినుకు మను-
మినుకుమినుకుమను-మినుకురను-మిను
మినుక, మిలమిలలాడు.
మినహాపు. వా. వి. తగ్గింపు, తీసివేత. వ్యవ
కలనం. (మైనస్.—)
మిను. 7 వి. (రూ-మిన్ను, విను-విన్ను)
అకాము: చూ, నురవర్తము.
మినుకు. 1. వి. రూ-మిన్ను. 1. కిరణము.
రూ 6, ఆ. 42: చూ, హాయనము. 2;
2. తాబోట్టు: చూ, భూషణము. 2; 3. చిన్న
బంగారనాణెము. పాండు. 4, ఆ. 165:
చూ, గోహము. 1; 4. మినుకు మినుక్కు-
మను కాంతి: చూ, మినుకు. 1. (ఆమేరికీతమం

దు మినుమినుకు.); ఆ. కిరి 5: చూ, మిన
మినలాడు.
మినుకుచేడియ. ద్వ. వి: చూ, సరస్వతి. పాండు.
5, ఆ. 171. [(వేం, ఆం. 20).
మినుకు తెరువరులు. దే. వి. బ: చూ, వేలుపు.
మినుకుమినుకుమను. దే. అ. కిరి: చూ, యా-
మినుకు. 5.
మినుకుమినుక్కుమను. దే. అ. కిరి — పై. —
మినుకులదణి. ద్వ. వి: చూ, బ్రహ్మ. 1.
మినుకులబరణి. ద్వ. వి. త్రయితనపు. పాండు.
5, ఆ. 185: చూ, నూర్వడు.
మినుకులయిక్కు. దే. వి. — పై. — అచ్చు.
కిషిం, కాం. 31.
మినుకులు. దే. వి. బ. రూ-మిన్నులు. 1: చూ,
వేదము; 2 వాక్కు: చూ, శబ్దము. 2.
మినుక్కురను. దే. అ. కిరి: చూ, మినుకు 5. పను.
4, ఆ. 128.
మినుగులు. దే. వి: చూ, రూ-మిదుగులు.
మినుమోలు. దే. వి. నభస్వంతుడు: చూ,
వాయువు. [చూ, భక్త్యము.
మినువపోక. ద్వ. వి. (మినుము + పోక):
మినుమినుకను. దే. అ. కిరి: చూ, మినుకు. 5.
ఉ, హరి. 5, ఆ. 166.
మినుము. దే. వి. 1. (సం). — కాకాగడోలము,
కురువిందము, ఘన, మాషము. తద్వి. — కా
రుమినుము — కామినుము. (సం) — కల్యాణి,
కాం భోజి, కుల్యాషము — కుల్యాసము,
కృష్ణవృంత, మహాసహ, మాషపర్ణి, యప
కము — యావకము, హయపుచ్చి. (“చూ,
హయపుచ్చి”); అం. 2: చూ, ధాన్యము.
మినువాకతోబుట్టువు. ద్వ. వి: చూ, శూద్రు
డు. పాంబ. చూ. 3.
మినుసికగలాడు. ద్వ. వి. వ్యోమకేతుడు. అం,
భా. పృ. 37: చూ, శివుడు

మనుసిగవేల్పు. ద్వ. వి: చూ, మనుసిగలాడు. మిన్నులచేదువరి. దే. వి: చూ, బావ్రాణుడు.

మిన్ను. వై. వి. 1. ఒకానొకనగ: చూ, భూమి. 2; 2.=మణి: చూ, రత్నము. 1; 3. పవోత్తరభుతిత శేవ్రవాచకము; విణ. 4: చూ, శ్రేయ్యము.

మిన్నందుట. జా. ఉప్పొంగుట. “మిన్నందివే గగ్గెకొని.” పారి. 1, ఆ. 77. [మిన్నక మిన్నక. దే. అవ్య. తూష్టిచుగ్గకము. ఉరిక-మిన్ను. దే. వి: చూ, రూ-మిను.

మిన్నుకొలయ. ద్వ. వి. ఆకాగంగ రామా 5, ఆ. 19 చూ, నది.

మిన్నుమన్ను. ద్వ. వి. చూ, ద్యావాపృథువులు. మిన్నువాచ. ద్వ. వి. రూ-మిన్వాచ. చూ, మిన్నుకొలయ. [చూ, శివుడు

మిన్నువాచతాలుపు. ద్వ. వి. గంగాధరుడు: మిన్నువిరిగిమోడబడుట. జా. ఆపత్తు పుట్టిం చెట. “ఇప్పుడేమి మిన్నువిటిగి మోడబడు నని యెన్నుకొనుచు.” (ధృజ రాజనూ యము) [తాలుపు

మిన్నేటితాలుపు. దే. వి: చూ, మిన్నువాచ మిన్నేలు. దే. వి: చూ, మిన్నుకొలయ. పాండు. 1, ఆ. 148.

మిన్వాచ. దే. వి.—వై.—నీలా 2, ఆ 76 మిమ్మటము. దే. విణ: చూ, మిమ్మటము. పాండు. 5, ఆ. 275.

మిర. సం. వి. ఆ. (స్త్రీ) = మేర. మర్యాద, హద్దు చూ, నీను. 1

మిరా? వా. వి. రూ-మిరానీ. 1 స్వబ్బితీరుప గలభూమి. “మిరాశీయానాములు”; 2. పా రంపర్యముగ వచ్చినసాత్తు.

మిరానీ. వా. వి.—వై.—

మిరిమిడి. దే. వి: చూ, తళతళ. 1.

మిరియము. వై. వి.=మరిచమ్. రూ-మిరెము-

మిర్యము: చూ, శ్యామము. 2. తద్వి.— చేలువమిరియము, తోకమిరియము.

మిరియాల. అం: చూ, కటుకములు.

మిరెప వై. వి మిరెపచెట్టు; మిర్చి, [ఇదిదివి ధము.—పొట్టిమిరెప, పొడుగుమిరెప (వజ్జ మిరెప.) [వృక్షము.

మిరెపకాండ్ర. ద్వ. వి ఒకముండ్లచెట్టు: చూ, మిరెపకాయ. ద్వ. వి. బృహస్పతిచము.

మిరెము. వై. వి.= చూ, రూ-మిరియము.

మిర్చి వై. వి చూ, మిరెప.

మిర్చిట్లు. దే. వి బ: చూ, రూ-మిలుమిట్లు. అచ్చ. యు, కాం. 183

మిర్కము. వై. వి.— చూ, రూ-మిరియము.

మిటిమిటి దే. వి. 1: చూ, మింసీ. 1: ఆం. పద. మం. 45; 2: చూ, రళర్. 1. ఆం, పద. మం. 22

మిలు. దే. విణ మిలుమిట్లుగిరిది. భాగ 8, స్కం 722. (కమేరితమంగు మిలుమిలు.)

మిలుమిట్టులు. దే. వి. బ. (మిట్ట + మిట్టు.) (కన్నులు) మిక్కిలి మిట్టుటలు: రూ-మిర్చి ట్టు-మిలుమిట్టు.

మిలుమిట్టు. దే. వి బ. —వై—

మిలుమిట్టుగొను. దే. ఆ. క్రి. కన్నులు మిక్కి లివెటరు పు 1, ఆ. 20. మిలుమిట్టుగొను, చిరుతలుకగిమ్ము, చిరుతలుపాటు

మిట్టు. దే. వి. 1. ఉన్నతభూమి: స్వభూమి. 1; విణ 2. ఉన్నతము చూ, స్వ. 2.

మిట్టుమోపు. దే. వి. ఉన్నతమిట్టి. మిట్టెడు. దే. వి: చూ, శిఖరము.

మిలమిల. దే. వి. 1. అధికకాంతి. 4, ఆ. 23 చూ, వెలుతురు. 1; 2. మెట్టయం

దిగు ధ్వన్యమకరణము: చూ, హూ; 3. మెలగుటయందగు ధ్వన్యమక రణము. ఉ.

పారి. 3, ఆ. 27: చూ, హూహూ

మిలమిలన. దే. వి. మిలమిలనాడుట. (విణ. మిలమిలని.)

మిలమిలనాడు. దే. అ. కి. (మిలమిలలు + ఆడు): చూ, మిలమిలనాడు. అచ్చ. నుం, కాం. 22.

మిలమిలమే. వా. స. కి. కలుపు.

మిలు. వై. వి. బ. మిలన. రూ. - మిలు. చేపలు.

సాం. స్థా. 12: చూ, మత్స్యము. 1.

మిల్లి. దే. వి. రూ. - మిల్లి. మిక్కిలి చిన్నగఁగెటె: చూ, పాత్రము. 6-ంగ.

మిల్లు. వా. వి. మర, యంత్రము, మిషను.

మివులు. దే. అ. కి. చూ, రూ. - మిగులు.

(మట్టుమిటుకుట. - కళా. 7, ఆ. 80.)

మిశ్రికావ్యము. అం: చూ, కావ్యములు.

మిశ్రిణము. సం. వి. అ. న. కలుపుట.

మిశ్రిదధి. సం. వి. ఇ. న. కలపు: చూ, స్తన్యము.

మిశ్రిద్విగుప్తు. అం. మిశ్రిద్విగుప్తునవిశేషణంబే కాంతంబై విశేష్యం బమహద్వాచకంబైన చో సేకవచనమేయగు. [గిం. 1.

మిశ్రిమగు. మి. అ. కి. కలయు: చూ, మేళ

మిశ్రిమము. అం. పరినిష్ఠకథనగొంత కల్పితము చేర్చుట: చూ, వస్తువు. 2.

మిశ్రిము. సం. విణ. 1. కలిసినది: చూ, సంస్కృతము 1; అం. 2: చూ, తాళజాతులు (తాళము); 3: చూ, గమకములు; 4: చూ, కమజభాషలు; 5: చూ, జాతికిరీయలు; 6: చూ, సమాసములు (సాంస్కృతికము, ఆచ్చికము, మిశ్రిము అని సమాసములు తీర్చిదిద్దు).

మిశ్రిలక్ష్మీప్రయోగము. అం: చూ, తంత్రములు.

మిశ్రిసంధి. అం. అచ్చేసకుహల్లుగాని, హల్లునకు అచ్చేగాని పరమగునపుడు వచ్చేసంధి.

మిశ్రిసమాసము. అం. తత్సమాంధ్యంబులు కలసినది. “ముక్కుంటిబలము.”: చూ, సమాసములు.

మిశ్రితము. సం. విణ. 1: చూ, మిశ్రిము. 1;

అం. 2: చూ, పరిచారములు. [ధిం. 3.

మిశ్రికరించు. సం. స. కి. కలుపు: చూ, సం

మిశ్రిబాగ్మణులు. అం. 1: చూ, కన్యాకుబ్జులు (కుబ్జయజన్యు కాన్యాకాఖా ఋగ్వేదులు ఆశ్వలానులలాక కొందఱు కలరు.);

2: చూ, ఉత్కర్షులు. (శుక్లయజుర్వేదులు. మాధ్యందినకాఖవారు) [చూ, సదాప. మిశ్రియ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. అడవినదాప*:

మిశ్రియము. సం. వి. అ. పుం. - సై -

మిష. సం. వి. అ. న. కవటము: చూ, నూత్నము. 2.

మిషను. వా. వి. మర, యంత్రము, మిల్లు.

మిషి సం. వి. ఈ. స్త్రీ. జటామాంసి*: చూ, మాంసి. 1.

మిస. దే. వి. కాంతి: చూ, వెలుతురు. 1. (ఆమేడితమందు మిసమిస. - కళాం. 2, ఆ. 61.)

మిసమిస. దే. వి. మెఱచుటయందగు ధ్వన్యనుకరణము: చూ, హూహూ.

మిసమిసను. దే. అ. కి. కాంతిగలదియగు: రూ. - మిసమిసమును.

మిసమిసమును. దే. అ. కి. - సై. -

మిసి. సం. వి. ఇ, ఈ. స్త్రీ. 1: చూ, మిషి.*:

2. ఓరుము: చూ, యవాని. 1; 3. ముఘరి:

చూ, సదాప*, ఇ, ఈ. స్త్రీ. ఇ, పుం.

4. అడవినదాప*: చూ, సదాప; దే. వి.

(1) మిసికెల్లు అను చేప. హంస. 4, ఆ.

187: చూ, మత్స్యము. 1.

మిసికెల్లు. దే. వి: చూ, మిసి. (1)

మిసిమి. దే. వి. 1. నూతనకాంతి: చూ, వెలు

తురు. 1; 2: చూ, నవీనము. పాండు. 1,

ఆ. 213; 3. వృద్ధుత్పము: చూ, సుమహారము.

మిసిమింతుడు. దే. విణ. అలసినవాడు. హరి.

ఉ. 7, ఆ. 225: చూ, శాంతుడు. 3.

మిసిమింతురాలు. దే. విణ. అలసినది, శాస్త్రంతు
రాలు. హరిశ్చ. 3, ఆ. 140: చూ, స్త్రీ.
మినుకు. దే. అ. కిరి: చూ, సలింమే.
మిహి. దే. విణ. 1: చూ, తైస్యము. స్వా.
4, ఆ. 28; 2: చూ, మిసిమి 3; 3. నవము.
అం, భా. త్య. 23: చూ, హాన; 4. నటన,
పచరణ: చూ, వగ్రనము, 1.
మిహిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. మంచు: చూ, హి
మును.
మిహిరాణుడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, శివుడు.
మిహేరుడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, నూర్పుడు.
మిలింనము. సం. వి. అ. పుం. తుమ్మెర: చూ,
పట్టనము.
మిలితము. సం. విణ. మెలిక. 1. పేనబడినది;
2. కలిసినది: చూ, మిళిము. 1.
మిల్లి. దే. వి. 1: చూ, రూ-మిల్లి; వా.
2. మోసము: చూ, మిల్లింతలు.
మిల్లింతలు. వా. వి. బ. దగా. మోసము. “మి
ల్లింతలు చేయుచున్నాడు”: చూ, వంచన.

మీ

మీ. దే. విణ. వృత్తియందు మీదుకబ్బమునకు
మీడినర్థములోపింపగా మిగిలినరూపము.
(దీనికిపరుషములు పరములగునపుడు నుగాగ
మంబగు. “ఉ. మీగడ, మీఁకెయి మొ.)
మీగండలమెకము. ద్వ. వి. (మీదు+కన్న
లు+మెకము) ఊర్ధ్వలోచనము: చూ, శరి
భము. [మింగడ:
మీగడ. ద్వ. వి. (మీదు+కడ) చూ, రూ-
మీగడపెరుగు. ద్వ. వి. మంగళ్యము, శ్రీఘ
నము: చూ, స్తన్యము.
మీగాలు. దే. వి. (మీదు+కాలు) 1. పాదో
పరిభాగము: చూ, హజ్జే; పా. 2. దీనికి
ఉపమానములు:—తె. చేలు.

మీఁకెయి. ద్వ. వి. (మీదు+కెయి) కఠో
పరిభాగము, పెడచేయి: చూ, హస్తము.
మీఁదికిదువ్వు. దే. స. కిరి: ఎగదువ్వు, పైకి
దువ్వు.
మీఁదికిబాగ్గు. దే. అ. కిరి: ఎగబాగ్గు.
మీఁదికెత్తు. వా. స. కిరి: ఎగనెత్తు, ఎత్తికొను
ఎత్తు, పైకెత్తు. (సం).—అభ్యుద్ధరించే,
ఉత్సాదింప, ఉద్ధరించే.
మీఁదిగాలి. దే. వి. కించులికము-కించులుకము:
చూ, వాయువు. [రసాక్షి: చూ, సాక్షి.
మీఁదిసాకిరి. ద్వ. వి. (మీదు+సాకిరి) ఉత్త
మీదు. దే. వి. 1. పరిము: చూ, మోక్షము.
1; 2 ఉపరిభాగము: అపరము. ఉత్తరము.
ఊర్ధ్వము. (అవ్య).—ఉపరి, ఉపరిస్తాత్తు.
(తె).—ఉత్పరము, ఎగుదల, ఎగువ, పయి-
పై; 3. భవిష్యత్కాలము. స్వా. 3, ఆ.
134: చూ, సాంపరాయము. 3; 4: చూ,
ముడుపు. 3; 5: చూ, ముడుపు. 1.
మీదుచూచేనాడు. దే. విణ: (సం).—
ఉత్పశ్యుడు. [3, ఆ. 158.
మీదుమిక్కిలి. దే. విణ కడుమిక్కిలి. విజ.
మీట. దే. వి. ఏతపుమానిక్రిందియరభాగము.
(ఏతపుమానిమీడి యరభాగము మునన.)
మీటింగు. వా. వి. కూటమి, సమావేశము, సభ.
మీటు. దే. వి. 1. ఉద్యోగము: చూ, విజృంభ
ణము; 2. పెంపు. య. 2, ఆ. 120: మా,
హెచ్చు. 2; విణ. 3. అధికము: చూ,
హేరాళము; స. కిరి. 4. ఎగఁజిమ్ము, ఉత్తే
పించు; వా. 5: చూ, పొడుచు 2; 6: చూ,
పొడుచు. 6; 7. (వీణె విడేలు లోనగువాని
తంతులుగోరుతో) మీటించు; 8. (రూపా
యలు లోనగు నాణ్యములను గోరుతో) మీ
టించు.
మీధము. సం. విణ. విడువబడిన మూత్రము:
మూత్రితము: (చూ, మూత్రము. 1.)

మీద. దే. వి. నలికండ్లపాము: చూ, సర్పము.

మీనకేతనుడు. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, మన్మ

గుడు. [చూ, మత్స్యము. 1.

మీనడింభము. సం. వి. ఆ. పుం. ఒకచేప:

మీనము. సం. వి. ఆ. పుం.=మిలు. 1. చేప:

చూ, మత్స్యము. 1; అం. 2: చూ, రానులు.

మీనరము. సం. వి. ఆ. న: చూ, మొసలి.

మీనరూపర్ష. సం. వి. ఆ. స్త్రీ.=మీనరూపు

రిక్క, రేపతి: చూ, రిక్క

మీనవల్లంకి. వై. వి.=మీనవల్లంకి. నీటిపట్టికి

మత్స్యములను బట్టెడు ఒకానొక పక్షి (రూ-

మీనవల్లంకి-మీనవల్లంకి): చూ, వర్తిక.

మీనవల్లంకి. సం. వి. ఆ. స్త్రీ.=మీనవల్లంకి

— వై.—

మీను. వై. వి.=మీన:చేప: చూ,మత్స్యము.1.

(హల్లు పరమగుచో ఇందలి యుత్సము

నకు వికల్పంబుగ లోపంబగు “తనువు

మీనోపపల్లు.” భార. ఆది. 3, ఆ. 39.)

మీనరూపురిక్క. వై.వి.=మీనరూపర్ష. రేప

తీనక్షత్రము: చూ, రిక్క.

మీను మొసలిని డెంబులమేటి. ద్వ. వి: చూ,

మన్మగుడు. సాంబ. దేవ. 8.

మీనువల్లంకి. వై. వి.=మీనవల్లంకి: చూ,వర్తిక.

(పురుషోత్తమ కవీయము)

మీమాంస. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. (విచారణ)

కర్మవృత్తిపాదక శాస్త్రము: చూ, ఉపవి

ద్యలు; అం. 2; చూ, విద్యలు; 3: చూ,

కళలు; 4: చూ, వేదోపాంగములు.

మీమాంసకుడు. సం. వి. ఆ. పుం:చూ, అపూ

ర్వవాది. [మీమాంస. (2)

మీమాంసలు. అం: ఉత్తరమీమాంస, పూర్వ

మీలు. దే. అ. కి. 1: చూ, వర్ణలు. అం,భా.

త్య. 93; 2: చూ, సంపదించు; 3. కడచు

చూ, సను. 3; స. కి. 4. అతికృమించు

చూ, దాటు. 9.

మీలుట. దే. వి: చూ, పర్యయము.

మీలదొంగ. ద్వ. వి: చూ, మీనవల్లంకి.

మీలనము. సం. వి. ఆ. న. 1. కనుమూయుట;

అం. 2 ఒక యర్థాలంకారము: చూ, అలం

కారము. 3. (చూ, మీలితము.)

మీలముచ్చే. ద్వ. వి: చూ, మీనవల్లంకి.

మీలవల్లంకి. ద్వ. వి.=మీనవల్లంకి—వై.—

మీలితము. సం. విణ. 1. మూయబడినది:చూ,

స్థితము; అం. 2: చూ, అలంకారము. 3.

(సామ్యమువలనవైన భేదము దెలియవంట.

“ఉ. సహజబోధములైన నీచరణముల లాక్ష

గానబడదు”)

మీలిశేషము. అం. చూ, తంత్రములు.

మీలు. వై. వి. బ: చూ, రూ—మీలు.

మీపడ. ద్వ. వి: చూ, రూ—మీగడ. పంచ.

వేం. 1, ఆ. 590.

మీన. దే. వి.=శ్రీశుగ్రి. రూ—మీనము: చూ,

శ్రీశుగ్రిపు. [యొక్క యేర్పాటు.

మీనకట్టు. దే. వి (మీనము + కట్టు) మీనము

మీనము. దే. వి.=శ్రీశుగ్రి: చూ, రూ—మీన.

అని 3, ఆ. 44. (తద్వి. —అగపమీనము.)

మీనర. వై. వి.=మృగశిర్ష. జోబిలిరిక్క: చూ,

రిక్క. (4, ఆ. 119.

మీనరము. దే. విణ: చూ, శైవ్యము. శశాం.

మీసాలపైదేనియల్. జా. అల్పనుఖము. “మీ

సాలపైదేనియల్.” న్యా. 2, ఆ. 85.

“మీసాలపైదేనియ, లాసలపుంజంగిట్టి

యైశ్వర్యంబుల్.” (సదేబోపాభ్యాసము.)

మీసాలబువ్వ. జా. వైకిపటంగము. గోపల

లాటారము (మీసాలరపంచగుతోగూడిన

బువ్వపట్టించుకొని బయటకువచ్చి మీనములు

దువ్వకొనుచు పెరుగుజిడ్డును నర్జించుట)

ము

ము. దే. ఆప. 1. అనుహతులకును, మహన్న
పుంసకములకును పృథ్వైక విచనమునందు
వచ్చెడు పృథ్వీయము. “దుమువులు” పృథ
మా విభక్తి. “వనము, అపత్యము, కళత్రము”
మొ; విణ. 2. వృత్తియందు మాఁడుకల్పము
నకు ఆదేశముగావచ్చెడి రూపము. “ము
క్కాక, ముజ్జిగము.” మొ; 3. ముందుకల్పము
నకు మీఁదివర్ణము లోపింపఁగా మిగిలిన
రూపము. “ముంగడ, ముంజెయి.”; 4. నెట్ట
వాదులు స్త్రీబసమంబులు. “ఉదా.—
నెట్టన-నెట్టనము, అక్కటిక, అగ్గలిక, ఈ
రస, అచ్చిక, అటమట, అరమర” మొ.
నెట్టవాదులు వీనికి మువర్ణముతోడ నొక
రూపము; మువర్ణకము లేక యొకరూపము;
5. కుశాదులకు (ము) లోపంబు, “కుశ,
దర్భ, కుండ, పనస” మొ.

ముంగ. వై. విణ. 1. మూక. (రూ-మూగ-
మూవ-మూక- మూకు- మూగి.): చూ,
మూగవాడు. 1; దే. వి. 2. ఎన్నులసెపు.
ముంగడ. ద్వ. వి. (ముందు + కడ) 1. ముందు
చోటు, ఎదురు. పంచ. వేం. 1, ఆ. 765;
చూ, ముందర. 1; 2. పూర్వకాలము,
ముందు, లోలి: చూ, మొదలు. 4.

ముంగతనము. వా. వి: చూ, మార్గము.

ముంగమరము. దే. వి. (ముందు + కయి + ము
రము.) ముంజేత ధరించెడు కటిక విశేషము.
(రూ-ముంగమురము-ముంగమురారి-ముం
గయిమురారి-ముంగమరము-ముంగము
రారి-ముంగమరుగు-ముంగమరువు-ముం
గైమురారి) చేతినగ: చూ, భూషణము.
2-౧౨-(౨౩).

ముంగమరము. దే. వి.—పై.—

ముంగమరారి. దే. వి: చూ, ముంగముగము.

ముంగయిమురారి. దే. వి.—పై.—

ముంగర. దే. వి. రూ-ముక్కర. అడ్డబాస.
వసు. 5, ఆ. 122: చూ, భూషణము. 2.
F-(౫)(ముంగర-ముక్కర అని కొందఱు).

ముంగల. ద్వ. వి. (ముందు + కలను) 1: చూ,
రూ-ముంగడ. 1—2; దే. ద్వ. 8. పురా
ర్థ పురోరము: చూ, మొగి. 4.
ముంగలి. దే. విణ. 1. ముందునడచేసది; 2: చూ,
ముందునడచేవాడు. నిర్వ. 6, ఆ. 148;
3. మీఁదటి. కాశీ. 5, ఆ. 161.

ముంగలు. దే. ఆ. కి. ముందునడచే.

ముంగాము. దే. వి. 1. పొట్లముగాముడచిన లా
టాకుమట్ట; (ముంగముఅనివాడుక.) 2. చెల్లుము
మొదలగువాని నింపిన బరువులో సగము.
ముంగాముచీర. ద్వ. వి. ఆడువారు కట్టుకొనె
డు ఒకరకము నారచీర: చూ, వస్త్రము.
ముంగామరము. దే. వి: చూ, రూ-ముంగ
మరము.

ముంగామరారి. దే. వి.—పై.—

ముంగామరుగు. దే. వి. (ముందు + కయి +
మరుగు)—పై.— (చూ, భూషణము.
2-౧౨-(౨౩).

ముంగామరువు. దే. వి.—పై.—

ముంగాలు. దే. వి. (ముందు + కాలు) పృథ
ము: చూ, పాజ్జే

ముంగి. దే. వి: చూ, రూ-ముంగిన.

ముంగిమూసానమ్మ. వా. విణ. మాటలాడనిది:
మూగిమూసానమ్మ.

ముంగిలి. దే. వి. (ముందల + ఇల్లు) 1. నలు
చేదరమునకు నడిమిచోటు. అని. 1, ఆ. 42;
2. నలుచేదరపుచోటు: అంకణము, అంగళ.
అంతస్తు, కట్టు, తొట్టికట్టు, లంక, లోపరి.
(సం).—(అప్య).— అ; (వి). అ, అమ్, అంగ

ణము—అంగనము, అజరము, ఇయాంసము, ఉత్తానము, ఉగ్గ, కత్తి, కలంబిక, కలాచిక, చత్వరము, జలగుల్మము, జాను, పగ్గోష్ఠము, పొంగణము. (“చూ, సదనము. 1.”)

3. నడిమిచోటు: చూ, స్థానము. 1.

ముంగిస. దే. వి. రూ—ముంగి. (సం).—కోటి రము, కాళికము, నకులము, పింగళము.

తద్వి. —ఊరముంగిసము. — (సం).—మంచ కము (“చూ, మంచకము. 2.”)

ముంగిసమౌను. దే. వి. ముంగిసరూపుగల మున సచివరి: చూ, మునస.

ముంగురులు. ద్వ. వి. (ముందు + కురులు)

1. కొనటిపై గునిసియాడెడు ఉంగరపు నెం దుక్కులు, భృమరకము. విజ. 1, ఆ. 106: చూ, వెండుక్కు. 1; పా. 2. వీనికి ఉపమా నములు. —ఇంద్రనీలములు, తుమ్మెదలు, నీకటి, నాచే, నీలమేఘము.

ముంగేలు. దే. వి. (ముందు + కేలు): చూ, ముంజేయి. [ము. స్వా. 8, ఆ. 114.

ముంగైమురారి. దే. వి: చూ, రూ—ముంగముర ముంగొంగు. దే. వి. (ముందు + కొంగు) చెఱు గుకొన. అని. 1, ఆ. 42: చూ, రూ—ముని గొంగు.

ముంగొంగుపసిడి. జా. (ముంగొంగు బంగార ము, కొంగుపసిడి.) ముంగొంగున నున్న బంగారమువలె నులభముగా నభిష్టమును తీర్చునది. “ముంగొంగుపసిడి శ్రీగంగ శాయి.” (కవికర్ణిరసాయనము); “ముంగొం గు బంగారంబవై” (ధర్మజరాజనూయము); “బుధకోటికిగొంగుపసిడి.” (విజయవిలా సము); “ముంగొంగుపసిడిగాదె.” (సారిం గధరచరిత్ర.); “మాటముంగొంగు బంగారు మూటమాను.” (రసికజనమనోరంజనము)

ముంగొన. ద్వ. వి. (ముంపు + కొన) ముందటి కొన. రామా. 2, ఆ. 80.

ముంగోపము. మి. వి. (ముందు + కోపము)రూ— ముక్కోపము, ఓర్పులేక తటాలునవచ్చే కోపము. ఉ. రా. 3, ఆ. 7: చూ, రోపము. [ప్రవాడు: ముక్కోపి.

ముంగోపి. మి. వి. ఓర్పులేక తటాలున కోపిం ముంగోలు. దే. విణ. (ముందు + కోలు) మొద టిది, పార్శ్వమికము.

ముంచే. దే. పేర్. 1. మునుగఁజేయు: రూ— మునుచే; స. కిర్. 2: అద్దించే, అద్దు ముంచుకొను. దే. స. కిర్. ఆకర్షిమించుకొను: చూ, మొగరించే.

ముంజకేసుడు. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, విష్ణువు. 1.

ముంజము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. ముంజేగడ్డి. వానిక: చూ, తృణము. 1; అం. 2: చూ, దర్బలు.

ముంజి. వై. వి. 1.—మూంజీ. బ్రహ్మచారికట్టు కొనెడు ముంజదర్బమొలతొగ్గు, గడ్డిమొల తొగ్గు: చూ, నూత్రిము. 1; 2: చూ, ముంజి.

ముంజికాడు. ద్వ. వి: చూ, బ్రహ్మచారి. ముంజియ. దే. వి. లేతతొటికాయలోని గిజ్జ రు. రూ—ముంజె: చూ, రుంజి. 2.

ముంజి. దే. వి.—మై.—

ముంజిమొలనూలు. ద్వ. వి: (సం) అట్టిలము, ఆదర్శము.

ముంజేయి. ద్వ. వి. (ముందు + చేయి) (రూ— ముంజేయ్యి—ముంజే—ముంజేయి) ముంగేలు, పగ్గోష్ఠము: చూ, హస్తము.

ముంజేయ్యి. ద్వ. వి.—మై.—

ముంజెరము. ద్వ. వి. (ముందు + జెరము): చూ, రూ—ముంజెఱము.

ముంజే. ద్వ. వి: చూ, రూ—ముంజేయి.

ముంజేయి. ద్వ. వి.—మై.—

ముంజేయి యాడిన మోచేయి యాడును. లో.

“ముంజేయును నాడెనేని మోచేయాడున్.”

(కుచేలోపాఖ్యానము.)

ముంజోరు దే వి. (ముందు + చోరు) చోరు

ముండటిభాగము. కొణిగ: చూ, వాచోరు

ముంటగీల్పు. వా. స. కిరి: పొంజే-పొంజే-

పొంజే

ముంజ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. బోడతరము*

చూ, హాపువ; దే. వి. (1): చూ, ముండమో

• సి; వా. (2): చూ, అంకులాడి. “అంకుముం

డ.”: చూ, వైరిణి; (3). తలనెండుకలు

తీయించుకొన్న ఆడుది; (4). మగఁడుచేనిపో

యిన ఆడుది; 5: చూ, వేశ్య.

ముండకము. అం: చూ, ఉపనిషత్తులు.

ముంజనము. సం. వి. అ.న. 1: చూ, వపనము 1;

2: చూ, సందర్శనము.

ముంజము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. తల: చూ,

శిరము. 1; 2. మొండెము: చూ, మొండెము.

ముండమోపి. దే. వి. (నైధవ్యము నొందినది

ముండ): చూ, విధవ.

ముండమోయు దే. అ. కిరి. 1. నైధవ్యము

నొందు; 2: చూ, వ్యర్థముగు.

ముండరి. నే. విణ. (ముండలు + అరి) వేశ్యా

సంగమశిలుఁడు: చూ, వైశిషుఁడు. 1.

ముండరిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: కదంబపుష్ప,

ముండలిక*.

ముండలిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. —వై.—

ముండలు. దే. వి. బ. వేశ్యలు: చూ, వేశ్య.

ముండి. సం. వి. న్. పుం. 1: చూ, మంగలి.

1; 2: చూ, బోడతరము*.

ముండితము. సం. విణ. పరివాపితము, బోడి:

చూ, వాపితము. 1.

ముండితుఁడు. సం. విణ. (రూ—ముండుఁడు)

1. తల బోడియైనవాఁడు; 2. తలగొలుగఁ

బడినవాఁడు.

ముండిని. సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, ముండి. 2.

ముండుఁడు. సం. వి. ఆ. పుం. 1: రాహుగి

హము: చూ, రాహుపు. 1; 2. ఒకరక్క

నుఁడు: చూ, రాక్షసుఁడు. 1; విణ. 3: చూ,

బోడ. 1; 4. తెగినకాళ్ళు చేతులు లోనగు

నవి కలవాఁడు.

ముండ్రము. దే. వి: చూ, మొండెము.

ముండ్లకంచె. దే. వి అలవ: చూ, వెలుగు.

ముండ్లగుంపు. దే. వి. 1. ముండ్లపాద: చూ,

నితాగిము; 2. లంజెలసమాహము: చూ,

వేశ్య

ముండ్లజొంక. వా. వి: చూ, ముండ్లగుంపు 1.

ముండ్లపంది. దే. వి రూ—ములుపంది. ఏనుపంది,

శిల్పము: చూ, సూకరము

ముండ్లముండ. దే. వి: చూ, ముండ్లకంచె.

ముండ్లముస్త. వా. వి: చూ, శుండ. 5.

ముండ్లయుచ్చిత. దే. వి. —వై —

ముంత దే. వి. 1. జోడ్లనెలపంటి మానిపాత్ర

ము, నండి: చూ, పాత్రము. 6; 2. మానిక:

చూ, నేగు. 1.

ముంతలాగ. దే. వి. మూలికకట్టుటకు కాల్చి

ముంతలోవేసిన మిఠెపకాయలపాగ.

ముంతిమామిడి. దే. వి. అగ్గినిజము*: చూ,

మామిడి.

ముందర. దే. వి. గూ—ముందల. 1. పురోభా

గము: ఎదురు, తల, తిరుగుమొగము, తొడ

రు, బరివాఁగె, ముంగడ—ముంగల, ముందు,

మునుము—మున్ను, మొగము—మొగము—

మోము, మొగదల, మోగిల. (సం).—అగ్గి

ము, అభితము, అభిసూఖము, ఇ, పురోభా

గము. (అవ్య).—అగ్గిత, అభి, ఆ, ఆత్;

2. భూర్వకాలము: చూ, మొదలు. 4;

3. ఆరంభము: చూ, మొదలు. 1.

ముందరడుగుచెనుకపెట్టు. దే. అ. కిరి: చూ,

చెనుదీయు. అం, భా. తృ. 105.

ముందలి. దే. వి. చూ, రూ-ముందర. 1-2-3
(ఎదురునకు. —కళా. 3, ఆ. 119.)

ముందటికాళ్లకు బందనులు వేయుట. జా. రా.
బోవుదానికి అడ్డుచెప్పట. “ముందటికాళ్లకు
బందాలు వేయుట యెందెవరి నేని ముందుగా
నిన్ను జెప్పి చెప్పవలయును.” (ధర్మజరాజు
సూయము.)

ముందటిమాగ్గును. దే. వి. అరిగనిలుపుటకై అడ్డు
ముగా గట్టబడినమాగ్గును.

ముందలి. దే. వి. (ముందు+తల.): ఆవుదల-
జొందల. [రించే.

ముందిడుకొను వా. స. కి. (సం) పురస్క-
ముందు. దే. వి, ద్వి. చూ, ముంగడ. 1-2-3
ముందునడచేవాడు. వా. వి: ముంగలి. (సం)
అగ్గిరెప్పరుడు, అగ్గిసరుడు, అగ్గిము-
డు, అగ్గిసరుడు, అగ్గిముడు, పుష్ప-
గుడు, పుష్పముడు, పుష్పగామి, పుష్ప-
గుడు, పుష్పముడు, పుష్పగిరిసరుడు.

ముంగుపడు. ద్వ. అ. కి. ముంగు; మునుకొ-
ను-మున్నొను, మునుచే, మునుపడు.

ముందువెనుకలు. దే. అన్య. ఎడతెగక: చూ,
సదా.

ముంపు దే. వి. 1. ముంచేట. రామా. 6, ఆ.
86. ములుగుడు; 2. గుంపు: చూ, సమూ-
హము. [8, స్కం. 513.

ముంపుగొను. దే. అ. కి. దాటుకట్టు. భాగ-
ముకద్దమా. వా వి గాగ్రిమవ్యవహారము: రూ-
మొకద్దమా. [కాబిలా

ముకాబిలా. వా. వి. సంపృతింపు: రూ-మొ-
ముకానా. వా. వి. పన్నులేమండగ నియ్య-
బడిన గాగ్రిము. రూ-మొకానా.

ముకు. వై. వి. రూ-ముక్కు. 1. నాసిక: చూ,
రూ-ముక్కు. 1; 2. పక్షిముక్కు, చందు-
వు: చూ, రూ-ముక్కు. 2; 3. చేను మొన:
చూ, స్తనము; అ. కి. 4. రూ-ముక్కు. శ్వాస

విగబట్టు; దే. అ. కి. 5: చూ, నశించే; వా.
6. క్షేపక దేగమున పాపిరాడక శ్వాసిం చే.

ముకుందము. సం. వి. అ. న. 1. ఎట్టిదామర:
చూ, సహస్రసత్యము; 2. రూ-కుందము.
పాలంక్య-పాలుక్య, సిందురువు: చూ,
రాజాగ్గుము; 3: చూ, పాదరసము; 4. ఒకా-
నొకమణి. చూ, రత్నము. 1; అం. 5: చూ,
నిధులు; 6. చూ, జన్యతాశములు.

ముకుందుడు సం. వి. అ. పుం: చూ, విష్ణువు. 1.
ముకుంగోళ్లు. ద్వ. వి. బ (రూ-ముక్కు-గోళ్లు-

ముక్కు-గోళ్లు-ముకుంగోళ్లు) నానాపుట-
ము: చూ, ముక్కు-జెఱుము. [4, ఆ. 272.

ముకుంగోళ్లు. ద్వ. వి. బ —వై.—కాశీ.
ముకుంజిము ద్వ. వి. —వై.—

ముకుందాడు. ద్వ. వి. (ముకు+తాగిడు) నా-
ధము: చూ, రూ-ముక్కు-దాగిడు.

ముకుటము. సం. వి. అ. న. 1: చూ, రూ-ము-
కుటము; దే. వి. (1). రూ-ముక్కు-టము.

నారమడి, నార-నీర, మునుచూ, వస్త్రము.
ముకుదూలము. వై. వి. ముక్కు-నడిమియొముక,

రూ-ముక్కు-దూలము, ముక్కు-కంటము:
చూ, శల్కము. 1.

ముకునొమ్మ ద్వ. వి. ఒక చేప. చూ, మత్స్యము. 1.
ముకుటంతి వై. వి. ధేనువులకు కైత్యముచే

నానారంధ్రములందుగలిగిడు కేశావృత-
పిండరూపవ్యాధి. (దీనిని నేకరించి యుం-
చుకొని మఱియొక దానికి ఆవ్యాధి కలుగు-
నప్పుడు తన్ని వారణార్థము దీనిగొని బడిసి
వేయుదురు.) పారి. పూ. 2, ఆ. 143.

ముకురము. సం. వి. అ. పుం. 1. రూ-ముకు-
రము, అబ్బము, అత్మచిర్యము, అత్మచిర్యము,

ఆదర్శనము, ఆదర్శము, కర్మరము, కర్మ-
ము, కర్మరము, కురువిందము. (తె).—అద్ద-
ము, గ్లాసు; 2. పొగడ, ముకురము: చూ,

పకుళము; 3. మల్లెపువ్వు, ముకురము: చూ,

హసంతి. 2; 4. కుమ్మరిలాతము: చూ, ముకురము. 4.

ముకులి. అం: చూ, నుషిరవాద్యములు.

ముకుష్మకము. సం. వి. అ.పుం:చూ, ముకుష్మకము.

ముకుళము. సం. వి. అ. పుం, న. 1.=మొగడ-

మొగ్గ. రూ-మకుళము: చూ, మొగ్గ. 1;

పుం. 2. అభినయ హస్త విశేషము (అయిదు

వేర్లన్న కొనలుకూర్చి పట్టినది); చూ,

వ్యంజకము. 1; అం. 3: చూ, అసంయుత

హస్తములు; 4: చూ, సంచారీభావమున

బుట్టినదృష్టులు; 5: చూ, ఆవర్తరూపములు.

(అశ్వశాస్త్రములోనివి.)

ముకళస్సస్తికము. అం: చూ, నృత్యహస్తములు

ముకుళించే సం. అ. క్రి=ముడుగు. 1: చూ,

ముడుచే 1; అం. పేర్. 2. మొగుడు.

ముకుళితము. సం. వి. ముకుళించినది: ముద్రితము.

ముకుళీభవించే. సం. అ. క్రి-చూ, ముకుళించే. 1.

ముకులకము. సం. వి. అ. పుం-చూ, ముకులకము*.

ముక్క. దే. వి. తునుక: చూ, శకిలము. 4.

ముక్కంటి. దే. వి. (మూడు+కన్న) త్రిలో

చనుడు-చూ, శివుడు.

ముక్కంటిచెలి. దే. వి. త్ర్యంబకసఖుడు.

కుచేరుడు: చూ, శ్రీమడు.

ముక్కంటిచేక్క. ద్వ. వి. ఉత్తరభద్రపదా

నక్షత్రము: చూ, రిక్క.

ముక్కంటితల. దే. వి. శివునిశిరస్సు: (సం)-ఉ.

ముక్కంటితలపువ్వు. ద్వ. వి. చంద్రుడు:చూ,

హిమాంశువు.

ముక్కంటితొలిపట్టి. దే. వి. చూ, వివాహకుడు. 1.

ముక్కంటిపండు. దే. వి. కొబ్బరికాయ.

ముక్కంటి పండుల మెక్కెడు దిండీడు. ద్వ.

వి: చూ, ముక్కంటితొలిపట్టి.

ముక్కంటిమల. ద్వ. వి. కైలాసము: చూ,

పర్వతము. (వృషభము. 1.

ముక్కంటియావు. దే. వి. అచ్చెరెద్దు: చూ,

ముక్కంటియమ్మలపొది. ద్వ. వి: చూ, నమద్రము-

ముక్కంటియల్లు. దే. వి: చూ, ముక్కంటిమల.

ముక్కంటివెలది. దే. వి: చూ, పార్వతి.

ముక్కంటిసామ్మ. దే. వి: చూ, సర్పము. వేం,

అం. 102.

ముక్కండి. దే. వి. (మూడు+కాండి.) 1. అనే

కులకు ఒక పెట్టిన తగిలెడివ్యాధి. పాంక్రి

మికామయము: ముంగడి, ముడిచె; 2. దుక్కి

చేరించి ఆహారమునకు పోవునపుడు అగక

లన్నిటి నొక్కచోపోగొనచేసి యొక్కటిగా

జేర్చి నిలిపినట్టియాఅరకలకాండ మొత్తము.

ముక్కడ్డము. వై. వి. (ముక్కు+అడ్డము):చూ,

సులోచనము. (డపకన్ను-

ముక్కన్ను. దే. వి. (మూడు+కన్ను) మూ

ముక్కపురుగు. ద్వ. వి. తవుటిపురుగు: చూ,

సవ్యసంహారి (పురుగు).

ముక్కర. ద్వ. వి: చూ, రూ-ముక్కర.

ముక్కరమాను. దే. వి. పుల్లిరుసుతిరుగుచట్టము.

ముక్కరము. ద్వ. వి. (ముక్కు+కారము):

చూ, ముక్కుగోళ్లు.

ముక్కర. ద్వ. వి. (ముక్కు+తాయి) రూ-

ముక్కర, అడ్డభాస: చూ, భూషణము. 2.

ముక్కలిపీట. ద్వ. వి: చూ, రూ-ముక్కాల్లి

పీట. [ముక్కుస

ముక్కస. దే. వి. మూడుకుంచములు: రూ-

ముక్కాక. ద్వ. వి. మూడుకాకలసహారము.

ముక్కాని. ద్వ. వి. (మూడు+కాని) మూ

డుకానులు.

ముక్కారు. ద్వ. వి. (మూడు+కారు)

1. మూడుకారులు; 2. ముక్కారుపంట,

తొలుకారు.

ముక్కారుపంట. వా. వి: చూ, ముక్కారు. 2.

ముక్కాలిపీట. ద్వ. వి. (మూడు+కాలు+

పీట) రూ-ముక్కాలిపీట. మూడుకాళ్ల

మర్చిన యెత్తుబల్ల: చూ, సింహాసనము.

ముక్కాలు. దే. వి. (మూడు+కాలు)

1. మూడుకాళ్లు; 2. మూడుపాతికలు.

ముక్కాలుగడియ. ద్వ. వి. త్రిపాదపుటిక.

ముక్కిండి. ద్వ. వి. (ముక్కు+ఇండి)ముక్కుపోయినవాడు: చూ, విగుడిడు.

ముక్కిండి. దే. వి. ఒకచెట్టు చూ, పృశ్నము.

ముక్కు. వై. వి. 1: రూ-ముకు. (సం).

గంధనాలి, గంధనా- గంధనా-

భూరిణ, భూరిణము, భూరి, ణ,

తమస్ర, నభము, నన, నానిక. తద్వి-

౧. ఈగముక్కునకు-తొండము; ౨. ఏను-

గుముక్కునకు-తొండము. (సం) సుం-

ము; 3. గుట్టపుముక్కునకు-(సం)భూరిణ,

పోగము, ౪. చేపముక్కునకు-త్రోటి,

౫. చేపటముక్కునకు-చేపటముక్కు

(సం) అపటిట-అపటిటము, అపనాట, అప-

భ్రటి, నతనానిక; ౬. పందిముక్కునకు-

పందిపిటి, పందిముక్కు, పందిముతి,

ముట్టియ-ముట్టి; ౭. పక్షిముక్కునకు-తొ-

డము, తోగిటి (సం) చందువు, గుండము,

౮. బుట్టముక్కునకు-బొట్టముక్కు, బుట్ట-

ముక్కు. ("చూ, చినము. 2.") ౩. చూ, ౪. ను. 2;

౫. చేనుమొన: చూ, ౬. నము; అక్కి. 4. చూ,

రూ-ముకు 4; దే. అ. క్కి ౩: చూ, రూ-

ముకు. 5, వా. 6: చూ, రూ-ముకు 6

"శిశువు ముక్కుచేండ్లను."

ముక్కుగమ్మి. వై. వి: చూ, ముక్కుపోగు

ముక్కుగోర్పు. ద్వ. వి. ౭: చూ, రూ-ముకు

గోర్పు

ముక్కుజెఱువు ద్వ. వి: రూ-ముకుజెఱువు,

ముకుగోర్పు-ముకుగోర్పు-ముక్కుగో-

ర్పు-ముక్కుగోర్పు. (సం) నానాపుటము

ముక్కుదొడ్డు. ద్వ. వి రూ-ముకుదొడ్డు.

(సం) నాథము. చూ, నాతెము. 1.

ముక్కుబట్టుకొనికూర్చుండుట. బా. జపము

చేయుచుగూర్చుండుట. "ముక్కుబట్టు

కొనికూర్చున్నట్టి." రామా. 8, ఆ. 182.

ముక్కుకంబము. ద్వ. వి చూ, ముకులము.

ముక్కుకొయ్య. ద్వ. వి బాధాకరుడు: చూ, వేసరి.

ముక్కుకొలికి. ద్వ. వి: (సం)-ఘంటాపథము,

చర్వికము.

ముక్కుకోతలు. బా. చిక్కులుపెట్టుట. "అను

చేత్తై నులు ముక్కుకోతలకు నొనై

మొక్కికాదిమ్మశేమినికెన్." (ధర్మజ

రాజనూయము)

ముక్కుటము. దే. వి: చూ, రూ-ముకుటము. (1)

ముక్కుతెవులు ద్వ. వి. ముక్కుకోగము: చూ,

శ్వసము 1. [క్ష.ము.

ముక్కుదాడిము, వై. వి. ఒకచెట్టు చూ, పృ

ముక్కులము. వై. వి చూ, రూ-ముకు

లము. [చూ, శకుంతి (పక్షి.)

ముక్కుపూచెడు. ద్వ. వి. ఒకరికముపూచెడు:

ముక్కుపై వేర్లువేసికొనుచు. బా ఆశ్చర్యపడు

చే. "యెంతిటివారును ముక్కుపై వేర్లు

వేసికొనరు" (ధర్మజరాజనూయము.)

ముక్కుసాడి. వా. వి. సాడుము, ముక్కుసా

డుము. (సం) నస్యము.

ముక్కుసాడుము. వా. వి.-పై-

ముక్కుపోగు. ద్వ. వి ముక్కుగమ్మి: చూ,

భూషణము 2-౯. [శ్రోగము.

ముక్కుముంగర. ద్వ. వి ఒకఅడవిచెట్టు: చూ,

ముక్కుమొగము: శౌభక. ౫. ముగమోటమి

అలోవింపక. "ముక్కుమొగమునొడ

కటుముట్టుచు నొక్కనడల." ప. ౭. ౩, 4 30.

ముక్కులు. దే. వి ౭ 1 చూడుకములు. చూ,

ముక్కు 3; ౭. 2. పేరు, మిక్కిలి చిన్ననూ

కలు: చూ, శిలకము, ౩: చూ, భిక్షుము.

కాశి. 7, ఆ. 186

ముక్కువిజయేట. బా. ఇష్టపడకపోవుట, అక్షే

పించేట. “బాంధవులు ముక్కువీరవం, బు
తుర్రిలావేసగంగళత్రంబులు వేసరింప.” (కవి
కర్ణరసాయనము.) [రూ-ముక్కు-స.
ముక్కు-స. ద్వ. వి. (మూడు+కుంచేము): చూ,
ముక్కురు. దే. అ. కి. అజ్ఞానమునుపొందు.
ముక్కుర వా. వి. రూ-ముంగర: చూ, భూప
ణము. 2. [పురములు.
ముక్కుటిక. ద్వ. వి. (మూడు+కొటిక) త్రి
ముక్కును. దే. అ. కి. (మును+కొను) ముం
దుకొను.
ముక్కుమ్మమెకము. ద్వ. వి. (ముందు+కొమ్మ
మెకము) బిళ్లదున్న, మను-మన్ను, మను
దోతు, మనుబిళ్ళు. (సం) —బుభ్యము—
బుభ్యము. తద్వి —ఆడు బుభ్యమృగము
నను.—(తె).—మునుపెంటి [ప.1-10
ముక్కుటికలకంటు. ద్వ. వి: చూ, శివుడు. ఆం
ముక్కుణము. మి వి (మూడు+కొణము)
చూ, త్రిభుజము.
ముక్కుపము. మి. వి: చూ, రూ-ముంగోపము.
ముక్కుపి. మి. వి: చూ, రూ-ముంగోపి.
ముక్కుల. దే. వి. (మూడు+కొల): చూ,
త్రిదండము. 1—2.
ముక్త. సం. వి. అ. స్త్రీ. 1.—ముత్తము. రూ-
మూక్తికము: చూ, రిత్తిము. 1; 2. అంకు
లాడి. చూ, వైరిణి; విణ. 3 ముక్తినింది
నది; 4. విడువబడినది: చూ, హీనము 3
ముక్తకంచుకము. సం. వి. అ. పుం: చూ, ని
ర్ముక్తము.
ముక్తకము. సం. వి. అ. న. 1: చూ, కరయం
త్రము; అం. 2: చూ, మనోకావ్యము.
ముక్తపదగ్రస్తము. అం: చూ, అలంకారము. 3.
(విడిచినపదమే యవ్యవధానముగా మరల
మరల పయ్యేట. “ఉగా.—మేరుధరాధర
ధీరా । ధీరాశ్వాండకర.”; “వానికీర్తి
లోకమాకృషించే, మించేను మించేలేజం

బు, జంబునదీజంబాలంబుంబోల్కదనుకాంతా
చే నాతడుగుజ్జిల్లు, జిల్లుల్లడలేయు మద
నుని గర్వంబురూపు, రూపుమాపు శత్రుయ.
శంబుల నాతనిశక్తి.”) (చూ, హేతువు. 2.)
ముక్తసరి. వా. వి. రూ-ముక్తసరు: చూ,
సంగోహము. 2.
ముక్తసరు. వా. వి.—మై.—
ముక్తాయంపు దే వి. 1: చూ, ముగింపు; వా.
2. వాద్యముతోను అటతోను గూడిన (ము
క్తాయంపు) పాట; 3. పాటనెనుక వాద్యము.
ముక్తవలి. సం. వి. ఇ, ఈ. స్త్రీ. ముత్యాల
దండ: చూ, హవణిక. 2 (భూపణము.
2. ౬—(3౯))
ముక్తాననము. అం: చూ, ఆననములు.
ముక్తాస్ఫోటము. సం. వి. అ. పుం. ముత్తైపుర
జిప్ప: చూ, శుక్తి. 1.
ముక్తాహారము. సం. వి. అ. పుం: చూ, ముక్తావలి.
ముక్త్యరు. వా. వి: చూ, స్వతంత్రాధికార
మును పొందిన వాడు.
ముక్త్యరనామా వా. వి. అధికారపత్రము.
ముక్తి సం. వి. ఇ స్త్రీ = ముగితి—ముత్తి. 1: చూ,
సదాగతి. 2; 2. విడుపు. చూ, విమోచనము.
ముక్తిచతుష్టయము. అం: సామీప్యము, సాలో
క్యము, సారూప్యము, సాయుజ్యము. (4)
ముక్తిత్రయము. అం. జీనమృక్తి; విదేహముక్తి,
కృమముక్తి (3). [ముక్తిచతుష్టయము.
ముఖలు. అం. 1: చూ, ముక్తిత్రయము; 2: చూ,
ముఖకిరీయలు. అం: భుగ్నము, వ్యాభుగ్నము,
ఉద్వాహము, విధుతము, వివృతము, వినివృ
త్తము. (6)
ముఖపవల. అం: చూ, వృత్తము. 1 (కందపద్య
భేదము లాటింటిలోనొకటి) (చూ, కంద
ము. 3) [చూ, వారవారణము—
ముఖతాణము. సం. వి. అ. న. కపచభేదము:

ముఖము. సం. వి. ఆ. న. 1 — మొగము: చూ, వదనము. 2; 2. నోరు: చూ, వదనము. 1; 3. మాట: చూ, శబ్దము 2; 4. చూ, నిస్స రణము. 1; 5. ఉపాయము: చూ, వెరవు; 6. పయిత్తిము: చూ, సన్నాహము. 2. అం. 7: చూ, ముఖసంధి; 8. (మొగము) చూ, లక్షణాంగములు. (పురుషునికి — ముఖము పూర్ణచంద్రినమయినదానిధర్మశీలుడగు. కర్మామయిన దరిదుర్గడుగు. హయ చక్రపుయిన రుఖిచరించుములనుధిచేసెను; 9. (మొగము) చూ, (స్త్రీ)లక్షణాంగములు. (స్త్రీకి. — నిర్మలమై పూర్ణచంద్రినమైన రాజవత్సయగు. రక్షిమగర్జన భాగ్యవతియగు. పద్మసమమై సుమపుగలిగిన సుఖవతియగు. విక్రమయినను ఎంపియున్నను విధవయగు. చక్రమువలెనున్నను గుడ్డుపుమొగమైనను దుర్గంధముగలిగినను దరిదుర్గరాల్గు పెద్దపులిమొగమైన దానియగు. గోమములును మొటిములును గలిగి నుడుగు మొగమును మించియున్నను పేరియెన్నను దుగ్గక్షణియగు. నోరువెద్దదియైన మగనింజింపును) ముఖములు అం. ఈశాన, తత్త్వగుడు, వామదేవి, సన్యోజిత, ఆధోరములు. (5) ముఖరజ్జువులు. అం. (వాగ్): ఉత్తిష్టము, శిధిలము, ఉత్తరపతి, మందము, వైహాయని, విక్షిప్తైకకిరము, అర్కంధరము, సమము, ఉత్క్లిష్టము, విభక్తము, అత్యుత్పతలము, ఉద్భవము, వ్యాగూఢము, గోకర్ణిక. (14) ముఖరము. సం. విణ. 1 — మొగరి. మోగెను నది, ధ్వనితము: చూ, రవణము. 2, 2. అసంబద్ధ వచనములాడునది. ముఖుడు. సం. విణ: ఆబద్ధములుడు, అసత్కుడు, ఆహతుడు, దుర్బుఖుడు, వంచకుడు (తే). — కల్లరి, కల్లరీడు, జిల్లికాడు,

టక్కరి, టవలికాడు, తాటోటు, డబ్బు, దిబ్బ, దిబ్బజీ-దిబ్బజీకాడు, బొంకరి, బొంకులాడు, రజలాడు. తద్వ. — (తే) — పుట్టుకల్లరి (“చూ, వంచకుడు 3.”) ముఖవాసన. సం. వి. ఆ. (స్త్రీ), అ. పుం, న. కర్పూరాదివాసన చూ, వాసన. 1. (ప్రీతి. ముఖవీణ. సం. వి. ఆ. (స్త్రీ) మొగవీణ: చూ, ముఖశాల. సం. వి. ఆ. (స్త్రీ) = మొగశాల — హ సల. 1. తలవాకిటిహాపడి: చూ, సదనము 1; వా. 2: చూ, మొగవాకిలి 2. ముఖసంధి. అం. (ఆరింధిరీజములచే ముఖసంధి): చూ, నాటకసంధులు (సంధులు) ముఖస్తము. వా. సం. ఆ. ముఖాయుగి (తే). ఎట్టియెదురు, చెక్కినియెగురు ముఖములి వా. సం. అవ్య. (7) — పై — ముఖస్తము. సం. వి. ఆ. పుం. పీత: చూ, హరిలాంఛనము. ముఖ్యకళాప్రాణము. అం. ౧. సన్యోజితము మునఁబుట్టిన చంచుత్తుటతాళము, ౨. వామ దేవముఖమునఁబుట్టిన చక్రపుట తాళము, 3. ఆధోరముఖమునఁబుట్టిన ఎల్లుతాళపుత్ర తాళము, ౪. తత్త్వరుముఖమునఁబుట్టిన సంప ద్విష్టకతాళము, ౫. ఈశానముఖమునఁబుట్టిన యుద్ధటతాళము. (5) (ఈ గైదింటియందే 96 తాళములుంటి 101 తాళముయ్యెను): (చూ, జన్యతాళములు) ముఖ్యము. సం. విణ. గామిషి చూ, ప్రాప్తియు. ముఖ్యాంశము. అం. చూ, అప్యంశములు. ముఖ్యుడు. సం. ఆ. పుం చూ, ముఖ్యుడు. 3. ముగండి. దే. వి. చూ, ముక్కండి. 1. ముగము పై. వి. చూ, ముగము — మొగము (మొగము) మూత. చూ, వదనము. 1. ముగతి. దే. వి: చూ, ముగతి. ముగింపు. దే. వి. చూ, సమాప్తి. 1. (సదాగతి. 2. ముగితి. పై. వి. చూ, ముగితి. 2, ఆ. 44, చూ,

ముగియిక దే. వి. చూ, ముగింపు.

ముగియు. దే. అ. కి. 1: చూ, ముగించే.

అం, భా. తృ. 87, 2. అయిపోవు: చూ, సరిపోవు. 3; పే. 3 ముగించే.

ముగిది. నై. వి. ముగ్ధా 1 ఆడుచి రాఘ.

3, అ. 85 చూ, స్త్రీ, 2 పండ్రెండేండ్ల పర్యంతమైన వయసుగల ఆడుచి చూ, స్త్రీ, విణ 3. తెలివితప్పువది.

ముగురు. దే. స. బ. మాడుకల్లమునకు మహాన్తు హార్యర్థక బహువచనాంతాదేశము: మా-ముగురు-మువురు-ముగులు-మువురు-మూగులు-మూవురు.

ముగులు వా. స. బ. —పై. —

ముగ్గ దే. వి ఒకానొక చేట్టు చూ, వృక్షము

ముగ్గు. దే. వి. 1. రూ-ముగ్గు ఇల్లుఅలికినపిమ్మ

ట ముత్తములు లోనగువానితో లతాద్యా కారముగా చేయు అలంకరణము: చూ, గంగ పల్లి; వా. అ. క్రి. 2 కాయపండు, కాయఫలించే

ముగ్గుజనిగూర్చిన ముండపయ్యము. లో. (పెండ్లికూమారునికనత్తి - పెండ్లికొమార్తెకునత్తి -

పాగోహితునకునత్తి వీర సంభాషణలనడుమ బాకావాడు బాకాపట్టుట అను చిత్రకథ దీనికి ముడిపెట్టచేందురు) “ముగ్గురం,

గూర్చునె ముండపయ్యమని పంపిరి.” (రామా భుద్దయము. 5, అ. 146) [రూ-ముగురు

ముగ్గురు. దే. స. బ. (మాడు+గురు): చూ,

ముగులు. దే. స. బ. —పై. —

ముగ్గులు. వా. వి. బ: చూ, చిక్కులు. 1.

ముగ్గయ్య. దే. వి. (ముందు+కొయ్య) 1. అగ్ర

పండము; 2: గండు, గడ్డు, గడుమ. (సం). అసంభావ్యత, అసంభావ్యము, అసాధ్యత, అసాధ్యము, పరిచండము.

ముగ్గ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. ముగుడు-ముద్దియ,

ముదితి. స్వీయాంతర్యేధి విశిష్ట నాయికా విశేషము. (ఉడయించేచున్న యావనము

నముగలది. యండ్రెండేండ్ల వయస్సుగలిగి

యావనోదయమందున్నది. చూ, స్వీయ:

(చూ, యావనభేదములు); విణ. 2 =ముద్దు.

చేక్కినిది: చూ, హృద్యము; 3. తెలివిలేనిది:

నూలము 3; 4 కొత్తది. చూ, కారదము. 5.

ముగ్గుడు. సం. విణ. =ముద్దుడు, గోల: చూ, ముద్దుడు.

ముచిక. ద్వ. వి. రూ-ముచ్చిక. కొబ్బరి తాటి

మామిడిలోనగువాని తోడిమక్కిరిది బిల్ల.

(కాయపండిన వెంటనే రానిపోవుట కను

వుగ విభాష్యకణముల బిల్లనంటియుండును.)

ముచికకుడికి. వా. వి. చిట్టచివలు, అంతమునకు.

ముచికుందుడు సం. వి. అ. పుం: చూ,

బ్రహ్మ 1. [చూ, హంతి 2.

ముచుండు. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. ఎఱ్ఱముల్లె *:

ముచ్చి. దే. వి 1: అంచేలవాడు, జీనిగిరివా

డు (సం) - ఆలేఖ్యకృత్తు. కృణువు, చిత్రకరు

డు, చిత్రకారుడు, చిత్రకృడు, చిత్రకృత్తు,

రంగాజీవుడు. (“రూ-రంగాజీవుడు.”);

అం. 2: చూ, శిల్పులు

ముచ్చిక. ద్వ. వి. (ముందు+సిక) చూ, రూ-

ముచిక (సంధినివర్ణవికారము).

ముచ్చిచ్చి. ద్వ. వి. (మాడు+చిచ్చి)

తేలితాగ్ని చూ, పహ్ని. 1. [మార్గ.

ముచ్చిమున్నాటికి. జా. తప్పనిసరిగా మాడు

ముచ్చిరి. దే. విణ 1. కోపి: చూ, కోపణు

డు; 2. శోకమునొందినవాడు; 3 దుఃఖము

నొందినవాడు: చూ, విమనుడు.

ముచ్చిరితనము. దే. వి. మనోవ్యధ: చూ, విపత్తు.

ముచ్చిరు. దే. అ. కి. 1: చూ, శోకించే.

ముచ్చిలకా. వా. వి. రూ-ముచ్చిలికా. 1: రయ

తు భూమిఖామందునకు వ్రాసియిచ్చెడుసాగు

పరతుపత్రము కడపా; 2. ఉభయవాదుల

నడుమపుట్టెడు ఒడంబడిక.

ముచ్చిలి. దే. వి. పెడతలయందలిగుంట: ముచ్చి

లిగుంట (చూ, అపటువు).

ముచ్చిలించే. దే. స. కి. రూ-ముచ్చిలించే.

దొంగిలించే: చూ, నడపు

ముచ్చిలిగుంట. దే. వి: చూ, ముచ్చిలి.

ముచ్చిలికా. వా. వి చూ, రూ-ముచ్చిలికా.

ముచ్చిలిపాటు ద్వ. వి. పునికిపాటు, ప్రిహిల: చూ, స్వప్నము 2.

ముచ్చిలు. దే స కి రూ-ముచ్చిలు. చూ, రూ-ముచ్చిలించే. [ద్రుగులము

ముచ్చిపుక. దే. వి (మూడు+చిపుక) ము

ముచ్చె. వై. వి.=మోచకా. 1. చూ, పార్శ్వత్ర.

ముచ్చెబంగారు. వై వి చూ, బేగడ.

ముచ్చెలక. వా. వి. (మూడు+చెలక) దుగు లముచేడ.

ముచ్చెవాడు. ద్వ. వి: చూ, మాదిగ.

ముచ్చే. దే. వి (ముడ్డి+పూస) 1: చూ, ముడ్డి పూస; (సంధినిపట్టవికారము); 2 తిగ చూ, మూడు. [187. చూ, మత్స్యము. 1.

ముచ్చేంగి. దే. వి. ఒకచేప. హంస. 4, ఆ.

ముచ్చేట దే. వి. 1 పృతాంతము: చూ, సమాచారము. 2; 2. గుసగుస: చూ, సల్లాపము; 3 పేగుము. వసు. 4, ఆ. 9: చూ, స్నేహము; 4. కోరిక. ఉ. రా. 8, ఆ. 178.

చూ, వాంఛ; వా. 5. అల్లికతోఁగూడిన సికిముడి, ముచ్చేటముడి: చూ, సిక 2

ముచ్చేటకాడు. దే. విణ. కోరికగలవాడు. పంచ. వేం. 4, ఆ. 442

ముచ్చేటపడు. దే. ఆ. కి. కోరు. కళా. 3, ఆ. 101: చూ, వాంఛించే.

ముచ్చేటముడి. వా. వి: చూ, ముచ్చేట 5.

ముచ్చేటలాడు. దే ఆ. కి. చూ, ముచ్చేటించే

ముచ్చేటించే. దే. ఆ. కి. 1. —పై —; వా.

2. సమాచారమును చెప్ప.

ముచ్చేట్లు. దే. వి. బ. (మూడు+చోట్లు)

1. మూడుప్రదేశములు: చూ, సానము. 1;

వా. 2 భార్యాభర్తలుగాని తదితరులు గాని అనురాగముగో నాడుకొనెడు సంభాషణాదికము. “అచ్చేట్లు ముచ్చేట్లు చెప్పకొనుచున్నారు.”

ముచ్చేముడుగు. వై. ఆ. కి (ముడుగు+ముడుగు) మిక్కిలిముడుగు. భో 4, ఆ.

165; వై. 3, ఆ. 112. [మూడుచేపలములు. ముచ్చేపలము గే. వి (మూడు+చేపలము)

ముచ్చేపుక. వా. వి. చూ, రూ-ముచ్చిపుక.

ముచ్చే. దే. వి. 1: చూ, ముచ్చే 2; 2 రూ-

ముచ్చే కొంగ చూ, హరిసండు. 1;

3 అఱిచిపువ్వులోని కాడ. (ఇదే స్త్రీకే నగము) దొంగ చూ, రూ-ముచ్చే. 2.

ముచ్చేకము. ద్వ. వి: ఇరాళు-ఈరాళు, నల్లిగి, పండ్రేండు, పదిండు, బొంగ-బొర, రెండొలులు (సం) —జగతి, దొడ్ల శికము. (“చూ, రెండొలులు.”)

ముచ్చెడ్డు. వా. వి. తెలిపికొనిదిన్న, ఇబ్బంది.

ముచ్చేరా. వా. వి 1. తిరిగిరావలసిన పైకములోన గునది; 2 పెత్తనదారీముదరా. [ఉగోగి.

ముచ్చేముదారు. వా. వి. లెక్కలను పరిశీలించే ముచ్చేగము. ద్వ. వి. మూడుజిగములు.

ముచ్చులబొర్రాహులు. అం: చూ, కపూరియే బొర్రాహులు.

ముటము. దే. వి. రూ-మాటము. ముద్దపిడుక: చూ, శుక్కుగోమయము (పిడుక.)

ముటాలు. వా. వి. బ. పంటకట్టియలు: చూ, సమిధ.

ముట్టబడు. ద్వ. ఆ. కి. ఎత్తుపడు, బలహీన మగు. భో. 6, ఆ. 188; నిర్వ. 4, ఆ. 78:

చూ, పలియు.

ముట్టడము. వై. వి.=మద్యిణ. (దే. అని శ. ర.) 1. నిర్బంధము, కట్టు: చూ, హతము.

2; 2. ముట్టడి: చూ, యుద్ధము.

ముట్టడి. వై. వి.=ముద్రాణ. (దే. అని శ. ర): చూ, ముట్టడము. 2. బి. 3, ఆ. 190.
ముట్టడించు. దే. స. కి. (కోటలోనగువాని) ముట్టడివేయు: చూ, సంకోచించు
ముట్టణము. దే. వి: చూ, రూ-ముట్టడము (ముట్టడికి.—భాగ. 10, స్కం. పూ. 1533.)
ముట్టినయకుండును. అం: చూ, చిహ్నములు.
ముట్టించు. దే. పే. 1. ముట్టడము, 2. కాల్య చూ, దిహించు; 3. రగుల్పు: చూ, రవులుచు.
ముట్టికాళ్ళవాడు దే. విణ: చూ, సంజ్ఞాపు.
ముట్టికాళ్లు. దే. వి: చూ, ముడికాళ్లు
ముట్టికోలు. వా. వి: చూ, రూ-ముట్టుకోలు
ముట్టియ. దే. వి: చూ, రూ-ముట్టె
ముట్టు. దే. వి. 1. ఆడచూనిరజస్సు, ముట్టు నెత్తురు చూ, గేతస్సు. 1; 2 తాడుడు. భార. శల్య. 1, ఆ 337: చూ, స్పర్శము. 1; 3 కొఱుముట్టు: చూ, సాధనము. 2, విణ. 4. ముట్టుది: చూ, రజస్వల, స. కి. 5: చూ, స్పృశించు; 6. శస్త్రపులనుదాచు నిగ్య. 7, ఆ. 48: చూ, స్పృశించు, 7. మ ర్మముదాచు. చూ, స్పృశించు. 8 చూ, ముట్టడించు. నిర్వ. 6, ఆ 14; 9 కడము ట్టు నిగ్య. 3, ఆ 33: చూ, సరిపావు. 3
ముట్టుకట్ట వా. వి. ముట్టుగూడనికట్ట చూ, అంటుకట్ట
ముట్టుకొను. దే. స. కి. 1: చూ, ముట్టడించు నిర్వ. 3, ఆ. 6; 2 ఆకరిమించు చూ, మొగరించు, పే. 3 ముట్టుకొలుపు.
ముట్టుకోలు. దే. వి: చూ, ముట్టడము. 2.
ముట్టుకోలుగొను. దే. స. కి. రూ-ముట్టుకో ల్లాను: చూ, ముట్టడించు.
ముట్టుకోలుపట్టు. దే. స. కి. రూ-ముట్టుకో ల్పట్టు.—వై.—(రామా. 6, ఆ. 243.)
ముట్టుకోలువఱచు. దే. స. కి.—వై.—

ముట్టుకోల్లాను. దే. స. కి: చూ. ముట్టడించు. (సా. 3, ఆ. 186.) [3, ఆ. 188.)
ముట్టుకోల్పట్టు. దే. స. కి.—వై.—(సా. ముట్టుగోడ. ద్వ. వి. అండగోడ, తన్నుగోడ: చూ, మఱుగుగోడ.
ముట్టుత. దే. వి: చూ, ముట్టు. 4.
ముట్టునీళ్లు ద్వ. వి బ. బహిష్ట యయిన అడు ది నాలపనాడుచేయు స్నానము: చూ, స్నానము. 1; (తద్వీ — మఱునీళ్లు: చూ, స్నానము. 1)
ముట్టుపడు ద్వ. ఆ. కి. చూ, సంశాపించు.
ముట్టుపాటు. ద్వ. వి: చూ, సంకటపాటు.
ముట్టుమోకాళ్ళవాడు. వా. వి: చూ, సంజ్ఞాపు.
ముట్టుగండు దే. వి వెలుపలకు పోవవారిని సందు చూ, మార్గము. 1.
ముట్టె దే వి రూ-ముట్టియ. 1. పండుముక్క: చూ, ముక్క. 1—2; 2 పశ్చాదులమూతి.
ముట్టె చేప దే. వి 2: చేపచూ, మత్స్యము. 1.
ముట్టెతోపు వా. వి నిదానములేనితోందర.
ముట్టెమొకము. ద్వ. వి: చూ, పండి.
ముట్టెమోపు. దే. వి. కార్యనిర్వాహకసమ యము (శ ర)
ముట్టెది వా వి చూ, ముట్టుత.
ముట్టెచేక. దే. వి ముట్టునాండుగిండెడియిల్లు (గది). చూ, అడనము. 1 (ముట్టగది)
ముట్టుడిగినది. వా విణ. నిష్కర్-స్త్రీ చూ, స్త్రీ, మురా. వా వి. 1. కొన్ని గామములు కలిసిన సంస్థానము. 2. జనులగుంపు. చూ, సమాహము. ముడత. వా. వి: చూ, ముడత. 3.
ముడి. దే. వి. 1. గిరింధి, చెట్టులోనగువాని ముడి చూ, ముడుత; 2. దారిములోనగు వానిముడి: గంఠ. (సం).—గిరింధి; 3. వెంతుకలముడి. పా. 1, ఆ. 124 గం టు, దుయుముడి—దూముడి—దూయుముడి. (సం).—కేశకలాపము, గిరింధి: చూ, సిక. 1;

తద్వి.—(రాజోలముడికి.—చూ, సిక. 1.);

4. రూకలముడి: గంటు; 5: గొంతుముడి.

(సం) —కంఠముడి; 6. ఎద్దుమూఁపురము

“ముడిగిబ్బ.”: చూ, స్కంధము. 1,

7. కలహము: చూ, యుద్ధము; 8. ముడివలె

వాగ్దాడి కొన్ని చాల్లుల రూపాంతరము.

“తాముడి, నాముడి, మాముడి”; 9 సంధి

చూ, సాప్తపదీనము; 10 చూ, రూ-ముడి;

విణ. 11. ఖండముకానిది: ఆఖండము;

12. వికసింపనిది.

ముడికాడు. దే. విణ. 1. ధూర్తుడు: చూ,

పంచమడు; 2 దంధశూరుడు: చూ,

శూరుడు. 3; 3: చూ, సంధాయనడు.

ముడికాల్లవాడు. దే. వి చూ, మట్టికాల్లవాడు.

ముడికార్పు. దే. వి. కంగటికార్పు, మట్టికార్పు.

ముడికొక్కు. దే. వి. 2. కానొక పురుగు చూ,

సస్యసంహరి (పురుగు). [చూ, వాయువు.

ముడికాలి. దే. వి. రూ-ముడికాలి, అపానము:

ముడిగిబ్బ. దే. వి. అబోతు: చూ, స్పృశభము. 1.

ముడిగొను. దే. స. కిరీ: చూ, ముడుచే.

ముడిచె. దే. వి: చూ, ముక్కండి. 1.

ముడికట్ట వా. వి: విల్లనాలకట్ట.

ముడినువ్వులు. వా. వి. బ. పప్పుచేయనివ్వులు

ముడిబట్ట ద్వ. వి. అంచేకమ్మలలేనిబట్ట: చూ,

వస్త్రము.

ముడిబొమ. దే. వి. ముడిపడ్డబొమ.

ముడియ. దే. వి. 1; చూ, మూట. రామా.

6, ఆ. 230, 2: చూ, పండము. 1.

ముడియవిడుపు. దే. వి. రూ-ముడియవిడుపు.

ముడియవిడుచుచొంగ: చూ, హారముడు. 1.

ముడియవిడుపు. దే. వి. —పై.—

ముడిపడు. ద్వ. అ. కిరీ. 1. ముడిగలదియగు;

2: చూ, సంధించే. స్వా. 3, ఆ. 34;

3. పెనగొను: చూ, వెంటిగొను; 4. అతిశ

యించే: చూ, సందడించే; 5. కలుగు: చూ,

సంధించే.

ముడివాటు. ద్వ. వి. ముడిపడుట.

ముడివెట్టు. దే. స. కిరీ. 1. ముడివేయు. స్వా.

5, ఆ. 94; వా. 2 భార్యాగ్రాటను ముడి

వెట్టు; 3. పుట్టెకట్టు, 4. లంకెవేయు.

ముడివేయు. దే. స. కిరీ.—పై.—

ముడివేయుట జా. వాదమునను బట్టముడివైచి

ప్రశ్నించేయుట. “ముడియ వైవగసమ్యే

మొన దారసిందిన సూత్యమున వెన్ను

బొవడనుచు.” (పాండు. 1, ఆ. 63)

ముడుంబ (బా). వా. వి. 1. చిక్క, తేకరద;

2. ఉమ్మడి. “ముడుంబా పదిలలేదు.” (ఉ

త్తరగర్కారలలోవాడుక.)

ముడుగఁబాటు. ద్వ. అ. కిరీ చూ, ముడు

చే. 1. పై. 2, ఆ. 119.

ముడుగు పై. అ. కిరీ—ముకుళ. (రూ-మును

గు-మును, మొగ్గు) 1 —పై.—సా.

2, ఆ. 30; 2. తగ్గు చూ, సుగ్గు. 8;

3: చూ, సంకోచించే పను. 2, ఆ. 44;

4 చేష్టలుడుగు: చూ, వెఱుగుపడు.

ముడుగుదామర. ద్వ. వి. (రూ-ముడుగు

దామర-మొగడదామర): చూ, సాత్తిదామర.

ముడుచే. పై. పే. 1. ముకుళ. ముడుగఁ

తేయు. పను. 3, ఆ. 161: చూ, సుగ్గు.

8; 2: ముడివెట్టు (ఈయగ్రహపచారికము),

గంటువెట్టు, ముడిగొను, ముడివేయు.

ముడుకు. దే. వి. చూ, మోకాలు. ఆం, పదా.

సర. 74

ముడుచే. దే. స. కిరీ: చూ, సుగ్గు. 8.

ముడుచేకొను. దే. ఆ. క్రి: చూ, సంశ్లేపించే.

ముడుచేట. దే. వి. ముడివేయుట: రూ-ముడుచేట.

ముడుత. దే. వి. 1: కంఠి, కడింది, కలుపు—

కనుపు-కన్ను, కొడుపు, గంటు, గనుపు,

గుబ్బ, చిట్టియ-చిట్టె, బుడిపి-బుడ్డి, హడ

ప, బోటు, ముడి. (సం).—కాండసంధి,

కుటి, గడుపు, గొంగి, పర్యము, పర్యేణ

ము; 2. వస్త్రపునెఱి: చూ, వలి. 2; 3. కడు
పుమిడివలి: చూ, వలి. 1.
ముడుతపడు. దే. అ. కిరి: ఉగ్గపడు.
ముడుపరి. దే. వి. (ముడుపు + తరి) ముడుపు
పట్టినవాడు.
ముడుపు. దే. వి. 1. (శుభకార్యాదుల ఆరంభ
మునందు)ధనముముడిచి మీడుకట్టినమూట
మీడు, ముల్లియ-ముల్లె; 2. ధనము చూ,
హిరణ్యము, 3; వా. 3. దేవతాదుల నుద్దేశించి
చెల్లించెడు ధనాదికము మీడు, ముల్లియ-
ముల్లె.
ముడుము. దే. వి: చూ, ముడుము.
ముడును. దే. వి. 1. ఎముక. చూ, శిల్యము. 1,
2. గ్రంథిణాస్థి: చూ, శిల్యము. 1,
3: చూ, నుడ్డిపూస.
ముడేకము. దే. వి. ఏగాన, అగకాని.
ముడ్చుట. దే. వి. చూ, రూ-ముడుచేట.
ముడ్డి. దే. వి. రూ-ముడి-మూడి, పట్టియ-పట్టె,
గాడు, పట్టి-పట్టె, పూడ (సం) — ఆపా
నము, అపస్కరము, ఆధారము, ఉపస్థ,
కల్యాషి, గుడము, గుమ్మము, తనహృదయము,
పాయువు, పృష్ఠము తదితర — గుమ్మార
మునకు — (సం) మతిము, చుతి.
ముణుకరములు వా. వి. బ ఎటుతోచేసి
స్థితి. (విశాఖ పట్టా పాంశమున వాడుక.)
ముణుగుండమరి. ద్వ. వి: చూ, రూ-ముడు
గుండమరి. [గుకనామ.
ముతంగి. సం. వి. ఈ స్త్రీ. తెల్లగిసె: చూ,
ముతరాచే ద్వ. వి. సవాళిలు వాహనములు
లోనగువాని మోయు నొకశూద్రుని
రూ-ముత్తరాచే. ముత్తిరాచే, ముత్తిరా
చేవాడు, ముత్తిరాజేలు.
ముకుక. దే. విణ. 1. చూ, రూ-ముడుక. 1;
2: చూ, రూ-ముడుక. 2.

ముత్త. దే. విణ: చూ, ముడుక. 1 పాండు,
3, ఆ. 50. [ము. 2.
ముత్తడము. దే. వి ఉత్తరిగ. చూ, భూషణ
ముత్తనియవేళిలు దే. వి. జ్ఞానవేళిలు: చూ,
వేలు. 2 [ముత్తో: చూ, స్త్రీ.
ముత్తయిదువ. దే. వి రూ-ముత్తె-ముత్తెదువ-
ముత్తర. అం. రూ-ముత్తెర-మెత్తర: చూ,
విన్నాణములు. (మల్లశాస్త్రము.)
ముత్తరంగలు. దే. వి. బ. కడుపుమీడి తిగిన
గులు చూ, వలి 1.
ముత్తరము దే. వి. బ. మూడుతరిములు.
ముత్తరాచే ద్వ. వి: చూ, రూ-ముతరాచే
ముత్తపపులగము ద్వ. వి. చిట్టముదపుఁజెట్టు:
చూ, సూదేవ. [చూ, సవిత 2.
ముత్తర ద్వ. వి. వృద్ధవితామహి రూ-ముత్తవ్య:
ముత్తవ్య. ద్వ. వి (ముత్త + అవ్య) — పై. —
ముత్తాత దే. వి (ముత్త + తాత) 1. వృద్ధవితా
మహాడు: చూ, పృథ్వితామహాడు; అం.
2: చూ, గయాపిండదానార్థులు.
ముత్తి. దే. వి. — ముక్తి. హృత్తము. నీలా. 1,
ఆ. 118: చూ, సదాగతి. 2.
ముత్తిగ ద్వ. వి. (మూడు + తిగ) తొమ్మిది:
చూ, ముమ్మాడు. [చూ, గత్తము 1.
ముత్తియము పై వి = ముక్తి. రూ-ముత్తెము:
ముత్తిరాచే ద్వ. వి: చూ, రూ-ముతరాచే.
ముత్తిరాచేవాడు ద్వ. వి. — పై. —
ముత్తిరాజేలు. ద్వ. వి. బ — పై. —
ముత్తము ద్వ. వి. (మూడు + తూము) మూ
డుతూములు.
ముత్తుర. దే. వి: చూ, ముత్తపపులగము *.
ముత్తెపుఁటిప్ప. ద్వ. వి. (ముత్తెము + చిప్ప)
1: చూ, ముక్తాస్థిటము, 2. చూ, ఉత్త్యము.
ముత్తెపుఁటంట. ద్వ. వి. (ముత్తెము + పంట)
చెఱుపక: చూ, రసాలము. 3.

ముత్తైపుఁదీఁగ. ద్వ. వి:రూ-ముత్తైపుఁదీఁగ. (సం)

కటశగ్గర, గాంశేష్టి. *

ముత్తైపుఁదీఁగ. ద్వ. వి.—వై.—

ముత్తైపుఁదీఁగ. అం. వైర్యమానము: చూ, మానములు. [రిక్క.

ముత్తైపుఁదీఁగ. వై. వి. చిత్రావక్త్రము: చూ, ముత్తైపు. వై. వి.: చూ, రూ-ముత్తైపు

ముత్తైపు. అం: చూ, రూ-ముత్తైపు [నది.

ముత్తైపులాఁడి. దే. వి. ఆకాశగంగ: చూ, ముత్తైపు. వై. వి. ముత్తైపు. రూ-

ముత్తైపు. ముత్తైపు. చూ, భూమి

ముత్తైపు. 2 [విశేషము చూ, ముత్తైపు 1

ముత్తైపు. వై. వి. 1.—వై.—; 2. సన్య

ముత్తైపు. వై. వి. బ. చూ, భూమి.

ముత్తైపు. దే. వి: చూ, రూ-ముత్తైపు.

ముత్తైపు. దే. వి.—వై.—

ముత్తైపు. దే. వి: చూ, ముత్తైపు.

ముత్తైపు. దే. వి. (ముత్తైపు + తోమిల్లి): చూ,

ముత్తైపు.

ముత్తైపు. బా. కొలదిమాట. “సర్వ

మగు నీముత్తైపుమంతమాట” (ధర్మబరణ)

ముత్తైపు. వై. వి.—ముత్తైపు. 1 చూ, రూ-

ముత్తైపు. పాండు 2, ఆ. 171; అం

2: చూ, రూమలు.

ముత్తైపు. ద్వ. వి. పారిత్రావిశేషము,

నాలపాశ్వావిశేషము. చూ, భూమి.

2—ం—ం.

[మహాలక్ష్మి 3

ముత్తైపు. వై. వి. ఒక గామిణి: చూ,

ముత్తైపు. దే. వి. మూడుతోమిల్లి.

ముత్తైపు. దే. వి. (మూడు +

తోమిల్లి + తిమ్మి) తిమ్మి: చూ, నది

ముదియ. సం. వి. వ. (స్త్రీ. 1. రూ-పు

దము: చూ, సంతోషము; అం. 2. (మోచ

ము) చూ, సంచారిభావములు. “(అహహ!)

ముత్తైపు. నేనొనర్చిన నోములు నేటికిఁబండె.

నిట్టి సమయము చేకూరునని తలంచేనైతి.

రాఘవేంద్రుండుమరివైరిండునిమెనట..”)

ముదియ. దే. వి. కొలతు: చూ, సంతోషము.

ముదియ. దే. వి. 1. ఆ. పృ. 5, ఆ. 203:

చూ, సంతోషము, 2. గా. హరి. 4, ఆ.

269: చూ, లక్ష్మి 1; 3. గనిమచేరిక

నేల: చూ, పాటిపు. 2. (భూమి. 1)

ముదియ. దే. వి. 3. చూ, మామొను. 1.

గామా. 5, ఆ. 198

ముదియ. దే. వి. 3. చూ, మామొను. 1.

1, ఆ. 198 చూ, మామొను. 1.

ముదియ. దే. వి. 3. చూ, మామొను. 1.

3, ఆ. 64 చూ, మామొను. 2 చూ,

ముదియ. దే. వి. 7, ఆ. 74.

ముదియ. దే. వి. (రూ-ముదియ-ముదియ)

1 వాక్యము. పా. 1, ఆ. 50 చూ,

పా. 2 వాక్యము; పా. 2 వాక్యము. పా. 4, ఆ. 306. చూ, సంతోషము.

ముదియ. ద్వ. వి. ఆర్థము: చూ, వాయుము. 1.

ముదియ. దే. వి. చూ, మామొను.

ముదియ. సం. వి. ఆ. (స్త్రీ. 1. ముదియ. పర

కీ. మామొను: చూ, ముగ్ధ 1, ద. వి. (1).

ఆడు. య 2, ఆ. 100 చూ, (స్త్రీ.

ముదియ సం. వి. మామొను, పృథ్వి, ము

నిమ్మి, చూ, మామొను.

ముదియ. దే. వి. చూ, ముగ్ధ 1.

ముదియ. అం. మిత్రి ముగ్ధముగనున్న

గ్రహము ముగ్ధమును ముగ్ధము. సంతోషము

సంగీతము, సాహిత్యము, పుస్తకము

గలుగు చూ, ఆహారము.

ముదియ. దే. వి. చూ, ముగ్ధ 1.

ముదియ. దే. వి. చూ, ముగ్ధ 2.

ముదియ. వై. వి. ముగ్ధ (రూ-ముగ్ధ-ముగ్ధ

య-ముగ్ధము) చూ, ముగ్ధ 1.

ముదియది. వై. వి. ముసలిది, ముద్దిచూ, పృథ్వు
ముదియనివారిలోఁజెడ్డ. ద్వ.వి:చూ,బ్రహ్మ. 1.
ముదియనివారు. ద్వ. వి. బ దేవతలు. ఆం,

పద. సుర. 38: చూ, వేలుపు.

ముదియ. దే. అ. క్రి. చూ, డొక్క. 3.

ముదిరము. సం. వి. అ. పుం:చూ,మేఘము. 1

ముదిరుడు. సం. వి. అ. పుం:చూ, విటుడు.

ముదివాడు. దే. విణ: చూ, ముది. 2.

ముదిసినవాడు దే విణ —వై.—సాం.మా. 4.

ముదుక. దే. విణ: 1: చూ, ముది. 2. వై. 4.

ఆ. 44; 2. రూ.ముతుక. వారి, పూ. 5,

ఆ. 143: చూ, డెరను. 2

ముదుకడు. దే. విణ: చూ, ముది. 2.

ముదుకసరులు. దే. వి. బ: చూ, ధాన్యము.

ముదుగు. దే. విణ: చూ, ముదుక. 2.

ముదుగునూకలు. దే. వి. బ గండ్రినూకలు:

చూ, శంబుకము.

ముదుటుంగరము. వై. వి:ముద్దాంగుళి. (ద్వ.

ఆం. క. ర.) రూ.ముద్దుటుంగరము:

చూ, భూపణము. 2—౧౨—(౨).

ముదురు. దే. విణ: 1: చూ, ముది 1. పాండు.

2, ఆ. 109; 2: చూ, ముది 2; ఆ. క్రి.

3. (కాయలోనగునది) పరిణమించే. చూ,

వికసించే; 4: చూ, పర్ణిలు.

ముదురుమొగ్గ. దే. వి. పుష్పించేటకు సిద్ధమైన

మొగ్గ: చూ, మొగ్గ. 1.

ముదుసరి. దే. విణ: చూ, ముది 2.

ముదుసరితనము. దే. వి: చూ, ముది. 1.

ముదుసలి. దే. విణ: చూ, రూ.ముదుసరి.

ముదుసరిది. దే. విణ: చూ, ముదియది.

ముద్దపర్ణి. సం. వి. ఈ. శ్రీ. పిల్లిపెసర*:

చూ, పెసర.

[హయము.

ముద్దభుక్తు. సం. వి. జ్. న. గజ్జము: చూ,

ముద్దము. సం.వి.అ.పుం.బ. పెసలు: చూ, పెసర.

ముద్దము. సం. వి. అ. పుం. 1: అపదారణము,

ఉద్భాతము, కర్మరము, కుద్దారము-కుద్దా

లము-కుద్దాలము, ఖనిత్రము, ఖాత్రము,

ఘనము, టంక-టంకము-టంగము. (తే).—

గుద్దలి, త్రిపుకోల-త్రిపుకోల, గారిగ-బా

రిగ. తద్విశేషములు.—౧.అభి (చూ,పీలి.

2.౨.), కాస్తకృద్దాలము, రదని. (తే).—కణ్ణ

గుద్దలి; ౨. (తే).—కోటుడుపాఱ-

గోటుడుపాఱ, చెక్కుడుపాఱ, తప్తకోల-

తప్తకోల, గోకుడుబాఱ; 3. కర్మరము,

కలిలము, కురారము, గాఢముష్టి, చిదిరము,

ద్రుఘణము, పరశువు, పరశ్వధము, స్వధితి.

(తే).—గండగొడ్డలి-గండ్రగొడ్డలి, గొడ్డలి;

౪. కాస్తలోపి, కూటము, ఖనిత్రము,దుర్

ఘణము, వాతర్థి (తే).—ఇనుపగుదియ-

ఇనుపగుడ్డు,గుడుప,గుదియ-గుడె, గునపము-

గునపము,దుడ్డు; ౫ (సం).—ముసుండము,

ముసుండి, ౬. (తే).—కుచ్చిక. (చూ,

కుచ్చిక); ౭. (తే).—చిప్పగుద్దలి,

చిప్పగొడ్డలి; ౮. కాఫాలము;

౯. ఖనిత్రము, ఖనిత్ర్రి, వికఖ. (తే).—

గడ్డపాఱ,పార-పాఱ, ౧౦. (తే).—కొండ

గుద్దలి. (మిగతవానికి “చూ, స్వధితి.”);

2: చూ, సమ్మెట.1; 3. మల్లె*:చూ,హసం

తి. 3; 4: చూ, అననములు; 5: చూ,

మప్పది రెండాయధములు (బాణము. 1).

ముద్దలుడు. సం. వి. అ. పుం. జీవాత్మ: చూ,

హంసుడు. 2

ముద్ద. వై. వి. 1.—ముగ్ధా: చూ, రూ.ముదియ;

దే. వి. 2. కబళిము: చూ, పిండము. 3;

3. పిడుచే. చూ, పిండము. 4.

ముద్దకట్టు. దే. అ. క్రి: అడకట్టు-అడగట్టు,

అడగొను, కరుడుగట్టు, చెముడు, పాయ

బాటు, పాయు, మెత్తబడు. (సం) ఘనీధ

వించే.

ముద్దకమ్మరి. ద్వ. వి. తాయికరగి యనుము
చేసెడు కమ్మరి: చూ, స్వర్ణకారుడు.
ముద్దకప్రము. దే. వి. మ్రొవిల్లతగిలించినకప్ర
ము: చూ, వైశాఖము 2 (మంథానము.)
ముద్దికొలిమి. దే. వి. తాయి యనుముగా కర
గెడుకొలిమి (పల్లము) చూ, రంధ్రము. 1.
ముద్దతు. నా. వి. కాలపరిమితి (ముద్దనుకవులు=
కరారునామా; ముద్దతుక్రియము అవధిక్రి
యము.)
ముద్దపప్పు. దే. వి. పండినపప్పు చూ, సూపము.
ముద్దగము. దే. వి. కప్పతాళము (చూ, గి
గము.) [గుండు
ముద్దయ్య. వై. వి. కుమారస్వామి చూ, స్కం
ముద్దర. వై. వి. ముదాగి అమ్మే, చేప్ప, ము
ద్దు, మొహరు చూ, సికా.
ముద్దిరాలు. ద్వ. విణ ముద్దు. చూ, ముదియ
ముద్దాడు. దే. స. క్రి. 1. చుంబనాది పూర్వక
ముగా లాలనము చేయు. హరిశ్చ. 3, ఆ.
136: ముద్దిడు, ముద్దుపెట్టుకొను; 2. ఆప
రించే. ఉ, హరి. 5, ఆ. 6. చూ, సంబా
లించే [ప్రశ్నినా
ముద్దాయి. నా. వి. శేరిమహాపరిపాడినవాడు
ముద్ది. దే. వి. 1. ఆపడు చూ, విపత్తు; 2. చూ.
ముదియది. [విజ 1, ఆ. 137.
ముద్దిడు దే. స. క్రి: చూ, ముద్దాడు. 1
ముద్దియ. వై. వి. ముద్దా చూ, రూ-ముదియ.
ముద్దీడు. దే. వి. శోత్రిము చూ, ముల్లుకోల.
ముద్దు. వై. వి. 1. పేయము. ఆం, పదా. చర.
7: చూ, స్నేహము; 2 తామరదుద్దు
ఆం, భా. పృ 165 చూ, మిద్దియ. 4,
8: (సం) — మంబనము. తద్వై. — నొంతరి
ముద్దు; 4 = ముదాగి: చూ, ముద్దగ “ముద్దు
టుంగరము.”; విణ. 5. ప్రియమైవది. (ఉ,
హరి. 4, 7) అనెను, పాటన, పాటింపు.

(సం). — ఆదరము, ఆదృతి: చూ, సౌందర్య
ము; 6 = ముద్దు. మనోజ్ఞత: చూ, హృద్య
ము; విణ. 7. మనోజ్ఞము. “అలక మిగుల
ముద్దుగానున్నది.”: చూ, హృద్యము.
ముద్దుడు. వై. విణ. — ముద్దు ఉ, హరి. 3, ఆ.
100: చూ, వైశాఖము [చూ, పట్నము.
ముద్దుగలకాళ్ళ పురుపు. ద్వ. వి. జీంటముక్కాల్లి:
ముద్దుగలకెల్లులబిడ్డడు. ద్వ. వి. చూ, ముద్దుముగ్గు.
ముద్దుగుమ్మ. ద్వ. వి. (రూ-ముద్దులగుమ్మ.)
1. మనోజ్ఞురాలగు అడుది. చూ, స్త్రీ;
2. అడుగు. చూ, స్త్రీ.
ముద్దుగుంబులు. చా. మనోహరముగానుండుట.
“ముత్యాలపరులతో ముద్దుగుంబు” (శృం
గారివైశిష్యము.); “ముద్దుగుంబులుగా ముది
పెండ్లికొడుకా అనిన పెండ్లికివచ్చిన స్త్రీ
లంబులు నాభాగ్యతో అన్నట్లు (బోనోక్తి)
ముద్దుగులము వా వి: చూ, ముచ్చిపుక.
ముద్దుటుంగరము వై. వి. = చూ, రూ-ముదు
టుంగరము. రామా. 6, ఆ 186
ముద్దుగుంబులు వై. వి. — వై. — [బింబే.
ముద్దుపెట్టుకొను ద్వ. స. క్రి. (సం). — చుం
బుగ్గుపొలిచు ద్వ. వి. చూ, ధాన్యము.
ముద్దుముగ్గు. వా. విణ: చూ, బిల్లిపిల్లి 4
ముద్దురాలు ద్వ. వి. (ముద్దులు + ఆలు): చూ,
ముద్దుగుమ్మ.
ముద్దులగుమ్మ. ద్వ. వి. చూ, రూ-ముద్దుగుమ్మ.
ముద్దులాడి ద్వ. వి. 1 — వై. —; విణ.
2. మనోజ్ఞురాలు చూ, స్త్రీ
ముద్దులాడు. ద్వ. విణ: చూ, మనోజ్ఞాడు.
భాగ. 10, సం పూ 1253
ముద్దులునుల్కుట చా. చూ, ముద్దుగుంబులు.
“ముద్దులునుల్కుట భజన సాహసం గొడల
గల్గి దీక్షితుల్.” (కపిశిష్ట సాయనము).
“ముద్దులునుల్కుచున్నయుగ్మలి.” (కపిశన
మనోరంజనము)

ముద్దులుమాటగట్టుట. జా'చూ, ముద్దుగురియట. "సుటికొన్ని సంగతులు ముద్దులుమాటగట్టజోలు". (శ్రీనివాసవిలాసము).

ముద్దె. దే. వి: చూ, ముద్దు. 2.

ముద్ది. సం. వి. ఆ. శ్రీ: = చూగు. 1. చూ, ముద్దరి; 2. ఉంగరము లోనగువానియందుగల సంజ్ఞాక్షరములు; 3. ధాన్యపురాశిపై ముద్ది బరగడ; ఆం 4: చూ, అలంకారము 3 ("చెప్పడలచినది పదములందుఁ జోపుట. ఉ గా — నితంబునర్విత్తన్వి. "); 5: చూ, నల్లపూస్తములు.

ముద్దిగడ. మి. వి. రాజోదండము.

ముద్దిగము. సం. వి. ఆ. స. 1. ముద్దింగిచేట, 2 = ముట్టిడి ఆకరిమించినిచ్చింధించేట చూ, ముట్టిడి ప్రాత్రము. చూ, సంపుటము. 3. ముద్దిగత్రొసంపుటము. సం. వి. ఆ. పుం. అచ్చే ముద్దిపలక. వా. మి. వి. (ధాన్యపురాశిపైని వేయు) ముద్దిబల్ల: ముద్దిబల్ల.

ముద్దిబల్ల. వా. మి. వి. — పై. — "ముద్దిబల్లపట్టి డెబ్బతిన్నట్లు"

ముద్దిలు. ఆం ఫోచరి, భూచరి, మధ్యమ, పిణ్డ్రభి, శాంభివి (5).

ముద్దింగునీయకము. సం. వి. ఆ. స. = ముద్దుటుంగరము: చూ, ముదుటుంగరము.

ముద్దిగ్గరకాల. సం. వి. ఆ. శ్రీ: ముద్దిగ్గరకాల, అచ్చేగూటము — అచ్చుకూటము: చూ, సదనము. 1.

ముద్దిగ్గరక్షకము. ఆం: చూ, కళలు.

ముద్దిగ్గరాక్షసము. ఆం. (ఈగ్రింధమును విశాఖుత్తుడు వాసెను): చూ, కాన్యనాటకములు. [క్షరకాల.

ముద్దిగ్గరకాల. సం. వి. ఆ. శ్రీ: చూ, ముద్దిగ్గరము. సం. స. కి. 1. ముద్దిగ్గరికితము చేయు: అచ్చేవేయు; వా. 2. చక్కాంకిత

ము చేయు; 3. ఉత్తరములోనగువానివీడి నీలునునొక్కు (కొట్టు.) [గరము.

ముద్దిక. సం. వి. ఆ. శ్రీ: చూ, ముదుటుంగముద్దికము. ఆం: చూ, ఆసనములు.

ముద్దితము. సం. వి. 1. ముద్దింపబడినది; 2. ముకుళింపబడినది: ముకుళితము; ఆం. 3. చూ, గమకములు.

ముధ సం. వి. ఆ. శ్రీ: చూ, వ్యర్థము.

మున్. దే. అవ్య: చూ, ముంగల. 3.

మునక. దే. వి. రూ-మునుక: చూ, స్నానము 1. మునగ వై. వి = ముంగి రూ-మునుగ.*: చూ, శిగుర్రు

మునస. దే. వి. ఏతపుమార్గివిమోదియభాగము. (ఏతపుమార్గివికిరియ భాగము మీట); తద్వి. — ముంగిసమార్గము

మునసపు(బు). వా. వి. రూ-మున్సపు. 1. (గా మాధికారి: అధ్యక్షుడు; 2: న్యాయాధికారి "డిప్టీ"ప్రమునసబు."

ముని సం. వి. ఇ. పుం. 1. బుని (పరిష్కా) చూ, సన్యాసి; 2. చూ, బద్ధుడు; 3. అగినియ: చూ, శుకనాసము, దే. వి (1) అత్యగ్గము; (2) యత్నము: చూ, సన్యాహము. 2; వి. (3) పృత్తియందు మునుజబ్బము యొక్క అంత్యోకారమునకు ఇకాగము వచ్చినరూపము. "మునివేర్లు, మునిముచ్చే." మునిగించే దే. స. కి. 1. స్నానముచేయించే; వా. 2. (కనబడవండునటుల పడవ లోనగునవి) నీటిలో మునుగునట్లు చేయు.

మునిగినవాడు దే. వి. ఆ. ప్లుతుడు: చూ, స్నాతుడు.

మునికొంగు. దే. వి: చూ, రూ-ముంగొంగు.

మునికోల. దే. వి. 1: చూ, రూ-ముల్లుకోల; 2: కక్కసము, కమిచీ, కసము, కొరడా, చేబుకు, చేవుకు-చోకు, చేరుకోల-

చేక్కోల-చేటుకోల-చేబులకోల-చేర్లకోల, జోటి, తరటు-తేటు, సం పెట-సమ్మెట, సాటి. (సం).—అర్చి, కళ, క్రిక చారకము, తోత్రము, తోదనము, పాజనము. (మిగతవానికి “చూ, సమ్మెట. 2”) మునిచీకటి. దే. వి (మును + చీకటి) పొద్దుకుంకినతోడనే పచ్చెడుపలుచేసి చీకటి, మునిమునిచీకటి (అనికొంచులు): చూ, మేచకము. 1.

మునిబొమ్మలు. అం. చూ, పశవిధబొమ్మలు. (కండిమాలాదు లళనముగ గ్రహించి గాంధుజి తపోనిష్ఠగణి వేదశాస్త్రములను కర్తివ్యా కర్తివ్యములను నుద్దేశించి విశేషానముచే సత్వివాహుగల వాచే బొమ్మలు. “శ్లో ఫలమాలాశిరోదంతో తపస్వీ వేదశాస్త్రవిగ్, కృత్యా కృత్య విశేషో ప్యవహునిరుచ్యతే”). మునిమనుషుడు. దే. వి. (మును + మనుషుడు.) పృథాసుగడు, పరంపగుడు. రూ-మున్నునుమడు: చూ, నూనుడు. 1.

మునిమనుషురాలు. దే. వి. పృథాత్రి. రూ-మున్నునుమరాలు చూ, నూను. 1.

మునిమాపు దే. వి. (మును + మాపు) చూ, పృథోపము. 1 సా. 1, ఆ. 49.

మునిముంగల. ద్వ. వి. (ముంగల + ముంగల) ఎట్టినిదుట చూ, మెట్టి మెట్టిలు.

మునిముచ్చే. దే. వి. (మును + ముచ్చే) 1: చూ, పశ్యతోహరుడు. 2. కళా. 3, ఆ. 188: చూ. హరకుడు. 1; 2. పశ్యతోహరురాలు. చూ, హరకుడు. 1. (“చూ, స్త్రీ.”) మునియేడు. దే. వి. (మును + ఏడు) రూ-మున్నేడు. నిరుటికి తొలియేడు: చూ, సంవత్సరములు. [2: చూ, వార్షికకాడు. మునిసి. వా. వి. 1. తురకచేదుపు చెవ్వవాడు; మునిసత్వ. అం: చూ, ద్వాదశసత్వలు.

మునిందుగిడు. సం వి. అ. పుం. 1: చూ, బుద్ధుడు; 2: చూ, సన్యాసి (బుద్ధి) మును. దే. వి. 1 (రూ-మునుపు-మున్ను) పూర్వకాలము: చూ, మొదలు, 4; 2 (రూ-మునుపు-మున్ను) ఆగంఘము: చూ, మొదలు 4; 3 ఆంఘము, తుది హరి. పూ. 7, ఆ. 198: చూ, సుప; అవ్య 4. చూ, ముంగల.

మునుగు. దే. అ కి. రూ-మున్ను. 1 చూ, మరణించే. సాం. మా. 36; 2. మునుక వెయు. చూ, స్నానమాడు; 3. అడగు. భో. 1, ఆ. 101. చూ, సుగ్గు. 4; 4. చూ, సజించే, 5 మునుగుపడు: చూ, లాంచే. మునుగువాడు. దే. వి. ఆ. పు. పు. చూ, స్నానుడు.

మునుక. దే. వి. రూ-మునుక మునుగులు. 1. చూ, స్నానము 1; 2. మునుక నేయుట. వి. 1, ఆ. 121. చూ, స్నానము. 1.

మునుకు. దే. అ. కి. 1: చూ, సంతాపించే. శై 7, ఆ. 115; 2. మానిపలుకు. భో. 5, ఆ. 66; 3 పలుకు. శై. 3, ఆ. 44: చూ, పచించే [సన్యాహము. 2.

మునుకుప. దే. వి. పూనిక. య. 3, ఆ. 16. చూ, మునుకును. దే. అ. కి. రూ-మునుకును. చూ, ముందుపడు.

మునుకోలు. దే. వి. మునుకునుట. [నగళ. మునుగ. శై. వి. మురంగి: చూ, రూ-మునునుగట్టు. ద్వ. వి తూరుపుగొండ: చూ, పగ్గితము.

మునుచీకటులవిచ్చే మొగ్గ. ద్వ. వి చంద్రుడు. వేం. అం. 11: చూ, హిమాంశువు.

మునుచే. దే. పే. చూ, రూ-ముంచే.

మునుపడు. ద్వ. అ. కి. చూ, మునుకును.

మునుపు. దే. వి. రూ-మున్ను: చూ, రూ-మును. 1—2.

మునుము. దే. వి. రూ-మున్ను 1. పైరువండిన
పిదప కోయుటకేర్పఱచుకొనిన పరిమితి:
పాయ; 2. పరుస, పంక్తి: చూ, కేర్పి 1;
3. ఎదురు: చూ, మందరి.1;4. ఎదుటివోటు;
5: చూ, నేనాముఖము, 6 తఱచే దినము-
తఱచుచేదనము, ఒత్తడి, ఒత్తు, జేరము; విణ
7. తఱచే. పారి. ఉ. 9, ఆ. 46: చూ,
మొత్తము, వా.వి. 8. నాటునాటెడుపరుస.
మునుముకొను. దే. అ. కి. పరుసపెట్టు.
మునులయిల్లు వా వి. ఆనుటిల్లు చూ, సెదనము 1
మున్నును. దే. అ. కి. చూ, రూ-మునుకొను.
మున్ను. దే. అ. కి. చూ, రూ-మునుగడు. (మును
క పేయుటను. — పాండు. 4, ఆ. 136.)
మున్నడి. దే. అప్య. కి. విణ. (మున్ను + అ
డుగు) ముందుగా: రూ-మున్నాడి.
మున్నరిక. దే. వి. 1. తొలిదుక్కి: చూ, లాం
గలము.1;2 ధైర్యము.విజ 3, ఆ. 144: చూ,
ధైర్యము. 1. [మున్నడి. పా 1, ఆ. 103
మున్నాడి. దే. అప్య. కి. విణ: చూ, రూ-
మున్నటిచొలి. ద్వ. వి. ఊరిసాగరకన్యక:చూ,
లక్ష్మి. 1. [దే. 10.
మున్నటిపట్టి. ద్వ. వి: చూ, హిమాంతువు. పాం.
మున్నటియగి. ద్వ. వి: చూ, బడబాలనము.
మున్నెరు. ద్వ. వి. (మును + నీరు): చూ, సము
ద్రము. పాండు. 2, ఆ. 103.
మున్ను. దే. వి: చూ, రూ-మును. 1—2
మున్నులు. దే. స. బ. (మూడు + నూలులు)
మూడునూలులు.
మున్నులు. దే.వి త్రిమాతీ:రూ-మూన్నులు
ముప్పి, ముప్పేట: చూ, మాత్రిము 1.
మున్నెరిక. దే. వి. పూర్వరాగమువలన గలిగిన
రహతాపము.
మున్నేడు. దే. వి: చూ, రూ-మునియేడు.
మున్ను. దే. వి: చూ, రూ-మునుపు.

మున్ను. దే. వి: చూ, రూ-మునుము.
మున్నిపు. వా. వి. చూ, రూ-మునుపు (బు.)
ముప్పండుగి. ద్వ. వి. బ. ముప్పదిమంది.
ముప్పటిలు. దే. అ. కి. రూ-ముప్పటిల్లు.
చేల్లారు: చూ, సుగ్గు. 4.
ముప్పటిల్లు. వా. అ. కి. — పై —
ముప్పది. ద్వ. స. (మూడు + పది): మున్నె(30).
ముప్పదియాతొండది. ద్వ. వి. నిరితిము, లోల,
మిక్కిలియిచ్చగలిది చూ, స్త్రీ. [రిక్కి-
ముప్పదిరెంటిగుంపు. ద్వ. వి. రేపతి: చూ,
ముప్పదిరెండాయుధములు. అం. (చూ, బాణ
ము 1 లు) బాణము, ఖడ్గము (కటారి,
తోమరము (కోడండము), స్తోమము, చేరి,
స్వగము, శక్తి, యష్టి, భిండివాలము, పరి
ఘము, పరిశ్రవము, గడ, పాగిసము, ముద్ద
రము, ముసలము, శూలము, పాశము, చక్ర
ము, మునుండి, పండము, పజ్జిము, అశని,
పాలము, అగిప్తము, క్రికచము, కుంతము,
పరశువు, శంకువు, వేణువు, తోత్రము,
కులాలము, త్రిశూలము. (32) (చూ, ఆయుధ
నామవిశేషములు. 657 వారట.)
ముప్పదిరెండు. ద్వ. వి (సం) — ఆకృతి.
ముప్పరువునేల. దే. వి. కోశత్రయము: రూ-
ముప్పర్వనేల. [పర్వ పాత్రము.
ముప్పర్వ వా. వి చిరాజ్జర్జాలులేని పరుస
ముప్పర్వనేల దే. వి: చూ, రూ-ముప్పర్వనేల.
ముప్పలము. ద్వ. వి. (మూడు + పలము.)
మూడుపలములు. [మూడుపాతికలు.
ముప్పాతిక. ద్వ. వి. (మూడు + పాతిక)
ముప్పావు. ద్వ. వి. (మూడు + పావు) మూ
డుపావులు. [మూడుపావులాల.
ముప్పావులా. ద్వ. వి (మూడు + పావులా)
ముప్పిడి. దే. వి. (మూడు + పిడి) చోతు:
చూ, రిప్తి 2. [పిలు.
ముప్పిరి. దే. వి. (మూడు + పిర) మూడు

ముప్పిరి. దే. వి. (మూడు + పిరి) చూ, మున్నూలు; విణ. 2. మూడుపిరులుగలది.

ముప్పిరిగొను. దే. అ. క్రి. 1. మూడుపిరులు గా పెనగొను; 2. పెనగొను. నిర్వ. 10, ఆ. 140: చూ, వెంటిగొను.

ముప్ప. దే. వి. 1. వార్ధకము: చూ, పావిరము; 2. చూ, విపత్తు. రామా. 7, ఆ 119.

ముప్పుట. దే. వి. (మూడు + పూట) మూడుపూటలు.

ముప్పె వా. వి: చూ, వ్యాధుడు. 2.

ముప్పేట. దే. వి: చూ, ముప్పిరి.

ముప్పేటపేరు. దే. వి. త్రిసరిము: చూ, హసణిక. 2 (చూ, భూపణము. 2.)

ముప్పై వా. వి: ముప్పది (30).

ముప్పొంగు. దే. అ. క్రి. (మూడు + పొంగు) మూడుపొంగులు పొంగు.

ముప్పొత్తులు. దే. వి. బ. (మూడు + పొత్తులు) అనడ్డ: చూ, సరూట

ముప్పొక్కలాడు. దే. వి. (మూడు + పొక్కలు + అడు.) త్రిగుణాత్మకుడు చూ, వేలుపు.

ముబ్బడి దే. విణ: చూ, రూ-ముమ్మడుగు

ముబ్బడించే. దే. అ. క్రి. ముమ్మడియగు: రూ-ముమ్మడించే

ముబ్బసనాల్గిము. ద్వ. వి: చూ, సూర్యుడు. ఆం, పదా. సుర. 21. [మందె.

ముబ్బ. దే. వి. నితంబపార్శ్వము: చూ, ముబ్బేడ. వా. వి. మూడు + బేడ) మూడుబేడలు.

ముముత్తుత్వము. అం: చూ, సాధనచతుష్టయము.

ముముత్తువు సం. విణ. (ఉ) విధవనిచ్చ

గలవాడు.

ముమూర్ష. సం. వి. ఆ. శ్రీ. చేపనిచ్చ: చూ, వాంఛ. [గలవాడు.

ముమూర్షువు. సం. విణ. (ఉ) చేపనిచ్చ

ముమ్మడి. దే. విణ: చూ, రూ-ముమ్మడుగు.

ముమ్మడించే. దే. అ. క్రి: చూ, రూ-ముబ్బడించే.

ముమ్మడుగు. దే. విణ. మూడురెట్లు: ముబ్బడి-ముమ్మడి.

ముమ్మనుమడు. దే. వి: చూ, రూ-ముని మనుమడు. [మనుమరాలు.

ముమ్మనుమరాలు. దే. వి: చూ, రూ-ముని

ముమ్మరిము. దే. విణ. 1. అధికము. పంచ; నా. 3, ఆ. 84: చూ, హేరాశము.

2 చూ, విజృంభణము. [సంచడించే.

ముమ్మరించే దే. అ. క్రి. అశ్రికయించే: చూ, మమ్మలు. దే. వి. (మూడు + మాలు)

మూడుమాలులు.

ముమ్మాడు. దే. స. (మూడు + మూడు). మూడుమూట్లు: రూ-ముమ్మాడు. తొ

న్నిడి, ముత్తిగ. (చూ, ఓస్)

ముమ్మాడు. దే. స. (మూడు + మూడు) - పై. -

ముమ్మాల దే. వి. మూడుమూలలుగలది.

ముమ్మెన. అం: చూ, మొనలు.

ముమ్మెనవాల ద్వ. వి. (మూడు + మొనవాలు)

త్రిశిఖము, త్రిశూలము: చూ, బాణము. 1. 3 ర.

ముమ్మెనవాలదాలుపు. ద్వ. వి. శూలి: చూ,

శివుడు

ముమ్మెనవాలంట. ద్వ. వి. - పై. -

ముమ్మాటు. దే. విణ. (మును + మోటు)

మూఢశిరోమణి.

ముయ్యంచే. ద్వ. వి. (మూడు + అంచే)

1. మూడుమూలలు; విణ. 2. మూడుమూలలుగలది. [చూ, తృణము. 1.

ముయ్యంచేతుంగ. ద్వ. వి. మూడంచేతుంగ*:

ముయ్యగ్గి. ద్వ. వి. అగ్నిత్రయము: చూ,

పహ్ని. 1. [నికలు, పుడపపట్నము.

ముయ్యడ. ద్వ. వి. (మూడు + అడ) అలు మా

మయ్యాకుబొన్న. ద్వ. వి. (మూడు + అకు +

పొన్న.) మువ్వంచోకు*: చూ, సాలపల్లి.

మయ్యాలు. దే. స. (మూడు + అలు) మూ

డుఅలులు. 2 x 8 = 18.

ముయ్యెలగుట్ట. ద్వ. వి (మూడు + ఎల్ల + గుట్ట) 1. మూడు ఎల్లలుకలియువోటు: చూ, స్థానము. 1; 2. మూడుదారులుకలియువోటు, త్రికము. స్వా. 3, ఆ. 34: చూ, మార్గము. 1. [డేర్లు. $3 \times 7 = 21$. ముయ్యెడు. దే. స. (మూడు + ఏడు) మూడు ముయ్యెలు. దే. వి (మూడు + ఏలు) త్రిపక్షగ, గంగ: చూ, నది ముర. సం. వి. ఆ. స్త్రీ = మరుసము. వాసనగల మొక్క: చూ, రాజార్హము (చూ, స్లక్కి) మురంగి. సం. వి ఈ స్త్రీ = మునగ కారు మునగ*: చూ, శిగువు. మురకనాటిబాగ్గిన్నానలు. అం. చూ, ఆంధ్రులు. 853 పాటలు (మురకనాడులు, నెన్నూరు మురకనాడులు అని చెందువిధములు. పుక్లయ జాన్వీదులు బాత్యాయనమాత్రమువారు) మురజబంధము. అం. (మర్దలబంధము) చూ, శబ్దాలంకారములు. (హేతువు. 2) మురజము. సం. వి అ. పుం. 1. మృరంగము (నీనిమోరమాన్దన) చూ, వీణె; అం. 2: చూ, ఆనధవాద్యములు మురిటి. దే. వి. చూ, పుచ్చము అం. పదా. 5-7 మురగారుసింగు వా. వి: కంఠస్వము, కంఠస్థువు. (నిమ్మ పండ్ల సమున నూటి ఎండించిన శుద్ధి) మురిబ్బ. వా. వి. మురబ్బా. 1. వెంకితము మురగ్గి; 2. అల్లపుమురబ్బా అను లేవ్యము మురబ్బా. వా. వి. — పై. — మురిల్పి. వా. వి: చూ, మురిబ్బ. 1. మురమర్దనడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, విష్ణువు. 1. [(చూ, ముర). మురము. దే. వి. అందుగు * చూ, స్లక్కి. మురముర. దే. వి. 1. మూలుటయందగు ధ్వన్య నుకరణము: చూ, హూహూ; 2. అణుగుటయందగు ధ్వన్యను కరణము: చూ, హూహూ.

మురలి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. పిల్లనంగోరి. పాండు 1, ఆ. 164: చూ, వీణె; 2. అశ్వ ధారావిశేషము. పా. 2, ఆ. 101: చూ, వాయము. [హేళనము చేయు. మురళించే దే. స. క్రి. తిరస్కరించే: చూ, మురళ్యాదులునుపిరిములు. అం: చూ, వాద్యములు. [మొరాయింపు. మురాయింపు. వా. వి. బుకాయింపు: చూ, మురారి. సం. వి. ఇ. పుం. 1. కృష్ణాడు. చూ, క్షిప్రు. 1; 2. ఒకానొకకవి. మురాలము దే. వి. దిగగుడుపు: చూ, సురాలము. 1. [సురాలించే. మురాలించే. దే. స. క్రి. దిగదుడుచే: చూ, మురి. దే. వి. 1 కంఠకావరము, గర్వము. అచ్చ. క్రి. కాం. 32: చూ, హంకారము; 2. నడక యందలి కులుకు: మురిపము - మురిపము. మురించే. దే. పేర్. అంకించే, త్రిప్ప, త్రిప్పి యాడు, మలపు, ముఱకటించే. తద్వి — కడుపులో త్రిప్పనను. — గుండించే — గూండించే. మురికాడు. దే. వి. గర్విష్టాడు. అచ్చ. వాల, కాం. 199. చూ, హేరింబుడు. మురికి. దే. వి. రూ - ముతికి. మాలిన్యము: చూ, మలినము. 1. మురికొను. దే. స. క్రి. (మురియ + కొను.) ఖండించే. శా. హరి. 6, ఆ. 10: చూ, సెలగు. మురిగొలుసు. దే. వి. ముంక్షేతివేసికొనెడి బంగారు మెలికలగొలుసు: చూ, భూపణము. 2-౧౨-(అర) మురిపము. దే. వి: చూ, మురి. 1-2. (గర్వము నను. — శా. హరి. 1, ఆ. 57.) మురిపెము. దే. వి. — పై. —; 3: చూ, విలాసము. 2; 4. శృంగారగర్వము: చూ, హంకారము.

మరియ. దే. వి. మక్క: చూ, శకలము. 4. మురియబడు. ద్వ. అ. కిరి అతిశయించే పంచ. నా. 1, ఆ 282. చూ, సందించే 2. మరియ. దే. అ. కిరి. 1. నడుమనప్పుడు పలుకు; 2. గర్వించే. చూ, హంకిరించే, 3 నివర్తిల్లు. చూ, పట్టిల్లు, 4 తెగు హరి. ఉ. 2, ఆ. 60 చూ, వర్జిక్కనాలు, 5. పాకము చెడు: చూ, విలుగు. 5
మరుడు సం. వి. ఆ పుం మరుడమరక్కనుడు చూ, రాక్షసుడు. 1.
మరుగు. దే. వి. (రూ-మరు-మరువు-మర్వ.) 1 మంక్షేతినగ: చూ, భూపణము 2-౧౨-(౨౫); 2. అల్లిక వేసిన బంగారుకమ్మి. మరుము. దే వి అంచును* చూ, సల్లకి. (రూ-మరము.)
మరునడ. దే. వి. చూ, ముళి. 2
మరువు. దే. వి. రూ-మర్వు. 1. గర్వము. 2, ఆ. 52. చూ, హంకారము; 2. చూ, సాంధ్యము; 3. శృంగారగర్వము: చూ, హంకారము; 4 చూ, రూ-మరుగు. 1, 5. చూ, రూ-మరుగు. 2; 6. చూ, విలాసము. 2; విలా 7 సుందరిము బిరి 5, ఆ. 29. చూ, సాంధ్యము, 8 మంజులము చూ, హృద్యము
మర్దు దే. వి చూ, రూ-మరుగు.
మర్దురము సం. వి. అ. పుం 1 మర్దు, 2. మార్దునిగుట్టము. చూ, హయము.
మర్దుగుడు. సం వి. అ పుం చూ, మన్మథుడు.
మర్దు దే వి, విలా చూ, రూ-మరువు.
ముజుకటము దే. వి. ముజుకటించేట.
ముజుకటించే. దే స కిరి: చూ, మురించే.
ముజుకము. దే. వి నిమ్మ: చూ, హంకారము ముజుముజుము. దే. ఆ. కిరి. కోపవికారము హేళు: ముజుముజులాడు.

ముజుముజులాడు దే అ. కిరి చూ, ముజుముజుము. ముజి. దే. వి. 1: చూ, కార్యము; విలా. 2 అల్పము: చూ, స్వల్పము, 3 సత్సితము: చూ, హీనము. 1.
ముజికి. దే. వి. 1 నింకిరి చూ, మలము 1; 2. కల్పనము. చూ, మలినము. 1.
ముజికికాలువ. చా. వి. ముజికినీగుహాపుకాలువ. (ఇది పంటపనికిండు) గ్రుక్కడి. ముజికిగుంట నా వి. సత్సితగుంట; చూ, ముజుముజికి పెనుట దే వి. కొంచే చూ, స్వేదము. ముజికినాడు దే. వి. ఒక దేశము. రూ-ముజికి నాడు-మురికినాడు (అనికొంచు) (చూ, ముగక నాటి బాప్రొలులు.) [చకము. 1. ముజికిచీకటి దే. వి. గుచ్చుచీకటి: చూ, మేముజిముజి. దే విలా. కొంచెముకొంచెము చూ, స్వల్పము.
ముజిముజిచీకటి. దే వి: చూ, ముజికిచీకటి. ముజియు దే. అ. కిరి గర్వించే, రూ-మురియు అప్పు, కల్పం, కాం. 72. చూ, హంకిరించే. [య; 2 చూ, పీయూషము. ముజు. దే వి రూ-ముజు 1. చూ, మురిముజుగు దే. అ. కిరి 1. ముచ్చ-మచ్చు; 2 చూ, సదమడుగు. మార్క. 2, ఆ. 41. ముజుగుడు. దే విలా. ముజుగినె. న్వా 4, ఆ. 37: చూ, వి ముంపు.
ముజుత్కీస దే పి (ముజుగు+త్కీస) ద్దుంధుమగుగాం చూ, వార్జము. 1
ముజు. దే. వి. చూ, రూ-ముజు.
ముజుబొము దే కి చూ, గామబొహి.
ముజుబొలు. స్వ. కి. చూ, రూ-ముజు 2. ముచ్చ. దే వి: చూ, రూ-ముజువు 2
ముజు. దే. వి. రూ-ముజుకు చూ, నింహి. 2 (ఇదికపిములక, తెల్లములక, పెద్దములక అని త్రివిధము)

ములకాలకట్ట. వా వి: చూ, ములుకోల. (ఉత్తర సర్కారులలో వాడుక.)

ములికి. దే. వి. రూ-ముల్కి. 1. అంప: చూ, బాణము. 1; 2. బాణపుటలుగు: చూ, బాణము. 1; 3. బొంగరపుముల్లు; వా. 4. మనసునవాటిన మాట: చూ, శబ్దము. 2

ములు. దే. వి. రూ-ముల్లు. 1. కంటకము: చూ, సీతాగిము; 2. సీవారాదిశూకము: చూ, సీతాగిము; 3. తాగిముల్లు, మొల: చూ, సీతాగిము; 4. మల్లయుద్ధాయుధాగిము: (బ) మల్లు.

ములుక. దే. వి: చూ, రూ-ములక*.

ములుక త్తి. ద్వ. వి. ముల్లుతీసెడుక త్తి: చూ, రిప్పి. 2.

ములుకోల. దే. వి. 1. (ములకాలకట్ట): చూ, రూ-ముల్లుకోల; 2. తోత్రము: చూ, రూ-ముల్లుకోల.

ములుగ. దే. వి: గరియ-గరుగు-గలుగు*.

ములుగు. వై. వి. 1. మూలక. బొక్కసము: చూ, పంటనాల; దే. వి. 2: చూ, రూ-ములుగు. 1; ఆ. కిర్. (రూ-ములుగు-ముల్లు.) 3. నొప్పిచే ధ్వనించే. ఉ, హరి. 6, ఆ. 77: చూ, రూ-ములుగు. 3; 4. అజమే: చూ, శబ్దించే. [మొగదీర.

ములుగొలిమిడి. దే. వి. ఇత్తురము*: చూ, ములుగోరంట. ద్వ. వి. ఝింటి*: చూ, సహ. 2. ములుచిత. దే. వి: చూ, రూ-ముల్లుచిత*.

పర. 5, ఆ. 185.

ములుచే. దే. విగ. 1. ధూర్తుడు: చూ, వ్యాధుడు. 2; 2: చూ, మాధుడు. కళా. 6, ఆ. 267; 3. తక్కువ: చూ, వెలితి. 2. [వృత్తము. 6 (బెడిదము. 5.) ములుచేదనము. దే. వి. గట్టిదనము: చూ, ములుజెనుడు. ద్వ. వి: (సం) — ఆలంబుషము,

తిగికంటకము*. [15: చూ, పల. 1.

ములుతారు. దే. వి. ఒకపల. హరిశ్చ. 2, ఆ. ములుతోటకూర. దే. వి. ముళ్లతోటకూర*: చూ, హరిపము. [తాగిసు.)

ములుతాగిసు. దే. వి. చిన్నతాగిసు: చూ, ములుదోస. దే. వి. తోమశి*: చూ, హరినాలుకము. ములుదోసతీతే. దే. వి. — పై. — [నూకరము.

ములుపంది. దే. వి. ఏదు, శల్యము: చూ, ములుబంతి. ద్వ. వి. ఒకానొకచోరసాధనము, గడ్డిగోరు-గొడ్డగోరు, గరుడిగోరు, తలముళ్లు, బలపము: చూ, రిప్పి. 2.

ములుము. దే. వి. బావులనీళ్లు పాటించిపండించెడుపాలుము: చూ, హరిప్పియ. 2 (ధూమి. 1.) ములుమెదుగు. దే. వి. చూ, రోహి. 2.*.

ములునాలుగ. దే. వి. ఒకచేప: చూ, మత్స్యము. 1. [వెంపలి.

ములువెంపలి. దే. వి. కంటకపుంఖి*: చూ, ములువెలగ. దే. వి. పుల్లవెలగ. చతురశ్రికము, గొంథిలము, కళ్ళేరుకము, కంటకకపిత్థము*: చూ, వెలగ.

ములువెను. దే. వి: చూ, వికంకతము 1*.

ములునూపు. దే. ఆ. కిర్. 1. అతిశయించే: చూ, సందడించే; వా. 2. తాగిసుముల్లుబరువువైపుబరగు, ముల్కి. దే. వి: చూ, రూ-ములికి.

ముల్పు. దే. విగ. 1: చూ, రూ-ములుచే. 2. పర: 3, ఆ. 198; 2: చూ, ములుచే. 3.

ముల్లంగి. వై. వి. మూలకమ్. చూ, హస్తీకంద. *. ముల్లంగిపిట్ట. ద్వ. వి: చూ, పక్షి.

ముల్లముచ్చి. దే. వి: చూ, ముల్లుచిత*.

ముల్లకుతాయి. దే. వి. ఒకరకముపత్రిపరశువు: చూ, వృశ్చినము.

ముల్లియ. వై. వి. 1 = మూత. రూ-ముల్లె: చూ, మాట; 2: చూ, ముడుపు 1; 3. చూ, ముడుపు. 2; 4: చూ, ముడుపు. 3.

ముల్లియవిష్ట. ద్వ. వి. మాటలదొంగ: చూ, హారకుడు. 1.

ముల్లు. దే. వి: చూ, రూ-ములు. [సిగ్గు] ముల్లుకోల. వా. వి. రూ-ములుకోల: చూ, ముల్లుచిత. దే. వి. (ముల్లు+ఉచ్చిత) రూ-ములుచిత*: చూ, పండ. 5.

ముల్లుచూపుట. జా. చక్షుపాతము లేకుండుట. "నెలయంగ నశ్వమేధంబులు.....ధర్మము వలనన ములునూపు." (భారతము.) (చూ, ములునూపు. 2.)

ముల్లువుచ్చికోట్టడమే. వా. ఆ. కి. మునుపటి కంటె నెక్కువబాధకలుగు.

ముల్లె. వై. వి.=మూత: చూ, రూ-ముల్లియ. ముల్లెవిష్టవాడు. ద్వ. వి: చూ, ముల్లియవిష్ట. మువురు. దే. స. బ: చూ, రూ-ముగురు.

మువ్వ. ద్వ. వి. (మూడు + వా) 1. మొనలో మూడుసందులుగల పెద్దగజ్జ, గజ్జయ: చూ, భూషణము. 2-గం-(3); 2. ఒకపట్టణము. రూ-మువ్వ: చూ, సీమ (1) (దేశములు.)

మువ్వంచే. ద్వ. వి. (మూడు + పంచే): మూడుపంచేలు; విణ. 2. మూడుపంచేలుగలది. మువ్వంచేకు. ద్వ. వి.(మూడు+పంచే+అకు): చూ, ముయ్యకుబొన్న*.

మువ్వంటు. దే. వి. (మూడు+అంటు) నెలకు లోపలి మూడుపురుడులు. హరి, ఉ. 4, ఆ. 251.

మువ్వకోడె. దే. వి. మువ్వపసరము, కాండి కిని గంతకును కొత్తగా అలవరించెడియెద్దు: చూ, వృషభము. 1. [శార్దూలము. 1. మువ్వగలపన్నె మొకము. ద్వ. వి. పెద్దపులి: చూ, మువ్వదోనె. ద్వ. వి. అడుగునబంటివలకగల దోనె: చూ, హోడము.

మువ్వన్నే. ద్వ. విణ. మూడురంగులుగలది. మువ్వన్నె కాడు. ద్వ. వి: చూ, నూర్యుడు.

మువ్వన్నె మొకము. ద్వ. వి. పెద్దపులి: చూ, శార్దూలము. 1. [బాణము. 1.

మువ్వన్నెవిల్లు. ద్వ. వి. ఇంద్రధనుస్సు: చూ, మువ్వపసరము. దే. వి: చూ, మువ్వకోడె. మువ్వీసము. దే. వి. మూడువీసములు. మువ్వూరు. దే. స. బ: చూ, రూ-మువురు.

మువ్వేలుపులయిక్క. దే. వి: చూ, నూర్యుడు. ముషిణి. సం. వి. ఈ. శ్రీ: చూ, విషముష్టి* (వీనిగింజలు చిట్టివేళ్లరసమున రెండుచోములు పండినశుద్ధి.) (చర్మకోగములుహరించేను), ముషితము. సం. విణ. 1. దొంగిలబడినది: రూ-ముషితము: చూ, హృతము; 2. నఱకబడినది.

ముష్కము. సం. వి. ఆ. పుం.=మొక్కము. (రూ-ముష్కరము-ముష్కళము)*: చూ, మొక్కము.

ముష్కము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. —పై—; 2: చూ, వృషణము; 3: చూ, మొత్తము. 2. ముష్కరము. సం. వి. ఆ. పుం.=మొక్కరము *: చూ, మొక్కము.

ముష్కరుడు. సం. విణ.=మొక్కలుడు: చూ, వ్యాధుడు. 2. [ముష్కరము.

ముష్కళము. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, రూ-ముష్టి. సం. వి. ఇ. పుం, శ్రీ. 1. కత్తిపిడి: చూ, రిష్టి. 2. (పిడి. 2.); 2. పిడికిలి, సంగారహము: చూ, పిడి. 1; 3: చూ, సమృద్ధి; 4.=ముసిడి*: చూ, ముషిణి: పుం. 4. అభినయహస్తవిశేషము: చూ, వ్యంజకము. 1; వా. వి. 5. బిచ్చేము: చూ, వేడికోలు; అం. 7: చూ, అసంయుత హస్తములు.

ముష్టితాడనము. అం: చూ, తాడనములు.

ముష్టింపచుడు. సం. విణ. దరిదురు: చూ, లొల్లగాడు (బీడవాడు.)

ముప్పివకరణము. అం: చూ, ప్రమేయములు.

ముప్పిబంధము. సం. విణ. 1. గట్టిగాపిడికిలిం

చేట, సంగ్రాహము: చూ, చాస్తము. 1;

2. పిడికిలి, సంగ్రాహము: చూ, చాస్తము. 1.

ముప్పిస్వస్తికము. అం: చూ, నృతృహస్తములు.

ముసగెన. దే. వి: చూ, గుసగుస.

ముసద్ది. వా. వి. 1: చూ, లెక్కవాడు;

2: చూ, లేఖకుడు.

ముసద్దీపేచి. వా. వి. 1. వ్యాతరనుము ముట్ట

నివిషయములో వ్యాతకాడు వ్యాతయం

దు చూపెడులోపము. “ముసద్దీపేచీయండ

రాదు.”; 2. మధ్యవర్తియొక్క మడత

సంభాషణము; 3. ఉభయవాదులయొక్క

భావములు విడకపోవుట.

ముసనాబు. దే. వి. అందలముపక్కతెర.

ముసమున. దే. వి. 1. ముసురుట లోనగువాని

యందలిధ్వన్యనుకరణము: చూ, హూహూ;

2. కోపమునగలుగు చిటచిట; 3. పంది

మూర్కొనుట యందగు ధ్వన్యనుకరణము.

భాగ. 3, ఆ. 413: చూ, హూహూ.

ముసమునమున. దే. అ. కిర్. రూ-ముసమున

యను. 1. ముసమునయనిశబ్దించు: చూ, శబ్దించు;

2. చిటచిటలాడు, మండు: చూ, వెలుగు. 5.

ముసమునమున. దే. అ. కిర్. —పై.—

ముసరు. దే. అ. కిర్: చూ, వ్యాపించు. భో.

3, ఆ. 176.

ముసలము. సం. వి. అ. పుం, న. రూ-ముష

లము. 1: చూ, గోకలి; అం. 2: చూ,

ముప్పది రెండాయుధములు; 3: చూ,

ఆస్త్రములు.

ముసలి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. ఉడుము: చూ,

ఖిలేళయ; 2. ఎలుకజీడి*: చూ, స్కోట

ఖోఫ; 3: చూ, నేలతాడి*; 4. రూ-

ముషలి. బల్లి: చూ, హోలాహలము. 2,

న్. పుం. 5: చూ, బలరాముడు; దే. విణ-

(1) వృద్ధు: చూ, స్థావిరము.

ముసలితనము. వా. వి: చూ, ముసలి (1).

ముసలిది. దే. విణ: చూ, ముదియిది.

ముసలివాడు. దే. విణ: చూ, స్థవిరుడు.

ముసల్మాను. వా. వి. తురక, స్థేచ్ఛుడు.

ముసల్యుడు. సం. విణ. రోకటిచేత జేంప

దగినవాడు. [చూ, రాజార్జును.

ముసాంబ్రము. దే. వి. ఒకానొకమందుపస్తవు:

ముసాబు. వా. వి: చూ, నానుడువాన.

ముసాయిదా. వా. వి. చిత్తువ్యాత, మితలబు,

మసోదా. [రాహు. 8, ఆ. 230.

ముసి. దే. విణ. బొంతు: చూ, వితథము. 1.

ముసింఁచు. దే. అ. కిర్: చూ, నశించు.

ముసిండి. వై. వి.=ముప్పి: చూ, ముషిడి*.

ముసిణి. వై. వి.=—పై.— [ము. 1.

ముసిసగవు. దే. వి. చిటుసగవు: చూ, హోస్య

ముసిముసిసగవు. దే. వి.—పై.—

ముసిముసిసవు. దే. వి.—పై.—

ముసుండము. సం. వి. అ. పుం. కొయ్యగుదియ:

చూ, ముద్దరము.

ముసుండి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1.—పై.—;

అం. 2: చూ, ముప్పదిరెండాయుధములు.

ముసుగు. దే. వి. కప్పడు: చూ, వ్యవధానము. 3.

ముసుగుడు. దే. వి.—పై—

ముసుగుడువడు. ప్రి. అ. కిర్. కప్పడువడు:

రూ-ముసుగువడు, ముసుగువాలు.

ముసుగుబొంద. దే. వి. మట్టబడిన చిన్న

తాడి*: చూ, శ్రీతాళము.

ముసుగువడు. ద్వ. అ. కిర్: చూ, రూ-ముసు

గుడువడు. నిర్వి. 10, ఆ. 140. [ఆ. 101

ముసుగువాలు. దే. అ. కిర్.—పై.— పు. 1,

ముసురు. దే. వి. రూ-ముసువు. 1: చూ, నాను

డువాన; 2. పర్షము: చూ, వాన. 1.

మునురుకవియు. దే. అ. క్రి: చూ, వ్యాపించే. మునురుకొను. దే. అ. క్రి:—పై.—

మునురుమాతి. దే. వి. కోపవికారముగలమొగము: చూ, వదనము. 2.

మునురుమాతివాడు. దే. విణ. కోపవికారముగల మూతివాడు.

మునుపు. దే. వి: చూ, రూ-మునురు 1—2.

ముస్త. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. (రూ-ముస్తకము—ముస్తియ—ముస్తై.) 1. నిడుముస్తై*: చూ, ముస్తకము. 2; 2. కైవడిముస్తై*: చూ, ముస్తకము. 1.

ముస్తకము. సం. వి. ఆ. పుం, న. 1.—ముస్తా. తుంగముస్తై (చూ, తృణము 1లో తుంగముస్తై)*. 1: కుటంపటము—కుటన్నటము, కైవర్తము, కైవర్తము స్తకము—కైవర్తముస్తకము, కైవర్తి—కైవర్తిక, కైవర్తిము స్తకము—కైవర్తిముస్తకము, గోనర్తిము, గోపురము, ఘనము, జలదము, దాళపురము, నాగము, నాదేయము, పరిపేలవము, పవము, ముస్త, మేఘనామము, మేఘము, వాసేయము. (తై).—కయివడి (చూ, 1330పొరట) కైవడి, కయివడిముస్తై—కైవడిముస్తై, ముస్తియ—ముస్తై. *: 2. నిడుముస్తై (చూ, తృణము 1లో తుంగగడ్డి)*: ముస్త, మేఘనామము, మేఘము, రాజకశేరుక. (తై).—తుంగ, తుంగముస్తై, నిడుముస్తై, ముస్తియ—ముస్తై. తద్వి.—౧. భద్రము, భద్రముస్తకము; ౨. చక్రి (తై).—పట్టుగివముస్తై (చూ, తృణము 1లో గుండ్రతుంగ), (మతీయ పచ్చేతుంగముస్తై, కోలతుంగముస్తై మున్నగునవి.): చూ, హరిత. (తృణము. 1.)

ముస్తాదు. వా. విణ. 1. సిద్ధమైనది: రూ—ముస్తాబు; 2. ఆయుత్తము: చూ, సన్నాహము. 2. ముస్తాబు. వా. విణ. —పై.—వి. కి. దుస్తులులో నగునవి ధరించుకొనుట.

ముస్తియ. వై. వి.ముస్తక: చూ, ముస్తకము. 1—2.*.

ముస్తీదు. దే. విణ: చూ, ముస్తాదు. 2. ఈ రా. 4, ఆ. 278.

ముస్తీబు. వా. విణ: చూ, రూ—ముస్తీదు.

ముస్తై. వై. వి.ముస్తక: చూ, రూ—ముస్తైయ.* (నిడుముస్తైకు.—స్యా. 2, ఆ. 7)

ముస్తైలమేపరి. ద్వ. వి. పంది: చూ, సూకరము; ముహు: సం. ఆవ్య: చూ, మాటిమాటికి.

ముహుర్తము. సం. వి. ఆ. పుం, న: రూ—ముహూర్తము.—మూరతము—మూరుతము—మూర్తము. 1. పండ్లెండుక్షణముల కాలము; 2. రెండుగడియల కాలము.

ముహుర్భాష. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. అనులాపము: చూ, శబ్దము. 2.

ముహూర్తభాగము. పా. యాత్ర పగ్న గృహ రంభాదులకును, ఛాడశమహాకర్మములు మొదలగు వానికిని మంచిచెడ్డలు దీనివలనఁ బొలిసికొనఁబడును. కాలామృతము మొదలగు గ్రంథములిందుకొఁకేర్పడియున్నవి.

ముహూర్తము. సం. వి. ఆ. పుం, న: చూ, రూ—ముహూర్తము.

ముళ్ళమాటలు. జా. మాయమాటలు. “పలుఁడెఱగు ముళ్ళమాటల, కలహమెకల్యాణమని.” పారి. 1, ఆ. 85.

ముళ్ళయతి. మి. వి. నారదుడు: చూ, సన్యాసి. ముళ్ళపంగ. దే. వి. కత్తెరపంగ*: చూ, పంగ. ముళ్ళు. వా. వి బ. 1: చూ, ములు. 4; వా. 2. చిక్కులు. “మారాముళ్ళు.”

మూ

మూ. దే. విణ. వృత్తియందు మూఁడుశబ్దము నకు మీఁదివర్ణము లోపించఁగా మిగిలిన రూపము. “మూన్నాళ్ళు.”

మూఁక. దే. వి. 1: చూ, సమూహము; 2. దండు: చూ, సేన. 1; ఆం. 3: చూ, దూతీ చతుష్టయము.

మూలకవిద్య. దే. విణ. చెదరగొట్టునది. స్వా. 4, అ. 108.

మూలకుడు. ద్వ. వి. (మూల + కుతుక)

1. తల్లిపంటి పట్టిపాత్రము: చూ, పాత్రము. 8-కల; 2. ఇత్తడిమూలకుడు. పాండు

3, అ. 201: చూ, పాత్రము. 6-కల;

3. మూయుటకుడగిన మూలకుడులోనగు నది: మూల.

మూల. దే. వి. 1: చూ, దోమ; 2: చూ,

పక్షి; వై. విణ. 3. = మూక: నోరుమొంగ,

మొన, ముంగ, మూలవాడు, మూల,

మూల.(సం). — అభాషణుడు, అవాచీనుడు,

మూకుడు. తద్వి — ౧: పుట్టుమూల;

౨: (సం) కలంబకుడు. [ఉ, స. 8.4, అ. 92.

మూల. బాటు. దే. అ. కిరి: చూ, వ్యాపించే

మూలతీట. ద్వ. వి. ఒడలిపై దట్టముగా పేలిన

తీట: చూ, విదర్శిక.

మూలబోతు ద్వ. వి. తుపనమేత ధాన్యములు:

మూన, మూస: చూ, స్తంబకరి (ధాన్యము)

మూలగొట్టుకోడి. ద్వ. వి: చూ, పుంజే.

మూలమొగ్గులు. ద్వ. వి. వికసించేవి మొగ్గులు.

మూలవాడు. ద్వ. వి. నాలుక లేనివాడు,

కొండనాలుక లేనివాడు (అనికొండలు):

చూ, మూల. 3.

మూల. వై. విణ: చూ, మూల. 3.

మూలమూసానమృ. వా. వి: చూ, రూ-ముం

గిమూసానమృ. [కళా. 3, అ. 18.

మూల. దే. అ. కిరి: చూ, వ్యాపించే.

మూడు. దే. స. రూ-మూడు: చూ, రెండో

కటి; అ. కిరి. 2. కలుగు: చూ, సంభవించే;

3. ముగియు: చూ, సరిపోవు. 3.

మూడుఅంకములుగలవి. అం: చూ, త్రియము.

మూడుచే. దే. పేర్. మూడడజేయు, కలిగిం

చే: రూ-మూడు.

మూడునొకటి. వా. స: చూ, నాలుగు.

మూడుపూవులాలుకాయలు. జా. అభివృద్ధి

ప్రతిపువ్వున కొక్కొక్కకాయ సహజము.

ఇచ్చేట పువ్వునకు (రెండుకాయలుచెప్పట

అతికయకథనము. “మూడుపూవులాలు

కాయలుగా నున్నదని” (ధర్మజ రాజ

నూయము.)

మూడుమాటలాలుతప్పులు. జా. ఎక్కువ

తప్పులు. (కళాపూర్ణోదయము.)

మూల. దే. వి. 1. అడ్డపాటు: చూ, స్థగనము;

2: చూ, మూకుడు. 3; 3. కనుకొప్ప

మూల: చూ, పిహితము; వా. 4. (సీసా

కువేయు) చిరడ: చూ, చిరడ. 2.

మూలతల్లి. దే. వి. వాచారపట్టె.

మూలపు. దే. వి. అంసము, భుజిరము: చూ,

స్కంధము. 1. [స్కంధము. 1.

మూలపురము. దే. వి. ఎద్దుభుజిరము: చూ,

మూకాంబ. అం: చూ, అంబ. 5.

మూకుడు. సం. వి. అ. పుం. 1. ఒకరక్క

నుడు: చూ, రాక్షసుడు. 1; విణ. 2. =

మూల-ముం: చూ, మూల. 3.

మూగురు. దే. స: చూ, రూ-ముగురు.

మూగేలు. దే. వి. చేంచే: చూ, మూషికము.

మూచూచే. దే. స. కిరి. (మూతి + మూచే):

చూ, మూర్కొను.

మూచూచేట. గే. వి: చూ, మూర్కొనుట.

మూజీవాని. వా. వి. నోటిమాట.

మూట వై. వి. = మూత: చిట్టము-చిప్పెము,

ముల్లియ-ముల్లెబొక్కిసా. (సం). మూతము.

మూటగట్టుకొనుట. జా. సొగసుగానుండుట.

“ముద్దులమూటగట్టుతనపట్టి” (ధర్మజరాజ

నూయము); “ముద్దులుమూటగట్టి.” (రసిక

జనమనోరంజనము).

మూటికిముడివేయుట. జా. మొండికత్తుట.

“మూటికి ముడివేసినవారికి సిగ్గెమి, యెగ్గె

మి.” (ధర్మజరాజనూయము.)

మూటము. దే. వి: చూ, రూ-ముటము.

మూటికి. వా. వి: చూహమునకు. “పంతులు గారూ! మూటికిచెల్లదము అం బాలబాలికలు మూడువేళ్లుచోపి చూపెదరు.”

మూడమంచు. దే. వి: దట్టమైనమంచు, హిమాని: చూ, హిమము.

మూడవకొలము. ద్వ. వి: చైత్యకులము.

మూడవకొలముమనిసి. ద్వ. వి: చూ, వైశ్యుడు.

మూడవమూల. దే. వి: (సం).—అనంత, వాయవ్యము: చూ, హరిత్తు 1. [అ. 79.

మూడి. దే. వి: చూ, రూ-ముడ్డి. కళా. 2,

మూడిగాలి. దే. వి: చూ, రూ-ముడిగాలి.

మూడు. దే. స. (రూ-మూడు-మూర్): చూ, రూ-మూడు. [నొకటి.

మూడునొకటి. వా. స: చూ, రూ-మూడు

మూడు. దే. పే: చూ, రూ-మూడుచే.

మూఢకము. అం. 1: చూ, రదక్షతములు;

2: చూ, దంతక్షతములు.

మూఢత్వము. పా:చూ, అశ్వహృదయపరిజ్ఞానము.

మూఢుడు. సం. విణ.=మొండి-మోటు-మొద్దు.

1. తెలివి లేనివాడు: చూ, స్తబ్ధుడు;

2. బాలుడు: చూ, శిశువు.

మూతము. సం. వి. అ. న. 1. రాజులు చేతిక్రిం

ద నుంచుకొను తలగడ: చూ, లోడు; 2.=

ముడి, బొక్కిసా, ముల్లె:చూ, మూట; విణ.

3. కట్టబడినది: చూ, సితము. 4.

మూతి. దే. వి. 1. నోటిపైభాగము: చూ, వద

నము. 1; 2. ముఖము: చూ, వదనము. 2.

మూత్రదుబ్బాహ్మణులు. అం. వీరు కేరళదేశ

స్థులు: చూ, కర్ణాటకులు.

మూత్రకృచ్ఛము. సం. వి. అ. న: అశ్మరి.

(తె).—ఉబ్బరము, నీరుకట్టు, నీరుకట్టుతె

వులు; తద్వి. —౧. ఆనాహము, నిబంధము.

(తె).—ఇరువాయికట్టు; ౨. నీరుచేటుకు;

3. నీరుడి; ౪. మధుమేహము.

మూత్రకోశము. సం. వి. అ. న: క్లోమము.

(తె).—ఉచ్చేటడ్డ, నీరుతిత్తి.

మూత్రపిండము. సం. వి. అ. న. బ. (కిడ్నీస్):

చూ, వృక్క. 2.

[చూ, గోస.

మూత్రఫల. సం. వి. అ. స్త్రీ. చేతిగోస*:

మూత్రము. సం. వి. అ. న: ఉత్సము, ఏకాం

గులము, కల్కము, కాయజలము, గుహ్య

నిష్కందము, జలము, పరీసారము, మేహ

ము. (తె).—ఉచ్చే, కాలముడి-కాల్మడి,

నీరు, నీరుముట్టు తద్వి. —౧. ఆవుఉచ్చేకు. —

గోంబు, గోజలము, గోద్రోవము, గోనిష్కం

దిము, గోమూత్రము, గోవిరేచనము, పం

చి త ము; ౨. విభవదగిన మూత్రము

నకు. — మూఢము, మూత్రితము; అం.

2: చూ, లక్షణాంగములు. (ఉచ్చే)—పురు

షునకు - విరివిగ దక్షిణావర్తముగ నొకధార

యైనరాజీగు. రెండుధారలైన ధనియగు.

బహుధారలైన దరిదుగ్రిడగు. ధ్వనియుక్త

మైన సుఖియగు. నిశ్శబ్దమైన దరిదుగ్రిడగు.)

మూత్రగంధము. అం: చూ, రంధ్రములు.

మూత్రల. సం. వి. అ. స్త్రీ: చూ, మూత్ర

ఫల.*.

మూత్రించే. సం. అ. క్రి: చూ, కాలముడుచే.

మూత్రితము. సం. వి. అ. న: చూ, మూత్రము.

మూత్రితుడు. సం. విణ. నీరు (ఉచ్చే)విడిచిన

వాడు.

[రుజేవు.

మూదల. దే. వి. (మూల+తల) తారకాణ:చూ,

మూదలించే. దే. స. క్రి. 1: చూ, తారకా

ణించే. హరి. ఉ. 6, ఆ. 236; కళా. 8,

అ. 187; 2: చూ, హెచ్చేరించే 1.

మూదలిక. దే. వి: చూ, రూ-మూదల.

మూదేవి. వా. వి: చూ, పెద్దమ్మ. 1.

మూన. దే. వి. 1. వస్త్రమాలితముచేయగా

రాలకనిలిచినది; 2. రానులు, ఆనుదాలు, మేలురాసికాగా మిగిలినపాలు; 3: చూ, మూగబోతు.

మూను. దే. స. కి. పుస్త్రుగాలితముచేయు.

మూన్నాళ్ళపట్టపగలు. జా. మూడురోజుల మధ్యాహ్నము, స్వల్పకాలము. “మూన్నాళ్ళ పట్టపగటి సరికే పట్టపగలులులేవు.” (ధగ్ర జరాజనూయము.)

మూన్నులు. దే. వి: చూ, రూ-మున్నులు.

మూయి. దే. వి. అడ్డపాటు: చూ, స్థగనము.

మూయు. దే. స. కి. కప్పు, మూతపెట్టు (అని కొందఱు): చూ, స్థగనముచేయు.

మూయుట. దే. వి కప్పుట: చూ, స్థగనము.

మూర. దే. వి. 1. రెండుజేనలకొలది: చూ, హస్తము; విణ. 2 నిడుపైనది: చూ, సోగ. 3 మూరకోక. దే. వి: చూ, బారుచేపు.

మూరకోల. వా. వి. ఆరగజేముబద్ద.

మూరతము. వై. వి. ముహూర్తము. చూ, ముహూర్తము.

మూరిబోవు. దే. అ. కి. 1. చూ, విజృంభించు. హరి. ఉ. 4, ఆ. 45; 2. చూ, సందిడించు; 3: చూ, వర్ణిల్లు మార్క. 6, ఆ. 235; 4: చూ, సిద్ధించు. మార్క. 7, ఆ. 185; 5: చూ, నశించు. ధా. 6, స్కం. 135.

మూరు. దే. అ. కి: చూ, సందడించు వి, పు. 7, ఆ. 100. [చూ, రూపగంధ *.

మూరుకొండ. ద్వ. వి. రూ-మూర్కొండ మూరుకొను. నే. స. కి: చూ, రూ-మూర్కొను. మూరుకొనుట. దే. వి: చూ, రూ-మూర్కొనుట. మూరుతము. వై. వి. ముహూర్తము చూ, ముహూర్తము. 1—2.

మూరెడు. దే. అప. మూరప్రమాణము. మూర్కొండ. ద్వ. వి. చూ, రూ-మూరుకొండ* మూర్కొను. దే. స. కి. (రామా. 4, ఆ

68.): రూ-మూరుకొను, మూచూచే, పట్టు. (సం).—ఆహూరిణిచే.

మూర్కొనుట. దే. వి. రూ-మూరుకొనుట, మూచూచేట. (సం).—ఆహూరిణము.

మూర్ము. సం. విణ. చూ, మూర్ము. మూర్ము. సం. విణ. మంపు, మొఱుకు-మొఱుకుడు-మొఱుకు: చూ, స్తబ్ధుడు.

మూర్ముడు. సం. విణ.—పై.— మూర్ము. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. రోగాదులచేత స్మృతిఁడప్పుట: చూ, సామ్య; అం. 2: చూ, దశావస్థలు; 3: చూ, ద్వాదశావస్థలు; 4: చూ, అవస్థలు

మూర్మున. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. సంగీతము నందు కృమముగా సప్తస్వరములయొక్క ఆరోహణావరోహణములు: చూ, స్వరము. 2; అం. 2: చూ, అష్టాదశపదార్థములు.

మూర్మునొందుట. అం: చూ, మన్మథావస్థలు. మూర్ములుడు. సం. విణ. మూర్ముగోగముగల వాడు, ప్రమాణపు బడలికలోనను నాని చేసామ్యునిలినవాడు (అనికొందఱు): చూ, సామ్యునిలినవాడు.

మూర్ముకుడు. సం. విణ. 1.—పై.—; 2: చూ, మూర్ము; 3 వృద్ధిబొందినవాడు.

మూర్ములు సం. అ. కి: చూ, సామ్యునిల్లు.

మూర్ముము. సం. విణ: చూ, రూ-మూతము. 3.

మూర్ము. సం. విణ. 1. గట్టిది: చూ, బెడిదము. 5; 2. మూర్ముగోగముగలది; 3. స్వరూపముగలది; వై. వి. రూ-మూరుతము. (1): చూ, ముహూర్తము. 1; (2) చూ, ముహూర్తము. 2.

మూర్తి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1: చూ, శరీరము; 2. కారిన్యము: చూ, బెడిదిము. 5; 3. ప్రతిమ: చూ, హాణి 3; నా బ. 4. బల్లనంఖ్య. “మూర్తులెన్ని?”; 5 దేవునిస్వరూపము.

మూర్తిమత్తు. సం. వి. త్. న. గట్టిది: చూ, బెడిదము. 5.

మూర్తుడు. సం. విణ: చూ, మూర్ఖులడు.
మూర్తులు. అం. 1: పృథివి, అవ్యు, తేజము, నాయువు, ఆకాశము, సూర్యుడు, చంద్రుడు, సోమయాజి. (8); 2 బ్రహ్మ, విష్ణు, మహేశ్వరుడు. (3)

మూర్ధజకరింజను. సం. వి. అ. పుం: కేదార శృంగము. (తె).—బోదాశింగి*.

మూర్ధము. సం. వి. న్. పుం: చూ, ఘూర్తి. 1.
మూర్ధములు. అం. (మూర్ధన్యములు) ఋ-ఋ-ర్-అ-ష-ట వర్గములు.

మూర్ధాభిషిక్తుడు. సం. వి. అ. పుం. 1. త్తతిర్తియుడు: చూ, రాజో 1; 2 చక్రవర్తి: చూ, రాజో. 1; 3. మంత్రీ: చూ, సచివుడు. 1; వా. విణ. 4. శిరస్సునందు అభిషేకము చేయబడువాడు.

మూర్వ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. చోగ*: చూ, స్రవ.
మూల. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. మూలనక్షత్రము: చూ, రిక్క; దే. వి. (1) రెండుదిక్కులను: చూ, హరిత్తు 1. తదిన్. —చూలు మూల. (చూ, ఏంగిలు, కోణము 1.); (2) గొండి: చూ, హరిత్తు. 1, (3) కొప్పు: చూ, వేనలి.
మూలకము. సం. వి. అ. పుం, న. = ముల్లంగి*: చూ, హిలమోచిక; 2. ములుగు: చూ, బొక్కనము.

మూలకర్మము. సం. వి. న్. న. కార్మణము, చిల్లింగి: చూ, హింసాకర్మము.

మూలక్రిమిన్యాయము. అం. వేరులో పురుగు బుట్టిన చెట్టంతయు చేచ్చేననురీతి.

మూలగ. చే. వి. నెనడు: చూ, మజ్జ. 2.

మూలత్రికోణములు. అం: చూ, గ్రహముల దశాపరిమాణములు.

మూలదుంప. మి. వా. వి. (మూలము + దుంప)

1. మొదటిగడ్డ; 2. మొదటికారణము.

మూలదేవి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. ఒక గాగ్గిమదేవత: చూ, మహాలక్ష్మి. 3.

మూలదేవుడు. సం. వి. అ. పుం: ఉగ్రసేన జుడు, కంసుడు, శక్తిసుతుడు, కలాంకురుడు, మూలభద్రుడు. [దలు.

మూలధనము. సం. వి. అ. న: చూ, సంఘము మూలనున్నవాని ముంగిటబెట్టుట. లో. ఎదుటబెట్టుట. “మూలనున్నవాని ముంగిటబడవైచి.” (కుచేలోపాఖ్యానము.)

మూలఫల. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. (తె).—కొమ్మగ గొలిమిడి*: చూ, మొగబీర.

మూలబంధము. సం. వి. అ. పుం: (తె).—పుట్ట, పునాది. [అపిధయము.

మూలబలము. అం. (స్వపక్షమునాడు): చూ, మూలభద్ర. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. ఒక గాగ్గిమదే

వత: చూ, మహాలక్ష్మి. 3. [లదేవుడు.

మూలభద్రుడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, మూలము. సం. వి. అ. న. 1. చూ, వేయి. 1; 2. మెట్టదామరదుంప: చూ, సహస్రపత్రము; 3. ఊడ: చూ, శిఖ. 1; 4. మొదలు: చూ, వాజ్ఞే; 5: చూ, సంఘముదలు; 6 చూ, సమాపము. 1; 7. అడవికండ*: చూ, నూరణము; వా. 8. పద్మకావ్యము; 9. అసంకతి; అం. 10. మూలానక్షత్రము: చిక్క; 11: చూ, బంధనములు.

మూలమట్టము. చే. వి. గోడలమూలండు మూడుమూలల సుట్ట.

సపాట.

మూలముట్టు. మి. అవ్య. స్వా. 3, ఆ. 134

మూలయేలుసేర్పరి.

మూలగోగి. సం అర్చనండ

మూలతా వన ము

మూలతే. దే. వి. చూ, నిర్మతి. 2. అచ్చ. సం, కాం. 41.

మూలలు. అం: చూ, హరిస్తు. 1. (చూ, మూల. 1.)

మూలవాటు. దే. వి. ఆయిమూల. విమూల.

(సం) అపదిశము, విదిష్టు: చూ, హరిస్తు 1.

మూలసంక. వా. వి. పిలక-పిలుక-పిల్గు, మొటిమ,

మొలక-మొల్గు. (సం).-అర్చము-అర్చస్సు,

గుడకీలకము-గుడకీలము, గుదాంకురము, గుర్మా

మము, (వా)మూలశంఖ (చూ, గోగము 1)

మూలస్మృతులు. అం. (స్మృతులు) (చూ, ధర్మ

శాస్త్రము): మను (స్వాయంభువ), బృ

హస్పతి, వశిష్ఠ, కన్యక, భారద్వాజ, గౌతమ,

యాజ్ఞవల్క్య, భృగు (ఉశన). నారద, కపిల,

పరాశర, వ్యాస, కాత్యాయన, ఆపస్తంబ,

అశ్వలాయన, కణ్వ, అతిర్, పాత స్మృ

తులు. (18) (చూ, స్మృతులు.)

మూలాధారము. అం. గుడపానమునందుండెడు

నాడులకాధారమైన చక్కము: చూ,

చక్కములు.

మూలిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1: చూ, మందా

కుళి; 2.-మొలక. చూ, మొక్క. 1.

హరిస్తుడు. సం. వి. ఆ. పుం. 1. వృక్షమూల

సంసగూర్చుండి తపముచేయుటయే పరిత్ర

గలవాడు: చూ, పరితి. 2; అం.

తిభేదములు.

రూ-మూలు. 1. రూ-ములు

సంధనము: చూ, స్వరము. 2;

బదళి, ఆనీలయస్త్రిక,

1. కిర్. 3: చూ, రూ-

ములుగు. 4.

చూలుగులు.

రూ-మూలు

1, వెల. 1.

ము.

మూష. వై. విణ. 1.-మూక: చూ, రూ-

మూగ. 3; దే. వి. 2.-చూ, రూ-మువ్య.

1; 3: చూ, రూ-మువ్య. 2.

మూవురు. దే. స: చూ, రూ-మూగురు.

మూష. సం. వి. ఆ. స్త్రీ.-మూస: చూ,

మూస. 1. [చూ, సుతేశ్విని.

మూషకపర్ణి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. ఎలుకజీడికి:

మూషకము. సం. వి. ఆ. పుం.-మూసకము:

రూ-మూషికము, అవి, ఆఖనికము, ఆఖువు,

ఇలి, ఇలికము, ఉండురము. ఉండురు

పు-ఉండురువు, కర్ణము, కాండము, కా

చిఘము, ఖనకము, కుహనము, గర్తాటము,

చండువు, సుటుము, దీన, బిలేశయము, రం

ధ్రుబధువు, నృపము (తే).-మూసకము,

ఎలక-ఎలిక-ఎలక, గోడదొల్లులపోడి,

త్రాళ్ళరాసి గాడు, రాళ్ళరాసి గాడు, బొ

క్కలాడు, లాంగదాగుడు. తిద్దిశేషములు.-

రిచిట్టెలుకకు.-గిరిక, బాలమూషిక (తే) -

అరిపె, చిట్టెలుక, చూరెల్క; 2 పంది

కొమ్మనకు.- రూ-మూషికము, ఆఖువు,

ఉండురము - ఉండురువు-ఉండురువు, ఖన

కము- ఖనకము, గర్తాటము, గృహ

భూదారము, దీర్ఘదేహి, గోమశము. (తే).-

కొమ్మ, పందికొమ్మ, మూసకము; 3. రాజ

మూషకమునకు.- రాజమూషకము (తే).-

ఎల్లెలుక-ఎల్లెల్లు, గరిమిడి, రాళ్ళరాసి

గాడు, వెల్లెలుక-వెల్లెలుక; 4. మేంచే

నకు.-అంజనిక, గంధమూషి, గంధమూషికము,

గంధకుండిని, గంధాఖువు, చిక్కిము,

చుచుండరి - ఘుఘండరి. (తే).-

కంపెలుక, కల్లెలుక-కల్లెల్లు, మేంచే,

మేంచెలుక, మేండు, మేండ్లుక, చెంచే,

మూగేలు. (మిగతవానికి “చూ, నృప

ము. 3.”)

ము. మూషకాహిమంజూషాన్యాయము. పా. ఎలుక

పానుగల పెట్టెయందే మోకలదనికొటికిపాను
చేదినఁబడెననుకీర్తి.

మూషణము. సం. వి. అ. న. చూ, మిరియము.

మూషికము. సం. వి. అ. పుం. = మూసకము.

1. ఎలుక: చూ, రూ-మూషకము; 2. పంది
కొమ్మ: చూ, రూ-మూషకము. ౨.

మూషికాంచనుఁడు. సం. వి. అ. పుం: చూ,
వివాయకుఁడు.

మూషితము. సం. విణ. రూ-ముషితము: చూ,
మూస వై. వి. 1. = మూషా. కోర్ని (సం) అంగారక

ర్పరము, అగ్నివైము, తైజసావర్తిని, ఏమాస.
వా. 2: చూ, మూఁగబోతు.

మూసకము. వై. వి. = మూషక: చూ, మూషకము.

మూసనమురికి. దే. విణ: చూ, వాగ్రికే.

మూసక. దే. వి. మంగళ సూత్రమునందు తాళి

బొట్టునకు ఈవలంపల గుచ్చిబొట్టుకొనెడు
నానుకోర్ని. నీలా. 1, ఆ 102 [బొలకీర్ణ

మూసిగంకలు. దే. వి. బ. కనుమూసిగంకలు: చూ,
మూసినముత్తైము. జా. ఎత్కువజాగర్తిగా

సుంకుట. "మూసినముత్తైము వెలుఁగు ముద్దు
కుమారునిమీద" సారం. 3, ఆ. 53

మృ

మృగణ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. చూ, నెడకుడు.

మృగత్పన్థ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: ర్మల-ర్మాలి,
మరీచిక (తే) — ఎండమావులు

మృగదంశకము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. కుక్క:
చూ, కునకము; 2. ఎలుగు: చూ, వెలుగుబంటి.

మృగధూర్తకము. సం. వి. అ. పుం. నక్క:
చూ, స్వగాలము.

మృగనాభి. సం. వి. ఇ. పుం. చూ, మృగమదము.

మృగపాళిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. కమ్మచిల్లి:
చూ, మార్జాలము.

మృగపుతము. అం. చూ, ఆకాశచారులు.

మృగబంధని. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. మృగములఁ
బట్టువల: చూ, వాగుర.

మృగమదము. సం. వి. అ. పుం. = మెకపుటాము:

అండజ, కస్తూరి, కామాంధ, మరంగ నాభి, గంధ
కేలిక, గంధచేలిక, గంధసూతి, గంధపంఠిము,

దర్పము, నాభి, నాభిజము, మదము, మగావ్యా
ము, మృగనాభి, శ్వేతము, శ్వేతమృగాండజ

ము. (తే). — ఇట్టిగోరజము, కిస్తురి, జింకపా
క్కిలి, మదము, మెకపుటాము. తద్వి —

(లే) — కిస్తురివీణియ: (మిగతవారికి "చూ,
శ్వేతమృగాండజము")

మృగమచనాస. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. చూ, కస్తూ
రిమల్లిక.

మృగము. సం. వి. అ. పుం. 1. = మెకము-

మెకము. నాలుగుకాళ్ల జంతువు: గయ
ము, పశువు (తే). — మెకము-

మెకము. తద్వి. — పశువులమునకు. —:
(చూ, పశులము); ౨. ప్రాయపుపశువునకు. —

ఒక్కము; 3. వేగిటునకుం జిక్కిని పశు
వునకు. — (తే) — గడిమెకము, ర. మృగవిశేష

ములు - కార్యపము, ఖురాకము, పార్వణము.
ఇత్యాది ("చూ, సింహము"); 2. జింక: చూ,

పారిజము 1, 3. అడవియందు తరగడి
యేనుగు: చూ, హస్తా; 4. మృగశీర్షము:

చూ, రిక్క; 5: చూ, మృగణ; 6. చూ,
మృగణ. 1, 7. చూ, వేడికోలు; అం.

8. చూ, గజాశులు.

మృగమోహము. అం. (ఇది అభిమయ): చూ,
మోహచక్రమయము.

మృగయ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1: చూ, వేటి. 3;
2: చూ, మృగణ.

మృగయఁడు. సం. వి. అ. పుం. 1. బోయ:

చూ, వ్యాధుడు. 1; 2: చూ, బర్హా. 1; 3: చూ, వేటకాడు.
 మృగరాణి. వా. సం. వి. న్. పుం: చూ. సింహము. 1.
 మృగశివుడు. సం. వి. ఉ. పుం. — పై —
 మృగగోమజము. సం. వి. ఆ పుం. మృగగోమ.
 ములచేతఁ జేయఁబడినశాలువ, రాంకవము:
 చూ, వస్త్రము. [మృగయుడు. 1—3.
 మృగపథాశీవుడు. సం. వి. ఆ. పుం: చూ,
 మృగవాహనుడు. సం. వి. ఆ. పుం జింకరా
 తు: చూ, వాయువు.
 మృగవ్యము. సం. వి. ఆ. న చూ, మృగయ. 1.
 మృగవ్యాధుడు. అం' చూ, రుద్రిలు.
 మృగశి. సం. వి. ఆ. స్త్రీ = మిసర. రూ—
 మృగశిరము—మృగశీర్షము: చూ, రిక్క.
 మృగశిరము. సం. వి. న్. న. = — పై. —
 మృగశీర్షకము. అం. అభినయనాన్తవిశేషము:
 చూ, వ్యంజకము. 1.
 మృగశీర్షము సం. వి. ఆ. న. = 1: చూ, మృగ
 శిర; అం. 2: చూ, అభినయనాన్తములు.
 మృగస్వామి. సం. వి. ఇ. పుం = మెకముల
 సామి: చూ, సింహము.
 మృగాంకుడు. సం. వి. ఆ. పుం జింకతాలు
 పరి, చందుర్గుడు: చూ, హిమాంకువు
 మృగాశీవము. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, సివంగి. 1.
 మృగాశీవుడు. సం. వి. ఆ. పుం. బోయ:
 చూ, వ్యాధుడు. 1.
 మృగాదనము. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, మృగాశీవము.
 మృగాదనుడు. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, మృగా
 శీవుడు.
 మృగితము. సం. విణ. వెదకఁబడినది: అన్విష్టము,
 అన్వేషితము, గవేషితము, చూగితము.
 మృగీ. అం: చూ, వృత్తము. 1. (ఒక్కొక్క
 గాదమునక ఒకరగణము గలచై తృతీయం
 దస్సనందుఁ బుట్టినవృత్తము.) [స్వామి.
 మృగేంద్రము. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, మృగ

మృగేంద్రుడు. సం. వి. ఆ. పుం. చూ, మృగేంద్రము.
 మృగోర్వారువు. సం. వి. ఉ. పుం: చూ, బుడమ.*-
 మృగ్యము. సం. విణ. వెదకఁబడినది: మార్గ్యము.
 మృచ్చఘటిక. అం. (ఈగింఘమును శూద్ర)
 వుడువారైనను): చూ, కావ్యనాటకములు.
 మృజ. సం. వి. ఆ స్త్రీ: చూ, రూ—మార్జనము. 1.
 మృడాని. సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, పార్వతి.
 మృడుడు. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, శివుడు.
 మృణాలము. సం. వి. ఆ. న. 1. పట్టివేరు: చూ,
 నేవ్యము 1; పుం, న. 2. బిసము: చూ,
 సహస్రవత్రయము.
 మృతండుడు. సం. వి. ఆ. పుం. (రూ—మృ
 తాండుడు—మార్తండుడు—మార్తాండుడు)
 : చూ, సూర్యుడు. [చివాడు.
 మృతశీవుడు. సం. విణ. చేచ్చినను కీర్తిపహిం
 మృతము. సం. వి. ఆ. న. 1' చూ, మృతి. 1;
 2. రూచితవృత్తి: చూ, యాచితము; 3. చేచ్చి
 నది: చూ, సమాప్తము. 2.
 మృతశయ్య. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: అంకశయ్య,
 అంతశయ్య, ఖడువు, భూశయ్య. (తె).—
 నేలపడక.
 మృతసంజీవని అం: చూ, కళలు.
 మృతస్నానము. సం. వి. ఆ. న: అపస్నానము.
 (తె).—చూ, చోవుమునుక.
 మృతస్నాతుడు. సం. విణ: అపస్నాతుడు.
 మృతాలకము. సం. వి. ఆ. న: చూ, రూ—
 మృతాలకము.
 మృతాశౌచము. సం. వి. ఆ. న. 1: అస్పృష్టి,
 ఆశౌచము. (తె).—చోవుముయిల - చోవు
 మైల. తద్వి. — పక్షిణి; అం 2: చూ,
 ఆశౌచములు.
 మృతి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1: చోవు: చూ,
 సావు; అం. 2: చూ, సందారిభావములు.
 (ఇస్మిరో! యీమేనేల? నీ వేణిభరంబు

కుత్తుకను హత్తిం చిహ్నాఁబెట్టియొక్క పెట్టున బిగియలాగి యీదోనగుటునుదుల దొలగించేక నిలుపనేల !)

మృతుడు. సం. విణః చూ, పరేతుడు. 2. మార్గ. 3, ఆ. 175 (చూ, స్వర్గపుండు). మృత్కరుడు. సం. విణః కుంభకారుడు, కులారుడు, భరతుడు. (తె).—కుమ్మర వాడు, కుమ్మరి.

మృత్యులకము. సం. వి. ఆ. పుం. రూ—మృత్యులకము చూ, సురాస్వరము. 1—2—3 మృత్తిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. = మట్టి. 1. తొగరి మన్ను: చూ, భూమి. 1—౮౬; 2. మన్ను: చూ, భూమి. 1—౮౭.

మృత్తు. సం. వి. త్. స్త్రీ. = మిత్తిక. —పై. —మృత్యుంశము. అం: చూ, పద్వ్యంశములు మృత్యుంజయుడు. సం. వి. ఆ. పుం. మిత్తి గొంగ: చూ, శివుడు. [రంభ. 2.

మృత్యుశల. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. అరటికి: చూ, మృత్యునీజము. సం. వి. ఆ. న: చూ, వేణువు. 1. మృత్యువు. సం. వి. ఉ. పుం, న: మన్ను. 1. చోవు: చూ, సావు: పుం. 2. మరణాదిదేశత. మృత్వ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. = మన్ను. 1. మంచి మన్ను: చూ, భూమి 1—౮౮; 2 తొగరి మన్ను: చూ, భూమి. 1—౮౬.

మృత్స్ను. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. = —పై. —మృధము. సం. వి. ఆ. న. రూ—మృధము: చూ, యుద్ధము.

మృదంగము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. = మద్యై: చూ, వీణై; 2. తప్పెట: చూ, వీణై; 3. సద్దు: చూ, స్వరము. 2; 4. వెదురు: చూ, వేణువు. 1.

మృదుత. అం: చూ, నఖక్షతములు. మృదుత్వము. సం. వి. త్. పుం: చూ, బుజీ పత్తికి. [చూ, వరగోగు. మృదుదుగ్రిమము. సం. వి. ఆ. పుం. గోగు: చూ,

మృదులము. సం. విణ. మెత్తనిది: చూ, మృదువు. 1. మృదువు. సం. విణ (ఉ. ఈ. ఉ.) 1. = మెదుకు, మెత్తనిది: చూ, సుకుమారము. 2; 2: చూ, సోమరి. [బ్రద్దలగుననురీతి. మృద్ధుటస్యాయము. అం. మట్టిపండ్ తేలికగా మృద్వంశము. అం. 1 చూ, పద్వ్యంశములు. ౧౯; 2: చూ, పద్వ్యంశములు. ౪౭. మృద్విక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. రూ—మృద్విక. దాక్షి: చూ, స్నాదుఫల. మృద్విక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. —పై. —మృధము. సం. వి. ఆ. న: చూ, రూ—మృధము. మృప. సం. ఆవ్య. బొంపు: చూ, వితథము. మృపావాదము. అం: చూ, కళలు. మృప్తము. సం. విణ. కడుగుటలోనగువానిచేత గరిగరికైనది: చూ, శోధితము. “మృష్టన్నము.”

మె

మెంచే. వై. వి = మేచ్చు. తుగక, మహమ్మదీ యుడు: చూ, మేచ్చుడు. మెండియము. దే. వి. రూ—మెండెము. చోపు డువేలివేసికొనెడి యంగరము: చూ, హవణిక. 2 (భూషణము 2) మెండీడు. దే. వి. (మెండెము + ఈడు.) చోపుడువేలు: చూ, వేలు. 2. మెండు. దే. వి. 1. అధికము: చూ, హెచ్చే. 2; 2 అతిశయము. స్నా. 3, ఆ. 28: చూ, హెచ్చే. 2; 3: చూ, మిట్టు. 1: విణ. 4 అధికము: చూ, హేరాళము. మెండుకొను. దే. ఆ. కి. 1. అతిశయించే; శిశాం. 2, ఆ. 90: చూ, సంబడించే; 2: చూ, విజృంభించే; 3. నిండుకొను. ఉ. హరి. 5, ఆ. 84: చూ, సంపూర్ణమగు; పే. 4. మెండుకొలుపు.

మెండెము. దే. వి: చూ, చూ—మెండియము.
 మెండొడ్డు. దే. అ. కిర్. (మెండు + ఒడ్డు)
 ఎదిరించు. శాం. 4, ఆ 32: చూ, పక్కళించు
 మెంతి. వై. వి. = మేంధి. కుంఠికి: చూ, మేంధి*.
 మెంతిమజ్జిగ. వా. వి. చేల్లకడి, తిమ్మనము,
 తేమనము, సిగర—సిగరి: చూ, మజ్జిగ.
 మెంతులు. వై. వి. బ. = మేంధి: చూ, మెంతి
 మెంబరు. వా. వి: చూ, సభిస్తుడు.
 మెకపుటాయ వై. వి. = మృగమద: చూ, మృ
 గమదము. అచ్చ. అ, కాం. 10.
 మెకము. వై. వి. = మృగ. 1. రూ—మెగము
 చూ, మృగము. 1; 2. జింక. అచ్చ. ఆర,
 కాం. 37. చూ, మృగము. 2. మ్రులత్రేడు.
 మెకములకొలముసామి. వై. వి. చూ, మెక
 మెకములతిండి. ద్వ. వి. 1: చూ, మృగాజీవము;
 2: చూ, పెద్దపులి. [స్నిహము.
 మెకములత్రేడు. ద్వ. వి. మృగేందు: చూ,
 మెకములసామి. వై. వి. = మృగస్వామి - వై.-
 మెకమెకపడు. ద్వ. అ. కిర్. గర్వింపు: చూ,
 హంకరించు.
 మెకమెకపాటు. ద్వ. వి. 1. గర్వము. స్వా.
 3, ఆ. 38: చూ, హంకారము; 2. ఆకలి
 యోర్వనట్టి యార్తి.
 మెక్కు. దే. స. కిర్. తిను చూ, భక్షించు.
 మెగము. వై. వి. = మృగ: చూ, రూ—మెకము. 1-2.
 మెగ్గ. దే. వి. ఊట: చూ, వెలయాట.
 మెచ్చు. దే. వి. 1. శ్లాఘన: చూ, స్తోత్రము;
 2. పేరుము: చూ, స్నేహము, 3. చూ,
 బహుమానము; విణ. 4: చూ, శ్లాఘము;
 స. కిర్. 5: చూ, శ్లాఘించు. 6. గణించు.
 చూ, లక్ష్యపెట్టు; పేర్. 7: మెచ్చించు—
 మెప్పించు
 మెచ్చెలచెట్టు. దే. వి: చూ, పెట్టుచెట్టు.
 మెచ్చెలాడి. దే. వి. (మెచ్చెలు + ఆడి)

1. మెచ్చెకొనఁదగినఆడుది. ఉ, రా. 5, ఆ.
 248: చూ, స్త్రీ; విణ. 2. మెచ్చెకొనఁ
 దగినది [మెచ్చెకొనఁదగినవాఁడు.
 మెచ్చెలాడు. దే. విణ. (మెచ్చెలు + ఆడు)
 మెటిక. దే. వి. రూ—మెటిక—మెట్టిక. తంతి
 య: చూ, సోపానము.
 మెటికకాయ. వా. వి. గోరుచిక్కు. మకాయ.
 (రాయలసీమలో వాడుక.)
 మెటిక. దే. వి. 1: చూ, రూ—మెటిక;
 2. కీర్లునిలుగుటచేకలుగునని చూ, స్వరము.
 2; 3. పాడము చూ, హజ్జీ.
 మెట్ట. దే. వి. 1: చూ, భూమి. 1; 2: చూ,
 పర్వతము; 3: చూ, మెటిక. 3; 4. నీరాస
 లేక పండెడుచేను, మెకపాలము: చూ,
 భూమి 1.
 మెట్టజీలుగు. దే. వి. ఒకసస్యము చూ, సస్యము. 1.
 మెట్టతమ్మి. ద్వ. వి: చూ, నేలతమ్మి*.
 మెట్టవామర. ద్వ. వి.—వై —
 మెట్టనాగలి. వా. వి మెరకనుదున్నెడు నా
 గలి (చూ, దంపనాగలి.)
 మెట్టంట్లు. దే. వి. బ. చోడి, జొన్న మొద
 లగునవి. [మాటలు.
 మెట్టసాగంధములు. బా నిరుపయోగముగు
 మెట్టపంగ. ద్వ. వి. పెద్దపంగ*: చూ, పంగ.
 మెట్టనాలుపెట్ట. ద్వ. వి. రూ—మెట్టవాల్పిట్ట.
 కోడి చూ, పుంజే. [కాం. 8.
 మెట్టవాల్పిట్ట. ద్వ. వి.—వై.—అచ్చ. బాల,
 మెట్టిక. దే. వి: చూ, రూ—మెటిక.
 మెట్టినిల్లు. దే. వి: (మెట్టిన + ఇల్లు) ఆడుదాని
 అత్తవారియిల్లు. చూ, సదనము 1.
 మెట్టియ. దే. వి. రూ—మెట్టె చూ, మట్టియ. 2.
 మెట్టు. దే. వి. 1. ఏకాసోపానము: చూ, సో
 పానము; 2: చూ, సోపానము; 3: పులిక
 దుగు, పులిమజ్జగ: చూ, శుక్తము. 1; బ. 4

అనుచెప్పలు. పను. 5, ఆ. 77: చూ, సన్న
లిగలు; 5. నుంకము పుచ్చేకొనెడుపుట్టు:
చూ, స్థానము. 1; 6. కొండ: చూ, బర్హ
తము; 7. చిన్నకొండ: చూ, పర్వతము;
8. తొగ్గుట్ట. య. 2, ఆ. 56. “వాడు
కాలితోమెట్టుటనేరెన్ను”; 9. ఆనరు:చూ,
సంకటము; 10. అంకెలయొక్కవెరసి: చూ,
వెరసి. 1; స. కిరీ. 11. మెట్టు, 2. త్తు: చూ,
తొగ్గుట్ట. 3.

మెట్టుబాగ్లు. దే. వి. బ. తలబాగ్లు. స్వా.
5, ఆ. 79: చూ, నేనబాగ్లు.

మెట్టుకు. దే. దగ్గ. 1. తుదకు, చివరకు; 2. మొ
త్తమునకు.

మెట్టుచోలు. దే. వి. గంగ: చూ, నది.

మెట్టే. దే. వి. రూ-మెట్టియ: చూ, రూ-
మట్టియ. 2.

మెట్లగుంటక. దే. వి. గుంటక భేదము: చూ,
పాలము (పాపటము).

మెడ. దే. వి. 1. అంబు-అట్టు, కుత్తిక-కుత్తుక-
కుత్తిక-కుత్తుక, కొలికి, గొంతు-గొంతుక,
పీక-పీక-పీక-పీకయ, బొండు, మెడకాయ
(సం).—ఊ, కంకము, కంధర-కంధరము,
కంధి, కంబుపు, కుహరము, కృకము, గళము,
గాత్రము, గిరి, గీస, ధమని, నిగరిణము,
పగిగీసము. తిద్దికేషములు.—గ: అంగిలి,
లోకుత్తుక; 2: అంటుమెడ, ఇలుకుమెడ,
పొట్టిమెడ; 3: (సం).-గల్గ; ౪: (సం).-
కంబుగీస; ౫: (సం).—గీస(“చూ,
శిరము.”); ౬: చూ, నఖక్షితస్థానములు.

మెడకాయ. దే. వి. —పై.—

మెడకొంకి. దే. వి. మెడముందలియడ్డయెముక:
చూ, శల్యము. 1.

మెడజోట్టుకొనుట. బా. అలుముకొనుట. “మె
డజోట్టుకొనియెనురక.” పాండు. 5, ఆ.

225; “కొమ్మనీమెడజోట్టుకొనకున్నె.”

రామా. 1, ఆ. 147. [చూ, భూషణము. 2.

మెడనూలు. దే. వి. బంగారు తీగెల చోరము:
మెడపాంపు. దే. వి. గీర్వాగ్రిభాగము. పాం
పు, మెడపంపు.

మెడపంపు. దే. వి. —పై.—

మెడవల. దే. వి. ఒకరకమువల: చూ, వల.

మెడవాలు. దే. వి. 1. చోకలత: చూ, రజకి;

2. చోకలవాడు. చూ, రజకుడు. [చూ. 2.

మెడిదము. దే. వి. ధన్యని. య. 1, ఆ. 116: చూ, స్వర

మెడుద. దే. వి. చూ, మెట్టు 3. [26.

మెణకరి. దే. వి: చూ, బ్రహ్మచారి. ఉ. పా. 5, ఆ.

మెణత. దే. వి: చూ, మెల్లె.

మెతక. వై. విణ. —చూ, రూ-మెతుక. 1-2.

మెతుక. వై. విణ. రూ-మెతక. —మృదు.

1. మృదువైనది, మెత్త: చూ, మెదుపు. 1;

2. మందము: చూ, మెదుపు 2.

మెతుకు. దే. వి. 1. అన్నము: చూ, సాద

ము (1); 2. అన్నముయొక్కణము, సిక్కి

ము చూ, సాదము (1). [సుక. 1—2.

మెతుపు. వై. విణ. —మృదు: చూ, రూ-మె

మెత్త. వై. వి. 1: చూ, శయ్య. 1; 2. గుట్ట

పువల్లము: చూ, హయము; 3. పజపు: చూ,

శయనము; 4. సాగరముమోసెడియెగ్గుగంత

మీడిపజపు; 5. పల్లకిమాయనారు

భుజముపైవేసికొను మీడివేసి కుట్టిన చిల్ల:

మాలుగులు—మూలుగులు; విణ. 6: చూ,

మెతుక. 1.

మెత్తబడు వై. ఆ. కిరీ. (మెత్తన + పడు)

1. మృదువగు. భాగ. 7, స్కం. 288;

2. నమ్రమగు. విజ 3, ఆ. 107; భార. విరా.

2, ఆ. 54: చూ, పంగు; నా. 2. చిమడు:

చూ, మద్దకట్టు. [ఉద్యో. 3, ఆ. 199.

మెత్తబడుట దే. వి. లొంగిపోవుట. భార-

మెత్తబాటు. నై. వి. 1. మృదుత్వము: చూ, నుమూరము. 2; 2. ఆలస్యము: చూ, విలంబము. 1. [చూ, మెత్తబడు. 1.

మెత్తబాటు. ద్వ. ఆ. క్రి. (మెత్తన + పాటు): మెత్తగిల్లు. నై. ఆ. క్రి. మెత్తనగు.

మెత్తడము. దే. వి. మెత్తుట.

మెత్తడి. దే. వి. ఒకచేద: చూ, మత్స్యము. 1.

మెత్తన. నై. వి. 1. మృదు మార్గము: చూ, మెత్తబాటు. 1; 2: చూ, కాంతి. 1 హరి.

పూ. 3, ఆ. 148; విణ. 3. మృదువు: చూ, నుమూరము. 2; క్రి విణ. 4. తిన్నగా: చూ, మెల్ల. 3.

మెత్తనిది. నై. విణ: చూ, మెత్తన. 3.

మెత్తపటచే. ద్వ. ఆ. క్రి: చూ, ఊను. 5.

మెత్తర. దే. వి: చూ, ముత్తర.

మెత్తినగోడ. ద్వ. వి: బొమికలగోడ. (సం). - ఏమికము-ఏమూకము.

మెత్తు. దే. వి. 1. మన్నులోనగువాని దళముగా పూసినపూత: అలుకుట. (సం).—ఉపలేపనము, గోముఖము; స. క్రి. 2. మన్నులోనగువాని దళముగాపూయు, అలుకు-అల్కు: చూ, లేపనముచేయు.

మెదడు. నై. వి.= మేదస్. తలయందుండుకొవ్వు: కొవ్వు. (సం).—మస్తిష్కము, మేదస్సు. (ఇది చిన్నమెదడు, పెద్దమెదడు అని ద్వివిధము.) (చూ, కిరము. 1.)

మెదలిక. దే. వి. మెదలుట.

మెదలు. దే. ఆ. క్రి. కొంచెము చలించు: చూ, సరించు; 2: చూ, సంసరించు. [మెదల్పు.

మెదలుచే. దే. పేర్. మెదలజేయు: రూ-మెదల్పు. దే. పేర్. —పై.—

మెదించు. నై. స. క్రి: మర్దించు. రూ-మేదిచు. రుక్మి. 2, ఆ. 28: చూ, సమర్థించు.

మెదికార్పు. దే. వి. మానికార్పు.

మెదుక. నై. వి. 1: చూ, పినక; 2. మంచుడు.

పాండు. 5, ఆ. 61: చూ, సోమరి; 3. మం

దము: చూ, విలంబము. 1.

మెదుకగొను. ద్వ. ఆ. క్రి. పినకపట్టు. హరి.

పూ. 5, ఆ. 143. [చూ, రూ-మెతుకు.

మెదుకు. నై. వి.=మృదు (దే. అని క ర): మెదుగు. దే. ఆ. క్రి 1: డంగు-చంగు; 2. నలగు:

చూ, సగుమదనుగు. [19: చూ, వస్త్రము.

మెదుగుడు. దే. వి. ప్రితబట్టు. పాండు. 2, ఆ.

మెచ్చు. నై. స. క్రి.=మృద్. మర్గ: చూ, మెదించు కాశీ. 7, ఆ. 5; ఉ, హరి. 5, ఆ. 56. [5, ఆ. 21.

మెదుపు. దే. పేర్. మెదుగజేయు. పాండు.

మెదుపు. నై. విణ. 1.=మృదు: చూ, మృదువు. 1;

2. మందము: చూ, మెదుక. 3.

మెనుపు. దే. స. క్రి. కవ్వముతో ఎంచు.

మెప్ప. దే. వి. 1: చూ, మెచ్చు. 1; 2: చూ, మెచ్చు. 2; 3. వరము. అచ్చ. ఆర, కాం. 21: చూ, వరము. 3.

మెయి. దే. వి. (రూ-మయి - మై-మే-మేను.)

1. దేహము. హరి. ఉ 10, ఆ. 78: చూ, శరీరము; 2: చూ, పార్శ్వము. 2. కళా. 1, ఆ. 162; 3: చూ, విధము. 1; 4: చూ, వెంబడి; అస. 5. కొన్నియెడల తృతీయా విధిక్తియందు వచ్చెడుప్రత్యయము. (ఉదా.- అలక మెయి, చేలము మెయి.)

మెయికోను. దే. ఆ. క్రి. రూ-మయికోను.

1: చూ, సమృద్ధిచే; 2. కలుగు. భో. 1, ఆ. 103: చూ, సంభవించు; 3. పొంచుపడు: చూ, సరిపడు. 1; స. క్రి. 4. చూ, సమృద్ధిచే. భార. ఆను. 4, ఆ. 202.

మెయికోలు. దే. వి: చూ, రూ-మయికోలు.

మెయితాలుపు. దే. వి: చూ, రూ-మయితాలుపు.

మెయిపాలు. దే. వి. సమభాగము.

మెయిమలుపు. దే. వి: చూ, మూర్ఖ. i.

మెయిమరుగు. దే. వి. కవచము. (రూ-మెయి

మరువు-మెయిమరువు-మెయిమరువు-మేమ
రుగు-మేమరువు-మేమరువు-మేమరువు
చూ, వారివారిగాము.
మెయిమరువు. దే. వి. — పై. —
మెయిమరువు. దే. వి. — పై. —
మెయిమరువు. దే. వి. చూ, రూ-మయిమరువు
మెయిమరువు. దే. వి: చూ, రూ-మెయిమరువు
మెయిమెయి. దే. వి. వి. చూ, రూ-మయిమరువు.
మెయిమెయి. దే. వి. వి. రూ-మెయిమెయి చూ,
రూ-మయిమెయి. [నేనాను
మెర. దే. అప్య. పరిశంసనాగకము. చూ,
మెగక పై. వి = మరుక: చూ, రూ. 1-రం
మెగమెగ. దే. వి. 1 చూ, సంశయము, 2
మనోప్య చూ, శోకము; 3 చూ, భేదము 2.
మెగమెగపడు. ద్వ. అ క్రి చూ, సంశయించు.
మెగమెగలాడు. దే. అ. క్రి చూ, బాధపడు.
మెయిమ దే. వి 1 మించు చూ, విద్యుత్తు;
2. అధికపరిచి చూ, నలుతురు. 1.
మెయిమ దే. అ. క్రి తిరుక్కని పరికాంచు.
ఉ, హరి. 3, ఆ. 144. చూ, హానిల్లు
మెయిమ దే. వి చూ, మెయిమ. 1—2.
(విద్యుత్తునను. — పాండు 4, ఆ. 286)
మెయిమదే. ద్వ. వి. 1 స్త్రీతిష్ఠితిష్ఠి
చూ, మానేరు; 2. తీరగపంటి మెయిమ:
చూ, విద్యుత్తు
మెయిమ. దే. వి. 1: చూ, పిల్లమెయిమ. 1.
పై. 3, ఆ. 103; స. క్రి 2. నాటినశల్యా
దికము ఇటునటు మెదల్పు.
మెయిమెయి. దే. వి (మెయిమ + మెయిమ)
మిక్కిలిమెయిమ సా 1, ఆ. 118
మెయిమ దే. అ క్రి. 1. చూ, పరికాంచు;
2. చూ, నలుతురు, ఆం పేరి 3. బయలు
పడును.
మెయిమెయి. దే. వి. 1. అతిశయము చూ,
పాచ్చి. 2, 2. గౌరవము. చూ, నన్నా

నము; 3: చూ, విజృంభణము. భాగ. 8.
స్కం. 399; 4 చూ, రూ-మెయిమెయి;
5 చేప చూ, స్త్రీయము. 1; 6: చూ, సామ
గ్యము. ఉ, రా. 4, ఆ. 231; వి. 7 పరి
కాశిము. విక్ర. 6, ఆ. 64.
మెయిమెయిమ దే. అ. క్రి: రూ-మెయిమెయి
చూ, ఊరగు. [ఏను పండ్లి.
మెయిమెయి. దే. వి. రూ-మెయిమెయి, ఊరగుంపు,
మెయిమెయిమెయి. దే. అ క్రి రూ-మెయిమెయిమెయి.
మెయిమెయి దే. వి. 2 నాట్టుకీడివీడవీడియ్యము.
రూ-మెయిమెయి చూ, నేనెయిమెయి (య్య
ము.) [“పేడెయిమెయిమెయిమెయిమెయి”
మెయిమెయి వా. వి. అందెయిమెయి అందెయిమెయి.
మెయిమెయి దే. వి. అందెయిమెయి. చూ, రూ. 1.
మెయిమెయి దే. వి. అందెయిమెయి. చూ,
రూ-మెయిమెయి.
మెయిమెయి దే. వి. అందెయిమెయి చూ, సామెయి 3.
మెయిమెయి దే. వి. (రూ-మెయిమెయి-మెయిమెయి
మెయిమెయి-మెయిమెయి) 1 చూ, విద్యుత్తు;
2 కాంతి ఆం, పదా ను. 22: చూ, నలుతురు.
1, 3 కిరణము చూ, హానినము 2; 4. పరి. 1.
ఆం, భా. పరి. 32 చూ, నలుతురు. 1;
5 అధికపరిచి చూ, నలుతురు 1, 6. నెయ్యి
మెయిమెయిమెయిమెయిమెయి. చూ, స్త్రీ చూము;
వా. 7 బంగారు అందెయిమెయిమెయిమెయి
మెయిమెయి, 8 మేములులూనెయిమెయిమెయిమెయి.
“నానెయిమెయిమెయిమెయిమెయిమెయి”, 9. నాం
గంపు. “కాళ్ళ మెయిమెయిమెయిమెయి”
మెయిమెయిమెయిమెయి దే. వి. (మెయిమెయి + మెయిమెయి)
1. మెయిమెయిమెయి మెయిమెయిమెయిమెయిమెయి:
చూ, స్త్రీ; 2 అందెయిమెయిమెయి. 3, ఆ. 47:
చూ, స్త్రీ.
మెయిమెయిమెయిమెయిమెయి ద్వ. వి. చూ, రూ-మెయిమెయి
నలుతురువు రామా. 6, ఆ. 107.
మెయిమెయిమెయిమెయిమెయి ద్వ. వి. — పై. —

మెలుగుకెట్టి. దే.వి.కుటరాజము: చూ, సర్వము.

మెలుగునునానె. ద్వ.వి.రూ-మెలుగునూనె.

మెలుగునకై పెట్టెలలోనగు వానిమీద

పూసెడు పూతనునె, వార్షిఫు: చూ, స్నే

హము. 2. భూపణము. 2.-3౯.

మెలుగునల్లలు. ద్వ. వి. బ. కట్టదండ: చూ,

మెలుగునూనె. వా. వి: చూ, రూ-మెలుగు

గుడునూనె.

మెలుగుగిక్క. ద్వ. వి. 1. భగవాళము: చూ,

రత్నము. 1; 2. కాంతగలచేక్క: చూ, గిక్క.

మెలుగుణాయి. దే. వి. వెండికి మెలుగు

పెట్టురాయి: చూ, రత్నము. 1.

మెలుగునున్నము. ద్వ. వి. మంచినన్ననిగమ్మ

నున్నము: చూ, నున్నము. [చూ, విదారింపు.

మెలుగు. దే. స. కి. పెల్లగింపు. కాశీ. 5, ఆ. 152:

మెలుగులు. వా. వి. బ: చూ, రూ-మెలికలు.

మెలుపు వా. వి. రూ-మెలుము: చూ, విద్యుత్తు.

మెలుగు. దే. వి. 1. —పై. —; ఆ. కి

2: చూ, మెలిమే; స. కి. 3. పొడుమే. ఉ,

హరి. 3, ఆ. 64: చూ, స్ఫటించే; ఆం.

4: చూ, పాడకియలు.

మెలకువ. దే. వి. 1. (రూ-మెలుకువ, మేలుకాం

చేట-మేలుకొంచేట-మేలుకొంట-మేల్కం

ట-మేల్కనుట-మేల్కనుట): చూ, మేలు

కోలు; 2. నడక: చూ, వర్తనము. 1; 3. నడక:

చూ, వర్తనము. 1. ఉ, హరి. 5, ఆ. 198, 4. జీవన

ము: చూ, బ్రదుకు. 1; 5: చూ, పాలయిక. 1.

మెలకువవాడు. దే. వి. చూ, మేలుకొని

యందువాడు.

మెలుగు. దే. ఆ. కి. 1: చూ, వర్తించే. ఉ,

హరి. 5, ఆ. 59; 2. జాగరూకతతో వర్తించే: చూ, మెలయు. 3; 3: చూ, సం

చించే, 4. జీరగు. హరి. పూ 5, ఆ. 193:

చూ, సాగు. [చూ, రూ-మెలుమ.

మెలచే. దే. పే. మెలగజేయు. స్వా. 4, ఆ. 115:

మెలత దే. వి. రూ-మెల్. 1. ఆడుది. నెలత:

చూ, స్త్రీ; వా. 2. కపటము: చూ,

నూత్తుము. 2. "మెలతబుద్ధి."

మెలతుక. దే. వి. (మెలత + ఉక.) (రూ-

మెలత-మెల్-మెల్తుక: చూ, మెలత. 1.

మెలక. దే. వి. కపటపువంచన: చూ, నూత్తు

ము 2. [216. చూ, వెలుగు. 5.

మెలకు. దే. ఆ. కి. జ్యలించే. భాగ. 8, స్కం,

మెలన. దే. వి. గాగ్రముచేట్టునుండుబయలు:

చూ, వెలుపల. 1.

మెలపు. దే. వి. రూ-మెలుపు-మెల్పు.

1: చూ, మేలుకోలు; 2: చూ, మెత్తబాటు.

1; 3: చూ, పర్యటనము. ఆని. 2, ఆ. 28;

4. చలించు. విక. 4, ఆ. 17; పే.

5: చూ, మెలుచు. పంచ. వా. 3, ఆ. 308.

మెలయు. వై. ఆ. కి. 1. = మిల్. పెనగు:

చూ, సక్తమగు; దే. ఆ. కి. 3. ఉండు:

చూ, వర్తించే; 3. జాగరూకతతో వర్తించే: చూ, వర్తించే. [పెన: చూ, లంక.

మెలి. వై. వి. = మిలిత. (రూ-మెలిక-మెలుమ.)

మెలిక. వై. వి. = పై —

మెలిగొను. ద్వ. ఆ. కి. చూ, వెంటిగొను.

మెలిగొక్క. ద్వ. వి. కూకీపలుకు, మణితము:

చూ, స్వరము. 2

మెలిదారము. ద్వ. వి. తాళ్లపనివారు దిండు

ప్రక్కకొయ్యలకు గట్టెడి బిగిదారము:

చూ, సూత్రము. 1 [మెలివెట్టు. పిరిగొను.

మెలివెట్టు. ద్వ. స. కి. మెలివేయు: రూ-

మెలియు. వై. ఆ. కి. చూ, మెలయు. 1.

మెలివడు. వై. ఆ. కి. పెనవేయు: చూ,

పడివేయు. [లంక వెట్టు. 1.

మెలివెట్టు ద్వ. స. కి. మెలివెట్టు: చూ,

మెలుకువ. దే. వి. చూ, రూ-మెలకువ. 1.

మెలుచే వై. పే. మెలియజేయు: రూ-మెలచే,

పెనచే, పెనపు, మెలపు; మెలుపు.

మెలుపు. వా. వి. పేర్: చూ, రూ-మెలపు.

మెలుసు. వై. వి.=మిళిత: చూ, మెలి. భాగ.

10, స్కం. పూ. 143.

మెల్ల. దే. వి: చూ, రూ-మెలత.

మెల్లక. దే. వి: చూ, రూ-మెలతుక.

మెల్పు. దే. వి. పేర్: చూ, రూ-మెలపు.

మెల్ల. దే. విణ. 1. కంటికడకొఱగినది (చూపు). “మెల్లకన్ను”: చూ, వీక్షణము; 2. మేలైనది “వానిపని యిప్పుడు మెల్ల”; 3. నెమ్మదిగా. “మెల్లగారెమ్మ”: చూ, మెల్లన; 4. నిశ్శబ్దముగా. “మెల్లగా మాట్లాడుము.” 5. కొంచెము మేలైనది. “వానిపని గుడ్డిలోమెల్ల”

మెల్లకంటి. దే. విణ. (మెల్ల + కన్ను.)

1. కేకరాక్షుడు, కేకరాక్షి: చూ, కేచీల; 2. కాకి చూ, వాయసము.

మెల్లకంటివాడు. దే. వి. కేకరుడు: చూ, పలిరుడు.

మెల్లకన్ను. దే.వి.అపొంగము:చూ,లోచనము
మెల్లచూపు. దే. వి.గిల్లచూపు: చూ,వీక్షణము.

మెల్లన. దే. వి. 1. తిన్నన; 2. అల్లన, ఒయ్యన-ఓయన, ఒల్లన. (విణ).—ఒయ్య, మెల్ల. (విశేషణమైనచో “మెల్లనినగపు, మెల్లనినూట”మొ); ద్వి. 3. శనై కర్థము.

ఆం. భా. త్ప. 76.

మెల్లము. దే. వి: ఎళ్ళము, ఒళ్ళము.

మెల్లా. వా. వి. చేవిక: చూ, సదనము. 1.

మెల్లిగా. వా. విణ. నెమ్మదిగా.

మెల్లె. దే. వి. చివక, మెలత: చూ, శాఖ. 1.

మెసగు. దే. స. కిర్. తిను. రుక్మి. 2, ఆ.138:

చూ, సాదకు.

మెసపు. దే. స. కిర్.—వై.—

మెసపుట. దే. వి: చూ, భుక్తి. 1. (భుక్తి 2వ

అర్థమునను వర్తించును.)

మెహరా. దే. వి. ఒకబాణము:చూ,బాణము.1.

మెహనతు. వా. వి. బహుమతి. “కామలనండ

మెహనతుగా యిచ్చెను.” [సుర. (3).

మెహర్బాని. వా. వి. గొప్ప, ఘనత: చూ,

మే

మే. దే. వి: చూ, రూ-మెయి. 1-2-3-4.

మేండము. సం. వి. ఆ. పుం. పొట్టేలు: చూ, మేషము. 1.

మేండ్రించే. దే. స. కిర్. భేదించే. భాగ.

10, స్కం. పూ. 124: చూ, స్ఫోటించే.

మేంధి. సం. వి. ఇ. (మేంధి)=మేంతి: కుంచిత, గంధఫల. (తే) —మెంతి.

మేక. వై. వి.=మేక, మేష. 1. అడుమేక:

చూ, మేషము. 1; 2. మగమేక: చూ,

మేషము. 1. [చూ, శృశువు.

మేకగడ్డము. వా. వి. మేకయొక్కగడ్డము:

మేకతిండి. ద్వి. వి. లోడేలు: చూ, వృకము.

మేకపడ్డ. ద్వి. వి. మఱక చూ, మేషము. 1.

మేకపోతు. ద్వి. వి. ఛాగము:చూ,మేషము. 1.

మేకపోతుగాంభీర్యము. జా. మేకపోతుసంజీ

హైర్యము,లోపలపనలేనిది “మేకపోతుగాం

భీర్యము నభినయించుచున్నాడు” (ధృతరాజనూయము).

మేకరాసి. వై. వి.=మేకరాసి: చూ,రాసులు.

మేకలఁగాపరి. ద్వి. వి.మరుడు, మరుమవాడు,

కులిపి. (సం).—అజాతీవి-అజాతీవుడు-

అజాతీవి-అజనుడు, జాబాలుడు.

మేకలమండ. వా. వి. ఆజకము, ఆజము: చూ,

మేషము. 1.

మేకవన్నెపులి. జా. సాధువుగాఁగాన్వించు

నసాధువు. “ఈనర్వణాడు మేకవన్నె

పులి” (నీతిచంద్రిక-విగ్రహము.)

మేకసారము. వై. వి. మేకయొక్క “మే

అనుఅలపు: చూ, స్వరము. 2.

మేఁగు. దే. స. క్రి. రూ-మేఁగు.1. పూయు.
భో. 2, ఆ. 107: చూ, లేపనముచేయు;
2: చూ, పేష్టించు
మేఁడి. వై. వి. నాఁగటిదుంపవెనుక నిలిపిన
కొయ్య: చూ, లాంగలము. 1.
మేఁడికొయ్య. వా. వి. — వై. —
మేఁడికొయ్య. వా. వి. — వై. —
మేఁడికొయ్య. వై. వి: చూ, మేఁడిపాలు.
మేఁడికొయ్య. ద్వ. వి. ఈశ. చూ, లాంగలము. 1.
మేఁడిచీల ద్వ. వి. మేఁడిజాతి రాకుండ వేసిన
చీల. చూ, లాంగలము. 1.
మేఁడితోఁక. ద్వ. వి. మేఁడిచివరకొయ్య.
చూ, లాంగలము. 1.
మేఁడిపాలు. ద్వ. వి. 1 నేద్యగానిభాగము.
చూ, సిస్తు. 1; 2 నేలయొడయునిభాగము:
చూ, సిస్తు, 1. (చూ, సంగోరు.)
మేఁడిసోగ. ద్వ. వి: చూ, మేఁడితోఁక.
మేఁత. దే. వి. పశ్చాద్భాగము' మేఘ.
తద్వ. — నొంగ'మేఁతకు. — తొడుకు.
మేఁతరి. దే. వి. (మేఁత + అరి) 1. కొండటి
శిల్పలలో ముఖ్యుఁడు; విణ. 2 తిండిపోతు:
చూ, భక్షకుఁడు. [మేఁతాడు.
మేఁతలాడు. దే. ఆ. క్రి. మేఁతమేయు: రూ-
మేఁతాడు దే. ఆ. క్రి. — వై. —
మేకము. సం. వి. ఆ. పుం. = మేక. ఛాగము
చూ, మేషము. 1.
మేకు. దే. వి. చీల చూ, శూలము.
మేకుతల. దే. వి: (సం). — కుంభము—గుబ్బ
మేకొను. దే. ఆ. క్రి. (రూ-మైకొను-మయి
కొను-మయికొను) 1' చూ, సమ్మతించు,
2: చూ, సంభవించు, 3' చూ, యత్నించు,
౪. క్రి. 4' చూ, సక్తమగు. ఉ. రా 7,
ఆ 187; పే. 5. మేకొలుపు
మేకొలు దే. వి. (రూ-మయికొలు-మయి
కొలు-మైకొలు.) 1. అంగీకారము చూ,

సమ్మతి. 1; 2. యత్నము: చూ, సన్నాహము.
మేఖల. సం. వి. ఆ. (స్త్రీ. 1. ఆఁడుదాని యె
నిమిదిపేటల మొలనూలు: చూ, హావణిక. 2.
(భూషణము. 2.); 2. కొండనడుము: చూ,
హిమాలయము (పర్వతము); 3. ఆయుధము
జోజకుండఁగముణికట్టునఁగట్టుకట్టు, చిలుకడ
తాగిడు: చూ, సూత్రము. 1.
మేఖలకన్యక సం. వి. ఆ. (స్త్రీ. సర్పద: చూ, నది.
మేఖలికాతంత్రము. అం: చూ, తంత్రములు.
మేగలి దే. వి. యత్నము' చూ, సన్నాహము.
మేఘచాతకవ్యామము. అం చాతకపక్షి మేఘ
మిచ్చెనదే కాని తాగదనురీతి.
మేఘజ్యోతి. సం. వి. న్. పుం: చూ, ఇరిమ్మ
దము. [సురవర్తము.
మేఘద్వారము. సం. వి. ఆ. న. విన్ను. చూ,
మేఘనాదము. సం. వి. ఆ. పుం. 1 ఉఱుము:
చూ, స్తవితము; 2. చిట్టిహారక: చూ, భం
దీము. 2 (చూ, వృక్షము.) [నెమలి.
మేఘనాదానులాసి. సం. వి. న్. పుం: చూ,
మేఘనాధుఁడు. సం. వి. ఆ. పుం. 1. రావ
ణునికొడుకు' చూ, సూనుఁడు. 1; 2. ఒకా
నొక రక్క-సుఁడు: చూ, రాక్షసుఁడు. 1;
3: చూ, వరుణుఁడు.
మేఘనామము. సం. వి. న్. పుం. 1. నిడుమునై*:
చూ, ముస్తకము. 2; 2. ముస్తక: చూ,
ముస్తకము. 1. [నాదము. 1.
మేఘనిగోషము. సం. వి. ఆ. పుం. చూ, మేఘ
మేఘపుష్పము. సం. వి. ఆ. న. 1. నీరు: చూ,
సలిలము; 2. తూర: చూ, వాన. 1; పుం.
3. కృష్ణుని తేరీగుఱ్ఱము: చూ, హయము;
అం. 4: చూ, రథ్యములు.
మేఘవాల. సం. వి. ఆ. (స్త్రీ. 1. మల్బ: చూ,
మేఘము. 1; 2. మేఘపంక్తి: చూ, మేఘ
ము. 1.

మేఘాస్థి. సరి. వి. ఇ. స్త్రీ. మా, వక్షగల్లు.

మేచకము. సం. వి. అ.న. 1. = మసకవ. చీకటి. (చీకటికిని, ఇందుల విశేషములకును “చూ, క్యామిక. 1.”); పుం. 2. సెనులిపురికన్ను: చంద్రికము, మేచకము. (తె.) కన్ను, పించియము—పించెము; 3. నలుపు: చూ, వర్ణము. 8; విణ. 4. నల్లనిది: చూ, వర్ణము. 8. మేచే. దే. వి. పడియ: చూ, పల్వలము. మేజో. వా. వి. బల్ల: చూ, సింహాసనము. మేజోవాణి. వా. వి. రూ—మేజోవాని. 1. బోగమువాండ్రమేళము, నాగవాసము: చూ, వేళ్య; 2. బోగమువాండ్ర ఆటస్థలము: చూ, స్థానము. 1; 3: విందు. మేజోవాని. వా. వి. —పై.— మేజోడు. వా. వి. పాదరక్షలకు లోపలఁగాలికి నేయుజోడు: చూ, సమ్మృళిగలు. మేట. దే. వి: చూ, ఎక్కలి. “ఇసుకమేట” మేటరి. దే. విణ. (మేటి + అరి) మేటి: చూ, శ్రేష్ఠుడు. మేటి. దే. వి. 1. ఏలిక. హరి. పూ. 7, అ. 208: చూ, స్వామి 1: 2: రూ—మేటు. కసవుఁగుప్ప, గడ్డిమేటి, గడ్డివామి. (సం).—గరళము: చూ, వెంటి; విణ. 3: చూ, శ్రేష్ఠుడు; 4: చూ, శ్రైష్ఠ్యము; వా. 5. చిల్లరపనులు చేయుబంటు: చూ, నేవకుడు. 1. మేటిసీరుహాలిమెయి దాలుపులసామి. ద్వ. వి: చూ, ఎరుణుడు. ఆం. సం. దే 21. మేటిల్లు. దే. అ. కి. అతిశయించే. హరి. పూ. 9, ఆ. 13: చూ, సందడించే. మేటు. వా. వి: చూ, రూ—మేటి. మేడ. దే. వి. సాధము. కళా. 6, ఆ. 133: చూ, సప్తము. 1. మేడము. వై. వి. 1. = మేళ. కూడిక. ఉ. రా. 3, ఆ 186: చూ, సంయోగము; 2: చూ, యద్ధము. [వాటులాడు. మేడముసామయే. ద్వ. ఆ కి. పెనఁగు: చూ, మేడమెట్టు. వా.వి. మేడచీడి: చూ, సోపానము.

మేడి. దే. వి. 1: అం జోరు, అల్లిబొడ్డ. (సం).—అపుష్పము, ఉదుంబరము, కాంచనము, కృమికంటకము—కృమికంటకము—కృమికంటకము, క్షీరవృక్షము, క్షేమాఫల—క్షేమాఫల, జంతుఫలము, దుగ్ధము, పవిత్రకము, యజ్ఞాంగము, హేమదుగ్ధము—తద్వి. —గ: (సం) కలిసాహనము; 2: (సం) కుంకుమపీయము; 3: (సం) ఆద్యుడంబరి. (సుగతవానికి “చూ, హేమదుగ్ధకము.”); వై. వి. 2. = మేళ. నాగటికికేతతికిఁగల్పుకొయ్య: చూ, లాంగలము. 1. మేడియము. దే. వి. చెక్కడపు జోమీయంచే పనితరము: రూ—మేడెము. మేడు. దే. వి. మిట్టు చూ, భూమి. 1. మేడుపడు ద్వ. ఆ. కి. అజ్ఞతఁబొందు. రూ—మేడ్డుడు మేడెము. దే. వి: చూ, రూ—మేడియము. మేడ్డుడు. ద్వ. ఆ. కి: చూ, రూ—మేడుపడు. మేఘము. సం. వి. అ. పుం: చూ, మగగుడి. మేఘశ్రితి. అం: చూ, చిత్రవర్ణములు. మేతాలుపు. దే. వి: చూ, రూ—మయితాలుపు. మేదకము. సం. వి. అ. పుం. పెల్లెము: చూ, సుర. 2. మేదకుడు. దే. విణ. అంబస్త. దమ్ముడు. (సం).—అకాటిల్లుడు, నిష్కపటి—నిష్కపటుడు. మేదతనము. దే. వి. సాగుత్వము. మేదర. దే. వి. చోఁపలు లోనగువానిని అమ్మి తీవించెడుజాతి. [ద్రలు): చూ, మేదరి. మేదరవాడు. దే. వి. (వై. = మేంధి). అనికొం మేదరసాని. ద్వ. వి. మేదరవానిభార్య: చూ, సహధర్మిణి (భార్య). మేదరి. వై. వి. = మాహేంద్ర. (వేళ్యమని క.ర.) (మేదర + ఇ): చూ, వేణులాపకుడు. పర. 1, ఆ. 126. [చూ, మేదకు. మేదస్సు. సం. వి. న. న. = మేదకు—మేదు:

మేదావి. దే. వి. బౌపాననాగ్నియసి. కళా. 4, ఆ. 44.

చూ, సిగరి. 1 (భస్మము.) [కాశి. 3, ఆ. 118.

మేదించే. వై. స. కిరి: చూ, రూ-మేదించే

మేదిన. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1: చూ, భూమి.

1; అం. 2: చూ, వృత్తము. 1. (న-జ-భ-

జ-ర గురువులు. 11 యతి. 18 వధంబును.)

మేదు. వై. వి.=మేదన్: చూ, మేదన్ము.

మేదురము. సం. విణ. చిక్కనైనును పై నది.

మేదురుడు. సం. విణ. (తె).—గరగరనివా

డు, మినమిననివాడు. [హృద్యము. 2.

మేధ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. అపలభ: చూ,

మేధము. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, యజ్ఞము.

మేధావి. సం. వి. న్. పుం. 1. చిరుక: చూ,

శుకము. 2; విణ. 2. ధారణాశక్తిగల గొప్ప

బుద్ధిగలవాడు: చూ, విద్యాంసుడు.

మేధి. సం. వి. ఇ. పుం. కట్టుగొట్టు: చూ,

స్తంభము.

మేధ్యము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. ముంజికసవు:

చూ, హరిత (తృణము. 1.); విణ. 2. పవి

తృప్తిపై నది. (వస్తువు): పవిత్రము, పూతము:

చూ, సమీచీనము.

మేన. సం. వి. జ. స్త్రీ. 1: మేనక; దే. వి

(1) తోడబుట్టినదానియొక్కయు, తండ్రి

తోడబుట్టిన దాని యొక్కయు, తల్లి

తోడబుట్టిన వానియొక్కయు దేహసంబం

ధము. ఉదా — మేనగోడలు (తోడబుట్టి

నదానికూతురు), మేనత్త (తండ్రితోడ

బుట్టినది), మేనబావ (తనకంటె పెద్దవాడైన

మేనత్త మేనమామలకొడుకు), మేనమొండలు

(తనకంటె చిన్నదైన మేనత్త మేనమామల

కూతురు), మేనమొండ (తనకంటె చిన్న

వాడైన మేనత్త మేనమామల కొడుకు),

మేనమామ (తల్లితోడబుట్టినవాడు), మేన

ల్లుడు (తోడబుట్టినదానికొడుకు), మేన

పదిన (తనకంటె పెద్దదైన మేనత్త మేనమా

మలకూతురు) (చూ, మేనటికము.)

మేనక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, మేన. 1.

మేనకాత్మజ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, పార్వతి.

మేనగోడలు: చూ, మేన. (1).

మేనత్త. దే. వి: అత్త అత్తమ్మ, అత్తయ్య. (సం).—

అంబిక. (చూ, మేన (1).)

మేనత్తకొడుకు. వా. వి: చూ, మేనబావ.

మేనత్తమగడు. వా. వి: చూ, మామ 3. (మే

నత్తమగడు మేనమామకాడు. పినతల్లిమగ

డు పినతండ్రికాడు. అనిలోకోక్తి.)

మేనబావ. దే. వి: మేనత్తకొడుకు. (సం).—

వైతృప్య సేయుడు — వైతృప్యసీయుడు.

(మేన. (1).)

మేనమొండలు. వా. వి. (చూ, మేన, (1).)

మేనమొండి. వా. వి: (చూ, మేన (1).)

మేనమామ. దే. వి. 1. తల్లితోడబుట్టినవాడు:

మామ. (సం).—అడ్డగవుడు, కలాడుడు,

గురువు, పూజ్యుడు, మాతులుడు, మామ

కుడు; అం. 2: చూ, స్త్రీరక్షకులు;

3: చూ, గయాపిండదానార్థులు.

మేనయల్లుడు. వా. వి: చూ, రూ-మేనల్లుడు.

మేనటికము. దే. వి తోడబుట్టినదానియొక్క

యు, తండ్రితోడబుట్టినదానియొక్కయు,

తల్లితోడబుట్టినవానియొక్కయు దేహసం

బంధభావము, కరీరసంబంధబంధుత్వభావము:

చూ, మేన. (1).

మేనల్లుడు. దే. వి. రూ-మేనయల్లుడు: చూ,

స్వసోయ్యుడు. (చూ, మేన. (1).)

మేనపదిన. దే. వి: (చూ, మేన. (1).)

మేనా. వా. వి. పల్లకి: చూ, సవారి.

మేనాదము. వా. వి. 1. పిల్లి: చూ, మార్జాలము;

2. మేకపోతు: చూ, మేనము. 1.

మేనాధము. సం. వి. ఆ. పుం. హిమాద్రి: చూ,

పర్వతము. [మయి. మై-మే.]

మేని. దే. వి. కాంతి: చూ, వెలుతురు. 1. (రూ-

మేను. దే. వి. (రూ-మయి-మై-మే.) 1: చూ, శరీరము; 2: చూ, సంభవము; 3: చూ, పార్శ్వము. 2. [అచ్చ. బాల, కాం. 54. మేనుతాలుపు. దే.వి: చూ, రూ-మయితాలుపు. మేనుతాలుపులసామి. ద్వ. వి: చూ, వరుణుడు. మేనేజేరు. వా. వి. వైయధికారి. మేపచ్చేన. ద్వ. వి. చిన్నము: చూ, లక్షణము. 1. మేపరి. దే. వి. (మేపు+అరి): చూ, భక్షకుడు. మేపు. దే. వి. 1. పశుపక్ష్యాద్యావారము. పాండు 4, ఆ. 227; 2. దోసేపిండి మొదలైనదానికి నూటికూడఁజేర్చుదుమినుపపప్పులోనగునది; క్షే. 3. మేయఁజేయు. మేపుట్టువు. దే. వి. 1. కూతురు: చూ, నూన. 1; 2. కొడుకు: చూ, నూనుడు. 2 మేపుమేయు. దే. అ. క్రి: గర్వాడు (గర్వించు) మేమరుగు. దే. వి (రూ-మేమరుపు-మేమర్పు-మేమలుపు) కవచము: చూ, వారవారణము. మేమరుపు. దే. వి: చూ, మూర్ఖ. మేమరుపు. దే. వి: చూ, రూ-మేమరుగు. మేమర్పు. దే. వి —పై— మేమలుపు. దే. వి —పై— మేము. దే. స. బ. అస్మచ్ఛబ్ధిప్రథమాబహువచనము. మేముడు. దే. వి. మేకోలు: చూ, సమితి. 1. మేమెయి. దే. వి. క్రి. వి. (రూ-మెయిమెయి-మైమై-మైసుయి-మయిమయి): చూ, రూ-మయిమయి. మేయు. దే. స. క్రి. పశ్వాదులు మేతఁదెను. భాగ. 7, స్కం. 61; కాశీ. 6, ఆ. 257; హరిశ్చ. 1, ఆ. 140. మేరి. వై. వి. మిరా. 1. సీమాన్థము: చూ, సీమ 1; 2. మర్యాద: చూ, సన్మానము; 3 కర్మము: చూ, విధము. 1; 4. ఏర్పాటు. రాజ. 3, ఆ. 18: చూ, సత్వము. 1. మేరగట్టు. ద్వ. వి. చక్కవాళాది: చూ, పర్వతము ౧౫.

మేరతప్పు. వా. స. క్రి హస్తమీలు. ఆశ్చమీలు, మేరమీలు. ద్వ. స. క్రి: చూ, దాటు. 9. మేరు దే. వి. రూ-మేరువు. 1. ఎత్తుకును బరువెక్కించుటకును పొడుగుగా కట్టపఱచేయించెడి యిసుకలోనగువాని దిబ్బ: చూ, సారువ. 1; 2. శిఖరమునందుండెడిమణి: చూ, సారువ. 4; 3. వారముందు వేర్వేరుమణి: చూ, సారువ. 5. మేరువ. దే. వి. వీణాగ్రము: చూ, వీణ. మేరువు సం. వి. ఉ. పుం. 1. హేమాది: చూ, పర్వతము; అం. 2 వర్షపర్వతములలో నొకటి: చూ, పర్వతము. ౨౫; దే. వి. (1): చూ, రూ-మేరు. 1. య. 4, ఆ. 82; (2) చూ, రూ-మేరు. 2. ఎము. 2, ఆ. 42, (3) చూ, రూ-మేరు. 3. మేల్. దే. వి. రూ-మేలు. 1. త్నేమము. ఆం. భా. ప్రి. 98: చూ, శుభము. 1; అప్య. 2: చూ, నేబాసు. మేలమాది. దే. స. క్రి. (మేలము + ఆడు) పరిహాసముచేయు: చూ, హాసించు. మేలము. దే. వి: చూ, పరిహాసము. మేలిచ్చేపులుగు. వే. వి. గరుడుడు: చూ, హరిహాసుడు. మేలిమి. దే. వి. 1. అపరంజి: చూ, లోహము. 1; 2. అధిక్యము: చూ, హేచ్చ. 2; 3. గౌరవము: చూ, సన్మానము. మేలిమిమెట్టెల్లేటి నే. వి: చూ, శివుడు. మేల్లు. దే. వి. (మేలు + ఇల్లు): చూ, మేడ. మేలు. దే. వి. 1. త్నేమము: చూ, శుభము. 1; 2 వేర్వేరుము. ఆం. భా. ప్రి. 136: చూ, స్నేహము; 3. చొప్ప. స్వా. 6, ఆ. 68: చూ, వలపు. 2; 4. ఒడుపు. చూ, లాభము. 1; 5. మదము: చూ, హామిక; 6: చూ, సౌందర్యము; 7. పుణ్యము: చూ, సుకృతము. 1; 8. ధన్యము, బాగు: చూ, సుకృ

తము. 1;9. విశేషము.కళా. 2,ఆ 12: చూ, విశేషము. 4; విణ. 10. బాగు: చూ, తై 9 వ్యము; 11. అధికము. నిర్వ. 3, ఆ 81: చూ, హేరాళము; వి. 12: చూ, ఉపకారము, ఉపకృతి, పృతికరణము; విణ. 12.ఉపరి: చూ, మీదు. 2; 14. మంచి: చూ, తై 9వ్యము; 15: చూ, మంగళ్యము. 7, అర్వ. 18: చూ, నేబాను.(అమేడితమందు మేలుమేలు. —పను. 1, ఆ. 5)

మేలుకట్టు. దే. వి. 1: చూ, వితానము; 2. మెట్టు: చూ, సోపానము.

మేలుకను. దే. అ. కి. రూ-మేల్కను. నిద్ర తెలియ. విక. 4, ఆ. 74: చూ, లేచే. 2. మేలుకనుపు. దే. పే. రూ-మేల్కనుపు. భో. 1, ఆ. 20: చూ, మేలుకొలుపు.

మేలుకమ్మి. ద్వ. వి. ఓరమాడంగుళముల పెడల్పు చొయనూలితో నేసిన అంచెలుగల కోక: చూ, వస్త్రము.

మేలుకాంచే. దే. అ. కి: చూ, మేలుకను. మేలుకాంచేట దే. వి: చూ, మేలుకోలు. మేలుకాడు. దే. వి: చూ, శుభంకరుడు. మేలుకొంచేట. దే. వి: చూ, మేలుకాంచేట మేలుకొంట. దే. వి. —పై. —

మేలుకొనియుండువాడు. వా. విణ: పదిలుడు, మెల్లకుపవాడు. (సం) — జాగరికుడు, జాగరిత, జాగరూకుడు, భద్రుడు.

మేలుకొను. దే.అ.కి రూ-మేల్కను.1:చూ, లేచే. 2; స. కి. 2: చూ, మోహించే.

మేలుకొలుపు. దే. పే. రూ-మేల్కలుపు: చూ, శుభోదయము. “మేలుకొలుపులపాడు యేడెను” [ధకుడు.

మేలుకొలుపువాడు. దే విణ(సం).—ఉద్యోమేలుకోలు. దే. వి: ఉపవదము-ఉత్పవదము, కనువిద్య, జితనము, పదిలము, బసయ

మెలకువ. మెలుకువ, మెలపు, మేలుకాంచేట-మేలుకొంచేట-మేలుకొంట-మేల్కంట-మేల్కనుట-మేల్కనుట, హుసారు (సం)-అవబోధము, ఉద్యోధము, జాగగ-జాగర్ణ-జాగరణము-జాగరము, జాగత్-జాగత్తు, ప్రబోధము. తద్వి. —రాత్రి మేలుకొనుటకు. —జోగారము. (సం). —జాగరము. (“చూ, హుసారు. 2.”)

మేలుగీ(కీ)ళ్లు. వా. వి. బ: మంచి చెడ్డలు.

మేలుచేయు ద్వ. వి. 1. అధిక్యము: చూ, హెచ్చే 1; విణ. 2. హెచ్చైనవాడు. పై. 1, ఆ. 28: చూ, సమర్థుడు; 3. హెచ్చైనది: 4. గెలుపుకలది; 5. గెలుపుకాదు, విజయ: చూ, సమర్థుడు.

మేలుచేయువాడు. దే. విణ: చూ, మేలుకాడు.

మేలుతరము. దే. విణ: చూ, తై 9వ్యము

మేలుపడు. ద్వ. అ. కి రూ-మేల్కడు. విజా

3, ఆ. 31: చూ, వలపుగొను

మేలుబంతి. ద్వ. వి. 1: 2 జేబంతి-ఓజేబంతి,

ఒరవడి, తస్వి. —చూనా, నెఱవడి-పఱ

వడి, 2 మోచియేదేవి యొకవని నేర్చుకొ

నుటకుగాని చేయుటకుగాని మొదటనేర్ప

మాదిరి; 3: చూ, తై 9వ్యము. “లోరత్తు

కాంతికి మేలుబంతి” (3 వికర్ణరసాయనము);

వి 4 చూ, తై 9వ్యము, 5: చూ, శేష్ఠుడు.

మేలుమచ్చే. దే. వి. 1. మేడ: చూ, సదనము. 1;

2. చంద్రికాల. పై 2, ఆ 97: చూ,

సదనము. 1.

మేలుమచ్చేలు దే వి. బ: చూ, బాలికాక్రిడ.

మేలురాసి. ద్వ. వి. సూక్ష్మత్వస్థానము, పోవు:

చూ, రాశి. 1.

మేలువాడు. దే విణ. 1: చూ, నెఱుగఁడు;

2: చూ, మక్కురి; 3: చూ, వలపుకాడు.

మేల్లెవచ్చే. వా. అ. కి: చూ, అచ్చివచ్చే.

మేల్కంట. దే. వి: చూ, మేలుకోలు.

మేల్కనఁబోవు. దే. అ. కి. 1: చూ, వ్యర్థమును

వా. 2. మేలుమాడఁబోవు.

మేల్కను. దే. అ. కిరి: చూ, రూ-మేలుకను.
మేల్కనువు. దే. పేరి: చూ, రూ-మేలుకనువు.
మేల్కను. దే. అ. కిరి, స. కిరి: చూ, రూ-
మేలుకను. [కొలుపు.

మేల్కను. దే. వి: చూ, వేళ్ళు.

మేల్కను. ద్వ. అ. కిరి: చూ, రూ-మేలుకను.

ఉ, రా. 4, ఆ. 198.

మేల్కను. ద్వ. వి. విణ: చూ, రూ-మేలుకను.

మేల్కను. దే. వి: చూ, రూ-మేలుకను.

మేవ. దే. వి. 1: చూ, నూడి; 3: చేవ:చూ,
మత్స్యము. 1.

మేవడి. దే. వి. 1. సమృత: చూ, వంగుట;

2. ఉపాయము: చూ, వెరపు; 3. చూ, విస
యము; విణ. 4: చూ, యోగము.

మేవడికాడు. దే. విణ. 1: చూ, విధేయుడు;

2: చూ, సమర్థుడు; వా. 3. ఉపాయము
గలవాడు. [మేర్పు-మేర్పు.)

మేవు. దే. స. కిరి: చూ, రూ-మేగు. (రూ-

మేవురు. వా. వి. 1. బడివంతులు: చూ, సురా
చార్యుడు (వంతులు); 2. వనిచేయువాండ్రు
మీదపెద్ద, మేష్ట్ర: చూ, యజమానుడు. 3

మేషము. సం. వి. అ. పుం. 1 = మేక: అజీము,
అతిగోమకము, అమిథ, అమిథురము,
అల్పాయువు, ఇడిక్కము, ఉరణము, ఉర
భిము, ఉర్ణము, ఉర్ణాయువు, ఋణాస
నము, ఏడకము, ఏరకము, కేటము, ఛగ
లము, ఛాగము, ఛాగలకము, తగరము,
తుధము, దేవానాంపియుము, సర్కరము,
వరికృషిసహము, వర్ణభోజనము, బస్తము,
బర్కరము, బాలవాహ్యము, బుక్కము,
మేషము, మేసాదిము, లంబకము, లఘు
కాయువు, వర్కరము, పల్లవు, పృష్టి, శివా
ప్రియుము. (తే. వ.)—అగ్నితత్త్వ, ఇరుదల

లేడి, ఏడిక, చింబోతు, తగరు, నేమము,
పాటేలు-పాటేలు-పాటేలు, మేక, మేక
పోతు, వేట. తద్విశేషములు.-౧. ఆడు
మేకను. —అజ, గలస్తని-గలేస్తని, చులుం
వ, ఛాగి-ఛాగి, దేవానాంపియుము,
మేష, సంభావలుంవ. (తే). ఆడుమే
క, చింబు, చుమ్మే; ౨: అజౌఘము, అజ
కము, అజము. (తే). —మేకలమంద; 3:
(తే). —కంచమేక; ౪: కుల్కాపము—
కుల్కాపము; ౫: (తే). కొదమ: ౬: (తే) ము
క, మేకవడ్డ; ౭: వనచ్ఛాగము. (తే) —
అడవిమేక, మట్టిన్ని: —౮. మగగొట్టెను.
వశువు, బహుగోమము, మేషము, గోమకము,
లోమకము, సంస్థాలము, ముడుపు; ౯. ఆ
డుగొట్టెను. —అవి, ఏడక, ఏరక, కురరి, గడ్డక,
జాలకిని, ప్లవము, మేషి. (తే) —ఆడు
గొట్టె, ఏరిక, గొట్టియ-గొట్టె-గొట్టియ-
గొట్టె; ౧౦: కొరణము, కొరభిక్రము,
కొరభిక్రము. (తే). —గొట్టెలమంద; ౧౧:
(తే). కురుగుగొట్టె-కురుగుగొట్టె; ౧౨: కణ్య
ము, గోహిషము-రౌహిషము. (తే). —కొం
డగొట్టియ- కొండగొట్టియ - కొండగొట్టె.
(మిగతవానికి “చూ, ముడుపు”) (మేష
ము=మగమేక, మగగొట్టెయనియు, మేషి=
ఆడుమేక, ఆడుగొట్టెయనియు రెండు
విధములుగ నాడుచున్నారు.); 2.=మేక
రాసి, మొదటిరాసి. “మీనమేషములు లె
క్కించుచున్నాడు.”: చూ, రాసులు; 3. ౭
కమందు: చూ, సంగరము. (చూ, మందు 1.)

మేషయధ్యాయము. అం. పాటేలు దెబ్బబాడు
చేండగా మధ్యను నక్కబడిచేచ్చెననురితి.

మేషి. వా. సం. వి. ఈ. (త్రే). 1. గొట్టె, ఆడు
గొట్టె: చూ, మేషము. 1; 2. మేక, ఆ
డుమేక: చూ, మేషము. 1.

మేస్త్రీ. వా. వి. పనివాండ్రోమిద పెద్ద: మేస్త్రులు,
యజమానుడు. [2: చూ, మూర్తిము

మేవానము. సం. వి. అ. న. 1: చూ, కిక్కుము;
మేహము. సం. వి. అ. పుం. ఇరువది విధములు
గల మేహము: చూ, కోగము. 1.

మేళకము. సం. వి. అ. పుం. కూడిక: చూ,
సంయోగము.

మేళగాడు. దే. వి. (మేళము + కాడు)

1. మేళమువాయించేవాడు: బజంతి;

2. వేళ్ళకాంతలవెనుక మేళమువాయించే
వాడు. పృథ్వా. 1, ఆ. 51.

మేళగించే. వై. అ. క్రి. = మేలక: రూ-మేళ
వించే 1. స్నేహముకలిగియుండు: రూ-
మేళించే, అనగి పెనగి, అనగి, ఒరుము,
కబించించే, కలయు, తగులు-తవులు-తొలు,
తొడరు, దొరలు, పెనగి, పెనగి,
పెనయు, పోవు (మి).—మిశ్రమగు, సక్తమ
గు; 2. పొందు, కలియు: చూ, సక్తమగు 1; అం
పే 3. జితగూర్పు. స్వా. 3, ఆ. 57. రూ-
మేళించే; 4. కలుపు రూ-మేళించే;
5. పుగితులగులుపు: మేళించే.

మేళనము. సం. వి. అ. న: చూ, మేళకము.

మేళము. సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, మేళకము;

2. రాగానుగుణముగ స్వరస్థానములయందు
మెట్టుకుదుర్చుట. పను. 2, ఆ. 30: చూ,
స్వరము. 2; 3. = మేళము. నటులగుంపు
“భాగపుమేళము, బజంతిమేళము, సానా
యిమేళము” మొ: చూ, మేళము. (3);
దే. వి. (1) నాగస్వరములోనగు వాద్యముల
జిత చూ, వీణె; వా. (2). గుంపు: చూ,
సమాహము; (3) = మేళము. నటులగుంపు
చూ, మేళము. 3, వా. (4) దొంగజేట్టు.

మేళగించే. వై. అ. క్రి. అం. పే: చూ,
రూ-మేళగించే. (స్నేహముకలిగి యుండు

టకు.—వై. 5, ఆ. 111; కలియుటకు.—

వై. 7, ఆ. 98; కలుపుటకు.—వై. 3, ఆ. 102.)

మేళ్లు. వా. వి. బ. మంచివి. “భూముల్ని కీడు
మేళ్లవదనము చెందు సమభాగములుగ మం
చుకొనిరి.” (చూ, మేలుగి(కీ)ళ్లు)

మై

మై. దే. వి. అప: చూ, రూ-ముయి. (దేహము
నకు.—క, రా. 4, ఆ. 115.)

మైగమరా. ద్య. వి. ఇంచుకొను. అం, పదా
మర. 28: చూ, సహసాగ్నికుడు.

మైకము. దే. వి: చూ, రూ-ముయికము.

మైకొను. దే. ఆ. క్రి. చూ, రూ-ముయికొను.

మైకొలు. దే. వి: చూ, రూ-ముయికొలు.

మైచోటు. దే. వి: రూ-ముయిచోటు, అంశ,

ఏకన, ఒక, కొంగు, చొడికట్టు, మోగు-

చెంగు, చెరంగు-చెంగు, టాకు, పయిట

కొంగు-పైటకొంగు. (సం).—అంకపాళి,

అంచలము, అళి, అణి, కుటము, కోటి,

పాళి, యంతకము. తప్పిళ్లములు. అంకప్పి,

చిట్టియ-చిట్టె, అ. జిస; 3: (సం)—చల్ల

పము; 4: మడిచేటు.

మైతాలుపు. దే. వి: చూ, రూ-ముయితాలుపు.

మైత్రీము. సం. వి. అ. పుం. దినముయొక్క

మూడవభాగము: చూ, వాసరము.

మైత్రావరుణి. సం. వి. ఇ. పుం. ఆగస్త్యుడు:

చూ, సవాగిసి.

మైత్రావరుణుడు. అం: చూ, ఋత్విగ్గుడు. 1.

మైత్రి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. మిత్రీభావము,

మైత్రిము: చూ, స్నేహము; 2. మిత్రీకర్మ

ము, మైత్రిము: చూ, స్నేహము; 3. అమా

రాధ: చూ, రిక్కు; అం. 4: చూ, యతి

మైత్రి: చూ, యతి. 1.

మైత్రీబలుడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, బుద్ధుడు.

మైత్రీము. సం. వి. అ. న: చూ, మైత్రీ. 1. 2.

మైథునము. సం. వి. అ. న. 1. గామిన్యధర్మ

ము: చూ, సంయోగము; 2. కూడిక: చూ, సంయోగము.

మైద. వై. వి. దే, వి: చూ, రూ-మయిద.

1-2. (మయికమునకు. - నా. రి. పూ. 8, ఆ. 40.)

మైదగోరంట. వై. వి. కురంటకము: చూ,

సహ. 2. (మైదగోరంట అని కొందఱు)

మైదానము. వా. వి: చూ, రూ-మయిదానము.

మైదు. వై. వి. =: చూ, రూ-మయిదు.

మైథిలులు. అం: చూ, బ్రాహ్మణులు. (లక్ష్మ్యంశ సంభిపురాలగు శ్రీసీతాదేవియొక్క జనకుడగు జనకమహారాజు పరిపాలించిన మిథిలారాజ్యమందలి బ్రాహ్మణులు మైథిలులనంటబడుదురు. ఈమిథిల గండకి, కాశీనదుల మధ్యమననున్నది. మైథిలులు పంచగౌడులలో నొకతెగవారు. వీరిలో ఒప్పుబ్రాహ్మణులు, కుమారబ్రాహ్మణులు, ఖాన్ బ్రాహ్మణులు, తాకురుబ్రాహ్మణులు, పరిహస్త బ్రాహ్మణులు, రాయబ్రాహ్మణులు, శోలి తీర్థబ్రాహ్మణులు కలరు. (ఈమైథిలబ్రాహ్మణులందఱును మత్స్యములను మాంసము మద్యమును స్వీకరించువాడై యున్నారు. ఇపుడిప్పుడు మానుకొనినట్లువదంతి.)

మైనపుగుడ్డ. ద్వ. వి. అత్తు: చూ, వస్త్రము.

మైనపుజిడ్డు. ద్వ. వి. — పై. —

మైనపుపత్తి. వై. వి. =: చూ, రూ-మయినపుపత్తి

మైనము. వై. వి. = మదన. 1: చూ, రూ-మయినము; అం. 2: చూ, తెలములు.

మైనక. వా. వి. స్వాతంత్ర్యమునకు దగిన ఈడురానిబాలుడు, వ్యవహారజ్ఞానములేనిపని యాలు పర్వరముల లోపువాడు. (18 సం. వాటపలెనని న్యాయచట్టము.)

మైనన్ను. వా. వి: చూ, వ్యవకలనము. '—'

మైనాక్కడు. సం. వి. అ. పుం. హిమవంతుని

కొడుకు, మేనకాత్మజుడు. [వలతీడు.

మైనక్కడు. సం. వి. అ. పుం. జోలరి: చూ,

మైపాలలు. అం: చూ, ధాన్యము. (వా మైపాళలు).

మైపూత. దే. వి. అంగరాగము: చూ, సమా

లంభము.

మైపాక. దే. విణ. తేలిక: చూ, లాఘవము. 1.

మైమయి. దే. వి. క్రి. విణ: చూ, రూ-మయిమయి

మైమై. దే. వి. క్రి. విణ. — పై. —

మైమఱు. దే. అ. క్రి: చూ, సామ్యసిల్లు.

మైమఱుపు. దే. వి: చూ, రూ-మయిమఱుపు.

మైమఱుపు. దే. వి: చూ, రూ మయిమఱుపు.

మైమోజే. దే. వి. గగురు: చూ, గోమాంచము.

మైరేయము. సం. వి. అ. న. 1. చెఱకురసమున

జేసినకల్లు: చూ, మర. 2; 2. ఆకపువ్వు

బెల్లము కడుగునీళ్ళు వీనితో జేసినకల్లు:

చూ, మర. 2.

మైల వై. వి. = మలిన: చూ, రూ-మయిల.

మైలకోక. వా. వి: చూ, రూ-మయిలకోక.

మైలకోగి. ద్వ. వి: చూ, మురళి.

మైలచోయింద. ద్వ. వి: చూ, దుష్పరి.

మైలకు త్తము. వై. వి. = మయూరకుత్త: చూ,

మయూరకము. 1.

మైలపడు. వై. అ. క్రి: చూ, రూ-మయిల

పడు (మలినముగులముటకు. — జై. 8, ఆ. 28)

మైలవాడు. వై. విణ: చూ, అఱుడు. 3.

మైలారి. దే. వి. కోమలులనడిగి కొని జీవించు

వాడు: మయిలారువాడు - మైలారువాడు.

మైలారు. దే. వి: చూ, రూ-మయిలారు.

మైలారువాడు. దే. వి: చూ, మైలారి.

మైలాపు. ద్వ. వి. (మైల+అపు) పొగచోయ

గలఅపు, కబలి-కబలి: చూ, సారభేయ

(ధేనువు. ౨౪.)

మైలు. వా. వి: చూ, రూ-మయిలు. [కుత్తము. మైలుకుత్తము. వై. వి.= చూ, రూ-మైలు మైవడి. దే. వి: చూ, రూ-మయివడి. (విధము నకు.—వై. 8, ఆ. 115.)

మైసాక్షి. వా. వి. పొగ వేయుట కుపయోగించు ఒక మందువస్తువు. (దీనిచేట్టు —మహిసాక్షము, కాలరసము *)

మొ

మొంగ. దే. వి. ఎన్నులమోపు, మంగ: చూ, సస్యము. 1.

మొంటి. దే. వి. (రూ-మొంటి-మొరింటి-మొంటి, జాలికలాడుకొను చిన్నచేట: చూ, కూర్పము. 1.

మొంటి దే. వి — వై — [మొండికట్టె 3. మొండరి. ద్వ. విణ. (మొండి+అరి: చూ. మొండాడు. ద్వ. ఆ. కి. (మొండి+అడు) మొండాటలాడు. య 3 ఆ 16

మొండి. వై. విణ.=మండ. (రూ-మొండియము-మొండెము) 1. చేతులుకాళ్లుతెగినవాడు. భో. 5, ఆ. 98: చూ, మొండియము; 2. భిన్నత్వము: మొండు, మొండుమొల, మొట్ట; 3.=మాధ. మూర్ఖుడు: చూ, స్తబ్ధుడు; 4. కొంతతెగినది (చేయికాలులో నగునది): మొండు; 4. మొక్కపోయినది. 'మొండిగంటము': మొండు; 6 వట్టిది. "మొండిమెడ=నగలులేనిది": మొండు.

మొండికట్టె. వై. విణ. 1. కుజనాడు: చూ, వ్యాధుడు: 2; 2: చూ, మొండి. 3; 3: మొండితనముకలనాడు: మొండరి. [మొండెము,

మొండియము. వై. వి.=మండ: చూ, రూ-మొండు వై. విణ: చూ, రూ-మొండి. 2, 4 5 6 మొండుమొల. ద్వ. వి: చూ, మొండి. 3 మొండి. వై. వి.=మండ: చూ, రూ-మొండియము.

మొండెపుగామా. వై. వి. రామపు: చూ, రామపు. 1.

మొండెపురక్కనుడు. వై. వి. కబంధుడు. అప్పు. అర, కాం. 118: చూ, రాక్షసుడు. 1. మొండెము. వై. వి.=మండ: రూ-మొండి-మొండియము-మొండె-మొండెము-మొండెము, మొట్టె. అట్ట. (సం) —కబంధము, కమంధము, మండము, రుండము.

మొండెము. వా. వై. వి =—వై.—

మొక్కదా. వా. వి. వ్యవహారము.

మొక్కములు దే. వి. మేలగునట్టు, రూ-మొహములు-మొక్కములు: చూ, సూక్రము. 1.

మొక్కమాట. దే. వి. చూ, బాలకీర్తిద.

మొక్కమాలు. దే. వి: చూ, రూ-మొక్కములు.

మొక్కము. వై. వి =మఖ' చూ, రూ-మొగము. ఉ. పారి. 4, ఆ. 218.

మొక్కరము. వై. వి.=ముక్కర (దే. అనికర) రూ-మొక్కరము. 1: చూ, స్తంభము. వసు. 6, ఆ. 78; 2. గడ్డినూన: చూ. విష్కంధము. 2.

మొక్కరరు. వా. విణ. 1. ఎరురు. "వాడు మొక్కరరైచుట్టాడెను"; 2. నిర్ణయింపబడినది; 8: చూ, రుజేవు.

మొక్కరి. వై. విణ.=ముఖర. 1. మోగినది, ధ్వనితము: చూ, రవణము. 2; 2. అసంబద్ధపదనములాడునది.

మొక్క. వై. వి. 1.=మూలికా*: ఇగురు-ఇవురు, ఈరిక, ననువు, మొటిక-మొట్టిక, మొలక-మొల్క-మొలవ-మోక, మోటిక, మోడు-మోడు, మోసరిక-మోసేరిక-మోను (సం).—అంకిలము, అంకురము-అంకురము, అభినవోద్భిజ్జము, ఆరోహణము, ఉద్భిజ్జము, ఉద్భిత్తు, ఉద్భిదము, బోద్భిదము, కందికము, కండరము, కలమము.

వర్జిహము, మూక, గోహము. తద్విశేషములు — ౧. గోమృతగాలునుండి మొలిచిన మొలకకు - నాము. ౨. చిగురు మొలకకు. - మొక్క, మొలక - మొలగ, మొలక - మోక; ౩. తాటిరిడ్డుకు. — కెంగట - కెంగట, తేగ. (సం) — అశ్శిష్టు; ర. తాటి మొలక; ౪. చెరుగు మొలకకు. - చెరుగు మొలక. (సం) — కమకము, కరీరము, చోళకి. (మిగతవానికి “చూ, వృక్షము.”); 2. చిగురు మొలక హరి. 6, ఆ. 6౪; చూ, మొక్క. 1-౨; విణ. 3. = మోఘ: చూ, వృక్షము; 4. మొనమడగినది: మొఱవ.

మొక్కలడు దే. విగ. 1. బలిసినవాడు; చూ, లావరి; వై. విణ. 3. = ముప్పర. కరినుడు: చూ, వ్యాధుడు. 2.

మొక్కచిక్కుడు. వా. వి: గోరుచిక్కుడు, ముటిక - ముట్టిక*. [పోవు. 2.

మొక్కచెడు. ద్వ. ఆ. కి: చూ, మొక్క మొక్కజొన్నలు. ద్వ. వి బ: చూ, మక్కలు. మొక్కదీడు, దే. ౧. 1. చిన్నకొమ్మలుగల యేనుగు; చూ, హస్తీ; వై. 2. = ముప్పర రూ. మొక్కదీడు. మొక్కదీ. కరినుడు: చూ, వ్యాధుడు. 2. [వైఖరి]

మొక్కట్టు. గ్వ. వి. (మొకము + కట్టు) ముఖ మొక్కడము. వై. వి. = ముప్పర. 1. దిట్టతనము; 2. కారిత్యము: చూ, మొక్కలము 5 మొక్కదీ. వై. వి. = ముప్పర: చూ, రూ. మొక్కట్టేడు. 2.

మొక్కదీడు. వై. వి. = ముప్పర. — వై — మొక్కపడు. వై. ఆ. కి. 1: చూ, మొక్క పోవు. 2; పే. 2 మొక్కపడుచు. పా. 1. ఆ. 50.

మొక్కపోవు. ద్వ. ఆ. కి. 1. మొనమడగిన దగు: మొక్కలుపోవు, మొద్దుపోవు, మొఱవపోవు, మోడుదగు - మోడువడు, ఎడ

రు. (మి). — భగ్గుమగు; 2: గుల్లవడు, చేటులువడు, సాలిపోవు, బన్నవడు, మొక్కచెడు, మొక్కవడు మొక్కవోవు - మొక్కలుపోవు. మొఱవపోవు, మోడువడు, (మి) — అవమానవడు, భంగవడు; పే. 3 మొక్కలుమేవు.

మొక్కపోవుట. ద్వ. వి: (సం). — కుంకనము. మొక్కనామిడి. ద్వ. వి. 1. నీడినామిడి*: చూ, సగిస (చూ, సహకారము); వా. 2. విత్తులనలుబ్బిననామిడి: చూ, నామిడి.

మొక్కము వై వి - ముప్పక* (సం.వ) — కాలము మక్కము, మోరదువు, మోరవృక్షము, మోరాయము ఘంట, ఘంటాపాటలము, ఘంటాపాటలి, గోలీశము, గోలిహము, గుంటలము, ముప్పకము - ముప్పము, మోక్షకము - మోక్షము, శిఖరి. (“చూ, శిఖరి. 4.”)

మొక్కమొలచిపోవుట. జా. చెడుట. గింజి మొలచేటచేత చెడుట. “ఒక్కసారి యొక్కడి కాలిక్కడకు వేసినచో మొక్క మొలచి పోరుగాని రిండి” (ధర్మజరాజ నాయము.)

మొక్కరము. వై. వి. = ముప్పర. (దే. అని శ. ర. ౧: చూ, రూ. మొక్కరము. 1 — 2.

మొక్కలము. వై. వి 1. ఉత్సాహము. భో. 5, ఆ. 260: చూ, సహాయము. 2; 2. రూ. మొగ్గము. జై. 6, ఆ. 116; చూ, శౌర్యము. కి. 3. ధైర్యము. ఉ, హరి. 5, ఆ. 87: చూ, ధైర్యము; 4. అవగ్రహతనము, ముప్పరత్వము. కాశీ. 7, ఆ. 74: రూ. మొక్కలము, మొగ్గలము; విణ. 5 = ముప్పర. కారిత్యము. అచ్చ, కిషిం, కాం. 6౪: మొక్కడము, మొగ్గరము (చూ, బెడిదము); 6. అవగ్రహతనము, మొగ్గలము: చూ, శాశ్వ

తమ; బ. 7. ముక్కరవచనములు. వై

1, అ. 87: చూ, శబ్దము. 2.

మొక్కలి. వై. విణ. (మొక్కలము + ఇ)

1.=ముక్కర. ముక్కరుడు: చూ, వ్యాధుడు. 2; 2.=మూర్ఖ. మూర్ఖుడు: చూ,

పైబుడు; 3. శూరుడు: చూ, హంపీగుడు మొక్కలించే. వై. అ కి 1. ముక్కరము

చేయు; 2. ఉత్సహించే. చూ, సమకట్టు. 2

మొక్కలించేట. వై. వి. ముక్కరముచేయుట

మొక్కలికాడు. ద్వ విణ: చూ, మొక్కలి 1

మొక్కలీడు. వై. విణ.=ముక్కర. (ద్వ

అని శ. ర.): చూ, మొక్కలి. 1—2—3

మొక్కలు. వై. వి. బ 1. పరిగళముల చిన్న

చెట్లు; 2. ఒకరకమజొన్నలు; చూ, స్తంబకరి

(ధాన్యము).

మొక్కలుడు. వై. విణ.=ముక్కర: చూ,

మొక్కలి. 1—2—3 [కృపాపు.

మొక్కవోపు. ద్వ. అ. కి: చూ, రూ-మొ

మొక్కలువోపు. ద్వ. అ. కి:—వై.—

మొక్కలము. వై. వి.=ముక్కర: చూ, రూ-

మొక్కలము. 4.

మొక్కలి. వై. వి. 1: చూ, పరికుచ్చె;

2. ఈడిగ: చూ, నురాజీవి; 3. ముందు వెనుకల

జోడనివాడు; 4. తరువు, కాంతి: చూ,

వెలుతురు. 1.

మొక్క. దే. వి. 1 రూ-మొక్క. పతి

చూ, పాడిగలు; బ. 2. పునాదుల మొక్క-

లు: (చూ, మక్క. 7. చూ, నక్క. 6):

అ. కి 3: రూ-మొక్క, అయిదుపది

చేయు-విదుపదిచేయు, ఎరిగను-ఎరిగను,

చేమాడుచే-చేమాడ్చు, చేవిచ్చే, జోగిలు.

(సం).—ననుక్కరించే, నమించే, 4. ము

కుళించు. భో. 1, అ. 101: చూ, నుక్క. 8;

మొక్కబడి. దే. వి. రూ-మొక్కబడి.

1 దే: తలకిచ్చేదనని మొక్కకొనినకామక.

“తిరువతి చేవు నకు నిలువు వోపు

మొక్కబడిచెల్లించితిని.”: (చూ, ముడు

పు): 2. దైవపార్థసంగడ, యాచితకము.

(చూ, ముడుపు) [దు సాంబ. దే. 9)

మొక్కసొక్కసామి ద్వ వి. చూ, నూర్వ

మొక్కసా. వా. వి. 1 తీరుపలేవిభూమి; 2. చిన్న

జీమిదారి. [2. చిన్న జీమిదారుడు.

మొక్కసాదారు వా. వి. 1: చూ, పాలెగడు;

మొగ. వై. వి. 1. ద్వారము: చూ, వాకిలి;

2.=ముకుళ. య. 4, అ. 26: చూ, రూ-

మొగ్గ. 1; 3=ముఖ: చూ, ముగము,

4. అప్రాజీవస్తుముఖము. “మొగరుక్కలి.”:

5 తొలి. వై. 2, అ. 42: చూ, మొదలు. 4;

6. నదీసముద్రాదులముఖము: మొగళము;

7. చూ, మొగ 1. [102. చూ, కల్పించే.

మొగకట్టు. ద్వ అ. కి 1 మొగ్గను వై. 6, అ.

మొగ్గొను. ద్వ. అ. కి. 1. ఎదురగు: చూ,

మోహరించు. 1; 2. మొగ్గొలుపు.

మొగచోటు. ద్వ. వి. వెగటు: చూ, విరసము. 2.

మొగడ. వై. వి. గణికాదుల వెలికిల-మొగ్గ:

చూ, రూ-మొగ్గ, 2.=ముకుళ. రామా. 4,

అ. 68: చూ, రూ-మొగ్గ. 1.

మొగడదామర వై. వి: చూ, సోకుడుముడుగు.

మొగడించే వై. అ కి: చూ, మొక్క. 4.

మొగడు. దే. వి. కొవ్వ, ఇంటినడికొవ్వ.

భాగ. 3, స్కం. 809: చూ, సదనము. 1.

మొగతనము. వా. వి: చూ, రూ-మగతనము.

మొగతప్ప. ద్వ. అ. కి. పిలుతినియు: చూ,

సుక్క. 7.

మొగతిరుగు. ద్వ. అ. కి:—వై—

మొగిదల. ద్వ. వి. 1. ఎదురు: చూ, మందల. 1;

2. మందలభాగము.

మొగదారవృ. అం: చూ, మహాలక్ష్మి. 3.

మొగవాళము. ద్వ. వి. రూ-మొగపాళము-

మొగవాళము: చూ, నిస్సరణము.

మొగవడు వై. స. కి. హామే. హరి. పూ
8, ఆ. 205: చూ, వీక్షించు:

మొగపాళము. ద్వ. వి: చూ, రూ-మొగ నాళము.

మొగపీటికి. ద్వ. వి. (మొగము + పీటికి) తా
జేలు: చూ, పృశ్ఠము. 4.

మొగపు. ద్వ. వి. (మొగ + పూస) హారాదుల
ముఖభాగము. పృథా. 1, ఆ. 3: చూ,
హవణిక 2. (చూ, భూవణము 2.).

మొగపుతీర. ద్వ. వి. ముఖభూమి: చూ, హవ
ణిక. 2 (చూ, భూషణము). [కూటవి.

మొగపోల్చి-కూటవి. ద్వ. వి: చూ, పయి
మొగపుముత్తము. ద్వ. వి. కొలికిముత్తము.
(చూ, కొలికిపూస) చూ, గత్తము. 1

మొగచీర. ద్వ. వి*: కొలిమిడి-గొలిమిడి-గొల్మి
డి, గొల్మి. (సం).—ఇత్యుగంధ, ఇత్యరము,
కాండేక్షువు, కోకిలనయనము, కోకిలాక్ష
కము—కోకిలాక్షము, త్తరము, త్తరకము,
త్తరము. తద్విశేషములు. —
గ: కొమ్మనగొలిమిడి. (సం) —యూరఫల;
అ: నల్లగొలిమిడి; (సం) —నీలదూగ్య
3: నీరుగొల్మి; ౪: నేలగొలిమిడి. (సం).—
గోలోమి: ౫: పాలగొలిమిడి. (సం) —
తూలకంటకము, స్థూలకంటకము. (“చూ,
స్థూలకంటకము.”)

మొగమాట. ద్వ. వి. (రూ-మొగమాటము—
మొగమాట—మొగమాటము—మోమాట.
మోమాటము) 1. దాక్షిణ్యము: చూ, హ
ర్గము. 2 (చూ, దయ. 1); 2. ముఖపీఠి: చూ,
మోమాటవి; 3: చూ, సంకోచము.

మొగమాటము. ద్వ. వి. —వై.—

మొగమిచ్చే. ద్వ. వి. —వై.—

మొగమిచ్చే. ద్వ. ఆ. కి. సుముఖుడగు.

మొగచూ. వై. వి. ముఖ. 1. ద్వారము: చూ,

వాకిలి; 2. రూ-మొగము: చూ, చదవము. 2,
3 ఎగురు. ఉ, రా. 4. ఆ. 130: చూ,
ముందల 1; విణ. 4 ముఖము: చూ,
త్రైశ్చయము.

మొగమాట్టు. వై. వి. ముఖపట్టు. (ద్వ. అని
కొందఱు.) ఆశ్చర్యముఖభూమి. ఉ, రా. 7,
ఆ 397: మొగసరి, మోముముట్టు: చూ, హ
వణిక 2 (భూషణము. 2—౩.) [భల్లూకము.
మొగము తెలుపు మొగము. ద్వ. వి: చూ,
మొగమున. వై. ద్వి తోడుతో, కూడ చూ,
పైతము. | 1—2—3.

మొగమోట. ద్వ. వి: చూ, రూ-మొగమాట—
మొగమోటము. ద్వ. వి. —వై. —(సంకోచము
నకు.—ఉ. రా. 4, ఆ. 133.)

మొగమోడు. ద్వ. ఆ. కి. రూ-మోమోడు.

1. దాక్షిణ్యవడు; 2: చూ, సంకోచించు.

మొగరింబము. దే. వి. తుమ్మెద చూ, పట్టదము.
ముగగము. దే. వి. రూ-మొగగము. 1 నికేత
నాగ్నినుస్తంభము. చూ, స్తంభము. 1;
2 ఒడ్డఱము: చూ, పూర్ణము. 2.

మొగరాడు. దే. వి: చూ, మొగరిము. 1.

మొగరించు. దే. స. కి. (ఉ, హరి. 4. ఆ.
167). ఆవృణించు, ఆటము, ఆలము, ఇడు
ముకొను, ఒత్తరించు, ఒత్తు, ఒత్తుకొను,
కదుము, చేయు. ముట్టుకొను. (సం).—
ఆకరిమించు, కరిమించు (“చూ, వ్యాపిం
చు.”)

మొగలి దే. వి*. (య. 4, ఆ. 26): గేదంగి—
గేదంగి, పన్నియ—పన్నె (సం) —కంటదళ,
కనకచ్చద, కృష్ణసగ్గము, కేతకము, కేతకి,
కైతకము, కైరవము, గంధపుష్ప, కృకచ,
కృకచచ్చదము, గుత్తరాగము, చక్షువ్య
ము, చామరపుష్పము, జంబుకము, రజత
పుష్పము, వర్ణపుష్పము, వర్ణపుష్పి, వలీనకము,
సుగంధము, సువత్రికము, నూచి

పుష్పము.* తద్వి. — గ: పచ్చేపూమొగలి.
(సం). — కనకచ్చద, కనకపృసవ; ౨: మొ
గలిపండు (సం). — తృణకూన్య — తృణ
కూన్యము. (“చూ, నూచీపుష్పము.”)
మొగలిపండు. ద్వ. వి: చూ, మొగలి. ౨.
మొగలింగ. దే. వి. వరుణము*: చూ, శ్వేతపు
ష్పము.

మొగలిపనస. ద్వ. వి. ఒకానొక పనస*.
తద్వి. — అనాస, అనాసపనస. (సం) —
అనాసిక, గోపిత, శీతల. (“చూ, శీతల 2.”)
మొగలిచేతు. దే. వి. 1. కంఠనఖత్తము: చూ,
శారిక. 2 (నఖత్తము); 2. తమలపాకు
అను నగను వెనుక బ్రహ్మరంధ్రము నంటి
యడ్డుగనుండు స్త్రీశిరోఘాషణము: చూ,
హవళిక. 2 (భూవిణము. 2.)

మొగలివాకిలి. ద్వ. వి: చూ, తలరువారిము.
మొగలేణు. దే. వి. (మొగలి+ఏణు) నువర్ణ
ముఖేనది: చూ, హోదివి (నది.)

మొగవడము. వై. వి. (మొగ+పడము.) ఏనుఁ
గుమీఁదక పైడు నల్లకంబళము. హరి. పూ.
6, ఆ. 110: చూ, రల్లకము.

మొగవాళము. ద్వ. వి: చూ, మొగనాళము.

మొగవీణె. వై. వి. = ముఖవీణ: చూ, వీణె.

మొగసరి. వై. వి. = ముఖహార (మొగము + సరి):
చూ, మొగమట్టు.

మొగసల. వై. వి. = ముఖశాల. (రూ-మొగసా
ల-మోసల-మోసాల.) 1. నగరితలవాకిటి
చోపడి: చూ, సదనము. 1; 2. తలవాకిటి
పంచే: చూ, సదనము. 1; 3. ఏనుఁగుసాల:
చూ, సదనము. 1.

మొగసాల. వై. వి. = మొగసాల.

మొగసిరి. వై. వి. ఒక్కకీయ [మొగ.

మొగాళము. వా. వి. నదీనముద్రాదులముఖము:

మొగి. వై. వి. 1. మొత్తము: చూ, సమాహ

ము; 2. ముక్తము: చూ, సన్నాహము;
3: చూ, విధము. 1. ఉ, హరి. 6, ఆ. 89;
దృ. 4. పురాణపురోగకము: ఇంక, ఇంకమీఁ
ద-ఇంకమీఁదట, తలిక, ముంగల, ముందఱ,
ముందు, మును-మున్ను.

మొగిటి. వై. వి. = ముక్కుణ. (సం. తి. 13):
గోడపురుగు, నల్లి, మొగిటిపురుపు. (సం) —
ఉకుణము, ఉద్దంశము, మద్దంశము, మత్తుణము.

మొగిటిపురుపు. వై. వి. = మొగిటిపురుపు.

మొగియు. వై. ఆ. కి. 1. యక్ష్మించే: చూ,
సమకట్టు. 2; 2: చూ, వ్యాపించే.

మొగిలివిరునీరు. ద్వ. వి. పృశస్తజలము: చూ,
సలిలము.

మొగిలుదొంతికలు. వా. వి. బ. ఆగడపలు: చూ,
చూ, మేఘము. 1.

మొగుచు. వై. పే. = ముకుళన. మొగుడఁజేయు.
వై. 2, ఆ. 7: రూ-మొగుడుచే-మొగుడుచు-
మోడుచే-మోడుచు, ముడుగు.

మొగుడు. వై. ఆ. కి. = ముకుళన. ముడుగు:
చూ, సుక్కు. 8.

మొగుడుచే. వై. పే. = ముకుళన. రూ-మొగు
డుచు: చూ, మొగుచే. [మర*

మొగుడుఁదామర. వై. వి: చూ, మడుఁగుఁదా

మొగుడుచు. వై. (పే. = చూ, రూ-మొగుడుచు.

మొగుపు. వై. వి. నలి: చూ, హరిగలు. (రూ-
మొగుపు.)

మొగులు. దే. వి. 1. కదంబము*: చూ, హరి
పీయము; వై. వి. 2. = మేఘ. మబ్బు.
రామా. 6, ఆ. 16 (రూ-మొగిలు-మొయి
లు-మొయలు): చూ, మేఘము. 1.

మొగులుకడిమి. ద్వ. వి. ధారాకదంబము, నీరు
కడిమి*: చూ, చాచిపీయము. [ము.

మొగులుదారి. ద్వ. వి. ఆకసము: చూ, సురిసర్ప

మొగులువారి. దే. వి. జలము: చూ, సలిలము.

మొగులువిరిపాది. దే. వి: చూ, సముద్రము.

వేం, ఆం. 16. [చూ, సహస్రాక్షుడు.

మొగులొక్కపోగడ. ద్వ. వి. ఇంద్రుడు:

మొగుల్పుట్టువు. దే. వి. చూ, మించే. 1.

మొగువు. దే. వి: చూ, రూ-మొగువు

మొగ్గ. పై. వి: ముకుళ రూ-మొగ-మొగడ,

న న, పూ మొగ్గ. (సం).—కలిక,

కూర్పిక, కోరకము, కోశము-కోషము, జాల

కము, జాలము, ధాన, ముకుళము శబ్దము.—

౧. పసరు మొగ్గును.—పసరు మొగ్గు—పసి

మొగ్గు-పసిరిక మొగ్గు, లేత మొగ్గు (సం).—

మొగ్గకము, జాలకము; ౨. వికసించుటను

సిద్ధిమైన మొగ్గును.—ఆరవిది, ముదురు మొగ్గు

(సం).—కలి, మట్టలము-మట్టలము, కోర

కము; ౩. మొగ్గులగుంపునను.—(సం) జాల

కము; ౪ మోదుగు మొగ్గును.—మోదుగు మొగ్గు

(సం).—అంగారిక, అంగారిలే-అంగారితము,

ఉత్పత్తిక (చూ, మోదుగు); ౫. పసరు

మొలగ్గు గుత్తికి. (సం):—జాలకము;

2. గణికాదులు శిరము పాదములతో చేరి

విల్లువలె వెలికిలవంగుట: రూ-మొగడ.

పిల్ల మెఱము, మెఱము, డింకీలు

మొగ్గుచట్టు. పై. వి: చూ, దసిలి. 1.

మొగ్గురము. దే. వి: చూ, రూ-మొగరము.

1—2. (భార. విరా. ౩, ఆ. 180.)

మొగ్గులము. దే. విరా: చూ, రూ-మొగ్గులము.

(అపరిహితమునను.—నిర్వ. 8, ఆ. 87)

మొగ్గులు. అం: చూ, పాదకిరీయలు.

మొగ్గువాలు. ద్వ. ఆ. కి. గణికాదులు శిరము

పాదములతో చేరి విల్లువలె వెలికిలవంగు:

చూ, వంగు.

మొగ్గువచ్చే. ద్వ. ఆ. కి. 1: చూ, వికసించే;

2. యథాయథలగు; వా. ౩. పుష్పవతియగు

చూ, సమర్థుడు.

మొగ్గు వా. వి. 1. గౌరవము. “ఎందుకు” చెప్పి

తినో మొగ్గునిలుపుకొనుము.”: చూ, సన్మా

నము; వా. ఆ. కి. 2. బరువునైపువంగు.

“తా”ను మొగ్గును.”; ౩. చూపునిలుచు.

“వృష్టి మొగ్గును”.

మొటిక దే. వి. 1. తునుక: చూ, శకలము; 4;

2. రూ-మొట్టిక: చూ, మొక్క. 1.

మొటిము. దే. వి. 1. రూ-మొటిమె-బొటిము.

(సం).—అవగండము, యువగండము, కచ్చ

పి, వదనఖర్జువు. (“చూ, వదన ఖర్జువు.”);

విరా 2. పొట్టి రూ-మొటిమె: చూ,

హృస్వము.

మొటిమె దే. వి —పై.—

మొట్ట దే. వి. చూ-మొట్టై. పోస్తి. నీటిలో

నుండి యెగిరిపడెడు చేప: చూ, సోరింగి

(మత్స్యము. 1-౧౩ చూ, మొట్టై)

మొట్టమొదలు. దే. వి. (మొదలు + మొదలు)

అన్నిటికి మొదలు: మునిముంగల.

మొట్టి. పై. విరా: మఱి (దే. అని శ. ర.): చూ,

వాసుడు.

మొట్టిక. దే. వి: చూ, రూ-మొట్టిక.

మొట్టికాయ. దే. వి. తలమీది పిడికిటి పాడు

పు: మొట్టు.

మొట్టికాయలమెప్పు. దే. వి: చూ, వినాయకుడు.

మొట్టిమెకము. ద్వ. వి. (రూ-మోటు మెకము—

మోటువామెకము) అడవివంది: చూ,

నూకరము.

మొట్టు. దే. వి. 1: చూ, మొట్టికాయ;

ఆ. కి. 2. తలమీది పిడికిటి పాడుచే.

మొట్టై దే. వి. 1: చూ, మొండెము. ఆం,

పదా. నర. 98; 2: (చూ, రూ-మొట్టై)

(పిని భేదములు.—“బడి మొట్టై). వాస మొ

ట్టై చూ, మత్స్యము. 1.

మొట్టమారి. దే. విరా. మొట్టికాయలమెప్పు.

మొత్తాలులను బాహ్యములు. అం. (చూ, ఘో
ర్జర బాహ్యములు. చూ, బాహ్యములు.)
(వీరిలో యజ్ఞశ్రేయమును, ఋగ్వేదమును
కలదు. నూతన దేశములోని మొత్తాయను పట్ట
ణములోనుండి నందున వీరికి పేరు వచ్చినదై
యుండును): చూ, బాహ్యములు. ౫.

మొత్త దే. వి. 1. వాకిటిలోపలి పక్కగోడ:
చూ, సరాతి (పలుకుగోడ.); 2. గూడ
తోడువాని కాకికింది మట్టి; బ 3. మొ
లసానము, పిట్ట (అనికొందఱు): చూ,
హోళి 1.

మొత్తపిరి. దే. వి. ఏకపుకడంకింది మొత్తగా
నుండుటకై అరిగి మొదలనుంచెడు పిరి

మొత్తము. వై. వి. 1 చూ, సమూహము;
2. తలచే చూ, హేరాళము; 3. వెరసి.
చూ, సంకలనము; విణ. 4 లోను. తలచే
నది: చూ, హేరాళము. 5

మొత్తు. దే. వి. 1 రూ-మోగు. దెబ్బ. చూ,
హతి; స. కి. 2 రూ-మోగు. కొట్టు
భాగ 2, స్కం 25: చూ, వేర్చు. 1;
2. నశన. చూ, వెలగు.

మొత్తుకోర్లు. దే. వి. బ: చూ, పెడబొబ్బ 2
మొత్తులాడు. దే. అ. కి. చూ, వాటులాడు.

మొత్తునడు ద్వ. అ. కి. కొట్టునడు. వై. 8, ఆ. 74.

మొదటిచూపు. దే. వి. ఎలగోలచూపు. చూ,
పీక్షణము. [లోను 2.

మొదటిది దే. విణ: మొదలు, ఆదా చూ,
మొదటిదిక్కును బాహరి. ద్వ. వి. ఇందుగ్గుడు.

సాంబ. దే. 11: చూ, సవాసాగ్నిండు.

మొదటిసంబ. వా. వి: చూ, సారువా.

మొదటిపలుకులు దే. వి. బ: చూ, వేదము.

మొదటిపుట్టుక. దే. వి. అంతు. చూ, సంతతి 1

మొదటి పెండ్లాము. దే. వి. (సం) — అధి: స్త్రీ,
అపూర్ణ, కృతపాపత్తిక. చూ, సహృద్య
ణి (హృద్య.)

మొదటివాడు. దే. వి. 1. అన్న: చూ, సహా
దరుడు; 2. అగ్నిగణ్యుడు: చూ, శ్రేష్ఠు
డు. 2; వా. విణ. 3: పాగ్గిలండు,
పాగ్గిమండు.

మొదటివేల్పు. దే. వి. (మొదలు + వేల్పు)

1: చూ, బ్రహ్మ 1. స్వా. 1, ఆ. 50;

2: చూ, వినాయకుడు. సాంబ. దే. 1.

మొదటిపాత్తి. ద్వ. వి. విరావతిము: చూ, హస్తీ.

మొదలారి దే. వి. అరవహుగ్నిలలో నొక

తెగవాడు. [అం, పరా. మగ. 21.

మొదలిగాము. ద్వ. వి. చూ, సూర్యుడు.

మొదలిసాము. వా. వి: చూ, భాండము. 5.

మొదలు. దే. వి. 1. రూ-మొద్దు: చూ, పగ్గి

కాండము; 2. మూలగనము: చూ, సంవి

మొదలు; 3. మొదటిది వై. 7, ఆ. 213:

చూ, లోను. 2; 4. పూర్వము, తొలి:

చూ, లోను 2; 5. మూలము, అను: చూ,

లోను 2; 6. ఉండి. (సం) — పగ్గి.

మొదలుకొను దే. అ. కి. 1. యశ్చింత్య:

చూ, సమస్తము 2, స. కి. 2. మొదలుచేయు,

తొట్టు: చూ, వశింత్య. [చూ, బ్రహ్మ. 1.

మొదలుకొనుగగన్న ముద్దుకొడును. దే. వి:

మొదలుపెట్టు. దే. అ. కి. చూ, ప్రారంభించు.

మొదప. దే. వి: చూ, గూ-మొత్తు.

మొత్తు దే. వి. 1. వాడియావు: చూ, ధను

వు, 2. కరువు, యదువు చూ, ధనువు 3ర.

3 పగ్గిమగ్గిణియగు ఆవు యొక్క అం,

భా. ద్వ. 264: చూ, ధనువు

మొదుక దే. విణ 1. కఱకు: చూ, పెడిదిము;

2. పట్టుము చూ, సాంబిము. 2.

మొగుకన. దే. వి. 1. కలుగుడనము. హరి.

పూ 5, ఆ. 143, 2 బహువు. చూ,

విద్యము. 3. [తృణము 1,

మొదువు దే. వి. బహువు, హరి: చూ.

మొదలగు. వై. వి. 1. మాధుడు: చూ, స్తబ్ధుడు; 2: చూ, లావరి.

మొద్దు. వై. వి. 1. = స్థానిపు. మార్గమొడు: చూ, వృక్షము; వి. 2. = మూఢ: చూ, మొద్దుడు; 3. మాధురాలు, మోట: చూ, స్త్రీ; 4. వాడిలేనిది, మోట; 5. లావు: చూ, స్థూలము.

మొద్దువోవు. ద్వ. అ. క్రి. వాడిలేనిదగు. వై. 8, ఆ. 133: చూ, మొక్కపోవు.

మొన. దే. 3. 1. మొగ. అగ్గము: చూ, నుద. 3; 2. దండు: చూ, నేన. 1; 3. నేనా ముఖము: చూ, నేన. 1; 4. చూ, పూర్ణాము. 1; 5. ముందు: చూ, మొదలు. 4; 6. నూది మొన; 7: కటి మొన.

మొనకట్టు. దే. వి. 1. ఉత్సాహము: చూ, సన్నాహము; 2. ఒకానొక స్తంభనమాలిక: చూ, వృక్షము; వి. 3. ఉత్సాహకరము; అ. క్రి. 4. ఉత్సహించే. హరిశ్చ. 1, ఆ. 141: చూ, సమకట్టు. 2.

మొనకాడు. దే. వి. 1. నేనాధిపతి: చూ, నై నికుడు; వి. 2. శూరుడు: చూ, హంపీరుడు; 3. ముఖ్యుడు: చూ, శ్రేష్ఠుడు. 2

మొనకొను. దే. అ. క్రి: చూ, మొనకట్టు. 4 మొనగాలు. దే. వి. ఆస్కండితవిశేషము: చూ, హయము. [పాహరించు

మొనచేయు. దే. అ. క్రి. అభిముఖమగు: చూ, మొనదప్ప. దే. అ. క్రి. విముఖమగు: చూ, సుగ్రు. 7.

మొనపు. దే. వి. 1. పూనిక. విక్ర. 6, ఆ. 73: చూ, సన్నాహము; పే. 2. పూనజేయు; 3 కలుగజేయు. రామా. 1, ఆ. 190.

మొనయించే. దే. స. క్రి: చూ, ఒడ్డు. 15.

మొనయు. దే. అ. క్రి. 1. చూ, మొనకట్టు. 4; 2: చూ, సంభవించే. పా. 4, ఆ. 12.

మొనరు. దే. అ. క్రి. ఒప్పు. కళా. 6, ఆ. 194: చూ, సమ్మతించే.

మొనలు. అం. (చూ, కాయమానములు.): లో మొన, వెలిమొన, ఉసిమొన, చతురుమొన, పుణ్యంపుమొన, పాపంపుమొన, చోటడుగుమొన, దాంటడుగుమొన, కదలుమొన, అరమీటుమొన, నెఱమీటుమొన, సరితాళంపుమొన (12) (అనికొండలు.)

మొనసరి. దే. వి. శూరుడు: చూ, హంపీరుడు.

మొన్న. దే. వి. (మొదలు + నాడు) కడచిన దినమునకు ముందుదినము: చూ, వాసరము. మొప్పలు. దే. వి. బ. చేపమెడ కిరుపక్కల నుండు ద్వారములు.

మొప్పియ. దే. వి. రూ-మొప్పి. 1. మూర్కుడు: చూ, స్తబ్ధుడు; 2. కఱకు: చూ, బెడిదము.

మొప్ప. దే. వి. కీడు: చూ, హాని. 2.

మొప్పి. దే. వి. రూ-మొప్పియ. 1—2; 3. ముక్కరురాలు: చూ, స్త్రీ.

మొయమొయ్యగా. వా. అవ్య. కచ్చేపచ్చేగా. తగిలితగులునట్లుగా. [(దే. అని. శర.).

మొయిలు. వై. వి. = మేఘ: చూ, మేఘము. 1. మొయిలుతేడు. దే. వి: చూ, పరుగుడు.

మొయలు. వై. వి. = మేఘ: చూ, మొయిలు. (దే. అని శ. ర.)

మొర. దే. వి. రూ-మొరను-మొర. 1. పక్కాదుల దీర్ఘముఖము: చూ, పదనము. 2; 2. నిండయందు మనుష్యముఖము: చూ, పదనము. 2.

మొరడు. దే. వి. మోగిడు: చూ, వృక్షము.

మొరప. దే. వి. (రూ-మొరము-మొయ్య-మొరను.) శర్కరాల: చూ, రాయి.

మొరపనేల. దే. వి. శర్కరాల-శర్కరాలము: రూ-మొరపునేల-మొరనునేల: చూ, హరిపియ. 2 (భూమి. 1—౯.౨.)

మొరవము. దే. వి. మోతఃచూ, స్వరము. 2. మొరపునేల. దే. వి: చూ, రూ-మొరవనేల. మొరము. దే. వి: చూ, రూ-మొరవ.

మొరయిక. దే. వి: చూ, మొరవము. మొరయు. నే. అ. కి: చూ, శబ్దించే మొరలి. దే. వి. మోరటి:చూ, సన్నకదుగ్గిపు *.

మొరసు. దే. వి. 1: చూ, రూ-మొరవ; 2: చూ, మొర. 1; 3: చూ, మొర. 2; 4: చూ, మొప్పియ. 1; 5 మూర్ఖము:చూ, మోటు. 6.

మొరసునేల. నే. వి: చూ, రూ-మొరవనేల. మొరింటె. దే. వి: చూ, రూ-మొరింటె మొర్ము. దే. వి: చూ, రూ-మొరము హరి. ఉ. 7, ఆ. 20.

మొట్ట దే. వి. రూ-మొట్ట. ఆర్ధిధ్వని. కాశీ. 4, ఆ. 64: చూ, స్వరము. 2.

మొట్టగు. దే. వి. రూ-మొట్ట. 1. కుక్క-కూత: రూ-మొట్టగు-మొట్టగుడు-మొట్టపు-చూ, బొయ్యి; 2. మోసము. రూ-మొట్టగుడు. భాగ. 10, స్కం. పూ, 86: చూ, పంచన; విణ. 3: చూ, పంచకుడు. భాగ. 8, స్కం. 87; స. కి: 4: చూ, పంచించే కాశీ. 4, ఆ. 36; 5. పొంచే రామా. 5, ఆ. 313: చూ, లాంచే.

మొట్టగుడు. దే. వి: చూ, పంచన. మొట్టటి. వా. వి: చూ, రూ-మొట్టి.

మొట్టక. దే. వి. 1. న్యూనత: చూ, హీనము. 1; విణ. 2. న్యూనము: చూ, హీనము. 1.

మొట్టకడము. దే. వి. దొప్పము: చూ, ప్యళికము. 2.

మొట్టకు. వై. విణ. 1. మూర్ఖ (రూ-మొట్ట-మొట్టగుడు-మొట్టకు-మొట్టకుడు.); చూ, స్తబ్ధుడు; 2. పరుషము: చూ, శబ్దము. 2.

మొట్టకుడు. వై. విణ: చూ, రూ-మొట్టకు. 1. మొట్టకుతనము. వై. వి. మూర్ఖత్వ. (దే. అని

శ. ర.): చూ, మూర్ఖము. [శునకము. మొట్టగుసాగు మెకము. దే. వి. కుక్క: చూ, మొట్టటు. వై. విణ. మూర్ఖ. (దే. అని శ. ర.):

చూ, రూ-మొట్టకు. 1. [కుతనము. మొట్టటుతనము. వై. వి. చూ, రూ-మొట్ట మొట్టపు. దే. వి: చూ, మొట్ట.

మొట్ట పెట్టు. దే. అ. కి: రూ-మొట్ట పెట్టు. (సం).—ఉద్దోషించే.

మొట్ట మొట్ట. వై. వి. మర్మర. 1: చూ, మర్మరము; 2. శోపవికారము, చిఱచిఱ, రవరవ: చూ, రోపము.

మొట్ట మొట్టలాడు. ద్వ. అ. కి. వస్త్రములులో నగునవి మొట్ట మొట్టయని మోగియు.

మొట్టయిడు. దే. అ. కి. రోదనము చేయు: చూ, శోకించే

మొట్టన. దే. విణ: చూ, మొక్క. 4. మొట్టపవోపు. దే. అ. కి: చూ, మొక్కవోపు. కాశీ. 6, ఆ. 83.

మొట్టసడము. దే. వి: చూ, ఉడుపకుక్క.

మొట్టి. దే. వి (రూ-మొట్టికి-మొట్టి) 1. అంక న్యూనత: సవుకు-నాకు; విణ. 2. అంక న్యూనము: సవుకు-నాకు.

మొట్టికి. దే. వి, విణ. —వై. —

మొట్టగు. దే. వి. రూ-మొట్టపు. 1. కుక్క-కూత: చూ, రూ-మొట్టగు. 1; 2. కూత: చూ, స్వరము. 2; అ. కి. రూ-మొట్టపు.

3. కుక్క-కూయు: చూ, శబ్దించే; 4. కూయు: చూ, శబ్దించే. [రూ-మొట్టగు. 1.

మొట్టగుడు. దే. వి. కుక్క-కూత: చూ, మొట్టములు వా. వి. బ. చేటచే తనస్తపు

కోడలగావచ్చిన పెద్దగింజలు నూకలులో నగునవి: గుండ్రాలు: చూ, శంబూకము.

మొట్టపు. దే. వి, అ. కి: చూ, రూ-మొట్టగు. మొట్ట. దే. వి. 1: చూ, రూ-మొట్ట. పర. 4, ఆ. 110; 2. చూ, మొండి. 2; విణ. 3: చూ,

మొట్టపెట్టె. 1; 3: చూ, మొట్టపెట్టె. 2; వా. వి.

4: చూ, విన్నపము. “నామొట్టపెట్టెనిరి.”

మొట్టపెట్టె. దే. అ. కి. చూ, రూ-మొట్టపెట్టె.

మొట్టపెట్టె. దే. వి. వి. చూ, రూ-మొట్టపెట్టె. 1-2.

మొట్టపెట్టె. దే. అ. కి. అంగన్యూనము.

“మండ మొట్టపెట్టెయినది.”

మొట్టపెట్టె. దే. వి. 1 కటిపరిదేశము: (సం) —

కటము, కటి, కటిగము, జగము; 2. చీల

చూ, బంకికము; 3. త్రాసుముల్లు, చుంబ

కము: చూ, నితాగము.

మొట్టపెట్టె. వై. వి.=మూలికా. రూ-మొట్టపెట్టె.

చూ, మొట్టపెట్టె. 1-2 *; 3. ఆననమునందలి

దుర్మంసనిశేపము: రూ-మొట్టపెట్టె, పిలక

చూ, మూలసంక; 4. ప్రణమనందలిదుర్మంస

నిశేపము: మొట్టపెట్టె; వి. 5. లేత.

“మొట్టపెట్టె”: చూ, సుమహాము.

మొట్టపెట్టె. ద్వ. స. కి. రొంపియందు చేలు

టగుగాను విత్తనము మొట్టపెట్టెత్తడిపి ముడి

యట్టు. పాండు. 3, ఆ. 194.

మొట్టపెట్టె. దే. వి. 1: చూ, మొట్టపెట్టె; 2. క

ట్టుకోక: చూ, వస్త్రము.

మొట్టపెట్టె. ద్వ. వి. చిల్లాడము. శిశుం. 5, ఆ

14: చూ, బాణము 1.

మొట్టపెట్టె. వై. వి. పుట్టలలోపుగులనల్ల

కలిగెడు బంగారు, పుట్టబంగారు చూ, లో

హము. 1. [కోల.

మొట్టపెట్టె. ద్వ. వి. మొట్టపెట్టెలోపుకొనుగుల్ల

మొట్టపెట్టె. ద్వ. ఆ. కి. అంగురించు: చూ,

సంభవించు.

మొట్టపెట్టె. వా. వి. బ: చూ, మొట్టపెట్టె.

మొట్టపెట్టె. దే. వి. బ. — పై. —

మొట్టపెట్టె. దే. వి. (మొట్టపెట్టె + కలికి). చూ,

సన్యము. 1.

మొట్టపెట్టె. వై. అ. కి. — చూ, మొట్టపెట్టె.

మొట్టపెట్టె. ద్వ. అ. కి. (మొట్టపెట్టె + తెంచు)

పుట్టు. కాశీ. 7, ఆ. 83: చూ, సంభవించు.

మొట్టపెట్టె. దే. వి. 1. పురుషుని కటిసూత్ర

ము. (సం) అందుకము, కటిసూత్రము;

2: చూ, అడగుబొద్దు; 3: చూ, మొట్ట

పెట్టె. 2.

మొట్టపెట్టె. దే. వి. మొట్టపెట్టె. హంస.

2, ఆ. 181: చూ, త్రాసు. [వస్త్రము.

మొట్టపెట్టె. దే. వి. మొట్టపెట్టె. చూ,

మొట్టపెట్టె. దే. వి. 1 ఆడునాండు అలంకారా

గము ధరించెడు కటిసూత్రము. కళా. 7,

ఆ. 66: చూ, భూషణము. 2; వా. 2. చూ,

మొట్టపెట్టె. 3 [మొట్టపెట్టె. 1 — 2.

మొట్టపెట్టె. వై. వి.=మూలికా: చూ, రూ-

మొట్టపెట్టె. ద్వ. స. కి. (మొట్టపెట్టె + వేయు)

అడు, ఊడుకొను, ఊడుచు. ఊడు, ఒత్తు,

ఒత్తుకొను, కాడు-గాడు, కీలుకొను,

కొను, గుచ్చు, చెరువు, తొట్టు, తొలు

చు, నాటు, నాడు, నాలునాటు, పను

పడు-పన్నుపడు, పట్టు, పాడుచు.

మొట్టపెట్టె. దే. వి. (రూ-మొట్టపెట్టె-మొట్టపెట్టె-

మొట్టపెట్టె); 1. ఒంగారులోనగు

వానిపూత: చూ, సమలంఘము 1;

2. పంటికిపూసెడుమందు: చూ, మందు. 1-ర.

మొట్టపెట్టె. దే. వి. నల్లపూత: చూ-

మొట్టపెట్టె. [మొట్టపెట్టె.

మొట్టపెట్టె. వై. వి.=మూలికా: చూ, రూ-

మొట్టపెట్టె. వై. అ. కి: చూ, రూ-మొట్టపెట్టె.

మొట్టపెట్టె. వై. వి.=మొట్టపెట్టె. కుండము*. (దే. అని

శి. ర) (మొట్టపెట్టె మిగత విశేషములను

“చూ, హంస. 2”)

మొట్టపెట్టె. ద్వ. వి. మొట్టపెట్టె: చూ, హంస. 2.

మొట్టపెట్టె. దే. వి. రూ-మొట్టపెట్టె. 1: చూ,

సమాహము; 2 సాంద్య. కళా. 6. ఆ.

222: చూ, సాంద్యము. 2; వి. 3 అచ్చ

ము. స్వా. 3, ఆ. 28: చూ, సాంద్యము. 2; చై. వి. 4. = మూల్య వెల: చూ, విక్రయము; 5. = మూల్య. పండము: చూ, వ్యవహారము. 4.

మొల్లము. వై. వి. 1 = మూల్య. భనము: చూ, హిరణ్యము. 3; దే. వి. 2: చూ, మొల్లము. 1; 3: చూ, మొల్లము. 2; 4. తఱచు. స్వా. 4, ఆ. 37: చూ, హేరాశము; విణ. 5. తఱచెడిది. పర. 2, ఆ. 144: చూ, హేరాశము; 6. అధికము. రుక్మి. 4, ఆ. 44: చూ, హేరాశము, వై. వి. 7 = మూల్య చూ, మొల్లము. 4; 8. = మూల్య చూ, మొల్లము. 5.

మొల్లము దే. వి. చూ, రూ-మొలము మొపు దే. వి. తాళతరుణపత్రిము: రూ-మోపు-మొవ్వు, మోను. [మొగుడు.

మొనుడు. వై. అ. క్రి. = ముకుళన: చూ, రూ-మొవ్వు దే. వి. చూ, రూ-మొవు.

మొసలి దే. వి. నక్రము: చూ, మత్స్యము. 1—3. (బ మొసలలు-మొసళ్లు-మొసళ్లు-మొసళ్లు.) [వాయి.

మొసలికాటు. దే. వి. చిమటా: చూ, మొసలి మొసలిగుడ్డుపురొతు. దే. వి. చూ, వరుణుడు. సాం. దే. 19 [ణము

మొసలిదోరణము. ద్వ. వి: చూ, మకరతోర మొసలిరాసి. ద్వ. వి: చూ, మకరము. 5.

మొసలివా. ద్వ. వి: చూ, రూ-మొసలివాయి. మొసలివాపోగులు. ద్వ. వి. బ. మకరపండులములు. అప్ప. జాల, కాం. 62: మొసలివాయెంట్లు : చూ, హాపణిక. 2, (భూపణము. 2—౨౧.)

మొసలివాయి. ద్వ. వి. 1. రూ-మొసలివా, చిమటా, మొసలికాటు; 2: చూ, చిమటా. 1. మొసలివాయెంట్లు. ద్వ. వి: చూ, మొసలివాపోగులు.

మొసలివాయెంట్లుదాల్చు. ద్వ. వి: చూ, విష్ణువు. 1. మొహతాగు. వా. వి. గాగ్రిమహాభు: చూ, మోతాగు 1.

మొహదా. దే. వి: చూ, పట్టివము. 1. మొహములు. వా. వి: చూ, రూ-మొహములు. మొహరము. వా. వి. తుగకలపిల్లపండుగ (చూ, పిల్ల) [రింపు. 1—2—3. మొహరించే. వా. అ. క్రి. చూ, రూ-మోహమోహి. దే. వి. (రూ-మొహరి-మోహి.) తులమెత్తు స్వర్ణముదిరిక, ముప్పదిచిన్నములయెత్తు బంగారువాకెను.

మొహరు. వా. వి. ముద్రి: చూ, సికా. మొహశము దే. వి. కూరాప చెట్టు. మోహనము. మొహరి. దే. వి: చూ, రూ-మోహి.

మో

మోకటించే దే. అ. క్రి. మోకాళ్లు నేలనాని ముందటికొఱగు: మోకటిలబడు-మోకటిల్లబడు, మోకటిలు-మోకటిల్లు, మోకారింపే, మొగ్గతిలబడు-మొగ్గతిల్లబడు, మొగ్గతిలు-మొగ్గతిల్లు, మొగ్గబడు, మొగ్గు: చూ, పంగ.

మోకటిలబడు. ద్వ. అ. క్రి. —పై.—భాగ. 8, స్కం. 363. [3. ఆ. 65.

మోకటిల్లబడు. ద్వ. అ. క్రి. —పై.—హరి. మోకటిలు. దే. అ. క్రి. —పై.—మోకటిల్లు. దే. అ. క్రి. —పై.—మోకారింపే దే. అ. క్రి. —పై.—

మోకాలు. దే. వి. (మోద + కాలు) 1. ముడుపు, ముడుము (సం).—జానువు: చూ, హజ్జీ; అం. 2: చూ, కళలుండుసలములు.

మోకాలుచిప్ప. దే. వి. మోకాలిపముక: చూ, కల్పము.

మోచెయి. దే. వి. (మోద + చెయి) రూ-

మోచేయ్యి-మోచేయి, కూర్చరము:చూ, చాస్తము.

మోచేతినుడ్పుటిల్లు. ద్వ. వి. చెండిండ్లుకలిపి కట్టిన కట్టడము: చూ, సదనము. 1.

మోచేతిపంపుటిల్లు. ద్వ. వి. —వై.—

మోచేయి. ద్వ. వి: చూ, రూ-మోచేయి.

మోత. దే. వి. బరువు: చూ, వివధము. 8.

మోద. దే. వి. మోడుచేతకట్టిన నెత్తురుగడ్డ: చూ, వగిరము. 1. [గడ్డకట్టు.

మోడకట్టు. దే. అ. కి. మోడుచేతనెత్తురు మోడు. దే. వి. 1. దెబ్బ: చూ, హతి:స. కి.

2. కొట్టు. ఉ. హరి. 6, ఆ. 108: చూ, వేయి.

మోక. వై. వి.=మూలికా: చూ, మొక్క. 1-2 మోకు. దే. వి. లావుతొగిడు: చూ, మాత్రము. 1.

మోక్షణము. అం: చూ, హస్తకిర్యులు.

మోక్షదము. అం: చూ, తానములు (ని-గ-హీనతానములు.)

మోక్షము. సం. వి. అ. పుం. 1. అక్షరము, అవగడము, అపవర్జనము, అభినవర్జనము, అమృతము, కలాపము, కైవల్యము, నిర్వాణము, నిర్వాణము, నిర్వృత్తి, నిస్సర్గము, పరము, భగము, ముక్తి, మోచనము, శివము, శ్రేయము, సదాగతి, స్థిరము. స్వర్గము. (తె).—పెండ్లోన, మీరు, ముగితిముత్తి. (మిగతవానికి “చూ, స్వర్గము.2.”)

2. విడుపు: చూ, విమోచనము; 3 = మొక్కము. రూ-ముంక్షము *: చూ, మొక్కము, అం 4: చూ, పురుషార్థములు.

మోఘ. సం. వి. అ. స్త్రీ. రూ-అమోఘ. కలిగొట్టు. *: చూ, సాలి. 2.

మోఘము. సం. విణ.=మొక్క. 1: చూ, వ్యర్థము; 2: చూ, దీనము.

మోచ. సం. వి. అ. స్త్రీ. 1. అగటి*: చూ. రంధ. 2; 2: చూ, బూరుగు *: 3. చిల్ల*: చూ, సల్లకి. [సమ్మతిగలు.

మోచక. సం. వి. అ. స్త్రీ. ముచ్చె: చూ, మోచకము. సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, మోచ. *: 1; 2: చూ, మునగ *: విణ. 3. విడుచేనది; 4. వినుగునది.

మోచనము. సం. వి. అ. న: చూ, మోక్షము. 1.

మోచని. సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, మోచక.

మోచము. సం. వి. అ. పుం: చూ, మోచకము. 2. *. [(ఇట్లు పరిమోచితిము.)

మోచితము. సం. విణ. విడిపింపబడినది.

మోచే. దే. అ. కి. 1. ఆను: చూ, సంధరించు; స. కి. 2. ఊను: చూ, వహించు; 3. మొదలుకొను, మొదలుజేయు. స్వా. 5, ఆ. 44: చూ, వహించు.

మోచేవాడు. వా. విణ. మోపుకాడు. (సం).—భర్త. (చూ, భారవాహుడు.)

మోజో. వా. వి. ఆకుచెప్పలు: చూ, సమ్మతిగలు. [1; 2: చూ, వాంఛ.

మోజో. వా. వి. 1. ఇప్తము: చూ, సమ్మతి.

మోట. వై. విణ.=మూఢ: చూ, మొద్దు. 2-3-4-5; దే. వి. 5: చూ, మొద్దు. 1; 6. చూ, కవిత.

మోటకత్తి. వై. వి: చూ, మచ్చకత్తి.

మోటగున. వా. వి: చూ, మోటబాన.

మోటబోరుమెకము. ద్వ. వి: చూ, రూ-మొట్టిమెకము.

మోటనము. సం. వి. అ. న. 1. ఆక్షేపించుట, 2. పొడిచేయుట; అం. 3: చూ, హస్తకిర్యులు. [కామాటము.

మోటపని. ద్వ. వి. కర్మాగారపుపని: చూ, మోటపాటిరెడ్డు. ద్వ. వి. బ: చూ, రూ-మోటాల్పెడ్డు. [చూ, వృషభము. 1.

మోటబరి. ద్వ. వి. బరువు మోసెడియెద్దు:

మోటబాన. ద్వ. వి. ఏకమునగుటచే నీర్లు
తోడునూన (ఏకపుకడన, బాన చూ,
భాండము. 3-౪) చూ, హరినాణము.

మోటనాడు. వా. వి. 1. బండగుడు: చూ,
వ్యాధుడు. 2; 2: చూ, శస్త్రుడు; 3. రసగి

హణములేనివాడు: చూ, వాగ్వి. [రాగ్రాగు].

మోటారు. వా. వి: చూ, బండి. (నూ-మోటా

మోటార్కారు. నా వి —పై. —(ఇదేబన్)

మోటియే. కే. న. కి. పోటీగానిలువు.

“మొలముక్కింది స్తంభముమోటించను”.

మోటిక. దే. వి చూ, రూ-మోటిక.

మోటు. పై. వి. 1 చూ, మొగ్గు 1; 2. తట్టు

ప: చూ, హయము, 3. మూఢకగుట్టము

చూ, హయము; 4. పండికెరుటను మనుష్య

కారిముగా నిలిపిన కపటలక్ష్మము. స్వా.

4, ఆ 34; నిణ. 5 = మూఢ. చూ,

మొగ్గు 2. 6 మోగను. చూ, మొగ్గుము.

మోటుకాడు. ద్వ. వి చూ, వైదిమోడు

మోటుతినము. పై. వి. = మూఢత్వ: చూ,

మోటుము. [మోకము.

మోటుమెకము పై. వి చూ, నూ-మోట్ట

మోటువామోకము పై వి —పై —

మోట్టాయితము. సం. వి. ఆ. న ప్రియుని

కథాదులయందు మనసుతిగిలి ముందుటను

తెలియఁగఁడు స్త్రీలయొక్క కర్ణకింహ

యనాది శృంగారి చంద్రావళిము.

మోడుము దే. వి. మేఘావరిణము. చూ,

మేఘము. 1-౨౬.

మోడి. దే. వి చూ, పంకము. శశాం. 4, ఆ.

62. చూ, లవణి, 2 గణికాదులు మొగ్గునాని

కాటికి సమీపమునంచిన సన్నపువెళ్లుట;

2. కిక్కి: చూ, పలాలుము. 2; వా.

3. మొలక: చూ, మొక్క. 1; 4. తల నతి

కినచెట్టు; 5 (చేనుకోసిన) కొయ్యగాలు;

అం 6: చూ, మొలబంధములు (తద్విశేష

ములలో 3 చూడుము.) [కా. 2. 6, ఆ 5.

మోడుమే. పై. పే. చూ, రూ-మొగుడుమే.

మోడుపడు. ద్వ. ఆ కి. నూ-మోడ్చుడు:

1 మోడగు. చూ, మొక్కిపోవు; 2. మొ

క్కనుగు, 3. సునుగు. హరి. ఉ. 8, ఆ.

166: కిక్కి, మడియు; 4. క్షండిశమరు. చూ,

సక్కినాము; పే. 5 మోడుపడుమే.

మోడుపు. దే. వి. నూ-మోడ్చు 1. నతి: చూ:

హరిగలు; 2. మొగుడుట.

మోడ్చు. పై పే. చూ, నూ-మోడుమే

మోడ్చుడు. ద్వ. ఆ. పే. చూ, నూ-మోడుపడు.

మోతారు. వా. వి. 1: చూ, నూ-మోహతారు;

2 గౌరవము. “ఎందుకుచెప్పితిగోవి నూమో

తారు నిలుపుకొనుము” చూ, మొగ్గు. 1;

3 సక్కినాము చెప్పుడు మందుకొలతి.

మోరుబడి వా. వి. మంచిస్థితి.

మోరుబడు. వా. వి. స్థితిబడుడు.

మోడు సం. వి. ఆ (స్త్రీ). 1 కడిలి. చూ,

గంధ 2, దే. వి. (1) తములపొరలట్ట

మాపటము.

మోడకము. సం. వి. ఆ. పుం. 1 గుడుము:

చూ, భిక్షము. (చూ, ఉండెయి), 2. బడ్డు:

చూ, సక్కిము. [ములు.

మోడిగిడి అం (గ, నిగిగడ) చూ, ఆ ప్రి

మోడుమానము. చూ, మో సంహారముమోడ్చు 3.

చూ, మోహము. 2. [సంహారము

మోగుము సం. వి. ఆ పుం. ముడుము. చూ,

మోడయము. దే. వి. బ్రాహ్మము చూ, త్పెణము. 1.

మోకి వా. వి. పచ్చెనియ్యనాడు: నూ-మోకు

మోడి. వా. వి. —పై —

మోదించు సం. ఆ. క్రి. చూ, సంహితించు.
 మోదిలు. సం. ఆ. క్రి. రూ-మోదిలు -పై-
 మోదిలు. సం. ఆ. క్రి. -పై:-
 మోదుగు. దే. వి. (య 4, ఆ 5)* రూ-
 మోదువు, పప్పర. (సం). -కనకము, కాష్ఠ
 దుగ్రివు, కింశుకము, కింశులుకము, కిర్మి,
 ఘోరదుగ్రివు, ఘోరశ్రేష్ఠము, జుహూతరువు,
 పర్ణము, పలంకప, పలాశము, బీజస్నేహము,
 బగ్నహృతరువు, రక్తపుష్పము, రుమ, వాత
 పోధము, సమితి. ("చూ, సమిత")
 మోదుగుతోడిమలు దే. వి. బ. శాలిధాన్యము:
 చూ, ధాన్యము [2. మోదుగువిత్తులు
 మోదుగుమాడలు. దే. వి. బ. 1 -పై -;
 మోదుగుమొగ్గ. వా. వి: చూ, మొగ్గ. 1-౫.
 మోదుగుమొగ్గపుట్టు. ద్వ. వి: చూ, శుకము.
 వేం, ఆం. 99.
 మోదువు. దే. వి: చూ, రూ-మోదుగు*.
 మోదన. దే.వి. రూ-మోదనము:చూ, శివమల్లి*.
 మోదనము. దే. వి. -పై:-
 మోదరి దే. విణ. (మోపు + ఆరి) 1 మోపు
 మోయువాడు; 2. చూ, బెస్త. ఆం, భా.
 ద్వ. 288. [చూ, హాని. 2.
 మోపాది. దే. వి. (మోపు + ఆది) ఆపాయము
 మోపి. దే. వి: చూ, ముండమోపి.
 మోపించు. వా. పేరి: చూ, మోపు 8.
 మోపిక. దే. వి. భారము (ఓపికపండిరి):చూ,
 వివధము. 3. [ఎక్కిడు:చూ, మోపెట్టు
 మోపిడు. దే. స. క్రి. (మోపు + ఇడు.) ఎల్లు
 మోపు. దే.వి. 1. (పుల్లల)కట్ట; 2:చూ,మోపిక.
 3: చూ, మార్వి. 1; 4: చూ, మోపురల.
 1; 5: చూ, (సం). -తృణ్య; విణ. 6: ఆధి
 కము: చూ, హేరాళము; పేరి. 7: కట్టు,
 పొడవెట్టు, పెట్టు. (సం) -ఆరోపించు,
 8. మోయజేయు: మోపించు; 9. ఆనించు:

(చూ, పినుసు. 2-3). చూ, సమ్మర్శించు.
 మోపుకాడు. దే. విణ: చూ, మోచువాడు.
 మోపుదల. దే. వి. 1: మోపు. (సం). -ఆరో
 పణము, ఆరోపము. (అవ్య). -ఆరి;
 2: చూ, మోపిక.
 మోపెట్టు. దే. స. క్రి. (మోపు + పెట్టు):
 ఎక్కిడు, ఎక్కుడు పెట్టు -ఎక్కు పెట్టు-
 ఎక్కువెట్టు, మోపిడు. [స్నేహశము.
 మోబత్తులు. వా. వి. బ. ఒకకరదీపిక: చూ,
 మోమిచ్చే. వా. వి: చూ, మోమోటమి.
 మోము. దే. వి.-ముఖ: చూ, రూ-మొగము.
 మోముముట్టు. ద్వ. వి: చూ, రూ-మొగముట్టు.
 రామా. 2, ఆ. 20.
 మోమోట ద్వ. వి: చూ, రూ-మొగమోట.
 (దాక్షిణ్యమునను. -శకాం. 4, ఆ. 25.)
 మోమోటము. ద్వ. వి. -పై:- (సంహితించు
 టను. -ఉ, హరి. 6, ఆ. 102)
 మోమోటమి. ద్వ. వి. ముఖపీఠి: రూ-మొగ
 మాట-మొగమాటము, మొగమోట-మొగ
 మోటము, మోమోట-మోమోటము, మొగ
 మిచ్చే-మోమిచ్చే, గరుమ, పుయిలోట.
 మోమోడు. ద్వ. ఆ. క్రి: చూ, రూ-మొగ
 మోడు. (దాక్షిణ్యపడుటను. -కాశీ. 2, ఆ. 37.)
 మోయిను. వా. వి. 1. రీతి: చూ, విధము. 1;
 2: చూ, బత్తియము. 1. [ఎహించు.
 మోయు. దే. స. క్రి. (భారము) ఊను: చూ,
 మోర. దే. వి: చూ, రూ-మోర. 1-2 (పశ్వా
 దుల దీర్ఘముఖమునను. -కాశీ. 4, ఆ. 271;
 స్వా. 4, ఆ. 27.)
 మోరచెంగు. 'వా. విణ. చిన్నముఖవిణ. రూ-
 మోర్చింగు: చూ, వీణె.
 మోరట. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. చోగ*: చూ,
 సగ్గ; 2.-మోర. మజ్జగ: చూ, స్తవ్యము
 (మజ్జగ)

మోరటి. దే. వి: చూ, ప్రియాలము. 1.*.

మోరటిలు. దే. ఆ. కి. రూ-మోరటిలు. మో
ముమిడికెత్తు.

మోరటిలు. దే. ఆ. కి. — పై. —

మోరతోపు. దే. వి: చూ, వైముఖ్యము.

మోరపక్క. దే. వి: చూ, మత్స్యము. 1.

మోరపాక. దే. వి. (రూ-ఓగపాక-దోరపాక)

చోపిడి, చిన్న గోడలయిలు: చూ, సదనము. 1.

మోరా. వా. వి. కాశీపీఠ: చూ, సింహాసనము

మోరి. వా. పై. వి.=మోరటి. రూ-మోరు
చూ, మజ్జిగ.

మోగు. పై. వి. 1=మోరటి. — పై. — ఉ,

రా. 6, ఆ. 122; దే. వి. 2. పర్వత కిఖ

రము, పేటు. ఉ, హరి. 6, ఆ. 78: చూ,

హిమాలయము (పర్వతము).

మోరుండ. ద్వ. వి: చూ, భక్త్యము.

మోర్పింగు. వా. వి: చూ, రూ-మోరచెంగు.

మోజకము పై. వి.=మార్జ్య. 1. మూర్జితము:

చూ, మార్జ్యము; వి. 2. మూర్జము: చూ,

మార్జ్యము. [మూర్జురాలు: చూ, (స్త్రీ).

మోజకకత్తె. పై. వి. (మోజకము + కత్తె)

మోజకు. పై. వి. = మూర్జ. మూర్జుడు. భో.

1, ఆ. 115: చూ, స్తబ్దుడు.

మోజకుడు. పై. వి. = పై. — [మొలము.

మోము. దే. వి. రూ-మోర్జము: చూ, రూ-

మోలుగు. దే. వి: చూ, రూ-మొలుగు.

మోగి. దే. వి. 1. పెద్దవి: చూ, వాతేజ;

2. మోవిఅనుచెట్టు: చూ, వృక్షము.

మోవు. దే. వి: రూ-మొవు-మొవు, మోను.

మోష. సం. వి. ఆ. (స్త్రీ) = మోసము. 1. దొంగతనము

చూ, హరిణము. 1; 2. కీడు: చూ, హరి. 2.

మోషకుడు. సం. వి. ఆ. పుం. 1. దొంగ:

చూ, హరికుడు. 1; వా. 2. కంసాలి: చూ,

స్వర్ణకారుడు. (పెట్లముపుకుడు వాడుక).

మోస. పై. వి.=మోష. రూ-మోసము. 1: చూ,

మోష. 1. కాశీ. 5, ఆ. 67; 2: రూ, ప్రహ

దము. 1. కాశీ. 6, ఆ. 8; 3: చూ, పంచన.

మోసగాడు. ద్వ. వి. (చూ, పంచకుడు.

మోసపుచ్చే. వా. సం. కి. మభ్యపెట్టు. వేం,

ఆం. 65: చూ, పంచించే.

మోసపోవు. ద్వ. ఆ. కి. 1: ఓటుపడు, బేలు

పడు-బేల్పడు, బేలుపోవు. (సం).—ప్రమా

దపడు; 2: చూ, పంచించబడు.

మోసము. పై. వి.=మోష: చూ, రూ-మోస.

(ప్రమాదమునను. — మార్గ. 7, ఆ. 203)

మోసరిక. వా. వి. అంకురము: చూ, రూ-

మోసేరిక.

మోసల. పై. వి.=ముఖశాలా: చూ, రూ-

మొగల. 1—2—3. (నగరితలవాకిటి

చోపడికి. — సా. 3, ఆ. 199.)

మోసాల. పై. వి. = పై. — (నగరితలవాకిటి

చోపడికి. — కాశీ. 2, ఆ. 41.)

మోను. దే. వి. 1. తునుక: చూ, కకలము. 4;

2 అంకురము. ప. 3, ఆ. 153: చూ, మొక్క.

1; 3. చూ, మూలము. 1; 4: చూ, మోవు.

మోనేను. వా. వి. పిటిపను.

మోనేరిక. వా. వి: చూ, మోను 2.

మోస్తరు. వా. వి. 1. మాదిరి; 2. స్వభావము.

మోహవత్తుయ్యము అం: లజ్జామోహము, విభ

వమోహము, కరుణామోహము, నిజమోహ

ము. (4) (మతాంతరమున. — ఉత్తము

కూర్మమోహము, మధ్యము మత్స్యమోహ

ము, ఆశ్రమము మృగమోహము.)

మోహన. సం. వి. ఆ. (స్త్రీ). ఒకానొకరాగము;

చూ, స్వరము. 2.

మోహనము. సం. వి. ఆ. న. 1: చూ, మూర్ఖ. 1;

ఆం. 2. చూ, విద్యలు; 3. చూ, సున్య

భౌతికములు; 4: చూ, అస్త్రములు;

5: చూ, ఉపవిద్యలు; వా. వి. (1): చూ, మొహళము.

మోహనపురములు అం చూ, ధావ్యము.

మోహనబ్రాహ్మణులు అం చూ, కర్పూరియే బ్రాహ్మణులు.

మోహను సం. వి. అ. పుం. 1. అజ్ఞానము చూ, స్వాపము 3, 2: చూ, మూర్ఖు 1, 3: చూ, వలపు 2; అం 4. చూ, ఊర్జులు; 5 చూ, సంచారభావములు (సృజిక శ్లోకం! ఆచరినిజాక్షి ముగిరి హతులచే ధర్మశికి నొరెరి మమ్మెల్లబలు మారువలెలం గుండించేమేండే), 6. చూ, ఆరివర్గములు.

మోహరిము దే వి చూ, పూహము. 1

మోహరించే దే అ క్రి (నై 4, ఆ. 23).

1. రూ-మోహరించే, ఎదురగు, ఎదురుకొను-ఎదుర్కొను, ఎదురుపడు-ఎదుర్చుడు, ఎదురగు, లేలు, తోచే, పొడమోపు, ముగ కొను, మున చేయు. (మి).—అభిముఖును; 2 పూహముపన్ను రూ-మోహరించే, న. క్రి. 3 మాటొడ్డు చూ, పక్కలించే

మోహి. వే. వి చూ, రూ-మోహి

మోహించే. సం. అ క్రి. 1. అజ్ఞానముపొందు;

2. మూర్ఖులు. చూ, సామృద్ధిలు; 3. కామించే: చూ, వలచే. 3.

మోహితుడు. సం. విణ: చూ, వలపుకాడు.

మోహిని. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. మోహింపఁ గేసెడు స్త్రీదేవతా విశేషము: చూ, స్త్రీ; 2 విశాచస్త్రీ విశేషము: చూ, స్త్రీ; 3 నల్లఉమ్మెత్త. * చూ, చాలాపుష్పము.

మోళంగి. దే వి: చూ, ములక *.

మోళము. వా. వి: చూ, రూ-మోలాము.

మోళా. వా. వి. 1 కీతి, 2 తిరగతి. [ము.1.)

మోళీ వా. వి. గారిడీవానివిద్య (చూ, మాయ

మా

మాంజి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. = ముంజి. ముంజ దగ్గరమొలతాడు: చూ, నూత్రిము. 1.

మాంశి. వా. వి. (మత్తుంజె) గాగ్రిముమక్కిండి చేరినవల్ల చూ, సివారు [మొత్తము.

మాంటు. వా. వి. 1. మొత్తము; 2 సామ్యు మాండము. సం. వి. అ. న కొబ్బరియొండ, మోరిండు చూ, భిక్ష్యము. 1—22.

మాకిలి సం. వి. ఇ. పుం. కాకి: చూ, వాయ నము [చూ, లవణి. 2.

మాక్తికఫల. సం. వి. అ. స్త్రీ తెల్లయుప్పిర: మాక్తికమాల. అం చూ, స్పృశ్యము 1 (భి, తి, న, గగములు 7—11 యతులు. 11వ యంపన్ను)

మాక్తికము. సం. వి. అ. న. ముత్తయము: చూ, రత్నము. 1 (ముత్తయములనుగనుపింధస్థలము, మేఘము, పండితాశి, శంఖము, మత్స్యశిరము, పాఠపవడగ, ముత్తపుగిప్ప, చెఱుపు, బొంగునెరురు కీసియందు పుట్టును. ముత్తపుచిప్పయందు పుట్టినవే తఱచే గావాడఁబడును); అం. 2 చూ, రత్నములు.

మాఖరి సం. వి. ఈ. స్త్రీ రూ-మాఖర్యము. ముఖరభావము, ముఖరత్వము, అప్రయోజకత.

మాఖర్యము. సం. వి. అ. న. —పై.

మాధ్యము. సం. వి. అ. న. మూఢభావము, మూఢత్వము.

మాద్యలి సం. వి. ఇ. స్త్రీ: చూ, మాకలి.

మాద్గీనము. సం. విణ: పెనలుపండునది (పొలము): చూ, హరిప్పియ. 2 (భూమి. 1.)

మానత్రీయము. అం: వాత్సోనము, అక్షమోనము, కాష్ఠగోనము. (3)

మానము. సం. వి. అ. న. అభావము. (అవ్య) — తూష్టికామ్, తూష్టిమ్. (తె). — పలుకమి.

మాని. సం. వి. నో. పుం. మానవృతుడు, ముని: చూ, సన్యాసి.

మారజిరుడు. సం. వి. ఆ పుం: మార్దంగిరుడు.

(తే). మద్దెలకాడు.

మారి. దే. వి. రూ-మపురి. 1. నాగనరిము. చూ,

పీఠే, 2. జీనుగోరివి: చూ, పీఠే

మారీబొమ్మలు. అం: చూ, ఉత్కలబొమ్మలు

వ్యాసలు (చూ, పహతే, వాసీబొమ్మలు

సానువేగులు. గావ్యాయణ గోవిలసూత్ర

ములను జెందినవారు. పండాబ్రాహ్మణులతో

చేరినతెగవారు శుక్లయాశ్రయములు. మాధ్యం

దివశాశుకుల జెందినవారు): చూ, బొమ్మలు

మార్తము సం. వి. అ. న = మొత్తము. మార్త

భావము, మార్తము మామము, మార్తము.

(తే).—రత్నము, తోవ్వము, పెడసరిము,

మునిగాము, మొత్తమునము—మొత్తమున

ము, మునునము, మునున, మునునము,

ముంగతము, మోటు, మోటునము, మో

తము, విహారము. తద్వి. — (తే) —

మోగు, మోటు, ౨ (వి) మార్తమునము -

(తే) తమము, విహారము (“చూ, విహార

ము 1—2”)

మార్వ. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. అల్లియ: చూ,

సావరిము. 1; 2 చూ, వస. (1) [ములు.

మార్వీవిధానకరణములు అం చూ, ప్రమేయ

మార్వము. సం. వి. అ. న. మూలము.

మార్వము అం: చూ, భావదూతములు.

మార్వము సం. వి. అ. న. మార్వ-రభావ

ము, మార్వత్వము.

మార్వము. అం: చూ, అస్త్రములు.

మార్వము. సం. వి. అ. పుం: రూ-ము

మార్వము, మార్వము, మార్వము.

మార్వము. సం. వి. అ. పుం:—మై—

మార్వ. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. నేల: చూ, హరి

సియ (భూమి. 1.); పుం. స్త్రీ. 2: చూ,

గ. 2, 3 కొప్ప: చూ, వేనరి. 2; 4. కిరీ

టసు: చూ, సీసము. (1); పుం. 5. అశో

కము: చూ, హేమపుష్పము.

మృ

మృంగ దే విరూ-మంగ: చూ, శ్వసనము 3.

మృంగబడు ద్వ. అ కిరి. మృంగు, మృంగు,

హరి, ఉ 2, ఆ 122 చూ, సుగ్రహ. 4.

మృంగు దే అ. కిరి—మై—

మృంగిలి దే విరా. నొచ్చినది.

మృంగు. దే అ కిరి 1 చేయ్చ చూ, మగ

జింమే; 2. చేదియ. చూ, సమమగ;

3. నొచ్చే: చూ, వేరురు 4; 4: చూ,

సోలు. మార్వ. 1, ఆ. 246.

మృగ్మ. దే అ. కిరి. చూ, రూ-మగ్మ. 1.

మృగ్మ. సం. వి. అ. పుం. తనతెప్పనుమము

గుపుయ్యేట.

మృగ్మ. అ. కిరి=మృగ్. 1. చేయ్చ: చూ,

మగజింమే; 2. నెప్పమగు: చూ, వమ్మవోపు;

3: చూ, విహారము పంచ. నా 3, ఆ. 86.

మృగిమము. సం. వి. నో. పుం: చూ, మెత్తన. 1.

మృగ్మ. దే. వి: చూ, రూ-మబ్బు. రా. వి.

2, ఆ 80.

మృ

మృగము. దే. వి. రూ-మాను, మాను-మృగము,

చెట్టు: చూ, వృక్షము.

మృగము. దే. వి. (మృగము + కన్ను) సోలిన

కన్ను. భో. 5, ఆ. 117: చూ, లోచనము.

మృగమును పడు. ద్వ. అ. కి. మృగమును,
కొద్దినిద్దర మొదలిడు.

మృగము. దే. ఆ. కి. చూ, సోలు.

మృగిని పనుపు. దే. వి. చూ, రూ-మాని పనుపు*.

మృగిని పోటుపులుగు. దే. వి. చూ, బెబ్బలుగు.

మృగిని బంక. వా. వి. నిర్వాసము: చూ, బంధన.

మృగము. దే. వి. 1: చూ, రూ-మృగము*;

2: చూ, కాండము. 10 [పులుగు.

మృగముగోయిల. దే. వి. చూ, మృగిని పోటు

మృగములొలుచుకొట్ట. ద్వ. వి. -పై-సాం.తి.11.

మృగముదేలు. దే. అ. కి. చూ, మృగముపడు.

విక. 4, ఆ. 219. [చూ, వానరము.

మృగముదిమ్మరి. దే. వి. రూ-మృగిని దిమ్మరి:

మృగముపడు. ద్వ. అ. కి. చూ, స్తంభించు.1.

మృగముపాటు. ద్వ. వి. చూ, స్తంభనము ఉ,

హరి. 5, ఆ. 112. [చూ, మృగముపడు.

మృగముపిలు. దే. అ. కి. రూ-మృగముపిలు

మృగముపిలు. దే. అ. కి. -పై-.

మృగముపెట్టు. దే. స. కి. మృగముపడఁజేయు.

భాగ. 8, స్కం. 32.

మృగమునునికి. దే. వి. రూ-మృగమునునికి. కో.తి.

అచ్చ. యు, కాం. 101: చూ, వానరము.

మృగముసెందు. దే. అ. కి. చూ, మృగముపడు.

మృగమునుడు. ద్వ. అ. కి. -పై-.

మృగిని దిమ్మరి. దే. వి. చూ, రూ-మృగముదిమ్మరి

మృగమునునికి. దే. వి. -పై-.

[5, ఆ. 82.

మృగము. దే. అ. కి. చూ, సోలు. మృగము.

మృగముదెంచు. దే. అ. కి. -పై-.

విక. 7, ఆ. 102.

మృగము. దే. పే. మృగములఁజేయు: రూ-మృగము.

మృగము. దే. పే. -పై-.

మి

మిగిలు. దే. స. కి. ఎరగొను, కడిగొను,

కముచు, కవుక్కు, నుక్కు, కొను, తెక్కు, ను,

(సం).—కబళించు, గగిసింహ; తద్వి. —

గుటకవేయుటకు. (సం). గగిసింహ. (మిగ

తవానికి “చూ, సాపడు.”).

మిగిలుడు. దే. వి. కమి, మిగిలుడు-మిగిలు

చు. తద్వి. —గుక్కు-నుక్కు. (సం) —

ఉద్దిరి, ఉద్దిరణము, కబళనము, గిరణము,

నిగరణము, నిగరము. (చూ, సాపాటు.)

మిగిలుడుపడు. ద్వ. అ. కి. కబళితమును.

మిగిలువాడు. వా. వి. నమలకనే తినువాడు:

చూ, గగిసింహపు తద్వి. -నమలితనువానికి. —

(తె) తినువాడు. (సం).—గగిసింహపు.

ము

ముక్కు. దే. వి. ముక్కుపోయినవట్లు. పాండు.

4, ఆ. 147: చూ, స్తంభకరి (ధాన్యము.)

“ముక్కుపాములకు ధరతక్కువ.” (ము

క్కుపాములనియే వాడుక.)

ముక్కుడి. దే. వి. తుద్రము: చూ, స్వల్పము.

ముగ్గు. దే. వి. రూ-ముగ్గు. పరిక: చూ, రంగ

పల్లి.

ముగ్గులు. వా. వి. బ. (రూ-ముగ్గులు.) 1. పే

చీలు; 2. చిక్కులు; 3. తంత్రములు.

ముచ్చిమి. దే. వి. దొంగతనము: చూ, హర

ణము. 1.

ముచ్చిలి. దే. వి. -పై-.

ముచ్చిలించు. దే. స. కి. (రూ-ముచ్చిలించు,

ముచ్చిలు-ముచ్చిలు.) అపహరించు: చూ,

సడవు.

ముచ్చిలిపోటు. దే. వి. విద్రోహపు మొదలగా

